BIBLE

Tanqilriit Igat

Yupik, Central Siberian Language

Yupik, Central Siberian - All Bible

Old Testament		Nahum	1.539
Genesis	3	Habakkuk	1.543
Exodus	97	Zephaniah	1.548
Leviticus	177	Haggai	1.553
Numbers	233	Zechariah	1.556
Deuteronomy	306	Malachi	1.573
Joshua	372	**New Testament**	
Judges	419	Matthew	1.578
Ruth	466	Mark	1.644
1 Samuel	473	Luke	1.686
2 Samuel	534	John	1.754
1 Kings	585	Acts	1.805
2 Kings	646	Romans	1.869
1 Chronicles	703	1 Corinthians	1.896
2 Chronicles	763	2 Corinthians	1.922
Ezra	830	Galatians	1.939
Nehemiah	850	Ephesians	1.948
Esther	879	Philippians	1.957
Job	893	Colossae-t	1.964
Psalm	950	1 Thessalonica-t	1.970
Proverbs	1.085	2 Thessalonica-t	1.976
Ecclesiastes	1.134	1 Timothy	1.979
Song of Songs	1.150	2 Timothy	1.987
Isaiah	1.159	Titus	1.993
Jeremiah	1.254	Philemon	1.997
Lamentations	1.358	Hebrews	1.999
Ezekiel	1.367	James	2.019
Daniel	1.463	1 Peter	2.026
Hosea	1.491	2 Peter	2.033
Joel	1.507	1 John	2.038
Amos	1.512	2 John	2.045
Obadiah	1.524	3 John	2.046
Jonah	1.526	Jude	2.047
Micah	1.530	Revelation	2.049

Yupik Bible
© 2012, American Bible Society.

AMERICAN BIBLE SOCIETY

Yupik, Central Siberian - All Bible

Genesis

Genesis 1

Qanemci Cat Piurcimallratnek

1Nutem etellrani Agayutem ellarpak nuna-llu piliaqellruak.

2Nuna-llu eluciinani, imaunani-llu. Tan'gerem mer'em-llu caqumaluku. Agayutem-llu anernera pekluni mer'em qaingakun.

3Tua-llu Agayun alerquiguq, “Tanqigtangli” —tanqik-llu piurrluni.

4Agayutem-llu tanqik tangrramiu assikaa. Elliin-llu avtak tanqik tan'geq-llu.

5Aciraa-llu tanqik “Ernermek” tan'geq-llu “Unugmek.” Atakuq pelluggaartelluku unuakurtuq —tua-i tauna erenret ciuqliat.

6-7Tuamta-llu Agayun qanertuq, “Qilakutartangli tumarnermek mer'ek akuliik, avvlukek malruurrlukek mer'ek” —tuaten-llu ellirluni. Agayutem-llu piliaqaa qilakutaq mer'ek avvlukek, aipaa qilakutam acianun, aipaa-llu quliinun.

8Pagna-llu qilakutaq piliaqellni aciraa “Qilagmek.” Atakuq pelluggaartelluku unuakurtuq —waniwa erenrem aipaa.

9Tuamta-llu Agayun qanertuq, “Mer'et quyurrlit mer'em aciani ataucimun kinertellria-llu alairli” —tuaten-llu ellirluni.

10Kinertellria-llu aciraa “Nunamek.” Mer'et-llu quyungqalriit acirluki “Imarpignek.” Agayutem-llu tangrraa assirluni.

11Tua-llu Agayun qanertuq, “Nuna naugili, ayuqenrilngurnek naugiluni, naunrarnek naucetaarkalegnek, napanek atsangtulinek atsait qumilegnek naucetaarkameggnek, ayuqmeggnek naugiarkauluteng nunami” —tuaten-llu ellirluni.

12Nuna-llu naugiuq naunrarnek, napanek atsangtulinek naucetaarkalegnek ayuqmeggnek naugiarkauluteng. Agayutem-llu tangrraa assirluni.

13Atakuq pelluggaartelluku unuakurtuq —waniwa erenret pingayuat.

14Tuamta-llu Agayun qanertuq, “Qilak tanqigcetellrianek pitangli avegluku erneq unugmek. Nallunailkutaukilit uksumun, kiagmun, ernernun, allrakunun, yuut-llu ukvemeggnun cayaraita nallaitnun.

15Tanqiulit pagaani, nuna tanqigmek ciqinqerluku.” Tuaten-llu ellirluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Agayun-llu piliuq malrugnek angtuagnek tanqiignek. Akerta piliaqaa tanqiusqelluku ernermun, iraluq-llu tanqiusqelluku unugmun. Agyat-llu cali piliaqluki.

17Tanqiusqelluku aipaa ernermun, aipaa-llu unugmun,

18avvlukek tan'geq tanqik-llu. Agayutem tangrraa assirluni.

19Atakuq pelluggaartelluku unuakurtuq —waniwa erenret cetamiit.

20Tuamta-llu Agayun alerquiguq, “Mer'et pitanglit amllernek ayuqenrilngurnek unguvalrianek, ella-llu yaqulegtangli.”

21Agayun piliuq angelrianek unguvalrianek allanek-llu imarpigmiutarnek, imarpik imangevkarluku ayuqenrilngurnek unguvalrianek. Agayun-llu piliuq ayuqenrilngurnek yaqulegnek. Agayutem tangrraa assirluni.

22Atawaqaasqai qanerluni, “Irnikici amlleriinarluci imarpiit imirluki, yaqulget-llu amllerilit nunam qaingani.”

23Atakuq pelluggaartelluku unuakurtuq —waniwa erenret tallimiit.

24Tuamta-llu Agayun qanertuq, “Nunam qaingani pitangli ayuqenrilngurnek unguvalrianek: kuluvagnek yuilqurmiutarnek-llu, angelrianek mikellrianek-llu ungungssinek” —tuaten-llu ellirluni.

25Agayutem tamalkuita piliaqai, tangrrai-llu assirluteng.

26Cali Agayun qanertuq, “Yugnek pililta wangkucicetun ayuqellrianek. Ataniumaciqait neqet mermi, yaqulget, allat-llu ungungssit kuluviit yuilqurmiutaat-llu, mikellriit angelriit-llu.”

27Agayun piliuq yugnek ellmitun ayuqelrianek arnauluki angutnguluki-llu elliin piliaqellrui.

28Agayutem-llu atawaqaasqai qanrulluki, “Irnikici amlleriinarluci nuna yirluku atanirturluku-llu. Ataniumakiciki-llu unguvalriari nunam, ellam, imarpiim-llu.”

29Tua-llu Agayutem yuut qanrutai, “Tangerrluku cikiramci naucetaarkalegnek naunrarnek, napanek atsangtulinek, atsait naucetaarkameggnek qumilegnek neq'akesqelluki.

30Tau͡gaam nunam ungungssii mikellriit angelriit-llu yaqulgi-llu cikiranka neqkaitnek makunek nunam naunrainek cuyalegnek” —tuaten-llu ellirluni.

31Agayutem tangrrai piliallni tamalkuita assikluki-llu cakneq. Atakuq pelluggaartelluku unuakurtuq —waniwa erenret arvinelgat.

Genesis 2

1Qilak nuna-llu qaqituk, tamaanelnguut-llu tamarmeng.

2Erenret malrunelgatni Agayutem caliani qaqicimariamiki arulairtuq caliaminek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Agayutem-llu erneq tauna caliaminek arulaillni atawaqercetaa allakarluku-llu ernerni piunrurrluku. Tua-i-wa Agayutem tuani ernermi qaqicamiki piliaqellni.

4Waten waniwa ellarpak piliaqumallruuq.

Naucetaarvik Eden-aaq

Atanrem Agayutem piliaqellermini nuna qilak-llu,

5naulriartangqeqsaitellruuq naucetaarkat-llu naugaaqsaunateng, tua-i-waAtanrem Agayutem ellallirceteksailaku nauceciiyurtetaunani-llu.

6Taug̃aam meq ulvelartuq nunam acianek nuna mirluku.

7Ataneq Agayun urr'amek tegulluni nunamek piliuq yugmek; cupluku-llu qengagken'gun unguvanarqelriamek anernermek, yuk-llu anerteqelriaruluni yuurrluni.

8Ataneq Agayun naucetaarviliuq Eden-aami calaralirnermi; tuavet-llu elliluku angun piliallni.

9Atanrem Agayutem nauvkarai tangssunarqelriit ayuqenrilnguut napat, atsangtulit neryunarqelrianek. Cali-llu naucetaarviim qukaani napatangqertuq yugnek unguvavkariyugngalriamek akwarpak, aipangqerrluni-llu napamek nallunrirceciyugngalriamek assiilngurmek assilriamek-llu.

10Kuigem qurrlulriim Eden-aami mertelaraa naucetaarvik. Tuaken kuik avtuq cetamaurrluni.

11Ciuqliq atengqertuq Pishon-aamek qiptaarluni Havilah-m nuniin avatiinun suulutaartalegmun.

12Tamatum-llu suulutaara assilriaruuq. Teggalquqegtaarangqerrluni-llu, cali-llu nurnalrianek tepkegcautnek.

13Kuigem aipaa Gihon-aamek atengqertuq. Cush-am nuniikun tamalkuan qurrlurluni.

14Pingayuat kuiget atengqertuq Tigris-aamek, Assyria-m calaralirnerani uitaluni. Cetamiit-llu kuiget atengqerrluni Euphrates-aamek.

15Atanrem Agayutem elkartaa angun Eden-aam naucetaarvianun naungigcarluku aulukesqelluku.

16Agayutem qanrutaa, “Piyugtacirpetun neryugngauten napat atsaitnek naucetaarviim iluani.

17Taug̃aam napamek nallunrirnarqellriamek assilriamek assiilngurmek-llu neryaqunak. Nerkuvet tuani ernermi nerrlerpeni tuquciquten.”

18Ataneq Agayun qanertuq, “Assinrituq angutem kiimetlerkaa; aiparkaanek piliciqua ikayurtekniaraa.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Tua-i Atanrem Agayutem nunamek tegutaqluni piliaqai tamalkuita ungungssit yaqulget-llu. Angutmun-llu ayaulluki paqnayugluni camek acillerkaitnek. Tuani-llu acillrinek atengluteng.

20Taum angutem acirai ungungssit yaqulget-llu tamalkuita; tau͡gaam iliitnek nalaqutenrituq angutmun ikayurkarnilriamek.

21Atanrem-llu Agayutem angun qavarcetaa mamtulriamek, qavallrani-llu tegulluni tulimain iliitnek, mamlluku-llu nunallra.

22Tulimaq-llu aturluku arnamek piliuq, iluvaulluku-llu angutmun.

23Angun qanertuq, “Nutaan wiinga ayuqengua, piliaqumalriamek enemnek kememnek-llu. ‘Arnamek’ aterpagcimaciquq, angutmek tegumiimi.”

24Man'a pitekluku angutem unitarkaugak angayuqaagni nepingavikluku-llu nuliani, kememegnegun atauciurrlutek.

25Tamarmek angun nuliani-llu matangqang'e'rmek kasnguyunrituk.

Genesis 3

Yuum Narurcillra Inerquutmek

1Tau͡gaam ciissirpak usvituyartenruami ungungssini tamaitni Agayutem piliarini nunami arnaq aptaa, “Agayun-qaa qanellruuq ner'arkaunritnilutek napanek tamalkuitnek naucetaarvigmelngurnek?”

2Arnam-llu ciissirpak kiugaa, “Neryugngaukuk napat atsaitnek naucetaarvigmelngurnek;

3tau͡gaam Agayun qanellruuq, ‘Napam naucetaarviim qukaanelnguum atsainek ner'arkaunritutek, agturngaunaku-llu, tuaten pikuvtek tuquyuartutek.’”

4Ciissirpiim arnaq qanrutaa, “Tuqungaitutek.

5Agayun nallunrilami nerkuvtek tuaken napamek iitek uiciiqngagnek, Agayucetun ayuqlirilutek, nallunrirluku assilria assiilnguq-llu.”

6Arnam tangrramiu napa tangssunaqluni atsai-llu neqkarnirluteng umyuarturinarqellinian-llu, atsamek tegulluni ner'uq; uinga-llu cali cikiani nerluni.

7Nerngamek egmian ellanguk, elpekluku-llu matangqacirtek. Napat-llu cuyaitnek mingqulluki patukiurlutek ellmegnek.

8Taum atakuani niitaak Ataneq Agayun piyuallrani naucetaarvigmi niicamegnegu-llu iirlutek napat akuliitnun.

9Tua-llu Atanrem Agayutem qayagauraa angun apluku, “Nancit?”

10Kiugaa, “Niicamken naucetaarvigmi alinglua iirtua matangqalliniama.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Agayutem qanrutaa, “Kia matangqaniaten? Inerquuteklemnek-qaa napam atsainek ner'uten?”

12Angutem kiugaa, “Arnam taitellerpet cikianga nerellruunga.”

13Tua-llu Atanrem Agayutem arnaq aptaa, “Ciin waten pisit?” Arnam kiugaa, “Ciissirpiim iqluurlua ukvercanga nerua.”

Agayutem Anucimirqecetaarutkani Qanrutkaa

14Atanrem-llu Agayutem qanrutaa ciissirpak, “Aniqlaamaciquten waten pillruavet; ungungssini tamalkuitni elpet kiivet aniqlaan aturciqan: Wak'nirnek ayagluten aurrluten tau͡gaam pektelarciquten, urr'armek-llu neqengqerciquten unguvarpet taktaciatun.

15Ingluksaguceciiqamtek elpet arnaq-llu, kinguverpetegnun eq'ukutellertek kinguvararkauluni; arnam kinguvran qamiqun qiurqeciqaa, elpet-llu kitngiakun kinguvra kegciqan.”

16Tuamta-llu arnaq qanrutaa, “Nangteqluten qingalarciquten irniaqluten-llu. Tuaten ping'e'rpet uin aglumakelarciqan, elliin-llu atanirturciqaaten.”

17Angutmun-llu qanertuq, “Maligtaquavgu nulian nerluten-llu atsamek neresqenritlemnek, waten piavet nuna aniqlaamaarkauguq. Cakviurluten nunam naugillrinek nerangnaq'larciquten unguvarpet taktaciatun.

18Naugiciquq caarrlugnek cukilananek-llu, nerlararkauguten-llu yuilqum naunrainek.

19Cakviurluten, kiiryugluten, caliaqeciqan nuna naugivkangnaqluku neqkarpenek uterrnatkarpenun nunamun. Nunamek piliaqumallruavet nunamun uterciiquten.”

20Adam-aam-llu nuliani aciraa Eve-amek, aanakngatgu yuut tamarmeng.

21Atanrem-llu Agayutem Adam-aankuk Eve-aq-llu aturarkiurak ungungssit amiitnek, at'elluki-llu.

Adam-aankuk Eve-aq-llu Ayagcecimauk Naucetaarvigmek

22Tua-llu Ataneq Agayun qanertuq, “Angun wangkucicetun ayuqliriuq, nallunrirluku assiilnguq assilria-llu. Aarnarquq cali tegulluni nernayukluni unguvanarqelriim napam atsainek, unguvaarkaurrluni akwarpak.”

23Tua-iAtanrem Agayutem anevkaraa naucetaarvigmek Eden-aamek nuna aulukesqelluku.

24Calaralirneranun-llu naucetaarviim elkarciuq cherubim-aanek ekualriamek-llu nuussirpagmek, calligtaalriamek. Ullagciigatevkarluku unguvanarqelria napa.

Genesis 4

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Cain-ankuk Abel-aaq-llu

1Adam-aam nuliani Eve-aq qingiraa. Qetunrangami Eve-aq qanertuq, “Agayutem ikayuanga qetunrangua.” Aciraa-llu Cain-amek.

2Allamek qetunrangenqigcami Abel-aamek aciraa. Abel-aaq-llu qusngiliurteñgurtuq, Cain-aq taúgken nauceciiyurteñguluni.

3Erenret iliitni Cain-aq naucetaami ilaitnek elliiguq Atanermun.

4Abel-aaq-llu taituq qusngimi irniaqerraaranek. Assinqurra-llu Atanermun elliitekaa. Atanrem-llu ilukegcitkaa Abel-aaq elliitekellra-llu.

5Taúgaam ciuniunritaa Cain-am elliitii. Cain-aq-llu qenqe'rtuq qavyurrluni cakneq.

6Atanrem-llu qanrutaa Cain-aq, “Ciin qenercit? Ciin-llu qavyurcit?

7Elluarrluten pillrukuvet elliillerpeni ciuniullruya'arqa elliitekellren. Taúgaam assiilnguum ingcuraaten amigpet elatiini; atanirturyugyaaqluten, elpet taúgaam cirlaknarqan.”

8Cain-am-llu kinguqlini Abel-aaq qanrutaa, “Yuilqumun ayakarluk.” Yuilqumun-llu tekicamek Cain-am kinguqlini caugaa tuqulluku-llu.

9Taum kinguani Atanrem Cain-aq aptaa, “Nau-wa-mi kinguqliin Abel-aaq?” Kiugaa, “Nalluaqa, kinguqlirma-qaa qaunqestekaanga?”

10Ataneq-llu qanertuq, “Ciin waten pisit? Kinguqlirpet augan qayagauraanga nunamek.

11Aniqlaamauten nauceciingairulluten kinguqlirpet auga nunamun meciucan tuqutellerpeni.

12Nauceciingnaq'nge'rpet nuna naugingaituq. Nunaunak qimagauciquten calliggluten nunami.”

13Cain-am Ataneq qanrutaa, “Anucimirqecetaarutemni-lli arturnaqvaa.

14Nunamek uitavimnek antarpenga, ciuqerpenek-llu. Nunaunii qimagauciqua nunam qaingani, nalaqestem̄a-llu tuquciiqaanga.”

15Taúgaam Atanrem kiugaa, “Qang'a. Yuum tuquskaten malrunelgen yuut tuqucimaciqut akinaurulluten.” Atanrem-llu Cain-aq nallunailkuciraa aarcirtuutngusqelluku tuqucugtainun. Tauna tangerrluku tuqutesqevkenaku.

16Cain-aq-llu Agayutem ciuqerranek ayagtuq, uitaluni-llu Nod-ami, calaralirnerani Eden-aam.

Cain-am Kinguvri

17Cain-ankuk nuliani-llu qetunranguk Enoch-aamek. Nunaliuq nunarpagmek acirluku-llu qetunrami atranek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Enoch-aaq-llu qetunranguq Irad-amek, Irad-aq atakaa Mahujael-aam, Mahujael-aaq-llu qetunrangluni Mathusael-aamek, Lamech-aam atiinek.

19Lamech-aaq-llu malrugnek nulirturtuq, aipaa atengqerrluni Adah-mek aipaa-llu Zillah-mek.

20Adah-llu qetunranguq Jabal-aamek. Taum kinguvri enengqertut pelatekanek, qunguturanek-llu anglicariluteng.

21Anelgutii-llu atengqertuq Jubal-aamek; taum kinguvri aturcetaanek elisngaut.

22Zillah-llu qetunranguq Tubal-Cain-amek, tauna taqurqelartuq calissuutnek punernernek cavignek-llu. Nayagarluni-llu Naamah-mek.

23Lamech-aam-llu qanrutak nuliagni, “Adah, Zillah, niicugnitegnga: Angutmek tuqucillruunga yaq'errlua akngircanga.

24Cain-am tuqucimallra akinaurumakan, tuqulluki malrunelgen yuut, Wii akinaurucimaciqua tuqulluki yuinaat pingayun akimiaq malrugnek cipluku (77).”

Seth-ankuk Enosh-aaq-llu

25Adam-aankuk nuliani-llu allamek qetunranguk, acirluku-llu Seth-amek. Eve-aq qanertuq, “Agayutem allamek irniangevkaraanga Abel-aam cimirkaanek, Cain-am tuqutellran.”

26Seth-aq-llu qetunranguq acirluku-llu Enosh-aamek. Taum nalliini yuut piicalangellruut Atanrem atra aturluku.

Genesis 5

Adam-aam Kinguvri

1Waniwa Adam-aam kinguvri. Agayun yugnek pilillermini ellmitun ayuqluki piliaqellrui.

2Piliaqak aipaa angutnguluku aipaa-llu arnauluku. Atawaqaasqak aperlukek-llu yuugnek.

3Adam-aaq-llu yuuguq allrakuni yuinaat arvinlegen qulnek cipluku (130), qetunranguq-llu ellmitun ayuqellriamek; acirluku-llu Seth-amek.

4Seth-am-llu yuurtellran kinguani cali unguvauq allrakuni tiissitsaam avga yuinaat-wa akimiaq (800), allanek-llu qetunrangluni paningluni-llu.

5Tuaten pitalriamek Adam-aaq unguvauq tuquluni-llu allrakungluni tiissitsaam avga, yuinarnek yuinaq atauciq qulnek cipluku (930).

6Seth-aq-llu allrakungluni yuinaat talliman tallimanek cipluku (105) qetunrangellruuq Enosh-aamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Seth-aq-llu Enosh-aamek qetunrangellmi kinguani unguvauq tiissitsaam avga, yuinaat akimiaq malrunlegnek cipluku (807) allrakuni, allanek-llu qetunrangluni paningluni-llu.

8Tapeqluteng Seth-am allrakui amllertaut tiissitsaam avga, yuinaat yuinaat qula malrugnek cipluku (912) yuunrirluni-llu.

9Enosh-aaq-llu allrakungluni yuinaat cetaman qulnek cipluku (90) qetunrangellruuq Kenan-aamek.

10Kenan-aamek-llu qetunrangellmi kinguani Enosh-aaq unguvaluni tiissitsaam avga, yuinaat akimiaq akimiarmek cipluku (815) allrakungluni. Allanek-llu qetunrangluni paningluni-llu.

11Tapeqluteng Enosh-aam allrakui amllertaut, tiissitsaam avga, yuinaat yuinaat tallimanek cipluku (905) yuunrirluni-llu.

12Kenan-aaq-llu yuinarnek pingayunek qulnek cipluku (70) allrakungeqerluni irnianguq Mahalalel-aamek.

13Kenan-aaq-llu Mahalalel-aamek irniangellmi kinguani cali unguvauq, tiissitsaam avga, yuinaat-wa akimiaq malruk (840) allrakuni, allanek-llu qetunrangluni paningluni-llu.

14Tapeqluteng Kenan-aam allrakui amllertaut tiissitsaam avga, yuinaat yuinaat qula-wa (910). Yuunrirluni-llu.

15Mahalalel-aaq-llu allrakungluni yuinarnek pingayunek tallimanek cipluku (65) Jared-aamek irniangellruuq.

16Mahalalel-aaq-llu irniangellermi Jared-aamek kinguakun unguvauq allrakuni tiissitsaam avga, yuinaat-wa akimiaq atauciq qulnek cipluku (830). Allanek-llu qetunrangluni paningluni-llu.

17Tapeqluteng Mahalalel-aam allrakui amllertaut tiissitsaam avga, yuinaat-wa akimiaq cetaman, akimiarmek cipluku (895). Yuunrirluni-llu.

18Jared-aaq-llu allrakungluni yuinaat pingayunelgen malrugnek cipluku (162) irniangellruuq Enoch-aamek.

19Jared-aaq-llu irniangellmi Enoch-aamek kinguani unguvallruuq allrakuni tiissitsaam avga, yuinaat-wa akimiaq (800) irniangluni-llu allanek.

20Jared-aam-llu allrakui tapeqluteng amllertaut tiissitsaam avga, yuinaat-wa yuinaq pingayun, malrugnek cipluku (962). Yuunrirluni-llu.

21Enoch-aaq-llu allrakungluni yuinaat pingayun tallimanek cipluku (65) qetunrangellruuq Methuselah-mek.

22Enoch-aaq-llu Methuselah-mek qetunrangellmi kinguani unguvauq niisngaluku Agayun allrakuni yuinarni akimiarni (300) allanek-llu irniangluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Enoch-aam allrakui amllertallruut yuinaat akimiaq pingayun tallimanek cipluku (365).

24Enoch-aaq-llu Agayun niisngallruamiu tuqullrunrituq, Agayutem ayaucani.

25Methuselah-llu yuinaat qulngunritaraat malrugnek cipluku (187) allrakungeqerluni irniangellruuq Lamech-aamek.

26Lamech-aam-llu yuurtellran kinguani Methuselah cali unguvauq tiissitsaam avga, yuinaat-wa akimiarunrita'ar malrugnek cipluku (782) allrakuni, irniangluni-llu allanek.

27Methuselah-m allrakui tapeqluteng amllertaut tiissitsaam avga, yuinaat yuinaq pingayunek cipluku, qulngunrita'arnek cipluku (969). Yuunrirluni-llu.

28Lamech-aaq-llu allrakungluni yuinaat qulngunritaraan malrugnek cipluku (182) qetunrangellruuq.

29Aciraa-llu Noah-mek qanerluni, “Nunamek Atanrem aniqlaallranek uum utumarivkarciqaa cakviullerput caliluta unatemteggun.”

30Noah-m yuurucian kinguani Lamech-aaq unguvauq allrakuni tiissitsaam avga, yuinaat-wa cetaman akimiarmek cipluku (595), irniangluni-llu cali allanek.

31Lamech-aam-llu allrakui tapeqluteng amllertaut tiissitsaam avga, yuinaat-wa qula malruk akimiaq malrugnek cipluku (777). Yuunrirluni-llu.

32Noah-llu allrakunguq tiissitsaam avganek (500) qetunrangluni-llu pingayunek: Shem-amek, Ham-amek, Japheth-aamek-llu.

Genesis 6

Yuut Assiiluciat

1Yuut amlleriut saggluteng nunamun, nasaurlurnek-llu irniangluteng.

2Ilaita qilagmiut tangrrait paniita kenegnartaciit cucukek'ngameggnek-llu nulirturluteng.

3Tua-llu Ataneq qanertuq, “Yuk unguvamavkarngaitaqa tuquarkauluni taqumiin. Waken ayagluni unguvangaituq allrakut yuinaat arvinlegen (120) cipluki.”

4Tamaani yugpagtangqellruuq nuna. Agayutem qetunrai kinguvengellruut yuut paniita irniaritnek. Tamakut alingyuilnguullruut niitnaulriaruluteng-llu.

5Atanrem tangrrai nunam yui assiitqapiggluteng kesianek, umyuangcarluteng assiilngurnek caliarkameggnek.

6Ciinllugguarauq ilulliqluni-llu yugmek pilillruciminek yirluku nuna.

7Tua-i-llu Ataneqqanerluni, “Piunrirciqanka yuut piliallrenka, ungungssit mikellriit angelriit, yaqulget-llu, ciinllugguariima piliaqellrucimnek.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Tau͡gaam Atanremilukegcitkaa Noah.

Noah

9Waniwa Noah-mek qanemcit. Noah ellualriarullruuq canganarqutaunani kiimi yuullgutmini. Yuuluni pillgutekluku Agayun.

10Qetunrarluni-llu pingayunek ukunek: Shem-aq, Ham-aq, Japheth-aaq-llu.

11Tau͡gaam ellam yui assiirutut Agayutem tangellrani, tamalkurmeng ilalkuurulluteng.

12Agayutem tangvallrani ellam yuin tamarmeng assiilnguq aturluku.

13Agayutem Noah qanrutaa, “Umyuangua yuut tamalkuita piunrirnaluki, tamarmeng ellam yui arenqialata ilalkuurulluteng.

14Angyarpali muragmek assilriamek uitavililuki ucii, taarrluku ilua elatii-llu.

15Taktaluku yuinaat yuinaat, yuinaagnek malrugnek qulnek cipluku (450) it'ganernek, iqtutaluku-llu yuinaat pingayun akimiarmek cipluku (75) it'ganernek, yuinaak malruk tallimanek cipluku (45) it'ganernek quyigtaluku.

16Qiliqiu angyarpak qacarnerin qilii tekisngavkenaku yaaltam avganek (18 inches). Qullilirluku malrugnek amilirluku-llu qacarnerakun.

17Tangerrluku ulerpagcetqata'arqa nuna unguvangqellriit tamalkuita piunrirluki. Anerteqelriit tamarmeng piunrirciqut,

18tau͡gaam akqutmek taquciiqua elpenun. Ekniartuci angyarpagmun, elpet, nulian, qetunraten, qetunrarpet-llu nulirrit.

19-20Angyamun-llu ekluki malruuqaqluki arnacaluq angucaluq-llu tamalkuitnek ungungssinek yaqulegnek-llu, nangenritniartut.

21Qemagciluten angyam iluanun elpeci neqkarpeceñek, tamakut-llu neqkaitnek.”

22Noah-m-llu Agayutem alerquutii tamalkuan aturluku tuaten piuq.

Genesis 7

Ulerpak

1Atanrem-llu Noah qanrutaa, “Angyarpagmun eki ilaten-llu. Nallunritaqa kiivet ellualriaruuten ukuni yuullgutkelriani.

2Ekevkarluki ungungssit menuilnguut malrunlegtaarluki aipaqu'urluki angucaluq arnacaluq-llu. Ungungssinek-llu menuulrianek malrutaarluki aipaquralriit angucaluq arnacaluq-llu;

3yaqulegnek-llu ayuqenrilngurnek malrunlegtaarluki, angucalunek arnacalurtuumaita. Catairutesqevkenaki nunami.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Erenret malrunelgen pellukata ellallirceciiqaqa. Ernerni unugtuumaita yuinaagni malrugni (40), piunrirciqanka unguvalriit tamalkuita piliallrenka nunam qaingani.”

5Tua-i Noah tuaten Atanrem pisqellratun piuq.

6Noah allrakungellruuq tiissitsaam avga, yuinarnek tallimanek cipluku (600) tuani ulerpallran nalliini.

7Noah, nuliani, qetunrani nulirrit-llu ekellruut angyarpagmun ulellerkaanek qimagluteng.

8Menuilnguut ungungssit, menuulriit-llu, yaqulget, mikellriit-llu ungungssit,

9angucalut arnacalut malruuqaqluteng ek'ut angyarpagmun Noah-llu, Agayutem alerquuciatun.

10Erenret malrunelgatni ulem nuna tekitaa.

11Noah-llu allrakungluku tiissitsaam avga, yuinarnek tallimanek cipluku (600) cali iralum aipaa akimiaq malrugnek cipluku ernengqerluku, meq amlleq nunam acianek ulvuq, qilagmi-llu mer'em capai ikirrluteng.

12Ellallirluni-llu ernerni unugtuumaan yuinaagni malrugni.

13Tuani ernermi Noah, nuliani-llu, ekellruuk angyarpagmun ilalutek qetunramegnek ukunek Shem-amek, Ham-amek Japheth-aamek-llu, taukut-llu nulirrit.

14Taukut ekellruut ilalirluki ungungssit ayuqenrilnguut, nuyurrilnguut nuyurtalriit ungungssirpiit ungungssiyagaat, yaqulget-llu ayuqenrilnguut.

15Ek'ut angyarpagmun malruuqaqluteng angucaluq arnacaluq, unguvangqellriit tamarmeng Noah ilalirluku,

16Agayutem alerquutii aturluku. Nutaan-lluAtanrem amiik patua Noah itraartelluku.

17Ul'uq taqeksaunani ernerrluni yuinaagnek malrugnek (40), meq nunam qaingani et'uriinarluni, kiituani angyarpak pugtertaa.

18Meq-llu et'uriuq, angyarpak pugtaluni.

19Meq et'uriqapigcami ingrit quyingraata tamalkuan qiliim acianelnguut patui.

20Meq ulngiinartuq ingrit patuluki, ingrit kangritnek et'utaluni it'ganernek yuinaq tallimanek (25) cipluku.

21Cat-llu tamarmeng unguvangqellriit piunrirtut: yaqulget, ungungssit, yuut-llu,

22tamarmeng nunam qaingani anerteqelriit piunrirluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Atanrempiunrirai tamalkuita yuut, ungungssit, yaqulget-llu. Noah kiimi ellirluni angyarpagmi-llu ekumallgutai.

24Meq-llu et'utacimitun uitallruuq ernerni yuinarni malrunlegni qulnek cipluku (105).

Genesis 8

Ulem Entellra

1Agayutem cakaanritaa Noah, angyarpagmetellgutai-llu; anuqengevkaraa nunam qainga meq-llu entengluni.

2Camaken ulvelriit taq'ut, qilagmi-llu ikirtellret patuluteng, ellalluk-llu arulaircecimaluni.

3Meq-llu enqu'rtuq arulaiqsaunani erenret yuinaat malrunelgen qulnek cipluku (150) aturluku.

4Iralut malrunelgatni, ernengqerluku akimiaq malrugnek cipluku angyarpak nunallituq Ararat-am ingriinun.

5Meq aciqsigiinartuq, iralut-llu qulngunritariit ayagnian kangrit ingrit alairluteng.

6Erenret-llu yuinaak malruk kinguagni Noah-m ikirtaa angyarpiim piliallermi egalra,

7tengevkariluni-llu tulukarugmek. Tauna tengaurtuq angitaarluni nunam kinernatkaanun.

8Cali anevkariuq allamek yaqulegmek nunatangucia paqnakluku,

9tau͡gaam mer'em cali nuna patumiiku misvigkailami utertuq angyarpagmun; Noah-m-llu teguluku.

10Ernerni malrunlegni uitarraarluni tauna yaqulek utertelleq ataam anevkaraa.

11Atakuan tauna utertuq keggmiarluni olive-aam napam cuyaanek; tua-i Noah nallunrirtuq nunatangucianek.

12Cali erenret malrunelgen kinguatni ayagcetenqigtaa yaqulek. Tuani-llu utertevkenani.

13Noah allrakungluni tiissitsaam avga, yuinaat talliman ataucimek cipluku (601), iralum ciuqliim ayagnillrani, nuna meriutuq; Noah-m-llu angyarpak qilairaa tangerrluku-llu meriutellinilria.

14Iralum-llu aipaani, ernengqerluku yuinaq malrugnek cipluku (22), nuna kinraa.

15Agayutem-llu Noah qanrutaa,

16“Yuuci angyarpagmek elpet, nulian, qetunraten-llu nulirtuumarmeng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Tamalkuita anuski ungungssit mikellriit angelriit, yaqulget-llu, irniluteng amllerinaurtut nunam qaingani.”

18Tua-i Noah, nulirra, qetunrai, qetunrain-llu nulirrit an'ut angyarpagmek.

19Tamarmeng ungungssit mikellriit angelriit, yaqulget-llu an'ut ayuqellriit quyungqaaqluteng.

Noah Elliiluni Ekuagiuq

20Tua-llu Noah ekuavigmek piliuq. Atauciuqaqluki ungungssinek yaqulegnek-llu menuilngurnek tegutuq, ekuagiluni-llu cikiutekluki Agayutmun.

21Atanrem-llu narngamiu aruviim tepii ilukegciuq umyuarteqluni-llu, “Aniqlaanqiggngaitaqa nuna yuk pitekluku. Yuk assiilngurmek umyuangqelaan ayagyuallerminek ayagluni. Unguvalriit-llu tamalkuita piunrinqiggngaitanka tuaten pillrucimtun.

22Nuna piullrani taqngaituq nauceciineq quyurcineq-llu wall'u nengla kiiq-llu, kiak uksuq-llu, erneq unuk-llu.”

Genesis 9

Agayutem Akqut'liara Noah-llu

1Agayutem-llu atawaqaasqai Noah qetunrai-llu, qanrulluki, “Irnikici amlleriinarluci nunam qainga yirluku.

2Unguvalriit angelriit mikellriit-llu neqet-llu alikarkaurtaiceci; elpeci ataniumaarkaungavciki.

3Unguvalriit tamarmeng neqkaurtut elpeceñun; cikillrucimtun naunrarnek, canek tamalkuitnek cikiramci.

4Tau͡gaam kemget ner'arkaunritaci augtuumaita, unguva augmelan.

5Yuk yuullgutminek tuqucikan anucimirqecetaarciqaqa. Ungungssiq-llu yugmek tuqucilria tuquvkarciqaqa.

6Agayutem ayuqucimitun yuk piliaqellrua, taumek kina tuqucilria yugmek allam yuum tuquciiqaa.

7“Elpeci irnilaqici amlleriluci nunam qainga yirluku.”

8Tua-llu Agayutem qanrutai Noah qetunrai-llu,

9“Watua akqutmek taqutua elpeceñun kinguverpeceñun-llu,

10ilakluki unguvangqellriit yaqulget ungungssit-llu tamaita angyarpagmek anellgutkelten.

11Makutgun qaneryaratgun akqut'lillgutkamken: wak'nirnek unguvangqellria tamarmi piunriumanqiggngaituq ulerpagkun; ulerpiim piunrinqiggngaitaa nuna.

© 2012, American Bible Society.

12Uumek nallunailkutangqerciquq una akqun nangyuilnguq elpenun tamalkuitnun-llu unguvangqellrianun, yugnun-llu ukani yuurtarkanun:

13Amirlunun agluryaqa elliaqa. Nallunailkutauvkarluku akqutemnun ellarpagmun.

14Amirlungevkaraqamku ella agluryaq-llu alaitaqan,

15umyuaqutkelarciqaqa akqutkellemnun elpenun, ungungssinun-llu tamaitnun, ulerpagkun piunrinqiggngaunaki.

16Agluryaq alaitaqan amirluni umyuaqelarciqaqa iquilnguq akqutka tamaitnun unguvalrianun ellarpagmi.

17Tauna nallunailkutaqaa akqutma piurtellma unguvalrianun tamalkuitnun nunami.”

Noah Qetunrani-llu

18Noah-m-llu qetunrai angyarpagmek anellret ukuugut: Shem-aq, Ham-aq, Japheth-aaq-llu. Ham-aq atakaa Canaan-aam.

19Ukut pingayun Noah-m qetunrai ciuliaqait ellarpiim yuin tamarmeng.

20Noah nauceciiyurteŋ̄guami nauceciillruuq wine-arkanek.

21Wine-aliaminek-llu mer'aluni taangiquq. Matarmi pelatekamini inangqaluni.

22Ham-am-llu, Canaan-aam atiin, tangrramiu tuaten atani matangqaluku an'uq qanrullukek-llu anelgutegni.

23Tau͡gaam Shem-ankuk Japheth-aaq-llu tegutuk 'lumarrarmek, tusmegnun-llu iqukek pilukek kingupiarlutek pelatekamun itertuk. Uluumiimek atasek matangqaluku tangenrritaak, patuluku-llu taumek 'lumarrarmek.

24Noah-llu taangiqenriami, nallunriamiu-llu qetunrami kinguqliatnun tuatnallruciminek,

25qanertuq, “Aniqlaan tull'i Canaan-aamun! Pisteŋ̄gurciiquq amaqliigminun.

26Atawaqertelliu Atanrem Agayutma Shem-aq! Canaan-aaq-llu pisteksaguskiliu.

27Agayutem Japheth-aaq yugyangevkaqiliu! Kinguvri-llu yuukilit Shem-am yui ilagarluki! Canaan-aaq-llu pisteksaguskiliu.”

28Ulerpiim-llu kinguakun Noah unguvauq allrakuni yuinaat akimiaq malruk qulnek cipluku (350)

29tuquluni-llu allrakungluni tiissitsaam avga, yuinaat yuinaat malrugnek cipluku qula-wa (950).

Genesis 10

Noah-m Qetunrain Kinguvrit

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Ukut waniwa kinguvrit Noah-m qetunrain Shem-am, Ham-am, Japheth-aam-llu. Ukut qetunrangellruut ulerpiim kinguakun.

2Japheth-aam qetunrai: Gomer, Magog, Madai, Javan, Tubal, Meshech, Tiras-aaq-llu. Ukut ciuliaqait yuut kinguvrita atrinek aprumalriit.

3Gomer-aaq kinguvengqertuq yuitnek Ashkenaz-aam, Riphath-aam, Togarmah-m-llu.

4Javan-aaq kinguvengqertuq yuinek Elishah-m, Spain-am, Cyprus-aam, Rhodes-aam-llu.

5Ukut ciuliaqellruit yuut imarpiim ceñiini qikertani-llu uitalriit. Japheth-aam kinguveqluki, yuuluteng ilakutellriit allakarmeng nunameggni, allakarmeng-llu qaneryaramegcetun qalartetuluteng.

6Ham-am-llu cali qetunrai: Cush, Egypt, Libya, Canaan-aaq-llu.

7Cush-aq kinguvengqertuq yuinek Seba-m, Havilah-m, Sabtah-m Raamah-m, Sabteca-m-llu. Raamah-llu kinguvengqertuq yuinek Sheba-m Dedan-aam-llu.

8Cush-aq-llu qetunrangqellruuq aterluni Nimrod-amek, ellarpagmi ciumek nunanek pikliutaarilriarullruuq.

9Atanrem ikayuumiini piculriarullruuq. Taumek waten yuut qanlalriit, “Atanrem piculiuvkaqiliten Nimrod-atun!”

10Taum atanirturillra ukunek ayagnillruuq: Babylon, Erech, Accad-amek-llu. Tamarmeng ukut uitaluteng Babylonia-mi.

11Tamaaken nunamek ayallruuq Assyria-mun nunarpaliluni-llu Nineveh-mek, Rehoboth-Ir-amek, Calah-mek-llu, cali

12Resen-aamek, tauna uitaluni akuliigni nunak Nineveh-nkuk nunarpaulriim-llu Calah-m.

13Egypt-aaq kinguvengqellruuq yuinek Lydia-m, Anam-aam, Lehab-am, Naphtuh-m,

14Pathrus-aam, Casluh-m, Crete-am-llu. Crete-aq ciuliaqluku Philistine-at.

15Canaan-aam-llu qetunraak Sidon-aaq amaqlia, Heth-aq-llu. Ukuk kinguliakek atkegnegun nallunaitelartut.

16Canaan-aaq-llu ciuliaqellruat Jebusite-at, Amorite-at, Girashite-at,

17Hivite-at, Arkite-at, Sinite-at,

18Arvadite-at, Zemarite-at Hamathite-at-llu. Canaan-aam ilakuralriartai ayuqenrilnguut sagtellruut,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19kiituani nuniita ilaksagutaa Sidon-aaq ayagluni-llu ungalatmun Gerar-amun, Gaza-m nunii yaaqsigpek'naku. Tuamta-llu ayagluni calaratmun Sodom-aamun, Gommorrah-mun, Admah-mun, Zeboiim-un-llu yaaqsigpek'naku Lasha.

20Ukut kinguveqai Ham-am, allakarmeng ilakutellriit yuuluteng nunani ayuqenrilngurni, qalartellrit ayuqevkenateng.

21Anngaa Japheth-aam Shem-aq Hebrews-aat tamarmeng ciuliaqaat.

22Shem-am qetunrai, Elam, Asshur, Arpachsad, Lud, Aram-aaq-llu ciuliaqluki tuaten yuut aterpagcimalriit.

23Aram-aaq kinguvengqertuq yuitnek ukut: Uz, Hul, Gether, Meshek-aam-llu.

24Arpachshad-aaq atakluku Shelah-m Eber-aam atiin.

25Eber-aaq malrugnek qetunrarluni. Aipaan-wa atra Peleg, waten aterluni tamatum nalliini ellam yui avgumallrulliniata. Anelgutii aterluni Joktan-aamek.

26Joktan-aaq kinguvengqertuq yuinek Almodad-am, Sheleph-aam, Hazarmaveth-aam, Jerah-m,

27Hodora-m, Uzal-aam Diklah-m,

28Obal-aam, Abimael-aam, Sheba-m,

29Ophir-aam, Havilah-m, Jobab-aam-llu. Ukut tamarmeng ciuliarluteng Joktan-aamek.

30Nuna uitaviat Mesha-mek ayagluni Shephar-aam tungiinun qemit calaralirnermi tekilluki.

31Ukut waniwa kinguvri Shem-am. Allakarmeng ilakellriit nunaluteng. Ayuqevkenateng qaneryarait.

32Makut tamalkuita ilakuralriit kinguveqai Noah-m, ilakuyutetaciicetun atanruviitni; ukunek ayagnirluteng yuut cekavtut nunami ulerpiim kinguani.

Genesis 11

Babylon-aami Mayuryaraliarat

1Ellarpiim yui ataucimek qaneryarangqellruut qanellrit ayuqluteng.

2Tua-i ayagallermeggni tamaani calaratmun, tekitut nunamek manigcelngurmek Babylonia-mi tuani-llu nunaliluteng.

3Qanruyutut-llu, “Kitaki qikulinaurtukut enekanek kenerkun-llu tegg'ivkarluki.” Tua-i qikuutengut enelissuutekameggnek taarmek-llu nepyutkaitnek.

4Qanertut-llu, “Nunalinaurtukut naparciluta-llu qertulriamek qilak tekilluku; caliamta niitnauvkarluta cekavcetenritniaraakut tamiinun ellarpiim iluanun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Ataneq-llu atrartuq tangerrnaluku nuniit tauna-llu qertulria yuut napartellrat.

6Qanertuq-llu, “Ukut yuut atauciurneruut, ataucimek qaneryararluteng. Una waten pillerteng ayagneqluku caperrsuyuiruciiqut camek taqutellerkameggnek.

7Tailuci atrarluta ayuquciirutnarivkarnaurput qaneryaraat taringutesciigali'irrniartut.”

8Tua-i Atanrem cekavtai ellarpiim iluanun, taqaat-llu naparcillerteng nunarpagmek.

9Nuniit tauna acillruat Babylon-aamek, tuani Atanrem qaneryarait ayuqenrircetellruaki. Tuaken-llu cekavvluki tamiinun nunam qainganun.

Shem-am Kinguvri

10Ukut waniwa kinguvri Shem-am. Allrakuk malruk kinguagni ulerpallran, Shem-aq allrakungluni yuinarnek tallimanek (100) qetunranguq Arpachshad-aamek.

11Taum-llu kinguani unguvaluni allrakuni tiissitsaam avgani (500) cali-llu allanek irniangluni.

12Arpachshad-aaq allrakungluni yuinaq akimiarmek cipluku (35) qetunrangellruuq Shelah-mek;

13taum-llu kinguakun unguvaluni allrakuni yuinaat yuinaq pingayunek cipluku (403) allanek-llu cali irniangluni.

14Shelah-llu allrakungluni yuinaq qulnek cipluku (30) qetunrangellruuq Eber-aamek.

15Taum-llu kinguakun unguvaluni allrakuni yuinaat yuinaq pingayunek cipluku (403) allanek-llu cali irniangluni.

16Eber-aaq-llu allrakungluni yuinaq akimiarunrita'armek cipluku (34) qetunrangellruuq Peleg-amek;

17taum-llu kinguakun unguvaluni allrakuni yuinaat yuinaq atauciq qulnek cipluku (430) allanek-llu cali irniangluni.

18Peleg-aaq-llu allrakungluni yuinaq qulnek cipluku (30) qetunrangellruuq Reu-amek.

19Tuamta-llu kinguakun unguvaluni allrakuni yuinarnek qulnek qulngunrita'armek cipluku (209) cali-llu allanek irniangluni.

20Reu-aq-llu allrakungluni yuinarmek qula malrugnek cipluku (32) qetunrangellruuq Serug-aamek;

21taum-llu kinguakun unguvaluni allrakuni yuinaat qulen malrunlegnek cipluku (207) cali-llu allanek irniangluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Serug-aaq-llu allrakungluni yuinaq qulnek cipluku (30) qetunrangellruuq Nachor-amek;

23taum-llu kinguakun unguvaluni allrakuni yuinarni qulni (200) cali-llu allanek irniangluni.

24Nahor-aq-llu allrakungluni yuinaq qulngunrita'armek cipluku (29) qetunrangellruuq Terah-mek;

25taum-llu kinguakun unguvaluni allrakuni yuinaat talliman yuinaunrita'armek cipluku (119) cali-llu allanek irniangluni.

26Terah-llu allrakungluni yuinarnek pingayunek qulnek cipluku (70) irnianguq Abram-aamek, Nachor-amek, Haran-aamek-llu.

Terah-m Kinguvri

27Ukut waniwa kinguvri Terah-m atiin Abram-aam, Nahor-am, Haran-aam-llu. Haran-aaq atakellrua Lot-aam.

28Haran-aaq-llu tuqullruuq nunami Ur-ami Babylonia-mi, atani unguvainanrani.

29Abram-aaq-llu nulirturtuq Sarai-amek, cali-llu Nahor-aq nuliangluni Milcah-mek Haran-aam panianek. Haran-aaq cali atakluku Iscah-m.

30Sarai-a-llu irniangyuituq.

31Terah qetunrani-llu Abram-aaq, Lot-aaq-llu nurr'ani, Haran-aam qetunraa, ukurrani-llu Sarai, Abram-aam nulirra, malikluki taukut ayagtuq Canaan-aamun unilluku nunaseng Ur-aq Babylonia-melnguq. Ayallruut engelekluku Haran-aaq tuanlluteng-llu.

32Tuani tuqullruuq Terah allrakungluni yuinaat qulen tallimanek cipluku (205).

Genesis 12

Agayutem Qayagaurutii Abram-aamun

1Atanrem qanrutaa Abram-aaq, “Nakmiin nunan, tungayaten, atavet-llu enii unilluki ayii nunamun allamun nallunairarkamnun elpenun.

2Kinguvengevkarciqamken amllernek, tamakut-llu atanruvigpaurciiqut. Atawaqerceciiqamken atren-llu angelriarurtelluku, atawaqautngurrniartuten.

3“Atawaqaasqilriit elpenek atawaqerceciiqanka, aniqlaasteten-llu aniqlaaluki. Elpegun-llu atawaqerceciiqanka nunam yui.”

4Abram-aaq allrakungluni yuinarnek pingayunek akimiarmek cipluku (75) ayallruuq Haran-aamek Atanrem pisquciatun; Lot-aam-llu maliggluku.

5Abram-aam malikluki nuliani nurr'ani-llu Lot-aaq, cali tukuuteteng pisteteng-llu tamalkuita pikliutelteng Haran-aami, ayagtut Canaan-aam nuniinun. Canaan-aam-llu nuniinun tekicameng,

© 2012, American Bible Society.

6Abram-aaq ayagtuq nunakun tamaaggun engelekluku napa Moreh-mi kenciknarqelria, tanqilriaruluni tauna Shechem-aami. Tamatum nalliini Canaan-aarmiut tamana cali nunakluku.

7Ataneq alairtuq Abram-aamun qanrulluku-llu, “Man'a nuna cikiutekaqa kinguverpenun.” Abram-aaq-llu ekuaviliuq tuani Atanermunalairvikestellerminun.

8Taum kinguani ayagtuq ungalatmun qemililriamun nunamun calaralirnerani Bethel-aam. Tuani-llu pelatekartuq Bethel-aaq kanaknalirneqluku, Ai-aq-llu calaralirneqluku. Tuani-llu cali ekuaviliuq agayuluni-llu Atanermun.

9Abram-aaq cali ayagtu'rtuq, ciunequ'urluku Canaan-aaq.

Abram-aaq Egypt-aami

10Tau͡gaam piitnallruut Canaan-aami, taumek Abram-aaq ayallruuq Egypt-aamun uitaqeryarturluni, piitnaq tamaani anagucan.

11Tekiteqataameng Egypt-aamun nuliani Sarai qanrutaa, “Elpet-tang kenegnaqapigtellriaten.

12Tangerqunegteggen Egypt-aarmiut umyuarteqciqut, ‘Una nulirqellinia.’ Tuaten-llu umyuarteqluteng tuquciiqaatnga elpet unguvavkarluten.

13Qanqina wangnun nayagaqniluten, elpenek picirluteng elluarrlua ciuniurniaraatnga tuqutevkenii.”

14Tua-i Egypt-aamun itran Egypt-aarmiut tangrraat nulirran kenegnartacia.

15Atanerruarin angayuqam tangrramegteggu qanrutkaat kenegnartacia atanermun; atanrem-llu eniinun Sarai ayaulluku.

16Tua-i Sarai pitekluku angayuqrata Abram-aaq elluarrluku ciuniuraa, cikirluku-llu qusnginek, qusngirngalngurnek, kuluvagnek, ciulvagnek, pisteñek, ungungssinek-llu qulugnelegnek.

17Tau͡gaam Atanrem nangteqnarqelriit cangerliit tuc'etai atanratnun ilainun-llu, Sarai Abram-aam nulirra pitekluku.

18Taumek angayuqrata Abram-aaq aqvavkaraa qanrulluku-llu, “Ciin waten pisia? Ciin qanrutenricia nuliqniluku?

19Ciin qanellrusit nayagaqniluku? Wiinga-llu teguyaaqluku nuliqnaluku. Waniwa nulian; teguluku ayii!”

20Angayuqam-llu yuut alerqurai Abram-aaq piluku, Abram-aaq-llu ayagcetaat nulirtuumaan, cautai-llu tamalkuita malikevkarluki.

Genesis 13

Abram-aankuk Lot-aaq-llu Avtellrak

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Abram-aaq ayagtuq Egypt-aamek nuliani cani-llu tamalkuita malikluki. Lot-aam-llu maliggluku Negeb-aamun,

2Abram-aaq tukuupiallruuq tukuuterluni qusnginek, kuluvagnek, cali-llu suulutaanek qerrirlinek-llu.

3Ayagtuq-llu Negeb-aamek Bethel-aaq tekilluku, pelatekaqerraallerminun akuliignun Bethel-aankuk Ai-aq-llu,

4ekuavilillerminun. Tuani Abram-aam piicagvikaa Ataneq.

5Lot-aaq, Abram-aam malikellra, nakmiin ungungssiutengqertuq qusnginek, qusngirngalngurnek, kuluvagnek-llu, cali ilaluni pisterluni-llu.

6Tua-i amllerrameng tamakut ungungssiutekek maramek nervigkaiturluteng ungungssit, ataucimi-wa uitallerkaak piviinani.

7Nakukutengluteng-llu Abram-aam Lot-aam-llu ungungssiutegkenka qaunqestait. Tamatum nalliini Perizzite-at Canaanite-at-llu cali tamaanlluteng.

8Tua-llu Abram-aam Lot-aaq qanrutaa, “Nakukullunuk uitayunaitaakuk qusngiliurtetuumamegnuk, tungayakngamegnuk.

9Nuna avatemegni tangrru. Avvluten wangnek ayakina piyullerpenun. Wiinga piyulqenrilkevnun ayagniartua.”

10Lot-aam-llu kiarcami tangrraa Jordan-aam kuignayua mel'irluni tamarmi naucetaarviatun Atanrem ayuqluni-llu cali Egypt-aatun Zoar-am tungiini. Tuaten ayuqellruuq Atanrem piunrirpailgakek Sodom-aankuk Gomorrah-llu.

11Tua-i Lot-aam Jordan-aam avatii cucukaa piknaluku ayagluni-llu calaratmun; tua-i tuaten pilutek elkek uniyutellruuk.

12Abram-aaq Canaan-aami uitallruuq, Lot-aaq-llu nunaliluni nunarpiit akuliitni kuignayugmi. Uitaluni-llu Sodom-aam yaaqsinrilkiini.

13Sodom-aam yui arenqiatut assiilnguq cakneq aturluku inglulirluku-llu Ataneq.

Abram-aaq Upagtuq Hebron-aamun

14Lot-aaq ayiin Atanrem Abram-aaq qanrutaa, “Tuaken nangerngallerpenek nacessgu yaaqvaq tamalkuan.

15Tangerqen nuna tamalkuan cikiutekciqaqa elpenun kinguverpenun-llu, pikesqelluku akwarpak.

16Kinguveten-llu amllertarivkarciqanka nunam urraatun. Kia imum nunam urraa naaqsugngakuniu kinguveten-llu naaqsugngayarai.

17Piyualuten paqesgu tamana nuna, cikiutekciqngamku elpenun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Tua-i Abram-aaq uitallerminek nugtartuq uitavigkiurluni-llu yaaqsinrilkiitni napat kenciknarqelriit Mamre-mi. Tauna Hebron-aam nuniini uitauq, tuani-llu ekuavililuni Atanermun.

Genesis 14

Abram-aam Lot-aaq Aqvaa

1Angayuqat cetaman, Amraphel-aaq Babylonia-mek, Arioch-aq Ellasar-amek, Chedorlaomer-aaq Elam-aamek, Tidal-aaq-llu Goiim-aamek,

2anguyallruut angayuqat allat talliman inglukluki ukuuluteng: Bera Sodom-aarmiu, Birsha Gomorrah-rmiu, Shinab-aq Admah-rmiu, Shemeber-aaq Zeboiim-armiu, Bela-m-llu angayuqra.

3Ukut atanret talliman iliksagutellruut anguyagteteng-llu quyurtellruit Siddim-aam kuignayuanun, maa-i aprumalriami Dead Sea-mek.

4Chedorlaomer-aamek ataniurtengqellruyaaqluteng allrakuni qula malrugnek cipluku, tau͡gaam qulen pingayuatni allrakut tauna inglukengluku.

5Akimiarunritariitni allrakut Chedorlaomer-aaq ilini-llu anguyagtet tekitellruut cirlakluki-llu Rephaim-aat Ashteroth Karnaim-aami, Zuzim-aat Ham-ami, Emim-aat marami Kiriathaim-aami,

6Horite-at-llu ingriini Edom-aam, maliggluki Elparan-aaq tekilluku uitalria nunam kinertellriim engeliini.

7Kingutmun-llu ataam uterrluteng Kadesh-aamun, (tamatum nalliini Enmishpat-aamek ap'lallruat). Teguaqellruit nuniit tamalkuan Amalekite-at, cirlakluki-llu Amorite-at Hazazon Tamar-ami uitalriit.

8Tua-llu angayuqrit Sodom-aam Gomorrah-m, Admah-m, Zeboiim-aam, Bela-m-llu quyurtait anguyagteteng callugluteng-llu Siddim-aam kuignayuani,

9inglukluki angayuqri Elam-aam, Goiim-am, Babylonia-m, Ellasar-am-llu. Angayuqat talliman ingluluteng angayuqanek cetamanek.

10Kuignayuani Siddim-aam elanret amllertut taarnek imarluteng. Angayuqaagket Sodom-aam Gomorrah-m-llu qimangnaqsaaquk, tau͡gaam tamakunun taarnun igtuk; taukut-llu allat pingayun angayuqat qimagluteng ingrinun.

11Taukut-llu cetaman atanret avurtut akluitnek Sodom-aarmiut Gomorrah-rmiut-llu, neqkautaitnek tuaten, nutaan-llu ayagluteng.

12Lot-aaq-llu cali teguat qetunraa Abram-aam anelgutiin ayaulluku-llu aklutuumaan.

13Tua-llu iliita anagillrata, ullagluku qanemcitaa Abram-aaq Hebrew-q. Abram-aaq uitaluni yaaqsinrilkiitni napat kenciknarqelriit, Mamre-m Amorite-am

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

napautain. Mamre anelgutekluku Eschol-ankuk Aner-aaq-llu, Abram-aam iliklukek.

14Abram-aam-llu niicamiu nurr'ani tegulliniatgu yun'i angutet callugyaramun elitnaurumalriit tamalkuita quyurcetai. Amllertaluteng yuinaat akimiaq, akimiaq pingayunek cipluku (318), kingunrirturait-llu taukut atanret cetaman Dan-am nuniin engeliinun.

15Tuani-llu avgai anguyagteñi quyungqaaqluki. Curugait-llu taukut unugmi, cirlakluki-llu. Kingunrirturait-llu engelekluku Hobah-q Damascus-aam neglirnerani,

16tegullrit-llu cat tamalkuita ut'rulluki. Cali-llu ut'rulluku nurr'ani Lot-aaq, aklui-llu tamalkuita, arnat-llu, allat-llu yuut tegullrit ilakluki.

Melchisedek-aam Atawaqercetaa Abram-aaq

17Abram-aaq utercan anguyallerminek cirlakraarluki Chedorlaomer-aaq allat-llu atanret, Sodom-aam atanran pairrsaagaa Shaveh-m kuignayuani (cali aterpagcimalartuq atanrem kuignayuanek).

18Cali Melchizedek-aaq Salem-aam atanra agayulirteñgunrulria Atanermun Quyinrulriamun, taituq kelipamek wine-amek-llu Abram-aamun,

19atawaqercetaa-llu qanerluni, “Atanrem Quyinrulriim piliaqestiin nunam qiliim-llu atawaqertelliu Abram-aaq!

20Nanraumali Agayun Quyinrulria aviutestellren cirlakevkarluki inglukesteten!” Abram-aam-llu elliivikaa Melchizedek-aaq cat tamalkuita ut'rutellmi qulngurutaitnek.

21Sodom-aam-llu atanran Abram-aaq qanrutaa, “Yuut tailluki wangnun, aklut tegulten elpet pikekiki.”

22Tau͡gaam Abram-aam qanrutaa Sodom-aam atanra, “Akqellruaqa AtaneqAgayun Quyinrulria, piliaqestii qiliim nunam-llu,

23tegusngaunii yualukarraungraan, aluilitam-llu cingiqengraaku, wall'u allamek camek elpet pivnek, waten qanernayukluten, ‘Wiinga Abram-aaq tukuurcetellruaqa.‘

24Wiinga camek pikamnek tegusngaitua. Malillma tau͡gaam atullrit akurturciqanka. Tau͡gaam cat avgumakilit ukunun ikayurteklemnun, Aner-aamun, Eshcol-aamun, Mamre-mun-llu.”

Genesis 15

Agayutem Akqutii Abram-aaq-llu

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Taum kinguakun Abram-aaq cam alairvikellrua (tangerrluni camek) niilluku-
llu Ataneq qanelria ellminun, “Alingenrilu, Abram. Aarnarqelriamek
capkuciumaciqamken nunulirarkauluten-llu angelriamek.”

2Tau͡gaam Abram-aaq kiuguq, “Ataneq Agayun nunuliuten-mi wangnun cauciqa
irniarunii? Eliezer-aaq kiingan Damascus-aarmiu kinguverkaqluku.

3Yugkamnek nakmiin cikiqsaitarpenga, pisteḿa-llu tau͡gaam iliita aklunka
paitaqciqai.”

4Ataam-llu Ataneq qanertelluku ellminun niitaa: “Pisteḿun Eliezer-aamun
tukuuteten kinguvarngaitut; elpet nakmiin qetunraan kinguvanertaqciqan.“

5Atanrem ellamun anutaa qanerluni-llu, “Qilak pagna kiaresgu, naaqluki-llu agyat
piyugngakuvki. Tuaten amllertalrianek kinguvengqerciquten.”

6Abram-aam ukvekaa Agayun. Tuaten-llu pillra pitekluku Atanremilukegcitkaa
ciuniurluku-llu.

7Tua-llu Atanrem qanrutaa, “Wiinga Atanruunga anutestekellren ciuliqaggluten
Ur-amek Babylonia-mi cikirnaluten mat'umek nunamek pikarpenek.”

8Tau͡gaam Abram-aam aptaa, “Ataneq Agayun, qaillun-mi wiinga nallunriciiqsia
piksagutarkaucia mat'um nunam?”

9Kiugaa, “Taiskina kuluvagmek, qusngim angucaluanek, qusngirngalngurmek-llu,
tamarmeng allrakungelrianek pingayunek, yaquliyagaagnek-llu malrugnek.”

10Abram-aam-llu taukut tamalkuita taitai Agayutmun. Qupraarluki-llu ellii
akiqliqaqluki, yaqulgek tau͡gaam qupevkenakek.

11Yaqulget-llu kemegtutulit mit'ut taukut ungungssit nuniitnun, tau͡gaam Abram-
aam alingcira'arluki ayagcetai.

12Akerta-llu teviryartullrani Abram-aaq qavartuq mamtulriamek; alingem-llu
tull'uku.

13Atanrem-llu Abram-aaq qanrutaa, “Pinritevkenateng kinguveten allanruciqut
nunakenrilkeḿeggni, teguaruluteng, nangcimaluteng-llu allrakuni yuinaat
yuinaat (400) aturluki.

14Tau͡gaam anucimirqecetaarciqaqa atanruvik teguaruviat, tamatum-llu
kinguakun tamaaken anciqut tukuutnek amlleqapigtellrianek ang'aqluteng.

15Elpet-llu tuquciquten uitanqegciluten; qunguumaciquten
ak'allak'acagaurrluten.

16Yugpet kinguvallrita cetamaingit maavet uterciiqut; Amorite-at
anevkarngailamki maaken anagutengkata tau͡gaam assiilngillermegteggun.”

17Akerta tevirraartelluku tan'gerian aruvilria kenilleq keneq-llu qukaatgun
sagingalriit ungungssit temaita ayagtuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Taum nalliini Ataneq akqut'liuq Abram-aaq aipaqluku qanerluni,
“Kinguverpenun man'a nuna cikiutekciqaqa Egypt-aamek ayagluku kuik
Euphrates engelekluku,

19nuniit ilakluku Kenite-at, Kenizzite-at, Kadmonite-at,

20Hittite-at, Perizzite-at, Rephaim-aat,

21Amorite-at, Canaanite-at, Girgashite-at Jebusite-at-llu.”

Genesis 16

Hagar-ankuk Ishmael-aaq-llu

1Abram-aaq Sarai-akun cali irniangeksaituq. Tau͡gaam Sarai Egypt-aarmiumek
kevgangqellruuq nasaurlurmek aterluni Hagar-amek.

2Sarai qanertuq Abram-aamun, “Atanrem irniangevkaqsaitaanga,
inartellguteksuavgu-llu kevgaqa nasaurluq, irniniartuq pikamnek.” Abram-aaq-
llu Sarai-am qanellratun piuq.

3Abram-aam allrakuni qulni Canaan-aami uitallran kinguani, Sarai-am Hagar-aq
Egypt-aarmiu nuliqsagucetaa Abram-aamun.

4Abram-aam-llu qingiraa Hagar-aq. Qingaucini-llu elpekngamiu ellminek
pingakuq, qumlik'ngarrluku-llu Sarai.

5Tua-llu Sarai-am Abram-aaq qanrutaa, “Elpenun atauq Hagar-am qumlikillra
wangnek. Wiinga elpenun tunellruaqa, qingaucini-llu elpekraanerminek
qumlikaanga. Atanrem cuqeskiliu kina alarucia, elpet wall'u wiinga!”

6Abram-aaq kiuguq, “Elpet kevgan ataniumaan, umyuan aturluku piyullerpegun
pikiu.” Tua-i Sarai-am mulngakenriqercani Hagar-aq ayakartuq.

7Atanrem-llu an'gilaan pairtaa Hagar-aq nunami kinertellriami mer'em ulvelriim
nuniini, tumyarami ayalriami tungiinun Shur-am,

8qanerluni-llu, “Hagar-aaq, pistiini Sarai-am, naken taisit? Natmun-llu ayagcit?”
Kiuguq, “Qimagtua kevgiuqengamnek.”

9An'gilaan Atanrem qanrutaa, “Uterten ataam, maligtaquurautniartuten elliinun.”

10Tua-llu cali qanertuq, “Kinguvengevkarciqamken amllerem ugaani
naaqumasciigalngurnek.

11Qetunrangciquten, acirciqan-llu Ishmael-aamek, tua-i-wa Atanrem niitellruaten
nanikualuten kaigallerpeni.

12Tau͡gaam qetunraan unguvallermini yuungnaqciquq ciulvagtun
yuilqurmiutartun; inglukciqai yuut tamalkuita, tamarmeng-llu yuut ellii
inglukarkauluku. Tungayaminek ellminek allakarluni yuuciquq.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Hagar-aq-llu ellminek aptuq, “Ilumun-qaa wiinga Agayun tangrraarluku unguvalua qanengssaksugngaqata'rqa?” Tua-i Ataneq qalarutestellni aterpagtaa, “Agayun Tangtulria.”

14Tauna pitekluku yuut tauna elakaq aterpagtelaraat, “Elakaa Unguvalriim Tangertem̄a.” Tauna uitaluni akuliigni Kadesh-aankuk Bered-aaq-llu.

15Hagar-aq-llu irniuq qetunrangluni; Abram-aam-llu acirluku Ishmael-aamek.

16Abram-aaq allrakungellruuq yuinarnek cetamanek (80) Ishmael-aaq yuurtellrani.

Genesis 17

Nuugiriyaraq Akqutem Nallunailkutaa

1Abram-aaq yuinarnek tallimaunrita'arnek (99) allrakungeqerlukuAtanrem alairvikaa qanrulluku-llu, “Wiinga Agayutnguunga Artuqailnguq, niisngakia canganarqutaunak-llu yuukina.

2Akqun una piurtaqa aipaqluten, kinguveten amllerivkarciqanka cakneq-llu yugyangevkarluten.”

3Abram-aam-llu ciktaarvikngani Agayutem qanrutaa,

4“Akqun una piurciiqaqa elpet aipaqluten: akqamken ciuliaqerkaurtelluten amllernun atanruvignun.

5Atren-llu Abram-aarungairutuq, tau͡gaam Abraham-aarurrluni, tua-i-wa atanruvignun amllernun ciuliaqsagucecamken.

6Irnialingevkarciqamken; Atanruviit angayuqat-llu elpenek nauvkarciqanka. Amllerciqngameng kinguliaten atanruviurciiqut.

7“Akqutka piuvkarciqaqa elpenun kinguverpenun-llu tekitarkanun, nangyuilnguuluku. Agayutkevkarlua elpenun kinguverpenun-llu.

8Cikirciqamken elpet kinguveten-llu nunanek uitavikeqalallerpenek. Canaan-aaq tamalkuan cikiutekaqa elpeceñun, nangyuilngurmek pikesqelluku, wiinga-llu Agayutkeciqerpecia.”

9Agayun-llu qanertuq Abraham-aamun, “Elpet tau͡gaam akqutka aturarkaugan, elpet, elpenek-llu kinguvalriit tamarmeng.

10Waniwa akqun aturarkan, taqumalria wangkugnun kinguverpenun-llu: Tamarmeng angutet elpeceñi nuugiumaarkaugut.

11Nuugiumaciquci amiq nuugani kepluku, nallunailkutnguvkarluku akqutmun taqumalriamun wangnun elpenun-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Pingayunlegnek ernengelria tan'gaurluq nuugiumaarkauguq; angutet tamarmeng yuullgutkelriani, ayuqluku yuurtelleq nevceñi, wall'u kiputellerci allanermek ilakenrilkevceñek.

13Tamarmeng nuugiumaarkaugut nallunairluku akqutma piugarkaucia akwarpak.

14Angun nuugiumanrilkuni ancimaciquq yum'inek; akqun atunrilamiu.”

15Agayun qanertuq Abraham-aamun, “Sarai-a-llu nulian Sarai-amek aterpagtenrirluku; wak'nirnek atra Sarah-uciquq.

16Atawaqerceciiqaqa, cali-llu qetunrangevkarluten elliikun; aanakciqaat amlleret atanruviit; yuut atanerkait elliikun yuurciiqut.”

17Abraham-aaq-llu put'uq nunamun, tau͡gaam temciyugtuq umyuamikun qanerluni, “Angun-qaa irniangyugngauq yuinarnek tallimanek (100) allrakungelria? Sarah-llu-qaa irniyugngaciquq allrakungluni yuinaat cetaman qulnek cipluku (90)?”

18Abraham-aaq-llu qanertuq Agayutmun, “Assinruyartuq Ishmael-aakun akqutkellren piciurceskuvgu.”

19Tau͡gaam Agayutem qanrutaa, “Qang'a, Sarah irniciquq qetunrarkarpenek, acirarkaugan-llu Isaac-aamek. Akqutkelqa elliikun piciurceciiqaqa nangyuilnguuluku elliinun kinguvrinun-llu.

20Niitaqa kaigaten Ishmael-aamun. Ellii-llu atawaqerceciiqaqa irnialingevkarluku, cakneq yugyangevkarciqaqa; atakeciqaat qula malruk atanerruat, atanruvigpaurceciiqaqa-llu.

21Tau͡gaam akqutka piurceciiqaqa Isaac-aakun, Sarah-m irniarkaakun waten pitarikan allamiku.”

22Agayutem qalarutenriamiu Abraham-aaq unitaa.

23Taumi ernermi Abraham-aam Ishmael-aaq, tamalkuita-llu angutet ellmini uitalriit, pisten̄gungraata kiputellni nuugirai.

24Abraham-aaq allrakungluni yuinarnek cetamanek qulnek cipluku (90) nuugiumallruuq.

25Qetunraa-llu Ishmael-aaq allrakungluni qula pingayunek cipluku nuugiumallruluni.

26Ernermi ataucimi nuugiumalutek,

27ilalutek Abraham-aam pistainek.

Genesis 18

Akqun Qetunrangciqniluku Abraham-aaq

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Atanrem-llu alairvikaa Abraham-aaq Mamre-m napain caniatni uitallrani, aqumgaluni pelatekami amiigani, erenrem puqlanillran nalliini.

2Ciugcami tangertuq pingayunek angutnek nangerngalrianek ciuqamini. Tangrramiki aqvaqurluni pairrsaagai, cikluni-llu nunamun.

3Qanertuq, “Una uitavika kituryaqunaciu arulairraarpek'naci; wiinga wantua kevgiurnaluci.

4Mermek taiciiqua it'gavci eruutekaatnek; mernuinercirniartuci-llu uum napam aciani.

5Neqkarpeceñek-llu taiciiqamci nerumarikuvci ayagniartuci. Elpeci quyavkararpecia arulairviklua, taumek kevgiurnaamci.” Taukut qanertut, “Tua-i qanllerpetun pii.”

6Abraham-aaq-llu cukangnaqluni pelatekamun agngami Sarah qanrutaa, “Cukangnaqluten mukaamek negtaara kelipayaginiartuten.”

7Abraham-aaq-llu cukangnaqluni ungungssiutminun piami kuluvayagarmek kemkegcilriamek tegulluni pistet iliitnun tunaa, taum-llu cali cukangnaqluni kenirluku tauna.

8Neqkat-llu uptellni agutai ciuqerratnun-llu elliluki. Tuani tua-i napam aciani nerellratni kevgiurai taukut elliin.

9Tua-llu taukut aptaat, “Nau-wa-mi nulian Sarah?” Elliin kiugai, “Pelatekami uitauq.”

10Iliit-llu qanertuq, “Pinritevkenii up'nerkaqan ataam uterciiqua elpenun, Sarah-llu nulian irniangeciquq qetunrangluni.” Sarah-m-llu niicugnii pelatekam amiiganek tunuani.

11Waniwa Abraham-aankuk Sarah-llu ak'allaurrlutek, Sarah-llu aglernanrillruluni.

12Sarah-llu niicetevkenani engelartuq, qanerluni, “Ak'allaurrlunuk-qaa uika-llu qingarciqua?”

13Atanrem Abraham-aaq qanrutaa, “Ciin Sarah engelarta qanerluni-llu, ‘Ilumun-qaa ak'allaurrlua irniciqua?’

14Atanermi-qaa caperrnarqelriartangqertuq? Tuani apertuumalriami up'nerkami ataam taiciqua elpenun, Sarah-llu qetunrangarkauluni.”

15Taug͡aam Sarah meci'irtuq alingami qanerluni, “Engelaqsaitua.” Elliin kiugaa, “Qang'a, engelallruuten.”

Abraham-aam Kaigatkaa Sodom-aaq

16Taukut-llu tuaken ayagtut Sodom-aaq igvarluku. Abraham-aam-llu maligtai tumkaatnek apertuutnaluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Ataneq-llu qanertuq, “Aassaqusngaitaqa Abraham-aaq waniwa piqataq'ngamnek.

18Kinguvri angelriarurciiqut pinirluteng atanruvigpaurrluteng, elliikun-llu atawaqerceciiqanka tamalkuita atanruviit.

19Ellii cucukellruaqa alerqurisqelluku irniarinek kinguvrinek-llu niisngasqellua ellualria-llu pitalqeggsaraq-llu aturlukek. Tuaten pikata akqutkelqa tamalkuan elliinun aturciqaqa.”

20Atanrem-llu Abraham-aaq qanrutaa, “Nepliutekagket cakneq Sodom-aaq Gomorrah-llu, arcaqalriamek-llu assiilngurmek aturluteng tuani.

21Ullagluki tangerrsarturciqanka ilumun nepliutekumacirmegcetun ayuquciat; piciunrilkan nallunrirciqaqa.”

22Tua-i taukuk angutek tuaken ayagtuk Sodom-aam tungiinun; tau͡gaam Abraham-aaq nangengqauq Atanrem ciuqerrani.

23Abraham-aam malkanirluku qanrutaa, “Ilumun-qaa piunrirciqaten ellualriit elluanrilngurnun tapquulluki?

24Yugtangqerqan yuinaak malruk qulnek cipluku (50) ellualrianek nunarpiit iluatni; tua-i-qaa piunrirciqan, taukut yuinaak malruk qulnek cipluku (50) catkevkenaki?

25Tuaten piyunaitqapigtuten, tuqulluki ellualriit elluanrilngurnun tapquulluki, ellualriit aturtelluki elluanrilnguut pitaciluki! Tuaten piyunaitaaten. Cuqcistii-qaa nunam tamarmi elluarrluni pingaituq?”

26Ataneq-llu qanertuq, “Nalaquskuma yuinaak malruk qulnek cipluku (50) ellualrianek yugnek Sodom-aami, piunrirngaitaqa taukut pitekluki.”

27Abraham-aaq kiuguq, “Tangerrluku wangnek cinglua Ataneqqalaruskeka, caunritkacagang'e'rma.

28Ellualriit tallimanek ikgellrukata, yuinaak malruk tallimanek cipluku (45) ellualriartangqerqan, cali-qaa nunarpak piunrirciqan taukut talliman ilangarutait catkevkenaki?” Atanrem kiugaa, “Piunrirngaitaqa ellualriartangqerqan yuinaak malruk tallimanek cipluku (45).”

29Abraham-aam qanrutenqigtaa, “Yuinaagnek-mi malrugnek (40) ellualriartangqerqan?” Atanrem kiugaa, “Ellualriit yuinaak malruk (40) pitekluki piunrirngaitaqa.”

30Abraham-aaq qanertuq, “Qannge'rma cali qenqerrucaqunii. Yuinaq-mi qulnek cipluku (30) ellualriartangqerqan?” Atanrem kiugaa, “Piunrirngaitaqa yuinaq qulnek cipluku (30) ellualrianek nalaquskuma.”

© 2012, American Bible Society.

31Abraham-aaq qanertuq, “Tangerrluku wangnek cinglua qalarutaqaAtaneq. Nalaquskuvet-mi yuinarnek (20) ellualrianek tuani?” Kiugaa, “Yuinaat ellualriit pitekluki piunrirngaitaqa.”

32Abraham-aaq qanertuq, “Ataneq qenqerrucaqunii, ataucirqumek cali qanernaurtua. Qulnek-mi ellualrianek pitangqerqan?” Atanrem kiugaa, “Qulen ellualriit pitekluki piunrirngaitaqa.”

33Ataneq-llu ayagtuq qalarutenriamiu Abraham-aaq; Abraham-aaq-llu nunaminun uterrluni.

Genesis 19

Sodom-aam Assiilngurtucia

1Taukuk an'gilak malruk Sodom-aamun tekituk atakumi; Lot-aaq-llu aqumgaluni Sodom-aam iteryarami. Lot-aam tangrramikek nangerrluni pairrsaagak, cikluni-llu ciuqerragnun.

2Lot-aaq qanertuq, “Ukuuk, allanruyarturtek enemni qavartarniartutek, it'gatek-llu erurluki; makcara'arlutek unuaqu ayagniartutek.” Taukuk qanertuk, “Qang'a, unugiciqukuk tumyarani.”

3Tau͡gaam Lot-aam cakneq aguagutak; tua-i allanruyarturtuk iterlutek-llu eniinun; neqkiurak-llu kelipiluni quuleciryarailngurmek, taukuk-llu nerlutek.

4Tau͡gaam inarpailgata, tamaq'apigmeng Sodom-aam angutain ak'allaat ayagyuat-llu avatairaat ena;

5qayagaurluku-llu Lot-aaq, “Nauwa imkuk angutek ullagtellregken? Anuskek wangkutnun akusrarutekniagput.”

6Lot-aaq-llu an'uq yugnun ikirtuqaq-llu palulluku.

7Qanerluni-llu, “Ilamni ukuut, tuaten assiitellriamek piyaqunaci!

8Paningqertua malrugnek angutem agtuqsailkegkenek; anutnaugka elpeci piyugtacirpecetun piniagci; ukuk tau͡gaam angutek qaillun piyaqunacikek uqisngiignek enema iluani.”

9Taukut tau͡gaam qanertut, “Aviten!” Cali-llu qanerluteng, “Una angun ak'anun maani uitaarkaunrilnge'rmi, ak'a wangkutni cuqcisten̄gurtellriatun ayuquq! Elkegnun pillerput elpenun arcaqanruluku piciqerput.” Tua-i Lot-aaq cingaat, ciutmurrluteng-llu amiik navegnaluku.

10Tau͡gaam taukuk yaggvikluku Lot-aaq itertaak enemun amiik-llu palulluku.

11Cikmircetakek-llu angutet tamalkuita amiigem elatiini uitalriit, taukut-llu taqsuqcirluteng ellmeggnek amiik caavtaaryaaqaat yuarluku.

Lot-aaq Ayagtuq Sodom-aamek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Taukuk angutek Lot-aamun qanertuk, “Allamek-qaa maani ilaituten? Nengaugpenek, qetunrarpenek, panigpenek. Ilangqerquvet nunarpagni anuski maaken,

13piunriqatararpuk una nunarpak, nepliutngullrat yuin anagut'ngengan ciuqerrani Atanrem, elliin ayagcetellruakuk piunriisqelluku.”

14Tua-i Lot-aam ullaglukek qanrutak uikautekek paniigmi, “Cukamek ayagtek waken nunanek. Atanrem piunriqataraa nunarpak.” Tau͡gaam taukuk umyuartequk Lot-aaq picingssagyukluku.

15Unuakumi erqaarallrani an'gilak kiikirturaak Lot-aaq qanerlutek, “Nangerrluten malikluki nulian, paniigken-llu maanelnguuk ayagci, tapqulluci piunriryuartuci nunarpak piunriumakan.”

16Lot-aaq pamailcaarluni uitaqertuq; tau͡gaam Atanrem takumcukngamiki taukut unataitgun teguluki anutai nunat-llu elatiitnun piluki.

17Tua-llu an'gilam aipaa qanertuq, “Qimagci tuquyuartuci; kingyaryaqunci arulairyaqunaci-llu kuignayuum iluanun. Qimagci qeminun, piunriumayuartuci.”

18Tau͡gaam Lot-aam kiugaa, “Qang'a, tuaten pivkaryaqunakut.

19Quyavkararpenga anirturlua, tau͡gaam qimagciigatua qeminun, yaaqsissiyaagata ayainanemni picurlagnarqellriamun angunayuklua, wiinga-llu tuqulua.

20Nunatangqertuq yaani canimelngurnek qimagviksunaqluteng, nunat-llu angevkenateng. Tuavet qimagcessnga unguvaniartua, tangrraten nunarpaunritut.”

21Taum kiugaa, “Piyullerpetun tua-i pikina, nunat taukut qanrutkelten piunrinritnianka.

22Cukamek ayii qimagluten tuavet. Qaillun pisciigatua tekitnatkarpenun tuavet.” Lot-aam nunarrauniaki aciraat Zoar-amek.

Piunriumallrak Sodom-aankuk Gomorrah-llu

23Akerta piqaarallruuq Lot-aaq tekitellrani Zoar-amun.

24Atanrem-llu ellallircetaa Sodom-aamun Gomorrah-mun-llu, kenermek quluuramek-llu,

25nunarpiit tamaanelnguut piunrirluki, kuignayuk tamalkuan, yuit-llu nunarpiit, cat-llu naumalriit tamalkuita tamaani.

26Lot-aam tau͡gaam nulirra kingyartuq, taryuurrluni-llu nangerngacirmitun.

27Taum unuaquani unuakuarmi Abraham-aaq patangnaqluni ayagtuqAtaneq-llu nangerngallermegnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Kiarrluni-llu tungiignun Sodom-aankuk Gomorrah-llu, tangerrluku-llu kuignayuk tamalkuan. Tangrraa-llu aruvak kaminiarpiim aruviitun ayuqluni.

29Tua-i Atanrem piunrillermini nunarpiit kuignayugmi Abraham-aaq umyuaqluku Lot-aaq qimagcetellrua tamaaken nunarpagnek uitavillrinek.

Ciuqliit Moabite-at Ammonite-at-llu

30Lot-aaq alingami Zoar-ami uitallerkaminek ayallruuq paniigni-llu qeminun. Tamaani-llu uitaluni qiurem nayugneran iluani paniigminek ilaluni.

31Alqaan kinguqlini qanrutaa, “Atavuk ak'allaurtuq angucetaunani-llu uikamegnek maani nunami, irniangyalriakuk.

32Atavuk taangarcetnaurpuk, inarrlunuk-llu canianun kinguverkangniartukuk elliikun.”

33Taum atakuani atasek wine-amek mer'avkaraak, alqaan-llu itervikluku canianun inarrluni. Atiin-llu nallua inartellra maktellra-llu.

34Unuaquan alqaan kinguqlini qanrutaa, “Unuk wiinga atama canianun inartellruunga; ataku cali mer'avkarluku elpet canianun inareskina kinguverkangniartukuk atamegnegun.”

35Taumi cali atakumi atasek mer'avkaraak; kinguqliq-llu canianun inarrluni; atiin-llu nallua inartellra maktellra-llu.

36Tuaten pilutek Lot-aam paniik qingircetellruuk atamegnun.

37Alqaa angutmek irnillruuq acirluku-llu Moab-amek. Tauna man'a tekilluku Moabite-at ciuliaqluku.

38Kinguqlia-llu cali irniuq angutmek acirluku-llu Benammi-mek. Tauna Ammonite-at ciuliaqaat man'a tekilluku.

Genesis 20

Abraham-aankuk Abimelech-aaq-llu

1Mamre-mek Abraham-aaq ayagtuq Canaan-aam ungalalirneranun uitaluni-llu akuliigni Kadesh-aankuk Shur-aq-llu. Tamatum kinguakun, Gerar-aami uitaqallermini,

2qanellruluni nuliani Sarah nayagaqniluku. Taumek atanrem Abimelech-aam, atanirturilriim Gerar-ami aqvavkallrukii Sarah, taitelluku ellminun.

3Tau͡gaam Agayutem ullagaa Abimelech-aaq unugmi qavangurturtelluku, qanrulluku-llu, “Tuquarkauguten, tauna arnaq tegullren uingqerran.”

4Tau͡gaam Abimelech-aam agtuqsailamiu qanertuq, “Ataneq tuquciciquten-qaa yugnek camek pinarqutkailengraata?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Abraham-aaq-llu tungaunani qanellrulria nayagaqniluku. Sarah-llu qanerluni anngaqniluku. Assiilngurmek Umyuarteqevkenii nalluamku uingqerrucia tuaten pillrulrianga.”

6Agayutem qanrutaa qavanguakun, “Aa-ang wiinga nallunritaqa assiilngurmek umyuarteqevkenak tuaten pillrucin, wiinga-llu assiilngircetenritamken wangnun; agturcetevkenaku tauna arnaq.

7Kitaki arnaq uinganun utercessgu; prophet-aaruuq piicauciiqaaten unguvasqelluten. Tau͡gaam utercetenrilkuvgu pinritevkenak tuquciquten ilaten-llu tamarmeng.”

8Abimelech-aaq unuakuarmi makcara'arluni qayagaurai pisteñi, qanrulluki makunek. Pistai-llu alingeqapiggluteng.

9Abimelech-aam-llu Abraham-aaq taisqaa qanrulluku-llu, “Ciin waten pisikut? Camek elpenun assiilngillruama tuc'eciu man'a assiilnguq wangkutnun? Yuum piarkaqenrilkiinek wangnun piuten.

10Camek umyuarteqluten waten pisit?”

11Abraham-aam kiugaa, “Waten pillruunga umyuarteqngama, ‘Ukut yuut qigcikenritaat Agayun. Tuqutarkaugaatnga nuliaqa tegunaluku.’

12Ilumun-wa nayagaqkeka, atama panikngaku, allamek tau͡gaam aanaluni, wiinga-llu nuliqsagulluku.

13Agayutem-llu ayagcecanga atama eniinek qanrutellruaqa, ‘Wangnek takaqillren nasvaggu. Nunanun tekitaqamta qanlaqina wangnun nayagaqniluten.’”

14Tua-i Abimelech-aam utercetaa Sarah Abraham-aamun, cali-llu taum nalliini cikirluku Abraham-aaq qusnginek, kuluvagnek angucalunek, pisteñek-llu angutnek arnanek-llu.

15Abimelech-aaq-llu qanertuq, “Tangerrluku nunauteka ciuqerpeni uitauq. Nani piyullerpeni uitakina.“

16Sarah-mun-llu qanertuq, “Anngaan cikiraqa tiissitsaanek qerrirlinek akinek, pinarqutailucin nallunritesqelluku ilavnun; camek pinarqutaitellren tuaggun asguranairumauq.”

17-18Abraham-aam nulirran Sarah-m tuaten pimallra pitekluku Atanremarnat Abimelech-aam atanruviani qingarciigatevkallrui. Taumek Abraham-aam piicautellrukii Abimelech-aaq canrirtelluku-llu. Nulirra-llu arnat-llu cali pistai ataam qingaryugngarivkarluki.

Genesis 21

Isaac-aam Yuurtellra

1Atanrem atawaqercetaa Sarah akqellrucimitun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Qingartuq qetunrangluni-llu Abraham-aakun. Tamaani Abraham-aaq ak'allaurrluni. Tan'gaurluq-llu yuurtuq tuani Atanrem apertullrani yuurciiqniluku.

3Abraham-aam aciraa Isaac-aamek.

4Pingayunlegnek ernengan Isaac-aaq Abraham-aam nuugiraa, Agayutem alerqullruciatun.

5Abraham-aaq allrakungellruuq yuinarnek tallimanek (100) Isaac-aaq yuurtellrani.

6Sarah-llu qanerluni, “Agayutem taitaanga angnimek engelallerkamnek-llu.Tamarmeng niitestain engelallgucirciqaatnga.”

7Kingunertaa-llu, “Kia-kiq qanrutellruyartau Abraham-aaq Sarah mikelngurmek aamarciciqniluku? Tau͡gken wiinga irnilua qetunrarkaanek ak'allaurtenrakun.”

8Mikelnguq-llu angliuq, neryugngarian-llu Abraham-aaq angelriamek nerevkariuq.

Hagar-ankuk Ishmael-aaq-llu Ayagcecimauk

9Erenret iliitni Sarah-m tangrraa Ishmael-aaq, Hagar-am Egypt-aarmium qetunraa Abraham-aakun, aquillrani aipaqluku qetunrani Isaac-aaq.

10Sarah-m tangrramikek Abraham-aaq qanrutaa, “Ayagcessgu una pista nasaurluq qetunraa-llu. Qetunraa uum arnam avgucunaituq tukuutvet ilaitnek Isaac-aam paitarkainek.”

11Abraham-aam umyugaa nall'artenrituq, tua-i-wa Ishmael-aaq-llu elliin qetunraqngamiu.

12Tau͡gaam Agayutem qanrutaa, “Umyuarniurutkenrilgu tan'gaurluq pisten-llu Hagar-aaq. Sarah-m qanruciatun pii, Isaac-aakun kinguverkangciqngavet akqellrucimtun.

13Irnialingevkarciqaqa qetunraa pistevvet atanruvigpaurtesqelluki, ellii-llu cali elpet qetunraqngavgu.”

14Unuaquan-llu unuakuarmi Abraham-aam Hagar-aq neqnek caqutmek-llu mermek imalegmek atmirluku, tan'gaurluq malikluku ayagcetaa. Arnaq-llu ayagtuq calligtaarluni-llu Beersheba-m yuilqurtaani.

15Meriucamek-llu mikelnguq unitaa napam acianun,

16aqumluni-llu yuinarnek tallimanek (100) yaaltanek yaaqsigtalriamun. Umyuamikun qanertuq, “Irniaqa tuqullrani tangvagciigataqa.” Tuani-llu aqumgainanermini arnaq qiaguq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Agayutem-llu niitaa mikelnguq qiallrani. Qilagmek-llu Atanrem an'gilaa qanertuq Hagar-amun, “Hagar-aaq cam umyuassuugarcetaten? Alingenrilu Agayutem niitaa mikelnguq qiallrani.

18Nangerrluten teguyarturru nepairturluku-llu. Angelria atanruvik nauvkarciqaqa kinguvrikun.“

19Agayutem-llu iigni uicecakek tangrraa elakaq ullagluku-llu caqutni imiraa mermek tan'gaurluq-llu mertelluku.

20Agayutem-llu nayuraa tan'gaurluq anglillrani, uitallruuq-llu yuilquani Paran-aam, pissulangami-llu piculiuluni.

21Aaniin-llu Egypt-aarmiumek nulirturtelluku.

Abraham-aankuk Abimelech-aaq-llu Picirkamek Taqutellrak

22Taum nalliini Abimelech-aam Phicol-aq maligtellrua anguyagtem̄i atanrat, qanerluni-llu Abraham-aamun, “Agayutem nayuraaten callerpeni tamalkuan.

23Taumek akqikina wani ciuqerrani Agayutem piciugarkauluten wangnun irniamnun-llu wall'u kinguvemnun. Wiinga elpenun piciullruunga taumek akqi elpet-llu wangnun piciugarkauluten mat'umun-llu nunamun uitavigpenun.”

24Abraham-aaq qanertuq, “Pisqucirpetun akqiunga.”

25Abraham-aaq qanemyuugallrani Abimelech-aamun elakaq pitekluku Abimelech-aam pistain tegullrat,

26Abimelech-aaq qanertuq, “Nalluaqa kitumun piciitaqa, qanrutellrunritarpenga. Wiinga nutaan niitua tamatumek.”

27Abraham-aam-llu qusngit kuluviit-llu ilait cikiutekai Abimelech-aamun, elkek-llu akqullutek ellmegnun.

28Abraham-aaq-llu allakariuq malrunlegnek qusngiyagarnek katngautminek.

29Abimelech-aam-llu aptaa, “Ciin waten pisit?”

30Abraham-aam kiugaa, “Ciuniurki ukut qusngiyagaat. Waten piluten elpenek nallunairniartuten nallunrilucirpenek wangnun elakiaqucianek uum elakam.”

31Taumek tauna atengqertuq Beersheba, tua-i-wa tuani taukuk atunem akqut'lillruagnek.

32Tuaten pirraartellukek Beersheba-mi, Abimelech-aankuk Phicol-aq-llu utertuk Philistia-mun.

33Abraham-aaq-llu nauceciiguq napamek tamarisk-aamek Beersheba-mi, ciktaarvikluku-llu Nangyuilnguq Agayun.

34Abraham-aaq-llu uitallruuq Philistia-mi ak'anun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Genesis 22

Agayutem Abraham-aamun Elliitekesqaa Isaac-aaq

1Kinguqvaarni Agayutem naspaanaluku Abraham-aaq qayagauraa, “Abraham!”
Abraham-aam-llu kiugaa, “Aa-ang waniwa!”

2Agayun qanertuq, “Ayausgu qetunraan kiingan Isaac-aaq, kenkeken cakneq,
nunamun Moriah-mun tuavet ingrim qainganun aperturarkamnun, tuani
elliitekniaran wangnun.”

3Unuaquan unuakuarmi Abraham-aaq eqiurtuq ekuagissuutekaminek,
atmiulluki-llu ciulvagmun. Isaac-aaq-llu piluku pistegnek-llu malrugnek
malilirlutek ayagtut Agayutem qanrutkellranun.

4Erenret-llu pingayuatni Abraham-aam tangrraa tauna yaaqvaarnek.

5Pistek-llu qanrutak, “Wantaurtek ciulvak nayurluku. Qetunraqa-llu wangkuk
yaavet ayaglunuk agayuyartuqatartukuk. Agayurraarlunuk ataam taiciqukuk.”

6Abraham-aam muriit ekuagissuutekat tegumiaqevkarai Isaac-aamun, elliin-llu
nuussiq kangipluut-llu kumarcissuutekatek tegumiaqluki ayagtuk.

7Isaac-aam atani pia, “Aataa!” Atiin-llu kiugaa, “Aa-ang niitamken!” Isaac-aaq
qanertuq, “Muragkangqertuten kenermek-llu kumarcissuutekaatnek, nau-wa-mi
qusngiyagaq ekuagarkaq?”

8Abraham-aam kiugaa, “Agayutem pikangqerceciiqaakuk.” Tua-i ayagtur'tuk.

9Tekicamek Agayutem qanrutkellranun Abraham-aaq ekuaviliuq muriit-llu
elliluki qaingatnun. Qillerqelluku-llu qetunrani Isaac-aaq, elliluku-llu
ekuavigmun muriit qaingatnun.

10Abraham-aam-llu nuussiq tegua tuqutnaluku qetunrani.

11Tau͡gaam Atanrem an'gilaan qayagauraa qilagmek, “Abraham, Abraham!” Ellii
kiuguq, “Aa-ang waniwa!”

12An'gilam qanrutaa, “Akngircaqunaku qetunraan. Waniwa nallunriraqa
niisngalriarucin qigcikluku-llu Agayun, qunukutenrilavnga kiingan
qetunrarpenek.”

13Abraham-aaq-llu kiarcami tangertuq qusngimek nagingaluni naparrluggni
cirunregminun. Ullagluku-llu tegua ekuagiluni-llu taumek qetunrani pivkenaku.

14Abraham-aam aciraa tauna, “AtaneqPikangqercecilria.” Mat'um cali nalliini
yuut qanraqluteng, “Atanremingriani pikangqercecilartuq.”

15Atanrem an'gilaan qayagaura Abraham-aaq qilagmek aipiriluni,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16qanerluni, “Akqiunga wiinga atemkun Ataneq wani qalartuq— cakneq atawaqerceciiqamken, waten piavet kiingan qetunraan qunukevkenaku wangnek.

17Akqamken kinguverkarpenek qiliim agyaitun amllertalrianek, imarpiim-llu ceñiini qaug̃yatun amllertalrianek. Kinguverpet cirlak'larciqait ingluteng.

18Nutaan-llu tamarmeng atanruviit yuita kaigavikeciqaatnga atawaqercecesqelluteng kinguveten atawaqercetellrucimtun. Makut tamarmeng tuaten ellirciqut alerquuteka niitellruavgu.”

19Abraham-aaq-llu utertuq pisteḿinun, malikluteng-llu utertut Beersheba-mun. Tuavet-llu Abraham-aaq elgartuq.

Nahor-am Kinguvri

20Makut kinguatni iliita qanrutellrua Abraham-aaq, “Milkah anelgutvet Nahor-am nulirra irniangellruuq:

21Uz-aq ciuqliq, Buz-aq anelgutii, Kemuel-aaq Aram atii,

22Chesed-aaq, Hazo, Pildash, Jidlaph, Bethuel-aaq-llu.“

23Bethuel-aaq Rebecca-m atakaa. Ukut pingayunlegen Milkah-m irniaqai Nachor-amek uiluni Abraham-aam anelgutiinek.

24Cali-llu arnautii Nahor-am irniangellruluni Tebah-mek, Gaham-aamek, Tahash-aamek, Maacah-mek-llu.

Genesis 23

Sarah Tuquuq Abraham-aaq-llu Kipulluni Tungmagcivigkamek

1Sarah unguvallruuq allrakungellerminun yuinarnek arvinlegnek malrunlegnek cipluku (127).

2Sarah tuqullruuq Kiriatharba-mi (tauna Hebron-aaruuq) nuniini Canaan-aam. Abraham-aam-llu angniilutkaa qiatekluku-llu Sarah.

3Unilluku nuliami temiin uitallra ayagtuq Hittite-anun qanerluni-llu,

4“Allanrulua uitaunga maani nunavceñi; tun'ivikicia nunamek, tungmaggniarqa nulirqa.”

5Taukut kiugut,

6“Usuuq niiskut. Wangkuta tangvagamteggen pinilriaruluten ciuliqagteṇ̄gucin; tungmagesgu nulian qunguutemta assinratnun. Kia piulriim tengruluni cikiryugngaaten qungurvigkamek nulian tungmagcesqelluku.”

7Abraham-aaq tua-i ciktuq ciuqerratnun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8qanerluni-llu, “Tungmagtesqumakuvciu nulirqa maavet apteqerciu Ephron-aaq
Zohar-am qetunraa

9tun'ivikesqellua Machpelah-m Qerranqurranek, nunautiin mengliin canimelkiini
uitalriamek. Qanruciu tunesqelluku wangnun akikaa nurtevkenaku wani
ciuqerpeceñi, wiinga piksagutniarqa tungmagcivigkaqluku.”

10Ephron-aaq aqumgallruuq allat Hittite-at ilalirluki quyurrviatni nunarpagmun
iteryarami; kiuguq tamaanelngurnun niitelluni,

11“Usuuq, niicugninga. Nunauteka tamalkuan elpenun cikiutekciqaqa qerranquq-
llu tuani uitalria tapqulluku. Wani ukut yum'a ciuqerratni wiinga cikiutekciqaqa,
nulian tungmaggniaran.”

12Abraham-aaq-llu ciktuq ciuqerratni Hittite-at

13qanrulluku-llu Ephron-aaq tamalkuita niitelluki, “Apnaamken niicugniqernga.
Kipuciiqaqa carr'ilqaq tamalkuan. Ciuniurru akiliuteka, nulirqa tungmaggniarqa
tuavet.”

14Ephron-aaq kiuguq,

15“Nuna akingqerrsugngauq yuinarnek yuinarnek (400) akinek, tau͡gaam cauciqa
tamana wangkugni? Tungmagesgu nulian tuavet.”

16Abraham-aaq maligarutuq naaqiluni-llu akinek Ephron-aam apertullrinek yuut
niitelluki yuinarnek yuinarnek akinek kupcaat akilirilauciicetun.

17Tuaten piluni Ephron-aam pikellra Machpelah-mi Mamre-m calaralirnerani
piksagutellrua Abraham-aam. Ilakluki carr'ilqaq, qerranquq-llu tuanelnguq,
napat-llu tamaanelnguut tamalkuita nunam cuqiin engelii tekilluku.

18Abraham-aamun piksaguyucia nallunritaat tamarmeng Hittite-at tuani
quyungqalriani uitallret.

19Abraham-aam tungmagtaa nuliani Sarah qerranqumun Canaan-aam nuniini.

20Tauna carr'ilqaq Hittite-at pikellrat, qerranquq-llu tuanelnguq Abraham-aam
piksagutaa tungmagcivigkauluku.

Genesis 24

Isaac-aam Nulirkaa

1Abraham-aaq ak'allaurtuq Atanrem-llu atawaqercecimaluku callra tamalkuan.

2Abraham-aam pisteḿi angutngurtenrat, aklumi tamalkuita qaunqestiit,
qanrutaa, “Unateten elliki acianun mecangqama akqiluten-llu.

3Akqisqamken Atanrem atrakun Agayutiin qiliim nunam-llu, cucukiarkauvkenak
maaken uitavimnek Canaan-aarmiumek nulirkaanek qetunrama.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Uterrluten tau͡gaam nunamun yuurrvillemnun nulirkaanek qetunraqa Isaac-aaq piniaran tungelquma iliitnek.”

5Pista kiuguq, “Qaillun-mi piciqsia nasaurluum maligcuumiilkanga maavet nunamun. Ayagteskilaku-qaa qetunraan kingunerpenun?”

6Abraham-aaq kiuguq, “Angurrluk qetunraqa tamaavet utercecaqunaku!

7Atanrem, qiliim Agayutiin, ayautestellma atama nuniinek yuurrvillemnek, qanrutestellma akeqlua, ‘Kinguverpenun nuna man'a cikiutekciqaqa.’ An'gilani ciunerpegun ayagceciiqaa, nutaan elpet qetunrama nulirkaanek piniartuten.

8Tau͡gaam arnam maligcuumiilkaten, akqillerpenek angicimaciquten; qetunraqa tau͡gaam angurrluk tamaavet ayaucaqunaku.“

9Pistem unatni Abraham-aam mecangqerran acianun elliluki akqiuq tuaten piarkauluni.

10Pista tauna qulnek ungungssinek qulugnelegnek piami ucilirai cucunarqelrianek atanemi ayautesqellrinek; ayagtuq Mesopotamia-mun nunarpagmun Nahor-am uitavianun.

11Tekicami ungungssit qulugnelget aqumevkarai elakam canianun nunarpiim elatiini, atakuyartumi arnat mertaryaraata nalliini.

12Piicagtuq, “Ataneq, Agayutiini angayuqama Abraham-aam, piluaqerceskia unuamek akquten piciurtelluku angayuqamnun.

13Wani uitaunga elakam caniani, nunarpagmek arnat mertaryaraatni.

14Neviarcar waten qanruskeka, ‘Mertarcuuten atrarteqerr'u merniartua.’ Waten-llu qanqan, ‘Mer'a, ungungssiuteten-llu mercetnianka,’ taungukili cucukellren nulirqesqelluku Isaac-aamun. Tuaten pikan wiinga nallunritarkaugaqa akquten Abraham-aamun atuucirpenek.”

15Piicallni iquklipailgaku Rebecca tekituq assigtaminek mertarcuutmek tusegmiarluni. Una panikluku Bethuel-aam, qetunraan Nahor-am, Abraham-aam anelgutiin. Tauna-llu Nahor-aq nuliarluni Milcah-mek.

16Kenegnarluni nasaurluq angutem agtuqsailkii. Atrarluni elakamun imiraa assigtani, ataam-llu mayurluni.

17Pistem aqvaqurluni pairrsaagaa qanrulluku-llu, “Merr'isnga mertarcuutevnek.”

18Arnaq qanertuq, “Mer'a,” egmian-llu tusminek atrarrluku mertarcuutni nayumiqaluku mercetaa.

19Mer'umarian-llu qanertuq, “Ungungssiten-llu merceciiqanka meqsuirnatkaatnun.”

20Egmianun mervini kuvaa ungungssit merviatnun ataam-llu elakamun uterrluni mer'utni imiryarturluku. Tuaten mercetai ungungssiutai tamalkuita.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Angutem murilkuraraa nepaunani, nallunriryugluni ilumun Atanermun piluaqercessucianek tamaavet ayallni.

22Ungungssit men'ermek taqngata angun tegutuq kulutmek akitulriamek suulutaamek, angelriignek-llu suulutaagnek tallirirluku.

23Qanerluni-llu, “Qanrusnga kia panikaten. Atavet-qaa enii pivingqertuq uitavigkamteñek?”

24Taum-llu qanrutaa, “Ataka Bethuel-aaruuq, qetunraak Nahor-am Milkah-m-llu.

25Can'gucirtukut ungungssit-llu neqkaitnek, qavarvigkartarluni-llu.”

26Abraham-aam pistiin ciisqumiggluni piicagvikaa Ataneq,

27qanerluni, “Nanraumali Ataneq, Agayutii angayuqama Abraham-aam, akqutni elliinun atuaku, ciuliqagglua-llu eniinun angayuqama tungelqurrin.”

28Nasaurluq-llu aqvaqurluni utertuq aanami uitavianun, qanemcilluku-llu makunek tamalkuitnek.

29Rebecca anelgutengqertuq tan'gaurlurmek aterluni Laban-aamek. Tauna aqvaqurluni ayagtuq elakamun Abraham-aam pistiin uitallranun.

30Laban-aam tangrramiki kulun tallirat-llu nayagarmi talligkeni, niicamiu-llu Rebecca-m qanellra, “Tuaten angutem qanrutaanga,” Abraham-aam pistii ullagaa nangengqalria ungungssit caniatni elakam nuniini.

31Qanerluni-llu, “Maligesnga enemteñun. Elpet Atanrematawaqaasqellruaten. Ciin nangengqasit ellami? Uptellruunga uitavigkarpenek, ungungssiten-llu uitavigkangqertut.”

32Tua-i angun itertuq enemun, Laban-aam-llu atmairai ungungssit neqkaitnek-llu cikirluki, mermek-llu tailluni Abraham-aam, pistiin, maliin-llu it'gaita eruutekaatnek.

33Neqkat taicatki angun qanertuq, “Nerngaitua qanerkaqa qanrutekvailemku.” Laban-aam-llu pia, “Kitaki qanra.”

34Angutem qanrutaa, “Abraham-aam pistekaanga.

35Atanrem cakneq atawaqercecimaa angayuqaqa tukuurtelluku, cikirluku katngagnek, qusnginek, qusngirngalngurnek, kuluvagnek, akinek suulutaanek, angutnek arnanek-llu pisteñek, ungungssinek qulugnelegnek, ciulvagnek-llu.

36Sarah angayuqama nulirra qetunrangellruuq ak'allaurrluni, angayuqama-llu cani tamalkuita taumun qetunraminun piksagucetellrui.

37Angayuqama-llu akqivkallruanga pisqutni niisngaarkauvkarluku qanerluni, ‘Cucukiyaqunak nasaurlurmek maaken Canaan-aam nuniinek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

38Tau͡gaam ayakina atama yuinun tungayamnun, qetunrama nulirkaanek aqvalluten.’

39Aptaqa-llu, ‘Qaillun-mi piciqsia nasaurluq qessakan maligcuumiinii?’

40Kiugaanga, ‘Atanrem kesianek niisngak'ngama an'gilani ayagceciiqaa maliggluten piluaqertelluten. Qetunraqa nulirkaanek piciqan ilamnek atama yuin iliitnek.

41Tungayamnun tekiskuvet, ellaita-llu nasaurluq qunukekatgu, tuaten tau͡gaam pillratgun akqutkellren wangnun catekngaitan.’

42“Unuamek elakamun tekicama piicallruunga, ‘Ataneq, Agayutiini kevgiuqengama Abraham-aam, piluaqercessnga mat'umek calillemni.

43Waniwa nangengqaunga elakam caniani; nasaurluq mertalria waten qanrutarkaqa, “Mervigpenek merriarteqernga,”

44elliin-llu qanruskanga waten, “Mer'a, ungungssiuteten-llu cali merr'itnianka,” taunguvkaqiu cucukellren nulirqesqelluku kevgiuqengama qetunraanun.‘

45Qanenrirpailegma nepaunii piicallemni, Rebecca taiguq mertarcuutellgirluni, atrarluni-llu elakamun mertarluni. Qanrutaqa, ‘Merr'itqernga.’

46Egmian mertarcuutni atrarrluku tusminek qanertuq, ‘Mer'a, ungungssiten-llu mercetnianka.’ Tua-i mertua, mer'umariama-llu ungungssinka mercetai.

47Tua-llu aptaqa, ‘Kituuga aatan?’ Kiugaanga, ‘Ataka Bethuel-aaruuq, qetunraak Nahor-aankuk Milkah-llu.’ Tua-i qengagken'gun cigviliraqa tallirirluku-llu.

48Ciklua-llu quyavikaqa Ataneq, nanrarluku Ataneq Agayutii kevgiuqengama Abraham-aam, ciuliqagcanga tungelqurranun, tuani-llu nataqullua panianek, Abraham-aam qetunraan nulirkaanek.

49Pisqumacin aturarkaukuvgu kevgiuqengamnun, qanrusnga; wall'u piarkaunrilkuvet qanrullua, qaillun picirkaqa nallunrirniarqa.”

50Laban-aankuk Bethuel-aaq-llu kiuguk, “Man'a Atanermekkingunengqerran wangkuk picirkamek taqutnarqenritaakuk.

51Waniwa Rebecca, teguluku ayii nuliqsagutelluku angayuqerpet qetunraanun,Atanrem qanellruciatun.”

52Man'a Abraham-aam pistiin niicamiu cikluniAtaneq nanraraa.

53Anciuq-llu aturanek, qerrirlinek, suulutaanek-llu tangnircautnek, Rebecca-mun-llu tunluki. Akitulrianek-llu cikiutnek cikirlukek anelgutii aanii-llu.

54Abraham-aam pistii ilani-llu ner'ut merluteng-llu, tuani-llu unugpak uitaluteng. Unuaquan makcameng qanertuq, “Utercessnga angayuqamnun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

55Tau͡gaam Rebecca-m anelgutiin aaniin-llu qanrutai, “Nasaurluq maantauraqarraarceciu nitilimi wall'u qulni ernerni, nutaan ayagniartuq.”

56Ellii tau͡gaam qanertuq, “Ayagnaciariinarcetenrilkut, Atanrem maavet ayalqa atawaqercecaku; ayagcessnga uterrnaurtua angayuqamnun.”

57Elkek kiuguk, “Nasaurluq taivkarluku apnaurput.”

58Tua-i Rebecca taisqaat apluku-llu, “Una-qaa angun maligcugan?” Tauna kiuguq, “Aa-ang, maligciiqaqa.”

59Tua-i Rebecca ayagcetaat pisten̄gullermek ak'a ellmeggni malilirluku, maligutevkarluku Abraham-aam pistiinun, elliin-llu cali pistainun.

60Ellaita-llu Rebecca atawaqercetaat waten qanerluteng, “Elpet nayagamteñi aanaureskina yugugarnun naaquciilngurnun! Kinguverpet cirlak'laqilitki nunarpait inglukestem̄eng!”

61Nutaan Rebecca pisteñi-llu ayagtut ungungssini qulugnelegni ekumaluteng, maliggluku Abraham-aam pistii ilai-llu.

62Tamaani Isaac-aaq taillruluni yuilqurranun apqiita “Elakaa Unguvalriim Tangertem̄a” uitaluni-llu ungalalirnerani Canaan-aam.

63Atakuarmi Isaac-aaq an'uq umyuangcarluni piyualuni carr'ilngurmi. Kiartellermini-llu tangertuq ungungssinek qulugnelegnek agiirtellrianek.

64Rebecca-m-llu Isaac-aaq tangrramiu atrartuq ungungssim qainganek,

65apluku-llu Abraham-aam pistii, “Kituuga angun tailria pairrsaagluta?” Kiugaa, “Angayuqaqaqa.” Tua-i pelatuuminek Rebecca-m kegginani patua.

66Pistem-llu qanemcitaa Isaac-aaq tamalkuitnek pillerminek.

67Isaac-aam-llu Rebecca pelatekamun itrutaa, aanami Sarah-m uitalallranun, elliin-llu nuliqsagulluku. Isaac-aam Rebecca kenkaa, qarucimaluni-llu elliikun aanaminek yuarnayullerminek.

Genesis 25

Allat Kinguvri Abraham-aam

1Abraham-aaq nulirturtuq allamek, aterluni Keturah-mek.

2Elliikun yung'ellruuq Zimram, Jokshan, Medan, Midian, Ishbak, Shuah-wa.

3Jokshan-aaq atakaak Sheba-nkuk Dedan-aaq-llu, kinguvri-llu Dedan-aam ukuugut Asshurim-aat, Letushim-aat, Leummim-aat-llu.

4Qetunrai Midian-aam waniwa: Ephah, Epher, Hanoch, Abida, Eldaah-llu. Ukut tamalkuita kinguveqai Keturah-m.

5Abraham-aam cani tamalkuita unitellrui Isaac-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tau͡gaam cali unguvaluni, allat qetunrani allani nuliamini, cikiutnek cikillrui ayagtelluki-llu calaralirnermun, Isaac-aam nuniincetevkenaki.

Tuqullra Tungmagcimallra-llu Abraham-aam

7-8Abraham-aaq tuqullruuq ak'allaurrluni, allrakungluni yuinaat pingayunlegen akimiarmek cipluku (175).

9Qetunraagken Isaac-aam Ishmael-aam-llu tungmagtaak Machpelah-m Qerranqurranun, Mamre-m calaralirnerani, Ephron-aam Zohar-am qetunraan Hittite-am pikellranun.

10Abraham-aam nuna kiputellruluku Hittite-anek. Tamarmek Abraham-aaq nuliani-llu Sarah tungmagcimauk tuavet.

11Abraham-aam tuqullran kinguani Agayutem atawaqercetaa Isaac-aaq, uitallruuq yaaqsinrilkiini apqiita "Elakaa Unguvalriim Tangerte͡ma."

Ishmael-aam Kinguvri

12Waniwa kinguvri Ishmael-aam, Hagar-am Egypt-aarmium Sarah-m pistiin irniaran Abraham-aakun.

13Igausngaluteng yuurtellermeggni tungliqutacirmegcetun: Nebaioth, Kedar, Abdeel, Mibsam,

14Mishma, Dumah, Massa,

15Hadad, Tema, Jetur, Naphish, Kedemah-llu.

16Makut ciuliaqait qula malrugnek cipluku kinguveqellriit. Atrit-llu aciusngaluteng nunaitnun uitaviggaitnun-llu.

17Ishmael-aaq yuinarnek arvinlegnek akimiaq malrugnek cipluku (137) allrakungluni tuqullruuq.

18Kinguvri Ishmael-aam uitallruut nunami akuliigni Havilah-m Shur-am-llu, calaralirnerani Egypt-aam tungiini Assyria-m. Ilalirpek'naki uitallruut kinguvri Abraham-aam.

Yuurtellrak Jacob-aankuk Esau-llu

19Una qanemciuguq Isaac-aamek, qetunraanek Abraham-aam.

20Isaac-aaq yuinaagnek malrugnek (40) allrakungellruuq Rebecca-mek nuliangellermini, panianek Bethuel-aam Aramean-aam Mesopotamia-mek. Laban-aam Bethuel-aaq nayagaqluku.

21Rebecca irniangyuilan Isaac-aam piicautelaraaAtanermun. Atanrem-llu kiugaa piicallra Rebecca-llu qingarluni.

22Malriqataami, yuurpailegmek callulartuk aanamek engeliagkeni. Rebecca qanertuq, "Ciin waten wiinga pisia?" Tua-i Ataneq ullagaa apluku-llu tamana kangingyugluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Atanrem kiugaa, Atanruviik malruk iluvni uitauk; “Irniciquten
inglukutellriignek, aipaan-llu yui inglukiluteng aipami yuinek. Aipaa
pininruarkauluni aiparmini; Ciuqlian-llu kevgiurciqaa kinguqlini.”

24Tua-llu irnillerkani pinarian qetunranguq malrignek.

25Ciuqliq kavirrlugcetuq amia-llu ayuqluni melqilriatun aturatun, taumek aciraat
Esau-mek.

26Kinguqlia yuurtuq qecugmiaqluku Esau-m kitngia, taumek aciraat Jacob-
aamek. Isaac allrakungellruuq yuinarnek pingayunek (60) taukugnek nuliani
irnillrani.

Esau-m Navrutaa Piyunarqucini Qetunrauqerraallermikun

27Tua-i tan'gaurluuk angliuk, Esau piculriarullruuq yuilquq nunanikluku. Jacob-
aaq tau͡gken ell'aramikun yuuluni, enemetesten̄guluni.

28Isaac-aam kenkenrua Esau pitainek assililuni nerlaami, Rebecca-m-llu
kenkenruluku Jacob-aaq.

29Erenret iliitni Jacob-aaq keniinanrani suupamek, Esau tekituq pissullerminek
kaigluni.

30Qanerluni-llu Jacob-aamun, “Cakneq kaigtua, nerevkarnga tuaken
kavircetellriim iliinek.” (Tauna pitekluku acillruat Edom-aamek.)

31Jacob-aam kiugaa, “Cikirciqamken ciuqlikacagauluten paitarkan tau͡gaam
wangnun piksagutarkaurceskuvgu.”

32Esau qanertuq, “Kitaki! Tuquqatalrianga tang; paitarkanka kaillemni
catnguciqat?”

33Jacob-aam kiugaa, “Ukvernarcarirraara wangnun, ciuqliuluten paitarkan wiinga
pikarkaurrluku.” Tua-i Esau ukvernarcariluni paitarkani Jacob-aamun
pikarkaurcetaa.

34Nutaan Jacob-aam kelipamek cikiraa suupamek-llu iliinek. Ellii-llu ner'uq
merluni-llu, taqngami-llu anluni. Tua-i tuaten piluni Esau-m yung'eqarraarutem
paitaqtukiinek caukinrilucini nasvallrua.

Genesis 26

Isaac-aam Gerar-ami Uitallra

1Tua-llu piitnaq tamaani nunami tut'uq, alla ciuqvaarni Abraham-aam-llu nalliini
pillrunrilnguq. Isaac-aam ullagaa Abimelech-aaq angayuqaulria Philistine-ani
Gerar-ami.

2Ataneq alaillruluni Isaac-aamun qanellruluni-llu, “Egypt-aamun ayagyaqunak
maani nunami uitasqellemni uitauraa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Makumiungu, nayurciqamken atawaqertelluten-llu. Man'a nuna tamalkuan elpenun kinguverpenun-llu tunqataraqa piciurrluku akqutkelqa atavnun Abraham-aamun.

4Kinguveten amllertaarkauvkarciqanka qiliim agyaitun, man'a-llu nuna tamalkuan ellaitnun tunciqaqa; tamarmeng atanruvilget atawaqercecesqeciqut wangnun kinguveten atawaqercetellrucimtun.

5Atawaqerceciiqamken, tua-i-wa Abraham-aam niisngallruanga aturluki-llu alerquutenka pisqutenka-llu."

6Tua-i Isaac-aaq uitallruuq Gerar-ami.

7Tuani yuut aptaqatni nulirranek kiularai nayagaqniluku. Qanerciigatuq nuliqniluku alingluni tamaani angutnun tuqutnayukluni Rebecca tegunaluku kenegnaqapigcan.

8Tuani Isaac-aaq akaarnun uitallrurrluku angayuqaq Abimelech-aaq egalerkun uyanglluni kiartellermini tangrrak Isaac-aaq Rebecca-llu kenkuurutellragni.

9Abimelech-aam Isaac-aaq aqvavkarluku qanrutaa, "Cuna-wa nulirqeken, ciin qanercit nayagaqniluku?" Kiugaa, "Umyuarteqngama-wa tuqutnayuklua qanquma nuliqniluku."

10Abimelech-aam pia, "Ciin waten pisit wangkutnun? Angutet iliita tutegyaraa nulian, elpet-llu pinarqelriarurcecararpekut."

11Abimelech-aam yuut tamalkuita aarcirturai, "Uum angutem nulirran-llu agturtii tuqucimaarkauguq."

12Isaac-aaq nauceciiguq tuani nunami, taumi-llu allrakumi quyurciluni yuinarnek tallimataarluki amllenrulrianek nauceciillermini, tua-i-waAtanrem atawaqercecani.

13Tuakenirnek piluaqertu'rtuq tukuurrluni-llu cakneq.

14Katngaucian qusnginek, kuluvagnek, pistelirluni-llu Philistine-at ciknakaat.

15Taumek imilarait elakat tamalkuita atiin pistain elallrit Abraham-aaq unguvallrani.

16Tua-llu Abimelech-aaq qanertuq Isaac-aamun, "Maaken nunamteñek ayii, wangkutni tang pininrurtellriaten."

17Isaac-aaq-llu ayagtuq, Gerar-am-llu kuignayuani uitaqerluni.

18Ataam elakat elagai elaumallret Abraham-aam nalliini, Philistine-at kevillrit tuqullran kinguani. Isaac-aam-llu acirai nutem atritnek atami aciutellrinek.

19Isaac-aam-llu pistai elagtut allamek elakamek kuignayugmi mengluteng-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Qusngiliurtet Gerar-ami qanemyuugautait Isaac-aam qusngiliurtai qanerluteng, “Una meq wangkuta pikarput.” Taumek Isaac-aam elakaq aciqii “Nakukuyun.”

21Isaac-aam pistai elagtut allamek elakamek, tauna cali nakukuyutnguuq, taumek aciqii “Inglukun.”

22Nugtarrluni allamun cali elagtuq. Tauna qanernaituq, taumek aciqii “Pivigtulria.” Qanerluni-llu, “Waniwa Agayutem pivingevkaraakut uitallerkamteñek nunami, piluaqeraluta yuuciqukut maani.”

23Isaac-aaq-llu tuaken ayagtuq Beersheba-mun.

24Taumi unugmi Atanremalairvikaa, qanerluni, “Wiinga Agayutkaanga atavet Abraham-aam, alingevkenak nayuramken, atawaqerceciiqamken amllernek kinguvengevkarluten akqutka aturluku Abraham-aamun.”

25Isaac-aaq-llu tuani ekuavililuni ciktaarvikaa Ataneq. Tuani-llu qavartarluni, pistai-llu elagluteng allamek elakamek.

Isaac-aankuk Abimelech-aaq-llu Ellmegnun Picirkamek Taqutellrak

26Abimelech-aaq taiguq Gerar-amek malikluku Ahuzzath-aaq alerquasteñi, Phicol-aq-llu angayuqrat anguyagteṁi, tangerrsarturluku Isaac-aaq.

27Isaac-aam aptaa, “Ciin ullagcia eq'uk'ngerpenga, ayagcetellrulua-llu nunavnek?”

28Kiugaat-llu, “Wangkuta nallunrirarput Atanermun nayuucin, umyuartequkut-llu akqut'liyuunarqucirput akunlemteñi, elpeci wangkuta-llu. Navgumangailngurmek akqesqukut elpenun,

29akngirtengnaqesqevkenata elpeci qaillun pillrunrilucimcetun, ayagtelluci-llu uitacurlagcetevkenaci. Watua-llu elpeci atawaqercecimalriaruuci Atanermek.”

30Tua-i elliin neqkiurai, ellait-llu ner'ut merluteng-llu.

31Unuaquan makcara'arlutek atunem akqut'liuk, Isaac-aam-llu ayagcetai qaillun pivkenaki.

32Taumi ernermi Isaac-aam pistain ullagaat qanrucarturluku elakamek elallermeggnek. Qanertut, “Mermek nalaqutukut.”

33Aciraa-llu “Picirkiurun.” Tuaten nunarpak piluni Beersheba at'ngellruuq.

Esau-m Nunalgutkumanrilnguut Nulirri

34Esau yuinaagnek malrugnek (40) allrakungluni nulirtullruuq Hittite-agnek nasaurluugnek: Judith-aamek Beeri-m panianek, Basemath-aamek-llu Elon-aam panianek.

35Taukuk cakneq uitacurlagcetakek Isaac-aankuk Rebecca-llu.

Genesis 27

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Isaac-aam Atawaqercetaa Jacob-aaq

1Isaac-aaq tamatum nalliini ak'allaurtuq cikmillrurrluni-llu. Taisqaa anngaqliq
qetunrani Esau qanrulluku-llu, “Qetunramaa!” Esau-m kiugaa, “Aa-ang waniwa.”

2Isaac-aaq qanertuq, “Tangrrucirpetun ak'allaurtua, tuqullerkaqa-llu
ukaqsigillilria.

3Caskuten piluki, pitegcauciviin urluvren-llu, yuilqumun ayagluten pissuusnga.

4Kenirraarluku picalqukekemtun taiskiu nerniartua; nererraarlua
atawaqaasqeñiamken tuquvailegma.”

5Tuani Isaac-aam Esau qalarutellrani Rebecca-m niicugnia. Tua-i-llu Esau ayiin
pissurluni

6Jacob-aamun qanertuq, “Niitaqa atavet qalarutellrani Esau,

7‘Taiskina pitarpenek kenirraarluku picalqukekemtun, nerumarikuma
atawaqercetniamken ciuqerrani Atanrem tuquvailegma.’

8Kitaki, qetunramaa, niicugninga alerqurnaamken.

9Ayagluten katngagnun assilriignek qusngirngalnguyagaagnek taiskina wangnun,
kenirniagka picalqurrurrlukek atavet assikekiitun.

10Elpet agutniaran atavnun neresqelluku atawaqaasqeñiaraaten tuquvailegmi.”

11Tau͡gaam Jacob-aam aanani qanrutaa, “Nallunritan Esau melqiuq, wiinga
tau͡gken melqurrinani qaika.

12Atama caavtaaqunia picingssauteksukciquq, wiinga-llu aniqlaamaciqua
atawaqercecimavkenii.”

13Aaniin kiugaa, “Aniqlaamakuvet wangnun tuskilit; niilluten aqvatesqellemnek
aqvaten.”

14Tua-i aqvatuq tunlukek-llu aanaminun, elliin-llu kenirlukek atiin assikekiitun.

15Esau-m-llu aturain assinritnek piluni qemangqakminek enemi, at'elluki-llu
Jacob-aamun.

16Ungungssim-llu amianek unatainun uyaqurrinun-llu melqurrilngurnun
elliiluni.

17Tunaa-llu tauna kenirani kelipaq-llu uptellni Jacob-aamun.

18Jacob-aaq-llu ataminun ag'uq qanerluni-llu, “Aataa!” Kiuguq, “Waniwa. Kituusit
qetunramaa?”

19Jacob-aaq kiuguq, “Esau-ruunga ciuqliq qetunraan. Qanrucirpetun pillruunga.
Makluten pitamnek neri, atawaqercetniarpenga.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Isaac-aaq qanertuq, “Qetunramaa, qaillun piluten piqanqegpakarcit?” Jacob-aam kiugaa, “Atanrem-wa Agayutvet ikayuanga pitarkamnek tangerrsara'artellua.”

21Isaac-aam qanrutaa, “Canimnun taiqaa caavtaarniamken, nallunrirniarqa ilumun Esau-rucin.”

22Jacob-aaq malkaniutuq ataminun. Caavtaarraarluku-llu qanertuq elliinun, “Erinan Jacob-aam eriniitun ayuquq, talligken taug̃ken Esau-m talligketun ayuqlutek.”

23Elitaqenritaa Jacob-aaq tallik melqiagnek Esau-tun. Atawaqaasqeqatarluku

24aptenqigtaa, “Ilumun-qaa Esau-ruuten?” Kiugaa, “Taunguunga.”

25Isaac-aaq qanertuq, “Taisgu nernaurtua qetunrama pitaanek, nutaan atawaqercetniamken.” Tua-i taitaa, ellii-llu nerluni, wine-amek-llu cali cikiani merluni.

26Tua-llu atiin qanrutaa, “Taikanirluten melugarnga qetunramaa.”

27Malkanirliku melugaqatallrani atiin aturai narai, atawaqercetaa-llu qanerluni, “Qetunrama narnirqellra ayuquq yuilqum tepiitun, atawaqercetellran Atanrem.

28Agayutem cikirliten qiliim yukutaanek naucetaarviten naungigivkarluki. Cikiqiliten-llu amllernek mukaarkanek wine-anek-llu.

29Atanruviit yuit pisteksaguskiki, yuut-llu ciktelaqilit ciuqerpenun. Atanirturilriarukina tungelqurpenek, aanavet-llu kinguvri ciktelaqilit ciuqerpenun. Aniqlaasteten aniqlaamakilit, atawaqercecilriit-llu elpenek atawaqercecimakilit.”

Esau Naklegca'rtuq Isaac-aamun Atawaqercecesqelluni

30Isaac-aam atawaqercecillerminek taqeqanrakun Jacob-aamek, Jacob-aaq-llu anqanrakun Esau tekituq pissullerminek.

31Kenirmiluni-llu picalqumek neqkamek taitaa ataminun qanerluni, “Atamaa makluten neri qetunrarpet pitaanek, atawaqercetniarpenga.”

32Isaac-aam-llu aptaa, “Kituusit?” Esau-m pia, “Amaqliugua qetunraan Esau.”

33Isaac-aaq qiivenga'arrluni qainga tamarmi pekluni, apluni-llu, “Kituuga-mi aug̃na pissulleq, taicaku-llu wiinga nerluku tamalkuan tekipailegpet, atawaqertelluku-llu? Tua-i ellii atawaqercecimaarkaurtuq.”

34Esau-m niicamiu man'a qiaguq qastuluni iluteqeqapiggluni, atani-llu qanrulluku, “Atamaa atawaqercessnga-llu wiinga.”

35Isaac-aam qanrutaa, “Kinguqliin umyuarrliqluni taillruuq atawaqautekarpenek allurrluten.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

36Esau qanertuq, “Elluatun atengqertuq Jacob-aamek. Aipiriluni waniwa usvituyarrluni pikairaanga. Paitarkaqa yung'eqarraarutngulua piksaguqaarluki, waniwa-llu cali tegua atawaqautekaqa. Ilakuiqanrituten-qaa wiinga atawaqautekamnek?”

37Isaac-aam kiugaa Esau, “Ak'a atanrurtellruaqa elpenun, tamalkuita-llu tungelqurri elliinun pisteksagutelluki. Nuuqitarkaunrirtelluku-llu mukaarkanek wine-amek-llu. Tua-i camek elpet pisciigatamken.”

38Esau-m tua-i atani aguaguqurara, “Atauciungraan-qaa atawaqautmek piituten? Atawaqercessnga-llu wiinga.” Aluviliurluni-llu.

39Isaac-aam qanrutaa, “Yukutartangqerrngaituq qilagmek naucetaarvigpeni. Naucetaarvignek-llu naugilrianek pitangqerrngaunani pikarpenek.

40Yuuciquten nuussirpegun, tau͡gken pisten̄guluten kinguqlirpenun. Tau͡gaam pegleqruskuvet elliinun ataniumanrirceciiquten.”

41Esau-m tua-i cakneq eq'ukaa Jacob-aaq atami yung'eqarraarutem atawaqautii elliinun piaku. Waten-llu umyuarteqluni, “Tuquilriit piyaraatnek atama tuaten pimallerkaa canimellirtuq; tuani tuquciiqaqa Jacob-aaq.”

42Tau͡gaam Rebecca-m niicamiu Esau-m picirkiuraa, Jacob-aaq taisqaa qanrulluku-llu, “Amaqliin qarutelartuq ellminek picirkiurluni tuqutnaluten.

43Taumek niillua qimakina Laban-aamun amaqlimnun, Haran-aami.

44Uitauraqervikluku-llu anelgutvet qenertellra pellugnatkaanun,

45nalluyagutnatkaanun man'a elliinun pillren, wiinga aqvavkarciqamken tuaken. Yuarnaksuumiitamtek tamarpetek ernermi ataucimi.”

Isaac-aam ayagcetaa Jacob-aaq Laban-aamun

46Rebecca-m Isaac-aaq qanrutaa, “Unguvayuumiirutua makut Hittite-at arnat Esau-m nulirri tangerrluki. Jacob-aaq iliitnek nulirtuqan, unguvalqa caunrilngurtun ellirarkaungan.”

Genesis 28

1Isaac-aam tua-i taisqaa Jacob-aaq atawaqaasqerraarluku-llu qanrutaa, “Canaan-aarmiut iliitnek nulirturyaqunak.

2Ayakina Paddanaram-aamun apa'urlurpenun Bethuel-aamun, nulirturluten-llu Laban-aam aanavet amaqlian paniin iliitnek.

3Agayutem Artuqailnguum atawaqertelliten yugyangevkarluten-llu, atanruvigpiit amlleret nauniartut elpenek.

4Atawaqertelliten Abraham-aaq atawaqercetellrucimitun, man'a-llu nuna uitavikellren piksagutniaran, Agayutem cikiutekellra Abraham-aamun!“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Isaac-aam ayagcetaa Jacob-aaq, ayagluni-llu Mesopotamia-mun, Laban-aamun Bethuel-aam qetunraanun Aramean-aamun anelgutiinun Rebecca-m, aaniignek Jacob-aankuk Esau-llu.

Esau Allamek Nulirturtuq

6Esau-m nallunriamiu Isaac-aamun atawaqercessucia Jacob-aaq ayagtelluku-llu Mesopotamia-mun nulirkaanek pisqelluku, nallunriraa-llu atawaqercetlermini alerqullrucia Canaan-aarmiumek nulirtuusqevkenaku.

7Nallunriraa-llu Jacob-aam niisngalukek angayuqaagni ayallrucia Mesopotamia-mun.

8Taumek Esau-m kangingamiu ataminun Canaan-aarmiut arnat assikenriluciat,

9ayagtuq Ishmael-aamun qetunraanun Abraham-aam. Nulirturluni-llu panianek Mahalath-aam, anelgutiinek Neboiath-aam.

Jacob-aam Qavangua Bethel-aami

10Jacob-aaq ayagtuq Beersheba-mek tungiinun Haran-aam.

11Akerta teviqanrakun tekituq kencignarqellriamun nunamun, tuavet-llu qavartarluni. Inarrluni qavangcartuq teggalqumek akicirluni.

12Qavangurturtuq mayuryaranek tekisngaluteng nunamek qilagmun, an'gilat mayurluteng atrarluteng-llu taukutgun.

13Tangrraa-llu Ataneq nangengqaluni canimini. Qanrutaa-llu, “Wiinga Atanruunga, Agayutii Abraham-aam Isaac-aam-llu. Cikirciqamken kinguveten-llu uumek nunamek inangqavigpenek.

14Kinguveten amllertaciqut qau͡gyaitun urr'am nunami. Nunautseng nengciiqaat negetmun, ungalatmun, calaratmun, kanavatmun-llu. Elpegun kinguverpegun-llu atawaqerceciiqanka tamalkuita nunarpiit.

15Neq'akekiu camun pivkarngaitamken ayallren tamalkuan, uterceciiqamken-llu wavet nunamun. Unisngaitamken akqutkellrenka tamalkuita pimarivailemki.”

16Jacob-aaq tupiimi qanertuq, “Ataneq wantelliniuq! Wani nunami uitalliniuq, wiinga-llu wanlucia nalluluku!”

17Alingluni qanertuq, “Nuna una irr'inarqelriarulliniuq! Agayutem una enekellia. Iteryarauyugnarquq amiiguluni qilagmun.”

18Jacob-aaq maktuq unuakuarmi, teggalquq-llu teguluku ellia alailngurmun umyuaqutngurrluku. Uqumek-llu kuvaa allakaumalriarurrluku Agayutmun.

19Tauna nuna aciraa Bethel-aamek. (Nunat taukut aterpagcimatullruut Luz-amek.)

20Jacob-aaq akqut'liuq Atanermun, “Nayurarkaukuvnga camun pivkarpek'nii maa-i ayallemni cikiumalua neqkamnek aturarkamnek-llu,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21ataam-llu ut'reskuma atama eniinun cavkenii, wiinga Agayutkeciqamken.

22Una-llu umyuaqun teggalquq ellilqa piicalarviugarkauguq elpenun, cikiutvet-llu tamalkuita qulngurutait tunlarciqanka elpenun."

Genesis 29

Jacob-aaq Tekituq Laban-aam Eniinun

1Jacob-aaq ayagtu'rtuq tungiinun nunam calarami.

2Kiarcami tangertuq elakamek marami pingasuinek katngagnek qusngirtarluni nunii; katngaat tuaken mercet'larait elakamek teggalqurpall'e'rmek patulegmek.

3Tamarmeng katngaat quyurcimariaqata tuavet, qusngiliurtet teggalquq akaggluku qusngit mercet'larait, ataam-llu teggalquq akaggluku elakaq patuluku.

4Jacob-aam aptai qusngiliurtet, "Ukuut camiunguceci?" Kiugaat, "Haran-aarmiunguukut."

5Aptai, "Nallunritarci-qaa Laban-aaq qetunraa Nahor-am?" Kiugaat, "Aa-ang nallunritarput."

6Aptai, "Canrituq-qaa?" Qanertut, "Aa-ang canrituq, pania uka-i Rachel-aaq agiirtuq qusngiinek maligluni."

7Jacob-aaq qanertuq, "Erenruuq cali ut'rutnariksaunaki katngaat. Mercecuavciki-llu ut'rulluki-llu nerrlerkaatnun."

8Kiugaat, "Tuaten pisciigatukut katngaat tamalkuita quyurpailgata maavet. Teggalquq akagcimarikan merceciiqaput."

9Jacob-aam qalarusnginanrani Rachel-aaq tekituq qusngiinek atami maligluni, tua-i elliin auluk'laamiki.

10Jacob-aam Rachel-aaq tangrramiu angami katngautainek maligluni, elakamun ag'uq teggalquq-llu akaggluku mercelluki Laban-aam aanami anelgutiin qusngiutai.

11Jacob-aam-llu melugaraa Rachel-aaq, angnim-llu ugaani qialuni.

12Jacob-aam qanrutaa Rachel-aaq tungayakniluni, Rebecca-mun irniaqniluni. Rachel-aam-llu atani aqvaqurluni qanrucarturluku.

13Laban-aaq niicami Jacob-aamek nayagarmi qetunraanek aqvaqurluni pairrsaagaa akuqerluku-llu melugarluku, itrulluku-llu eneminun. Jacob-aam Laban-aaq qanemcitaa canek tamalkuitnek pillernek.

14Laban-aaq-llu qanertuq, "Aa-ang ilumun wiinga ilakamken!" Jacob-aaq-llu iraluq qaqilluku tuantuq.

Jacob-aaq Caliuq Laban-aamun Rachel-aankuk Leah-llu Piteklukek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Laban-aaq Jacob-aamun qanertuq, “Caliyunaitaaten akingeksaunak tungelququcin pitekluku. Qaillun pitalriamek akingyugcit?”

16Laban-aaq paningqertuq malrugnek, alqaa Leah-mek aterluni nayagaa-llu Rachel-aamek.

17Leah iigmikun kenegnartuq, Rachel-aaq tau͡gken temtuumarmi tangssunaqluni.

18Jacob-aam Rachel-aaq kenkaa, taumek qanertuq, “Calistekevkarciqua elpenun malrunlegni allrakuni Rachel-aaq nulirqevkararkaukuvgu.”

19Laban-aaq-llu kiuguq, “Assinruciqellilria-wa elpenun tunkumni allamun pivkenaku, maantauraa.”

20Jacob-aaq tua-i caliuq malrunlegni allrakuni Rachel-aaq nuliqsagutnaluku. Calillermini-llu allrakut malrunelgen ernertun qavcirrartun elliini ayuqut, tua-i-wa Rachel-aaq kenekngamiu.

21Tua-llu Jacob-aaq Laban-aamun qanertuq, “Caliyuglua elpenun akqutkelqa qaqituq, nuliqsagucesgu paniin.”

22Laban-aaq-llu nerevkariuq yuut tamalkuita kelegluki.

23Tau͡gaam tuani atakumi Rachel-aaq pivkenaku Leah taitaa Jacob-aamun, elliin-llu nuliqsagulluku.

24Laban-aam pisteñi Zilpah pikiutekaa paniminun pistekesqelluku.

25Unuaquan tau͡gaam Jacob-aam taringaa arnam nuliqsagutellermi Leah-ucia. Laban-aaq-llu ullagaa qanrulluku-llu, “Ciin waten pisia? Calillruunga Rachel-aaq nuliqsagutnaluku. Ciin iqluurcia?”

26Laban-aam kiugaa, “Maani nunamteñi piciryaraqenritarput uingevkarluku kinguqliim alqaa ciullegluku.

27Utaqalgia nitiliq aturluku, kassuutem nerevkaritii pellugnatkaanun. Rachel-aaq elpenun tuneniarqa caliarkaukuvet cali allani malrunlegni allrakuni.”

28Jacob-aaq tua-i tuaten piciqniuq. Nitiliq-llu iquklican, kassuutem nerevkaritii iquklican, Laban-aam Rachel-aaq tunaa nulirqesqelluku.

29Laban-aam pisteñi arnaq Bilhah tunaa paniminun pistekesqelluku.

30Jacob-aam-llu tutgaa Rachel-aaq. Kenkenruluku-llu Leah-mi, caliluni-llu Laban-aamun allani allrakuni malrunlegni.

Jacob-aam Irniari

31Atanrem tangrramiu Leah-m kenkumanritellra qingatuvkaraa, Rachel-aaq tau͡gken qingayuunani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Leah qingartuq irniluni-llu qetunrangluni. Qanertuq-llu, “Atanrem arenqiallugtelqa tangrraa, nutaan uima kenegyaguciiqaanga”; acirluku-llu Reuben-aamek.

33Cali qingartuq, irniami-llu qetunrangluni qanertuq, “Atanrem niicamiu kenkumanriluciqa uumek cali qetunrangevkaraanga.” Aciraa-llu Simeon-aamek.

34Cali allamek qingartuq irniluni-llu qetunrangluni. Qanertuq, “Nutaan uima malkanirciqaanga qeturangama pingayunek elliikun.” Taumek aciraa Levi-amek.

35Allamek cali qingartuq, irniluni-llu cali qetunrangluni. Qanertuq, “Watua wiinga nanrarciqaqa Ataneq”; aciraa-llu Judah-mek.Tuakenirnek qinganqigtenrituq.

Genesis 30

1Ta͡ugaam Rachel-aaq irniarituq Jacob-aami, taumek ciknanguq alqerminek. Qanertuq-llu Jacob-aamun, “Irniangevkarnga tuquyuartua!”

2Jacob-aam-llu qenqerrutaa Rachel-aaq, qanerluni-llu, “Agayutem caliara wiinga pisciigataqa. Elliin irniangesciigatevkaraaten?”

3Rachel-aaq qanertuq, “Waniwa pisteka Bilhah. Tutgu irniangniartuq wiinga pikamnek, aanaurrniartua elliikun.”

4Tunaa-llu Bilhah uiminun, Jacob-aam-llu tutegluku.

5Bilhah-llu qingartuq irniluni-llu Jacob-aam qetunraanek.

6Rachel-aaq qanertuq, “Agayutem piyulqa piciurcetaa. Niilluku piicalqa cikiraanga qetunrarkamnek.” Taumek aciraa Dan-amek.

7Bilhah cali qingartuq Jacob-aaq aipiriluni qetunrangevkarluku.

8Rachel-aaq qanertuq, “Cakviurlua callullruaqa alqaqa, anaggluku-llu”; taumek aciraa Naphtali-mek.

9Leah-m elpekngamiu qinganqiggngailucini pisteñi Zilpah Jacob-aamun nuliqsagucetaa.

10Zilpah-m-llu qetunrangevkaraa Jacob-aaq.

11Leah qanertuq, “Piluaqertua”; taumek aciraa Gad-amek.

12Zilpah cali allamek qetunranguq.

13Leah-llu qanertuq, “Angnipiartua! Arnat aterpagtelararkaurtaatnga angnimek.” Taumek aciraa Asher-aamek.

14Quyurciyaram mukaarkanek nalliini Reuben-aaq ayallermini naucetaarvigmun nalaqutuq naunrarnek iinruktukaitnek mandrake-anek,ut'rulluki-llu aanaminun Leah-mun. Rachel-aaq-llu qanertuq Leah-mun, “Cikiqernga qetunrarpet naunrautain ilaitnek.”

© 2012, American Bible Society.

15Leah kiuguq, “Carrartun-qaa elpeni pitauq uimnek allurkengellren? Teguciqaten-llu-qaa qetunrama naunrautai?” Rachel-aaq qanertuq, “Cikiquvnga qetunrarpet naunrautainek Jacob-aaq qavarniartuq canivni unuku.”

16Jacob-aaq utercan atakumi naucetaarvigmek Leah-m pairrsaagaa qanrulluku, “Unuku canimni qavarciquten akilitellruamken qetunrama naunrautainek.” Tuani-llu unugmi caniani qavartuq.

17Agayutem niitaa Leah-m piicautii qingartuq-llu Jacob-aam qetunrain tallimakaatnek.

18Leah qanertuq, “Agayutem nunuliraanga pisteka tunellruamku uimnun.” Taumek qetunrani aciraa Issachar-amek.

19Leah-llu ataam cali allamek qingartuq arvinelgurrluki Jacob-aam qetunrai ellmini.

20Ellii qanertuq, “Agayutem cikiraanga cikiutmek assilriamek. Nutaan uima ciuniurarkaugaanga tua-i-wa qetunrangevkaamni arvinlegnek.” Taumek aciraa Zebulun-aamek.

21Kinguqvaarni paningellruuq acirluku-llu Dinah-mek.

22Agayutem-llu umyuaqaa Rachel-aaq; kiuluku-llu piicallra irniangyugngarivkallrua.

23Qingartuq qetunrangluni-llu. Qanertuq, “Agayutem aug̃'araa kiaresngialutka, qetunrarkamnek cikirlua.

24Atanremcali allamek qetunrangevkaqilia.” Tua-i aciraa Joseph-aamek.

Jacob-aam Laban-aamek Kaigatii

25Joseph-aam yuurtellran kinguakun Jacob-aaq qanertuq Laban-aamun, “Ayagcessnga uterrniartua kingunemnun.

26Nulianka irnianka-llu malikevkarluki piksagutellruamki calilua elpeni. Ayagceskia nallunritan qaillun pitalriamek elluarrlua kevgiulqa elpenun.”

27Laban-aaq qanertuq elliinun, “Canrilkekuvgu qanernaurtua: Nallunrillruaqa ciunerkarcuryarakun Atanermun atawaqercecuciqa elpet pitekluten.

28Ap'ri akiliutekarpenek akilirniamken.”

29Jacob-aaq kiuguq, “Elpet nallunritan qaillun kevgiullruciqa elpenun, qaillun-llu kuluvautvet ayuquciat auluk'ngerraanemnek.

30Carraullruyaaqut taivailegma, maa-i-llu amlleriluteng; Atanrem-wa atawaqercecamiten wiinga piteklua. Tau̇gaam wangnek yuungnaqnarianga.”

31Laban-aam aptaa, “Camek akiliisqessit?” Jacob-aam kiugaa, “Akingyunritua, waten tau̇gaam pivkaquvnga katngauteten auluku'urciqanka:

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Unuamek pulaarcessnga katngautvet akuliitni, allakarluki tamalkuita tungulriit qusngiyagaat qusngirngalnguyagaat-llu kukupalget kukupayagalget-llu. Kiingita tamakunek akingyugtua.

33Kinguqvaarni nallunaitniartuq piciuciqa paqeskuvki akingutkellrenka. Kukupayagailngurnek kukupailngurnek-llu wall'u tungunrilngurnek ilangqerquneng piyagarnek tamakut teglegauciqut.”

34Laban-aaq qanertuq, “Qanellren assirtuq, tuaten piciqukuk.”

35Tau͡gaam tuani ernermi Laban-aam allakarai qusngirngalnguut angucalut keptalget, kukupalget, qatellrialget-llu qaimegteggun. Cali-llu allakarluki tungulriit qusngit, qetunraminek-llu qaunqescirluki.

36Ayagluni-llu Jacob-aamek katngautni ayaulluki erenret pingayun aturluki, tuaten pitalriamek yaaqsigtaluni Jacob-aamek. Jacob-aam-llu aulukai tuanelnguut Laban-aam katngautai.

37Jacob-aaq-llu quyurtuq cungagcetellrianek avayaitnek napat ayuqenrilnguut, qeltairluki-llu akulperrluki qatellria alaicetaqluku qeltaita akuliitgun.

38Tamakut avayat ellii katngaat merviata manuitnun, ungungssiaraat nulirtelaata meqsarturaqameng.

39Katngaat nulirtaqameng tamakut avayat akuliitni irnilartut keptalegnek, kukupayagalegnek, kukupalegnek-llu.

40Jacob-aam allakarai qusngit qusngirngalngurnek, cauvkarluki-llu keptalget tungulriit-llu Laban-aam katngautai. Elliin-llu pikani allakaumai, ilaucetevkenaki Laban-aam piinun.

41Segganqellriit ungungssit nulirtaqata, Jacob-aaq avayanek elliilartuq merviitnun, irnisqelluki avayat nuniitni.

42Tau͡gaam avayanek elliiksaitelartuq ungungssit pinialnguut ciuqerritnun. Ak'anun pivkenani Laban-aaq pinialngurrlainarnek ungungssiutenguq, Jacob-aaq tau͡gken pinilriarrlainarnek.

43Waten piluni Jacob-aaq cakneq tukuurtuq, katngautai amlleriluteng, pisterluni arnanek, angutnek, ungungssiuterluni-llu cali qulugnelegnek ciulvagnek-llu.

Genesis 31

Jacob-aam Qimagaa Laban-aaq

1Jacob-aaq niituq Laban-aam qetunrai qanerniluki, “Jacob-aam cat tamalkuita tegui atamta pikellri, tukuurrluni atamta piikun.”

2Laban-aam-llu cali ciunganitun ayuqutenrirluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Atanrem Jacob-aaq qanrutaa, “Ataam uterten atavet nunautiinun ilavnun-llu, wiinga nayurciqamken.”

4Tua-i Jacob-aam taisqak Rachel-aaq Leah-llu maramun katngaat nuniitnun.

5Qanrutak, “Nallunaunani atavtek ciunganitun ayuqutenriraanga, tau͡gaam atama Agayutiin nayullruanga.

6Tamarpetek nallunritarpetegnga calillruunga atavtegnun pitacirramtun.

7Tau͡gaam elliin teglegillruanga akingutkanka-llu cimiraqluki qulerqunek. Tau͡gaam Agayutem elliinun akngircetenritaanga.

8Laban-aaq qanraqan, ‘Kukupayagalget qusngirngalnguut akingutkeciqaten,’ tamarmeng katngaat irnilartut keptalegnek. Waten-llu qanran, ‘Keptalget qusngirngalnguut akingutkeciqaten,’ tamarmeng katngaat irnilartut keptalegnek.

9Agayutem tegullrui katngaat atavtegnek cikiutekluki-llu wangnun.

10“Nulirtellrata nalliini qavangurtullruunga tangerrlua angucalunek qusngirngalngurnek nulirtellrianek keptarluteng, kukupagluteng, kukupayagarluteng-llu.

11An'gilaan Agayutem qanrutaanga qavangumni, ‘Jacob-aaq!’ Kiugaqa, ‘Aa-ang!’

12‘Tangerki atam tamarmeng nulirtellriit angucalut qusngirngalnguut keptangqertut, kukupagluteng, kukupayagarluteng-llu. Tuaten pivkaranka, tangrramku Laban-aam qaillun picia elpenun.

13Wiinga Agayutnguunga alailleq Bethel-aami elpenun, tuani qigcignarivkallruan teggalquq umyuaqutngurrluku, uqumek-llu kuvluku akqut'liluten wangnun. Watua upluten uterten nunamun yuurrvillerpenun.’”

14Rachel-aankuk Leah-llu kiugaak, “Paitarkairutukuk atamegnek.

15Allanertun pitarrlunuk pilaraakuk. Elliin tunellruakuk akiliutngullret-llu wangkugnun tamalkuita atullrurtai.

16Makut tukuutet Agayutem tegullrui atamegnek wangkuk irniartuumamegnuk pikapuk. Agayutem qanrutellratun tuaten pikina.”

17-18Tua-i Jacob-aaq uptuq uterrnaluni ataminun, nunamun Canaan-aamelngurmun. Irniani nuliani-llu ungungssit qulugnelget qaingatnun ekevkarluki, ungungssiutni kasemluki cat-llu tamalkuita Mesopotamia-mi piksagutellni ang'aqluki.

19Laban-aaq ayaumaluni asmegcarturluki qusngiutni. Cataitellrani Rachel-aam teglegai enemeggni agayutet, atami pii.

20Jacob-aam usviilqia Laban-aaq nalluvkarluku ayakatallerminek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Cani tamalkuita teguluki cukangnaqluni ayagtuq. Kuik Euphrates-aaq qerarluku ayagtuq tungiinun qertulriim nunam Gilead-aam.

Laban-aam Malirqeraa Jacob-aaq

22Erenret pingayun kinguatgun Laban-aaq qanrutaat Jacob-aaq ayagartellruniluku.

23Angutnek malilirluni malirqeraat Jacob-aaq ernerni malrunlegni anguluku-llu qertulriami nunami Gilead-aami.

24Qavanguakun taumi unugmi Agayutem ullagaa Laban-aaq qanrulluku-llu, “Mulngakekina camek qaneryaqunak Jacob-aamun assingraan assiilengraan-llu.”

25Laban-aam angua Jacob-aaq. Jacob-aaq arulaillruluni qertulriamun nunamun, Laban-aaq-llu ilani-llu arulairluni cali qertulriamun Gilead-aami.

26Laban-aaq qanertuq Jacob-aamun, “Ciin aassaqluten ayaga'rcit paniigka-llu ayaullukek teguaqelriatun anguyagkun?

27Ciin qanrutenricia ayakatarniluten? Qanrutellrukuvnga ayagcecaramken angnirluta aturpagaluta maliggluki aturcetaat.

28Tua-ingunrituurcetevkenaki-llu paniigka tutgaraanka-llu. Umyugailngurtun tuaten piuten.

29Piningqertua akngircugngaluten, tau͡gaam atavet Agayutiin unuk aarcirturaanga, ‘Mulngakekina, camek akeqnerrlugcaqunaku Jacob-aaq.’

30Tua-i-wa ayalriaten tangerrsuavki ilaten, tau͡gaam ciin teglegciki agayutenka?”

31Jacob-aaq qanertuq, “Alingama-wa umyuarteqlua paniigken tegunayuklukek wangnek.

32Ilamteñi agayuteten nalaqekuvki, tauna unguvangaituq. Ukunun ilamegnun tangvagtelluten nallunairki elpet piten teguluki-llu.” Jacob-aam nallua Rachel-aamun agayutet tegullruciit.

33Laban-aam yuaraa Jacob-aam pelatekaa, Leah-m-llu, arnak-llu pistek, tau͡gaam agayutni nalaqenritai. Rachel-aam tua-i pelatekaanun itertuq.

34Rachel-aam tegullruluki enemi agayutet qemaggluki-llu ungungssim qulugnelgem aqumvian qemaggvianun aqumvikluku-llu. Laban-aam pelatekaq qaqilluku yuaryaaqaa tau͡gaam camek nalaqutevkenani.

35Rachel-aaq ataminun qanertuq, “Qenrucaqunii nangertenrilnge'rma ciuqerpeni, nangercesciigatua agelrumiima.” Laban-aaq yuaryaaquq tau͡gaam agayutni nalaqenritai.

36Tua-i Jacob-aam qenqercami Laban-aaq apcecurlagaa, “Camek pinarqelriamek pillrusia? Camek inerquutmek navgilrianga ciin malirqercia?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

37Yuaryaaqaten aklunka tamalkuita, tua-llu-qaa camek pivnek nalaqucit? Elliki wavet ilamegnuk tangerrnauraat nalimegnuk piciuluni picia.

38Allrakuni yuinarni nayullruamken, qusngiten qusngirngalnguuteten-llu irninriteksaitut, nerellruksaunii-llu angucalumek katngautevnek.

39Qusngiq tuqucimaaqan wangnun tuc'et'larqa elpenun-llu taiteksaunaku qaneryarturlua wiinga pillrunritniluku. Cimiisqelaran-llu wangnun iliit tegelgumaaqan erenrungraan unuungraan-llu.

40Amllermi nangteqaqlua kiirmek erenrani nengelmek-llu unugmi, qavarciigataqlua tuaten.

41Ukuni allrakuni yuinarni enevni uitallemni tuaten ayuqellruunga. Allrakut-llu akimiarunritaraat aturluki calillrulrianga paniigken nuliqsagutnalukek, cali-llu allrakuni arvinlegni kevgiullruluten katngautengllerkaqa piluku. Tuaten-llu pillrung'e'rma elpet akingutkanka cimillruluki qulerqunek.

42Agayutiita atama, Agayutiin Abraham-aam Isaac-aam-llu, nayullrunrilkanga ak'a ayagcecallruarpenga talligka aqevlakenka. Taumek Agayutem tangrraa arenqiallugutekа calilqa-llu, taumek unuk alairvikluten aarcirtuqiiten."

Jacob-aankuk Laban-aaq-llu Picirkamek Taqutellrak

43Laban-aam kiugaa Jacob-aaq, "Ukuk arnak wiinga panikagka, irniakek-llu cali wiinga pikanka, katngaat-llu wii pikluki, tangelten wiinga tamalkuita pikanka. Tau͡gaam qaillun pisciigalama avaliqsungramki paniigka irniakek-llu,

44akqut'linaurtukuk pillguteklunuk. Quyurcinaurtukuk qalliqelrianek teggalqunek nallunailkutauvkarluku wangkuk akqillmegnun."

45Tua-i Jacob-aaq teggalqumek tegulluni umyuaqutngurrluku elgartaa.

46Angutet-llu ilani qanrulluki teggalqunek avuusqelluki. Avuameng quyurrluki qalliqluki elliit. Nutaan-llu nerluteng taukut teggalqut caniatni.

47Laban-aam tauna aterpagtaa Jegar Sahadutha, Jacob-aam tau͡gken acirluku Galeed-amek.

48Laban-aam Jacob-aaq qanrutaa, "Teggalqut ukut umyuaqutnguciqut wangkugnun." Taumek tauna aterpagcimalria Galeed-amek.

49Laban-aaq cali qanertuq, "Ataki Atanrem murilkekilikuk avvingatlemegni." Taumek tauna cali atengqellria Mizpah-mek.

50Laban-aaq cali qanertuq, "Elluarrlukek aulukenrilkuvkek paniigka wall'u allanek arnanek nulirtuquvet, wiinga nallungramku, umyuaqekiu Agayutem tangvagaakuk.

51Waniwa tang teggalqut quyurtellrenka akunlemeggnun, waniwa-llu umyuaqutngulria teggalquq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

52Tamarmek, ukut teggalqut qalliqelriit una-llu umyuaqun teggalquq, neqaarturitnguuk. Watqapik curukarluten kiturngaitanka ukut qalliqellriit, elpet-llu watqapik kiturngaitaten una-llu umyuaqun teggalquq kiturngaunaku curukarlua.

53Agayutiin Abraham-aam Nahor-aam-llu cuqciiqaakuk." Nutaan-llu cali Agayutem atrakun atami Isaac-aam qigcikekiikun Jacob-aam akqutni aturciqnia.

54Ungungssiarmek tuquciami elliitekaa ekuagarkauluku ingrimi, kelegluki-llu angutet malini neresqelluki. Nerumariameng tuani ingrim qaingani unugiut.

55Unuaquan Laban-aam melugarai tutgarani panini-llu, atawaqaasqelluki-llu; uterrluni-llu kingunerminun.

Genesis 32

Jacob-aam Upyutaa Pairtellerkaa Esau-m

1Jacob-aaq ayiimi pairkenguq an'gilainek Atanrem;

2Jacob-aam tangrramiki qanertuq, "Ukut Agayutem anguyagteklinii!" Taumek tauna aciraa, Mahanaim-aamek.

3Jacob-aaq-llu kevganek ciunermikun ayagceciuq Esau-mun anngarminun Edom-aami.

4Alerqurai-llu waten qanresqelluki: "Wiinga Jacob-aaq, kinguqliin niisngasten, uitaurallruunga Laban-aami una tekilluku.

5Ungungssiutengqertua qunguturanek ayuqenrilngurnek, pisterlua arnanek angutnek-llu; qanrucarturcetamken elluarrlua ciuniuresqellua."

6Kevgat-llu utercameng Jacob-aamun qanertut, "Tangrrarput anngaan Esau, taiguq pairrsaagluten maligluni yuinarnek yuinarnek (400) angutnek."

7Jacob-aaq-llu alingenga'artuq umyuassuugarluni; avgai-llu yuut ungungssiaraat-llu malruingurrluki.

8Umyuarteqluni, "Esau-m avgit tekiskaki piunrirluki-llu avgit qimagniartut."

9Jacob-aaq-llu qanertuq, "Agayutiini atama Abraham-aam, Isaac-aam-llu,Ataneq, elpet qanrutellruarpenga utercesqellua nunamnun tungayamnun-llu, assirlua-llu piciqnilua.

10Wangni tunriukutnarquq kenkillren wangnek. Ayarumnek kiingan tegumiarlua qerallrukeka Jordan-aaq, waniwa-llu uterrlua avegluki malruingurrluki aulukaanka.

11Anirturnga amaqlimnek Esau-mek. Alingua elliinun curukaryukluta tuqutnaluta tamamta, arnartuumamta, mikelngurtuumamtaa-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Akqellruarpenga-ggem ca tamalkuan assirluku piciqniluku wangnun, cikirciqnilua-llu kinguverkamnek kia naaqesciigalkainek, imarpiim ceñiin qau͡gyaitun amllertalrianek.”

13-15Tua-i qavartaraluni anngarmi Esau-m cikiutekainek quyurciuq, yuinarnek qulnek (200) qusngirngalngurnek arnacalunek, yuinaat-wa angucalut. Yuinarnek qulnek (200) qusnginek arnacalunek, qulen-wa angucalut. Yuinaq qulnek cipluku (30) ungungssinek qulugnelegnek piyagartuumaita, yuinaak malruk (40) kuluviit, qulen-wa angucaluit. Yuinaat arnacalut ciulviit qulen-wa angucaluit.

16Taukut avgai malruingurrluki qaunqescirluki pistem̄i ilagketnek, katngat allakaumavkarluki, qanrulluki-llu pisteñi, “Ciunemteggun ayakici, katngat ciuqliit kinguqliitnek yaaqsigtu'rtelluki.”

17Ciuqliugarkat alerquagai, “Esau paireskuvciu, elliin-llu apeskaci, ‘Kia pistekaci? Natmun ayagceci? Kia pikaki makut ungungssit?’

18Waten qanqici, ‘Kinguqlirpet Jacob-aam pikai; cikiutekai elpenun; kingumteñi tayima yaaqsinrituq.’”

19Tuaten alerquagai kinguqliit katngat aulukestait, “Elpeci-llu alerquutma ayuqiinek Esau qanruskiciu paireskuvciu.

20Waten cali qanqici, ‘Jacob-aaq kingumteggun agiirtuq.’” Umyuarteqluni, “Cikiutenka tangerrluki umyuani cimiryuaraa, tangerqumni-llu assirlua ciuniuryuaraanga.”

21Tua-i cikiutekai ciunrakun ayagtut; ellii tau͡gaam tuani uitaluni qavartarvillermeggni.

Jacob-aam Callullra Peniel-aami

22Tuani unugmi makluni, nuliagni, nulirruagni, irniani-llu qerautai kuigkun Jabbok-aakun.

23Qerarcetraarluki akluni cali tamalkuita qeraucetai.

24Tau͡gaam Jacob-aaq kiimi uitaqerluni. Tuani-llu angutem ullagluku callugaa kituani erqaartuq.

25Angutem taum Jacob-aaq cirlakqatanritliniamiu tenglugaa iruan kangiakun aviqitelluku.

26Angutem taum qanrutaa, “Pegesnga erteqatalria-tang.” Tau͡gaam Jacob-aam qanrutaa, “Atawaqerceskuvnga tau͡gaam pegciiqamken.”

27Taum qanrutaa, “Cauga atren?” Kiugaa, “Jacob-aaruuq.”

28Tauna qanertuq, “Atren Jacob-aarungairutuq. Callullruuten Agayutmek yugnek-llu, anagkengluten-llu; taumek atqeciqan Israel-aaq.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Tua-llu Jacob-aaq qanertuq, “Qanrutqernga aterpenek.” Tauna kiuguq, “Ciin at'ma caucianek apcia?” Tuani-llu atawaqercetaa.

30Tua-llu Jacob-aaq qanertuq, “Agayun tungaunaku tangellruaqa, tau͡gken cali unguvalua”; taumek tauna aciqii Peniel-aamek.

31Akerta pit'uq ayakanrakun Peniel-aamek, tussitelluku iruan kangian.

32Taumek maa-i cali Israel-aam yui neryuitelartut irum kangian kemganek, tuaggun Jacob-aam tengluumallra pitekluku.

Genesis 33

Jacob-aam Pairtaa Esau

1Jacob-aam kiarcami tangrraa Esau agiirtellria maligluni yuinarnek yuinarnek (400) angutnek. Tua-i elliin avgai mikelnguut Leah-mun, Rachel-aamun, pistegnun-llu.

2Pistek-llu irniartuumakenka ciuqliuvkarak, Leah-llu irniari-llu tungliuvkarluku, Rachel-aankuk-llu Joseph-aaq-llu kinguqlikacagaulutek.

3Ellii Jacob-aaq ciunratgun ayagtuq, ciktaqluni malrunlerqunek anngani ullainanermini.

4Tau͡gaam Esau-m aqvaqurluni pairrsaagaa akuqerluku-llu melugarluku. Tamarmek aluviliurlutek.

5Esau-m tangrramiki arnat mikelnguut-llu aptaa, “Kinkuugat-mi makut maliten?” Jacob-aam kiugaa, “Agayutem takumcuklua wangnun cikiutekelqai.“

6Pistek arnak irniatek-llu iluvartuk, cikluteng-llu ciuqerranun;

7tuamta-llu Leah irniani-llu kinguatgun tailuteng, kinguatgun-llu Joseph-aankuk Rachel-aaq-llu, tamarmeng ciktaqluteng ciuqerranun.

8Esau-m qanrutaa, “Qaillun umyuartequlluki au͡gkut pairtellrenka ayagcetellrusiki?” Jacob-aaq kiuguq, “Tuaten pillruunga elluarrlua ciuniuresqumalua.”

9Esau qanertuq, “Amllertut wiinga pinka; elpet piten avaliqiki.”

10Jacob-aaq qanertuq, “Elpeni ciuniuyunarqekuma kaigavikamken cikiutenka ciuniurki. Tangellren Agayutmek tangellriatun ayuqngan, assirlua ciuniuravnga.

11Ciuniurki cikiutenka elpenun Agayutem takumcuknganga cikirlua nuuqairullua.” Aguagucani tua-i ciuniurai.

12Tua-llu Esau qanertuq, “Upluta ayagnaurtukut. Wiinga ciunerpeciuggun piurniartua.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Tau͡gaam Jacob-aam qanrutaa, “Nallunritaten mikelnguut piniatut, ungungssiutenka-llu piyagangqerrata, cukangnaqulluki kasmekuneng ernermi ataucimi ping'e'rmeng tamarmeng tuquciqut.

14Ciunemkun tua-i ayii, wiinga maligciiqamken cukassaagarpek'nii ungungssiaraat mikelnguut-llu 'gilertellrat pitaciluku. Anguciqamken Edom-aami.”

15Esau-m qanrutaa, “Kitak unisviknaamken ikayurkarpenek malima angutet ilaitnek.” Jacob-aam kiugaa, “Aturyunritanka, assirlua tau͡gaam ciuniuresqumallruunga elpenun.”

16Taumi ernermi Esau ayagtuq Edom-aamun.

17Jacob-aaq tau͡gaam Sukkoth-aamun ayagtuq, tuani-llu pikaminek eneliluni, uqisvililuki tuaten ungungssiutni. Tauna pitekluku tauna aterpagtellruat Sukkoth-aamek.

18Mesopotamia-mek utertellermi Jacob-aaq cavkenani tekituq nunarpagmun Shechem-aamun Canaan-aam nuniini. Carr'ilngurmun-llu arulairluni nunarpiit caniatnun.

19Nuna-llu tauna arulairvikellni kiputaa yuinaq tallimanek (100) akinek kinguvrinek Hamor-am Shechem-aam atiinek.

20Tuani-llu ekuavililuni acirluku-llu El-amek, Agayutiinek Israel-aam.

Genesis 34

Callugluku Akusrarutekumallra Dinah-m

1Caqerluni Dinah Leah-m pania, Jacob-aamun irniangutellra, elalirtelliniuq arnanun Canaan-aarmiunun tamaani nunami.

2Shechem-aam-llu, Hamor-am Hivite-am qetunraan, nunami tamaani atanerruam, tangrramiu callugluku akusrarutekaa.

3Tau͡gaam nalluyagucesciigataa umyuamikun kenekluku cakneq, elliin-llu qarutaa kenegyagucetengnaqluni.

4Atani-llu qanrutaa, “Nulirrniarusnga taumek nasaurlurmek nuliqsagutniarqa.”

5Tua-i Jacob-aam nallunriraa panimi kasngunarqellriamek pimallra, tau͡gaam qetunrani maramelata nayurluki kuluviit, qaillun pinrituq uterrnatkaatnun.

6Shechem-aam-llu atiin, Hamor-aam, ullagaa Jacob-aaq qalarucarturluku,

7Jacob-aam qetunrai uterteqanratgun maramek. Niicamegteggu tatamut qenqerrluteng-llu, ciin waten Shechem-aaq picianek Israel-aam yui kasngunarqelriamek piluki, callugluku akusrarutekluku Jacob-aam pania.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Hamor-aq qanertuq Jacob-aamun, “Qetunrama Shechem-aam kenkaa paniin. Nulirturcessgu taumek.

9Akqutmek taqutnaurtukuk yup'uk atunem nuliqsagutelararkaurtelluki.

10Nunamteñi maani nani uitayullerpeceñi uitaniartuci, tuneniarluci, kipulluci, nunautengluci-llu.”

11Tua-llu Shechem-aaq qanertuq Dinah-m atiinun anelgutainun-llu, “Piyulqa unakevkaquvciu camek piyullerpeceñek cikirciqamci.

12Qanrucia camek cikiisqumakuvci camek-llu nulirruciisqumacirpeceñek; wiinga cikirciqamci pisqumallerpeceñek nasaurluq tauna nulirqevkarciu wangnun.”

13Jacob-aam qetunrain kiugaat Shechem-aaq atii-llu usvituyarullukek, alqermeng Dinah-m kasngunarqelriamek pimallra pitekluku.

14Waten qanrutagket, “Wangkuta waten pisciigatukut, alqerput tunluku nuugiumanrilngurmun, kasngunarqelriaruan tamana wangkutni.

15Waten tau͡gaam pikuvci pivkarciqamceci; wangkucicetun angutet tamalkuita nuugiquvciki.

16Nutaan panimteñek nulirturcet'larciqamceci, wangkuta-llu panigpeceñek nulirturaqluta, nunalguteksagulluta ataucimurrluta yuuniartukut.

17Tau͡gaam niitenrilkuvcikut nuugirpek'naci panigput teguluku ayagciqukut.”

18Qanellrata ilukegcivkarakek Hamor-aankuk qetunraa-llu Shechem-aaq.

19Tan'gaurluq-llu tauna qarivkenani tuaten piyugtuq, Jacob-aam pania nuliqsuamiu. Ellii-llu takaqumanrulriaruuq ilamini.

20Hamor-aq qetunrani-llu aglutek nunarpamegnun iteryaramun qalarutakek angutet qanerlutek,

21“Ukut yuut yugnikaitkut, uitavkarnauput maani nunami tuneniartelluki, nuna man'a pivigtuuq. Nulirtularniartukut paniitnek, wangkuta-llu nulirturtelluki panimteñek.

22Atauciq tau͡gaam piyullerteng pikumteggu uitallguciryugaitkut ilaksagulluta; anguteput tamalkuita nuugircecesqelluki ellmegcecicetun.

23Akluit ungungssiarautait-llu piksaguciiqaput. Pisqellrat aturnaurput uitallgucirniaraitkut.”

24Taukut nunarpiit yuit maligarutut taukugnun Hamor-ankugnun Shechem-aaq-llu, angutet-llu tamarmeng nuugirtelluteng.

25Erenret pingayuatni taukut angutet nuugiumallret engellugtullratni, Jacob-aam malruk qetunraak Simeon-aankuk Levi-aq-llu, Dinah-m anngaagken,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

nuussirpatek pirraarluki nalluvkarlutek nunarpagnun iterlutek tuqurqakek tamalkuita angutet.

26Tuqutakek-llu Hamor-aankuk Shechem-aaq-llu, Dinah-llu Shechem-aam eniinek anulluku ayagluteng.

27Jacob-aam-llu qetunrain nunarpiit taukut uayaarait nayagarmeng menuurcimallra pitekluku.

28Teguit-llu ungungssiutait, kuluviit, ciulviit, cat-llu allat tamalkuita nunarpagni marani-llu uitalriit.

29Cait qununarqelriit teguit, tamalkuita-llu mikelnguit, nulirrit, enet-llu imait tamalkuita teguluki.

30Jacob-aam-llu qanrutak Simeon-aankuk Levi-aq-llu, “Picurlak wangnun tuc'etartek; waniwa Canaanite-at Perrizzite-at-llu yuut-llu tamarmeng tamatum nunam yuin eq'ukarkaurtaatnga. Ikgetukut wangkuta; quyurrluteng curukaqunegtekut piunrirciqaitkut tamamta.”

31Tau͡gaam elkek qanertuk, “Canrituq-qaa nayagarpuk akissutun pitarrluku pingraatgu?”

Genesis 35

Agayutem Atawaqercetaa Jacob-aaq Bethel-aami

1Agayutem qanrutaa Jacob-aaq, “Upluten egmian ayii Bethel-aamun uitaluten-llu tuani. Ekuavililuten-llu wangnun Agayutmun alairvikestellerpenun tuani qimallerpeni amaqlirpenek Esau-mek.”

2Jacob-aam ilani ellmini-llu uitalriit qanrutai, “Au͡g'arciki agayutnguat avalici; menuircarci ac'inqiggluci-llu.

3Upluta ayagnaurtukut Bethel-aamun, tuani ekuaviliniartua Agayutmun kiustellemnun nanikuallemni nayurlua-llu natmun tamiin ayallemnun.”

4Jacob-aamun-llu tunait tamalkuita agayutnguat avaliteng, aqliteteng-llu atuqeteng; Jacob-aam-llu elautai iirluki napam acianun Shechem-aam canianelngurmun.

5Tamaani pektaullratni Agayutem alingevkarai cakneq avaqliit yuut nunani, kingunrirturtaunateng-llu Jacob-aam yui.

6Jacob-aaq-llu tekituq malini-llu tamarmeng Luz-amun, maa-i nallunrilkiitnun Bethel-aaruluku Canaan-aami.

7Tuani-llu ekuavililuni nuna-llu acirluku Elbethel-aamek, tuani Agayutem alairvikellruani qimallermini anngarminek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Rebecca-m kevgiurtii Deborah tuquuq, tungmagtaat-llu napam acianun ungalalirnerani Bethel-aam. Taumek aterpagtellrukiit “Napaa Qiatem.”

9Agayutem alairvikenqigtaa Jacob-aaq atawaqertelluku-llu uterrnginanrani Mesopotamia-mek.

10Agayutem qanrutaa, “Atren Jacob-aaruuq, tau͡gaam aterpagtenrirciqaatgen Jacob-aamek Israel-aamek tau͡gaam.” Tua-i aterpagtelangaat Israel-aamek.

11Agayutem-llu qanrutaa, “Wiinga Agayutnguunga Artuqailnguq: Irnialingkina. Atanruviit kinguvarciqut elpenek, ciuliaqeciqaatgen-llu angayuqat.

12Nuna cikiutekelqa Abraham-aamun Isaac-aamun-llu elpenun cikiutekciqaqa kinguverpenun-llu.”

13Nutaan-llu Agayutem unitaa.

14Tuani-llu Agayutem qalarusvillrani Jacob-aaq naparciuq teggalqumek umyuaqutkauluku, kencignarcaraa-llu qainganun kuvevikluku wine-amek olive-aat-llu uquatnek.

15Jacob-aam aciraa tauna Agayutem qalarvillra ellminun Bethel-aamek.

Rachel-aam Tuqullra

16Ayagtut Bethel-aamek, yaaqsigluku-llu cali Ephrath-aaq Rachel-aaq teggiurciuq cakneq au͡gtarnaqluni.

17Teggiurcian cakneq irnivkartekaan qanrutaa, “Alingevkenak, allamek cali qetunrangqatartuten.”

18Yuucimi-llu unisnginanrani (tua-i tuani tuquami) aciraa Benoni-mek, tau͡gaam atiin aciraa Benjamin-aamek.

19Rachel-aaq tuquuq tungmagcimaluni-llu Ephrath-amun (tauna Bethlehem-aaruuq) tumyaram canianun.

20Jacob-aaq-llu teggalqumek naparciuq umyuaqutmek, tauna-llu cali uitauq man'a engelkarrluku.

21Jacob-aaq cali ayagtuq arulairluni-llu yaatiinun qertulriartaan Eder-aam.

Jacob-aam Qetunrai

22Jacob-aaq uitallrani tamaani nunami Reuben-aam akusrarutekaa Bilhah atami nulirruara; Jacob-aam-llu tuaten pillra niilluku cakneq qenertuq. Jacob-aaq qetunrangqertuq qula malrugnek cipluku.

23Leah-m qetunrai: Reuben (Jacob-aam yung'eqarraarutii), Simeon, Levi, Judah, Issachar, Zebulun-aaq-llu.

24Qetunrai Rachel-aam: Joseph-aaq Benjamin-aaq-llu.

25Bilhah-m qetunrai Rachel-aam pistiin: Dan-aq Naphtali-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Zilpah-m qetunrai Leah-m pistiin: Gad-aq Asher-aaq-llu. Ukut waniwa Jacob-aam irniari yuurtellret Mesopotamia-mi.

Isaac-aam Tuqullra

27Jacob-aaq tekituq ataminun Isaac-aamun Mamre-mi wall'u Kiriatharba-mi (Hebron-aami-wa), Abraham-aankuk Isaac-aaq-llu uitavikellragnun.

28Isaac-aaq unguvallruuq allrakuni yuinarni pingayunlegni (160)

29tuquluni-llu ak'allaq'apiaraurrluni; qetunraagken-llu Esau-nkuk Jacob-aaq-llu tungmaggluku.

Genesis 36

Esau-m Kinguvri

1Ukut waniwa Esau-m (Edom-aam-wa) kinguvri.

2Esau nulirtullruuq Canaan-aarmiunek ukunek: Adah, pania Elon-aam Hittite-am, Oholibamah-wa Anah-m pania, qetunraa tutgarii Zibeon-aam Hivite-am.

3Basemath-aaq-llu Ishmael-aam pania Nabaioth-aam alqaa.

4Adah-llu irnillruuq Eliphaz-aamek; Basemath-aaq-llu irniluni Reuel-aamek;

5Oholobamah-llu irniangluni Jeush-aamek, Jalam-aamek, Korah-mek-llu. Ukut waniwa qetunrai Esau-m yuurtellret Canaan-aami.

6Tua-llu Esau-m nuliani, irniani, ilani-llu tamalkuita, ungungssiutni, tukuutni-llu piksagutellni Canaan-aami quyurrluki ayagtuq nunamun yaaqsikiinun kinguqlirmi Jacob-aam.

7Quyungqasciigaliamek tukuutetek amllerissiyaagata; uitavigtek mikelkessagutaak kuluvautekek amlleriameng.

8Esau nunaliuq nuniini qemililriami nunami Edom-aami.

9Makut maa-i kinguvri Esau-m, ciuliarata Edomite-at.

10-13Esau-m nulirra Adah qetunrangellruuq ataucimek Eliphaz-aamek, tauna-llu qetunraa qetunrarluni tallimanek ukunek: Teman, Omar, Zepho, Gatam, Kenaz-aaq-wa. Alla-llu nulirra Timna qetunrangluni Amalek-aamek. Esau-m nulirra Basemath-aaq qetunrangellruuq ataucimek Reuel-aamek, Reuel-aaq-llu qetunrarluni cetamanek ukunek: Nahath, Zerah, Shammah, Mizzah-wa.

14Qetunrai Oholibamah-m Esau-m nulirran, Anah-m panian, qetunraan Zibeon-aam: Jeush, Jalam, Korah-llu.

15Ukut yuullgutkellriit Esau-m kinguvrini. Esau-m qetunraa ciuqliq Eliphaz-aq ciuliaruluni ukuni: Teman, Omar, Zepho, Kenaz,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Korah, Gatam, Amalek-aaq-llu. Ukut waniwa kinguliaqai Esau-m nulirran Adah-m.

17Esau-m qetunraa Reuel-aaq ciuliaqaat yuullgutkellriit ukut: Nahath, Zerah, Shammah, Mizzah-wa. Ukut kinguliaqluki Esau-m nulirran Basemath-aam.

18Waniwa ukut Esau-m nulirran Oholibamah-m, panian Anah-m, qetunrai: yuullgutkellriit, Jeush, Jalam, Kora-llu.

19Makut tamalkuita ilakelriartaqai Esau-m.

Seir-am Kinguvri

20-21Ukut-llu waniwa qetunrai Seir-am Horite-am, uitalriim tamatum nuniini: Lotan, Shobal, Zibeon, Anah, Dishon, Ezer, Dishan-aaq-llu. Ukut qetunrai Seir-am Horite-am Edom-aami Horite-ani yuullgutkellriit.

22Qetunrai Lotan-aam ukuugut: Hori, Heman-aaq-llu; Lotan-aaq-llu alqerluni Timna-mek.

23Shobal-aam qetunrai: Alvan Manahath, Ebal, Shepho, Onam-aaq-llu.

24Zibeon-aam qetunrai: Aiah, Anah-wa. Anah taunguuq nalaqestekellrat mer'et uuqnarqelriit nunam iluanek ulvelriit yuilqumi nerqillermini atami Zibeon-aam ciulvainek.

25-26Anah atakellrua Dishon-aam, ciulirneqluku ilakellriartaita ukut: Hemdan, Eshban, Ithran, Cheran-aaq-wa. Anah cali paningqellruuq aterluni Oholibamah-mek.

27Ezer-aam qetunrai: Bilhan, Zaavan, Akan-aaq-llu.

28Dishan-aam qetunrai: Uz-aq Aran-aaq-llu.

29-30Ukut waniwa Horite-at yuullgutkellriit Edom-aami: Lotan, Shobal, Zibeon, Anah, Dishon, Ezer, Dishan-aaq-llu.

Edom-aam Angayuqri

31-39Makut maa-i atanrullret Edom-aami kinguqliqutacimegcetun, Israelite-anek angayuqertangvailgan: Bela, qetunraa Beor-am, Dinhabah-mi Jobab, qetunraa Zerah-m, Bozra-mi Husham, nuniinek Teman-aam Hada, qetunraa Bedad-am, Avith-aami Samlah, Masekah-mek Shaul, Rehoboth-aamek Kuigmi Baal Hanon, qetunraa Achbor-am Hadad, Pau-amek (nulirra panikluku Matred-aam, tutgariin Mezahab-am)

40-43Ukut waniwa atanekuyuut kinguvallret Esau-mek ilakucimigcetun nunangqerrluteng at'meggnek aciumalrianek: Timna, Alvah, Jetheth, Oholibamah, Elah, Pinon, Kenaz, Teman, Mibzar, Magdiel, Iram-aaq-llu. Ukut atanekuyukai Edom-aam nunaucirmegcetun, nunami uitavimeggni.

Genesis 37

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Joseph-aaq Anelgutni-llu

1Jacob-aaq-llu uitaurtuq Canaan-aami atami uitavikellrani.

2Man'a qanemciuguq Jacob-aam ilainek. Joseph-aaq allrakungluni akimiaq malrugnek cipluku qusnginek qusngirngalngurnek-llu qaunqiuq anelgutni-llu Bilhah-nkuk Zilpah-llu irniakek. Atani-llu qanrucartularaa anelgutni inerciigalliqaqata.

3Jacob-aam-llu kenkenrullrua Joseph-aaq ilaini, irniaqsagutellruamiu angutngurrnermikun; aturalia-llu akurtulriamek alilegmek.

4Anelgutain tau͡gaam nallunriamegteggu atameggnun kenkenrucia ellmeggni e'quyagutaat qancurlagaqurangluku-llu.

5Caqerluni Joseph-aaq qavangurturtuq, anelgutminun-llu qavanguni qanemcikellrani nutaan eq'ukevsiaraat.

6Waten qanemcitai, “Niiciu qavangurtulqa:

7Naucetaarvigmi tamamta mukaarkanek qillerqiukut, wiinga-llu qillerqaanka ellmeggnek napartut; elpeci-llu qillerqaaci qillerqaama avatiinun quyurrluteng ciktaarvikluki qillerqaanka.”

8Anelgutain qanrutaat, “Angayuqrurteqatalliuten atanirturluta-llu?” Nutaan anelgutain eq'ukekaniraat qavangui pitekluki, tuaten-llu ayuqelriakun qanrutkucirteng pitekluku.

9Allamek cali qavangurtunqigtuq qanengssakluku-llu anelgutminun, qanerluni, “Allamek cali qavangurturtua, akertem̄un, iralumun, qula-llu ataucimek cipluku agyanun ciktaarvikevkarlua.”

10Tau͡gaam ataminun qanemcikellrani qavanguni, atiin nunuraa, qanrulluku-llu, “Cauga man'a qavangurtullren? Wangkuta-qaa ilavni tamalkumta ciktaarvikciqamteggen?”

11Anelgutain ciknakaat, tau͡gaam atiin qanellri umyuaqurarai.

Joseph-aam Tunumallra Ayaucimallra-llu Egypt-aamun

12Caqerluteng anelgutai Joseph-aam atameng katngautai auluknaluki ayaggaartelluki Shechem-aamun,

13Jacob-aam qanrutaa Joseph-aaq, “Ayaasqumaamken anelgutevnun katngagnek aulukilrianun Shechem-aami.” Joseph-aaq kiuguq, “Upingaunga.”

14Jacob-aam qanrutaa, “Ayagluten paqeski anelgutvet qaillun ayuquciat, katngat-llu; tailuten qanrucarturniarpenga.” Tua-i ayagcetaa kuignayuanek Hebron-aam, tekilluni-llu Shechem-aamun.

15Angutet-llu iliita tangrraa tarratellrani yuilqumi; apluku-llu, “Camek yuarcit?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Joseph-aam kiugaa, “Anelgutemnek yuartua qaunqilrianek katngameggnek. Qanrusnga nallunrilkuvgu nanluciat.”

17Angun qanertuq, “Ak'a ayallruut. Niitellruanka qanellratni Dothan-aamun ayakatarniluteng.” Joseph-aam-llu kingunrirturluki nalaqai Dothan-aami.

18Yaaqsigluku anelgutain tangrraat, canimellivailgan-llu picirkiurtut tuqutnaluku.

19Qanruyutut, “Qavangurturta agiirtuq.

20Tuquskilaut, petmiit-llu iliitnun igtelluku; qanerniartukut yuilqurmiutarmun ungungssimun nerniluku, tangerrniarput qaillun qavanguin iqungqerrarkauciat.”

21Tau͡gaam Reuben-aam niicamiki anirtungnaqsaaqaa Joseph-aaq qanerluni, “Tuqutevkenaku.

22Igceciu tau͡gaam petmigmun maani yuilqumi. Akngircaqunaciu.” Tuaten qanertuq nuggnaluku petmigmek ut'rulluku-llu atiinun.

23Joseph-aaq tekican ilain matartaat aturaa alilek akurtulria yuuvkarluku.

24Igcetaat-llu petmigmun. Petmik tauna imaituq mertaunani-llu.

25Aqumluteng ner'ut, kiarcameng-llu tangertut Ishmaelite-anek agiirtellrianek Gilead-aamek, ungungssit atmagluteng tepkegcilrianek ayuqenrilngurnek, ayagluteng Egypt-aamun.

26Tua-llu Judah-m ilani qanrutai, “Camek wangkuta unangengaitukut tuquskumteggu anelgutvut, aassaqutekluku-llu.

27Ishmaelite-anun tunenaurput wangkuta tuqutevkenaku, anelgutekngamteggu nakmiin ilakluku.” Ilai-llu qanellranun maligarutut.

28Midianite-at kupcaat tamaaggun kitullratni Joseph-aaq nugtaat petmigmek, tunluku-llu Ishmaelite-anun yuinarnun (20) akinun. Taukut-llu ayautaat Egypt-aamun.

29Reuben-aam paqcamiu petmik Joseph-aaq tuantenrilan aturani allgurai cakneq angniinani.

30Uterrluni-llu ilani qanrulluki, “Tan'gaurluq tayima cataituq, qaillun tua-i wiinga waniwa piciqsia?”

31Joseph-aam aturaa piamegteggu qusngirngalngurmek tuqucirraarluteng, auganun akurqauraat.

32Aturaq-llu tauna atameggnun ayaulluku qanrutaat, “Nataqerput una tailluku-llu elpenun elitaqnayukluku qetunrarpet pikekaku.”

33Jacob-aam elitaqaa qanerluni-llu, “Qetunrama aturaqaa; yuilqurmiutaam ungungssim nerrlinia; Joseph-aaq tua-i nallunaunani caunriumauq.“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

34Jacob-aam-llu aturani allgurai, missuullermek-llu all'uni angniilutkaa qetunrani amllerni ernerni.

35Tamarmeng qetunrain paniin-llu qarutengnaq'laryaaqaat, taug͡aam qarutesciigatuq qanerluni, “Tuqumalriit nuniitnun ayagciqua qetunraqa angniiluteknginanemni.” Tuaten atiin angniilutkaa.

36Tuaten piinanratni imkut Midianite-at ak'a Joseph-aaq tunellrurtaat Egypt-aami Potiphar-aamun, angayuqam Pharaoh-m atanerruarin iliitnun. Tauna atanruviim murilkestaini ciuqliuluni.

Genesis 38

Judah-nkuk Tamar-aq-llu

1Taum nalliini Judah-m ilani unilluki uitallgucillrua Hirah, Adullam-aarmiu.

2Tuani Judah kenkiuq Canaan-aarmiumek nasaurlurmek, atii aterluni Shua-mek. Tauna nuliqsagutaa,

3qetunrangluni-llu elliikun acirluku-llu Er-amek.

4Ataam qingaami qetunranguq cali, acirluku-llu Onan-aamek.

5Allamek cali qetunranguq acirluku-llu Shelah-mek. Judah Achzib-aami uitallruuq tauna tan'gaurluq yuurtellrani.

6Ciuqliq qetunrani Er-aq Judah-m nulirturcetaa Tamar-amek.

7Er-am ayuqucia assillrunrituq ilulliqevkarluku Ataneq, taumek Atanremtuqutellrukii.

8Judah qanertuq Er-am kinguqlianun Onan-aamun, “Anngairutvet nulirra ullagluku tutegyarturru. Cakiraqngaten picirkiun tamatumun taqumalria aturyarturru anngaan kinguvengqerrniartuq.“

9Taug͡aam Onan-aam nallunrilamiu qingiutni elliin kinguveqngailamiki cailkamun maq'ilartuq anngani kinguverkiuryuumiinaku.

10Tuaten pillra ilukegcitkenritaa Atanrem, taumek tauna-llu tuqutaa.

11Tua-llu Judah-m ukurrani Tamar-aq qanrutaa, “Uterrluten atavnun uilgaugurniartuten Shelah qetunraqa anglirinatkaanun.” Tuaten qanertuq alingami tuqunayukluku anngaagketun. Tua-i Tamar-aq atami eniinun ayagtuq uitayarturluni.

12Tamatum kinguani Judah-m nulirra tuquuq. Tuqullrem kinguakun piciryararteng pelluan ayagtuq Timnah-mun yugnikek'ngani Hirah Adullamite-aq malikluku, qusngiminek asmegcilriit ullagluki.

13Tua-i iliita Tamar-aq qanrutaa cakia ayakatarniluku Timnah-mun qusngiminek asmegciyarturluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Qanrucatni tuaten yuugai aipainertaat aturani, 'lumarrarmek-llu at'uq, kegginani-llu capkucirluku aqumuq Enain-am iteryaraanun. Tauna nunacuarauluni tumyarami Timnah-mun. Elliin nalluvkenaku Shelah-m yun'erraurucia, tau͡gken taumun cali nulirkiutekumaksaunani.

15Judah-m tangrramiu akissuuyukluku umyuartequq kegginani patumiiku.

16Tumyarat caniatni uitallrani ullagaa qanrulluku-llu, “Tailuten arnaqnaamken.” (Elliin nalluluku ukurraqucia.) Arnam qanrutaa, “Camek-mi cikirciqsia arnaqevkaquma?”

17Ellii kiuguq, “Payugceciiqamken katngautma piyagaita iliitnek.” Arnam kiugaa, “Camek kitak asguranairutkarpenek cikirnga avaliqerkamnek taicetnatkarpenun ungungssim piyagaa akqutkellren.”

18Angun qanertuq, “Camek cikiisqessit?” Arnam kiugaa, “Takarnarqucirissuutevnek uyamigtuumaan ayarurpenek-llu.” Tua-i taukut tunai arnaqluku-llu, arnaq-llu qingarluni.

19Arnaq makluni an'uq kegginami-llu capii au͡g'arluku, uilgaussuutni-llu all'uki.

20Judah-m-llu tuyuqaa ungungssiyagaq akqutkellni yugnikekmikun Adulamite-akun, taukut-llu asguranairutkellni arnamek tegusqelluki, tau͡gaam taum arnaq nalaqesciigataa.

21Enaim-am yui angutet apqaurai, “Nauwa imna akissuq maantelleq tumyarat caniatni?” Taukut kiugaat, “Man'a akissurtangqeqsaituq.”

22Tua-i utertuq Judah-mun qanerluni-llu, “Nalaqenritaqa. Angutet-llu tamatum yuin qanrutaatnga akissurtangqeqsaitniluku tamaani.”

23Judah kiuguq, “Tua-i tamakut elliin piksagulliki, temciksuaraitkuk. Akilingnaqsaaqaqa tua-i, tau͡gaam nalaqenritan.”

24Iralut pingayun kinguatni Judah qanrutaat, “Tamar-aq ukurraan akissuullrulliniuq, maa-i-llu qingarluni.” Judah-llu qanertuq, “Anulluku ekuavkarciu.”

25Anusnginanratni Tamar-am qanrucarturcetaa cakini, qanerluni, “Ukut pikestiita qingillruanga.” Qanerluni-llu cali, “Nallunairturciki kitumun pikuciat, takarnarqucirissuun, uyamigtuumarmi ayaruq-wa.”

26Judah nallunairtuq ellminek pikniluki, qanerluni, “Canganarqenrituq. Wiinga pisqun aturarkaqa pillrunrilamku uingevkarluku qetunramnek Shelah-mek.” Judah taum kinguani taumek arniunqigtenrituq.

27Irnillerkaa pinarian elpekaat malriqataucia.

28Teggiurcillrani aipaan unatai an'ut; irnivkartiin-llu qillervikaa kavirlimek yualukamek qanerluni, “Una ciumek an'uq.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Tau͡gaam unatni cayullrani aipaa ciumek an'uq, arnaq-llu qanertuq, “Waten cuna-wa elpet anyulriaten.” Taumek tauna aciraat Perez-aamek.

30Kinguakun aipaa-llu an'uq, unatmikun kavirlimek yualukamek nallunailkutalek; aciraat tauna Zerah-mek.

Genesis 39

Joseph-aankuk Potiphar-aam-llu Nulirra

1Joseph-aaq ayaucimallruuq Egypt-aamun, Potiphar-aam-llu Egypt-aarmiut angayuqrata atanerruaran kiputaa Ishmaelite-anek ayaucestellrinek tuavet.

2Atanrem nayuraa Joseph-aaq piluaqaraluni-llu yuuluni, eniini-llu angayuqami Egypt-aarmium uitaluni.

3Taum-llu nallunriraa Agayutmun nayuucia Joseph-aaq piluaqaravkarluku callra tamalkuan.

4Potiphar-aam ilukegcitkaa elliin-llu nakmiin pisteksagulluku, qaunqestenn̄gurrluku eneminun cautminun-llu tamalkuita.

5Tuaken ayagluku Joseph-aaq pitekluku Atanrem atawaqercetai enelgutai cat-llu tamalkuita eniinelnguut naucetaarvii-llu taum Egypt-aarmium.

6Taumek cat tamalkuita Joseph-aamun aulukevkarai umyuarniuruteksuunaki, elliin tau͡gaam neqkani. Joseph-aaq yun'erraqegtaarauguq kenegnarluni.

7Kinguqvaarni angayuqran nulirran aglumakengaa unayaqluku-llu inartellguteksugluku.

8Tau͡gaam Joseph-aaq qessauq qanrulluku angayuqami nulirra, “Maanlama uin camek umyuarniuqsaitelartuq, cautminun-llu tamalkuita qaunqestenn̄gurrlua.

9Ellmitun pitavkarlua maancetaanga, cat tamalkuita umyugiurutkevkarluki elpet tau͡gaam, tua-i-wa nuliqngamiten. Qaillun tua-i wiinga waten piciqsia assiilngurmek, Agayutmun assiilngirlua.”

10Joseph-aam unuaquaqan unayaqengraani ilangciksaitaa, arnaqeksaunaku aipaqeksaunaku-llu.

11Tau͡gaam erenret iliitni enemun itellrani caliani caliaqsarturluki, allamek-llu enem ilua yugtaunani,

12arnam aturaakun tegua qanrulluku, “Inglemni inarrnaurtukuk.” Tau͡gaam Joseph-aam aturani unilluku tegumiara qimagtuq enemek anluni.

13Anngan qimagluni aturani unilluku,

14arnam enemi pistet taisqai qanrulluki-llu, “Tangerciu una Hebrew-q aiparma taitellra picingssautekesqelluta. Calluglua arnaqengnaqsaaqaanga, tau͡gaam wiinga aarpagaunga pitacirramtun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Aarpagiima qimagtuq anqerrluni aturani unilluku.”

16Aturaq-llu tauna avaliqaa Joseph-aam angayuqra iternatkaanun.

17Pisteñun-llu qanllermi ayuqiinek qanrulluku qanerluni, “Hebrew-q pista taitellren wangkutnun iterluni akusrarutekengnaqsaaqaanga.

18Qayagpagiima aturani unilluku qimallruuq.”

19Joseph-aam angayuqran niicamiu nuliani makunek qanellrani qenqe'rtuq.

20Iterrluku-llu Joseph-aaq angayuqam itertain uitaviketukiitnun.

21Tau͡gaam Atanrem nayuraa Joseph-aaq atawaqertelluku-llu, iterciviim-llu qaunqestiinun elluarrluku pivkarluku.

22Iterciviim-llu qaunqestiin aulukaaqsagucetai itengqalriit tamalkuita; caliarkat-llu tunai elliinun tusngavkarluki.

23Iterciviim qaunqestiin umyuarniurutkenrirai Joseph-aam caliari, tua-i-wa Agayutem nayuaku piluaqerrlainartelluku callra tamalkuan.

Genesis 40

Joseph-aam Nalqigtai Itertak Qavangukek

1Tamatum kinguani kevgiurtiin Egypt-aam angayuqran kelipistiin-llu umyugaa navgaak.

2Egypt-aam angayuqran qenrutak kelipisteñi kevgiurteñi-llu angayuqrulriik.

3Iterrlukek-llu eniinun qaunqestet ciuqliata Joseph-aam itengqavianun.

4Ak'anun taukuk itengqauk, qaunqestet-llu ciuqliata Joseph-aamun kevgiurcetak.

5Unugmi ataucimi taukuk qavangurturtuk, qavangukek-llu ayuqenrilngurnek nalqiguterlutek.

6Joseph-aam ullallermini unuakumi elpekak camek umyuarniurlutek.

7Aplukek-llu, “Qaillun pilriatek kanangllugcetek unuamek?”

8Taukuk qanrutaak, “Qavangurtullruukuk, kitumek-llu pitaituq qavangumegnuk nalqigcestekaanek.” Joseph-aam kiugak, “Agayun nalqigciyugngavkarilartuq qavangunek, qanrutegnga qavangurpetegnek.”

9Kevgiurtet ciuqliata qavanguni Joseph-aamun qanemcikaa qanerluni, “Qavangumni tangertua wine-arkam avayaanek,

10tauna-llu pingayunek avayarluni. Cuyangami egmian naunrai naugut atsaurrluteng wine-arkauluteng ak'a qecugnariluteng.

11Wiinga-llu angayuqam saskaanek tegumiarlua; tegullua atsanek mecuiriunga saskam iluanun, tunluku-llu elliinun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Joseph-aaq qanertuq, “Qavangun waten ayuquq: pingayun avayat erenruut pingayun.

13Ernerni pingayuni angayuqam itengqanrirceciiqaaten ataam-llu calian caliaqsagutelluku, ciungani-llu pilaucirpetun angayuqaq merkaanek payugtelarciqan.

14Tau͡gaam umyuaqekia elluiluten uitakuvet, takumcuklua qanrutkekia angayuqamun, maaken anevkarniaraanga.

15Ilumun teguarullruunga Hebrew-t nuniitnek. Maani-llu camek piksauni itengqatkamnek.”

16Kelipistet ciuqliata niicamiu qavangum ayuqucia niitekegcinaqluku, qanertuq Joseph-aamun, “Wiinga-llu qavangurturtua issratet pingayun qamiquma qainganlluteng.

17Qullik'acagiit imarluni ayuqenrilngurnek kelipanek angayuqam neqkainek, tau͡gaam yaqulget nerait kelipat qamiqumni issratem iluani uitalriit.”

18Joseph-aam qanrutaa, “Qavangun waten ayuquq: taukut assigtat pingayun pingayuugut erenret.

19Ernerni pingayuni Egypt-aam angayuqran anevkarciqaaten, qamiqun-llu kepraarluku temen agarrluku napalriamun, tuani-llu yaqulget kemgen nerluku.”

20Erenret taukut pingayuatni Egypt-aarmiut angayuqrat anutiirtuq, nerevkariluni-llu kelegluki pisteñi tamalkuita. Wine-anek kevgiurteñi kelipistet-llu ciuqliat itercivigmek anevkarak atanerruami ciuqerratnun.

21Wine-anek kevgiurtem̄i caliara ataam elliinun caliaqsagucetaa,

22tau͡gaam agartaa kelipistet ciuqliat Joseph-aam qanellruciatun.

23Taum-llu wine-anek kevgiurtem Joseph-aaq umyuaqeqaqsaitaa, tua-i nalluyagulluku.

Genesis 41

Joseph-aam Nalqigtaa Angayuqam Qavangua

1Allrakuk kinguagni Egypt-aarmiut angayuqrat qavangurturtuq nangengqaluni Kuigem Nile-am ceñiini.

2Tangertuq nugelrianek kuigmek malrunlegnek kuluvagnek uqurilrianek, nerluteng-llu tamaani canegnek naumalrianek.

3Tuamta-llu allat malrunelgen kuluviit nug'ut kemgitqapiggluteng nangerngaluteng-llu nuniitni taukut allat kuluviit Nile-am ceñiini.

4Taukut malrunlegen kemgilnguut kuluviit nerait uqurilriit. Egypt-aam-llu angayuqra tupakarluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Qavanqigcami aipiriluni qavangurturtuq; tangerrluni-llu malrunlegnek mukaarkanek qerrunqeggluteng assirluteng naulrianek ataucimek acilqurluteng.

6Tuamta-llu allat mukaarkat naugut nauluaqaumavkenateng calaramek anuqem uulluki.

7Taukut-llu nauluaqaumanrilnguut mukaarkat nerait assirluteng naullret. Egypt-aam angayuqra tupakaami, maaten piuq qavangurtullinilria.

8Taum unuaquani umyuassuugartuq aqvavkarluki-llu angalkut tamalkuita umyuartulriit-llu Egypt-aami. Qavanguminek-llu qanemcilluki, tau͡gaam taukut qavangua nalqigtesciigataat.

9Tauna imna kevgaq wine-aliurta qanertuq angayuqamun, “Unuamek picurlallruciqa elpekaqa.

10Imumi qenrutellrukevkuk wiinga kelipistet-llu ciuqliat, iterrlunuk-llu eniinun kellutestet angayuqrata.

11Caqerlunuk unuut iliitni qavangurturtukuk tamamegnuk, qavangupuk-llu allakarmeng nalqigutengqerrluteng.

12Hebrew-rtangqellruuq tuani ayagyuarluni, kellutestet angayuqrata kevgaqluku. Taum-llu qavangumegnek qanrucamegni nalqigutellruakuk, nalqigglukek tamarkenka ayuqenrilnguuk qavangupuk.

13Nalqigutellruciatun-llu tuaten pimallruukuk. Wiinga caliaqa ataam teguluku, kelipista-llu agarcimaluni.”

14Egypt-aam angayuqran aqvavkaraa Joseph-aaq, patagmek-llu taitaat itercivigmek. Ungairraarluni ac'inqigqaarluni-llu angayuqamun ag'uq.

15Egypt-aam angayuqran qanrutaa, “Qavangurtullruunga nalqigcestekaunani-llu. Qanelrianek niitellruunga elpet qavangunek niiqaarluki nalqigcituniluten.”

16Joseph-aam kiugaa, “Wangnek pisciigatua; Agayutem tau͡gaam nallunriryukevnek nalqiguciiqaaten.”

17Tua-i Pharaoh-m Joseph-aaq qanrutaa, “Qavangumni nangengqaunga Kuigem Nile-am ceñiini;

18malrunlegen-llu kuluviit uqurilriit nug'ut Nile-amek, nerluteng-llu ceñam evginek.

19Tua-llu allat cali malrunlegen nug'ut kinguatgun assirpek'nateng kemgitqapiggluteng-llu, tuaten-llu ayuqelrianek tangeqsaitua Egypt-aami tamalkuan.

20Taukut kuluviit kemgilnguut nerait taukut malrunelgen ciumek nugellret,

21tau͡gaam nererraartelluki taukunek yuum nalluyaraa nerellruciat, ayuqucimegcetun ayuqngata cakanirpek'nateng. Tua-i-llu tupakarlua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Qavangumni cali tangertua mukaarkanek malrunlegnek assirluteng
nauluaqaumaluteng ataucimek acilqurluteng.

23Cali-llu allat malrunlegen naugut, kinerrluteng, aminateng, calaram anuqem
uuvkallri,

24taukut-llu amilnguut nerait taukut assilriit. Makunek qanemcicaaqanka
angalkut, tau͡gaam iliita nalqigutenritaanga."

25Joseph-aam qanrutaa Pharaoh, "Qavangugken ataucimek nalqigutengqertuk;
Agayutem nallunrircetaa elpenun piarkani.

26Malrunlegen assilriit kuluviit, malrunlegen-llu assilriit mukaarkat allrakuugut
malrunlegen; qavangun atauciuguq.

27Malrunlegen kemgilnguut kuluviit, malrunelgen-llu mukaarkat anuqem
calaramek uutellri cali allrakuugut malrunlegen, piitnallerkauluteng.

28Tuaten piciquq qanrutellrucimtun, Agayutem nasvitaaten elliin piarkaminek.

29Allrakuni malrunlegni cat nurnaitarkaugut Egypt-aami.

30Tau͡gaam taukut kinguatgun nuna piitnarciquq allrakuni malrunlegni. Egypt-
aarmiut-llu cirillerteng nalluyaguciiqat piitnaq tuskan, tua-i-wa kainiqellrata
piunrirciqngaku nuna.

31Enuqitenritlerteng umyuaqngaitaat piitnam tuskateng, tua-i anagutarkaungami
kainiqlerkaat.

32Malrurqugnek qavangurtullerpet nallunairaa Agayutmun pinritevkenaku
tuaten piarkaurcetellrucia, cali-llu ukaqvaggun tamana piarkauluni.

33"Elpet cucukliyunarquten umyuartulriamek ayuqucingumalriamek-llu Egypt-
aam atanirturtekaanek.

34Allanek-llu cali atanerrualiluten avurtekanek ilaita nunam naugillrinek
allrakuni malrunlegni cat nurnaitellratni.

35Avurtelluki neqkanek taukuni neqkam nurnaitellrini, qemagtelluki tamakut
qemaggvignun, nayurcirluki-llu.

36Tamakut neqkat neqkautekesqelluki yugnun nunam piitnallran nalliini allrakut
malrunlegen aturluki, yuut palunritniartut piitnam nalliini."

Joseph-aaq Atanerruarurtaat Egypt-aamun

37Joseph-aam qanellri assikait Pharaoh-m atanerruarin-llu.

38Pharaoh-llu qanertuq atanerruaminun, "Allamek-qaa yugmek nalaquciiqukut
uutun Agayutem anerneranek avalingqelriatun?"

39Pharaoh Joseph-aamun qanertuq, "Agayutem nasvicaten makunek elpetun
ellatuluni umyuartulriartaituq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

40Angayuquarciiqamken nunamnun, alerquutevnun-llu yuut tamarmeng malingatarkaugut. Atanruvigmi tau͡gaam wiinga kiima quyinruciqua elpeni.

41Waniwa elpenun ataniumaarkaurcetaqa Egypt-aaq tamalkuan.”

42Tua-i Pharaoh-m takarnarqucirissuutni kulun yuuluku Joseph-aamun ac'etaa. Aturaqegtaarnek-llu at'elluku, suulutaamek-llu taqumalriamek uyamilirluku.

43Ayagassuutmi-llu aipaigkenkun ayagaarkaurtelluku, ayagaaqan-llu ciunrani kellutestem̄ek ciuqlingqelartuq, qayagauraaqluni, “Avici! Avici!” Tuaten piluku atanirturilriarurcetaa Egypt-aami tamalkuan.

44Cali Pharaoh-m Joseph-aaq qanrutaa, “Wiinga angayuqaugua, yuk camek pisqevvailegpeni pingaituq Egypt-aami tamalkuan.”

45-46Pharaoh-m Joseph-aaq Egypt-aarmiucetun aciraa, Zaphenath Paneah-mek nulirturtelluku-llu Asenath-aamek, Potipher-aam, agayulirtem nunarpagmi Heliopolis-aami panianek. Joseph-aaq allrakungluni yuinaq qulmek cipluku (30) kevgiungellrua Egypt-aarmiut angayuqrat. Atanruvigmek-llu ayiimi ayagallruuq tamiinun nunamun tamaani.

47Taukuni malrunlegni allrakuni cat nurnaitellratni naucetaat nauluaqerturalartut.

48Joseph-aaq-llu neqkanek quyurtuq taukuni allrakuni malrunlegni naucetaat nauluaqallratni; qemagciluni neqkanek tamalkuitni nunarpagni avataitni naucetaarvignek uitalrianek.

49Joseph-aaq-llu qemagciuq neqkanek amllernek, imarpiim ceñiini qau͡gyatun amllertalrianek, uspernanrirluki-llu amllerem ugaani uqamaltassiallerkaat caperrnarian.

50Piitnaq nunamun tupailgan Joseph-aaq qetunrangellruuq malrugnek Asenath-aakun nuliamikun, Potipher-aam agayulirtem paniakun.

51Qanertuq, “Agayutem nalluyagucetaa nangtequalqa ilanka-llu tamalkuita”; taumek aciraa ciuqliq qetunrani Manasseh-mek.

52Cali-llu qanertuq, “Agayutem irniangevkaraanga nunami nangteqvimni”; taumek aciraa kinguqlia qetunrami Ephraim-aamek.

53Allrakut malrunlegen cat nurnaitellrat Egypt-aami iquklitut,

54malrunlegen-llu allrakut nunam piitnallerkaa ayagnirtuq, Joseph-aam qanellruciatun. Piitnarluni-llu nunani tamalkuitni; tau͡gaam Egypt-aami tamalkuan neqkartarluni.

55Egypt-aarmiut neqkairucameng kaigavikaat Pharaoh neqkameggnek pisqelluteng. Pharaoh-m-llu qanrutai, “Joseph-aaq ullagciu qanellra maligtaquluku piniartuci.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

56Piitnaq nunanun tamalkuitnun tuc'an, Joseph-aam ikirtai qemaggviit, tun'ivikelarai-llu Egypt-aarmiut tamaaken piitnaq anagucan.

57Cali-llu nunanek tamalkuitnek tailartut Egypt-aamun kipussaagluteng neqkanek Joseph-aamek, piitnaq arenqialan nunami tamalkuan.

Genesis 42

Joseph-aam Anelgutai Egypt-aartut Mukaarkanek Kipucarturluteng

1Jacob-aam nallunriamiu neqkartangqerrucia Egypt-aami, qetunrani qanrutai, “Ciin ellmikun uitaluci tangertaaguceci?

2Niitua neqkartangqerrniluku Egypt-aami; ayagluci tuavet kipucarturci neqkamteñek palunritniartukut.”

3Tua-i qulnguluteng Joseph-aam anelgutai ayagtut Egypt-aamun kipucarturluteng neqkanek.

4Tau͡gaam Jacob-aam maligucetenritaa Benjamin-aaq Joseph-aam kinguqlia anngainun, aaryugluni picurlagnayukluku.

5Jacob-aam qetunrai kipussaagtut allanun ilaulluteng kipussaalrianun, piitnaan-llu cali Canaan-aami.

6Joseph-aaq nunam angayuqaqaa; ellii-llu tun'isten̄guluni yugnun tamalkuitnun. Tua-i Joseph-aam anelgutai taingameng ciktut ciuqerranun nuna kegginameggnek agturluku.

7Joseph-aam anelgutni tangrramiki elitaqai, tau͡gaam nallunguarai qancurlagalluki-llu. Qanrutai, “Naken piceci?” Taukut kiugaat, “Canaan-aamek piukut neqkanek kipussaagluta.”

8Joseph-aam anelgutni elitaqai, ellaita tau͡gken elitaqevkenaku.

9Joseph-aam-llu neq'erai qavanguq'lallni ellaitnek; qanrutai-llu, “Nunamek paqtellriaruuci, nuna man'a paqtarci nallunrirnaluci nau͡gg'un cirlakumallerkaanek.”

10Ellaita qanrutaat, “Qang'a, neqkanek kiputnaluta tau͡gaam taillruukut.

11Ataucim angutem qetunraqaakut, piciuluta yuulriaruukut nunamek paqtellriaruvkenata.”

12Joseph-aam qanrutai, “Qang'a, nunam mat'um nau͡gg'un cirlakumallerkaanek paqtellriaruuci.”

13Taukut qanertut, “Wangkuta qula malrugnek cipluku anelgutkelriaruukut ataucimek ataluta, Canaan-aami; kinguqlikacaarput watua atamini uitauq, aipaa tau͡gaam piunrillruuq.”

14Joseph-aam tau͡gaam qanrutai, “Qanellrucimtun nunamek paqtellriaruuci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Waten iqluunrilucirci naspaaciqaqa: waniwa ukvernarcariunga atanrem atrakun; maaken ayagngaituci kinguqlikacaarci tainatkaanun.

16Ilasi utertelluku aqvavkarciu, unegtellriani itengqaniartuci nallunairumanatkaanun iqluunrilucirci, wall'u ilumun nunamek paqtellriaruuci.”

17Tamalkuita-llu itengqavkarai pingayuni ernerni.

18Erenret pingayuatni Joseph-aam qanrutai, “Waten pikici unguvayukuvci, wiinga qigcikngamku Agayun:

19Piciulriaruluci yuukuvci ilasi unegceciu itengqavkarluku, elpeci ut'rutniartuci ilavci neqkaitnek.

20Kinguqlikacaarci taitarkaugarci wangnun, qanllerci asguranairluku, tuqunritniartuci.” Tuaten tua-i piyugtut

21ellmeggnun qanruyulluteng, “Ilumun wangkuta pinarqelriaruamta kinguqlimteñun, nanikualuni kaigavikengraakut niitellrunrilamteggu, tua-i maa-i pinerrlugcecimalriakut.”

22Reuben-aam kiugai, “Nauwa qanrutellruyaaqamci assiinaku tan'gaurluq pisqevkenaku. Tau͡gaam niitellrunritarpecia. Tua-i waniwa tuqucillemta akia aturarput.”

23Nalluat Joseph-aamun qanllerteng taringuraucianek, qanercirluni qalarutellruateng.

24Joseph-aam uniarrluki aluviliurtuq. Ataam qalarcugngariami ullagai, Simeon-aaq-llu tangvagtelluku ellaitnun qillerqaa.

Joseph-aam Anelgutai Utertut Canaan-aamun

25Joseph-aaq-llu alerquiguq imiisqelluki issratait mukaarkanek, akiliutellrit-llu ataam ekesqelluki issrataitnun, taquitesqelluki-llu. Tua-i tuaten piit.

26Taukut ucilirait ciulvateng neqkanek kiputellermeggnek ayagluteng-llu.

27Iliita-llu callartellerminiu issratni ciulvani nerevkarnaluku arulairumallermeggni akiliutekellni nalaqai issratem paingani.

28Anelgutni-llu qanrutai, “Akiliutekelqa utercetliniat. Tang waniwa issratma paingani!” Niicamegteggu ircaqruallagtut, uuleggluteng-llu tangertaagutut qanerluteng, “Ciin wangkuta Agayutem waten piakut?”

29Tekicameng Jacob-aamun atameggnun Canaan-aami qanemcikaat tamana tuaten pimallerteng:

30“Angutem nunam angayuqran qancurlagataakut, nunamek-llu paqtellriaruniluta.

31Wangkuta qanrutarput, ‘Wangkuta piciulriaruluta yuugukut, nunamek paqtellriaruvkenata.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Qula malrugnek cipluku anelgutkelriaruukut atamta qetunraqluta. Atauciq
tau͡gaam piunrillruluni, kinguqlikacaaq-llu maa-i uitauq atamini Canaan-aami.’

33Taum nunam angayuqran qanrutaakut, ‘Uuggun nallunrirciqaqa
piciulriarucirci: Ilasi unilluku maavet neqkanek ayauci kainiqellrianun ilavceñun.

34Kinguqlikacaarci wangnun taitniarci. Nutaan nallunrirniarqa piciucirci
nunamek-llu mat'umek paqtellriarunrilucirci; anelgutsi-llu ataam tunluku
elpeceñun, maani-llu elpeci kipussaalarniartuci.’”

35Imairamegteki issrateteng, maaten piut tamarmeng akiliutekellrit issrataitni
uitaluteng. Ellaita atameng-llu tangrramegteki akikalgiralteng kapegcugniurtut.

36Jacob-aam qanrutai, “Angniilutkiurarpecia irniamkun: Joseph-aaq piunrirluni
Simeon-aaq-llu, waniwa-llu cali ayaucugluku Benjamin-aaq. Wangnun tau͡gaam
makut nangteqnarqelriit tut'ut.”

37Reuben-aam atani qanrutaa, “Ut'rutenrilkumku Benjamin-aaq tuqutniagken
wiinga malruk irniagka. Wangnun aulukevkaquvgu ut'ruciiqaqa.”

38Tau͡gaam Jacob-aam kiugaa, “Qetunrama maliggngaitaaci, anngaa nauwa ak'a
tuqullrulria, ellii kiimellirluni. Ayainanerpeceñi picurlakan ak'allaurcama
angniitem ugaani tuquvkarciqerpecia.”

Genesis 43

Joseph-aam Anelgutai Egypt-aartenqigtut Benjamin-aaq Malikluku

1Piitnaq arenqiatuq anagulluni tamaani nunami.

2Nangucameng neqkanek Egypt-aamek pillermeggnek atiita qanrutai, “Ayagluci
cali neqkaaramteñek kipucarturci.”

3Judah-m qanrutaa, “Angutem takarnarcarluni aarcirtullruakut waten,
‘Tangerrngaitarpecia kinguqlirpeci maligtenrilkaci.‘

4Malikevkaquvgu kinguqlirput ayagciqukut kipucarturluta neqkamteñek.

5Tau͡gaam malikevkanrilkuvgu ayagngaitukut, taum angutem qanrutellruakut,
‘Tangerrngaitarpecia kinguqlirci malikenrilkuvciu.’”

6Jacob-aaq qanertuq, “Ciin picurlagcetaarcecia qanrulluku tauna allamek
anelgutengqerrniluci?”

7Taukut kiugaat, “Angutem taum apqaunqegcaarallruakut wangkutnek
tungelqumteñek-llu, qanerluni, ‘Atasi-qaa cali unguvauq? Allamek-qaa
anelgutengqertuci?’ Qanrutqainallruarput apyutai makut kiuluki; qaillun
nallunricarceta waten qanllerkaa, ‘Kinguqlirci taiskiciu?’”

8Judah qanertuq ataminun, “Maligutessgu Benjamin-aaq wangnun, upluta
ayagniartukut, tuquvkenata unguvaniartukut, tamamta mikelngurtuumamta.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Wiinga cayailkuciumaciqaqa; wangnun tusngavkarniaran. Utertenrilkuma malikluku wangnun tusngakili akwarpak.

10Qarivakanrilkumta ak'a ayallruyartukut malrurqugnek.”

11Jacob-aam qanrutai, “Tua-i tuaten piarkaullinikan tuaten pikici. Ang'aqici cucunarqenritnek nunam mat'um atsainek, allanek-llu cali cikiutekarpeceñek ayaulluci.

12Akinek ayautellerci tapluku ayaulluci; akit-llu qemagcimallret issratevceñun malikluki nallumeggni ekellruyuarait.

13Kinguqlirci-llu malikluku, upluci ayagci ullagluku ataam tauna angun.

14Agayutem artuqailnguum takumcukevkaqilici taumun angutmun utercetnauraa anelgutsi unegtelleq Benjamin-aaq-llu. Yuarnayugarkaukuma irniamnek tua-i yuarnayugniartua.”

15Cikiutekameggnek piluteng akikateng-llu taptelteng tapeqluki, Benjamin-aaq-llu malikluku ayagtut Egypt-aamun, Joseph-aaq ullagluku.

16Joseph-aam Benjamin-aaq tangrramiu, malikelliniatgu, enemi aulukestii qanrutaa, “Enemnun ukut itruski, ungungssiarmek-llu tuquciluten neqkiurniartuten, ukut angutet nerellgucirciqaatnga erenrem qukallrani.”

17Tauna angun piuq Joseph-aam alerquuciatun, taukut-llu agulluki Joseph-aam eniinun.

18Taukut-llu alingut agucateng Joseph-aam eniinun, qanerluteng-llu, “Akit-wa ekumallret issratemteñun taiqerraallemteñi pitekluki maavet taiteskiikut, pitkaminek yuarluni, pisteksagutnaluta, ciulvaput-llu tegunaluki.”

19Tua-i enemun itqataameng Joseph-aam eniin murilkestii qanrutaat,

20“Usuuq, wangkuta ciuqlirmek maavet taillruukut neqkanek kiputnaluta.

21Uterrnginanemteñi-llu qavartarvigkamteñun tekitellemteñi issratput ikirtellemteñi akiliutekelput nalaqaput issratemta paingitni ekumaluteng. Taumek waniwa ataam taiskeput.

22Allanek-llu cali akinek tailluta neqkanek kipuyutkamteñek. Wangkuta nalluarput kitumun akit ekellruciit issratemteñun.”

23Pistem kiugai, “Umyuarniurutkenriciki alingevkenaci-llu. Agayutevci, atavci Agayutiin, ekellrungatai akit issratevceñun. Akiliuteci akurtullruanka.” Simeon-aaq-llu anutaa ellaitnun.

24Pistem taum Joseph-aam eniinun itrucamiki mermek cikirai it'gait erurtelluki ciulvait-llu nerqelluki.

25Taukut uptait cikiutekateng Joseph-aamun erneq qukaqan taigarkaungan, niicameng nerellgutkeciqniluku tuani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Joseph-aaq eneminun taingan cikiutekateng elliinun ullautait cikluteng-llu ciuqerrani.

27Apqaurai-llu qaillun ayuquciatnek, qanerluni, “Atasi-qaa qanrutkellerci angukar canrituq? Unguvauq-qaa cali?”

28Taukut qanertut, “Pisten atavut cali unguvauq cavkenani.” Ciisqumiggluteng-llu ciktut ciuqerranun.

29Kiarrluni tangrraa kinguqlini Benjamin-aaq aanami qetunraa, qanerluni-llu, “Una-qaa waniwa kinguqlikacaarci qanrutkellerci wangnun? Agayutem atawaqertelliten qetunramaa!”

30Joseph-aam uniartai kinguqlirmi tangellranek cirliqngami keneksaaqluku. Kiimetqervigkaminek yuarluni uitaviminun itertuq, tuani-llu aluviliurluni.

31Ermiggaarluni an'uq, canrilvaguarluni-llu qanertuq, “Neqkat paivvnarii.”

32Allakaan estuulumi ellii neqkiuraat, anelgutai-llu cali allakaita. Egypt-aarmiut-llu nerellgutkelallri cali allakaita. Egypt-aarmiut umyualngukaat nerrlerkarteng nerellgucirluki Hebrews-aat.

33Anelgutai aqumevkallruit caumaluku Joseph-aaq, tungliqu'urtelluki anngaatnek yaavet kinguqlikacagiitnun. Taukut-llu anngaqellriit tangertaagutut irr'iluteng.

34Neqkanek anelgutai neqliularait Joseph-aam estuuluanek. Benjamin-aaq tau͡gaam ilamini amllenruluni neqliurumaaqluni. Tua-i mertut nunaniryullgutekluku Joseph-aaq.

Genesis 44

Paqritleq Saskaq

1Joseph-aam alerquraa pisteñi, “Imiqiki ukut issratait pivigtutaciicetun, akikalgirait-llu issrataita paingitnun elliluki.

2Saskaqa-llu qerrirliq kinguqlikacagiita issratiin painganun akiutainun tapquulluku elliniaran.” Tauna-llu piuq alerquumacirmitun.

3Unuaquan tanqigiarautiini taukut ayagtut ciulvateng malikluki.

4Yaaqsigivailgata nunarpagnek Joseph-aam qanrutaa pisteñi, “Maligeski imkut angutet; angukuvki qanrutniaten, ‘Ciin assilria assiilngurmek akinaurceciu? Ciin teglegceciu angayuqama qerrirliq saskaa?

5Tuaggun angayuqaqa meqainaqsaitelartuq, tau͡gaam cali ciunerkarcurcuutekaqluku. Picurlagtuci tuaten piluci.’”

6Taum anguamiki tuaten qalarutai.

7Taukut-llu kiugaat, “Ciin waten qalarcit wangkutnun? Wangkuta tuaten pingaitukut!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Akit nalaqelput issratemteñi ut'rutellruaput elpenun Canaan-aamek; qaillun tua-i piluta teglegciqseta qerrirlinek wall'u suulutaanek angayuqerpet eniinek?

9Ilamteñek nalaqekuvgu tauna tuqucimakili, wangkuta-llu angayuqerpet pisteksagulluta."

10Tauna qanertuq, "Tuaten ayuqli qanrucirpetun; tau͡gaam kiimi tauna teglelleq saskamek pisteksaguciiqaqa, ilaini tau͡gken qaillun pimangaunaci."

11Tua-i tamarmeng patagmek issrateteng atrartait ikirrluki-llu.

12Yuariigai-llu ciuqlikacagiitnek ayagluki kinguqlikacagiitnun; saskaq-llu tauna nalaqaa Benjamin-aam issratiinek.

13Anngaqellriit-llu taukut aturateng allgurait qessanayugluteng. Ciulvateng-llu ucilirraarluki ataam utertut nunarpagnun.

14Judah anelgutni-llu tekicameng Joseph-aam eniinun, maaten piat cali tamaantellinilria. Tua-i nuna agturluku ciktut ciuqerranun.

15Joseph-aam qanrutai, "Qaillun piavci waten piceci? Nalluarci-qaa canek nallunriryugngaciqa ciunerkarcuryarakun?"

16Judah-m kiugaa, "Camek qanerciqseta elpenun, qaillun-llu pillrunrilucirput nallunairyugngaciqseta? Agayutem pinarqelriarucirput nasvagaa, tua-i tamamta pisten̄gurrnaurtukut saskam-llu avaliqestellra."

17Tau͡gaam Joseph-aaq qanertuq, "Arenqia, qang'a! Tuaten wiinga piyunaitaanga! Saskam tau͡gaam avaliqestellra pisteksaguciiqaqa. Elpeci umyuarniurpek'naci uterrniartuci atavceñun."

Judah-m Takumcucarautekaa Benjamin-aaq

18Judah-m Joseph-aaq ullagluku qanrutaa, "Qanrutqernaamken niicugniqernga. Qenqerrucaqunii; elpet Egypt-aarmiut angayuqracetun pitalriaruavet.

19Nauwa aptellrukevkut qanerluten, 'Atangqertuci-qaa allamek-llu anelguterluci?'

20Waten-llu kiullruamteggen, 'Atangqertukut angukara'urlurmek, kinguqlikacaarput-wa ak'allaurrnermikun atamta irniara. Anngaa tuqullruuq, ellii-llu kiimi ellirluni aanami irniarini. Atiin-llu kenekluku cakneq.'

21Elpet-llu qanellruuten taitesqelluku maavet tangerrnaluku.

22Wangkuta-llu qanrulluten tan'gaurlurmun unitesciigatniluku atani; uniskani tuquciqngan.

23Elpet tua-llu qanrutarpekut, 'Kinguqlikacaarci malikenrilkuvciu tangenqiggngaitarpecia.'

24"Utercamta atamteñun qanemcitellruarput makunek qanllerpenek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Atavut qanellrani, ‘Cali ayagluci kipucartuqerci neqkamteñek,‘

26qanrutellruarput, ‘Ayagciigatukut. Ciuniunqiggngaitaakut, malikekumteggu tau͡gaam kinguqlikacaarput. Tua-i malikarkaukumteggu ayagciqukut.’

27Atamta waten qanrutaakut, ‘Nallunritarci nulirqa Rachel-aaq malrugnek tau͡gaam irniangellruuq wangkun.

28Ak'a aipaan unitellrukiinga. Yuilqurmiutaat ungungssit allgurluku piunrillrulliatgu tayima tangenqigtenrilkeka ayaggaanranek.

29Una-llu ayauskuvciu wangnek picurlagluni-llu, angukara'urluurcama angniitem ugaani tuquvkarciqerpecia.’

30-31“Tua-llu waniwa, ut'reskumta atamteñun, kinguqlimteñek malingqenritlerput elpekekuniu tuquciquq. Kenekngamiu nanelkauvkenaku-llu, cali-llu angukara'urluurcami, wangkuta angniilutkaanek pikumta angniitem ugaani tuquciquq.

32Wiinga cayailkuciryullruaqa tan'gaurluq qanerlua, ‘Ut'rutenrilkumku elpenun wangnun tusngavkaqiu unguvarma taktaciatun.’

33Wiinga tau͡gaam uitavkarnga pisten̄guvkarlua elpeni, una tan'gaurluq pivkarpek'naku, utertelluku ilai maliggluki.

34Wiinga utercuumiitua atamnun tan'gaurluq malikevkenaku, tangerrsuumiilamku ataka umyugaa navgumaluku.”

Genesis 45

Joseph-aam Anelgutni Qanrutai Kituuciminek

1Joseph-aaq piningnaqesciigali'irtuq yuut nayurtem̄i takuatni, qanlerluni-llu anesqelluki tuaken tamalkuita. Tua-i Joseph-aaq allamek nayurtaunani nallunrircetuq anelgutminun.

2Joseph-aaq-llu aluviliurtuq qastuluni, qastum ugaani Egypt-aarmiut anellret niitaat, qaneryarturluteng-llu tamatumek Pharaoh-mun.

3Joseph-aam qanrutai anelgutni, “Joseph-aaruunga. Ataka-qaa cali unguvauq?” Tau͡gaam anelgutai kiusciigatut cakneq alingalliimeng.

4Joseph-aam anelgutni qanrutai, “Taikanirluci canimnun.” Tua-i ullakaniatni qanrutai, “Anelgutkarpecia Joseph-aaq, tunllerci Egypt-aamun.

5Uitacurlagyaqunaci tut'esteksaqunaci-llu tun'illerci ukunun wangnek pitekluku. Tang Agayutem tau͡gaam ayagcetellrukiinga ciuvciuggun yuut anirtuasqelluki.

6Maa-i piitnallrurtuq malrugni allrakugni; tayima cali allrakut talliman, taukuni yuk nauceciingaituq quyurcingaunani-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Agayutem ciuvciuggun ayagcetellruanga irr'inarqellriakun, piunrirpek'naci unegtausqelluci, elpeci kinguveci-llu.

8Elpeciingunrituq maavet ayagcecesteka, tau͡gaam Agayun. Elliin quyinrurtellua tamalkuitnun Egypt-aam atanerruarinun. Atanirturilriaruunga Egypt-aarmiunun tamalkuan.

9“Kitaki cukangnaqluci atamnun uterrluci qanrutniarci waten Joseph-aaq qetunraa qanerniluku: ‘Agayutem angayuqaurcetaanga tamalkuan Egypt-aamun; atatakutevkenak tamaa taikina.

10Uitaniartuten yaaqsigpek'nii Goshen-aam nuniini, elpet irniaten, tutgaraten, ungungssiuteten cauteten-llu tamalkurmeng.

11Tuani uitakuvet aulukciqamken, tallimani cali allrakuni piitnararkaungan. Tamarpeci, ilaten ungungssiuteten-llu, kainiqenritniartuci.’”

12Joseph-aaq-llu cali qalartuq, “Waniwa iigpeciuggun tangrrarpecia, kinguqlirma-llu Benjamin-aam, tangerrluku Joseph-aaruciqa.

13Qanruskiciu ataka takarnarqucimnek maani Egypt-aami, qanemcitniarci-llu tangllerpeceñek tamalkuitnek. Cukangnaqluci ataka maavet taitniarci.”

14Akuqerluku Benjamin-aaq aluviliurtuq; Benjamin-aam-llu cali akuqaumaluku aluviliurluni.

15Aluviliurluni tamalkuita anelgutni akuqaqui, melugarluki tuaten. Taum kinguakun anelgutain qalarutaat.

16Egypt-aam angayuqran niicamiu Joseph-aam anelgutai tekitniluki ilukegciuq pistetuumarmi.

17Pharaoh-m qanrutaa Joseph-aaq, “Anelguteten qanruski uciliisqelluki ungungssiutait utertevkarluki-llu Canaan-aamun.

18Ataseng-gguq ilai-llu aqvalitki uterrluteng-llu maavet. Nunam assinqurranek Egypt-aami cikirciqanka, cat neqkait-llu cipnengqelarciqut maani.

19Alerqurluki-llu qamuruanek akalrialegnek ayautesqelluki Egypt-aamek irniarita nulirrita-llu ekumavigkaitnek, malikluku-llu ataseng ataam maavet utertesqelluki.

20Cautmeggnek-gguq unicillerkarteng umyuarniurutkenrilkilitgu; cat assinkacagaitnek pingciqngata Egypt-aami.”

21Jacob-aam qetunrai qanrucimacimegcetun piut. Joseph-aam-llu qamuruanek akalrialegnek cikirai Egypt-aarmiut angayuqrata alerquuciatun, taquilluki-llu.

22Tamalkuita cikirai nutaranek aturanek, Benjamin-aaq tau͡gaam cikiraa yuinarnek akimiarnek (300) qerrirlinek akinek tallimanek-llu aturanek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Atani-llu tuyuraa makunek: qulnek ciulvagnek uciarluteng canek assilriarinek Egypt-aam, qulen-wa cali ciulviit arnacalut uciarluteng kelipanek neqkanek-llu atami taquarkainek.

24Anelgutni ayagcetai qanrulluki, “Tumevceñi nakukucaqunaci.”

25Tua-i ayagtut Egypt-aamek, tekilluteng-llu atameggnun Canaan-aami.

26Ellaita qanrutaat, “Joseph-aaq unguvalliniuq atanirturilriaruluni tamalkuan Egypt-aamun.” Jacob-aaq-llu caciirtuq ukveqesciiganaki-llu.

27Tau͡gaam qanemcicatni Joseph-aam qanellrinek, tangerrluki-llu ekumassuutekat Joseph-aam tuyuqellri Jacob-aaq caciirtellerminek ayaniriuq.

28Qanertuq-llu, “Una ilatekaituq piyuumiuteka! Joseph-aaq qetunraqa cali unguvalliniuq! Tangerrsarturnarqaqa tuquvailegma.”

Genesis 46

Jacob-aaq Ilani-llu Egypt-aamun Ayagtut

1Jacob-aaq ayagtuq pini tamalkuita ayaulluki, Beershebah-mun-llu tekicami ekuagiuq Agayutiinun atami Isaac-aam.

2Unugmi tangrruartelluku Agayutem qanrutaa Jacob-aaq qanerluni, “Jacob! Jacob!” Ellii kiuguq, “Waniwa wantua.”

3Agayun qanertuq, “Agayutnguunga atavet Agayutii. Alingyaqunak ayallerkarpenek Egypt-aamun; cakneq yugyangevkarciqamken.

4Maligciiqamken Egypt-aamun, cali-llu kinguveten ataam maavet nunamun ut'rutarkauluki. Joseph-aam nayurciqaaten tuqukuvet.”

5Jacob-aaq-llu ayagtuq Beersheba-mek. Qetunrain-llu ayautaat ataseng, nuliateng-llu irniartuumaita qamuruatgun akalrialegteggun Egypt-aarmiut angayuqrata ayaucetellrikun ekumavikesqelluki.

6Kuluvauteteng malikait akluteng-llu tamalkuita unakelteng Canaan-aami, ayagluteng-llu Egypt-aamun. Jacob-aam malikellrui kinguveni tamalkuita:

7qetunrani, tutgarani tan'gaurluut, panini tutgarani-llu nasaurluut.

8Waniwaugut ukut kinguvri Jacob-aam Egypt-aamun ayallermini malikellri: Reuben-aaq Jacob-aam ciuqlikacaaq qetunraa,

9Reuben-aam-llu qetunrai: Hanoch, Pallu, Hezron, Carmi-llu.

10Simeon-aam qetunrai: Jemuel, Jamin, Ohad, Jachin, Zohar, Shaul-aaq-llu Canaan-aarmium arnam qetunraa.

11Levi-am qetunrai: Gershon, Kohath, Merari-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Judah-m qetunrai: Shelah, Perez, Zerah-llu. (Jacob-aam allak qetunraak Er-ankuk Onan-aaq-llu tuqullrulutek Canaan-aami.) Qetunraak-llu Perez-am Hezron-aaq Hamul-aaq-llu.

13Issachar-am qetunrai: Tola, Puah, Jashub, Shimron-aaq-llu.

14Zebulon-aam qetunrai: Sered, Elon, Jahleel-aq-wa.

15Ukut waniwa Leah-m qetunrai Jacob-aakun Mesopotamia-mi, pania-wa cali Dinah. Tamarmeng kinguvri Leah-kun amllertaut yuinaq qula pingayunek cipluku (33).

16Gad-am qetunrai: Zephon, Haggi, Shuni, Ezbon, Eri, Arod, Areli-llu.

17Asher-aam qetunrai: Imnah, Ishvah, Ishvi, Beriah, Serah-wa nayagaat. Beriah-m-wa qetunraak Heber-aankuk Malchiel-aaq-llu.

18Ukut akimiaq ataucimek cipluku kinguveqai Jacob-aam Zilpah-kun. Una pista cikiutekellrua Laban-aam paniminun Leah-mun.

19Rachel-aam-wa, Jacob-aam nulirran, qetunraak Joseph-aankuk Benjamin-aaq-llu.

20Joseph-aaq-llu irniangellruuq Egypt-aami Manasseh-mek Ephraim-aamek-llu. Aanalutek Asenath-aamek Potipher-aam agayulirtem Heliopolis-aami panianek.

21Benjamin-aam qetunrai: Bela, Becher, Ashbel, Gera, Naaman, Ehi, Rosh, Muppim, Huppim, Ard-aq-wa.

22Ukut Rachel-aam qetunraqai Jacob-aakun, akimiarunritarauluteng.

23Qetunraa Dan-am: Hushim.

24Naphtali-m qetunrai: Jahzeel, Guni, Jezer, Shillem-aaq-llu.

25Ukut malrunlegen qetunraqai Bilhah-m, Laban-aam cikiutekellran Rachel-aamun paniminun.

26Jacob-aam nakmiin kinguvri Egypt-aamun ayallret, ilakevkenaki Jacob-aam qetunrain nulirrit, amllertaut yuinaat pingayun arvinlegnek cipluku (66).

27Joseph-aam-llu qetunraak Egypt-aami malruulutek. Yuinaat pingayun qulnek cipluku (70) amllertaluteng Jacob-aam ilai Egypt-aamun ayallret.

Jacob-aaq Ilani-llu Egypt-aami

28Jacob-aam Judah ciumegteggun ayagcetaa qanrutesqelluku Joseph-aaq pairrsaagesqelluteng Goshen-aami. Tuavet tekicata,

29Joseph-aam ayagassuutni upluki pairrsaagaa atani Goshen-aami. Tangrrucamek Joseph-aam uyaqurrikun atani akuqerluku ak'anun aluviliurtuq.

30Jacob-aam qanrutaa Joseph-aaq, “Nutaan kitaki tuqukilii tangrrumarillemni unguvaluten.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Joseph-aaq qanertuq anelgutminun ilaitnun-llu, “Egypt-aam angayuqra Pharaoh qanrucartuqata'rqa anelgutenka atama-llu ilai Canaan-aami uitallret tainiluki wangnun.

32Qanruciiqaqa qusngiliurteñguniluci ungungssinek aulukilriaruniluci ungungssiuceci-llu taitniluki, akluci-llu tamalkuita.

33Pharaoh-m taisqekaci apluci-llu camek caliangqerrucirpeceñek,

34pinritevkenaku qanrutniarci piyugngarirraanerpeceñek aulukilriaruniluci ungungssiarnek ciuliarpecetun. Tamana nallunriquniu uitavkarciqaaci Goshen-aam nuniini.” Joseph-aam waten qanrutai Egypt-aarmiunun qusngiliurtet pellernarqelriatun ayuqngata.

Genesis 47

1Joseph-aam maligluni tallimanek anelgutminek angayuqaq ullagaa qanrulluku-llu, “Ataka anelgutenka-llu katngauteteng ang'aqluki akluteng-llu taigut Canaan-aamek, waniwa-llu uitaluteng Goshen-aam nuniini.“

2Talliman-llu taukut anelgutni ullautai angayuqamun.

3Pharaoh-m Joseph-aam anelgutai aptai, “Camek caliangqerceci?” Taukut kiugaat, “Wangkuta ciuliamcetun qusngiliurteñguukut.

4Maani nunami uitayarturtukut, Canaan-aam nuniini piitnaq anagucan katngauteput neqkaitelartut. Uitavkaasqumayaaqukut Goshen-aam nuniini.”

5Tua-llu Pharaoh-m Joseph-aaq qanrutaa, “Atavet anelgutvet-llu ullagaatgen.

6Egypt-aami assinkacagiini nunam piyullermeggni nunaliyugngaut. Uitavkarki Goshen-aam nuniini; ilangqerqata-llu piyugngalrianek kuluvautemnek aulukivkarniaten.”

7Joseph-aam-llu atani taitaa itrulluku-llu Pharaoh-m ciuqerranun. Jacob-aam-llu atawaqaasqaa Egypt-aarmiut angayuqrat.

8Pharaoh-m aptaa Jacob-aaq, “Qaillun pitalriamek yuullrurcit?”

9Jacob-aam kiugaa, “Allrakuni yuinarni arvinlegni qulnek cipluku (170) yuullrurtua. Ikgetut nangteqnaqluteng-llu allrakut atullrenka, ayuqsugnaunateng unguvamallracetun ciuliama tarratellermeggni.”

10Jacob-aam cali atawaqercetraarluku an'uq angayuqam eniinek.

11Tua-i Joseph-aam atani anelgutni-llu nunalgartai cikirluki nunam assinqurranek Egypt-aami, nunarpiim Rameses-aam yaaqsinrilkiini, atanrem alerquuciatun.

12Joseph-aam-llu neqkaitnek cikirai atani ilai-llu aulukaarit cuqekluki.

Piitnaq

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Neqkartaitellruuq nuna tamarmi piitnaq anagucan, yuut-llu Egypt-aami Canaan-aami-llu kaillrata piniarulluki.

14Neqkanek kipuqurallratni Joseph-aam quyurrluki akit tamalkuita angayuqam eniinun qemagtai.

15Egypt-aarmiut Canaan-aarmiut-llu akikateng nangengata Egypt-aarmiut Joseph-aaq ullagaat qanrulluku-llu, “Neqkamteñek cikirkut! Tuquvkaryaqunata, akikairutukut!”

16Joseph-aam kiugai, “Ungungssiarauceci taiciki neqkanun navrutnianka akiutairuskuvci.”

17Ungungssiarauteteng tua-i taitait Joseph-aamun, elliin-llu naverrluki neqkanun horse-aat, qusngit, qusngirngalnguut, kuluviit ciulviit-llu. Tuani allrakumi neqkangqercetai navrulluki tamalkuitnun ungungssiarautaitnun.

18Allrakuq tauna pelluan, alla-llu ayagnirluni, yuut ullagaat Joseph-aaq qanrulluku-llu, “Aassaqusngaitamteggen akiutairuyucimteñek, ungungssiarauteput-llu tamalkuita piksagutaten. Camek allamek akikairutukut wangkutnek tau͡gaam nunautemteñek-llu.

19Tuquvkaryaqunakut, nunauteput yuirtelluki! Kipuskut nunauteput-llu, neqkanek akilirluta. Pharaoh-m wangkuta pistekniaraakut, nunauteput-llu piksagulluki. Cikirkut mukaarkanek unguvaniartukut, naucetaarkanek-llu nauceciiniartukut naucetaarvimteggun.”

20Tua-i Pharaoh Joseph-aam kipuyutaa Egypt-aam nuniinek tamalkuan. Egypt-aarmiut-llu tamarmeng nunauteteng tunait qunukeng'e'rmegteki arenqialan anagulluni piitnaq; nuna-llu tamalkuan atanrem piksagulluku.

21Joseph-aam-llu pisteñ̄gurtai Egypt-aam yui tamalkuita.

22Nunautait agayulirtet kiingita kiputenritai, camek tun'inarqenrilata angayuqam yuutekaitnek cikilaateng.

23Joseph-aam yuut qanrutai, “Atam waniwa kiputellrurtamci nunautetuumarpeci angayuqamun piksagutelluci. Waniwa-llu naucetaarkat nauceciigarkaci naucetaarvigpeceñun.

24Quyurciyaram nalliini angayuqaq cikilararkaugarci quyurtellerpeci avenrita tallimaingitnek. Ilakuat elpeci irniartuumarpeci pikarkauluki neqkaqluki naucetaarkaqluki tuaten.”

25Yuut qanertut, “Elpet tuquvkanritarpekut; assirluta-llu piuraavkut pisteñ̄gurciiqukut angayuqamun.”

26Joseph-aam alerquutngurtaa nuniini Egypt-aam yuum quyurtaarin naucetaat avenrita tallimaingit angayuqam pikarkauluki. Tamana-llu alerquun maa-i cakaniqsaunani. Agayulirtet tau͡gaam nunautait kiingita piksagutenritai atanrem.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jacob-aam Nangneq Piyuutii

27Israelite-at uitaut Egypt-aami Goshen-aam nuniini; tuani tukuurtut, irnialingameng-llu yugyangluteng.

28Jacob-aaq-llu uitallruuq Egypt-aami akimiaq malrugnek cipluku allrakuni; tapeqluki allrakungluni yuinarnek malrunlegnek malrugnek cipluku (147).

29Tuqullerkani Jacob-aam canimellian, taisqaa qetunrani Joseph-aaq qanrulluku-llu, "Unateten elliluki qugtuqagma akuliignun, navgarkaqenrilkevnek-llu akqi tungmaggngaitnilua Egypt-aami.

30Tungmacimayugtua ciuliama nuniitnun; ayauskia Egypt-aamek tungmagglua-llu tungmagcimallrata nuniitnun." Joseph-aam kiugaa, "Pisqellerpetun piciqua."

31Jacob-aam pia, "Kitaki ukvernarcari wangnun." Tua-i ukvernarcariuq Joseph-aaq, Jacob-aaq-llu quyaluni piicagtuq tuani inglemini.

Genesis 48

Jacob-aam Atawaqercetak Ephraim-aankuk Manasseh-llu

1Tamatum kinguani Joseph-aaq qanrutaat atii naulluuniluku. Ullagaa qetunraagminek maligluni Manasseh-nkugnek Ephraim-aaq-llu.

2Jacob-aaq qanrucatni Joseph-aamun ullagniluni piningnaqluni inglemini maktuq.

3Jacob-aam qanrutaa Joseph-aaq, "Agayutem Artuqailnguum alairvikellruanga Luz-ami Canaan-aam nuniini atawaqertellua-llu.

4Qanrullua, 'Irnialingevkarciqamken yugyangevkarluten, man'a-llu nuna kinguverpenun cikiutekciqaqa nangyuilngurmek pikesqelluku.'"

5Cali qanertuq, "Ukuk-llu qetunraagken yuurtellrek maani Egypt-aami maavet taivailegma wiinga pikagka; Ephraim-aankuk Manasseh-llu ayuquk qetunraagemtun, cangallruvkenatek qetunraagemni Reuben-aankugni Simeon-aaq-llu.

6Kinguagnegun irniangekuvet elpet pikciqaten; paitaugarkaq akurturciqaat Ephraim-aankugnegun Manasseh-llu.

7Waten piunga aanan Rachel-aaq pitekluku. Cakneq angniitevkarlua tuqullruuq Canaan-aami, yaaqsigpek'naku Ephrath-aaq, tamaani uterrnginanemni Mesopotamia-mek. Tuani tungmagtellruaqa Ephrath-amun tumyaram caniani." (Ephrath-aaq maa-i Bethlehem-aamek pilaraat.)

8Jacob-aam tangrramikek Joseph-aam qetunraak qanertuq, "Kinkuugak ukuk?"

9Joseph-aam qanrutaa, "Qetunraqagka, Agayutem cikiutekellrek maani." Jacob-aam pia, "Taiskek canimnun atawaqercetniagka."

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Jacob-aaq angutngurcami meciirutuq. Joseph-aam qetunraagni taicakek Jacob-aam canianun elliin akuqerlukek melugarak.

11Jacob-aam qanrutaa Joseph-aaq, “Tangenqigtenritnayukellruyaaqamken, tau͡gaam waniwa Agayutem tangercetak-llu irniagken.”

12Tua-i-llu Joseph-aam qetunraagni atrartak atami manuanek, cikluni-llu ciuqerranun.

13Joseph-aam irniagni malkaniutak Jacob-aamun, Ephraim-aaq iqsulirneranun Manasseh-llu tallirpilirneranun.

14Tau͡gaam Jacob-aam talligni navrullukek patgaa Ephraim-aaq tallirpilirneminek, kinguqliungraan, iqsulirneminek-llu Manasseh anngaqliq pategluku.

15Tua-i Joseph-aaq atawaqercetaa: “Agayutem, kevgiullragnek atagma Abraham-aankuk Isaac-aaq-llu, atawaqertellikek ukuk tan'gaurluuk! Agayutem, ciuliqagtestem̄a erneq una tekilluku, atawaqertellikek!

16An'gilam, aviutestem̄a picurlagnarqelriamek tamalkuan, atawaqertellikek. Atqa, atagma-llu Abraham-aankuk Isaac-aaq-llu atkek, piugurqilit ukugnegun tan'gaurluugnegun! Ataki irnialiqilik kinguvelirlutek-llu!”

17Joseph-aam tangrramiu atami tallirpilirnera patgusngaluku Ephraim-aam qamiqurranun quyanrituq; elliin-llu unatai teguluki nugtartai Ephraim-aam qamiqurranek Manasseh-m qamiqurranun.

18Atani-llu qanrutaa, “Tuaten pivkenak. Una waniwa ciuqliuguq; elliluki tallirpilirneret unateten qamiqurranun pii.”

19Tau͡gaam atii tuaten piyuumiituq qanerluni, “Nallunritaqa. Nallunricaaqaqa. Manasseh-m-llu kinguvri angelriarurciiqsaaqut. Tau͡gaam kinguqlia quyinruciquq elliini, kinguvri-llu atanruvigpaurciiqluteng.”

20Tuani ernermi atawaqercetai qanerluni, “Israel-aam yui atawaqercecilarciqut ateci aturluki. Qanlarciqut, ‘Agayutem ayuqevkaqiliten Ephraim-aatun Manasseh-tun-llu.’” Tuaten pillermikun Jacob-aam Ephraim-aaq ciuqliuvkaraa Manasseh-mun.

21Tua-llu Jacob-aam qanrutaa Joseph-aaq, “Tangrrarpenga tuquniarartua, tau͡gaam Agayutem nayurciqaaci ut'ruciiqaaci-llu ciuliarpeci nuniitnun.

22Elpenun, anelgutevnun pivkenaku, Shechem-aaq cikiutekaqa, nuna nauvigkarnilria Amorite-anek tegukengalqa nuussirpamkun urluvemkun-llu.”

Genesis 49

Nangneqliit Qanellri Jacob-aam

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Jacob-aam qetunrani taisqai qanrulluki-llu, “Quyurci tailuci, qanrutnaamci elpeceñun tut'arkanek ernerni ukegkuni.

2“Quyurrluci niicugnici Jacob-aam qetunraini. Niicugniciu atasi Israel-aaq.

3“Reuben-aaq irniama ciuqlikacaaqaatgen, piniutekamken Irniaqerraaqngamken piniryugallemni. Qutegtenruuten pinilriarunruluten-llu.

4Ulerpagtun arulaircimasciigalngurtun ayuquten, Tau͡gaam ilavni angenrungaituten, Tua-i-wa tutellruavgu nulirruaqa Menuurrluki atavet ingelri.

5“Simeon-aankuk Levi-aq-llu anelgutkuk. Caskutek aturluki aarnarqelria atularaak.

6Aassaqlutek qalaruskagnek ilalirngaitagka, Quyurrvikegni-llu ilalirngaunakek, Qenqerrlutek tuqucilallruagnek yugnek Ulapequcilaagnek-llu ungungssiarnek casciigalivkaraqluki.

7Aniqlaamali qenqerrutiik anagarullutek tuatnalaamek, Aniqlaamali-llu qenngelallrak takumcuyugpek'natek. Cekavceciiqagka tamiinun Israel-aam nuniinun. Avverqeciqagka yuinun.

8“Judah, anelgutvet nanrarciqaatgen. Inglukesteten uyaqurritgun tegumiaqeciqaten. Anelgutvet ciktaarvik'larciqaatgen.

9Judah yugtutulitun ayuquq, Pissuqengani tuquqaarluku utertaqluni igtem̄inun, Nengluni-llu inarrluni. Kia-llu tuparqellerkaa alikaa.

10Judah-m tegumiaqeciqaa angayuqrulriim tegumiaqetukii, Kinguvrin atanirturilriarullrat iquklisngaituq. Atanruviit takarnarqutmek taiciiqaat Ciuqerranun-llu ciktelarciqut niisngaluku.

11Petugaa ciulvayagani wine-arkam avayaanun, Assinkacagarmun wine-arkanek naugitulimun. Eruraqluki-llu aturani kavirlimun wine-amun.

12Iik kavirivkarak mer'allran wine-amek, Keggutai-llu qat'rivkarluki milgem mel'allran.

13“Zebulun-aaq enengqerciquq imarpiim ceñiini. Sun'at uqisvik'larciqaat uitavian ceñii. Nunautiin engelii tekisngaciquq Sidon-aamun.

14“Issachar-aq cangallrunrituq ciulvagmi Elavngalartuq aqumlleran qemaggviigken akuliigni.

15Mernuinercirvini assikngamiu Nuna-llu nunaniqluni, Pull'uni atmircetuq Teguatun-llu pistetun aksang'e'rmi calivkaumaluni.

16“Dan-am atanirturciqai yun'i. Israel-aani ilamegcetun ayuqeciqut.

17Dan-aq ciissirpauciquq tumyarat caniatni, Tuqunarqelriaruluni ciissirpauluni tumyarat mengliitni, Kegleraqluki kuunit iruitgun, Qaingani ekumalria kingutmun igtelluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18“Utaqaunga anirtullerkarpenek Ataneq.

19“Teglengalriit callugciqaat Gad-aq, Tau͡gaam elliin tuiggvikluki malirqaraciqai.

20“Asher-aam nunautii neqkaqegtaarnek naugiciquq. Neqkautenglarciquq anga-yuqat neqkaqsugngakaitnek.

21“Naphtali tuntuuguq pangalgatuli piyugtacirmitun, Irniaqluni tangssunarqelrianek tuntuyagarnek.

22“Joseph-aaq yuilqurmiutartun ciulvagtun ayuquq mer'em ulvelriim caniani, Yuilqurmiutauguq kuuniyagaq qemim uvernerani;

23Inglukestain curukaraat uluryanaqluteng Malirqeraat-llu pitgaqulutenq.

24Tau͡gaam urluvra caqtaaqsaituq, Tallik-llu pinirivkaumalutek Piniakun Artuqailnguum Agayutiin Jacob-aam, Qusngiliurtem Qaunqestiin Israel-aam.

25Ikayurtekan atavet Agayutii, Artuqailnguum Agayutem atawaqercet'laraaten Ellallirtelluku atawaqautnek pakmaken Mermek-llu nunam akuliinek, Atawaqautnek kuluvagugarnek mikelngurnek-llu,

26Atawaqautnek mukaarkanek naucetaanek-llu, Atawaqautnek ak'allarnek ingrinek, qemiini-llu nangyuilngurni uitalrianek. Makut atawaqautet tull'it Joseph-aamun, Cunguanun allakaumalriim anelgutminek.

27“Benjamin-aaq alingnarqelriatun keglunertun ayuquq. Unuakumi unugmi-llu tuqurqiluni nerlartuq.”

28Ukut tamalkuita ilakutellriartaqai Israel-aam. Makut-llu atiita qanelqai atawaqercetlerminiki tua-ingunrituurluki, atauciuqaqluki qanrutaqluki ellaitnun pitalqellriamek.

Tuqullra Tungmagcimallra-llu Jacob-aam

29Nutaan-llu alerqurai qetunrani, “Wiinga tuquarkaurtua; tungmageskicia ciuliama nuniitnun qerranqumun nuniinun Ephron-aam Hittite-am,

30Machpelah-mi calaralirnerani Mamre-m Canaan-aami. Abraham-aam kiputellrua qerranquq nunii-llu Ephron-aamek qungurvigkauluku.

31Tuavet tungmagtellruagket Abraham-aankuk Sarah-llu; Isaac-aankuk-llu Rebecca-llu. Tuavet-llu wiinga tungmagtellruaqa Leah.

32Nuna qerranquq-llu kipukengauguk Hittite-anek. Tungmageskicia tuavet.”

33Jacob-aam qetunrani alerquanriamiki taklarrluni anernerirtuq.

Genesis 50

1Joseph-aaq-llu aluviliurtuq melugarluku tuaten atani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Alerqurai-llu pisteñi yungcaristet temii Jacob-aam uptesqelluku tungmagcimallerkaanun. Tua-i yungcaristet tuaten piat.

3Ernerni yuinaagni malrugni (40) upciyaraulartuq tungmagtarkanek. Egypt-aarmiut-llu qiatekaat Jacob-aaq ernerrluteng yuinaat pingayun qulnek cipluku (70).

4Tuqullermek qiatekiyararteng pelluan Joseph-aam qanrutai angayuqam atanerruari, “Angayuqaq qanrucarturciu waten:

5‘Ataka tuquniararluni akqevkallruuq tungmagcesqelluni qungumun uptellerminun Canaan-aami. Ayagcessnga tungmagcarturluku ataka, tungmagcimarikumku uterrniartua.’”

6Angayuqaq kiuguq, “Tungmagcarturru aatan akqellrucirpetun.”

7Tua-i Joseph-aaq ayagtuq tungmagcarturluku atani. Tamarmeng angayuqam atanerruarin, ciulirneret-llu atanruviani Egypt-aam tamalkuan nuniini, maligtaat Joseph-aaq.

8Ilain anelgutain-llu tamarmeng maligtaat. Mikelnguut tau͡gaam ungungssiaraat-llu Goshen-aami uitaqerluteng.

9Yuut ekumassuutetgun horse-aatgun cali maligtait; yugugaullruut ayallermegni.

10Atad-aami calaralirnerani Jordan-aam mukaarkanek carangllluirivigmun tekicameng aluviliurtut ak'anun, Joseph-aam-llu tungmagciqatarqameng cayarateng ernerni malrunlegni aturai.

11Canaan-aarmiut tangrramegteki yuut taukut angniilnguut Atad-aami qanertut, “Man'a ukut angniilutiit angelriaruyugnarquq Egypt-aarmiunun!” Taumek tauna angniilvillrat acillruat Abel Mizraim-amek.

12Jacob-aam qetunrai alerquumacimegcetun elliinek pillruut;

13ayaulluku temii Canaan-aamun tungmaggluku-llu qerranqumun Machpelah-mi Mamre-m calaralirnerani naucetaarvigmi kiputellrani Abraham-aam Ephron-aamek Hittite-amek qungurvigkauluku.

14Joseph-aam atani tungmagcimariamiu utertuq Egypt-aamun anelgutni-llu, maligcestellni-llu tamalkuita tungmagciyartullermini.

Joseph-aam Caceturqaurai Anelgutni

15Joseph-aam anelgutai ataseng tuquan qanertut, “Aipaagni Joseph-aam cali eq'ukaakut piyukuni-llu akinaurciqaakut.”

16Taumek kevgamek ayagceciut Joseph-aamun qanresqelluku, “Aatan alerquillruuq tuquvailegmi

17aptesqelluten, ‘Kaigavikamken au͡g'aritesqumaluki anelguteten, assiitellriamek tungevnun pillruata.’ Taumek wangkuta, pistaini atavet Agayutiin,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

au͡g'aritesqelluta kaigaukut assiitellriamek elpenun pillemteñek.” Joseph-aaq ilutequq tuaten qanrutellratni.

18Anelgutain-llu tungaunateng ulliimegteggu ciuqerranun cikluteng piut, “Wangkuta-llu pistekikut.”

19Tau͡gaam Joseph-aam qanrutai, “Alingenrici; Agayucetun-qaa wiinga pitaunga?

20Elpeci assiilngurmek pillerkiullruuci wangnun, tau͡gaam Agayutem mumigtaa assiilnguq pillerci assilriarurrluku, yuut amlleret unguvasqelluki watua.

21Taumek alingenrici. Wiinga aulukciqamci irniaci-llu.” Tuaten caceturqaurai qarulluki.

Joseph-aam Tuqullra

22Joseph-aaq uitauq Egypt-aami atami ilainek ilaluni. Joseph-aaq-llu unguvauq allrakungluni yuinaat talliman qulnek cipluku (110).

23Unguvallruuq tangllerminun Ephraim-aam irniari tutgarai-llu. Irniari-llu Machir-am, Manasseh-m qetunraan, cali yuurtellruluteng unguvainanrani.

24Anelgutni qanrutai, “Tuqullerkaqa tekitaqa, tau͡gaam Agayutem pinritevkenani aulukciqaaci maaken-llu nunamek anulluci ayaulluci-llu nunamun akqutkellerminun Abraham-aamun, Isaac-aamun, Jacob-aamun-llu.”

25Joseph-aam-llu yun'i akqut'lisqai qanerluni, “Akqicia Agayutem ayauskaci tuavet nunamun temka malikeciqniluku.”

26Joseph-aaq tuquuq Egypt-aami allrakungluni yuinaat talliman qulnek cipluku (110). Uptaat-llu tungmagcimallerkaanun temii, caqugkenun-llu ekluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Exodus

Exodus 1

Israel-aam Yuin Nangcimallrat Egypt-aami

1Jacob-aam qetunrai maligutellriit Egypt-aamun allakarmeng yuungnaqelriarurrluteng ukuugut:

2Reuben, Simeon, Levi, Judah,

3Issachar, Zebulun, Benjamin,

4Dan, Naphtali, Gad, Asher-aaq-llu.

5Ukut waten yuut amllertalriit tungaunateng kinguvartut Jacob-aamek, amllertaluteng yuinaat pingayun qulmek cipluku (70). Qetunraa Joseph-aaq ak'a Egypt-aametaurallruluni.

6Piinanermeggni Joseph-aaq anelgutni-llu tamarmeng-llu taukut kinguveqellriit tuqullruut.

7Tau͡gaam kinguvri Israel-aam irnialingut amlleriluteng patagmek. Amlleriameng piniriut cekavtengluteng-llu Egypt-aamun tamalkuan.

8Tua-llu nutaram angayuqam, Joseph-aam nallustiin, ataniungartaa Egypt-aaq.

9Yum'inun tauna qanertuq, “Makut Israel-aat amllerissiyaagtut piniriluteng-llu, wangkutnun aarnariluteng.

10Pitsaqevkenani anguyak pikan inglumteñun ilaulluteng callungnayukluta, ayagnayukluki-llu maaken nunamek. Qaillukuarnarqukut amllerivsiallerkaat-llu cukaiqaningnaqluku.“

11Taumek Egypt-aarmiut ataniurteñek kellutescirait nangtestekaitnek calirpagtelluki. Israel-aat-llu nunarpaliut Pithon-aamek Rameses-aamek-llu, Pharaoh-m aklivigkagkenek.

12Tau͡gaam nangcimallerteng maliggluku amlleriinartut, cekavvngiinarluteng nunami. Taumek Egypt-aarmiut alikengait Israel-aat.

13-14Yuugurallrat-llu pinerrlugcet'ngaat calivkarluki teguani arcaqanrurrluki, calivkarluki ellaita caliarkameggni naucetaavimeggni-llu takumcukevkenaki.

15Tua-llu Egypt-aam angayuqran qanrutak Hebrews-aat arnaitnek irnivkaristek Shiphrah-nkuk Puah-llu,

16“Ikayuagaqavteki Hebrews-aat arnat irniaqata, tuqutaqluki tan'gaurluugaqata, nasaurluugaqata unguvavkaraqluki.”

17Tau͡gaam taukuk arnak Agayutmek qigcigyulriaruamek Egypt-aam angayuqra maligtaqunritaak, tan'gaurluut unguvavkaraqluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Taumek taisqak irnivkaristek arnak aplukek-llu, “Ciin waten picetek, tan'gaurluut unguvavkaraqluki?”

19Tua-llu kiugaak, “Hebrews-aat arnait Egypt-aarmiut arnaicetun ayuqenritut, ayaniameng qaciggluteng irnilartut tekipailemegneki.”

20-21Irnivkaristek Agayutem ellminek qigcigyulriaruagnek assikak nakmiin-llu ilakakegnek cikirlukek. Israel-aat-llu amlleriinartut piniriinarluteng-llu.

22Tua-llu Pharaoh-m alerqurai tamalkuita yun'i, “Hebrew-t arnait tan'gaurlurmek irniaqata Nile-amun kuigmun egtelaqiciki, nasaurluut taúg͡aam unguvavkarluki.”

Exodus 2

Moses-aam Yuurtellra

1Uum nalliini angun Levi-am ilakutain iliit nulirturtuq Levi-am cali kinguvranek.

2Arnaq-llu qingartuq qetunrangluni-llu. Tangrramiu-llu kenegnartacia iirumaa iraluni pingayuni.

3Taúg͡aam iirumasciigaliamiu kelugkarrlugnek tegulluni tupigluki assigtaliuq, taarmek-llu mingugluku imangarkaunrirluku. Mikelnguq-llu ekraarluku can'get acetulriit kuigem ceñiini akuliitnun ellia.

4Taum-llu mikelnguum alqaa nangengqauq yaaqvaarni tangvagluku qaillun pillerkaa.

5Tua-llu Pharaoh-m pania atrartuq kuigmun ervuqeryarturluni, pisteñi-llu ceñakun piyuanginanratni Piqerluni tangertuq assigtamek can'get acetulriit akuliitni, pisteḿinun-llu arnamun aqvavkarluku.

6Pharaoh-m panian ikircamiu tangrraa mikelnguq tan'gaurluq qialuni. Takumcukluku-llu qanertuq, “Una Hebrews-aat mikelnguita ilakelliniat.”

7Tua-llu mikelnguum alqaan Pharaoh-m pania aptaa, “Ataki arnamek Hebrew-mek aqvallii aamarrluku anglicaritestekarpenek.”

8Tua-i Pharaoh-m panian kiugaa, “Kitaki tuaten pii.” Tua-i-llu nasaurluq ayagluni mikelnguum nakmiin aanii aqvaluku.

9Egypt-aarmiut angayuqrata panian arnaq qanrutaa, “Teguluku una aamarrluku anglicarru akilirciqamken.” Tua-i taum arnam mikelnguq teguluku anglicaraa.

10Mikelnguq-llu anglirian Pharaoh-m panianun ayautaa. Taum-llu yukliutaa qetunraqsagulluku acirluku-llu Moses-aamek, qanerluni, “Mermek tegullruamku aciraqa Moses-aamek.”

Moses-aaq Qimagtuq Midian-aamun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Moses-aaq-llu tua-i angliriami ayagtuq nunalluki nakmiin ilani Hebrews-aat, tangerrluku-llu qaillun calirpagcecimaciat. Tangertuq-llu Egypt-aarmiumek tuqucilriamek Hebrews-aat iliitnek, Moses-aam-wa nakmiin yuin iliitnek.

12Moses-aam avatni kiarqaarluku tangvagtailami kitumek tuqutaa Egypt-aarmiu, temii-llu qaug̃yamun iirluku.

13Unuaquan utertellermini tangertuq malrugnek Hebrews-aagnek callulriignek. Qanertuq-llu ayagnercillermun, “Ciin tengluarciu Hebrews-aarullguten?”

14Angun-llu kiuguq, “Kia atanrurtaten cuqcisteñgurrluten-llu wangkutnun? Tuquteqatararpenga-llu-qaa wiinga Egypt-aarmiu tuqutellrucirpetun?” Moses-aaq-llu alingalliimi umyuartequq, “Yuut taringellrulliniat qaillun pilqa.”

15-16Pharaoh-m-llu tamana niicamiu Moses-aaq tuquituraa, taug̃aam Moses-aaq qimagtuq ayagluni-llu Midian-aam nuniini uitayarturluni. Erenret iliitni, Moses-aaq aqumgainanrani elakam caniani, Midian-aam agayulirtiin, Jethro-m, panii malrunelgen taigut mermek-llu imirluki ungungssit merviit atameng tamakut ungungssiutai mercetnaluki.

17Taug̃aam qusngiliurtet tailuteng ayagcetait Jethro-m panii. Tua-i Moses-aam nangerrluni ikayurai mertelluki-llu katngautait.

18Utercata atiita aptai, “Ciin unuamek uterteqanqegpakarceci?”

19Taukut-llu kiugaat, “Egypt-aarmium ikayullruakut qusngiliurtet piyaaqellratni elliin-llu mertaulluta ungungssit mertelluki.”

20Panini qanrutai, “Nauwa-mi? Ciin uniceciu? Kelegciu nerellgucirniaraakut.”

21Moses-aaq-llu uitayugtuq tuani, Jethro-m-llu paniminek Zipporah-mek nulirturcelluku.

22Irniuq-llu nulirra qetunrangluni. Moses-aaq-llu umyuartequq, “Wii allanruunga maani nunami, taumek aciraqa Gershom-aamek.”

23Allrakut tamakut kinguatgun Eqypt-aam angayuqra tuquuq, taug̃aam cali Israel-aam yuin qinuciaratkaat teguarullerteng. Qayagaut-llu ikayuusqelluteng, qayagaullrat-llu Agayutem qilagmelnguum niitaa.

24Agayutem niicamiu yuuniarallrat neq'akaa akqutkellni Abraham-aamun, Isaac-aamun, Jacob-aamun-llu.

25Agayutem-llu tangrraa Israel-aam yuin kevgauluki cakviullrat kusguyugluni-llu.

Exodus 3

Agayutem Qayagauraa Moses-aaq

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Erenret iliitni Moses-aam tarikngnanermini qusngii qusngirngalngui-llu cakimi Jethro-m, agayulirtiin Midian-aam, ciuliqaggluki qeraraa maraq tekilluni-llu Sinai-amun tanqilriamun ingrimun.

2Tuani Atanrem an'gilaan alairvikaa kenerkun culugtaat akunliitnek. Moses-aam-llu tangrrai culugtaat ekualuteng tau͡gaam ekuange'rmeng qameksaunateng.

3Moses-aaq umyuartequq, “Mat'umi-lli irr'inaqvaa! Ciin culugtaat ekuange'rmeng qamyunritat, malkanirluki tangerqerlaki.”

4Atanrem tangrramiu Moses-aam canimelliinaucia qayagauraa qukaatnek culugtaat qanerluni, “Moses-aaq, Moses-aaq.” Kiuguq-llu, “Aa-ang, wani-wa.”

5Agayun qanertuq, “Taikaniryaqunak. Kamilarten tau͡gaam, nangengqaviin tauna tanqilriaruan.

6Ciuliarpet Abraham-aam, Isaac-aam, Jacob-aam-llu Agayutkaatnga.” Moses-aam-llu kegginani capaa alingluni tangllerkaanek Agayun.

7Tua-llu Ataneq qanertuq, “Tangellruaqa nangteqluteng yuullrat yum'a Egypt-aami, niitaqa-llu piicautiit aviutesqelluteng atanirturtemēggnek. Nallunritaqa tamalkuan nangteqellrat.

8Taumek atrartua aviutnaluki Egypt-aarmiunek, anutnaluki-llu Egypt-aamek ayaulluki-llu assilriamun pivigtulriamun nunamun, Canaanite-at, Hittite-at, Perizzite-at, Jebusite-at-llu watua uitallratnun. Tauna nuna naungignarqelriaruuq enuqitnaunani-llu milegmek evegtaat neqaitnek.

9Ilumun niitaqa qiallrat yum'a tangerrluku-llu qaillun Egypt-aarmiunun nangyuciat.

10Watua ayagcetqataramken Egypt-aam angayuqranun Pharaoh-mun ciuliqagtesqelluki yuunka ayaulluki nuniinek.”

11Tau͡gaam Moses-aaq qanertuq Agayutmun, “Wiinga caunritua. Qaillun ayagciqsia Egypt-aam atanranun Israel-aat-llu anulluki Egypt-aamek?”

12Agayutem kiugaa, “Wiinga nayurciqamken. Egypt-aamek-llu anucimarikuvki kevgiurciqerpenga wani ingrimi; tuatnallren nallunailkutauciquq wiinga ayagcecillrucimnek elpenek.”

13Tau͡gaam Moses-aaq kiuguq, “Ayakuma, Israel-aat-llu qanruskumteng, ‘Agayutiita ciuliarpeci ayagcetaanga elpeceñun,’ apciiqaatnga, ‘Kitumek atengqerta?’ Tua-llu camek qanerciqsia?”

14Agayun-llu kiuguq, “Wiinga Wanguunga. Waten qanruskiki Israel-aam yui, ‘Wanguunga-mek aprumalriim ayagcetaanga elpeceñun.’

15Waten qanqina Israel-aam yuinun, ‘Atanrem, Agayutiita ciuliarpeci, Agayutiin Abraham-aam, Isaac-aam, Jacob-aam-llu ayagcetaanga elpeceñun.’ Una atqaqa

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

iquklicuilngurmek. Una ukegkut kinguverkat tamarmeng tuqluutek'larciqaat wangnun.

16Ayagluten quyureski ciuliqagtait Israel-aat ataucimun qanrulluki-llu wiinga, Ataneq, Agayutiitni ciuliarita Abraham-aam, Isaac-aam, Jacob-aam-llu, elpenun alaillrunilua. Qanrutniaten wangnun tangellruniluku qaillun pimaciat Egypt-aami.

17Picirkiurtua anutarkauluki Egypt-aamek nangcimallratnek, ayautarkauluki-llu nunamun enuqitnailngurmun naungiqnarqellriamun-llu nuniitnun Canaanite-at, Hittite-at, Amorite-at, Perizzite-at, Hivite-at, Jebusite-at-llu.

18“Yum'a niiciiqaat ellaitnun qanellren. Ciuliqagtait Israel-aat malikluki Egypt-aam angayuqra ullagluku qanrutniarci, ‘Ataneq Agayutiit Hebrew-t alaillruuq wangkutnun. Watua ayagceskut ayagniartukut pingayun erenret aturluki yuilqumun, tuani ekuaginiartukut Atanermun Agayutemteñun.‘

19Nallunritaqa Egypt-aam angayuqran ayagcessngaitaaci ellmini pininrulriim pivkanrilkani.

20Tau͡gaam piniqa aturluku anucimirqecetaarciqaqa Egypt-aaq, alingnarqellriit pivkarluki tuani. Nutaan tamatum kinguani ayagceciiqaaci.

21“Egypt-aarmiunun takaqevkarciqamci, taumek yuunka ayakuneng camek tegumiarilngaitut.

22Tamarmeng arnat Israel-aat kaigavikeciqait elaqliteng enelguteteng-llu Eygpt-aarmiut aturanek, kenugutnek-llu suulutaanek qerrirlinek-llu. Israel-aat-llu makut ac'eciiqait qetunrameggnun panimeggnun-llu, tuaten-llu piluteng uayarciqait tukuutaitnek Egypt-aarmiut.”

Exodus 4

Agayutem Moses-aaq Piniliraa Irr'inarqelriamek

1Moses-aam kiugaa Ataneq, “Ukveqngaitaatnga niisngaunii-llu. Waten-llu qanruciiqaatnga, ‘Atanrem alairvikellrunritaaten.’”

2Tua-llu Atanrem aptaa, “Cauga tauna tegumian?” Kiugaa, “Ayaruuguq.”

3Atanrem-llu pia, “Egesgu nunamun.” Egcani-llu ayaruq ciissirpaurtuq Moses-aam-llu qimagluku.

4Cali-llu pia, “Yaggluten teguu pamyuakun.” Tua-i Moses-aam yaggluni tegua ataam-llu ayaruurrluni.

5Qanrutaa-lluAtanrem, “Waten piluten Israel-aanun nallunaiqiu Ataneq Agayutiit ciuliarita, Agayutii Abraham-aam, Isaac-aam, Jacob-aam-llu alaillrucia elpenun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Ataneq cali elliinun qanertuq, “Unateten aturarpet ilulirneratnun elliki.” Moses-aam tua-i unatni aturami ilulirneratnun pii. Maaten antai mamyuilngurmek apqucingartellinilriit qaterluteng qanikcartun.

7Tua-llu Agayun qanertuq, “Ataam elliki aturarpet iluatnun.” Tuaten-llu piuq maaten antai assirillinilriit allatun qaingatun ayuqluteng.

8Agayun qanertuq. “Ukveqenrilkatgen wall'u umyugaat pektenrilkan ciuqlirmun irr'inarqellriamun, uum tayima asgurayunrirceciiqai.

9Ukveqerkaunrilkatkek ukuk malruk irr'inarqelriik, niitarkaunrilkatgu-llu qanellren, mermek Nile-amek piluten nunamun kuvkiu augurrniartuq.”

10Tau͡gaam Moses-aaq qanertuq, “Qang'a, Ataneq, ayagcecaqunii. Puqilriarunritua, puqigeksaunii-llu qanellgutkengrraanerpenek. Qanyuliunritua, cukaunani-llu qanelqa.”

11Atanrem qanrutaa, “Kia-mi piliaqellruagu yuum qanra wall'u qanyuirutelluku wall'u niicuirutelluku wall'u tangerrsaurtelluku wall'u cikmirtelluku? Wang'unrituq-qaa Ataneq?

12Kitak ayii, ikayurciqamken qanerkiurluten-llu qallacet'larciqamken.”

13Tau͡gaam Moses-aam kiugaa, “Qang'a Ataneq, ataki allamek ayagceci.”

14Wani Atanrem qenqerrutaa Moses-aaq qanerluni, “Anelguten-mi Aaron-aaq Levite-aq? Nallunritaqa assirluni qantuuq. Atam wani-wa, paircartuqiiten angnirciquq-llu tangerquniten.

15Qanellgutekniaran qanrulluku-llu camek qallatarkaucianek. Ikayurciqamtek tamarpetek qanrutkarkarpetegnek, qanruciiqamtek-llu qaillun pillerkarpetegnek.

16Ellii qanertekciqan qalaruciiqai-llu yuut. Elpet-llu Agayutetun ayuqeciquten elliinun, qanerkiuraqluku.

17Man'a ayaruq malikniaran; aturluku irr'inarqellrianek pilarciquten.”

Moses-aaq Utertuq Egypt-aamun

18Tua-llu Moses-aaq utertuq cakiminun Jethro-mun qanrulluku-llu, “Ataki utercessnga tungayamnun Eqypt-aami paqluku cali unguvaciat.” Jethro-m tua-i pisqaa tua-ingunrituurluku-llu.

19Moses-aaq cali Midian-aamelnginanrani Atanrem qanrutaa, “Uterten Egypt-aamun imkut tuqutessaagteten tamarmeng tuquut.”

20Tua-i Moses-aam nuliani qetunrani-llu malikluki, ciulviit qaingitnun piluki, ayagtut Egypt-aamun ayaruq tegumiaqluku Agayutem ang'aqesqellra.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Cali Agayutem qanrutaa Moses-aaq, “Ut'reskuvet Egypt-aamun pinritevkenak irr'inarqellrianek piniartuten Pharaoh-m ciuqerrani, pinimek cikillrucimtun tuaten pisqelluten. Tau͡gaam Pharaoh asvairuceciiqaqa yuut-llu ayagcessngaitai.

22Waten, Wii Ataneq, qanernilua Pharaoh qanrutniaran, ‘Israel-aaq wii yung'eqarraarutkaqa.

23Qanrutellruyaaqamken qetunraqa ayagcetesqelluku, elliinun kevgiuresqellua, tau͡gaam niitellrunritarpenga. Taumek yung'eqarraaruten wani-wa tuquciiqekeka.’”

24Egypt-aamun ayallrani qavartaqarraarvigmi Atanrem Moses-aaq pairtaa tuqutessaagluku-llu.

25-26Tau͡gaam nulirran Zipporah-m ipellriamek teggalqumek tegulluni qetunrani nuugirraarluku tauna agtuutaa Moses-aam it'gainun. Piciryaraa nuugiryaram pitekluku qanrutaa Moses-aaq, “Ilumun augkun uinguuten wangnun.” Tua-i Atanrem Moses-aaq tuqutenriceñaraa.

27Tuani Ataneq qanellruuq Aaron-aamun, “Ayii maramun ullagluku Moses-aaq.” Tua-i ullagaa tangerrsarturluku kenciknarqellriami ingrimi tangrramiu-llu cingarluku.

28Moses-aam-llu canek tamalkuitnek qanrutaaAtanrem qanellrinek Egypt-aamun utertesqellerminiu; qanrulluku-llu irr'inarqellrianek Atanrem pisqellrinek.

29Tua-i Moses-aankuk Aaron-aaq-llu ayagtuk Egypt-aamun quyurtelluki-llu tamalkuita Israel-aat ciuliqagtait.

30Nutaan-llu Aaron-aam qanrutai canek tamalkuitnek Atanrem qanellrinek Moses-aamun. Cali-llu Moses-aam tamalkuita irr'inarqellriit piluki ciuqerratni yuut.

31Yuut ellait ukvertut, niicamegteggu-llu Atanermunpaqtellrucirteng, tangellrucia-llu nangcimacirteng cikluteng nanraraatAtaneq.

Exodus 5

Aaron-aankuk Moses-aaq-llu Ciuqerrani Eqypt-aam Angayuqran

1Tua-llu Moses-aankuk Aaron-aaq-llu ullagaak Pharaoh qanerlutek-llu, “Ataneq Agayutiit Israel-aat qanertuq, ‘Yuunka ayagceski nerevkarin aturniaraat yuilqumi wii piteklua.’”

2Tau͡gaam Pharaoh-m piak, “Kituuga Ataneq? Ciin wiinga niilluku ayagcecarcia Israel-aat? Wiinga nalluaqa Ataneq, Israel-aat-llu ayagcessngaitanka.”

3Moses-aankuk-llu kiuguk, “Agayutiit Hebrews-aat alaillruuq wangkugnun. Ayagceskut ernerni pingayuni yuilqumun ekuagiluta

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

piicallerkamteñunAtanermun Agayutemteñun, pinrilkumta tuqucuaraakut cangerlagkun wall'u anguyagkun.”

4Pharaoh qanertuq Moses-aankugnun, “Ciin yuut ukut taqevkarcetki! Caliaritnun utercetki! Ataam caliyarturcetki!

5Elpeci amllenrurtuci Egypt-aarmiuni. Wani-wa taug̃ken elpetek calinermek taqevkarluki.”

6Taumi ernermi, Pharoah-m Egypt-aarmiut, teguat qaunqestait, Israel-aat-llu atanerruarit, picirkirai:

7“Canegnek cikinqigcaqunaciki teggalquliarita avukaitnek. Ellaitnek wak'nirnek canegtelangevkaqiciki.

8Taug̃aam piliaqelallrita amllertaciit cakanircetevkenaki, ikeglicaryaqunaciki. Qacigcameng qalartut, ‘Ayagceskut ekuaginiartukut Agayutemteñun.‘

9Cakviuqanircelluki calivkarciki calinaurtut niicugnivkenateng qannguanek piciunrilngurnek.”

10Tua-i teguat murilkestaita Israel-aat-llu atanerruarita anluteng qanrutait Israel-aat, “Pharaoh waten qanertuq, ‘Canegnek cikirngairutamceci teggalqulissuutekarpeceñek.

11Elpeceñek ayagluci aqvataqluci pisqelluci, taug̃aam piliaqelallerpeci amllertataitnek cali pililarciquci.’”

12Tua-llu yuut ayagaut tamiinun Egypt-aamun yuarluteng canegnek.

13Teguat-llu murilkestaita cingait, teggalqulivkarluki ciungani piliaqelallrita amllertataitnek canegnek pikangqelallracetun.

14Murilkestaita-llu Egypt-aarmiut kaugtualarait Israel-aat calilriit atanerruarit ellaita taqelteng aptaqluki, “Ciin teggalqulinriceci ciungani pilallerpeci amllertataitnek?”

15Tua-llu atanerruarit Israel-aam yuin, Egypt-aam angayuqra ullagluku qanemyuugartut, “Ciin waten pisikut, wangkuta elpet pistevni?

16Canegnek cikiumaksaitukut, taug̃ken cali teggalqulisqumaluta kaugtuarumaluta tuaten. Elpet taug̃aam yut'en pinarqelriaruut.”

17Pharaoh kiuguq, “Elpeci qessanqerruuci caliyuumiinaci-llu, taumek kaigauci wangnun ayagcecesqelluci, ekuagiluci Atanermun piicagyugluci.

18Watua caliyarturci, canegnek cikiumangaituci, taug̃aam teggalqulilarciquci amllertataitnek pilallerpecetun ciungani.”

19Atanerruat tua-i elpekaat arenqiallugucirteng qanrucateng ciunganitun ernerpak taqlermeng amllertataitnek teggalqulilarciqniluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Anngameng Pharaoh-mek tekitagket Moses-aankuk Aaron-aaq-llu, utaqalriik.

21Qanrullukek-llu, “Atanrem tangerrluku caliartek anucimirqecetaaqilitek, eq'uyagucecavtekut Pharaoh-mun atanerruarinun-llu, tuquciluugutkangevkarluki wangkutnek.”

Moses-aaq Qanemyuugartuq Atanermun

22Moses-aam-llu Ataneq ataam tuiggvikluku qanertuq, “Ciin assiitellriamek mat'umek yugpenun pisit? Ciin-llu wiinga maavet ayagcecia?

23Wani-wa-llu ullaggaanemnek Pharaoh qalarulluku-llu pisqucirpetun, yut'en assiinaki pinga'artai, elpet taug̃ken camek ikayuutekaatnek piksaunaki.”

Exodus 6

1Tua-llu Ataneq Moses-aamun qanertuq, “Tangrrarkaugaten piarkanka pikumki Pharaoh-mun. Wiinga umyugaa aksangraan cingciqaqa pegtevkarluki yuunka. Ilumun ayagcetetngurciiqai cingluki nunaminek.”

Agayutem Qayagauraa Moses-aaq

2Agayutem Moses-aaq qanrutaa, “Wiinga Atanruunga.

3Alailallruunga Abraham-aamun, Isaac-aamun, Jacob-aamun-llu, Pinilriarulua Agayun, taug̃aam wangnek nallunaillrunritua ellaitnun tanqilriakun atemkunAtanerkun.

4Akqut'lillgutkellruanka akeqluki-llu Canaan-aam nuniinek cikirciqniluki, nunamek uitavikellratnek allanruluteng.

5Cali-llu wiinga niitellruaqa yuuniarallrat Israel-aat Egypt-aarmiunun teguarulriit, umyuaqluku-llu wiinga akqutkelqa.

6Taumek waten qanruski Israel-aam yui, ‘Wiinga Atanruunga; aviuciiqamci teguarunrirtelluci Egypt-aarmiunun. Talliqa pinilria nalugciqaqa anirturluci, anucimirqecetaarun-llu alingnarqelria ellaitnun tuc'etarkauluku.

7Nakmiin yuksaguciiqamci. Agayutkeciqerpecia-llu. Nallunrirciqerci Atanruciqa Agayutsi teguarunrirceskumci Egypt-aarmiunun teguarullerpeceñek.

8Ayauciiqamci nunamun piciulua akqutkellemnek cikiutekciqniluku Abraham-aamun, Isaac-aamun, Jacob-aamun-llu; cikiutekciqaqa elpeceñun nakmiin piksagutelluku. Wiinga Atanruunga.’”

9Man'a Moses-aam qanrutkaa. Taug̃aam niicugniyuumiitaat, tua-i-wa umyugait navgumiimeng calirpagcecimallermegteggun.

10Tua-llu Ataneq qanertuq Moses-aamun,

11“Ullagluku Pharaoh qanrusgu, Israel-aanun-gguq man'a nunii unitelliu.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Tau͡gaam Moses-aam kiugaa, “Israel-aarung'e'rmeng niicugniyunritaatnga, ciin-mi tua-i Pharaoh-m niicugniyartanga? Qalartelqa elluatuuksaitelartuq.”

13Atanrem alerqurak Moses-aankuk Aaron-aaq-llu: “Qanertek Israelite-anun Pharaoh-mun-llu alerqurnilutek wangnun anutesqelluki Israel-aam yui Egypt-aamek.”

Igausngalriit Ilakek Moses-aankuk Aaron-aaq-llu

14Reuben-aaq, Jacob-aam yung'eqarraarutii qetunrangqertuq cetamanek: Hanoch, Pallu, Hezron, Carmi-llu; makut maa-i Reuben-aam ilai.

15Simeon-aaq qetunrangqertuq arvinlegnek: Jemuel, Jamin, Ohad, Jachin, Zohar, Shaul-aaq-llu qetunraa arnam Canaan-aarmium. Makut maa-i Simeon-aam ilai.

16Levi-aq qetunrangqertuq pingayunek: Gershon, Kohath, Merari-llu. Levi-aq yuullruuq allrakuni yuinaat arvinelgen akimiaq malrugnek cipluku (137).

17Gershon-aaq malrugnek qetunrangqertuq: Libni, Shimei-aq-llu. Taukuk amllernek kinguvengqellruuk.

18Kohath-aq cetamanek qetunrangqertuq: Amram, Izhar, Hebron, Uzziel-aaq-llu. Kohath-aq yuullruuq yuinaat arvinelgen qula pingayunek cipluku (133).

19Merari malrugnek qetunrangqertuq: Mahli Mushi-llu. Ukuk ilakellriartaqak Levi-am ilakluki kinguveteng.

20Amram-aaq nulirtullruuq atami nayagaanek Jochebed-aamek. Taumi qetunrangqertuq Aaron-aamek Moses-aamek-llu. Amram-aaq yuullruuq yuinaat arvinelgen akimiaq malrugnek cipluku (137).

21Izhar-aq pingayunek qetunrangqertuq: Korah, Nepheg, Zichri-mek-llu.

22Uzziel-aaq-llu pingayunek qetunrangqertuq: Mishael, Elzaphan, Sithri-llu.

23Aaron-aaq nulirtullruuq Elisheba-mek, Amminadab-aam panianek, Nahshon-aam anelgutiinek. Taumi qetunrai: Nadab, Abihu, Eleazar, Ithamar-aq-llu.

24Korah-llu pingayunek qetunrangqertuq: Assir, Elkanah, Abiasaph-aaq-wa. Ukut ilakellriit Korahite-at ciuliaqait.

25Eleazar-aaq, Aaron-aam qetunraa, nulirtullruuq Putiel-aam paniin iliitnek, tuani-llu qetunrangqertuq Phinehas-aamek. Makut tusngavikait yuungnaqellriit ilakellriartain Levi-am yuin.

26Ukuk wani-wa Aaron-aankuk Moses-aaq-llu Atanrem qanrutellrek, “Ciuliqagteki Israel-aam yui Egypt-aamek.”

27Elkenka-llu Pharaoh qanrutellruak Israel-aat teguarunrircetesqelluki Egypt-aami.

Atanrem Picirkiutii Moses-aankugnun Aaron-aaq-llu

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Atanrem Moses-aaq qalarutlermini Egypt-aami

29qanellruuq, “WiingaAtanruunga. Qanrusgu Pharaoh tamalkuitnek qanllemnek.”

30Tau͡gaam Moses-aam kiullrua, “Nallunritan qalartelqa elluatuunrituq, qaillun Egypt-aam angayuqran niiciiqanga?”

Exodus 7

1Ataneq qanertuq, “Agayucetun ayuqlirivkarciqamken Pharaoh-mun anelgutvet-llu Aaron-aam qalaruciiqaa prophet-aarpetun.

2Qanrusgu Aaron-aaq tamalkuitnek pisqellemnek, elliin-llu Pharaoh qanrutniaraa Israel-aat ayagcetesqelluki nuniinek.

3-4Tau͡gaam Pharaoh asvairuceciiqaqa niicugningaitaatek-llu qaillun pitalrianek alingnarqellrianek irr'inarqelrialing'e'rma Egypt-aami. Nutaan-llu arcaqalriamek anucimirqecetaarutmek piciqaqa Egypt-aaq, anulluki-llu yuunka tamaaken nunamek.

5Egypt-aarmiut nutaan tangerciqaat Atanruciqa talliqa nalukumku inglulirluki, anulluki-llu Israel-aat tamaaken nuniitnek.”

6Tua-i Moses-aankuk Aaron-aaq-llu piuk Atanrem pisquciatun.

7Qalarutellragnek nalliini Moses-aaq allrakungellruuq yuinarnek cetamanek (80) Aaron-aaq-llu yuinaat cetaman pingayunek cipluku (83).

Aaron-aam Ayarua

8Moses-aankugnun Ataneq qanertuq,

9“Pharaoh-m qanruskatek nallunairesqellutek irr'inarqelrialiarpetegnegun, Aaron-aaq qanruskiu ayarua egtesqelluku Pharaoh-m ciuqerranun, ciissiurrniartuq.”

10Tua-i-llu Moses-aankuk ayagtuk Pharaoh-mun Atanrem-llu pisquciatun pilutek. Aaron-aam-llu ayaruni egtaa ciuqerratnun Pharaoh-m atanerruarin-llu, ciissiurrluni-llu.

11Tua-llu Pharaoh-m taisqai umyuartulriit irr'inartaatulit-llu, taukut-llu caqtaarluteng Aaron-aankuk pillrak ayuqeliluku.

12Ayaruteng egtait, ciissiurrluteng-llu, tau͡gaam Aaron-aam ayaruan igai ayaruit.

13Tau͡gaam cali Pharaoh asvaituq. Atanrem tua-i qanellratun Pharaoh-m niicunritak Moses-aankuk.

Cangerliit Tutaat Egypt-aaq
Mer'em Augurtellra

14Atanrem Moses-aaq qanrutaa, “Pharaoh nutaan asvairutuq, ayagcecuumiinaki yuut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Ullakit'gu Pharaoh unuakumi kuigmun Nile-amun atraqan ang'aqluku ayaruq ciissiurtelleq, utaqaniartek kuigem ceñiini.

16Waten qanerniartuten elliinun, ‘Atanrem Hebrews-aat Agayutiita taivkallruanga qanrutesqelluten yun'i ayagcetesqelluki kevgiuresqelluni ellaitnun yuilqumi. Elpet taug̃aam una tekilluku niicunrituten.

17WatenAtaneq qanertuq, nallunrirciqan-gguq Atanrucia maaggun waten pillratun: wiinga kaugturciqaqa Nile-am mer'a tegumiamnek ayarumek, augurtelluku.

18Neqet tuquciqut, kuik-llu Nile-aq cakneq tepngiciquq, tepii anagucan Egypt-aarmiut merciigaciiqut tamaaken.’”

19Ataneq cali qanertuq Moses-aamun, “Aaron-aaq qanrusgu, ‘Ayarun teguluku yagusgu quliitnun kuiget, kuiliat, nanvat-llu Egypt-aami, mer'at augurrniartuq; augtangqerciquq tamiini Egypt-aami, tamalkuita-llu assigtani muragni qikuni-llu.’”

20Moses-aankuk-llu piuk Atanrem pisquciatun ciuqerrani Pharaoh-m pistain-llu. Aaron-aam nalugaa ayaruni kaugturluku-llu Nile-am mer'a, mer'a-llu tamarmi augurrluni.

21Neqet kuigmi tuquut tepii-llu cakneq assiilan Egypt-aarmiut merciigatut tamaaken, augtangluni-llu tamiini Egypt-aami.

22Tua-llu Pharaoh-m irr'inartaartai ayuqiinek tuaten piut caqtaaryarateng aturluki, elliin-llu asvaitellra cakaninrituq. Atanrem tua-i qanellruciatun Pharaoh-m niicunritak Moses-aankuk.

23Pharaoh-llu utertuq eneminun umyuarniurutkevkenaku-llu tamana.

24Egypt-aarmiut tua-i elagluteng kuigem mengliikun merkangengnaqut merciigalameng kuigem mer'anek.

25Malrunelgen-llu erenret pellugtut Atanrem augurcetraanranek kuik.

Exodus 8

Peleqpelraat

1Tua-llu Atanrem qanrutaa Moses-aaq, “Ullagluku Pharaoh qanrusgu waten Ataneq qanerniluku, ‘Yuunka ayagceski agayularniartut wangnun.

2Tuaten pinrilkuvet nunan cangerlagnun tuc'eciiqaqa, peleqpel'e'rnun patuvkarluku.

3Nile-amun quyurciiqut peleqpelraat tamaaken-llu nugluteng iterciqut enevnun, inarrvigpenun, inglerpenun, enaitnun-llu atanerruarpet, yugpenun-llu uucirivigpenun tuaten, uucissuutnun-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Qecngaaciqut qaivnun cali-llu yuut atanerruat-llu qaingitnun.'"

5Ataneq qanertuq Moses-aamun, "Qanrusgu Aaron-aaq, ayarua naluusqelluku quliitnun kuiget, kuiliat, allat-llu mermek imalget, nugevkarluki tamaaken peleqpelraat patuluku tamalkuan Egypt-aaq."

6Aaron-aam-llu naluaku ayaruq quliitnun mer'et, peleqpelraat nug'ut tamaaken patuluku nuna.

7Angalkut-llu tuunriluteng tuaten cali pillruut peleqpelraat nugevkarluki nunamun.

8Tua-llu Pharaoh-m Moses-aankuk Aaron-aaq-llu taisqak qanrullukek-llu, "Piicagtek Atanermun aug̃aasqelluki makut peleqpelraat wiinga-llu yuut ayagcetnianka, ekuagiluteng elliiniartut Atanermun."

9Moses-aam kiugaa, "Nallunricetniarpenga taug̃aam qaku piicaucesqumacirpenek, elpet, yut'en, pisteten-llu, peleqpelraat piunriisqelluki elpeceñek enevceñek-llu nangluki, Nile-amelnguut kiingita uitaqertelluki."

10Pharaoh-m kiugaa, "Unuaqu piicauskia." Moses-aam-llu pia, "Pisqutacirpetun piciqua nallunriisqelluten allamek agayucetailucianekAtanertun Agayutemcetun ayuqellriamek.

11Peleqpelraat ayagciqut enevceñek nunavceñek-llu, Nile-amelnguut taug̃aam uitaqerluteng."

12Tua-llu Moses-aankuk unitaak Pharaoh. Moses-aaq-llu piicagtuq Atanermunaug̃aasqelluki peleqpelraat tuc'etellri Pharaoh-mun.

13Ataneq-llu Moses-aam piicauciatun piuq. Peleqpelraat-llu tuquagut eneni enet-llu avataitni yuilqumi-llu.

14Egypt-aarmiut-llu quyurtait qerturiluki, nuna-llu tepengluni tamakut tepaitnek.

15Egypt-aarmiut angayuqrata tangrramiki peleqpelraat tuqulliniata asvairtuq ataam. Ataneq-llu qanellruciatun niicuumiitak Moses-aankuk.

Melugyaraat

16Ataneq-llu qanertuq Moses-aamun, "Aaron-aaq qanrusgu ayarua nunamun kaugtuutesqelluku, Egypt-aam nuniini tamalkurmi urr'aq melugyaraurrniartuq."

17Tua-i Aaron-aam kaugturaa nuna ayaruminek tamarmi-llu Egypt-aami urr'aq melugyaraurtuq patuluki yuut ungungssit-llu.

18Angalkut-llu tuunrilaryaaqut melugya'rnek alaircecingnaqluteng taug̃aam pisciiganateng. Nani-llu tamiini melugyaraat arenqialiut.

19Angalkut qanertut Pharaoh-mun, "Agayutem man'a pilqaa." Taug̃aam Pharaoh umyuamikun asvairiami Atanrem qanellruciatun niitenritak Moses-aankuk Aaron-aaq-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Ciiviit

20Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Makcara'arluten unuaqu utaqakina Egypt-aam atanran atrallerkaanek kuigmun. Tangerquvgu qanrutniaran waten qanerniluku Ataneq, ‘Yuunka ayagceski agayuniartut wangnun.

21Waniwa aarcirturamken. Pinrilkuvet anucimirqecetaarciqamken ayagcecilua ciivagnek elpenun, atanerruarpenun, yugpenun-llu. Egypt-aarmiut enait muirciqut ciivagnek nuna-llu tamalkuan patuluku.

22Goshen-aami tau͡gaam pitangqerrngaituq. Yum'a uitaviat ciivagtangqerrngaituq. Waten piciqua nallunritesqelluci wiinga Ataneq calilriaruciqa maani nunami.

23Maaggun allakaumaciqut yuunka yugpenek. Una irr'inarqelria piciquq unuaqu.’”

24Atanrem-llu ciiviit tekicetai amlleqapiaraat eniinun Egypt-aam angayuqran pistain-llu enaitnun, tamalkuan-llu Egypt-aarmiut nuniit ciiviit navguraat.

25Tua-llu Pharaoh-m taisqak Moses-aankuk Aaron-aaq-llu qanerluni-llu, “Ayagluci ekuagiyarturci Agayutevceñun maani nunami.”

26Moses-aaq qanertuq, “Assirngaituq tuaten pikumta. Tua-i-wa Egypt-aarmiut cangayugciqngata ungungssinek ekuagikumta AtanermunAgayutemteñun. Tuaten pilaucirput tangerqunegteggu teggalqunek miluquluta tuquciiqaitkut.

27Ernerni pingayuni ayayunarqukut yuilqumun ekuagiyarturluta Atanermun Agayutemteñun pisquciatun elliin.”

28Tua-llu Pharaoh qanertuq, “Ayagceciiqamci ekuagiyarturtelluciAtanermun Agayutevceñun yuilqumi yaaqvanun ayagngailkuvci. Piicauskicia.”

29Moses-aam-llu pia, “Ayaumarikumta piicagciqua Atanermun unuaqu ciivagnun unitesqelluten, atanerruaten, yut'en-llu. Tau͡gaam iqluunqigcaqunak ayagcetevkenaki ukut yuut ekuagillerkaatnunAtanermun.”

30Moses-aam-llu unilluku Pharaoh piicagtuq Atanermun.

31Ataneq-llu Moses-aam pisquciatun piuq. Ciiviit unitaat Pharaoh, atanerruari, yui-llu, atauciunge'rmi ciivak uitavkenani.

32Tau͡gaam cali wani Pharaoh ataam asvairtuq yuut-llu ayagcetevkenaki.

Exodus 9

Ungungssiaraat Tuqullrat

1Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Ullagluku Pharaoh qanrusgu wiinga, Hebrews-aat Agayutiitni, waten qanernilua, ‘Yuunka ayagceski agayuniartut wangnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Qunukenqigeskuvki ayagcecuumiinaki

3anucimirqecetaarciqamken, ungungssiuteten cangerlagmun tuknilriamun tut'elluki, elussitarpenun, ciulvagpenun, qulugtellrianun, kuluvagnun, qusnginun, qusngirngalngurnun-llu.

4Allakaumalriatun Israel-aat ungungssiutait piciqut Egypt-aarmiut piitnek; Israel-aam yuin ungungssiutait tuqungaunateng.

5Wiinga Ataneq pillerkiurtua unuaqu man'a piarkauluku.'"

6Unuaquan-llu Ataneq tuaten piuq; tamarmeng Egypt-aarmiut ungungssiit tuquluteng. Israel-aat tau͡gken ungungssiit atauciunge'rmi tuquvkenani.

7Tua-i Pharaoh-m paqcetai, tangerrluku-llu Israel-aat ungungssiit atauciunge'rmi tuqunritlinilria. Tau͡gaam Pharaoh cali asvailami yuut ayagcecunritai.

Aninguat

8Tua-llu Ataneq qanertuq Moses-aankugnun Aaron-aaq-llu, "Amllenrilngurmek unatem imaanek qamllermek teguskitek kaminiamek. Taukut Moses-aam eggniarai qulmun ciuqerrani Pharaoh-m.

9Kavyakinani urraurciiquq cekavvluni Egypt-aam nuniinun tamalkuan, aninguarurrluteng-llu callanrurrluteng qaingitni yuut ungungssit-llu."

10Qamllermek kaminiamek pirraarlutek, ullagluku nangertuk Egypt-aam atanran ciuqerranun. Moses-aam-llu qamlleq egtaa qulmun, aninguarurrluteng-llu callanrurrluteng qaingitni yuut ungungssit-llu.

11Angalkut-llu taisciigatut ciuqerranun Moses-aam aninguarameng, aninguat naungaceteng Egypt-aarmiut tamarmeng.

12Tau͡gaam cali Atanrem Pharaoh umyugaakun asvairutevkaraa, Atanrem-llu qanellratun niicuumiinakek Moses-aankuk.

Kavtiit

13Moses-aaq cali Atanrem qanrutaa, "Makcara'arluten unuaqu Pharaoh qanruskiu Ataneq, Agayutiit Hebrews-aat, qanerniluku waten, 'Yuunka ayagceski agayuniartut wangnun.

14Nutaan wani-wa anucimirqecetaarngaitanka kiingita atanerruaten yut'en-llu, tau͡gaam elpet-llu tapqulluten anucimirqecetaarciqanka, nallunritesqelluten allatailucianek wangtun ayuqellriamek ellarpiim iluani.

15Tua-i-wa ak'a cangerlagmun tuc'etellruyaramci tamarpeci piunrircelluci.

16Tau͡gaam una pitekluku unguvavkaramken: pinimnek nasvitnaluten atqa-llu niitnausqelluku nunami tamalkuan.

17Tau͡gaam cali ucuryagtuten ayagcecuumiinaki-llu yuunka.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Uum nalliini unuaqu cakneq kavcirceciiqaqa, Egypt-aam piurteqarraallranek ayagluni una engelkarrluku tuaten pitaksailngurmek.

19Ellimeqlirluten ungungssiten cat-llu tamalkuita ellamelnguut itertesqelluki talilluki, kavtiit igciiqngata yugnun ungungssinun-llu ellamelngurnun, itrucimanrilnguut tuqulluki.'"

20Atanrem qanellran atanerruat ilait alingenga'arcetai pisteteng-llu ungungssiuteteng-llu itrulluki talilluki.

21Ilaita tau͡gaam pamatekenritait Atanrem aarcirtuutai, teguateng ungungssiteng-llu ellami uitalluki.

22Ataneq-llu Moses-aamun qanertuq, "Yageski unateten qilatmun kavcirniartuq Egypt-aam nuniinun tamalkuan yugnun, ungungssinun, tamalkuitnun-llu naucetaarvignun."

23Moses-aam-llu ayaruni yagutaa qilatmun; Atanrem-llu kalliravkaraa kavcirtelluku, kalluk kenerpallagaluni nuna tekitaarluku.

24Atanrem-llu cakneq kavcircetaa kalluk-llu kenerpallagaluni kavtiit akuliitgun, kavcirluni caknerpak, Egypt-aami tuaten pitaksailngurmek atanruviurqaanranek.

25Cat tamalkuita ellamelnguut kavtagpiim iqutai, yuungraata ungungssiungraata-llu; naucetaarvigni-llu naumalriit caunrirluki, napat-llu tamalkuita ayemqelluki.

26Goshen-aam tau͡gaam nunii Israel-aat uitaviat kiimi kavcirpek'nani.

27Tua-llu Pharaoh-m Moses-aankuk Aaron-aaq-llu taisqak qanrullukek-llu, "Wiinga assiilngirtua. Ataneq piciulriamek piuq. Wiinga yuunka-llu alangqaukut.

28Piicagtek Atanermun, amlleriuq kallillra kavcillra-llu. Ayagcetarkaurtamci maanelngairutuci."

29Moses-aam-llu qanrutaa, "Anumarikumta nunarpagnek unatenka nalugluki piicagciqua Atanermun. Kalluk arulairciquq kavtairulluni nallunriisqelluten nuna Atanermun pikucianek.

30Tau͡gaam nallunritua elpet atanerruaten-llu qigcigyaguteksaitarci Ataneq Agayun."

31Naunraat-llu malruin ayuqenrilnguut piunrirtut, aipait qecugnariameng aipait-llu naugaarluteng.

32Mukaarkat tau͡gaam piunrinritut kinguqvaggun qecugnarilaameng.

33Moses-aam-llu unitaa Pharaoh anluni nunarpagnek, unatni-llu nalugluki piicagluni Atanermun. Kallinrirtuq kavcinrirluni-llu ellarvanrirluni tuaten.

34Tau͡gaam Pharaoh tangllermini ellallinrian kavcinrirluni-llu kalluk-llu arulairluni, ataam cali assiilngirtuq atanerruartuumarmi umyuamikun asvairiluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

35Tua-i-am Atanrem ciunguluku qanrutkellruciatun Moses-aakun, Egypt-aam angayuqran Israel-aam yui ayagcecuumiitai.

Exodus 10

Petgertayulit

1Tua-llu Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Ullaggu Pharaoh. Wiinga asvairutellruaqa atanerruari-llu makunek irr'inarqellrianek pinalua ellaitni.

2Cali-llu elpeceñun qanrucugngarisqelluki irniaci tutgaraci-llu qaillun Egypt-aarmiunek cirlakillemnek cali-llu irr'inarqelrianek caliaqellemnek ellaitni. Tamarpeci elpeci nallunrirciqerci wiinga Atanruciqa.”

3Moses-aankuk tua-i ullagaak Pharaoh qanrulluku-llu, “Ataneq, Agayutiit Hebrews-aat qanertuq, ‘Qaku elpenek pivakenriqatarcit ciuqamni? Yuunka ayagteski agayuniartut wangnun.

4Cali ayagcecuumiilkuvki yuunka unuaqu Petgertayulinek nunavnun taiciciqua.

5Nuna patuciqaat tangrruunrirtelluku; nerciqait-llu kavtiit piunrinritellrit napauteci-llu naumalriit tamaani.

6Ena uitaviin imirciqaat enait-llu cali pistevvet Egypt-aarmiut-llu. Arcaqalriaruciquq, ciuliaci-llu waten pilriamek tangeqsaitut yuurqaanermeggnek.’” Tua-i-llu Moses-aam tuiggluni Pharaoh unilluku.

7Tua-llu Pharaoh-m atanerruarin qanrutaat, “Qaillun taktalriamek uum yuum pinerrlugcetaarturqatartakut? Ataki Israel-aat ayagteski piicagviknauraat Ataneq Agayutseng. Ayuqucingeksaitan-qaa cali Egypt-aam navguumallra?”

8Tua-i Moses-aankuk Aaron-aaq-llu ataam taitagket Pharaoh-mun elliin-llu qanrutak, “Ayagluci tua-i piicagyarturci Atanermun Agayutevceñun, tau͡gaam naliit yuut ayagciqat?”

9Moses-aam kiugaa, “Tamamta ayagciqukut mikelnguput ak'allaat-llu malikluki. Malikeciqaput qetunraput, paniput, qusngiput, qusngirngalnguput, kuluvaput-llu, nerevkarin aturciqngamteggu tuaniAtanermun.”

10Egypt-aam angayuqra cali qanertuq, “Ukvernarcariunga elpeceñun malikarkauvkarpek'naki arnaci irniaci-llu. Nallunaituq pillerkiurucirci ingluliurutnaluci.

11Qang'a! Anguterrlainarni tau͡gaam ayagci piicagyarturluci Atanermun tuatnallerkarci piyuutekekuvciu.” Moses-aankuk-llu ayagcetagket Pharaoh-m ciuqerranek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Tua-llu Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Unateten nalugki quliinun Egypt-aam petgertayulit piniartut. Tailuteng nerniarait cat tamalkuita naumalriit kavcillrani uitaqallret.”

13Moses-aam tua-i nalugaa ayaruni,Atanrem-llu anuqengevkaraa calaramek nunamun ernerpak unugpak-llu, unuakuqerluku-llu nutaan anuqem tekiulluki petgertayulit.

14Petgertayulit-llu tuc'ameng misvikaat Egypt-aaq tamalkuan, anagulluteng amllerrameng ciungani tuaten pitaksaunateng tuaten-llu pitanqiggngaunateng.

15Patuani nuna tamalkurmi tunguriuq, nerait-llu naunraat tamalkuita kavtiim uitatellri napat-llu atsait. Cungagcetellriartairulluku napani naunrarni-llu Egypt-aam nuniini tamalkuan.

16Tua-llu Pharaoh-m cukangnaqluni Moses-aankuk taisqak qanerluni-llu, “Wiinga assiilngirtua Atanermun Agayutevtegnun elpetegnun-llu.

17Assiilngurmek aug̃'aritegnga ataucirqumek, piicaglutek-llu AtanermunAgayutmun aug̃aasqelluku man'a piunririlria anucimirqecetaarun wangnek.“

18Tua-i Moses-aam unilluku Pharaoh piicagtuq Atanermun.

19Atanrem-llu anuqa calaramek cimiraa tuknilriamek anuqmek kanavamek. Petgertayulit-llu tenglluki Suez-aam kangiqutaanun, atauciunge'rmi uitaqerpek'nani Egypt-aami.

20Taug̃aam Atanrem Pharaoh umyugaakun asvairucetaa, Israel-aat-llu ayagcetevkenaki.

Tan'geq

21Atanrem qanrutaa Moses-aaq, “Nalugki unateten qilatmun tan'gerem tan'gercetqapiggluni elpegnarqellriim Egypt-aam nunii patuniaraa.“

22Moses-aam-llu unatni yagtai qilatmun, tan'geriluni-llu caknerpak tamalkuan Egypt-aami erenret pingayun aturluki.

23Egypt-aarmiut-llu atunem tangrrutesciigaliut. Uitaluteng-llu eneni tarratesciiganateng ernerni pingayuni. Israel-aat taug̃aam kiimi uitaviat tanqigceñani.

24Pharaoh-m Moses-aaq taisqelluku qanrutaa, “Ayagluci piicagyarturciAtanermun arnat irniaci-llu malikluki. Taug̃aam qusngit, qusngirngalnguut, kuluviit-llu maavet unilluki.”

25Moses-aam-llu kiugaa, “Tuaten pikumta elpet cikirarkaugarpekut ungungssiarnek tuqulluki ekuagiluta elliitekamteñek AtanermunAgayutemteñun.

26Qang'a, ungungssiuteput malikeciqaput, atauciungraan unicingaitukut. Wangkutnek cucuklirarkaungamta ungungssinek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

agayussuutekamteñek Atanermun Agayutemteñun. Tuavet tekipailemta nalluamteggu ungungssit naliitnek ekuagicirkarput elliinun.”

27Atanrem Pharaoh umyugaakun asvairucetaa ayagcecuumiinaki-llu.

28Qanertuq-llu Pharaoh Moses-aamun, “Wangnek ayii! Wak'nirnek tangenqigcecaqunak wangnun! Taumi ernermi tangenqigeskumken tuquciquten!”

29Moses-aam kiugaa, “Qanrucirpetun piarkauguq! Wiinga tangenqiggngaitamken!”

Exodus 11

Moses-aam Qanrutkaa Tuqullerkaat Yung'eqarraarutet

1Tua-llu Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Ataucimek cali anucimirqecetaarutmek piciqua Egypt-aam angayuqranun yuinun-llu. Taum kinguakun ayagceciiqaaci, ayagceskunici-llu kasemluci ayagceciiqaaci.

2Watua qanruski Israel-aat kaigasqelluki Egypt-aarmiunek qerrirlinek suulutaanek-llu kenugutnek.”

3Atanrem-llu Egypt-aarmiunun niisngavkarai Israel-aat. Tua-i-wa una Moses-aaq takarnarqelriarurcami Pharaoh-m pistaini yugni-llu.

4Moses-aaq-llu qanertuq Pharaoh-mun, “Ataneq waten qanertuq, ‘Unuum qukallran nalliini pekciiqua tamalkuan Egypt-aami.

5Tamarmeng-llu yung'eqarraarutet, angutet tuquciqut, Pharaoh-m qetunraanek ayagluteng, atanruviim aqumllerani aqumgalriim kinguvanertaqestekaanek, yaavet teguam, mukaarkanek itumcistem, qetunraanun. Kuluviit-llu cali irniqarraarutait angucalut tuquciqut.

6Neplilriarurciiquq Egypt-aaq qialrianek, ciungani tuaten pitaksailngurmek kinguani-llu tuaten pitanqiggngailngurmek.

7Tau͡gaam qimugtem atauciunge'rmi qilugngaitaa Israel-aam yua, wall'u ungungssiutii. Nutaan Egypt-aarmiuni elpeci, nallunrirciqerci wangnun allakarluki nakmikumaciat Israel-aam yui.’”

8Moses-aaq nangneqliuluku qanertuq, “Tamarmeng atanerruaci wangnun tailuteng palurrluteng kaigavikeciqaatnga waten, ‘Yut'en malikluki maaken ayii.’ Nutaan-llu wiinga ayagciqua.” Cakneq tua-i qenerrluni Moses-aam Pharaoh unitaa.

9Ataneq-llu qanellruuq Moses-aamun, “Pharaoh umyuamikun asvaiqurciquq niicugniyuumiinak, amllernek irr'inarqelrialisqellua Egypt-aami.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Tua-i Moses-aankuk Aaron-aaq-llu makunek irr'inarqelrianek calillruuk Pharaoh-m ciuqerrani, tau͡gaam Atanrem Pharaoh umyugaakun asvaiqurcetaa, elliin-llu Pharaoh-m ayagcecugpek'naki Israel-aam yui nunaminek.

Exodus 12

Kituun

1Atanrem qanrutak Moses-aankuk Aaron-aaq-llu Egypt-aami:

2“Man'a iraluq ciuqliugarkauguq allrakumi elpeceñun.

3Makunek ayuqucirtuqiki tamalkuita Israel-aat: mat'um-gguq erenrin qulngurutiitni atauciuqaqluteng angutet cucukliqilit qusngiyagarmek wall'u qusngirngalnguyagarmek enelgutni-llu pikameggnek.

4Ilakellriit ikgelkuneng, nangluku neresciigatarkaukunegteggu, elaqliteng-llu avegluku piniaraat yuut amllertaciat cuqluku, yuum-llu ataucim neqkanra cuqekluku.

5Cucuklirniartuci qusngimek wall'u qusngirngalngurmek, tau͡gaam angucaluugarkauluni ataucimek allrakurluni natlugnerunani-llu.

6Iralum erenrin akimiarunritariita atakuani tamarmeng Israel-aam yuin tuqutarkaugait ungungssit.

7Yuut ungungssim augan iliinek piluteng mingugniarait amiiget naparyait, amiiget-llu qulait, eneni ungungssimek nervigkameggni.

8Taumi unugmi kemget kelipiluki kenirraarluki nerniarait qatlinarqelrianek naunrarnek avuluki, kelipanek-llu quulecirailngurnek tapirluki.

9Neryaqunaciki ilait qassauluki wall'u qallaulluki, tau͡gaam tamalkuuciicetun kelipirraarluki, ilakluki qamiqurrit, iruit, iluita-llu cai.

10Ilakuiyaqunaci unuaqullranun. Ilakuartangqerqan unuaqullranun ekuakiciki.

11Nerniartuci upingaluci, naqugngaluci, aluilitaci aturluki ayaruci-llu tegumiaqluki; cukangnaqluci nerniartuci. Man'a AtanremKituutekaa.

12“Tuani unugmi pekciiqngama tamalkuan nuniini Egypt-aam, tuquqluki angutet yung'eqarraarutet, yuungraata ungungssiungraata-llu, anucimirqecetaarluki tamalkuita agayutai Egypt-aam. Wiinga Atanruunga.

13Auk nallunailkutaqeciqerci eneni uitavigpeceñi. Wiinga auk tangrraqamku kitularciqamci cangerlagmun tuc'etevkenaci piunrirtekarpeceñun anucimirqecetaallemni Egypt-aarmiut.

14Atulaqiciu una erneq agayumacirpeceñun piciryaraqluku, nerevkariyaraqluku, umyuaqiyaraurrluku wiinga Ataneq caliallemnun. Atulararkauluku taqsuunaku.”

Quulecirailngurmek Kelipartularyaram Atullerkaa

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Ataneq cali qanertuq, “Ernerni malrunlegni nerlarciquci quuleciraunrilngurnek kelipanek. Erenret-llu ciuqliatni anciiqaci nevceñek quulecirat. Tua-i kina imna nerelria quuleciramek kelipamek erenret ukut malrunelgen iluatni, tauna ilaungairuciiquq yumnun.

16Erenret taukut ciuqliatni malrunelgatni-llu quyurrluci agayulaqici, caliksaunaci taukugni erenregni neqkiullerpeci avatiini.

17Atulaqiciu man'a piciryaraq, quuleciriyarailngurmek kelipartularvik, tua-i-wa tuani ernermi anutellruamci yuullgutkellriani Egypt-aamek. Taumek erneq una pinritevkenaku piciryaraqekiciu taqsuunaku ukanirpak.

18Iralut ciuqliatni atakuani akimiarunritariitni (14) erenrin, nerlarniartuci quuleciraunrilngurnek kelipanek, yaavet yuinaq ataucimek cipluku (21) ernengellran atakuanun.

19-20Ernerni malrunlegni eneci quulecirartangqerrngaituq. Kina imna ilasi wall'u tamakumiungurtelleq quuleciralegmek nerkuni yumnun ilaungairuciiquq.”

Ciuqliq Kituun

21Moses-aam Israel-aat ciuliqagtait tamalkuita taisqai qanrulluki-llu, “Cucuklirluci tamarpeci ilakuralriit ataucimek angucalumek qusngiyagarmek, wall'u ayagyuamek qusngirngalngurmek, tuqulluku tauna Kituun aturniarci.

22Avayaanek naunraam hyssop-aam tegulluci, akurqaarluku-llu qantamun augmek imalegmun minguglukek amiigem naparyak, amiigem-llu qulii. Kina-llu anngaunani tuaken enemek unuakuurrnatkaanun.

23Ataneq-llu pekeskuni Egypt-aakun tuqurqiluni, tangerciqaa auk naparyani amiiget-llu qulaitni. Tuqum-llu an'gilaa tuquciyartulria itercessngaitaa enevceñun.

24Elpeci irniarpeci-llu niisngaarkaugait makut picirkat akwarpak.

25Itquvci nunamun, Atanremakqutkellranun elpeceñun cikiutekciqniluku, man'a piciryaraq atulararkaugarci pinriteksaunaku.

26Irniarpeci apeskaceci, ‘Cauga man'a piciryaraq?’

27Waten kiukici, ‘Ungungssimek tuquciyarauguq Kituutem atullran nalliini, qigcikutnguluni Atanermun. Tua-i-wa kitullruaki Israel-aat enait Egypt-aami: Tuquqluki Egypt-aarmiut wangkuta tau͡gken pivkenata.’” Yuut-llu ciisqumiggluteng ciktaartut.

28Israel-aam-llu yui tuaten pillruut,Atanrem alerqullruciatun Moses-aankuk Aaron-aaq-llu.

Tan'gaurluut Yung'eqarraarutet Tuqullrat

29Unuum qukallrani Atanrem tuqutai tamalkuita tan'gaurluut yung'eqarraarutet, Pharaoh-m, atanruviim aqumllerani aqumgalriim, qetunraanek ayagluki,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

pinrilqerrunaki, itengqalriit tuaten qetunrait ilakluki. Ungungssit-llu cali angucalut irniqarraarutait tuqucimaluteng.

30Tuani unugmi Pharaoh, atanerruat-llu, tamarmeng-llu Egypt-aarmiut tupagtut. Qialrianek-llu nep'nguq Egypt-aami tamalkuan, enet tamarmeng tuqumalriartangqerrameng.

31Tuani-llu unugmi Pharaoh-m Moses-aankuk taisqak qanrullukek-llu, “Ayagtek, Israel-aam-llu yui! Nunamnek ayagci. Ayagluci kevgiuryarturciu Ataneq qanellrucirpetegtun.

32Malikluki qusngiuceci, qusngirngalnguuceci', kuluvauceci-llu ayagci; wiinga-llu piicautniarpecia.”

33Egypt-aarmiut-llu kiikiarait yuut patagmek unitesqelluku nunaseng, qanerluteng, “Tamamta tuquciqukut ayanrilkuvci.”

34Tua-i yuut kelipissuuteteng imirait quulecirailngurnek urtanek aklunun-llu imgulluki atmagluki ayautait.

35Israel-aam-llu yui pillruut Moses-aam qanellratun, kaigavikluki Egypt-aarmiut qerrirlinek suulutaanek-llu kenugutnek aturanek-llu.

36Atanrem takaryagucetai Egypt-aarmiunun, cikirtelluki-llu kaigataitnek. Waten piluteng Israel-aat ayautait tukuutait Egypt-aarmiut.

Israel-aat Unitaat Egypt-aaq

37Israel-aam yui piyualuteng ayagtut Rameses-aamek Sukkoth-aamun. Amllertaut waten angutet nallmegteggun, arnat mikelnguut-llu ilakevkenaki: tiissitsaam avga yuinaat-wa talliman tiissitsaat (600,000).

38Allanek-llu amllernek yugnek ilangqertut, amllernek-llu qusnginek qusngirngalngurnek-llu, kuluviit-llu malikluki.

39Kelipiut quuleciryarailngurnek kelipanek urtanek ayautellermeggnek Egypt-aamek, alqunaq tuaken ayagcecimallruameng neqkameggnek uptellerkaunateng, wall'u quuleciralegnek negtaaranek uptellruvkenateng.

40Israel-aat Egypt-aami uitallruut allrakuni yuinaat yuinaq yuinaq-llu qulnek cipluku (430).

41Allrakut taukut erenrita nangneqliatni tamarmengAtanrem yuin ilakutellriartain unitellruat Egypt-aaq.

42Unuullruuq Atanremmurilkillra, anutnaluki Egypt-aamek. Tauna unuk allakaumauq Atanermun. Una-llu unuk alerquusngaluni Israel-aam yuinun akwarpak pegg'aryaraqesqelluku kinguverkaitnun-llu tamalkuitnun.

Picirkiutai Kituutem

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

43Atanrem qanrutak Moses-aankuk Aaron-aaq-llu, “Makut maa-i picirkiutekai
Kituutem: Allanrulria nerngaituq Kituutem neqkaanek,

44tau͡gaam teguaq kiputellerci neryugngaciquq, ciumek nuugirraaquvceñi.

45Ak'anun nunavceñi uitangailnguq, wall'u akilirluku calilria nerngaituq.

46Neqkat tuani enemi upcimalriit taumi enemi nerumaciqut,
anucimaarkauvkenateng tuaken. Cali enri neqkarpeci ayemcimangaunateng.

47Tamalkirrluteng Israel-aam yuin man'a piciryaraq atularciqaat.

48Tau͡gaam nuugiumanrilnguq yuk nerngaituq. Allaneq upallrukuni nunavceñun
ilalirluci-llu aturyugluku Kituun, nuugirraaqiciki tamalkuita angutet enelgutai
ciumek. Nutaan tamakumiungulriatun ayuqliriciquq, ilaucugngariluni Kituun
atuquvciu.

49Picirkiutet-llu piugarkauluteng ayuqluteng, nutem Israel-aam yuinun
allanernun-llu ilaksaguskevceñun.“

50Tamarmeng Israel-aat maligtaat aturluku-llu Atanrem pisqutkellra Moses-
aankugnun Aaron-aaq-llu.

51Taumi ernermi, Atanrem Israel-aam yuin ilakutellriartai, anutellrui Egypt-
aamek.

Exodus 13

Allakaumallrat Yung'eqarraarutet

1Ataneq qanertuq Moses-aamun,

2“Allakarciki tamalkuita yung'eqarraarutet tan'gaurluut wangnun, tua-i-wa
yung'eqarraarutet tan'gaurluut Israel-aat cali-llu angucalut irniqarraarutait
ungungssit wiinga pikngamki.”

Nerevkaritekumallra Kelipam Quuleciriyarailnguum

3Moses-aaq qanertuq yugnun, “Umyuaqelaqiciu man'a erneq anllerci Egypt-
aamek teguaruvillerpeceñek. Mat'umi ernermi Atanrem anutellruaci angelriakun
pinimikun quuleciramek kelipamek ner'arkaunrituci.

4Mat'umi ernermi Egypt-aaq unitarci ciuqlirmi iralumi Abib-aam iraluani.

5Atanrempiciuluni akqellrui ciuliaci cikirciqniluki nuniitnek Canaan-aarmiut,
Hittite-at, Amorite-at, Hivite-at Jebusite-at-llu. Tamaavet tekiuskaci
enuqitnailngurmun naungignarqellriamun nunamun man'a aturarkaugarci
nerevkariyaraq ciuqlirmi iralumi allrakut tamalkuita.

6Malrunlegni ernerni nerlararkauguci quuleciriyarailngurnek kelipanek, erenret-
llu malrunelgatni nerevkariluci Ataneq umyuaqluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Ernerni-llu malrunlegni nerlaryaqunaci kelipanek quuleciranek. Quulecirarkamek, wall'u quuleciranek kelipanek pitangqerrngaituq nunavceñi tamalkuan.

8Man'a ayagni'rqan yuc'i qanrutaqluki taringevkarluki: waten pilarniluci umyuaqluku Atanremelpeceñun pillra Egypt-aaq unitellerpeceñi.

9Mat'um atullra umyuaqutnguarkauguq catun unatevceñun qillrusngalriatun wall'u qaurarpeceñun. Neq'akiyarauluni egmircimallerkaanek elitnaurumallerkaanek-llu Atanrem Alerquutiinek. Tua-i-wa Atanremanutellruaci Egypt-aamek angelriakun pinimikun.

10Atularniarci nerevkariyaraq piyaraan nalliini allrakuaqan.

Yung'eqarraarun

11“Atanrem itruskaci nuniitnun Canaan-aarmiut, ukvernarcariluni akqutkellerminun elpeceñun ciuliarpeceñun-llu, elpeceñun cikiutekekaku,

12elliitekarkaugaci tamalkuita yung'eqarraarutet tan'gaurluut Atanermun. Irniqarraarutait-llu angucalut ungungssirpeci Atanrem pikai.

13Irniqarraarutait ciulviit ataam elliinek kiputarkaugaci naverrluki qusngiyagarmek, tau͡gken ataam kipucuumiilkuvciu uyaqurri ayemñiaci. Ataam-llu kiputarkaugaci tamalkuita angutet yung'eqarraaruceci.

14Mat'um kinguani, qetunrarpeci apeskaci, mat'um atullran caucianek kiulaqiciki, ‘Angelria pinini aturluku Atanrem anutellruakut Egypt-aamek tuani teguarullemteñek.

15Pharaoh asvailtaallrani ayagcecuumiinata Atanremtuqutellrui tamalkuita yuut ungungssit-llu yung'eqarraarutait tan'gaurluut. Tauna pitekluku tuqutelaraput elliitekluki Atanermun irniqarraarutait angucalut ungungssit, tau͡gaam ataam utertelluki yung'eqarraarutet tan'gaurluut.

16Mat'um atullra umyuaqutnguciquq catun qillengqalriatun unatemteñun wall'u qauramteñun; watnallemteggun-wa umyuaqerkaulukuAtanrem anucillra wangkutnek Egypt-aamek angelriakun pinimikun.’”

Napalria Amirluq Keneq-llu

17Pharaoh-m ayagcecaki yuut Agayutem ayautenritai tumyarakun ceñakuiryarakun Philistia-mun, tamaaggun canimellrungraan. Waten Agayun umyuarteqngami, “Yuut umyuarteng cimiryuaraat uterrluteng-llu ataam Egypt-aamun tangerqunegteggu anguyagarkaucirteng.”

18Tua-i ayautai uivulluki yuilqukun Red Sea-m tungiikun. Israel-aam yui anellruut Egypt-aamek anguyallerkameggnun upingaluteng.

19Moses-aam, Joseph-aam temii malikellrua. Joseph-aam-wa Israel-aam yui akqivkallruateng qanerluni, “Agayutem anirtuqaci temka ayauskiciu maaken.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Israel-aat unitaat Sukkoth-aaq qavartarluteng-llu Etham-aami, qau͡gyarrlainaam yuilqum engeliini.

21Erenrani Ataneq ayalartuq ciunratgun napalriakun amirlukun aperturluku tumkaat, unugmi-llu ciunratgun ayagaqluni napalriakun kenerkun tanqiggluki, tua-i pekcugngavkarluki unugmi erenrani-llu.

22Napalria amirluq ciunratneterrlainarluni erenrani napalria-llu keneq unugmi.

Exodus 14

Qeraraat Imarpik Red Sea-q

1Tua-llu Ataneq qanertuq Moses-aamun,

2“Qanruski Israel-aam yui, uterrluteng-gguq qavartarlit manuanun Pi Hahiroth-aam, akuliignun Migdol-aankuk Red Sea-q-llu, canimelkiinun Baal Zephon-aam.

3Umyuarteqniartuq Pharaoh Israel-aam yui calligtaaryukluki tamaani, qau͡gyakun yuilqukun ayallerkameggnek caperrsugluteng, wall'u nau͡gguirluku ayallerkameggnek yuaraluteng.

4Asvaiceciiqaqa elliin-llu maligciiqaaci, wiinga-llu cirlaklemkun ellii anguyagtai-llu ucurnariciqua. Egypt-aarmiut-llu nallunrirciqut Atanrucimnek.” Israel-aam-llu yui tuaten piut pisqumatacimegcetun.

5Pharaoh qanrucatni yuut ayagniluki, anguyagteñi-llu umyualinqigtut qanerluteng, “Qaillun-tanem wangkuta piceta, Israel-aam yui pistekelput ayagtelluki!”

6Anguyautessuutegni-llu ayagassuutek akalrialgek anguyagteñi-llu uptai.

7Ayagluteng-llu ikamrartet ilakluki anguyagtet tiissitsaam avga yuinaat-llu talliman (600) assinrulriit atanerruartuumaita.

8Pharaoh Atanrem asvaicecani, Israel-aam yui malirqerai, tua-i-wa taukut ayiita anagkengelriatun.

9Egypt-aarmiut anguyagtaita horse-aatgun ayagassuutetgun-llu akalrialegteggun maligtait anguluki-llu qavartaumallratni caniani Red Sea-m, canimelkiini Pi Hahiroth-aam Baal Zephon-aam-llu.

10Israel-aam yui, Pharaoh tangrramegteggu agiirtellria, cakneq alingut,Atanermun-llu qayagaluteng ikayuusqelluteng.

11Moses-aaq-llu qanrutaat, “Qungurvigkat amllengrraata Egypt-aami ciin maavet yuilqumun ayaulluta tuquvkaqatarcikut? Qaillun pivkaqatarcikut ayaulluta Egypt-aamek?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Waten-qaa qanrutellrunritamteggen ayagpailemta Egypt-aamek? ‘Uitaskut kevgiurnauput Egypt-aarmiut?’ Assinruyallruan kevgiurtu'rqumteki Egypt-aarmiut tuqullerkamteñi maani yuilqumi.”

13Moses-aam kiugai, “Alingevkenaci. Pektayiinaci uitaci, tangerrniarci anirturiyaraa Atanrem, caliarkaa elpeceñun; Egypt-aarmiut tangrraci unuamek, tau͡gaam uum kinguani tangenqiggngaitaci.

14Atanremcalluuciciiqaaci, elpeci uitauraqainarciquci.”

15Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Ciin qayagasit wangnun ikayuusqelluten? Qanruski tau͡gaam yuut kiiki ciutmun ayaasqelluki.

16Naluggu ayarun, naluumaluku-llu quliinun imarpiim, meq avegtelluku, Israel-aam yui piyuaniartut imarpigmi kinertellriakun nunakun.

17Egypt-aarmiut-llu ircaqruit asvairuceciiqanka maligtevkarluci kingunerpeciuggun, takarnarquciqa pikanirciquq cirlakillemkun Pharaoh-mek, anguyagtainek, akalrialegnek-llu ayagassuutainek alulartainek-llu.

18Cirlakekumteng Egypt-aarmiut nallunrirciqut wiinga Atanrucimnek.”

19An'gilaa Agayutem, ciunratni uitalalleq nugtartuq kingunratnun. Napalria-llu amirluq nugtarrluni ciunratnek kingunratnun,

20akuliitnun Egypt-aarmiut Israel-aam-llu yuin. Amirlum-llu tan'gercetevkaraa Egypt-aarmiunun, Israel-aanun tau͡gaam tanqigluni, anguyagtet atunem tua-i mallgutesciigatevkarluki unugpak.

21Moses-aam-llu unatni nalugai quliinun imarpiim. Atanrem-llu cingaa meq avatmun tuknilriamek anuqlirtelluku calaramek. Unugpak-llu anuqlirtuq, imarpiim mer'a avegtelluku, nuna kinertellria alairluni.

22Israel-aam-llu yuin qeraraat imarpik kinertellriakun nunakun piyualuteng, atunem avategketni meq qacarneruluni.

23Egypt-aarmiut-llu kingunrirturait maliggluki-llu ekluteng imarpigmun horse-aartuumarmeng, ayagassuutetuumarmeng alulartetuumarmeng-llu.

24Erteqatarluku Atanremunavet tangrramiki, amirlumek kenermek-llu Egypt-aarmiut anguyagtait nanikuangarcetai.

25Pektessuutaita-llu akalriarit qap'itartelluki pegnem ayalangevkarluki. Egypt-aarmiut qanertut, “Qimagnaurtukut! Israel-aam yui Agayutem calluucitai ingluliurluta.”

26Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Unateten yageski quliinun imarpiim, meq uterrniartuq patuluki Egypt-aarmiut, pektessuutait, alulartait-llu.“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Moses-aam-llu unatni nalugai quliinun imarpiim; erqaarluku-llu meq utertuq ayuqicillermitun. Egypt-aarmiut-llu qimangnaqsaaqut mermek, tau͡gaam Atanrem egtai imarpigmun.

28Meq utercami patui ayagassuutait, alulartait, tamalkuita-llu anguyagtai Egypt-aam. Israel-aat kingunrirturtellrit imarpigmun atauciunge'rmi uitavkenani.

29Israel-aat tau͡gaam imarpigkun piyuagut kinertellriakun nunakun, avategket mer'ulutek.

30Tuani ernermi Atanrem anirturai Israel-aam yui Egypt-aarmiunek, Israel-aat-llu tangrrait taklaluteng ceñami tuqumaluteng.

31Israel-aat-llu tangrramegteggu angelriakun pinimikun Atanermun cirlakuciat Egypt-aarmiut, Atanermek qigcigyugtut ukvervikluku-llu Ataneq pistii-llu Moses-aaq.

Exodus 15

Moses-aam Yuarutii

1Tua-llu Moses-aam Israel-aat-llu yuarun man'a aturaat Atanermun: “Aturciqua Atanermun, tua-i-wa ucurnarqellriakun cirlakian; egtellrui elussitat yugtuumaita imarpigmun.

2Ataneq pinilria akiurucestekaqa; anirturtekelqa elliinguuq. Agayutkaqa nanrarciqaqa-llu, atama Agayutii, yuarutkeciqaqa angelriarucia.

3Ataneq anguyagteñguuq; Ataneq elliin atqaa.

4“Elliin egtai Egypt-aam anguyagtai pekcessuutai-llu imarpigmun; atanerruari-llu avurat qecuqitut imarpigmi Red Sea-mi.

5Et'ulriim imarpiim patui; kill'uteng-llu teggalqutun terr'anun.

6“Tallirpilirneren, Ataneq, ucurnarqellriamek piningqertuq, piunrirai ciqumlluki inglukesteput.

7Angtaciakun ucurnarqucirpet cirlakaten inglukesteten; eq'uqrucavki ekuavkaraten carangllugtun.

8Cupngavni meq quyurtuq quyigiluni; qacarnertun ayuqliriluni; imarpiim et'uqra tegg'iluni.

9Inglukestiit qanertuq, ‘Kingunrirturciqanka anguluki-llu; avverqeciqanka akluit tegullua-llu piyugtacimtun; nuussirpaglua wiinga uayarciqanka.’

10Tau͡gaam cupngavteng, Ataneq, Egypt-aarmiut qecuqitut; kill'uteng kic'aqutatun alingnarqellriamun mermun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11“Ataneq, kina agayutni elpetun ayuqa? Kina elpetun ayuqa tanqiullermikun ucurnaqluni? Kina caliyugngaa irr'inarqellrianek angelrianek-llu calianek elpetun?

12Tallirpilirneren yagtellerpeni nunam igellrui inglukesteput.

13Akqillren aturluku ciuliqagtellruaten yuut anirtulten; pinirpegun-llu ciuliqagtellruluki tanqilriamun uitavigpenun.

14Nunat niicameng kakavut alingluteng; Philistine-at-llu alingem tull'uki.

15Ciuliqagtai Edom-aam nanikuagut; Moab-ami-llu yui pinilriit uulegtut; Canaan-aam-llu yui caperrsunga'arrluteng.

16Alinga civuura-llu tut'uq ellaitnun. Tangrraat pinin elpet, Ataneq, nangerngaluteng-llu casciiganateng alingem ugaani, yugpet, angitellerpet teguarullratnek, kiturnatkaatnun.

17Yut'en itrutellruaten nunalgarrluki-llu ingrirpenun, elpet, Ataneq, cucukellerpenun nunaknaluku, Agayuvigmun elpet piliaqellerpenun.

18Elpet, Ataneq, atanruarkauguten akwarpak akwanun.”

Miriam-aam Yuarutii

19Israel-aat piyuallruut kinertellriakun nunakun imarpigmi. Tau͡gaam Egypt-aarmiut pekcessuutait horse-aarit-llu yugtuumarmeng ekellratni imarpigmun, Atanrem meq utercetellrua patuluki.

20Prophet-aam Miriam-aam, Aaron-aam alqaan, aturcetaani tegua, tamarmeng-llu arnat maligtaat aturcetaarluteng yurarluteng tuaten.

21Waten Miriam-aam atuutai: “Aturci Atanermun, tua-i-wa ucurnarqellriakun anagivkarillruan; egtellruaki-llu elussitat yugtuumaita imarpigmun.”

Qatlinarqelria Meq

22Tua-llu Moses-aam ciuliqagtai Israel-aam yui, unilluku imarpik Red Sea-q, ayagluteng-llu yuilqurranun Shur-am. Pingayun erenret aturluki ayagtut yuilqukun mermek nataquteksaunateng.

23Tua-llu tekitut nunamun at'legmun Marah-mek, tau͡gaam tuani meq qatlinarqessiyaagan ellaita merciigataat. Tauna pitekluku acillruat Marah-mek.

24Yuut-llu qanemyuugartut Moses-aamun apluku-llu, “Camek merciqseta?”

25Tua-i Moses-aaq piicagtuq cumiggluni Atanermun, Atanrem-llu tangercetaa muraggarmek. Tauna mermun egtaa; meq-llu miy'unariluni. Tuani Atanrem cikirai alerquutnek yuutekaitnek, tuani-llu cali elliin naspaagai,

26qanerluni, “Niisngakuvciu Ataneq Agayutsi, elluarrluci yuuluci tangvallrani, alerquutai-llu tamalkuita aturluki, naulluutet Egypt-aarmiunun tuc'etellrenka elpeceñun pivkarngaitanka; tua-i-wa wiinga Atanruama canrircetaqluci.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Tua-i-llu Elim-aamun tekitut. Tuani qula malrugnek cipluku mermek ulvelriartangqertuq yuinaat-llu pingayun qulnek cipluku (70) palm-anek avayarpalegnek napanek. Tuani qavartartut mer'em canianun.

Exodus 16

Manna Egtuuget-llu

1Tamarmeng Israel-aat ayagtut Elim-aamek. Erenret-llu akimiaratni, iralum tungliani Egypt-aamek ayallermeng kinguani, tekitut yuilqurranun Sin-am. Tauna akuliignetuq Elim-aankuk Sinai-aq-llu.

2Tamaani yuilqumi tamarmeng qanemyuugartut Moses-aamun Aaron-aamun-llu,

3qanerluteng, “Tuqutellrunrilkiikut-llam Atanrem Egypt-aami, neqkalirluta assirluta nerlallemteñi; elpetek ayautarpecikut maavet yuilqumun paluluta tuqusqelluta.”

4Tua-llu Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Ellallirceciiqaqa neqkanek qilagmek pikarpeceñek, yuut avuryartularniartut ernerpak pikanermeggnek unuaquaqan. Maaggun naspaamaciqut alerquutenka aturluki ilumun piarkauciat.

5Erenret arvinelgatni avularniartut erenregni malrugni pikanrulriamek.”

6Tua-i Moses-aankuk qanrutakek tamalkuita Israel-aam yui, “Ataku nallunrirciqerci Atanermun anutellrucirci Egypt-aamek.

7Unuakumi-llu tangerciqerci ucurnarqucia Atanrem. Elliin niitaa qanemyuugautsi ellminun. Ilumun elliinun tau͡gaam qanemyuugartuci, wangkuk elliinun pisteqainaugukuk.”

8Cali Moses-aaq qanertuq, “Atanrem cikiraaci kemegturkarpeceñek atakumi, kelipanek-llu piyugtacirpecetun unuakumi, tua-i-wa niitellruamici qanemyuugallerpeceñi ellminun. Wangkuk qanemyuugautenritarpecikuk Ataneq tau͡gaam.”

9Moses-aam Aaron-aaq qanrutaa, “Tamalkuita yuut qanruski tailukiAtanrem ciuqerranun nangercesqelluki, tua-i-wa elliin niitellruaki qanemyuugautait.”

10Aaron-aam qalarusnginanrani yuut, takuyallermeggni yuilqum tungiinun, alqunaq Atanrem ucurnarqucia alairtuq amirlumi.

11Ataneq-llu qanertuq Moses-aamun,

12“Niitaqa qanemyuugallrat Israel-aat. Qanruski atakuarqan kemegnek nerciqniluki, unuakumi-llu kelipanek piyugtacimegcetun cali. Nutaan-llu nallunrirciqerci wiinga Atanruciqa elpeci Agayutsi.”

13Atakuan egtuugugaat tengaurluteng tekitut uitaviat patuyuumaluku unuakumi-llu yukutartuq avatiit tamarmi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Yukutaq-llu kinran, tamarmi yuilqum qainga pitanguq cayagarnek mamkunateng, kanertun ayuqluteng.

15Israel-aat tangrramegteggu cauciitaat, apqaurulluteng-llu, “Cauga?” Moses-aaq-llu qanertuq, “Man'a neqkauguq Atanrem elpeceñun cikiutekellra neresqelluku.

16Waten Atanrem alerquraaci: tamarpeci avuusqelluci tamakunek pikanerpeceñek, yuk atauciq saskat pingayunelgen imarkanritnek pikirturluku.”

17Tua-i Israel-aat tuaten piut, ilaita avuqengait amllenruluteng ilaita-llu ikgellruluteng.

18Cuqtellratni amllellriamek avullret pivallanritut ikgellrulriamek-llu avullret pimyaagpek'nateng, tamarmeng avuameng pikanemeggnek.

19Moses-aam qanrutai, “Ilakuiyaqunaci unuaqu pikarpeceñek.”

20Tau͡gaam ilaita niitenritaat Moses-aaq, ilakuiluteng unuakutarkameggnek. Aninqellrit-llu paralqallinii tep'ngarrluteng-llu. Taumek Moses-aam tuaten pillret qenruskai.

21Unuaquaqan tamarmeng avulartut piyugtacimegcetun, akerta puqlangaqan ilakuarit urugaqluki.

22Erenret arvinelgatni avurtut erenregni malrugni neqkanmeggnek, akimiaq ataucimek cipluku saskat imarkanritnek atauciq yuk pikirturluku. Tamarmeng yuut ciulirnerita ullagluku qanrucatni mat'umek Moses-aaq,

23elliin qanrutai, “Waten Ataneq alerquillruuq, ‘Unuaqu tanqilriaruuq erneq mernuinercillerkaq, tanqilria agayuneq allakaumalria Atanermun. Uucici unuamek camek uucullerpeceñek, qallauciluci-llu canek qallaucullerpeceñek. Ilakuat tamalkuita aninqeñiaci unuaqu pikauluki.’”

24Moses-aam picirkillruciatun ilakuateng qelkait unuaqullranun. Assiirutevkenateng-llu paralurpek'naki-llu.

25Moses-aaq qanertuq, “Nericiki makut unuamek, tua-i-wa unuamek Sabbath-aaruan, uitayaraq Atanermunallakaumaluni mernuinercirvigkauluni. Unuamek nunam qainga tamakunek pitangqerrngaituq.

26Ernerni arvinlegni avularciquci neqkarpeceñek; tau͡gaam erenret malrunelgatni uitayaraungan pitangqerrngaituq.”

27Erenret malrunelgatni, yuut ilait anluteng neqkanek yuaryaaqut tau͡gaam nataqutevkenateng.

28Ataneq-llu qanertuq Moses-aamun, “Qaillun pitalriamek alerquutenka aturyuumiiteqatarceciki?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Umyuaqiciu, wiiAtaneq, cikillruamci ernermek mernuinercirvigkamek, taumek erenret arvinelgatni cikilarciqamci neqkanrulrianek erenregni malrugni. Tamarpeci uitaurqici uitavigpeceñi erenret malrunelgatni.”

30Tua-i yuut mernuinercilartut erenret malrunelgatni.

31Israel-aam-llu yuin tamana neqkaq aciraat manna-mek. Naucetaarkatun qatellriatun ayuqluni nerellra-llu ayuqluni mamkilngurtun cake-aatun evegtaat neqkautiitnek avuluku uucimalriatun.

32Moses-aaq qanertuq, “Atanrem waten picirkillruakut: Aninqisqelluta manna-mek kinguvemta pikaatnek, ellaitnun tangrresqelluku neqkaq wangkutnun cikiutekellra neresqelluku yuilqumi, anutellermini wangkuta Egypt-aamek.”

33Moses-aam-llu qanrutaa Aaron-aaq, “Putiilekaamek piluten pingayunelgen saskat imarkanratnek manna-mek ek'iniartuten tuavet. Elliluku-llu Atanremciuqerranun. Tauna avaliquralarniaraat kinguverpeci.”

34Atanrempicirkillruciatun Moses-aaq, Aaron-aam ellia manuanun Akqutem Yaassiigan, uitaurallerkaanun.

35Israel-aat-llu nerlartut kelipayagarnek allrakut yuinaak malruk (40) aturlukek, Canaan-aamun nunalgartellerteng tekilluku.

36Kinertellrianek cuqciyaraq tuani atullrat pitauq yuinaat cuqneret (20 quarts).

Exodus 17

Meq Teggalqumek

1Israel-aat tamarmeng unitaat Sin-am yuilqurtaa nugtartaarluteng-lluAtanrem picirkiuciatun. Arulairtut-llu Rephidim-aamun, tau͡gaam tauna mertaunani.

2Tuani yuut qanemyuugarluteng Moses-aamun qanertut, “Merr'iskut.” Moses-aam-llu qanrutai, “Ciin qanemyuugarceci wangnun? Ciin Ataneq naspaaceciu?”

3Tau͡gaam yuut meqsuameng qanemyuugartu'rtut Moses-aamun qanerluteng, “Ciin anucikut Egypt-aamek quligtelluta tuquvkaryarturluta irniaput-llu ungungssiput-llu?”

4Moses-aaq-llu cumiggluni piicagtuq Atanermun, “Qaillun piciqsia ukut yuut, teggalqunek miluquniararaatnga?”

5Atanrem qanrutaa Moses-aaq, “Ciuliqagtaita ilait malikluki ciunratgun ayagci, ayarun kaugturcuutekellren Nile-amun ang'aqluku.

6Nangengqaciqua ciunerpeceñi Ingrimi Sinai-ami; teggalquq kaugtuquvni mermek maqciquq yuut merkaatnek.” Moses-aaq-llu tuaten pillruuq takuatni Israel-aam yuin ciuliqagtaita.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Tauna-llu aciraat Massah-mek Meribah-mek-llu, tua-i-wa Israel-aat qanemyuugarluteng Ataneq naspaallruatgu qanerluteng, “Atanrem-qaa nayuraakut wall'u-qaa nayunritaakut?”

Anguyautut Amalekite-at-llu

8Tua-llu Amalekite-at tekilluteng anguyagait Israel-aat Rephidim-aami.

9Moses-aam-llu Joshua qanrutaa, “Angutet ilaitnek cucuklirluten anguyagyartuqiciki unuaqu. Nangengqaciqua kangrani ingrim tegumiaqluku ayaruq Agayutem tegumiaqesqellra.”

10Joshua-llu Moses-aam pisquciatun piuq callugluki Amalekite-at, Moses-aaq, Aaron-aaq, Hur-aq-llu mayullratni pengum kangranun.

11Moses-aam tallini naluumaaqaku Israel-aat piningqelartut, tallini tau͡gken atrartaqaku Amalekite-at piniraqluteng.

12Moses-aam-llu tallik mernungagnek Aaron-aankuk Hur-aq-llu teggalqumek taituk aqumvigkaanek, avategkenun-llu pilutek Moses-aam tallik naluumaakek pektairlukek akertem tevirnatkaanun.

13Waten piluteng Joshua-m cirlakai Amalekite-at.

14Tua-llu Ataneq Moses-aamun qanertuq, “Igausgu man'a cirlakillerci umyuaqumaniartuq. Qanrutekluku-llu Joshua-mun Amalekite-at wangnun nangluki piunrirciqniluki umyuaqumanqiggngairutelluki.”

15Moses-aaq-llu ekuaviliuq acirluku-llu “Ataneq nallunailkutaqaqa.”

16Qanerluni-llu, “Nalugluku qulvanun Atanrem nallunailkutaa! Atanrem callugturciqai Amalekite-at akwarpak.”

Exodus 18

Jethro-m Nunataa Moses-aaq

1Moses-aam cakian Jethro-m, Midian-aam agayulirtiin, niitai tamalkuita Agayutem pillri Moses-aamun Israel-aam-llu yuinun anutellermini Egypt-aamek.

2Moses-aaq-llu ullagaa, malikluku nulirra Zipporah, tamaavet unitellra,

3qetunraak-llu malruk, aipaa aterluni Gershom-aamek, qanellruami, “Allanrullruunga nunami nunakumanrilngurmi.“

4Qanertuq-llu, “Atama Agayutiin ikayullruanga anirturlua-llu tuqutauyallemnek angayuqrakun Egypt-aam”; taumek aciraa aipaa Eliezer-aamek.

5Jethro taiguq malikluku Moses-aam nulirra, qetunraak-llu malruk, qavartaumallratnun tanqilriami ingrimi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Iliita-llu Moses-aaq qanrutaa, “Cakin Jethro agiirtuq maligluni nuliarpenek qetunraagpenek-llu.“

7Moses-aam-llu cakini pairrsaagaa ciuqerranun-llu pull'uni, cingarluku-llu. Atunem-llu apqaurullutek qaillun ayuqucirmegnek. Moses-aam-llu pelatekaanun iterlutek.

8Moses-aam-llu Jethro-mun qanemcikai cat tamalkuita Atanrem pillri Pharaoh-mun yuinun-llu Egypt-aam, Israel-aam yui anirtuumallerkaat pitekluku. Qanrutaa-llu yuut cakviulallratnek tumemeggni qaillun-llu Atanermun anirtulallratnek.

9Jethro-m makut niicamiki angnirtuq,

10qanerluni-llu, “Nanraumali Ataneq anirturtekellren Pharaoh-mek yuinek-llu Egypt-aam! Nanraumali Ataneq anirtullruaki yun'i teguarullratnek.

11Watua nallunriraqa Atanrem angenrucia tamalkuitni agayutni, tua-i-wa yuut anirtullruaki Egypt-aarmiutgun caunrilkumallratnek.”

12Tua-llu Jethro taituq tamalkuuluki ekuagarkanek Agayutmun; Aaron-aam tamarmeng-llu ciuliqagtaita Israel-aat maligtaat nerellgucirnaluku Moses-aam cakia Agayutem ciuqerrani.

Cuqcistekanek Pillerkiullrat

13Unuaquan Moses-aaq arenqigciuq piyunailliqutaitnek yuut ellmeggnun, yagarcetevkaraat-llu yuut unuakumek ayagluku atakullranun.

14Jethro-m tangrramiki Moses-aam caarkai aptaa, “Ciin waten caliaqsiki ukut yuut? Ciin kiivet calisit yugnun yagarcetevkarluten unuakumek ayagluten atakuq tekilluku?”

15Moses-aam kiugaa, “Tua-i-wa yuut tailaata nallunrirnaluteng Agayutem piyullranek.

16Piyunailliqutelgek tailartuk wangnun, wiinga-llu cuqtelaragka nallunrirtellukek-llu Agayutem picirkiutainek alerquutainek-llu.”

17Jethro-llu qanertuq, “Man'a elluarrluku caliaqenritan.

18Elpenek nangciiquten yuut-llu tapqulluki. Arturnarquq man'a elpenun kiimenak.

19Niicugniqernga assilriamek ayuqucirturnaamken Agayutem-llu nayurciqaaten. Atawauyaaquq cingilgullren yugnun Agayutmun, arenqiallugutait ullautaqluki elliinun.

20Elitnauyunarqaten Agayutem alerquutainek nalqigulluki-llu qaillun ayuqucirkaatnek, qaillun-llu pillerkaatnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Cali tau͡gaam cucuklirniartuten piyugngalrianek angutnek, qigcikestainek Agayutem pengegnailngurnek iqlutuunrilngurnek; ciuliqaggniarait tiissitsaaruqa'aqluki (1,000), yuinaq tallimauqaqluki (100), yuinaak malruk qulnek ciptaqluki (50), qulnguqa'aqluki-llu.

22Cuqcisten̄guniartut yugnek cimiqetaarpek'nateng. Arturnarqellriit tau͡gaam elpenun taitaqluki, tau͡gaam ellaita ellmeggnek artunrilketeng arenqiallugutait yuut arenqigtaqluki. Tuaten pikuvet qaciglikanirciquten caliarkarpet ilait caliaqelangekatki.

23Waten pikuvet, Agayutem alerquutiinek, elpenek navgurngaituten, yuut-llu makut utertelarniartut umyuamegteggun uitanqegciluteng.”

24Moses-aam tua-i cakimi qanellra niilluku tuaten piuq.

25Cucukiluni-llu piyugngalrianek angutnek Israel-aam yuin ilaitnek, ciulirnerurrluki yugnun, atanirturilriarurtelluki tiissitsaanun, yuinarnun tallimanun, yuinaak malruk qulnek ciplukek, qulnun-llu.

26Caliut-llu cucukellri cuqcisten̄guluteng yugnun, cimiqetaararkauvkenateng, artuqteng taitaqluki Moses-aamun, arturnailnguut ellmeggnek piaqluki.

27Moses-aam-llu cakini Jethro ayagcetaa, tauna-llu ayiimi nakmiin nunaminun ayagluni.

Exodus 19

Israel-aam Yui Ingrimi Sinai-ami

1-2Israel-aam yuin unitaat Rephidim-aaq. Erenrin-llu ciuqliatni iralut pingayuata Egypt-aaq uniqaanermeggnek yuilqurtaanun Sinai-am tekitut, tuani qavartallerkiurtut acianun Sinai-am.

3Moses-aam-llu mayuraa ingriq Agayun qanellguteksarturluku. Atanrem-llu qayagauraa ingrimek qanrutesqelluki Israel-aam yui, Jacob-aam kinguvri:

4“Tangellruarci qaillun pillruciqa Egypt-aarmiunun, qaillun-llu ayautellrucirci yaqulpiim piyagaminek ayaucilauciatun yaqugmi qaingagnun piluki, tailluci-llu wavet wangnun.

5Niisngakuvcia, akqutka-llu aturluku, nakmiin elpeci wii yuk'eciqamci; tua-i-wa nuna tamalkuan pikngamku.

6Yuuciquci allakaumaluci wangnun kiima, kevgiurciqerpecia-llu agayulirten̄guluci. Makut qanrutkekiki Israel-aam yuinun.”

7Moses-aam atrarluni ciuliqagtait taisqai qanrutekluki-llu tamalkuita Atanrem alerquutai ellminun.

8Tamarmeng-llu kiugaat ataucikun, “Tamalkuan Atanremqanrutkellra aturciqerput.” Yuut-llu qanellratnek waten Moses-aam qanrutaaAtaneq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Taiciqua amirlukun yugnun niitesqellua qalaruskumken, ukveqsagutniaraatgen wak'nirnek.” Moses-aam-llu Ataneq qanrutaa yuut kiutiitnek.

10Ataneq cali qanertuq Moses-aamun, “Ullagluki yuut kenciknarcarceski unuamek unuaqu-llu, aturait-llu erviisqelluki.

11Upingariniartut yaaliaku. Taumi ernermi Ataneqatrarciquq Ingrimun Sinai-amun tangertelluni yugnun tamalkuitnun.

12Cet'riniartuci kassuggluku ingriq, yugnun qerararkauvkarpek'naku ceteq tamana, qanrutniaten-llu mayuusqevkenaki ingrimun mallguurasqevkenaku-llu. Ingrim agturtii tuqucimaarkauguq;

13ingrim ullagtellra agturpek'naku tuqutniarci yuungraan ungungssiungraan-llu teggalqunek miluquluku wall'u pitgaquluku. Tau͡gaam cupu'uryaraq qalriakan nutaan yuut ingriq mayurniaraat.”

14Moses-aam ingrimek atraami, kenciknarcarcetai yuut ellaita-llu aturateng ervigluki.

15Moses-aam-llu qanrutai, “Upingariniartuci yaaliaku, arniuryaqunaci-llu uptellerpeci nalliini.”

16Unuaquani erenret pingayuata kallirauq kenerpallagaluni, amirlurpagtanguq-llu ingrimi, qastulria-llu cupu'uryaram nepii niitaat. Tamarmeng-llu yuut tuani uulegtut alingluteng.

17Moses-aam ciuliqaggluki anutai uitaviatnek tangerrsarturluku Agayun, nangerrluteng-llu acianun ingrim.

18Tamarmi ingriq patumauq aruvagmek, Ataneq-wa atraan tuavet kenerkun. Aruvak mayurtuq kaminiarpiim aruviitun, yuut-llu tamarmeng qiivut cakneq.

19Cupu'uryaraq-llu qasturiinallrani Moses-aaq qanran Agayutem kiugaa kallugkun.

20Ataneq-llu atrartuq Ingrim Sinai-am kangranun, Atanrem-llu Moses-aaq qayagauraa mayuusqelluku, Moses-aaq-llu mayurluni.

21Atanrem-llu qanrutaa, “Atrarluten yuut aarcirturki ceteq qeraasqevkenaku tangvagyarturlua, qeraquneng amlleret tuquciqngata.

22Agayulirten̄gunger'meng taigarkat mallgeskiinun Atanrem, kencignarcayunarqut Atanrem anucimirqecetaaryuarai.”

23Moses-aaq qanertuq Atanermun, “Yuut ullagciigataat Ingriq Sinai-aq; elpet nauwa qanrutellrukevkut, ‘Ngelelirciu ingriq kassuggluku kencignarqellriaruluku.’”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Atanrem qanrutaa, “Atrarluten Aaron-aaq aqvau, tau͡gaam agayulirteñun yugnun-llu qerarcecaqunaku engela ullagnaluku Ataneq, anucimirqecetaaryuarai.”

25Moses-aam tua-i atrarluni yuut qanrutaiAtanrem qanellrinek.

Exodus 20

Qulen Alerquutet

1Agayun qallatuq makunek qaneryarirluni:

2“Wiinga Atanruunga elpet Agayuten, anutestekellren Egypt-aamek teguarullerpenek.

3“Allamek Agayutengqerrsaqunak ciuqamni.

4“Elpenun yugualiyaqunak, ayuqelciyaqunak-llu camek qilagmi pakmani uitalriamek, wall'u nunam qaingani uitalriamek, wall'u mermi nunam aciani uitalriamek.

5Ciktaarviksaqunaki tamakut kevgiurpek'naki-llu, waniwa Wiinga Ataneq Agayuten, Agayutnguama ilunglua, ataita assiilngillrit tuc'etaqluki irniaritnun, kinguvrita pingasuingitnun cetamaingitnun-llu uumikestemnun.

6Tau͡gaam naklek'laranka kenkestenka alerquutma-llu aturtait amlleqapigtellriit.

7“Elliinginaq apaayaqunaku Atanrem Agayutvet atra, Atanrempinarqelriaruniciqngaku at'mi elliinginaq apaastii.

8“Erneq Sabbath-aaq uitayaraq umyuaqiu kenciknarqevkarluku-llu.

9Ernerni arvinlegni caliarkauguten caliarkaten tamalkuita caliaqluki.

10Tau͡gaam erenret malrunelgat waniwa erneq uitayaraq Atanrem Agayutvet pia, tua-i camek caliarkamek caliyaqunak, elpet, wall'u qetunraan, wall'u paniin, wall'u pisten angun, wall'u pisten arnaq, wall'u ungungssiten, wall'u allanren nunavnetellria,

11ernerni arvinlegni Atanrem piliaqngamiki qilak nuna-llu imarpik-llu, taukunelnguut-llu tamalkuita, uitaluni-llu erenret malrunelgatni. Tamana pitekluku Atanrem atawaqaasqaa erneq Sabbath-aaq uitayaraq kenciknarqevkarluku-llu.

12“Aatan aanan-llu niisngakikek, unguvamanaurtuten nunami AtanremAgayutvet elpenun cikiutekellrani.

13“Tuquciyaqunak.

14“Akusrarutekiyaqunak.

15“Teglegyaqunak.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16“Kina piciliryaqunaku.

17“Ciknayaqunak ilavet eniinek. Ciknayaqunak ilavet nulirranek, wall'u pistiinek angutmek, wall'u pistiinek arnamek, wall'u kuluviinek, wall'u ciulviinek, wall'u camek ilavet piinek.”

Yuut Alingellrat

18Yuut niicamegteggu kalluk cupu'uryaraq-llu qalrialria, tangerrluku-llu kenerpallagallra, ingriq-llu aruvirluni, uulegtut alingluteng; nangengqaluteng-llu yaaqvani.

19Qanertut-llu Moses-aamun, “Qalaruskuvkut niicugniciqamteggen; tau͡gaam Agayutmun qalarucecaaqunata tuquyuartukut.”

20Moses-aam yuut qanrutai, “Alingenrici, Agayutem naspaaqainaryarturaaci niisngarrlainaasqelluci kesianek assiilnginritniartuci.”

21Cali tau͡gaam yuut yaaqvani nangengqaut. Kiimi Moses-aam malkaniraa amirluq Agayutem uitavia.

Picirkiutet Ekuavignun

22Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Waten qanruski Israel-aam yui: ‘Elpeceñek tangellruarci qalartelqa elpeceñun qilagmek.

23Agayut'liyaqunaci pikarpeceñek qerrirlimek, wall'u suulutaamek, piicagvigkarpeceñek wangnun ilakluki.

24Nunamek ekuavigkiuqici wangnun, qaingani ekuaginiartuci qusngimek kuluvagmek-llu, elliitekluki ekualuki qamlluki, ilakuyucimun-llu elliitekluki. Tamaitni allakallemnun agayuyaraqesqelluki wangnun, ullalarciqamci atawaqertelluci-llu.

25Ekuaviliaqavci wangnun teggalqunek kepuumalrianek atuqsaunaci, caskutgun kiicissuutetgun piliaqaqavciki wangnun atuyunairucet'laraci.

26Ekuaviliksaunaci-llu tuss'aralegnek mayulrianek tuavet, tuaten pikuvci kemegci alaiciiqngan tamakutgun mayuquvci.’

Exodus 21

Aulukumallerkaat Teguat

1“Maa-i makut picirkiurutet qanrutkarkaten Israel-aam yuinun:

2Hebrew-mek teguamek kipuskuvci, taum allrakuni arvinlegni kevgiurarkaugaaci. Allrakut malrunelgatni pegtelarciqaci akimek qanerpek'naci.

3Nulirritellrukuni teguaqliutellerpeni nulirkaminek pingaituq ayakuni, tau͡gken nulirtuumallrukuni teguaqliutellerpeni nuliani malikluku piarkauluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Angayuqran nulirturcetellrukani irniangluni-llu tan'gaurlurnek wall'u nasaurlurnek, arnaq irniari-llu angayuqallran pikciqai, teguarulleq kiimi ayagarkauluni.

5Taug̃aam teguaq taringevkarluni qanqan kenekniluku angayuqani, nuliani irniani-llu, pegcesqumanritniluni-llu,

6tuani atanran ayauciiqaa agayuvigmun nangertelluku-llu amigmun wall'u amiigem naparyaanun. Nutaan ciutii tuani ukiciiqaa teguaqliutarkaurrluku unguvallran taktaciatun.

7“Angutem panini tunkuniu teguarurtelluku, tauna pegcimangaituq angutetun teguatun.

8Tunumakan umyuartequtestiinun nuliqnaluku, taug̃aam taum kiputestiin assikevkenaku, tunumaarkauguq utetmun atiinun; angayuqran tunesciiganaku allanrulriamun, elluarrluku aulukellrunrilamiu.

9Yuk kipuskuni teguamek arnamek cikiutekaminek qetunraminun, panimitun pitarrluku aulukarkaugaa.

10Angun nuliami aiparkaanek nulirtunqigeskuni, ciuqlia aulukarkaugaa cakanirpek'naku neqkatgun, aturatgun, aipaqellriit-llu atutukaitgun.

11Aulukenrilkani ukut pingayun aturluki, arnam camek nagutaunani uniciiqaa uini akiliutmek-llu akurturcetevkenaku.

Picirkat Tuqucilrianun

12“Kaugtuq'ngelria yugmek tauna-llu tuquluni, kaugtuq'ngelleq tuqucimaarkauguq.

13Taug̃aam pitsaqevkenani pikan, tuqutnaluku umyuarteqevkenani, apertuuciiqamci natmun qimagvigkaanek.

14Taug̃aam yuk qenqerrluni pitsaqluni tuqucikan, tauna tuquskiciu qimangraan ekuavimnun anagnayukluni.

15“Kaugtuq'ngelria ataminek wall'u aanaminek tuqucimaarkauguq.

16“Kina imna ayakaucilria kitumek tunenaluku, wall'u avaliqnaluku teguaqluku, tuqucimaarkauguq tauna.

17“Kina-llu aniqlaagilria ataminek wall'u aanaminek tuqucimaarkauguk.

18“Yuuk callukunek aipani-llu kaugturluku teggalqumek wall'u tenglukaku, taug̃ken tauna tuquvkenani taug̃aam ingleminun taklarrluni,

19tauna-llu ataam makcugngariluni tarralluni-llu ayarurluni, pistellra qaillun pimangaituq; taug̃aam tauna akngirtellni akilirciqaa calillerkaanek cagmarivkaamiu, aulukluku-llu assirinatkaanun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20“Angun-llu muragmek piluni teguani kaugtuaqaku angun wall'u arnaq, elliin tuqulluku, anucimirqecetaarnarquq.

21Tau͡gaam teguaq tuqunrilkan ernerpak, wall'u erenregni malrugni, angayuqra anucimirqecetaarnarqenrituq. Cagmarillra elliin piminek pitalqeggluni elliinun anucimirqecetaarutnguuq.

22“Angutnek callulriartangqerquni, akngirrluku-llu qingalria arnaq irnicuartelluku, allakun tau͡gken akngiringavkenani, akiliriarkauguq arnam uingan cuq'liuciatun cuqcistem cangakenrilkaku.

23Tau͡gaam allakun cali arnaq akngiringakan, akngirtestii anucimirqecetaarciqerci: tuqucikan tuqulluku;

24iingirkengkan iingirrluku; keggutairkengkan keggutairluku; unatairkengkan unatairluku; it'gairkengkan it'gairluku;

25uuskengkan uutelluku; kiliqengkan kilirluku; qiucikan-llu qiulluku.

26“Angutem tenglukuniu teguani angun wall'u arnaq iingakun cikmirrluku, pegtarkaugaa pegtellra akiliutekluku iinganun.

27Keggutaireskaku-llu teguani angun wall'u arnaq, pegtarkaugaa pegtellra akiliutekluku keggutiinun.

Ungungssiutengqellrianun Alerquutet

28“Kuluviit angucalurtaata ciruneminek kapkaku iliit tuqulluku, teggalqunek miluqluku tuqucimaarkauguq kemga-llu nerumaarkauvkenani; pikestii-llu qaillun pimangaunani.

29Tau͡gaam cirunermiaqenglallrukan ciungani, pikestiin-llu elpengcaumang'e'rmi petunrilkaku, tuquciluni-llu yugmek, tamarmek kuluvak angucaluq pikestii-llu teggalqunek miluqulukek tuqucimaarkauguk.

30Tau͡gaam pikestii akilirivkaqatni unguvayugluni akiliriarkauguq cuq'liumacimitun.

31Kuluviim-llu angucalua cirunermiaqengkan tan'gaurlurmek wall'u nasaurlurmek, au͡g'um ayuqiinek pimaarkauguq.

32Cirunermiaqengkan-llu cali angutmek wall'u arnamek teguamek tuqulluku, taum pikestiin akilirarkaugaa teguam angayuqra yuinaq qulnek cipluku (30) akinek, kuluviim-llu angucalua teggalqunek miluqluku tuqulluku.

33“Angun patuirikan petmigmek, wall'u elakan petmililuni patuvkenaku-llu, angucaluq wall'u ciulvak igeskan iluanun,

34petmiim pikestiin ungungssim pikestii akilirciqaa, piksugngaluku-llu tuqumalria ungungssiq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

35Angutem angucaluan tuquskaku allam angucalua, angutek unguvalria angucaluq tun'arkaugaak, akia-llu avegluku, tuqumalria-llu cali ungungssiq avgarkauluku.

36Tau͡gaam ciungani tuaten pilallrukan cirunermiarayugluni, pikestiin-llu petullrunrilkaku, ungungssiullgutiinek cimirciqaa tuqumalria-llu elliin piksugngaluku.

Exodus 22

Akiliriyaram Picirkiutai

1“Angun teglekuni kuluvagmek wall'u qusngimek, tauna-llu tunluku wall'u tuqulluku, akilirarkaugaa kuluvaukan tallimanek kuluvagnek, qusngiukan-llu cetamanek qusnginek.

2-4Akilitarkaugaa teglellni. Akiliutekailkan teglelleq tunciqaat teguarurtelluku akiliutnguluni teglellerminun. Teglegaq ungungssiq teglegtellrani nataqumakan unguvaluku kuluvauli, ciulvauli, qusngiuli, cimirarkaugaa malrugnek. “Yuum-llu tegliulria unugmi angukaku kaugturluku-llu tuqulluku, tauna tuqucilleq pinarqelriarunrituq. Tau͡gaam erenrani tuqucikuni pinarqelriaruarkauluni.

5“Angutem naucetaarvigmi wine-arkanek-llu naucetaarvigmi ungungssiutni nerevkaqaku, tauna-llu allam naucetaarvianun ayagluni nerkaki naumalriit tamaani, cimirciqai ungungssim nerellri naucetaami wine-arkautmi-llu assinritnek.

6“Angun kumarcikuni kenermek elliin naucetaarvimini, ayuluni-llu ayagluni allam naucetaarvianun, ekualuki mukaarkat naumalriit kepliarumaluteng-llu quyungqalriit, kenermek kumarcillrem akilirciqai ekuavkallni.

7“Yuum avaliqsukuniki allam yuum akiutai wall'u allat qelegnarqelriit piutai, taukut-llu teglegumakata eniinek, teglellrem nataqumakuni malrurqugnek amllertataitnek akilirciqai.

8Tau͡gaam teglengalria nataqumanrilkan avaliqestellrat taukut qelegnarqelriit, taicimaarkauguq agayuuviatnun, tuani-llu ukvernarcariluni taukut teglellrunritniluki.

9“Aklutangqerqan wall'u ungungssirtarluni kuluvagnek, ciulvagnek, qusnginek, wall'u allamek camek tamalriartangqerqan, yuuk-llu malruk qanqagnek, ‘Wiinga pikaqa,’ taukuk pikniluku qanellrek ayaucimaarkauguk yuut agayuuviatnun. Agayutem nallunaillra pinaqniluku, akilirciqaa aipani malrurqugnek amllertatiinek.

10“Yuum avaliqsukuniki allam yuum ciulvautai, kuluvautai, qusngiutai, wall'u allat ungungssiutai, tamakut-llu iliit tuqukan wall'u akngirrluni wall'u ayakaucimaluni, tangvagtaunani-llu,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11angun tauna ayagluni agayuvigmun ukvernarcariarkauguq teglellrunritniluku taum yuum ungungssia. Tegelgumallrunrilkan ungungssiq pikestiin canrilkarkaugaa tamarillni, taum-llu aipaan akilirnarqevkenaku.

12Tau͡gaam teglegumakan nutaan cimirarkauluku.

13Ungungssit-llu yuilqurmiutaat tuquskatgu, taiskiliu asguranairutekluku; cimirngaitaa yuilqurmiutaat ungungssit tuqucatgu.

14“Angun-llu navraquni ungungssimek allamek yugmek, tauna-llu akngireskan wall'u tuquluni, pikestii tuantenritellrani, yuum taum navrallrem akilitarkaugaa.

15Tau͡gaam pikestii tuanlluku pikan, yuum taum akilirngaitaa, navrauterluni pikan cagmaumallra navrautiin patumaciqaa.

Yuullerkam Elluarrluni Agayumacikun-llu Alerquutai

16“Angutem unayaqluku akusrarutekekaku anguciuqsailnguq arnaq, nulirruciucirarkaugaa nuliqsagulluku-llu.

17Tau͡gaam arnam atiin pisqumanrilkaku, atii akilirciqaa nasaurlurmun nulirruciutngutulim pitatiinek.

18“Tuqutarkaugarci arnaq angalkumirtaatuli.

19“Tuqutarkaugarci angun ungungssimek akusrarutekilria.

20“Tuqucimaarkauguq kina imna ekuagilria piciatun agayutnun,Atanermun wangnun kiingan pivkenani.

21“Pinerrlugayaqunaciu wall'u nanglluku allanrulria. Umyuaqiciu allanrullrucirci Egypt-aami.

22Pinerrlugayaqunaciu arnaq aipaineq wall'u elli'iraulria.

23Nangeskuvciki ellait-llu wangnun kaigaluteng iqluvkenii niiciiqanka; qayagauqata ikayungcarluteng

24eq'uqerciiqua cakneq, tuqulluci-llu anguyagkun, nuliaci-llu aipainrurciiqut irniaci-llu atairulluteng.

25“Navriskengkuvci akinek yum'a iliitnun arrsaulriamun, navriskengtulitun piyaqunaci ilatii tapeqluku akiliisqelluku.

26Tegukuvciu iliita ulikutaa akqutkevkarluku akiilnguillerkaanun, tunkiu ataam akerta tevirpailgan,

27tua-i-wa kiingan pikngaku urumatkaqluku. Qavaquni allamek uligkaituq. Wangnun qayagauqan kiuciqaqa. Tua-i-wa wiinga takumcutalriaruama.

28“Qanerpegun caunrilkuuryaqunaku Agayun, aniqlaavkenaku-llu yugpet ciuliqagtiit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29“Elliilaqina wangnun mukaarkautevnek, wine-autevnek, olive-aat-llu uquatnek pinariaqan. “Cikilaqicia-llu yung'eqarraarutevceñek angutnek.

30Cikilaqicia irniqarraarutaitnek kuluvautevci qusngiutevci-llu. Angucalut ungungssit irniqarraarutait aanaitni uitavkaraqluki malrunlegni ernerni, pingayunelgatni erenret elliitekaqluki wangnun.

31“Elpeci yuugarkauguci allakaumaluci wangnun, taumek ner'arkaunrituci yuilqurmiutaat ungungssit tuqutellrita kemgitnek; tunlaqiciki tamakut qimugteñun.

Exodus 23

Elluaneq Pitalqeggsaraq-llu

1“Sagciyaqunaci qannguanek. Ikayuryaqunaciu pinarqut'lek angun nallunairinguarluci iqluurluci.

2Maligarutaaryaqunaci amllenrulrianun alarrluteng pikata, apervikualuteng tuaten elluaq mumiggluku.

3Ingluarvikevkenaku-llu arrsaulria yuk naspaamallrani.

4“Tangerquvci inglukestevci ungungssianek tarratellriamek qaunqestaunani ut'ruskiciu pikestiinun.

5Tangerquvci-llu eq'ukestevci ciulviinek iqumalriamek nangercesciiganani atmani uqamailata, kituryaqunaciu. Ikayurluku nangreskiciu.

6“Yuk arrsaungraan elluarrluku cuqtarkaugarci apqaurvigmun ullauskan.

7Kina piciunrilngurteggun picetaarucaqunaciu. Pinarqutailnguq ellualriit-llu tuquceteksaunaki, uitasngaitaqa kina imna tuaten assiitetalriamek pilria.

8Assinrilngurmek pisqengraiceci akilirpagluci ciuniuqsaunaki, ciuniuritulit tuaten ayuqellrianek akinek cikmilriatun ayuqelaata piciulriim tungiinun, ellualriit-llu piyullrat iqlutun ayagcetaqluku.

9“Nangelrakeksaunaki allanret; allanruyaraq nallunrilavciu elpeci-llu allanrullruavci Egypt-aami.

Allrakut Erenret-llu Malrunelgurutiit

10“Allrakuni arvinlegni nauceciilararkauguci nunautevceñi quyurciluci-llu naugillrinek.

11Tau͡gaam allrakut malrunelgatni uitavkaqiciu quyurtevkenaki-llu qaingani naulriit. Arrsaulriit nerniartut tamaani naulrianek ungungssit-llu yuilqurmiutaat uitalriit nerniarait. Wine-anek-llu naucetaarvici olive-aat-llu napait tuaten piniaci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12“Caliaqluci ernerni arvinlegni nitilimi, tau͡gaam erenret malrunelgatni caliksaunaci, teguaci, allanret, calisteci, ungungssici-llu mernuinercirniartut.

13“Niicugniaqluki cat tamalkuita wii Ataneq qanellrenka elpeceñun. Piicaksaunaci allanun agayutnun atrit-llu apaaksaunaki.

Pingayun Angelriit Nerevkariyarat

14“Atulaqiciki pingayun agayunerpiit nerevkariyarat allrakumi wangnun qigcikutekluki.

15Abib-am iraluani, tuani iralumi anllerci Egypt-aamek nallairaqan, atulaqiciu Quuleciriyarailngurmek Kelipartularvik, tuaten ayuqluku alerquutekellrucimtun elpeceñun. Quuleciralegnek kelipanek nereksaunaci erenret malrunelgen aturluki. Agayuyartuqsaunaci-llu wangnun elliitekalgirpek'naci.

16“Atulaqiciu naucetaarpeceñek quyurciyaram agayunerpii quyurcillerci ayagniraqavciu. “Atulaqiciu naucetaanek quyurciyaram agayunerpii uksuarmi quyurciaqavci atsaitnek wine-arkat atsangqetulit-llu napat.

17Allrakuaqan ukuni pingayuni agayunerpagni tamarmeng angutevci tailuteng piicagviksartulararkaugaatnga Wii Ataneq Agayutevceñi.

18“Quuleciralegnek kelipanek elliiksaunaci ekuagiaqavci ungungssinek wangnun. Uquit ungungssit ekuamallret wangnun ukuni agayunerpagni uitavkaqsaunaki unuakurnatkaanun.

19“Allrakuaqan taitaqluki eniinun Atanrem Agayutevci ciuqliit mukaarkat quyurteqarraalci. “Keniqsaunaki piyagaat qusngit wall'u qusngirngalnguut aanaita milgitnun.

Akqutet Ayuqucirtuutet-llu

20“An'gilamek ayagceciciqua ciunerpeciuggun cayailkuciumastekarpeceñek pektellerpeceñi, ayautestekarpeceñek-llu nunamun uptellemnun.

21Murilkelluku niisngaluku-llu ingluliuqsaunaku-llu pikiciu, wiinga ayagcetellruamku, au͡g'arisngailaci ingluliuquvceñi.

22Tau͡gaam maligtaquurquvciu tamalkuita-llu pisqutenka atuquvciki callugciqanka tamalkuita ingluci.

23An'gilaqa-llu ayagceciiqaqa ciunerpeciuggun, ayauciiqaaci-llu nuniitnun Amorite-at, Hittite-at, Perizzite-at, Canaanite-at, Hivite-at, Jebusite-at-llu, wiinga-llu piunrirciqanka.

24Ciktaaqsaunaci agayutaitnun piicaksaunaci-llu tamakunun, agayumacimegteggun-llu piciryarait piciryaraqliuteksaunaki. Piunriraqluki agayutait itumtaqluki-llu qigcikekait teggalqut napalriit.

25Piicagvik'laquvcia wiinga, AtaneqAgayutevceñi, atawaqerceciiqamci, neqkangqertelluci merkangqertelluci-llu au͡g'arluki-llu tamalkuita naulluuteci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Nunavceñi arnat irnicualarngaitut irniarilngaunateng-llu. Wiinga-llu unguvamavkarciqamci.

27“Pairnirastevceñun alikevkarciqua, ayuquciiruceciiqanka-llu yuut callukengaci. Tuigceciiqanka ingluci qimagtelluki-llu elpeceñek.

28Ingluci nuniinga'rceciiqanka; ayagtelluki Hivite-at, Canaanite-at, Hittite-at-llu iluvainanerpeceñi.

29Ayagcessngaitanka allrakum ataucim iluani. Tuaten pikuma ungungssit yuilqurmiutaat amllerissiiyaagciqngata nuna-llu yuirtessiyaagluni.

30Tau͡gaam carrauqaqluki anevkarturciqanka elpeci amllerinatkarpeceñun nuna piksagucugngariluku.

31Nunasi engelengqe'rceciiqaqa Red Sea-mek Philistine-at imarpiatnun yuilqumek-llu Euphrates-aamun; cirlakevkarciqngamki tamatum yui elpeceñun, ayagtelluki ciunerpeceñek.

32Akqut'lillgutkeksaunaki tamakut yuut agayutait-llu.

33Yuut tamakut uitavkaryaqunaciki tamaani nunavceñi, assiilngirceciiqaiceci wangnun. Agayulaquvci agayutaitnun tuqunarqelriaruluni picurlautnguciquq elpeceñun.”

Exodus 24

Akqun Takarniumauq

1Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Mayurluten ingrikun taitai elpet, Aaron-aaq, Nadab-aq, Abihu-llu, yuinaat-llu pingayun qulmek cipluku (70) ciuliqagtait Israel-aat, cali tau͡gaam yaaqsiggarluci palurrluci ciktaarniartuci.

2Elpet kiivet, allat pivkenateng, mallgeskemnun tainiartuten. Yuut-llu maliggluten ingriq mayurngaitaat.”

3Moses-aam-llu atrarluni yuut qanrucarturai tamalkuitnek Atanrempisqellrinek picirkiurainek-llu. Tamarmeng-llu yuut ataucikun kiuluteng qanertut, “Wangkuta piciqaput tamalkuita Atanrem qanellri.”

4Moses-aam igautai tamalkuita Atanrem alerquutai. Unuakuarmi makluni ekuaviliuq ingrim aciani elliiluni teggalqunek qula malrugnek cipluku, ataucimek Israel-aam ilakellriartai pikirturluki.

5Ayagyuanek-llu ayagceciuq, taukut-llu ekuagiluteng Atanermun. Cali-llu tuquciluteng kuluvagnek elliitekanek ilakuyucimun.

6Moses-aam-llu ungungssit augita avgat tegua qantanun-llu assigtarluku, avgat-llu ciqrulluku ekuavigmun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Akqutem-llu kalikai teguluki Atanrem alerquutainek imalget. Naaqai qastuluni yugnun, yuut-llu qanerluteng, “Mat'um augem takarnarquciraa Atanrem akqut'liallra pillgutekluci makut tamalkuita alerquutet cikiuteklermini.”

8Moses-aam-llu qantaq teguluku augmek imalek, auk ciqrutaa yugnun. Qanerluni-llu, “Man'a auk nallunailkutauguq akqutkellerpeceñun aturarkauniluku akqun Atanrem taqellra ilakluci.”

9Moses-aaq, Aaron-aaq, Nadab-aq, Abihu, yuinaat-llu pingayun qulnek cipluku (70) Israel-aat ciuliqagtait mayurtut ingrimun.

10Tangrraat-llu Israel-aat Agayutiit. Tuani it'gain aciat naterluni teggalquqegtaarmek sapphire-amek qiugcetetaluni qilagtun.

11Agayutem akngirtenritai ukut Israel-aam yuin ciuliqagtait; tangrraat Agayun, ner'ut-llu merluteng-llu pillgutekluteng.

Moses-aaq Ingrim Sinai-am Qaingani

12Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Mayua ingrimun ullaglua utaqaniartuten tuani; cikirciqamken malrugnek teggalqugnek igarviignek imalgegnek alerquutnek igautellemnek ayuqucirtuutekauluki yugnun.“

13Moses-aankuk ikayuni-llu Joshua uptuk, Moses-aaq-llu mayurtuq tanqilriakun ingrikun.

14Moses-aam ciulirneret qanrutai, “Wani utaqacikuk uterrnatkamegnun, Aaron-aankuk Hur-aq-llu maantuk ilakluci; ilasi camek pitkangqerquni ullagniagci.”

15Moses-aaq-llu mayurtuq Ingrimun Sinai-amun amirlum-llu tauna ingriq patuluku.

16-17Qitngirnarqellria tanqia Atanrem taungucia atrartuq ingrimun. Israel-aam yuinun tanqik ayuquq kenertun ekualriatun ingrim kangrani. Amirlum patumaa ingriq ernerni arvinlegni. Erenret-llu malrunelgatni Atanrem Moses-aaq qayagauraa amirlumek.

18Moses-aaq-llu mayurtuq ingrim kangranun pulaluni amirlumun, tuantuq-llu ernerni yuinaagni malrugni (40) unugtuumaita.

Exodus 25

Elliitet Kenciknarqellriamun Pelatekamun

1Ataneq qanertuq Moses-aamun,

2“Israel-aat qanruski elliisqelluki wangnun. Ciuniurucetniarpenga tengruluteng elliiyulriit elliitaitnek.

3Makut maa-i elliitait ciuniurarkaten: suulutaaq, qerrirliq, punerneq-llu;

© 2012, American Bible Society.

4'lumarraqegtaar qiugliq, qesurliq, kavirliq, qusngit melqurrit; 'lumarraq qusngirngalnguut melqurritnek piliaqumalria;

5qusngim angucaluan amia iqucimalria kepcimaluni kavirlimek; qusngirngalnguut amiit iqutat; murak acacia;

6uqut kenurrat uqurkait; narnirqelriit ayuqenrilnguut, uqum minguketukiita narnirqelriit-llu aruvagkat piliaqessuutekait;

7teggalquqegtaaraat ayuqenrilnguut aturarkat as'arceña'armunqat'gailitamun-llu qaraliqluki Agayulirten̄gunrem atutukainun.

8Agayuvigkameggnek wangnun pilikilit uitaniartua akuliitni.

9Taqniarci aklui-llu pisqumalqa nasvagarkaqa maliggluku.

Akqutem Yaassiiga

10“Yaassiililuci-llu murakegtaarmek acacia-mek, yuinaak malruk tallimanek cipluku (45) cetyaarnek taktaluku, yuinaq malrunlegnek (27) cetyaarnek iqtutalukek, yuinaq-llu malrunlegnek (27) cetyaarnek qertutalukek.

11Patulukek-llu suulutaamek iluagnegun elatiignegun-llu tamarkenka, menglelirlukek-llu suulutaamek avatiik qaqilluku.

12Teguyarirlukek-llu suulutaanek kulutnek cetamanek, elliluki-llu cetamanun kanagainun, malrutaarlukek atunem avatekek.

13Tegumiaqessuutekiurlukek-llu murakegtaaraagnek acacia-gnek suulutaamek-llu qallirrlukek,

14nuvullukek-llu kulutnun avategkeni yaassiigek uitalrianun.

15Tegumiaqessuutek nuvusngalararkauguk kesianek kulutegni aug̃aumangaunatek-llu.

16Imirlukek-llu malrugnek teggalqugnek tun'arkagemnek elpenun, tuani igausngaluteng qulen alerquutet.

17“Patulilukek-llu suulutaarrlainarmek yuinaak malruk tallimanek cipluku (45) cetyaarnek taktaluku, yuinaq-llu malrunlegnek cipluku (27) iqtutaluku.

18Malrugnek-llu cherubim-aagnek taqumalriignek mulut'uugumalriamek suulutaamek

19patum iquuk tamarkenka pikiurlukek. Piliaqekuvcikek patumun ilakliiyullukek piniagci.

20Cherubim-aak caumatarkaulutek patum qaingani, yaqukenka-llu nengingalriik patumaarkauluku.

21Teggalquk igarviik eklukek Yaassiigegnun patuluku-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Tuani tangerciqamken. Patuan-llu quliinek cherubim-aak-llu yaqukenka akuliignek qalaruciiqamken cikiutekluki elpenun tamalkuita alerquutenka Israel-aam yuinun.

Estuuluq Kelipanun Elliitngulrianun Agayutmun

23“Estuululiluci murakegtaarnek acacia-nek it'ganernek pingayunek taktarrluku, akimiaq pingayunek cipluku cetyaarnek iqtutaluku, cali yuinaq malrunlegnek cipluku (27) cetyaarnek qertutaluku.

24Qainga-llu patuluku suulutaarrlainarmek avacirluku-llu cali suulutaamek.

25Mengleliluku-llu suulutaamek pingayunek cetyaarnek iqtutarrluku kassutmun, nutaan-llu tamana menglii avacirluku suulutaamek.

26Cetamanek kulutnek kangiraikun elliivikluku kanagain nunaitnun.

27Kulutet muriik uitavigkakek ayagatsuutekak estuulum mengliin nuniinun elliniaci.

28Muriik piliaqumaarkauguk acacia-mek murakegtaarmek suulutaamek qallircimalutek. Estuuluq ayagat'larciqaat tamakuk aturlukek.

29Qanciluci, saskiluci, mercuuciluci, qantanek-llu wine-at elliitet assigtarkaitnek. Makut tamarmeng suulutaarrlainarmek piliaqumaarkaugut.

30Estuuluq ellimaarkauguq manuanun Akqutem Yaassiigtaan, qainga-llu estuulum kesianek pitangqelararkauguq kenciknarqellriamek kelipamek wangnun elliitekumalriamek.

Kenurrarvik

31“Kenurrarvililuci-llu suulutaarrlainarmek, tusngallra napalriara-llu taqlukek mulut'uugumalriamek suulutaamek; naunrai tangnircautai naugaaralriit kenurrait-llu ilakliiyulluki kenurrarvigmun.

32Arvinelgen avayat nengumavkarluki avataini, pingayuuqaqluki.

33Tamarmeng avayat pingayutaarluteng naunrangqerrarkaugut qerrunqegturalrianek atsanek naugaariluteng qikmirualegnek.

34Napalriara kenurrarviim cetamanek tangnircautengqerrarkauguq naunrarnek avayat piicetun ayuqellrianek.

35Tamarmeng avayat aciat naugaaralriartangqerrarkauguq.

36Naugaaraat, avayat, kenurrarvik-llu tamarmeng atauciurneruluteng taqumaarkaugut mulut'uugumalriamek suulutaarrlainarmek.

37Kenurraliluci-llu malrunlegnek kenurrarvigmetarkanek, elliluki-llu manutmun ciqinqerarkaurrluki.

38Kenurriurcuutet uitaviit-llu suulutaarrlainauluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39Aturluci yuinaat pingayun akimiarmek cipluku (75) uspernek suulutaarrlainarmek piliaqniarci kenurrarvik aklui-llu.

40Mulngakluku maligqurluku ayuqucirtuuteka ingrimi piniarci.

Exodus 26

Pelatekaq Agayuvik

1“Taqniarci ilua Pelatekam Agayuviim qulnek aturluci 'lumarraqegtaarnek qilaumaluteng tapeqluku qiugliq, qesurliq, kavirliq-llu qusngim melqurra. Menglii qaralilirluku Cherubim-aanek.

2Tamalkuita angtatekluki akimiarunrita'arnek yaaltanek taktarrluki malrugnek-llu yaaltagnek iqtutarrluki.

3Mingqulluki talliman atauciurrluki, allat-llu talliman tuaten cali piluki.

4Putulirlukek-llu qiuglimek 'lumarrarmek elalirnerkakegnegun tamarkenka taqumalriik.

5Yuinaak malruk qulmek cipluku (50) putunek ellivikluku ciuqliq ayagnerakun 'lumarrakun aipaa-llu nangneqliakun.

6Pililuci-llu yuinaak malruk qulnek cipluku (50) negciyagarnek suulutaanek, tamakutgun taukuk itusngaarkaulutek atauciurrlutek.

7“Pelatekaq-llu patukiurluku qula ataucimek cipluku 'lumarrarnek qusngirngalnguut melqurritnek piliaqumalrianek.

8Angtatekluki taqniaci, taktaluki yaaltanek akimiarnek iqtutaluki-llu yaaltagnek malrugnek.

9Mingqulluki talliman atauciurrluki, aipaani-llu arvinelguluki mingqulluki, atauciq arvinelgat tapluku taplegtekluku manuani Pelatekam.

10Putulirluku aipaa nangneqliata itucimalriit mengliikun yuinaak malruk qulnek cipluku (50) aipaan-llu cali menglii tuacetun.

11Yuinaak-llu malruk qulmek cipluku (50) punernernek negcililuci itullukek-llu tamakutgun malruk atauciurrlukek patukaurrlukek.

12Agarrluku aipaan cipnera tunulirneranun Pelatekam.

13Iqukegni-llu yaaltam avga atunem avategkeni Pelatekam aqevlavkarlukek, patukutaqlukek.

14“Malrugnek cali patuliluci, atauciq ingrirmiutaat amiitnek kavircimalrianek aipaa-llu qecigkilngurnek qecignek qalliuluni patuugarkamek.

15“Naparyai Pelatekam murakegtaarmek acacia-mek pililuki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Atauciq akimiarnek it'ganernek taktaluku, yuinaq-llu malrunlegnek cipluku (27) cetyaarnek iqtutaluteng.

17Naparyat malruuqaqluki ayuqellrianek pairutlerkiraqluki, tamalkurmeng allat tuaten pingqerturararkauluteng.

18Ungalalirnera yuinarnek enerkiurluku,

19yuinaagnek-llu malrugnek (40) tusngallerkiurluki qerrirlimek malruugurluki ataucimun enerkiuramun, nayumiqastekevkarluki malrugnun aningalriignun.

20Neglirnera-llu yuinarnek (20) enerkiurluku,

21yuinaagnek-llu malrugnek (40) qerrirlimek enerkiurat acikaitnek, malrutaarluki naparyat acilirluki.

22Tunua-llu Pelatekam kanavalirnera arvinlegnek naparyirluku,

23kangirai-llu malrutaarluki.

24Kangirami enerkak itullukek aciagnegun, itusngaarkaulutek quletmun. Malruk naparyak acikek avvingaarkauguk kangkek tau͡gaam kulutmun ataucimun quyurcimalutek, malrugnek kangiralegtun ayuqerkaulutek.

25Pingayunlegnek naparyangqerrarkauluni akimiaq ataucimek cipluku qerrirlimek acikarluteng, malrutaarluteng ataucig enerkiuraq.

26“Akimiarnek-llu qer'aqrucirluku murakegtaarmek acacia-mek, tallimanek cali Pelatekam ingluan enran pikainek,

27talliman-llu enrinun akiani, talliman-llu kanavalirnermi tunuani.

28Qer'aqrun ellimaarkauluni qukaanun qulmun enran Pelatekam iquanek ayagluni amavet iquanun.

29Enerkiurat suulutaamek qallirrluki suulutaanek-llu kulutnek itucirluki.

30Naparrluku Pelatekaq picirkiurumaciatun nasvitellrucimtun ingrim qaingani.

31“Capkucirluku-llu 'lumarraqegtaarmek qilaumaluteng ilakluteng qiugliq, qesurliq, kavirliq-llu. Menglait-llu qaralilirluki cherubim-aanek.

32Agarrluku-llu cetamanun murakegtaarnun acacia-nun naparyanun suulutaamek qallircimalrianun, aciit qevlercetellrianun tusngaluteng negcignek-llu agaruterluteng.

33Uitavkarluku negcigni nalqigluteng pimalrianun qiliini Pelatekam, elliluku-llu Akqutem Yaassiiga imalek igarviignek teggalqugnek tunuanun capem. Capem avgumaarkaugaa Tanqilria Tanqipialriamek.

34Patuluku-llu Akqutem Yaassiiga.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

35Tanqikapiaralriim elatiinun elliiniartuci estuulumek mengelmun neglirnermun kenurrarvik-llu ungalalirnermun.

36“Iteryaraa-llu Pelatekam capkutarkiurluku 'lumarraqegtaarmek, ilakluteng qilaumalrianek qiugliq, qesurliq, kavirliq-llu. Menglii-llu mingeqluku canguanek tangnircarluku.

37Piliniartuci-llu tallimanek naparyanek murakegtaarnek acacia-nek capkutam pikainek qallilirluki suulutaanek; negciit-llu cali suulutaamek piliaqumaarkauluteng tusnganerkiurluki-llu tallimanek punernernek.

Exodus 27

Ekuavik

1“Ekuavililuci-llu murakegtaarmek acacia-mek yaassiigenqeggluku, it'ganret pingayunelgat avguluku taketmun iqtutmun-llu, it'ganret-llu tallimiit avguluku qertutarrluku.

2Kangiraikun pugumalrianek pitangqertelluku ekuavik, tamalkuan atauciurneruvkarluku, qainga-llu tamalkuan punernermek qallilirluku.

3Qantarkiurluki-llu uqurrlilriit qamlleret, qanikciuruciluci, qanciluci, negcililuci, kenercissuutnek-llu qantanek. Tamarmeng makut punernermek taqumaarkaugut.

4Punernermek-llu ingelqaarmek pililuci kulutnek kangiraikun tegumiaqessuucirluku.

5Ingelqaar ekuaviim mengliin acianun elliluku tekisngaluku ekuaviim avga qulmun.

6Tegumiaqessuutekiurluku-llu murakegtaaraagnek acacia-mek punernermek qallilirlukek;

7tegumiaqessuutekak nuvusngaarkaulutek kulutnun ekuaviim avategkeni calligcimaaqan.

8Ekuavik muragnek piliaqluku ilulilluku, picirkiurumallra nasvallrucimtun ingrim qaingani.

Umegkaa Pelatekam Atanrem Tuanlucian

9“Pelatekaq Agayuvik umegkiurniarci 'lumarraqegtaarnek aqevlaarkanek. Ungalalirnermi yuinaak malruk qulmek cipluku (50) yaaltanek umget taktaarkaugut.

10Napartengqerrarkauguq yuinarnek (20) punernernek, tusngallerluteng naparyat tamarmeng punernernek, negcigluteng enenguterluteng-llu qevlercetellrianek qerrirlinek.

11Neglirnerem-llu umegkaa tuaten cali ayuqluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Kanavalirneq-llu umengqerrarkauguq yuinaq tallimanek (100) yaaltanek taktalriamek, qulnek-llu naparyarluni, qulnek cali tusngallerluteng.

13Calaralirneq-llu iteryaram nunii cali yuinaq tallimanek (100) yaaltanek taktalriamek umengqerrarkauluni.

14-15Iteryaram avategkeni umegtangqerrarkauguq pingayunelgat avegluku yaaltanek, pingayunek naparyarluteng naparyat-llu tusngallerluteng.

16Iteryaraani umegtangqerrarkauguq qulnek yaaltanek taktalriamek 'lumarraqegtaarmek, taqumalriamek qiuglimek, qesurlimek, kavirlimek-llu qusngit melqurritnek, mingeqluni-llu tangnircaumaluni. Cetamanek naparyanek nayumiqasterluni cetamanek-llu tusnganerluteng.

17Tamarmeng naparyat kassutmun umegmi itutengqerrarkaugut qerrirlinek nuvutnek, negciit-llu cali qerrirlinek tusngallrit-llu punerneruluteng.

18Umek ayuqerkauguk yuinaak malruk qulmek (50) yaaltanek taktaluni, yuinaq tallimanek yaaltanek (25) iqtutaluni, pingayuak avguluku yaaltanek qertutaluni. Umget piliaqumaarkaugut 'lumarraqegtaarnek punernernek atlirnerluteng.

19Tamarmeng cat aturarkai Pelatekam, nuqsugcimavigkai-llu Pelatekam umgem-llu punerneruarkaugut.

Aulukurallerkaa Kenurram

20“Alerqurki Israel-aam yui taitesqelluki assinratnek olive-aat uquata kenurram uqurkaanek, kumauralarniartuq atakumi.

21Aaron-aam qetunrani-llu elliciqaat kenurraq Pelatekam iluanun, elatiinun capem, ciuqerrani Akqutem Yaassiigan. Tuani ciuqamni kumalararkauguq atakumek unuakullranun. Man'a alerquun atulararkaqluku Israel-aam yuin kinguveteng-llu akwarpak.

Exodus 28

Agayulirtet Aturait

1“Taisqiu anelguten Aaron-aaq qetunrai-llu Nadab, Abihu, Eleazar, Ithamar-aq-llu allakarluki Israel-aam yuinek, kevgiurniaraatnga agayulirteñguluteng.

2Agayulirtetarnek aturaliniaran anelguten Aaron-aaq, takarnarqutkainek tangnirqutkainek-llu.

3Quyurrluki tamalkuita elisngalriit calistet cikillrenka piyugngacimek, qanrulluki-llu Aaron-aaq aturalisqelluku. Naaqicimaniartuq agayulirteñgurrluku kevgiullerkaanun wangnun.

4Maa-i makut aturat piliarkait: qat'gailitaq, as'arceña'ar, qalliq qaraliliumalria, nacaq nemrucaraq, iqtulria-wa naqugun. Makut taq'erkaugait aturat Aaron-aamun qetunrainun-llu agayulirteñguluteng kevgiurniaraatnga.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Caliaqestait makunek aturluteng piniartut: qiuglinek, qesurlinek, kavirlinek-llu qusngit melqurritnek 'lumarrarnek; suulutaanek yualukanek 'lumarraqegtaarnek-llu.

6“As'arceña'ar piliaqniaraat qiuglinek, qesurlinek, kavirlinek-llu qusngit melqurritnek 'lumarrarnek, suulutaamek yualukamek, 'lumarraqegtaarnek-llu, mingeqluku tangnircaumaluku.

7Tusailitangqerciquq malrugnek mingqusngalriignek menglegkenun, taukugnegun itutelararkaulukek.

8Naqugutmek-llu pililuci 'lumarrarmek taqumalriamek, as'arceña'armun piliaqellerpeci ayuqiinek, mingqulluku-llu as'arceña'armun atauciurrlukek.

9Malrugnek-llu ayuqenrilngurnek qaralilgegnek teggalquqegtaaraagnek piluci, qaingagnun-llu igaulluki atrit qula malrugnek cipluku Jacob-aam qetunrai,

10igaulluki tungliqutaciicetun yuurtellrita, arvinlegnek aternek atauciq aipaa-llu cali arvinlegnek.

11Teggalquliurtem̄un caliaqevkarlukek igautelluki Jacob-aam qetunrain atrit ellilukek-llu suulutaamek tusngallirlukek.

12Taukuk-llu teggalquk ellilukek as'arceñaraam tusailitagkenun umyuaqutnguvkarlukek Israel-aam qetunrainun; Aaron-aam ang'aquralarciqai atrit tusgegmini. Tuaggun wiinga Atanequmyuaqerrlainalarnianka yuunka.

13Pililuci malrugnek suulutaagnek tusngallerkagnek

14malruinek-llu kalivnernek suulutaarrlainaagnek qipumalriignek ilavkuyagartun ayuqlirilukek, tusngallerkiuragnun-llu ellilukek.

Qat'gailitaq

15“Qat'gailiciluku-llu agayulirten̄guneq atulararkaanek taringnaurqami Agayutem piyullranek. Taqniarci 'lumarrarnek as'arceña'armun atullerpeci ayuqaitnek aturluci tangnircautai-llu ayuqluki.

16Yaassiigenqeggarkauguq tapluku-llu malruurrluni, qulngunrita'arnek-llu cetyaarnek iqtutaluni qulngunrita'arnek-llu taktaluni.

17Ellivikluku cetamainek nalkuralrianek teggalquyagarnek. Ciuqlirmun elliiluci ruby-mek, topaz-aamek, garnet-aamek-llu;

18tunglianun-llu emerald-aaq, sapphire-aq, diamond-aaq-wa;

19pingasuingatnun-llu turquoise-aq, agate-aq, amethyst-aaq-wa;

20cetamaingatnun-llu beryl-aamek, carnelian-aamek, jasper-aamek-llu. Makut tusnganengqerrarkauluteng suulutaamek.

21Makut tamarmeng qula malrugnek cipluku teggalqut igangqerrarkaugut atritnek Jacob-aam qetunrain, nallunairluki ilakellriartai Israel-aam yuin.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Qat'gailitaq-llu qipumalrianek kalivnernek suulutaanek pikiurluku.

23Malrugnek-llu kulutegnek ellivikluku qulirnerkun kangiragkenkun,

24qillrullukek-llu malruk qipumalriik kalivnerek kulutegnun.

25Iqukek-llu kalivnerek qillrullukek tusngallerkiuragnun, tuaten pikunek ellimaarkauguk manulirneragnun tusailitagken as'arceñaraam.

26Pililuci cali malrugnek kulutegnek suulutaagnek, ellilukek-llu atlirneran kangiraagkenun qat'gailitam ilulirnermun as'arceñaraam tunglirneranun.

27Allagnek cali kulutegnek pililuci, ellilukek-llu atlirmun iqukegnun as'arceñaraam tusailitagken naqugutiin quliinun.

28Qillrulluki kulutet kulutngullgutaitnun qiuglimek pelacinagmek, qat'gailitaq as'arceña'armek aug̃'arrngairulluku.

29“Aaron-aaq itquni Tanqilriamun una qat'gailitaq aturarkaugaa, igaumalria ilakelriartainek Israel-aam, tua-i-wa Wiinga Ataneq, umyuaqerrlainararkauluki yuunka.

30Ellilukek Urim-aaq Thummim-lluqat'gailitamun, Aaron-aam ang'aqlukek it'larniartuq tanqilriamun ciuqamnun. Cayarani kesianek atularniaraa una qat'gailitaq. Tuaten taringelarniaraa piyulqa Israel-aam yuinun.

Allat Agayulirtet Aturait

31“Qalliq as'arceña'armun iluqliuluku aturarkaq taqumaarkauguq qiuglirrlainarmek qusngim melqurranek 'lumarrarmek.

32Una ukinengqerrarkauguq qamiqum pugyararkaanek, ukineq-llu mingqulluku menglelirluku allegyailkucirluku.

33-34Kinguqerra kassutmun atsaruanek qiuglinek, qesurlinek, kavirlinek-llu qusngim melqurrinek 'lumarrarnek, akuleliluki suulutaanek kuluk'uunarnek.

35Aaron-aam una atularciqaa agayulirteñguluni kevgiuraqami. Itraqan ciuqamnun Tanqilriamun wall'u tuaken an'aqan, kuluk'uunaat nepiit niitnarqelaasqelluki, niitnailkata tuqunayukluku.

36“Tangnircautmek pililuci suulutaamek igarluku-llu qaingakun, ‘Allakaumalria Atanermun.’

37Tauna-llu qillrulluku manulirneranun qamiqurran nemran qiuglimek pelacinagmek.

38Aaron-aam una atulararkaugaa qauramini. Tua-i wiinga Ataneq ciuniulararkauluki elliitait Israel-aat wangnun umyuaqulluki pimalriit, yuut iliini alartelangraata elliigaqameng tamakunek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39“'Lumarraqegtaarmek pililuci keggaqlirkiuqiciu Aaron-aaq nacaliluku-llu cali. Cali-llu qamiqurra nemliluku, naqugutkiurluku-llu tangnircarluku yualukayaarnek mingqusngalrianek.

40“Keggaqlililuki, naqugucilukі, nacaliluki-llu Aaron-aam qetunrai, takarnarqutkaitnek tangssunarqutkaitnek-llu.

41At'elluki makut aturat anelgutevnun Aaron-aamun qetunrainun-llu, naaqilluki-llu wangnun allakarluki. Mingugluki-llu olive-aam uquanek kevgiurniaraatnga agayulirteŋ̄guluteng.

42Qerrullililuki-llu nanilngurnek qukaatnek ciisqurritnun tekisngalrianek, uatait alaiteksaunateng piniartut.

43Aaron-aam qetunrani-llu kesianek atularniarait Pelatekamun Agayuvigmun itraqameng. Wall'u ekuavik ullagaqamegteggu agayulirteŋ̄guluteng kevgiuqata'arqameng Tanqilriami, tuqucimanritniartut matangqacirteng pitekluku. Man'a caqtaarpek'nani picirkauguq Aaron-aamun kinguvrinun-llu.

Exodus 29

Ayuqucirtuutet Naaqicimallerkaatnun Aaron-aaq Qetunrai-llu

1“Waten piarkauguten naaqiskuvki Aaron-aaq qetunrai-llu agayulirteŋ̄gurrluki caliamnun: upluci ataucimek piyagarmek nulirteḿek malrugnek-llu angucalugnek qusngignek natlugnerilnguugnek.

2Mukaarkat-llu assinritnek tau͡ŋgaam quuleciraunaku, kelipiluci olive-aat uquitnek ilaluku ilait tau͡ŋgaam ilaunaki. Ilait-llu mamkunaki assaliayaartun elucilirluki olive-aat uquitnek mingugluki.

3Caqumun ekluki elliitekluki-llu wangnun ekuagikuvet nulirteḿek angucalugnek-llu qusngignek.

4“Tailluku Aaron-aaq qetunrai-llu iteryaraanun Pelatekam Agayuuviim upyutmek-llu ervuqertelluki.

5Nutaan Aaron-aaq agayulirtet aturaitnek ac'etniarci, keggatmek, 'lumarrarmek-llu as'arceñaraam iluqlianek, as'arceña'armek, qat'gailitamek, naqugutmek-llu.

6Nacaq-llu nemrucaraq at'elluku, tuavet-llu elliluku kencignarqelria naaqicimallran nallunailkutaa igaumaluni, ‘Atanermun Allakaumalria.’

7Uquq-llu tua-i teguluku qamiqurranun kuvluku mingugluku-llu.

8“Qetunrai-llu tailluki keggatnek at'elluki.

9Naqugucirluki nacarluki-llu nemrucaranek. Tuaten naaqitarkaugan Aaron-aaq qetunrai-llu. Ellaita kinguvrita-llu kevgiurciqaatnga agayulirteŋ̄guluteng akwarpak.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10“Nulirtem̄ek tailluci Pelatekam Agayuviim ciuqerranun, Aaron-aaq-llu qetunrai-llu qanrulluki unatait ellisqelluki taum qamiqurranun.

11Tuqulluku-llu nulirta tuani tanqilriami ciuqamni iteryaraani Pelatekam Agayuviim.

12Nulirtem augan iliinek piluten, yuararpegun-llu ekuaviim kangran kangiraini anngalriit mingugluki; ilii-llu augem kuvluku acianun ekuaviim.

13Nulirtem qiluin uquat tenguan-llu picalqurra, tartuk-llu uqurtuumakenka, ekuaniaci ekuavigmi elliitekluki wangnun.

14Tau͡gaam nulirtem kemga amirtuumaan qilui-llu ekuaniaci nunavci elatiini. Man'a elliitnguuq agayulirtet assiilnguita au͡gautekaatnun.

15“Cali teguluku angucalum qusngim aipaa, Aaron-aam-llu qetunrain-llu unatait qamiqurranun ellivkarluki.

16Tuquqaarluku auga ciqertautniarci qacarnerinun ekuaviim.

17Kepurluku-llu temii erurluki-llu ilurrlui iruk-llu kingulirnerek. Elliluki-llu allat natain qamiqurran-llu qaingatnun.

18Nutaan-llu ekualuku tamalkuan ekuaviim qaingani, neqkauluku elliitekluku. Tepii mat'um elliitem ilukegcinarquq wangnun.

19“Cali teguluku aipaa angucaluq qusngiq naaqicissuutekaq, Aaron-aam-llu qetunrain-llu unatait qamiqurranun ellisqelluki.

20Tuquqaarluku augan ilii minguutniarci Aaron-aam qetunrain-llu tallirpilirneret ciutaita atlirneritnun, cali-llu tallirpilirneritnun ayautaitnun, tallirpilirneritnun-llu putukuitnun. Ilakuaq-llu auk ciqrulluku ekuaviim caniqerrinun.

21Augem-llu iliinek ekuaviim qainganelngurmek uqumek-llu qevcallerrluki Aaron-aaq, qetunrai, aturait-llu, allakaumaarkaurtelluki wangnun.

22“Angucalum qusngim uqua pamyua-llu au͡g'arluku uqurtuumaan, ilurrluin-llu uqua, tenguan-llu picalqurra, tartuk-llu uqurtuumakenka, tallirpilirneq-llu qugtuqaa,

23issratmek-llu tegulluci kelipanek ayuqenrilngurnek ataucitaarluki: cake-aamek uqulegmek aipirluku uquilngurmek assaliayaartun ayuqelriamek elliitekumallernek wangnun.

24Makut-llu tamalkuita unataitnun Aaron-aam qetunrain-llu elliluki allakaraurrluki elliitnguvkarluki wangnun.

25Nutaan-llu unataitnek teguluki ekualuki ekuavigmi, qainganun elliluki ekuagarkam elliitem, neqkauluki elliitnguluki wangnun. Makut tepiit ilukegcinarquq wangnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26“Qat'gai-llu qusngim angucalum Aaron-aam naaqicimallranun atuullrem, yagulluku elliiyarakun elliitekciqerci Atanermun; tauna-llu elpeci pikarkauluku.

27“Agayulirta naaqicimaaqan angucalum qusngim qat'gai qugtuqaa-llu naaqiciyarami elliitngulriit wangnun elliitnguarkaugut, allakaumaluteng-llu agayulirtet pikarkauluki.

28Wiinga cimirngaunaku picirkiuraqaqa waten yuut piyarami elliigaqata ilakuyucimun, tamakut qat'gai qugtuqaa-llu angucalum qusngim agayulirtet pikarkauluki. Una elliin cikiutnguuq wangnun Atanermun.

29“Kencignarqelriit Aaron-aam aturai kinguvarcimaarkaugut qetunrainun tuqullran kinguani, ellaitnun atulararkauvkarluki agayulirteŋ̄gurrluki naaqicimaaqata.

30Aaron-aam qetunraan agayulirteŋ̄gurtellriim atani tuqukan, it'lararkam-llu Tanqilriamun kevgiurluni, atulararkaugai makut aturat malrunlegni ernerni.

31“Kemga qusngim naaqicissuutngullrem Aaron-aamek qetunrainek-llu keniqiciu qallaulluku tanqilriami.

32Aaron-aankut qetunrani-llu nerniaraat qusngim kemga issratmelngurnek kelipanek ilaluku Pelatekam Agayuviim amiigani.

33Ner'arkaugait assiilngurmun au͡g'aritnguluteng atullret naaqicimallermeggni. Kiimeng agayulirtet makut ner'arkaugait, tua-i-wa kenciknaqngata.

34Kemget wall'u kelipat ilakuarukata unuakullranun ekuavkaqiciki; nerumaarkaunritut, tua-i-wa kenciknaqngata.

35“Ernerni malrunlegni naaqiciyaraq aturniarci Aaron-aamun qetunrainun-llu, alerquutekellrenka tamalkuita aturluki.

36Erenret tamalkuita elliilarniartuci nulirteṁek ekuagiluci assiilnguum au͡gautekaanek. Waten pillerpeci menuiruciiqaa ekuavik, nutaan-llu kuvluku uqumek kencignarcarluku.

37Waten pilarniartuci ernerni malrunlegni. Nutaan-llu ekuavik tanqigilriarurciiquq tamarmi; yuunge'rmi wall'u caunge'rmi agturtii tanqilriarullran pinian picurlagcetarkauluku.

Ernerni Tamalkuitni Elliitet

38“Waniwa elliitek'lararkaten ekuavik aturluku: qusngiyagaagnek malrugnek ataucimek allrakungelriignek elliilarciquten unuaquaqan.

39Ekuagaqluku aipaa unuakumi aipaa-llu atakumi.

40Ciuqliq qusngiyagaq tapilarniarci elliiluci malrugnek usperegnek mukaamek, urcimalriamek urucirluku saskat cetaman imaitnek olive-aat uquatnek. Saskat-llu cetaman imaitnek wine-amek elliitekamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

41Ekualuku-llu aipaa atakumi, tapirluku amllertataitnek mukaam, uqum, wine-am-llu unuakumi pillerpeci. Una elliitnguuq wangnun Atanermun, tepiin-llu ilukegcivkaraanga.

42Taqsuunaku man'a ekuagiyaraqciqerci elpeci kinguverpeci-llu Pelatekam Agayuviim amiigani Atanrem ciuqerrani. Tuani tangerciqamci qalarulluten-llu elpet.

43Tuani tangerciqanka Israel-aam yui, tauna-llu ucurnarqucima kenciknarivkarciqaa.

44Tanqigiciqagka-llu Pelatekaq Agayuvik ekuavik-llu, allakarluki-llu Aaron-aaq qetunrai-llu kevgiuresqellua agayulirteñguluki.

45Uitallgutkeciqanka-llu Israel-aam yui Agayutkeciqaatnga-llu.

46Nallunriciiqaat-llu Atanruciqa ellaita Agayutiit, anutestekellrat Egypt-aamek ilagarnaluki. Wiinga Atanruunga Agayutiit.

Exodus 30

Ekuavik 'Legcivigkaq Tepkegcilrianek

1“Ekuavilikici murakegtaarmek acacia-mek tepkegcilrianek ekuavigkamek.

2Yaassiigenqeggarkauguq, akimiaq pingayunek cipluku cetyaarnek taktaluni, akimiaq-llu pingayunek cipluku cetyaarnek iqtutaluni, it'ganernek-llu pingayunek qertutaluni. Qaingan kangiraini pugumalriit ilakliiyusngaarkauluteng taumun.

3Qaingan qacarneri tamalkuita pugumalriari-llu patuluki suulutaamek, suulutaamek-llu menglelirluku.

4Malrugnek-llu suulutaagnek kulutegnek teguyarirluku mengliin aciakun avategken'gun, uitavigkiurlukek muriik ayagatsuutekak.

5Makuk ayagatsuutekak murakegtaaraulukek acacia-rulukek qallirrlukek-llu suulutaamek.

6Una ekuavik elliniarci capem elalirneranun agalriim ciuqerrani Akqutem Yaassiigan. Tuani wiinga tanglarciqamken.

7Unuakullra tamalkuan Aaron-aam kenurrat auluksarturaqamiki tuani aruviaralarniartuq tepkegcilriamek.

8Tuaten-llu cali pilarniartuq atakumi kenurrat kumartaqamiki. Una elliiyaraq aruviarnek atulararkaugarci taqsuunaku kinguverpeci-llu.

9Inerquusngalrianek wani aruvagkanek ekuagiksaunaci wall'u ungungssinek mukaarkanek-llu. Elliiksaunaci-llu wine-amek kuvluku qainganun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Allrakumi ataucirqumek Aaron-aam menuircalararkaugaa ekuavik, kangiraini pugumalriit augmek mingugluki, ungungssim assiilnguut aug̑aumallerkaatnun ekuamallrem auganek. Man'a atularciqerci ataucirqumek allrakum iluani taqsuunaku ukanirpak. Una ekuavik kencignarqeqapiartuq Atanermun.”

Akiliquraun Pelatekam Agayuviim Pikaa

11Ataneq qanertuq Moses-aamun,

12“Israel-aam yui naaqekuvteng atauciuqaqluteng unguvaseng akilirciqaat Atanermun, cangerlagpak ellmeggnun tut'esqevkenaku naaqumallermeggni.

13Tamarmeng naaqutngulriit akilirarkaugut pisqumatacirmegcetun, cuqcimalriamek tamatum nalliini cuqciyaraat aturluku. Man'a tamarmeng akilirarkaqaat wangnun elliitekluku.

14Tamarmeng naaqutngulriit angutet yuinarnek allrakungelriit cipluku-llu, akiliriciqut elliitekluku Atanermun.

15Tukuulriim cipluku pingaunani, arrsaulriim-llu cali enurrluku pingaunani, Atanermunelliikuvci unguvavci akikaanek.

16Avularniaten akit yuinek Israel-aam aturluki-llu Pelatekam Agayuviim piilutainun. Una akiliquraun unguviita akiliutekaa, wiinga-llu nalluyagusngaitaqa cayailkuciumallerkaat.”

Punerneq Ermigcuun

17Ataneq qanertuq Moses-aamun,

18“Punernermek ermigcuuciluci punernermek-llu tusnganirluku. Elliluku-llu akuliignun Pelatekam Agayuviim ekuaviim-llu, mermek-llu imirluku.

19Aaron-aam qetunrani-llu atularciqaat meq eruraqamegteki unateteng it'gateng-llu

20Pelatekamun Agayuvigmun iterpailegmeng wall'u ekuavik ullagpailegmegteggu ekuagiyarturluteng Atanermun. Waten pilaqilit tuqucimanritniartut.

21Unateteng it'gateng-llu erularciqait tuqunritnaluteng. Man'a piciryaraugarkauguq, ellaita kinguveteng-llu atulararkauluku akwarpak.”

Minguugarkaq Uquq

22Ataneq qanertuq Moses-aamun,

23“Tepkegcilrianek ayuqenrilngurnek piluten: qula malrugnek cipluku usperegnek myrrh-amek, arvinlegnek uspernek narnirqellriamek cinnamon-aamek, arvinlegnek uspernek tepkegcilriamek cane-amek,

24qula-llu malrugnek cipluku cassia-mek, tamarmeng usperumaluteng (tamatum nalliini usperiyaraq aturluku). Atauciq-llu gallon-aaq olive-aat uquat avulluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Tamakut aturluki kencignarqellriamek mingugkiurniartuten pilauciicetun tepkegcauciaqameng tepkegcaucitulit.

26Tauna aturluku mingugniaran Pelatekaq Agayuvik, Akqutem-llu Yaassiiga,

27estuuluq tamalkuita-llu aklui, kenurrarvik aklui-llu, tepkegcilrianek-llu aruviarvik,

28elliitet ekuaviat aklui tapeqluki, ermigcuun tusngallra-llu cali.

29Makut waten piluten allakarciqaten tanqilriarurtevkarluki. Caunge'rmi yuunge'rmi agturtii picurlagcecimaciquq tanqilriim piniakun.

30Mingugluku-llu Aaron-aaq qetunrai-llu, naaqilluki-llu, agayulirtenḡuluteng kevgiurniaraatnga.

31Qanrulluki-llu Israel-aam yui, ‘Man'a tanqilria minguk atularciqaat kevgiulriit wangnun ukanirpak.

32Kuvumaarkaunrituq yuungina'arnun, aturluku-llu piliaqsaraa allamek ayuqiinek pilingaituci. Tanqilriaruuq, tuaten-llu aulukarkauluku tanqilriaruluku.

33Kia-llu ayuqelikaku wall'u atuqaku yugmun agayulirtenḡunrilngurmun tauna ilaungairuciiquq yumnun.’”

Aruviarkaq

34Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Tegulluten amllertatekluki makut tepkegcilriit naunraat, stacte, onycha, galbanum, aruvagkaqegtaarkamek-llu frankincense-aamek.

35Aturluki-llu aruviarkiurluten, akuyulluki tepkegcaucitulim pilauciatun. Taryirluku-llu menuitniartuq tanqigluni-llu.

36Ilii-llu arilluku powder-aarrurrluku, Pelatekamun Agayuvigmun piluku Akqutem Yaassiigan ciuqerra kanevluku. Aulukciqan man'a tanqilriaruqapiaralriatun pitarrluku.

37Tuaten ayuqellriamek piliyaqunaci elpeci aturarkarpeceñek. Aulukekiu tanqilriatun pitarrluku allakaumalriatun wangnun.

38Kina imna ayuqiinek pilikuni elliin tepkegcauteknaluku, tauna ilaungairuciiquq yumnun.”

Exodus 31

Munalriit Caliaqestekai Pelatekam Agayuviim

1Ataneq qanertuq Moses-aamun,

2“Cucukellruaqa Bezalel-aaq, qetunraa Uri-m, tutgarii Hur-am Judah-m yuinek,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3pingevkallruaqa-llu pinimnek. Pingevkarluku-llu ayuqucingnamek, munaryaramek-llu, caliyugngarivkarluku munarnarqellrianek.

4Upciurallerkaanek-llu cat ayuqucirkaitnek caliaqluki-llu aturluki suulutaat, qerrirlit, punerneret-llu.

5Teggalquqegtaarnek-llu kepurillerkaa enekaitnun-llu elliaqluki, muraliulallerkaanek, allanek-llu munarcaarluni tangniqluki caliaqnarqellrianek.

6Oholiab-aaq-llu nakmikellruaqa, Ahisamach-am qetunraa, Dan-am yuinek, calillguciisqelluku Bezalel-aaq. Allat-llu elisngalriit calistet piyunarqucilillruanka caliaqesqelluki tamalkuita alerquutellrenka. Makuuluteng caliaqerkait:

7Pelatekaq, Akqutem Yaassiiga patua-llu, Pelatekam-llu aklui tamalkuita,

8estuuluq aklui-llu, kenurrarvik suulutaarrlainarmek piliaqumalria aklui-llu, aruviarmek-llu ekuavik,

9ekuavik elliitnek tamalkuita-llu aklui, ermigcuun acia-llu,

10tangkegcinarqelriit agayulirtet aturait, Aaron-aam qetunrain-llu atulararkait kevgiuraqameng agayulirteñguluteng.

11Uquq mingugkaq, narnirqellria-llu aruvagkaq Tanqilriami. Makut caliaqellermeggni pisqelqa atuqapiarluku caliaqelararkaugait.”

Sabbath-aaq Mernuinercirvik

12Atanrem alerquraa Moses-aaq

13qanrutesqelluki Israel-aam yui, “Sabbath-aaq atuqiciu, mernuinercirvika, nallunailkutauciqngan elpeceñun wangnun-llu akwarpak, kinguverpeceñun-llu tamalkuitnun nallunritesqelluku wangnun yuk'ucirci.

14Una mernuinercirvik aturarkaugarci tanqilriaruan elpeceñun; menulirtii tuqucimaarkauguq; kina-llu imna tuani ernermi calikuni tuqucimaarkauguq.

15Ernerni arvinlegni caliarkaci caliaqeciqaci tau͡gaam erenret malrunelgat Sabbath-aaruuq, mernuinercirviuluni tanqilriamun Atanermun; kina imna calilria uumi ernermi tuqucimaarkauguq.

16Israel-aam yuin aturarkaugaat una erneq kinguvertuumarmeng nallunailkutauvkarluku akqutmun.

17Nallunailkutauciquq nangyuunani wangnun Israel-aam-llu yuinun, ernerni arvinlegni Atanrem piliaqellruamikek qilak nuna-llu, erenret-llu malrunelgatni mernuinercirluni.”

18Agayutem qalarutenriamiu Moses-aaq Ingrim Sinai-am qaingani cikiraa malrugnek teggalqugnek igarviignek, elliin Agayutem igautellruluki taukugnun qulen alerquutet.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Exodus 32

Suulutaaq Kuluviit Angucalurtaat

1Yuut nerinit'ngengameng Moses-aam atrallerkaanek ingrimek ullagluku quyurrvikaat Aaron-aaq qanrulluku-llu, “Agayut'likut ciuliqagtekamteñek, Moses-aaq imna Egypt-aamek anutestellerput qaillun piciilamteggu.”

2Aaron-aam tua-llu qanrutai, “Yuuvkarciki suulutaat kulutet aqlitait nuliarpeci, panigpeci, qetunrarpeci-llu, tailluki-llu wangnun.”

3Tamarmeng-llu yuut aqliteteng yuuluki taitait Aaron-aamun.

4Aaron-aam teguluki aqlitet urugtai, kuvluku-llu uruumalria yurcirissuutmun eluciliumalriamun, pililuni-llu suulutaamek kuluviit angucaluatnek. Yuut-llu qanertut, “Israel-aam yuini, una agayutkarput Egypt-aamek anutesteklerput!”

5Aaron-aaq-llu ekuaviliuq ciuqerrakun agayutnguam qanerluni-llu, “Unuaqu nerevkariciqukut Atanermun.”

6Unuaquan unuakuarmi taitut ungungssinek ekuagarkanek allanek-llu neqkanek agayukuneng elliitekameggnek. Yuut-llu aqumluteng ner'ut kiituani akusrartengut taangiqluteng mer'aluteng akusrarutekiluteng tuaten.

7Ataneq-llu qanertuq Moses-aamun, “Patagmek atraa, yut'en anutelten Egypt-aamek assiilngirtut cakaarlua-llu.

8Ak'a cakaarait ayuqucirtuutekellrenka alerquutet; pililuteng kuluviit angucaluatnek suulutaamek ciktaarvikluku-llu, cali-llu elliivikluku ekuagiluteng, qanerluteng-llu, ‘Waniwa agayutsi Israel-aam yuini, anutestellerci Egypt-aamek.’

9Nallunritaqa ukut yuut qanruyutmeggnun maligtaqutesciigaluciat.

10Arulairtengnaqsaqunii, qenrucamki piunriqataranka. Nutaan-llu elpet kinguveten-llu angliriluki atanruvigpaurceciiqanka.”

11Taug̃aam Moses-aam kaigavikaa Ataneq Agayutni qanerluni, “Ciin yut'en eq'urruciki anagulluki, anutelten Egypt-aamek pinirpegun artuqailucirpegun-llu?

12Ciin-llu Egypt-aarmiut waten qanerkangevkarciqsiki, ‘Umyuarrliqulluki ayautellrui tuquvkarnaluki ingrini, nangluki nunam qainganek aug̃'arluki.’ Eq'uqertellren pellugcessgu; umyuan cimirru ca assiitellria ellaitnun tuc'etevkenaku.

13Umyuaqiki pisteten Abraham-aaq, Isaac-aaq, Jacob-aaq-llu, elpenek akqelten qanrulluki, ‘Kinguveci amllertarivkarciqanka agyatun qilagmi, man'a-llu nuna tamalkuan akqutkelqa cikiutekciqaqa kinguverpeceñun, ellaitnun piksagutarkauvkarluku akwarpak.’”

14Tua-i Ataneq umyualinqigtuq assiitellriamek piqataryaaqellerminek yum'inun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Moses-aaq-llu atrartuq ingrimek tegumiaqlukek teggalquk malruk igarviik, igausngaluteng taukugni qulen alerquutet.

16Agayutem ellminek igarviik piliaqellruak igaulluki-llu alerquutet qaingagnun.

17Joshua-m niicamiki yuut qayagpagalriit Moses-aaq qanrutaa, “Niitua anguyautellriit nepaitnek yuut uitaviatni.”

18Moses-aaq-llu qanertuq, “Anguyagkun cirlakilriit nepkenritaat, cirlakumalriit-llu cali nepkevkenaku. Wiinga atulrianek niitua.”

19Moses-aam uitavigteng yaaqsinriamiu agayutnguaq tangerrnarian, yuut-llu yuralriit tangrramiki, cakneq qenqe'rtuq. Tuani ingrim engeliini teggalquk milpautak tegumiaqellregni naveglukek.

20Teguluku-llu agayutnguaq piliallrat uruggluku itumtaa powder-aatun qamllerurrluku, mermun-llu kanevlerqaarluku Israel-aam yuinun mertelluku.

21Qanerluni-llu Aaron-aamun, “Ukut yuut qaillun pikiitgen cakneq assiitellriamek assiilngirceciki?”

22Aaron-aam kiugaa, “Qenrutenrilnga wiinga. Nallunritan ukut yuut assiilngurmek aturnaluteng mayiteq'lauciat.

23Waten qanrutaatnga, ‘Nalluarput Moses-aam qaillun picia, anutesteklemta Egypt-aamek. Taumek agayut'likut ciuliqagtekamteñek.’

24Qanrutanka-llu suulutaat tangnircautekluki atuqengait taitesqelluki. Wiinga-llu kenermun egcamteng tamakut taitellrit una kuluvauluni tuaken alairtuq!”

25Tua-i Moses-aam tangrraa yuut umyuarteng maligtaqulukku pillrat, (tua-i-wa Aaron-aam ciuliqagteluaqerpek'naki pivkarluki), kasngunarqellriamek piluteng inglumeng ciuqerratni.

26Tua-i Moses-aaq nangerrluni iteryaraanun uitavimeng qanertuq, “Tamarpeci Atanrem ingluarvikestaini canimnun taici.” Tamarmeng-llu Levite-at quyurtut avatiinun.

27Elliin-llu qanrutai, “Waten qanertuq Ataneq Israel-aat Agayutiit, ‘Tamarpeci nuussirpaci all'uki, ayagluci waken iteryaramek amavet aipaanun tuqurqiciki anelguceci, yugnikek'ngaci, elaqlici-llu.’”

28Levite-at-llu Moses-aam qanellratun piut. Yuut-llu tiissitsaat pingayun (3,000) tuani tuquluteng.

29Moses-aam Levite-at qanrutai, “Unuamek elpeceñek allakartuci caliaranun Atanrem, akikluki irniaci anelguceci-llu. Taumek Atanrem elliin atawaqercetaaci.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Unuaquan Moses-aam yuut qanrutai, “Assiitqapigtellriamek assiilngirtuci, tau͡gaam waniwa ataam ingrimun mayurciqua Atanermun. Ikika assiilngurpeceñek au͡g'aricimallerkarpeceñek unangeciqellrianga.“

31Moses-aaq tua-i Atanermun utertuq qanerluni-llu, “Ukut yuut assiitellriamek assiilngirtut, agayut'liameng suulutaamek ciktaarvikluku-llu.

32Ataki au͡g'ariski assiilnguitnek. Tau͡gaam piarkaunrilkuvet atqa au͡g'aqiu kalikanek igausngaviatnek yugpet atrita.”

33Ataneq kiuguq, “Wangnun assiilngilriit tau͡gaam atrit au͡g'arciqanka kalikamnek.

34Watua ayagluten ayaucarturki yuut qanrutkellemnun; an'gilama ciuliqagciiqaaten. Tau͡gaam pillerkaq tekiciiquq anucimirqecetaarillerkaqa ukunek yugnek assiilnguit pitekluki.”

35Tua-i Atanrem cangerliqevkarai yuut. Tua-i-wa Aaron-aaq suulutaamek kuluviit angucaluatnek pilivkaatgu.

Exodus 33

Atanrem Israel-aat Ayaasqai Unilluku Ingriq Sinai-aq

1Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Maaken ayagluci elpet yuut-llu Egypt-aamek anutelten, ayagluci-llu nunamun akqutkellemnun Abraham-aamun, Isaac-aamun, Jacob-aamun kinguvritnun-llu.

2An'gilamek ayagceciciqua ciuliqagtekarpeceñek, qimagceciiqanka-llu Canaanite-at, Amorite-at, Hittite-at, Perizzite-at, Hivite-at, Jebusite-at-llu.

3Ayakatartuci nuqlitnailngurmun naungignarqellriamun-llu nunamun. Tau͡gaam wiinga maliggngaitamci, niicuilnguungavci tumevceñi piunrirrnayukluci.”

4Man'a niitnirqenrilnguq yuut niicamegteggu angniirutut kenuguteteng-llu yuuluki.

5Atanrem-wa Moses-aaq alerqullruani qanrutesqelluki, “Elpeci niicuilnguuguci. Ellma nayuqacuaqaqumci piunriryaramci nangqapiggluci. Watua yuuciki kenuguceci wiinga-llu qaillun pillerkaqa elpeceñun caliaqeciqaqa.”

6Tua-i Ingriq Sinai-aq unicamegteggu Israel-aam yui aturnanrirtut kenugutnek.

Pelatekaq Agayuvik

7Israel-aam yui arulairaqata Moses-aam kencignarqellria Pelatekaq Agayuvik napartelaraa yaaqvaariluku qavartarviat. Aterpagcimaluni Pelatekamek Tuanelvianek Atanrem. Tamarmeng-llu ayuqucingnauryulriitAtanermun tuavet ayalartut ullagaqluku.

8Moses-aaq-llu tuavet ayagaqan yuut pelatekameng amiigitni nangengqalartut tangvagluku iternatkaanun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Itrumariaqan Moses-aaq napalria amirluq atralartuq Pelatekam-llu amiigani uitaluni, Atanrem-llu Moses-aaq qalarut'laraa amirlumek.

10Yuut amirluq tangrraqamegteggu amiigani Pelatekam ciktelartut qigcigyugluteng.

11Atanrem Moses-aaq qalarut'laraa tungaunaku yuuk yugnikutellriik qalarut'lauciagtun. Moses-aaq utertaqan qavartaumavimeggnun pistii Joshua, Nun-am qetunraa, Pelatekami uitalartuq.

Atanrem Akqai Yun'i Nayurciqniluki

12Moses-aaq qanertuq Atanermun, “Ilumun qanrutellruarpenga wangnun ukut yuut ciuliqagtesqelluki tuavet nunamun, tau͡gaam kina maligkaqa apeqsaunaku. Qanellruuten nallunritnilua ilukegciteknilua-llu.

13Ilumun ilukegcitkekuvnga qanrusnga picirkiurarpenek, kevgiurnaamken ilukegcivkarturluten-llu. Umyuaqiu-llu cali uum nunarpiim yui elpenun nakmiin yuk'uciat.”

14Atanrem qanrutaa, “Maligciiqamci cirlakivkarluci-llu.”

15Moses-aaq kiuguq, “Maligtarkaunrilkuvkut maaken ayagcecaqunakut.

16Qaillun wii ukut-llu yuut nallunriciiqseta elpenun ilukegcitkucirput maligtenrilkuvkut? Nayuquvkut yugni allani maani nunami mistulriatun ayuqeciqukut.”

17Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Qanrucirpetun piciqua, tua-i-wa nallunrilamken ilukegcitekluten-llu.”

18Moses-aaq-llu qanertuq, “Ucurnarqucin wangnun tangercessgu.”

19Ataneq kiuguq, “Ciuqerpegun kiturciqamken tangssunarquciqa tamalkuan tangerrniaran, tuani-llu qanruciiqamken kencignarqellriamek atemnek. Wiinga Atanruunga. Nakleksukenka-llu wiinga naklekarkauluki.

20Kegginaqa tangertessngaitaqa elpenun, yuum tangerqunia unguvangailan.”

21Ataneq-llu cali qanertuq, “Canimni teggalqumek pitangqertuq nangengqavigkarpenek.

22Ucurnarquciqa qitngirnarqellria kituqan teggalqum qerranqurranun elliciqamken unatemnek-llu patuluten kiturnatkamnun.

23Unatenka au͡g'aqumki tunuka tangerrniaran kegginaqa pivkenaku.”

Exodus 34

Kinguqliik Teggalquk Igarviik

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Pililuten malrugnek teggalqugnek igarviignek ciuqliigtun ayuqellriignek, igauciiqanka qaingagnun igat igausngallret ciuqliigni navvlerpet.

2Upluten unuaqu mayuqina Ingrikun Sinai-akun, tangerciqamken kangrani.

3Allam maliggngaitaaten; yuk-llu atauciungraan tangrruuvkaryaqunaciu ingrim qaingani. Qusngit-llu wall'u kuluviit ingrim aciani nerevkaryaqunaciki.”

4Tua-i Moses-aaq teggalqugnek igarviignek piliuq, unuakuarmi-llu taukuk Ingrimun Sinai-amun Atanremalerquuciatun.

5Ataneq-llu atrartuq amirlukun tuani-llu nangerngallgutekluku. At'ni-llu tanqilria aperluku, Ataneq.

6Tua-i-llu Ataneq ciuqerrakun kiturluni qayagaluni, “Wiinga Ataneq Agayutnguunga naklegtaqapigglua takumcutarlua-llu, qenqerrngiatua nasvagaqluku tau͡gaam angelria kenkutka piciuciqa-llu.

7Akqutka atularaqa amllernun kinguveqellrianun, au͡g'araqluki assiilnguut; tau͡gaam anucimirqecetaanrilngaitanka irniarit tutgarait-llu pingasuingurtellratnun cetamaingurtellratnun-llu kinguvrita angayuqrita assiilngillrat pitekluku.”

8Moses-aam-llu egmianun ciktaarvikaa nanrarluku.

9Qanerluni, “Ataneq, ilumun ilukegcitkekuvnga kaigavikamken maligeskut. Ukut yuut niicuitut tau͡gaam au͡g'ariskut caarrlugmek assiilngurmek-llu, ciuniurluta-llu nakmiin yugpetun.”

Akqun Nutarcimauq

10Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Watua akqut'liunga Israel-aam yuinun. Ciuqerratni tamalkuita yugpet irr'inarqelrialiciqua nunami tamiini atanruvilegni-llu pimaksailngurnek. Tamarmeng yuut tangerciqait irranarqelriit wii Atanermi piyugngakenka. Tua-i-wa angelriamek irr'inarqellriamek piciqngama elpeci pitekluci.

11Atuqiciki elpeceñun alerquutekellrenka unuamek. Ayagceciiqanka Amorite-at, Canaanite-at, Hittite-at, Perizzite-at, Hivite-at, Jebusite-at-llu ciunerpeceñek.

12Picirkiullguteksaqunaciki yuut tumevceñi picurlautngurcuartuq elpeceñun.

13Tau͡gaam ekuaviit navguraqluki, piunriraqluki kencikekait napalriit, kepurluki-llu tangrrutait agayutnguameggnun Asherah-mun.

14“Ciktaaryaqunaci allanun agayutnun. Tua-i-wa wii Ataneq ingluliurtenka uitasngailamki.

15Picirkiuqsaunaci nunam yui ilakluki. Tua-i-wa agayutnguameggnun agayuaqameng ekuagiluteng-llu unayaq'larciqngaceci ilagaasqelluteng, naspaamanayukluci-llu aglumaluci neqnek elliitekellritnek agayutmeggnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Qetunraci-llu nulirtularnayukluki tamakut ilaitnek arnanek, ellaita-llu iqlutmuruciiqngatki agayulangevkarluki agayutnguameggnun.

17“Agayutngualiksaunaci cavilqunek ciktaarvikluki-llu.

18“Quuleciriyarailngurmek Keliparturyaramun nerevkarilallerci aturaqluku alerqullrucimtun, quulecirailngurnek ner'aqluci ernerni malrunlegni Abib-aam iraluani. Tua-i-wa taumi iralumi Egypt-aaq unitellruavciu.

19“Tamarmeng tan'gaurluut yung'eqarraarutet cali-llu angucalut ungungssit qunguturat irniqarraarutait wiinga pikanka.

20Tau͡gaam utetmun kiputelarciqaci tamalkuita ciulviit irniqarraarutait elliiluci qusngiyagarmek eniinun. Kiputenrilkuvciu uyaqurri navegniaraci. Utetmun kiputaqluki tamalkuita qetunrarpeci ciuqlikacagait. “Kina-llu ciuqamnun iluvarngaituq elliitekaunani.

21“Ernerni arvinlegni calilarciquci erenret-llu malrunelgatni mernuinercirluci, nauceciiyaraungraan quyurciyaraungraan-llu.

22“Aturtura'aqluku-llu Nerevkariyaraa Quyurciyaram ayagnirqavci, quyurciluci mukaarkanek nauceciiqarraallerpeceñek. Talisvignun-llu Nerevkariyaraq aturaqluku uksuarmi atsanek avurraarluci.

23“Pingayurqunek allrakumi tamarmeng angutevci tailuteng ciktaarviksartulararkaugaatnga wii, Ataneq Agayutiit Israel-aat.

24Anevkaumarikumki atanruvilget ciunerpeceñek anglikanirluku-llu nunakarci, kia tegungnaqngaitaa nunasi ukuni pingayuni agayunerpagni.

25“Kelipanek quuleciralegnek elliiksaunaci tuquciaqavci ungungssinek wangnun. Ilakuaruvkaqsaunaku unuaqullranun kemgem ilii tuqucimalleq Kituutem Nerevkaritiini.

26“Allamiaqan taitaqluci eniinun Atanrem mukaarkanek quyurteqarraallerpeceñek. “Keniqsaunaci-llu qusngiyagarnek aanaita milgitnek mirluki.”

27Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Makut qaneryarat igaulluki, tua-i-wa makut qaneryarat aturluki akqut'liarkaungama elpenun Israel-aam-llu yuinun.”

28Moses-aaq-llu tuantuq ernerni yuinaagni malrugni (40) unugtuumaita, nereksaunani meqsaunani-llu. Igartuq-llu igarviignun igaulluki qaneryarartai akqutem, tua-i-wa Qulen Alerquutet.

Moses-aaq Atrartuq Ingrimek Sinai-amek

29Moses-aaq atraami Ingrimek Sinai-amek tegumiaqluki Qulen Alerquutet nallullrua kegginami qitngirnaricia Agayun qalarutlermini.

30Aaron-aam Israel-aam-llu yuin tangllermeggni Moses-aam kegginaa, qitngirnaqluni alingut ullallerkaanek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Tau͡gaam Moses-aam taisqen̄gateng, Aaron-aam tamarmeng-llu yuut ciuliqagtaita ullagaat, Moses-aam-llu qalarulluki.

32Tamatum kinguakun tamarmeng Israel-aam yuin quyurrvikaat, Moses-aam-llu qalarutai tamalkuitnek Atanrem qalarutkellrinek ellminun ingrim Sinai-am qaingani.

33Moses-aam taqngami qalarutnermek kegginani patua.

34Pelatekamun Agayuvigmun itraqami Moses-aaq qalarucarturluku Ataneq, kegginani capailaraa anenatkaminun, an'aqami-llu yuut qalarut'laraiAtanrem ellminun alerquutekellrinek.

35Israel-aam-llu yuin tanglaraat Moses-aam kegginaa qitngirnaqluni. Taumek kegginani patumalaqii qalarucartunqiggnatkaminun Ataneq.

Exodus 35

Ayuqucirtuutet Sabbath-aamun

1Moses-aam quyurtai tamalkuita Israel-aam yui qanrulluki-llu, “Makut maa-i Atanrem alerquutekellri elpeceñun atuusqelluki:

2Ernerni arvinlegni caliarkaci caliaqeciqaci tau͡gaam erenret malrunelgat kencignarqellriaruciquq, erneq uitayaraq allakaumalria wangnunAtanermun. Yuk tuani ernermi calilria tuqucimaarkauguq.

3Uitavigpeceñi-llu kenermek kumarcingaituci ernermi Sabbath-aami.”

Elliitekat Agayuvigkamun

4Moses-aam Israel-aam yui tamalkuita qanrutai, “Waten Ataneqalerquriuq:

5Elliici Atanermun. Tamarmeng yuut piyuumilriit taiskilitAtanermun elliiluteng suulutaamek, tegglimek qerrirlimek wall'u punernermek;

6'lumarraqegtaarmek; qiuglimek, qesurlimek, kavirlimek-llu qusngit melqurritnek 'lumarrarmek; 'lumarrarmek-llu qusngirngalnguut melqurritnek piliaqumalriamek;

7qusngit angucalut amiitnek, kepcimalriamek kavirlimek; qecikegtaarnek; murakegtaarnek acacia-nek;

8kenurrat uqurkaitnek; avukusngalrianek mingugkanek tepkegcilrianek-llu aruvagkanek;

9teggalquqeqtaarnek-llu allanek-llu qevleqsagnek, ellimaarkanek agayulirten̄gunrem as'arceñariinun qat'gailitamun-llu.

Aturarkat Pelatekamun Agayuvigmun

10“Tamarmeng angutet calitulit tailluteng piliaqerkaugait Atanremalerquutekellri piliaqesqelluki:

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Pelatekaq Agayuvik, elatiin iluan-llu qallirkai, negcii, enertai-llu, canirutai, naparyai naparyain-llu tusngallrit;

12Akqutem Yaassiiga, ayagatsuutekak, patua, capkutarkaa-llu;

13estuuluq, ayagatsuutekak, aklui-llu tamalkuita; kelipat-llu elliitekumalriit Agayutmun;

14kenurrarvik aklui-llu; kenurrat uqurtuumarmeng;

15aruviarvik tepkegcilrianek ayagatsuutek-llu; mingugkaq, narnirqellriit aruvagkat; capkutaa iteryaraan Pelatekam Agayuviim;

16ekuavik elliitnek, punerneret inguqerri tapeqluki, ayagatsuutek, aklui-llu tamalkuita; ermigcuun tusngavia-llu;

17capkutat umegkat, naparyait tusngallrit-llu; capa-llu umgem iteryaraan capii;

18Pelatekam umgem-llu acilitai ilavkui-llu; Pelatekam ilavkui capet-llu ilavkuit;

19tangnirqellriit-llu aturat agayulirtet atulararkait kevgiuraqameng Tanqilriami, kencignarqellriit aturarkai Aaron-aam agayulirtem qetunrain-llu.”

Yuut Elliiteteng Taitait

20Tamarmeng Israel-aat ayagtut,

21tamarmeng-llu piyuumilriit taitut elliiluteng Atanermun, Pelatekam Agayuviim caliaqumallerkaanun. Taitut tamalkuitnek atuugarkanek agayukuneng agayulirtet-llu aturikatki aturyulrianek.

22Tamarmeng-llu piyuumilriit angutet arnat-llu taitut kenugutnek pin-anek, aqlitnek, kulutnek, uyamignek, allanek-llu ayuqenrilngurnek qevleqsagnek, tunluki-llu elliitekluki Atanermun.

23'Lumarraqegtaarnek-llu pilget taitut: qiuglinek, qesurlinek, kavirlinek-llu; qusngirngalnguut melqurritnek piliaqumalrianek 'lumarrarnek; aminek-llu kavircimalrianek, qecigkilngurnek-llu qatvianek.

24Tamarmeng-llu piyugngalriit taitut qerrirlinek punernernek-llu elliitekluki Atanermun. Tamarmeng-llu murakegtaarautellget acacia-nek calianun aturarkanek taitut.

25Tamarmeng-llu calitulit arnat taitut 'lumarraqegtaarnek yualukaitnek-llu qiuglinek, qesurlinek, kavirlinek piliallermeggnek.

26Yualukiurluteng-llu cali qusngirngalnguut melqurritnek.

27Ciuliqagtet-llu taitut teggalquqegtaarnek allanek-llu qevleqsanek qat'gailitami as'arceña'armi-llu uitaarkanek,

28ayuqenrilngurnek-llu tepkegcilrianek uqunek kenurrat uqurkaitnek, uqum mingugkam tepkegcilriit-llu aruvagkat pikaitnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Tamarmeng Israel-aam yui piyuumilriit taitut elliitekluki caliarkamun, Atanrem alerquutekellruciatun Moses-aakun caliaqesqelluku.

Calitulit Caliaqestai Pelatekam Agayuviim

30Moses-aaq-llu qanertuq Israel-aam yuinun, “Atanrem cucukaa Bezalel-aaq qetunraa Uri-m, tutgarii Hur-am, Judah-m ilakelriartainek.

31Agayutem piniminek imillrua piyugngarivkarluku umyuarturivkarluku elisngarivkarluku munarluku-llu caliyugngarivkarluku,

32caliaqumaarkat uptellerkaatnun, aturluki suulutaat, qerrirlit, punerneret-llu;

33teggalquqegtaaraat elliqainaurrluki; muriit-llu canaluki; tamalkuita-llu tangniriluki caliaqnarqellriit.

34Atanrem-llu elitnauruteksugngarivkallrua caliyaraq allanun Bezazel-aankugnun Oholiab-aaq-llu, Ahisamach-am qetunraanun Dan-am ilakellgutkelriartainek.

35Ayuqenrilnguut makut caliaqetukaitnek caliyugngarivkarak: cavignek tangnircaristet; 'lirqistet wall'u elucirkiuristet; 'lumarralistet 'lumarraqegtaarnek; qiuglinek, qesurlinek, kavirlinek-llu qusngit melqurritnek 'lumarrarnek; allanek-llu 'lumarrarnek. Caliaqsugngariakek caliarkat ayuqenrilnguut elucirkiuriyugngalutek-llu elluarrlutek.

Exodus 36

1“Bezalel-aaq Oholiab-aaq-llu tamarmeng-llu allat munalriit Atanrempiyugngarivkallri umyuarturivkarluki-llu, caliaqsugngarivkarluki caliarkat piliaqellratni Agayuvik, caliarkaugut maligtaquluki Atanrem alerquutai.”

Yuut Elliigut Amllernek

2Moses-aam taisqai Bezalel-aaq Oholiab-aaq-llu tamalkuita-llu allatAtanrem piyugngarivkallri, cali-llu piyugteqellriit ikayuucugluteng, ayagniisqelluki-llu caliarkait.

3Moses-aamek-llu akurturtut yuut elliitellritnek atu'urkanek Pelatekaq Agayuvik piliaqumallrani. Yuut tau͡gaam cali taqeksaunateng elliiguralartut unuaquaqan.

4Tua-i Pelatekam Agayuviim caliaqestain tamarmeng caliateng peggluki ullagluku

5Moses-aaq qanrutaat, “Yuut cali taiqu'rtut elliitnek cipluki aturarkat Atanremcaliaqesqellrinun.”

6Tua-i Moses-aam alerqurai tamaanelnguut elliinermek taqesqelluki Agayuvigkamun; tua-i yuut allanek taicinrirtut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Elliitellrit tamakut amllerameng ciptarkaurrluteng-llu caliarata qaqitellerkaanun.

Caliaqumallra Pelatekam Agayuviim

8Tamarmeng munalriartaita tamakut calistet caliaqaat Pelatekaq Agayuvik. Piliaqaat-llu aturluteng qulnek 'lumarraqegtaarnek qilaumalrianek qiuglinek, qesurlinek, kavirlinek-llu qusngit melqurritnek, qaralilirluku-llu mingeqluku cherubim-aanek.

9'Lumarraat angtatkurluteng akimiarunrita'arnek yaaltanek taktaluteng malrugnek-llu yaaltagnek iqtutaluteng.

10Talliman mingqutait itulluki, talliman-llu allat cali tuaten mingqulluki itulluki.

11Putulirlukek-llu qiuglimek 'lumarrarmek menglekenkun elalirnerkun tamarkenka.

12Yuinaak malruk qulmek cipluku (50) putuliraat ciuqliq, aipaa-llu cali tuaten ayuqellrianek putulirluku.

13Negciliut-llu yuinaak malruk qulmek cipluku (50) suulutaanek, tamakutgun itutarkaulukek mingqusngalriik malruk atauciurrlukek.

14Qilagkiuraat Pelatekaq Agayuvik qula ataucimek cipluku 'lumarrarnek qusngirngalnguut melqurritnek piliaqumalrianek.

15Piliaqait angtatekluki, akimiarnek yaaltanek taktaluki malrugnek-llu yaaltagnek iqtutaluteng.

16Tallimauluki itutait ataucimi arvinelguluki-llu allami aipaani.

17Putuliraat-llu yuinaak malruk qulnek cipluku (50) nangneqliat ataucim, yuinaq-llu qulmek cipluku (30) menglii allam.

18Negciliut-llu yuinaak malruk qulnek (50) punernernek, itutessuutekiurlukek patuk quyurrlukek patuulararkaurtellukek.

19Allagnek cali malrugnek patuliut atauciq qusngit angucaluita amiitnek kavircimalrianek, aipaa-llu qecigkilngurnek aminek elaqliuluku patuugarkaq.

20Enertain napartait murakegtaarnek acacia-nek piliaqait.

21Atauciq naparta akimiarnek it'ganernek qertutaluni yuinaq-llu malrunlegnek cipluku (27) cetyaarnek iqtutaluni.

22Tamarmeng-llu enertarkat cipnengqerturluteng itusvigkameggnek.

23Ungalalirnera yuinarnek enerkiuraat,

24yuinaagnek-llu malrugnek (40) qevlercetellrianek tusngallerkiurluki aciit, malruk itusngavigkak tamarkenka nayumiqavkarlukek.

25Neglirnera-llu cali yuinarnek enerkiurluku,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26yuinaagnek-llu malrugnek (40) qerrirlimek tusngallerkiurluki.

27Tunua-llu kanavalirneq arvinlegnek enerkiurluku

28malrutaarluki-llu kangirai.

29Makut kangirain enri aciit kassuusngaut itukluteng-llu qulmun. Ukuk enrek kangiraagkenun malrugnun atulriik tuaten piliaqumauk.

30Pingayunelguut enerkat, akimiaq-llu ataucimek cipluku qevlercetellriit tusnganret malruuqaqluteng ataucimi enermi.

31Akimiarnek-llu canirutnek piliut, murakegtaarnek acacia-nek, talliman ataucim canirneran enertain pikaitnek,

32talliman-llu akiqliitnun talliman-llu kanavalirnermun iquanun.

33Qukaatni canirun ellimaluni qukarluki naparyat, ayaumaluni-llu iquanek iqua tekilluku.

34Qallilirait-llu enri suulutaamek, suulutaanek-llu kulutnek ellivikluki, ellissuutekluki canirutnun, cali patumalrianun suulutaamek.

35Capkutarkiurtut 'lumarraqegtaarnek taqumalrianek, qiuglinek, qesuuranek, kavirlinek-llu, tangnircaumaluteng-llu mingqumalrianek cherubim-aanek.

36Cetamanek-llu napakegtaarnek acacia-nek naparyarkiurait capkutat suulutaamek qaingit patuluki, suulutaanek-llu kulutnek elliivikluki, cetamanek-llu qevlercetellrianek tusngallerkiurluki.

37Iteryaraa-llu capkutarkiurluku 'lumarraqegtaarmek qecigkilngurmek, taqumalriamek qiuglimek qesuuramek kavirlimek-llu, mingeqluku-llu tangnircaumaluni.

38Uumun capmun tallimanek naparyarkiurtut, kulutnek ellivikluki, qallilirluki-llu kangrit qaingit-llu suulutaamek, tallimanek-llu punernernek tusngallerkiurluki naparyat.

Exodus 37

Akqutem Yaassiigan Piliaqumallra

1Bezalel-aam Akqutem Yaassiigek piliaqak murakegtaarnek aturluni, yuinaak malruk tallimanek cipluku (45) cetyaarnek taktalukek, yuinaq malrunlegnek cipluku cetyaarnek (27) iqtutarrlukek, yuinaq-llu malrunlegnek cipluku cetyaarnek (27) qertutarrlukek.

2Qallilirlukek-llu suulutaamek ilutuumakenka, suulutaamek-llu menglelirlukek kassutmun.

3Teguyarirlukek-llu cetamanek kulutnek suulutaanek, nunalgarrluki-llu cetamanun kanagainun malruulukek atunem avategkeni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Tegumiaqessuucirlukek-llu murakegtaraagnek acacia-gnek qallilirlukek suulutaamek,

5nuvullukek-llu kulutnun qacarnerani uitalrianun.

6Patulirlukek-llu suulutaarrlainarmek yuinaak malruk tallimanek cipluku (45) cetyaarnek taktarrluku, yuinaq-llu malrunlegnek cetyaarnek (27) iqtutarrluku.

7Malrugnek-llu mulut'uugumalriignek suulutaagnek cherubim-aagnek piliuq,

8atunem patum iquugken pikakegnek, taqlukek-llu patumun ilakliiyullukek.

9An'gilak cherubim-aak atunem caumallutek patum qaingani, yaqugkenka nengingalriik patumaluku.

Estuulum Caliaqumallra Elliiviim Kelipanek Agayutmun

10Estuuluq caliaqaa murakegtaarnek acacia-nek it'ganernek pingayunek taktarrluku, akimiaq pingayunek cipluku cetyaarnek iqtutarrluku, yuinaq-llu malrunlegnek cipluku cetyaarnek (27) qertutarrluku.

11Qallilirluku suulutaamek, suulutaamek-llu menglelirluku.

12Qerrlulirluku pingayunek cetyaarnek iqtutarrluku kassutmun, qerrlua-llu menglelirluku suulutaamek.

13Cetamanek-llu suulutaanek kulutnek pikiurluku, elliluki-llu cetamanun kangirainun kanagain uitallritnun.

14Kulutet uitavigkakek tegumiaqessuutek takellriik ellimaut mengliin yaaqsinrilkiinun.

15Takellriik tegumiaqessuutek piliaqak murakegtaaraagnek acacia-gnek qallilirlukek-llu suulutaamek.

16Qantaliluni-llu suulutaanek estuulum pikainek: saskat, caqut, ilutulriit-llu wine-anun elliitnun assigtarkat.

Kenurrarviit Piliaqumallrat

17Kenurrarviliuq-llu suulutaarrlainarmek, tusngallra napartii-llu suulutaamek mulut'uugumalriamek piliaqlukek; tangnircautai naunraat, tapeqluki naugaaraat, qikmiruarit-llu atauciurnerurrluki.

18Arvinlegnek avayangqerrarkauluni akiqliqellrianek, pingayutaarlutek avategkeni.

19Atauciq avayaq pingayunek tangnircautengqerraqluni naunraruanek elucingqerrluteng almond-aatun pet'ngelriatun naugaarluteng qikmiruarluteng.

20Napartii tangnircautengqerrluni cetamanek naunrarnek almond-aatun elucilegnek naugaariluni qikmiruarluni-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Naugaaralriartangqerraqluni ataucimek aciat tamarmeng pingayutaaraat avayat.

22Naugaaraat, avayat, kenurrarvik-llu atauciurneruluteng piliaqumaut mulut'uugumalriamek suulutaamek.

23Kenurrarvik atauciq malrunlegnek kenurrarciraa, kenurriurcuutait-llu uqurviit-llu piliaqai suulutaamek.

24Aturluni suulutaamek yuinaat pingayun akimiarmek (75) uspernek, piliaqellrui kenurrarvik aklui-llu.

Piliaqumallra Ekuaviim Tepkegcilriamek

25Ekuavik piliaqaa murakegtaarmek acacia-mek, ekuavigkaq tepkegcilriamek. Yaassiigenqegtuq akimiaq pingayunek cipluku cetyaarnek taktaluni, akimiaq-llu pingayunek cetyaarnek iqtutaluni, ataucimek-llu yaaltamek (1 yard) qertutaluni. Pugumalriit qaingan kangiraini ilakliiyusngaluteng ekuavigmun.

26Qallilirluku-llu qainga, qacarneri, pugumallrit-llu suulutaamek. Menglelirluku-llu suulutaamek kassutmun.

27Malrugnek-llu suulutaagnek kulutegnek ellivikluku akiqliqellrianek mengliin acianun, nuvusngassuutekagkenek muriik ayagatsuutekaan.

28Ayagatsuutekak-llu muriik piliaqak murakegtaaraagnek acacia-gnek, qallilirlukek-llu suulutaamek.

Piliaqumallrak Mingugkam Uqum Tepkegcilriim-llu Aruvagkam

29Kenciknarqellriamek-llu mingugkamek uqumek piliuq, narnirqellriamek-llu aruvagkamek, tepkegcautetun ayuqluku avukusngalriamek.

Exodus 38

Ekuaviim Ekuagiluni Elliitnek Piliaqumallra

1Ekuagiluni elliivigkaq piliaqaa murakegtaarmek acacia-mek. Yaassiigenqegtuq, malrunlegnek avek-wa it'ganernek taktaluni, malrunlegnek-llu avek-wa it'ganernek iqtutaluni, cetaman-llu avek-wa it'ganernek qertutaluni.

2Qaingan-llu kangiraini pugumalriit piliaqai atauciurnerurrluki ekuavigmun, nutaan-llu qallilirluki punernermek.

3Ekuaviim-llu aklui tamalkuita piliaqai: qantat, qanikciurutet, ilutulriit-llu qantat, negciit, kenrem-llu assigtai. Tamarmeng makut aklui taqumaut punernermek.

4Inguqit'liuq punernernek elliluku-llu mengliin acianun, ekuaviim avga tekisngaluku.

5Cetamanek-llu kulutnek teguyarirluku, elliluki-llu cetamanun kangirainun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Murakegtaaraagnek-llu acacia-gnek tegumiaqessuutekiurluku, qallirrlukek punernermek.

7Kulutnun-llu nuvullukek avategkeni ekuaviim. Ekuavik taqumauq tuskanek ilua imaunani.

Ermigcuutem Punernerem Piliaqumallra

8Punerneq-llu ermigcuun piliaqaa, punerneq-llu inguqerra tarenriurutaitnek arnat iteryarami kevgiulriit tuani Pelatekami.

Capkutat Pelatekami

9Pelatekaq Agayuvik capkiuraa 'lumarraqegtaarmek, ungalalirnermi yuinaak malruk qulmek cipluku (50) yaaltanek taktaluni.

10Nayumiqasterluni yuinarnek punernernek naparyanek yuinarnek-llu punernernek tusnganerluteng, negcignek-llu nuvucirluki qevlercetellrianek.

11Capa neglirnermi ayuquq tuaten.

12Kanavalirnermi-llu captangqertuq yuinaq tallimanek (25) yaaltanek taktaluteng, qulnek naparuterluni, qulnek-llu tusnganerluteng negcigluteng nuvuterluteng-llu qevlercetellrianek.

13Calaralirnermi-llu iteryarami yuinaq tallimanek (25) yaaltanek iqtutalriamek captangqertuq.

14-15Avategkeni iteryaram captangqertuq malrunelgen avegmek yaaltanek capmek. Pingayunek naparterluni pingayun-wa tusnganret.

16Tamarmeng capet kassutmun piliaqumaut 'lumarraqegtaarmek.

17Naparyat tusngallrit piliaqumaut punernernek. Negciit, nuvutait, naparyat-llu kangrit qalliliumaut qerrirlimek. Tamarmeng-llu naparutai avatiini itusngaluteng qerrirlinek nuvutnek.

18Iteryaram-llu capkutaa piliaqumauq 'lumarraqegtaarmek, qilaumaluni qiuglimek qesuuramek kavirlimek-llu, mingeqluku tangnircaumaluni. Taktaluni qulnek yaaltanek, pingayuak avguluku yaaltanek, qertutaluni capiitun mengliin.

19Naparuterluni cetamanek, punernernek cetamanek tusnganerluteng. Negciit, naparyat-llu kangrita patuit nuvutait-llu piliaqumaut qerrirlinek.

20Acilitai tamarmeng Pelatekam avatiin-llu capain piliaqumaut punernernek.

Caviit Wall'u Tegglit Atullret Pelatekamun

21Waniwa igausngallrit amllertaciita atullret caviit Pelatekamun qemangqaviagnun igarviik teggalquk. Taukugni Qulen Alerquutet igausngaut. Moses-aam alerqurai igautesqelluki, ukut-llu Levite-at tamana caliaqluku, calillermeggni ayuqucirtuasterluteng Ithamar-amek, qetunraanek Aaron-aam agayulirtem.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Bezalel-aam, qetunraan Uri-m, tutgariin Hur-am, Judah-m ilakellgutkelriartainek, caliaqellrui cat tamalkuita Atanrem alerquuciatun.

23Ikayurtii Oholiab-aaq, qetunraa Ahisamach-am, ilakellgutkellriartainek Dan-am, tangnircautelisten̄guuq elucirkiurten̄guluni, 'lumarraqegtaarnek-llu 'lumarristen̄guluni, qiuglinek, qesuuranek, kavirlinek-llu.

24Tamarmi suulutaaq Atanermun tunumalleq, kenciknarqellriamun Pelatekamun Agayuvigmun, uqamangqertuq uspernek tiissitsaak malruk yuinaat-llu qulngunritaraat akimiarmek cipluki (2,195), uqamaltassiariaqameng cuqciyaraat aturluku.

25Qerrirlit nunanek naaqumallernek uqamaltaut uspernek malrunelgen tiissitsaat, tiissitsaam-llu avga yuinaak malruk qulmek ciplukek (7,550).

26Waten amllertalria akiliutekelqaat yuut naaqutngullret naaqumallratni, tamarmeng cuq'liumacirteng tekilluku akiliriluteng. Usperilauciat taum nalliini cuqekluku waten akiliutait amllertaut. Tiissitsaam avga, yuinaat-llu talliman pingayunek cipluni tiissitsaat, tiissitsaam avga, yuinaagnek malrugnek qulnek cipluni (603,550) angutet yuinarmek allrakungelriit wall'u ak'allaunrulriit tuani waten amllertaut naaqutngullret.

27Qerrirlimek, malrunelgen avegmek cipluku tiissitsaanek (7,500) uspernek atullruut yuinarnun tallimanun tusngallrinun Pelatekam capet-llu; yuinaat pingayun akimiarmek (75) uspernek aturaqluteng ataucimun tusngallermun.

28Uitaqalria yuinaak malruk qulmek cipluku (50) usperet, qerrirliq aturluku Bezalel-aaq nuvutnek pililllruuq negcignek-llu naparyat pikaitnek kangrit-llu qallilirluki.

29Punerneret-llu Atanermun tunumallret uqamangqertut, talliman tiissitsaat yuinaat-llu akimiaq qulmek (5,310) uspernek.

30Tamatumek tusngallerkiurai Pelatekam iteryaraanelnquut; punerneq ekuavik ingugerri-llu, ekuaviim-llu aklui,

31acikai-llu kassutmun capiin, capem-llu iteryaraan, tamalkuita-llu acilitai Pelatekam avatiin-llu capiin.

Exodus 39

Agayulirtet Aturaita Piliaqumallrat

1Qiuglinek, purple-aanek, kavirlinek-llu piliaqait tangnirqellriit aturat, agayulirtet atulararkait kevgiuraqameng Tanqilriami. Pililllruat Aaron-aaq agayulirten̄gulriit aturaitnek Atanrem alerquuciatun Moses-aaq.

2As'arceña'ar piliaqaat 'lumarraqegtaarmek qiuglimek, qesuuramek, kavirlimek-llu; suulutaamek yualirluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Mulut'uugtut saanermek suulutaamek, kepurluku-llu amililuku caliaqsunariluku nuvucunariluku 'lumarraqegtaarmun, qiuglinun, qesuuranun, kavirlinun-llu qusngit melqurritnun.

4Tusailiciut-llu malrugnek as'arceñaraam pikagkenek ellilukek-llu qacarneregkenun ituksugngarivkarlukek.

5Tupinqeggluni taqumalria naqugun piliaqumalria, au͡gkut ayuqaitnek ellimauq as'arceña'armun atauciurnerurrlukek, tua-i Atanrem alerqullruciatun Moses-aaq.

6Teggalqut-llu kavircetellriit carnelian-aat uptait elliluki-llu suulutaanek tusngallirluki. Tamakunun munallerteng aturluku cetrutait Jacob-aam qetunrain qula malrugnek cipluku atrit.

7Elliit tusailitagkenun as'arceñaraam umyuaqutnguvkarluki qula malrugnek cipluku ilakutellriartainun Israel-aam, Atanrem alerquuciatun Moses-aaq.

Qat'gailitam Piliaqumallra

8Piliaqaat qat'gailitaq aturluteng atullermeng ayuqaitnek as'arceña'ar piliaqellermeggni, qaralii-llu ayuqluki.

9Yaassiigenqegtuq tapingaluni qulngunrita'arnek cetyaarnek taktaluni qulngunrita'arnek-llu cetyaarnek iqtutaluni.

10Nalleqliqellrianek cetamainek teggalquqegtaarnek ellivikaat qainga: Ciuqliit ruby-mek, topaz-aamek, garnet-aamek-llu.

11Tungliit-llu, emerald-aaq, sapphire-aq, diamond-aaq-wa.

12Pingasuingit-llu, turquoise-aq, agate-aq, amethyst-aaq-wa.

13Cetamaingit-wa, beryl-aaq, carnelian-aaq, jasper-aaq-wa. Makut tusngavingqertut suulutaanek.

14Teggalqut atauciuqaqluteng igaumaluteng Jacob-aam qetunrain iliita atranek nallunailkuciumaluki qula malrugnek ilakellgutkelriartai Israel-aam.

15Qat'gailitaq kalivniyagarkiuraat suulutaamek qipumalriamek pelacinagtun.

16Suulutaanek-llu tusngallerkiurtut, malrugnek-llu kulutegnek, ellilukek-llu kulutek kangiraagkenun qulirnerani qat'gailitam.

17Qillrutagket-llu malruk suulutaak pelaciniik kulutegnun.

18Iqukek-llu qillrullukek tusngallerkiuragnun suulutaagnun. Waten piluteng nunalgartagket manulirnekegnun tusailitagken as'arceñaraam.

19Malrugnek-llu kuluteliut suulutaagnek ellilukek-llu kangiraagkenun atlirnerani qat'gailitam, ilulirneregkenun mengliin as'arceñaraam tunglirneranun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Cali allagnek kulutegnek piliut, ellilukek-llu atlirneranun manulirneragnun tusailitagken as'arceñaraam, mallgeskiinun mingqumallran, quliinun-llu naqugutem.

21Atanrem alerquuciatun Moses-aaq qillrutait kulutai qat'gailitam kulutainun as'arceñaraam qiuglimek pelacinagmek qillrucirluki, as'arceñaraam qaingani uitavkarluku qulirnerani naqugutem tuaken aug̃'artarkaunrirluku.

Allat-llu Agayulirtet Aturaita Piliaqumallrat

22Aturaq as'arceña'armun iluqliuluni atulararkaq tamarmi taqumauq qiuglimek piliaqumalriamek 'lumarrauluku qusngit melqurritnek.

23Pugyaraa allegyailkuciumaluni merigngalriamek kassutmun.

24-26Akua-llu kassutmun ellivikumaluni atsarpaguanek 'lumarraqegtaarmek, qiuglinek, qesuuranek, kavirlinek-llu, akunlirturaumaluteng kuluk'uunarnek suulutaanek, Atanrem alerqullruciatun Moses-aaq.

27Keggatekiurluki-llu aturanek Aaron-aaq qetunrai-llu,

28qamiqurrit-llu nemerkiurluki nacaliluki-llu, mamkilngurmek-llu 'lumarrarmek qerrullililuki nanilngurnek,

29qukait-llu nemerkiurluki 'lumarraqegtaarmek qiuglinek, qesuuranek, kavirlinek-llu tangnircarluku-llu mingeqluku, Atanremalerqullruciatun Moses-aaq.

30Tangnircaun-llu piliaqaat, kencignarqellria nallunailkutaa allakaumalriim Atanermun kevgauluni. Tauna suulutaaruluku qaingakun-llu igarluku, “Allakaumalria Atanermun.”

31Qillrutaat-llu manulirneranun qamigurran nemrutaanun qillrucirluku qiuglimek pelacinagmek, Atanrem alerquuciatun Moses-aaq.

Caliat Qaqicimarillrat

32Pelatekam caliaqumallra qaqiqurainartuq. Israel-aat caliaqellruit cat tamalkuita Atanrem alerqullruciatun Moses-aaq.

33Taitait-llu Moses-aamun aklui tamalkuita: negcii, enertai, qerarutai, naparyai, tusngallret,

34amit-llu kavircimalriit patukai, qeciit-llu qecigkilnguut, capkutarkat-llu.

35Akqutem-llu Yaassiiga teggalqugnek igarviignek imalek, naparyai-llu patua-llu.

36Estuuluq-llu aklui-llu, kelipat-llu elliitngullret Agayutmun,

37kenurrarvik-llu suulutaarrlainaq, kenurrai-llu, tamalkuita-llu aklui, uquq-llu kenurrain uqurkaat;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

38suulutaaq-llu ekuavik, uquq-llu mingugkaq, narnirqellria-llu aruvagkaq, capkutaa-llu iteryaram.

39Punerneq-llu ekuavik, punerneret-llu inguqerri, naparyai, aklui-llu tamalkuita; ermigcuun-llu tusnganraa-llu.

40Capkutai-llu elaqliim, naparyai, tusnganrit-llu, capkutaa-llu iteryaraan elaqliim ilavkui-llu; Pelatekam-llu acilitai, cat-llu atuugarkat Pelatekamun Agayuvigmun;

41tangnirqellriit-llu aturait agayulirtet atulararkait Tanqilriami, kenciknarqellriit-llu aturait Aaron-aam qetunrain-llu.

42Israel-aat caliaqellruit tamalkuita Atanrem alerqullruciatun Moses-aaq.

43Moses-aam-llu yuvrirai cat tamalkuita, tangerrluki-llu caliaqumaciit tamalkuitaAtanrem alerquuciatun. Moses-aam-llu atawaqercetai.

Exodus 40

Napartellra Naaqicimallra-llu Pelatekam AtanremTuanlucian

1Ataneq qanertuq Moses-aamun,

2“Ciuqliim iralum erenrin ciuqliatni, napareskiu Pelatekaq.

3Iluanun-llu ellilukek Akqutem Yaassiigek imalgek Qulnek Alerquutnek, capkutamek-llu capluku.

4Estuuluq-llu itrulluku aklui-llu qainganun nek'eggluki; cali-llu kenurrarvik itrulluku kenurrai-llu elliluki.

5Elliluku-llu suulutaaq ekuavik aruviarnek manuanun Akqutem Yaassiigan, agarrluku-llu Pelatekam iteryaraan capii.

6Elliluku-llu ekuavik elliitnek ciuqerranun Pelatekam.

7Elliluku-llu ermigcuun akuliignun Pelatekam ekuaviim-llu, mermek-llu imirluku.

8Elliluku-llu avatiin capkutaa, agarrluku-llu iteryaram capii.

9“Nutaan-llu naaqilluku allakarluku Pelatekaq tamalkuita-llu aklui, mingugluku kencignarqellriamek uqumek, tua-i tanqilriaruciquq.

10Tungiikun naaqitniaran allakarluku ekuavik tamalkuita-llu aklui, mingugluku, tua-i tanqilriaruqapiarciquq.

11Cali-llu naaqilluku allakarluku ermigcuun tusngallra-llu, aúg̑'utun pillrucirpetun.

12“Tailluku-llu Aaron-aaq qetunrai-llu Pelatekam iteryaraanun, mermek-llu erurluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Aturarluku-llu Aaron-aaq agayulirtet aturaitnek, mingugluku-llu naaqilluku allakarluku, kevgiurniaraanga agayulirteŋ̄guluni.

14Qetunrai-llu tailluki, keggatnek-llu at'elluki.

15Mingugluki-llu, atiit mingullrucirpetun, kevgiurniaraatnga agayulirteŋ̄guluteng. Mat'um minguumallrata agayulirteŋ̄guvkarciqai, ayagluni allakaumallrat kinguvritnun kinguverkaitnun-llu ukanirpak.”

16Moses-aam caliaqai cat tamalkuita Atanrem alerquuciatun.

17Tua-i iralum ciuqliim erenrin ciuqliatni, allrakum aipaani, Egypt-aaq unitellermeng kinguani, Pelatekaq naparcimallruuq.

18Moses-aam ellillrui tusnganri, enertai, canirutai, naparyai-llu naparrluki.

19Pelatekam-llu qallia saggluku, elaqlia-llu cali elliluku, Atanrem alerquuciatun.

20Tua-llu teggalquk malruk teguak igarviik eklukek-llu Akqutem Yassiiganun. Tegumiaqessuutek-llu nuvullukek kulutegnun Yaassiigmi patua-llu elliluku qaingagnun.

21Itrullukek-llu Pelatekamun capkutaq-llu agarrluku. Waten piluni capkucirak Akqutem Yaassiigek, Atanrem Alerquuciatun.

22Estuuluq-llu itrulluku neglirnermun capem elatiinun,

23qainganun-llu elliluki kelipat elliitngullret Atanermun, Atanrem alerquuciatun.

24Kenurrarvik-llu ellia Pelatekam iluanun, ungalalirnermun estuulum akianun,

25tuani-llu Atanrem takuani kenurrat kumartai, Atanremalerquuciatun.

26Suulutaaq-llu ekuavik itrutaa Pelatekamun elliluku-llu capem manuanun,

27kumarrluku-llu narnirqellria aruviar, Atanremalerquuciatun.

28Agarrluku-llu Pelatekam iteryaraan capii.

29Manuanun-llu capem ellia ekuavik, tuani-llu ekuagarkat mukaarkat-llu ekualuki, Atanremalerqullruciatun.

30Elliluku-llu ermigcuun akuliignun Pelatekam ekuaviim-llu, mermek-llu imirluku erurissuutekamek.

31Moses-aam, Aaron-aam-llu qetunrain-llu erularait unateteng it'gateng-llu tuavet,

32itraqameng Pelatekamun wall'u ekuavigmun, Atanrem alerquuciatun.

33Moses-aam-llu napartaa kassutmun capii Pelatekam ekuaviim-llu, capem-llu iteryaraan capii. Tua-i piarkani tamalkuan qaqitaa.

Amirluq Quliini Pelatekam

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

34Tua-llu amirlum Pelatekaq patua, qitngirnarqellriim-llu Atanrem tanqian imiraa Pelatekaq Agayuvik.

35Tuaten pian Moses-aaq iterciigatuq Pelatekamun.

36Israel-aam yui pektaullermeggni, upalartut uitavimeggnek amirluq taug͡aam nalugaqan Pelatekamek.

37Amirlum tuantellran taktaciatun uitalartut nunameggni.

38Israel-aam yuin ayagallermeng taktaciatun tanglaraat Atanrem tuanlucian amirlua. Tauna amirluugaqluni erenrani quliini Pelatekam unugmi-llu kenruluni.

© 2012, American Bible Society.

Leviticus

Leviticus 1

Elliitet Tuqutarkat Tamalkuucirmegcetun Ekuagarkat

1Atanrem qayagauraa Moses-aaq qalarulluku-llu
Pelatekaanek Atanremtuanlucian qanerluni,

2“Qalaruski Israel-aam yui qanrulluki: Ilasi taicikuni
elliitekaminek Atanermun taiciarkauguq kuluvagmek, qusngimek wall'u
qusngirngalngurmek tamaaken ungungssiutminek.

3Elliitii elliitngukan ekuagarkauluku katngagnek, elliigarkauguq angucalumek
natlugnerilngurmek; cikiutekarkaugaa-llu amiigani
Pelatekaan Atanremtuanlucian, Atanermun ciuniuresqelluni.

4Taicillrem unatni elliarkaugai qamiqurranun ekuagarkauluni elliitngullrem,
tauna-llu ciuniurumaarkauguq taum assiilnguinun aug̃'aritekauluni.

5Taicillrem tuqutarkaugaa angucaluq kuluvak ciuqerrani Atanrem. Aaron-aam-
llu tua-i qetunrain agayulirteñgulriit iluvautarkaugaat auga Atanermun,
ciqertaulluku-llu avatainun ekuaviim, canianelnguum amiigan Pelatekam.

6Amiirraarluku ukliciqaa,

7qetunrain-llu Aaron-aam muragnek ellilarirraarluteng ekuavigmun
kumarciiqait.

8Aaron-aam-llu qetunrain agayulirtet elliarkaugait uklimalriit ungungssim
kemgi, tapeqluki qamiqurra uqui-llu.

9Elliitekestellrata erurarkaugai qilui irui-llu mermek, nutaan-llu agayulirtem
ekuagarkauluki tamalkuita, elliitnguluni narniqluni ilukegcinaqluni-
lluAtanermun.

10“Elliikuni ekuagarkamek katngagnek qusngimek wall'u qusngirngalngurmek,
elliigarkauguq angucalumek natlugnerilngurmek.

11Atanrem-llu ciuqerrani tuqutarkaugaa negeqvalirnerani ekuaviim, Aaron-aam-
llu qetunrain agayulirteñgulriit ciqertautarkauluku auga avatiinun ekuaviim.

12Taum elliitekestellran ukliciqaa ilakarkaulukek-llu qamiqurra uqua-llu,
agayulirtem-llu tungliqu'urluki elliarkauluki qaingatnun muriit ekualriit
ekuaviim qaingani.

13Taug̃aam qilui irui-llu erurarkaugai mermun. Agayulirtem-llu tamalkuan
cikiutekarkaugaa ekualuku ekuavigmi; ekuagarkauluni elliitnguuq
ilukegcinaqluni narniqluni-llu Atanermun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14“Kia-llu imum elliitekaa Atanermun yaqulgukan ekuagarkauluku, tua-i taitarkauguq yaquleyagaagnek, turtledove-agnek wall'u pigeon-aagnek.

15Agayulirteṁun-llu agutarkaugaa yaqulek ekuavigmun qamiqurra-llu qecuggaarluku ekualuku. Auga-llu maqevkarluku qacarneranun ekuaviim.

16Yaqulgem-llu kallakutaa aug̈'arciqaa ilakluki melqurri, canianun-llu ekuaviim elliluki calaralirneranun, uitaviatnun qamlleret.

17Tua-i-llu yaquakun teguluku allegciqaa tau̇gaam avegpek'naku. Agayulirtem-llu ekuaciqaa qaingani ekuaviim. Elliitnguuq ekuagarkauluni narniqluni ilukegcinaqluni-llu Atanermun.

Leviticus 2

Alerquutet Elliilrianun Mukaarkanek

1“Kina imna elliikuni mukaarkamek Atanermun elliitii mukaaqegtaaraugarkauguq; qainga-llu kuvevikluku uqumek olive-aat uquatnek tepkegcilriamek-llu frankincense-aamek.

2Tailluku-llu Aaron-aam qetunrainun agayulirteñun. Tuaken-llu tumami imaanek tegulluni mukaaqegtaarmek uqumek-llu, tepkegcilria tapeqluku. Agayulirtem-llu una ekuaciqaa umyuaqutnguluku qaingani ekuaviim, cikiutnguluni kenerkun narnirqelriaruluni Atanermun.

3Ilakuara-llu mukaarkam elliitngullrem pikarkaugaa Aaron-aam qetunrain-llu; kenciknarqeqapigtellriartaqaat elliitngullret ekualuki Atanermun.

4“Kelipaq elliitekaq quuleciramek wall'u ulcetaamek avungqerrngaituq. Makut kelipat piliaqumaarkauluteng mukaamek olive-aat uquatnek avuluni. Wall'u mamkilnguuluteng pilimakuneng qaingit mingugluki olive-aat uquatnek.

5“Elliiten-llu mukaarkaukan uucimaluni assalissuutekun, piliaqumaciquq aturluten mukaaqegtaarmek quulecirailngurmek avumalriamek olive-aat uquatnek.

6Ciqumqaarluki uqumek-llu kuvvraarluki elliitekniaten.

7“Elliiten-llu mukaarukan uucimaluni qantakun piliaqeciqan aturluten mukaaqegtaarmek avuluku olive-aat uquatnek.

8Mukaaq elliitekellren makunek taqumalria Atanermun iluvauciiqan. Agayulirteṁun tunkuvgu elliin ayauciiqaa ekuavigmun.

9Agayulirta-llu iliinek teguciiquq nallunailkutauvkarluku tamalkuan elliitngullrucianek Atanermun, ekuavkarluku-llu ekuavigmi, elliitnguluni narniqluni Atanermun.

10Ilakuara-llu mukaam elliitem pikarkaugaa Aaron-aam qetunrain-llu; kenciqnarqeqapigtellriaruuq tegumiimi elliitngulriamek Atanermun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11“Mukaarkamek elliiteci Atanermun quuleciramek ilangqerrngaitut, elliigarkaunrilavci quuleciramek wall'u paatakaamek ekuagarkaulukuAtanermun.

12Naucetaarpenek quyurciqarraalten elliiteksugngaatenAtanermun, taug͡aam ekuagarkauvkenaki ekuavigmi.

13Mukaarkanek elliigaqavci taryirrlainarluki piaqluki, taryuq nallunairutekngaku akquyutem taqumalriim elpeceñun Agayutmun-llu. Elliiteci taryirrlainarluki pilarniaci.

14Naucetaarpeceñek mukaarkanek quyurciqarraallerpeceñek elliikuvci, tamakut uucimaarkaugut wall'u arisngaluteng ciumek.

15Olive-aat uquatnek avuluku piniarci tepkegcilriamek-llu aruvagkamek.

16Agayulirtem-llu ekuagarkaugaa ilii aricimalriim mukaarkam uqurtuumaan tepkegcilriamek-llu aruvagkartuumaan umyuaqutnguluku pimaarkaq. Elliitnguuq ekualukuAtanermun.

Leviticus 3

Elliitet Ilakuyucim Ataam Atungellerkaanun

1“Kia-llu elliitii ilakuyucimun elliitngukan, elliikan ungungssimek katngagnek, elliigarkauguq angucalumek wall'u arnacalumek natlugnerilngurmek.

2Taicillrem-llu unatni elliluki qamiqurranun elliitmi tuquciiqaa caniani amiigan Pelatekaan Atanrem tuanlucian. Aaron-aam-llu qetunrain agayulirtet ciqertauciiqaat auga caniqerrinun ekuaviim.

3Tuaken-llu elliitngullermun ilakuyucimun elliigarkauguq iluan uquanek tamalkuan, elliitnguluku Atanermun,

4tamarkenka-llu tartuk uqurtuumakenka tenguan-llu picalqurra.

5Aaron-aam-llu qetunrain ekuagarkaugait ekuaviim qaingani qalliliulluki ak'a ellimalriit qaingatnun muriit ekualriit. Cikiutnguuq kenerkun narniqluni ilukegcinaqluni-llu Atanermun.

6“Una elliitii ilakuyucimun ungungssiukuni katngagnek angucaluuluni wall'u arnacaluuluni, elliigarkauguq natlugnerilngurmek.

7Qusngiyagarmek-llu elliikuni Atanermun,

8elliarkaugai unatni qamiqurranun elliitmi tuqulluku-llu ciuqerrani Pelatekam. Aaron-aam-llu qetunrain auga ciqertautarkauluku ekuaviim caniqerrinun tamalkuita.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Tuaken-llu elliitngullermek ilakuyucimun elliigarkauguq ekualuki Atanermun, pamyuanek uqurtuumaan kepluku engeliikun, qaingan-llu iluan-llu uquanek tamalkuan,

10tartugkenek-llu uqurtuumakenka tenguan-llu picalqurranek.

11Agayulirtem-llu ekuaciqaa ekuavigmi, neqkauluku elliitekluku kenerkunAtanermun.

12“Elliitii-llu qusngirngalnguukan,

13unatni elliluki qamiqurranun tuquciiqaa ciuqerrani Pelatekam, auga-llu Aaron-aam qetunrain ciqertaulluku caniqainun kassuggluku ekuaviim.

14Tuaken-llu elliigarkauluni ekualuku Atanermun, iluan uquanek tamalkuan,

15tartugkenek-llu uqurtuumakenka tenguan-llu picalqurranek.

16Agayulirtem-llu ekuaciqaa ekuavigmi neqkauluku, elliitekumalria kenerkun ilukegcinarqevkarluku. Tamalkuita uqut pikai Atanrem.

17Waniwa-llu picirkiutnguarkaq kinguverpeceñun tamalkuitnun tamiini uitavigpeceñi: uqumek augmek-llu ner'arkauvkenaci.”

Leviticus 4

Elliitekat Pitsaqevkenani Assiilngiquni

1Ataneq-llu qanertuq Moses-aamun,

2“Qanruski Israel-aam yui: Kina imna pitsaqevkenani assiilngiqan aturluni Atanrem inerquutekellrinek,

3tauna assiilngilleq Agayulirteñgunrukan yuut pinarqelriarurtelluki, tauna elliiciquq piyagarmek angucalumek natlugnerilngurmek Atanermun. Elliitekciqaa tauna assiilngillni pitekluku.

4Kuluvayagaq taitarkaugaa amiiganun Pelatekam, unatni-llu qamiqurranun elliluki tuqulluku tuani ciuqerraniAtanrem.

5Agayulirteñguneq-llu augan iliinek piluni itruciiqaa Pelatekamun.

6Agayulirtem-llu tek'ni akurrluku augmun ciqertauciiqaa ciuqerranun kenciknarqelriim capkutam malrunlerqunek.

7Agayulirtem-llu ilii augem minguuciiqaa aruviarviim qaingan kangiraini anngalrianun Pelatekami, cipnera-llu auga kuluvayagaam kuvluku tusnganranun elliitnek ekuaviim amiigani Pelatekam uitalriim.

8Tuaken-llu angucalumek elliitngullermek aug̃auciiquq iluan uquanek tamalkuan

9tartuk-llu uqurtuumakenka tenguan-llu picalqurranek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Agayulirtem tauna uquq teguluku ekuaciqaa elliitngulriit ekuaviatni, ayuqluku ilakuyucimun tuqucimallermun uquanek pillermini.

11Amia tau͡gaam angucalum ungungssiaraam tamalkuan-llu kemga, ilakluki qamiqurra, irui, qilui, iluani-llu uitalriit,

12tamalkuita ayauciiqai uitaviata elatiitnun menuilngurmun qamllernek ciqiciyaramun, tuani ekuagarkauluki muragnek murirluki.

13“Tamarmeng Israel-aam yui pitsaqevkenateng assiilngiqata, tamana-llu iirumaluni yugnek, aturluteng Agayutem inerquutellranek, pinarqutengluteng;

14assiilnguq atullrat nallunriumakan yuut elliigarkaugut angucaluyaarmek ungungssiarmek assiilngillermeggnun elliitekluku, tailluku-llu Pelatekaanun Atanrem tuanlucian.

15Ciulirnerita-llu yuut unateteng elliluki qamiqurranun tuani tuquciiqaat.

16Agayulirten̄gunrem-llu augan ilii itruciiqaa Pelatekamun,

17tek'ni-llu akurrluku augmun ciqertaulluku malrunlerqunek ciuqerrani capkutam.

18Ilii-llu augem minguulluku ekuaviim aruviarnek qaingan kangiraini anngalrianun Pelatekam iluani uitalriim.

19Tamalkuita-llu uqui au͡g'arluki kuluvayagarmek ekualuki ekuavigmi.

20Tuaten piciqaa angucaluq ungungssiar, tuaten cali pillrucimitun kuluvayagaq elliitekumalleq assiilnguit pitekluki, ellait-llu au͡g'aricimaluteng.

21Ayautarkaugaa-llu agayulirtem kuluvayagaq elatiitnun uitavimeng ekualuku-llu ciuqlirmi kuluvayagarmun pillni aturluku. Yuut elliitekaat assiilngillermeggnun.

22“Atanirturilria assiilngiqan, pitsaqevkenani narurciluni iliitnek Atanremalerquutekellrinek atuusqevkenaki, pinarqutengluni,

23nallunrirceskatni assiilngillranek, elliiciquq qusngirngalngurmek angucalumek natlugnerilngurmek.

24Unatni-llu elliluki qamiqurranun tuquciiqaa ekuaviim ciuqerrani, ekuagarkanek tuquciviim nuniini; tauna assiilngillrem elliitekaa.

25Agayulirtem-llu augem ilii elliitekumallrem assiilngurmun yuaramikun minguuciiqaa ekuaviim qaingani anngalrianun, kuvluku-llu ilakuani ekuaviim acianun.

26Tamalkuita-llu uqui ekuagarkaugai ekuavigmi, tuaten pillrucirmitun uqui elliitngullrem ilakuyucimun; tuaten piluni agayulirta elliiciquq ekuagiluni atanirturilriim assiilngillra pitekluku, ellii-llu au͡g'aricimaarkauluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27“Yuunginaat iliit assiilngiqan pitsaqevkenani narurciluni iliitnek pisqutkenrilkainek Atanrem, pinarqutengluni,

28nallunrirceskatni assiilngillranek, elliiciquq qusngirngalngurmek arnacalumek natlugnerilngurmek.

29Unatni-llu elliluki qamiqurranun tuquciiqaa neglirnerani ekuaviim, tuani ekuagarkat tuquciviatni.

30Agayulirtem-llu augan iliinek tegulluni yuaramikun minguuciiqaa ekuaviim qaingan kangiraini anngalrianun, ilakuani-llu kuvluku ekuaviim acianun.

31Tamalkuita-llu uqui aug̑'ararkaugai, aug̑aumallruciicetun uqut ilakuyucimun elliitngullermek. Agayulirtem-llu ekuagarkaugai qaingani ekuaviim narnilivkarluku Ataneq. Tuaten piluni agayulirta elliiciquq ekuagiluni taum angutem assiilngua pitekluku, ellii-llu aug̑'aricimaarkauluni.

32“Yuk taiskuni qusngiyagarmek assiilnguminun elliitekaminek taiciiquq arnacalumek natlugnerilngurmek.

33Unatni qamiqurranun elliluki tuquciiqaa elliitekani assiilngillerminun tuquciyaraatni ekuagarkanek elliitnek.

34Tua-llu agayulirtem elliitngullrem augan ilii piluku yuaramikun minguuciiqaa ekuaviim qaingan kangiraini anngalrianun, ilakuani-llu kuvluku ekuaviim avatiinun.

35Tamalkuan-llu uqua aug̑'arciqaa tuaten pillermitun uquinek qusngiyagaam ilakuyucimun elliitngullermun. Agayulirtem-llu ekuaciqai qaingani ekuaviim, ilaulluki elliitekumalrianun kenerkun Atanermun; tuaten piluni agayulirta elliiciquq ekuagiluni taum angutem assiilngua pitekluku. Ellii-llu aug̑'aricimaarkauluni.

Leviticus 5

Assiilnguum Elliitiinek Pinarqelriit

1“Kina imna assiilngiqan ellimerrumang'e'rmi nallunairisqelluku nallunricestenn̄gunge'rmi tangllermikun wall'u nallunrillermikun, tamana qanrutkenrilkuniu elliin pinarqelriarutkaqaa.

2“Wall'u kia imum agtuquniu menuulria ungungssiq wall'u kuluvak tuqumalria, menuurtellrucini nallunriquniu pinarqelriarurciiquq.

3“Wall'u agtullrukuniu yuum natii menuulria caungraan yugmek kingunengqellria, menuurtellrucini nallunriquniu pinarqelriarurciiquq.

4“Wall'u kina imna ukvernarcarilequni umyuangcarraarpek'nani camek imumek assingraan wall'u assiilengraan piqatarniluni, tua-i pinarqelriaruuq nallunriquniu assinrilucia tuatnallmi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5“Kina imna pinarqelriarukuni iliitnun makut, elliin apervikuatekciqaa assiilnguq atullni.

6Taiciiquq-llu assiilnguminun akiliutekaqluku Atanermunarnacalumek qusngiyagarmek wall'u qusngirngalngurmek elliitekaminek. Agayulirtem-llu ekuaciqaa taum assiilngua pitekluku, tauna-llu aug̃'aricimaarkauluni.

7“Taug̃ken qusngiyagarmek pikailkuni taiciniartuq assiilngillerminun elliitekaminek malrugnek yaquliyagaagnek turtledove-agnek pigeon-aagnek-llu, atauciq assiilngurmun elliitnguarkauvkarluku aipaa-llu ekuagarkauluku.

8Taitarkaugak agayulirtem̃un, agayulirtem-llu ciumek cikiutekarkauluku assiilngurmun elliitekaq. Qamiqurra qipluku uyaqurri ayimciiqai, taug̃aam qamiqurra aug̃'arpek'naku

9augan ilii ciqertauciiqaa ekuaviim qacarneranun, nutaan-llu auga tamalkuan maqevkarluku ekuaviim acianun; una assiilnguirutnguluni elliitnguuq.

10Aipaa-llu yaqulgem ekualuku elliitekciqaa aturluku picirkiun; waten piluni agayulirta elliiciquq ekuagiluni taum assiilngua pitekluku, tauna-llu aug̃'aricimaarkauluni assiilnguminek.

11“Taug̃ken cali taicesciigalkuni malrugnek turtledove-agnek wall'u malrugnek pigeon-aagnek, taicugngauq malrugnek usperegnek mukaamek assiilnguirutkaminek. Uqumek wall'u aruviarkamek avuvkenaku assiilnguum aug̃autekaanun elliitnguan.

12Aguciiqaa-llu agayulirtem̃un, agayulirta-llu tegulluni tumami imaanek tauna nallunailkutauvkarciqaa elliitngucianekAtanermun, ekualuku-llu ekuaviim qaingani; una assiilnguirutnguluni elliitnguuq.

13Tuaten piluni agayulirta elliiciquq ekuagiluni taum assiilngillra pitekluku makut iliitnek. Ellii-llu aug̃'aricimaarkauluni. Ilakuaq mukaaq agayulirtem pikciqaa mukaarkamek elliitmek pilriacetun.”

Cimiutnek Elliiyaraq

14Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

15“Kina imna pitsaqevkenani assiilngiqan elliitekevkenaki elliitnguarkat Atanermun kiingan, iluvautarkauguq cimiutekluku akiliutekaminek Atanermun angucalumek qusngimek wall'u qusngirngalngurmek natlugnerilngurmek. Akia cuqcimaarkauluni tamatum nalliini cuqciyaraat aturluku.

16Cali-llu tun'arkaugai elliitekaqsaaqellni ilaluki avgita ikgellritnek. Tunluki-llu taukut agayulirtem̃un, agayulirtem-llu tauna ungungssiar elliitekciqaa ekualuku taum assiilngua pitekluku, tauna-llu aug̃'aricimaarkauluni.

17“Kina-llu imna narurcikuni iliitnek alerquutekellrinek Atanrem nalluluni pillrung'e'rmi pinarqelriaruciquq, anucimirqecetaarutkani-llu anagngaunaku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Taitarkauguq agayulirtem̄un angucalumek qusngimek natlugnerilngurmek katngagnek, akia cuqcimaarkauluni tamatum nalliini cuqciyaraat aturluku. Agayulirta-llu ekuagiciquq taum pitsaqevkenani assiilnguan aug̈autekaanek, tauna-llu aug̈'aricimaarkauluni.

19Pinarqutengqellni akilirluku elliiguq, tua-i-wa assiilngiami Atanermun."

Leviticus 6

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

2"Kina imna assiilngiqan Atanermun, qunukluku ilami Israel-aarmium qemagcetellra wall'u teglekuni pianek, cali-llu teglegikuniu,

3wall'u nalaqekuniu ca tamalleq iqluurluni ukvernarcariluni— calallritni yuut assiilnguurrluku,

4makut iliitgun yuk assiilngiquni, pinarqutengluni, teglegani utercetarkaugai, iqluurluni-llu unakellni, qemangqallni-llu ilami pia, cali-llu tamaraq nalaqellni.

5Wall'u camek allamek iqluurluni ukvernarcarillermikun unakellni, tamalkuita uterceciiqai qulngurutmek ilaluku ernermi tuani elpekellratni tuaten pillra.

6Agayulirtem̄un taitarkaugaa assiilngillerminun akiliutekluku elliitekaniAtanermun, angucaluq qusngiq natlugnerilnguq katngautmeggnek, akitutacirkaa cuqcimaarkauluni tamatum nalliini cuqciyaraat aturluku.

7Tuaten piluni agayulirta ekuagiciquq taum assiilnguirutkaanek tauna-llu aug̈'aricimaarkauluni makut iliitgun assiilngillrukuni."

Ungungssit Tuqutarkat Ekuamaarkat Tamalkuucirmegcetun

8Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

9"Alerquqiu Aaron-aaq qetunrai-llu qanerluten, 'Una waniwa picirkiun ekuagarkanun elliitnun. Ekuagarkauluni elliitngulleq uitaarkauguq ekuaviim qaingani unugpak, cali-llu keneq ekuaviim qaingani kumaurararkauluni.

10Agayulirtem-llu all'uki 'lumarrat aturani qerrullini-llu qamllerirciqaa ekuaviim qainga, taukut-llu qamlleret ekuaviim canianun elliluki.

11'Lumarraat aturani yuuluki allanek all'uni taukut qamlleret ayauciiqai yuut uitaviata elatiinun uqlanrilngurmun.

12Keneq-llu ekuaviim qaingani ekualria kumauralarciquq nip'arkauvkenani; agayulirtem murilarciqaa unuakut tamalkuita ekuagarkat-llu elliitet nek'eggluki muriit qaingatnun, ekualuki-llu. Ekualuku-llu uqua ilakuyucimun elliitngullrem.

13Keneq qaingani ekuaviim ekuagurceciiqerci nipevkaqsaunaku.'"

Mukaarkat Elliitet

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14“Una-llu picirkiutnguuq mukaarkamek elliitnun. Qetunrain Aaron-aam cikiutekciqaa Atanermun ciuqerrani ekuaviim.

15Iliit-llu agayulirtet tegutarkauguq tuaken tumiim imaanek mukaamek uqumek-llu, tepkegcilria aruviar qaingani uitalria tauna ekuagarkauluku nallunailkutauvkarluku tamalkuan elliitngucia Atanermun. Tepii uum elliitem tepkeggluniAtanermun.

16-17Ilakuara-llu Aaron-aam qetunrain-llu nerciqaat uucimaluni quuleciramek ilavkenaku, nerluku-llu tanqilriami, Pelatekaan Atanremtuanlucian elalirnerani. Atanrem cikiutekaa agayulirteñun avgulluki neqkauluku elliitngullermek. Kenciknarqelriaruuq cakneq ayuqluni assiilnguum aug̃autekaanun elliitetun pinarqutengqellriim-llu elliitiitun.

18Tamarmeng angutet Aaron-aam kinguvrin nerlarciqaat, picirkiutnguciatun elpeceñun kinguverpeceñun-llu Atanermun elliitekumalrianek kenerkun; allam Aaron-aam kinguveqenrilkiin agtuquniu picurlautekciqaa.”

19Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

20“Una elliitek'larciqaat Aaron-aam qetunrain-llu Atanermun minguumaaqameng agayulirteñ̄gurrluteng:Atanermun taiciarkaugut malrugnek usperegnek mukaamek piciryararteng aturluku elliigaqameng mukaarkamek, avga cikiutekaqluku unuakumi avga-llu atakuani.

21Uqumek avuluku akutenqegcaarluku kenirluku-llu assalissuutekun, nutaan-llu ciqumqaarluku elliitekluku mukaarkauluku; tepii ilukegcinaqluni Atanermun.

22Agayulirtem Aaron-aam qetunrain iliita minguumalriim cimiutarkauluni elliinun, elliitekciqaa Atanermunpicirkiutnguciatun nangyuunani. Tamalkuan tauna ekuamaarkauluni.

23Mukaarkat agayulirtem elliitai tamarmeng ekuamalarciqut; nerumangaunateng.”

Assiilnguum Aug̃autekaanun Elliitet

24Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

25“Qanruskiki Aaron-aaq qetunrai-llu, una alerquutnguuq assiilngillrem elliitekaanun: Tuquciyaraatni ekuagarkanek elliitnek tuqutelarciqaat elliitii assiilngillrem ciuqerrani Atanrem; una elliin kencignarqeqapiaralriaruuq.

26Agayulirtem elliitekestiin assiilngurmun tauna nerciqaa tanqilriami elatiini Pelatekaani Atanrem tuanlucian.

27Kia imum cali-llu cam agtuquniu taum ungungssim kemga, taum kencignartacian picurlagarkaurceciiqaa tauna; auga-llu ceqvallertauskan aturamun eruumaarkauguq kencignarqelriim nuniini.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Qikukun-llu egatekun kemek qallarvaucimallrukan, tauna navgurciqaa. Tau͡gken qallarvaucimallrukan punernerkun assigtakun, tan'gucirluni erurciqaa ataam-llu cali erunqiggluku mermun.

29Tamarmeng angutet agayulirtet nerlarciqut tuaken; kencignarqeqapigtellriaruuq.

30Tau͡gaam assiilngurmun elliitngulleq nerumangaituq augan ilii itrucimallrukan Pelatekamun Agayuvigmun atuullruluni-llu assiilngurmun au͡g'aritnguluni; ekuamaarkauguq kenerkun.

Leviticus 7

Cimiutnek Elliiyaraq

1“Una alerquuteka pinarqutellgem elliitekaanun kencignarqeqapigtuq.

2Tuqucivikelallermeggni ekuagarkanek elliitnek tuqutelarciqaat pinarqutellgem elliitii, auga-llu ciqertautarkauluku ekuaviim avatainun kassuggluku.

3Tamalkuan uqua au͡g'arluku elliitekumaarkauguq ekuavigmi, uqurilria pamyua qiluin-llu uquat,

4tartuk uqurtuumakenka tenguan-llu picalqurra.

5Agayulirtem ekuagarkaugai ekuavigmi elliitnguluki kenerkunAtanermun. Pinarqutengqellriim elliitekaa.

6Tamarmeng angutet agayulirten̄gulriit nerlarciqut tuaken, ner'arkauluteng-llu kencignarqelriim nuniini, tua-i-wa kencignarqeqapiaralriaruan.

7“Pinarqutengqellriamun elliin assiilnguum-llu au͡gautekaanun elliitngulleq ayuquk ataucimek alerquuterlutek.

8Agayulirtem-llu yuum ekuagarkaq taitellra ekuakuniu, taum amia elliin pikarkauluku.

9Tamalkuita-llu mukaarkat yuut elliitait uucimalriit kaminiakun, assigtatgun wall'u assalissuutekun, agayulirtem caliaqestellrata pikciqai.

10Tamarmeng-llu mukaarkat elliitet avumalriit uqumek wall'u avumanrilngermeng tamarmeng Aaron-aam qetunrain pitateku'urluteng avegciqait.

Ilakuyucimun Elliitet

11“Makut maa-i picirkiutnguarkaugut elliilrianun ilakuyucimun cikiutnguaqameng Atanermun.

12Yuum-llu elliitekekuniu quyassuutekluku Agayutmun tapirluku piciqaa ungungssiq ekuagarkaq elliitnek kelipanek quuleciramek avumanrilngurnek; aipaagnek piarkauluni mamtulriamek kelipamek piliaqumalriamek mukaamek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

uqumek avulegmek wall'u sugg'aliyaartun mamkilngurnek uqumek massliumaluteng, cake-aanek-llu mukaaqegtaar uqumek avuluku pilianek.

13Tamakunun ilakluku cali elliigarkauluni quulecirailngurnek kelipanek.

14Elliigarkauguq tamakut ayuqenrilnguut kelipat ilangartaarluki Atanermun; tamakut-llu pikarkauluki agayulirtem ciqrucillrem ungungssim auganek ekuaviim qacarneranun.

15Kemga-llu elliitekumallrem ilakuyucimun quyassuutekluku nerumaarkauluni tuani ernermi tuqucimallermini, ilii-llu ilakuarungaunani unuakutarkauluni.

16“Yuk-llu taiskan elliitekaminek akqutkellerminek wall'u piyuumiutminek elliikan, tamalkuan nerenrilngermi canrituq tuani ernermi elliitekumallermini, unuaquani-llu cali ilii neryugngaarkauluku.

17Tau͡gaam ilii cali uitakan erenret pingayuatni tauna ekuamaarkauguq.

18Kemgem ilii ilakuyucimun elliitekumallrem nerumakan erenret pingayuatni, elliitekestellra ciuniurumangaituq elliitekellra-llu catngungaunani elliinun; menuulriaruuq, kina-llu imna nerkuni tuaken pinarqutengqellriaruciquq.

19Kemek-llu agtuutellrukan camun menuulriamun nerumangaituq, ekuamaarkauluni tau͡gaam. “Tamarmeng menuircaumalriit kemegmek neryugngaluteng.

20Tau͡gaam kina imna menuurcimaluni nerkuni kemganek elliitngullrem ilakuyucimun, Agayutem yuin ilakenrilkiicetun ayuqucimaarkaurciiquq.

21Kina-llu agtuutellrukuni menuulriamun, yugmek wall'u ungungssimek kingunelegmek, Agayutem yuin ilakenrilkiicetun ayuqucimaarkaurciiquq.”

22Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

23“Qanruski Israel-aam yui: Ner'arkaunrituci uquitnek kuluviit, qusngit wall'u qusngirngalnguut.

24Uqua ungungssim ellminek tuqullrem, uqua-llu ungungssim ungungssiullgutain tuqutellrata camun allamun atuuyugngauq, tau͡gaam nerumaarkauvkenani.

25Kina imna nerelria uquanek ungungssim elliitekumallrem kenerkunAtanermun, Agayutem yuin ilakenrilkiicetun ayuqucimaarkaurciiquq.

26Cali-llu ner'arkaunrituci augitnek yaqulget wall'u ungungssit nani uitallerpeceñi.

27Kina imna nerelria augmek Agayutem yuin ilakenrilkiicetun ayuqucimaarkaurciiquq.”

28Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29“Qanruski Israel-aam yui: Kina imna elliikuni ilakuyucimun ilii cali elliitekarkaugaa Atanermun.

30Elliin ellminek taiciiqai ekualuki elliitekat Atanermun; uquq-llu qat'gagnun tapqulluku taiciiqaa, qat'gat elliitekesqelluki piciryarakun Atanermun.

31Agayulirtem ekuagarkaugaa uqua ekuavigmi tau͡gaam qat'gaa pikarkauluku Aaron-aam qetunrain-llu.

32Tallirpilirneq kingulirneq irua ungungssim cikiutekarkaugan agayulirteñun.

33Agayulirtem, elliitekestellrata ekualuki ungungssim auga qat'gai-llu ilakuyucimun elliitngullrem, pikciqaa tauna tallirpilirneq irua.

34Qat'gai-wa ungungssim kingulirneq-llu tallirpilirneq irua elliitngullrem ilakuyucimun, wiinga tegullruagka Israel-aam yuinek cikiuteklukek-llu Aaron-aamun qetunrainun-llu; cikiutek'laasqellukek-llu ukuk Israel-aam yuinun agayulirteñun akwarpak.

35Ukuk waniwa allakaumauk Aaron-aamun qetunrainun-llu tuaken elliitngullermek ekualuku Atanermun; allakaumaluteng ellaitnun tuani ernermi nakmikumallermeggni kevgiurarkauluteng agayulirteñguluteng.

36Ernermi tuani minguumallratniAtanrem alerqurai Israel-aam yui taukugnek elliitngullrem ilagkenek cikilaasqelluki. Pisqun-llu una niisngaarkauluku Israel-aam yuin akwarpak.”

37Ukut waniwa picirkiutnguut ekuagarkauluki elliitnun; mukaarkamun, assiilnguum au͡gautekaanun, pinarqut'legmun, agayulirciyaramun, ilakuyucimun-llu.

38Makut Atanrem Moses-aamun alerquutekelqai Ingrimi Sinai-ami, tuani ernermi alerqullermini Israel-aam yui taicesqelluki elliitekaitnek Atanermun yuilquani Sinai-am.

Leviticus 8

Naaqicimallrat Aaron-aam Qetunrain-llu Agayulirtenguurrluteng

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

2“Agusgu Aaron-aaq malikluki qetunrai, aturait, mingugcuun uquq, kuluvayagaq-llu elliitekaq assiilnguum au͡gautekaanun, malruk angucaluk, kalngak-llu imalek quulecirailngurmek kelipamek.

3Quyurtelluki-llu tamalkuita yuut amiigani Pelatekam Agayuuviim.”

4Moses-aaq-llu piuq Atanrem alerquuciatun; yuut-llu quyurrluteng Pelatekam Agayuuviim amiiganun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Moses-aam-llu qanrutai yuut, “Una waniwa Atanrem alerquutekelqaa pisqelluku.”

6Moses-aam-llu iluvaulluki Aaron-aaq qetunrai-llu mermek erurai.

7Aaron-aaq agayulirtem aturainek ac'etaa qukaa-llu nemerluku, as'arceña'ar-lluat'elluku as'arceñaraam-llu naqugutiinek tupinqellriamek 'lumarrarmek naquggluku.

8Qat'gailitamek-llu ac'etraarluku eklukek Urim-aaq Thummim-aaq-llu iluanun taum.

9Nacarluku-llu qamiqurranun nemrucaramek nacaan-llu manuanun elliluku suulutaaq tangnircaun, qigcignarqelria allakaumallran nallunailkutii.

10Moses-aam-llu uquq teguluku mingugaa Pelatekaa Atanremiluanelnguut-llu tamalkuita. Tuaten piluni tamakut allakarai atuugarkaurtelluki Atanermun.

11Ilii-llu ciqertaulluku ekuavigmun akluinun-llu malrunlerqunek. Ermigcuun cali-llu uitavia tuaten piluku, tua-i-wa allakarluki Atanermun.

12Ilii-llu cali kuvluku Aaron-aam qamiqurranun allakaumalriarurtelluku Atanrem caliaranun.

13Cali-llu Moses-aam Aaron-aam qetunrai tailluki ac'etai 'lumarrarnek naqugucirluki nacarluki-llu,Atanrem ellminun alerquutellra aturluku.

14Tua-i Moses-aam taitaa kuluvak assiilnguum aug̃autekaanun elliitekaq; Aaron-aam-llu qetunrain-llu unateteng elliit qamiqurranun kuluviim.

15Moses-aam-llu tuqutaa kuluvak, augan-llu iliinek piluni yuaramikun mingugai ekuaviim qaingan kangiraini anngalriit, tanqigcarluki, kuvluku-llu ilakuani auk ekuaviim acianun kencignarivkarluku menuircarluku-llu.

16Tegui-llu tamalkuita qiluin uqui, tenguan-llu picalqurra, tartuk-llu uqurtuumakenka. Tamakut Moses-aam ekuagai ekuavigmi.

17Taug̃ken kuluviim temii, amia, kemgi, qilui-llu, tamalkuita ekuagai kenerkun elatiitni nunat Atanrem alerqullruciatun Moses-aaq.

18Cali Moses-aam taitaa qusngim angucalua ekuagarkaq, Aaron-aam-llu qetunrain-llu elliluki unateteng qamiqurranun qusngim angucalum.

19Moses-aam-llu tuqulluku, ciqertaulluku-llu auga qacarnerinun ekuaviim.

20Qusngim angucalua itumcimarian Moses-aam ekuagai qamiqurra natai-llu itumumalriit uqua-llu.

21Qilui-llu irui-llu mermek eruumariata Moses-aam ekuagaa tamalkuan qusngim angucalua Atanrem alerqullruciatun; ekualuku elliitnguluni tepii narniqluni Atanermun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Tuamta-llu cali Moses-aam taitaa qusngim angucalum aipaa, agayulirtekat naaqitellratnun atuulria; Aaron-aam-llu qetunrain-llu unateteng elliluki qamiqurranun.

23Moses-aam-llu tuqutaa, augan-llu ilii minguulluku tallirpilirnerem ciutiin nuuganun, tallirpilirnermun-llu ayautiinun, tallirpilirnermun-llu putukuanun.

24Aaron-aam-llu qetunrai iluvaulluki Moses-aam mingugai augmek tallirpilirneret ciutaita nuugit, tallirpilirneret-llu ayautait, tallirpilirneret-llu putukuit. Ilii-llu ciqertaulluku ekuaviim avatiinun.

25Uqua tegua uqurilria-llu pamyua, qiluin-llu uquat tenguan-llu picalqurra, tartuk-llu uqurtuumakenka, tallirpilirneq-llu kingulirneq irua;

26issratem-llu iluanek tegulluni quulecirailngurnek allakaumalrianek Atanermun, ataucimek-llu cali kelipamek uqirluku pimalriamek, ataucimek-llu cali mamkilngurmek cake-aayaarmek. Taukut ellii qaingatnun uqut tallirpilirnerem-llu kingulirneran iruan.

27Makut tamalkuita tunai Aaron-aamun qetunrainun-llu, ellaita-llu elliitekluki Atanermun.

28Moses-aam-llu teguluki ellaitnek ekuagai ekuavigmi ilaulluki ekualuki elliitnun, naaqicimallrat pitekluku agayulirtet elliitnguluni, tepii narniqluni Atanermun.

29Moses-aam-llu teguluku ungungssim qat'gaa elliitekaa Atanermun. Tauna-llu naaqiciyaramun elliitngullrem angucalum qusngim qat'gaa elliin Moses-aam pikarkauluku, tuaten Atanremalerqullruciatun.

30Moses-aaq tegulluni mingugcuutem uqum iliinek, augem-llu cali iliinek ekuaviim qainganelngurnek, ciqertarai tuaken Aaron-aaq, qetunrai aturait-llu, kencignarcarluki.

31Moses-aam-llu qanrutai Aaron-aaq qetunrai-llu, “Kenirci qallarvautelluki kemegmek, amiigani Pelatekam Agayuuviim nerniartuci tuani tapirluci kelipamek issratem iluanek, imalegmek agayulirtet naaqicimallerkaatnun elliitekumalrianek Atanrem alerquutekellruciatun qanerluni, ‘Aaron-aam qetunrain-llu nerciqait.’

32Ilakuartangqerqan kemegmek kelipamek-llu kenerkun ekuaniaci.

33Amiiganek-llu Pelatekam Agayuuviim natmun ayagyaqunaci malrunlegni ernerni naaqicimallerpeci erenri naanatkaatnun, erenret malrunelgen aturluki naaqicimaarkaungavci.

34Unuamek makut caliaqelput Atanrem alerquutekellrui pisqelluki assiilngurpeceñek aug͡'aricimallerkarci pitekluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

35Amiigani Pelatekam Agayuuviim uitaurciquci malrunlegni ernerni unugtuumaita, caliluci Atanremalerquutekellrinek; tuaten pinrilkuvci tuquciquci. Tuaten wiinga Atanremalerqullruanga.”

36Tua-i Aaron-aam qetunrain-llu tamalkuita alerquutekumallret aturait Atanrem pisqutkellri Moses-aakun.

Leviticus 9

Aaron-aaq Elliiguq Ekualuki

1Pingayunelgatni erenret Moses-aam taisqai Aaron-aaq qetunrai-llu ciulirnerit-llu Israel-aam yuin.

2Qanrutaa-llu Aaron-aaq, “Kuluvayagarmek angucalumek piluten assiilnguum aug̃autekaanun elliitekamek qusngim-llu angucaluanek ekualuku elliitekamek, tamarmek natlugnerilnguugnek elliitekikek Atanermun.

3Qanrulluki-llu Israel-aam yui, ‘Taiskici angucalumek qusngirngalngurmek elliitekamek assiilnguum aug̃autekaanun, kuluvayagarmek-llu cali-llu qusngiyagarmek, tamarmek allrakunglutek ataucimek natlugnerunatek-llu ekualukek elliitekagnek.

4Cali-llu kuluvagmek angucalumek-llu qusngimek elliitnguarkagnek ilakuyucimun, ekuagarkaulukek elliiteklukek Atanermun, cali-llu elliitekamek mukaamek uqiumalriamek, tua-i-wa unuamek Atanrem alairvikciqngaci.’”

5Moses-aam-llu alerquutekellri taitait ciuqerranun Pelatekam Agayuuviim, tamarmeng-llu yuut iluvaqanirluteng nangengqaut ciuqerrani Atanrem.

6Moses-aaq-llu qanerluni, “Makut maa-i Atanrem alerquutekellri elpeceñun atuusqelluki ucurnarqucimikun alairviknaluci.”

7Moses-aam-llu tua-i Aaron-aaq qanrutaa, “Ekuavigmun piluten elliitekiu assiilnguum aug̃autekaanun elliin aipaa-llu ekuagarkaq elliin, assiilnguten yuut-llu assiilnguit aug̃aumaniartut. Waten elliigi yuut assiilnguitnek aug̃'aricesqelluki, tuatenAtanrem alerqullruciatun.”

8Tua-i Aaron-aaq ekuaviim canianun piluni tuqutaa elliitekaq assiilnguni pitekluki elliitnguarkaq ekualuku.

9Qetunrain-llu Aaron-aam tunaat auk elliinun, tek'ni-llu akurrluku mingugai ekuaviim qaingan kangiraini anngalriit ilakuani-llu kuvluku acianun.

10Taug̃aam uquq tartuk-llu tenguan-llu picalqurra ekuagai ekuavigmi Atanrem alerquutekellruciatun Moses-aamun.

11Kemga-llu amia-llu ekuagai elatiitni nunat.

12Cali-llu tuqutaa ekualuku elliitekaq, Aaron-aam-llu qetunrain auga elliinun tunluku, elliin-llu ciqrulluku ekuaviim avatiinun tamalkuan.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Temii-llu itumcimalria taitaat atauciugurluki, qamiqurra-llu ilakluku, elliin-llu ekualuki ekuaviim qaingani.

14Erurluki-llu qilui irui-llu, ekualuki-llu ilakluki ekuagarkanun elliitnun ekuaviim qainganelngurnun.

15Taum kinguakun cikiutekai yuut elliitait, teguamiu-llu qusngirngalnguq assiilnguum aug̃autekaanun elliitekaq tuqutaa elliitekluku-llu assiilngurmun elliitekauluku, ciuqlirmi tuaten pillrucimitun.

16Cikiutekaa-llu ekualuku elliitekaq picirkiutet aturluki.

17Cikiutekluku-llu mukaarkaq elliitekaq unatni imirluki tuaken ekualuku-llu ekuavigmi, ilakluku allakaan unuaquaqan elliitngutulimun.

18Tuqutak-llu kuluvak angucaluq-llu qusngiq yuut elliitekellregket ilakuyucimun; Aaron-aam-llu qetunrain taitaat augak elliin-llu ciqrulluku ekuaviim avatainun tamalkuan.

19Tua-i-llu uquak kuluviim qusngim-llu pamyukek-llu uqurtuumakenka, cali-llu qilukenka tartukenka-llu uquak tenguan-llu picalqurra,

20tamakut uqut qat'gainun elliluki agutai ekuavigmun, ekualuki-llu.

21Taug̃aam qat'gak tallirpilirneq-llu kingulirneq irua, Aaron-aam elliitekak Atanermun agayulirteñun pikarkauvkarluki, Moses-aam alerquutekellruciatun.

22Aaron-aam-llu talligni naluglukek tungiitnun yuut atawaqaasqai; atrarluni-llu elliitekraarluku assiilnguum aug̃autekaa, ekualuteng-llu piarkat cali-llu ilakuyucimun elliitekaq.

23Tua-i-llu Moses-aaq Aaron-aaq-llu aglutek Pelatekamun Agayuvigmun; tuaken-llu anngamek atawaqaasqutmek yuut piluki, ucurnaan-llu Atanrem alairvikluki tamalkuita yuut.

24Atanrem-llu alqunaq keneq tuc'etaa ekualuki taukut ekuagarkat uqut-llu qainganelnguut ekuaviim; yuut-llu tamarmeng tangrramegteggu qayagpagtut cikluteng-llu nunamun palurrluteng.

Leviticus 10

Assiilngillrak Nahab-am Abihu-m-llu

1Nahab-ankuk Abihu-llu, qetunraak Aaron-aam, teguluki kenliurcuutetek imirakek kumalrianek kangiplugnek, aruvagkamek-llu tepkegcilriamek kangiplugnun elliilutek cikiutekaak Atanermun. Taug̃aam keneq tanqilriarunrituq, tua-i-wa Atanrem alerqullrunrilatek tuaten pisqellukek.

2Alqunaq-llu Atanrem ekuallagcetak, tuqulutek-llu tuani ciuqerraniAtanrem.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Moses-aam tua-i Aaron-aaq qanrutaa, “Waniwa una Atanremqanrutkellra waten qanllermini, ‘Kevgiulriit wangnun qigcikarkaugaat tanqilriaruciqa; wiinga-llu nasvagciqaqa ucurnarquciqa yumnun.’” Aaron-aaq-llu camek qanerpek'nani.

4Moses-aam-llu qayagaurak Mishael-aaq Elzaphan-aaq-llu, qetunraak Uzziel-aam, angiin Aaron-aam, qanrullukek-llu, “Taitek anullukek-llu temkek anelgutevtek Pelatekamek Agayuvigmek, ayaullukek-llu elatiitnun nunat.”

5Tua-i tailutek akluken'gun tegulukek tuqumalriik ayautagkek elatiitnun nunat Moses-aam pisqellracetun.

6Moses-aam tua-i qanrutaa Aaron-aaq qetunraak-llu Eleazar-aaq Ithamar-aq-llu, “Nuyavliluci piyaqunaci aturaci-llu allgurpek'naki tuquilriacetun, tuquyuartuci; Atanrem eq'uqrucuarai yuut tamalkuita. Tau͡gaam ilavci Israel-aam yuin qiateksugngaagket Atanrem kenerkun piunrillrek.

7Pelatekam amiiga unicaqunaciu, tuaten pikuvci tuquciqngavci, tua-i-wa allakaumiivciAtanrem caliaranun uqumek minguumallerpeciuggun.” Moses-aam-llu pisquciatun piut.

Agayulirtenūn Picirkiutet

8Atanrem-llu qalarutaa Aaron-aaq qanerluni,

9“Elpet wall'u qetunraten Pelatekamun Agayuvigmun itrarkaunrituci mer'arraarluci wine-amek wall'u allamek kemninarqellriamek, tuaten pikuvci tuquyuartuci. Kinguverpeci tamarmeng aturarkaugaat una alerquun akwarpak.

10Elpeci-llu nallunritarkaugaci allakaumallrat cat tanqilriaruluteng allanek canek yuut atulaq'ngaitnek, wall'u cam menuircaumallra wall'u cam menuulriarullra.

11Elicungcalararkaugaci-llu Israel-aam yui tamalkuitnek alerquutnekAtanrem qanrutkellrinek ellaitnun Moses-aakun.”

12Moses-aam-llu qanrutaa Aaron-aaq qetunraak-llu kingunrulriik, Eleazar-aaq Ithamar-aq-llu, “Ilakuara mukaarkam elliitngullrem ekualuku, teguluku nerkiciu quuleciraunaku ekuaviim caniani kenciknarqeqapigtellriaruan.

13Kencignarqellriami ner'arkaugarci, elpet qetunrarpet-llu pikngavciu ekualuteng elliitnek Atanermun, tuaten alerquumallruama.

14Tau͡gaam qat'gat iruit-llu elliitekumallernek Atanermun elpet, qetunrarpet, nakmiin-llu ilavci, nerlarciqaci menuilnguum nuniini, tamakut pikngavciki ilakuyucimun elliitaitnek Israel-aam yuin.

15Kingulirneq kanagaq qat'gat-llu taitelarciqait tapeqluki uqunun neqkanun-llu elliitmeggnun Atanermun. Ukuk ungungssim temiin ilak pik'lararkaugaci, elpet irniarpet-llu nangyuilngurmek, Atanremalerqullruciatun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Wani Moses-aam cumiggluni apqaurutkaa qusngirngalnguq elliitnguarkaulleq assiilnguum aug̃autekaanun. Nallunriami-llu ak'a ekuamallranek qenqerrutak Eleazar-aankuk Ithamar-aq-llu, qanerluni,

17“Ciin nerellrunricet'gu assiilnguum aug̃autekaanun elliitngulleq kencignarqellriim nuniini? Kencignarqeqapigtellriaruuq cikiutekumallruluni-llu elpetegnun Atanermek ukut yuut assiilnguit aug̃aumasqelluki.

18Auga itrucimallrunrilan Pelatekamun Agayuvigmun qigcignarqellriamun pinritevkenatek ner'arkaullruyaaqertek kencignarqelriim nuniini, wiinga alerqullrucimtun.”

19Aaron-aam-llu tua-i qanrutaa Moses-aaq, “Unuamek-wa elliitekellrukiit assiilnguum aug̃autekaanun elliin ekuagarkaq-llu, taug̃ken tuaten pingraata assiitellriit makut wangnun tull'uteng. Unuamek-qaa nerellrukumku assiilnguum aug̃autekaanun elliitngulleq akurtuyunaqsartuq-qaaAtanermun?”

20Moses-aam-llu man'a niicamiu cangalliunrirtuq.

Leviticus 11

Ungungssiaraat Neryunarqelriit

1Atanrem qanrutak Moses-aankuk Aaron-aaq-llu,

2“Qanruskitki Israel-aam yui: Makut maa-i unguvalriit nerlararkaci nunam ungungssiinek.

3Cetumqulget avcimalrianek igglermeggnek-llu anciluteng tamuanqigcitulit ilakait neryugngakevci.

4Taug̃aam ilait igglermeggnek anciluteng tamuanqigtetungraata cetumquit-llu avcimangraata nerlarngaitaci; qulugnelget ungungssit igglermeggnek anciluteng tamuanqigtetunge'rmeng cetumquit avcimanrilata menuulriaruut elpeceñun.

5Qiurmiutaat uiret menuulriaruut elpeceñun, igelteng anlluki tamuanqigtetunge'rmeng cetumquit avcimanrilata.

6Qayuqeggliq-llu igellni anlluku tamuanqigtetungraan cetumqui avvinganrilata, menuulriaruuq elpeceñun.

7Sitiinkaat cetumquit avcimayaaqut taug̃aam igelteng antenqiggluki tamuanqigcuunaki, menuulriaruut cali elpeceñun.

8Kemgit makut nerngaitaci, tuqumalriit-llu temait agturngaunaki; elpeceñun menuurutnguarkaungata.

9“Makut-llu maa-i cali neryugngaaci mermiutaat: Mermi papsalqulget qeltelget-llu imarpigmiutaungraata wall'u kuigmiutaungraata.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Tau͡gaam imarpigmelnguut wall'u kuigni papsalquilnguut qeltaunateng-llu ner'arkaunritaci.

11Umyuartequskiciki tamakut menuulriaruluki. Neryaqunaciki agtuqsaunaki-llu nalanret.

12Tamarmeng mermelnguut papsalqurrilnguut qeltailnguut-llu menuulriaruciqut elpeceñun.

13-19“Makut-llu maa-i yaqulget ner'arkaqenrilkeci: Yaqulegpiit meterviit, iggiayulit, eskaviat, qakurtat, tulukaruut, naruyat, unuirat-llu. (Makut-llu maani tangssuilkeput: buzzards, vultures, ostriches, storks, herons, pelicans, hoopoes, bats.)

20“Tamarmeng-llu ciissit yaqungqellriit menuulriaruut.

21Qecngaatulit tau͡gaam.

22Makuni pet'ngertayulit, crickets, grasshopper-aat-llu tau͡gaam neryugngaaci.

23Tamarmeng allat ciissit yaqungqellriit cetamanek ipilget menuulriaruut.

24-28“Kia imum agtuquniki makut ungungssit tuqumalriit menuugarkauguq atakurvianun: Tamalkuita cetumqulget, cetumqurrit tau͡gaam avgumakata igglerteng-llu anlluku tamuanqigtetulit; tamarmeng-llu cetamanek ipilget it'garluteng. Yuum tegulallrukuniu tamakut iliita tuqumaluku temii, erurarkaugai aturani, ellii tau͡gaam menuugarkauluni atakuq tekilluku.

29-30“Makut cali quyungqatuluteng pitulit ilait menuulriaruut elpeceñun: Narullgit, avelngaat, ciissirpagngalnguut ayuqait-llu, gecko, crocodile, lizard, chameleon-aat-llu.

31Yuum agtuquniki tamakut wall'u tuqumalriit temait menuugarkauguq atakullranun.

32Tuqulriit-llu iqullermeggni agtullrat menuurtarkauguq: muraunger'mi, 'lumarraunge'rmi, amiunger'mi, caqukaunger'mi, canun piciatun atulria; mermun akurcimaarkauguq, menuulriaruarkauluni atakullranun. Taum tau͡gaam kinguani menuirutarkauluni.

33Tuqullermeggni-llu ek'areskuneng qikum assigtam iluanun, imai tamarmeng menuurtarkaugut. Navguqiciu tauna assigtaq.

34Neqkat-llu nerumaarkauyaaqellret mermek tuaken menuurtellermek assigtamek kuvumallrukuneng menuurciiqut, ca-llu mernarqelria tamakucim imaa menuulriaruuq.

35Cat-llu tamarmeng tuqumalriim iquvikellri menuurciiqut, qiku kaminiaq wall'u uucissuun. Itumcimaarkaugut elpeceñun menuulriaruata.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

36Tau͡gken meq nunamek ulvelria wall'u meq cayailkuciumalria qungasngaluni nani menuiciiquk, tau͡gaam cali allat agtuqunegteggu tuqumalria tema menuurtarkauluteng.

37Iliita-llu iquvikengraani naucetaarkaq nauceciirumaqatalria menuurrngaituq.

38Tau͡gken naucetaarkaq mermelkan iliita-llu tuqumalriit tauna kenicirvia iquvikluku, menuulriarurciiquq elpeceñun.

39“Ungungssiq-llu neqkauyugngalria tuqukan, kia imum agtuquniu tuqumalriim temii menuulriarurciiquq unugvianun.

40Kina-llu nerkuni iliinek ervigciqai aturani tau͡gaam ellii menuugarkauluni unugvianun. Tuatnaciqluni-llu cali kina imna ayaucilria tuqumalriim temiinek, menuulriarurciiqluni unugvianun.

41“Tamarmeng aurretulit nunam qaingani pellernarqelriaruciqut; nerumaarkauvkenateng.

42Aqsamegteggun pektetungraata cetamanek-llu ipingqengraata wall'u ipililriarungraata,

43menuurcecaqunaci elpeceñek tamakunek nerluci.

44Wiinga Atanruama Agayuteklua elpeci; taumek menuircaarluci tanqilriaruuci wiinga tanqilriaruama.

45Wiinga Atanruungaanucestellerci Egypt-aamek Agayutkesqellua elpeceñun; taumek tanqilriarukici wiinga tanqilriaruama.

46“Una waniwa alerquutnguuq pitekluki ungungssit, yaqulget, tamarmeng-llu unguvalriit pektetulit merteggun, wall'u nunam qainga pekvikluku pilrianun.

47Elpeci murilkarkauguci piciryaraqluku-llu nallunritlerkarci cam menuullra wall'u menuitellra, cali nalluvkenaki ungungssit neryugngakci neryugnganrilkeci-llu.”

Leviticus 12

Menuircallerkaat Arnat Irnillermeng Kinguani

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

2“Qanruski Israel-aam yui: Arnaq qingaquni tan'gaurlurmek-llu irniluni, menuulriaruarkauguq malrunlegni ernerni agelrumallermi nalliinicetun.

3Tan'gaurluq-llu irniara nuugiumaarkauguq pingayunelgatni erenret.

4Arnaq-llu uitaarkauguq cali ernerni yuinaq qula pingayunek cipluku (33) menuirutnatkaminun aunrallerminek; agturarkauvkenaki-llu qigcignarqelriit iterngaunani-llu Agayuvigmun menuircallni iquklitnatkaanun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5“Tau͡gken nasaurlurmek irnikuni menuugarkauguq malrugni nitiligni agelrumaaqami pilaucirmitun; menuircararkauluni-llu aunrallerminek ernerni yuinarni pingayuni arvinlegnek cipluku (66).

6“Menuircallermi-llu erenri qaqiskuniki, irnillrung'e'rmi angutmek wall'u arnamek, taiciarkauguq agayulirtem̄un amiiganun Pelatekam Agayuuviim ataucimek allrakungellermek qusngiyagarmek ekualuku elliitnguarkamek, cali-llu dove-amek wall'u turtledove-amek assiilnguum au͡gautekaanun elliitekamek.

7Agayulirtem-llu cikiutekciqaa elliitii Atanermun, menuullra au͡g'arluku; ellii-llu menuiruciiqluni aunrallerminek. Una waniwa picirkiutnguluni arnamun irniangellermun angutmek wall'u arnamek.

8Qusngiyagarmek-llu pisciigalkuni taiciarkauguq malrugnek yaquleyagaagnek, atauciq ekualuku cikiutnguarkamek aipaa-llu assiilnguum au͡gautekaanun elliitnguarkamek; elliitii ekuaciqaa menuullra au͡g'arluku, nutaan-llu menuirutarkauluni.”

Leviticus 13

Alerquutet Yuum Amian Apquciinun

1Atanrem qanrutak Moses-aankuk Aaron-aaq-llu,

2“Yuk amimikun pupikan wall'u aninguaqan wall'u puvkan natii qaingani, aarnaqluni mamyuilnguurrnayukluni, tauna aguskiciu Aaron-aamun wall'u allamun agayulirtem̄un.

3Agayulirtem-llu yuvrirciqaa pupik amiani. Melqut-llu pupiani qat'rikata pupia-llu ilutunruluni avatmini, tua-i mamyuilnguulliniuq. Agayulirtem yuvrirtiin qanrutkeciqaa menuulriarurrniluku.

4Tau͡gaam pupik qatqan ilutunruvkenani-llu avatmini, melqut-llu pupiani qat'riksaunateng, agayulirtem allakaumavkarciqaa pupilek malrunlegni ernerni.

5Agayulirtem-llu yuvrinqigciiqaa malrunelgatni erenret. Tangllermini cakaninrilkan ayuvkenani-llu, agayulirtem ataam cali allakaumavkarciqaa malrunlegni ernerni.

6Kinguatni-llu malrunelgen erenret cali yuvrinqigciiqaa. Tauna-llu pupik mitrialikan ayuvkenani-llu amiani qanrutkeciqaa menuirutniluku; qaaryakainaulliniluni tauna. Ervikuniki aturani menuirutarkauluni.

7Tau͡gken kinguani yuvrillran agayulirtem, qanrutellruluku-llu assiriniluku, pupik tauna ayukan, ataam ag'arkauguq agayulirtem̄un.

8Agayulirtem-llu yuvrinqigciiqaa, apqucia-llu amiani ayullinikan qanrutkeciqaa menuulriarurrluku, apqucia mamyuilnguulliniuq.

9“Kina imna apqucingelria mamyuilngurmek taicimaarkauguq agayulirtem̄un.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Agayulirtem yuvrirciqaa puvelriartangqerqan-llu qaterrluni melqut-llu tuani qat'rikata callarrluni-llu taum nunii,

11ak'a ayagnillruluni mamyuilnguq, agayulirtem qanrutkeciqaa menuulriaruniluku; tau͡gaam allakarngaunaku nallunaunani menuulriaruan.

12Mamyuilnguq sageskan temiinun tamalkuan it'gartuumaan qamiqurtuumaan-llu

13agayulirtem yuvrirciqaa, mamyuilnguq-llu sagtellrukan temiinun tamalkuan qanrutkeciqaa menuitniluku. Amia tamarmi qat'rillruan, tua-i tauna menuituq.

14Tau͡gken amia callalriamek pupigtangqerquni tuaken ayagluni menuulriaruciquq.

15Agayulirtem-llu yuvrirciqaa, callalriamek-llu pupigmek tangerquni menuulriaruniciqaa. Callalria pupik mamyuilnguugarkauguq, yuk-llu tauna menuulriaruarkauluni.

16Tau͡gaam callalria tauna mamkan qat'riluni-llu, taum ullanqigtarkaugaa agayulirta.

17Agayulirtem yuvrirciqaa, tauna-llu callalria qat'rillrukan qanrutkeciqaa menuitniluku; tua-i menuituq.

18“Kina-llu imna aninguallrukuni, tauna-llu mamellruluni,

19aninguallra-llu puvkan qaterrluni-llu wall'u kavirceterrlugluni qatellriamek pitangqerqan,

20agayulirtem yuvrirciqaa, apqucia-llu ilutunrukan amiani, melqut-llu tuani qat'rillrukata, tua-i agayulirtem qanrutkeciqaa menuulriaruniluku: Mamyuilnguq aninguallrakun naulliniuq.

21Tau͡gken agayulirtem yuvrillrani melqut naumalriit tuani qat'rillrunrilkata, melugtevkenani wall'u tunguvkenani, tua-i agayulirtem allakaumavkarciqaa malrunlegni ernerni.

22Ayukan-llu kemgani agayulirtem qanrutkeciqaa menuulriaruniluku. Apquciurtelliniluni tauna.

23Tau͡gken tauna cakaninrilkan ayuvkenani aninguallran qelengllakaa. Agayulirtem-llu qanrutkeciqaa menuirutniluku.

24“Wall'u yuum qaingani uunertangqerqan, callangqalria-llu kavirrlugceñani qatqan wall'u tamarmi qaterrluni,

25agayulirtem yuvrirciqaa. Melqut-llu uunrani qat'rillrukata ilutunruluni-llu amiani, mamyuilnguuguq naulria uunrakun agayulirtem-llu menuulriaruniciqaa.

26Tau͡gken agayulirtem yuvrillrani nuyat qat'riksailkuneng ilutunruvkenani-llu amiani, tangellra-llu mitrianani, allakaumavkarciqaa malrunlegni ernerni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Malrunelgatni-llu erenret yuvrinqigciiqaa. Ayukan-llu amiani qanrutkeciqaa menuulriaruniluku; apqucia mamyuilnguuguq.

28Tau͡gaam cakaniqsailkan amiani-llu sagtevkenani mamnengluni-llu, uunran puvevkaqainalqaa, qanrutkeciqaa agayulirtem menuirutniluku, uunran tauna qelengllakluku.

29“Angun wall'u arnaq cam naukaku qamiqurrakun wall'u tamluakun,

30agayulirtem yuvrirarkaugaa. Amiani ilutunrungalkan melqut-llu tuani esirlirrlugceñateng akultuluteng-llu, mamyuilnguuguq, agayulirtem-llu menuulriaruniciqaa.

31Tau͡gken agayulirtem yuvrillrani apqucia ilutunrungatenrilkan amiani, tau͡gken cali assilrianek melqurtaunani, allakaumavkarciqaa yugnek malrunlegni ernerni.

32Yuvrinqigciiqaa-llu erenret malrunelgatni, pupia-llu ayullrunrilkan esirlinek-llu melqurtaunani, ilutunruvkenani-llu amiani,

33nuyani ungani-llu qiurciqai, pupiim tau͡gaam nuniinelnguut pivkenaki.

34Malrunelgatni erenret yuvrinqigciiqaa, pupia-llu ayunrilkan ilutunruvkenani-llu amiani Agayulirtem menuirutniciqaa. Taum-llu aturani ervigciqai menuirutarkauluni-llu.

35Tau͡gken kinguani menuircallmi apqucia ayukan

36agayulirtem yuvrirciqaa. Pupia-llu ayukan esirlinek melqunek yuarnarqenritaa, nallunaunani menuulriarurcan.

37Tau͡gken tangllermini pupia ayunrilkan, melqungluni-llu cangatenrilngurnek, pupia mam'uq, menuirulluni; agayulirtem-llu menuirutniciqaa.

38“Angutem wall'u arnam qaingani qatellriamek kukupagtangkan

39agayulirtem yuvrirciqaa. Kukupiit-llu qaterrlulriarukata, caunritut naugartellret qaingani. Tauna yuk menuituq.

40-41“Angutem-llu qamiqurra meqluni nuyairuskuni patkallngeqainartuq, menuulriarungaunani.

42Tau͡gken kavirceterrlulria qatellria pupik naukan patkallrani; tauna mamyuilnguuguq.

43Agayulirtem-llu yuvrirciqaa. Tauna-llu naulria qatellriarukan kavirceterrlugluni patkallrani wall'u qauraani, mamyuilngurtun ayuqluni tememi,

44mamyuilngurmek apqucingelliniuq, menuurrluni; Agayulirtem-llu menuulriaruniciqaa; tuani apqucia qamiqurrani uitaluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

45“Apqucilek mamyuilngurmek aturarkauguq allguumalrianek aturanek nuyani-
llu aqevlavkarluki, kegginami-llu atlirnera patuluku qayagpagaarkauluni,
‘Menuulria, menuulria!’

46Menuulriaruarkauguq apqucingqellermi taktaciatun; uitaarkauluni-llu
kiirra'rmi elatiitni nunat.

Aturani Uqugglu k

47“Uqugglugtangqerqan aturami qusngit melqurritnek taqumalriami wall'u
allami 'lumarrarmi,

48ilarraqengraaku qusngit melqurritnek piliaqumalriami wall'u allami
'lumarrarmi wall'u qecigmi cali-llu cami qecigmek piliaqumalriami,

49kavirceterrlukuni cungagceterrlugluni-llu uqugglu uguq ayungiinalria
nasvagnaqluni agayulirtem̄un.

50Agayulirtem-llu yuvrirraarluku tauna allakaumavkarciqaa malrunlegni ernerni.

51Malrunelgatni-llu erenret yuvrirciqaa. Tauna-llu uqugglu k ayukan tuani
'lumarrarmi wall'u qecigmi, menuulriaruuq. Erenret malrunelgatni cali
yuvrirciqaa tuani-llu uqugglu k ayukan, tauna menuulriaruluni.

52Agayulirtem-llu ekuagarkaugaa aturaq uqugglugtangqellinian sagtellriamek.

53“Tau͡gken agayulirtem yuvrillrani uqugglu k ayunrilkan tuani,

54alerqurciqaa aturaq erviisqelluku allakaumavkarluku-llu malrunlegni ernerni.

55Erviumallran kinguani yuvrinqigciiqaa tauna aturaq. Ayunrilnge'rmi tangellra
cimiqsailkuni cali menuulriaruuq. Tauna aturaq ekuanarqaa uqugglua
manuanlengraan wall'u tunulirnerani.

56Tau͡gken agayulirtem yuvrillrani uqugglu k mitrialillinikan ervillran kinguani,
allegluku au͡g'arciqaa tuaken nalliinek.

57Tau͡gken cali alainqigeskuni aturami, ataam ayulriaruuq; tua-i pikestiin
ekuagarkaugaa tauna.

58Ervillrani aturaq uqugglu k catairuskan aturami aipiriluku ervigciqaa nutaan-llu
menuirutarkauluni.”

59Una waniwa picirkiutnguuq uqugglugtangqerqan aturami qusngit
melqurritnek taqumalriami wall'u allani 'lumarrarni wall'u cani qecigmek
piliaqumalriani, tuaten-llu nallunrirarkauluku menuilnguq menuulria-llu.

Leviticus 14

Menuircaryaraq Mamyuilngurmek Apqucingqellernun

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2“Una alerquutnguciquq apqucilegnun mamyuilngurmek ernermi tuani menuircaumallerkamini. Tau͡gaam ciumek agayulirtem̄un agucimaarkauluni;

3agayulirtem-llu anulluku nunat elatiitnun yuvrirciqaa. Apqucia-llu mamyuilnguq mamllinikan,

4agayulirta alerquiciquq taitesqelluki taum menuircautekaanek malrugnek unguvalriignek menuilnguugnek yaqulgegnek, murakegtaarmek, kavirlimek-llu pelacinagmek culugtarmek-llu.

5Tuqutesqeciqaa-llu aipaa yaqulgem quliini qikum assigtam mermek imalgem.

6Aipaa-llu unguvalria yaqulek, taukut-llu muriit, kavircetellria-llu pelacinak, culugtaq-llu, akurciiqai auganun yaqulgem tuqucimallrem.

7Cali-llu agayulirtem auk ciqertauciiqaa taumun menuircaumalriamun apqucianek mamyuilngurmek; nutaan-llu qanrutkeciqaa menuirutniluku. Unguvalria-llu yaqulek tengevkarluku.

8Menuircaumallrem-llu ervigciqai aturani qiurluki-llu nuyani tamalkuita ervuqerluni-llu, tua-i-llu nutaan menuirulluni. Taum kinguani iluvarciqai nunat, cali tau͡gaam tuani pelatekami elatiini uitaarkauluni ernerni malrunlegni.

9Malrunelgatni erenret qiunqigciiqai nuyani, ungani, qavluni, tamaita-llu qaimini melqut. Ervigluki-llu aturani ervuqerluni-llu. Tua-i nutaan menuirutarkauguq.

10“Pingayunelgatni erenret teguciiquq malrugnek angucalugnek qusngiyagaagnek natlugnerilnguugnek, ataucimek-llu arnacalumek qusngiyagarmek allrakungelriamek ataucimek cali natlugnerilngurmek, tallimanek-llu uspernek mukaamek olive-aat uquatnek avumalriamek, saskak-llu malruk imaagnek uqumek olive-aat cali uquatnek.

11Agayulirtem-llu menuircartekaan aguciiqaa makut-llu elliitekat iteryaraanun Pelatekam Agayuuviim.

12Agayulirtem-llu teguciqaa aipaa angucaluq qusngiyagaq elliitekluku-llu pinarqut'legmun elliitngutulitun, ilakluku uquq, elliiteklukekAtanermun agayulirteñun pikarkauvkarluki.

13Tuquciiqaa-llu qusngiyagaq assiilnguum au͡gautekaanun elliitet ekuagarkat-llu tuqucimalallratni kencignarqelriami; tua-i-wa pinarqutellgem elliitii assiilnguum au͡gautekaanun elliitngullertun agayulirtem pikarkaungaku kencignarqeqapigtellriaruluni.

14Agayulirtem-llu tauna menuircararkaq qusngiyagaam augan iliinek tegulluni mingugciqaa tallirpilirneq ciutiin nuuga, tallirpilirneq-llu ayautii, tallirpilirneq-llu putukua.

15Agayulirtem-llu teguluku uquq kuvciqaa iqsulirnermun tumaminun,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16tallirpilirneq-llu yuarani akurrluku tuavet uqumun ciqertauciiqaa malrunlerqunek ciuqerraniAtanrem.

17Ilakuaminek-llu uqumek tumamini mingugluku taum menuircaq'ngami tallirpilirneq ciutiin nuuga, tallirpilirneq-llu ayautii, tallirpilirneq-llu putukua, qalliliulluku augmun ak'a minguucimallermun.

18Uquq-llu ilakuani tumamini uitalria minguuciiqaa taum angutem qamiqurranun. Tuaten piluni agayulirtem menuircarciqaa.

19“Agayulirtem-llu tua-i elliitekciqaa assiilnguum aug̃autekaanun elliin menuircaun-llu cali aturluku. Kinguani-llu tuqulluku tauna ekuagarkauluni elliitekumalria.

20Ekuavigmi-llu elliitekciqak ekuagarkaq elliin mukaarkaq-llu. Tua-i waten piluni agayulirtem menuircaryaraq aturciqaa, tauna-llu menuirutarkauluni.

21“Taug̃ken tauna angun arrsaukan allanek-llu elliitekaunani, menuircautekaminek taiciiquq ataucimek angucalumek qusngiyagarmek pinarqutminun elliitekaminek, elliitekarkauluku Atanermun agayulirteñun pikevkararkauluku. Cali-llu taitarkauluni usperegnek malrugnek mukaamek uqumek avulegmek, saskak-llu malruk imaagnek uqumek,

22malrugnek-llu yaquliyagaagnek turtledove-agnek wall'u malrugnek yaquleyagaagnek pigeon-aagnek taicugngakminek; atauciq elliitekauluni assiilnguum aug̃autekaanun aipaa-llu ekuagarkauluni.

23Pingayunelgatni-llu erenret taitarkaugai agayulirtem̃un menuircautekarkauluki, amiiganun Pelatekam Agayuuviim.

24Agayulirtem-llu teguciqak qusngiyagaq uquq-llu elliiteklukek-llu Atanermun agayulirteñun pikarkauvkarluki.

25Tuquciiqaak-llu qusngiyagaq, agayulirtem-llu ilii augem teguciqaa minguulluku-llu menuircaq'ngami tallirpilirneranun ciutiin nuuganun, tallirpilirnermun-llu ayautiinun, tallirpilirnermun-llu putukuanun.

26Agayulirta-llu tumaminun iqsulirnermun kuv'iluni iliinek uqum;

27tallirpilirneq yuarani akurrluku uqumun ciqertauciiqaa malrunlerqunek ciuqerrani Atanrem.

28Iliinek-llu uqum unatmini uitalriamek mingugciqai menuircaq'ngami tallirpilirneq ciutiin nuuga, tallirpilirneq ayautii, tallirpilirneq-llu putukua, qallilirluki minguutellni pinarqutellgem elliitiinek.

29Ilakuani-llu uquq unatmini minguuciiqaa qamiqurranun menuircaqmi, tuaten-llu piluni menuircariyaraq aturciqaa.

30Cali-llu elliiciquq taukuk yaquliyagaak aipaagnek,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31atauciq assiilnguum aug̃autekaanun aipaa-llu ekuagarkauluku tapeqluku mukaarkamun. Tuaten piluni aturciqaa menuircaryaraq.

32Una waniwa alerquutnguuq tamakunun mamyuilngurmek apqucilegnun menuircautnguluni elliitekailngurnun tamakunun elliitektukaitnek.”

Uqugguk Eneni

33Atanrem qanrutak Moses-aankuk Aaron-aaq-llu,

34“Tekiskuvci nuniinun Canaan-aam, cikiuteklemnun elpeceñun piksagutesqelluku, uqugguk nauvkaqumku enet iliitni,

35taum enem pikestii agciquq agayulirtem̄un qanrulluku-llu, ‘Enema iluani apqucirtangyugnarquq.’

36Tua-i agayulirtem alerqurciqai enem yui cat tamalkuita enemelnguut antesqelluki yuvriryarturpailegmiu, tamarmeng enemelnguut menuulriarunritniartut; nutaan-llu agayulirta agciquq ena paqluku.

37Elliin-llu yuvrirciqaa tauna uqugguk. Uqugguk-llu qacarnermi uitakan cungagceterrlugluni wall'u kavirceterrlugluni kukupauluni ilutunruluni-llu avatmini,

38agayulirtem anluni tuaken enemek kelucarciqaa ernerni malrunlegni.

39Malrunelgatni-llu erenret yuvrinqigcarturciqaa. Uqugguk-llu tamaani saggluni ayukan,

40agayulirtem alerqurciqai teggalqut tamalkuita uqugglukai aug̃'arluki ayautesqelluki nunat elatiitnun menuulriim-llu nuniinun ciqilluki.

41Cali-llu enem ilua keligceciiqaa urasqaq-llu kelillerteng ciqiciiqaat nunat elatiitnun menuulriim nuniinun.

42Allanek-llu teggalqunek cimirtelluki uqugguum nauvikumallri nutaramek-llu urasqertelluku enem ilua.

43“Uqugguk-llu alainqigeskan enemi, teggalqut aug̃aumallrata keligaumallran-llu cali-llu urasqercimallran kinguani,

44agayulirtem paqciiqaa; uqugguk-llu ayukan enem iluani, enem ilua mamyuilngurmek apqucirtangqertuq; menuulriaruuq.

45Imceciiqaa ena tauna, teggalqut-llu muriit-llu urasqat-llu tamalkuita ciqiciqait menuulriim nuniinun nunat elatiitnun.

46Kina-llu imna tuavet enemun kelucaumallrani itellrukuni menuulriaruciquq unugvianun.

47Kina-llu inartellrukuni wall'u nerluni enem iluani ervigarkaugai aturani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

48“Tau͡gken agayulirtem paqtenqigtellrani uqugguluk ayunrilkan enem urasqercimallran kinguani, tua-i agayulirtem ena menuirutniciqaa, uqugguluk tamarmi au͡gaumallrullinian.

49Menuircarcuutekaanun-llu enem teguciiquq malrugnek yaquleyagaagnek, murakegtaarmek, kavirlimek-llu pelacinagmek culugtarmek-llu.

50Aipaa-llu yaquleyaagaam tuquciiqaa qikum assigtam mermek imalgem quliinun piluku.

51Tuqucimallrem-llu yaquleyagaam mer'em quliini auganun akurciiqai murakegtaar, culugtaq, kavircetellria pelacinak, aipaa-llu yaquleyagaq unguvalria; ciqertarluku-llu ena malrunlerqunek.

52Waten tua-i piluni menuircarciqaa ena aturluni auganek yaqulgem, mermek, unguvalriamek yaqulegmek, murakegtaarmek, culugtarmek, kavirlimek-llu pelacinagmek.

53Unguvalria-llu yaqulek tengevkarciqaa carr'ilqamun nunat elatiitnun; tuaten piluni menuircarciqaa ena.

54Makut maa-i picirkiutnguut yuum qaingani mamyuilngurnun apqucinun;

55uqugglugnun aturani enemi-llu,

56puvelrianun wall'u aninguanun wall'u callareskainun.

57Makutgun nallunrirarkauluku menuilnguq menuulria-llu. Una alerquutnguuq mamyuilngurmun apqucimun.”

Leviticus 15

Menuulriit Temem Maqellri

1Atanrem qanrutak Moses-aankuk Aaron-aaq-llu,

2“Qanqitek waten Israel-aam yuinun: Angun naulluutengluni qurrsuutmikun maq'laquni, maqellra menuulriaruuq.

3Una waniwa picirkiutnguarkauguq menuurtellranun maqellran nalliini wall'u maqenringraan, menuulriaruuq elliini.

4“Tamarmeng ingelret inangqavikellri tamarmeng-llu cali aqumvikellri menuulriaruciqut.

5Kia-llu imum agtuquniki ingelri

6wall'u aqumekuni aqumvikellranun, aturani ervigciqai ervuqerluni-llu, menuulriaruarkauluni-llu unugvianun.

7Kia-llu cali agtuquniu angun maqtulria, ervigciqai aturani ervuqerluni-llu, menuulriaruarkauluni-llu unugvianun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Taum-llu angutem maqtulriim qeciqaku iliit yuut menuilnguq, taum aturani ervigciqai ervuqerluni-llu, menuulriaruarkauluni-llu unugvianun.

9Kuunikun-llu ayalriim aqumgassuutii taum atullra maqtulim menuulriaruciquq.

10Kia-llu imum agtuquniu ca aciani uitalria taum maqtulriim menuulriaruarkauguq unugvianun. Kina-llu tegulautellrukuni taum aqumgavillranek camek erurarkaugai aturani ervuqerluni-llu. Menuulriaruciquq unugvianun.

11Kina-llu imna maqyutengqellriim agtullrukani erurpailegmikek unategni, aturani ervigciqai ervuqerluni-llu, menuulriaruarkauluni-llu unugvianun.

12Qiku assigtaq maqyutengqellriim atullra navguumaarkauguq; tamarmeng-llu muriit assigtat agtullri eruumaarkauluteng mermun.

13“Maqyutengqellria-llu assirikuni uitarraarluni ernerni malrunlegni aturani ervigciqai erurluni-llu ellminek mermun ecuilngurmun, nutaan-llu menuirutarkauluni.

14Pingayunelgatni erenret tegutarkauguq malrugnek turtledove-agnek wall'u malrugnek yaquleyagaagnek pigeon-aagnek, taillukek-llu ciuqerranun Atanrem amiigani Pelatekam Agayuuviim, tunlukek-llu agayulirtem̄un.

15Agayulirtem-llu elliitekciqak, aipaa elliitekluku assiilnguum aug̃autekaanun aipaa-llu ekuagarkauluku. Tuaten piluni Agayulirtem menuircariyaraq aturciqaa taumun maq'ilallermun.

16“Taug̃ken cali naulluutailnguq maq'ikuni arniuraqami pilaucirmitun, tamalkuan temni ervuqerciqaa, menuulriaruarkauluni-llu unugvianun.

17Tamarmeng-llu aturat amit-llu maq'errillranun agtuutellret eruumaciqut merkun, menuugarkauluteng-llu atakullranun.

18Angun-llu inarucikuni arnamek, maq'iluni-llu, tamarmek ervuqararkauguk, menuulriaruarkaulutek-llu unugvianun.

19“Arnaq aunraquni piyaramini iralumi, menuulriaruarkauguq malrunlegni ernerni. Kia-llu imum agtuquniu menuulriaruarkauluni unugvianun.

20Aunrallermi nalliini aqumvikellri wall'u inangqavikellri menuulriaruarkaugut.

21Kia-llu agtuquniu ingelra arnam ervigarkaugai aturani ervuqerluni-llu, menuugarkauluni-llu unugvianun.

22Kia-llu imum agtuquniki aqumvikellri, ervigciqai aturani ervuqerluni-llu, menuulriaruarkauluni-llu unugvianun.

23Ingelrungraata wall'u allat aqumvikellri, kia imum agtullrukuniki menuulriaruarkauguq unugvianun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Kia-llu imum angutem tutellrukuniu agelrumalria arnam menuurutiinek menuurtuq, menuulriaruarkauluni-llu malrunlegni ernerni; tamarmeng-llu ingelret taum angutem inarrvikellri menuulriaruarkauluteng.

25“Arnaq-llu aunraquni ernerni amllerni aunraryaraqenrilkem̄ini, wall'u aunraquni agelrumayarani cipluku, aunrarturallermi taktaciatun menuugarkauguk pilaucirmitun agelrumaaqami.

26Ingelret inangqavikellri aqumvikellri-llu tamarmeng menuulriaruciqut aunrallran taktaciatun.

27Kia imum agtuquniki makut menuulriarurciiquq ervigarkauluki-llu aturani ervuqerluni-llu, menuugarkauluni-llu unugvianun.

28Arulairutiini aunrallermi utaqaarkauguq malrunlegni ernerni, nutaan taukut kinguatni menuirutarkauluni.

29Pingayunelgatni-llu erenret tegutarkauguq malrugnek turtledove-agnek wall'u malrugnek yaquleyagaagnek pigeon-aagnek, taillukek-llu agayulirtem̄un amiiganun Pelatekam Agayuuviim.

30Agayulirtem-llu elliitekciqaa atauciq yaqulek assiilnguum au͡gautekaanun, aipaa-llu ekualuku elliitekluku. Tuaten piluni agayulirtem menuircarciqaa arnaq tauna.

31“Waten piluci Israel-aam yui allakaumavkarciqaci menuullerkaatnek, tuquyuartut menuullermegteggun menuureskunegteggu Agayuvik akunlemeggni uitalria.”

32“Una picirkiutnguuq angutmun naulluuterluni maqlermun, cali-llu angutmun qurrsaraminek maq'illermun;

33cali arnamun agelrumallran nalliini wall'u angutmun arniullermun arnamek menuulriamek.

Leviticus 16

Erneq Assiilngurnek Au͡g'ariciyaraq

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq kinguani tuqullragnek Aaron-aam qetunraagken; tuqucimallrek kumarcillragni kencignarqenrilngurmek kenermek Atanermun.

2Qanrutaa, “Qanrusgu anelguten Aaron-aaq pinarivailgan itresqevkenaku tunuanun capiin Tanqikapiaralriim, tuani alailarciqngama amirlukun quliini Akqutem Yaassiigan. Narureskuniu una alerquun tuqucimaciquq.

3Tua-i-llu qusngirngalnguq tuqutarkaugaa yuut assiilnguirutkaatnun elliitnguarkaq; auga-llu itrulluku Tanqikapiaralriim nuniinun, ciqertaulluku-llu patuanun ciuqerranun-llu Akqutem Yaassiigtaan, angucalum ungungssim auganek pillrucimitun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4“Ervuqarraarluni at'arkaugai agayulirtem aturai; qalliq 'lumarraq, qerrulliik-wa
nanilnguuk. Cali-llu nemrucaramek nacarluni naquggluni-llu.

5“Israel-aam-llu yui taiciiqut Aaron-aamun malrugnek angucalugnek
qusngirngalnguugnek assiilnguum aug̃autekaanun elliitekagnek, ataucim-llu
qusngim angucaluanek ekualuku elliitekamek.

6Aaron-aaq-llu ekuagiciquq angucalumek kuluvagmek elliin assiilngumi
aug̃autekaatnek nakmiin-llu cali ilami assiilnguirutkaatnek.

7Taukuk-llu qusngirngalnguuk aguciiqak Pelatekam Agayuuviim amiiganun.

8Aaron-aam-llu nall'arcetaarutkeciqak malruk qusngirngalnguuk, atauciq
pikarkauvkarluku Atanermun aipaa-llu Azazel-aamun.

9Aaron-aam-llu elliitekciqaa qusngirngalnguq
nall'arcetaarillermini Atanermun tut'elleq, elliitekluku assiilnguum
aug̃autekaanun.

10Taug̃ken qusngirngalnguq nall'arcetaallermini tut'elleq Azazel-aamun,
unguvarmi elliitekumaarkauguq ciuqerrani Atanrem, yuut assiilnguit
aug̃aumasqelluki taum qusngirngalnguum ayagcecimallrakun yuilqumun Azazel-
aamun.

11“Aaron-aam tuquskuniu kuluvak angucaluq elliin assiilnguminun enelgutmi-llu
aug̃autekaatnun,

12teguciiquq kenercissuutmek imirluku kumalrianek kangiplugnek ekuavigmek,
malrugnek-llu unatek imaagnek narnirqellriamek aruvaarmek
aritenkegcaaraumalriamek, itrulluki-llu tanqilriamun enemun.

13Tuani Atanrem ciuqerrani elliciqaa aruviar kenrem qainganun, aruviinun
tepkegcilriim patuvkarluku Akqutem Yaassiigan patua, tangerquniu
tuqunayukluni.

14Teguluku-llu ilii auga kuluviim ciqertauciiqaa yuaraakun unatmi ciuqerranun
takumcukutem aqumlleran, ilii-llu cali ciqertaulluku malrunlerqunek
ciuqerranun Akqutem Yaassiigan.

15“Tua-i-llu qusngirngalnguq tuqutarkaugaa yuut assiilnguirutkaatnun
elliitnguarkaq; auga-llu itrulluku tanqikapiaralriim nuniinun, ciqertaulluku-llu
patuanun ciuqerranun-llu Akqutem Yaassiigtaan, angucalum ungungssim
auganek pillrucimitun.

16Waten piluni caliaqeciqaa menuircariyaraq, menuircarluku Tanqikapiaralria
menuulriarullratnek Israel-aam yuin assiilngillermegteggun. Waten piarkauluni
Pelatekaa Atanrem nunat qukaatni uitallran menuurcet'laaku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Yugtangqerrngaituq ilua Pelatekam Agayuuviim Aaron-aaq itrumallrani Tanqikapiaralriamun menuircariyaraq aturluku. Menuircariyaraq atuumarikuniu ellminun nakmiin-llu ilaminun cali-llu tamalkuitnun Israel-aam yuinun,

18anciquq ekuavigmun menuircarluku-llu. Augagnek tegulluni angucalum ungungssim qusngirngalnguum-llu mingugciqai tuaken ekuaviim qaingan kangiraini anngalriit tamalkuita.

19Ilii-llu augem yuaramikun ciqertauciiqaa ekuavigmun malrunlerqunek, menuircarluku assiilnguitnek Israel-aam yuin, qigcignarivkarluku.

Qusngirngalnguq Assiilngurnek Ayaucilleq

20“Qaqiuskuni-llu Aaron-aaq menuircarillerminek Pelatekam iluqlianek Tanqikapiaralriamek, Pelatekamek-llu Agayuvigmek cali-llu ekuavigmek, taiciiqaa Atanrem ciuqerranun qusngirngalnguq cucukumalleq Azazel-aamun.

21Aaron-aam-llu tamarkenka unategni ellilukek qamiqurranun unguvalriim qusngirngalnguum apervikuatekciqai tamalkuita assiilnguit Israel-aam yuin, tua-i assiilnguit elliarkauluki qamiqurranun qusngirngalnguum. Nutaan-llu yuum ellimerrumalriim qusngirngalnguq ayagcetarkauluku yuilqumun.

22Qusngirngalnguum qugciqai ayaulluki tamaq'apiaraita assiilnguit yuilngurmun nunamun.

23“Tua-i-llu Aaron-aaq iterciquq Pelatekamun Agayuvigmun yuuluki-llu aturat at'ellni itqatallermini Tanqilriamun, tuavet-llu unilluki.

24Ervuqararkauguq-llu kencignarqelriim nuniini, elliin-llu aturani all'uki, anluni-llu ekuagiluni elliin assiilngumi yuut-llu cali assiilnguita aŭgautekaatnek.

25Qaingani-llu ekuaviim ekuaciqaa uqua assiilnguum aŭgautekaanun elliitngullrem.

26Taum-llu imum ayaucillrem qusngirngalngurmek Azazel-aamun ervigciqai aturani ervuqerluni-llu, tuaten pirraarluni iteryugngariarkauluni nunanun.

27Imna-llu angucaluq kuluvak, qusngirngalnguq-llu elliitngullrek assiilnguum aŭgautekaanun, augak-llu itrucimallruluni Tanqipialriamun iluqlirmun assiilngurmun aŭgautngulutek, ayaucimaciquk nunat elatiitnun ekualuki-llu kemkek, amikek, qilukek-llu.

28Taum-llu ekuagillrem taukugnek ervigciqai aturani ervuqerluni-llu. Tuaten-llu pirraarluni iteryugngariarkauluni nunanun.

Atullra Erenrem Assiilngurmek Auĝ'ariciyaram

29“Elpeceñun makut picirkiutnguarkaugut akwarpak, qulngurutiitni erenrin iralut malrunelgata, elpeci Israel-aam yuini allanret-llu nunavceñi uitalriit yaalarciqut caliarkauvkenateng-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Tuani ernermi menuircaryaraq assiilngurmek aturciqngan elpeceñun, menuircarluci assiilngurpeceñek tamalkuitnek, carriumasqelluci Atanrem ciuqerrani.

31Tauna erneq qigcignarqeqapiaralriaruciquq, kina tuani ernermi yaagarkauluni nereksaunani caliarkauvkenani-llu. Una picirkiutekarkauluku akwarpak.

32Agayulirta-llu naaqicimalria allakaumaluni Atanremcaliaranun, atami caliaranun ek'arkauluni, taum menuircariyaraq caliaqeciqaa agayulirtem aturainek all'uni,

33caliaqerkaugaa menuircariyaraq menuircarluku Tanqikapiaralria, Pelatekaa Atanremtuanlucian, ekuavik, agayulirtet, tamalkuita-llu nunam yui.

34Una-llu picirkiutnguarkauguq akwarpak elpeceñun. Menuircariyaraq atulararkauguq ataucirqumek allrakum iluani menuircarluki Israel-aam yui assiilngillritnek.” Moses-aaq-llu piuq Atanrem alerquuciatun.

Leviticus 17

Augem Qigcignarqetacia

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

2“Qanruskiu Aaron-aaq qetunrai-llu tamalkuita-llu Israel-aam yui una Atanermun alerquutekellruniluku:

3Kina Israelite-aq tuqucikan elliitekaminek Atanermun kuluvagmek wall'u qusngimek wall'u qusngirngalngurmek nunat iluatni wall'u nunat elatiitni,

4alerquutmek narurciuq Pelatekaan Atanrem tuanlucian amiiganun tailluku tuqutenrilamiu. Pinarqelriaruuq aunrarceciami, Agayutem-llu yuinun ilaungairuciiquq.

5Picirkiun waniwa waten pilangesqelluki Israel-aam yui: Ungungssiaraat yuilqumi tuqutelalteng taitelangarkauluki agayulirtem̄un Pelatekaam Atanrem tuanlucian iteryaraanun, tuqulluki-llu tuani elliitekluki ilakuyucimun.

6Agayulirtem-llu auga ciqertautarkauluku ekuavianunAtanrem Pelatekaan Atanrem tuanlucian, ekualuku-llu uqua ilukegcinarqelriaruluku narnirqelriaruluku-llu Atanermun.

7Israel-aam yui tuqucinqiggngaitut pilaucirmegcetun yuilqumi, Atanrem pisqutii narurrluku elliitekluki anernerrlugnun qusngirngalngurtun ayuqellrianun. Una-llu Israel-aam yuini picirkiutnguarkauluni akwarpak.

8“Qanrutarkaugaten-llu cali: Israel-aam yuin iliit wall'u allanruluni uitalria nuniitni elliikuni ekuagiluni wall'u camek allamek elliikuni,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9taitevkenaku amiiganun Pelatekaanun Atanrem tuanlucian elliiteksarturluku Atanermun; tuaten pilria Agayutem yuinun ilaungairuciiquq.

10“Israel-aam-llu yuin iliit wall'u allanrulria nuniitni nerkuni kemegmek augiumanrilngurmek Atanrem ingluksaguciiqaa, Agayutem-llu yuinun ilaungairutarkauluni.

11Tua-i-wa unguvalriim tamarmi unguvii augmelan; taumek wiinga cikiutekellrukeka elpeci pitekluci kuvluku ekuaviim qainganun akqutkumaciatun, assiilnguci aug̃aumalaasqelluki. Auk unguvaungan Agayutem aturyugngaa assiilngurmun aug̃autekluku.

12Taumek waten qanrutellrukenka Israel-aam yui: Ilasi yuk nunavceñi-llu allanrulria, nerngaituq kemegmek augiumanrilngurmek.

13“Cali-llu Israel-aam yuin iliit wall'u nuniitni allanrulria pissuquni ungungssimek wall'u yaqulegmek nerumaarkamek, pitarteng aunrarceciiqaat auga-llu nunamek patuluku.

14Unguvii tamarmi unguvalriim augani uitiin, taumek qanrutkellrukeka Israel-aam yuinun nerlaasqevkenaki kemegmek augiumanrilngurmek, tua-i-wa unguvalriim tamarmi unguvii augani uitiin; tuaten pikuni agayutem yuinun ilausciigaliciquq.

15“Kina-llu imna nerkuni tuqullermek ellminek wall'u ungungssiullgutain allgullratnek, nunalgutkeng'e'rpeceñi wall'u allanrung'e'rmi, aturani erurarkaugai ervuqerluni-llu, menuulriaruarkauluni-llu unugvianun.

16Taug̃ken erunrilkuniki aturani wall'u ervuqerpek'nani, tua-i pinerrlugtellmi akia aturciqaa.”

Leviticus 18

Nulirqucaram Qigciklerkaa

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

2“Qanruski Israel-aam yui: WiingaAtanruunga elpeci Agayuteklua.

3Egypt-aarmiut uitavikellerpeci piciryarait aturyaqunaciki, wall'u Canaan-aamun tekiskuvci, maa-i ayauskumci nuniitnun, piciryarait aturyaqunaciki.

4Picirkiutenka aturarkaugaci avaliqu'urluki-llu alerquutenka maligtaqluki-llu. Atanruunga elpeci Agayuteklua.

5Elpeci aturarkaugaci piciryararkiutenka alerquutenka-llu; atuquvciki unguvavceñek qelkilriaruciquci. Wiinga Atanruunga.

6Unayaqngaitan canimenaku tungayiin akusraruteksugluku. WiingaAtanruunga.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Aatan caunrilleksaqunaku akusrarutekluku aanan. Aanakan qaillukuaryaqunaku.

8Akusraruteksaqunaku atavet nulirra; caunrilkeciqngavgu aatan tuatnakuvet.

9Akusraruteksaqunaku nayagaan wall'u alqaan wall'u pania atavet wall'u aanavet, yuurtellrungraan nunavni wall'u yaaqvani.

10Akusraruteksaqunaku qetunrarpet pania wall'u panigpet pania, kasngunarqelriaruciqngan tamana elpenun.

11Akusraruteksaqunaku atalgutkenrilken wall'u aanallgutkenrilken atavet wall'u aanavet yua, elpet nakmiin anelgutekngavgu.

12Akusraruteksaqunaku atavet nayagaa wall'u alqaa, atavet nakmiin ilakngaku.

13Akusraruteksaqunaku aanavet kinguqlia wall'u alqaa, aanavet nakmiin ilakngaku.

14Akusraruteksaqunaku angagpet wall'u ataatavet nulirra, elpet acuraqngavgu.

15Akusraruteksaqunaku ukurraan

16wall'u angutem anelgutvet nulirra.

17Akusraruteksaqunaku pania wall'u tutgarii arnam akusraruteklerpet, tungayaksuagken. Tuatnayaraq nakmiin ilaminek akusrarutekiyarauguq.

18Nuliarpet nayagaanek nuliangyaqunak nulian unguvainanrani.

19“Akusraruteksaqunaku arnaq agelrumalria, menuulriaruan.

20Akusrarutekiyaqunak allam nulirranek, menuurciiqngavet elliikun.

21Irniaci tunyaqunaciki elliitnguluki agayutnguamun Molech-aamun, tuatnakuvci caarrluurciiqngavciu atra Atanrem Agayutem.

22Akusraruteknqaitarci angun arnamek pilaucirpecetun; tuatnallerkaq pellernarqelriaruuq.

23Arnaq wall'u angun akusrarutekingaituq ungungssiarmek; tuatnallerkaq cumacinarqelriaruuq menuurutkeciqerci-llu.

24“Menuurcaqunaci elpeceñek makut iliitgun, makut maa-i menuurutkellruitki atanruviit ciunerpeceñek ayagcetarkama.

25Tuatnaluteng nuna menuurcetellruat, taumek nuna Atanrem anucimirqecetaaqii (wall'u aniqlaakii), yuk'ellrinek ancivkarluku.

26Tau͡gaam elpeci aturarkaugaci picirkiutenka alerquutenka-llu, aturngaunaki-llu makut pellernarqelriit, elpeci Israel-aam yuini wall'u allanrulriani nunavceñi.

27Makut maa-i pellernarqelriit tamatum nunam yuin atullrit ciunerpeceñi uitalriit nuna menuurrluku;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28menuureskuvceñi nunam ancuaraaci, ciunerpeceñi yuut uitalriit tuaten pillrucirmitun.

29Tua-i kina imna atuquni makut pellernarqelriit iliitnek, tauna Agayutem yuinun ilausciigaliciquq.

30“Niisngakiciki makut alerquutekellrenka aturpek'naki-llu tamakut yuut ciunerpeceñi uitalriit pellernarqelriit piciryarait, menuurtenritniartuci atullratgun tamakut. Atanruunga elpeci Agayuteklua.”

Leviticus 19

Alerquutai Kencignarqellerkam Pitalqeggluni-llu Cuqciyaram

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

2“Israel-aam yui tamalkuita qanruski: Tanqilriarukici, wiinga Ataneq tanqilriaruama.

3Tamarpeci takaqerkaugaci aanaci ataci-llu aturarkauluku-llu Sabbath-aaq alerqullrucimtun. WiingaAtanruunga elpeci Agayuteklua.

4“Tuigcaqunaci agayutnguanun wall'u cavignek uruggluki agayutngualiyaqunaci pikarpeceñek. Wiinga Atanruunga elpeci Agayutkarpecia.

5“Taiskuvet tuqutarkamek elliitekluku ilakuyucimun pisqutenka aturluki pikina ciuniurumaniartuten.

6Ner'arkaugarci-llu ernermi tuani elliiteklerpeceñi wall'u unuaquani. Ilakuartangqerqan erenret pingayuatni tamalkuita ekuaniaci.

7Nerumakuni erenret pingayuatni pellernarqelriaruuq; elliitekumalria-llu wiinga ciuniurngaitaqa.

8Nerelriit-llu tamarmeng pinarqut'ngarkauluteng, caunrilkeciqngamegteggu tanqilria Agayutem pia. Tuaten pilria yumnun ilausciigaliciquq.

9“Quyurciaqavci naucetaarpeceñek mukaarkat naucetaarviim avatiinelnguut uitaskiciki kaimlleret-llu uterrvikluki avuqsaunaki.

10Wine-arkanek-llu atsanek avuquvci nangqapiggluki piyaqunaciki, igqaqellret-llu atsat avurpek'naki; uitaskiciki arrsaulrianun allanernun-llu nunavceñi uitalrianun pikaqevkarluki. Wiinga Atanruunga elpeci Agayutkarpecia.

11“Teglegyaqunaci, piciunrilngurnek piksaunaci, iqluuruteksaunaci-llu.

12Akqiyaqunaci ukvernarcariluci atqa aturluku akquteklerci aturngailkuvciu. Tuaten piluci caunrillekngavciu atra Agayutevci. WiingaAtanruunga.

13“Usviilqingnaqsaqunaku nunalguten wall'u teglegiluku. Akiliutekaa calistevvet avaliqsaqunaku unuaqullerkaanun, egmianun tunkiu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Aniqlaayaqunaku niitesciigalnguq, paallautekaanek-llu cikmiumalriim ciunranun elliiyaqunak, tau͡gaam qigcikiu Agayuten. Wiinga Atanruunga.

15“Cuqciaqavet qanercetaarvigteggun piciuluten pitalqellriakun-llu pilarciquten; ingluarvikngaitaten arrsaulriit wall'u angenrukiluten tukuulrianek.

16Qanerrlugmek sagcilriaruyaqunak nunalgutevni. Ilan anaucugngakuvgu qanercetaarvigmi tuqullerkaanek tuaten pikina. WiingaAtanruunga.

17“Pagglungqerrsaqunak allamun yugmun, tau͡gaam ullagluku qanellgutkekiu arenqialliqutevtegnek, assiilngiryuartuten ellii pitekluku.

18Akinauryaqunaki wall'u iliitni nunalgutvet pagglungqerrsaqunak, tau͡gaam kenkarkaugan ilan elpetun pitarrluku. Wiinga Atanruunga.

19“Niisngaarkaugaci picirkiutenka. Ungungssiuteci ayuqenrilkaitnun nulirceteksaunaki. Nauceciiksaunaci ayuqenrilngurnek naucetaarkanek ataucimi naucetaarvigpeceñi. Aturangqeqsaunaci-llu 'lumarrarmek piliaqumalriamek avukullukek qusngim melqurra 'lumarrayagaq-llu.

20“Angun akusrarutekikan teguamek uikautellegmek, tauna-llu akilirluku angicimaksaunani teguarullranek; tamana kangingnaurutkeciqaat, tau͡gaam taukuk tuqusngaunakek, arnaq cali tauna teguaruan.

21Tauna angun taitarkauguq angucalumek qusngimek pinarqutminun elliitekaminek Pelatekaan Atanrem tuanlucian amiiganun.

22Tauna-llu qusngiq agayulirtem aturluku menuircaryaraq aturciqaa taum assiilnguan au͡gautekaa. Tauna-llu assiilnguminek au͡g'aricimaarkauluni.

23“Tekiskuvci-llu Canaan-aam nuniinun napanek-llu atsangtulinek ayuqenrilngurnek nauceciiluci neqkarpeceñek, allrakuni pingayuni menuulriaruciqut, elpeceñun nerrlerkaat inerquusngaluni.

24Cetamiitni-llu allrakut naullret atsait kencignarqellriaruciqut cikiutnguarkauluteng nanrarcuutekluki Atanermun.

25Tau͡gaam tallimiitni allrakut atsait neryugngaciqaci, tuaten pillerpeciuggun amllernek atsangyaurcesqelluki. Wiinga Atanruunga elpeci Agayutkarpecia.

26“Kemegmek augtuumalriamek neryaqunaci. Irr'inartaatulit angalkiluteng piciryarait aturyaqunaciki.

27Ayakutararpeceñi nuyat kepeksaunaki ungaci-llu nanilicaryaqunaciki.

28Tuquigaqavci elpeceñek kilirtuqsaunaci wall'u yagluku amirci qaraliliqsaunaku. Wiinga Atanruunga.

29“Paniin caarrluurcessngaitan akissuurtelluku allat yuk'enrilkevci agayuviatni; tuaten pikuvet allanun agayutnguanun cauciquten nuna-llu assiitqapigtellriarurciiquq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Sabbath-aaq atulaqiciu agayuvici-llu wangnun qigcikluki. Atanruunga Wiinga.

31“Tuqullret piluki apqararatulit ikayungcarvikeksaunaki, menuurciiqngavci tamaaggun. Wiinga Atanruunga Agayutsi.

32“Qigcikarkaugaten takaqluki-llu yuut ak'allaurtellriit. Qigciklua pisqutenka atuqiciki. Wiinga Atanruunga.

33“Allanertangqerqan nunavni uitalriamek elluarrluku piurararkaugan.

34Nakmiin tau͡gaam nunalgutkellriatun ayuquciiqan kenekluku elpetun pitarrluku, elpeci-llu allanrullruavci nuniini Egypt-aam. Wiinga Atanruungaelpeci Agayutkarpecia.

35“Teglegiksaunaki ilaci cuqyutevciuggun uqamaltassiarcuutevciuggun-llu.

36Pitalqellrianek cuqcissuutnek uqamaltassiarcuutnek-llu atulaqici. WiingaAtanruunga elpeci Agayutkarpecia anutestellerci Egypt-aamek.

37Niisngakiciki alerquutenka picirkiuranka-llu. Wiinga Atanruunga.”

Leviticus 20

Anucimirqecetaarutkait Niicunrilnguut

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

2“Qanruski Israel-aam yui: Israel-aam yuin iliit wall'u allanrulria tamaani, irniami iliitnek elliillrukan agayutnguamun Molech-aamun, nunalgutain tamarmeng teggalqunek miluqluku tuquskilitgu.

3Cikiqengelria irniami iliitnek agayutnguamun Molech-aamun, tuatnallra pitekluku wiinga qenruciiqaqa yumnun-llu ilaunrirtelluku. Tua-i-wa kencignarqelria Pelatekaqa menuurcaku tamaaggun qigcikevkenaku-llu tanqilria atqa.

4Nunat-llu taukut yuita nallunguaqatgu tauna tuaten pilleq tuqutevkenaku-llu,

5wiinga inglulirciqaqa tauna angun ilai-llu cali-llu tamalkuita ilalirtai piciunrirluteng pilriit wangnun, tau͡gaam agayulangluteng agayutnguamun Molech-aamun. Wiinga taukut yuk'enrirarkauganka.

6“Kina imna ikayungcaqan tuqullret tarnait piluki angalkilriamun ingluksaguciiqaqa yumnun-llu ilaugarkaunrirtelluku.

7Taumek menuircarci elpeceñek tanqilriarurrluci. Wiinga Atanruama elpeci Agayuteklua.

8Niisngaciki alerquutenka aturluki-llu; Atanruunga wiinga elpeceñek kencignarivkarilriaruunga.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9“Kia imum aniqlaakunikek angayuqaagni tuqucimaarkauguq, tuqucimallra-llu elliinun tusngaarkauluni.

10“Kina akusrarutekikan ilami nulirranek, tamarmek tuqucimaarkauguk.

11Angun akusrarutekilleq atami nulirranek caunrilkilriaruuq ataminek, tamarmek-llu arnaq akusrarutekilleq-llu tuqucimaarkaulutek, elkegnun-llu tuqucimallrak tusngaluni.

12Angun-llu akusrarutekikan ukurraminek, tamarmek tuqucimaarkauguk. Inerquun nakmiin ilaminek akusrarutekisqevkenaku aturaak, elkegnun-llu tuqucimallrak tusngaluni.

13Angun-llu angutngullgutminek akusrarutekikan arnamek pilaucirmitun, tamarmek pellernarqelrialiullruuk. Tuqucimaarkaulutek ellmegnek pinarqelriarurcamek.

14Angun nulirtuqan aanakellriignek tuqutarkaugaci ekualuki tamalkuita canganarqelria atuatgu. Tuaten elpeci piarkaunrituci.

15Angun-llu akusrarutekikan ungungssimek, tamarkenka angun ungungssiq-llu tuqutarkaugaci.

16Arnaq-llu akusrarutekevkangnaqkan ungungssimun, tuqutarkaugarci arnaq ungungssiq-llu; tuqucimallrak elkegnun tusngauq.

17“Angun nulirtuquni nayagarminek wall'u alqerminek wall'u atami panianek wall'u aanami panianek, taukuk kasngunarqellriaruuk yuut takuatni ancimaarkaulutek-llu nuniitnek. Tua-i-wa nakmiin alqerminek wall'u nayagarminek arniurami ellminek pinarqutkiurtuq.

18Angun akusrarutekikan agelrumalriamek, tamarmek akunlevceñek ancimaarkauguk, inerquutngulria menuurrnarqelria atuagnegu.

19“Akusrarutekngaitan anaanan wall'u aciin, tuaten piluten inerquusngalria aturciqngavgu nakmiin ilavnun. Tuaten pilutek tamarmek pinarqut'ngelriaruuk.

20Angun akusrarutekilria anaanaminek wall'u acaminek caunrilkilriaruuq taumek angaminek wall'u ataataminek; angun tauna arnaq-llu assiilngurmek atullragcetun pimaciquk, tuquarkauguk-llu irniarunatek.

21Kia-llu anelgutni nulirriquniu, taukuk irniangyuunatek tuquciquk. Taum angutem menuurrnarqelria aturaa anelgutni-llu kasngunarqevkarluku.”

22Ataneq qanertuq, “Niisngakiciki tamalkuita alerquutenka picirkiutenka-llu aturluki-llu, ayauskumci nunam tekitarkarpeci ancuaraaci.

23Tamakut-llu yuut ciunerpeceñek antarkama piciryarait maligtaquyaqunaciki; makut tamalkuita nunam tamatum yuin atularait taumek wangni umyualngunarqellriarulriit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Tau͡gaam wiinga qanrutellruamci: Nuniit paitarkaqerci, cikiutekciqaqa elpeceñun piksagutesqelluku, nuna camek enuqitnailnguq naungignaqluni-llu. Wiinga Atanruunga elpeci Agayutkarpecia, wiinga-llu allakallruluci allanek atanruvignek.

25Taumek elpeci nallunritarkaukeci menuulriit wall'u menuilnguut ungungssit yaqulget-llu. Menuurrngaituci elpeceñek nerluci yaqulegnek ungungssinek-llu wiinga allakallemnek elpeceñun menuulriaruciit nallunritesqelluku.

26Elpeci tanqigarkauguci wangnun kiima pikevkarluci, wiinga Ataneqtanqilriaruama. Allakallruamci-llu allanek yugnek wiinga piknaluci.

27“Angun wall'u arnaq tuqumalriit tarnaitnun angalkilria tuqucimaarkauguq teggalqunek miluquluku. Tuatnalriim tuqucimallra elliinun tusngaarkauguq.”

Leviticus 21

Qigcignarqetaciat Agayulirtet

1Atanrem alerquraa Moses-aaq qanrutesqelluki Aaron-aam qetunrai agayulirtet, “Agayulirta ellminek menuurcessngaituq ilagaulluni tuqumalriamek tungmagcilriit piciryaraitnun.

2Tungmagcilriit ilagaryugngaciqai tuqulria aanakekuniu wall'u aatakluku wall'u irniami ilakekatgu wall'u nakmiin anelgutkekuniu,

3wall'u cali nayagaqkuniu wall'u alqaqluku uingeksailnguq enelgutekluku, angutem agtuqsaunaku.

4Cali-llu menuurcessngaunani nuliamikun tungayaksagutellermi iliitgun.

5“Nuyateng kepliarngaitait ungateng-llu ilangarrngaunaki, qaiseng-llu kilirturngaunaku tuquilriit cayaraat aturluku.

6Tanqilriaruarkaugut, at'ma-llu qigcignairuyutekaanek pingaunateng; cikiutek'laamegteki neqkat elliitet ekualuki Atanermun, taumek tanqilriaruarkaulriit.

7Agayulirta nulirturngaituq akissumek wall'u angutem akusrarutekellranek wall'u avvusngalriamek; tua-i-wa agayulirta tanqilriaruami.

8Kencignarqellriatun Agayulirta piarkaugarci, elliin elliitet neqkat wangnun taitelaaki. WiingaAtanruunga, tanqilriaruama yuunka tanqilriarurcet'laranka.

9Agayulirtem pania caarrluureskuni ellminek akissuurrluni, atani-llu kasngunarqelriarurtaa; ekualuku tuqucimaarkauguq.

10“Agayulirten̄gunrulria uqumek kuvumalleq qamiqumikun, allakaumaluni agayulirtem akluinek ac'ugngariluni, nuyani qucarrlugcessngaitai cali-llu aturani allgurngaunaki tuquilriit cayaraitnek aturniluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11-12Wangnun allakaumiimi ellminek menuurrngaituq wall'u kencignarqelria Pelatekaqa menulirngaunaku tuaken anluni iterluni-llu tuqumalriim uitavianun, nakmiin tauna atakeng'e'rmiu wall'u aanak'ngermiu.

13Arnamek-llu angutem agtuqsailkiinek tau͡gaam nulirturarkauluni,

14aipainermek wall'u avvusngalriamek wall'u akissumek pivkenani. Tau͡gaam nuliangarkauluni elliin tungayakutellriartami iliitnek angutem agtuqsailkiinek.

15Tuaten pinrilkuni irniari qigcignarqerkauyaaqellret menuulriaruciqut. WiingaAtanruunga tauna-llu wii allakallruaqa Agayulirten̄gunruvkarluku."

16Atanrem-llu alerquraa Moses-aaq

17qanrutesqelluku Aaron-aaq, "Kinguverpet iliit tememikun natlugnengqerquni cikiutekngaitaa neqkauluni elliitngulria Atanermun. Waten pilararkaugut taqsuunateng.

18Kina imna tememikun natlugnengqellria, cikmiumaluni wall'u tussilluni wall'u kegginaa ayuqucimitun ayuqevkenani wall'u qaillun temii ayuqluni wall'u ipii eluciinateng, cikiqengarkaunrituq elliitmek.

19Cali-llu unatmikun it'gamikun-llu natlugnengqellria

20wall'u quluggluni wall'u yucuarauluni wall'u meciinani wall'u kumegglulek wall'u pupilek wall'u iguugiumalria.

21Agayulirtem Aaron-aam kinguvrin iliita natlugnengqellriim cikiutekngaitaa neqkaq elliitekumalria wangnun.

22Neryugngaarkauluni tau͡gaam neqkamek wangnun tanqilriaruluku elliitngullermek, cali-llu tanqipialriaruluku elliitngullermek.

23Tau͡gaam capkutaq mallegngaunaku ekuavik-llu ullagngaunaku, natlugnengqerrami menuurcuaraa ekuavika. Wiinga-wa Atanruama ellaita kencignarivkartiit."

24Tua-i Moses-aam makunek alerquutnek qanrutaa Aaron-aaq qetunrai-llu tamalkuita-llu Israel-aam yui.

Leviticus 22

Kencignarqetaciat Elliitet

1Atanrem alerquraa Moses-aaq,

2"Qanruski Aaron-aaq qetunrai-llu mulngakesqelluku menuurcillerkaat tanqilriamek atemnek, tua-i qigcikarkauluki auluklermegteggun qigcignarqellriit elliitait Israel-aam yuin wangnun. Wiinga Atanruunga.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Kinguverpeci tamarmeng iliit menuurutengqerrluni iluvaqan mallgeskiitnun qigcignarqelriit elliitekellrita Israel-aam yuin wangnun, kevgiunqiggngaituq ekuavigmi. WiingaAtanruunga.

4“Aaron-aam kinguvrin iliit mamyuilngurmek apqucingqellria wall'u qurrsuutmikun maqerrlukuni, nerngaituq kencignarqellrianek menuirutnatkaminun. Agayulirta menuurciiquq tuqumalriim agtullra agtuquniu cali-llu agtuquniu angun maq'illeq.

5Wall'u agtullrukuniu menuulria ungungssiq cali-llu yuk, wall'u cakun allakun menuulriakun menuurtellrukuni.

6Tauna yuk menuugarkauguq unugvianun, nerngaunani-llu kencignarqellriamek, mermek ellminek erurpailegmi.

7Akerta teviqan menuiruciiquq; neryugngariluni kencignarqellrianek elliitngullernek, tamakut elliin neqkaqngamiki.

8Nerngaituq tau͡gaam ellmeggnek tuqullret wall'u ungungssiullgutain allgullrata kemgitnek menulirciqngami ellminek. Wiinga Atanruunga.

9“Niisnganarqait alerquutekellrenka, assiilngiryuartut tuquluteng-llu narureskunegteki qigcignarqelriit picirkiutenka. Wiinga Atanruungakencignarivkartiit.

10“Agayulirtem nakmiin ilakenrilkai nerngaitut kencignarqellriamek, allanrung'e'rmeng wall'u eniini calistekengraateng.

11Tau͡gken agayulirta kipuskuni pistekaminek akilirluku elliin piksagulluku, tauna neryugngaciquq; eniini-llu cali yuurtellret neryugngaarkauluteng.

12Agayulirtem pania kassuuskuni agayulirten̄gunrilngurmek nerngaituq kencignarqellrianek.

13Tau͡gaam agayulirtem pania aipainrukuni wall'u avvusngaluni irniarunani, utertellruluni-llu atami eniinun, ayagyuallermini pillermicetun tamaanlluni, neryugngauq tamakunek atami agayulirten̄guluni akurtullrinek. Tau͡gaam kina imna ilakenrilkii agayulirtem nerngaituq tamakunek.

14“Kina-llu imna pitsaqevkenani nerkuni kencignarqellriamek, agayulirta akilirciqaa taum akikiuraa ilatiinek tapirluku.

15Agayulirtet qigcignairutessngaitait tanqilriit cikiutait Israel-aam yuin Atanermun,

16nerestekaqenrilkaitnun nerevkarluki; nerelria tamakunek pinarqelriarurtelluku anucimirqecetaarumaarkaurtelluku-llu. WiingaAtanruama elliitet kenciknarivkartiit.”

17Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18“Qanruski Aaron-aaq qetunrai-llu tamalkuita-llu Israel-aam yui makunek picirkiutnek. Israel-aam yuin iliit wall'u allanrulriit iliit Israel-aarmiuni elliikan akqutkellerminek wall'u elliin piyullni aturluku elliikuni ekuagarkamek Atanermun,

19elliiteteng ciuniurumasqekunegteki elliigarkaugut kuluvagmek angucalumek wall'u qusngimek wall'u qusngirngalngurmek, tamarmeng-llu natlugneritarkauluteng.

20Natlugnengqellriamek elliiyaqunaci, Atanremciuniurngailaku.

21Kina-llu imna elliikuni ekuagarkamek ilakellgutkellerkamun, akqutkellni aturluku wall'u elliin piyullni aturluku, elliitni ciuniurumaarkaukan natlugnerilngurmek ungungssimek elliigarkauguq.

22Ungungssit cikmiumalriit wall'u qaimegteggun natlugnengqellriit wall'u kilinengqerrluteng wall'u callanengqerrluteng maqellrianek wall'u kumegglugluteng wall'u pupigluteng; makut elliitekngaitaci Atanermun ekuangaunaki-llu ekuaviim qaingani.

23Ungungssiq natlugneritqapiaranrilengraan ipii-llu taktatkenrilengraata elliiteksugngaarci piyuumirluni elliiyaramun; tau͡gaam ciuniurumangaituq akqiyaramun elliitekumakuni.

24Elliiteksaqunaciu ungungssiq iguugek passimallrukagnek wall'u kiliumallrukagnek wall'u alleglutek qecuumalutek. Waten ayuqellriit elliitekumangaitut nunavceñi.

25“Elliiksaunaci-llu neqkauluku ungungssimek allanrem pillranek. Tamakut natlugnengqellriatun ayuqngameng ciuniurumangaitut.

26-27“Kuluvak wall'u qusngiq wall'u qusngirngalnguq yuureskan, aanamini uitaarkauguq malrunlegni ernerni; ernengllerminek pingayunlegnek ayagluni elliitnguyunariarkauluni ekualuku Atanermun.

28Piyagaqellriik qusngik wall'u piyagaqellriik kuluviik ataucimi ernermi tamarmek tuqucimangaituk.

29Elliikuvet-llu quyatmek, elliitekciqan picirkiutet aturluki elliiten ciuniurumaniartuq.

30Nerumaarkauguq tuani ernermi cikiutekumallermini, ilii-llu ilakuarungaunani unuakullranun. WiingaAtanruunga.

31“Qemangqaarkaugaci alerquutenka aturluki-llu. Wiinga Atanruunga.

32Qigcignairucaqunaciu tanqilria atqa, qigcikumaarkaugua Israel-aam yuini; wiinga Atanruunga, wiinga qigcignarivkalaramci.

33Anutellruamci Egypt-aamek elpeceñun Agayutkesqellua. Wiinga Atanruunga.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Leviticus 23

Jews-aat Agayunerpait

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

2“Qanruski Israel-aam yui, nallunairumalriit nerevkaritai Atanrem quyurrluci agayulallerkaci makuugut.

3Caliarkat caliaqelarciqaci arvinlegni ernerni. Tau͡gaam erenret malrunelgat Sabbath-aaruuq, calivkenaci mernuinercillerkaqerci; tau͡gaam quyurrluci tuani agayuarkauluci. Nani uitang'e'rpeci erenruciquq uitayarauluni Atanrem pikluku.

4Makut nallunairumalriit nerevkarillerkatAtanermun quyurrluci agayullerkaqaci, qanrutkelararkauluki pinariaqata.

Kituun Quulecirailnguq-llu Kelipaq

5“Iralut ciuqliatni erenrin akimiarunritariitni atakukan Kituutem nerevkaritekciqaa.

6Taum-llu iraluani cali erenrin akimiaratni nerevkaritekciqaa Quulecirailnguum Kelipam; malrunlegni ernerni nerlararkauluci quulecirailngurnek kelipanek.

7Ciuqliatni ukut erenret quyurrluci agayuciquci; caliarkauvkenaci camek tuani.

8ElliigaqluciAtanermun ekuagarkanek ernerni malrunlegni; erenret malrunelgatni cali quyurrluci agayuarkauluci, cali-llu calingaunaci tuani ernermi.

9-10“Tekiskuvci nunamun cikiuteklemnun elpeceñun, mukaarkanek-llu nauceciillerpeceñek quyurciluci, ciuqlikacagaat qillerqaat mukaarkat aguskiciki agayulirtem̄un.

11Sabbath-aam-llu unuaquani agayulirtem taukut qillerqaat elliitekciqai Atanermun, elliinun ciuniurumasqelluci.

12Tuani-llu ernermi elliitngullrata nalliini taukut mukaarkat qillerqaat elliiniartuci angucalumek qusngiyagarmek ataucimek allrakulegmek natlugnerilngurmek cikiutekamek ekualuku Atanermun.

13Tauna-llu tapirluku elliigarkauluci uspernek cetamanek mukaamek, avulegmek olive-aat uquatnek. Una elliitnguluni ekualuku Atanermun, tepii ilukegcinaqluni. Cali tauna tapirluku elliiciquci wine-amek, cetaman saskat imarkanritnek amllertalriamek.

14Nerngaituci kelipamek wall'u mukaarkamek nutaraungraan wall'u uumangraan makunek elliivailegpeci Agayutmun. Una picirkiutnguarkauluni tamalkuitnun kinguverpeceñun akwarpak.

Quyurciyaram Nerevkaritii

15“Erenrem uitayaram unuaquanek ayagnirluci, ayagneqluku elliitnek qillerqaanek taitellerci, naaqikici ernernek nitilit malrunelgurtellratnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Yuinaak-llu malruk qulnek cipluku naakata, unuaquani malrunelgata Sabbath-aat, cikiqiciu Ataneq elliiluci allamek nutaramek mukaarkamek.

17Enevceñek taitniartuci malrugnek kelipagnek Atanermunelliitnguarkagnek. Atauciq uucimaluni cetamanek uspernek mukaamek quuleciralegmek aipaa-llu cali tuaten. Ukuk cikiutnguarkaulutek Atanermunelliitngulutek naucetaanek avuqerraallerpeceñek.

18Ilakluku-llu kelipagnun elliiniartuci malrunlegnek qusngiyagarnek ataucimek allrakulegnek, natlugnerilngurnek, ataucimek-llu kuluvayagarmek malrugnek-llu angucalugnek qusngignek; ekualuki elliitnguarkauluteng Atanermun, mukaarkamek merkamek-llu tapirluki, tepii ilukegcinaqluni Atanermun.

19Elliiluci-llu cali ataucimek angucalumek qusngirngalngurmek assiilnguum aug̃autekaanun, malrugnek-llu angucalugnek qusngiyagaagnek ataucimek allrakulgegnek elliitekagnek ilakuyucimun.

20Agayulirtem-llu elliitekciqak kelipak qusngiyagaak-llu cikiuteksuumiutekluki Atanermun. Ukut elliitnguut tanqilriaruluteng Atanermun, agayulirteñun pikesqelluki.

21Taumi-llu ernermi quyurrluci agayuniartuci; caliarkaci caliaqevkenaki, man'a-llu nunavceñi nanleng'e'rpeci picirkiutnguarkauluni tamalkuitnun kinguverpeceñun akwarpak.

22“Quyurciaqavci naucetaarpeceñek mukaarkat naucetaarviim avatiinelnguut uitaskiciki kaimlleret-llu uterrvikluki avurpek'naki; uitaskiciki arrsaulrianun allanernun-llu pikevkarluki. Wiinga Atanruungaelpeci Agayutkarpecia.

Allrakum Nutaram Nerevkariyaraa

23-24“Malrunelgatni iralut, ciuqliatni erenrin iralum, mernuinercirvikniarci tauna erneq, quyurrluci agayuniartuci cupu'uryaraq qalriakan.

25Caliarkaci caliaqevkenaki elliiluci tau͡gaam neqkanek ekuagiluci Atanermun.

Erenra Au͡g'ariciyaram

26-27“Qulngurutiit erenret malrunelgatni iralut erneqciqaa assiilngurnek au͡g'ariciyaram. Tuani ernermi nereksaunaci yagniartuci, tau͡gaam quyurrluci agayuniartuci elliiluci neqkamek ekuagiyarakun Atanermun.

28Tuani ernermi caliyaqunaci, erneqngaku elliiyaram assiilnguut au͡gautekaatnun.

29Kina imna yanrilkuni nereksaunani tuani ernermi yum'inek ancimaciquq.

30Kina-llu imna calikan tuani ernermi, wiinga Ataneq tuquciiqaqa.

31Camek calingaituci; una-llu picirkiutnguarkauluni akwarpak nunavceñi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Atularniarci una erneq mernuinerciryaraqluku, yagyaraqluku-llu nereksaunaci akertem tevillranek qulngunritariitni iralum erenrin akertem tevillranun erenret qulngurutiitni.

Nerevkariyaraq Uqisvignun

33-34“Malrunelgatni iralut akimiarureskata erenri, nerevkariyarauciquq Uqisvignun, aturarkauluku ernerni malrunlegni.

35Taukut erenret ciuqliatni quyurrluci agayuniartuci, calivkenaci tuani ernermi.

36Taukuni-llu ernerni elliilarniartuci unuaquaqan neqkanek ekualuki Atanermun. Cali-llu erenret taukut malrunelgatni quyurrluci agayuniartuci elliiluci neqkamek ekualukuAtanermun. Calivkenaci agayullerkaqerci tauna erneq.

37“Maa-i makut agayunerpiit quyurrluci agayullerkaci, elliilararkauluci-llu ekualuki ekuagarkat elliitet, mukaarkat, wine-amek-llu pisqumataciicetun ernerkiuraitni.

38Makut atularciqaci Sabbath-aat atulallerpeci elliiluci-llu pilallerpeci avatiitni wall'u akqillerpeciuggun cali-llu piyuumillerpeciuggun elliitevci Atanermun avatiitgun.

39“Erenret akimiarurtellratni iralut malrunelgatni, quyurcimarikuvciki naugillri nunavci, nerevkaritii Atanrem aturniarci ernerni malrunlegni. Ciuqliat erenret nangneqliat-llu mernuinerciryaraqniarci.

40Tuani-llu erenret ciuqliatni tegutniartuci assinritnek atsat napanek palm-at-llu avayaitnek cali-llu cuyalilriit napat avayaitnek, uqvigarnek-llu kuiget ceñaitnek; nunaniryugniartuci ciuqerrani Atanrem Agayutevci ernerni malrunlegni.

41Atularciqerci nerevkaritnguluku Atanermun malrunlegni ernerni allrakumi iralut malrunelgatni, picirkiutnguarkauluni-llu akwarpak kinguverpeceñun.

42Tamarpeci-llu nutem Israel-aam yuini uqisvigni uitalarciquci malrunlegni ernerni,

43kinguverpeci nallunritniaraat uitavkallrucimnek Israel-aam yui uqisvigni anutellemni Egypt-aamek. Wiinga Atanruunga elpeci Agayutkarpecia.”

44Moses-aam-llu nallunrircetai Israel-aam yuinun picirkiurutet agayunerpagnun, qigcikutnguarkat Atanermun.

Leviticus 24

Kenurrat Aulukellrat

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

2“Alerqurki Israel-aam yui makunek picirkiurutnek: Taiskici menuilngurmek olive-aat uquatnek Pelatekami kenurrat uqurkaatnek, nipeksaunateng kumalarniartut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Aaron-aam kumartelarciqai unuaquaqan atakumi, kumaarkauluteng unuakullranunAtanrem ciuqerrani, tuani elalirnerani capem, Akqutem Yaassiigan manulirnerani. Una-llu pisqutnguarkauluni akwarpak kinguverpeceñun.

4Aaron-aam aulukuralarciqai kenurrat suulutaarrlainarmek ellimavilget kumaurtelluki piyaraitni Atanrem ciuqerrani.

Kelipat Elliitngulriit Atanermun

5“Mukaanek piluci uspernek yuinaq cetamanek cipluku (24) kelipikici qula malrugnek cipluku amllertalrianek.

6Elliluki-llu malruinguluki itukluki arvinelguqa'aqluki estuulum suulutaarrlainaam qainganun.

7Tamakut-llu kelipat ellivikluki tepkegcilriamek aruvagkamek neqkauluku elliitnguvkarluku enairluki kelipat.

8Ernerni Sabbath-aani tamalkuitni Aaron-aam upluki ellirrlainalarciqai ciuqerranun Atanrem Israel-aam yui pitekluki. Waten piuralarciqut Israel-aam yui akwarpak.

9Taukut-llu kelipat Aaron-aam qetunrain-llu pik'larciqait nerlararkauluki kencignarqellriami, tauna neqkaq elliitngulleq tanqinruqapiaralriaqngatgu neqkat elliitngullretAtanermun, agayulirteñun pikevkararkauluku.

Anucimirqecetaarutem Pitalqellriim Ayuqucia

10-11“Angucetangqellruuq Israelite-amek aanalegmek Egypt-aarmiumek ataluni. Tauna tuani uitavimeggni tarratellermini Israelite-aq-llu qancurlagatelliniuk. Qancurlagatellermegni-llu taum aniqlaagaa Ataneq, taukut-llu ullaulluku Moses-aamun. Uum angutem aanii atengqellruuq Shelomith-aamek, pania Dibri-m, Dan-am yuulgutkelriarinek.

12Nayurcirluku-llu uitavkarluku niitnatkameggnun qaillun Atanermunpisqumacianek.”

13Atanrem-llu qanrutaa Moses-aaq,

14“Tauna aniqlaalleq nunanek anciu; tamakut-llu niitestekellri unateteng qamiqurranun piluki apervikuavkarluki pinarqutengqerrniluku, tamalkuitnun-llu yugnun teggalqunek miluquvkarluku tuqulluku.

15Qanrutniaten Israel-aam yui, kina imna aniqlaagilria Agayutmek assiilngumi anucimirqecetaarutkaanek aturciqniluku,

16tuqucimaarkauluni-llu. Israelite-aq wall'u allaneq uitalria Israel-aat nuniitni aniqlaagikuni atranek Atanrem tuqucimaarkauguq. Tamarmeng yuut teggalqunek miluquluku tuquciiqaat.

17“Kina imna yugmek tuqucilria tuqucimaarkauguq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Kina-llu tuqucikuni ungungssimek pikenrilkem̄inek cimiriarkauguq. Piciryaraqeciqerci tuqucilleq tuqutaqluku.

19“Kina ilaminek akngirkengkan, ayuqiinek tauna pimaarkauguq.

20Kia enranek asemcilleq enra asemtarkauluku; iingirkengkan iingirrluku; keggutairkengkan-llu keggutairluku. Yuk-llu akngirkengkan ilaminek tuaten-llu tauna pimaarkauluni.

21Tuqucilria ungungssianek allam cimirarkauluku. Tau͡gaam tuqucilria yugmek tuqucimaarkauluni.

22Tamalkurpeceñun Israelite-anun tusngaarkauguq una alerquun, wall'u allanrulrianun nunavceñi, tua-i-wa wiinga Atanruama elpeci Agayuteklua.”

23Tua-i Moses-aam qalarutai Israel-aam yui. Tauna-llu aniqlaagilleq nunat elatiitnun anulluku teggalqunek miluquluku tuqulluku. Israel-aam yui tuaten pillruut Atanrem alerquutellra Moses-aamun aturluku.

Leviticus 25

Allrakut Malrunelgat

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq Ingrimi Sinai-ami alerqurluku

2makut picirkiutet qanrutkesqelluki Israel-aam yuinun. “Cikiuteklemnun nunamun tekiskuvci nuna arulaingqavkalarciqerci allrakut malrunelgatni camek nauceciivkenaci.

3Arvinlegni allrakuni nauceciiniartuci naucetaarvigpeceñi naungigcarluki-llu wine-arkanek naucetaaci, quyurciaqluci pinariaqan naucetaavci naugillritnek.

4Tau͡gaam malrunelgatni allrakut arulairumavkalarciqerci nuna, allakarluku allrakuq Atanermun. Nauceciiyaqunaci wall'u naungigcarluki wine-arkanek naucetaaci.

5Ellmeggnek-llu naulriit avuryaqunaciki, wine-arkat-llu atsat avurpek'naki; allrakuq tauna arulairumallerkaqaa nunam.

6Nunam naungigcaumanrilnge'rmi neqkangqerceciiqaaci, elpet, teguaten, arnat angutet-llu calisteten, allanret-llu nunavceñi uitalriit.

7Cali-llu kuluvautevci ungungssiutevci-llu neqkautekarkauluki. Cat tamalkuita tamaani naulriit neryugngaciqaci.

Uterceciyaraq Allrakuq

8“Naaqiluci malrunelgen malrunlerqunek naaqutekluku (7x7) allrakunek, quyurrluteng yuinaak malruk qulngunrita'arnek cipluku (49) allrakunek amllertaluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Nutaan-llu iralut malrunelgat ernengkan qulnek, Erenrani Assiilnguut Aug͡autekaata, ayagceciniartuci cupu'uryarakun cupuralriamek nunami tamiini.

10Tuaten pillerpeciuggun allrakuq yuinaak malruk qulmek cipluku (50) allakarciqerci pegciyaraurrluku yuinek nunam. Taumi allrakumi yuum tunellni akilirtelluku uterceciiqaa pikestellranun wall'u kinguvrinun, kina-llu imna tunumallrukuni teguarurrluni nakmiin ilaminun utertarkauluni.

11Tauna allrakut yuinaak malruk qulmek cipnengutiit (50) angnirnaqluni jubilee-ruluni piciryarauciquq elpeceñun. Taum nalliini nauceciingaituci wall'u avurngaunaki ellmeggnek naullret wall'u avurngaunaci wine-arkanek napat atsaitnek.

12Tauna allrakuq Jubilee-ruan; kencignarqerkauluni elpeceñun. Tuani-llu nerlararkauluci kiingita nunam naugillrinek.

13“Uum allrakuani agayunerpiim Jubilee-m tamarpeci utertarkauguci piutevceñun.

14Camek-llu tun'ikuvet nunalgutevnun wall'u camek kipukengkuvet teglegingnaqluten pingaituten.

15Akikiularniaci kiputarkaci allrakut cuqluki amllertaciit nunam naugillerkai agayunerpak Jubilee tekitenqiggnatkaanun.

16Allrakut amllerqata akia mayuqaniraqluku, allrakut-llu ikgetaqata ikeglicaraqluku, nunam naugillerkaa cuqluku tuneniaqumiin.

17Teglegissaaksaunaki ilaci, tau͡gaam qigcikarkaugarciAtaneq Agayutsi.

18“Taumek niisngaarkaugaci alerquutenka picirkiutenka-llu aturluki alingniuqsaunaci uitaniartuci nunami.

19Nuna naunrarnek naugiciquq camirrluci-llu nerlararkauguci uitanqegciluci-llu tamaani uitaarkauluci.

20“Waten-llu qanquvci, ‘Camek ner'arkauceta malrunelgatni allrakut nauceciiksailkumta wall'u quyurciksaunata naugillrinek?’

21Wiinga atawaqerceciiqamci arvinelgatni allrakut, nuna naugivkarluku neqkanernek allrakuni pingayuni.

22Nauceciikuvci allrakut pingayunelgatni cali nerlarciquci allrakut arvinelgatni quyurcillerpeceñek, nurusngaunateng-llu quyurcinatkarpeceñun allrakut qulngunritariitni.

Yuut Piitnek Utercecillerkaq

23“Nuna taqluku tunumaarkaunrituq, elpeci pikenrilavciu; Agayutem pikaa. Elpeci allanertun ayuquci nunamek navricimalriatun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24“Tamaitni-llu nunani piksagutellerpeceñi nallunairumaarkauguq piyunarquciliumaluni nunam pikestellran ataam kipucugngaarkauluku.

25Ilasi arrsaureskuni, ilii-llu nunautmi tunluku, canimenaku tungayiin ataam kiputarkaugaa nuna tunellra.

26Tauna-llu angun canimenaku tungayailkuni nunam ataam kiputestekaanek, ellii pitsaqevkenani tukuureskuni nunautni ataam kipucugngariluku,

27elliin cuqtarkaugai allrakut amllertaciit tunrraanerminek, nutaan-llu akian ilii utercetarkauluku kiputestellranun cuqekluki allrakut uitaqalriit agayunerpaunqigtellerkaanun Jubilee-ruluni.

28Tau͡gken aipaagni ataam kiputesciigalkuniu, tunellra uitaurararkauguq kiputestiini engelkarrluku allrakua agayunerpiim Jubilee-m; taum nalliini pegcimaarkauluni. Elliin-llu ataam piksagutarkauluku.

29“Kina-llu imna tuneniaquni enemek avaciumalriami qacarnermek nunarpagmi, ataam kipucugngaa. Tunllerminek ayagluku allrakurnatkaanun ena tunellni kipucugngaciqaa.

30Tau͡gken ataam kiputenrilkuniu tuani allrakumi, tua-i tauna ena iluanelnguq qacarnelegmi nunarpagmi taum kiputestekellran kinguvrin-llu piksagutarkaugaat; angicimangaunani pikesteklerminun agayunerpiim Jubilee-m nalliini.

31Tau͡gken enet nunacuarni qacarnerilngurni ayuqeciqut carr'ilqatun; ataam kipucimayugngaluteng, angicimaarkauluteng agayunerpiim Jubilee-m nalliini.

32Tau͡gaam Levite-at nunarpagni elkaringavimeggni ataam kipucugngalarciqait tuneniaqelteng.

33Iliita-llu Levite-at atunrilkatgu ataam kiputellerkaa enem, tauna ena angicimaarkauguq pikestellranun agayunerpagmi Jubilee-mi, tua-i-wa enet pikarkaungatki nakmiillaqluki Israel-aat nunaitni.

34Tau͡gaam nuna ungungssiutet nerlarviat Levite-at nunarpaita avataitni uitalriit tuneniaqumangaitut, akwarpak ellaita pikngatki.

Navriutet Arrsaulrianun

35“Pitangqerkan Israelite-amek mallgeskevni uitalria arrsaureskan ellminek angumasciigaliluni, ikayuaciqan aulukluku allanrulriatun pitarrluku, mallgeskevnek ayanritniartuq.

36Akim ilangutketukiinek akilicivkarngaitan, tau͡gaam qigcikiu Agayuten. Tua-i Israelite-aullguten mallgeskevni uitaurtelluku.

37Akiilngirceskuvgu ilangaitan akilillerkaa wall'u tun'ikuvet elliinun neqkanek akingutkengnaqluki pingaitaten.

© 2012, American Bible Society.

38Wiinga Ataneq Agayutkarpecia, Egypt-aamek anutellruamci cikirnaluci Canaan-aam nuniinek Agayutkesqellua elpeceñun.

Teguat Pistet Pegcimallerkaat

39“Kina Israelite-aq arrsaurrluni elpenun kiputeskan pistekngaitan teguatun.

40Elpenciiquq calistetun ayuqluni allanertun-llu. Caliarkauguq elpeni engelkarrluku allrakua agayunerpiim Jubilee-m.

41Taum nalliini uniciiqaaten irniartuumarmi, uterrluni ilaminun ciuliami-llu nunautiinun.

42Israel-aam yui wiinga kevgaqngamki, anutellruluki Egypt-aamek; taumek tuneniaqumangaitut teguaruarkauluteng.

43Qigcigyugluten Agayutevnek mulngakluki pilarciquten.

44Teguaqluki pistekarpeceñek piyukuvci kipuskici avaqlirpeceñek atanruvignek.

45Cali-llu kipucugngauci allanret irniaritnek nunavceñi uitalrianek, tamakut-llu irniarit yuurtellret nunautevni elpet piksagucugngaluki.

46Paitaqevkaryugngaaten-llu irniarpenun, ellaita piksagutarkauluki akwarpak. Teguaqluki pistekciqaten, taug̃aam ilaten Israel-aat mulngakluki piarkaugaten.

47“Tua-llu pitsaqevkenani allanrulria nunavceñi tukuureskan ilasi-llu Israel-aaq arrsaurrluni, tunluni-llu ellminek taumun allanermun wall'u yuin iliitnun.

48Kipucimallermi kinguani utermun kipucimayugngaciquq. Anelgutain iliita,

49wall'u angiin wall'u ataatiin, tungayiin wall'u canimenaku tungelqurran utermun kipucugngaa; wall'u ellii ellminek akikangkuni ellminek akiliulluni angicimayugngaluni.

50Kiputestellni aipaqluku cuqtarkaugakek allrakut elliinun tunrraanerminek agayunerpaullerkaanun Jubilee-ruluni, taukut-llu allrakut cuqekluki angicimallerkani akilirarkauluku.

51-52Akiliutekellran ilii utercetarkaugaa cuqluki allrakut agayunerpaullerkaanun Jubilee-ruluni,

53calistetun akingluni allrakumi pilriacetun piluku. Kiputestellran-llu mulngakluku piarkauluku.

54Makutgun qanrutkumallerteggun angicimanrilkuni pegcimaarkauguq irniani ilakluki allrakuani agayunerpiim Jubilee-m.

55Israel-aam yui taqluteng kevgaularngaitut. Ellait kevgaqanka, anutellrenka Egypt-aamek. Wiinga Atanruunga elpeci Agayutkarpecia.”

Leviticus 26

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Atawaqautai Niisngalriim

1Ataneq qanertuq, “Agayutngualiyaqunaci pikarpeceñek, naparciyaqunaci-llu yuguanek wall'u teggalqunek wall'u eluciliumalrianek teggalqunek ciktaarvikarkarpeceñek. Wiinga Atanruunga elpeci Agayuteklua.

2Agayunerpiit atulaqiciki qigcikluku-llu Agayuvika. Wiinga Atanruunga.

3“Yuukuvci picirkiutenka maligtaqluluki alerquutenka-llu aturluki,

4pinariaqan ellallircet'larciqaqa naunraat neqkat nauvkarluki napat-llu atsangtulit atsangevkarluki.

5Quyurcinginanerpeceñi-llu mukaarkanek quyurcillerkaq wine-arkanek atsanek tekitelarciquq, quyurcinginanerpeceñi-llu wine-arkanek atsanek nauceciillerkaq tekitaqluni; camirrluci-llu nerlarciquci uitaluci-llu nunavceñi uitanqegciluci.

6“Nepaitnamek nunasi cikirciqaqa inartelarciquci-llu alingevkenaci. Ungungssirtairutelluku-llu alingnarqelrianek anguyalriartangqerrngaunani-llu.

7Inglukesteci cirlak'larciqaci anguyagmi;

8tallimauluci cirlakilarciquci yuinarnek tallimanek (100), yuinaat-llu talliman cirlakiaqluteng qulnek tiissitsaanek; inglukesteci anguyagluki piunrirarkauluki.

9Atawaqerceciiqamci irnialingevkarluci yugyangevkarluci piciurtelluku akqutkelqa elpeceñun.

10Naucetaaci amllerem ugaani quyurciaqavci neqkautek'larciqaci allrakuq kassugluku, ilakuaci-llu ciqitelarciqaci nutarat naucetaaci enekiurluki.

11Wiinga ullagluci nayurciqamci kencignarqellriami Pelatekamni, ulurngaunaci-llu.

12Nayurciqamci; Agayutkeciqerpecia elpeci-llu wiinga yukluci.

13Wiinga Atanruunga elpeci Agayutkarpecia anutestellerci Egypt-aamek teguarunriisqelluci. Teguaqestevci piniat navgullruaqa piyualangesqelluci kananglugtevkenaci.”

Anucimirqecetaarutii Niisnganrilnguum Agayutmun

14Ataneq qanertuq, “Tau͡gken niisnganrilkuvci aturyugpek'naki-llu makut alerquutet, anucimirqecetaarumaciquci.

15Qessakekuvciki caukevkenaki-llu picirkiutenka aturpek'naki-llu alerquutenka, tau͡gaam navegluku akquyun pillgutekluci taqumalria,

16anucimirqecetaarciqamci. Nangteqnarqelriit tuc'eciiqanka elpeceñun, iinruilnguut apqucit puqelvagyarat-llu cikmirceciyugngalriit, tamakut-llu cirlaurtelluci. Elliinginaq nauceciilarciquci inglukestevci neqkaitnek.

© 2012, American Bible Society.

17Ingluksaguciiqamci inglukestevceñun cirlakevkarluci. Eq'ukestevci ataniumaciqaiceci qimalarciquci-llu kia malirqanrilengraaci.

18“Man'a-llu catkevkenaku cali niicunrilkuvci anucimirqecetaarutkarci ilaciqaqa malrunlerqunek.

19Ciumuarluci elpeceñek pivakucirci caunrirciqaqa. Ellallilarngaituq nunasi-llu kinerrluni cavigtun tegtariluni.

20Elliinginaq cakviurluci calilarciquci, nunauceci naugisciigaciiqngata napat-llu atsangengaunateng.

21“Pisqutka maligtaqunrilkuvciu niicugpek'naci-llu nangteqnarqelriit elpeceñun tut'arkat malrunlerqunek ilangeciqut.

22Alingnarqelriit ungungssit iluvarceciiqanka akunlevceñun; irniaci tuqurqeciqait cali-llu qunguturaci ungungssit. Ikgeliciquci tumyaraci-llu yuirulluteng.

23“Makutgun-llu anucimirqecetaarumangerpeci cali niicunrilkuvci qanelqa maligtaquvkenaku,

24wiinga-llu caulinqeciqamci anucimirqecetaarutkarci-llu ilaluku malrunlerqunek ciungani amllenrulriamek.

25Anguyagnun anguyagceciiqamci akquyutmek navgillerci pitekluku, nunarpagnun-llu qimagluci quyureskuvci iinruilngurnun naulluutnun tuc'eciiqamci qessange'rpeci tegumaarkaurtelluci inglukestevceñun.

26Neqkanek pisciigalivkaqumci arnat qulen kelipilarciqut ataucimek uucissuucirluku keliparkarteng. Aruqutkelarciqait-llu kelipiateng cuq'lirluki, nerngerpeci-llu camirrngaunaci.

27“Makut catkevkenaki cali narureskuvciki qanellrenka,

28wiinga-llu caulinqeciqamci qenrulluci anucimirqecetaarutkarci-llu ilaluku malrunlerqunek ciungani arcaqanrulriamek.

29Kaigem ugaani irniarpeceñek nerlangciquci.

30Pengut qaingatni agayuyaraci piunrirciqanka navgurluki-llu tepkegcilrianek aruvaarvici, egqaqluki-llu tuqumalriit temci iqumalriit agayutnguarpeci qaingatnun. Cakneq ilulnguciqa niilluku

31nunarpiit uitavici imenrurceciiqanka agayuvici-llu navgurluki, ekuaging'e'rpeci-llu ciuniurngaunaki.

32Nunasi piunrirciqaqa camek napalriartairulluku, irr'ivkarluki inglukesteci tamaani uitalriit nunam navguumallranek.

33Anguyagnun pivkarciqamci sagtelluci allanun nunanun; nunaci yuiruciiqut nunarpiit-llu imenrurrluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

34Nunam-llu quyakeciqai allrakut mernuinercillerkani yuitellermi taktaciatun, elpeci inglukestevci nunaitni uitallerpeceñi.

35Yuitellermi taktaciatun mernuinercirciquq, elpeci mernuinercirceteksaitellruavceñi agayunerpagni tamaani uitallerpeceñi.

36“Elpeci-llu unegtaulriani alingevkarciqamci cakneq inglukestevceñek, napam cuyaan tengeskiin nepii niilluku qimalarciquci; anguyalrianek qimalriacetun qimalarciquci iqualuci malirqerastaileng'e'rpeci.

37Paallagaciquci ilavceñun qimangnaqellriatun anguyagnek maligtestaileng'e'rpeci, inglukesteci-llu akiurciiganaki.

38Atanruvigni inglukestevci nunaitni uitavigpeceñi tuquaciquci, ciritekumalriatun.

39Elpeci-llu unegtaulriani inglukestevci nunaitni, caunrirciquci; assiilngurpeci elpeci ciuliarpeci-llu assiilnguita tuaten pivkarciqaiceci.

40“Tau͡gaam kinguverpeci apervikuatekciqait assiilnguteng ciuliameng-llu assiilngillrit. Tamakut maligtaquyuumiitellrukait qanellrenka inglulicugluteng tuaten,

41ingluksagutelluteng wangnun; wiinga-llu nunaitnek ayagtelluki inglukestaita nunaitnun. Nutaan-llu kinguveci ellmeggnek pivakenriqata anucimirqecetaarumariluteng-llu assiilngillermeggnek inglulitaallermeggnek-llu,

42wiinga umyuaqeciqaqa akqutkelqa Jacob-aamun, Isaac-aamun, Abraham-aamun-llu, nutarrluku-llu akqutkelqa yumnun nunamek cikirarkauniluki.

43Tau͡gaam ciumek nuna yuirutnarqaa, arulairumallni quyakluku aturniaraa, cali-llu yuut assiilngillerteng akilirarkaugaat alerquutenka cakaaramegteki picirkiutenka-llu qessakluki.

44Tau͡gaam cali inglukestem̄eng nuniitni uitallratni cakaaqapiggluki pingaitanka wall'u piunrirluki. Tuaten pikumki akqutkelqa ellaitnun piungairuciiqngan. Wiinga Atanruama Agayuteklua ellaita.

45Ellait pitekluki umyuaqeciqaqa akqutkelqa ciulirneritnun anutellemnun Egypt-aamek takuitni atanruviit, wiinga ellaitnun Agayutkesqellua. WiingaAtanruunga.”

46Makut maa-i picirkiutet alerquutet-llu Atanrem cikiutekellri Israel-aam yuinun Ingrimi Sinai-ami Moses-aakun.

Leviticus 27

Alerquutet Cikiutnun Atanermun

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq

© 2012, American Bible Society.

2ukunek picirkiutnguarkanek Israel-aam yuinun: “Yuk akqillni aturluku cikiqengkuni yuullgutminek Atanermun, tauna ataam angicugngaciquq akilirtelluku makut iliitgun akikiurumalriit,

3-7aturluku picirkiuraq mat'umun taqumalria:

–angun allrakungelria yuinarmek ayagluni yuinaat pingayun (60) engelekluku: akikiurciqerci yuinaak malruk qulmek cipluku (50) akinek

–taqneq arnaq: yuinaq qulmek cipluku (30) akinek

–yun'erraq, allrakurluni tallimanek yuinaat allrakut tekilluki: yuinaat akit

–nasaurluq: qulen akit

–mikelnguq iralungelria ataucimek allrakut talliman tekilluki: angutngukan akikiurluki tallimanek akinek

–mikelnguq arnaukan: pingayun akit

–angun allrakungelria yuinaat pingayun cipluki (60): yuinaat akit

–arnaq allrakungelria yuinaat pingayun cipluki (60): qulen akit

8“Yuk-llu arrsaussiyaagluni akilirciigalkuniu akikiurallerci, angun tauna akqutkellni taiciiqaa agayulirtem̄un. Nutaan-llu agayulirtem taum akiliryugngakiinek tauna akikiurciqaa.

9“Ungungssiukan yuum elliitektukiitun Atanermun, tuaten ayuqellriit tamarmeng yuum cikiutai Atanermun kencignarqelriaruut.

10Allamek cimirngaitaa navrusngaunaku-llu assilria assiilngurmek, wall'u assiitellria assilriamun; navruskuniu tauna elliitellni allamun ungungssimun, tamarkenka Atanrem piksagutarkaugak.

11Ungungssiq-llu menuulriarukan, cikiutekumayuilnguq Atanermun, tua-i taum taitarkaugaa ungungssiq ciuqerranun agayulirtem.

12Agayulirtem-llu akikiurciqaa assillra wall'u assiitellra tangerrluku. Tuaten-llu akikiullruciatun akingqerrarkauluni.

13Taum-llu ataam kipucukaku akia ilaluku piarkauluku.

14“Angutem elliitekekaku eneni Atanermun, agayulirtem akikiurciqaa assiucia wall'u assinrilucia cuqluku, akikiuraa-llu cakanirngaunani.

15Taum-llu elliillrem eneni ataam kipucukaku akillra ilaluku piarkauluku, pikestellran-llu ataam piksagutarkauluku.

16“Angun-llu elliikan nunautmi iliinek paitaqluku piksagutellerminek, akikiurumaciquq nunam qaillun pitalrianek naugiyugngallra cuqekluku.

17Elliitekellrukuniu-llu nunautni egmianun agayunerpiim Jubilee-m allrakuan kinguani tamalkuan akikiuraa akilirciqaa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Tau͡gken elliitekellrukaku kinguani agayunerpiim Jubilee-m, tua-i agayulirtem akikiurciqaa allrakut cuqluki agayunerpanqigtellerkaanun. Ilangartarkauluku akia allrakut pellullret cuqekluki agayunerpiim Jubilee-m kinguani.

19Nunam-llu elliitekestellran ataam kipucukaku, akillra ilaluku piarkaugaa ataam-llu elliin piksagulluku.

20Tau͡gken ataam kipucuumiilkuniu wall'u tunkuniu allamun utermun kipuqaarpek'nakuAtanermek, utermun kiputesciigaliciqaa;

21agayunerpanqigeskan Jubilee-ruluni nuna Atanrem taqluku piksagutarkaugaa; agayulirtet pikarkauluku.

22“Elliikan-llu nunamek kiputellerminek, paitami ilakenrilkiinek,

23agayulirtem akikiurciqaa allrakut cuqluki agayunerpanqigtellerkaanun Jubilee-ruluku, taum-llu akilirarkauluku egmianun tuani ernermi, akiliutii-llu Atanrem pikarkauluku.

24Allrakuani agayunerpiim Jubilee-m nuna utercecimaarkauluni nutem pikestellranun wall'u kinguvrinun.

25“Tamarmeng akikiurumaarkauluteng taum nalliini akiliuryaraicetun.

26“Ungungssim irniqarraarutii ak'a piksagutellrua Atanrem, taumek elliitekumangaituq kuluvayagaunge'rmi wall'u qusngiyagaunge'rmi, Atanrempikngaki.

27Tau͡gaam ungungssiq menuulriarukan utermun kipuciiqaa akikiurumallra ilaluku. Tau͡gken utermun kipucimanrilkan iliitnun tunyugngaciquq akikiurumallrakun.

28“Tau͡gaam qaillukuarviirulluki allakaumalriit Atanermun, utermun kipucimasciigatut, yuungraan, ungungssiungraan wall'u nunaungraan. Tuaten elliitekumalriit taqluki Atanrem piksagutelarai.

29Yuunge'rmi tuaten qaillukuarviinani elliitekumalria utermun kipucimasciigatuq; tuqucimaarkauguq.

30“Nunam naugillrin qulngurutait mukaarkat wall'u atsat Atanrem pikai.

31Yuum ilait utermun kipucukuniki nutem akiketukiit ilaluku akilirarkauluki.

32Naaqumaaqata-llu qunguturat ungungssit, qulngurutait tamalkuita Atanrem pikciqai. Tamarmeng ungungssit qulngurutait Atanrempikai.

33Avurluni-llu pingaunani assirrlainalrianek wall'u assiiterrlainalrianek, iliit-llu cimirngaunaku; cimirikan cimillra cimiutellra-llu tamarkenka Atanrem piksaguciiqak, utermun-llu kipucimasciiganatek.”

34Makut maa-i alerquutet Atanrem cikiutekellri Israel-aam yuinun Moses-aakun Ingrimi Sinai-ami.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Numbers

Numbers 1

Naaqumaqerraallrat Israel-aat

1Erenret ciuqliatni iralum aipaan allrakum-llu aipaani Israel-aam yuin anellrata
Egypt-aamek, Atanrem qalarutaa Moses-aaq Pelatekam Atanremalailarvian
iluani uitallrani Sinai-am yuilqurrani, qanerluni,

2“Aaron-aaq-llu naaqeciqatek Israel-aam yui naumavillgutkelriit ilakuralriit-llu.
Igaulluki angutet atrit tamalkuita

3allrakungelriit yuinarmek wall'u cipluku anguyagteŋ̄guyugngarilriit.

4Ikayurtekarpetegnek pilutek naumavillgutkelriit ciuliqagtaitnek.”

5Waniwa ukut angutet, ciuliqagteŋ̄gulriit kinguveqellriartameggni,
cucukumaluteng nunanek man'a caliaqumallrani: Reuben-aam kinguvrinek,
Elizur-aaq qetunraa Shedeur-am;

6Simeon-aam kinguvrinek, Shelumiel-aaq Zurishaddai-am qetunraa;

7Judah-m kinguvrinek, Nahshon-aaq Amminadab-aam qetunraa;

8Issachar-am kinguvrinek, Nethanel-aaq Zuar-am qetunraa;

9Zebulon-aam kinguvrinek, Eliab-aaq Helon-aam qetunraa;

10Joseph-aankuk-llu Ephraim-aaq-llu kinguvekegnek, Elishama Ammihud-aam
qetunraa, Manasseh-m-llu kinguvrinek, Gamaliel-aaq Padahzur-am qetunraa;

11Benjamin-aam-llu kinguvrinek, Abidan-aaq Gideoni-m qetunraa;

12Dan-am-llu kinguvrinek, Ahiezer-aaq Ammishaddai-am qetunraa;

13Asher-aam-llu kinguvrinek, Pagiel-aaq Ochran-aam qetunraa;

14Gad-am-llu kinguvrinek, Eliasaph-aaq Deuel-aam qetunraa;

15Naphtali-m-llu kinguvrinek, Ahira Enan-aam qetunraa.

16Ukut waniwa cucukumallret yum'eggnek, ciuliqagteŋ̄guarkauluteng
ilameggnun, ciuqliuluteng naumallgutkelriartainun Israel-aam yuin.

17Ikayuqluki ukut apertuumalriit Moses-aankuk Aaron-aaq-llu

18quyurcetait yuut tamalkuita erenrin ciuqliatni iralum aipaan, igaulluki-llu yuut
naumavillgutkelriit ilakuralriit-llu. Naaqluki atrit-llu igaulluki angutet yuinarmek
allrakungellratnek ayagluki.

19Atanrem alerquutii aturluku Moses-aam naaqellrui yuut Sinai-am yuilqurrani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20-46Angutet yuinarmek allrakungellermeggnek ayagluteng anguyagten̄guyugngalriit igausngallruut atrit naumaviitgun nakmiin-llu ilaitgun, ayagneqluki Reuben-aam kinguvri Jacob-aam anngaqliq qetunraa. Waten amllertaut: Reuben-aam kinguvrinek yuinaak malruk arvinlegnek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam-wa avga (46,500); Simeon-aam kinguvrinek yuinaak malruk yuinaunrita'armek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa akimiaq (59,300); Gad-am kinguvrinek yuinaak malruk tallimanek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam-wa avga yuinaat malrunelgen qulmek cipluku (45,650); Judah-m kinguvrinek yuinaat pingayun akimiarunrita'armek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam avga yuinarnek tallimanek cipluku (74,600); Issachar-am kinguvrinek yuinaak malruk akimiarunrita'armek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa yuinaat (54,400); Zebulon-aam kinguvrinek yuinaak malruk akimiaq malrugnek cipluku tiissitsaat yuinaat-wa yuinaat (57,400); Ephraim-aam kinguvrinek yuinaak malruk tiissitsaak tiissitsaam-wa avga (40,500); Manasseh-m kinguvrinek yuinaq qula malrugnek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa qulen (32,200); Benjamin-aam kinguvrinek yuinaq akimiarmek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa yuinaat (35,400); Dan-am kinguvrinek yuinaat pingayun malrugnek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam avga yuinarnek qulnek cipluku (62,700); Asher-aam kinguvrinek yuinaak malruk ataucimek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam-wa avga; (41,500) Naphtali-m kinguvrinek yuinaak malruk pingayunek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa yuinaat (53,400). Tapeqluteng amllertaluteng tiissitsaam avga yuinaat talliman pingayunek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam-wa avga yuinaak malruk qulnek cipluku (603,550).

47Levite-at tau͡gaam igausngallrunritut naumavimegteggun tamakucetun,

48Atanrem qanrutellruaku Moses-aaq,

49“Naaqekuvki angutet anguyagten̄guyugngalriit, Levi-am kinguvri ilaksaqunaki.

50PelatekaqAtanrem alailarvigkaa ellaitnun ataniumavkaqiu aklui-llu tamalkuita. Ayagat'larniaraat ellaita kevgiuraqluteng-llu tuani, arulairumaaqameng-llu avatiini uitaaqluteng.

51Upagaqavci Levite-at Pelatekaq imtelarciqaat, napartaqluku-llu arulairaqavci allamun. Tau͡gaam yuk alla Pelatekam mallgeskiinun pikan tauna tuqucimaarkauguq.

52Israel-aam yui arulairumaaqameng quyuqetaarluteng pilarciqut, quyungqalriit nallunailkutangqerturluteng ellaita pimeggnek.

53Tau͡gaam Levite-at uitalarciqut avatiini Pelatekam, murilkesten̄guluteng yugnun mallegnayukluku, Agayutmun-llu qenqerrutnayukluki tuaten pikata.“

54Tuaten pillruut Israel-aam yui Atanrem alerquutellri Moses-aamun maliggluki.

Numbers 2

Ayuqucirkaicetun Pimallrat Nauvillgutkelriit Arulaingqavimeggni

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Atanrem-llu qanrutak Moses-aankuk Aaron-aaq-llu,

2“Israel-aam yui arulairaqameng, tamarmeng angutet arulailarciqut avcimavimeng nallunailkutaan nuniinun, naumavimeng peliin acianun. Uitaarkauluteng-llu kassugulluku avatiini Pelatekam.

3-9Calaralirnermi Judah-mun avgumalriit nallunailkutaata nuniini uitaarkaugut allakaqtaarumallermeggni ciuliqagtetuumarmeng waten ayuqluteng: Judah-mek naumalriit ciuliqagterluteng Nahshon-aamek Amminadab-aam qetunraanek, amllertaluteng yuinaat pingayun akimiarunrita'armek tiissitsaat, tiissitsaam-wa avga yuinarnek tallimanek cipluku (74,600); Issachar-amek naumalriit Nethanel-aamek Zuar-am qetunraanek ciuliqagterluteng. Amllertaluteng yuinaak malruk akimiarunrita'armek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa yuinaat (54,400); Zebulon-aamek naumalriit Eliab-aamek Helon-aam qetunraanek ciuliqagterluteng. Amllertaluteng yuinaak malruk akimiaq malrugnek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa yuinaat (57,400). Ukut quyurrluteng amllertaluteng yuinaat qulngunritaraan arvinlegnek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa yuinaat (186,400). “Ukut Judah-mun avgumalriit ciumek ayalararkauluteng.

10-16“Ungalalirnermi-llu Reuben-aamun avgumalriit uitaciqut nallunailkutameng aciani naumavillgutkelriit quyungqaaqluteng ciuliqagtetuumarmeng waten ayuqluteng: Reuben-aamek naumavilget ciuliqagterluteng Elizur-aamek Shedeur-am qetunraanek, amllertaluteng yuinaak malruk arvinlegnek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam-wa avga (46,500). Simeon-aamek naumavilget ciuliqagterluteng Shelumiel-aamek Zurishaddai-am qetunraanek, amllertaluteng yuinaak malruk yuinaunrita'armek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa akimiaq (59,300). Gad-amek naumavilget ciuliqagterluteng Eliasaph-amek Deuel-aam qetunraanek, amllertaluteng yuinaak malruk tallimanek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam avga, yuinaat-wa malrunelgen qulnek cipluku (45,650). Ukut quyurrluteng amllertaluteng yuinaat malrunelgen qula ataucimek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa qula malruk qulnek cipluku (151,450). Reuben-aamun avgumalriit tungliuluteng ayatuarkauluteng.

17Levite-at-llu ayatuarkauluteng akuliitgun ciuqliit tungliita-llu ayatulit. Makut-llu allakaqtaarumalriit ayatuarkauluteng tungliqutacirmegcetun arulairumaaqameng, tamarmeng nallunailkutameng aciani.

18-24“Kanaknalirnermi Ephraim-aamun avgumalriit uitalarciqut naumavillgutkelriit quyungqaluteng ciuliqagtetuumarmeng waten: Ephraim-aamek naumavilget Elishama-mek Ammihud-aam qetunraanek ciuliqagterluteng, amllertaluteng yuinaak malruk tiissitsaak tiissitsaam-wa avga (40,500). Manasseh-mek naumavilget ciuliqagterluteng Gamaliel-aamek Pedahzur-am qetunraanek, amllertaluteng yuinaq qula malrugnek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa qulen (32,200). Benjamin-aamek naumavilget Abidan-aamek Gideoni-m qetunraanek ciuliqagterluteng, amllertaluteng yuinaak malruk akimiarmek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa yuinaat (35,400). Quyurmeng amllertaluteng yuinaat talliman pingayunek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa talliman (108,100).

25-31“Neglirnermi-llu Dan-amun avgumalriit nallunailkutaan-llu acianelnguut naumavillgutkelriit uitalarciqut ciuliqagtetuumarmeng waten ayuqluteng: Dan-amek naumavilget Ahiezer-aamek Ammishaddai-am qetunraanek ciuliqagterluteng, amllertaluteng yuinaat pingayun malrugnek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam avga yuinarnek qulnek cipluku (62,700). Asher-aamek naumavilget Pagiel-aamek Ochran-aam qetunraanek ciuliqagterluteng, amllertaluteng yuinaak malruk ataucimek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam-wa avga (41,500). Naphtali-mek naumavilget Ahira-mek Enan-aam qetunraanek ciuliqagterluteng, amllertaluteng yuinaak malruk qula pingayunek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa yuinaat (53,400). Quyurmeng Dan-amek naumavilget amllertaluteng yuinaat malrunelgen tiissitsaat, akimiaq-wa malrugnek cipluku (157,600). Dan-amun avgumalriit ayalararkauluteng kingumek.”

32Quyurrluteng amllertaciit Israel-aam yuin naaqumallret avenqegcimacirmegcetun amllertaut tiissitsaam avga, yuinaat talliman pingayunek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam avga, yuinaak malruk qulnek cipluku (603,550).

33Ukut tau͡gaam Levite-at naaqumallruvkenateng Israel-aam yuinun ilaulluki Atanrem alerquutii maliggluku.

34Waten pillruut Israel-aam yui maliggluki Atanrem alerquutekellri Moses-aamun. Arulairumaaqluteng nallunailkutameng aciani ayagaqluteng-llu naumavillgutkelriit quyurmeng.

Numbers 3

Aaron-aam Qetunrai

1Waniwa ukut Moses-aankuk Aaron-aaq-llu kinguvekek Atanrem Moses-aaq qalarutellran nalliini Ingrimi Sinai-ami.

2Aaron-aaq cetamanek qetunrangqellruuq Nadab-amek ciuqlikacaarluteng, kinguqlii-wa Abihu, Eleazar, Ithamar-aq-llu.

3Tamarmeng-llu naaqicimaluteng agayulirten̄gurtellruluteng,

4tau͡gaam Nadab-aq Abihu-llu tuqucimallrulutek ekuagillermegni qigcignailngurmek Atanermun Sinai-am yuilqurtaani. Irniarunatek-llu. Taumek Eleazar-aankuk Ithamar-aq-llu kevgiullrulriik agayulirten̄gulutek Aaron-aaq unguvallrani.

Levite-at Cucukumaut Kevgartuasqelluki Agayulirtet

5Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6“Levi-am kinguvri iluvauski caliarkilluki-llu Aaron-aamun agayulirtem̄un kevgiuresqelluki.

7Agayulirtet pisqellrit caliaqelarciqait, Pelatekaq-llu aulukluku kevgartualuteng agayulirteñun yugnun-llu tamalkuitnun nunameggni.

8Pelatekam aklui tamalkuita auluk'larciqait kevgartualuki-llu cali Israel-aam yui.

9Kiingan-llu caliaqelararkauluku Levite-at kevgiullerteng Aaron-aamun qetunrainun-llu.

10Aaron-aamun qetunrainun-llu caliaqevkalarniaraten agayulirtem caliarkai; alla tuaten pingnaqellria tuqucimaarkauluni.”

11Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

12-13“Levite-at wiinga pikarkaurtanka. Imumi tuqurqellemni Egypt-aarmiut tan'gaurluut irniqarraarutait, wiinga allakallruanka pikarkaurrluki ciuqlikacagaat tan'gaurluut ilakellriani, cali-llu irniqarraarutait ungungssiaraat. Maa-i taug̃aam tamakut irniqarraarutet pinrilengraata Levite-anek pikangua; wiinga piksagutanka. WiingaAtanruunga.”

Levite-at Naaqumallrat

14Atanrem qanrutaa Moses-aaq Sinai-am yuilqurrani,

15naaqesqelluki Levite-at naumaviitgun ilakuralriaritgun-llu, igaulluki tamalkuita angutet iralungellratnek ataucimek ayagluki.

16Moses-aaq-llu tuaten piluni.

17-20Levi-aq pingayunek qetunrangqertuq: Gershon-aamek, Kohath-amek Merari-mek-llu. Ukut ciuliaqluki naumavikestaita atengqellriit ellaicetun. Gershon-aaq-llu qetunrangqellruluni malrugnek: Libni-mek, Shimei-aq-wa; Kohath-aq qetunrangqellruluni cetamanek: Amram, Izhar, Hebron, Uzziel-aaq-wa; Merari malrugnek qetunrarluni: Mahli aipaa-wa Mushi. Ukut ciuliaqait ilakuralriit atengqellriit ellaicetun.

21Naumavilget Gershon-aamek yungqertut ilakuralriartakegnek Libni-nkuk Shimei-aq-llu.

22Naaqumallermeggni angutet iralungellratnek ataucimek ayagluki amllertaut malrunelgen tiissitsaat, tiissitsaam-wa avga (7,500).

23Ukut Gershon-aamek naumavilget uitaarkauluteng kanaknalirnermi Pelatekam tunuani,

24ilaluteng Eliasaph-amek Lael-am qetunraanek ciuliqagten̄guluni taukunun.

25Ukut Gershon-aam kinguvri aulukaangqerrarkauluteng Pelatekamek akluinek-llu. Elatiin qallia tamalkuan, amiigan-llu umga,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26patukutai iluan tamalkuan ekuaviim-llu cali-llu tamalkuita caliaqnarqellriit tamakunun.

27Naumavilget Kohath-amek yungqertut ilakuralriartaitnek Amram-aam Izhar-am, Hebron-aam, Uzziel-aam-llu.

28-29Angutet amllertaciit quyurrluteng iralungelrianek ataucimek ayagluteng amllertaut pingayunelgen tiissitsaat, tiissitsaam avga, yuinaat-wa talliman (8,600).

30Ciuliqagterluteng Elizaphan-aamek Uzziel-aam qetunraanek.

31Aulukaangqerrarkauluteng-llu Akqutem Yaassiiganek, estuulumek, kenurrarvigmek, elliivignek, agayulirtet-llu atutukaitnek Tanqipialriami iluqlirmi Tanqipialriim-llu cali patukutaanek. Cali-llu caliaqerkaat aulukluki allat tamakunun ilakluki caliaqnarqellriit.

32Eleazer-aam, Aaron-aam agayulirtem qetunraan, ataniumaarkauluki ciuliqagtait Levite-at, cali-llu Pelatekam iluani calistet.

33Merari-mek naumavilget yungqertut ilarraqelriagkenek Mahli-nkuk Mushi-llu.

34Ataucimek iralungelrianek ayagluteng naaqumallermeggni amllertaut arvinelgen tiissitsaat, yuinaat-wa qulen (6,200).

35Uitalararkauluteng-llu neglirnerani Pelatekam Zuriel-aamek Abihail-am qetunraanek ciuliqagterluteng.

36Aulukarkicimaluteng-llu Pelatekam enertainek, canirutainek, napartainek, inguqanek, cat-llu ellissuutaitnek. Cali-llu tamakunun caliaqsarat tamalkuita caliaqerkauluki.

37Cali-llu aulukaqluki Pelatekam elaqlian napartai, acilitai, paugi, ilavkui-llu.

38Moses-aaq Aaron-aaq-llu qetunrani-llu uitalararkauluteng ciuqerrani Pelatekam calaralirnermi. Pelatekam iluani kencignarqellriami caliarkateng caliaqerkauluki Israel-aam yui pitekluki. Caliaratnek alla pitassiaquni tuqucimaarkauluni.

39Waten-llu quyurrluteng amllertaluteng Levite-at angutet iralungelriit ataucimek cipluku-llu Moses-aam naaqellrani naumaviitgun Atanrem alerquuciatun: yuinaak malruk cipluku tiissitsaat (22,000).

Levite-at Enairait Yuurteqarraat Angutet

40Atanrem qanrutaa Moses-aaq, “Naaqiki irniqarraarutait angutet Israel-aam yuini, iralungelriit ataucimek cipluku-llu, naaqluki atrit igauqurluki.

41Levite-at-llu wangnun pikevkarluki— wiinga Atanruunga— yuurteqarraarutaitnun Israel-aam yuin enairulluki, Levite-at-llu cali kuluvautait, Israel-aam yuin kuluvautaita irniqarraarutait pinrilengraata.“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

42Tua-i Moses-aam naaqai tan'gaurluut yuurteqarrarutait Israel-aam yuiniAtanrem alerquuciatun.

43Moses-aam-llu naaqellrani angutet yuurteqarraallret iralungelriit ataucimek cipluku-llu atrit igaulluki amllertaut yuinaq malrugnek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa qula pingayun, qula pingayunek cipluku (22,273).

44Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

45“Kitaki allakarciki Levite-at wangnun piksagutelluki, enairulluki angutnun irniqarraarutaitnun Israel-aam yuin, cali-llu allakarluki Levite-at ungungssiutait enairulluki Israel-aam yuin ungungssiutaita irniqarraarutaitnun.

46Tua-llu ukut Israel-aam yuin angutet yung'eqarraarutait Levite-ani waten pitalrianek amllenruata, yuinarnek pingayunlegnek qula pingayunek cipluku (273), ukut cipnerulriit ataam kiputarkaugaci.

47Atauciq-llu yuk akingqercetarkaugarci tallimanek akinek taqumalria akiliuryaraq cuqekluku,

48akit-llu tunluki Aaron-aamun qetunrainun-llu.”

49Moses-aam-llu akiliutellrit teguluki,

50amllertaluteng atauciq tiissitsaaq, yuinaat akimiaq pingayun tallimanek cipluku (1,365),

51tunai-llu Aaron-aamun qetunrainun-llu.

Numbers 4

Caliarkait Levite-at Kohath-amek Nauvilget

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

2Naaqiki Kohath-am qetunrai, Levi-am kinguvrin iliita, ilakuralriartaitgun ciuliaritgun-llu,

3yuinaq qulnek cipluku (30) allrakungelrianek ayagluki, yuinaak malruk qulnek cipluku (50) allrakungelriit engelekluki caliyugngalriit Pelatekami Agayuvigmi.

4Ukut caliarkangqertut tanqipialrianek.

5Yuut upakata'arqata Aaron-aaq qetunrani-llu Pelatekamun iterluteng capkutaa Akqutem Yaassiigan aug̃'arluku taumek patularciqaat Akqutem Yaassiiga.

6Qallilirluku-llu qecigmek, qecik-llu cali qallilirluku qiuglimek 'lumarrarmek, ayagatsuutek-llu muriik elliviigkenun ellilukek.

7Estuuluq kelipat uitayaraat qallilirraarluku 'lumarrarmek qiuglimek taum qainganun elliluki: qantat, aruviarcuutet, assigtat elliissuutet, caqutet-llu wine-at elliitet assigtarkait. Estuulum qainga kesianek kelipartangqelarciquq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Patuluki-llu taukut kavirlimek 'lumarrarmek, qecikegtaarmek-llu cali patuluki, ayagatsuutek-llu uitayaraagkenun ellilukek.

9Kenurrarvik-llu aklutuumaan patuluku qiuglimek 'lumarrarmek, ilakluki kenurrai, tegulautessuutet, inguqat, uqurviit-llu.

10Imguqaarluki-llu tamalkuita qecigmek elliluki taqumalriamun ayagatsuutekaatnun.

11Suulutaaq-llu ekuavik paturraarluku qiuglimek 'lumarrarmek ellilukek ayagatsuutekak nunakakegnun.

12Tamalkuita-llu atutulit tanqilriami imgulluki qiuglimun 'lumarrarmun qallilirluku qecigmek, elliluki-llu ayagatsuutekaatnun.

13Ekuavik-llu arairraarluku 'lumarrarmek qesuuramek qallilirluku.

14Tuavet-llu elliluki aklui tamalkuita ekuagiaqameng atutukait: kenercissuutet, keniurutet, qanikciurutet, ermigcuutet-llu. Patuluki-llu qecigmek, ayagatsuutekak-llu ellilukek enekagkenun.

15Upagnariaqan Kohath-am kinguvrin ayaucartularciqait kenciknarqelriit Aaron-aamun qetunrainun-llu tau͡gaam tamalkuita paturraartelluki. Kohath-am kinguvrin agturarkaunritait tamakut kenciknarqelriit tuqunayukluteng. Makut maa-i caliarkait Kohath-amek nauvilget Pelatekaq ayaucimaqata'arqan.

16Eleazer-aam-llu Aaron-aam agayulirtem qetunraan aulukaaqeciqaa Pelatekaq tamalkuan aklutuumaan kenurrat-llu uqurkait, aruviar, mukaarkat elliitet, uquq-llu mingugkaq, cat-llu tamalkuita Pelatekami allakaumalriitAtanermun.

17Atanrem-llu qanrutak Moses-aankuk Aaron-aaq-llu,

18“Kohath-amek naumavilget

19tuqucimavkaryaqunaki mallguurutellratgun makunun kenciknarqelrianun. Waten tau͡gaam pivkalarniaci tuqunritniartut mallngermegteki tanqipialriit: Aaron-aam qetunrain-llu iterluteng caliarkaitnek apertuatelarciqait apertuulluki-llu camek tegumiangqerrsugngaciat.

20Paqnayunge'rmeng iterngaitut tangerrnaluki agayulirtet tanqipialriit caliaqnginanratni, ellma tangerqang'e'rmegteki tuquciqut.”

Caliarkait Levite-at Gershon-aamek Nauvilget

21Ataneq qanertuq Moses-aamun,

22“Naaqiki cali Gershon-aam qetunrai ilakuralriaritgun ciuliaritgun-llu,

23yuinaq qulnek cipluku (30) allrakungelrianek ayagluki, yuinaak malruk qulnek cipluku (50) engelkarrluki caliyugngalriit Pelatekami.

24Aulukaangqerciqut ayagacituluteng makunek:

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Pelatekaq, qiliin iluqlia elaqlia-llu, qecik-llu qalliak tamakuk, ikirtuqam umga,

26capai-llu ilavkugtuumaita avatiini Pelatekam ekuaviim-llu, Pelatekam elaqlian iteryaraan capii, ellissuutait-llu makut tamalkuita. Makunun pinarqelriit tamalkuita caliaqelarciqait.

27Ukut Gershon-aamek nauvilget caliarkateng tamalkuita caliaqelarciqait Aaron-aam qetunrain-llu alerquutait aturluki.

28Makut maa-i Gershon-aamek nauvilget caliarkait Pelatekami; caliaqelarciqait Ithamar-am Aaron-aam agayulirtem qetunraan pisqellra aturluku.

Caliarkait Levite-at Merari-mek Naumavilget

29“Merari-m-llu cali kinguvri naaqekiki ilakuralriaritgun ciuliaritgun-llu;

30allrakungelrianek yuinaq qulnek cipluku (30) yuinaak malruk qulnek cipluku (50) engelekluki caliyugngalriit Pelatekami.

31Makunek ukut ayagacisten̄guciqut: Pelatekam enertainek, canirutainek, naparyainek, inguqanek, acilitnek, petugviinek, ilavkuinek avatiin, ellissuutait-llu tamalkuita atuulriit napartaqan Pelatekaq.

32Tamarmeng-llu ayaucituarkauluteng apertuumalrianek ellmeggnun cimiqetaarpek'naki ayautelararkaitnek.

33Makut maa-i caliarkaqait Merari-mek nauvilget Pelatekamek caliaqameng. Caliaqelarciqait Ithamar-am Aaron-aam agayulirtem qetunraan pisqellra aturluku.”

Naaqumallrat Levite-at

34-48Atanrem alerquuciatun Moses-aam, Aaron-aam, yuut-llu ciuliqagtaita naaqellruit ukut pingayun Levite-at naumavilget ukunek: Kohath-amek, Gershon-aamek, Merari-mek-llu. Naaqellruit naumaviita kinguvritgun ilakuralriaritgun-llu allrakulget yuinaq qulnek cipluku (30) ayagluki yuinaak malruk qulnek cipluku (50) allrakungelriit engelekluki caliyugngalriit Pelatekami. Waten amllertaluteng Kohath-am kinguvri: malruk tiissitsaak, tiissitsaam avga yuinaat arvinelgen qulnek cipluku (2,750). Gershon-aam kinguvri: malruk tiissitsaak, tiissitsaam avga yuinaat arvinelgen qulnek cipluku (2,630). Merari-m kinguvri: pingayun tiissitsaat, yuinaat-wa qulen (3,200). Tapeqluteng amllertaciit pingayunelgen tiissitsaat, tiissitsaam avga, yuinaat-wa cetaman (8,580).

49Tamarmeng angutet igausngallruut AtanremMoses-aamun alerquutii aturluku. Alerquuciatun-llu Moses-aaq Atanremtamarmeng cali angutet caliarkicimallruluteng kevgiullerkameggnun wall'u ayagacisten̄gullerkameggnun.

Numbers 5

Menuulriit Yuut

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

2“Alerqurki Israel-aam yui anevkaasqelluki uitaviatnek tamalkuita mamyuilngulget, maqellriamek-llu callanelget, menuurtellret-llu tuqumalriim temii agturluku.

3Uitavigpeceñek makut menuulriit anevkarciki, uitavigci menuurcetenritniaraat wiinga uitalaama akunlevceñi.”

4Israel-aam yui niilluteng anevkarait tamalkuita mamyuilngulget uitavimeggnek.

Akiliutekai Yuum Ilaminek Picurlak'ngellrem

5Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

6“Yuk piciuvkenani Atanermunassiilngiquni ilaminun assinrilngurmek piluni,

7apervikuanarquq assiilngurmek atullerminek akiliriluni-llu pisqumalria akiliutekaq avgan cali ikgellranek ilaluku taumun assiitellriamek pillerminun.

8Taug͡aam yuk tauna assiitellriamek pillra tuqullrukan tungayaunani-llu canimelngurmek akiliutiin akurturtekaanek, Atanermun tunciqaa agayulirteñun pikarkauvkarluku. Una-llu akiliun ilatekciqaa, angucalum qusngim atuullrem menuircautekluku taumun picurlallermun.

9Cali-llu elliiyarat avatiitni Israel-aam yuin elliitait Atanermun agayulirtem ciuniurtiita pikarkauluki.

10Elliitet tamakut agayulirtem ciuniurtiin pikarkauluki.”

Nuliameggnek Paqnayulrianun Piarkat

11Atanrem cali qanrutaa Moses-aaq,

12“Qanruski Israel-aam yui: angutem nulirra allaliuqan,

13akusrarutekevkarluni uimi nalluani, elpekumavkenani-llu tangvagtailami angustaunani-llu akusrarutekevkallermini;

14uinga-llu paqnayukuni qungyautekluku-llu nuliani akusrarutekevkalleq; wall'u paqnakekuniu nuliani caruyaksailengraan;

15Taum angutem agayulirtem̄un ullauciiqaa, picirkiun-llu aturluku tuatnalrianun elliitekaminek ang'aqerkauluni, malrugnek usperegnek mukaamek uqirpek'naku, tepkegcarpek'naku-llu, paqnayulriim angutem nuliaminek elliitekngaku, tuaggun nallunrirarkauluku ilumun akusrarutekevkaqsailkan, wall'u akusrarutekevkallrukan.

16“Agayulirtem-llu arnaq tauna iluvauciiqaa Atanrem ciuqerranun;

17agayulirta-llu merr'armek pirraarluni qikukun assigtakun tauna urr'armek Pelatekam Atanrem alailarvian natranek tegulluni avuciqaa qatlinarivkarluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Agayulirtem-llu arnam taum nuyai angiqaarluki elliitellermek mukaamek tegumiirciqaa. Agayulirtem elliin tegumiaqluku imna meq qatlinarqelria aniqlaatmek tap'lek.

19Agayulirtem-llu ukvernarcarivkarciqaa waten qanerluni, ‘Akusrarutekevkaqsailkuvet menuurrluten elpenek uituumallerpeni aniqlaan uuggun merkun elpenun tut'arkaq cateksaqunaku.

20Tau͡gaam akusrarutekevkallrukuvet,

21Atanremaniqlaatngurceskiliu atren yugpeni, amelgegken-llu eqevkarlukek aqsiigken-llu qerrurtellukek.

22Mer'em uum aqsaqurpenun tuskuni aqsiigken qerrurceskilikek amelgegken-llu eqevkarlukek.’ Arnaq-llu kiuciquq, ‘Aa-ang; tuaten pikili.’

23“Agayulirtem-llu aniqlaan igauqaarluku igallni erurciqaa taumun mermun qatlinarqelriamun.

24Taumek-llu arnaq mercepailegmiu, aipaagni nangtequtekaanek,

25agayulirtem teguciqaa mukaaq elliitngulleq arnam unatainek yagulluku-llu allakarluku Atanermun ekuavigmun-llu elliluku.

26Agayulirta-llu unatmi imaanek tuaken mukaamek tegulluni umyuaqutnguluku elliitekciqaa ekualuku ekuavigmi, nutaan-llu arnaq taumek qatlinarqelriamek mertelluku.

27Mercetellran kinguani, akusrarutekevkallrukan mer'em taum cakneq aqsiigkenek nangteqevkarciqaa, aqsiik qerrurtellukek amelga-llu eqevkarluku. Atra-llu aniqlaateksagulluku yuin.

28Tau͡gken akusrarutekevkaqsailkuni catekngaunaku tauna irniangyugngaarkauluni-llu.

29-30“Una alerquutnguuq angun qungyaqan paqnayugluni nuliaminek akusrarutekevkallruyukluku. Arnaq nangercetarkauluku ekuaviim ciuqerranun, agayulirtem-llu man'a caliaqerkauluku tuani.

31Uinga camek pinarqutaituq, tau͡gaam arnaq pinarqutengqerquni elliin ellminek pikiurallni aturciqaa.”

Numbers 6

Alerquutait Nazirite-at

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

2“Israel-aam yui qanruski: angun wall'u arnaq akqikan Nazerite-am akqutiinek allakarluni Atanrem,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3merngaituq wine-amek wall'u taangamek. Mer'arkaunrituq merkiuramek wine-arkat atsaitnek piliaqumalriamek, nerngaunani-llu wine-arkanek atsanek qecunerra'arluki wall'u kinrumaluki.

4Allakaumallermi taktaciatun wine-arkanek nerngaituq naucetaarkaqengraitki atsat-llu qeltekengraitki.

5“Cali-llu allakaumallermi taktaciatun kepliarngaunaki nuyani ungairngaunani-llu. Allakaumallermi taktaciatun qigcignarqelriaruami nuyani ungani-llu nauvkarciqai.

6“Cali-llu allakaumallermi Atanermun taktaciatun tuqumalriim temii mallegngaitaa.

7Angayuqaqeng'e'rmikek anelgutkeng'e'rmiki-llu tuqukata menuurcessngaituq ellaitnun; Allakaumallni Atanermun qigcikluku nagutekciqaa.

8Allakaumallmi taktaciatun Atanermunqigcignarqelriaruciquq.

9“Allakaumallrem nuyai menuureskata yuum alqunaqerluni tuqulriim canianlami, erenret malrunelgureskata nuyani nangluki asmegciiqai ungairluni-llu; tuaten-llu pikuni menuirutarkauluni.

10Erenret-llu pingayunelgatni taitarkauluni malrugnek yaquleyagaagnek agayulirtem̄un Pelatekam amiiganun.

11Agayulirtem-llu aipaa elliitekciqaa assiilngurmun aug̃autekauluku aipaa-llu ekuagarkauluku, menuircarluku tauna tuqumalriim temiinun mallgutleq. Tuani-llu cali ernermi taum allakanqigtarkauluki nuyani Atanermun.

12Elliin-llu cali allakaumallniAtanermun nutarrluku. Ciuqliq allakaumallra Atanermun piciunrituq menuurtellruami. Elliitekaminek-llu taitarkauluni pinarqutminun ataucimek allrakungelriamek qusngiyagarmek.

13“Yuum-llu allakaumalriim akqutkellni iqukliskuniu, waten piarkauluni: Pelatekam amiiganun agluni

14elliigarkauguq Atanermun pingayunek ungungssiarnek natlugnerilngurnek: ataucimek allrakungelriamek qusngiyagarmek elliitnguarkamek ekualuku, ataucimek-llu arnacalumek qusngiyagarmek assiilnguut aug̃autekaatnun elliitekamek, angucalumek-llu ilakucaramun elliitekamek.

15Elliitni-llu cali ilaluki assigtam imainek quulecirailngurnek kelipanek: mamtulrianek kelipanek taqumaluteng mukaamek uqiumalriamek olive-aam uquanek cali-llu mamkilngurnek cake-aayaarnek olive-aam uquanek qaingitgun minguumalrianek, cali-llu ilaluki pisqumalrianek elliitnek mukaarkanek wine-amek-llu.

16“Makut tamalkuita agayulirtem elliitekciqai, cali-llu elliitekluku assiilnguum aug̃autekaanun elliitekaq, ekualuku-llu cali piarkaq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Tuquciiqaa-llu angucaluq qusngiq ilakuyucaramun elliitekluku tapeqluki assigtam imai kelipat, cali-llu elliitekluki mukaarkaq wine-aq-llu.

18Taum-llu allakaumalriim Atanermun Pelatekam amiigani qiurraarluki nuyani elliciqai kenranun ilakuyucimun elliitem.

19Agayulirtem-llu teguluku tusga angucalum qusngim keniumalleq qallarvautelluku, kelipayagarnek-llu cali quulecirailngurnek piluni assigtam imainek, elliciqai taum allakaumallremAtanermun unatainun, allakaumallran nallunailkutai nuyai qiurraartelluki.

20Cali-llu agayulirtem yagulluki elliitekluki, yagulluki elliiyarakunAtanermun; qigcignarqelriarurtut piksagulluki agayulirtet, tapeqluki qat'gat yagucimallret qugtuqaq-llu elliitngulleq; nutaan taum kinguani tauna allakaumalleq Atanermun wine-amek meryugngariarkauluni.

21“Makut maa-i alerquutekait allakaumalriit Atanermun; tau͡gaam allakaumalria akqillrukuni elliigarkauniluni cipluku elliillerkiurumallrat allakaumalriit, akqutkellni tamalkirrluku piarkaugaa.”

Agayulirtem Atawaqaasqiyaraa

22Atanrem alerquraa Moses-aaq

23qanrutesqelluki Aaron-aaq qetunrai-llu waten atawaqaasqilaasqelluki Israel-aam yuinek:

24Atanrem atawaqaasqelliten qaunqelluten-llu;

25Atanrem kenekliten naklekluten-llu;

26Atanrem kegginaminek qullilirliten uitanqegcivkarluten-llu.

27Ataneq-llu qanertuq, “Wiinga atqa apqatgu atawaqaasqutnguluku Israel-aam yuinun, wiinga atawaqerceciiqanka.”

Numbers 7

Ciuliqagtet Elliitait

1Ernermi tuani Moses-aam qaqicamiu napartellra Pelatekam Atanremalailarvigkaa mingullrua allakarluku-llu aklutuumaan. Tuaten-llu cali piluku ekuavik aklui-llu.

2Ilakellgutkelriit ciulirnerit ciuliqagten̄guluteng Israel-aam yuini ataniumastekellrit yugnek naaqilriit,

3taitut elliiteklukiAtanermun ayagassuutnek qilakutalegnek arvinlegnek, kuluvagnek-llu qula malrugnek cipluku. Atauciq qilakutalek ayagassuun malrugnun ciuliqagtegnun tusngaluni, kuluvagngalnguut-llu ataucitaarluteng tamalkuitnun tusngaluteng. Cikiutekumariitki

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

5“Ciuniurki tamakut elliitait atuuniartut Pelatekam caliaqellranun; tunluki Levite-anun caliaqerkait cuqekluki.”

6Tua-i Moses-aam tamakut elliitellret ayagassuutet kuluvagngalnguut-llu tunai Levite-anun.

7Gershon-aam qetunrai cikirai malrugnek ayagassuutegnek cetamanek-llu kuluvagngalngurnek caliarkait cuqluki;

8cetamanek-llu ayagassuutnek, pingayunlegnek-llu kuluvagngalngurnek Merari-m qetunrai cikirluki caliarkait cali cuqluki ataniumastiitgun Ithamar-akun Aaron-aam Agayulirtem qetunraakun.

9Kohath-am tau͡gaam qetunrai cikinritai caliaqelaitki qigcignarqelriit qugluteng ayagacarat.

10Tamakut-llu cali ciuliqagtet elliillruut naaqicimallerkaanun ekuaviim. Elliitekateng elliarkaurcatki ekuavigmun,

11Atanrem qanrutaa Moses-aaq, “Qanruski ernerni ukuni qula malrugnek cipluku unuaquaqan ataucitaarluki elliitekait ekuaviim naaqicimallerkaanun taiquraasqelluki.”

12-83Ciuqliatni erenret elliiqerraallruut Judah-mek nauvilget ciuliqagterluteng Nahshon-aamek Amminadab-aam qetunraanek; erenret aipaatni Issachar-amek nauvilget Nethanel-aamek Zuar-am qetunraanek ciuliqagterluteng; erenret pingayuatni Zebulon-aamek nauvilget ciuliqagtiit-wa Eliab-aaq Helon-aam qetunraa; erenret cetamiitni Reuben-aamek naumavilget ciuliqagtiit-wa Elizur-aaq Shedeur-am qetunraa; erenret tallimiitni Simeon-aamek nauvilget ciuliqagtiit-wa Shelumiel-aaq Zurishaddai-am qetunraa; erenret arvinelgatni Gad-amek nauvilget ciuliqagtiit-wa Eliasaph-aaq Deuel-aam qetunraa; erenret malrunelgatni Ephraim-aamek naumavilget ciuliqagtiit-wa Elishama Ammihud-aam qetunraa; erenret pingayunelgatni Manasseh-mek nauvilget ciuliqagtiit-wa Gamaliel-aaq Pedahzur-am qetunraa; erenret qulngunritariitni Benjamin-aamek nauvilget ciuliqagterluteng Abidan-aamek Gideoni-m qetunraanek; erenret qulngurutiitni Dan-amek naumavilget ciuliqagtiit-wa Ahiezer-aaq Ammishaddai-am qetunraa; erenret qula ataucimek ciptellratni Asher-aamek naumavilget ciuliqagtiit-wa Pagiel-aaq Ochran-aam qetunraa; erenret qula malrugnek cipluku Naphtali-mek naumavilget ciuliqagtiit-wa Ahira Enan-aam qetunraa. Ayuquralrianek-llu tamarmeng elliillruut: ataucimek qerrirlimek qantamek yuinaak malruk qulnek cipluku (50) usperem cetyagainek uqamaltaluni, atauciq qerrirliq ermigcuun yuinaq qulnek cipluku (30) usperem cetyagainek uqamaltaluni. Tamarmek imarlutek muirumalutek mukaamek uqumek urcimalriamek, mukaarkauluku elliitekamek; atauciq-wa suulutaaq qantaq cetamanek usperem cetyagainek uqamaltaluni aruviarmek imarluni; atauciq nulirteyagaq, atauciq angucaluq qusngiq, atauciq ataucimek allrakungelria

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

qusngiyagaq ekualuki elliitnguarkanek, atauciq qusngirngalnguq assiilnguum aug̃autekaanun elliitekaq; malruk-wa nulirtek, talliman angucalut qusngit, talliman qusngirngalnguut, talliman-llu ataucimek allrakungelriit qusngiyagaat ilakuyucimun elliitnguarkat.

84-88Quyurmeng ukut ciuliqagtet elliitellrit naaqicimallerkaanun ekuaviim amllertaluteng; qula malrugnek cipluku qerrirlit qantat ermigcuutet-llu, quyurmeng uqamaltaluteng yuinarnek pingayunek (60) uspernek, qula malrugnek cipluku suulutaat qantat aruviarkamek imalget uqamaltaluteng yuinaak malruk akimiaq pingayunek cipluku (48) usperem cetyagainek, qula malruk nulirtet, qula malruk angucalut qusngit, qula malruk ataucimek allrakungelriit qusngiyagaat, cali-llu mukaarkat elliitet taprit tamakut ekualuki elliitnguarkauluteng, qula malrugnek cipluku qusngirngalnguut assiilnguum aug̃autekaanun elliitekat, yuinaq cetamanek cipluku (24) nulirtet, yuinarnek-llu pingayutaarluteng (60) angucalut qusngit, qusngirngalnguut, ataucimek-llu allrakungelriit qusngiyagaat ilakuyucimun elliitekat.

89Moses-aaq-llu itlermini Pelatekamun qalarucarturluku Agayun, niitaaAtanrem qanrutellrani Akqutem Yaassiigan patuan quliinek cherubim-aak akuliignek.

Numbers 8

Kenurrat Nekaitnun Ellillrat

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

2“Qanrusgu Aaron-aaq, Kenurrat ellikuvki manutmun ciqinqerarkaurtelluki pikiki.”

3Aaron-aaq-llu tuaten piuq elliluki kenurrat manutmun ciqinqerarkaurtelluki, Atanrem alerquuciatun Moses-aaq.

4Kenurrarvik-llu tauna taqumauq mulut'uugumalriamek suulutaamek, aciminek ayagluni kangminun Atanrem ayuqucirtuutekellra aturluku.

Menuircaumallrat Naaqicimallrat-llu Levite-at

5Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

6“Allakarki Levite-at Israel-aam yuinek menuircarluki-llu

7waten: mermek menuircautmek ciqertarluki qaingitni-llu tamalkuita melqurrit ungairutakun keligluki, aturait-llu ervigtelluki. Tuaten pikuneng menuiruciiqut.

8Taitelluki-llu nulirteyagarmek tapirluku mukaarkanek elliitnek olive-aam uquanek urcimalrianek, cali-llu allamek nulirteyagarmek assiilnguum aug̃autekaanun elliitekamek.

9Yuut quyurcetraarluki Levite-at nangercetniaten Pelatekam Atanremalailarvigkaan ciuqerranun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Yuut-llu unataitnek pategtelluki Levite-at qamiqurritgun,

11nutaan-llu Aaron-aam allakarciqai Levite-at Israelite-anun wangnun elliitekevkarluki, ellaita caliaqniaraat caliaka.

12Cali-llu Levite-at unateteng elliciqait nulirtet qamiqurritnun; elpet-llu atauciq elliitekciqan assiilnguum aug̃autekaanun, aipaa-llu ekuagarkauluku Atanermun, Levite-at assiilnguita aug̃autekaatnek.

13“Levite-at kevgiulriarurceciiqaten Aaron-aamun qetunrainun-llu, elliitnguluki wangnun yagulluku elliiyarakun.

14Waten piluki allakarki Levite-at Israel-aam yuinek, wiinga piksagutnianka.

15Levite-at-llu menuircaumarikuvteng elliitekumariluki-llu yagulluku elliiyarakun, ayagluteng Pelatekamun kevgiuryarturniaraatnga.

16Wiinga piksugluki pillruanka enairulluki Israel-aam yuin yung'eqarraarutaitnun, wiinga kiima piknaluki.

17Tua-i-wa Israel-aam yuin yung'eqarraarutait tamalkuita wiinga piksagutellruamki, yuungraata ungungssiungraata-llu; tuani ernermi tuqurqellemni yung'eqarraarutait Egypt-aarmiut, Israel-aam yuin yung'eqarraarutait allakallruanka wiinga pikarkaurrluki.

18Maa-i-llu wiinga teguanka Levite-at enairulluki yung'eqarraarutaitnun Israel-aam yuin.

19Wiinga-llu cikiutekanka Levite-at Israel-aam yuinek Aaron-aamun qetunrainun-llu, ellaitnun calicit'laasqelluki yuut Pelatekami, cali-llu assiilnguita aug̃autekaatnek pilaasqelluki, cangerlagpiit tut'esqevkenaki Israel-aam yuinun pitsaqevkenani yuut iliita Agayuvik malkaku.”

20Waten pillruit Levite-at Moses-aam Aaron-aam Israel-aam-llu yuin;Atanrem alerquutellra Moses-aamun aturluku Levite-at pitekluki.

21Levite-at-llu menuircartut assiilngurmek ervigluki-llu aturateng; Aaron-aam-llu elliitekai yagulluku elliiyarakun Atanrem ciuqerrani, cali-llu ekuagiluni assiilnguita aug̃autekaatnek.

22Yuut-llu piurallruit tamalkuita Atanremalerquutekellri Moses-aamun Levite-anun pisqelluki. Tamatum-llu kinguani Levite-at agellruut Pelatekamun kevgiullerkarteng Aaron-aamun qetunrainun-llu caliaqsarturluku.

23Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

24“Allrakungellermeggnek yuinaq tallimanek cipluku (25) Levite-at caliyugngalarciqut Pelatekami,

25arulairaqluteng yuinaak malruk qulnek cipluku (50) allrakungaqameng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Taum kinguani Agayuvigmi ikayuayugngaciqait, tau͡gaam kiimenateng caliarkauvkenateng. Waten ayuqluki calivkalarciqaten Levite-at.”

Numbers 9

Aipiriluku Kituutem Atullra

1Cali Ataneq qanellruuq Moses-aamun Sinai-am yuilqurrani allrakum aipaan iraluin ciuqliatni anellrata Egypt-aam nuniinek, qanerluni,

2“Israel-aam yuinun Kituun aturteskiu piyaraani.

3Ernengkan akimiarunrita'armek tauna iraluq, atakumi aturniarci piyaraa tekiskan; alerquusngalriit tamalkuita taum atullerkaanun aturluki piniartuci.”

4Tua-i Moses-aam qanrutai Kituun atuusqelluku.

5Kituun-llu aturaat iralut ciuqliatni akimiarunritariitni erenrin atakumi Sinai-am yuilqurrani; Atanremalerquutellra Moses-aamun aturluku tua-i tuaten pillruut Israel-aam yui.

6Tau͡gaam yugtangqellrulliniuq menuurtellernek agtullrulliniamegteggu tuqumalriim temii, Kituun-llu aturciiganaku tuani ernermi; taumek tuani ernermi taukut ullallrulliniagket Moses-aankuk Aaron-aaq-llu.

7Waten-llu qanrullukek, “Wangkuta menuulriaruukut agtullruamteggu tuqumalriim temii; ciin elliisciigatevkarcecikut piyarami ilaput Israel-aam yui ilagarluki?“

8Moses-aam-llu kiugai, “Uitaqerci niitnatkamnun Atanermek qaillun piarkaucirpeceñek.”

9Atanrem-llu qanrutaa Moses-aaq,

10“Israel-aam yui qanruski, Ilasi wall'u kinguverpeci iliit agturluku tuqumalriim temii menuurtellrung'e'rmi wall'u ayaumallrunge'rmi, Kituun aturyugngaciqaa Atanermun.

11Erenret akimiarunritariitni iralum aipaan atakumi atularciqaat; ner'arkauluku avuluku quulecirailngurnek kelipanek qatlinarqelrianek-llu naunrarnek.

12Ilakuingaunateng-llu unuaqullerkaanun, enranek-llu ayemcingaunateng; atullerkaanun-llu alerquusngalriit tamalkuita maligtaquluki aturarkauluku.

13Tau͡gaam yuk menuileng'e'rmi ayaumanrilngermi-llu Kituun aturyuumiilkuniu yum'inek au͡gaumaciquq, elliiyaraq Atanermun piyaraani atunrilamiu. Assiilngillra elliinun tusngaciquq.

14Allanrulria-llu nunavceñi ilaucukuni Kituun atuquvciu pivkarciqerci, tau͡gaam Kituutem atullranun picirkiutet aturluki piarkauluni; ataucimek picirkiutengqerciquci nutem tamatum yuinun allanrungraata-llu.”

© 2012, American Bible Society.

Ekualria Amirluq

15Ernermi tuani Pelatekaq napartellratni amirlum patullrua.

16Unugaqan amirluq kenertun ayuqliriaqluni, arulaiyuunatek-llu piurallruuk, amirluugaqluni erenrani kenrurrluni-llu unugmi.

17Amirlum-llu Pelatekaq unitaqaku quliinun piluni Israel-aam yui upalallruut, natmun-llu cali arulairan ellait-llu tuavet arulairluteng.

18Atanrem alerquraqateng Israel-aam yui upalartut, cali-llu alerquraqateng arulairaqluteng; amirlum uitallran taktaciatun Pelatekam quliini uitauralartut uitavimeggni.

19Amirluq-llu uitamangraan Pelatekam quliini Israel-aam yui Atanrem picirkiutii aturluku ayayuitut.

20Tau͡gaam iliini ernerni qavcirrarni amirluq uitalartuq Pelatekam quliini, tua-i-llu Israel-aam yui uitalartut ayagluteng-llu Atanrempisqutii aturluku.

21Iliini-llu amirluq uitalartuq atakumek ayagluni unuakumun; amirluq unuakumi nalugaqan ayagaqluteng. Tuaten piurallruut amirluq tau͡gaam nalugaqan ayagaqluteng.

22Erenregni malrugni pingraan, wall'u iralumi wall'u ak'anun, amirluq Pelatekam quliini uitaura'rqan Israel-aam yui upayuitut, nalugaqan tau͡gaam ayagaqluteng.

23Atanrem alerquutii Moses-aakun maligtaqluku uitallerkameggnun elkartelallruut wall'u upagluteng.

Numbers 10

Qerrirlit Cupu'uryarat

1Ataneq qanertuq Moses-aamun,

2“Pilikina malrugnek cupu'uryaragnek mulut'uugumalriamek qerrirlimek yuut qayagaurcuutekaatnek upagnariaqan wall'u quyurrnariaqata.

3Tamarmek cupumaaqagnek taktuamek yuut quyurtelarniartut elpenun Pelatekam ciuqerranun.

4Tau͡gken atauciq cupu'uryaraq cupumaaqan ciuliqagten̄gulriit Israel-aam yuinun kiimeng quyurtarkauluteng.

5Nanilnguarnek cupu'uryaraq qalriagaqan calaralirnermelnguut naumavillgutkelriit upagluteng ayalarciqut.

6Nanilnguarnek-llu qalrianqigeskan ungalalirnermi uitalriit upagluteng. Tua-i tuaten nanilngurnek qalriagaqan yuut nallunrit'larciqaat upaasqucirteng,

7tau͡gaam taktuamek qalriagaqata yuut quyurtelararkauluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Aaron-aam qetunrain agayulirtet cupu'uryarat cup'larciqait. Man'a-llu cupu'uryaratgun pilallerci picirkiutnguarkauguq taqsuunani elpeceñun kinguverpeceñun-llu tamalkuitnun.

9Anguyakuvci-llu ingluliurluki curugteci, cupu'uryaraq cupkiciu elpengcarissuutekluku anguyagarkanun, wiinga-llu Ataneq Agayutevceñi, ikayurluci anirturniamci inglukestevceñek.

10Cali-llu angnirnarqellriit nalliitni nerevkariyararpeceñi-llu cupu'uryarat cup'larniaci, iralut ayagnillratni, elliigaqavci ekualuki, cali-llu elliigaqavci ilakuyucimun. Nutaan wiinga ikayurniamci. WiingaAtanruunga elpeci Agayutkarpecia."

Israel-aam Yui Uptut Upakatarluteng

11Yuinaurtellratni erenrin iralum aipaan, allrakum aipaani ayaggaanratnek Egypt-aamek, amirluq naluumauq Pelatekamek.

12Israel-aam-llu yuin ayagniraat ayallerteng Sinai-am yuilqurtaanek. Amirluq-llu arulairluni Paran-aam yuilqurtaanun.

13Ayagallerteng ayagniraat ayakarraarluteng Atanrem alerquutii Moses-aakun aturluku.

14Ayagaqameng tungliqutacirmegcetun ayalartut. Judah-mek nauvilget nallunailkutaanek-llu atulriit allakaqtaarluteng ciumek ayalartut, Nahshon-aamek Amminadab-aam qetunraanek atanerluteng.

15Nethanel-aam Zuar-am qetunraan ataniumaluki Issachar-amek naumavilget.

16Eliab-aam-llu Helon-aam qetunraan ataniumaluki Zebulon-aamek nauvilget.

17Nutaan-llu Pelatekaq imtelaraat, Gershon-aankuk-llu Merari-llu yuk'enka ayaulluku ayalartut.

18Tungliuluteng ayatulit Reuben-aamek nauvingqellriaruut, cali ukut allakaqtaarluteng quyungqaaqluteng, ayatuluteng Elizur-aamek Shedeur-am qetunraanek atanerluteng.

19Shelumiel-aaq-llu Zurishaddai-am qetunraa atanruluni Simeon-aamek naumavilegnun.

20Eliasaph-aaq-llu Deuel-aam qetunraa Gad-amek naumavilget ataneqluku.

21Taukut-llu kinguatgun Levite-at Kohath-amek naumavilget ayalartut, kencignarqellrianek ayagaciluteng. Ukut-llu arulaillerkaatnun tekipailgata Pelatekaq napartelaraat.

22Taukut-llu tungiitgun Ephraim-aamek naumavilget nallunailkutaanek-llu pilget ayalartut quyungqalriit allakaqtaarluteng, Elishama-mek Ammihud-aam qetunraanek atanerluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Gamaliel-aaq-llu Padahzur-am qetunraa atanruluni Manasseh-mek naumavilegnun.

24Abidan-aaq-llu Gideoni-m qetunraa Benjamin-aamek naumavilegnun atanruluni.

25Nangenruluteng-llu Dan-amek naumavilget nallunailkutaanek-llu atulriit ayalararkauluteng murilkestenguluteng kinguatgun ciuqlimeng, allakaqtaarluteng ilakellriit quyungqaaqluteng, Ahiezer-aamek Ammishadai-am qetunraanek atanerluteng.

26Pagiel-aaq-llu Ochran-aam qetunraa atanruluni Asher-aamek naumavilegnun,

27Ahira-llu Enan-aam qetunraa Naphtali-mek naumavilegnun atanruluni.

28Waten tungliqutacirmegcetun upagaqameng ayalartut Israel-aam yui, ilakellriit quyungqaaqluteng allakaqtaarluteng.

29Moses-aam-llu cakini Hobab-aaq Reuel-aam Midian-aarmium qetunraa qanrutaa, “Ayakatartukut nunamun Atanrem waten wangkutnun qanrutkellranun, ‘Wiinga elpeceñun cikiutekciqaqa’; maligeskut elluarrluten piniamteggen, Atanrem akqellruakut canek enuqisngaitniluta.”

30Hobab-aam tau͡gaam kiugaa, “Ayagngaitua; nakmiin tau͡gaam ilamnun nakmiin-llu nunamnun ayagciqua.”

31Moses-aam cali pia, “Kaigavikamken unicaqunata, yuilqumi arulairvigkarnilriit nallunrilavki, apertuastekniamteggen-llu.

32Maligeskuvkut atawaqautnek Atanrem cikiutainek wangkutnun avguciiqamteggen.”

Yuut Ayagtut

33Tua-i ayagtut ernerni pingayuni Sinai-amek qigcignarqellriamek ingrimek. Akqutem Yaassiiga ciunratgun ayalartuq arulairvigkaatnek yuarluni.

34Upagaqata-llu Atanrem amirluan erenrani nayularai quliitni uitaluni.

35Akqutem Yaassiiga ayagaqan Moses-aaq qanlartuq, “Makluten, Ataneq, cekaveski inglukesteten, qimagtelluki eq'ukesteten.”

36Arulairaqan-llu cali qanraqluni, “Uterten, Ataneq, tiissitsaanun ilakuralriarinun Israel-aam.”

Numbers 11

Nuna Taberah-mek At'lek

1Yuut qanemyuugartut picurlagallermeggnek niitelluteng Atanermun,Atanrem-llu eq'uqertellermini keneq ekuavkaraa akuliitgun piunrirluku uitaviata ilii elalirnermi uitalria.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Yuut-llu Moses-aaq qayagauratni ikayuusqelluteng piicagvikaa Ataneq, keneq-llu tamana nipluni.

3Taumek nuna tauna acillruat Taberah-mek, tuani Ataneq ekuagivkallruan akuliitni.

Moses-aaq Cucuklirtuq Yuinaat Pingayun Qulnek Cipluku Ciuliqagteñek

4Allanernek maligutellriartangqertuq Israel-aam yuinun. Tamakut kemegnek neryunqeggluteng, kiituani Israel-aam-llu yui taukut maliggluki qanemyuugangut: “Waniwa-kina kemegmek neqkangqerrli!

5Egypt-aami-ggem neqnek nerlallruukut akiinaki piyugtacimcetun, naunrarnek-llu ayuqenrilngurnek ner'aqluta.

6Taug̃ken maa-i pinialiluta. Camek allamek neqkaunata, makunek taug̃aam manna-nek ner'aqluta unuaquaqan!“

7(Tamakut manna-t ayuqut naucetaarkayagartun, qaterrlugluteng esirrlugceñateng.

8-9Yukutaq maliggluku nunamun tut'elartut unugmi. Unuaquani-llu yuut avulartut tamakunek arilluki-llu mukaarurqaarluki qallautelluki egatni, cake-aayagiluteng-llu; ner'aqaceteng ayuqluteng kelipatun uucimalriatun olive-aat uquatnek avuluki.)

10Moses-aam-llu niitai yuut quyuqetaarluteng qanemyuugalriit pelatekameng amiigitni. Uitacurlagtuq-llu, tua-i-wa Atanrem qenrucaki taukut yuut.

11Ataneq-llu qanrutaa, “Ciin assiilliqevkarcia? Ciin ilukegcitkenricia? Ciin-llu cikillrusia aulukillerkamnek ukunek yugnek?

12Wiinga piliaqellrunritanka yuurcetellruvkenaki-llu! Ciin anglicartaicetun pitarrlua mikelngurtun kevegluki ayagatesqessiki tekiutellerkaatnun tuavet nunamun akqutkellerpenun ciuliaritnun?

13Naken-llu ukut yuut kemegturkaitnek piqatarcia, kaigalriit qialuteng kemegturkameggnek pisqelluteng?

14Wiinga kiimenii ukut yuut auluklerkaat arturaqa; cakviurnarquq cakneq man'a wangnun!

15Waten ayuqlua aulukqataquvnga takumcuklua tuquvkarnga, eq'urruten man'a wiinga atunrirniarqa.”

16Atanrem qanrutaa Moses-aaq, “Quyurceski yuinaat pingayun qulnek cipluku (70) ciulirnerulriit atanerruaruluteng-llu Israel-aam yuinun; tailluki Pelatekamun nangengqallgucircetniartuten tuani.

17Wiinga atrarciqua qalarucarturluten tuani; anernerem iliinek cikiutekellma elpenun cikirciqanka, ikayuryugngariniaraatgen aulukillerpeni ukunek yugnek, kiivet pinrirluten.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Waniwa qanruski yuut, ‘Menuircarci unuaqullerkamun; kemegmek neqkangqerciquci. Qanemyuugarpakallerci niilluku Atanremunuaqu kemegturcetqataraaci, qanlaavci, “Kia kemegturceciiqakut?” Umyugiurluci-llu pilallruniluci Egypt-aami. Taumek Atanremkemegturkarpeceñek cikirciqaaci, elpeci-llu nerciquci pinritevkenaci.

19Nerngaituci kiingan ataucimi ernermi wall'u malrugni wall'u tallimani wall'u qulni wall'u cali ernerni yuinarni,

20tau͡gaam iralurrluci nerciquci kiituan ner'arpeci ilii maq'languq, miryalngukengluku-llu neqkarci. Watnaciquci qessakngavciu Ataneq nayurtessi qanemyuugaraqluci-llu tungiinun qanerluci, “Ciin tanem wangkuta Egypt-aamek ayallruceta?”’”

21Tau͡gaam Moses-aaq qanertuq, “Yuut ilaliq'nganka amllertaut tiissitsaam avga, yuinaat-wa talliman tiissitsaat (600,000). Tau͡gken elpet qanerluten, ‘Wiinga kemegturkaitnek cikirciqanka iralumi ataucimi ner'arkaitnek.‘

22Tuqurqiciqukut-qaa kuluvagnek qusnginek-llu ukut yuut camirrluteng neqkaitnek? Imarpiim-llu-qaa neqai camiruteksugngait?”

23Atanrem-llu kiugaa Moses-aaq, “Wiinga-qaa piniqa engelengqertuq? Waniwa tangrrarkaugan qanelqa piciurtelluku wall'u piciurtevkenaku!”

24Tua-i Moses-aam anluni qanrutai yuut Atanrem qanellrinek. Quyurtelluki-llu yuinaat pingayun qulnek cipluku ciulirneret nangertelluki-llu Pelatekam avatiinun.

25Ataneq-llu atrarluni amirlukun qalarulluku. Anernerem-llu ilii Moses-aamun cikiutekellmi tunaa taukunun ciulirnernun. Taukut-llu anernerem tuc'ateng prophet-aatun qayagaut tau͡gaam ak'anun pivkenateng.

26Malruk tau͡gaam ciulirneret ilagket Eldad-ankuk Medad-aaq-llu nunameggni uitallruuk Pelatekamun agevkenatek. Tuanlengraagnek anernerem tut'ellruak elkek-llu cali tuaten prophet-aatun qalarrlutek.

27Ayagyuat iliita aqvaqurluni qanrucarturaa Moses-aaq Eldad-ankuk Medad-aaq-llu pillragnek.

28Joshua-m-llu Nun-am qetunraan, Moses-aam kevgaan ayagyuarraanranek, qanrutaa Moses-aaq inerquusqellukek.

29Moses-aam kiugaa, “Ciknakutan-qaa tamana wangnun? Wiinga-wa umyuamkun Atanermun anernera cikiutekesqumayaaqaqa yugnun tamalkuitnun, prophet-aatun qayagasqelluki!”

30Moses-aaq-llu taukut-llu ciulirneret utertut yuut uitaviatnun.

Atanrem Taivkarai Yaqulget

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Atanrem-llu anuqenga'arcetaa, anuqa-llu iluvaulluni yaqulegnek imarpigmek, tengaurluteng nunam qul'ariikun. Mill'uteng-llu taukut uitaviatnun avatiinun-llu, yaqulgurrluku avatiit yaaqvanun.

32Taumek tuani ernermi ernerpak unugpak-llu, unuaquani-llu yuut caliut yaqulegnek quyurciluteng; tamarmeng-llu yuinaak malruk qulnek cipluku (50) assigtat bushel-aat nurtevkenaki. Uitavimeng avatiitnun tamakut saggluki kinercirait.

33Neqkalillrata nalliini Atanrem qenrutai cangerliqevkarluki-llu.

34Taumek uitallrat aciraat Kibroth Hattaavah-mek tua-i-wa tungmagtellruamegteki tuavet kemegmek neryuumillret.

35Tuaken ayiimeng yuut arulairtut Hazeroth-amun.

Numbers 12

Miriam-aam Anucimirqecetaarumallra

1Moses-aaq nulirturtuq Cush-armiumek arnamek, Miriam-aankuk-llu Aaron-aaq-llu cangakuuraak tauna pitekluku.

2Waten qanerlutek, “Ataneq-qaa qanlartuq Moses-aakun kiingan? Qanlanrituq-qaa wangkugnegun-llu?”Atanrem-llu niitak tuaten qanellragni.

3(Moses-aaq ellminek pivakellriarunrituq, elliitun pitalriamek tuaten ayuqellriartaunani ellam yuini.)

4Piqatarraarpek'nani Atanrem qanrutai Moses-aaq, Aaron-aaq, Miriam-aaq-llu, “Agici pingayuuluci Pelatekamun.” Tua-i ag'ut.

5Ataneq-llu atrarluni amirlukun nangerrluni Pelatekam amiiganun qayagaurak Aaron-aankuk Miriam-aaq-llu. Elkek-llu iluvaqanirlutek,

6Ellii-llu qanertuq, “Niicugnitki qanellrenka! Prophet-aartangqerqan akunlevceñi, nallunrircet'lartua ellaitnun canek tangaavkarluki qalarutaqluki-llu qavanguitgun.

7Tau͡gaam tuaten piyuitaqa pisteka Moses-aaq; aulukilriarurcetellruaqa yumnek Israel-aam yuinek tamalkuitnek.

8Taumek wiinga tungaunaku qalarut'laqka taringnaqlua, taringnailngurkun pivkenii. Elliin-llu ayuquciqa tangellrua. Ciin alingevkenatek qaneksugutekset'gu pisteka Moses-aaq?”

9Atanrem qenrutak, unillukek-llu ayagluni.

10Amirluq-llu mayuan Pelatekam quliinek alqunaq mamyuilnguum apqucim Miriam-aaq tutaa, qainga-llu qanikcartun qatertariluni. Aaron-aam-llu tangrramiu Miriam-aaq mamyuilngurmek apqucirluku

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Moses-aaq qanrutaa, “Nangteqevkanrilkuk anucimirqecetaarlunuk umyugailkarrlunuk assiilngillerpuk pitekluku.

12Tuqumaluni yuurtellertun ayuqevkanrilgu, kemgan ilii arumaluni.”

13Moses-aam-llu qayagaura Ataneq, “Agayun, canrircessgu!”

14Ataneq kiuguq, “Atiin qecillrukaku kegginaakun kiaresngiacartuq ernerni malrunlegni. Taumek ernerni malrunlegni uitavkaqiciu yuut uitaviata elatiini, tuaten pimarikuni ataam iterniartuq yuut uitaviatnun.“

15Miriam-aaq-llu yuut uitaviata elatiini uitallruuq ernerni malrunlegni. Yuut-llu upaksaitellruut Miriam-aam iteryugngarinatkaanun.

16Hazeroth-amek-llu upiimeng Paran-aam yuilqurtaanun arulaillruut.

Numbers 13

Nunamek Paqtellret

1Ataneq qanertuq Moses-aamun,

2“Ayagcecikina angutnek paqtelluku nuna Canaan-aaq cikiutekaqa Israel-aam yuinun. Naumavillgutkelriit qula malrugnek cipluku ciuliqagtaita ilaitnek cucuklirluten.”

3Tua-i Moses-aam ayagcetai Paran-aam yuilqurtaanek Atanrem pisquciatun makut maa-i ciuliqagtaita ilait Israel-aam yuin:

4Reuben-aamek naumavilegnek Shammua Zaccur-am qetunraa;

5Simeon-aamek naumavilegnek Shaphat-aaq Hori-m qetunraa;

6Judah-mek-llu naumavilegnek Caleb-aaq Jephunneh-m qetunraa;

7Issachar-amek naumavilegnek Igal-aaq Joseph-aam qetunraa;

8Ephraim-aamek naumavilegnek Hoshea Nun-am qetunraa;

9Benjamin-aamek naumavilegnek Palti Raphu-m qetunraa;

10Zebulon-aamek naumavilegnek Gaddiel-aaq Sodi-m qetunraa;

11Manasseh-mek naumavilegnek Gaddi Susi-m qetunraa;

12Dan-amek naumavilegnek Ammiel-aaq Gemalli-m qetunraa;

13Asher-aamek naumavilegnek Sethur-aq Michael-aam qetunraa;

14Naphtali-mek naumavilegnek Nahbi Vophsi-m qetunraa;

15Gad-amek naumavilegnek Geuel-aaq Machi-m qetunraa.

16Makut maa-i angutet atrit Moses-aam ayagcetellrin paqtelluku nuna. Moses-aam-llu Hoshea Nun-am qetunraa acinqigtaa Joshua-mek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Moses-aam ayagcetai paqtelluku Canaan-aam nunii qanrulluki, “Ayakici Negeb-aaq tekilluku nunam-llu qemilingellranun.

18Nallunaiqiciu qaillun nunam ayuqucia, yuut-llu tamaani uitalriit qaillun pinirtaciit, qaillun-llu amllertaciit.

19Qaillun-llu nunam uitaviata assirtacia wall'u assiitetacia, yuut-llu uitaviit nunaqainauciit wall'u anguyagyailkuciumaluteng.

20Nunam-llu naungignarqucia cali-llu napangqerrucia. Pinritevkenaci-llu tamatum atsainek taitniartuci.” (Taum nalliini wine-arkat atsat ciuqliit qecugnarillrata nalkellrua.)

21Taukut-llu angutet negetmun ayagluteng nuna paqtaaraat Zin-am yuilqurranek ayagluteng ungalalirnermi Rehob-aq tekilluku, mallegglukuu kuignayuk ingrik akuliik Hamath-aaq neglirnermi.

22Ungalalirneranun nunam ciumek pirraarluteng ayallruut Hebron-aaq tekilluku; tuani-llu uitallruut ilakellgutkelriarit Ahiman-aankut Sheshai-ankut Talmai-ankut-llu, yugpiit Anakim-aanek atellget kinguvrit. (Hebron-aaq nunaurtellruuq allrakut malrunelgen ciungakun Zoan-am Egypt-aami.)

23Kuignayugmun Eschol-amun tekitellermeggni keputellruut atauciinek quyuqucunguanek wine-arkanek atsanek. Taukut-llu uqamaitessiyaagata muragmek qugcuucirluki malruk yuuk akunleqmigluki ayautait; cali-llu allanek atsanek promegranate-anek figs-aanek-llu taukut tapirluki ut'rulluteng.

24(Tauna kuignayuk acillruat Eschol-amek, wine-arkat atsat Israel-aam yuin tuaken qecullrit pitekluki.)

25Ernerni yuinaagni malrugni (40) nuna paqtaarraarluku taukut utertellruut.

26Tekicameng-llu ullagait Moses-aaq Aaron-aaq, yuut-llu Paran-aam yuilqurrani Kadesh-aami qanemcilluki-llu tangllermeggnek, nasvilluki atsainek tamatum nunam ut'rutlermeggnek.

27Qanrulluku-llu Moses-aaq, “Nuna paqtellerput naungignarqellriaruuq enuqitnaunani, makunek-llu atsarluni.

28Tau͡gaam yui tamatum pinilriarulliniut nunarpait-llu angluteng asvairqumaluteng-llu. Tau͡gaam arcaqanrulriaruut tangelput yugpiit Anakim-aat kinguvrit.

29Amalekite-at Negeb-aam nuniini uitaut, ukut-llu Hittite-at, Jebusite-at, Amorite-at-llu qertulriami (qemini) nunami uitaluteng; Canaanite-at-llu imarpiim ceñiini Jordan-aam-llu ceñiini uitaluteng.”

30Caleb-aam nepairai qanemyuugautestai Moses-aam, qanerluni-llu, “Ayagnaurtukut waniwa nuna piksagutniarput, tamakut yuut cirlaksugngaaput.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Tamakut taug͡aam elliinun maligutellret qanertut, “Wangkuta ingluliurciigataput tamakut yuut, pininruata wangkutni.”

32Taukut-llu piciunrilngurnek qanengssagnek sagciut Israel-aam yuinun nunamek paqtellermeggnek, qanerluteng, “Nuna tamana naugisciigatuq neqkanritnek tamaani yuut. Yuut-llu tangelput sugturrlainarluteng.

33Yugpagnek-llu tangellruukut Anakim-aam kinguvrinek. Tamakut angem ugaani tayima ellaitni wangkuta ciissiyagartun pitaukut.”

Numbers 14

Yuut Qanemyuugartut

1Tuani unugpak yuut aluviliurtut nanikuangameng.

2Qanemyuugaullukek Moses-aankuk Aaron-aaq-llu qanraqluteng, “Assinruyallruuq tuqullrukumta Egypt-aami, wall'u maani yuilqumi!

3Ciin Atanrem maavet nunamun taitakut anguyagnun tuqutesqelluta, irniaput nuliaput-llu teguarurtesqelluki. Assinruyalliuq Egypt-aamun ataam ut'reskumta?”

4Atunem-llu qanruyutut, “Ciuliqagtekamteñek cucuklirluta uterrnaurtukut Egypt-aamun.”

5Moses-aankuk-llu Aaron-aaq-llu ciktuk nunamun yuut ciuqerratni.

6Joshua-m-llu Nun-am qetunraan, Caleb-aam-llu Jephunneh-m qetunraan, ilagautellrek nunamek paqtellrianun, aturatek allgurakek,

7qanerlutek-llu quyungqalrianun Israel-aam yuinun, “Nuna ayagallerpuk paqluku assiqapigtuq.

8Atanrem ilukegcitkekunikut ayauciiqaakut tamaavet nunamun piksagutelluku, nuna naungignarqelria enuqitnaunani-llu.

9Inglulinriciu Ataneq yui-llu nunam tamatum alikevkenaki. Qaciggluta cirlakciqaput. Atanrem nayuamikut cirlakellrui tamakut agayutait qaunqilriit ellaitnek. Alikenriciki tamatum yui, Atanrem nayuraakut.“

10Taug͡aam yuut ilateng qanrutait teggalqunek miluqusqellukek. Tua-i-lluAtanrem ucurnarqucia alairtuq amirlumi yugnun tamalkuitnun Pelatekam quliini.

Moses-aam Yuut Piicautai

11Atanrem qanrutaa Moses-aaq, “Qaillun pitalriamek ukut yuut cakaaqatartatnga, qaillun-llu taktalriamek ukverciigatqatartat wangnun irr'inarqelrianek nallunailkucilang'e'rma akunlemeggni?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Cangerlagmun tut'elluki piunrirciqanka, taug̃aam elpet ciuliaqsaguceciiqamken atanruviim yuinun ukuni yugyanrulrianun pininrulrianun-llu!”

13Taug̃aam Moses-aamAtaneq qanrutaa, “Nauwa ukut yuut anutellrukten Egypt-aamek pinirpegun. Egypt-aarmiut niiskuneng qaillun pillerpenek yugpenun,

14qanruciiqait mat'um nunam yui. Mat'um-llu nunam yuin ak'a niitellruat elpenun nayuucirput, alaillren-llu wangkutnun tangerrnaqluten amirlun alairaqan qulemteñun, cali-llu nalluvkenaku ciuliqagtelaucirput erenrani amirlukun, unugmi-llu ekurpalriakun.

15Ukut yut'en tuquskuvki atanruviit yuit niiskengaqestekelten qanerciqut,

16yut'en tuqutniluki yuilqumi tekiutesciigalavki nunakaatnun akqutkellerpenun ellaitnun cikiutekciqniluku.

17Kitaki Ataneq waniwa piicagvikamken nasvilluta pinirpenek akqutkellren pikiu qanllerpeni,

18‘Ataneq qenqerrngiatuq kenkii-llu pektayiinani, aug̃'ariluni yuut assiilngillritnek. Taug̃aam anucimirqecetaanrilngaitai angayuqrita assiilngillrat pitekluku kinguvrita pingasuingurtellritnun cetamaingurtellritnun-llu.’

19Waniwa-llu Ataneqkenken pektayiilnguq aturluku, piicagvikamken aug̃'ariski ukut yuut assiilngillratnek, aug̃'ariquralaucirpetun anuqaanerpenek Egypt-aamek.”

20Ataneq kiuguq, “Aug̃'ariciiqanka kaigatkucirpetun.

21Taug̃aam ilumuulriamek piullemkun nuna-llu imiumaciatun ucurnarqucimnek, waniwa akqua

22atauciunge'rmi ukut yuut iliit iterngaitqapigtuq akqutkellemnun nunamun ciuliaritnun. Ellaita tangellruat ucurnarquciqa tanqilria irr'inarqelriit-llu pillrenka Egypt-aami yuilqumi-llu, taug̃ken cali taqsuqciraqlua amllerqunek niicugpek'nii tuaten.

23Iterngaitaat watqapik nuna akqutkelqa ciuliaritnun. Cakaartellrenka tamarmeng iterngaitut.

24Taug̃aam pisteka Caleb-aaq ellaicetun ayuqenrilami niisngarrlainarlua-llu, ellii iterceciiqaqa tamaavet nunamun paqtellranun kinguvrinun-llu piksagutelluku.

25Maa-i-llu tamana nuna yungqerran Amalekite-anek, Canaanite-anek-llu, unuaqu uterrluci ayakici yuilqumun tungiinun Red Sea-m.”

Atanrem Anucimirqecetaarai Yuut Qanemyuugallratni

26Atanrem qanrutak Moses-aankuk Aaron-aaq-llu,

27“Qaillun pitalriamek ukut yuut assiitellriit qanemyuugaqatartat inglulirlua? Tua-i niitellngungua qanemyuugarpakaata!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Waten qanruski, ‘Wiinga piucimtun waniwa ukvernarcariunga. Tua-i pisqumallerci aturluku piqataramci.

29Tuquciquci temci-llu cekavcimaluteng maani yuilqumi. Qanemyuugarpakaavci wangnun, tamarpeci yuinaq cipluku allrakungelriani nunamun tuavet iterngaituci.

30Akqellruyaaqamci tamaani uitaciqniluci, tau͡gaam tamarpeci iterngaitarci, Caleb-aankuk tau͡gaam Joshua-llu.

31Qanellruuci-llu irniaci teguarurciiqniluki, tau͡gaam wiinga itruciiqanka tamaavet nunamun qessakellerpeceñun, ellaitnun nunaksagutelluku.

32Elpeci maani yuilqumi tuquciquci.

33Irniaci-llu calligtaarciqut maani yuilqumi allrakuni yuinaagni malrugni (40), elpeci niicuilucirpeci nangteqevkarluki, tamarpeci tuqunatkarpeceñun.

34Assiilngillerci akililluku nangteqciquci allrakuni yuinaagni malrugni (40), ataucimek allrakumek nallengqertelluki erenret paqtellerci tamatumek nunamek. Nallunrirniarci wangnek inglungqerrsaram qaillun ayuqucia.

35Wiinga Ataneq qanertua; ilumun wiinga makut tuc'eciiqanka tamalkuita elpeceñun quyurrluci inglulirtemnun. Maani yuilqumi tamarpeci tuquciquci.’”

36Imkut Moses-aam ayagcetellri nuna paqtelluku utercameng piciunrilngurnek qanengssaulluki yuut qanemyuugangevkallruit Atanermun.

37Taukut Atanrem naulluuvkarluki tuquvkallrui.

38Kiimek Joshua Nun-am qetunraa, Caleb-aaq-llu Jephunneh-m qetunraa uitaqerlutek imkuni nunam paqtestellrini.

Ciuqliq Anguyagtassiallrat Nuna Tegungnaqluku

39Moses-aam-llu qanrutai Israel-aam yui makunek tamalkuitnek, taukut-llu angniirrluteng cakneq.

40Unuaquani uptut ayagluteng-llu iternaluku qemililria nuna, qanerluteng, “Waniwa upingariukut ayallerkamteñun nunamun Atanrem akqutkellranun wangkutnun. Assiilngillerput assaqutekevkenaku qanrutkaput.”

41Moses-aaq tau͡gaam qanertuq, “Ciin narurteqatarceciu Atanremalerquutii? Piciurrngaituci!

42Ayagyaqunaci. Inglukestevci cirlakciqaiceciAtanrem nayunrilaci.

43Amalekite-at Canaanite-at-llu anguyakuvciki tuqurqeciqaiceci; Atanrem nayurngaitaaci cakaallruavceñi.”

44Tau͡gaam ciumuarluteng ayagyugtut qeminun, Atanrem Akqutiin Yaassiiga Moses-aaq-llu uitangraagnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

45Amalekite-at Canaanite-at-llu tamatum nunam yuin curugait Israel-aam yui, cirlakngamegteki-llu malirqerait Hormah tekilluku.

Numbers 15

Alerquutet Elliiyaramun Tuqutarkanek Ungungssinek

1Atanrem Moses-aaq cikiraa,

2makunek Israel-aat picirkaitnek nunamun itqata cikiutekarkaminun ellaitnun:

3“Kuluvak nulirta, angucaluq qusngiq, qusngiq wall'u qusngirngalnguq elliiteksugngaaci Atanermunekuagarkauluki wall'u tuqutarkauluki akqutkellerpeceñun, wall'u piyuumillerci aturluku wall'u nerevkariyararpeci nallaitni; tepiit makut elliitet ilukegcinarquq Atanermun.

4-5Kina imna cikiqengelria qusngimek wall'u qusngirngalngurmek elliitekluku ekuagarkauluku Atanermuntapirarkaugaa mukaarkam elliitngullranek: malrugnek usperegnek mukaamek urcimalriamek cetaman saskat imaitnek olive-aam uquanek, cetaman-llu saskat imaitnek wine-amek.

6Angucalumek qusngimek elliikuvci tapirniarci cali mukaarkam elliitngullranek: cetamanek uspernek mukaamek urrluku qula malruk saskat imaitnek olive-aam uquanek,

7cali-llu ilaluki qula malrugnek saskat imaitnek wine-amek. Tepiit makut elliitet ilukegcinarquq Atanermun.

8Kuluvagmek-llu nulirteñek elliikuvci akqutkellerpeceñek wall'u ilakuyucimun,

9mukaamek arvinlegnek uspernek akimiaq-llu ataucimek saskat imaitnek olive-aat uquatnek tapirciqerci tauna,

10cali-llu akimiaq ataucimek cipluku saskat imaitnek wine-amek. Tepiit ukut elliitet ilukegcinarquq Atanermun.

11“Makunek tapirluki elliilarniartuci elliigaqavci kuluvagnek nulirteñek, qusnginek angucalunek, qusnginek, qusngirngalngurnek-llu.

12Atauciunrilngurmek-llu ungungssimek elliigaqavci tapilarniaci allakaita elliiteci tuaten amllertalrianek.

13Nutemllaat Israel-aam yui waten pilarciqut elliigaqameng neqkanek, tepiit ilukegcinaqluni Atanermun.

14Allanernek-llu ilangqerquvci tamakumiungurtellrianek wall'u ayagarkaulrianek elliiyukata ekuagiluteng, tepiinek ilukegcivkarluku Ataneq, elpeci pilaucirci aturluku piciqut.

15Nutem tamakumiungulria allanrung'e'rmi-llu ayuqluteng alerquutengqerciqut, atuugarkauluni akwarpak. Tua-i-wa ayuqngavci tamarpeci Atanrem tangvallrani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Ataucimek alerquutengqerciquci elpeci allanret-llu nunavceñi uitalriit.”

17Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

18Qanruski Israel-aam yui, tekiuskumci nunamun cikiutekamnun,

19nerkuvci nunam tamatum naugillrinek, ilait elliitekekiciki Atanermun.

20Kelipikuvci kelipiaqerraallerpeci ciuqliat uucimalria qecukarraallerpeceñek mukaarkanek elliitekciqerci Atanermun. Una cikiutekciqerci ayuqiikun elliilallerpeci nutaranek mukaarkanek mukaarkiurumalrianek.

21Waten elliilarniartuci Atanermun kelipiaqavci piyaraqluku akwarpak.

22Tua-llu pitsaqevkenani ilavci atunrilkuniki makut picirkiutet ilaitAtanrem cikiutekellri Moses-aamun.

23Wall'u kinguqvaarni atunrilkatkiAtanrem alerquutekellri Moses-aakun,

24nallumeggni tuaten yuut pillrukuneng, elliiniartut kuluvagmek angucalumek, ekualuku tepiinek narnilivkarluku Ataneq, tapirluku pisqumalrianek mukaarkamek wine-amek-llu. Makunun-llu ilakluku cali elliigarkauluteng qusngirngalngurmek assiilnguum aug̃autekaanek.

25Agayulirtem menuircarciqai taukut yuut, aug̃'aricimaarkauluteng-llu, tua-i-wa nallumeggni alarcata elliitseng assiilnguum aug̃autekaa neqkanek elliitnguluku Atanermun.

26Tamarmeng Israel-aam yui allanertuumarmeng aug̃'aricimaciqut tamarmeng ilakluteng alartellruameng.

27“Atauciuluni-llu yuk pitsaqevkenani assiilngiquni elliiciquq ataucimek allrakungelriamek arnacalumek qusngirngalngurmek assiilngumi aug̃autekaanun.

28Ekuavigmi agayulirtem menuircariyaraq aturluku menuircarciqaa tauna assiilngillranek, tauna-llu aug̃'aricimaarkauluni.

29Ataucimek alerquutengqerciquci pitsaqevkenateng assiilngilrianun, nutem Israel-aam yuinun cali-llu allanrungraan.

30“Taug̃aam yuk pitsaqluni assiilngilria nutem ilakeng'e'rpeciu wall'u allanrungraan, pinarqelriaruuq caunrilkiami Atanermek. Tauna tuqucimaarkauguq

31caunrilkiami Atanrem qanellranek, alerquutii-llu pitsaqluni narurcaku tuqucimallra taum elliinun tusngauq.”

Angun Erenrem Sabbath-aam Atunritestii

32Israel-aam yui yuilqumelnginanermeggni tangertut angutmek avuqiilriamek muragnek ernermi Sabbath-aami.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Taukut tangertellrin avuqiillrani ullautaat Moses-aankugnun Aaron-aaq-llu Israel-aam-llu yuinun.

34Nayurcirluku uitavkaraat qaillun picirkailamegteggu.

35Atanrem-llu Moses-aaq qanrutaa, “Angun tauna tuqucimaarkauguq; tamarmeng Israel-aam yuin uitavimeng elatiinun anulluku teggalqunek miluqukilitgu.”

36Tua-i tamarmeng anulluku teggalqunek miluquluku tuqutaat Atanremalerquuciatun Moses-aaq.

Picirkiutet Agaussaanun

37Ataneq qanertuq Moses-aamun,

38“Qanruski Israel-aam yui agaussaalilaqilitki-gguq aturameng kangirait uskurirturluki qiuglimek pelacinagmek. Waten piuralarniartuci taqsuunaci.

39Nalluyagucailkutaqeciqaci. Tangrraqavciki tamakut umyuaqelarniaci alerquutenka aturluki-llu; nalluyagutenritniarpecia umyuarci-llu cali-llu piyullerci atungluku.

40Tamakut agaussaat umyuaqevkalarciqait alerquutenka, wiinga-llu elpeci yuk'arkauluci.

41Wiinga Atanruunga elpeci Agayutkarpecia; anutellruamci Egypt-aamek elpeceñun Agayutkesqellua. Wiinga Atanruunga.”

Numbers 16

Inglulitellrat Korah-m Dathan-aam Abiram-aam-llu

1-2Korah Izhar-am qetunraa Levite-at iliit Kohath-amek naumavilek, inglulituq Moses-aam ciuliqagcillranun. Ilangluni-llu pingayunek Reuben-aamek ciulialegnek — Dathan-aamek, Abiram-aamek-llu qetunraagkenek Eliab-aamek, On-amek-llu qetunraanek Peleth-aam — cali-llu allanek Israel-aam yuinek nallunritestelilrianek ciuliqagteñguluteng-llu yugnek cucukumallruluteng. Amllertaluteng yuinaat qula malruk qulnek cipluku (250).

3Quyurrluteng Moses-aam Aaron-aam-llu ciuqerragnun qanrutagket, “Elpetek anagarutengutek! Ukut yuut tamalkuita Atanrem pikai, Atanrem-llu nayuraakut tamamta. Ciin tua-i elpetegnek quyinrurrlutek picetek ukuni yugni?”

4Moses-aaq-llu mat'umek niicami ciktuq nunamun piicagluni.

5Qanrulluku-llu Korah ilai-llu, “Unuaqu Atanrem nasvagciqaa elliin pikekni; tauna elliin pikekni cucukellni-llu iluvarceciiqaa ellminun ekuavigmi.

6-7Waten pikici: unuaqu ilaten-llu kenercissuutnek piluci kumalrianek kangiplugnek imirluki aruvagkanek-llu kanevlerqaarluki ekuavigmun

© 2012, American Bible Society.

iluvauskiciki. Tuani tangerrniarput nalirput Atanermun cucukucianek. Elpeci tau͡gaam Levite-ani anagarulluci pilriaruuci!”

8Moses-aam cali Korah qanrutaa, “Niicugnici Levi-am qetunraini!

9Elpeceñi-qaa carrauguq Agayutiin Israel-aam allakarillra elpeceñek iluvarvik'laasqelluni, calilaasqelluci-llu kevgartualuci Pelatekaani Atanrem, yuut-llu kevgiulaasqelluki?

10Mat'umek elpeci, allat-llu Levite-at takarnarqelriamek pillrukiici, tau͡gken cali waniwa elpeci agayulirtem caliara tegungnaqluku!

11Qanemyuugarluci inglulitellerpeceñi Aaron-aaq pinritarci Ataneq tau͡gaam.”

12Tua-i-llu Moses-aam kelegcetak Dathan-aankuk Abiram-aaq-llu, tau͡gaam qanertuk, “Taingaitukuk.

13Carrartun-qaa elpeni pitauq ayaucillren wangkutnek naungignarqelriamek enuqitnailngurmek-llu nuniinek Egypt-aam tuqutnaluta maani yuilqumi? Cali-llu-qaa atanrussaakatartuten wangkutnun?

14Cali-llu elpet tekiuteksaunata nunamun naungignarqelriamun enuqitnailngurmun-llu, cikiqsaunata-llu nunautekamteñek naucetaarvigkamteñek-llu wine-arkanek, tua-i-llu cali wani-wa iqluurluta ukvercetengnaqerpekut. Ullagngaitamteggen!”

15Moses-aam qenngami qanrutaa Ataneq, “Ciuniuryaqunaki ukut angutet elliitait; wiinga qaillun piksailamki nurautiitnek-llu atauciungraan teguteksaunii.”

16Moses-aam qanrutaa Korah, “Unuaqu ilaten-llu tamarpeci taikici Pelatekamun, Aaron-aaq-llu tuanciiquq.

17Tamarpeci kenercissuutelgirluci piniartuci kumalrianek kangiplugnek imirluki aruviarkamek-llu qaingat ellivikluki taitniaci ekuavigmun.”

18Tua-i tamarmeng kenercissuuteteng piluki, kumalrianek kangiplugnek imirluki aruviarkamek-llu ellivikraarluki ag'ut Pelatekamun nangerrluteng-llu Pelatekam amiiganun Moses-aankuk Aaron-aaq-llu ilaklukek.

19Korah-m-llu quyurrluki ilani nangertut caulukek Moses-aankuk Aaron-aaq-llu Pelatekam amiigani. Atanrem-llu ucurnarqucia tanqiuluni qitngirnaqluni alairtuq yugnun tamalkuitnun.

20Ataneq-llu qanertuq Moses-aankugnun Aaron-aaq-llu,

21“Unitkanirteki ukut yuut, piunrirnaunka egmianun.”

22Tau͡gaam Moses-aankuk Aaron-aaq-llu ciklutek nunamun qanertuk, “Agayun, unguvam tamarmi ayagneqaaten. Yuum-qaa ataucim assiilngillra pitekluku qenrutqataraten yuut tamalkuita?”

23Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24“Qanruski yuut unitesqelluki pelatekait Korah-m, Dathan-aam, Abiram-aam-llu.”

25Moses-aaq-llu Israel-aam yuin ciuliqagtainek maligluni ullagak Dathan-aankuk Abiram-aaq-llu.

26Yuut-llu qanrutai, “Qanrutamci, uniciki ukut yuut assiitellriit pelatekait, akluit-llu agturyaqunaciki. Assiilngillerteng pitekluku piunriumakuneng tapqucuaraiceci.”

27Tua-i yuut unitait pelatekait Korah-m, Dathan-aam Abiram-aam-llu. Dathan-aankuk-llu Abiram-aaq-llu anlutek nuliatek irniatek-llu ilakluki nangertut pelatekameng amiigitni.

28Moses-aaq-llu qanertuq, “Maaggun nallunrirciqerci Atanermun ayagcetellruciqa elliin-llu pisqutii aturluku wangnek pivkenii makunek pilauciqa.

29Ukut yuut tuqukata tekiskan tuqullerkarteng anucimirqecetaarutiikun Agayutem tuquvkenateng, nallunailkutauciquq Atanermun ayagcetellrunriluciqa.

30Tau͡gken Ataneq ciungani pimaksailngurmek pikan, nuna ikirtelluku igevkaqaki ukut yuut aklutuumaita, unguvaluki ayagtelluki tuqumalriit nuniitnun, nallunriciiqerci ukunun yugnun cakaallrucia Ataneq.”

31Qanellra iqukliyuciatun nuna aciagni Dathan-aankuk Abiram-aaq-llu quligtuq aitarrluni,

32igluki-llu taukut ilakellriit, ilakluki Korah-m maligtestai akluit-llu tamalkuita.

33Taukut ayagtut tuqumalriit nuniitnun aklutuumarmeng. Kingunrat-llu nuna quuluni tangrruunrirtelluki.

34Israel-aam-llu yui tuantellret qimagluteng taukut yuut erinait niilluki. Qimagtut qayagpagaluteng, “Qimagci wangkuta-llu nunam igyuaraakut.”

35Atanrem-llu keneq tuc'etaa taukunun yuinaat qula malruk qulnek cipluku (250) yugnun aruviarmek taitellernun tamalkuita tuqulluki.

Kenercissuutet

36Ataneq-llu qanertuq Moses-aamun,

37“Qanrusgu Eleazar-aaq Aaron-aam agayulirtem qetunraa au͡gaasqelluki punerneret kenercissuutet taukunek kenrem tuqutellrinek, imait-llu kangipluut allamun kuvuuresqelluki, tamakut kenercissuutet qigcignarqelriaruata.

38Qigcignarillruut ekuavigmun iluvaucimallermeggni. Taumek tamakut kenercissuutet avurluki tuqucimallernek assiilngillerteng pitekluku mulut'uugluki mamkilnguaraurrluki ekuavigmun patukiuqiciki. Aarcirtuutngularniartut Israel-aam yuinun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39Tua-i Eleazar-aam agayulirtem kenercissuutet teguamiki mulut'uugcetai mamkilnguaraurrluki ekuavigmun patukiurluki.

40Taukut-llu aarcirtuutngurrluteng kina imna Aaron-aam kinguveqenrilkii iluvautesqevkenaku ekuaginaluku aruviarmek Atanermun. Tuqucimanayukluku Korah-tun tuqucimallertun ilatuuman. Makut tamalkuita piurallruit Atanrem alerquutii aturluku Eleazar-aamun Moses-aakun.

Aaron-aam Anirturai Yuut

41Tau͡gaam taum unuaquani Israel-aam yui tamarmeng qanemyuugartut Moses-aankugnun Aaron-aaq-llu qanrullukek-llu, “Atanrem yuinek tuquciutek.”

42Quyurcimariameng inglulirnalukek Moses-aankuk Aaron-aaq-llu Pelatekaq caugaat tangerrluku-llu amirlum caqullinikii Atanrem-llu qitngirnarqelria ucurnarqucia alairluni.

43Moses-aankuk-llu Aaron-aaq-llu Pelatekamun aglutek nangertuk ciuqerranun,

44Atanrem-llu qanrutaa Moses-aaq,

45“Uniteki ukut yuut, watua egmianun piunrirnaunka!” Elkek-llu tamarmek ciktuk nunamun,

46Moses-aam-llu Aaron-aaq qanrutaa, “Kenercissuuten piluku imirru kumalrianek kangiplugnek ekuaviim qainganek aruviarkamek-llu qaingatnun elliiluten. Cukangnaqluten yuut ullagluki menuircariyaraq ellaitnun piniaran, Atanrem eq'uqertii ak'a tuc'an cangerlauluni-llu ak'a ellaitni ayagnirluni.”

47Aaron-aaq niilluni kenercissuutni teguluku aqvaqurluni yuut akunliitnun piami tangrraa ak'a cangerlak ayagnillinilria. Aruviarkaq kangipluut qaingatnun ellirraarluku menuircariyaraq aturaa taukunun yugnun.

48Tua-i cangerlak arulairtuq Aaron-aaq-llu nangengqaqerluni tuqumalriit unguvalriit-llu akunliitni.

49Cangerlagkun-llu tuqullret amllertaluteng akimiarunritaraat tiissitsaat, tiissitsaam avga yuinaat-wa qulen (14,700), ilakevkenaki Korah-m inglulitellermini ilani-llu tuqullret.

50Cangerlak arulairan Aaron-aaq utertuq Moses-aaq ullagluku Pelatekam iteryaraani.

Numbers 17

Aaron-aam Ayarua

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

2“Qanruski Israel-aam yui taitesqelluki naumavillgutkelriit ciuliqagtaita ayaruitnek, igauqurluki atrit ayaruqestaita.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Aaron-aam-llu atra igaulluku ayarumun Levi-am kinguvrinun tusngalriamun. Ataucimek ayarungqerrarkauluteng tamarmeng naumavillgutkelriit ciuliqagtait.

4Agutniaten Pelatekamun Atanremalailarvigkaanun elliluki-llu Akqutem Yaassiigan ciuqerranun alairvik'lallma nuniinun.

5Tuani cucukellma ayarua naugiciquq. Waten piunga arulaircetnaluku qanemyuugautekiyulallrat Israel-aam yuin elpenek.”

6Moses-aam qanrucateng Israel-aam yui, ciuliqagtaita cikiraat ayarunek ataucitaarluteng allakarmeng naumavilget, qula malrugnek cipluku (12) amllertaluteng, Aaron-aam-llu ayarua ilaulluku taukunun.

7Moses-aam-llu ayarut itrulluki Pelatekamun ellii ciuqerranun Atanrem Akqutiin Yaassiigan.

8Unuaquani Moses-aaq Pelatekamun itlermini tangrraa Aaron-aam ayarua Levi-am kinguvrinun tusngalria naugillinilria. Naugaarangrraarluni naucetaangerraarluni-llu taqmigingalrianek almond-aanek naugillinilria.

9Moses-aam-llu ayarut taukut anutai nasvagluki-llu Israel-aam yuinun. Ellaita-llu tangrrait ayarut ayuquciat, nutaan-llu pikestaita ayarut teguluki.

10Atanrem Moses-aaq qanrutaa, “Aaron-aam ayarua ataam itrusgu elliluku-llu ciuqerranun Akqutem Yaassiigan. Avaliquralarniarci aarcirtuutnguvkarluku ingluliculrianun qanemyuuganermek taqsunrilkata tuquarkauniluki.”

11Moses-aaq tuaten piuq Atanrem alerquuciatun.

12Israel-aam yui qanertut Moses-aamun, “Nangluta tuquarkaulliniukut!

13Kina imna Pelatekam mallegtii tuquarkaureskan, tamamta tuqumalriatun ayuqliriukut.”

Numbers 18

Caliarkait Agayulirtet Levite-at-llu

1Atanrem qanrutaa Aaron-aaq, “Elpet qetunraten-llu Levite-at-llu pinarqelriaruciquci assiitellriamek alairikuvci caliinanerpeceñi PelatekamiAtanrem alailarvigkaani; cali-llu elpenun qetunrarpenun-llu kiivci tusngaarkauluni assiitellria alaiqan agayulirtet caliaratni.

2Tailluki tungayaci Levi-am kinguvri calillgucirnauraiceci ikayualuci calillerpeceñi Pelatekam iluani.

3Kevgartuaniaraiceci Pelatekami-llu caliarkiuteteng caliaqluki, taug̃aam agturarkauvkenaki kencignarqelriit Tanqilriim iluanelnguut ekuaviim-llu aklui. Ellait elpeci-llu tapqulluci tuquyuartuci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Ilalirluci Pelatekami caliarkiutmeggnek caliarkauluteng. Allam piyunarqucingqenrilnguum ilalirarkauvkenaci.

5Caliarkat Tanqipialriim iluani ekuavigmi-llu elpet qetunrarpet-llu kiivci caliaqelarniaci, eq'uqrutka ataam pinritniartuq Israel-aam yuinun.

6Wiinga cucukellruanka tungayaci Levite-at Israel-aam yuinek cikiutekluki-llu elpeceñun. Allakaumaut wangnun caliarkiutait caliaqesqelluki Pelatekami.

7Taug̃aam elpet qetunrarpet-llu agayulirtet caliaqetukait caliaqelarciqaci ekuavigmi Tanqipialriim-llu iluani. Makut elpeci caliaqerkaqaci, agayulirteñgullerkamek elpeci cikillruamci. Kina piyunarqutailnguq tamatumek mallgikuni kencignarqellrianek tuqucimaciquq."

Agayulirteñun Pikaqevkaumalriit

8Atanrem qanrutaa Aaron-aaq, "Umyuaqekiki cikiutekanka elpenun elliitngullernek wangnun ekualuki pimanrilngurnek. Wiinga cikiutekanka elpenun kinguverpenun-llu akwarpak pikaqelaasqelluki.

9Makut maa-i pik'larciqaci qigcignarqeqapiaralrianek elliitnek ekuamanrilngurnek: mukaarkat elliitet, assiilnguum aug̃autekaanun elliitet, akiilnguirutekluku elliitet. Tamalkuita qigcignarqelriaruluki wangnun elliitngullret elpet qetunrarpet-llu pik'larciqaci.

10Nerlarniaci tanqilriim nuniini angutni kiivci qigcikluki.

11"Makut-llu pik'larciqaci: tamalkuita nalugluki elliiyarakun elliitekumallret. Wiinga cikiutekanka taqsuilngurmek elpeceñun, qetunrarpeceñun, panigpeceñun-llu. Tamarmeng ilaci menuurteksailnguut nerlararkauluki tamakut.

12"Assinkacagait uqut, wine-at, mukaarkat-llu qecugiqarraallermeggni naucetaameggnek elliitekellrit wangnun cikiutekanka elpeceñun.

13Tamalkuita makut pik'larciqaci tamarmeng-llu ilaci menuurteksailnguut tamakunek nerlararkauluteng.

14"Cat tamalkuita allakaumalriit Atanrem caliaranun Israel-aam yuini elpeci pikaqaci.

15"Tamarmeng irniqarraarutait yuut ungungssiaraat-llu wangnun cikiutekumallret elpeci pik'larciqaci; taug̃aam yuum irniqarraarutii ataam kipucet'larniarci cali-llu menuurcimalria ungungssiar.

16Ataam-llu mikelnguut kipucimalarciqut akikiurluki (ataucimek iralungaqata kipucet'larciqaci) caqtaararkaunrilngurmek tallimanek qerrirlinek akinek tamatum nalliini piciryaraicetun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Tau͡gaam kuluviit, qusngit, qusngirngalnguut-llu ataam kiputessngaitaci
qigcignarqelriaruata. Ceqvallertautelarciqaci augit ekuavigmun, ekualuki-llu
uquit, tepiit ilukegcinarqevkarluku Atanermun;

18kemgit elpeci pik'larciqaci, qat'gait, kingulirneq-llu tallirpilirneq irua nalugluki
elliiyarakun elliitekumallret.

19“Tamalkuita qigcignarqelriit Israel-aam yuin
elliitekellrit Atanermuncikiutekanka elpeceñun akwarpak pikaqelaasqelluki;
man'a wiinga navgumangaunaku akqut'liaqaqa elpeceñun kinguverpeceñun-llu.”

20Atanrem qanrutaa Aaron-aaq, “Camek kinguvarcetarkarpenek kinguverpenun
pingengaituten, Israel-aam-llu yuin nunautiita iliinek cikiumangaunak. Wiinga-
wa avatemni allamek pingqerrnarqenrilavet.”

Levite-anun Pikevkaumalriit

21“Levite-anun-llu pikevkarciqanka qulngurutet elliitait Israel-aam yuin
wangnun. Calillratnun akikevkarluku aulukiluteng Pelatekamek.

22Waken ayagluteng Israel-aam yuin mallegnanriqilitgu Pelatekaq
tuqucimallerkameggnun tekiucuartut.

23Tau͡gaam Levite-at kiimeng caliaqeciqaat Pelatekaq cat tamalkuita ellmeggnun
tusngavkarluki. Man'a-llu picirkiun atularciqaat kinguvrita-llu akwarpak. Levite-
at-llu pingqerrngaunateng nakmiin pimeggnek Israel-aam yuini.

24Tua-i-wa qulngurutet Israel-aam yuin elliitekellrit Atanermun wiinga
cikiutekellruamki ellaitnun pik'laasqelluki, taumek qanelrianga nakmiin
pimeggnek pingqelarngaitniluki Israel-aam yuini.”

Levite-at Qulngurutait

25Ataneq-llu qanertuq Moses-aamun,

26“Waten cali qanruski Levite-at, ‘Akurturaqavciki qulngurutet Israel-aam yuinek
cikiutekellrenka elpeceñun, elliilaqici tamakut qulngurutaitnek Atanermun.

27Taum elliiteklerpeci pitatekciqaa nauceciiyurtem nutarauluki elliitain
mukaarkat, wine-am-llu.

28Tuaten-llu piluci cali piunrulria elliitek'larciqerci Atanrem pia qulngurutnek
akurtullerpeceñek Israel-aam yuinek. Una elliitekekuvciu tuneniarci Aaron-
aamun agayulirtem̄un.

29Akurtullerpeci assinkacagaitnek cikiqenglarniartuci.

30Assinkacagii cikiutekraarluku ilakuarci pikniarci, nauceciiyurtem elliirraarluni
ilakuani pik'lauciatun.

31Ilaten-llu tamakut nerlarniaci nani piyullerpeceñi akiliutekngavciki
caliarpeceñun Pelatekami.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Pinarquteksagusngaitarci nerngerpeciu assinkacagii cikiutekellrukuvciuAtanermun. Tau͡gaam menuurcaqunaciki Israel-aam yuin qigcignarqelriit cikiutait nerluci assinkacagait cikiutekvailegpeciki Atanermun; tuaten pikuvci tuqucimaarkaungavci.'"

Numbers 19

Arai Kavirlim Kuluviim

1Atanrem alerqurak Moses-aankuk Aaron-aaq-llu,

2"Israel-aam yui cikiisqelluki makunek picirkiutnek. Tailluci Moses-aamun Aaron-aamun-llu kavirlimek arnacalumek kuluvagmek natlugnerilngurmek calissuutekumaksailngurmek-llu.

3Tuneniarci Eleazar-aamun agayulirtem̄un. Anulluku uitavigpeci elatiinun tuqucimaniartuq Eleazar-aam takuani.

4Nutaan-llu Eleazar-aaq augan iliinek teguqaarluni unatmikun ceqvallertaulluku malrunlerqunek Pelatekam tungiinun.

5Tauna-llu arnacaluq kuluvak ekuagarkauluku amirtuumaan, kemga, auga, qilui-llu agayulirtem takuani.

6Teguqaarluni-llu muragmek cedar-aamek, culugtarmek hyssop-aamek, kavirlimek-llu pelacinagmek egciiqai tuavet ekualriamun.

7Tuaten-llu pirraarluni aturani ervigluki ervuqerluni-llu, nutaan tuaten pirraarluni itrarkauluni uitavimeggnun; agayulirta-llu menuugarkauluni atakurnatkaanun.

8Cali-llu ekuagilleq taumek arnacalumek kuluvagmek, ervigluki aturani ervuqerluni-llu, menuugarkauluni-llu atakurnatkaanun.

9Menuurteksailnguum-llu angutem taum arnacalum kuluviim arai avurluki elliciqai menuilngurmun uitaviata elatiini, qelkumaarkauluteng Israel-aam yuinun atuusqelluki mermek menuircautekameggnek pikiuqata. Una atularaat assiilngurmun au͡gautekluku.

10Angutem-llu taukut arat avurtellrata aturani ervigciqai, tau͡gaam ellii menuugarkauluni atakullranun. Man'a-llu picirkiutnguarkauluni akwarpak Israel-aam yuinun allanernun-llu nuniitni uitalrianun.

Tuqumalriamun Agtuutellret

11"Kia imum tuqumalriim temii agtuquniu menuulriaruciquq malrunlegni ernerni.

12Merkun menuircautekun menuircararkauguq erenret pingayuatni cali-llu erenret malrunelgatni, tuaten pikuni menuirutarkauluni. Tau͡gken menuircanrilkuni erenret pingayuatni malrunelgatni-llu menuirusngaituq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Tuqumalriim temiinun yuk agtuuqaarluni menuircanrilkuni menuugurciquq, mermek menuircautmek ciqrumanrilami. Menuurcilriaruciqngami Atanrem Pelatekaanek Atanrem-llu yuinun ilaungairuciiquq.

14“Una pisqutnguuq yugmek tuqulriartangqerqan pelatekam iluani. Yuk tamaani uitalria wall'u tuavet pelatekamun itellria menuugarkauguq ernerni malrunlegni.

15Tamarmeng-llu assigtat patuilnguut pelatekam iluanelnguut menuugarkauluteng.

16Cali-llu kia imum tuqucimalleq wall'u tuqulleq ellami wall'u agtuquniu yuum enra qungua-llu menuulriaruciquq ernerni malrunlegni.

17“Menuulriit menuircautekaatnek piliciqut tegulluteng imum kavirlim kuluviim ekuamallrem arainek assigtamun ekluki mirluki-llu mertanrrarmek mermek.

18Nutaan-llu menuilnguum yuum culugtarmek hyssop-aamek piluni tuavet mermun akurqaarluki ciqertarciqai pelatekaq, aklui-llu, yuut-llu tamaanelnguut, yuk-llu agtuutelleq yuum enranun wall'u tuqumalriamun wall'u tuqucimallermun wall'u qungumun.

19Ciqertariarkauluni menuulriamek erenret pingayuatni erenret-llu cali malrunelgatni; tua-i erenret taukut malrunelgatni menuircararkauluku tauna-llu aturaminek ervigiarkauluni ervuqerluni-llu, tuani-llu atakumi menuirulluni.

20“Kina tau͡gaam menuurqaarluni menuircanrilkuni menuugurciquq menuircautmek mermek ciqrumanrilami. Menuurcecamiu-llu AtanremPelatekaa Agayutem yuinun ilaungairuciiquq.

21Picirkiun man'a atularciqerci akwarpak. Yuk ciqertarilleq menuircautmek mermek aturani erurciqai; kia-llu imum agtuquniu tauna meq menuugarkauluni atakullranun.

22Ca tamarmi menuulriim agtullra menuurciiquq, allam-llu cali agtuquniu menuugarkauluni atakullranun.”

Numbers 20

Kadesh-aami Pillret

1Iralut ciuqliatni tamarmeng Israel-aam yui tekitut Zin-am yuilqurtaanun arulairluteng-llu Kadesh-aamun. Tuani Miriam-aaq tuquuq tungmagcimaluni-llu.

2Mertaitellruuq tauna arulairvikellrat, taumek yuut quyurrvikagket Moses-aankuk Aaron-aaq-llu

3qanemyuugaullukek-llu qanerluteng, “Assinruyallruuq wangkuta-llu tuqullrukumta Israel-aarullgutput ilalirluki Pelatekam ciuqerrani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Ciin ayautellrusikut maavet yuilqumun? Tuqusqelluta-qaa ungungssirtuumamta maani yuilqumi?

5Ciin ayautellrusikut Egypt-aamek maavet assiitellriamun nunamun camek naugisciigalngurmun? Mukaarkartaunani, atsartaunani, wine-arkartaunani mer'unani tuaten!”

6Moses-aankuk Aaron-aaq-llu yuut unilluki ag'uk Pelatekam amiiganun. Tuani ciktuk nunamun, Atanrem-llu qitngirnarqelriakun ucurnarqucimikun alairvikak.

7Atanrem-llu qanrutaa Moses-aaq,

8“Ayaruq Akqutem Yaassiigan ciuqerrani uitalria teguluku quyurceqaarluki yuut tangvagtellutek ingna teggalquq qanrutniartek mermek maqesqelluku, qanruskuvtegni meq tuaken maq'erciiquq. Tua-i teggalquq mermek maqevkarciqertek yuut ungungssiit-llu merkaatnek.”

9Moses-aam-llu Atanrem alerquani ayaruq nuniinek tegua.

10Moses-aankuk-llu Aaron-aaq-llu yuut quyurcetakek teggalqum canianun qanrulluki-llu, “Niicugnici ukuut inglulicugpakalriani! Mermek-qaa pisquci uumek teggalqumek?”

11Moses-aam-llu ayaruminek teggalquq kaugturaa malrurqugnek; mermek-llu maqngan yuut kuluviit-llu merluteng.

12Tau͡gaam Atanrem Moses-aankuk Aaron-aaq-llu nunurlukek qanrutak, “Nalirrukngavtegu nasvallerkaa qigcignaqlua pinilriaruciqa Israel-aam yuinun, itrusngairutatek ukut yuut nunamun akqutkellemnun ellaitnun.“

13Waten pillruut Meribah-mi, tuani yuut qanemyuugallratni Atanermuntuani-llu elliin tanqilriarucini manillrani.

Angayuqran Edom-aam Tamaagguircecuumiitai Israel-aam Yui

14Moses-aaq ayagceciuq qanrucarturtekainek Kadesh-aamek Edom-aam angayuqranun. Taukut qanertut, “Man'a qanerkarput kingunengqertuq tungayagpeceñek Israel-aam yuinek. Nallunritaci nangtequateput tamalkuita,

15ciuliamta ayallrat Egypt-aamun, tuani-llu ak'anun uitaluteng. Egypt-aarmiut-llu nanglluta ciuliaput-llu,

16wangkuta-llu qayagaurlukuAtaneq ikayuusqelluta. Elliin-llu niilluta an'gilamun ullagcetaakut, elliin-llu anulluta Egypt-aamek. Watua Kadesh-aami nunautvet engeliini uitaukut.

17Kaigavikamteggen kiturceskut nunautevgun. Ungungssirtuumamta tumyaraq uniteksaunaku ayagciqukut, naucetaarvici-llu tumekluki pingaunata, elakarpeceñek-llu meqsaunata. Tumyarapiakun uniurteksaunaku ayagciqukut nunauten pellugnatkamteñun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Tau͡gaam Edom-aarmiut kiugut, “Nunautemteggun kituusqumanritamceci! Pitassiaquvci anguyagyarturciqamceci.”

19Israel-aam yui qanertut, “Tumyarapiaq uniteksaunaku ayagciqukut, ilavut-llu wall'u ungungssiput elakarpeceñek meq'an akilirciqerput; nunautevgun kituqainaryugtukut.”

20Edom-aarmiut kiunqigtait, “Nunautemteggun kiturngaituci!” Edom-aarmiut-llu anguyagterugaita anvikait Israel-aam yui.

21Edom-aarmiut nunautmegteggun pivkarngaitelliniiceteng Israel-aam yui allakun ayagtut.

Aaron-aam Tuqullra

22Israel-aam yui tamarmeng Kadesh-aamek ayiimeng tekitut Ingrimun Hor-amun,

23Edom-aam nuniin engeliinun. Tuani Atanrem qanrutak Moses-aankuk Aaron-aaq-llu,

24“Aaron-aam iterngaitaa nuna Israel-aam yuinun akqutkelqa cikiutekciqniluku; Aaron-aaq tuquarkaurtuq, tua-i-wa tamarpetek inglulillruavtegu alerquuteka Meribah-mi.

25Aaron-aaq qetunraa-llu Eleazar-aaq mayuuskek Ingrimun Hor-amun,

26tuani-llu Aaron-aam aturai agayulirtellaat at'elluki Eleazar-aamun. Tuani Aaron-aaq tuquciquq.”

27Moses-aaq Atanermek alerquumacimitun piuq. Mayuraat Ingriq Hor-aq takuatni Israel-aam yuin,

28Moses-aam-llu Aaron-aam agayulirtellaat aturai yuuluki Eleazar-aamun at'elluki. Tuani ingrim qaingani Aaron-aaq tuquuq, Moses-aankuk-llu Eleazar-aaq-llu atrarlutek.

29Tamarmeng Israel-aam yuin niicamegteggu Aaron-aam tuqullra qiatekaat ernerni yuinaq qulnek cipluku (30).

Numbers 21

Cirlakillrat Canaan-aarmiunek

1Canaan-aam ungalalirnerani angayuqam Arad-am Canaanite-am niicamiki Israel-aam yui agiirrniluki tumekluku Atharim-aaq curugluki anguyagait ilait-llu teguaqsagulluki.

2Israel-aam-llu yuin waten akqaatAtaneq, “Cirlakevkaquvki wangkutnun ukut yuut, wangkuta qaillukuarciigalngurkun allakarciqaput elpenun yuut nunarpiit-llu, tamalkuita piunrirluki.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Atanrem-llu Israel-aam yui niilluki cirlakevkarai Canaan-aarmiut; ellaita-llu piunrirluki nunarpait yugtuumaita. Taumek taum nunii Hormah-mek acillrukiit.

Ciissirpaguam Punernermek Piliaqumallra

4Ingrimek Hor-amek ayagtut tumyarakun ayalriamun Red Sea-mun tamana Edom-aam nunii avatairluku pinaluteng. Tamaani tumemeggni yuut nerinisngialliq'ngut,

5qanemyuugautenglukek-llu Agayun Moses-aaq-llu, “Ciin ayautellrusikut Egypt-aamek tuqusqelluta maani yuilqumi neqkartailngurmi mertaunani-llu? Neqput-llu makut pilnguyagutaput!“

6Atanrem-llu ciissirpiit tuqunarqellrialget pivkarai yuut akulaitni tamakut-llu yuut keggmarluki amlleret tuquvkarait.

7Yuut-llu Moses-aaq ullagluku qanrutaat, “Wangkuta qanllemteggun assiilngirtukut Atanermun elpenun-llu; piicagvikiu Ataneq ciissirpiit makut wangkutnek ayagcetniarai.” Moses-aam tua-i piicautai yuut.

8Atanrem-llu qanrutaa Moses-aaq, “Ciissirpaguamek tegglimek pilirraarluten naparyam kangranun elliu; yuut ciissirpiit kegg'aqaceteng tauna tangrraqamegteggu unguvalarciqut.”

9Moses-aaq-llu punernermek ciissirpagualiuq naparyam-llu kangranun elliluku; yuut-llu ciissirpiit kegg'aqaceteng tauna ciissirpaguaq tangrraqamegteggu caksaitelartut.

Ingrimek Hor-amek Ayagtut Moab-armiut Kuignayuatnun

10Israel-aam yui upiimeng arulairtut Oboth-aamun.

11Tuaken-llu ayiimeng arulairluteng nunallernun Abarim-aamun yuilqumun Moab-armiut nuniita calaralirneranun.

12Tuaken-llu ayiimeng arulairluteng kuignayugmun Zered-aamun.

13Tuaken cali ayiimeng arulaillruut neglirneranun kuigem Arnon-aam, yuilqumun tekisngalriamun Amorite-at nuniitnun. (Arnon-aaq engelkaak nunautaita Moabite-at Amorite-at-llu.)

14Taumek kalikainiAtanrem Anguyalallrini qanrumauq, “nunarrarnek Waheb-aamek aterluteng Suphah-m nuniini, kuignayugnek, kuigmek-llu Arnon-aamek,

15uverneritnek-llu kuignayuut nunarraq Ar-aq tekilluku Moab-am nuniin engeliini.”

16Tuaken ayiimeng ayagtut nuna tekilluku Wells-aamek aterpagcimalria. Tuani Atanrem Moses-aaq qanrutellruluku, “Yuut quyurceski mermek cikirnianka.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Taum nalliini Israel-aam yui mat'umek yuarutmek aturtut: “Elakani meng'ici; ciuniurniarput atuulluku—

18Elakaq angayuqat kinguvertaita elallrit, Yuut-llu ciuliqagtaita, Elagcuucirluteng tegumianek scepter-aamek ayarumeggnek-llu.” Yuilqumek-llu upagtut Mattanah-mun,

19Tuaken-llu ayagluteng Nahaliel-aamun, Nahaliel-aamek-llu Bamoth-amun,

20Bamoth-amek-llu kuignayugmun Moabite-at nuniitni, Ingrim Pisgah-m kangran acianun, tangvagluku yuilquq.

Cirlakillrat Angayuqagnek Sihon-aamek Og-amek-llu

21Israel-aam-llu yuin qanrucarturcetaat Sihon-aq angayuqrat Amorite-at waten,

22“Kiturceskut nunautevgun. Ayagciqukut tumyaraq uniteksaunaku tumekngaunaki-llu naucetaarvici, merngaunata-llu elakarpeceñek; tumyarapiaq aturluku ayagciqukut nunauten pellugnatkamteñun.“

23Taug̃aam Sihon-aam Israel-aam yui kiturcecuumiitai nunautmikun. Anguyagteñi quyurqaarluki ayagtuq Jahaz-aamun yuilqumi anguyagluki-llu Israel-aam yui.

24Taug̃aam Israel-aam yuin tuqurqait nuniit-llu yirluku kuigmek Arnon-aamek ayagluku negetmun Jabbok-aaq tekilluku, tamana Amorite-at nunautiita engelekluku, anguyagterugaitnek murilkesterluni.

25Israel-aam yuin teguit Amorite-at nunarpautait Heshbon-aaq-llu, avatiinelnguut-llu nunarraat uitaviksagulluki.

26Heshbon-aaq nunarpak uitavikellrua Sihon-aam Amorite-at angayuqrata. Uum anguyallrua ciuqliq angayuqaqellra Moab-am nunautii-llu piksagulluku kuik Arnon-aaq tekilluku.

27Taumek yuarucitulit waten atutulriit, “Taici Heshbon-aamun, nunarpiinun angayuqam Sihon-aam! Ataam tumarrluku nautesqerput.

28Cat iliitni waken nunarpagmek Heshbon-aamek Sihon-aam anguyagtai kenertun ayallruut; Piunrillruat Ar-aq nunarpak Moab-ami Caunrirluki-llu qemii quliini Arnon-aam.

29Nakleng, elpeci Moab-am yuini! Elpeci agayulalriani Chemosh-aamun caunrirtuci! Agayutevci angutet qimagaurcetai, Arnat-llu teguaqsagutelluki Amorite-at angayuqratnun.

30Taug̃aam maa-i kinguvrit piunrirtut, Heshbon-aamek ayagluteng Dibon-aamun, Nashim-amek-llu Nophah-mun, Medeba-m yaaqsinrilkiini.”

31Tua-i Israel-aam yui nunalgartut Amorite-at nuniitnun,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Moses-aam-llu Jazer-aaq nunarpak paqcetaa nallunriryugluku qaillun elluarrluku anguyallerkaanek. Israel-aam-llu yuin teguluku avatiinelnguut-llu nunarraat ayagtelluki Amorite-at uitalriit tamaani.

33Tua-llu Israel-aam yui caqirrluteng ayagtut tumyaraikun Bashan-aam. Og-am-llu Bashan-aam angayuqran ullagai anguyagteñi malikluki anguyagnaluki Edrei-ami.

34Atanrem qanrutaa Moses-aaq, “Aliksaqunaku. Cirlakevkarciqaqa yugtuumaan nunatuumaan-llu. Sihon-aaq Amorite-at angayuqrat atanirturilleq Heshbon-aami pillrucirpetun tuaten piniaran.“

35Israel-aam-llu yuin tuqurqait Og-aq, qetunrai, yui-llu tamalkuita ilakuivkenaki, nuna-llu tamana yirluku.

Numbers 22

Moab-am Angayuqran Aqvavkaraa Balaam-aaq

1Israel-aam yui ayiimeng arulairtut carr'ilqainun Moab-am calaralirneranun Jordan-aam Jericho-m akianun.

2Balak-aam-llu Zippor-am qetunraan tangrrai Israel-aam yuin pillrit Amorite-anun.

3Moab-armiut-llu alingem tutai, alingluteng taukunek yugnek amllerata.

4Moab-armiut-llu qanrutait Midian-aarmiut ciuliqagtait, “Ukut yugugaat cairutarkaugaat avatvut tamalkuan, kuluvagtun canegnek nerelriatun carr'ilqam can'gi nangluki.” Tua-i Balak-aaq

5ayagceciuq qanrucarturtelluku Balaam-aaq Beor-am qetunraa Pethor-ami kuigem Euphrates-aam caniani Amaw-am nuniini waten, “Nallunritesqamken yugugarnek tailrianek Egypt-aamek; yuit-llu cekavvngiinarluteng aarnaqluni nunavut piksagutnayukluku.

6Tailuten watua aniqlaacicarturnga ukunek yugnek, amllenrussiyaagtut wangkutni; pitsaqevkenata cirlaksugngariyuaput ayagtelluki-llu maaken nunamek; nallunrilamku atawaqercetellren atawaqercecimalaucianek aniqlaagaqavni-llu yuk aniqlaamaaqluni.”

7Tua-i Moab-armiut Midian-aarmiut-llu ciuliqagtait ayagtut akikalgirluku aniqlaagiarkaq; Balaam-aaq-llu qanrulluku-llu Balak-aam qanrutesqellranek.

8Balaam-aam qanrutai, “Qavartarci maavet, unuaqu qanrutniamci qaillunAtanrem qanruskanga.” Tua-i Moab-armiut ciuliqagtait Balaam-aami uitaut.

9Agayutem-llu Balaam-aaq ullagluku qanrutaa, “Kinkuugat ukut angutet ilaten?”

© 2012, American Bible Society.

10Balaam-aam-llu qanrutaa Agayun, “Balak-aam Moab-am angayuqran taivkallrui wangnun qanrucartuusqellua,

11yuut taillret Egypt-aamek cekavvniluki nunami tamalkuan. Aniqlaacicesquq wangnun callugluki ayagcetnaluki.”

12Agayutem Balaam-aaq qanrutaa, “Angutet ukut maligcaqunaki, aniqlaayaqunaki-llu Israel-aam yui, wiinga atawaqercecimiimki.”

13Unuaquan Balaam-aam imkut Balak-aam qaneryarturcetellri ullagluki qanrutai, “Uterci tua-i kingunerpeceñun, Atanrem wangnun maligtesqenritaaci.”

14Tua-i uterrluteng Balak-aaq qanrutaat Balaam-aamun maligcuumiitniluteng.

15Balak-aaq cali ayagceciuq ciuliqagteñek ciuqliitni amllenrulrianek takarnarqenrulrianek-llu.

16Taukut-llu Balaam-aamun tekicameng qanrutaat, “Waten qanertuq Balak-aaq, ‘Camek nagucirluten taisciigacaqunak!

17Nunulirciqamken elaranailngurmek, camek-llu qanruskuvnga pisqellua tuaten piciqua. Tailuten aniqlaacicarturnga ukunek yugnek.’”

18Balaam-aam tau͡gaam kiugai Balak-aam kevgai, “Balak-aam cikiryaaqsaraanga enemi iluanelngurnek tamalkuita qerrirlinek akinek suulutaanek-llu, tau͡gaam wiinga narurcanritaqa Atanrem alerquutii carraungraan.

19Kitaki tau͡gaam elpeci-llu maani qavartarci nallunrirnatkamnun Ataneq cali qanerkangqerrsuartuq wangnun.”

20Tuani unugmi Atanrem Balaam-aaq ullagluku qanrutaa, “Ukut angutet ullallrukatgen maligtesqelluteng upluten maligeski. Alerquuteka tau͡gaam maligqurluku piurniartuten.”

21Balaam-aaq tua-i unuaquan makcami ungungssini uptaa ugingassuucirluku, maliggluki-llu Moab-armiut ciuliqagtait.

Balaam-aankuk Ayagassuutni-llu Ungungssiq

22Tau͡gaam Agayutem qenrutaa Balaam-aaq ayakataan, ayainanrani-llu ungungssimini ekumaluni pistegminek maligluni, Atanrem an'gilaa nangertuq tumkaanun tumairluku.

23Ungungssim-llu ekumavian Atanreman'gilaa tangrramiu nangerngalria tumyarani nuussirpagmek tegumiarluni caqirtuq tumyaraq unilluku carr'ilqanun. Balaam-aam-llu kaugturluku utertelluku tumyaramun.

24Tuamta-llu an'gilaq nangertuq tumyaram iqkelli'irtellranun wine-arkanek naucetaarviik akunliigni, atunem avatek qacarnertarlutek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Ungungssim-llu ugingavian Atanrem an'gilaa tangrramiu avitellermini piqrutuq qacarnermun, Balaam-aam it'gaa passilluku. Ataam-llu Balaam-aam kaugtuarluku.

26Ataam cali an'gilaq ayakanirluni nangertuq nequkilngurmun avatek kiturviinatek.

27Ungungssim tuani tangrramiu elavuq; Balaam-aam-llu qenqerrulluku ayaruminek kaugtuarluku.

28Atanrem-llu ungungssiq qaneryugngarivkaani Balaam-aaq qanrutaa, “Qaillun pillrukemken ciin kaugtuarcia pingayurqunek?”

29Balaam-aam kiugaa, “Usviilqiavnga, nuussirpagmek tegumiangqerquma tuqucaramken.”

30Ungungssim kiugaa, “Wiinga-wa ekumavikuratukevnga yuurqaanerpenek ayagluten una engelkarrluku. Tua-llu-qaa uum ciungani waten pillruamken?” Kiugaa, “Qang'a.”

31Atanrem nutaan Balaam-aamun tangercetaa an'gilaq nuussirpagmek tegumiarluni, ellii-llu cikluni nunamun.

32Atanrem an'gilaan qanrutaa, “Ca pitekluku ungungssiuten kaugtuarciu pingayurqunek? Taillruunga tumairyarturluten ayagarkaunricaaqngavet.

33Tau͡gaam ungungssim tangerrlua caqirtelartuq pingayurqunek. Tuaten pillrunrilkan tuqutellruyaramken ungungssiq pivkenaku.”

34Balaam-aaq kiuguq, “Wiinga assiilngirtua. Nallullruaqa nangengqallren tumairlua; waniwa-llu ayaasqumanrilkuvnga ayagpek'nii uterciiqua.”

35Tau͡gaam an'gilam qanrutaa, “Maliggluki tua-i ayii, qanresqellemnek tau͡gaam qanlarniartuten.” Tua-i Balaam-aaq maliggluki ayagtuq.

Balak-aam Ciuniuraa Balaam-aaq

36Balak-aam niicamiu Balaam-aaq agiirrniluku pairrsaagluku ayagtuq Ar-amun, nunarpagmun kuigem Arnon-aam ceñiinelngurmun Moab-am nuniin engeliinelngurmun.

37Balak-aam qanrutaa, “Ciin ciuqlirmi taisqellemni taillrunricit? Nunulimyaagnayukluten-qaa umyuarteqngavet pillruuten?”

38Balaam-aam kiugaa, “Canrilnguq-wa tua-i taingama! Wangnek-qaa tua-llu piningqerrlua qaneryugngaunga? Atanrem tau͡gaam tuaten qanresqekanga tuaten qanerciqua.”

39Balaam-aam-llu Balak-aaq maliggluku nunarrarnun Huzoth-amun ayagtut,

40tuani-llu Balak-aaq tuqurqiluni kuluvagnek qusnginek-llu Balaam-aaq malii-llu ciuliqagtet cikirai kemgita ilaitnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Balaam-aam Qanqerraallra Prophet-aatun

41Unuaquani Balak-aam Balaam-aaq mayuutaa Bamoth Baal-amun, tuaken-llu Balaam-aam tangrrai Israel-aam yuin ilait.

Numbers 23

1Balak-aaq qanrutaa, “Pilicia wani malrunlegnek ekuavignek, tailluci-llu malrunlegtaarluki nulirteñek kuluvagnek angucalunek-llu qusnginek.”

2Balak-aaq qanrucimacirmitun piuq, elkek-llu Balaam-aaq-llu ekuagilutek nulirteñek, qusngimek-llu taukuni ekuavigni.

3Tua-llu Balaam-aam Balak-aaq qanrutaa, “Nangerrluten ekuakengarpet canianun utaqanga paqtellemniAtanermun ullagnayuklua. Camek nasviskanga qanruciiqamken.” Tua-i mayurtuq kiimi qemim qainganun,

4Agayutem-llu tuani ullagaa. Balaam-aam qanrutaa, “Ekuavignek malrunlegnek pililllruunga ekuagilua-llu nulirteñek qusnginek-llu tamakut qaingitni.”

5Atanrem qanerkiuraa Balaam-aaq, utertelluku-llu qanllerminek qanrutesqelluku Balak-aaq.

6Utercami tangrraa Balak-aaq cali nangengqaluni Moab-am ciuliqagtainek ilaluni ekuakengami caniani.

7Balaam-aaq qanerkiurumacirmitun qanertuq: “Balak-aam Moab-am angayuqran taitaanga Syria-mek calaralirnerni ingrinek, qanerluni, ‘Qanrucicarturnga aniqlaaluki Israel-aam yui.’

8Qaillun wiinga aniqlaagiciqsia Atanrem aniqlaaksailkainek? Wall'u qalarrlua pillugnamek ciunerkamek Ataneq tuaten piksaitevkarluku?

9Tangerrsugngaanka qertulrianek teggalqunek, tangvagyugngaluki-llu qeminek. Allakaumaluteng yuut; nalluvkenaku atawaqercecimanrucirteng allani yugni.

10Israel-aam yuin kinguvrit urr'artun ayuqut. Amllessiyaagameng naaqumasciigatut. Maani nunami uitalqa iqukliskan Agayutem yuin iliicetun ayuqlua piyugtua. Tuquvkaqia uitanqegcivkarlua ellualriit ilalirluki.”

11Balak-aam tua-i Balaam-aaq qanrutaa, “Ciin waten pisia? Taitellruamken aniqlaasqelluki ukut yuut, tau͡gken elpet atawaqaasqelluki.”

12Elliin kiugaa, “Wiinga-wa qanerciqellrianga Atanrem tau͡gaam qanresqellrinek.”

Balaam-aam Qanenqigtellra

13Balak-aam Balaam-aaq qanrutaa, “Tailuten maligesnga allamun, tuaken cali tangerrsugngaciqaten ilait tau͡gaam Israel-aam yui. Aniqlaaniaten tuaken.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Ayautaa-llu carr'ilqaanun Zophim-aam qainganun ingrim Pisgah-m. Tuani cali
ekuaviliuq malrunlegnek ekuagiluni-llu elliitekluki nulirteñek qusnginek-llu
qaingitni.

15Balaam-aam Balak-aaq qanrutaa, “Nangerrluten canianun ekuakengarpet
utaqanga, yaani qalarucartullemni Ataneq.”

16Atanrem ullagaa Balaam-aaq qanerkiurraarluku-llu utertelluku Balak-aaq
qanrucarturtelluku.

17Utercami tangrraa Balak-aaq nangengqaluni ekuakengami caniani Moab-am
ciuliqagtainek ilaluni. Balak-aam aptaaAtaneq camek qanrucianek,

18Balaam-aaq-llu waten qanerluni: “Tailuten Balak-aaq Zippor-am qetunraani,
niicugninga.

19Agayun yugtun ayuqenrituq, iqluyulriatun; yugtun-llu ayuqenrilami umyuani
cimiyuitaa. Qanrraarluni-qaa tuaten piksaitelartuq? Qanellruuq-llu-qaa
piciurcetarkaunrilkem̄inek?

20Wiinga alerquumallruunga atawaqercecisqellua, Agayun-llu atawaqercecikan
wiinga utercecesciigataqa.

21Wiinga-llu Israel-aam yuin ukna tekitarkaat tangrraqa, pillugnarqellriamek
wall'u picurlagmek pitaunani. Atanrem Agayutiita nayurai, qanrutkelaraat
Ataneqniluku.

22Agayutem anutellrui Egypt-aamek; Calluucit'larai yuilqurmiutartun
kuluvagtun.

23Angalkumirtaaryarat tuunriyarat-llu atuusciigatut Israel-aam yuinun. Maa-i-llu
yuut waten qanrutkelarciqait Israel-aam yui, ‘Tangerciu Agayutem taqellra.’

24Atanruvik Israel-aaq ayuquq yugtutulitun: Arulaiyuituq allguriluni nervailegmi,
merpailegmiu-llu tuqutellermi augat.”

25Balak-aam Balaam-aaq qanrutaa, “Aniqlaayuumiilkuvki Israel-aam yui
atawaqercetenrilngerpeki piki!”

26Tau͡gaam Balaam-aam Balak-aaq kiugaa, “Qanrutellruamken-ggem
tamalkuan Atanrem qanellra wiinga aturarkauniluku.”

Pingayiriluni Qanellra

27Balak-aam qanrutaa Balaam-aaq, “Tailuten allamun ayautnaamken Agayutem
aniqlaagivkaryuaraaten tuaken.”

28Tua-i Balaam-aaq ayautaa ingrim Peor-am kangranun yuilquq tangerrnaqluni
tuaken.

29Balaam-aam qanrutaa, “Ekuavignek malrunlegnek pilinga tailluten-llu
malrunlegnek nulirteñek malrunlegnek-llu qusnginek.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Balak-aaq-llu qanrucimacirmitun piuq, ekuagiluni-llu nulirteñek qusnginek-llu tamakuni ekuavigni.

Numbers 24

1Waniwa Balaam-aam nallunriamiu Atanrem atawaqercecisqumallra Israel-aam yuinek ciunganitun pilallermitun nallunailkutamek utaqalgirpek'nani caugaa yuilquq.

2Balaam-aam kiarcami tangrrai Israel-aam yui arulairumaluteng avqurluteng naumavillgutmegteggun. Agayutem-llu anerneran tuc'ani

3makunek qanertuq: “Waniwa qanerkaa Balaam-aam Beor-am qetunraan, waniwa qaneryarai angutem tangerrsugngalriim mecikluki.

4Niicugngaluku-llu Agayun qanqan. Iigka cikmiqaqsaunakek tangertua nasvicimalua Artuqailngurmek Agayutmek.

5Pelatekait Israel-aam yuin tangssunaqluteng,

6Nalleqliqu'urluteng napatun palm-atun wall'u naucetaarvigtun kuigem caniani. Naunrartun-llu aloes-aatun Atanrem nauceciillritun wall'u napatun cedar-aatun mer'em caniani.

7Ellallugmek enuqisngaitut nauceciiluki-llu naucetaarkateng merqumalrianun naucetaarvignun. Angayuqrat quyinruciquq Agag-ami, atanirturillra-llu sagtarkauluni yaaqvanun.

8Agayutem anutellrui Egypt-aamek; calluucit'larai yuilqurmiutartun kuluvagtun. Ingluteng atanruviit nerelriatun piciqait, ciqumlluki enrit ayemqelluki-llu pitegcautait.

9Angayuqauvik yugtutulitun ayuquq; qavaqan-llu kia alikevkenaku tuparqeciqau? Atawaqerlit atawaqaasqilriit elpeceñek, aniqlaamalit aniqlaasteci.”

10Balak-aaq qenqerrluni tengluugni qell'ukek Balaam-aaq qanrutaa, “Wiinga taisqellruamken aniqlaasqelluki inglukestenka, tau͡gken elpet atawaqaasqurluki pingayurqunek.

11Watua ut'reskina. Nunulirciqniluten akqellruyaaqamken tau͡gaam Atanrem nunuliutekan pivkanritaa.”

12Balaam-aam kiugaa, “Qanrutellruanka taivkalten qanrucarturtellua,

13cikiryaaqeng'e'rpenga tamalkuitnek qerrirlinek akinek suulutaanek-llu enevni uitalrianek wiinga narurtesciigatniluku alerquutii Atanrem wangnek camek pilua. Qanerciqua Atanrem tau͡gaam tuaten qanresqekanga.”

Balaam-aam Nangenret Qanellri

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Balaam-aam qanrutaa Balak-aaq, “Waniwa uterteqatartua ilamnun, tau͡gaam ayagpailegma aarcirturnaamken Israel-aam yuinun qaillun piarkaucirpeceñek uum kinguani.”

15Qanerkiurumacirmitun-llu waten qanertuq: “Waniwa qanerkaa Balaam-aam Beor-am qetunraan, Qaneryarai angutem tangerrsugngalriim mecikluki,

16Niicugngaluku-llu Agayun qanqan, elisngamek-llu akurturaqluni quyinrulriamek. Cikmiqsaunii tangertua nasvicimalua Artuqailngurmek Agayutmek.

17Ukna ciunerkaq agiirtellria tangrraqa, tangerrluku-llu atanruvia Israel-aam. Angayuqaq tanqigcetellriatun agyatun nauciquq taukuni. Qilagmi agyatun taiciquq Israel-aanek. Tuqurqeciqai ciuliqagtai Moab-am uyunglluki-llu Seth-am yui.

18Edom-aami inglukesteñi cirlakciqai nunautiit-llu elliin piksaguciiqaa Israel-aaq cirlakiurallrani.

19Israel-aam yuin tutmauciiqait piunrirluki-llu uitaqallret.”

20Nasvicimallermikun-llu tangrrai Balaam-aam Amalekite-at, qanerluni-llu waten: “Amalek-aaq atanruviit pininquqellruat, tau͡gaam iquani piunriumaciquq akwarpak.”

21Cali-llu Kenite-at nasvaumaluki tangrramiki waten qanertuq: “Uitavigci pektayiituq, cam pisciiganaku unglutun ekvigmi qulvani uitalriatun.

22Tau͡gaam elpeci Kenite-aulriani piunriumaciquci Assyria-m teguaqsaguskaci.”

23Balaam-aaq cali waten qanertuq: “Camiunguat ukut yuut quyurtellriit neglirnermun?

24Anguyagyartulriit Cyprus-aamek tengalrarluteng ayagciqut; cirlakciqagket Assyria Eber-aaq-llu. Tau͡gaam ellait-llu piunrirciqut akwarpak.”

25Nutaan Balaam-aaq upluni utertuq kingunerminun, Balak-aaq-llu cali ayagluni.

Numbers 25

Israel-aam Yui Peor-amtellermeggni

1Israel-aam yui arulairumallermeggni Acacia Valley-mi angutait akusrarutekilangellruut Moabite-anek arnanek tamaanelngurnek.

2Tamakut-llu arnat unayaq'larait tuqucimalrianek elliiyarameng nerevkariyaraitni, tuatnaluteng agayuaqameng Moab-am agayutnguaranun. Tamakut-llu Israelite-at nerellguciutaqluteng agayutnguaratnun-llu agayuaqluteng

3Baal Peor-amun. Taumek Atanrem qenruskai,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Moses-aaq-llu qanrulluku, “Israel-aam yuin ciuliqagtait tamalkuita tuquciki alerquuteka aturluku erenrani, qenrutenrirnianka yuut.”

5Moses-aam atanerruat qanrutai, “Tamarpeci tuqurqiciki yugpeceñi agayulangelriit Baal Peor-amun.”

6Iliit-llu Israel-aam yuin pelatekaminun itrutuq Midianite-at iliitnek arnamek takuani Moses-aam yuut-llu aluviliulriit Pelatekam Agayuuviim amiigani.

7Phinehas-aam Eleazar-aam qetunraan, Aaron-aam agayulirtem tutgariin, tangrramikek nangerrluni taukut quyungqalriit unitai. Panamek-llu tegulluni

8maligtak taukuk, pelatekam-llu iluqliani Israel-aarmiu angun tauna-llu arnaq tamarkenka temkenkun kaplukek. Tua-i-llu cangerlak piyaaqelleq Israel-aam yuini arulairluni.

9Tau͡gaam tuani ak'a tiissitsaat yuinaq cetamanek cipluku (24,000) tuquqalliniluteng.

10Atanrem-llu Moses-aaq qanrutaa,

11“Phinehas-aam tuaten piami qenrutenrircetai Israel-aam yui. Wangnun tau͡gaam agayuuraasqumaluki piaki allanun pivkenaki wiinga qenerrlua piunrinritanka.

12Taumek qanruskiu akqut'lillgutkeciqniluku akwanun piugarkamek.

13Ellii kinguvri-llu taqsuunateng agayulirteñ̄gularciqut ciknakucicanga allanun agayutmun yuut-llu assiilnguirumallerkaatnek taqucan.”

14Israel-aam yuin iliit tuqucimalleq Midianite-amek arnamek aiparluni atengqertuq Zimri-mek Salu-m qetunraa, ciulirnerat Simeon-aamek nauvilget ilakellriit.

15Arnaq-llu tauna aterluni Cozbi-mek, Zur-aq atii ciulirneqluku Midian-aarmiut ilakellriit.

16Atanrem-llu Moses-aaq qanrutaa,

17“Curugluki anguyagluki piunrirciki Midianite-at,

18iqluurluci assiilngurmek pillrat elpeceñun pitekluku Peor-ami. Cali-llu Cozbi pitekluku, tuqucimalleq cangerliim nalliini Peor-ami.”

Numbers 26

Naaqumallrata Aipaa

1Cangerliim tut'ellran kinguani Atanrem qanrutak Moses-aankuk Eleazar-aaq-llu, Aaron-aam agayulirtem qetunraa,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2“Naaqiciki tamalkuita Israel-aam yui yuinarnek allrakungelrianek ayagluki, ilakuralriatgun naaqluki anguyaucugngalriit tamalkuita.”

3-4Moses-aankuk-llu agayulirta-llu Eleazar-aaq niillutek quyurcetakek angutet tuaten pitarilriit. Quyurtut-llu carr'ilqaini Moab-am Jericho-mi Jordan-aam caniani. Ukut waniwa Israelite-at anellret Egypt-aamek:

5Reuben-aamek naumavilget Israel-aam irniarin ciuqlikacagiitnek: ukut yuit, Hanoch-aam, Palu-m,

6Hezron-aam, Carmi-m-llu.

7Ukut waten amllertaluteng, yuinaak malruk pingayunek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam avga, yuinaat-wa qula atauciq qulnek cipluku (43,730) angutet.

8Kinguvri-wa Palu-m, Eliab-aaq

9qetunrai-llu Nemuel-aaq, Dathan-aaq, Abiram-aaq-llu. Ukuk imkuuguk Dathan-aankuk Abiram-aaq-llu cucukumallrek yugnek. Nauwa inglulillrukekek Moses-aankuk Aaron-aaq-llu ilaullutek-llu Korah-m maligtestainun Ataneq inglulillratni.

10Nunam quliulluki igellrui taukut, tuqullgutkellruluku Korah ilai-llu kenrem ekualuki yuinaat qula malruk qulnek cipluku (250) angutet, yugnun aarcirtuutngurrluteng.

11Korah-m tau͡gaam qetunrai tuani tuqullruvkenateng.

12Simeon-aamek naumavilget: Ukut yukait Nemuel-aam, Jamin-am, Jachin-aam,

13Zerah-m Shaul-am-llu.

14Ukut ilakellriit amllertaluteng yuinaq malrugnek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa qulen (22,200) angutet.

15Gad-amek naumavilget: Ukut yuit Zephon-aam, Haggi-m Shuni-m,

16Ozni-m, Eri-m,

17Arod-aam, Areli-m-llu.

18Ukut ilakellriit amllertaluteng yuinaak malruk tiissitsaat, tiissitsaam-wa avga (40,500) angutet.

19-21Judah-mek naumavilget: Ukut yuit, Shelah-m, Perez-am, Zerah-m, Hezron-aam, Hamul-aam. Malruk Judah-m qetunraak Er-ankuk Onan-aaq-llu tuqullruuk Canaan-aami.

22Ukut ilakellriit amllertaluteng yuinaat pingayun akimiaq ataucimek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam-wa avga (76,500) angutet.

23Issachar-amek naumavilget: Ukut yuit, Tola-m, Puah-m,

24Jashub-aam, Shimron-aam-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Ukut ilakellriit amllertaluteng, yuinaat pingayun cetamanek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa akimiaren (64,300) angutet.

26Zedbulon-aamek naumavilget: Ukut yuit, Sered-aam, Elon-aam, Jahleel-am-llu.

27Ukut ilakellriit amllertaluteng, yuinaat pingayun tiissitsaat, tiissitsaam-wa avga (60,500) angutet.

28Joseph-aamek nauvilget, irniak malruulutek, Manasseh-nkuk Ephraim-aaq-llu.

29Manasseh-mek naumavilget: Machir-aq qetunraa Manasseh-m Gilead-aam atakellrua. Ukut-llu waniwa kangirqaqameng naumavilguut Gilead-aamek:

30Ukut yuit, Lezer-aam, Helek-aam,

31Asriel-aam, Shechem-aam,

32Shemidah-m Hepher-aam-llu.

33Zelophehad-aq Hepher-aam qetunraa angutnek irniaritellruuq arnanek tau͡gaam; aterluteng Mahlah, Noah, Hoglah, Milchah, Tirzah-wa.

34Ukut ilakelriit amllertaluteng yuinaak malruk qula malrugnek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam avga yuinaat-wa qulen (52,700) angutet.

35Ephraim-aamek naumavilget: Ukut yuit, Shuthelah-m, Becher-aam Tahan-am-llu.

36Eran-am kinguvri kangirqaqameng Shuthelah-mek naumavingqertut.

37Ukut ilakellriit amllertaluteng yuinaq qula malrugnek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam-wa avga (32,500) angutet. Ukut ilakellriit kinguvalriaruut Joseph-aamek.

38Benjamin-aamek naumavilget: Ukut yuit, Bela-m Ashbel-aam Ahiram-aam,

39Shephupham-aam, Hupham-aam-llu.

40Ard-amek Naaman-aamek-llu naumavilget kangirqaqameng Bela-mek naumavingqertut.

41Ukut ilakellriit amllertaut yuinaak malruk tallimanek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam avga, yuinaat-wa talliman (45,600) angutet.

42Dan-amek naumavilget: Shuham-aam yui

43amllertaluteng yuinaat pingayun cetamanek cipluku tiissitsaat, yuinaat-wa yuinaat (64,400) angutet.

44Asher-aamek naumavilget: Ukut yuit, Imnah-m, Ishvi-m Beriah-m-llu.

45Yuk'enka Heber-aam Malchiel-am-llu kangirqaqameng Beriah-mek naumavingqertut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

46Asher-aaq-llu paningqellruuq Serah-mek aterluni.

47Ukut ilakellriit amllertaluteng yuinaak malruk qula pingayunek tiissitsaanek, yuinaat-wa yuinaat (53,400) angutet.

48Naphtali-mek naumavilget: Ukut yuit, Jahzeel-am, Guni-m,

49Jezer-aam Shillem-aam-llu.

50Ukut ilakellriit amllertaluteng yuinaak malruk tallimanek cipluku tiissitsaat yuinaat-wa yuinaat (45,400) angutet.

51Israel-aam yuin angutait quyurmeng amllertaluteng tiissitsaam avga yuinaat talliman ataucimek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam avga yuinaat qula atauciq qulnek cipluku (601,730).

52Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

53“Av'ggu nuna naumavillgutkelrianun yugyagtaciat cuqekluku.

54-56Nuna avegniarci nall'arcetaarluci, yugyanrulriit amllenruluki piaqluki yugkilnguut-llu ikgellruluki.”

57Levi-amek naumavilget yungqertut ukut yuitnek: Gershon-aam, Kohath-am, Merari-m-llu.

58Ukut kinguvrit ilangqertut ukut yuitnek: Libni-m, Hebron-aam, Mahli-m, Mushi-m, Korah-m-llu. Kohath-aq atakluku Amram-aam,

59Levi-am panianek Jochebed-aamek nulialgem, tauna yuurtellruluni Egypt-aami. Amram-aamek uingqerrluni irniangellruuq qetunrangluni Aaron-aankugnek Moses-aaq-llu, cali-llu paningluni Miriam-aamek.

60Aaron-aaq-llu cetamanek qetunrangqellruluni, Nadab-amek, Abihu-mek, Eleazar-aamek, Ithamar-amek-llu.

61Nadab-ankuk Abihu-llu tuqullruuk kencignailngurmek kenermek kumarcillermegni ciuqerrani Atanrem.

62Tamakut-llu Levite-at naaqumallret angutet ataucimek iralungllermeggnek ayagluteng amllertaluteng yuinaq pingayunek cipluku tiissitsaat (23,000). Allakarmeng igausngaluteng Israel-aam yuinek, camek kinguvalegtarmek cikiumanrilameng Israel-aani.

63Makut maa-i Israel-aam yui Moses-aankuk Eleazar-aaq-llu agayulirta naaqellruakek Moab-am carr'ilqaini Jericho-mi Jordan-aam yaaqsinrilkiini.

64Imkut-llu ciuqlirmi naaqumaqerraallret Sinai-am nuniini ataucirraunge'rmi unguvanrituq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

65Atanrem waten qanrutkellruateng, “Yuilqumi tuquciqut.” Ataucirraunge'rmi-llu unguvanrituq Caleb-aaq tau͡gaam Jephunneh-m qetunraa Joshua-llu cali Nun-am qetunraa.

Numbers 27

Zelophehad-am Panii

1Caqerluteng iluvartut Zelophehad-am panii Hepher-aam qetunraan, Gilead-aam qetunraan, Machir-am qetunraan, Manasseh-m qetunraan, Joseph-aam qetunraan. Taukut arnat aterluteng: Mahlah, Noah, Hoglah, Milcah, Tirzah-wa.

2Taukut ullagait Moses-aaq, Aaron-aaq yuut-llu tamalkuita ciulirnertuumaita, nangerrluteng-llu ciuqerratnun Pelatekam Agayuuviim amiigan ciuqerrani taukunun qanertut,

3“Wangkuta atavut tuqullruuq yuilqumi angutmek kinguvrunani. Ilagallrunritai Korah-m maligtestai inglulitellratni Atanermun, tau͡gaam tuqullruluni elliin assiilngillni pitekluku.

4Ciin tua-i atamta atra catairuceteqatarceciu Israel-aam yuinek angutmek qetunrailucia pitekluku? Pikarkamteñek cikircikut atamta kinguvrin nuniitni.”

5Moses-aam-llu taukut piyullrat Atanermun qanrutekngaku,

6AtanremMoses-aaq qanrutaa,

7“Zelophehad-am panii elluarrluteng piut; cikirciki pikaitnek atiita tungayain nuniitni. Atiitnek kinguvararkaulleq ellaitnun piksagutelluku.

8Qanrutniaten Israel-aam yui angun tuqukan qetunraunani aklui kinguvarcet'laasqelluki panianun.

9Paniilkan-llu aklui kinguvarcet'laasqelluki atiin anelgutainun angutnun.

10Angutnek-llu anelgutailkan aklui kinguvarcet'laasqelluki atiin anelgutainun angutnun.

11Atii-llu anelgutailkan angutnek aklui kinguvarcetniaci canimellratnun tungayain, taum nakmiin piksagutarkauluku. Israel-aam-llu yuinun man'a picirkiutnguarkauluni, Atanrem alerquutekellruciatun Moses-aamun.”

Joshua cucukumauq Moses-aam Enii Tegusqelluku

12Atanrem qanrutaa Moses-aaq, “Mayurru una ingriq Abarim-aamek at'lek, kangranek tangerrniaran nuna Israel-aam yuinun cikiutekaqa.

13Tangrrumarikuvgu tuquciquten Aaron-aatun anelgutevtun,

14tua-i-wa inglulitellruavet qanllemnun Zin-am yuilqurrani. Israel-aam yuin wangnun qanemyuugallrata nalliini Maribah-mi, qigcignarqellria piniqa

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

nasvagyuumiinaku yugnun.” (Meribah meruuq nunamek ulvelria Kadesh-aami Zin-am yuilqurrani.)

15Moses-aam Ataneq qanrutaa,

16“Ataneq Agayun, unguvangqellriit tamarmeng ayagnerata, kaigavikamken apertuisqelluten angutmek yugpet ciuliqagtestekaatnek

17alerquastekaatnek-llu anguyiim nalliini, yut'en ayuqenritnaurtut qusngitun qusngiliurtailngurcetun.”

18Atanrem qanrutaa Moses-aaq, “Joshua Nun-am qetunraa ullagluku unatevnek qamiqurrakun pategluku

19nangercessgu Eleazar-aam agayulirtem yuut-llu ciuqerratnun, qanrulluki-llu elpenun enairtekaqniluku.

20Takarnarqutvet iliinek cikirluku Israel-aam yuin niisnganiaraat.

21Eleazar-aaq agayulirta tegguteku'urluku piniartuq, elliin nallunriryugngiiku wiinga pisqutka aturluku Urim-aaq Thummim-aaq-llu. Waten piluni Eleazar-aam picirkiurciqaa Joshua Israel-aam-llu yui tamalkuita callratni tamalkuitni.“

22Moses-aaq-llu tuaten piuq Atanrem alerquuciatun, Joshua nangertelluku Eleazar-aam agayulirtem yuut-llu ciuqerratnun.

23Atanrem-llu alerquuciatun Moses-aam Joshua qamiqurrakun unatminek pategluku aperturaa elliin cimiqerkauniluku.

Numbers 28

Elliiyarani Elliitet

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

2“Alerqurki Israel-aam yui qanrulluki elliilaasqelluki neqkanek ilukegcinarqelrianek Agayutmun piyaraitni.

3“Makunek maa-i neqkanek elliilarciquci Atanermun: unuaquaqan elliilarniartuci ekuagiluci malrugnek allrakungelriignek qusngiyagaagnek natlugnerilnguugnek.

4Elliitek'larniaci aipaa unuakumi aipaa-llu atakumi,

5tapirlukek allakakenka malrugnek usperegnek mukaamek uringalriamek malruk saskak imaagnek assilriamek olive-aat uquatnek.

6Una unuaquaqan elliitek'larciqerci Ingrimi Sinai-ami ayagniqaraalleq elliitnguluku ekualuku, tepii narnirqellriaruluni Atanermun.

7Cali-llu wine-amek elliiniartuci tapeqluku ciuqlirmun qusngiyagarmun, kuv'iluci ekuavigmun malruk saskak imaagnek wine-amek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Atakuaqan-llu elliitekluku qusngiyagaam aipaa unuakumi pillerci ayuqeliluku taprin-llu ayuqaitnek tapirluku. Ekualuku cali elliitekniarci tepii ilukegcinaqluni Atanermun.

Ernermi Sabbath-aami Elliitekaq

9“Ernermi Sabbath-aami elliilarniartuci malrugnek ataucimek allrakungelriignek qusngiyagaagnek natlugnerilnguugnek, tapirlukek cetamanek uspernek mukaamek urcimalriamek olive-aat uquatnek, wine-amek-llu cali.

10Waten ekualuki elliiguralarciquci ernerni Sabbath-aani avatiini unuaquaqan elliitekuralallerpeci wine-amek tapirluku.

Elliitekaq Iralut Erenrita Ciuqliatni

11“Ekuagiluci elliilaqici Atanermun iralut ayagnillratni: malrugnek ayagyualriignek angucalugnek, ataucimek angucalumek qusngimek, malrunlegnek-llu ataucimek allrakungelrianek angucalunek qusngiyagarnek, tamarmeng natlugnerilngurnek.

12Mukaarkamek-llu elliikuvci elliikici mukaamek olive-aat uquatnek urcimalriamek: angucaluq tapirluku arvinlegnek uspernek mukaamek; angucaluq-llu qusngiq tapirluku cetamanek uspernek;

13qusngiyagaat-llu allakaitgun malrugnek usperegnek pitaarturluki. Makut neqkauluteng elliitnguut tepiit ilukegcinaqluniAtanermun.

14Wine-at-llu tapqucimaarkat amllertaciqut saskat pingayunelgen ataucimun angucalumun; arvinelgen saskat angucalumun qusngimun; saskat-llu cetaman qusngiyagarmun. Una picirkiutnguciquq ekualuku elliitnun iralum erenrin ciuqliatni atuugarkamun allrakum iluani.

15Cali-llu unuaquaqan elliitek'lallerpeceñun ilakluku wine-amek tapirluku, elliilarniartuci ataucimek angucalumek qusngirngalngurmek assiilnguirutekluku.

Elliitekat Nerevkaritiini Quleciriyarailnguum Kelipam

16“Akimiarunritariit erenrin ciuqliim iralum Atanrem Kituutekaa.

17Akimiaratni-llu erenrin taum nerevkariyarauluni, cali-llu quulecirailngurnek kelipanek neryarauluni ernerni malrunlegni.

18Erenret ciuqliatni caliarkaci peggluki agayuniartuci.

19Elliiluci ekuagarkamek neqkauluku Atanermun: malrugnek angucalugnek ayagyualriignek, ataucimek angucalumek qusngimek, malrunlegnek-llu qusngiyagarnek, tamarmeng natlugnerilngurnek.

20Taperkaitnek-llu cali elliiluci: mukaamek olive-aat uquatnek urrluku, arvinlegnek uspernek angucaluq atauciq tapirluku, cetamanek-llu uspernek angucaluq qusngiq,

21malrugnek-llu usperegnek tapirluki qusngiyagaat allakaita.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Ataucimek-llu cali angucalumek qusngirngalngurmek elliiluci assiilnguirutkarpeceñek.

23Makut elliitekekiciki cipneruluki unuakumi ekuagiluci elliitek'lallerpeceñun.

24Tuaten pilaucirpecetun elliilarniartuci neqkauluki unuaquaqan ernerni malrunlegni, elliitnguluni neqkauluni tepii ilukegcinaqluni Atanermun. Elliitek'larniarci una cipneruluku unuaquaqan ekualuku elliitek'lallerpeceñun wine-amek tapirluku.

25Erenret malrunelgatni calivkenaci quyurrluci agayularniartuci.

Elliitekat Quyurciyaram Nerevkaritiini

26“Quyurciyaram erenrin ciuqliatni elliikuvci nutaranek mukaarkanekAtanermun, calivkenaci quyurrluci agayukici.

27Elliiniartuci ekuagiluci tepii narnirqellriamek Atanermun: malrugnek ayagyuagnek angucalugnek, ataucimek qusngimek, malrunlegnek-llu qusngiyagarnek ataucimek allrakungelrianek, tamarmeng natlugnerunateng.

28Tapirluki mukaarkamek elliitmek. Mukaaq urrluku olive-aat uquatnek, arvinlegnek uspernek angucalut tapirluki, cetamanek-llu uspernek angucaluq qusngiq,

29malrugnek-llu usperegnek qusngiyagaat allakaita tapirluki.

30Angucalumek-llu cali qusngirngalngurmek elliiluci assiilnguirutkarpeceñek.

31Makut elliitek'larniaci wine-aq-llu cipneruluki unuaquaqan ekualuki cali-llu mukaarkanun elliitevceñun.

Numbers 29

Elliitekat Nutaram Allrakum Nerevkaritiini

1“Erenrin ciuqliatni malrunelgata iralut calivkenaci quyurrluci agayukici. Cupu'uryaranek cup'illerkaqerci tauna erneq.

2Elliinairtuci ekuagiluciAtanermun tepii ilukegcinarqellriamek elliinun: ataucimek ayagyuamek angucalumek kuluvagmek, ataucimek-llu angucalumek qusngimek, malrunlegnek-llu ataucimek allrakungelrianek qusngiyagarnek, tamarmeng natlugneritarkauluteng.

3Taperkaitnek-llu cali elliiluci mukaarkanek, mukaamek olive-aat uquatnek urcimalriamek: arvinlegnek uspernek angucalum kuluviim taperkaanek, cetamanek-llu uspernek angucalum qusngim taperkaanek,

4malrugnek-llu usperegnek qusngiyagaat allakaita taperkaitnek.

5Ataucimek-llu cali angucalumek qusngirngalngurmek elliiniartuci assiilnguirutkarpeceñek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Makut elliitek'larniaci cipneruluki iralum erenrin ciuqliatni unuaquaqan-llu elliitek'lallerpeceñun, tapirluki mukaarkanek wine-amek-llu. Makut elliitet tepiit ilukegcinarqelriaruuqAtanermun.

Elliitekat Assiilnguiriyaram Erenrani

7“Ernengkan qulnek iralut malrunelgat yaakici calivkenaci nereksaunaci-llu.

8Elliiniartuci ekuagiluci Atanermun tepii ilukegcinarqelriamek: ataucimek ayagyualriamek (piyagarmek) angucalumek kuluvagmek, ataucimek angucalumek qusngimek, malrunlegnek-llu ataucimek allrakungelrianek qusngiyagarnek, tamarmeng natlugnerilngurnek.

9Mukaarkanek-llu taperkaitnek elliiniartuci mukaamek uqumek urcimalriamek: arvinlegnek uspernek angucalum kuluviim taperkaanek, cetamanek uspernek angucalum qusngim taperkaanek,

10malrugnek-llu usperegnek allakaita taperkaitnek qusngiyagaat.

11Cali-llu ataucimek angucalumek qusngirngalngurmek elliiniartuci assiilnguirutkarpeceñek ilakluku qusngirngalngurmun menuircautnguluku yugnun elliitngullermun, unuaquaqan-llu elliitngutulinun ekualuki taperluteng mukaarkamek wine-amek-llu.

Elliitekat Uqisviit Nerevkaritiitnun

12“Iralut malrunelgat akimiarmek ernengkan caliarpeceñek arulairluci quyurrluci Agayukici. Nerevkariyaraq-llu una Atanermun aturluku ernerni malrunlegni caliksaunaci.

13Elliiniartuci ekuagiluci erenret ciuqliatni tepiinek ilukegcivkarluku Ataneq: qula pingayunek cipluku ayagyualrianek angucalunek kuluvagnek, malrugnek-llu angucalugnek qusngignek, akimiarunrita'arnek ataucimek allrakungelrianek angucalunek qusngiyagarnek, tamarmeng natlugnerilngurnek.

14Mukaarkanek-llu taperkaitnek elliiniartuci, mukaamek uqumek urcimalriamek: arvinlegnek uspernek angucalut kuluviit allakarmeng taperkaitnek, cetamanek uspernek angucaluk qusngik allakarmek taperkakegnek,

15malrugnek-llu usperegnek taperkaitnek allakarmeng qusngiyagaat, wine-anek-llu taperkiuraitnek.

16Cali-llu ataucimek angucalumek qusngirngalngurmek elliiniartuci assiilnguirutkarpeceñek. Makut elliitekniaci ilakluki unuaquaqan ekualuki elliitek'lallerpeceñun taperluki mukaarkanek wine-amek-llu.

17“Erenrem aipaani elliiniartuci qula malrugnek cipluku ayagyualrianek angucalunek kuluvagnek, malrugnek angucalugnek qusngignek, akimiarunrita'arnek-llu ataucimek allrakungelrianek qusngiyagarnek, tamarmeng natlugnerilngurnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18-19Makunun ilakluki elliitekniaci erenret ciuqliatni elliitekesqumalriit.

20“Erenret-llu pingayuatni elliiniartuci qula ataucimek cipluku ayagyualrianek angucalunek kuluvagnek, malrugnek angucalugnek qusngignek, akimiarunrita'arnek-llu ataucimek allrakungelrianek qusngiyagarnek, tamarmeng natlugnerilngurnek.

21-22Makunun ilakluki elliitekniaci erenret ciuqliatni elliitekesqumalriit.

23“Erenret-llu cetamiitni elliiniartuci qulnek ayagyualrianek angucalunek kuluvagnek, malrugnek angucalugnek qusngignek, akimiarunrita'arnek-llu ataucimek allrakungelrianek angucalunek qusngiyagarnek, tamarmeng natlugnerilngurnek.

24-25Makunun ilakluki elliitekniaci erenret ciuqliatni elliitekesqumalriit.

26“Erenret-llu tallimiitni elliiniartuci qulngunrita'arnek ayagyualrianek angucalunek kuluvagnek, malrugnek angucalugnek qusngignek, akimiarunrita'arnek-llu ataucimek allrakungelrianek angucalunek qusngiyagarnek, tamarmeng natlugnerilngurnek.

27-28Makunun ilakluki elliitekniaci erenret ciuqliatni elliitekesqumalriit.

29“Erenret arvinelgatni elliiniartuci pingayunlegnek ayagyualrianek angucalunek kuluvagnek, malrugnek angucalugnek qusngignek, akimiarunrita'arnek-llu ataucimek allrakungelrianek angucalunek qusngiyagarnek, tamarmeng natlugnerilngurnek.

30-31Makunun ilakluki elliitekniaci erenret ciuqliatni elliitekesqumalriit.

32“Erenret-llu malrunelgatni elliiniartuci malrunlegnek ayagyualrianek angucalunek kuluvagnek, malrugnek angucalugnek qusngignek, akimiarunrita'arnek-llu ataucimek allrakungelrianek qusngiyagarnek, tamarmeng natlugnerilngurnek.

33-34Makunun ilakluki elliitekniaci erenret ciuqliatni elliitekesqumalriit.

35Erenret pingayunelgatni calivkenaci quyurrluci agayuniartuci.

36Elliiluci ekuagiluci narnirqelriamek Atanermun: ataucimek ayagyualriamek angucalumek kuluvagmek, ataucimek angucalumek qusngimek, malrunlegnek-llu ataucimek allrakungelrianek angucalunek qusngiyagarnek, tamarmeng natlugnerilngurnek.

37-38Makunun ilakluki elliitekniaci erenret ciuqliatni elliitekesqumalriit.

39“Makut maa-i alerquutnguut aturarkaci elliikuvci ekuagarkanek, mukaarkanek, wine-amek-llu, ilakuyutellerkamun-llu elliitekarpeceñunAtanermun nallunairumalriani nerevkariyararpeceñi. Makut ilaulluki elliitek'lararkauluki akqutkellerpeceñun wall'u piyuumillerci aturluku elliitevceñun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

40Moses-aam-llu qanrutai Israel-aam yui tamalkuitnek Atanremalerquutekellrinek ellminun.

Numbers 30

Picirkiutet Akqilrianun

1Moses-aam qanrutai Israel-aam yuin ilakellgutkelriartaita ciuliqagtait, “Waniwa una Atanrem alerquutii.

2Angutem akqekuniu Ataneq camek cikiryugluku, wall'u akqekuniu camek atunritengnaqerkaminek, akqutkellni pinrilngaitaa. Akqiluni qanellni tamalkuan aturarkaugaa.

3“Cali-llu arnaq ayagyualria akqikuni camek Ataneq cikirciqniluku wall'u akqekuniu camek atunritengnaqerkaminek, atami eniini uitainanermini,

4atami niiteng'e'rmiki akqutkellri cangalliunrilkan, akqutkellni piciqliarallni-llu tamalkuita aturciqai.

5Taug̃aam atiin akqutkellri niilluki inerquqani atuusqevkenaki, canriciiquq atunrilnge'rmiki. Atanrem aug̃'ariciqaa akqutkellrinek atiin tuaten pisqumanrilaku.

6“Uingeksailnguq arnaq akqikuni pitsaqluni wall'u umyuangcarraarpek'nani, wall'u akqikuni camek atunritengnaqerkaminek, akqillermi-llu kinguani uingekuni,

7uimi taum akqutkellni niiteng'e'rmiki canrilkekaki tamalkuita aturarkaugai.

8Taug̃aam uingan akqutkellri niilluki inerquqani atuusqevkenaki canriciiquq atunrilnge'rmiki. Atanrem-llu aug̃'ariciiqaa.

9“Taug̃aam aipainrem wall'u avvusngalriim aturarkaugai akqutkellni atunritengnaqerkani-llu tamalkuita.

10“Kassuusngalria-llu arnaq akqikuni wall'u akqikuni camek atunritengnaqerkaminek,

11uimi niiteng'e'rmiki cangalliunrilkan akqutellni aturarkaugai tamalkuita.

12Taug̃aam uingan akqutellri niilluki inerquqani atuusqevkenaki canriciiquq atunrilnge'rmiki. Atanrem aug̃'ariciqaa uingan tuaten pisqumanrilaku.

13Uingan piyukuni akqutkellra aturceciiqaa, wall'u pisqumanrilkuniu pivkarpek'naku.

14Taug̃aam niiteng'e'rmiki akqutai inerqunrilkani, akqutkellni tamalkuita aturarkaugai. Akqillra atuusqelluku qanpigainartuq inerqunrilamiu niitellermini taumi ernermi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Tau͡gaam niitellermi kinguqviikun akqutellri pinriceñarteskuniki, elliinun tusngaarkauguq pinriceñaumallrat.”

16Makut maa-i picirkiutet Atanrem cikiutekellri Moses-aamun; picirkiutnguluteng nulirqutellriignun wall'u panikellriignun tauna pania nasaurluq angutem enemini uitakan.

Numbers 31

Israel-aat Anguyagait Midianite-at

1Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

2“Akinauruski Israel-aam yui Midianite-at ellaitnun pillratnek. Tuaten pimarikuvki tuquciquten.”

3Tua-i Moses-aam yuut qanrutai, “Ilaci angutet upciki anguyagniarait Midianite-at akinaurulluku Ataneq.

4Tamalkuitnek yuullgutkelriartainek Israel-aam yuin ayagceciniartuci tiissitsaaruqa'aqluki angutnek anguyagarkanek.”

5Tua-i cucuklirtut tiissitsaaruqa'aqluki tamalkuitnek yuullgutkelrianek Israel-aam yuin, quyurrluteng amllertaluteng qula malrugnek cipluku tiissitsaat (12,000) angutet upingaluteng anguyallerkameggnun.

6Moses-aam-llu ayagcetai anguyagyarturtelluki Phinehas-aamek Eleazar-aam agayulirtem qetunraanek atanirluki. Tauna-llu ang'aqluni Agayuuviim kencignarqellrianek akluinek, cupu'uryaranek-llu elpengcarissuutekanek.

7Anguyagluki-llu Midianite-at Atanrem alerquuciatun Moses-aaq, tuqulluki angutet tamalkuita,

8tuqutellermegnun-llu tapqulluki ukut Midian-aam atanri talliman tuqutellruit: Evi, Rekem, Zur, Hur, Reba-llu. Cali-llu tuqutellruluku Balaam-aaq Beor-am qetunraa.

9Israel-aam-llu yuin teguit Midian-aarmiut arnait mikelnguut-llu, kuluvautait-llu allat-llu cali katngautait, tukuutait-llu tamalkuita,

10ekualuki-llu nunarpait allat-llu cali uitaviit.

11Tamakut-llu tegulteng tukuutait, tapeqluki yuut ungungssiaraat-llu,

12taitait Moses-aamun Eleazar-aamun-llu, Israel-aam-llu yuinun uitallratni Moab-am carr'ilqaini Jordan-aam akiani Jericho-m nalliini.

Anguyagtet Utertut

13Moses-aam Eleazar-aam-llu yuut-llu ciulirnerita uitavimeggnek anluteng pairrsaagait anguyagtet.

14Moses-aam-llu qenrutai anguyagtet atanrit utertellret anguyaggaarluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Aptai, “Ciin arnat tamalkuita unguvavkarceciki?

16Nauwa arnat Balaam-aam ayuqucirtuutii maligtellrukiit, Peor-ami-llu Israel-aam yui picurlagtelluki Atanermun. Tamana pitekluku cangerlak tut'ellruuq Atanrem yuinun.

17Taumek waniwa tuquciki tamalkuita tan'gaurluut mikelnguut, cali-llu tuqulluki tamalkuita arnat anguciullret.

18Taug̃aam elpeci pikarkauluki uitatniaci nasaurluut wall'u allat arnat angutem agtuqsailkai.

19Elpeci-llu tuqucillrulriani yugmek, wall'u agturallrulriani tuqumalriit temaitnek nunat elatiitni uitaniartuci ernerni malrunlegni. Erenret pingayuatni malrunelgatni-llu menuircarniartuci elpeceñek arnat-llu cali tegukengalci.

20Menuircarniaci-llu cali aturat tamalkuita, cali-llu menuircarluki tamalkuita piliaqumalriit qecignek, qusngirngalnguut melqurritnek, cali-llu muragnek.”

21Eleazar-aam agayulirtem qanrutai angutet utertellret anguyallermeggnek, “Makut maa-i picirkiutet Atanrem cikiutekellri Moses-aamun.

22-23Tamarmeng makut ekuayuilkai, suulutaaq, qerrirli, punerneq, cavik, qerriryak, wall'u imarkaq, menuircaumaarkaugut kenerkun. Allat taug̃ken tamarmeng menuircaumaarkauluteng merkun menuircautekun.

24Erenret malrunelgatni ervigniaci aturaci; nutaan elpeci menuirutniartuci nunanun-llu ityunariluci.”

Anguyagkun Teguallrita Avgumallrat

25Atanrem qanrutaa Moses-aaq,

26“Elpetek Eleazar-aaq-llu ilalirlutek allanek yuut ciulirneritnek, naaqiciki tamalkuita anguyallermeggni teguaqellrit, ilakluki yuut teguat ungungssiaraat-llu.

27Avveqniaci malruingurrluki, avvlerpeci aipaingit anguyagteñun pikarkauvkarluki avgit-llu cali yugnun pikarkauvkarluki.

28Tegutniartuci Atanrem pikainek anguyallernun avvlerpeceñek ayuqluki yugnek ungungssiarnek-llu (ciulviit, qusngit, qusngirngalnguut) tiissitsaam avganek (500) ataucimek ilangaruqurluci.

29Tuneniaci Eleazar-aamun agayulirtem̃un elliiteklukiAtanermun.

30Yugnun-llu pikesqelluki avvlerpeceñek tegutniartuci ayuqluki yugnek ungungssiarnek-llu yuinaak malruk qulnek cipluku (50) amllertalrianek ataucimek ilangaruqurluci. Tamakut-llu tunluki Levite-anun Agayuuviim Pelatekam aulukestainun.”

31Moses-aankuk-llu Eleazar-aaq-llu tuaten pillruuk Atanrem alerquuciatun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32-35Makut maa-i anguyallret tegukengallrit ilakluki tegullermeggnun ellaita piknaluki: tiissitsaam avga, yuinaat-wa pingayunelgen akimiarmek cipluku tiissitsaat (675,000) qusngit qusngirngalnguut-llu, yuinaat pingayun qula malrugnek cipluku tiissitsaat (72,000) kuluviit, yuinaat pingayun ataucimek cipluku tiissitsaat (61,000) ciulviit, yuinaq qula malrugnek cipluku tiissitsaat (32,000) neviarcaraat angutem agtuqsailkai.

36-40Taukut-llu avgit anguyagtet akurtullrit amllertaluteng, yuinaat akimiaq ataucimek cipluku, akimiaq-wa malrugnek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam-wa avga (337,500) qusngit qusngirngalnguut-llu, tuaken-llu tegulluteng tiissitsaam avga, yuinaat pingayun akimiarmek cipluku (675) Atanrem pikainek; kuluviit-wa anguyagtet akurtullrit yuinaq akimiarmek cipluku tiissitsaat (36,000), tuaken-llu tegulluteng yuinaat pingayun qula malrugnek cipluku (72) Atanrem pikainek; ciulviit-wa anguyagtet akurtullrit yuinaq qulnek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam-wa avga, (30,500), tuaken-llu tegulluteng yuinarnek pingayunek ataucimek cipluku (61) Atanrem pikainek; neviarcaraat-wa anguyagtet akurtullrit angutem agtuqsailkai akimiaq ataucimek cipluku tiissitsaat (16,000), tuaken-llu tegulluteng yuinaq qula malrugnek cipluku (32) Atanrem pikainek.

41Moses-aam makut akiliqurautet Eleazar-aamun tunai elliitnguluki Atanermun, elliin alerquuciatun.

42-46Avgit-llu taukut yugnun cikiutekumallret amllertatkait anguyagteñun tunumallret: yuinaat akimiaq ataucimek cipluku, akimiaq-llu malrugnek cipluku tiissitsaat, tiissitsaam-wa avga (337,500) qusngit qusngirngalnguut-llu, yuinaq akimiaq ataucimek cipluku tiissitsaat (36,000) kuluviit, yuinaq qulnek cipluku tiissitsaat tiissitsaam-wa avga (30,500) ciulviit, akimiaq ataucimek cipluku tiissitsaat (16,000) neviarcaraat angutem agtuqsailkai.

47Ukunek Moses-aaq tegutellruuq yugnek ungungssiarnek-llu yuinaak malruk qulnek ciptaqan ataucimek ilangaruqurluni, cikiutekluki-llu Levite-anun Pelatekam Agayuuviim aulukestainun Atanrem alerquutii aturluku.

48Anguyagtet-llu atanirturtaita ullagaat Moses-aaq,

49qanrulluku-llu, “Wangkuta naaqellemteñi anguyallret atanirtuq'ngaput atauciunge'rmi cataitenrituq.

50Taumek waniwa taitaput suulutaat tangnircautet, tallirat, kulutet, aqlitet, uyamiit-llu wangkuta tegulput. Elliitekaput Atanermununguvamteñun akiliutekluki, elliinun camun pivkaasqevkenata.”

51Moses-aankuk Eleazar-aaq-llu ciuniurakek tamalkuita tamakut suulutaat tangnircautnguluteng taqumalriit.

52Tapeqluteng-llu tamakut atanerruat elliitekellrit usperluteng yuinaat yuinaat (400) usperet cipluki.

53Atanerruarunrilnguut taúg͡aam tegulteng avaliqluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

54Moses-aankuk-llu Eleazar-aaq-llu agutakek suulutaat Pelatekamun, Atanermun camun pivkaasqevkenaki Israel-aam yui.

Numbers 32

Yuullgutkelriit Calaralirnerani Jordan-aam

1Yuullgutkelriartakek Reuben-aankuk Gad-aq-llu ungungssiaraucillruut. Tangllermegni-llu nuniik Jazer-aam Gilead-aam-llu ungungssinun nunakarnillinian,

2ullagakek Moses-aankuk Eleazar-aaq-llu, allat-llu cali yuut ciuliqagtait qanrulluki-llu,

3-4“Man'a nuna Atanrem ikayurluta piksagucetellra — makunek nunatarluni, Ataroth, Dibon, Jazer, Nimrah, Heshbon, Elealeh, Sibmah, Nebo, Beon-aaq-llu — assilliniuq nunaksunaqluni ungungssinun, amllerrluteng-llu ungungssiuteput.

5Canganarqenrilkan elpeceñi cikiisqumayaaqukut mat'umek nunamek piksagutnaluku. Jordan-aaq qerarpek'naku maancugyaaqukut.”

6Moses-aam kiugai, “Ilaci-qaa anguyakata maani uitanaluci piuci?

7Ciin nalirrugcetaarceciki ilaci Jordan-aam qerallerkaanek nunamun Atanremcikiutekellranun ellaitnun?

8Ciuliaci tuaten pillruut ayagcetlemni Kadesh Barnea-mek nuna paqtelluku.

9Ayallruut Eschol-am kuignayua tekilluku nuna tamaani tangaaluku. Tau͡gaam utercameng ilateng nalirrugcetaarait itlerkaatnek nunamun Atanrem ellaitnun cikiutekellranun.

10Ataneq tuani ernermi eq'uqercami akqillruuq qanerluni,

11‘Ukut yuut Egypt-aamek anellret allrakungelriit yuinarmek ayagnirluteng tangerrngaitaat nuna akqutkelqa cikiutekciqniluku Abraham-aamun, Isaac-aamun, Jacob-aamun-llu, tua-i-wa tamalkirrluteng maligtaqunrilatnga.

12Tamarmeng iterngaitut Caleb-aaq tau͡gaam Jephunneh-am Kenezzite-am qetunraa, Joshua-llu Nun-am qetunraa, tamarmek elluarrlua niisngallruagnga.’

13Atanrem-llu qenqerrucamiki ayagavkallrui yuilqumi yuinaagni malrugni allrakuni imkut ellminun assiilngillret tuquluteng nangnatkaatnun.

14Waniwa elpeci ciuliarpecetun ayuqluci assiilngurtulriaruuci, arcaqanranek qenrutesqellukiAtanermun Israel-aam yui.

15Elpeci Reuben-aam Gad-am-llu yuini maligcuumiilkuvceñi ukut cali yuut uniciiqai maavet yuilqumun, piunriqata-llu piunrillrat elpeceñun tusngaarkauluni.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Taukut ullagluku Moses-aaq qanrutaat, “Wangkuta katngauteput casguliciqaput nunaliluta-llu asvairqumalrianek irniamta uitavigkaitnek.

17Nutaan wangkuta ayagyugngariciqukut ilaput ciuliqaggluki anguyagyarturluta nunakaatnun tekiutnatkamteñun. Ilaput tau͡gaam maantaurniartut nunat asvairqumalriit iluatni alingniurpek'nateng mat'um nunam yuinek.

18Wangkuta-llu nunamteñun uterrngaitukut Israel-aam yuin nunakarteng piksagutnatkaatnun.

19Wangkuta ilalirluki pikamteñek pingaitukut Jordan-aam akiani, ak'a maa-i pikangamta Jordan-aam calaralirnerani.”

20Moses-aam qanrutai, “Ilumun tuaten piarkaukuvci waniwa Atanremtangvallrani anguyagyartullerkarci upyuciu.

21Tamarpeci-llu caskulegni qerarciqerci Jordan-aaq, Atanrem-llu pisqutii maliggluku curugciqaci inglukesteput elliin cirlakillerkaanun,

22nuna-llu pikliutellerkaanun. Nutaan elpeci uterrniartuci pisqumalria elpeceñun Atanermun ilavceñun-llu Israel-aam yuinun pimariavciu. Man'a-llu nuna calaralirnerani Jordan-aamAtanrem tangvallrani pikciqerci.

23Tau͡gaam akqutkellerci atunrilkuvciu aarcirturamci tamana assiilngiutekciqerci Atanermun. Assiilngillerci-llu pitekluku anucimirqecetaarumanrilngaituci.

24Tua-i nunalikiciki irniaci, qusngiuteci-llu casguliluki; tau͡gaam akqutkellerci pinricaqunaciu!”

25Gad-am yui Reuben-aam-llu yui qanertut Moses-aamun, “Alerquucirpetun tuaten piciqukut.

26Nuliaput irniaput-llu katngauteput-llu maani Gilead-aam nunaini uitaciqut.

27Wangkuta tau͡gaam anguyagarkaulriani qerarciqukut anguyagyarturluki Ataneq ataneqluku, qanellren aturluku.”

28Tua-i Moses-aam makunek alerqurai Eleazar-aaq, Joshua-llu allat-llu ciuliqagtait Israel-aam yuin:

29“Gad-ankuk Reuben-aaq-llu yuk'enka qeraqatgu Jordan-aaq anguyagyuumaluteng Atanrem alerquutiini, ikayuqluki-llu elpeci nuna piksaguskuvciu, Gilead-aamek nunakaatnek cikiqiciki.

30Tau͡gaam Jordan-aaq qeranrilkatgu anguyagyarturluteng nunakaatnek cikiqiciki Canaan-aami.”

31Gad-ankuk Reuben-aaq-llu yuk'ek qanertut, “Wangkuta Atanremalerquuciatun piciqukut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Pisqellra maliggluku qerarciqukut anguyagyarturluta Canaan-aamun, piku'urniarput nunautvut calaralirnerani Jordan-aam.”

33Moses-aam-llu pikitai Gad-am yui, Reuben-aam yui, Manasseh-m-llu yuin avgit, tamalkuan nunautellranek King Sihon-aam Amorite-am King Og-am-llu Bashan-aarmium, nunautekenka-llu avatiigni nuna nunarrartuumaan.

34Gad-am yuin nautenqigtait ukut asvairqumalriit nunat, Dibon, Ataroth, Aroer,

35Atroth Shophan, Jazer, Joghehah,

36Beth Nimrah, Beth Haran-aaq-llu.

37Reuben-aam-llu yuin napartenqiggluki Heshbon, Elealeh, Kiriathaim,

38Nebo, Baal Meon (uum atra cimiumauq), Sibmah-llu. Nunat nautenqigtelteng nutaranek acirturluki pillruit.

39Manasseh-m-llu qetunraan Machir-aam yun'i-llu anguyagluku Gilead-aaq piksagutellrua, Amorite-at tamaantellret tamaaken anlluki.

40Moses-aam-llu cikiutekluku Gilead-aaq Machir-aam yuinun taukumiungurrluteng-llu.

41Jair-am-llu qetunraan Manasseh-m curugluki tegullrui nunacuaraat ilait acirluki-llu “Nunacuarai Jair-am.”

42Nobah-m-llu cali anguyagluku tegullrua Kenath-aaq nunarrartuuman, acinqiggluku-llu Nobah-mek, elliin at'minek.

Numbers 33

Ayallrat Egypt-aamek Moab-amun

1Makut maa-i Israel-aam yuin ilakelriartaqluteng arulairvik'lallrita atrit Egypt-aamek ayallermeggni ciuliqagterluteng Moses-aankugnek Aaron-aamek-llu.

2Atanrem alerquutai aturluki Moses-aam igauqurallrui arulairviklermeng atrit.

3Israel-aam yui ayallruut Egypt-aamek iralut ciuqliat ernengqertelluku akimiarmek, Kituutem atuqerraallermeng unuaquani. Atanremcayailkuciumaluki unitellruat nunarpak Rameses-aaq tangvagterluteng Egypt-aarmiunek.

4Ayallruameng Egypt-aarmiut tungmagcinginanratni angutnek yung'eqarraarutmeggnek Atanrem tuquvkallrinek. Tuaten pillermikun Atanrem nasvallrua pininrucini Egypt-aarmiut agayutaitni.

5Israel-aam yui Rameses-aamek ayiimeng Sukkoth-amun arulaillruut.

6Sukkoth-amek-llu ayiimeng Etham-aamun arulairluteng yuilqum engeliini uitalriamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Etham-aamek-llu ayiimeng uterrluteng ayagtut Pi Hahiroth-aamun calaralirnerani Baal Zephon-aam, arulairluteng-llu yaaqsigpek'naku Migdol-aaq.

8Pi Hahiroth-aamek ayiimeng imarpik Red Sea-q qeraraat Shur-am yuilqurtaanun; ernerni pingayuni ayaumarraarluteng arulairtut Marah-mun.

9Marah-mek ayiimeng Elim-aamun ayallruut, tuani-llu qula malrugnek mermek nunamek ulvelriartangqellinian yuinarnek-llu pingayunek qulnek cipluku (70) napatarluni tuavet arulairtut.

10Elim-aamek ayiimeng arulairtut imarpiim Red Sea-m canianun.

11Tuaken-llu ayiimeng arulairluteng Sin-am yuilqurranun.

12Sin-am-llu yuilqurranek ayiimeng arulairluteng Dophkah-mun.

13Dophkah-mek-llu ayiimeng Alush-amun arulairluteng.

14Alush-amek-llu ayiimeng Rephidim-aamun mer'ilngurmun arulairluteng.

15-37Rephidim-amek ayallermeggni ingrimun Hor-amun arulairaqluteng pilallruut makunun: Sinai-am yuilqurranun, Kibroth Hattaavah-mun, Hazeroth-amun, Rithmah-mun, Rimmon Perez-aamun, Libnah-mun, Rissah-mun, Kehelathah-mun, Mount Shepher-aamun, Haradah-mun, Makheloth-amun, Tahath-amun, Terah-mun, Mithkah-mun, Hashmonah-mun, Moseroth-amun, Bene Jaaken-aamun, Hor Haggidgad-aamun, Jotbathah-mun, Abronah-mun, Eziongeber-aamun Zin-am yuilqurtaanun (tauna Kadesh-auguq), ingrimun-llu Mount Hor-amun Edom-aarmiut nuniita engeliini.

38Aaron-aam-llu agayulirtem mayuraa Ingriq Hor-aq Atanrem pisqeñgani. Tuani-llu tuquluni, allrakut yuinaak malruurteqerlukek Israel-aam yuin Egypt-aamek anellrata kinguani, tallimiit iralut ataucimek ernengellrani.

39Yuinaat arvinelgen pingayunek cipluku (123) allrakungluni Aaron-aaq tuqullruuq tuani.

40Canaan-aam ungalalirnerani uitalriim Arad-aam angayuqran niitai agiirrniluki Israel-aam yui.

41-49Ingrimek Hor-amek ayallermeggni Israel-aam yui Moab-am carr'ilqainun arulairaqluteng makunun pilallruut: Zalmonah-mun, Punon-aamun, Oboth-aamun, Abarim-aam-llu imenrinun Moab-am nuniini, Dibon Gad-amun, Almon Diblathaim-aamun, Abarim-aam ingriinun ingrim Nebo-m yaaqsinrilkiini, Moab-am-llu carr'ilqainun kuigani Jordan-aam Jericho-m akiani, akuliigni Beth Jeshimoth-am Kuignayuum-llu Acacia-m.

Ayuqucirtuutait Qerarpailgatgu Jordan-aaq

50Atanrem-llu qanrutaa Moses-aaq tuani Moab-am carr'ilqaini Jordan-aami Jericho-m akiani,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

51alerqurluku makunek Israel-aam yuin pillerkaitnek: “Qanruski Israel-aam yui, Jordan-aaq qeraquvciu Canaan-aamun,

52ayagceskiciki nunam tamatum yui. Navgurluki-llu tamalkuita teggalqut caviit-llu agayutait agayularviit-llu.

53Nuna piksagulluku uitaviksagutniarci, wiinga cikiutekellruamku piksagutesqelluku.

54Nall'arcetaarutetgun nuna avegniarci naumallgutkelrianun, yugyalriit naumallgutekluteng angelrianek cikiraqluki, yugkilnguut-llu angenrilngurmek.

55Tau͡gaam antenrilkuvceteng tamatum yui, tamakut unegtellret arenqianarqelarciqut 'verutetun iivceñi wall'u qerruarutetun qaivceñi, ingluliurluci-llu callugciqaiceci.

56Antenrilkuvciki wiinga piunrirciqamci tamakut piunrirnaluki pillrucimtun.”

Numbers 34

Nunam Engelai

1Atanrem Moses-aaq qanrutaa

2waten alerquusqelluki Israel-aam yui: “Itquvci Canaan-aamun wiinga cikiuteklemnun elpeceñun waten engelkiuqiciu.

3Ungalalirnera nunautevci engelii ayagnirniarci Zin-am yuilqurranek ayagtelluku-llu Edom-aarmiut nuniita engeliikun. Calaralirnera-llu ayagnirluku Dead Sea-am iquanek ungalalirnermek.

4Tuaken-llu ungalatmun caqirrluni Akrabbim-aam tungiinun, Zin-akun-llu ayagluni iquklilluni Kadesh Barnea-mun. Tuaken-llu ayagluni Hazar Addar-amun Azmon-aaq tekilluku,

5tuaken-llu kuignayuum tungiinun caqirrluni Egypt-aam nuniin engeliinun, iquklilluni imarpigmun Mediterranean-aamun.

6“Imarpik Mediterranean-aaq kanaknalirnerem engelekciqaa.

7“Neglirneq nunautevci engelii imarpigmek Mediterranean-aamek ayagluku piniarci Ingrimun Hor-amun,

8tuaken-llu Hamath Pass-amun cali-llu ayagluni Zedad-amun

9Ziphron-aamun-llu, iquklilluni Hazar Enan-aamun.

10“Calaralirneq-llu engelii Hazar Enan-aamek ayagluni Shepham-amun.

11Tuaken-llu ungalatmun ayagluni Harbel-aamun calaralirnerakun Ain-am, ayagluni-llu cali qeminun calaralirnermi ceñiini nanvam Galilee-am.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Tuaken-llu cali ayagluni ungalatmun kuik Jordan-aaq aturluku Dead Sea-mun anellranun. “Ukut waniwa cetaman engelkeciqai nunautevci.”

13Moses-aam qanrutai Israel-aam yui, “Man'a maa-i nuna piksagutarkarci nall'arcetaarutekluku, Atanrem alerquutekellra cikiutekesqelluku qulngunrita'arnun avek-wa yuullgutkelrianun.

14Yuullgutkelriartakek Reuben-aankuk Gad-aq-llu calaralirnermi-llu uitalriit avgit yuin Manasseh-m akurtullruut nunautekameggnek avgumaluni ilakuralriartait cuqekluki

15calaralirnerani Jordan-aam, Jericho-m akiani.”

Ciulirneret Avgistekat Nunamek

16Atarem qanrutaa Moses-aaq,

17“Eleazar-aam agayulirtem Joshua-m-llu Nun-am qetunraan avegciqakek nuna yugnun.

18Ikayurkakegnek piniartuci ilangaruqurluci ataucitaarluki yuullgutkelriit ciulirnerita ilaitnek.”

19Maa-i makut Atanrem cucukellrin angutet atrit: Kinguvrinek Judah-m, Caleb-aaq Jephunneh-m qetunraa.

20Kinguvrinek Simeon-aam, Shemuel-aaq Ammihud-aam qetunraa.

21Kinguvrinek Benjamin-aam, Elidad-aaq Chislon-aam qetunraa.

22Kinguvrinek Dan-am, Bukki Jogli-m qetunraa.

23Kinguvrinek Manasseh-m, Hanniel-aaq Ephod-aam qetunraa.

24Kinguvrinek Ephraim-aam, Kemuel-aaq Shiphtan-aam qetunraa.

25Kinguvrinek Zebulun-aam, Elizaphan-aaq Parnach-aam qetunraa.

26Kinguvrinek Issachar-am, Paltiel-aaq Azzan-aam qetunraa.

27Kinguvrinek Asher-aam, Ahihud-aaq Shelomi-m qetunraa.

28Kinguvrinek Naphtali-m, Padahel-aaq Ammihud-aam qetunraa.

29Makut maa-i Atanrem nakmikellri Israel-aam yuinun nuna avgesqelluku Canaan-aami.

Numbers 35

Nunarpiit Levite-anun Allakaumalriit

1Moab-am carr'ilqaini kuigmi Jordan-aami Jericho-m akiani Atanremqanrutaa Moses-aaq,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2“Alerqurki Israel-aam yui nunameggni akurtuq'ngameggni nunarpiit ilaitnek Levite-at uitavigkaitnek cikiisqelluki, avatait tamakut nunarpiit ungungssiutaitnun uitavigkauluni.

3Nunarpiit makut Levite-at pikciqait uitavikarkauluki. Maraq-llu avataitni kuluvautaita allat-llu ungungssiutaita uitavigkaqluku.

4Tamana-llu maraq cuq'liumaarkauluni nunarpiim qacarneranek tiissitsaam avganek yaaltanek elatmun avataini tamalkuita,

5yaassiigenqelriaruarkauluni maraq, menglai cetaman taktaaqluteng tiissitsaanek yaaltanek, nunarpak qukamenani.

6Cali-llu Levite-at cikirniaci arvinlegnek nunarpagnek qimagvigkanek, yuk pitsaqa'artevkenani ilaminek tuqucikuni tamakut iliitnun qimagarkauluni. Taukunun-llu cali ilakluki yuinaak malruk malrugnek cipluku (42) cali allanek nunarpagnek cikirniaci

7maramek avatetuumaita, tapeqluteng nunarpiit amllertaluteng yuinaak malruk pingayunlegnek cipluku (48).

8Nunarpiit-llu Levite-anun cikiutekait kinguveqellrianun ataarkauluteng yugyagtaciitnun nunautiita-llu angtaciitnun. Yugyalriani nunauterpaulriani-llu amllenruarkauluteng, yugkilngurni-llu nunautait-llu mikellrulriani ikgellruluteng.”

Nunarpiit Qimagvigkaat

9Atanrem qanrutaa Moses-aaq

10qanrutesqelluki Israel-aam yui: “Qeraquvciu kuik Jordan-aaq iterluci-llu Canaan-aamun,

11cucuklirciquci nunarpagnek yuut pitsaqevkenateng tuqucillret qimagvigkaitnek.

12Tuani qimaumalarciquq tuqumalriim tungayainek akinauringnaqellrianek. Tuqucilleq tauna tuqucimaarkaunrilan qanercetaarumavailegmi.

13Cucuklirluci arvinlegnek nunarpagnek,

14pingayunek calaralirnerani Jordan-aam, pingayunek-llu Canaan-aami.

15Taukut arvinelgen nunarpiit qimagviuniartut Israel-aam yuinun, allanernun, wall'u carrarmek wall'u ak'anun uitalrianun. Kina imna pitsaqa'artevkenani tuqucilria qimagyugngaluni taukut iliitnun.

16-18“Tau͡gaam yuk tuqucikan caskulirluni cavigmek wall'u teggalqumek wall'u muragmek, nallunaunani pitsaqluni tuqucilriaruuq. Tauna tuquskiciu.

19Tuqutaullrem taum malleggluku tungelqurran tuqutarkaugaa tauna tuqucilleq tangerquniu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20“Angutem-llu eq'ukekni tuquskaku callugluku wall'u camek milqerluku

21wall'u tenglugluku, pitsaqluni tuqucilriaruami tuqucimaarkauguq. Tuqutaullrem taum malleggluku tungelqurra pillerkiurumauq tauna tuqucilleq tuqutarkauluku tangerquniu.

22“Tau͡gken cali angutem eq'ukenrilkeñi pitsaqa'artevkenaku tuquciiqaa, iqulluku wall'u camek milqerluku.

23Wall'u murilkevkenani teggalqumek milqaquni, yuk-llu pitsaqa'artevkenaku nall'arciiqaa tuquvkarluku, inglukestekevkenaku-llu.

24Watnalriamek pilriartangqerqan yuut cuqciiqagket tuqucilleq tungelqurra-llu akinaurutestekaa, picirkiuteteng aturluki.

25Yuut-llu anirturarkauluku tauna pitsaqa'artevkenani tuqucilleq tungelqurranun tuqutellran akinaurcetevkenaku, ut'rulluku-llu nunarpagmun qimagvikellranun. Tuani-llu uitaarkauluni taum nalliini agayulirteñ̄gunrulria tuqunatkaanun.

26Tau͡gken cali tuqucillrem uniskaku nunarpak qimagvikellni

27tuqutaullrem-llu tungelqurran tangerrluku tauna tuquskaku, watnaluni akinaurutmek tuqucilria pinarqelriarunrituq.

28Tua-i-wa angun tauna tuqucilleq uitaurararkauyaaqngan tuani nunarpagmi qimagviklermini agayulirteñ̄gunrem tuqunatkaanun. Tuqullran tau͡gaam kinguani utercugngariarkauluni kingunerminun.

29Makut picirkiutet atuugarkaugut elpeceñun kinguverpeceñun-llu nani uitallerpeceñi.

30“Yuk yuullgutminek tuqucilria tuqucimaarkauguq atauciunrilngurmek tau͡gaam nallunritestengqerquni. Ataucim yuum nallunritesteñ̄guluni qanellrakun pinaqniluku tuquciarkaunrituci.

31Pitsaqluni tuqucilleq tuqucimaarkauguq. Akilirluni anagciigataa anucimirqecetaarutkani.

32Angun qimalleq nunarpagmun qimagviulriamun akilirtelluku utertessngaitarci kingunranun agayulirteñ̄guneq tuquvailgan.

33Tuaten pikuvci menuurceciiqerci nuna uitavigci. Pitsaqluni tuqucilriim menuurtelaraa nuna, taum-llu tuqucillrem tuqucimallran avatiini allamek menuircautekaunani nuna yuum tuqutauvikellra.

34Menuliryaqunaciu nuna uitavigci, wiinga Atanruama, Israel-aam-llu yui uitavikluki.”

Numbers 36

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Paitarkait Arnat Uingellret

1Ciulirnerita ilakuralriit naumavillgutelget Gilead-aamek, qetunraanek Machir-aam tutgariin Manasseh-m Joseph-aam qetunraan, ullagaat Moses-aaq yuut-llu ciuliqagtait.

2Qanrulluki-llu, “Atanrem alerqullruaci nuna avegturaasqelluku Israel-aam yuinun nall'arcetaarutetgun. Cali-llu alerqurluci Zelophehad-am tungayamta nunautii piksagutevkaasqelluku paniinun.

3Tau͡gaam uingekuneng allanek yuullgutkelriartainek Israel-aam yuini, taukut yuullgutkelriit piksagutarkaungamegteggu, nunamek paitarkamteñek allurciiqaitkut.

4Jubilee-q-llu Israel-aam yuin angiciyaraat tekiskan, cat kiputelluki tunumallret utercaraatni nakmiin pikestem̄eggnun, nuna taukunun arnanun pikiuteklerci uingita piksagutarkaugaat, nunautvut-llu wangkuta ikgelikanirarkauluni.”

5Tua-i Moses-aam mat'umek Atanrem alerquutiinek Israel-aam yui qanrutai, “Manasseh-m kinguvri piciulriamek qanertut,

6taumek Ataneqqanertuq Zelophehad-aam panii umyuarteng aturluku uingyugnganiluki, tau͡gaam ilakutameng iliitnek piarkauluteng.

7Paitarkait Israel-aam yuin nugtarcimaarkaunritut allanun yuullgutkelrianun; Israel-aam yuin tamarmeng tegumiaqerkaungamegteki ciuliameggnek paitaqelteng.

8Arnat-llu tamarmeng paiciutekluku piutengellret ilakellgutkelriani Israel-aam yuini uingelararkauluteng ilakellgutkelriartami taukut tau͡gaam iliitnek. Waten piluteng ellaita ciuliarita paiciutait ellaitnun kinguvarluteng.

9Taumek yuut paiciutellrit nugtarcimaarkaunritut allanun ilakellgutkelrianun, Israel-aam yuin tamarmeng tegumiaqerkaungamegteki ciuliameggnek paitalteng.”

10-11Zelophehad-aam-llu panii, Mahlah, Tirzah, Hoglah, Milcah, Noah-llu tuaten pillruut Atanrem Moses-aakun alerquutii aturluku, uingluteng tungayameggnek.

12Uingellruut Manasseh-m Joseph-aam qetunraan kinguvrinek nunautiit-llu atiita yuullgutkelriarini uitaluni.

13Makut maa-i picirkiutet Atanrem cikiutekellri Israel-aam yuinun Moses-aakun Moab-am carr'ilqaini kuigmi Jordan-aami Jericho-m akiani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Deuteronomy

Deuteronomy 1

Nalqigutet

1Makut maa-i Moses-aam qanellri tamalkuitnun Israel-aam yuinun Kuigem Jordan-aam calaralirnerani yuilqumi uitallermeggni. Jordan-aam Kuignayuani uitallruut yaaqsinrilkiini Suph-am, yaatiitni nuna Paran-aaq uitaluni, nunat-llu Tophel, Laban, Hazeroth, Dizahab-aq-llu yaalirneratni qukaatni taukut uitaluteng.

2(Ernerrluni qula ataucimek cipluku ayagnarquq Ingrimek Sinai-amek Kadesh Barnea-mun tumekluki qemililria Edom-aam nunii.)

3Cali allrakut yuinaak malruurtellragni, erenrin ciuqliatni iralut qula ataucimek cipneratni, Moses-aam qanrutellrui Israel-aam yui tamalkuitnekAtanermek alerquumacini aturluku.

4Una pillruuq kinguakun Atanremcirlakillmi Sihon-aamek angayuqratnek Amorite-at, atanirturilriamek Heshbon-aami, cali-llu Og-amek angayuqranek Bashan-aam, atanirturilriamek Ashtaroth-aami Edrei-mi-llu.

5Yuut uitallratni Jordan-aam calaralirnerani, Moab-am nuniini, Moses-aam taringnarcaraa una alerquun qanerluni.

6“Ataneq Agayutvut qanellruuq wangkutnun Ingrimi Sinai-ami, ‘Akaurtuq uitangucirci wani ingrimi.

7Upluci ayagci. Ayagci qemilegmun Amorite-at nuniitnun, tamalkuitnun-llu Arabah-mi avaqliitnun, qemililriami nunami qerkilngurni-llu nunami, cali-llu Negeb-aamun, imarpiim-llu ceñiinun, Canaan-aarmiut nuniitnun, Lebanon-aamun-llu, tekilluku kuigpak, Kuik Euphrates-aaq.

8Tangerrluku elkartellruaqa nuna ciunerpeceñun; iterluci piksaguciu nuna Atanrem akqutkellra atavceñun Abraham-aamun, Isaac-aamun Jacob-aamun-llu, cikiuteknaluku ellaitnun kinguvritnun-llu.’

Moses-aaq Cucuklirtuq Cuqcisteñek

9“Taum nalliini wiinga qanellruunga elpeceñun, ‘Wiinga kiima qaunqesciigaliamci,

10Atanrem Agayutevci amllerivkaaci, tangerrluku-llu, mat'umi ernermi amllertacirci ayuquq qiliim agyaitun yugyagiavci.

11Atanrem, atavci Agayutiita, amllertacirci tiissitsaarqunek ilaliu, atawaqertelluci-llu, akqutni elpeceñun aturluku!

12Qaillun kiima caliaqsugngasia arturnarqucirci inglukuceci-llu?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Cucuklirci umyuartulrianek, taringumalrianek, elisngalrianek angutnek, tamalkuitnek ilakutellriartarpeceñek, wiinga-llu elkarciiqanka ciuliqagteñ̄gurrluki elpeceñun.’

14Elpeci-llu kiullruarpecia, ‘Una wani qanellren atuyunarquq wangkutnun.’

15Tua-i ilakellriarpeci ciuliqagtait, umyuartulriit elisngalriit-llu angutet, elkartellruanka ciuliqagteñ̄gurrluki elpeceñun, picirkiristeñ̄gurrluki tiissitsaanun, yuinarnun tallimanun, yuinaak malruk qulmek cipnelegnun, qulnun, atanerruanek-llu, yuullgutkelriani tamiini.

16“Taum-llu nalliini cuqcistet alerqullruanka, ‘Niicugniciki pinerrlugutait anelgutevci, elluarrlukek-llu cuqeskicikek angun anelgutii-llu, wall'u allaneq elliini uitalria.

17Cuqcillerpeciuggun aipaanun ingluarngaituci; niicugniciqaci pikegtaunrilnguut angelriarulriit-llu ayuqluki. Kina akilkarkaunritaci, tua-i-wa cuqciyaraq Agayutem pikngaku; pinerrlugun-llu elpeceñi arturnarqekan, taitarkaugaci wiinga-llu niicugniciqaqa.’

18Taum-llu nalliini alerqullruamci canek tamalkuitnek atu'urkarpeceñek.

Aassaqluteng Paqtellriit Ayagcecimaut Kadesh Barnea-mek

19“Tua-i-llu Mount Sinai-amek ayallruukut tumekluku-llu angelria alingnarqelria yuilquq tangelci ayallemteñi nunamun qemililriamun Amorite-at nuniitnun, Atanrem Agayutemta alerquuciatun; tekilluta-llu Kadesh Barnea-mun.

20Wiinga-llu qanellruunga elpeceñun, ‘Tekituci qemililriamun Amorite-at nuniitnun, Atanrem Agayutemta wangkutnun cikiutiinun.

21Tangerrluku, Atanrem Agayutevci ciuqerpeceñun nuna ellillrua; ullagluku piksaguciu. Atanrem, atavci Agayutiita, elpeceñun qanellruciatun; alingyaqunaci wall'u nanikualuci.’

22“Tua-llu tamarpeci taillruuci canimnun, qanerluci-llu, ‘Ataki ayagcecilta angutnek ciunemteñun, paqluku yuvrirnauraat nuna, qanrutniaraitkut-llu naú͡gg'un ayallerkamteñek nunarpagnek-llu tekitarkamteñek.’

23“Tamana-llu wangni assirngatellruuq. Tua-llu qula malrugnek cipluku angutnek cucuklillruunga ilavceñek, ataucimek angutmek ilakutellrianek tegutaqlua.

24Taukut ayallruut qemililriamun nunamun, tekilluteng-llu Kuignayuanun Eshcol-aam yuvrirluku-llu.

25Tegulluteng-llu atsautain nunam ilaitnek tailluki-llu wangkutnun, qanrulluta-llu, ‘Assilriaruuq nunaAtanrem Agayutem wangkutnun cikiutii.’

26“Taú͡gaam elpeci ayagyuumiitellruuci tamaavet, inglulilluci alerquutiinun Atanrem Agayutevci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Qanemyuugarluci-llu pelatekarpeceñi, qanerluci, ‘Agayutem eq'ukngamikut anulluta ayautaakut Egypt-aamek, tunenaluta Amorite-anun piunriisqelluta.

28Ciin tua-i ayakatarceta? Alingyaaqvagceta. Ayagcetlemta angutet qanrutaakut, “Yuut angenruut sugtunruluteng-llu wangkutni; nunarpait-llu angluteng, asvailkuciumaluteng qilak tekilluku; cali-llu tangellruaput Anakim-aam qetunrai.”’

29“Tua-llu wiinga qanertua elpeceñun, ‘Uluryakenriciki alikevkenaki-llu.

30Atanrem Agayutevci, ciunerpeciuggun ayalalriim ingluliuruciiqaaci, tangvallrucirpecetun tuaten pillrani elpeci pitekluci Egypt-aami,

31yuilqumi-llu, tuani tangellruarci qaillun Atanrem Agayutevci kevegluci ayautellrukiici, aataulriim irniani kevegluku ayautelauciatun, tamiin tumevceñi maavet tekisvigpeceñun.’

32Taú͡gken mat'umek qanrucimang'e'rpeci ukveqellrunritarci Ataneq Agayutsi,

33ciunerpeciuggun ayalalria yuarulluci nani pelatekarvigkarpeceñek, kenerkun-llu unugmi apertuutnaluci tumkarpeceñek, amirlukun-llu erenrani.

Atanrem Anucimirqecetaaraa Israel-aaq

34“Atanrem-llu niitellrui qanelci, qenqerrluni-llu, akqillruuq,

35‘Ukut iliita assiilnguulriit yuut atauciunge'rmi tangerrngaitaa assilria nuna akqutkelqa cikiutekarkauluku atavceñun,

36Caleb-aam taú͡gaam Jephunneh-am qetunraan tangerciqaa, elliinun irniarinun-llu tunciqaqa nuna elliin tutmallra, tua-i-wa maligtellruaku tamalkirrluni Ataneq!’

37Atanrem-llu wiinga qenrutellruanga elpeci pitekluci, qanerluni, ‘Elpet-llu tuavet iterngaituten;

38Joshua Nun-am qetunraa, nangerngalria ciuqerpeni, iterciquq; eguaqurru, tua-i elliin Israel-aamun piksaguceciiqngaku.’

39“Tua-llu Atanrem tamamta qanrutaakut, ‘Irniaci, mat'um nalliini nallulriit assilriamek assiilngurmek-llu, imkut qanrutkelci teguarurciiqniluki, iterciqut tamaavet nunamun. Ellaitnun cikiutekciqaqa ellaita-llu piksaguciiqaat.

40Elpeci taú͡gaam, tuiggluci, ayagci yuilqumun Red Sea-m tungiinun.’

41“Kiullruarpecia-llu, ‘Wangkuta assiilngirtukut Atanermun; ayagluta callugciqukut, Atanrem Agayutemta alerqullruciatun.’ Tamarpeci-llu angutni naqugtuci caskuvceñek anguyagcuutnek, umyuarteqluci-llu qacignaqsukluku ayallerkarci qemililriamun nunamun.

42“Ataneq-llu qanertuq wangnun, ‘Qanruski, Ayagyaqunaci wall'u anguyagyaqunaci, akunlevceñi uitanrilama; ingluvci cirlaksuaraiceci.‘

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

43Tuaten qanellruunga elpeceñun, elpeci-llu niicugniyuumiitellruuci; ingluliurarci tau͡gaam alerquutii Atanrem, elpeceñek-llu pivakellerci aturluku ayagtuci qemililriamun nunamun.

44Amorite-at-llu tamaani qemililriami nunami uitalriit ingluliraiceci malirqerluci-llu evegtaat pilauciicetun, cirlakluci-llu Seir-ami Hormah tekilluku.

45Uterrluci-llu qiaguci Atanrem ciuqerrani; ikayuusqelluci tau͡gaam Atanrem erinasi niitenritaa ilangcivkenaci-llu.

46“Taumek uitallrulriaci Kadesh-aami amllerni ernerni.

Deuteronomy 2

Allrakut Uitallrit Yuilqumi Kinertellriami

1“Tua-llu tuiggluta ayagyaqlirtukut yuilqumun tungiinun Red Sea-m,Ataneq wangnun qanrutellruciatun; ernerni-llu amllerni ayagaukut Mount Seir-am nuniini.

2“Ataneq-llu wangnun qanertuq,

3‘Maani ayagalci ingrililriami amllerriuq; negetmun ayagci.

4Alerqurluki-llu yuut, waniwa ayakatartuci anelgutevci nuniitgun Esau-m qetunrain, Seir-ami uitalriit; ellaita-llu alikeciqaiceci. Taumek murilkekici cakneq.

5Ingluliryaqunaciki; tua-i-wa cikirngailamci nuniita iliinek, qang'a, it'garpeci aluatun angtangraan piyuavigkarpeceñek, cikiutekellruamku Mount Seir-aaq Esau-mun pikesqelluku.

6Kiputarkauguci neqnek ellaitnek akilirluci, neqkangqerrniartuci; mermek-llu cali akilirluku kiputarkauguci merkangqerrniartuci.’

7“Tua-i Atanrem Agayutevci atawaqercetellruaki tamalkuita unatevci caliarit; nallunritaa ayagallerci maaggun angelriakun yuilqukun; makuni allrakuni yuinaagni malrugni Atanrem Agayutevci nayullruaci; camek-llu enuqitellruvkenaci.

8“Tua-i cali ayagtukut, anelgutemteñek qetunrainek Esau-m Seir-ami uitalrianek, unilluku Arabah-m tumyaraa Elath-amek Eziongeber-aamek-llu. Caqirrluta-llu ayagluta tungiinun Moab-am yuilqurtaan.

9Ataneq-llu qanertuq wangnun, ‘Arenqiallugcecaqunaciki Moab-armiut, wall'u ingluliryaqunaciki anguyagkun, tua-i Wiinga cikirngailamci nunautiita iliinek, pikarpeceñek, cikiutekellruamku Ar-aq qetunrainun Lot-aam pikesqelluku.’”

10(Ukut Emim-aat tamaani uitallruut, yuut pinilriit yugyagluteng-llu Anakim-aatun-llu sugtutaluteng;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11qanrutkumalalliniut-llu Anakim-aatun Rephaim-aaruluki, tau͡gaam Moabite-at aterpagtelalliniit Emim-aanek.

12Horite-at-llu uitalallruyaaqut Seir-ami, tau͡gaam Esau-m kinguvrin tamaaken ayagcetellrulliniit. Piunrirluki-llu, nunaliluteng-llu uitavillratni; Israel-aat pillruciicetun nunaseng piksagutellermeggni,Atanrem ellaitnun cikiutekellra.)

13“Kitaki nangerrluci qerarciu kuiggaq Zered-aaq. Tua-i-llu wangkuta qerararput.

14Ayaggaanemteñek-llu Kadesh Barnea-mek, qerallemteñun kuiggaq Zered-aaq allrakut yuinaq akimiaq pingayunlegnek cipluku (38) amllertaut, tamaq'apiarmeng yuulgutkellriit-llu, imkut-wa anguyiurtet piunrillruut, Atanrem akqutkellratun ellaitnun.

15Tua-i ilumun Atanremingluliruralluateng tamalkurmeng piunrirnatkaatnun.

16“Tua-i-llu anguyiurtet piunriumariata tuquluteng yugnun ilautellermeggnek,

17Ataneq qanertuq wangnun,

18‘Unuamek ayagarkauguci nuniitgun Moab-armiut Ar-aq tumekluku.

19Tekiteqataquvciki-llu nuniit Ammon-aam qetunrain, arenqiallugcecaqunaciki inglulirpek'naki-llu, tua-i Wiinga cikirngailamci iliinek nunautiita Ammon-aam qetunrain pikarpeceñek, tua-i-wa Lot-aam qetunrainun tunellruamku pikesqelluku.’”

20(Tamana cali nallunritaat nunakucia Rephaim-anun; Rephaim-aat tamaani uitallruyaaqut, tau͡gken Ammonite-at aterpagtelarait Zamzummim-aanek,

21yuut pinilriit yugyagluteng-llu, sugtutaluteng-llu Anakim-aatun; tau͡gaam Atanrem piunrillrui, tua-i Ammonite-at-llu ayagcelluki, nunaliluteng uitavillratni.

22Tuaten-llu Atanrem pillrui Edomite-at Esau-m kinguvri, Seir-ami uitalriit, piunrillerminiki Horite-at tua-i Edomite-at, ayagcetellruit, nunaliluteng-llu uitavillratni, cali tuanlluteng man'a erneq engelkarrluku.

23Tua-llu ukut Avvim-aat, uitalriit nunarrarni Gaza tekilluku, Caphtorim-aat taillret Caphtor-aamek, piunrillruit nunaliluteng-llu uitavillratni.)

24“Moab-aq pelluamteggu, Atanrem qanrutaakut, ‘Nangerrluci, ayagci, qerarluku kuignayua Arnon-aam; tangerrluku cikiutekaqa elpeceñun Sihon-aq Amorite-aq atanra Heshbon-aam, nunautii-llu; piksagucarturciu, inglulirluku-llu anguyagmi.

25Mat'umi ernermi ayagnirlua qiliim acianelnguut yuut uluryayungevkarciqanka alingengevkarluki-llu elpeceñek, niiciiqait qanemcikumallerci uulegciiqut-llu alingluteng elpeceñek pitekluci.’

Israel-aam Cirlakaat Angayuqaq Sihon-aq

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26“Tua-i wiinga ayagceciunga qanrarkanek yuilquanek Kedemoth-aam Sihon-aamun Heshbon-aam angayuqranun, unayaqluku uitanqegcitmek anguyagyuumiinii, qanerlua,

27‘Nunautevkun ayagcessnga; ayagciqua tumyaraq kiingan aturluku, tuiggngaitua tallirpitmun wall'u iqsulirnetmun.

28Tun'ivikeciqerpenga neqnek akinek akilirlua, neqkangqerrniartua, cikirlua-llu mermek akinek akilirlua, merkangqerrniartua; kiingan tua-i nunauten tumekluku ciutmurcugyaaqukut,

29Esau-m qetunraitun Seir-ami uitalriim Moabite-at-llu Ar-ami uitalriit pivkallruciacetun, qerarnatkamnun Jordan-aaq iterluku nuna Atanrem Agayutemta cikiutii wangkutnun.’

30“Tau͡gaam Sihon-aaq Heshbon-aam angayuqra kituusqumanrituq wangkutnun; tua-i-wa Atanrem Agayutevci asvairutevkallruani, cacetuvkarluku-llu ircaqrua, tunenaluku elpeceñun.

31“Ataneq-llu qanertuq wangnun, ‘Tangerrluku, ak'a tun'arkaurtaqa Sihon-aaq nunautii-llu elpeceñun; teguciu, uitaviksagutniarci elliin nunii.’

32Tua-llu Sihon-aaq malikluki tamalkuita yun'i an'uq anguyagnaluta nunam Joahaz-aam yaaqsinrilkiini.

33Atanrem-llu Agayutemta taitaa wangkutnun; cirlakellruaput-llu, qetunrai-llu tamalkuita-llu yui.

34Taum-llu nalliini tegullruaput tamalkuita nunarpautai piunriqapiggluki-llu tamalkuita nunarpiit, angutet, arnat mikelnguut-llu; iliit pinritevkenaku.

35Kuluvautait kiingita tegullruaput, tapqulluki nunarpagnek aklunek tegutellemteñun.

36Aroer-aamek, mengliini Kuignayuan Arnon-aam uitalriim, nunarpagmek-llu uitalriamek kuignayugmi, Gilead-aaq tekilluku, nunarpagtaitellruuq artuq'ngamteñek; Atanrem Agayutemta taitellrui tamalkuita wangkutnun.

37Ammonite-at tau͡gaam nuniit mallellrunritarci, Kuigem Jabbok-aam ceñek, nunarpiit-llu qemililriami uitalriit, allat-llu Atanrem Agayutemta inerquutellri.

Deuteronomy 3

Israel-aam Cirlakaa Angayuqaq Og-aq

1“Tua-llu tuiggluta ayagtukut negetmun Bashan-aam tungiinun; Og-am-llu Bashan-aam angayuqran pairrsaagaakut, anguyagteñi tamalkuita malikluki anguyagnaluta Edrei-ami.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Tau͡gaam Atanrem qanrutaanga, ‘Aliksaqunaku; ak'a tunellruaqa yui-llu tamalkuita nunii-llu elpenun; ellii-llu piarkaugarci pillrucirpecetun Sihon-aaq angayuqrat Amorite-at, Heshbon-aami uitalriit.’

3“Tua-i Og-aq-llu, angayuqra Bashan-aam, tamalkuita-llu yui; AtanremAgayutemta cikiutekaa wangkutnun; piunrirtaput-llu iliit anagcetevkenaku.

4Taum-llu nalliini tegullruaput tamalkuita nunarpautai, nunarpagmek-llu pitangqellruvkenani tegunritlemteñek ellaitnek— yuinaat pingayun nunarpiit, tamalkuan Argob-am nunii, angayuqauvia Og-am Bashan-aami.

5Tamarmeng-llu makut nunarpiit asvairqumallruut qertulrianek qacarnernek, ikirtuqanek, canirutnek-llu, amiiget kelucarcuutaitnek, cali tamakut ilangqerrluteng nunarrarnek amllernek asvairqutailngurnek.

6Piunrirteqapigtaput-llu, Sihon-aaq Heshbon-aam angayuqra pillrucimcetun, piunrirluki tamalkuita nunarpiit, angutet, arnat mikelnguut-llu.

7Tau͡gaam tamalkuita kuluviit nunarpiit-llu akluit tegullruaput uayaaqengaqluki.

8“Tua-i taum nalliini malrugnek Amorite-at atanregketnek, Jordan-aam yaatiini uitalriignek, tegullruarput nuna kuignayuanek Arnon-aam Mount Hermon-aaq tekilluku.

9(Sidonian-aat aterpagtelaraat Hermon-aaq Sirion-aamek, tau͡gken Amorite-at Senir-aamek piaqluku.)

10Tegullruaput tamalkuita nunat manigcelngurmi uitalriit, tamalkuan-llu Gilead-aaq, Bashan-aaq-llu cali tamalkuan, Salecah-q Edrei-aq-llu tekillukek, nunarpiit angayuqauviani Og-am Bashan-aami.”

11(Og-aq kiimi angayuqra Bashan-aam uitaqallruuq Rephaim-aat kingunritni; yuunrillermini-llu caquk teggliullruuk. Cali maa-i tangerrnarquk Rabbah-mi Ammonite-at nunarpiitni. Taktalutek it'ganret akimiarunritaraat tekicarpiarluki, iqtutalutek-llu it'ganernek arvinlegnek. Cali maa-i uitalutek Rabbah-mi Ammonite-at nuniitni.)

Yuullgutkelriit Nunalillret Jordan-aam Calaralirnerani

12“Taum nalliini nuna man'a piksagucamteggu, tunellruaqa Reubenite-anun Gadite-anun-llu nuna Aroer-aamek, mengliini Arnon-aam kuignayuan uitalriim, avga-llu qemililriim nunii Gilead-aam nunarpagtuumaan;

13ilii-llu Gilead-aam, tamalkuan-llu Bashan-aaq, Og-am atanruvia, tamalkuan nunii Argob-am, cikiutekellruaqa Manasseh-m yuin avgitnun.” (Tamalkurmi tamana Bashan-aaq aterpagcimauq nuniinek Rephaim-am.

14Jair-am-llu Manasseh-m yuin iliita tamalkuan piksagutellrua nunii Argob-am, tauna Bashan-aaruuq, tekilluku Geshurite-at Maacathite-at-llu nuniita engelii,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

aterpaggluki-llu nunarraat at'minek, Havvoth Jair-amek, man'a erneq tekilluku cali ateqluku.)

15-17“Machir-aamun-llu tun'aqa Gilead-aaq, Reubenite-anun-llu Gadite-anun-llu tun'aqa nuna Gilead-aamek Arnon-aam kuignayua tekilluku, kuignayuum qukaa engelekluku, Kuik Jabbok-aaq tekilluku, Ammonite-at nunautiita engelii; Arabah ilakluku, Jordan-aaq engelekluku, Chinnereth-aamek imarpia Arabah-m tekilluku, Salt Sea-q, acianun-llu Mount Pisgah-m calaralirnermi uitalriim.

18“Taum nalliini alerqullruamci, qanerlua, ‘Atanrem Agayutevci cikillruaci mat'umek nunamek pikesqelluku; tamarmeng angutet alingurararanrilnguut qerararkaugut anguyagcuutnek pingqerrluteng ciunratgun anelgutevci Israel-aam yuin.

19Tau͡gaam nuliaci, mikelnguci kuluvauceci-llu (nallunritaqa amllernek kuluvautengqerrucirci) uitaciqut nunarpagni cikiuteklemni.

20Ikayurniaci ilaci Israelite-at piksagutnatkaatnun nunaAtanrem cikiutekellra ellaitnun kanaknelirnerani Jordan-aam; cali-llu tamaani elluiluteng uitangellrata engeliinun elpeci tuaten pivkallruciatun maani. Nutaan uterrniartuci maavet nunamun elpeceñun pikesqellemnun.’

21“Cali wiinga alerqullruaqa Joshua, ‘Iigpegun tangellruaten qaillunAtanrem Agayutvet pillra ukugnun malrugnun angayuqagnun; tua-i tuatenAtanrem piarkaugai angayuqauviit tamaani ullagarkaci.

22Aliksaqunaki, tua-i-wa Atanrem Agayutvet calluuciciiqngaten.’

Moses-aam Itercecimanritellra Canaan-aamun

23“Taum nalliini takumcucarallruunga Atanermun qanerlua,

24‘AtaneqAgayun, nasvitellruarpenga ayagneratnek angelriit irr'inarqelriit-llu caliarkarpet. Allamek agayucetaituq qilagmi nunami-llu elpetun caperrnarqellrianek caliyugngalriamek!

25Kitaki piicagtua, wiinga-llu qerarcessnga tangerrnaurqa assilria nuna qemililria Lebanon-aaq-llu Jordan-aam yaatiini.’

26“Tau͡gaam Atanrem qenrutaanga elpeci pitekluci, niicuumiinii-llu; waten-llu qanrullua, ‘Tua-i amlleriuq, qanenqigcaqunak mat'umek tungemnun!

27Mayurluten kangranun Pisgah-m, kiarten kanaknetmun, negetmun ungalatmun calaratmun-llu. Pinqegcaarluku kiaresgu, tua-i-wa elpet watqapik qerarngailavgu Jordan-aaq.

28Tau͡gaam alerquagiu Joshua. Tengrucararru cayailcarluku-llu; tua-i-wa elliin tau͡gaam qerarciqngaku ciuliqaggluki ukut yuut piksagutellratni nuna tangrrarkan.’

29“Wangkuta-llu uitaukut kuignayugmi akilirnerani Bethpeor-am.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Deuteronomy 4

Moses-aam Alerquagai Israel-aam Yui Niisngalriarusqelluki

1“Nutaan-llu Israel-aam yuini, niicugniciki picirkiutet alerquutet-llu elitnaurutenka elpeceñun, aturluki-llu; unguvanaurtuci, iterluci-llu piksagutnaurci nuna Atanrem ciuliarpeci Agayutiita cikiutii.

2Elpeci-llu ilangaitarci qaneryaraq alerquutekelqa elpeceñun, wall'u cali ilangarrngaunaku. Aturciki alerquutai Atanrem Agayutevci cikiutekellrenka elpeceñun.

3Iigpeciuggun tangellruarci qaillun Atanrem pillra Baalpeor-ami. Tua-i Atanrem Agayutevci piunrillrui tamalkuita akunlevceñek ciktaallret Baal-amun.

4Taug̃aam elpeci asvaitellerni ukverpeciuggun AtanermunAgayutevceñun maa-i tamarpeci unguvauci.

5“Tangerrluku elicungcallruamci picirkiutnek alerquutnek-llu AtanremAgayutma alerquuciatun, elpeceñun atuusqelluki nunami itqevceñi piksagutarkauluku.

6Qemangqakiciki aturluki-llu; tua-i umyuartuciquci taringumaluci-llu tangellratni atanruvilget. Ellaita niiskunegteki makut tamalkuita picirkiutet qanerciqut, ‘Ilumun una atanruvik yungqertuq umyuartulrianek taringumalrianek-llu.’

7“Nani atanruvilegmek pitangqerta agayutengqellriamek canimenaku,Atanertun Agayucetun wangkutnun canimelngurtun? Tamiini elliin niitelaraakut qayagaaqamteñi ikayuusqelluta.

8Cali-llu nani pitangqerta atanruvilegmek picirkiutengqellriamek alerquuterluni-llu ellualrianek makucetun alerquutetun ciuqerpeceñi unuamek nasvallemtun?

9Taug̃aam qaunqici, murilkelluci cakneq elpeceñek, iigpeci tangellrit nalluyagucuaraci, ircaqurpeceñi-llu uitanriryuartut unguvallerpeci taktaciatun. Nallunrirceciu irniarpeceñun tutgarpeceñun-llu

10qaillun tuani ernermi nangengqallerciAtanrem Agayutevci ciuqerrani Horeb-aami, Atanrem-llu qanellra wangnun waten, ‘Quyureski yuut ciuqamnun niicetnaunka qaneryaramnek, elitnauraat qigcigyullerkarteng wangnek ernerni tamalkuita unguvallermeggni nunami, tuaten-llu elitnaurnaurait irniateng ayuqesqelluki.’

11“Qanrutekluku-llu elpeci nangerngallerci caniani ingrim, ekurpallrani ingriq kenermek qilak tekilluku, caqumaluni amirlumek tan'gercetqapigtellriamek.

12Tuani Atanrem qalarutellrukiici kenrem akuliinek; elpeci niilluku qanelriim nepii taug̃aam elucia tangerpek'naku, erinaqainarmek taug̃aam niilluci.

13Cali qanrutkaa elpeceñun akqutni tauna elpeceñun alerquutekellni atuusqelluku, taukut-wa inerquutet qulen elliin igautellni malrugnun teggalqugnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Alerqurlua-llu elitnauresqelluci alerquutnek aturarkarpeceñek nunami piksagutarkarpeceñi.

Aarcirtuun Agayutnguanun

15“Taumek murilkici cakneq elpeceñek. Tua-i tangellrunrituci elucilegmek tuani ernermi Atanrem Horeb-aami qalarutellrani kenrem qukaanek.

16Taumek assiiruyutekarpeceñek elpeceñek pilingaituci watqapik cam ayuqiinek: angutnguamek, arnaruamek,

17ungungssimek, yaqulegmek,

18ciissimek wall'u neqmek.

19Cali ciktaarviknaluki wall'u kevgiurnaluki umyuartequcaqunaciki qilagmi tangtukci — akerta, iraluq, agyat-llu. MakutAtanrem Agayutevci tamalkuitnun yugnun qiliim aciani allakalqai.

20Tau͡gaam Atanrem elpeci teguluci anutaaci kaminiarpagmek, Egypt-aamek, yuusqelluci elliin nakmiin pikluci, maa-i pikliusngallermitun.

21Cali-llu Atanrem qenrutellruanga elpeci pitekluci, qanerluni-llu wangnun Jordan-aaq qerarngaitniluku, iterngaitnilua-llu assilriamun nunamun AtanremAgayutevci cikiutekellranun elpeceñun paitaqesqelluku.

22Tua-i wiinga tuquarkaugua maani nunami, ayagciigatua akianun Jordan-aam; tau͡gaam elpeci ayagciquci piksagulluku-llu tamana nuna assilria.

23Murilkekici elpeceñek, nalluyagucuarci akqutii Atanrem Agayutevci akqut'liallra pillgutekluci. Niisngaluku-llu inerquutekellra pilisqevkenaci agayutnguanek;

24tua-i-wa Ataneq Agayutsi kenertun ayuqngan ayulriatun, inglukesteñi uitasngaunaki.

25“Irniangellerpeci kinguani tutgarangluci-llu, nunami-llu tamaani ak'allaurrluci, assiilnguq atuquvciu agayutngualiluci elucilirluku canek piciatun, aturluku assiilnguuluku-llu tangvakngaa Atanrem Agayutevci, eqcetaarluku qenertellerkaanun,

26tua-i waniwa qayagaagka qilak nuna-llu nallunritestenͅgusqellukek elpeceñun unuamek, niitenrilkuvciu alerquuteka, piunriumaqapigciiquci maaken nunamek. Tamaani-llu piksagutarkarpeceñi nunami akiani Jordan-aam ak'anun yuungaunaci. Pinrilqurrunaci piunriumaarkauluci.

27Cali Atanrem cekavciiqluci akuliitnun ayuqenrilnguut yuut, ikgellrurtarkauluci tamakuni allani angayuqauvilegniAtanrem ayagvikevkallrini.

28Cali-llu tamaani kevgiurciquci agayutnun muragnun, teggalqunun-llu, yuut unataita piliaritnun, tangerciigalngurnun, niicuilngurnun, neryuilngurnun, naryuilngurnun-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Tau͡gaam tamaantellerpeceñi yuarciqerci Ataneq Agayutsi, nalaqeciqerci-llu, yuaquvciu ircaqurpeciuggun yuucirpeciuggun-llu tamalkirrluci.

30Nangteqkuvci, makut tamarmeng tuskata elpeceñun ernerni kinguqlirni, uterciiquci Atanermun Agayutevceñun niilluku-llu erinii.

31Tua-i-wa AtaneqAgayutsi naklegtalriaruami; cakaarngaitaaci piunrirngaunaci-llu, nalluyagusngaunaku-llu elliin akqun piliallni ciuliaci pillgutekluki.

32“Kitaki apqaurutkiciki watua erenret pellullret yuurpailegpeci, erneq ayagneqluku Agayutem pilillra yugmek nunami. Apqaurluci qiliim iquanek iquanun waten angtalriamek piurcimalriartangqellrucianek, wall'u kina niitellrucianek mat'um ayuqiinek.

33Nani-qaa yuut niiteqaqsaitut eriniinek agayutem qalartellriamek akuliinek kenrem, elpeci niitellrucirpecetun tau͡gken unguvaluci?

34Wall'u nani agayucetangqerta teguilriamek yugnek piknaluki allamek angayuqauvigmek, tuaten Ataneq Agayutsi elpeceñun pillruciatun Egypt-aami? Iigpeciuggun tangellruksi pinini artuqailucini-llu aturluku cangerlagnek anguyagmek-llu tut'evkarillra; irr'inarqellriatgun-llu wall'u nallunailkutatgun calillra, cat-llu alingnarqelriit tut'elluki.

35Elpeceñun man'a nasvaumallruuq nallunritesqelluku AtanremAgayutngucia; allataituq-llu avatiini.

36Qilagmek pakmaken elpeceñun erinani niicetaa ellangcarluci; nunami-llu keneq angelria, elliin pini tangercetaa, niitarci-llu qalartellrani kenrem akuliinek.

37Tua-i-wa kenekngamiki ciuliaci cucukluki-llu kinguvrit kingunritni, anulluci-llu Egypt-aamek nayuucimikun, angelriakun-llu pinimikun.

38Ciunerpeceñek au͡g'arluki atanruviit angenrulriit pininrulriit-llu elpeceñi, itrutnaluci cikiutekluku nuniit kinguvanertaqevkarluku, maa-i tuaten ayuquciatun.

39Taumek nallunriciu unuamek umyuarpeciuggun Atanrem Agayutngucia qilagmi pakmani nunami-llu cali. Allataunani-llu.

40Taumek aturarkaugaci picirkiutai alerquutai-llu, wiinga alerquutekellrenka elpeceñun unuamek, elluarrluci piurniartuci irniaci-llu kinguvceñi, unguvamaniartuci-llu nunamiAtanrem Agayutevci cikiutekellrani elpeceñun.”

Nunarpiit Uqisngaviit Calaralirnerani Jordan-aam

41Tua-llu Moses-aaq allakariuq nunarpagnek pingayunek Jordan-aam calaralirnerani,

42tuqucillrem qimagvigkainek, ilani tuquskaku pitsaqa'artevkenaku inglukellruvkenaku-llu, tua-i qimakuni taukut nunarpiit iliitnun unguvani anirturciqaa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

43Ukut waniwa nunarpiit: Bezer-aaq yuilqumi manigcelngurmi nunami Reubenite-at qimagvigkaat, Ramoth Gilead-aaq Gadite-at qimagvigkaat, cali Golan-aaq Bashan-aami Manassite-at qimagvigkaat.

Agayutem Alerquutiin Cikiutekellran Ayagnera

44Waniwa alerquun Moses-aam taqellra Israel-aam yuinun;

45makut-llu cali maa-i picirkiutet alerquutet-llu Moses-aam qanrutkellri Israel-aam yuinun Egypt-aamek anellratni.

46Akiani Jordan-aam kuignayugmi nalliini Bethpeor-am, nunautiini Sihon-aam angayuqrata Amorite-at. Tauna uitauq Heshbon-aami, Moses-aam Israel-aam-llu yuin cirlakellrat Egypt-aamek anllermeggni.

47Cali ellaita tegullruat piksagulluku man'a nuna, Og-am-llu nunautii angayuqrulriim Bashan-aami, cali-llu Amorite-at angayuqaagket malruk calaralirnerani Jordan-aam.

48Nuna una ayagnirtuq Aroer-aamek uitalriamek mengliini kuignayuan Arnon-aam, tekilluku ingriq Sirion-aaq (tauna Hermon-aaruuq).

49Ilakluku tamalkuan Arabah calaralirnerani Jordan-aam, tekilluku imarpia Arabah-m, ingrim Pisgah-m aciani.

Deuteronomy 5

Qulen Alerquutet

1Moses-aam-llu taisqai Israel-aat tamalkuita, qanrulluki-llu, “Yuini Israel-aam, niiciki picirkiutet alerquutet-llu qanrutkarkanka elpeceñun unuamek. Elitarkaugaci pinritevkenaki-llu maligtaquluki.

2Ataneq Agayutvut akquyutelillruuq Sinai-am ingriani,

3ciuliamteñun kiingan pivkenani tau͡gaam wangkutnun tamamta maa-i unguvalrianun.

4Atanremqalarutellruaci tungaunani tuani ingrimi kenrem akuliinek.

5Wii nangerngallrulua akulevceñi Ataneq-llu taum nalliini qanrutnaluci qanellranek elliin; tua-i-wa alingellruavci kenermek mayuryugpek'naci-llu ingrimun. “Ellii waten qanertuq:

6‘Wii Atanruunga Agayutsi, anutestellerci Egypt-aamek, teguarullerpeceñek.

7“‘Allanek Agayutengqerrngaituci ciuqamni.

8“‘Pilingaituci pikarpeceñek agayutnguamek wall'u ayuqiinek piciatun pakmani qilagmi uitalriim wall'u nunam qaingani uitalriim ayuqiinek wall'u camek camani mermi nunam aciani uitalriim ayuqiinek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Cikngaituci tamakunun kevgiurngaitaci-llu, tua-i-wa wii Ataneq Agayun Agayutnguunga ilunglua, ataita assiilngillrit tuc'etaqluki irniaritnun, kinguvrita-llu pingasuingitnun cetamaingitnun-llu eq'ukestemnun.

10Tau͡gaam kenkutka manilaraqa amlleqapigtellrianun kenkestemnun alerquutma-llu aturtainun.

11"'Atanrem Agayutvet atra elliinginaq apaayaqunaku. Tua-i-wa Atanrempinarqenrilnguuvkarngailaku at'mi elliinginaq apaastii.

12"'Aturru Sabbath-aaq kenciknarqevkarluku-llu Atanrem Agayutvet alerqullruciatun.

13Ernerni arvinlegni caliarkaten caliaqeciqaten,

14tau͡gaam erenret malrunelgat Sabbath-aaq uitayarauguq allakaumalria Atanermun; tuani ernermi camek calingaituci — elpet, qetunraan, paniin, wall'u kevgaten arnat angutet-llu, wall'u ungungssiuteten wall'u allanrulria nunavni. Tua-i-wa kevgaten-llu mernuinercirarkaungata elpetun.

15Umyuaqiciu kevgaullerci Egypt-aami, cali-llu Atanrem Agayutevci nauwa anuskiici pinini aturluku. Taumek Atanrem Agayutevci alerqullrukiici atuusqelluku erneq uitayaraq Sabbath-aaq.

16"'Takaqikek aatan aanan-llu, Atanrem Agayutvet alerqullruciatun, unguvamaniartuten piluaqeraluten-llu nunami Atanrem Agayutvet cikiutekellrani.

17"'Tuquciyaqunak.

18"'Akusrarutekiyaqunak.

19"'Teglegyaqunak.

20"'Piciliqengyaqunak ilavnek.

21"'Aglumayaqunak nunalgutvet nulirranek, piksuumirpek'naki-llu nunalgutvet enii wall'u nunautii, wall'u kevgai angutet arnat-llu, wall'u ungungssiutai, wall'u caungraan nunalgutvet pia.'

22"Makut maa-i qaneryarat Atanrem qanrutkellri elpeceñun quyungqallerpeceñi ingrimi, qalarrluni qastuluni kenrem, amirlum, tan'gercetqapigtellriim-llu akuliinek. Makut alerquutet qanrutkellrui ilavkenaki allanek. Igautellrui-llu teggalqugnun malrugnun tunluki-llu elpeceñun.

Yuut Alingellrat

23"Cali elpeci niicavciu erina tailuni tungiinek tan'gerem, ingriq ekurpagluni kenermek, yuut piuranrit ciulirneci-llu wangnun taigut,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24elpeci-llu qanertuci, ‘Atanrem Agayutemta nasvitaakut ucurnarquciminek angtaciminek-llu, niitellruarput-llu erinii tailuni tungiinek kenrem. Wangkuta unuamek tangrrarput Agayun qalartelluku yugmun, yuk-llu tuquvkenani.

25Ciin waniwa tuqullerkamteñun ataam piqatarceta? Tua-i nallunailngurmek uum kenerpiim piunrirciqaakut. Ilumun nutaan tuquciqukut niitenqigeskumta Atanrem Agayutem eriniinek.

26Tua-i kitumek yugtangqerta niitellermek eriniinek unguvalriim Agayutem, qanelriamek tungiinek kenrem, wangkuta pillrucimcetun, unguvaluni-llu?

27Canianun ayagluten niicarturki tamalkuita Atanrem Agayutemta qanerkai. Nutaan qanrutniarpekut tamalkuitnek Atanrem Agayutemta elpenun qanellrinek. Wangkuta niilluki aturniaput.’

28“Atanrem-llu tamakunek niicami qanrutaanga, ‘Ukut qanellrat yuut niitaqa, ilumuuguq-llu qanellrat.

29Waten-tuq kesianek umyuangqelarlit, qigciklua aturluki-llu tamalkuita alerquutenka, elluarrluteng yuunaurtut irniartuumarmeng akwarpak.

30Ullagluki qanruski utertesqelluki pelatekaitnun.

31Tau͡gaam elpet nangengqa canimni, qanrutniamken tamalkuitnek alerquutnek picirkiutnek-llu elitnaurutkarpenek ellaitnun, aturniarait nunami cikiuteklemni pikesqelluku.’

32“Kitaki mulngakluci atuqiciki Atanrem Agayutevci alerquutekellri elpeceñun, cakaaqsaunaki.

33Piyuaciquci tumiikun Atanrem Agayutevci alerquutekellrakun, unguvaniartuci umyuarniurutaunaci, unguvamanaurtuci-llu nunami piksagutarkarpeceñi.

Deuteronomy 6

Arcaqalria Alerquun

1“Tua-llu waniwa alerquutet picirkiutet-llu Atanrem Agayutevci alerquutekellri wangnun elitnaurutkesqelluki elpeceñun, atuusqelluki nunami ullagarkarpeceñi piksagutarkauluku.

2Tuaten-llu elpeceñun qigcigyagutesqelluku Ataneq Agayuten, elpet, qetunraan, tutgaraan-llu, aturluki tamalkuita picirkiutai alerquutai-llu, wii alerquutekellrenka elpenun, unguvarpet taktaciatun, unguvamaniartuten.

3Taumek niiten Israel-aami, mulngakluten-llu atuqiki elluarrluten yuuniartuten, yugyangluten-llu, Atanrem, ciuliarpeci Agayutiita akqutkellruciatun elpeceñun, nunami enuqitnailngurmi.

4“Elpet Israel-aami: Ataneq Agayutvut atauciuguq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Kenkarkaugan-lluAtaneq Agayuten ircaqurpegun tamalkirrluten, cali yuucirpegun pitacirarpegun-llu tamalkirrluten.

6Cali makut qaneryarat alerquutekellrenka unuamek umyuarpeceñi uitaciqut.

7Cali-llu ilungluci elitnaurutkeciqaci irniarpeceñun, qalarutkelarciqaci-llu nevceñi aqumgallerpeceñi, tumyarani-llu piyuagaqavci wall'u mernuinercillerpeceñi calillerpeceñi-llu.

8Qillruciki unatevceñun, aturluki-llu qaurarpeceñi nallunailkutauvkarluki.

9Igauciiqaten-llu maavet ikirtuqam avategkenun iteryaranun-llu.

Aarcirtuun Narurcilriamun

10“Tuaten cali Atanrem Agayutvet akqellrucimitun ciuliaci, Abraham, Isaac, Jacob-aaq-llu, cikirciqaaci nunamek, nunarpagtalegmek angelrianek caucilrianek elpeci nunaliaqenrilkevceñek.

11Enet-llu tamakut imartuciqut assilrianek elpeci tamaavet ellilqenrilkevceñek, mermek-llu elakarluteng elalqenrilkevceñek, naucetaarvigluteng-llu nauceciilqenrilkevceñek.Atanrem taiskaci maavet nunamun neqkarpeceñek-llu enuryugcivkenaci,

12murilkekici nalluyagucuarci Ataneq anutestellerci Egypt-aamek teguarullerpeceñek.

13Qigcikiciu Ataneq Agayutsi, agayuaqluci elliinun kiingan, ukvernarcariaqluci-llu elliin atrakun kiingan.

14Allanun agayutnun cauyaqunaci, yuut avaqlirpeci agayutaitnun.

15Tua-i allanun agayulaquvci eq'uqertii kenertun elpeceñun tuciiquq piunrirluci-llu, tua-i-wa AtaneqAgayutsi nayurtessi ciknatalriaruami.

16“Ataneq Agayutsi naspaayaqunaciu, Massah-mi pillerpecetun.

17Pinritevkenaci niisngakiciki alerquutet elliin cikiutekellri.

18CaliurluciAtanrem qanllermikun elluakekiinek assikekiinek-llu, elluarrluci piniartuci. Piksagucugngariciqerci naungignarqellria nuna Atanrem akqutkellra ciuliarpeceñun,

19anevkarluki inglukesteci tamaaken Atanrem akqellratun.

20“Ukani-llu tekitarkami irniarpeci apqaurciqaiceci, ‘Ciin AtanremAgayutemta alerqurtakut niisngasqelluki tamalkuita makut alerquutet?‘

21Waten qanruskiciki, ‘Wangkuta teguaqellruakut Egypt-aam Angayuqran.Atanrem-llu anulluta pinimikun.

22Wangkuta-llu iimteggun tangellruarput calillrani irr'inarqelrianek, cali irranarqelriit tuc'etellrani Egypt-aarmiunun, angayuqratnun, atanerruarinun-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Anutaakut-llu Egypt-aamek maavet taitnaluta cikirnaluta-llu mat'umek nunamek ciuliaput akqellrucimitun tuaten piciqniluni.

24Nutaan-llu Atanrem Agayutemta alerquraakut niisngasqelluki tamalkuita makut alerquutet, cali-llu qigcikesqelluni. Tuaten pikumta elliin qaunqerkauluku kesianek nunavut enuqitnairulluku-llu.

25Piciuluta niisngakumteki tamalkuita Agayutem alerquutekellri wangkutnun, ilukegcitkeciqaakut.'

Deuteronomy 7

Atanrem Nakmiin Yui

1"Atanrem Agayutevci ayauciiqaaci nunamun piksagutarkarpeceñun, ayagtelluki-llu amllellriit angayuqauvilget ciunerpeceñek, makut maa-i: Hittite-at, Girgashite-at, Amorite-at, Canaanite-at, Perizzite-at, Hivite-at, Jebusite-at-llu.

2Cali Atanrem Agayutevci tunkaki ukut yuut, elpeci-llu cirlakluki, tuqutarkaugaci tamalkuita; iliksugyaqunaciki takumcukevkenaki-llu.

3Kassuusngaituci-llu ellaitnun, panici-llu cali uingevkarngaitaci tamaaken nulirkaitnek-llu qetunrarpeci ellaitnek pingaunaci.

4Tua-i-wa iqlutmuruciiqngatki irniaci maligtaquillratnek wangnek, kevgiungevkarluki allanun agayutnun. Tuaten pikuvci, Atanrem qenqerrutarkaugaaci piunrirluci-llu egmian.

5Kitaki navguqiciki ekuaviit tamakut piit, ciqumlluki teggalqut napartait, iqulluki agayutnguarata Asherah-m nallunailkutai, ekualuki-llu agayutnguarit.

6Tua-i pikici waten Atanrem Agayutevci yukngaci. Yuut amllerrsaaqut nunam qaingani, taúg̃aam elliin cucukellruaci nakmiin yuknaluci.

7"Allani-llu yugyanrucirci pitekluku kenkenritaaci cucukluci-llu; elpeci ikgellrullruuci allani angayuqauvilegni.

8Taúg̃aam Atanrem kenkaaci akqutkellni-llu piciurcetnaluku ciuliarpeceñun. Tamana pitekluku anirturaaci artuqailucimikun teguarullerpeceñek Egypt-aam angayuqranun.

9Neq'akiciu Atanrem Agayutevci kiingan agayutngucia piciulriaruluni. Akqutkellni aturciqaa nasvagluku-llu kenekni nangyuilnguq tiissitsaanun kinguveqellrianun kenkestem̄inun alerquutmi-llu aturtainun.

10Taúg̃aam pinritevkenani anucimirqecetaarciqai eq'ukesteñi.

11Kitaki pinritevkenaci ayuqucirtuutet malingaciki; niisngaluki-llu alerquutet cikiutekellrenka elpeceñun unuamek.

Atawaqautai Niisngayaram

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12“Alerquutet makut niicugnikuvciki niisngaluki-llu, nutaan AtanremAgayutevci akqutni piugurceciiqaa elpeceñun, kenekni-llu cali cimiyuilnguq ciuliarpeceñun akqutkellrucimitun;

13kenkarkaugaaci atawaqertelluci-llu cali-llu yugyangevkarluci irnialingevkarluci-llu. Naucetaarvici-llu naugiluaqercetaqluki, mukaarkautengqelararkauluci, cali-llu wine-anek, olive-aat-llu uquitnek. Cali atawaqercetarkauluci cikirluci amllernek kuluvagnek qusnginek-llu. Atawaqautnek makunek cikirciqaaci tuani nunami akqutkellermini ciuliarpeceñun cikiutekciqniluku.

14Yuut allat nunami elpecicetun pitalriamek atawaqercecimangaitut. Ilasi atauciunge'rmi, ungungssiuteci-llu irniyuilngurmek ilangqerrngaituq.

15Atanrem-llu naulluutmun pivkarngaitaaci. Egypt-aami-llu assiitellriit cirliqutet nallunritelci elpeceñun tut'essngaitai, inglukestevceñun taug͡aam.

16Piunriqiciki tamalkuita angayuqauvilget Atanrem cirlakarkaurcetellri. Takumcukngaitaci-llu. Cali kevgiuryaqunaciki agayutait picurlautekciqngavciki.

17“Umyuarpeciuggun-llu qaneryaqunaci, ‘Ukut yuut amllenruut wangkutni tavaqaa cirlaknauput.’

18Alikenriciki tamakut, taug͡aam neq'akiciu qaillunAtanrem Agayutevci pillra Egypt-aarmiunun angayuqratnun-llu Pharaoh-mun.

19Neq'akiciki-llu alingnarqellriit cangerliit iivciuggun tangelci, imkut-llu irr'inarqelrialiat irranarqelriit-llu, pinia-llu Atanrem Agayutevci artuqailnguq; nauwa tamaaggun pinimikun teguarunrircetellrukiici. Tuaten cali ayuqellriakun piunrillrucimitun Egypt-aarmiut elliin piunrirciqai makut yuut maa-i alikek'ngaci.

20Cali Ataneq Agayutsi ayagceciciquq tamakunun puukatulinek 'vegtarnek, piunrirarkauluki tamakut qimallret iirluteng-llu pillret elpeceñek.

21Taumek uluryakngaitaci tamakut yuut; tua-i-waAtanrem Agayutevci nayuaci; ellii angtatailnguuluni Agayutnguuq uluryakumaarkauluni-llu.

22Atanrem Agayutevci ayagceciiqai tamakut angayuqauvilget carraugurluki. Ataucikun piunrirciigaciiqaci, tua-i-wa tuaten pikuvci yuilqum ungungssii amllericiqngata alingnariluteng elpeceñun.

23Atanrem inglukesteci elpeceñun tunciqai, umyugairuceciiqai-llu piunrirnatkaatnun.

24Cali-llu elliin angayuqat cikiutekciqai elpeceñun. Tuquciiqaci, umyuaqumangairulluteng-llu. Yuum atauciunge'rmi ingluliurciigaciiqaaci, tamalkuita piunrirciqngavciki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Agayutnguarit ekuakiciki. Ayariyaqunaciki qaingitni uitalriit qerrircetellriit suulutaat-llu, teguyaqunaciki-llu piknaluki. Tuaten pillerkarci aarnarquq, tua-i-waAtanrem eq'ukngaku agayutngualiyaraq.

26Agayutnguamek-llu itrusngaituci nevceñun, ayuqiinek aniqlaamallrata pimayuartuci. Eq'ukarkaugaci caunrillekluki-llu tamakut agayutnguat, tua-i-wa Atanrem aniqlaamiiki.

Deuteronomy 8

Nunakegtaar Piksunarqelria

1“Pinritevkenaki niisngakiciki tamalkuita alerquutet elpeceñun cikiutekellrenka unuamek, unguvaniartuci yugyangluci-llu piksagulluku-llu nuna Atanrem akqutkellra ciuliarpeceñun.

2Neq'akiciu qaillun AtanremAgayutevci ciuliqagtellrukiici yuilqumi allrakut yuinaak malruk aturluki, naspaagaqluci caknernarqellriatgun, nallunriryuamiu qaillun pillerkarci wall'u niisngaarkaucirci alerquutminek.

3Kainiqevkallruaci, nutaan-llu cikirluci neqkarpeceñek manna-mek, elpeci ciuliarpeci-llu ciungani nereksailkevceñek. Waten ellii pillruuq nallunriisqelluku elpeceñun yuum kelipaqainarkun unguvangailucia, taug̃aam tamalkuitgun Atanremqanellrikun.

4Aturaci qaivceñi nangeksaitellruut, it'gaci-llu puvyuunateng tamakuni yuinaagni malrugni allrakuni.

5Nallunriciu kitaki AtanremAgayutem kitugcilallra elpeceñek anucimirqecetaarutetgun aatam qetunraminek pilauciatun.

6Taumek tuaten pilaqici Atanrem alerquuciatun: yuuluci maligtaquluki alerquutai niisngaluku-llu.

7Atanrem Agyutevci iluvautaaci nunamun naungignarqellriamun. Kuigtalegmun mermek-llu ulvelriartalegmun, nunam-llu aciakun kuiggartalegmun, qurrlurluteng kuignayugni qemini-llu.

8Tamana nuna naugilartuq mukaarkanek, atsanek-llu ayuqenrilngurnek. Cali pitarluni olive-aanek neqnirqelriamek-llu paatakaamek.

9Tuani kailarngaituci camek-llu enuqisngaunaci. Teggalqurri cavigmek pitangqertut, qemiinek-llu elagyugngaluci tegglimek punernermek.

10Nerlarciquten camirrluten, quyavikciqan-llu AtaneqAgayuten nunamek naungignarqellriamek cikiutellranek.

Aarcirtuutet Atanermek Nalluyagucillerkam Tungiinun

11“Murilkekici nalluyagucuarci Ataneq Agayutsi, atunrirluki alerquutai picirkiutai-llu, wii alerquutekellrenka elpeceñun unuamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Camirrluten nerlaquvet, eneliluten-llu assilrianek uitavigkarpenek,

13cali-llu kuluvauteci qusngiyagauteci-llu wall'u akiuteci suulutaaruteci-llu amllerikata, (wall'u tukuureskuvci),

14murilkekici umyuarci quyigiyuartuq nalluyagulluku-lluAtaneq Agayutsi anutestellerci Egypt-aamek teguarullerpeceñek.

15Elliin ciuliqagtellrukiici angelriakun pillugnarqellriakun yuilqukun ciissirpalilriakun. Tamaani-llu kinreskiini mertailngurmi nunami elliin meq qurrlurcet'lallrua qiurmek.

16Nerevkaraqluci-llu tamaani yuilqumi manna-mek ciuliarpeci cauciilkiitnek, elpeceñek picalqukenriisqelluci naspaanaluci-llu, taug͡aam iquani atawaqercetnaluci cikirluci assilrianek.

17Taumek elpeci umyuarteqerkaunrituci tukuurcukluci pingnatullerpeciuggun pinirpeciuggun-llu.

18Neq'akiciu elliin Atanrem Agayutevci pinimek cikilaraaci tukuurtelluci. Waten pillermikun, maa-i cali man'a engelkarrluku, ciumurutaa akqutkellni ciuliarpeceñun.

19Nalluyaguteqaqsaunaciu AtaneqAgayutsi wall'u tuigcaqunaci allanun agayutnun, tamakunun agayularnaluci kevgiurnaluci-llu. Tuaten pikuvci waniwa aarcirturamci nallunailngurmek piunriumaciquci.

20Elpeci niisnganrilkuvciu Ataneq tua-i piunriumaciquci ayuqluki tamakut angayuqauvilget elliin piunrirarkai ciunerpeceñi.

Deuteronomy 9

Yuut Niisnganritellrat

1“Niici yuini Israel-aam! Unuamek qerararkaurtarci Jordan-aaq yirluku-llu nunautiit angayuqauvilget pininrulriit elpeceñi. Nunarpait ang'ut, avaperuterluteng quyikapigtellrianek.

2Tamakut yuut sugtuut pinirluteng-llu; yugpaugut, elpeci-llu niitellruuci yugmun akiurciigatniluki.

3Taug͡aam watua tangerciqerci tungaunaci Ataneq Agayutsi ayakan ciunerpeciuggun ayuqluni ekurpalriatun kenertun. Elliin cirlakciqai ciutmurtellerpeceñi, akqellratun-llu tua-i elpeci kasemluki ayagcetarkauluki piunrirluki-llu cukamek.

4“Tua-llu Atanrem Agayutevci ancimarikaki tamakut yuut, waten umyuarteqsaqunak, ‘Atanrem wii elluaruciqa pitekluku maavet nunamun taitaanga piksagutesqelluku.’ Qang'a, Atanrem anciiqai tamakut yuut assiiluciat pitekluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Elluarucirci wall'u piciulriamek atuucirci pitekluku nuniit tamana piksaguteqatanritarci. Elliin anciiqai inerciigalata, akqutkellni-llu aturnaluku ciuliarpeceñun, Abraham-aamun, Isaac-aamun Jacob-aamun-llu.

6Nallunriciu Atanrem cikinritaaci mat'umek naungignarqellriamek nunamek elluarucirci pitekluku, tua-i elpeci pamailnguungavci.

7“Neq'akiciu nalluyagutevkenaku-llu eq'uqercecilallerci AtanermekAgayutevceñek. Nauwa ayagnirluci anllerpeceñek Egypt-aamek wavet tekitellerci engelkarrluku tua-i inglulitaalalriaci Atanermun.

8Tuaten-llu cali ingrimi Sinai-ami Ataneq qenercetellruarci, qenertem-llu ugaani piunriqataryaaqluci.

9Ingrimun-llu mayullruunga ciuniuryarturlukek manigcimalriik teggalquk igaumalriik akqutkellranek Atanrem elpeceñun. Uitallruunga-llu tuani ernerni unugni-llu yuinaagni malrugni nereksaunii meqsaunii-llu.

10Nutaan-llu Atanrem taitak wangnun malruk manigcimalriik teggalquk qaingagnun igarraarluni elliin unatmikun qanrutkellerminek elpeceñun kenrem tungiinek tuani ernermi quyungqallerpeceñi ingrim caniani.

11Iquatni-llu yuinaak malruk erenret unuut-llu Atanrem taitak wangnun teggalquk malruk manigcimalriik igartarlutek akqutnek elliin igallrinek.

12“Tua-llu ataneq qanertuq wangnun, ‘Atraa cukamek waken ingrimek; yut'en ukut taitelten Egypt-aamek assiirutut, aturluku assiitqapigtellria, avvluteng ak'a alerquuteklemnek ellaitnun; pililuteng-llu agayutnguarkameggnek.’

13“Ataneq cali qanerluni wangnun, ‘Nallunritaqa pamailuciat ukut yuut;

14uitatqe'rnga, piunrirnianka ukut kitumun umyuaqerkaunrirtelluki. Nutaan wii elpeggun angayuqauvik piurrnaurqa ukuni angenrulria pininrulria-llu.’

15“Tua-i tuigglua atrallruunga ingrimek, ang'aqlukek malruk akqutem igausngaviik. Tuani keneq ingrimek tuaken pillruuq.

16Tangrraqa-llu ak'a narurtelliniksi alerquun Atanrem Agayutevci cikiutekellra elpeceñun, assiilngirluci-llu elliinun pililuci cavigmek agayutnguamek angucaluq kuluvak ayuqeliluku.

17Tua-i tuani ciuqerpeceñi egtagka teggalquk manigcimalriik naveglutek-llu ciqumlutek.

18Tua-i-llu palurrlua ataam ciuqerranun Atanrem ciungani pillrucimtun, nereksaunii meqsaunii-llu ernerni yuinaagni malrugni unugni-llu. Waten pillruunga assiilngiavciAtanermun, eq'uqertelluku.

19Wii alingellruama Atanrem uluryanaqluni qenertellranek, tuani qenercan piunriryugyaaqellerci tekilluku; tau͡gaam cali tuani Atanrem qanelqa niitellrua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Cali Atanrem Aaron-aaq qenrutellrua, qenrucamiu cakneq tuqucugyaaqluku, taumek wii piicautellrukeka Aaron-aaq taum nalliini.

21Tauna-llu assiitellria — kuluvaguaq cavigmek piliallerci — egtaqa kenermun, ciqumlluku-llu passilluku urr'artun pitariluku; eggluku-llu qamllera kuiggaarmun qurrlulriamun ingrimek.

22“Cali-llu Taberah-mi, Massah-mi, Kibroth Hattaava-mi-llu, eq'uqercetellruarci Ataneq.

23Ayagcetellrani-llu Kadesh Barnea-mek alerqurluci ayagluci piksagucartuusqelluku nuna cikiutekarkani elpeceñun, tuani cali inglulitellruuci; cacetuqutekellrunritarci niitellruvkenaku-llu.

24Tua-i maaten nallunriramci inglulitaalriaruluci Atanermun.

25“Taumek wii palungqallruunga Atanrem ciuqerrani taukuni yuinaagni malrugni ernerni unugni-llu, tua-i nallunrilamku ellii umyuamikun cumigcan piunrirnaluci.

26Piicagtua-llu Atanermun, ‘Ataneq Agayun, ukut nakmiin yut'en, anirtulten anutelten-llu artuqailucirpegun Egypt-aamek piunriryaqunaki.

27Neq'akiki kevgaten Abraham-aaq, Isaac-aaq, Jacob-aaq-llu; ukut-llu yuut tangvanrilki pamaitellratgun, yurrluullratgun, assiilngillratgun-llu.

28Egypt-aarmiut waten qanerciqngata, “Tua-i-waAtanrem tekiutesciigalamiki nunamun akqutkellerminun, eq'ukngamiki-llu, ayautai yuilqumun tuqutnaluki.”

29Tua-i elpet ukut yukngavki, cucukellruavki nakmiin yuk'arkauluki anutellruavki Egypt-aamek pinirpegun artuqailucirpegun-llu.’

Deuteronomy 10

Moses-aam Akurtunqigtai Alerquutet

1“Tua-llu taum nalliini Ataneq qanertuq wangnun, ‘Pilinariaten malrugnek teggalqugnek manigcetellriignek, ciuqliigtun ayuqlukek, yaassiililuten-llu muragmek caqukakegnek. Nutaan mayurniartuten ingrimun ullaglua.

2Nutaan wii igarciqua taukugnun manigcimalriignun teggalqugnun igautellemnek ciuqliignun navvlerpet. Nutaan taukuk yaassiigmun ekniagken.’

3“Tua-i wii yaassiililllruunga muragagnek acacia-gnek teggalqugnek-llu mamcartellriignek ciuqliigtun ayuqellriignek, nutaan-llu mayurlua ingrimun taukuk teggalquk tegumiaqlukek.

4Taukugnun-llu teggalqugnun igartuq, ciuqlirmek igallerminek, qulnek alerquutnek, elliin Atanremqanrutkellerminek elpeceñun tuani ingrimi kenrem tungiinek quyungqallerpeceñi; Nutaan-llu taillukek wangnun,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5tuigglua-llu ingrimek atrartua. Taukuk-llu igarviik ellillruagka yaassiigegnun piliallemnun; tua-i tuantaurtuk Atanrem alerquutekellratun.”

6(Israel-aam-llu yui ayagtut tuaken Jaakan-aam elakain nuniitnek Moserah-mun. Tuani Aaron-aaq tuquuq tuani-llu tungmagcimaluni, qetunraan-llu Eleazer-aam enii teguluku agayulirten̄gurrluni.

7Tuaken-llu ayagtut Gudgodah-mun, tuaken-llu Jotbathah-mun, nunamun mel'ilriamun.

8Taum nalliini Atanrem allakallrui Levi ilai-llu ayagacisten̄gusqelluki Akqutem Yaassiigtaanek, kevgiureskelluki ellminun agayulirten̄guluki, at'mikun-llu atawaqercecilaasqelluki. Makut-llu mat'um nalliini cali caliaqait.

9Taumek Levi ilani-llu akurtullrunrilnguut nunamek allat ilakellriit pillruciicetun; akurtullruameng
piunarqucimek Atanremagayulirtekarkauluki, Atanrem Agayutevci
akqellruciatun.)

10“Uitallruunga-llu ingrimi ernerni unugni-llu yuinaagni malrugni ciuqlirmi pillrucimtun. Atanrem-llu niitellruanga cali tuani, puinriryuumiirulluci.

11Atanrem-llu qanrutaanga, ‘Upluten ayii ciunratgun yuut, ayagnaurtut piksagucarturluku nuna akqutkelqa ciuliaritnun cikiutekciqniluku.’

Agayutem Pisqutii

12“Watua Israel-aami, qaillun Atanrem Agayutem pisqaten? QigcikesquqAtaneq Agayutsi, pisqutni atuusqai, kenkesqelluni kevgiuresqelluni-llu ircaqurpeciuggun yuucirpeciuggun-llu tamalkirrluci,

13niisngaluki tamalkuita alerquutai. Wiinga cikiutekanka elpeceñun unuamek piluaqautekesqelluki.

14Atanrem pikngaki quyinkacagaungraata qiliit; nuna-llu cali elliin pikaa ca-llu tamalkuan nunam qaingani uitalria.

15Tau͡gkenAtanrem kenkellruamiki cakneq ciuliaci cucukaaci allat pivkenaki, cali maa-i cucukek'ngaqluci yukaaci.

16Kitaki wak'nirnek niisngakiciu Ataneq, pamaitenrirluci.

17Tua-i Ataneq Agayutsi piunruuq tamaitni agayutni pinilegni-llu, angtataituq artuqaunani niisnganarqellriaruluni-llu. Ingluarvikek'ngaituq akilirtelluni-llu camek pingaunani.

18Elluarrluteng aulukumanritlerkaat murilkelaraa elliraat aipainret-llu; kenkelarai allanrulriit nunamteñi, cikiraqluki neqkaitnek atu'urkaitnek-llu.

19Taumek kenkiciki allanrulriit, tua-i-wa elpeci-llu allanrullruavci Egypt-aami.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Takaqiciu Ataneq Agayutsi agayuaqluci elliinun kiingan. Piciuluci elliinun, ukvernarcarikuvci-llu elliin atrakun tau͡gaam piaqluci.

21Nanrarciu ellii, Agayutkarci. Elpeci tungaunaci tangellruaci angelriit irr'inarqelriit caliallri elpeci pitekluci.

22Ciuliaci ayallermeggni Egypt-aamun yuinaat pingayun qulnek cipluku (70) tau͡gaam amllertallruut. Tau͡gaam maa-iAtanrem Agayutevci amllerivkaraaci agyatun qilagmi pitariluci.

Deuteronomy 11

Atanrem Ucurnarqucia

1“Kenkiu Ataneq Agayuten kesianek niisngaluki-llu alerquutai.

2Neq'akiciu unuamek elitellerci ayuqucianek Atanrem caurallerpeciuggun ilakluku. Elpeci makut atullruaci, irniarpeci pillrunritait. Elpeci tangellruarci Atanrempinia, angtatailucia, artuqailucia-llu,

3irr'inarqelrialiari-llu. Tangellruarci-llu qaillun pillra Angayuqranun Egypt-aam tamiinun-llu nuniinun.

4Tangellruarci piunririllra tamaitnek anguyagtainek Egypt-aam, kuunirtuumaita qecuqitevkarluki imarpigmi Red Sea-ami elpeceñek malirqallratni.

5Nallunritarci-llu qaillun elpeceñek aulukillra tamaani yuilqumi maavet tekipailegpeci.

6Nallunritarci-llu cali qaillun pillra Dathan-aamun Abiram-aamun-llu, qetunraagkenun Eliab-aam, Reuben-aam yuini; qaillun tamarmeng takuatni nuna qupellrulria, taukut-llu igcata nunam patuluki, tapqulluki ilakutait, pelatekait, kevgait, ungungssiutait-llu.

7Tua-i elpeci tangellruuci makunek irranarqelrianek Atanrem pillrinek.

Atawaqautet Nunami Akqutngulriami

8“Niisngaciu tamalkuan alerquutekelqa elpeceñun unuamek. Nutaan piningqerrniartuci qeraryugngariluci nunamun piknaluku ullakevceñun.

9Tua-i uitaciquci ak'anun assilriami naungignarqelriami nunami Atanremakqutkellranun ciuliarpeceñun kinguvritnun-llu cikiutekciqniluku.

10Nuna tamana piksagutarkarci ayuqenrituq nuniitun Egypt-aam uitavikellerpeci. Tuani nauceciigaqavci mukaarkanek cakviurluci calilallruuci mertengnaqluki naucetaarviit.

11Tau͡gaam nuna itrarkarci ingringqertuq kuignayugluni-llu, merqumaaqluni ellallugkun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Atanrem Agayutevci auluk'laraa tamana nuna murilkaqluku-llu allrakuq kassugluku.

13“Taumek kitaki niisngakiciki alerquutet elpeceñun cikiutekellrenka unuamek; kenekluku Ataneq Agayuten kevgiurluku-llu ircaqurpegun tamalkirrluten.

14Tuaten pikuvet elliin ellallircet'larciqaa nunavnun pinariaqan, uksuarmi cali-llu up'nerkami, quyurcilaasqelluten mukaarkanek, wine-arkanek, uquuciarkanek-llu olive-aanek.

15Nunauten-llu naugivkalarciqaa 'vesraarnek, neqkaitnek kuluvagpet; elpet-llu nerlarciquten camirrluten.

16Tau͡gaam iqlutmurucecimayaqunak, avvluten Atanermekagayunaluten kevgiurluten-llu allanek agayutnek.

17Tuaten pikuvet Atanremqenruciiqaaten. Ellallircessngaitaa, nuna-llu kinerciqaa naunraat nausciigalivkarluki. Elpet-llu ak'anun uitavkenak tamaani tuquciquten, nuna tamana assingraan Atanrem cikiutii elpenun.

18“Neq'akiki makut alerquutet ilukegcitekluki-llu. Qillrulluki tallirpenun aturluki-llu qaurarpeni nalluyagucailkutekluki.

19Elitnaurutkiki irniarpenun. Qalarutkaqluki enevni uitaaqavet ayaumang'e'rpet-llu, mernuinercillerpeni calillerpeni-llu.

20Igaulluki ikirtuqerpet caniqaagkenun enevni iteryarani-llu casguni.

21Nutaan unguvamaciquten irniaten-llu nunami Atanrem Agayutvet akqutkellrani ciuliarpenun cikiutekciqniluku, pikarkauvkarluku qiliim piullran taktaciatun nunam quliini.

22“Tua-i elpeci atungnaqu'urquvciki tamalkuita alerquutekellrenka elpeceñun atuusqelluki, kenekluku Ataneq Agayuten, pisqutii-llu maliggluku, piciuluten-llu elliinun,

23nutaan Atanrem anciiqai tamalkuita angayuqauvilget ciutmurtellerpeceñi, uitaviksaguciiqerci-llu nuna yuut elpeceñi angenrulriit pininrulriit-llu pikellrat.

24Tamalkuan nuna tumllerci pikciqerci. Nuna pikarci ayagnirciquq yuilqumek ungalalirnermi Lebanon-aam ingrii tekilluki neglirnermi cali-llu Kuigmek Euphrates calaralirnermi imarpik Mediterranean kanaknelirnermi tekilluku.

25Natmun tamiin ayallerpeceñi tamaani nunami, Atanrem Agayutevci uluryakevkarciqaaci tamatum yuinun elliin akqellrucirmitun, kia-llu imum arulairtesciigaciiqaaci.

26“Tangerrluku unuamek cucuklillerkarpeceñek piamci; aipaa atawaqautnguluni aipaa-wa aniqlaan.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Atawaqautmek cucuklirciquciAtanrem Agayutevci alerquutai atuquvciki maa-i unuamek cikiutekek'nganka;

28tau͡gken aniqlaatmek cucukiluci makut alerquutet atunrilkuvciki avvluci-llu allanun agayutnun nallukevceñun agayularnaluci.

29Cali Atanrem Agayutevci iluvauskaci nunamun itrarkarpeceñun piksagutarkauluku atawaqaasqiciquten ingrimek Gerizim-aamek aniqlaaluten-llu ingrimek Ebal-aamek.

30(Ukuk malruk ingrik uitauk kanaknalirnerani kuigem Jordan-aam, nunautiitni Canaan-aarmiut, uitaluteng kuignayuani Jordan-aam. Tamaantut kanaknalirnermi yaaqsigpek'naku napa Moreh, nunarraam Gilgal-aam yaaqsinrilkiini.)

31Elpeci qerararkaurtarci Jordan-aaq piksagulluku-llu nuna AtanremAgayutevci cikiutekaa elpeceñun. Tegukuvciu uitaviksagulluku-llu

32pinritevkenaci niisngakiciki tamalkuita alerquutet cikiutekellrenka elpeceñun unuamek.

Deuteronomy 12

Atauciq Agayularvigkaq

1“Makut maa-i picirkiutet niisngaarkaci unguvarpeci taktaciatun uitallerpeceñi nunami Atanrem Agayutiita ciuliarpeci cikiutekaani.

2Nunami tamaani piksagutarkarpeceñi piunriqiciki tamalkuita yuut agayutmeggnun agayuvikelallrit ingrini, qemini, napat-llu cungagcetellriit aciatni.

3Navguqiciki ekuaviit ciqumlluki-llu qigcikekait teggalqut napartat. Ekualuki-llu alailutai agayutnguam Asherah-m cali-llu piqertuarluki iqulluki agayutnguarit, agayunqiggviirluki tamakut nunaitni.

4“Agayuksaunaci Atanermun Agayutevceñun tamakut yuut agayulauciicetun agayutmeggnun.

5Nunautaita ilakutellriit akunlevceñi iliitnek Ataneq cucuklirciquq ataucimek ullalararkarpeceñek ciuqamini agayuvigkarpeceñek.

6Tuavet ekuagarkat elliiteci allat-llu taitelarciqaci: qulngurutet elliitet, cikiutet-llu akqutkelci Atanermun, piyuumirluci elliiteci, irniqarraarutait-llu kuluvautevci qusngiyagautevci-llu.

7Tuani ciuqerraniAtanrem Agayutevci, atawaqautnek cikirtevci, elpet ilaten-llu nerciquci assilrianek caliarpeciuggun unakellerpeceñek.

8“Tauna tuaten pillerkarci tekiskan, maa-i ayuqucirci ayuquciqsaqunaciu. Una-wa tekilluku assiryukelci umyuarpeciuggun aturluku piavci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Tua-i-wa tuaten pilriaci iteqsailavciu cali nuna Atanrem Agayutevci cikiutekaa elpeceñun, uitanqegciluci uitavigkarci.

10Jordan-aaq Kuik qeraquvciuAtanrem nuna tamana elpeceñun nunakevkarciqaa, tamakumiunguvkarluci. Elliin inglukestevceñun pivkarngaitaaci, uitanqegciluci-llu tamaanciiquci.

11Ataneq cucuklirciquq ataucimek agayuvigkamek ellminun, tuavet-llu taitelarciqaci elliinun tamalkuita wii alerquutekellrenka: ekuagarkat elliiteci allat-llu, tamalkuita qulngurutet elliitet-llu, cali cikiutet akqutkelciAtanermun.

12Nunaniryukici tuani ciuqerrani, ilakluki irniaci, kevgaci, Levite-at-llu uitalriit nunavceñi; tua-i-wa Levite-at nakmiin pimeggnek nunautengqerrngailata.

13Elliitnek-llu ekuagingaituci piciatun piyullerpeceñi.

14Tau͡gaam ekuagiarkauguci ataucimi Atanrem cucukellrani ilakellriit ilavci nunautiitni. Tuani kiingan tau͡gaam ekuagarkanek ekuagilarciquci, cali-llu allat piarkat piluki alerquutekellrenka elpeceñun.

15“Tau͡gaam tuquciyugngauci nerluci-llu ungungssiutevceñek nunavceñi piyugtacirpecetun Atanrem Agayutevci cikiumataciatun. Tamarpeci menuliumang'e'rpeci menuileng'e'rpeci-llu neryugngauci, tuntut kemgitnek nerlaucirpecetun.

16Tau͡gaam elpeci ner'arkaunritarci augat; nunamun kuv'arkaugarci mertun.

17Ca-llu elliiteklerci nerumaarkaunrituq uitavigpeceñi: mukaarkaunge'rmi, wall'u wine-aq, wall'u olive-aat uquat, wall'u ungungssiutevci irniqarraarutait, wall'u cikiutet akqutkelciAtanermun, wall'u piyuumirluci elliiteci, wall'u alla caungraan elliitekumalria.

18Tau͡gaam neryugngaaci ciuqerrani Atanrem Agayutevci pivigkami cucukellrani, elpet qetunraan paniin-llu, kevgaten angutet arnat-llu, Levite-aq-llu nunani uitalria. Angniutekiki-llu tamalkuita elpet calialten.

19Pinritevkenak-llu nallungualarngaitaten Levite-at unguvarpet taktaciatun nunavni.

20“Tua-llu Atanrem Agayutevci ilakaku nunautsi, akqellrucimitun, kemegmek nerlarciquci piyungaqavci.

21Tauna-llu cucukumalria agayuvigkaq yaaqsissiyaakan, tua-i piyugaqavci tuqucilarciquci piciatun kuluvagmek wall'u qusngiyagarmek Atanrem elpeceñun cikiutekellrinek, nerluci-llu tamakunek nevceñi qanrutellrucimtun.

22Kina imna menuliumang'e'rmi menuileng'e'rmi-llu nerciquq kemegmek, nerlaucirmitun kemganek tuntum.

23Neryaqunaci tau͡gaam kemegmek augtuumaan, tua-i auk unguvakngaku, ner'arkaunritarci-llu tamana unguvaulria kemegmun tapqulluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Auk ner'arkaunritarci; tau͡gaam kuv'arkaugarci nunamun mertun.

25Alerquun una atuquvciu Ataneq ilukegciciquq, assirluci-llu piurciquci kinguveci-llu.

26Taiciki tuavet cucukumalriamun agayulallerkarpeceñun elliitet cikiutekaci-llu akqutkumalriit Atanermun.

27Ekuagiciki-llu tuani qamlluteng ekuamaarkaulriit Atanrem ekuaviani. Ekuagiciki-llu cali tamakut kemgit ner'arkaci kuvluku-llu augat ekuavigmun.

28Niisngaciki pinritevkenaki tamalkuita alerquutellrenka elpeceñun, assirluci piurniartuci kinguveci-llu ukanirpak, tua-i-wa tuatnakuvci piciulria aturciqngavciu ilukegcitkekii-llu Atanrem Agayutevci.

Aarcirtuun Agayutnguanun Agayullerkamun

29“Atanrem Agayutevci piunrirciqai angayuqauvilget nuniitnun itquvci, yirciqerci uitaviksagulluku-llu.

30Atanrem piunriumarikaki tamakut angayuqauvilget, mulngakekici maligtaqungyuaci agayuyarait, tuaten pillerkaq aarnaqngan. Paqnayugluci-llu kangiituqsaunaku qaillun agayulallrat agayutmeggnun, umyuarteqluci elpeci-llu agayulauciicetun pinaluci.

31Agayuyaqunaci Atanermun Agayutevceñun tamakut yuut agayulauciicetun agayutmeggnun, tua-i-wa agayuaqameng agayutmeggnun ca tamalkuan Atanrem eq'ukqapigeskii atulaatgu; paniteng tuaten wall'u qetunrateng ekuavimeggni ekuagaqluki.

32“Alerquutekellrenka tamalkuita atuqiciki; ilangaitaci-llu wall'u ilangarrluki.

Deuteronomy 13

1“Prophet-aam wall'u qavangunek nalqigcitulim aipaagni akqeciqaaten irr'inarqelriamek,

2tuaten pillermikun eguaqurnaluten agayulangellerkarpenun agayutnun ciungani ciktaarvikeksailkevnun. Akqutkellra tamana piciurtengraan

3niicugniyaqunaku tauna. AtanremAgayutvet tauna aturluku naspagaaten, nallunrirnaluku kenkucini elpenun ircaqurpegun tamalkirrluten.

4Maligtaquu Ataneq qigcikluku-llu; niisngau alerquutai-llu aturluki; agayuaqluten piciulriaruluten-llu elliinun.

5Tau͡gaam tuquski qavangunek nalqigcitulit prophet-aat-llu qanrutesteten Ataneqingluliuresqelluku, imna Egypt-aamek anutestellerci tuani teguarullerpeceñi. Tuaten ayuqellria yuk umyuarrluuguq, iqlutmurutengnaqaaci yuullerkarpeceñek Atanrem alerquuciatun. Tauna tuqutnarquq assiitellria au͡g'arluku akunlevceñek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6“Tua-i-llu-wa anelgutkeng'e'rpeni, qetunraq'nge'rpeni, panikeng'e'rpeni wall'u nuliarpet kenkek'ngarpet yugnikek'ngarpet-llu, aassaqluni eguaqurciqaaten agayusqelluten allanun agayutnun, elpeci wall'u ciuliarpeci agayuvikeksailkevceñun.

7Iliita-llu unayaqciqaaten agayusqelluten agayutaitnun canivni uitalriit, wall'u agayutaitnun yaaqvani uitalriit.

8Taug̃aam unakevkaryaqunak; niicugniyaqunaku-llu. Takumcuksaqunaku wall'u yurnakluku wall'u iirluku tuatnallra.

9Taug̃aam tuqutarkaugan! Ciumek elpet teggalqumek milqaqiu, allanun-llu cali miluquvkarluku.

10Teggalqunek miluquluku tuquciu! Iqlutmurutengnaqngaci maligtaqullerpeceñek Ataneq Agayun, anutestellerci Egypt-aamek teguarullerpeceñek.

11Tamana-llu tuaten pillerci niiciiqaat Israel-aam yuin, alingluteng-llu tuaten ayuqellriamek assiilngurmek pinqiggngaitut.

12“Tua-llu uitainanerpeceñi nunani Atanrem Agayutevci cikiutekellrini niiciiquci,

13yuut ilait yurrluulriit angayuqauvigpeci iluani nunalgutmeggnek iqlutmurucinilukі, agayulangevkarluki agayutnun ciungani piksailkevceñun.

14Ilungluten apqaurciquten kangingengnaqluku tamana; piciullinikan tamana, tuaten ilumun pilriartangqellinikan,

15tuquciiqaci yuut tamalkuita tuani nunani ungungssiutait-llu tamalkuita. Piunriqiciu tauna nuna tamalkuan.

16Quyurrluki-llu tamakut yuut akluit nunat qukaatnun. Nutaan ekuavkarniarci nuna tauna iluanelnguut-llu tamalkuita elliitekluki Atanermun Agayutevceñun. Imumaarkauguq akwarpak, naparcimanqiggngaunani-llu.

17Tegucaqunaci-llu pikarpeceñek tamaaken piunriumaarkanek, nutaan Atanrem eq'uqertellni tunuciiqaa takumcukluci-llu. Takumcukciqaaci yugyangevkarluci-llu ciuliaci akqellrucimitun,

18niisngakuvciki tamalkuita alerquutai cikiutekellrenka elpeceñun unuamek, pisqutii-llu maligtaquluku.

Deuteronomy 14

Tuquiyarami Yagyaraq Inerquutngulria

1“Elpeci yukaaci Atanrem Agayutevci. Taumek tuquigaqavci elpeceñek kilirturyaqunaci wall'u qauraci asmeggluki allat yuut pilauciicetun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Atanrem Agayutevci pikaaci; elliin cucukellruaci nakmiin yuknaluci akuliitnek yuut amlleqapigtellriit nunami.

Menuulriit Menuilnguut-llu Ungungssit

3“Neryaqunaci camek Atanrem qanrutkellranek menuulriaruniluku.

4Makut maa-i nerlarciqaci ungungssiaraat: kuluviit, qusngit, qusngirngalnguut,

5tuntut, yuilqurmiutaat qusngit qusngirngalnguut-llu, tunturngalnguut antelope-at,

6allat-llu ungungssiaraat avgumalrianek cetumqulget cali neqmeggnek tamuanqigtetulit.

7Ca ungungssiar nerumangaituq tau͡gaam tamakut avgumalrianek cetumqulget cali-llu igglermeggnek tamuanqigtetulit. Makut maa-i ner'arkaunrilkeci: ungungssit qulugtellriit, qayuqegglit, uiret-llu. Menuurrnarqelriaruluteng pimaut tamuanqigtelange'rmegteki nerelteng, cetumqurrit avgumanrilata.

8Cali-llu sitiinkaat, cetumqungqeng'e'rmeng avvingalrianek tamuanqigcuilatki nerelteng. Makut ungungssit neryaqunaciki agtuqsaunaki-llu temait nalaaqata.

9“Nerlaqici neqnek qeltelegnek nakrut'legnek-llu,

10tau͡gaam mermi uitalria nakrutailnguq qeltailnguq-llu nerngaitarci; menuulriaruuq elpeceñun.

11“Neryugngauci-llu piciatun menuilngurnek yaqulegnek.

12-18Tau͡gaam makut maa-i yaqulget ner'arkaqenrilkeci: miterviit, kenriiret, qakurtat, eskaviat, tulukaruut, naruyat, unuirat-llu. Cali allat makut yugtun atrilnguut: buzzard-aat, vulture-aat, ostriches-aat, stork-aat, heron-aat, pelican-aat, hoopoes-aat, bat-at.

19“Tamarmeng yaqungqellriit ciissit menuulriaruut; neryaqunaciki.

20Tau͡gaam menuilngurnek ciissinek neryugngauci.

21“Neryaqunaciu ungungssiar ca piciinaku tuqulleq. Allanret tau͡gaam nunavceñi uitalriit neryugngaat tauna, elpeci-llu allanernun tunyugngaluku. Tau͡gaam elpeci Atanrem Agayutevci pikaaci. “Keniryaqunaciu piyagaq qusngiyagaq qusngirngalnguq-llu aaniin milganek mirluku.

Picirkiutii Elliiyaram Qulngurutnek

22“Allakarilaqici qulngurutaitnek naucetaarpeci allrakut tamalkuita.

23Nutaan-llu ayagluci tuavet Atanrem Agayutevci cucukellranun ellminun agayulaasqelluci. Tuani-llu ciuqerrani nerluci qulngurutaitnek mukaarkat, wine-at, olive-aat uquit, irniqarraarutait-llu kuluviit qusngiyagaat-llu. Waten pilaqici elitniarci qigciklerkaa kesianek Atanrem Agayutevci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Tauna-llu cucukumalria agayularvigkarci nunavnek yaaqsissiyaakan ayaucikuvet tuavet naunrarnek Atanrem atawaqautainek elpenun, waten pikina:

25Tunkiki naunrauteten akiit-llu ayaulluki tuavet cucukumalriamun agayuvigmun.

26Taukut akit aturluki kipuskina camek piyullerpenek — kemegmek, wall'u wine-amek wall'u allamek taangiqnarqelriamek — nutaan-llu tuani ciuqerrani Atanrem Agayutevci ilaten-llu nerkiciki nunaniryugluci.

27“Levite-at tau͡gaam nalluyagusngaitaci uitalriit nunavceñi, nunamek avgucimallrunrilata.

28Allrakut pingayuurtaqata qulngurutait naucetaarpeci iluvautelarciqaci qemaggluki-llu nunavceñi.

29Makut neqkat Levite-at pikaqait nunautailameng, allanret-llu cali-llu elliraat aipainret-llu nunavceñi uitalriit. Aqvat'larniartut enuqairulluteng. Waten pikici Atanrematawaqercetniaraa callerci tamiin.

Deuteronomy 15

Allrakut Malrunelgurutiit

1“Nangellrani allrakut malrunelgurutiita perrilarciqaci yuut elpeceñi akiilnguit.

2Waten pimalarciquq: Kina navriskengellrukuni Israel-aarullgutminun perrirciqai tamakut akiilnguut. Akiilnguit tamakut tegungnaqngaitai, tua-i-wa Atanrem-llu elliin qanruteknga ku au͡gaumaluku.

3Allaneq akiilnguinek elpeni akilicivkarciqan, tau͡gaam nunavni yuullguten akiilngungqerqan elpeni akilicivkarngaitan.

4“Atanrem atawaqerceciiqaaci tuani nunami cikiutekamini, arrsaulriamek-llu ilangqerrngaunaci

5niisngakuvciu aturluki-llu tamalkuita alerquutekellrenka elpeceñun unuamek.

6Atanrem atawaqerceciiqaaci akqellrucimitun. Amlleret angayuqauvilget navrit'larciqaci akinek, tau͡gaam elpeci navralarngaunaci ellaitnek; cali amlleret angayuqauvilget ataniumaciqaci, tau͡gken elpeci iliita ataniumangaunaci.

7“Nunarraat iliitni nunami Atanrem cikiutekaani elpeceñun ilavceñek Israelite-artangqerqan enuqitellriamek, elpenek arcaqakluten ikayuryuumiicaqunaku.

8Tau͡gaam qunuvkenak navriskiu nurutellra cuqluku.

9Navricuumiicaqunaku-llu camek piyullranek akiilnguut perriryaraat canimellirniluku. Tuaten umyuarrliqlerkan murilkekiu. Navricuumiilkuvni qayagaurutkeciqaaten Atanermun, elpet-llu pinarqelriaruciquten.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Cikiqiu nagutaunak qunuvkenak-llu, Atanrematawaqercetnauraa callren tamalkuan.

11Israel-aat ilaitnek arrsaulriartangqerrlainalarciquq, enuqilluteng, taumek alerquramci qunuunaci pilaasqelluci tamakunun.

Teguat Auluklerkaat

12“Ilasi-llu Israelite-aq, angun wall'u arnaq, kiputeskan elpenun kevgaqesqelluni, pegciiqan kevgauvkarraarluku elpeni allrakuni arvinlegni. Allrakut malrunelgat tekiskan peggluku ayagceciiqan.

13Pegeskuvgu-llu ayagcecaqunaku nangrraan.

14Cikiqiu qunuvkenak tamakunek Atanrematawaqautainek elpenun: qusnginek, mukaarkanek wine-anek-llu.

15Neq'akluku teguaruluci kevgaullerci Egypt-aami, Atanrem-llu teguarunrirtelluci; taumek waniwa mat'umek alerquqemci.

16“Taug̃aam kevgan ayagyuumiilkan kenekngamiten ilaten-llu, elpeni-llu uitayugcaliluni,

17nutaan elpet cingikellriamek tegulluten ciutiikun kapciqan ikirtuqamun assipiulluku; nutaan elpet kevgaqerkaurciiqan kesianek. Arnaq-llu kevgan tuaten cali piarkauluku.

18Kevgarpenek-llu pegcikuvet camek umyuarpegun cangayuutengqerrsaqunak, tua-i-wa allrakuni arvinlegni kevgiullruaten, akikillruluni akilirluku calistengqellerkami. Waten pikina Atanrem atawaqercetniaraa callren tamalkuan.

Irniqarraarutii Kuluviim Qusngim-llu

19“Allakarikici Atanermun Agayutevceñun pikevkarluki angucalut irniqarraarutait kuluviit qusngit-llu; calillerpeceñi ukut kuluviit atularngaitaci, asmeggngaunaki-llu qusngit.

20Allamiaquaqan makut nerlarciqaci ilaci ilakluki Atanrem ciuqerrani tuani cucukumalriami agayuvigkami.

21Taug̃aam tamakut ungungssiaraat natlugnengqerqata, ipiggliqluteng wall'u cikmiumaluteng wall'u allamek assinrilngurmek natlugnerluteng, elliiteksaqunaciki ekuagarkauluki AtanermunAgayutevceñun.

22Kingunerpeceñi taug̃aam neryugngaaci tamakut. Tamarpeci menuliumang'e'rpeci menuileng'e'rpeci-llu nerciquci tuntumek nerlaucirpecetun.

23Taug̃aam augit nerngaitaci; taug̃aam kuvciqerci nunamun mertun.

Deuteronomy 16

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Kituun

1“Takaqillerci nasvagciu Atanermun Agayutevceñun atullerpeciuggun Kituun iraluani Abib-am; uumi iralumi unugmi elliin anutellruaci Egypt-aamek.

2Ayagluci tuavet cucukumalriamun agayularvigkamun, tuani-llu tuquciluci iliitnek qusngit wall'u kuluvagmek, ner'arkarpeceñek Kituun, qigcikiyaraq Atanermun, atuquvciu.

3Nerkuvci-llu tapirngaituci kelipamek quuleciralegmek. Tua-i ernerni malrunlegni ner'arkauguci tapiraqluku kelipamek quulecirailngurmek, tuaten pillrucirpecetun cukangnaqluci Egypt-aamek ayallerpeceñi. Nerlaqiciu una kelipaq — aterpagcimaciquq nangteqsaram kelipartaanek — unguvarpeci taktaciatun, umyuaqutekluku ernermun anllerpeceñun Egypt-aamek nangteqnarqelriamek.

4Ernerni-llu malrunlegni atauciunge'rmi kina nunavceñi quuleciramek avalingqerrngaituq enemini; kemga-llu ungungssiaraam tuqucimallrem erenret ciuqliata atakuani nerumaarkauguq tuani unugmi.

5“Kituutmun ellimalriit ungungssiaraat tuqutelarngaitaci piciatun nunamiAtanrem Agayutevci cikiutekellrani,

6tau͡gaam tuani Atanrem Agayutevci cucukellrani agayulaasqelluci ellminun. Atakumi akertem tevillrani atularciqerci, taum nalliini anellruavci Egypt-aamek.

7Kenirraarluku nerciqerci tuani Atanrem Agayutevci cucukellrani; taum-llu unuaquani unuakumi kingunerpeceñun uterrluci.

8Tua-i ernerni arvinlegni nerlarciquci quulecirailngurnek kelipanek; erenret-llu malrunelgatni quyurciiquci agayuluci-llu Atanermun Agayutevceñun. Caliyaqunaci tuani ernermi.

Quyurciyaram Nerevkaritii

9“Naaqici malrunlegnek nitilinek ayagnirluki kep'iqarraallerpeceñek mukaarkanek,

10nutaan aturniarci Quyurciyaram Nerevkaritii AtanermunAgayutevceñun elliitevceñek iluvaulluci piugtacirpecetun Atanrematawaqercetellruciatun.

11Nunaniryugluci Atanrem ciuqerrani, ilakluki irniaten, kevgaten, Levite-at, allanret, elliraat, aipainret-llu, uitalriit nunavceñi. Tuani-llu man'a aturciqerci Atanrem Agayutevci cucukellrani agayulaasqelluci ellminun.

12Pinritevkenaci atuqiciki makut alerquutet; nalluyagucaqunaciu teguaruluci kevgaullerci Egypt-aami.

Nerevkaritiit Uqisviit

13“Caranglluirumarikuvciki mukaarkat, wine-arkat-llu mecuirluki, Nerevkaritiit Uqisviit aturciqerci ernerni malrunlegni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Angnirluci aturniarci ilakluki irniaci, kevgaci, Levite-at, allanret, elliraat, aipainret-llu nunavceñi uitalriit.

15Ernerni malrunlegni nerevkarin aturarkaugarciAtanermun Agayutevceñun tuani Atanrem cucukellrani; tua-i-wa Atanrematawaqerceciiqngaci naucetaarpeciuggun unatevci-llu caliarikun, angniisqelluci qaqimalriamek.

16“Allrakumi pingayurqunek tamarmeng angutet tailararkaugut ciuqerranun Atanrem Agayutevci tuani elliin cucukellrani: Kituutem nalliini nerevkaritiigni-llu quyurciyaram uqisviim-llu. Tamarmeng cikiutekameggnek tailluteng taiciqut

17piugngatacirmegcetun atawaqautnek cikiumacimegcetun Atanermek.

Cuqciyaram Atullerkaa

18“Cuqcisteñek cucukliqici arenqiirturtekanek-llu nunani tamaitni AtanremAgayutevci cikiutekellrani. Makut cuqcistet cuqtelararkaugait yuut elluarrluteng.

19Cuqcillermeggni kitumun ingluarngaitut wall'u cuqciyaraq assiitellriakun aturluku; akilirtelluteng camek yuut nalluatgun pingaitut. Cikiutnek manamaarturluku pisqumalriim caliani elluarrluku pingaitaa, usvituyaaqeng'e'rmi iqluyuileng'e'rmi-llu cuqcillermini iqlutun piaqluni.

20Tau͡gaam elluarrluni cuqciyaraq, tua-i kiingan atuqiciu, uitavikniarci nunaAtanrem Agayutevci cikiutii elpeceñun tuani-llu uitaurniartuci.

21“Pilikuvci ekuavigmek pikaanek Atanrem Agayutevci, elliyaqunaciu canianun murak ayuqnguara agayutnguam Asherah-m.

22Naparciyaqunaci-llu teggalqumek ciktaarvigkarpeceñek; tamakut Atanrem eq'ukai.

Deuteronomy 17

1“Ekuagiyaqunaci Atanermun Agayutevceñun kuluvagnek wall'u qusnginek natlugnengqellrianek; Atanrem eq'ukai tuaten pilriit.

2“Akunlevceñi-llu yugtangqerqan angutmek wall'u arnamek assiilngilriamek Atanermun Agayutevceñun, navgiluni-llu akquyutiinekAtanrem,

3agayullermikun kevgiurluni-llu allanun agayutnun wall'u akertem̄un wall'u iralumun wall'u agyanun, narurrluku Atanrem alerquutii.

4Niiskuvci tuaten pilriamek kangiitunqegcaarqiciu. Piciukan, tamana assiitellria pillinikan Israel-aani,

5kitaki anuciu tauna yuk nunat elatiitnun teggalqunek-llu miluquluku tuqulluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tau͡gaam tuqucimangaituq ataucimek nallunritestengqerquni; tuqucimaarkauluni tau͡gaam malrugnek wall'u malruk ciplukek nallunritestengqerquni.

7Taukut-llu nallunritestet ciumek teggalqumek milqerciqaat, nutaan-llu yuut tuanelnguut miluquciqaat tauna yuk; tuaten piluci assiitellria au͡g'alarciqerci.

8“Cuqtarkat-llu ilait arturnarqelarciqut cuqcisteñun nunavceñi, ilakluki makut nunautmeggnek allanek-llu cautmeggnek arenqigingnaqellriit, wall'u kina akngirkengkan, wall'u taringnaullerkaa tuqucilriim. Waten pilriartangqerqan ayakici tuavet Atanrem Agayutevci cucukellranun,

9tamana-llu qanrutekluku arturnarqelria Levite-anun agayulirteñun cuqcisten̄gulriamun-llu tuani taum nalliini, taukunun picirkaq nallunairesqelluku.

10Tua-i-llu picirkangutseng qanrutkekatgu elpeci qanellrat maliggluku piarkauluci.

11Ciuniurluku picirkiuraat qanellrat aturniarci uniurtevkenaku.

12Kia imum narureskuniu picirkiutii cuqcistem wall'u agayulirtem, taum nalliini calilriim, tuqucimaarkauguq. Waten pillerpeciuggun assiilnguq au͡g'arciqerci Israel-aamek.

13Tamarmeng-llu niitellriit uluryayugciqut tuaten-llu pillerkarteng alikeciqaat.

Alerquatet Angayuqat Tungiitnun

14“Piksagucimarikuvciu nuna Atanrem Agayutevci cikiutekaa elpeceñun nunaliluci-llu tuani, tua-i qanerciqliuci, ‘Angayuqerkamteñek piciqukut avaqlimcetun.’

15Cucukliquvci atanerkarpeceñek cucuklirciquci AtanremAgayutevci tau͡gaam cucukellranek. Ilavceñek tau͡gaam cucuklirciquci. Allanermek angayuqerkarpeceñek pingaituci.

16Angayuqaq-llu amllessiyaagnek elussitautengqerrngaituq anguyami pikainek wall'u yugnek ayagcecingaunani Egypt-aamun elussitat kipukengyarturtelluki, Ataneqwaten qanellruan, ‘Tamatum tungiinun ayanqiggngaituci.‘

17Nuliangqerrngaituq-llu amllernek, watnakuni Ataneq tunuciiqngaku; cali quyurcingaunani tukuutekaminek qerrircetellrianek suulutaanek-llu.

18Atanrureskuni-llu kalikanek pingqerciquq igalegnek ayuqluki igausngalriarutait Levite-at agayulirtet, tuani igaucimaqerraallerni igausngaut Agayutem alerquutai.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Taukut-llu canimini avaliqu'urciqai naaqiurluni tuaken unguvarmi taktaciatun, elitniaraa qigciklerkaa Atanremniisngaluki-llu pinriteksaunaki tamalkuita taukuni alerquusngalriit.

20Waten pillermikun umyuarteqenritniartuq ilamini asinruyukluni, narurtaanritniarai-llu Atanrem alerquutai. Nutaan atanirturiniartuq amllerni allrakuni, kinguvri-llu atanirturilriaruniartut Israel-aanek amllerni kinguveqellriani.

Deuteronomy 18

Agayulirtenun Cat Allakaumallrat

1“Agayulirtet Levi-am yui paitangqerrngaitut nunamek Israel-aami; taug̃aam yuugarkauluteng elliitetgun ekuagarkatgun-llu cikiutekumalriatgunAtanermun.

2Nunautengqerrngaitut ilamegcetun, taug̃aam pikangqercecimaut Atanrem agayulirtekarkauluki, Atanrem akqellruciatun.

3“Ekuagarkanek elliigaqata, kuluvagnek wall'u qusnginek, agayulirtet cikiumalararkaugut tusganek, agluqumek aqsaqumek-llu.

4Akurturarkaugut-llu cali quyurtat ciuqliitnek: mukaarkanek, wine-anek, olive-aat uquatnek, qusngit-llu melqurritnek.

5Atanrem cucukellrui tamalkuitnek ilakutellriit Levi-am ilai kevgiureskelluki agayulirtenḡuluki akwarpak.

6“Levite-at iliit piyulria taigarkauguq piciatun nunarrarnek Israel-aani tuavet agayuviketukiitnun.

7Tuani agayulirtenḡuarkauluni AtanermunAgayutminun allacetun Levite-atun tuani kevgiulriatun.

8Akurturarkauluni tamakut pitaciluki allat agayulirtet neqkanek, avaliqsugngaluki-llu cat piciatun ilami tuyuutellrit.

Aarcirtuutet Israel-aarunrilnguut Cayaraitnun

9“Nunamun tekiskuvci Atanrem Agayutevci cikiutiinun maligtaquyaqunaciki pellernarqelriit cayarait yuut tamaanelnguut.

10Ekuagiksaunaci irniarpeceñek kenerkun ekuavigpeceñi, ilaci-llu angalkumirtaalriit wall'u tuunriluteng-llu pilriit piciryaraitnek pinrilkilit,

11wall'u tuqullret tarnait piluki qaillukuaqsailkilit.

12Atanrem eq'ukai makunek pellernarqelrianek atulriit, taumek anciiqekai tamakut yuut tamaaken nunamek ciuvceñek.

13Elpeci Atanrem Agayutevci ciuqerrani camek pinarqutailnguugarkauguci.”

Prophet-aamek Akqumallrat

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Tua-llu Moses-aaq qanertuq, “Nunami yiirarkarpeceñi, yuut tamaani angalkumirtaatulit naspequtek'larait; tau͡gaam elpeci Atanrem Agayutevci tuaten pisqenritaaci.

15Tau͡gaam ayagceciciquq elpeceñun prophet-aamek wangtun, akunlevceñek nakmiin ilavceñek, elpeci-llu niisngaarkaugarci.

16“Ernermi imumi quyurtellerpeceñi Ingrimi Sinai-ami takumcucarallruuci niitenqigcuumiinaku Atanrem qanellra tangenqigcuumiinaku-llu kenerkun alaitellra, alingavci tuqunayukluci.

17Tua-i Ataneq qanellruuq wangnun, ‘Ilumun elluarrluteng qanertut.

18Ellaitnun ayagceciciqua prophet-aamek elpetun ellaita iliitnek; wiinga-llu qanruciiqaqa canek qanrarkainek, yuut-llu qanruciiqai tamalkuitnek alerquuteklemnek.

19Atqa aturluku qanlarciquq, anucimirqecetaarciqaqa-llu kina imna niicuumiitestii.

20Tau͡gken cali prophet-aaq qanqan atemkun, wii tau͡gken alerqullruvkenaku tuaten qanresqelluku, wall'u allam agayutem atrakun qanqan, tauna tuquarkauguq.’

21“Cali-llu elpet umyuarpegun qanquvet, ‘Qaillun-mi wangkuta nallunriciiqseta prophet-aam qanellran Atanermek kingunengqenrilucia?‘

22Prophet-aaq qanqan Atanrem Atrakun, qanellra-llu piciurtevkenani, tua-iAtanrem qanelqenritaa; Prophet-aaq tauna ellminek qanertuq elpeci-llu alikngaitarci.

Deuteronomy 19

Nunarpiit Qimagviit

1“Atanrem Agayutevci piunriumarikaki yuut nunautiitnek cikirluci, elpeci-llu tegumarikuvciki nunarpait enait-llu, uitaviksagulluki,

2avkiciu tamana nuna pingayuurrluku, taukut-llu tamalkuita nunarpagmek pitangqertelluki ullakayunarqellriaruluki.

3Nutaan yuk ilaminek tuqucilria qimagniartuq taukut iliitnun.

4Yuk pitsaqa'artevkenani ilaminek tuqucikuni qimagyugngaluni taukut nunat iliitnun uqillerkaminun.

5Una cuqyutekluku: yuuk malruk ayakunek napanun kepurinalutek, tua-i-llu aipaa piqertuarinanermini napamek piqertuutaan cingilga qevcerrluni, tuqulluku tauna aipaa. Tua-i tauna qimagyugngauq taukut nunarpiit iliitnun uqillerkaminun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Atauciukan nunarpak yaaqsissiyaagnayukluku, taum-llu tuqullrem tungayiin, akinaurucugngastiin, qenengluni tauna angun malirqerciqaa anguamiu-llu tuqulluku. Tua-i pinarqenrilngurmek tuquciluni; nauwa pitsaqa'artevkenaku angutem tauna aipani tuquskii, inglukutellruvkenatek-llu ciungani.

7Una pitekluku allakarisqamci pingayunek nunarpagnek.

8“Cali Atanrem Agayutevci ilakaku nunautsi, ciuliaci qanrutellrucimitun piciqniluni, cikirluci-llu tamalkuan nunamek ellii akqellrucimitun,

9tua-i cali allakarinarqaaci pingayunek allanek nunarpagnek. (Elliin mat'umek nunamek cikirciqaaci atuquvciki tamalkuita alerquutekellrenka unuamek, kenekluku-llu Ataneq Agayutsi yuuluci-llu elitnaurutai maligtaquluki.)

10Waten pikici pinarqenrilnguut yuut tuqunritnaurtut tuaten-llu elpeci pinarqelriarunritniartuci tuqucimallernun, nunami Atanrem cikiutekaani elpeceñun.

11“Tua-llu waten pilriartangqerqan: yuum pitsaqluni tuquskaku inglukesteñi qimagluni-llu taukut nunarpiit iliitnun uqitnaluni.

12Tuaten pikan, ciulirneret nunalgutain taivkarluku tunciqaat tuqutaullrem tungelqurranun akinaurucugngastiinun, tauna tuqucimasqelluku.

13Takumcuksaqunaciu. Aug̃'arciu Israel-aanek tauna tuqutarayuli elluarrluci piurniartuci.

Ak'a Taqumallret Nunam Cuqai

14“Nunaqlirpet nunautiin cuqai qaillukuaryaqunaki, ak'a elkarcimallret nunami Atanrem Agayutevci cikiutekaani.

Nallunritestet Qaillun Pillerkaat

15“Atauciq nallunritesta ikgetuq yuum picurlagluni pinarqelriarurtellerkaanun; malrugnek taug̃aam wall'u ciplukek nallunritestengqelararkauguci kia pinarqutii piciugarkaukan.

16Ataucim yuum ilani picurlagcetaqaku, iqluurutekluku camek pinarqellriamek piniluku,

17tamarmek ayagciquk tuavet cucukumalriamun agayuvigkamun cuqcimalutek-llu agayulirtetgun cuqcistetgun-llu taum nalliini calilriatgun.

18Taukut cuqcistet yuvrirciqaat tamana pinqegcaarluku; taum-llu ilumun iqluurutkekaku tauna ilani Israelite-aq,

19ellii iqluurutkilleq anucimirqecetaarumaciquq taum iqluurutkellermi pikaqsallranek. Waten piluci assiitellria akunlevceñek aug̃'arciqerci.

20Nutaan yuut tamarmeng niiciiqaat tamana uluryayugluteng-llu tuaten pillerkameggnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Tuaten ayuqellrianun takumcuyugyaqunaci; anucimirqecetaarun waten piugarkauguq: tuqucilria tuqulluku; iingirkengelria iingirrluku; keggutairkengelria keggutairrluku; unatairkengelria it'gairkengelria-llu cali tuaten.

Deuteronomy 20

Anguyagmi Pillerkat

1“Ayagaqavci callugyarturluci inglukestevceñek tangerquvci-llu ikamranek, kuuninek, anguyagteñek-llu amllenrulrianek elpeceñi, aliksaqunaciki. Atanrem Agayutevci anutestellerpeci Egypt-aamek nayurciqaaci.

2Callullerci ayagnirpailgan agayulirta ciuvarciquq qanerluni-llu anguyagteñun,

3‘Yuini Israel-aam niicugnici! Unuamek anguyagciquci. Alingyaqunaci ingluvceñek caceskellivkenaci-llu wall'u nanikualuci.

4Atanrem Agayutevci maligciiqaaci cirlakivkarluci-llu.’

5“Anguyagtet-llu atanerruarita yuut qanruciiqai, ‘Kina-qaa ilasi enemek pilinerrartuq tau͡gaam elliin allakaqsaunaku? Tuatnaksailkuniu ataam tuavet eneminun uterrli, tuqucimakuni anguyagkun allam allakaryuaraa.

6Yugtangqertuq-qaa ilavceñek wine-arkanek nauceciinerraralriamek tamakut-llu atsaitnek quyurciksaunani? Piksailkuni tauna eneminun ut'reskili. Pitsaqevkenani tuqucimakan allam quyatekciqaa wine-aq.

7Ilasi-llu-qaa nulirkautengqertuq? Nuliqsaguteksailkuniu ut'reskili. Pitsaqevkenani tuqucimakuni anguyagmi tauna nulirkaa allam nuliqsagucuaraa.’

8“Waten cali anguyagtet atanerruarit qanerciqut, ‘Yugtangqertuq-qaa ilavceñek alingelriamek? Pitangqerquni tauna ut'reskili ilani (anguyallgutni) nalirrungevkarciqngaki.’

9Atanerruat qanrumarikata yugnun, nutaan cucukliqici anguyagteñun ciuqliugarkanek.

10“Ayakuvci-llu curugnaluku nunarpak, ciumek nallunairturraaqici taukut anguyanritlerkaq cucuksuaraat.

11Ikirtuqateng ikireskatki ellmeggnek tunluteng, kevgaugarkaurciiqut elpeceñun, makuggluteng calisten̄gurrluteng.

12Tau͡gaam taum nunarpiim yui ellmeggnek tunevkenateng callugyukata, anguyagtevceñek kassuguskiciki.

13Tuaten-lluAtanrem Agayutevci nunarpak tauna cirlakevkaqaku tuquciiqaci tamalkuita angutet tuanelnguut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Elpeci tau͡gaam teguyugngaciqaci arnat, mikelnguut, ungungssiutait, cat-llu tamalkuita nunarpagnelnguut. Aturyugngaciqaci cat tamalkuita ingluvci pikellrit. Atanrem cikiutekngaki elpeceñun.

15Tuaten pilarciqaci tamakut nunarpiit yaaqsilriit nunamek uitavigkarpeceñek.

16“Tau͡gaam cirlakaqavciki nunarpiit nunami Atanrem Agayutevci cikiutekaani, tuqutelarciqaci yuut tamalkuita.

17Tamaq'apiita piunriqiciki yuut: Hittite-at, Amorite-at, Canaanite-at, Perizzite-at, Hivite-at, Jebusite-at-llu, Atanrem alerqullruciatun.

18Tuquskiciki assiilngircetenritniaraiceciAtanermun elitnaurluci atuqaunrilngurnek piciryarameggnek agayuaqameng agayutmeggnun.

19“Nunarpiit anguyagaqavciki, napat atsangtulit tamaani kepuryaqunaciki, anguyallerci tagengraan. Atsaitnek ner'aqluci tau͡gaam piunrirpek'naki; napat inglukestekenrilavciki.

20Napat tau͡gaam nallunrilkeci neqkanek naugiyuilnguut iquciiqaci aturluki-llu anguyagcuuciluci tauna nunarpak cirlakumanatkaanun.

Deuteronomy 21

Tuqutaulrianun Kangingnaurun

1“Nunami Atanrem Agayutevci cikiutekaani pikesqelluku, tangerquvci yugmek tuqutaullermek cailkami uitaluni, nalluluku-llu kitumun tuqutellrucia,

2tuani ciulirneci cuqcistet-llu taiciqut, cuqtaarluku-llu yaaqsigtacia tuaken tuqumalriim nuniinek avatiinelngurnun nunarpagnun.

3Tua-llu canimellrulriamek nunarpagmek ciulirneret kuluvayagarmek teguciiqut calissuutekumaksailngurmek, uskuraumaksailngurmek-llu.

4Taukut-llu ciulirneret ayauciiqaat tauna kuluvayagaq kuignayugmun kuiggaartalegmun carvanilriamek, nuna-llu ciungani itumcimaksaunani, tuani-llu taum kuluvayagaam uyaqui ayemlluki.

5Agayulirtet-llu qetunrai Levi-am tuanciiqut, ellaita arenqiirturarkaungatki tamaita yuut ilameggnek akngirkengelriit. Atanrem Agayutevci cucukellruateng kevgiuresqelluni atawaqaasqilaasqelluki-llu at'mikun.

6Taukut-llu ciulirneret tuaken nunarpagnek canimellrulrianek erurciqait unateteng taum kuluviim quliini,

7qanerluteng-llu, ‘Wangkuta una angun tuqutenritarput nalluluku-llu kitumun picia.

8Ataneq au͡g'ariski yut'en Israel-aat, anutelten Egypt-aamek. Au͡g'ariskut, wangkutnun-llu tuc'etevkenaku tuqucimallra camek pitkailnguum yuum.’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Tua-i tuaten piluci Atanrem pisqutii aturluku, yuum tuqucimallra elpeceñun tusngaituq.

Arnat Teguarulriit Anguyagmi

10“Tua-llu cali Atanrem cirlakivkaqaci anguyakuvci yugnek-llu teguangluci,

11tangerquvet taukuni arnaqegtaarmek, tauna-llu elpet nuliqsugluku.

12Tauna enevnun ut'ruskiu, tuani qamiquni meqniaraa cetuirluni-llu,

13ac'inqiggluni-llu. Iralumi ataucimi enevni uitaciiquq angayuqaagminek yuarnayullermini; nutaan taum kinguani nuliqsagucugngaciqan.

14Kinguqvaarni piyuumiiruskuvgu ayagceciiqan natmun piyullranun. Taug̃aam kasnguyugcetellruavgu kevgatun umyugiurutekngaitan tunngaitan-llu akinun.

Ciuqliim Qetunraam Paitarkaa Piluku

15“Tua-llu angun nuliangqerquni malrugnek, aipaa kenekluku aipaa taug̃ken kenkevkenaku, taukuk-llu tamarmek irnianglutek. Tua-i-llu qetunrangqerraarutni taum kenkenrilkiin irniaqekaku,

16akluni avegnaluki irniaminun picirkiuquni, tauna kenkekmi irniara ciuqliunguarcessngaitaa, ingluarvikluku enairivkarluku kenkenrilkem̄i irniaranek.

17Ciuqliq irniani malrurqugnek amllenrulriamek ilaini cikirciqaa, kenkek'ngami qetunraqenrilengraaku. Angutem irniani ciuqliq nallunairumaciqaa cikirluku-llu pikiumataciatun piciryaraq aturluku.

Niicuilnguq Qetunraq

18“Tua-llu cali angun qetunrangqerquni umyuani atuqiinek pamaunani-llu, niicuunakek angayuqaagni anucimirqecetaalangraagni.

19Angayuqaagken ayautarkaugaak nunat uitavimek ciulirneritnun, tuani naspaamaarkauluni.

20Taukuk-llu qanerciquk taukunun ciulirnernun, ‘Qetunrarpuk una pamaituq umyuani-llu aturluku niicugpek'nanuk-llu; akinek cagmarilartuq taangiqerrlainarluni-llu.’

21Tua-i angutet tuaken nunarpagnek tuquciiqaat teggalqunek miluquluku. Tuaten assiitellria aug̃'alarciqerci akunlevceñek. Tamarmeng Israel-aat niilluteng tamatumek alingeciqut.

Ayuqenrilnguut Picirkiutet

22“Angun-llu tuqucimakan picurlaucini pitekluku, temii-llu agarrluku napalriamun,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23tuani agaarkaunrituq unugpak. Tungmagcimaarkauguq tuani ernermi, tua-i-wa tuqumalriim agalriim tut'eciiqaa nunamun Agayutem aniqlaatii. Tungmageskiciu tema caarrluurtenritnaurtuq nunaAtanrem Agayutevci elpeceñun cikiutii.

Deuteronomy 22

1“Tangerquvet Israelite-aullgutvet kuluvautiinek wall'u qusngiutiinek calligtellriamek, tangenrrilnguaryaqunaku; ut'ruskiu pikestiinun.

2Tau͡gaam pikestii yaaqsikan wall'u kitumun pikucia nallukuvgu, enevnun ut'ruskiu. Pikestii-llu taikan yuarluku tunkiu elliinun.

3Waten-llu piniartuten tangerquvet ciulvagmek wall'u aturamek wall'u allamek Israelite-aullgutvet tamaraanek.

4“Israelite-aullgutvet-llu ciulviinek kuluvautiinek-llu iqumalriamek tangerquvet, tangenrrilnguarpek'naku nangercetengnaqkiu.

5“Arnat-llu angutet aturaitnek aturarkaunritut, angutet-llu cali aturarkauvkenateng arnat aturaitnek; Atanrem Agayutvet eq'ukngaki tuaten pilriit.

6“Pitsaqevkenak nalaquskuvet yaqulgem ungluinek napami wall'u nunami, aaniit-llu evaluni kayangumini wall'u piyagamini, aaniit taukut tegungaitan.

7Piyagaat teguyugngaaten tau͡gaam aaniit ayagtelluku, unguvamaniartuten elluarrluten-llu piurniartuten unguvaqallerpeni.

8“Enelikuvet-llu nutaramek qiliin avatii igcailkucirciqan. Yuk igeskan tuquluni-llu, elpenun pinarqun tut'enritniartuq.

9“Nauceciingaituten atsanek wine-arkanek naucetaarvigpenun naucetaarkanek allanek, tuaten pikuvet naulriit tamarmeng tuani agayuuviim pikarkaungaki, aturciiganaki-llu elpet.

10“Nunamek itumcingaituten kuluvagmek angucalumek ciulvagmek-llu ataucikun qimugcirluten.

11“'Lumarrarmek-llu aturyaqunak pilimalriamek qusngit melqurritnek linen-aamek avuluku.

12“Aqevlerucirarkaugan-llu kangiraikun ulikussukluku aturan.

Alerquutet Nulirqucaramun

13“Angun nulirtuquni nasaurlurmek tau͡gken kinguakun qessayagulluku,

14tua-i-llu iqluurutekluku nuliqsagupailegmek anguciullruniluku.

15“Waten pilriartangqerqan nasaurluum angayuqaagken teguciqaak augglugtuumaan curuqeqarraallrak kassuutellermegni, anguciuqsaitellran asguranairutii, nasvagarkauluku ciulirnernun tuani nunani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Nasaurluum-llu atiin qanruciiqai taukut, ‘Panika una uumun tunellruaqa nulirqesqelluku, tau͡gken waniwa nuliqsuumiirulluku.

17Picilirluku-llu kasngunarqellriamek, qanerluni anguciullruniluku nuliksagupailegmiu. Tau͡gken waniwa panimegnuk anguciuqsailucian asguranairutii; tangerciu auggluk curuqellragni nuliqsaguteqarraallermegni!’

18Tua-llu taukut ciulirneret uinga tauna teguluku kaugtuarciqaat.

19Akilirivkarluku-llu nasaurluum atiinun akinek yuinarnek tallimanek, tua-i-wa nasaurluq tauna Israelite-aq kasnguyuutekaanek piaku. Cali-llu nasaurluq nulirqurciqaa, avvusngaunaku unguvarmi taktaciatun.

20“Tau͡gken angutem qanellra piciukan asguranairutkaunani-llu ciungani anguciuqsaitellra,

21tauna ayautarkaugaat iteryaraanun atiin eniin, tuani-llu angutet nunarpagmek teggalqunek miluquluku tuquciiqaat. Kasngunarqelriamek Israel-aani atuan, akusrarutekevkarluni akissutun uingvailegmi tuani angayuqaagmi eniigni uitainanermini. Waten piluci assiitellria una au͡g'arciqerci.

22“Angun-llu iliita angukaku allam nulirranek akusrarutekiluku, tamarmek tuqucimaarkauguk. Waten piluci assiitellria au͡g'arciqerci.

23“Tua-llu cali angun angukatgu akusrarutekiluku nasaurlurmek nunarrarni allam nulirkautiinek.

24Anutarkaugagci taukuk nunarraat elatiitnun tuqullukek-llu teggalqunek miluqulukek. Nasaurluq tauna tuqunarquq qayagpaganrilami ikayuusqelluni, nunani uitang'e'rmi niitestekami nuniitni. Angun-llu tuqunarquq akusrarutekiami nasaurlurmek uikautengqengraan. Waten piluci assiitellria una au͡g'arciqerci.

25“Angutem-llu yuilqumi nasaurluq callugluku akusrarutekekaku, tauna-llu uikautengqerrluni. Angun tau͡gaam tuqucimaarkauguq;

26nasaurluq tau͡gken qaillun pimangaunani, assiilnginrilami tuqucimallerkaminek iqulegmek. Man'a-wa ayuquq yugtun callugluni tuqucilriatun.

27Uum angutem callugluku akusrarutekngaku uikautengqellria nasaurluq, qayagpagange'rmi-llu ikayuusqelluni niitestekaunani.

28“Tua-llu cali angun angukatgu callugluku akusrarutekilria uikautailngurmek nasaurlurmek.

29Taum angutem akilirarkaugaa nasaurluum atii yuinaak malruk qulmek cipluku akinek, tauna-llu nasaurluq nuliqsagutarkauluku qessangraan akusrarutekngamiu. Avvusngaunaku-llu unguvarmi taktaciatun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30“Angutem tamarmi kasngunarqellriamek atani pingaitaa nulirranek akusrarutekiluni.

Deuteronomy 23

Atanrem Yuinun Ilaungairutlerkaq

1“Kina imna iguugiumalria wall'u qurrsaraa kepumakuni Agayutem yuinun ilausngaituq.

2“Acuniaqengaq cali kinguvri, qulngurutekengraiceteng, ilaungaitut Agayutem yuinun.

3“Ammonite-at Moabite-at-llu wall'u kinguvrit, qulngurutekengraiceteng, ilaungaitut Agayutem yuinun.

4Neqkarpeceñek mermek-llu cikillrunrilaceci tumevceñi anllerpeceñi Egypt-aamek, Balaam-aaq-llu Beor-am qetunraa Pethor-armiu Mesopotamia-mi akilirluku aniqlaasqellrukiici.

5Tau͡gaamAtanrem Agayutevci niicuumiitellrua Balaam-aaq; tau͡gaam aniqlaatii cimirluku atawaqautmek kenekngamici.

6Uitanqegcillguteksugluki wall'u piluaqerallerkaat cingluku pingaituci unguvaqallerpeceñi.

7“Eq'uksaqunaciki Edom-aarmiut; tungayakngavciki. Egypt-aarmiumek-llu eq'ukliryaqunak, nauwa nuniitni uitallrulriaci.

8Yuulgutkelriarita pingasuingitnek ayagluteng kinguvrit ilaucugngaciqut Atanrem yuinun.

Anguyagviim Uqlanritlerkaa

9“Anguyiim nalliini anguyagvigmi uitakuvet menuurrnarqelriit avisngakiki.

10Ilasi-llu angutet iliit qavangumikun arniurluni maq'ikuni, ankili anguyiit arulaingqaviata elatiinun tuani-llu uitaluni.

11Tau͡gaam atakuqan erurarkauguq mermek, nutaan-llu akerta teviqan ilani ullagluki.

12“Cali anguyiit arulaingqaviata elatiini yuqerrvingqerciquci.

13Caskuci-llu ilangqerciqut muraggarmek. Yuqertaqavci tauna aturluku elagniartuci, yuqerqaarluci-llu tuavet elallerpeceñun cali patuluku.

14Arulaingqavigci tauna menuiteskiciu, tua-i-wa Atanrem Agayutevci nayuaci anirturnaluci inglukestevceñek tamakut-llu ingluci tunenaluki elpeceñun. Taumek arulaingqavigci kencignarqevkarciu camek pellernarqellriamek tangenrritnaurtuq akunlevceñi, elliin-llu uluryuaraaci.

Allat Alerquutet

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15“Kevgaq ayakaqan pikestem̄inek qimagluni-llu elpenun, utercecaqunaku.

16Uitaarkauguq akunlevceñi nunarraat iliitni cucukellermini, uitacurlagcetaarngaitarci-llu.

17“Israelite-at iliit, angun wall'u arnak, agayuvigni akissuurrngaituq.

18Cali akit waten unakumalriit kia itrusngaitai eniinun Atanrem Agayutevci akiliutnguluki akqutkellminun. Atanrem eq'ukngaki agayuvigmi akissut.

19“Navriskengkuvet akimek, neqkamek, wall'u camek allamek Israel-aarullgutevnun ilangurcecaqunaku akilirnatkaanun.

20Allaneq tau͡gaam navriskuvgu navrallra ilangu'rceciiqan, tau͡gaam tuaten piyaqunak Israelite-aullgutevnun. Niisngakuvciu una picirkiun Atanrem Agayutevci atawaqerceciiqaa callerci tamalkuan tuani nunami itrarkarpeceñi.

21“Akqikuvet ukvernarcariluten Atanermun tamaa akqutkellren aturarkaugan; Atanrem ukvernarcautekellren neryuniurutkeciqaa, assiilnguuciquq-llu atunrilkuvgu akqutkellren.

22Assiilnguunrituq ukvernarcarinritleq akqutmek Atanermun,

23tau͡gaam elpenek piyugluten pikuvet pinritevkenak atuqiu.

24“Tua-llu piyuakuvet tumyaraakun allam naucetaarviani, neryugngauten atsanek piyugtacirpetun tau͡gaam assigtan imirngaitan tuaken.

25Cali-llu piyuakuvet tumyaraakun allam mukaarkanek naucetaarviani, qecuulluten neryugngauten piyugtacirpetun, tau͡gaam kepliarissuutekun kepuringaituten.

Deuteronomy 24

Avvuskuni Kassuutenqiggluni-llu

1“Angun nulirtuquni kassuulluni-llu tau͡gken kinguakun qessayagulluku callran ilii assinrilnguq pitekluku, igarluni-llu kalikarnek avvutessuutnek tunluki elliinun eneminek ayagtelluku.

2Tua-llu cali allamek uingekuni,

3taum-llu cali qessayagulluku. Tua-i-llu tauna igarluni kalikarnek avvutessuutnek tunluki-llu taumun ayagtelluku eneminek. Wall'u aipaagni tauna kinguqliq uinga tuquluni.

4Tua-i ciuqliim uikellran ayagcetellni tauna nulirqenqiggngaitaa tuaten pellerniumarraartelluku; watnallerkaq Atanremciuqerrani pellernarqelriaruuq. Assiilnguq tuaten angtalria aturarkaunritarci nunami Atanrem cikiutekaani elpeceñun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Ilait Alerquutet

5“Angun nulirtunrralria anguyagteñun maligusngaituq wall'u caliarkicimangaunani; atauciq allrakuq aturluku caliarunaku uitasqelluku, angnillgucirluku tauna nulirtullni.

6“Navriskengkuvet ilavnun camek, taum teggalquq miilissuutii mukaarkanek avaliqngaitan navrallranek cimirinatkaanun. Tua-i-wa allungqaciqngavgu unguvangnaqluni nerangnaqsuutiinek.

7“Kina imna Israelite-aullgutminek ayakaucikan kevgaqluku-llu wall'u tunluku akinun kevgaurtellerkaanun, tauna tuqutnarquq. Waten piluci assiitellria aug̃'arciqerci akunlevceñek.

8“Murilkekici mamyuilngurmek apqucingekuvci, maligtaqunqegcaararkauluki tamalkuita Levite-at agayulirtet qanellrat; maligtaqukiciki ayuqucirtuutet cikiutekellrenka ellaitnun.

9Neq'akiciu qaillun pillra Atanrem Agayutevci Miriam-aamun ayainanerpeceñi unilluku Egypt-aaq.

10“Camek navriskengkuvet ilavnun eniinun iteryaqunak aqvaluku aturaq akqutkellra pikevkarciqniluku akiilngirciigalkuni;

11utaqakiu ellami elliinek taitelluku elpenun.

12Arrsaulriarukan-llu, tauna avaliqsaqunaku unugpak.

13Ut'rutaqluku atakumi piciquten qavaraqami atularniaraa. Nutaan quyaciquq, Atanrem-llu Agayutevci ilukegcitkeciqaaci.

14“Teglegiyaqunaku arrsauluni enuqitellria calilria elpeni, Israelite-aullgutkeng'e'rpegu wall'u allanrungraan nunavci iliitni uitalria.

15Erenret tamaita akerta tevirpailgan akililarciqan ernerpak akingutainek; akiliutni arrsaungami neryuniurutkai. Akilinrilkuvni qayagaurciquq Atanermunassiilnguuluni-llu tauna elpenun.

16“Ataulriit tuqucimaarkaunritut irniameng pinarqutait pitekluki, wall'u irniaq tuqucimaarkauvkenani atami pinarqutii pitekluku. Yuk tamarmi tuqucimaarkauguq elliin taug̃aam pinarqutni pitekluku.

17“Piunarquciat allanret wall'u elliraat picurlagngaitarci. Aipainrem-llu aturaanek tegusngaituci akiilnguanun navrutekluku.

18Taug̃aam umyuaqeciqerci teguarullerci Egypt-aami, qaillun-llu Atanrem Agayutevci anirturillra elpeceñek tuaken; tamana pitekluku mat'umek alerquramci.

19“Quyurciaqavci-llu naucetaarpeceñek, mukaarkat-llu ilait kepullerpeci katagaukata, tamakut uterrluci aqvayaqunaciki. Pikaqait allanret, elliraat,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

aipainret-llu, Atanermun Agayutevceñun atawaqercecesqelluci caliarpeciuggun tamiin.

20Olive-aat-llu iqvallrukuvciki ataucirqumek, ilakuaci uitaskiciki. Pikaqait allanret, elliraat, aipainret-llu.

21Quyurcikuvci atsanek wine-arkanek ataucirqumek, aipiriluci pinqigcaqunaci. Ilakuaci pikciqait allanret, elliraat, aipainret-llu.

22Nalluyaguteqeryaqunaciu teguarullerci Egypt-aami. Tamana pitekluku mat'umek alerquramci.

Deuteronomy 25

1“Tua-llu aipaagni angutek tamarmek aipartek avalitkeciqaak, cuqcivigmun-llu tailutek. Tuani cuqcistet yuvrirlukek qanerciqut aipaa pitkaitniluku, aipaa tau͡gaam pinarqelriaruniluku.

2Tauna pinarqelria kaugtuarumaarkaukan, cuqcistem palurceciiqaa takumini-llu kaugtuartelluku pinarqutii cuqluku.

3Yuinaak malruk tekillukek kaugtuarumayugngauq, tau͡gaam ciptevkenaki; cipeskata kasngunarqeciqngan taumun.

4“Sugg'eliciryaqunaku kuluvak tutmarivkaquvgu mukaarkanek.

Angutem Anngani Wall'u Uyurani Tuqukan Piarkaa

5“Malruk amaqliqelriik uitakunek ataucimi, atauciq-llu tuquluni qetunraunani, tua-i tauna nulirra uingarkaunrituq uillmi ilakenrilkiinek; taum tuqullrem anelgutiin nuliqsagutarkaugaa.

6Ciuqliq-llu qetunrangutiik taumun tuqullermun irniaqelriatun piciqaak, atra taum kinguvarturaasqelluku Israel-aani.

7Tau͡gken taum tuqullrem anelgutiin nuliqsuumiilkani, arnaq tauna ayagciquq taukut nunat ciulirneritnun qanerluni-llu, ‘Uima anelgutiin piarkani piyuumiitaa; anelgutni kinguverkiuryuumiinaku Israel-aani.’

8Nutaan taukut nunat ciulirnerita taisqeciqaat tauna qalarulluku-llu. Cali qessakekaku nuliqsuumiinaku,

9uilgaam taum ullagciqaa ciuqerratni taukut ciulirneret, aluilitaan-llu inglua yuurraarluku qecirciqaa kegginaakun qanerluni-llu. ‘Waten pimalartuq angun qessalria kinguverkiryuumiinaku anelgutni.’

10Taum ilai Israel-aani aprumaciqut ‘Ilai aluilitairumallrem.’

Allat Alerquutet

11“Tua-llu malruk angutek callukagnek aipaan-llu nulirran ikayungnaqluku uini tauna inglua amelgakun tegulerluku,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12takumcukngaitarci tauna arnaq; unatai kepkiciki.

13“Uqamaltassiarcuutegnek ayuqenrilnguugnek pingqerrngaituten kalngagpeni, aipaa angluni aipaa-llu mik'nani.

14Enevni cuqcissuutengqerrngaituten ayuqenrilnguugnek, aipaa angenruluni.

15Uqamaltassiarcuutnek canganailngurnek atulaqici, unguvamanaurtuci nunami Atanrem Agayutevci cikiutekaani.

16Teglegissaatulit Atanremeq'ukai.

Amalekite-at Tuqutesqutiit

17“Neq'akiciu Amalekite-at pillrat elpeceñun anllerpeceñi Egypt-aamek.

18Taukut qigcikenritaat Agayun, kingunerpeceñek-llu curugluci taqsuqeqapiarallerpeceñi, tuqulluki-llu nuqlitellriit tamalkuita.

19TaumekAtanrem Agayutevci piksaguteskaku nuna uqisngavkarluci-llu inglukestevceñek avatevceñi uitalrianek, pinritevkenaki tuqurqekiciki tamalkuita Amalekite-at, yuum atauciunge'rmi umyuaqenrirniarai. Nalluyagucaqunaci.

Deuteronomy 26

Quyurciyarami Elliitet

1“Uitaviksagucimarikuvciu nuna Atanrem Agayutevci cikiutekaa elpeceñun nunaliluci-llu tuani,

2tamarpeci elliigarkauguci caqumun naucetaarpeci qecullerpeci ciuqliitnek, taukut-llu malikluki ayagluci tuavet ataucimun agayularvigpeceñun.

3Ullakiciu agayulirta calilria taum nalliini qanerluci-llu elliinun, ‘Wiinga waniwa nallunairaqa AtanermunAgayutemnun itruciqa nunamun akqutkellranun ciuliamteñun cikiutekciqniluku wangkutnun.’

4“Agayulirtem-llu caqu teguciqaa elpenek elliluku-llu Atanrem Agayutvet ekuavian ciuqerranun.

5Nutaan Atanrem ciuqerrani makunek qanerciquten: ‘Wii ciuliaqa ayagalriarullruuq Aramean-aaruluni. Taum ayautellrui ilarrani Egypt-aamun uitanaluni tuani. Tuavet ayallermeggni carraullruut, tau͡gaam tuanelnginanermeggni angayuqauviurtellruut, yugyangluteng pinirilutenglu.

6Egypt-aarmiut-llu ataniullruitkut picurlagluta, cingluta-llu calivkarluta teguacetun.

7Tua-llu wangkuta ikayuusqelluta qayagaurarput AtaneqAgayutiit ciuliamta. Elliin-llu niitaakut tangerrluku-llu nangteqlerput, cakviullerput, umyuiqellerput-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Elliin artuqailngurkun pinimikun aviutaakut Egypt-aamek. Irr'inarqelrialiluni alangaanarqellrianek-llu, nanikuanarqellriit-llu pivkaraqluki.

9Tailluta-llu maavet cikirluta naungignarqelriamek mat'umek nunakegtaarmek.

10Taumek waniwa taiciunga Atanermun naunraat qecullma ciuqliitnek elliin wangnun cikiutekellrinek.' "Nutaan caqu elliu ciuqerranun Atanrem agayuluten-llu tuani.

11Quyaluten assilrianek cikiutainek Atanrem Agayutvet elpenun ilavnun-llu; ilagartelluten-llu Levite-anun allanernun-llu nunavni uitalrianun quyallerpeni.

12"Allrakut pingayuurtaqata cikiqenglarciquten naucetaarpet qulngurutaitnek Levite-anun, allanernun, elli'irnun, aipainernun-llu, nunani tamaitni nuryugcivkenaki nerlaasqelluki. Tuaten pimarikuvet,

13waten qanerniartuten Atanermun, 'Qigcignarqellriamek qulngurutmek ilakuartaituq enemni; cikiutekellruanka Levite-anun, allanernun, elli'irnun, aipainernun-llu, tuaten pisqellua alerqullrucirpetun. Narurteksaitanka nalluyagutevkenaki-llu alerquuteten qulngurutem atullerkaa pitekluku.

14Iliinek nerellrunritua tuquinerrarlua; iliinek-llu enemnek anutellrunritua menuurcimalua, elliitekeksaunaku-llu ilii tuqumalrianun. Qanellra atullruaqa Atanrem Agayutma; ca tamalkuan pillruaqa maliggluki alerquutekelten wangnun.

15Uyanglluten tanqilriamek uitavigpenek qilagmek atawaqerteski yut'en Israel-aat; atawaqertessgu-llu naungignarqellria nunakegtaar cikiutekellren wangkutnun ciuliaput akqellrucirpetun.'

Atanrem Nakmiin Yui

16"Unuamek Atanrem Agayutevci alerquraaci niisngasqelluki alerquutni tamalkuita. Kitaki niisngakiciki pinritevkenaki ircaqurpeciuggun yuucirpeciuggun-llu tamalkirrluci.

17Unuamek elpeci nallunairarci AtaneqAgayutekniluku; akqellruarci-llu elliin piciryaraikun eglerciiqniluci; aturluki tamalkuita alerquutai pisqutai-llu.

18Unuamek Atanrem ciuniuraaci nakmiin yuksagulluci, akqellrucimitun; alerqurluci-llu alerquutni tamalkuita atuusqelluki.

19Angenrurceciiqaaci allani angayuqauvilegni piliaqellermini, elpeciuggun-llu atra nanrarnariciquq takarnariluni-llu. Elpeci elliin nakmiin yuksaguciiqaaci, akqellrucirmitun."

Deuteronomy 27

Agayutem Alerquutai Igausngalriit Teggalquni

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Tua-llu Moses-aaq ilakluki ciulirnerit Israel-aat qanertuq yugnun, “Niisngaciki tamalkuita ayuqucirtuutet cikiutenka elpeceñun unuamek.

2Ernermi tuani qerallerpeceñi kuik Jordan-aaq iterluci-llu nunamunAtanrem Agayutevci elpeceñun cikiutekaanun, teggalqunek angelrianek quyurciarkauguci, mingugluki-llu,

3qaingatnun-llu igaulluki makut alerquutet elitnaurutet-llu tamalkuita. Itrumarikuvciu naungignarqellria nunakegtaar Atanrem ciuliarpeci Agayutiita akqutkellra elpeceñun,

4Jordan-aam akianun ellirluci, ellikiciki taukut teggalqut ingrimun Ebal-aamun, unuamek ayuqucirtuucimtun, mingugluki-llu.

5Pilikici-llu tuani ekuavigmek caviim caskum agtuqsailkainek,

6tua-i-wa piliaqavci ekuavigmek AtanermunAgayutevceñun piliaqumalarciqut teggalqunek caskum agtuqsailkainek. Tuani ekuagarkat ekualarciqaci.

7Tuani ilakuyucimun elliilarciquci nerluci-llu, angnirluci Atanrem Agayutevci ciuqerrani.

8Qaingatnun-llu taukut minguumalriit teggalqut igautniaci tamalkuita Agayutem alerquutai taringnaqluki.”

9Tua-llu Moses-aaq Levite-at-llu agayulirtait qanertut tamalkuitnun Israel-aanun, “Nepaunaci niicugnici Israel-aani: Unuamek yuksagutaaci AtanremAgayutevci.

10Taumek niisngaciu aturluki-llu tamalkuita alerquutai cikiutekellrenka elpeceñun unuamek.”

Aniqlaatet Narurcilriamun

11Cali Moses-aaq qanertuq Israel-aam yuinun,

12“Qeraumarikuvciu Jordan-aaq ukut ilakutellriit nangerngaciqut Ingrimi Gerizim-aami yugnun atawaqaasqun qanrutkumakan: Simeon, Levi, Judah, Issachar, Joseph, Benjamin-aaq-llu.

13Cali ukut ilakutellriit nangerngaciqut ingrimi Ebal-aami aniqlaatet qanrutkumallratni: Reuben, Gad, Asher, Zebulun, Dan, Naphtali-llu.

14Levite-at-llu qanerciqut qastuluteng Israel-aam yuinun:

15“‘Aniqlaamali kina imna agayutngualilria teggalqumek, muragmek, wall'u cavigmek, aassaqluni-llu tuavet agayuaqluni, pellernarqelriaruan tuatnayaraq Atanermun.’ “Yuut-llu tamarmeng kiuciqut, ‘Amen!’

16“‘Aniqlaamali kina imna takaqinrilnguq ataminek wall'u aanaminek.’ “Yuut-llu tamarmeng kiuciqut, ‘Amen!’

17“‘Aniqlaamali kina imna calligcilria elaqlirmi nunautiin engeliin nallunailkutaanek.’ “Yuut-llu tamarmeng kiuciqut, ‘Amen!’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18"'Aniqlaamali kina imna ciuliqagcilria cikmiumalriamek iqlutun.' "Yuut-llu tamarmeng kiuciqut, 'Amen!'

19"'Aniqlaamali kina imna piyunarquciitnek catkinrilnguq allanret, elliraat, aipainret-llu.' "Yuut-llu tamarmeng kiuciqut, 'Amen!'

20"'Aniqlaamali kina imna atami nulirranek akusrarutekilria.' "Yuut-llu tamarmeng kiuciqut, 'Amen!'

21"'Aniqlaamali kina imna akusrarutekilria ungungssiarmek.' "Yuut-llu tamarmeng kiuciqut, 'Amen!'

22"'Aniqlaamali kina imna akusrarutekilria alqaminek wall'u nayagaminek wall'u aanami wall'u atami panianek.' "Yuut-llu tamarmeng kiuciqut, 'Amen!'

23"'Aniqlaamali kina imna akusrarutekilria cakiminek arnamek.' "Yuut-llu tamarmeng kiuciqut, 'Amen!'

24"'Aniqlaamali kina imna nalluvkarluni yugmek tuqucilria.' "Yuut-llu tamarmeng kiuciqut, 'Amen!'

25"'Aniqlaamali kina imna akilirtelluni yugmek pinarqutailngurmek tuqucilria.' "Yuut-llu tamarmeng kiuciqut, 'Amen!'

26"'Aniqlaamali kina imna ukut alerquutet cingumastekenrilkiit aturpek'naki elliin. Narurcilria tamalkuitnek Agayutem alerquutainek elitnaurutainek-llu.' "Yuut-llu tamarmeng kiuciqut, 'Amen!'

Deuteronomy 28

Atawaqautai Niisngayaram

1"Niisngakuvciu erinii Atanrem Agayutevci, pinritevkenaki-llu aturluki alerquutai tamalkuita unuamek elpeceñun alerquutekellrenka, AtanremAgayutevci angayuqauvilegni tamalkuitni nunami angenrurciiqaaci.

2Niisngaciu Ataneq Agayutsi atawaqautet makut piksagutniaci:

3"Atanrem atawaqerceciiqai nunarraci naucetaarvici-llu.

4"Atanrem atawaqerceciiqaaci irnialirtelluci, naucetaaci naugivkarluki, amllernek-llu kuluvagnek qusnginek-llu pingevkarluci.

5"Atanrem-llu atawaqerceciiqai mukaarkat naucetaaci, neqkat-llu neqkiuraci tamakut aturluki.

6"Atanrem atawaqerceciiqaa callerci tamalkuan.

7"Atanrem cirlak'larciqai inglukesteci curugaqaceci. Taukut curugciqut ataucim tungiinek, tau͡gaam qimagciqut elpeceñek piciatun ayagaluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8“Atanrem atawaqerceciiqaa calillerci imirluki-llu qemaggvici mukaarkanek. Atawaqerceciiqaaci nunami cikiutekamini elpeceñun.

9“Niisngakuvciu Ataneq Agayutsi aturluku-llu tamalkuan alerquutii, elliin nakmiin yuksaguciiqaaci akqellrucimitun.

10Nutaan yuut tamarmeng nunami tangerciqaat Atanermun cucukellrucirci nakmiin yuknaluci, aliksagulluci-llu.

11Atanrem irnialingevkarciqaaci amllernek-llu kuluvautengevkarluci, naunrarnek-llu amllernek, nunami tamaani akqutkellermini ciuliarpeceñun cikiutekciqniluku elpeceñun.

12Ellallircet'larciqaa pinariaqan imartulriamek qemaggviminek qilagmi atawaqertelluku-llu tamalkuan calillerci, navriskengyugngariluci atanruvignun amllernun, taug̃ken elpeci navrarngaunaci iliitnek.

13AtanremAgayutevci ciuliqagteñ̄gurciiqaaci atanruvilegni, ellaitnun maligtaqulriaruvkarpek'naci. Piluaqerarrlainarciquci pisciigalliqeksaunaci-llu niisngakuvciki tamalkuita alerquutai cikiutekekenka elpeceñun unuamek.

14Taug̃aam elpeci narurteqerngaitaci wall'u agayuluci kevgiurluci-llu allanun agayutnun.

Narurcillerkam Iqua

15“Taug̃ken elpeci narureskuvciu Ataneq Agayutsi aturpek'naki-llu alerquutai cikiutekellrenka elpeceñun unuamek, makut assiitellriit tut'arkaugut elpeceñun:

16“Atanrem aniqlaaciqai nunarraci naucetaarvici-llu.

17“Atanrem aniqlaaciqai naucetaaci mukaarkat neqkat-llu neqkiulci tamakunek.

18“Atanrem-llu aniqlaaciqaaci ikgelngurnek irniangevkarluci, naucetaaci naugiluaqercetevkenaki, cali kuluvaci qusngici-llu ikgetevkarluki.

19“Atanrem aniqlaaciqaa callerci tamalkuan.

20“Assiilngurmek atuquvci cakaarluku-llu Ataneq, tut'eciiqai aniqlaatet, aakulaggnarqelriit picurlagnarqelriit-llu callerpeceñi tamaitni, piunriumallerkarpeceñun ak'anivkenaci.

21Atanrem cangerlagmun unitessngaitaaci nangnatkarpeceñun tamaani nunami piksagutarkarpeceñi.

22Atanrem naulluutet cirlaurrnarqelriit tut'evkarciqai, puqervagaaqluci puvluci-llu; ellallircessngaitaa, anuqlirtelluku-llu uuqnarqelriamek piunrirarkauluki naucetaaci. Makut pillugnarqelriit nayurciqaiceci tuqunatkarpeceñun.

23Ellalluk iggngaituq kiituani-llu nunautsi tegtariciquq cavigtun.

24Ellallircetevkenaku Atanrem pircirceciiqaa urr'armek qaug̃yamek-llu piunrillerkarci tekilluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25“Atanrem-llu inglukestevceñun cirlakevkarciqaaci. Elpeci curugciquci ataucim tungiinek, tau͡gken qimagluci ellaitnek piciatun, yuut-llu tamarmeng nunami alingeciqut cakneq makut elpeceñun tut'ellriit tangerrluki.

26Tuqukuvci-llu yaqulget yuilqum-llu ungungssii taiciqut temci-llu nerluki, yugtangqerrngaunani-llu alingcetaartekaitnek tamakut.

27Atanrem-llu aninguarceciiqaaci Egypt-aarmiut pivkallrucimitun. Temci-llu callartevkarciqai. Patumaciquq qaisi pupignek ungilagluteng tamakut-llu mamngaunateng.

28Atanrem umyugairuceciiqaaci; cikmirtelluci, ayuquciirutelluci-llu.

29Tarraciiquci cikmiumalriatun erenrani natmun ayauciinaci. Callerpeceñi-llu tamalkuan piluaqerngaituci. Kesianek-llu nakukumaciquci uayaumaaqluci-llu, kitumek-llu ikayurtekaitaqluci.

30“Nulirkautengqerrsaaqeciquten-llu nasaurlurmek, tau͡gaam allam nuliqsaguciiqaa. Eneliyaaqeciquten, tau͡gaam uitavikngaunaku. Wine-arkanek nauceciiyaaqeciquten tau͡gaam nerngaunaki atsai.

31Kuluvauteten tuqucimalarciqut ciuqerpeni, tau͡gaam kemgitnek nerlarngaituten. Ciulvaten ayakaucimalarciqut tangvagtekluten ut'rucimangaunateng-llu. Qusngiuteten cikiutekumaciqut inglukestevnun, ikayurtekaiciiquten-llu elpet.

32Qetunraten paniten-llu cikiutekumaciqut kevgaugarkaurrluteng allanernun tangvallerpeni. Unuaquaqan-llu iigken kiartelngularciquk elliinginaq kiarrluki irniaten uterrnayukluki.

33Tangnerranarqelriim atanruviim yuin teguciqait naucetaat cakviurluten nauvkalten, elpet tau͡gken camek pingqerrngaunak tau͡gaam kesianek nangcimallerkarpenek eq'ukumallerkarpenek-llu.

34Nangteqlerpeci-llu umyugairuceciiqaaci.

35Atanrem-llu nauvkarciqai iruvceñi nangteqnarqelriit mamyuilnguut callanret; aninguat-llu patumaciqaat qaici qamiqurpeceñek ayagluteng it'garpeceñun.

36“Atanrem ayauciiqaaci atanertuumarpeci tangnerranarqelriamun nunamun, ciungani elpeci wall'u ciuliarpeci uitavikeksailkevceñun; tuani-llu kevgiurciquci agayutnun piliaqumalrianun muragmek teggalqumek-llu.

37Atanrem-llu cekaveskaci allanun nunanun, tamakut yuita alangaarutkeciqait elpeceñun tut'ellret; anglanitekciqaiceci caunrilkuurluci-llu.

38“Nauceciiciquci naucetaarkanek amllernek, tau͡gken quyurciluci carrarnek, tua-i-wa petgertayulit nerciqngatki naucetaaci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39Nauceciiciquci wine-arkanek aulukluki-llu, tau͡gaam avurngaituci atsaitnek merngaunaci-llu wine-amek tamakut mecuatnek, ciissit nerciqngatki naucetaaci atsat.

40Napat olive-aanek naugitulit nauciqut nunavceñi tamiini, tau͡gaam tamakut uquatnek pingengaituci, tua-i-wa olive-aat igqaqciqngata.

41Qetunrangciquci paningluci-llu, tau͡gaam elpeceñi uitangaitut, tua-i-wa teguaruciqngameng.

42Napat naumalriit nunavni atsat-llu petgertayulit nerciqait tamalkuita.

43“Allanret nunavceñi piniriinarciqut, elpeci tau͡gken piniarusngiinarluci.

44Tamakut akiutmeggnek navrit'larciqaiceci, tau͡gaam elpeci navrisngaitaci pikailavci. Iquani-llu tamakut atanirtungciqaiceci.

45“Makut tamarmeng pillugnarqelriit tuciiqut elpeceñun, nayurarkauluci piunrillerpeci engeliinun, tua-i-wa niisnganrilavciu Ataneq Agayutsi aturluki-llu alerquutai cikiutekellri elpeceñun.

46Nallunairutnguciqut Agayutem anucimirqecetaarutiinun elpeceñun kinguverpeceñun-llu akwarpak.

47Atanrem atawaqercetellruaci catgun tamaitgun, tau͡gaam elpeci kevgiuryuumiinaku tengruluci nunaniryugluci-llu.

48Taumek kevgiurciqaci inglukesteci Atanrem ayagcetarkai elpeceñun, kaigluci, meqsugluci, matangqaluci-llu. Canek-llu tamalkuitnek enuqilluci. Atanremnangteqevkarciqaaci cakneq piunrillerpeceñun.

49Ataneq-llu taivkariciquq yaaqvanek nunam iquanek ingluliurtekarpeceñek, allakatun qantuluteng taringesciigalkevceñek; tailuteng cukataluteng yaqulegpiim tengaulauciatun.

50Mulngakenrilnguuciqut takumcuyugngaunateng-llu yugmek, ayagyuangraan ak'allaungraan-llu.

51Nerciqait ungungssiuteci naucetaaci-llu, elpeci-llu paluluci. Unicingaitut pikarpeceñek mukaarkanek, wine-amek, olive-aam uquanek, kuluvagnek, qusnginek-llu: elpeci-llu tuquluci.

52Curugciqait tamaita nunarraat nunami cikiutekaani Atanrem Agayutevci elpeceñun, qertulriit-llu asvairqumalriit nunavci avaperutait cacetuqutekelci iquciqut.

53“Inglukestevci avatairumakaki nunaci, kaigem ugaani nerlarciquci mikelngurnek Atanrem Agayutevci cikiutekellrinek.

54-55Tuaten-llu cali yuk takarnarqelriarullrung'e'rmi cacirkairuciiquq avatairumallrata nalliini, kiituani-llu nerlangciquq nakmiin irniami ilaitnek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

allamek neqkailami. Qunukuciiqai-llu anelgutni nuliani-llu kenkekni, wall'u irniani uitalriit.

56-57Tuaten-llu cali arnaq pirpakumallrung'e'rmi, takarnarqellrianek-llu yuurtellruluni, tukuum-llu ugaani natmun ayagaqami piyuayuunani, tuaten cali piciquq. Anguyiit kassugusngallrata nalliini cacirkairuciiquq kaigem ugaani, kituani-llu aassaqluni irniayaani nerciqaa al'erpagtuumaan. Uini-llu kenkekni iliinek cikirngaitaa wall'u irniani tamaanelnguut.

58“Niisnganrilkuvki pinritevkenaki tamalkuita Agayutem elitnaurutai igausngalriit ukuni kalikarni takaqenrilkuvgu-llu assiqapigtellria irranarqelria-llu atra Atanrem Agayutevci,

59elliin ataam tut'eciiqai elpeceñun kinguverpeceñun-llu iinruilnguut apqucit alingnarqellriit-llu cangerlagpiit arulaircimasciigalnguut.

60Elpeceñun tuc'etarkaugai ataam cali assiitellriit apqucit atulci Egypt-aami, assiringaituci-llu.

61Cali-llu allat apqucit cangerliit-llu tut'eciiqai elpeceñun qanrutkumanrilnguut ukuni kalikarni imalegni Agayutem alerquutainek ayuqucirtuutainek-llu, elpeci-llu piunrirluci.

62Amllertariyaaqeciquci-llu agyatun qilagmi, carraat tau͡gaam uitaqerciqut, tua-i-wa niisnganrilavciu Ataneq Agayutsi.

63Atanrem-llu tengruluni yugyangevkallrukiici piluaqeravkarluci-llu, tuaten-llu cali tengruciquq piunrirteskunici catairutelluci-llu. Qecuumaciquci-llu nunamek piksagutarkarpeceñek.

64“Atanrem-llu cekavciiqaaci tamalkuitnun atanruvilget, nunam iquanek cali iqua tekilluku, elpeci-llu tuani kevgiurciquci agayutnun piliaqumalrianun muragnek teggalqunek-llu, elpeci wall'u ciuliarpeci agayuvikeksailkaitnun.

65Nanleng'e'rpeci uitanqegcivingqerrngaituci wall'u ca uitavigci pikniluku qanerciiganaci; Atanrem artuqevceñek umyuarpeciuggun nanikuavkarciqngaci, neryuniurutairulluci ciunerkairulluci-llu.

66Aarnarqutailngurmek unguvallerkaiciiquci. Erenrungraan unuungraan-llu alingmek imangqerciquci, uluryayugglainarluci tuqullerkarpeceñek.

67Ircaquci-llu nutengvalarciqut alikluki cat tamalkuita tangelci. Unuakut tamalkuita amci atakullerkaa nerinik'larciqerci, atakumi-llu unuakullerkaanek cali nerinilluci.

68Atanrem-llu uterceciiqaaci Egypt-aamun sun'atgun, qanellrung'e'rmi tuavet ayanqiggngaitniluci. Tuani elpeceñek tunengnaqsaaqeciquci inglukestevceñun kevgauyugluci, tau͡gaam kia atauciunge'rmi kipucugngaitaaci.”

Deuteronomy 29

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Atanrem Akquyutii Israel-aamun Moab-ami

1Makut maa-i qaneryararkiutai Atanrem Moses-aamun alerqullerminiu akquyutmek taqutesqelluku Israel-aam yuinun Moab-ami; una aipaqluku akquyutem Atanrem taqellran ilakluki Horeb-aami.

2Moses-aam-llu taisqai tamalkuita Israel-aam yui qanerluni-llu ellaitnun, “Tamarpeci tangellruarci tamalkuan Atanrem pillra angayuqranun Egypt-aam, calistainun, cali-llu tamalkuan nuniinun.

3Tangellruaci-llu alingnarqelriit cangerliit, irr'inarqelrialiat, ucurnarqelriit-llu irranarqelriitAtanrem caliallri.

4Tau͡gaam una erneq engelkarrluku Atanremtaringevkaqsaitaa elpeceñun tamana kingunerci.

5Tua-i allrakuni yuinaagni malrugni Atanrem ciuliqagtellrukiici yuilqukun, aturaci aluilitaci-llu nangyuunateng taukuni allrakuni.

6Kelipautengqellrunrituci neqkarpeceñek wall'u wine-amek tukninranek-llu merkarpeceñek, tau͡gaam Atanrempikangqercequrallruaci elitesqelluku elpeceñun ellminek Agayutengqerrucirci.

7Wavet-llu tekitellemteñi Sihon-aam, atanran Heshbon-aam, Og-am-llu, atanran Bashan-aam, taigut anguyagnaluta. Tau͡gaam cirlakellruaput,

8nunautiit-llu teguluku, avegluku-llu ukunun ilakutellrianun Reuben-aamun, Gad-amun-llu cali-llu Manasseh-mun.

9Pinritevkenaci maligtaqukiciki qanellri uum akqutem, piluaqerrlainalarniartuci callerpeciuggun tamiin.

10“Elpeci nangengqauci tamarpeci uumi ernermi ciuqerrani AtanremAgayutevci; ciuliqagceci, ciulirneret, angutet,

11arnat, mikelnguut, allanret-llu uitalriit elpeceñi kevgiurluci muragkiurluteng mertarluteng-llu.

12Elpeci-llu wantuci unuamek uumun atunem akqutmun Atanrem piureskiinun pillgutekluci ilaunaluci ciuniurnaluku-llu;

13cali piciurrnaluku ellminun yuk'ucirci elpeci-llu agayutekluku, akqillrucimitun elpeceñun ciuliarpeceñun-llu Abraham-aamun, Isaac-aamun, Jacob-aamun-llu.

14Elpeceñun kiivci una akqun picirkiurartuumaan Atanrem taqenritaa,

15tau͡gaam tamamteñun unuamek wani nangengqalrianun Atanremciuqerrani, cali-llu kinguvemteñun yuurtarkanun.

16“Nallunritarci qaillun ayuqucillerput Egypt-aami, pektaullemteñi-llu nuniitgun allat atanruviit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Tangellruaci pellernarqellriit agayutnguarit, piliaqumaluteng muragmek teggalqumek, qerrircetellriamek, suulutaamek-llu.

18Murilkekici ilasi angun wall'u arnaq wall'u kina ilatuumarmi wall'u yuulgutetuumarmi tuigcuartuq Atanermek Agayutemteñek, agayulangluni agayutaitnun allat atanruvilget. Watnalria ayuquq acilqutun naugilriatun cungarninarqelriamek tuqunarqelriamek-llu atsamek.

19Nallunairciu ilangqerrsuartuci unuamek umyuarteqellriamek ca tamalkuan ellminun assirluku piurnayukluku niicuunani umyuani atunge'rmiu. Tuaten pillerpeci tamarpeci piunrirceciiqaaci assilriit assiilnguut-llu ayuqluki.

20Atanremau͡g'arisngaitaa tuaten ayuqellria. Tau͡gaam Atanrem eq'uqertii taumun tut'arkauguq tamarmeng-llu aniqlaatet ukuni kalikarni uitalriit tuciiqaat,Atanrem-llu piunrirciqaa catairulluku.

21Atanrem cuqnguvkarciqaa ilakutellriartainun Israel-aam elliinun-llu tuc'etarkauluki aniqlaatet nallunairumalriit akqutmi igaucimalriit ukuni kalikarni Atanremelitnaurutaini.

22“Tekitarkat yuullgutkelriit irniaci-llu kinguvciuggun naugarkat, allanret-llu yaaqvanek tekitellriit, tangerciqait piunrirnarqellriit nangteqnarqellriit-llu Atanrem tuc'etellri nunavceñun.

23Nuna tamarmi cakarniiruciiquq, patumaluni kenngetulimek taryumek-llu; naucetaarkat-llu nunamun ellimangaitut naunerrluut-llu nausciigatarkauluteng. Nunasi ayuqeciquq Sodom-aatun Gomorrah-tun-llu cali-llu Admah-tun Zeboiim-atun-llu,Atanrem piunrillritun eq'uqertellermini.

24Tua-i-llu ellam yui apciiqut, ‘Ciin tua-i Atanrem nuniit waten piagu? Ca pitekluku waten pitalriamek eq'uqerta?’

25Kiutengqerciquq-llu waten, ‘Tua-i-wa tuaten piuq Atanremyuin akqun navgatu, akqillerteng Agayun-llu, Agayutiit ciuliameng anutellrani Egypt-aamek.

26Kevgiurluteng ciktaarluteng-llu allanun agayutnun ciungani agayuvikeksailkemeggnun, agayutnun Atanreminerquutellrinun agayulaasqevkenaki.

27Taumek Atanrem qenrucamiki yun'i nuniitnun tuc'etellrukai tamalkuita aniqlaatet igausngalriit ukuni kalikarni.

28Ataneq-llu qenercami cakneq, qenertem-llu ugaani au͡g'allrui nunautiitnek ayagtelluki allamun nunamun, tamaanlluteng maa-i cali.’

29“Cat ilait Atanrem Agayutemta iirumai, elliin pikluki; tau͡gaam nasvallra kinguvertuumamta pikarput nangyuilngurmek, tamatum-llu alerquutem qaneryaraa tamalkuan aturarkauluku.

Deuteronomy 30

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Qaillun Pillerkaq Nutarcimallerkamun Atawaqautmun-llu

1“Waniwa cikillrurtamci cucuklillerkarpeceñek atawaqautmek wall'u aniqlaatmek. Makut-llu tamalkuita pimarikata elpeceñun uitaluci-llu atanruvigni Atanrem Agayutevci cekavtellrani umyuaqeciqerci cucukliisqucilqa.

2Elpeci kinguveci-llu ut'reskuvci Atanermunircaqurpeciuggun-llu tamalkirrluci niisngakuvciki alerquutai unuamek elpeceñun cikiutekellrenka,

3nutaan Atanrem takumcukciqaaci ataam-llu piluaqerangevkarluci. Ut'ruciiqaaci-llu atanruvignek cekavcimallerpeceñek elliikun.

4Cekavcimallrung'e'rpeci yaaqvaqapiarnun nunam iquinun,Atanrem Agayutevci quyurciiqaaci ut'rulluci-llu,

5ataam nuna piksagutesqelluku ciuliarpeci uitavikellrat. Ciuliarpeceñi-llu tamakuni piluaqeranrurciiquci yugyanrurrluci-llu.

6Atanrem Agayutevci niisngarivkarciqaaci kinguveci-llu cali, tua-i elpeci kenkarkauluku ircaqurpeciuggun tamalkirrluci, nunami-llu tamaani uitaurluci.

7Elliin-llu aniqlaatet makut tuc'eciiqai inglukestevceñun, tamakut eq'ukellrukaiceci nanglluci-llu.

8Elpeci-llu ataam niisngariciqerci aturluki-llu alerquutai unuamek qanrutkellrenka elpeceñun.

9Atanrem callerpeciuggun tamalkuan piluaqeravkarciqaaci; irnialingciquci ungungssiarauteci-llu amllericiqut, naucetaarvici-llu naugilarciqut amllernek. Angniutekciqaa piluaqeravkallerci, tuaten pillrucirmitun ciuliarpeceñun.

10Taúg͡aam elpeci niisngaarkauluku aturluki-llu alerquutai igausngalriit ukuni kalikarni elitnaurutaini. Umyualinqigtarkauluci-llu ircaqurpeciuggun tamalkirrluci.

11“Alerquun cikiuteka unuamek, elpeceñun arturnarqelriarunrituq pisciigalnguuvkenani-llu.

12Qilagmi-llu pagaani uitavkenani. Apnarqevkenaci waten, ‘Kia-kiq mayurluni atraucarturyartau, niitniarput aturluku-llu?’

13Wall'u imarpiim akiani uitavkenani. Apnarqevkenaci waten, ‘Kina-kiq qeraryarta imarpiim akianun aqvanaluku, niicaqvut aturluku-llu?‘

14Qang'a, elpeceñi tua-i uitauq. Nallunritarci qanruteksugngaluku, kitaki aturciu.

15“Unuamek cikiramci cucuklillerkarpeceñek assilriamek wall'u assiilngurmek, unguvallerkamek wall'u tuqullerkamek.

16Niisngakuvciki alerquutai Atanrem Agayutevci, unuamek qanrutkellrenka elpeceñun, kenkekuvciu niisngaluku-llu, aturluki-llu tamalkuita alerquutai,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

nutaan piluaqeraciquci yugyagluci-llu atanruviurciiquci. Atanrem-llu Agayutevci atawaqerceciiqaaci nunami piksagutarkarpeceñi.

17Tau͡gken niitenrilkuvci niicuumiinaci-llu iqlutmurucimaluci agayullerkarpeceñun allanun agayutnun,

18piunriumaarkauguci. Wii aarcirturamci waniwa, unguvangaituci ak'anun akiani Jordan-aam piksagutarkarpeceñi.

19Wiinga-llu watua cikiramci cucukillerkarpeceñek unguvamek wall'u tuqumek, Agayutem-llu atawaqaasqutiinek wall'u aniqlaatiinek. Waniwa-llu qayagaaqa qilak nuna-llu nallunritesteñ̄gusqellukek camek cucukillerpeceñek. Cucukiciu unguva, kinguveci-llu unguvaniartuci.

20Kenkiciu AtaneqAgayutsi, niisngaciu piciuluci-llu elliinun, nutaan elpeci kinguveci-llu unguvamanaurtuci nunami akqutkellrani ciuliarpeceñun Abraham-aamun, Isaac-aamun, Jacob-aamun-llu cikiutekciqniluku."

Deuteronomy 31

Joshua-m Ciuliqagteñ̄urtellra

1Moses-aaq cali qalartuq yuinun Israel-aam,

2qanerluni, "Wiinga waniwa allrakungua yuinarnek arvinlegnek (120), ciuliqagteñ̄gusciigalilua elpeceñun. Cali-llu Atanrem qanrutellruanga qerarngaitniluku Jordan-aaq.

3Ataneq Agayutsi ciuvciuggun ayagciquq piunrirluki-llu atanruviit uitalriit tamaani, elpeceñun piksagutesqelluku nuna; Joshua-m ciuliqagciiqaaciAtanrem qanellruciatun.

4Atanrem piunrirciqai tamakut yuut cirlakellrucimitun Sihon-aq Og-aq-llu, atanekek Amorite-at, piunrirluku-llu nuniit.

5Atanrem cirlakevkarciqai elpeceñun, picirkiullemtun-llu elpeci ellaitnun piciquci.

6Piningqerqici pektayiinaci-llu, uluryaksaqunaciki-llu: tua-i Agayutevci Atanrem tungaunani nayurciqaaci; Qacuvallagtessngaitaaci cakaarngaunaci-llu."

7Tua-llu Moses-aam Joshua taisqaa qanrulluku-llu ciuqerratni tamalkuita Israel-aam yuin, "Piningqerqina pektayiinak-llu; elpet waniwa ciuliqagciiqaten ukut yuut piksagutellerkaanun nuna Atanrem akqutkellra ciuliaritnun.

8Atanrem elliin ciuliqagciiqaaci nayurluci-llu. Cakaarngaitaaci wall'u qacuvallagtelluci, taumek qacuiqsailkici alingyaqunaci-llu."

Alerquun Naaqumaarkaulria Allrakut Malrunelgen Naagaqata

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Tua-i Moses-aam igautai Agayutem alerquutai tunluki-llu Levite-anun agayulirteñun, aulukilrianun Atanrem Akqutiin Yaassiigtaanek, cali-llu ciulirnernun Israel-aani.

10Elliin-llu alerqurai, “Allrakut malrunelgen iquatni, akiilngurnek perririyaraq tekitaqan, una naaqelarciqerci qastuluci Nerevkaritiitni Uqisviit.

11Naaqelaqiciu niitelluku Israel-aam yuinun agayuyarturaqata Atanermun Agayutevceñun tuani ataucimi cucukumalriami agayuvigkami.

12Qayagaurluki quyurtelluki tamalkuita angutet, arnat, mikelnguut, allanret-llu uitalriit nunavceñi, tamarmeng niitnaurtut tamatumek elilluku-llu qigciklerkaa Atanrem Agayutevci, niisngaluki-llu elitnaurutai pinritevkenaki.

13Waten piluci kinguveci niiteksailnguut Atanrem Agayutevci alerquutiinek niicet'larciqaci. Cali-llu ellaita elitniaraat elliin niisngallerkaa uitallermeng taktaciatun nunami piksagutarkarpeceñi akiani Jordan-aam.”

Nangneqliit Atanrem Alerquutai Moses-aamun

14Tua-llu Ataneq qanertuq Moses-aamun, “Ak'anun unguvangairututen. Qayagaurru Joshua tailluku-llu Pelatekamun, alerquaniarqa.” Moses-aankuk-llu Joshua-llu Pelatekamun quyurrvigmun ayaglutek.

15Atanrem-llu alairvikak tuani amirlukun napalriakun, tauna napaluni Pelatekam quyurrviim ikirtuqaan mengliini.

16Ataneq-llu qanertuq Moses-aamun, “Ak'anun pivkenak tuquciquten. Tuqullerpet-llu kinguani yuut avtarkaugut wangnek, akqun-llu taqelqa ellaitnun navgarkaugaat. Cakaarciqaatnga agayulangluteng agayutnguaritnun nunam yuin itrarkameng.

17“Tuaten pikata wiinga eq'uqruciiqanka; cakaarciqanka piunrirarkaugut-llu. Cangerliit amlleret tekiciiqut ellaitnun, ellait-llu tamatum nalliini qanerciqut, ‘Makut-wa assiitellriit wangkutnun tut'ellilriit Agayutem nayunriakut?’

18Tau͡ĝaam wiinga ulurciqanka assiitellriamek caliata agayutnun-llu allanun cauluteng.

19“Waniwa una yuarun igausgu. Elitevkarluku-llu Israel-aanun, asguranairutngunaurtuq ellaitnun.

20Tua-i tekiucimarikumteng nunamun enuqitnailngurmun, akqutkellemnun cikiutekciqniluku ciuliaritnun, tamaani camirrluteng nerlarciqut uitavimeggnek-llu arenqililuteng. Tau͡ĝaam allanun agayutnun cauciqut tamakut-llu kevgiurluki, qessayagullua-llu wii akqutka-llu navegluku.

21Amlleret-llu cangerliit arenqiallugutet-llu tuskata ellaitnun, man'a yuarun nallunairutnguciquq ellaitnun. Uum-llu nalliini, tuavet nunamun akqutkellemnun ayaupailemki, nallunritaqa ak'a qaillun pinaluteng umyuanguciat.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Taumi ernermi Moses-aam igautellrua yuarun elitnaurtelluku-llu Israel-aam yuinun.

23Tua-llu Atanrem qalarutaa Joshua, qetunraa Nun-am, qanerluni, “Piningqerqina qacuiryaqunak-llu; tua-i-wa elpet Israel-aam yui ayauciiqngavki nunamun ukvernarcarilua akqutkellemnun: wiinga nayurciqamken.”

24Moses-aam-llu Atanrem alerquutii igautaa kalikarnun qaqilluku.

25Qaqicamiki alerquutet igautellni alerqurai agayulirtet Levite-at, AtanremAkqutiin Yaassiigtaan aulukestai,

26“Ukut kalikat imalget alerquutmek teguciki elliluki-llu canianun Atanrem Agayutevci Akqutiin Yaassiigtaan, tuani uitaluteng nallunairutnguniartut ukunun yugnun.

27Nallunritaqa pamailucirci ciumuaryullerci-llu. Atam ak'a unguvallma nalliini ciumuarluci narureskessi Agayun; qaillun-kiq nutaan pitaniarceci catairuskuma!

28Tamalkuita ilakellriartavci ciuliqagtait ciulirneret-llu taivkarciki ciuqamnun, makunek qanrutnianka, qilak-llu nuna-llu qayagaurniagka nallunritestenn̄usqellukek tungiitnun.

29Nallunritaqa tuqumarikuma assiitellrianek aturciquci, qessakengluki-llu elitnaurutkellrenka. Ukegkuni-llu ernerni tekitarkani cangerlagmun puukarciquci, tua-i-wa Ataneqeq'uqertem̄un cingciqngavciu assiitellria inerquutekellra aturluku.”

Moses-aam Yuarutii

30Tua-llu Moses-aam yuarun tamalkuan naaqaa tamarmeng Israel-aam yui niicugnillratni.

Deuteronomy 32

1“Qilagmi, niicugni qalartellemni; nunam-llu niilliki. Elluarrluku niicugnikiciu qanelqa.

2Wii elitnaurutka igeskili ellallugtun, nunamun-llu tull'uni taitugtun. Wii qanellrenka igqaqciqut ellallilriatun naugaarnun, ellallilriatun-llu canyaarnun.

3Wii nanrarciqaqa Atanrem atra, elliin-llu yuin qanrutkeciqaat angtatailucia.

4“Ataneq artuqailnguq ingluliurtekan, natlugnerunani pitalqeggluni-llu tamiin ayuqucimikun; Elpet Agayuten piciulriaruuq, iqluyuituq; calilartuq piciulrianek ellualrianek-llu.

5Tau͡gaam elpeci piciunrituci, tunriukutnaqluni elliinun yuk'evkallerkarci, atanruviuluci assiilngurtuluci iqluuryugluci-llu.

6Waten-qaa ayuqutnarqerci Ataneq, elpeci usviilngurni umyugailngurni-llu? Ellii atakarci, piliaqestekluku, elliin-llu atanruviurtellruaci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7“Umyuaqiciu kingunerci, ak'a tamaani pilleq; apciki ataci qanrutesqelluci qaillun pillratnek; apciki-llu angukaraat qanrutkesqelluku kingunerci.

8Quyinrulriim elkartellrui atanruviit nunautekaitnun; pillerkiurumaluku-llu nani yuut uitallerkaat. Ellii-llu elkarciuq tamalkuitnun atanruviit pikirluki qilagmiungulriamek.

9Tau͡gaam Jacob-aam kinguvri elliin cucukai piknaluki.

10“Nalaqellrui ayagallratni kinertellriakun nunakun, alianarqellriami anuqetulriami-llu yuilqumi. Tegumiaqellrui aulukluki-llu, ellminek tuaten piarkaucirmitun.

11Yaqulpagtun elitnaurilriatun tengauryaurtellerkaatnek, mic'etaqluki cavkarpek'naki nengingalriignun yaqugminun, tuaten Atanrem Israel-aat igtellerkaatnek avisngavkallrui.

12Kiimi Atanrem ciuliqagtellrui yun'i, ikayurtaunani tangnerranarqelriamek agayutmek.

13“Atanirturilriaruvkallrui qertulriani nunani, nerlartut-llu naumalriarinek nunam. Nalaqutaqluteng evegtaam neqiinek teggalqut akuliitni; napautait-llu olive-aat nauluaqeraqluteng teggalqulilriami nunami.

14Kuluvautmeng qusngirngalnguutmeng-llu milgatnek amllermek pingqellruut; assinkacagaitnek-llu qusngit, qusngirngalnguut, kuluviit, mukaarkat, wine-at-llu pingqerrluteng.

15“Atanrem yui tukuurtellruut, tau͡gaam inglulicugluteng; uquringluteng aqsimarrlainarluteng-llu. Tua-i-llu Agayun piliaqestellerteng unilluku, cakaarluku artuqailnguq Anirturilria.

16Agayutnguanun-llu agayulallermegteggun Ataneq ciknavkaraat; assiilnguliullermegteggun tuaten qenngevkarluku.

17Ekuagiaqluteng tuunrangayagnun agayutngunrilngurnun, agayutnun nallukaitnun ciuliarita allanun-llu kinguqvaggun alailrianun, agayutnun Israel-aam ciungani maligtaquksailkaitnun.

18Nalluyagutellruat artuqailnguq Agayutseng, unguvamek cikirtellerteng.

19“Atanrem man'a tangrramiu qenertellruuq, qessayagulluki-llu qetunrani panini-llu.

20Qanerluni-llu, ‘Wiinga ulurciqanka; tangerrniarqa qaillun pimallerkaat, ukut pamailnguut, piciunrilnguut yuut.

21Agayutngualiamegteggun qenercetellruatnga, ciknakluki apqait agayutet, agayutet ilumuulriamek agayutngunrilnguut. Taumek wii ciknavkarciqanka tamakutgun yuunrilngurteggun; qenercetaarluki-llu usviilngurkun atanruvigkun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Eq'uqertelqa kumangarkauguq kenertun ekualuku-llu ca tamalkuan nunami. Tekitarkauluku-llu tuqumalriit nuniit camani ekualuki-llu ingrit aciit.

23"'Tuc'eciiqanka ellaitnun nangyuilnguut cangerliit aturluki-llu pitegcautenka tamalkuita ellaitnun.

24Tuquaciqut paluluteng puqelvagkun-llu; naulluutet-llu cali assiitqapigtellriit tuqurqeciqait. Ayagcecicqua yuilqum ungungssiinek uirrestekaitnek, tuqunarqelrialegnek-llu ciissirpagnek keggestekaitnek.

25Anguyagkun tuqurqumaciqut tumyarani; ircaqruallaganarqelriit-llu enaitni pilarciqut. Ayagyuat angutet arnat-llu tuquciqut; uitacimangaunateng-llu mikelnguut wall'u angukaraat.

26Piunriryugngayaaqanka tamaq'apiita kitumun umyuaqerkaunrirtelluki.

27Tau͡gaam inglukestait ucuryagtesqumanritanka, cirlakellruniluki yuunka, wiinga wangnek tuaten pillruamki.'

28"Israel-aaq atanruviuguq umyugaunani; umyuartuneq pikenritaat.

29Ayuqucingesciigataat-llu ciin cirlakumacirteng; taringesciiganaku qaillun picirteng.

30Ciin tiissitsaat cirlakaki ataucim, qulen-llu tiissitsaat malrurraak? Atanrem Agayutiita unitellrui; artuqailnguum Agayutiita tuatequallrui.

31Inglukestaita nallunritait ellaita nakmiin agayutmeng pinialuciat, ayuqevkenaku artuqailnguq Israel-aat Agayutiit.

32Ellaita inglukestait assiitqapiggluteng Sodom-aarmiucetun Gomorah-rmiucetun-llu, ayuqut napayaartun naugilriatun cungarninarqellriamek tuqunarqellrianek-llu wine-arkanek atsanek,

33wine-atun-llu piliaqumalriamek tuqunarqelriaratnek ciissirpiit.

34"Atanrem umyuaqaa qaillun inglukestaita pillrat; utaqalgirtuq-llu piunarqellerkaatnek anucimirqecetaarnaluki.

35Atanrem akinaurciqai anucimirqecetaarluki; iqullerkaat erenrem iliini tekiciiquq; piunrillerkaat canimelliuq.

36Atanrem akinauruciiqai yun'i tangerquniu piningqenriuciat. Takumcukciqai kevgiulriit ellminun, tangerquniu ellmeggnek ikayurciigaluciat.

37Nutaan-llu Atanrem apciiqai yun'i, 'Nau-wa-mi tamakut artuqailnguut agayutet cacetuqutekelci,

38nerevkalci uquitnek ekuagiaqavci cikilci-llu wine-amek merkaatnek? Taivkarciki ikayurnauraiceci; aqvaqurluteng-llu tailit anirturyarturluci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39"'Wii, wiinga kiima Agayutnguunga; allamek agayutetaituq avatemni. Tuqucilartua unguvavkarilua-llu; kiliqenglartua mam'ivkarilua-llu, kia-llu imum ingluliurciigataa ca wii pilqa.

40Unguvangqerrlua Agayutngucimtun talliqa nalugaqa ukvernarcarilua-llu

41wii ipegcararkauluku qevlialria nuussirpaka ellualria taqnaluku. Akinaurciqanka inglukestenka anucimirqecetaarluki-llu eq'ukestenka.

42Pitegcautenka kuterpagciqut augatnek, nuussirpama-llu tuquciiqai tamalkuita ingluliurtenka. Kina callugteka uitasngaunaku, kilinelget teguat-llu ayuqluteng tuquciqluteng.'

43"Atanruviulriani, nanrarnarqaci Atanrem yui, anucimirqecetaalarai tuqutestait. Akinaularai inglukesteñi aug'aritaqluki-llu assiilnguitnek yun'i."

44Joshua-m, Nun-am qetunraan, Moses-aam-llu man'a naaqaa Israel-aam yuinun niitesqelluku.

Moses-aam Alerquutai Nangenret

45Moses-aam qaqicamiki qalarutkellni yugnun, Agayutem elitnaurutai,

46qanertuq, "Pinritevkenaci niiskiciki alerquutet qanrutkellrenka unuamek elpeceñun. Qanrutkaqluki pikiciki irniarpeceñun, ellaita-llu pinritevkenateng niisnganaurait tamalkuita Agayutem elitnaurutai.

47Makut elitnaurutet ellmikuunritut; elpeci unguvakaci. Niisngakiciki unguvamanaurtuci nunami Jordan-aam akiani piksagutarkarpeceñi."

48Tuani-llu ernermi Ataneq qanertuq Moses-aamun,

49"Ayii ingrinun Abarim-aanun, Moab-am nuniini nalliini nunarpiim Jericho-m. Mayurru ingriq Nebo kiarrluku-llu Canaan-aam nunii cikiutekarkaqa Israel-aam yuinun.

50-51Elpet tuquciquten qaingani taum ingrim anelguten Aaron-aaq tuqullruciatun qaingani Ingrim Hor-am, tua-i-wa tamarpetek piciullrunrilavtek wangnun ciuqerratni Israel-aam yuin. Meribah-m mer'ini uitallerpeceñi, Kadesh-armiut caniatni Zin-am yuilqurtaani, qigcignailngurtun ayuqucavtegnga yuut tangvallratni.

52Yaaqvanek tangerciqan nuna, taugaam iterngaitan nuna cikiutekaqa Israel-aam yuinun."

Deuteronomy 33

Moses-aam Atawaqercetai Ilakelriartai Israel-aam

1Makut maa-i atawaqautet Moses-aam, Agayutem pistiin, qanrutkellri Israel-aam yuinun tuquvailegmi.

© 2012, American Bible Society.

2Qanerluni, “Ataneq taillruuq Ingrimek Sinai-amek; akertetun-llu pit'ellruuq Edom-aam quliikun ciqinqerluki-llu yun'i Ingrimek Paran-aamek. Tiissitsaanek qulnek an'gilanek maligluni tegumiarluni-llu tallirpilirnerteggun unatmikun ekualriamek kenermek.

3Atanrem kenkai yun'i cavkarngaunaki-llu elliin pikekni. Taumek wangkuta ciktukut it'gainun niisngaluki-llu alerquutai.

4Wangkuta niisngaaput alerquutet Moses-aam cikiutekellri wangkutnun, atanruvimta piutaitni qununarqenrulriit.

5Ataneq atanrurtellruuq yum'inun Israel-aanun ilakutellriit ciulirneret-llu quyungqallratni.”

6Reuben-aam ilakellriartai piluki Moses-aaq waten qanertuq: “Reuben-aam kinguvri nangyuilkilit yugyanrilngermeng.”

7Ilakellriari-llu Judah-m piluki waten qanertuq: “Ataneq, niiski qayagaullratni ikayuusqelluteng; ilaitnun ataam ilaksaguteski. Calluuciski Ataneq ikayurluki-llu inglukestaitnek.”

8Levi-am ilakellriartai piluki waten qanertuq: “Ataneq elpet pisquten nasvaggu Urim-aakun Thummim-aakun-llu, piciulriatgun kevgarpegun Levite-atgun; Naspaallrukten Massah-mi, nallunairluku-llu piciulriaruciat mer'ini Meribah-m.

9Ellaita-llu nasvallruat arcaqakinrucirteng elpenek angayuqameggni, anelgut'meggni, irniameggni-llu. Ellaita-llu niisngait alerquuteten piciuluteng-llu akqutevnun.

10Elitnaurciqait yut'en niisngallerkaatnek alerquutevnek; elliitnek ekuagilarciqut ekuavigpeni.

11Ataneq ikayurki ilakutellriari piniriinartelluki; ilukegcitekluki caliarit. Passiki tamalkuita inglukestait, naunqigcetevkenaki.”

12Benjamin-aam ilakellriari piluki waten qanertuq: “Ukut waniwa ilakellriit Atanrem kenkekai cayailkuciumaluki; ernerpak nayularai, uitaluni akuliitni.”

13Joseph-aam-llu ilakellriari piluki waten qanertuq: “Atanrem atawaqertelliu nuniit ellallugmek, mermek-llu ulvelriamek camaken nunamek.

14Nuniit-llu atawaqercecimali atsanek akertem̄i taqmigingalrianek nurnaunateng assinkacagait atsat nauyarameggni tamalkuita.

15Ak'a tamaanillaat penguit patumalit assinqurritnek naucetaat neqkat.

16Nuniit-llu imiumali canek tamalkuitnek assilrianek, atawaqercecimaluni assiuciakun Atanrem, ellii tauna qalartellrulria ekualriamek napayaarmek. Makut atawaqautet tuskilit ilakutellriartainun Joseph-aam, tua-i-wa ellii ciuliqagteŋ̄gullruan anelgutmini.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Joseph-aaq piningqertuq kuluvagtun angucalutun. Cirunengqertuq yuilqurmiutartun kuluvagtun. Cirunri Manasseh-mi tiissitsaaruut amlleret, Ephraim-aami-llu qulen tiissitsaat. Aturluki cirunermiaraciqai atanruviit, cingluki nunam iquinun."

18Ilakutellriari Zebulun-aam piluki waten qanertuq: "Zebulun-aaq piluaqerrlainaqili imarpigmi kiputaallermeggni, Issachar-am-llu tukuutai ulelit nunameggni.

19Kelgilartut allanernek ingrimeggnun, tuani-llu elliitnek canganarqutailngurnek ekuagilartut; tukuurcameng imarpiim tukuutainek, qau͡gyam-llu iirumalriarinek tukuutnek imarpiim ceñiini."

20Gad-aq-llu piluku waten qanertuq: "Nanraumali Agayun nunautiit pivigturivkaaku. Gad-aq nayulartuq yugtutulitun, tallinek nuyanek-llu qecigtuumaita qecuginaluni.

21Cucuklillruut nunam assinranek pikameggnek; ciuliqagcilrianun allakaumalria ellaita pikarkaurtellruat. Niisngallruit-llu Atanrem alerquutai ciuliqagtai Israel-aam quyungqallratni."

22Dan-aq-llu piluku qanertuq: "Dan-aq yugtutulim piyagaqaa; Bashan-aam tungiinek qeckalria."

23Naphtali-llu piluku qanertuq: "Naphtali atawaqercecimauq Atanrem piluaqaasqutiinek; nunautii ungalatmun ayaumauq nanvamek Galilee-amek ayagnirluni."

24Asher-aaq-llu piluku waten qanertuq: "Asher-aaq atawaqaasqumanruuq allani yuullgutkellriani. Kenkataqlitgu anelgutain, nunautiini-llu enurnaillit olive-aat napait.

25Nunarrai asvairqumalit iteryarait cavignek; ernernek-llu cikiumatacirpetun pitaciluki piniliumaciquten."

26Israel-aam yuini, Agayutevcetun ayuqelriamek agayucetaituq. Qilagteggun ucurnarqucimikun ayalartuq; amirlut akuliitgun ayagluni ikayuryartularaaci.

27Agayun eterrlainalria uitavikarci; piunrirngailnguuk tallik nayumiqastekaci. Elliin inglukesteci antellrui ciunerpeceñek, qanrulluci-llu piunriisqelluki tamalkuita.

28Tua-i Jacob-aam kinguvri uitaut uitanqegciluteng, camek enuqitevkenateng nunami mukaarkalilriami wine-arkalilriami-llu; nunami mercimalriami qiliim taituanek.

29Israel-aaq, angnirpagcit! Elpetun ayuqellriamek atanruvigmek pitaituq, yui Atanrem anirtuumaluki. Ellii-llu Ataneq capkutaqerci caskukluku-llu, ingluliurutarkauluci cirlakivkarluci. Inglukestevci ullagciqaiceci takumcukesqelluteng, tau͡gaam elpeci tutmauciiqaci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Deuteronomy 34

Moses-aam Tuqullra

1Moses-aaq-llu mayurtuq ingriilngurmek Moab-ami tuavet Ingrimun Nebo-mun,
kangranun Ingrim Pisgah-m calaralirnerani Jericho-m, tuani-
lluAtanrem tangercetaa nuna tamalkuan: nunii Gilead-aam negetmun nunarraa
Dan-am tekilluku;

2nunii-llu Naphtali-m tamalkuan; nunakek Ephraim-aankuk Manasseh-llu; nunii
Judah-m kanaknetmun imarpik Mediterranean tekilluku;

3ungalaqlia-llu Judah-m; manigcetellria-llu nuna Zoar-amek ayagluni
nunarpagmun Jericho-mun napalilriamun palm-anek.

4Tua-lluAtaneq qanertuq Moses-aamun, “Maa-i man'a nuna akqutkelqa
Abraham-aamun, Isaac-aamun, Jacob-aamun-llu, cikiutekciqniluku kinguvritnun.
Wii-llu tangercetaqa elpenun, tau͡gaam ayagtessngaitamken tamaavet.”

5Tua-i Moses-aaq Atanrem pistii tuquuq tuani Moab-am nuniini, Atanremtuaten
piciqniluku qanellra aturluku.

6Atanrem-llu tungmagtaa kuignayugmi Moab-ami, akiani nunarraam Bethpeor-
am. Tau͡gaam man'a engelkarrluku nallunritestaituq naniqapiar tungmagcimacia.

7Moses-aaq allrakungluni yuinarnek arvinlegnek (120) tuqullruuq;
segganqeggumaluni iik-llu cali takviglutek.

8Israel-aam-llu yuin tuquigaqameng piciryararteng aturaat ernerni yuinaq
qulnek cipluku Moab-am carr'ilqaini.

9Joshua-llu Nun-am qetunraa umyuartuuq, tua-i-wa Moses-aam elkartellruani
enairesqelluni. Israel-aam-llu yuin niisngaluku aturluki-llu
alerquutet Atanrem cikiutekellri Moses-aakun.

10Prophet-aartangqeqsaituq Israel-aani ayuqiinek Moses-
aam; Atanremqalarut'lallrua tungaunaku.

11Alla-llu prophet-aaq irr'inarqelrialiksaituq alangaanarqellrianek-llu
ayuqaitnek Atanrem Moses-aamun ayagtelluku pivkallrinek inglulirluku Egypt-
aarmiut angayuqrat, calistai-llu, tamaani-llu nuniit tamalkuan.

12Alla prophet-aaq piksaitellruuq angelrianek alingnarqelrianek-llu Moses-aam
pilallrinek tangvallratni tamarmeng Israel-aat.

Yupik Bible
© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Joshua

Joshua 1

Agayutem Joshua Alerquraa Tegusqelluku Canaan-aaq

1Atanrem pistiin Moses-aam tuqullran kinguani, Atanrem qanrutaa Moses-aam ikayua, Joshua Nun-am qetunraa.

2Qanertuq, “Pisteka Moses-aaq tuquuq. Upci watua, elpet tamarmeng-llu Israel-aam yui, qerarluku-llu Jordan-aaq Kuik nunamun ellaitnun cikiutemnun.

3Moses-aaq qanrutellrucimtun, nuna tamalkuan piyuavigkaci cikiutekaqa elpeceñun tamalkuitnun-llu yumnun.

4Nunautevci engelii ayagciquq nunamek kinreskiinek ungalamelngurmek tekilluki Lebanon-aam Ingrii negeqvamelnguut; Kuigmek-llu Euphrates-aamek calarami, Hittite-at nuniitgun, kanavami Imarpik Mediterranean-aaq tekilluku.

5Joshua, kia cirlakngaitaaten unguvallerpet taktaciatun. Nayurciqamken Moses-aaq nayullrucimtun. Nayurrlainarciqamken kesianek; watqapik unisngaitamken.

6Callren cumiguskiu, nalirugcaqunak, ciuliqagtekciqngatgen ukut yuut maani nunami uitallermeggni akqutkellemnun ciuliaritnun.

7Callren cumiguskiu, nalirrugutaunak; maligtaqunricaqunaki tamalkuita alerquutet pistem̄a Moses-aam elpeceñun tunellri. Ilii pinriteksaunaku piluaqerniartuten ayallren tamalkuan.

8Alerquutet kalikaitnaaqumarrlainarcetaqluki agayullerpeceñi. Elitnaurluki erenrani unugtuumaan, maliggluki-llu tuani igausngalriit tamalkuita. Tua-i piluaqerciquten natmun ayallren tamalkuan.

9Neq'akekiu alerquutekelqa piningnaqesqelluten tengruluten-llu! Alingevkenak qacuvallaksaunak-llu, tua-i wii Ataneq Agayutevni nayuamken ayallren tamalkuan.”

Joshua-m Alerqurai Yuut

10Tua-llu Joshua-m alerqurai yuut ciuliqagtait

11ceñircesqelluki uitaviatgun yuut qanrulluki, “Neqkanek upluci, erenret pingayuatni qeraqatartuci kuigkun Jordan-aakun, yiryarturluku nuna AtanremAgayutevci cikiutii.”

12Joshua-m-llu qanrutai Reuben-aam Gad-am-llu yuullgutkelriartai Mannasseh-m-llu ilakelriartain avgit,

13“Umyuaqiciu Atanrem kevgaan Moses-aam qanrutellra, Atanermun Agayutevceñun cikirciqniluci mat'umek nunamek Jordan-aam calaralirnerani uitalriamek nunakarpeceñek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Nuliaci, irniaci, ungungssici-llu maanciiqut, tau͡gaam anguyagceci upingalriit anguyautellerkamun, qerarciqut agaavet ciungatgun allat Israelite-at ikayurnaluki

15nuna kanavalirnerani Jordan-aam pikliutnatkaatnun, Atanrem Agayutem ellaitnun cikiutekellra. Qanrumarikan aarnairutniluku Israel-aanun, nutaan tailuci nunalgartarkauluci nakmiin nunavceñun calaralirnerani Jordan-aam, Moses-aam, Agayutem kevgaan, cikiutekellrani."

16Kiugaat-llu Joshua, "Wangkuta qanllerpetun piciqukut ayaasqellerpenun-llu ayagciqukut.

17Niisngaciqamteggen Moses-aaq niisngallrucimcetun,Atanrem Agayutvet nayurliten Moses-aaq pillrucimitun!

18Kia imum asgurakekuniu piyunarqucin wall'u narureskaku alerquuteklerpet ilii tuqucimaarkauguq. Piugteqkina tengruluten-llu!"

Joshua 2

Joshua Ayagceciuq Aassaqu'urluteng Yuvrirtekanek Jericho-mi

1Tua-llu Joshua ayagceciuq malrugnek nallunarcarlutek taringengnaqerkagnek uitallermeggnek Acacia-mek, alerqurlukek aassaqlukek yuvriisqelluku nunii Canaan-aam, arcaqerluku nunarpak Jericho. Tuavet-llu nunarpagmun tekicamek qavartartuk akissum eniini, aterluni Rahab-amek.

2Jericho-m-llu atanra niituq Israel-aat ilait unugmi tekitellruniluki nallunarcarluteng nallunringnaqellrianek nunamek,

3taumek qanermek ayagceciuq Rahab-amun: "Angutek enevni aassaqlutek tamalkuan nuna nallunringnaqsarturaak! Anevkarkek!"

4-6Arnaq-llu kiuguq, "Angutek itellruuk enemnun, tau͡gaam nalluaqa naken taillruciak. Ayallruuk akertem tevillrani iteryaraq umegpailgan. Aptellrunritagka natmun ayakatallragnek, tau͡gaam cukamek ayakuvci anguciqagci." (Tau͡gaam Rahab-am enem qainganun iircetellrulukek naumallernek quyurtellminek patulukek.)

7Jericho-m-llu atanran yui angutet an'ut tuaken nunarpagmek, iteryaraa-llu nunarpiim palulluku. Ayagluteng-llu yuarluki Israelite-at paqtaallret aassaqluteng tekilluku qeraryaraq Jordan-aami.

8Taukuk aassaqlutek paqtaartek inarpailgagnek Rahab-aq mayurtuq enem qainganun,

9qanrullukek-llu, "Nallunritaqa Atanermun nunamek mat'umek cikillrucirci. Tamarmeng yuut maani alingniurutkaiceci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Niitellruarput-llu qaillun Atanermun imarpik Red Sea-q kinercetellrucia ciunerpeceñi Egypt-aaq unitellerpeceñi. Cali niitellruarput qaillun tuqutellruciak Sihon-aq Og-aq-llu, Amorite-at atanregket calaralirnerani Jordan-aam.

11Niiyucimcetun alingellruukut; pinirput tamamta qamluni, tua-i-wa elpeci tuatnavkarluta.Ataneq Agayutsi Agayutnguuq qilagmi nunami-llu.

12Watua akqitekAtanrem atrakun ilarraanka qaillun pingaitniluki, qaillun wii elpetek pillrunrilucimtun. Nallunairitek-llu camek ukveqniarqa akqutsek.

13Akeqlua-llu cavkarngaitniluki aataka, aanaka, ilanka-llu angutet, arnat-llu, ilait-llu tamalkuita! Tuqutevkaryaqunata!”

14Angutek qanrutaak, “Agayutem unguvapuk tegukilikek qanllerpuk atunrilkumegnegu! Kitumun qanenrilkuvet qaillun pillmegnek, akqamegtenAtanrem nunamek mat'umek cikiqakut assirluci ilaliularciqamceci.”

15Rahab-aq uitauq enemi nunarpiim avatairutiini qacarnermun piliaqumalriami, taumek angutek egalermek atrartak ilavkugkun.

16Qanrutak-llu, “Qemililriamun nunamun ayakitek atanrem yuin nataqsuaraicetek. Iirniartutek ernerni pingayuni uterrnatkaatnun. Nutaan-llu ayaglutek.”

17Angutek qanrutaak, “Umyuaqeciqerpuk akqivkallren

18Waten pinarquten. Qaku maavet nunamun itqumta una kavirliq pelacinak qillruskiu egalermun atrarrviklerpenun. Quyurcetniaten aatan aanan-llu, anelguteten-llu, tamalkuita-llu atavet ilai enevnun.

19Kina ankuni enemek, tuqullra elliinun tusngaciquq, wangkuk-llu pinarqutengqerrngaitukuk; tau͡gaam enem iluani akngireskan nutaan pinarqeciqukuk.

20Kitumun tau͡gaam qanellrukuvet qaillun pillmegnek, akqutvuk aturnarqenritarpuk elpet wangkugnun taqevkallren.”

21Tua-i umyuallguciamikek ayagcetak. Ayaumariagnek-llu kavirliq pelacinak qillrutaa egalermun.

22Nallunringnaqellrek-llu taukuk qemililriamun ayaglutek iirtuk. Pistain-llu atanrem yuarayaaqagket tamiini nunami ernerni pingayuni, tau͡gaam nataqevkenakek. Tua-i Jericho-mun utertut.

23Tua-i-llu taukuk nallunringnaqellrek atrartuk qeminek, qerarluku-llu kuik uterrlutek Joshua-mun. Qanrulluku-llu canek tamalkuitnek pillernek.

24Qanerlutek-llu, “Wangkuk nallunrirarpuk ilumun Atanrem cikiutekucia nuna tamalkuan wangkutnun. Tamarmeng yuut tuani alikaitkut wangkuta.”

Joshua 3

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Israel-aam Yuin Qeraraat Jordan-aaq

1Unuaquan unuakumi Joshua Israel-aam-llu yui makcara'arluteng unitaat uitallerteng Acacia, ayagluteng-llu Jordan-aamun, qavartarluteng-llu utaqaluku qerallerkarteng.

2Erenret-llu pingayuurcata ciuliqagtet uitallratgun pektut,

3qanrulluki-llu yuut, “Tangerquvciki agayulirtet Akqutem Yaassiiganek tegumiarluteng, upeskici maliggluki-llu.

4Maanteksaituci ciungani, apertuaciiqaiceci ayallerkarpeceñek. Tau͡gaam mallguuryaqunacikek Akqutem Yaassiigek; mile-am avganek kingunragni pitaurangnaqkici.”

5Joshua-m yuut qanrutai, “Elpeceñek menuircarluci, tua-i-wa unuaquAtaneq elpeceñi irr'inarqellrianek piciqngan.”

6Tua-llu agayulirtet qanrutai Akqutem Yaassiiga teguluku yuut ciunratgun ayaasqelluki, ellait-llu tuaten piluteng qanruciatun.

7Ataneq qanertuq Joshua-mun, “Unuamek ayagnirlua takarnarivkarciqamken tangvallratni Israel-aat, elpekniaraat-llu nayuuciqa elpet, Moses-aaq nayullrucimtun.

8Qanruskiki agayulirtet Akqutem Yaassiigan tegumiaqestai, kuigmun tekiskata, mermun atrarluki ceñam yaaqsinrilkiini nangerngasqelluki.”

9Joshua-llu qanertuq yugnun, “Tailuci niicugnici Atanrem Agayutevci qanellranek.

10Ayallerpeceñi ciuvceñi elliin ilumun anevkarciqai Canaanite-at, Hittite-at, Hivite-at, Perizzite-at, Girgashite-at, Amorite-at, Jebusite-at-llu. Nallunriciiqerci unguvalriim Agayutem akunlevceñi uitacia

11nunam tamarmi Atanran Akqutiin Yaassiigan qeraqaku Jordan-aaq ciunerpeceñi.

12Wani-wa cucuklirluci angutnek qula malrugnek cipluku (12), atauciugaqluku Israel-aam yuullgutkellriartainek.

13Agayulirtet Akqutem Yaassiigan tegumiaqestain meq tuskatgu Jordan-aam carvanra arulairciquq, meq-llu uatmurtellria quyurciiquq ataucimun.”

14-15Quyurciyaram nallekngaku kuik-llu ulumaluni. Yuut uitallerteng unitellratni qeraryarturluteng Jordan-aakun, agayulirtet Akqutem Yaassiiga tegumiaqluku ciungatgun ayagtut. Agayulirtet-llu mermun tus'uciicetun

16meq arulairtuq quyurrluni-llu kiaqvani Adam-aami, Zarethan-aam nunarpiim caniani. Carvaneq-llu uatmurtellria nanvamun Dead Sea-mun nangqapigarrluni, yuut-llu qeraryugngariluteng Jericho-m mallgeskiikun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Yuut-llu qerallratni kinertellriakun nunakun, agayulirtet Akqutem Yaassiiganek tegumialriit nangengqaut Jordan-aam qukaani kinertellriami nunami, qaqilluteng yuut qerarnatkaatnun.

Joshua 4

Umyuaqutet Teggalqut Nunalgarcimaut

1Tamarmeng qeraumariatgu Jordan-aaq, Ataneq qanertuq Joshua-mun,

2“Qula malrugnek cipluku (12) angutnek cucuklia, atauciuqaqluki ilakellgutkellrianek,

3alerqurluki-llu qula malrugnek cipluku (12) teggalqunek tegutesqelluki Jordan-aam qukaanek, agayulirtet nangengqallrata nalqapiaraanek. Qanruski taukut teggalqut ang'aqesqelluki elliluki-llu qavartarvigpeceñun ataku.”

4Joshua-m-llu qayagaurai angutet qula malrugnek cipluki (12) cucukellni

5qanrulluki-llu, “Jordan-aamun atrarci ciunragnegun Akqutem Yaassiigegken Atanrem Agayutevci. Tamarpeci teggalqumek equkatarluci, atauciq Israel-aam ilakellriartainun piurluku.

6Ukut teggalqut umyuaqevkarciqaat Atanrem qaillun pillra. Kinguqvaarni irniarpeci aptaqaceci makut teggalqut elpeceñun cauciitnek,

7qanrut'larniaci Jordan-aam mer'an carvanillra arulaillruniluku Atanrem Akqutiin Yaassiiga qeraucimallrani Jordan-aakun. Ukut-llu teggalqut umyuaqutnguarkauluteng Israel-aam yuinun akwarpak.”

8Angutet-llu Joshua-m pisquciatun piut, Atanrem alerquuciatun Joshua tegulluteng qula malrugnek cipluku teggalqunek Jordan-aam qukaanek, Israel-aam ilakellgutkellriartain amllertaciicetun, qavartallerkameggnun-llu ayaulluki, elliluki-llu tuavet.

9Joshua-llu nunalgarciuq qula malrugnek cipluku teggalqunek Jordan-aam qukaanun, agayulirtet Akqutem Yaassiigan tegumiaqestain nangerngallratnun. (Taukut teggalqut cali tuantut.)

10Agayulirtet Jordan-aam qukaani nangerngallruut cat tamarmeng qaqitnatkaatnun, Atanrem Joshua-mun qanrutkevkallri pisqelluku. Man'a Moses-aam alerquutekelqaa. Yuut cukangnaqluteng kuigkun qerallruut.

11Tamarmeng qeraumariata agayulirtet Akqutem Yaassiiga malikluku yuut ciunratgun ayallruut.

12Angutet Reuben-aam ilakellgutkellriartainek, Gad-am-llu, Manasseh-m-llu ilakellgutkellriartain avgit anguyautellerkamun upluteng qerartut ciungatgun yuut tamarmeng, Moses-aam pisqellruciatun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Ciuqerrani Atanrem tiissitsaat yuinaak malruk (40, 000) angutet upingaluteng anguyaucaramun qerartut carr'ilqakun mallgeskiini Jericho-m.

14Atanrem qaillun pillrakun tuani ernermi Israel-aam yui taringut Joshua-m angelriarucianek. Takaqaat-llu unguvallran taktaciatun, Moses-aaq takaqellrucimegcetun.

15Tua-llu Atanrem qanrutaa Joshua

16alerquusqelluki agayulirtet Akqutem Yaassiigan tegumiaqestai tagesqelluki Jordan-aamek.

17Joshua-llu tuaten piuq,

18Agayulirtet-llu kuigem ceñii tekicatgu kuik carvannguq, ataam uleluni ceñaq-llu qaingirluku ataam.

19Yuut qeraraat Jordan-aaq erenrin qulngurutiitni ciuqliim iralum, qavartarluteng-llu Gilgal-aami, calaralirnerani Jericho-m.

20Tuani Joshua-m nunalgartai teggalqut Jordan-aamek tegumallret.

21Israel-aam-llu yuinun qanerluni, “Tekitarkami mikelngurpeci aptaqaceci ukut teggalqut cauciitnek,

22qanrut'laqiciki Israel-aanun qerallruniluku Jordan-aaq kinertellriakun nunakun.

23Qanrulluki-llu Atanermun Agayutevceñun kinercetellruniluku mer'a Jordan-aam qerarnatkarpeceñun, Red Sea-m mer'a kinercetellrucimitun wangkutnun.

24Mat'ukun nunam yuin nallunrirciqaatAtanrem pinian angelriarucia. Takaqerkaugarci-llu Ataneq Agayutsi akwarpak.”

Joshua 5

1Tamarmeng Amorite-at atanrita kanavalirnerani Jordan-aam, Canaan-aam-llu atanrin mengliini imarpiim Mediterranean Sea-am niitaat Atanrem-gguq Jordan-aaq kinercetaa Israel-aam yui qerarnatkaatnun. Tua-i alingenga'artut caceskelli'irrluteng-llu Israel-aat pitekluki.

Gilgal-aami Nuugiumallrat

2Tua-llu Atanrem qanrutaa Joshua, “Nuussilici teggelrianek teggalqunek nuugirluki-llu Israel-aat.”

3Tua-i Joshua Atanrem pisqellruciatun piuq, nuugirluki-llu Israel-aat aterpagcimalriami Nuugiriyaram Ingrianek.

4Man'a pitekluku Joshua-m nuugillrui: tamarmeng angutet anguyiit anucimallret Egypt-aamek, tuqullruut tumemeggni yuilqumi Egypt-aamek anllermeng kinguani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Tua-i tamarmeng anucimallret nuugiumallrungraata, imkut tau͡gaam yuurtellret yuilqumi pekesnginanermeggni Egypt-aamek anllermeng kinguani nuugiumaksaitellruut.

6Tua-i Israel-aam yui pektaullruameng allrakuni yuinaagni malrugni (40), tamatum-llu iquani tamarmeng angutet anguyaucarami callugyugngariluteng Egypt-aamek anellret tuqullruut Ataneq narurcamegteggu. Qanellratun tangercecimanritut nunamek tukuulriamek naungignaqluni, ciuliaritnun akqutkellranek.

7Makut yuut irniarit nuugiumaksaitellruut; ukut tau͡gaam nutarat yuullgutkellriit Joshua-m nuugillrui.

8Nuugirilleq iquklican, yuut uitavimeggni uitaut mam'inatkameggnek utaqaluteng.

9Ataneq-llu qanertuq Joshua-mun, “Unuamek au͡g'araqa kasngunarqutii teguarullerpeci Egypt-aami.” Taumek tauna aciraa Gilgal-aamek, man'a erneq tekilluku taumek aprumaluni.

10Israel-aat cali Gilgal-aami uitaluteng marami yaaqsinrilkiini Jericho-m Kituun aturaat atakuani akimiarunritariita (14) erenrin iralum.

11Unuaquan ciuqlirmek neqkamek nerqerraallruut Canaan-aami naullermek: uucivigkun uucimalriamek mukaarkamek kelipamek-llu ulcetaarilngurmek.

12Kelipayagaat (manna) igtellrat arulairluni tuani, Israel-aat piirulluteng tamatumek. Tuaken ayagnirluteng nerlangluteng Canaan-aami naullernek.

Joshua Angun-llu Nuussirpalek

13Joshua Jericho-m yaaqsinrilkiini uitallermini, alqunak tangertuq angutmek nangengqalriamek ciuqermini nuussirpagluni. Joshua-m-llu ullagluku aptaa, “Anguyagtemta-qaa ilakaatgen, wall'u-qaa inglukamteggen?”

14Taum-llu angutem kiugaa, “Qang'a taukuunritua. Taigua Atanremanguyagtainun picirkiristen̄gulua.” Joshua-llu palurquaguq nunamun cikvikluku qanerluni-llu, “Wiinga pistekarpenga. Qaillun pisqessia?”

15Atanrem-llu anguyagtain picirkiristiita kiugaa, “Aluilitagken yuukek; nangengqauten tanqilriami nunami.” Joshua-llu qanrucimacimitun piuq.

Joshua 6

Jericho-m Navguumallra

1Jericho-m iteryarai patumauralartut murilkesterluteng, Israel-aat itercessngaunaki. Kina iterngaunani anngaunani-llu nunarpagmek.

2Ataneq-llu qanertuq Joshua-mun, “Unatevnun elliaqa Jericho, atanertuumaan tamalkuita-llu alingilnguut anguyagtai.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Elpet anguyagteten-llu uivelararkaugarci nunarpak ataucirqumek ernerpak erenret arvinelgen aturluki.

4Malrunelgen agayulirtet, tamarmeng tegumiarluteng cupu'uryaramek, Akqutem Yaassiigan ciunrakun pektarkauluteng. Erenret-llu malrunelgatni elpet anguyagteten-llu nunarpak uivarkaugarci malrunlerqunek agayulirtet cupu'uryarateng qalrianginanratni.

5Tua-i-llu cup'arkaugut ataucimek takellriamek. Niiyucirpecetun, tamarmeng yuut qastuluteng qayagpagarkaugut, nunarpiim-llu qacarneri imluteng. Tamarmeng-llu anguyagtet itrarkaugut nunarpagmun."

6Joshua-m-llu agayulirtet taisqai qanrulluki-llu, "Akqutem Yaassiiga teguluku, malrunelguluci-llu ciunrakun ayagluci, tegumiarluci cupu'uryaranek."

7Tua-llu yuut ayagniisqai uivluku nunarpak, anguyagtet ciunerkam murilkestai Atanrem Akqutiin Yaassiigan ciunrakun ciuliqaggluteng.

8-9Tua-i Joshua-m alerquuciatun ciunrem murilkestai ayagtut ciunratgun agayulirtet cupu'uryaranek cupuralriit; kingunratgun-llu pektut agayulirtet tegumialriit Akqutem Yaassiiganek, kingunrem murilkestain kingunratgun maliggluki. Cupu'uryarat-llu qalriagurluteng taqeksaunateng.

10Tau͡gaam Joshua-m yun'i alerqurai qayagpaasqevkenaki wall'u camek qanresqevkenaki, qanernatkaminun pisqelluki.

11Tua-i elliin tegumiaqevkarluku Atanrem Akqutiin Yaassiiga uivevkarai kassugluku nunarpak ataucirqumek. Tua-i-llu uterrluteng uitallermeggnun qavarluteng-llu tuani.

12-13Joshua unuaquan unuakuarmi maktuq, aipiriluteng-llu agayulirtet anguyagtet-llu pektut nunarpak uivluku, akwauvaq tungliqluteng pillermegcetun: ciumek ciunrem tarikestai; tungiikun malrunelgen agayulirtet cupu'urluki malrunelgen cupu'uryarat; kinguatgun-llu, agayulirtet Atanrem Akqutiin Yaassiiganek tegumialriit; nutaan-llu, anguyagtet kingunrem murilkestai. Tuatnallrata nalliini cupu'uryarat qalriagurluteng.

14Wani erenrem tungliani ellait pektut uivluku nunarpak ataucirqumek uterrluteng-llu uitallermeggnun. Waten pillruut ernerni arvinlegni.

15Erenret malrunelgatni maktut erqaarluku, pekluteng-llu uivluku nunarpak malrunlerqunek pilallermegcetun. Wani ernermi kiingan pektellruut uivluteng malrunlerqunek.

16Malrunelgatni uivellermeng, agayulirtet cupqatarluki cupu'uryarat, Joshua-m yun'i qanrutai qayagpaasqelluki, qanerluni-llu, "Atanrem nunarpagmek cikiraaci!

17Nunarpak cat-llu tamarmeng iluani piunriumaarkaugut, navgurluki elliitekluki Atanermun. Kiimeng akissuq Rahab-aq enelgutai-llu unguvaciqut, tua-i-wa aassaqlutek yuvririlriik iillruakek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Tau͡gaam elpeci camek piunrirarkamek tegutarkaunrituci; teguskuvci taqutarkauguci pinerrlugutmek piunriutekaatnek-llu Israel-aat uitaviata.

19Ca tamarmi taqumalria qerrirlimek, suulutaamek, punernermek-llu wall'u cavigmek, allakaumaarkauguq Atanermun. Atanrem akivianun ekumaarkauluni.”

20Tua-llu agayulirtet cupait cupu'uryarat. Yuut-llu niicameng qastuluteng qayagpagtut, qacarneret-llu itumluteng. Tua-i-llu tamarmeng anguyagtet mayurluteng qemikun nunarpagmun-llu iterluteng teguluku-llu.

21Nuussirpamegteggun tuqutait tamalkuita nunarpagmelnguut, angutet arnat-llu, mikelnguut ak'allaat-llu. Tuqutait-llu kuluviit, qusngit, ciulviit-llu.

22Joshua-m-llu aassaqlutek yuvririllrek qanrutak, “Iterlutek akissum eniinun anuciu ellii ilai-llu akqellrucirpetegtun.”

23Iterlutek-llu anutaak Rahab-aq ilakluki atii aanii-llu, anelgutai-llu angutet ilai-llu tamalkuita. Tamalkuita-llu teguit ilakellriit pistait-llu, ayaulluki-llu canritlerkaatnun yaaqsinrilkiinun uitallermeng.

24Nunarpak-llu kumarrluku ekuagaat qamlluku tamalkuita cat tapqulluki. Kiingita taqumalriit suulutaamek, qerrirlimek, punernermek, cavigmek-llu, teguit Atanrem-llu akivianun elliluki.

25Tau͡gaam Joshua-m tuquvkanritai akissuq Rahab-aq ilai-llu, tua-i-wa iillruakek aassaqlutek yuvririllrek ayagcetellregni Jericho-mun. (Taum kinguvri yuullruut Israel-aami man'a erneq tekilluku.)

26Wani Joshua alairciuq piciulriamek aarcirtuutmek: “Kina imna ataam naparcingnaqellria Jericho-m nunarpiinek Agayutem akeqnerrlugutiin aciani uitaciquq. “Tusnganrem ellistii qetunrami ciuqliat tamariciqaa; Kina ikirtuqamek pililria irniami kinguqlikacagiitnek tamariciquq.”

27Tua-i Atanrem Joshua nayullrua, niitnaullra-llu saggluni nunami tamiini.

Joshua 7

Achan-aam Assiilngua

1Atanrem alerquutii Israel-aanun camek Jericho-mek tegutesqevkenaki piunriumaqatallrani, atuumallrunrituq. Angutem atellgem Achan-aamek narurtellrua tamana alerquun, taumek Atanrem qenrutellrukai Israel-aam yui. (Achan-aaq qetunraqaa Carmi-m, tutgaqluku Zabdi-m, Zerah-m ilakellriarin ilakluku, Judah-m kinguveqellriartainun ilauluteng.)

2Joshua ayagceciuq angutet ilaitnek Jericho-mek Ai-amun, nunarpagmun calaralirnerani Bethel-aam, canimelkiini Bethaven-aam, picirkirluki nallunairtuusqelluku nuna. Tuaten pimariameng

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Joshua-mun qaneryarturtut, “Ai-aq tamarmirrluteng callugnarqenritaat. Ayagcecinarquq kiingan malrugnek wall'u pingayunek tiissitsaanek (2,000 or 3,000) angutnek. Tamalkuita anguyagtet ayagcecaqunaki tuavet callugyarturtelluki; angelriarunrituq nunarpak.”

4Tua-i tiissitsaat pingayun (3,000) Israel-aat curugyaaqut, tau͡gaam utercecimaluteng.

5Ai-am angutain malirqerait nunarpiim iteryaraanek yaaqsinrilngurmun, tuqulluki-llu yuut tayima yuinaq akimiaq-wa ataucimek cipluku (36) atrallratni qemimek. Tua-i Israelite-at aaryunga'artut alingluteng-llu.

6Joshua-m ciuliqagtaita-llu Israel-aat aturateng allgurait angniircameng. Ellmeggnek-llu eggluteng nunamun ciuqerragnun Atanrem Yaassiigegken, taklaluteng-llu atakurnatkaanun, qamiquteng urr'armek piluki nallunairluku angniilucirteng.

7Joshua-llu qanertuq, “Pinilegpaulria Ataneq! Ciin-kiq qerautellrulliniceta Jordan-aakun? Amorite-anun-qaa tunenaluta? Piunriisqelluta-qaa? Ciin-kiq akiantaurallrunriceta Jordan-aam?

8Qaillun qanerciqsia, Ataneq, wani-wa kingupiarata Israel-aat inglumeggnek?

9Canaan-aarmiut allat-llu nunami niiciiqut mat'umek. Kassuguciiqaitkut-llu tuqulluta-llu nangluta! Qaillun tuall' elpet piciqsit takarnarqutvet cakaninritlerkaanun?”

10Tua-llu Atanrem Joshua qanrutaa, “Nangerrluten! Ciin taklasit nunami waten?

11Israel-aat assiilngillruut! Navellruat akqun ellaitnun atuusqelqa. Tegutellruut canek piunriumaarkanek. Teglellruit iqlutekluki-llu, pimeggnun-llu ilaulluki.

12Man'a pitekluku ingluteng causciigatait. Kingupiallruut ellaitnek, tua-i-wa ellait-llu pinaqngameng piunriumallerkamun! Nayurngairuciiqamci piunrinrilkuvciki inerquusngangraata tegulci!

13Nangerrluten! Menuircarki yuut uptevkarluki ciuqamnun taivailgata. Qanrulluki upingarisqelluki unuaqu. Tua-i-wa wiiAtaneq Agayutiitni Israel-aat qanerkangqerrama waten, ‘Israel-aani, avalingqertuci pivceñi canek piunriisqellemnek! Causciigataci ingluci tamakut eggnatkarpeceñun!’

14Taumek qanruski unuakumi taicimaarkauniluki yuullgutkellriaruurluki. Yuullgutkellriit aperturarkanka taicimaarkaugut, tungelquqelriaru'urluteng. Tungelquqellriit-llu cucukarkanka taiciqut ilakuralriaru'urluteng. Ilakuralriit-llu cucukarkanka taiciqut atauciuqaqluteng.

15Atauciq-llu apertulqa nataqumakuni taunguluni avalilek inerquusngallernek ekuamaarkauguq, ilai-llu, cat-llu elliin pii tapeqluki. Tua-i-wa Israel-aat kiaresngianarqellriamek piaki, akqutemnek-llu navgian.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Tamaa unuaquan Joshua-m taitai Israel-aat yuullgutkellriaruqa'aqluki, Judah-m-llu yuullgutkellriartai apertuumaut.

17Taitai-llu Judah-m yuullgutkellriartai tungelquqelriaruqa'aqluki, Zerah-m-llu tungelquqelriartai aperluki. Ciuvarcetai ilakellriaruqa'aqluki, Zabdi-m-llu ilai aperluki.

18Zabdi-m-llu ilai apraki taitai atauciuqaqluki. Achan-aaq-llu qetunraa Carmi-m, tutgarii Zabdi-m aperturluku.

19Joshua-m-llu qanrutaa, “Qetunraa, piciulriamek qanerniartuten wani Atanrem Israel-aat Agayutiita ciuqerrani, apervikualuten-llu. Qanrusnga watua pillerpenek. Iirumangnaqsaqunaku wangnek.”

20Achan-aaq-llu kiuguq, “Piciuguq. Assiilngirtua Atanermun Israel-aat Agayutiitnun, waten-llu pillruunga:

21Tamakuni tegullemteñi tangertua tangnirqellriamek Babylon-aartarmek ulikutamek, tallimanek uspelegnek qerrirlimek, suulutaamek-llu uspermek atauciq cipluku nalliinek. Ayariamki cakneq tegullruanka. Nataqeciqaten elausngaluteng iluani pelatekama, qerrirliq atliqluku.”

22Tua-i Joshua angutet ilaitnek ayagceciuq, taukut-llu aqvaqurluteng pelatekamun, nataqluki-llu piunriisqumalriit ilumun elausngaluteng tuani, qerrirliq atliqluku.

23Anutait tailluki-llu Joshua-mun Israel-aanun-llu, elliluki-llu ciuqerranun Atanrem.

24Joshua-m, ilakluki Israel-aat teguat Achan-aaq, qerrirliq, ulikutaq, suulutaaq, panii qetunrai-llu, kuluvai, ciulvai, qusngii, pelatekaa, allat-llu cali tamalkuita pikekai; ayaulluki-llu kuignayugmun aprumalriamun Trouble Valley (Pinerrlugutem Kuignayua).

25Joshua-llu qanertuq, “Ciin pinerrlugutmek pisikut? Watua Atanrempinerrlugutmun tut'eciiqaaten!” Tamarmeng-llu yuut Achan-aaq teggalqunek miluquat tuqulluku; ilai-llu teggalqunek miluquit ekualuki-llu avalirtuumaita.

26Teggalqunek-llu amllernek qallilirat. Cali unuamek uitaluteng tuani. Taumek tauna cali unuamek aterpagtelaqiit Trouble Valley-mek, (Pinerrlugutem Kuignayua). Tua-i-llu Ataneq qenertenrirluni.

Joshua 8

Tegumallra Piunriumallra-llu Ai-am

1Ataneq qanertuq Joshua-mun, “Anguyagtet tamalkuita teguki mayurluci-llu Ai-amun. Alingevkenaci caceskitevkenaci-llu. Cirlakivkarciqamci Ai-am atanranek; yui, nunii, nunarpii-llu piksaguciiqerci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Ai-aq atanra-llu piarkaugarci pillrucirpecetun Jericho-q atanra-llu, tau͡gaam maa-i aklui kuluvai-llu pikarkaugaci. Upluci callullerkaanun nunarpak, alapen'errluki tunulirneranek nunarpak piniartuci.”

3Tua-i Joshua uptuq ayallerkaminun Ai-amun anguyagteñi tamalkuita malikluki. Cucukiuq yuinaq qulmek cipluku tiissitsaanek (30,000) assinqurritnek anguyagtem̄i ayagtelluki-llu unugmi

4makunek picirkirluki: “Iiqici akilirneranun nunarpiim, tau͡gaam yaaqsigpek'naki; upingalluku curullerkarci.

5Wiinga yuunka-llu ullagciqaput nunarpak. Ai-am-llu yui ankata tungemteñun, tuiggluta qimagciqukut ciuqlirmi pillrucimcetun.

6Kingunrirturciqaitkut, wangkutnun ciuliqagtelluteng anutnatkamteñun nunarpagnek. Umyuarteqciqut qimagyukluta ciungani pillrucimcetun.

7Nutaan-llu elpeci iirumallerpeceñek ayagluci nunarpak teguluku. AtanremAgayutevci cikiutekciqaa elpeceñun.

8Tegurraarluku nunarpak ekuavkarniarci, Atanrem alerquuciatun. Makut picirkaqaci.”

9Tua-i Joshua-m ayagcetai, iirluteng-llu utaqalgirtut kanavalirnerani Ai-am, akuliigni Ai-am Bethel-aam-llu. Joshua-llu tuani unugiluni.

10Unuakuarmi Joshua maktuq anguyagteñi-llu quyurtai. Tua-i-llu elliin Israel-aat-llu ciuliqagtaita ciuliqaggluki Ai-amun.

11Anguyagtet ellii-llu nunarpiim iteryaraan tungiinun ayagtut, uitavililuteng-llu neglirneratnun, kuignayuk akunleqliuluni ellaitnek Ai-aq-llu.

12Tegutuq-llu tiissitsaanek tallimanek (5,000) angutnek iirtelluki-llu kanavalirneranun nunarpiim akuliignun Ai-ankuk Bethel-aaq-llu.

13Anguyagtet elkarcimaut callullerkamun, amllenrit neglirnermi, ilait-llu kanavam tunglirnerani. Joshua-llu kuignayugmi unugpak uitaluni.

14Atanran Ai-am tangrramiki Joshua-m yui qarivkenani up'artuq. Ellii tamalkurmeng-llu anguyai an'ut tungiinun Jordan-aam maraan callugyarturluki Israelite-at ciungani callullmeng nuniini, nalluluku tau͡gaam yaggvikqataucirteng kingunermeggnek.

15Joshua-llu yun'i-llu kingupiaruartut qimagluteng carr'ilqam tungiinun.

16Tamarmeng angutet nunarpagmi qayagaurumallruut kingunrirtuusqelluki. Kingunrirtullermeggni-llu Joshua nunarpagmek yaaqsigiinartut.

17Tamarmeng angutet Ai-amek kingunrirturait Israelite-at, nunarpak unicimaluni ikian, kitumek akiurutestekaunani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Ataneq-llu qanertuq Joshua-mun, “Narulkarcuuten causgu tungiinun Ai-am; elpenun tun'aqa.” Joshua tua-i piuq pisqumacirmitun.

19Unatni-llu naluaki angutet iirumallret nangertut cukamek, aqvaqurluteng-llu nunarpagmun teguluku-llu. Egmianun-llu nunarpak kumartaat.

20Ai-am angutai kingyaameng tangrraat aruvak mayulria qilatmun. Qaillun ellait qimallerkaitut, tua-i-wa Israelite-at carr'ilqam tungiinun qimallret tuiggluteng callukataiceteng.

21Joshua-m yun'i-llu tangrramegteggu ilameggnun nunarpak tegucia ekuacia-llu, tuiggluteng tuqurqelluki ayagnirait Ai-am yui.

22Israelite-at-llu nunarpagmun pillret maa-i ilaulluteng anguyaulluteng. Ai-am yuin taringartaat kassugucimacirteng Israelite-anun, tamarmeng-llu tuqucimaluteng. Kina anagpek'nani, kina-llu unguvavkenani,

23kiimi tau͡gaam atanra Ai-am. Teguluku-llu ullautaat Joshua-mun.

24Israelite-at tuqutait tamalkuita ingluteng carr'ilqami malirqervillmeggni. Ai-amun-llu uterrluteng tuanelnguut tamalkuita tuqulluki.

25Tamarmeng-llu tuqullret taumi ernermi angutet arnat-llu tiissitsaat qulngullruut malrugnek cipluku (12,000), tamarmeng Ai-am yukluki.

26Joshua-m tallini atrarteksaitaa narulkarcuutmek naluumalria, tamarmeng Ai-am yui piunrirnatkaatnun.

27Israel-aat-llu teguit ellmeggnun kuluviit aklut-llu tegulteng nunarpagmek, Atanrem Joshua qanrutellruciatun.

28Joshua-m ekuagaa Ai-aq unilluku-llu ciqumllerurrluku. Tuaten-llu cali maa-i ayuqluni.

29Elliin-llu agavkaraa atanra Ai-am napamek uitavkarluku-llu atakunatkaanun. Akerta-llu tevian Joshua pisqiuq temii au͡gaasqelluku. Egcimaluni-llu nunarpiim iteryaraanun. Patuluku-llu teggalqurugarnek. Taukut unuamek cali uitaut.

Alerquun Naaqumallruuq Ingrimi Ebal-aami

30Tua-llu Joshua ingrim Ebal-aam qaingani ekuaviliuq Atanermun, Agayutiitnun Israel-aat.

31Piliaqaa Moses-aam Atanrem pistiin ayuqucirtuutekellruciatun Israelite-anun Moses-aam alerquutaini uitaciatun: “ekuavik teggalqunek piliaqumalria calissuutekun cavigkun qupumanrilngurnek.” Qaingani eleggluki ekuagiut Atanermun, cali-llu ilakuyucimun elliiteteng tailluki.

32Tuani Israel-aat tangvagtekluki Joshua-m teggalqunek ayuqelii alerquutet Moses-aam igallri.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Israel-aat ciuliqagteteng, atanerruateng cuqcisteteng-llu, ilakenrilketeng-llu ilakluki nangengqaut atunem avategkeni Atanrem Akqutiin Yaassiigegken, caumaluki Levite-at agayulirtet tegumiaqestekek. Avgit nangengqaut tunusngaluku ingriq Gerizim-aaq avgita-llu tunusngaluku ingriq Ebal-aaq.Atanrem pistiin Moses-aam alerqullrui waten pisqelluki tekiskan ellaitnun akurtullerkaat atawaqautmek.

34Nutaan-llu Joshua-m alerquutet naaqai qastuluni, tapeqluki atawaqautet aniqlaatet-llu igausngaciicetun alerquutet kalikaitni.

35Tamaq'apiarmeng alerquutai Moses-aam naaqumaut Joshua-kun quyungqalrianun, ilakluki arnat mikelnguut-llu allanritnun-llu ilagausngalrianun akuliitni.

Joshua 9

Gibeonite-at Iqlutmurutaat Joshua

1Cirlakillrat Israel-aat nallunrirait tamarmeng atanret kanavalirnerani Jordan-aam — qemini, ingrit engeliitni, tamalkuan-llu marami ceñiini imarpiim Mediterranean Sea-am negetmun Lebanon-aaq tekilluku; makut ataneqait Hittite-at, Amorite-at, Canaanite-at, Perizzite-at, Hivite-at, Jebusite-at-llu.

2Tamarmeng quyurrluki anguyagteteng callugaat Joshua Israelite-at-llu.

3Tau͡gaam Gibeon-aam yuin, Hivite-aulriit, niicamegteggu Joshua-m qaillun pillrucia Jericho-q Ai-aq-llu

4iqlutmurutnaluku picirkiurtut. Ayagluteng neqkanek aqvatut, ciulvateng-llu nangumalrianek missuullernek atmirait callmagtuumalrianek-llu wine-at caquitnek.

5Allgulrianek-llu aturanek all'uteng, nangumalrianek-llu aluilicirluteng mingeqluki kitugtellermeggnek. Kelipat-llu taquarkait kinerrluteng uqugglugluki-llu.

6Ayagluteng-llu uitallratnun Gilgal-aamun qanerluteng-llu Joshua-mun Israelite-anun-llu yuinun, “Wangkuta yaaqvanek taigukut. Taumek akqut'lisqamteggen wangkutnun.”

7Tau͡gaam Israelite-am angutai qanertut, “Ciin akqut'liciqseta elpeceñun? Canimaarmi uitayugnarquci.”

8Joshua-mun-llu qanertut, “Wangkuta pisteñ̄guukut elpenun.” Joshua-m aptai “Cauceci? Naken taiceci?”

9Tua-i-llu taukut qanemcitaat waten: “Nunamek yaaqvanek taigukut usuuq niicamta Atanermek Agayutevceñek. Niitarput tamalkuan elliin qaillun pillra Egypt-aami,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10qaillun-llu pillruciak atanrek malruk Amorite-ak calaralirnerani Jordan-aam: atanra Heshbon-aam Sihon-aaq, atanra-llu Bashan-aam Og-aq, Ashtaroth-aami uitalleq.

11Ciuliqagtemta yuut-llu nunamteñi uitalriit qanrutaitkut neqkanek upluta ayaasqelluta ullagluten. Qanrulluta-llu elpet pisqucirpetun pisqelluta, apcesqelluten-llu akquyutmek taqucesqelluten wangkuta ilakluta.

12Kelipauteput tangerki. Ayakarraallemteñi ullagluten puqlanillruyaaqut. Tau͡gaam tangerki wani-wa kinrai uqugglugluteng-llu.

13Imillemteñi-llu makut wine-arcuutet caqutet nutaraullruyaaqut, tau͡gaam tangerki wani-wa allgurtut. Aturaput-llu aluilitaput-llu nang'ut pekcimallemteñek.”

14Israel-aam angutain ciuniurait neqkat ilait taukunek, tau͡gaam Ataneqapqaallrunritaat ciumek taukut neqkat pitekluki.

15Joshua akqut'liuq yugnikutmek Gibeon-aam yuinun unguvaarkauvkarluki. Israel-aam-llu ciuliqagtai ukvernarcariluteng akqiut akqun aturarkauluku.

16Akqut'lillmeng kinguakun, erenret pingayun kinguatni, Israel-aat taringut taukut yuut ilumun canimenateng nunangqellinilriit.

17Tua-i Israel-aam yui ayagtut, erenret-llu pingayun kinguatgun tekitut makut yuut uitallritnun nunarpagnun: Gibeon, Chipherah, Beeroth, cali Kiriath Jearim-aamun.

18Tau͡gaam Israel-aat tuqucesciigatait, tua-i-wa ciuliqagteteng akqillruata ukvernarcariluteng atrakun Israel-aat Agayutiita Atanrem. Tamarmeng-llu yuut qanemyuugautekaat ciuliqagteñeggnun man'a.

19Tau͡gaam ellaita kiugait, “Ukvernarcariluta akqillruukut ellaitnun atrakunAtanrem Agayutiita Israel-aat. Watua akngircesciigataput.

20Unguvavkarnarqaput akqillerput pitekluku; pinrilkumta Agayutem anucimirqecetaarciqaakut.

21Unguvavkarluki, tau͡gaam eqiulararkaugut muragnek mertarluta-llu.” Waten piyugluteng pillruut ciuliqagtait.

22Joshua-m Gibeon-aarmiut ellminun taicesqai, apluki-llu, “Ciin alarcetaarcecikut qanrulluta yaaqvanek piniluci, maani uitallining'e'rpeci?

23Waten piavci Agayutem pinarqellriarurtaaci. Yuc'i teguarurrlainararkaugut, muragkiurteñguluteng mertarteñguluteng-llu agayuuviani Agayutma.”

24Taukut-llu kiugut, “Wangkuta piukut nallunriamteggu ilumun piciullinian Atanrem Agayutvet alerqullrucia pisteñi Moses-aaq cikiutekesqelluku elpenun man'a nuna, yuut-llu tuqucesqelluki maani uitalriit

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

iluvarturallerpeceñi. Tuaten piukut alikngamceci, tuqucimanayukluta-llu wangkuta.

25Wani-wa atam elpet tegumiaqekevkut; elpet umyuarteqellren assirngalnguq wangkutnun atuqiu.”

26Tua-llu waten Joshua pillruuq: cayailkucirai Israel-aam-llu yuinun tuqucetevkenaki.

27Taug̃aam tamana tuaten pillni tapirluku teguarurtelluki eqiurteñ̄guluki mertarteñ̄guluki-llu Israel-aam yuinun, Atanrem-llu ekuavianun. Una erneq tekilluku taqeksaunateng man'a caliaq caliaqaat nani Atanrem cucukellrani ciktaarvikesqelluni.

Joshua 10

Amorite-at Cirlakumaut

1Adonizedek-aam, atanran Jerusalem-aam, niitaa Joshua-mun tegullrucia piunrirluku-llu Ai-aq tuqulluku-llu atanra, Jericho pillrucimitun atanra-llu. Niituq-llu Gibeon-aam yuinun Israelite-at arenqiirtullgutkellruniluki, nunalgucirluki-llu uitaluteng.

2Jerusalem-aam yui cakneq tatamellruut, tua-i-wa Gibeon-aaq allacetun nunarpagtun angtiin atanerluni-llu; angenruluni Ai-ami, angutai-llu pinirluteng.

3Tua-i-llu Adonizedek-aaq qanermek ayagceciluni Hoham-amun, Hebron-aam atanranun, Piram-aamun, Jarmuth-aam atanranun, Japhia-mun, Lachish-aam atanranun, Debir-aamun-llu, Eglon-aam atanranun, qanerluni,

4“Tailuci ikayuryarturcia curullemni Gibeon-aaq, tua-i-wa arenqiirtullgucillrulliniatgu Joshua Israel-aat-llu.“

5Ukut talliman Amorite-at atanrit Jerusalem-aarmiu, Hebron-aarmiu, Jarmath-aarmiu, Lachish-aarmiu, Eglon-aarmiu-llu quyurrluteng avatairaat Gibeon-aaq callugluku-llu.

6Angutai Gibeon-aam qanermek ayagceciut Joshua-mun Gilgal-aami qanerluteng, “Tuacesqina'aryaqunata! Tailuten egmian ikayurkut! Anirturkut! Qemililriamelnguut Amorite-at atanrit tamarmeng quyurrluteng curugaitkut!”

7Tua-i Joshua ayagtuq Gilgal-aamek ilakluki anguyagteñi tamalkuita-llu caprilnguut pinilriit-llu angutet.

8Atanrem-llu qanrutaa Joshua, “Alikevkenaki, ak'a cirlakillerkarpenek cikillruamken. Atauciunge'rmi nangengqangaituq ingluliurluten.”

9Unugpak Joshua anguyagteñi-llu piyuagut Gilgal-aamek Gibeon-aamun, alapen'errluki-llu anguyagait Amorite-at.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Atanrem Amorite-at nanikuallagcetai tangellratni Israel-aam anguyagtainek. Israelite-at-llu taukut tuqurqait Gibeon-aami maliggluki-llu ingrit akuliitgun ayagyarakun Beth Horon-aami, angumaurluki callugluki ungalatmun Azekah Makkedah-llu tekillukek.

11Amorite-at-llu qimallratni Israelite-anek ingrit akuliitgun Atanrem kavtagpagnek pirciurcetai ciunrat Azekah tekilluku. Amllenrit tamaani tuqucimallruut kavtagteggun, Israelite-atgun tuqucimallrat ikgellruluni.

12Taumi ernerni Atanrem Israel-aat cirlakivkallrani Amorite-anek, Joshua qallatuq Atanermun. Ciuqerratni Israelite-at qanertuq, “Akertaa, arulaira quliinun Gibeon-aam; Iraluuq, arulaira quliinun Aijalon-aam kuignayuan.”

13Akerta-llu uitaurtuq iraluq-llu pekteksaunani yuut ingluteng cirlaknatkaatnun. Una igausngauq Jashar-aam kalikaini. Akerta uitaurallruuq qiliim qukaani atraqsaunani-llu ernerpak.

14Watqapik ciungani cali tuakenirnek tuaten ayuqellriamek ernertangqeksaituq, Atanremniilluku yuum piyullra; Atanrem Israel-aat calluucilluki.

15Mat'um kinguakun Joshua anguyagteñi-llu utertut uitallermeggnun Gilgal-aamun.

Joshua-m Teguaqai Talliman Amorite-at Atanrit

16Talliman Amorite-at atanret qimallruyaaqut iirumaluteng-llu qiurem nayugnerani Makkedah-mi.

17Iliita nataqai Joshua-llu qanrulluku nani iirumaciatnek.

18Qanertuq, “Akagcici angelrianek teggalqunek iteryaraanun nayunrem. Nayurteñek-llu tuavet elliiluci,

19tau͡gaam elpeci tuancaqunaci. Kingunrirturturqiciki ingluput, tunulirneratnek curukaraqluki; nunaitnun tekiceteksaunaki! Atanrem Agayutevci cikiraaci cirlakillerkarpeceñek taukunek.”

20Joshua-m Israel-aat-llu tuqurqait, tau͡gaam ilait nunarpiim qacarneran iluanun uqilluteng tuqucimallrunritut.

21Tua-llu tamarmeng Joshua-m anguyagtai cavkenateng utertut elliinun uitavimeggni Makkedah-mi. Watqapik-llu tamaani yuum Israelite-at inglukluki qanerciigatuq.

22Tua-llu Joshua qanertuq, “Ikirrluku iteryaraa nayunrem taiciki talliman atanret wangnun.”

23Tua-i nayuneq ikirtaat, atanri-llu Jerusalem-aam, Hebron-aam, Jarmuth-aam, Lachish-aam, Eglon-aam-llu anutait

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24tailluki-llu Joshua-mun. Joshua-m-llu Israel-aat angutait ellminun taisqai ellimerrluki-llu atanerruat tailuki atanret uyaqurritgun tucesqelluki. Tuaten-llu piut.

25Tua-llu Joshua qanertuq atanerruaminun, “Alingevkenaci qacuiqsaunaci-llu; piugteqici nalirrugtevkenaci-llu, tua-i-wa man'a Atanrempillerkaqngaku tamalkuitnun ingluliurtevceñun.”

26Tua-i-llu Joshua-m tuqutai atanret agarrluki-llu tallimanun napanun, temait-llu uitaluteng atakurnatkaanun.

27Akerta tevian Joshua-m pisqen̄gateng temait atrartait nayugnermun-llu piluki iirumavikellratnun. Angelrianek-llu teggalqunek patuluku iteryaraa. Maa-i cali taukut tuanlluteng.

Joshua Cali Amorite-at Nuniitnek Teguiguq

28Joshua-m callullrua teguluku-llu Makkedah atanra-llu taumi ernermi. Nunarpagnelnguut tamalkuita tuqutellruit; kina unguvaluku unitevkenaku. Makkedah-m atanra pillrua Jericho-m atanra pillrucimitun.

29Mat'um kinguakun Joshua anguyagteñi-llu ayagturallruut Makkedah-mek Libnah-mun callugluki-llu.

30Atanrem-llu Israelite-at cirlakillerkaatnek cali cikirai nunarpagmek taumek atanranek-llu. Kina uitatenritaat, tuqulluki tau͡gaam tamalkuita yuut tuanelnguut. Jericho-m atanra pillrucimegcetun atanra tuaten piat.

31Mat'um kinguakun Joshua anguyagteñi-llu ayallruut Libnah-mek Lachish-aamun avatairluku-llu callugluku.

32Atanrem cali Israelite-at cikirai cirlakillerkaatnek Lachish-aamek erenrem anguyautellrata aipaani. Libnah pillrucimegcetun kina uitatevkenaku tuqutellruit nunarpagmelnguut tamalkuita.

33Horam-aaq, Gezer-aam atanra, tailuni ikayuucarturyaaquq Lachish-aarmiunun, tau͡gaam Joshua-m cirlakaa anguyagtai-llu atauciungraan iliit unguvavkarpek'naku.

34Cali, Joshua anguyagteñi-llu ayagtuq Lachish-aamek Eglon-aamun; tauna-llu avatairluku curugluku.

35Teguat tauna tuani ernermi tamalkuita-llu tuqulluki Lachish-aami pillrucimegcetun.

36Taum-llu kinguakun Joshua anguyagteñi-llu ayagtut Eglon-aamek mayurluteng qeminun Hebron-aaq ullagluku. Callugaat-llu

37teguluku-llu. Tuqutaat-llu ataneq yuut-llu tamalkuita nunarpagnelnguut, nunarrarni-llu yaaqsinrilkiitni uitalriit. Joshua-m piunrirtaa nunarpak caunriqapiggluku, Eglon-aaq pillrucimitun. Kina tuanelnguq uitatevkenaku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

38Tua-i-llu Joshua anguyagteñi-llu utertut Debir-aamun callugluku-llu.

39Tegua atanertuumaan nunarraat-llu canimelkai. Yui-llu tamalkuita tuqulluki. Joshua-m Debir-aaq pia atanra-llu, Hebron-aaq Libnah-llu atanekek-llu pillrucimitun.

40Joshua-m nuna tamalkuan tegua. Cirlakai-llu atanret qemililriami, calaralirnermi-llu uvernermelnguut, kanavalirnermelnguut-llu acilqamelnguut, kinertellriani-llu ungalalirnermi uitalriit. Kina uitatevkenaku; tamarmeng tuqucimaluteng. Man'a-wa Atanrem Agayutiita Israel-aat alerquutekellrua.

41Joshua callugturallermikun ayagtuq Kadesh Barnea-mek ungalalirnermi Gaza-mun canimelkiini ceñam, ilakluku nunii Goshen-aam, negetmun-llu tekilluku Gibeon-aaq.

42Joshua-m cirlakellrui tamalkuita atanret nunait-llu ataucikun, tua-i-wa Atanrem Agayutiita Israel-aat calluucicateng.

43Mat'um kinguakun utertut uitallermeggnun Gilgal-aami.

Joshua 11

Joshua-m Cirlakaa Jabin-aaq Ililirtai-llu

1Israel-aat cirlakillratnek qanemcimek niicami Jabin-aaq, atanra Hazor-aam, qanermek ayagceciuq Madon-aam atanranun Jobab-amun, atanrinun-llu Shimron-aam Achshaph-aam-llu,

2allanun-llu makunun atanernun: neglirnermi qemililriami, Jordan-aam-llu kuignayuani ungalalirnerani Galilee-am nanvaan, atlirneritni-llu ingrit, ceñami-llu Dor-am yaaqsinrilkiini.

3Qanermek-llu cali ayagceciuq Canaan-aamun atunem avategkeni Jordan-aam, Amorite-anun, Hittite-anun, Perizzite-anun, Jebusite-anun-llu qemilegmi, Hivite-anun-llu uitalrianun aciani Ingrim Hermon-aam Mizpah-m nuniini.

4Taigut anguyagteteng tamalkuita malikluki. Anguyagtet amllertaluteng imarpiim ceñiin qaug͡yaitun. Horse-angqerrluteng-llu akalrialegnek-llu ayagassuutnek amllernek.

5Tamarmeng makut atanret quyurrluteng ilikellruut uitavililuteng-llu Merom-aam Kuiggaariin caniani callugnaluki Israel-aat.

6Ataneq qanertuq Joshua-mun, “Alikevkinaki. Waten elliqan unuaqu tuqutellrurciiqanka Israel-aat picilluki. Elpeci horse-aita iruitni yualuit kepurciqaci ekuavkarluki-llu akalrialget ayagassuutait.”

7Tua-i Joshua-m yun'i-llu alapen'errluki callugait Merom-aam Kuiggaariin caniani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Atanremcikirai Israel-aat cirlakillerkaatnek taukunek; Israelite-at-llu callugait maliggluki-llu negetmun tekilluku Misrephoth Maim-aq Sidon-aaq-llu, calaratmun-llu cali tekilluku Mizpah-m Kuignayua. Callullrat taqeksaituq yuirucata tau͡gaam taukut ingluteng.

9Joshua-m tuaten taukut pii Atanremalerquuciatun: horse-ait iruirqelluki ekualuki-llu ekumassuutait.

10Joshua nutaan utertuq, teguaqluku-llu Hazor-aaq atanra-llu tuqulluku. Tamatum nalliini Hazor-aaq pininruqapiarallruuq tamakuni angayuqauvigni.

11Tamalkuita tuanelnguut tuqutait; kina unguvavkarpek'naku, nunarpak-llu ekuavkarluku.

12Joshua-m tegularai tamalkuita nunarpiit atanrit-llu, tamalkuita-llu yuut tuqutaqluki, Moses-aam Atanrem pistiin alerquuciatun.

13Tau͡gaam Israelite-at ekuavkanritait nunarpiit qertulriamek nuniumalriit, Hazor-aaq tau͡gaam kiingan Joshua-m ekuavkallrua.

14Israel-aat tegularait nunarpagnek tamalkuita piksunarqellriit ungungssiutait-llu ellaita piknaluki. Tau͡gaam yuut tamalkuita tuqutellruit, kina unguvavkarpek'naku.

15Atanremalerqullruluku Moses-aaq pisteñi, Moses-aam-llu Joshua-mun alerquutni tunluki, Joshua-llu alerquumacimitun piluni. Ellii pillruuq tamalkuitnekAtanrem alerquuciatun Moses-aaq.

Nuna Joshua-m Tegullra

16Joshua-m tegua nuna tamalkuan — qemililria, ingrit-llu avataitnelnguq neglirnermi ungalalirnermi-llu, Goshen-aam-llu tamalkuan nunii ilakluku kinertellria nuna ungalalirnerani, tapeqluku-llu Jordan-aam maraa.

17-18Nuna ayagnirluni Mount Halak-aamek ungalalirnermi yaaqsinrilkiini Edom-aam, negetmurrluni Baalgad-aq tekilluku kuignayuanelnguq Lebanon-aam ungalalirnerani Ingrim Mount Hermon-aam. Joshua anguyallruuq ak'anun inglukluki atanri nunam tamatum, tamalkuita-llu teguluki tuqurqelluki.

19Kiimi atauciq nunarpak, Gibeon-aaq, inglukutenritlerkamek taqutellruuq Israel-aam yuinun. Tuani Hivite-at ilait uitallruut, allat tau͡gaam nunarpiit tamarmeng tegumaluteng anguyagkun.

20Atanremumyugaitgun ciumuarcetellrui callullerkaitnek Israelite-at, nangqapiggluki piunriumasqelluki tuqucimasqelluki-llu takumcukevkenaki. Man'a Atanrempicirkiutekelqaa Moses-aamun.

21Mat'um nalliini Joshua-m ayagluni piunrillrui yugpiit aterpagcimalriit Anakim-aanek, qemini nunalget Hebron-aami, Debir-aami, Anab-aami, qemililriami-llu nuniini Judah-m Israel-aam-llu. Joshua-m piunriqapigtellrui nunait-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Anakim-aat watqapik iliit uitaqanrituq Israel-aat nuniitni; carraat taug̃aam uitaqallruut Gaza-mi, Gath-ami, Ashdod-aami-llu.

23Joshua-m tamalkuan nuna tegua, Atanrem Moses-aaq alerqullruciatun. Joshua-m-llu tunaa Israel-aanun, ellaitnun nakmiin piksagutelluku, avegturluku-llu ilakellriartainun. Tua-i yuut mernuinercirtut anguyallermeggnek.

Joshua 12

Atanret Cirlakumallret Moses-aakun

1Israel-aam yuin cirlakumarillruat piksagucimariluku-llu nuna calaralirnerani Jordan-aam, Arnon-aam Jordan-aam-llu kuignayuagnek yaaqvaq neglirneq Ingriq Mount Hermon-aaq tekilluku. Cirlakiluteng malrugnek atanregnek.

2Atauciq Sihon-aaruuq, Amorite-at atanrat, atanirturteng̃uluni Heshbon-aami. Angayuqauvian ilakluku avga Gilead-aam: Aroer-aamek (mengliinelngurmek Arnon-aam kuignayuan) nunarpagmek-llu qukaanelngurmek tamatum kuignayuum, Jabbok-am kuiga, engelii Ammon-aam tekilluku;

3tamatum-llu ilakluku Jordan-aam kuignayua, nanvamek Galilee-amek ungalalirneranun Beth Jeshimoth-aam (calaralirnerani Dead Sea-m), ayagluni acianun ingrim Mount Pisgah-m.

4Cali cirlakellruat Og-aq, atanra Bashan-aam, nangneqluku Rephaim-aat; taum atanirtullruak Ashtaroth-aaq Edrei-aq-llu.

5Angayuqauvian ilakellrua Ingriq Mount Hermon-aaq, Salecah-llu, Bashan-aaq-llu tamalkuan, Geshur-aankuk Maacah-llu engelkek tekilluku, Gilead-aam-llu avga, tekilluku nunii atanrem Sihon-aam Heshbon-aarmium.

6Ukuk malruk atanrek Moses-aam Israel-aam-llu yuin cirlakellruagket. Moses-aam-llu, Atanrem pistiin, tunellrua nuniik Reuben-aam Gad-am-llu kinguvellgutkellriartakegnun, Manasseh-m-llu yuin avgitnun, pikesqelluku ellaitnun.

Atanret Cirlakellri Joshua-m

7Joshua-m Israel-aam-llu yuin cirlakait tamalkuita atanret nunami kanavalirnerani Jordan-aam, Baalgad-amek Lebanon-aam kuignayuani Ingrimun Mount Halak-aamun ungalalirnermi Edom-aam yaaqsinrilkiini. Joshua-m-llu avgaa man'a nuna kinguvellgutkelriartainun Israel-aam tunluku-llu ellaitnun pikura'asqelleku.

8Mat'um ilakaa qemililria nuna, kanavalirnermi-llu aciqliit ingrit, Jordan-aam-llu kuignayua ilakluki ingrit aciqliit tamaani, calaralirnermi uverneret, ungalalirnermi-llu kinerneq nuna. Man'a nuna Hittite-at, Amorite-at, Canaanite-at, Perizzite-at, Hivite-at, Jebusite-at-llu nunakellruat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Israel-aam yuin cirlakellruit makut nunat atanrit: Jericho-m, Ai-am, (Bethel-aam yaaqsinrilkiini),

10Jerusalem-aam Hebron-aam-llu,

11Jarmuth-aam Lachish-aam-llu,

12Eglon-aam Gezer-aam-llu,

13Debir-aam Geder-aam-llu,

14Hormah-m Arad-aam-llu,

15Libnah-m Adullum-aam-llu,

16Makkedah-m Bethel-aam-llu,

17Tappuah-m Hepher-aam-llu,

18Aphek-aam Lasharon-aam-llu,

19Madon-aam Hazor-am-llu,

20Shimron Meron-aam Achshaph-aam-llu,

21Taanach-aam Magiddo-m-llu,

22Kedesh-am Jokneam-llu (Carmel-aamelnguum),

23Dor-am (ceñamelnguum) Goiim-am-llu (Galilee-amelnguum),

24Tirzah-m-llu. Atanret tapeqluteng amllertaluteng yuinaq qulmek cipluku atauciq-wa (31).

Joshua 13

Nuna Cali Tegumaarkaq

1Joshua maa-i cakneq ak'allaurtuq. Atanrem-llu qanrutaa, “Ak'allaurtuten, tau͡gaam cali nuna tegumaarkaq amllertuq:

2Nuna tamarmi Philistia-melnguq Geshur-aami-llu.

3Cali nuna Avvim-aami ungalatmun. (Nuna kuiggarmek Shihor-amek, Egypt-aam engeliini, negetmun engeliinun Ekron-aam Canaan-aarmiunun pikniluku nallunairumallruuq; atanrit Philistine-at uitaluteng Gaza-mi, Ashdod-aami, Ashkelon-aami, Gath-ami, Ekron-aami-llu.)

4Nuna-wa cali Canaan-aarmiut nuniit, Mearah-llu (Sidon-aat pikellrat), tekilluku Aphek-aaq Amorite-at nuniita mengliinelnguq;

5nuniit-llu Gebalite-at; Lebanon-aaq-llu tamalkuan calaratmun, Baalgad-amek, ungalalirneranek Ingrim Mount Hermon-aam, Hamath-aaq tevyaraq tekilluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Mat'um ilakaa Sidon-aarmiut nuniit qemini, Lebanon-aam Ingriin Misrephoth Maim-am-llu Ingriin akulegkeni. Makut yuut anevkarciqanka Israel-aat iluvainanratni. Avgarkaugan nuna Israel-aanun wii alerqullrucimtun.

7Watua kitaki avvgu man'a nuna imkunun qulngunrita'arnun kinguvellgutkellriarinun Manasseh-m-llu yuin avgitnun, ellaitnun nakmiin pikesqelluku.”

Avgumallra Nunam Calaralirnerani Jordan-aam

8Kinguvellgutkellriartain Reuben-aam Gad-am-llu imkut-llu Manasseh-m yuin avgita ak'a akurtullruluku nuna Moses-aam, Atanrem pistiin, cikiutekellra ellmeggnun; tamana calaralirnerani uitauq kuigan Jordan-aam.

9Nuniit ayaumauq tekilluku Aroer-aaq (kuignayuum Arnon Valley-m engeliini) nunarpak-llu qukaanelnguq kuignayuum tamatum, ilakluku-llu manigneq Medeba-mek Dibon-aamun.

10Ayagluni-llu tekilluku engelii Ammon-aam, ilakluki nunarpiit ataniullri Amorite-am atanrem Sihon-aam Heshbon-aamek.

11Ilakluki-llu Gilead-aaq, Geshur-aam Maacah-m-llu nuniik, tamalkuan-llu Ingriq Mount Hermon-aaq, cali-llu tamalkuan Bashan-aaq tekilluku Salecah.

12Ilakluku-llu angayuqauvia Og-am, nangenrat Rephaim-aat, atanrulleq Ashtaroth-aami Edrei-mi-llu. Moses-aam cirlakellruluki makut yuut qimagtelluki-llu.

13Taug͡aam Israel-aat qimagcetellrunritait yuut Geshur-aamek Maacah-mek-llu; Israel-aani cali uitaut.

14Moses-aam nunamek cikillrunritai kinguvellgutkellriartai Levi-am.Atanrem qanrutellratun Moses-aaq, ellait akurturarkaullruut pikameggnek ilaitnek ekuagarkat, elliitekumalrianek ekuagarkauluki AtanermunAgayutiitnun Israel-aat.

Nuna Allakaumalria Reuben-aamun

15Moses-aam ak'a cikillrui nunam iliinek ilakuralriit kinguvellgutkellriartaini Reuben-aam, ellaitnun pikesqelluku.

16Nuniit ayagtuq tekilluku Aroer-aaq (Kuignayuum Arnon Valley-m engeliini) nunarpak-llu kuignayuum qukaanelnguq, ilakluku-llu tamalkuan manigneq avatiini Medeba-m.

17Ilakluku-llu Heshbon-aaq, nunarpiit-llu manignermelnguut; ukuuluteng: Dibon-aaq, Bamoth Baal-aq, Beth-aq, Baalmeon-aaq-llu,

18Joahaz-aaq, Kedemoth-aaq, Mephaath-aq,

19Kiriathaim-aq, Sibmah, Zereth Shahar-aq, ingrim qainganelnguq kuignayugmi,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Bethpeor-aq, uverneri ingrim Mount Pisgah-m, Beth Jeshimoth-aaq-llu.

21Mat'um ilakluki nunarpiit tamalkuita qaingani manignerem, angayuqauvia-llu tamalkuan Amorite-am atanrem Sihon-aam, ataniulriarullruluni Heshbon-aamek. Moses-aam cirlakellruluku atanirturilriit-llu ukut Midian-aami: Evi, Rekem-aaq, Zur-aq, Hur-aq, Reba-llu. Tamarmeng atanirtullruluku nunii atanrem Sihon-aam.

22Ilakellruat Israel-aat tuqutellrita ciunerkamek apertuituli Balaam-aaq qetunraa Beor-am.

23Jordan-aaq kanavalirneruluni engelkellrua Reuben-aam kinguvellgutkellriartain nuniita. Makut nunarpiit nunacuaraat-llu cikiutekumallruut ilakuralrianun kinguvellgutkellriartainun Reuben-aam, ellaitnun pikesqelluki.

Nuna Allakaumalria Gad-amun

24Moses-aam-llu cali nunam ilii ilakuralrianun kinguvellgutkellriartainun Gad-am tunellrua pikesqelluku.

25Nuniita ilakaa Jazer-aaq tamalkuita-llu nunarpai Gilead-aam, avga-llu nuniin Ammon-aam tekilluku Aroer-aq, calaralirneranelnguq Rabbah-m;

26nuniit ayagtuq Heshbon-aamek Ramath Mizpah-mun Betonim-un-llu, Mahanaim-amek engeliinun Lodebar-am.

27Kuignayuum Jordan Valley-m ilakaa Beth Haram-aaq, Bethnimrah, Sukkoth, Zaphon-aaq-llu, ilakuara-llu angayuqauvian atanrem Sihon-aam, Heshbon-aarmium. Kanavatmun kuik Jordan-aaq engelkaat negetmun nanvaq Lake Galilee tekilluku.

28Makut nunarpiit nunat-llu cikiutekumallruut ilakuralrianun kinguvellgutkellriartainun Gad-am, ellaitnun pikesqelluki.

Nuna Allakaumalria East Manasseh-mun

29Moses-aam tunellruluku nunam ilii ilakuralrianun avgitnun kinguvellgutkellriartain Manasseh-m, ellaitnun pikesqelluku.

30Nuniit ayagtuq Mahanaim-amun ilakluku tamalkuan Bashan-aaq tamalkuan angayuqauvia Og-am, atanran Bashan-aam, tamalkuita-llu yuinaat pingayun (60) nunarraat Jair-amelnguut Bashan-aami.

31Ilakluku-llu avga Gilead-aam, cali ilaklukek Ashtaroth-aaq Edrei-llu, angenrulriik nunautek Og-am angayuqauviani Bashan-aami. Man'a tamarmi cikiutekumallruuq avgitnun ilakuralriit kinguvrin Machir-aam, qetunraan Manasseh-m.

32Waten ayuqluku Moses-aam avverqellrua nuna calaralirnera Jericho-m Jordan-aam-llu, yuilqurtaani Moab-am uitallermini.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Moses-aam taû͡gaam nunam ilii allakallrunritaa Levi-am kinguvellgutkellriartainun. Elliin qanrutellrui ellaitnun pikciqniluki elliitet ilait elliitekumalriit AtanermunAgayutiitnun Israel-aat.

Joshua 14

Nunam Avgumallra Kanavalirnerani Jordan-aam

1Makut maa-i paiciutet Israel-aam yuin akurtullrit Canaan-aami, agayulirtem Eleazar-aam Joshua-m-llu, qetunraan Nun-am, cali-llu ciulirnerita ilakuralriit Israel-aam kinguvellgutkellriartain avellrit yugnun.

2Atanrem alerqullruciatun Moses-aaq, nunakait qulngunritaraat avegmek cipluteng kinguvellgutkellriit kanavalirnerani Jordan-aam elkarcimaarkauluteng nall'arcetaariluteng.

3-4Ak'a Moses-aam allakallruluku nuna calaralirnerani Jordan-aam allagnun malrugnun avegmek cipluku kinguvellgutkellrianun. (Kinguvri Joseph-aam avgumaut malruinguluteng kinguvellgutkellriit: Manasseh Ephraim-aaq-llu.) Taû͡gaam Moses-aam Levite-at cikillrunritai nunam iliinek. Cikirluki taû͡gaam nunarpagnek uitavigkaitnek maranek-llu kuluvaita qusngiita-llu pivigkaitnek.

5Israel-aam yuin nuna avverqaat Atanrem alerquuciatun Moses-aaq.

Hebron-aaq Tunumauq Caleb-aamun

6Erenret iliitni yuut Judah-m yuinek ullagaat Joshua Gilgal-aami. Iliit, Caleb-aaq qetunraa Jephunneh-m Kenizzite-aulriim, qanertuq Joshua-mun, “Nallunritan camek Atanrem qanellra Moses-aamun, Agayutem yuanun, Kadesh Barnea-mi elpet wiinga-llu piteklunuk.

7Allrakungqellruunga yuinaagnek malrugnek (40) Atanrem pistiin Moses-aam ayagcetellranga Kadesh Barnea-mek aassaqlua paqtaaresqelluku nuna man'a. Piciulua-llu qanemcikellruaqa utercama elliinun.

8Maligcestellma taû͡gaam yup'ut alingevkallruit. Taû͡gaam wiinga tamarmirrlua niisngallruaqa AtaneqAgayutka.

9Tua-i-wa tuaten pillruama Moses-aam akqellruanga wiinga yum'a-llu ilumun akurturarkauluku pikluku nuna piyuavikelqa.

10Taû͡gaam, wani-wa tangrru. Yuinaak malruk tallimanek cipnenguk (45) Ataneq Moses-aamun qanrraanranek tamatumek. Tamatum nalliini Israel-aat eglertellrulriit yuilqukun kinertellriakun, Atanrem-llu akqellrucimitun unguvaurtellua man'a tekilluku. Atam tangerqernga! Allrakungelrianga yuinarnek cetamanek tallimanek cipluku (85),

11cali taû͡gaam pinirtalua unuamek tamaani pitacillemtun Moses-aam ayagcetellrani. Piniqa cakaniqsaituq anguyautellerkamun wall'u allamun piarkamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Kitaki watua cikirnga qemililriamek nunamek Atanrem akqutkellranek imumi ernermi ilanka angutet wii-llu qanemciklemteñi. Qanrutellruamteggen tuani yugpiit atellget Anakim-aanek tuantellruniluki qertulrianek qacarnelegni nunanarpagni. Atanrem nayurciqngataanga, anciiqellianka-llu tuaken,Atanrem qanellratun."

13Joshua-m atawaqercetaa Caleb-aaq, qetunraa Jephunneh-m, cikirluku-llu nunarpagmek Hebron-aamek pikaanek.

14Hebron-aaq cali kinguvrin Caleb-aam, qetunraan Jephunneh-m Kenizzite-aulriim pikaat, tua-i-wa caqtaarpek'nani niisngallruaku Ataneq Agayutiit Israel-aat.

15Mat'um ciungani Hebron-aaq aterpagtelallruat Arba-m nunarpiinek. (Arba ciuqliuluni angelriarullruuq Anakim-aani.) Watua nepairutuq tamana nuna.

Joshua 15

Nuna Judah-mun Pikevkaumaarkaq

1Ilakuralriartai yuullgutkellriartain Judah-m akurtullruut iliinek nunam, ayuqucilegmek waten: Nuna ayagluni ungalatmun ungalaqlikacagiin cingia yuilqum Zin-am tekilluku, engeliini Edom-aam.

2Man'a ungalalirneq engela ayagtuq ungalaqlirmek iquanek imarpiim Dead Sea-m,

3ayagluni-llu ungalatmun tevyaramek Akrabbim Pass-amek tekilluku Zin-aq. Ayagluni ungalalirnerakun Kadesh Barnea-m, kiturluku Hezron-aaq qulmutmurrluni Addar-amun, caqirrluni-llu tungiinun Karka-m.

4Ayagtu'rluni tekilluku Azmon-aq, kuiggaar-llu maliggluku Egypt-aam engeliini imarpigmun Mediterranean Sea-mun, engela tua-i tuavet iquklilluni. Tamaa-i Judah-m ungalalirneq engelii.

5Calaratmun engelekluku imarpik Dead Sea-q, painga Jordan-aam tekilluku. Ngela-llu neglirnermi ayagluni kangiqurranek imarpiim paingani Jordan-aam,

6ayagluni Beth Hoglah-m tungiinun, negetmurrluni-llu neglirneranun quaguum caumaluku kuignayua Jordan-aam. Mayurluni-llu Teggalqurtaanun Bohan-am. (Bohan-aaq qetunraqellrua Reuben-aam),

7tuaken-llu kuignayugmek Trouble Valley-mek ayagluni Debir-aamun, caqirrluni-llu Gilgal-aam tungiinun; taum-llu caumaluku tevyaraq Adummim Pass-aq ungalalirnerani kuignayuum. Ayagluni-llu cali ulvelriarinun Enshemesh-aam, anluni-llu Enrogel-aamun,

8kiatmun-llu kuignayuk Hinnom Valley tumekluku ungalalirnerani qemim Jebusite-at nunarpiit Jerusalem-aaq uitaluni. Engela cali egmirluni qemim

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

kangranun kanavalirnerani kuignayuum Hinnom Valley-m, negetmun iqugyartuani kuignayuum Rephraim Valley-m.

9Tuaken-llu ayagluni ulvelriarinun Nephtoah-m avatmurrluni-llu nunarpagnun canimelkainun ingrim Mount Ephron-aam. Tuaken caqirtuq tungiinun Baalah-m (wall'u Kiriath Jearim-aam),

10tuani uivluni kanavalirnerakun Baalah-m tungiinun qemililriim Edom-aam, ayagluni-llu neglirnerakun ingrim Mount Jearim-aam (wall'u Chesalon-aam), ketetmun Beth Shemesh-aamun, kiturluku-llu Timnah.

11Tua-llu engela avatmurtuq pengumun Ekron-aam neglirnerani, caqirrluni tungiinun Shikkeron-aam, kiturluku ingriq Mount Baalah, tekilluku-llu Jamnia. Iquklilluni imarpigmi Mediterranean Sea-mi.

12Tamana kanavalirneruuq engela. Makut engelet iluatni uitaut yuut ilakuralriartai Judah-m.

Caleb-aam Teguak Hebron-aaq Debir-aaq-llu

13Atanrem alerquuciatun Joshua, Judah-m nuniin ilii tunumallruuq Caleb-aamun qetunraanun Jephunneh-m, yuullgutekellriarinek Judah-m. Akurtullrua Hebron-aaq, nunarpak pikestengqerrluni Arba-mek, atiinek Anak-aam.

14Caleb-aam qimagcetellrui kinguvri Anak-aam nunarpagmek, tungayakellriartai Sheshai-am, Ahiman-aam Talmai-am-llu.

15Tuaken-llu ayagluni callugyarturai yuut uitalriit Debir-aami. (Una nunarpak aprumalallruuq Kiriath Sepher-aamek.)

16Caleb-aaq qanertuq, “Panika Achsah uingevkarciqaqa teguaqestiinek Kiriath Sepher-aam.”

17Othniel-aam, qetunraan Caleb-aam anelgutiin Kanez-aam, teguaqaa nunarpak, Caleb-aam-llu tua-i paniminek cikirluku Achsah-mek nulirkaanek.

18Ernermi kassuutellermegni Othniel-aam pisquuraa tauna atii kaigavikesqelluku maramek. Ciulvagmek-llu ayagassuutminek yuungan Caleb-aam aptaa camek piiyuucianek.

19Tauna kiuguq, “Wii piyugtua elakanek. Nuna cikiutekellren wangnun kinerneruuq.” Tua-i Caleb-aam cikiraa qulvanelngurnek aciqvanelngurnek-llu ulevlanek.

Nunarpai Judah-m

20Man'a nuna ilakuralriit yuullgutkellriartain Judah-m akurtulqaat ellaita pikarkauluku.

21Nunarpiit ungalaqsinrit ellaita pikekait, tamaanelnguut mallgeskiini engeliin Edom-aam, ukuugut: Kabzeel-aq, Eder-aaq, Jagur-aaq,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Kinah, Dimonah, Adadah,

23Kadesh-aaq, Hazor-aaq, Ithnan-aaq,

24Ziph-aaq, Telem-aaq, Bealoth-aaq,

25Hazor Hadattah, Kerioth Hezron-aaq (wall'u Hazor-aaq),

26Amam-aq, Shema, Moladah,

27Hazar Gaddah, Heshbon-aaq, Bethpelet-aq,

28Hazar Shual-aq, Beersheba, Biziothiah,

29Baalah, Iim-aq, Ezem-aq,

30Eltolad-aq, Chesil-aq, Hormah,

31Ziklag-aq, Madmannah, Sansannah,

32Lebaoth-aaq, Shilhim-aq, Ain-aq, Rimmon-aaq-llu: yuinaq qulngunrita'armek cipluku (29) nunarpiit amllertaluteng, tapeqluki nunarraat avataitni uitalriit.

33Nunarpiit ingrit acilqurritni uitalriit makuugut: Eshtaol-aq, Zorah, Ashnah,

34Zanoah, Engannim-aaq, Tappuah, Enam-aq,

35Jarmuth-aq, Adullam-aaq, Socoh, Azekah,

36Shaaraim-aq, Adithaim-aq, Gederah, Gederothaim-aq-llu: Akimiarunritarauluteng (14) nunarpiit tapeqluteng, nunarraat-llu avataitni ilakluki.

37Cali nunat makut ilakluki: Zenan-aaq, Hadashah, Migdalgad-aq,

38Dilean-aaq, Mizpah, Joktheel-aaq,

39Lachish-aaq, Bozkath-aq, Eglon-aaq,

40Cabbon-aaq, Lahmam-aq, Chitlish-aaq,

41Gederoth-aaq, Bethdagon-aaq, Naamah, Makkedah-llu: Akimiaq ataucimek cipluku (16) amllertaluteng nunarpiit, ilakluki nunarraat avataitni.

42Cali-llu pitarluni Libnah-mek, Ether-aamek, Ashan-aamek

43Iphtah-mek, Ashnah-mek, Nezib-amek,

44Keilah-mek, Achzib-amek, Mareshah-llu: Qulngunritarauluteng nunarpiit ilakluki nunarraat avataitni.

45Tuani-wa cali Ekron-aaq, cali avaqlirluni nunanek nunacuarnek-llu.

46Nunarpiit-wa cali canimelkiini Ashdod-aam, Ekron-aamek ayagluteng imarpik Mediterranean Sea-aq tekilluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

47Ashdod-aankuk-wa Gaza-llu nunautekek nunarrautekek-llu ilakluki, tekisngaluku kuiggaar Egypt-aam engeliini Mediterranean-aam-llu ceñii ilakluku.

48Qemilegmi nunami pitangqertuq Shamir-aamek, Jattir-aamek, Socoh-mek,

49Dannah-mek, Kiriath Sepher-aamek (wall'u Debir-aamek),

50Anab-amek, Eshtemoa-mek, Anim-aamek,

51Goshen-aamek, Holon-aamek, Giloh-aq-llu: Qula ataucimek cipluku (11) nunarpiit, cali ilakluki nunarraat avataitni.

52Cali pitangqerrluni Arab-amek, Dumah-mek, Eshan-aamek,

53Janim-aamek, Beth-tappuah-mek, Aphekah-mek,

54Humtah-mek, Kiriatharba-mek (cali Hebron-aaruluni), Zior-aq-wa: Qulngunritarauluteng nunarpiit nunacuarameggnek avaqlirluteng.

55Cali-wa Maon-aaq, Carmel-aaq, Ziph-aaq, Juttah,

56Jezreel-aq, Jokdeam-aaq, Zanoah,

57Kain-aq, Gibeah, Timnah-wa: Qulen nunarpiit nunarrarnek avaqlirluteng.

58Cali-wa Halhul-aaq, Bethzur-aq, Gedor-aq,

59Maarath-aaq, Bethanoth-aaq, Eltekon-aq-llu: Arvinelgen nunarpiit, nunat avatmini ilakluki.

60Pitarluni-llu Kiriath Baal-amek (wall'u Kiriath Jearim-aamek), aipaa-wa Rabbah: nunarpiik malruk, avatmegni ilakluki nunarraat.

61Yuilqumi-llu kinertellriami ukuugut nunarpiit: Beth Arabah, Middin-aaq, Secacah,

62Nibshan-aaq, Salt City-q, Engedi-wa: Arvinelgen nunarpiit nunarraat avatmeggni ilakluki.

63Tau͡gaam Judah-m yuin anevkarciigatait Jebusite-at, Jerusalem-aami uitalriit. Jebusite-at cali uitaut tuani, ilakluki Judah-m yui.

Joshua 16

Nunii Ephraim-aamun

1Ungalalirnermi engelii nunam allakaumalriim kinguvrinun Joseph-aam ayagnirtuq Jordan-aamek canianek Jericho-m, waken calaralirneratnek ulvelriarin Jericho-m, ayagluni-llu yuilqumun kinertellriamun. Jericho-mek-llu mayurluni qemililriamun tekilluku Bethel-aaq.

2Bethel-aamek-llu ayagtuq Luz-amun, kiturluku-llu yaavet Ataroth Addar-amun, tekilluku Archite-at uitaviat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Tuaken-llu kanavatmurrluni nuniitnun Japhletite-at, tekilluku nunii Lower Beth Horon-aam. Tuaken ayagtuq Gezer-aamun iquklilluni-llu Mediterranean Sea-mun imarpigmun.

4Joseph-aam kinguvrin, yuullgutkellriartain Ephraim-aam West Manasseh-m-llu, akurtullruat man'a nuna ellaita piksagulluku.

5Man'a nunakaat Ephraimite-at ilakuralriartaita: nuniita engelii ayagtuq Ataroth Addar-amek calaratmun Upper Beth Horon-aamun,

6tuaken-llu imarpigmun Mediterranean Sea-mun. Michmethath-aaq neglirneranetuq taum. Calaralirneranek-llu taum engela caqirrluni tungiinun Taanath Shiloh-am kiturluku-llu calaratmurrluni Janoah-mun.

7Atrarluni-llu Janoah-mek Ataroth-amun Naarah-mun-llu, tekilluku Jericho iquklilluni-llu Jordan-aamun.

8Ngela-llu kanavatmun ayagtuq Tappuah-mek kuicuar Kanah tekilluku iquklilluni-llu imarpigmun Mediterranean Sea-amun. Man'a nuna cikiutekumallruuq ilakuralrianun, yuullgutkellriartainun Ephraim-aam, ellaitnun pikesqelluku,

9tapeqluki nunat nunarraat-llu engelain iluanelnguut Manasseh-m, tau͡gaam Ephramite-anun cikiutekellruluku.

10Tau͡gaam anevkallrunritait Canaanite-at Gezer-aami uitalriit, tua-i Canaan-aarmiut uitalartut ilakluki Ephraimite-at una erneq tekilluku, teguatun tau͡gaam calivkaumallruluteng.

Joshua 17

Nunii West Manasseh-m

1Nunam ilii kanavalirnerani Jordan-aam pikaqevkaumallruuq ilaitnun ilakuralriit kinguvallret Joseph-aam qetunraanek amaqlikacaarmek Manasseh-mek. Machir-aaq, atii Gilead-aam, Manasseh-m qetunrain amaqliqaat, tauna anguyagni qigcikumauq, taumek Gilead-aaq Bashan-aaq-llu, calaralirnera Jordan-aam, elliinun pikiutngullrulria.

2Nuna kanavalirnerani Jordan-aam pikaqevkaumauq allanun ilakuralriartainun Manasseh-m: ukut angutet — Abiezer, Helek, Asriel, Shechem, Hepher, Shemida-llu. Ukut angutnguut kinguvri Manasseh-m, qetunraan Joseph-aam, ilakuralriit atakluki.

3Zelophehad-aq, qetunraa Hepher-aam, qetunraa Gilead-aam, qetunraa Machir-aam, qetunraa Manasseh-m, qetunraitellruuq. Paningqerrluni tau͡gaam, atrit-wa Mahlah, Noah, Hoglah, Milcah, Tirzah-wa.

4Ullagaat Eleazar-aaq agayulirta Joshua-llu, qetunraa Nun-am, ciuliqagtet-llu, qanerluteng, “Atanrem alerqullrua Moses-aaq ayuqluki angutet tungelquput

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

nunam iliinek pikamteñek cikiisqelluta.” Tua-i Atanremalerquuciatun cikiumaut nunamek pillgucirluki angutet tungelquteng.

5Man'a pitekluku Manasseh-q akurtullruuq qulnek cuqnernek ilaklukek Gilead-aaq Bashan-aaq-llu calaralirnerani Jordan-aam,

6arnat kinguvri ayuqluki angutet-llu kinguvri nunamek pikangata. Nunii Gilead-aam pikevkaumaluni allanun kinguvrinun Manasseh-m.

7Nunautii Manasseh-m ayagtuq waken Asher-aamek Michmethath-aamun, calaralirnerani Shechem-aam. Engelii-llu ayagluni ungalatmun ilakluki yui Entappuah-m.

8Nuna avatiini Tappuah-m pikluku Manasseh-m, tau͡gaam nunarraq Tappuah-q, engelmi uitalria, Ephraim-aam kinguvrin pikluku.

9Engela tuaken ayagtuq kuiggaarmun Kanah-mun. Nunarpiit ungalalirnerani kuiggaaraam Ephraim-aam pikluki, Manasseh-m nunautiini uitangraata. Manasseh-m nuniin engelii ayagtuq neglirneran kuiggaam mengliikun, iquklilluni-llu imarpigmun Mediterranean Sea-mun.

10Ephraim-aaq ungalalirnermetuq, Manasseh-llu neglirnermenani, imarpik Mediterranean Sea-aq kanavalirnermegni engelekluku. Asher-aaq keggaknelirne'rmenani Issachar-aq-llu kiugkenlirne'rmenani.

11Issachar-am Asher-aam-llu nuniignek iluani Manasseh pingqertuq Beth Shan-amek Ibleam-aamek-llu, tapeqluki nunarraat avatekegni, cali ilakluku Dor-aq (ceñamelnguq), ukut-llu Endor, Taanach, Megiddo, avaqliit-llu nunat.

12Manasseh-m tau͡gaam yuin, anevkarciigatellruit yuut tamakunek nunarpagnek, tua-i Canaanite-at tamaantaurallruut.

13Piniring'e'rmeng Israel-aat nangluki anevkallrunritait Canaanite-at, tau͡gaam ellimerturluki calivkallruit ellmeggnun.

Ephraim-aankuk West Manasseh-llu Kaigauk Nunautsek Ilasqelluku

14Joseph-aam kinguvri qanertut Joshua-mun, “Ciin ataucimek nunam iliinek cikircikut pikamteñek? Wangkuta yugyagtukut Atanrematawaqercecakut.”

15Joshua-llu kiuguq, “Amllessiyaakuvci, qemililria-llu Ephraim-aam nunii mikelkelluku, ayagci napalilrianun carrirluku-llu pikarci tamaani nuniitni Perizzite-at Rephaim-aat-llu.”

16Taukut kiugaat, “Qemililria nuna ikgetuq wangkutnun, tau͡gken Canaanite-at carr'ilqami cavignek ayagassuuterluteng, Beth Shan-ami uitalriit avatiini-llu nunani cali-llu kuignayugmi Jezreel Valley-mi uitalriit.”

17Joshua-m qanrutai yuullgutkellriartai Ephraim-aam West Manasseh-m-llu, “Ilumun-wa amllellriaci pinirluci-llu. Cuqa atauciq cipluku nunautengciquci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Qemililria nuna pikciqerci. Napalilriarungraan carrirciqerci pikluku-llu avatmun iquanek ayagluku yaaqvanun engelii tekilluku. Canaanite-at-llu anevkarciqaci tegglinek ayagassuutengqengraata pinilriarungraata-llu.”

Joshua 18

Avgumallra Nunam Iliin

1Tamana nuna tegurraarluku tamaq'apiarmeng Israel-aat quyurtut Shiloh-mi naparrluku-llu Atanrem Pelatekaa.

2Malrunelgen cali yuullgutkellriartai Israel-aam allakaricimaksaunateng pikaatnek nunamek.

3Tua-i Joshua-m qanrutai Israel-aam yui, “Qaillun pitalriamek utaqaqatarceci iterpailegpeciu tegunaluku nuna Atanrem Agayutiita ciuliarpeci cikiutekellra elpeceñun?

4Ataki angutnek pingayunek piqercia, atauciuqaqluki yuullgutkellrianek. Ayagceciiqanka tamiinun nunamun, ayaganiartut tamaani paqtaarluku nuna piksullerteng. Ataam-llu wangnun uterrluteng.

5Nuna avgumaarkauguq ellaitnun malrunelguluni; Judah nunamini uitaciquq ungalalirnermi, Joseph-aaq-llu nunamini neglirnermi.

6Igauskiciki qaillun ayuquciat taukut malrunelgen avgumallrat, igautelci-llu wangnun tailluki. Nutaan wii nall'arcetaariciiqamci wani Atanrem Agayutemta ciuqerrani.

7Levite-at tau͡gaam nunamek akurturngaitut elpeci ilagarluci, tua-i-wa ellaita pikngatgu kevgiullerkarteng agayulirteñguluteng Atanermun. Ukut-llu yuullgutkellriartait Gad-am, Reuben-aam, East Manasseh-m-llu ak'a nunauteteng akurtullruat calaralirnerani Jordan-aam, Moses-aam, Atanrempistiin ellaitnun cikiutekellra.”

8Taukut angutet ayagtut paqluku nuna alerqurraartelluteng Joshua-mun waten: “Tamalkuan nuna paqeskiciu ayuqucia-llu igaulluku, ataam-llu wangnun uterrluci. Nutaan Shiloh-mi Atanrem ciuqerrani nall'arcetaariciiqamci.”

9Tua-i angutet ayagaut nunami tamalkuan igaulluku-llu qaillun avgillerteng tamatumek nunamek malrunelguluku, atrit-llu nunat tamaanelnguut elliluki. Ataam-llu uterrluteng ullagluku Joshua uitavimeggni Shiloh-mi.

10Joshua-m-llu nall'arcetaaritai Shiloh-miAtanrem ciuqerrani; tuani-llu elliin allakaritai nunakaitnek Israel-aam yui, yuulgutkellriartaqelriit pingqerturcelluki.

Nuna Allakaumalria Benjamin-aamun

11Nuna ilakuralriartain yuullgutkellriartain Benjamin-aam allakaraat ciumek. Nuniit uitauq akuliigni yuullgutkellriartakenka Judah-nkuk Joseph-aaq-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Neglirnermi nuniita engelii ayagnirtuq Jordan-aamek ayagluni-llu mayurluni uvernerkun neglirnerakun Jericho-m, kanavatmurrluni-llu qemililriakun Bethaven-aam yuilqurra kinertellria tekilluku.

13Ngela-llu ayagluni uvernerkun ungalalirnerakun Luz-am (una cali aterpagcimaluni Bethel-aamek), atrarluni-llu Ataroth Addar-amun, ingrim qainganun ungalalirnerani Lower Beth Horon-aam.

14Engela cali allakun ayagtuq caqirrluni ungalatmun kanavalirneranek uum ingrim, ayagluni-llu Kiriath Baal-amun (wall'u Kiriath Jearim), yuullgutkellriartain Judah-m piatnun. Man'a kanavalirnermi engelnguuq.

15Ungalalirneq engela ayagnirtuq mengliinek Kiriath Jearim-aam ayagluni-llu ulvelriartainun Springs of Nephtoah-m.

16Ayagtuq tua-llu atrarluni ingrim acianun, tuaken kiarrnaqluni kuignayuk Hinnon Valley, neglirnermi kuignayuum Rephaim Valley-m iquani. Tuaken ayagtuq ungalatmun kuignayuk Hinnon Valley tumekluku, Jebusite-at quaguatgun, tungiinun Enrogel-aam.

17Caqirtuq-llu negetmun Enshemesh-amun ayagluni-llu Geliloth-amun akmatiinun tevyaram Adummim Pass-am. Ngela-llu ayagluni teggalqumun Stone of Bohan (Bohan-aq qetunraqaa Reuben-aam)

18kiturluni-llu neglirnerakun quaguum, tuaken acitmun kiarrnaqluni kuignayuk Jordan Valley. Atrarluni-llu kuignayugmun,

19kiturtuq neglirnerakun quaguan Beth Hoglah-m, iquklilluni-llu neglirnermi kangiqutaani imarpiim Dead Sea-m, Jordan-aam anumavian. Man'a ungalalirnermi engelnguuq.

20Jordan-aaq calaralirneruluni engelnguuq. Makut engelkai nunam ilakuralriit yuullgutkellriartain Benjamin-aam akurtullrata piksagulluku.

21Nunarpiit ilakuralriit yuullgutkellriartain Benjamin-aam piit makuugut: Jericho, Beth Hoglah, Emek Keziz,

22Beth Arabah, Zemaraim, Bethel,

23Avvim, Parah, Ophrah.

24Chepharammoni, Ophni, Geba-llu: qula malrugnek cipluku (12), nunarpiit ilakluki nunat avataitni.

25Cali-llu pitarluni Gibeon, Ramah, Beeroth,

26Mizpah, Chephirah, Mozah,

27Rekem, Irpeel, Taralah,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Zela, Haeleph, Jebus (wall'u Jerusalem), Gibeah, Kiriath Jearim-aaq-llu: akimiarunritaraan (14) nunarpiit, nunat-llu tapeqluki avataitni. Man'a nuna Benjamin-aam yuullgutkellriartaini ilakuralriit akurtullruat paiciutekluku.

Joshua 19

Nuna Allakaumalria Simeon-aamun

1Tungliq cikiutekumalria allakaumauq ilakuralrianun yuullgutkellriartainun Simeon-aam. Tamana nuna ayagtuq iterluku nuna pikiutekumalria Judah-m yuullgutkellriartainun.

2Tamatum ilakluku Beersheba, Sheba, Moladah,

3Hazar Shual, Balah, Ezem,

4Eltolad, Bethul, Hormah,

5Ziklag, Beth Marcaboth, Hazar Susah,

6Beth Lebaoth, Sharuhen-aq-llu: qula pingayunek cipluku (13) nunarpiit nunat-llu avataitni ilakluki.

7Cali pitarluni ukunek Ain, Rimmon, Ether, Ashan-aaq-wa: cetaman nunarpiit nunat-llu ilakluki avataitni.

8Mat'um ilakai nunat avatiitnelnguut makut nunarpiit, tekilluku Baalath Beer-aq (wall'u Ramah), ungalalirnermi. Man'a nuna akurtulqaat ilakellriit yuullgutkellriartain Simeon-aam, ellaita pikarkauluku.

9Judah-mun allakaumalria angenruan aturyukiitni ilii tunumauq Simeon-aam yuullgutkellriartainun.

Nuna Allakaumalria Zebulun-aamun

10Pingayuat cikiutekumalria allakaumauq ilakuralrianun yuullgutkellriartainun Zebulun-aam. Nuna akurtullrat tekisngauq Sarid-aamun.

11Tuaken engela ayagtuq kanavatmum Mareal-aamun agturluku Dabbesheth-aaq kuiggaar-llu calaralirnerani Jokneam-aam.

12Sarid-aam akilirnerani ayagtuq calaratmun engeliinun Chisloth Tabor-am, tuaken-llu Daberath-aamun, mayurluni-llu Japhia-mun.

13Tua-i-llu ayagtu'rluni calaratmun tuaken Gath Hepher-aamun Ethkazin-aamun-llu, caqirrluni-llu tungiinun Neah-m ciuneqluku Rimmon-aaq.

14Neglirnermi engela caqirtuq tungiinun Hannathon-am, iquklilluni-llu kuignayugmun Iphtahel Valley-mun.

15Tamatum ukut ilakluki Kattath-aq, Nahalal-aaq, Shimron-aaq, Idalah-q, Bethlehem-aaq-llu: qula malrugnek cipluku (12) nunarpiit, ilakluki nunat avataitni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Makut nunarpiit nunat-llu tamaantut nunami ilakuralriarita yuullgutkellriartain Zebulun-aam akurtullratni ellaita pikarkauluku.

Nuna Allakaumalria Issachar-amun

17Cetamiit allakaumalriit cikiutnguarkat tut'uq ilakuralriartainun yuullgutkellriartain Issachar-am.

18Angtacian iluantut Jezreel-aq, Chesulloth-aaq, Shunem-aq,

19Hapharaim-aaq, Sihon-aaq, Anaharath-aaq,

20Rabbith-aaq, Kishion-aaq, Abez-aaq,

21Remeth-aaq, Engannim-aaq, Enhaddah-q, Bethpazzez-aaq-llu.

22Ngelem-llu agtuumaa Tabor-aq, Shahazumah-q, Beth Shemesh-aaq-llu, iquklilluni Jordan-aamun. Ilakai akimiaq ataucimek cipluku (16) nunarpiit ilakluki nunat avataitni.

23Makut nunarpiit nunat-llu avataitnelnguut iluantut nunam akurtullrata pikarkauluku ilakuralriarin yuullgutkellriartain Issachar-am.

Nuna Allakaumalria Asher-aamun

24Tallimiit allakaumalriit cikiutnguarkat tut'uq Asher-aam yuullgutkellriartain ilakuralriarinun.

25Angtacian ilakaa Helkath-aq, Hali-q, Beten-aaq, Achshaph-aaq,

26Allam Melech-aaq, Amad-aq, Mishal-aq-llu. Calaralirnerani engeliin agtuumaluku Carmel-aaq Shihor Libnath-aaq-llu.

27Calaratmurcami-llu engelii ayagtuq Bethdagon-aamun, agturlukek Zebulun-aaq kuignayuk-llu Iphtahel Valley negetmurcami Bethemek-aamun Neiel-aamun-llu. Ayagtu'rluni-llu negetmun Cabul-amun,

28Ebron-aamun, Rehob-amun, Hammon-aamun, Kanah-mun-llu, tekilluku Sidon-aaq.

29Tuamtellu engela qipluni tungiinun Ramah-m, tekilluku qacarnerluni asvairqumalria nunarpak Tyre-aq; tuaken-llu caqirrluni Hosah-m tungiinun iquklilluni-llu imarpigmun Mediterranean Sea-mun. Mat'um iluani ilakluki Mahalab-aq, Achzib-aq,

30Ummah-q, Aphek-aq, Rehob-aq-llu: yuinaq malrugnek cipluku (22) nunarpiit ilakluki nunat avataitni.

31Ukut nunarpiit nunat-llu avataitni nunam iluantut allakaumalriami, Asher-aam yuullgutkellriartain ilakuralriarinun pikesqelluku.

Nuna Allakaumalria Naphtali-mun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Arvinelgat allakaumalriit tut'uq yuullgutkellriarin ilakuralriartainun Naphtali-m.

33Engelii ayagtuq Heleph-aamek napamun oak-amun Zaanannim-amun, tuaken-llu Adaminekeb-amun Jamnia-mun-llu, tekilluku Lakkum-aq, iquklilluni-llu Jordan-aamun.

34Tuani engela caqirtuq kanavatmun Aznoth Tabor-amun, tuaken-llu Hukkok-amun, agturluku Zebulun-aaq ungalalirnermi, Asher-aaq-llu kanavalirnermi, Jordan-aaq-llu calaralirnermi.

35Qacarnelget asvairqumalrianek nunarpiit ukuugut: Ziddim-aq, Zer-aq, Hammath-aaq, Rakkath-aaq, Chinnereth-aaq,

36Adamah, Ramah, Hazor-aq,

37Kedesh-aaq, Edrei-aq, Enhazor-aaq,

38Yiron-aaq, Migdalel-aaq, Horem-aaq, Bethanath-aaq, Beth Shemesh-aaq-llu. Yuinaunritarauluteng (19) nunarpiit ilakluki nunat avataitni.

39Makut nunarpiit iluantut nunami allakaumalriami akurtullratni Naphtali-m yuullgutkellriartain ilakuralriarin.

Nuna Allakaumalria Dan-amun

40Malrunelgat allakaumalriit tut'uq ilakuralrianun yuullgutkellriarini Dan-am.

41Nuniin ilakai Zorah-q, Eshtaol-aq, Irshemesh-aaq,

42Shaalbim-aaq, Aijalon-aaq, Ithlah-q,

43Elon-aaq, Timnah, Ekron-aaq,

44Eltekeh-aq, Gibbethon-aaq, Baalah,

45Jehud-aq, Beneberak-aq, Gathrimmon-aaq,

46Mejarkon-aaq, Rakkon-aaq-llu, ilakluku-llu nuna avatiini Joppa-m.

47Dan-am yuin nunaseng tegumallrani ayallruut curukarluku-llu Laish-aaq. Tegullruat tuqulluki-llu yui, ellaita-llu pikliulluku nuniit. Tuavet elkartellruut cimirluku-llu atra Laish-aamek Dan-aurrluku, acirluku atranek ciuliameng.

48Ukut nunarpiit avataitni-llu nunat iluantellruut allakaumalriami, pikarkauluku Dan-am yuullgutkellriartain ilakuralriartain.

Nangneqliq Allakaumalria Nuna

49Israel-aam yui qaqiciameng avgillermeggnek nunamek cikiraat Joshua, qetunraa Nun-am, nunamek pikaanek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

50Atanrem alerqullratun cikiraat nunarpagmek cucukellranek: Timnah Serah-
mek cikiraat qemililriamelngurmek Ephraim-aam nuniini. Elliin ataam
nunarpaurtellrua tauna tuavet-llu elkarrluni.

51Agayulirtem Eleazar-aam, Joshua-m Nun-am qetunraan, ciulirnerita-llu
ilakuralriartain Israel-aam yuullgutkellriartain, makut paitarkiutet elkartellruit
yugkaitnun nall'arcetaarutetgun Ataneq apelcirnaluku Shiloh-mi, iteryaraani
Pelatekam Atanrem alailarvian. Waten piluteng taqellruat avcillerteng nunamek.

Joshua 20

Nunarpiit Uqisviit

1Tua-llu Atanrem qanrutaa Joshua

2qanrucesqelluki Israel-aam yui, “Cucuklirci nunarpagnek qimagviugarkanek
Moses-aamun qanrutkevkallemnek.

3Ilasi tuqucikuni yugmek pitsaqevkenani, tuavet qimagyugngauq qimagluku
akinauringnaqellria.

4Yuk qimagyugngaluni makut nunarpiit iliitnun, qanercetaarviim-llu
iteryaraanun piluni nalqigulluki ciuliqagtet qaillun pillerminek. Nutaan taukut
iterceciiqaat uitavigkaanek-llu piluku tuancesqelluku.

5Akinaungnaqellriim-llu maligeskaku tuavet, nunarpiim yuin tun'arkaunritaat
taumun. Cavkanritarkaugaat, tua-i-wa pitsaqevkenaku yuk tuqutellruaku,
qenerrluni pivkenaku.

6Nunarpagni uitaarkauguq yugnun niitelluni qanercetaarumanatkaminun
tuqunatkaanun-llu angutem taum nalliini Agayulirtenĝunrulriim. Nutaan tauna
angun utercugngariciquq kingunerminun, unitellerminun qimallermini.”

7Tua-i kanavalirnerani Jordan-aam allakariut Kedesh-amek Galilee-
amelngurmek, qemililriamelngurmek Naphtali-mi; Shechem-aamek-llu
qemililriamelngurmek Ephraim-aami; Hebron-aamek-llu qemilegtaani Judah-m.

8Calaralirnerani Jordan-aam, kinertellriami manignermi calaralirnerani Jericho-
m, cucuklirtut Bezer-aamek nuniini Reuben-aam; Ramoth-aamek-llu Gilead-aami,
nuniini Gad-am; Golan-aamek-llu Bashan-aami, nuniini Manasseh-m.

9Makut nunarpiit cucukumaut tamarmeng uqisvigkauluteng Israel-aam yuinun
wall'u allanernun nunalguciusngalrianun tamaani. Kina yugmek tuqucikuni
pitsaqevkenani tamakunun qimagyugngaluni, qimagluku akinaurluni
tuqucingnaqellria; tuqucimasciiganani yugnun niitelluni apqaurumavailegmi.

Joshua 21

Nunarpait Levite-at

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Levite-at ilakuralriartaitni ciuliqagtet ullagaat agayulirta Eleazar-aaq Joshua-llu
Nun-am qetunraa, ciulirnerit-llu ilakuralriit yuullgutkellriartaini Israel-aam.

2Tuani Shiloh-mi nuniini Canaan-aam qanertut taukunun, “Ataneq alerqurillruuq
Moses-aakun wangkuta cikiumaciqniluta nunarpagnek uitavigkamteñek,
maramek-llu avataitni ungungssimta uitavigkaitnek.”

3Tua-i Atanrem alerquutii aturluku Israel-aam yuin Levite-at cikirait
nunarpagnek maranek-llu nunautmeng nakmiin ilaitnek.

4Tungayakellgutkellriarini ilakuralriartai Levite-am Kohath-am ciumek
akurtullruut nunarpagnek. Ilakuralriit Aaron-aam agayulirtem kinguvri
allakaricimaut qula pingayunek cipluku (13) nunarpagnek uitalrianek nuniini
Judah-m, Simeon-aam, Benjamin-aam-llu.

5Allat-llu tungayakellgutkellriari Kohath-am cikiumaluteng qulnek nunarpagnek.
Kingunengqerrluteng nunaitnek Ephraim-aam, Dan-am, West Manasseh-m-llu.

6Tungayakellgutkellriari-llu Gershon-aam cikiumaluteng qula pingayunek
cipluku (13) nunarpagnek nunautaitnek Issachar-am, Asher-aam, Naphtali-m,
East Manasseh-m-llu.

7Ilakuralriartai-llu yuullgutkellriartainek Merari-m cikiumaluteng qula
malrugnek cipluku (12) nunarpagnek nunautaitnelngurnek Reuben-aam, Gad-am,
Zebulun-aam-llu.

8Nall'arcetaariyarakun Israel-aam yuin allakaritellruit Levite-at makunek
nunarpagnek marartuumaita Atanrem alerquutellruciatun Moses-aaq.

9Makunek aprumaut nunarpiit kingunelget nunautekegnek Judah-m, Simeon-
aam-llu, cikiutekumallret

10kinguvrinun Aaron-aam, tungayallgutkellriarinun Kohath-am. Una
kinguveqluku Levi-am. Ciumek ukut allakaricimallruut.

11Cikiumallruut nunarpiinek Arba-m (Arba atakaa Anak-aam), watua aprumaluni
Hebron-aamek, qemilegtaani Judah-m ilakluku maraq avatiini.

12Tau͡gaam marai nunarpiim nunat-llu avatiini ak'a cikiutekumallruluteng Caleb-
aamun Jephunneh-m qetunraanun, elliinun pikesqelluki.

13Ilaluku Hebron-aaq (nunarpiit qimagviit iliit), makut nunarpiit
cikiutekumallruut kinguvrinun Aaron-aam agayulirtem: Libnah,

14Jattir-aaq, Eshtemoa,

15Holon-aaq, Debir-aaq,

16Ain-aq, Juttah, Beth Shemesh-aaq-llu, marautait ilakluki. Qulngunritarauluteng
nunarpiit yuullgutkellriartakegnek Judah-m Simeon-aam-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Nuniinek Benjamin-aam cikiumaut ukunek cetamanek nunarpagnek: Gibeon-aamek, Geba-mek,

18Anathoth-aamek, Almon-aaq-llu, marait ilakluki.

19Qula pingayunek cipluku (13) tapeqluteng nunarpiit marartuumarmeng cikiutekumallruut agayulirteñun, kinguvrinun Aaron-aam.

20Allat ilakuralriit Levite-at yuullgutkellriartaini Kohath-am cikiumallruut ilaitnek nunarpiit nuniinek Ephraim-aam.

21Cikiumallruluteng cetamanek nunarpagnek: Shechem-aamek (qimagviit nunarpiit iliit) marautai-llu qemililriarani Ephraim-aam nuniin, Gezer-aamek.

22Kibzaim-amek, Beth Horon-aamek-llu, marautait ilakluki.

23Nuniinek Dan-am cikiumaut cetamanek nunarpagnek: Eltekeh-amek, Gibbethon-amek,

24Aijalon-aamek, Gathrimmon-aaq-wa, marautait ilakluki.

25Nuniinek West Manasseh-m cikiumallruut malrugnek nunarpiignek, Taanach-aamek Gathrimmon-aamek-llu marartuumakenka.

26Makut ilakuralriit yuullgutkellriartainek Kohath-am akurtullruut qulnek nunarpagnek tapeqluki marait.

27Allat quyungqalriit Levite-at, tungayakellriari Gershon-aam, akurtullruut nuniinek East Manasseh-m malrugnek nunarpiignek: Golan-aamek (nunarpiit qimagviit iliit) Bashan-aami Beeshterah-mek-llu marartuumakenka.

28Nuniinek-llu Issachar-am akurtullruut cetamanek nunarpagnek: Kishion-aamek, Daberath-aamek,

29Jarmuth-aamek, Engannim-aamek-llu, marait tapeqluki.

30Nuniinek-llu Asher-aam akurtullruut cetamanek nunarpagnek: Mishal-amek, Abdon-aamek,

31Helkath-amek, Rehob-aq-wa, marartuumaita.

32Nuniinek-llu Naphtali-m akurtullruut pingayunek nunarpagnek: Kedesh-amek, Galilee-melngurmek, marartuumaan (nunarpiit qimagviit iliit), Hammoth Dor-amek, Kartan-aaq-wa, marartuumakenka.

33Ayuqenrilnguut ilakuralriit yuullgutkellriartainek Gershon-aam akurtullruut qula pingayunek cipluku (13) nunarpagnek marartuumaita.

34Allat Levite-at, tungayakellriartai Merari-m akurtullruut cetamanek nunarpagnek marartuumaita nuniini Zebulun-aam: ukuuluteng Jokneam-aaq, Kartah-q,

35Dimnah-q, Nahalal-aaq-wa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

36Nuniinek Reuben-aam akurtullruut cetamanek nunarpagnek marartuumaita:
Bezer-aaq, Joahaz-aaq,

37Kedemoth-aaq, Mephaath-aaq-wa.

38Yuullgutkellriartainek Gad-am akurtullruut cetamanek nunarpagnek: Ramoth-
aamek Gilead-aamelngurmek, marartuumaan (iliit nunarpiit qimagviit),
Mahanaim-amek,

39Heshbon-aamek, Jazer-aaq-wa, marartuumaita.

40Tua-i tungayakellriartai Merari-m cikiumallruluteng qula malrugnek cipluku
(12) nunarpagnek.

41-42Yuinaak malruk pingayunlegnek cipluku (48) amllertalriit nunarpiit
avatmegteggun marartuumarmeng, cikiutekumallruut Israel-aat nunautaitnek
Levite-anun.

Israel-aat Piksagutaat Nuna

43Tua-i Atanrem cikiutekaa nuna tamalkuan piciuluni akqutkellni ciuliaritnun
cikiutekciqniluku ellaitnun. Tegumariamegteggu-llu piksagulluku tamaani
nunalillruut.

44Atanrem akqutkellni aturluku uitanqegcivkallrui yun'i, akqellrucirmitun
ciuliarit. Atauciunger'mi inglukestaita cirlakesciiganaki, Atanrem cikillruamiki
Israelite-at cirlakitmek tamalkuitnun inglukestaitnun.

45Atanrem atullrui tamalkuita akqutkellni Israel-aam yuinun.

Joshua 22

Joshua-m Utercetai Calaralirnermi Yuullgutkellriit

1Tua-llu Joshua-m quyurcetai yuullgutkellriartai Reuben-aam, Gad-am, East
Manasseh-m-llu.

2Qanrutai, “Cat tamalkuita Moses-aam Atanrem pistiin elpeceñun pisqellri
pillruaci, niilluki-llu tamalkuita alerquutekellrenka elpeceñun.

3Man'a-llu tekilluku ataucirquungraan cakaariqaqsaituci Israel-aarullgutevceñek.
Mulngaku'urluci-llu atungnaqu'urluki pisqutai AtanremAgayutevci.

4Watua akqellrucimitun Atanrem Agayutevci cikillrui Israel-aarullguceci
uitanqegcitmek. Taumek uterci nunamun pikliutellerpeceñun nakmiin
piknaluku, nunamun calaralirnerani Jordan-aam, Moses-aam,Atanrem pistiin,
cikiutekellranun elpeceñun.

5Pinritevkenaki maligtaquniaraci makut picirkiutet Moses-aam alerquutekellri
elpeceñun: kenkiciu Ataneq Agayutsi, pisqutii aturciu, alerquutai niisngaciki,
piciuci elliinun, kevgiurluku-llu ellii ircaqurpeciuggun yuucirpeciuggun-llu
tamalkirrluci.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6-8Joshua-m atawaqercetai utertelluki-llu, waten-llu qanrulluki: “Utertuci cakneq tukuuluci, amllernek-llu ungungssingqerrluci, cali piuterluci qerrirlimek, suulutaanek, punernernek, cavignek, amllernek-llu aturanek. Avgutniaci yuullgutkellriarullguteci canek ingluvceñek tegullerpeceñek.” Taukut-llu ayagtut uterrluteng. Moses-aam cikiutekellrua nuna calaralirnerani Jordan-aam avgitnun yuullgutkellriartain Manasseh-m. Tau͡gaam avgit Joshua-m cikillrui nunamek kanavalirnerani Jordan-aam, allat yuullgutkellriit pillgutekluki.

9Tua-i yuut yuullgutkellriartait Reuben-aam, Gad-am, East Manasseh-m-llu utertut nunameggnun, unilluki allat Israel-aat Shiloh-mun Canaan-aamelngurmun. Ayagluteng-llu nunameggnun Gilead-aamun, tegullermeggnun Atanrem alerqullruciatun Moses-aakun.

Ekuavik Caniani Jordan-aam

10Tuani yuullgutkellriarit Reuben-aam, Gad-am, East Manasseh-m-llu tekicameng Geliloth-amun, kanavalirnerani Jordan-aam, angtuamek ekuaviliut kuigem caniani.

11Taukut-llu allat Israel-aat qanrucimaut, “Atam yuullgutkellriartai Reuben-aam, Gad-am, East Manasseh-m-llu ekuavililliniilriit Geliloth-ami, tunglirnemteñi Jordan-aami!”

12Tuani niicameng mat'umek Israel-aam yui, tamarmeng taukut nunalgutkellriit quyurtut Shiloh-mun, ayagluteng anguyagyarturnaluki calaralirnerem yuullgutkellriartai.

13Tua-llu yuin Israel-aam ayagcetaat Phinehas-aaq, qetunraa Eleazar-aam agayulirtem, yugnun yuullgutkellriartainun Reuben-aam, Gad-am, East Manasseh-m-llu nuniini Gilead-aam.

14Qulen-llu ciuliqagten̄gulriit maligtaat Phinehas-aaq, atauciq kanavalirnermi yuullgutkellrianek piaqluni, tamarmeng-llu ilakuralriit ciuqliqaggluku tungayallgutkellriani.

15Tekitut nuniinun Gilead-aam, yuinun Reuben-aam, Gad-am, East Manasseh-m-llu.

16Atanrem-llu yui qanrucilluki qanertut taukunun, “Ciin waten mat'umek assiilngurmek piceci inglulirluku Agayutiit Israel-aat? IngluliurutuciAtanermun ekuavililuci elpeceñek! Maligtaqunrirarci ellii!

17Neq'akiciu assiilngilput Peor-ami, Atanrem-llu yun'i anucimirqecetaarluki cangerlagkun, maa-i cali wangkuta nangteqluta tamana pitekluku. Assiilngilput-qaa amllerinrituq?

18Qessakeqatararci-qaa maligtellerkaa wani-wa? Ingluliuquvciu watua Ataneq qenrutarkaugai tamalkuita Israel-aat unuaqu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Tua-llu watua, nunasi agayularviksunailkan, taici Atanrem nuniinun, Pelatekaan uitallranun. Allakariniartuci nunamta iliinek. Tau͡gaam ingluliurpek'naku Ataneq wall'u wangkuta inglukilriarurcetevkenata ekuavililuci ilaluku ekuavia Atanrem Agayutemta.

20Neq'erciu qaillun Achan-aam qetunraan Zerah-m qessakellra maligutlerkani alerquutmun inerquusngalrianun navguutekat tungiitnun. Tamana-llu pitekluku tamaq'apiarmeng Israel-aat anucimirqecetaarumaluteng, Achan-aaq-llu kiimetenrituq tuqulleq assiilngillni pitekluku.”

21Tua-llu yuullgutkellriartain Reuben-aam, Gad-am, East Manasseh-m-llu kiugait ciuliqagtait kanavalirnermi yuullgutkellriit:

22“Pinilria Agayutnguuq! Ellii Atanruuq! Pinilria Agayutnguuq! Ellii Atanruuq! Elliin nallunritaa ciin waten pillerput, nallunritesqumaamceci-llu elpeci! Ingluliurutellrukumta ukveqevkenaku-llu Ataneq, unguvavkanricikut!

23Narurtellrukumteggu Ataneq ekuavililuta nakmiin pikamteñek, ekuagivigkamteñek elliitnek, mukaarkanek, ilakuyucim-llu elliitainek, atakiAtanrem tungaunani anucimirqecetaarlikut.

24Qang'a! Wangkuta pillruukut mat'umek alingamta kinguqvaarni kinguveci qanernayukluki wangkuta irniamteñun waten, ‘Cakseciu Ataneq Agayutiit Israel-aat?

25Elliin Jordan-aaq engelngurtellrua akunlemteñi elpeci-llu yuitni Reuben-aam Gad-am-llu. Elpeci ilaunrituci Atanermun.’ Tua-i irniarpeci aipaagni irniamta agayulallrat Atanermun taqevkarciqaat.

26Taumek ekuavililriakut, ekuagilarngaunata elliilarngaunata-llu,

27tau͡gaam nallunailkutauluku wangkuta yumteñun elpeci-llu, tunglirkamteñun-llu kingumteñi, ellaitnun nallunritesqelluku agayulaucirput Atanermun tanqilriami Pelatekaani elliilallemteggun ekuagarkanek ilakuyucim-llu elliitainek. Waten piukut kinguveci qanresqumavkenaki kinguvemteñun Ataneq ellaitnun cakenritniluku.

28Umyuarteqellruamta, tuatnallikata kinguveput kiuyugngaluteng, ‘Atam! Ciuliaput ekuavililllruut ayuqiinek Atanremekuavian. Ekuaviuvkenani ekuagarkanek elliitnek-llu, nallunailkutauluni tau͡gaam yumteñun elpeci-llu.’

29Ilumun ingluliurngaitarput Ataneqarulairngaunata-llu watua maligutlemteñek elliinun ekuavililllemteggun ekuaginaluta mukaarkanek wall'u elliitnek ekuagarkanek. Wangkuta allamek ekuavilingaitukut ekuavian Atanrem Agayutemta avatiikun, napalriim ciuqerrani Pelatekam alailarvian!”

30Phinehas-aam agayulirtem qulen-llu ciuliqagcilriit angutet quyungqalrianek nayurtain, yuungnaqellriit-llu ataita kanavalirnermi yuullgutkellriit, niitait

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

yuullgutkelriarita Reuben-aam, Gad-am, East Manasseh-m-llu qanellrat, ilukegcitekluku-llu.

31Phinehas-aaq, qetunraa Eleazar-aam agayulirtem, qanertuq taukunun, “Nallunrirarput Atanermunnayuucirput. Ingluliunritliniarci; wani-wa anirturaci Israel-aam yui anucimirqecetaarumallerkaatnek Atanermek.”

32Nutaan Phinehas-aam ciuliqagcilriit-llu unitait Reuben-aam Gad-am-llu yui Gilead-aami uterrluteng-llu Canaan-aamun Israel-aat yuitnun, qanrulluki-llu qaillun pillermeggnek.

33Qanemcicateng Israel-aat tua-i ilukegciut nanrarluku-llu Agayun. Qanenrirluteng-llu anguyallerkameggnek piunrirnaluku nuna Reuben-aam Gad-am-llu yuin nunalgarrvikellrat.

34Yuk'ek Reuben-aankuk Gad-aq-llu qanertut, “Uum ekuaviim nallunairaa tamamteñun Atanrem Agayutngucia.” Apruciraat-llu waten: “Nallunairista”.

Joshua 23

Joshua-m Tua-i-ngunrituurutii

1Atanrem ak'anun Israel-aat uqisngavkallrui inglukestaitnek, uitanqegcivkarluki. Tamatum-llu nalliini Joshua cakneq angulluarluni.

2Tua-i-llu taisqai tamalkuita Israel-aat, ciulirneret, ciuliqagtet, cuqcistet, atanerruarit-llu yuut, qanerluni-llu, “Waniwa cakneq ak'allaurtua.

3Cat tamalkuita tangellruaci Atanrem Agayutevci pillri makunun angayuqauvillgutkellrianun elpeci pitekluci. Atanrem Agayutevci calluucitellruaci.

4Allakaritellruamci pikarkauvkarluku yuullgutkellriarpeceñun nuniitnek atanruviit cali maa-i uitalriit, ilakluki nunait angayuqauvillgutkellriit ak'a tegullrenka calaralirnermi Jordan-aami, imarpik Mediterranean Sea tekilluku kanavalirnermi.

5Atanrem Agayutevci kingupiarceciiqai elpeceñek, ayagceciiqai-llu iluvaquvci. Nuniit-llu pikciqerci, Atanrem Agayutevci akqutkellruciatun elpeceñun.

6Taumek mulngakluci niisngakici, aturluki-llu cat tamalkuita igausngalriit kalikarni alerquutaini Moses-aam. Ilarrii-llu cakaaqsaunaku,

7ilagautenritniartuci makut angayuqauviit avatevceñi yuitnun. Apaaksaunaki agayutaita atrit wall'u atuqsaunaki atrit tamakut ukvernarcariaqavci wall'u agayuksaunaci tamakunun ciktaarvikeksaunaki-llu.

8Taug͡aam piciuluci Atanermun man'a tekilluku pillerpecetun.

9Atanrem qimagcetellrui angelriit piniq'apigtellriit-llu angayuqauvillgutkellriit iluvallerpeceñi. Kia-llu inglulirciigataqluci man'a tekilluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Ilavci-llu atauciuluni tiissitsaat angutet qimagcecugngai, tua-i-wa Atanrem Agayutevci calluucicaci akqellrucimitun.

11Mulngakluci kitak, kenekluku Ataneq Agayutsi.

12Piciunrilkuvci ilaulluci-llu tamakunun angayuqauvignun maa-i uitalrianun avatevceñi wall'u aipangaqluci tamakunek,

13nallunriciiqerci ilumun Atanrem Agayutevci qimagcetnanrirciqai makut angayuqauviit iluvang'e'rpeci. Taug̃aam aarnarqeciqut elpeceñun napcetaatun wall'u petmigtun, akngirnarqetaluteng-llu piqrutatun tunuvceñi wall'u cukilanatun iivceñi 'verutetun. Man'a-llu nangengaunani qaqilluci nangnatkarpeceñun maaken nunakegtaarmek Atanrem Agayutevci elpeceñun cikiutekellranek.

14“Watua tuqullerkaqa tekituq. Tamaq'apiarpeci nallunrituci ircaqurpeciuggun yuucirpeciuggun-llu Atanrem Agayutevci cikillruaci tamalkuitnek assilrianek akqutkellerminek. Akqutkellri tamarmeng piciurtellruut elpeceñun; atauciunger'mi pinriceñarpek'nani.

15Taug̃aam atullrucimitun tamalkuita assilriit akqutkellni elpeceñun, akeqnerrlugutni cali tamalkuita pinritevkenani tuc'eciiqai.

16Atunrilkuvciu akquyun AtanremAgayutevci elpeceñun alerquutekellra atuusqelluku cali-llu kevgiuquvci agayuaqluci-llu allanun agayutnun, eq'uqrutmikun anucimirqecetaarciqaaci, ak'anivkenaci-llu catairuciiquci maaken nunakegtaarmek elliin cikiutekellranek elpeceñun.”

Joshua 24

Joshua-m Qalarucillra Yugnek Shechem-aami

1Joshua-m quyurtai tamalkuita yuullgutkellriartai Israel-aam Shechem-aami. Taisqai ciulirneret, ciuliqagtet, cuqcistet, atanerruarit-llu Israel-aat, taukut-llu tailuteng Agayutem ciuqerranun.

2Joshua qanertuq tamalkuitnun yugnun, “Waten Ataneq Israel-aat Agayutiit qanertuq: Ak'a ciuliaci uitallruut akilirnerani kuigem Euphrates-aam tamaani-llu agayulallruut allanun agayutnun. Iliit taukut ciuliarpeci Terah-rullruuq, atakluku Abraham-aam Nahor-am-llu.

3Tua-llu Abraham-aaq ciuliarci tegullruaqa nunamek akianek Euphrates-aam, ciuliqaggluku-llu nuniikun tamalkuan Canaan-aam. Cikillruaqa-llu amllernek kinguvrinek. Ciki'irqa Isaac-aamek,

4Isaac-aaq-llu Jacob-aamek Esau-mek-llu. Esau-llu cikirluku qemililriamek nunamek Edom-aamek pikaanek. Taug̃aam ciuliarci Jacob-aaq irniani-llu atrallruut Egypt-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Kinguqvaarni ayagcetellruagka Moses-aankuk Aaron-aaq-llu, angelriamek-llu arenqiallugutmek Egypt-aamun pillruunga. Tau͡gaam ciuliqaggluci anutellruamci.

6Anutellruanka ciuliaci Egypt-aamek, Egypt-aarmiut-llu kingunrirtullruit pektessuuterluteng horse-arluteng-llu. Tau͡gaam ciuliarpeci tekitellermeggni imarpigmun Red Sea-mun,

7qayagaullruatnga ikayuusqelluteng. Tan'germek-llu elliillruunga akuliitnun ellaita Egypt-aarmiut-llu. Imarpiim-llu mer'anun Egypt-aarmiut patuvkallruanka qecuqitevkarluki. Nallunritarci qaillun pillruciqa Egypt-aamun. "'Yuilqumi kinertellriami ak'anun uitallruuci.

8Tua-i-llu wiinga Amorite-at nuniitnun ayautellruamci, uitalrianun calaralirnerani Jordan-aam. Tuani callullruiceci, tau͡gaam cikillruamci cirlakillerkarpeceñek ellaitnek. Nuniit-llu tegullruarci, wiinga-llu piunrirluki iluvallerpeceñi.

9Tua-i-llu atanran Moab-am, Balak-aam qetunraan Zippor-am, callugluci inglulirluci. Qanermek-llu ayagceciluni Baalam-aamun qetunraanun Beor-am elliinun aniqlaasqelluci.

10Tau͡gaam wiinga niitellrunritaqa Baalam-aaq, taumek atawaqercetellrukiici tau͡gaam. Waten pilua anirtullruamci Balak-aamek.

11Elpeci qerallruarci Jordan-aaq Jericho-mun-llu tailuci. Angutain-llu Jericho-m callugluci, cali-llu Amorite-at, Perizzite-at, Canaanite-at, Hittite-at, Girgashite-at, Hivite-at, Jebusite-at-llu callugluci. Tau͡gaam tamakut elpeceñun cirlakevkallruanka tamalkuita.

12Iluvaavci nuniircetellruanka qimagcetnalukek malruk atanrek Amorite-ak. Nuussirpagpeciuggun urluverpeciuggun-llu cirlakellrunritaci.

13Cikillruamci nunamek caliaqeksailkevceñek nunarpagnek-llu elpeci piliaqelqenrilkevceñek. Maa-i-llu tua-i uitaluci tamaani, ner'aqluci atsanek wine-arkanek naumalrianek nauceciilqenrilkevceñek, olive-aanek-llu napanek cali nauceciilqenrilkevceñek.'

14"Watua taumek qigcikiciu Ataneq kevgiurluku-llu ellii cumiggluci piciuluci-llu. Pegciki agayutnguat ciuliarpeci ciktaarvik'lallrit Mesopotamia-mi Egypt-aami-llu, kevgiurluku-llu kiingan Ataneq.

15KevgiuryunrilkuvciuAtaneq, unuamek cucuklirci kitumun kevgiuqatallerpeceñek, agayutnguanun ciuliarpeci ciktaarvik'lallritnun Mesopotamia-mi wall'u agayutaitnun Amorite-at maa-i nuniitni uitavigpeci. Ilama tau͡gaam enemni wiinga-llu kevgiurciqerput Ataneq."

16Tua-llu yuut kiugut, "Wangkuta Ataneq unisngaitarput watqapik kevgiurnaluki allat agayutet!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Atanrem Agayutemta anutellruakut ataput-llu teguarullemteñek Egypt-aami, wangkuta-llu tangellruaput irr'inarqelrialiari. Elliin picurlallerkamteñek aviusngallruakut yugugaat nunalgutkenrilnguut akuliitgun ayagallemteñi.

18Maavet-llu nunamun iluvallemteñi Atanrem qimagcetellrui Amorite-at tamalkuita maani uitalriit. Taumek wangkuta-llu kevgiurciqerput Ataneq, ellii Agayutekngamteggu.”

19Joshua qanertuq yugnun, “Tau͡gaam elpeci kevgiuryugngangailngatarciAtaneq. Ellii tanqilriaruuq Agayun, assiilngurpeceñek-llu au͡g'arisngaitaaci. Ciknatalriaruuq,

20uniskuvciu-llu kevgiurnaluki tangnerranarqellriit agayutet, tuiggvikluci anucimirqecetaarciqaaci. Piunrirciqaaci ciungani assirluci pillrung'e'rmici.”

21Yuut qanertut Joshua-mun, “Qang'a! Wangkuta kevgiurciqerput Ataneq.”

22Joshua-m-llu qanrutai, “Elpeceñek nallunritestekuci qanllerpeceñun cucukluku kevgiurciqniluku Ataneq.” Taukut-llu qanertut, “Aa-ang, wangkuta nallunritestenͅguukut.”

23Joshua-m pii, “Kitak-wa pegciki tamakut tangnerranarqellriit agayutait avalici, akqiluci-llu ilumuullerkarpeceñek Atanermun Agayutiitnun Israel-aat.”

24Tua-llu yuut qanertut Joshua-mun, “Wangkuta kevgiurciqerput AtaneqAgayutvut. Alerquutai-llu niisngaciqaput.”

25Tua-i Joshua akquyutmek taqutuq yuut pillgutekluki taumi ernermi, tuani-llu Shechem-aami elliin cikirai alerquutnek picirkanek-llu aturarkaitnek.

26Joshua-m igautai makut alerquutet kalikanun Agayutem Alerquutain kalikainun. Tua-i-llu tegulluni angelriamek teggalqumek elliluku-llu napam acianun Atanrem agayuuviani.

27Qanerluni-llu yugnun tamalkuitnun, “Una teggalquq nallunritestekciqerput. Niitellrui tamalkuita qaneryaraat Atanrem wangkutnun qanrutkellri. Nallunritestenͅguciquq elpeceñun, ingluliurutesqevkenaci Agayutevceñun.”

28Tua-i-llu Joshua-m ayagcetai yuut, tamarmeng-llu uterrluteng nakmiin nunameggnun.

Joshua-nkuk Eleazar-aaq-llu Tuquuk

29Taum kinguakun Atanrem pistii Joshua qetunraa Nun-am tuquuq, allrakungluni yuinarnek tallimanek qulmek cipluku (110).

30Tungmagtaat elliin nakmiin nuniinun Timnath Serah-mi, qemilegtaani Ephraim-aam, neglirnerani ingrim Mount Gaash-am.

31Joshua-m unguvallran taktaciatun Israel-aam yuin kevgiullruat Ataneq, tuqullran-llu kinguani tuaten piurallruut tamakut ciuliqagtet unguvallratni ellmeggnek tangellrulriit Atanrem pillrinek Israel-aanun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Temii Joseph-aam, yuin Israel-aat taitellrat Egypt-aamek, tungmagcimallruuq
Shechem-aami, nunarrarmi Jacob-aam kiputellrani qetunrainek Hamor-am, atiin
Shechem-aam. Tauna kiputellra akingqellruluni yuinarnek tallimanek (100)
akinek. Una nuna paitaqellruat Joseph-aam kinguvrin.

33Eleazar-aaq qetunraa Aaron-aam tuqullruuq tungmagcimaluni-llu Gibeah-mun,
nunanun qemilegmi nuniini Ephraim-aam, cikiutekumallermun qetunraanun
Phinehas-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Judges

Judges 1

Cirlakillrak Judah-nkuk Simeon-aaq-llu

1Joshua-m tuqullran kinguani Israel-aam yuin aptaat Ataneq, “Naliata kinguvellgutkellriartamta ciumek curugciqatki Canaan-aarmiut?”

2Ataneq kiuguq, “Kinguvellgutkellriari Judah-m ciumek ayagciqut. Tangerrluku tunellruaqa nuna elliin unatiinun.”

3Judah-llu qanertuq Simeon-aamun anelgutminun, “Maligesnga tamaavet nunamun wangnun cikiutngullermun, anguyagniarapuk Canaan-aarmiut; tuaten-llu wiinga maligciiqamken tamaavet nunamun elpenun cikiutngullermun.” Tua-i-llu Simeon-aam maligtaa.

4Tua-llu Judah ayagtuqAtanrem-llu Canaan-aarmiut Perizz-aarmiut-llu tunaak elkegnun; Bezek-aami-llu, cirlakiuk tiissitsaanek qulnek (10,000).

5Tekitaat-llu Adonibezek-aaq Bezek-aami, anguyagluku-llu, cirlakluki-llu Canaan-aarmiut Perizz-aarmiut-llu.

6Adonibezek-aaq-llu qimagtuq; tau͡gaam malirqeraat anguluku-llu, ayautek-llu keplukek putukuk-llu.

7Adonibezek-aaq-llu qanertuq, “Yuinaat pingayun qulmek cipluku (70) atanret ayautait putukuit-llu kepumaluteng kaimllernek avulallruut stuuluma aciani; tuaten pillruamki, Agayutem akinauraanga ayuqiinek.” Taitaat-llu Jerusalem-aamun, tuani-llu yuunrirluni.

Judah-m Yuullgutkelriara Cirlakiuq Jerusalem-aankugnek Hebron-aaq-llu

8Judah-m-llu anguyagtain curugaat Jerusalem-aaq, teguaqluku-llu. Yui-llu tuqurqait ekuavkarluku-llu nunarpak.

9Taum-llu kinguani Judah-m anguyagtai atrartut anguyagyarturluki Canaan-aarmiut pengulilriami nunami uitalriit, acimi ingrit menglaitni, kinertellriami-llu nunami ungalalirnermeggni.

10Ayagtut ullagluki cauluki Canaan-aarmiut Hebron-aami uitalriit nunarpiini Hebron-aam, aterpagcimalallermi ciungani Kiriath Arba-mek. Tuani cirlakait tungayakellriarit Sheshai-am, Ahiman-aam Talmai-am-llu.

Othniel-aaq Cirlakaa Nunarpak Debir-aaq

11Tuaken-llu ayagluteng anguyagaat Debir-aam nunarpii, taum nalliini aterluni Kiriath Sepher-aamek.

12Iliit, at'lek Caleb-aamek, qanertuq, “Cikiutekciqaqa panika Achsah kassuucesqelluku kitumun angutmun teguaqestiinun Kiriath Sepher-aam.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Othniel-aam, Caleb-aam kinguqlian Kenaz-aam qetunraan, teguaqaa nunarpak, tua-i-llu Caleb-aam cikirluku Achsah-mek kassuucesqelluku nuliqsagulluku.

14Kassuutellermek erenrani Othniel-aam ellimerturaa kaigavikesqelluku atii naucetaarvigmek nunamek. Atrartuq-llu ciulvami qainganek, Caleb-aam-llu aptaa camek piyuucianek.

15Ellii-llu kiuguq, “Elakanek piyugtua. Nuna cikiutellren kinertellriami nunami uitauq.” Tua-i Caleb-aam cikiraa qulliitnek aciqliitnek-llu mernek carvanilrianek.

Cirlakillrak Judah-nkuk Benjamin-aaq-llu Yuullgutkelriagken

16Kinguvrin-llu Kenite-am, Moses-aam cakian, maligtait Judah-m yui tuaken nunarpagmek palm-anek napalilriamek yuilqurtaanun ungalalirneranun Arad-am Judah-mi. Tamana nunaliut Amalek-aarmiunun ilaulluteng.

17Judah-m-llu yuin maligtait Simoen-aam yui, ilikluteng-llu cirlakait Canaan-aarmiut Zephath-aam nunarpiini uitalriit. Aniqlaagaat nunarpak, piunrirluku, acirluku-llu Hormah-mek.

18Atanrem ikayurai Judah-m yui, pikliutaat-llu qemililria nuna. Tau͡gaam teguaqenritaat Gaza, Ashkelon-aaq, Ekron-aaq-llu, wall'u avataitni nunautait.

19Tamakut yuut tamaanelnguut ceñami ayagassuuterluteng cavignek, taumek Judah-m yuin antesciigatellruit.

20Hebron-aaq-llu cikiutekumauq Caleb-aamun, Moses-aam qanellruciatun; tuaken-llu Anak-aam pingayun tungayakellriit antai.

21Tau͡gaam Benjamin-aam yuin antenritait Jebus-aarmiut Jerusalem-aami uitalriit, taumek man'a erneq engelkarrluku Jebus-aarmiut uitallgutek'larait Benjamin-aam yui Jerusalem-aami.

Kinguveqellriarin Ephraim-aam Manasseh-m-llu teguaqaat Bethel-aaq

22Kinguveqellriarin Ephraim-aam Manasseh-m-llu curukaraat nunarpii Bethel-aam, taum nalliini aterpagcimalria Luz-amek. Atanrem ikayuumai.

23Ayagceciut nalluatni yuvriastekanek,

24tangertut-llu angutmek anelriamek tuaken nunarpagmek, ellait-llu qanertut taumun, “Kaigaukut, apertuuskut nau͡gg'un iteryaraanek nunarpiim, wangkuta-llu qaillun pingaitamteggen.“

25Taum-llu apertuutai, Ephraim-aankuk-llu Manasseh-llu yuk'enka tuqutait tamalkuita nunarpiim yui, tau͡gaam tauna angun ilai-llu pivkenaki.

26Atatakuan angun tauna ayagtuq Hittite-at nuniitnun, nunarpaliluni-llu tuani, acirluku-llu Luz-amek, taumek-llu aterpagcimauq una erneq tekilluku.

Israelite-at Antelqenrilkait Yuut

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Kinguvellgutkellriarin Manasseh-m antenritait yuut nunarpaitni Beth Shan-am, Taanach-aam, Dor-am, Ibleam, Megiddo-m, avataitni-llu nunacuaraat; Canaan-aarmiut pektevkenateng uitaurtut tamaani nunami.

28Israelite-at-llu piniriameng, Canaan-aarmiut umyugait aturcetevkenaki calisteksagutait, tau͡gaam nangqapiggluki antevkenaki.

29Kinguvellgutkellriarin Ephraim-aam antenritait Canaan-aarmiut nunarpiini Gezer-aam uitalriit, taumek Canaan-aarmiut uitaurtut ilagarluki.

30Zebulun-aam kinguvellgutkellriarin antenritait yuut nunarpaini Kitron-aam uitalriit, Nahalal-aami-llu, tau͡gaam Canaan-aarmiut uitaut ilagarluki, umyuateng-llu aturpek'naki calisteñ͡gurrluteng ellaitnun.

31Kinguvellgutkellriarin Asher-aam antenritai yuut nunarpaini Acco-am uitalriit, Sidon-ami, Ahlab-ami, Achzib-ami, Helbah-mi, Aphik-ami, Rehob-ami-llu.

32Asher-aam yui uitaut ilagarluki Canaan-aarmiut tamatum nunam yui, tua-i-wa ancimaksailameng.

33Kinguvellgutkellriarin Naphtali-m antenritai yuut nunarpaini Beth Shemesh-aam uitalriit Bethanath-ami-llu. Naphtali-m yuin uitallgucirait Canaan-aarmiut nutem tamakurmiut, tau͡gaam umyuarit aturpek'naku calisteksagulluki.

34Amorite-at qessangraata ellimerturluki ayagcetait yuut kinguvellgutkellriarinek Dan-am qemililriamun nunamun atrarceteksaunaki-llu napailngurmun carr'ilqamun.

35Amorite-at pektevkenateng uitaurtut Aijalon-aami, Shaalbim-aami, ingrimi-llu Mount Heres-aami, tau͡gaam kinguvellgutkellriartakek Ephraim-aankuk Manasseh-llu cakneq ataniurait umyugait-llu aturcetevkenaki calicitevkangluteng.

36Neglirnera Sela-m, Edomite-at nuniita cetran engelii ayagtuq Akrabbim Pass-akun.

Judges 2

An'gilaa Atanrem Bochim-aami

1Tua-llu Atanrem an'gilaa mayurtuq Gilgal-aamek Bochim-aamun Israelite-at-llu qanrulluki, “Anutellruamci Egypt-aamek, tailluci-llu nunamun akqutkellemnun ciuliavceñun. Qanellruunga, ‘Watqapik navegngaitaqa akqutka elpenun.

2Elpet-llu akqutmek taqusngaituten yuut maani uitalriit pillgutekluki. Navgurarkaugaten ellaita ekuaviit.’ Tau͡gaam elpet maligtaqullrunritan alerquuteka. Pairrluku pillruuten!

3Taumek wani-wa qanertua anesngaitanka ciunerpenek makut yuut. Ingluksaguciiqaaci, napciiquten-llu agayuyaaraitnun agayutmeggnun”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4an'gilaq-llu mat'umek qanrraartelluku tamalkurmeng Israel-aam yui erinateng anlluki qiagut,

5taumek nuna aciraat Bochim-aamek, tuani-llu elliitnek ekuavkariutAtanermun.

Tuqullra Joshua-m

6Joshua-m ayaasqeñgateng Israel-aam yui ayagtut, atauciuqaqluteng piksagulluki nunat ellmeggnun cikiutekumalriit.

7Yuut-llu kevgiuraatAtaneq, Joshua-m unguvallran taktaciatun, kinguani-llu tuqullran taqevkenateng ciulirneret uitalriit unguvallrata taktaciatun, taukut tangellruluki tamalkuita caliat angtuat Atanrem pillri Israel-aamun.

8Joshua-llu Nun-am qetunraa, Atanrem pistii, yuunrirtuq allrakungluni yuinaat talliman qulmek cipluku (110).

9Tungmagtaat-llu nunautiinun, elliin cikiutellranun Timnath Serah-mi qemililriami nuniini Ephraim-aam, neglirnerani ingrim Mount Gaash-am ingrian.

10Taukut-llu kinguveqellriit cali yuunrirluteng, kinguatgun-llu allat kinguveqellriit nalluyagutaat Ataneqcat-llu pillri Israel-aamun.

Israel-aaq Agayuyuirutuq Atanermun

11Tua-llu Israel-aam yui assiilngirtut Atanermun kevgiungluki-llu agayutnguat Baal-at.

12Taqaat agayulallerteng Atanermun, ciuliameng Agayutiitnun, Agayutmun anucetellratnun Egypt-aam nuniinek, allanun-llu agayutnun maligulluteng, agayutnguaritnun yuut tamaani uitallgutmeng. Ciktaarluteng-llu tamakunun Ataneq eq'uqertevkaraat.

13Ataneq taqaat agayuviknermek kevgiurluki-llu Baal-at Astartes-at-llu.

14Tua-llu Atanremeq'uqrutai Israel-aat uayaaristeñun-llu curugtelluki uayarcetai. Inglukestaitnun-llu tamaani nuniitni uitalrianun cirlakevkarai, Israelite-at-llu ellmeggnek inglukesteteng akiurciigaliit.

15Anguyagyarturluteng an'aqata,Atanrem ingluliumaaqluki, tuaten piciqnillermitun. Angelriamek nangtequt.

Ataneq taqutuq ciuliqagteñek

16Tua-llu Atanrem Israelite-at cikirai ciuliqagteñek anirturait-llu piniatnek uayartaita.

17Taug̃aam Israelite-at murilkenritait ciuliqagteteng. Israel-aat piciuvkenateng Atanermun cali niicunritait ciuliqagteteng, allanun-llu agayutnun agayuaqluteng. Ataita niisngallruit Atanrem alerquutai, taug̃aam ukut nutarat kinguveqellriit tuaten piyuirutut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Atanrem cikiraqamiki Israel-aat ciuliqagtekaitnek, Atanrem ikayularaa tauna ciuliqagta yuut-llu anirturluki ingluitnek taum ciuliqagtem unguvallran taktaciatun. Atanremnaklek'larai yuuniaralaata cakviullermeggnek nangcimallermeggnek-llu.

19Tau͡gaam ciuliqagta yuunriraqan tunutelaraat, arcaqanruluteng-llu callrat ciuliameggni. Maliggluki allat agayutet, kevgiurluki ciktaarvikluki-llu; taqevkenaki piciryarateng pamailucirteng-llu.

20Taumek Ataneq eq'urtelalria cakneq Israel-aat tungiitnun qanerluni-llu, “Ukut angayuqauvillgutkellriit navgaat akquyutelqa maligtaqusqelqa ciuliaritnun. Niisnganrilatnga,

21anesngaitanka ciunratnek angayuqauvillgutkellriit maani nunalgulriit Joshua-m tuqullrani uitallret.

22Ellait aturluki Israelite-at yuvrirciqanka piciryaramnun maligutetassiarluki, ciuliameng pillracetun.”

23Tua-iAtanrem uitatai tamakut angayuqauvillgutkellriit anevkarpek'naki; cirlakevkarpek'naki-llu Joshua-mun, egmian-llu anevkarpek'naki Joshua-m tuqullran kinguani.

Judges 3

Angayuqauvillgutkellriit Uitalriit Nunami

1Tua-llu-gguq, Ataneq uitaciiguq ilaitnek angayuqauvillgutkellriit nunami naspaanaluki Israelite-at ellaitgun anguyagmi callukaqsailnguut Canaan-aami.

2Waten piuq kinguvellriarinun Israelite-am elitnaurnaluki anguyagmek, arcaqerluki imkut ciungani anguyagmi uitaqaqsailnguut.

3Taukut unegtellret nunamun ukuugut talliman Philistine-at nunarpait, tamalkuita Canaanite-at, Sidonian-aat, Hivite-at-wa nunalget ingrini Lebonan Mountain-aani ingrimek Mount Baal-amek ayagluteng yaaqvaq tevyaraq Hamath Pass-aq tekilluku.

4Taukut naspaatekauluteng Israel-aamun, nallunairarkauluku Israel-aamun maligtaquarkaucii alerquuteklerminek ciuliaritnun Moses-aakun.

5Tua-i Israel-aam yui uitallgucirnaluki ilaksagutait Canaanite-at, Hittite-at, Amorite-at, Perizzite-at, Hivite-at, Jebusite-at-llu.

6Ellaitnek kassuutut nuliqsagulluteng agayutaitnun-llu agayulangluteng.

Othniel-aaq

7Israel-aam yuin nalluyagutaat Ataneq Agayuteteng; assiilngirtut elliinun agayuviklukek-llu agayutnguakek Baal-ankuk Asheroth-aaq-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8TaumekAtaneq eq'uqertuq Israel-aamun Angayuqamun-llu Cushan Rishathaim-amun Mesopotamia-rmiumun cirlakevkarluki. Israel-aam-llu yuin kevgiuraat pingayunlegni allrakuni.

9Taug̃aam Israel-aam yui qayagallratni Atanermun,Ataneq taqutuq aviutestekaatnek Israel-aam yuin. Othniel-aam Kenaz-aam qetunraan Caleb-aam kinguqlian aviutai.

10Atanrem anernera tut'uq elliinun, ciuliqagteñgurtuq-llu Israel-aamun. Othniel-aaq ayagtuq anguyagyarturluni, Atanrem-llu cirlakevkaraa angayuqra Mesopotamia-m.

11Qinuituq-llu nuna allrakuni yuinaagni malrugni (40). Tua-i-llu Othniel-aaq Kenaz-aam qetunraa yuunrirluni.

Ehud-aaq

12Israel-aam-llu yui ataam assiilngirtut Atanermun. Man'a piteklukuAtanrem pininrurcetaa Israel-aami Eglon-aaq Angayuqra Moab-am.

13Eglon-aaq-llu ilaliutuq Ammonite-anun Amalekite-anun-llu; cirlakaat-llu Israel-aaq teguaqluku-llu Jericho-q nunarpak palm-anek napatalek.

14Israelite-at-llu kevgiuraat Eglon-aaq allrakuni akimiaq pingayunek cipluku (18).

15Taug̃aam Israel-aam yui qayagallratni Atanermun, Ataneq taqutuq aviutestekaatnek, Ehud-aamek, Gera-m qetunraanek, Benjaminite-amek, tauna carumingqerrluni. Israel-aam-llu yuin elliikun tuyuraat Eglon-aaq angayuqra Moab-am cikiutmek.

16Ehud-aaq-llu nuussirpaliuq ellminek atunem kegginalegmek, cingutmek qaqumun taktalriamek; naqyulluku-llu tallirpilirnermun qugtuqaminun, aturami aciatnun.

17Tunaa-llu cikiun Eglon-aamun angayuqranun Moab-am. Tauna Eglon-aaq uquripiartuq.

18Ehud-aam cikiun tunrraarluku, ayagcetai yuut cikiutem tegumiaqestellri.

19Taug̃aam ellii utertuq, teggalqunun canaumalrianun Gilgal-aam mallgeskiini, qanertuq-llu, “Aassaqnarqellriamek qanerkangqertua elpenun, Angayuqaaq.” Eglon-aaq-llu piuq, “Nepaici.” Tamarmeng-llu nayurtai an'ut uitallranek.

20Ehud-aam-llu ullagaa, kiimi aqumgiin nengllamaanaarmi enem kangran enetaani. Ehud-aaq-llu qanertuq, “Qanerkangqertua Agayutmek elpenun.” Eglon-aaq-llu nangertuq aqumgallminek.

21Ehud-aam carumiminek tegua nuussiq tallirpilirneminek qugtuqaminek, kap'lerulluku-llu aqsaqruanun;

22Tamarmi-llu nuussiq itertuq, uqum-llu patuluku, amunrilaku aqsaqruanek; iqaq-llu an'uq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Ehud-aaq-llu an'uq elaturramun, patuluki-llu amiigi enem qainganelnguum, kelucarluki-llu.

24Ayaumarian-llu, pistet taigut; tangrramegteki-llu amiiget kelucaumaciit umyuartequt, “Kiingan yuqertuq yuqerrvianun nengllamanarqellriim enem.”

25Utaqalgirtut-llu kiituan paqnayungut; ikircunrilaki amiiget, kelucairissuun teguluku ikirtait; tangrraat-llu atanerruarteng natermi inangqaluku tuqumaluni.

26Ehud-aaq-llu qimagtuq qarillratni, kiturluki teggalqut canaumalriit, qimaglunillu Seirah-mun.

27Tuavet-llu tekicami, cupu'uryaraq qalriavkaraa qemililriami Ephraim-aam nuniini; Israel-aam-llu yui atrartut maliggluku qemililriamek nunamek, ciuliqagtelluteng.

28Elliin-llu qanrutai, “Kingunemkun maligcia; Atanrem tunellruaki inglukesteci Moab-armiut unatevceñun.” Kingunrakun-llu atrartut, teguluki-llu Moab-armiut qerarvigkait Jordan-aami, kina-llu yuk kiturcetevkenaku.

29Taum-llu nalliini tuquciut tayima qulen tiissitsaat (10,000) nuniitni Moab-armiunek, tamarmeng pinilrianek, natlugnerilngurnek angutnek, atauciunger'mi-llu anagpek'nani.

30Tua-i taumi ernermi Moab-aq cirlakumallruuq Israel-aakun. Nuna-llu qinuitellruuq allrakuni yuinarni cetamani (80).

31Kinguakun-llu Shamgar-aq Anath-aam qetunraa ciuliqagteñgullruuq, tauna tuqucillruluni yuinaat yuinaat yuinaat-wa cali qulnek cipluku (600) Philistine-anek kuluviit pamacetaaratnek muragamek caskirluni; elliin-llu aviutellrui Israel-aat.

Judges 4

Deborah-nkuk Barak-aq-llu

1Israel-aam-llu yui ataam assiitellriamek caliut tangvallrani AtanremEhud-aam tuqullran kinguani.

2Atanrem-llu tunai Jabin-amun atanranun Canaan-aam, tauna angayuqauluni Hazor-aami; anguyagtain ciuliqagtiit Sisera-rullruuq uitaluni Harosheth-aaratni-Agayumanrilnguut.

3Tua-llu Israel-aam yui qayagaut Atanermun ikayungcarluteng; Jabin-aq tegglinek ayagassuutengqerran yuinarnek yuinarnek cali yuinarnek tallimanek cipluku (900), ataniurluki-llu Israel-aam yui nanglluki allrakuni yuinarni (20).

4Taum nalliini Deborah, arnaq ciunerkarcurta Lappidoth-aam nulirra cuqcisteñgullruuq Israel-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Aqumgalallruuq Deborah-m napartaan aciani akunliigni Ramah-nkuk Bethel-aaq-llu qemililriami nuniini Ephraim-aam, Israel-aam-llu yuin ullalaraat cuqcilallra pitekluku.

6Taum tungciraa taisqelluku Barak-aaq, qetunraa Abinoam-aam Kedesh-aarmium Naphtali-mi, qanertuq-llu elliinun, “Atanrem, Israel-aam Agayutiin, ellimerraaten, ‘Ayagluten quyureski anguyagteten Tabor-aam Ingrianun, tegulluten qulnek tiissitsaanek (10,000) Naphtali-m yuinek, Zebulun-aam-llu yuinek.

7Anuciiqaqa-llu Sisera, atanerruarat Jabin-am anguyagtain, pairtesqelluten Kishon-aam kuigem caniani ayagassuutai anguyagtai-llu malikluki, tunciqaqa-llu elpet unatevnun.’”

8Barak-aaq-llu qanertuq elliinun, “Maligtarkaukuvnga ayagciqua; tau͡gaam maligtarkaunrilkuvnga ayagngaitua.”

9Arnaq-llu qanertuq, “Ilumun maligciiqamken; tau͡gaam, tumkarpet ayausngaitaaten ucurnarillerkarpenun, tua-i-wa Atanrem tunciqngaku Sisera unatiinun arnam.” Deborah-m-llu nangerrluni maligtaa Barak-aaq Kedesh-aamun.

10Barak-aam-llu taisqak Zebulun-aankuk Naphtali-llu Kedesh-aamun; qulen tiissitsaat (10,000) mayurtut kingunrakun; Deborah-m-llu maliggluku mayurtuq.

Barak-aam cirlakaa Sisera

11Wani-wa Heber-aaq Kenite-aq avtellruuq Kenite-anek, taukut Hobab-aam kinguveqai, Moses-aam cakian, pelatekani-llu napartellruluku napam Zaanannim-aami uitalriim canianun, taum yaaqsinritaa Kedesh-aaq.

12Sisera qanrucatni Barak-aaq Abinoam-aam qetunraa mayullruniluku Tabor-aam ingrianun,

13Sisera-m qayagaurai tamalkuita ayagassuutni caviit akalrialget, tiissitsaam avga yuinarnek yuinarnek cipluku (900), anguyagteñi-llu tamalkuita, Harosheth-aarat-Agayumanrilnguut Kishon-aam kuiga tekilluku.

14Deborah-llu qanertuq Barak-aamun, “Nangerrluten! Wani-wa uumi ernermi Atanrem cikiutekaa Sisera unatevnun. Atanrem-qaa ciuliqaqtenritaaten?” Tua-i Barak-aaq atrartuq Tabor-aam ingrianek qulen tiissitsaat (10,000) anguyagtain maliggluku.

15Atanrem-llu cirlakaa Sisera tamalkuita-llu ayagassuutai akalrialget tamalkuita-llu anguyagtai Barak-aam ciuqerrani nuugakun nuussirpiim; Sisera-llu atrartuq ayagassuutminek qimagluni-llu aqvaqurluni.

16Barak-aam-llu maligtai ayagassuutet anguyagtet-llu Harosheth-aaratnun-Agayumanrilnguut, tamarmeng-llu Sisera-m anguyagtai iquut nuussirpagkun; atauciunger'mi uitavkenani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jael-aam tuqutaa Sisera

17Tau͡gaam Sisera qimagtuq aqvaqurluni Jael-aam pelatekaanun, Heber-aam Kenite-am nulirran; inglukutetailan Jabin-aankuk angayuqran Hazor-aam akuliik ilakutellriarin-llu Heber-aam Kenite-am yuin.

18Jael-aaq an'uq pairrluku Sisera, elliinun-llu qanertuq, “Taitai, takarnarqellriami, pelatekamnun. Alingevkenak.” Tua-i ellii itertuq, iiraa-llu tunuanun 'lumarram capkutam.

19Sisera-llu qanertuq elliinun, “Kaigavikamken merr'icesqellua; meqsugtua.” Ikirciluni-llu qecigmek milegmek imalegmek merr'itaa, cali tuamtellu iirluku-llu.

20Sisera-llu qanertuq elliinun, “Nangerten pelatekam amiiganun, kia-llu tailuni apeskaten, ‘Kina-qaa maantuq?’ qanqina, ‘Qang'a.’”

21Tau͡gaam Jael-aaq Heber-aam nulirra pelatekam ussukcaanek tegutuq, mulut'uugmek-llu, niugilcaarluni-llu ullagaa kapulluku-llu ussukcaq ayakutaraanun, nunamun anvianun, inangqaluni qavallrani mernuami. Tua-i yuunrirtuq.

22Tangerrluku-llu Barak-aam maligtellrani Sisera, Jael-aaq an'uq paircarturluku, qanertuq-llu elliinun, “Tailuten nasvitnaamken yuaqengarpenek.” Ellii-llu itertuq pelatekaanun; tangrraa-llu Sisera inangqaluni tuqumaluni, pelatekam ussukcaanek kapumaluni ayakutaramikun.

23Tua-i taumi ernermi Agayutem nepairaa Jabin-aaq Canaan-aam atanra Israel-aam yuin ciuqerratni.

24Israel-aam-llu yuin inglukaat pingiinarluku Jabin-aaq Canaan-aam atanra, piunrirvimeggnun.

Judges 5

Deborah-m yuarutii

1Tua-llu aturtuk Deborah-nkuk Barak-aaq-llu Abinoam-aam qetunraa tuani ernermi:

2Ciuliqagtet ciuliqagglit Israel-aami yuut tunlit ellmeggnek tengruluteng, atawaqerli Ataneq!

3Niici, atanerni; niicugnici, atanret qetunraitni; Atanermun aturciqua, niitnirqelriamek yuarut'liciqua Atanermun, Israel-aam Agayutiinun.

4Ataneq, ayallerpeni Seir-amek, piyuallerpeni Edom-aam nuniinek, nuna uulegtellruuq, qiliit-llu igtellruut, Aa-ang, amirlut ellallillruut.

5Ingrit pektellruut Atanrem ciuqerrani, Israel-aam agayutiin.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Shamgar-am, Anath-aam qetunraan nalliini, Jael-aam nalliini ayagalriit ungungssitgun qulugtellriatgun arulaillruut pektaulriit-llu tumyara'arteggun yugyanrilngurteggun gilerrluteng.

7Israel-aami-llu yuut calilriit caliameggnek arulaillruut, taivigpenun aanaulriatun Israel-aamun, Deborah.

8Nutarat agayutet cucukumaaqata, anguyak ikirtuqaani uitalartuq.

9Ircaquqa naklegyugtuq alerquastainek Israel-aam ellait tunellruluteng ellmeggnek tengruluteng yugnun ilaulluteng. Atawaqerli Ataneq.

10Qanrutkiciu, elpeci ayalalriani tungurrlugcetellriatgun ciulvagteggun, elpeci-llu aqumgalalriani akitulriani curuni elpeci-llu piyualalriani tumyaratgun.

11Niicugniluki aturcetaartet elakat nuniitni, tuani qanrutkenqigtelarait cirlakillri Atanrem, Cirlakillrit elliin yuin Israel-aami. Atrarluteng-llu ikirtuqamun piyualuteng yui Atanrem.

12Tupii, tupii, Deborah! Tupii, tupii atua yuarutmek! Nangerten, Barak, ciuliqaggluki ayauski teguaten, elpet Abinoam-aam qetunraani.

13Tua-llu atrartut piyualuteng ilakuarrait yuut quyinrita; yui Atanrem piyuagut ellii pitekluku inglulirluki pinilegpaulriit.

14Kingunirluteng Ephraim-aamek ayagtut segnayugmun, maliggluten elpet, Benjamin, ilaten-llu; Machir-aamek piyuagut alerquagisten̄gulriit, Zebul-aamek-llu tegumialriit atanerruam ayaruanek;

15atanret qetunrait Issachar-armiut taigut Deborah maliggluku, Issachar-aq-llu piciuguq Barak-aaqamun; segnayugmun ciumurtut kingunrakun. Reuben-aam-llu yuini ayuqucingcartut cumiggluteng ircaqumegteggun.

16Ciin uamsit qusngit eniitni niitnaluku-qaa qalriacetaaq qayagaurutiit katngaat? Reuben-aam yuini ayuqucingcartut cumiggluteng ircaqumegteggun.

17Gilead-aaq uitauq yaatiini Jordan-aam; Dan-aq-llu ciin uitaurta angyarpagni? Asher-aaq uitaurtuq imarpiim ceñiini, nunaliluni culurrvillmi caniani.

18Zebulun-aaq yuuguq aarniurtelluki unguvateng tuqumun; Naphtali-llu anguyautellriit anguyagviktukiitni.

19Atanret taillruut anguyagluteng-llu tua-llu Canaan-aam atanri anguyallruut, Taanach-aami, Megiddo-m mer'an caniani; uayaarillrunritut qerrirlinek.

20Qilagmek agyat anguyallruut, tumemeggni anguyallruut akiurluku Sisera.

21Ulerpiim Kishon-aam ayautai, Tuknilriim ulerpiim, ulerpiim Kishon-aam. Piyuagi, yuucimaa, pinirpak aturluku!

22Tua-llu qastuluteng tutmallrat kuunit it'gait pangalelriit Pangalelriit elliin kuuniin.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Aniqlaamalit assiitellriamek uitavikestai, tua-i-wa taillrunrilata ikayuryarturluku Ataneq, ikayuryarturluku Ataneq akinaurluki pinilegpaulriit.

24Arcaqerluni atawaqaumali arnani Jael-aaq, Heber-aam Kenite-am nulirra, pelatekani uitalriani arnani arcaqerluni atawaqaumali.

25Ellii kaigallruuq mermek, elliin-llu cikillrua milegmek, taitellrua-llu milgem uitallrem pugcaqrinek tangnirqelriakun qantakun.

26Jael-aam unatni ellillrua pelatekam ussukcaanun tallirpini-llu calistem mulut'uuganun; kaugtullrua Sisera, ciamtellrua qamiqurra, navgullrua ukilluku-llu ayakutaraa.

27Igtellruuq, igtellruuq; it'gainun igtellruuq, iqullruuq; iggviminun, iqullruuq tuquluni.

28Egalerteggun kiartellruuq aanii Sisera-m kiartellruuq akuliitgun egalret casguita: “Ciin ayagassuun akalrialek muluvakarta? Ciin horse-at cukaipakartat?”

29Umyuartunqurraita arnat kevgain kiugaat, qang'a, ellminek kiuguq

30“Nalaqluki-qaa averqenritait uayaarateng? Neviarcarmek wall'u malrugnek anguyagta atauciq pikirluku: kepcimalrianek-llu 'lumarrarnek Sisera pikirluku, mingeqluki qaraliliumalrianek malrugnek kepcimalriignek mingeqlukek qaraliliumalriignek 'lumarraagnek wiinga uyaqumni atu'urkamnek?”

31Taumek piunrireski tamalkuita inglukesteten, Ataneq! tau͡gaam yugnikek'ngaten ayuqlit akertetun puglalriatun pinini aturluku. Nuna-llu qinuituq allrakuni yuinaagni malrugni (40).

Judges 6

Gideon-aaq

1Israel-aam yui pulenglluteng assiilngirtut Atanermun; taumek elliin Midian-aam yuinun ataniungevkarai allrakuni malrunlegni.

2Midian-aat pininruata Israel-aani, Israel-aam yuin iilarait qerranqunun teggalquni pengegnailngurnun-llu qemini.

3Tua-i Israel-aat nauceciigaqata, Midianite-at Amalekite-at-llu yuut-llu kinguvellgutkellriit qau͡gyarrlainarmek taillret tailuteng curularait;

4Pelatekiluteng-llu nuniitni inglukluki piunrirtaqluki nunam naugillri yaaqvaq ungalalirnera Gaza-m nunii tekilluku. Tamalkuita teguaqluki qusngit, kuluviit, ciulviit-llu, camek-llu uitaciivkenateng Israelite-at yuutekaatnek.

5Tua-i tailaameng kuluvauteteng pelatekateng-llu malikluki, amllellriatun petgertayulitun tekitaqluteng. Tamarmeng yuut ungungssit-llu qulugtellriit amllertaciit naaqumasciiganateng. Tekilluteng navguraqluku nuna,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Israel-aat-llu qaillun pisciiganaki.

7Tua-i-llu Israel-aam yui qayagaut Atanermun ikayuusqelluteng Midianite-anek,

8prophet-aamek-llu ellaitnun ayagceciuq qanrucarturtelluki qanellranek Atanrem, Agayutiin Israel-aam: “Anutellruamci teguarullerpeceñek Egypt-aamek.

9Aviutellruamci Egypt-aarmiunek, yugnek-llu nangcestevceñek maani nunami. Anlluki-llu ciunerpeceñek, cikirluci-llu nuniitnek.

10Qanrutellruamci-llu Atanrunilua Agayutsi elpeci ciktaarvikesqevkenaki-llu agayutait Amorite-at nuniitni uitavigpeceñi. Tau͡gaam elpeci niitellrunritarpecia.”

Gideon-aam qayagaurumallra Atanermek

11Tua-llu an'gilaa Atanrem taiguq nunarrarmun Ophrah-mun, aqumluni-llu napam oak-am acianun Joash-amek pikestellgem, angutem tungayakellriarinek Abiezer-aam. Qetunraa-wa Gideon-aaq mukaarkanek carririlria aassaqu'urluni wine-arkiurvigmi, Midianite-anun tangercecaaqevkenani.

12Atanrem-llu an'gilaan alairvikaa tuani ellii qanerluni-llu, “Atanrem nayuraaten, elpet alinguraranrilngurmi angutmi!”

13Gideon-aaq qanertuq elliinun, “Kaigavikamken qanrusnga, Atanremnayuqakut ciin makut tamarmeng wangkutnun tut'at? Nau-wa-llu assilriit caliallri atamta wangkutnun qanrutkelallrit Atanrem pillallri, qaillun anutellra Egypt-aamek? Atanrem cakaaraakut unilluta-llu umyugiurutkesqelluta Midianite-anun.”

14Tua-llu Atanrem ellimerraa, “Ayii piniucin aturluku aviulluku-llu Israel-aaq Midianite-anek. Wiinga tungaunii ayagcetamken.”

15Gideon-aaq kiuguq, “Tau͡gaam Ataneq, qaillun wii anirtuayagciqsia Israel-aaq? Wiinga tungayiinka pinialqurraugut Manasseh-m kinguveqellriarini, wiinga-llu caunrilqurraulua nakmiin ilamni.”

16Ataneq kiuguq, “Piyugngauten tua-i-wa wiinga ikayurciqngamken. Iquciiqaten Midianite-at ataucitun yugtun pitarrluki.”

17Gideon-aaq-llu qanertuq, “Waniwa elpenun ilukegcinarqekuma, nasvisnga nallunairutmek ilumun elpengucivnek Ataneq.

18Ayagyaqunak taitnatkamnun elpet cikiutmek neqmek.” Ellii-llu qanertuq, “Uitaurciqua uterrnatkarpenun.”

19Tua-i Gideon-aaq itertuq eneminun kenirluni-llu qusngirngalngurmek piyagarmek quuleciryarailngurmek-llu kelipiluni usperem pitatiinek mukaamek. Kemek-llu ekaa assigtamun mingqaamun, imarkuaq-llu egatmun, agutai-llu taukut Atanrem an'gilaanun napam oak-am aciani uitalriamun tunluki-llu elliinun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20An'gilam-llu qanrutaa ellii, “Elliu kemek kelipaq-llu wavet teggalqum qainganun, kuvluku-llu imarkuaq qaingagnun.” Gideon-aaq-llu tuaten piuq.

21Atanrem-llu an'gilaa yagtuq agturluku-llu kemek kelipaq-llu nuuganek muraggaam tegumiami. Teggalquq-llu maq'uq kenermek ekualuku-llu kemek kelipaq-llu. Tua-i-llu an'gilaq cataiteqerluni.

22Gideon-aam-llu elpekaa Atanrem an'gilaanek tangrrucini, alingqapiggluni-llu qanertuq, “Pinirpaulria Ataneq! Tangellruaqa an'gilaan kegginaa qukarturluku!”

23Taúg͡aam Atanrem qanrutaa ellii, “Uitanqegci. Alingenrilu. Tuqungaituten.”

24Gideon-aaq-llu ekuaviliuq tuani Atanermun acirluku-llu “Ataneq Uitanqegcitnguuq.” (Una erneq engelkarrluku cali nangengqauq Ophrah-mi, tungayakellriarinek Abiezerite-aam pikesterluni.)

Gideon-aam piunriraa Baal-am ekuavia

25Tuani unugmi Atanrem qanrutaa Gideon-aaq, “Atavet kuluviinek teguten allamek-llu allrakungelriamek malrunlegnek, navgurluku-llu atavet ekuavia Baal-amun, kepluku-llu nallunairutii agayutnguam Asherah-m, canianelnguq.

26Nauciluten-llu elluarrluni pilimalriamek ekuavigmekAtanermun Agayutevnun kangrani uum qertulriim. Tua-i-llu teguu kinguqlia kuluvak tamalkuuciatun-llu ekuavkarluku elliitnguluku, murirluten nallunailkutaanek Asher-aam keplerpet.”

27Tua-i Gideon-aaq tegutuq qulnek pisteḿinek piluni-llu Atanrem qanrutellruciatun. Alingessiyaagami ilaminek taukut-llu nunat yuitnek ernermi pillerkaminek, unugmi piuq.

28Nunat yuit unuakuayaarmi makcameng, tangrraat Baal-am ekuavia navguumaluni, nallunailkutaa-llu Asherah-m kepluni atrarcimaluni, kuluviim-llu tunglia ekuamaluni ekuavigmi piliaqumallermi.

29Ellmeggnun-llu qanruyutut, “Kia una waten piagu?” Yuarraarrluteng-llu kangingaat Gideon-aamun Joash-am qetunraanun pillrucia.

30Qanertut-llu Joash-amun, “Anusgu qetunraan, tuqutniarput! Elliin navgullruaku ekuavia Baal-am kepluku-llu Asherah-m nallunailkutaa.”

31Taúg͡aam Joash-am qanrutai tamalkuita ullagluni apqaurteñi, “Qanekluartuci-qaa Baal-aq pitekluku? Anagyaaqutarci-qaa? Kina imna qanekluarautekestii tuqucimaciquq unuakurpailgan. Baal-aq-gguq agayutngukuni, ellminek anagyaaqulli. Elliin ekuavia navguumallruuq.“

32Tuakenirnek Gideon-aaq aterpagcimauq Jerubbaal-amek, Joash-am qanellra pitekluku, “Baal-aq-gguq ellminek anagyaaqulli; elliin ekuavia navguumallruuq.”

33Tua-llu Midianite-at, Amalekite-at, qaúg͡yarrlainarmek-llu kinguvellgutkellriit quyurtut, qerarluku-llu Jordan-aam Kuiga, pelatekiurtut Segnayuani Jezreel-am.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

34Atanrem anerneran imiraa Gideon-aaq, elliin-llu cupu'uryaraq qalriavkaraa
tailuki angutnun tungayakellriarinek Abiezer-aam maligcesqelluni.

35Ayagceciuq-llu kevganek tamiin Manasseh-mun tailuki maligcesqelluni.
Ayagceciuq kevganek Asher-aamun, Zebulun-aamun, Naphtali-mun-llu, tailuteng-
llu ellaita-llu maligcarturaat.

Gideon-aaq Elliiguq Qivyumek

36Tua-i-llu Gideon-aaq qanertuq Agayutmun, “Elpet qanertuten umyuangniluten
wii aturlua aviutnaluku Israel-aaq.

37Tangerrluku, elliigua qivyumek nunamun mukaarkanek carririvikelallemteñun.
Tua-llu unuakumi yukutaq uitakan qivyumi kiingan, kinerrluku-llu cailkaq
tamarmi, nutaan nallunriciiqaqa elpenun aviutarkaucia Israel-aaq unatemkun,
qanellrucirpetun.”

38Tuatqapiar-llu piuq. Gideon-aaq maktellermini unuakuayaarmi ciurluku-llu
qivyuq, yukutamek ciuqenguq qivyumek qantam imarkanranek mermek.

39Gideon-aaq-llu qanertuq Agayutmun, “Qenngucaaqunii; ataucirqumek cali
qanercessnga. Kaigavikamken naspaavkarnga ataucirqumek qivyuq aturluku.
Maa-i qivyuq kiingan kinerceskiu, cailkaq-llu mecungevkarluku.”

40Agayun-llu tuaten piuq tuani unugmi. Unuakumi tua-i qivyuq kiimi
kinertellruuq, tamarmi-llu cailkaq mecungluni yukutamek.

Judges 7

Gideon-aaq nakmikiuq yuinarnek akimiarnek (300)

1Tua-llu erenret iliitni Gideon-aaq tamarmeng-llu anguyagtai makcara'arluteng
pelatekiurtut Harod-aam Spring-am canianun. Midianite-at pelatekarviat
kuignayugmi neglirneratni uitaluni caniani Moreh-m pengurtaan.

2Ataneq-llu qanertuq Gideon-aamun, “Anguyagtet maliten amllessiyaagtut
wang'ulua cirlakivkallerkamnek Midianite-anek. Umyuarteqciqut ellmeggnek
anagkengyukluteng, wiinga-llu tayima qanrutkeqerngaunii.

3Qanrutkiu yuut tamalkuita niitelluki, ‘Kina alingelria kingunerminun uterrli,
wangkuta maanciiqukut Ingrimi Mount Gilead-aami.’” Tua-i tiissitsaat yuinaat
malrugnek tiissitsaagnek cipluku (22,000) utertut, tau͡gaam qulen tiissitsaat
uitaut (10,000).

4Tua-llu cali Ataneq qanertuq Gideon-aamun, “Cali anguyagteten amllessiyaagtut.
Atrauski mermun, wiinga-llu avguciciiqamken tuani. Qanruskumken taumun
angutmun maligcesqelluten, ayagciquq. Qanruskumken taumun angutmun
maligcesqevkenak, ayagngaituq.“

5Gideon-aam atrautai mermun, Atanrem-llu qanrutaa, “Allakaqiki kinkut imkut
melriit alungluteng qimugtetun, kinkunek ciisqumiggluteng melrianek.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Yuinaat akimiaren (300) unatmegteggun mermek qaluciluteng mellruut; ilait-llu tamarmeng ciisqumiggluteng pull'uteng mertut.

7Ataneq-llu qanertuq Gideon-aamun, “Aviuciiqamken cirlakevkarluki-llu Midianite-at anguyagtet yuinaat akimiaren (300) aturluki mellret unatmeggnek. Qanruski allat tamalkuita utercesqelluki kingunritnun.”

8Tua-i Gideon-aam tamalkuita Israelite-at utercetai, uitalluki tau͡gaam yuinaat akimiaret (300), aulukiluteng tamalkuitnek aklumeggnek cupu'uryaranek-llu. Pelatekarviat Midianite-at kana-i uitauq aciatni kuignayugmi.

9Unuan Atanrem ellimerraa Gideon-aaq, “Makluten curuggu pelatekarviat; Cirlakutmek cikiramken.

10Tau͡gaam alingekuvet curullerkarpenek, atraa pelatekarvigmun Purah pisten malikluku.

11Niiciiqaten camek qalaruciat, tua-i-llu cacetuiriciquten curullerkarpenun.” Tua-i Gideon-aaq atrartuq Purah pisteñi malikluku elatiitnun inglumi pelatekarvigmi uitalriit.

12Midianite-at, Amalekite-at, tamarmeng-llu qau͡gyarrlainarmek yuut uitaut sagqurluteng Kuignayugmi petgertayulitun amllertaluteng, ungungssiutait-llu naaquciinateng, qau͡gyatun señamelngurtun amllerameng.

13Gideon-aaq tekitellermini, niituq angutmek qanemcilriamek yugnikekmikun qavanguminek. Qanerluni, “Qavangurturtua mukaarkamek pilimalriamek kelipamek akalriamek pelatekaumavimtnun pelatekamun-llu tull'uni. Pelatekaq-llu im'uq cailkami-llu uitaqerluni.”

14Yugnikek'ngaa qanertuq, “Tauna Israelite-at nuussirpakaat, Gideon-aam Joash-am qetunraan! Allaunrituq! Cirlakutmek Agayutem cikiraa Midian-aanun tamalkuitnun-llu anguyagtemteñun.”

15Gideon-aam-llu niicamiu man'a angutem qavangua taikaniumallra-llu, ciisqumiggluni ellii ciktaartuq Atanermun. Uterrluni-llu Israel-aat pelatekaumaviatnun qanertuq, “Makci! Atanrem cikiraci cirlakutmek Midian-aam anguyagtainun!”

16Avgai-llu yuinaat akimiaren (300) anguyagtet pingayuirrluki, cupu'uryaranek-llu tegumiirluki imailngurnek-llu mer'utnek, ekualrianek kumarutnek imirluki.

17Qanrutai-llu, “Tekiskuma iquanun pelatekaumaviim, tangvaglua, pillemtun pikici.

18Wiinga malima-llu cupkumteki cupu'uryaraput, cupkiciki cupu'uryaraci pelatekaumavik kassugarrluku, qayagpagluci, ‘Ataneq Gideon-aaq-llu pitekluku!’”

Midianite-at cirlakumallrat

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Gideon-aaq-llu malini-llu yuinaat talliman (100) amllertalriit tekitut elatiinun pelatekaumaviim unuk qukaqatartelluku, nayurta cimiqanrakun. Tua-i-llu cupu'uryarat qalriagait navegluki-llu tegumiateng mer'utet,

20Malruin-llu malikellriit tuaten cali piluteng. Tamarmeng kumarutet ekualriit tegumiaqluki iqsulirnerkun, tallirpilirnerkun-llu cupu'uryarat, qayagpagtut-llu, “Nuussirpak Atanrem pia Gideon-aam-llu.”

21Tamarmeng-llu nangengqaut uitallerkiurumallermeggni kassugulluku pelatekaumavik, anguyagtet-llu tamarmeng aqvaqurluteng ayaguraut qayagpagaluteng.

22Gideon-aam anguyagtain qalriavkallratki cupu'uryarat, Atanrem ingluit atunem callugcetai nuussiitgun. Qimagtut-llu Beth Shittah tekilluku, Zerethan-aam tungiinun, tekilluku-llu nunarrii Abel Meholah Tabbath-aam mallgeskii.

23Anguyagtet-llu kinguveqellriartainek Naphtali-m, Asher-aam, tamiinek-llu Manasseh-mek qayagaurumaut, malirqerait-llu Midianite-at.

24Gideon-aaq-llu ayagceciuq kevganek tamiin pengulilriamun nuniinun Ephraim-aam qanerluteng, “Anguyagyarturciki Midianite-at nayurluki-llu kuiget qerallerkait, Bethbarah tekilluku, Jordan-aaq-llu.” Tua-i tamarmeng Ephraim-aarmiut anguyagtet qayagaurumaut, nayurait-llu kuiget Bethbarah tekilluku, Jordan-aaq-llu.

25Atanrek-llu qetunrakegnek malrugnek tegutut, Oreb-aankugnek Zeep-aq-llu; tuqulluku-llu Oreb-aaq, Oreb-aam teggalqurtaani, Zeep-aq-llu tuqulluku wine-aliviani Zeep-am. Maligqurarait-llu Midianite-at taitagket-llu qamiqukek Oreb-aankuk Zeep-aq-llu Gideon-aamun, keggaknelirneranun Jordan-aam tekitnerakun.

Judges 8

1Ephraim-aarmiut-llu qanertut Gideon-aamun, “Ciin qayagauqsaicikut anguyagyartullerpeni Midianite-at?” Qanemyuugartut-llu umyuateng assiinaku.

2Elliin tau͡gaam pii, “Wiinga piyugngalqa caunrituq pitassiaruskumteñi elpeci caliallerpeceñun. Carraunge'rmi caliallerci elpeci Ephraim-aam yuini carpaunruuq caliallratni tamarmeng tungayama.

3Tangerrluku, Agayutem piniakun tuqutellrukci malruk Midianite-at atanrek qetunrakek, Oreb-aankuk Zeep-a-llu. Camek wii pillrusia ayuqestassiigutkamnek elpeci pillerpeceñun?” Waten qanran ellaitnun, eq'uqertellrat elliinun utumartuq.

Gideon-aam qunucimallra neqkanek

4Gideon-aaq-llu yuinaat-llu arvinlegen (300) anguyagtet waniwa tekitellrurtut kuigmun Jordan-aamun qerarluku-llu. Mernuqapiarluteng, tau͡gken cali ingluteng maliggluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Tekicameng-llu Sukkoth-aamun, qanertuq taukut nunat anguyagtaitnun, “Kaigavikamci cikiisqelluki anguyagtenka kelipanek. Wani-wa mernuata, wiinga-llu malirqerlukek Zebah-nkuk Zalmunna-llu Midianite-ak atanrek.”

6Tau͡gaam atanerruari Sukkoth-aam qanertut, “Ciin cikirciqseta anguyagteten neqkamek? Zebah-nkuk Zalmunna-llu elpet teguaqeksaileng'e'rpekek?”

7Taumek Gideon-aaq qanertuq, “Kitaki, Atanrem taiskakek Zebah-nkuk Zemunna-llu wangnun, piqertuarciqamken cukilanainek yuilqum napainek-llu cukilanat nauvikumakaitnek.”

8Gideon-aaq ayagtuq Penuel-aamun kaigavikluki-llu tamakumiut yuut cali tuaten, tau͡gaam Penuel-aarmiut-llu kiugaat Sukkoth-aarmiut kiullruciacetun.

9Taumek elliin qanrutai, “Tainqigeskuma anguyagpek'nii una sugtulria ena imciiqaqa!”

10Zebah-nkuk Zalmunna-llu Karkor-amtuk anguyagcetek ilakluki. Tamarmeng anguyagtet qau͡gyarmiut kinguvellgutkellriit akimiaren tiissitsaat (15,000) nuniini amllertalriit uitaqallruut; tuani piunriumallruut yuinaat arvinlegen tiissitsaat (12,000).

11Gideon-aaq-llu ayagtuq tumyarakun qau͡gyarrlainaam iquan mengliikun, calaralirnerakun Nobah-m Jogbehah-m-llu, curugluki-llu anguyagtet alangiilluki.

12Imkuk malruk Midianite-ak atanrek qetunrakek Zebah-nkuk Zalmunna-llu qimagtuk, tau͡gaam elliin maligtak teguaqlukek-llu, tamalkuita-llu anguyagtekek nanikuavkarluki.

Zebah-nkuk Zalmunna-q-llu tuqucimallrak

13Tua-i-llu Gideon-aaq utertellermini anguyagmek atraryaraakun Heres-aam,

14tegukenguq ayagyuamek yun'erra'armek Sukkoth-aarmiumek, apqaurluku-llu. Ayagyuam yun'erra'araam igaulluki tunai Gideon-aamun atrit atanerruarita ciulirnerita-llu Sukkoth-am, yuinaat pingayun akimiaq malrugnek cipluku (77).

15Ullagai-llu anguyagtai Sukkoth-am qanerluni-llu, “Neq'eraci-qaa wangnek ikayuqengyuumiitellerci? Qanellruuci cikiqengengaitniluci neqmek mernulrianun anguyagtemnun teguaqeksaitnilukek Zebah-nkuk Zalmunna-llu. Tangercikek kitak waniwa!“

16Tegutuq-llu cukilanainek yuilqum napanek-llu cukilanat nauvikumakaitnek taukut-ggun-llu anucimirqecetaarai ciuliqagtai Sukkoth-am.

17Imtaa-llu sugtulria enengutii Penuel-aam, tuqulluki-llu nunarpiim angutai.

18Tua-llu Gideon-aam aptak Zebah-nkuk Zalmunna-llu, “Angutet-mi imkut tuquteltek Tabor-aami?” Kiuguk-llu, “Elpetun taukut ayuqellruut tamaq'apiarmeng atanrem qetunraitun ayuqluteng.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Gideon-aaq qanertuq, “Anelgutkellruanka, wii nakmiin aanama qetunrai.Ataneq unguvaciatun unguvavkallrukuvteki, tuqucanritamtek.”

20Qanertuq-llu Jether-aamun qetunrangqerraarutminun, “Kitaki, tuquskek!” Tau͡gaam tan'gaurluum nuussini amunritaa. Uitaqertuq, tua-i-wa ayagyuarami.

21Tua-llu Zebah-nkuk Zalmunna-llu qanertuq Gideon-aamun, “Kiiki, elpenek tuquskuk. Angutem caliaqerkaugaa angutem caliarkaa.” Tua-i Gideon-aam tuqutak teguluki-llu tangnircaucet uyaqurritnelnguut ungungssiita qulugtellriit.

Gideon-aam qessakellra atanrurtellerkani

22Tamatum kinguani, Israelite-at qanrutaat Gideon-aaq, “Atanirturkut elpet kinguveten-llu. Anirtullruavkut Midianite-anek.”

23Gideon-aaq kiuguq, “Wiinga atanrungaitua elpeceñun, wall'u qetunraqa.Ataneq atanirturtekciqaaci.”

24Waten-llu iqulirluku, “Pitekliqerlii ataucimek elpeceñek. Tamarpeci cikircia aqlitnek uayaaqengallerpeceñek.” (Midianite-at, ilamegcetun qau͡gyarmiutun, suulutaanek aqlitengqerrata.)

25Yuut-llu kiugut, “Tengruluta cikiutekciqaput.” Sagciut-llu 'lumarrarmek, tamarmeng-llu elliivikaat aqlitnek tegullermeggnek.

26Suulutaat aqlitet Gideon-aam piteklillrin uqamiit amllertauq yuinaak malruk (40) cipluku usperumallermeggni, ilakevkenaki tangnircautet, uyamiit, kavirlit-llu 'lumarraat atanrita Midianite-at atulallrit, wall'u uyaqurrutellrit ungungssit qulugtellriit.

27Gideon-aaq piliuq agayutnguamek taukut aturluki, nunarpaminun-llu elliluku, Ophrah-mun. Tamarmeng Israelite-at cakaaraat Agayun tauna-llu ullagluku ciktaarvikaat agayutnguaq. Gideon-aamun nakmiin-llu ilainun man'a napcetaarutnguuq.

28Tua-i Midian-aat cirlakumaut Israelite-atgun alingnairulluteng. Nuna-llu uitanqegcinariut allrakuni yuinaagni malrugni (40), Gideon-aam tuqullra tekilluku.

Gideon-aam tuqullra

29Gideon-aaq utertuq nakmiin eneminun tuanlluni-llu.

30Wani-wa Gideon-aaq qetunrangqertuq yuinaat pingayun qulmek cipluku (70), tua-i amllernek nuliangqerrami.

31Malrukanengqertuq-llu cali Shechem-aami; tuaggun-llu qetunranguq, aciraa-llu Abimelech-aamek.

32Gideon-aaq-llu Joash-am qetunraa yuunrirtuq ak'allaurtenqegcaarluni, tungmagcimaluni-llu qunguani Joash-am atami, Ophrah-mi, nunarraatni tungayakellriarin Abiezer-aat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Kinguani Gideon-aam tuqullran, Israel-aam yui cali ukvenrirtut Agayutmun agayulangluteng-llu Baal-anun. Agayuteksagutaat Baal-aq Akqutem,

34kevgiunrirluku-llu Ataneq Agayutseng, anirturtellerteng tamalkuitnek inglukestemeggnek avatmeggni.

35Gideon-aam nakmiin ilai tamalkuitnek assilrianek pillritnek Israel-aamun.

Judges 9

Abimelech-aaq

1Gideon-aam qetunraa Abimelech-aaq ayagtuq nunarrarmun Shechem-aamun, aanami ilakutain uitaviatnun, qanrulluki-llu

2apcesqelluki angutai Shechem-aam, “Naliak assinrua elpeceñun, tamalkuitnun yuinaat pingayun qulmek cipluku (70) qetunrainun Gideon-aam ataniurtelluci, wall'u-qaa ataucimun angutmun? Umyuaqiciu Abimelech-aaq nakmiin kemellgutkarci aullgutekluku-llu.”

3Aaniin-llu ilakutain qanrucitaat makunek angutainun Shechem-aam, angutai-llu Shechem-aam maligucugtut Abimelech-aamun, ilakutaqngamegteggu.

4Cikiraat yuinarnek pingayunek (60) qerrirlinek akinek agayuuvianek Baal-am Akqutem, taukut-llu akit aturluki calistekanek pillruuq cautngunrilngurnek angutnek ilikaminek.

5Ayagtuq atami eniinun Ophrah-mi, tuani-llu teggalqum ataucim qaingani tuqutai yuinaat pingayun ataucimek cipluku (70) anelgutni, Gideon-aam qetunrai. Jotham-aaq tau͡gaam Gideon-aam qetunrain kinguqlikacagiit iirtuq tuqucimavkenani-llu.

6Tua-i-llu tamarmeng angutai Shechem-aam Bethmillo-m-llu quyurrluteng ayagtut qigcignarqellriamun napamun oak tree-amun Shechem-aami, tuani-llu Abimelech-aaq atanrurtaat.

Jotham-aam ayuqestassiigutii napamek cukilanalegmek

7Mat'umek Jotham-aaq niicami, ayagtuq nangerrluni-llu kangranun Gerizim-aam Ingrian qayagpagluni-llu qanertuq ellaitnun, “Niicugnicia elpeci Shechem-aam angutaini, Agayutem-llu niicugnikilici!

8Napat caqerluteng ayagtut cucuklirnaluteng atanerkameggnek. Qanertut olive-aat napaatnun, ‘Ataniurkut.’

9Tau͡gaam olive-aat napaat kiuguq, ‘Ataniuqataqumci, taq'erkaugaqa uqulilalqa, atuulalria takarnarcarluki agayutet yuut-llu.’

10Tua-llu napat qanertut fig-anek atsangtulimun napamun, ‘Tailuten ataneqnaamteggen.’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Tau͡gaam napa fig-anek atsangtuli kiuguq, ‘Ataniuqataqumci, taqnarqaqa naugilalqa assilrianek neqnirqellrianek naunrarnek.’

12Cali tua-i napat qanertut wine-am napaanun, ‘Taitai ataniurluta-llu.’

13Tau͡gaam wine-am napa kiuguq, ‘Ataniurarkaukumci, taqnarqaqa wine-alilalqa, angnirivkartiit.’

14Tua-llu tamarmeng napat qanertut cukilanamun, ‘Tailuten ataniurkut.’

15Cukilanaq-llu kiuguq, ‘Piciulriakun cucukekuvcia ataneqsuglua, kitak tailuci uqici talinemnun. Pinrilkuvci, keneq anciquq cukilanamnek ekualuki-llu napai unailnguut Lebanon-aam.’

16“Tua-llu kitak,” Jotham-aaq cali qanertuq, “ilumun-qaa iqluvkenaci piciullruuci Abimelech-aaq atanrurtellerpeceñi? Umyuavciuggun-qaa takaqutmek pillruaci Gideon-aaq ilai-llu assirluki ilaliurluki, elliin caliallra pitekluki?

17Umyuaqiciu atamnun calluutellrucirci. Unguvani aarniurtelluku aviulluci-llu Midianite-anek.

18Tau͡gaam ernerpak caulinqaci atama ilai. Tuqutaci qetunrai, yuinaat pingayun qulmek cipluki (70) qaingani ataucim teggalqum, Abimelech-aam, qetunraan pistekun arnakun, ilakellra pitekluku, angayuqrurtaci Shechem-aamun.

19Tua-llu, waten pillerci ernerpak iqluurutngunrilkan piciuluni-llu Gideon-aamun ilainun-llu, angnillgucirciu Abimelech-aaq elliinun-llu angnillgucircelluci.

20Tau͡gaam tuaten pinrilkan, keneq anli Abimelech-aamek, ekualuki-llu angutet Shechem-aarmiut, Bethmillo-rmiut-llu. Keneq-llu cali anli angutainek Shechem-aam Bethmillo-m-llu ekualuku-llu Abimelech-aaq”

21Tua-i-llu alingami anelgutminek Abimelech-aamek Jotham-aaq aqvaqurluni ayagluni qimagtuq.

Ayuqenritellrat inglukutellrat-llu Shechem-aarmiut

22Abimelech-aam-llu ataniuraa Israel-aaq allrakuni pingayuni.

23Agayutem-llu eq'ukucetai Abimelech-aankuk Shechem-aarmiut-llu angutait, inglulitut-llu Abimelech-aamun.

24Waten pivkaumaut Abimelech-aaq angutai-llu Shechem-aam, ellimerturtellri tuqucesqelluki Gideon-aam yuinaat pingayun qulmek cipluku (70) qetunrai, nunulirnaluku picurlallrat.

25Shechem-aarmiut-llu elkarciut yugnek ingrit kangritnun nayurtekanek, uayaalarait-llu tamalkuita kiturteteng tamaaggun. Qanrucimauq-llu mat'umek Abimelech-aaq.

26Gaal-aq-llu Ebed-aam qetunraa tekituq Shechem-aamun anelgutni malikluki, Shechem-aarmiut-llu angutaita ellii kemyukaat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Tamarmeng ayagtut wine-arkanek naucetaarvimeggnun quyurrluki-llu grape-at, wine-aliluki tutmarluki, nerevkariluteng-llu. Itertut-llu agayuuvianun agayutmeng, nerluteng merluteng-llu Abimelech-aaq-llu anglanitekluku.

28Gaal-aq-llu qanertuq, “Qaillun wangkuta ayuqellriarucetaa Shechem-aarmiuni? Ciin kevgiurceta Abimelech-aaq? Kituuga-llu? Gideon-aam qetunraan! Zebul-aam-llu kevgiularaak, Ciin-mi tua-i wangkuta kevgiuqatarceta?

29Ukut-tuq yuut wani-wa wii ataniuqerlaki! Abimelech-aaq aug̃'aryaqekaa! Qanrucaraqa, ‘Amllerikanirki anguyagteten, anluten-llu callua’”.

30Zebul-aaq, nunarpiim atanirturtii, eq'uqertuq niicamiki qanellri Gaal-am.

31Kevganek ayagceciuq Abimelech-aamun Arumah-mi, qanertelluki, “Tangerrluku, Gaal-aq Ebed-aam qetunraa ilakutani-llu taillruut Shechem-aamun, itercetqatanritaatgen-llu nunarpagmun.

32Taumek, ayii unugmi, maliten malikluki nayurluci-llu naucetaarvigni.

33Tua-llu unuakumi, akerta pugutiini, curukaqiciu nunarpak. Tua-i-llu Gaal-ankut malini-llu curukaci, pitacirrarpeciuggun akiurniaci!”

Abimelech-aam piunrircillra inglukilrianek

34Abimelech-aaq-llu tua-i tamalkuita-llu malini ayagtut unugmi nayurluku-llu Shechem-aaq avegluteng cetamainguluteng.

35Abimelech-aam ilini-llu tangrramegteggu Gaal-aq anluni nangertelluku casguani nunarpiim, nangertut iirumavimeggnek.

36Gaal-am-llu tangrrai qanerluni-llu Zebul-aamun, “Tangerrluku! angutet atralriit ingrit kangritnek!” “Tamakut angutngunritut,” Zebul-aq kiuguq. “Kiingan talinruut ingrini.”

37Gaal-aq-llu qanenqigtuq, “Atam! angutet atrartut ingrim kangrakun allat-wa cali angutet tailriit tumyarakun kingunerluteng oak-amek napaanek ciunerkarcurtet!”

38Zebul-aam-llu qanrutaa, “Nauwa imkut qanataalten? Elpet apqaullruuten ciin kevgiurnarqucimteñek una angun Abimelech-aaq. Imkuugut ukut angutet anglanitekelten? Anluten wanirpak ingluliuryarturki.”

39Gaal-am-llu ciuliqaggluki Shechem-aarmiut anutai, Abimelech-aaq-llu callugluku.

40Abimelech-aam-llu malirqallrua Gaal-aq, Gaal-aq-llu qimagtuq. Amlleret-llu akngiringaut, ikirtuqaani tuaten nunarpiim.

41Abimelech-aaq-llu uitauq Arumah-mi; Zebul-aam-llu antaa Gaal-aq ilakutai-llu, Shechem-aami uitangairutevkarluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

42Unuaquani Abimelech-aaq nallunrirtuq Shechem-aam yui picirkiullinilriit naucetaarvignun anenaluteng,

43tua-i anguyagteñi avgai pingasuingurrluki, iirluteng-llu naucetaarvignun, utaqaluluteng. Tangrramiki angutet anevkarluki nunarpagnek, curugai tuquqnaluki.

44Abimelech-aaq anguyagteñi-llu ciuvaarcata nayurnaluku nunarpiim ikirtuqaa, malruin avgumalriit anguyagtet curugait tamalkuita naucetaarvigni uitalriit tuqulluki-llu tamalkuita.

45Anguyautut ernerpak taqeksaunateng. Abimelech-aam-llu teguaqaa nunarpak, yuut-llu tuanelnguut tuqulluki, navgurluku-llu nunarpak, taryumek-llu saggvikluku.

Shechem-aam Enengutiin Qertulriim ekuavkaumallra

46Tamarmeng-llu Shechem-aami anguyagtet ciuliqagtait anguyagtet eniitnelnguut mat'umek niicameng, ellmeggnek anagyaaqutut pengegnailngurmun agayuuvianun Baal-am Akqutiinun.

47Abimelech-aaq-llu qanrucimauq tuavet quyurrniluki,

48tua-i mayurtuq Zalmon-aam Ingrianun anguyagteñi-llu. Tuani piqertuutarmek tegutuq, kepulluni-llu napam avayaanek, elliluku-llu tusminun. Qanrulluki-llu anguyagteñi cukamek ellmitun pisqelluki.

49Tamarmeng-llu keputut napam avayaanek; ayuqeliluku-llu Abimelech-aaq ellilarluki muriit pengegnairqumalriim enem mengliinun. Ekuavkaraat, yugtuumaan, tamarmeng-llu tuanelnguut asvairqumalriami tuquut, tayima tiissitsaat (1,000) angutet arnat-llu.

Abimelech-aam tuqullra anguyagmi

50Tua-llu Abimelech-aaq ayagtuq Thebez-aamun, kassugutaa-llu tauna nunarpak, teguaqluku-llu.

51Taug͡aam pengegnairqumalriamek sugtulriamek enemek pitangqertuq nunarpiim iluani, tamarmeng-llu angutet arnat-llu nunarpagmi, ciuliqagtetuumarmeng qimagtut tuavet. Ellmeggnek-llu kelucauqaarluteng mayurtut enem qainganun.

52Abimelech-aaq tekicami curugyarturluku pengegnairqumalria sugtulria ena, ullagaa amiiga enem qertulriim ekuavkarnaluku.

53Taug͡aam arnaq igceciuq miilissuutem teggalquanek qamiqurranun, navekcagluku-llu ilqurra.

54Patangnaqluni-llu qayagauq yun'erra'armun caskumi tegumiaqestainun qanrulluku-llu, “Nuussirpiin amugluku tuqusnga, qanresqumanritanka arnamun tuqutnilua.” Yun'erraam tua-i kapaa, ellii-llu tuquuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

55Israelite-at-llu yuin tangrramegteggu Abimelech-aam tuqucia, tamarmeng utertut kingunermeggnun.

56Tuaten Agayutem akinauraa picurlallra Abimelech-aam ataminun, tuqutellerminiki yuinaat pingayun qulmek cipluki (70) anelgutni.

57Agayutem cali Shechem-aarmiut cakviurcetai assiiluciat pitekluku, Jotham-aam, Gideon-aam qetunraan, qanellruciatun aniqlaamallermeggni.

Judges 10

Tola-nkuk Jair-aq-llu cuqcisciraak Israel-aaq

1Abimelech-aam tuqullran kinguakun Tola, Puah-m qetunraa, Dodo-m tutgarii, tekituq Israel-aaq petuiryarturluku. Kingunerluni kinguvellgutkellriarinek Issachar-am uitaaqluni Shamir-aami pengulilriarani Ephraim-aam.

2Ciuliqagtekellrua Israel-aam allrakuni yuinaq pingayunek cipluku (23). Yuunrirluni-llu tungmagcimaluni-llu Shamir-aami.

3Kinguakun-llu Tola-m piurtuq Jair-aq Gilead-aamek. Taum ciuliqagtaa Israel-aaq allrakuni yuinaq malrugnek cipluku (22).

4Qetunrangqellruuq-llu yuinaq qulmek cipluku (30) ayagaqluteng yuinaq qulmek cipluku (30) ciulvagteggun. Nunarpauterluteng yuinaq qulmek cipluku (30) nunami Gilead-aami, cali aterpagcimaluteng nunacuarautiinek Jair-am.

5Jair-aq-llu yuunrirtuq, tungmagcimaluni-llu Kamon-ami.

6Pulenglluteng-llu Israelite-at assiilngirtut Atanermun kevgiurluki-llu Baal-at Ashtartes-aat-llu, Syria-m-llu agayutai, Sidon-am, Moab-am, Ammon-aat, Philistia-m-llu. Cakaaraat Ataneq elliinun-llu agayunanrirluteng.

7TaumekAtanrem qenrutengkai Israelite-at, Philistine-anun-llu, Ammonite-aanun-llu cirlakevkarluki.

8Allrakut akimiaq pingayunek cipluku (18) aturluki calirpagcetait nanglluki-llu Israelite-at uitalriit Amorite-at nuniitni calaralirnerani Jordan-aam Kuigan Gilead-aami.

9Kiituan-llu Ammonite-at qeraraat Jordan-aaq anguyagyarturluki kinguvellgutkellriartai Judah-m, Benjamin-aam, Ephraim-aam-llu. Israel-aaq angtuamek cakviurluni.

10Tua-i Israelite-at qayagaut Atanermun qanerluteng-llu, “Assiilngillruukut elpenun, cakaallruamteggen, Agayutemtaa, agayuvikaqluki-llu Baal-at.”

11Atanrem-llu waten kiugai: “Egypt-aarmiut, Amorite-at, Ammonite-at, Philistine-at,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Sidon-iarmiut, Amalekite-at, Maonite-at-llu caknaavkallruiceci, elpeci-llu qayagallruuci wangnun. Anirtullrunritamci-qaa ellaitnek?

13Tau͡gaam elpeci cakaallruavcia agayuvikluki-llu allat agayutet; taumek wiinga aviutenqiggngaitamci.

14Ayagluci qayagaci agayutnun cucukellerpeceñun. Ellaitnun aviutevkarci arenqiallugutmun tekiskuvci."

15Tau͡gaam Israel-aam yui qanertut Atanermun, "Wangkuta assiilngillruukut. Piyullerpegun pikut, wangkutnun pii. Tau͡gaam kaigavikamteggen, anirturkut uumi ernermi."

16Tua-llu au͡g'arait ilakumanrilnguut agayutnguarit agayuvikluku-llu Ataneq; umyuarrlugcaranguq-llu Israel-aam cakviullra pitekluku.

17Tua-llu Ammonite-at uptut anguyallerkameggnun, pelateka'arluteng-llu Gilead-aami. Israel-aam-llu yui quyurtut, pelateka'arluteng-llu Mizpah-mi Gilead-aami.

18Tuani yui ciuliqagtai-llu Israelite-am kinguveqellriari, ellmeggnun apyutut, "Kia ciuliqagciiqau anguyak Ammonite-anun? Kina imna pilria ciuliqagteñ̄gunrirciquq Gilead-aam yuinun."

Judges 11

Israel-aam taqsuarillra Jephthah-mun

1Jephthah, Gilead-aarmiu alingunani anguyagta, qetunraqellrua akissum. Atii Gilead-aaq

2allanek cali qetunrarluni nuliamikun, angliameng-llu, ayagcetaat Jephthah enemeggnek. Qanrulluku, "Elpet paitangengaituten atamteñek; allam arnam qetunraqaaten."

3Jephthah-llu qimagtuq anelgutminek Tob-armiungurrluni-llu. Tuani cautngunrilngurnek angutnek ilalinguq, taukut-llu maligquralaraat natmun ayallra tamalkuan.

4Piinanermeggni atatakuan Ammonite-at anguyagtut Israel-aanun.

5Waten piata, ciuliqagtai Gilead-aam ayagtut ut'rucarturluku Jephthah Tob-am nuniinek.

6Qanertut elliinun, "Tailuten ciuliqagcarturkut, Ammonite-at anguyagniaput."

7Tau͡gaam Jephthah kiuguq, "Elpeci eq'ukellruavcia cakneq ayagcetellruavcia atama eniinek? Ciin waniwa wangnun taiceci arenqiallugtellerpeceñi?"

8Qanertut-llu Jephthah-mun, "Wani-wa caugamteggen maligcesqelluta anguyagluki-llu Ammonite-at ciuliqagcelluki-llu Gilead-aam yui tamalkuita."

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Jephthah-m qanrutai, “Ut'ruskuvcia anguyaasqelluki Ammonite-atAtanrem-llu cirlakivkaqanga, ciuliqagteksaguciiqavcia.”

10Taukut kiugut, “Umyuallguciramteggen. Ataneq nallunricestekarput.“

11Tua-i Jephthah-m maligtai ciuliqagtai Gilead-aam, yuut-llu ataniurteksagutaat ciuliqagteksagulluku-llu. Jephthah-m-llu qanrutkai tamalkuita pisqumallni Mizpah-mi Atanrem takuani.

Jephthah Ammonite-at atanrat

12Tua-llu Jephthah kevganek ayagceciuq atanratnun Ammon-aarmiut qanresqelluki, “Camek qanekluarautengqercit wangkutnun? Ciin nunaput curugciu?”

13Atanrata Ammon-aarmiut kiugai Jephthah-m kevgai, “Israelite-at anllermeggni Egypt-aamek, nunautaillruatnga Arnon-aam Kuiganek ayagluku Jabbok-aam Kuiganun Jordan-aam-llu Kuiganun. Taumek wani-wa utercessgu uitanqegcitkun.”

14Jephthah-llu ataam kevganek ayagceciuq Ammon-aarmiut atanratnun

15waten kiuluku: “Piciunrituq Israel-aamun tegullruniluku Moab-am nunii, wall'u Ammon-aarmiut nuniit.

16Waten pillruuq: Israelite-at unitellermeggni Egypt-aaq, ayallruut yuilqukun qaú͡gyakun Kangiqutaanun Aqaba-m tekilluteng-llu Kadesh-aamun.

17Tua-llu ayagcecillruut kevganek Edom-aam atanranun apelcirnaluteng nunii tumekluku kituryugluteng. Tau͡gaam Edom-aam atanran pisqumanritai. Cali-llu aptaat Moab-am atanra, tau͡gaam elliin-llu nunamikun ayaasqumanritai. Tua-i Israelite-at uitaut Kadesh-aami.

18Tua-llu egilraullruut qaú͡gyarrlainarkun yuilqukun, uivluku Edom-aam nunii Moab-am-llu nunii tekisvimeggnun calaralirnera Moab-am, akilirnerani Arnon-aam Kuigan. Tuani qavartartut, tau͡gaam qeranritaat Arnon-aaq cuqiin engelekngaku Moab-am.

19Tua-llu Israelite-at ayagcecillruut qanerteñek Sihon-aami, Amorite-amun atanranun Heshbon-aam, apelcirluku tumekluku nunii kituryugluteng nakmiin nunameggnun.

20Tau͡gaam Sihon-aam tuatnasqumanritaa Israel-aaq. Quyurtai tamalkuita anguyagteñi, pelateka'arluteng-llu Johaz-ami, anguyaulluki-llu Israel-aat.

21Tau͡gaam Atanrem, Agayutiita Israel-aat, Israelite-anun cirlakevkarai Sihon-ankut anguyagtai-llu.

22Piksagutellruat-llu tamalkuan nuniit Amorite-at Arnon-aamek ungalalirnermi Jabbok-aamun negeqvalirnermi qau͡gyarrlainarmek-llu yuilqumek keggaknelirnermi Jordan-aamun calaralirnermun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Cuna-wa Atanrullrulria, ayagcecestellrat Amorite-at yun'i pitekluki, Israelite-at.

24Elpet-qaa utermun tegungnaqeqataran? Pikurarru Chemosh-aam agayutvet cikiutellra elpenun. Tau͡gaam wangkuta pikciqaput tamalkuita Atanrem, tegullri pitekluta.

25Tua-i-qaa elpet umyuartequten assinruyukluten Balak-aami Zippor-aam qetunraani, atanrani Moab-am? Israel-aaq unayaqeqaqsaitaa akiuresqelluni, Anguyagyartuqsaitaakut-qaa?

26Allrakuni yuinarni akimiarni (300) Israel-aam yirturallruak Heshbon-aankuk Aroer-aaq-llu, nunacuaraat-llu avatiinelnguut, tamalkuita-llu nunarpiit Arnon River-aam kuigem ceñiinelnguut. Ciin ak'a teguksaiciki tamatum nalliini?

27Qang'a, wiinga picurlagmek piksaitamken. Elpet alartuten anguyallerpegun wiinga. Ataneq cuqcisten̄guuq. Ernerpak cucuklirciquq aipaagnek Israelite-at wall'u Ammonite-at."

28Tau͡gaam Ammonite-at atanrata pamatekenritaa qanrucartuumallni Jephthah-mek kingunelegmek.

Jephthah-m akqillra

29Tua-llu anernera Atanrem tut'uq Jephthah-mun. Tumekluku Gilead-aaq Manasseh-llu ayagtuq uterrluni-llu Mizpah-mun Gilead-aamelngurmun kiturluni-llu Ammon-aamun.

30Jephthah-m-llu akqaa Ataneq: "Cirlakevkaquvki Ammonite-at,

31ekuagiciqua elliitekluku ciumek anluni enemnek pairrsaagtemnek, ut'reskuma cirlakillemnek. Elliitekciqaqa yuk tauna elpenun ekuagilua."

32Tua-i Jephthah-m qeraraa kuik callugyarturluki Ammonite-at, Atanrem-llu cirlakivkaraa.

33Yagtai tamalkuita Aroer-aamek ayagluni Minnith-aam nuniinun, quyurmeng nunarpiit yuinauluteng (20), yaaqsingraan-llu tekilluku Abel Keramun-aaq. Amlleqapiaraat tuqucimaut, Israel-aam-llu cirlakai Ammonite-at.

Jephthah-m panian elliitekumallra

34Jephthah utercan kingunerminun Mizpah-mi, tangerrluku pania an'uq pairrsaagluku kallakutangqerrluni yurarluni-llu. Tauna elliin kiingan yukaa.

35Tangrramiu, aturani allgurai angniitem ugaani qanerluni-llu, "Arenqiapaa, panimaa! Ircaquqa navguran! Ciin elpengua aknianamek taicesteka? Piciulriamek akqutmek Atanermun taqutellruunga, utercecesciiganaku-llu!"

36Arnaq qanertuq, "Akqillrukuvet Atanermun, aturru qaillun wangnun piciqnillren, Atanrem-wa tua-i akinaurutmek cikillruaten inglukestevnun, Ammonite-anun."

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

37Tau͡gaam atani apelciraa, “Uumek ataucimek pivkarnga. Kiimetevkarnga iralugni malrugni, yugnikek'nganka malikluki ayaganiartua ingrini angniilutekniarqa tuqullerkaqa angutmun agtuumavkenii.“

38Qanrutaa-llu ayaasqelluku ayagtelluku-llu iralugni malrugni. Arnaq-llu yugnikek'ngani-llu mayurtut ingrinun angniilutekluku-llu tuquarkaurcan kassuupailegmi irniarunani-llu.

39Iraluk malruk kinguagni utertuq ataminun. Aturaa-llu akqutellni Atanermun, tuquuq-llu angutmek agtuumavailegmi. Man'a ayagneqaa piciryaram Israel-aami

40arnait Israel-aat ayalararkaurrluteng allamiaquaqan ernerni cetamani angniilutekluku qiateksarturluku pania Jephthah-m Gilead-aarmium.

Judges 12

Jephthah Ephraimite-at-llu

1Ephraim-aam anguyagtai uptut anguyallerkameggnun; qeraraat-llu Jordan-aam kuiga Zaphon-aamun qanerluteng-llu Jephthah-mun, “Ciin qerallrusiu ceteq anguyagyarturluki Ammonite-at unayaqevkenata? Enen ekuavkarciqaput qulevni.”

2Tau͡gaam Jephthah-m pii, “Wiinga yuunka-llu Ammonite-at-llu cakneq kiutaagutellruukut. Qayagaullruamken, elpet tau͡gaam aviutengnaqellrunritarpenga ellaitnek.”

3Tangrramku piqatanrilucin, unguvaka qevvluku, qerallruaqa ceteq anguyagyarturluki, Atanrem-llu cirlakevkarai wangnun. Ciin-mi tua-i taisit, anguyagyarturlua-qaa?

4Tua-llu Jephthah-m quyurtai tamalkuita anguyagtai Gilead-aam, callugluki-llu Ephraim-aam anguyagtai cirlakluki-llu. (Ephraim-aarmiut qanellruluteng, “Elpeci Gilead-aarmiuni Ephraim-aami Manasseh-mi-llu, ayakaumalriaruuci Ephraim-aamek!”)

5Ephraim-aarmiut tua-i anagturcetenritengnaqluki, Gilead-aarmiut teguit qeraryarai Jordan-aam. Ephraim-aarmiut iliit qerassaalria apelcirqan qeraryugluni, Gilead-aarmiut aptelalliniit, Ephraimite-auguten-qaa? Qanraqan, “Qang'a,”

6pilalliniat waten qanresqelluku “Shibboleth,” tauna-llu qanerluni, “Sibboleth,” assirluku aperciigalamiu. Teguluku tua-i tuqutelalliniat qeraryarat iliitni Jordan-aam kuigani. Taum nalliini tiissitsaat yuinaak malruk malrugnek cipluku (42,000) Ephraim-aarmiut tuqutaullruut.

7Jephthah-m ciuliqagtellrua Israel-aaq allrakuni arvinlegni. Tua-i-llu tuquluni tungmagcimaluni-llu Gilead-aami.

Ibzan-aam Elon-aam Abdon-aam-llu ciuliqagciraat Israel-aaq

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Kinguakun Jephtham-am, Ibzan-aam Bethlehem-aarmium ciuliqagtaa Israel-aaq.

9Qetunrangqellruuq yuinaq qulmek cipluku (30), panigluni-llu yuinaq qulmek cipluku (30). Uingevkallrui panini tungayakenrilkaitnek tailluni-llu nasaurlurnek yuinaq qulmek cipluku (30) tungayakenrilkaitnek qetunrarmi nulirkaitnek. Ibzan-aam ciuliqagtaa Israel-aaq allrakuni malrunlegni,

10tua-i-llu yuunrirluni tungmagcimaluni-llu Bethlehem-aami.

11Kinguakun Ibzan-aam, Elon-aam Zebulun-aarmium ciuliqagtaa Israel-aaq allrakuni qulni.

12Yuunrirtuq-llu tungmagcimaluni-llu Aijalon-aami nunautiini Zebulun-aam.

13Kinguakun Elon-aam, Abdon-aam Hillel-aam qetunraan Pirathon-aarmium ciuliqagtaa Israel-aaq.

14Qetunrangqellruuq yuinaagnek malrugnek (40) tutgararluni-llu yuinaq qulmek cipluku (30), taukut-llu ayalartut yuinaat pingayun qulmek cipluku (70) ciulvagteggun. Abdon-aam Israel-aaq ciuliqagtaa allrakuni pingayunlegni,

15tua-i-llu yuunrirluni tungmagcimaluni-llu Pirathon-aami nunautiini Ephraim-aam pengulilriami nuniitni Amalekite-at.

Judges 13

1Israelite-at ataam assiilnginqigtut Atanermun, elliin-llu Philistine-anun atanirturcetai allrakuni yuinaagni malrugni (40).

Manoah-m akqumallra mikelngurmek

2Angucetangqellruuq-llu aterluni Manoah-mek nunacuariinek Zorah-m. Ilakluku kinguvellgutkellriarin Dan-am. Nulirra qingayuunani irniangesciigani.

3Atanrem-llu an'gilaan alairvikaa arnaq qanerluni-llu, “Tangerrluku, qingayuituten irniangesciiganak-llu, taug̃aam ak'anuivkenak qingarciquten qetunrangluten-llu.

4Murilkenqegcaarqina wine-amek tuknilriamek-llu merkamek meq'e'ryaqunak, nereksaunak-llu inerquusngalriamek,

5qetunrarpet yuurtellran kinguani, nuyai kepqeryaqunaki, waniwa ernermek yuurtellerminek ayagluni allakaumaciquq tan'gaurluq Agayutmun nazirite-auluni. Elliin ayagnirciiqaa aviucimallerkaat Israel-aat, Philistine-anek.”

6Arnam-llu ullagluku qanrutaa uini, “Agayutem kevgaa taillruuq wangnun, tangellra-llu alingnartauq kegginaatun an'gilaan Agayutem. Aptellrunritaqa naken pillrucianek, qanrutenritaanga-llu at'minek.

7Taug̃aam qanrutaanga qingarciqnilua qetunrangciqnilua-llu. Qanrullua-llu mer'esqevkenii wine-amek wall'u tuknilriamek merkamek, wall'u

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

inerquusngalriamek neresqevkenii, tua-i-wa-gguq tan'gaurluq allakaumaciqngan Agayutmun nazirite-auluni unguvallran taktaciatun."

Manoah-nkuk Atanrem-llu an'gilaa

8Tua-llu Manoah piicagtuq Atanermun, "Ataneq, kevgaa Agayutem ayagcetellren ataam taivkarru wangkugnun qanrutellunuk-llu qaillun pillerkamegnek tan'gaurluq yuureskan."

9Agayun-llu piuq Manoah-m apelcillratun, an'gilaa-llu taiguq arnamun naucetaarvigmi aqumgainanrani. Uingan Manoah-m aipirpek'naku,

10tua-i egmian aqvaqurluni ayagartuq qanrulluku-llu ellii, "Tangerrluku, angun tailleq wangnun amatiigni alainqigtuq wangnun."

11Manoah-llu nangertuq maliggluku-llu nuliani. Ullagluku angun aptaa, "Elpet-qaa taunguuten angun qalartelleq nuliamnun?" "Aa-ang," kiuguq.

12Manoah-llu qanertuq, "Kitaki, qanelten piciureskata, qaillun tan'gaurluq piarkauga? Qaillun ayuqluni yuuciqa?"

13An'gilaa-llu Atanrem kiuguq, "Nuliarpet pinritevkenani atuqiliki tamalkuita elliinun qanellrenka."

14Ner'arkaunrituq wine-arkat nauviatnek kingunelegmek; mer'arkaunrituq wine-amek wall'u tuknilriamek merkamek, wall'u nerluni inerquusngalriamek. Tamalkuita alerquutellrenka elliinun maligtaquarkaugai.

15Nalluluku Atanermun an'gilaqucia, Manoah-m qanrutaa, "Uitaqaqaa ayagpek'nak. Keniuteqernaamegten piyagarmek qusngirngalnguyagarmek."

16Tau͡gaam an'gilaq qanertuq, "Uitakuma, nerngaitua neqevtegnek. Tau͡gaam keniryukuvgu, ekuavkaqiu elliitnguluku Atanermun."

17Manoah qanertuq, "Qanruskuk aterpenek, qanelten piciureskata nanrarniaramegten?"

18An'gilaq aptuq, "Ciin atqa? atruuq irr'inaqluni."

19Tua-i Manoah tegutuq piyagarmek qusngirngalnguyagarmek mukaarkamek-llu, elliitekluki-llu teggalqumi ekuavigmi Atanermuncalilalriamun irr'inarqellrianek.

20Ekualria-llu mayullrani qulmun ekuavigmek, Manoah-nkuk nuliani-llu tangrraak Atanrem an'gilaa mayullrani qiliim tungiinun kinermi. Manoah-m taringartaa nutaan tauna angun Atanermun an'gilaqellrucia, elkek-llu nuliani-llu nunamun ellmegnek nunamun egtuk kegginatek palurrlukek. Tangenqigtenritaak-llu an'gilaq.

Samson-aam yuurtellra

21An'gilaa-llu Atanrem alainqigtenrituq Manoah-mun nulirranun-llu. Tua-llu Manoah-m nallunriraa an'gilaqucianek Atanermun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Manoah-llu qanertuq nuliaminun, “Ilumun tuquarkaurtukuk, tangellruamegnegu Agayun!”

23Taúgaam nulirra kiuguq, “Atanrem tuqucullrukunikuk, ciuniullruyanritai elliitepuk; tamalkuitnek-llu makunek nasvicallrunritaakuk, wall'u waten makunek qanrucarpek'nanuk.”

24Arnaq-llu irniuq qetunrangluni acirluku-llu Samson-aamek. Mikelnguq angliuq Atanrem-llu atawaqercecimaa.

25Atanrem pinian pinirivkaraa, Zorah-nkuk Estaol-aaq-llu akunliigni Pelatekarviani Dan-am uitallrani.

Judges 14

Samson-aaq arnaq-llu Timnah-rmiu

1Erenrit iliitni Samson-aaq atrartuq Timnah-mun, tuani-llu tangertuq ayagyuarluni Philistine-amek arnamek.

2Utercami-llu angayuqaagni qanrutak, “Philistine-amek arnamek pitangqertuq Timnah-mi tangllemnek. Aqvat'gu wii piteklua; kassuucugaqa.”

3Taúgaam atiin aaniin-llu aptaak, “Ciin tua-i taukunun ayagluten agayumanrilngurnun Philistine-anun nulirkassaakatarcit? Kitumek-qaa nalaqucugnganrituten nakmiin tungayamteñek, yuullgutemteñek?” Taúgaam Samson-aam qanrutaa atani, “Elliinek taumek aqvacicesqumaunga elpenun. Assikaqa.”

4Angayuqaagken nallullruak Atanermek ciuliqagucia Samson-aaq waten pisqelluku, waniwa Ataneq yuarami pillerkamek callugnaluki Philistine-at. Taum nalliini Philistine-at Israel-aaq ataniullruat.

5Tua-i Samson-aaq atrartuq angayuqaagni-llu Timnah-mun. Ayallermeggni wine-at naucetaarviat tumekluku, niituq uirranilriamek yugtutulimek taqnerurteksailngurmek.

6Alqunaq Atanrem pinian Samson-aaq pinirivkaraa, allguraa-llu yugtutuli unatmikun, qusngirngalnguyagartun pitarrluku. Taúgaam angayuqaagni qanrutenritak tuaten pillerminek.

7Tua-llu atrarluni qanellgutkaa neviarcar, elliin-llu assikaa.

8Erenrit amllenrilnguut kinguatgun Samson-aam ullagluku kassuucarturaa. Ayainanermini tumyaraq unilluku tangerrsarturaa tuqutellni yugtutuli, alangaartuq-llu taum temiin iluani tangllermini 'vegtarnek yuilqurmiutarmek-llu paatakaamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Elliin-llu cipegtaa paatakaaq unatminun ayagtuq-llu tuaken nerluni. Ullagak-llu aatani aanani-llu tuaken-llu cikirlukek. Elkenka neraak, tau͡gaam elliin qanrutenritak tegullruniluku paatakaaq yugtutulim temiinek.

Samson-aam apyutii kassuutellermini

10Atii tua-i atrartuq arnam eniinun, Samson-aaq-llu nerevkariuq tuani. Tuaten yun'erraat piciryaraqngatgu.

11Philistine-at-llu tangrramegteggu, ayagceciut yuinaq qulmek cipluku (30) ilakainek.

12Samson-aaq-llu qanertuq ellaitnun, “Qanrutqernaamci taringesciigatnarqellriamek. Qanrucugngakuvcia caucianek nerevkaritem erenrin malrunlegen iluatni, cikirarkaugamci yuinaq qulmek cipluku (30) aturaqegtaarnek yuinaq-llu qulmek cipluku (30) cimiritkavceñek aturaqegtaarnek

13tau͡gaam qanrucesciigalkuvcia caucianek, elpeci cikirciqerpecia yuinaq qulmek cipluku (30) aturaqegtaarnek, yuinaq-llu qulmek cipluku cimiritkamnek aturaqegtaarnek.” “Qanruskut taringtaringesciigatnarqelriarpenek,” ellait qanertut “Niitnaurput.”

14Qanertuq, “Nertulimek an'uq neqkaq. Pinilriamek-llu an'uq neqnirqellria.” Ellaita-llu ernerni pingayuni cauciitaat kiutii.

15Erenrit-llu cetamiitni qanertut Samson-aam nulirranun, “Qarusgu uin usvituyarulluku qanrutnauraakut caucianek taringesciigatnarqellria. Pinrilkuvet ekuavkarciqaput atavet enii elpet tapeqluten. Elpetek-qaa maavet kelellruavkut uayarnaluta?”

16Tua-i Samson-aam nulirran aluviliurluni ullagaa qanerluni-llu, “Kenkenritarpenga! Eq'ukarpenga! Qanrutellruaten yugnikek'nganka taringesciigatnarqellriamek wiinga tau͡gken qanrutevkenii caucianek.” Ellii-llu qanertuq nuliaminun, “Tangerrluku qanruteksaitaqa ataka aanaka-llu. Ciin elpet tua-llu qanrucarcia?”

17Qiatekaa-llu tamana ernerni malrunlegni nerevkaritem taktaciatun. Tau͡gaam erenret malrunelgatni qanrutaa taringesciigatnarqellriim caucianek, cakneq apqaurumiini. Tua-i-llu arnam qanrulluki Philistine-at.

18Tua-llu erenret malrunelgatni, Samson-aaq qavarviminun pivailgan, angutet tuaken nunarpagnek qanrutaat, “Ca neqnirqenruyarta yuilqurmiutarmi paatakaami? Ca pininruyarta yugtutulimi?” Ellii-llu qanertuq ellaitnun, “Itumcillrunrilkuvci ungungssiuteka aturluku, apyutma kiutii nallunrillruyanritaci.”

19Alkunaq-llu pinian Atanrem pinirivkaraa, atrarluni-llu Ashkelon-aamun, tuani tuquciuq yuinaq qulmek cipluku (30) angutnek uayarluki-llu akluitnek tunai

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

aturaqegtaaraat taukunun taringesciigatnarqellriim kiustellrinun. Tuaten pirraarluni, utertuq kingunerminun, qenerrluni cakneq tamatumek atullerminek,

20nulirra-llu tunumallrulliniluni kassuutellragni elliin caniani nangengqallermun.

Judges 15

Samson-aam akinaullra

1Atatakuan, mukaarkanek quyurciyaram nalliini, Samson-aam señirtaa nuliani piyagarmek qusngirngalngurmek maligluni. Qanertuq-llu taum atiinun, “Iteryugtua nuliama qavarvianun.” Tau͡gaam nulirran atiin itresqumanritaa.

2Qanrulluku-llu Samson-aaq, “Ilumun umyuarteqellruunga elpenun cakneq eq'uksukluku, taumek cikiutekellrukeka yugnikekevnun. Tau͡gaam kinguqlia kenegnanruuq? Ellii tau͡gaam, pikiciu.”

3Samson-aaq qanertuq, “Maa-i avalitngungaitua Philistine-anun, camek pillemnek.”

4Tua-i ayagtuq tegukengluni-llu akimiarnek yuinarnek (300) kaviarnek. Malruuqaqluki, pamyuit qillerqaarluki elliiguq kumarutnek qillernernun.

5Kumarcimariamiki-llu kumarutet, kaviaret ayagcetai Philistine-at mukaarkanek nauceciiviitnun. Waten piluni ekuavkarai quyurcimalriit kiingita pivkenaki tau͡gaam-llu, naumalriit-llu mukaarkat quyurcimaksailnguut. Olive-aat-llu napait cali ekuavkaumaluteng.

6Philistine-at apcameng kitumun man'a taqelqucianek, nallunriraat Samson-aamun pilqucianek tua-i-wa cakian, angutem Timnah-rmium, nulirra tunlliniaku yugnikek'ngaanun Samson-aam. Philistine-at tua-i mayurtut, ekuavkarluku-llu tuqutaat tauna arnaq atiin-llu enii cali ekuavkaraat.

7Samson-aam qanrutai, “Waten ayuqelliniuci! Ukvernarcariunga taqngaitua-llu tamarpeci akinaurnatkamnun!”

8Curugai-llu tukniluni tuqulluki-llu amlleret. Ayagtuq-llu uitaluni-llu Etam-aam teggalqurtaan qerranquani.

Samson-aam cirlakai Philistine-at

9Philistine-at-llu mayurluteng pelateka'artut Judah-mi, curugluku nunarrii Lehi-am.

10Judah-m-llu yuin aptait, “Ciin curukarcecikut?” Ellait-llu qanertut, “Taigukut teguaqsarturluku Samson-aaq, elliin pillran ayuqiinek pinaluku.”

11Tua-i ukut pingayun tiissitsaat (3,000) angutet atrartut qerranquanun Etam-aam teggalqurtaan qanerluteng-llu Samson-aamun, “Nalluan-qaa Philistine-at atanerruaruruciitnek wangkutnun? Ciin waten pisikut?” Ellii kiuguq, “Ellaita pillruciacetun, wiinga-llu tuaten pillruanka.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Qanrutaat, “Wangkuta taigukut qillerqessarturluten, tunenaluten unataitnun Philistine-at.” Samson-aaq qanertuq, “Akqicia elpeci tuqusngaitnilua.”

13“Aa-ang,” ellait qanertut, “kiingan qillerciiqamteggen tunluten-llu unataitnun; tuqusngaitamteggen.” Tua-i qillertaat malrugnek nutaragnek ilavkuugnek, mayuulluku-llu teggalqumek.

14Tekicami-llu Lehi-amun, Philistine-at taigut tungiinun aqvaqurluteng, qayagpagaluku. Alqunaq Atanrem pinian piniriqercetaa, ilavkuut-llu talligmini unatmini-llu uitalriit kevkarqai elegumalriatun pelacinagtun pitarrluki.

15Tua-llu nalaqutuq nutaragnek agluqugnek ciulviim tuqunerram. Tegulukek-llu taukuk aturlukek tuquciuq tiissitsaanek (1,000) angutnek.

16Taumek Samson-aaq aturtuq, “Ciulviim agluqugken'gun tuquciunga tiissitsaanek angutnek; Ciulviim agluqugken'gun quyurtanka qalliryaggluki.”

17Taum kinguakun, egtak agluquk. Waten mat'um pivillra atengqertuq Ramath Lehi-amek.

18Samson-aaq-llu cakneq meqsuum tekitaa, taumek qayagauq Atanermunqanerluni-llu, “Cikillruavnga uumek angtuamek aviutmek; tua-llu-qaa wani-wa tuquqatartua quliglua, teguaqumalua-llu ukutgun agayumanrilngurteggun Philistine-atgun.”

19Agayutem-llu ikirtaa qerratalria nunami nall'arrluku tuani Lehi-ami, tuaken-llu meq an'uq. Samson-aam meraa ayuqucia-llu ataam assiriluni. Tauna-llu ulevlaq aciumauq Hakkore-amek; tuantuq cali Lehi-ami.

20Samson-aam ciuliqagtaa Israel-aaq allrakuni yuinarni (20) Philistine-at ataniullratgu nuna.

Judges 16

Samson-aam tegui nunarpiim casgui

1Erenret iliitni Samson-aaq ayagtuq Philistine-at nunarpiitnun Gaza-mun, tuani-llu tangertuq akissumek, inartellgutekluku-llu.

2Gaza-rmiut-llu nallunrirtut Samson-aam tuanlucianek, tua-i avatairaat nuna Samson-aaq-llu utaqaluku unugpak nunarpiim casguani. Nepailcaartut unugpak, umyuarteqluteng, “Utaqanaurput erqaarallerkaa, nutaan tuqutniarput.“

3Tau͡gaam Samson-aaq inangqauq unuum qukarnatkaanun. Tua-i-llu maktuq tegulukek-llu amiigek nunarpiim casguan, amugak-llu malruk naparyak, kelucaa, tamalkuita. Quugai tusgegmikun ayaulluki-llu yaaqvanun kangranun pengum Hebron-aamun caumalriim.

Delilah-nkuk Samson-aaq-llu

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Uum kinguakun, Samson-aam kenegyagutaa arnaq Delilah-mek at'lek, segnayuani Sorek-aam uitalria.

5Talliman Philistine-at atanret ullagaat Delilah qanerluteng-llu, “Qarusgu Samson-aaq usvituyarulluku qanrutevkarluten-llu ciin pinissiyaagucianek qaillun-llu wangkutnun cirlaksugngallerkarput, qillerqessugngallerkarput, pekviirulluku. Ataucitaarluta-llu cikirciqamteggen tiissitsaaq yuinarnek tallimanek cipluku (1,100) akinek qerrirlinek.”

6Tua-i Delilah qanertuq Samson-aamun, “Qanrutqernga camun waten pitaluten pinircecucirpenek. Kia-llu qillerrluten pekviiryukuniten qaillun piartaten?”

7Samson-aaq kiuguq, “Qillreskatnga malrunlegnek nutaranek urluvrem qelutainek kinerciumaksailngurnek, piniaciiqua, allatun yugtun ayuqlua.”

8Tua-i Philistine-at atanrita taitaat Delilah malrunlegnek nutaranek urluvrem qelutainek kinerciumaksailngurnek, elliin-llu qillertaa taukunek.

9Tuani angutnek utaqalriartangqertuq enem iluqliani, tua-i Delilah-llu qayagpagtuq, “Samson-aaq! Philistine-at tikitaatgen!” Tau͡gaam kep'artai urluvrem qelutai pelacinak kep'artelauciatun kenrem agturaqani. Tua-i qanrutkumanrilnguq piniucian naken picia nallunriumanrituq.

Delilah-m aipiriluni pingayiriluni-llu naspaallra

10Delilah-m qanrutaa Samson-aaq, “Tangerrluku, anglanitekekevnga, piciunrilngurmek-llu qanrullua. Qanrutqernga kitak qaillun kitumun qillerqessugngacin.”

11Qanrutaa, “Qillreskatnga nutaranek ilavkugnek atuumaksailngurnek, piniaruciiqua allatun yugtun ayuqlua.”

12Tua-i Delilah nutaranek ilavkugnek piuq qillerrluku-llu. Qayagpagtuq-llu, “Samson-aaq! Philistine-at taigut!” Angutet-llu utaqaluteng enem iluqliani uitallruut. Tau͡gaam Samson-aam kevkarqai ilavkuut talligminek yualukatun.

13Delilah qanertuq Samson-aamun, “Cali anglanitekarpenga piciunrilngurmek-llu qanrullua. Qanrusnga qaillun kitumun qillerqessugngacin.” Samson-aaq-llu qanertuq elliinun, “Piirrikuvki malrunelgurrluki nuyai qamiquma 'lumarrissuutekun, cagnilluku-llu nuqcissuutmek, piniaruciiqua ayuqlua-llu allatun yugtun.”

14Delilah-m tua-i qavangcarluku qavaqercetaa, tegulluni-llu malrunelgurrluki qamiquan nuyainek piirrii 'lumarrissuutekun. Cagniqaarluku-llu nuqcissuutmek qayagpagtuq, “Samson-aaq! Philistine-at taigut!” Tau͡gaam tupagtuq qavaminek, nuyani-llu amugluki elumarrissuutmek.

Qanrutkumanrilngua Samson-aam pinian

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Tua-i arnaq qanertuq elliinun, “Ciin qanlarcit keneknilua, tamana piciunrilengraan? Anglanitekellrurtarpenga pingayurqunek, cali-llu tua-i qanruteksaunii camun piningqercecucirpenek.”

16Apqaurturaraa-llu unuaquaqan. Mernuyagutqapiaraamiu tamatumek piurallra

17qanrucaqliraa piciulriamek. “Nuyanka kepumaqayuitut,” qanertuq, “Cikiutekumallruunga Agayutmun nazirite-aulua yuurqaanemnek. Asmegcimakuma, pinima uniciiqaanga, piniaruciiqua-llu allatun yugtun ayuqlua.”

Samson-aam tegumallra itengqallraa-llu

18Delilah-m-llu taringamiu qanruyucini piciulriamek, ayagceciuq qanrucarturtelluki atanerruarit Philistine-at qanerluni, “Taiqerci ataucirqumek. Qanrutaanga piciulriamek.” Tua-llu taigut akit-llu malikluki.

19Delilah-m-llu qavaqercetaa Samson-aaq ciisqugmi qaingagni taisqiluni-llu angutmek, tauna-llu keputuq Samson-aam malrunelguringalrianek nuyainek qamiqurrani. Tua-llu arnam cakneq nangteqevkaraa, pinini pikenriaku.

20Qayagpagtuq-llu, “Samson-aaq! Philistine-at taigut!” Tupiimi-llu umyuartequq, “Petuirlua anagciqua, ciungani pilallemtun.” NallulukuAtanermun unitellrucini.

21Philistine-at-llu teguat, iik-llu anllukek. Atrautaat-llu Gaza-mun, qillerrluku-llu punernernek kalivnernek, calilangevkarluku-llu miilissuutmi miilivkarluku itercivigmi.

22Taúg̃aam nuyai naunqigtut.

Samson-aam tuqullra

23Tua-llu atanerruarit Philistine-at quyurtellruut angnirnaluteng angtuamek-llu elliinaluteng ekuagarkamek Dagon-aamun agayutmeggnun. Aturpagtut, “Agayutemta cikiraakut cirlakutmek inglumteñun Samson-aamun!”

24-25Angniameng quyurrluteng, qanertut, “Qayagaurciu Samson-aaq, anglanivkarnauraakut.” Anucatgu Samson-aaq itercivigmek, elliinun anglanivkarcetut nangertelluku-llu akunliignun naparyak. Yuut tangrramegteggu, aturpagtut nanrautmek agayutmeggnun: “Agayutemta cikiraakut cirlakutmek inglumteñun, navgurtellranun nunamta amlleret-llu ilamta tuqurqestellratnun!”

26Samson-aaq-llu qanertuq tan'gaurlurmun tass'uqesteḿinun, “Agturcetqerkek naparyak enem tusnganrek. Tulurviksugagka.”

27Tuani ena muirumallruuq angutnek arnanek-llu. Tamalkurmeng-llu atanerruarit Philistine-at tuantellruut, enem-llu qaingani tayima pingayun tiissitsaat (3,000) uitallruut angutet arnat-llu, tangvalriit Samson-aamek anglanitekluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Tua-llu Samson-aaq piicagtuq, “Quyigtatailngurmi Atanermi, Agayun neq'akia; kaigavikamken, taiteqerr'u piniqa nangnerqumek waniwa, ataucikun akinaurnaunka Philistine-at iigemnek ancillrat pitekluku.“

29Samson-aam-llu teguak malruk qukaqliik naparyak enem nayumiqastek. Inglugtun unatni ellii naparyagnun, cinglukek-llu tuaten

30qayagpagtuq, “Tuqullguteklaki Philistine-at!” Pinini tamalkuan aturluku cing'uq, enem-llu imutai tamalkuita talliman atanret tamalkuita-llu yuut iluani uitalriit. Samson-aaq tuani tuquciuq amllenritnek tuqucilallmi unguvallermini.

31Tua-llu anelgutain tamarmeng-llu ilain atrarluteng temii teguyarturaat. Ut'rutaat-llu tungmaggluku-llu akuliigni Zorah-nkuk Eshtaol-aq-llu qunguanun Manoah-m elliin atiin. Ciuliqagtekellrua Israel-aam allrakuni yuinarni (20).

Judges 17

Micah-m agayutnguari Agayulirtenḡunra-llu

1Angucetangqellruuq aterluni Micah-mek, uitaaqluni pengulilriami nuniini Ephraim-aam.

2Aanani qanrutaa, “Kia teguillraten tiissitsaaq yuinarnek tallimanek cipluku (1,100) qerrirlinek akinek, aniqlaallruan tauna teglengalria. Niitellruamken tuatnallerpeni. Tangerrluku, waniwa wii akit nunaqliqanka. Wang'ullruuq taukut tegustellrat.” Aanii-llu qanertuq, “Kitak Atanrem atawaqertelliten, qetunramaa.”

3Tunai-llu akit utertelluki aanaminun, aanii-llu qanertuq, “Aniqlaan tucetnavkenaku qetunramnun, wiinga wangnek umyuaqa tamalkirrluku cikiutekanka qerrirlit akit Atanermun. Atuuniartuq agayutnguamun muragmek pilimalriamun qalliliumaluni qerrirlimek. Taumek wani-wa utercetanka qerrirlit elpenun.”

4Tua-i-llu utertelluki akit aanaminun. Aanii tegutuq yuinarnek qulnek (200) qerrirlinek, tunluki-llu caviliurtem̄un, tauna-llu agayutngualiuq, murauluku qallirrluku-llu qerrirlimek. Elliat-llu Micah-m eniinun.

5Una angun Micah nakmiin elliin piminek ciktaarvingqellruuq. Pililllruuq-llu agayutnguanek as'arceña'armek-llu, apertuiguq-llu qetunrami iliitnek agayulirteknaluku.

6Tamatum nalliini atanertaitellruuq Israel-aami; yuut-llu tamarmeng elluakekmegteggun yuuluteng.

7Taum nalliini ayagyuartangqellruuq Levite-amek uitaaqluni nunarrarmi Bethlehem-aami Judah-mi.

8Ayagtuq Bethlehem-aamek yuaryarturluni uitavigkaminek allami nunami. Ayainanermini tekituq pengulilriamun Ephraim-aam nuniinun Micah-m eniinun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Micah-m aptaa “Naken tekicit?” Ellii-llu kiuguq, “Levite-augua Bethlehem-aamek
Judah-mi, Kiartua nani uitavigkamnek.”

10Micah qanertuq, “Uitallgucirnga. Alerquasteknaamken agayulirteñguneqluten-
llu, cikilarniamken qulnek qerrirlinek allrakumi, aturanek, neqkarpenek-llu.”

11Ayagyuaq Levite-aq maligutuq uitallgucirnaluku qetunraqellriatun-llu elliini
ayuqliriuq.

12Micah-m cucukaa agayulirteksugluku, Micah-m-llu eniini uitalangluni.

13Micah-llu qanertuq, “Nutaan Levite-amek agayulirtengama, Atanrem cat
wangnun assiriciqai.”

Judges 18

Micah kinguvellgutkellriari-llu Dan-am

1Tamatum nalliini atanertaitellruuq Israel-aami. Taum nalliini
kinguvellgutkellriartai Dan-am nunamek yuallruut ellaita piksagulluku tamaavet
nunalinaluteng ellait nunautengeksailameng nakmiin pikameggnek
kinguvellgutkellriarini Israel-aam.

2Taumek Dan-am yui cucuklirtut tallimanek elluatuulrianek angutnek
tamalkuitnek ilakellriit kinguvellgutkellriit ilangaqtaarluki ayagtelluki-llu Zorah-
mek Estaol-aamek-llu kingunelget alerqurluki yuvriisqelluku nuna nalluatni.
Tekicameng-llu pengulilriamun nuniinun Ephraim-aam, eniini Micah-m uitaut.

3Tuanelnginanermeggni, elitaqaat qanlauciakun Levite-aq ayagyuaq, tua-i
ullagluku aptaat, “Calisit maani? Kia maavet taitellruaten?”

4Agayulirteñguneq qiuguq, “Micah-llu pillerkiurangqertukuk taqellranek
umyuallguteklua, akililaraanga kevgiuresqelluni agayulirteñgunrulua elliinun.”

5Qanertut-llu elliinun, “Apteqerr'u kitak Agayun ayakatallerput
piluaqerarkaucianek.”

6Agayulirteñgunrem-llu kiugai, “Camek umyuarniurnarqenritaaci.
Ayallerkarci Atanrem tegumiaqaa.”

7Tua-i talliman angutet ayagtut nunarrarmun-llu Laish-aamun tekilluteng.
Tangrraat-llu qaillun yuut tuani uitaciat aarniurpek'nateng Sidon-aarmiucetun.
Qinuilnguuluteng nepailnguuluteng yuut, camek-llu ilameggnun
qanleravkenateng; nuuqitevkenateng. Yaaqsikiitni Sidon-iarmiut uitaluteng
allanun-llu yugnun ilagautevkenateng.

8Angutet taukut talliman utercata Zorah-mun Estaol-aamun-llu, yuut aptait
camek nalaquyuciitnek.

9“Kitaki,” kiugut, “Curugnauput Laish-aaq. Tangellruarput nuna, assipiartuq.
Cavkenani maani uitaurpek'naci; kiiki! Iterluku teguyarturciu!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Tuavet tekiskuvci, tangerciqaci yuut camun pinayukluteng neryuniurpek'nateng. Nunarpauguq; ca tamarmi yuum piyugarkaa tamaanlluni, Agayutem-llu tunellrua elpeceñun.”

11Tua-i tiissitsaam avga yuinarnek tallimanek cipluku (600) anguyagtet kinguveqellriartainek Dan-am ayagtut Zorah-mek Eshtaol-amek-llu, upingaluteng anguyallerkameggnun.

12Mayurtut-llu pelateka'arluteng-llu calaralirnerani Kiriath Jearim-aam Judah-mi. Taumek nuna tauna cali maa-i aterpagtelaqiit Qavartarvianek Dan-am.

13Ayagtut-llu tuaken tekilluteng-llu Micah-m eniinun pengulilriami nuniini Ephraim-aam.

Micah-m agayutnguari Agayulirtenḡunra-llu tegumallrat

14Tua-llu talliman angutet ayallret paqtaarluku nunii aassaqluteng Laish-aam qanertut piullgutmeggnun, “Nallunritarci-qaa ukut enet iliitni muragamek agayutnguartangqerrucia qallircimaluni qerrirlimek? Cali-llu allanek agayutnguartarluni as'arceña'artarluni-llu. Qaillun tua-i piqatarceta?”

15Tua-i ag'ut Micah-m eniinun, yun'erraraam Levite-am uitavianun, apluku-llu Levite-aq qaillun ayuqucianek.

16Imkut-llu tiissitsaam avga yuinarnek tallimanek cipluku (600) Dan-am anguyagtai, upingaluteng, nangerngaut ikirtuqami.

17Talliman aassaqluteng yuvririlriit enemun ciunirluteng itertut teguluku-llu agayutnguaq qalliliumalria qerrirlimek, allat agayutnguat, as'carcena'ar-llu, agayulirtenḡuneq iteryaramelnginanrani ilagarluki tiissitsaam avga yuinarnek tallimanek cipluku (600) angutet caskulget anguyagcuutnek.

18Angutet-llu itellratni Micah-m eniinun teguluki-llu qigcignarqellriit agayulirtenḡunrem aptai, “Caceci?”

19Piat-llu, “Nepaiten. Camek qanqeryaqunak. Maligeskut agayulirtenḡuneqniamteggen alerquastekluten-llu. Agayulirtenḡuyuumiituten-qaa tamalkuitnun Israel-aam kinguveqellriarinun ataucim angutem ilainun kiingan pivkenak?”

20Mat'um agayulirtenḡuneq angninga'arcetaa, tua-i tegui qigcignarqellriit cat maliggluki-llu.

21Kingutmun-llu cauluteng ayagtut, irniateng, katngateng, akluteng-llu ciuqliqluki.

22Yaaqsigiqerluki enemek Micah-m qayagaurai elaqlini anguyaasqelluki. Anguit-llu Dan-am yui

23qayagpagluki-llu. Dan-am yui kingutmun caugut apluku-llu Micah, “Qaillun pisit? Ciin yugyagpakarcit?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Micah-llu kiuguq, “Ciin waten apcit, ‘Qaillun pisit?’ Elpeci tang tegukeci agayulirteŋ̄guneqa agayutet-llu piliallrenka, ayagluci-llu. Camek unisvikcecia?”

25Dan-am yuin qanrutaat, “Camek qanenqigcaqunak ukut anguyagtet qenqerrluki curuusqumanrilkuvet. Elpet tamalkuita-llu ilaten tuqucugngait.“

26Tua-i-llu Dan-am yui ayagluteng. Micah-m tangrrai ellmini pininrurpauciat, tua-i tuigtuq uterrluni-llu eneminun.

Laish-aam ekuavkaumallra nautenqigtellra-llu

27Dan-am yuin tegurraarluku agayulirteŋ̄guneq Micah-m-llu piliallri, ayagtut curugluku-llu Laish-aaq, nunarraq nepailngurnek, qinuilngurnek yul'ek kuignayugmi uitallgutekluki Bethrehob-aam. Tuqutait yui ekuavkarluku-llu nunarraq.

28Kitumek yurnakestaunateng, Laish-aaq yaaqsian Sidon-aamek, yugnun-llu allanun ilaliucuilameng. Dan-am yuin nunarraq nautenqigtaat tuavet-llu nunalgarrluteng.

29Atra-llu cimiraat Laish-aunrirluku Dan-aurrluku, ciuliameggnek Dan-amek, Jacob-aam qetunraanek.

30Dan-am yuin napartaat agayutnguaq agayuvikelaasqelluku, Jonathan-aaq-llu, qetunraa Gershom-aam Moses-aam-llu tutgarii, agayulirteŋ̄gunrurtuq Dan-am yuinun, kinguvri-llu agayulirteŋ̄gunruaqluteng yuut teguaqumallrat engelkarrluku.

31Micah-m agayutnguara uitaurallruuq Pelatekaq Agayutmun agayuvikelallrat napallra taktaciluku Shiloh-mi.

Judges 19

Levite-aq Nulirruara-llu

1Tamakuni ernerni Israel-aaq atanengvailgan, Levite-artangqelliniuq yuulriamek keluqvani qemililriami nuniini Ephraim-aam. Tegutuq ayagyuamek arnamek Bethlehem-aamek Judah-mi nulirruaqnaluku.

2Tau͡gaam arnam qenngucamiu utertuq atami eniinun Bethlehem-aami, tuanlluni-llu cetamani iraluni.

3Tua-i taum angutem maligtaa qarulluku-llu maliggluni utercesqelluku. Malingqellruuq pisteḿinek malrugnek-llu ciulviignek. Arnam itrutaa Levite-aq enemun, atiin tangrramiu, quyaluni ciuniuraa.

4Atiin quurituataa tamaanteqaasqelluku, tua-i-llu uitaluni ernerni pingayuni. Taukuk aipaqutellriik tamaani nerlartuk qavaraqlutek-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Unuaquani erenrit cetamiita makcara'artuk unuakuayaarmi uplutek-llu ayagnaluni. Tau͡gaam nasaurluum atii qanertuq Levite-amun, “Camek ciumek nererraartek. Ayuqucitek assiriqerrniartuq. Waniku ayagniartutek.”

6Tua-i aqumlutek nerellgutkuk mellguteklutek-llu. Arnam-llu atiin pia, “Cali qavartaa assililuten-llu maani.”

7Levite-aq nangertuq ayagnaluni, tau͡gaam taum ataulriim aguagutaa cali uitasqelluku.

8Erenret-llu tallimiitni maktuq unuakuayaarmi ayagnaluni, nasaurluum-llu atii qanertuq, “Nererraara camek. Wanikullerkaa utaqaluku.” Tua-i nerellgutkuk.

9Tua-llu angun tauna, nulirruara, pista-llu nangertenqigcata ayakatarluteng, atii qanertuq, “Tangerrluku, erneq atakuyarturtuq; cali tang unugici. Tan'geriniarartuq; maanci assililuci. Unuaqu makcara'arluten unuakuayaarmi ayallerkarpenun uterrniartuten kingunerpenun.”

Gibeah-mi unugpak uitallrat

10Tau͡gaam uitayuumiituq unugpak tamaani, taumek ellii nulirruani-llu ayagtuq, pistetek, malruk-llu ciulviik atmaglutek. Erenrurrnerakun canimelliat Jebus-aaq (tauna, Jerusalem-aaruuq), tua-i pista qanertuq ataneminun, “Arulainrilamta-wa qavartarluta-llu wani Jebusite-at nunarpiitni?”

11Atakuyartunrakun canimelliat Jebus-aaq (tauna, Jerusalem-aaruuq), tua-i pista qanertuq atanerminun, “Arulainrilamta-wa qavartarluta-llu wani Jebusite-at nunarpiitni?”

12Tau͡gaam atanra qanertuq, “Arulairngaitukut nunarpagmun Israel-aarunrilngurnek yul'egmun.

13Kiturciququt yaaqvaarnun ayagluta qavartarluta-llu Gibeah-mi wall'u Ramah-mi.”

14Tua-i kituraat Jebus-aaq arulairpek'nateng-llu ayagluteng. Akerta teviqatarluku tekitut Gibeah-mun nunamun uitaviatnun kinguveqellriartain Benjamin-aam.

15Tumyaramek caqirtut tuani-llu qavartartut. Itertut nunarrarnun aqumluteng-llu nunarpiim qukaanun quyurrvigmun, tau͡gaam kia allaneqsunritai enemini unugpak uitasqelluki.

16Tuanelnginanratni, angukara'urluq tamaagguirtuq utertellria calillerminek naucetaarvigmi. Tauna kingunengqellruuq pengulilriamek nuniinek Ephraim-aam, tau͡gaam Gibeah-rmiiungurtellruluni. (Tamakurmiut nunam taum yui kinguvellgutkellriaruut Benjamin-aamek.)

17Angukara'urluum murilkartaa tauna allanek nunarpiim quyurrviani uitalria apluku-llu, “Naken taisit? Natmun ayagcit?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Levite-aq kiuguq, “Bethlehem-aametellruukut Judah-mi, waniwa-llu kingunemteñun uterrluta yuilqumun pengulilriamun nuniinun Ehpraim-aam. Kia allaneqenritaakut

19neqkautengqengraata canegkarluteng-llu ciulvaput, cali-llu wangkuk nulirruaqa-llu pisteka-llu taquarluta kelipamek wine-amek-llu. Camek nuuqitevkenata.”

20Angukara'urluq qanertuq, “Ciuniurumauci enemni! Aulukciqamci; qavarngaituci nunarpiim quyurrviani.”

21Tua-i ut'rutai malikluki eneminun ciulvait-llu nerevkarluki. Erurai-llu allanemi it'gat nerluteng-llu.

Arnautem pinerrlugcimallra

22Angnirluteng piinanratni tangerrluku alqunaq picirkartulriit taukumiut angutet avatairaat ena amiigkun-llu tukriarangluteng. Qanertut-llu angukara'urlurmun, “Anusgu angun enevnun itleq! akusraruteksugarput!”

23Tau͡gaam angukara'urluq an'uq qanrulluki-llu, “Qang'a, yugnikekmaa! Watnanrici anernerrlugtarmek! una angun allaneqaqa.

24Tangerrluku! Wani-wa-tang nulirruara wiinga-llu nakmiin panika angutem agtuqsailkii. Wanirpak anutnaugka, elkek piniagci. Qaillun piyullerpecetun piniagci. Tau͡gaam una angun tamatumek assiitqapiarmek piyaqunaciu!”

25Tau͡gaam taukut angutet niitenritut. Tua-i Levite-am nulirruani tegua anlluku-llu ellaitnun. Agaat-llu nanglluku unugpak arulaiqsaunateng errvianun.

26Erqaarallrani arnaq taiguq iggluni-llu amiiganun angukara'urluum eniin, uimi uitavian. Tuaken-llu pekpailgan ertuq.

27Uinga maktuq taumi unuakumi, amiik-llu ikirtellermini ayagyarturnaluni, tangrraa nulirruani enem ciuqerrani tallik amiigem tungiinun yagingalutek.

28Qanertuq-llu, “Makten. Ayagnaurtukut.” Tau͡gaam kiunrituq. Tua-i-llu elliluku temii ciulviim qainganun ayagtuq kingunerminun.

29Tekicami, enemun itertuq nuussimek-llu tegulluni. Teguluku-llu nulirruami temii, kepuraa qula malrugnek cipluku (12) amllertaluku, ayagtelluki-llu ataucitaarluki naaluki qula malrugnek cipluku (12) kinguveqellriartainun Israel-aam.

30Tamarmeng-llu tangertai qanertut, “Waten pilriamek niiteqaqsaitukut! Ca waten piksaituq Israel-aam yui anrraanratnek Egypt-aamek. Una waten pilria uitatevkenaku pinarqaput! Cauciqa?”

Judges 20

Israel Uptuq Anguyagmun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Tamarmeng Israel-aam yui Dan-amek negeqvami Beersheba-mun ungalami,
cali-llu Gilead-aam nuniinek keggaknermi, qayagaurumallerteng niitaat.
Quyurtut umyuallgutekluteng Atanrem takuani Mizpah-mi.

2Ciuliqagtai tamarmeng kinguvellgutkellriartainek Israel-aam tuantut tuani
quyurcimallratni Agayutem yui, tiissitsaat-llu yuinaat yuinaq (400,000)
nunakualriit anguyagtet.

3Tuaten-llu piinanratni Benjamin-aam yui niitelliniut Israel-aam yui quyurrniluki
Mizpah-mun. Israel-aam yui kangingyugluteng aptut, “Qanruskut, qaillun una
picurlak piurta?”

4Levite-am nulirruaranek tuqucesciullrem kiugaa, “Wangkuk nulirruaqa-llu
ayallruukuk Gibeah-mun Benjamin-aam nunautiinun qavartarnalunuk.

5Gibeah-rmiut-llu angutait taigut aqvalua avatairluku-llu ena unugmi.
Tuqutellerkaqa kiingan pitekluku; tau͡gaam nulirruaqa agaat, ellii-llu yuunrirluni.

6Teguluku tua-i temii, kepuraqa avegluku, ataucitaarluki-llu avvlemnek
tuyuranka qula malrugnek cipluku (12) kinguvellgutkellriartai Israel-aam.

7Tamarpeci wantellriani Israel-aam yukaaci. Qaillun tua-llu man'a piqatarceciu?”

8Tamarmeng-llu yuut nangertut qanerluteng-llu, “Ilavut atauciunger'mi,
pelatekami uitali wall'u enemi, uterrngaituq eneminun.

9Waten piqatartukut: nall'arcetaariqatartukut cucuklirluta-llu angutnek
curugtekainek Gibeah-m.

10Yuinaat talliman (100) anguyagtet Israel-aami paivciciqut neqkaitnek
anguyagtet, ilaita-llu ayagluteng anucimirqecetaarciqaat Gibeah
kasngunarqellriamek taqutellra pitekluku Israel-aami.”

11Tua-i tamarmeng angutai Israel-aam quyurtut atauciq pitekluku, curugnaluku
nunarraq tauna.

Anguyaumallrat Benjaminite-at

12Israel-aam yuin kinguvellgutkellriartai ayagceciut qaneryartulrianek
tamalkuitnun kinguvellgutkellriartainun Benjamin-aam waten qanerluteng,
“Cauga man'a picurlak taqutellerci?

13Wangkutnun tuniciki kasngunarqelrialilriit Gibeah-mi, tuqutnauput assiilnguq-
llu au͡g'arniaput Israel-aamek.” Tau͡gaam Benjamin-aam yuin ilangcinritait
Israelite-aullguteteng.

14Tamalkuitnek-llu nunarpainek Benjamin-aam taigut Gibeah-mun
anguyagnaluki ilateng Israel-aam yui.

15Qayagaurait yuinaq arvinlegnek cipluku tiissitsaat (26,000) anguyagtet
nunarpameggnek taumi ernermi. Avatiitgun-llu taukut, Gibeah-rmiut

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

quyurcillruut tiissitsaam avga yuinarnek qulnek cipluku (700) urenkutmek nakmikumalrianek

16carumilegnek. Tamaq'apiarmeng teggalqumek sling-aryugngaluku nuyaq, uniurtevkenaku-llu.

17Israel-aam-llu yui, Benjamin-aaq ilakevkenaku, quyurtut yuinarnek yuinarnek tiissitsaanek (400,000) angutnek anguyagarkanek, tamarmeng ukut anguyiurteñguluteng.

Anguyallrat Benjamin-aitanek

18Israel-aam yui ayagtut agayuvikelallratnun Bethel-aami, tuani-llu apluku Agayun, “Naliata kinguvellgutkellriit ciumek curugciqaki Benjaminite-at?” Ataneq-llu kiuguq, “Kinguvellgutkellriartain Judah-m.”

19Tua-i Israelite-at ayagtut unuaquan, elkarrluteng-llu nunarpiim Gibeah-m mallgeskiinun.

20Ayagtut curugyarturluki Benjamin-aam anguyagtai, nekaitnun-llu elkarrluki anguyagtet nunarpak caumaluku.

21Benjamin-aam anguyagtai nunarpagmek an'ut, erneq-llu iquklipailgan Israelite-anek anguyagteñek tuquciut yuinaq malrugnek cipluku tiissitsaanek (22,000).

22Tua-llu Israelite-at ayagtut agayuvikelallratnun ilutequaluteng-llu angniinateng ciuqerrani Atanrem atakuvianun. Ellaita aptaat, “Cali-qaa ayanqigtelta anguyallerkamteñun anelgutput Benjaminite-at?” Ataneq-llu kiuguq, “Aa-ang.”

23Tua-i Israelite-at anguyagtet caceturiqertut, nekaitnun-llu anguyagteteng elkartenqiggluki, akwauvaq enellratnun.

24Ciutmun-llu ayagtut tungiitnun Benjamin-aam anguyagtain aipiriluteng.

25Aipiriluteng-llu Benjaminite-at Gibeah-mek an'ut, tuani-llu tuqutait akimiaq pingayunek cipluku tiissitsaat (18,000) anguyiutulit Israelite-at anguyagtait.

26Tua-llu tamarmeng Israel-aam yui mayurtut Bethel-aamun piciryarateng-llu aturluku qiagut. Tuani aqumgaut ciuqerrani Atanrem, nereksaunateng atakurvianun. Elliigut-llu ilakuyutem ekuavkariyaraanek ekuagiluteng elliigut ilait tamalkuuluki, tamalkuita Atanrem ciuqerrani.

27Agayutem Akqutiin Yaassiiga tuantellruuq Bethel-aami tamakuni ernerni,

28Phineas-aaq-llu Eleazar-aam qetunraa, Aaron-aam tutgarii, tarikestekaa. Yuut aptaat Ataneq, “Anelta-qaa callugyartunqiggluki anelgutput Benjaminite-at, wall'u-qaa taq'ilta?” Ataneq kiuguq, “Callugci. Unuaqu ellaitnun cirlakutmek cikirciqamci.”

Benjamin-aam cirlakumallra

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Tua-i Israelite-at elliigut anguyagteñek iirtelluki avatiinun Gibeah-m.

30Erenret-llu pingayun aturluki ullagturarait anguyagtai Benjamin-aam elkarrluki-llu anguyagteteng anguyallerkaatnun cauluku Gibeah, ciungani pillrucimegcetun.

31Benjaminite-at an'ut callugyarturluteng ayaucimaluteng-llu nunarpagnek. Ciungani pillrucirmegcetun, tuqurqiut Israelite-at yuilngurmi yuilqumi, tumyarami Bethel-aamun ayalriami cali-llu Gibeah-mun tumyarami. Tuquciut tayima yuinaq qulmek cipluku (30) nuniini Israelite-anek.

32Benjaminite-at qanertut, “Cirlakaput ciunganicetun.” Tau͡gaam Israelite-at picirkiullruluteng kingupiarnaluteng maligtelluteng-llu nunarpak unilluku tumyaranun.

33Taumek Israelite-at piuranrit anguyagtet kingupiarluteng yinqigtellratni Baaltamar-ami, angutet kassugusngastai Gibeah-m anqerraut iirvimeggnek teggalqulilriamek yuilqumek nunarpiim avatiinek.

34Qulen tiissitsaat (10,000) anguyagtet, urenkutmek cucukumalriit tamalkuan Israel-aamek, curugaat Gibeah, callullrat-llu tukniuq. Benjaminite-at elpekumanritaat perriumaqatalteng.

35Atanrem-llu cikiraa Israel-aaq cirlakutmek anguyagtainun Benjamin-aam. Israelite-at tuquciut yuinaq tallimanek cipluku tiissitsaanek, (25,100) yuinaat-wa talliman inglunek taumi ernermi,

36tua-i-llu Benjaminite-at taringluteng cirlakumacimeggnek.

Qaillun Israel-aam Yuin Cirlakillrat

Kemyunarqenrit-llu Israelite-am anguyagtain kingupiallruluteng imkut anguyagtet iirumallret Gibeah-m avatiini qageqluki, piyugngaciat ukveqngamegteggu.

37Ukut anguyagtet cukamek aqvaqurtut Gibeah-m tungiinun; saggluteng-llu nunarpagmun tuqutait tamalkuita tamaanelnguut.

38Taukut kemyunarqenrit anguyagtet anguyagtet-llu iirumalriit pillerkiullruut nallunailkutarkameggnek. Tangerquneng amirlurpagmek aruvagmek mayulrianek nunacuarmek tuaken,

39Israelite-at anguyausvigmi uitalriit kingutmun caugarkauluteng. Tuani Benjaminite-at ak'a tuqucillruluteng yuinaq qulmek cipluku (30) Israelite-anek. Umyuartequt-llu ellmeggnun, “Aa-ang, cali-am tua-i cirlakaput ciungani pillrucimcetun.“

40Tua-llu nallunailkutaq nauguq; amirluluni aruvak nauguq kinguneqluki nunat. Benjaminite-at kingyaameng tangrraat alangaarluteng-llu nunarpagmek tamarmi ekualriamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

41Tua-llu Israelite-at kingutmun caugut, Benjaminite-at-llu nuniingartut tua-i-wa taringamegteggu piunriumaqatalteng.

42Kingupiangartut Israelite-anek qimagluteng-llu yuilqum tungiinun, taug͡aam anagciigatut. Nagtut akuliigni anguyagtet piuranrita anelriit-llu nunarpagmek piunriumaut-llu.

43Israelite-at ingluteng qimagviirait, arulairpek'nateng maligtait Gibeah-m calaralirneranun, tumemeggni tuaten tuqulluki.

44Akimiaq pingayunek cipluku tiissitsaat (18,000) Benjaminite-at anguyagtaita assinqurrait iquut.

45Ilait-llu tuiggluteng qimagtut yuilqum tungiinun Rimmon-aam teggalqurtaanun. Tiissitsaat talliman (5,000) piunriumaut tumyarani. Israelite-at maligqurarait ilait Gidom-aamun, malrugnek-llu tiissitsaagnek (2,000) cali tuquciluteng.

46Quyurmeng, yuinaq tallimanek cipluku tiissitsaat, (25,000) Benjaminite-at tuqucimaut taumi ernermi, tamarmeng alinguraralriaruvkenateng anguyagtet.

47Taug͡aam tiissitsaam avga yuinarnek tallimanek cipluku (600) qimagyugngallruut yuilqumun teggalqurtaanun Rimmon-aam, uitaluteng-llu tuani iraluni cetamani.

48Israelite-at-llu yuin uterrvikait anguyagluki-llu Benjaminite-at, tuqulluki-llu tamalkuita—angutet, arnat, mikelnguut, ungungssit-llu. Nunat-llu tamalkuita nataqelteng ekuavkarluki.

Judges 21

Israel-aam qiatekaa Benjamin-aaq

1Tua-llu Israel-aam yui akqiut Mizpah-mi, “Kia ilamta tunngaitaa paniini kassuucarakun Benjamin-aamun.”

2Yuut-llu taigut Bethel-aamun, tuani-llu aqumgaluteng atakurvianun ciuqerrani Agayutem, erinateng-llu nalugluki qiaqapigtut.

3Qanertut-llu, “Ataneq, Agayutii Israel-aam, ciin man'a waten pia Israel-aami, ernerpak atauciinek ilakellrianek pitairutqatarluni Israel-aami?”

4Unuaquan-llu yuut makcaraartut, ekuavigmek-llu pililuteng, ekuavkariluteng-llu elliitnek, uitanqegcitem-llu elliitainek.

5Israel-aam-llu yui qanertut, “Naliit ilakellriarin Israel-aam tainritat Atanermunquyurtellrianun?” Angelriamek akqillruameng kina imna tainrilnguqAtanermun Mizpah-mi pitekluku, qanerluteng, “Tauna tuqucimaarkauguq.“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Israel-aam-llu yuin takumcukaat Benjamin-aaq anelgutseng, qanerluteng-llu,
“Atauciin ilakellriit au͡gaumaut Israel-aamek uumi ernermi.

7Ilakuarita nuliangellerkait qaillun piciqseta,
akqillruamta Atanermun cikirngaitniluki panimteñek nulirkaitnek?”

Jabesh-gilead-aam curuumallra

8Qanertut-llu, “Naliat Israel-aam ilakellriarin taillrunritat AtanermunMizpah-mi?” Tangerrluku-llu kina taillrunrituq pelateka'arvigmun Jabesh-gilead-aamek,
quyungqalrianun.

9Tua-i yuut quyurcimallratni, tangerrluku, atauciunge'rmi Jabesh-gilead-aam
yuin iliit tuantellrunrituq.

10Tua-i quyungqalriit ayagceciut tuavet qula malrugnek tiissitsaanek (12,000)
alingilqurrameggnek angutnek, alerqurluki-llu, “Ayagluci piunrirciki Jabesh-gilead-aam yui nuussirpiim nuugakun; arnat mikelnguut-llu ilakluki.

11Una wani-wa piarkarci; tamalkuita angutet arnat-llu tamalkuita angutmek
inartellgucillret piunrirteqapigtarkaugaci.”

12Nataqutut-llu Jabeth-gilead-aam yuini yuinarnek yuinarnek (400) neviarcarnek
angutmek agtuumaksailngurnek inartellgutekluki; taitait-llu Shiloh-amun pelateka'arvigmun, Canaan-aam nuniini uitalriamun.

13Tua-llu tamarmeng yuut quyungqalriit qanermek ayagceciut Benjaminite-anun
Rimmon-aam teggalqurtaani uitalrianun.

14Benjamin-aaq-llu utertuq taum nalliini; cikirait-llu arnanek Jabeth-gilead-aarmiunek uitatlermeggnek tuqutevkenaki, tau͡gaam nuringaluteng ellaitnun.

15Yuut-llu takumcuyugtut Benjamin-aamun tua-i-wa Atanrem ilakutellrat
navellruaku Israel-aam yuin.

Benjaminite-at nulirkait

16Tua-llu quyungqalriit ciulirneret qanertut, “Qaillun nulirkaitnek piciqseta
ilakuarulriit, Benjamin-aam yuini arnat piunriumallruata?“

17Kinguvartangqerarkaugut Benjamin-aam yui unguvalriit, ilakellriit
perriumanritnaurtut Israel-aamek.

18Tau͡gaam cikirciigataput panimteñek nulirkaitnek. Israel-aam yui akqillruata,
“Aniqlaamali cikiqengelria nulirkamek Benjamin-aamun.”

19Tua-i qanertut, “Tangerrluku allamiaqan Atanrem nerevkaritiinek Shiloh-mi
pitangqertut, Bethel-aam neglirnerani uitalriami, calaralirnerani tumyaram mayulriim Bethel-aamek Shechem-aamun, ungalalirnerani Lebonah-m.”

20Alerqurait-llu Benjaminite-at qanerluteng, “Ayagluci nayuryarturci wine-arkanek nauceciivigni,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21murilkelluci-llu; panii Shiloh-am ankata yuraryarturluteng yuralriani, anluci
wine-arkanek nauceciiviitnek teguskici tamarpeci nulirkarpeceñek Shiloh-am
paniinek, ayagluci-llu Benjamin-aam nuniinun.

22Atait-llu wall'u anngait taikata qanemyuugarluteng wangkutnun,
qanruciiqaput, ‘Cikiutekiciki nepailngurkun wangkutnun; tua-i-wa anguyagkun
tegullrunrilamteki atauciuqaqluta nuliqnaluki; wall'u elpeci ellaitnun
tunellrunritaci, tunellrukuvciki pinarqelriaruyartuci.’”

23Tuaten-llu Benjaminite-at piut, nulirkameggnek tegulluteng, amllertacirteng
cuqluku, ayautellermeggnek yuratulinek; nutaan-llu ayagluteng utertut
paitarkiutmeggnun, nautenqiggluki-llu nunat, uitavikait.

24Israel-aam-llu yui tuaken ayagtut taum nalliini, tamarmeng yuullgutmeggnun
ilameggnun-llu, tuaken-llu an'ut tamarmeng paitarkiutmeggnun.

25Tamakuni ernerni atanertaitellruuq Israel-aami; tamarmeng yuut yuuluteng
tangllermeggni elluakellermegteggun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Ruth

Ruth 1

Elimelech-aaq Ilani-llu Upagtut Moab-amun

1Ak'a tamaani, cuqcisteñek ciuliqagtengqellratni Israel-aat, atanernek atanengqelangvailgata, piitnaq tut'ellruuq tamaavet nunamun. Taumek angun, Bethlehem-aarmiu Judah-m nuniini ayagtuq Moab-amun uitaqernaluni tamaani, malikluki nuliani malruk-llu qetunraagni.

2Taum angutem atra Elimelech-aaruluni nulirran-llu atra Naomi-uluni, qetunraagken-llu atkek Mahlon-aaq Chilion-aaq-llu; Ephrathite-auluteng Bethlehem-aarmiunguluteng Judah-melngurmi.

3Tamaanŋginanermeggni Elimelech-aaq Naomi-m uinga tuquuq, Naomi-llu kiimellirluni qetunraagminek tau͡gaam ilaluni.

4Taukuk qetunraak nulirturtuk Moabite-agnek, aipaa aterluni Orpah aipaa-llu Ruth-amek. Allrakut qulngungalnguut kinguatni;

5tamarmek Mahlon-aankuk Chilion-aaq-llu tuquuk, Naomi-llu nutaan kiimellirluni uingiucami qetunrairulluni-llu.

Naomi-nkuk Ruth-aq-llu Utertuk Bethlehem-aamun

6Tamatum kinguani Naomi niituq Atanermun atawaqercetniluki yun'i naucetaarit nauluaqerluki nauvkalallermikun; tua-i uptuq ayagnaluni Moab-amek ukurraagni maliklukek.

7Malikluteng ayagtut Judah-mun uterrnaluteng, tau͡gaam tumemeggni

8Naomi-m qanrutak, “Uterrlutek aanatek nayuryarturteki. Atanrem-llu assirlutek aulukekilitek, elpetek tuaten wiinga pillrucirpetegtun, cali-llu au͡gkunun tuqullernun.

9Atanrem-llu allanek uingyugngarivkaqilitek uitavigkangniartutek.” Tua-i Naomi-m melugarak tua-ingunrituurlukek. Tau͡gaam taukuk aluviliurlutek

10qanrutaak, “Qang'a! Maligciiqamegten yugpenun.”

11Naomi-m kiugak, “Paniigmaa, ciin maligcugcetegnga? Umyuartequtek-qaa allanek uikarpetegnek qetunrangnayuklua?

12Utertek kingunerpetegnun, wiinga ak'allaurtessiyaagama uingenqiggngaitua. Umyuarteqsaaqeng'e'rma cali tuaten piyugngayuklua, tua-llu-qaa ataku uingekuma qetunranglua-llu,

13utaqauryartutek-qaa anglinatkaagnun? Tuaten-llu-qaa pikuma allanek uingesciigaluteksarartek? Qang'a, paniigmaa, nallunritartek tamana caperrnarquq. Atanrem wiinga tunutellruanga, takumcuyukapigcaaqua-llu elpetegnek.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Aluviliurtuk cali taukuk. Orpah-m-llu cakini melugarluku tua-
ingunrituurraarluku uterrluni kingunerminun, tau͡gaam Ruth-am unicuumiitaa.

15Naomi-m tua-i qanrutaa, “Ruth-aaq arcin utertuq yum'inun agayutminun-llu.
Maliggluku kingunerpenun uterten.”

16Tau͡gaam Ruth-am kiugaa, “Unitesqenrilu wangnun! Maligcugamken. Natmun
ayallerpenun wiinga-llu ayagciqua; nani uitakuvet wiinga-llu tuanciiqua. Yut'en
yuksaguciiqanka, Agayuten-llu Agayuteksagulluku.

17Nani-llu tayima tuqukuvet, tuani-llu wiinga tuquciqua, tuani-llu
tungmagcimaciqua. Atanrem-llu arcaqanrulria anucimirqecetaarutii wangnun
tuskili cam allam tuqum avatiini avceskaten!”

18Tua-i Naomi-m tangrramiu Ruth-aq taq'ingaitellinian maligcullerminek,
qanenqigtenrituq.

19Tua-i ayagtuk tekitnatkamegnun Bethlehem-aamun. Tekitellragni yuut tamaani
qiilertut, arnat-llu qanerluteng, “Una-qaa ilumun Naomi-uguq?”

20Kiuluki qanertuq, “Naomi-mek aterpagtevkenii Marah-mek tau͡gaam
aterpagcia, tua-i-wa Artuqailnguum Agayutem unguvaka qatlinarqelriatun
ayuqlirivkaaku.

21Maaken ayallemni camek nuuqiutaunii ayallruunga,
tau͡gaam Atanrem utercetaanga camek piinii. Ciin aterpagtaarciqsecia Naomi-
mek Artuqailngurmun Atanermunpinarqelriarurcetraarlua tut'elluku-llu
nangteqnarqelria wangnun?”

22Tua-i waten ayuqellruuq Naomi-m utertellra Moab-amek Ruth-amek Moabite-
amek ukurraminek maligluni. Tekitellragnek nalliini Bethlehem-aamun
quyurciyaraq mukaarkanek barley-nek nutaan ayagnillruuq.

Ruth 2

Ruth-aq Caliuq Naucetaarviani Boaz-am

1Naomi tungayangqertuq aterluni Boaz-amek, tukuuluni takarnaqluni-llu
ilakluku uillran Elimelech-aam.

2Erenret iliitni Ruth-am qanrutaa Naomi, “Ayagcessnga naucetaarvignun
avurniartua mukaarkanek calistet katagaitnek. Nalaqutenrilngaitua iliitnek
calisqumastekamnek naucetaarvimini.” Naomi-m kiugaa, “Kiiki tuaten pi,
panimaa.”

3Ruth-aq tua-i ayagtuq naucetaarvigmun calistet-llu kingunratgun avurluni
mukaarkanek pinritellritnek. Cuna-wa naucetaarvik tauna Boaz-am piklinikii.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Caqerluni tamatum kinguakun Boaz-aq tekituq Bethlehem-aamek calilriit-llu aryuqutmek pii. Qanerluni-llu ellaitnun, “Atanrem nayurlici!” Taukut-llu calistet kiuluku qanerluteng, “Atanrem atawaqaasqelliten!”

5Boaz-am aptaa calilrianek ciuliqagcilria, “Kituuga ingna nasaurluq?”

6Calilriit-llu ciuliqagtiita kiugaa, “Allanruuq tailleq Moab-amek Naomi maliggluku.

7Apelcillruanga kingunrirturyugluki calistet avurluni mukaarkanek. Unuakuarmek ayagluni calillruuq, nutaan ava-i arulaiqertuq mernuinercirluni uqisviim acianun piluni.”

8Tua-llu Boaz-aq Ruth-amun qanertuq, “Ayuqucirtuqerluten qanruarteqernaamken. Allani naucetaarvigni pivkenak maani taug͡aam avulaqina. Calillgucirki arnat maani;

9kepliarilriit nani piciat murilkurluku nayurluki pilarniaten. Alerqullruanka angutet calistenka qaillun piqaasqevkenak. Meqsugaqavet-llu mel'arniartuten mervignek imillritnek.”

10Ruth-aq ciktuq kegginaminek nuna agturluku, Boaz-amun-llu qanerluni, “Ciin tua-i nakleksia? Ciin takumcuyugcit allanermek?”

11Boaz-am kiugaa, “Niitellruanka cat tamalkuita piuralten cakivnun uin tuqurraanranek. Nallunritaqa-llu unitellrucigken angayuqaagken nakmiin-llu nunan, maavet-llu taillren uitanaluten yugni ciungani nallunriteksailkevni.

12Atanrem nunuliqiliten tuaten pillren pitekluku. Nunuliutengkina tamalkuulriamek Atanermek Agayutiinek Israel-aam, ullallerpenek cacetuquteksugluku!”

13Ruth-am kiugaa, “Naklegtaqapigtuten wiinga. Qanenqegcaaraullua nalluyuryuaralqa utumarivkaran, cakegtaunrilngerma elpet pistevni.”

14Nernarian Boaz-am qanrutaa Ruth-aq, “Tailuten kelipamek neri akurrluku avukaanun.” Tua-i calistet ilalirluki aqumuq, Boaz-am-llu cikiraa uucimalriamek neqkaanek. Ner'uq-llu camirrluni ilakuiluni-llu.

15Anumarian Ruth-aq avuryarturluni, Boaz-am alerqurai calistet, “Avurceskiciu qillerqaat akulekengraatgu, ancurtungararutekaanek-llu qanqeryaqunaci.

16Quyurtaarpeci-llu ilait igcetaqluki avularniarai.”

17Tua-i Ruth-aq avurtuq naucetaarvigmi atakullra tekilluku, carangllluirraarluki maaten piuq uqamangqellinilriit avullri yuinaq tallimanek cipluku (25).

18Ut'rutai-llu uitavimegnun nasvilluku-llu cakini qaillun amllertalrianek avullminek. Cali-llu cikirluku nerrlermini ilakuallminek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Naomi-m-llu aptaa, “Naken avurcit makunek mukaarkanek unuamek? Kia naucetaarvianek avullrusit? Agayutem atawaqertelliu tauna angun nallunguartekenritellren!” Tua-i Ruth-am qanrutaa Naomi avullruniluni Boaz-am naucetaarviani.

20Naomi-llu qanertuq, “Atanrem atawaqertelliu Boaz-aq! Atanrem akqutni piciurterrlainalaraa unguvalrianun tuqumalrianun-llu.” Cali qanenqigtuq, “Tauna angun canimenaku tungayakarput, ilakaat tamakut auluksugngasteḿegnuk.”

21Tua-llu Ruth-aq qanertuq, “Quyanarqenrulriamek qanrutaanga avurturaasqellua calistet ilalirluki quyurcillermeggnek qaqiutnatkaatnun.”

22Naomi-m qanrutaa Ruth-aq, “Aa-ang, panimaa, assinruciquq caliurquvet ilalirluki arnat Boaz-am naucetaarviani. Allami pikuvet pengegnarquq qaillukuaruteknayukluten.”

23Tua-i Ruth-am calillgucirai avurluni mukaarkanek qaqiutnatkaatnun. Uitavikurluku-llu cali cakini.

Ruth 3

Ruth-aq Nalaqutuq Uikaminek

1Tamatum kinguaraani Naomi-m Ruth-aq qanrutaa, “Panimaa, uikarpenek pingnaqutnarqamken nakmiin pivnek enengqerrniartuten.

2Iciwa tauna angun Boaz-aq, nauwa arnat calistai ilagallrukten, tungayakarpuk. Kitaki niicugninga. Ataku carangllluiriciquq mukaarkanek.

3Ervuqaa, tepkegcarluten-llu, aturarpet-llu assinqurraitnek all'uten. Ayagluten-llu carriri vianun, tau͡gaam elliinun nallunrircecaqunaku tamaanlucin, nerumarikan tau͡gaam mer'umarikan-llu.

4Nallunairturniaran natmun inartellra, qavaqan ullagluku ulia qakeggluku inarrniartuten it'gain caniatnun. Qanruciiqaaten qaillun picirkarpenek.”

5Ruth-am kiugaa, “Qanellren tamalkuan maliggluku piciqua.”

6Tua-i Ruth-aq ayagtuq tuavet carriri vigmun, tuaten-llu piluni cakimi alerqullratun.

7Boaz-aq nerumariami mer'umariami-llu camek umyuarrlugutaitellruuq. Tamaani-llu mukaarkanun quyungqalrianun inarrluni qavartuq. Ruth-am nepailcaarluni ullagaa, ulia-llu qakeggluki it'gain caniatnun inarrluni.

8Unuumainanrani Boaz-aq alqunaq tupakartuq, mumigtellermini-llu alangaartuq arnamek inangqalriamek it'gami caniatni.

9Boaz-am aptaa, “Kituusit?” Kiugaa, “Ruth-augua. Canimenak tungayakngamken aulukarkaqerpenga. Taumek kassuusnga.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Tua-llu Boaz-aaq qanertuq, “Atanrem atawaqertelliten. Waten piluten nasvagan arcaqakilriarucin ilavnek pinruluku cakivnun pillerpenun. Ayagyualriamek uikarpenek yuaryugngang'e'rpet arrsaulriamek wall'u tukuulriamek tuaten pillrunrituten.

11Kitaki umyuassuugaryaqunak, Ruth. Pisqelten tamalkuita piciqanka; yuut tamarmeng wani nunarrarni nallunriluciacetun elpet assilriaruuten.

12Tua-i piciuguq canimenii tungayakuciqa ikayuyunaqluten, taug̃aam angucetangqertuq wangni canimellruluku tungayakestevnek.

13Maantauraa unugpak, unuaqu nallunairniarput taumun tungayagpenun pisquciumallermikun auluksugngacin. Tua-i piyugngakuni canrituq; taug̃aam pisciigalkan wani-wa akqiunga unguvalriakun Atanerkun wiinga ikayurarkauluten. Tuani inangqauraa unuakurnatkaanun.”

14Tua-i it'gain caniatni inangqauq, taug̃aam tanqigivailgan maktuq Boaz-am kitumun nallunritesqumanrilaku tuantellrucia.

15Boaz-am qanrutaa, “Ulikutan yuuluku sagesgu wavet.” Tuaten pian Boaz-aq kuviuq yuinaak malruk qulnek cipluku (50) uspernek mukaarkanek qainganun, ikayurluku-llu equlirluku taumek. Nutaan utertuq nunarrarnun tauna iqukluku.

16Kingunerminun tekican cakian aptaa, “Tua-llu-qaa qaillun ayuqa tamana pillren?” Ruth-am-llu qanemcitaa Boaz-am pillrinek tamalkuitnek.

17Cali-llu qanerluni, “Qanrutaanga-llu camek tegumiarunii elpenun utertesqumavkenii, tua-llu cikiraanga ukunek mukaarkanek barley-nek.”

18Naomi-m qanrutaa, “Kitaki nerinisngialliqsaqunak nallunrirnatkarpenun qaillun mat'um iqungqerrarkaucianek. Boaz-aq unuamek arulairngaituq man'a elluarinatkaanun.”

Ruth 4

Boaz-am Nuliqsagutaa Ruth-aq

1Boaz-aq ayagtuq quyurtaarviatnun nunat iteryaraatni uitalriamun, aqumluni-llu tuavet. Uitainanrani Elimelech-aam canimenaku tungayii, Boaz-am qanrutkellra, tamaaggun kiturtuq. Boaz-am-llu qayagaurluku, “Tailuten wavet canimnun aqumi.” Taum-llu ullagluku canianun aqumluni.

2Boaz-aq-llu aqvatuq qulnek tuani nunani ciuliqagteñek, tuavet-llu cali aqumesqelluki. Aqumumariata,

3qanertuq tungayaminun, “Naomi utercami maavet Moab-amek, tunyugaa nuna tungayamta Elimelech-aam nunautellra,

4umyuartequa-llu elpenun man'a nallunritnaqsukluku. Tua-i piyukuvgu kipusgu ukut aqumgalriit angutet takuatni yum'a-llu ciulirnerita takuatni. Taug̃aam

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

piyuumiilkuvgu qanra, tua-i-wa kiputellerkaan piyunarqucia ciumek elpenun pimauq, nutaan-llu kipucuumiilkuvgu wiinga kipucugngaarkauluku.” Angun tauna qanertuq, “Kipuciiqaqa.”

5Boaz-aq-llu qanerluni, “Wangni canrituq, nuna kipuskuvgu Naomi-mek, Ruth-aq tapeqluku kipuciiqan Moabite-aq aipaineq, nuna tauna tuqullrem ilaini uitauraasqelluku.”

6Tua-llu angutem kiugaa, “Tuaten ayuqekan nunam kiputellerkaanun piyunarquciqa pegtaqa, nakmiin irniamnun kinguvarngaitellinian. Elpet kipuskiu; wiinga piyuumiirutaqa.”

7Tamatum nalliini piciryarangqellruut nunautmek tuniaqameng wall'u navruciaqameng, tun'ilriim aluilitani yuularaa tunluku-llu kiputellriamun. Waten piluteng Israelite-at nasvalaraat tamana tun'illerteng wall'u navrucilteng caqtaarngairucelluku.

8Taumek taum angutem qanrucamiu Boaz-aq, “Elpet kipusgu,” aluilitani yuuluku Boaz-amun tunaa.

9Tua-i-llu Boaz-am qanrutai ciulirneret allat-llu yuut tuanelnguut, “Elpeci nallunritestenguuci unuamek kiputellemnun Naomi-mek cat tamalkuita Elimelech-aam pikellri qetunraagken-llu Chilion-aankuk Mahlon-aaq-llu pikelkek.

10Tamakunun-llu tapeqluku Ruth-aq Moabite-aq, Mahlon-aam nuliallra, wiinga nuliqsagulluku. Maaggun aklui tuqullrem uitaurararkaurrluteng ilaini, kinguvrin-llu kinguvallrat arulairngaunani yuini nakmiin-llu nuniini. Mat'umun nallunritestenguuci unuamek.”

11Taukut-llu ciulirneret allat-llu tuanelnguut qanertut, “Wangkuta nallunritestenguukut. Atanrem nulian Rachel-aatun Leah-tun-llu ayuqevkaqiliu, nauwa irnialingevkallrukiik Jacob-aaq. Tukuureskina Ephrath-am yuini niitnaurrluten-llu Bethlehem-aami.”

12MikelnguutAtanrem cikiutekain elpenun uuggun neviarcarkun ilakuralriarucirci ayuqevkaqilitgu ilakuralriaritun Perez-aam, Judah-nkuk Tamar-aq-llu qetunraagnek.

Boaz-aq Kinguveni-llu

13Tua-i Boaz-am Ruth-aq ut'rutaa eneminun nuliqsagulluku. Atanrem-llu atawaqercetaa, qingartuq-llu qetunrangluni-llu.

14Nunaqliin arnat Naomi qanrutaat, “Nanraumali Ataneq! Tutgarangevkaraaten tan'gaurlurmek aulukestekarpenek. Tan'gaurluq niitnaureskili Israel-aami!

15Ukurrarpet kenkaaten, elpenun-llu callra amllenruuq malrunlegni qetunrani. Wani-wa-llu tutgarangevkaraaten tan'gaurlurmek, taum nutaramek yuucimek piciqaaten ak'allaureskuvet-llu aulukciqaaten.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Naomi-m-llu mikelnguq teguamiu manuminun ellia, aulukluku-llu.

17Nunalgutain arnat tan'gaurluq aciraat Obed-aamek. Yuut-llu tamalkuita qanrulluki, “Naomi irnianguq qetunrangluni!” Obed-aaq ataksagutellrua Jesse-m, Jesse-llu David-aam atakluku.

18-22Wani-wa ilakellriit Perez-aamek ayagluteng David-aamun: Perez, Hezron, Ram, Amminadab, Nahshon, Salmon, Boaz, Obed, Jesse, David.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1 Samuel

1 Samuel 1

Elkanah Ilani-llu Shiloh-mi

1Angucetangqellruuq Elkanah-mek aterluni, Ephraim-aam ilakellriarinek, nunarriini Ramah-m uitallruuq qemililriami nuniini Ephraim-aam. Qetunraqluku Jeroham-am, tutgaqluku-llu Elihu-m, ilakluku ilakellriarin Tohu-m, taukut Zuph-am ilakuralriarin ilakluki.

2Elkanah malrugnek nuliangqellruuq, Hannah-nkugnek Peninnah-llu. Peninnah irniangqertuq, tau͡gaam Hannah irniarituq.

3Allrakut tamalkuita Elkanah ayalallruuq Ramah-mek agayuluni elliitnek ekuagiyarturluni AtanermunArtuqailngurmun Shiloh-mi, Hophni-nkuk Phinehas-aaq-llu, malruk qetunraak Eli-am, tuani agayulirteŋ̄guuk Atanermun.

4Ernermi ekuagiyarami Elkanah-m ilaitnek cikilaraa Peninnah nuliani tamalkuita-llu qetunrai panii-llu;

5Keneksaaqeng'e'rmiu-llu Hannah, cikilaraa kiingan ataucimek pikanermek, tua-i-wa Atanrem umellruakek engeliak.

6Peninnah-m, Hannah-m inglussuan, qinucetaalaraa takaryugtelluku, tua-i-wa Atanremirniangyuicecaku.

7Tuaten piuratuluku allamiaqan; ayagaqameng eniinunAtanrem, Peninnah-m cakneq angniicet'laani Hannah qialartuq camek-llu neryuumiitaqluni.

8Uingan Elkanah-m aptelaraa, “Hannah, ciin qiasit? Ciin-llu neryuumiicit? Ciin angniiquralarcit? Elpenun-qaa wiinga pinrunritua qulni qetunrani?”

Hannah-nkuk Eli-aq-llu

9-10Cat iliitni, taqngameng nernermek Atanrem eniini Shiloh-mi, Hannah nangertuq. Cakneq umyuamikun uqamaituq, qiaguq-llu cakneq iluteqluni piicallermini Atanermun. Taum nalliini, Eli-aq agayulirta aqumgauq aqumgavikelallermini amiigem caniani.

11Hannah taqutuq piciulriamek akqutmek: “Ataneq Artuqailnguq, tangerrnga wii, kevgavni! Tangrru arenqiallugutekа umyuaqlua-llu! Nalluyagucaqunii! Qetunrarkiskuvnga, akqiunga elpenun tunciqaqa unguvallran taktaciatun nuyani-llu kepqerngaitai.”

12Hannah piicagtu'rtuq Atanermun ak'anun, Eli-am-llu tangvaurarak qerrluk.

13Piicagtuq nepaunani; qerrluk pekqurlutek, tau͡gaam nepaunani. Taumek Eli-aq umyuarteqellria taangiqsukluku,

14qanertuq-llu elliinun, “Taangiqluten tangvagcetenrilu. Taqluku mer'allren assiringnaqi!”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15“Qang'a, taangiqenritua,” ellii kiuguq. “Mer'aksaitua! Uuqassugartua, piicagturallruunga-llu, arenqiallugutenka qanrutekluki Atanermun.

16Umyuartequtenrilnga arnatun cakegtaunrilngurtun. Waten piicagtu'rtua angniicessiyaagama.”

17“Ayii uitanqegciluten,” Eli-aq qanertuq, “Agayutiin-llu Israel-aam cikirliten elliinun kaigatkellerpenek.”

18“Umyuangqerqina assilriamek tungemnun,” ellii kiuguq. Ayagtuq-llu, nerluni-llu neqmek, angniitenrirluni-llu.

Samuel-aam Yuurtellra Atanermun-llu Tunumallra

19Unuaquani Elkanah nakmiin-llu ilani makcara'artut, agayurraarluteng-lluAtanermun, utertut nunameggnun Ramah-mun. Elkanah-m-llu tutgaa nuliani Hannah, Atanrem-llu piicautii kiugaa.

20Tua-llu tuaten piuq qingarluni irniluni-llu qetunrangluni. Aciraa-llu Samuel-aamek, nalqigtuq-llu, “Kaigatkellruaqa Atanermun.”

21Pillerkaq tekitenqigtuq Elkanah-m nakmiin-llu ilani ayagyaraat Shiloh-mun elliiluteng-llu Atanermun allrakumi ekuagiyarameggnun allakaumalriamek-llu ekuagarkamun elliin akqutellminun.

22Taug̃aam maa-irpak Hannah ayanrituq. Uini qanrutaa, “Egmian aamayuiruciatun mikelnguq, Atanrem eniinun aguciiqaqa, uitavigkaanun unguvami taktaciatun.”

23Elkanah kiuguq, “Kitaki, assinrungatellrakun elpenun piniartuten; enemteñi maantauraa aamayuirutnatkaanun. Atanrem-llu piciurceskiliu akquten.” Tua-i Hannah uitaurtuq enemeggni mikelnguq anglicarluku.

24Aamayuirucan, ayautaa Shiloh-mun, angucaluyaarmek pingayunek allrakungelriamek maligluni, cuqmek-llu mukaamek, caqutmek-llu qecigmek wine-amek muirumaluni imalegmek. Malikluku Samuel-aaq, mikelnguungraan, Atanrem eniinun Shiloh-mi.

25Tuqucimariamegteggu-llu angucaluq, mikelnguq ullautaat Eli-amun.

26Hannah-m qanrutaa, “Elitaqerpenga-qaa? Wiinga imuugua arnaq tangellren nangerngaluni wani, piicagluni Atanermun.

27Kaigavikellruaqa uumek mikelngurmek, elliin-llu cikillruanga kaigatkellemnek.

28Taumek cikiutekaqa Atanermun; Unguvallran taktaciatun, Atanrem pikciqaa.” Tua-i-llu piicagvikaat Ataneq tuani.

1 Samuel 2

Hannah-m Piicautii

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Hannah piicagtuq: “Atanrem imillrua ircaquqa angnimek; angniqapiartua elliin caliallranek! Temciarautekanka inglunka; angniqapiartua Agayutem ikayullruanga!

2“Kitumek tanqilriartaituq Atanertun, ellii ayuqaituq, allamek aulukestetaituq Agayutemcetun ayuqellriamek.

3Taqiu qastuluten ucuryagtellren; nepairki ucuryaggluten qanerkaten. Tua-i-wa Ataneq Agayutnguuq nallunrilnguuluni, cuqcimai-llu yuut tamalkuita callrit.

4Urluvrit pinilriit anguyagtet navguumaut, tau͡gaam pinialnguut piniriinartut.

5Yuut camirrluteng neruratullret akingengnaqut neqkangqerrnaluteng, tau͡gaam kaillret kainrirtut. Qingayuitelleq nuliaq irniuq malrunlegnek mikelngurnek, tau͡gken aanaulria amllernun atauciunger'mi unegtaarituq.

6Ataneq tuqucilartuq unguirceciaqluni-llu; ayagcecilartuq yugnek tuqumalriit nuniitnun tuamta-llu ut'rulluki.

7Yuut ilait arrsaurcet'larai ilait-llu tukuurtelluki; ilait pikegtaunrircet'larai ilait-llu nalugluki.

8Nalularai arrsaulriit urr'amek nangertelarai-llu piitulriit nangteqellratnek. Ilagaryugngavkarilarai angayuqat qetunrait elkarrluki-llu takarnarqellriit ilagarluki. Nunam tusnganri Atanrem pikai, qaingatnun-llu piliaqellrua ellarpak.

9“Qaunqelarai unguvait ukvertulriit yum'i, tau͡gaam carrluulriit tamartut tan'germun; yuk cirlakiyuituq nakmiin elliin pinimikun.

10Inglui Atanrem piunriumaciqut; ellaitnun qilagmek kalirciquq. Atanrem qanercetaarciqaa nuna tamalkuan; pinimek cikirciqaa angayuqani, nakmikellni angayuqaq elliin cirlakivkarciqaa.”

11Tua-i-llu Elkanah kinguneminun utertuq Ramah-mun, tau͡gaam tan'gaurluq Samuel-aaq uitauq Shiloh-mi kevgiuraa-llu Ataneqayuqucirtullratun Eli-am agayulirtem.

Qetunrai Eli-am

12Qetunrai Eli-am yurrluuqapiartut. Caukevkenaku Ataneq

13wall'u piciryarat atuusqumalriit agayulirtem piyullri yugnek. Tau͡gaam, kina imna elliigaqan ekuagarkanek, agayulirtem kevgaa tailartuq maligluni pingayunek nuulegmek kapsuutmek. Kemek-llu keninermek taqvailgan,

14kap'lerutelaraa egatmun, taum-llu kapsuutem antellra agayulirtem pik'laraa. Tamarmeng Israel-aam yui tailriit Shiloh-mun elliiyarturluteng ekuagarkanek pimaaqluteng waten.

15Ilalaraa-llu, uqua au͡g'arluku ekuamavailgan, agayulirtem pistii tailuni qanlartuq kitumun elliiluni ekuagilriamun, “Cikirnga kemegmek agayulirtem

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

maniarkaanek; ciuniurngailaku qallaucimalria kemek elpenek, tau͡gaam qassaulria.”

16Yuk kiukan, “Pilauciat aturluku elegqaarnaurtuq uqua ciumek; nutaan tegutniartuten piyullerpetun,” agayulirtem kevgaa qanerciquq, “Qang'a! Taisgu wangnun wanirpak! Pinrilkuvgu, teguarkaurciiqaqa allurrluten!”

17Una assiilnguat qetunrain Eli-am arcaqerluni pinarqelriaruuq Atanremtangvallrani, tua-i-wa aulukngatki elliitet Atanermun cakneq qigcikevkenaki.

Samuel-aaq Shiloh-mi

18Waten pillrata nalliini tan'gaurluum Samuel-aam kevgiurturaraa Ataneq, aturluni qigcignarcaumalriamek 'lumarrarmek manuilitamek.

19Allamiaqan aaniin pililaraa ulikutacuarmek taitaqluku-llu elliinun maligtaqamiu uini elliiyarturaqan allrakum ekuagiyaraani.

20Tua-i-llu Eli-am atawaqertelluku Elkanah nulirra-llu, qanerluni-llu Elkanah-mun, “Atanrem allanek irniarkavnek cikiqiliten uuggun arnakun cimirkaanek elliinun tunllerpet.” Taum kinguani utertelartuk kingunermegnun.

21Atanrem tua-i atawaqercetellrua Hannah, qetunrangluni-llu pingayunek paningluni-llu malrugnek. Tan'gaurluq-llu Samuel-aaq angliuq kevgiurlukuAtaneq.

Eli-aq Qetunrani-llu

22Wani-wa Eli-aq cakneq ak'allaurtuq, niitelarai-llu tamalkuita qetunrani qaillun pilallrat tamalkuitnun Israel-aanun, inangqalallrat-llu arnanek tuteglutenq kevgiulrianek iteryaraani Pelatekam Atanrem alailarvian.

23Taumek qanrutai, “Ciin makunek caliceci? Yuut tamarmeng qanrut'laraatnga elluanritqapiarnek caliavceñek.

24Waten pinrirci, qetunramaa! Man'a assiitqapiartuq yuin Atanrem qalarutkek'ngaat!

25Kina imna assiilngiqan ilaminun, Agayutem anagyaaquciiqaa alartellria, tau͡gaam kia anagyaaquciiqau kina assiilngilria Atanermun?”

26Tan'gaurluq Samuel-aaq angliurtuq ilukegcinariinarluni-llu Atanermunyugnun-llu.

Ciunerkiurun Eli-am Ilainun

27Prophet-aaq tekituq Eli-amun waten qanerkarluni Atanermek: “Ciulian Aaron-aaq nakmiin-llu ilani kevgaullratni angayuqranun Egypt-aam, wangnek manillruunga Aaron-aamun.

28Tamalkuitnek ilakellriartainek Israel-aam cucukellruanka elliin nakmiin ilai wangnun agayulirteñ̄gusqelluku, kevgiuresqelluki ekuavigmi, tepkegcilriamek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

aruviaralaasqelluki, manuilitamek-llu as'arceña'armek atulaasqellukuqanellgutkekatnga. Piunarqucimek-llu cikillruanka iliinek tegutelaasqelluki elliitet ekuamallret ekuavigmi.

29Ciin-mi iigpegun piksugiinermek imangqerrluten tangvagciki ekuagarkat elliitet-llu piteklillrenka yumnek? Ciin, Eli-aaq, qetunraten qigcikenrusiki wangni uqungcartelluki ellaitnek assinqurritnek ekuagarkat yum'a elliitaitnek wangnun?

30Wiinga, AtanermiAgayutiini Israel-aam, akqutkellruaqa avani pellullermi nakmiin ilavet ilakuralriavet-llu kevgiurarkaulua agayulirteñguluteng taqsuunateng. Tau͡gaam watua qanertua tuaten piyuumiirullua! Waten tau͡gaam, qigcikciqanka qigcikestenka, eq'ukciqanka-llu caunrilkestenka.

31Niicugni, pillerkaq agiirtuq tuqucillerkaqa tamalkuitnek ayagyuanek angutnek ilavni ilakuralriarpeni-llu, atauciunger'mi angun ilavni unguvangairulluku ak'allaurtellerkaa tekilluku.

32Arenqiallugingaluci tangvalarciqaci ayuqniarluki tamalkuita atawaqautet cikiutekanka allanun yugnun Israel-aanun, tau͡gaam kina atauciunger'mi ilavni unguvangairuciiquq ak'allaurtellerkani tekilluku.

33Kinguverpet tau͡gaam iliit unguvavkarciqaqa, kevgiurciqaanga-llu agayulirteñguluni. Tau͡gaam ellii cikmirciquq neryuniurutairulluni-llu, tamarmeng-llu kinguveten pillugguluteng tuquciqut.

34Qetunraagken malruk Hophni-nkuk Phinehas-aaq-llu tamarmek tuqukagnek ernermi ataucimi, tamatum nallunairciqaa qanellrenka tamalkuita piciurtarkauciat.

35Cucuklirciqua agayulirteñek piciugarkamek wangnun maliggluki-llu pisqellrenka pistekaatnek.

36Kinguverpet iliit tuqutaullrunrilnguq agayulirteñun taumun ullaulluni kaigalarciquq akimek neqkamek-llu, takumcuca'arluni-llu ikayuryugluki agayulirtet, nerlallerkani pitekluku.”

1 Samuel 3

Atanrem Alaillra Samuel-aamun

1Tamakuni ernerni, tan'gaurluum Samuel-aam kevgiullrani Ataneq Eli-amek atanerluni, amllellrunritut qanerkat kingunelget Atanermek, tangrruarcetellri-llu nurnarluteng.

2Unuut iliitni Eli-aq, cikmirniaralria, qavartuq qavarvimini;

3Samuel-aaq qavarluni agayuvigpagmi, qigcignarqellriim Akqutem Yaassiigan uitaviani. Erqaarpailgan, kenurraq cali kumaluni,

4Atanrem qayagauraa Samuel-aaq. Kiuguq-llu “Aa-ang!“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5aqvaqurluni-llu Eli-amun qanertuq, “Qayagauravnga, taigua wani-wa.” Tau͡gaam
Eli-aq kiuguq, “Qayagaunritamken; inarcartua.” Tua-i ataam Samuel-aaq
inarcarturtuq.

6-7Atanrem qayagaunqigtaa Samuel-aaq. Tan'gaurluum nallua Atanermunpicini,
tua-i-wa Atanrem ciungani qanruteksailani. Tua-i maktuq, Eli-aq-llu ullagluku,
qanertuq, “Qayagauravnga, taigua.” Tau͡gaam Eli-aq kiuguq, “Qetunramaa,
qayagaunritamken; inarcartua.”

8Atanrem qayagauraa Samuel-aaq pingayiriluni; Maktuq, ullagluku-llu Eli-aq
qanerluni, “Wani-wa taigua qayagauravnga.” Nutaan Eli-am
taringaa Atanermun qayagaulaucia tan'gaurluq,

9taumek qanrutaa, “Inarcartua; qayagaunqigeskaten, qanerniartuten,
‘Qanra, Ataneq, pisten niicugniuq.’” Tua-i Samuel-aaq inarcartunqigtuq.

10Ataneq tailuni nangerngaluni qayagaunqigtaa, “Samuel-aaq! Samuel-aaq!”
Samuel-aaq kiuguq, “Qanra; pisten niicugniuq.”

11Ataneq qanertuq elliinun, “Cam iliiniku camek imumek taquteqatartua Israel-
aam yuinun assiicessiyaagan-llu niitellriit tamarmeng tatameciqut.

12Taumi ernermi caliaqeciqanka tamalkuita akeqnerrlugutellrenka Eli-am
nakmiin ilainun, ayagnillranek ayagluku iquklitellranun.

13Ak'a qanrutellruaqa anucimirqecetaaqatarniluki nakmiin ilai akwarpak tua-i-
wa qetunrai qalartellruata assiitqapiaralrianek wangnun. Eli-am
nallunritellruyaaqluku watnallrat, tau͡gaam inerqullruvkenaki.

14Taumek piciulua qanrutkaqa Eli-am nakmiin ilainun ekuagarkamun wall'u
elliitmun au͡g'arngailucia mat'um pinarqutii assiitqapiaraam assiilnguum.”

15Samuel-aaq inangqauq unuakurvianun; tua-i-llu makluni ikirqai
amiigiAtanrem eniin. Alinguq-llu qanrutlerkaanek Eli-aq tangrruamek.

16Eli-am qayagauraa, “Samuel-aaq qetunramaa.” “Aa-ang,” kiuguq Samuel-aaq.

17“Camek Atanrem qanrutaten?” Eli-aq aptuq. “Aassaqucaqunii. Agayutem
anucimirqecetaarciqaaten tuknilriamek qanrutenrilkuvnga tamalkuitnek
qanellrinek.”

18Tua-i Samuel-aam qanrutaa tamalkuitnek; iliitnek-llu iirutevkenaku. Eli-aq-llu
qanerluni, “Ellii Atanruuq; elliin assikellermitun caliaqeciqaa.”

19Samuel-aaq-llu anglillrani, Atanrem nayuraa qanellri-llu Samuel-aam
tamalkuita piciurcetai.

20Tua-i tamarmeng-llu Israel-aam yuin, nunameng iquanek ayagluteng iquanun,
nallunriraat ilumun Samuel-aaq prophet-aaqucianek Atanermun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Ataneq-llu pulengtaq nallunailartuq Shiloh-mi, alairvillermini Samuel-aamun ellii-llu qalarulluku. Samuel-aaq-llu qanraqan Israel-aam yui tamarmeng niicugnilartut.

1 Samuel 4

Tegumallra Akqutem Yaassiigan

1Taum nalliini Philistine-at quyurtut anguyagyartuqatarluteng Israel-aamun, tua-i Israel-aam yui ayagtut callugyarturluki. Israel-aam yui pelatekiurtut Ebenezer-aami Philistine-at-llu Aphek-aami.

2Philistine-at curuameng, callugluki cirlakait Israelite-at tuquciluteng-llu tiissitsaat cetaman nuniitni (4,000) angutnek tamaani anguyagvimeggni.

3Tuqutenritellrit-llu tekicata uitavimeggnun, ciulirnerit Israel-aat qanertut, “Ciin-kiq Atanrem cirlakevkartakut Philistine-anun unuamek? AtakiAtanrem Akqutiin Yaassiiga taiteqerlarput maavet Shiloh-mek, elliin maliggluta anagyaaqutniaraakut inglumteñek.”

4Tua-i ayagceciluteng qanerteñek Shiloh-mun taitaat Atanrem Pinilriarpiim Akqutiin Yaassiiga, aqumllerciumalria quliigni yaqulgek ungungssik. Eli-am-llu malruk qetunraak, Hophni-nkuk Phinehas-aaq-llu, maliggluku Akqutem Yaassiiga taiguk.

5Tua-i-llu Yaassiiga Akqutem tekiucatgu, tamarmeng Israel-aat angnimek qastuluteng qayagpiita nuna qiivuq.

6Tua-i Philistine-at niitaat qayagpallrat qanerluteng-llu, “Niiciki qayagpagalriit Hebrew-t qavartarviatni! Ca pitekluku piat?” Nallunriameng Atanrem Akqutem Yaassiiga tekiuyuciat Hebrew-t qavartarviatnun,

7alingut, qanerluteng-llu, “Agayun tekituq uitaviatnun.” Qanertut-llu, “Nakleng wangkuta! Waten ayuqellriim ciungani tekiteksaitakut!

8Kia aviuciiqakut piniatnek makut pinilriit agayutet? Makut agayutet nalarpagcetellruit Egypt-aarmiut ayuqenrilngurteggun cangerlagteggun yuilqumi!

9Cacetuluci, Philistine-ani! Angutet pilauciicetun callugluci, pisten̄gurcuartukut Hebrew-nun, ellait pistekellrucimcetun. Taumek callugci angutet pilauciicetun!”

10Tua-i Philistine-at callugtut pitacirramegcetun Israel-aat-llu cirlakluki, qimalriit qingunermeggnun. Amlleret-llu tuqurpagtut: yuinaq qulmek cipluku tiissitsaat (30,000) tuqucimallruut.

11Agayutem-llu pia Akqutem Yaassiiga tegumauq, Eli-am-llu qetunraak Hophni-nkuk Phinehas-aaq-llu, tamarmek tuqutauguk.

Tuqullra Eli-am

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Angun ilakellriarinek Benjamin-aam aqvaqurturluni anguyalriarinek Shiloh-m ayagtuq tekilluni-llu taumi ernermi. Angniitellni-llu maniluku, aturani allgullrulliniluki urr'arrluku-llu qamiquni.

13Tuani tekitellrani, Eli-aq aqumllemini tumyaram mengliini aqumgallruuq kiarqurluni, ircaqurrlugcami Agayutem Yaassiiga pitekluku. Angutem sagtaa man'a qanemciq tamalkuan nunanun, yuut-llu tamarmeng qanngartut alingluteng.

14Eli-am niitaa nepiit apluni-llu, “Ca pitekluku neplirtat?” Angun-llu cukangnaqluni taiguq qanrulluku-llu Eli-aq.

15(Eli-aq wani-wa yuinaat cetaman akimiaq pingayunek cipluku (98) allrakungluni takviarutqapiarluni-llu.)

16Angun qanertuq Eli-amun, “Wiinga ayakallruunga anguyagmek ernerpak-llu aqvaqurturlua maavet tekillua.” Eli-am-llu aptaa, “Qaillun pillruat, qetunramaa?”

17Qanemcimek taitellria kiuluni qanrutaa, “Israel-aat qimallruut Philistine-anek; amlleqapiarmek cirlakumaluta! Taukut-llu avatiitni, qetunraagken Hophni-nkuk Phinehas-aaq-llu tuqutaullruuk, Agayutem-llu Akqutiin Yaassiiga tegumaluni!”

18Qanrutkellrani Akqutem Yaassiiga, Eli-aq qetkallagtuq aqumlleminek canianun ikirtuqam. Ak'allaussiiyaagami-llu uquriluni-llu igcami navgaa uyaquni, tuquluni-llu. Ciuliqagten̄gullruluni Israel-aami allrakuni yuinaak malruk (40) aturlukek.

Tuqullra Aipainran Phinehas-aam

19Eli-am ukurrii, nulirra Phinehas-aam, qingartuq, irniniararluni-llu. Niitellermini Agayutem Akqutiin Yaassiiga tegumaniluku, cali-llu cakimi uimi-llu tuquciak, alqunaq nep'ngutaa irniluni-llu.

20Tuquqataan, arnat ikayurtain qanrutaat, “Piningnaqluten! Qetunranguten!” Tau͡gaam ellii murilkenrituq kiuvkenani-llu.

21Aciraa-llu mikelnguq Ichabod-amek,qanerluni, “Agayutem ucurnarqutiin unitaa Israel-aaq”, Akqutem Yaassiigan tegumallra pitekluku cali-llu cakimi uimi-llu tuqullrak pitekluku.

22“Agayutem ucurnarqucian unitaa Israel-aaq,” ellii qanertuq, “Tua-i-wa Agayutem Akqutiin Yaassiiga tegumiin.”

1 Samuel 5

Agayutem Yaassiiga Philistine-ani

1Philistine-at teguamegteggu Akqutem Yaassiiga, ayautaat Ebenezer-aamek Ashdod-aamun nunarpameggnun,

2agutaat-llu agayuuvianun agayutmeng Dagon-aam, elliluku-llu canianun yuguam taum ayuqiin.

© 2012, American Bible Society.

3Unuayaarmi yuin Ashdod-aam tangrraat Dagon-aam yuguaq ayuqii igtellrullinilria pucikarluni nunamun ciuqerranun Atanrem Akqutiin Yaassiigan. Tua-i mayurtaat elliluku-llu enellranun.

4Tau͡gaam makcameng unuakuarmi unuaquan tangrraat Dagon-aam ayuqii yuguaq cali igtellrullinilria ciuqerranun Akqutem Yaassiigan. Maa-i qamiqurra inglugtun-llu tallik navgumalutek iteryaram-llu caniani uitalutek; temii kiimi uitaluni.

5(Taumek man'a tekilluku agayulirtai Dagon-aam tamarmeng-llu tuavet agayutulit Ashdod-aami taum nallii amllirluku it'lalriit piiyuaviksuunaku-llu.)

6Atanrem anucimirqecetaarai Ashdod-aam yui tuknilriamek alingurtuavkarluki-llu. Anucimirqecetaallminun-llu ilakluki yuut nunautiita iluanelnguut naugivkarluki qertulrianek qaingitgun.

7Tangrramegteki makut waten pilriit, qanertut, “Agayutiin Israel-aam anucimirqecetaaraakut agayutput-llu Dagon-aaq. Akqutem Yaassiiga maancecunairutaput.”

8Tua-i ayagceciut qanerteñek quyurtelluki-llu tamalkuita talliman atanrit Philistine-at apluki-llu, “Cakqatarceta Akqutem Yaassiiga Agayutiita Israel-aat pia?” “Aguciu Gath-amun,” taukut kiugut; tua-i ayautaat Gath-amun, allamun cali Philistine-at nunarpiitnun.

9Tau͡gaam tuavet tekitellran kinguani, tauna-llu nunarpak Atanrem anucimirqecetaaraa angtuamek nuniirtelluki. Anucimirqecetaarai qaingitgun qertulrianek naugivkarluki yuut tamalkuita tuani nunarpagmi, ayagyuat ak'allaurtellriit-llu ayuqluki.

10Tua-i ayaucetaat Akqutem Yaassiiga Ekron-aamun, allamun cali Philistine-at nunarpiitnun; tau͡gaam tuavet tekiuyuciatun, yuut qayagpagangartut, “Taitellianiat Akqutem Yaassiiga Agayutiita Israel-aat pia maavet, tuqurqeñaluta tamamta!”

11Tua-i taisqenqigtait imkut Philistine-at atanrit tamalkuita qanerluteng-llu, “Ut'ruciu Akqutem Yaassiiga nakmiin uitavianun, tuquavkanritnauraakut ilaput-llu.” Nuniirtuq nunarpak tamarmi Agayutem tamarmeng anucimirqecetaarateng tukniluni.

12Ilait-llu tuqunrilnguut naugiut qertulrianek qaimegteggun yuut-llu tamakut qayagaut agayutmeggnun ikayuusqelluteng.

1 Samuel 6

Ut'rucimallra Akqutem Yaassiigan

1Atanrem Akqutiin Yaassiiga uitallrurrluku Philistia-mi malrunlegni iraluni,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2yuut taisqait agayulirtet angalkut-llu apluki-llu, “Qaillun piqatarceta Atanrem Akqutiin Yaassiiga? Ut'ruceskumteggu uitavianun, camek malilirluku uterceciiqseta?”

3Kiugut, “Ut'ruskuvciu Akqutem Yaassiiga Agayutiita Israel-aat pia, malilirarkaugarci cikiutmek elliinun assiilnguvci akiliutekaatnek. Akqutem Yaassiiga uterrngaituq cikiutmek maliinani. Waten pillerpeciuggun mam'ivkaumaciquci, nallunrirciqaci-llu ca pitekluku anucimirqecetaarturallranek.”

4“Camek cikiutmek maliliqatarceta?” yuut aptut. Kiugut, “Tallimanek suulutaanek pilinguanek qaimi naullret ayuqaitnek tallimanek-llu cali suulutaanek uugnararuanek, tuaten ataucitaarluki amllertataitnek Philistine-at atanrita. Man'a cangerlak taivkaumallruuq tamarpeceñun taukunun-llu tallimanun atanernun.

5Pilinguarnarqaaci qertulriit qaimi nautulit uugnararuat-llu ayuqaitnek navguilrianek nunavceñi, qigcikutmek-llu cikirnarqaci Agayutiit Israel-aat. Anucimirqecetaanermek taqsalliaci, agayuteci, nunaci-llu.

6Ciin teggevkarciqseciki ircaquci Egypt-aarmiut Pharaoh-m-llu teggevkallruciicetun ircaquteng? Nalluyagucaqunaku qaillun Agayutmun usviirutevkallruciit ayagcetnatkaatnun Israelite-at Egypt-aamek.

7Taumek upcici nutaragnek ikamrarraagnek malrugnek-llu kuluviignek atmagcuuciumaksailnguugnek, petuglukek-llu kuluviik ikamrarraagnun ut'rullukek-llu piyagakek ungungssirvigmun.

8Teguciu Atanrem Akqutiin Yaassiiga, elliluku ikamrak qaingagnun, ekluki-llu yaassiigegnun caniagnun pilinguat suulutaat utercetarkaci cikiutekluki elliinun akiliutekaat assiilnguvci. Nutaan-llu ayagtellukek ikamrarraak ayagtellukek-llu kiirraraagnek.

9Murilkelluku-llu ayallra; ayakan tungiinun nunarraam Beth Shemesh-aam, taum nallunairaa Agayutiita Israelite-at taivkalqellinia man'a cangerlak wangkutnun. Taug̃aam pinrilkan, tua-i nallunriciiqerput taungunrilucia, taug̃aam pitsaqevkenani picia.”

10Pisqumacirmegcetun piut: tegulluteng malrugnek kuluviignek petuglukek ikamragnun, patullukek-llu ungungssirvigmun piyagakek.

11Elliluku-llu Akqutem Yaassiiga ikamragnun, yaassiigek-llu imalgek suulutaanek avelngaruanek puvneruanek-llu.

12Kuluviik-llu nakerrlutek ayagtuk tungiinun Beth Shemesh-aam tumyaraq atauciq aturluku. Qalriagurlutek ayagtuk. Talliman atanrita Philistine-at kingunrirturagket Beth Shemesh-aam engelii tekilluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Yui Beth Shemesh-aam quyurciut mukaarkanek marami, alqunaq mak'arrluteng kiartut tangrraat-llu Akqutem Yaassiiga. Angnirpagtut-llu tangrramegteggu.

14Ikamrak-llu itertuk maramun pikestellegmun angutmun Joshua-mek at'legmek, Beth Shemesh-aarmiumun, arulairtuq-llu tuavet teggalqurpiim nuniinun. Yuut itumtagket muragak ikamrarraak tuqullukek-llu kuluviik ekuavkarlukek-llu ekuagilaucirmegcetun Atanermun.

15Levite-at atrartagket Atanrem Akqutiin Yaassiigek allak-llu canianelnguuk imalgek suulutaanek pilinguanek, elliluki-llu angelriim teggalqum qainganun. Tua-i-llu Beth Shemesh-aam yui elliigut ekuagiluteng ekuagarkanek allanek-llu ekuagarkanek Atanermun.

16Talliman Philistine-at atanrita tangvagait waten pillratni tua-i-llu uterrluteng taumi ernermi Ekron-aamun.

17Philistine-at tuyuqait talliman suulutaat puvneruat Atanermuncikiutekluki assiilngumeggnun akiliutnguluki, ataucitaarluki ukunun nunanun Ashdod-aamun, Gaza-mun, Ashkelon-aamun, Gath-amun, Ekron-aamun-llu;

18Cali ayagceciut suulutaanek avelngarnek, ataucitaarluki nunarpagnun Philistine-at atanret ataniumakaitnun, tamarkegenka cayailkuciumalriit avatmegteggun-llu casguilnguut nunarraat. Teggalqurpak nunautiini uitalria Joshua-m Beth Shemesh-aarmium, inguqaqellrat AtanremAkqutiin Yaassiiganun, cali tuantuq nallunailkutauluni tuaten pillratnek.

19Atanrem tuqutai yuinaat pingayun qulmek cipluku (70) angutet Beth Shemesh-aarmiut Akqutem Yaassiigem iluanun tangrrata. Yuut-llu angniitut cakneq Atanrem amlleq tuqurpagcecaku.

Akqutem Yaassiiga Kiriath Jearim-aami

20Tua-i angutai Beth Shemesh-aam qanertut, “Kina nangengqayunarqa ciuqerrani Atanrem, uum tanqilriim Agayutem? Natmun ayagcecarceta wangkutnek ayaulluku?”

21Ayagceciut qaneryartulrianek yuinun Kiriath Jearim-aam qanresqelluki, “Philistine-at utercetaat Atanrem Akqutiin Yaassiiga. Atrarluci aqvaciu.”

1 Samuel 7

1Tua-i yuin Kiriath Jearim-aam teguluku Atanrem Yaassiiga agutaat eniinun Abinadab-aam qemimi enelgem. Kenciknarivkaraat-llu qetunraa Eleazer-aaq qaunqestekesqelluku.

Samuel-aam Ataniurai Israel-aat

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Akqutem Yaassiiga Atanrem pia ak'anun Kiriath Jearim-aami uitauq, yuinaat (20) allrakut nuniitni. Taukut-llu iluatni Israelite-at qayagaurtu'rtutAtanermun ikayuusqelluteng.

3Samuel-aaq qanertuq Israel-aam yuinun, “Ataam utertarkaukuvciAtanermun ircaqurpeciuggun tamalkirrluci, pegciki tangnerranarqellriit agayutnguat pilinguat-llu arnamek agayutnguamek Astarte-amek. Tamalkirrluci tunluci Atanermun agayuvikaqluku-llu ellii kiingan, elliin-llu aviuciiqaaci piniatnek Philistine-at.”

4Tua-i Israelite-at piunrirait agayutnguari Baal-am Astarte-am-llu, agayuluteng-llu kiingan Atanermun.

5Tua-llu Samuel-aam tamalkuita Israelite-at quyurcesqai Mizpah-mun, qanrulluki, “Atanermun piicauciiqamci tuani.”

6Tua-i quyurtut tamarmeng Mizpah-mun. Mertarluteng-llu kuvaat elliitekluku Atanermun yagluteng-llu ernerpak. Qanertut, “Assiilngirtukut Atanermun.” (Tuani Mizpah-mi Samuel-aam elluarillrua ayuqenritellrat Israelite-at.)

7Philistine-at niicameng quyurrniluki Israelite-at Mizpah-mun, talliman Philistine-at atanrit anguyagtemeggnek maligluteng curugluki ayagtut. Israelite-at mat'umek niicameng alingqapigtut,

8qanerluteng-llu Samuel-aamun, “Piicagturaa Atanermun Agayutemteñun, aviutesqelluta Philistine-anek.”

9Samuel-aaq tuquciuq qusngiyagarmek ekuavkarluku-llu tamalkuuciatun elliitekluku Atanermun. Tua-i-llu piicagluni Atanermunikayuusqelluku Israel-aaq, Atanrem-llu kiugaa piicautii.

10Samuel-aaq-llu elliitminek ekuagiinanrani, Philistine-at ciutmun ayagtut curugyarturluteng; tau͡gaam piqerluni Ataneq tem'illagtuq qilagmek ellaitnun. Uunguciirutqapiartut-llu qimagluteng-llu alingem ugaani.

11Israelite-at quyurmeng anluteng Mizpah-mek malirqerait Philistine-at tekitenritqerluku Bethcar-aq, tuqulluki tuaten tumemeggni.

12Tua-i-llu Samuel-aaq teggalqumek tegutuq, elliluku-llu akuliignun Mizpah-n-kuk Shen-aq-llu, qanerluni-llu, “Atanrem ikayullruakut iquanun” — acirluku-llu “Ikayuutem Teggalqua.”

13Tua-i Philistine-at cirlakumaut,Atanrem-llu curugciigatevkaumai Israel-aarmiut nuniitnun Samuel-aam unguvallran taktaciatun.

14Tamalkuita nunarpiit Philistine-at teguaqellrit akuliigni Ekron-aankuk Gath-aq-llu utercecimaut Israel-aamun, tua-i Israel-aam nunautni tamalkuan piksagutenqiggluku. Uitanqegcicetanguq-llu akuliik Israelite-at Canaanite-at-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Samuel-aam atanirturaa Israel-aaq unguvami taktaciatun.

16Ayagalallruuq-llu allrakuaqan Bethel-aamun, Gilgal-aamun, Mizpah-mun-llu tamakuni-llu nunani ayuqenrilutait kitugilarai.

17Utertelallruuq-llu ataam Ramah-mun nunaminun, cali tuani calilaami picirkiristen̄guluni. Ramah-mi nauciuq ekuavigmek Atanermun.

1 Samuel 8

Yuut Kaigaut Angayuqerkamek

1Ak'allaurtellermini Samuel-aaq, qetunrani picirkiristen̄gurtai Israel-aami.

2Ciuqlikaca'ar qetunraa atengqertuq Joel-aamek tunglia-wa Abijah; picirkiristen̄gulutek Beersheba-mi.

3Tau͡gaam atamek pilaucia maligtaqunritaak; akimek tau͡gaam unangellerkartek arcaqakaak, taumek ciuniurilartuk cikiutnek elluanrilgurnek picirkiriaqlutek-llu piciuvkenatek.

4Tua-llu tamarmeng ciuliqagtet Israel-aami quyurtut, ayagluteng-llu Samuel-aamun Ramah-mi,

5qanrulluku-llu, “Tangerrluku, ak'allaurtellriaten qetunrarpet-llu pilaucin maligtevkenaku. Taumek, watua ap'ri wangkutnun angayuqamek ataniurtekamteñek, angayuqangqerrniartukut, allat nunat pingqerruciicetun.”

6Samuel-aam umyugaa nall'artenrituq piteklillratnek angayuqerkameggnek; taumek piicagtuq Atanermun,

7Ataneq-llu qanertuq, “Niicugniki yuut qanellrit tamalkuita elpenun. Elpet qessakenritaatgen; Wiinga tau͡gaam qessakaatnga angayuqaqsuumiini.”

8Anuqaanemnek Egypt-aamek, unillua allanun agayutnun agayulangut; maa-i-llu ellaita pingaatgen wangnun pilallermeggnek.

9Taumek kitak, niicugniki, tau͡gaam tukniluki aarcirturluki nalqigulluki-llu qaillun ellaitnun atanrita ayuqucirkaatnek.

10Samuel-aam qanrutai yuut apcesteñi atanerkameggnek tamalkuitnekAtanrem ellminun qanellrinek.

11“Waten atanerpeci ayuquciiqaaci,” Samuel-aam nalqigutai. “Qetunraci anguyagciciqai; ilait caliciqut anguyaucessuutegni ikamragkeni, ilait anguyagtaini, ilait-llu maryarcesten̄guluteng ikamrat ciunratni.

12Ilait atanerruarurciiqai qaunqivkarluki tiissitsaanek (1,000) angutnek, ilait-llu qaunqivkarluki yuinaak malruk qulmek cipluku (50) angutnek. Qetunrarpeci itumtelarciqai naucetaarvii, pinarikan-llu quyurrluki naullret, pililuki-llu caskui aklui-llu ikamrain.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Panici-llu tepkegcaliurteŋ̄gurciiqut elliinun, caliciqut elliinun kenirteŋ̄guluteng, kelipisteŋ̄guluteng-llu.

14Teguciqai assinqurrit nunautevci, naucetaarvigpeci, olive-aat-llu napait, atanerruaminun-llu tunluki.

15Teguciqai-llu qulngurutait mukaarkautevci wine-arkautevci-llu anguyagtet-llu atanritnun allanun-llu atanerruanun tunluki.

16Teguciqai-llu pisteci assinqurrait-llu kuluvautevci ciulvautevci-llu, ellminun-llu calivkarluki.

17Teguciqai-llu qulngurutait katngautevci, elpeci-llu elliin teguaqsaguciiqaaci.

18Tauna pillerkaq tekiskan, qanekluarciquci cumilnguluci ataneci pitekluku, imna elpeceñek cucukelci, tau͡gaam Atanremniicugningaitai qanekluarauceci."

19Yuut murilkenritaat Samuel-aaq, tau͡gaam qanerluteng, "Qang'a! Atanengyugtukut,

20wangkuta-llu ayuqniartukut allacetun nunarpagcetun angayuqauvilegcetun, nakmiin atanemteñek ataniurterluta ciuliqagcesterluta-llu anguyagyartuqumta callullgucirluta-llu anguyagmi."

21Samuel-aam niicugnii qanellrit tamalkuita tua-i-llu Atanermunqanruteksarturluki.

22Ataneq kiuguq, "Piyullrat aturru atanerkaatnek-llu cikirluki." Tua-i-llu Samuel-aam qanrutai tamalkuita angutai Israel-aam kingunritnun utercesqelluki.

1 Samuel 9

Saul-aam Nallunriraa Samuel-aaq

1Angucetangqellruuq tukuulriamek maligcestelirluni-llu Kish-amek aterluni, ilakellriarinek Benjamin-aam; ellii qetunraqluku Abiel-am tutgaqluku-llu Zeror-aam, Becorath-am ilain ilakluku, ilakutaqluku ilain Aphiah-m.

2Qetunrarluni at'legmek Saul-aamek, tangkegcinaqluni natlugnericaram nalliinlluni. Saul-aaq ilamini tamalkuitni Israel-aami sugtunruluni it'ganermek ataucimek, tangkegcinarqenruluni-llu.

3Ciulvautain ilait Kish-am ayagalliniata, Saul-aaq pia, "Pistet iliit malikluku yuaryarturki ciulviit."

4Ayagtuk qemililriarakun Ephraim-aam nuniikun-llu Shalishah-m, tau͡gaam nalaqevkenaki; cali ayagtuk nuniikun Shaalim-aam, tau͡gaam ciulviit tamaantenritut. Tua-i-llu cali ayagtuk nunautiikun Benjamin-aam, tau͡gaam cali nalaqevkenaki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Tekicamek Zuph-am nuniinun, Saul-aaq pisteñi pia, “Uterrnaurtukuk kingunemegnun, atama umyuaqenrirluki ciulviit, wangkuk peng'gangyuaraakuk.”

6Pista kiuguq, “Uitaqaa! Wani nunarrarmi agayumalriamek angucetangqertuq cakneq qigcikumaluni qanellri tamalkurmeng piciurtelaata. Ullagnaupuk, qanrucuaraakuk nani nataqellerkaatnek ciulviit.”

7“Ullakumegnegu, camek cikirciqseñuk?” Saul-aaq aptuq. “Issratpuk neqtairutuq, camek-llu cikiutekaunanuk, atam-qaa?”

8Pista kiuguq, “Akicuarmek qerrirlimek pingqertua. Taumek cikiryugngaaqa, nutaan elliin qanrutniaraakuk nani nalaqellerkamegnek.”

9-11Saul-aaq kiuguq, “Assirtuq tuaten! Kitak ayagluk.” Tua-i ayagtuk nunarrarmun agayumalriim angutem uitavianun. Mayuinanermegni pengukun nunarrarnun, pairkenguk ayagyuanek arnanek mertalrianek. Aptakek ukut arnat, “Ciunerkamek-qaa apertuagituli uitauq nunarrarni?” (Tamatum nalliini prophet-aaq pilallruat ciunerkamek ap'ritulimek, taumek kia imum camek apcukuniu Agayun qanlallrulriit, “Ullagnaupuk ciunerkamek ap'rituli.”)

12-13“Aa-ang,” ayagyuat arnat kiugut. “Tangrriu, ava-i ciungarpetegni. Cukangnaqkuvtek, anguciqertek. Nunarrarnun tekiteqerlutek, anguciqertek. Taiguq ernerpak nunanun yuut ekuavkariqataata elliitnek ekuavigmi qemim qaingani. Yuut kelgumalriit nerngaitut tekiskan tau͡gaam, elliin atawaqercetarkaungaku ekuavkaritekaq ciumek. Waniwa ayakuvtek, anguciqertek neryarturluni mayurpailgan qemikun.”

14Tua-i Saul-aaq pisteñi-llu nunarraat tungiitnun ayagtuk, itqanermegnegun-llu nunanun tangrraak Samuel-aaq agiirtelluku tungmegnun agayuvikelallratnun ayagluni.

15Wani-wa akwauvauluku Atanrem qanrutellruluku Samuel-aaq,

16“Unuaqu mat'um nalliini taivkariciqua angutmek ilakellriarinek Benjamin-aam; mingukiu atanirturteñ̄gurrluku yumnun Israel-aanun, elliin-llu anirturciqai Philistine-anek. Tangrramku nangteqellrat yum'a niilluki-llu qayagatait ikayuusqelluteng.”

17Samuel-aam iigkenun ekngan Saul-aaq, Atanrem qanrutaa, “Wani-wa una angun qanrutkelqa elpenun. Elliin atanirturciqai yuunka.”

18Tua-i-llu Saul-aam ullagaa Samuel-aaq, ikirtuqam caniantellrani, aptaa-llu, “Qanrusnga nani uitalarta ciunerkarcurta?”

19Samuel-aaq kiuguq, “Wiinga ciunerkarcurteñ̄guunga. Mayurtek ciumni agayuvikelallratnun. Wani-wa unuamek nerellgucirarkaungavtegnga. Unuaqu unuakumi kiuciqanka apyutetek tamalkuita tua-i-llu utertellutek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Imkut-llu ciulviit tamallret amatiini, peng'garcaqunaki; ak'a nalaqumallruut. Tau͡gaam kituuga Israel-aam yuin piyugpakaqengaat? Elpenguuq, elpet atavet-llu nakmiin ilai.”

21Saul-aaq kiuguq, “Benjamin-aam ilakellriarin ilakaatnga, ilakellriit mikelqurrak'acagiit Israel-aani, wiinga-llu nakmiin ilanka cakegtaunrilqurrauluteng ilakellriani. Ciin, taumek wangnun waten qalarcit?”

22Tua-i Samuel-aam agutak Saul-aankuk pistii-llu uitavigpagmun aqumevkarlukek-llu stuuluata iquanun kelgumalriit, yuinaq qulmek cipluku (30) aqumgaviatnun.

23Samuel-aam kenirta qanrutaa, “Taisgu imna kemek tunelqa elpenun, allakaasqelluku.”

24Tua-i kenirtem taitaa assinkacagii irupacuum ciuqerranun-llu Saul-aam elliluku. Samuel-aaq-llu qanertuq, “Tangrriu wani-wa allakaumalleq elpet pitekluten. Neriu. Minaumaurallruamken neresqelluku ilagarluki yuut kelellrenka.” Tua-i Saul-aam nerellguciraa Samuel-aaq taumi ernermi.

25Agayuvikelallratnek atraameng nunanun, ingliuraat Saul-aaq enem pakmani qaingani,

26tuani-llu qavartuq.

Samuel-aam Mingugaa Saul-aaq Atanirturten̄gurrluku

Unuayaarmi Samuel-aam qayagauraa Saul-aaq enem qaingani, “Makluten, ayagcecaaqniamken.” Saul-aaq maktuq, tua-i-llu ellii Samuel-aaq-llu an'uk maliklutek tumyaramun.

27Nunat iquatnun tekicamek, Samuel-aam qanrutaa Saul-aaq, “Qanrusgu pista ayaasqelluku ciunemegnegun.” Pistem unitak, Samuel-aaq-llu qanenqigtuq, “Wantauraqaqaa, nutaan qanrutniamken Agayutem qanellrinek.”

1 Samuel 10

1Tua-llu Samuel-aaq tegutuq putiilekaamek olive-aam uquanek kuvluku-llu qamiqurranun Saul-aam, cingarraarluku-llu qanrutaa, “Atanremmingugaaten atanirturten̄gusqelluten yum'inun Israel-aanun. Yui atanirturciqaten qaunqelluki-llu ingluitnek. Man'a-llu nallunailkutauguq elpenun Atanermek cucukumallren

2Ernerpak uniskuvnga, pairkengciquten malrugnek angutegnek yaaqsinrilkiini qunguan Rachel-aam Zelzah-mi nuniini Benjamin-aam. Qanruciiqaagten ciulviit yualten ak'a nalaqumallruniluki, taukut-llu atavet peng'gartenrirluki elpenek tau͡gaam peng'gartengluni, aptengluni-llu, ‘Qaillun piqatarcia qetunraqa?’

3Tuaken ayagciquten tekisvivnun qigcignarqellriamun napamun Tabor-ami, tuani pairkengciquten pingayunek angutnek elliiyartulrianek ekuagiluteng

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Agayutmun Bethel-aami. Iliit ayauciluni pingayunek qusngirngalguyagarnek, iliit-llu tegumiarluni pingayunek kelipanek, pingayuak-llu tegumiarluni qecigmek muirumalriamek wine-amek.

4Taukut aryuqutmek piciqaatgen cikirluten-llu malrugnek kelipagnek, taukut elpet ciuniurarkaugaten.

5Tua-i-llu ayagciquten Qemianun Agayutem Gibeah-mi, Philistine-at pelatekaumaviatnun. Nunat iteryaraatni pairkengciquten prophet-aanek atralrianek ekuavigmek qemimelngurmek, aturcetaarluteng qelutelegnek, cauyarluteng, cupu'uryara'arluteng, qelutviarluteng-llu lyre-atgun. Yurarluteng qayagpagaluteng tuaten.

6Alqunaq Atanrem anerneran iluiqaten ilagarciqaten agayuyaramegteggun yurallratni qayagpagallratni-llu ayuqucin-llu allayuurciiquq.

7Waten makut pikata, Agayutem pisqellri tamalkuita pikiki.

8Ciumkun atrarciquten Gilgal-aamun, tuani ullakumken elliiciqukuk ekualuki elliitnek ilakuyucaram-llu elliitiinek. Tuani ernerni malrunlegni utaqakina tekitellerkamnun qanrutlerkamnun-llu qaillun pillerkarpenek.”

9Saul-aaq tuigcan uniteqatarluku Samuel-aaq, Agayutem tusvikaa Saul-aaq nutaramek ayuqucimek. Tamarmeng-llu Samuel-aam qanrutkellri elliinun taumi ernermi piciurtut.

10Tua-llu Saul-aaq pisteñi-llu tekicagnek Gibeah-mun, quyungqalriit prophet-aat pairtaat. Alqunaq Agayutem anerneran iluiraa, ilagarluki-llu ilungluni yurartuq qayagpagaluni tuaten.

11Yuut ciungani nallunricestain tangrramegteggu waten pivkarluku ilameggnun qanertaagutut, “Qaillun una Kish-am qetunraa pia? Saul-aaq-qaa prophet-aarurtuq?”

12Angun-llu taukumiu aptuq, “Makut-mi allat prophet-aat kinkunek atangqerrsukseciki?” Waten man'a qaneq ayagnengqertuq, “Saul-aarung'e'rmi-llu-qaa prophet-aarurtuq?”

13Saul-aaq taqngami ilungluni yuranermek qayagpaganermek-llu, ayagtuq ekuavigmun qemimi.

14Saul-aam angiin tangrramiu pistii-llu aptak, “Nantellrucetek?” “Yuallruapuk ciulviit,” Saul-aam kiugaa. “Nalaqesciigalamegneki, Samuel-aaq ullagluku tangerrsartullruapuk.”

15“Camek tua-llu qanrutatek?” Saul-aam angii aptuq.

16“Qanrutaakuk ungungssit nataqumallruniluki” Saul-aaq kiuguq — taug͡aam qanrutenritaa angani Samuel-aam qanellranek angayuqrurciiqniluni.

Saul-aaq Ciuniurumauq Angayuqruluni

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Samuel-aam yuut quyurcetai agayuyaasqelluki Mizpah-mi

18qanrulluki-llu, “Ataneq, Agayutiit Israel-aat, qanertuq, ‘Anutellruamci Egypt-aamek anirturluci-llu Egypt-aarmiunek allanek-llu yugnek nangcestevceñek.

19Wiinga Agayutkarpecia, anirtuasceci tamalkuitnek arenqiallugutevceñek piyunailliqutevceñek-llu, tau͡gaam ernerpak qessakavcia apelcirlua-llu cikiisqelluci angayuqerkarpeceñek. Kitaki tua-i, quyurci ciuqerranunAtanrem kinguveqellriartavciuggun tungelquqelriartavciuggun-llu.’”

20Tua-i-llu Samuel-aam atauciuqaqluki ilakellriit taigu'rcetai, Ataneq-llu cucuklirtuq kinguveqellriarinek Benjamin-aam.

21Tua-llu Samuel-aam ilakellriit kinguveqellriarinek Benjamin-aam taivkarai, Matri-m-llu ilai cucukumaut. Tua-i-llu angutait taukut Matri-m ilain ciuvartut ciuqerranun, Saul-aaq-llu Kish-am qetunraa cucukumauq, kiarcaaqaat, nalaqesciigalamegteggu,

22aptaat Ataneq, “Allamek-qaa cali pitangqertuq?” Ataneq kiuguq, “Saul-aaq yaantuq, iirumaluni missuuget tunuatni.”

23Tua-i aqvaqurluteng ullagarrluku anutaat Saul-aaq yugnun, maaten piat it'ganermek ataucimek sugtunrullinilria tamalkuitni ilamini.

24Samuel-aaq qanertuq yugnun, “Wani-wa una angun Atanrem cucukellra! Elliitun ayuqellriartaituq akunlemteñi.” Yuut tamarmeng qayagpagtut, “Akwanun unguvakili ataneq!”

25Samuel-aam nalqigtai angayuqam piyunarqucii caliarkai-llu, tua-i-llu igauluki maktaanun, taukut-llu nek'eggtellrui tanqilriamun uitavigmun. Tua-i-llu yuut utertelluki.

26Saul-aaq-llu ayagmiuq uterrluni kinguneminun Gibeah-mun. Pinilriit-llu angutet, Agayutmek ircaqruit agtuumalriit, pillguciraat.

27Tau͡gaam ilait cakegtaunrilnguut yuut qanertut, “Qaillun uum angutem assilriamek piciqakut?” Ellaita-llu caunrilkaat Saul-aaq, cikiutnek-llu taitevkenaku.

1 Samuel 11

Saul-aam Cirlakai Ammonite-at

1Iraluq cipteqerluku Angayuqam Nahash-am Ammon-aarmium ciuliqagtai anguyagteñi nunarrarmun Jabesh-aamun nunautiini Gilead-aam kassugulluku-llu. Angutain Jabesh-aam qanrutaat Nahash-aq, “Umyuallguteksagulluta qanra, ciuniurniamteggen atanirturteksagulluten.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Nahash-aq kiuguq, “Umyuallguteksaguciiqamci waten tau͡gaam piarkaukuma: Ikugciqaqa tamarpeci tallirpilirneq iici kiaresngialirluku-llu tamalkuan Israel-aaq.”

3Ciuliqagtai-llu Jabesh-aam qanertut, “Cikirkut ernernek malrunlegnek ayagceciniartukut qaneryartulrianek qaqilluku nunii Israel-aam. Kia ikayunrilkakut, nutaan wangkutnek tuneniartukut elpenun.”

4Kevgat qaneryartulriit tekitut Gibeah-mun, Saul-aam uitavianun, qanemciata-llu, yuut qiangartut ciunerkairulluteng.

5Saul-aaq tekicarturluni maramek kuluvautminek maligluni, aptuq-llu, “Qaillun piat? Ciin yuut tamarmeng qiagat?” Qanrutaat kevgat qaneryartulriit Jabesh-aamek egmirtellratnek.

6Man'a Saul-aam niicaku, Agayutem anerneran iluiraa, qenertem-llu tull'uku.

7Malrugnek kuluviignek tegulluni, kepurak itumllukek, kevganun-llu qaneryartulrianun ayagatelluku tamalkuan nuniinun Israel-aam uumek aarcirtuutmek tapirluku: “Kia imum maligtenrilkunikek Saul-aankuk Samuel-aaq-llu anguyagmun waten pimaciqut kuluvautai!” Yui Israel-aam alingut qaillun Atanrem pillerkaanek, tamarmeng-llu, pinrilqurrunateng, quyurmeng taigut.

8Saul-aam quyurtai Bezek-ami: Israel-aamek pilriit yuinaat akimiaq tiissitsaarullruut (300,000). Judah-mek-llu pillret yuinaat qulen tiissitsaat (30,000).

9Qanertut kevganun tekitellernun Jabesh-aamek, “Qanruciki yuc'i unuaqu-gguq erneq qukarpailgan anirtuumaciqut.” Yuin Jabesh-aam man'a niicamegteggu, angniqapiartut

10qanerluteng-llu Nahash-amun, “Unuaqu wangkutnek tunciqukut elpenun, tua-i piyullerpetun piniarpekut, assirngatellrakun.”

11Tuani unugmi Saul-aam yun'i avgai pingasuirrluki, unuayaarmi-llu alqunaq tekiarrluteng inglumeng pelatekarviatnun curukarait Ammonite-at. Erenrem-llu qukallra tekiteqerluku nangluki tuqutait. Tuqutenritellrit-llu sagtut, qimagluteng ellmeggnek anagyaaqulluteng.

12Tua-llu yui Israel-aam qanertut Samuel-aamun, “Nauwa taukut yuut qanellret Saul-aaq wangkutnun angayuqauyunaitniluku? Taiciki wangkutnun, tuqutniaput!”

13Tau͡gaam Saul-aaq qanertuq, “Yuk atauciunger'mi tuqucimangaituq ernerpak, tua-i-wa mat'umi ernermi Atanrem anirtullruaku Israel-aaq.“

14Samuel-aam-llu qanrutai, “Gilgal-aamun ayalta tamamta yuut-llu tamalkuita niitelluki qanrutkenqiggluku-llu Saul-aaq wangkutnun angayuqaqsagulluku.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Tamarmeng tua-i ayagtut Gilgal-aamun, tuani-llu tanqilriami uitavigmi nallunairaat yuut tamalkuita nallunrirtelliki Saul-aaq angayuqruniluku. Ekuagiut ilakuyutem elliitainek, Saul-aam-llu yuin-llu tamarmeng Israel-aam angnirpautekaat tuaten pillra.

1 Samuel 12

Samuel-aam Qalarutai Yuut

1Tua-llu Samuel-aaq qanertuq yuinun Israel-aam, “Pillruaqa ellimertuutelci. Cikillruamci angayuqamek atanirturtekarpeceñek,

2tua-i-llu elliin ciuliqagtarkaurrluci. Taug̃aam wiinga ak'allaurtua qiilinglua-llu, qetunraanka-llu elpeceñi uitaluteng. Ciuliqagqurallruamci ayagyuarraanemnek man'a engelkarrluku.

3Wani-wa wantua. Picurlallrukuma, picilircia ciuqerrani Atanrem cucukellran-llu angayuqausqelluku. Tegutellruunga-qaa kia kuluviinek wall'u ciulviinek? Piciuvkenii-qaa pillruunga wall'u kina uitacurlagtelluku? Ciuniurillruunga-qaa akiliutmek picirkartuyarcesqellua? Makut iliitnek pillrukuma, tegulqa ca uterceciiqaqa.”

4Yuut kiugut, “Qang'a, piciuvkenak piksaitavkut wall'u uitacurlagceteksaunata; teguteksaunak-llu camek kitumek.”

5Samuel-aaq kiuguq, “Ataneq angayuqausqelluku-llu cucukellra nallunairistenḡuuk ernerpak elpeceñun nallunrirtelluku pinarqutailuciqa.” “Aa-ang, Ataneq nallunairistekarput,” ellait kiugut.

6Samuel-aaq qanenqigtuq, “Atanrem cucukellruak Moses-aankuk Aaron-aaq-llu ciuliaci-llu anulluki Egypt-aamek.

7Kitaki uitaqerci nangengqavigpeceñi, picilirniamci Atanrem ciuqerrani neqaarturilluci pinirpamikun Atanrem angtuanek caliallrinek anirtuayagnaluci ciuliaci-llu.

8Jacob-aaq nakmiin-llu ilani itellratni Egypt-aamun uitacurlagceciimaluteng-llu Egypt-aarmiunek, ciuliaci qayagallruutAtanermun ikayungcarluteng, tua-i-llu Moses-aankuk Aaron-aaq-llu ayagtellukek, anutelluki Egypt-aamek elkarrluki-llu mat'umun nunamun.

9Taug̃aam yuut nalluyagutellruat Ataneq Agayutseng, taumek Philistine-anun atanregketnun-llu Moab-ankuk Sisera-llu, atanratnun-llu anguyagtet nunarpainek Hazor-am, callugcetellrukai ciuliaci cirlakluki.

10Tua-i-llu qayagaluteng Atanermun ikayungcarvikluku qanerluteng-llu, ‘Assiilngillruukut, tuigcamta elpenek, Ataneq, ciktaarluta-llu agayutnguarinun Baal-am Astarte-am-llu. Anirturkut inglumteñek, elpet agayuvikniamteggen!’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Atanrem taivkallrui Gideon-aaq, Barak-aq, Jephthah, kingumek-llu wiinga. Ataucitaarluta anirtullruamceci ingluvceñek, tua-i-llu unguvaluci pengegnailngurmi.

12Tau͡gaam tangllerpeceñi Angayuqamun Nahash-amun Ammon-aarmiumun curukataucirci, qessakellrauci Ataneq angayuqaqsuumiinaku qanrullua-llu, ‘Angayuqamek piyugtukut atanirturtekamteñek.’

13“Kitak wani-wa angayuqaq cucukellerci; piiyuutekellruarci, wani-wa-lluAtanrem cikiutekaa elpeceñun.

14Ca tamarmi elluarrluni ayagciquq qigcikekuvciu Ataneq Agayutsi, kevgiurluku, niisngaluku, alerquutai-llu maliggluki, elpeci-llu angayuqertuumarpeci-llu kingunrirtuquvciu.

15Tau͡gaam niisnganrilkuvciu Ataneq narurrluki-llu alerquutai, inglukciqaaci angayuqertuumarpeci.

16Taumek, uitaurci nangengqavigpeceñi, tangerrniararci ucurnarqellria Atanrem caliarkaa.

17Kinernarqellriim-qaa nalliintenritukut? Tau͡gaam piicagciqua, Ataneq-llu taivkariciquq kallugmek ellallugmek-llu. Watnakan man'a, taringeciqaci angtuamek assiilngiucirciAtanermun aptellerpeceñi angayuqerkamek.”

18Tua-i Samuel-aaq piicagtuq, taumi-llu ernermi Ataneq taivkariuq kallugmek ellallugmek-llu. Tua-i-llu yuut tamarmeng alingenga'artutAtanermek Samuel-aamek-llu,

19qanertut-llu Samuel-aamun, “Kitaki, piicakaa Atanermun Agayutevnun, tuqunritniartukut. Wani-wa taringarput, assiilngumta allat avatiitgun, assiilngillrucirput angayuqerkamteñek pisqellemteggun.”

20“Alingevkenaci,” Samuel-aaq kiuguq. “Mat'umek assiitqapiarmek taqutellrung'e'rpeci, tuigcaqunaci Atanermek, tau͡gaam kevgiurciu ircaqurpeciuggun tamalkirrluci.

21Maligcaqunaki piciunrilnguut agayutet; ikayurciigataaci anirturciiganaci-llu, pipiarunrilameng.

22Ataneqpiciulriamek akqillruuq, elliin-llu taq'lerturluni unisngaitaaci, pillerkiullruami elliin nakmiin yuksagutnaluci.

23Wiinga-llu wani-wa,Atanrem aarcirturaanga assiilngiisqevkenii ellminun piicautnermek elpeci taqlemkun. Tau͡gaam waten, nallunrirceciiqamci assilriamek ellualriamek-llu caarkavceñek.

24Niisngaciu Ataneq kevgiurluku-llu ellii piciuluci ircaqurpeciuggun tamalkirrluci. Neq'akluki angtuat caliallri elpeceñun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Tau͡gaam taqeksaunaci assiilngirturquvci, elpeci angayuqerci-llu piunriumaciquci.”

1 Samuel 13

Anguyautellrat Inglulirluki Philistine-at

1Saul-aaq allrakungellruuq [yuinarmek qulmek cipluku 30] angayuqaurtellermini, angayuqaullruuq-llu Israel-aami [tayima allrakuni yuinaagni malrugnek 40].

2Saul-aaq cucuklirtuq pingayunek tiissitsaanek (3,000) angutnek, elliin malruk tiissitsaak (2,000) nunaqliqlukek Michmash-ami qemililriami-llu nuniini Bethel-aam ayagtelluki-llu atauciq tiissitsaaq (1,000) maligtevkarluku qetunrani Jonathan-aaq Gibeah-mun, nuniitnun ilakellriartain Benjamin-aam. Ilait-llu angutet Saul-aam utertelluki kingunritnun.

3Jonathan-aam tuqutaa Philistine-at anguyagtaita atanirturtiit Geba-mi, allat-llu Philistine-at man'a niitaat. Tua-i Saul-aaq ayagceciuq kevganek qayagasqelluki Hebrew-t anguyagmun cupu'uryaraq cupu'urluku tamalkuan señiluku nuniit.

4Qanrucimaut Israel-aam yui tamarmeng Saul-aamun tuqutniluku Philistine-at atanirturtiit Philistine-anun-llu cakneq eq'ukniluteng. Yuut tua-i qayagaurun maligtaat pillguciryartuusqelluku Saul-aaq Gilgal-aami.

5Philistine-at-llu quyurtut callullerkameggnun Israel-aam yui; yuinaq qulmek tiissitsaat (30,000) anguyagcuutet akalrialget ikamrat, arvinelgen-llu tiissitsaat (6,000) kuunilget anguyagtet, anguyagtet-llu kavyaitun qau͡gyam imarpiim ceñiini amllertalriit. Michmash-amun ayagtut, calaralirneranun Bethaven-aam, tuani-llu qavartarluteng.

6Tua-i-llu tukniluteng curukpagait Israel-aam yui, uuqassugartelluki. Ilait Israel-aam yui iirtut qerranernun ukinernun-llu wall'u teggalqut akulaitnun petmignun elakanun-llu;

7ilaita qeraraat Jordan-aaq Kuik nunainun Gad-am Gilead-aam-llu. Saul-aaq cali Gilgal-aamlluni, yuut-llu ilai kakavluteng alingem ugaani.

8Utaqa ernerni malrunlegni Samuel-aaq, Samuel-aam alerqullruciatun, tau͡gaam Samuel-aaq cali taiksaituq Gilgal-aamun. Kiituan yuut unitengaat Saul-aaq,

9tua-llu elliin qanrutai, “Taiciki wangnun ekualuki elliitekat, ilakuyutem-llu elliitai.” Elliin-llu elliitekai ekuavkarluki,

10wani-wa-llu taqeqanrakun, Samuel-aaq tekilluni. Saul-aam-llu anluni pairrsaagaa ciuniurluku-llu,

11tau͡gaam Samuel-aaq qanertuq, “Callrusit?” Saul-aaq kiuguq, “Yuut unitengellruatnga, elpet-llu taiksaunak taiciqnillerpeni; tamatum-llu avatiini cali, Philistine-at ama-i quyurrluteng Michmash-ami.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Taumek umyuartequa, ‘Philistine-at curukataraatnga wani Gilgal-aami, wiinga-
llu piksaunii ilukegcivkallerkaanek Atanrem.’ Taumek wii umyuarteqellrulrianga
elliilua ekuaginalua.”

13“Umyugailnguum taúgaam piyallratun piuten,” Samuel-aaq kiuguq.
“Maligtaqunritan alerquutii Atanrem Agayutvet pisqellra. Maligtaqullrukuvgu,
elliin elpenun kinguverpenun-llu ataniurcecaraa tamalkuan Israel-aaq akwanun.

14Taúgaam watua atanirturinriqatartuten. Narurtellruavgu
ellii, Ataneq piyullminek yuarluni ataniurteñgurcetqatara yum'inun.”

15Samuel-aam unitaa Gilgal-aaq ayagluni-llu tumkamikun. Yuut-llu tuanelnguut
maligtaat Saul-aaq pillguciryartullrani anguyagteñi. Gilgal-aamek ayagtut Gibeah-
mun nunautiinun Benjamin-aam. Saul-aam yuvrirai anguyagteñi, tiissitsaam avga
yuinarnek tallimanek cipluku (600) amllertaciat nuniinlluni.

16Saul-aaq, Jonathan-aaq-llu qetunrani, anguyagtetek-llu qavartartut Geba-mi
nunautiini Benjamin-aam; Philistine-at qavartaumaviat Michmash-amlluni.

17Philistine-at anguyagtet ayalartut qavartarvimeggnek uayaariyarturluteng
pingasuirrluteng quyungqalriit: atauciin quyungqalriit Ophrah-m tungiinun
ayagtut nunautiinelngurmun Shual-am,

18allat-llu quyungqalriit tungiinun Beth Horon-aam, allat-llu tuiggluteng
tungiinun cetrem caumaluku Zeboim-am Kuignayua yuilquq-llu.

19Caviliurtetaituq Israel-aami Philistine-at piunartacimegcetun Hebrew-t
nuussirpagnek narulkarcuutnek-llu cakneq pilisqumanrilamegteki.

20(Israel-aat tua-i ullalarait Philistine-at itumcissuutmeng nuugit,
cakicissuuteteng, piqertuutateng, kepliarissuuteteng-llu ipegcaryarturluki;

21Akiliutii-wa akicuar atauciq piqertuutamek ipegcarikuvet wall'u
kapqaqussuutmek, malruk-wa akicuaraak ipegcarikuvet itumcissuutmek
cakicessuutmek-llu)

22Taumek ernermi anguyautellratni Israel-aam yuin anguyagtai atauciunger'mi
piitelallrulriit nuussirpagnek narulkarcuutnek-llu Saul-aankuk taúgaam
qetunrani-llu Jonathan-aaq kiimek.

23Philistine-at ayagceciut quyungqalrianek anguyagteñek nayuusqelluku
Michmash-ami Qeraryaraq.

1 Samuel 14

Jonathan-aam Aarnarqellria Pillra

1Erenret iliitni Jonathan-aaq qanertuq tan'gaurlurmun saskumi aulukestiitnun,
“Qeraqerluk Philistine-at qavartarviatnun.” Taúgaam Jonathan-aam aatani Saul-
aaq qanrutenritaa,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2pelatekiurumalria promegranate-anek naugitulim napam aciani Migron-aami, yaaqsinrilkiini Gibeah-m; maligluni tiissitsaam avga yuinarnek tallimanek cipluku (600) anguyagteñek.

3(Agayulirta tegumialria as'arceñaarmek qat'gailitamek Ahijah-ullruuq, qetunraqluku Phinehas-aam tutgaqluku-llu Eli-am, agayulirtiin Atanrem Shiloh-mi.) Anguyagtet nallullruat Jonathan-aam ayallrucia.

4Michmash-am Qeraryaraani, Jonathan-aam tumkaani qeraquni Philistine-at pelatekaumaviatnun, malrugnek ipellriignek teggalqurpagtangqertuq, akiqliqlutek qeraryarami: atauciq aterluni Bozez-amek aipaa-llu Seneh-mek.

5Atauciq neglirnerani qeraryaram uitaluni, Michmash-aq caumaluku, aipaa-wa ungalalirnerani, Geba caumaluku.

6Jonathan-aam qanrutaa tan'gaurluq, “Qeraqerluk qavartarviatnun agayutailnguut Philistine-at. Atanrem ikayuryuaraakuk; pikakuk, cam pinriceñarcessngaitaa cirlakivkallerkamegnun, qavcirraungramta.”

7Tan'gaurluq kiuguq, “Qaillun piyullerpetun, umyuallguciramken.”

8“Kitaki,” Jonathan-aaq qanertuq. “Qerarciqukuk Philistine-anun-llu tangertellunuk.

9Qanruskakuk utaqasqelluteng ellaita ullagnalunuk, uitaurniartukuk nani uitavimegni.

10Tau͡gaam qanruskakuk ullaasqelluteng, nutaan piniartukuk, tauna nallunailkutauciquq Atanrem cirlakutmek cikiumallerkaa ellaitnun.”

11Tua-i tamarmek tangercetuk Philistine-anun, Philistine-at-llu qanertut, “Tang atam! Hebrew-t ilait anelriit igteñek iirvimeggnek!”

12Tua-llu qayagaurtut Jonathan-aamun tan'gaurlurmun-llu, “Wavet mayuqertek! Qanerkangqertukut elpetegnun!” Jonathan-aam qanrutaa tan'gaurluq, “Maligesnga. Atanrem Israel-aaq cikiraa cirlakutmek ellaitnun.”

13Jonathan-aaq mayurtuq tuaken qeraryaramek aurrluni, tan'gaurluum-llu maligtaa. Jonathan-aam curukarai Philistine-at ayaluqerqevkarluki-llu, tan'gaurluum-llu tuqurqelluki.

14Ciuqlirmi tuani tuqurqillermegni Jonathan-aaq tan'gaurluq-llu tuquciuk yuinaam (20) nuniini angutnek nunam acre-aam avgan iluani.

15Tamarmeng Philistine-at nunarrarnelnguut alingniurtut cakneq; uayaaristet anguyagtet-llu qavartarvigmelnguut uulgata'artut alingem ugaani; nuna pekluni, angtuamek-llu ciunerkairulluteng.

Cirlakumallrat Philistine-at

16Saul-aam anguyagtain murilkellriit Gibeah-mi nunautiini Benjamin-aam tangrrait Philistine-at aqvaqualriit uunguciinateng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Tua-i Saul-aam qanrutai anguyagteñi, “Naaqiciki anguyagtet nallunairluku-llu kina catailucianek.” Tuaten piameng nallunriraat Jonathan-aaq tan'gaurluq-llu saskuin ayagacestiit cataitellinilriik.

18“Taisgu as'arceña'ar qat'gailitaq wavet,” Saul-aaq qanertuq Ahijah-mun agayulirtem̄un. (Taumi ernermi Ahijah-m ayautellrua ciunratgun Israel-aam yuin.)

19Saul-aam-llu qalarusnginanrani agayulirta, uunguciirutellrat Philistine-at qavartarviatni arcariinartuq, taumek Saul-aam qanrutaa, “Pillerkartaituq apelcillerkaanekAtaneq!”

20Tua-i ellii anguyagteñi-llu ciutmun ayagtut anguyagyarturluki Philistine-at, calluutellriit ellmeggnun uunguciitem ugaani.

21Hebrew-t ilait, Philistine-anun ilautellret maligutellret-llu qavartarviatnun, cimirinqigtut ilimeggnek ilaksagullukek-llu Saul-aankuk Jonathan-aaq-llu.

22Ilait, iirumallret qemiini Ephraim-aam, niitut Philistine-at qimaganiluki, tua-i ellait-llu ilautut curugluki-llu Philistine-at,

23callugluteng ayagtut kiturluku Bethaven-aaq. Tuani ernermi Atanrem anirturaa Israel-aaq.

Pillret Kinguakun Anguyiim

24Israelite-at piniatut kaigluteng taumi ernermi, tua-i-wa Saul-aaq, piciuluni akqillermikun, pisqutmek taqutellruan: “Umyuarrlugciun kitumun imumun tuciiquq nerelriamun neqmek ernerpak akinaurpailegma inglumnun.” Taumek kina nereksailnguq camek ernerpak.

25Tamarmeng tekitut napalilriamun nataqulluteng-llu yuilqurmiutarmek paatakaamek tamiini cailkami.

26Napalilria tamana yuilqurmiutarmek paatakaarrlainauluni, tau͡gaam kina atauciunger'mi nerenrituq ilarriinek tua-i-wa tamarmeng alinguryuameng Saul-aam akeqnerrlugutiinek.

27Tau͡gaam Jonathan-aam niitellrunritaa atani akeqnerrlugtellrani yuut umyuarrlugciutmek; taumek yagtaa tegumiani muraggak, kapulluku-llu evegtat eniitnun, neraa-llu yuilqurmiutaq paatakaaq. Egmian-llu wanirpak ayuqucia assiriqertuq.

28Tau͡gaam anguyagtet iliita qanrutaa, “Tamamta kaigem piniacetaakut, tau͡gaam atavet akeqnerrlugtellruakut qanerluni-llu, ‘Umyuarrlugciun tull'i kitumun imumun neqmek nerelriamun ernerpak.’”

29Jonathan-aaq kiuguq, “Assiitqapiarmek-llu atamni taqupaa yumteñun! Tangerciu qaillun pitalriamek assiriqertellra ayuqucima nerngama yuilqurmiutarmek paatakaamek!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Qaillun-kiq pitalriamek assinrullruyarta ernerpak yumta nerellrukunegteki neqet tegulteng cirlaklermeggni ingluput. Nutaan-kiq qaillun amllertalrianek Philistine-anek tuqucillruyartat!”

31Taumi ernermi Israel-aam yuin cirlakellruit Philistine-at, callugluteng ayagluteng Michmash-amek Aijalon-aaq tekilluku. Wani-wa-llu tua-i Israel-aam yui piniatqapiarangluteng kaigem ugaani,

32tua-i-llu curukarait tegulteng inglumeggnek, teguluki-llu qusngit kuluviit-llu, pilagait tuani, nerluki-llu kemgit augtuumaita.

33Saul-aaq-llu qanrucimauq, “Tangerrluku, yuut assiilngirtut Atanermun nerrlermegteggun kemegmek augtuumaan.” “Narurcilriaruuci!” Saul-aaq qayagpagtuq. “Wavet akagcici teggalqurpagmek wangnun.”

34Allamek-llu ellimeqlirtuq: “Yuut akulaitgun ayagluci qanruciki wavet taicesqelluki kuluvautait qusngiutait-llu. Wani pilagarkaugait navgurluki nerluki-llu; assiilngirarkaunritut Atanermun nerrlermegteggun kemegmek augtuumalriamek.” Tua-i-llu taumi unugmi tamarmeng tamalkuita taitait kuluvauteteng tuani-llu pilagluki navgurluki.

35Saul-aaq nauciuq ekuavigmek Atanermun, ciuqlikaca'armek piliaqerraaqluku.

36Saul-aam qanrutai anguyagteñi, “Atrarluta curugnauput Philistine-at unugmi, teglegiluki erqaarvianun, tamalkuita-llu tuqulluki.” “Kiiki assiryuklerpetun pii,” ellait kiugut. Tau͡gaam agayulirta qanertuq, “Ciumek Agayun apelcirraarnaurput.”

37Tua-i Saul-aam kangiiturvikaa Agayun, “Curuglaki-qaa Philistine-at? Cirlakutmek-qaa cikirciqerpekut?” Tau͡gaam Agayun taumi ernermi kiunrituq.

38Tua-llu Saul-aaq qanertuq ciuliqagtaitnun yuut, “Tailuci wavet nallunrirciu ca assiilnguq atuumallrucianek ernerpak.

39Akqiunga unguvalriakun Atanerkun, Israel-aaq cirlakutmek cikirtiinun, tauna pinarqelria tuqutaugarkauluni, Jonathan-aarungraan-llu wii qetunraqa.” Tau͡gaam kina atauciunger'mi camek qanenrituq.

40Tua-llu Saul-aam qanrutai, “Tamarpeci nangerci yaavet, Jonathan-aaq-llu wangkuk wavet nangerciiqukuk.” “Assirngatellrakun elpenun pii,” ellait kiugut.

41Saul-aaq qanertuq Atanermun, Agayutiinun Israel-aam, “Ataneq, ciin ernerpak kiuksaicia? Ataneq, Agayutiini Israel-aam, kiunga qigcignarqellriatgun teggalqutgun. Pinarqun Jonathan-aam wall'u wiinga pikekumegnegu, kiugi Urim-aakun; tau͡gaam yugpenun Israel-aanun tusngakan, kiugi Thummim-aakun.” Kiutiin aperturaak Jonathan-aaq Saul-aaq-llu; yuut-llu pinarqutairulluteng.

42Tua-llu Saul-aaq qanertuq, “Nalimegnek cucuklirci qetunraqa Jonathan-aaq wall'u wiinga.” Jonathan-aaq-llu cucukumauq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

43Tua-llu Saul-aam aptaa Jonathan-aaq, “Camek taqutellrusit?” Jonathan-aaq kiuguq, “Nerqallruunga yuilqurmiutarmek paatakaamek muraggarkun tegumiamkun. Kitaki waniwa, upingaunga tuqullerkamnun.”

44Saul-aaq qanertuq, “Agayutem nirlua tuquskilia tuqutaunrilkuvet!”

45Tau͡gaam yuut qanertut Saul-aamun, “Jonathan-aaq-qaa, uumek angtuamek cirlakutmek anagkengucetellra Israel-aam, tuqutauqatartuq? Qang'a! Akqiukut unguvalriakun Atanerkun ataucirraungraan nuyami iliit cagmarngaitaa qamiquminek. Ernerpak elliin caliallra qaqiucimallruuqAtanermek ikayuumallermikun.” Tua-i yuut anirturaat Jonathan-aaq tuqutauqataryaaqellranek.

46Taum kinguani, Saul-aam malirqeranrirai Philistine-at, utertut-llu nakmiin nunautmeggnun.

Saul-aam Ataniurillra Nakmiin-llu Ilai

47Saul-aam angayuqaurtellmi Israel-aanun kinguani, callugai ingluni tamaita: Moab-am yui, Ammon-aam, Edom-aam-llu, angayuqri Zobah-m, Philistine-at-llu. Nani tamiin callugaqami cirlakiaqluni.

48Allamek cirlakestaunani callullruuq cirlakiluni tuaten Amalek-aat yuitnek. Anaulluki-llu Israel-aam yui tamalkuitnek curugtaitnek.

49Saul-aam qetunrai ukuullruut Jonathan-aaq, Ishvi, Malchishua-wa. Alqaqliat paniin aterluni Merab-amek, kinguqlia-wa Michal-aaq.

50Nulirra-wa Ahinoam-aaq, pania Ahimaaz-am; anguyagtain-wa atanirturtiit ilurii Abner-aaq, qetunraa elliin angiin Ner-am.

51Saul-aam atii Kish-aaq Abner-aam-llu atii Ner-aq qetunraqellruak Abiel-aam.

52Unguvallmi taktaciatun, Saul-aam tukniluni callulallrui Philistine-at. Taumek nallunrirqami angutmek pinilriamek alinguraranrilngurmek-llu, anguyagtem̄inun ilautelallrukai.

1 Samuel 15

Anguyautellrat Amalek-aanek Ingluluteng

1Samuel-aaq qanertuq Saul-aamun, “Wiinga wani-wa Atanrem ayagcetellra atawaqercecesqelluten angayuqrurrluten yum'inun Israel-aanun. Kitaki niicugniu ca Atanrem Artuqailnguum qanellra.

2Anucimirqecetaaqatarai Amalek-aam yui ciuliarita inglukellruitki Israel-aam yui Egypt-aamek taillratni.

3Ayagci curugluki-llu Amalek-aam yui piunrinqegcaarluki-llu cait tamalkuita. Carraungraan uitaciiyaqunaci; tamalkuita tuqulluki angutet, arnat, mikelnguut, mikelnguyagaat-llu; kuluviit, qusngit, qulugnelget ungungssit, ciulviit-llu.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Saul-aam quyurtai anguyagteñi yuvrirluki-llu Telem-aami: yuinaulliniut qulen tiissitsaat (200,000) anguyagtet Israel-aamek qulen-wa tiissitsaat (10,000) Judah-mek.

5Tua-i-llu ellii anguyagteñi-llu ayagtut Amalek-aam nunarpiinun utaqaluteng-llu curullerkameggnek kinertellriami ceñami.

6Ayagceciuq aarcirtuutmek Ken-am yuinun, yuut taukut ciuliarita assirluki ilaliurtellrit Israel-aam yui taillratni Egypt-aamek: “Ayagluci uniciki Amalek-aam yui, tapqulluci tuqutenritniamci.” Tua-i Ken-am yui ayagtut.

7Saul-aam cirlakai Amalek-aam yui, callugluki Havilah-mek ayagluni Shur-aaq tekilluku, calaralirnerani Egypt-aam;

8Elliin-llu teguaqaa Angayuqaq Agag-aq Amalek-aarmiu unguvaluku tuqulluki-llu yuut tamalkuita.

9Taug̃aam Saul-aam anguyagteñi-llu uitataat Agag-am unguvii tuqutevkenaki-llu assinqurrait qusngit kuluviit-llu, assinqurrait kuluvayagaat qusngiyagaat-llu, wall'u allat assilriit; kiingan piunrirait atuungailnguut wall'u caungailnguut.

Saul-aaq Qessakumauq Angayuqaullerkaminun

10Ataneq qanertuq Samuel-aamun,

11“Pinqigcuumiraunga angayuqrurtellemnek Saul-aaq; wangnek tuigtuq alerquutenka-llu narurrluki.” Samuel-aaq-llu qenertuq, unugpak-llu takumcuca'artuqAtanermun.

12Unuayaarmi ercan ayagluni kiarcarturaa Saul-aaq. Niituq Saul-aaq ayallruniluku nunarrarmun Carmel-aamun, tuani-llu naucillrulliniuq nallunailkutamek ellminek umyuaqluni, tua-i-llu Gilgal-aamun ayagluni.

13Samuel-aam ullagaa Saul-aaq, ciuniuraa-llu elliin, qanerluni, “Atanrem atawaqertelliten, Samuel! Niitellruaqa Atanremalerquutii.”

14Samuel-aaq aptuq, “Ciin-mi, niicia kuluvagnek qalrialrianek qusnginek-llu?”

15Saul-aaq kiuguq, “Anguyagtem̃a tegullruit Amalek-aam yuinek. Uitatait qusngit kuluviit-llu assinqurrait elliiteknaluki ekuagarkanun AtanermunAgayutevnun, pinritqallret-llu tamalkuita piunrillruaput caunrirluki.”

16“Arulaiqaqaa,” Samuel-aam qanrutaa, “qanrutniamken camek Atanremqanrutellranek unuk.” “Qanrusnga,” Saul-aaq qanertuq.

17Samuel-aaq kiuguq, “Elpenek umyuartequteng'e'rpet cakegtauvkenak, ciuliqagtekaatgen ilakellriartain Israel-aam. Atanrem mingullruaten angayuqrurrluten Israel-aamun,

18ayagcetellruaten-llu ellimerrluten piunriisqelluki taukut umyuarrliqpialriit Amalek-aam yui. Qanrutellruaten callugluki tamalkuita tuqutesqelluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Ciin-mi, tua-i, niitenriciu? Ciin avula'allrusit tukuutnek, taqulluten-llu quyakenrilkiinek Atanrem?”

20“Maligtaqullruaqa Ataneq,” Saul-aaq qanertuq. “Ayallruunga pisqellratun, ut'rulluku-llu Angayuqaq Agag-aq, tuqulluki-llu Amalek-aam yui tamalkuita.

21Tau͡gaam anguyagtem̄a tuqutellrunritait assinqurrit qusngit kuluviit-llu tegulteng; tailluki tau͡gaam maavet Gilgal-aamun elliiteknaluki ekualuki Atanermun Agayutevnun.”

22Samuel-aaq qanertuq, “Naliak Atanrem assikenruagu: niisngayaraq wall'u elliitet ekuagillerkaq-llu? Assinruuq niisngallra elliin ekuagillermi qusngit assinkacagaitnek elliinun.

23Ingluliurutlek elliinun assiitetauq angalkiyaratun, ucuryagcaraq-llu assiilngiryarauluni agayutngualiyaratun. Taumek qessakngavgu Atanrem alerquutii, elliin qessakaaten angyuqrullerkamun.

24“Aa-ang, assiilngillruunga,” Saul-aaq qanertuq. “Narurtellruaqa Atanremalerquutii elpet-llu pisquteten. Alinguryullruunga anguyagtemnek maligtellruaqa-llu piyullrat.

25Watua tau͡gaam kaigaunga, au͡g'arisgu assiilnguqa maligglua-llu utertellemni, ciktaarvikniarqa Ataneq.”

26“Maliggluten uterrngaitua,” Samuel-aaq kiuguq. “Qessakellruan Atanremalerquutii, elliin-llu qessakaaten angayuqrullerkarpenun Israel-aamun.”

27Tua-llu Samuel-aaq tuigtuq ayakatarluni, tau͡gaam Saul-aam tegua ulikutaakun, allegtuq-llu.

28Samuel-aam qanrutaa, “Atanrem allgaa angayuqauvia Israel-aam elpenek ernerpak tunluku-llu allamun angutmun assinerpenun.

29Israel-aam ucurnarqelria Agayutii iqluyuituq umyualinqigcuunani-llu. Yuunginaraunrituq — umyuani-llu cimiyuinaku.”

30“Assiilngirtua,” Saul-aaq qanertuq. “Tau͡gaam takaqlua pikia tangvallratni ciuliqagtaita yuut Israel-aarmiut-llu. Uterten maligglua agayuniartua Atanermun Agayutevnun.”

31Tua-i Samuel-aaq utertuq maliggluku, Saul-aaq-llu agayuuq Atanermun.

32“Taiciu Angayuqaq Agag-aq wangnun,” Samuel-aaq ellimerriuq. Agag-aq elliinun taiguq, uuleggluni alingluni, umyuarteqluni, “Qatlinarqellriatun-llu ayuqvaa tuquqatallermi!”

33Samuel-aaq qanertuq, “Nuussirpagpet amlleret aanaulriit irniariucetellruciatun, waniwa aanan irniariuciiquq.” Kepuraa-llu Agag-aq tumaumanrirluku ekuaviim ciuqerrani Gilgal-aami.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

34Tua-i-llu Samuel-aaq ayagtuq Ramah-mun, Angayuqaq-llu Saul-aaq kinguneminun uterrluni Gibeah-mun.

35Samuel-aam-llu unguvallmi taktaciatun, tangenqigtenritaa angayuqaq; tau͡gaam angniilutek'laraa.Ataneq-llu pinqigcuumirauq angayuqaurtellerminek Saul-aaq Israel-aanun.

1 Samuel 16

David-aaq Minguumauq Angayuqrurrluni

1Atanrem qanrutaa Samuel-aaq, “Qaillun taktalriamek angniilutkurqatarciu Saul-aaq? Qessakellruaqa angayuqrullerkaa Israel-aamun. Tau͡gaam waniwa olive-aat uquatnek teguten ayagluten-llu Bethlehem-aamun, angutmun Jesse-mek at'legmun, tua-i-wa cucukngamku qetunrain iliit angayuqrusqelluku.”

2“Qaillun tuaten piciqsia?” Samuel-aaq aptuq. “Saul-aam niiskuniu man'a tuquciiqaanga!” Ataneq kiuguq, “Malilirluten kuluvayagarmek tua-i-llu qanerluten tailluten elliitmek ekuagiyarturniluten Atanermun.

3Unayaqniaran Jesse ekuagillerkamun, qanruciiqamken qaillun pillerkarpenek. Uqumek mingugniaran angyuqrurrluku angun pisqumalqa.”

4Samuel-aaq piuq Atanrem pisquciatun ayagluni-llu Bethlehem-aamun, tuani nunarpiim ciuliqagtain pairrsaagaat uuleggluteng apluku-llu, “Nepaitnakun-qaa nunatuten?”

5“Aa-ang,” ellii kiuguq. “Taigua elliiyarturlua ekuagilua Atanermun. Menuircarci elpeceñek maligglua-llu.” Qanrutai-llu cali Jesse qetunrai-llu ellaitnek menuircaasqelluki, unayaqai-llu ekuagillerkamun.

6Tekicameng, Samuel-aam tangrraa Jesse-m qetunraa Eliab-aaq umyuarteqluni-llu, “Una angun wani nangengqalria Atanrem ciuqerrani ilumun waniwauyugnarquq elliin cucukellra.”

7Tau͡gaam Ataneq qanertuq elliinun, “Tangvanrilgu sugtutaciakun tangkegcinarqellrakun-llu. Qessakellruaqa, cuqciyuilama yuut cuqcilauciicetun. Tangvalartut alaitellrakun, tau͡gaam wii tangvalartua ircaqukun.”

8Tua-llu Jesse-m qayagauraa qetunrani Abinadab-aq tailluku-llu Samuel-aamun. Tau͡gaam Samuel-aaq qanertuq, “Qang'a, cali una Atanremcucukenritaa.”

9Tua-i Jesse-m taitaa Shammah-q. “Qang'a, cali una Atanremcucukenritaa,” Samuel-aaq qanertuq.

10Tuaten piurluni Jesse-m taitai malrunlegen qetunrani Samuel-aamun. Samuel-aaq-llu qanertuq elliinun, “Qang'a, Atanrem cucukenritaa ukut iliit.”

11Tua-llu aptaa, “Cali-qaa allanek qetunrangqertuten?” Jesse kiuguq, “Kinguqlikacagiitnek pitangqertuq, tau͡gaam tayima qusnginek qaunqiuq.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

“Qanrusgu taisqelluku,” Samuel-aaq qanertuq, “Elliitekngaitarput ekuagarkaq taikan tau͡gaam.”

12Tua-i Jesse-m taisqevkaraa. Tauna tangkegcinarquq, calrunani yun'erraq, iik-llu qevlialutek. Ataneq qanertuq Samuel-aamun, “Una waniwa — uqumek minguggu!”

13Samuel-aam olive-aam uqua tegua mingugluku-llu David-aaq anelgutain ciuqerratni. Egmian-llu Atanrem anerneran imiraa David-aaq taumek-llu ernermek ayagluni elliini uitaluni. Tua-i-llu Samuel-aaq uterrluni Ramah-mun.

David-aaq Saul-aam Qanercetaarviani

14Atanrem anerneran unitaa Saul-aaq, anernerrluum-llu Atanermekkingunelgem nangtaa.

15Elliin pistain qanrutaat, “Wangkuta nallunritarput anernerrlugmun Agayutmek kingunelegmun nangyucin.

16Taumek ellimerkut, elpet, kiarrniartukut angutmek aturcetaaryugngalriamek qelutelegmek harp-amek. Anernerrluk tuskan elpenun, angun tauna aturcetaarniartuq, elpet-llu tua-i ayuqucillerpetun ayuqliriluten.”

17Saul-aam ellimerrai, “Yuarucia angutmek aturcetaayulriamek tailluku-llu wangnun.”

18Nayurtain iliit qanertuq, “Jesse nunarriini Bethlehem-aam qetunrangqertuq aturcetaayulimek. Cali-llu alingura'arpek'nani tangkegcinaqluni-llu, anguyagtekegtaar, puqigluni-llu. Atanrem nayuraa.”

19Tua-i Saul-aaq ayagceciuq qanerteñek Jesse-mun qanresqelluki, “Taivkarru qetunraan David-aaq, qaunqituli qusnginek.”

20Jesse-m ayagcetaa David-aaq Saul-aamun malilirluku piyagarmek qusngirngalngurmek, ciulvagmek atmirluku kelipanek, qecik-wa caqun wine-amek muirumaluni.

21David-aaq tekituq Saul-aamun kevgiullerkaminun-llu ayagnirluku. Saul-aam cakneq assikaa cucukaa-llu ellii saskuminun ayagacisten̄gurcesqelluku.

22Tua-llu Saul-aaq ayagceciuq qanelriamek waten Jesse-mun, “Assikaqa David-aaq. Maani uitavkarru caliamni.”

23Tuaken ayagluni, anernerrluk Agayutmek kingunelek tut'aqan Saul-aamun, David-aam aqvaluku qelutelek harp-aq aturcetaalartuq. Anernerrluk-llu ayalartuq, Saul-aam-llu ayuqucia assiriluni ayuqucimitun-llu ayuqliriluni.

1 Samuel 17

Goliath-aaq Ingluliisquq Israel-aanun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Philistine-at quyurtut Socoh-mun callukatarluteng, nunarrarmun Judah-melngurmi; pelatekiurtut Ephes Dammim-aamek at'legmun, Socoh-m Azekah-m-llu akuliinelngurmun.

2Saul-aaq Israel-aam-llu yui quyurtut pelatekiurluteng-llu kuignayugmi Elah Valley-mi, tuani-llu uptut callukatarluki Philistine-at.

3Philistine-at caniqliqu'urluteng nangertut qemimun Israel-aam-llu yui akilirneranun, akuliitni-wa kuignayuk.

4Angun at'lek Goliath-aamek, nunarpiinek Gath-am, an'uq Philistine-at pelatekaumaviatnek inglukarcurluni Israel-aat yuin iliitnek. It'ganret qulngunritaraat cipluku sugtutauq

5aturluni punernermek qat'gailitamek uqamaltaluni usperet yuinaat arvinlegen talliman-wa (125) punernermek-llu qamiqurriryailkutmek.

6Iruk-llu cali akngircailkuterlutek punernermek capkutamek, tegumiarluni-llu punernermek narulkarcuutmek tusgani agaluni.

7Narulkautaa ellegtaluni muragtaatun qilagcuutem muriim, cavik-llu cingilga akimiarnek (15) uspernek uqamaltaluni. Anguyagta-wa ciunrakun ayalria tegumiaqluku capkutaa.

8Goliath-aam nangerrluni qayagpagai Israel-aam yui, “Caliceci maani, upingaluci anguyagmun? Wii Philistine-augua, elpeci Saul-aam pistaini! Cucuklirci iliitnek anguyagtevci callugtekamnek.

9Anagkengluni tuquskanga, pisteksaguciiqerpecikut wangkuta; tau͡gaam wii anagkenglua tuquskumku, elpeci pisteksaguciiqamceci.

10Wani-wa wanirpak ingluliisqua Israel-aam yuin anguyagtainun. Alingura'arpek'naci cucukliisqamci kitumek callugtekamnek!”

11Saul-aam anguyagteñi-llu man'a niitellermeggni, alingqapiartut.

David-aaq Saul-aam Pelatekarviani

12David-aaq qetunraqellrua Jesse-m, Ephrathite-auluni Bethlehem-aamek Judah-mi. Jesse qetunrangqellruuq pingayunlegnek, Saul-aam-llu angayuqrullran nalliini, ak'a angukaraurlu'urrluni.

13Ciuqliqellriit pingayun qetunrain maligtellruat Saul-aaq anguyagmun. Amaqliat Eliab-aaruluni, kinguqlia-wa Abinadab-aq, pingayuak-wa Shammah-q.

14David-aaq kinguqliqacagauluni, pingayun-llu anngani Saul-aami uitallratni,

15David-aaq ut'rartaqluni Bethlehem-aamun pilallruuq, atami ungungssii auluksarturluki.

16Goliath-aam ingluliisqelluni Israel-aam yui piurallrui unuakut atakut-llu tamalkuita erenret yuinaak malruk (40) aturluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Erenret iliitni Jesse qanertuq David-aamun, “Ayauten avganek bushel caqutem
kelipimalrianek mukaarkanek ukunek-llu qulnek kelipanek, cukangnaqluten
ayautniaten anelgutevnun pelatekaumaviatni.

18Ukut-llu cali ayaulluki qulen cheese-aat atanirturtiitnun. Kangingnaurniaran
qaillun amaqlirpet ayuquciat ut'rulluten-llu camek maniarkavnek tangllerpet
nallunailkutaanek assillratnek-llu.

19Angayuqaq Saul-aaq, anngaten, allat-llu tamarmeng Israel-aam yui,
kuignayugmetut Elah Valley-mi callugluki Philistine-at.”

20David-aaq makcara'artuq unuaquan, allamek-llu qaunqescirluki qusngit,
teguluki neqet, ayagtuq Jesse-m ellimerruciatun. Tekituq pelatekaumaviatnun
Israel-aam yui anuraqanratgun anguyallerkameggnun, qayagauraluteng
anguyagcuutmek.

21Philistine-at Israel-aam-llu yuin anguyagtai nek'ameggnun nangertut
anguyakatarluteng, atunem caumalluteng.

22David-aam unitai neqet atanerruamun qaunqestiitnun aklut, aqvaqurluni-llu
anguyallerkaata engeliinun, ullagluki anngani, aptai qaillun ayuquciitnek.

23Qalarusnginanrani, Goliath-aaq ciuvartuq Israel-aam-llu yuinek inglukarcurluni
ciungani pilaucirmitun. David-aam-llu niitaa.

24Israel-aam yuin tangrramegteggu Goliath-aaq, aqvaqurluteng qimagaut
alingqapiarluteng.

25“Atam tangerqerru!” ilameggnun qanertaarutut. “Niiciu unayaqutii
calluusqelluni! Angayuqaq Saul-aaq akqiuq angtuamek akilirciqniluku kina imna
tuqutestii; angayuqam-llu tunciqaa panini kassuucesqelluku taum-llu atiin ilai
akiliqurautnek akilicivkarngaunaki.”

26David-aam aptai angutet mallgeskeñi, “Camek nunuliutengqerciqa angun uum
Philistine-am tuqucestii petuirluku-llu Israel-aaq mat'umek
kasngunarqellriamek? Kituuga-llu una agayumanrilnguq Philistine-aq
narurciyugngalria anguyagtainek unguvalriim Agayutem?”

27Qanrutaat-llu qaillun pimallerkaanek angun tuqucestii Goliath-aam.

28Eliab-aam, David-aam anngaan, niitaa David-aaq angutet qalarutellrani.
Qenqerrutaa David-aaq qanerluni-llu, “Calisit maani? Kia aulukaki qusngiten
avani yuilqumi? Elpet elisngakugtaalalriami! Kiingan taiguten tangvagyarturluki
callulriit!”

29“Qaillun-mi-tanem waniwa pisia?” David-aaq aptuq. “Camek-qaa
ap'arcesciigatua?”

30Tuiggluni-llu allamun angutmun tuaten cali aptaa, uumikuaqan tua-i aptaqan,
kiutiit ayuqurluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Ilaita angutet niitaa qaillun qanellra David-aam, qanrutaat-llu Saul-aaq, elliin-
llu taisqevkaraa.

32David-aaq qanertuq Saul-aamun, “Elpet Ucurnarqellriami, kina alingenrilli
uumek Philistine-amek! Ullagluku callugyugngaaqa.”

33“Qang'a,” kiuguq Saul-aaq. “Qaillun elpet callugyarciu? Tan'gaurluuguten, elli-
llu anguyagteñgumallruluni yuurqaanerminek!”

34“Elpet Ucurnarqellriami,” David-aaq qanertuq, “Wii atama qusngii
qaunqelaranka. Iliini yugtutuli wall'u taqukaq ayauciaqan qusngiyagarmek,

35kingunrakun maligtelaraqa, curukarluku-llu, anirtularaqa qusngiyagaq.
Yugtutulim-llu wall'u taqukam caukanga, qecugmigluku tuqluakun
kaugtuarulluku tuqutelaraqa.

36Tuqucillrurtua yugtutulinek taqukanek-llu, tuaten-llu piyugngaaqa una
agayumanrilnguq Philistine-aq, caunrilkilria anguyagtainek unguvalriim
Agayutem.

37Atanrem aviutellruanga yugtutulinek taqukanek-llu; aviuciiqaanga-llu uumek
Philistine-amek.” “Kitaki,” Saul-aaq kiuguq, “Ayii, Atanrem-llu nayurliten.”

38Tunaa-llu elliin nakmiin qat'gailitani David-aamun atuusqelluku: punerneq
qamiqurri'iryailkun, ellia David-aam qamiqurranun, paltuugluku-llu
akngircailkutmek.

39David-aam nemrutaa Saul-aam nuussirpii qat'gailitam qainganun,
piyuangnaqluni, tau͡gaam pisciigatuq, tamakunek atuneq elisnganrilamiu.
“Callugciigatua makunek aturlua,” qanertuq Saul-aamun. “Waten pineq
elisnganritaqa.” Tua-i tamalkuita yuugai.

40Tegua qusngiliurcuun ayaruni tegulluni-llu tallimanek manigcetellrianek
teggalqunek kuiggaarmek ekluki-llu qemaggviminun. Elluqautni upingaluku,
an'uq pairrsaagluku Goliath-aaq.

David-aam Cirlakaa Goliath-aaq

41Philistine-aq piiyualuni ayagtuq tungiinun David-aam, capkutami tegumiaqestii
ciunermikun piiyuavkarluku. Canimelliinarluni,

42tangrramiu-llu mecikluku David-aaq, umyuamikun cakneq caunrilkaa
tan'gaurluqegtaaraungan.

43Qanertuq-llu David-aamun, “Cassuutngua tamana muragaq?
Qimugteñguyukarpenga-qaa?” Qayagaurauq-llu aniqlaatnek agayutminek David-
aamun.

44“Kitaki,” kiikirturaa David-aaq, “tuneniarqa temen yaqulegnun ungungssinun-
llu neresqelluku.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

45David-aaq kiuguq, “Wangnun taiguten nuussirpagluten, narulkautarluten, cavigmek-llu nuulegmek narulkarcuuterluten, tau͡gaam wiinga ullagamken atrakun Atanrem Artuqailnguum, Agayutiitgun Israel-aam yuin anguyagtain, caunrilkellerpet.

46Mat'umi ernermi Atanremelliciqaaten pinimnun; Cirlakciqamken qamiqun-llu kepluku. Tunciqanka-llu Philistine-am anguyagtain temait yaqulegnun ungungssinun-llu neresqelluki. Nutaan ellarpiim nallunrirniaraa Israel-aaq Agayutengqerrucia,

47tamarmeng-llu wanelnguut tangerciqaat Ataneq nuussirpagnek wall'u narulkautnek aturyunrilucia anirtuqataquniki yun'i. Cirlakituuq anguyagmi, tamarpeci-llu wangkutnun cirlakevkarciqaaci.”

48Goliath-aaq piiyualuni ayanqigtuq David-aam tungiinun, David-aaq-llu cukamek aqvaqurtuq Philistine-at anguyagmun upingalriit tungiitnun callugyarturluku.

49Kauluku qemaggvini anciuq teggalqumek, tauna-llu elluqautaa Goliath-aamun. Nall'artaa cunguakun qupluku ilqurra, Goliath-aaq-llu igtuq pucikarluni nunamun.

50Tua-i-llu, nuussimek aturpek'nani, David-aam cirlakluku tuqutaa Goliath-aaq elluqautmek teggalqumek-llu aturluni!

51Aqvaqurluni ullagartaa, quliinun-llu nangerrluni, tegua Goliath-aam nuussirpii caquanek, qamiqurra-llu kepaa tuqulluku-llu. Philistine-at tangrramegteggu anamacesteteng tuqullinian, qimagluteng ayagtut.

52Anguyagtain Israel-aam Judah-m-llu qayagpagaluteng aqvaqurluteng malirqerait, maliggluki-llu Gath-aq tekilluku ikirtuqainun-llu Ekron-aam. Philistine-at igqaqut akngiringalriit tumyaram mengliinun ayalriim Shaaraim-amun, tekilluku Gath-aq Ekron-aaq-llu.

53Tua-llu Israel-aam yui utercameng malirqallermeggnek Philistine-at, uayaaraat qavartarviat.

54David-aam-llu teguluku Goliath-aam qamiqurra ayautaa Jerusalem-aamun, tau͡gaam Goliath-aam saskui elliin avaliqai pelatekamini.

David-aaq Nasvaumauq Saul-aamun

55Tua-llu Saul-aam tangllerminiu David-aaq callugyartullrani Goliath-aaq, aptaa Abner-aaq, anguyagtem̄i atanirturtiit, “Abner-aaq, kia au͡gna qetunraqau?” “Nalluaqa,” Abner-aam kiugaa.

56“Kitak ayagluten nallunringnaqiu,” Saul-aam ellimerraa.

57Tua-i-llu David-aaq utercan pelatekaumavigmun tuquqaarluku Goliath-aaq, Abner-aam ullautaa Saul-aamun. David-aam cali ang'aqluku Goliath-aam qamiqua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

58Saul-aam aptaa, “Tan'gurraaq, kia qetunraqaten?” “Wiinga qetunraqaanga kevgarpet Jesse-m Bethlehem-aamek,” David-aaq kiuguq.

1 Samuel 18

1Saul-aankuk David-aaq-llu qalarutlermegnek qaqiutuk. Taum kinguani, Saul-aam qetunraa Jonathan-aaq yugnikutmek imanguq David-aamun keneksagulluku-llu ellmitun pitarrluku.

2Saul-aam avaliqsagutaa David-aaq tuaken ernermek ayagluni utercetevkenaku-llu kingunranun.

3Jonathan-aaq akqiuq nangyuilngurmek yugnikutmek David-aamun cakneq kenkellni pitekluku.

4Yuugaa ulikutaq atuqengani tunluku-llu David-aamun, tapeqluku qat'gailitani cali-llu nuussirpani, urluvni, naqugutni-llu.

5David-aaq piluaqerluni pilallruuq tamalkuitni caliaqsartullmini Saul-aam ayagcetaqani, taumek Saul-aam atanerruarurtellrukii anguyagteñinun. Mat'umek quyatengqertut tamarmeng Saul-aam atanerruari anguyagtai-llu.

Saul-aam Ciknayagutaa David-aaq

6David-aaq uterrnginanrani tuquqaarluku Goliath-aaq anguyagtet-llu uterrnginanratni tamarmeng, arnat nunainek Israel-aam anluteng pairrsaagaat Angayuqaq Saul-aaq. Aturluteng angnirnarqellrianek yuarutnek, yurarluteng, aturcetaarluteng-llu tambourine-anek lyre-anek-llu.

7Angnillermeng nalliini arnat aturtut, “Saul-aaq tuqucillruuq tiissitsaanek (1,000), tau͡gaam David-aaq qulnek tiissitsaanek (10,000).”

8Saul-aam man'a assikenritaa, cakneq-llu qenngenguq. Qanertuq, “David-aaq pillruniat qulnek tiissitsaanek (10,000), tau͡gken wiinga kiingan tiissitsaanek (1,000). Piinanermeggni-llu angayuqrurciiqaat waniwa!”

9Taumek ciknayagutaa paqnakengluku-llu David-aaq taumek ernermek ayagluni.

10Unuaquan anernerrluum Agayutmek kingunelgem iluiraa Saul-aaq, qanpagauq-llu enemini usviirutellriatun yugtun. David-aaq aturcetaartuq qelutelegmek harp-amek, unuaquaqan pilaucirmitun, Saul-aam-wa tegumiaqurqii narulkarcuun.

11“Ussukcauciiqaqa qacarnermun,” Saul-aaq umyuartequq, malrurqugnek-llu narulkaraa; tau͡gaam David-aaq avitaqluni.

12Saul-aam alikaa David-aaq Atanrem nayuaku David-aaq tau͡gken ellii peggluku.

13Taumek Saul-aam ayagcetaa ataniurteñ͡gurrluku-llu tiissitsaanun (1,000) anguyagteñun. David-aam anguyagteñi ciuliqagtai anguyagmi

14piluaqerrlainarluni-llu callmini tamalkuitni, Atanrem nayuani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Saul-aam tanglaraa David-aam piluaqerallra alikevsiangluku-llu.

16Tau͡gaam tamarmeng yuut Israel-aami Judah-mi-llu kenkaat David-aaq piluaqerluni ciuliqagteñ̄gullra pitekluku.

David-aam Kassuutaa Saul-aam Pania

17Tua-i Saul-aaq qanertuq David-aamun, “Wani-wa alqaqliq panika Merab-aq. Tunciqaqa elpenun nuliqsagucesqelluku elpenun kevgiuresqellua uluryaunak piciuluten-llu anguyagteñ̄guluten, callugluki-llu Atanremanguyaucesqellri.” (Saul-aaq umyuarteqluni waten pikan Philistine-anun tuqucesqelluku David-aaq, elliin tungaunani pinritnaluku.)

18David-aaq kiuguq, “Kituungama nakmiin-llu ilanka-llu caungata nengaugaurteqatarcia Angayuqamun?”

19Tau͡gaam pillerkaq tekican Merab-am tunumallerkaa David-aamun, tunumallruuq tau͡gaam Adriel-aamun Meholah-rmiumun.

20Saul-aam tau͡gaam panian Michal-aam, kenegyagutaa David-aaq, Saul-aam-llu niitellerminiu man'a, ilukegcitkaa.

21Saul-aaq umyuartequq, “Tunciqaqa Michal-aaq David-aamun; ellii arnaq aturluku napceciiqaqa, tuqutauniartuq Philistine-atgun.” Taumek aipiriluni Saul-aaq qanertuq David-aamun, “Nengauksaguciiqamken.”

22Ellimerrai atanerruani kiimelulluku qalarucesqelluku David-aaq waten qanrulluku, “Angayuqam ilukegcitkaaten atanerruarin-llu assikaatgen; waniwa assirciquq elpet kassuuskuvgu pania.”

23Tua-i mat'umek qanrutaat David-aaq, ellii-llu kiuguq, “Angtuamek takarnarqelriaruuq nengaugurtellerkaq angayuqamun, angtuaruuq wangtun arrsaulriamun camek-llu takarnarqutailngurmun.”

24Pistet-llu qanrutaat Saul-aaq David-aam qanellranek,

25Saul-aam-llu ellimerrai David-aaq qanrucesqelluku: “Kiingan tua-i angayuqam piiyuutekaa elpenun nulirruciisqelluku nulirkaq Philistine-at nuugillritnek yuinarnek tallimanek (100), akinaurutekluku ingluminun.” (Waten Saul-aaq picirkillruuq David-aaq tuqutausqelluku Philistine-atgun.)

26Saul-aam atanerruarin egmirtaat David-aamun Saul-aam qanellra, David-aaq-llu angniqapiartuq umyuaqegciluni angayuqamun nengaugurteqatallerminek. Unuaqu kassuuteqatarluni,

27David-aaq anguyagteñi-llu ayagluteng tuquciut qulnek yuinarnek (200) Philistine-anek. Nuugillrit-llu agutai angayuqamun naaqluki-llu takuani, nengauksagucesqelluni. Tua-i Saul-aam tun'arkaurtaa panini Michal-aaq kassuucarakun David-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Saul-aam taringaa nallunailngurmek Atanermun nayuucia David-aaq cali-llu paniminun Michal-aamun kenkucia.

29Taumek alikevsiangaa David-aaq ingluku'urluku-llu unguvallmi taktaciatun.

30Philistine-at anguyagtait tailartut callugluteng-llu, tau͡gaam anguyalteng tamalkuan David-aaq piluaqanruuralartuq tamalkuitni Saul-aam allani atanerruarini. Tamana-llu pitekluku David-aaq neq'ayaraurtuq.

1 Samuel 19

David-aaq Inglukumauq Saul-aamek

1Saul-aam qanrutaa Jonathan-aaq qetunrani tamalkuita-llu atanerruani, upniluni tuqutnaluku David-aaq. Tau͡gaam Jonathan-aam assikqapiararaa David-aaq,

2taumek elliin qanrutaa, “Atama tuquituraaten. Mulngakekina unuaqu unuakumi; iiqina nallunarqellriamun natmun tuantaurluten-llu.

3Ayagciqua nangerrlua-llu atama caniani naucirivigmi iirumavigpeni, qanerciqua-llu elpenek elliinun. Camek nallunriquma nallunriceciiqamken.”

4Jonathan-aam nanraraa David-aaq Saul-aamun qanerluni-llu, “Picurlagmek caliyaqunak kevgarpenun David-aamun. Ellii picurlagmek taquteqaqsaituq elpenun; pairrluku tau͡gaam, ca tamalkuan pillra angtuaruluni ikayuutnguuq elpenun.

5Unguvani qevellrua tuqutellerminiu Goliath-aaq, Atanrem-llu cirlakivkallrua Israel-aaq angtuamek. Tangllerpegu quyallruuten. Ciin-mi waniwa, picurlagmek piyugciu camek pinarqutailnguq yuk tuqulluku-llu David-aaq camek pitailengraan?”

6Saul-aaq ilumunqaartuq Jonathan-aam qanellranek akqiluni-llu Atanrematrakun tuqusngaitniluku David-aaq.

7Tua-i Jonathan-aam qayagauraa David-aaq qanrulluku-llu canek tamalkuitnek pillernek; tua-i-llu ullaulluku Saul-aamun, David-aam-llu kevgiuraa angayuqaq ciungani pillrucimitun.

8Anguyak-llu Philistine-at inglukluki ayagninqigtuq. David-aam curugai cirlakuurateng-llu qimagtut.

9Erenret iliitni anernerrluum Atanermek kingunelgem iluiraa Saul-aaq. Tuani aqumgaluni enemini narulkautmek tegumiarluni, David-aaq-llu tuanlluni, aturcetaarluni qelutellegmek harp-aminek.

10Saul-aam David-aaq ussukcaucessaagyaaqaa qacarnermun narulkautmikun, tau͡gaam David-aaq avituq, narulkaun-llu qacarnermun kapulluni. David-aaq-llu qimagluni anagtuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Taumi cali unugmi Saul-aaq ayagceciuq anguyagteñek David-aam enii murilkesqelluku tuqucesqelluku-llu unuaqu unuakumi. Michal-aam, David-aam nulirran, aarcirturaa, “Atakurpak qimanrilkuvet, unuaqu tuqumaciquten.”

12Atrartaa egalerkun, qimagluni-llu anagtuq.

13Tua-llu tegulluni enemelngurmek agayutnguamek, ellia inglermun, putuskaq-llu qusngirngalnguut melquitnek pilimalria qamiquan nalliinun elliluku, patuluku-llu.

14Saul-aam-llu anguyagtain tailuteng aqvallratgu David-aaq, Michal-aam qanrutai naulluuniluku.

15Tau͡gaam Saul-aam utercetai ellaitnek tangrresqelluku David-aaq. Elliin ellimerrai, “Akigarluku ingelrikun wangnun taiciu, tuqutniarqa.”

16Itertut-llu ellait nataqluku-llu enemiutaq agayutnguaq inglerni putuskaq-llu qusngirngalnguut melqurritnek piliaq qamiquan nalliini.

17Saul-aam aptaa Michal-aaq, “Ciin picirkartuyarucia waten ingluka-llu ayagtelluku?” Arnaq kiuguq, “Qanellruuq tuquciiqnilua ikayunrilkumni anagtelluku.”

18David-aaq anagtuq ayagluni-llu Samuel-aamun Ramah-mi qanrutaa-llu canek tamalkuitnek Saul-aam ellminun pillrinek. Tua-i-llu ellii Samuel-aaq-llu ayagtuk Naioth-aamun tuantaurlutek-llu.

19Saul-aaq-llu qanrucimauq David-aaq Naioth-aametniluku Ramah-mi,

20tua-i-llu ayagceciluni anguyagteñek qillerrluku tegustekainek. Tangertut quyungqalrianek prophet-aanek yuralrianek qayagpagaluteng-llu, Samuel-aamek ciuliqagterluteng. Tua-llu Agayutem anerneran nuvai Saul-aam anguyagtai, ellait-llu cali yurangut qayagauraluteng-llu.

21Mat'umek Saul-aaq niicami, cali qanerteñek ayagceciuq, taukut-llu cali ellait yurangut qayagauraluteng-llu. Ayagcecinqigtuq-llu pingayiriluni, taukut-llu tuaten cali piut.

22Tua-i-llu ellii ellminek ayagtuq Ramah-mun. Tekicami-llu elakarpagmun Secu-mi, apyutkak nanluciagnek Samuel-aankuk David-aaq-llu qanrucimaluni-llu Naioth-aametnilukek.

23Ayainanrani-llu, ellii-llu anerneran Agayutem iluiraa, yuranguq-llu qayagpagaluni tuaten Naioth-aaq tekilluku.

24Aturani yuugai yurarluni-llu qayagpagaluni Samuel-aam takuani, inangqaluni-llu matarmi taumi ernermi unugpak-llu. (Man'a ayagneqaa waten qanlallrata, “Saul-aaq-llu-qaa prophet-aarurtuq?”)

1 Samuel 20

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jonathan-aam Ikayuraa David-aaq

1Tua-llu David-aaq qimagtuq Naioth-aamek Ramah-mi ullagluku-llu Jonathan-aaq. “Camek taqutellrusia?” ellii aptuq. “Camek picurlagmek atullrusia? Camek picurlagmek taqutellrusia aatavnun tuquituutekaanek?”

2Jonathan-aaq kiuguq, “Agayutem piiyuutekenritaa tuqullerkan! Aatama qanrut'laraanga canek tamalkuitnek pillerminek, arcaqalrianek wall'u piunrilengraata, man'a-llu wangnun iirumasngaitaa. Piciunritqapiartuq!”

3Tau͡gaam David-aaq kiuguq, “Aatavet nallunritqapiararaa qaillun pitalriamek elpenun assikuciqa, umyuamikun-llu taqutellruuq qaillun piqatallminek nallunrircessngaunak, tua-i-wa cakneq akngirterpagciqngavet. Piciulriamek qanertua elpenun unguvalriakun Atanerkun amllinertun ataucitun tuqu yaaqsigtaaqa!”

4Jonathan-aaq qanertuq, “Piyullerpenek wii piciqua caungraan.”

5“Unuaqu piyaraqaa Nutaram Iralum Nerevkaritem,” David-aaq qanertuq, “nerellgucirarkaugaqa-llu angayuqaq. Tau͡gaam cangalkenrilkuvgu, ayaglua iirumaciqua naucirivigni atakurnatkaanun yaaliaku.

6Atavet elpekekaku stuulumtenriluciqa, qanruskiu taqsuarirlua kaigavikellruniluten cukangnaqlua kingunemnun utercuglua Bethlehem-aamun, pillerkaq tekican pinariaqan ekuavkarilallerput wangkuta tamamta ilakellriani.

7Qanqan, ‘Canrituq,’ Assirciqua; tau͡gaam qenqerreskan, nallunriciiqan cumiggluni elliinun wii akngircuucia.

8Uumek niigarteqernga, pegtevkenaku-llu takarnarqellria akqutellren wangnun. Tau͡gaam pinarqutengqerquma, elpet tuquskia. Ciin atavnun ullaucarcia tuqutausqellua?”

9“Umyuarteqsunaitaaten mat'umek!” Jonathan-aaq kiuguq. “Nallunrilkumku-qaa atamnun cumiggluni akngirtengnaqucia, qanrucanritamken?”

10Tua-llu David-aaq aptuq, “Kia-mi nallunriceciiqanga atavet kiukaten qenerrluni?”

11“Ayakarnaurtukuk naucirivignun,” Jonathan-aaq kiuguq. Tua-i ayagtuk,

12Jonathan-aam-llu qanrutaa David-aaq, “Ataneq Agayutii Israel-aam nallunairisteŋ̄gukili wangkugnun. Uum nalliini unuaqu erenrem-llu taum kinguqliani ataka aptelarciqaqa. Ayuqucia elpenun assiqan, qanerkun nallunriceciiqamken.

13Akngirtengnaqerkaukaten, Atanrem alqunaq tuquskilia nallunrirtelluten qimautenrilkumken. Atanrem nayurliten ataka nayullrucirmitun!

14Unguvakuma-llu, pegcaqunaku takarnarqellria akqutellren piciluten-llu wangnun pikina; tau͡gaam tuqukuma,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15manimakiu takaqlua pillren nakmiin ilamnun akwarpak. Atanrem-llu
ilakuivkenaki caunriqaki tamalkuita ingluten,

16akqutelpuk atunem cali navgumanrilkili.
Navgumakan, Atanrem anucimirqecetaarciqaaten."

17Pulenglluni Jonathan-aam David-aaq akqivkaraa ellii kenkesqelluni, Jonathan-
aam kenekngamiu David-aaq ellmitun pitarrluku.

18Tua-llu Jonathan-aam qanrutaa, "Unuaqu Nutaram Iralum Nerevkaritekngaku,
cataitellren nallunaiciiquq uitanrilkuvet neryarami.

19Amatiiku cataitellren nallunaiciiquq arcaqerluni; taumek ayii tuavet
iirviklerpenun ciungani, iirluten-llu tunuatnun teggalqut qalliqellriit tuani.

20Nutaan tauna pitgarciqaqa pingayunek pitegcautnek, iingaaquqellriatun.

21Tua-llu qanruciiqaqa kevgaqa kiarcartuusqelluki. Waten qanruskumku,
'Tangerrluku, pitegcautet ukalirnerpeni uitaut; aqvaki,' taum nallunairciqaa
aarnailucia elpenun anyugngacin-llu. Akqiunga
unguvalriakun Atanerkunaarnarqellriamun pingailucin.

22Tau͡gaam qanruskumku, 'Pitegcautet akilirnerpeni uitaut,' ayakina, tua-i-
wa Atanrem ayaasqeciqngaten.

23Imna-llu atunem akqutlerpuk, Atanrem pinritevkenani wangkugnun
tegumiaqevkarciqaa akwarpak."

24Tua-i David-aaq iirtuq naucirivignun. Nutaram Iralum Nerevkaritiini,
Angayuqaq Saul-aaq neryarturtuq

25aqumluni-llu nek'elallerminun qacarnerem canianun. Abner-aaq canianun
aqumuq, Jonathan-aaq-llu akianun aqumgallran aqumuq stuulumi. David-aam
uitavia yuunani,

26tau͡gaam Saul-aaq camek qanenrituq taumi ernermi, tua-i-wa umyuarteqngami,
"Qaillun imna piuq, agayullerkamun-llu menuitenrituq."

27Unuaquan, unuaquani Iralum Nutaram Nerevkaritiin, David-aam enekelallra
cali imaituq, Saul-aam-llu Jonathan-aaq apluku, "Ciin David-aaq tainrita
neryaramun akwauvaq ernerpak-llu?"

28Jonathan-aaq kiuguq, "Taqsuarirluni pillruanga ayagcecesqelluni Bethlehem-
aamun.

29'Ayagcessnga,' ellii qanellruuq, 'nakmiin ilama angnirluteng atuqataatgu
ekuagiluteng kalukaryaraq nunani, anelgutma-llu ellimerrlua tuancesqellua.
Taumek, yugnikek'ngaqkumken, ayagcessnga tangerrnianka ilakutanka.'
Tamatumek picirluni stuuluvni uitanrituq."

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Saul-aam qenqerrutaa Jonathan-aaq qanrulluku-llu, “Inglucitellruuq ukvertuvkenani-llu aanan! Wani-wa nallunriraqa iliksagutellren David-aaq takarnairullutek-llu elpet aanan-llu!

31Nalluan-qaa David-aam unguvallran taktaciatun, angayuqaurcesciigatellren mat'umun nunamun? Waniwa ayagluten taicarturru maavet — ellii tuqutnarqaa!”

32“Ciin tuquarkauga?” Jonathan-aaq kiuguq. “Camek taqutellrua?”

33Tuaten pian, Saul-aam narulkaraa narulkarcuutminek Jonathan-aaq tuqutnaluku, Jonathan-aam-llu taringaa ataminun ilumun cumiggluni tuqucuucianek David-aaq.

34Jonathan-aaq nang'e'rtuq stuulumek qenerrluni taumi-llu ernermi camek nerevkenani — erenran aipani Nutaram Iralum Nerevkaritem. Cakneq umyuarniurutkaa David-aaq, Saul-aam-wa tua-i assiitellriakun qanruteknga ku.

35Unuaquan unuakumi Jonathan-aaq ayagtuq naucirivigmun tangerrsarturluku David-aaq, pillerkiullrucirmegtun. Malilirluni tan'gaurlurmek

36qanrutaa-llu, “Aqvaqurluten nalaqekiki pitegcautet pitgautarkanka.” Tan'gaurluq akvaqurluni ayagarcan, Jonathan-aaq pitgartuq ciunranun.

37Tan'gaurluum tekicaku pitegcautem tusvillra, Jonathan-aam qayagpagaa, “Pitegcaun taumi yaaqsinruuq!

38Tuani nangerngaurpek'nak! Kiiki!” Tan'gaurluum tegua pitegcaun uterrluni-llu ataniurteḿinun,

39nalluluku camek iqungqerrucia; kiimek Jonathan-aankuk David-aaq-llu nalluvkenaku.

40Jonathan-aam tunai saskuni tan'gaurlurmun qanrulluku-llu ut'rucesqelluki nunanun.

41Tan'gaurluq ayaumarian, David-aaq nangertuq qalliqellriit teggalqut tunuatnek, ciisqumiggluni palurtuq kegginaminek nuna agturluku pingayurqunek-llu ciktaarluni. Tamarmek ellii Jonathan-aaq-llu qialutek cingautellermegni; David-aam angniitellra arcaqanruluni Jonathan-aami.

42Tua-llu Jonathan-aaq qanertuq David-aamun, “Agayutem nayurliten.Atanrem pinriceñarpek'nani wangkugnun, kinguvemegnun-llu, akwarpak tegumiaqeciqaa qigcignarqellria akqutlerpuk atunem.” Tua-i-llu David-aaq ayagluni Jonathan-aaq-llu uterrluni nunarrarnun.

1 Samuel 21

David-aaq Qimagtuq Saul-aamek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1David-aaq ayagtuq agayulirtem̄un Ahimelech-aamun Nob-ami. Ahimelech-aaq
an'uq uuleggluni pairrsaagluku apluku-llu, “Ciin maavet taisit kiivet?”

2“Taigua angayuqam caliara pitekluku,” David-aam kiugaa. “Qanrutellruanga
kitumun nallunriisqevkenaku ca pitekluku taivkaucini. Anguyagtenka,
qanrutellruanka nani pairutlerkamteñek.

3Kitak wani-wa, canek pingqercit? Cikirnga tallimanek kelipanek canek-llu
allanek pingqerrutacirpetun.”

4Agayulirta qanertuq, “Kelipapianek piitua, kiingan qigcignarqellrianek
kelipanek; teguyugngaaten anguyagteten ukaqvaggun arniuqsailkata.”

5“Piksailnguut-wa,” David-aaq kiuguq. “Anguyagtenka agayuyarat aturluki
menuitelartut natmun-llu ayacuarangramta; maa-i arcaqerluteng
ellimerrumallemteñi pinarqelriamek!”

6Tua-i agayulirtem cikiraa David-aaq qigcignarqellrianek kelipanek, kiingan
kelipautengqerrami elliitekumalrianek Agayutmun, tegumallernek
qigcignarqellriamek stuulumek cimiumaluteng-llu nutaranek kelipanek.

7(Saul-aam katngauteliurtain ciuqliat, Doeg-aaq, Edom-aarmiu, tamaantellra
nall'arrluku taumi ernermi, agayumacikun caliarkani caliaqsartuumaluku.)

8David-aaq qanertuq Ahimelech-aamun, “Narulkarcuutengqertuten-qaa wall'u
nuussirpagmek wangnun cikiuteksugngakevnek? Angayuqam ellimerrutiin
ayagarcecanga patakarlua pillerkaitellruunga aqvallerkamnek narulkarcuuteka
wall'u allamek saskumek.”

9Ahimelech-aaq kiuguq, “Nunaqliqaqa nuussirpii Goliath-aam Philistine-am,
tuqutellerpet Elah-m kuignayuani; tunuantuq as'arceñaraam qat'gailitam,
nemrusngaluni 'lumarrarmun. Piyukuvgu, teguu, kiimi saskuuguq maani.”
“Taisgu wangnun,” David-aaq qanertuq. “Allamek assinrulriamek nuussirpagmek
pitaituq nani.”

10Tua-i David-aaq ayagtuq, qimagauluni Saul-aamek, ayagluni-llu Angayuqamun
Achish-amun Gath-armiumun.

11Angayuqam atanerruari qanertut Achish-amun, “Una-qaa David-aarunrituq,
angayuqaq nunamini? Una angutnguuq imna arnat atuutekellrat, yurarluteng,
‘Saul-aaq tuqucillruuq tiissitsaanek (1,000), taug̃aam David-aaq tuqucillruuq
qulnek tiissitsaanek (10,000).’”

12Qaneryaraita cakneq agturaat David-aam ayuqucia, alinguryukapiartuq-llu
Angayuqamek Achish-amek.

13Taumek David-aaq avatiitni uitaaqami, umyugairusngualanguq
usvillugtellriatun-llu ayuqliriluni nayumiqangnaqaqatni; igaqtaraqluni-llu
nunarpiim ikirtuqainun nuak tuaten qurrlurtelluku ungamikun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Tua-i Achish-aq qanertuq atanerruaminun, “Tangerrluku! Angun una usvillugtuq! Ciin taiceciu wangnun?

15Amllenritut-qaa ak'a usvillugtellriit avatemni? Ciin allamek taiceci paayaartekamnek usvillugtellrakun maani nakmiin enemni?”

1 Samuel 22

Tuqurqumallrat Agayulirtet

1David-aaq qimagtuq nunarpiinek Gath-am ayagluni-llu teggalqumun nayunermun yaaqsinrilkiini nunarraam Adullam-aam. Anelgutain nakmiin-llu ilain niicamegteggu tuanetniluku ullagaat.

2Yuut pikegtakumanrilnguut wall'u akiilngulget wall'u narrlagcimalriit ullagaat, nuniini yuinaat yuinaat (400) angutet quyurmeng, ciuliqagteksagutaat-llu.

3David-aaq ayagtuq tuaken Mizpah-mun Moab-ami qanerluni-llu angayuqranun Moab-am, “Kitaki aataka aanaka-llu uitavkaqerkek elpeni nallunrirnatkamnun qaillun Agayutem piqatallra wangnun.”

4Tua-i unitak angayuqaagni angayuqranun Moab-am, tuantaurtuk-llu David-aam iirumallran taktaciatun teggalqumi nayunermi.

5Tua-llu prophet-aaq Gad-aq taiguq David-aamun qanerluni-llu, “Maani uitanrilu; patagmek ayii nuniinun Judah-m.” Tua-i David-aaq an'uq ayagluni-llu napainun Hereth-aam.

6Caqerluni Saul-aaq Gibeah-metellruuq, aqumgaluni napam tamarisk-amek atellgem aciani qemim qaingani, narulkarcuutminek tegumiarluni, tamarmeng-llu atanerruari nangengqaluteng avatiini. Qanrucimauq David-aaq anguyagtai-llu nalaqumaniluki,

7qanertuq-llu atanerruaminun, “Niicugnici, yuini Benjamin-aam! Umyuartequci-qaa David-aamun cikirnayukluci naucirivignek wine-alivignek tamarpeci, atanerruarurrluci-llu anguyagtem̄inun?

8Tamana-qaa pitekluku aassaqluci camek picirkiurtuci wangnun? Atauciunger'mi ilavci qanrutenritaanga wiinga nakmiin qetunraqa taqutniluku ililirarkaurrluku David-aaq? Kia atauciunger'mi umyuarniurutkenritaanga wiinga wall'u qanrutevkenii David-aaq, nakmiin anguyagtem̄a iliit, wanirpak waniwa yuarniluku pillerkamek tuqutnalua, qetunramnun-llu eguaqurniluku.”

9Doeg-aaq tuani nangerngallruuq Saul-aam atanerruari ilagarluki, ellii-llu qanertuq, “Tangellruaqa David-aam ullallraku Ahimelech-aaq qetunraa Ahitub-aam Nob-ami.

10Ahimelech-aam aptellrua Ataneq qaillun David-aaq pillerkaanek, tua-i-llu David-aaq cikirluku neqnek nuussirpiinek-llu Goliath-aam Philistine-am.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Tua-i-llu Angayuqam Saul-aam taisqaa agayulirta Ahimelech-aaq tamalkuita-llu ilakutai, taukut cali agayulirteŋ̄gulriit Nob-ami, taigut-llu elliinun.

12Saul-aaq qanertuq Ahimelech-aamun, “Niicugni, Ahimelech-aaq!” “Wani-wa, atanemaa,” ellii kiuguq.

13Saul-aam aptaa, “Ciin elpetek David-aaq-llu aassaqlutek picirkiurcetek wangnun? Ciin neqnek cikillrusiu nuussirpagmek-llu, apelciucilluku-llu Agayutmun? Tua-i waniwa ingluksagutaanga utaqaluni-llu qaku arenqikallrani tuqutnalua!”

14Ahimelech-aaq kiuguq, “David-aaq piciunqurrauguq atanerruarpeni! Nakmiin nengaukan, atanerruaqluku ciuqliuluni nakmiin nayurtevnun, quyinrulriamek-llu takaqumaluni takarnarqellriami atanruvigmi.

15Aa-ang, apelciutelaraqa Agayutmun, nutaan-llu pivkenaku. Man'a-llu aassaqlunuk picirkiurnillrat, Elpet Ucurnarqellriami piciliyunarqenritarpenga wiinga wall'u nakmiin ilama iliit. Wiinga camek nalqapiartua mat'um waten pilriim tungiinun!”

16Angayuqaq qanertuq, “Ahimelech-aaq, elpet tamalkurmeng-llu ilakutaten tuqunarquci.”

17Tua-llu qanertuq nayurteñun canimini nangengqalrianun, “Tuquciki Atanrem agayulirtai! Aassaqluteng picirkiullruut David-aaq ilakluku qanrutevkenii-llu David-aaq ayakallruniluku, nallunritellrung'e'rmegteggu.” Taug̃aam nayurtet maligarutenritut yaggvikluki tuqutellerkameggnun Atanrem agayulirtai.

18Tua-i Saul-aaq qanertuq Doeg-aamun, “Elpet tuquski!” —Doeg-aam-llu tamalkuita tuqutai. Taumi ernermi tuquciuq yuinaat cetaman tallimanek cipluku (85) agayulirteñek piyunarquciliumaluteng as'arceñaraam qat'gailitam aturyugngastainek.

19Saul-aam-llu cali allat tamalkuita yui Nob-am, nunarpiit agayulirtet, tuqurqevkarai: angutet arnat-llu, mikelnguut anqiiyagaat, kuluviit, ciulviit, qusngit-llu — tamarmeng tuqucimaut.

20Taug̃aam Abiathar-aq, Ahimelech-aam qetunrain iliit, ayakartuq, ayagluni-llu ilaksagutaa David-aaq.

21Qanrutaa qaillun Saul-aam tuqurqillranek agayulirtainek Atanrem.

22David-aam qanrutaa, “Tuani ernermi tangllemni Doeg-aaq, nallunritellruaqa nallunailngurmek Saul-aaq qanrutarkaucianek. Taumek wiinga pinarqelriaruunga tuqutaullratnun tamarmeng ilakutarpet.

23Wangnetauraa alingyaqunak-llu. Saul-aam tamamnuk tuqucugaakuk, taug̃aam wangni pengegnaiciiquten.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1 Samuel 23

David-aam Anirturaa Nunarrii Keilah-m

1David-aaq niituq Philistine-anun curugniluku nunarrii Keilah-m tegliurluteng-
gguq tuaten quyurrnerra'arnek mukaarkanek.

2Tua-i apelciraaAtaneq, “Ayaglii-qaa curugluki-llu Philistine-at?” “Aa-
ang,” Atanrem kiugaa. “Curugluki anirturluku-llu Keilah-q.“

3Taug̃aam David-aam anguyagtain qanrutaat, “Alingutkaput amllertut maani
Judah-mi; nutaan arcaqanruciquq ayakumta Keilah-mun curugluki-llu Philistine-
at anguyait.”

4Tua-i David-aam cali apelcinqigtaa Ataneq,Atanrem-llu qanrutaa, “Ayii
curugluku-llu Keilah, tua-i cirlakivkarciqngamken Philistine-anek.”

5David-aaq tua-i anguyagteñi-llu ayagtut Keilah-mun curugluki-llu Philistine-at;
tuqutait amlleret ungungssiutait teguluki-llu. Tuaten tua-i David-aam anirturaa
tauna nunarraq.

6Abiathar-aq qetunraa Abimelech-aam ayakarluni iliksagutellermini David-aaq
Keilah-mi, ang'aqellrua as'arceñaar qat'gailitaq.

7Saul-aaq qanrutaat David-aaq ayagniluku Keilah-mun, qanertuq-llu, “Agayutem
pinimnun ellia. David-aaq ellminek naptuq tailuni casgulegmun nunarrarmun
asvairquciumalriamek ikirtuqalegmun.”

8Tua-i Saul-aam qayagaurai anguyagteñi anguyagyartuusqelluki, piiyualuki
ullaasqelluku Keilah-q kassugulluki-llu David-aaq anguyagtai-llu.

9David-aam niicami Saul-aamun curukatarniluni, qanertuq agayulirtem̄un
Abiathar-amun, “Wangnun taisgu as'arceñaar.”

10Tua-i-llu David-aaq qanerluni, “Ataneq, Agayutiini Israel-aam, niitua Saul-aaq
pillerkiurniluku tainaluni Keilah-mun piunrirnaluku-llu wii piteklua, elpet
kevgavni.

11Yuin-qaa Keilah-m tunciqaatnga Saul-aamun? Ilumun-qaa Saul-aaq taiciquq,
niitellrucimtun? Ataneq, Agayutiini Israel-aam, kaigavikamken kiusqellua!”
Ataneq kiuguq, “Saul-aaq taiciquq.”

12“Yuin-llu-qaa Keilah-m tunciqai anguyagtenka wiinga-llu Saul-aamun?” David-
aaq aptenqigtuq. “Piciqut,” Ataneq kiuguq.

13Tua-i David-aaq anguyagteñi-llu tiissitsaam avga yuinarnek tallimanek cipluku
(600) nuniini amllertalriit, quyurmeng egmian Keilah-mek ayagtut
arulaiqsaunateng. Saul-aam-llu niicami David-aaq ayakarniluku Keilah-mek,
taq'itaa pillerkiullni.

David-aaq Qemililriami Nunami

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14David-aaq uitaurtuq iirumaluni qemililriami nunami, yuilqumi Ziph-am yaaqsinrilkiini. Saul-aam yuarturalaraa, tau͡gaam Agayutem tuneksaitaa David-aaq elliinun.

15David-aam elpekaa Saul-aamun tuqutengnaqucini. David-aaq Horesh-aami uitauq, yuilqumi Ziph-am yaaqsinrilkiini.

16Jonathan-aam ullagaa tuani caceturqaurluku-llu Agayutem aulukutiin piciucianek,

17qanerluni elliinun, “Alingenrilu. Atama Saul-aam akngircesciigaciiqaaten. Nallunritqapiararaa elpengucia angayuqerkaa Israel-aam wiinga-llu kinguqlirraugarkauciqa elpenun.”

18Elkek qigcignarqellriamek akqiuk yugnikutarkaulutek atunem. David-aaq uitauq Horesh-aami, Jonathan-aaq-llu kingunerminun uterrluni.

19Yuut ilaita Ziph-armiut ullagaat Saul-aaq Gibeah-mi qanerluteng-llu, “David-aaq iirumauq nunautemteñi ingrimi Mount Horesh-aami Hachilah-mi, ungalalirnermi Judea-m yuilqurtaani.

20Nallunritarput, Elpet Ucurnarqellriami, qaillun pitalriamek teguaqsuucia elpenun, taumek taitai nunautemteñun, pinritevkenaku teguvkarciqaput elpenun.”

21Saul-aaq kiuguq, “Atanrem atawaqaasqekilici naklekilci wangnek pitekluku!

22Ayagci nallunrivsiaryarturluku-llu; nallunrinqegcaarluku nanlucia kitumun-llu tuani tangellrucia. Niitellruunga picirkartupiarniluku.

23Nallunrirciki nanteqapiarauciitnek iirvik'lallri, pinritevkenaci-llu egmian qanrucarturniavcia. Nutaan maliggniamci, uitakan-llu tua-i tamaani uitanillratni, wiinga pissurciqaqa, Judah-m nunii tamalkuan qaqilluku yuararkaungramku.”

24Tua-i ayagtut uterrluteng-llu Ziph-amun ciungani Saul-aam. David-aaq anguyagteñi-llu uitaluteng yuilqurtaani Maon-aam, nunanialngurmi kuignayugmi ungalalirnerani Judea-m yuilqurtaan.

25Saul-aaq anguyagteñi-llu ayagtut kiarcarturluku David-aaq, tau͡gaam ellii mat'umek niituq ayagtuq-llu teggalqulilriamun qemimun yuilquani Maon-am tuanlluni-llu. Saul-aam man'a niicamiu, kingunrirturaa David-aaq.

26Saul-aaq anguyagteñi-llu qemim akilirnerani uitaut, avvingaluteng David-aamek anguyagtainek-llu, amalirnemeggni uitalrianek. Cukangnaqluteng qimangnaqait Saul-aaq anguyagtai-llu, taukut anguluki teguaqeqataiceteng.

27Tua-llu piqerluni kevgaq tekituq Saul-aamun-llu qanerluni, “Uterten wanirpak! Philistine-at itertut nunamun!”

28Tua-i Saul-aam maliggnermek taqaa David-aaq callugyarturluki-llu Philistine-at. Taumek tauna nuna pilaqiit Avvucaraq Qemiq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29David-aaq-llu ayiimi ayagtuq nuniinun Engedi-m, tuani-llu iirumaurluni.

1 Samuel 24

David-aam Uitataa Saul-aam Unguvii

1Saul-aaq utercami callullerminek Philistine-at, qanrucimauq David-aaq uitaniluku yuilqumi Engedi-m yaaqsinrilkiini.

2Saul-aaq malilirluni tiissitsaanek pingayunek (3,000) assinqurritnek anguyagtet Israel-aami yuaryarturait David-aankut anguyagtai-llu calaralirnerani atellget Nuyurtalriit Qusngirngalnguut Teggalqut.

3Tekituq nayunermun teggalqumun mallgeskiitni qusngit casguita tumyaram mengliini iterluni-llu yuqerrnaluni. Cuna-wa waniwa nayuneq tauna David-aam anguyagtain-llu iirumaviat qamani iluqvani.

4Qanrutaat, “Waniwa pillerkan! Atanremqanrutellruaten elliciqniluku inglun pinirpenun elpenun-llu piyullerpetun aulukesqelluku.” David-aam ullakata'arluku Saul-aaq ulikutaan iliinek ilairutuq Saul-aamun elpekevkarpek'naku.

5Taug̃aam David-aaq umyuarniunguq,

6qanertuq-llu anguyagteḿinun, “Atanrem qaunqekilia picurlanritlerqamnun atanirturteka, Atanrem nakmikellra angayuqausqelluku! Akngira'artenrilkilaku carraungraan, tua-i-wa angayuqaungan nakmikumaluni Atanermek!”

7Tua-i David-aam taringevkarai anguyagteñi curugarkaunritniluku Saul-aaq. Saul-aaq nangertuq, anluni qerranqumek, ayagluni-llu.

8Nutaan David-aaq an'uq kingunrakun qayagaurluku-llu, “Elpet Ucurnarqellriami!” Saul-aaq kingyartuq, David-aaq-llu palurtuq nunamun qigcikluku

9qanerluni-llu, “Ciin ukveqlarciki yuut qanelriit wangnun akngirtengnaqniluten?

10Elpenek waniwa tangrran nayunrem iluani Atanrem pinimnun ellillruaten. Ilaita anguyagteḿa piiyaaqaatenga tuqucesqelluten, taug̃aam wiinga naklekellruamken qanerlua-llu carraungraan wiinga akngirrngaitniluten,Atanrem-wa nakmikellruaten angayuqausqelluten.

11Tang, atamaa, tangrru una ulikutarpet ilii tegumiaqa! Tuqucugngallruyaaqamken, taug̃aam kiingan uumek ilairutellruunga. Uum taringevkarliten wiinga umyuarteqenrilucimnek elpet ingluknaluten wall'u akngirrnaluten. Elpet pissuravnga tuqutnalua, wiinga camek assiitellriamek piksailengramken.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Kitaki Atanrem cuqeskiliu nalirpuk alarucianek! Kitaki elliin anucimirqecetaaqiliten caliarpenek wii tungemnun, tua-i wiinga akngirrngailamken carraungraan.

13Nallunritan avaken qanruyun, ‘Umyuarrliqucilartut kiingan umyuarrliqellriit yuut.’ Taumek wiinga akngirrngailkemken.

14Tangrru ca angayuqran Israel-aam tuqutengnaqkengaa! Tangrru malirqerakengaa! Tuqumalria qimugta, ungilagliar!

15Ataneq cuqciciquq, ellii-llu nallunairiciquq nalirpuk alarucianek. Kitaki man'a yuvriqiliu, ikayurlua, anirturlua-llu wiinga elpenek.”

16David-aaq taqngan qanenermek, Saul-aaq qanertuq, “Ilumun-qaa elpenguuten, David-aaq qetunramni?” Qiangarrluni-llu.

17Tua-llu qanertuq David-aamun, “Elluarrluten piuten, wiinga-llu alarrlua. Cakneq assirlua pillruarpenga, wiinga assiitellriamek cakneq taquteng'e'rma elpenun!

18Mat'umi ernermi manian assilria calian wangnun, tuqutenrilavnga,Atanrem ellingraanga pinirpenun.

19Qavcirqunek kia ingluni pitaqerraarluku ayagcetenqigtelartau akngirtevkenaku? Atanrematawaqerceskiliten ernerpak wangnun waten pillerpenek!

20Waniwa ilumunqaartua angayuqrurtarkaucivnek Israel-aamun angayuqauvik-llu ciumuugarkaucia atanirturiluten elpet.

21Tau͡gaam akqia Atanrem atrakun uitacesqelluki kinguvrenka, atqa nakmiin-llu ilama atrat taqluni nalluyagucimanritniartuq.”

22David-aaq akqiuq tuaten piciqniluni. Tua-i-llu Saul-aaq kingunerminun uterrluni, David-aankut-llu anguyagteñi-llu uterrluteng iirumavimeggnun.

1 Samuel 25

Samuel-aam Tuqullra

1Samuel-aaq tuquuq, Israel-aam-llu yuin tamarmeng quyurrluteng angniilutkaat. Tua-i-llu qunguulluku nuniinun Ramah-mi.

David-aankuk Abigail-aq-llu

Mat'um kinguani, David-aaq ayagtuq yuilqurtaanun Paran-aam.

2-3Angutetangqellruuq ilakellriarinek Caleb-aam aterluni Nabal-amek, kingunengqerrluni nunarriinek Maon-am, nunauterluni-llu yaaqsinrilkiini nunarraam Carmel-aam. Angun una tukuuqapiarluni, pikistekluku tiissitsaat pingayun (3,000) qusngit tiissitsaat-llu (1,000) qusngirngalnguut. Nulirra Abigail-aq kenegnaqapiartuq elisngalriaruluni-llu, tau͡gaam ellii angun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

umyuarrliqellriaruuq, qenngalriaruluni-llu. Nabal-aq kepliarillruuq qusngiutminek Carmel-aami,

4David-aam-llu, yuilqumtellriim, man'a niitaa,

5taumek ayagceciuq qulnek ayagyuanek angutnek ellimerrluki ayaasqelluki Carmel-aamun, nataqesqelluku Nabal-aq, aryuqutmek-llu ellminek kingunelegmek qanrutesqelluku.

6Elliin alerquagai waten Nabal-aq qanrucesqelluku: “David-aam aryuqutmek tuyuraaten, yugnikekmaa, umyuaqutkegtaarmek piluten, nakmiin ilaten, tamalkuita-llu cat piuteten.

7Elliin niitaa asmegciniluten qusngivnek, nallunricesqumaaten-llu qusngiliurteten wangkutni uitallruniluki wangkuta-llu picurlallrunritaput. Ca-llu ellaita piat teglegumallrunrituq Carmel-aami uitallrata taktaciatun.

8Apeskiki, ellaita qanruciiqaatgen. Taigukut kalukaryarami, David-aam-llu apelciraaten ciuniunqegcaaraasqelluta. Taumek cikirkut wangkuta kevgarpeni pikangqerrutacirpetun yugnikek'ngavnun-llu David-aamun.”

9David-aam anguyagtain qanrutkaat man'a qanrutkarkaq Nabal-amun David-aam atrakun. Utaqaluteng-llu tuani,

10Nabal-aq-llu kiuyaqlirtuq, “David-aaq-qaa? Kituuga tauna? Ciungani niiteksaitua taumek! Makuni ernerni nuna man'a muirumauq ayakallernek pisteñek!

11Wiinga tegungaitanka kelipautenka mer'utkaa-llu, ungungssit-llu tuqurqellrenka qusnginek kepliartemnun pikisqelluki, tunluki-llu yugnun taillernun naken kingunengqerruciinateng!”

12David-aam anguyagtai utertut elliinun qanrulluku-llu Nabal-am qanellranek.

13“Naqugci nuussirpavceñek!” ellimerrai, tamarmeng-llu tuaten piut. David-aaq-llu cali ellii naqugtuq nuussirpaminek ayagluteng-llu yuinarnek yuinarnek (400) nuniini anguyagteḿinek maligluni, unilluki yuinaat qulen (200) kingunemeggnun akluliurtelluki.

14Pistain Nabal-am iliit qanertuq Nabal-am nulirranun Abigail-amun, “Niitellruuten-qaa? David-aaq taivkariuq qanerteñek yuilqumek kingunerluteng aryuqutmek tuyurluku atanerruaput, tau͡gaam elliin ciuniucurlagai.

15Tau͡gken ellait wangkutnun assirluteng pillruut; qaillukuaqallrunritaakut, ilakurallemteñi-llu naucirivigmi, ca wangkutnek pikestelek teglegumallrunrituq.

16Camun pinayukluta murilkellruitkut ernermi unugtuumaan ilalillemta taktaciatun qaunqelluki katngaput.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Kitak man'a umyuangcauskiu nallunairluten-llu qaillun pillerkarpenek. Man'a assiitqapiarciqsugnarquq atanerruamteñun tamalkuitnun-llu nakmiin ilainun. Umyuarrliqsiiyaagami kina niisngaitaa!”

18Abigail-aq cukangnaqluni quyurciuq yuinarnek qulnek (200) kelipanek, malrugnek qeciignek caqutegnek muirumalutek wine-amek, tallimanek kelipimalrianek qusnginek, malrugnek cuqegnek kelipimalrianek mukaarkanek, yuinarnek tallimanek (100) qillerqanek issuumayagarnek, qulnek-llu yuinarnek (200) kinertarnek fig-anek, atmiulluki-llu ciulvagnun.

19Qanrutai-llu pistet, “Ciumek ayagci maligciiqamci.” Tau͡gaam camek uini qanrutevkenaku.

20Ayainanermini qemiq uivluku alqunaq igvaartai David-aaq anguyagtai-llu tungminun tailriit.

21David-aaq umyuartequ'urallruluni, “Ciin-kiq qaunqellrusia au͡g'um angutem cautai maani yuilqumi? Ca-llu elliin pia teglegumallruvkenani, waten tualliwa ayuqellriakun akinauqiinga ikayullemnek!

22Agayutem yaggviklua tuquskilia tuqutenrilkumki tamaq'apiaraita au͡gkut anguyagtet unuakuurpailgan!”

23Abigail-am tangrramiu David-aaq, atraqertuq aqumgaviminek nunamun-llu palurrluni

24David-aam it'gainun, qanerluni-llu elliinun, “Kitaki niicugninga! Wiinga avalitngunaurtua.

25Ilangcivkenaku uitasgu Nabal-aq, camun atuunrilnguq! At'mi caucia atuq'apiararaa — usvitunrilnguq!wiinga tuantellrunritua pisteten tekitellratni.

26Atanruuq tauna akinaunritevkarten tuqutenritevkartiit-llu inglukestevvet. Ukvernarcariunga waniwa unguvalriakun Atanerkun inglukesteten tamalkuita-llu akngirtengnaqesteten anucimirqecetaarumaarkaurrluteng Nabal-atun.

27Kitaki, ciuniurru una cikiun taitelqa elpenun, tunluku-llu anguyagtevnun.

28Kaigaunga au͡g'arisnga, carraungraan picurlallemnek. Atanremangayuqrurceciiqaaten, kinguveten-llu, calluucavgu anguyainek; assiitqapiarmek-llu camek aturngaituten unguvallerpet taktaciatun.

29Kia imum curukaqaten tuqutengnaqluten-llu, Atanrem Agayutvet camun pivkarngaitaaten, kia qaunqilauciatun piksunarqellrianek tukuutnek. Imkut tau͡gaam inglukesteten egciiqai, kia teggalqumek elluqaqutekun milqalauciatun.

30Atanrem-llu tamalkuita pimarikaki assilriit akqutkellni elpenun angayuqaurrluten-llu Israel-aamun,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31pinqigcuumirataiciiquten wall'u umyuarniurutaunak, tuqucillerpenek camek pitaunak wall'u elpenek akinaullerpenek. Atanrem-llu atawaqercecimarikaten, kitaki nalluyagucaqunii.”

32David-aaq-llu qanertuq elliinun, “Nanraumali Ataneq, Agayutii Israel-aam, taivkarten ernerpak pairrsaagtellua!

33Quyanarquq Agayun umyuaqegtaaravnek mat'umek-llu ernerpak caliarpenek wiinga aviullua tuqucillerkamnek wall'u wangnek akinaullerkamnek.

34Atanremnayumiqallruanga akngircetevkenak. Tau͡gaam piciulriamek qanertua unguvalriakun Agayutiikun Israel-aam cukangnaqluten paiqallrunrilkuvnga, tamarmeng Nabal-am anguyagtai tuqutauyartut unuakullrani.”

35Tua-i-llu David-aam ciuniurai taitellri ellminun qanerluni-llu elliinun, “Uterten kingunerpenun peng'garcaqunak-llu. Pisqumallren aturciqaqa.”

36Abigail-aq utertuq Nabal-amun, enemini kalukalriamun nall'arrluku angayuqam piciryaraa. Taangiqluni angnirluni-llu, taumek camek qanrutenritaa unuaquan tau͡gaam.

37Tua-i-llu, taangiqenrian, qanrutaa tamalkuitnek. Nal'aqertuq-llu tamarmi-llu pekcesciiganani.

38Erenret-llu tayima qulen kinguatni Atanrem agturaa Nabal-aq tuquluni-llu.

39David-aam niicami Nabal-aq tuquniluku, qanertuq, “Nanraumali Ataneq! Akinauraa Nabal-aq picurlallranek wangnun wiinga-llu kevgamini picurlagcetevkenii. Atanrem anucimirqecetaaraa Nabal-aq umyuarrliqellranek.” Tua-i-llu, David-aaq ayagceciuq qanermek kassuucugluku Abigail-aq.

40Pistain ullagaat Carmel-aami qanrulluku-llu, “David-aam taivkaraakut ellminun taicesqelluten nuliqsugluten.”

41Abigail-aq palurtuq nunamun qanerluni-llu, “Wiinga kevgaugua elliinun, upingalua pistain it'gaitnek erurillerkamnun.”

42Egmian nangertuq ekluni-llu ciulvaminun. Maligluni tallimanek kevgaminek, maligtai David-aam pistai nuliqsagullutek-llu.

43David-aaq nulirtullruuq Ahinoam-aamek Jezreel-armiumek, tua-i-llu cali waniwa Abigail-aq nuliqsagulluku.

44Tamatum-llu nalliini, Saul-aam tunellruluku panini Michal-aaq, David-aam nuliaqellra, Palti-mun qetunraanun Laish-aam, kingunelegmek nunarriinek Gallim-aam.

1 Samuel 26

David-aam Anagcetenqigtaa Saul-aam Unguvii

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Angutet qavcin taigut Ziph-amek Saul-aamun Gibeah-mi qanrulluku-llu David-aaq iirumaniluku Ingrimi Mount Hachilah-mi iquani Judea-m yuilqurtaan.

2Egmian Saul-aaq ayagtuq maligluni pingayunek tiissitsaanek (3,000) assinqurraitnek anguyagtet Israel-aami yuilqurtaanun Ziph-am David-aaq yuaryarturluku,

3qavartartut-llu tumyaram mengliini Ingrim Mount Hachilah-m. David-aaq cali yuilqumlluni, nallunriami-llu Saul-aamun tailuku yuaryarturniluni,

4ayagceciuq aassaqu'urluteng nallunringnaqerkanek nallunrirtuq-llu ilumun Saul-aam tuantellinicianek.

5Egmian ayagtuq nallunairluku-llu naniqapiar uitacia Saul-aankuq Abner-aaq-llu qetunraan Ner-am, atanerruarata Saul-aam anguyagtain, qavartarviak. Saul-aaq qavartuq iluani qavartarvimeng, anguyagtai-wa avatiini.

6Tua-llu David-aam aptak Abimelech-aaq Hittite-aq, Abishai-aq-llu anelgutii Joab-am (aanalutek Zeruiah-mek), “Nalirpetek maligciiqanga Saul-aam qavartarvianun?” “Wii piciqua,” Abishai-aq kiuguq.

7Tua-i taumi unugmi David-aankuk Abishai-aq-llu itertuk Saul-aam qavartarvianun tangrraak-llu Saul-aaq qavarluni qavartarvimeng qukaani panani kapusngaluku nunamun qamiqumi canianun. Abner-aaq anguyagtet-llu qavarluteng avatiini.

8Abishai-aq qanertuq David-aamun, “Agayutem inglun pinirpenun ellia atakurpak. Kitaki narulkautnauqa elliin nakmiin panaa anpaciluku pekviirluku nunamun ataucirqumek narulkarluku—Aipirinqiggviirluku!”

9Tau͡gaam David-aaq qanertuq, “Akngirtarkaunritan! Atanrempinritevkenani anucimirqecetaarciqaa kina imna akngircestii elliin nakmikellmi angayuqam.

10Unguvalriakun Atanerkun,” David-aaq cali piuq, “Nallunritua Atanrem ellminek tuquciiqaa Saul-aaq, aipaagnegun elliin tuqullerkaa tekiskan unguvii iquklilluni wall'u tuquluni anguyagmi.

11Atanrem inerqurlia akngirtengnaqlerkaanek tauna elliin Atanremangayuqaurtellra! Tegunaupuk panaa mervia-llu, ayaglunuk-llu.”

12Tua-i David-aam tegua panaq mervik-llu canik'acagaanek Saul-aam qamiquan, tua-i-llu elkek Abishai-aq-llu ayaglutek. Kia tangenrritaa wall'u nallunrinritaa watnallrak wall'u kina tupagpek'nani—tamarmeng qavaryugluteng, tua-i-wa Atanrem tusvikellrulliniaki mamtulriamek qavamek.

13Tua-i-llu David-aaq qerarluni akilirneranun kuignayuum pengum kangranun, yaaqsiggarluni pengegnailngurmun,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14qayagpagluni-llu Saul-aam anguyagtainun Abner-aamun-llu, “Abner-aaq! Niicugngaavnga-qaa!” “Kina imna qayagpagalria tuparqelluku-llu angayuqaq?” Abner-aaq kangingnaurtuq.

15David-aaq kiuguq, “Abner-aaq, angenqurraunrituten-qaa yugni Israel-aami? Ciin-mi tua-i murilkenriciu camun pillerkaa pikestevvet, angayuqam? Waniwa ava-i kina itellruuq qavartarvigmun tuqucarturluku pikesten.

16Elluarrluku caliaqenritan caliarkan, Abner! Ukvernarcariunga unguvalriakun Atanerkun tamarpeci tuqucimanaqsaaquci, tua-i-wa elluarrluku aulukenrilavciu pikestessi, Atanrem angayuqaurcetellra. Tangrru! Nauwa angayuqam panaa? Nauwa mervik qamiquan caniantelleq?”

17Saul-aam elitaqaa David-aam erinii aptuq-llu, “David-aaq, elpenguuten-qaa, qetunramaa?” “Aa-ang, Angayuqaaq,” David-aaq kiuguq.

18Cali-llu ilaluku, “Ciin, tua-i cali malirqeraurcia, wiinga kevgavni? Qaillun callrusia? Camek picurlagmek taqutellrusia?

19Angayuqaaq, niicugniu qanerkaqa. Atanrem waten tunutevkallrukanga elpenun, elliitem elliinun umyugaa cimirceciiqaa; tau͡gaam yuut ilaita man'a taqelqekatgu, Atanrem aniqlaatii ellaitnun tuskili. Taukut anutellruatnga Atanrem nuniinek nunamun agayutkumanrilngurnun agayularvigkamnun.

20Tuqutauvkaryaqunii nunakumanrilngurmi, uitavikenrilkiini Atanrem. Ciin-kiq angayuqran Israel-aam tailuni tuqucarturniartau egtuuk wangtun? Ciin-kiq pissurtanga yuilqurmiutartun yaqulegtun?”

21Saul-aaq kiuguq, “Wiinga alarrlua piunga. Uterten, David-aaq, qetunramaa! Wiinga akngircessaanqigngaitamken, tua-i-wa unguvaka piunrinrilavgu mat'umi unugmi. Usviinii pillruunga. Assiitqapiarmek taqutellruunga!”

22David-aaq kiuguq, “Wani-wa panan, Angayuqaaq. Anguyagtevvet iliit taivkarluku aqvavkarru.

23Atanrem nunulilarai kinkut imkut ukvertulriit ellualriit-llu. Ernerpak paivcaaqaten wangnun, tau͡gaam wiinga akngirtenritamken, elpet Atanrem angayuqrurtellrani.

24Ernerpak unguvan piunrillrunrilucimtun, tuaten-llu Atanrem wiinga pimikilia aviullua-llu tamalkuitnek arenqiallugutemnek!”

25Saul-aaq qanertuq David-aamun, “Agayutem atawaqertelliten, qetunramaa! Piluaqerciquten cani callerpeni tamaitni!” Tua-i David-aaq ayagtuq, Saul-aaq-llu uterrluni kinguneminun.

1 Samuel 27

David-aaq Akuliitni Philistine-at

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1David-aaq ellminek qanrutuq, “Erenret makut iliitni Saul-aam tuquciiqaanga. Assinruciquq wangnun qimakuma Philistia-mun. Saul-aam yuanrirniaraanga Israel-aami, wiinga-llu camek pengegnaitniartua.”

2Tua-i David-aaq anguyagteñi-llu tiissitsaam avga yuinarnek tallimanek cipluku (600) amllertalriit egmian ayagtut Achish-amun qetunraanun Moach-am, angayuqranun Gath-am.

3David-aaq anguyagteñi-llu nunalgartut tuani Gath-ami nakmiin ilateng ilakluki. David-aam nuliagni malruk malikak, Ahinoam-aaq Jezreel-armiu, Abigail-aq-llu, aipaineq Nabal-am kingunra, Carmel-aarmiu.

4Saul-aam niicami David-aaq qimallruniluku Gath-amun, elliin taqaa yuanermek.

5David-aaq qanertuq Achish-amun, “Elpet wiinga yugnikekuvnga, nunacuarmek cikirnga uitavigkamnek. Canricaaquq, wiinga uitallgutkenrilengramken atanruvigmi nunarpagmi.”

6Tua-i Achish-am cikiraa nunacuarmek Ziklag-amek, man'a-llu pitekluku Ziklag-aq nakmiillaqaat angayuqrin Judah-m tuakenirnek.

7David-aaq Philistia-rmiungullruuq iraluni akimiaq ataucimek cipluku.

8Taum-llu iluani David-aam anguyagteñi-llu curulallruit yui Geshur-aam, Girzi-m, Amalek-aam-llu, tamakumiungumallret nunami ak'anun. Alangiilluki curugaqluki nunait yaaqsilria Shur-aq tekilluku, ak'akik-llu camavet Egypt-aamun,

9tuqurqelluki tamalkuita angutet arnat-llu tegularluki-llu qusngit, kuluviit angucalut, ciulviit, qulugtellriit-llu ungungssit, aturaungraata-llu. Utertaqluni Achish-amun,

10taum aptaqluku, “Natmun maa-irpak curullrusit?” David-aam-llu qanrulluku ayallruniluni ungalalirneranun Judah-m wall'u nunautiitnun ilakellriarin Jerahmeel-am wall'u nunautiitnun Kenite-at uitaviata.

11David-aam tuqurqaqluki yuut tamalkuita, angutet arnat-llu, kina uterrluku Gath-amun qanemcisqevkenaku qaillun ellii anguyagteñi-llu piqapiarallratnek. Waten waniwa David-aaq pillrulliniuq Philistia-mi uitallmi taktaciatun.

12Tau͡gaam Achish-am kemyukaa David-aaq ellminek-llu qanrulluni, “Cakneq eq'ukumallni pitekluku nakmiin yum'inek Israelite-anek kevgiurturqilia unguvallmi taktaciatun.”

1 Samuel 28

1Tamatum kinguani Philistine-at quyurtait anguyagteteng callugnaluku Israel-aaq, Achish-aq-llu qanertuq David-aamun, “Taringumakina elpet anguyagteten-llu callugarkaucirci wiinga ililirlua.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2“Aa-ang,” David-aaq kiuguq. “Wiinga kevgaqerpenga, elpenek-llu tangerciqan qaillun piyugngalqa.” Achish-aq qanertuq, “Assilliniuq! Nakmiin wiinga qaunqesteksaguteqataramken.”

Saul-aam Qanellgutkaa Ciunerkarcutuli

3Wani-wa Samuel-aaq tuqullruuq, tamarmeng-llu Israel-aat angniilutkellruluku tungmaggluku-llu Ramah-mun, nakmiin nuniinun. Saul-aam-llu antellrui ciunerkamek apertuitulit ciunerkarcutulit-llu Israel-aamek anesqelluki.

4Philistine-at anguyagtet quyurtut pelatekiurluteng-llu yaaqsinrilkiinun nunarraam Shunem-aam; Saul-aam quyurtai Israel-aam yui pelatekiurluteng-llu Ingrimi Gilboa-mi.

5Saul-aam tangllermini anguyagtait Philistine-at, cakneq alinguq,

6taumek aptaa Ataneq qaillun pillerkaminek. Tau͡gaamAtaneq kiunrituq carraungraan, qavangukun wall'u atullrakun Urim-aankuk Thummin-aaq-llu (qigcignarqellriit agayulirtet qemangqatukait qat'gailitameggni tamakut-llu aturluki nallunriraqluku Agayutem pisqutii) wall'u prophet-aatgun.

7Tua-llu Saul-aam ellimerrai atanerruani, “Kiarucia arnamek ciunerkarcurteme̅k, wiinga ullagluku apqauryarturniarqa.” “Endor-ami ataucimek pitangqertuq,” ellait kiugut.

8Tua-i Saul-aaq nallunarcartuq ellminek; allanek aturanek at'uq, tan'gerian-llu ayagtuq malrugnek anguyagtegminek maligluni arnaq tangerrsarturluku. “Kangiituucisnga anernernun qanrullua-llu qaillun piarkamek,” tauna qanrutaa, “Qayagaurru anernera angutem aterpagtellma.”

9Tauna arnaq kiuguq, “Ilumun nallunritan Angayuqam Saul-aam qaillun pillrucia, qaillun qessangraata ayagcetellrucianek ciunerkamek ap'ritulit ciunerkarcurtet-llu Israel-aamek. Ciin-mi, tua-i, napcetengnaqlua tuqutauvkangnaqsia?”

10Tua-i-llu Saul-aaq qigcignarqellriamek akqiluni. “UnguvalriakunAtanerkun akqiunga anucimirqetaarumangaituten watnallren pitekluku” elliin qanrutaa.

11“Kitumek aterpagcetqatarcia elpet?” tauna arnaq aptuq. “Samuel-aamek,” ellii kiuguq.

12Arnam tangrramiu Samuel-aaq, aarpagtuq qanerluni-llu Saul-aamun, “Ciin picirkartuyarucia? Elpet Angayuqauguten Saul-aaq!”

13“Alingenrilu!” angayuqaq elliinun qanertuq. “Camek tangercit?” “Tangertua anernermek pugelriamek nunamek,” ellii kiuguq.

14“Qaillun tangellra ayuqa?” aptaa. “Angukara'urluuguq nugyartulria,” kiuguq. “Ulikutamek aturluni.” Tua-i Saul-aam nallunriraa Samuel-aarucia, palurtuq-llu nunamun qigcigyuum ugaani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Samuel-aaq qanertuq Saul-aamun, “Ciin uitacurlagcecia? Ciin utercecia?” Saul-aaq kiuguq, “Wiinga angtuamek arenqiallugingaunga! Philistine-at anguyagaatnga, Agayutem-llu cakaarlua. Kiunanrirlua, prophet-aatgun, qavangutgun-llu. Taumek qayagauqemken, elpenun qanrucesqellua qaillun pillerkamnek.”

16Samuel-aaq qanertuq, “Ciin qayagaurcia Atanrem ululrukaten ingluksagulluten-llu?

17Ataneq taqutuq elpenun qanrutlerminek elpet wangkun: tegullrua angayuqauvik elpenek tunluku-llu tau͡gaam David-aamun.

18Elpet narurtellruan Atanrem alerquutii nangenqegcaarluki piunrinritlerpegun Amalek-aat tamalkuita-llu cautait. Taumek watenAtanrem pikiiten maa-i.

19Tunciqaatek elpet Israel-aaq-llu Philistine-anun. Unuaqu elpet qetunraten-llu ullagciqerpecia, ilakluki-llu Israel-aam anguyagtai Atanrem tunciqai Philistine-anun.”

20Wanirpak Saul-aaq igtuq nengingaluni-llu nunami, cakneq alingluni Samuel-aam qanrutellranek. Pinianani, camek nereksailami ernerpak unugpak-llu.

21Arnam-llu ullagaa tangerrluku-llu alingqapiarallra, taumek qanrutaa, “Kitaki, angayuqaaq, unguvaka qevvluku pisqellerpetun pillruunga.

22Niiskiu pisqelqa. Neqkiuqerlaken. Nernarquten piningqellerkan pektaullerpeni pitekluku.”

23Saul-aaq niicuumiituq qanerluni-llu ellii camek nerngaitniluni. Tau͡gaam atanerruarin kiikirturaat neresqelluku. Cayaqlirluni tua-i niituq, nangertuq-llu nunamek, aqumluni-llu inglernun.

24Arnam cukangnaqluni tuqutaa kuluvayagaq uqungcallni. Tua-i-llu mukaamek-llu piluni, uptaa, kelipiluni-llu quleciryaraunaku.

25Ellii neqet Saul-aam atanerruarin-llu ciuqerratnun, nerait-llu. Ayagluteng-llu taumi unugmi.

1 Samuel 29

David-aaq Qessakumauq Philistine-anek

1Philistine-at quyurtait tamalkuita anguyagteteng Aphek-aamun, Israel-aam yui pelatekiurumallratni ulevlami Jezreel-am Kuignayuani.

2Talliman Philistine-at angayuqrit ayagtut malikluteng quyungqalriateng-llu ilait yuinaat tallimaugaqluteng (100) tiissitsaaruaqluteng-llu (1,000) anguyagtet; David-aaq anguyagteñi-llu ayagtut kingunratgun ilalirluku Angayuqaq Achish-aq.

3Philistine-at atanirturtaita tangrrait apluteng-llu, “Caliat makut Hebrew-t maani?” Achish-aq kiuguq, “Una David-aaruuq, atanerruara Angayuqam Saul-

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

aam Israel-aami. Nayullrurtaanga akaarnun maa-i. Camek taquteksaituq canganarqutkaminek tairraanerminek wangnun.”

4Tau͡gaam Philistine-at atanerruarita qenrutaat Achish-aq qanerluteng-llu elliinun, “Utercessgu tauna angun nunakiutellerpenun. Maligcecaqunata anguyagyartuqumta; anguyausnginanemteñi ingluksagucuaraakut. Cakun-qaa allakun angayuqaminun cayuumaksagutenqigtellerkaituq tuqurqillermikun tau͡gaam anguyagtemteñek?

5Tua-i-wa, una imuuguq David-aaq, arnat atuutekellrat, yurarluteng tuaten, ‘Saul-aaq tuquciuq tiissitsaarugarnek (1,000s), tau͡gaam David-aaq qulnguaqluki tiissitsaarugaat.’” (10,000s)

6Achish-am taisqaa David-aaq qanrulluku-llu, “Piciulua qanertua unguvalriakun Agayutiikun Israel-aam elpet piciullruniluten wangnun; quyalua-llu maliksaramken callugyarturlua anguyagmi. Camek picurlautmek nataquteksaitua elpeni tairraanerpenek wangnun. Tau͡gaam allat angayuqat ciuniunritaatgen.

7Taumek uterten kingunerpenun nepaunak, camek-llu taqucaqunak umyugaita qiperrlutekaatnek.”

8David-aaq-llu kiuguq, “Camek picurlallrusia? Tua-i qanllerpetun, camek nataquteksailkuvet picurlallemnek wangni ernermek ayaglua kevgiungerraanemnek, ciin maligcesciigacia elpet, pikestemni angayuqamni-llu, callugluki-llu ingluten”?

9“Wiinga umyuallguciramken,” Achish-aq kiuguq. “Wiinga umyuarteqlemni piciuguten an'gilaatun Agayutem. Tau͡gaam allat angayuqat qanertut maligcesciigatniluta anguyagmun.

10Taumek, David-aaq, unuaqu unuakumi elpeci tamarpeci Saul-aaq unilluku taillerni wangnun makcara'arluci tanqigiarauciatun ayakici.”

11Tua-i David-aaq anguyagteñi-llu ayagyara'artut unuaquan unuakumi uterrluteng Philistia-mun, Philistine-at-llu ciumurrluteng Jezreel-amun.

1 Samuel 30

Anguyautellrat Inglukluki Amalekite-at

1Erenrek malruagni David-aaq anguyagteñi-llu tekitut Ziklag-amun. Amalekite-at curullrulliniat ungalalirnera Judah-m curugluku-llu Ziklag-aq. Ekuavkarluku-llu nunarraq

2teguaqellruluki-llu arnat tamalkuita; kitumek tuqucillruvkenateng, tau͡gaam ayaulluki tamalkuita ayiimeng.

3Tua-llu David-aaq anguyagteñi-llu tekicameng, tangrraat nunarraq ekuamallrullinilria nulirrit-llu, qetunrait, paniit-llu ayaucimallrulliniluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4David-aaq anguyagteñi-llu qiagut mernupiangameng tau͡gaam taqluteng.

5David-aam-llu nuliak malruk tamarmek ayaucimallinilutek.

6David-aaq tua-i waniwa arenqiallugterpagtuq, tamarmeng anguyagteñi angtuamek angniilata irniameggnek tamarilteng pitekluku, akeqnerrlualuku-llu teggalqunek miluquyugluku; tau͡gaam Atanrem elliin Agayutiin pinimek cikiraa.

7David-aaq-llu qanertuq Abiathar-amun agayulirtem̄un qetunraanun Abimelech-aam, “Taisgu as'arceña'ar qat'gailitaq,” Abiathar-am-llu taitaa elliinun.

8David-aam-llu kangiiturvikaa Ataneq, “Kingunrirturlaki-qaa au͡gkut uayaaritulit? Anguyugngaanka-llu-qaa?” Ellii kiuguq, “Kingunrirturki; anguciqaten anauciiqaten-llu teguat.”

9Tua-i David-aaq anguyagteñi-llu tiissitsaam avga yuinarnek tallimanek cipluku (600) ayagtut, tekicameng-llu Kuiggarmun Besor-amun, ilait tuavet unegtut.

10Tua-i David-aaq arulairpek'nani ayagtu'rtuq maligluni yuinarnek yuinarnek (400) anguyagteñek; allat yuinaat qulen (200) mernussiyaagameng qerallerkameggnek kuicuar unegtut.

11Anguyagtet David-aam malii nalaqutut Egypt-aarmiumek ayagyuamek yuilqumi David-aamun-llu ullaulluku. Cikiraat neqkamek mermek-llu,

12kinertarnek-llu fig-anek, malrugnek-llu qillerqaagnek issuumanek. Nererraarluni, piniriqertuq; camek nereksaitellrulliniuq wall'u meqsaunani ernerni pingayuni.

13David-aam aptaa, “Kituuga pikesten, camiungusit-llu?” “Egypt-aarmiunguunga, pisten̄gulua Amalekite-amun,” kiuguq. “Pikestem̄a unitellruanga amatiinim yaatiini naulluulqa pitekluku.

14Curugluku uayallruaput nunautiit Cherethite-at ungalalirnerani Judah-m nunautiit-llu ilakellriarin Caleb-aam, ekuavkallruaput-llu Ziklag-aq.”

15“Ayaucugngaavnga-qaa taukunun uayaaristeñun?” David-aam aptaa. Ellii kiuguq, “Piciqamken Agayutem atrakun akqekuvnga tuqusngaitnilua wall'u tunngaitnilua pikestemnun.”

16Ayautaa-llu David-aaq ellaitnun. Uayaaristet uitaut sagingaluteng tamaani, nerluteng, merluteng, angnirluteng-llu amlleqapiaraat tegukengateng pitekluki Philistia-mek Judah-mek-llu.

17Erqaarallrani unuaquan David-aam curugai callugluki-llu atakurvianun. Taukut-llu yuinaat yuinaat (400) yun'erraat qulugtellrianun ungungssinun ekluteng ayakallret avatiitni, kitumek qimagluni ayalriartaituq.

18David-aam anirturai yuut tamalkuita pikliutenqiggluki-llu tamalkuita aklut-llu Amalek-aat tegullrit, nuliagni-llu malruk tapeqlukek;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19ca carraungermi cataitevkenani. David-aam ut'rutai tamalkuita anguyagtem̄i qetunrait paniit-llu, aklut-llu tamalkuita Amalek-aat tegullrit.

20Piksagutenqigtai-llu tamalkuita katngiit quyungqalriit-llu kuluviit; anguyagtain ayautait ungungssit tamalkuita ciuqliqluki qanertut-llu, “Ukut David-aamek pikestengqertut!”

21Tua-llu David-aaq utertuq imkunun yuinarnun qulnun (200) angutnun piniatessiyaagluteng maligucesciiganateng unegtellernun kuicuarmi Besor Brook-ami. Taigut-llu pairrsaagluki David-aankut anguyagtai-llu, David-aam-llu ciuniurai angnirluni.

22Tau͡gaam umyuarrliqellriit pikegtaunrilnguut-llu anguyagtet David-aam malillri qanertut, “Maligtellrunrilatkut, cikirngaitaput ilaitnek uayaaramta. Tegurraarluki nuliateng irniateng-llu ayagniartut.”

23Tau͡gaam David-aaq kiuguq, “Anelgutemni, waten pinarqenrituciAtanrem wangkutnun cikiutellrinek! Qaunqellruakut cirlakutmek-llu cikirluta uayaaristeñun.

24Kia imum ciuniurngaitaa qanelci! Tamarmeng tuvqakutarkaugut: kina imna uneggluni aklunek nayurillrukuni ayuqluku cikiumaciquq pikaanek ayagluni anguyalleq pitacirluku.”

25David-aaq mat'umek picirkiutmek taqutuq, tuakenirnek-llu maligtaqluku Israel-aami.

26David-aaq utercami Ziklag-amun, ayauceciuq tegukengameng ilaitnek yugnikek'ngaminun, ciuliqagtainun Judah-m, qanercirluki, “Wani-wa cikiun elpeceñun uayaaramteñek Atanrem inglukestainek.”

27Ayaucetai Bethel-aam yuinun, Ramah-m yuinun ungalalirnerani Judah-m, nunarraat-llu yuitnun Jattir-aami,

28Aroer-aami, Siphmoth-aami, Eshtemoa-mi,

29Racal-aami-llu; ilakellriarinun Jerahmeel-am, Kenite-anun,

30yuinun-llu nunarraitni Hormah-m, Borashan-aam, Athach-aam,

31Hebron-aam-llu. Ayagceciuq tamalkuitnun nunanun elliin anguyagteñi-llu ayagavillermeggnun.

1 Samuel 31

Tuqullra Saul-aam Qetunrain-llu

1Philistine-at anguyagtut inglukluki Israel-aat ingrimi Mount Gilboa-mi. Amlleret Israel-aam yui tuani tuqucimaut, ilait-llu, Angayuqaq Saul-aaq qetunrai-llu ilakluki, qimagtut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Tau͡gaam Philistine-at anguluki pingayun Saul-aam qetunrai tuqutait, Jonathan-aaq, Abinadab-aq, Malchishua-llu.

3Callulriit amlleqapigtut Saul-aam avatiini, ellii-llu nall'artaat ingluin pitegcautiita cakneq akngirrluku.

4Qanrutaa yun'erraq saskumi tegumiaqestiit, “Amuluku nuussirpiin tuqusnga, makut agayumanrilnguut Philistine-at ciriteklua tuqutenritniaraatnga.” Tau͡gaam yun'erraq tuaten pillerkaminek alingeqapiartuq. Taumek Saul-aam nakmiin nuussirpani tegua ellminek-llu tuavet eggluni.

5Yun'erraam tangrramiu Saul-aam tuqucia, ellii-llu egtuq nakmiin nuussirpaminun tuqullgutekluku-llu Saul-aaq.

6Tua-i tuaten Saul-aaq, pingayun qetunrai, yun'erraq-llu tuqullruut; tamarmeng Saul-aam anguyagtai tuqluteng taumi ernermi.

7Tua-i Israel-aam yui akilirnerani kuignayuum Jazreel Valley-m calaralirnerani-llu kuigem Jordan-aam niicameng Israel-aam yui anguyagtet qimagniluki Saul-aaq-llu qetunrai-llu tuquniluki, nunarrateng cakaarluki qimagtut. Tua-i-llu Philistine-at tekilluteng nunarraat tamakut yiirait.

8Unuaquani anguyallmeng Philistine-at ayagtut tuqumalriit uayaryarturluki akluitnek, nalaqait-llu Saul-aaq qetunrain-llu temait cailkami taklarmeng Ingrimi Mount Gilboa-mi.

9Qamiqurriraat Saul-aaq, akngircailkutairluku, qanerteñun-llu ayagatevkarluku Philistia-q qaqilluku qanrutkesqelluku qanemcikegtaar agayutnguaritnun yuitnun-llu.

10Tua-i-llu saskui elliluki agayuuvianun agayutnguarata arnam Astarte-am, ussukcaulluku-llu temii qacarnermun avapailitiinun nunarpiim Beth Shan-am.

11Niitellermeggni yui Jabesh-aam Gilead-aami mat'umek Philistine-at pillratnek waten Saul-aamun,

12alingilqurrait angutet ayagtut arulaiqsaunateng quyurmeng unugpak Beth Shan-amun. Atrartait temait Saul-aam qetunrain-llu qacarnermek, ut'rutait Jabesh-aamun, ekuavkarluki-llu tuani.

13Tua-i-llu enrit teguluki elaulluki napacuaraam tamarisk-aam acianun nunarrarni, yagluteng-llu nereksaunateng ernerni malrunlegni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2 Samuel

2 Samuel 1

David-aam Niitaa Saul-aam Tuqucia

1Saul-aam tuqullran kinguani David-aaq utertuq cirlakraarluki Amalek-aam yui
erenregni-llu malrugni uitaluni Ziklag-ami.

2Unuaquan ayagyualria angun tekituq Saul-aam uitavianek. Nasvagnaluku
angniilucini aturani allgullruluki marayamek-llu qulilluni. Ullagluku David-aaq
ciktuq nunamun qigcikutni maniluku.

3David-aam aptaa, “Naken taillrusit?” “Ayakallruunga Israel-aam yuin
qavartarviatnek,” ellii kiuguq.

4“Qanrusnga qaillun pillratnek,” David-aaq qanertuq. “Anguyagteput qimallruut
anguyagmek,” tauna kiuguq, “amlleret-llu anguyagteput tuqucimaluteng. Saul-
aankuk-llu qetunrani-llu Jonathan-aaq cali tuqucimallruuk.”

5“Qaillun nallunriciu Saul-aankuk Jonathan-aaq-llu tuqullruciak?” David-aam
aptaa.

6Ellii kiuguq, “Ingrim Mount Gilboa-m qaingantellruunga, tangellruaqa-llu Saul-
aaq narulkarcuutminun aksaumaluni anguyagcuutet-wa akalrialget kuunitgun-
llu anguyalriit ingluin kassugucartuqiit.

7Tua-llu tuigtuq, tangerrlua-llu, qayagauraanga. Kiugaqa, ‘Aa-ang,
takarnarqellriami!‘

8Aptaanga kituucimnek, qanrutaqa-llu Amalek-aanun yuk'nilua.

9Tua-llu qanertuq, ‘Tailuten tuqusnga! Wiinga cakneq akngiringaunga,
tuquqatarlua-llu.’

10Tua-i ullagluku tuqutellruaqa, nallunrilamku tuquciqngan egmian iqukuni. Tua-
i-llu teguluku nasqerrun qamiqurranek talliraq-llu tallianek, taitellruagka
elpenun.”

11David-aam aturani allgurai angniinani, tamarmeng-llu anguyagtai elliitun
piluteng.

12Iluteqluteng angniitut yagluteng-llu atakurnatkaanun Saul-aaq Jonathan-aaq
Israel-aaq-llu pitekluki, yui Atanrem, tua-i-wa amlleret tuqucimiita anguyagmi.

13David-aam aptaa yun'erra'ar qanrucarturtellni qanemcimek, “Camiungusit?”
Kiuguq tauna? “Amalek-aaruunga, tau͡gaam nunavceñi uitalartua.”

14David-aam aptaa, “Qaillun tuaten alingunak tuquciu Atanrem cucukellra
angayuqaq?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Tua-llu David-aam anguyagtem̄i iliit qayagauraa qanerluni-llu, “Tuqusgu!”
Taum anguyagtem kaugturaa Amalekite-aq akngirrluku egmirtelluku-llu,

16qanrutaa-llu David-aam Amalek-aaq tauna, “Elpenek mat'umun tekiututen.
Elpet elpenek picurlaututen nalqigtellerpeni
tuqutellruniluku Atanrem cucukellra angayuqrusqelluku.”

David-aam Angniitellra Saul-aankuk Jonathan-aaq-llu Piteklukek

17David-aam atullrua man'a angniilun Saul-aamun qetunraanun-llu Jonathan-
aamun,

18alerquulluku-llu elitnaurutkesqelluku yuinun Judah-m. (Igausngauq Kalikaini
Jashar-am.)

19“Qaingatni Israel-aam qemiin ciuliqagteput tuquut! Cacetunqurrait
anguyagtemta iquut!

20Qanruteksaqunaku Gath-ami wall'u tumyaraini Ashkelon-aam. Arnait Philistia-
rmiut quyavkaryaqunaki; paniit agayumanrilnguut nunaniryugcecaqunaciki.

21“Ellalluk yukutaq-llu igtenrilli Gilboa-m ingriinun; naucirivi-llu kesianek
naugiyuilkilit! Capkutait cacetulriit uitiita cailkami kasngunaqluteng; capkutaa
Saul-aam qevlercaumanrirtuq uqumek.

22Jonathan-aam urluvra tuqunarqellruuq, Saul-aam nuussirpii naklegitellruuq,
iqutaqluki pinilegpaulriit, tuqutaqluki inglut.

23“Saul-aaq Jonathan-aaq-llu angnirnaqlutek kenegnaqlutek-llu; quyurmek
unguvami, quyurmek tuqumi; cukanrulutek yaqulpagni, pininrulutek yugtutulini.

24“Arnaini Israel-aam angniilutkiciu Saul-aaq! Aturirtuumallruaci akitulrianek
kavirlinek taqmagnek tangnirqucirluci-llu qevlialrianek suulutaanek-llu.

25“Cacetulriit anguyagtet iqumaut, tuqucimaluteng anguyagmi. Jonathan-aaq
taklauq tuqumaluni qemini.

26“Angniilutkamken, anelgutmaa Jonathan-aaq; kenegnarqellruuten wangni!
assiqapigtellruuq kenken wangnun, assinruluni-llu kenkutiini arnam.

27“Cacetulriit anguyagtet iquut, saskuit pegcimaut atuunrirluteng.”

2 Samuel 2

David-aaq Angayuqrurcimauq Judah-mun

1Mat'um kinguakun, David-aam aptaa Ataneq, “Ayaglua-qaa caliaqsarturlaku
nunain iliit Judah-m?” “Aa-ang,” Ataneq kiuguq. “Naliat?” David-aaq aptuq.
“Hebron-aaq.” Ataneq qanertuq.

2David-aaq tua-i ayagtuq Hebron-aamun, maliklukek malruk nuliagni: Ahinoam-
aaq, Jezreel-armiulleq, Abigail-aq-llu Nabal-am aipainra, Carmel-aarmiulleq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Cali-llu malikai anguyagteñi nakmiin-llu ilait, nunalgarrluteng-llu nunarrarnun
Hebron-aam avatiinun.

4Tua-i-llu Judah-m yui tekilluteng Hebron-aamun uqumek mingugaat David-aaq
angayuqaurrluku Judah-mun. Niitellermini David-aaq yugnun Jabesh-aami
Gilead-aamelngurmi tungmagtellrucia Saul-aaq,

5ayagceciuq anguyagtet ilaitnek qanerkirluki: “Atanrem atawaqertellici
qigcikucirci angayuqerpeceñun manillerpeceñek tungmagtellerpeciuggun.

6Watua-llu Atanrem nakleklici piciuli-llu elpeceñun. Wiinga-llu assirluci
piciqamci watnalci pitekluku.

7Piniqici cacetuluci-llu! Angayuqerci Saul-aaq tuquuq, yuin-llu Judah-m uqumek
mingullruatnga ellaita angayuqaqsagullua.”

Ishbosheth-aaq Angayuqrurtaat Israel-aamun

8Atanerruarat Saul-aam anguyagtain, Abner-aaq qetunraa Ner-am, qimallruuq
Saul-aam qetunraanek Ishbosheth-amek maligluni Jordan-aam akianun
Mahanaim-amun.

9Tuani Abner-aam angayuqrurtaa Ishbosheth-aaq nunautainun Gilead-aam,
Asher-aam, Jezreel-am, Ephraim-aam, Benjamin-aam-llu, tamalkuani-llu Israel-
aami.

10Ellii yuinaagnek malrugnek (40) allrakungellruuq angayuqrurcimallermini
Israel-aamun, atanirturiluni-llu allrakugni malrugni. Taúg͡aam yuullgutkellriari
Judah-m piciugut David-aamun,

11atanirturaa-llu Hebron-aamlluni tamalkuan Judah-q malrunlegni avegmek
cipluku allrakuni.

Anguyallrak Israel-aankuk Judah-llu

12Abner-aaq atanerruari-llu Ishbosheth-aam ayagtut Mahanaim-amek
nunarpiinun Gibeon-aam.

13Joab-aq, aanalek Zeruiah-mek, allat-llu David-aam anguyagtain atanerruarin
paiqerait nanvarra'armi, tuani-llu tamarmeng aqumut, atauciin quyungqalriit
ukalirnermun allat-llu quyungqalriit akilirnermun.

14Abner-aaq qanertuq Joab-amun, “Kitaki yun'erraat ilait akiqliitnun saskutgun
anagtassiigutevkaqerlaut.” “Kitaki,” Joab-aq kiuguq.

15Tua-i qula malrugnek cipluku (12) angutet, picilluku Ishbosheth-aaq
ilakellriartai-llu Benjamin-aam, callugait qula malrugnek cipluku (12) David-aam
yui.

16Ataucitaarluteng angutet ingluteng qamiqurritgun teguit kap'lerulluku-llu
nuussirpani caniqerranun inglumi, tua-i yuinaq cetamanek cipluku (24)

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

tamarmeng igtut tuquluteng ataucikun. Taumek nuna tauna Gibeon-aami atengqellria “Nuussirpiit Nuniit.”

17Tua-llu tuknilria anguyak ayagnirtuq, Abner-aaq-llu Israel-aam-llu yui cirlakumaut David-aam yuikun.

18Pingayun qetunrai Zeruiah-m tuantut: Joab-aq, Abishai, Asahel-aaq-llu. Asahel-aam, aqvaquryugngalriim cukataluni yuilqurmiutartun tuntutun,

19malirqeraa Abner-aaq, aqvaqurluni ciuneqluku ullagluku.

20Abner-aaq kingyarluni qanertuq, “Elpenguuten-qaa, Asahel-aaq?” “Aa-ang,” kiuguq.

21“Malirqanrilnga!” Abner-aaq qanertuq, “Malirqerru anguyagtet iliit teguluku-llu ca tegumiara.” Tau͡gaam Asahel-aam taqevkenani malirqeraa.

22Pulenglluni Abner-aam qanrutaa, “Malirqaranrirnga! Ciin tuqucetengnaqu'urcit wangnun? Qaillun tangerrsugngaciqsia anelguten Joab-aq?”

23Tau͡gaam Asahel-aaq taqsunrituq; tua-i Abner-aam, tunutmun kap'lerulluku narulkarcuutni, aqsiigken'gun nall'artaa narulkarcuun tunuakun anqertelluku. Asahel-aaq-llu nunamun ayaluqertuq tuquluni, tamarmeng-llu tuavet tekitellriit taklavianun arulairluteng tuavet nangengqalartut.

24Tau͡gaam Joab-ankuk Abishai-aq-llu kingunrirturaak Abner-aaq, akertem-llu tevillrani tekituk qemianun Ammah-m, keggaknelirneranelnguum Giah-m tumyaraani yuilqurtaanun Gibeon-aam.

25Angutet ilakellgutkelriartainek Benjamin-aam quyurtut Abner-aam avatiinun ataam nangerrluteng-llu qemim kangranun.

26Abner-aaq qayagaurtuq Joab-amun, “Callugturqatartukut-qaa imumirpak? Tangenrritan-qaa iquani neqnialngurtun ayuqerkaucia? Wangkuta ilakutaqavkut. Qaku anguyagteten alerquqatarciki malirqanermek taqesqelluta?”

27“Takarnarcariunga unguvalriakun Agayutkun,” Joab-aq kiuguq, “qanenrilkuvet, anguyagtem̄a malirqerturyaraatgen unuakuurrnatkaanun.“

28Tua-llu Joab-am cupu'uryaraq cupaa nallunailkutaqluku arulairesqelluki kingunrirtunermek Israel-aam yui; tua-i-llu callullrat arulairtuq.

29Abner-aaq anguyagteñi-llu eglertut kuignayugkun Jordan Valley-kun taumi unugmi; qerarluku Jordan-aaq Kuik, eglerqaarluteng-llu unuaquan unuakumi, tekitut kingunermeggnun Mahanaim-amun.

30Joab-am taqngameng malirqanermek, yun'i tamalkuita quyurtai nallunrirluni-llu yuinaunritaraan cataitellinilriit, ilaluteng Asahel-aamek.

31David-aam anguyagtain tuqutellrulliniit yuinaat akimiaret yuinarnek pingayunek cipluki (360) Abner-aam yui ilakellgutkelriarinek Benjamin-aam.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Joab-am anguyagteñi-llu teguat Asahel-aam temii tungmaggluku-llu ilakellriit tungmagciviatnun Bethlehem-aami. Egilraurluteng-llu unugpak erqaarallrani-llu kingunilluteng Hebron-aamun.

2 Samuel 3

1Callugturallrat ukut inglukellriit anausngastain Saul-aam nakmiin ilai, anausngastain-llu David-aam ak'anun pimallrulliniuq. David-aam piniriinallra maliggluku, inglukestai piniarusngiinallruut.

David-aam Qetunrai

2Ukut arvinelgen qetunrai, tungliqutacirmegcetun yuurtellermeggni, yuurtellruut David-aamun Hebron-aami: Amnon-aaq, aanaluni Ahinoam-aamek, Jezreel-armiumek;

3Chileab-aaq, aanaluni Abigail-amek, Nabal-am aipainranek, Carmel-aarmiunek; Absalom-aaq-llu, aanaluni Maacah-mek, panianek Angayuqam Talmai-am Gesher-aarmium;

4Adonijah-q, aanaluni Haggith-aamek; Shephatiah-q aanaluni Abital-aamek;

5Ithream-aq-llu, aanaluni Eglah-mek. Tamarmeng ukut qetunrai yuurtellruut Hebron-aami.

Abner-aam Iliksagutaa David-aaq

6Callugturallrat taqeksaunani ayagturallrani akuliigni David-aam Saul-aam-llu nakmiin ilain anguyagtain, Abner-aaq piniriinartuq Saul-aam maligcestaini.

7Erenret iliitni Ishboseth-aam Saul-aam qetunraan Abner-aaq piciliraa tut'ellruniluku Saul-aam nulirruara Rizpah, pania Aiah-m.

8Mat'umek piterluni Abner-aaq cakneq qenertuq. “Umyuartequten-qaa nalluani piciunritlemkun Saul-aaq akngirrnayukluku? Ilumun-qaa umyuartequten kevgiuryukluku Judah?” ellii qanlertuq. “Piqarraamek ayaglua piciullruunga atavnun Saul-aamun tusngalrianun, anelgutainun, yugnikek'ngainun-llu, cirlakevkanrilkurcetellruamken-llu David-aamun; tau͡gken ernerpak picurlautmek nataqututen wangni arnamek picirluten!

9-10Atanrem akqaa David-aaq angayuqauvik Saul-aamek kinguvrinek-llu teguciqniluku David-aamun-llu ataniurceciiqnilukek tamarkegenka Israel-aaq Judah-llu, nuniita iquanek ayagluku iquanun. Waniwa Agayutem kaugturlua tuquskilia man'a piciurcetenrilkumku!”

11Ishbosheth-aaq-llu cakneq alingami Abner-aamek camek qanerciigatuq.

12Abner-aaq qanerteñek ayagceciuq David-aamun, taum nalliini Hebron-aamelngurmun, qanresqelluki, “Kia man'a nuna atanirtuqatartau? Akqutmek taquten pillguteklua, ikayurniamken pikliutelluku Israel-aaq elpenun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13“Assirpaa!” David-aaq kiuguq. “Akqutmek taquciiqua elpenun ataucimek tau͡gaam piterlua: taitnarqan Saul-aam pania Michal-aaq wangnun taikuvet tangerrsarturlua.”

14David-aaq-llu ayagceciuq qaneryartulrianek Ishboseth-aamun qanresqelluki, “Wangnun nulirqa utercessgu Michal-aaq. Akilitellruaqa yuinarnek tallimanek (100) Philistine-at nuugillrita amiitnek nuliqsagutnaluku.”

15Tua-i Ishboseth-aam teguvkaraa uinganek Paltiel-aamek qetunraanek Laish-aam.

16Paltiel-aam-llu maligtaa tekilluku Bahurim-aaq, qiagurluni ayagtu'rluni. Tau͡gaam Abner-aaq qanellrani, “Uterten,” tuaten pillruuq.

17Abner-aam ullagluki ciuliqagtai Israel-aam qanrutellrui, “Ak'anun David-aaq angayuqaqsuumallruarci.

18Wani-wa una pillerkarci. Neq'akiciu watenAtanrem qanellra, ‘Aturluku kevgaqa David-aaq yuunka anirturciqanka Israel-aat Philistine-anek allanek-llu tamalkuitnek inglukestaitnek.’”

19Abner-aam cali qanrutai yuullgutkelriartai Benjamin-aam ayagluni-llu Hebron-aamun qanrucarturluku David-aaq qaillun Benjamin-aam Israel-aam-llu yui umyuallguteksagulluteng picirkillratnek.

20Abner-aaq tekican David-aamun Hebron-aami yuinarnek (20) angutnek maligluni, David-aam kalukautellrui.

21Abner-aam David-aaq qanrutaa, “Ayaglua wani-wa pikliucartuqatarqa tamalkuan Israel-aaq Elpenun Takarnarqellriamun. Ciuniurciqaatgen angayuqauluten, piksullren-llu piksaguciiqan atanirturluku-llu nuna tamalkuan.” David-aam tua-i Abner-aaq akqaa cayailkuciumaciqniluku ayagtelluku-llu.

Abner-aaq Tuqutauguq

22Tamatum kinguani Joab-aq allat-llu David-aam anguyagtain atanirturtait tekitut uayaryallermeggnek, tekiulluteng amllernek tegukengameggnek. Abner-aaq, tau͡gaam, Hebron-aami tamaantenrirluni David-aami, David-aam ayagcetellruaku akeqluku cayailkuciumaciqniluku.

23Joab-aq anguyagteñi-llu tekicata, qanrutaat Abner-aaq taillruniluku angayuqamun David-aamun ayagcecimallruniluku-llu akeqluku cayailkuciumaciqniluku.

24Tua-i Joab-am ullagluku angayuqaq qanrutaa, “Camek taqutellrusit? Abner-aam ullallruaten—ciin tuaten ayagceciu?

25Taillruuq iqlunaluten nallunrirnaluku-llu calallren tamalkuan natmun-llu ayallren tamalkuan. Ilumun tamana nallunritan!”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26David-aaq unicamiu, Joab-aq ayagceciuq qanerteñek aqvavkarluku Abner-aaq, ut'rutaat-llu Sirah-m Elakaanek; tau͡gaam man'a nallullrua David-aam.

27Abner-aaq tekican Hebron-aamun, Joab-am kiingan agutaa ikirtuqamun, kiingan qalarutqatarnganaku, tuani-llu kapaa aqsiigken'gun. Tua-i Abner-aaq tuqutauguq elliin tuqutellruaku Joab-am anelgutii Asahel-aaq.

28David-aam niitellerminiu qanemciq, qanertuq, “Atanrem nallunritaa wiinga ukut-llu yuunka pinerrlugutaitqapiartukut tuqutaullran Abner-aam tungiinun.

29Taum anucimirqecetaarutii tusngakili Joab-amun tamalkuitnun-llu nakmiin ilainun! Kinguvaqili ilakellriarini angutnek ciissingqerturluteng akuramegteggun wall'u pellernarqellriamek ciissirluni qaimikun wall'u arnartarnek tau͡gaam calitulimek wall'u tuqutauluni anguyagmi wall'u-qaa neqkaiturturluni.”

30Tua-i tuaten Joab-aq anelgutni-llu Abishai-aq akinaurtuk Abner-aamun tuqutellra amaqlirmek anguyagmi Gibeon-aami pitekluku.

Abner-aaq Tungmagcimauq

31Tua-i-llu David-aam ellimerturaa Joab-aq yui-llu aturait allguusqelluki, missuullernek atuusqelluki, angniilutekluku-llu Abner-aaq. Tungmagcillratni-llu Angayuqaq David-aaq ellii qunguk tunuagnegun piiyuallruuq.

32Abner-aaq tungmagcimallruuq Hebron-aami, angayuqaq-llu qastuluni qiallruuq qungumi, tamarmeng-llu yuut.

33David-aaq atullruuq mat'umek angniilutmek Abner-aamun: “Ciin-kiq Abner-aaq tuqua usvitunrilngurtun?

34Unatai qillengqavkenateng, It'gai-llu qillrutaunateng; Tuquuq tuqucimalriatun picurlaumalriatgun.” Yuut-llu qiatekenqigtaat.

35Ernerpak yuut David-aaq camek neresquryaaqaat, tau͡gaam piciuluni akqiuq, “Agayutem igtellua tuquskilia camek nerkuma erneq iquklipailgan!“

36Mat'um-llu umyugaat nall'artaa ilukegcitkaat-llu. Tangerrluku, cat tamarmeng angayuqam callrin ilukegcivkarai yuut.

37Tamarmeng David-aam yuin Israel-aam-llu yuin taringumaat angayuqam ilagautenritellra tuqutaullranun Abner-aam.

38Angayuqam qanrutai atanerruani, “Taringenritaci-qaa mat'umi ernermi angtuaq ciuliqagta tuqucianek Israel-aami?

39Wiinga angayuqaunge'rma cucukumalua Agayutmek, ernerpak piniatuq ayuquciqa. Ukut Zeruiah-m qetunrai callugyunqessiyaagtut wangni.Atanrem anucimirqecetaaqiliki ukut picurlautellget pinarqutiit tangerrluku!”

2 Samuel 4

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Ishbosheth-aaq Tuqutauguq

1Saul-aam qetunraan Ishboseth-aam niitellerminiu Abner-aaq tuqucimaniluku
Hebron-aami, alinguq, tamarmeng-llu yui Israel-aam alingenga'artut.

2Ishbosheth-aaq malrugnek atanerruangqertuq ciuliqagteñgulriignek
uayaaristeñun, Baanah-nkuk Rechab-aq-llu, qetunraak Rimmon-aam, Beeroth-
aarmiuk yuullgutkelriartaini Benjamin-aam, (Beeroth-aaq naaqutnguuq ilakluku
Benjamin-aam.

3Nakmiin yui qimagaullruluteng Gittaim-amun, tuakenirnek-llu
tuantauraraqluteng.)

4Alla kinguvra Saul-aam Jonathan-aam qetunraqellrua Mephibosheth-aaq,
tallimanek allrakungqelleq Saul-aankuk Jonathan-aaq-llu tuqucimallragni.
Qanemciq tekican tuqullragnek nunarpiinek Jezreel-am, aulukestiin kevkarluku
qimallruuk; taug̃aam cukangnaqsiyaallermini igcetaa, tussitelanguq-llu.

5Rechab-ankuk Baanah-llu ayagtuk Ishbosheth-aam eniinun tekillutek-llu tuavet
erenrem qukallran nuniini, erenrem qukallrani qavaqaciinanrani.

6Arnaq amiigmi uitalria qavarningllermini qavaqallruluni mukaarkamek
carririinanermini, tua-i Rechab-ankunun Baanah-llu itqata'arlutek itertuk.

7Itrumariamek, Ishbosheth-aam inarrvianun itertuk, tuani qavaryugluni
qavarluni, tuqutaak-llu. Qamiqurra-llu kepaak, malikluku-llu ayagtuk, unugpak-
llu piiyualutek kuignayugkun Jordan Valley-kun.

8Tunaak-llu qamiquq atanermun David-aamun Hebron-aami qanrulluku-llu,
“Wani-wa qamiqua Ishbosheth-aam, qetunraan ingluvet Saul-aam,
tuqutessaagcetlerpet. Ernerpak Atanrem elpet quyilriami akinaurutmek
cikiraten Saul-aamun kinguvrinun-llu.”

9David-aam kiugak, “Akqiunga unguvalriakun Atanerkun, aviucestellemnun
tamalkuitnek aarnarqellrianek!

10Qanertem tailuni Ziklag-ami qanrucestellma Saul-aam yuunrillranek
umyuarteqsaaqellruuq qanemcikegtaarmek taicuklua. Wii teguluku
tuqutevkallruaqa. Tuaten qanemcikegtaarii nunulillruaqa!

11Taumi arcaqanruqatarpagta yurrluut tuqucilriit pinarqutailngurmek angutmek
qavalriamek elliin nakmiin eniini! Wani-wa wiinga akinauqataramtek
tuqutellerpetegnek tauna nunam-llu qainganek perrirlutek aug̃'arlutek!”

12David-aam pisqutni qanrutkaa, anguyagtain-llu tuqutagket Rechab-ankuk
Baanah-llu kepluki-llu unatekek it'gakek-llu, taukut-llu agarrluki nuniinun
nanvarraraam Hebron-aami. Teguat-llu Ishbosheth-aam qamiqurra elaulluku-llu
Abner-aam qunguanun Hebron-aami.

2 Samuel 5

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

David-aaq Angayuqrurtuq Israel-aamun Judah-mun-llu

1Tua-llu tamarmeng ilakellgutkelriarin Israel-aam ullagaat David-aaq qanrulluku-llu, “Wangkuta elpet kemellgutkarpekut aullgutekluta-llu.

2Mat'um ciungani, Saul-aamek-llu atanengqellemta nalliini, yui Israel-aam ciuliqagtellruaten anguyagmi, Atanrem-llu akqellruaten yun'i ciuliqagciiqniluki elpenun atanirturluki-llu.”

3Tua-i tamarmeng Israel-aam ciuliqagtain ullagaat angayuqaq David-aaq Hebron-aami. Elliin-llu qigcignarqellriakun iliksagutai, ellaita-llu mingugaat, angayuqaurtuq-llu Israel-aami.

4David-aaq allrakungqellruuq yuinaq qulnek cipluku (30) angayuqrurtellermini, atanirturillruuq-llu allrakuni yuinaagni malrugni (40).

5Hebron-aamek atanirtullrua Judah-q tamalkuan allrakuni malrunlegni avegmek cipluku, Jerusalem-aamek-llu Israel-aaq tamalkuan Judah-q-llu allrakuni yuinaq qulmek cipluku pingayun-wa (33).

6Pillerkaq tekituq angayuqaq David-aaq anguyagteñi-llu ayallerkaat curugyarturluku Jerusalem-aaq. Jebusite-at, tamakurmiut, umyuartequt David-aamun cirlakngaicukluku nunarpak, taumek qanrutaat, “Watqapik maavet iterngaituten; cikmiumalriarung'e'rmeng tussitellriarung'e'rmeng-llu itercessngaitaatgen.”

7(Tau͡gaam David-aam teguaqellrua cayailkutiit Zion-aarmiut, nallunairutengluni-llu “David-aam nunarpiinek.”)

8Taumi ernermi David-aaq yum'inun qanertuq, “Kia-qaa maani Jebusite-at eq'ukai wangtun pitaluni? Tuqucugngaluki-llu? Kitaki ayagci mer'em ukinrakun curukarluki-llu cikmiumaluteng tussitellriit.” (Taumek qanrutkumalria, “Cikmiumalriit tussitellriit-llu iterciigatut Atanremeniinun.”)

9Teguaqerraarluku cayailkun, David-aaq tuani nunalillruuq acirluku-llu “David-aam Nunarpiinek.” Nautaa nunarpak taum avatiikun, ayagnirluni nunamek imirillrata nalliinek keggaknelirnerakun qemim.

10Piniriinartuq-llu, Atanrem Agayutem Artuqailnguum nayuani.

11Angayuqaq Hiram-aaq Tyre-armiu ayagceciuq tuneniarteñek David-aamun; pikirluku cedar-aanek muragnek enelisteñek-llu teggalquliurteñek-llu, atanruvilisqelluku.

12Tua-i David-aaq taringuq Atanermuntaqellrucirminek angayuqrurrluku Israel-aamun angayuqauvia-llu elluatuurrluku elliin yun'i pitekluki.

13Nugtartellmi kinguani Hebron-aamek Jerusalem-aamun, David-aaq allanek ilai nulirruani nuliani-llu, qetunrai-llu panii-llu ilangluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Ukut mikelnguut elliinun yuurtellruut Jerusalem-aami: Shammua-q, Shobab-aq,
Nathan-aaq, Solomon-aaq,

15Ibhar-aq, Elishua-q, Nepheg-aq, Japhia-q,

16Elishama-q, Eliada-q, Eliphelet-aaq-llu.

Cirlakillra Philistine-anek

17Philistine-at qanrutait David-aaq angayuqaurtellruniluku Israel-aanun, tua-i
anguyagtait ayagtut teguaqsarturluku. David-aam niicamiu man'a, atrartuq
cayailkut'legmun uitavigmun.

18Philistine-at tekitut kuignayugmun Rephaim Valley-mun tauna-llu yirluku.

19David-aam apelciraa Ataneq, “Curuglaki-qaa Philistine-at?
Cirlakivkarciqerpenga-qaa?” “Aa-ang curua!” Ataneq kiuguq,
“Cirlakivkarciqamken!”

20Tua-i David-aaq ayagtuq Baal Perazim-aamun tuani-llu cirlakai Philistine-at.
Qanertuq, “Ataneq navguutuq ingluma akuliitgun ulerpagtun.” Taumek tauna
nuna aterpagtaat Baal Perazim-aamek.

21Philistine-at qimagluteng ayakallermeggni, agayutnguateng katagait, David-
aam-llu yun'i-llu kevegluki ayautait.

22Tua-i-llu Philistine-at utertut kuignayugmun Rephaim Valley-mun yinqiggluku-
llu.

23Pulenglluni David-aam apelcinqigtaa Ataneq, ellii-llu kiuguq, “Ukalirnermek
curugyaqunaki, taug͡aam uivluten upcartua curugniaten akilirnermek, balsam-aat
napat nuniitnek.

24Niiskuvet nepiitnek arulaiqsaunateng ayalriit napat kangritgun, nutaan
curukina tua-i ayagciqngama ciuvni cirlaksarturluki Philistine-at anguyagtait.”

25David-aam tua-i Atanrem pisqutii aturaa, Philistine-at-llu
kingupiarcecugngallrui Geba-mek ayagluni Gezer-aaq tekilluku.

2 Samuel 6

Akqutem Yaassiiga Taicimauq Jerusalem-aamun

1Pulenglluni David-aam quyurcetai assinqurrait anguyagtet Israel-aami,
quyurrluteng tiissitsaat yuinaat qulmek cipluku (30,000) anguyagtet,

2ciuliqaggluki-llu Baalah-mun Judah-melngurmun, tuaken iluvautnaluku
Agayutem Akqutiin Yaassiiga, Atanrem Artuqailnguum atranek igalek, elliin
aqumllera atanruvik uitauq quliitni yaqungqellriit ungungssit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Teguat Abinadab-am eniinek qemim qainganelngurmek ekluku-llu nutaramun
ikamracuarmun. Uzzah-nkuk Ahio-llu, Abinadab-am qetunraagken,
nayumiqaluku ikamracuar,

4Ahio-q ciunrakun piyualuni.

5David-aaq pinrilqurrunateng-llu Israel-aam yui yurarluteng aturluteng-llu
pitacirmegcetun qigcignarisqelluku Ataneq. Aturcetaarluteng-llu qelutelegteggun
harp-atgun, lyre-atgun, cauyatgun, kallagcetaatgun, cymbal-aatgun-llu.

6Tekiteqerluteng mukaarkanek quyurcivianun Nacon-aam, kuluvak
paallacalkartuq, Uzzah-m-llu yagqualuni Akqutem Yaassiiga teguleraa.

7Egmian-llu Atanrem Agayutem eq'uqrutaa Uzzah tuqulluku-llu takaqinritellra
pitekluku. Uzzah tuani tuquuq Yaassiigem Akqutem caniani,

8taumek tauna nuna aterpagtelaraat Perez Uzzah-mek David-aaq-llu cakneq
qenertuq Atanrem eq'uqerrluni anucimirqecetaarillra Uzzah-mek pitekluku.

9Tua-llu David-aaq alinguq Atanermek qanerluni-llu, “Qaillun-mi wani-wa
ayauteqatarcia Akqutem Yaassiiga malikluku?”

10Tua-i umyuartequq malikenritnaluku Jerusalem-aamun; tau͡gaam, tumyaramek
caqirrluni ullautaa Obed Edom-aam eniinun, nutem yuuguralriamun nunarpiini
Gath-am.

11Tuantuq-llu iraluni pingayuni, Atanrem-llu atawaqercetaa Obed Edom-aaq
nakmiin-llu ilai.

12Angayuqaq David-aaq niituq Akqutem Yaassiiga
pitekluku Atanermunatawaqercetniluki Obed Edom-aam nakmiin ilai cautai-llu
tamalkuita; taumek tegua Akqutem Yaassiiga Obed-aam eniinek ayaulluku-llu
Jerusalem-aamun angnirpagluni.

13Angutet taukut ayaucestai arvinlegnek amlliqanratgun, David-aam arulaircetai
elliiviklermini Ataneqekuagarkamek angucalumek kuluvagmek
uqungcaumalriamek-llu kuluvayagarmek.

14David-aaq, aturarluni kiingan ungungssit melqurritnek pilimalriamek
'lumarrarmek qukamikun, yurartuq pitacirmitun qigcignarivkarnaluku Ataneq.

15Elliin-llu tamarmeng-llu Israel-aam yuin ayautaat Akqutem Yaassiiga
mayuulluku Jerusalem-aamun angnirluteng qayagpagaluteng cupu'uryarat-llu
qalrialuteng.

16Yaassiik itrusnginanratgu nunarpagmun, Michal-aaq, Saul-aam pania,
egalerkun qinerrluni tangrraa Angayuqaq David-aaq yurarluni qecgaurluni
tuaten qigcignarqellria yuraryaraq aturluku, elliin-llu umyualngukaa.

17Taitaat Yaassiik nekaanun-llu elliluku Pelatekamun David-aam nekiullranun.
Nutaan-llu elliiluni ekuagarkanek ilakuyutem-llu elliitiinekAtanermun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Taqngami elliinermek ekuagarkanek, yuut atawaqercetai atrakun Atanrem Artuqailnguum

19aruqluki-llu tamalkuita neqnek. Cikirai atauciuqaqluki angutet arnat-llu Israel-aami kelipamek tamalkumek, kemegmek kelipimalriamek, issuumayagarnek-llu. Tua-i-llu tamarmeng kingunermeggnun uterrluteng.

20Wanikuan, David-aaq utertellrani ilani aryuqsarturluki, Michal-aam anluni paiqeraa. Qanertuq, “Angayuqrata Israel-aat at'mi angucia nallunriqanircetaa ernerpak!” “Maniluku ellminek umyuarkilucini tangvallratni arnat kevgiurtet anguyagtaini!”

21David-aaq kiuguq, “Yurallruunga qigcikluku Ataneq, cucukestelqa aatan nakmiin-llu ilai pivkenaki ciuliqagten̄gurcesqellua yum'inun Israel-aanun. Yurarturciqua-llu qigcikluku Ataneq,

22takarnairutevsiarlua wangnek. Elpet umyuartequteng'e'rpenga cauvkenii elpeni, tau͡gaam taukut arnat carpaulua umyuartequciiqaatnga!”

23Micha-q, Saul-aam pania, irniangeqaqsaituq.

2 Samuel 7

Nathan-aam Qanellra David-aamun

1Angayuqaq David-aaq elkartuq atanruvimini, Atanrem-llu arenqiallugutmun pivkanritaa tamalkuitnek inglukestainek.

2Tua-llu angayuqaq qanertuq prophet-aamun Nathan-aamun, “Tang wiinga uitalrianga enemi piliaqumalriami cedar-aanek napanek, tau͡gken Agayutem Akqutiin Yaassiiga pelatekami uitaaqluni!”

3Nathan-aaq-llu kiuguq, “Ca imna umyuarteqellren aturru, tua-i-waAtanrem nayuaten.”

4Tau͡gaam taumi unugmi Ataneq qanertuq Nathan-aamun,

5“Ayagluten qanrucarturru kevgaqa David-aaq waten qanernilua elliinun, ‘Elpengunrituq piliaqestekaa agayuvigpiim uitavigkama.

6Aviuqaanemnek ayaglua Israel-aam yui Egypt-aamek man'a tekilluku, agayuvigpagmi uitaqaqsaitua; Ayagaurallruunga pelatekami uitaurlua.

7Tamiin ayagaurallemni yui Israel-aam malikluki iliit ciuliqagtet cucukellma apteqaqsaitaqa ciin piliksailucimnek agayuvigpagmek cedar-aanek pilimalriamek.’

8“Taumek qanrusgu kevgaqa David-aaq Wiinga-gguq, AtanermiArtuqailngurmi, qanertua elliinun, ‘Wiinga tegullruamken qaunqillerpenek qusnginek marami atanirturten̄gurrluten-llu yumnun Israel-aanun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Pillgucillruamken natmun ayallren tamiin, cirlakluki-llu inglukesteten tamalkuita curullerpeni. Ucurnariciqamken angelriatun ciuliqagtaitun ellarpiim.

10-11Cucuklillruunga uitavigkaatnek yum'a Israel-aat tuavet-llu elkartellruluki, yuusqelluki nangteqenrirluki. Maavet nunamun itraanermeggnek, curuumalartut aarilngurnek yugnek, tau͡gaam man'a atuumanqiggngaituq. Akqamken qaillun pivkarngaunak tamalkuitnun inglukestevnun kinguverkavnek-llu cikirarkauluten.

12Yuunriquvet tungmagcimaluten-llu ciuliavnun ilaulluten, qetunrarpet iliit angayuqrurciiqaqa angayuqauvia-llu pinircetarkauluku.

13Ellii taunguciquq naucestekaa agayuvigpagkama, pengegnairciqaqa-llu elliinun kinguvalria atanirturten̄guurallerkaat ilakellriit piugurararkauluku akwarpak.

14Wiinga atakeciqaanga ellii-llu qetunraqciqaqa. Picurlakan, anucimirqecetaarciqaqa ataulriim anucimirqecetaarilaucianek qetunraminek.

15Tau͡gaam taqngaitaqa nayumiqanermek Saul-aaq taqellrucimtun, au͡g'alqa elpet atanrurcesqelluten.

16Kinguvengqerrlainarciquten, angayuqauviin-llu akwarpak piuvkarciqaqa. Atanirturten̄guurallerkarci-llu ilakellriani iquklisngaituq.'"

17Nathan-aam-llu qanrutaa David-aaq tamalkuitnek Agayutem nasvallrinek ellminun.

David-aam Quyatmek Piicautii

18Tua-llu Angayuqaq David-aaq itertuq Pelatekaanun Atanrem uitallran, aqumluni-llu piicagtuq, "Nutem Piulriami Atanermi, wiinga tunriukutnarqua canek ak'a pillerpenek wangnun, nakmiin-llu ilamnun.

19Tau͡gken-am cali wani-wa tamakut ilaaten, Nutem Piulriami Atanermi, akqutnek taqulluten kinguverkamnun allrakuni tekitarkani. Yugmun-llu man'a tangercetan, Nutem Piulriami Atanermi!

20Camek cali elpenun qanerciqsia! Wiinga elpet nallunritarpenga, kevgavni.

21Elpet pisqutkellruan caliarkaqluku-llu waten piarkaullren; makunek angtuanek taqutellruuten wiinga alerquanalua.

22Elpet angtatailnguuvagcit, Nutem Piulriami Atanermi! Elpetun ayuqelriartaituq; ak'a nallunrillruaput elpet kiivet Agayutngucin.

23Allamek waten angayuqauvillgutkelriartaituq nunami Israel-aatun, anirtullerpenek teguarullratnek elpet nakmiin yuksagutnaluki. Ucurnarqellriit nanrarnarqellriit-llu caliaqellerpet ellaitnun sagtaat ucurnarqucin ella iluarrluku. Antaten allat angayuqauvillgutkelriit agayutait-llu yut'en tekicartullratni, yuut petuilten Egypt-aamek nakmiin piknaluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Israel-aaq nakmiin yuksagutan akwarpak, elpet-llu, Ataneq, Agayuteksagutaatgen.

25“Tua-llu wani-wa, Ataneq Agayun, piciuresgu tekitarkami akqutellren wangnun kinguverkamnun-llu, caliaqluku-llu piciqliallren.

26Ucurnarqucin angtuaruciquq, akwarpak-llu yuut qanerciqut, ‘Ataneq Artuqailnguq Agayutnguuq Israel-aami.’ Cangarivkarngaitan-llu atanirturten̄guurallerkarput ilakellriani imumirpak.

27Ataneq Artuqailnguq, Agayutiini Israel-aam! Nalirrugutaunii piicagyugngaunga uumek piicautmek elpenun, manillruavgu man'a tamalkuan wangnun, kevgavnun, qanrullua-llu kinguvrenka angayuqaurciiqniluki.

28“Tua-llu wani-wa, Nutem Piulriami Atanermi, Agayutnguuten; akquteten aturturalaraten, mat'umek-llu angnirnarqellriamek akqavnga.

29Apelciramken atawaqaasqelluki kinguvrenka taqeksaunateng quyakurniaraat naklekuten. Elpet, Nutem Piulriami Atanermi, akqutkellruan man'a, atawaqauten-llu tusngaurciquq kinguvemnun akwarpak.”

2 Samuel 8

David-aam Anguyagten̄i Cirlakillri

1Mat'um kinguani Angayuqam David-aam curunqigtai Philistine-at, cirlakluki-llu, ataniurinrirtelluki-llu nunamek.

2Tua-i-llu cirlakai Moab-armiut. Teguat inarcetai nunamun pingayun-llu malrugnek ilangarqurluki tuqutai. Tua-i Moab-armiut elliin ataniungai akiliqurautnek-llu elliinun akilicilangluteng.

3Tuamta-llu cirlakaa angyuqra Syria-m nuniin Zobah-mi, Hadadezer-aaq qetunraa Rehob-am, Hadadezer-aaq ayainanrani tegunqigcarturluku ataniullni nuna tamalkuan ceñiini Kuigem Euphrates-aam kialirnerani uitalria.

4David-aam teguaqai tiissitsaaq tiissitsaam-llu avga yuinarnek qulnek cipluku (1,700) elussitatgun anguyagyaramek elitnaurumalriit yuinaat-wa tiissitsaat (20,000) nangrrarmeng anguyatulit. Uitaciiluni elussitaanek yuinaat talliman (100) ikamrat malrugnek akalrialget anguyagcuutet pikanritnek cipnerit-llu tamalkuita iruirqelluki.

5Syrian-aat-llu Damascus-aarmiut ayagcecillratni anguyagteñek ikayuryarturluku Angayuqaq Hadadezer-aaq, David-aam curugai tuqulluki-llu yuinaat tiissitsaat yuinarnek yuinarnek cipluku (22,000) anguyagtet.

6Tua-i-llu nauciluni anguyagteñek yul'egnek uitavignek nuniitni, ellait-llu yuksagutai elliinun akiliqurautnek akilicilangluteng. Atanrem David-aaq nani tamiini cirlakivkarturaraa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7David-aam teguaminun tapqutai suulutaat capkutat tegumiaqelallrit Hadadezer-aam anguyagtain ayaulluki-llu Jerusalem-aamun.

8Cali tegutuq amlleqapiarmek punernermek Betah-mek Berothai-mek-llu, nunarpiignek atanirtuq'ngagkenek Hadadezer-aam.

9Angayuqaq Toi-aq Hamath-armiu niituq David-aamun cirlakniluki tamalkuita Hadadezer-aam anguyagtai.

10Taumek qetunrani Joram-aaq ayagcetaa ciuniuryartuusqelluku Angayuqaq David-aaq quyakesqelluku-llu cirlakillranek Hadadezer-aamek, inglukluku amllerqunek elliin Toi-am callulallruamiu. Joram-am payuggluku David-aaq cikiutnek piliaqumalrianek suulutaamek, qerrirlimek, punernermek-llu.

11Angayuqam David-aam elliitekai atulaasqelluki agayuaqata, ilaluki-llu qerrirlimek suulutaamek-llu tegulallerminek nunarugarnek cirlaklerminek,

12Edom-aamek, Moab-amek, Ammon-aamek, Philistia-mek, Amalek-aamek-llu, ilaluki-llu ilaitnek tegullmi Hadadezer-aamek.

13David-aaq ucurnarivsiartuq utertellermini tuqurqirraarluni akimiaq pingayunek cipluku tiissitsaanek (18,000) Edom-aarmiunek Kuignayuani Taryum.

14Nauciuq anguyagtarnek uitavignek tamalkuan Edom-aami, yuut-llu tamaani elliin yuksagutai. Atanrem David-aaq cirlakiurcetaa nani tamiin.

15David-aaq atanirturiuq tamiini Israel-aami murilkelluki-llu yum'i elluarrluteng assilriakun-llu pimallerkaat.

16Joab-aq, aanalek Zeruiah-mek, atanirturtekellruat anguyagtet; Jehoshaphat-aq-wa qetunraa Ahilud-aam aulukestiit cat igausngalriit;

17Zadok-aq qetunraa Ahitub-aam Ahimelech-aaq-llu qetunraa Abiathar-am agayulirten̄gulutek; Seraiah-llu qanercetaarviim igartekluku.

18Benaiah-m qetunraan Jehoiada-m ataniumai David-aam nakmiin murilkestai; David-aam-llu qetunrai agayulirten̄guluteng.

2 Samuel 9

David-aankuk Mephibosheth-aaq-llu

1David-aaq erenret iliitni paqnayugluni aptuq, “Kitumek-qaa tua-i Saul-aam nakmiin ilaini uitalriartaituq? Pitangqerqan, nakleksugyaaqaqa Jonathan-aaq pitekluku.”

2Pistetangqellruuq Saul-aam nakmiin ilakluku aterluni Ziba-mek, qanrucimauq-llu David-aaq ullaasqelluku. Angayuqam-llu aptaa, “Ziba-uguten-qaa?” “Wani-wa kevgiuryukaarluten,” ellii kiuguq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Angayuqam aptaa, “Pitairutuq-qaa Saul-aam nakmiin ilainek ellaitnun takaqutmek naklekutmek-llu piarkamnun, Agayun akqellrucimtun tuaten piciqnilua?” Ziba kiuguq, “Ataucimek cali pitangqertuq Jonathan-aam qetunraini. Ellii piiyuayuunani.”

4“Nanta?” Angayuqaq aptuq. “Eniini Machir-aam Ammiel-aam qetunraan Lodebar-ami,” Ziba kiuguq.

5Tua-i Angayuqam David-aam aqvavkaraa.

6Mephibosheth-aaq-llu, qetunraa Jonathan-aam tutgarii Saul-aam, tekicami, ciktuq ciuqerranun David-aam qigcikutni maniluku. David-aaq qanertuq, “Mephibosheth-aaq,” Kiuguq-llu, “Wani-wa kevgiuryuumaluten.”

7“Alingenrilu,” David-aaq qanertuq. “Naklekciqamken aatan Jonathan-aaq pitekluku. Uterceciiqaqa elpenun nuna tamalkuan apa'urlurpet Saul-aam piutellra, stuulumni-llu ciuniurumarrlainarciquten.”

8Mephibosheth-aaq ciktenqiggluni qanertuq, “Wiinga cangallrunritua tuqumalriami qimugtem̄i, elpeni takarnarqellriami! Ciin waten assirlua piqatarcia?”

9Angayuqam-llu qayagauraa Ziba, Saul-aam kevgaa, qanerluni-llu, “Cikiqataarqa Mephibosheth-aaq, atanerruarpet tutgarii, tamalkuitnek Saul-aam nakmiin-llu ilain piinek.

10Elpet, qetunravet, pistevet-llu naucirivikciqaat nuna atanerruarpet Saul-aam nakmiin-llu ilai pitekluki quyurciluten-llu, neqkangqercetarkauluki ellait. Tau͡gaam Mephibosheth-aaq ellii ilaurrlainarciquq stuulumni.” (Ziba qetunrarluni akimiarnek yuinarnek-llu (20) pisterluni.)

11Ziba kiuguq, “Ca tamalkuan caliaqeciqaqa Elpet Takarnarqellriami pisqellren.” Tua-i Mephibosheth-aaq nerlartuq angayuqam stuuluani, angayuqam qetunrai ilalirluki.

12Mephibosheth-aaq qetunracuarangqertuq Mica-mek aterluni. Tamarmeng uitalriit Ziba-m nakmiin ilaini pisten̄gurtut Mephibosheth-aamun.

13Tua-i Mephibosheth-aaq, piiyuasciigalnguq inglugtun it'gagmikun, Jerusalem-aarmiungurtuq, ner'aqluni neryarat tamaitni angayuqam stuuluani.

2 Samuel 10

David-aam Cirlakai Ammonite-at Syrian-aat-llu

1Mat'um kinguakun Angayuqaq Nahash-aq Ammon-aarmiu tuquuq, qetunraa-llu Hanun-aaq angayuqrurrluni.

2Angayuqaq David-aaq qanertuq, “Wiinga piciulriamek yugnikutmek piarkaugua Hanun-aamun, elliin atiin Nahash-am wangnun pillruciatun.” Tua-i David-aaq

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

ayagceciuq kevganek qanrucarturtelluku nakleklniluku. Tekitellratni Ammon-aamun,

3Ammonite-at ciuliqagtet qanertut angayuqamun, “Umyuartequten-qaa aatavnek takaqillni pitekluku David-aaq ukunek taivkariyukluku qanrucarturluten nakleklniluten? Tuaten pinrituq! Maavet taivkallrui pinrilnguarluki yuvriryarturtelluku man'a nunarpak, teguaqnaluta!”

4Teguaqai-llu Hanan-aam David-aam kevgai, ungairai-llu ungaita ingluit, aturait-llu kepluki mecangqait tekilluki, ayagtelluki-llu.

5Kasnguyugtut cakneq utertellerkameggnun kingunermeggnun. David-aam niicamiu qaillun pillrat, qanrucarturcetai Jericho-mi uitasqelluki utertevkenaki ungait naunatkaitnun.

6Ammonite-at taringut ellmeggnek David-aamek inglukiurucimeggnek, tua-i anguyagtekameggnek piteklirtut tiissitsaanek yuinarnek (20,000) Syria-rmiunek anguyagteñek Bethrehob-amek Zobah-mek-llu, qula-llu malrugnek cipluku tiissitsaanek (12,000) anguyagteñek Tob-amek, angayuqamek-llu Maacah-mek tiissitsaanek (1,000) anguyagtelegmek.

7David-aam niitaa man'a ayagcetaa-llu Joab-aq akiuryarturtelluki tamalkuitnun anguyagteñun.

8Ammon-aarmiut ayagtut arulaiqsaunateng upluteng-llu uitavigkameggni Rabbah-m iteryaraani, nunarpameng atanruviani, allat-wa tamarmeng Syria-rmiut anguyagtet-llu Tob-amek, Maacah-llu, uptellriit uitavigkameggni camek capkutailngurmi yuilqumi.

9Joab-am tangrraa inglumeng anguyagtaitnun curukataucini ciunerminek kingunerminek-llu, tua-i cucuklirtuq Israel-aam anguyagtain assinqurraitnek elliluki-llu Syria-rmiut ciunratnun caumaluki.

10Cipnerit anguyagtem̄i tunai anelgutminun Abishai-amun ataniuresqelluki, elliiллu nekaitnun Ammon-aarmiut caumaluki.

11Joab-am qanrutaa, “Syria-rmiunun tangerquvnga cirlakevkarlua, tailuten ikayuryartuqia, Ammon-aarmiut-llu cirlakekatgen, tailua ikayurciqamken.

12Piniqici alingevkenaci-llu! Pitacirramcetun calluutnauput yup'ut nunarpai-llu Agayutemta. Atanrem-llu pisqutii piukili!”

13Joab-aq yun'i-llu ciutmun ayagtut curugluteng, Syria-rmiut-llu qimagluteng.

14Ammonite-at tangrramegteki Syria-rmiut ayagavkarluki aqvaqurluki, qimagtut Abishai-amek uterrluteng nunarpagmun. Tua-i-llu Joab-aq kingutmun cauguq callullerminek Ammon-aarmiut uterrluni-llu Jerusalem-aamun.

15Syria-rmiut taringut cirlakucirmeggnek Israel-aanun, tua-i-llu qayagaurait tamalkuita anguyagteteng quyurrluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Angayuqam Hadadezer-aam taisqevkarai Syria-rmiut keggaknelirnerani Kuigem Euphrates-aam uitalriit, tekitut-llu Helam-aamun ataniurterluteng Shobach-amek, atanerruaratnek anguyagtain Angayuqam Hadadezer-aam Zobah-rmium.

17David-aaq mat'umek niicami, quyurtai Israel-aat anguyagtait, qerarluku-llu Kuik Jordan-aaq, arulaiqsaunateng-llu ayagluteng Helam-aamun, tuani Syria-rmiut upingaluteng caumaluku. Tua-llu callullrat ayagnirtuq,

18Israel-aam-llu yuin kingupiartait Syria-rmiut anguyagtait. David-aaq yun'i-llu tuquciut tiissitsaam avga yuinarnek qulnek cipluku (700) Syria-rmiunek akalrialget alulartaitnek yuinaagnek-llu malrugnek tiissitsaagnek (40,000) 'luussitatgun anguyatulinek, ekiliraat-llu Shobach-aq, inglumeng atanerruarat, tauna-llu tuquluni anguyagvimeggni.

19Angayuqat yuliucimalriit Hadadezer-aamun taringameng cirlakumacimeggnek Israel-aanun, inglucitenrirluteng ellaitnun iliksagutait. Syria-rmiut-llu alinguqaat ikayullerkait Ammon-aam yui.

2 Samuel 11

David-aankuk Bathsheba-llu

1Up'nerkaani taum allrakum atanret anguyaucarturyaraata nalliini, David-aam ayagcetaa Joab-aq atanerruarinek maligluku Israel-aanek-llu anguyagteñek; cirlakait Ammon-aarmiut avatairluku-llu kassugulluku Rabbah-m nunarpii. Taû͡gaam ellii David-aaq Jerusalem-aami uitauq.

2Erenret iliitni, atakuyartumi, David-aaq maktuq qavaqacillerminek atanruviim-llu enem pakmavet qainganun mayurluni. Kangainanermini pakmani, tangertuq arnamek ervuqalriamek enemini. Kenegnaqapiarluni.

3Tua-i David-aaq ayagceciuq kevgamek kituuciiresqelluku, nallunriraa Bathsheba-ullinilria, Eliam-aam pania Uriah-m-llu nuliqluku Hittite-am.

4David-aaq ayagceciuq kevganek aqvavkarluku, taitaat-llu elliinun elliin-llu akusrarutekaa. (Wani-wa tauna arnaq taqnerrarluni iralumi piciryaramitun menuircallerminek.) Tua-i-llu uterrluni kingunerminun.

5Taum kinguani nallunriraa qingaucini qanrucarturcetaa-llu David-aaq.

6David-aam-llu qanrucarturtelluku Joab-aq: “Taivkarru Uriah Hittite-aq.” Tua-i Joab-am ayagcetaa David-aamun.

7Uriah tekican, David-aam aptaa Joab-aq ellii anguyagtet-llu assiuciatnek, qaillun-llu callullrat ayuqucianek.

8Tua-i-llu Uriah qanrutaa, “Kingunerpenun uterrluten mernuinerciqeryartua.” Uriah-llu an'uq, David-aaq-llu cikiutmek ayagceciuq eniinun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Tau͡gaam Uriah kingunerminun utertenrituq; qavarluni tau͡gaam atanruviim ikirtuqaini angayuqam nayurtai ilagarluki.

10David-aaq niicami Uriah eniinun utertellrunritniluku, elliin aptaa, “Cataicimarraarluten nutaan uterteng'e'rpet; ciin enevnun utertenricit?”

11Uriah kiuguq, “Israel-aam Judah-m-llu yui ayaumaut anguyagmun,Atanrem-llu Yaassiiga nunaqliqluku; ataniurtekaa-llu Joab-aq anguyagtet-llu atanerruarit nunalgarrluteng yuilqumi. Qaillun pilua uterrlua enemnun, nerciqsia merlua-llu, qavallgutekluku-llu nulirqa? Qigcignarqellriit aturluki pikuma, ukvernarcariunga wiinga tuaten pingayuni!”

12Tua-i David-aaq qanertuq, “Kitak maanten erneq iquklilluku, unuaqu utercetniamken.” Tua-i Uriah uitauq Jerusalem-aami taumi ernermi unuaquan-llu.

13David-aam kelgaa atakutaryartuusqelluku taangiqevkarluku-llu. Tau͡gaam cali taumi unugmi utertenrituq; qavarluni tau͡gaam ulimi qaingani atanruviim nayurtain uitaviatni.

14Unuaquani unuakumi David-aaq igartuq Joab-amun ayagtelluku-llu Uriah-kun.

15Waten igartuq, “Ciumek callugarkanun Uriah ellikiu, callulriit tukninqurraitnun, tua-i-llu kingupiarluci tuqutauvkarluku.”

16Tua-i-llu Joab-am nunarpak kassugusnginanermini, Uriah ayagcetaa nallunritlerminun inglumeng tukniluteng callugviatnun.

17Ingluita anguyagtait an'ut nunarpagnek callugluki-llu Joab-am anguyagtai; David-aam-llu atanerruarin ilait tuqutaugut, Uriah-llu ilakluku.

18Tua-i-llu Joab-aq ayagceciuq igamek David-aamun qanemcilluku anguyallermeggnek,

19alerquraa-llu kevgaq, “Qanruqaartelluni angayuqaq anguyiim ayuqucianek,

20eq'uqerrluni apciiqelliaten, ‘Ciin malleksissiyaagluku nunarpak callugceciki? Taringumallrunritaci-qaa pitgaquyugngaciat qacarnernek?

21Neq'akenritaci-qaa qaillun Abimelech-aam Gideon-aam qetunraan tuqutaullra? Nauwa Thebez-aami pillrulria, tuani arnam milqautellrukii miilissuutem teggalqua unavet qacarnerkun tuqulluku-llu. Ciin, tua-i, malleksissaagutellruceci qacarnermun?’ Angayuqam mat'umek apeskaten, qanruskiu, ‘Atanerruan-llu-wa Uriah tuqutaullrulria.’”

22Tua-i kevgaq ayagtuq David-aamun qanrulluku-llu canek Joab-am ellimerrutainek qanresqelluku elliinun.

23Qanertuq, “Ingluput wangkutni pininrullruut anluteng-llu nunarpagnek callugyarturluta yuilqumi, tau͡gaam kingutmun utercetellruaput nunarpiim ikirtuqainun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Tua-i-llu pitgaquluta qacarnermek, ilait-llu Elpet Takarnarqellriami atanerruaten tuqutaullruut; cali-llu atanerruan Uriah tuqutauluni.”

25David-aaq qanertuq kevgamun, “Caceturqauqiu Joab-aq qanrulluku-llu umyuarniuresqevkenaku, nallunarqelaan kina tuquarkaucia anguyagmi. Qanruskiu yaggluku pinirikanirluku curuusqelluku nunarpak teguaqluku-llu.”

26Bathsheba-m niicamiu uimi tuqutaucia, angniilutkaa.

27Angniilutkellra pelluan, David-aam taitevkaraa atanruvigmun; nuliqsagutaa qetunrarkaanek-llu irniuq. Tau͡gaam Ataneq ilukegcinrituq watnallranek David-aam.

2 Samuel 12

Nathan-aam Qallatellra David-aam-llu Umyualinqigtellra

1Ataneq ayagceciuq prophet-aamek Nathan-aamek David-aamun. Nathan-aam ullagluku qanertuq, “Angucetangqellruuq malrugnek nunalgutkelriignek; aipaa tukuuluni aipaa-llu arrsauluni.

2Una tukuulria amllernek kuluvangqertuq qusngiucirluni-llu,

3tau͡gken arrsaulria tauna ataucirrarmek qusngiyagarluni, kiputellerminek. Aulukenqegcaarluku, angliluni-llu irniari ilagarluki. Ner'aqami-llu neqmi iliinek nerutaqluku, saskaminek-llu mercetaqluku, carliaqaqluku-llu. Elliin qusngiyagaq tauna panikellriatun ayuqulluku.

4Erenret iliitni allaneq tekituq tukuulriim eniinun. Tukuulria nakmiin ungungssimi iliitnek tuquciiyuumiituq neqkiurutkaminek taumun; tau͡gaam, taum arrsaulriim qusngiyagautii tegua neqkiurluku-llu allaneni.”

5David-aaq cakneq qenqertuq taum tukuulriim tungiinun qanerluni-llu, “Ukvernarcariunga unguvalriakun Atanerkun tauna angun waten pilleq tuqutnaqniluku!

6Waten taqutellra nangteqnarqellriamek pitekluku, utercetnarqaa cetamarqunek akililluku tegutellni.”

7“Tauna angun elpenguuq,” Nathan-aaq qanertuq David-aamun. “Waten-llu Ataneq Agayutii Israel-aam qanertuq: ‘Angayuqaurtellruamken Israel-aamun anirturluten-llu Saul-aamek.

8Angayuqauvianek cikillruamken nulirrinek-llu; Angayuqaurrluten-llu tamalkuanun Israel-aamun Judah-mun-llu. Man'a-llu ikgelkan, malrurqugnek amllerikanirluku cikillruyaramken.

9Ciin-mi, tua-i, narurciki alerquutenka? Ciin mat'umek assiitqapiarmek taqucit? Uriah tuqutauvkallruan anguyagmi; Ammon-aarmiunun tuqutelluku, tuamtellu nulirra teguluku!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Tua-i-llu wani-wa, kinguveqellriani tamalkuitni kinguverpet ilait tuqularciqut cakneq nangteqerpagluteng narurtellruavnga Uriah-m-llu nulirra tegullruavgu.

11Ukvernarcariunga elpenun elpet nakmiin ilavet iliitnun arenqiallugutmun tekiucetarkauluten. Tangerciqan nuliaten teguluki allamun angutmun tunkumki; erenrungraan-llu tutegluteng nulirqellriit atulallratnek aturciqut.

12Assiilngillruuten aassaqluten, tau͡gaam man'a waten pivkarciqaqa erenrani tamalkuan Israel-aamun tangertelluku.'"

13"Wiinga assiilngillruunga Atanermun," David-aaq qanertuq. Nathan-aaq-llu qanertuq, "Atanrem au͡g'aritaaten; tuqungaituten.

14Tau͡gaam elpenek maniavgu catkinritellren Atanermek waten pillerpegun, nakmiin yuun tuquciquq."

15Tua-i-llu Nathan-aaq uterrluni eneminun.

David-aam Qetunraa Tuquuq

Atanrem mikelnguq tauna Uriah-m nulirran irnillra David-aamun naulluuqapiarcetaa.

16David-aaq piicagtuq Agayutmun mikelnguq assirisqumaluku. Neryuumiirulluni, unuut-llu tamalkuita qavarviminun agluni unugpak inangqaaqluni natermi.

17Qanercetaarvian-llu ciulirnerita ullagluku makcesqelaryaaqaat, tau͡gaam niiteksaunani nerellguciryuumiitaqluki-llu carraungraan.

18Malrunlegen erenret naangata mikelnguq tuquuq, David-aam-llu pistain alingluteng qanrucuumiitaat tuaten pillranek. Qanertut-llu, "Mikelnguq unguvallrani, David-aam kiuyuitellruakut camek qanrutengramteñi. Qaillun qanrutqatarceta elliin irniara tuquniluku? Ellminek akngircessaagciqsugnarquq!"

19David-aam tangrramiki qaneksuarautelluki ellmeggnun, taringaa mikelnguum tuqucia. Tua-i aptai, "Mikelnguq-qaa tuquuq?" "Aa-ang, piuq," kiugut.

20David-aaq nangertuq natermek, ervuqertuq-llu, nuyuurluni, aturinqiggluni-llu. Tua-i-llu anluni agayuyarturluni Atanrem eniini. Utercami-llu atanruvigmun, neqkaminek kaigaluni egmian-llu neqkicatni neraa.

21"Man'a taringenritaput," atanerruarin piat. "Mikelnguq unguvallrani, qiatek'lallruan neryuumiitaqluten-llu; tau͡gken tuquciatun, nangertuten nerluten-llu!"

22"Aa-ang," David-aaq kiuguq, "Yallruunga aluviliuraqlua-llu unguvallrani. Umyuarteqlua Atanermun takumcuyagullua mikelnguq tuquvkanritnayukluku.

23Tau͡gaam wani-wa tuquan, ciin yagyarcia? Mikelnguq-qaa unguvavkanqigcugngaaqa? Erenret iliitni ayagciqua uitavianun, tau͡gaam ellii tainqiggngaituq wangnun."

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Solomon-aaq yuurtuq

24Tua-llu David-aam qarutaa nuliani Bathsheba. Nulirqellriit-llu pilauciicetun aipaqngani, irniuq qetunrangluni, ellii David-aam aciraa Solomon-aamek. Atanrem kenkaa tan'gaurluq

25alerqurluku-llu prophet-aaq Nathan-aaq aciisqelluku tan'gaurluq Jedidiah-mek, tua-i-wa Atanremkenekngamiu.

David-aam Teguaqaa Rabbah

26Tamatum-llu nalliini Joab-am taqeksaitaa piksagutengnaqlerminek Rabbah, nunarpak atanruvia Ammon-aam, wani-wa-llu teguaqniararluku.

27Ayagceciuq kevganek David-aamun qaneryarturtelluki: “Curullruaqa Rabbah teguluku-llu mer'utii.

28Kitaki quyureski anguyagtevvet nangenrit elpet-llu teguluku. Qanrutkesqumanritua wangnun teguaqniluku.”

29Tua-i David-aam quyurtai anguyagteñi, ayagluni-llu Rabbah-mun, curugluku, teguaqluku-llu.

30Qamiqurranek agayutnguam Ammon-aat agayutiita Molech-aam David-aaq tegutuq suulutaamek nasqerrutmek usperkun yuinaat pingayun akimiarmek cipluku (75) uqamarluni qilkirtarluni-llu. David-aam-llu tegua qilkirtaq ellilukullu nasqerrutminun. Tegutuq-llu cali amllernek tegukenganek nunarpagmek

31yui-llu calingevkarai, kegglatgun, ciklatgun, cavigteggun-llu piqertuutatgun, umyugaat-llu aturcetevkenaku calivkarluki teggalquliluki. Waten yuut tamalkuita pivkarai nunarrarni tamalkuitni Ammon-aami. Tua-i-llu ellii yun'i-llu uterrluteng Jerusalem-aamun.

2 Samuel 13

Amnon-aankun Tamar-aq-llu

1David-aam qetunraa Absalom-aaq kenegnalriamek uingeksailngurmek nayagangqellruuq aterluni Tamar-amek. Amnon-aam, David-aam cali qetunrain iliita, kenegyagutaa.

2Kenkessiyaallni-llu pitekluku naulluunguq, elliini caperrnariluni piksagutellerkaa; angutmek agtuumaksailami, angutnun ullagtaarucimanrituq.

3Tau͡gaam yugnikek'ngangqertuq, umyuartuqapiarmek aterluni Jonadab-amek, qetunraanek David-aam amaqlian Shammah-m.

4Jonadab-aq qanertuq Amnon-aamun, “Angayuqam qetunraqaaten, tau͡gken unuaquaqan tangerrnaamken tangellren angniinani. Qaillun pisit?” “Kenkiunga Tamar-amek nayagaanek allamek atalgem anelgutma Absalom-aam,” ellii kiuguq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Jonadab-aq qanertuq elliinun, “Naulluunguarluten kitak inarten. Atavet tailuni tangerrsartuqaten, qanrutniaran, ‘Kitak apteqerr'u nayagaqa Tamar-aq tailuku nereqsartuusqellua. Neqkiuresqumaaqa maani tangerrsugngakemni, tua-i-llu neqliurlua elliin.’”

6Tua-i Amnon-aaq naulluunguarluni inartuq. Angayuqam David-aam tangerrsarturaa, Amnon-aam-llu qanrutaa, “Tamar-aq tang taivkarluku kelipivkaqerr'u neqnirqellrianek tangvak'ngamni, elliinun-llu neqliurtellua.”

7Tua-i David-aam Tamar-aq qanrucarturcetaa angayuqauvigmi: “Amnon-aam eniinun agluten neqkiuryarturru.”

8Tuavet agngami pia inglerni inangqaluni. Keliparkamek tegutuq, uptaa, neqnirqellrianek-llu kelipiluni tangerrsugngakiini. Kelipiluki-llu neqnirqelriit kelipat

9ipugluki-llu kelipissuutmek elliinun neresqelluki, tau͡gaam piyuumiituq. Qanertuq, “Tamalkuita yuut anevkarki” tamarmeng-llu an'ut.

10Tua-llu qanrutaa arnaq, “Taiski wavet inglemnun neqnirqelriit kelipat elpet-llu neqliurutekluki.” Teguluki kelipat neqnirqelriit ullagaa.

11Tunnginanrani-llu, teguleraa qanerluni-llu, “Tailuten canimnun inarten!”

12“Qang'a,” arnaq qanertuq, “Qessange'rma waten pivkanrilnga mat'umek kasngunarqellriamek! Tamana cakneq assiituq!

13Qaillun pilua yuut takuatni kiarcugngaciqsia mat'um kinguani? Elpet-llu, angtuamek-llu elpet kasngunaqciquten Israel-aami. Angayuqaq qalarusgu, wii nallunritaqa nallunailngurmek elliin tunciqaanga elpenun.”

14Tau͡gaam niitenritaa; elliini-llu pininruami, cirlakaa agluku-llu.

15Tua-llu Amnon-aaq eq'ukutmek imanguq elliinun; eq'ukaa kenkellmini arcaqanruluku ciungani. Qanrutaa, “Ani!”

16“Qang'a,” ellii arnaq kiuguq. “Waten ayagcetlerkan pinarqenruuq watnallerpeni wangnun!” Tau͡gaam Amnon-aam pamatekenritaa;

17qayagauraa-llu nakmiin kevgani qanerluni-llu, “Arnaq una ciuqamnek au͡g'arru! Elatmun eggluku kelucarru amiik!”

18Pistem-llu antaa amik-llu kelucarluku. Tamar-aq aturartullruuq taktuamek ulikutamek alirpalegmek, atutukiitnek kassuuteksailnguut neviarcaraat angayuqat paniita tamatum nalliini;

19Kanvaa qamiquni qamllermek, allgurluku ulikutani, kegginani-llu unatminek patuluku ayagtuq qialuni.

20Anngaan Absalom-aam tangrramiu, aptaa, “Amnon-aam-qaa kasngunarqellriamek pillruaten? Nayagamaa, mat'umun umyuan

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

assiitessiyaagcetevkenaku pii, allamek aataluni anngaqan, kina mat'umek qanrucaqunaku.” Tua-i Tamar-aq uitaurtuq Absalom-aam eniini, angniinani aliayugluni-llu.

21Angayuqam David-aam niitellermini qaillun pillra, cakneq qenertuq.

22Absalon-aam-llu eq'uksiiyaagamiu Amnon-aaq agellra nayagani Tamar-aq pitekluku camek qanqaucuirutaa.

Absalom-aam Akinaullra

23Allrakuk malruk kinguagni Absalom-aam qusngini asmegcetai Baal Hazor-ami, nunarraam Ephraim-aam yaaqsinrilkiini, kelgai-llu tamalkuita angayuqat qetunrait tamalkuita tuancesqelluki.

24Ullagluku-llu Angayuqaq David-aaq qanrutaa, “Elpet Ucurnarqellriami, qusnginka asmegcetanka. Tailuten-qaa anguyagtevvet-llu atanerruarit ilaucuumiituten piciryaraput angnirluta atullemteñi?”

25“Qang'a qetunramaa,” angayuqaq kiuguq. “Arenqiallugutnguciquq elpenun tamamta taikumta.” Absalom-aaq aguagtuq cakneq, tau͡gaam angayuqaq maligarutenrituq, Absalom-aaq-llu anesqaa.

26Tau͡gaam Absalom-aaq qanertuq, “Kitaki tuaten pii, tau͡gaam-qaa anelgutka Amnon-aaq maligucecugngaan?” “Ciin tuaten pinarqa?” angayuqaq aptuq.

27Tau͡gaam Absalom-aaq taqsuarirtu'rtuq David-aaq niicaqlirluni Amnon-aaq allat-llu tamalkuita qetunrai maligutevkarvianun Absalom-aamun. Absalom-aaq uptuq nerevkaritekamek pitaciluku angayuqat pilallrat;

28alerqualuki-llu pisteñi: “Murikekiciu Amnon-aam kemningllerkaa, tua-i-llu ellimerruskumku, tuqulluku. Alingyaqunaci. Wiinga avalitkevkarciqua. Cacetukici pinaciarpek'naci-llu!”

29Tua-i pistet maligtaquat Absalom-aam alerquatii tuqulluku-llu Amnon-aaq. Ilai-llu tamak'acagarmeng David-aam qetunrai ekluteng ciulvameggnun qimagtut.

30Uterrnginanratni, David-aaq qanrutaat: “Absalom-aam tuqutellrui tamalkuita qetunraten, iliit atauciunger'mi unegtevkenani!”

31Angayuqaq nangertuq, aturani-llu allgurai angniitem pitaciani, nunamun-llu narullgulluni. Pistain-llu nayurtain aturateng allgurmiit.

32Tau͡gaam Jonadab-aq, qetunraa Shammah-m David-aam anelgutiin, qanertuq, “Elpet Ucurnarqellriami, tuquteksaitait tamalkuita qetunraten. Kiimi Amnon-aaq tuquuq. Tangllermikun Absalom-aaq nallunaitellruuq umyuangellra waten piarkaurrluni ayagneqluku Amnon-aam agellra nayagani Tamar-aq.

33Taumek ukveqsaqunaku qanemcillrat tamalkuita qetunraten tuquniluki; kiimi Amnon-aaq tuqutaullruuq.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

34Taum nalliini Absalom-aaq ayakarluni qimallruuq. Tua-llu piqerluni anguyagta nayulria tangertuq yugugarnek atralrianek qemikun Horonaim-amek tumyarak aturluku. Angayuqaq ullagaa qanrutekluki-llu tangellni.

35Jonadab-aq qanertuq David-aamun, “Tamakut qetunraqaten tailriit, qanellrucimtun waten piciqniluki.”

36Taqeq'anrakun waten qanenermek, David-aam qetunrai tekilluteng itertut; qiagut-llu, David-aaq-llu anguyagtain-llu atanerruarit qiaqapigtut.

37-38Absalom-aaq qimagtuq ayagluni-llu angayuqranun Geshur-aam, Talmai-amun qetunraanun Ammihud-aam, tuanlluni-llu allrakuni pingayuni. David-aam-llu angniilutkumallrua qetunrani Amnon-aaq;

39tau͡gaam pelluamiu Amnon-aam tuqullranek tuaten pillni, umyuanguq tangerrsugluku qetunrani Absalom-aaq.

2 Samuel 14

Joab-am Arenqigtaa Absalom-aam Utertellerkaa

1Joab-am nallunritaa Angayuqamun David-aamun yuarnakucia Absalom-aaq cakneq,

2taumek taisqevkaraa umyuartulria arnaq Tekoa-rmiu. Tekican, qanrutaa, “Angniilnguara tuquillertun, all'uki tuquissuutet aturaten, nuyaten-llu nuyuuqsaunaki. Pinguarluten arnatun tuquiluni angniicimalriatun.

3Tua-i-llu ullagluku angayuqaq qanrulluku-llu wii qanrucesqellemnek.” Nutaan qanrutaa qanerkaanek.

4Tua-i arnam ullagaa angayuqaq, cikluni nunamun qigcikellni mania, qanerluni-llu, “Ikayurnga, Elpet Ucurnarqellriami!”

5“Camek piyugcit?” aptaa. “Wiinga arrsaagaulua aipainruunga,” elliin kiugaa. “Uika tuqullruuq.

6Malrugnek qetunrangqellruunga, erenret iliitni kiutaarutellruuk naucirivigmi, kitumek avvucestekaunatek, aipaan-llu tua-i aipani tuqulluku.

7Tua-i-llu wani-wa ilakutama tamarmeng eq'uyagullua taicesqu'urluku-llu qetunraqa ellmeggnun, tuqucugluku anelgutni tuqutellra pitekluku. Watnakata, qetunrairuciiqua. Navgurciqaat nangneq neryuniurutka uika-llu qetunrairulluni at'mi maktacestekaanek.

8“Uterten kingunerpenun,” angayuqaq kiuguq, “wiinga aulukciqaqa tauna pinarqellria.”

9“Elpet Takarnarqellriami,” arnaq qanertuq, “qaillun ping'e'rpet, wiinga nakmiin-llu ilakutanka avalitnguyugtukut; elpet takarnarqellriani-llu ilakellriani camek pinarqutaituci.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Angayuqaq qanertuq, “Kia imum alingcira'arqaten, wangnun taiskiu, taum caaksuaranqiggngaitaaten.”

11Arnaq qanertuq, “Elpet Takarnarqellriami, piicagvikqerru AtaneqAgayuten, tauna ilakutaqa akinaulleq qetunrama tuqullranun angenranek picurlanritnaurtuq tuqutellermikun qetunrama aipaa.” “Akqamken unguvalriakun Atanerkun,” David-aaq qanertuq, “elpet qetunraan akngiringangaituq carraungraan.”

12“Kitaki, Elpet Ucurnarqelriami, cali ataucimek qanqerlii,” arnaq qanertuq. “Kitaki,” ellii kiuguq.

13Arnam qanrutaa, “Ciin picurlautmek taqucit Agayutem yuinun? Elpet pillerkamek cikiqsaitan nakmiin qetunraan utercesqelluku qimagaullranek, taumek elpenek akeqnerrlugutmun tekiututen waten qanllerpegun.

14Tamamta tuquciqukut; mertun, ayuqukut kuvumalriatun nunamun, ataam quyurtenqigcesciiganani. Agayutem-llu tuaten tuqulria unguircetenrilengraaku, tau͡gaam angayuqaq qaillun ut'rutellerkaanek nallunriryugngauq qimagaulria.

15Tua-llu, Elpet Ucurnarqellriami, uumek avalitengqerrlua tailua qanellguteksullruamken yuut akeqnerrlugtellratnek, taumek umyuartequa qanellguteknaluten neryuniurlua piyulqa elpenun atuusqumaluku.

16Umyuartequa niillua elpenun anirtuusqumayaaqlunuk qetunraqa-llu tuqutengnaqestem̄egnek au͡g'arlunuk nunamek Agayutem cikiutellranek yum'inun.

17Wangnek qanrutua akqutevnun camun pivkarngaitnilua, angayuqaq Agayutem an'gilaatun ayuqngan taringyugngaluku assilria assiitellriamek. Atanrem Agayutvet nayurliten!”

18Angayuqaq kiuguq, “Apteqataramken apyutmek, qanrutnarqavnga piciulriamek.” “Apesnga piyullerpenek, Elpet Ucurnarqellriami,” arnaq kiuguq.

19“Joab-am-qaa waten pisqaaten?” arnaq aptaa. Kiuguq-llu, “Ukvernarcariunga qigcignarqellriakun, Elpet Ucurnarqellriami, kiunricesciigataqa apyuten. Ilumuuguq anguyagtevvet atanerruarata Joab-am qaillun pillerkamnek qanrutellruanga qaillun-llu qanllerkamnek.

20Tau͡gaam waten pillruuq waten man'a pinarqellria kitugingnaqluku. Elpet Ucurnarqellriami umyuartunek pikan an'gilaatun Agayutem nalluvkenaki-llu cauralriit tamalkuita.”

21Atatakuan angayuqam Joab-aq qanrutaa “Piarkaurtaqa wani-wa piyullren. Ayagluten aqvau yun'erraq Absalom-aaq ut'rulluku-llu maavet.”

22Joab-aq egtuq ellminek nunamun ciuqerranun David-aam qigcigyugluni, qanerluni-llu, “Agayutem atawaqertelliten, Elpet Ucurnarqellriami! Wani-wa nallunriraqa quyakuciqa elpenun, unakicavgu kaigatka.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Nangerrluni-llu ayagtuq Geshur-aamun ut'rulluku-llu Absalom-aaq Jerusalem-aamun.

24Angayuqaq, tau͡gaam, alerquriuq Absalom-aaq atanruvigmi uitangaitniluku. “Tangerrsuumiitaqa,” angayuqaq qanertuq. Tua-i Absalom-aaq nakmiin enemini uitauq angayuqamun ageksaunani.

Absalom-aaq Ilaksagutenqigtuq David-aamun

25Allamek pitaituq Israel-aami tangkegcinartatailngurmek Absalom-aatun; camek assiilutaunani kakangcaminek ayagluni kanavet it'gagminun.

26Nuyai mamtupiarluteng, kep'arkauluki-llu allrakumi ataucirqumek; taklirissiiyaagaqata uqamairulluteng-llu. Uqamangqerraqluteng uspernek tallimanek uqamaltassiarcuutai atanruviim aturluki.

27Absalom-aaq pingayunek qetunrarluni atauciq-wa pania Tamar-amek aterluni, cakneq kenegnaqpiarluni arnaq.

28Absalom-aaq uitallruuq Jerusalem-aami allrakugni malrugni tangeqsaunaku angayuqaq.

29Tua-llu aqvavkaraa Joab-aq, apnaluku angayuqamun kevgartuusqelluni; tau͡gaam Joab-aq taiyuumiituq. Cali Absalom-aam taisqevkaraa, tuamtellu Joab-aq qessaluni taiyuumiinani.

30Tua-i Absalom-aaq qanertuq pisteminun, “Tangerciu Joab-am naucirivia pima canianlluni, canegpagnek-llu naumalriartarluni. Ayagluci ekuavkaryarturciu.” Tua-i ayagluteng naucirivik ekuavkaraat.

31Joab-aq agluni Absalom-aam eniinun aptaa, “Ciin pistevvet naucirivika ekuavkartatgu?”

32Absalom-aam kiugaa, “Tua-i-wa taisqengramken taiyuumiitellruavet. Ayagluten angayuqamun apyucicartuusqumayaaqellruunga: ‘Geshur-aaq ciin unilluku maavet taisia? Wangnun assinrullruyartuq tamaantaurallrukuma.’” Absalom-aaq-llu cali qanerluni, “Arenqigcesqumaaqa elpenun wangnun tangllerkaa angayuqam, pinarqutengqerquma-llu, elliin tuqutauvkarniaraanga.”

33Tua-i Joab-am Angayuqaq David-aaq ullagaa qanrulluku-llu Absalom-aam qanellranek. Angayuqam taisqevkaraa Absalom-aaq, tailuni-llu ciuqerranun cikluni nunamun. Angayuqam-llu ciuniuraa cingarluku.

2 Samuel 15

Absalom-aaq Pillerkiurtuq Inglulliurutnaluni

1Mat'um kinguani, Absalom-aaq pikarciuq ellminek pekcessuutmek akalrialegmek elussitanek-llu, yuinaak-llu malruk qulmek cipluku (50) angutnek maligcestekaminek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Makcara'arluni-llu ayalartuq nangerngaurluni-llu tumyaram caniani nunarpiim ikirtuqaani. Kina tua-i tuavet tekitaqan apyuterluni arenqiallugutmek inglukucarakun angayuqamun ikayurluni arenqigisqelluku, Absalom-aam taisqelluku aptelaraa camiungucianek. Qanrucani-llu tua-i kinkunek ilakellrianek piciminek,

3Absalom-aaq qanerluni, “Tangerrluku, alerquutet maliggluki ikayuumayugngauten, tau͡gaam qanertetaituq angayuqamek kingunelegmek niicugnistekarpenek.”

4Iquliraqluku waten, “Qanercetaaristen̄guyularyaaqua! Nutaan kina imna arenqiallugutellek wall'u teguarkalek tailaryalria wangnun, wiinga-llu elluarrluku caliaqelaryaraqa.”

5Kina yuk taigaqan Absalom-aam ciuqerranun palurcarturluni, Absalom-aam, yaggvikluku tegularaa, cingarluku-llu.

6Absalom-aam Israel-aam yui waten pilarai tamalkuita tailriit angayuqamun qanercetaallerkarteng pitekluku, tuaten-llu pillermikun unakai ellminun piciuluki ilaksagutelluki.

7Allrakut cetaman kinguatni Absalom-aaq qanertuq Angayuqamun David-aamun, “Ayagcetqernga Hebron-aamun akqutkelqa atuqernaurqaAtanermun.

8Geshur-aarmiungullemni Syria-mi, Ataneq akqellruaqa ut'ruskanga Jerusalem-aamun, agayuyarturciqnilua elliinun Hebron-aami.

9“Ayii uitanqegcitkun,” angayuqaq qanertuq. Tua-i Absalom-aaq ayagtuq Hebron-aamun.

10Tau͡gaam kevgatgun qanrucarturcetai tamalkuita ilakellriartai Israel-aam qanertelluki waten, “Niiskuvciki cupu'uryarat qalrialriit, qayagpakici, ‘Absalom-aaq angayuqaqsagutaa Hebron-aam!’”

11Yuinaat qulen (200) angutet Absalom-aam unayaqngateng ayallruut Jerusalem-aamun maliggluku; nalluluteng aassaqluni picirkiuraanek ayagluteng ukveqluku.

12Elliinginanermini-llu ekuagarkanek, Absalom-aaq ayagceciuq nunarrarmun Gilo-mun taisqelluku Ahithophel-aaq, Angayuqam David-aam arenqiirturtain iliit. Aassaqluni picirkiuraa cukamek tukniriinartuq, Absalom-aam-llu maligcestai amlleriluteng.

David-aaq Qimagtuq Jerusalem-aamek

13Kevgam qanrutaa David-aaq, “Israel-aam yui akqiut piciluteng kevgiurnaluku Absalom-aaq.”

14Tua-i David-aam qanrutai tamalkuita anguyagteṁi atanerruarit nayurteñi Jerusalem-aami, “Wanirpak ayagnarqaakut qimagluku Absalom-aaq! Patagmek! Tekiarrluni tayima cirlakciqaakut tuqulluki-llu yuut tamalkuita nunarpagmi wani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15“Aa-ang, Elpet Ucurnarqelriami,” taukut kiugut. “Wangkuta upingaukut qanellren aturarkauluku.”

16Tua-i angayuqaq ayagtuq, maligluni nakmiin ilakutaminek atanerruaminek-llu, tau͡gaam qulen nulirruari pivkenateng, taukut unilluki atanruvik qaunqesqelluku.

17Angayuqaq malini-llu annginanermeggni nunarpagmek, enemun nangneqlikacaarmun arulairtut.

18Tamarmeng anguyagtain atanerruari nangertut canainun atanruviim murilkestai ciuqamegteggun kitullratni. Cali-llu tiissitsaam avga yuinarnek tallimanek cipluku (600) anguyagtet maligcestellri Gath-amek kiturluteng,

19tua-llu angayuqaq qanertuq Ittai-amun, ciuliqagtem̄eggnun, “Ciin maligcikut? Uterrluten nayuryarturru nutaraq angayuqaq. Allanruuten, qimagauluten nakmiin nunavnek.

20Makumiungurtellren akaurteksaituq, ciin wii malikluten ayagaciiqsia? Natmun-llu wii ayakatauciqa nalluluku. Uterrluten quyurcarturki nunalguteten Atanrem-llu naklekluten piciugurqili elpenun.”

21Tau͡gaam Ittai-aq kiuguq, “Elpet Ucurnarqelriami, ukvernarcariungaAtanrem atrakun maligqurararkauluten natmun ayallren tamalkuan, tuqutekarkaungramku.”

22“Assirpaalli!” David-aaq kiuguq. “Kiiki ciutmun ayii!” Tua-i Ittai-aq ayagtuq tamalkuita malini ilait-llu malikluki.

23Yuut qastuluteng qiagut David-aam maligcestai ayallratni. Angayuqam qeraraa Kuicuar Kidron-aaq, yuin kingunrirturluku, malikluteng-llu ayagtut yuilqum tungiinun.

24Zadok-aq agayulirta tuanlluni, Levi-am yuinek ilaluni, ayaulluku qigcignarqellria Akqutem Yaassiiga. Elliat-llu nunamun tegunqigtevkenaku-llu yuut tau͡gaam nangeng'ata anelriit nunarpagmek. Tuantellruuq-llu cali agayulirta Abiathar-aq.

25Tua-llu angayuqaq qanertuq Zadok-aamun, “Ut'rusgu Akqutem Yaassiiga nunarpagnun. Atanrem umyugaa nall'areskumku, erenret iliitni utertellua tangerceciiqaa nani-llu uitavia.

26Tau͡gaam umyugaa nall'artenrilkan tungemnun, elliin qaillun piyullmitun pikilia.”

27Tuamtellu Zadok-aq qanrulluku, “Tangerrluku, malikluku qetunraan Ahimaaz-aq Abiathar-am-llu qetunraa Jonathan-aaq uterten uitanqegcitkun nunarpagmun.

28Wani-wa tau͡gaam, utaqaciqua kuigem qeraryaraini yuilqumi qanemcimek niitnatqamnun elpenek.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Tua-i Zadok-aankuk Abiathar-aq-llu ut'rutaak Akqutem Yaassiiga Jerusalem-aamun tuantaurlutek-llu.

30David-aaq mayurtuq Olive-aat Ingriatgun qialuni; kamilangqaluni qamiquni patumaluku angniitellni maniluku. Malii-llu tuaten qamiquteng patuluki ellait-llu qiagut.

31Qanrucimallermini-llu David-aaq Ahithophel-aaq ilautniluku Absalom-aam inglukillranun, ellii piicagtuq, “Kitaki, Ataneq, Ahithophel-aam picirkiurai cautngunrirceski!”

32David-aam kangllicaku qemim kangra, piicagvigmek pitalek, piciuluni yugnikek'ngaan Hushai-am Arch-armium paiqeraa aturai allgurluteng qamiqua-llu marayirluni.

33David-aam qanrutaa, “Maligeskuvnga wangnun ikayuutngungaituten,

34tau͡gaam ikayurciqerpenga wani-wa Ut'reskuvet nunarpagmun qanrulluku-llu Absalom-aaq kevgiurciqniluku piciuluten atii kevgiullrucirpetun. Pitacirpetun-llu akiurluki aturpek'naki picirkiutet Ahithophel-aam ellimerrutai.

35Agayulirtek Zadok-aankuk Abiathar-aq-llu tuanciiquk; qanrutaqlukek piniagken canek tamalkuitnek niitellerpenek angayuqam atanruviani.

36Tamarmek qetunratek Ahimaaz-aq Jonathan-aaq-llu nunaqliqakek, wangnun taicet'larniaten tamalkuita nallunrilten elkegnun.”

37Tua-i Hushai-aq, David-aam yugnikek'ngaa, utertuq nunarpagnun Absalom-aaq tekiteqanrakun.

2 Samuel 16

David-aankuk Ziba-llu

1David-aam qemim kangra kituqanrakun, alqunaq Ziba-m pairtaa, pistiin Mephibosheth-aam, malrugnek ciulviignek maligluni atmaglutek yuinarnek qulnek (200) kelipanek, yuinarnek tallimanek (100) qillernernek issuumayagarnek, yuinarnek tallimanek (100) arunerra'arnek kiagmi naunranek, qecik-wa caqun wine-amek muirumaluni.

2Angayuqam David-aam aptaa, “Cakqatarciki makut tamalkuita?” Ziba-llu kiuguq, “Ciulviik Elpet Ucurnarqellriami nakmiin ilavet aturarkaqagket, kelipat-llu naunrat-llu anguyagtevvet neqkaqluki, wine-aq-llu merkaqluku mernukuneng yuilqumi.”

3“Nauwa Mephibosheth-aaq, tutgarii atanerruarpet Saul-aam?” angayuqam aptaa. “Jerusalem-aami uitauq,” Ziba kiuguq, “umyuamikun ukveqngamiu Israel-aam yuinun ellminun utercetqataryukluku angayuqauvia apa'urlumi Saul-aam.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Angayuqaq Ziba-mun qanertuq, “Ca tamalkuan Mephibosheth-aamek pikestengqelleq elpet piksagutan.” “Wiinga kevgaqerpenga,” Ziba kiuguq, “Umyuan-tuq wani-wa nall'arquralaqilaku Elpet Ucurnarqellriami!”

David-aankuk Shimei-aq-llu

5Angayuqaq David-aaq tekitellrani Bahurim-aamun, Saul-aam ilakutain iliita, Shimei-am Gera-m qetunraan, anluni pairrsaagaa, aniqlaaluku-llu tekicarturaa.

6Shimei-m teggalqunek miluqunga'artaa David-aaq anguyagtai-llu, David-aaq anguyagtain kassugusngangraatgu nakmiin-llu murilkestain.

7Shimei-m-llu aniqlaagaa qanerluni-llu, “Ayii! Ayii! Tuqutarayulii! Caruyaak!

8Saul-aam angayuqauvia tegullruan, taumek waniwa Atanremanucimirqecetaaqiiten tuqurqillerpenek amllernek Saul-aam nakmiin ilainek.Atanrem tunellrua angayuqauvik qetunrarpenun Absalom-aamun, waniwa-llu elpet navguumaluten, elpet tuqutarayulimi!”

9Abishai-aq, aanalek Zeruiah-mek, qanertuq angayuqamun, “Elpet Ucurnarqelriami, ciin uumun qimugtem̄un aniqlaavkarcit? Wangnun ullagluku qamiqua kepevkarru!”

10“Man'a elpetek caliarkaqenritatek,” angayuqaq qanertuq Abishai-amun anelgutiinun-llu Joab-amun. “Aniqlaakanga Atanrem pisqellra maliggluku, kia apcugngaagu ciin waten picianek?”

11Tua-i-llu David-aaq qanertuq Abishai-amun tamalkuitnun-llu anguyagtainun, “Wiinga nakmiin qetunrama tuquituraanga; ciin-mi tua-i alangaaruteksecіu una Benjamin-aam yua?Atanrem aniqlaakengesqellrua; taumek uitalluku pivkarciu tuaten.

12Atanrem elpekciqlia umyuamnek nangteqelqa atawaqertellua-llu man'a aniqlaatii enairluku.”

13Tua-i David-aaq anguyagteñi-llu ayagtu'rtut tumyarakun. Shimei-am angumaurarai, maligqurluki piyuagurluni qemim qacarnerakun; aniqlaaluni miluquluni teggalqunek urr'amek tuaten.

14Angayuqaq anguyagteñi-llu mernupiarluteng tekitellruut Jordan-aamun, tuani-llu mernuinercirluteng.

Absalom-aaq Jerusalem-aami

15Absalom-aaq tamarmeng-llu Israel-aam yui malii itertut Jerusalem-aamun, Ahithophel-aam-llu ilagarluki.

16Hushai-am, David-aam piciuluni yugnikek'ngaan, paircamiu Absalom-aaq, qayagpagtuq, “Unguvamali angayuqaq! Unguvamali angayuqaq!”

17“Nau-wa-mi imna takaquten yugnikek'ngarpenun David-aamun?” Absalom-aam aptaa. “Ciin maligtenriciu?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Hushai-aq kiuguq, “Qaillun tuaten piyarcia? Wiinga piteklirtua cucukumalriamun Atanermek, ukutgun yugteggun, tamalkuitgun-llu Israel-aam yuikun. Wiinga nayurciqamken.

19Tangerrluku, kina kevgiuqatarcia, ataniurtem̄a qetunraa pinrilkumku? Aatan kevgiullrucimtun, taumek wani-wa elpet wiinga kevgiurciqamken.”

20Tua-llu Absalom-aaq cauluni Ahithophel-aamun qanertuq, “Kitak tua-i ilaksagucavkut, camek alerquryugcikut pisqelluta?”

21Ahithophel-aaq-llu kiuguq, “Ullagluki atavet nulirruari atanruvigmek qaunqisqelluki unitellri akusraruteksarturki. Nallunrirniaraat yuut tamarmeng Israel-aami atavnun ingluksaguyucin, maligcesteten-llu cakneq eguaquumaniartut.”

22Tua-i pelatekamek elliigut atanruviim pakmavet qainganun, yuut-llu tamarmeng takuatni Absalom-aam iterluni akusrarutekai atami nulirruari.

23Tamalkuan alerquun Ahithophel-aam pisqumallra tamakuni ernerni ciuniurumalallruuq Agayutem qanellratun pitarrluku; tamarmek-llu David-aankuk Absalom-aaq-llu maligtellruluku.

2 Samuel 17

Hushai-am Iqlutmurutaa Absalom-aaq

1Tamatum kinguani akaurpailgan, Ahithophel-aam qanrutaa Absalom-aaq, “Cucukliqatartua qula malrugnek cipluku tiissitsaanek (12,000) angutnek, tua-i-llu ataku ayagluta David-aaq kingunrirturluku.

2Curugciqaqa mernullran cayuumiitellran-llu nalliini. Alingeciquq cakneq, anguyagtai-llu tamarmeng qimagciqut. Kiingan angayuqaq tuquciiqaqa

3tailluki-llu tamalkuita anguyagtai elpenun, uingnerrartun arnatun utertellriatun uiminun. Tuqucugan atauciq angun; yuut ilai qaillun pimangaitut.”

4Man'a assilriarungatuq alerquun Absalom-aamun tamalkuitnun-llu Israel-aam yuin ciuliqagtaitnun.

5Absalom-aaq qanertuq, “Kitaki Hushai-aq qayagaurluku, niitniaput elliin qanerkaa.”

6Hushai-aq tekican, Absalom-aam qanrutaa, “Uumek pisqutmek Ahithophel-aam cikiraakut; maligglaut-qaa? Pingailkan, elpet qanruskut qaillun pillerkamteñek.”

7Hushai-aq kiuguq, “Watua Ahithophel-aam alerquutii elpeceñun assiitellriaruuq.

8Nallunritan elpet aatan David-aaq anguyagteñi-llu tukniluteng callugten̄guciat alingnaqsugngaciat-llu taqukatun irniaminek teguimalriatun. Aatan elisngaqapiarluni anguyagten̄guuq unugmi-llu anguyagteñi ilagayuunaki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Wanirpak-llu tayima aipaagni tegalqum qerranquani iirumauq wall'u allami. Egmian David-aam curuuciatun anguyagteten, kinkut niitellriit qanerciqut anguyagteten ak'a cirlakumaniluki.

10Tua-i-llu cacetulriarung'ermeng-llu anguyagtet, alingilnguunger'meng-llu yugtutulitun, alingeciqut tamarmeng Israel-aami nallunrilamegtgu atavet nangrunaunani anguyagteñ̄gucia anguyagtai-llu tukniluteng callugteñ̄guciat.

11Wiinga pisqutkaqa elpenun quyurcesqelluki Israel-aam yui nunam uitavimta iquanek ayagluki akillilluku; amllertaluteng imarpiim ceñiin qau͡gyaatun, elpenun-llu tungaunak ciuliqagcesqelluki anguyagmun.

12Nataqeciqerput David-aaq nanlengraan, nalluani-llu curugluku. Ellii anguyagteñi-llu anagngaitut.

13Qimakan nunarpagmun, yup'ut ilavkugnek tailluteng qamurciqaat nunarpak atraulluku unavet kuignayugmun. Teggalqurrartairulluku qemim qainga."

14Absalom-aaq tamarmeng-llu Israel-aam yui qanertut, "Picirkiutii Hushai-am assinruuq Ahithophel-aam pillrani." Ataneq picirkirtuq Ahithophel-aam assilria picirkiutekellra maligcesqevkenaku, arenqiallugun tuc'esqelluku Absalom-aamun.

David-aaq Aarcirtuumauq Ayakarluni-llu

15Tua-llu Hushai-am qanrutak agayulirtek Zadok-ankuk Abiathar-aq-llu qaillun pisqellerminek Absalom-aaq Israel-aat-llu yuita ciuliqagtait qaillun-llu Ahithophel-aam pisqellrinek cali.

16Hushai-am-llu ilaluku, "Patagmek, wanirpak! Qanrucarturceciu David-aaq unugisqevkenaku kuiget qeraryaraitni yuilqumi, tau͡gaam egmian qeraasqelluku Jordan-aaq, ellii anguyagtai-llu teguluki tuqucimasqevkenaki."

17Abiathar-am qetunraa Jonathan-aaq Zadok-aam-llu qetunraa Ahimaaz-aq utaqauk Enrogel-aam ulevlaani, elatiini Jerusalem-aam, kitumun tangrresqumavkenatek itertellutek nunarpagmun. Kevgam arnam akultutaciqeggluni qanrucarturaqlukek qaillun pilrianek, tua-i-llu elkenka ayaglutek qanrucarturluku Angayuqaq David-aaq.

18Tau͡gaam erenret iliitni tan'gaurluum tangerqerak, qanrulluku-llu Absalom-aaq; taumek cukangnaqlutek ayagtuk iiryarturlutek uum angutem eniinun Bahurim-aami. Elakarluni enemi canimelkiini, tuavet ek'uk.

19Angutem nulirra patukamek piuq, saggluku-llu tauna elakam painganun mukaarkanek-llu saggvikluku, kitumun tangertiinun nallunariluku.

20Absalom-aam anguyagtai tekitut enemun aptaat-llu arnaq, "Nauwa Ahimaaz-ankun Jonathan-aaq-llu?" "Kuik qerallruak," ellii kiuguq. Anguyagtet yuaryaaqakek tau͡gaam nataqenritakek, tua-i-llu uterrluteng Jerusalem-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Ayaumariata, Ahimaaz-ankuk Jonathan-aaq-llu nuglutek elakamek, ayaglutek qanemciyarturtuk Angayuqamun David-aamun. Qanrutaak qaillun Ahithophel-aam pillerkiullranek elliin tungiinun qanerlutek-llu, “Cukangnaqluten qerarru kuik.”

22Tua-i David-aaq anguyagteñi-llu qerartut Jordan-aakun, erqaarallrani-llu nangluteng tamarmeng qeraumariluteng.

23Ahithophel-aam tangrramiu picirkiutmi atuumanritellra, ciulvani aqumvilirluku utertuq nunaminun. Caliarkani elluarqaarluki, ellminek agartuq. Qunguutaat-llu nakmiin ilain qungurviatnun.

24David-aaq tekitellruuq nunarriinun Mahanaim-am Absalom-aam Israel-aam-llu yuin qerallrata nalliini Jordan-aaq.

25(Absalom-aam Amasa ellillrua ciuliqagcesqelluki anguyagtet Joab-aq enaiqertelluku. Amasa Jether-aam qetunraqluku Ishmaelite-am; aanii Abigail-auluni, Nahash-am panikluku Joab-am-llu aaniin Zeruiah-m nayagaqluku.)

26Absalom-aaq anguyagteñi-llu pelatekiurluteng qavartartut nunami Gilead-aami.

27David-aaq tekitellrani Mahanaim-amun, Shobi-m Nahash-am qetunraan ciuniuraa, nunarpiinek Rabbah-m kingunerluni Ammon-aami, cali-llu Machir-aam Ammiel-aam qetunraan, Lodebar-armium, Barzillai-am-llu, Rogelim-aarmium Gilead-aami.

28-29Taitut qantanek, egatnek qikunek, qavarcuutekaitnek-llu, neqkanek-llu David-aamun anguyagtainun-llu: mukaarkanek, barley-nek, meluyaarnek, kelipimalrianek grain-anek, papinek, peas-aanek, yuilqurmiutarmek paatakaamek, cheese-amek, milegmek, qusnginek-llu. Nalluvkenaku David-aaq anguyagteñi-llu kaigarkauciat, meqsugluteng, mernuluteng-llu yuilqumi.

2 Samuel 18

Absalom-aaq Cirlakumauq Tuqucimaluni-llu

1Angayuqam David-aam quyurtai anguyagteñi tamalkuita, avegluki-llu quyungqalriit tiissitsaaruaqluki (1,000), ilait-llu yuinauluki talliman (100), atanerrualirluki-llu atanirturtekaitnek.

2Tua-i-llu ayagtelluki pingasuinguluki quyungqalriit, Joab-aq Joab-am-llu anelgutii Abishai-aq Ittai-aq-llu Gath-armiu, ataucitaarluteng quyungqalrianek atanirturiluteng. Angyuqaq-llu anguyagtem̄inun qanertuq, “Maligciiqamci wangnek.”

3“Maligcunaitarpekut,” ellait kiugut. “Cakaniutngungaituq ellaitnun inglumteñun ilaput kingutmun qimakata, wall'u avput tuqucimangraata; elpet tau͡gaam

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

wangkutni tiissitsaatun (1,000) pitauten. Assinruciquq maanelkuvet nunarpagmi taivkariluten-llu ikayurkamteñek.”

4“Ca imna elpeci assiryuklerci aturciqaqa,” angayuqaq kiuguq. Tua-i-llu ikirtuqat mengliitni nangerngaurluni anguyagteñi ayallratni quyungqalriaruaqluteng tiissitsaartaarluteng (1,000) yuinauluteng-llu tallimataarluteng (100).

5Alerquutnek-llu cikirai Joab-aq, Abishai-aq, Ittai-aq-llu: “Wiinga piteklua akngircaqunaciu yun'erra'ar Absalom-aaq.” Tamarmeng-llu anguyagtet niitaat angayuqaq David-aaq waten picirkirivkarluku anguyagtem̄i atanerruaritnun.

6David-aam anguyagtai ayagtut yuilqumun callugluki-llu Israel-aam yui Ephraim-aam Napalilriarani.

7Israel-aam-llu yui cirlakumaut David-aam anguyagtaikun; assiitqapiaralriakun cirlakumaluteng, yuinaat tiissitsaat (20,000) anguyagtet tuqucimaluteng taumi ernermi.

8Callullrat sagtuq tamalkuanun yuilqumun, amllenrit-llu anguyagtet tuquut napalilriami anguyautellratni amllenruluteng.

9Alqunaq Absalom-aam David-aam anguyagtai nall'arutut. Absalom-aaq ciulvagkun ayagluni, aciirinanrani-llu naparpak, Absalom-aam qamiqua nagtuq napam avayainun. Ciulvak ciutmun ayagartuq Absalom-aaq-llu unilluku napami agaluku.

10David-aam anguyagtain iliita tangrraa qanrutekluku-llu Joab-amun, “Absalom-aaq tangrraqa agavkarluku naparpagmi!”

11Joab-aq kiuguq, “Tangellrukuvgu-mi, ciin tuani egmian tuqutenriciu? Wiinga wangnek cikillruyaramken qulnek qerrirlinek akinek naqugutmek-llu.”

12Taug̃aam anguyagta kiuguq, “Cikingerpenga tiissitsaanek (1,000) qerrirlinek, yuarama iliit yagcanritaqa angayuqam qetunraanun. Tamamta niitellruaput angayuqam alerqullrani elpet Abishai-aq Ittai-aq-llu, ‘Wiinga piteklua akngircaqunaku yun'erra'ar Absalom-aaq.’

13Taug̃aam-llu wiinga narurtellrukumku angayuqaq tuqulluku-llu Absalom-aaq, angayuqam niitellruyaraa, camek iirumalriartailan angayuqamek, elpet-llu anagyaaqutellrunricararpenga.”

14“Elpet qaritekngairutamken,” Joab-aq qanertuq. Pingayunek narulkautnek tegutuq narupaulluki-llu Absalom-aam qat'gainun unguvaluni, againanrani naparpagmi.

15Qulen-llu Joab-am anguyagtain quy'uqrulluku Absalom-aaq tuquvsiaraat.

16Joab-am cupu'uryaraq cupevkaraa arulairesqelluku callullrat, anguyagtai-llu uterrluteng malirqallermeggnek Israel-aam yui.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Teguat-llu Absalom-aam temii, eggluku-llu petmigmun napat akuliitni, patuluku-llu teggalqurugarnek. Tamarmeng-llu Israel-aam yui qimagtut nakmiin nunameggnun.

18Unguvallermini Absalom-aaq naucillruuq nallunailkutmek napalriamek teggalqumek ellminun Kuignayugmi King's Valley-mi, ellii qetunrailami at'mi agumacestekaanek. Tua-i tauna aciraa ellminek, man'a-llu erneq tekilluku nallunriumauq Absalom-aam Nallunailkutiinek.

David-aaq Qanrucimauq Absalom-aam Tuqullranek

19Tua-llu Ahimaaz-aq Zadok-am qetunraa qanertuq Joab-amun, “Aqvaqurturlua ayaglii angayuqamun qanemcikegtaar ayaulluku Atanermunellii aviutniluku ingluinek.”

20“Qang'a,” Joab-aq qanertuq, “Ernerpak elpet ayausngaituten camek qanemcikegtaarmek. Allami ernermi piarkauyaaquten, taúg̃aam ernerpak pingaituten, tua-i-wa angayuqam qetunraa tuquan.”

21Tua-llu qanertuq Ethiopia-rmiumun pistem̃un, “Ayagluten qaneryartua angayuqamun camek tangllerpenek.” Pista-llu ciktaaqerraarluni aqvaqurluni ayakarluni.

22Ahimaaz-aq aguagtuq, “Umyuarniunritua canek allanek piarkanek; wangnun-llu qanrutkarkaq ayaucetqerru.” “Ciin tua-i piyugpakarciu, qetunramaa?” Joab-am aptaa. “Camek nunuliutengengaituten.”

23“Ca qaillun pingraan,” Ahimaaz-aq qanenqigtuq, “Ayagyugtua.” “Kitak tua-i ayii,” Joab-aq qanertuq. Tua-i Ahimaaz-aq ayakartuq aqvaqurturluni tumyaraq aturluku Jordan Valley-kun kuignayugkun, ak'anivkenani-llu anguluku kiturluku pista.

24David-aaq aqumgallruuq carr'ilqami ilulirnerem elalirnerem-llu nunarpiim ikirtuqagken akuliigni; Kiartesta-llu kangranun mayurtuq casgum nangerrluni-llu ikirtuqam qainganun; kiarcami tangertuq angutmek aqvaqurturalriamek kiimenani.

25Kanavet qayagaurluku angayuqaq qanrutaa, angayuqaq-llu qanertuq, “Kiimelkuni, assilriamek qanemcimek taituq.” Aqvaqulria-llu maa-i canimelliinarluni.

26Tua-llu kiartesta allamek cali angutmek aqvaqulriamek tangertuq kiimenani, kanavet-llu qanrutaa ikirtuqam qaunqestii, “Tangerrluku! Cali alla angun aqvaqurturalria!” Angayuqaq kiuguq, “Cali tamaa-i tamana taitellria assilriamek qanemcimek.”

27Kiartesta qanertuq, “Ciuqliim tamatum angutem aqvaqullran Ahimaaz-aq ayuqaa.” “Ellii yuk'egtarauguq,” angayuqaq qanertuq, “taituq-llu qanemciqegtaarmek.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Ahimaaz-aq qayagaurtuq aryuqutmek angayuqamun, ciuqerranun-llu nunamun palurrluni, qanerluni-llu, “Nanraumali Ataneq elpet Agayuten, cirlakivkallruaten anguyagteñek inglucitellernek Elpenun Ucurnarqellriamun.

29“Yun'erraar-qaa Absalom-aaq assirtuq?” Angayuqaq aptuq. Ahimaaz-aq kiuguq, “Anguyagtevvet atanerruarata Joab-am ayagcetellranga, tangellruunga cakneq nuniirluteng pilrianek, tau͡gaam wiinga camek piciitellruanka.”

30“Yaavet nangerten,” angayuqam qanrutaa; agluni-llu tuavet nangertuq.

31Tua-llu Ethiopia-rmiu pista tekituq qanerluni-llu angayuqamun, “Qanemcikegtaarmek taitamken Elpet Ucurnarqellriami! Ernerpak Atanremcikillruaten cirlakutmek tamalkuitnun kinkunun inglucitellernun elpenun!”

32Angayuqam aptaa, “Yun'erraar-qaa Absalom-aaq assirtuq?” Teguaq pista kiuguq, “Wiinga piiyuuteksaaqaqa qaillun elliinun pimallra tamalkuitnun ingluvnun tuaten-llu ellait pisqumayaaqluki, inglucitellrianun-llu elpenun.”

33Angayuqaq tua-i angniitem naligaa. Mayurtuq enecuarmun ikirtuqam quliinelngurmun aluviliurluni-llu. Mayurluni tuaten qiaguq qanerluni, “Qetunramaa! Qetunramaa Absalom-aaq! Absalom-aaq, qetunramaa! Wiinga-tuq tau͡gaam tuqullrulii enevni, qetunramaa! Absalom-aaq qetunramaa!”

2 Samuel 19

Joab-am Nunuraa David-aaq

1Qanrutaat Joab-aq Angayuqaq David-aaq aluviliurluku angniitniluku Absalom-aamek picirluku.

2Tua-i-llu angnillrat cirlakillermeggnek picirluteng mumigtuq angniitmun tamarmeng David-aam anguyagtainun taumi ernermi, niicameng angayuqaq angniitniluku qetunrani pitekluku.

3Utertut nunarpagnun nepaunateng, anguyagtet kasnguyulauciicetun anguyalrianek qimagaullret.

4Angayuqam kegginani patuluku qiaguq qastuluni, “Qetunramaa! Qetunramaa Absalom-aaq! Absalom-aaq, qetunramaa!”

5Joab-aq ag'uq angayuqam eniinun qanrulluku-llu, “Ernerpak umyugait atrartaten anguyagtevvet, anguyagtet unguvavnek anirturillret qetunrarpet panivet-llu unguvaitnek nuliarpet-llu nulirruarpet-llu.

6Pairtaten kenkesteten ikayurluki-llu eq'ukesteten! Taringevkaran anguyagtevvet atanerruarit anguyagteten-llu elpenun caunriluciat. Tangrraqa angniryaucin Absalom-aaq ernermi mat'umi unguvakan wangkuta tau͡gken tuqullruluta.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Taumek wanirpak ayii caceturrluki-llu anguyagteten. NallunairiungaAtanrem atrakun pinrilkuvki, atauciunger'mi iliita nayurngaitaaten unuakuq tekilluku. Tauna assiitellriit arcaqanqeciqaat nangteqlerpet yuurqaanerpenek."

8Tua-llu angayuqaq nangertuq, anluni-llu aqumuq nunarpiim ikirtuqain yaaqsinrilkiitnun. Anguyagtain niitaat tuanetniluku, tamarmeng-llu quyurtut avatiinun.

David-aaq Ayagtuq Uterrluni Jerusalem-aamun

Mat'um nalliini Israel-aam yui qimagallruut nakmiin nunameggnun.

9Nunameggni tamarmeng kiutaagut'ngut ilameggnun. "Angayuqam David-aam aviutellruakut inglumteñek," qanraqluteng ilameggnun. "Anirtullruakut Philistine-anek, tau͡gaam qimagtuq Absalom-aamek nunavut-llu unilluku.

10Atawaqercetellruarput Absalom-aaq angayuqaqsagulluku, tau͡gaam tuqutaullruuq anguyagmi. Ciin-mi tua-i wani-wa kia ut'rutengnaqenritau Angayuqaq David-aaq?"

11Qanemcim qaillun Israel-aam yuin qalartellratnek tekitaa Angayuqaq David-aaq. Tua-i ayagcetak agayulirtek Zadok-ankuk Abiathar-aq-llu apcesqelluki ciuliqagtai Judah-m, "Ciin kinguqlikacagaulutek ikayuucetek angayuqam ut'rutlerkaanun atanruvianun?

12Elpeci wiinga ilakamci, nakmiin kemellgutekluci, aullgutekluci-llu; ciin kingumek ut'rutengnaqucetegnga?"

13David-aam cali qanrutak waten qanresqellukek Amasa-mun, "Ilakutaqamken. Wak'nirnek ayagluten ataniumasqanka elpenun anguyagtenka Joab-aq enaiqerluku. Agayutem yaggviklua tuquskilia watnanrilkuma!"

14David-aam qanellrin ukverrluki piciuluki tuigcetai tamalkuita Judah-m anguyagtai, qanrucarturcetaat-llu utercesqelluki tamalkuita-llu atanerruari malikluki.

15Uterrnginanermini angayuqaq anguyagtainek Judah-m pairkenguq Jordan-aam Kuigani, taillret Gilgal-aamun qeraucarturluku kuigkun qerallrani.

16Taum-llu nalliini Benjamin-aam yuinek Shimei-aq qetunraa Gera-m Bahurim-aarmiu cukangnaqluni ayagtuq Jordan-aamun pairrsaagluku Angayuqaq David-aaq.

17Maligluni anguyagteñek tiissitsaanek (1,000) Benjamin-aam ilakellriarinek. Ziba-llu, pistiit Saul-aam nakmiin ilain, maligutuq qetunraminek akimiarnek yuinarnek-llu (20) pistem̄inek maligluni, tekilluteng-llu Jordan-aamun angayuqam ciungakun.

18Qeraraat-llu kuik ikayurluki qerautnaluki takarnarqellriit qerallratni angayuqam-llu cat piyullri pinaluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

David-aam Naklekutmek Maniitaa Shimei-aq

Angayuqaq-llu uptellrani qeraqatarluni, Shimei-aq ellminek egtuq ciuqerranun

19qanerluni-llu, “Elpet Ucurnarqellriami, kitaki nalluyaguteqerr'u picurlalqa taumi ernermi ayautevni Jerusalem-aamek. Wangnun tauna ellimauranrirluku umyuaqenrirluku-llu.

20Nallunritaqa, wiinga assiilngilqa, man'a-llu pitekluku ciuqlirnun ilautua tailrianun negeqlirnek ilakutellrianek paiqertevnun ernerpak Elpet Ucurnarqellriami.”

21Abishai-aq qetunraa Zeruiah-m qanertuq, “Shimei-aq tuqutnarquq elliin aniqlaallruaku Atanrem cucukellra angayuqausqelluku.”

22Taug̃aam David-aaq qanertuq Abishai-amun anelgutiinun-llu Joab-amun, “Kia umyuarteqlerpenek aptaten? Picurlagcetaaqatararpenga-qaa? Wiinga wani-wa atanrulriarurtua Israel-aami, ernerpak-llu kina Israel-aam yua tuqutaungaituq.”

23Cali-llu qanertuq Shimei-amun, “Qanrutamken elpet tuqutaungaituten.”

David-aam Naklekutmek Maniitaa Mephibosheth-aaq

24Tua-llu Mephibosheth-aaq, Saul-aam tutgarii, atrartuq paiqerluku angayuqaq. It'gani eruqsaitai, ungani-llu engelkegteksaunaki, aturani-llu iqaiqsaunaki ayaggaanranek angayuqaq Jerusalem-aamek utertellra cirlakillminek tekilluku.

25Mephibosheth-aaq tekican Jerusalem-aamek paiqerluku angayuqaq, angayuqam qanrutaa, “Mephibosheth-aaq, maligtellrunritarpenga. Ciin pillrunricit?”

26Kiuguq, “Nallunrilucirpetun, Elpet Ucurnarqellriami, wiinga tussitua. Pillruyaaqaqa pisteka aqumgavia ciulviim ellisqelluku ekumalua maliggnaluten, taug̃aam narurtellruanga.

27Iqluurutkellruanga Elpenun Ucurnarqellriamun, taug̃aam elpet ayuquten Agayutem an'gilaatun, taumek assikellren kiiki maligesgu.

28Tamarmeng atama nakmiin ilai tuqucimanaqsaaqut Elpet Ucurnarqellriami, taug̃ken elpet piunarqucimek cikiravnga nerellguciisqelluten stuuluvni. Wiinga camek allamek apcunaitamken ikayurcetaarutmek Elpet Ucurnarqellriami.”

29Ataneq kiuguq, “Camek allamek qanenermek taqnariaten. Wiinga pillerkiullruunga elpetegnun Ziba-llu tamarpetegnun pikesqelluku Saul-aam nunautii.

30“Tamalkuan Ziba-mun pikevkarru,” Mephibosheth-aaq kiuguq. “Wangni amllertuq Elpet Ucurnarqellriami cavkenak utertellren.”

David-aam Naklekutmek Maniitaa Barzillai-aq

31Barzillai-aq-llu, Gilead-aarmiu, atrallruuq Rogelim-aamek ikayurluku maligcarturluku angayuqaq qerallrani Jordan-aakun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Barzillai-aq angulluapiartuq, allrakungluni yuinarnek cetamanek (80). Tukuuqapiarluni angayuqaq-llu neqkiumallruluku Mahanaim-amtellrani.

33Angayuqam qanrutaa ellii, “Maligesnga Jerusalem-aamun, aulukniamken.”

34Tau͡gaam Barzillai-aq kiuguq, “Wiinga unguvamangairutua; ciin wiinga maligciiqsia Elpet Ucurnarqellriami Jerusalem-aamun?

35Ak'a allrakungua yuinarnek cetamanek (80), camek-llu wangni anglanarqellriartairulluni. Nerellrenka mellrenka-llu elpegciyuirutanka, aturtet-llu erinait niicuirulluki. Kiingan cakviurutnguciqua Elpenun Ucurnarqellriamun.

36Wiinga nunuliutmek angtuamek pinarqenritua. Taumek kiingan kituqerluku Jordan-aaq maligarciiqamken.

37Nutaan utercetniarpenga nunamnun tuquniartua-llu angayuqaagma qungugken mallgeskiigni. Wani-wa tang qetunraqa Chimham-aq, kevgiurtekan, malikiu, Elpet Ucurnarqellriami, elpet aulukniaran assikellerpegun.”

38Angayuqaq-llu kiuguq, “Malikeciqaqa pisqumallerpegun-llu aulukluku. Ca-llu tamalkuan pisqellren wii piciqaqa.”

39Tua-i-llu David-aam tamalkurmeng-llu anguyagtain qeraraat Jordan-aaq. Cingaraa Barzillai-aq atawaqertelluku-llu, Barzillai-aq-llu utertuq kingunerminun.

Judah-nkuk Israel-aaq-llu Kiutaarutuk Angayuqaq Pitekluku

40Angayuqaq qeraumariami, ikayurluku Judah-m yuin tamarmeng Israel-aam-llu yuin avgin, ciumutmun ayagtuq Gilgal-aamun, Chimham-am-llu maligtaa.

41Tua-llu tamarmeng Israel-aam yuin ullagaat angayuqaq qanerluteng-llu elliinun, “Elpet Ucurnarqellriami, ciin anelgutput Judah-m anguyagtai, umyuarteqat ayaucugngariluten ikayuryugngariluten, elpet nakmiin ilaten, anguyagteten-llu qeraulluci Jordan-aakun?”

42Judah-m anguyagtain kiugaat, “Watnallruukut angayuqaq ilakngamteggu. Ciin mat'um eq'uqercetaci? Neqkaput akiliuteksaitai wall'u camek cikiqsaunata.”

43Israel-aam yui qanertut, “Wangkuta qula naaluku piyunarqucingqenruukut Angayuqamun David-aamun elpeceñi, ilakeng'e'rpeciu. Ciin caunrilleksecikut? Nalluyagucaqunaku wangkuta ciumek qalarutkellerput angayuqaq ut'rutengnaqnaluku!” Tau͡gaam Judah-m anguyagtai alingnartaarluteng piyunarqucingqenruniut anguyagtaini Israel-aam.

2 Samuel 20

Sheba-m Inglulitellra

1Gilgal-aami yugtangqelliniuq cakegtakumanrilngurmek yugmek aterluni Sheba-mek qetunraanek Bikri-m, ilakellriartainek Benjamin-aam. Cupsaraq cupluku

© 2012, American Bible Society.

qayagaurauq, “Atrarli David-aaq! Kingunrirturngaitarput! Anguyagtaini Israel-aam, kingunemteñun uterrnaurtukut!”

2Tua-i Israel-aam yuin yuirautaat David-aaq maliggluku-llu Sheba, tau͡gaam Judah-m anguyagtai piciugurluteng maligtaat David-aaq Jordan-aamek ayagluteng Jerusalem-aamun.

3David-aaq tekicami atanruviminun Jerusalem-aami, qulen nulirruani tegui unitellni atanruvini aulukesqelluku murilkescirluki-llu. Aturyuk'ngait-llu pikirluki, tau͡gaam tutegpek'naki. Unguvameng taktaciatun kelucausngaluteng, aipainertun ayuqluteng.

4Angayuqaq tua-llu qanertuq Amasa-mun, “Judah-m anguyagtai quyurceski malikluki maanetniartuci amatiiku.”

5Amasa ayagtuq quyurcarturluki, tau͡gaam angayuqam pillerkillra tamaancesqelluki nall'artenritaa.

6Tua-i angayuqaq qanertuq Abishai-amun, “Sheba-m picurlagcetenruciqaakut Absalom-aami. Malikluki anguyagtenka kingunrirturru, pengegnaircaumalriit nunat piksagucuarai anagluni-llu wangkutnek.”

7Taumek Joab-am anguyagtai, atanruviim-llu kellucestai, tamarmeng-llu allat anguyagtet ayagtut Jerusalem-aamek Abishai-aq pillgucirluku kingunrirturnaluku Sheba.

8Tekiteqertelluki teggalqurpagmun Gibeon-aami, Amasa-m pairtai. Joab-aq upingaluni anguyagcuutnek aturluni, nuussirpii caqumini qungasngaluni naqugutiinun qillrusngaluni. Ciutmurteqanrakun, nuussirpak anqe'rtuq

9Joab-aq qanertuq Amasa-mun, “Qaillun ayuqsit elpet, yugnikekmaa?” teguluku-llu ungaikun tallirpilernerkun unatmikun cingarnaluku.

10Amasa-q keltevkenani Joab-am tegumiaranek nuussirpagmek unatmi ingluanek, Joab-am-llu kap'leraa aqsiigken'gun, cakungllui-llu maq'errluteng nunamun. Egmian-llu tuquuq, Joab-am-llu yaggvikenqigtevkenaku. Tua-i-llu Joab-ankuk anelgutni-llu Abishai-aq ayagtuk kinguakun Sheba-m.

11Joab-am anguyagtain iliit nangerrluni Amasa-m temiin canianun qayagpagtuq, “Kina imna Joab-ankugnun David-aaq-llu ilauyulria maliggliu Joab-aq!”

12Amasa-m temii, auguluni, nevengqauq tumyaram qukaani. Joab-am anguyagtiin tangrrai yuut tamarmeng arulairturalriit tuavet, taumek qamuraa temii tumyaramek cailkamun maavet patuluku-llu uligmek.

13Tema au͡gaumaria tumyaramek, yuut tamarmeng maligtaat Joab-aq malirqerluku Sheba.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Sheba-m tumkaa nunautiit ilakellriartain Israel-aat tekilluni-llu nunarpiinun
Abel Beth Maacah-m, ilausngalriit-llu tamarmeng kinguvri Bikri-m quyurtut
maliggluku-llu itellrani nunarpagmun.

15Joab-am anguyagtain niitaat Sheba tuanetniluku, tua-i ullagluku kassugutaat
nunarpak. Quyurciut-llu nunamek elalirnerani casgum acilirnerakun-llu cali
casgum elagluteng ayaluqercetengnaqluku.

16Umyuartulriamek-llu tuani nunarpagni arnartangqertuq qayagaurauq-llu
casgumek, “Kaaka, kaaka! Qanruciu Joab-aq wavet taisqelluku;
qanelguteksugaqa.”

17Joab-am tua-i ullagaa, arnam-llu aptaa, “Joab-auguten-qaa?” “Aa-ang,
taunguunga,” ellii kiuguq. “Niicugninga wiinga,” arnaq qanertuq. “Niicugniunga,”
elliin kiugaa.

18Arnaq qanertuq, “Akaar imumi waten qanlallruut, ‘Ayagluten kiutekan
niicarturru nunarpagmi Abel-aami,’ tuaten-llu tua-i piyarturaqluteng.

19Wangkuta nunarpagput assipiartuq, ilakluku qinuilnguut piciulriit-llu Israel-
aami. Ciin navgungnaqsiu? Piunrircugan-qaa Atanermek pikestelek?”

20“Tuaten pingaitqapiartua!” Joab-aq kiuguq. “Watqapik piunrirngaitaqa wall'u
navgurngaitaqa nunarpagci!

21Tamana pillerkiuraqenritarput. Angun aterluni Sheba-mek qetunraa Bikri-m,
kingunelek qemililriamek nuniinek Ephraim-aam, ayagnercillruuq inglulilluni
Angayuqamun David-aamun. Una angun atauciq taiciu wangnun, nunarpagmek
ayagniartua.” “Egciiqaput qamiqurra casgum quliikun elpenun,” arnaq qanertuq.

22Tua-i-llu ayagluni pillerkiurani qanrutkaa nunarpiim yuinun, Sheba-m-llu
qamiqurra kepluku egtaat casgum quliikun Joab-amun. Cupsaraq-llu cupluku
elpengcarai anguyagteñi nunarpagmek ayaasqelluki, tua-i-llu uterrluteng
kingunermeggnun. Joab-aq-llu uterrluni Jerusalem-aamun angayuqamun.

David-aam Atanerruari

23Joab-am ataniumai anguyagtai Israel-aam; Benaiah-m-llu qetunraan Jehoiada-
m ataniumaluki David-aam nakmiin nayurtai;

24Adoniram-aaq-llu qaunqesteñguuq umyuarteng aturpek'naku
calivkaumalrianun; Jehoshaphat-aq qetunraa Ahilud-aam igarteñguluni;

25Sheva qanercetaarviim igartekaa; Zadok-ankuk Abiathar-aq-llu
agayulirteñgulutek,

26Ira-llu nunarriinek Jair-am ilakaat David-aam agayulirtain.

2 Samuel 21

Saul-aam Kinguvri Tuqucimaut

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1David-aam angayuqrullran nalliini kainiqerpagtut allrakut pingayun naaluki. Tua-i David-aam Atanermun qalarutkaa, Ataneq-llu qanertuq, “Saul-aaq nakmiin-llu ilani pinarqutengqertut tuqucillermeggnek; tuqurqellrui Gibeon-aam yui.”

2(Gibeon-aam yui Israelite-aunritut; amllerpek'nateng quyungqalriaruut Amorite-auluteng Israel-aam yuin akqellri murilkelarciqniluki, tau͡gaam Saul-aam piunrirtengnaqellruyaaqluki cumigtellni niilluku ikayurnaluki Israel-aam yui Judah-m-llu.)

3Tua-i David-aam taisqai Gibeon-aam yui qanrulluki-llu, “Camek wangnun pisqumaceci? Picurlaumallerci assirikaniircecugyaaqaqa, atawaqercecesqelluki elpeceñunAtanrem yui.”

4Kiugut, “Wangkuta umyuarput assiinaku kiutaarutelput Saul-aamun nakmiin-llu ilainun qerrirliq wall'u suulutaaq aturluku elluaringaituq, tuquciyuumiinata-llu Israelite-at iliitnek.” “Camek tua-llu, umyuarteqceci casqumaluci wangnun?” David-aaq aptuq.

5Kiugut, “Saul-aam piunrircullruakut ilaput ataucirraungraan unguvasqumavkenaku Israel-aami.

6Taumek wangkutnun taiski malrunlegen angutet kinguvri, nutaan agarrniaput Atanrem ciuqerrani Gibeah-mi, nakmiin nuniini Saul-aam, Atanermek nakmikumalriim angayuqam.” “Taiciiqanka,” angayuqaq kiuguq.

7Tau͡gaam qigcignarqellriamek atunem akqillertek Jonathan-aaq-llu pitekluku, David-aam ilakevkanritaa Jonathan-aam qetunraa Mephibosheth-aaq, tutgarii Saul-aam.

8Tau͡gaam, teguak Armoni-nkuk Mephibosheth-aaq-llu, malruk qetunraak Rizpah-m Aiah-m panian Saul-aamun irnillrek; talliman-llu cali qetunrai Saul-aam panian Merab-am, irnillni Adriel-aamun Barzillai-am qetunraanun, Meholah-rmium.

9David-aam tunai yuinun Gibeon-aam, taukut-llu agartait ingrimun ciuqerrani Atanrem, tamarmeng-llu malrunlegen tuquut quyurmeng. Tuani up'nerkaq iquklicartullruluni, ayagniqanrakun barley-nek quyurciyaraq, tuani tuqutaullratni.

10Tua-llu Saul-aam nulirruara Rizpah, pania Aiah-m, missuullermek aturluni uqruciurtuq teggalqum qaingani temet tuqumalriit uitaviatni, tuanlluni-llu quyurciyaram ayagnillranek ayagluni uksuarmi ellallirturalallra tekisvianun. Erenrani yaqulget taivkanrilkurtelarai taukunun tuqumalriit temaitnun, tuamta-llu unuan yuilqurmiutarnun ungungssinun pillerkaat murilkelaraa.

11David-aam niicamiu Rizpah-m tuatnallra,

12ayagtuq Saul-aam-llu enri teguluki qetunrami-llu Jonathan-aam Jabesh-aam yuinek Gilead-aami. (Teglegaqellruit nunat quyurrviatnek Beth Shan-ami,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Philistine-at temnek agarcivillratnek taumi ernermi tuqutellermeggni Saul-aaq Ingrimi Mount Gilboa-mi.)

13David-aam tegui Saul-aankuk Jonathan-aaq-llu enkek cali-llu quyurrluki enrit malrunlegen angutet agarcimallret.

14Elautait-llu Saul-aam Jonathan-aam-llu enri qunguanun Saul-aam atiin Kish-am, Zela-mi nunautiini Benjamin-aam, angayuqam pisqellra tamalkuan maliggluku. Taum-llu kinguani, Agayutem piicautait kiugai nunateng pitekluku.

Anguyallrit Philistine-am Yugpainek

15Allamek cali anguyagtut Philistine-at Israel-aat-llu, David-aankut-llu anguyagteñi-llu ayagtut callugluki-llu Philistine-at. Callugpiinret iliitni David-aaq mernunguq.

16Yugpak aterluni Ishbibenob-aamek, tegumialek punernermek narulkautamek uqamarluni malrunlegnek avegmek cipluku nutaramek-llu nuussirpakegciluni, umyuartequq David-aaq tuqucugngayukluku.

17Tau͡gaam Abishai-aq qetunraa Zeruiah-m taiguq ikayurnaluku David-aaq, curukaraa-llu yugpak, tuqulluku-llu. Tua-i-llu David-aam anguyagtain David-aaq akqivkaraat maligtenqigtarkaunrirtelluteng anguyagmun. “Israel-aarmiut ciunerkameggnun cacetuqutekaatgen, wangkuta-llu ilakenriryuumiitamteggen,” ellait qanerluteng.

18Taum kinguani cali anguyagtut Philistine-anek Gob-ami, tuani-llu Sibbecai-aq Hushah-rmiu tuquciuq yugpagmek at'legmek Saph-amek.

19Cali tuamtellu anguyagluteng Philistine-anek Gob-ami, Elhanan-aam-llu qetunraan Jair-am Bethlehem-aarmium tuqutaa Goliath-aaq Gath-armiu, taum narulkautaan epua ellegtaluni tupigluki ulilistet teguyaraatun.

20Ataam cali allamek anguyagtut Gath-ami, yugpagtarluni tuani callugyunqellriamek. Unatek inglugtun yuararlutek arvinlegnek it'gai-llu cali arvinlegnek putukurluteng inglugtun.

21Taum Israel-aam yui ingluliurai, Jonathan-aam-llu, David-aam anelgutiin Shammah-m qetunraan, tuqutaa.

22Ukut cetaman kinguveqait yugpacaryuut Gath-armiut, tuqutait-llu David-aankut anguyagteñi-llu.

2 Samuel 22

David-aam Yuarutii Cirlakutmek

1Atanrem aviutellrani David-aaq Saul-aamek allanek-llu ingluinek, David-aaq aturtuq mat'umek yuarutmek Atanermun.

2Ataneq cayailkutkaqa; ellii pinilriaruuq capkutaqa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Agayutka cayailkutkaqa, elliini cam pingaitanga. Qaunqelaraanga akngircailkutetun; akiurullua camun pivkarngaitanga. Anirturtekaqa; cayailkucirlua anirtularaanga callualrianek.

4Qayagaurtua Atanermun, elliin-llu aviutaanga inglumnek. Nanraumali Ataneq!

5Tuqum qairin kassugutellruatnga; carvanrin piunrirnam naligaatnga;

6Aarnarqutiin tuqum kassugutaanga, qungum-llu negani civtaa wii piteklua.

7Arenqiallugutemni qayagaaqa Ataneq, Qayagaurtua Agayutemnun ikayuusqellua. Agayuvigpamini niitaa erinaka; niitaa-llu qayagalqa ikayuusqellua.

8Tua-llu nuna qiivuq arulaluni-llu; tusnganri ellam uvaaluteng qiivut tua-i-wa Agayun qenercan!

9Puyuq an'uq qengagkenek, piunrircilria keneq ekualriit-llu qetget an'ut qanranek.

10Ella pagna allegluku ikirtaa atrarluni-llu, tungulria-wa amirluq it'gain acilirneratni.

11Cukaluni tengluni ayagtuq yaqulgem ungungssimi qaingakun; egilrallruuq yaqugkeni anuqem.

12Patuuq ellminek tan'germek; mamtulriit amirlut, muirumalriit mermek kassugutaat;

13ekualriit qetget ekuallagtut kalluum kenranek ciunrani.

14Tua-llu Ataneq tem'irtuq kallugtun ellamek pagaaken, erinii Artuqailnguum Agayutem niitnauguq.

15Pitegcautni pitgautai eskavvluki-llu ingluni; kallugmek kenerpallagaluni ayakarcetai akvaqurluki.

16Imarpiim natra carriumauq, tusnganrii-llu nunam patuirumaut Atanrem ingluni cangakluki inerqullrani aarpagalluki-llu qenerrluni.

17Atanrem qulirnermek pagaaken yaggluni teguanga; nugtaanga et'ulrianek mernek.

18Aviutaanga pinilrianek inglumnek eq'ukestemnek-llu— taukut pininrussiyaagtut wangni.

19Arenqiallugingallemni, curugaatnga, tau͡gaam Atanrem murilkellruanga.

20Ikayuraanga arenqiallugutmek anullua; anirturaanga ilukegciteknqamia.

21Atanrem nunulilaraanga ellualria atulaamku; atawaqercet'laraanga camek pinerrlugutailama.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Niisngallruaqa pisqutii Atanrem, avteksaitua Agayutemnek.

23Maligtellruanka alerquutai tamalkuita; Narurteksaitanka elliin pisqutai.

24Elliin nallunritaa picurlautaitelqa, wangnek murilkelqa assiitellriamek atuqsaunii.

25Taumek elliin nunuliraanga assilria atulqa pitekluku, nallunrilamiu pinarqutailuciqa.

26Ataneq, piciuguten kinkunun imkunun piciulrianun elpenun, assirrlainarluten-llu kinkunun imkunun canganarqutailngurnun.

27Menuituten kinkunun imkunun menuilngurnun, yugnikutaunak-llu yurrluulrianun.

28Anirtularaten ellmikutuulriit, tau͡gaam atrartelaraten ucuryagtellriit.

29Elpet, Ataneq, tanqiutekamken; ayagcet'laran tan'geq wangnelnguq.

30Pinimek cikirlua curugcet'laraten inglunka piyunarqucimek-llu cirlakutekamnek ingluliurutaitnun.

31Uum Agayutem—natlugneripagtat caliari, ukvernaqvagtat qaneryarai! Capkutatun ayuquq tamalkuitnun kinkunun yuartainun elliin aulukutiin.

32Ataneq kiimi Agayutnguuq; Agayun kiingan ingluliurucestekarput.

33Una Agayun pinilria uqisvikaqa; picurlautaicet'laraa tumkaqa.

34Tutmalqa elluarcetaa tuntutun; camun pivkaqsaitaanga ingrini.

35Elitnaularaanga anguyallerkamun, wangnun aturyugngarivkarluku tukninqurraat urluvret.

36Ataneq, qaunqellua anirturavnga; ikayuutvet ucurnarivkaraanga.

37Teguaruvkanritarpenga, paallakaqsaitua-llu.

38Kingunrirturanka inglunka cirlakluki-llu; arulaiyuitua piunrirnatkamnun.

39Iqutelaranka, makcesciiganateng-llu; ciuqamni cailkamtut cirlakumaluteng.

40Pinimek cikiravnga anguyautellerkamun cirlakutmek-llu inglumnun.

41Inglunka qimagcet'laraten wangnek; piunrirtelaranka eq'ukestenka.

42Kiartelartut ikayurtekameggnek, tau͡gaam kia anirtuqsaitai; qayagalartut Atanermun, tau͡gaam ellii kiuksaituq.

43Passitanka, urr'atun-llu ayuqliriut; tutmautanka marayatun tumyarani.

44Aviutelararpenga inglulitellrianek yumnek taqevkarpek'naku-llu atanirturilqa angayuqauvignek; yuut nallullrenka maa-i yuksagutanka.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

45Ilakumanrilnguut ciktaarvikaatnga; niicamegtenga, pisqutenka maligtait.

46Piniarrluteng taigut qiivluteng cayailkutalegnek nunameggnek.

47Ataneq unguvauq! Nanrarluku ingluliurucesteka! Qanemcikluku angtatailucia pinilriim Agayutem anirturte͂ma!

48Cirlakevkalarai inglunka; cirlakinrircet'larai angayuqauvillgutkelriit ataniuqenganka

49anirturlua-llu inglukestemnek. Ataneq, cirlakutmek cikirarpenga inglumnun akngircailkucirlua-llu nangcitalrianek angutnek.

50Taumek nanraramken angayuqauvillgutkelriit akuliitni; Aturtua nanrautnek elpenun.

51Agayun cikiqengtuuq angtuanek cirlakutnek angayuqaminun; taqsuunani kenkutni maniuralaraa elliin cucukellminun, David-aamun kinguvrinun-llu akwarpak.

2 Samuel 23

David-aam Nangneret Qanellri

1David-aaq Jesse-m qetunraa angutngullruuq Agayutem ucurnarivkallra, Agayutiin Jacob-aam cucukellra angayuqausqelluku, piliaqestekluku-llu yuarutkegtaaraat Israel-aanun. Ukut David-aam nangneruut qanellri:

2Anernera Atanrem qalartuq wangkun; qanrutkarkaa qerrlugemnetuq.

3Agayutiit Israel-aat qanertuq; Israel-aam qaunqestii qanertuq wangnun: “Angayuqaq atanirturilria elluarrluni, atanirturilria niisngaluni Agayutmun,

4ayuquq akertetun ciqinqalriatun availriami erqaarmi, akertetun qevliavkarilriatun canegnek ellallirraartelluku.”

5Tuaten ayuqellriakun Agayutem atawaqerceciiqai kinguvrenka, nangyuilngurmek akqellruamia, picirkangun navgumangailnguq, akqun cimiumangailnguq. Kiingan taumek piiyuutengqertua; tauna wiinga cirlakutekciqaqa, ilumun-llu Agayutem piciurceciiqaa.

6Tau͡gaam agayutailnguut yuut cukilanatun ayuqut egcimaarkatun; kia agturasciiganaki caquunaki unatni.

7Cavigmek calissuutmek wall'u narulkautamek aturarkauluteng; tua-i-wa ekuamaciqngameng nangluteng.

David-aam Piluaqalriit Anguyagtai

8Ukut wani-wa atrit David-aam piluaqallret neq'ayarat anguyagtain: ciuqliq Josheb Bassabeth-aullruuq Tachemon-aamek, ciuliqagtekellruluku “Pingayun”;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

callullruuq narulkautamikun tiissitsaam avga yuinarnek akimairnek cipluku (800) anguyagteñek tamalkuita-llu tuqulluki ataucimi anguyautnermi.

9Tungliat taukut neq'ayarat pingayun Eleazar-aarullruuq qetunraa Dodo-m, ilakellriarinek Ahoh-m. Erenret iliitni elliin David-aam-llu unayaqlinii calluucugluki Philistine-at quyurtellratni anguyakatarluteng. Israel-aam yui kingupialliniut,

10tau͡gaam ellii taq'illrunrituq callugluki-llu Philistine-at unatai-llu qeluameng pegcesciigataat nuussirpii. Ataneq angtuamek anagtuq cirlakiluni taumi ernermi. Pelluan tamana, Israel-aam yui uterrluteng Eleazar-aam uitavianun akngircailkutait tuqullret avurait.

11Pingayuat neq'ayarat pingayun Shammah-rullruuq qetunraa Agee-am Harar-amek. Philistine-at quyurtellruluteng Lehi-amun, naucetaarvilegmek peas-aanek. Israel-aam yui qimagtut Philistine-anek,

12tau͡gaam ellii Shammah-q taq'ivkenani, ingluliurulluni, tuqutellrui Philistine-at. Ataneqangtuamek cirlakiuq taumi ernermi.

13Nuniini ayagnillran quyurciyaram pingayun ilameggnek aterpagingalrianek "Yuinaq qulmek cipluku" (30) atrartut Adullam-aamek at'legmun tegalqumun nayunermun David-aam uitavianun, ilikellriit Philistine-at qavartallratni kuignayugmi Rephaim Valley-mi.

14Taum nalliini David-aaq tuani uitallruuq cayailkut'legmi qemimi, quyungqalriit-llu Philistine-at yirturluku Bethlehem-aaq.

15David-aaq cupegtenguq qanerluni-llu, "Kia-tuq wani-wa taiteqerlia merkamnek elakamek ikirtuqam caniani uitalriamek Bethlehem-aami."

16Taukut-am pingayun neq'ayarat anguyagtet itqerrluteng Philistine-at qavartarviatnun, qaluciut mermek elakamek, ut'rulluku-llu David-aamun. Tau͡gaam meryuumiitaa; kuvluku tau͡gaam elliitekluku Atanermun

17qanerluni-llu "Ataneq, watqapik una merngaitaqa! Melriacetun augatnek ayuqeciquq ukut angutet qevellret unguvameggnek." Taumek meryuumiitellrua. Tamakut tamaa-i caliallrit alingunateng taukut pingayun neq'ayarat anguyagtet.

18Joab-am anelgutii Abishai-aq (aaniit Zeruiah-ruluni) ciuliqagtekellruat ukut "Neq'ayarat Yuinaq qulmek cipluku" (30). Callullruuq narulkarcuutmikun akimiarnek yuinarnek (300) angutnek tuqulluki-llu, neq'ayaraurrluni-llu ukut "Yuinaq qulmek cipluku" ilakluki.

19Ellii arcaqerluni neq'akumauq ukuni "Yuinaq qulmek cipluku" (30) ciuliqagteksagulluku-llu, tau͡gaam aciqsinruluni neq'ayarani "Pingayun".

20Benaiah qetunraa Jehoiada-m Kabzeel-amek cali neq'ayarauguq; amllernek taqutellruuq alingunani callermikun, ilakluku tuqucillra pinilriignek malrugnek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Moab-armiugnek anguyiignek. Caqerluni-llu atrarluni elanermun qanugpallrani tuqucillruuq yugtutulimek.

21Cali tuqucillruuq Egypt-aarmiumek, yugpagmek narulkarcuutmek saskulegmek. Benaiah-m curukallrua kaugtuutarpagluni, cayugarqaarluku-llu narulkautaq Egypt-aarmium unatiinek, tuqutaa tuaggun.

22Tamakut tamaa-i alingunani callri Benaiah-m, iliit ukut "Yuinaq qulmek cipluku." (30)

23Ellii qanemciulallruuq, tau͡gaam ukutun pitavkenani "Pingayun." David-aam murilkesteŋ̄gurtaa nakmiin murilkestem̄iinun.

24-39Allat uitalriit ukuni "Yuinaq qulmek cipluku." (30) ukuullruut: Asahel-aaq, anelgutii Joab-am Elhanan-aaq qetunraa Dodo-m Bethlehem-aamek Shammah-nkuk Elika-llu Harod-aamek Helez-aaq Pelet-aamek Ira qetunraa Ikkesh-aam Tekoa-mek Abiezer-aaq Anathoth-aamek Mebunnai-aq Hushah-mek Zalmon-aaq Ahoh-mek Maharaia-q Netophah-mek Heleb-aaq qetunraa Baanah-m Netophah-mek Ittai-aq qetunraa Ribai-am Gibeah-mek Benjamin-aami Benaiah-q Pirathon-aamek Hiddai-aq kuignayugnek Gaash-am mallgeskiini Abialbon-aq Arabah-mek Azmaveth-aaq Bahurim-aamek Eliahba Shaalbon-aamek Qetunraak Jashen-aam Jonathan-aaq Shammah Harar-amek Ahiam-aaq qetunraa Sharar-am Harar-amek Eliphelet-aaq qetunraa Ahasbai-am Maacah-mek Eliam-aaq qetunraa Ahithophel-aaq Gilo-mek Hezro-q Carmel-aamek Paarai-aq Arab-amek Igal-aaq qetunraa Nathan-aam Zobah-mek Bani-q Gad-amek Zelek-aq Ammon-aamek Naharai-aq Beeroth-aamek, Joab-am akngircailkutaan ayagacestii Ira-nkuk Gareb-aaq-llu Jattir-aamek Uriah Hittite-aq Yuinaq qulmek cipluku malrunlegen-wa (37) ucurnarqellriit anguyagtet quyurmeng.

2 Samuel 24

David-aam Naaqillra Yuut Amllertaciatnek

1Cat iliitni Atanrem qenrutai Israel-aarmiut, David-aakun-llu arenqiallugutmun tekiucetai. Atanrem qanrutaa, "Ayagluten naaqsarturki yui Israel-aam Judah-m-llu."

2Tua-i David-aam ellimerraa Joab-aq, anguyagtet atanrat: "Ayii atanerruaten malikluki tamalkuitnun ilakellriartainun Israel-aam nunam iquanek ayagluten akianun, naaqluki-llu yuut. Nallunricuganka qaillun amllertaciit."

3Tau͡gaam Joab-am kiugaa angayuqaq, "Elpet Ucurnarqellriami, Atanrem-gguq kitak Agayutvet amllerivkaqiliki Israel-aam yui yuinaat talliman (100) cipervagluku watua amllertaciat, unguvainanerpeni-llu kitak tangerqiu tuaten pivkarluku. Tau͡gaam ciin Elpet Ucurnarqellriami waten piyugcit?"

4Tau͡gaam angayuqam Joab-amun atanerruarinun-llu picirkiutni maligtaquvkaraa; unilluku tua-i ayagluteng naaqsarturait Israel-aam yui.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Jordan-aaq qerarluku qavartartut ungalalirnerani Aroer-aam, nunarpak tauna
qukalirnerani kuignayuum, nunautiini Gad-am. Tuaken ayagtut negetmun Jazer-
aamun,

6kiturluteng Gilead-aamun Kadesh-aamun-llu, Hittite-at nunautiitnun. Tua-i-llu
ayagluteng Dan-amun, Dan-amek-llu ayagluteng calaratmun Sidon-aamun.

7Tua-i-llu ayagluteng ungalatmun cayailkut'legmun nunarpiinun Tyre-am,
tamalkuitnun-llu nunarpainun Hivite-at Canaan-aarmiut-llu, tua-i-llu
nangnermek Beersheba-mun, ungalalirnerani Judah-m.

8Tua-i iralut qulngunritaraat kinguatni erenret-llu yuinaat utertut Jerusalem-
aamun, ayagamarra'arluteng nunarpak tamana qaqilluku.

9Qanrutkaat angayuqamun amllertaciata naaqutiit angutet
anguyagten̄guyugngalriit: tiissitsaam avga yuinarnek akimiarnek cipluku
(800,000) Israel-aami tiissitsaam-wa avga (500,000) Judah-mi.

10Tau͡gaam kinguani David-aam igaucillmi yugnek, umyuarniunguq, qanertuq-
llu Atanermun, “Assiilngirtua assiitellriamek cakneq waten pillemkun!
Au͡g'ariteqernga. Umyugailngurtun waten pillruunga.”

11-12Ataneq qanertuq Gad-amun, David-aam prophet-aaranun, “Ayagluten
qanrucarturru David-aaq pingayunek piarkainek cucukelciiqatarniluku. Elliin
cucukellra wii piciqaqa.”

13Gad-aq ullagaa, qanrulluku-llu Atanremqanellrinek, apluku-llu, “Naliat
piqatarta? Pingayun allrakut piitnallerkaat nunavni wall'u-qaa pingayun iralut
qimagaurallerkan inglukestevnek wall'u erenret pingayun cangerlallerkaat
nunavni? Kitaki umyuangcausgu, qanrullua-llu camek kiutevnek
ut'rutarkamnek Atanermun.”

14David-aaq kiuguq, “Wiinga ciunerkairutellriatun ayuqua! Tau͡gaam
anucimirqecetaaresqumanritua yugteggun. Elliin
tau͡gaam Atanremanucimirqecetaarlikut, tua-i-wa ellii naklegtalriaruan.”

15Tua-i Ataneqtaivkariuq cangerlagmek Israel-aamun, ayagnirluni taumi
unuakumi elliin taqlerkiuraa tekilluku. Nuniit iquanek ayagnirluni akia tekilluku
allat yuinaat pingayun qulmek cipluku tiissitsaat (70,000) Israel-aam yui
tuquagut.

16Atanrem an'gilaan unatni yaggluku piunriqatartelluku Jerusalem-
aaq, Atanrem umyuani cimiraa anucimirqecetaaqatallerminek yuut qanerluni-llu
an'gilamun tuquteqatartiitnun, “Arulaira! Amllerriuq!” An'gilaq uitaluni
kepliariviani Araunah-m, Jebusite-am.

17David-aam tangrraa an'gilaq tuquteqatartiit yuut, qanerluni-lluAtanermun,
“Wiinga pinarqelriaruunga. Wiinga picurlallruunga. Camek uku'urluut yuut
pillruat? Wiinga nakmiin-llu ilanka anucimirqecetaarkut.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Taumi ernermi Gad-am ullagaa David-aaq elliinun-llu qanerluni, “Ayagluten Araunah-m kepliarvianun ekuavigmek nauciyartua Atanermun.“

19David-aam niitaa Atanrem ellimerrutii ayagluni-llu Gad-am pisquciatun.

20Araunah acitmun kiartuq tangerrluku-llu angayuqaq atanerruani-llu agiirtellriit. Eggluni-llu ellminek nunamun palurtuq ciuqerranun David-aam

21apluni-llu, “Elpet Ucurnarqellriami, ciin taisit?” David-aaq kiuguq, “Kipucarturqa kepliarviin naucinalua ekuavigmekAtanrem pikaanek, arulaircetevkarnaluku cangerlak.”

22“Kiiki teguu, Elpet Ucurnarqellriami,” Araunah qanertuq, “elliiluten-lluAtanermun camek piyullerpenek. Wani-wa-tang kuluviit angucalut ekualuki elliitekaten ekuavigmi; wani-wa-llu qugcuutait kepliarcuutet-llu murait muragkaten.”

23Araunah-m tamalkuita tunai angayuqamun qanrulluku-llu, “Atanrem Agayutvet ciuniuqiliu elliiten.”

24Tau͡gaam angayuqam kiugaa, “Qang'a, akilirciqamken. ElliingaituaAtanermun Agayutemnun elliitnek wiinga akiinaki tegullemnek.” Kiputaa-llu kepliarvik kuluviit-llu angucalut yuinaak malruk qulmek cipluku (50) akinek qerrirlinek.

25Tua-i-llu nauciluni ekuavigmek Atanermun elliiluni-llu ekuagarkanek elliitnek ilakuyutem-llu piinek elliitnek. Atanrem-llu kiugaa piicautii, cangerlak-llu Israel-aami arulairtuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1 Kings

1 Kings 1

Angayuqaq David-aaq Ak'allaurrluni

1Angayuqaq David-aaq ak'allaurtuq, pistain-llu ulignek patuqtuungraatni urugciigaliluni.

2Taumek atanerruarin qanrutaat, “Elpet Ucurnarqellriami, yuaqernaurtukut ayagyuamek arnamek nayurtekarpenek aulukestekarpenek-llu. Inartelarniartuq canivnun urumaurtelluten-llu.”

3Yuartut-llu tamalkuan Israel-aam nunii qaqilluku arnaqegtaarmek ayagyuamek, Shunem-aami-llu nalaqutut arnamek aterluni Abishag-amek, tailluku-llu angayuqamun.

4Kenegnapiartuq cakneq, kevgiuraa-llu angayuqaq aulukluku-llu, tau͡gaam nulirqellriit pilauciicetun piksaitaa.

Adonijah-m Pikliutaa Atanruvik Aqumlleq

5-6Tua-i Absalom-aaq tuqullruan, Adonijah, qetunraak David-aankuk Haggith-aaq-llu, ciuqlikacaarqaat unguvalriit qetunrakenka. Cakneq tangkegcinaqluni angun. David-aam canganarqutiinek camek atauciungraan qalarutqaqsaitaa, cumiggluni-llu cakneq angayuqrurcugluni. Ellminek-llu pikarrluni anguyagcuutnek akalrialegnek, kuuninek, ilikaminek-llu yuinaak malruk qulmek cipluku (50) angutnek.

7Qanellgutkellrua Joab-aq (aanaluni Zeruiah-mek) Abiathar-aq-llu agayulirta, taukuk-llu maligutuk ikayuanaluku piyullranek.

8Tau͡gaam Zadok-am agayulirtem, Benaiah-m-llu qetunraan Jehoiada-m, Nathan-aam prophet-aam, Shimei-am, Rei-am, David-aam-llu nakmiin nayurtain Adonijah pillgucinritaat.

9Erenret iliitni Adonijah elliiguq ekuagiluni qusnginek, angucalunek, uqungcaumalrianek-llu kuluvagnek, caniani Ciissirpiim Teggalquan, mallgeskiini ulevlartaan Enrogel-aam. Kelgai-llu allat qetunrai Angayuqam David-aam angayuqam-llu atanerruari Judah-rmiut taisqelluki ekuagiluni kalukamun,

10tau͡gaam kelenritaa anelgutnguani Solomon-aaq wall'u Nathan-aaq prophet-aaq wall'u Benaiah angayuqam-llu nakmiin nayurtai.

Solomon-aaq Angayuqrurtaat

11Tua-llu Nathan-aam ullagaa Bathsheba, Solomon-aam aanii, apluku-llu, “Niiteksaitan-qaa Haggith-aaq qetunraa Adonijah-m ellminek angayuqrurtellra? Angayuqam-llu David-aam nalluluku tamana!

12Unguvan anirturyukuvgu unguvii-llu qetunrarpet Solomon-aam, alerquramken

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13ayaasqelluten egmianun Angayuqamun David-aamun apluku-llu, ‘Elpet Ucurnarqellriami, elpet-qaa piciuluten akqellrunritarpenga wiinga nakmiin qetunramnun Solomon-aamun cimirciqniluten angayuqrurrluni? Qaillun-mi, piluni, Adonijah angayuqrurta?’”

14Waten-llu Nathan-aam ilaluku, “Tua-llu, qalarusnginanerpeni Angayuqaq David-aaq, wiinga iterciqua qanerlua-llu piciuniluku qanemcin.”

15Tua-i Bathsheba-m ayagluni tangerrsarturaa angayuqaq qavarviani. Ak'allaurtepiarluni, Abishaq-am-llu, arnam ayagyuam Shunem-armium, aulukluku.

16Bathsheba ciktuq ciuqerrani angayuqam, elliin-llu aptaa, “Camek piyugcit?”

17Arnaq kiuguq, “Elpet Ucurnarqellriami, piciuluten akqellruavnga atrakun Atanremelpet Agayutvet wiinga qetunraqa Solomon-aaq kinguvkun angayuqrurciiqniluku.

18Tau͡gaam Adonijah-q ak'a angayuqrurtellruuq, elpet-llu nalluqapiarluku.

19Elliiluni ekuagillruuq amllernek angucalunek, qusnginek, uqungcaumalrianek-llu qusngiyagarnek, kelegluki-llu qetunraten, Abiathar-aq-llu agayulirta, Joab-aq-llu atanrat anguyagtevvet qalukamun, tau͡gken qetunraan Solomon-aaq kelegpek'naku.

20Elpet Ucurnarqellriami, yuin tamarmeng Israel-aam tangvagaatgen qanrucesqelluteng elpenun kitumun cimirarkaucirpenek angayuqruluni.

21Pinrilkuvet, tuqucirpetun, wiinga qetunraqa-llu Solomon-aaq tangvaumaciqukuk inglukestengulunuk.”

22Qanenermek taqvailgan, Nathan-aaq prophet-aaq tekituq atanruvigmun.

23Angayuqaq-llu qanrutaat prophet-aaq tainiluku, Nathan-aaq-llu itertuq cikluni-llu ciuqerranun angayuqam.

24Ellii-llu qanertuq, “Elpet Ucurnarqellriami, qanellruuten-qaa Adonijah-q angayuqaugarkauniluku kinguvkun?

25Mat'umi ernermi ayallruuq elliiluni-llu ekuagarkanek amllernek angucalunek, qusnginek, uqungcaumalrianek-llu kuluvayagarnek. Tamalkuita-llu qetunraten kelellrui, Joab-aq atanerruarat Abiathar-aq-llu agayulirta; wanirpak-llu waniwa kalukartut ilakluku qayagpagaqluteng, ‘Unguvamakili angayuqaq Adonijah!’

26Tau͡gaam wiinga kelenritaanga, wall'u Zadok-aq agayulirta wall'u Benaiah-q wall'u Solomon-aaq.

27Man'a-qaa, Elpet Ucurnarqellriami, ciuniullruan qanrutevkenaki-llu atanerruaten kina kinguvkun angayuqaurtarkaullranek?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Angayuqaq David-aaq qanertuq, “Bathsheba-q piciu wangnun utercesqelluku” itertuq-llu ciuqerranun-llu nangerrluni.

29Qanrutaa-llu, “Akqamken unguvalriakun Atanerkun, aviucestellemkun tamalkuitnek arenqiallugutemnek,

30ernerpak elpenun akqutkelqa aturarkauluku atrakun Atanrem, Agayutiin Israel-aam, qetunrarpet Solomon-aam cimirarkaulua angayuqrurrluni kingumkun.”

31Bathsheba-llu ciktuq qanerluni-llu, “Kitaki ataneqa angayuqaq unguvakili akwarpak!”

32Angayuqam-llu David-aam taisqevkarai Zadok-aaq, Nathan-aaq, Benaiah-q-llu. Itrata,

33qanrutai, “Maligtelluci qanercetaarvima atanerruarinun; qetunramnun Solomon-aamun aturceciu wiinga nakmiin ciulvaka, maliggluku-llu atrauciu ulevlamun Gihon Spring-amun,

34Zadok-ankuk Nathan-aaq-llu mingugvigkaagnun angayuqaurtelluku Israel-aamun. Tua-i-llu cupu'uryaraq cupluku qayagpagluci-llu, ‘Unguvamakili Angayuqaq Solomon-aaq!‘

35Maliggniaraci kingunrakun taikan aqumyarturluni atanruvima aqumllertaanun. Elliin enaiqerlua kingumkun angayuqrurteqatartuq, tua-i-wa ellii wiinga cucukellruamku atanirturtekesqelluku Israel-aamun Judah-mun-llu.”

36“Tuaten pimaciquq,” kiuguq Benaiah-q, “kitaki-llu Atanrem Agayutvet piciurceskiliu!

37Atanrem nayullrucirmitun, Elpet Ucurnarqellriami, elliin cali nayuqiliu Solomon-aaq, atanirturillra-llu piluaqeranrukili elpet pillerpeni.”

38Tua-i Zadok-am, Nathan-aam, Benaiah-m-llu, atanruviim-llu nakmiin murilkestain ekaat Solomon-aaq Angayuqam David-aam ciulviinun maliggluku-llu atraulluku ulevlamun Gihon Spring-amun.

39Zadok-am teguluku caqumalria olive-aat uquat taitellni Pelatekaanek Atanrem tuanlucian, mingugaa Solomon-aaq. Cupaat-llu cupu'uryaraq, yuut-llu tamarmeng qayagpagluteng, “Unguvamakili Angayuqaq Solomon-aaq!”

40Tua-i-llu tamarmeng maligtaat kingunrakun, angnirluteng qayagpagaluteng, aturcetaarluteng cupsaranek, nepiita kiituan qiivtaa nuna.

41Adonijah-nkut allaneni-llu taqeqanermegteggun kalukanermek, niitaat nepa. Joab-am-llu niicamiu cupu'uryaraq, apyutkaa, “Ca pitekluku neplissiyaagpakartat nunarpagmi?“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

42Qanrinanrani-llu, tangerrluku, Jonathan-aaq, qetunraa Abiathar-am tekituq. “Iterluten,” Adonijah-q qanertuq, “Yuk'egtarauguten — niitekegcinarqellriamek taitelliuten.”

43“Tavaqaa,” Jonathan-aaq kiuguq. “Elliin Ucurnarqellriim Angayuqam David-aam Solomon-aaq angayuqaurcetaa.

44Ayagcetellrui Zadok-aq, Nathan-aaq, Benaiah-q, atanruviim-llu nakmiin murilkestai maliggluku atrautelluku. Ekumavkarluku angayuqam ciulviini,

45Zadok-aankuk-llu Nathan-aaq-llu mingugluku angayuqaurrluku ulevlami Gihon Spring-ami. Tua-i-llu iterluteng nunarpagmun, qayagpagaluteng angnirluteng, yuut-llu tua-i waniwa nepengluteng. Nepiit waniwa niitaci.

46Solomon-aaq waniwa angayuqaurtuq.

47Tamana-llu ilaluku, qanercetaarviim atanerruari iterluteng cakaarpek'naku cali qigcikuteteng maniyartullruat Elliinun Ucurnarqellriamun Angayuqamun David-aamun qanerluteng-llu, ‘Agayutvet kitaki Solomon-aam atanirturillra piluaqanruvkaqiliu elpeni pinruluku.’ Tua-i-llu Angayuqaq David-aaq cikluni ciktaallruuq inglemini

48piicagluni-llu, ‘Nanrarnaurput Ataneq, Agayutii Israel-aam, elliin ernerpak piyugngarivkaaku kinguvema iliit kingumkun angayuqrurtelluku, unguvavkarlua-llu tangertelluku wangnun!’”

49Adonijah-m-llu allanri alingut, tamarmeng-llu nangerrluteng an'ut, kingunermeggnun uterqaqluteng.

50Adonijah-llu, alingqapiggluni Solomon-aamek, ag'uq PelatekaanunAtanrem tuanlucian tegulukek-llu kangirak ekuaviim.

51Qanrucimauq-llu Angayuqaq Solomon-aaq Adonijah-q elliinek alingniluku tegumiaqniluki-llu ekuaviim kangirai qanerniluku-llu, “Ciumek, Angayuqamun Solomon-aamun ukvernarcarivikesqumaunga tuqutauvkarngaitnilua.”

52Solomon-aaq qanertuq, “Ellii piciulriarukan, atauciunge'rmi nuyain iliit agtuumangaituq; tau͡gaam ellii tuaten ayuqenrilkan, ellii tuquarkauguq.”

53Angayuqam Solomon-aam taisqevkaraa Adonijah-q atrartevkarluku-llu ekuavigmek. Adonijah-m-llu ullagluku angayuqaq ciktuq aciqvanun ciuqerranun, angayuqam-llu qanrutaa, “Kitak enevnun uterten.”

1 Kings 2

David-aam Nangenret Ayuqucirtuutai Solomon-aamun

1David-aam tuqullerkani mallgian, taisqaa qetunrani Solomon-aaq cikirluku-llu nangnernek ayuqucirtuutminek:

2“Tuqullerkaqa tekituq. Ukveqkiu elpenek piyugngacin taqsuarinqeggluten-llu,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3aturluki-llu catAtanrem Agayutvet alerquutai elpenun pisqellri. Niisngaluki tamalkuita alerquuteliari ellimerrutai-llu, igausngaciicetun Alerquutaini Moses-aam, natmun tamalkuan ayallren piluaqerniartuten callerpeni tamalkuan.

4Niisngakuvgu, piciurciiqaa Atanrem akqutni qanrutkellni wangnun kinguvemnun ataniularciqniluku Israel-aaq mulngakluteng niisngakatki alerquutai pektayiinateng ircaqumegteggun yuucimegteggun-llu tamalkirrluteng.

5“Cali allamek pitangqertuq. Neq'akan Joab-am pillra wangnun tuqullukek atanerruak Israel-aat anguyagtaitni, Abner-aaq qetunraa Ner-am Amasa-llu qetunraa Jether-aam. Umyuaqan qaillun tuqutellrak nepaitellrem nalliini akinaurluku tuqurqillrak pitekluku anguyautellrata nalliini. Elliin tuqutellruak pinarqutailnguuk angutek, tua-i-llu wani-wa wiinga cakviurutekluku tusngaluni wangnun tamana pillra, nangtequtekluki-llu wiinga taqutellri.

6Qaillun pillerkan nallunritan; tuquvkararkaunritan nutem tuqulaucikun.

7“Tau͡gaam nakleklukek qetunraak Barzillai-am Gilead-aamek auluklukek-llu, tua-i-wa naklekellruagnga qimagaullemni anelgutevnek Absalom-aamek.

8“Au͡gna-llu cali Shimei-aq qetunraa Gera-m, nunamek Bahurim-aamek Benjamin-aami. Aniqlaallruanga cakneq ernermi ayallemni Mahanaim-un, tau͡gaam pairtellranga Jordan-aami kuigmi, wiinga piciulua akqellruaqa atrakun Atanrem tuqutauvkarngaitniluku.

9Tau͡gaam elpet ayagcecaqunaku anucimirqecetaarpek'naku. Nallunritan qaillun pillerkan, elpet-llu pinritevkaryaqunaku tuqutauvkallerkaa.”

Tuqullra David-aam

10David-aaq tuquuq tungmagcimaluni-llu David-aam nunarpiini.

11Angayuqaullruuq Israel-aani allrakuni yuinaagni malrugni (40), atanirturiluni malrunlegni allrakuni Hebron-aami yuinaq-llu qulmek cipluku pingayunek (33) allrakuni Jerusalem-aami.

12Solomon-aam enairaa atani David-aaq atanrurrluni, atanirturillra-llu caqtaarpek'nani elkarcimaluni takarnarqellria-llu pinia ayagniluaqaumaluni.

Tuqullra Adonijah-m

13Tua-llu Adonijah, aanangqellria Haggith-aamek, ayagtuq Bathsheba-mun, tauna Solomon-aam aanakaa. “Man'a-qaa yugnikutnguuq nunatellren?” Bathsheba aptuq. “Tuaten piuguq,” Adonijah-m kiugaa,

14kingunertaa-llu, “Qanerkangqertuq elpenun.” “Cauga?” arnaq aptuq.

15Adonijah-m-llu kiugaa, “Nallunritan atanrurtarkaurtellruyaaquciqa yuut-llu tamarmeng Israel-aami neryuniurutkellruluku. Tau͡gaam tuaten pillruvkenani, anelgutka angayuqrurtellruuq tua-i-wa Atanrempisqutekngaku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Waniwa-llu ataucimek piyuumiutengqertua; niitenricaqunii.” “Cauga?”
Bathsheba aptuq.

17Kiuguq, “Ataki Angayuqaq Solomon-aaq kaigavikeqerru—nallunritaqa
niitenrilngaitaaten—cikiisqellua Abishag-amek Shunammite-amek
nuliqsagutniarqa.”

18Bethsheba qanertuq, “Ilumun-wa; angayuqaqa qanellgutkeciqaqa pitekluten.”

19Tua-i Bathsheba-m ullagaa angayuqaq qalarucarturluku Adonijah pitekluku.
Angayuqaq nangertuq ciuniurluku aanani cikvikluku-llu. Aqumluni-llu
atanruviminun allamek-llu aqumllermek itrutelluki aqumevkaraa
tallirpilirneminun.

20Aanii qanertuq, “Angenrilngurmek kaigaviksugamken; niitenricaqunii.” “Ca
piyullren qanrutkiu, aanaa; tua-i-wa niitenrilngailamken.”

21Kiugaa, “Anelgutevnun Adonijah-mun Abishag-aq nulirqevkarru.”

22“Ciin pisia Abishag-aq tunesqelluku Adonijah-mun?” angayuqam aptaa.
“Apesnga-llu atak atanruvik aqumlleqa tunesqelluku elliinun. Tua-i-wa
amaqliungan wangnun, Joab-ankuk-llu Abiathar-aq-llu agayulirta ililirturluku!”

23Tua-i-llu Solomon-aaq piciulriamek akqiuq Atanrematrakun, “Ataki Agayutem
tuquskilia akilircetenrilkumku Adonijah unguviinek mat'umek aptellra
pitekluku!

24Atanrem elkartellruanga asvaunii atama David-aam aqumllerranun
atanruvigmun; akqutni piciurtellrua tailluku-llu angayuqauvik wangnun
kinguvemnun-llu. Ukvernarcariunga unguvalriakun Atanerkun Adonijah
tuqucimaarkauniluku mat'umi ernermi!”

25Tua-i Angayuqam Solomon-aam ellimerraa Benaiah-q, tauna an'uq tuqulluku-
llu Adonijah.

Abiathar-am Ancimallra Joab-am-llu Tuqullra

26Tua-i-llu Angayuqaq Solomon-aaq qanertuq Abiathar-amun agayulirteṁun,
“Ayii nunamun nunavnun Anathoth-aami. Elpet tuqucimanarquten, tau͡gaam
wiinga tuqucessngaitamken watua, tua-i-wa
qaunqesten̄gullruavet Atanrem Akqutiin Yaassiiganun nayullerpeni ataka David-
aaq, pillgucillruluku-llu arenqiallugutaini.”

27Tua-i-llu Solomon-aam ayagtelluku Abiathar-aq kevgiullranek
agayulirten̄guluni Atanermun, piciurcimaluni-llu Atanrem qanellra Shiloh-mi
agayulirteṁek Eli-amek kinguvri-llu pitekluki.

28Joab-aq niituq qaillun pillratnek. (Elliin piyuumiutellruamiu Adonijah Absalom-
aaq pivkenaku.) Tua-i qimagtuq Atanrem pelatekaanun teguluki-llu ekuaviim
kangirai.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Qanemcimek niicami Angayuqam Solomon-aam Joab-aq qimagniluku pelatekamun canianetniluku-llu ekuaviim, Solomon-aaq ayagceciuq kevgamek apcarturtelluku Joab-aq ciin qimaucianek ekuavigmun. Joab-aq kiuguq qimallruniluni Atanermun alingami Solomon-aamek. Tua-i Angayuqam Solomon-aam ayagcetaa Beniah tuqucesqelluku Joab-aq.

30Ellii ayagtuq-llu pelatekamun Atanrem tuanelvianun qanerluni-llu Joab-amun, “Angayuqam anesqaaten.” “Qang'a.” Joab-aq kiuguq. “Tuquciqua wani.” Beniah-llu utertuq angayuqamun qanrulluku-llu Joab-am qanellranek.

31“Pii Joab-am qanellratun.” Solomon-aaq kiuguq. “Tuqulluku tungmaggluku-llu. Nutaan wii wall'u David-aam kinguvri pinarqutengqenqigtenritniartut Joab-am pillranun tuqutellermini pinarqenrilnguut angutet.

32Atanrem anucimirqecetaarciqaa Joab-aq tamakut tuqucimallret pitekluki, elliin pillri nalluvkarluku ataka David-aaq. Joab-aq tuqucillruuq malrugnek angutegnek pinarqutailnguugnek ellmini assinrulriignek: Abner-aamek atanirturtiit anguyagtain Israel-aam, Amasa-llu, atanirturtiit anguyagtain Judah-m.

33Anucimirqecetaarutiit tuqucimallrata tuciiquq Joab-amun kinguvrinun-llu akwarpak. Tau͡gaamAtanrem cikiumaarkaugai David-aam kinguvri aqumgalriit elliin aqumllerani piluaqautmek.”

34Tua-i Beniah ayagtuq pelatekaanun Atanrem tuanlucian tuqulluku-llu Joab-aq, tungmagcimauq-llu nunamini yuilngurmi yuilqumi.

35Angayuqam-llu Beniah atanrurtaa anguyagteñun enairluku Joab-aq Zadok-aq-llu agayulirta elliluku Abiathar-am eniinun.

Tuqullra Shimei-am

36Tua-llu angayuqam taisqaa Shimei-aq qanrulluku-llu, “Eneli elpenek maani Jerusalem-aami. Tuanetniartuten ayagyaqunak-llu nunarpagnek.

37Ayakaquvet kiturluku kuicuar Kidron Brook-aq, ilumun tuquarkauguten—elpet-llu tau͡gaam avalitnguarkauguten.”

38“Ilumun-wa, Elpet Takarnarqellriami,” Shimei-aq kiuguq. “Wiinga qanllerpetun piciqua.” Taumek Jerusalem-armiungumauq ak'anun.

39Tau͡gaam allrakut pingayun kinguatni, malruk Shimei-am teguak ayakallruuk Gath-armiut angayuqratnun, Achish-aq qetunraa Maacah-m. Shimei-am niitellermini Gath-amluciak,

40aqumgavilirraarluku ciulvani ayagtuq Angayuqamun Achish-aamun Gath-ami, kiarrnalukek teguagni. Nataqak-llu ut'rullukek-llu.

41Solomon-aam niicamiu Shimei-am pillra,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

42aqvavkarluku qanrutaa, “Akqivkallruamken atrakun Atanremayaasqevkenak Jerusalem-aamek. Aarcirtullruamken-llu tuaten pikuvet, ilumun tuquarkauniluten. Maligutellrunrituten-qaa qanerluten-llu niiciiqnilua?

43Ciin-mi tua-i navegciu akquten narurrluku-llu alerquuteka?

44Elpet nallunritqapiararan tamalkuan narurcillren atamnek David-aamek.Atanrem anucimirqecetaarciqaaten tamana pitekluku.

45Tau͡gaam atawaqerceciiqaanga wiinga, elliin-llu David-aam angayuqauvia asvairiciqaa akwarpak.”

46Tua-llu angayuqam ellimerrutminek cikiraa Beniah, anluni-llu tuqutaa Shimei-aq. Solomon-aam tua-i waniwa piyullni atuqapiarangaa.

1 Kings 3

Solomon-aaq Kaigauq Elisngamek

1Solomon-aaq taqutuq ilakuyutmek angayuqrat-llu Egypt-aarmiut nuliqsagutellermikun pania. Ayautaa David-aam Nunarpiinun taqnatkaanun atanruvini, Agayuvigpak, casguq-llu avatiini Jerusalem-aam.

2Agayuvigpak-llu wani-wa piliaqumaksaituq Atanermun, taumek cali yuut ekuagiurtut amllerni ayuqenrilngurni ekuavigni.

3Solomon-aam kenkaa Ataneqmaligtaquluki-llu ayuqucirtuutai atami David-aam, tau͡gaam-llu cali tuqucilartuq ungungssinek elliitekaqluki ekualuki ayuqenrilngurni ekuavigni amllerni.

4Tamakut ayallmi iliitni ayagtuq Gibeon-aamun elliiluni ekuaginaluni tua-i-wa tuanlan ekuavikuralallrat. Tuani ekuagilallruuq amllerqunek tamatum ciungani.

5Taumi unugmi Ataneq alairtuq elliinun qavangukun apluku-llu, “Camek wangnun cikiisqumasit?”

6Solomon-aaq kiuguq, “Nallunairimallruuten angelriamek caqtaanrilngurmek kenekmek pistevnun, David-aamun atamnun, ellii-llu assirluni, caqtaarpek'naku piciullni, picirrlugtuvkenani-llu ilakuyutmini elpenun. Elpet-llu maniiqurallruan angtuamek taqsuilngurmek-llu kenkevnek cikirluku qetunrarkaanek erneq man'a tekilluku atanirturilriamek eniini.

7Ataneq Agayun, elpet enaircetan ataka angayuqrurrlua, ayagyuapianger'ma atanirturillerkaqa-llu nallungramku.

8Wiinga waniwa yuut ilakluki cucukelten elpet nakmiin piknaluki, yuut amllessiyaagameng naaqumasciigalnguut.

9Taumek cikirnga umyuartuyaramek aturyuk'ngamnek ataniurnaunka yut'en elluakun nallunritniarqa ayuqenriluciak assilriim assiilnguum-llu. Tuatnanrilkuvnga, qaillun ataniuyunarqeciqsia ukut elpet yugugaten?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Ataneq ilukegciuq mat'umek apcani Solomon-aam,

11taumek qanertuq elliinun, “Tua-i apcavet umyuartuyaramek elluarrluten atanirturinaluten, aptevkenak elpet ak'anun unguvallerkarpenek wall'u tukuutnek wall'u ingluvet tuqullerkaitnek,

12apyuten aturciqaqa. Cikirciqamken angtuamek umyuartuyaramek taringyuyaramek-llu mat'um ciungani kia atuqsailkiinek wall'u atunqiggngailkiinek.

13Cikirciqamken-llu cali apyutkelqenrilkevnek: unguvaqallerpeni pikciqagken tukuutet takarnarqun-llu, anaggluki allat angayuqat piutait.

14Niisngakuvnga-llu aturturluki-llu picirkiutenka alerquutenka-llu, atavet David-aam pillruciatun, nutaan erneten taklicarciqanka.”

15Solomon-aaq uituq taringa-llu Agayutmun qanruyucini qavangukun. Tua-i-llu ayagluni Jerusalem-aamun nangerrluni-llu ciuqerranun AtanremAkqutiin Yaassiigan elliiguq-llu ekualuki elliiyarakun ilakuyutem-llu elliitiinek Atanermun. Taum kinguani nerevkaritai tamalkuita atanerruani.

Solomon-aaq Qanercetaariuq Qacignarqenrilngurmek

16Erenret iliitni malruk akissuk taiguk nangerrlutek-llu Angayuqam Solomon-aam ciuqerranun.

17Aipaak qanertuq, “Elpet Ucurnarqelriami, una-llu arnaq enelgutkukuk; irniunga-llu tan'gaurlurmek tamaani enemi uitallrani.

18Erenrek malruk irnillma kinguani, una cali arnaq irniuq tan'gaurlurmek. Wangkuk malrugni kiimnuk tuani enemi uitaukuk allamek ilaitukuk.

19Tua-i-llu unuut iliitni pitsaqa'artevkenaku engigaa irniani epluku-llu.

20Makluni-llu unugmi, teguluku qetunraqa canimnek qavallemni, ingleminun agutaa; tua-i-llu elliluku tuqumalria irniani inglemnun.

21Unuaquan, uicama aamarteqataryaaqellemni, tangrraqa tuqumallinilria. Tangevsiaramku maaten piaqa irniaqenritlinikeka.”

22Tau͡gaam aipaa arnaq qanertuq, “Qang'a, unguvalria mikelnguq pikaqa, tuqumalria-llu elpet pikluku!” Ciuqliq arnaq kiuguq, “Qang'a! tuqumalria mikelnguq elpet pikan, unguvalria-llu wii pikluku!” Tua-i kiutaarutuk angayuqam ciuqerrani.

23Tua-llu Angayuqaq Solomon-aaq qanertuq, “Elpetek tamarpetek pikniluku unguvalria mikelnguq piutek tuqumalria-llu mikelnguq cali aipavtegnun pikniluku.”

24Taicesqiuq-llu nuussirpagmek, taicatgu-llu,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25ellii qanertuq, “Kepiciu unguvalria mikelnguq qukaakun arnak-llu tamarkegenka avegmek cikirlukek.”

26Nakmiin-llu aanii, ircaquni tamalkuan muirumiin kenekmek qetunraminun, qanertuq angayuqamun, “Kitaki, Elpet Ucurnarqellriami, mikelnguq tuqucaqunaku! Tuniu elliinun!” Tau͡gaam aipaa arnam qanertuq, “Taicaqunaku tamamegnun; kiiki qukaakun kepiciu.”

27Tua-llu Solomon-aaq qanertuq, “Tuqucaqunaku mikelnguq! Tuniciu ciuqlirmun arnamun—ellii nakmiin aanakaa.”

28Tamarmeng Israel-aam yui niitellermeggni Solomon-aam umyugaan atauciurtellranek, tamarmeng umyugait qigcikutmek imangut elliinun, nutaan nallunriamegteggu ilumun Agayutmun elisngamek cikillrullinicianek inglukutellriit inglukutait cuqtelallerkaitnek elluarrluki.

1 Kings 4

Solomon-aam Atanerruari

1Solomon-aaq angayuqaqellrua tamarmi Israel-aam,

2ukut-llu quyilriaruluteng elliin atanerruaqellrui: Agayulirta: Azeriah qetunraa Zadok-am

3Qanercetaarviim igartai: Elihoreph-aankuk Ahijah-llu, qetunraak Shisha-m Kalikaat igausngalriit qaunqestiit: Jehoshaphat-aaq qetunraa Ahilud-aam

4Atanerruarat anguyagtet: Benaiah qetunraa Jehoiada-m Agayulirtet: Zadok-ankuk Abiathar-aq-llu

5Ciuliqagtiit nunat allakaqtaarluteng atanerruarita: Azariah qetunraa Nathan-aam Takarnarquterluni Alerquagista; agayulirta Zabud-aaq qetunraa Nathan-aam

6Ataniurtiit atanruviim kevgain: Ahishar-aq Ataniurtiit calivkaumalriit: Adoniram-aaq qetunraa Abda-m

7Solomon-aaq cucuklirtuq qula malrugnek cipluku (12) angutnek nunat allakaqtaarluteng atanerruarkaitnek. Nunameggnek neqkangqercetarkauluku angayuqaq enelgutai-llu, iralumi ataucimi allrakum iluani angun atauciq cikiqengaqluni.

8Ukut wani-wa atrit taukut qula malrugnek cipluku (12) atanerruat nunat-llu allakaqtaarluteng ataniuqengait: Benhur-aq: qemililria nunii Ephraim-aam

9Bendeker-aaq: nunarpai Makaz-am, Shaalbim-aam Beth Shemesh-aam, Elon-aam, Beth Hanan-aaq-wa

10Benhesed-aaq: nunarpai Arubboth-aam Socoh-llu tamalkuan-llu nunautii Hepher-aam

© 2012, American Bible Society.

11Benabinadab-aaq, kassuusngalria Solomon-aam panianun Taphath-amun: Tamalkuan nunautii Dor-am

12Baana-q qetunraa Ahilud-aam: nunarpai Taanach-aam, Megiddo-m, tamalkuan-llu nuna mallgeskiini Beth Shan-am, mallgeskiini nunarraam Zarethan-am, ungalalirnerani nunarraam Jezreel-am, yaaqsingraan tekilluku nunarpii Abel Meholah-m nunarpii-llu Jokmeam-aam

13Bengeber-aaq: nunarpii Ramoth-aam Gilead-aami, nunacuaraat-llu Gilead-aami pikestelget ilakellriartainek Jair-am, Manasseh-m kinguvran, nunautii-llu Argob-am Bashan-aami, yuinaat pingayun (60) nunarpacuaraat quyurmeng, cayailkuciumaluteng qacarnernek punernernek-llu naparyiumalrianek ikirtuqarluteng

14Ahinadab-aq qetunraa Iddo-m, nuniini Mahanaim-am

15Ahimaaz-aq, kassuutelleq Basemath-aamun, Solomon-aam paniin iliit: nunautii Naphtali-m

16Baana qetunraa Hushai-am: nunautii Asher-aam nunarrii-llu Bealoth-aam

17Jehoshaphat-aaq qetunraa Paruah-m: nunautii Issachar-am

18Shimei-aq qetunraa Ela-m: nunautii Benjamin-aam

19Geber-aaq qetunraa Uri-m: nunautiini Gilead-aam, atanirtuumalleq Angayuqakun Sihon-akun Amorite-anek Angayuqakun-llu Og-akun Bashan-aarmiukun Ukut-llu qula malrugnek cipluku avatiitgun, ataucimek nunam atanerruaranek pitangqertuq tamarmi nuna.

Solomon-aam Nuuqitevkenani Atanirturillra

20Judah-nkuk Israel-aaq-llu yuk'ek amlleriqapiartut kavyaitun qaug̃yam imarpiim ceñiinelngurtun; ner'ut merluteng-llu, angnirluteng-llu.

21Solomon-aam atanruvian ilakai tamalkuita angayuqauvillgutkelriit Euphrates-aam kuiganek tekilluku Philistia-q Egypt-aam-llu engeliinun. Ellaita akiliqurautnek akilicivik'laraat niisngaluku-llu unguvallran taktaciatun.

22Aturyulallri Solomon-aam erenret tamalkuita piut: yuinaat malrunlegen qulmek cipluku cuqet (150 bushels) mukaamek yuinarnek-llu akimiarnek (300 bushels) mukaarkanek.

23Qulnek nerqevvigteggun nerqumalrianek kuluvagnek, yuinarnek tallimanek (100) qusnginek, avatiitgun tuntut, tuntuyagaat, angucaluyagaat, yaqulget-llu.

24Solomon-aaq ataniurillruuq tamalkuan nunami kanavalirnerani kuigem Euphrates-aam, Tiphsah-mek ayagluni Euphrates-aami uitalriamek tekilluku kanavalirnermi Euphrates-aam nunarpii Gaza-q. Tamarmeng angayuqat kanavalirnerani Euphrates-aam elliinun yuliusngaut, ellii-llu uitanqegcitengqerrluni avaqliminun nunanun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Unguvallran taktaciatun, yuut tamalkuan Judah-nkugni Israel-aami-llu uitaut alingniurutaunateng, yuungnaqellriit tamarmeng nakmiin pimeggnek wine-anek atsangtulinek-llu naucetaarvigluteng figs-aanek-llu naugitulinek napauterluteng.

26Solomon-aaq yuinaagnek malrugnek tiissitsaanek (40,000) nerqivingqertuq ikamrarcuutminun kuuninun qula-llu malrugnek tiissitsaanek (12,000) kuunitgun anguyatulit kuuniitnun.

27Elliin qula malrugnek (12) cipluku atanirturtai nunani, ataucim iralumi ataucimi calivkaumallermini, neqkiumalaraa Angayuqaq Solomon-aaq elliin aturyukainek tamarmeng-llu nerlalriit atanruvigmi; pikiumarrlainarluki canek tamalkuitnek aturyukaitnek.

28Atauciuqaqluteng-llu atanerruat mukaarkameng can'gutmeng-llu, ilaitnek avgut'larait nani piitaqata, ikamrat kuuniit calissuutet-llu ungungssit pikaitnek.

29Agayutem Solomon-aaq cikillrua ciungani tangrrumaksailngurmek elisngamek taringyuyaramek-llu, nallutaicaramek-llu cuqcimasciigalngurmek.

30Solomon-aaq umyuartunruluni umyuartulriani calaramek wall'u umyuartulriarini Egypt-aam.

31Umyuartunqurrauluni tamalkuitni angutni: umyuartunruluni Ethan-aami Ezrahite-ami, Heman-aami-llu, Calcol-aami, Darda-mi-llu qetunraagkeni Mahol-aam, ucurnarqucia-llu cekavtuq tamalkuitni mallgutellriani nunani.

32Ellii piurcillruuq qanruyutnek tiissitsaanek pingayunek (3,000), tiissitsaanek-llu (1,000) cipluku yuarutnek.

33Elliin qalarutkellrui napat naunraat-llu, Lebanon-aam napainek naunraat-llu qacarnermi nautulriit; qalarutkellrui ungungssit, yaqulget, ciissillraat, neqet-llu.

34Angayuqat tamalkuan ellam iluanek niitaat umyuartucia ayagceciaqluteng-llu yugnek niicugnisqelluku ellii.

1 Kings 5

Solomon-aaq Uptuq Caliaqeqatarluku Agayuvigpak

1Angayuqam Hiram-aam Tyre-armium yugnikuratullrullinia David-aaq, niicami-llu Solomon-aamun atii David-aaq enaiqerniluku angayuqrurrluni, ayagceciuq cingilgulrianek elliinun.

2Solomon-aaq uterceciuq uumek qanellminek Hiram-aamun:

3“Elpet nallunritan anguyagturalallruata ataka David-aaq callugturalallruuq inglut nunaitnek avatmini, agayuvigpak naucesciiganaku agayularvigkani Atanermun Agayutminun Atanremtau͡gaam cirlakevkaumarikaki inglui tamalkuita.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Tau͡gaam watua AtanremAgayutma cikiraanga uitanqegcitmek nunama iquita cetritni tamalkuitni. Ingluitua, aarnarqellriartaituq curukartekamteñek.

5Atanrem akqellrua ataka David-aaq, ‘Elpet qetunrarpet angayuqrurtarkama kinguvkun, caliaqeciqaa agayuvigpagkaqa.’ Waniwa-llu wii umyuamkun taqutua caliaqnaluku agayuvigpak agayularvigkaq Atanermun Agayutemnun.

6Taumek ayagceski anguyagteten Lebanon-aamun kep'iyartuutellua unailngurnek napanek cedar-aanek. Anguyagtem̄a calillgucirciqait, akilirciqanka-llu anguyagteten qaillun elpet ap'rillerpetun. Nallunrilucirpetun, anguyagtem̄a nalluat kepurineq napanek assirtaluteng anguyagtevtun.”

7Hiram-aaq cakneq ilukegciuq Solomon-aam qanellranek niicami, qanerluni-llu, “Nanraumali Ataneq unuamek umyuartulriamek David-aaq qetunrangevkallrucianek enairtekaanek atanrurrluni angtuamun angayuqauvillgutkelriamun.”

8Tua-i Hiram-aaq qanermek ayagceciuq Solomon-aamun: “Ciuniurqa qanellren, wiinga-llu upingaunga pisqellerpetun. Cikiutekciqanka unailnguut napat cedar-aat nekevraartut-llu.

9Anguyagtem̄a atrauciiqait napat Lebanon-aamek imarpigmun qillrulluki-llu quyurrluki angyarrlugkun atercetarkauluki señakun natmun pisqumallerpenun. Tuani anguyagtem̄a angiciiqait, anguyagtevvet-llu qaunqeciqait tamaani. Tunglirnerpenek tau͡gaam, neqkaitnek pikiumasqumayaaqanka elpenun anguyagtenka.”

10Tua-i Hiram-aam pikiraa Solomon-aaq unailngurnek napanek cedar-aanek nekevraartunek-llu piyullrinek,

11Solomon-aam-llu pikirluku Hiram-aaq yuinarnek tallimanek tiissitsaanek (100,000) cuqnek mukaarkamek yuinaat-llu talliman tiissitsaat qulmek cipluki (100,000) gallon-aanek ecuilngurmek olive-aat uquitnek allamiaquaqan neqkaitnek anguyagtain.

12Atanrem akqutni aturaa Solomon-aaq-llu cikirluku elisngamek. Nepaituq-llu Solomon-aankuk Hiram-aaq-llu akuliik, picirkamek-llu taqullutek atunem ellmegnun.

13Angayuqaq Solomon-aaq quyurciuq yuinaq qulmek cipluku tiissitsaanek (30,000) angutnek umyuateng aturpek'naku caliarkanek tamalkuan Israel-aamek,

14ellimerrluku-llu Adoniram-aaq murilkesten̄gusqelluku taukunun. Avegluki-llu pingasuirrluki qulnguluki tiissitsaaruqa'aqluki (10,000) angutet, atauciin uitaaqluteng ataucimi iralumi Lebanon-aami malrugni-llu iralugni kingunermeggni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Solomon-aaq cali pingqertuq yuinarnek cetamanek tiissitsaanek (80,000) angutnek qemililriami nunami qupuritulinek teggalqunek, yuinaat-llu pingayun qulmek cipluku tiissitsaanek (70,000) angutnek ayauqurtekaitnek,

16elkarciluni-llu tiissitsaanek pingayunek yuinarnek akimiarnek cipluki (3,300) qaunqestekaitnek alerquastekaitnek calillratni.

17Angayuqam Solomon-aam alerquuciatun qupuriaqluteng teggalquqegtaarnek angelrianek tusnganerkainek agayuvigpiim.

18Solomon-aankuk Hiram-aam-llu calistekegnek angutet-llu nunarpiinek Byblos-aam uptait teggalqut muriit-llu nautellerkaanun Agayuvigpak.

1 Kings 6

Solomon-aam Nautaa Agayuvigpak

1Yuinaat yuinaq yuinaat-wa cetaman (480) allrakut kinguatni Israel-aam yui ayaggaanratnek Egypt-aamek, allrakut-llu cetamiitni Solomon-aam atanirturillran Israel-aanek, iralum aipaani, iraluani Zif-am, Solomon-aam ayagniraa caliaqluku Agayuvigpak.

2Ilua taktaluni yuinaat cetaman qulmek cipluku (90) it'ganernek, yuinaq qulmek cipluku (30) it'ganernek iqtutaluni, yuinaak-llu malruk tallimanek cipluku (45) it'ganernek quyigtaluni.

3Iteryaraq-llu enecuar ilututaluni akimiarnek it'ganernek yuinaq-llu qulmek cipluku (30) iqtutaluni, iqtutaciluku agayuvik.

4Qacarneri Agayuvigpiim ukineliumaluteng, nequkillruaqluteng elalirnerit ilulirnemeggni.

5Elalirnerni qacarnerni, avategkeni tunuani-llu Agayuvigpiim, pingayunek qullilegmek ilaluku piliaqumalriartarluni, qulliq atauciq malrunlegen avegmek cipluki (7 1/2) qertutaluteng.

6Atauciuqaqluteng aciqlikacaarmi enecuaraat malrunelgen it'ganret avegmek cipluki (7 1/2) iqtutaluteng, akunleqlirmi qullirmi qulngunrita'arnek (9) it'ganernek iqtutaluteng, qullik'acagaq-llu qulliq qula avegmek cipluku (10 1/2) it'ganernek iqtutaluteng. Qacarneri Agayuvigpiim tamalkuitni qullirni mamkillruluteng natermi un'umi, tua-i enecuaraat uitayugngaluteng qacarnermi ayagtaileng'e'rmeng.

7Teggalqut-llu atuqengait Agayuvigpak nautellermeggni teguluki upcimaluteng tuani teguviatni, taumek mulut'uulrianek niitnaituq, piqertualrianek, wall'u allanek cavignek calissuutnek Agayuvigpak naucimallrani.

8Iteryaraq atlikackacagarmun enemun agayuvigpiim ilatiinun ungalalirnera'antuq Agayuvigpiim, mayuryarartarluni tunglianun qullirmun pingayuatnun-llu qullirmun egmirluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Tua-i Angayuqam Solomon-aam qaqitaa piliaqellerminek Agayuvigpak. Qiliraa-llu teggucirluku muragpagnek tuskanek-llu unailngurnek cedar-aanek.

10Pingayunek qullilek ilatii, qulliit tamarmeng atauciuqaqluteng enet pingayunelgat avguaqluku qertutaluteng, taqumaut elalirnernun qacarnerinun Agayuvigpiim, itusngaluteng-llu muragpagnun unailngurnun cedar-aanun ayagteñun.

11Ataneq qanertuq Solomon-aamun,

12“Maligtaqukuvki tamalkuita picirkiutenka alerquutenka-llu, elpenun aturciqanka akqutellrenka atavnun David-aamun.

13Wiinga uitaciqua yum'a Israel-aat akunliitni wani Agayuvigpagmi piliaqek'ngavni, wiinga-llu watqapik unisngaitanka.”

14Tua-i Solomon-aam naulluku qaqivsiaraa Agayuvigpak.

Iluan Taqenqegcautai Agayuvigpiim

15Ilulirnermi qacarneret pategciumaut unailngurnek muragnek tumarngalrianek natermek qilii tekilluku, nateq-llu piliaqumaluni muragnek pine-anek.

16Iluqlikacaaq encuar aprumalria Tanqinruqapiar, naucimauq tunulirnerani Agayuvigpiim. Taktaluni yuinaq qulmek cipluku (30) it'ganernek capkuciumaluni-llu unailngurnek tuskanek cedar-aanek natermek qilii tekilluku.

17Enecuar ualirnerani Tanqinruqapiaralriim taktauq yuinarnek pingayunek (60) it'ganernek.

18Unailnguut tumarneret cedar-aat tangnircaumaut nuussitgun naucetaanek mamtulrianek qeltelegnek naucetaanek-llu; tamarmi-llu ilua patumaluni unailngurnek muragnek cedar-aanek tumarnernek qaqilluni, teggalqut qacarnermi tangrruungairutelluki.

19Tunulirnerani Agayuvigpiim iluqliq enecuar piliaqumauq, AtanremAkqutiin Yaassiigegken uitavigkaagnek.

20Una iluqlikacaar ena taqumauq yuinaak malruk qulmek cipluku (30) it'ganernek taktaluni, yuinaak malruk qulmek cipluku (30) iqtutaluni, quyigtaluni-llu yuinaak cali malruk qulmek cipluku (30), tamarmi qallircimaluni suulutaamek. Ekuavik qallircimauq unailngurnek muragnek cedar-aanek tumarngalrianek.

21Ilua Agayuvigpiim qallircimauq suulutaamek, suulutaanek-llu kalivnernek ellivikumaluni qeratmun iteryaraa iluqliim, iteryaraq-llu cali patumaluni suulutaamek.

22Qaqilluni tamarmi ilua agayuvigpiim qallircimauq suulutaamek, ekuavik-llu tuaten Tanqinruqapiaralriim Uitaviani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Malruk yaqungqellriik piliak taqumalutek allakucinek napanek nalayuilngurnek olive wood-anek pilimalutek-llu Tanqinruqapiaralriim Uitavianun, tamarmek akimiarnek it'ganernek sugtutalutek.

24-26Tamarmek ayuqlutek angtaciak eluciak-llu. Tamarmek malrugnek yaqurlutek, tamarmek yaqukek pingayunelgat it'ganret avguluku (7 1/2) taktalutek, taktaciak yaqum nuuganek ayagluni ikavet ingluan nuuganun akimiarnek (15) it'ganernek taktaluni.

27Ellimalutek-llu caniqliqlutek Tanqinruqapiaralriim Uitaviani, tamarmek yaqukek yagingalriik nuukek agtuusngallutek atunem natrem qukaan nalliini, yaqugkenka-llu inglukek yagingalriik agtumaluku qacarneq.

28Tamarmek yaqulgek piliak caqumalutek suulutaamek.

29Tamarmeng qacarneri enem iluqliim-llu tangnircaumaut nuussitgun pilianek elucilegnek yuguanek yaqulegnek, palm-anek napanek, naucetaanek-llu.

30Natra-llu qallircimaluni suulutaamek.

31Pategtelek ikirtuqaq piliaqumalria allakucinek napanek nalayuilngurnek olive wood-anek ellimauq iteryaraanun Tanqinruqapiaralriim Uitavian; qulirneran amiigem cingikegglutek kangiraak.

32Amiiget-llu tangnircaumaluteng nuussitgun pilianek elucilegnek yuguanek yaqulegnek, palm-at napaitnek, naucetaanek-llu. Amiiget, yaqulget piliat, palm-at-llu napat qallircimaluteng suulutaamek.

33Iteryararkaa enemun taksurnilriamek yaassiiguamek unailngurmek muragmek cedar-aamek pikiuraat.

34Tuani amiigtangqertuq imtuliinek taqumaluteng napanek pine-anek

35tangnircaumaluteng nuussitgun yaqulegnek pilinguanek, palm-anek napanek, naucetaanek-llu, pitatekluteng qalliliumalrianek suulutaamek.

36Iluqliq apqaurvik piliaqumauk ciuqerrani Agayuvigpiim, avaciumaluni qacarnernek pingasuin qalliryagusngalriit teggalqut akuliliumaaqluteng muragnek cedar-aanek quaguluryagnek.

37Tusnganra Agayuvigpiim ellimallruuq tungliani iralum, iraluani Zif-am, cetamiitni allrakut ataniurillran Solomon-aam.

38Pingayunelgatni iralut, iraluani Bul-am, qula ataucimek cipneratni (11) allrakut ataniurraanranek Solomon-aaq, Agayuvigpak taqellruuq atuqapiarluku picirkiurumallra. Allrakut malrunelgen aturluki Solomon-aam piliaqellrua tauna.

1 Kings 7

Solomon-aam Atanruvia

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Solomon-aaq cali atanruviliuq ellminek, allrakuni qula pingayunek cipluku piliaqaa.

2-3Ena Napainek Lebanon-aam taktaluni yuinaat malrunelgen qulmek cipluku (150) it'ganernek taktaluni, yuinaat-llu pingayun akimiarmek cipluku (75) it'ganernek iqtutaluni, yuinaak-llu malruk tallimanek cipluku (45) it'ganernek qertutaluni. Pingasuinek nalleqliqellrianek naparyarluni unailngurnek napanek, cedar-aanek, akimiaruqa'aqluteng naparyat akiqliqellriit, qallirluteng napanek unailngurnek, cedar-aanek. Qilii napat unailnguut, cedar-aat patumaluku, cipneran elagyat ilakluki, nayumiqasterluteng napanek unailngurnek, cedar-aanek naparyanek.

4Avategkeni qacarneregni egalertangqerrluni pingayunek nalleqliqellrianek.

5Amiiget egalret-llu takernilrianek menglengqerrluteng pingasuin-llu nalleqliqellriit egalret tamarkegni qacarneregni caumaluki akiqliteng nalleqliqellriit.

6Pekcaraq naparyatgun taktallruuq yuinaat pingayun akimiarmek cipluku (75) it'ganernek, iqtutaluni-llu yuinaak malruk tallimanek cipluku (45) it'ganernek. Qilalegmek elaturrarluni, naparyanek ayagterluni.

7Atanruvik, Apqaurvigmek cali aterpagcimalria, Solomon-aam arenqiirturvia pinarqellrianek, qacarniumallruluni unailngurnek napanek cedar-aanek tumarnernek natrem engeliinek qilai tekilluki.

8Solomon-aam elliin nakmiin uitavii, allam apqaurviim tunuani, piliaqumaut allacetun ela'avkaacetun taqumalriacetun. Elliin cali ayuqiinek nuliani enelia, Egypt-aarmiut atanrata pania.

9Tamarmeng makut eneliat ilakluku angelria apqaurvik taqumaut teggalquqegtaarnek tusnganritnek ayagluki qilaita engeliitnun. Teggalqut upcimaluteng tegumavimeggni kepumaluteng engelqiulluki uitallerkaatnun, ilulirnerkait elatekait-llu manigcaumaluteng kegglarluki.

10Tusnganret piliaqumaluteng upcimaluteng-llu teguviatni taqumaluteng angelrianek teggalqunek ilait taktaluteng qula malrugnek cipluku it'ganernek (12) allat-llu akimiarnek it'ganernek (15).

11Qaingitni allanek teggalqurtarluni, kepumaluteng engelqiulluteng, napat-wa unailnguut cedar-aat naparyat.

12Atanruviim quyurrvia, iluqliq quyurrvia Agayuvigpiim, itraryarai-llu Agayuvigpiim qacarnengqertut muragnek unailngurnek cedar-aanek naparyanek atauciinek qalliqluteng pingasuingit teggalqunek kepumalrianek pingqerraqluteng.

Huram-aam Caliarkaa

Yupik Bible
© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Ataneq Solomon-aaq taisqiuq angutmek aterluni Huram-aamek, pilinguarta uitaluni nunarpiini Tyre-am, punerneliuryaramek elisngalria.

14Elliin atii, unguvanrilleq, Tyre-armiungullruluni, elisngamillruluni-llu punernernek pilinguaryaramek; aanii kingunerluni Naphtali-m ilakellriarinek. Huram-aaq umyuartulriaruluni elisngalriaruluni-llu calinguaryaramek. Elliin ciuniuraa Solomon-aamek kelgumallni caliaqesqelluku tamalkuan punerneliuryaraq.

Malruk Nalleqliqellriik Punernerek Naparyak

15Huram-aam qallilirak malruk naparyak punernermek, tamarmek yuinaq malrunlegnek cipluku (27) it'ganernek sugtutalutek akimiaq-llu pingayunek cipluku (18) it'ganernek uivetmun angtalutek, ellilukek-llu iteryaraanun Agayuvigpiim.

16Malrugnek-llu cali piliuq punerneregnek kangerkiurluni atauciq pingayunelgat it'ganret avguluku (7 1/2) sugtutaluni, ellimaarkaulutek kangkegnun naparyak.

17Kangkek tamarmek naparyak tangnircaumalutek piirrimalrianek kalivnernek

18nalleqliqellrianek-llu punernernek qeltairyararngalngurnek atsanek.

19Kangrek taukuk eluciliumalutek naucetaatun lily-tun, arvinlegnek it'ganernek sugtutalutek,

20ellimalutek-llu uivenqellriamun quliitni uitalriamun piirrimalriit kalivneret. Pitangqertuq yuinarnek qulnek (200) qeltairyararngalngurnek atsanek nalleqliqellrianek kassutmun kangregni tamarkenka.

21Huram-aam elliak ukuk punernerek naparyak ciuqerranun iteryaraan Agayuvigpiim: ungalalirnermelnguq atengqertuq Jachin-aamekneglirnermelnguq-llu aciraat Boaz-aamek.

22Naucetaatun lily-tun elucilgek kangerkak punernerek uitalutek naparyak kangkegni. Tua-i caliaqumallrat naparyat qaqituq.

Punerneq Taingkaq

23Huram-aaq piliuq punernermek taingkamek, pingayunelgat it'ganret avguluku (7 1/2) et'utaluni, akimiarnek-llu it'ganernek uivenqegtaluni, yuinaak-llu malruk tallimanek cipluku (45) it'ganernek uivetmun angtaluni.

24Mengliini elalirnermi kassutmun taingkam malruinek nalleqliqellrianek punernernek nuts-aarngalngurtarluni, kaugtuarumalrianek ilakliiyulluki taingkamun.

25Taingkaq tusngaluni tunuitnun qula malrugnek cipluku (12) punernernun kuluviit angucaluitnun elatmun caumalrianun, pingayuluteng caumallgutkaqluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Avatai taingkam pingayunek cuqnernek mamtutaut. Qerrlua-llu qerrluatun saskam ayuqluni, cillangqaluni naucetaam lily-m naugillran cillarneratun. Taingkaq imangqerrsugngaluni tiissitsaanek qulnek (10,000) gallon-aanek.

Punerneret Ikamracuaraat

27Huram-aaq cali piliuq qulnek ikamracuanek punernernek; atauciq arvinlegnek it'ganernek taktaaqluni, arvinlegnek-llu it'ganernek iqtutaaqluni, tallimiit-llu avegluku (4 1/2) qertutaaqluni.

28Taqumaaqluteng yaassiigenqellrianek tumarnernek ellimaluteng tarenrarvignun avatellegnun,

29pilinguartarluteng yugtutulinek, angucalunek kuluvagnek, yaqungqellrianek-llu qaingatni tumarneret; qaingatni-llu tarenrarviit avatellget, quliitni aciatni-llu yugtutulit, angucalut-llu kuluviit, qilunguarngalngurnek cimiqaumasterluteng.

30Atauciuqaqluteng ikamracuaraat cetamanek punernernek akalriarluteng punernernek-llu nuvuterluteng akalriarit. Kangiraitni cetamani punernernek tegg'ucetarluni ermigcuutet nekaitnek; tegg'utet tangnircaumaluteng qilunguanek enairtaagulluteng.

31Uivenqellriartarluni kangritni tusngavigkanek ermigcuutnun. Caumaluni qulmun quyigtaluni akimiaq pingayunek cipluku cuqnek quliignek ikamrak malrunlegnek-llu cuqnek iluagnun acitmun pimaluni. Nuussitgun pilinguartarluni avatii.

32Akalriat yuinaq tallimanek cipluku (25) cuqnernek qertutaluteng; aciitnelluteng tumarneret, nuvutait akalriat ilakliiyusngaluteng ikamranun.

33Akalriat ayuqluteng pekcessuutet akalriaricetun; nuvutet, menglait, akalriat-llu teggutait, akalriat-llu patuit tamarmeng punerneruluteng.

34Cetamanek teggucetarluni atlirnerni cetamani kangiraitni ikamrat, ilakliiyusngaluteng ikamranun.

35Pitangqerrluni-llu qulngunrita'arnek cuqnek iqtutalrianek nemrutnek avataitni kangrita ikamrat; teggutait tumarneret-llu ilakliiyusngaluteng ikamranun.

36Tegg'utat tumarneret-llu tangnircaumaluteng elucilegnek yaqulegtun, yugtutulitun, napatun-llu palm-at nengqerrutaciicetun, qilunguarngalngurnek tamarmi avaterluni.

37Wani-wa, una, qaillun ikamrat taqumallruciat; ayuqurluteng, angtatekluteng, elucillgutekluteng-llu.

38Huram-aaq cali piliuq qulnek ermigcuutnek, ataucimek ikamraq piaqluku. Atauciq ermigcuun arvinlegnek it'ganernek uivenqegtaaqluni imangqerrsugngaaqluni-llu yuinarnek qulnek (200) gallon-aanek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39Elliiguq tallimanek ikamracuarnek ungalalirneranun Agayuvigpiim, cali-llu tallimanek neglirneranun; taingkaq-llu ellia ungalam calaralirneranun kangiramun.

Tamarmeng Igausngallrit Agayuvigpiim Taqevsiarutain

40-45Huram-aaq cali pilillruuq egatnek, qanikciurutnek, miiskaanek-llu. Qaqitai tamalkuita caliani Angayuqamun Solomon-aamun AtanremAgayuvigpiin pikai. Waniwa piliallri: Malruk naparyak Malruk qantatun elucilgek naparyak kangregkeni Qaralit kuvyangalnguut kalivneret kangregken qaingatni Yuinaat-llu yuinaat (400) punerneret qeltairyararngalnguut atsat, malruin nalketatekuurluteng yuinaat tallimauqaqluteng (100) avataitni kangrita Qulen ikamracuat Qulen ermigcuutet Taingkaq Qula malrugnek cipluku (12) angucalut kuluviit nayumiqastiit taingkam Egatet, qanikciurutet, miiskaat-llu Tamarmeng makut aklukai Agayuvigpiim, Huram-aam piliallri Angayuqamun Solomon-aamun, pilimaut qevlercaumalriamek punernermek.

46Angayuqam piliaqevkallrui tegglinek urugcivigmi akuliigni Sukkoth-ankuk Zarethan-aaq-llu, kuignayugmi Jordan Valley-mi.

47Solomon-aam makut punernernek piliaqumalriit uqamaltassiillrunritai, amllessiyaagata, taumek qaillun uqamiita pitacia nallunriumanrilnguq.

48Solomon-aam cali pilivkarai suulutaat taqevsiarutai Agayuvigpiim: ekuavik, stuuluat kelipat elliitekumalriit Agayutmun,

49qulen kenurrarviit napalriit ciuqerrani Tanqikapiaralriim, talliman ungalalirnermenateng talliman-llu neglirnermi; naucetaat, kenurrat, pupsuut-llu uuqnarqellrianek;

50saskat, nipcissuutet, miiskaat, qantat aruviarcuutet, kenercissuutet-llu egatet, suulutaat; arivneri-llu amiigin Tanqikapiaralriim elaqliit-llu amiigin Agayuvigpiim. Tamarmeng makut taqumaut suulutaarrlainarnek.

51Tuani Atanrem Solomon-aam qaqicamiki caliaqumaarkat Agayuvigpagmi, nek'egtai tamalkuita Agayuvigpiim elagyaanun tamalkuita cat atami David-aam umyuaqusngallri Atanermun —qerrirlit, suulutaat, allat-llu taqumalriit.

1 Kings 8

Akqutem Yaassiiga Taicimauq Agayuvigpagmun

1Tua-llu Angayuqam Solomon-aam taisquurai tamalkuita ciuliqagtait ciuliallgutkelriit ilakuralriit-llu Israel-aami ellminun tailuki Jerusalem-aami taicartuusqelluku Atanrem Akqutiin Yaassiiga Zion-aamek, David-aam nunarpiinek, Agayuvigpagmun.

2Tamarmeng quyurtut Festival of the Shelter-aami iralut malrunelgatni, iraluani Ethanim-aam.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Ciuliqagtet tamarmeng quyurcimariata, agayulirtet kevgaat Akqutem Yaassiiga

4ayaulluku-llu Agayuvigpagmun. Levite-at agayulirtet-llu ayausmiat Pelatekaa Atanrem tuanlucian tamalkuita-llu aklui Agayuvigpagmun.

5Angayuqaq Solomon-aaq tamarmeng-llu Israel-aam yui quyurtut ciuqerranun Akqutem Yaassiigan ekuagiluteng-llu amllernek qusnginek, kuluvagnek-llu — amllessiyaagluteng naaqumallerkaat.

6Tua-i-llu agayulirtet itrulluku Akqutem Yaassiiga Agayuvigpagmun elliluku-llu Tanqikapiaralriamun, aciagnun yaqungqellriik ungungssiruak.

7Nengingalriiq yaqukenka patumaluku yaassiik naparyak-llu ayagatsuutek.

8Iqukek naparyak tangerrsugngaak kia ciuqakacagiini nangerngalriim Tanqikapiaralriim, tau͡gaam allami nangerngalriim tangerciiganakek. (Naparyak cali tuantuk unuamek.)

9Cataituq iluak Akqutem Yaassiigan malruk tau͡gaam igarviik teggalquk Moses-aam ellillrek Ingrimi Mount Sinai-ami, Ataneq akqut'lillrani yuinun Israel-aam tainginanratni Egypt-aamek.

10Agayulirtet annginanratni Agayuvigpagmek, alqunaq muiqe'rtuq amirlumek

11ciqinqerluni qitngirnarqellriamek tanqianek Atanremtuanlucian, ataam-llu uterrluteng iterciiganateng caliarkateng caliaqsarturluki.

12Tua-llu Solomon-aaq piicagtuq: “Elpet, Ataneq, akerta ellillruan qilagmun, tau͡gken cucukan uitanaluten amirluni tan'germi-llu.

13Wani-wa pilillruunga ucurnarqellriamek agayuvigmek elpenun, uitavigkarpenek akwarpak.”

Solomon-aam Qallatellra Yugnun

14Yuut nangengqallratni tuani, Angayuqam Solomon-aaq tuiggluni caugai, kaigatkaa-llu Agayutem atawaqaasqutii ellaitnun.

15Qanertuq, “NanraumaliAtaneq Agayutiit Israel-aat! Aturaa akqutkellni atamnun David-aamun, tuani qanrutlermini,

16‘Anuterraanemnek yuunka Egypt-aamek, cucukliqsaitua nunarpiit iliitnek tamalkuan nuniitni Israel-aat natmun agayuvigpak nautellerkaanek piicagvikumalallerkaqa. Tau͡gaam cucukellruamken elpet, David, yuunka ciuliqagcesqelluki.’”

17Solomon-aaq cali qanertu'rtuq, “Ataka David-aaq uptellruuq caliaqnaluku agayuvigpak piicalarvigkaq Atanermun Agayutiitnun Israel-aat,

18tau͡gaam Atanrem qanrutellrua, ‘Elpet alartenrituten agayuviliyugluten wangnun,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19taug͡aam elpet nausngaitan. Qetunrarpet, elpet nakmiin qetunrarpet, taum
nauciiqaa wii agayuvigpaka.’

20“Tua-i-llu wani-wa Atanrem aturaa elliin akqutni. Wii enairaqa ataka
angayuqaurrlua Israel-aanun, nautaqa-llu Agayuvigpak
agayularvigkaqAtanermun Agayutiitnun Israel-aat.

21Cali-llu uitavigkiullruluku Agayuvigpagmi Akqutem Yaassiiga imalek
teggalqugnek igarviignekAtanrem taqellran ciuliamteñun anutellermini Egypt-
aamek.”

Solomon-aam Piicautii

22Tua-llu takuatni yuut Solomon-aaq itrartuq nangerrluni-llu ciuqerranun
ekuaviim, tuani yagtak qulmun talligni.

23Piicagluni-llu, “Ataneq Agayutiit Israel-aat, allamek agayutetaituq elpetun
ayuqellriamek qilagmi pakmani maani-llu nunami! Elpet atularaten akquteten
yugpenun nallunrirtelluki-llu kenkevnek tamalkirrluteng niisngaaqatgen elpet
ircaqumegteggun tamalkirrluteng.

24Aturan akquten atamnun David-aamun; unuamek tamarmeng aperyarai
piciurcimaut.

25Tua-llu watua, Ataneq Agayutiita Israel-aat, kaigavikamken atuusqelluki allat
akquteten atamnun qanerluten elliinun kesianek elliin kinguvrin iliit
atanirtuutelarciqniluku Israel-aanun, ilumuuluteng mulngakluteng niisngakata
elliitun.

26Taumek watua, Agayutiita Israel-aat, cat tamalkuita piciurceski akqutkelten
atamnun David-aamun, kevgarpenun.

27“Taug͡aam-qaa elpet, Agayun, ilumun nunamecugngauten? Tamarmi-llu qiliim
tegumiaqsugnganrilkaten, qaillun tua-llu piluni uum agayuvigpiim nautellma
tegumiaqsugngaciqaten?

28Ataneq Agayutmaa, pistekarpenga. Niisgu piicauteka, piciurrluki-llu
piyullrenka unuamek elpenun.

29Tarikesqaqa una Agayuvigpak ernerni unugni-llu, una cucukellren elpenun
agayularvikesqelluku. Niiskia cauluku una Agayuvigpak piicakuma.

30Niiski piicautenka piicautait-llu yuv'et cauluku una piicakata. Enevnek qilagmi
niiskut aug͡'arilluta-llu.

31“Yuk pinarqut'liumakan picurlallra allamun pitekluku taicimaluni-llu
ekuavigpenun wani Agayuvigpagmi akqiyarturluni pinarqenriluciminek,

32Ataneq, niicugni qilagmi cuqluki-llu pisteten. Anucimirqecetaarru pinarqelria
pinarquciatun, peggluku-llu pinarqutailnguq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33“Yut'en Israel-aat cirlakumakata inglumeggnek assiilngillrat elpenun pitekluku,
tua-i-llu cauluteng elpenun tailuteng-llu uumun Agayuvigpagmun,
ellmikutuurrluteng piicagvikluten au͡g'aritmek,

34niicugniki qilagmi. Au͡g'ariski assiilnguit yuv'et ut'rulluki-llu nunamun
cikiuteklerpenun ciuliaritnun.

35“Ellalliqsaicetaqavgu-llu yugpet assiilngillrat elpenun pitekluku,
umyualinqiggluteng-llu caukatgu una Agayuvigpiin, ellmikutuurrluteng
piicagvikluten,

36niiski qilagmek. Au͡g'arisgu assiilnguinek angayuqaq yui-llu Israel-aam,
elitnaurluki-llu atullerkaanek elluam. Tua-llu Ataneq, ellalluk taivkarru maavet
nunavnun, yugpenun cikiuteklerpenun piksagucesqelluku taqluku.

37“Piitnaqan-llu nunami wall'u cangerlagluteng wall'u naucetaat piunriumakata
uuqnarqelriakun anuqekun wall'u ciissitgun, wall'u calluumakata yut'en
inglumeggnek wall'u cangerlak, naulluun pikan ellaitni,

38niisgu piicautiit. Iliit yugpet Israel-aat, ircaqumikun angniinani yageskan,
piicagluni tungiinun uum Agayuvigpiim,

39niisgu piicautiit. Niicugniki enevnek qilagmi, au͡g'arilluki, ikayurluki-llu. Elpet
kiivet nallunritaten umyuarteqellri yuum ircaqruan. Caliaqiki yuut ataucitaarluki
pinarqutengqerruciicetun,

40elpet yugpet niisnganiaraatgen kesianek yuullermeggni nunami elpet
cikiuteklerpenun ciuliaritnun.

41-42“Ilakumanrilnguum-llu yaaqvani nunalgem niiskuniu ucurnarqucin angtuat-
llu caliaten elpet yugpenun tailuni-llu agayuyartuqan elpenun piicagyarturluni-
llu uumi Agayuvigpagmi,

43niicugniu elliin piicautii. Qilagmi, uitavigpeni, niisgu kaigallratun-llu piluten,
tua-i tamarmeng yuut ellarpagmi, nallunritniaraatgen niisngaluten-llu yugpetun
Israel-aacetun. Nutaan nallunrirniaraat una Agayuvigpak wii piliaqelqa
agayularvigkaucia elpenun.

44“Tua-llu alerququvki yut'en callugyartuusqelluki ingluitnun piicakata-llu
elpenun, nanleng'e'rmeng, caumaluku una nunarpak elpet nakmikellren una-llu
Agayuvigpak nautelqa elpenun,

45niicugniki piicautait. Niiski qilagmi qakvautmek-llu cikirluki.

46“Nani yut'en assiilngirqata elpenun—atauciungraan assiilngiyuilngurmek
pitailan— qenertellren-llu niilluku ingluitnun cirlakevkarluki teguaruvkarluki-llu
allamun nunamun, nuna-llu tauna yaaqsingraan,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

47niicugniki yugpet piicautait. Tamaani nunami umyualinqiggluteng piicagvikekatgen, apervikualuteng qaillun assiilngillermeggnek umyuarrliqlermeggnek-llu, niiski piicautait, Ataneq.

48Tamaani-llu nunami piciuluteng cumiggluteng-llu umyuarnayaguciluteng piicakata elpenun cauluku man'a nuna cikiutekellren ciuliamteñun, una-llu nunarpak elpet nakmikellren, una-llu Agayuvigpak nautelqa elpenun,

49kitaki niicugniki piicautait. Enevnek qilagmi niiski takumcukluki-llu.

50Aug̃'ariski tamalkuitnek assiilnguitnek, inglulicullratnek-llu, ingluitnun-llu naklekevkarluki.

51Yuk'aten nakmiin elpet, anutelten Egypt-aamek, taumek ekualriamek kaminiamek.

52“Quyinrulria Ataneq, kitaki tangvagglainarki ilukegcitekluki yut'en Israel-aat angayuqrat-llu, niilluki-llu piicautait nani qayagaaqatgen ikayungcarluteng.

53Nakmikellruaten tamalkuitnek yugnek elpet nakmiin yuknaluki, qanrutellrucirpetun kevgarpegun Moses-aakun anutellerpeni ciuliaput Egypt-aamek.”

Nangneq Piicaun

54Tuani Solomon-aaq piicanermek taqngami Atanermun, nangertuq manuanun ekuaviim, ciisqumingqallerminek talligni qulmun yagingalukek.

55Qastuluni piiyuutekaa Agayutem atawaqaasqutii tamalkuitnun yugnun tuani quyungqalrianun. Qanertuq,

56“Nanraumali Ataneq cikillruaki yun'i uitanqegcitmek, akqellrucimitun piciqniluki. Atullrui tamalkuita qunuvkenani akqutkellni tumekluku kevgani Moses-aaq.

57Kitaki AtanremAgayutemta nayurlikut ciuliaput pillrucimitun; kitaki elliin unitenrilkilikut wall'u cakaanrilkilikut;

58niisgalriarurrlikut ellminun, yuugurniartukut elliin yuusqumallratun, aturluki tamalkuita alerquutai ellimerrutai-llu cikiutekellri ciuliamteñun.

59Kitaki Atanrem Agayutemta umyuaqerrlainaqiliu man'a piicaun makut-llu pisqumakeput elliinun. Kitaki kesianek naklekutengqerrlainarli yuinun Israel-aam angayuqratnun-llu, unuaquaqan piiyuutait tangerrluki.

60Kitaki elpeci, elliin yuini, ukverrlainaqiciAtanermun Agayutemteñun, niisngaluki tamalkuita alerquutai ellimerrutai-llu ernerpak atuucirpecetun.

61Kitaki elpeci, elliin yuini, kesianek pektayiinaci ukverrlainarci Atanermun Agayutemteñun, niisngaluki tamalkuita alerquutai pisqutai-llu unuamek pilaucirpecetun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Naaqicimallra Agayuvigpiim

62Tua-i-llu Angayuqaq Solomon-aaq tamarmeng-llu yuut tuanelnguut elliigut ekuagiluteng Atanermun.

63Ellii ekuagiuq yuinaq malrugnek cipluku tiissitsaanek (22,000) kuluvagnek, yuinarnek-llu arvinlegnek cipluku tiissitsaanek (120,000) qusnginek ilakuyutmun elliitekait. Tua-i Angayuqam yuut-llu tamarmeng naaqitaat Agayuvigpak.

64Taumi-llu ernermi cali naaqitaa qukaa quyurrviim, tauna ciuqerrani Agayuvigpiim, tuani-llu elliiluni, ekuagiuq tamalkuuluku, mukaarkat elliitet, uquit-llu ungungssit ilakuyutmun elliitekai. Waten piuq tua-i-wa punerneq ekuavik miksiiyaagan makunun tamalkuitnun elliitnun.

65Tuani Agayuvigpagmi, Solomon-aam tamarmeng-llu yuin Israel-aam aturaat Angniuteksaraat Uqisviit malrunlegni ernerni. Tuani yugyapiartut yuut tuaten yaaqsigtalriamek Hamath Pass-amek neglirnermi Egypt-aam-llu engeliinek, ungalalirnermi.

66Erenret-llu pingayunelgatni Solomon-aam utercetai yuut kingunritnun. Ellaita tamarmeng nanraraat ellii uterrluteng-llu kingunermeggnun angnirluteng tua-i-wa pitekluki atawaqautet cikiutekellri Atanrem kevgaminun David-aamun yuinun-llu Israel-aanun.

1 Kings 9

Agayun Alainqigtuq Solomon-aamun

1Kinguani Angayuqam Solomon-aam qaqiutellran nautellranek Agayuvigpak atanruvik-llu allat-llu tamalkuita caliaqsullni,

2Ataneqalainqigtuq elliinun, Gibeon-aami pillrucimitun.

3Ataneq qanertuq elliinun, “Niitellruanka piicauteten. Kenciknarivkarqa una Agayuvigpak caliaqellren piicagvigkauluku wangnun qangvarpak. Murilkeciqaqa cayailkuciumaluku-llu kesianek.

4Kevgiurarkaukuvnga takaqlua arenqiallugutaunak-llu, atavet David-aam pillruciatun, niisngakuvki picirkiutenka aturluki-llu tamalkuita elpenun alerquutekellrenka

5navegngaitaqa akqutelqa atavnun David-aamun qanrutlemku Israel-aat atanirturtengqerrlainarciqniluki elliin kinguvrinek.

6Taug͡aam elpet wall'u kinguverpet maligtenriqatnga, narurrluki picirkiutenka alerquutenka-llu cikiutekellrenka elpenun, ciktaangluteng-llu allanun agayutnun,

7nutaan aug͡'arciqanka yuunka Israel-aat nunamek cikiuteklemnek ellaitnun. Cali-llu cakaarciqaqa una Agayuvigpak kenciknarivkalqa piicalarvigkauluku wangnun. Yuut tamiinek temciarautekciqaat Israel-aaq cautekenrirciqaat-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Una Agayuvigpak ayuqeciquq qalliryagusngalriatun enellertun, tamarmeng-llu kitulriit alangaalarciqut irr'iluteng-llu. ‘Ciin waten Atanrem waten piagu man'a nuna una-llu Agayuvigpak?’ apciiqut.

9Yuut kiuciqut, ‘Tua-i-wa ellaita cakaaratguAtaneq Agayutseng, anucestellrat ciuliameng Egypt-aamek. Ellait akqiut piciunaluteng allanun agayutnun ciktaarvikluki-llu. Taumek Atanrem man'a picurlaun tuceskii ellaitnun.’”

Solomon-aam Akqut'liara Hiram-aamun

10Solomon-aam allrakut yuinaat aturluki nautaa Agayuvigpak atanruvini-llu.

11Angayuqam Hiram-aam Tyre-armium pikiumallrua napanek unailngurnek cedar-aanek nekevraartunek-llu pine-anek suulutaamek-llu piyugtaciatun caliamini. Qaqicimarian, Angayuqam Solomon-aam cikiraa Hiram-aaq yuinarnek (20) nunacuarnek avatiini Galilee-am.

12Hiram-aam tangerrsartullrui, assikenritai-llu.

13Tua-i qanertuq Solomon-aamun, “Tua-i makut, anelgutmaa, maa-i nunacuaraat wangnun cikiutekelten!” cali aterpagcimauq Cabul-amek.

14Hiram-aam tuyullrua Solomon-aaq malleggluki, talliman cuqet (5 tons) suulutaamek.

Allat Solomon-aam Caliallri

15Solomon-aaq calillruuq pivkaumalrianek piscirluni Agayuvigpagmek atanruviminek-llu, imillerminiu-llu, nuna calaralirnerani nunarpiim, qacarneq-llu nunarpiim avatiini. Atullruluki-llu cali napartenqigtellermini nunarpai Hazar-aam, Megiddo-m, Gezer-aam-llu.

16Atanran Egypt-aam callullrua Gezer-aaq teguluku-llu tuqutellruluki yui nayurtai ekuavkallruluku-llu, nunarpak. Tua-i-llu cikiutekellruluku kassuutellranun, panimi uingellrani Solomon-aamek.

17Solomon-aam-llu piliaqenqiggluku. Aturluki calivkaumalriit pisteñi, Solomon-aam-llu cali piliaqenqigtellrua atliq Beth Horon-aaq,

18Baalath-aaq, Tamar-aq yuilqurtaani Judah-m

19nunarpiik tuanelnguut calissuutai atu'urkai-llu tuani uitaaqluteng, nunarpiik horse-ain pekcessuutain-llu allat-llu cat tamarmeng aturyulallrin caliyugaqami, tuani Jerusalem-aami, Lebanon-aami, allani-llu angayuqauvimi iluanelngurni uitaluteng.

20Tamarmeng yuut uitaqallret Amorite-at, Hittite-at, Jebusite-at-llu pillrunrilnguut, yuut Israel-aanek.

21Kinguvrit unegtellret nunamun kinguatni, makut, Solomon-aam teguaqsagutai, tuaten-llu ayuqluteng cali, unuamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Solomon-aaq tau͡gaam tegualillrunrituq Israel-aanek, kevgaugut tau͡gaam elliinun, anguyagten̄guluteng, atanerruaruluteng, alerkuagisten̄guluteng, pekcessuutnek aulukiluteng, horse-aarten̄guluteng-llu.

23Tamaani pitangqertuq tiissitsaam avga yuinaak malruk qulmek cipluku (550) atanerruanek qaunqesten̄guluteng calivkaumalrianun calilrianun Solomon-aam caliarkainun alairturalrianun.

24Solomon-aam imiraa nuna calaralirneratni nunarpiit, kinguakun nuliami panian atanran Egypt-aam, nugtartellran David-aam nunarpiinek atanruvigmun Solomon-aam piliaqellran ellminun.

25Pingayurqunek allrakumi Solomon-aaq elliilallruuq ekuagiluni uitanqegcitem-llu elliitiinun ekuavigmi Atanermun piliallmi qaingani. Tua-i Agayuvigpiim piliaqellra qaqitaa.

26Ataneq Solomon-aaq cali piliuq sun'anek Eziongeber-aami, mallgeskiini Eloth-aam ceñiini kangiqutaan Aqaba-m, Edom-aamelnguum.

27AtaneqHiram-aaq ayagceciuq imarpiliutulinek, piminek ikayuucartuusqelluki Solomon-aam pistaini.

28Tengalrarluteng-llu nuniinun Ophir-aam, ut'rulluteng-llu Solomon-aamun akimiaq ataucimek usperteggun cuqnek suulutaanek.

1 Kings 10

Angayuqam Solomon-aam Tukuutai

1Atanrem nulirra Sheba-mi niituq qanngarutiitnek, Solomon-aamek ayagtuq Jerusalem-aamun naspaayarturluku caknernarqellrianek apyutnek.

2Maligluni amllernek niicugniarkanek, qulugtellrianek-llu atmiumalrianek ayuqenrilngurnek, qevleqsanek, amllernek-llu suulutaanek. Tangrrucamek ellii Solomon-aaq-llu, elliin apqauraa apyutnek umyuaqurqem̄inek.

3Elliin tamalkuita kiugai; camek pitaituq caperqekiinek nalqigcesciigalkiinek.

4Atanrem nulirran Sheba-mi niitaa Solomon-aam umyuartucia tangerrluku-llu atanruvik caliallra.

5Tangrrai-llu neqkat aruqutkumalriit stuuluanek, atanerruarin-llu uitauviit, elluqegcimacia-llu atanruvian calistaikun aturait-llu atuqait tangerrluki, pistet-llu utaqalgirturalriit nererpallratni, ekuagiluni-llu elliillra Agayuvigpagmi. Tamakut ukveraunaku irrivkaraat.

6Ellii qanertuq Atanermun Solomon-aamun, “Ca niitelqa nunamnek elpet pitekluteng nallunrilucin-llu, piciulliniuq!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Tau͡gaam ukveqesciigatellruaqa tailua tangerpailemku wangnek. Tau͡gaam niitellrulliniunga avkenrilkiinek; elpet elisngallren tukuullren-llu amllenrurpalliniuq, wii qanrucimallemni.

8Pikegcivagtat nuliaten! Pikegcivagtat-llu pisteten, uitarrlainalriit kesianek ciuqerpeni niicuumarrlainarluki-llu ellalegtaat qanelten!

9NanraumaliAtaneq Agayuten! Nasvaumaa ilukegcicini atanrurcamiten Israel-aamun. Tua-i-wa kenkii Israel-aamun iquilami, elliin atanrurtaaten ellaitnun ciumurucesqelluku picirkiun elluaruciq-llu."

10Tunai-llu cikiutet Angayuqamun Solomon-aamun, malikellni: talliman ton-atgun cuqneret malleggluki suulutaamek amlleqapigtellrianek-llu ayuqenrilngurnek qevleqsanek-llu. Ayuqenrilnguut akurtullri arnam cikiutekellri ellminun amllenruqapiartut akurtulallrini nani tamalkuitni.

11Hiram-aam angyain, taicillret suulutaamek Ophir-aamek, taicimillruut amllernek nekevraarturngalngurnek qevleqsagnek-llu.

12Solomon-aam atullrui muriit pekcaranun mengleklukі agayuvigpagmi atanruvigmi-llu, ilait-llu aturcetaaliluki qelutellegnek harp-anek lyre-anek-llu aturcetaarteñun. Assinquqapiaraugut muriit tamalkuitni taicimalalriani Israel-aamun; ayuqaitnek tangenqigteksaitut kinguatgun.

13Angayuqam Solomon-aam cikiraa nuliani Sheba-melnguq canek tamalkuitnek kaigatainek, avatiitgun piyugluni, elliin cikiutekellmi elliinun qunuvkenani.

Atanrem Solomon-aam Tukuutai

14Allamiaquaqan Angayuqaq Solomon-aaq akurtulartuq cipluki yuinaq tallimanek cipnelegnek (25) usperteggun suulutaamek,

15ilakluki akiliqurautet akiliutekumalriit kupcaatgun, unangutet-llu navrutaalallermegteggun cikiutait-llu atanrullgutain Arabia-mek, cali-llu Atanirturilriit, district-aat Israel-aami.

16Solomon-aaq piliuq yuinarnek qulnek (200) capkutanek, tamalkuita-llu qalilircetai malleggluku akimiaret (15) usperet suulutaamek.

17Cali-llu pililuni yuinarnek akimiarnek (300) mikellritnek capkutanek, qallilirtelluki-llu atauciuqaqluki usperet cetaman malleggluki suulutaamek. Elliin-llu tamalkuita makut capkutat ellivkarai Nerpiitnun Napat Lebanon-aami.

18Elliin-llu cali pilivkarai aqumllerpagmek. Ilii patuluku tulurngalngurmek, ilii-llu menuilngurmek suulutaamek.

19Aqumllerpak arvinlegnek tuss'arangqertuq, tunuani-wa aqumllerpiim kuluviim qamiqua, aqumvian-wa cali avategkeni tallik uitayaragken caniagni akiqliqlutek yugtutuliruak nangermek,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20tamarmeng tuss'arat akiqliqluteng pilinguartarluteng nangerngalrianek, quyurmeng qula malrugnek cipluku (12) amllertaluteng. Tamakutun ayuqellrianek piliaqumalriartangqeqsaituq allani angayuqauvigni.

21Tamarmeng Solomon-aam saskai piliaqumaut suulutaanek, nerrsuutai-llu tamarmeng Nerpiitni Napat Lebanon-aami, menuilnguugut suulutaat. Qevlercetellria atuumavkenani, nurnalriarullrunrilami Solomon-aam nalliini.

22Angyangqertuq tengalralalrianek imarpigkun, maligulluteng Hiram-aam angyainun. Allrakut pingayuurtaqata angyai utertaqluteng ut'rulluteng suulutaamek, qevlercetellriamek, tulurnek-llu, ape-anek, monkey-nek-llu.

23Angayuqaq Solomon-aaq tukuunruuq, usvitunruluni-llu allani atanrulriani.

24Ellarpagmek-llu tamalkuan tailuteng niicugniyarturyularaat umyuartuneq cikiutii Agayutmek elliinun.

25Tamarmeng tailriit taitelaraat cikiutnek, akimek, suulutaamek, ulikutanek, saskunek, neqkanek ayuqenrilngurnek, horse-anek, ciulvagnek-llu. Man'a ayagtu'rluni, allamiaquaqan.

26Solomon-aaq piliuq pisqumalrianek yuinarnek pekcessuutnek, qula-llu malrugnek cipluku saskurluteng, horse-aanek. Ilait elliin uitavkalarai Jerusalem-aami, allat nunalgarcetai ayuqenrilngurnun nunanun.

27Nalliini atanrullran aki qevlercetellria nallengqertuq teggalqutun, unailnguut-llu napat amllertaut allacetun napacetun acilqamelngurtun nuniini Judah-m.

28Angayuqam cingilgin elucilirtualarait horse-alget, Musri-mi Cilicia-mi-llu,

29pekcessuutet-llu Egypt-aamek. Atu'urkit'larait Hittite-at Syrian-aat-llu atanrit horse-anek pekcessuutnek-llu, tun'aqluki pekcessuutet tiissitsaam avga yuinaat-wa talliman (600) akinun qevlercetellrianun atauciq, horse-at-llu yuinaat malrunelgen qulmek cipluku (150).

1 Kings 11

Solomon-aaq avtuq Agayutmek

1Solomon-aaq kenkilartuq amllernek yaaqvarmiunek arnanek. Avatiikun panian atanrem Egypt-aamek nuliqsagutellmi Hittite-amek arnanek cali nulirturtuq arnanek-llu Moab-armiunek, Ammon-aamek, Edom-aamek, Sidon-aamek-llu.

2Nuliqsagutellrui, alerqullrungraaki Atanrem Israel-aat nulirtuqsailengraata tamakunek pilaasqelluki, tua-i-wa tamakut agayutmeggnun tuigtengevkarciqngatki, allanun agayutnun.

3Solomon-aaq nulirtullruuq tiissitsaam avga, yuinarnek qulnek cipluku (700) uilingiatarnek cali-llu yuinarnek akimiarnek (300) nuliaruangqerrluni. Tamakut tuigtevkaraat Agayutmek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Ak'allaurtengluku-llu ciktaaryaurcetaat agayutnguanun. Piciunrirluni elliin Atanerminun Agayutminun, atamitun David-aatun pivkenani.

5Ciktaarvik'langaa Astarte, agayutnguara Sidon-aam, Milcom-aam-llu, uuminarqellria-llu agayutii Ammon-aam.

6Assiilngirtuq Atanermun piciuvkenani-llu atamitun David-aatun.

7Ingrimi calaralirnerani Jerusalem-aam piliuq ciktaalarvigkaminek Chemosh-aamun, uuminarqellriamun agayutiinun Moab-am, piicalarvigkaminek-llu Milcom-aamun, uuminarqellriamun agayutiinun Ammon-aam.

8Allanek-llu ciktaalarvigkiurtuq tamalkuitnun nuliaminun yaaqvarmiunun ekuagiluteng-llu aruviarluteng, elliilararkauluteng ellaita nakmiin agayutmeggnun.

9Atanrem qenrutaa Solomon-aaq, tua-i-wa ircaqrua tuigcan AtanermekAgayutiitnek Israel-aat, tauna alailleq elliinun malrurqugnek.

10Elliin inerqullrungraani Solomon-aaq maligtaqusqevkenaki allat agayutet, Solomon-aam atunritaa Atanrem alerquutii.

11Elliinun-llu qanerluni, “Tua-i-wa elpet pitsaqutmek akquten wangnun navgavgu narurrluki-llu alerquutenka, akqiunga teguciqniluku angayuqauviin elpenek tunluku-llu iliitnun atanerruarpet.

12Tau͡gaam aatan David-aaq pitekluku man'a pingaitaqa unguvallerpeni. Tau͡gaam qetunrarpet atanirturillran nalliini.

13Tamalkuan angayuqauvik elliinek tegungaitaqa; tau͡gaam atauciinek kinguveqellgutkellrianek uitaciiciqua, pitekluku pisteka David-aaq Jerusalem-aaq-llu nunarpak wii nakmiin pika.”

Solomon-aam Inglui

14Taumek Atanrem Hadad-aaq tuigcetaa, takarnarqellrianek ilakuralriartainek Edom-aam, inglulirluku-llu Solomon-aaq.

15Ciuqvaarni callullrani David-aam Edom-aaq, Joab-am atanerruarata anguyagtet mayuumalria tungmagcarturluki tuqumalriit, tuqurqellrui tamalkuita angutet Edom-aami.

16Joab-aq tamarmeng-llu Israel-aat tuantellruut arvinlegni iraluni, nangluki angutet piunrirnatkameggnun Edom-aami.

17Hadad-aaq tau͡gaam tuqutenritaat ilait-llu atiin pistai Edomite-at, qimallruata Egypt-aamun. (Taum nalliini Hadad-aaq mikelnguullruuq.)

18Ayagnirluteng Midian-aamek ayagtut Paran-aamun. Tuaken-llu angutnek malilirluteng Paran-aamek ayagtut Egypt-aamun, Pharoah-mun-llu atanranun Egypt-aam, taum cikiraa Hadad-aq enemek nunamek, neqkanek-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Pharaoh ilukegciami Hadad-aamek cikiraa elliin, nuliami nakmiin nayagaanek.
Takarnarqellriamek Tahpenes-aamek nulirturtelluku.

20Anelgutiini Tahpenes-aam qetunranguq aterluni, Genubath-aamek, tauna
Tahpenes-aam anglicaraa atanruvigmi. Tuani Genubath-aam uitallgutkai
Pharaoh-m irniari.

21Tuani Egypt-aamenani, Hadad-aaq niituq David-aamun
mernuinercillgucirniluku atii, Joab-aq-llu atanerruarat anguyagtet cali
tuquniluku. Hadad-aaq qanertuq Pharaoh-mun, “Ataki ayagcessnga uterrnaurtua
nakmiin nunamnun.”

22“Camek nuuqitellrusit maantellerpeni utercungluten-llu nakmiin nunavnun?”
Pharaoh-q aptuq. Hadad-aaq kiuguq. “Kiingan ataki ayagcessnga!”

23Agayun cali nangerciuq allamek Solomon-aamun ingluliutarkamek, Rezon-
aamek qetunraanek Eliada-m, tauna qimallrulria atanerminek Hadadezer-aamek
atanranek Zobah-m.

24Quyurciuq-llu ilikaminek angutnek ciuliqagtengurrluni-llu uayaaritulinun,
tuqurqirraartelluku David-aaq; ayagluteng-llu Damascus-aamun,
tamakumiungurtut-llu, atanrurrluku-llu Damascus-aamun.

25Ellii ingluliurutellruuq Israel-aanun Solomon-aam unguvallran taktaciatun,
inerciiganani Hadad-aam pillratun; inglukluku Israel-aaq, ataniurluku-llu Syria-q.

Agayutem Akqutii Jeroboam-aamun

26Alla cali angun Angayuqamun Solomon-aamun inglucitenglleq atanerruarin
ilakellruat, Jeroboam-aaq qetunraa Nebat-aam, Zeredah-rmiu Ephraim-aami.
Aanii aipainruluni atengqerrluni Zeruiah-mek.

27Mat'umek-llu pitengqerrluni inglulitellruuq atanermun. Solomon-aaq nuniriuq
calaralirnerani Jerusalem-aam navguumalria-llu nunarpiim qacarnera
kituggluku.

28Jeroboam-aaq piumanaqluni ayagyuarluni tan'gaurluuguq, Solomon-aam-llu
tangrramiu calirpagturalallra qaunqestenngurtaa calivkaumalrianun nunautiitni
kinguveqellgutkellriarin Manasseh-m Ephraim-aam-llu.

29Taum-llu nalliini, Jeroboam-aaq anngan Jerusalem-aamek, prophet-aam Ahijah-
m Shiloh-rmium nall'artaa tumyarami. Wani-wa Ahijah aturangqertuq
nutaramek qaimini; elkek-llu kiimenatek yuilqumi.

30Tua-llu Ahijah-m yaggluku tegua aturaakun nutarakun atuqiikun, allgurluku-llu
qula malrugnek cipluku (12) eliqneri amllertariluki.

31Qanerluni-llu Jeroboam-aamun, “Teguten qulnek pikarpenek, waten
qanran Ataneq Agayutiit Israel-aat, Wiinga teguiqata'arqa Solomon-aaq
angayuqauvianek, elpet-llu cikirciqamken qulnek kinguveqellgutkellrianek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Solomon-aam atauciin kinguveqellgutkellriit pikciqai, David-aaq pisteka Jerusalem-aaq-llu piteklukek, nunarpak cucukelqa wiinga piknaluku Israel-aam nunautiinek.

33Tua-i-wa elliin pegcanga, ciktaarvikluku-llu Chemosh-aaq agayutiit Moab-armiut, Milcom-aaq-llu agayutiit Ammonite-at, pektenrirluni-llu piciryaramtun, aturluki piciulriit, tangvallemni aturluki pisqutenka alerquutenka-llu, atami David-aam pillracetun.

34Tuaten pingraan tamalkuan angayuqauvik tegungaitaqa unatainek; tau͡gaam atanruvkarciqaqa erenrin taktaciicetun, pitekluku David-aaq, pisteka cucukelqa, aturtekellrat alerquutma picirkiutma-llu.

35Tau͡gaam teguciqaqa angayuqauvik qetunraan unatainek, cikirciqamken-llu elpet qulnek kinguveqellgutkellrianek.

36Tau͡gaam cali qetunraa cikirciqaqa atauciinek kinguveqellgutkellrianek, tauna David-aaq wii pisteka kesianek kenurrangqerrlainarniartuq ciuqamni Jerusalem-aami, nunarpagmi cucukellemni atqa ellinaluku.

37Teguciqamken-llu elpet, ataniurciqaten-llu, tamalkuita yuucimta piyuumiutait, atanruarkauguten tamalkuitnun Israel-aanun.

38Niisngakuvki-llu tamalkuita alerquutenka elpenun, piyuakuvet-llu piciryaramtun, aturluku-llu elluaq, iigemni, atullerpegun picirkiutenka alerquutenka-llu David-aam pistem̄a pillruciatun, nayurciqamken, taqciqamken-llu piciuluten enenguluten, David-aaq pillrucimtun, Israel-aaq-llu elpenun tunciqaqa.

39Man'a pitekluku anucimirqecetaarciqanka kinguvri David-aam tau͡gaam qangvarpak pivkenaki.”

40Solomon-aam taumek tuqungnaqsaaqaa Jeroboam-aaq; tau͡gaam Jeroboam-aaq makluni unuakumi qimagtuq Egypt-aamun, Shishak-aamun atanranun Egypt-aam, Egypt-aamenani-llu tuqunatkaanun Solomon-aaq.

Tuqullra Solomon-aam

41Tua-llu tamarmeng caurallri Solomon-aam, tamarmeng-llu pillri elliin, elliin-llu elisngii igausnganritut-qaa kalikarni Solomon-aam caurallrini?

42Tamarmeng-llu Solomon-aam ataniullri Jerusalem-aamek tamalkuitnun Israel-aanun yuinaak malruuguk (40).

43Solomon-aam qavallgucirai atani, tungmagcimaluni-llu nunarpiinun atami David-aam; Rehoboam-aaq-llu atanrurtuq eniini.

1 Kings 12

Neglirnermi Taungullgutkellriit Callungartut

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Rehoboam-aaq ayagtuq Shechem-aamun, tamarmeng yui neglirneranek Israel-
aam quyurcata atanrurcarturluku.

2Tua-llu Jeroboam-aam qetunraan Nebat-aam, ayallrem Egypt-aamun qimagluni
Angayuqamek Solomon-aamek, niicamiu man'a, utertuq Egypt-aamek.

3Yuin neglirnermi kinguveqellgutkellriit aqvavkaraat, tamarmeng-llu quyurmeng
ullagaat Rehoboam-aaq elliinun-llu qanerluteng,

4“Atavet Solomon-aam anagulluni assiinata pilallruakut cakviurtelluta-llu. Makut
cakviurnarqellriit uqeglicaquvki yuullerput-llu qacignarikaniquvgu wangkutnun,
piciuluta elpenun yuuciqukut.”

5Ellii qanertuq ellaitnun, “Ayagci erenret pingayun aturluki, nutaan atam
tainiartuci wangnun.” Tua-i yuut ayagtut.

6Tua-llu Atanrem Rehoboam-aam qanellgutkai ciulirneret, nangengqalallret
ciuqerrani Solomon-aam atami cali unguvallrani, qanerluni, “Qaillun
kiusqumaceciki ukut yuut?”

7Ellaita-llu qanrutaat, “Kevgaugarkaukuvet ukunun yugnun unuamek
kevgiurluki, qalarutaqluki assilrianek aperyarirluten ellaitnun kiugaqavki,
nutaan kevgauciqut elpenun qangvarpak.”

8Tau͡gaam elliin ciuniunritai qalaruyutiit angukara'urluut ellminun,
qallatellgutekluki-llu ayagyuat anglillgutellni nangengqalriit ciuqermini.

9Qanrutai-llu elliin, “Qaillun kiusqumaceciki ukut yuut qanellret wangnun,
‘Uqiglicarki atmagkaput atavet ellillri wangkutnun?’”

10Tua-llu ayagyuat anglillgutellri qanertut elliinun, “Waten qanrarkauguten
ukunun yugnun qanelrianun elpenun, ‘Elpet atavet uqamairillrui atmaput,
tau͡gaam ataki, elpet uqiglicaqerki wangkutnun; elpet qanrutniaten ellait, Wiinga
Iqelquqa ellenruuq atama qukaani.’

11Watua, nauwa atama uqamairiluki atmagcet'lallruaci. Wii ilaciqanka
atmagarkaci. Atama piqertualallruaci qenutatgun, tau͡gaam wii
piqertualarciqamci uqamaillritgun.”

12Tua-i Jeroboam-aaq tamarmeng-llu yuut taigut Rehoboam-aamun erenret
pingayuatni.

13Cali atanrem yuut kiucurlagaluki pii, niicugnivkenaki-llu qalaruyutait
angukara'urluut ellminun.

14Elliin qalarutai ayuqucirtuuciicetun ayagyuat qanerluni, “Atama atmaci
uqamairilallrui, tau͡gaam wii ilaciqanka atmaci; atama piqertualallruaci
qenutatgun, tau͡gaam wii piqertuarciqamci uqamaillritgun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Tua-i atanrem niicugninritai yuut; man'a cat tamarmeng tuigtellrat pivkaumauq Atanermekqanellni piciurrnaluku, qallatellruami Ataneq Ahijah-kun Shilonite-akun Jeroboam-aamun qetunraanun Nebat-aam.

16Tua-llu tamarmi Israel-aam tangrramegteggu niicugninrilucirteng ellait, yuut kiugaat ataneq, “Qaillun pitalriamek pikangqerceta David-aamek? Wangkuta paitarkaitukut qetunraani Jesse-m. Ayagci pelatekarpeceñun Israel-aani! Tangerciki nakmiin uitavigci, David-aaq.” Tua-i Israel-aat ayagtut nakmiin pelatekameggnun.

17Tau͡gaam Rehoboam-aam ataniurai yui Israel-aam uitalriit nunarpaini Judah-m.

18Tua-llu atanrem ayagcetaa Adoram-aaq tarikestiit calivkaumalriit, tamarmeng-llu Israel-aat teggalqutgun tuqutaat. Tua-llu ataneq Rehoboam-aaq cukamek ek'uq pekcessuutminun, qimagluni-llu Jerusalem-aamun.

19Taumek Israel-aat ingluliurutut David-aam yuinun, man'a erneq engelkarrluku.

20Tua-llu Israel-aat niicameng Jeroboam-aaq uterrniluku ayagceciut taisqelluku-llu quyurrvimeggnun, atanrurrluku-llu tamalkuitnun Israel-aanun. Kitumek maligcestairutut David-aam yui, Judah-m tau͡gaam kinguveqellgutkellriarin kiimeng.

Shemaiah-m Ciunerkaliullra

21Tuani Jeroboam-aaq tekicami Jerusalem-aamun, quyurcetai tamalkuita Judah-m yui, kinguveqellgutkellriari-llu Benjamin-aam, yuinaat qulngunritaraan cucukumalriit anguyaucessuutet, calluusqelluki inglulirluki Israel-aam yui, piurtenqiggnaluku angayuqauvik Rehoboam-aamun, qetunraanun Solomon-aam.

22Tau͡gaam qaneryaraa Agayutem taiguq Shemaiah-mun yuanun Agayutem.

23Qanra Rehoboam-aamun, qetunraanun Solomon-aam, atanranun Judah-m, tamalkuitnun-llu yuinun Judah-m, Benjamin-aamun-llu, tamalkuitnun-llu allanun yugnun.

24“Qanertuq Ataneq, elpet ayagyaqunak callugyarturluki anelguteten, yui Israel-aam. Uterceski tamalkuita yuut tua-i-wa man'a wangnek pian.” Tua-i niitait Atanremqaneryarai, uterrluteng-llu kingunermeggnun ataam, Atanrem pisquciatun.

Jeroboam-aaq Tuigtuq Agayutmek

25Tua-llu Angayuqam Jeroboam-aam Israel-aamek asvairqaa nunarrii Shechem-aam qemililriarani Ephraim-aam, tuani-llu uitauraqerluni. Tuaken-llu ayiimi cali asvairqaa nunarrii Penuel-aam.

26Jeroboam-aaq-llu qanertuq ircaqumikun, “Waniwa angayuqauvik uterteqatartuq David-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Ukut yuut ekuagiyartuquneng eniini Atanrem, Jerusalem-aami, ircaqruit ukut yuut ataam tuigciiqut atanermeggnun, Rehoboam-aamun atanranun Judah-m.”

28Tua-llu ataneq arenqiirturluni, piliuq malrugnek kuluvayagaagnek akignek. Qanerluni-llu yugnun, “Ayaumamallruuci Jerusalem-aamun mululuci. Tangerrluku agayuceci, Israel-aani, anucesteklerci Egypt-aamek.“

29Ataucimek-llu elliiluni Bethel-aamun, alla-llu Dan-amun elliluku.

30Man'a-llu assiilnguurtuq yuut ayalameng Bethel-aamun, allamun-llu yaaqsigtalriamun Dan-amun.

31Ellii cali enelilartuq quyilriani, agayulirciaqluni-llu tamaaken tamarmeng yuut ilaitnek, Levite-aunrilngurnek.

Piicalallrat Bethel-aami Pisqumanrituq

32Jeroboam-aaq pillerkiurtuq nererpallerkamek akimiarunritariitni erenrin pingayunelgata iralut ayuqluku kalukallrat Judah-mi, elliiluni-llu ekuagiluni ekuavigmi; tuaten piuq Bethel-aami, ekuagiluni kuluvayagarnun elliin piliallregminun. Nunalgarciuq-llu Bethel-aamun agayulirteñek quyilriaruluki taqlerminek elliin.

33Mayurluni-llu ekuavigmun elliin piliallerminun Bethel-aami akimiaratni erenret pingayunelgatni iralut iralumi elliin ircaqumikun taqlermini piyaraqnaluku; piurciluni-llu kalukaryaramek yuinun Israel-aam, mayurluni-llu ekuagivigmun aruviarmek ekuaginaluni.

1 Kings 13

1Atanrem pisquciatun prophet-aaq Judah-mek ayagtuq Bethel-aamun tekilluni-llu tuavet Jeroboam-aaq nangerngainanrani ekuavigmi ekuagiqatarluni.

2Maligtaqluku Atanrem alerquutii, prophet-aam ikiaraa niitelluni ekuavik: “Ekuaviik, ekuaviik, waten qanertuq Ataneq: Mikelnguq, atengqerrarkaq Josiah-mek, yuurciiquq nakmiin ilainun David-aam. Tuqurqiciquq agayulirteñek kevgiulrianek agayumanrilnguut ekuaviitni elliitnek ekuavkarilrianek elpenun, ekuavkariciquq-llu yuinarnek nernek.“

3Nallunailkutaliuq-llu taumi ernermi, qanerluni, Una nallunailkutnguuqAtanrem qanellranek, “Tangerrluku, ekuavik imcimaarkauguq, qamlleq-llu qainganelnguq kuvumaarkauluni.”

4Atanrem-llu niicamiu man'a, eniraa ellimerrulluku-llu, “Teguu tauna angun!” Egmian-llu atanrem tallia nalauq, ataam ellminun cayugciigali'irrluki.

5Ekuavik alqunaq navgurtuq qamlleq-llu kuvluni nunamun, prophet-aam piciqnillratun Atanrem atrakun.

6Ataneq-llu Jeroboam-aaq qanertuq prophet-aamun, “Piicauteqernga AtanermunAgayutevnun, kaigavikluku unatenka ataam

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

assirivkaasqelluki.” Prophet-aaq-llu piicagtuq Atanermun, atanrem-llu tallia canrircecimauq.

7Ataneq-llu qanertuq prophet-aamun, “Maligglua enemnun neryartua. Nunulirciqamken caliallerpenek.”

8Prophet-aaq kiuguq, “Cikingerpenga avganek tukuutvet, wiinga maligcanritamken wall'u nerngaunii merngauni-llu aipirluten.

9Alerqullruanga Atanrem camek neresqevkenii mer'esqevkenii-llu, utercesqevkenii-llu tumelqa aturluku.”

10Taumek utertenrituq tumllermikun taillermini, tau͡gaam allakun tumyarakun.

Ak'allaq Prophet-aara Bethel-aam

11Wani-wa tuall tuani uitauq ak'allaq prophet-aaq Bethel-aami. Qetunraagken-llu ullagluku qanrutaak tamalkuitnek prophet-aam pillrinek taumi ernermi Bethel-aami; qaneryaraqellrinek-llu atanermun qanrutkakek atamegnun.

12Atiignek-llu qanrutak, “Natetmun ayagta?” Qetunraagken-llu apertuataak natetmun prophet-aam ayallrucianek, tekitelleq Judah-mek.

13Ellii-llu qanertuq qetunraagminun, “Aqumgavilirtegu ciulvak.” Tua-i elkenka aqumgaviliraak ciulvak ellii-llu ekluni.

14Kingunrirturaa-llu prophet-aaq, nalaqaa-llu aqumgallrani aciani napam; elliin-llu qanrutaa, “Elpet-qaa prophet-aaruuten tailleq Judah-mek?” Qanertuq-llu, “Taunguunga.”

15Tua-llu qanrutaa, “Maligesnga enemnun neryarturluten kelipamek.”

16Ellii-llu qanertuq, “Maliggluten uterrngaitua, ciuniurngaunaku-llu allaniuruten. Nerellgutekngaitamken wall'u mellgutekluten maani,

17tua-i-wa Atanrem alerqullruanga camek nerqaasqevkenii wall'u meqaasqevkenii, utercesqevkenii-llu tumelqa aturluku.”

18Tua-llu angukararaurtellria prophet-aaq Bethel-aamek qanertuq elliinun, “Wiinga-llu, prophet-aaruunga elpetun, an'gilam-llu qalarutellruanga alerquuciatun Atanrem qanrullua ut'rucesqelluten wangnun allaneqluten.” Tau͡gaam tauna angukara'urluq iqluuq.

19Tua-i taum maligtaa eniinun, nerluni-llu kelipamek eniini, merluni-llu mermek.

20Aqumgauk-llu stuulumi, qaneryaraa-llu Atanrem taiguq prophet-aamun taum ut'rutestiinun.

21Ellii-llu qanpagtuq prophet-aamun Judah-mek taillermun, “Waten qanertuq Ataneq, ‘Tua-i-wa elpet narurcavgu qaneryaraaAtanrem, atunrilavgu-llu alerquutekellra elpenun Atanrem Agayutvet,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22taug͡aam uterrluten, nerluten-llu kelipamek merluten-llu mermek; nunami elpenun qanrutkellrani. Neresqevkenak kelipamek, mer'esqevkenak-llu mermek; elpet temen qungasngangaituq qunguitnun nakmiin ilavet.'"

23Nerumariami-llu kelipamek, merluni-llu, aqumgaviliraa ciulvak prophet-aamun taitellerminun.

24Ayainanrani-llu yugtutulim pairtaa tumyarami tuqulluku-llu. Temii-llu egcimaluni tumyaramun, ciulvak-llu caniani nangengqaluni; yugtutuli-llu nangengqaluni caniani temiin.

25Tangerrluku-llu angutet kiturtut tamaaggun tangerrluku-llu temii egcimaluni tumyaramun. Yugtutuli-llu nangengqaluni canian temiin. Tekilluteng-llu nunarpagmun qanrutkaat angukara'urluum prophet-aam uitaviani.

26Tua-llu prophet-aam ut'rutestellran tamaaken niicamiu qanertuq, "Taunguuq prophet-aaq narurcilleq qaneryaranek Atanrem."

27Ellii-llu qanertuq qetunraagminun, "Aqumlliritegnga ciulvagmek." Aqumlliriuk-llu.

28Ayagluni-llu, nataqluku-llu temii egcimaluni tumyaramun, ciulvak yugtutuli-llu nangengqalutek caniani temiin. Yugtutulim nereksaunaku tema allgurpek'naku-llu ciulvak.

29Prophet-aam-llu tema tegua ut'rulluku-llu nunarpagmun angniilutekluku tungmaggnaluku-llu.

30Ellia-llu tema elliin nakmiin qunguminun; nangtequtekaat-llu qanerluteng, "Tangerrluku anelgutka!"

31Tungmagcimariamiu-llu qetunraagminun qanertuq, "Tuqukuma tungmageskitegnga qungumun prophet-aam tungmagingavianun; elliluki enrenka enrin caniatnun.

32Qallatellra qastuluni qaneryaraakun Atanrem inglukluku ekuavik Bethel-aami, tamalkuita-llu quyilriit agayularviit Samaria-m nunarpaini, ilumun piciurtenrilngaitut."

Jeroboam-aam Tuquteknarqellria Assiilngua

33Mat'um kinguani Jeroboam-aaq tuigtenrituq assiiluciminek, taug͡aam cali agayulirciluni quyilrianun tamaaken yuut ilaitnek; kina tua-i piugngalria naaqitaqluku agayulirtenn̄gurrluku quyilrianun.

34Man'a assiilnguurtuq eniini Jeroboam-aam, mat'um aug͡'arnarivkaraa piunrirtelluku-llu nunam qainganek.

1 Kings 14

Tuqullra Jeroboam-aam Qetunraan

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Taum nalliini Abijah qetunraa Jeroboam-aam naulluunguq.

2Jeroboam-aaq-llu qanertuq nuliaminun, “Nangerrluten allaunguarluten aturaa elpenek, nallunaqniartuq nulirqucin Jeroboam-aamun, ayagluten-llu Shiloh-mun; Ahijah prophet-aaq tuantuq, qanlleq atanrunaqnilua ukunun yugnun.

3Ang'aqluten qulnek kelipanek, cake-aanek-llu, putiilekaamek-llu paatakaarngalngurmek, ullagluku-llu; qanruciiqaaten-llu qaillun pillerkaanek mikelnguum.”

4Jeroboam-aam nulirra tuaten piuq; nangerrluni ayagtuq Shiloh-mun. Tekilluni-llu eniinun Ahijah-m. Wani-wa Ahijah tangerciigatuq ak'allaurcami iik takvialiuk.

5Atanrem-llu qanrutaa Ahijah, “Tangerrluku nulirra Jeroboam-aam taiguq apqauryarturluten qetunrani pitekluku; tauna naulluungan. Wani-wa waten qanrutarkaugan arnaq.” Allaunguarluni iterciquq.

6Tau͡gaam Ahijah-m niicamiu piyuallra, amiigmun tekican, ellii qanertuq, “Itra Jeroboam-aam nulirra; ciin allaunguarcit? Tua-i piarkangqertuq arturnarqellrianek elpenun.

7Ayagluten qanrucarturru Jeroboam-aaq, Waten qanertuq Ataneq, Agayutiit Israel-aat: ‘Tua-i-wa nalullruamken, akuliitnek yuut, ciuliqagten̄gurrluten-llu yumnun Israel-aanun.

8Teguluku-llu angayuqauvik eniinek David-aam tunluku-llu elpenun; tau͡gaam ayuqenrituten pistemtun David-aatun, alerquutma aturtekellratun, maligtesteklemtun-llu, ircaquni tamalkirrluku, caliaqluni elluakekemnek tangvallemni.

9Tau͡gaam elpet caliuten assiitellriamek anagvagluki ciuqliten ayagluten-llu elpenek agayut'liluten, unatetgun taqumalrianek, qenngevkaraqlua, calligglua-llu kingunerpenun.

10Taumek tangerrluku, assiitellria pivkarciqaqa eniinun Jeroboam-aam, au͡g'arciqanka-llu tamalkuita angutet, tamalkuita teguat teguarunrilnguut-llu Israel-aani, piunrirarkauluku-llu enii Jeroboam-aam, angutem ekuagilauciatun ilurrlugnek nangviitnun.

11Kina imna pikekii Jeroboam-aam tuqukan nunarpagmi qimugtet ner'arkaugait; kina-llu tuqukan yuilqumi catailngurmi, yaqulgin ellam ner'arkaugait; tua-i Atanrem qanrutkellruaku.’”

12“Nangerrluten taumek ayii enevnun, it'gagpet nunarpak itqatgu, mikelnguq tuquarkauguq.

13Tamarmeng-llu Israel-aat nepliutekarkaugaat, tungmagciiqaat-llu; tauna kiimi qunguumaarkauguq, tua-i-wa tuani ilukegcinarqellriartangqerran Atanermi Agayutiitni Israel-aat, eniini Jeroboam-aam.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Tamana ilaluku Ataneq nangerciarkauguq ellminek atanirturtekaatnek tamarmeng Israel-aat, kepestekaat Jeroboam-aam eniin unuamek. Wak'nirnek-llu

15Atanrem qacartelarciqai Israel-aat, iitaruaq angalacimalauciatun mermi, qecuumaciquq-llu Israel-aaq naumavikegcillranek cikiutekellranek ciuliaritnun, cekavcimaciqut-llu yaatiinun kuigem Euphrates-aam, tua-i-wa agayutnguamegteggun Asherim-aakun Ataneq qenngevkalaamegteggu.

16Elliin-llu pegciiqai Israel-aat tua-i-wa assiilnguin Jeroboam-aam."

17Nutaan-llu Jeroboam-aam nulirra nangertuq, ayagluni-llu tekituq-llu Tirzah-mun. Tua-llu wani-wa tekilluku amiigem tuc'araa mikelnguq tuquuq.

18Tamarmeng-llu Israel-aat tungmagtaat, nepliatekluku-llu, qanellruciatunAtaneq, pisteṁikun Ahijah-kun prophet-aakun.

Tuqullra Jeroboam-aam

19Wani-wa allat Jeroboam-aam pillri, anguyautelallri, atanirturillra, tangerrluku tamakut igausngaut igausngaviitni atanrullret Israel-aani.

20Taktacia-llu atanirturillran Jeroboam-aam, allrakut yuinaq malrugnek cipluku (22); pillguciutuq-llu ciuliaminun qetunraan-llu Nadab-am enairluku atanrurtuq.

Atanra Rehoboam-aaq Judah-m

21Wani-wa Rehoboam-aaq atanrullruuq Judah-mi qetunraa Solomon-aam. Rehoboam-aaq yuinaak malruk ataucimek ciplukek (41) allrakungellruuq atanrurtellermini, atanirturillruluni-llu akimiaq malrugnek cipluku (17) Jerusalem-aami, nunarpak Atanrem cucukellra ilakellgutkellriartainek Israel-aam, at'ni tuavet ellinaluku. Elliin aaniin atra Naamah-ruuq Ammonite-auluni.

22Judah-llu assiinani pillruuq tangvallrani Atanrem, ellaita-llu ciknangevkallruat assiilngurnek pillermegteggun, arcaqerluku atiita pillran.

23Ellmeggnek-llu cali pilillruut ciktaalarvigkemeggnek quyilriani, teggalqunek-llu qalliryagusngalrianek, Asherim-aam agayutnguameng nallunailkutainek qertulriani napat-llu talinilriit aciitni.

24Tamaani cali pitangqertuq angutnek, arnanek-llu akissunek nunami. Tuatnalartut uuminarqeqapiggluteng ilakellgutkelriaruluteng piciryarallritnek anevkallrinAtanrem ciuqerratnek Israel-aat.

25Allrakut tallimiitni atanrullran Rehoboam-aam, Atanran Egypt-aam callugaa Jerusalem-aaq.

26Elliin tegui tukuutai eniin Atanrem tukuutai-llu atanrem eniin; tegui cat tamalkuita. Tegui-llu tamalkuita akit capkutat Solomon-aam piliallri;

27Ataneq-llu Rehoboam-aaq tamakut cimirluki piliuq capkutanek punernernek, tunluki-llu atanerruaritnun tarikestet, qaunqilriit amiiginek atanrem eniin.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Ayallra tamalkuan eniinun Atanrem qaunqestet tegularait kinguakun-llu ataam ut'rulluki qaunqivigmun.

29Wani-wa caurallri Rehoboam-aaq, caqallri-llu tamarmeng igausnganritut-qaa Kalikarni Caurallrita Atanrin Judah-m?

30Anguyauqu'rtuk-llu Jeroboam-aankuk Rehoboam-aaq-llu taqsuunatek.

31Tuqullgucirai-llu Rehoboam-aam atani tungmagcimallgutekluki-llu nunarpiini David-aam. Aanii atengqerrluni Namah-mek Ammonite-auluni. Abijam-aaq-llu qetunraa enairluku atanrurtuq.

1 Kings 15

Ataneq Abijah Judah-mi

1Wani-wa akimiaq pingayunek cipluku (18) allrakut pitarillratni ataniurillra atanrem Jeroboam-aam Israel-aarmium, qetunraan Nebat-aam, Abijah ayagnirtuq atanruluni Judah-mi.

2Atanrullruuq Jerusalem-aami allrakuni pingayuni. Aanii atengqertuq Maacah-mek pania Abishalom-aam.

3Piyuallruuq-llu assiilngurkun atami pillruciatun ciumini; ircaqrua-llu tamalkiringavkenani Atanermun Agayutminun, ircaqruatun atami David-aam.

4Tuaten pingraan David-aaq pitekluku Atanrem Agayutiin cikillrua Abijah qetunrarkanek ataniurisqelluku kinguakun Jerusalem-aami cayailkuciisqelluku-llu Jerusalem-aaq.

5Atanrem waten pivkaraa David-aaq pillruan elluarrluni tangvallrani, tuigteksaunani-llu alerquutainek yuullmi taktaciatun, tau͡gaam ataucirqumek caliallmikun Uriah-mun Hittite-amun.

6Wani-wa anguyauqurallruuk ellmegnun Rehoboam-aaq Jeroboam-aaq-llu yuullmek taktaciatun.

7Allat pilallri Abijah-m, tamarmeng-llu pillri igausnganritut-qaa kalikarni igausngaviatni Atanrin Judah-m? Anguyauqurallruuk-llu ellmegnun Abijah-nkuk Jeroboam-aaq-llu.

8Abijah-m-llu tungmagcimallgutkai ciuliani; tungmagtaat ellii nunarpainun David-aam.

Atanra Asa Judah-m

9Yuinaurutiitni allrakut Jeroboam-aam atanirturillran Israel-aanek, Asa ayagnirtuq atanirturiluni Judah-mi,

10Atanrullruuq-llu Jerusalem-aami yuinaak malruk ataucimek ciplukek (41). Aanii atengqertuq Maacah-mek pania Abishalom-aam.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Asa-llu caliuq elluarrluni tangvallrani Atanrem, David-aam atami pillratun.

12Piunrirtellrui angutet akissut, au͡g'arluki-llu agayutnguat atami piliallri.

13Au͡g'armia-llu aanani Maacah quyilriaruluni aanaullranek, tua-i-wa uuminarqeqapigtellriamek pingqerran piliaqumalriamek Asherah-mun; Asa-m-llu kepaa agayutnguani ekualuku-llu kuicuarmi Kidron-aami.

14Tau͡gaam quyilriit au͡gaumanritut. Tuaten pingraan Asa-m ircaqrua piciuguq Atanermun yuullran taktaciatun.

15Itrutuq-llu eniinun atanrem umyuaqusngalrianek cikiutnek atami elliin-llu umyuaqusngakminek cikiutnek akimek, suulutaamek, assigtanek-llu.

16Anguyautuk-llu atunem akunlemegni Asa, Baasha-llu ernemegni tamalkuitni.

17Baasha-m-llu atanran Israel-aam yagutaa Judah, cayailkuciraa-llu Ramah, arulairrnaluku it'lallrat anlallrat-llu Asa-mun atanranun Judah-m.

18Tua-llu Asa-m tegui tamalkuita akit uitalriit eniiniAtanrem, akit-llu atanrem eniini, tunluki-llu unataitnun pisteḿi; Atanrem-llu Asa-m ayagcetai Benhadad-aamun qetunraanun Tabrimmon-aam, qetunraan Hezion-aam, atanran Syria-m, uitalria Damascus-aami, qanerluni,

19“Ataki pillguteksagulluk wiinga elpet-llu, atapuk pillruciagtun; tangerrluku tuyuramken cikiutnek akimek suulutaamek-llu; ullagluku au͡g'aryarturru ilakuyutsek Baasha-q-llu atanra Israel-aam, ayagnaurtuq wangnek.”

20Benhadad-aam-llu niitaa Ataneq Asa, ayagtelluki-llu alerquastait anguyagteḿi inglukluki nunarpait Israel-aat, cirlakluki-llu Ijon-aaq, Dan-aq, Abel Beth Maacah-q, tamalkuan-llu Chinneroth-aaq, nunii-llu tamalkuan Naphtali-m.

21Baasaha-m-llu niicami taqaa nayurvililni, uitaluni-llu Tirzah-mi.

22Ataneq-llu Asa nallunairiuq tamalkuan Judah-mun kina pinritevkenaku, ayauqurait-llu teggalqut Ramah-mi muragpiit-llu, Baasha-m caliaqellri; aturluki-llu, Baasha piliuq Geba-mek Benjamin-aamun Mizpah-mun-llu.

23Wani-wa tamarmeng caurallrin Asa-m, pinirtacimitun, tamarmeng-llu elliin pillri, nunarpiit-llu piliallri, igausnganritut-qaa tamarmeng kalikaitni igausngaviita caurallrit atanrin Judah-m? Tau͡gaam ak'allaurrluni naulluutengellruuq it'gamikun.

24Asa-m-llu tungmagcimallgutkai atani nunarpiini David-aam atami; Jehoshaphat-aq-llu atanrurtuq enairluku.

Ataneq Nadab-aq Israel-aani

25Nadab-aq qetunraa Jeroboam-aam ataniunguq Israel-aami aipaani allrakum ataniullran atanrem Asa-m Judah-mi; ellii-llu ataniullruuq Israel-aani allrakugni malrugni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Ellii pillruuq assiinani tangvallrani Atanrem, piyualuni-llu atami pillratun, assiilngillermikun-llu Israel-aat assiilngircetai.

27Baasha-q qetunraa Ahijah-m eniinek Issachar-am, uptuq nalluvkarluni inglukluku; Baasha-m-llu iqutaa Gibbethon-aami, Philistine-at piatni; tuani Nadab-aq tamarmeng-llu Israel-aat kassugusngallratni Gibbethon-aaq.

28Tua-i Baasha-m tuqutaa ellii, pingayuatni allrakut ataniullran atanran Asa Judah-m, atanrurrluni-llu enairluku.

29Tamaa atanrurcami tuqutai tamalkuita enelgutai Jeroboam-aam; uitaciinrituq eniinun Jeroboam-aam anernelegmek, piunrirviitnun, aturluku qaneryaraa Atanrem pisteṁikun Ahijah-kun Shilonite-akun.

30Tamana piuq pitekluku assiilngua Jeroboam-aam elliin assiilngillra, Israel-aat-llu assiilngirtelluki, tua-i-wa qenngevkallruaku Ataneq Agayutiit Israel-aat.

31Wani-wa allat caurallri pillri-llu Nadab-am, igausnganritut-qaa igausngaviitni kalikarni atanrin Israel-aat?

32Anguyautellruuk-llu akunlemegni Asa, Baasha-llu unguvallermek erenrin tamalkuita.

Ataneq Baasha-q Israel-aani

33Pingayuatni allrakut Asa-m atanirturillran Judah-mi, Baasha qetunraa Ahijah-m atanirturinguq Israel-aani tamalkuita Tirzah-mek, atanrullruluni-llu allrakuni yuinaq cetamanek cipluku (24).

34Ellii-llu piluni assiitellriamek tangvallrani Atanrem, piyualuni-llu Jeroboam-aam pillratun assiilngillermikun-llu Israel-aat assiilngirtelluki.

1 Kings 16

1Atanrem-llu qaneryaraa taiguq Jehu-mun qetunraanun Hanani-am inglukluku Baasha, qanerluni,

2“Nalullruamken urr'amek ciuliqagteṅgurrluten-llu yumnun Israel-aanun, piyuaguten-llu picillratun Jeroboam-aam, yuunka-llu Israel-aat assiilngirtelluki, eq'uqertellua assiilnguit pitekluki.

3Taumek aug̃'arciqaqa Baasha enelgutai-llu, enen-llu ayuqliriciqaqa eniitun Jeroboam-aam qetunraan Nebat-aam.

4Baasha-mun ilakevkalria nunarpagmi qimugtet nerciqaat kina-llu imna ilii tuqukan yuilqumi yaqulgin ellam nerciqaat.”

5Wani-wa caurallrin Baasha-m ilait, pillri-llu elliin-llu pinia igausnganritut-qaa kalikaitni Igausngaviita Atanrin Israel-aam?

6Baasha-m-llu tungmagcimallgutkai ciuliani tungmagcimaluni-llu Tirzah-mi; Elah-llu qetunraa atanrurtuq enairluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Tamana ilaluku Atanrem qaneryaraa taillruuq prophet-aakun Jehu-kun qetunraakun Hanani-am inglukluku Baasha ilai-llu tamalkuita, tua-i-wa assiitellriamek pillruan tangvallrani Atanrem, qenngevkaraqluku Atanequnatmi caliarikun, ayuqellermikun Jeroboam-aam eniitun, piunrirtelluku-llu tauna.

Ataneq Elah Israel-aarmium

8Yuinaq arvinlegnek cipluku (26) allrakungluku ataniullran Asa-m Judah-mi. Elah qetunraa Baasha-m ayagnirluni ataniungellruuq Tirzah-mi, atanruluni-llu allrakugni malrugni.

9Tau͡gaam pistii Zimri-q, alerquastiit avgita ikamrartain, picirkiurtuq inglukluku. Tirzah-metlermini merluni ellminek taangiqluni eniini Arza-m, enem tarikestiin Tirzah-mi

10Zimri iterluni iqutaa tuqulluku-llu, yuinaq malrunlegnek (27) cipnengqerluku ataniullra Asa-m atanran Judah-m, ataniurluni-llu enairluku.

11Ayagniami ataniurluni, ellminek aqumngami aqumllermun, tuqurqai eniinelnguut Baasha-m; uitaciinrituq atauciungraan angutmek tungelqurranek wall'u yugnikekiinek.

12Tua-i Zimri-m piunriraa enii Baasha-m, qaneryaraa Atanrem aturluku, qanellra inglukluku Baasha-m, Jehu-kun prophet-aakun.

13Tamalkuita assiilngui pitekluki Baasha-m, assiilngui-llu Elah-m qetunraan assiilngilkek, Israel-aat-llu assiilngirtelluki, qenngevkaraqluku Ataneq Agayutiit Israel-aat agayutnguamegteggun.

14Wani-wa caurallrin ilait Elah-m, pillri-llu tamarmeng, igausnganritut-qaa kalikarni igausngaviitni atanrin Israel-aam?

Atanrat Zimri Israel-aat

15Yuinaq malrunelgatni (27) allrakut Asa-m ataniullran Judah-mi Zimri-q atanrullruuq ernerni malrunlegni, Tirzah-mi. Wani-wa anguyagtet uitaqaumaut inglukluku Gibbethon-aaq Philistine-at pikekiit.

16Anguyagtet-llu tamaanelnguut niitaat qanrutkumalria, Zimri-q uptellruuq, tuqutellruluku-llu ataneq; taumek tamarmeng Israel-aat Omri-q alerquastiit anguyagtet, atanrurtaat tamalkuitnun Israel-aanun taumi ernermi, tuani uitallrani.

17Tua-i Omri-q mayurtuq Gibbethon-amek, Israel-aat-llu tamarmeng maligtaat, avatairluku-llu Tirzah-q.

18Tuani-llu Zimri-m tangrramiu nunarpak tegumacia, itertuq iluqlikacagiinun atanruviim, ekuavkarluku-llu atanrem enii, tuquluni-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Tua-i-wa assiilnguin elliin pillrin, caarrluuluni pilallran tangerqiini Atanrem, piyualallran tumaikun Jeroboam-aam, assiilngillermikun-llu Israel-aat assiilngircetaqluki.

20Wani-wa allat caurallri Zimri-m, aassaqluni-llu pillra igausnganritut-qaa Kalikarni igausngaviitni atanrin Israel-aam?

Atanrat Omri-q Israel-aat

21Tua-llu yui Israel-aam avegtut malruirrluteng; avgita maligtaat Tibni-q qetunraa Ginath-aam, ataneqnaluku, avgita-llu maliggluku Omri-q atanrurtuq.

22Tau͡gaam Omri-m maligcestain anguit yuut maligcestai Tibni-m qetunraan Ginath-aam; tua-i Tibni-q tuquuq, Omri-llu atanrurtuq.

23Yuinaq qula ataucimek (31) cipnengellrani atanrullran Asa atanran Judah-m, Omri-q ayagnirtuq ataniurluki Israel-aat, atanruuq-llu qula malrugnek (12) cipluku; arvinlegni-llu atanruluni Tirzah-mi.

24Kiputaa-llu ingria Samaria-m Shemer-aamek tiissitsaanek arvinlegnek (6,000) akinek; pengegnairturluku-llu ingriq, acirluku-llu nunarpak piliallni, Samaria-mek, umyuaqluku Shemer-aam atra pikestellra ingrim.

25Omri-llu piuq assiitellriamek tangvallrani Atanrem, arcaqanruluni-llu allat ciuqlirmi pilallritni.

26Piyuaguq tamalkuitgun pillrikun Jeroboam-aam qetunraan Nebat-aam, assiilngurteggun-llu pillermikun assiilngircetai Israel-aat, qenngevkaraqluku Ataneq, Agayutiit Israel-aat agayutnguamegteggun.

27Wani-wa allat caurallri Omri-m pillri, piniq-llu elliin nasvallra, igausnganritut-qaa kalikarni igausngaviitni pillrita atanrem Israel-aam.

28Omri-m-llu tungmagcimallgutkai ciuliani, tungmagcimaluni-llu Samaria-mun; Ahab-aq atanrurtuq enairluku.

Atanrat Ahab-aq Israel-aat

29Yuinaq akimiaq pingayunek cipluku (38) allrakut Asa-m ataniullran Judah-mi, Ahab-aq qetunraa Omri-m ayagnirtuq ataniurluki Israel-aat, Omri-llu qetunraa Omri-m ataniullruuq Israel-aani Samaria-mi yuinaq malrugnek cipluku (22) allrakuni.

30Ahab-aq-llu qetunraa Omri-m assiitellriamek pillruuq tangvallrani Atanrem arcaqanruluni tamalkuitni ciuqlimini.

31Qacignarqellriatun ayuqellrungraan ellminun piyualleq assiilnguikun Jeroboam-aam qetunraan Nebat-aam, nulirtullruuq Jezebel-aamek panianek Ethbaal-am atanrata Sidon-aarmiut, kevgiurluku-llu Baal-aq agayutnguaq ciktaarvikluku tuaten.

32Pilillruuq-llu ekuavigmek Baal-amun eniini Baal-am, Samaria-mi piliaqellrua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Ahab-am arcaqanruluni qenngevkalallrua Ataneq, Agayutiit Israel-aat, agayutngualillruuq-llu Asherah-mek. Arcaqanrullruuq tamalkuitni Israel-aani atanrullerni ciumini.

34Ernemini Hiel-aam Bethel-aamek piliaqaa Jericho-q; tusngallirluku akikanranek Abiram-aam yung'eqarraarutmi, iteryarat-llu nunalgarrluki akikanratgun ayagyuanrata qetunrami Segub-aam, aturluku qaneryaraaAtanrem, qanellra Joshua-kun qetunraakun Nun-am.

1 Kings 17

Elijah Ellalliyuirutellra-llu

1Prophet-aaq at'lek Elijah-mek, Tishbe-mek Gilead-aamelngurmek, qanertuq Angayuqamun Ahab-amun, “Atrakun Atanrem unguvalriim Agayutiita Israel-aat, kevgiuqengama, yukutarrngaituq ellallirngaunani-llu malrugni wall'u pingayuni allrakuni, qanernatqamnun.”

2Tua-llu Ataneq qanertuq Elijah-mun,

3“Ayii maaken caqirrluten-llu calaratmun, iirluten-llu elpenek mengliinun kuicuaraam Cherith Brook-am, calaralirnerani Jordan-aam.

4Kuicuaraam pikiumaciqaaten merkavnek, alerqullruanka-llu tulukaruut neqkavnek taitelaasqelluten tuani.”

5Elijah-m niitaa Atanrem alerquutii, ayagtuq-llu uitaluni-llu caniani kuicuaraam Cherith Brook-am.

6Mel'artuq-llu kuicuarmek, tulukaruut-llu taitelaraat kelipanek kemegnek-llu unuakumi atakumi-llu.

7Kinguqvaarni-llu kuicuar kinraa, tua-i-wa ellalliqsailan tamaani nunami.

Elijah Aipaineq-llu Zarephath

8Tua-llu Ataneq qanertuq Elijah-mun,

9“Nangerrluten ayii Zarephath-amun, mallgeskiini Sidon-aam, uitaluten-llu tuani. Tangerrluku alerqullruaqa aipaineq tuani nerevkalaasqelluten.”

10Tua-i ayagtuq Zarephath-aamun, tekican-llu iteryaraanun nunarpiim, tangertuq aipainermek avuqiirluni muragnek. Elliin-llu qayagaurluku qanrutaa, “Taisnga merkamnek mermek.”

11Arnam-llu tuaten piqataani, qayagauraa qanerluni, “Kelipamek-llu tegulluten taisnga.”

12Arnam-llu kiugaa, “Unguvalriakun Atanerkun Agayutevkun piciulua qanertua kelipautaitua. Kiingan tumineruarmek pitangqertuq cikunguami uqurrarmek-llu caqurrarmi. Wani-wa-llu avuqiirlua muragnek iterlua kenirnaluku wangnun qetunramnun-llu. Nangnermek nerciqukuk, tua-i-llu palulunuk tuqulunuk.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Elijah-llu qanertuq arnamun, “Alingevkenak; ayagluten qanllerpetun pii; tau͡gaam ciumek cake-aaliqarraarnga iliinek tailluku-llu wangnun, kingumek piliniartuten pikarpetegnek qetunraan-llu.

14Waten qanran Ataneq Agayutiit Israel-aat, ‘Qantaq mukaamek imalek imairusngaituq, uqum-llu assigtaa imairusngaunani, erneq pinatkaanun Atanrem ellallircetlerkaa nunamun.’”

15Arnaq-llu piuq Elijah-m qanruciatun; ellii arnaq angun-llu enelgutkek-llu tamarmeng nerumaluteng ernerni amllerni.

16Qantaq imairutevkenani, uquq-llu nangevkenani, qanellratun Atanrem qanrutkellran Elijah-kun.

17Mat'um kinguakun qetunraa arnam aipainrem naulluuguq; naulluutii-llu arcaqaami aneryaarciigataqluni.

18Arnaq-llu qanertuq Elijah-mun, “Camek inglukutengqercit wangnun, elpet Agayutem yuani? Taiguten umyuaqevkarnaluki ataam assiilnguunka, tuquvkarnaluku-llu qetunraqa!”

19Ellii-llu qanertuq arnamun, “Taisgu qetunraan.” Tegua-llu manuanek, mayuutaa-llu qullirmun, inarrviminun, elliluku-llu nakmiin ingleminun.

20Qayagaluni-llu Atanermun, “Ataneq Agayutmaa, taitan-qaa nangtequtmek arnaq uitavika, tuqulluku qetunraa?”

21Ellminek-llu nengtaqluni qainganun tan'gaurluum pingayurqunek, qayagaluni Atanermun, “Ataneq Agayutmaa, ataki yuucia uum tan'gaurluum utercessgu elliinun ataam.”

22Atanrem-llu niitaa erinii Elijah-m; yuucia mikelnguum utertuq elliinun ataam, canrirluni-llu ataam.

23Elijah-llu mikelnguq teguluku atrautaa qullirmek eniinun tunluku-llu tauna aaniinun; Elijah-llu qanertuq, “Tangrru qetunraan unguvauq.”

24Arnaq-llu qanertuq Elijah-mun, “Watua nallunrirqa elpet Agayutmun yuk'ucin, qaneryaraa-llu Atanrem qanerpeni piciulriaruuq.”

1 Kings 18

Elijah Prophet-aari-llu Baal-am

1Kinguqvaurnerakun, allrakut pingayuatni ellalliyuitellran, Ataneqqanertuq, Elijah-mun, “Ayagluten nasvagyartua Angayuqamun Ahab-amun; ellallirceciiqaqa-llu.”

2Tua-i Elijah ayagtuq. Wani-wa piitnaq arcaqangluni Samaria-mi,

© 2012, American Bible Society.

3taumek Ahab-am-llu qayagauraa Obadiah, enemelnguut angayuqam eniin ciuqliqngatgu. (Wani-wa Obadiah-m takaqaa cakneq Ataneq,

4Jezebel-aam-llu tuqurqellraki prophet-aari Atanrem, Obadiah-q tegutuq yuinarnek tallimanek (100) prophet-aanek iirluki-llu yuinaak malruk qulmek ciptaqluki (50) quyungqalriit qerranernun, nerevkaraqluki-llu kelipanek mermek-llu.)

5Ahab-aq-llu qanertuq Obadiah-mun, “Ayaglunuk yuvrirlauk tamalkuita ulevlat kuiggaaraat-llu nunami can'get-llu amllertassiarluki horse-at ciulviit-llu unguvatkait. Tuqucimayunaqngaiciiqelliut ungungssimta ilait.”

6Tua-llu nuna avgaak ellmegnun pektellerkartek; Ahab-aq-llu kiirrarmi ayagluni tuatmun, Obadiah-llu ayagluni allatmun kiirrarmi.

7Obadiah-llu ayainanrani tangerrluku Elijah-m pairtaa; Obadiah-m-llu elitaqaa, cikluni-llu ciuqerranun, qanerluni-llu, “Elpenguuten-qaa atanemaa, Elijah?”

8Elliin-llu kiugaa, “Wanguunga. Ayagluten, qanrucarturru atanren, ‘Tangerrluku, Elijah maantuq.’”

9Tauna-llu qanertuq, “Camek assiilngircia, tun'arkauluku pisten unatainun Ahab-am tuqucesqellua?

10Ataneq Agayuten unguvaluku, angayuqauvillgutkellriartaituq wall'u atanruvigtaituq atanema ayagcecivikeksailkiinek yuarluten; qanraqata-llu waten, cataituq maani, nallunairilartuq atanruvignun wall'u angayuqauvillgutkellrianun, nataqeksaitaatgen-gguq.

11Wani-wa-llu qanerluten, Atanren qanrucarturru, Tangerrluku, Elijah maantuq.

12Tamaa-llu uniskumken elpet, AnerneranAtanrem ayauciiqaaten natmun nallukemnun; tua-llu uterrlua qanrucartuqumku ataneqa, elliin-llu nataqevkenak, elliin tuquciiqaanga, wiinga elpet pistevni qigcikellrungramku Ataneq ayagyuarraanemnek.

13Niiteksaituten-qaa Jezebel-aam tuqurqellrani prophet-aari Atanremiirillruciqa yuinarnek tallimanek (100) prophet-aanek qerranernun, malruinguluki yuinaak malruk qulmek ciptaqluki (50), neqkirluki-llu kelipanek mermek-llu?

14Ciin taumek ellimercia qanrucartuusqelluku ataneq maanetniluten? Elliin tuquciiqanga!”

15Elijah-llu kiuguq, “Atanerkun Artuqailngurkun, kevgiuqengamkun, akqiunga ullauciiqua atanermun ernerpak.”

16Tua-i Obadiah ullautuq Angayuqamun Ahab-amun qanrulluku-llu, Ahab-am-llu pairrsaagaa Elijah.

17Tuani-llu Ahab-am tangrramiu Elijah, qanertuq elliinun, “Elpenguuten-qaa, elpet uitacurlagcecestiit Israel-aat?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Elliin-llu kiugaa, “Uitacurlagcetenritanka Israel-aat; tau͡gaam elpet piaten, atavet-llu eniin, tua-i-wa elpet cakaaravki alerquutai Atanremmaliggluki-llu agayutnguat.

19Wani-wa ayagceciluten quyurceski tamalkuita Israel-aat wangnun ingrimi Carmel-aami, yuinaat-llu yuinaat, yuinaak-llu malruk qulmek cipluku (450) prophet-aari Baal-am agayutnguam, yuinaat-llu yuinaat (400) prophet-aari Agayutnguam Asherah-m, nerlalriit estuuluani Jezebel-aam.”

20Tua-i Ahab-am ayagcetai yui Israel-aam, quyurtelluki-llu pillgutekluki prophet-aat ingrimi Carmel-aami.

21Elijah-llu malkaniutuq yugnun, qanerluni-llu, “Qakurpak pekteqatarceci tussilluci malrugnek piyarangqerrluci? Ataneq Agayutngukan maligciu; wall'u Baal-aq piukan, tua-i maligciu.” Yuut-llu kiunritaat aperyararraungraan.

22Tua-llu Elijah qanertuq yugnun, “Wiinga, kiima wiinga, unicimaunga prophet-aaruluaAtanermun tau͡gaam Baal-am prophet-aari amllertaut yuinaat yuinaat, yuinaak-llu malruk qulmek cipluku (450) angutet.

23Ataki malruk angucaluk cikiutnguqerlik wangkutnun; cucuklirlit taukut ataucimek, angucalumek ellmeggnun, itumlluku-llu mikliriluku, elliluku-llu muriit qaingatnun.

24Qayagaurniarci-llu atra agayutevci, wiinga-llu qayagaurciqaqa atra Atanrem, Agayun-llu kiulria kenerkun tauna Agayutnguuq.” Tamarmeng-llu yuut kiugut, “Elluarrluni qanertuq.”

25Tua-llu Elijah qanertuq prophet-aarinun Baal-am, “Cucuklirci elpeceñek angucalumek upluku-llu ciumek, elpeci, amllerravci; qayagaurluku-llu atra agayutevci, tau͡gaam kumarcaqunaciu.”

26Teguat-llu angucaluq ellmeggnun taicimalria, upluku-llu ciumek, qayagaurluku-llu atra Baal-am unuakumek ayagnirluteng erenrem qukallranun, qanerluteng, “Baal-aaq, kiugikut!” Tau͡gaam erinatangeksaunani, kina-llu kiuksaunani. Pektut-llu tussilluteng avatiini ekuaviim piliaqellermeng.

27Erenrem-llu qukallrani Elijah-m picingssautekluki qanertuq, “Qastuluci qayagaciu, qavaralliuq, wall'u nanteqalliuq, wall'u-qaa ayallruuq natmun, wall'u-qaa qavartuq tupaggnaqluni.”

28Qastuluteng-llu qayagaut, kilirturluteng-llu ellmeggnek piciryararteng maliggluku, kapurluteng tuaten auk maqnatkaanun qaimeggnun.

29Erenrem-llu qukallra kitungluku, cali piurtut elliiyaraq ekuagiluni tekilluku, tau͡gaam erinatangeksaunani; kina kiuksaunani, kitumek-llu niitestaunateng.

30Tua-llu Elijah qanertuq tamalkuitnun yugnun, “Taikanirluci wangnun,” yuut-llu tamarmeng elliinun malkaniutut. Elliin-llu kitugtaa ekuaviaAtanrem itumcimalleq;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Elijah-llu tegutuq qula malrugnek teggalqunek naataciluki kinguvellgullgutkellriartai qetunrain Jacob-aam, taumun tekitellrulria qaneryaraa Atanrem qanerluni, “Israel-aaq elpet atqerkaugan.“

32Taukunek-llu teggalqunek aturluni ekuaviliuq atrakun Atanrem. Elaneliluni-llu avatiikun ekuaviim, angtarrluku cetaman gallon-aat imarkaqsugngakiitnek.

33Muriit-llu elliluki picirkaicetun, itumlluku-llu angucaluq mikliriluku elliluki-llu muriit qaingatnun. Qanerluni-llu, “Imirciki cetaman caqut mermek, kuvluki-llu ekuagarkat qaingatnun.”

34Qanertuq-llu, “Piciu cali aipiriluku”; aipiriluku-llu piat; ataam qanertuq, “Pingayiriluku piciu”; pingayiriluku-llu piat.

35Meq-llu ellngartuq mengliinun elaneq-llu imangluni mermek.

36Sass'ami erenrem qukallran kinguani Elijah prophet-aaq ekuagiuq, malkaniulluni-llu qanertuq, “Ataneq Agayutiin Abraham-aam, Isaac-aam, Israel-aam-llu, ataki nallunairru Agayutngucin uumi ernermi Israel-aanun, wiinga-llu elpenun kevgauciqa, makut piamki elpet qanllerpegun.

37KiugiaAtaneq, Agayutnguuten, elpet-llu ircaqruit tuigtaten utetmun.”

38Tua-llu kenra Atanrem igtuq, qamlluki-llu ekuagarkat, muriit-llu, teggalqut, urr'aq-llu, kinerluku-llu meq elanermelnguq.

39Yuut-llu tangrramegteggu tamana, put'ut kegginameggnun; qanerluteng-llu, “Ataneq, Agayutnguuq; Ataneq, Agayutnguuq.”

40Elijah-llu qanertuq ellaitnun, “Teguciki prophet-aari Baal-am; atauciungraan-llu ayagcetevkenaku.” Ellaita-llu teguit; Elijah-m-llu atrautai kuicuarmun Kishon-aamun, tuqulluki-llu tuani.

Iquklitellra Kinernarpiim

41Elijah-m-llu qanrutaa Ahab-aq, “Mayurluci nerici merluci-llu; tua-i ellarviim nepii niitnarian.”

42Tua-i Ahab-aq mayurluni ner'uq merluni-llu; Elijah-llu mayurluni kangranun Carmel-aam; ellminek put'uq nunamun, kegginani-llu elliluku ciisqugmi akuliignun.

43Ellii-llu qanertuq pistem̄inun, “Mayurluten watua kiarten tungiinun imarpiim.” Mayurluni-llu kiartuq, qanerluni-llu, “Cataituq.” Ellii qanertuq, “Mayunqigtaqluten malrunlerqunek.”

44Malrunelgatni-llu qanertuq, “Tangerrluku, amirlucuar, tuar yuum unatii mayurtuq imarpigmek.” Elliin-llu qanrutaa, “Mayurluten qanrusgu Ahab-aq, ‘Upeski pekcessuuteten atrarluten-llu ellalluum pisciigali'irceciiqaaten.’”

45Cukamek-llu qilak tunguriuq amirlungluni anuqengluni-llu, tua-i-llu ellarvangluni. Ahab-aq-llu pekluni ayagtuq Jezreel-amun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

46Unatain-lluAtanrem Elijah pillguciumaat; ellii-llu naquggluni ciunrakun ayagluni Ahab-am iteryaraanun Jezreel-am.

1 Kings 19

Elijah Ingrimi Sinai-ami

1Angayuqam Ahab-am qanrutaa nuliani Jezebel-aaq tamalkuitnek Elijah-m pillrinek elliin-llu qaillun tuqutellrinek tamalkuita prophet-aat nuussirpagkun.

2Tua-llu Jezebel-aaq ayagceciuq kevgamek Elijah-mun qanerluni, “Agayutet agturlua tuquskilitnga unuaqu uum nalliini prophet-aat pillerpetun pinrilkumken.”

3Elijah alinguq unguvani-llu qimautaa; malikluku pisteñi ayagtuq Beersheba-mun Judah-mi. Pista tuavet unilluku,

4Elijah ernerpak piyuaguq yuilqumun. Arulairami aqumuq kagitngalnguum napam talinranun tuquyugyaaqluni-llu. “Amllerriuq; watua, Ataneq, teguu unguvaka; wiinga cangallrunrilama atamni.”

5Inarrluni-llu qavartuq, aciani kagitngalnguum napam tangerrluku-llu, an'gilam agturaa ellii qanrulluku-llu, “Makluten neri.”

6Kiartuq-llu, tangerrluku-llu, kelipaq qamiqurran caniani assigtaq-llu meq. Ner'uq merluni-llu, ataam-llu inarrluni.

7An'gilaa-llu Atanrem taiguq aipiriluni, agturluku-llu qanerluni, “Makluten neri, pektellerkan arturyagucuaran.“

8Elijah-llu makluni ner'uq merluni-llu, neqem-llu piniria yuinaagni malrugni (40) ernerni unugni-llu Sinai-am ingrianun piyuayugngariluku, tanqilriamun ingrimun.

9Tuani qerranermun itertuq inarrnaluni tuavet. Alqunaq Atanremqanrutaa, “Calisit maani, Elijah?”

10Ellii kiuguq, “Ataneq Agayun Artuqailnguq, kevgiullruamken—elpet kiivet. Taug̃aam Israel-aam yuin navellruat akqutelteng elpenun, itumlluki-llu ekuaviten, tuquqluki-llu prophet-aaten. Wiinga kiima ellirtua, tuqutengnaqaatnga-llu!”

11“Ani ciuqamnun-llu nangerrluten ingrim kangranun,” Atanrem qanrutaa. Tua-llu Ataneq kiturtuq tuknilriamek-llu anuqmek taivkariuq qemit qupevkarluki itumlluki-llu teggalqut, taug̃aam Ataneq anuqemtenrituq. Anuqairutuq, tua-llu nuna pekluni, taug̃aam Ataneq nunami pektaalriami uitanrituq.

12Nunam-llu pektellran kinguakun ekuaguq, taug̃aam Ataneqkenermetenrituq. Tua-llu kenrem kinguakun qaskitpiamek erinatanguq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Elijah-m niicamiu, nemraa kegginani ulikutaminek anluni-llu nangertuq iteryaraanun qerranrem. Tangerrluku-llu, erina elliinun qanertuq, “Calisit maani, Elijah?”

14Ellii kiuguq, “Ataneq Agayun Artuqailnguq, kevgiurturalaramken—elpet kiivet. Israel-aam tau͡gaam yuin navgaat akqelteng elpenun, navgurluki-llu ekuaviten, tuquqluki-llu prophet-aaten. Wiinga kiima ellirtua, tuquituraatnga.”

15Ataneq-llu qanertuq elliinun, “Uterten yuilqurtaanun Damascus-aam, tua-llu iterluku nunarpak uqumek mingukiu Hazael-aaq atanrurrluku Syria-mun;

16Jehu-llu qetunraa Nimshi-m uqumek mingugniaran atanrurrluku Israel-aanun, Elisha-llu qetunraa Shaphat-aam Abelmeholah-rmiu elpet mingugniaran prophet-aarurrluku elpet enairtekaqluku.

17Kina-llu analria nuussirpiinek Hazael-aam, Jehu-m tuquciiqaa; kina-llu analria Jehu-m nuussirpiinek Elisha-m tuquciiqaa.

18Tau͡gaam cali uitaciiciqua unguvalrianek tiissitsaanek malrunlegnek (7,000) Israel-aani—kinkut imkut piciulriit wangnun ciktaaqsailnguut-llu Baal-amun wall'u cingartekeksailkai agayutnguaran.”

Qayagaurumallra Elisha-m

19Elijah ayagtuq nataqluku-llu Elisha nunamek itumcilria angucalunek kuluvagnek ciunermini qamurterluni, kinguqlikaca'ar aturluku itumciluni. Elijah-m kituamiu ulikutani yuuluku ac'etaa taumun.

20Taum-llu angucaluq kuluvani unilluku, malirqeraa Elijah, qanerluni-llu, “Ataki tua-i-ngunrituuryarturraaqerlakek ataka, aanaka-llu, nutaan maliggniamken.” Elijah kiuguq, “Aa-ang, uterten. Qunukngaitamken!”

21Tua-llu Elijah utertuq qamurteḿinun kuluvagnun angucalunun, tuqutai, kenirluki-llu kemgit, atmagcuutiit murakluku. Cikiutekai kemgit yugnun, ellaita-llu nerait. Nangerrluni-llu maligtaa Elijah, kevgiurturnaluku.

1 Kings 20

Anguyautellrat Ingluluteng Syria-mek

1Angayuqaq Benhadad-aam Syria-mek quyurtai tamalkuita anguyagteñi; yuinaq qula malrugnek cipluku (32) angayuqat pillgutkaat, horse-at, ekumassuutet-llu akalrialget, mayurluni-llu kassugutaa Samaria-q, curugluku-llu.

2Qanerteñek-llu ayagceciuq nunarpagmun Angayuqamun Ahab-amun, Israel-aarmiumun qanrutesqelluku, “Angayuqaq Benhadad-aaq piteklirtuq,

3pegcesqelluki ellminun qerrirliuteten suulutaaruteten-llu, arnauteten pininqurrait-llu mikelnguvet.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4“Qanrusgu ataneqa, Angayuqaq Benhadad-aaq, wiinga maligutua; piksugnganga piutenka-llu tamalkuita,” Ahab-aq kiuguq.

5Wanikuan kevgat ataam taigut Ahab-amun allamek piyuuterluteng Benhadad-aamek: “Ayagcecillruunga qanermek elpenun taicesqelluki qerrirliuteten suulutaaruteten-llu, arnauteten mikelnguuteten-llu.

6Tuaten pingraan ayagceciciqua pisteñek elpenun unuaqu mat'um nalliini, ellaita-llu yuarciqaat elpet enen enait-llu pistevvet, teguciqait-llu cat ellmeggni qelegnarqelriit. Unuaqu tamaanciiqut waten erenrem pitarillran nalliini.”

7Angayuqam-llu Ahab-am taisqai tamalkuita ciulirneri nunam, qanerluni-llu, “Tangerciu una angun wangkutnek navguriyulria. Qanermek taicetaanga teguiyuglua nuliamnek irniamnek-llu, qerrirliutenka suulutaarutenka-llu, wiinga-llu maligtaquaqa.”

8Ciuliqagtet yuut-llu kiugut, “Niicugninrilgu; maligarcaqunaku.”

9Tua-i Ahab-aq qanertuq kevgainun Benhadad-aam, “Qanruciu ataneqa angayuqaq ‘Tamalkuan ciuqliq kaigatellren pistevgun piciqaqa; kinguqlia tau͡gaam maligcesciigataqa.’” Kevgat-llu ayagtut ataam-llu utertut allamek qanerkarluteng

10Benhadad-aamek: “Taiciciqua navgurtekaanek uum nunarpagpet ayauciiqait-llu teggalqut navguumalriit. Agayutet nirlua tuquskilitnga pinrilkuma!”

11Angayuqaq Ahab-aq kiuguq, “Qanrusgu Angayuqaq Benhadad-aaq anguyagtepiaq-gguq tang tau͡gaam ucuryagtaalalria anguyanriraqata, ciungani pivkenani.”

12Benhadad-aam niitaa Ahab-am kiutii ellii ilini-llu, allat-llu ataniurtet, merainanermeggni pelatekameggni. Anguyagteñi ellimerrai upcesqelluki curullerkaatnun nunarpagmek, taumek uitallerkameggnun uptut.

13Taum nalliini, prophet-aam ullagluku Angayuqaq Ahab-aq qanrutaa, “Ataneq qanertuq, ‘Alingenrilu anguyagterugarnek! Cirlakivkarciqamken ernerpak, nallunrirciqan-llu Wiinga Atanruciqa.’”

14“Kia ciuliqagciiqaki curulriit?” Ahab-aq aptuq. Prophet-aaq kiuguq, “Ataneq qanertuq ayagyuanun anguyagteñun piciqniluki atanerruarluteng nunat avgumalriit atanritnek.” “Kia ayagnirciqau callullrat?” angayuqaq aptuq. “Elpet,” prophet-aaq kiuguq.

15Tua-i angayuqam qayagaurai ayagyuat anguyagtet nunat avgumalriit atanerruaritnek ataniumalriit, yuinaat qulen yuinaq qulmek cipluku malruk-wa (232). Tua-i-llu cali kinguatgun quyurtai tamalkuita Israel-aam anguyagtai, quyurmeng tiissitsaaruluteng malrunlegen (7,000).

16Curullrat ayagnirtuq erenrem qukallrani, Benhadad-aankut iliini-llu yuinaq qulmek cipluku malruk-wa (32) taangiq'ngellratni pelatekameggni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Ayagyuat anguyagtet ciumek ayagtut. Kiarcestet ayagcetellri Benhadad-aam qaneryarturtut quyurmeng anguyagteñek anelrianek Samaria-mek.

18Ellimerrutai, “Unguvaita tegukiciki, callugyarturluteng taingraata wall'u nepaitmek iliirangraata.”

19Ayagyuat anguyagtet ciuliqagtaat curullrat, kinguqlirluteng Israel-aat anguyagtaitnek,

20tamarmeng callukengateng tuqurqait. Syrian-aat qimagtut, Israel-aat kingunrirtuqait, taug̃aam Benhadad-aaq petagtuq horse-akun, ililirterluni anguyagtet ilaitnek.

21Angayuqaq Ahab-aq ayakartuq naucirivigmun, tegui-llu horse-at anguyagcuutet-llu akalrialget, anucimirqecetaarluki-llu tuknilriamek cirlakai Syrian-aat.

22Tua-llu prophet-aam ullagluku Angayuqaq Ahab-aq qanrutaa, “Uterrluten pinircarki anguyaten picirkiunqegcaarluten-llu, up'nerkanqigeskan atanra Syria-m curunqigciiqngan.”

Aipiriluteng Syrian-aat Curullrat

23Angayuqam Benhadad-aam atanerruarin qanrutaat ellii, “Agayutait Israel-aam ingrit agayutkait, taumek Israelite-at cirlakekaitkut. Taug̃aam cirlakenrilngaitaput callukumteki manigcetellriami.

24Wanirpak kitak, aug̃'arciki yuinaq qulmek cipluku malruk-wa (32) ataniurtet alerquagiviatnek cimirluki-llu yuilqumi ataniurteñek.

25Quyurciluci-llu anguyagteñek amllertataitnek cagmallerpeci, amllertataitnek-llu horse-at ekumassuutet-llu akalrialget. Callugciqaput Israelite-at manigcetellriami, nutaan-llu tuani cirlakciqaput.” Angayuqaq Benhadad-aaq umyuallguciutuq maliggluku-llu picirkiuraat.

26Up'nerkanqigcan quyurtai anguyagteñi arulaiqsaunateng-llu ayallratni maligtai nunarpiinun Aphek-aam curugyarturluki Israelite-at.

27Israelite-at qayagaurumaut anguyagcuutait upingaluteng; quyurmeng ayagtut arulaiqsaunateng quyurmeng-llu malruirrluteng elkartut caumaluki Syrian-aat. Israelite-at tangellrat ayuqluni malruitun quyungqakuinalriatun qusngirngalngurcetun mumiggluku Syrian-aat tangellrat, ellait tamalkuan manigcetellriami sagingaluteng.

28Prophet-aam ullagaa Angayuqaq Ahab-aq qanerluni-llu, “Waten qanertuq Ataneq: ‘Tua-i-wa Syrian-aat qanrata wii qeminun agayuteknilua manigcetellriamun pivkenii, cirlakutmek cikirciqamken anguyagterugaitnun, elpet-llu yut'en-llu nallunrirciqerci wiinga Atanruciqa.’”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Ernerni malrunlegni Syrian-aat Israelite-at-llu uitaurtut elkarrvillermeggni, caumauraulluteng. Erenret malrunelgatni callulteng ayagniraat, Israelite-at-llu tuquciut yuinarnek tallimanek tiissitsaanek (100,000) Syrian-aanek.

30Tuqutenritqallrit qimagaugut nunarpiinun Aphek-aam, tuani-llu qacarnerem ayaluqerrvikai yuinaq malrunlegnek tiissitsaat (27,000) angutet uitaqallret. Benhadad-aaq-llu qimagtuq nunarpagnun iirluni-llu iluqlikacagiinun enem.

31Atanerruarin ullagluku qanrutaat, “Niitellruukut atanrit Israel-aat takumcutarniluki. Piunarqucimek cikirkut ayagniartukut atanratnun Israel-aat missuullernek all'uta qukamteggun uyaquput-llu ilavkugnek nemerluki, aipaagni unguvavkaryuaraten.”

32Tua-i missuullernek nemertut qukamegteggun, uyaquteng-llu ilavkugnek nemerluki, ayagluteng-llu Ahab-amun qanertut, “Elpet pistevvet Benhadad-aam takumcuca'arvikaaten unguvaminek.”

33Benhadad-aam atanerruari murilku'rtut assilriamek piunarqucimek, Ahab-aq-llu waten qanellrani “anelguun,” egmian quyaqertut, qanerluteng-llu, “Ilumun qanrucirpetun, Benhadad-aaq anelgutkan!” “Taiciu wangnun,” Ahab-am ellimerriuq. Tua-i-llu Benhadad-aaq tekican, Ahab-am unayaqaa ekumassuutmi akalrialegmi pillguciisqelluni.

34Benhadad-aam-llu qanrutaa, “Nunarpiit atama tegullri atavnek wii kitugciiqanka ayuqucillricetun, elpet-llu tuneniarvignek piurciniartuten Damascus-aami, pillruciatun atama Samaria-mi.” Ahab-aq-llu qanertuq, “Tuaten piarkaurcavet, kitaki, wiinga pegciiqamken.” Akqut'lirraarluni tua-i elliinun ayagcetaa.

Prophet-aam Akeqnerrlugtaa Ahab-aq

35Atanrem pisqutii maliggluku ilakellriit prophet-aat iliita prophet-aarullgutni pia tengluusqelluni. Tau͡gaam taum piiyuumiitaa,

36taumek qanrutaa, “Waniwa elpet narurcavgu Atanrem pisqutii, yugtutulim tuquciiqaaten egmian uniskuvnga.” Ayauciatun-llu tua-i taumek, yugtutulim pairrluku tuqutaa.

37Tua-i-llu taum im'um prophet-aam alla angun ullagluku pia, “Tenglugnga!” Angutem-llu tuaten pia; tengelpagluku akngirrluku-llu.

38Prophet-aam kegginani nemraa 'lumarrarmek, nallunarcarluni ellminek, ayagluni-llu nangerngaurtuq tumyaram mengliini, kitullerkaa Israel-aam atanran utaqaluku.

39Tua-llu ataneq kituan, prophet-aam qayagauraa qanerluni-llu, “Elpet Ucurnarqellriami, calluinanemni anguyautellriani anguyagtem taitaanga angutmek teguaminek inglumteñek qanerluni-llu, ‘Murilkiu una angun;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

ayakaqan, akilirciqan unguvavnek wall'u akiliciluten pingayunek tiissitsaanek (3,000) qerrirlinek.’

40Tau͡gaam allanek-llu yagarcelama, tauna-llu angun ayakalliniuq.” Ataneq kiuguq, “Elpenek tua-i picirkirtuten, akiliutii-llu aturarkaurtan.”

41Prophet-aam au͡g'artaa 'lumarraq kegginaminek, egmian-llu atanrem elitaqaa prophet-aanun ilakucia.

42Prophet-aaq-llu nutaan qanertuq atanermun, “Man'a qanelqaa Atanrem: ‘Tua-i-wa yuk tauna anagcecavgu ellimertuutelqa tuqutesqelluku, unguvavnek akiliciiqan, anguyagteten-llu piunriumaciqut anguyagtai ayakarluki anagcecavki.’”

43Ataneq-llu utertuq nunaminun Samaria-mun, umyuarrlugcarluni angniinani-llu.

1 Kings 21

Naboth-aam Wine-anek Naucetaarvia

1Jezreel-ami mallgeskiini Angayuqam Ahab-am atanruvian naucetaarvigtangqertuq wine-arkanek pikesterluni angutmek Naboth-aamek at'legmek.

2Erenret iliitni Ahab-am pia Naboth-aaq, “Cikirnga wine-anek naucetaarvigpenek, canimetuq atanruvimnek, aturniarqa naunrarnek nauceciivikluku. Cikirniamken assinranek wine-anek naucetaarvigmek, wall'u assikenrukuvgu, akilirluten pitalqeggiluku akia.”

3“Paiciutekellruaqa una wine-anek naucetaarvik ciuliamnek,” Naboth-aaq kiuga'rtuq. “Atanrem inerquutekliu agurrlugmek elpenun pikevkaasqevkenaku!”

4Ahab-aq-llu eneminun utertuq angniinani qenerrluni-llu pitekluku qanellra Naboth-aam ellminun. Inartuq ingleminun, qacarneq cauluku, neryuumiinani-llu.

5Tau͡gaam Jezebel-aam nulirran ullagaa, qanrulluku-llu, “Ciin anerneren kanevvlugpakarta? Ciin neryuumiicit?”

6Elliin-llu kiugaa, “Tua-i-wa qanellra Naboth-aam wangnun pitekluku. Qanrucaaqaqa kipucugluku wine-anek naucetaarvia wall'u, assikenrukaku, allamek naucetaarvigmek cikirluku, tau͡gaam pianga wangnun pikngaitniluku!”

7“Atanruuten-qaa wall'u piuvkenak?” Jezebel-aaq piuq. “Makluten inglernek, angniringnaqluten neri. Wiinga unanguciiqamken Naboth-aam naucetaarvianek wine-anek!”

8Arnaq-llu igartuq iganek Ahab-am atranek sign-araqluki, takarnarqucirluki-llu takarnarcautiinek, ayagtelluki-llu atanerruarinun ciulirnerinun-llu Jezreel-am.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Igai qanerluteng: “Nallunairici ernermek yagyaramek, yuut-llu quyurceqaarluki, nasvagici Naboth-aamun takarnarqutmek.

10Elgarciluci-llu angutegnek malrugnek umyuarrliqellriignek picilirtelluku takuani aniqlaallruniluku Agayun ataneq-llu. Tua-i-llu anulluku nunarpagnek teggalqutgun-llu tuqulluku.”

11Atanerruari-llu ciulirneri-llu Jezreel-am qanruciatun Jezebel-aam ellmeggnun piut.

12Apertuigut ernermek yagyaramek, yuut-llu quyurtelluki, Naboth-aamun-llu takarnarqutmek nasvagiluteng.

13Malruk-llu umyuarrliqellriik yuut takuatni piciliraak aniqlaallruniluku Agayun ataneq-llu, tua-i anutaat elatiinun nunarpiim, tuqulluku-llu teggalqutgun.

14Tua-llu ayagceciut Jezebel-aamun qanerluteng, “Naboth-aaq tuqucimauq.”

15Tamaa Jezebel-aam niicamiu qanrucesteñi, qanertuq Ahab-amun, “Naboth-aaq tuquuq. Kitaki ayagluten piksagucarturru wine-anek naucetaarvik elpenun tuneniaqsuumiitellra.”

16Ahab-aq egmian ayagtuq wine-anek naucetaarvigmun piksagucarturluku.

17Tua-llu Ataneq qanertuq Elijah-mun Prophet-aamun Tishbe-mek,

18“Angayuqamun Ahab-amun ayii Samaria-mi. Naboth-aam wine-anek naucetaarviani nalaqeciqan, piksaguteqatarluku.

19Qanrutniaran Wiinga-gguq, Atanermi, qanrutaqa, ‘Tuquqaarluku-qaa angun, piksaguteqataran-llu piutii?’ Qanruskiu Wii waten qanernilua: ‘Tuani qimugtet pairvillratni Naboth-aam auganek elpet-llu augpenek pairciqut!’”

20Ahab-am tangrramiu Elijah, qanertuq, “Anguavnga-qaa, inglumaa?” “Aa-ang”, kiuguq Elijah, “Elpet tamalkirtuten assiitellriamek calinalutenAtanrem tangerqiini.

21Taumek Ataneq qanertuq elpenun, ‘Tangerrluku assiitellria elpenun pivkarciqaqa. Catairuceciiqamken tamalkuita-llu angutet nakmiin ilavni perrirciqanka, ayagyuat ak'allaurtellriit-llu ayuqluki.

22Ilaten ayuqliriciqut ilaitun Angayuqam Jeroboam-aam qetunraan Nebat-aam, ilaitun-llu Angayuqam Baasha-m qetunraan Ahijah-m, ayagnercavgu qenertelqa ciuliqagtellerpegun Israel-aam yui assiilngillerkaatnun.‘

23Jezebel-aamun-llu cali piuq, Ataneq qanertuq, ‘Qimugtet nerciqaat Jezebel-aam temii nunarpiini Jezreel-am.

24Ilakutarpet iliit tuqulria nunarpagmi qimugtet nerciqaat, iliit-llu tuqulria yuilngurmi nunami yugtutulit yaqulget nerciqaat.’”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25(Kitumek tunumalriartaituq assiilngurmek aturnaluni tangvallraniAtanrem Ahab-atun, Jezebel-aakun nulirrakun eguaquumallermek.

26Ellii atullruuq kasngunarqeqapigtellriamek assiilngurmek agayulallermikun agayutnguanun, Amorite-at pilallracetun, Atanrem antellrin nunamek Israel-aam yui agiirrnginanratni.)

27Elijah qanenermek taqngan, Ahab-am aturani allgurai, missuullernek-llu all'uni. Neqmek qessakiluni, qavaraqluni-llu aturluni missuullernek, pektaqluni-llu angniinani kanavirrluni.

28Ataneq qanertuq Elijah-mun,

29“Tangrran-qaa Ahab-aq ellmikutuurtellria ciuqamni? Waten pian, assiitellria tuc'essngaitaqa elliinun unguvaqallrani, tau͡gaam qetunraan unguvallrani tuc'eciiqaqa cangerlak Ahab-am ilainun.”

1 Kings 22

Prophet-aam Micaiah-m Aarcirturaa Ahab-aq

1Uitanqegcitangqellruuq Israel-aam Syria-m-llu akuliik malrugni allrakuni,

2tau͡gaam allrakut pingayuatni Angayuqam Jehoshaphat-am Judah-rmium ullagaa tangerrsarturluku Angayuqaq Ahab-aq Israel-aarmiu.

3Ahab-am aptai atanerruani, “Ciin tua-i wangkuta ut'rutengnaqlerkaa qaillukuaqsaiceta Ramoth-aaq Gilead-aami angayuqaanek Syria-m? Wangkuta pikarput!”

4Ahab-am tua-i Jehoshaphat-aq aptaa, “Maligcugngaarpenga-qaa curugyarturluku Ramoth-aaq?” “Upingaunga piyugngarikuvet,” Jehoshaphat-aq kiuguq, “tamarmeng-llu anguyagtenka kuunitgun-llu callutulit.

5Tau͡gaam ciumek Ataneqapelcirraaqerlaut.”

6Tua-i Ahab-am qayagaurluki itercetai prophet-aat, nuniini yuinaq yuinaq (400) amllertalriit, apluki-llu, “Ayaglua-qaa curuglaku Ramoth-aaq, wall'u-qaa pinrillaku?” “Curuggu,” taukut kiugut. “Atanrem cirlakivkarciqaaten.”

7Tau͡gaam Jehoshaphat-aaq aptuq, “Allamek-qaa prophet-aartangqertuq elliikun apelciryugngastiinek Ataneq?”

8Ahab-aq kiuguq, “Ataucimek pitangqertuq, Micaiah-mek qetunraanek Imla-m. Tau͡gaam wii cakneq eq'ukaqa assilriamek ciunerkamnek ap'ricuilanga; assiitellriarrlainautuuq.” “Tuaten qanernarqenritaaten!” Jehoshaphat-aq qanlertuq.

9Ahab-aq tua-i itresqiuq qanercetaarviim atanerruaranek qanrulluku-llu ayagluku Micaiah-q wanirpak aqvasqelluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Malruk angayuqak, aturiumalutek ucurnarqellrianek ulikutamegnek, aqumgauk atanruvigni aqumllemegni kepliarivigmi elakariini ikirtuqaan Samaria-m, prophet-aat-wa tamarmeng ciuqerragni nallunairiqulriik.

11Iliit, Zedekiah-m qetunraa Chenaanah, piliuq caviignek cirunregnek qanerluni-llu Ahab-amun, “Waten Ataneq qanertuq: ‘Ukugnek aturluten Syria-rmiut callugciqaten tamalkuita-llu nakqapiarluki cirlakluki.’”

12Allat-llu tamarmeng-llu prophet-aat qanertut tuaten. “Ayagci pairrluku Ramoth-aaq anagciquci,” ellait qanertut. “Atanrem cirlakivkarciqaaci.”

13Taum nalliini, atanerruam Micaiah-m aqvastiin qanrutaa, “Allat tamarmeng prophet-aat ap'ritaat elluamek angayuqaq, elpet-llu tuaten pimikina.”

14Tau͡gaam Micaiah-q kiuguq, “Unguvalriakun Atanerkun akqiunga qanrarkaulua elliin qanresqellranek!”

15Igvaan Angayuqam Ahab-am ciuqerranun, angayuqam aptaa, “Micaiah, wangkuk-qaa Angayuqaq-llu Jehoshaphat-aq-llu ayaglunuk curuglauk Ramoth-aaq, wall'u-qaa pinrilluk?” “Curugtek!” Micaiah kiuguq. “Anagkengciqutek. Atanremcirlakivkarciqaatek.”

16Tau͡gaam Ahab-aq qanertuq, “QanrutaqavngaAtanrem atrakun, piciulriamek qanlaa! Qavcirqunek mat'umek qanrutqatarcia?”

17Micaiah kiuguq, “Tangerrsugngaanka anguyagtai Israel-aam sagingaluteng qemit qaingatni qusngitun qusngiliurtailngurtun. Ataneq-llu qanertuq, ‘Ukut anguyagtet ciuliqagtaitut; utertevkarki nepaitnakun.’”

18Ahab-am qanrutaa Jehoshaphat-aq, “Qanrutellrunritamken-qaa ciunerkamek ap'ricuitnilua assilriamek? Assiiterrlainatuut!”

19Micaiah-llu cali qanertuq, “Kitaki niicugniu Atanrem qanellra! TangrraqaAtaneq aqumgaluni atanruvimini qilagmi, tamarmeng an'gilai nangerngaluteng caniani.

20Ataneq aptuq, ‘Kia iqluuryartau Ahab-aq ayagluni tuqutaullerkaanun Ramoth-aami?’ Ilait an'gilat camek qanertut, ilait-llu cali camek allamek qanerluteng,

21piqerluni anerneq ciuqerratnun amllirtuq, ullakanirluku Ataneq, qanerluni-llu, ‘Wiinga iqluurciqaqa.‘

22‘Qaillun?’ Ataneq aptuq. Anerneq qanertuq, ‘Ayaglua Ahab-am prophet-aari tamalkuita iqluquvkaqataranka.’ Ataneq qanertuq, ‘Ayagluten iqluuryarturru. Unakeciqan.’”

23Micaiah-llu nangnermek qanertuq: “Waten pillruuq. Atanrem ukut prophet-aaten iqluvkarai elpenun. Tau͡gaam elliin tungaunani pillerkiraaten narurcunailngurmek elpet arenqiallugutmun tekiciiqniluten!”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Tua-i-llu prophet-aam Zedekiah-m ullagaa Micaiah, qacarrluku-llu kegginaakun, apluni-llu, “Qangvanirnek Atanrem anerneran unillua qalarucaurtaten?”

25“Nallunrirciqan nani enem kiaqlianun iiryartuquvet,” Micaiah qanertuq.

26Tua-i-llu Angayuqam Ahab-am ellimerraa narurcunailngurmek atanerruami iliit, “Teguaqiu Micaiah ayaulluku-llu Amon-aamun, nunarpiim angayuqauvianun, Angayuqam-llu Qetunraanun Joash-amun.

27Qanrulluki itercesqelluku itercivigmun kiingan kelipamek mermek-llu neqirluku cavkenii uterrnatkamnun.”

28“Cavkenak-wa Ut'reskuvet,” Micaiah-llu qanlertuq, “nutaan Ataneqwangkun qaneqsaituq!” Ilaluku-llu, “Niiciu, tamarpeci, wiinga qanelqa!”

Tuqullra Ahab-am

29Tua-i-llu Angayuqaq Ahab-aq Israel-aanek Angayuqaq-llu Jehoshaphat-aq Judah-mek ayagtuk curugyarturluku nunarpii Ramoth-aam Gilead-aami.

30Ahab-aq qanertuq Jehoshaphat-aamun, “Anguyagmun ullautellmegni, nallunarcarciqua, tau͡gaam elpet aturaten angayuqaussuutet aturciqaten.” Tua-i angayuqrat Israel-aat anguyagmun ullautuq nallunarcaumaluni.

31Angayuqran Syria-m alerqullrui yuinaq qulmek cipluku malruk-wa (32) akalrialget anguyagcuutet atanerruarit alla curuusqevkenaki angayuqra tau͡gaam Israel-aam.

32Tua-i tangllermeggni Angayuqaq Jehoshaphat-aq, tamarmeng umyuartequt angayuqaqsukluku Israel-aamun, caqirtut-llu curugnaluku. Tau͡gaam qayagpallrani,

33taringut angayuqaqenrilucia Israel-aamun, curulteng-llu arulairaat.

34Naspaaluni tau͡gaam, Syria-rmiu anguyagta pitgartuq pitegcautmek nall'arrluku Angayuqaq Ahab-aq akngircailkutiin arivnerakun. “Akngirtua!” qayagpagtuq anguyagcuutmi akalrialgek alulartiignun. “Uterrluten anguyagmek ani!”

35Anguyak tamalkisngallrani, Angayuqaq Ahab-aq nangerngaurtuq anguyagcuutegmi iluagni, Syria-rmiut caumaluki. Auga-llu ekianek qurrlurtu'rluni natra patua anguyagcuutek akalrialgek, atakuyartullrani-llu tuquuq.

36Akertem teviryartullrani pisqun ayagtuq Israel-aat anguyagtaitgun: “Tamarpeci nakmiin nunavceñun nunarpavceñun-llu uterci!”

37Tua-i Angayuqaq Ahab-aq tuquuq. Temii-llu ayaucimauq Samaria-mun tungmagcimaluni-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

38Anguyagcuutek-llu akalrialgek eruumauk nanvarrariini Samaria-m, tuani qimugtet auga pairaat akissut-llu tuavet erurluteng, Atanrem qanrutkellruciatun tuaten piciqniluku.

39Cat tamalkuita allat Angayuqam Ahab-am callri, ilakluku-llu igausngaluni elliin atanruvia tangnircaumallra tulunek, tamalkuita-llu nunarpiit nautellri, igauquraumaut Ayuqucillrat Angayuqrin Israel-aam.

40Tuqullran nalliini qetunraan Ahaziah-m cimillrua Angayuqrurrluni.

Angayuqaq Jehoshaphat-aq Judah-rmiu

41Allrakut cetamaurtellratni ataniurillran Angayuqam Ahab-am Israel-aarmium, Jehoshaphat-aq qetunraa Asa-m angayuqrurtuq Judah-mi

42allrakungluni yuinaq akimiarmek cipluku (35), atanirturiluni-llu allrakuni yuinaq tallimanek cipluku (25). Aanii Azubah-uluni, pania Shilhu-m.

43Atami pillratun Asa-m ciumini, piciuluni calillruuq Atanrem tangvallrani, tau͡gaam agayuvikelallrit navguumallrunritut, yuut-llu cimirpek'nateng cali elliigaqluteng ekuagarkanek, puyiararaqluteng-llu narnirqellriamek tuani.

44Jehoshaphat-aaq uitanqegcinarqellruuq angayuqranun Israel-aam.

45Cat tamalkurmeng Jehoshaphat-am callri, cacetullra anguyallri-llu, igauquraumaut Ayuquciitni Angayuqrin Judah-m.

46Au͡g'allrui-llu tamalkuita angutet arnat-llu akissut agayumanrilnguut ekuaviatni kevgiulalriit atani Asa piullrani cali tamaantelallret.

47Nunii Edom-aam angayuqritellruuq; angayuqran Judah-m ellimellranek atanirturisqelluku ataniurterluni.

48Angayuqaq Jehoshaphat-aaq imarpigtaatulinek sun'anek pingqellruuq piliaqumaluteng tengalralararkauluteng nuniinun Ophir-aam suulutaassaagluteng; tau͡gaam picurlagluni navgullruluni Eziongeber-aami tua-i-llu tengalranqigtevkenani.

49Tua-llu Angayuqam Ahaziah-m Israel-aarmium tunyaaqai anguyagteñi tengalrallguciisqelluki Jehoshaphat-m anguyagtai, tau͡gaam ciuniunritaa piyullra.

50Jehoshaphat-aq tuquuq qunguucimaluni-llu atanruviim qungurviinun David-aam Nunarpiini, qetunraan-llu cimiraa angayuqrurrluni.

Israel-aam Angayuqra Ahaziah

51Allrakut akimiaq malrugnek (17) cipluku nalliitni atanirturillran Angayuqam Jehoshaphat-am Judah-rmium, Ahaziah Ahab-am qetunraa angayuqrurtuq Israel-aami, atanirturiluni-llu Samaria-mi allrakugni malrugni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

52Assiilngirtuq Atanrem takuani, maliggluku umyuarrliqluni alerquallra atami Ahab-am, aanami Jezebel-aam, Angayuqam-llu Jeroboam-aam, ciuliqagcilleq Israel-aamek assiilngurmun.

53Agayuvikaqluku kevgiullrua Baal-aq, atami-llu pillratun ciumini, eq'uqercetaa Ataneq, Agayutii Israel-aam.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2 Kings

2 Kings 1

Elijah Angayuqaq-llu Ahaziah

1Israel-aat Angayuqrat Ahab-aq tuqurraartelluku Moab-armiut inglulitut Israel-aamun.

2Israel-aat Angayuqrat Ahaziah igtuq akervigmek qiliinelngurmek atanruvimi Samaria-mi cakneq-llu akngirrluni. Tua-i kevganek ayagceciuq ellatessurvikesqelluku Baalzebub-aaq, Philistine-at nunarpiita Ekron-aam agayutii, nallunrirnaluku assiriarkaucini wall'u assiringailucini.

3Tau͡gaam an'gilaa Atanrem qanertuq Elijah-mun prophet-aamun Tishbite-armiumun, “Nangerrluten, ayii pairrsaagluki Samaria-m angayuqran kevgai, qanerniartuten ellaitnun, ‘Tua-i-qaa Agayucetailan Israel-aaq pitekliqatartuci Baalzebub-aamek, agayutiinek Ekron-aam?’

4Qanrusgu angayuqaq Ataneqqanerniluku, ‘Makngaituten uitavigpenek inglernek; tuquciquten.’” Tua-i Elijah Atanrem pisqellratun piuq,

5kevgat-llu utertut angayuqamun, aptai-llu, “Ciin uterceci?”

6Taukut-llu kiugut, “Angutem pairrsaallruakut qanrulluta-llu, Uterci angayuqamun ayagcecestevceñun, qanrulluku-llu. Waten qanertuq Ataneq, ‘Ciin kevganek ayagcecisit ellatessurvikesqelluku Baalzebub-aaq, Ekron-aam agayutii? Tuaten-qaa piuten umyuarteqngavet agayucetaicukluku Israel-aaq? Uitavigpenek inglernek atrarngaituten, tuquciquten.’”

7Angayuqam-llu aptai, “Qaillun tauna angun pairrsaagcesteci makunek-llu qanrulluci ayuqa?”

8Taukut-llu kiugaat, “Ulikutangqertuq ungungssit amiitnek pilimalriamek, qecigmek naquguterluni.” Angayuqaq-llu qanlertuq, “Elijah-uguq Tishbite-aq!”

9Tua-i ayagceciuq atanerruamek yuinaak malruk qulmek ciplukek (50) malilirluku angutnek aqvaluku Elijah. Taum atanerruam ullagaa Elijah, aqumgallrani qemim qaingani qanrulluku-llu, “Agayutem yuani, angayuqam picirkiraaten atraasqelluten.”

10Tau͡gaam Elijah-m kiugaa, “Wiinga Agayutem yuk'ekanga, keneq atrarli qilagmek ekualuten-llu maliten-llu angucet.” Egmian-llu keneq atrartuq qilagmek piunrirluku tauna atanerruaq malii-llu.

11Ataam angayuqaq allamek atanerruamek ayagceciuq angutnek yuinaak malruk qulmek ciplukek (50) malilirluku, tauna ayagtuq qanerluni-llu Elijah-mun, “Agayutem yuani, angayuqam picirkiraaten egmian waniwa atraasqelluten!”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Elijah kiuguq, “Agayutem yuk'ekanga, keneq atrarli qilagmek ekualuten-llu maliten-llu angucet.” Egmian-llu kenra Agayutem atrartuq qilagmek piunrirluku-llu tauna atanerruaq malii-llu.

13Cali ataam angayuqaq ayagceciuq atanerruamek yuinaak malruk qulmek ciplukek (50) angutnek malilirluku. Tauna mayurtuq qemimun, ciisqumiggluni-llu ciuqerranun Elijah-m aguagulluku, “Agayutem yuani, kaigavikamken takumcukesqellua ukut-llu maliinka. Unguvavkarkut!

14Allak malruk atanerruak malikek-llu angucet kenrem qilagmek tuqutellrui; wiinga tau͡gaam takumcukekia.”

15Tua-i-llu an'gilaa Atanrem qanertuq Elijah-mun, “Maliggluku atraa, aliksaqunaku-llu”. Tua-i Elijah nangerrluni atrartuq atanerruaq maliggluku angayuqamun

16qanerluni-llu elliinun, “Waten qanertuq Ataneq: ‘Ayagcecillruavet kevganek ellatessurvikluku Baalzebub-aaq, Ekron-aam agayutii, tuarpiaq agayucetaunaku Israel-aaq ellatessurvigkarpenek, taumek inglernek uitavigpenek atrarngaituten, tuquciquten!’”

17Tua-i Ahaziah yuunrirtuq, Atanrem Elijah tumekluku qanellruciatun. Ahaziah qetunraitellruuq, taumek Joram-aaq anelgutii angayuqrurtuq kinguakun tuani allrakuk malruugtellruuk Jehoram-aaq Jehoshaphat-aam qetunraa ataniungerraanranek Judah-mi.

18Allat pillri Angayuqam Ahaziah-m igausngallruut Kalikarni Igausngaviitni Atanrita Israel-aat.

2 Kings 2

Elijah Ayaucimauq Qilagmun

1Atanrem Elijah teguqatallran nalliini qilagmun ayaulluku ull'uyakun, Elijah-nkuk Elisha-llu egilraullruuk Gilgal-aamek,

2tumemegni Elijah-m qanrutaa Elisha, “Wani uitaqaa; Atanrem Bethel-aaq kiturpek'naku ayaasqellruanga.” Tau͡gaam Elisha-m kiugaa, “Ataneq unguvaciatun, elpet-llu unguvacirpetun, unisngaitamken.” Tua-i atrartuk Bethel-aamun.

3Prophet-aat-llu Bethel-aamelnguut anvikluku Elisha aptaat, “Nallunritan-qaa unuamek Atanermun elpenek teguqataucia angayuqan?” Elisha-m kiugaa, “Aa-ang, nallunritaqa. Tau͡gaam qalaruteksuumiitaqa.”

4Elijah-llu qanertuq Elisha-mun, “Wantauraa, Atanrem ayaasqaanga Jericho-mun.” Tau͡gaam Elisha kiuguq, “Ataneq unguvaciatun elpet-llu unguvacirpetun unisngaitamken.” Tua-i ayagtuk Jericho-mun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Prophet-aat-llu Jericho-melnguut ullagluku Elisha aptaat, “Nallunritan-qaa unuamek Atanermun elpenek teguqataucia angayuqan?” Elisha kiuguq, “Aa-ang, nallunritua; tau͡gaam qalaruteksuumiitaqa.”

6Tua-llu Elijah-m qanrutaa Elisha, “Wantauraa, Atanrem ayaasqaanga Jordan-aam Kuiganun.” Tau͡gaam Elisha kiuguq, “Atanrem unguvaciatun elpet-llu unguvacirpetun, unisngaitamken.” Tua-i ayagtuk,

7yuinaak-llu malruk qulnek ciplukek (50) prophet-aat maligtagkek Jordan-aamun. Elijah-nkuk Elisha-llu arulairtuk kuigem canianun, taukut-llu yuinaak malruk qulmek ciplukek prophet-aat nangertut yaaqvaarilukek.

8Tuani Elijah-m ulikutani yuugaa imegluku-llu, piqerturaa-llu meq ulikutaminek; meq-llu avegtuq, qerartuk-llu kuigem akianun nunakun kinreskiikun.

9Qeraumariamek Elijah qanertuq Elisha-mun, “Qanrusnga camek wangnun pisqumallerpenek tegumavailegma.” Elisha-m-llu kiugaa, “Kaigavikamken, paitangqerceskia malrurqugnek tapluku anernerpenek.”

10Elijah-m-llu kiugaa, “Caperrnarqellriamek piteklirtuten; tau͡gaam akurturciqan tangvakuvnga elpenek tegumallemni; tangvanrilkuvnga akurturngaitan.”

11Qalaruqu'urtuk-llu piyuanginanermegni; alqunaq-llu keneq pekcessuun akalrialek elussitangqerrluni kenernek akuliignun piuq, ull'uyam-llu Elijah qilagmun ayautaa!

12Elisha-m tangvagaa qayagpagluni-llu Elijah-mun, “Atamaa, atamaa! Pinilria ingluliurutestii Israel-aam! Ayagtuten!” Tangenqigtenritaa-llu Elijah. Angniinani-llu ulikutani allgaa avegluku.

13Elijah-m-llu ulikutaa tegua qainganek igtelleq, uterrluni-llu nangertuq Jordan-aam ceñiinun.

14Meq-llu piqerturaa Elijah-m ulikutaanek qanerluni, “Nauwa Ataneq, Agayutii Elijah-m?” Ataam-llu piqerturaa meq, avegtuq-llu, piyualuni-llu qerartuq akilirneranun.

15Prophet-aat yuinaak malruk qulmek cipluku Jericho-mek tangrraat qanerluteng-llu, “Pinia Elijah-m tut'uq Elisha-mun!” Pairrsaagaat-llu, ciuqerranun-llu pull'uteng nunamun,

16qanerluteng, “Yuinaak malruk qulmek ciplukek watua amllertaukut, tamamta pinilriaruluta. Ayagceskut yuaryarturluku angayuqan. Pingatuq anerneran Atanrem teguluku natmun ingrimun unitellia wall'u natmun kuignayugmun.” Elisha-m kiugai, “Qang'a, ayagyaqunaci.”

17Tau͡gaam aguagutellratni kiaruciirutnatkaanun ayagcetai. Ayagtut taukut yuinaak malruk qulmek ciplukek angucet, tamiini-llu yuarayaaqut Elijah-mek ernerni pingayuni, tau͡gaam nataqevkenaku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Utertut-llu Elisha-mun Jericho-mi utaqallrani, ellaitnun-llu qanertuq, “Qanrutellrunritamci-qaa ayaasqevkenaci?”

Irr'inarqelrialiari Elisha-m

19Angutet-llu Jericho-mek Elisha ullagaat qanerluteng, “Nallunrilucirpetun, Elisha, una nunarpak assilriaruuq, tau͡gaam mer'a assinrituq irnicuarceciaqluni-llu.”

20Ellimerrai-llu, “Qantaq nutaraq taryumek imirluku taiciu.” Tua-i taitaat elliinun,

21ayagluni-llu carvamun, eggluku-llu taryuq mermun, qanertuq-llu, “Waten qanertuq Ataneq: ‘Una meq menuirutaqa; wak'nirnek meq'ellran tuqulriartangqercessngaitaa irnicuaralriartangqercessngaunaku-llu.’”

22Tua-i meq menuirutellruuq una erneq engelkarrluku, Elisha qanellruciatun tuaten piciqniluku.

23Elisha Jericho-mek ayagtuq Bethel-aamun; ayainanrani tan'gaurlucuaraat an'ut nunanek anglamiqutekluku-llu. Qayagpagaluteng, “Ayii maaken, qamiqulegmi mequmalriamek!”

24Elisha-llu tuigtuq, tangvanerrlugtai-llu, aniqlaaluki-llu Atanrem atrakun. Malruk-llu arnacaluk taqukak napanek anlutek allguragkek yuinaak malruk malrugnek (42) cipingalriit tan'gaurluut.

25Tuaken-llu ayagtuq egmirluni Ingrimun Carmel-aamun, tuaken-llu uterrluni Samaria-mun.

2 Kings 3

Anguyautellrak Israel-aankuk Moab-aq-llu

1Jehoshaphat-aam Judah-m angayuqran atanirturillra amllertariqerluki allrakut akimiaq pingayunek cipluku (18), Jehoram-aaq Ahab-am qetunraa angayuqrurtuq Israel-aami, Samaria-mi-llu atanirturiluni allrakuni qula malrugnek cipluku.

2Assiitellriamek calillruuq Atanrem tangvallrani, tau͡gaam utumanruluni atamini aanamini-llu Jezebel-aami; au͡g'araa-llu agayutnguaq Baal-aq atami piliallra.

3Tau͡gken ciuqlirmitun Angayuqatun Jeroboam-aatun Nebat-aam qetunraatun, ciuliqagtellrua Israel-aaq assiilngurmun taqsugpek'nani-llu.

4Tamaani Mesha angayuqra Moab-am qusnginek anglicarilartuq; allamiaqan-llu taitelaraa Israel-aam angayuqra tallimanek tiissitsaanek (100,000) qusngiyagarnek, melqurritnek-llu yuinaat talliman tiissitsaat (100,000) angucalut qusngit.

5Tau͡gaam Ahab-aq tuquan, angayuqra Moab-am inglulituq Israel-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Egmianun-llu Angayuqaq Jehoram-aaq ayagtuq Samaria-mek quyurrluki-llu tamalkuita anguyagteñi.

7Qanermek-llu ayagceciuq Jehoshaphat-aamun Judah-m angayuqranun; “Angayuqra Moab-am inglulituq wangnun; maligciiqerpenga-qaa Moab-aq anguyakumku?” Angayuqam Jehoshaphat-aam kiugaa, “Camek pisqumakuvnga piqainaugua, anguyagtenka-llu tuaten piut elussitanka-llu.”

8Qanerluni-llu, “Nau͡gg'un ayagciqseta?” Jehoram-aam kiugaa, “Yaaqsinrakun ayagciqukut yuilqurtaa Edom-aam tumekluku.”

9Tua-i angayuqra Israel-aam ayagtuq maligluni Judah-m angayuqranek Edom-aam-llu angayuqranek. Pektellerteng nalkuirpek'nateng ernengluku malrunlegni meriutut, merkairulluteng anguyagtet ungungssiit-llu akluitnek atmalget.

10Tua-llu angayuqra Israel-aam qanertuq, “Qaillun pisciigaliukut!Atanrem elliakut pingayuni Moab-am angayuqranun piyullratun pisqelluta.”

11Jehoshaphat-aaq-llu qanertuq, “Prophet-aamek-qaa pitaituq man'a tumekluku kangiituryaqput Ataneq?” Tua-llu Israel-aam angayuqran pistain iliit kiugaa, “Elisha Shaphat-aam qetunraa maantuq. Elijah-m ikayuqellrua.”

12Jehoshaphat-aaq-llu qanertuq, “Tauna piciuluni prophet-aaruuq.” Tua-i angayuqra Israel-aam, Jehoshaphat-aaq, Edom-aamun-llu angayuqra ayagtut Elisha-mun.

13Elisha-llu qanertuq angayuqranun Israel-aam, “Ciin wiinga ikayuryarciken? Ayagluten kangiiturviksarturki prophet-aat atavet aanavet-llu kangiiturvik'lalkek.” Tau͡gaam angayuqran Israel-aam kiugaa, “Qang'a; Atanrem ellillruakut pingayuni angayuqani Moab-am angayuqranun piyullratun pisqelluta.”

14Elisha-llu qanertuq, “Atanerkun unguvalriakun, kevgiuqengaqa, ukvernarcariunga cateksanritamken qigcikenrilkumku ililirten Judah-m angayuqra Jehoshaphat-aaq.

15Tau͡gaam watua aturcetaartem̄ek taicia.” Aturcetaarta-llu aturcetaarinanrani Atanrem pinian Elisha tutaa,

16qanertuq-llu, “Waten qanertuq Ataneq, ‘Man'a kinreskii kuik nanvarraarnek pitangevkarciqaqa.

17Tangerrngaituci anuqmek ellallugmek-llu, tau͡gaam kinreskii kuik imangeciquq mermek, elpeci-llu, kuluvaci, ungungssit-llu akluvceñek atmalget merkarpeceñek nuryugcingaituci.’”

18Cali Elisha qanertuq, “Man'a-llu cali caperrnarqenrituq Atanermun; elliin ilaluku cikirciqaaci Moabite-anek cirlakillerkarpeceñek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Cirlakciqaci-llu tamalkuita cayailkuciumalriit tangkegcinarqelriit nunarpait;
iquciiqaci atsangtulit napautait, arulairrluki carvat mer'et, naungignarqellriit-llu
naucetaarviit atuunrirluki patuluki teggalqunek.”

20Unuaquan, ekuagiyaram elliitnek nalliini, meq carvuq Edom-aam tungiinek
nuna-llu patuluku.

21Moabite-at niicameng angayuqanun anguyagyartuucirmeggnek, tamalkuita
angucet caskunek tegumiaryugngalriit, ayagyuankacagameggnek
ak'allaunkacagameggnun, qayagaurumaut nunalgarcimaluteng-llu
manuqliuluteng.

22Unuaquan makcameng, akertem meq ciqinqaumaluku, Moabite-at tangrraat
akilirnemeggni kavirceñani augtun ayuqluni.

23Qanertut-llu, “Man'a auguuq! Pingayun inglukutellriit anguyagtet
callullrungatut tuqurqulluteng! Ayagluta uayaryarturnaurarput pelateka'arviit!”

24Tau͡gaam tekicatgu pelatekarvik, Israelite-at curukarait kaiyimluki kingutmun.
Israelite-at maligtait, tumemeggni tuqutaqluki Moabite-at

25nunarpait-llu tamalkuita piunrirrluki. Kituraqamegteki nunakeggneret,
tamarmeng Israelite-at teggalqunek eggvik'larait naucetaarviit tamarmeng
patunatkaatnun; arulairtaqluki-llu carvat mer'et, iqulluki-llu tamalkuita assilriit
atsanek naugitulit napat; kiituani nunarpak Kir Heres-aaq angayuqam uitavia
kiimi ellirtuq, elluqustet-llu kassugulluku teguat.

26Tuani Moab-am angayuqran tangrramiu cirlakumaqatallni, tiissitsaam avga
yuinarnek qulnek cipluku (700) anguyagteñek nuussirpalegnek malilirluni
pellungnaqsaaqai ingluni qimagnaluni angayuqranun Edom-aam; tau͡gaam
pisciigatut.

27Tua-i tegua yum'i amaqliat, atanirturiarkauyaaqelleq kingumikun, ekualuku-llu
nunarpiim qacarneran qaingani elliitekluku agayutiinun Moab-am. Israelite-at-
llu cakneq alingenga'artut; tua-i kingupiartut nunarpagmek uterrluteng-llu
nakmiin nunameggnun.

2 Kings 4

Elisha-m Ikayuraa Arrsaulria Aipaineq

1Wani nulirra iliita quyungqalriit prophet-aat ayagtuq Elisha-mun qanerluni-llu,
“Uika tuquuq! Nallunrilucirpetun, Agayun qigcikluku yuullruuq, tau͡gaam watua
angun akiilngungqerrvia taiguq teguyarturlukek qetunraagka pisteknalukek
akiliuteklukek uima akiilnguanun.”

2Elisha-m-llu qanrutaa, “Camek piciqsiken? Qanrusnga, camek pingqercit
enevni?” Arnaq kiuguq, “Camek piitua, angenrilngurmek tau͡gaam assigtamek
uqumek imalegmek.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Tua-llu Elisha-m qanrutaa, “Elaqlirpenun agluten navraa imailngurnek assigtanek piugngatacirpetun.

4Qetunraagken-llu iterci enemun, patuluku amiik, uqumek-llu imirluki assigtat; una muiraqan calligtaqluku.”

5Tua-i arnam unilluku itertuq eneminun qetunraagni maliklukek, amiik-llu patuluku, teguluku-llu angenrilnguq assigtaq uqumek imalek kuvluku-llu caqutnun qetunraagmi taitaqagneki.

6Tamarmeng imangata assigtat, aptuq allamek cali pitangqerrucianek. Aipaagnek-llu kiugaa, “Tauna nangenruuq.” Uquq taq'uq maqnermek.

7Arnam-llu uterrvikluku Elisha, prophet-aaq qanrutaa, taum qanrutaa, “Ayagluten tunyarturki uqut akililluki-llu tamalkuita akiilnguten, ilakuarit qetunraagken-llu yuutekniaci.”

Elisha Tukuulria-llu Arnaq Shunem-aamek

8Erenret iliitni Elisha ayagtuq Shunem-aamun, tuani tukuulria arnaq uitauq. Kelgaa-llu neresqelluku, tuakenirnek-llu ayallni tamalkuan Shunem-aamun nerlartuq taum arnam eniini.

9Arnaq-llu qanertuq uiminun, “Taringaqa una maavet taiguralalria Agayutmun yuk'ucia tanqilriaruluni.

10Ataki angenrilngurmek eneliqaalta enem qaingani inglercirluku, estuulumek, aqumllermek, kenurralirluku-llu, nani taigaqami tuantelarniartuq.”

11Erenret iliitni Elisha utertuq Shunem-aamun mayurluni-llu tuavet enecuarmun mernuinercirnaluni.

12Pisteñi-llu Gehazi qanrutaa, “Taisqiu Shunammite-aq.” Taingan,

13qanertuq Gehazi-mun, “Qanrusgu, tangrriu yagarutkellruan man'a wangkuk piteklunuk: akiluku camek wangnun pisqumasit? Angayuqamun-qaa wall'u anguyagtet atanirturtiitnun camek qanrucicesqumauten?” Arnam-llu kiugaa, “Kepqutaitua maani nakmiin yuunka ilagarluki uitiima.”

14Elisha-m Gehazi aptaa, “Camek-mi tua-i wii piciqsia elliinun?” Gehazi kiuguq, “Atam-wa arnaq qetunraituq, uinga-llu ak'allaurrluni.”

15Elisha-llu ellimeqlirtuq, “Qanrusgu wavet taisqelluku.” Tailuni-llu nangertuq amiigmi.

16Elisha-m-llu qanrutaa, “Uum nalliini allamiku qetunramek tegumiarciquten.” Arnaq qanlertuq, “Ala-i! Nakleklua iqluunrilnga. Agayutem yukaaten!”

17Tau͡gaam arnaq qingartuq, qetunrangluni-llu tuani up'nerkaan, Elisha-m qanrutellruciatun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Allrakut qavcin kinguatni, quyurciyaram nalliini, unuakut iliitni tan'gaurluq an'uq atani ullagluku, calillrani naucetaarvigmi calilriit quyurciluteng ilagarluki.

19Piqatarraarpek'nani qanertuq ataminun, “Qamiquqa akngirnarquq! Qamiquqa akngirnarquq!” “Kevegluku agusgu aaniinun,” atii qanertuq pisteḿun.

20Tua-i kevegluku aaniinun agutaa, aaniin-llu tegumiaqaa mikelnguq erenrem qukallra tekilluku, taum-llu nalliini tuquluni.

21Arnam-llu mayuulluku ellia Elisha-m ingelrinun, amiik-llu patuluku an'uq.

22Uini-llu qayagaurluku qanrutaa, “Taivkari pistet iliitnek ciulvagmek malilirluku. Prophet-aaq Elisha ullagnarqaqa. Piugngaritemni uterciiqua.”

23Uingan-llu aptaa, “Ciin unuamek ayakatarcit? Sabbath-aarunrituq wall'u Nutaram Iralum Nerevkaritekevkenaku.” Arnaq qanertuq, “Canrituq.“

24Arnam-llu aqumviliraa ciulvak, qanerluni-llu pisteḿun, “Ayagcessgu ciulvak cukataciatun, cukailcaryaqunaku-llu pisqevvailemken.”

25Tua-i ayagtuq tekilluni-llu Elisha-m uitavianun Mount Carmel-aami. Elisha-m-llu tangrramiu agiirtellrani qanertuq Gehazi-mun pisteḿinun, “Atam man'a, arnaq Shunammite-aq tailria!

26Aqvaqurluten pairrsaaggu apniaran canriluciitnek ellii, uinga, qetunraa-llu.” Arnam-llu Gehazi qanrutaa qaillun pinritniluteng,

27tau͡gaam tekicami Elisha-mun, put'uq ciuqerranun it'gakun-llu teguluku. Gehazi-m tailuni tuaken ullagluku tuaken cingqataryaaqaa. Tau͡gaam Elisha qanertuq, “Uitasgu, tangenrritan-qaa cakviuqapigtellra? Atanrem-llu mat'umek qanruteksaitaanga.”

28Tua-llu arnaq qanertuq, “Kaigavikellruamken-qaa qetunrarkamnek? Qanrutellrunritamken-qaa ellmikun neryuniurutkamnek pisqevkenii?”

29Elisha-m tuiggvikluku Gehazi qanrutaa, “Naquggluten, ayaruqa aturluku ayii. Pairkengkuvet kitumek arulairluten aryuqutmek piyaqunaku; kia-llu aryuqutmek pikaten akiyaqunaku; Cumiggluten enemun agkina ayaruqa-llu kegginaanun mikelnguum elliluku.”

30Tua-llu aanii mikelnguum qanertuq, “Ataneq unguvaciatun elpet-llu unguvacirpetun, wiinga unisngaitamken.” Tua-i Elisha-m nangerrluni maligtaa arnaq.

31Gehazi-llu ayagtuq ciungagnegun elliluku-llu ayaruq kegginaanun mikelnguum, tau͡gaam nepaituq tangellra-llu tuqumalriatun ayuquq. Tua-i uterrluni Elisha pairrsaagluku qanerluni-llu, “Mikelnguq tupanrituq.”

32Elisha itrami enemun tangrraa mikelnguq inglerni tuqumaluku.

33Elisha iterluni amiik patuluku, allamek ilaunatek, piicagtuq Atanermun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

34Qainganun-llu mikelnguum inartuq, qaneni qanranun elliluku, iigni-llu iigkenun, unatni-llu unatainun; qainganun Elisha nengcan mikelnguum kemga puqlanguq.

35Ataam makluni Elisha utertaartuq, ataam-llu mayurluni nengtuq mikelnguum qainganun; mikelnguq-llu aqestuq malrunlerqunek, iigni-llu uillukek.

36Elisha-m Gehazi taisqelluku qanrutaa mikelnguum aanii taisqesqelluku. Itran Elisha-m qanrutaa, “Waniwa qetunraan.”

37Arnam put'uq Elisha-m it'gainun, nuna agturluku; qetunrani-llu teguluku an'uq.

Cali Malruk Irr'inarqelrialillrek

38Elisha ataam tekituq Gilgal-aamun piitnaq tusngallrani tamiini nunami. Elitnauriinanermini quyungqalrianek prophet-aanek, qanrutaa pisteñi, “Kenermun egalvagmek maniiluten, soup-amek keniuski prophet-aat.”

39Iliit an'uq naucetaarvigmun avurnaluni naumalrianek, nataqulluni-llu wine-at avayaatnek avurluni-llu manuni imiraa nakacuguaruluki, uterrluni-llu ingqiluki keniramun avulluki, nalluluki cauciit.

40Neqliurluki-llu angutet neresqelluki. Tau͡gaam uigutmeggni qanertut Elisha-mun, “Agayutem yuani, man'a keniraq tuqunarqelriamek avungqertuq!” Neryuumiinaku-llu.

41Elisha qanertuq. “Taicia mukaarkamek miilimalriamek.” Egatmun-llu kuvaa, qanerluni-llu, “Cali neqliurciki.” Tamana-llu neqiit camek canganarqellriamek pitaituq.

42Cat iliitni angun taiguq Baalshalishah-mek, tailluku Elisha yuinarnek barley-nek kelipanek, tuani allrakumi qecukarraallernek, nutaranek-llu miilimanrilngurnek mukaarkanek. Elisha-m kevgani ellimerraa taukut prophet-aat nerevkaasqelluki tamakunek,

43tau͡gaam pistem kiugaa, “Qaillun ukut neqkiutekqatarcia yuinarnun tallimanun (100) angutnun?” Elisha-llu ataam qanenqigtuq, “Tuniki nernaurtut, waten qanran Ataneq, ‘Nerciqut ilakuiluteng-llu.’”

44Tua-i pistem neqkat ellii ciuqerratnun. Tamarmeng-llu, ilakuiluteng-llu, Atanrem qanellruciatun.

2 Kings 5

Naaman-aaq Canrircecimauq

1Naaman-aaq, atanirturtiit anguyagtain Syria-m, quyilriamek pirpakellrua pivakluku angayuqran Syria-m, Naaman-aaq-wa tumekluku Atanremqakvaucetellruaki Syria-m anguyagtai. Pinilriaruluni alinguraralriaruvkenani, tau͡gaam apqucingqertuq mamyuilngurmek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Tamaani Israel-aat iliitni anguyallermegteki ayautellruut nasaurlucuarmek Israelite-amek, nulirran-llu Naaman-aam pisteksagulluku.

3Erenret iliitni qanertuq arnamun pikestem̄inun, “Angayuqama-tuq tangerrsarturliu prophet-aaq Samaria-mi! Canrircecaraa mamyuilnguanek.”

4Naaman-aam man'a niicamiu ullagluku angayuqaq qanrutaa nasaurluum qanellranek.

5Angayuqaq-llu qanertuq, “Ayii wanirpak, igamek ayagceciciqua angayuqratnun Israel-aat.” Tua-i ayagtuq, ayaulluni tiissitsaanek qulnek (30,000) qerrlimek, arvinlegnek tiissitsaanek (6,000) suulutaanek, qulnek-llu aturaqegtaarnek.

6Igaq-llu angayuqratnun Israel-aat tunyarturaa, qanrumalria, “Uum igam tekiskaten, nallunritniaran Naaman-aaq pisteka elpenun ayagcessuciqa, canrircecesqelluku mamyuilnguanek.”

7Angayuqran-llu Israel-aam naaqngamiu igaq, aturani allgurai qanerluni-llu, “Agayutnguunga-qaa tuquciyugngalua unguvavkariyugngalua-llu, taumek-qaa uum angutem igaqiinga canrircecesqelluku angun mamyuilnguanek? Nallunaituq qanemyuugautmek ayagniringnaquq ingluklua.”

8Tau͡gaam prophet-aaq Elisha niicami angayuqratnun Israel-aat allgurniluki aturani, qanrucarturcetaa angayuqaq qanerluni, “Ciin allgurciki aturaten? Taivkarru watua wangnun, nallunrirnauraa prophet-aartangqerrucia Israel-aami.”

9Naaman-aaq taiguq elussitamikun pekcessuutetgun-llu, arulairluni-llu amiiganun Elisha-m eniin.

10Elisha-m pista anevkaraa qanrutesqelluku, “Ayagluten eruryartua Jordan-aamun malrunlerqunek, qain assiriarkauguq ciungani ayuqucillermitun, menuiruciiquten-llu.”

11Tau͡gaam Naaman-aaq qenertuq, ayagluni-llu qanerluni, “Umyuarteqsaaqua ilumun tungaunaku anenayukluku wangnun piicagluni-llu Atanermun Agayutminun, angalalluki unatni quliikun mamyuilnguum, canrirtellua-llu!

12Abana-qaa Pharpar-aq-llu, Damascus-aami kuigek, assinrunrituk tamarmeng kuigini Israel-aam? Eruryunaitua-qaa taukugnun, carriullua-llu?” Tua-i tuiggluni ayagluni-llu qenerteqapiggluni.

13Tau͡gaam pistain ullagluku qanertut elliinun, “Prophet-aam-qaa pisqekaten camek angelriamek, tuaten piyanrituten? Qaillun pitanruyarta waten qanqan elpenun, ‘Erua, carriulluten-llu?’”

14Tua-i atrarluni akurtuq malrunlerqunek Jordan-aamun, alerqullruciatun Elisha-m alerqullruciatun, qainga-llu canrirtuq mikelnguyagaam kemgatun ayuqliriluni, carriulluni-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Tua-i utertuq Elisha-mun, maligugani malikluki, nangerrluni-llu ciuqerranun;
qanertuq, “Nutaan waniwa nallunriraqa agayucetailucia tamalkuan nunam
qaingani, Israel-aam tau͡gaam Agayutiinek; taumek akurturru cikiuteka elpenun.”

16Tau͡gaam Elisha qanertuq, “Ataneq unguvaciatun, kevgiuqengaqa,
akurturngaitua camek.” Taum aguagucaaqaa ciuniuresqelluku, tau͡gaam Elisha-m
ciuniuryunritaa.

17Tua-llu Naaman-aaq qanertuq, “Ciuniuqatanrilkuvgu, malruk ciulviik
ucikanragnek nunamek pilii kingunemnun ut'rutarkamnek, wani-wa wak'nirnek
ayaglua elliingaitua ekualuki elliitnek allanun agayutnun kiingan
tau͡gaam Atanermun.

18Taumek neryuniurtua Atanrem au͡g'aritellerkaanek maligeskumku angayuqaqa
itellrani agayuuvianun Rimmon-aam piicagyarturluni, akitmigcimaluni-llu
tallimnun, cikeskuma-llu Rimmon-aamun, Atanremau͡g'ariskilia.”

19Elisha-m-llu qanrutaa, “Ayii uitanqegciluten.” Tua-i Naaman-aaq ayagtuq.
Ayakanrakun yaaqsigivailgan,

20Gehazi, pistii Elisha-m, qanertuq, “Angayuqama ayagceskii Naaman-aaq Syrian-
aaq, ciuniurpek'naki cikiutai taitellri. Ataneq unguvaciatun, malirqerciqaqa,
tegullua-llu camek elliinek.“

21Tua-i Gehazi-m ayagtuq Naaman-aaq maliggluku. Naaman-aam-llu tangrramiu
aqvaqulria kingunermikun, yuuguq pekcessuutegminek ciuniurnaluku, apluni-
llu, “Ca-qaa imna qaillun piuq?”

22Tauna-llu qanertuq, “Tamarmeng assirtut. Angayuqama ayagcetaanga elpenun
qanrutesqelluten, ‘Waniwa watua tekitellriartangqertuq ingrilegtaanek Ephraim-
aam malrugnek ilagketnek quyungqalriit prophet-aat; elliin-llu cikiisqumaak
elpenun tiissitsaanek pingayunek (3,000) qerrirlinek yuutekagnek-llu malrugnek
aturaqegtaaraagnek.’”

23Naaman-aaq-llu qanertuq, “Kitaki teguten arvinlegnek tiissitsaanek (6,000)
qerrirlinek.” Aguagutaa-llu, qillrulluki-llu qerrirlit malrugnun kalngaagnun,
malrugnun-llu pistegminun tunlukek ilaklukek malrugnek yuutekagnek
aturaqegtaaraagnek, ayagtellukek-llu Gehazi-m ciungakun.

24Tekicameng-llu pengumun Elisha-m uitavianun, Gehazi-m teguak kalngaak
itrullukek-llu enemun. Naaman-aam-llu pistek utercetak.

25Itertuq-llu enemun nangerrluni-llu angayuqami ciuqerrani, Elisha-llu qanertuq
elliinun, “Naken pisit, Gehazi?” Ellii-llu qanertuq, “Natmun ayaksaitua.”

26Tau͡gaam Elisha-m qanrutaa, “Pillgucinritamken-qaa anernerkun angutem
yuuluni pekcessuutminek pairrsaallraten? Akurturnariuq-qaa akinek aturanek-
llu, olive-aat napaitnek, wine-at naucetaarviitnek, qusnginek, kuluvagnek,
angutnek pisteñek, arnanek-llu pisteñek?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Watua-llu mamyuilngua Naaman-aam tuciiquq elpenun, kinguverpenun-llu akwarpak.” Tua-i Gehazi an'uq Elisha-m uitallranek mamyuilngurluni, qatertaluni qanikcartun.

2 Kings 6

Nataqumallra Piqertuutaam Kegginaan

1Erenret iliitni quyungqalriit prophet-aat Elisha-m ataniuqengai qanemyuugartut elliinun, “Uitavigput angayuqaqluten piviitessiyaagtuq.

2Ataki ayagceskut Jordan-aamun atauciuqaqluta muragnek aqvalluta, enelinaurtukut uitavigkamteñek.” Elisha-llu kiuguq, “Ayagci.”

3Tua-llu iliita aguagutaa maligtesqelluteng. Elisha-m kiugaa, “Ayagciqua.“

4Tua-i ayagtuq maliggluki. Tekicameng-llu Jordan-aamun kepuriut napanek.

5Iliit iqurqiinanermini piqertuutaan kegginaa igtuq mermun; qayagpagluni-llu, “Elisha, qaillun piqatarcia? Piqertuutaq navrauguq.”

6Elisha-llu aptuq, “Natmun igta?” Apertuucani iggvillranek, keputuq muragmek, eggluku-llu tuavet, piqertuutaam-llu qamiqurra cavik pugtercelluku.

7Ellii-llu qanertuq, “Mayuresgu.” Tua-i angutem yaggluni tegua.

Syrian-aat Anguyagcet Cirlakumaut

8Angayuqran Syria-m anguyallerminiu Israel-aaq, qanellgutkai atanerruani nakmikiluni-llu nani pelatekaumavigkaminek.

9Tau͡gaam Elisha ayagceciuq qanermek angayuqranun Israel-aam aarcirturluku taum nunam mallgeskiikun ayaasqevkenaku, Syrian-aat tuanetniluki curugyukaarluki.

10Angayuqran-llu Israel-aam aarcirturai yuut tuani uitalriit, taukut-llu keltut. Waten Elisha-m aarcirtularaa, tua-i Israel-aam angayuqra ellminek aviutaqluni qavcirqunek.

11Umyugaa-llu angayuqran Syria-m cakneq nuniituq man'a pitekluku; anguyagtem̄i-llu atanerruarit taivkarluki apluki, “Nalirpeci ingluarvikau angayuqra Israel-aam?”

12Iliit-llu kiuguq, “Kia ingluarvikenritaa, atanemaa, angayuqaq; Elisha-m prophet-aam qanrut'laraa Israel-aam angayuqra qanllerpenek enevni-llu kitumek niitestaunak qanllerpenek.”

13Qanertuq-llu, “Ayagluci yuarciu nanlucia, wiinga teguniarqa.” Qanrutaat, “Dothan-aametuq.”

14Tua-i tuavet ayagceciuq elussitalegnek, pekcessuutelegnek anguyagterugarnek-llu; tekitut-llu tuavet unugmi kassugulluku-llu nunarpak.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Pistai-llu Elisha-m makcameng unuakuarmi anluteng tangrrait, anguyagtet elussitalget pekcessuutelget-llu kassugusngakiit nunarpak. Pista-llu qanertuq, “Arenqiapaa, angayuqamaa, qaillun piciqseta?”

16Elisha qanertuq, “Alingevkenaci, pingqertukut amllenritnek ellaita piitni.”

17Tua-llu piicagtuq, qanerluni, “Ataneq, piicagvikamken, ikireskek iik tangerrnaurtuq.” Tua-i Atanrem iik ikirtak ayagyuam tan'gaurluum, tangrraa-llu ingriq patumaluni elussitalegnek pekcessuutelegnek-llu kenruluteng avatairumaluku Elisha.

18Syrian-aat-llu atrarluteng curullratni, Elisha piicagtuq, “Ataneq, ukut yuut cikmirceski.” Atanrem piicautii kiuluku cikmircetai.

19Tua-llu Elisha-m ullagluki qanrutai, “Iqlukun tumyarakun ayagtuci; una nunarpak yuaqengaqenritarci. Maligcia, ayauciiqamci-llu angutmun yuaqengarpeceñun.” Ayautai-llu Samaria-mun.

20Tamaa-llu itrameng Samaria-mun, Elisha qanertuq. “Ataneq, ikireski iingit ukut angutet, tangerrnaurtut.” Tua-i Atanrem kiugaa piicautii; ataam tangerrsaurtelluki, maaten piut Samaria-m iluani uitallinilriit.

21Angayuqran Israel-aam tangrramiki Syrian-aat, Elisha aptaa, “Tuqullaki-qaa? Tuqullaki-qaa?”

22Elisha-m kiugaa, “Tuqusngaitaten. Tuqucugngaaten-qaa teguaqelten nuussirpagpegun urluverpegun-llu? Cikirki tau͡gaam kelipanek mermek-llu nerniartut merluteng-llu, nutaan-llu utertelluki angayuqratnun.”

23Tua-i upyutai nererpallerkaat; nerumariata-llu merluteng-llu, ayagcetai utertelluki Syria-m angayuqranun. Tuakenirnek-llu Syrian-aat taqluku Israel-aat nuniitnun anguyalallerteng.

Kassugusngallra Samaria-m

24Kinguqvaarni Benhadad-am angayuqran Syria-m quyurtai tamalkuita anguyagteñi, mayurluteng-llu kassugutaat Samaria.

25Angelriamek-llu kainiqut Samaria-mi kassugusngallratni, kiituani ciulviim qamiqurran kiputellerkaa akinguq yuinarnek cetamanek (80) qerrirlinek, usperem-llu avga yaqulget dove-at anait akiluteng tallimanek qerrirlinek.

26Tuani angayuqra Israel-aam kitullrani mengliikun nunarpiim qacarneran, arnaq qayagpagtuq, “Ikayurkut, atanemaa, angayuqaaq!”

27Elliin-llu kiugaa, “Atanrem ikayurngailkaten, qaillun ayuqelriakun wii ikayurciken? Mukaarkamek-qaa avalingqertua wall'u wine-amek?

28Camek arenqiallugutengqercit?” Arnam kiugaa, “Una arnaq qanertuq wangnun, ‘Qetunraan cikiutekiu nerniarput unuamek, unuaqu wii qetunraqa nerniarput.’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Tua-i kenirarput qetunraqa nerluku-llu. Unuaquan-llu qanertua arnamun, ‘Cikiutekiu qetunraan, nerniarput’; tau͡gaam iillrullinia qetunrani.”

30Angayuqam niicamiu arnam qanellra aturani allgurai, yuut-llu qacarnerem mallgeskiini uitalriit tangrraat missuullernek atullinicia iluqliqluki aturaminun.

31Qanerluni-llu, “Agayutem kaugtuqilia tuqullua Elisha, Shaphat-aam qetunraan, qamiquirumanrilkan unugpailgan.“

32Ayagceciuq-llu pisteḿek aqvavkarluku Elisha. Taum nalliini Elisha enemini uitallruuq ilaluni ciulirnernek señircesteḿinek. Angayuqam-llu kevgaa tekipailgan Elisha qanertuq ciulirnernun, “Tauna tuqutarayuli taivkariuq tuqucestekamnek. Tauna tekiskan amiik patukiciu, itercecaqunaciu-llu. Angayuqaq tungaunani kingunrakun iterciqngan.”

33Qallatellgutekngnanrani-llu, angayuqaq tekituq qanerluni-llu, “Man'a pinerrlugun Atanermek kingunengqertuq! Ciin-mi tua-i waniwa utaqaqatarcia camek piqataucia?”

2 Kings 7

1Tau͡gaam Elisha qanertuq, “Niisgu qanellra Atanrem! Waten Ataneqqanertuq: Unuaqu waten erneq pitarikan Samaria-mi kipucugngaciquci qulnek uspernek miilimalriamek mukaarkamek ataucimek qerrirlimun akilirluku, uspernek-llu yuinarnek barley-mek cali ataucimek qerrirlimek akilirluku.”

2Tua-llu angayuqam aipirturtii, qanertuq Elisha-mun, “Tamana tuaten pingaituq, Ataneq tungaunani taivkaringraan mukaarkamek egmian!” Elisha-m kiugaa, “Nakmiin iigpegun tangerciqan, tau͡gaam nerngaituten neqkam iliinek.”

Syrian-aat Anguyagtait Ayagtut

3Angucetangqellruuq cetamanek mamyuilngulegnek iteryarain Samaria-m elatiini, qanruyutut-llu ellmeggnun, “Ciin wani aqumgaceta tuqunatkamteñun?

4Iteryaaqengramta nunarpagmun paluciqukut; wani tau͡gken uitakumta, cali tua-i tuquciqukut. Ataki, ayalta Syrian-aat pelatekaumaviatnun; uitaskatkut unguvaciqukut, tuquskatkut-llu tua-i tuquciqukut.”

5Tua-i tan'geriarallrani ayagtut Syrian-aat pelatekaumaviatnun; tau͡gaam tekicameng elatiinun piut yugtaunani.

6Atanrem Syrian-aat niicetellruaki nepiitnek agiirtellriit anguyagterugaat horse-aalget ekumassuutelget-llu akalrialegnek, Syrian-aat-llu umyuartequt angayuqratnun Israel-aat akilillruyukluki Hittite-at, Egytian-aat-llu angayuqat anguyagtait-llu curuusqelluteng.

7Taumek qimallrulliniut atakuarallrani pelatekateng, horse-aateng, ciulvateng pelatekaumavigteng-llu ayuquciatun unilluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Taukut-llu cetaman angucet tekicameng pelatekaumallrata elatiinun, itertut pelatekamun, nerluteng-llu merluteng-llu tamaanelngurnek, tegulluteng-llu qerrirlinek, suulutaanek, aturanek, ayaulluki-llu iirait; ataam-llu uterrluteng itertut allamun pelatekamun, tuaten-llu cali piluteng.

9Tua-llu ellmeggnun qanruyutut, “Wangkuta elluamek pinritukut. Niitekegcinarqellriamek pingqellriakut, wangkuta kiimta nallunritnarqenritarput. Ertellerkaa utaqakumteggu qanrutkevkenaku, nallunailngurmek anucimirqecetaarumaciqukut. Ataki ayagluta wanirpak qanrucarturlaut angayuqam atanerruari.”

10Tua-i unitaat Syrian-aat pelatekaumaviat, uterrluteng-llu Samaria-mun, qayagaurluki-llu iteryaram tarikestai qanrulluki, “Ayallruukut Syrian-aat pelatekaumaviatnun, kitumek-llu tangerpek'nata niitevkenata-llu; horse-aarit ciulvait-llu petuirumavkenateng, pelatekat-llu ayuqucimegcetun uitaluteng Syrian-aat uniyuciicetun.”

11Tua-i iteryarat tarikestaita tamana qanrutkaat, qanrutekluku-llu eniini angayuqam.

12Cali erteksaunani, tau͡gaam angayuqaq maktuq qanerluni-llu atanerruaminun, “Qanrutnaamci Syrian-aat pillerkiuraatnek. Nallunritaat kaigucirput; taumek pelatekaumauvigteng uniskait iirluteng-llu yuilqumun, umyuarteqluteng, ‘Ankata nunarpagmek unguvaita teguciqaput, iterluta-llu nunarpagmun.’”

13Iliit-llu atanerruarin qanertuq, “Yuut-wa tua-i maanelnguut nunarpagmi qaillun anagngailnguut, au͡gkucetun amllertun ak'a tuqullertun. Taumek ayagcecilta angutnek talliman elussitat uitaqalriit aturtelluki, nallunrirniarput qaillun piciitnek.”

14Tua-i nakmiut malrugnek angutegnek horse-aalgegnek, angayuqam-llu ayagcetak tungairtelluki Syrian-aat anguyagtet, qanrullukek, “Ayaglutek paqteki.”

15Tua-i ayagtuk kingunrirturluki tekilluku Jordan-aaq; tumyarami-llu tangrrait aturat saskut-llu Syrian-aat unitellrit qimallermeggni. Uterrlutek-llu qanemciuk angayuqamun.

16Tua-llu Samaria-m yuin anluteng uayaaraat pelatekaumaviat Syrian-aat. Ataneq-llu qanellruciatun qulen usperet assinkacagiit mukaarkat, yuinaat-llu usperet barley-mek tunumaut ataucimun qerrirlimun.

17Wani-wa angayuqran Israel-aam elkartellruluku atanerruaq, elliin nakmiin aipirturteñi, murilkestenn̄guluku nunarpiim ikirtuqaanun. Tauna yuut tutmaulluku tuqutaat, Elisha-m qanellruciatun angayuqam tangerrsartullrani.

18Tua-i Elisha qanellruan angayuqamun, “Qulen usperet barley-mek, yuinaat-llu usperet miilimalria mukaarkaq tunumaciquq ataucimun qerrirlimun, uum nalliini iteryaraini Samaria-mi.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Atanerruam kiullrukii Elisha, “Tamana tuaten pingaituq Ataneq tungaunani
egmian taivkaringraan mukaarkamek!” Elisha-m-llu kiullrukii, “Elpet nakmiin
iigpegun tangerciqan, tau͡gaam nerngaituten tamaaken.”

20Tua-i tamana elliinun piciurtuq, nunarpiim iteryaraani yuut tutmarluku
tuqulluku.

2 Kings 8

Arnaq Shunem-aamek Utertuq

1Wani-wa Elisha qanellruluni arnamun Shunem-aami uitalriamun, nauwa
qetunraa elliin Elisha-m canrircetellrukii, “Upluten ayii tamalkuita ilaten
malikluki, arulairniartuci natmun piyugngallerpeceñun; Ataneqayagceciqataan
piitnamek, tusngaarkauluni-llu nunamun malrunlegni allrakuni.”

2Tua-i arnaq nangerrluni tuaten piuq qanruciatun Elisha-m: ayagluni malikluki
ilani uitaluni-llu Philistine-at nuniitni malrunlegni allrakuni.

3Allrakut-llu malrunelgen kinguatni, arnaq utertuq Israel-aamun, ullagluku-llu
angayuqaq takumcuca'arviksarturaa eneni nunautni-llu ataam ellminun
utercecesqelluki.

4Tuani angayuqam qanellgutkellrua Gehazi, Elisha-m pistii, qanerluni,
“Qanrusnga tamaitnek irr'inarqelrianek Elisha-m caliallrinek.”

5Qanemcisnginanrani-llu angayuqaq Elisha-m unguircecillranek tuqumalriamek,
arnam takumcuca'arvikaa angayuqaq. Gehazi-llu qanertuq, “Angayuqaaq, wani-
wa tang arnaq, waniwa-llu qetunraa Elisha-m unguircetellra!”

6Angayuqam arnaq apcani qanrutaa Gehazi-m qanruciatun tuaten pillruniluku.
Angayuqaq-llu atanerruamek nallunairiuq arnam ikayurtekaanek, qanerluni,
“Ataam uterteski arnamun tamalkuita piutai, tapeqluki akillrata amllertaciit
naucetaarviit naugillrit ayaggaanranek una erneq tekilluku.”

Elisha Syria-m-llu Angayuqra Benhadad

7Elisha-llu ayagtuq Damascus-aamun Syria-m Angayuqra Benhadad-aaq
naulluullran nalliini. Qanrucatni-llu Elisha tamaavet tekitniluku,

8qanertuq Hazael-aamun, “Ayaulluten cikiutmek pairrsaaggu Elisha, piniaran
kangiituutekesqelluku Atanermun assiriarkauciqa wall'u assiriarkaunriluciqa.”

9Tua-i Hazael-aaq ayagtuq pairrsaagluku, cikiutnek ang'aqluni ayuqenrilngurnek
assinqurraitnek Damascus-aarmiutarnek, yuinaak malruk (40) ungungssit
qulugtellriit atmirluki. Tekicamiu-llu nangerrluni ciuqerranun, qanertuq,
“Kevgarpet Benhadad-am, Angayuqran Syria-m, taivkaraanga aptesqelluten
assiriarkaucirminek wall'u assiriarkaunrilucirminek naulluutminek?”

10Elisha-llu kiuguq, “Atanrem wangnun nasvallrua tuquciqniluku; tau͡gaam
qanrucarturru assiriciqniluku.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Elisha-m-llu meciknauqanirluku tangrraa, uluqsaunaku-llu tangvagluku, kituani Hazael-aaq uitacurlanguq. Alqunaq-llu Elisha qiaguq.

12Hazael-aam aptaa, “Ciin qiasit?” Elisha kiuguq, “Nallunrilamki arcaqalriit assiitellriit pillerkaten Israel-aam yuinun. Ekuavkarciqaten asvairqumalriarit, tuqurqeciqaten-llu angutait ayagyuat nuussirpagkun, piqertuulluki-llu navgurluki mikelnguit tuqulluki, pilagluki-llu ikirrluki arnait qingalriit.”

13Hazael-aaq-llu qanertuq, “Qaillun pilua tuaten pitalriamek piningqerciqsia? Wiinga-wa yuunginaulrianga!” Elisha-m kiugaa, “Atanrem nasvitellruanga angayuqauciqniluten Syria-mi.”

14Hazael-aaq-llu utertuq Benhadad-amun, taum-llu aptaa, “Camek Elisha-m qanrutaten?” Hazael-aam kiugaa, “Qanrutaanga pinritevkenak assiriciqniluten.“

15Tau͡gaam unuaquani Hazael-aaq uligmek tegutuq, akurrluku-llu mermun, angayuqaq-llu epluku tuqutaa. Hazael-aaq-llu Benhadad-am eniini angayuqrurtuq Syria-mi.

Judah-m Angayuqra Jehoram-aaq

16Tallimiitni allrakuin Joram-aam, Ahab-aam qetunraan Israel-aami angayuqrullran, Jehoram-aaq Jehoshaphat-aam qetunraa, ayagnirluni angayuqrurtuq Judah-mi

17allrakungluni yuinaq akimiarmek malrugnek cipluku (32), atanirturillruuq-llu Jerusalem-aami pingayunlegni allrakuni.

18Nuliangqellruuq Ahab-am panianek, Ahab-am-llu ilakuralriarin pillracetun maligtellrui Israel-aam angayuqrin assiitellriit piciryarait. Atanrem-llu tangvallrani assiitellriamek calillruuq,

19tau͡gaam Atanrem piunrircuumiitaa Judah, akqellruamiu David-aaq pisteñi kinguvri atanirturirrlainarciqniluki.

20Jehoram-aam atanirturillran nalliini Edom-aaq inglulituq Judah-mun, allakarluni-llu angayuqauviurrluni.

21Tua-llu Jehoram-aaq ayagtuq Zair-amun akalrialget pekcessuutni tamalkuita ayaulluki, tuani-llu Edomite-at anguyagcet avatairait. Unugmi-llu makluni, pekcessuutmi atanirturtait tuqutait Edomite-at avatairumasteteng; tau͡gaam anguyagtai saggluteng qimagtut kingunermeggnun.

22Tuakenirnek Edom-aaq Judah-mek avtellruuq una erneq tekilluku. Libnah-llu inglulitellruuq tamatum nalliini.

23Jehoram-aam allat caurallri igausngaut Kalikaitni Judah-m Angayuqrin.

24Jehoram-aaq-llu yuunrirtuq tungmagcimaluni-llu angayuqat tungmaggviatnun David-aam nunarpiini, qetunraa-llu eniini angayuqrurtuq.

Judah-m Angayuqra Ahaziah

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Allrakuini qula malrugnek cipluku Israel-aami angayuqaullran Joram-aam
Ahab-am qetunraa, Ahaziah, Jehoram-aam qetunraa, angayuqrurtellruuq Judah-
m

26allrakungluni yuinaq malrugnek cipluku (22), angayuqaullruuq-llu ataucimi
allrakumi Jerusalem-aami. Aanii atengqerrluni Athaliah-mek, Angayuqam Ahab-
am panikluku, Israel-aam Angayuqran Omri-m tutgaqluku.

27Pektellrumiuq-llu Ahab-am ilani-llu piciryarallratgun, assiitellriamek caliluni
tangvallrani Atanrem, nengaukngani Ahab-aam.

28Angayuqam Ahaziah-m pillgucillrua Angayuqaq Joram-aaq anguyallrani Syria-
m Angayuqra Hazael-aaq. Calluutut-llu Ramoth-aami Gilead-aamelngurmi, tuani-
llu Joram-aaq akngirrluku anguyallermeggni.

29Uterrluni-llu Jezreel-amun mamciriyarturluki ekini, Ahaziah-m-llu tuani
tangerrsarturaa.

2 Kings 9

Jehu Minguumauq Angayuqrurrluni Israel-aamun

1Tua-llu prophet-aam Elisha-m taisqaa ayagyuat prophet-aat iliit qanrulluku-llu,
“Upluten Ramoth-aamun Gilead-aamelngurmun ayii. Una caqun uqumek imalek
malikluku,

2tekiskuvet yuarniaran Jehu, Jehoshaphat-aam qetunraa Nimshi-m tutgarii.
Itruskiu kiingan enem iluqlianun yuilngurmun,

3teguluku-llu caqun uqumek imalek kuvniaran qamiqurranun qanerluten, ‘Waten
qanertuq Ataneq, wiinga mingugamken angayuqrurrluten Israel-aamun.’ Amiik-
llu ikirrluku anluten qimakina; qariyaqunak.”

4Tua-i ayagyuaq prophet-aaq ayagtuq Ramoth-aamun.

5Tekicami piuq anguyagtet atanerruarit arenqiirturluteng quyungqalriit;
qanertuq-llu, “Qanerkangqertua elpenun, atanirturtaa.” Jehu-llu atuq,
“Nalimteñun qalarcit?” Kiugaa, “Elpenun.”

6Tua-i nangertuq, maliklutek-llu enemun iterlutek, taum-llu ayagyuam prophet-
aam kuvaa olive-aat uquat Jehu-m qamiqurranun qanrulluku, “Waten
qanertuq Ataneq Agayutii Israel-aam, mingugamken
angayuqaurrluten Atanrem yuinun Israel-aanun.

7Tuqutarkaugan angayuqan ataneq, Ahab-am qetunraa, anucimirqecetaarniarqa
Jezebel-aaq tuqutellri pistenka prophet-aat allat-llu pistenka pitekluki.

8Tamarmeng Ahab-am ilakuralriari kinguvri-llu tuqucimaarkaugut; tamalkuita
angucet ilakuralriarini piunrirciqanka, ayagyuat ak'allaurtellriit-llu ayuqluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Wiinga piciqanka ilakuralriari Israel-aam Angayuqran Jeroboam Israel-aam-llu Angayuqran Baasha-m pillrucimtun.

10Jezebel-aaq-llu tungmagcimangaituq; temii qimugtet nerciqaat Jezreel-am nuniini.” Mat'umek-llu qanrraarluni ayagyuaq prophet-aaq an'uq enemek qimagluni-llu.

11An'uq-llu Jehu atanerruarullgutminun, taukut aptaat, “Assirtuten-qaa? Camek picirluni aug̃'um usviilnguum angutem tangerrsugtaten?” Jehu kiuguq, “Nallunritarci camek piyuucia.”

12Taukut kiugaat, “Qang'a, nalluarput! Qanruskut camek qanerta!” Jehu-llu qanertuq, “Qanrutaanga Ataneq qanerniluku: ‘Mingugamken angayuqrurrluten Israel-aamun.’”

13Egmian-llu Jehu-m atanerruarutngullgutain sagtait aturateng akret qaingatnun Jehu-m nangerngavigkiurluku, cupu'uryarat-llu cupait, qayagpagluteng-llu, “Jehu angayuqauguq!”

Israel-aam Angayuqra Joram-aaq Tuqucimauq

14-15Tua-llu Jehu, qetunraa Jehoshaphat-aam Nimshi-m qetunraan, aassaqluni picirkiurtuq Angayuqaq Joram-aaq piluku, tauna Jezreel-ami uitauq, tuavet ayallruluni mamcirnaluki ekini anguyallermeggni Syria-m Angayuqra Hazael-aaq Ramoth-aami ekiliumallni. Tua-i Jehu qanertuq atanerruarullgutminun, “Pillguciquvcia, kina Ramoth-aamek anevkaryaqunaciu aarcirturyarturluki Jezreel-amelnguut yuut.”

16Ekluni-llu ayagassuutminun akalrialgegnun ayagtuq Jezreel-amun. Tuani Joram-aaq cali assiriksaitellruluni, Judah-m-llu Angayuqra Ahaziah tuantellruuq tangerrsartuumaluku Joram-aaq.

17Jezreel-ami tarikestem qertulriami nacessvigmi tangrrai Jehu malii-llu agiirtellratni. Qayagpagtuq-llu, “Angutnek agiirtellrianek tangertua.” Joram-aaq-llu kiuguq, “Horse-aalegmun paqceski yugnikek'ngaqucirput wall'u inglukucirput.”

18Tua-i kevgam horse-aarluni pairrsaagaa Jehu qanrulluku-llu, “Angayuqaq nallunricugtuq yugnikutekun taicirpenek.” Jehu kiuguq, “Tamana umyuarniurutkaqenritan! Kingunemkun maligesnga.” Nayurta-llu nacessvigmelnguq qanertuq, “Kevgam tekicaaqai, tau͡gaam utertenrituq.”

19Allamek cali horse-aalegmek ayagceciuq, taum-llu aptaa Jehu ciuqlirmi apyutellranek. Ataam Jehu kiuguq, “Tamana umyuarniurutkarkaqenritan! Kingunemkun maligesnga.”

20Ataam nayurta qanertuq, “Tekicaaqai, tau͡gaam utertenrituq. Ciuliqagtiita akalrialgek ayagcuutegni ayautak picuqcarpek'nani, Jehu-m pilauciatun!”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Joram-aaq qanertuq, “Ayagassuuteka upciu.” Tua-i tuaten piut, an'uq-llu Angayuqamek Ahaziah-mek maligluni, allakarmek ayassuuterlutek, Jehu pairrsaagluku. Pairtaak-llu Naboth-aam Jezreelite-am nunautiini.

22Joram-aam-llu aptaa, “Uitanqegcitkun-qaa taiguten, Jehu?” Jehu-m kiugaa, “Qaillun uitanqegcicetangqerciqa, cali pingqerrluta angalkut caliaritnek agayutnguanun-llu agayuyaramek aanavet Jezebel-aam ayagnillrinek?”

23“Inglulitnguuq, Ahaziah!” Joram-aaq qayagpagtuq, kingutmun caulluku ayagassuutni qimagluni-llu.

24Jehu-m urluvni amua, pinirtacimitun-llu pakigluku pitgaraa Joram-aaq tunuakun ircaqrua kapluku. Joram-aaq iquuq ayagassuutegmini tuquluni.

25Jehu-llu qanertuq Bidkar-amun ikayuminun, “Aqvaluku temii egesgu Naboth-aam Jezreelite-am nunautiinun. Neqkaqkiu pektellmegni mengleqliqlunuk horse-aatgun kingunrakun Ahab-am Angayuqam Joram-aam atiin, Atanrem qanrutkellrukai makut qaneryarat Ahab-aq piluku:

26‘Akwauvaq tangellruaqa tuqucimallra Naboth-aam qetunraagken-llu. Akqillruunga-llu anucimirqecetaarciqniluten wani uumi yuilqumi taukut tuquvillratni.’ Jehu-m alerquraa ikayuni, taumek Joram-aam temii teguluku egesgu Naboth-aam nunautiinun, piciurrluku Atanremakqutkellra.”

Judah-m Angayuqra Ahaziah Tuqucimauq

27Judah-m angayuqran Ahaziah-m tangrramiu man'a, qimagtuq Beth Haggan-aam tungiinun, Jehu-m-llu kingunrakun maligtaa. Anguyagteñi-llu alerqurai, “Ellii-llu tuquciu!” taukut-llu akngirtaat ayagassuutegni ayautellrani Gur-amun mayuryaram tumyaraakun, canimelkiinun nunarraam Ibleam-aam. Tau͡gaam ayagtu'rtuq akngiringang'e'rmi tekisviminun nunarpak Megiddo, tuani-llu tuquluni.

28Pistain-llu ayautaat ayagassuutegken'gun temii ut'rulluku Jerusalem-aamun tungmaggluku-llu angayuqat qungurviatnun David-aam Nunarpiini.

29Qula ataucimek cipluku allrakuani Joram-aam, Ahab-aam qetunraan, Ahaziah ayagnirtuq ataniurluni Judah-mi.

Queen Jezebel-aaq Tuqucimauq

30Jehu-llu tekituq Jezreel-amun. Jezebel-aaq, niitellruami qaillun pillratnek, iigni mingugak, nuyani-llu kenuggluku, nangerrluni-llu unavet pekcaraq tangvagluku angayuqam eniin egalrakun.

31Jehu-llu itellrani ikirtuqakun qayagpagtuq “Zimri-q! Tuqutarayulimi elpet! Ciin maavet taisit?”

32Jehu ciuggluni qayagpagtuq, “Kia pillgucirtanga?” Malruk wall'u pingayun angayuqam eniini atanerruarat kanavet tangvagaat egalerkun,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Jehu-m-llu qanrutai, “Igceciu!” Tua-i igcetaat, auga-llu qecvallerrluni enem qacarneranun, horse-aat-llu qaingatnun. Jehu-m-llu ayagassuutni ayagcetaa temii qaingirluku,

34iterluni-llu angayuqam eniinun, nerluni-llu. Nerumariami qanertuq, “Ayaulluku arnaq tauna aniqlaamallerkani tungmagciu; angayuqam-wa tua-i panikngaku.”

35Tau͡gaam tungmagcarturtai anngameng camek nataqutenritut nerrlainarmek tau͡gaam qamiqurranek, enritnek-llu unatain it'gainek-llu.

36Uterrluteng-llu Jehu qanrucatni, qanertuq, “Man'a Atanrem qanelqaa waten piciqniluku pisteñi Elijah tumekluku: ‘Jezebel-aam temii qimugtet nerciqaat Jezreel-am nuniini.

37Temii-llu peksagingaciquq tamaani anatun, kia-llu nallunairciigaciiqai temiin aklui.’”

2 Kings 10

Kinguvri Ahab-am Tuqucimaut

1Ahab-aq yuinaat pingayun qulmek (70) cipluku kinguvengqertuq Samaria-m nunarpiini uitaluteng. Jehu-llu igartuq igamek ayuqai ayagcelluki nunarpiim atanerruarinun, ciulirnernun, aulukestaitnun-llu Ahab-am kinguvrin. Waten qanertuq igaq:

2“Qaunqestekaaci angayuqam kinguvrin, ayagassuutet-llu akalrialget, horse-aat, caskut, asvairqumalriit-llu nunarpiit teguqainaugut elpeceñun. Taumek, una igaq akurtuucirpecetun,

3angayuqam kinguvrin kemyunanqurraatnek cucukliqici angayuqrurrluku, ingluliuruskiciu-llu.”

4Atanirturtai-llu Samaria-m alingqapigtut, qanerluteng-llu, “Qaillun-mi wangkuta Jehu inglulirciqseta, Angayuqak Joram-aankuk Ahaziah-llu inglulirciigatellrukiik?”

5Tua-i atanerruaq qaunqestii angayuqam eniin nunarpiim-llu atanerruara, ilakluki ciuliqagtet, aulukilriit-llu, ayagceciut Jehu-mun qanerluteng: “Pisten̄guukut elpenun, upingaluta-llu caungraan pisquten aturarkauluku. Tau͡gaam kina angayuqrurrngaitarput; piniartuten tua-i assikekevnek tangllerpeni.”

6Jehu-m aipiriluni igarai: “Pillguciquvcia upingaluci-llu alerquutenka maligtarkauluki, Angayuqam Ahab-am kinguvrin ciuliqagtait taiskiciki Jezreel-amun unuaqu waten pitarikan.” Angayuqam Ahab-am kinguvri, yuinaat pingayun qulmek cipluki (70) amllertalriit, Samaria-m yuin atanerruarin qaunqellruit, ellaita-llu ayauciiqluki Jehu-mun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Igaq-llu akurtuamegteggu, ciuliqagtaita Samaria-m, tuqutait yuinaat pingayun qulmek cipluki (70) Ahab-am kinguvri, qamiqurrit-llu issratnun ekluki, tuyuqait Jehu-mun Jezreel-ami.

8Kevgam ullagluku Jehu qanrucani, “Taitait qamiqurrit Ahab-am kinguvrin,” Jehu qanertuq, “Elliciki qalliqluki malruirrluki iteryaramun unuakurnatkaanun.”

9Tua-llu unuaquan an'uq ikirtuqamun tuanelnguut-llu yuut qanrutai, “Elpeci pinarqutaituci. Wanguuq aassaqluni picirkiulleq inglukluku Angayuqaq Joram-aaq, tuqulluku-llu. Tau͡gaam kia tuqutaki ukut?

10Mat'um asguranairaa tamalkuan Atanrem qanrutkellra Ahab-am kinguvri piluki piciurtarkaucia. Akqutkellni Atanrem prophet-aamikun Elijah-kun piciurtaa.”

11Jehu-m-llu tuqurqai uitaqalriartai Ahab-am nakmiin ilain Jezreel-ami uitalriit, tamalkuita-llu atanerruari, malleggluki-llu yugnikek'ngai, agayulirteñ̄gunri-llu; atauciungraan unguvalriartairulluku.

Tungelqurri Angayuqam Ahaziah-m Tuqucimaut

12Jehu ayagtuq Jezreel-amek Samaria-mun. Tumemi, aprumalriami “Shepherds' Camp,”

13nall'artai Judah-m Angayuqran Ahaziah-m ilait tungelqurrin aptai-llu, “Kinkuuceci?” Kiugaat, “Ahaziah-m tungelquqaakut. Jezreel-amun ayagtukut Queen Jezebel-aam irniari ilai-llu qaruyutmek piyarturluku.”

14Jehu-m-llu alerqurai anguyagteñi, “Unguvaita teguciki!” Teguit-llu, Jehu-m-llu tuqutai petmiim tuanelnguum mallgeskiini. Amllertaluteng yuinaak malruk malrugnek cipluku (42), atauciungraan unguvalriartairulluku.

Ahab-am Uitaqalriit Tungelqurri Tuqucimaut

15Ataam-llu Jehu ayagtuq, ayainanrani Jehonadab-am Rechab-am qetunraan pairrsaagaa. Jehu-m aryuqutmek piluku qanertuq, “Ayuqlunuk umyuangqertukuk. Ikayurciqerpenga-qaa?” Jonadab-am kiugaa, “Ikayurciqamken.” Jehu-m-llu kiugaa, “Kitak unaten wangnun yagesgu.” Unatmegnegun tegutuk, Jehu-m-llu ikayurluku ayagassuutminun ekevkaraa,

16qanerluni, “Maligesnga tungaunaku tangerrnauran qaillun pitalriamek Atanermuncumiguciqa.” Maliklutek-llu ayagtuk Samaria-mun.

17Tekicamek Samaria-mun, Jehu-m tuqurqai tamalkuita uitaqalriartait tungelqu͡rrin Ahab-am nangqapiarluki. Man'a waten piciqniluku Atanrem qanrutkelqaa Elijah-mun.

Baal-am Agayularvikestai Tuqucimaut

18Jehu-m quyurcetai Samaria-m yui qanrulluki-llu “Angayuqam Ahab-am kevgiullrua Baal-aq carrarmek; wiinga tau͡gaam kevgiurciqaqa kevgiullran amllenerpiinek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Taisqiciki wangnun prophet-aari Baal-am, tamalkuita-llu ciktaarvik'lartai, tamalkuita-llu agayulirtai; kina cataitenrilkili, angelriamek ekualuku elliitekangqerrama Baal-amun; kina iluvanrilnguq tuqucimaciquq.” Jehu tuatnauq usvituyagulluki piunrirrnaluki ciktaalalriit Baal-amun.

20Jehu-llu pisqiuq, “Apertuici ernermek agayullerkamek Baal-amun!” Tua-i apertuigut ernermek,

21Jehu-llu qanermek ayagceciuq tamiinun Israel-aamun. Tamarmeng-llu agayulalriit Baal-amun taigut; yugmek kitumek uitalriartaunani tainrilngurmek. Tamarmeng-llu itertut Baal-am agayuvianun, imirluku iquanek iquanun.

22Jehu-m-llu ellimerraa agayulirteñ̄guneq kencignarqelrianun aturanun qaunqesteñ̄gulria anutesqelluki aturat tunluki-llu agayulrianun.

23Taum kinguakun, ellii Jehu itertuq agayuvianun Baal-am maligluni Jehonadab-amek Rechab-am qetunraanek; yugnun-llu tuanelngurnun qanertuq, “Kitak nallunaiqerciki Baal-amun tau͡gaam agayulalriit maanluciit kina Atanermun agayulalria itellruyuartuq.”

24Taum kinguakun Jonadab-aq-llu itertuk elliiyarturlutek ekuagiyarturlutek-llu elliitnek Baal-amun. Wani-wa Jehu nunalgarcillruluni elatiinun agayuviim yuinarnek cetamanek (80) angutnek alerqullruluki-llu: “Tamalkuita ukut yuut tuqutarkaugaci; kina iliitnek anagcecilria unguvaminek akilirciqaa!”

25Taqucirmitun elliillerminek ekuagiluni, Jehu qanertuq tarikesteñun atanerruanun-llu, “Iterluci tuqurqiciki; atauciungraan anagcecaqunaciu!” Tua-i itertut nuussiteng amuluki tuqulluki-llu yuut tamalkuita, nayurtem atanerruat-llu temait ellamun qamurluki anutaqluki. Iterluteng-llu iluqlianun agayuviim,

26anulluku-llu kenciknarqelria napalria tuani uitalria, ekuavkarluku-llu.

27Piunriraat-llu napalria Baal-aq agayuvik-llu, yuqerrviurrluku-llu agayuvik, cali maa-i tuaten piuluni.

28Tuaten tua-i Jehu-m perrillrua agayulallrat Baal-amun Israel-aami.

29Tau͡gaam Jehu tuigtenrituq assiilnguinek Angayuqam Jeroboam-aam, Nebat-aam qetunraan, taum ciuligaqtellrukii Israel-aaq assiilngurmun agayuyaramun suulutaanun kuluvayagarnun napartellminun Bethel-aami Dan-ami-llu.

30Ataneq qanertuq Jehu-mun, “Elluarrluten piavet caliaqluku piciulria tangvallemni, kinguvrinun-llu Ahab-am pisqumalqa piciurrluku, akqamken kinguveten cetamiit tekilluku angayuqauciqut Israel-aami.“

31Tau͡gaam Jehu-m ircaquni tamalkirrluku maligtenritaa AlerquutiiAtanrem, Israel-aam Agayutiin; tau͡gaam Jeroboam-aam ayuqucillra maligtaa, taum maryartellrukii Israel-aaq assiilngurmun.

Tuqullra Jehu-m

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Tamatum nalliini Atanrem ayagnirluni ilangaqtaarturangellrua Israel-aam nunii. Syria-m Angayuqran Hazael-aam cirlakellrua tamalkuan Israel-aam nunii

33Jordan-aam calaralirnerani, nunarraq Aroer-aaq tekilluku Arnon River-aami uitalria, Gilead-aam Bashan-aam-llu nunautekek ilaklukek, tuani uitalalriit Gad-am, Reuben-aam yuullgutkelriakek East Manasseh-m-llu.

34Tamarmeng allat Jehu-m caurallri, alingura'arpek'nani-llu callri ilakluki, igausngaut ukuni: Israel-aam Angayuqrin Ayuqucillrat.

35Tua-i Jehu-m yuunrirtuq tungmagcimaluni-llu Samaria-mi, qetunraa-llu Jehoahaz-aq angayuqrurtuq eniini.

36Jehu atanirturillruuq Samaria-mi angayuqruluni Israel-aamun allrakuni yuinaq pingayunlegni cipluku (28) allrakuni.

2 Kings 11

Judah-m Queen-aa Athaliah

1Angayuqam Ahaziah-m aaniin, Athaliah-m, nallunriamiu qetunrami tuqutaullra, alerquutai tamalkuita angayuqam ilakuralriartai tuqucesqelluki.

2Taug̃aam Jehosheba-m, Angayuqam Joram-aam panian, Ahaziah-m anelgutiin, tegua Joash-aq Ahaziah-m qetunraa, qimaulluku-llu akuliitnek angayuqam yuin tuqucimaqatalriit. Agutak-llu aulukestii-llu qavarvigmun Agayuvigpagmi iirluku Athaliah-mek, tua-i tuqucimallruvkenani.

3Allrakuni-llu arvinlegni Jehosheba-m aulukaa tan'gaurluq iirumaluku Agayuvigpagmi, Athaliah atanirturillrani queen-auluni.

4Taug̃aam allrakut malrunelgatni Jehoiada-m, agayulirtem, taisqai atanerruarit angayuqam ilain nayurtaita, eniin-llu nayurtain, qanrulluki-llu Agayuvigpagmun taisqelluki, tuani-llu umyuallguciutevkarai akqivkarluki picirkiuraminun. Nasvitai-llu Angayuqam Ahaziah-m qetunraanek Joash-amek

5alerqurluki-llu makunek: “Sabbath-aami caliarci ayagniquvciu, pingasuivci murilkarkaugaat angayuqam enii;

6allat-llu pingasuici nayurarkaugut Iteryaraani Sur-am, cali pingasuici nayurarkauluteng iteryarami allat nayurtet tunuatni.

7Malruin-llu caliameggnek taqellriit Sabbath-aami nayurarkaugut Agayuvigpagmi angayuqaq nayurluku.

8Nayurarkaugarci Angayuqaq Joash-aq nuussirpaci tegumiaqluki natmun-llu ayallra tamalkuan maligtelararkaugaci. Kina-llu imum mallegceci tuqutarkaugaci.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Atanerruat-llu maliggluki Jehoiada-m agayulirteñgunrem alerquutai, taitaqluki elliinun angutet ataniuqengateng Sabbath-aami caliameggnek taqellriit, cali caliateng ayagniqataqait.

10Cikirluki-llu atanerruat pananek capkutanek-llu Angayuqam David-aam pillrinek Agayuvigpagmi uitalrianek,

11nayurtet-llu elkartai caskuit tegumiaqluki ungalalirneranek Agayuvigpiim negeqvalirneranun, ekuaviim-llu, enem-llu avatiignun.

12Tua-llu Jehoiada-m Joash-aq anutaa, nasqerrun-llu elliiluku qamiquanun, cikirluku-llu ayuqaitnek alerquutain angayuqauyaram. Tua-llu Joash-aq uqumek minguumauq, qanrutkumaluni-llu nallunairumaluni angayuqauluku. Yuut-llu qacguuruciluteng qayagpagtut, “Angayuqaq unguvamali!”

13Queen Athaliah-m niicamiki nepiit tarikestet yuut-llu, cukangnaqluni Agayuvigpagmun ag'uq, yuut tuavet quyurtellruata.

14Tuani tangrraa nutaraq angayuqaq nangengqalria napalriim caniani iteryaraani Agayuvigpiim, piciryaraq aturluku. Quyurusngaluku atanerruat cupu'uryaralget-llu, tamarmeng-llu yuut angnirluteng qayagpagaut cupu'uryarateng-llu qalriavkarluki. Athaliah-m-llu allgurai aturani nuniirluni qayagpagluni-llu, “Inglukiuci, inglukiuci!”

15Jehoiada-m agayulirtem alerqurai anguyagtet atanerruarit, “Anuciu nayurteñun qukaqmigtelluku, kia-llu ikayungnaqkaku tuquskiciu.” Tua-i agayulirta qanellruan, “Tuqucimanrilli Atanrem Agayuvigpiini.“

16Teguluku-llu ayautaat angayuqam eniinun, tuani-llu Horse Gate-ami tuqutaat.

Jehoiada-m Ayuqucilinqigtellra

17Agayulirtem Jehoiada-m Angayuqaq Joash-aq yuut-llu akqut'livkaraiAtaneq pillgutekluku-llu Atanermun yuugarkauluteng; cali akqut'liluni angayuqam yuut-llu akunliignun.

18Tua-llu yuut ayagtut Baal-am agayuvianun imlluku-llu; navgurluki-llu ekuavii, agayutnguat-llu, tuqulluku-llu Mattan-aaq, agayulirtii Baal-am, ciuqerratni ekuaviit. Jehoiada-llu nunalgarciuq nayurteñek Agayuvigpagmi,

19tua-llu elliin, atanerruat, angayuqam nayurtain, eniin-llu nayurtain, maligtaat angayuqaq Agayuvigpagmek eniinun, yuut-llu kingunratgun maligtait. Joash-aq itertuq Guard Gate-akun aqumluni-llu atanruvigmun aqumllermun.

20Yuut-llu tamarmeng angniqapigtut; nunarpak-llu qinuituq, Athaliah tuqucimallruan angayuqam eniini.

21Jehoash-aaq allrakungqellruuq malrunlegnek ayagnillermini ataniurluni.

2 Kings 12

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Judah-m Angayuqra Joash-aq

1Malrunelgatni allrakuin Angayuqam Jehu-m angayuqrullran Israel-aami, Joash-aq angayuqrurtellruuq Judah-mi, angayuqruluni-llu allrakuni yuinaagni malrugni (40) Jerusalem-aami. Aanii atengqerrluni Zibiah-mek Beersheba-rmiunguluni.

2Unguvallmi taktaciatun calillruuq piciulriamek tangvallrani Atanrem, tua-i-wa Jehoiada-m agayulirtem ayuqucirtuallruani.

3Taug̃aam agayutnguanun agayularviit piunriumallrunritut, yuut-llu elliilallerteng aruviarnek-llu ekuagilallerteng tamakutgun taqevkenaku ciumurulluku.

4Joash-am taisqai agayulirtet alerqurluki-llu qemagtesqelluki akit akiliutellret ekuagilallrata Agayuvigpagmi, tamarkenka akiliutellret ekuagilallrata cikiutellrit-llu yuut piugteqelteng maliggluku.

5Agayulirtet qemangqalararkauluki taitellrit kevgiuqengameng, taukut-llu akit atuulararkauluteng Agayuvigpagmun pinarqaqan kitugutekluki.

6Taug̃aam yuinaq pingayunek (23) ciptellrat allrakut tekilluki Joash-aq atanirturillrani agayulirtet cali kitugciksaitellruut Agayuvigpagmi.

7Taumek Angayuqam Joash-am taisqaa Jehoiada agayulirta, allat-llu agayulirtet apluki-llu, “Ciin kitugcunriceciu Agayuvigpak? Wak'nirnek ayagluci qemangqangairutaci akit akurtulci; taitnarqaci, kituggnarqelriit kitugcimanaurtut.”

8Agayulirtet-llu mat'umun umyuallguciutut akinek tegusngairulluteng yugnek, cali umyuallguciulluteng kitugcingaunateng Agayuvigpagmi.

9Tua-llu Jehoiada yaassiigmek tegutuq, ukilluku-llu patua, ekuaviim-llu canianun elliluku, itellriim Agayuvigpagmun tallirpilirnerani uitaarkauluni. Iteryarami-llu calilriit agayulirtet ek'larait yaassiigmun tamalkuita akit agayuyartulriit cikiutait.

10Amlleriaqata akit angayuqam igartii, Agayulirtenḡuneq-llu tailartuk, naaqerraarluki-llu qillrulluki missuucuarnun.

11Igauqaarluki-llu amllertaciit, tunlaragkek atanirturtaitnun Agayuvigpagmi calistet, taukut-llu akit aturluki akililarait muraliurtet, enelistet,

12teggalquliurtet, teggalqunek kepuristet, kiputellrit muriit teggalqut-llu tumarutkat, allat-llu pinarqelriit akilitarkat.

13Taug̃aam akit akiliutekeksaitait piliaqumallritnun qerrirlit saskat, qantat, cupu'uryarat, kenurriurcuutet caskut, wall'u allanun qerrirlinek suulutaanek pilimalrianun.

14Tamalkuan atularait akikaatnun calistet kipuyutkaitnun-llu cat aturyulriit kitugutkat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Caliamek atanirturilriit tamarmirrluteng piciugut, taumek qaillun akit atullrit apqauruteknarqeksailnguut.

16Akit-llu akiliutngullret anucimirqecetaarutnguluteng, elliitet-llu assiilnguut pitekluki yaassiigmun ekumaksaitut; agayulirtet pikngatki.

17Tamatum nalliini Syria-m Angayuqran Hazael-aam anguyagaa nunarpak Gath-aq teguluku-llu; tua-llu umyuamikun taqutuq Jerusalem-aaq anguyagnaluku.

18Judah-m Angayuqran Joash-am tamalkuita tegui elliitellret ciuqlirmi Judah-m angayuqrin Jehoshaphat-aam, Jehoram-aam, Ahaziah-m-llu cikiutekellrit Atanermun, ilaluki-llu elliin nakmiin elliitminek, tamalkuitnek-llu suulutaanek Agayuvigpiim akiviani, angayuqam-llu eniini uitalrianek, tuyuqai Angayuqamun Hazael-aamun, taum-llu ayautai anguyagteñi Jerusalem-aamek.

19Ilait callrin Angayuqam Joash-am, caliallri-llu tamarmeng igausngaut ukuni: Judah-m Angayuqrin Ayuqucillrit.

20-21Angayuqam Joash-am atanerruari picirkiurtut elliinun, malruulutek-llu, Jozacar-aq Shimeath-aam qetunraan, Jehozabad-aam-llu Shomer-aam qetunraan, tuqutaak enemi uitalriami nunami calaralirnerani Jerusalem-aam, Silla-mun ayalriami tumyarami. Joash-aq tungmagcimauq angayuqat qungurviatni David-aam Nunarpiini, qetunraa-llu Amaziah angayuqrurtuq enairluku.

2 Kings 13

Israel-aam Angayuqra Jehoahaz-aaq

1Allrakut yuinaq pingayunek (23) cipnengluku Joash-am, Ahaziah-m qetunraan, angayuqrullran Judah-mi, Jehoahaz-aaq, Jehu-m qetunraa, ayagnirtuq angayuqruluni Israel-aamun Samaria-mi, akimiaq-llu malrugnek cipluku (17) allrakuni angayuqrullruluni.

2Ciuqlirmitun Angayuqatun Jeroboam-aatun assiitellriamek calillruuq Atanrem tangvallrani, maryarrluku-llu Israel-aaq assiilngurmun; pegtevkenaki-llu assiitellriit piciryarani.

3Taumek Atanrem eq'uqrutaa Israel-aaq, pulengtaq-llu Syria-m Angayuqranun Hazael-aamun, qetunraanun-llu Benhadad-amun cirlakevkalaraa.

4Tua-llu Jehoahaz-aaq piicagtuq Atanermun, Atanrem-llu tangrramiu angayuqaanun Syria-m Israel-aat cakneq nangyucii, piicallra kiugaa.

5Ataneq-llu cikiraa Israel-aaq anirturtekaanek, taum-llu petuirai Syrian-aanek; Israel-aat-llu qinuilngurmi yuugu'rtut, ciungani pillrucimegcetun.

6Cali tau͡gaam pegtenritait Angayuqam Jeroboam-aam assiilnguut maryarutellri Israel-aamun, agayutnguaq-llu Asherah-m ayuqii uitaurluni Samaria-mi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Jehoahaz-aam anguyagtai nang'ut, yuinaak tau͡gaam malruk qulmek ciplukek (50) horse-aalget uitaqallruluteng, qulen-llu pekcessuutelget, qulen-llu tiissitsaat (10,000) piyualuteng pitulit; angayuqran Syria-m ilait piunrillruaki tutmaulluki urr'atun.

8Wani-wa ilait caliallri Jehoahaz-aam tamalkuita-llu alingura'arpek'nani callri, igausngaut ukuni: Kalikaat Igausngaviit Israel-aam Angayuqrin.

9Jehoahaz-aaq-llu tuquuq tungmagcimaluni-llu Samaria-mi; Jehoash-aaq-llu qetunraa angayuqrurtuq enairluku.

Israel-aam Angayuqra Jehoash-aaq

10Yuinaq akimiaq malrunlegnek (37) cipnengluku Joash-am angayuqrullra Judah-mi, Jehoash-aaq, Jehoahaz-aam qetunraa, angayuqrurtellruuq Israel-aamun Samaria-mi, angayuqauluni-llu allrakuni akimiaq ataucimek cipluku (16).

11Jehoash-aaq calimillruuq assiitellriamek Atanrem tangvallrani maliggluku ayuqucillra Jeroboam-aam, Nebat-aam qetunraan, taum maryartellrukii Israel-aaq assiilngurmun.

12Ilait callri Joash-am, ilakluku alingura'arpek'nani anguyallra Judah-m Angayuqra Amaziah inglukluku, igausngaut ukuni: Kalikait Igausngaviit Israel-aam Angayuqrin.

13Joash-aq-llu tuquuq tungmagcimaluni-llu angayuqat qungurviatni Samaria-mi, qetunraa-llu Jeroboam II-aaq angayuqrurtuq enairluku.

Elisha-m Tuqullra

14Prophet-aaq Elisha naulluunguq tuqutekaminek, tuquqatarluni-llu inangqallrani, Israel-aam Angayuqran Jehoash-aam tangerrsarturaa, ciuqerrani-llu qialuni-llu qanertuq, “Atamaa! Atamaa! Ingluliurutellruan Israel-aaq pinilriaruluten!”

15Elisha-m-llu ellimerraa, “Aqvaten urluvermek pitegcautnek-llu”; Jehoash-aaq-llu aqvatuq,

16Elisha-m-llu qanrutaa, “Pakiggu urluveq”; angayuqaq-llu tuaten piuq, Elisha-m-llu unatni ellii angayuqam unatainun.

17Qanerluni-llu, “Ikiresgu egaleq Syria-m tungiinelnguq”; elliin-llu ikirtaa. Tua-llu Elisha qanertuq, “Pitgaa”; pitgartuq-llu. Pitgautiini prophet-aaq ilungluni qanertuq, “Atanrem pitegcautekaaten, aturluten cirlakciqaa Syria. Anguyagciqaten Syrian-aat Aphek-aami cirlakvigpenun.”

18Cali qanertuq, “Teguki pitegcautet”; tegui-llu. Qanertuq-llu, “Kaugturru nuna”, kaugturaa-llu pingayurqunek, taqluni-llu.

19Tuatnallran Elisha-m umyugaa assiircetaa, qanerluni-llu angayuqamun, “Kaugturarkauyaaquten tallimarqunek wall'u arvinlerqunek; tuatnallrukuvet

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

kaugturyaran Syria piunrirvigpenun; wani-wa cirlakarkaurtan Syria pingayurqunek.”

20Tua-i Elisha tuquuq, tungmagtaat-llu. Quyuqetaarluteng-llu Moabite-at itervik'laraat Israel-aam nunii up'nerkarqan.

21Caqerluteng angutmek tungmagciinanratni, tamakut ilait quyurmeng uayaarissaagalriit tangrruugut, yuut-llu tauna tema tuqumalria egtaat Elisha-m qunguanun qimagluteng-llu. Egmianun-llu enri Elisha-m temem agtuaki tauna angun unguirtuq, nangerrluni-llu.

Anguyautellrak Israel-aam Syria-m-llu

22Wani-wa Angayuqam Hazael-aam caknercetaarturallrui Israel-aat Jehoahaz-aam angayuqrullran taktaciatun,

23tau͡gaam Atanremnaklekumallrui takumcukumaluki-llu. Piunrircetellrunritai-llu, tau͡gaam ikayullrui akqut'lillni pitekluku Abraham-aaq, Isaac-aaq, Jacob-aaq-llu pillgutekluki. Qangvaq-llu yun'i nalluyagutellruvkenaki.

24Syria-m Angayuqra Hazael-aaq tuquan, qetunraa Benhadad-aaq angayuqrurtuq enairluku.

25Israel-aam-llu Angayuqran Jehoash-aam cirlakaa Benhadad-aaq pingayurqunek tegunqiggluki-llu nunarpiit Benhadad-aam tegullri Jehoash-aam atiin Jehoahaz-aam angayuqaullran nalliini.

2 Kings 14

Judah-m Angayuqra Amaziah

1Aipaani allrakuan Jehoash-aam, Joahaz-aam qetunraan, angayuqrullran Israel-aami, Amaziah, Joash-am qetunraa, angayuqrurtuq Judah-mi.

2Allrakungqellruuq yuinaq tallimanek cipluku (25) ayagnillermini angayuqauluni, angayuqrullruuq-llu yuinaq qulngunrita'arnek cipluku (29) Jerusalem-aami. Aanii atengqertuq Jehoaddin-aamek Jerusalem-aarmiunguluni.

3Calillruuq assilriamek tangvallrani Atanrem, tau͡gaam ciuliamitun Angayuqatun David-aatun ayuqevkenani; atami Joash-am pillratun pillruluni.

4Agayutnguanun-llu agayularviit piunrirtellrunritai; tua-i yuut cali ekuagilartut, tepkegcilrianek-llu aruviararaqluteng tamakutgun.

5Egmian-llu Amaziah-m piksagucamiu angayuqauluni piningqellni, tuqutai atanerruat tuqucestellri atami, angayuqrulriim.

6Irniarit tau͡gaam tuqutenritai tuqucillret; maliggluku igausngalria Atanrem alerquutekellra kalikaini Moses-aam Alerquutain: “Angayuqaulriit tuqucimangaitut irniarita picurlallrit pitekluki, irniarulriit-llu

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

tuqucimangaitut angayuqameng picurlallrit pitekluki; yuut tuqucimaarkaugut kiingan tau͡gaam ellaita assiilnguq atullrat pitekluku.”

7Amaziah tuqucillruuq tiissitsaanek qulnek (10,000) Edomite-anek anguyagteñek Salt Valley-mi; teguluku-llu nunarpak Sela anguyagkun acirluku-llu Joktheel-amek, tauna-llu ateqluku una erneq tekilluku.

8Tua-llu Amaziah ayagceciuq kevganek qaneryartulrianek Israel-aam Angayuqranun Jehoash-amun tungaunatek qalarucugluku.

9Tau͡gaam Angayuqam Jehoash-aam kiugaa qanerluni: “Caqerluni cukilanaq Lebanon-aami qanermek ayagceciuq napamun cedar-aamun: ‘Paniin qetunramnun tuniu nuliqsagutnauraa.’ Yuilqurmiutaq-llu ungungssiq tamaagguirtuq cukilanaq-llu tutmarluku ayalurrluki.

10Amaziah, cirlakellruan Edom-aaq, umyuan-llu quyigtuq. Elarakevkenaku niitnaullren kingunerpeni uitauraa. Ciin picurlak ayagniryarciu arenqiallugutmek tau͡gaam taitarkaq elpenun yugpenun-llu?”

11Tau͡gaam Amaziah niicuumiituq. Tua-i Angayuqaq Jehoash-aaq an'uq malikluki anguyagteñi, anguyagluku-llu Beth Shemesh-aami, Judah-melngurmi.

12Anguyagtai-llu Amaziah-m cirlakluki, tamarmeng-llu anguyagtai qimagtut kingunermeggnun.

13Jehoash-aam-llu teguaqaa Amaziah, Jerusalem-aaq-llu curugluku, navgurluku-llu nunarpiim qacarnera Ephraim Gate-amek Corner Gate-aq tekilluku, tamana yaaqsigtauq yuinarnek qulnek (200) yaaltanek.

14Tegui-llu tamalkuita suulutaat qerrirlit-llu, tamalkuita-llu Agayuvigpiim aklui, angayuqam-llu eniin akitulriarutai, teguanek-llu tegulluni, ayaulluki-llu ut'rulluki Samaria-mun.

15Tamarmeng Jehoash-aam caliallri, alingura'arpek'nani-llu anguyallra Judah-m Angayuqra Amaziah, igausngaut ukuni: Kalikaat Igausngaviit Angayuqrin Israel-aam.

16Jehoash-aaq-llu tuquuq tungmagcimaluni-llu Samaria-mi Israel-aam angayuqrin tungmaggviatnun, qetunraa-llu Jeroboam-aaq angayuqrurtuq eniini.

Tuqullra Judah-m Angayuqran Amaziah-m

17Judah-m Angayuqra Amaziah unguvallruuq akimiarni allrakuni Israel-aam angayuqran Joash-am tuqullran kinguani.

18Ilait piurallrin Amaziah-m, igausngaut ukuni: Judah-m Angayuqrin Kalikait.

19Jerusalem-aami-llu picirkiulriartangqertuq Amaziah tuqutnaluku, tua-i qimagtuq nunarpagmun Lachish-aamun, tau͡gaam inglukestain maligtaat tuavet tuqulluku-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Temii-llu horse-aamun elliluku Ut'rutaat Jerusalem-aamun tungmagcimaluni-llu angayuqat tungmaggviatnun David-aam Nunarpiini.

21Qetunraa-llu Azariah, allrakungelria akimiaq ataucimek cipluku (16), Judah-m yuin nasqerruciraat angayuqrurrluku.

22Azariah-m-llu tegunqigtaa Elath-aq nautenqiggluku-llu atami tuqullran kinguani.

Israel-aam Angayuqra Jeroboam II-aaq

23Akimiaratni allrakuin atanirturillran Judah-mi Amaziah-m, Joash-am qetunraan, Jeroboam-aaq Jehoash-aam qetunraa angayuqaqsagutellrua Israel-aam, atanirturillruuq-llu Samaria-mi yuinaak malruk ataucimek ciplukek (41) allrakuni.

24Calillruuq assiitellriamek tangvallrani Atanrem; maliggluku piciryarallra ciuqlirmi Angayuqam Jeroboam-aam, Nebat-aam qetunraan, taum maryartellrukii Israel-aaq assiilngurmun.

25Ataam-llu tegunqigtaa tamalkuan Israel-aam nunautellra Hamath Pass-amek negeqvamelngurmek, Dead Sea-q tekilluku. Man'a akqutkelqaa Atanrem, Israel-aam Agayutiin, tumekluku pisteñi prophet-aaq Jonah, Amittai-am qetunraa, Gath Hepher-aarmiu.

26Atanrem tangrrai Israel-aat cakneq nangteqellrat, wani-wa atauciunger'mi uitalriartailan qillerqumalriamek wall'u qillerqumanrilngurmek; watqapik kitumek ikayurtekaunani Israel-aaq.

27Taug͡aam Atanrem pillerkiuraqenritaa Israel-aaq piunrirteqapiggnaluku akwarpak piungairulluku, taumek anirturai Angayuqakun Jeroboam II-aakun Joash-am qetunraakun.

28Wani-wa Jeroboam II-aam caliallri, alingura'arpek'nani anguyalallra, ataam-llu utercetellrak Damascus-aankuk Hamath-aaq-llu Israel-aamun, igausngaut ukuni: Kalikait Angayuqrin Israel-aam.

29Jeroboam-aaq-llu tuquuq tungmagcimaluni-llu angayuqat qunguumaviatni, Zachariah-llu qetunraa angayuqrurtuq eniini.

2 Kings 15

Judah-m Angayuqra Azariah

1Allrakut yuinaq malrunelgatni (27) Angayuqam Jeroboam II-aam Israel-aami angayuqrullran, Azariah, Amaziah-m qetunraa, ayagnillruuq angayuqruluni Judah-mi

2allrakungluni akimiaq ataucimek cipluku (16), angayuqrullruluni-llu Jerusalem-aami allrakuni yuinaak malruk qula malrugnek cipluku (52). Aanii atengqertuq Jecoliah-mek Jerusalem-aarmiunguluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Calillruuq ellualriamek Atanrem tangvallrani, maliggluki tamalkuita atami Amaziah-m pillri.

4Taug͡aam agayutnguanun agayularviit piunriumallrunritut, tua-i yuut cali ekuagilartut elliitnek, aruviararaqluteng-llu tamakuni.

5Atanrem-llu tuc'etaa Azariah mamyuilngurmun apqucimun, tamana-llu assirivkenani unguvallran taktaciatun, enemi-llu allakarmi uitaluni. Qetunraan-llu Jotham-aam angayuqirai ilani, atanirturluki-llu nunam yui.

6Wani-wa ilait callrin Azariah-m caliallri-llu tamarmeng igausngaut ukuni:Kalikaat Igausngaviit Judah-m Angayuqrin.

7Azariah-llu tuquuq tungmacimaluni-llu angayuqat tungmaggviatni David-aam Nunarpiini, Jotham-aaq-llu qetunraa angayuqrurtuq enairluku.

Israel-aam Angayuqra Zachariah

8Allrakut yuinaq akimiaq pingayunek cipluku (38) Azariah-m, Judah-m angayuqran, atanirturillran, Zachariah Jeroboam-II-aam qetunraa, angayuqrurtellruuq Israel-aamun, angayuqrullruuq-llu Samaria-mi arvinlegni iraluni.

9Calillruuq-llu assiitellriamek tangvallrani Atanrem, ciuliami pillruciicetun. Maligtellrua assiitellria ayuqucillra Angayuqam Jeroboam-aam, Nebat-aam qetunraan, taum maryartellrukii Israel-aaq assiilngurmun.

10Shallum-aaq-llu, Jabesh-aam qetunraa, picirkiurtuq Angayuqaq Zechariah tungiinun, tuqutaa-llu Ibleam-aami, ellii-llu angayuqrurrluni enairluku.

11Wani-wa Zachariah-m callri, igausngaut ukuni: Kalikaat Igausngaviit Angayuqrin Israel-aam.

12Tua-i akqun piciurtuq Atanrem akqutkellra Jehu-mun: “Kinguveten cetamaingit tekilluku angayuqauciqut Israel-aami.”

Israel-aam Angayuqra Shallum-aq

13Shallum-aq, Jabesh-aam qetunraa, ayagnillruuq ataniurluni allrakuin yuinaak malruunritariitni (39) Uzziah-m angayuqrullran Judah-mi, atanrullruuq-llu iralumi ataucimi Samaria-mi.

14Tua-llu Menahem-aaq, Gadi-m qetunraa, ayagtuq Tirzah-mek Samaria-mun, tuqulluku-llu Shallum-aq, ellii-llu angayuqrurrluni eniini.

15Wani-wa callri Shallum-aam, picirkiullra-llu assinrilnguq ilakluku, igausngaut ukuni:Kalikaat Igausngaviit Angayuqrin Israel-aam.

16Taum nalliini Menahem-aaq ayallermini Tizrah-mek, piunrirteqapigtaa nunarpak Tappuah yugtuumaan, nuna-llu avatiinelnguq, nunarpak elliinun tunenrilan. Tuaten-llu arnat qingalriit aqsait allegluki ikirtelarai.

Israel-aam Angayuqra Menahem-aaq

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Allrakuini yuinaak malruunritariitni (39) Azariah-m angayuqran Judah-m, Menahem-aaq, Gadi-m qetunraa angayuqrurtellruuq Israel-aami, ataniullruuq-llu Samaria-mi qulni allrakuni.

18Calillruuq-llu assiitellriamek tangvallrani Atanrem; tuqullni-llu erneq tekilluku maligtellrua Angayuqam Jeroboam-aam, Nebat-aam qetunraan, ayuqucillra, taum maryartellrukii Israel-aaq assiilngurmun.

19Pul-am-llu, angayuqran Assyria-m, anguyagaa Israel-aaq, Menahem-aam-llu qerrirlinek cuqnek yuinaq akimiarmek cipluku pingayunelgen-wa (38 tons) cikiraa, elliinun ikayuusqelluku pinimi tuknikanillerkaa angayuqaullermini tamaani nunami.

20Menahem-aam pitekliutekellruluki akit Israel-aam tukuulriartainek umyugait aturpek'naki cikiqengevkarluki, yuk atauciq elliivkaraqluku yuinaak malruk qulnek cipluki (50) qerrirlinek. Tua-i angayuqra Assyria-m nakmiin nunaminun utertuq.

21Menahem-aam tamarmeng caliallri igausngaut ukuni: Kalikaat Igausngauviit Angayuqrin Israel-aam.

22Menahem-aaq-llu tuquuq tungmagcimaluni-llu, qetunraa-llu Pekahiah angayuqrurtuq eniini.

Israel-aam Angayuqra Pekahiah

23Judah-m Angayuqran Azariah-m atanirturillran yuinaak malruk qulmek cipluku (50) allrakuani, Pekahiah, Menahem-aam qetunraa, angayuqrurtuq Israel-aami, Samaria-mi-llu atanirturiluni allrakugni malrugni.

24Assiitellriamek-llu calillruuq Atanrem tangvallrani; maligtellrua Angayuqam Jeroboam-aam, Nebat-aam qetunraan, ayuqucillra, taum ciuliqagtellrukii Israel-aaq assiilngurmun.

25Pekahiah-m-llu anguyagtaini atanerruarulria Pekah, Remaliah-m qetunraa, picirkiurtuq Pekahiah inglukluku ilaluni yuinaak malruk qulmek cipnelegnek (50) angutnek Gilead-aarmiunek, tuqutaat-llu Pekahiah Samaria-mi iluqlirmi asvairqumalriartaani angayuqam eniin; ellii-llu ataniurluni enairluku.

26Wani-wa callri Pekahiah-m tamarmeng igausngaut ukuni: Kalikaat Igausngaviit Angayuqrin Israel-aam.

Israel-aam Angayuqra Pekah

27Allrakuin yuinaak malruk qula malrugnek cipnengutiigni (52) Azariah-m, Judah-m angayuqran ataniullran, Pekah, Remaliah-m qetunraa, Israel-aami angayuqrurtuq, ataniurluni-llu Samaria-mi yuinarni (20) allrakuni.

28Ellii-llu assiitellriamek calillruuq Atanrem tangvallrani; maliggluku assiitellria ayuqucia Angayuqam Jeroboam-aam, Nebat-aam qetunraan, taum maryartellrukii Israel-aaq assiilngurmun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Pekah-m angayuqrullrani Israel-aami, Tiglath Pileser-aam, Assyria-m angayuqran, tailuni tegui nunarpiit Ijon, Abel Beth Maacah, Janoah, Kadesh, Hazor-aaq, Gilead-aam nunai, Galilee, Naphtali-llu; yuut-llu ayaulluki teguaqluki Assyria-mun.

30Yuinaurutiitni-llu allrakuin Jotham-aam, Uzziah-m qetunraan, ataniullran, Hoshea, Elah-m qetunraa, picirkiurtuq inglukluku Pekah, Remaliah-m qetunraa, tuqulluku-llu, ellii-llu angayuqrurrluni enairluku.

31Wani-wa pillri Pekah-m, callri-llu tamarmeng, igausngaut ukuni: Kalikaat Igausngaviit Angayuqrin Israel-aam.

Judah-m Angayuqra Jotham-aaq

32Allrakuan aipaani ataniullran Pekah-m, Remaliah-m qetunraan, angayuqruluni Israel-aami, Jotham-aaq, Uzziah-m qetunraa, ayagnirtuq ataniurluni Judah-mi

33yuinaq tallimanek cipluku (25) allrakungluni, ataniullruuq-llu Jerusalem-aami allrakuni akimiaq ataucimek cipluku (16). Aanii atenqertuq Jerusha-amek, Zadok-am panikluku.

34Jotham-aaq-llu calillruuq ellualriamek tangvallrani Atanrem atami Jotham-aam pillruciatun.

35Tau͡gaam agayutnguanun agayularviit piunriumallrunritut; cali tua-i yuut elliilartut ekuagiluteng, aruviarluteng-llu tamakuni. Jotham-aam piliaqellrua Neglirnermi Iteryaraa Agayuvigpiim.

36Wani-wa tamarmeng cat pillri Jotham-aam, tamarmeng-llu caliallri, igausngaut ukuni: Kalikaat Igausngaviit Judah-m Angayuqrin.

37Jotham-aam angayuqrullran nalliini Atanrem ciuqlirmek ayagcetellruak Syria-m Angayuqra Rezin-aaq, Israel-aam-llu Angayuqra Pekah anguyagtelluku Judah.

38Jotham-aaq-llu tuquuq tungmagcimaluni-llu angayuqat qungurviatnun David-aam nunarpiini; qetunraa-llu Ahaz-aq angayuqrurtuq eniini.

2 Kings 16

Atanra Ahaz-aq Judah-m

1Akimiaq malrugnek cipnengutiini (17) Pekah-m Remaliah-m qetunraan ataniullran Israel-aami, Ahaz Jotham-aam qetunraa angayuqrurtuq Judah-m

2allrakungluni yuinarnek (20), atanrullruuq-llu akimiaq ataucimek cipluku (16) allrakuni Jerusalem-aami. Atanermi Agayutmi tangvallrani ilukegcinarqellrunrituq caliara, ciuliami Angayuqam David-aam pillruciatun

3maliggluki Israel-aam angayuqrin ayuqucillrat. Ekuallruluku-llu qetunrani elliitekluku agayutnguanun, maliggluku uuminarqeqapigtellria piciryaraat angayuqauvillgutkelriit Atanrem anevkallrin nunamek Israelite-at ciunratnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Ahaz-aq-llu ekuagilartuq aruviarluni-llu agayutnguanun agayularvigni, qemini, aciitni-llu cuyangqellriit napat.

5Tua-llu Rezin-aaq angayuqra Syria-m Remaliah-m-llu qetunraa Pekah, Israel-aam angayuqra, anguyagaak Jerusalem-aaq, kassugulluku-llu, tau͡gaam Ahaz-aq cirlakesciiganaku.

6(Taum-llu nalliini Edom-aam angayuqran tegunqigtaa nunarpak Elath-aaq anlluki-llu Judah-m yui Elath-aami uitalriit. Edomite-at-llu elkartut Elath-aamun cali maa-i una erneq engelkarrluku tamaanlluteng.)

7Tua-i-llu Ahaz-aq ayagceciuq kevganek Tiglath Pileser-aamun, Assyria-m angayuqranun, qanerluni, “Wiinga pistekarpenga qetunraqlua-llu. Tailuten aviucarturnga angayuqranek Syria-m Israel-aam-llu angayuqranek, taukuk anguyakiignga.”

8Ahaz-am tegui qevlercetellriit suulutaat-llu Agayuvigpagmek angayuqam-llu eniin akivianek, tuyuqluki-llu cikiutnguluki Assyria-m angayuqranun.

9Assyria-m-llu angayuqran niilluku; an'uq anguyagyarturluku Damascus-aaq, teguluku-llu, yui-llu ayaulluki teguaqluki Kir-amun, Rezin-aaq-llu tuqulluku.

10Tuani Angayuqaq Ahaz-aq ayagtuq Damascus-aamun, tangerrsarturluku Angayuqaq Tiglath Pileser-aaq, tangrraa-llu ekuavik tuani, Uriah-mun-llu agayulirten̄gunermun ayuqeqapiarii ekuaviim tuyuqaa, elucia, taqenqegcaarluku tautun ayuqeqapiarluku.

11Uriah-llu agayulirta ekuavigmek piliuq tautun ayuqelriamek taqluku-llu Ahaz-aq uterpailgan.

12Tekicami Damascus-aamek Ahaz-am tangrraa ekuavik. Malkaniraa-llu ekuavik, mayurluni-llu qainganun,

13ekuagiluni-llu elliiguq ungungssimek mukaarkamek-llu, kuvluku-llu wine-aq elliitni, auk-llu ilakuyutem elliitii ciqrulluku elliiviim qainganun.

14Punerneq-llu ekuavik Atanermuntunumalria uitallruuq akunliigni nutaram ekuaviim Agayuvigpiim-llu, tua-i Ahaz-am nugtartaa neglirneranun ekuavimi.

15Angayuqam-llu Ahaz-am alerquraa Uriah-q agayulirta qanerluni, “Qaingani angtuam ekuagikina unuakum ekualuku elliitiinek, atakuqlim-llu elliitiinek mukaarkamek, angayuqam-llu ekualuku elliitnek; ilakluki tamarmeng nunam yuin ekualuki elliitait, mukaarkaq-llu elliitiit, wine-aq-llu elliitiit; ciqrulluku-llu qaingatnun tamalkuan augat ekualuki elliitet; tau͡gaam punerneq ekuavik wii kangiituryik'larciqaqa.”

16Uriah-m agayulirtem makut tamalkuita caliaqai alerquucimitun Angayuqam Ahaz-am alerquuciatun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Angayuqam-llu Ahaz-am aug̃'arai punerneret akalrialget atulaqait Agayuvigpagmi ermigcuucet-llu aug̃'arluku qainganelnguut. Punerneq-llu mervik aug̃'araa qula malrugnek cipluku punerneret kuluviit angucalut qaingatni uitalleq, elliluku-llu qainganun teggalqum tusnganrem.

18Assyrian-aam-llu angayuqam ilukegcillerkaa pitekluku cali aug̃'araa Agayuvigpagmek angayuqam aqumlleran tusngallra capluku-llu angayuqam iteryaraa Agayuvigpagmun.

19Wani-wa ilait caurallrin Ahaz-am, caliallri-llu, tamakut-qaa igausnganritut Kalikarni Igausngaviitni Angayuqrin Judah-m?

20Tua-i Ahaz-am qavallgutkai atani, tungmagcimaluni-llu pillgutekluki atani nunarpiini David-aam; Hezekiah-llu ataniurtuq enairluku.

2 Kings 17

Israel-aam Angayuqrat Hoshea

1Allrakuin qula malrugnek cipnengluku (12) Ahaz-am Judah-m angayuqran, Hoshea Elah-m qetunraa, ayagnirtuq ataniurluni Israel-aamun Samaria-mi, ataniurluni-llu qulngunrita'arni allrakuni.

2Assiitellriamek-llu calillruuq tangvallrani Atanrem, taug̃aam ciumini Israel-aam atanellritun pitavkenani.

3Shalmaneser-aam Assyria-m angayuqran anguyagaa; Hosea nunaliurteksagutaa-llu, allamiaqan-llu akililaraa Shalmaneser-aaq.

4Taug̃aam Angayuqran Assyria-m taringaa Hoshea-m aarnarqucia; tua-i-wa ayagcecillruan kevganek So-mun angayuqranun Egypt-aam, akiliutmek-llu cikinrirluku angayuqra Assyria-m pilaucirmitun allamiaquaqan; taumek angayuqran Assyria-m teguvkaraa, qillerqelluku-llu itertaa.

Samaria-m Piunrillra

5Tua-llu angayuqran Assyria-m itervikaa nuna tamalkuan tekilluni-llu Samaria-mun, allrakut-llu pingayun aturluki kassugusngaluku.

6Allrakuin qulngunritariitni Hoshea-m atanirturillran Assyria-m angayuqran tegua Samaria, ayautai-llu Israelite-at Assyria-mun, nunalgarrluki-llu Halah-mun, Habor-aamun, kuiganun Gozan-aam, nunarpainun-llu Medes-aam.

7Man'a waten piuq, tua-i-wa Israel-aam yui assiilngillruata Atanermunagayutmeggnun, anucestellermeggnun Egypt-aam nuniinek angayuqranek-llu Pharoah-mek. Qigcikillratnek-llu allanek agayutnek,

8piyualallratnek-llu piciryaraicetun taukumiut Atanrem anevkallrin ciunratnek Israel-aam yuin, piciryaraitnek-llu angayuqrin Israel-aam nallunrircetellrinek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Israel-aam-llu yui aassaqluteng canek pilartut atawakenrilkainek Atanrem Agayutmeng. Ekuavignek agayularvigkameggnek nauciluteng tamalkuitni nunameggni, quyilrianek nayurvignek ayagnirluteng cayailkuciumalrianek nunarpagnun;

10tamaitni qemini napat-llu aciatni naparciluteng teggalqunek ekuavignek ayuqainek-llu agayutnguam Asherim-aam,

11ekuagilartut-llu aruviarnek agayutnguat ekuaviitni, maliggluki tamakut yuut piciryarait Atanremanevkallrin nunamek ciunratnek. Atanrem eqrutii tupagtelaraat caliamegteggun assinrilngurteggun.

12Kevgiurluki agayutnguat, tamakut piluki Atanrem qanrutellrukai, “Mat'umek pingaituci.”

13Tua-i cali Atanrem aarcirtularaa Israel-aaq Judah-q-llu tamalkuitgun kevgatgun tamalkuitgun-llu prophet-aatgun, qanerluni, “Tuigci assiilngurmek calillerpeceñek alerquutenka-llu maliggluki igausngalriit Alerquutmi cikiutekellrenka ciuliavceñun elpeceñun-llu tunellrenka kevgamkun prophet-aatgun.”

14Taug̃aam niicugniyuumiitut, asvaunateng ciuliameng pillruciicetun, taukut Atanermun Agayutmeggnun ukvellrunritut.

15Maligcuumiitait alerquutai, akqun-llu piurtellra pillgutekluki ciuliarit, aarcirtuutai-llu ellaitnun cakevkenaki. Maliggluki agayutnguat, piciunrirluteng, maligtengluki-llu avatmeggni uitalriit angayuqauvillgutkelriit, tamakut piluki Atanrem alerqullrukai piciryarait maligtesqevkenaki.

16Pegtait-llu tamalkuita alerquutai AtanremAgayutmeng, pililuteng-llu malrugnek cavigmek urugtagnek elucilirlukek angucaluugtun kuluvagtun; cali-llu pililuteng ayuqeliluku agayutnguaq Asherah, ciktaarvikluki-llu tamalkuita qilagmelnguut, kevgiurluku-llu Baal-aq.

17Ekualarait-llu qetunrateng, paniteng-llu elliitekluki, ellangcarvikaqluki tuqumalrianun qalarcetulit ciunerkarcutulit-llu, ellmeggnek-llu tunumaluteng assiitellriamek calillerkameggnun tangvallrani Atanrem, tuatnallermeggteggun qenngevkarluku.

18Taumek Atanrem cakneq qenrutaa Israel-aaq, aug̃'arluki-llu tangerqem̄inek; kiingan Judah-m ilakellriartai uitaqertelluki.

19Judah-m-llu cali maligtenritai alerquutai Atanrem Agayutmeng, taug̃aam piyuaguq piciryaratgun Israel-aam nallunrircetellrikun.

20Atanrem-llu qessayagutellrui tamalkuita kinguvri Israel-aam, nangteqevkarluki-llu, kiituani tunai inglukestaitnun, ayagtelluki tangerqem̄inek.

21Kinguani Atanrem Israel-aaq avcestellran Judah-mek Israelite-at angayuqaqsagutaat Jeroboam-aaq Nebat-aam angayuqameng qetunraa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jeroboam-aam-llu ayagcetaa Israel-aat maligtellranek Ataneq angelriamek-llu assiilngirtelluki.

22Yui-llu Israel-aam pektut assiilngurkun Jeroboam-aam pillrakun; unitevkenaki-llu,

23Atanrem aug̃'arnatkaanek Israel-aaq tangerqem̃inek, qanellrucimitun prophet-aatgun pistem̃ikun. Tua-i Israel-aaq ayagcecimauq nakmiin nunaminek Assyria-mun una erneq tekilluku.

Assyria-rmiut Nunalgartut Israel-aamun

24Angayuqran-llu Assyria-m yuut ayautai Babylon-aamek, Cuthah-mek, Avva-mek, Hamath-aamek, Sepharvaim-aamek-llu, elliluki-llu nunarpainun Samaria-m, yuinun Israel-aam pivkenaki; teguit-llu avalii Samaria-m, uitaluteng-llu nunarpaini.

25Uitangqerraallermeggni-llu tuani qigcikellrunritaat Ataneq; taumek Ataneq ayagceciuq yugtutulinek akuliitnun, tuqutellruit-llu ilait.

26Tua-i angayuqra Assyria-m qanrucimauq, “Yuut ayautellerpet uitavkarluki-llu nunarpaini Samaria-m nalluit alerquutai nunam agayutiin; taumek ayagcecillruuq yugtutulinek akuliitnun, tangerrluku-llu tamakut tuqurqait, tua-i-wa nalluatki alerquutai nunam agayutiin.”

27Tua-llu angayuqra Assyria-m alerquriuq, “Uterceci ataucimek agayulirtem̃ek taitellemteñek teguaruluku; utertelluku tuani uitavkarciu, elitnaurnaurai yuut alerquutainek agayutiin nunam.”

28Tua-i agayulirtet iliit ayautellerteng Samaria-mek tailuni uitauq Bethel-aami, elitnaurluki-llu qaillun qigciklerkaatnek Ataneq.

29Taug̃aam tamarmeng angayuqauvillgutkelriit cali agayut'lilartut pikameggnek, elliaqluki agayutnguat ekuaviitnun Samaria-rmiut piliallritnun. Tamarmeng yuut quyungqalriit agayutnguanek pililartut nunarpagni uitavimeggni:

30Babylon-aam yui piliut ayuqainek agayutem Succothbenoth-aam, Cuth-am-llu yui piliut Nergal-aamek, Hamath-aam yui piliut Ashima-mek,

31Avvite-at-llu pililuteng Nibhaz-amek, Tartak-aamek-llu; Sepharvite-at-llu ekualuki irniateng elliitekait Adrammelech-aamun, Anammelech-aamun-llu, agayutegkenun Sepharvaim.

32Ukut yuut cali agayulartut Atanermun, cucuklirluteng-llu ilameggnek agayulirtekanek agayutnguanun agayularvigni, ekuagilararkanek-llu ellait pitekluteng tamakuni.

33Tua-i agayuvikelaraat Ataneq, taug̃ken cali agayuaqluteng nakmiin agayutmeggnun egmiulluku piciryaraat kingunermeng nunat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

34Una erneq tekilluku cali tuaten pilartut ciungani pilallermegcetun. Agayuviksuitaat Ataneq, maligtevkenaki-llu alerquutet picirkiutet-llu cikiutellri Jacob-aam kinguvrinun, Israel-aamek acillmi.

35Ataneqakqut'lillruuq pillgutekluki ellait, alerqurluki-llu, “Agayuvikeksaunaki allat agayutet; ciktaarvikeksaunaki wall'u kevgiuqsaunaki ekuagiksaunaci-llu tamakunun.

36Tau͡gaam qigcikarkaugarci Ataneq, anutesteklerci Egypt-aam nuniinek angelriamek piningqerrluni tallimikun-llu yagingalriakun; ciktaarvikarkaugarci ellii, elliiluci-llu ekuagiluci.

37Picirkiutet, cuqyutet, alerquutet, pisqutet-llu alerquun-llu elpeceñun igautekellri, kesianek mulngakluci atulararkaugaci. Niisngaarkaunritaci allat agayutet.

38Nalluyagutarkaunritarci-llu akqun taqelqa pillgutekluci. Niisngaarkaunritaci allat agayutet.

39Tau͡gaam niisngaarkaugarci AtaneqAgayutsi, elliin anirturciqaaci ingluvceñek.”

40Tau͡gaam taukut yuut niicuumiitut, taqevkenaki-llu piciryarateng maligtait.

41Tua-i makut angayuqauvillgutkelriit qigcikaat Ataneq, tau͡gaam cali ellaita kevgiurturluki caunrilnguut agayutnguateng; irniarit-llu ayuqmun, irniarita-llu irniarit, atameng pillruciicetun, tuaten pilartut man'a erneq engelkarrluku.

2 Kings 18

Atanra Hezekiah-q Judah-m

1Pingayuatni allrakuin Hoshea-m qetunraan Elah-m, angayuqran Israel-aam Hezekiah-q qetunraa Ahaz-am, angayuqra Judah-m, ayagnirtuq ataniurluni.

2Yuinaq tallimanek cipluku (25) allrakungellruuq ayagnillermini ataniurluni, ataniullruuq-llu allrakuni yuinaq qulngunrita'arnek cipluku Jerusalem-aami. Aanii atengqellruuq Abi-amek panikluku Zachariah-m.

3Ellualriamek pillruuq tangvallrani Atanrem, maliggluki tamiin David-aam atami pillri.

4Au͡g'arai agayutnguanun elliiviit, navgurluki-llu napartet tegalqut, kepurluku-llu Asherah. Atrartaa-llu navgurluku mikliriluki punerneq ciissirpaguaq Moses-aam piliaqellra. Tauna erneq tekilluku Israel-aam ekuavik'lallrua aruviarnek; aterpagcimauq Nehushtan-aamek.

5Ukverumallruuq Atanermun Agayutiinun Israel-aam; tua-i kinguakun elliitun ayuqellriartaitellruuq tamalkuitni Judah-m angayuqrini, wall'u ciungani angayuqrullerni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tua-i-wa tegumiaqellruamiu asvaunani Ataneq; unitellrunritaa-llu maligtellerminek ellii, tau͡gaam aturluki alerquutet Atanrem alerquutekellri Moses-aamun.

7Atanrem-llu nayullrua; natmun aya'agqami piluaqalartuq. Inglulitellruuq angayuqranun Assyria-m, kevgiuryugpek'naku-llu.

8Piunrirtai Philistine-at tekilluku Gaza nunatuumaan, nacessngaviitnek ayagnirluki cayailkuciumalrianun nunarpaitnun.

9Cetamiitni allrakuin Angayuqam Hezekiah-m, malrunelgatni allrakuin Hoshea-m qetunraan Elah-m, angayuqran Israel-aam, Shalmaneser-aam angayuqran Assyria-m anguyagaa Samaria-q avatairluku-llu.

10Iquatni-llu allrakut pingayun tegullrua. Arvinelgatni-llu allrakuin Hezekiah-m, qulngunritariitni allrakuin Hoshea-m angayuqran Israel-aam, Samaria-q tegumallruuq.

11Angayuqran Assyria-m ayautai Israelite-at Assyria-mun, elliluki-llu Halah-mun, Habor-aamun-llu, kuiganun Gozan-aam, nunarpaini-llu Medes-aam.

12Tua-i-wa niisnganrilatgu qanellra Atanrem Agayutmeng tau͡gaam navgurluku akqutii, tamalkuita-llu Moses-aam Atanrem kevgaan alerquutekellri; niitenritait wall'u aturpek'naki.

Assyrian-aat Aniqlaagaat Jerusalem-aaq

13Akimiarunritariitni allrakuin angayuqam Hezekiah-m Sennacherib-aam angayuqran Assyria-m anguyagai tamalkuita cayailkutalget nunarpai Judah-m teguluki-llu.

14Hezekiah-llu angayuqra Judah-m ayagceciuq angayuqranun Assyria-m Lachish-aami, qanerluni, “Wii alartellruunga; anguyallren arulairesgu, ca piyullren akilirciqaqa.” Angayuqran-llu Assyria-m kiugaa Hezekiah, Judah-m angayuqra, tiissitsaanek cetamanek (4,000) uspernek akinek qerrirlinek, yuinarnek-llu yuinarnek (400) uspernek suulutaamek tuyuusqelluni.

15Hezekiah-m-llu cikiraa tamalkuitnek qerrirlinek Agayuvigpagmi uitalrianek, akiviini-llu angayuqam eniini uitalrianek.

16Taum nalliini Hezekiah-m au͡g'arterai suulutaat amiiginek Agayuvigpiini Atanrem, amiiget-llu naparyaitnek Hezekiah-m angayuqran Judah-m qalliliutellrinek tunluki-llu angayuqranun Assyria-m.

17Angayuqra-llu Assyria-m ayagceciuq Tartan-aanek, Rabsaris-aanek, Rabshakeh-nek-llu malilirluki amllernek anguyagteñek Lachish-aamek Angayuqamun Hezekiah-mun Jerusalem-aami. Taukut-llu mayurtut tekilluteng-llu Jerusalem-aamun. Tekicameng-llu uitaut qurrluryaraani qulliim mer'em, tumyaraanelngurmi 'lumarralistet caliviatni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Pitekliata-llu angayuqamek an'ut Eliakim-aaq qetunraa Hilkiah-m, enem tamarmi tarikestii, Shebnah-llu igarta, Joah-llu qetunraa Asaph-aam, cat pilriit igautestiit.

19Rabshakeh-llu qanertuq ellaitnun, “Hezekiah-mun qanqici, Waten qanertuq angelria angayuqaq, Assyria-m angayuqra: Cam nalirugtevkenak waten pivkartaten?

20Umyuartequten-qaa qanengssaggaat elisngaaqsukluki piniutnguyukluki-llu anguyagmun! Kitumek watua cacetuqutengqercit, ingluliuravnga wii?

21Neryuniurutkan-qaa Egypt-aamun ikayullerkan, tuaten pikuvet cuplulegmek ayarungqellriatun ayuquq, navegluni unaten kapsugngaa. Tuaten Pharaoh-q, angayuqra Egypt-aam, ayuquq kia imum cacetuqutekekani.

22“Tau͡gaam qanquvet wangnun, ‘Wangkuta cacetuqutekarput AtaneqAgayutvut’, pikenritai-qaa ekuaviit Hezekiah-m au͡g'allri qanerluni Judah-mun Jerusalem-aamun-llu, ‘Agayuarkauguci uum ciuqerrani ekuaviim Jerusalem-aami’?

23Tailuten watua, pillerkiurtek angayuqaqa-llu Assyria-m angayuqra; cikirciqamken tiissitsaagnek malrugnek (2,000) elussitanek, ugingavikestekaitnek angutnek tuaten pitalrianek piyugngakuvet!

24Pitacirturciigatateten Assyrian-aat atanerruat aciqsikacaaqengraatgu, tau͡gken neryuniurtuten Egyptian-aat taivkarinayukluki elpenun akalrialegnek ayagassuutnek anguyagteñek-llu.

25Cali-llu, cakaarluku-qaaAtaneq taillruyukarpenga anguyagluku man'a nuna piunrirnaluku? Ataneqqanertuq wangnun, anguyaggu man'a nuna piunrirrluku.”

26Tua-llu Eliakim-aaq qetunraa Hilkiah-m, Shebnah-llu, Joah-llu, qanertut Rabshakeh-nun, “Qalaruski pisteten Aramaic-aatun qaneryaraicetun, taringetuamteggu; qalarutenrilkut Judah-m qaneryaraatun yuut niitevkarluki qacarnermelnguut.”

27Tau͡gaam Rabshakeh-m qanrutai, “Atanema-qaa ayagcetellruanga makunek qallacesqellua atanirturtevceñun elpeceñun-llu, qacarnermi aqumgalriit yuut pivkenaki, ner'arkaurcecimalriit anameggnek mer'arkaurcecimalriit-llu teq'umeggnek?”

28Tua-llu Rabshakeh-q nangertuq qayagpagluni-llu qastuluni Judah-m qaneryaraatun: “Niiciu qanellra angelriim angayuqam, Assyria-m angayuqran!

29Waten qanertuq angayuqaq, ‘Hezekiah-mun iqlutmurucecaqunaci, elliin aviucugngangailaci wii unatemnek.

30Hezekiah-mun
cacetuqutengevkarcecaqunaci Atanermek qanellrakun, Atanrem ilumun
aviuciiqaakut, una-llu nunarpak tunumangaituq unatainun angayuqran Assyria-m.’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Niicugninriciu Hezekiah. Angayuqran Assyria-m picirkiraaci anluci nunarpagmek tunesqelluci ellminun. Nutaan tamarpeci atauciuqaqluci nerniartuci nakmiin pivceñek wine-arkanek naucetaanek, figs-aanek-llu nakmiin napautevceñek, merluci-llu nakmiin mervigpeceñek;

32Tainatkamnun ayaulluci-llu nunamun nunavci ayuqiinun, nunamun mukaarkartalegmun wine-artalegmun-llu, nunamun kelipartalegmun wine-arkanek-llu naucetaartalegnun, nunamun olive-aat napaitnek pitalegmun paatakaartalegmun-llu, unguvasqelluci, tuqusqevkenaci-llu. Niicugniyaqunaciu-llu Hezekiah iqlutmurutessaangraaci qanerluni, Atanremaviuciiqakut.

33Agayutaita-qaa allat angayuqauvillgutkellriit aviutelarait nunait angayuqranek Assyria-m?

34Nauwa-mi agayutait Hamath-aam, Arpad-aam-llu? Nauwa-llu agayutai Sepharvaim, Hena-m, Ivvah-m-llu? Aviutellruat-qaa Samaria-q unatemnek?

35Naliata agayutain nunam aviutellruaki nunautait unatemnek? Tua-llu cam umyuarteqevkartaciAtanermun aviutnayukluku Jerusalem-aaq?”

36Tau͡gaam yuut nepaitut kiuvkenaku-llu aperyararraungraan, tua-i Angayuqam Hezekial-aam qanrutellruateng, “Kiuyaqunaciu.”

37Tua-llu Eliakim-aaq qetunraa Hilkiah-m, murilkesta eniini, Shebna-llu igartem, Joah-llu qetunraa Asaph-aam cat igaucestiita, taigut Hezekiah-mun aturateng allgumaluki, qanrulluku-llu qanellrinek Rabshakeh-m.

2 Kings 19

Ataneq Aptuq Isaiah-mun Qaillun Pisqumacirminek

1Tuani Angayuqam Hezekiah-m niicamiu, aturani allgurai, ellminek-llu all'uni missuullernek, iterluni-llu Atanrem eniinun.

2Ayagcelluku-llu Eliakim-aaq qaunqesteñ͡gulria eniinun Shebna-m igartem, ak'allaurtellria-llu agayulirta, aturarluni missuullernek ayagluni prophet-aamun Isaiah-mun qetunraanun Amoz-aam.

3Qanertuq-llu elliinun, “Waten qanertuq Hezekiah-q, Man'a erneq erneqaa uitacurlautem qanleryaucimallrem, qessakumallrem-llu; mikelnguut yuurtellerkameggnun tekiutelaryaaqut, tau͡gaam pinirtaituq anglicaumallerkaitnun.

4Tua-i-llu pingatuq Atanrem Agayutvet niisngatai qanellri Rabshakeh-m atanermi atanran Assyria-m ayagcetellri piciliutekluku unguvalria Agayun, qessakluki-llu qaneryaraat Atanerpet Agayutvet niitellri; taumek erinan mayurcessgu piicagluten pitekluki uitaqalriit unicimaluteng.”

5Tuani pistii Atanrem Hezekiah-m tekicami Isaiah-mun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Isaiah-m qanrutai, “Qanerniartuci atanerpeceñun, ‘Waten qanertuq Ataneq; Alingevkenak tua-i niicavki qaneryaraat, tamakut aturluki pistain atanran Assyria-m qanvialugacatnga.

7Tangerrluku elliiciqua anernermek elliinun, tua-i niiciquq qannguamek uterrluni-llu nunaminun; wiinga-llu iquvkarciqaqa nuussirpagkun elliin nakmiin nuniini.’”

Assyrian-aat Ayagcecillrat Allamek Aniqlaatmek

8Rabshakeh-q-llu utercami tangrraa atanra Assyria-m callulria inglulirluku Libnah-q; niituq-llu ataneq ayallrucianek unilluku Lachish-aaq.

9Ataneq-llu niituq taumek Tirhakah-mek atanranek Ethiopia-m, “Tangerrluku, tauna ayagtuq callugyarturluten inglukluten,” ayagceciuq-llu qanerteñek ataam Hezekiah-mun, qanerluni,

10“Waten qanrutarkaugarci Hezekiah-q atanra Judah-m; ‘Agu Agayutevnun atavikekevnun iqluvkaryaqunak akqellrakun Jerusalem-aaq tunumangaitniluku unatainun atanran Assyria-m.

11Tangerrluku elpet niitellruan qaillun atanran Assyria-m pillra tamalkuitnun nunanun, piunrirluki tamakut cakneq. Cali-llu elpet tegumaciqngatuten?

12Agayutaita-qaa taungullgutkellriit anirtullruit tamakut, taungullgutkellriit atama piunrillrin, Gozan-aaq, Haran, Rezeph-aaq-llu, yuut-llu Eden-aarmiut Telassar-amelnguut?

13Nauwa atanra Hamath-aam, atanra Arpad-aam, atanra-llu nunarpiim Sepharvaim-aam, atanra-llu Hena-m, wall'u atanra Ivvah-m?’”

14Hezekiah-q-llu akurturtuq igamek unataitnek qaneryarturtet, naaqaa-llu; Hezekiah-llu mayurtuq eniinun Atanrem, maniluku-llu ciuqerranunAtanrem,

15Hezekiah-llu piicagtuq ciuqerrani Atanrem qanerluni: “AtaneqAgayutii Israel-aam, taumi kassugusngakiitni an'gilat Agayutnguuten elpet kiivet, avatiitni tamarmeng angayuqauviin nunam; piliaqellruan qilak nuna-llu.

16Maniluku ciuten Ataneq, niilluki-llu, uilukek iigken Ataneq, tangerrluten-llu; niilluki-llu qanellri Sennacherib-aam, taum ayagcetellri iqlukutekluku unguvalria Agayun.

17Piciulriaruuq Ataneq, atanrin Assyria-m uqlautellrui taungullgutkellriit nunatuumaita,

18eggluki-llu agayutait kenermun; tua-i agayutngunrilata, tau͡gaam piliaqait yuut unataita, muriit teggalqut-llu; taumek caunriumaut.

19Taumek watua Ataneq Agayutemtaa, anirturkut, kaigavikamken unatainek, tamarmeng angayuqauviin nunam nallunrirnauraat elpet Ataneq Agayutngucin kiimenak.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Israel-aat Qanrutkevkallrat Atanermun

20Tua-llu Isaiah-q qetunraa Amoz-aam ayagceciuq Hezekiah-mun qanerluni, Waten qanertuq Ataneq, Agayutiit Israel-aat; piicauten wangnun pitekluku Sennacherib-aaq atanra Assyria-m niitellruaqa.

21Maa-inguuq qaneryaraa Atanrem qanellra pitekluku ellii. “Taum temciarautekaaten, taum caunrilkaaten— arnami paniani Zion-aam; ungaulugaa qamiquni kingunerpenek, paniani Jerusalem-aam.

22Kina iqluqusiu picilirluku-llu assiitellrianek? Inglulirluku kina qatguurasit ucuryaggluten-llu iigken naluumalukek? Inglukluku Tauna Tanqilriara Israel-aam?

23Kevgarpegun iqluqutekan Ataneq, qanellruavet-llu, ‘Wii pekcessuuterugamkun wii mayullruunga qertuqritnun ingrit, yaaqsilrianun-llu marainun Lebanon-aam; kepurluki-llu acetunrit napat, cucunanqurrit-llu teggelriit napat; itellruluki-llu yaaqsinqut uitaqerviit, napatuqrii-llu.

24Elaglua-llu elakanek merlua-llu yaaqvarmiutarmek mermek, perrirlua-llu it'gama aluitnek tamalkuitni kuiggaarain Egypt-aam.’

25“Niiteksaitarpenga-qaa picirkiurumarillruaqa ak'arpak? Uptellruaqa ciuqvanek maa-i piciureskeka, elpenun piunriisqelluki cayailkuciumalriit nunarpiit caunrirluki,

26Yirtuumastait, cirlaurtut qacuvallaumaluteng ayuquciinateng, ayuqliriluteng-llu yuilqum naunraitun, evesraartun, canegtun enet qaingitni; qakikaitun nauvailegmeng?

27“Taug̃aam nallunritaqa elpet aqumgacin anucin itrucin-llu, eqmalluggluten-llu ingluklua.

28Tua-i-wa eqmallugtellruavet ingluklua ucuryagtellren-llu taiguq ciutegemnun, wiinga elliciqaqa negcika qengagpenun nallunricesqumakeka-llu qanerpenun, tuigciiqamken-llu utetmun tumllerpegun taillerpeni.

29“Man'a-llu nallunailkutaugarkauguq elpenun; mat'umi allrakumi elpet; nerlararkauguten naunrarnek ellmeggnek naullernek, aipaani-llu allrakum naulrianek cali ayuqaitnek; pingayuatni nauceciiciquten quyurciluten-llu, naucetaarvililuten-llu ner'aqluten-llu naugillritnek.

30Uitaqalriari-llu eniin Judah-m acilqunglarciqut acitmun naugiluteng-llu qulmun;

31tua-i anciqut Jerusalem-aamek ilakuarraat, ingrimek-llu Zion-aamek quyungqalriit anakallret. Takumcutaucian Atanrem man'a piciqaa.”

32Taumek qanertuq Ataneq, pitekluku atanra Assyria-m, “Ellii taingaituq wavet nunarpagmun wall'u pitgarngaunani pitegcautmek tuavet, wall'u taingaunani ciuqerranun capkutarluni qertulriamek-llu pilingaunani inglulirluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Taillermikun tumyarakun, ataam aturluku utertarkauluni, ellii-llu iterngaunani nunarpagmun, qanertuq Ataneq.

34Tua-i piyailkuciumaarkaungamku una nunarpak anirturnaluku, wangnek piteklua pitekluku-llu pisteka David-aaq."

35Taumi-llu unugmi an'gilaa Atanrem ayagtuq, tuqurqelluki-llu yuinaat pingayunelgen tallimanek tiissitsaat (185,000) uitaviatni Assyrian-aat; angutet-llu makcameng unuakuarmi, tangerrluku, makut tamarmeng tuqumalriit temait.

36Tua-llu Sennacherib-aaq angayuqra Assyria-m ayagtuq, uterrluni nunaminun, uitaluni-llu Nineveh-mi.

37Agayuinanrani-llu eniini Nisroch-am agayutmi, Adrammelech-aam Sharezer-aam-llu qetunraagken, tuqutaak nuussirpagkun, qimaglutek-llu Ararat-am nuniinun. Esarhaddon-aaq-llu qetunraa ataniurtuq enairluku.

2 Kings 20

Angayuqam Hezekiah-m Naulluullra Assirillra-llu

1Tamakuni ernerni Hezekiah naulluungenguq tuquciqngariluni-llu. Isaiah-llu prophet-aaq qetunraa Amoz-aam ullagaa, qanrulluku-llu, "Waten qanertuq Ataneq, qanrutaaten cat arenqigtesqelluki, tua-i-wa tuquciqngavet assiringailavet."

2Tua-llu Hezekiah-m kegginani tuiggluku qacarneq cauluku piicagtuqAtanermun, qanerluni,

3"Umyuaqiu watua, Ataneq kaigavikamken, qaillun piyuallruciqa ciuqerpeni caqtaarpek'nii, tamalkuulua ircaqumkun, calillrulua-llu assilriamek tangvallerpeni." Hezekiah-llu cakneq qiaqapigtuq.

4Anvailgan-llu Isaiah qukaqlirmek carr'ilngurmek enet akuliitni, qaneryaraa Atanrem tekituq elliinun.

5"Uterrluten, qanrucarturru Hezekiah ataniurtiit yum'a, waten qanertuq Ataneq, David-aam atavet Agayutii: Niitellruaqa piicallren, aluviten-llu tangerrluki; taumek canrirceciiqamken; wii tangellruanka aluviten; tangerrluku wii canrirceciiqamken; pingayuatni erenret agciquten Agayuvigpagmun.

6Ilaciqanka-llu akimiarnek allrakunek unguvan. Aviuciiqamken una-llu nunarpak unatainek Assyria-m angayuqran, cayailkuciumaciqaqa-llu una-llu nunarpak wii piteklua pisteka-llu pitekluku David-aaq."

7Isaiah-llu qanertuq, "Taici cake-aamek issuumarpagngalngurnek pilimalriamek. Teguluku ellaita elliniaraat aninguat qaingatnun, assiriniartuq."

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Hezekiah-llu qanertuq Isaiah-mun, “Cauciqa nallunailkutaaAtanrem wiinga canrircetlerkamnun, ayagyugngallerkama-llu Agayunerpagmun erenret pingayuatni?”

9Isaiah-llu qanertuq, “Man'a nallunailkutauciquq elpenun Atanermek, tua-iAtanrem piarkaugaa elliin akqutkellni; talineq ayagarkauluni ciutmun qulnek amllinernek, wall'u utetmun qulnek amllinernek?”

10Hezekiah-q-llu kiuguq, “Qacignarqessiyaagtuq talinrem taklirillerkaa qulnek it'ganernek; ataki talineq utetmun amlliqili qulnek it'ganernek.”

11Isaiah-llu prophet-aaq qayagauq Atanermun; elliin-llu utercetaa talineq qulnek it'ganernek, piciryaraatun akertem qerkelliaqami cuqyutiini Ahaz-am.

Kevgat Babylon-aamek

12Tamatum nalliini Medrodach Baladan-aaq qetunraa Baladan-aam angayuqran Babylon-aam, ayagceciuq kevganek malilirluki iganek cikiutnek-llu Hezekiah-mun; tua-i niitellruamiu Hezekiah-m naulluullra.

13Hezekiah-m-llu ciuniurai, nasvitai-llu tamalkuitnek pirpaku'urqem̄inek, qerrirlinek, suulutaanek, naunrarnek tepkegcilrianek, uquqegtaarnek, anguyaucessuutminek, tamalkuitnek-llu qemangqalrianek qemaggvimini; canek enemini wall'u angayuqauvimini Hezekiah-m pitaitellruuq nasvanritellrinek.

14Tua-llu Isaiah prophet-aaq taiguq Angayuqamun Hezekiah-mun, qanrulluku-llu, “Camek ukut angutet qanertat? Qangvaq-llu taillruat elpenun?” Hezekiah-llu qanertuq, “Taillruut yaaqvanek nunamek, Babylon-aamek.”

15Ellii kiuguq, “Camek tangellruat enevni?” Hezekiah-llu kiuguq, “Tangellruit cat tamalkuita enemni uitalriit; camek pitaituq qemaggvimni nasvanritlemnek ellaitnun.”

16Isaiah-llu qanertuq, Hezekiah-mun, “Niisgu qanellra Atanrem:

17Tangerrluku, erenret agiirtut, tamarmeng enevni uitalriit, atavet-llu qemagtellrit una erneq tekilluku, ayaucimaarkaugut Babylon-aamun; ca unicimangaituq, qanertuq Ataneq.

18Ilait nakmiin kinguliaten ayaucimaarkaugut; pisten̄guciqluteng atanruviani angayuqran Babyon-aam.”

19Tua-llu Hezekiah qanertuq Isaiah-mun, “Qaneryaraa Atanremqalarutkellren assirtuq.” Tua-i umyuarteqngami, “Ilumun tuaten pili, unguvaqallemni uitanqegcinarqerkaukan cayailkuciumaarkaukuma-llu?”

Iquklitellra Hezekiah-m Atanirturillran

20Ilait caliallrin Hezekiah-m alingura'arpek'nani-llu piniucia, qaillun-llu mervilillra, nayugluku nuna meq tumyariluku nunarpagmun, igausnganritut-qaa Kalikarni Igausngaviitni Angayuqrin Judah-m?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Hezekiah-m-llu qavallgutkai atani; Manasseh-m-llu qetunraa ataniurtuq enairluku atani.

2 Kings 21

Judah-m Angayuqra Manasseh

1Manasseh qula malrugnek cipluku (12) allrakungellruuq ayagnillermini ataniurluni, ataniullruuq-llu yuinaak malruk akimiarmek ciplukek (55) Jerusalem-aami. Aanii atengqertuq Hephzibah-mek.

2Calillruuq assiitellriamek tangvallrani Atanrem, aturluki uuminarqeqapigtellriit piciryarat angayuqauvingqellgutkelriit Atanrem anevkallrin Israel-aam yuin ciunratnek.

3Tua-i-wa nautenqigtellruamiki agayutnguanun ekuaviit Hezekiah-m atami piunrirtellri; ekuavililuni-llu Baal-amun, agayutngualiluni-llu Asherah-mek, kevgiurluki-llu Ahab-aam angayuqran Israel-aam pillruciatun, agayuaqluni-llu agyanun qilagmelngurnun.

4Ekuavililuni Agayuvigpagmi, Atanrem qanrutkellrani ellii tuani agayularvikesqelluni.

5Ekuaviliuq-llu malrugnek Agayuvigpiim elatiinelnguugnun carr'ilnguugni enet elatiini agayularvigkagnek agyanun.

6Ekualuku-llu qetunrani elliitekluku, qalartaqluni ciunerkamek canek-llu piarkanek, calillgutkaqluki-llu tuqumalriit qanellgutketukait angalkut-llu. Angelriamek assiilngillruuq Atanermun, eq'urtengevkarluku.

7Agayutngualiallni-llu Asherah-m ayuqii ellia Agayuvigpagmun tuavetAtanrem qanrutkellranun David-aamun, qetunraanun-llu Solomon-aamun: “Wani Jerusalem-aami, wani Agayuvigpagmi, uitauq cucukelqa qula malrugnek cipluku ilakellriartainek Israel-aam wangnun agayularvigkauluku;

8Israel-aam yuin niisngakatgu tamalkuan Alerquun Moses-aam kevgama cikiutekellra ellaitnun, antessngaitanka nunamek ciuliaritnun cikiuteklemnek.”

9Tau͡gaam Judah-m yuin maligtaqutenritutAtanermun, Manasseh-m-llu ciuliqagtai arcaqanritnun assiilngurnun atulallritnun angayuqauviit yuita Atanrem antellrin tamaaken nunamek yum'i ciunratnek.

10Ataneq-llu qanertuq tumekluki pisteñi prophet-aat,

11“Manasseh-m, angayuqran Judah-m, atuaki makut uuminarqeqapigtellriit, arcaqanruqapigtellriit Amorite-at pillritni ciunermini uitallret, agayutnguamikun-llu ciuliqagtellruaki Judah-m yui assiilngirtelluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Taumek waten qanertuq Ataneq Agayutii Israel-aam, Taiciiqua Jerusalem-
aamun Judah-mun-llu cakneq assiitqapigtellriamek assiilucia tamarmeng
niicestai tatameciqut.

13Anucimirqecetaarciqaqa Jerusalem-aaq Samaria anucimirqecetaallemtun
Israel-aam-llu Angayuqra Ahab-aq kinguvri-llu pillrucimtun; perrirciqaqa-llu
Jerusalem-aaq yuum perrilauciatun qantaq, perrirraarluku palurrluku-llu
elliluku.

14Pegciiqanka-llu ilakuarrait unguvaqalriit, tunluki-llu ingluitnun, pitarkaurciiqut
inglumeggnun uayaarautulriatun-llu ayuqeciqut,

15tua-i-wa caliangqellruata assiitellriamek tangvallemni, eq'uqertevkarlua-llu,
ernermek tuaken ayagluteng atait anrraanratnek Egypt-aamek."

16Manasseh-m pinarqutailnguut augat amlleq kuvaa, kiituani Jerusalem-aam
tumyarai qurrlurtu'rtut augmek, man'a-llu ilallrukii maryarrluku Judah
agayutnguanun, assiilngircelluki Atanrem tangvallrani.

17Wani-wa caliallrin ilait Manasseh-m, tamalkurmeng-llu callri, assiilnguq-llu
atullra, tamakut-qaa igausnganritut kalikarni Judah-m Angayuqrin Igausngallrat?

18Manasseh-m-llu qavallgutkai atani, tungmagcimaluni-llu naucetaarvianun
angayuqat eniita, naucetaarviani Uzza-m; Amon-aaq-llu qetunraa ataniurtuq
enairluku.

Judah-m Angayuqra Amon-aaq

19Amon-aaq allrakungellruuq yuinaq malrugnek (22) cipluku ayagnillermini
ataniurluni, ataniullruuq-llu Jerusalem-aami malrugni allrakugni. Aanii
atengqellruuq Meshullemeth-aamek panikluku Haruz-aam Jothbah-rmium.

20Calillruuq-llu assiitellriamek tangvallrani Atanrem, atani Manasseh
pillruciatun;

21tamalkuita ayuqeliluki atami caliallri, kevgiurluki-llu agayutnguat atami
kevgiullri, agayuaqluni-llu tamakunun.

22CakaallruaAtaneq, Agayutiit ciuliami, niisngavkenaki-llu Atanrem alerquutai.

23Pistai-llu Amon-aam picirkiurtut inglukluku, tuqutaat-llu angayuqaq eniini.

24Tau͡gaam Judah-m yuin tuqutait taukut tamalkuita Angayuqaq Amon-aam
tuqucestellri, Josiah-llu qetunraa angayuqrurtaat enairluku.

25Amon-aam pillrin ilait callri, igausnganritut-qaa Kalikarni Igausngaviitni
Atanrin Judah-m?

26Tungmagcimauq qungurvianun naucetaarvianun Uzza-m; Josiah-llu qetunraa
ataniurtuq enairluku.

2 Kings 22

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Judah-m Angayuqra Josiah

1Josiah-q pingayunlegnek allrakungellruuq ayagnillermini ataniurluni Judah-mi, ataniullruuq-llu yuinaq qula ataucimek (31) cipluku Jerusalem-aami. Aanii atengqellruuq Jedidah-mek panikluku Adaiah-m Bozkath-armium.

2Calillruuq ellualriamek tangvallrani Atanrem, ayuqucingqerrluni-llu ayuqucillranek ciuliami David-aam, maliggluki Agayutem alerquutai.

Kalikait Alerquutet Nataqumaut

3Akimiaq pingayunek cipluku (18) allrakungluki ataniullran Angayuqam Josiah-m ayagcetaa Shaphan-aaq qetunraa Azaliah-m, qetunraan Meshullam-aam igartem, Agayuvigpagmun qanerluni:

4“Ayii Agayulirteñgunermun Hilkiah-mun, qanrutekniarai amllertaciit akit agayulirteñgunret quyurtellrit yugnek Agayuvigpiim iteryaraani.

5Qanrutniaran akit tunesqelluki calistainun Agayuvigpiim kitugutain. Akilirarkaugait

6muraliurtet, enelistet, teggalqiurtet-llu, akikluki-llu kiputellritnun muragnun teggalqunun-llu, tumarutkainun enem.

7Cikiumallret akinek naaqillgutkeñarqinritut tunumallernek ellaitnun, assirluki auluk'laitki.”

8Hilkiah-llu agayulirteñguneq qanertuq Shaphan-aamun igarteñun, “Nataqellruanka kalikait Alerquutet Agayuvigpagmek.” Hilkiah-m-llu tunai kalikat Shaphan-aamun, elliin-llu naaqai.

9Shaphan-aaq-llu utertuq angayuqamun, qanemciluni-llu, “Pistevvet teguit akit Agayuvigpagmi uitallret tunluki-llu atanerruaritnun kitugcilalriit.”

10Tua-llu qanertuq, “Hilkiah-m agayulirtem cikillruanga kalikarnek.” Naaqitaa-llu angayuqaq qastuluni.

11Angayuqam-llu niicamiu naaqumallrat alerquutem kalikain, aturani allgurai civuuraluni,

12Mat'umek-llu alerquraa Hilkiah-q agayulirta, Ahikam-aaq-llu qetunraa Shaphan-aam, Achbor-aq-llu qetunraa Micaiah-m, Shaphan-aaq igarta, Asaiah-q-llu angayuqam nayurtii, qanerluni:

13“Ayagluci apqaurucicarturcia Atanermun, Judah-m-llu yui tamalkuita alerquutaitnek ukut kalikaat, angelriaruan-wa eq'uqertii Atanremkumangelria wangkutnun, ciuliamta atullrunrilatki igausngalriit ukuni kalikarni, atuugarkauyaaqelriit igausngacimegcetun wangkuta pitekluta.”

14Tua-i Hilkiah agayulirta, Ahikam-aaq, Achbor-aq, Shaphan-aaq, Asaiah-llu ayagtut Huldah-mun arnamun prophet-aamun, nulirranun Shallum-aam

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

qetunraan Tikvah-m, qetunraan Harhas-aam, murilkestiin aturarviim, (watua uitaluni Jerusalem-aami tungliani ayagniryaram) qanrutaat-llu tamatumek.

15Arnam-llu qanrutai uterrluki angayuqamun qanrutesqelluku,

16mat'umek qaneryaramek Atanermek kingunelegmek: “Anucimirqecetaaqata'arqa Jerusalem-aaq tamalkuita-llu yui, kalikarni angayuqam naaqellrin igausngaciicetun.

17Ellaita cakaallruatnga ekuagiaqluteng-llu aruviarnek allanun agayutnun, eq'urtelqa kumarcatgu caliamegteggun tamalkuitgun. Eq'utelqa kumanguq Jerusalem-aam tungiinun, nipcimangaunani-llu.

18Tau͡gaam angayuqranun Judah-m, ayagcecestellerpeci apqaurucicesqelluni Atanermun, waten qanqici, Waten qanertuq Ataneq, Agayutii Israel-aam: niilluki igausngalriit kalikarni,

19umyualinqigcavet ircaqurpegun, ellmikutuurrluten-llu ciuqamni, niitellerpeni aniqlaateka uumun nunamun, yuinun-llu, nunakarniiruciiqniluku yui-llu aniqlaatngurciiqniluki, allgullruavki-llu aturaten qialuten ciuqamni, wiinga-llu niitellruaqa piicauten, qanertuqAtaneq,

20taumek quyurciiqamci atavceñun, yuunrirciquci-llu nepaitmi, iigpeci-llu tangerrngaitaat assiitellria taitarkaqa maavet nunamun.” Taukut-llu angutet utertut Angayuqamun Josiah-mun mat'umek qanerkarluteng.

2 Kings 23

Josiah-m Pegtaa Agayutnguanun Ciktaalallni

1Tua-llu Angayuqam Josiah-m taisqai tamalkuita ciuliqagtai Judah-m Jerusalem-aam-llu.

2Angayuqaq-llu ag'uq Agayuvigpagmun, tamarmeng-llu Judah-m Jerusalem-aam-llu yuin, agayulirtet prophet-aat-llu, tamarmeng-llu yuut, ayuqluteng tukuulriit arrsaulriit-llu maligtaat. Ciuqerratni-llu qastuluni naaqitai iquklilluki kalikai akqutem nalaqellrit Agayuvigpagmi.

3Angayuqaq-llu nangengqaluni naparyam mengliini akqiuq Ataneqpillgutekluku, piyuagarkauluni maliggluku Ataneq, aturluki-llu alerquutai apervikuatai-llu picirkiutai-llu tamalkirrluni ircaqumikun, yuucimikun-llu, atulararkauluki-llu pisqumalriit akqutmun atalriit igausngaciicetun kalikarni. Tamarmeng-llu yuut pillguciutut akqutmun.

4Angayuqam-llu picirkiraa Hilkiah, agayulirteñ͡guneq, agayulirtet-llu tunglii, amiigem-llu tarikestai, anucesqelluki Agayuvigpagmek cat tamalkuita atuulalriit agayuaqata Baal-amun, Asherah-mun, agyanun; ekuagai-llu elatiini Jerusalem-aam canimelkiini Kidron-aam, ayaulluki-llu qamllerit Bethel-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Aug̃'arai-llu agayutnguanun calilalriit agayulirtet angayuqrita Judah-m elkartellrit aruviaralararkauluki agayutnguat ekuaviitni nunarpaini Judah-m avatiini-llu Jerusalem-aam; imkut-llu aruviaralallret Baal-amun, akertem̄un, iralumun, agyanun, qilagmelngurnun-llu.

6Aug̃'araa-llu agayutnguaq Asherah Agayuvigpagmek, anulluku-llu nunarpagmek Kidron Valley-mun, ekualuku-llu, itumtaa-llu urraurrluku kanevvluku-llu urraa yuunginaulriit qunguitnun.

7Imlluki-llu enet Agayuvigpiim iluanelnguut uitaviketukait agayuvigpagmi akissut. Tuani arnat pililartut ulikutanek atulaqaitnek agayuaqameng Asherah-mun.

8Anutai-llu tamalkuita agayulirtet nunarpainek Judah-m, tamiini-llu nunami menuurtai agayutnguanun ekuaviit aruviarvik'lallrit agayulirtet, Geba-mek ayagluni Beersheba-mun; itumtai-llu ekuaviit iteryarat uitalriit iteryarturyaraani amiiganun Joshua-m angayuqran nunarpiim, nunarpagmun itellriani iqsulirnermi uitalria.

9Taukut agayulirtet umgusngauq kevgiullerkaat Agayuvigpagmi Jerusalem-aami, taug̃aam neryugngaluteng quuleciriyarailngurnek kelipanek pillgucirluki agayulirtenn̄gullguteteng.

10Ilakluku-llu menuurtaa Topheth-aaq, agayularvik agayutnguanun Hinnon Valley-mi, kitumun ekuangairutelluku qetunrani wall'u panini elliitekluku Molech-aamun.

11Aug̃'arai-llu elussitat angayuqrin Judah-m elliitek'lallrit agayuaqameng akertem̄un, ekualuki-llu akalrialget ayagassuutet atulaqait tuaten agayuaqameng. (Makut uitavkalallruit carr'ilngurmi agayuvigpiim caniani, yaaqsinrilkiini Nathan Melech-aam uitavian, quyilriaruluni atanerruam.)

12Ekuaviit-llu qainganelnguut qulliim uitauvian Ahaz-am, angayuqrin Judah-m piliallrit, ekuaviit-llu Manasseh-m piliallri malrugni carr'ilnguugni elatiinelnguugni Agayuvigpiim, atrartai navgurluki-llu cakneq, eggluki-llu urrait kuicuarmun Kidron-aamun.

13Angayuqam-llu menuurtai agayutnguanun ekuaviit calaralirneranelnguut Jerusalem-aam, ungalalirneranelnguut-llu ingrian arumanarqelriim, Solomon-aam angayuqran Israel-aam piliallri Ashtoreth-aamun pellernarqellriartaanun Sidonian-aat, Chemosh-aamun-llu pellernarqellriartaanun Moab-am, Milcom-aamun-llu pellernarqellriartaatnun Ammonite-at.

14Navguqapiggluki-llu naparyat, kepurluku-llu Asherim-aaq, nuna-llu uitavillrat patuluku imirluki-llu enritnek yuut.

15Cali-llu ilakluku ekuavik Bethel-aami, agayutnguanun agayularvik piliallra Jeroboam-aam qetunraan Nebat-aam, taum Israel-aaq assiilngircetellrukai, tauna

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

ekuavik agayutnguanun navguraa itumteqapiggluki-llu teggalqurri, passilluki urraurrluki; ekualuku-llu Asherah-q.

16Josiah-m avatni kiarcamiu tangertuq qungunek ingrim qaingani; enret-llu iluitni uitalriit ancetai ekualuki-llu ekuavigmi, menuurrluku ekuavik, maliggluku qanellra Atanrem Agayutem yuan qanrutkellri waten piciqniluki.

17Qanertuq-llu, “Cauga mistulria nallunailkutaq yaani tangelqa?” Bethel-aam-llu yuin qanrutaat, “Agayutem yuan qunguqaa taillruuq Judah-mek qanrutkellrui-llu makut pilten ekuavianun Bethel-aam.”

18Josiah-llu qanertuq, “Uitaciu; ataki yuum pekcetenrilliki enri.” Tua-i enri uitatait, enri-llu prophet-aam taillrem Samaria-mek tuaten uitalluki.

19Tamalkuita-llu agayutnguanun ekuaviit Samaria-m nunarpaini uitalriit, angayuqrin Israel-aam piliallrit eq'urtelluku Ataneq, Josiah-m aug̃'arai; tamalkuita tuaten pii ekuaviit pillrucirmitun Bethel-aami.

20Tuqutai-llu tamalkuita agayulirtait agayutnguat tamaanelnguut, qaingatni ekuaviit, ekualuki-llu yuut enrit qaingatni. Tua-i-llu uterrluni Jerusalem-aamun.

Josiah Aturaa Kituun

21Angayuqam-llu alerqurai tamalkuita yuut, “Aturciu kituun AtanermunAgayutevceñun, igausngaciatun Kalikaini Akqutem.”

22Tua-i waten ayuqellria kituun atuumaksaituq avakenirnek cuqcistet ataniurraanratnek Israel-aaq, iliita-llu angayuqrin Israel-aam angayuqrin-llu Judah-m atuqsaitellruat;

23taug̃aam akimiaq pingayunek cipluku (18) Josiah-m ataniullran allrakuani kituun atuumalallruuq Atanermun Jerusalem-aami.

Cat Allat-llu Cimiumallret Josiah-kun

24Cali Josiah-m aug̃'arai qalaruciyugngangualriit tangvaumanrilngurnek, angalkut, eneni agayutnguat, allat-llu agayutnguat, tamalkuita-llu pellernarqellriit tangrruulalriit nuniini Judah-m Jerusalem-aami-llu, waten piuq cingluki alerquutet igausngalriit kalikarni Hilkiah-m nataqellrini Agayuvigpagmi.

25Ciungani elliitun ayuqellriamek angayuqertaitellruuq, kevgiuqiinek Ataneq tamalkirrluni ircaqumikun, umyuamikun, pinimikun-llu maliggluki tamalkuita alerquutai Moses-aam; elliitun-llu ayuqellriamek angayuqertaitellruuq kinguakun.

26Taug̃aam cali Ataneq umyualinqigteksaituq angelriamek eq'urtellerminek kumartellranek Angayuqam Manasseh-m Judah-m tungiinun, cali mat'um nalkengraaku nangeksaunani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Ataneq-llu qanertuq, “Au͡g'arciqmiaqa-llu Judah tangerqemnek, au͡g'allrucimtun Israel-aaq, qessayaguciiqaqa-llu una nunarpak cucukelqa, Jerusalem-aaq, Agayuvigpak-llu qanrutkelqa, Atqa tuanciiquq.”

Iquklitellra Josiah-m Ataniullran

28Wani-wa ilait pillrin Josiah-m, tamalkurmeng-llu caliallri, igausnganritut-qaa Kalikarni Igausngaviitni Angayuqrin Judah-m?

29Josiah-m angayuqaullran nalliini Pharaoh Neco-m Egypt-aam angayuqran ciuliqagtellrui anguyagteñi Euphrates-aamun angayuqra Assyria-m ikayuryarturluku. Angayuqam Josiah-m arulaircetengnaqsaaqai Egyptian-aat anguyagtet Megiddo-mi Pharaoh Neco-m-llu tuqutaa tuani.

30Pistain-llu ayautellruat tuqumaluku ayassuutekun akalrialegkun Megiddo-mek, tailluku-llu Jerusalem-aamun, tungmaggluku-llu nakmiin qunguanun. Judah-m-llu yuin cucukellruat Josiah-m qetunraa Joahaz mingugluku-llu angayuqaurrluku atiin enairluku.

Judah-m Angayuqra Jehoiakim-aaq

31Jehoahaz-aaq allrakungellruuq yuinaq pingayunek cipluku (23) ayagnillermini ataniurluni, ataniullruuq-llu pingayuni iraluni Jerusalem-aami. Aanii atengqertuq Hamutal-aamek panikluku Jeremiah-m Libnah-rmium.

32Jehoahaz-aq calillruuq assiitellriamek tangvallrani Atanrem, aturluki tamalkuita ciuliami pillrit.

33Pharaoh Neco-m-llu teguaqaa Riblah-mi nuniini Hamath-aam, ataniurngairulluku Jerusalem-aami, Judah-llu akilirtelluku elliin cayailkuciumaarkauluku tiissitsaat pingayunelgat avguluku (7,500) uspernek qerrirlinek yuinaat-llu pingayun akimiarmek cipluki (75) uspernek suulutaanek.

34Pharaoh Neco-m-llu Eliakim-aaq qetunraa Josiah-m angayuqrurtaa enairluku atii Josiah, acinqiggluku-llu Jehoiakim-aamek. Angayuqam-llu Neco Jehoahaz-aaq ayautaa Egypt-aamun, tuani-llu tuquluni.

Judah-m Angayuqra Jehoiakim-aaq

35Angayuqam Jehoiakim-aam nunam yui akiliqurautnek akilircet'larai qerrlinek suulutaanek-llu ciptevkenaku piugngallrat tukuutait tangerrluki tun'arkaminek Egypt-aam angayuqranun Pharaoh Neco-mun.

36Jehoiakim-aaq yuinaq tallimanek cipluku (25) allrakungellruuq ayagnillermini ataniurluni, ataniullruuq-llu qula ataucimek cipluku (11) Jerusalem-aami. Aanii atengqertuq Zebidah-mek panikluku Pedaiah-m Rumah-rmium.

37Jehoiakim-aaq assiitellriamek calillruuq tangvallrani Atanrem, ayuqeliluki tamalkuita ciuliami pillrit.

2 Kings 24

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Jehoiakim-aam angayuqrullran nalliini Nebuchadnezzar-aam angayuqran Babylon-aam anguyagaa Judah, Jehoiakim-aaq-llu pisteksagutaa pingayuni allrakuni; tua-llu ingluliurutuq Nebuchadnezzar-aamun.

2Ataneq ayagceciuq anguyagteñek Chaldean-aanek, Syrian-aanek, Moabite-anek, Ammonite-anek-llu anguyagluku Jehoiakim-aaq piunrirrnaluku Judah, Ataneqqanellruciatun pisteñi prophet-aat tumekluki tuaten piciqniluni.

3Man'a waten piuq alerquuciatun Atanrem, aug̃aasqelluki Judah-m yui tangerqem̄inek, tamalkuita assiilnguut pitekluki Manasseh-m atullri,

4pinarqutailnguut-llu augit pitekluki aunrarcetellri; tua-i imillruaku Jerusalem-aaq pinarqutailnguut augitnek, Atanrem-llu aug̃'aricunritaa tamatumek.

5Wani-wa caliallrin Jehoiakim-aam, tamarmeng-llu pillri, igausnganritut-qaa Kalikarni Igausngaviitni Angayuqrin Judah-m?

6Jehoiakim-aam-llu qavallgutkai atani, Jehoiachin-aaq-llu qetunraa ataniurtuq enairluku.

7Angayuqra-llu Egypt-aam anenqigtenrituq Egypt-aamek, tua-i-wa angayuqran Babylon-aam tegullruaku tamalkuan angayuqran Egypt-aam pikillra ayagluku Brook of Egypt-aamek tekilluku Euphrates River-aaq.

Judah-m Angayuqra Jehoiachin-aaq

8Jehoiachin-aaq akimiaq pingayunek cipluku (18) allrakungellruuq angayuqrurtellermini, ataniullruuq-llu iraluni pingayuni Jerusalem-aami. Aanii atengqertuq Nehushta-mek panikluku Elnathan-aam Jerusalem-aarmium.

9Assiitellriamek calillruuq tangvallrani Atanrem, aturluki tamalkuita atami pillri.

10Angayuqrullran nalliini Babylonian-aat anguyagcet, ciuliqagterluteng Angayuqam Nebuchadnezzar-aam atanerruarinek, ullallruat Jerusalem-aamun kassugulluku-llu.

11Nebuchadnezzar-aaq-llu angayuqra Babylon-aam taiguq Jerusalem-aamun pistem̄i kassugusngainanrani;

12Jehoiachin-aaq-llu angayuqra Judah-m tun'uq ellminek angayuqranun Babylon-aam, ellii, aanii, pistai, atanruvigmi atanerruari. Angayuqran-llu Babylon-aam teguaqsagutaa pingayunelgatni allrakut ataniullrin,

13ayaulluki-llu tamalkuita akitulriit Agayuvigpagmi, angayuqam-llu eniinelnguut, navgurluki-llu tamalkuita suulutaat assigtat Solomon-aam Israel-aam angayuqran piliallri, Atanremciunguluku qanrutkellruciatun tuaten piarkaullra.

14Ayautai-llu tamalkuita Jerusalem-aam yui, tamalkuita angutet alingura'arpek'nateng pinilriit, qulen tiissitsaat (10,000) amllertaluteng quyurrluteng, tamalkuita-llu elisngalriit calianek, ilakluki caviliurtet; kina uitavkenani, kiingita tua-i yuut arrsaunkacagai unilluki Judah-mi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Nebuchadnezzar-aam ayautaa Jehoiachin-aaq Babylon-aamun, aanii, nulirri, atanerruari, angutet-llu ciuliqagtai Judah-m.

16Angayuqran-llu Babylon-aam ayautai angutet alingura'arpek'nateng pinilriit amllertaluteng tiissitsaat malrunelgen (7,000), tiissitsaat (1,000) elisngalriit calianek ilakluki caviliurtet, tamarmeng pinirluteng anguyautmun engelqerruluteng.

Atanra Zedekiah-q Judah-m

17Angayuqran-llu Babylon-aam Mattaniah Jehoiachin-aam angii angayuqrurtaa Judah-mun Jehoiachin-aaq enairluku atra-llu cimirluku Zedekiah-mek.

18Zedekiah allrakungellruuq yuinaq ataucimek cipluku (21) angayuqrurtellermini, atanrullruuq-llu qula ataucimek cipluku (11) allrakuni Jerusalem-aami. Aanii atengqertuq Hamutal-aamek panianek Jeremiah-m Libnah-rmium.

19Angayuqaq-llu Zedekiah calillruuq assiitellriamek tangvallrani Atanrem, Jehoiakim pillruciatun.

20Ataneq-llu eq'urteqapigcami Jerusalem Judah-m-llu yuinun aug̃'allrui tangerqem̃inek. Zedekiah-llu inglulituq angayuqranun Babylon-aam.

2 Kings 25

Jerusalem-aam Igtellra

1Qulngunritariitni allrakut ataniullmi, qulngurutiitni iralut, qulngurutiitni iralum erenrin, Nebuchadnezzar-aaq Babylon-aam angayuqra taiguq malikluki tamalkuita anguyagteñi; kassugulluku-llu; avatiikun-llu qacarneq naparrluku.

2Nunarpak-llu kassugusngallruat Angayuqam Zedekiah-m atanirturillra qula ataucimek allrakungellranun.

3Erenrin qulngurutiitni iralut cetamiita piitnaq arcaqassiyaagan nunarpagmi neqkairutut yui.

4Tua-llu navgutut nunarpiim qacarnerakun; Babylonian-aat-llu kassugusngangraatgu nunarpak tamarmeng anguyagcet unugmi. Tumekluku atanruviim naucetaarvia, anluteng-llu iteryarakun akuliignelngurkun qacarnerek, qimagluteng-llu Arabah-m tungiinun.

5Taug̃aam Babylonian-aat anguyagtaita kingunrirturluku Angayuqaq Zedekiah, anguluku teguat cailnguini Jericho-m; tamarmeng-llu anguyagtain unitaat.

6Ayautaat-llu Angayuqamun Nebuchadnezzar-aamun Riblah-mun uitavianun, tuani-llu Nebuchadnezzar-aam itengqallerkiuraa.

7Zedekiah-mun-llu tangvagcelluki qetunrai tuqutait, Nebuchadnezzar-aam-llu Zedekiah-m iik qagercetak, kalivnercirluku-llu ayaulluku Babylon-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Piunriumallra Agayuvigpiim

8Iralut tallimiitni, malrunelgatni iralum erenrin yuinaunritariitni allrakuin Angayuqam Nebuchadnezzar-aam, Babylon-aam angayuqran Nebuzaradan-aaq, ciuqliat angayuqan murilkestain, Babylon-aam angayuqran pistii tekituq Jerusalem-aamun.

9Ekuagaa enii Agayuvigpak, atanrem enii, tamalkuita-llu Jerusalem-aami piuranrita enait.

10Anguyagtain-llu Chaldean-aat pillgutain ciuliqagtiita qaunqestet, itumtait qacarneret avatiinelnguut Jerusalem-aam.

11Tamalkuita-llu yuut uitaqallret nunarpagmi Nebuzaradan-aam ayautai Babylon-aamun, uitaqallret elisngalriit calianek, ilautellret-llu Babylonian-aanun.

12Tau͡gaam unitai Judah-mun ilait arrsaunkacagait yuut, nunautailnguut, wine-aliurten̄gusqelluki naucetaarvigni-llu calisqelluki.

13Naparyat-llu punerneret Agayuvigpagmi uitallret, akalrialget-llu atuulalriit Agayuvigpagmi, angtuaq-llu punerneq mervik navguqapigtait, ayaulluki-llu punerneret Babylon-aamun.

14Ayaulluki-llu egatet, qanikciurutet, nipcissuutet, qantat aruviarcuutet, tamalkuita-llu assigtat punerneret atuulallret agayuvigpagmi agayuaqata,

15kenercissuutet-llu qantat uivluaraat. Tamalkuita ayaulluki cat pilimalriit suulutaat wall'u qerrirlit.

16Taukuk-llu punernerek malruk naparyak, angelria-llu mervik, Solomon-aam piliallri Agayuvigpagmun, uqamaicessiyaagameng qaillun uqamaltassiarciiganateng.

17Naparyak ayuqlutek: tamarmek yuinaq malrunlegnek (27) it'ganernek quyigtalutek, qulirnerkun-llu kangliumaluni punernermek sugtutaluni tallimiit avguluku it'ganernek. Tamarmek kassutmun kuvyangalngurmek qaralirluni pomegranates-aanek punernernek.

Judah-m Yui Ayaucimaut Babylon-aamun

18Ilakluku-llu, Nebuzaradan-aam, ciuqliata qaunqestet tegua Seraiah agayulirtet ciuqliat, Zephaniah-llu tungliq agayulirta, pingayun-llu iteryaram tarikestai.

19Nunarpagmek-llu tegutuq ciuliqagtiitnek anguyagtet, tallimanek-llu angutnek angayuqam ayuqucirturtainek nunarpagmi cali uitalrianek; igartiinek-llu ciuliqagtiita anguyagtet, taum ataniumai anguyagtaat kalikaat, allanek-llu yuinarnek pingayunek (60) quyilrianek angutnek.

20Nebuzaradan-aam-llu ayautai angayuqranun Babylon-aam, Riblah-m nunarpiini.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Angayuqran-llu Babylon-aam nangcetai tuqulluki-llu Riblah-mi nunami Hamath-aami. Tua-i Judah ayaucimauq nunaminek.

Gedaliah Atanerruara Judah-m

22Taukunun-llu uitaqalrianun nuniini Judah-m, Nebuchadnezzar-aam angayuqran Babylon-aam unitellrinun, angayuqaurtaa Gedaliah Ahikam-aam qetunraa, Shaphan-aam qetunraan, nunam angayuqran.

23Waniwa ciuliqagtaita anguyagtet yuilqumelnguut anguteteng ilakluki niitaat angayuqranun Babylon-aam Gedaliah nunamun angayuqrurniluku, taigut malikluki anguyagteteng Gedaliah-mun Mizpah-mi, ukuuluteng atanerruarat Ishmael-aaq qetunraa Nethaniah-m, Johanan-aaq qetunraa Kareah-m, Seraiah qetunraa Tanhumeth-aam Netophathite-am, Jaazaniah-llu qetunraa Maacathite-am.

24Gedaliah-m-llu qanrutai, “Alingyaqunaci Chaldean-aat atanerruaritnek; uitaurci nunami, kevgiurluku angayuqra Babylon-aam, cat assirluteng pinaurtut elpeceñun.”

25Taûgaam malrunelgatni iralut, Ishmael-aaq qetunraa Nethaniah-m, qetunraan Elishama-m, angayuqam ilakuralriartaan iliit, taiguq maligluni qulnek angutnek, yaggluku-llu tuqutaat Gedaliah, Israelite-at-llu Chaldean-aat-llu uitallgutai Mizpah-mi.

26Tua-llu tamarmeng yuut, arrsaulriit tukuulriit-llu ciuliqagtait-llu anguyagtet nangertut, ayagluteng-llu Egypt-aamun; tua-i-wa alingameng Chalean-aanek.

Jehoiachin-aaq Angicimauq Itercivigmek

27Yuinaq akimiaq malrugnek (37) allrakungellrani teguarullran Jehoiachin-aaq angayuqra Judah-m, qula malruurteqerluki allrakut, yuinaq malrunlegnek cipluku ernengqerluku iraluq, Evilmerodach-aaq angayuqra Babylon-aam allrakumi ayagnillermini ataniurluni, takumcuyukapiggluni angitaa Jehoiachin-aaq angayuqra Judah-m itercivigmek;

28assirluku pia quyinratnek-llu takarnarqutmek piluku pillmi ilainun allanun angayuqat teguarumilriit elliitun Babylon-aami.

29Tua-i Jehoiachin-aam aturani itengqallermini atullni yuugai. Unguvami-llu taktaciatun unuaquaqan nerlartuq angayuqam estuuluani.

30Erenret-llu tamalkuita, unguvami taktaciatun, cikiumalartuq angayuqamek canun aturyuk'ngaminun atu'urkaminek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1 Chronicles

1 Chronicles 1

Adam-aamek Abraham-aamun

1Adam-aaq atakellrua Seth-am, Seth-aq-llu atakluku Enosh-aam, Enosh-aaq atakluku Kenan-aam,

2Kenan-aaq atakluku Mahalalel-aam, Mahalalel-aaq atakluku Jared-aam.

3Jared-aaq atakellrua Enoch-aam, ellii-llu atakluku Methuselah-m; Methuselah-llu atakluku Lamech-aam,

4ellii-llu atakluku Noah. Noah qetunrangqellruuq pingayunek: Shem-aq, Ham-aq, Japheth-aaq-llu.

5Qetunrai Japheth-aam; Gomer-aaq, Magog-aq, Madai-aq, Javan-aaq, Tubal-aq, Meshech-aq, Tiras-aaq-llu.

6Kinguvri Gomer-aam yuk'ellrui Ashkenaz-aam, Riphath-aam, Togarmah-m-llu.

7Kinguvri Javan-aam yuk'ellrui Elishah-m, Spain-am, Cyprus-aam, Rhodes-aam-llu.

8Qetunrai Ham-am: Cush-aq, Egypt-aaq, Libya, Canaan-aaq-llu, ciuliaqellruit yuut ellaita atritnek aterpagcimalriit.

9Kinguvri Cush-am yuk'ellrui Seba-m, Havilah-m, Sabtah-m, Raamah-m, Sabteca-m-llu. Kinguvri Raamah-m yuk'ellrui Sheba-m Dedan-aam-llu.

10(Cush-aq qetunrangqellruuq at'legmek Nimrod-amek, cirlakiqerraallermek nunarpagmi.)

11Egypt-aam kinguvri yuk'ellrui Lydia-m, Anam-aam, Lehab-am, Naphtuh-m-llu,

12Pathrus-aam, Casluh-m, Crete-am-llu (tuaken nek'vut Philistine-at).

13Canaan-aam qetunrai: Sidon-aaq, ciuqlikacaaq, Heth-aq-wa, ciuliaqellruit yuut ellaita atritnek aterpagcimalriit.

14Canaan-aaq-llu cali ciuliaqellruat Jebusite-at, Amorite-at, Girgashite-at,

15Hivite-at, Arkite-at, Sinite-at,

16Arvadite-at, Zemarite-at, Hamathite-at-llu.

17Shem-am qetunrai: Elam-aaq Asshur-aaq, Arpachshad-aaq, Lud-aq, Aram-aq, Uz-aq, Hul-aq, Gether-aaq, Meshek-aaq-llu.

18Arpachshad-aaq atakellrua Shelah-m; Shelah-llu atakellruluku Eber-aam.

19Eber-aaq malrugnek qetunrangellruuq; aipaa aciraat Peleg-a-mek, taum nalliini yui ellarpiim avgumallruata, aipaa-llu acirluku Joktan-aamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Kinguvri Joktan-aam yuk'ellrui Almodad-am, Sheleph-am, Hazarmaveth-am, Jerah-m,

21Hadoram-aam, Uzal-am, Diklah-m,

22Ebal-aam, Abimael-am, Sheba-m,

23Ophir-aam, Havilah-m, Jobab-aq-llu.

24Ilakutellrata kinguvarturallra Shem-amek Abram-aamun waten ayuqluni: Shem-aq, Arpachshad-aaq, Shelah,

25Eber-aaq, Peleg-aq, Reu-aq,

26Serug-aaq, Nahor-aq, Terah;

27Abram-aaq-wa, (cali Abraham-aamek piaqluku).

Ishmael-aam Kinguvri

28Abraham-aaq malrugnek qetunrangqellruuq, Isaac-aankugnek Ishmael-aaq-llu.

29Qetunrai Ishmael-aam ciuliqagten̄gurtellruut qula malrugnek (12) cipluku ilakutellrianun: Nebaioth-aaq (atranek Ishmael-aam qetunrain amaqlikacagiitnek) Kedar-aaq, Adbeel-aq, Mibsam-aaq,

30Mishma, Dumah, Massa, Hadad-aq, Tema,

31Jetur-aaq, Naphish-aaq, Kedemah-llu.

32Abraham-aaq nulirruangqellruuq at'legmek Kiturah-mek, tuaggun arvinlegnek qetunrangellruuq: Zimran-aamek, Jokshan-aamek, Medan-aamek, Midian-aamek, Ishbak-aamek, Shuah-mek-llu. Jokshan-aaq malrugnek qetunrangqellruuq Sheba-mek Dedan-aamek-llu.

33Midian-aaq tallimanek qetunrangqellruuq: Ephah-mek, Epher-aamek, Hanoch-aamek, Abida-mek, Eldaah-wa.

Kinguvri Esau-m

34Abraham-aam qetunraa Isaac-aaq malrugnek qetunrangqellruuq, Esau-nkugnek Jacob-aaq-llu.

35Qetunrai Esau-m ukuullruut, Eliphaz-aq, Reuel-aaq, Jeush-aaq, Jalam-aq, Korah-wa.

36Eliphaz-aq ciuliaqsagutellruat ukut ilakutellriit: Teman-aam, Omar-am, Zephi-am, Gatam-aam, Kenaz-aam, Timna-m, Amalek-aam-llu.

37Reuel-aaq-llu ciuliaqsagutellruat ilakutellriartain Nahath-am, Zerah-m, Shammah-m, Mizzah-m-llu.

Ayagmek Uitavikestai Edom-aam

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

38-42Nutem uitavikestai Edom-aam kinguvallruut ukunek qetunrainek Seir-am: Lotan-aaq, ciuliaqellruat ilakutellriarin Hori-m Homam-am-llu. (Lotan-aaq arnaunengqellruuq aterluni Timna-mek.) Shobal-aq, ciuliarullruuq ilakutellriarinun Alvan-aam, Manahath-am, Ebal-aam, Shephi-m, Onam-aam-llu. Zibeon-aaq, qetunrangqellruuq malrugnek, Aiah-nkugnek Anah-llu. Anah atakluku Dishon-aam, Dishon-aaq-llu ciuliaqluku ilakutellriarin Hamran-aam, Eshban-aam, Ithran-aam Cheran-aam-llu. Ezer-aaq, ciuliaqluku ilakutellriarin Bilhan-aam, Zaavan-aam, Jaakan-aam-llu. Dishan-aaq, ciuliaqluku ilakutellriarin Uz-am Aran-aam-llu.

Atanri Edom-aam

43-50Ukut angayuqat ataniullruat Edom-aam nunii kinguqliqluteng, angayuqertangvailgan Israel-aami: Bela qetunraa Beor-am Dinhabah-mek Joab-aq qetunraa Zerah-m Bozrah-mek Husham-aq nuniinek Teman-aam Hadad-aq qetunraa Bedad-am Avith-aamek (uum cirlakellrui Midianite-at anguyagmi nunautiini Moab-am) Samlah Masrekah-mek Shaul Rehoboth-aamek-Kuigmelngurmek Baal Hanan-aaq qetunraa Achbor-am Hadad-aq Pau-amek (nulirra Mehetabel-auluni, pania Matred-aam tutgarii-llu Mezahab-am)

51Yui Edom-aam avgumallruut ukunun ilakellgutkellrianun: Timna, Alvah, Jetheth-aq,

52Oholibamah, Elah, Pinon-aaq,

53Kenaz-aaq, Teman-aaq, Mibzar-aq,

54Magdiel-aaq, Iram-aaq-llu.

1 Chronicles 2

Kinguvri Judah-m

1Jacob-aaq qetunrangqellruuq qula malrugnek cipluku: Reuben-aaq, Simeon-aaq, Levi-aq, Judah, Issachar-aq, Zebulun-aaq,

2Dan-aq, Joseph-aaq, Benjamin-aaq, Naphtali, Gad-aq, Asher-aaq-wa.

3Judah tallimanek qetunrangqellruuq. Nuliamikun Bathshua-kun, Canaanite-akun, pingayunek qetunrangellruuq: Er-aq, Onan-aaq, Shelah-wa. Anngaat qetunrain, Er-aq, umyuarrliqsiiyaagan Atanrem tuqutellrua.

4Ukurramikun-llu Tamar-akun Judah cali qetunrangellruuq malrugnek, Perez-ankugnek, Zerah-llu.

5Perez-aq qetunrangqellruuq malrugnek, Hezron-aamek, Hamul-aamek-llu.

6Anelgutii Zerah-m tallimanek qetunrangqellruuq: Zimri, Ethan-aaq, Heman-aaq, Calcol-aq, Darda-wa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Achan-aaq qetunraa Carmi-m; Zerah-m kinguvrin iliit, taitellruuq picurlagmek yuinun Israel-aam qemangqaillermikun uayaaqenganek allakaumalrianun Agayutmun.

8Ethan-aaq ataucimek qetunrangqellruuq, Azariah-mek.

Ilakuralriarin Igausngallrat Atanrem David-aam

9Hezron-aaq pingayunek qetunrangqellruuq: Jerahmeel-aq, Ram-aq, Chelubai-aq-wa.

10Ilakutaqellriit kinguvallrat Ram-amek Jesse-mun waten ayuquq: Ram-aq, Amminadab-aaq, Nahshon-aaq, (Judah-m yuin ilakellriit quyilria ciuliqagtiit),

11Salmon-aaq, Boaz-aq,

12Obed-aaq, Jesse-llu.

13Jesse malrunlegnek qetunrangqellruuq. Kinguqliqutacirmegcetun waten ayuqluteng: Eliab-aaq, Abinadab-aq, Shammah,

14Nethanel-aaq, Raddai-aq,

15Ozem-aaq, David-aaq-wa.

16Cali malrugnek panigluni, Zeruiah-nkugnek Abigail-aq-llu. Jesse-m pania Zeruiah pingayunek qetunrangqertuq: Abishai-aq, Joab-aq, Asahel-aaq-wa.

17Panian aipaa Abigail-aq uinguq Jether-aamek, kinguvranek Ishmael-aam, qetunrangamek-llu aciraak Amasa-mek.

Kinguvri Hezron-aam

18Hezron-aam qetunraa Caleb-aaq nulirturtuq Azubah-mek paningamek-llu aciraak Jerioth-amek. Pingayunek-llu qetunrangluni: Jesher-aamek, Shobab-amek, Ardon-aaq-wa.

19Uzubah-m-llu tuqullran kinguani, Caleb-aaq nulirturtuq Ephrath-aamek, qetunranglutek-llu aterluni Hur-amek.

20Hur-am qetunraa Uri-aullruuq, tutgarii-wa tan'gaurluq Bezalel-aam.

21Hezron-aaq yuinarnek pingayunek (60) allrakungluni, Machir-aam pania nuliqsagutaa, arnaunra Gilead-aam Qetunranguq aterluni Segub-aamek,

22Segub-aaq-llu qetunrangluni Jair-amek. Jair-am ataniullrui yuinaq pingayunek cipluku (23) nunarpiit nunautiini Gilead-aam.

23Tau͡gaam angayuqauvikek Geshur-aankuk Aram-aaq-llu cirlakillruuk yuinaat pingayun cipluki (60) nunacuarnek, nunarrait-llu ilakluki Jair-am Kenath-am-llu, nunacuaraat-llu avatiitni uitalriit. Yuut tamarmeng tamaanelnguut kinguveqluki Machir-aam, Gilead-aam atiin.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Hezron-aam tuqullran kinguani, qetunraa Caleb-aaq nulianguq Ephrath-amek, atami aipainranek. Qetunrangellruuq aterluni Ashhur-aamek, nunacuaraam Tekoa-m yiq'erraartellranek.

Kinguvri Jerahmeel-am

25Jerahmeel-aq, qetunrain Hezron-aam Amaqlikacagiit, tallimanek qetunrangqellruuq: Ram-aq, ciuqlikaca'ar, Bunah, Oren-aaq, Ozem-aaq, Ahijah-llu.

26-27Ram-aq pingayunek qetunrangqellruuq: Maaz-aq, Jamin-aq, Eker-aaq-llu. Jerahmeel-aq cali allamek nuliangqellruuq, arnaq aterluni Atarah-mek, cali-llu qetunrarlutek, Onam-aamek.

28Onam-aaq malrugnek qetunrangqellruuq, Shammai-ankugnek Jada-llu, Shammai-aq-llu cali malrugnek qetunrarluni, Nadab-ankugnek Abishur-aq-llu.

29Abishur-aq nulianguq arnamek aterluni Abihail-amek, malrugnek-llu qetunranglutek, Ahban-aamek, Molid-aamek-llu.

30Abishur-am anelgutii Nadab-aq malrugnek qetunrangqellruuq, Seled-ankugnek Appaim-aaq-llu, tau͡gaam Seled-aaq-llu tuqullruuq qetunrangevkenani.

31Appaim-aaq atakellrua Ishi-m, Ishi atakellrua Sheshan-am, Sheshan-aaq-llu atakluku Ahlai-am.

32Jada, anelgutii Shammai-am, malrugnek qetunrangqellruuq, Jether-ankugnek, Jonathan-aaq-llu, tau͡gaam Jether-aaq tuqullruuq qetunraunani.

33Jonathan-aaq qetunrangqellruuq malrugnek, Peleth-ankugnek, Zaza-llu. Ukut tamalkuita kinguveqellrui Jerahmeel-am.

34Sheshan-aq qetunraitellruuq, kiingan tau͡gaam panigluni. Egypt-aarmiumek pistengqellruuq aterluni Jarha-mek,

35tuavet tunellrua panimi iliit kassuutelluku. Qetunranguk-llu Attai-amek-llu acirluku.

36Ilakellriit kinguvallrat Attai-amek ayagluni Elishama-mun waten ayuquq: Attai-aq, Nathan-aaq, Zabad-aq,

37Ephlal-aaq, Obed-aaq,

38Jehu, Azariah,

39Helez-aaq, Eleasah,

40Sismai-aq, Shallum-aaq,

41Jekamiah-nkuk-wa Elishama-llu.

Allat Kinguvri Caleb-aam

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

42Amaqlikacagiit qetunrain Caleb-aam, Jerahmeel-am anelgutii atengqertuq Mesha-mek. Mesha atakellrua Ziph-am, tauna-llu atakluku Mareshah-m, ellii-llu Hebron-aam atakluku.

43Hebron-aaq qetunrangqellruuq cetamanek: Korah, Tapuah, Rekem-aaq, Shema-llu.

44Shema atakaa Raham-aam apa'urluqluku-llu Jorkeam-aam. Rekem-aaq Shema-m anelgutii, atakellrua Shammai-am,

45ellii atakluku Maon-am, ellii-llu una atakluku Bethzur-aam.

46Caleb-aaq nuliaruangqellruuq Ephah-mek, elliikun-llu pingayunek cali qetunrangellruluni: Haran-aaq, Moza, Gazez-aaq-llu. Haran-aaq-llu cali qetunrangqellruuq Gazez-amek.

47(Angun at'lek Jahdai-amek arvinlegnek qetunrangqellruuq: Regem-aaq, Jotham-aaq, Geshan-aaq, Pelet-aaq, Ephah, Shaaph-a-llu.)

48Caleb-aaq cali allamek nuliaruangqellruuq, Maacah-mek, irniluni-llu malrugnek qetunrangevkarluku, Sheber-aakugnek Tihanah-llu.

49Kinguani cali tamatum malrugnek qetunrangellruuq: Shaaph-aamek, ayagnirtellranek nunacuaraam Madmannah-m; Sheva-mek-llu, ayagnirtellranek nunacuaraak Machbenah-nkuk Gibea-m-llu. Ilanglutek-llu, Caleb-aaq paningluni aterluni Achsah-mek.

50Makut kinguveqai Caleb-aam. Qetunrai Hur-am yung'eqaarraarutiin Ephrathah-m; Shobal-aaq atii Kiriathjearim-aam,

51Salma-q atii Bethelehem-aam, Hareph-aaq-llu atii Bethgader-am.

52Shobal-aaq atii Kirathjearim-aam allanek qetunrangqertuq; Haroeh-q avekluku Menuhoth-am.

53Ilai-llu Kiriathjearim-aam; Ithrite-at, Puthite-at, Shumathite-at, Mishraite-at-llu; makunek taigut Zorathite-at Eshtaolite-at-llu.

54Qetunrani Salma-m; Bethlehem-aaq, Netophatite-aaq, Atroth Beth Joab-aaq, avgit-llu Manahathite-at, Zorite-at.

55(Ilait-llu igatulit uitalriit Jabez-aami; Tirathite-at, Shimeathite-at, Sucathite-at-llu. Makut Kenite-augut taillret Hammath-aamek, atiitnek enelgutkellriartain Rechab-am.)

1 Chronicles 3

Atanrem David-aam Irniari

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Makut qetunraqai David-aam yuurtellret elliinun Hebron-aamun; yung'eqaarraarutii Amnon-aaq, Ahioam-aakun Jezreelite-akun; tunglia Daniel-aaq, Abigail-akun Carmelite-auluni,

2Pingayuak Absalom-aaq, aanangqerrluni Maacah-mek, panianek Talmai-am, angayuqran Geshur-aam; cetamiit Adonijah-q, aanangqerrluni Haggith-aamek;

3tallimiit Shephatiah-q, Abital-aakun; arvinelgat Ithream-aaq, nuliamikun Eglah-kun

4Arvinelgen yuurtellruut elliinun Hebron-aami, tua-i ataniullruluni malrunlegni allrakuni arvinelgen-wa iralut. Angayuqrullruuq-llu yuinaq qula pingayunek cipluku (33) allrakuni Jerusalem-aami.

5Makut yuurtellruut elliinun Jerusalem-aami; Shimea, Shobab, Nathan, Solomon-aaq-wa, cetaman Bathsheba-kun, paniakun Ammiel-aam;

6Tua-i-llu Ibharaq, Elishama, Eliphelet,

7Nogah, Nepheg, Japhia,

8Elishama, Eliada, Eliphelet-aaq-wa Qulngunritarauluteng.

9Tamalkuita makut David-aam qetunraqai, avatiitgun qetunrami nuliaruamikun; Tamar-aq tamakut nayagaqluku.

10Kinguvri Solomon-aam; Rehoboam, Abijah elliin qetunraak, Asa elliin qetunraa, Jehoshaphat elliin qetunraa,

11Joram, elliin qetunraa, Ahaziah elliin qetunraa,

12Amaziah elliin qetunraa, Hezekia, elliin qetunraa, Manasseh elliin qetunraa,

13Ahaz, elliin qetunraa, Hezekiah, elliin qetunraa, Manasseh elliin qetunraa,

14Amon elliin qetunraa, Josiah elliin qetunraa.

15Josiah-m qetunrai: Johanan yung'eqarraarutii, tunglia Jehoiakem; pingayuak Zedekiah, cetamiit-wa Shallum.

16Kinguvra Jehoiakim; Jeconiah elliin qetunraa, Zedekiah elliin qetunraa.

Kinguvri Angayuqam Jehoiachin-aam

17Qetunrai-llu Jehoiachin-aam, teguam; Shealtiel elliin qetunraa,

18Malchir-aam Pedaiah, Sheazzar, Jekamiah, Hoshama, Nebadiah-q-wa;

19qetunrai-wa Pedaiah-m; Zerubbabel Shimei; qetunrai-llu Zerubbabel;

20Hashubah-q, Ohel, Berechiah, Hasadiah, Jushabhesed, tallimauluteng.

21Qetunrai Hananiah-m; Pelatiah, Jeshaiah-llu qetunraak, Rephiah, qetunraa Arnan, Obadiah qetunraa, Shecaniah-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Qetunrai Shecaniah-m; Hattush, Igal, Bariah, Neariah, Shaphat-aaq-llu, arvinelguluteng.

23Qetunrai Neariah-m; Elioenai, Hizkiah, Azrikam-aaq-wa, pingayuluteng.

24Qetunrai Elioeniah-m; Hodaviah, Eliashib, Pelaiah, Akkup, Johanan, Delaiah, Anani-llu malrunelguluteng.

1 Chronicles 4

Kinguvri Judah-m

1Qetunrai Judah-m; Pedrez, Hezron, Carmai, Hur, Shobal-aq-wa.

2Reaiah qetunraa Shobal-am, atakluku Jahatham, Jahath-aaq-llu atakluku Ahumai-m, Lahadam-llu. Makut yuungnaqellriartaqait Zoathite-at.

3Makut-llu qetunraqai Eam-am; Jezreel, Ishma, Idbash-aaq-llu; nayagiit-llu atengqerrluni Hazzelelponi-mek,

4Panuel-aaq-llu atakluku, Gedor-am Eser-aaq-llu atakluku Hushah-m.

5Ashur-aaq, atii Tekoa-m, malrugnek nuliarluni, Helah-mek Naarah-mek-llu;

6Naraah-mi qetunrangqellruuq Ahuzzam, Hepher, Temeni, Haahashtari-llu. Makut qetunraqai Naarah-m.

7Qetunrai Helah-m; Zereth, Izhar, Ethan-aaq-llu.

8Kozaq atakaa Anub-aam, Zobebah, yuungnaqellgutai-llu Aharhel-aam qetunraan Harum-aam.

9Jabez-aaq takarnarqenrullruuq anellgutmini; aaniin-llu aterpagtalaraa Jabez-aamek, qanerluni, “Irniangellruama nangteqlua.”

10Jabez-aam qayagauraa Agayutiit Israel-aat, qanerluni, “Ataki elpet atawaqercessnga cuqka-llu angtucarluku, unacet-llu pillguciumalitnga, camun-llu pivkaryaqunii akngircuaraanga!” Agayutem-llu niitaa kaigatiinek.

Allat yuungnaqellriit Igausngallrit

11Chelub-aaq, anelgutii Shuhah-m, atakellrua Mehir-am, tauna atakellruluku Eshton-aam.

12Eshton-aaq-llu atakluku Bethrapha-m, Paseah, Tehinnah-llu ataklukek Irnahash-am. Makut angutekai Recah-m.

13Qetunrai Kenaz-aam; Othniel, Seraiah-llu; qetunrai-llu Othniel-aam; Hathath, Meonathai-aq-llu.

14Meonathai-aq atakellrua Ophrah-m. Seraiah-llu atakluku Joab-am, atiin Geharashim-aam, tuaten aterpagcimaluteng munalriaruata.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Qetunrai Caleb-aam qetunraan Jephuuneh; Iru, Elah, Naam-aq-wa; qetunraa-llu
Elah-m; Kenaz-aaq.

16Qetunrai Jehallelel-aam; Ziph, Ziphah, Tiria, Asarel-aaq-llu.

17Qetunrai Ezrah-m; Jether, Mered, Epher, Jalon-aaq-llu. Makut qetunraqai
Bithiah-m, panian Pharaoh-m, Merek-aam nuliqsagutellran; tauna qingarluni
qetunrangellruuq Miriam-aamek, Shammai, Ishbah-mek-llu, atiinek Eshtemoa-m.

18Nulirra Jews-aaq qetunrangellruuq Jered-aamek, atiinek Gedor-am, Heber-aaq
atii Soco-m, Jekuthiel-aam-llu atiin Zanoah-m.

19Qetunrai nulirran Hodiah-m, nayagaan-llu Nahum-aam, atakait Keilah-m,
Garmite-am, Eshtemoa-m-llu Maacathite-am.

20Qetunrai Shimon-am; Amnon, Rinnah, Benhanan, Tilon-aaq-llu. Qetunrai Ishi;
Zoheth, Benzoheth-aaq-llu.

Kinguvri Shelah-m

21Qetunrai Shelah-m qetunraan Judah-m; Er-aq atii Lecah-m, Laadah-q atii
Mareshah-m, ilakuralriarit-llu eniita 'lumarralistet Bethashbea-mi;

22Jokim-aaq angutai-llu Cozeba-m, Joash-nkuk-llu, Saraph-aaq-llu, ataniullrek
Moab-ami uterrlutek-llu Lehem-aamun (watua igausngalriit ak'allaurtut).

23Makut qikuliurteng̃uut uitavikestekluki Netaim Gederah-m-llu; uitaut tuani
ilakluku angayuqaq caliara pitekluku.

Kinguvri Simeon-aam

24Qetunrai Simeon-aam; Nemuel, Jamin, Jarid, Zerah, Shaul;

25Shallum-aaq qetunraa, Mebsam-aam qetunraa, Misham qetunraa.

26Qetunrai Mishma-m: Hammuel-aaq qetunraa, Zaccur-aaq qetunraa, Shemei-aq
qetunraa.

27Shimei-aq akimiaq ataucimek cipluku qetunrangqertuq arvinlegnek-llu
panigluni; tau͡gaam anelgutai irnialinritut, wall'u ilakuralriartait amllerillrunritut
angutaitun Judah-m.

28Taukut uitallruut Beersheba-mi Moladah, Hazarshual,

29Bilhah, Ezem, Tolad.

30Bethuel, Hormah, Ziglak,

31Beth Marcaboth, Hazarsusim, Bethviri, Shaaraim-llu. Makut taukut
nunarpakellruit David-aaq angayuqaurrnatkaanun.

32Nunarrait-llu makuugut, Etam, Ain, Rimmon, Tochen, Ashan-aaq-llu,
tallimauluteng nunarpiit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Ilakluki nunarraat avatiitnelnguut makut nunarpiit tekilluku Baal-aq. Makut nunaksagutelqait, calteng-llu tamalkuita igausngaluki kalikarnun.

34Mesobab, Jamlech, Josiah qetunraa Amaziah-m,

35Joel-aaq, Jehu qetunraa Joshbiah, qetunraa Seraiah-m, qetunraa Asiel-aam,

36Elioenai, Jaalobah, Jeshohaiah, Asaiah, Adiel, Jesimiel, Benaiah,

37Ziza qetunraa Shiphi-m qetunraa Allon-aam, qetunraa Jedaiah, qetunraa Shemaiah—

38makut aterpagtaumalriit takarnarqellriartaqait enelgutaita, ataita-llu enait angliriut cakneq.

39Ayagtut-llu iteryaraanun Gedor-am, calaralirneranun kuignayuum yuarluteng maranek katngauteteng pitekluki.

40Tamaani nataqutut canlilriamek assilriamek maramek, nuna cakneq iqtuluni, nepaunani qinuunani; ciungani uitavikestellri Ham-amun pillguciusngallruut.

41Makut igaucimalriit at'megteggun, taillruut erenrini Hezekiah-m angayuqran Judah-m, piunrillruit pelatekateng eneteng-llu tamaani uitaqallret, qimagtelluki-llu anevkarluki man'a erneq tekilluku, nunaliluteng-llu kingunratnun, tua-i-wa marartangqerran tamana uitavigkaitnek katngautaita.

42Ilait-llu, tiissitsaam avga (500) angutet Simeonite-at, ayagtut ingrimun Seir-amun, ciuliqagtengqerrluteng Pelatiah, Neariah, Rephaiah, Uzziel-aaq-llu qetunrai Ishi-m.

43Piunrirtait-llu uitaqallret ilait amalekite-at qimakallret, tamaani-llu uitaluteng man'a erneq engelkarrluku.

1 Chronicles 5

Kinguvri Reuben-aam

1Qetunrai Reuben-aam yung'eqaarraarutiin Israel-aam (tua-i yung'eqarraarutnguuq; taugaam atami arnautain iliit akusrarutekellruamiu, paitarkaa tunumallruuq qetunraanun Joseph-aam qetunraan Israel-aam, taumek ellii igausnganrituq igausngaviitni pitekluku paitarkaa;

2ping'e'rmi Judah pininrurtuq anelgutmini takarnarqut'lek-llu elliinek pimaluni, tau͡gaam paitarkaa Joseph-aamun pimaluni),

3qetunrai Reuben-aam, yung'eqaarraarutiin Israel-aam; Hanoch, Pallu, Heron, Carmi-llu.

4Qetunrai Joel-aam; Shemaiah, qetunraa, Gog-aq qetunraa, Shimei,

5Micah, Reaiah, Baal,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Beerah-wa, taum Tilgath-pilneser-aam atanerruara Assyria-m ayautellrukii pektaullerkaanun; ellii atanekuyugtaqellruat Reubenite-at.

7Ilain-llu angayuqamegteggun, igausngallrat kinguveqlermegteggu naaqumarian; ciulirnerulria Jeiel-aaq, Zachariah-llu,

8Bela-llu qetunraa Azaz-aam, qetunraa Shema-m qetunraa Joel-aam, tauna uitallruluni Aroer-aami, tekilluku Nebo-q Baalmeon-aaq-llu.

9Ellii-llu uitalartuq calaralirneqvani tekilluku iteryaraa carr'ilqam ukalirnerani kuigem Euphrates-aam, tua-i-wa kuluvautait amllerillruameng nuniini Gilead-aam.

10Erenrini-llu Saul-aam anguyautellruut Hagrite-anun tamakut tuqurqellruit unatmegteggun; uitaluteng-llu pelatekaitni tamalkuan nunami calaralirnerani Gilead-aam.

Kinguvri Gad-am

11Qetunrai Gad-am uitaut akmatiitni inglukluki nunami Bashan-aami tekilluku Salecah-q;

12Joel-aaq ciulirneq, Shapham-aq-wa tunglia, Janai-aq Shaphat-aaq-llu Bashan-aami.

13Tungelqurrit-llu atamegteggun; Michael, Meshullam, Sheba, Jori, Jacan, Zia, Eber-aaq-llu malrunelguluteng.

14Makut qetunraqai Abihail-aam qetunraan Hurim, qetunraan Jaroah-m, qetunraan Jahdom, qetunraan Buz-am.

15Ahi-aq qetunraa Abdiel-aam, qetunraan Guni-m ciulirneruuq atami enaini;

16Uitaut-llu Gilead-aami, Bashan-aami nunarpaini-llu, tamalkuitni-llu maralegtaini Sharon-aam ellaita engeleksukmeggnun.

17(Tamarmeng makut naaqutnguut ciuliamegteggun erenrini Jotham-aam angayuqran Judah-m, erenrini-llu Jeroboam-aam angayuqrata Israel-aat.)

Anguyagtait Calaralirnermi Ilakellgutkellriit

18Ilakellgutkellriarini Reuben-aam, Gad-am, East Manasseh-m-llu pinilrianek angutengqertut, tegumialegnek capkutanek nuussirpagnek-llu, pitgaraqluteng-llu urluverteggun, piqayulriit anguyautmi, yuinaak malruk cetamanek cipluku tiissitsaat tiissitsaam-llu avga yuinarnek qula arvinlegnek-llu tiissitsaam-llu avga yuinarnek qula arvinlegnek-llu cipluku (44,760), upingalrianek anguyautellerkameggnun.

19Anguyautut-llu Hagrites-aanun, Jetur-aamun, Naphish-aamun, Nodab-amun-llu;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20ikayunga'artellermeggni-llu inglulirluki tamakut, Hagrite-at tamarmeng-llu pillgucirtait tunumallruut unataitnun, tua-i qayagiimeng Agayutmun callullermeggni, piyullratnek-llu niitai kaigataitnek tua-i-wa cacetuqutekngatni ellii.

21Ayautait-llu ungungssiutait: yuinaak malruk qulmek cipluku tiissitsaat (50,000) qulugnelget, yuinaat-llu qulen yuinaak-llu malruk qulnek cipluku tiissitsaat (250,000) qusngiyagaat, tiissitsaak-llu malruk (2,000) ciulviit, yuinaat-llu talliman tiissitsaat (100,000) angutet unguvaluteng.

22Tua-i amlleret iqullruut tuquluteng, tua-i-wa anguyautellrat Agayutmek pian. Uitaut-llu nunaitni pektaullerkameggnun.

Yui East Manasseh-m

23Yui East Manasseh-m nunalgartut nunautiini. Bashan-aam yaaqvaq neglirneq tekilluku Baal Hermon-aaq, Senir-aaq, Ingriq-llu Mount Hermon-aaq, yui-llu cukamek amllerriut.

24Makut ataita enaita ciulirneqait: Epher, Ishi, Eliel, Azriel, Jeremiah, Hodaviah, Jahdiel-aaq-llu, anguyagturnilriit, tangluaqaumalriit, ciulirnerit ataita enaita.

25Taug͡aam assiilngirtut Agayutiitnun atameng, agturalluteng akissunun agayutaitnun-llu nunam yuin, Agayutem piunrillrin ciuqameggni.

26Tua-i Agayutiita Israel-aat akutaa anernera Pul-am angayuqran Assyria-m (cali atran aipaakun piaqluku Tilgath-pilneser-aamek) curuusqelluku nuniit. Ayautai-llu ilakellgutkellriari Reuben-aam, Gad-am, East Manasseh-m-llu nunalgartelluki-llu upanqiggngaunaki Hala-mun, Habor-aamun, Hara-mun-llu, canianun-llu Gozan-aam kuigan.

1 Chronicles 6

Ilakellermegteggun Kinguvrit Agayulirtenḡunret

1Qetunrai Levi-am: Gershon-aaq, Kohath-aq, Merari-llu.

2Qetunrai Kohath-am; Amram-aaq, Izhar-aq, Hebron-aaq, Uzziel-aaq-llu.

3Irniari Amram-aam: Aaron, Moses, Miriam-aaq-wa. Qetunrai Aaron-aam: Nadab-aq, Abihu, Eleazar-aaq, Ithamar-aq-llu.

4Eleazar-aaq atakaa Phinehas-aam, Phinehas-aaq-llu Abishua-m,

5Abishua-llu Bukki-m, Bukki-llu Uzzi-m,

6Uzzi-llu Zerahiah-m, Zerahiah-llu Meraioth-aam.

7Meraioth-aaq-llu Amariah-m, Amariah-llu Ahitub-aam,

8Ahitub-aaq-llu Zadok-am, Zadok-aaq-llu Ahimaaz-am,

9Ahimaaz-aq-llu Azariah-m, Azariah-q-llu Johanan-aam,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Johanan-aaq-llu Azariah-m, (taunguuq kevgiulleq agayulirteŋ̄guluni eniini Solomon-aam piliaqumalriami Jerusalem-aami).

11Azariah-q qetunraqaa Amariah-m Amariah-q-llu Ahitub-aam,

12Ahitub-aaq Zadok-am, Zadok-aaq-llu Shallum-aam,

13Shallum-aaq-llu Hilkiah-m, Hilkiah-q-llu Azariah-m,

14Azariah-q-llu Seraiah-m, Seriah-q-llu Jehozadak-aam,

15Jehozadak-aaq-llu ayallruuq pektaurrluni Atanremayagcetellrani Judah Jerusalem-aaq-llu pektaulukek unataikun Nebuchadnezzar-aam.

Allat kinguvri Levi-am

16Levi-aq pingayunek qetunrangqellruuq: Gershon-aaq, Kohath-aq, Merari-llu.

17Tamarmeng-llu qetunrangqellruluteng. Gershon-aaq atakluku Libni-nkuk Shimei-llu;

18Kohath-am atakluku Amram, Izhar-am, Hebron-aam, Uzziel-aam;

19Merari-llu atakluku Mahli-nkuk Mushi-llu.

20Ukut kinguveqai Gershon-aam kinguvalriit: Libna, Jahath-aq, Zimmah,

21Joah, Iddo, Zerah, Jeatherai-aq.

22Ukut kinguveqai Kohath-am kinguvalriit: Amminadab-aaq, Korah, Assir-aaq,

23Elkanah, Ebiasaph-aq, Assir-aaq,

24Tahath, Uriel-aaq, Uzziah, Shaul-aaq.

25Elkanah malrugnek qetunrangqellruuq, Amasai-ankugnek Ahimoth-aaq-llu.

26Ukut Ahimoth-aam kinguveqai kinguvalriit: Elkanah, Zophai-aq, Nahath-aaq,

27Eliab-aaq, Jeroham-aq, Elkanah-llu.

28Samuel-aaq malrugnek qetunrangqellruuq: Joel-aaq, anngaqliq, Abijah-llu, uyuraa.

29Ukut kinguveqai Merari-m kinguvalriit: Mahli, Libni, Shimei-aq, Uzzah-llu.

30Shimea, Haggiah, Asaiah-llu.

Agayuuviim aturcetaartai

31Ukut angutet Atanrem David-aam ellillrui ciuliqagteŋ̄gusqelluki aturcetaanun agayuvigmi Jerusalem-aami kinguani Akqutem Yaassiigan tuavet taicimallran kinguani.

32Pitaarluteng kevgiulartut PelatekamiAtanrem elpegnaqluni uitaviani ciungani Angayuqam Solomon-aam naupailgaku Agayuvigpak.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Ilakellriit kinguvalriit tuani calillret waten ayuqut: Tungayakellriarinek Kohath-am: Heman-aaq, ciuliqagtiit ciumek aturtet, qetunraqellrua Joel-aam. Nakmiin ilain tungliqutaciat ak'a avaken Jacob-aamek ayagnillruut waten: Heman-aaq, Joel-aaq, Samuel-aaq,

34Elkanah, Jeroham-aq, Eliel-aaq, Toah,

35Zuph-aq, Elkanah, Mahath-aq, Amasai-aq,

36Elkanah, Joel-aaq, Azariah, Zephaniah,

37Tahath-aaq, Assir-aaq, Ebiasaph-aq, Korah,

38Izhar-aq, Kohath-aq, Levi-aq, Jacob-aaq.

39Asaph-aaq ciuliqagtekellruat aipaingita aturtet. Nakmiin ilai ak'a avaken Levi-amek ayagnirluteng waten ayuqut: Asaph-aaq, Berechiah, Shimea,

40Michael-aaq, Baaseiah, Malchijah.

41Ethni, Zerah, Adaiah,

42Ethan-aaq, Zimmah, Shimei,

43Jahath-aq, Gershon-aaq, Levi-aq.

44Ethan-aaq ilakellriarinek Merari-m ciuliqagtekellruat pingasuingita aturtet. Nakmiin ilai ak'a avaken Levi-amek ayagnirluteng waten ayuqut: Ethan-aaq, Kishi, Abdi, Malluch-aaq,

45Hashabiah, Amaziah, Hilkiah,

46Amzi, Bani, Shemer-aaq,

47Mahli, Mushi, Merari, Levi-aq.

48Allat Levite-at cikiumaluteng allanek caliarkanek agayuvikelallratni.

Kinguvri Aaron-aam

49Aaron-aankut kinguveni-llu ellilallruit elliitet puyiaraat elliitet-llu ekuagarkat ekuavigmi. Ellaita caliarkaqluku tamalkuan agayullrat Tanqinrulriami ekuagarkat-llu Agayutem aturluki Israel-aam assiilnguirutkai ilakluki. Makut atulallruit tamalkuita piciryarat alerquamacimegcetun Moses-aakun, Agayutem kevgaakun.

50Wani-wa ukut kinguvallrat Aaron-aam kinguvrin: Eleazar-aaq, Phinehas-aaq, Abishua.

51Bukki, Uzzi, Zerahiah,

52Meraioth-aaq, Amariah, Ahitub-aaq,

53Zadok-aq, Ahimaaz-aq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Levite-at Uitavillrat

54Una waniwa nuna allakaumalria kinguvrinun Aaron-aam tungayakellriarinek Kohath-am. Akurtullruut ciumek nunamek cikiutekumallermek Levite-anun.

55Mat'um ilakaa Hebron-aaq nunautiini Judah-m maraq-llu nuna avatiini.

56Tau͡gaam nauciriviit nunarraat-llu, nunarpiim pii cikiutekumallruut Caleb-aamun Jephunneh-m qetunraanun.

57Qetunrainun Aaron-aam ellaitnun tunait nunarpiit cayailkuciumalriit; Hebron, Libnah marartuumaan, Jatir, Eshtemoa-llu marartuumaan.

58Hilen-aaq marartuumaan, Debir-aaq-llu marartuumaan,

59Ashan-aaq-llu marartuumaan, Bethshemesh-aaq-llu marartuumaan;

60kinguvellgutkellriartainek-llu Benjamin-aam, Geba-q marartuumaan, Alemeth-aaq marartuumaan, Anathoth-aaq-llu marartuumaan. Tamalkuita-llu nunarpait tamalkuan tamaaken ilakuralriartait quyurmeng amllertaut qula pingayunek cipluku.

61Allanun-llu ilaitnun Kohathite-at tunumaut nall'arcetaarluki ilakuralriartait kinguvellgutkellriit avmegteggun-llu ilausngalriit avga Manasseh-m, qulen nunarpiit.

62Gershomite-anun-llu ilakuralriartainun nall'arcetaarutkumaut qula pingayunek cipluku nunarpiit kinguvellgutkellriartainek Issachar-am, Asher, Naphtali, Manasseh-llu Bashan-aamelnguq.

63Merarite-amun-llu cuqluki ilakuralriartait nall'arcetaarutkumaut qula malrugnek nunarpiit kinguvellgutkelriartainek Reuben-aam, Gad-aq Zebulun-aaq-llu.

64Tua-i yuin Israel-aam cikirait Levite-at nunarpagnek marartuumaita.

65Cikirmiit-llu cali nall'arcetaarluki kinguvellgutkellriartainek Judah-m, Simeon, Benjamin-aamek-llu makut nunarpiit aterteggun nallunairumaluteng.

66Ilait-llu ilakuralriartai qetunrai Kohath-am nunarpautengqertut nunameggni kinguvellgutkellriartainek Ephraim-aam.

67Cikiumallruut nunarpagnek cayailkuciumalrianek; Shechem-aamek marartuumaan ingringqellrani Ephraim-aam, Gezer-aamek-llu marartuumaan.

68Jokmeam-aamek marartuumaan, Bethoron-aamek-llu marartuumaan,

69Aijalon-aamek marartuumaan, Gathrimmon-aamek-llu marartuumaan,

70Avmegteggun-llu kinguvellgutkellriartainek Manasseh-m, Aner-aamek marartuumaan, Bileam-aamek marartuumaan, ilatiinun kinguvellgutkellriartain Kohathite-at.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

71Gershomite-at-llu cikiumaut waken avmegteggun ilausngalriartainek Manasseh-m; Golan-aamek Bashan-aamelngurmek marartuumaan Astaroth-aamek-llu marartuumaan.

72Kinguvellgutkellriartainek-llu Issachar-am; Kadesh-aamek marartuumaan, Daberath-aamek-llu marartuumaan,

73Ramoth-aamek marartuumaan, Anem-aamek-llu marartuumaan.

74Kinguvellgutkellriartainek-llu Asher-aam, Mashal-aamek marartuumaan, Abdon-aamek marartuumaan,

75Hukok-aamek marartuumaan Rehob-amek-llu marartuumaan.

76Kinguvellgutkellriartainek-llu Naphtali-m; Kedesh-aamek Galilee-amelngurmek marartuumaan, Hammon-aamek-llu marartuumaan, Kiriathaim-amek-llu marartuumaan.

77Allanun-llu Merarite-anun nall'arcetaarutkumaut waken kinguvellgutkellriartainek Zebulun-aam; Rimmon-aaq marartuumaan, Tabor-aaq marartuumaan.

78Yaatiini-llu Jordan-aam Jericho-q, calaralirnerani Jordan-aam, kinguvellgutkellriartai Reuben-aam; Bezer-aaq manikapiaralriami marami neqkautellegmi tamalkuan, Jahzah-q-llu marartuumaan,

79Kedemoth-aaq marartuumaan, Mephaatha-q-llu marartuumaan.

80Kinguvellgutkellriarinek-llu Gad-am; Ramoth-aaq Gilead-aamelnguq marartuumaan, Mahanaim-aq marartuumaan,

81Heshbon-aaq marartuumaan, Jazer-aaq-llu marartuumaan.

1 Chronicles 7

Kinguvri Issachar-am

1Qetunrai Issachar-am; Tola, Puah, Jashub, Shimron-aaq-llu cetamauluteng.

2Qetunrai Tola-m; Uzzi, Rephaiah, Jeriel, Jahmai, Ibsam, Shemuel-aaq-llu, ciuligaqteŋ̄gulriit-llu atameng eniini, aterpaggluki Tola-mek, pinilriamek anguyautellermikun kinguvemeggnek-llu, naaqumallrat erenrini David-aam pitauq yuinaq malrugnek tiissitsaam-llu avga yuinarnek tallimanek cipluku (22,600).

3Qetunrai Uzzi-m; Izrahiah. Qetunrai-llu Izrahiah-m; Michael, Obadiah, Joel, Isshiah-q-llu tallimauluteng, tamarmeng atanerruaruluteng;

4Ilakluki-llu kinguveqlermegteggun, cuqekluki atameng enait, quyuqetaarluteng anguyauteqainauluteng, yuinaq akimiaq ataucimek cipluku tiissitsaat (36,000), tua-i nulialirtut qetunralirluteng-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Tungelqurrit ilakait yuungnaqellriarin Issachar-am quyurmeng pitaut yuinaat cetaman malrunlegnek cipluku tiissitsaat (87,000) naaqumaluteng taungucimegteggun.

Kinguvekek Benjamin-aankuk Dan-aq-llu

6Qetunrai Benjamin-aam; Bela, Becher, Jediael-aaq-llu, pingayuluteng (3).

7Qetunrai Bela-m; Ezbon, Uzzi, Uzziel, Jerimoth, Iri-q-llu, talliman, ciulirneruluteng atameng eniini, pinilriit anguyautmi; naaqumallrat-llu ciuliaritgun pitauq yuinaq malrugnek cipluku tiissitsaat yuinaq-llu akimiarunrita'armek cipluku (22,034).

8Qetunrai Becher-aam; Zemirah, Joash, Eliezer, Elioenai, Omri, Kerimoth, Abijah, Anathoth, Alemeth-aaq-llu.

9Tamalkuita makut qetunraqai Becher-aam; naaqumallrat-llu ciuliamegteggun maliggluku kinguvequciat, ciuqliuluteng atameng eniini, pinirluteng anguyaucarami, pitaut yuinaat tiissitsaat yuinaat-wa qulen (20,200).

10Jediael-aam atauciq qetunraa, Bilhan-aaq. Qetunrangqellruuq Bilhan-aaq malrunlegnek: Jeush-aq, Benjamin-aaq, Ehud-aaq, Chenaanah, Zethan-aaq, Tarshish-aaq, Ahishahar-aq-llu.

11Tamalkuita makut qetunraqai Jediael-aam maliggluki ciulirnerit atiita enait pinilriit anguyaucarami, akimiaq malrugnek cipluku tiissitsaat yuinaat-llu qulen (17,200) upingalriit anguyautellerkameggnun.

12Shuppim-aaq Huppim-aaq qetunraqak Ir-am, Hushim-aaq qetunraqluku Aher-am.

Kinguvri Naphtali-m

13Qetunrai Naphtali-m; Jahziel, Guni, Jezer, Shallum-aaq-llu yua Bilhah-m.

Kinguvri Manasseh-m

14Qetunrai Manasseh-m; Asriel, Aramean-aam nuliaruaran yua; yuuguq Machir-aamek atiinek Gilead-aam.

15Machir-aam-llu nulirturcetaa Huppim-aaq Shuppim-aaq-llu. Atra alqaan Maachaul-auluni. Atra-llu aipaan Zelophehadaul-auluni; Zelophehad-aaq paningqerrluni.

16Maach-llu nulirra Machir-aam qetunranguq, aciraa-llu Peresh-aamek; anelgutiin-llu atra Sheresh-aaruuq; qetunrai-llu ukuugut; Ulam-aaq Rakem-aaq-llu.

17Qetunrai Ulam-aam; Bedan-aaq. Makut qetunraqai Gilead-aam qetunraan Machir-aam, qetunraan Manasseh-m.

18Nayagaa-llu Hammolecheth-aaq qetunranguq Ishod-aamek,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19qetunrai Shemida-m ukuugut Ahian, Shechem, Likhi, Ahiam-aaq-llu.

Kinguvri Ephraim-aam

20Qetunrai Ephraim-aam; Shuthelah, Bered, Tahath-aaq, Eliadah, Tahath.

21Zabad qetunraa, Shuthelah qetunraa, Ezer-aaq Elead-aaq-llu, angutaita Gath-armiut tamaani nunami yuurtellret tuqutellruit, tua-i-wa tekilluteng kuluvautait calluitki.

22Ephraim-aam-llu atiita amllernek ernerrluni nangtequtekellruluki, anelgutain-llu ullagluku qarutellruat.

23Ephraim-aam-llu nuliani nayurluku, qingarluni-llu qetunranguq; aciraa-llu Beriah-mek, tua-i-wa tuunrangayiim tusvikellruaku eneni.

24Pania Sheerah-ruuq, taum piliaqellruak tamarkenka atliq qulliq-llu Bethhoron-aaq, Uzzensheerah-q-llu.

25Ephraim-aaq qetunrangellruuq Rephah-mek. Waniwa kinguvri: Resheph, Telah, Tahan,

26Ladan, Ammihud, Elishama,

27Nun-aq, Joshua-llu.

28Avaliit nunalgarrvikekait-llu Bethel-aaruuq nunarpaggautai-llu, calaratmun-llu Naaman-aaq, kanavatmun-llu Gezer-aaq nunarpaggautai-llu, Shechem-aaq nunarpaggartuumaan, Ayyah-llu nunarpaggartuumaan.

29Ilakluki-llu engeliinelnguut, Bethshean-aaq nunarpaggai-llu, Taanach-llu nunarpaggai-llu, Megiddo-llu nunarpaggartuumaan Dor-aq-llu nunarpaggartuumaan. Makuni uitaut qetunrai Joseph-aam.

Kinguvri Asher-aam

30Qetunrai Asher-aam; Imnah, Ishvah, Ishvi, Beriah, nayagiit-llu Serah.

31Qetunrai Beriah-m; Heber, Malchiel-aaq-llu, atakekii Birzaith-aam.

32Heber-aaq atakekii Japhlet-aam, Shomer-aaq, Hotham, nayagiit-llu Shua-q.

33Qetunrai Japhlet-aam; Pasach, Bimhal, Ashvath-aaq-llu. Makut-llu qetunraqai Japhlet-aam.

34Qetunrai Shemer-aam anelgutiin; Rohgah, Jehubbah, Aram-aaq-llu.

35Qetunrai Heler-aam anelgutiin; Zophah, Imna, Shelesh, Amal-aaq-llu.

36Qetunrai Zophah-m; Suah, Harnepher, Shual, Beri, Imrah,

37Bezer, Hod, Shamma, Shilsa, Ithran, Beera-llu.

38Qetunrai Jether-aam; Jephunneh, Pispa, Ara-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39Qetunrai Ull-am; Arah, Hanniel, Rizia-llu.

40Tamalkuita makut angutngutkai Asher-aam, ciuqlirrauluteng atameng eniini, nallunairumallret pinirluteng anguyaucarami, ciulirnerit takarnarqutellget. Naaqutait igausngaluni ciuliaritgun, kevgaullerkaatnun anguyagmi, amllertaut yuinaq arvinlegnek cipluku tiissitsaat angutet (26,000).

1 Chronicles 8

Kinguvri Benjamin-aaq

1Benjamin-aaq atakaa Bela-m yung'eqarraarutekluku, tungii Ashbel, pingayuak Aharah,

2cetamiit Nohah, tallimiit-llu Rapha.

3Bel-aq-llu qetunrangqertuq; Adder, Gera, Abihud,

4Abishua, Naaman, Ahoah,

5Gera, Shephuphan, Huram-aaq-llu.

6Makut qetunraqai Ehud-aam (ciuqliuluteng atameng eniini uitavikestain Geba-mi, ayaucimallruut pektaullerkameggnun Manahath-amun);

7Naaman, Ahijah, Gera, imna Heglam-aaq, atakekiit Uzza-m, Ahihud-aam-llu.

8Shaharaim-aaq-llu qetunrangqertuq nunami Moab-ami kinguakun ayagcetellmi Hushim-aaq, Baara-llu nuliakek-llu.

9Qetunrangellruuq Hodeshaakun nuliamikun; Jobab, Zibia, Mesha, Malcam,

10Jeuz, Sachia, Mirmah-llu. Makut elliin qetunraqai, ciuqliuluteng atameng eniini.

11Allanek-llu qetunrangqertuq Hushim-aakun; Abitub, Elpaal-amek-llu.

12Qetunrai Elpaal-am; Eber, Misham, Shemed-aaq-llu, taum piurtellrukii Ono-q Lod-aaq-llu nunarpagtuumakenka.

Benjaminite-at Gath-ami Aijalon-aami-llu

13Beriah Shema-q-llu (taukuk ciuqliullruuk atamek enain nayurtaitni Aijalon-aami, taukuk callungarcetellrukekek nayurtait Gath-ami).

14Ahio-llu, Shashak, Jeremoth-aaq-llu,

15Zebadiah, Arad, Eder,

16Michael, Ishpah, Joha-llu qetunraqai Beriah-m.

Benjaminite-at Jerusalem-aami

17Zebadiah, Meshullam, Hizki, Heber,

18Ishnerai, Izliah, Jobab-aq-llu qetunraqai Elpaal-am.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Jakim, Zichri, Zabdi,

20Elienai, Zillethai, Eliel,

21Adaiah, Beraiah, Shimrath-aaq-llu qetunraqai Shimei.

22Ishpan, Eber, Eliel,

23Abdon, Zichri, Hanan,

24Hananiah, Elam, Anthothijah,

25Iphdeiah, Penuel-aaq-llu qetunraqai Shashak-aam.

26Shamsherai, Sheharіah, Athaliah,

27Jaareshiah, Elijah, Zichri-llu qetunraqai Jeroham-am.

28Makut ciulirneruut atameng enaini, maliggluku kinguvequcirteng, ciuliqagteñguluteng. Makut uitaut Jerusalem-aami.

Benjaminite-at Gibeon-aami Jerusalem-aami-llu

29Jeiel-aaq atii Gibeon-aam uitaluni Gibeon-aami, nulirran-llu atra Maacah-ruuq.

30Qetunrangqerraarutii; Abdon, tua-llu Zur-aq, Kish, Baal, Nadab,

31Geder, Ahio, Zecger.

32Mikloth-aaq-llu (una atakaa Shimeah-m). Wani-wa makut uitamiut amatiitni tungelqumeng Jerusalem-aami, ilakluki tungelquteng.

Angayuqam Saul-aam Ilai

33Ner-aq atakaa Kish-am, Kish-aaq-llu Saul-aam, Saul-aaq-llu Jonathan-aam, Malchishua, Abinadab, Eshbaal-aaq-llu.

34Qetunrai-llu Jonathan-aam makuugut Meribbaal; Meribbaal-aaq-llu atakluku Micah-m.

35Qetunrai Micah-m; Pithon, Melech, Tarea, Ahaz-aaq-llu.

36Ahaz-aaq-llu atakaat Jehoaddah-m; Jehoaddah-llu atakluku Alemeth-aam, Azmaveth, Zimri-m-llu; Zimri-llu atakluku Moza-m.

37Moza-llu atakluku Binea-m; Raphah-llu elliin qetunraqluku, Eleasah elliin qetunraa, Azel elliin qetunraa.

38Azel-aaq arvinlegnek qetunrangqertuq, maa-i-llu atrit; Azrikam, Bocheru, Ishmael, Sheariah, Obadiah, Hanan-aaq-llu. Tamalkuita makut qetunraqai Azel-aam.

39Qetunrai Eshek-aam anelgutiin; Ulam, yung'eqarraarutekluku, Jeush, tunglia, Eliphelet-aaq-llu pingayuak.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

40Qetunrai Ulam angutnguut pinilriaruluteng anguyaucarami, urluvlegtauluteng amllernek qetunrangqerrluteng tutgarangqerrluteng-llu yuinaat arvinelgen qulmek cipluku amllertaluteng (130). Tamarmeng Benjaminite-augut.

1 Chronicles 9

Kinguvri Benjamin-aam

1Tua-i tamarmeng Israel-aat naaqumaut nauvimegteggun; makut-llu igausngaluteng Kalikaitni Atanrita Israel-aat. Judah-llu tegumallruluni pektaullerkaanun Babylon-aami tua-i-wa pektayiitenriluciat pitekluku.

2Wani-wa ataam uitaqarraallret cautmeggni nunameggni-llu Israel-aaruut, agayulirtet, Levite-at, agayuvigmi-llu pistet.

3Ilait yukluki Judah-m, Benjamin-aam, Ephraim-aam, Manasseh-m-llu uitallret Jerusalem-aami.

4Uthai-aq qetunraa Ammihud-aam, qetunraa Omri-m, qetunraan Imri-m, qetunraan Bani-m, tuaken qetunrainek Perez-aam qetunraan Judah-m.

5Shilonite-anek-llu; Asiah yung'eqarraarutii, qetunraqluku.

6Qetunrainek-llu Zerah-m, Jeuel tungelqurrit-llu, yuinaat talliman yuinaat-llu qulngunritaraat qulmek cipluku (690).

7Benjaminite-anek-llu; Sallu qetunraa Meshullam-aam, qetunraan Hodaviah-m, qetunraan Hassenuah-m.

8Ibneiah qetunraa Jeroham-am, Elah qetunraa Uzzi-m, qetunraan Michri-m, qetunraan Mesgullam-aaq-llu qetunraa Shephatiah-m, qetunraan Reuel-aam, qetunraa Ibanijah-m.

9Tungelqurrit-llu maliggluku kinguvequciat, tiissitsaam avga yuinaat-wa yuinaq akimiaq ataucimek cipluku (956). Tamarmeng makut ciuqliugut atameng enaitni cuqekluki atameng enait.

Agayulirtet Uitallret Jerusalem-aami

10Ukut agayulirtet Jerusalem-aarmiungullruut: Jediah, Jehoiarib, Jachin,

11Azeriah-llu qetunraa Hilkiah-m, qetunraan Meshullam-aam, qetunraan Zadok-am, qetunraan Meraioth-aam qetunraan Ahitub-aam, atanerruat atanerruarata eniini Agayutem;

12Adaiah-llu qetunraa Jeroham-aam, qetunraan Pashhur-aam, qetunraan Malchijah-m, Maasai qetunraa Adiel-aam, qetunraan Jahzerah-m, qetunraan Meshullam-aam, qetunraan Meshillemith-aam; qetunraan Immer-aam.

13Avatiitgun tungelqumeng, ciulirnerita-llu enain atameng, atauciq tiissitsaaq tiissitsaam-wa avga yuinaat-llu qula pingayunek cipluku (1,760), cakneq piyugngalriit angutet calillerkameggnun eniini Agayutem.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Levite-at uitallret Jerusalem-aami

14Ukut-llu Levite-at Jerusalem-aarmiungullruut: Shemaiah, qetunraa Hasshubaam-aam, qetunraan Azrikam-aam, qetunraan Hashabiah-m, qetunrainek Merari-m

15Bakbakkar-aaq-llu, Haresh, Galal, Mattaniah-aaq-llu, qetunraa Mica-m, qetunraa Zichri-m, qetunraan Asaph-aam

16Obadiah-llu qetunraa Shemaiah-m, qetunraan Halal-am, qetunraa Jeduthun-aam, Berechiah-q-llu qetunraa Asa-m, qetunraan Elkanah-m, uitallret nunarraitni Netophathites-aat.

Agayuvigpiim murilkestai Uitallret Jerusalem-aami

17Iteryarat qaunqestait makuugut; Shullam-aaq, Akkub, Talmon, Ahiman, tungelqurrit-llu (Shullam-aaq ciuqliuluni).

18Elkarcimaluteng angayuqam iteryaraanun calaralirnermi. Makut iteryarat qaunqestekait uitaviata Levite-at.

19Shullam-aaq qetunraa Korem, qetunraan Ebiaseph-aam, qetunraan Korah-m, tungelqurri-llu atiin enainek, Korathite-at murilkestenŋulteng calistaitnun iteryaraita pelatekat, atameng pilallruciicetun murilkestenŋuluteng uitauviani Atanrem, murilkestenŋuluteng iteryarainun.

20Phinehas-aaq-llu qetunraa Eleazar-aam picirkiristenŋuluni tamakunun pellullermi; Atanrem-llu nayullruluku.

21Zachariah qetunraa Meshelemiah-m qaunqestenŋuluni iteryaraanun pelatekam quyurrviim.

22Tamarmeng makut cucukumalriit tarikestenŋuluteng iteryaraanun. Pitaut yuinaat qulen qula-llu malrugnek cipluku (212). Naaqumaluteng-llu ciuliamegteggun nunarraitni. David-aankuk Samuel-aaq-llu murilkestem elkartellrukek calivimeggnun nallunritestenŋusqellukek.

23Tua-i ellait elkarcimaut qaunqestenŋuluteng iteryarainun eniin Atanrem, imuuluni uitavik pelatekaat qaunqestet.

24Iteryarat qaunqestait uitaluteng cetamani avataini, calaralirnermi, kanavalirnermi, neglirnermi, ungalalirnermi-llu.

25Ungelqurrit-llu nunaitni uitalriit tailararkauluteng tamalkuitni ernerni malrunlegni pirrlainarpek'nateng, uitallgutkeqeryarturluki makut.

26Ukut-llu cetaman quyinrulriit iteryarat qaunqestait murilkelarait uitaviit akiutai-llu eniin Agayutem.

27Inartelartut-llu avatiinun eniin Agayutem; ellaitnun-wa tusngavkaumiimi murilkurallerkaat, ellaita-llu caliarkaqluku ikirtelallerkaa unuakut tamalkuita.

Allat Levite-at

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Ilait caliarkicimaut murilkesqelluki calissuutet, pisqumiimeng naaqelararkauluki anutaqateki itrutaqatki-llu.

29Allat ilait niirumaut qemaggvignun, tamalkuitnun-llu tanqilrianun calissuutnun, mukaamun-llu, wine-anun, uqunun, aruvagkanun, avukucimalrianun-llu.

30Allat qetunrait agayulirtet upcilartut avukutarkanek ayuqenrilngurnek.

31Mattithiah-llu, iliit Levite-at, yung'eqarraarutii Shallum-aam Korahite-aq, qaunqestenguuq mamcartellrianek assaliisteñun.

32Cali-llu ilait tungelqurrita Korathite-at qaunqestenguut tangrrutnek kelipanek upcistenguluteng tamalkuita agayunret.

33Wani-wa ukut aturtenguut, atameng enaitni Levite-at, uitaluteng uitaviini agayuuviim calingaunateng allanek caliarkanek, calivkaumalaameng unugtuumaan.

34Makut ciuqliugut atameng enaini Levite-at, maligluki kinguveqellriit ciuliqagtait, uitallret Jerusalem-aami.

Ciuliari Kinguvri-llu Angayuqam Saul-aam

35Gebeon-aami uitallruuq atii Gibeon-aam, Jeiel-aaq, nulirra-llu atengqerrluni Maacah-mek.

36Yung'eqarraarutii atengqertuq Abdon, tua-llu Zur, Kish, Baal, Ner, Nadab,

37Gedor, Ahio, Zachariah, Mikloth-aaq-llu;

38Mikloth-aaq-llu atakluku Shimean-aam, makut-llu uitallruut amatiitni tungelqumeng Jerusalem-aami, tungelquteng ilakluki.

39Ner-aq atakaa Kish-am, Kish-aaq-llu Saul-aam, Saul-aaq-llu Jonathan-aam, Malchishua-m, Abinadab-am, Eshbaal-am-llu.

40Qetunraa-llu Jonathan-aam Meribbaal-auguq; Meribbaal-aaq-llu atakluku Micah-m.

41Qetunrai Micah-m; Pithon, Melech, Tahrea, Ahaz-aaq-llu;

42Ahaz-aaq-llu atakluku Jarah-m, Jarah-m-llu Alemath-aaq, Azmaveth-aaq, Zimri-llu; Zivri-llu atakluku Moza-m.

43Moza-llu atakluku Binea-m; Rephaiah-llu qetunraqluku elliin, Eleash-aq elliin qetunraa, Azel-aaq qetunraa.

44Azel-aaq arvinlegnek qetunrangqertuq maa-i-llu atrit; Azrikam, Bocheru, Ishmael, Sheariah, Obadiah, Hanan-aaq-llu; makut qetunraqai Azel-aam.

1 Chronicles 10

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Tuqullra Atanrem Saul-aam

1Wani Philistine-at callugait Israel-aat; angutait-llu Israel-aat qimagtut ciunratnek Philistine-at, iqumalartut-llu tuqucimaluteng ingrimi Gilboa-mi.

2Philistine-at-llu anguluku Saul-aaq qetunrai-llu; Philistine-at-llu tuqutaat Jonathan-aaq Abinadab-aq-llu Malchishua-q-llu, qetunrai Saul-aam.

3Callullrat-llu cagniuq inglulirluku Saul-aaq, urluvelget-llu nataqaat akngircimaluni-llu pitgaqutulitgun.

4Tua-llu Saul-aaq qanertuq anguyaucessuutmi tegumiaqestiitnun, “Amuluku nuussirpiin, kapia-llu tamatumek, makut nuugiumanrilnguut tailuteng anglaniteksuaraatnga.” Taug̃aam tegumiaqucestiin piiyuumiitaa tua-i-wa cakneq alingami. Taumek Saul-aam elliin teguluku nuussini iquvikaa.

5Tegumiaqucicestiin-llu tangrramiu Saul-aaq tuqucia, ellii-llu iqumiuq nuussiminun, tuquluni-llu.

6Wani-wa Saul-aaq tuquuq; ellii pingayun-llu qetunrai tamarmeng-llu enelgutai tuquut quyurmeng.

7Tamarmeng-llu angutain Israel-aam tamaanelnguut tangrrait anguyagtet qimalriit Saul-aaq-llu qetunrani-llu tuqumaciat, peggluki-llu nunateng qimagtut; Philistine-at-llu ullagluki uitavikait.

8Unuaquan-llu Philistine-at tailuteng uayarnaluki tuqumalriit, nataqait Saul-aaq qetunrani-llu iqumaluteng ingrimi Giboa-mi.

9Uayaaraat-llu teguluku-llu qamiqurra akngircailkutai-llu, ayagceciluteng-llu qanerteñek qaqilluku nuniit Philistine-at, qanrutkesqelluku niitekegcinarqellria agayutnguanun yugnun-llu.

10Elliit-llu akngircailkutai agayuuviitnun agayutnguameng, qillruluku-llu qamiqurra agayuuvianun Dagon-aam.

11Taug̃aam tamarmeng Jabesh-gilead-aat niicamegteki tamalkuita Philistine-at pillrit Saul-aamun,

12tamarmeng alinguraranrilnguut angutet nangerrluteng, teguluku ayautaat temii Saul-aam temait-llu qetunrain, tailluku-llu Jabesh-aamun. Qunguutait-llu naparpiim oak-am acianun yagluteng-llu ernerni malrunlegni.

13Tua-i Saul-aaq tuquuq pektayiitenritlerminun; ellii-wa ukvenrituqAtanermun tuatnaluni atunritai alerquutai Atanrem kangiiturvikluku-llu angalkuruaq, ayuqucirtuusqelluni.

14Ayuqucirturcetaarpek'nani-lluAtanermun. Taumek Atanrem tuqutaa, tunluku-llu angayuqauvik David-aamun qetunraanun Jesse-m.

1 Chronicles 11

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

David-aaq Ataneqsagutaat Israel-aam Judah-m-llu

1Tua-llu tamarmeng Israel-aat quyurtut pillgutekluteng David-aamun Hebron-aami, qanerluteng-llu, “Tangerrluku wangkuta elpet enqerpekut kemekluta-llu.

2Avani pellullermi, Saul-aam-llu atanrullran nalliini, elpengullruuq anulluki Israel-aat; Ataneq-llu elpet Agayuten qanellruuq elpenun, ‘Elpet qusngiliurtekciqaatgen yum'a Israel-aat, elpet-llu takarnarqut'legtauciquten ukuni yumni Israel-aani.’”

3Tua-i tamarmeng ciulirnerit Israel-aat taigut atanermun David-aamun Hebron-aami. David-aaq-llu akqutmek taqutuq ellait ilakluki, uqumek-llu mingugaat, angayuqrurtuq-llu Israel-aamun, Atanrem akqellruciatun Samuel-aakun.

4Angayuqaq David-aaq tamarmeng-llu Israelite-at ayagtut curugluku-llu Jerusalem-aaq. Tamaani Jebus-aamek piaqluku, Jebusite-at-llu nutem tamatum nunam yui, cali tamakumiunguluteng.

5Jebusite-at qanrutaat David-aaq watqapik iterngaitniluku nunarpiim iluanun, ilangcivkenaki David-aam tegua asvailngua Zion-aam, pilangaat-llu “David-aam Nunarpiinek,”

6David-aaq qanertuq, “Kina imna ciumek tuqucikuni Jebusite-amek atanruarkauguq alerquastenguluni-llu.” Joab-aq-llu qetunraa Zeruiah-m mayurtuq ciumek, tua-i ellii ciulirnerurtuq.

7David-aaq-llu uitaluni asvailngurmi; taumek aterpagcimauq David-aam nunarpiinek.

8Ellii-llu nunarpaliuq uivetmun avatiikun ayagnirluku Millo-mek qaqilluku kassutmun; Koab-am-llu kituggluku ilii nunarpiim.

9David-aaq-llu angliurtuq pinginarluni, tua-i Atanrata quyungqarugalriit nayuani.

David-aam Assikek'ngai Anguyagtet

10Wani-wa makut ciulirneqait David-aam pinilriarin angutet, capkuciumastain angayuqauviani, pillgucirluki tamalkuita Israel-aat, atanrusqelluku, maliggluku qaneryaraa Atanrem pitekluki Israel-aat.

11Man'a igausngalqaat David-aam pinilriarin angutet; Jashobeam-aaq Hachmonite-aq ciuqliqluku pingayun; elliin aulukaa narulkarcuutni inglukluki yuinaat akimiaq (300), elliin tuqutellni ataucirqumek.

12Tungliuluni-llu elliinun angutet pingayuat Eleazar-aaq qetunraa Dodo-m, Ahohite-am.

13Elliin pillguciumallrua David-aaq Pasdammim-aami Philistine-at quyurtellratni callugnaluteng. Tamaani cuqtangqertuq nunamek nauvikumaluni amllernek mukaarkanek, angutet-llu qimagluteng Philistine-anek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Tau͡gaam ellii nangengqallruuq qukaani cuqem, cayailkucirluku, tuqurqelluki-
llu Philistine-at; Atanrem-llu anirtullrui angelriakun qakvautekun.

15Pingayun ilait ciulirneret yuinaq qulmek (30) angutet atrartut teggalqumi
David-aamun nayunermi Adullam-aami, anguyagtait Philistine-at
qavartaumallratni kuignayuani Rephaim-aam.

16David-aaq uitallruuq cayailkuciumalriami; quyungqalriit-llu Philistine-at tuani
Bethlehem-aametellruut.

17David-aaq qanertuq nerinitellriatun, “Waniwa-tuq kia imum cikiqerlia
merr'illua mermek elakaanek Bethlehem-aam, iteryaram canianelngurmek.”

18Tua-llu pingayun pinilriit angutet itertut uitaviatnun Philistine-at,
mertarluteng-llu elakaanek Bethlehem-aam iteryaram canianelngurmek!

19Qanerluni-llu, “Yaaqsigli wangnek ciuqerrani Agayutma waten piarkaukumku
man'a. Merlaku-qaa unguviita augat makut angutet? Tua-i ellait unguvaseng
qevvluku taicatgu tamana.” Taumek elliin meryunritaa. Makunek piut pingayun
pinilriit angutet.

20Wani-wa Abishai anelgutii Joab-am, ciuqliat yuinaq qulmek cipluku (30)
angutet. Aulukellrua-llu narulkarcuutni inglulirluki yuinaat akimiaq (300)
angutet tuqulluki-llu, qakvaqengluni at'nguq avatiitgun pingayun.

21Ellii takarnarqenqurraqaat yuinaq qulmek cipluku (30),
alerquasteksagutellruat-llu. Tau͡gaam qaunqessiyaanritai taukut pingayun.

22Benaiah-llu qetunraa Jehoiad-aam pinilriaruuq angun Kabzeal-aamek,
angelriatgun ikayuakengtuli; Iqutellruak-llu malruk anguteluaqak Moab-armiuk.
Ellii-llu cali ekluni elanermun qanillrani tuqutellrua yugtutuli.

23Elliin-llu cali tuqutellrua angun Egypt-aarmiu, angun cakneq angelria, it'ganret
pingayunelgat avguluku sugtutalria. Egypt-aarmiu unatmikun tegumiangqertuq
narulkarcuutmek cakneq angelriamek; tau͡gaam Benaiah-m atrarvikluku
ayarungqerrluni, allurtaa-llu Egypt-aarmiu narulkarcuutiinek, tuqulluku-llu elliin
nakmiin narulkarcuutiikun.

24Makunek pillruuq Benaiah qetunraa Jehoiad-aam, tuqluutengluni-llu atermek
avatiitgun pingayun pinilriit angutet.

25Pivakumalriarurtuq ilakluki yuinaq qulmek cipluku (30) tau͡gaam elliin
pissiyaanritai pingayun. David-aam-llu ellminun tarikesteksagutaa.

26Pinilriartait angutet anguyagtet ukuugut: Asahel anelgutii Joab-am, Elhanan
qetunraa Dodo-m Bethlehem-aarmiu,

27Shammoth Harod-aamek Helez-aaq Pelonite-aq,

28Ira qetunraa Ikkesh-aam Tekoa-mek, Abiel-aaq Anathoth-aamek,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Sibbecai Hushathite-aq, Ilaia Ahohite-aq,

30Maharaia-q Netophah-mek Heled-aaq qetunraa Baanah-m Netophah-mek,

31Ithai-aq qetunraa Ribai-am Gebeah-mek Benjaminite-auluni, Beniah Pirathon-aamek,

32Hurai-aq kuiggaarainek Gaash-am, Abiel-aaq Arbathite-aq,

33Azmaveth-aaq Baharum-ek, Elliahba Shaalbon-aamek,

34Hashem-aaq Gizonite-aq, Jonathan-aaq qetunraa Shagee-m Hararite-am,

35Ahiam-aaq qetunraa Sacher-aam Hararite-am, Eliphal-aaq qetunraa Ur-am,

36Hepher-aaq Mecherathite-aq, Ahijah Pelonite-aq,

37Hezro Carmel-aamek, Naarai-aq qetunraa Ezbai-am,

38Joel-aaq anelgutii Nathan-aam, Mibhar-aq qetunraa Hagri-m,

39Zelek-aaq Ammonite-aq, Naharai-aq Beeroth-aamek, tegumiaqucicestii Joab-am qetunraan Zeruiah-m,

40Ira Ithrite-aq, Gareb-aaq Ithrite-aq,

41Uriah Hittite-aq, Zabad-aaq qetunraa Ahlai-am,

42Adin-aaq qetunraa Shiz-am Reubenite-am, ciuliqagtiita Reubenite-at, yuinaat-llu qulen cipluku (30) ilakluki,

43Hanan-aaq qetunraa Maacah-m, Joshaphat aaq-llu Mithnite-aq,

44Uzzi-aq Ashterathite-aq, Shama Jeiel-aaq-llu qetunraak Hotham-aam Aroerite-am,

45Jediael-aaq qetunraa Shimrim, Joha-llu anelgutii, Tizite-aq,

46Eliel-aaq Mahavite-aq, Jeribai, Joshaviah-q-llu, qetunraa Elnaam, Ithmah-llu Moabite-aq,

47Eliel, Obed, Jaaziel-aaq-llu Mezobaite-aq.

1 Chronicles 12

David-aam Maligcesteqarraallri Kinguvellgutkellriartek Benjamin-aam

1Wani-wa makut angutet taillret David-aamun Ziklag-aami, nalliini pektaarpagciigatellran tua-i-wa pitekluku Saul-aaq qetunraa Kish-am; ilagausngaut-llu pinilrianun angutnun ikayuasteṁinun anguyautellrani.

2Tamakut pitgaqustenṅguut, pitgaryugngalriaruut elluqutengqerrluteng-llu elluquyugngaluteng atunem iqsumegteggun tallirpimegteggun-llu; tamakut Benjaminite-augut, Saul-aam tungelqurri.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Ciulirneruuq Ahiezer-aaq, tua-llu Joash-aq, tamarkenka qetunraqlukek Shemah-
m Gebeah-rmium, cali-llu Jeziel-aaq Pelet-aaq-llu qetunraak Azmaveth-aam;
Beracah, Jehu Anathoth-aamek,

4Ismaiah Gibean-aamek, pinilria angun iliit yuinaq qulmek cipluku (30);
Jeremiah, Jahaziel, Johanan, Jozabad Gederah-mek,

5Eluzai, Jerimoth, Bealiah, Shenariah, Shephatiah, Haruphite-aq;

6Elkanah, Isshiah, Azarel, Joezer, Jashobeam-aaq-llu, Korahite-aq;

7Joelah-llu, Zebadiah-llu, qetunraak Jeroham-aam Gedora-mek.

David-aam Maligcestai Kinguvellgutkellriartainek Gad-am

8Gadite-anek agelriartangqellruuq David-aamun cayailkuciumalriami yuilqumi
pinilriit elisngalriit anguyagtet, piqaqunqellriit capkutatgun narulkarcuutetgun-
llu, taukut kegginait ayuqut kegginaicetun yugtutulit, taukut cukalialuteng
tuntuyagarcetun ingritgun pektelartut;

9Ezer-aaq ciuqliq, Obadiah tunglia, Eliab-aaq pingayuak,

10Mishmanah cetamiit, Jeremiah tallimiit,

11Attai arvinelgat, Eliel malrunelgat,

12Johanan, pingayunelgat, Elzabad qulngunritariit,

13Jeremiah qulngurutiit, Machbannai-a qula ataucimek cipnerat.

14Makut Gadite-at atanerruaqait anguyagtet, ikgellrulria yuinaat talliman cipluku
(100) amllenrulria-llu tiissitsaaq cipluku (1,000).

15Makut angutet taukuugut qerallret Jordan-aakun ciuqlirmi iralumi,
uryuumallragni ceñaq, callugluki-llu tamalkuita tamaani kuignayugmelnguut,
calaratmun kanavatmun-llu.

Maligutellret Benjamin-aamek Judah-mek-llu

16Ilait-llu angutekenka Benjamin-aankuk Judah-llu taigut asvaiqcaumalriamun
David-aamun.

17David-aaq an'uq pairrsaagluki qanrulluki-llu, “Elpeci taikuvci yugniqluci
ikayurnalua, ircaquqa nuvutarkauguq elpeceñun; tau͡gaam tun'arkaukuvcia
inglumnun, alarngalriartaicaaqengraan unatemni, kitaki Agayutiita atamta
tangerrlici kituggluci-llu.”

18Tua-llu Anerneq taiguq Amasai-amun, ciuqliatnun yuinaq qulnek cipluku (12),
qanerluni-llu, “Wangkuta pikarpekut, David-aaq; elpenun ataki qetunraan Jesse-
m! Uitanqegcin, uitanqegci elpenun, uitanqegci-llu ikayurtevnun! Tua-i Agayutvet
ikayuaten.” Nutaan David-aam ciuniurai, atanerruarurrluki-llu anguyagtem̄inun.

Maligutellriit Manasseh-mek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Ilait angutai Manasseh-m unitellruat David-aamun ayallrani pillgutekluki Philistine-at callugyarturluku Saul-aaq. (Tau͡gaam ikayunritai, tua-i picirkiristait Philistine-at arenqiirturluteng ayagcecatgu qanerluteng, Aarnarquq qamiqumteñun uniskakut Saul-aamun).

20Ellii ayallrani Ziglag-aamun makut angutai Manasseh-m unitellruat elliinun: Adnah, Jozabad, Jediael, Michael, Jozabad, Elihu, Zillethai-aq-llu, ciuqliulriit tiissitsaanun Manasseh-mi.

21Tamakut ikayullruat David-aaq inglulirluki quyuqetaarluteng curulalriit; tua-i tamakut tamarmeng pinilriaruluteng piugngalriaruluteng angutet, alerquasteñ̄gluteng-llu anguyagteñi.

22Wani-wa unuaquaqan angutet taiguralartut David-aamun ikayurnaluku.

Igausngallrat David-aam Anguyagtain

23Makut naaqutkait avverqumallrata saskutgun anguyagtet, taillret David-aamun Hebron-aami, nugtarrnaluku angayuqauvia Saul-aam elliinun, maliggluku qaneryaraa Atanrem.

24Angutai Judah-m tegumiarluteng capkutanek narulkarcuutnek-llu amllertaut tiissitsaat arvinelgen tiissitsaam-llu avga yuinaat-llu akimiaq (6,800) saskulget anguyagtet.

25Simeonite-anek-llu pinilriit angutet piyugnarqellriit anguyagmun, tiissitsaat malrunelgen yuinaat-llu talliman (7,100).

26Kevite-anek-llu, tiissitsaat cetaman tiissitsaam-llu avga yuinaat-llu talliman (4,600).

27Takarnarqut'lek Jehoiada, eniinek Aaron-aam, pillguterluni-llu tiissitsaanek pingayunek tiissitsaam-llu avga yuinaat-llu qulen (3,700).

28Zodak-aq, ayagyuaq pinilria piyugnarluni, ilaluni yuinaq malrugnek cipluku (22) alerquasteñek elliin nakmiin atami eniinek.

29Benjaminite-anek-llu tungelqurrinek Saul-aam, tiissitsaat pingayun (3,000), tamakut ilaita man'a tekilluku aturaat takaqutseng eniinun Saul-aam.

30Ephraimite-anek tiissitsaat yuinaat tiissitsaam-llu avga yuinaat-llu akimiaq (20,800), pinilriit angutet piyugngalriit nallunailnguut atameng eniini.

31Avmegteggun-llu kinguvellgutkellriartai Manasseh-m akimiaq pingayunek tiissitsaat (18,000), tamakut tugerluteng aprumalriit tailuki David-aaq atanrurcartuusqelluku.

32Issachar-amek-llu angutet taringumalriit pilrianek, nalluvkenaku qaillun Israel-aat pillerkaat, yuinaat qulen ciulirneret (200), ilakluku tamalkuita tungelquteng acimeggni alerquakengateng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Zebulun-aamek yuinaak malruk tiissitsaat qulmek cipluku (50,000) pinariaqan pitulit anguyagtet, akluliumaluteng tamalkuitnek saskuinek anguyaucaram, ikayurarkauluku David-aaq atauciurrluteng picirkiuramegteggun.

34Naphtali-mek tiissitsaat (1,000) alerquastet pillguterluteng yuinaq qula malrunlegnek tiissitsaanek (37,000) angutnek, saskungqerrluteng capkutanek narulkarcuutnek-llu.

35Danite-anek, yuinaq pingayunlegnek tiissitsaanek tiissitsaam-llu avga yuinaat-wa talliman (28,600) saskuliumaluteng anguyautellerkameggnun.

36Asher-aamek, yuinaak malruk tiissitsaat (40,000) pinariaqan pitulit anguyagtet upingalriit anguyautellerkameggnun.

37Reubenite-at Gadite-at-llu avmegteggun-llu Manasseh-m yaatiinek Jordan-aam, yuinaat arvinelgen tiissitsaat (120,000) angutet saskulget tamalkuitnek anguyaucessuutnek.

38Tamarmeng makut anguyiit, upingaluteng callullerkameggnun, taigut Hebron-aamun tamalkirrluteng piurcarturluku David-aaq atanrurrnaluku Israel-aanun; ayuqluteng-llu tamarmeng Israel-aat umyuangqertut ataucimek David-aam atanrurtellerkaanek.

39Tamaantellruluteng-llu pillgucirluku David-aaq ernerni pingayuni, nerluteng merluteng, anelgutaita upyutellruiceteng ellait.

40Cali-llu-wa nunalgutaita, Zebulun-aamek Issachar-amek, Naphtali-mek-llu taitellruameng neqkanek donkey-tgun, qulugtellriatgun, ciulvagteggun, angucalutgun-llu amllernek atu'urkameggnek neqkanek, cake-aanek, issuumanek, wine-anek uqunek, kuluviit angucaluitnek, qusngiyagarnek-llu, tua-i angnirpiimeng Israel-aani.

1 Chronicles 13

Akqutem Yaassiiga Nugtarcimauq Kiriath Jearim-aamek

1David-aam qanellgutkai alerquastait tiissitsaat (1,000s) yuinaat-llu tallimauqaqluten (100s) tamalkuita ciuliqagtet.

2David-aaq-llu qanertuq tamalkuitnun quyungqalrianun Israel-aanun, “Elpeceñun assirngalkan, piyulqekaku-llu Atanrem Agayutemta, ataki ayagcecilta qaqilluku anelgutemteñun uitalrianun tamalkuan nuniitni Israel-aat, ilakluki-llu agayulirtet Levite-at-llu nunarpagni marautellegni, tainiartut pillguciryarturluta.

3Nutaan cali ataam taiteqerlaut Akqutem Yaassiiga wangkutnun; cakaarturalallruarput erenrini Saul-aam.”

4Tamarmeng-llu quyungqalriit umyuallguciutut tuaten piyugluteng, tua-i cat assirluteng piata tangellratni tamarmeng yuut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Tua-i David-aam quyurtai tamalkuita Israel-aat Shihor-amek Egypt-aamelngurmek iteryaraanun Hamath-aam, taicesqelluku Akqutem Yaassiiga, Kiriath Jearim-aamek.

6David-aaq tamarmeng-llu Israel-aat mayurtut Baalah-mun, uumun-wa Kiriath Jearim tauna Judah-m pikaa, taitnaluteng tuaken Akqutem Yaassiiganek, aterpagcimalriim atrakun Atanremaqumgalriim takarnarqellriami quliitni Cherubim-aat.

7Ayautagket-llu Akqutem Yaassiigek nutaragnegun pekcessuuksuaraagnegun eniinek Abinadab-am, Uzzah-m-llu, Ahiom-llu taukut auluklukek pekcessuutek.

8David-aaq tamarmeng-llu Israel-aat angnirpagtut ciuqerrani Agayutem tamalkirrluteng, yuarutetgun, qelutelegteggun, cupu'uryaratgun-llu ayuqenrilngurteggun.

9Tekitellermeggni-llu iteryaraan natranun Childon-aam, Uzzah yagtuq nayumiqanaluku Akqutem Yaassiiga, kuluviit angucalut iquata.

10Alqunaq-llu Ataneq qenqertuq tungiinun Uzzah-m; tuquvkaraa-llu tua-i-wa yagcaki unatni Akqutem Yaassiiganun; tuquluni-llu tuani ciuqerrani Agayutem.

11David-aaq-llu qenertuq tua-i-wa Atanrem anucimirqecetaaraku Uzzah-q qenerrluni; tauna-llu nuna aciraat Perezuzza-mek una erneq tekilluku.

12David-aaq-llu alinguq Agayutmek taumi ernermi; qanerluni-llu, “Qaillun taiciiqsia Akqutem Yaassiiga enemnun?”

13Tua-i David-aam taitenritaa Akqutem Yaassiiga eneminun nunamini, tau͡gaam tailluku allamun eniinun Obededom-aam Gittite-am.

14Akqutem Yaassiiga tua-i uitauq pingayuni iraluni; Atanrem-llu atawaqercetai Obededom-aam tamalkuita-llu aklui.

1 Chronicles 14

David-aam Caurallri Jerusalem-aami

1Hiram-aaq-llu atanra Tyre-am ayagceciuq qanerteñek David-aamun, murakegtaarnek-llu, teggalqulisteñek-llu enelitulinek-llu enelisqelluku ellii.

2David-aaq-llu taringuq Atanermun elgarucirminek atanrurrluni Israel-aanun, angayuqauvini-llu pirpakumacia quyigiluku pitekluki yui Israel-aam.

3David-aam-llu ilai nuliani Jerusalem-aami, qetunrangluni-llu allanek paningluni tuaten.

4Makut atqait irniangutain Jerusalem-aami; Shammua, Shobab, Nathan, Solomon,

5Ibhar, Elishua, Elpelet,

6Nogah, Nepheg, Japhia,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Elishama, Beeliada, Eliphelet.

Qakvaq'ngellrat Philistine-anek

8Tuani Philistine-at niicamegteggu David-aam minguumacia atanrurrluku tamalkuitnun Israel-aanun, tamarmeng Philistine-at mayurtut yuarluku David-aaq; David-aaq-llu niicami tamatumek an'uq pairrsaagluki.

9Tuani Philistine-at tailuteng calluallruut kuignayuani Rephaim-aam.

10David-aam-llu kangiiturvikaa Agayun, “Mayurlua-qaa inglulirlaki Philistine-at?”

11Mayurtuq-llu ellii Baal Perazim-aamun, tuani David-aam cirlakai taukut; David-aaq-llu qanertuq, “Agayun navguutuq inglumni unatmikun, cukamek ulelriatun.” Taumek aciraat tauna nuna Baal-perazim-aamek.

12Unitait-llu ellaita agayuteteng tuavet, David-aaq-llu alerquingan tamakut ekuagait.

13Philistine-at cali ataam calluanqigtut kuignayugmi.

14David-aam-llu ataam kangiiturvikenqigcani, Agayun, Agayutem kiugaa, “Elpet mayurviksaqunaki; amatairluki iluvarvikluki-llu amatiitnek napat.

15Niiskuvkii-llu nepait piiyuallrita kangritnek napat, anvikluki callugniaten; tua-i Agayun anellruan ciunerpeggun elpenun iqutesqelluki anguyagtait Philistine-at.”

16David-aaq-llu tuaten piuq alerquucimitun Agayutmek, ellaita-llu iqurqait Philistine-at anguyagtait Gibeon-aamek tekilluku Gezer-aaq.

17Piqayucia-llu David-aam ayagtuq tamalkuan nunanun, Atanrem-llu alingnarivkaraa nunam yuinun tamalkuitnun.

1 Chronicles 15

Upqurtut Nugtarrnaluku Akqutem Yaassiiga

1David-aaq eneliuq nunarpiini David-aam. Upciluni-llu uitavigkaanek Agayutem Akqutiin Yaassiigan, naparciluni-llu pelatekarkaanek taum.

2Tua-llu David-aaq qanertuq, “Kinkut allat pivkenateng Levite-at taug͡aam ayauciiqaat Akqutem Yaassiiga, tua-i Atanrem cucukellrui ayaucesqelluku kevgiurarkauluku-llu ellii qangvarpak.”

3David-aam-llu quyurtai tamalkuita Israel-aat Jerusalem-aamun, taicesqelluku Yaassiiga Atanrem nekaanun, uptellerminun uitavikesqelluku.

4David-aam-llu quyurtai qetunrai Aaron-aam Levite-at-llu.

5Qetunrainek Kohath-am, Uriel-aaq ciulirnerat, yuinaat-llu arvinelgen anelgutni;

6anelgutainek-llu Merari-m, Asaiah-q ciulirnerat, yuinaat-llu qulen yuinarnek-llu cipluki (120) anelgutni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Qetunrainek-llu Gershom-aam, Joel-aaq ciulirnerat, yuinaat-llu arvinelgen qulnek cipluku (130) anelgutni;

8qetunrainek-llu Elizaphan-aam, Shemaiah ciulirnerat, yuinaat-llu qulen (200) anelgutni.

9Qetunrainek-llu Hebron-aam, Eliel-aaq ciulirnerat, yuinaat-llu cetaman anelgutni.

10Qetunrainek-llu Uzziel-aam, Amminadab-aaq ciulirnerat, yuinaat-llu talliman qula malrugnek cipnelget (112) anelgutni.

11David-aam-llu quyurcesqai agayulirtet Zadok-aq Abiathar-aaq-llu, Levite-at-llu Uriel-aaq, Asaiah, Joel, Shemaiah, Eliel, Amminadab-aaq-llu.

12Qanrulluki-llu, “Elpeci ciuqliqaiceci ataita eniitni Levite-at, menuircarci elpeceñek, elpeci-llu anelguceci, tua-i elpeci taitniararci Akqutem Yaassiiga, Agayutiita Israel-aat, uitavigkaanun uptellemnun.

13Tua-i-wa elpeci ayautellrunrilavciu ciuqlirmi, Atanrem Agayutemta alairvikcurlallruakut, tua-i-wa caliaqenrilamteggu aturluku naaqicimallra.”

14Tua-i agayulirtet Levite-at-llu menuircartut ellmeggnek taitnalukuAtanrem Akqutiin Yaassiiga, Agayutiita Israel-aat.

15Levite-at-llu ayautaat Akqutem Yaassiiga tusmegteggun muragteggun, Moses-aam alerquutellruciatun maliggluku qaneryaraa Atanrem.

16David-aam cali alerquagai ciulirnerit Levite-at ellimerresqelluki anelgutait aturteñgusqelluki qastuluki aturcetaaresqelluki, aturcetaatgun ayuqenrilngurteggun angnirnariluku.

17Tua-i Levite-at ellimerraat Heman-aaq, qetunraa Joel-aam; ilakutai-llu, Asaph-aaq qetunraa Berechiah-m; qetunrainek-llu Merari-m anelgutmeng, Ethan-aaq-llu qetunraa Kushaiah-m.

18Ikayuusqelluteng-llu nakmikait Levite-at harp-atgun quyilrianek erinalegteggun aturcetaaresqelluki, Zachariah, Jaaziel, Shemiramoth, Jehiel, Unni, Eliab, Benaiah, Maaseiah, Mattithiah, Eliphelehu, Mikneiah-llu, iteryarat-llu tarikestegket Obededom Jeiel-aaq-llu.

19Aturtet-llu, Heman, Asaph, Ethan-aaq-llu neplircetarkauluki punerneret qantarngalnguut;

20Zachariah, Aziel, Shemiramoth, Jehiel, Unni, Eliab, Maaseiah, Benaiah-llu qelutviararkauluteng pillratun Alamoth-am.

21Taug͡aam Mattithiah, Eliphelehu, Mikneiah, Obededom, Jeiel, Azaziah-llu ciuliqagtarkauluteng qerrsilrianek qelutviarluteng maliggluku Sheminith-aaq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Chenaniah, ciuliqagtiit Levite-at aturcetaatgun, ciuliqaggnarqai aturcetaalriit, taringumiiki tamakut.

23Berechiah Elkanah-llu murilkestekarkaulukek iteryaraan Akqutem Yaassiigem.

24Shebaniah, Joshaphat, Nethanel, Amasai, Zachariah, Benaiah, Eliezer-aaq-llu agayulirta, cup'arkaugait cupu'uryarat ciunrani Akqutem Yaassiigan. Obededom-aaq Jehiah-llu tarikestenguciquk iteryaraanun Akqutem Yassiigem.

Nugtarcimallrak Akqutem Yaassiigegken Jerusalem-aamun

25Tua-i David-aam ciulirnerit-llu Israel-aat atanerruarit-llu tiissitsaat (1,000s), ayagtut taicarturluku Atanrem Akqutiin Yaassiiga eniinek Obededom-aam angnirluteng.

26Tua-i-llu cali Agayutem ikayuaki Levite-at tegumiaqestellregket Atanrem Akqutiin Yaassiigegken, ekuagiut malrunlegnek nulirteñek, malrunlegnek-llu qusngit angucaluitnek.

27David-aaq aturangqertuq 'lumarraqegtaarmek, tamarmeng-llu-wa Levite-at tegumiaqestegket Akqutem Yaassiigegken, aturtet-llu, Chenaniah-q-llu ciuliqagtiit aturcetaartet, aturtet-llu; David-aaq-llu qat'gailitartuumaluni.

28Tua-i tamarmeng Israel-aat taitaat Atanrem Akqutiin Yaassiiga qayagpagaluteng maliggluki nepait cupu'uryarat, qantarngalnguut-llu, qastuluteng-llu aturcetaarluteng qelutviatgun.

29Yaassiiga-llu Akqutiin Atanrem itrucatgu nuniinun David-aam, Michal-aaq, pania Saul-aam, uyangtuq egalerteggun, tangrraa-llu ataneq David-aaq yurarluni angnirluni; qacungakaa-llu ircaqumikun.

1 Chronicles 16

1Itrutaat-llu Akqutem Yaassiiga elliluku-llu iluanun pelatekam nautellran David-aam tauna pitekluku. Elliigut-llu ekuagiluteng ilakuyutem-llu elliitiinek Agayutmun.

2David-aaq-llu qaqiucami elliillerminek ekuagiluteng, atawaqercetai yuut atrakun Atanrem.

3Aruqait-llu tamalkuita neqnek. Cikirai angutet arnat-llu Israel-aami ataucimek kelipamek, ilaluku kemgem iliinek kelipimalriim, issuumanek-llu.

4David-aaq nakmikiuq ilaitnek Levite-at ciuliqagcesqelluku agayullratAtanermun, Agayutiit Israel-aat, ciuqerrani Akqutem Yaassiigan, atullermegteggun nanrallermegteggun-llu.

5Asaph-aaq cucukumauq ciuliqagtenguluni, tungliqluku-llu Zachariah, Jeiel-aankut-llu, Shemiramoth-aaq, Jehiel-aaq, Maatithiah, Eliab-aaq, Benaiah, Obededom-aaq, Jeiel-aaq-llu, aturcetaararkauluteng tengtengaatgun; Asaph-aam-llu qasiarcetarkaulukek qantarngalnguuk,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6malruk-llu agayulirtek, Benaiah-nkuk Jahaziel-aaq-llu, cup'arkauluki cupu'uryarat akultutaciqegglutek, ciuqerrani Yaassiigan Akqutem.

7Tua-llu tuani David-aaq ciuqliliriluni cucuklirtuq quyatmek atuusqelluku Atanermun Asaph-aaq ilai-llu.

Nanraun Yuarun

8Quyavikiciu Ataneq, ucurnarqucia aperturluku; nunarpiit yuitnun qanrutkiciki caliari.

9Aturci elliinun Atanermun, aturci nanrautnek elliinun, qanrutkiciki elliin assilriit caliari!

10Angnirci elliin pikngakut; tamarmeng elliinun agayulriit angnirpaglit!

11Ikayuusqelluci Atanermun ullauci, elliinun-llu agayuci taqsuunaci.

12Neq'akiciki assilriit irr'inarqellriit-llu caliaqellri, cuqcillra-llu yugnek.

13Yuini Abraham-aam pistaini elliin, qetunraini Jacob-aam, elliin cucukek'ngaini!

14Ellii Atanruuq Agayutvut; pisqutai ellarpagmun tamalkuan piugut.

15Nalluyagusngaitaa akqutni akwarpak, qaneryaraq alerquutekellni, tiissitsaanun (1,000) kinguveqellrianun.

16Akqun taqellni pillgutekluku Abraham-aaq, elliin naaqicimalria akqutni Isaac-aamun.

17Ilumuurtellni piciryaraurrluku Jacob-aamun, iquklicuilnguurrluku akqun Israel-aamun.

18Qanerluni, “Elpeceñun cikiutekciqaqa nunii Canaan-aam, ilakluku paitaqevkarluku.”

19Agayutem yui amllerivailgata allanruluteng nuniini Canaan-aam.

20Calligtaarluteng nunalinqigtaarluteng, atanruvilinqigtaarluteng.

21Tau͡gaam allanun Agayutem caknaavkarceteksaitellrui; camun pivkaasqumavkenaki; atanret aarcirtulallrui:

22“Akngircaqunaciki cucukek'nganka; prophet-aanka agturyaqunaciki!”

23Aturli Atanermun, tamarmi nuna! Qanrutkiciu anirturilaucia erenret tamalkuita.

24Qanrutkiciu ucurnarqucia kinguveqellrianun, irr'inarqellriit caliari tamalkuitni yugni!

25Tua-i angengan Ataneq, cakneq nanrarnaqluni, takaqumanruarkauguq agayutni tamalkuitni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Tua-i tamarmeng agayutait yuut agayutnguaruameng; tau͡gaamAtanrem piliaqellrua qilak.

27Takarnaq, ucurnaq ciuqerrantuq; piniq angniq nuniintuq.

28Nanrarciu Ataneq yugni tamarpeci nunami, nanrarciu ucurnaa piniucia-llu.

29Nanrarciu Atanrem ucurnarqellria atra; tailluci elliitmek, tailuci-llu Agayuvigpiinun. Ciktaarluci ciuqerranun Tanqilriim alaiqan;

30uulegten ciuqerrani, tamarpet nunami! Ellarpak ellinqegcaumauq nek'amini pekcecimangaunani-llu.

31Quya, nunarpaak qilaak-llu! Qanruski angayuqauvillgutkellriit Ataneqatanirturilriaruniluku.

32Ellerrarten, imarpiik, tamarmeng-llu unguvalriit elpeni, quyaci, naucirivigni, tamarmeng-llu elpenelnguut!

33Napat napalilriani qayagpaglit angnimek Ataneq, taikan ataniuryarturluku nunarpak.

34Quyavikiu Ataneq assiucia pitekluku; kenkii nangyuilnguuguq.

35Qanerluci elliinun, “Anirturkut, Agayun Anirturtemteñi; quyureskut tamamta; anirturkut angyuqauvillgutkellrianek, quyavikniarput nanrarluku-llu tanqilria atren.”

36Nanraumali Ataneq, Agayutii Israel-aam! Nanrarciu watua akwarpak-llu! Nutaan-llu yuut qanertut, “Amen,” nanraraat-llu Ataneq.

Agayullrat Jerusalem-aami Gibeon-aami-llu

37Tua-i David-aam unitaa Asaph-aaq anelgutai-llu ciuqerranun Akqutem Yaassiigan Atanrem kevgiurturaasqelluki taqeksaunaki ciuqerrani Akqutem Yaassiigem erenret atauciuqaqluteng piyunartaciicetun.

38Obededom-aaq-llu ilakluki yuinaat pingayun pingayunlegnek cipluku anelgutai; Obededom-aaq qetunraa Jeduthun-aam, Hosh-aaq-llu iteryarat tarikestekarkaulekek.

39Unismiluku-llu Zadok-aq agayulirta anelgutai-llu agayulirtet ciuqerranun agayuuvian Atanrem quyilriami Gebeon-aami.

40Elliilararkauluteng ekuagiluteng Atanermun ekuaviitni ekualuki elliitet taqeksaunateng unuakuni atakuni-llu, maliggluki tamalkuita igausngalriit alerquutainiAtanrem alerquallermini Israel-aat.

41Pillguciragket Heman-aankuk Jeduthan-aaq-llu, allat-llu cucukumaluteng pillret aterpagcimaluteng-llu quyaaqluteng piarkaullret Atanermun pitekluku caqtaanrilnguq kenkii piugarkaq qangvarpak.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

42Heman-aaq Jeduthun-aaq-llu cupu'uryarangqertuk qantarngalngungqerrlutek-llu allanek-llu aturcetaarlutek atu'urkamegnek yuarutet qigcignarqellriit atuumakata.

43Tua-llu tamarmeng yuut utertut kingunermeggnun, David-aaq-llu uterrluni ilani nayuumaqernaluki.

1 Chronicles 17

Nathan-aam Qanruyutii David-aamun

1Angayuqaq David-aaq uitallermini enemini, qanertuq Nathan-aamun prophet-aamun, “Tangerrluku, uitaunga enemi murakegtaarmi, tau͡gaamAtanrem Akqutiin Yaassiiga iluantuq pelatekam.”

2Nathan-aaq-llu qanertuq David-aamun, “Caliaqiki tamalkuita ircaqurpenelnguut, tua-i Agayutem nayuaten.”

3Tau͡gaam taumi atakumi Agayun qanertuq Nathan-aamun,

4“Ayagluten qanrusgu pisteka David-aaq, Waten qanernilua, ‘Elpengunrituq naucestekaa agayuvigpiim uitavigkama.

5Wani-wa uitaksaitua enemi ayagnirlua ernermek ciuliqagqaanemnek Israel-aat una erneq engelkarrluku, tau͡gaam pelatekametaurlua, nugtaqtaarturlua-llu uitavignun.

6Tamalkuitnun ayagvik'lallemnun Israel-aam yui pillgutekluki ciuliqagtait aptellrunritanka ciin nauciksailuciatnek agayuvigpagkamnek murakegtaarmek?’

7Watua taumek qanruciu pisteka David-aaq Wiinga-gguq, Atanermi Artuqailngurmi, qanertua elliinun, ‘Wiinga tegullruamken maramek qaunqellerpenek qusngit, ataniurteñ̄gurrluten-llu yumnun Israel-aanun.

8Pillguciumallruamken-llu natmun ayallren tamalkuan, cirlak'lallruanka-llu tamalkuita ingluten ciunerpenek. Ucurnariciqamken angtuatun ciuliqagtetun nunarpagmi.

9Nakmiciqua-llu nunakaatnek yum'a Israel-aat, nunalgaurceciiqanka, uitaniartut nakmiin nunameggni, uitacurlagcecimangairulluteng, yuut-llu nangcitalriit tuqurqeñ̄gaunaki, ciunganicetun.

10Cucukirraanemnek cuqcisteñek yumnun Israel-aanun; wiinga cirlakciqanka tamalkuita ingluten. Cipluku-llu nallunrircetamkenAtanrem eneliciqaten elpet.

11Qaku-llu qaqiskata erneten ayagluten-llu pillguciryarturluki aatateñ, wiinga nangerciiqanka yut'en kinguvni, iliit qetunrarpet nakmiin, piurciiqaqa angayuqauvia.

12Elliin eneliarkaugaanga, piurciiqaqa-llu atanruvia qangvarpak.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Atakeciqaanga, wiinga-llu qetunraqciqaqa; wiinga aug̃'arngaitaqa caqtaanrilnguq kenkeka elliinek, tegullrucimtun ciuvni piullermek.

14Taug̃aam caqtaarpek'naku piuvkarciqaqa enemni angayuqauvimni-llu qangvarpak atanruvia-llu piugarkauguq akwarpak.'"

15Maliggluku makut qaneryaraat, maliggluku-llu man'a tangrrualleq, Nathan-aaq qallatuq David-aamun.

David-aam Piicautii Quyaluni

16Nutaan David-aaq iterluni aqumuq ciuqerranun Atanrem, qanerluni-llu, "Kituusia wii, Ataneq Agayun, cauga-llu eneka, elpet taiskevnga man'a tekilluku?

17Man'a mikluni elpet iigpeni, Agayun; elpet-llu qalarutkeken pistevet eniin uitaarkaucia ak'anun tekitarkami, nasvillua-llu kinguverkanek tekitarkanek, Ataneq Agayun!

18Qaillun-llu cali qaneryugngaa David-aaq elpenun takaqutnguluki pisteñun? Tua-i elpet nallunrilavgu pista.

19Pisten-llu pitekluku Ataneq, maliggluku-llu elpet ircaqun, caliaqaten tamalkuita angelriit, nallunrircetelten makut cat.

20Allamek elpetun ayuqellriartaituq,Ataneq, allamek-llu Agayucetaunani avatevni, aturluku tamalkuan wangkuta niitellerput ciutemteggun.

21Canek allanek kinguvellgutkellriartangqerta avatiitni elpet yugpet Israel-aat, Agayutem ullallrukai anirturyarturluki elliin yuknaluki, atengluten elpet angelriamek pinerrlugutnek-llu, anutnerpeni taungullgutkellriit ciuqerratgun yugpet elpet anirtullerpet Egypt-aamek.

22Piurtellruuten-llu yut'en Israel-aat elpet yuk'arkauluki qangvarpak; elpet-llu Ataneq, ellaita Agayuteksagutellruatgen.

23"Watua-llu Ataneq, qaneryaraq qalarutkellren pitekluku pisten enii-llu piuresgu qangvarpak, aturluku qanellrucirpetun.

24Elpet-llu atren piurcimaarkauguq misturiluni qangvarpak, qanrumaluni Atanratquyungqarugalriit, Agayutiit-llu Israel-aat, Israel-aat Agayutkaat, enii-llu pistevvet David-aam piurcimaarkauguq ciuqerpeni.

25Tua-i elpet Agayutmaa, alaillruavet pistevnun elpet eneliarkauluku ellii; taumek pisten piiyuumirluni piicagtuq ciuqerpeni.

26Waniwa-llu Ataneq, elpet Agayutnguuten, akqutekluku-llu man'a assilria pistevnun.

27Watua taumek angnirnaqli elpenun atawaqercetlerkaa enii pistevvet, ciumurrnaurtuq qangvarpak ciuqerpeni; ca elpet Ataneq atawaqercetellren atawauciquq qangvarpak."

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1 Chronicles 18

David-aam Anguyautellermikun Kaqvautelallri

1Mat'um kinguakun David-aam kingupiartellrui Philistine-at cirlakluki-llu, teguluki-llu Gath-aq nunacuarautai-llu unataitnek Philistine-at.

2Kingupiarrluku-llu Moab-aq tamakurmiut-llu teguarurtellruut David-aamun tailluteng-llu cikiutnek.

3David-aam-llu cirlakmia Hadadezer-aaq atanra Zobah-m, tungiinun Hamath-aam, ayainanermini nunalgarcarturluku umyuaqutkani kuigmun Euphrates-aamun.

4David-aaq-llu tegutuq elliinek tiissitsaanek (1,000) pekcessuutnek, tiissitsaanek-llu malrunlegnek (7,000) horse-alegnek, yuinarnek-llu tiissitsaanek (20,000) piyualuteng pitulinek anguyagteñek; David-aam-llu kingulirnerita yualuit kepai tamalkuita pekcessuutet horse-ait, uitaciiluni taug̃aam yuinarnun tallimanun (100) atuuyugngalrianek.

5Syrian-aat-llu Damascus-aamek tailuteng ikayuryartullrani Hadadezer-aaq atanra Zobah-m, David-aaq tuquciuq yuinarnek tiissitsaanek (20,000) angutnek Syria-rmiunek.

6Tua-llu David-aaq nunalgarciuq anguyagteñek Syria-mun Damascus-aami; Syria-rmiut-llu pisteñgurtut David-aamun, tailluteng-llu cikiutnek. Atanrem-llu cikiumaa David-aaq cirlakinermek natmun ayallra tamalkuan.

7David-aam-llu tegui suulutaat capkutat tegumiallrit pistain Hadadezer-aam, ut'rulluki-llu Jerusalem-aamun.

8Tibhath-amek Cun-amek-llu, nunarpiigkenek Hadadezer-aam, David-aaq tegutuq amllermek punernermek; tamatumek aturluni Solomon-aaq erurivilillruuq naparyanek-llu assigtanek-llu punernernek.

9Tuani Tou-aq atanra Hamath-aam niicami David-aamun cirlakniluki tamalkuita anguyagtai Hadadezer-aam, atanran Zobah-m.

10Ayagcetaa qetunrani David-aamun, aryuqutmek pisqelluku, piiyuumiutmek-llu pisqelluku tua-i-wa elliin calluaku inglulirluku Hadadezer-aaq cirlakluku-llu; tua-i Hadadezer-aam pulengtaq anguyalaaku Tou-aq. Tuyurluku-llu canek ayuqenrilngurnek suulutaanek akinek, punernernek-llu.

11Makut-llu angayuqam David-aam tunellrui Atanermun, pillgutekluki akinun suulutaanun-llu ayautellmi kinguveqellrianek, Edom-aamek, Moab-amek, Ammonite-at-llu, Philistine-aanek-llu, Amalek-aamek.

12Abishai-aq-llu, qetunraa Zeruiah-m, tuquciuq akimiaq pingayunek tiissitsaanek cipluku (18,000) Edomite-anek Kuignayuani Salt-am.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Nunalgarciuq-llu anguyagteñek Edom-aamun; Edom-aarmiut-llu tamarmeng pisteñ̄gurtut David-aamun. Atanrem-llu cikiumaa David-aaq cirlakinermek ayallra tamalkuan.

14Tua-i David-aaq ataniurtuq tamalkuitni Israel-aani; aulukluki-llu elluarrluki ayuqluki yun'i.

15Joab-aq-llu qetunraa Zeruiah-m qulliuluni anguyagteñi; Jehoshaphat-aaq-llu qetunraa Ahilud-aam igaucisteñ̄guluni.

16Zadok-aaq-llu qetunraa Ahitub-aam Ahimelech-aaq-llu qetunraa Abiathar-am agayulirteñ̄gulutek; Shavsha-llu igarteñ̄guluni;

17Benaiah-llu qetunraa Jehoiad-aam ciuqliuluni Cherethite-anun Pelethite-anun-llu; David-aam-llu qetunrai ciulirneruluteng kevgiurtainun angayuqam.

1 Chronicles 19

David-aam Kingupiartai Ammonite-at Syrianite-aat-llu

1Wani-wa kinguakun mat'um Nahash-aq atanrat Ammonite-at tuquuq, qetunraa-llu ataniurtuq enairluku.

2David-aaq-llu qanertuq, “Wiinga piciulua pilarciqaqa Hanun-aaq qetunraa Nahash-am, atiin piciuluni pilallruanga wii.” Tua-i David-aaq ayagceciuq qanerteñek qarucestekainek atii pitekluku. David-aam-llu pistai tekitut Hanun-aamun nuniitni Ammonite-at, qarucarturluku.

3Tau͡gaam takarnarqellriartain Ammonite-am qanrutaat Hanun-aaq, “David-aaq-qaa taivkarian qarucesteñek elpenun, qigcikluku aatan piyukan? Taivkarai yuvriisqelluku nuna elliin cirlaknaluku!”

4Tua-i Hanun-aam tegui David-aam pistai, asmeggluki-llu, kepurluki-llu aturait qukaitgun mecangqerritgun, ayagtelluki-llu; ellait tua-i ayagtut.

5Tuani qanrucimiimi pitekluki angutet ayagceciuq pairrsaagtelluki, tua-i angutet cakneq kasnguyuata. Angayuqaq-llu qanertuq, “Uitaurci Jericho-mi ungagpeci ataam naunatkaatnun, nutaan uterrniartuci.”

6Tuani Ammonite-at tangrramegteggu ellmeggnek eq'uyagutevkaucirteng David-aamun, Hanun-aaq Ammonite-at-llu ayagceciut tiissitsaanek akimiaq ataucimek cipluku uspernek akinek (16,000) kevgarkameggun pekcessuutnek, horse-alegnek-llu Qulirnermek Mesopotamia-mek, Syria-m nunainek Maacah-mek, Zobah-mek-llu.

7Kevngangut-llu yuinaq qula malrugnek tiissitsaanek pekcessuutnek (32,000) atanra-llu Maacah-m anguyagcetuumaan, tauna-llu taiguq uitaluni-llu ciuqerrani Medeba-m. Ammonite-at-llu quyurcimaut ellaita nunamegteggun tailuteng-llu callullerkameggnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Tuani David-aam niicami, ayagcetaa Joab-aq tamalkuita-llu anguyagtet pinilriit angutet.

9Ammonite-at-llu anluteng uptut anguyautellerkameggnun iteryaraani nunarpiim Rabbah-m, atanri-llu taillret allakararmeng cailkami uitaut.

10Tuani Joab-am tangrramiu inglumeng anguyagtait upingaciat ciunemeggni tunumeggni-llu, ellii cucuklirtuq allakaumalrianek anguyagtaitnek Israel-aat, upluteng-llu cauluki Syrian-aat.

11Ilait-llu anguyagtet elgartai ataniuresqelluki Abishai-amun anelgutminun, elgartai-llu cauluki Ammonite-at.

12Joab-am qanrutaa, “Tangerquvnga Syrian-aanun cirlakevkarlua, tailuten ikayuqia, Ammonite-at-llu cirlakekatgen tailua ikayurciqamken.

13Pinirluci alingevkenaci-llu pikici! Pitacimcetun yup'ut calluutnauput nunarpai-llu Agayutemta.Atanrem-llu pisqucia piukili.”

14Joab-aq anguyagteñi-llu ayakartut, Syrian-aat-llu qimagtut.

15Tua-i-llu Ammonite-at tangrramegteki Syrian-aat qimalriit, ellait-llu qimagtut Abishai-amek, uterrluteng-llu nunarpagnun. Tua-i-llu Joab-aq-llu Jerusalem-aamun uterrluni.

16Syrian-aat tangrramegteggu cirlakucirteng Israelite-anun, taivkariut anguyagteñek Syrian-aat nuniitnek keggaknelirneranek Euphrates-aam Kuigan Shobach-amun-llu ciuliqagtelluki, ciuliqagtiitnek anguyagtain Angayuqam Hadadezer-aam Zobah-rmium.

17David-aam niicamiki, quyurtai tamalkuita Israelite-at anguyagtet, qerarluku-llu Jordan-aam Kuiga, uptelluki-llu callullerkaatnun cauluki Syrian-aat. Callullrat ayagnirtuq,

18Israelite-at-llu kingupiartait Syrian-aat anguyagtait. David-aaq-llu anguyagteñi-llu tuquciut tiissitsaanek malrunlegnek (7,000) pekcessuutelegnek, tiissitsaat-llu yuinaak malruk (40,000) piyualuteng anguyatulinek. Tuqusmiat-llu Shobach-aaq ciuliqagtiit anguyagtaita.

19Angayuqat-llu pistain Hadadezer-aam, tangrramegteggu cirlakucirteng Israel-aanun, inglulitenrirtut David-aamun elliinun-llu pistenīgurrluteng. Tua-i Syrian-aat tengrunrirtut ikayurnaluki Ammonite-at.

1 Chronicles 20

David-aam tegua Rabbah-q

1Up'nerkaani taum allrakum, nalliini atanret ayagluteng callugyartulallrata, Joab-am ciuliqaggluki anutai anguyagtet, cekavvluku-llu nuniit Ammonite-at,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

tailuteng-llu kassugutaat Rabbah-q. David-aaq taû̄gaam uitaurallruuq Jerusalem-aami. Joab-am-llu callugaa Rabbah-q cirlakluku-llu.

[2]David-aam-llu tegua atanrata nasqurrutii qamiqurranek; nallunriraa-llu uqamaltacia yuinaat pingayun akimiarmek cipluku (75) uspernek suulutaam uqamiinek, tauna-llu teggalquqegtaarauguq ac'ecimaluni-llu David-aam qamiqurranun. Ellii-llu anutuq cautainek nunarpiim amlleriluku.

[3]Anusmiluki-llu yuut tamaanelnguut, calivkarluki-llu aturtelluki kegglanek cavignek itumcissuutnek piqertuutarnek-llu; tuaten-llu tamalkurmeng-llu yuut utertut Jerusalem-aamun.

Callullrat Yugpaitnek Philistine-at

[4]Mat'um-llu kinguakun anguyautenga'artut Philistine-at-llu Gezer-aami. Tua-llu Sibbecai-am Hushathite-am tuqutaa Sippai-aq, tauna kinguveqluku yugpiit; Philistine-at-llu cirlakumaluteng.

[5]Cali ataam anguyautenga'artut Philistine-at-llu; Elhanan-aam-llu qetunraan Jair-am tuqutaa Lahmi anelgutii yugpiin Gittite-am, epua narulkarcuutiin pitauq enertaatun qilagtem qilagvian.

[6]Ataam-am cali anguyagtut Gath-ami, yugtalegmi cakneq angelriamek, yuaralegmek arvinlegnek (6) cali tamarmeng it'gai yuarangqerrluteng yuinaq cetamanek, tamarmeng amllertaluteng; ellii-llu kinguveqmiat yugpiit.

[7]Elliin-llu pitassiallrani Israel-aat, Jonathan-aam qetunraan Shimeah-m, David-aam anelgutiin, tuqutaa.

[8]Makut kinguveqait yugpiit Gath-ami; tamakut-llu iqucimaluteng unataikun David-aam unataitgun-llu elliin pistain.

1 Chronicles 21

David-aaq Naaqiuq

[1]Tuunrangayak nangertuq inglulirluki Israel-aat, umyuangevkarluku-llu David-aaq naaqnaluki Israel-aat.

[2]Taumek David-aaq qanertuq Joab-amun alerquastiitnun anguyagtet, “Ayagluten naaqiki Israel-aat, Beersheba-mek tekilluku Dan-aq, qanemcicarturniarpenga, nallunrirnaunka amllertaciat.”

[3]Taû̄gaam Joab-aq qanertuq, “Ataki Atanrem ilaliki yun'i yuinaq tallimarqunek (100) amllertataitnek pitariluki! Taukut-qaa, wii ataneqenritanka angayuqaqluki-llu, tamalkuita wii atanema pistai? Ciin tuall' wii atanema man'a pisqumaagu? Ciin-kiq kiaresngiatnamek piciqaki Israel-aat?”

[4]Taû̄gaam atanrem qanellran cirlakaa Joab-aq. Taumek Joab-aq ayagtuq pekluni tumekluki tamalkuita Israel-aat, uterrluni-llu Jerusalem-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Joab-am-llu tunai amllertaciit naaqumallrata yuut David-aamun. Tamalkuan
Israel-aani pitaut atauciq miilicessaaq yuinaat-llu talliman tiissitsaat (1,100,000)
angutet nuussirpagmek tegumiatulit, Judah-mi-llu yuinaat yuinaat yuinaat-llu
pingayun qulmek tiissitsaat (470,000) nuussirpagmek tegumiatulit.

6Taug̃aam elliin ilakenritaa Levi-aq Benjamin-aaq-llu naaqellermini tua-i
atanrem alerquutii nall'arusnganrilan umyugaanun Joab-am.

7Taug̃aam Agayutem angniutekenritaa man'a, anucimirqecetaarai-llu Israel-aat.

8David-aaq-llu qanertuq Agayutmun, “Wiinga assiilngirtua angtuamek waten
man'a piamku. Taug̃aam watua piicagtua aug̃'arru assiilngua pistevvet; tua-i
tuaten piama usviinii.”

9Ataneq-llu qallatuq Gad-amun David-aam murilkestiinun qanerluni,

10“Ullagluku qanrusgu David-aaq, ‘Waten qanertuq Ataneq, Pingayunek
pisquuramken; cucuklia ataucimek iliitnek, tuaten piniartua elpenun.’”

11Tua-i Gad-am ullagaa David-aaq, qanrulluku-llu, Waten qanertuqAtaneq,
“Teguten naliatnek puyullerpenek:

12Wall'u pingayunek allrakunek piitnanek; wall'u pingayunek iralunek
cekavcimallerkavnek ingluvkun, angunatkaatnun nuussirpaita ingluvet; wall'u
pingayunek ernernek nuussirpaikun Atanrem naulluunaanek qaingani nunam,
an'gilaa-lluAtanrem piunririluni qaqilluku nuniit Israel-aat. Wani-wa umyuan
atauciuresgu camek kiutmek ut'rutniarqa ayagcecesteka.”

13Tua-llu David-aaq qanertuq Gad-amun, “Wiinga cakneq nanikuaqapigtua
pivkarnga unatainun Atanrem, elliin naklekutii angqapigcan; taug̃aam ataki
pivkaryaqunii unatainun yuum.”

14Tua-i Ataneq ayagceciuq naulluutnek Israel-aamun; piunrirtut-llu yuinaat
pingayun qulmek tiissitsaat (70,000) angutait Israel-aat.

15Agayun-llu ayagceciuq Jerusalem-aamun an'gilamek piunriisqelluku taug̃aam
piunriqataqanrakun, Atanrem tangrraa, umyualinqiggluni-llu assiilngurmek;
qanertuq-llu piunriristem̄un an'gilamun, “Pitalqeggiuq; watua uitaski unateten.”
An'gilaa Atanrem nangengqauq iteryaraan natrani Ornan-aam Jebusite-am.

16David-aam-llu iigni naluamikek tangrraa an'gilaa Atanremnangengqaluni
akuliigni qiliim nunam-llu unatmini-llu tegumiarluni nuussirpagmek
yagusngaluku quliinun Jerusalem-aam. Tua-llu David-aaq ciulirneret-llu
aturarluteng missuullernek putait kegginateng.

17David-aaq-llu qanertuq Agayutmun, “Wang'unrituq-qaa ellimeqlilleq
naaqesqelluki yuut? Wanguuq tauna assiilngilleq cakneq-llu assiinani pilleq.
Taug̃aam makut qusngit, camek pillruat? Pegeski, inglukia wii inglukluku-llu
atama enii; taug̃aam anucimirqecetaarun pinrilli yugpenun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Tua-llu an'gilaan Atanrem alerquraa Gad-aq qanrutesqelluku David-aaq mayurluku ekuavilisqelluku Atanermun natrani iteryaraan Ornan-aam Jebusite-am.

19Tua-i David-aaq mayurtuq Gad-am qanrucani, qanellruan atrakunAtanrem.

20Tuani Ornan-aaq kaugtuaruciuq mukaarkanek; tuigcami tangertuq an'gilamek, cetaman-llu qetunrai tuanelnguut ellmeggnek iirtut.

21Egmian Arnaunah-m tangrramiu Angayuqaq David-aaq agiirtelluku, unitaa carriri vik cikluni-llu aciqvanun, kegginaminek agturluku nuna.

22David-aam qanrutaa Arnaunah-q, “Tun'ivikia carrirvigpenek, nauciniartua ekuavigmek Atanermun cangerlak arulairniartuq. Cikirciqamken akia muirrluku.”

23“Teguu, Elpet Ucurnarqellriami, qanertuq Arnaunah-q, piyullren aturluku. Waniwa tang angucalut kuluviit ekualuki elliitekaten ekuavigmi, waniwa-llu carririssuutet murait muragkaten, mukaarkat-llu elliitekaten. Wii tun'anka tamalkuita elpenun.”

24Tau͡gaam Angayuqaq David-aaq qanertuq Arnaunah-mun, “Qang'a tau͡gaam pikeken Atanermun, ekuagingaunii-llu camek wangnun akiilngurmek.”

25Tua-i David-aam akiliraa Ornan-aaq tiissitsaam avga yuinarnek-llu tallimanek (600) suulutaanek akinek carriri vi a pitekluku.

26David-aaq-llu pililuni ekuavigmek tuani Atanermun cikiqengluni-llu ekuagiluni elliitnek, elliitnek nepaitnamun, qayagaurluku-llu Ataneq, elliin-llu kiuluku kenerkun pakmaken qilagmek qaingani ekuaviim elliitnek.

27Nutaan-llu Atanremalerquraa an'gilaq; taum-llu nuussini qemaggluku caquanun.

28Taum nalliini, David-aam tangrramiu Atanermun kiucini carriri vian natrani Arnaunah-m Jebusite-am, ekuagiuq tuani.

29Tua-i agayuuvia Atanrem, Moses-aam piliaqellra yuilqumi, uitaut taum nalliini quyilriani Gibeon-aami,

30tau͡gaam David-aaq ayagciigatellruuq taum ciungani apqaurnaluku Agayun, tua-i alingami nuussirpiinek an'gilaan Atanrem.

1 Chronicles 22

1Tua-llu David-aaq qanertuq, “Wantarkauguq enii Atanrem Agayutem, wani-llu ekuagivik ekualuki elliivik Israel-aanun.”

Uptellra Agayuvigpiim Nautellerkaan

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2David-aaq alerquiguq quyurcesqelluki tekitaat tamaanelnguut nuniitni Israel-aat, elgarciuq-llu teggalqunek kepuristeñek tangnircaumalrianek teggalqunek atuugarkanek eniinun Agayutem.

3David-aam-llu pikirmii angelrianek quyurtarnek cavignek ussukcarkaitnek amiiget iteryarat qes'utarkauluteng-llu, ayuqluku-llu punernernek amlleriluki uspellerkaat caperrnariluku.

4Murakegtaarnek-llu naaqumavkenaki; Sidon-iarmiut Tyri-armiut-llu taitellruat amlleriluki murakegtaarnek David-aaq.

5Tua-i David-aaq qanertuq, “Solomon-aaq qetunraqa ayagyuartuq elisngavkenani-llu, ena-llu piliaqumaarkaq Atanrem cakneq tangnirqeciqluni, tangrruarnaqluni ucuqumaluni-llu tamalkuitni nunani.” Tua-i David-aam quyurcitaa cakneq amlleriluki tuquvailegmi.

6Nutaan-llu qayagaurluku Solomon-aaq qetunrani, ellimerrluku-llu enelisqelluku Ataneq Agayutiit Israel-aat.

7David-aaq qanertuq Solomon-aamun, “Qetunraaq, Ircaqumnet'lallruuq caliaqnaluku, ena atranun AtanremAgayutma.

8Tau͡gaam qaneryaraa Atanrem taiguq wangnun, qanerluni, Elpet amllermek aunrarcecillruuten callullruluten-llu angelriani anguyaulluten; enelingaituten wiinga atemnun, tua-i-wa aunrarcecillruavet amllermek ciuqamni qaingani nunam.

9Tangerrluku, qetunraq yuurciiquq elpenun; tauna yuugarkauguq nepailngurkun. Wiinga cikirarkaugaqa nepaitmek tamalkuitnek ingluinek kassutmun; tua-i ellii atengqerrarkauguq Solomon-aamek, cikirarkauluki-llu uitanqegcitmek nepaitmek-llu Israel-aat elliin erenrini.

10Ellii eneliciquq atemnun. Ellii wii qetunraqciqaqa, wiinga-llu elliin atakeciqaanga, piurciiqaqa-llu takarnarqellria aqumllera Israel-aani qangvarpak.”

11Watua qetunraaq, Atanrem nayurliten, ciutmurrniartuten caliaqellerkaanun eniin Atanrem Agayutvet.

12Kiimi, ataki Atanremallakaumaliten taringumavkarluten-llu, pinarikan elliin elkareskaten tarikesqelluki Israel-aat aturniaran alerquutii Atanrem Agayutvet.

13Nutaan elpet piluaqaraciquten mulngakluten atuquvki picirkiutet maligtarkatAtanrem alerquutekellri Moses-aamun Israel-aanun-llu. Pinirluten tengruluten-llu. Alingevkenak; qacuvallaksaunak.

14Angelrianek nangtequtengqerrlua quyurcillruunga nekaanun Atanrem mallegluku tiissitsaanek akimiaq ataucimek cipluku (100,000) uspernek suulutaamek, malleggluku-llu tiissitsaanek akimiaq ataucimek cipluku (1,000,000) uspernek qevlercetellriamek, punernernek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

cavignek-llu usperumallerkaat caperrnarqellrianek, tua-i tamakut amllessiyaagan; muragnek teggalqumek-llu cali quyurtellruunga. Makut elpet ilanarqaten.

15Amllernek calistengqertuten: teggalqunek kepuristeñek, qikuliurteñek, enelisteñek, tamalkuitnek-llu ayuqenrilngurnek calitulinek naaqumavkenateng, elisngaluteng calituluteng.

16Akinek, qevlercetellrianek, punernernek, cavignek-llu. Nangerrluten caliluten! Atanrem nayurliten!

17David-aam-llu alerqurmii tamalkuita ciuliqagtait Israel-aat ikayuusqelluku qetunrani Solomon-aaq.

18Qanerluni, “Atanrem-qaa Agayutevci nayunritaaci? Cikinritaaci-llu-qaa uitanqegcitmek avatevceñek tamalkuan? Elliin taitellruaki yirtuumastai nunam unatemnun; nuna-llu tegumallruluni ciuqerrani Atanrem yuut-llu.

19Watua atauciurrluku umyuan ircaqun-llu yuallerkaanun Atanrem Agayutvet, tauna Yaassiiga AkqutiinAtanrem tanqilriit-llu assigtai Agayutem itrucunaqnaurtut enemun piliaqumalriamun atranun Atanrem.”

1 Chronicles 23

Caliarkait Levite-at

1David-aaq-llu cakneq ak'allaurcami, qetunrani Solomon-aaq angayuqrurtuq tamalkuitnun Israel-aanun.

2David-aam quyurtai tamalkuita ciuliqagtait Israel-aat agayulirtet Levite-at-llu.

3Levite-at yuinaq qulmek cipluku (30) allrakungelriit qulmun, naaqumaut-llu, amllertaut-llu yuinaq akimiaq pingayunek tiissitsaat (38,000) angutet.

4Yuinaq cetamanek cipluku tiissitsaanek (24,000) makut ilait atanirturilriaruciqut calilrianun eniini Atanrem, tiissitsaat-llu arvinlegen (6,000) atanerruaruluteng cuqcisteñguluteng-llu,

5tiissitsaat-llu cetaman (4,000) iteryarat qaunqestekluki, cetaman-llu tiissitsaat (4,000) nanrarcuutekauluki.

6David-aam-llu allakarai avegturluki maligluku qetunraquciat Levi-amun: Gershom, Kohath, Merari-llu.

7Qetunraak Gershom-aam ukuuguk: Ladan-aaq, Shimei-llu.

8Qetunrai-llu Ladan-aam: Jehiel, ciulirneq, Zetham, Joel-aaq-llu pingayuluteng.

9Qetunrai-llu Shimei-am: Shelomoth, Haziel, Haran-aaq-llu, pingayun.

10Qetunrai-llu Shimei-am: Jahath, Zina, Jeush, Beriah-llu. Ukut cetaman qetunrai Shimei-am.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Jahath-aq ciulirneruluni, Zizah-llu tungliuluni; Jeush, Beriah-llu qetunralissiiyaanrituq, taumek atameng eniini allakaqaumaluteng quyurrarmeng uitavkaumaut.

12Qetunrai Kohath-am: Amram, Izhar, Hebron, Uzziel-aaq-llu, cetaumauluteng.

13Qetunrai Amram-aam: Aaron-aaq Moses-aaq-llu. Aaron-aaq allakaumaluni kenciknaristen͡guluni canek tanqinrulrianek, ellii qetunrani-llu qangvarpak ekuagilararkaugut aruvaarmek ciuqerrani Atanrem, kevgiurluteng-llu elliinun, atawaqerceciaqluteng atrakun akwarpak.

14Tau͡gaam qetunrai Moses-aam yuan Agayutem aterpagcimaut ilakluki yui Levi-am.

15Qetunrai Moses-aam: Gershom, Eliezer-aaq-llu.

16Qetunrai Gershom-aam: Shebuel ciulirneq.

17Qetunrai Eliezer-aam: Rehabiah ciulirneq; Eliezer-aaq allamek qetunraituq, tau͡gaam qetunrai Rehabiah-m cakneq amllertut.

18Qetunrai Izhar-am: Shelomith ciulirneq.

19Qetunrai Hebron-aam: Jeriah ciulirneq, Amariah tunglia, Jahaziel pingayuak, Jekameam cetamiit.

20Qetunrai Uzziel-aam: Micah ciulirneq, Isshiah tunglia.

21Qetunrai Merari-m: Mahli, Mushi-llu. Qetunrai Mahli-m: Eleazer-aaq Kish-aaq-llu.

22Eleazer-aaq tuqullruuq qetunraunani, tau͡gaam paningqerrluni; ellaita tungelqurrita, qetunrain Kish-am, nuliqsagutelarait.

23Qetunrai Mushi-m: Mahli, Eder, Jeremoth-aaq-llu pingayuluteng.

24Makut qetunraqai Levi-am atameng eniitgun, ciuqliuluteng atameng eniini igausngallerteng aturluku naaqumaluteng atrit atauciuqaqluteng yuinarnek (20) ayagluteng qulmun caliyugngaluteng

25Tua-i David-aaq qanertuq, “Ataneq Agayutiita Israel-aat, cikillrui yuut nepaitnamek; uitaluni-llu Jerusalem-aami akwarpak.

26Tua-llu tua-i Levite-at ayagaciarkaunrirtut agayuvigmek wall'u camek aturyukmeggnek agayuaqameng.”

27Tua-i nangnerteggun qanellrikun David-aam makut Levite-at yuinarmek (20) allrakungelrianek qulmun,

28tau͡gaam ellait caliangqerciqut ikayualuki qetunrai Aaron-aam agayullratni eniini Atanrem, caliaqluki quyurrviit, enet-llu, carrirturluki-llu tamalkuita tanqilriit allat-llu caliaqnarqellriit agayuyaraini eniin Agayutem.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Ikayuagaqluki-llu tangrrutetgun kelipatgun, mukaamek-llu kinertellriaruluku elliitekaatgun, kelipayagarnek-llu quuleciryarailngurnek, uuciluki-llu elliitnek, elliitnek-llu uqumek avukumalrianek cuqtaarnarqellritgun-llu amllertacilegnek angtaciatgun-llu.

30Nangerngalararkauluteng-llu unuakullra tamalkuan quyavikluku nanrarluku-llu Ataneq, ayuqluku-llu atakuni.

31Nani-llu ekuagiaqata elliiluteng Atanermun agayunerni, iralinqigtaqan-llu pirpakumalriani-llu ernerni, amllertaciicetun tamakut taqeksaunateng ciuqerrani Atanrem.

32Wani-wa murilkarkauluku ellaita pelatekaq quyurrvik agayuvik-llu, murilkarkauluki-llu qetunrai Aaron-aam, anelgutmeng calillerkaatnun eniiniAtanrem.

1 Chronicles 24

1Avgumallrat qetunrain Aaron-aam waten ayuquq. Qetunrai Aaron-aam: Nadab, Abihu, Eleazer, Ithamar-aq-llu.

2Tau͡gaam Nadab-aq Abihu-q-llu tuqullruuk atamek ciungani, irniarunatek-llu, taumek Eleazer-aaq Ithamar-aq-llu agayulirten̄gurtellruuk.

3Ikayuqluku Zadok-aq qetunrainek Eleazer-aam, Ahimelech-aaq-llu qetunrainek Ithamar-am, David-aam elgartai cucukumaciicetun caliarkarluteng kevgiullerkaatnun.

4Amllenruata ciuqliulriit tegumiita qetunrainek Eleazer-aam nutaan qetunrainek Ithamar-am elgartait aciatnun akimiaq ataucimek ciuqliit atameng eniitni qetunrain Eleazer-aam, pingayunelguluteng-llu qetunrai Ithamar-am.

5Elgartait tegulluteng pitatekenrilnguugnek, tamalkuita ayuqurluki pitangqerran atanerruanek agayuvigmi atanerruarinek-llu Agayutem tegulluteng tamarkenka qetunrakegnek Eleazer-aam Ithamar-am-llu.

6Igatuli-wa Shemaiah-q qetunraa Nethanel-aam, Levite-aq, igauciurluni takuani angayuqam, takarnarqutellgem-llu, Zadok-aam-llu agayulirtem, Ahimelech-aam-llu qetunraan Abiathar-am, ciulirnerita-llu eniita aatat agayulirtet, Levite-at-llu; atauciq aatat eniit cucukumaluni Eleazer-aamun atauciq-llu Ithamar-amun.

7Ciuqliq tegullrat tut'uq Jehoiarib-aamun, tunglia-llu Jedaiah-m,

8pingayuak-llu Harim-aamun, cetamiit-llu Seorim-aamun.

9Tallimiit-llu Malchijah-mun, arvinelgat-llu Mijamin-aamun,

10Malrunelgat-llu Hakkoz-aamun, pingayunelgat-llu Abijah-mun,

11qulngunritariit-llu Jeshua-mun, qulngurutiit-llu Shecaniah-mun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Qula-llu ataucimek (11) cipnelek Eliashib-aamun, qula-llu malruurutiit (12) Jakim-aamun.

13Qula-llu pingayuat (13) Huppah-mun, akimiarunritariit-llu (14) Immer-aamun,

14akimiarat-llu (15) Bilgah-mun, akimiaq-llu ataucimek cipnerat (16) Immer-aamun,

15akimiaq-llu malrugnek cipnerat (17) Hezir-aamun, akimiaq-llu pingayunek cipnerat (18) Happizzez-aamun.

16Yuinaunritariit-llu (19) Pethahiah-mun, yuinaurutiit-llu (20) Jehezkel-aamun,

17yuinaam-llu ataucimek cipnerat (21) Jachin-aamun, yuinaam-llu malrugnek cipnera (22) Gamul-aamun,

18yuinaam-llu pingayuata cipnera (23) Delaiah-mun, yuinaam-llu cetamiita cipnera (24) Maaziah-mun.

19Makut pingqertut cucukumaluteng caliarkangqertut kevgiullermeggni taigarkauluteng eniinun Atanrem maliggluku picirkaq taqumalria ellaitnun atamegteggun Aaron-aakun, Atanrem Agayutiita Israel-aat alerquuciatun ellii.

Igausngallrit Levite-at

20Ilait-llu qetunrain Levi-am; qetunrai-llu Amram-aam Shuba-el-aakun, Jehdeiah.

21Rehabiah-mek-llu, qetunrai Rehabiah-m, Isshiah-q ciulirneq.

22Izharite-anek-llu, Shelomoth-aaq, Jahath-aaq,

23Qetunrai Hebron-aam: Jeriah ciulirneq, Amariah tunglia, Jahaziel pingayuak, Jekameam cetamiit.

24Qetunrai Uzziel-aam, Micah-m; qetunrainek Micah-m, Shamir-aam,

25Anelgutii Micah-m, Isshiah; qetunrainek Isshiah-m, Zachariah;

26Qetunrai Merari-m: Mahli-nkuk Mushi-llu. Qetunrai Jaaziah-m: Beno.

27Qetunrai Merari-m: Jaaziah-kun, Beno, Shoham-aq, Zaccur-aaq, Ibri-llu.

28Mahli-kun-llu: Eleazar-aaq, tauna qetunraituq.

29Kish-akun, qetunrai Kish-am: Jerahmeel-aq.

30Qetunrai Mushi-m: Mahli, Eder-aaq, Jerimoth-aaq-llu. Makut qetunraqait Levite-at maliggluki atameng enait.

31Makut-llu ciuqliugut atauciuqaqluki atameng enaitni anelgutni kinguqliq ayuqeliluku, tegutellruut aternek, anelgutmegcetun qetunraitun Aaron-aam, ciuqerrani Angayuqam David-aam, Zadok-aq Ahimelech-aaq, ciuqliulriit atameng enaitni agayulirtaita Levite-at.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1 Chronicles 25

Agayuuviim Aturcetaartai

1David-aaq ciulirneri-llu agayullrata allakaumalriit-llu kevgauluteng ilait qetunrain Asaph-aam, Heman-aam-llu, Jeduthun-aam-llu, tauna nallunairituarkaulria tengtengaarluni, qantarngalngurteggun-llu.

2Qetunraikun Asaph-aam: Zaccur-aq, Joseph-aaq, Nathaniah, Asharelah-llu, qetunrai Asaph-aam, ayuqucirtullratun-llu Asaph-aam, nallunairillrem ayuqucirtuutiikun angayuqam.

3Jeduthun-aamek, qetunrai Jeduthun-aam: Gedaliah, Zeri, Jeshaiah, Shimei, Hashabiah, Mattithiah-llu, arvinelguluteng (6) eluciliumaluki atiita Jeduthun-aam, nallunairitulim tengtengaatgun quyaluni nanrarluni-llu Atanermun.

4Heman-aamek, qetunrai Heman-aam: Bukkiah, Mattaniah, Uzziel, Shebuel Jerimoth-aaq-llu, Hananiah, Hanani, Eliathah, Giddalti, Romamtiezera-q-llu, Joshbekashah, Mallothi, Hothir, Mahaziaoth.

5Tamalkuita makut qetunraqai Heman-aam angayuqam murilkestiin, maliggluku akqutii Agayutem naluumasqelluku ellii; tua-i Agayutem cikillruaku Heman-aaq akimiarunrita'arnek (14) qetunrarkainek pingayunek-llu (3) panigkainek.

6Tamarmeng aciantut ayuqucirtuutain aturcetaaryarami eniini Agayutem. Asaph-aaq, Jeduthun-aaq, Heman-aaq-llu aciantut picirkiutain angayuqam.

7Ilakluteng ellait ilakluki-llu anelguteteng, elitnaurumalriit aturyaramek Atanermun, tamarmeng elisngalriit, amllertaut yuinaat qulen yuinaat-llu cetaman pingayunlegnek cipingaut (288).

8Aternek-llu tegulluteng caliarkameggnek piut, mikellriit angelriit, elitnauristet elitnaurait-llu ayuqluteng.

9Ciuqliq tegutellrat tut'uq Asaph-aamun Joseph-aamun; tunglia-llu Gedaliah-mun, elliinun, anelgutainun qetunrainun-llu, qula malrugnek cipingalrianun (12);

10pingayuat-llu Zaccur-aamun, qetunrainun anelgutainun-llu qula malrugnek cipnelegnun (12);

11cetamiit-llu Izri-mun, qetunrainun, anelgutainun qula malrugnek cipnelegnun (12);

12tallimiit-llu Nethaniah-mun, anelgutainun qetunrainun-llu qula malrugnek cipingalrianun (12);

13arvinelgat-llu Bukkiah-mun, qetunrainun anelgutainun-llu qula malrugnek cipnelegnun;

14malrunelgat-llu Jesharelah-mun, qetunrainun anelgutainun qula malrugnek cipnelegnun (12);

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15pingayunelgat-llu Jeshaiah-mun, qetunrainun anelgutainun qula malrugnek cipnelegnun (12);

16qulngunritariit-llu Mattaniah-mun, qetunrainun anelgutainun qula malrugnek cipnelegnun (12);

17qulngurutiit-llu Shimei-amun, qetunrainun anelgutainun qula malrugnek cipnelegnun (12);

18qula ataucimek cipnerat (11) Azarel-aamun, qetunrainun anelgutainun-llu qula malrugnek cipnelegnun (12);

19qula malrugnek cipnerat (12) Hashabiah-mun, qetunrainun anelgutainun-llu;

20qulem cipnerin pingayuatnun, Shubael-aaq, qetunrai anelgutai-llu malrugnek cipnelget;

21akimiarunritariitnun, Mattithiah-q, qetunrai anelgutai-llu qula malrugnek cipnelget;

22akimiaratnun Jeremoth-aaq, qetunrai anelgutai-llu qula malrugnek cipingalriit;

23akimiaq ataucimek cipnerat, Hananiah-mun, qetunrainun anelgutainun, qula malrugnek cipnelegnun;

24akimiaq malrugnek cipneratnun, Joshbekashah-q, qetunrai anelgutai-llu qula malrugnek cipnelget;

25akimiaq pingayunek cipluku (18), Hanani-mun, anelgutainun-llu qula malrugnek cipnelegnun (12);

26yuinaunritariitnun (19), Mallothi-mun, qetunrainun anelgutainun-llu qula malrugnek cipnelegnun (12);

27yuinaurutiitnun, Eliathah-mun, qetunrainun anelgutainun-llu qula malrugnek cipnelegnun;

28yuinaq ataucimek cipneratnun, Hothir-aamun, qetunrainun anelgutainun-llu qula malrugnek cipnelegnun;

29yuinaq malrugnek cipneratnun (22), Giddalti-mun qetunrainun anelgutiinun-llu qula malrugnek cipnelegnun (12);

30yuinaq pingayunek cipluku (23), Mahazi-oth-aamun, qetunrainun anelgutainun-llu qula malrugnek cipnelegnun (12);

31yuinaq cetamanek cipluku (24), Romamtiezer-aamun, qetunrainun anelgutainun-llu qula malrugnek cipnelegnun (12).

1 Chronicles 26

Agayuuviim Tarikestai

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Avverqumallratnun-llu iteryarat qaunqestaitnun: Korathite-anek, Meshelemiah-q qetunraa Kore-am, qetunrainek Asaph-aam.

2Meshelemiah-llu qetunrangqertuq: Zachariah-q yung'eqarraarutekluku Jediael-aq tungliuluni, Zebadiah-q pingayuat, Jathniel-aaq-llu cetamiit,

3Elam-aaq tallimiit, Jehohanan-aaq arvinelgat (6), Eliehoenai malrunelgat (7).

4Obededom-aaq-llu qetunrangqertuq: Shemaiah yung'eqarraarutekluku, Jehozabad-aaq tungliuluni, Joah pingayuat, Sachar-aq cetamiit, Nethanel-aaq-llu tallimiit,

5Ammiel-aaq arvinelgat, Issachar-aq malrunelgat, Peulthai-aq pingayunelgat; Agayutem atawaqercetellrua tauna.

6Cali qetunraanun Shemaiah-mun qetunrat yuurrmillruut taukut atanirturteŋ̄guluteng atameng enaitni, tua-i piunarqucimek angtuamek avalingqerrameng.

7Qetunrai Shemaiah-m: Othni, Raphael-aaq, Obed-aaq, Elabzabad-aaq, taum anelgutek piugngalriarumiuk, Elihu-nkuk Semachiah-q-llu.

8Tamarmeng makut pimaut qetunrainek Obededom-aam ilakluki qetunrateng anelguteteng-llu, piugngalriit engelqerruluteng kevgiullerkameggnun; yuinaat pingayun malrugnek cipluku (62) Obededom-aamek.

9Meshelemiah-q-llu qetunrangqertuq anelguterluni-llu piugngalrianek angutai-llu Hosah-m qula pingayunlegnek cipnengqertut.

10Hosah-llu qetunrainek Merari-m, qetunrangqertuq: Shimri ciulirneq (yung'eqarraarutngunrilengraan, atiin ciulirneruvkallrua),

11Hilkiah tungliq, Tebaliah-q pingayuak, Zachariah-q cetamiit: tamarmeng qetunrai anelgutai-llu Hosah-m qula pingayunek cipnengqertut (13).

12Makut avverqumallrit iteryarat tarikestaita, pimaut maliggluki ciulirnerita caliarit, ayuqluku anelgutaita pillrat, kevgiullermeggni eniiniAtanrem.

13Tegulluteng pitatekenrilngurnek pillruut atameng eniini mikellriit angelriit-llu ayuqluki, iteryarameggni.

14Tegutellrat-llu calaralirnermi tut'uq Shelemiah-mun. Tegusmiut-llu cali elliin qetunraanun Zachariah-mun, assirluni qarucisteŋ̄guluni, tegullrat-llu tut'uq neglirnermun.

15Obededom-aat ungalalirnermun piat alairtuq, qetunrainun-llu tegullrat alairtuq qemagcivik murilkarkaurrluku.

16Shuppim-aamun Hosah-mun-llu alairtuq kanavalirnermi piarkaurrlutek iteryarami Shallecheth-aamun tumyarami mayulriami murilkellerkaak piuq aveglutek piarkaulutek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Calaralirnermi ernerpak arvinelguaqluteng piut, neglirnermi-llu cetamaugaqluteng ernerpak, ungalalirnermi-llu cetamaugaqluteng tuaten-llu malruugaqluteng qemaggvigmi.

18Qilailngurmi-llu enemi kanavalirnermi cetamaugut malruk tumyarami malruk-llu enem qilailnguum iluani.

19Makut avverqumalqait iteryarat qaunqestaita Korahites-aani qetunraini Merari-m.

Allat Agayuvigmi Caliat

20Levite-anek-llu Ahijah-m caliaqai akivii eniin Agayutem akiviat-llu naaqicimaluteng cikiutet.

21Qetunrai Ladan-aam, qetunrait-llu Gershonite-at pikai Ladan-aam, ciulirnerit-llu ataita enaita pikai Ladan-aam Gershite-am: Jehieli.

22Qetunrai Jehieli-m, Zetham Joel-aaq-llu anelgutii, caliangqertuq akivinek eniin Atanrem.

23Amramite-anek, Izharite-anek, Hebronite-anek, Uzzielite-anek-llu—

24Shebuel-aaq-llu qetunraa Gershom-aam, qetunraa Moses-aam, ciulirneruuq caliarluni akivignek.

25Anelgutii-llu Eliezer-aamek elliin qetunraqaa Rehabiah-q, taum-llu qetunraa Jeshaiah-q, qetunraa-llu Joram-aaq qetunraa-llu Zichri, taum-llu qetunraa Shelomoth-aaq.

26Una Shelomoth-aaq anelgutni-llu caliangqertut tamalkuitnek akiviitnek naaqicimalriit cikiutet David-aam angayuqam, ciulirnerita-llu enaita aatat, atanerruarita-llu anguyagtet, naaqitellrita.

27Anaumalriit anguyagnek naaqit'larait cikiutet atuullerkaatnun eniiniAtanrem.

28Cali-llu Samuel-aam tangvagtem, Saul-aam-llu qetunraan Kish-am, Abner-aam-llu qetunraan Ner-am, Joab-am-llu qetunraan Zeruiah-m, naaqitellrit—tamarmeng naaqicimallret cikiutet aulukaaqait Shelomoth-aam anelgutni-llu.

Caliarkait Allat Levite-at

29Izharite-anek-llu, Chananiah-q qetunrani-llu cucukumaut elalirnermi caliaqesqelluki Israel-aat, atanerruaruluki cuqcisteñguluki-llu.

30Hebronite-anek-llu, Hashabiah-q anelgutai-llu tiissitsaaq tiissitsaam-llu avga yuinarnek qulnek cipingalria (1,700) angutet piugngalriit, qaqilluki tangvagarkauluki kanavatmun Jordan-aamek tamalkuitnek caliarkainek Atanrem caliarkainek-llu angayuqam.

31Hebronite-anek, Jerijah-q ciulirneruuq Hebronite-ani. Cami kinguveqellriit yuvriumallratni wall'u aatat enaitni, yuinaak malruurutiigni (40) allrakut David-

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

aaq ataniungerraanranek yuvrillrat pillruuq angutet piugngalriit cakneq nallunairumallruuq Jazer-aami Gilead-aamelngurmi.

32Angayuqam David-aam nakmikaa ellii anelgutai-llu, tiissitsaak malruk tiissitsaam-llu avga yuinarnek-llu qulnek cipingalria (2,700) angutet piugngalriit, ciulirneret atameng enaitni, ciuqliliumasqelluki Reubenite-at, Gadite-at-llu, avgit-llu kinguveqellgutkellriartain Manassite-at tamalkuitni Agayutmun pimalrianun caqaquurallrinun-llu angayuqam.

1 Chronicles 27

Anguyagtetgun Nunam-llu Atanirturtaikun Pillgutkellriit

1Man'a igausngalqaat Israel-aat, ciuqliit atameng enaitni, alerquastait tiissitsaanek yuinaat-llu talliman (1,000s cali 100s), atanerruateng-llu tamakut kevgiulaqiit tamalkuitgun avverqumatacimegteggun tailriit kiturluteng-llu unuaquaqan erenret tamalkuita allrakuq iquklitaarluku, atauciin allakaumalriit naaqutengqerrluteng yuinaq cetamanek cipluku tiissitsaanek (24,000).

2Jashobeam-aaq qetunraa Zabsiel-aam qaunqestenḡullruuq ciuqlirnun allakaumalrianun ciuqlirmi iralumi; allakaumallgutni-llu tiissitsaaruut yuinaq cetamanek cipluku (24,000).

3Ellii kinguveqaa Perez-aam, ciuqliqellruat tamarmeng atanerruarita anguyagtet ciuqlirmi iralumi.

4Dodai-aq Ahohite-aq qaunqestenḡullruuq allakaumalrianun tungliani iralum; allakaumallgutni-llu amllertaut yuinaq cetamanek cipluku tiissitsaat (24,000).

5Pingayuat alerquastet pingayuatni iralut uunguuq Benaiah-q, qetunraa Jehoiada-m agayulirta, ciuqliuluni avvnernun yuinaq cetamanek cipluku tiissitsaat (24,000).

6Una Benaiah-uguq pinilriaruluni angun yuinaq qulmek alerquastekluku-llu yuinaq qulnek cipluku tiissitsaanek (24,000); Ammizabad-aaq qetunraa qaunqestenḡuuq allakaumalrianun.

7Asahel-aaq anelgutii Joab-am cetamakaat, iralut cetamiitnun, qetunraa-llu Zebadiah-q tungekluku; avvingallgutai-llu amllertaut yuinaq cetamanek cipluku tiissitsaat (24,000).

8Tallimiit alerquasta tallimiitnun iralut, uunguuq Shamhuth-aaq, Izrahite-aq; avenrullgutni-llu amllertaut yuinaq cetamanek cipluku tiissitsaat (24,000).

9Arvinelgat arvinelgatnun iralut, uunguuq Ir-aq, qetunraa Ikkesh-aam Tekoite-am; allakaumallgutni-llu amllertaut tiissitsaat yuinaq cetamanek (24,000).

10Malrunelgat malrunelgatnun iralut, uunguuq Helez-aaq Pelonite-aq, qetunrainek Ephraim-aam; allakaumallgutni-llu amllertaut yuinaq cetamanek cipluku tiissitsaat (24,000).

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Pingayunelgat pingayunelgatnun iralut uunguuq Sibbecai-aq, Hushathite-aq, Zerahite-anek; avvingallgutni-llu amllertaut yuinaq cetamanek tiissitsaat (24,000).

12Qulngunritariit qulngunritariitnun iralut, uunguuq Abiezer-aaq Anathothite-aq, Benjaminite-auluni; allakaumallgutni-llu amllertaut yuinaq cetamanek tiissitsaanek (24,000).

13Qulngurutiit, qulngurutiitnun iralut uunguuq Maharaia-q Netophahite-aq, Zerahite-anek; allakaumalriarini yuinaq cetamanek cipluku tiissitsaaruut (24,000).

14Qula ataucimek (11) cipnerat, iralut qula ataucimek cipneratnun uunguuq, Benaiah-q Pirathonite-aq, qetunrainek Ephraim-aam; allakaumalriarini amllertaut tiissitsaat yuinaq cetamanek (24,000).

15Qula malrugnek cipnerat (12), qula malrugnek cipneratnun iralumun, uunguuq, Heldai-aq Netophathite-aq. Othniel-aamek; allakaumallgutai amllertaut yuinaq cetamanek cipluku tiissitsaat (24,000).

Ataniurumallrat Kinguveqellgutkellriartain Israel-aat

16Qaqilluki kinguveqellgutkellriartai Israel-aat, Reubenite-anun Eliezer-aaq qetunraa Zichri-m ciuqliqluku atanerruat; Simeonite-anun Shephatiah-q qetunraa Maacah-m;

17Levi-amun, Hashabiah-q qetunraa Kemuel-aam; Aaron-aamek, Zadok-aq;

18Judah-mun, Elihu-q, iliit David-aam anelgutain; Issachar-amun, Omri-q qetunraa Michael-aam;

19Zebulun-aamun, Ishmaiah-q, qetunraa Obadiah-m; Naphtali-mun, Jeremoth-aaq qetunraa Azriel-aam;

20Ephraimite-anun, Hoshea-q qetunraa Azaziah-q; avmegteggun kinguveqellgutkellriartai Manasseh-m Gilead-aami, Joel-aaq qetunraa Pedaiah-m;

21avmegteggun kinguveqellgutkellriartainun Manasseh-m Gilead-aami. Iddo-q qetunraa Zachariah-m; Benjamin-aamun, Jaasiel-aaq qetunraa Abner-aam;

22Dan-amun, Azarel-aaq, qetunraa Jeroham-aam. Makut ciuliqagtekait kinguveqellgutkellriartaita Israel-aat.

23David-aam naaqutkellrunritai imkut yuinaam (20) aciani allrakulget, tua-i-wa Atanremakqellruaki Israel-aat amllertarivkarciqniluki agyaitun qiliim.

24Joab-am ayagnirluki naaqellruyaaqai tau͡gaam qaqitellrunritai; tua-i eq'uqertii Agayutem tut'ellruuq Israel-aanun man'a pitekluku, naaqumallrat-llu ekumallruvkenani igausngaviatnun angayuqam David-aam.

Atanirturtait Takarnarqellriit Akluita

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Tamalkuita angayuqam akiviinun aulukillret ukuugut Azmaveth-aaq qetunraa Adiel-aam; tamalkuitnun-llu akivignun nunami nunarpagni-llu, nunarrarni nacessngavigni-llu, Jonathan-aaq qetunraa Uzziah-m;

26tamalkuitnun-llu calilrianun marami itumciluteng nunamek uunguuq Ezri-q qetunraa Chelub-aam;

27wine-anek-llu naucetaarvigni uunguuq Shimei-aq Ramathite-aq;

28tamalkuitnun-llu olive-aanun napanun-llu paatakalegnun Shephelah-mi uunguuq Baalhanan-aaq Gederite-aq; uqut-llu qemangqaviitni Joash-aq;

29tamalkuitnun-llu ungungssinun nerlalrianun Sharon-aami uunguuq Shitrai-aq Sharonite-aq; tamalkuitnun-llu ungungssinun kuignayugni uunguuq Shaphat-aaq qetunraa Adlai-am.

30Ungungssinun-llu qulugtellrianun Obil-aaq Ishmaelite-aq; arnacalunun-llu ciulvagnun Jehdeiah Meronothite-aq. Katngagnun-llu Jaziz-aaq Hagrite-aq.

31Tamarmeng makut qaunqestekait Angayuqam David-aam akluin.

David-aam Nalliikun alerquastai

32Jonathan-aaq, David-aam angii, qarutaaristen͡guuq, angun taringketarluni igatuluni-llu; ellii Jehiel-aaq-llu qetunraa Hachmoni-m ilagarakek angayuqam qetunrai.

33Ahithophel-aaq angayuqam qarutaaristekaa, Hushai-aq Archite-aq angayuqam yugnikek'ngaqaa.

34Ahithophel-aaq enaillrua Jehoiada-m qetunraan Benaiah-m Abiathar-aaq-llu. Joab-aq-llu alerquastekluku angayuqam anguyagtain.

1 Chronicles 28

David-aam Ayuqucirtuutai Agayuvigpagmun

1David-aam quyurtai tamalkuita atanerruarit Israel-aat, atanerruarit kinguveqellgutkellriit, atanerruarit-llu avverqumallermegteggun kevgiulriit angayuqamun, alerquastait-llu tiissitsaat (1,000), alerquastait-llu yuinaat talliman (100), qaunqestait-llu tamarmeng akluita kuluvain angayuqam qetunrain-llu, ilakluki atanruviim atanerruari, pinilriit angutet, tamarmeng-llu pinarqaqameng anguyautetulit.

2Nutaan-llu angayuqaq David-aaq nangertuq it'gagminun qanerluni-llu, “Niicia anelgutmaa yumaa-llu. Ircaqumnetaurtuq pilinalua nekiurlukek uitavigkaagnek Yaassiigegken Akqutiin Atanrem, tuss'aragken-llu Agayutemta; uptellrulua-llu enekamun.

3Tau͡gaam Agayun qanertuq wangnun, ‘Piliarkaunrituten atemnun, elpet anguyautetuliungavet aunrarceciaqluten-llu.’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Pingraan Atanrem Agayutiita Israel-aanun qangvarpak tua-i cucukellrua Judah ciuliqagteŋ̄gusqelluku, eniini-llu Judah-m atama eniini, ilakluki-llu atama qetunrai elliin tegullruanga angniuteklua-llu angayuqrurrnalua tamalkuitnun Israel-aanun.

5Tamalkuitnek-llu qetunramnek (tua-i Atanrem cikillruanga amllernek qetunraanek) cucukellrua Solomon-aaq qetunraqa aqumesqelluku aqumllertaanun angayuqauvian Atanrem tamalkuitnun Israel-aanun.

6“Ellii qanertuq wangnun, ‘Taunguuq Solomon-aaq qetunraan piliarkaq enekamnek qanercetaarvigkamnek-llu, wiinga cucukellruaqa qetunraqnaluku, wiinga-llu elliin atakeciqaanga.

7Wiinga piurciiqaqa angayuqauvika qangvarpak taqeksaunani picirkiuraq aturtuarqaku alerquutenka picirkiutenka-llu unuamek ayuqucimitun.’

8“Taumek watua tangvallratni tamarmeng Israel-aat, quyungqaviani-lluAtanrem, niicugngakiini-llu Agayutem, murilkelluki yuarluki tamalkuita alerquutai Atanrem Agayutvet; elpet piknauran man'a assilria nuna, unitniaran-llu paitaqevkarluku irniarpenun kinguvni qangvarpak iqukliciuilngurmek.”

9“Elpet-llu Solomon-aaq qetunramaa, nalluvkenaku Agayutii atavet, kevgiurluku tauna tamalkirrluten ircaqurpegun piyuumirluten-llu umyuarpegun; tua-i Atanrem yualaaki ircaqut, taringumaluki-llu tamalkuita picirkiurat umyuat-llu. Yuaquvgu ellii, nataqumaciquq elpeggun; tau͡gaam elpet uniskuvgu, elliin egciiqaaten iquilngurmun.

10Murilki watua, Atanremcucukngaten piliaqesqelluku ena agayuvigkaq; pinirluten caliaqniaran.”

11Nutaan-llu David-aam cikiraa Solomon-aaq qetunrani ayuqucirkaanek uaqlirkaan agayuuviim, enetarkain-llu, akivigkat-llu, qullirkain-llu, iluqlirkain-llu, aqumllertain-llu naklekutem nekaanek;

12ayuqucirkaitnek-llu tamalkuita umyuangutmi elatiini-llu carr'ilnguut ayuqucirkait Atanrem, akivigkain-llu eniin Agayutem, akivigkaita-llu naaqicimalriit cikiutet;

13avverqumallratnun-llu agayulirtet, Levite-at-llu, tamalkuita-llu caliat agayullratni eniini Atanrem; tamalkuita-llu assigtat agayussuutet eniiniAtanrem.

14Uqamait-llu suulutaat assigtat ataucimi agayullermi, uqamait-llu qevlercetellriit assigtat ataucimun agayullermun.

15Uqamait-llu suulutaat kenurrarviit kenurraita-llu, aturluku atuumalallrat ataucim kenurrarviim ataucimi agayullermi.

16Uqamaltacia ataucim suulutaam stuuluata tangrresqutet kelipat, qevlercetellriit-llu stuulut tuaten.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Menuircaumalriit-llu suulutaat nerrsuutet, ermigcuutet, saskat-llu; suulutaat-llu qantat uqamait-llu atauciuqaqluteng,

18ekuavigmun-llu aruviarmek piliaqumalriamun carriumalriamek suulutaamek, uqamaltacia-llu; cali-llu uptellni suulutaak pekcessuutek yaqulegnek yaquteng nengingaluki patulukek Yaassiigek Akqutiin Atanrem.

19Tamalkuan man'a elliinun taringnaria igaumalriatgun unataikun Atanrem pitekluku tauna, tamalkuan caliaqumaarkaq maliggluku picirkiuraq.

20Tua-llu David-aaq qanertuq Solomon-aamun, qetunrarminun, “Pinirluten tengruluten-llu caliaqniaran. Alingevkenak, qacuvallagyaqunak; tua-iAtanrem Agayutem, wiinga-llu Agayutma nayuaten. Elliin pinriceñarcessngaitaaten unisngaunak-llu, tamalkuan caliaq caliaqumaarkaq eniinun Atanrem qaqitnatkaanun.

21Tangerrluku-llu avverqumallrat agayulirtet Levite-at-llu tamalkuan caliaqumallerkaanun eniin Agayutem; pillguciutarkat-llu elpenun nallunrilngurnek ayuqenrilngurnun caliarkanun; cali-llu pitangqerciquq atanerruanek tamarmeng-llu yuut tunumaciqut elpet alerquutevnun.”

1 Chronicles 29

Cikiutet Piliaqumallerkaanun Agayuuviim

1David-aaq-llu angayuqaq qanertuq quyungqalrianun, “Solomon-aaq wii qetunraqa, kiingan Agayutem cucukellra, ayagyuartuq elisngavkenani-llu, caliarkaq-llu angluni; atanruvik yugmun pimangaituq tau͡gaam AtanermunAgayutmun.

2Tua-i pikangqercetellruaqa nekaa wii Agayutma, tuaten piyugngaqallemni, suulutaamek piurcugngalriit suulutaamek pililuki, punernermek piurcugngalriit punernerkun pililuki, cavigmek, piurcugngalriit cavigmek pililuki, muragnek piurcugngalriit muragnek pililuki, avatiikun amlleriluki tungulrianek qaralilegnek teggalqunek-llu qaralirkanek, cavigngalngurnek-llu, qaraliqegcilrianek-llu teggalqunek ayuqenrilngurnek.

3Man'a-llu cipluku, ilaluki-llu pikaurtellrenka tanqilriamun enemun, qemagtaangqertua nakmiin wii pimnek suulutaamek, qevlercetellriamek, kenkitaciqa pitekluku eniinek Agayutma wii cikiutekaqa eniinun wii Agayutma.

4Yuinaak malruk arvinlegnek tiissitsaanek (3,000) uspernek assircaumalriamek qevlercetellriamek akimek qallirkaanek qacarneran enem.

5Tua-llu caliyugngalrianun tamalkuitnun caliaqnarqellrianun calitulitgun, suulutaat suulutaatgun, akit akitgun. Kina tua-llu piugteqluni tengruluni tunumaluni ellminek unuamek Atanermunpiciqa?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tua-llu ciuliqagtait aatat enaita piugteqluteng elliiteteng quyurtait, ciuliqagtaita-llu kinguvellgutkellriit, alerquastaita-llu tiissitsaat yuinaat-llu talliman (100), atanerruarulriit-llu angayuqam caliarinun.

7Cikiqengut-llu tungiinun caliaqumallerkaan eniin Agayutem yuinaat pingayun akimiaq ataucimek cipluku tiissitsaanek suulutaamek (76,000) qevlercetellriamek (152,000), yuinaat-llu qula pingayunek qulmek-llu tiissitsaat usperet punernermek (270,000). Miilicessaaq atauciq tiissitsaam-llu avga tiissitsaat usperet cavigmek (1,500,000).

8Kinkut-llu pingqellriit teggalquqegtaarnek cikiutekait akivianun eniinAtanrem, aulukestekaatgun Jehiel-aamun Gershonite-amun.

9Nutaan-llu yuut angnirpagtut tua-i-wa makut cikiutekngatki piyuumirluteng ircaqumegteggun-llu tamalkirrluteng elliitekellruitki akiinaki Atanermun; David-aaq-llu angayuqaq angnirpagmiuq cakneq.

David-aam Nanraraa Agayun

10Taumek David-aam atawaqaasqaa Ataneq ciuqerratni tamarmeng quyungqalriit; David-aaq-llu qanerluni, Atawaqaa elpet Ataneq Agayutiit Israel-aat atamta, akwarpak tayima.

11Elpet Ataneq angelriaruneq pikngavgu, piniq-llu, ucurnaq-llu, qakvaun-llu, taunguciq-llu; tamalkuan-llu qilagmelnguq, nunamelnguq-llu elpet pikan; pikluku-llu angayuqauvik, Ataneq, naluumauten-llu tamalkuitnun qamiqurruluten quliitni.

12Tamarmek tukuun takarnarqun-llu taiguk elpenek, elucilirtuumaaten-llu tamalkuita. Unatevni-llu uitauk cagniciq piniq-llu uitauk; unatevni-llu uitaluni anglivkariyugngaciq pinirivkariyugngaciq-llu tamalkuitnek.

13Watua-llu quyavikamteggen Agayutemtaa, nanrarluku-llu ucurnarqellria atren.

14Tau͡gaam kituusia wii, caugat-llu yuunka, wangkuta piugngaluta elliigarkauluta tengruluta? Tua-i cat tamarmeng taingata elpenek, elpet-llu pivnek wangkuta cikilaramteggen.

15Tua-i wangkuta allanruamta ciuqerpeni, pektauluta-llu, tamarmeng ciuliaput pillruciicetun; ernerput nunametlemteñi talinertun ayuqut, uitavigkartaunani-llu.

16AtaneqAgayutemtaa, ukut amlleqapigtellriit pikaqevkaqput piliarkamun enekarpenun tanqilriamun aterpenun taigut elpet unatevnek tamalkuita elpet pikaten.

17Nallunritaqa Agayutmaa, elpet naspaalaraten ircaqut, angniutekluki-llu canganarqutailnguut; canganarqutaitellrakun-llu ircaquma wiinga nagutaunii elliigua tamalkuitnek makunek, watua-llu maanelnguut-llu yuunka tangrranka naqutaunateng elliilriit angnirluteng elpenun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Ataneq Agayutiit Abraham-aam, Isaac-aam, Israel-aat-llu atamta, aturlitki
qangvarpak makut picirkat umyuaqegtaarait-llu ircaqruita yuut, caulluki-llu
ircaqruit tungevnun elpet.

19Piuresgu Solomon-aamun qetunramnun tamalkirrluni ircaqumikun aturniarai
alerquuteten, apervikuateten-llu, picirkiuteten-llu maligqurluki tamalkuita,
piliaqniaraa-llu atanruvik aklukilqa.

20Nutaan David-aaq qanertuq tamalkuitnun quyungqalrianun,
“AtawaqerliAtaneq Agayun elpeci.” Tamarmeng-llu quyungqalriit atawaqaasqaat
Agayun atiit atameng, pull'uki-llu qamiquteng, piicagvikluku-
llu Ataneqqigcikutmek-llu piluteng angayuqamun.

21Ellait-llu ekuagiut Atanermun, unuaquan-llu elliigut ekuagilutengAtanermun,
tiissitsaanek (1,000) angucalunek, tiissitsaanek (1,000) qusngit angucaluitnek,
tiissitsaanek (1,000) qusngiyagarnek, elliiluteng-llu mell'ermeggnun,
ekuagiluteng-llu amllernek tamalkuitnun Israel-aanun.

22Ner'ut-llu merluteng-llu ciuqerrani Atanrem taumi ernermi cakneq
angnirluteng. Ellaita-llu Solomon-aaq atanrurtaat qetunraa David-aam aipiriluku,
mingugaat takarnarqucirluku Atanermun, Zadok-aaq-llu agayulirteñguluki.

23Tua-llu Solomon-aaq aqumuq aqumllertaanun Atanrem, angayuqruluni
pivkenani David-aaq atii; piqayuluni-llu, tamarmeng-llu Israel-aat niisngaluku.

24Tamarmeng-llu ciuliqagtet pinilriit-llu angutet, tamarmeng-llu qetunrai
angayuqam David-aam, akqiut niisngallerkameggnek angayuqaq Solomon-aaq.

25Atanrem-llu cikiraa Solomon-aaq angelriamek takarnarqutmek takuatni
tamarmeng Israel-aat, elkarcivikluku-llu takarnarqutmek tuaten
pitaksailngurmek ciungani angayuqrulallernun Israel-aani.

26Wani-wa David-aaq qetunraa Jesse-m atanrullruuq tamalkuitni Israel-aani.

27Pitacia atanrullran Israel-aani yuinaagni malrugni (40) allrakuni; atanrullruuq
malrunlegni allrakuni Hebron-aami, Yuinaq-llu qula pingayunek (33) allrakuni
Jerusalem-aami.

28Tuquluni-llu ak'allaurrluni, ernelirluni, tukuuluni, takarnaqluni; Solomon-aam-
llu enairluku ataniurluni.

29Wani-wa caurallri angayuqam David-aam, ayagnirluteng ciuqlirmek
nangnermun, igausngaut pingayun prophet-aat igallritni, Samuel-aam, Nathan-
aam, Gad-am-llu.

30Pillgutekluki pillri tamalkuita piciliamikun pinimikun-llu pilriit-llu tailriit
ellminun Israel-aanun-llu, tamalkuitnun-llu angayuqauviinun nunat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2 Chronicles

2 Chronicles 1

Angayuqam Solomon-aam Piicallra Elisngamek

1Solomon-aam, Angayuqam David-aam qetunraan, ataniungaa Israel-aam angayuqauvia, Agayutiin-llu Atanrem nayuraa piniriqapiggluku-llu.

2Angayuqam Solomon-aam picirkiraa tamiin Israel-aaq: anguyagteñun atanirturteñgulriit tiissitsaanun (1,000), yuinarnun-llu tallimanun (100s) atanirturteñgulriit, cuqcistet, ciuliqagteñgulriit tamiin Israel-aami, ilakuralriit angayuqrit, tamalkuita-llu allat yuut,

3alerqurluki maligtesqelluni agayularvigmun Gibeon-aami; tuanlan Atanrem Pelatekaa, Moses-aam, Atanrem pistiin, piliaqellra yuilqumi.

4(Taug̃aam Akquyutem Yaassiiga Jerusalem-aami uitallruuq pelatekami Angayuqam David-aam napartellranun taitellerminiu Yaassiik Kiriath Jearim-aamek.)

5Punerneq-llu ekuavik Bezalel-aam, Uri-m qetunraan, Hur-am tutgariin piliaqellra, Gibeon-aametellruuq ciuqerrani Pelatekaan Atanrem. Tuani-llu Angayuqaq Solomon-aaq, yuut-llu tamarmeng, agayuut Atanermun.

6Solomon-aaq-llu agayuuq Atanermun ciuqerrani Pelatekam elliitnek ekuagiluni punernerkun ekuavigkun; ungungssinek tuqucecillruuq tiissitsaanek (1,000) tamalkuuciicetun-llu ekualuki.

7Tuani unugmi Agayun alairtuq Solomon-aamun apluku-llu, “Camek cikiisqumasit wangnun?”

8Solomon-aam-llu kiugaa, “Kesianek nasvaumallruan kenken angelria caqtaanrilnguq David-aamun atamnun, waniwa-llu angayuqrurcetarpenga eniini.

9Ataneq Agayun, akqutellren David-aamun atamnun piciuresgu. Angayuqrurtellruavnga yugugarnun nunam urraatun amllertalrianun,

10taumek elisngamek cikirnga nallunritmek-llu aturyuk'ngamnek ataniullemni yut'en. Tamana pinrilkan qaillun ataniuryugngaciqsia ukut amlleqapigtellriit yut'en?”

11Agayutem kiugaa Solomon-aaq, “Ellualriamek cucukiuten. Kaiganrituten aklunek wall'u tukuutnek, takarnarqutmek wall'u assilriakun niitnaullerkarpenek wall'u unguvaitnek inglukestevvet wall'u unguvamallerkarpenek, kaigauten elisngamek nallunritmek-llu ataniurnaluki yuunka, wiinga ellaitnun angayuqrurtellrukemken.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Cikirciqamken elisngamek nallunritmek-llu. Ilalukek-llu cikircikamken tukuutnek, akitulrianek, niitnaullerkarpenek-llu pikeksailkiitnek angayuqrullret ciuvni, kinguakun-llu waten ayuqellriamek pingqellriartangqerrngaunani.”

Angayuqam Solomon-aam Pinia Tukuutai-llu

13Tua-i Solomon-aaq ayagtuq agayularvigmek Gibeon-aami, PelatekaanAtanrem uitavianek, Jerusalem-aamun-llu uterrluni. Tuani-llu ataniuraa Israel-aaq.

14Solomon-aaq-llu quyurciuq akalrialegnek ayagassuutnek tiissitsaaq yuinaat-llu yuinaq (1,400) amllertaluteng, qula-llu malrugnek tiissitsaanek (12,000) anguyagteñek horse-aalegnek. Tamakut-llu ilait uitavkarai Jerusalem-aami, ilait-llu nunalgartellruluki allanun nunarpagnun.

15Atanirturillran nalliini qerrirliq suulutaaq-llu teggalqutun nurnairutellruuk Jerusalem-aami, napat-llu cedar-aat amllerrluteng sycamore-atun napaitun Shephelah-m.

16Angayuqam pistain caliaqellruit taivkallrit horse-aat Egypt-aamek Kue-amek-llu, elliin-llu naverrniartain akurtullruluki Kue-amek akilirluki.

17Taivkarillruut-llu akalrialegnek pekcessuutnek Egypt-aamek. Tunlarait-llu Hittite-anun Syrian-aanun-llu, ayagassuun atauciq akilirluku tiissitsaam avga yuinarnek tallimanek cipluku (600) qerrirlinek, horse-aat-llu yuinaat qulngurutiit avguluku (150).

2 Chronicles 2

Upyutellra Piliaqellerkaan Agayuvigpiim

1Angayuqaq Solomon-aaq piarkaurtuq agayuvigpagmek pilinaluniAtanermun agayularvigkamek, angayuqam-llu eniinek pikaminek.

2Angutet-llu tiissitsaat yuinaat pingayun qulmek cipluku (70,000) amllertalriit calivkarai ayagacisten̄guluki caliarkanek, yuinarnek-llu cetamanek tiissitsaanek (80,000) teggalqut kepurtekaitnek qemililriami nunami, pingayun-llu tiissitsaat tiissitsaam-llu avga yuinarnek tallimanek cipingalriit (3,600) ayuqucirtuasten̄gusqelluki caliamun.

3Solomon-aaq-llu ayagceciuq qanermek Hiram-aamun angayuqranun Tyre-am: “Calillgutkia ataka, Angayuqaq David-aaq, pillrucirpetun tun'ivikellerpeni cedar-aanek muraganek eniinun piliaqellrani atu'urkainek.

4Piliqatartua agayuvigpagmek Atanrem Agayutem pikaanek. Tanqilriaruciquq tuani wiinga yuunka-llu agayularciqukut elliinun aruviarallemteggun tepkegcilrianek, cali kesianek elliivik'larciqaput tanqilriamek kelipamek, elliilarciqukut-llu ekualuki unuakumi, atakumi, Sabbath-aani, New Moon Festival-aani, allani-llu tanqilriani ernerni,Atanermun Agayutemteñun. Elliin Israel-aaq alerqullrua waten piuralaasqelluku akwarpak.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Umyuangqertua naucinalua angelriamek agayuvigpagmek, tua-i wangkuta Agayutvut angenruan allani agayutni.

6Kina taug̃ken tua-i piliyugngavkenani agayuvigpagmek Agayutem pikaanek, tua-i-wa qilak-llu pivigtuqapigteng'e'rmi elliinun engelqerrunrilan. Qaillun-mi tua-i wiinga piliciqsia agayuvigpagmek Agayutmun aruviarnek ekuagivikelallerkaan angenqekiinek?

7Taumek watua taivkari angutmek elisngalriamek caliaqsaraanek suulutaam, qerrirlim, punernerem, caviim, piliyaramek-llu 'lumarrarnek qiuglinek, qesurlinek, kavirlinek-llu, tegaryaramek-llu elitnaurumalriamek. Calillgutkeciqai elisngalriit calistet Judah-mi Jerusalem-aami-llu uitalriit David-aam atama nakmikellri.

8Tuyurlua-llu cedar-aanek, cypress-aanek, juniper-aanek-llu muragnek Lebanon-aamek, nallunrilamku pistevvet elisngait kepurillerkarteng napanek Lebanon-aami. Upingaunga ayagcetnaluki pistenka ikayuryarturluki pisteten

9upcillratni napanek amlleriluki, tua-i agayuvigpak piliarkaqa angelriaruciqngan ucurnarqelriaruluni-llu.

10Neqkaitnek napaliurtet pisteten taivkariciqua cuqnek yuinarnek tallimanek tiissitsaanek (100,000) mukaarkanek, tiissitsaanek-llu yuinarnek tallimanek (100,000) cuqnek mukaarkanek barley-mek, yuinaat-llu talliman qulmek cipluku tiissitsaanek (110,000) gallon-aanek wine-amek, yuinaat-llu talliman qulmek cipluku tiissitsaanek (110,000) gallon-aanek olive-aat uquitnek.”

11Angayuqam Hiram-aam Solomon-aaq kiugaa igakun, “Atanremkenekngamiki yun'i angayuqrurtellruaten ellaitnun.

12Nanraumali Ataneq, Agayutii Israel-aam, Piliaqestii qiliim nunam-llu! Cikillrukii Angayuqaq David-aaq umyuartulriamek qetunramek, murilkelluni mulngakelriamek taringumaluni-llu, maa-i-llu picirkiurluni agayuvigpagmek piliarkamekAtanrem pikaanek, angayuqam-llu eniinek pikaminek.

13Tuyuramken elisngalriamek angutmek, taringketalriaruluni at'legmek Huram-aamek.

14Aanii ilakellruat Dan-am yuullgutkelriartain, atii-llu nutem Tyre-armiunguluni. Elitnaurumauq caliyaramek suulutaanek, qerrirlinek, punernernek, cavignek, teggalqunek, muragnek, 'lumarrarnek qesurlinek, qiuglinek, kavirlinek-llu, 'lumarraqegtaarnek-llu. Caliyugngaluni ayuqenrilngurnek tegaryaranek, qaralimek-llu qaillun ayuqelriamek pilisqumallni maliggluku piliyugngaluni. Calillgutkevkarki elisngalriit calisteten, atavet-llu Angayuqam David-aam calistekellri.

15Taumek watua taivkari mukaarkanek, barley-nek, wine-amek, olive-aat-llu uquitnek akqutkellerpenek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Kepuriciqukut cedar-aanek napanek Lebanon-aam ingriinek nurutarkauvkarpek'nak, taiciiqaput quyurrluki qillrulluki angyarrlulilukі imarpigkun Joppa-mun. Tuaken ayautniaten Jerusalem-aamun."

Caliaqellra Agayuvigpiim Ayagnirtuq

17Angayuqam Solomon-aam naaqai yuut tekitaat Israel-aam nuniini uitalriit, atami David-aam naaqevkaumallruciitun; maaten piit yuinaat malrunelgen qula pingayunek tiissitsaat tiissitsaam-llu avga yuinarnek tallimanek cipluku (153,600) tekitaat amllertaluteng.

18Ilait-llu yuinaat pingayun qulmek tiissitsaat (70,000) amllertalriit calivkarai ayagacestenguluki caliarkanek, yuinaat-llu cetaman (80,000) teggalqunek elucilirtengurtai ingrini, tiissitsaat-llu pingayun tiissitsaam-llu avga yuinarnek tallimanek cipingalriit (3,600) ayuqucirtuastengurrluki caliam assirluni taqlerkaanun.

2 Chronicles 3

1Angayuqam David-aam, Solomon-aam atiin, ak'a uptellruluku Agayuvigpiim nani uitallerkaa. Jerusalem-aami Mount Moriah-mi, tuaniAtanrem alairvikellrukii David-aaq, Ornan-aam Jebusite-am mukaarkanek kaugtuarvillrani. Angayuqam-llu Solomon-aam ayagniraa caliaq

2aipaani iralum, cetamiitni allrakut angayuqaullmi.

3Makut Solomon-aam cuqyutelqai caliaqellermini Agayuvigpak: taktacia, yuinaat cetaman qulmek cipluku (90) it'ganernek, iqtutacia-llu yuinaq qulmek cipluku (30) it'ganernek.

4Iteryaraa-llu yuinaq qulmek cipluku (30) it'ganernek taktaluni, pitatekluku iqtutacia enem; qertutacia-llu yuinaat qulngunritaraan (180) it'ganret. Ilulirnera-llu enem qallircimaluni suulutaarrlainarmek.

5Iteryaraq-llu tunglilirluku cedar-aamek suulutaaqegtaarmek-llu qallirrluku, qaralircimalriamek palm-at napaitnek kalivneruanek-llu.

6Tangnircaraa-llu Agayuvigpak ayuqeqaqulrianek teggalquqegtaarnek suulutaamek-llu taitellermek Parvaim-aam nuniinek.

7Qallirrluki-llu Agayuvigpiim qacarneri, enertai, iteryarai, qacarneri, ikirtuqai-llu suulutaamek. Qaralilirluki-llu qacarneret cherubim-aanek.

8Ena-llu iluqliq, aterpagcimalria Tanqinqukacaar, taktauq yuinaq qulmek (30) it'ganernek, yuinaq-llu qulnek (30) it'ganernek iqtutaluni, Agayuvigpiim iqtutaciatun pitaluni. Qacarneret-llu qallirrluki tiissitsaanek qulnek cuqnek (25) suulutaaqegtaarmek;

9yuinarnek ounces-aanek suulutaamek aturluteng ussukcaliluteng, cali-llu qulliit enet qacarnerit qallirrluki suulutaamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Angayuqam-llu calisteñi pilivkarai malrugnek tegglignek cherubim-aagnek, suulutaamek qallirrlukek, ellilukek-llu Tanqinqukacaarmun,

11-13tuani nangengqauk caniqliqlutek iteryaraq caumaluku. Tamarmek malrugnek yaqungqertuk taktalriignek pingayunelgat avguluni (7 1/2) it'ganernek, yaqukek nengingalutek atunem agtuusngalutek enem qukaani, qacarnerek-llu tamarkenka agtuumalukek, nengingalutek yuinaq qulmek cipluku (30) it'ganernek.

14'Lumarraq-llu capkutaa Tanqinqukacagaam piliaqumauq 'lumarraqegtaarmek allanek-llu 'lumarranek, kepcimalrianek qiuglimek, purple-aamek kavirlimek-llu, qaraliliumaluni cherubim-aanek.

Malruk Punernerek Naparyak

15Ciuqerrakun-llu enem naparyaliuq yuinaq akimiarmek cuqnernek (35) it'ganernek qertutalukek, kangerkiurlukek-llu tallimanek cuqnernek pitalukek kangkek tamarkenka.

16Kangrak naparyak qaraliliumalutek kalivneruanek uyamigtun ayuqelrianek, yuinarnek-llu tallimanek (100) pomegranates-aanek.

17Nunalgartak-llu naparyak ciuqerranun Agayuvigpiim, atauciq ungalalirnermun, aipaa-llu neglirnermun; ungalalirnermelnguq aterpagtaa Jachin-aamek, neglirnermelnguq-llu Boaz-aamek.

2 Chronicles 4

Calissuutet Agayuvigpagmi

1Solomon-aaq-llu ekuavililuni punernermek, yuinaq qulmek cipluku (30) it'ganernek taktaluni, akimiarnek-llu it'ganernek qertutaluni.

2Punernermek-llu mervililuni; uivenqeggluku, pingayunelgat it'ganret avguluku (8 1/2) et'utaluni, akimiarnek it'ganernek (15) painga iqtutaluni, yuinaak-llu malruk tallimanek cipluku (45) it'ganernek kassutmun cuqnengqerrluni.

3Kassutmun elaqliim qerrlua merviim elucilegtangqerrluni naunrarpagngalngurnek ellimaluteng pitateku'urluteng; ilakliiyusngaluteng mervigmun. Tangnircaucetangqerrluni caniqliqellrianek, qulliqluteng. Tangnircaucet angucalutun qulugvagtun ayuqluteng, ilakliiyusngaluteng mervigmun.

4Mervik tusngaluni qula malrugnek (12) angucalurngalngurnun kuluvagnun, pingayun caumaluku negeqvaq, pingayun-llu kanavaq, pingayun-llu ungalaq, pingayun-llu calaraq.

5Mamtutacia merviim cuqyagaat inches-aat pingayuuluteng it'ganermi; qerrlua ayuquq qerrluatun saskam, elatmun perluni naucetaatun lily-tun. Mervik imangqerrsugngaluni akimiarnek tiissitsaanek (15,000) gallon-aanek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Cali-llu pililuni qulnek ermigcuutnek, elliluki-llu talliman ungalalirnermun, talliman-llu neglirnermun. Tamakutgun erulararkauluki ungungssit natait ekualuki elliitekat. Mervigpiim-llu imaa agayulirtet atulararkauluku eruritekluku.

7Pililuni-llu qulnek suulutaanek kenurrarvignek ayuquciqelallracetun taqumaluteng, elliluki-llu Agayuvigpagmun, talliman ungalalirnermun, talliman-llu neglirnermun.

8Qulnek-llu estuulunek pililuni elliluki-llu Agayuvigpagmun, talliman ungalalirnermun talliman-llu neglirnermun. Yuinarnek-llu tallimanek ermigcuutnek suulutaanek pililuni.

9Piliuq-llu iluqlirmek carr'ilngurmek agayulirtet pikaatnek, elaqlirmek-llu carr'ilngurmek. Ikirtuqat-llu qukaagni carr'ilnguuk qallirrlukek punernermek.

10Mervigpak-llu ellia ungalankuk calaraq-llu akunliinelnguum kangiram canianun.

11-16Cali-llu Huram-aaq piliuq egatnek, qanikciurutnek, ermigcuutnek-llu. Tua-i Huram-aam tamalkuita qaqitai akqutkellni Angayuqamun Solomon-aamun piliaqeciqniluki Agayuvigpiim pikai: Malruk naparyak Malruk qantarngalnguuk naparyak kangragni uitaarkak Kalivneruat tangnircautet naparyagni uitalriit Yuinaat-llu yuinaat (400) pomegranates-aat malrugni nalleqliqluteng nengumaarkat naparyak kangkegni Qulen akalriaralget ayagacissuutet Qulen ermigcuutet Mervik Qula-llu malrugnek cipingalriit angucalut tusngavii merviim Egatet, qanikciurutet, kapsuutet Huram-aam caviliurtem tamalkuita makut piliaqai punernernek qevleringalrianek, Angayuqam Solomon-aam pisqucillratun, atulararkat Agayuvigpiini Atanrem.

17Cailqurrani Jordan-aam angayuqam piliaqevkallrui qikulegmi nunami akuliigni Succoth-aam Zeredah-m-llu.

18Cat amlleret piliaqumallruata qaillun uqamaltacia punernerem atullrem nallunaiqapiaraumanrituq.

19Tua-i Solomon-aam piliaqai cat tamalkuita iluanelnguut Agayuvigpiim: suulutaaq ekuavik, estuuluit kelipat elliitekumalriit Agayutmun,

20kenurrat, estuuluit-llu suulutaarrlainaat kumaarkauluteng ciuqerrani Tanqinqukacagaam, pillerkiurumaciicetun;

21naucetaat, kenurrat, kenliurutet, taqumaluteng suulutaarrlainauluteng;

22kenurranek nipcissuutet, ermigcuutet, qantait aruviarcuutet, qetget kumalriit assigtait, taqumaluteng suulutaarrlainauluteng. Elaqliit amiigi Agayuvigpiim Tanqinqukacagaam-llu amiigi qallircimaluteng suulutaamek.

2 Chronicles 5

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Wani-wa tamarmi caliaq, Solomon-aam caliaqellra, Agayuvigpagmun qaqituq. Nek'egtai-llu Agayuvigpiim elliviinun cat tamalkuita atami David-aam urenkutmek Atanermun umyuaqutkellri: qerrirliq, suulutaaq, cat-llu allat.

Akqutem Yaassiiga Itrutaat Agayuvigpagmun

2Tua-llu Solomon-aam taisqai ciulirneri Israel-aam, ciuliqagtait yuullgutkelriit, ciuqliit-llu ilakuralriartain Israel-aam, Jerusalem-aamun, taitnaluku Akqutem Yaassiiga Zion-aamek, David-aam nunarpiinek, Agayuvigpagmun.

3Tamarmeng-llu Israel-aam yui quyurtut ciuqerranun angayuqam nerevkaritmi Festival of Shelters, malrunelgatni iralut atutukiitni.

4Tamarmeng-llu ciulirneri Israel-aam quyurcimariata, nutaan Levite-at kevgaat Akqutem Yaassiiga

5agulluku-llu Agayuvigpagmun. Pelatekaa-llu Atanrem uitavian, tamalkuita-llu calissuutai iluani uitalriit, agayulirtet Levite-at-llu nugtartait Agayuvigpagmun.

6Angayuqaq Solomon-aaq, tamarmeng-llu Israel-aam yui, quyurtut ciuqerranun Akqutem Yaassiigem, elliiluteng-llu amlleqapigtellrianek qusnginek, angucalunek-llu kuluvagnek, amllessiyaagameng-llu naaqumasciiganateng.

7Tua-i agayulirtet kevegluku agutaat Atanrem pikekii Akqutem Yaassiiga itrulluku-llu Agayuvigpagmun elliluku-llu Tanqinqukacaarmun, aciagnun cherubim-aak.

8Yaqukenka nengingalriik patumaak Yaassiigek, muriit-llu takellriit tegumiaqessuutellri.

9Muriit iquit taksiyaagameng kia im'um nangerngakuni ciuqerrani Tanqinqukacagaam tangerrsugngaluki; elatiinek tau͡gaam alaitevkenatek. (Tuani cali uitaut una erneq tekilluku.)

10Cataunani Akqutem Yaassiigegken iluak kiimek tau͡gaam teggalquk malruk igausngaviik Moses-aam tuavet ellillrek Mount Sinai-ami, Atanremakqut'lillrani Israel-aam yui pillgutekluki Egypt-aamek anellratni.

Atanrem Ucurnaa

11Tamarmeng agayulirtet tuanelnguut, ilausngallgutkenrilnge'rmeng

12Tamarmeng-llu Levite-at aturcetaartet: Asaph, Heman, Jeduthun-aaq-llu, qetunrait, tungelqurrit-llu aturangqerrluteng 'lumarraqegtaarnek, aturcetaarluteng cymbal-aanek, qelutelegnek-llu, nangertut calaralirnerani ekuaviim ilaluteng arvinlegnek yuinarnek (120) agayulirteñek cupu'uryaralegnek.

13Cupu'uryaralget aturtet-llu caliaqaat qastuluteng pitatekluteng nanrallerkarteng quyaviklerkarteng-llu Ataneq, yuarun-llu ayagnillrani, aturcetaarluteng cupu'uryaranek, qasiarcetaanek, allanek-llu aturcetaanek,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

nanrarluku Ataneq, “Nanrarciu Ataneq assilriaruan, Caqtaanrilnguq kenkii piugarkaungan akwarpak,” Agayuvigpak-llu imanguq amirlumek.

14Tua-i agayulirtet ciumurucesciigataat agayullerteng amirlum pisciigatevkarluki; Atanremucurnaan imiaku Agayuvigpak.

2 Chronicles 6

Solomon-aam Qallatellra Yugnun

1Angayuqaq Solomon-aaq piicagtuq, “Ataneq nakmikellruan uitanaluten amirluni tan'germi-llu.

2Maa-i-llu enelillruamken ucurnarqellriamek agayuvigpagmek, uitavigkarpenek akwarpak.”

3Tuani tamarmeng Israel-aam yui nangerngaut. Angayuqaq-llu tuigtuq cauluki kaigalluki-llu Agayutmun atawaqaasqelluki.

4Qanerluni, “Nanraumali Ataneq Agayutii Israel-aam! Elliin unatmikun piciurtellrukii qanmikun akqutellni David-aamun atamnun qanerluni,

5‘Anuqaanemnek yuunka Egypt-aam nuniinek una tekilluku, cucukliqsaitellruunga nunarpagmek Israel-aam nuniini pilivigkamnek agayuvigpagmek wangnun agayularvigkamek, cucukliqsaitellruunga-llu yugmek ciuliqagtekaatnek yum'a Israel-aam.

6Tau͡gaam waniwa cucukaqa Jerusalem wangnun agayularvigkamek, elpet-llu, David-aaq, ataniumasqelluki yuunka Israel-aat.’”

7Iquliraa qanellni Solomon-aam, “Ataka David-aaq picirkiullruuq pilinaluni agayuvigpagmek agayularvigkamek Atanermun Agayutiinun Israel-aam.

8Tau͡gaam Atanrem qanrutellrua, ‘Elluarrluten piuten agayuvigpagmek piliyugluten pikamnek,

9elpet tau͡gaam piliaqngaitan, qetunrarpet tau͡gaam, yuurtarkam elpenun, piliaqeciqaa agayuvigpaka.’

10“Wani-wa Atanrem piciurtaa akqutkellni: tua-i nangertellruama David-aam atama eniini, aqumlua-llu atanruvianun Israel-aam, Atanremakqutkellruciatun, agayuvigpagmek-llu pililua agayularvigkamunAtanermun Agayutiinun Israel-aam.

11Agayuvigpagmun ellillruaqa Akqutem Yaassiiga, imalek igausngaviigkenek teggalqugnek akqutem Atanrempiurtellra pillgutekluki Israel-aam yui.”

Solomon-aam Piicautii

12Tua-llu Solomon-aaq nangertuq ciuqerranun ekuavian Atanremtangvagtelluni tamalkuitnun Israel-aanun, yagglukek-llu talligni piicagluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13(Solomon-aaq pilillruuq punernermek tuss'ararrarmek elliluku-llu qukaanun carr'ilnguum. It'ganernek pingayunlegnek angtauq kangirinqeggluni, it'ganernek-llu tallimanek qertutaluni. Qainganun-llu ugtuq, ciisqumiggluni-llu tamarmeng yuut tangerrsugngakiitnun, yaggluki-llu unatni qilatmun.)

14Piicagtuq-llu, “Ataneq, Israel-aam Agayutiin, allamek Agayucetaituq elpetun ayuqellriamek qilagmi nunam-llu qaingani, aturturqiinek akqutni, nasvaumaluku caqtaanrilnguq kenken pistevnun yuulrianun tamalkirrluteng ircaqumegteggun.

15Piciurtellruan akqutkellren atamnun David-aamun; aa-ang, qallatellruuten Qanerpegun, unatevgun-llu piciurrluku mat'umi enermi.

16Taumek waniwa Ataneq Agayutiin Israel-aam, piciureskiu alla akqutellren pistevnun, David-aamun atamnun, qanrutlerpeni elliin kinguvranek atanirturilriartangqerrlainarciqniluku Israel-aamun angayuqauluni, mulngakluteng tau͡gaam maligtestainek Alerquutvet ellii pillruciatun.

17Watua taumek, Ataneq Israel-aam Agayutiin, cat tamalkuita piciureskiki akqutelten pistevnun David-aamun.

18“Tau͡gaam-qaa Agayutem ilumun uitallgutekciqaa yuk nunam qaingani? Tangerrluku qilak, quyinquqapiar-llu qilak, engelqerrungaituk elpet angtacirpenun, qaillun-mi tua-i una Agayuvigpak pilialqa engelqerruyarta elpenun?

19Ataneq Agayutmaa, wiinga pistekarpenga. Niisgu piicauteka cikirlua-llu kaigatemnek elpenun.

20Murilkekiu una Agayuvigpak erenrani unugmi-llu, akqutkellren wani agayulararkauniluki elpenun, niicugninga piicallemni una Agayuvigpak cauluku.

21Niiski piicautenka, piicautait-llu pistevvet yugpet-llu Israel-aam piicakata una cauluku; aa-ang, niiskiki qilagmek uitavigpenek; niiskuvki-llu au͡g'ariski.

22“Yuk piciliumakan assiilngurmek ilainun taicimaluni-llu ekuavigpenun wani Agayuvigpagmi piciulriamek ukvernarisqelluku pinarqutaitniluni.

23Ataneq niicugniniartuten qilagmek, cuqluki-llu pisteten, anucimirqecetaarluku pinarqellria umyugaakun taringevkarluku caliara, au͡g'arluku-llu avalitii ellualriim, nunulirluku elluarrluni pillra tangerrluku.

24“Ingluita-llu yut'en Israel-aat cirlakekatki assiilngillrat elpenun pitekluku, ataam tuigeskata elpenun tailuteng-llu wavet Agayuvigpagmun, piicagluteng-llu ellmeggnek pivakenrirluteng au͡g'aritesqelluteng,

25kitaki niicugniniaraten qilagmek, au͡g'arluku-llu assiilnguit yugpet, ut'rulluki-llu ataam nunamun cikiuteklerpenun ellaitnun ciuliaritnun-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26“Ellalliqsaitevkaquvgu, tua-i-wa yut'en assiilngillruata elpenun, piicakata cauluku una Agayuvigpak, aterpet-llu piciucia nallunairluku assiilngumeggnek tuiggluteng,

27Ataneq, niicugniki qilagmek, aug̃'arilluki-llu assiilnguitnek pisteten, yut'en Israel-aat, elicungcarluki-llu elluamek piyuavigkaatnek. Nutaan, Ataneq, ellallungevkaqiu mat'umun nunamun pivnun, cikiuteklerpenun yugpenun aug̃aumangailngurmek paitaqevkarluku.

28“Piitnaq nunami pikan, wall'u cangerlak, wall'u naucillrit piunriumakata: kiirpiim anuqiikun, petgertayulitgun, ciissitgun uguguarngalngurteggun; ingluita-llu kassuguskatki nunarpaitni; wall'u caungraan nangteqnaq, caungraan-llu naulluun;

29piicautait niiskiki. Ilait yugpet Israel-aat, ircaqumegteggun umyuarniuqapiggluteng, yageskatki unateteng Agayuvigpiim tungiinun;

30niiskiki piicautait. Niicugnikiki qilagmek uitavigpenek, aug̃'arilluki-llu. Kiivet elpet nallunritaten umyugai yuum ircaqruan. Caliaqekikut atauciuqaqluta ayuqucirput tangerrluku,

31yugpet qigciknauraatgen piyuavikluki-llu piciryaraten erenret tamaita uitallermeggni nunami cikiutellerpeni ciuliamteñun.

32“Ayuqluku tekitaq, ilakenrilkiit yugpet Israel-aat, tailria yaaqvanek nunamek angelria atren pitekluku, unateten-llu pinilriit, talligken-llu yagingalriik, tailuni piicakan wani Agayuvigpagmi,

33niisgu qilagmek uitavigpenek, niiskiu kaigatii-llu kiuluku, tua-i tamarmeng nunam yuin nallunritnauraatgen qigcikluten-llu, yugpet Israel-aat pilauciicetun, nallunrirnauraat-llu una, Agayuvigpak piliaqelqa, elpenun agayularviugarkaucia.

34“Yut'en alerququvki ayaasqelluki anguyagluki ingluit, piicakata nanlengraata, tungiinun uum nunarpiim cucukellerpet, Agayuvigpiim-llu piliaqellma elpenun,

35niiskiki piicautait. Niiskiki qilagmek qakvautmek-llu cikirluki.

36“Assiilngiqata elpenun, tua-i yugtailan assiilngiyuilngurmek, qenruskuvki cirlakevkarluki-llu ingluitnun, ayaucimakata-llu teguaruluteng nunamun yaaqvanelngurmun wall'u canimelngurmun;

37cali taug̃aam ircaqumegteggun umyualinqigeskata nunami ayaucimavimeggni teguaruluteng, kaigakata-llu elpenun qanerluteng, ‘Wangkuta assiilngillruukut, alangqacirput-llu ciumurulluku, assiilnguq-llu aturluku.‘

38Umyualinqigeskata tamalkirrluteng umyuamegteggun, tamalkirrluteng-llu ircaqumegteggun nunami ayaucimavimeggni teguaruluteng, piicagluteng-llu tungiinun nunam, cikiuteklerpet ciuliaritnun, nunam elpet cucukellerpet, uum-llu Agayuvigpiim piliaqellma,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39kitaki niiskiki qilagmek uitavigpenek piicautiit kaigatait-llu, piciurrluku-llu piyuutiit, aug̑'arilluki-llu yut'en elpenun assiilngillret.

40“Tua-i, Agayutmaa, tangvagkut niilluki-llu piicautet wani nunami.

41Waniwa nangerten, Ataneq, malikluku-llu Akqutem Yaassiiga, nallunairutii pinirpet, itra Agayuvigpagmun maanlluten-llu akwarpak. Agayulirteten, Ataneq Agayun, aturiumalit anirtuutmek, yut'en-llu tamarmeng angnirlit assilriarucin ellmeggnun pitekluku.

42Ataneq Agayun, qessayagucaqunaku angayuqaq elpet cucukellren! Neq'akiu pektayiilnguq kenken David-aamun pistevnun.”

2 Chronicles 7

Naaqicimallra Agayuvigpiim

1Solomon-aam piicallni iquklicaku, keneq qilagmek atrartuq ekualuki-llu elliitellret ekuagarkauluki, qitngirnarqeqapigtellriim-llu tanqian Atanremimiraa Agayuvigpak.

2Agayulirtet-llu iterciigatut Agayuvigpagmun, ucurnaan Atanrem muirumiiku.

3Tamarmeng Israel-aam yuin, tangrramegteggu keneq atrallrani Atanrem-llu ucurnaan imiaku Agayuvigpak, ciktait kegginateng nunamun, ciktaarvikluku quyavikluku-lluAtaneq qanerluteng, “Tua-i ellii assilriaruan, tua-i kenkii caqtaanrilnguq piugarkaungan akwarpak.”

4Tua-llu angayuqaq tamarmeng-llu yuut elliiluteng ekuagiut Atanermun.

5Angayuqaq Solomon-aaq elliiguq ekuagiluni yuinaq malrugnek cipluku tiissitsaanek (22,000) angucalunek kuluvagnek, yuinarnek-llu arvinlegnek tiissitsaanek (120,000) qusnginek. Tua-i angayuqam yuut-llu tamarmeng urenkutmek tunaat Agayuvigpak.

6Agayulirtet-llu nekiumallermeggni nangerngaut; tuaten-llu Levite-at nangerngaluteng caumaluki aturcetaartuumarmeng, aturcetaararkaulutengAtanermun Angayuqam David-aam piliallrikun quyassuutekaulukiAtanermun, kenkii caqtaanrilnguq piugarkaungan akwanun, David-aam nanraun aturaqamiu aturcetaatgun; akiani-llu agayulirtet cupait cupu'uryarat; tamarmeng Israel-aat nangerngaluteng.

7Solomon-aam-llu menuircaraa qukaa carr'ilnguum, ciuqerranelnguq Agayuvigpiim, tuani-llu elliiguq ekualuki elliitnek, mukaarkanek elliitnek, uqumek-llu ilakuyutmun elliitngullermek. Waten piuq punerneq ekuavik piliallni mikngan tamalkuitnun makunun elliitnun.

8Taum nalliini Solomon-aam atullrua ernerni malrunlegni Nerevkaritii Uqisviit tamalkuita Israel-aat pillgutekluki. Amlleqapiggluteng yuut taillret Iteryaraanek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Hamath-aam negeqlirnelnguum, Egypt-aam-llu Kuicuariinek ungalalirnermelngurmek.

9Erenret-llu pingayunelgatni nangniullukuarluteng; atullruamegteggu agayutellra ekuaviim ernerni malrunlegni nererpagluteng-llu cali ernerni malrunlegni.

10Erenret yuinaq pingayuatni iralut malrunelgatni ayagcetai yuut kingunritnun, angnirluteng quyaluteng-llu ircaqumegteggun atawaqautai cikiutekellri Atanrem David-aamun, Solomon-aamun, yum'inun-llu Israel-aamun.

Agayun Ataam alairtuq Solomon-aamun

11Wani-wa Solomon-aam tamalkuita upyutellni caliaqnaluki Agayuvigpagmi elliin-llu enemini, elluarrluki qaqitai.

12Tua-llu Ataneqalairtuq Solomon-aamun unugmi qanrulluku: “Niitaqa piicauten, ciuniuraqa-llu una Agayuvigpak elliiviusqelluku wangnun.

13Ellallirceteksaitaqamku, wall'u picirkiqumki petgertayulirpiit neresqelluki nauceciigat, wall'u cangerlagpagnek ayagcecikuma yumnun,

14yuunka aterpagcimalriit atemkun ellmikutuureskata, piicakata-llu wangnun, tuiggluteng-llu assiilutmeggnek, nutaan niiciiqanka qilagmek, aug̃'arilluki-llu assiilnguitnek, nuniit-llu ataam amllermek unangnariluku.

15Una Agayuvigpak murilkeciqaqa upingaciqua-llu niitarkauluki tamalkuita piicautet wani piicautngulriit,

16cucukellruamku menuircarluku-llu una Agayuvigpak atqa tuantesqelluku akwarpak; iigka ircaquqa-llu tuanterrlainararkauguk kesianek.

17Tua-llu elpeci, piyuakuvci ciuqamni, David-aam atavci piyuallruciatun, aturluki tamalkuita alerquutenka, tegumiaqluki-llu picirkiutenka pisqutenka-llu,

18akqutkelqa piciurciiqaqa ciuliavceñun David-aamum qanerlua, ‘Israel-aaq ataniurumarrlainarciquq kinguverpenek.‘

19Taug̃aam tuigeskuvci cakaarluki-llu picirkiutenka alerquutenka-llu elpeceñun tunellrenka, ayagluci-llu kevgiuquvciki allat agayutet agayuvikluki-llu,

20tuani qecugciqamci nunamek elpeceñun cikiuteklemnek; una-llu Agayuvigpak kenciknarivkalqa atemnun, aug̃'arciqaqa tangerqemnek. Yuut-llu tamiini temciarautekciqaat caunrilkuurluku-llu.

21“Agayuvigpak wanirpak ellmaaraunrilngurmek takarnarqellriaruuq, taug̃aam tamarmeng kitulriit irrayugciqut qanerluteng-llu, ‘Ciin-kiq Atanremwaten piagu man'a nuna una-llu Agayuvigpak?’

22Yuut kiuciqut, ‘Tua-i-wa cakaaratgu Ataneq ciuliameng Agayutiit anucetellrat Egypt-aam nuniinek. Ukvengluteng allanun agayutnun agayuaqluteng-llu

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

tamakunun kevgiurluki-llu. Taumek tamana pitekluku Atanrem man'a assiitellria tuc'etaa ellaitnun.'"

2 Chronicles 8

Solomon-aam Qaqiutaari

1Iquatni yuinaat allrakut Solomon-aam piliaqellran Agayuvigpak elliin-llu eneni,

2ataam nautenqigtai nunarpiit Angayuqam Hiram-aam ellminun cikiutekellri, nunalgarrluki-llu Israel-aam yui tamakunun.

3Anguyagkun-llu teguak Hamath-aaq Zobah-llu.

4Piliaqaa-llu Tadmor-aq yuilqumi tamalkuita-llu qemaggvigtalget nunarpiit Hamath-aami.

5Cali nautenqigtak Upper Beth Horon-aaq, Lower Beth Horon-aaq-llu, cayailkuciumalriik nunarpiik qacarnengqerrlutek iteryararlutek-llu caniruciryaralegnek,

6nunarpii-llu Baalath-aam, tamalkuita-llu qemaggvilget nunarpiit, tamalkuita-llu nunarpiit pekcessuutmi akalrialget uitavigkait, nunarpiit-llu anguyagteṁi horse-aalget uitavigkait, cat-llu Solomon-aam piliaqsukni Jerusalem-aami, Lebanon-aami, tamiin-llu nunami elliin ataniuqengamini.

7-8Solomon-aam umyugait aturcetevkenaki cakviurteṅ̄gurtai tamalkuita Canaan-aam yui Israel-aat tuqutenritellrit nuna tamana piksagutellermeggni. Ilangqerrluteng Hittite-anek, Amorite-anek, Perizzite-anek, Hivite-tanek, Jebusite-anek-llu, maa-i cali tamakut kinguvrit pisteṅ̄guluteng una erneq tekilluku.

9Israel-aam yuinek Solomon-aaq cakviurteṅ̄gurcillrunrituq, tau͡gaam kevgiullruut anguyagteṅ̄guluteng, atanerruaruluteng, ciuliqagteṅ̄guluteng-llu akalrialegnun pekcessuutnun, horse-aalegnun anguyagteñun.

10Angayuqaq Solomon-aaq ciuqliulrianek atanerruangqertuq amllertaluteng yuinaat yuinaq qulmek cipluku (250), taukut ataniularait yuut.

11Solomon-aam nuliani, Pharoah-m pania, upagcetaa David-aam Nunarpiinek allamun enemun piliaqellerminun elliinun. Qanertuq, "Nulirqa uitangaituq eniini David-aam Israel-aam angayuqran, tua-i-wa nani uitavikellri Akqutem Yaassiigan tanqilriaruata."

12Tua-llu Solomon-aaq elliiguq ekualuki elliitnek Atanermun ekuavigkun piliaqellermikun ciuqerrani Agayuvigpiim.

13Elliilartuq ekuagiluni maliggluku Alerquutii Moses-aam tamaitni tanqilriani ernerni: Sabbath-aani, Nutaram Iralum Nerevkaritiini, pingayuni-llu allrakum

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

iluani piyaralegni nerevkaritni, Nerevkaritiini Quuleciriyaarailnguum Kelipam, Quyurciyaram Nerevkaritiini, Uqisviit-llu Nerevkaritiitni.

14Maliggluku picirkiutii atami David-aam, elkartai agayulirtet calivigkaitnun, Levite-at-llu nanrautnek atualallerkaatnun ikayullerkaitnun-llu agayulirtet erenrem caliarkai maliggluki caliaqellratni. Cali elkarrluki Agayuvigpagmi nayurtet unuaquaqan tamalkuitni iteryarani avvluki calillerkaitnun, David-aam picirkiutai maliggluki, Agayutem yuan.

15David-aam-llu alerquutekellri agayulirteñun Levite-anun-llu enet qemaggviit tungiitnun, allat-llu, maligtaquit ilarrait pinriteksaunaki.

16Wani-wa qaqitut tamarmeng caliari Solomon-aam ernermek tusnganirraanranek Agayuvigpak qaqisvianun. Tua-i Agayuvigpak qaqituq.

17Tua-llu Solomon-aaq ayagtuq Eziongeber-aamun Elath-amun-llu ceñiini imarpiim uitalriignun, nuniini Edom-aam.

18Hiram-aaq-llu ayagceciuq sun'anek atanerruaminek angayuqirluki maliggluki imarpigmi ayagayaram elisngastainek. Ayagtut-llu Ophir-aamun malikluki Solomon-aam atanerruari, tuaken-llu ut'rulluteng Solomon-aamun tayima akimiaq ataucimek cipluku uqamaltalrianek cuqnek (16 tons) suulutaamek.

2 Chronicles 9

Nunatellra Arnam Takarnarqellriim Sheba-mek

1Tua-llu queen-aa Sheba-m niituq angelriaruluni qanrutkumallranek Solomon-aam, taiguq Jerusalem-aamun naspaaluku nallunarqellriatgun apyutetgun. Malingqerrluni amllernek pisteḿinek ungungssinek-llu qulugtellrianek atmalegnek ayuqenrilngurnek tepkegcilrianek naunrarnek amllermek-llu suulutaamek, teggalquqegtaarnek-llu. Tekicami-llu Solomon-aamun qanrutaa tamalkuitnek umyuamini uitalrianek.

2Solomon-aam-llu kiugurarai tamalkuita apyutai; camek iirumalriartaituq Solomon-aamun nalqigcesciigalkiinek elliinun.

3Queen-aan-llu Sheba-m tangrramiki umyuartucia Solomon-aam, angayuqam enii piliallra,

4neqet estuuluan qaingani, uitaviit atanerruarin, kevgiullrat pistain, aturait, ekualuki elliitai, elliitekellri Agayuvigpagmi, ukverciiganani iillayugtuq.

5Qanerluni-llu angayuqamun, “Niitelqa nakmiin nunamni caliarpenek umyuartutacirpenek-llu piciulliniuq!

6Ukveqellrunritanka qanemcit elpenek, taingama tau͡gaam iigemkun-llu tangrramki ukvertua. Avga angelriarucian umyuartucirpet qanrutkumallrunrituq wangnun. Amatairumaan qanrutkumalleq niitelqa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Piluaqerpagtat nuliaten! Piluaqerpagtat-llu pisteten, uitallgutkerrlainaqiitgen niicugniluku umyuartucin!

8NanraumaliAtaneq Agayuten! Nallunaillrukii umyuaqegcitni elpenek angayuqrurtellermikun, ataniurisqelluten at'mikun. Tua-i-wa Agayutvet kenekngamiki yun'i Israel-aat piurrlainarcecuamiki akwarpak, angayuqrurtellrukiiten ellaitnun pitalqeggsaraq elluaryaraq-llu elpenun piurrlainarcecesqellukek."

9Tua-llu cikiraa Angayuqaq Solomon-aaq cikiutnek taitellerminek: cuqnek tallimanek suulutaamek amllellrianek-llu tepkegcilrianek naunrarnek, teggalquqegtaarnek-llu: ayuqaitut-llu tamakut tepkegcilriit naunraat queen-aan Sheba-m Angayuqamun Solomon-aamun cikiutekellri.

10(Tamakut-llu ilaluku pistai Hiram-aam Solomon-aam-llu taitellret suulutaamek Ophir-aamek taitut algum-aanek muragnek teggalquqegtaarnek-llu.

11Solomon-aam-llu algum-aat muriit aturluki ak'lia Agayuvigpak, angayuqam-llu eniinun, aturcetaaliluni-llu qelutelegnek-llu aturtet atu'urkaitnek. Tamakunek tangrrulriartangqeksaitellruuq ciungani nuniini Judah-m.)

12Angayuqam-llu Solomon-aam cikiraa queen-aa Sheba-m canek tamalkuitnek piyullrinek. Avatiitgun Solomon-aam navrutekluki cikiutellrin arnam cikiutainun taitellrinun. Tua-llu utertuq nakmiin nunaminun pisteñi malikluki.

Angayuqam Solomon-aam Tukuutai

13Waniwa uqamaltacia suulutaam allamiaqan Solomon-aam akurtulaqiin pitauq yuinaq tallimanek cipluku cuqnek (25 tons),

14avatiitgun tuneniartet kupcaat-llu taitellrita; tamarmeng-llu angayuqri Arabia-m nunam-llu angayuqri Israelite-at nuniitni taitelartut suulutaamek qerrirlimek-llu Solomon-aamun.

15Angayuqaq Solomon-aaq piliuq yuinarnek qulnek (200) angelrianek capkutanek kaugtuarumalrianek suulutaanek; qallingqerrluteng akimiarem usperem nuniini suulutaamek.

16Pililuni-llu yuinarnek akimiarnek mikellritnek capkutanek, tamarmeng qallirluteng pingayunlegnek uspernek kaugtuarumalrianek suulutaamek. Angayuqam-llu elliluki Enetaanun Napalilriaran Lebanon-aam.

17Solomon-aaq cali piliuq angtuamek tulurmek angayuqam aqumlleranek. Qallilirluku-llu suulutaarrlainarmek.

18Aqumlleq arvinlegnek akengqerrluni it'gat-llu uitayaraat ilakliiyusngaluni aqumllermun, atunem-llu avategkeni tallik uitayararlutek malruk-wa yugtutuliruak caniagni tallik uitayaraagnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Yugtutuliruat-llu qula malrugnek cipluku nangengqaluteng akrem atunem iquugkeni tuss'aram qaingani. Waten ayuqellriamek angayuqam aqumlleranek pitangqeqaqsaituq nani allani angayuqauvigni.

20Tamarmeng Angayuqam Solomon-aam mercuutai saskat suulutaaruut, tamarmeng-llu assigtat Enetaani Napalilriim Lebanon-aami suulutaarrlainaugut; tamaani Solomon-aam nalliini qerrliq umyuartequsngallrunrituq akitulriaruluni.

21Angayuqam-llu sunai ayalartut Tarshish-aamun pillgutekluki Angayuqam Hiram-aam sunai. Pingayuurtaqata allrakut utertelartut tekiulluteng suulutaanek, qerrirlinek, tulunek, ape-anek, yaqulegnek-llu peacock-anek.

22Angayuqam Solomon-aam anagngai tamalkuita nunam angayuqri tukuutetgun umyuartuyarakun-llu.

23Tamarmeng-llu nunam angayuqrin tangerrsuumilaraat Solomon-aaq niitnaluku umyuartuciq, Agayutem elliinun cikiutellra.

24Tamarmeng-llu taitelaraat Solomon-aaq cikiutnek, canek taqumalrianek qerrirlinek suulutaanek-llu, aturanek, myrrh-anek, tepkegcilrianek-llu naunrarnek, horse-aanek, ciulvagnek-llu. Waten pilartut allamiaqan.

25Solomon-aaq cali pingqertuq tiissitsaanek cetamanek (4,000) horse-aat enaitnek akalrialget-llu pekcessuutet, qula-llu malrugnek cipluku tiissitsaanek (12,000) horse-aatgun pilalrianek, nunalgaringaluki nunarpagni akalrialget pekcessuutet uitauviitni ilait-llu angayuqam nuniini Jerusalem-aami.

26Ataniumai-llu tamalkuita angayuqat Euphrates-aam Kuiganek ayagluki Philistia tekilluku, Egypt-aam engelkarrluku.

27Angayuqaullran nalliini qerrirliq nurnaitellruuq teggalqutun Jerusalem-aami, cedar-aat-llu napat nurnaunateng sycamore-atun napaitun Shephelah-m.

28Elussitat-llu taicimalartut Solomon-mun Egypt-aamek allanek-llu nunanek tamalkuitnek.

Qanrutkumaqallra Solomon-aam Ataniullran

29Solomon-aam pillra, ayagniqarraallranek iquklitellranun igausngaut kalikarni ukuni: Nathan-aam Prophet-aam Kalikai, Ahijah-m Shiloh-armium Qanrutkellri Tekitarkat, Nasvicimallri Iddo-m Prophet-aam ukuni-llu Angayuqran Israel-aam Jeroboam-aam ataniullra qanrutkumauq.

30Solomon-aaq ataniullruuq Jerusalem-aami tamalkuitnun Israel-aanun yuinaagni malrugni (40) allrakuni.

31Solomon-aam-llu qavallgutkai atani, tungmagcimaluni-llu nunarpiinun David-aam atami; Rehoboam-aaq-llu qetunraa ataniurtuq kinguakun.

2 Chronicles 10

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Neglirnermi Yuullgutkelriit Inglulitellrat

1Rehoboam-aaq ayagtuq Shechem-aamun, tuavet yui negeqliim Israel-aam quyurtellruluteng angayuqrurcarturluku.

2Jeroboam-aam-llu qetunraan Nebat-aam niicamiu man'a (Egypt-aamun qimallruamiu Angayuqaq Solomon-aaq) utertuq Egypt-aamek.

3Taukut-llu ayagceciluteng taisqaat; Jeroboam-aaq-llu tamarmeng-llu Israel-aat taigut qanerluteng-llu Rehoboam-aamun,

4“Atavet atmagcuuteput uqamairillrui. Watua uqeglicarki caknernarqellra kevgiullemta atavnun uqamailnguq-llu atmagcuutii atuqengarput, wangkuta-llu kevgiurciqamteggen.”

5Rehoboam-aam kiuluki qanertuq, “Ataam taikici erenret pingayun kinguatni.” Tua-i yuut ayagtut.

6Angayuqam Rehoboam-aam qanellgutkai arenqiirtullgutekluki ciulirneret ataminun Solomon-aamun kevgiullret elliinun ayuqucirtuasteñguluteng. Aptai-llu, “Qaillun picirkircecia kiusqelluki ukut yuut?”

7Taukut-llu kiugaat, “Naklekluki ukut yuut pikuvki ilukegcivkarluki, assirluki-llu qalaruskuvki, piciuluteng kevgiurrlainarciqaatgen.”

8Tau͡gaam cakaarluku ayuqucirtuutiit ciulirneret, arenqiirtullgutkai ayagyuat anglillgutellni watua-llu ayuqucirtuasteñi.

9Aptai-llu, “Qaillun picirkircecia kiusqelluki ukut yuut wangnun qanellret, ‘Uqeglicarki atmaput atavet ellillri wangkutnun’?”

10Ayagyuat-llu anglillgutellrin kiugaat, “Waten qanrarkauguten yugnun qanllernun elpenun, ‘Atavet atmagcuuteput uqamairii, tau͡gaam elpet uqeglicarki’; waten qanqina ellaitnun, ‘Iqelquqa iqtunruuq atama naqugnerani.’

11Nauwa atama uqamairillrui atmagcuuceci, wiinga-llu ilaciqanka. Anucimirqecetaalallruaci qenutatgun, wiinga tau͡gaam anucimirqecetaarciqamci piqertuarcuutetgun.”

12Tua-i-llu Jeroboam-aaq tamarmeng-llu yuut taigut Rehoboam-aamun pingayuatni erenret, angayuqam qanellratun, “Ataam tainiartuci wangnun erenret pingayuatni.”

13Angayuqam-llu kiucurlagai, cakaarluku alerquutellrat ciulirneret.

14Qanerluni, “Atama uqamairillrui atmaci, tau͡gaam wiinga ilaciqanka; anucimirqecetaalallruaci qenutarteggun, tau͡gaam wiinga anucimirqecetaarciqamci piqertuarcuutetgun.”

15Tua-i angayuqam niicugninritai yuut; tamana pisqutkellrua Atanrem Agayutem, piciurrnaluku qanrutkellni Ahijah-kun Shilonite-akun Jeroboam-aamun qetunraanun Nebat-aam.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Tua-llu tamarmeng Israel-aat tangrramegteggu niitenrilucirteng angayuqamun, kiugaat angayuqaq, “Qaillun pitalriamek pikangqerceta David-aami? Paitarkaitukut qetunraani Jesse-m. Israel-aam yuini, tamarpeci uterci kingunerpeceñun! Rehoboam-aaq ellminek aulukekili.” Tua-i tamaaggun Israel-aam yui inglulitut,

17unilluku Rehoboam-aaq angayuqruluku kiingitnun Judah-m nuniinelngurnun yugnun.

18Tua-llu angayuqam Rehoboam-aam Israel-aanun ayagcetaa Hadoram-aaq, ataniurteñgulria umyuarteng aturpek'naku calivkaumalrianun, tau͡gaam Israel-aat tuqutaat teggalqunek miluquluku. Waten piata, Angayuqaq Rehoboam-aaq cukangnaqluni akalrialegmun pekcessuutminun ekluni qimagtuq Jerusalem-aamun.

19Tua-i Israel-aat inglulisngalartut David-aam kinguvrinun angayuqrulrianun una erneq engelkarrluku.

2 Chronicles 11

Shemaiah-m Qanrutkaa Tekitarkaq

1Rehoboam-aaq tekicami Jerusalem-aamun, quyurcetai yuullgutkelriari Judah-m Benjamin-aam-llu, yuinaat qulngunritaraat tiissitsaat (180,000) pivakumalriit anguyautetulit, anguyagnaluki Israel-aat angayuqaullni yuullgutkelriarinun Benjamin-aam Judah-m-llu ataam ciunganitun piurcetengnaqluku.

2Tau͡gaam Atanrem prophet-aaq Shemaiah qanrutaa:

3“Qanrusgu Rehoboam-aaq, Solomon-aam qetunraa angayuqra Judah-m, Israel-aat-llu tamalkuita yuullgutkelriari Judah-m, Benjamin-aami-llu.

4Waten qanertuq Ataneq, ‘Anguyagyaqunaki nakmiin tungayaten. Uterceski tamalkuita yuut kingunratnun, man'a waten pilria wiinga pisqucimtun piuq.’” Tua-i maliggluku Atanrem pisqutii utertut anguyagyarturpek'naku Jeroboam-aaq.

Rehoboam-aam Cayailkucirai Nunarpiit

5Rehoboam-aaq uitaurtuq Jerusalem-aami ukut-llu nunarpiit Judah-mi Benjamin-aami-llu asvairqumalrianek pilivkariuq.

6Bethelehem, Etam, Tekoa,

7Bethzur, Soco, Adullum,

8Gath, Mareshah, Ziph,

9Adoraim, Lachish, Azekah,

10Zorah, Aijalon, Hebron-aaq-llu, cayailkutalget nunarpiit Judah-melnguut Benjamin-aami-llu.

© 2012, American Bible Society.

11Asvairulluki cayailkutkaitnek pilivkarillruuq atauciuqaqluki-llu ciuliqagtekaitnek nakmiluni, qemagciluni neqnek, uqumek, wine-anek-llu tamalkuitnun,

12cali-llu capkutanek narulkautnek-llu. Waten pillermikun Judah, Benjamin-aaq-llu ataniumallruak.

Agayulirtet Levite-at-llu Taigut Judah-mun

13Tamiin-llu Israel-aami uitalriit agayulirtet Levite-at-llu quyurtut Judah-mun.

14Tua-i Levite-at unitait marat katngaat nervik'laqait allat-llu nunauteteng tailuteng-llu Judah-mun Jerusalem-aamun-llu, tua-i-wa Israel-aam Angayuqran Jeroboam-aam kingumikun-llu angayuqruarkat ancaceteng kevgiullratnek agayulirten̄guluteng Atanermun.

15Nakmikiluni-llu nakmiin agayulirtekaminek agayutnguanun agayularvigni agayulaasqelluki-llu satyr-aanun agayutnguanun-llu kuluvaguanun angucaluruanun piliallminun.

16Imkut-llu ircaqumegteggun piciuluteng agayuyulriit Atanermun Israel-aam Agayutiinun, maligtait Levite-at Jerusalem-aamun, ekuaginalutengAtanermun Agayutiitnun ciuliameng.

17Mat'um pillrata pinircaraa angayuqauvia Judah-m, allrakuni-llu pingayun umyuallguciraat Rehoboam-aaq qetunraa Solomon-aam, yuuluteng-llu pillrucimegcetun maliggluku piciryaraak Angayuqam David-aam Angayuqam-llu Solomon.

Rehoboam-aam Ilai

18Rehoboam-aam nuliqsagutellrua Mahalath-aaq Jerimoth-aam pania David-aam qetunraan, aanangqellruluni Abihail-amek, Eliab-aam panikluku Jesse-m-llu tutgaqluku.

19Qetunranglutek-llu pingayunek: Jeush, Shemaiah, Zaham-aamek-llu.

20Tamatum-llu kinguakun nuliqsagutaa Maacah, Absalom-aam pania, qetunranglutek-llu cetamanek: Abijah, Attai, Ziza, Shelomith-aaq-llu.

21Rehoboam-aam kenkaa Maacah, Absalom-aam pania, pinruluku tamalkuitni allani nuliamini nuliaruami-llu (akimiaq pingayunek (18) nuliangqellruuq, yuinarnek-llu pingayunek (60) nuliaruarluni, yuinarnek-llu pingayunlegnek (28) qetunrarluni yuinarnek-llu pingayunek (60) paningqerrluni);

22Rehoboam-aam-llu nakmikaa Abijah Maacah-m qetunraa ciuqliurrluku anelgutainun, nakmikluku angayuqrurrnaluku kingumikun.

23Umyuangqerrluni caliarkitai qetunrani elkarrluki-llu tamiini Judah-mi Benjamin-aami-llu asvairquciumalrianun nunarpagnun. Pikirluki-llu ikgetenrilngurnek cali nulirkaitnek piluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2 Chronicles 12

Egyptian-aat Curullrat Judah-mun

1Egmian-llu Rehoboam-aam piyunarqucini angayuqauluni elgamariqercan pegtaa Alerquutii Atanrem, tamarmeng-llu yuin maligtaat.

2Tallimiitni allrakuin Angayuqam Rehoboam-aam ataniullran piciuvkenateng pillratAtanermun anucimirqecetaarumauq. Egypt-aam Angayuqran Shishak-am anguyagaa Jerusalem-aaq

3tiissitsaaq yuinarnek qulnek cipingaluku (1,200) akalrialegnek pektessuutnek pingqerrluni, yuinarnek-llu pingayunek tiissitsaanek (60,000) horse-aalegnek anguyagterluni, cali allanek anguyagterluni amllertaciat naaqumasciiganani, taukut ilaluteng Libyan-aanek, Sukkite-anek, Ethiopian-aanek-llu.

4Teguluki-llu pengegyailkuciumalriit nunarpiit Judah-mi, tailuni-llu Jerusalem-aaq tekilluku.

5Tua-llu Shemaiah, prophet-aaq, ayagtuq Rehoboam-aamun, atanerruarinun-llu Judah-m. Taukut quyurtellrulriit Jerusalem-aamun Shishak-aaq qimagluku. Qanrulluki-llu, “Waten qanertuq Ataneq, ‘Elpeci unitellruarpecia, taumek waniwa unitellrukemci Shishak-amun.’”

6Tua-llu atanerruarin Israel-aam angayuqam-llu ellmikutuurrluteng assiilngillrucirteng nallunairaat, qanerluteng-llu, “Atanrem caliara elluartuq.”

7Atanrem tangrramiu man'a, ataam qanertuq Shemaiah-mun, “Assiilngillerteng nallunairatgu, piunrirngaitanka. Shishak-aq tau͡gaam curukaqan, unguvaviluarciqut. Jerusalem-aamun qenertellma tuknitacia tamalkuan pingaitaqa,

8Shishak-am tau͡gaam cirlakciqai, nallunrirciqaat-llu wangnun kevgiuryaraq ayuqenrilucia nunamiunun angayuqanun kevgiullermi.”

9Tua-i Shishak-aq tekituq Jerusalem-aamun tegui-llu akitulriit qemangqaari Agayuvigpiim angayuqam-llu eniin. Cat tamalkuita teguluki, ilakluki suulutaat anguyagmi capkutat Angayuqam Solomon-aam piliallri.

10Angayuqam-llu Rehoboam-aam tamakut cimililuki piliuq capkutanek punernernek tunluki-llu atanerruaritnun tarikestaita angayuqam eniin iteryarain.

11Tamiini-llu Angayuqaq Agayuvigpagmun ag'aqan, tarikestet capkutat tegumiaqelarait ataam-llu ut'rulluki enemun tarikestet uitaviatnun.

12Ellminek picalqukenrirluni ellmikutuurcan Atanremeq'uqertiin piunriqapigtenritaa, cat-llu Judah-mi assirluteng ayagtu'rtut.

Qanrutkumaqallra Rehoboam-aam Ataniullran

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Tua-i Angayuqaq Rehoboam-aaq Jerusalem-aami ataniurtuq. Allrakungqellruuq yuinaak malruk ataucimek ciplukek (41) ayagnillermini ataniungluni, ataniullruuq-llu akimiaq malrugnek cipluku (17) Jerusalem-aami, tauna nunarpak Atanrem cucukellrukii tamiinek Israel-aam nuniinek tuani agayularvikesqelluni. Rehoboam-aam aanii atengqellruuq Naamah-mek, Ammon-aam nuniinek kingunerluni.

14Calillruuq-llu assiitellriamek, tua-i Atanrem pisqucia nalkengnaqenrilamiu.

15Caurallri Rehoboam-aam ayagneratnek ayagluku nangenratnun ilakuralriarin-llu igausngallrit uitaut ukuni: Shemaiah-m Prophet-aam Ayuqucillran Qanemcia, ukuni-llu Iddo-m Prophet-aam Ayuqucillran Qanemcia. Rehoboam-aankuk Jeroboam-aaq-llu taqsuunatek anguyauqurtuk ellmeggnun.

16Rehoboam-aaq-llu tuquuq tungmagcimaluni-llu angayuqat tungmaggviatni Nunarpiini David-aam Abijah-llu qetunraa ataniurtut eniini.

2 Chronicles 13

Abijah-m Anguyautellra Jeroboam-aamun

1Allrakut akimiaq pingayunek cipluku (18) Angayuqam Jeroboam-aam ataniullran Israel-aami Abijah ayagnirtuq ataniungluni Judah-mi.

2Ataniullruuq-llu pingayuni allrakuni Jerusalem-aami. Aanii atengqellruuq Micaiah-mek panikluku Uriel-aam kingunelgem nunarpiinek Gibeah-m. Anguyautuk-llu Abijah-nkuk Jeroboam-aaq-llu

3Abijah anguyagyarturtuq anguyagtengqerrluni alinguraranrilngurnek avuranek angutnek, amllertalrianek yuinaat yuinaat tiissitsaat (400,000); Jeroboam-aam-llu ingluliraa anguyagtengqerrluni tiissitsaam avga yuinarnek-llu akimiarnek tiissitsaanek (800,000) avuranek pinilrianek anguyagteñek.

4Anguyagtet-llu kassuutut qemililriami Ephraim-aam nuniini. Angayuqaq Abijah mayurtuq Mount Zemaraim-aamun qayagaurauq-llu Jeroboam-aamun Israelite-anun-llu, “Niicugninga, Jeroboam-aaq Israel-aani-llu tamarpeci!

5Nallunritarci-qaa Ataneq Israel-aam Agayutii, navgumasciigalngurmek akqut'lillruuq David-aaq pillgutekluku, cikirluku kinguvri-llu angayuqaucimek Israel-aanun qangvarpak?

6Tau͡gaam Jeroboam-aaq Nebat-aam qetunraa inglulitellruuq Solomon-aamun angayuqaminun.

7Atatakuani-llu cautngunrilnguut-llu angutet quyurtai ellminun, inglukluku Rehoboam-aaq Solomon-aam qetunraa, tauna ayagyuartuq elisngavkenaku-llu qaillun ingluliullerkait.

8Waniwa-llu umyuartequten inglulirnaluku angayuqaucim piyunarqucia Atanrem David-aam kinguvrinun cikiutekellra. Anguyagceci

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

amlleqapigtut malikaci-llu suulutaat angucaluruat kuluviit Jeroboam-aam piliallri elpeceñun agayutkesqelluki.

9Antellruaci Atanrem agayulirtai, kinguvri Aaron-aam, antellruaci-llu Levite-at. Cimirluki-llu taqulluci agayulirteñek pilauciicetun allat nunat yuita. Kina tailria angucalumek kuluvagmek tailluni wall'u malrunlegnek angucalunek qusnginek atawaqercecesqelluni ellminek agayulirteñ͡gurrluni tamakunun ap'laq'ngavceñun agayutevceñun.

10"Tau͡gaam wangkuta cali kevgiurarput Ataneq Agayutvut cakaaqsaunaku-llu. Agayulirtengqertukut kevgiulrianek Atanermun Aaron-aam kinguvrinek, Levite-atanek-llu ikayurtaitnek.

11Elliilartut unuakut tamalkuita atakut-llu tamalkuita ekuagiluteng-llu elliitnek, aruviarluteng-llu narnirqellrianek naunrarnek, elliaqluku kelipaq tangrrumaarkaq estuulumun suulutaarrlainarmun, aulukluku-llu suulutaaq kenurram ellimauvia kenurraa kumasqelluku atakut tamalkuita; tua-i-wa maligcamteggu pisqutii Atanrem, elpeci tau͡gaam cakaallruarci.

12Agayutem elliinguluni nayuraakut ciuliqaggluta, agayulirtai-llu cupu'uryarangqerrluteng, upingaluteng cupu'uryaraq cuplerkaanun qayagaarkauluta anguyaasqelluta elpeceñun. Israel-aam yuini, callunrici Ataneq inglulirluku, Agayutiit ciuliarpeci; piluaqerngailavci."

13Jeroboam-aaq ayagcecillruuq alangiilluki kingunratgun Judah-m anguyagtain callugtekaitnek, ilait-llu uitaluteng Judah-m anguyagtain ciuqerratni caumaluki.

14Judean-aat-llu kiarcameng tangrrait ingluteng ciunermeggni kingunermeggni-llu uitaciit. Qayagaut-llu Atanermunikayuusqelluteng, agayulirtet-llu cupu'uryarat cupait.

15Tua-llu Judean-aat qastuluteng qayagpagtut anguyiim qayagaurutketukiinek, ciuliqagterluteng-llu Abijah-mek curugtut; Agayutem cirlakaa Jeroboam-aaq Israelite-at-llu anguyagtet.

16Israelite-at-llu qimagait Judean-aat, Agayutem-llu Judean-aanun cirlakevkarai.

17Abijah-m anguyagtain-llu Israelite-at tuqurqait amlleqapigtellriit; tua-i miilicaam avgi (500,000) Israel-aam nakmikumalriit anguyagtai tuqucimaut.

18Tuaten tua-i Israel-aam anguyagtai nepairtait taum nalliini, Judah-m-llu anguyagtai cirlakiut, tua-i-wa Ataneqcacetuqutekngamegteggu, Agayutiit ciuliameng.

19Abijah-m-llu maligtaa Jeroboam-aaq, teguluki-llu nunarpautain ilait: Bethel-aaq, Jeshanah, Ephron-aaq-llu, nunarraat-llu uitalriit maliggluki ukut nunarpiit.

20Jeroboam-aam pinini ataam tegunqigtenritaa Abijah-m angayuqaullran nalliini. Atanrem-llu iqutaa, tuquuq-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Tau͡gaam Abijah piniriinartuq. Nuliangluni-llu akimiarunrita'arnek, qetunrangluni-llu yuinaq malrugnek cipluku (22), paningluni-llu akimiaq ataucimek cipluku (16).

22Allat Abijah-m pillri, piciryarai qanellri-llu, igausngaut ukuni: Prophet-aam Iddo-m Qanemcia.

2 Chronicles 14

Angayuqam Asa-m Cirlakai Ethiopian-aat

1Tua-i Abijah yuunrirtuq tungmagtaat-llu David-aam Nunarpiinun; qetunraa-llu Asa ataniurtuq kinguakun, ataniullran-llu nalliini nuna uitanqegciuq allrakuni qulni.

2Asa-llu calillruuq assilriamek ellualriamek-lluAtanrem Agayutmi tangvallrani.

3Aug'artellrui tekitaat ekuaviit agayutnguanun agayularviit, navgurluki-llu qigcignarqellriit teggalqut napalriit, piqertuarluku-llu iqulluku agayutnguaq Asherim-aaq.

4Alerqurluki-llu Judah-m yui maligtaqusqelluku pisqutii Atanrem, Agayutiita ciuliameng, niisngasqelluki-llu elitnaurutai pisqutai-llu.

5Antellrui-llu tamalkuitnek Judah-m nunarpainek agayutnguanun agayularviit aruviarviit-llu tepkegcilrianek, angayuqauvik-llu uitanqegcillruuq ataniullran nalliini.

6Pililllruuq-llu pengegyailkutkaitnek Judah-m nunarpain qavcini-llu allrakuni anguyagtaitellruuq, tua-i-waAtanrem cikillruani uitanqegcitmek.

7Qanertuq-llu Judah-m yuinun, “Naucilta makunek nunarpagnek, avapailicirluki-llu qacarnernek enenek-llu qertulrianek, casgunek patuyugngalrianek avacirluki. Wangkuta nuna ataniumaarput tua-i-wa Atanrem Agayutemta pisqutii maligtellruamteggun. Elliin cayailkuciumallruakut pengegnailkucirluta-llu cam tamarmi tungiinek.” Tua-i nauciut piluaqerluteng-llu.

8Asa-llu anguyagtengqellruuq yuinarnek akimiarnek tiissitsaanek (300,000) angutnek Judah-mek, caskungqerrluteng capkutanek narulkautnek-llu, cali-llu yuinarnek akimiarunrita'arnek tissiitsaanek (280,000) angutnek Benjamin-aamek, caskungqerrluteng capkutanek urluvernek-llu. Tamarmeng alinguraralriaruvkenateng, elluarrluteng elitnaurumalriit angutet.

9Ethiopian-aam Zerah-mek atellgem anguyagaa Judah anguyagterluni miilicaanek (1,000,000) akalrialegnek-llu pektessuutnek yuinarnek akimiarnek (300), tailuni-llu Mareshah tekilluku.

10Asa-llu an'uq callugyarturluku, caulluteng-llu nek'egtut Zephathah Valley-mi Mareshah-m canimelkiini.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Asa-llu piicagtuq Atanermun Agayutminun, “Ataneq, allamek elpetun ayuqellriamek pitaituq ikayurtekaatnek pinilriit pinialnguut-llu. Ikayurkut, Ataneq Agayutemtaa, elpet cacetuqutekngamteggen, aterpegun-llu taillruukut ingluliryarturluki ukut amlleqapigtellriit anguyagtet. Ataneq, elpet Agayutkamteggen; kitumun yugmun cirlakevkaryaqunak.”

12Tua-i Atanrem cirlakai Ethiopian-aat anguyagtet Asa-m Judah-m-llu anguyagtain curukallratki. Taukut-llu qimagtut,

13Asa-m-llu anguyagteñi-llu maligtait Gerar-aq tekilluku, amlleret-llu Ethiopian-aat tamaq'apiarmeng cirlakumaut iliitnek unguvalriartairulluni. Cirlakumaluteng Atanermekanguyagtainek-llu, anguyagtet-llu tegutut amllellrainek uayaaqenganek.

14Piunrircugngallruit-llu tamalkuita nunarpiit avatiinelnguut Gerar-am, tua-i-wa alikngatgu Ataneq. Uayaarait-llu tamalkuita nunarpiit tegulluteng-llu amllernek uayaaqenganek.

15Cali-llu curugait qusngiliurtet pelateka'arviit, tegulluteng-llu amllernek qusnginek qulugtellrianek-llu ungungssinek. Tua-llu utertut Jerusalem-aamun.

2 Chronicles 15

Asa-m Nutartellri

1Anernera Agayutem tut'uq Azariah-mun Oded-am qetunraanun,

2an'uq-llu pairrsaagluku Asa, qanrulluku-llu, “Niicugnicia, Asa, tamarpeci-llu Judah-m Benjamin-aam-llu yuini: Atanrem nayurciqaaci elliinetaurquvci. Yuaquvciu, nataqevkarciquq, tau͡gaam cakaaquvceñi, elliin cakaarciqaaci.

3Ak'anun Israel-aaq yuullruuq piciulriamek Agayutaunani, agayulirtaunani elitnauristekaminek, alerquutaunani-llu.

4Tau͡gaam arenqiallugtellermeggni tuigtellruut Atanermun, Agayutiinun Israel-aam. Yuallruat nalaqluku-llu.

5Tamakuni ernerni kina natmun ullautesciiganani aarniurpek'nani-llu natmun ayagciiganani, tua-i arenqiallugnaq uitacurlagnaq-llu nunami tamiini uitiin.

6Navguumallruut itumcimaluteng, atanruviit inglukluki allat atanruviit, nunarpiit inglukluki allat nunarpiit, tua-i-wa Agayun taican arenqiallugutmek uitacurlagmek-llu ellaitnun.

7Tau͡gaam elpeci pinirluci pinarqaaci qacuiqsaunaci-llu. Caliarci nunuliumaarkaungan.”

8Asa-m makut tekitarkat qaneryarat niicamiki Azariah-m, Oded-am qetunraan, qanrutkellri caceturiuq, au͡g'arluki-llu pellernarqellriit agayutnguat Judah-m Benjamin-aam-llu nuniignek, tamalkuita-llu agayutnguat nunarpagni tegullminek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

pengulilriami Ephraim-aam nuniini, kituggluku-llu ekuavia Atanrem ciuqerranelnguq Agayuvigpiim iteryaraan.

9Amlleret yuut ingluallruut Asa-mun Ephraim-aamek, Manasseh-mek, Simeon-aamek-llu, uitaluteng-llu elliin angayuqauviani, tangllermegteggu-wa Atanermun nayuucia. Asa-m-llu taisqai yuut tamalkuita Judah-nkuk-llu Benjamin-aaq-llu yuk'ek.

10Quyurtellruut Jerusalem-aami pingayuatni iralut allrakut Asa-m ataniullran akimiaratni.

11Tuani ernermi elliillruutAtanermun, ut'rutlermeggnek uayaaqenganek: tiissitsaam avga yuinarnek qulnek cipluku (700) kuluvagnek, tiissitsaam-llu avga yuinarnek qulnek cipluku (700) qusnginek.

12Akqiut-llu agayulararkauluteng Atanermun, Agayutiitnun ciuliameng, ircaquteng yuuciteng-llu tamalkirrluki.

13Kina-llu ayagyuaq wall'u ak'allaurtellria, angun wall'u arnaq, elliinun agayunrilnguq tuqucimaarkauluni.

14Qastuluteng-llu akqiut Atanrem atrakun akqun aturarkauluku, qayagpagtut-llu, cupu'uryarat-llu qalrialuki.

15Tamarmeng-llu Judah-m yuin angniutekaat akqut'lillerteng; akqillruameng-wa tamalkirrluki ircaquteng. Angniutekaat-llu agayullerteng Atanermun, elliin-llu ciuniurai uitanqegcitmek-llu cikirluki naken tamiinek.

16Angayuqam Asa-m aug̃'allrua maurluni Maacah, aqumlleranek queen-mother-aarullranek, tangniilngurmek agayutngualillruan qingarcecitulimek Asherah-mek. Asa-m iqutaa agayutnguaq, eqiurluku-llu, ekualuku-llu Kidron Valley-mi.

17Asa-m-llu piunrirtellrunrilngermiki tamalkuita agayutnguanun agayularviit tamaani nunami, ellii piciullruuq Atanermun unguvallmi taktaciatun.

18Elliluki-llu Agayuvigpagmun cat tamalkuita atami, Abijah-m, urenkutmek cikiutellri Agayutmun, cat-llu suulutaamek qerrirlimek-llu piliaqumalriit elliin cikiutellni.

19Anguyanqigtellrunritut-llu Asa-m ataniullra allrakut yuinaq akimiarmek cipluku (35) tekilluku.

2 Chronicles 16

Arenqiallugutet Israel-aamun

1Allrakut yuinaq akimiaq pingayunlegnek cipneratni (36) Asa-m ataniullran, Israel-aam Angayuqra Baasham-aaq itertuq Judah-mun asvairqucirluku-llu Ramah umgutnaluki itellriit anelriit-llu Judah-mek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Tua-llu Asa-m tegui qerrirlit suulutaat-llu qemangqaari Agayuvigpiim angayuqam-llu eniin, tuyuqluki-llu Syria-m Angayuqranun Benhadad-amun, mat'umek qanerkamek tapirluki:

3“Iliksagulluk, atapuk pillruciagtun. Una qerrirliq suulutaaq-llu cikiutnguuq elpenun. Watua ililiutellren Israel-aam Angayuqranun Baasha-mun kepiu pinritevkenani anguyagteñi anutnaurai nunamnek.”

4Benhadad-aaq-llu umyuallguciutuq Asa-m piyuutiinun, ayagcelluki-llu anguyagtem̄i atanirturtait anguyagtait-llu anguyagyarturluki nunarpai Israel-aam. Teguat-llu Ijon-aq, Dan-aq, Abel Beth Maacah-llu, tamalkuita-llu Naphtali-m nunarpai aklut qemangqaviit.

5Baasha-m niicamiki makut, arulairtuq asvairqellerminek Ramah, unilluku-llu caliani.

6Angayuqam-llu Asa-m quyurtai angutet tamiinek Judah-mek ayautelluki-llu teggalqut muriit-llu Baasha-m atullri Ramah-mi, tamakut-llu aturluki asvairqait nunarpai Geba Mizpah-m-llu.

Prophet-aaq Hanani

7Taum nalliini prophet-aam Hanani-m ullagaa Angayuqamun Asa-mun qanerluni-llu, “Cacetuqutekellruavgu angayuqra Syria-m cacetuqutekevkenaku Ataneq Agayuten, angayuqran Syria-m anguyagtain qimallruatgen.

8Ethiopian-aat-qaa Libyan-aat-llu amlleqapiaralrianek anguyagtengqellrunritut amllernek-llu akalrialegnek pekcessuuterluteng horse-aalegnek-llu anguyagterluteng? Tau͡gaam cacetuqutekellruavguAtaneq, elpenun cirlakevkallrui.

9Atanrem murilkelaraa ellarpak tamalkuan, pinilirnaluki ircaqumegteggun ellminun piciulriit. Umyugaunak mat'umek piuten, taumek wak'nirnek ayagluten anguyagglainarciquten.”

10Asa-m-llu qenrutaa prophet-aaq, kalivnelirluku-llu itercivigmun ellivkaraa, tua-i cakneq qenrucamiu man'a pitekluku. Taum-llu nalliini Asa-m takumcukevkenaki yuut ilait pingai.

Iquklitellra Asa-m Ataniullran

11Tamarmeng pillret Asa-m ataniullrani ciuqlirmek nangnermun igausngaut ukuni: Ayuqucillrat Angayuqrin Judah-m Israel-aam-llu.

12Allrakut yuinaak malruunrita'arlukek Asa angayuqaullmini piyuasciigaliuq assiitellriim nangtequtem it'gai piluki; tau͡gken tuatnange'rmi caullrunrituqAtanermun ikayuusqelluni, yungcaristeñun tau͡gaam.

13Allrakuk-llu malruk kinguagni tuquuq ataniullmi yuinaak malruk ataucimek ciplukek (41) allrakuani

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14tungmagtaat-llu teggalqumun qungumun elliin elallranun Nunarpiini David-aam. Elkartaat tungmagcimaqatalriit uitaviatnun imalegmun ayuqenrilngurnek tepkegcilrianek uptellrinek tepkegcautnek pilitulim; angelriamek-llu ekurpalriamek kumarciut angniilutekluku tuqullra.

2 Chronicles 17

Jehoshaphat-aaq Angayuqrurtuq

1Jehoshaphat-aaq ataniurtuq atami kinguakun, ingluliurutni-llu Israel-aam tungiitnun pinircarai.

2Anguyagteñek elkarciluni tamalkuitnun asvairqumalrianun nunarpainun Judah-m, anguyagtet-llu enaitnek nuniini Judah-m, nunarpaini-llu Ephraim-aam Asa-m atami tegullrini.

3Atanremnayullrua Jehoshaphat-aaq, tua-i-wa maligcaku atami ayagniqarraallermini ayuqucillra, agayuksaunani-llu Baal-anun.

4Kevgiullrua atami Agayutii, maligtaquluki Agayutem alerquutai, Israel-aat-llu angayuqrita piciryaraicetun pivkenani.

5Taumek Atanrem cikiumakii caqtaanrilngurmek ataniullranek Judah-m angayuqauvian, tamarmeng-llu yui cikiutnek taitelaraat, tua-i tukuurtuq angelriamek-llu qigcikumaluni.

6Elliin-llu angniutek'laraa kevgiullni Atanermun piunrirrluki-llu agayutnguanun agayularviit, nallunairutai-llu arnam agayutnguam Asherim-aam Judah-melnguut.

7Pingayuatni allrakut ataniullmi ayagcetai ukut atanerruani: Benhail-aq, Obadiah, Zechariah, Nethanel, Micaiah-q-llu elitnaurisqelluki nunarpaini Judah-m.

8Malingqellruut-llu qulngunrita'arnek Levite-anek malrugnek-llu agayulirtegnek. Levite-at ukuugut: Shemaiah, Nethaniah, Zebadiah, Asahel, Shemiramoth, Jehonathan, Adonijah, Tobijah, Tobadonijah-llu; agayulirtek-llu Elishama Jehoram-aaq-llu.

9Malikluki Kalikaat Alerquutiinek Atanremayagaut tamalkuitnun nunarpainun Judah-m elitnaurutekluki yugnun.

Jehoshaphat-aam Angelriarullra

10Atanrem-llu tamalkuita nunam angayuqauvii, avatiinelnguut Judah-m, alingevkarai anguyallerkaatnek Angayuqaq Jehoshaphat-aaq inglukluku.

11Ilaita Philistine-at taitaat Jehoshaphat-aaq amllermek qerrirlimek, allanek-llu cikiutnek akiliutekluki elliinun ikayuumasqelluni inglukestem̄i pikatni, Arab-at-llu taismiat malrunlegnek tiissitsaanek tiissitsaam-llu avga cipluku yuinarnek qulnek (7,700) angucalunek qusnginek, cali tiissitsaanek tiissitsaam-llu avga cipluku yuinarnek qulnek (7,700) angucalunek qusngirngalngurnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Jehoshaphat-aaq-llu cakaniinani piniriinartuq angliriurtuq. Judah-mi-llu nauciuq asvairquciumalrianek nunarpagnek-llu,

13tamakuni-llu amlleqapigtellriit aklut qemangqalartut. Jerusalem-aamun-llu elkarciluni anguyagteñek, angutnek pinilrianek alinguraranrilngurnek,

14tungayakutellrat maliggluki. Adnah atanirturtekellruat anguyagtet yuullgutkellriarinek Judah-m, anguyagtengqellruuq pinilrianek alinguraranrilngurnek yuinaat akimiarnek cipluku tiissitsaanek (300,000).

15Tungiini-llu Jehohanan-aaq, anguyagterluni akimiarunrita'arnek tiissitsaanek (280,000),

16pingayuat-llu Amasiah Zichri-m qetunraa, anguyagterluni pinilrianek alinguraranrilngurnek yuinarnek qulnek tiissitsaanek (200,000). (Ellminek piyugluni kevgiulria Atanermun.)

17Atanirturtiit anguyagtet Benjamin-aam yuullgutkelriarinek Eliada, pinilria angun alinguraranrilnguq, yugluni yuinarnek qulnek tiissitsaanek (200,000) urluvernek capkutanek-llu caskulegnek.

18Tungiikun-llu Jehozabad-aaq anguyagterluni yuinarnek qulngunrita'arnek tiissitsaanek (180,000), anguyagmun pitalqellrianek caskulegnek.

19Ukut kevgiulriaruut angayuqamun Jerusalem-aami, avatiitgun-llu elkarcillruuq allanek asvairquciumalrianun nunarpainun Judah-m.

2 Chronicles 18

Prophet-aam Micaiah-m Aarcirturaa Ahab-aq

1Judah-m Angayuqra Jehoshaphat-aaq tukuurcami niitnaurrluni-llu, ilami iliita kassuutellerkaa arenqigtellrua iliitnun ilakellriarin Israel-aam Angayuqran Ahab-am.

2Qavcin allrakut kinguatgun Jehoshaphat-aaq ayagtuq Samaria-mun Ahab-aq señirrluku. Ciuniurluku Jehoshaphat-aaq malii-llu Ahab-aq tuqucivkariuq amllernek qusnginek kuluvagnek-llu nererpautekaminek. Eguaqungnaqsaaqaa-llu Jehoshaphat-aaq pillguciisqelluni anguyallerminiu Ramoth-aaq Gilead-aamelnguq.

3Aptuq, “Maligciiqerpenga-qaa Ramoth-aamun Gilead-aamelngurmun?” Jehoshaphat-aam kiugaa, “Upingaunga upingakuvet, anguyagtenka-llu upingaut. Pillgucirciqamteggen anguyakuvet.”

4Qanellni-llu ilaluku, “Ciumek tau͡gaam apqaarnaurpuk Ataneq.”

5Tua-llu Ahab-am taisqai prophet-aat, tayima yuinarnek yuinarnek (400) amllertaut, apluki-llu, “Ayaglua-qaa anguyaglaku Ramoth-aaq, wall'u-qaa uitallaku?” Taukut-llu kiugut, “Anguyaggu, Agayutem cirlakivkarciqaaten.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tau͡gaam Jehoshaphat-aaq aptuq, “Allamek-qaa prophet-aamek pitaituq tumekluku Ataneq apcugngakemteñek?”

7Ahab-am-llu kiugaa, “Ataucimek pitangqertuq, Micaiah-mek Imla-m qetunraanek. Wiinga tau͡gaam cakneq uumikaqa, tekitarkamnek wangnun assilriamek qanyuilan; assiiterrlainalriamek tau͡gaam qanlaan.” Jehoshaphat-aam-llu kiugaa, “Tuaten qanyunaitaaten!”

8Tua-i Angayuqaq Ahab-aq taisqiuq atanerruamek qanrulluku-llu, “Wanirpak Micaiah Imla-m qetunraa aqvau.”

9Tuani ukuk malruk angayuqak, aturarlutek angayuqertarnek aqumgauk aqumllitamegni mukaarkanek carririvigmi, elatiitni ikirtuqat iteryaraan Samaria-m; ciuqerragni-wa tamarmeng prophet-aat tekitarkanek qalartellriit.

10Iliit, Zedekiah Chenaanah-m qetunraa, cirunregnek caviignek piliuq qanerluni-llu Ahab-amun, “Waten Ataneq qanertuq, ‘Ukugnek caskirluten callugciqaten Syrian-aat cirlakqapiggluki-llu.’”

11Tamarmeng-llu prophet-aat tuaten qanertut. Qanerluteng, “Ayii inglulirluku Ramoth-aaq cirlakciqan. Atanrem cikirciqaaten qakvautmek.”

12Tua-llu imna atanerruaq Micaiah-m aqvastellra qanertuq elliinun, “Tamarmeng allat prophet-aat qanertut angayuqaq piluaqerciqniluku, elpet-llu tuaten ayuqellriamek qanqina.”

13Micaiah tau͡gaam kiuguq, “Ataneq unguvaciatun, Agayutma qanresqellranek qanerciqua!”

14Tua-i-llu Micaiah nangercan Angayuqam Ahab-am ciuqerranun, angayuqam aptaa, “Micaiah, Jehoshaphat-aaq-llu-qaa ayayunarqaakuk anguyagyarturluku Ramoth-aaq, wall'u-qaa anguyagyartunrillauk?” “Anguyagyarturtegu!” Micaiah-m kiugaa. “Pinritevkenatek cirlakiciqutek.Atanrem qakvautmek cikirciqaatek.”

15Tau͡gaam Ahab-aq kiuguq, “Qalarutaqavnga Atanrem atrakun, piciulriamek qanrarkauguten! Qavcirqunek tamatumek qanrutqatalarciken?”

16Micaiah kiuguq, “Tangrranka Israel-aam anguyagtai sekavngaluki qemit qaingitni qusngitun qusngiliurtailngurtun. Ataneq-llu qanertuq, ‘Ukut angutet ciuliqagtaitut; utertevkarciki uitanqegcitkun.’”

17Ahab-aq qanertuq, Jehoshaphat-aamun, “Qanrutellrunritamken-qaa tekitarkamek wii piteklua qanraqami assilriamek watqapik qanyuitniluku; assiitellriarurrlainarluni tau͡gaam!”

18Micaiah cali qanertuq, “Kitak niicugniu Atanrem qanellra! TangrraqaAtaneq aqumgaluni aqumllitamini qilagmi, tamarmeng-llu an'gilai nangerngaluteng caniani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Ataneq-llu aptuq, ‘Kia iqluurciqau Ahab-aq, Israel-aam angayuqra, ayaasqelluku tuqutauyarturluku Ramoth-aami?’ Ilait an'gilat camek qanertut, ilait-llu cali allamek qanerluteng,

20tua-i-llu anerneq ciuvarluni ullagaa Ataneq, qanerluni-llu, ‘Wiinga iqluurciqaqa.’Ataneq aptuq, ‘Qaillun piluku?’

21Anerneq kiuguq, ‘Ayaglua tamalkuita Ahab-am prophet-aari iqluqutnek qalarceciiqanka.’ Ataneq-llu qanertuq, ‘Ayagluten iqluuryarturru. Ukveqciqaaten.’”

22Micaiah-llu nangnermek qanertuq, “Waten pillruuq. Atanrem ukunun prophet-aarpenun iqluurcetellruaten. Taug͡aam ellii picirkirillruuq tekitarkaurtelluten picurlagmun!”

23Prophet-aam Zedekiah-m ullagluku Micaiah qacartaa kegginaakun, apluku-llu, “Qangvaq Atanrem anerneran unitellruanga elpet-llu qalarulluten?”

24Micaiah kiuguq, “Nallunrirciqan itquvet natmun enem iluqlianun iiryarturluten.”

25Tua-i-llu Angayuqam Ahab-am alerquraa iliit atanerruami, “Teguluku Micaiah ayausgu Amon-aamun, nunarpiim atanranun, Angayuqam-llu Qetunraanun Joash-amun.

26Qanrutniagken itercivigmun itertesqelluku kiingan kelipamek nerevkaraqluku mercetaqluku-llu cavkenii uterrnatkamnun.”

27Micaiah-llu qanlertuq, “Cavkenak Ut'reskuvet Ataneq qalartellrungaituq tumeklua!” Cali qanerluni, “Niiciu, tamarpeci, qanelqa!”

Ahab-am Tuqullra

28Tua-i Israel-aam Angayuqra Ahab-aq Judah-m-llu Angayuqra Jehoshaphat-aaq ayagtuk Ramoth-aamun Gilead-aamelngurmun anguyagyarturluku.

29Ahab-aq-llu qanertuq Jehoshaphat-aamun, “Anguyalrianun pikumegnuk, aturaqenrilkemnek aturlua piciqua allaunguarlua, elpet angayuqertarnek aturarpenek aturluten pikina.” Tua-i Israel-aat angayuqrat anguyalrianun ullautuq aturaqenrilkem̄inek aturluni allaunguarluni.

30Syria-m angayuqran picirkillrukai ayagassuutelget akalrialegnek atanerruarat allat pivkenaki kiingan Israel-aam angayuqra calluusqelluku.

31Tua-i tangllermeggni Angayuqaq Jehoshaphat-aaq, tamarmeng umyuartequt Israel-aamun angayuqaqsukluku, tuigtut-llu anguyakatarluku. Taug͡aam Jehoshaphat-aaq qayagpagtuq, Atanrem-llu Agayutem aviutaa curukallrat-llu tuiggluku elliinek.

32Akalrialegnek-llu ayagassuutelget atanirturtaita elpekaat Israel-aamun angayuqaqenrilucia, malirqallermeggnek-llu taqluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Tau͡gaam pitsaqa'artevkenaku Syrian-aam anguyagtem pitgaraa Angayuqaq Ahab-aq capkutaan arivneran akuliikun. Qayagpagtuq-llu ayagassuutmi alulartiinun, “Kingutmun cauluten ani anguyagmek!”

34Tua-i callullrat tukniriuq tuani ernermi, Israel-aat-llu angayuqrat akicirluni aqumgallruuq akalrialgegni ayagassuutmini, Syrian-aat caumaluki. Akertem-llu tevillrani tuquuq.

2 Chronicles 19

Prophet-aam Aarcirturaa Jehoshaphat-aaq

1Jehoshaphat-aaq utertuq assirluni eneminun Jerusalem-aami.

2Prophet-aaq-llu Jehu, Hanani-m qetunraa, ayagtuq pairrsaagluku angayuqaq, elliinun-llu qanerluni, “Umyuartequten-qaa elluaryukluku ikayuqenglleq yurrlugnek ingluarvikluki-llu Atanrem eq'ukestai? Tuatnallerpet Atanremqenertii elpenun taitaa.

3Tau͡gaam pingraan, assilriamek pitangqertuq elpeni. Piunrirtellruaten tamalkuita arnam agayutnguam Asherah-m ayuqai anlluki-llu nunamek yuut ciktaarvik'laqait, maligtengnaqellruan-llu Agayutem pisqutii.”

Jehoshaphat-am Kitugcillri

4Angayuqaq Jehoshaphat-aaq uitatallrung'e'rmi Jerusalem-aami, ayagalartuq-llu pinritqetaarpek'nani yugnun ullagalluni, Beersheba-mek qemililriamun Ephraim-aam nuniinun, eguaqurnaluki yuut utertesqelluki,Atanermun Agayutiitnun ciuliarita.

5Nakmikiuq-llu cuqcisteñek tamalkuitni asvairquciumalriani nunarpaini Judah-m

6alerqurluki-llu, “Murilkelluci cuqciaqluci; calinrituci yuum piyunarqutiikun, Atanrem tau͡gaam piyunarqutiikun, elliin-llu nayularaaci anucimirqecetaarutmek nunuliriaqavci.

7Qigcikiciu Ataneq murilkelluci-llu callerpeceñi, tua-iAtanrem Agayutemta atawakenrilaku piciuvkenaku elluam atullra, wall'u ingluarvikilria, wall'u akinek akurtulria akilirtem̄i pisqellratun cuqcisqelluku.”

8Cali-llu Jerusalem-aami Jehoshaphat-aam nakmikai Levite-at, agayulirtet, ciuqliit-llu ilakuralriartain Israel-aam, cuqcisten̄gusqelluki navguastainun Alerquutiin Atanrem wall'u qanemyuugautellriit nunarpiim yui. Taukut aqumllengqertut Jerusalem-aami.

9Alerqurai-llu makunek: “Caliaci caliaqerkaugaci qigcikluku Ataneq, piciuluci maligtaquluku callerpeceñi tamalkuitni.

10Yuullguceci taiciaqata elpeceñun naken nunarpiit iliitnek pinarqut'legmek tuqucillranek wall'u allatgun navellritnek alerquutet picirkiutet-llu, alerquanqegcararkaugaci qaillun pillerkaitnek qanercetaarumallrata qaingani,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

pinarquteksagutenritnauraat assiilnguum atullra Atanermun. Tuaten pinrilkuvci, elpeci yuullgutevci-llu elpekciqaciAtanrem eq'uqertiin tuknitacia. Tau͡gken caliaci caliaqekuvciki, pinarqelriarungaituci.

11Amariah-m Agayulirteñgunrem picirkiuraa piugarkauguq tamaitni agayumaciq pitekluku caliaqnarqellriani, Zebadiah-m-llu Ishmael-aam qetunraan, Judah-mi nunam angayuqran, picirkiuraa piugarkauguq tamaitni yuut piluki caliaqnarqellriani. Levite-at-llu murilkeciqait cat qanercetaarvigmi taqellret picirkat ayuquciicetun caliaqumaciit. Cacetuluci makut alerquutet aturciki, Ataneq-llu uitali ellualriit tunglirneratni.”

2 Chronicles 20

Edom-aamun Anguyallrat

1Mat'um kinguani anguyagtait Moab-at Ammon-aat-llu, ilimeggnek Meunite-anek maligluteng itraat Judah.

2Qaneryartulriit-llu kevgat tekitut qanerluteng-llu Jehoshaphat-aamun: “Anguyagtet amllellriit taigut Edom-aamek Dead Sea-m akilirneranek anguyagyarturluten. Ak'a-llu tegullruluku Hazazon Tamar-aq.” (Una cali atqaa Engedi-am.)

3Tua-i Jehoshaphat-aaq alinguq, Ataneq-llu piicagvikaa ciuliqagtesqelluni. Tamiini-llu Judah-mi alerqurai iyaagesqelluki.

4Judah-m-llu tamalkuitnek nunarpainek yuut cukangnaqluteng taigut Jerusalem-aamun Ataneq piicagviksarturluku ciuliqagtesqelluteng,

5yuut-llu taukut, Jerusalem-aam-llu yui, quyurtut nutaramun carr'ilngurmun Agayuvigpiim ciuqerranelngurmun. Angayuqaq-llu Jehoshaphat-aaq nangertuq ciuqerratnun

6qastuluni-llu piicagluni, “Ataneq, Agayutiita ciuliamta, qilagmek ataniularaten tamalkuita angayuqauviit ellarpagmi. Elpet pinilriaruuten caperrsuyuunak-llu, kia-llu inglulirciiganak.

7Elpet wangkuta Agayutkamteggen. Yut'en Israel-aat taillratni maavet nunamun, antellruaten yuut tamalkuita maani uitalriit, cikiutekluku-llu nuna Abraham-aam kinguvrinun, yugnikek'ngarpet, ellaitnun pikesqelluku akwanun.

8Ellaita-llu uitavikellruat, agayuvigpaliluteng elpenun, qanerluteng,

9‘Assiitellriim tekiskakut, nuussirpiim, qanercetaarutem, cangerliim, wall'u piitnam, nangerciiqukut uum enem ciuqerranun, elpet-llu ciuqerpenun, atren uumi enemi uitiin, qayagaluten-llu nangcimallemteñi, elpet-llu niilluta anirturciqerpekut.’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10“Wani-wa Ammon-aam, Moab-am, Edom-aam-llu yuin anguyagaitkut. Ciuliaput anellratni Egypt-aamek tamakunun nunanun itercetellrunritaten, taumek ciuliamta negullruit piunrirpek'naki-llu.

11Waniwa waten akinauraakut tailuteng anetnaluta nunamek cikiuteklerpenek wangkutnun.

12Elpet wangkuta Agayutkamteggen! Anucimirqecetaarki, tua-i wangkuta pinimek piilamta ukut amllellriit anguyagtet ullagtemta ciunratni. Callerkarput nalluarput, tau͡gaam elpet tangrramteggen ikayuusqelluta.”

13Judah-m angutai tamarmeng, nuliateng irniateng-llu ilakluki, nangerngaut tuani Agayuvigpagmi.

14Atanrem-llu Anernera tut'uq Levite-amun tuani quyungqalriani uitalriamun. Atengqertuq Jahaziel-aamek Zechariah-m qetunraqluku; ilakaat Asaph-aam tungayakellriarin kinguveqluku Asaph-aam Mattaniah-kun, Jeiel-aakin, Benaiah-kun-llu.

15Jahaziel-aaq-llu qanertuq, “Niicugnici, tamarpeci Judah-m Jerusalem-aam-llu yuini, Angayuqaq-llu Jehoshaphat-aaq, Ataneq qanertuq elpeceñun, Alingenrici, caperrsuutekenriciki-llu ukut yugugaat; anguyak Agayutmun atauq, elpeceñun pivkenani.

16Unuaqu curukiciki mayullratni tumyarakun Ziz-ami. Pairciiqaci kuignayuum iquani ayalriami yuilqumun nunamun yaaqsinrilkiini Jeruel-aam.

17Callugnaqngaituci uumi anguyagmi. Uitavigkarpeceñun tau͡gaam elkarrluci utaqakici; tangerciqerci Atanremqakvautii elpeci pitekluci. Judah-m Jerusalem-aam-llu yuini, nalirrugcaqunaci wall'u alingluci. Ankici anguyagmun, Atanrem-llu nayurciqaaci.”

18Jehoshaphat-aaq-llu put'uq kegginani nunamun agtuulluku, yuut-llu tamarmeng pillgucirluku ciktut Atanrem ciuqerranun ciktaarvikluku.

19Levite-at-llu tungelqurrit Kohathite-at Korahite-at-llu nangertut qayagpagluteng-llu qastuluteng nanraraat Ataneq, Israel-aam Agayutii.

20Unuaquan-llu makcara'arluteng unuakuayaarmi ayagtut Tekoa-m yuilqurtaanun; annginanermeggni Jehoshaphat-aaq nangerrluni qanertuq, “Niicia, Judah-m yuini, Jerusalem-aam-llu yuini! Cacetuqutekiciu AtaneqAgayutsi, calligcimangaituci-llu. Ukveqiciki prophet-aarin qanellrit elpeceñun, piluaqerciquci-llu.”

21Qanellgutkerraarluki-llu yuut, angayuqam picirkirai aturcetaartet at'esqelluki aturanek atulaqaitnek kencignarqellriani piyarani anguyagtet-llu ciunratgun ayaasqelluki, aturluki: “NanrarciuAtaneq! Elliin kenkii pektaayuilnguq nangengailan akwarpak.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Yuarun ayagniatgu nanrarluteng, Atanrem anguyagcet tailriit nuniircetai qaillun picirkaitelluki.

23Ammonite-at Moabite-at-llu anguyagtaita callugait Edomite-at anguyagcet piunriqapiggluki-llu, nangeng'amegteki-llu ellmeggnun calluutut aaqutevkenateng.

24Judah-m-llu anguyagtai tekicameng qertulriamun nacessvigmun mer'ilngurmi nunami, kiartut inglumeng tungiitnun tangrrait-llu tamarmeng iqumaluteng cailkami tuqumaluteng. Atauciunge'rmi anagpek'nani.

25Jehoshaphat-aam yun'i-llu ullagait uayarnaluki, kuluvagnek-llu nalaqutut amllernek, aklunek, aturanek, piksunarqellrianek-llu canek. Tuani uitallruut ernerni pingayuni uayaaqengateng quyurrluki, amllerrata tau͡gaam tamalkuita tegusciiganaki.

26Erenret cetamiitni quyurtut Kuignayuani Beracah-m, tuani-llu nanraraat Ataneq elliin caliallri pitekluki. Taumek tauna kuignayuk aprumalria “Beracah-mek una erneq tekilluku.”

27Tua-llu utertut, tamarmeng Judah-m Jerusalem-aam-llu yui, Jehoshaphat-aaq ciuliqagtekluku, uterrluteng Jerusalem-aamun angnirluteng, tua-i-waAtanrem cirlakellruaki ingluit.

28Tekicameng Jerusalem-aamun, Agayuvigpagmun ag'ut aturcetaarluteng qelutelegnek cupu'uryaranek-llu.

29Agayutem-llu qigcignarqucia tut'uq tamalkuitnun angayuqauviit nunaitnun niitellermeggni Atanermun cirlakellruciit Israel-aam yuin inglukestai,

30tua-i Jehoshaphat-aam ataniullra qinuituq, Agayutiin cayailkuciumiini avatiinek tamiin.

Jehoshaphat-aam Ataniullran Iquklitellra

31Jehoshaphat-aaq angayuqaurtellruuq Judah-mi allrakungluni yuinaq akimiarmek cipluku (35), ataniullruuq-llu yuinaq tallimanek cipluku (25) allrakuni Jerusalem-aami. Aaniin atra Azubah-rullruuq Shilhi-am pania.

32Atamitun Asa-m ciumini pillruciatun calillruuq ellualriamek Atanremtangvallrani ayuquciminek-llu tuigtellruvkenani;

33tau͡gaam agayutnguanun ekuaviit piunriumallrunritut. Cali tua-i yuut ircaquteng tuigteksaitellruit tamalkirrluteng agayulallerkameggnun Agayutiitnun ciuliameng.

34Allat Jehoshaphat-aam caliallri angayuqruluni ayagniqarraallerminek iquklitellranun igausngaut ukuni: Jehu-m Hanani-m Qetunraan Ayuqucillrataukut ilakait ukut kalikaat: Israel-aam Angayuqrin Ayuqucillrat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

35Mat'um kinguani Judah-m Angayuqra Jehoshaphat-aaq pillguciutellruuq Ahaziah-mun Israel-aam angayuqranun, tauna calillrulria amllernek assiitellrianek.

36Pillgucira-llu Ezongeber-aami sun'anek pilillrani Tarshish-aamun ayalararkanek.

37Tau͡gaam Eliezer-aam Dodavahu-m Mareshah-rmium qetunraan aarcirturaa Jehoshaphat-aaq qanerluni, “Pillguciutellruavet Ahaziah-mun, Atanrem piunrirciqai pilialten.” Sun'at-llu akacagluteng navgurtut, Tarshish-aamun ayagciiganateng.

2 Chronicles 21

1Jehoshaphat-aaq-llu tungmagcimauq David-aam Nunarpiini; Jehoram-aaq-llu qetunraa ataniurtuq kinguakun.

Judah-m Angayuqra Jehoram

2Jehoram-aaq, Judah-m Angayuqran Jehoshaphat-aam, qetunraa angutnek arvinlegnek anelgutengqellruuq: Azariah, Jehiel, Zechariah, Azariah, Michael, Shephatiah-mek-llu.

3Atiita cikillrui amllernek cikiutnek, qerrirlimek, suulutaamek, akitulrianek-llu tukuutnek, ilaluki asvairqumalrianek nunarpagnek Judah-melngurnek. Angayuqauvik tau͡gaam tunellrua Jehoram-aamun, ciuqlikacagaungan qetunramini.

4Jehoram-aam-llu aqumngami atami aqumllitaanun atanruvigmun, tuqutai tamalkuita anelgutni angutet nuussirpagkun, ilait-llu Israel-aam atanerruari.

5Jehoram-aaq allrakungellruuq yuinaq qulmek malrugnek cipluku (32) angayuqrurtellermini, ataniullruuq-llu allrakuni pingayunlegni Jerusalem-aami.

6Elliin-llu maligtellrui piciryarai Angayuqam Ahab-am allat-llu Israel-aam angayuqrin, tua-i-wa kassuutellruami Ahab-am paniin iliitnek. Assiitellriamek-llu calillruuq tangvallrani Atanrem,

7tau͡gaam Atanrempiunriryuumiitellrua David-aam kinguvrinek angayuqertangqerrlainararkaullra, David-aaq pillgutekluku akqut'lillruami akqellruamiu-llu kinguvri angayuqrurrlainarciqniluki imumirpak.

8Jehoram-aaq angayuqrullrani Edom-aaq inglulituq Judah-mun avvluteng-llu taqulluteng allakarmeng angayuqerkameggnek.

9Tua-llu Jehoram-aaq atanerruani-llu ayagtut akalrialegteggun ayagassuutetgun iterluku-llu Edom-aaq. Tuani-llu Edomite-at anguyagtaita avatairait, tau͡gaam unugmi anluteng qimagtut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Tuakenirnek Edom-aaq allakallruuq Judah-mek una erneq tekilluku. Taum-llu nalliini Libnah-m nunarpii inglulitellruuq Jehoram-aamun, Jehoram-aam-wa cakaallruaku Ataneq, Agayutiit ciuliami.

11Pilillruluni-llu agayutnguanun agayularvignek pengulilriami nuniini Judah-m, ciuliqaggluki-llu Judah-m Jerusalem-aam-llu yui assiilngirtellukiAtanermun.

12Elijah-llu prophet-aaq igamek ayagceciuq Jehoram-aamun qanelriamek: “Atanrem, ciuliarpet David-aam Agayutiin, pinarqelriarurtaaten maligtenrilavgu piciryaraa atavet, Angayuqam Jehoshaphat-aam, apa'urlurpet-llu Angayuqam Asa-m.

13Maligtellruaten tau͡gaam angayuqrin Israel-aam piciryarait, yui-llu Judah-m Jerusalem-aam-llu ciuliqaggluki piciuvkenateng Agayutmun pillerkaatnun, Ahab-am kinguani-llu angayuqat ciuliqagtellruciicetun Israel-aaq piciunricaramun. Tuqulluki-llu anelguteten, angutet elpeni assinrulriit.

14Tamana pitekluku, Ataneq taiciiquq angelriamek cangerlagmek yugpenun, irniarpenun, nuliarpenun, akluten-llu piunrirluki-llu tamalkuita.

15Elpet-llu nangteqnarqelriamek naulluutmek pingciquten iluvkun tamana-llu arcariinarciquq unuaquaqan.”

16Tamaani-llu Philistine-at Arab-at-llu uitallruut Ethiopian-aat imarpiim ceñiini nunaliallrata yaaqsinrilkiini. Taukunun Atanrem Jehoram-aaq anguyagcetaa.

17Anguyagaat-llu Judah, iterluku-llu, ayaulluki-llu tamalkuita nataqelteng angayuqam eniin aklui, teguaqluki tamalkuita qetunrai, nulirri-llu, Ahaziah tau͡gaam pinritqerluku ayagyuankacagiit qetunrain.

18Makut-llu kinguatgun, Atanrem naulluutengevkaraa nangteqnarqellriamek qiluikun iinruilngurmek.

19Allrakuk-llu malruk aturlukek arcariinarluni kiituani angayuqaq yuunrirtuq cakneq nangteqluni. Yui-llu ekurpalriamek kumarcinritut nallunairutekluku tuqullranun angniilucirteng, ciuliarinun pilallrucirmegcetun.

20Allrakungellruuq ataniungellermini yuinaq qulmek malrugnek cipluku (32), atanrullruuq-llu allrakuni pingayunlegni Jerusalem-aami; kia-llu tuqullra angniilutkenritaa. Tungmagtaat-llu David-aam Nunarpiinun, tau͡gaam angayuqat qunguatnun pivkenaku.

2 Chronicles 22

Judah-m Angayuqra Ahaziah

1Tua-i Jerusalem-aam yuin Ahaziah, Angayuqam Jehoram-aam qetunrain ayagyuankacagiit angayuqrurtaat atii enairluku; pelatekaumaviatnun-wa angutet tekilluteng, Arab-at maliggluki, ciuqliit angayuqam qetunrai tamalkuita

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

tuqutellruitki. Tua-i Ahaziah, Jehoram-aam Judah-m angayuqran qetunraa, ataniurtuq.

2Ahaziah allrakungellruuq yuinak malrugnek cipluku (22) ataniungellermini, ataniullruuq-llu Jerusalem-aami ataucimi allrakumi. Aanii atengqertuq Athaliah-mek, Angayuqam Ahab-am panikluku, Israel-aam Angayuqran Omri-m tutgaqluku.

3Ahaziah-m-llu maligtellrui Ahab-am ilakuralriarin piciryaraat, aanami ayuqucirtulaani assiitellriamun ayautekainek.

4Calillruuq assiitellriamek tangvallrani Atanrem, atami-wa tuqullran kinguani Angayuqam Ahab-am allat ilai ayuqucirturteksagutellruamiki, taukut-llu picurlallerkaanun maryartellruat.

5Maliggluki ayuqucirtuutiit, pillgucillrua Israel-aam Angayuqra Joram-aaq anguyallrani Syria-m Angayuqra Hazael-aaq. Anguyagtet-llu kassuutut Ramoth-aami Gilead-aamelngurmi. Syrian-aat-llu akngirrluku kiliraat Joram-aaq tuani anguyagmi.

6Utertuq-llu Jezreel-amun mamciryarturluki kilineni, Ahaziah-llu ayagtuq tuavet tangerrsarturluku.

7Agayutmek taqumallruuq Ahaziah-m igtellra tut'arkauluni Joram-aamun ceñirtellrakun. Ahaziah-llu tuanelnginanrani Joram-aaq-llu, Jehu-m Nimshi-m qetunraan ullagak, tauna Atanrem nakmikellruluku piunriisqelluku Ahab-am kinguvrin atanirturilallerkaat.

8Tua-llu Jehu-m caliaqnginanermini Agayutem nunuliutii Ahab-am kinguvrin angayuqrulallratnun, nall'artai ukut quyungqalriit Judah-m atanerruari, Ahaziah-m-llu anelgutain qetunrait, Ahaziah-m malillri señirtellermini. Jehu-m-llu tuqutai tamalkuita.

9Ahaziah yuaraat, nalaqluku-llu Samaria-mi iirumallrani. Teguluku-llu agutaat Jehu-mun tuqulluku-llu. Tungmagtellruat-llu qigcikluku apa'urlua Angayuqaq Jehoshaphat-aaq, piyunartacimitun kevgiullruaku Ataneq. Ahaziah-m-llu ilain iliitnek uitaqalriartaituq ataniuryugngastiinek angayuqauvik.

Judah-m Queen-aa Athaliah

10Tua-llu Angayuqam Ahaziah-m aaniin nallunriamiu qetunrarmi tuqutaucia, picirkiriuq tamalkuita angayuqam ilakellriari Judah-mi tuqutesqelluki.

11Ahaziah arnamek atalgutengqellruuq, Jehosheba-mek, Angayuqam Jehoram-aam panianek Jehoiada-mek prophet-aamek uiluni. Taum tegua Joash-aq iirtuarluni-llu ayaulluku allat angayuqam qetunrain tuqucimaqatalriit akuliitnek, iirlukek-llu aulukestii-llu qavarvigmun Agayuvigpagmi. Tua-i iirumallermikun aviutaa Ahaziah-mek tuqucimayallranek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Tuani-llu iirumaluni uitallruuq allrakuni arvinlegni Agayuvigpagmi, Athaliah tamaani nunami queen-auluni ataniullrani.

2 Chronicles 23

Athaliah-m Ingluliurumallra

1Malrunelgatni allrakut utaqarraarluni Jehoiada agayulirta umyuanguq uitauryuumiirulluni. Umyuallgutekluteng-llu Jehoiada talliman-llu anguyagtet atanerruarit: Azariah Jeroham-am qetunraa, Ishmael-aq Jehohanan-aam qetunraa, Azariah Obed-aam qetunraa, Maaseiah Adaiah-m qetunraa, Elishaphat-aaq-llu Zichri-m qetunraa pillerkiurtut.

2Ayagaluteng-llu tamalkuitnun Judah-m nunarpainun malikluki ut'rutait Jerusalem-aamun Levite-at tamalkuita-llu tungayakellriit ciuliqagtait.

3Agayuvigpagmun-llu quyurtut akqut'liluteng-llu Joash-aq, angayuqam qetunraa, pillgutekluku. Jehoiada-llu qanertuq ellaitnun, “Waniwa yuunrillrem angayuqam qetunraa! Angayuqaurrli! Ataneq akqillruciatun Angayuqam David-aam kinguvranek angayuqertangqerrlainarciqniluku.

4Waten pikici. Agayulirtet Levite-at-llu caliarteng ayagniqunegteggu Sabbath-aami, pingasuingita nayurciqait Agayuvigpiim iteryarai,

5allat-llu pingasuingita angayuqam enii nayurciqaat, ilait-llu allat Gate of Foundation-aami elkarcimaciqut. Tamarmeng-llu yuut quyurciiqut Agayuvigpiim caniani carr'ilngurmi.

6Kina iterngaituq Agayuvigpagmun agayulirteŋ̄gunret tau͡gaam Levite-at-llu calilriit. Taukut iteryugngaut, menuircaumiimeng-wa, yuut-llu tuanelnguut maligtaquarkaugaat Atanrem alerquutii uitaluteng ellami.

7Levite-at nangerngaarkaugut avatairluku angayuqaq, caskuteng tegumiaqluki; maligtelararkaugaat natmun ayallra tamalkuan. Kina itengnaqellria Agayuvigpagmun tuqucimaarkauguq.”

8Levite-at tamarmeng Judah-m-llu yuin maligtait Jehoiada-m alerquatai. Calillret-llu anevkaqsaunaki calinermek taq'aqata Sabbath-aami, tuaten piluteng atanerruanun paivngalartut caliyartulriit calinermek-llu taqellriit.

9Jehoiada-m-llu atanerruanun tunai narulkautet capkutat-llu angelriit mikellriit-llu Angayuqam David-aam pillri, qemangqallret Agayuvigpagmi.

10Elkartai-llu angutet nuussirpameggnek tegumiarluteng amumaluki kassuggluku ciuqerra Agayuvigpiim, camun pivkarngairulluku angayuqaq.

11Tua-llu Jehoiada-m anutaa Joash-aq, nasqerrucirluku-llu, cikirluku-llu ayuqaitnek alerquutain atanirturillerkam. Tua-i angayuqrurtaat. Jehoiada-m-llu agayulirtem qetunrani-llu mingugaat, yuut-llu tamarmeng qayagpagtut, “Ak'anun unguvali angayuqaq!”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Athaliah-m-llu niicamiki yuut angnirluteng qayagpagalriit angayuqamun, cukangnaqluni-llu ag'uq Agayuvigpagmun, tuani quyungqiita yugugaat.

13Tangrraa-llu angayuqaurrnerralria Agayuvigpiim iteryaraani, nangengqaluni naparyam caniani angayuqat uitaviketukiitni, avatairumaluni anguyagtet atanerruaritnek cupu'uryarat-llu qalriastek'lallritnek. Yuut tamarmeng qayagpagaluteng angnirluteng cupu'uryarat-llu cupu'urluki, Agayuvigpiim-llu aturcetaartain aturcetaateng aturluki ciuliqaggluki nunaniryulriit. Athaliah-m-llu allgurai aturani qayagpagluni-llu, “Piciunrilnguut wangnun! Piciunrilnguut wangnun!”

14Tua-llu Jehoiada-m agayulirtem taisqai anguyagtet atanerruarit qanrulluki-llu, “Tuqucaqunaciu Agayuvigpiim canimelkiini. Anuciu avapailicirluku nayurteñek; kia-llu ikayungnaqkaku tuqutarkaugaci.”

15Teguat-llu, agulluku-llu angayuqam eniinun, tuani-llu Horse Gate-ami tuqutaat.

Jehoiada-m Kitugcillra

16Jehoiada agayulirta Angayuqamun Joash-amun, tamalkuitnun-llu yugnun, pillguciisquq akqut'lillermini Atanermun yuugarkauluteng.

17Tua-llu yuut tamarmeng ag'ut Baal-am agayuvianun, imlluku-llu. Navgurluki-llu ekuavii agayutnguari-llu itumlluki, tuqulluku-llu Mattan-aaq, Baal-am agayulirtii, ekuaviit ciuqerratni.

18Jehoiada-llu elkarciuq nayurtekainek Agayuvigpiim, maliggluku Levite-at agayulirtet, allat-llu Levite-at pisquciat, Angayuqam David-aam taqellri calistenguarkauluki Agayuvigpagmun, ekuagilararkauluteng-llu elliitnek Atanermun, igausngaciatun Alerquutiini Moses-aam. Taukut cali ciuliqagtelarait atualriit cat nallairaqata atulalteng.

19Elkarciuq-llu nayurteñek Agayuvigpiim iteryarainun kina imna piciryaraq aturpek'naku menuulria itertessngairulluku.

20Anguyagtet-llu ciuliqagtaita, yuut piuranrita, yuut atanirturtaita, tamarmeng-llu nunam yuin, pillguciraat Jehoiada malikerpagluteng agutellrani angayuqaq Agayuvigpagmek angayuqam eniinun. Itertut-llu itervikvallulaqiitgun ikirtuqakun, angayuqaq-llu aqumuq atanruvigmun aqumllitamun.

21Tamarmeng-llu yuut angnirtut; nunarpak-llu nepaituq, Athaliah tuqucimallruan nuussirpagkun.

2 Chronicles 24

Judah-m Angayuqra Joash-aq

1Joash-aq allrakungqellruuq malrunlegnek (7) angayuqrurtellermini, allrakuni-llu yuinaagni malrugni (40) ataniullruuq Jerusalem-aami; aanii atengqellruuq Zibiah-mek Beersheba-rmiunguluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Joash-aq-llu calillruuq ellualriamek Atanrem tangvallrani Jehoiada-m agayulirtem unguvallran taktaciatun.

3Jehoiada nakmikillruuq malrugnek Angayuqam Joash-am nulirkagkenek, qetunrangellruuq-llu paningluni-llu taukugkun.

4Ataniungellni tayima qaillun pitariluku Joash-aq umyuamikun taqutuq Agayuvigpak kitugcetnaluku.

5Quyurtelluki-llu agayulirtet Levite-at-llu qanrulluki, “Ayagci nunarpainun Judah-m, quyurciluci-llu akinek tamalkuitnek Israel-aanek, allamiaqan kitugutkainek Agayuvigpiim; egmian man'a piniaraci.” Tau͡gaam Levite-at qariut.

6Tua-i angayuqam taisqaa Jehoiada ciuliqagtiit apluku-llu, “Ciin ellimeqsaiciki Levite-at quyurcisqelluki Judah-mek Jerusalem-aamek-llu akiliqurautnek Moses-aam,Atanrem pistiin, picirkiutekellranek atuugarkanek Pelatekaan Atanremuitavianun?”

7(Athaliah-m, taum assiitellriim arnam, maligtaqustain navgullruatgu Agayuvigpak; aturaqluki-llu amlleret qigcignarqellriit agayussuutekluki Baal-amun.)

8Angayuqam-llu picirkirai Levite-at yaassiigmek pilisqelluki elliitet assigtarkaatnek, ellisqelluku-llu Agayuvigpiim iteryaraanun.

9Qanermek-llu ayagceciut tamiinun Jerusalem-aamun Judah-mun-llu, tamalkuita yuut taitesqelluku Atanermun akiliquraun Moses-aam, Agayutem pistiin, ciuqliqarraamek elliitekevkallra yuilqumi.

10Man'a-llu yuut ciuliqagceteng-llu angniutekaat, tailluki-llu akiliqurauteteng akit imirluku yaassiik.

11Erenret-llu tamaita yaassiik Levite-at agutelaraat aulukestiinun angayuqam atanerruaranun. Muirumaaqan-llu, angayuqam igartiin Agayulirten̄gunrem-llu kevgaan imailaraak ut'rulluku-llu uitavianun. Tuaten tua-i piuralartut erenret tamaita, akinek amllernek quyurciaqluteng.

12Angayuqam-llu Jehoiada-m-llu akit tunlarakek atanirturtainun caliaqellran Agayuvigpiim, calistekarrlutek-llu teggalquliutulinek muraliutulinek, caviliurteñek, punernernek-llu calitulinek, caliarkanek nutarciluki.

13Tamarmeng-llu calirpalartut, kitugcillrat-llu ciumurqurtuq, tua-i nutartaat Agayuvigpak ciungani ayuqucillratun pengegnairluku-llu.

14Taqngameng-llu atunritelteng suulutaat qerrirlit-llu tunait angayuqamun Jehoiada-mun-llu, taukut-llu aturluki qantaliut allanek-llu assigtanek Agayuvigpiim pikainek, atu'urkanek agayuyarani, ekualuki elliitnun, cali-llu qantanek aruviarcuutnek, assigtaliluteng-llu suulutaanek qerrirlinek-llu.

Jehoiada-m Picirkiutai Mumigcimaut

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jehoiada-m unguvallran taktaciatun ekuagilartut elliitnek piyarani Agayuvigpagmi.

15Jehoiada-llu ak'allaurtuq tuquluni-llu; yuinarnek arvinlegnek qulmek cipluku (130) allrakungellruluni yuunrillermini.

16Tungmagtaat-llu David-aam Nunarpiini angayuqat tungmaggviatnun, assilriamek-wa calillruan Israel-aam yuinun, Agayutmun, Agayuvigpagmun-llu.

17Tua-llu Jehoiada-m tuqullran kinguani Judah-m atanerruari tailuteng qalarulluku unakaat Angayuqaq Joash-aq ellait maligtesqelluteng.

18Tua-i yuut agayunanrirtut Agayuvigpiini Atanrem, Agayutiita ciuliameng, agayulangluteng-llu agayutnguanun ayuqainun-llu arnam agayutnguam Asherah-m. Atanrem-llu eq'uqertii tut'uq Judah-mun Jerusalem-aamun-llu man'a pinarqutiit pitekluku.

19Ataneq ayagceciuq ellaitnun prophet-aanek aarcirtuusqelluki utertesqelluki ellminun, tau͡gaam yuut niicunritait.

20Tua-llu Anerneran Agayutem tutaa Zechariah qetunraa Jehoiada-m agayulirtem. Nangertuq-llu tangerrsugngakiitnun yuut, qayagpagluni-llu, “Ataneq Agayun aptuq ciin maligtaqunriluciitnek alerquutni, elpeceñun tailluci picurlagmek? Cakaallruavciu Ataneq, taumek elliin-llu cakaaraaci.”

21Angayuqaq-llu Joash-aq ilaliutuq picirkiulrianun inglukluku Zechariah, angayuqam-llu pisquciatun yuut teggalqunek miluquat Zechariah carr'ilngurmi Agayuvigpiim elatiini.

22Joash-am angayuqam nalluyagutaa Jehoiada-m, Zechariah-m atiin, piciuluni kevgiullra ellminun, tuqucetaa-llu Zechariah. Tuquqataami Zechariah qanertuq, “Atanrem tangerrliu calian anucimirqecetaarluten-llu!”

Joash-am Ataniullran Iquklitellra

23Uksuaran tuani allrakumi anguyagtaita Syrian-aat anguyagaat Judah Jerusalem-aaq-llu, tuqurqelluki-llu yuut ciuliqagtait, uayaaqengateng-llu amlleret tuyuqluki Damascus-aam angayuqranun.

24Anguyagtait Syrian-aat amllenrilengraata, Atanrem cirlakevkarai amlleqapigtellriit Judah-m anguyagtai, unitellruatgu-wa Ataneq, Agayutiit ciuliameng. Maaggun Angayuqaq Joash-aq anucimirqecetaarumauq.

25Anguyagtet-llu unicatgu, cakneq akngiringaluku, malruk elliin pistek picirkiurtuk tuqutnaluku, Jehoiada-m agayulirtem qetunraa akinaurulluku, tuqulluku-llu ingelrini. Yuunrirtuq-llu. Tungmagtaat-llu David-aam Nunarpiini, angayuqat tau͡gaam tungmaggviatnun ellillrunritaat.

26(Ukuullruuk picirkiullrek tuqutnaluku: Zabad-aq, arnam Ammonite-am Shimeath-aam qetunraa, Jehozabad-aq-llu, arnam Moabite-am Shimrith-aam qetunraa.)

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Qanrutkumallret kalikaitnun Kings-aat imangqertut qanemcinek qetunrainek Joash-am, tekitarkat-llu elliinun qanrutkumallret, qaillun-llu elliin nautenqigtellra Agayuvigpak. Amaziah-llu qetunraa ataniullruuq kinguakun.

2 Chronicles 25

Judah-m Angayuqra Amaziah

1Amaziah allrakungqellruuq yuinaq tallimanek cipluku (25) angayuqruluni ayagnillermini, ataniullruuq-llu Jerusalem-aami allrakuni yuinaq qulngunrita'arnek cipluku (29). Aanii atengqellruuq Jehoaddan-aamek Jerusalem-aarmiunguluni.

2Calillruuq ellualriamek tangvallrani Atanrem, taug̃aam tengrutkevkenaku pillruuq.

3Egmian-llu pinia angayuqauyaram teguamiu tuqutai pisteñi tuqutestellri atami.

4Taug̃aam irniarit tuqutenritai, maliggluku Atanrem alerquutii Moses-aam Alerquutaini: “Angayuqaulriit tuqucimaarkaunritut irniameng assiilngillrat pitekluku, irniarit-llu tuqucimaarkaunritut angayuqameng assiilngillrat pitekluki; yuut tuqucimaarkaugut ellaita taug̃aam assiilngillrit pitekluki.”

5Tua-llu Amaziah-m elkartai tungayakelriaritgun tamalkuita angutet yuullgutkellriagkenek Judah-nkuk Benjamin-aaq-llu anguyagteñgurrluki, elkarciluni-llu atanerruanek ataniurteñgurrluki tiissitsaanun (1,000) amllertalrianun, yuinarnun-llu tallimanun (100) amllertalrianun. Makut ilakait angutet yuinarnek (20) allrakungelriit wall'u cipluku yuinaq allrakulget, amllertaluteng yuinaat akimiaret tiissitsaat (300,000). Avurat anguyagtet, natlugnerilnguut anguyautellerkamun, atullrat narulkautat capkutat-llu elisngaluki.

6Ilaluki-llu akilirluki anguyagteñek Israel-aamek yuinarnek tallimanek tiissitsaanek (100,000) amllertalrianek cetaman cuqet (tons) qerrirlit akikanritnek alinguraranrilngurnek angutnek.

7Taug̃aam prophet-aam ullagaa angayuqaq qanrulluku-llu, “Ukut Israel-aam anguyagtai maliksaqunaki, Atanrem nayunrilaki ukut yuut Negeqlirmek Angayuqauvigmek kingunelget.

8Umyuarteqsaaqeciquten ellaitnun pinirikanircetnayukluten anguyagmi, Agayutem taug̃aam piniq pikaa cikiqengyugngaluni qakvautmek wall'u cirlakutmek, ingluvnun-llu cirlakevkarciqaaten.”

9Amaziah-m-llu aptaa prophet-aaq, “Yuinaat-mi talliman qerrirlit ak'a akiliutellrenka qaillun piqatarceta?” Prophet-aaq kiuguq, “Atanrem cikiryugngaaten amllenranek tamatum!“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Amaziah-m tua-i aug̃'arcetai anguyagtet ellminun taillret Ephraim-aamek, ataam kingunritnun utertesqelluki. Taukut-llu anguyagtet umyugaat assiituq cakneq Judah-mun, utertut-llu cakneq qenerrluteng.

11Taug̃aam Amaziah ellminek caceturqaurtuq, anutai-llu yun'i ayagluteng-llu Salt Valley-mun. Tuani-llu callugait tuqulluki-llu qulen tiissitsaat (10,000) Edomite-at anguyagtet

12teguluki-llu qulen tiissitsaat (10,000) unguvaita. Mayuulluki-llu peñam kangranun Sela-m nunarpiinelngurmun tuaken-llu peñamek eggluki, tua-i tuquluteng teggalqunun tuc'ameng peñam acianelngurni.

13Tua-llu taukut anguyagtet imkut Amaziah-m utercetellri, maliggluni anguyaucarturcetenritellrin, Judah-m nunai Samaria-m Bethhoron-aam akunliigni uitalriit anguyagait, tuquciluteng-llu pingayunek tiissitsaanek (3,000) yugnek amllertalrianek, amllernek-llu uayaaranek tegulluteng.

14Amaziah utercami tuqurqillminek Edomite-anek, malikellrui ut'rulluki agayutait Seir-am yuin, elkarrluki agayutekluki, taukunun-llu agayuaqluni, elliivikaqluki-llu.

15Taumek Atanrem qenruskii Amaziah, prophet-aaq-llu ayagtelluku elliinun. Taum-llu aptaa, “Ciin tuiggviksiki ilakumanrilnguut agayutait pinirpenek aviucillrunrilnguut nakmiin yum'eggnek?”

16Qanrinanrani-llu angayuqaq qanertuq prophet-aamun, “Angayuqamun-qaa picirkiristen̄gurtellruamteggen? Qanenermek taqi, taqenrilkuvet tuquceciiqamken!” Tua-i prophet-aaq qanenermek taq'uq, qanrraarluni, “Nallunritaqa piunrirteqataraaten, waten piavet maligtaquvkenaku-llu picirkiuteka.”

Anguyak Inglukluku Israel-aaq

17Tua-llu Amaziah, Judah-m Angayuqra, ayuqucirtuasteñi ilakluki picirkiurtuq Israel-aam tungiinun. Qanermek-llu ayagceciuq Israel-aam Angayuqranun Joash-amun Jehoahaz-aam qetunraanun, Jehu-m tutgariinun, niicetassiarluku anguyaucugluku.

18Joash-am-llu Amaziah-mun una kiutni ayagcetaa: “Caqerluni cukilanam napaa Lebanon-aam Ingriini qanermek ayagceciuq napamun cedar-aamun, ‘Paniin tuniu qetunramnun nuliqsagutelluku.’ Yuilqurmiutaq-llu ungungssiq kiturtuq tutmaulluku-llu cukilanam napaa.

19Tua-llu, Amaziah, ucuryagtuten Edomite-at cirlakellruniluki, taug̃aam wii alerquramken kingunerpeni uitauraasqelluten. Ciin arenqiallugutmek picetaariyarcit navguutnguarkamek elpenun yugpenun-llu?”

20Taug̃aam Amaziah niicunrituq. Agayutem pisqutekngaku ingluinun Amaziah cirlakumallerkaa, Edomite-at-wa agayutnguarit piicagvik'lallruaki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Tua-i Israel-aam Angayuqra Joash-aq anguyagyarturtuq inglukluku Judah-m Angayuqra Amaziah. Kassuullutek-llu Beth Shemesh-aami Judah-melngurmi.

22Israel-aam-llu cirlakaa Judah, tamarmeng-llu anguyagtet qimagluteng kingunermeggnun.

23Joash-am-llu tegua Amaziah ayaulluku-llu Jerusalem-aamun. Tuani-llu navguraa nunarpiim casgua, yuinarnek qulnek (200) yagnernek taktalria, Ephraim Gate-amek Corner Gate-aq tekilluku.

24Samaria-mun-llu ut'rulluni uayaaqengaqluki tamalkuita suulutaat qerrirlit-llu Agayuvigpagmi uitalriit, Agayuvigpiim-llu aklui Obed Edom-aam kinguvrin nayutukait, angayuqam-llu eniinelnguut tukuutet. Teguanek-llu ayaulluni.

25Judah-m Angayuqra Amaziah unguvallruuq allrakuni akimiarni Israel-aam Angayuqran Joash-am tuqullran kinguani.

26Tamarmeng Amaziah-m pillri, ayagnillranek iquklitellranun ataniullran igausngaut ukuni kalikarni:Angayuqrin Judah-m Israel-aam-llu Ayuqucillrat.

27Ingluliqaanranek-lluAtanermun Jerusalem-aami ikayuqluteng picirkiulallruut elliinun. Kiituan qimagtuq nunarpiinun Lachish-aam, tau͡gaam inglukestain maliggluku tuani tuqutaat.

28Temii-llu horse-aatgun ayautaat Jerusalem-aamun, tungmagcimallruuq-llu angayuqat tungmagcimaviatnun David-aam Nunarpiini.

2 Chronicles 26

Judah-m Angayuqra Uzziah

1Tamarmeng-llu Judah-m yuin nakmikaat Uzziah, allrakurluni akimiaq ataucimek cipluku (16), angayuqrurrluku-llu atiin Amaziah-m eniini.

2(Amaziah-m yuunrillran kinguani Uzziah-m tegunqigtellrua Eloth-aaq nautenqiggluku-llu nunarpak.)

3Uzziah allrakungqellruuq akimiaq ataucimek cipluku (16) ataniungellermini, ataniullruuq-llu Jerusalem-aami yuinaq malrugnek cipluku (22) allrakuni. Aanii atengqellruuq Jecoliah-mek Jerusalem-aarmiunguluni.

4Calillruuq-llu ellualriamek tangvallrani Atanrem, maliggluki atami Amaziah-m tamalkuita pillri.

5Zechariah, agayumacimek alerquasteñi, unguvallrani, kevgiullrua Ataneq piciuluni, Agayutem-llu atawaqercetaa.

6Anguyagai-llu Philistine-at, navgurluki-llu Gath-am, Jabneh-m, Ashdod-aam-llu casguit; nunarpaliluni-llu Ashdod-aam nunautiini nani-llu Philistine-at nuniitni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Agayutem-llu ikayuraa cirlakevkarluki Philistine-at, Arab-at-llu Gurbaal-ami uitalriit, Meunite-at-llu.

8Ammonite-at-llu akiliraat Uzziah, inglumeng pikateng ikayuusqelluteng, piniriqapigtuq-llu niitnaugaqluni-llu Egypt-aaq tekilluku.

9Pinircarluki-llu Jerusalem-aam asvairqutai qertulrianek eneliluni Corner Gate-ami, Valley Gate-ami qacarnerem-llu caqirtellrani.

10Cali-llu pililuni qertulrianek enenek yuilqumi, elagluni-llu amllernek mervignek, amllernek-wa kuluvautengqerrami Shephelah-mi manigcelngurmi-llu nunami, nauceciiyurterluni wine-arkanek-llu calitulinek penguni naungignarqelriani-llu nunani, elliin assikngamiu naucetaalillni.

11Anguyagtengqertuq-llu amllellrianek, anguyagmun engelqaulrianek. Callrit igartek Jeiel-aankuk Maaseiah-aq-llu igautaqluki Hananiah-m, iliita angayuqam atanerruarin, pisqellri aturluki.

12Anguyagtet atanirturterluteng tiissitsaak malruk tiissitsaam-wa avga yuinarnek tallimanek cipnerluteng (2,600).

13Atanirtuq'ngait anguyagtet yuinaat akimiaq tiissitsaat malrunlegen-wa tiissitsaam avganek cipluki (307,500) amllertaluteng, anguyagyugngaluteng pinilegpauluteng angayuqaq ikayurluku inglukestainek.

14Uzziah-m-llu uptellrui tamalkuita anguyagtet capkutait, narulkautet, akngircailkutat nacat, aturat qalliit caviit, urluvret, teggalqunek-llu elluqaqussuutet imarkaitnek.

15Jerusalem-aami-llu massiinarnek piliuq, elisngalriit ayagnillritnek, pitegcautet pitgaqussuutaitnek angtuat-llu teggalqut egqaqsuutaitnek, enet qertulriit qaingantarkanek kangiraini-llu nunarpiim casguan uitaarkanek. Niitnaullra-llu sagtuq tamiinun, piniriqapiggluni-llu tua-i ikayuutmek akurtuumiimi Agayutmek.

Uzziah Anucimirqecetaarumauq Pivakellerminek

16Taúg͡aam Angayuqaq Uzziah piniriami ucuryagtenguq, tuaten-llu ayuqlirillran catmun ayagcetaa. Qacungakaa-llu Ataneq Agayutni itlermikun Agayuvigpagmun ekuagiyarturluni aruviarmek elliiviatni aruviaraat.

17Azariah-m-llu agayulirtem, maligluni yuinarnek cetamanek (80) pinilrianek cacetulrianek agayulirteñek, maligtaa angayuqaq

18inglulirnaluku. Qanertut-llu, “Uzziah! Piunarqutaituten aruviarararkauluten Atanermun. Kiimeng agayulirtet Aaron-aam kinguvri menuircaumallruut aruviaralararkauluteng. Ani maaken tanqilriamek.Ataneq Agayun ilulliqevkaran, atawaqautiinek-llu piirututen.”

19Uzziah nangerngallruuq tuani Agayuvigpagmi caniani aruviarnek ekuaviim tegumiaqluku aruviarnek ekuagissuun. Qenqerrutai-llu agayulirtet, egmianun-llu mamyuilnguq naulluun anqe'rtuq qauraani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Azariah-m-llu, taukut-llu agayulirtet, tangvagaat angayuqam qauraa alingluteng, anesquuraat-llu Agayuvigpagmek. Cukangnaqluni-llu an'uq Atanrem-wa anucimirqecetaarani.

21Angayuqaq-llu Uzziah mamyuilngungqellruuq tuquviminun, mamyuilngungqerrami-llu allakarmi enemi uitaluni, iterciigalivkaumiimi-wa Agayuvigpagmun, caliaqelallerminek taqevkaumaluni, qetunraan Jotham-aam atanirtullrani nunam yui.

22Uzziah-m tamalkuita angayuqaullermini callri, ciuqliitnek ayagluki nangneratnun, Isaiah-m prophet-aam, Amoz-aam qetunraan, igautellrui.

23Uzziah-llu tuquuq tungmagtaat-llu nunamun angayuqat tungmagciviatnun, angayuqat qungurviatnun tungmagcimallruvkenani naulluutengqellra pitekluku. Jotham-aaq-llu qetunraa ataniurtuq kinguakun.

2 Chronicles 27

Judah-m Angayuqra Jotham-aaq

1Jotham-aaq allrakungqellruuq yuinaq tallimanek cipluku (25) ataniungellermini, atanrullruuq-llu allrakuni akimiaq ataucimek cipluku (16) Jerusalem-aami. Aanii atengqellruuq Jerushah-mek Zadok-am panikluku.

2Ellualriamek-llu calillruuq tangvallrani Atanrem, atami Uzziah-m pilallruciatun, tau͡gaam atamitun assiilngillrunrituq ekuagillermikun aruviarmek Agayuvigpagmi. Yuut tau͡gaam cali maligtait pellernarqellriit piciryarat.

3Jotham-aarullruuq piliaqestellra North Gate-aan Agayuvigpiim, amllermek-llu caliluni nunarpiim qacarnerani Jerusalem-aam mallgeskiini aprumalriami Ophel-aamek.

4Cali-llu pililruuq nunarpagnek pengulilriami nuniini Judah-m, nayurvignek-llu qertulrianek enenek muralilriani penguni.

5Anguyallruuq inglukluku angayuqrat Ammonite-at anguyagtai-llu cirlakluki-llu. Ammonite-aanun-llu umyugaat aturcetevkenaku cikircetuq allrakut tamalkuita, allrakuni pingayuni, ingluita pikatki ililirarkauluki: qerrirlinek cetamanek cuqnek (4 tons), yuinaak malruk qulmek cipluku tiissitsaanek puckanek (50,000) barley-nek.

6Tua-i Jotham-aaq piniriuq, piciuluni-wa niisngiimiu Ataneq Agayutni.

7Allat pillri Jotham-aam angayuqaullmi nalliini, anguyallri, picirkiurai, tamarmeng igausngaut ukuni kalikarni: Ayuqucillrit Angayuqrin Israel-aam Judah-m-llu Angayuqrin.

8Jotham-aaq allrakungqellruuq yuinaq tallimanek cipluku (25) angayuqaurtellermini, atanrullruuq-llu Jerusalem-aami akimiaq ataucimek cipluku (16) allrakuni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Tuquuq-llu tungmagcimaluni-llu David-aam Nunarpiini, Ahaz-aq-llu qetunraa ataniurtuq kinguakun.

2 Chronicles 28

Judah-m Angayuqra Ahaz-aq

1Ahaz-aq allrakungqellruuq yuinarnek (20) ataniungellermini, ataniullruuq-llu Jerusalem-aami allrakuni akimiaq ataucimek cipluku (16).Atanrem tangvallrani ellualriamek calillrunrituq, ciuliami Angayuqam David-aam pillruciatun,

2maligtellrui piciryarait angayuqrin Israel-aam. Pililuni-llu cavignek agayutnguanek Baal-am ayuqainek,

3ekuagiaqluni-llu aruviarnek Hinnom Valley-mi, ekuallruluki-llu qetunrani elliitekluki agayutnguanun ayuqeliluku uuminarqellria piciryaraat tamakut yuutAtanrem anevkallrin Israel-aam yuin ciunratnek.

4Elliilallruuq ekuagiluni aruviararaqluni-llu agayutnguat ekuaviitni, qemini, tamalkuitni-llu cungagcelnguut napat aciatni.

Anguyak Syrian-kuk Israel-aaq-llu Ingluklukek

5-6Taumek tamana pitekluku Atanrem elliin Agayutiin tunellrua Syria-m angayuqranun, taum cirlakellrua tegulluni-llu amllernek Judah-m yuinek ut'rulluki-llu Damascus-aamun teguaqluki. Cali-llu Atanrem Israel-aam angayuqranun Pekah-mun, Remaliah-m qetunraanun cirlakevkallrua Ahaz-aq tuquciluni-llu yuinarnek arvinlegnek tiissitsaanek (120,000), arcaqerluteng alinguraranrilngurnek Judah-m anguyagtainek, ernermi ataucimi. Atanrem, Agayutiita ciuliarita, man'a tuaten pivkallrua, Judah-m-wa yuin cakaallruatni.

7Israelite-am anguyagtem aterluni Zichri-mek, pinilriim angutem, tuqutaa Maaseiah, Angayuqam Ahaz-am qetunraa, Azrikam-aaq-llu angayuqam eniini atanerruaq, Elkanah-llu angayuqamun tungliulria.

8Judah-m-llu yui nakmiin ilakutaqeng'e'rmegteki, Israel-aam anguyagtain tegullruit yuinaat qulen tiissitsaat (200,000) arnat, mikelnguut-llu teguaqluki, ut'rulluki-llu Samaria-mun; amllernek uayaarameggnek maligluki.

Prophet-aaq Oded-aq

9Angun aterluni Oded-amek, Atanrem prophet-aara, uitallruuq Samaria-mi. Pairtai-llu Israel-aam anguyagtai tekitellriit Judah-m yuinek teguarluteng, itqatainanratni nunarpagmun, qanerluni-llu, “Atanrem, Agayutiita ciuliavci, qenrucamiu Judah elpeceñun cirlakevkallrua, tau͡gaam watua niitaa cakneq elpeceñun nanglluki tuqutellruciit.

10Watua-llu piciqliartuci angutet arnat-llu, Judah-m Jerusalem-aam-llu yui, pisteksagutnaluki. Nalluarci-qaa elpeci-llu assiilngillerci AtanermunAgayutevceñun?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Niicugnicia! Ukut teguat anelgutkaci angutet arnat-llu. Uterceciki, utercetenrilkuvciki Atanrem qenrulluci anucimirqecetaarciqaaci.”

12Ciuliqagtet-llu, Ephraim-aamek Negeqlirmek Angayuqauvigmek, Azariah-m Johanan-aam qetunraan, Berechiah-m Meshillemoth-aam qetunraan, Jehizkiah-m Shullum qetunraan, Amasa-m-llu Hadlai-am qetunraan inglulirait anguyagmek tekitellriit.

13Qanerluteng, “Itrusngaitaci teguat maavet, Atanermun atalriamek pinarqutkamteñek piciqliaravci, ilaluki watua assiilnguput pinarqutput-llu. Pinarqutput ak'a angelriaruan, tuknilriamek-llu eq'errutmek pitangqerran Israel-aam tungiinun.”

14Tua-i anguyagtet tunait teguat uayaaqengat-llu yugnun ciuliqagtaitnun-llu,

15angutet-llu cetaman ellimerrait teguat aturiisqelluki uayaaqengaitnek. Aturirait-llu matangqalriit, aluilitanek-llu cikirluki atu'urkaitnek, camirrluki-llu nerevkarluki mertelluki-llu, kilinrit-llu olive-aat uquitnek mingugluki. Piniatessiyaalriit-llu piyuasciiganateng elliluki ciulviit qaingitnun ut'rutait tungelqurritnun Jericho-mi, napalegmun palm-anek nunarpagmun. Israel-aam-llu anguyagtai uterrluteng kingunermeggnun Samaria-mun.

Ahaz-am Ikayungcaraa Assyria

16Taum nalliini Angayuqaq Ahaz-aq ikayungcartuq Assyria-m angayuqranun.

17Edomite-at-wa pulenglluteng anguyangatgu Judah cirlakluku-llu, amllernek-llu teguanek ayaulluteng.

18Mat'um-llu nalliini ayuqmun Philistine-at anguyalarait nunarraat Shephelah-mi, Negeb-aaq-llu Judah-m nuniini, tegullruluki-llu Beth Shemesh-aaq, Aijalon-aaq, Gederoth-aaq, nunarpiit-llu Soco, Timnah, Gimzo-llu nunarrartuumaita, ellait-llu tamaavet nunalgarrluteng.

19Atanrem-wa Judah aciqsigivkaraa Ahaz-aq, Israel-aam angayuqra, pitekluku, ellii-wa takumcukivkenani pillruan Judah-mi, piciullruvkenani-llu Atanermun.

20Tilgath-pilneser-aam, Assyria-m angayuqran, ikayurpek'naku Ahaz-aq inglulirаa, arenqiallugutmek-llu piluku.

21Taumek Ahaz-am tegui suulutaat Agayuvigpagmek, angayuqam-llu eniinek, yuut-llu ciuliqagtaita enaitnek, tunluki-llu Assyria-m angayuqranun ikayuusqelluni inglumi pikatni; tau͡gaam tamatum-llu ikayunritaa.

Ahaz-am Assiilngui

22Arenqiallugutni-llu arcaqallratni, tauna angun Ahaz-aq assiilngillruuqAtanermun ciungani pillmi arcaqanranek.

23Elliigaqluni agayutaitnun Syrian-aat, cirlakestellmi. Qanerluni, “Agayutaita Syrian-aat ikayullruatki Syria-m angayuqri, wiinga-llu elliivikekumteng

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

ikayurciqliatnga.” Tau͡gaam tamatum taitaa picurlak elliinun Israel-aamun-llu tamiin.

24Tamana ilaluku, tegui Agayuvigpiim aklui, navgurluki-llu ciamlluki. Patuluki-llu amiigi Agayuvigpiim piliuq-llu ekuavignek tamiini Jerusalem-aami.

25Tamalkuitni Judah-m nunarpaini nunacuaraini-llu piliuq agayutnguanun agayularvignek, aruviarnek ekuavigkanek allanun agayutnun. Waten pillermikun ellminun tuc'etaa eq'uqertii Atanrem ciuliami Agayutiita.

26Callri piciryarai, ciuqliqarraamek nangnermun igausngaut ukuni kalikarni: Ayuqucillrit Angayuqain Judah-m Israel-aam-llu.

27Angayuqaq-llu Ahaz-aq tuquuq tungmagcimaluni-llu Jerusalem-aami, tau͡gaam ellinritaat angayuqat qungurviatnun. Hezekiah-llu qetunraa ataniurtuq kinguakun.

2 Chronicles 29

Judah-m Angayuqra Hezekiah

1Hezekiah atanirturingellruuq Judah-mi allrakungluni yuinaq tallimanek cipluku (25), ataniullruuq-llu Jerusalem-aami allrakuni yuinaq qulngunrita'arnek cipluku (29). Aanii atengqellruuq Abijah-mek, Zechariah-m panikluku.

2Ellualriamek-llu calillruuq tangvallrani Atanrem, maliggluku ciuliami David-aam caliallra.

Agayuvigpiim Menuircaumallra

3Ataniungellmi ciuqliatni iralut, Hezekiah-m ikirtenqigtai amiigi Agayuvigpiim, kituggluki-llu.

4Quyurcetai-llu agayulirtet Levite-at-llu carr'ilngurmun calaralirnerani Agayuvigpiim

5tuani-llu qalarulluki. Qanerluni, “Elpeci Levite-ani menuircararkauguci elpeceñek, menuircarluku-llu Agayuvigpii Atanrem, ciuliavci Agayutiita. Anulluki-llu pellernarqelriit Agayuvigpagmek.

6Ciuliaput piciullrunritut Atanermun Agayutemteñun, caliluteng-llu elliinun ilulliqnarqellrianek. Cakaallruat tunulluku-llu uitavia.

7Amiigi palutellruit Agayuvigpiim, kenurrat nipluki, ekuagiyuunateng aruviarnek, elliitnek-llu ekuagarkanek Agayuvigpiini Israel-aam Agayutiin.

8Taumek man'a pitekluku Atanrem eq'uqertii tut'ellruuq Judah-mun Jerusalem-aamun-llu, elkegnun-llu pillran tatamevkallrui alingevkarluki-llu yuut tamalkuita, nakmiin iigpeciuggun tangellrucirpecetun.

9Ataput anguyagkun tuqutaullruut, qetunraput-llu, paniput, nuliaput-llu ayaucimaluteng teguaruluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10“Watua piyugtequa akqut'linalua Ataneq, Israel-aam Agayutii pillgutekluku, elliin tua-i qenrutenrirniaraakut.

11Qetunramaa, uitauranrici. Elpeci nakmikellruaci Atanrem ekualaasqelluci aruviarnek ellminun, ciuliqagcesqelluku-llu yuut agayulallrat ellminun.”

12-14Ukut Levite-at tuantellruut: Kohath-am ilakellriarinek, Mahath qetunraa Amasai-m, Jouel-aaq qetunraa Azariah-m Merari-m ilakellriarinek, Kish-aaq qetunraa Abdi-m, Azariah-llu qetunraa Jehallelel Ilakellrianek Gershon-aam, Joah qetunraa Zimmah-m, Eden-aaq-llu qetunraa Joah-m Ilakellriarinek Elizaphan-aam, Shimri, Jeuel-aaq-llu Ilakellriarinek Asaph-aam, Zechariah, Mattaniah-llu Ilakellriarinek Heman-aam, Jehuel, Shimei-llu Ilakellriarinek Jeduthun-aam, Shemaiah, Uzziel-aaq-llu.

15Ukut angutet quyurcetait Levite-aullguteteng, tamarmeng-llu menuircartut ellmeggnek. Nutaan-llu angayuqam pisqucillratun, menuircaraat Agayuvigpak Alerquutiin Atanrem pisqucia maliggluku.

16Agayulirtet itertut iluqlianun Agayuvigpiim menuircarnaluku, tamalkuita-llu anutait menuulriit Agayuvigpagmek elatiinun. Tuaken-llu Levite-at ayaulluki nunarpagmek Kidron Valley-mun.

17Iralum ciuqliim erneqarraarani ayagnirluteng, erenret-llu pingayunelgatni qaqilluku tamalkuan, ilakluku ena iteryaraq Agayuvigpagmun. Ernerni-llu cali pingayunlegni caliluteng, iralum erenrin akimiaq ataucimek cipnengutiit (16th) tekilluku, uptellruat Agayuvigpak agayullerkameggnun.

Agayuvigpak Pulenglluni Naaqicimauq

18Levite-at-llu mat'umek qanemcitaat Angayuqaq Hezekiah: “Qaqitarput menuircallra tamalkuan Agayuvigpak, elliitnek ekuavik calissuutai-llu tamalkuita, estuuluat tangrrutet kelipat calissuutai-llu tamalkuita.

19Tamalkuita-llu calissuutet ut'rutellruaput Angayuqam Ahaz-am aug̃'allri tamaani allrakuni Agayutmun piciuvkenani pillermini, ataam-llu atawaqertelluki. Tamarmeng; Atanrem ekuavian ciuqerrani uitaut.”

20Atatakutevkenani Angayuqam Hezekiah-m quyurcetai atanerruari nunarpiim, malikluteng-llu ag'ut Agayuvigpagmun.

21Angayuqam ilakuralriarin, Judah-m-llu yuin assiilnguita aug̃autekaitnek, Agayuvigpak-llu menuircarnaluku, elliitekluki agutut malrunlegnek angucalunek kuluvagnek, malrunlegnek qusnginek, malrunlegnek qusngiyagarnek, malrunlegnek-llu qusngirngalngurnek. Angayuqam-llu agayulirtet, Aaron-aam kinguvri, ellimerrai taukut elliitekesqelluki elliviakun Atanrem.

22Agayulirtet-llu tuqutait kuluviit ciumek, kinguatgun-llu qusngit, tuamta-llu qusngiyagaat, augit-llu tamarmeng elliitet ceqvallertaulluku elliiviim qainganun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Nutaan-llu angucalut qusngirngalnguut taitait angayuqamun allanun-llu agayuyalrianun, taukut-llu unatmeggnek pategvikait.

24Agayulirtet-llu tuqutait qusngirngalnguut, augat-llu kuvluku elliiviim qainganun elliitekluku aug'autekaatnun tamalkuita yuut assiilnguita, angayuqam pisqutkellruaku ekuagisqelluki elliitnek, assiilngurmun-llu elliitnek Israel-aaq tamalkuan pitekluku.

25Maliggluki alerquutet Atanrem tunellri Angayuqamun David-aamun Gad-akun, angayuqam prophet-aarakun, prophet-aakun-llu Nathan-aakun; angayuqam elkartai Levite-at Agayuvigpagmi, aturcetaarluteng qelutelegnek harp-anek cymbal-aanek-llu,

26ayuqaitnek Angayuqam David-aam atulallrin. Agayulirtet-llu cupu'uryaranek tegumiarluteng tuani nangengqaluteng.

27Tua-llu Hezekiah picirkiriuq ekualuku elliin elliitekesqelluku elliivigkun; elliillrat-llu ayagnian, yuut aturtut nanrarluku Ataneq, aturcetaartet-llu ayagnirluteng cupu'uryaranek allanek-llu aturcetaanek aturluteng.

28Tamarmeng-llu tuanelnguut ilagautut agayullratnun, aturtu'rtut-llu aturtet, aturcetaarturluteng-llu elliitet tamarmeng ekualuki nangviatnun.

29Elliillrat iquklican, Angayuqaq Hezekiah, yuut-llu tamarmeng, ciisqumigtut ciktaarluteng Agayutmun.

30Angayuqam-llu Hezekiah-m, atanerruarita-llu yuut, Levite-at qanrutait atuusqelluki Atanermun nanrautet yuarutet David-aam Asaph-aam-llu prophet-aam igautelkek. Yuut-llu tamarmeng aturpagtut cakneq nunaniryugluteng ciisqumiggluteng ciktaallermeggni Agayun.

31Hezekiah-llu qanertuq yugnun, “Waniwa menuircaumariavci, taici elliitnek elliitekluki quyatmek Atanermun.” Yuut-llu tuaten piut, ilait-llu piyugteqelriit ungungssinek tailluteng ekualuki elliitekanek.

32Taitellruut, ekualuki elliitekanek Atanermun: yuinaat pingayun qulmek cipluki (70) angucalunek kuluvagnek, yuinarnek tallimanek (100) angucalunek qusnginek, yuinaat-wa qulen (200) qusngiyagaat;

33cali-llu tiissitsaam avga yuinarnek tallimanek cipluku (600) angucalunek kuluvagnek pingayunek-llu tiissitsaanek (3,000) qusnginek elliitnek yuut neqkaitnek.

34Agayulirtet-llu ikgelata amiirciiganaki tamalkuita ekualuki elliitekat allat agayulirtet menuircarnatkaatnun ellmeggnek, anelgutaita Levite-at ikayurait, caliaq taqvianun. (Levite-at aturturanrularaat piciryaraq aturluku menuircaumalteng pinruluteng agayulirteñi.)

35Avatiitgun tamalkuuluki elliitekellmeng ekualuki, agayulirtet caliaqaat ekuallrat uquit elliitngullret yuut neqkaitnun, cali wine-am, cikiutngullrem

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

ekualuki elliitnun ilakluku, kuvumallra ekuavigmun. Tuaten tua-i ataam agayulallrat Agayuvigpagmi ayagnirtuq.

36Angayuqaq Hezekiah yuut-llu angnirtut, Agayutem-wa ikayullruateng makut caliaqellratni; man'a alqunaq ellaitnun tekiartellruan.

2 Chronicles 30

Upyutet Kituutmun

1-3Yuut aturciigatellruat Kituutem Nerevkaritii piciryaraani iralut ciuqliatni, amllenrilata menuircaumalriit agayulirtet amlleret-llu yuut quyurteksailata Jerusalem-aamun. Taumek Angayuqaq Hezekiah, atanerruani-llu, Jerusalem-aam-llu yui umyuallgutekluteng taqutut tamana aturarkauluku iralum aipaani. Hezekiah-llu iganek ayagceciuq yuullgutkelriakegnun Ephraim-aam Manasseh-m-llu, kelegluki taisqelluki Agayuvigpagmun Jerusalem-aami aturnaluku Kituun umyuaqullukuAtanermun Israel-aam Agayutiinun.

4Picirkiullrat-llu assirnganani angayuqamun tamalkuitnun-llu yugnun.

5Tua-i kelgait tamalkuita Israelite-at, Dan-amek neglirnermi uitalriamek Beersheba-mun ungalalirnermi uitalriamek, yuut quyurtesqelluki Jerusalem-aamun aturnaluku Kituun maliggluku Alerquun, ciunganimi yugyanruluteng.

6Tua-i kevgat ayagtut angayuqam pisquciatun tamiin Israel-aamun Judah-mun-llu iganek ayaulluteng angayuqamek atanerruarinek-llu kingunelegnek, qanerluteng, “Israel-aam yuini, uterci Atanermun Agayutiinun Abraham-aam, Isaac-aam, Israel-aam-llu, ellii-llu uterrnaurtuq elpeceñun ilakuarrarnun piunrirtenritellritnun Assyria-m angayuqain.

7Ciuliavcetun, tungayagpecetun-llu Israelite-atun pinrici, piciullrunrilngurnun AtanermunAgayutmeggnun, taumek tangrrucirpecetun elliin angtuamek anucimirqecetaallrukai.

8Pamaitenrici ciuliavci pillracetun, taug̃aam tunluciAtanermun, tailuci-llu agayuvianun, elliin atawaqercetellranun akwarpak, kevgiurluku-llu Ataneq Agayutsi, arcaqalria eq'urrutii tuigcimanaurtuq elpeceñek.

9Ut'reskuvci Atanermun, anelguceci irniaci-llu takumcukumaciqut teguaqestemeggnek, uterrluteng-llu maavet nunamun. Tua-i Ataneq Agayutsi takumcutalriaruan, naklegtalriaruluni, ciuniurciqaaci-llu, ut'reskuvci elliinun.”

10Tua-i kevgat ayagaut tamalkuitnun nunarpagnun Ephraim-aam Manasseh-m-llu nuniigni, yuullgutkelriari Zebulun-aam negeqvami uitalriit tekilluku; taug̃aam yuut temciarautekait caunrilkuurluki-llu.

11Kiimeng tua-i qavcirraan Asher-aam, Manasseh-m, Zebulun-aam-llu yui ellmeggnek picalqukenrirluteng taigut Jerusalem-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Agayun-llu caliuq Judah-mi umyuallgutekluki yuut piyugteqellratgun atuusqelluku pisqutni malignga llritgun angayuqam atanerruarin-llu pisqutiit.

Kituun Aturaat

13Amlleret-llu yuut quyurtut Jerusalem-aamun aturnaluku Nerevkaritii Quuleciryarailnguum Kelipam iralum tungliani.

14Aug̃'arait-llu ekuaviit Jerusalem-aami uitallret, ekuaviit-llu aruviarnek tamalkuita, ayaulluki-llu eggluki Kidron Valley-mun.

15Tuquciut-llu qusngiyagarnek Kituutmi atu'urkat ciuqliim iralum tunglian akimiarunritariitni erenrin. Agayulirtet-llu Levite-at-llu kasnguyugtut piciryaraq aturluku menuircaumanrilameng taumek menuircartut tunluteng Atanermun, nutaan taicugngariluteng ekuagarkanek elliitnek Agayuvigpagmun.

16Caliarkiurumallermeggnun-llu elkartut Agayuvigpagmi maliggluku Alerquutii Moses-aam, Agayutem yuan. Levite-at tunaat auga elliitem agayulirteñun, taukut-llu ekuavigmun ceqvallertarkaugaat.

17Amllellriit yuut piciryaraq aturluku menuircaumanrilameng tuqucisciigatellruut Kituutmun atu'urkanek qusngiyagarnek, taumek Levite-at tuqucitellrukait tunluki-llu qusngiyagaatAtanermun.

18Amllellriit taillret yuut, amllerrluteng-llu yuullgutkelriaritnek Ephraim-aam, Manasseh-m, Issachar-am, Zebulun-aam-llu atuqsaitellruat menuircaryaram piciryarai, taumek atuqiit Kituun piciryaraqenrilkiikun. Angayuqam-llu Hezekiah-m piicautai, qanerluni,

19"Ataneq, Agayutiita ciuliamta, elluarucirpegun aug̃'ariski agayulriit elpenun ircaqumegteggun tamalkirrluteng, piciryaraq aturluku menuircaumanrilnguut."

20Atanrem-llu niitaa Hezekiah, canrirtelluki-llu yuut.

21Israel-aam-llu yuin Jerusalem-aamelnguut aturaat Nerevkaritii Quuleciriyarailnguum Kelipam, ernerni malrunlegni angnirpagluteng; Levite-at-llu agayulirtet-llu nanraraat Atanequnuaquaqan, aturpagluteng pitacirmegcetun.

22Hezekiah-m-llu tamalkuita Levite-at qalarutai eguaqurluki munarluteng calillret kevgiullermeggniAtaneq. Tua-i yuut ner'ut nerevkaritmek ernerni malrunlegni, elliiluteng nepaitem elliitiinek quyavikluku-llu Ataneq Agayutiit ciuliameng.

23Tua-llu tamarmeng yuut umyuallgutekluteng piut nerevkarin aturnaluku cali malrunlegni ernerni; tua-i cali aturaat malrunlegni ernerni angnirluteng.

24Hezekiah-m Judah-m angayuqran yuut quyungqalriit cikirai tiissitsaanek (1,000) kuluvagnek, malrunlegnek-llu tiissitsaanek (7,000) qusnginek elliitekanek, atanerruat-llu cikirait tiissitsaanek (1,000) kuluvagnek qulnek-llu tiissitsaanek (10,000) qusnginek. Amllerrluteng-llu agayulirtet aturaat piciryaraq ellmeggnek menuircarluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Tua-i tamarmeng angnirtut, Judah-m yui, agayulirtet, Levite-at, yuut-llu taillret negeqvamek, allanret-llu arulaillret Israel-aami Judah-mi tamakumiungurrluteng.

26Tua-i Jerusalem-aam nunarpii muirumauq angnimek, ca waten ayuqellria piksaitellruan kinguani Angayuqam Solomon-aam David-aam angayuqran Israel-aam qetunraan.

27Tua-llu agayulirtet Levite-at-llu Atanermun atawaqaasqait yuut. Agayutem-llu uitavimini qilagmi niitai piicautiit ciuniurluku-llu.

2 Chronicles 31

Hezekiah-m Elluartaa Agayumaciq

1Kituutem atullra taqngan, Israel-aam yui tamarmeng ayagtut nunarpainun Judah-m navgurluki-llu teggalqut napalriit, iqulluku-llu ayuqai arnam agayutnguam Asherim-aam, ekuaviit-llu navgurluki, agayutnguanun-llu agayularviit. Tuaten-llu cali pillruluteng tamiini nunaitni Judah-m, Benjamin-aam, Ephraim-aam, Manasseh-m-llu, tamalkuita piunrirvimeggnun. Nutaan-llu tamarmeng utertut kingunermeggnun.

2Hezekiah-m-llu elkartenqigtai taqumallrat caliarita agayulirtet Levite-at-llu, tamana maliggluku atauciuqaqluteng urenkutmek caliangqellerkaatnun. Caliat makut ilakait: elliiyaraq ekualuki, elliiyaraq ilakuyutmun, ilagautellerkaat Agayuvigpagmi agayulrianun, quyallerkaq nanrallerkaq-llu nani tamiini Agayuvigpagmi.

3Angayuqaq-llu elliin katngautminek elliilartuq ungungssinek ekualuki elliitekanek: unuakumi, atakumi, Sabbath-aami, nutarani iraluni, allani-llu piciryarani nerevkaritni, igausngaciatun Alerquutiini Atanrem.

4Ilaluku-llu, angayuqam alerqurai Jerusalem-aam taitesqelluki elliitet agayulirteñun Levite-anun-llu pikauluteng taqumalriit, caliarit-wa urenkutmek caliaqesqelluki alerquusngaciatun AlerquutiiniAtanrem.

5Egmianun-llu alerquutnguciatun, Israel-aam yui taitut cikiutnek amllernek naugiqarraallritnek mukaarkat, wine-amek, uqumek, evegtaat neqkautaitnek, allanek-llu naucetaarviim naugillrinek; tailluteng-llu amlleriluki qulngurutait cat tamalkuita.

6Tamarmeng-llu yuut, Judah-m-llu nunarpaini uitalriit, taitut qulngurutaitnek kuluvautmeng, qusngiutmeng-llu, cali-llu cikiutnek tailluteng amlleriqapiggluki, urenkutmek-llu cikiuteklukiAtanermun Agayutmeggnun.

7Pingayuatni iralut ayagnirluteng taitengellruit cikiutet iraluni-llu cetamani taqsuunateng taiqurarait pengiluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Angayuqam-llu Hezekiah-m atanerruat-llu tangrramegteki pengilriit cikiutet, nanraraat Ataneq yui-llu Israel-aat.

9Hezekiah-m-llu qanellgutkai agayulirtet Levite-at-llu tamakunek pengilrianek.

10Azariah-m-llu Agayulirteŋ̄gunrem Zadok-aam kinguvran, kiugaa, “Taitengrraanratnek elliitnek Agayuvigpagmun nerlartukut camirrluta amllernek ilakuiluta,Atanrem atawaqaasqellruaki yun'i, ukunek amlleqapiarnek pingqertukut.”

11Tua-llu Hezekiah-m picirkirai aklut elliviitnek pilisqelluki Agayuvigpagmi nuniini

12elliluki-llu tamalkuita cikiutet, qulngurutet, urenkutmek-llu elliitellret tamaavet elliivignun, cagmarngairulluki. Elkartaat-llu Levite-aq aterluni Conaniah-mek qaunqesteŋ̄guluku, anelgutii-llu Shimei taqaat elliinun ikayuuluku.

13Qulen-llu Levite-at caliarkitait calisqelluki taukuk aciagni: Jehiel, Azaziah, Nahath, Asahel, Jerimoth, Jozabad, Eliel, Ismachiah, Mahath, Benaiah-llu. Tamarmi man'a waten pimauq alerquutiignegun Angayuqam Hezekiah-m, Azariah-m-llu Agayulirteŋ̄gunrem.

14Kore-am-llu, Imnah-m qetunraan, Levite-am nayurtet ciuqliata Agayuvigpiim Calaralirnermi Iteryaraan, atanirtularai ciuniullrit yuut piyugteqelteng aturluku elliitait Atanermun, aruqutkumallerkait-llu.

15Allani-llu nunarpagni agayulirtet uitaviitni, taqsuunateng ikayularaat tamatumek allat Levite-at: Eden, Miniamin, Jeshua, Shemaiah, Amariah, Shecaniah-m-llu. Aruqutkaqluki amllertatekluki Levite-aullgutmeggnun, ak'allaurtellrianun ayagyualrianun-llu, canek caliangqellrat maliggluku,

16tungayakellgutkelriaritgun pivkenaki. Pikaitnek cikilarait tamalkuita angutet allrakulget yuinaq qulmek cipluku (30), wall'u cipluku, erenret tamaita calitulit Agayuvigpagmi caliarkiuceteng maliggluki.

17Agayulirtet caliarkicimaut tungayakutellgutkelriarit maliggluku, Levite-at-llu yuinarmek (20) wall'u cipluku allrakulget caliarkicimaut qavciuqaqluki ikayuqluteng caliarkaatnek.

18Tamarmeng atrit igausngaut ilakluki nulirrit, irniarit, allat-llu aulukaarit, pisqumiimeng kesianek upingarrlainaasqelluki cami tamiini caliaqellerkaatnun tanqilriit caliateng.

19Agayulirtet uitalriit nunarpagni, Aaron-aamun kinguvrinun-llu tunumallernun, tamakut-llu nunarpiit marautaitni angutnek pitangqertuq kemyunarqelrianek, taukut aruqutkelarait neqet tamalkuitnun angutnun agayulirtet ilakellriaritnun, allanun-llu atrit igausngalrianun Levite-at ilakellriaritnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Tuaten tua-i Hezekiah caliuq tamiini Judah-mi; caliluni assilriamek ellualriamek-llu piciluni-llu Atanrem Agayutmi ciuqerrani.

21Ellii-llu piluaqertuq, calillni-wa tamiin Agayuvigpagmi, Alerquun-llu atullermini, Agayutmun-llu piicallermini, tamarmirrluni calilaami, piciluni-llu tunumaluni Agayutminun.

2 Chronicles 32

Assyrian-aat Aarniurcetaat Jerusalem-aaq

1Makut kinguatgun, tamakuni Angayuqam Hezekiah-m piciluni Ataneqkevgiullrukii, Sennacherib-aam angayuqran Assyria-m, itraa Judah. Avatairai-llu asvairqumalriit nunarpiit, umyuarteqluni cirlakluki elliin piksagutnaluki. Picirkirluki-llu anguyagteñi qacarnerteggun navguulluki itresqelluki.

2Hezekiah-m tangrramiu Sennacherib-aam tekitelluni anguyakunacia Jerusalem-aaq,

3picirkiurtuq atanerruani ilakluki, pinilriit-llu anguyagteñi, arulairrnaluki carvat nunarpiim elatiinelnguut, Assyrian-aat malkatgu Jerusalem-aaq mermek pivkarciigacetaarkauluki.

4Atanerruat-llu anutait yuut amlleret arulairrluki-llu tamalkuita carvat, tua-i meq tamaaken arulairluni carvaninrirluni.

5Angayuqaq-llu caliuq cumiggluni kituggluku-llu qacarneq navguumalleq, qertulrianek-llu enenek pililuni qaingakun, elatiikun-llu allamek qacarnermek pililuni; pengegyailkucirluku-llu Millo David-aam Nunarpiini. Cali-llu narulkautnek capkutanek-llu amlleriluki pililuni.

6Anguyagteñek-llu ciuliqagcirluki yuut, quyurcetai carr'ilngurmun iteryaraani nunarpiim, qalarulluki-llu eguaqurluki, qanerluni,

7“Cumigci cacetuluci-llu, alingyaqunaci-llu Assyria-m angayuqranek wall'u anguyagteñek maryareskengainek; elliini pininrulriamek tungemteñi wangkuta pingqerramta.

8Yuum pinianek pingqertuq, tau͡gaam wangkutaAtanermek Agayutemteñek pingqertukut ikayurtekamteñek calluutestekamteñek-llu.” Yuut-llu caceturqaurumaut qanellrakun Hezekiah-m Judah-m angayuqran.

9Mat'um kinguani Sennacherib-aaq angayuqra Assyria-m, avatairumastii Lachish-aam tamalkuitnek anguyagteḿinek, ayagceciuq pisteñek Jerusalem-aamun Hezekiah-mun, angayuqranun Judah-m, tamalkuitnun-llu Judah-m yuinun Jerusalem-aamelngurnun, qanerluni,

10“Waten qanertuq Sennacherib-aaq angayuqra Assyria-m, Camek cacetuqutengqerravci uitaurceci Jerusalem-aami avatairumaluci?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Hezekiah-m iqluuraci kainiqluci tuqusqelluci paluluci quligluci-llu qanrutlerminici, AtanremAgayutemta aviuciiqaakut Assyria-m angayuqranek?

12Uum-qaa Hezekiah-m aug̃'allrunritai elliinun agayularviit ekuavii-llu alerqurluki-llu Judah-m Jerusalem-aam-llu yui, Ataucimi ekuavigmi agayulararkauguci, qaingani-llu elliiteci ekualararkaugaci?

13Nalluarci-qaa wiinga ciuliama-llu qaillun pillruciit allat atanruvillgutkelriit yuit? Agayutaita-qaa aviutellruit angayuqranek Assyria-m?

14Naliata agayutaita atanruvillgutkellriit, ciuliama piunrirteqapigtellrita, aviucugngallruitki wangnek? Tua-llu cam elpeci umyuarteqevkartaci agayutevceñun anirturnayukluci?

15Taumek Hezekiah-mun iqluurcetenrici iqlutun-llu maryarcecaqunaci mat'ukun, ukveqsaqunaciu-llu, agayutiita atanruvillgutkellriit wall'u angayuqauviit anirturyugngallrunritai yun'i wangnek ciuliamnek-llu. Ilumuuguq uum agayutevci anirturciigataaci!”

16Assyrian-aat-llu atanerruat qalartut arcaqanrinek inglukluku AtaneqAgayun, Hezekiah-llu, Atanrem kevgaa.

17Igarluni-llu inglukluku qacungakuurluku-llu Ataneq, Agayutii Israel-aam. Igaa qanerluni, “Allat agayutaicetun atanruvillgutkellriit yut'eng pinimnek anirturciigatellrukaicetun, tuaten-llu Agayutiin Hezekiah-m anirturngaitai yun'i wangnek.”

18Qayagpagaut-llu Judah-m yuin qaneryaraicetun caceskelli'ircetengnaqluki, Jerusalem-aam yui nunarpiim qacarneran qaingani uitalriit, qacignarqenrusqelluku tegullra nunarpiim.

19Qalarutkaat-llu Agayutii Jerusalem-aam, pillermegcetun allat yuut agayutait, yuum unataikun piliaqumalriit.

20Tua-llu Angayuqaq Hezekiah, Isaiah-llu prophet-aaq, Amoz-aam qetunraa, piicagtuk Agayutmun qayagalutek elliinun ikayuusqelluteng.

21Atanrem-llu ayagceciuq an'gilamek, taum tuqurqai pinilegpaulriit anguyagtet, atanerruat-llu Assyria-m angayuqran pelatekaumaviani uitalriit. Tua-i utertuq Assyria-mun kasnguyugluni nakmiin nunaminun. Erenret-llu iliitni itellrani agayutmi eniinun, tuani nakmiin qetunrain ilaita tuqutaat nuussirpagkun.

22Tuaten tua-i Atanrem anirturaa Hezekiah Jerusalem-aam-llu yui Sennacherib-aamek angayuqranek Assyria-m, allanek-llu inglukestaitnek; mernuinercircetai-llu uitanqegcillgutekluki elaqliit nunat.

23Amlleret-llu yuut taitut cikiutnek Atanermun Jerusalem-aami, canek-llu piksunarqelrianek Hezekiah-mun, Judah-m angayuqranun, taumek tuakenirnek tamarmeng atanruvillgutkellriit Hezekiah ucuqluku pilaraat.

Hezekiah-m Naulluullra Ellminek-llu Pivakellra

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Tamakuni ernerni Hezekiah naulluunguq tuqu malleggluku, piicagtuq-lluAtanermun; elliin-llu piicautii kiugaa nallunailkutamek-llu cikirluku assiriarkaucianek.

25Tau͡gaam Hezekiah-m umyugaa quyissiyaagamiAtanrem pillrinek tungminun 'lingrayuutni manimanritaa. Taumek eq'uqerta elliinun tut'ellria Judah-mun-llu Jerusalem-aamun-llu.

26Tua-i tau͡gaam kinguakun Hezekiah picalqukenrirtuq ellminek umyuamikun pivakellerminek, tamarmeng-llu Jerusalem-aam yui tuatnaut, tua-i Atanremyuut anucimirqecetaanritai Hezekiah-m tau͡gaam tuqullran kinguakun.

Hezekiah-m Tukuutai Ucurnarqucia-llu

27Angayuqaq Hezekiah tukuurteqapigtuq, yuut-llu tamarmeng qigcikluku. Elliviliuq-llu qemangqavigkaitnek qerrlit, suulutaat, teggalquqegtaaraat, tepkegcilriit naunrat, capkutat, ayuqenrilnguut-llu akitulriit piliat.

28Ilaluki-llu ellivigkaitnek piliuq mukaarkat, wine-am, olive-aat-llu uquita; enekaitnek-llu ayuqenrilnguut kuluviit; casgulegnek-llu qusngit uitavigkaitnek.

29Amlleret-llu makut avatiitgun, Agayutem cikillrua qusnginek kuluvagnek-llu, amllernek-llu allanek tukuutnek taumek amllernek nunarpalillrulria.

30Uum Angayuqam Hezekiah-m umellrui Gihon Spring-am mer'in anyarait ayagvililuki Jerusalem-aam qacarnerin iluanelnguq tekilluku. Hezekiah-llu callmini tamaitni piluaqerluni piuq.

31Babylonian-aat-llu atanerruat, tekitellratni elliinun ayagcecimallret apcarturluku nunami tangrrumaksailngurmek pillermek, Agayutem Hezekiah pivkaraa elliin piyullratun, naspaanaluku nallunrirnaluki-llu qaillun umyuangqerrucia.

Hezekiah-m Ataniullran Iquklitellra

32Angayuqam Hezekiah-m caliallri, kenkutii-llu Atanermun-llu igausngaut ukuni kalikarni: Prophet-aam Isaiah-m Amoz-aam Qetunraan Nasvicimallra, ukuni-llu cali kalikarni: Ayuqucillrat Angayuqrin Judah-m Israel-aam-llu.

33Hezekiah-llu tuquuq, tungmagcimaluni-llu qullianun David-aam kinguvrin qunguita uitaviatnun. Tamarmeng-llu Judah-m Jerusalem-aam-llu yuin angelriamek takarnarqutmek piat tuqullran nalliini. Manasseh-llu qetunraa ataniurtuq kinguakun.

2 Chronicles 33

Judah-m Angayuqra Manasseh

1Manasseh allrakungqellruuq qula malrugnek cipluku atanrurtellermini Judah-mi, ataniullruuq-llu Jerusalem-aami yuinaak malruk akimiarmek ciplukek (55) allrakuni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Manasseh-llu caliuq assiitellriamek Atanremtangvallrani, maliggluki pellernarqelriit piciryarait tamatum nunam yuinAtanrem antellrin ciunratnek Israel-aam yuin.

3Napartenqigtellrui agayutnguanun ciktaarviit atami Hezekiah-m piunrillri, naparciluni-llu Baal-amun elliivigkanek agayutnguam-llu Asherah-m ayuqainek pililuni, ciktaarvikaqluki-llu.

4Agayuvigpagmi-llu piliuq agayutnguanun elliivignek,Atanrem qanrutkellrani tuani ellii agayuvikelararkauniluni akwarpak.

5Agayuvigpiim-llu elatiinelnguugni malrugni carr'ilnguugni ekuaviliuq agyanun agayularvigkaatnek.

6Qetunrani-llu ekualuki elliitekluki Hinnom Valley-mi. Ciunerkarcuraqluni tuunriyaraq aturluku, tekitarkanek-llu nallunairiaqluni, ciunerkarcurtet tuaten tuqumalrianek-llu qalarucitulit ellangcarvikaqluki. Angelriamek assiitellriamek calillruuq tangvallraniAtanrem, eq'uqertellra tekilluku.

7Agayutnguaq-llu piliallni ellia Agayuvigpagmun, tauna piluku Agayuvigpak Agayun qanellrulria David-aamun qetunraanun-llu Solomon-aamun: “Jerusalem-aaq cucukellruaqa tamalkuitnek qula malrugnek cipluku yuullgutkellriarin Israel-aam nunaitnek agayularviugarkauluku wangnun wani Agayuvigpagmi.

8Ancessngaitaqa Israel-aaq nunamek cikiuteklemnek ciuliavceñun, murilkurluteng atuqatki tamalkuita alerquutellrenka ellaitnun Moses-aakun.”

9Manasseh-m ciuliqagtai Judah-m Jerusalem-aam-llu yui, tua-i assiilnguq caliaqaat arcaqanruluteng tamatum nunam yuin pillratni,Atanrem piunrirtellrin ciunratnek Israel-aam yuin.

Manasseh Umyualinqigtuq

10Atanrem aarcirtungraateng Manasseh yui-llu, ellaita niicunritaat.

11Taumek Atanrem taivkarai ellaitnun Assyria-m angayuqran anguyagtain ciuliqagtait, taukut teguat Manasseh negcignek ellivikluku, cingillri-llu punernernek kalivnercirluki, ayaulluku-llu Babylon-aamun.

12Nangteqlermini ilungluni kaigavikaa Ataneq Agayutni cakneq ellmikutuurrluni ciuqerrani ciuliami Agayutiita.

13Agayutem-llu ciuniuraa Manasseh-m piicautii ilungluni ellmikutuurrluni kaigatii, ataam utertevkallermikun Jerusalem-aamun ataam-llu ataniurcelluku. Mat'um ukvengevkaraa Manesseh Ataneq Agayutngucianek.

14Mat'um kinguani piliuq elaqlirmek qacarnermek David-aam Nunarpiini kanavalirnerani Gihon-am, kuignayugmelnguum, ayaulluku avatairluku Ophel-aaq, taqluku-llu qertuqapiggluku. Elkarciluni-llu atanirturtaitnek anguyagtet tamalkuitni asvairquciumalriani nunarpaini Judah-m.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Agayuvigpagmek-llu aug̑'arluki yuut ilakumarilnguut agayutait, agayutnguaq-llu ellillni tuavet, tamalkuita-llu piliallni ekuaviit ingrianek Agayuvigpiim, Jerusalem-aamelnguut-llu, egtai-llu nunarpiim elatiinun.

16Kituggluku-llu ekuavia Atanrem elliiluni-llu ilakuyutem elliitainek quyatmek-llu elliitmek qaingani. Alerqurai-llu tamalkuita Judah-m yui kevgiuresqelluku Ataneq Israel-aam Agayutii.

17Cali yuut elliilang'e'rmeng allani agayularvigni, elliiteteng elliitek'larait kiingan AtanermunAgayutmeggnun.

Manasseh-m Ataniullran Iquklitellra

18Wani-wa Manasseh-m caliallri, piicallra Agayutminun, prophet-aat-llu qanellrit elliinun Atanrem Agayutiin Israel-aat atrakun, tamarmeng igausngaut ukuni kalikarni: Ayuqucillrit Angayuqrin Israel-aam.

19Angayuqam piicallra Agayutem-llu kiutii, igausngallrit-llu assiilnguut atullrin umyualinqigpailegmi, assiilnguq atullra, agayutnguanun agayularviit ayuqai-llu arnam agayutnguam Asherah-m elliin piliallra agayularvik'lallri-llu agayutnguat, tamarmeng igausngaut ukuni kalikarni:Ayuqucillrit Prophet-aat.

20Tua-i Manasseh tuquuq tungmagcimaluni-llu eniini, Amon-aaq-llu qetunraa ataniurtuq kinguakun.

Judah-m Angayuqra Amon-aaq

21Amon-aaq yuinaq malrugnek cipluku (22) allrakungellruuq ataniungellermini Judah-mi, malrugni-llu allrakugni ataniullruuq Jerusalem-aami.

22Atanrem-llu tangvallrani assiitellriamek calillruuq, atami Manasseh-m pillratun. Amon-aaq elliilallruuq tamalkuitnun agayutnguanun Manasseh-m atami piliallrinun, kevgiurluki-llu.

23Ellmikutuurrluni caullrunrituqAtanermun atami Manasseh-m pillratun, assiilnguq-llu atullrua atami pillrani arcaqanruluni.

24Amon-aam-llu atanerruari picirkiullruut inglukluku, tuqulluku-llu eniini.

25Judah-m-llu yuin tuqutait Amon-aam tuqucestellri, qetunraa-llu Josiah angayuqrurrluku.

2 Chronicles 34

Judah-m Angayuqra Josiah

1Josiah allrakungellruuq pingayunlegnek (8) ataniungellermini, ataniullruuq-llu allrakuni yuinaq akimiaq ataucimek cipluku (31) Jerusalem-aami.

2Calillruuq-llu ellualriamek tangvallrani Atanrem, maliggluku Angayuqam David-aam ciuliami piciryarallra, caqtaarpek'nani maligtaquluki alerquutai Agayutem.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Allrakut pingayunelgurtellratni ataniullmi, cali ayagyuakacagarluni, kevgiungellrua Angayuqam David-aam ciuliami Agayutii. Allrakut-llu cetaman kinguatni ayagnirluni carrillruak Judah-nkuk Jerusalem-aaq-llu navgurluki agayutnguanun agayularviit, ayuqai-llu arnam agayutnguam Asherim-aam, allat-llu tamalkuita agayutnguat.

4Navgurait-llu Baal-at ekuaviit pisqutii aturluku; piqertuarluki-llu aruviarnek ekuaviit qulaitni uitalriit; ciamlluki-llu ayuqai Asherim-aam allat-llu tamalkuita agayutnguat, qamllerit-llu saggluki elliivikestek'lallrita qunguita qaingitnun.

5Ekuavkarluki-llu agayutnguat agayulirtaita enrit ekuavigni agayuvikelallritni. Waten pillermikun menuirutellruak piciryaraq maliggluku Judah-nkuk Jerusalem-aaq-llu.

6Tuaten-llu cali piuq nunarpagni, navgumalriani-llu nunarpaitni Manasseh-m, Ephraim-aam, Simeon-aam-llu, Naphtali tekilluku negeqvamelnguq.

7Navgurluku ekuaviit, Asherim-aam-llu ayuqai agayutnguat-llu qamllerurrluki, piqertuarluki-llu aruviarnek ekuaviit tamiini Israel-aam nuniini. Tua-llu utertuq Jerusalem-aamun.

Kalikai Alerquutem Nataqumaut

8Tua-llu akimiaq pingayunek cipluku (18) ataniullran allrakuani, carrirraarluku nuna Agayuvigpak-llu taqevkallermikun agayutnguanun agayulallrat, Angayuqam Josiah-m ayagcetai pingayun angutet: Shaphan-aaq Azaliah-m qetunraa, Maaseiah-llu nunarpiim angayuqra, igarta-llu Joah, Joahaz-aam qetunraa, kitugcesqelluku Agayuvigpii Atanrem.

9Akit-llu, nayurtet Levite-at quyurtellrit Agayuvigpagmi tunumaut, Hilkiah-mun Agayulirteñgunermun. (Ukut quyurtelqait Ephraim-aam Manasseh-m-llu yuinek, tamalkuitnek-llu Israel-aanek Negeqlirmi Angayuqauvigmelngurnek, Judah-m-llu, Benjamin-aam, Jerusalem-aam-llu yuinek.)

10Una-llu akiq tunumallruuq pingayunun angutnun Agayuvigpiim kitugtellran atanirturtainun, taukut-llu tunaat

11muraliurteñun enelisteñun-llu kipuyutkesqelluki teggalqunun, muragnun-llu kitugutkaitnun enet Judah-m angayuqrin aruvkallrita.

12Caliaqestait calillruut elluarrluteng. Ciuliqagterluteng cetamanek Levite-anek: Jahath-aaq Obadiah-llu Merari-m ilakellriarinek, Zechariah-nkuk-llu, Meshullam-aaq-llu Kohath-am ilakellriarinek. (Levite-at tamarmeng elisngallruut aturcetaaryaramek.)

13Allat Levite-at atanirtullruit calligtaartait caliarkat, ayuqucirtualuki-llu allat ayuqenrilngurnek calialget; ilait Levite-at igarteñguluteng, wall'u nayurteñguluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Akit anutellermegteki ellivigmek, Hilkiah-m agayulirtem nalaqai Kalikai
Alerquutiin Atanrem, Alerquun Agayutem cikiutekellra Moses-aamun.

15Hilkiah-llu qanertuq Shaphan-aamun igartem̄un, “Nataqanka kalikait
Alerquutet maaken Agayuvigpagmek.” Tunai-llu Shaphan-aamun,

16Shaphan-aam-llu agutai angayuqamun. Qanrulluki-llu, “Tamalkuita
ellimerrutelten pistevnun qaqitut.

17Agayuvigpagmi-llu akit uitalriit teguluki tunluki calisteñun alerquastaitnun-
llu.”

18Tua-llu Shaphan-aam igartem qanrutaa angayuqaq, “Hilkiah-m agayulirtem
cikiraanga kalikarnek.” Shaphan-aam-llu naaqai qastuluni angayuqamun.

19Angayuqam-llu niicamiki kalikaat naaqumallratni, allgurai aturani alingluni,

20alerqurai-llu Hilkiah, Ahikam Shaphan-aam qetunraa, Abdon-aaq Micah-m
qetunraa, Shaphan-aaq, igarta, Asaiah-llu angayuqam nayurtii, qanerluni,

21“Ayagluci Atanermun taringnaurucarturcia yuut-llu Israel-aami Judah-mi-llu
uitalriit. Kangingnaurciki alerquutait ukut kalikaat. Atanremqenrutaakut
ciuliamta niisngallrunrilatgu Atanrem qanellra, maligtellrunrilatki-llu ukut
kalikaat pisqutait.”

22Angayuqam pisquciatun Hilkiah, allat-llu ayagtut arnamun at'legmun Huldah-
mek, prophet-aamun Jerusalem-aam nutaqsinrani uitalriamun. (Uinga Shallum,
Tokhath-aam qetunraa, tutgarii Hasrah-m, Agayuvigpagmi aturat
qaunqestekaat.) Arnamun-llu qanemcikait qaillun pillret.

23Arnam-llu qanrutai uterrluki angayuqaq qanrutesqelluku

24mat'umek qanermek kingunelegmek Atanermek, “Anucimirqecetaaqataraqa
Jerusalem-aaq tamalkuita-llu yui, aniqlaatetgun igausngalriatgun kalikarni
naaqumallerni angayuqamun.

25Cakaallruatnga ekuagiaqluteng-llu aruviarnek allanun agayutnun, eq'urtelqa
tupaggluku tamaitgun caliamegteggun. Eq'urtelqa tupagcimauq Jerusalem-
aamun, nipngaunani-llu.

26Tau͡gaam Judah-m angayuqranun, ayagcecestellerpeceñun
taringnaurvikesqelluku Ataneqqanrarkauguci: Waten qanertuq Ataneq, Agayutii
Israel-aam: Niicugnillruaten igausngalriit kalikarni,

27umyuarniullruavet-llu ellmikutuurrluten Agayutem ciuqerrani niitellerpeni
qanellri man'a nuna yui-llu piluki, aturaten-llu allgurluki, qialuten-llu ciuqamni,
niitellruaqa piicauten, qanertuq Ataneq,

28anucimirqecetaarun taitarkaqa Jerusalem-aamun tusngaituq
unguvainanerpeni. Uitanqegciluten yuunrirceciiqamken.” Taukut-llu angutet
utertut Angayuqamun Josiah-mun mat'umek qaneryarturluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Josiah Akqut'liuq Niisngaarkauluku Ataneq

29Tua-llu Angayuqam Josiah-m taisqai tamalkuita ciuliqagtai Judah-m Jerusalem-aam-llu,

30malikluteng-llu ag'ut Agayuvigpagmun, tamarmeng-llu Judah-m yuin, Jerusalem-aam yuin, agayulirtet, Levite-at, tamarmeng-llu yuut, tukuulriit arrsaulriit-llu ayuqluteng maligtait. Yuut-llu ciuqerratni niicugnillratni angayuqam qastuluni naaqai tamalkuita igausngalriit kalikaini akqutem, nataqumallret Agayuvigpagmek.

31Nangertuq-llu angayuqat nangerngalallratnun naparyam canianun, akqut'liluni-llu Ataneqpillgutekluku, piyuagarkauluni Atanrem kingunrakun alerquutai picirkiutai-llu aturluki ircaquni tamalkirrluku, yuucini-llu tamalkirrluku, aturarkauluki qaneryarai akqutem igausngaciicetun kalikarni.

32Tamalkuita-llu Benjamin-aam yui, Jerusalem-aamelnguut-llu yuut akqivkarai akqun aturarkauluku. Jerusalem-aam-llu yuin maligtait picirkiutai akqutem taqellmeng Agayutiit ciuliameng pillgutekluku.

33Josiah-m-llu navgurai tamalkuita pellernarqelriit agayutnguat nunautaitni Israel-aam yuin uitalriit, unguvallmi-llu taktaciatun pisqutkaa yugnun kevgiuresqelluku Ataneq, ciuliameng Agayutiit.

2 Chronicles 35

Josiah-m Aturaa Kituun

1Angayuqam Josiah-m aturaa Kituun Atanermun Jerusalem-aami; tuqutaat-llu kituutem qusngiyagii iralum ciuqliim erenri akimiarunritaraurrluki.

2Elkartai-llu agayulirtet caliarkaitnun Agayuvigpagmi, eguaqurluki-llu munarcaulluki caliaqesqelluki caliarkait.

3Picirkirai-llu Levite-at, Israel-aam elitnauristai tunumalriit Atanermun, “Elliciu Akquyutem Yaassiiga Agayuvigpagmun Angayuqam Solomon-aam, Israel-aam angayuqran David-aam qetunraan, piliallranun. Qugluku ayagasngairutarci nugtaqtaarluku, kevgiurarkaugaci taug̃aam AtaneqAgayutsi yui-llu Israel-aat.

4Caliarkarpeceñun elkarrluci Agayuvigpagmi tungayakucirci maliggluki, Angayuqam David-aam alerquutii aturluku, qetunraan-llu Angayuqam Solomon-aam,

5arenqiggluci elpeceñek ilaci upingaarkaurtelluki ikayuallerkaitnun tamaita Israel-aam yuin ilakuralriartai.

6Tuquciarkauguci Kituutmi atu'urkanek qusngiyagarnek qusngirngalngurnek-llu. Kitaki menuircarci piciryaraq aturluku, upluki-llu elliitekat ilavci Israel-aat maliggnaurait alerquatet Atanrem cikiutekellri Moses-aakun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Angayuqam-llu Josiah-m yuut cikirai atu'urkaitnek Kituutmi elliin nakmiin katngautminek: yuinaq qulmek cipluku tiissitsaanek (30,000) qusnginek, qusngiyagarnek, qusngirngalnguut piyagaitnek, pingayunek-llu tiissitsaanek (3,000) angucalunek kuluvagnek.

8Atanerruarin-llu piyuumirluteng cikirait yuut, agayulirtet, Levite-at-llu atu'urkaitnek. Atanerruat-llu Agayuvigpiim qaunqestai, Hilkiah Agayulirtenŋguneq, Zechariah, Jehiel-aaq-llu cikirait agayulirtet, elliitekanek Kituutmi: tiissitsaat pingayuat avguluku yuinaat-wa talliman (2,600) qusngiyagarnek, piyagaitnek-llu, yuinarnek-llu akimiarnek (300) angucalunek kuluvagnek.

9Ciuliqagtait-llu Levite-at: Conaniah, Shemaiah anelgutni-llu Nethanel, Hashabiah, Jeiel Jozabad-aaq-llu, cikiqengut tallimanek tiissitsaanek (5,000) qusngiyagarnek piyagarnek-llu qusngirngalngurnek, tiissitsaam-llu avganek (500) angucalunek kuluvagnek Levite-at elliitekaitnek.

10Tamarmeng-llu Kituutmi atu'urkat upingariata, agayulirtet Levite-at-llu nangertut uitallerkameggnun, angayuqam alerquutii aturluku.

11Qusngiyagaat qusngirngalnguut-llu tuqucimariata, Levite-at amiirait, agayulirtet-llu ceqvallertaulluku auk ekuavigmun.

12Ekualuki-llu elliitekait avenqegtait, yugnun ilakuralriaritgun, elliitekesqelluki alerquutet maliggluki Alerquutiini Moses-aam.

13Levite-at-llu maniarait kenerkun Kituutmun elliitet, alerquun maliggluku, tanqilriit-llu elliitet kenirluki qallarvaulluki egatetgun, egalvagteggun, assalissuutetgun-llu, patagturluteng-llu aruqutekluki kemget yugnun.

14Makut qaqicata, Levite-at neqkameggnek upciut, agayulirtet-llu, Aaron-aam kinguvrin, neqkaitnek, agayulirtet-wa yagarcelata unugvianun, ekuagiluteng ungungssinek tamalkuuciicetun uquitnek-llu elliitet.

15Ukut-llu aturcetaartet Levite-at, tungayakellriari Asaph-aam, elkartellruut uitallerkiurumaallermeggnun, Angayuqam David-aam alerquutii aturluku: Asaph-aaq, Heman-aaq, Jeduthun-aaq-llu angayuqam prophet-aari. Nayurtet-llu Agayuvigpiim iteryaraini unitnarqenritait nayurviteng, atu'urkait-wa Kituutmi allat Levite-at upcatki.

16Tua-i Angayuqam Josiah-m pisqucillratun, cat tamarmeng qaqitut tuani ernermi, atu'urkat agayullermeggni Atanermun, Kituutem Nerevkaritiini atu'urkat, elliitekellrit-llu ekualuki elliivigmi.

17Ernerni-llu malrunlegni, Israel-aam yuin tamaanelnguut, aturaat Kituun, Nerevkaritii-llu Quuleciryarailnguum Kelipam.

18Israel-aami waten Kituun atuumaksaitellruuq Samuel-aam prophet-aam nalliinirnek. Iliita ciungani Israel-aam angayuqallrin waten ayuqluku

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

atullrunritaat wani atullratun Angayuqam Josiah-m, agayulirtet, Levite-at, Judah-m yuin, Israel-aam yuin, Jerusalem-llu yuin

19Josiah-m angayuqrullran akimiaq pingayunek cipluku (18) allrakuani una Kituun atullruat.

Josiah-m Angayuqrullran Iquklitellra

20Angayuqam Josiah-m makut tamarmeng caliallrin Agayuvigpagmun kinguatni, Egypt-aam Angayuqra Neco anguyagyarturtuq Carchemish-aami Euphrates-aam Kuigani. Josiah-m-llu arulairtengnaqsaaqaa,

21tau͡gaam Neco pisteñek ayagceciuq Josiah-mun, qanerluni, “Anguyak una callukengaqa elpenun pimanrituq, Judah-m Angayuqrani. Tainritua callugyarturluten, inglunka tau͡gaam callugyarturanka, Agayutem-llu alerqullruanga cukamek pisqellua. Agayun tunglirnemni uitauq, taumek inglulinrilnga, elliin piunrircuaraaten.”

22Tau͡gaam Josiah cumigtuq anguyagmun. Niicugniyuumiinaku Agayutem qanellra Angayuqaq Neco tumekluku, tua-i allaunguarluni ayagtuq anguyagmun manigcelngurmi nuniini Megiddo-m.

23Anguyausnginanratni Angayuqaq Josiah Egyptian-aat pitegcautaita nall'artaat; qanertuq-llu pisteḿinun, “Ayaucia maaken, akngirterpagtua.“

24Tua-i pistain yuugaat ayagassuutiinek, kevegluku-llu allamun ayagassuutmun ekluku Jerusalem-aamun agutaat. Tuani-llu yuunrirtuq, tungmagtaat-llu angayuqat qungurviatnun. Tamarmeng-llu Judah-mi Jerusalem-aami-llu yuut angniilutkaat tuqullra.

25Prophet-aaq-llu Jeremiah igartuq yuarutmek qivrukluku Angayuqaq Josiah. Piciryaraurtellruuq-llu Israel-aami aturteñun, angutnun arnanun-llu, man'a yuarun atulararkauluku angniilutkaqamegteggu Josiah. Man'a yuarun igausngauq Laments-aani.

26Tamarmeng Josiah-m callri—assilriit caliallri alerquutii Atanremigausngalria maliggluku,

27caurallri ciuqlikacaarmek nangenratnun—igausngaut ukuni kalikarni: Ayuqucillrit Angayuqrin Israel-aam Judah-m-llu.

2 Chronicles 36

Judah-m Angayuqra Joahaz-aaq

1Judah-m yuin nakmikaat Joahaz-aaq, Josiah-m qetunraa, angayuqrurrluku-llu Jerusalem-aami.

2Joahaz-aaq allrakungqellruuq yuinaq pingayunek cipluku (23) Judah-m angayuqaqsagutellrani, Jerusalem-aami-llu ataniullruuq pingayuni iraluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Egypt-aam-llu Angayuqran Neco-m teguaqaa, Judah-llu akilirtelluku pingayunelgat tiissitsaat avguluku (7,500) uspernek qerrirlimek, yuinaat-llu pingayun akimiarmek (75) cipluki uspernek suulutaamek, akiliutekevkarluki ellminun Judah ingluin pikatgu elliin ikayurarkauluku.

4Neco-m-llu Joahaz-aam anelgutii, Eliakim-aaq, angayuqrurtaa Judah-mun, atra-llu cimirluku Jehoiakim-aamek. Ayaulluku-llu Jehoahaz-aaq teguaqluku Egypt-aamun.

Judah-m Angayuqra Jehoiakim-aaq

5Jehoiakim-aaq allrakungqellruuq yuinaq tallimanek cipluku (25) ataniungellermini, angayuqrullruuq-llu Jerusalem-aami allrakuni qula ataucimek cipluku (11). Calillruuq-llu assiitellriamek tangvallrani AtanremAgayutmi.

6Babylon-aam Angayuqran Nebuchadnezzar-aam anguyagaa Judah, Jehoiakim-aaq-llu teguaqluku, kalivnercirluku-llu ayautaa Babylon-aamun.

7Nebuchadnezzar-aaq-llu ayautuq ilaitnek assigtat Agayuvigpagmek Babylon-aamun, elliluki-llu eneminun atanruvigmun Babylon-aami.

8Ilait Jehoiakim-aam callrin, pellernarqelriit-llu caliallri, cat-llu pinarqutai, ukuni kalikarni igausngaut: Ayuqucillrit Israel-aam Judah-m-llu Angayuqrin. Jehoiachin-aaq-llu qetunraa ataniurtuq kinguakun.

Judah-m Angayuqra Jehoiachin-aaq

9Jehoiachin-aaq allrakungqellruuq akimiaq pingayunek cipluku (18)ataniungellermini, Jerusalem-aami-llu ataniullruuq iraluni pingayuni ernerni-llu qulni. Calillruuq assiitellriamek Atanrem tangvallrani.

10Up'nerkaan Angayuqam Nebuchadnezzar-aam teguaqluku ayautaa Babylon-aamun, ayaulluki-llu Agayuvigpagmi kenegnarqelriit assigtat. Nebuchadnezzar-aam-llu angani, Zedekiah, angayuqrurtaa Judah-mun Jerusalem-aamun-llu.

Judah-m Angayuqra Zedekiah

11Zedekiah yuinaq ataucimek cipluku (21) allrakungellruuq ataniungellermini, atanrullruuq-llu Jerusalem-aami qula ataucimek cipluku (11) allrakuni.

12Calillruuq assiitellriamek tangvallrani Atanrem Agayutmi. Ellminek-llu picalqukevkenani niicugninritaa prophet-aaq Jeremiah,Atanrem qaneryaraanek qalartelalria.

Jerusalem-aam Piunrillra

13Zedekiah-llu inglulituq Angayuqamun Nebuchadnezzar-aamun, taum akqivkallrukii, Agayutem atrakun, piciuluni piciqniluni. Ircaquni teggia umyualinqiggluni utertellerkarminun Atanermun, Agayutiinun Israel-aam.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Tamarmeng-llu ciuliqagtai Judah-m, agayulirtet, yuut-llu maligtait, assiilngurkun piciryarait, yuut avatmeggni uitalriit; pellernariluku Agayuvigpak elliin Atanrem tungaunani tanqilriarurtellra.

15Ataneq, Agayutiit ciuliarita, taqsuunani ayagcecilartuq prophet-aanek aarcirtuusqelluki yun'i, tua-i-wa takumcukngamiki yun'i Agayuvigpak-llu.

16Tau͡gaam caunrilkuularait Agayutem kevgai, catkevkenaki qanellrit, temciarautekaqluki-llu prophet-aari, kiituani tua-i Atanrem eq'urtellra yum'inun arenqiatessiyaagami qaillun qimagviituq.

17Taumek Atanrem Babylon-aam angayuqra taivkaqii anguyagyarturluki. Angayuqam tuqurqai yun'erraat, ayagyuari Judah-m nuussirpagteggun, Agayuvigpagmi tuaten. Kitumek takumcikivkenani, ayagyuanek wall'u ak'allaurtellrianek, angutnek wall'u arnanek, naulluulrianek wall'u calrilngurnek. Agayutem tunai tamalkuita elliinun.

18Agayuvigpak-llu Babylonia-m angayuqran uayaaraa, Agayuvigpiim akiutai, angayuqam, atanerruarin-llu tukuutait, tamalkuita-llu ut'rulluki Babylon-aamun.

19Ekuagaat-llu Agayuvigpak, nunarpiim-llu Jerusalem-aam qacarnera navgurluku, tamalkuita-llu angayuqam enai ekuavkarluki, navgurluki-llu akluit.

20Tuqutaunritqallret-llu ayautai Babylon-aamun, tuani-llu elliinun pisten̄gurrluteng kinguvrinun-llu Persia-m Angayuqauvia piurcimarillerkaanun.

21Tua-i Atanrem ciunguluku qanrutkellra prophet-aakun Jeremiah-kun piciurtuq: “Nuna uitaciquq yuunani yuinaat pingayun qulmek cipluku (70) allrakuni, imirluki Sabbath-aami mernuinerciunatuumaksailnguq.”

Cyrus-aam Picirkirai Jews-aat Utertesqelluki

22Tua-llu allrakumi ciuqlirmi Cyrus-aaq angayuqruqarraallrani Persia-mi,Atanrem qanellni, prophet-aaq Jeremiah tumekluku, piciurcetaa. Cyrus-aaq umyugiraa man'a picirkiun ayagcecesqelluku igakun naaqumaarkauluku tamiini angayuqauvimini:

23“Una pisqutkaa Cyrus-aam Persia-m Angayuqran. Atanrem, Qiliim Agayutiin, angayuqaurcetellruanga tamaitnun angayuqauviinun ellarpiim, ellimellruanga-llu agayuvigpalisqelluni Jerusalem-aami, Judah-melngurmi. Taumek, tamarpeci Agayutem yuini, tuavet ayagci, Atanrem-llu Agayutevci nayurlici.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Ezra

Ezra 1

Cyrus-aam Alerqurai Jews-aat Utertesqelluki

1Allrakut ciuqliatni Cyrus-aaq Persia-m angayuqra angayuqrullrani,Atanrem qanrutkellni prophet-aakun Jeremiah-kun piciurcetellrua. Cyrus-aaq ellimellrua picirkirisqelluku mat'umek igaulluku ayagcecesqelluku naaqesqelluku nani tamiini angayuqauvimini yuut tamalkuita niitelluki:

2“Waten qanertuq Cyrus-aaq Persia-m angayuqra: Atanrem, Qiliim Agayutiin, atanrurcetellruanga ataniuresqelluku ellarpak tamalkuan, piyunarqucilirlua-llu agayuvigpagmek agayuvilisqelluni Jerusalem-aami Judah-melngurmi.

3Agayutem nayurlici tamarpeci yum'ini. Ayagarkauguci Jerusalem-aamun nautenqiggluku-llu AtanremAgayuvigpii, Agayutiin Israel-aam, Agayun agayularviktukiit Jerusalem-aami.

4Nunameggnek ayaucimallret yuin iliit ikayuryukan utertellerkaminun, nunalgutain ikayurnarqutiinek ikayurarkaugaat qerrirlinek suulutaamek-llu, aturyugarkainek tumemini, ungungssinek-llu atmagturtekaanek, cali-llu ayaucetarkauluku elliitnek cikiutekainek elliitekluki Agayutem Agayuvigpiinun Jerusalem-aami.”

5Tua-llu ciulirnerit Judah-m Benjamin-aam-llu ilakelriartagken, agayulirtet Levite-at-llu, allat-llu Agayutem umyugillri ayaasqelluki, uptut ayagnaluteng nautenqiggnaluku Atanrem Agayuvigpii Jerusalem-aami.

6Tamarmeng-llu nunalgutaita ikayurluki cikirait canek amllernek: qerrirlinek qantanek, suulutaamek, aturyugarkaitnek, ungungssinek-llu atmagturtekaitnek, allanek-llu piksunarqellrianek, elliitnek-llu Agayuvigpagmun.

7Angayuqam-llu Cyrus-aam ellaitnun utercetellrui Nebuchadnezzar-aam tegullri qantat saskat-llu Agayuvigpagmek Jerusalem-aami agayutnguami-llu agayuuviatnun ellillruluki.

8Tamakut tunai Mithredath-aamun, ciuliqagtiitnun akiliurcet, taum-llu naaqellrui tunqatallerminiki Sheshbazzar-aamun nunam atanranun Judah-mi.

9-10Wani-wa ukut naaqellri:

suulutaat qantat elliissuutet	30 (yuinaq qulmek cipluku)
qerrirlit qantat elliissuutet	1,000 (tiissitsaat)
allat qantat	29 (yuinaq akimiaq cetamanek cipluku)
suulutaat qantacuaraat	yuinaq qulmek cipluku (30)
qerrirlit qantacuaraat	410 (yuinaat yuinaat qulnek cipluki)

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

allat-llu qantat	1,000 (tiissitsaat)

11Quyurmeng naaqellrit suulutaat qerrirlit-llu qantat amllertaluteng tiissitsaat talliman yuinaat-wa yuinaat (5,400) cali allanek ilaluteng Sheshbazzar-am ayautellrinek ayallermini allanek maligluni nunameggnek ayagcecimallernek Babylon-aamek Jerusalem-aamun.

Ezra 2

Atrita Igausngallrit Nunameggnek Ayaucimallret Utertellret

1Amlleret nunameggnek ayaucimallret ayallruut Babylon-aam avatiinek uterrluteng Jerusalem-aamun Judah-mun-llu, tamarmeng nakmiin nunameggnun uterrluteng. Babylon-aami uitallruluteng Angayuqam Nebuchadnezzar-aam ayauqaanranek tuavet teguaqluki.

2Ciuliqagtengqellruluteng ukunek: Zerubbabel, Joshua, Nehemiah, Seraiah, Reelaiah, Mordecai, Bilshan, Mispar, Bigvai, Rehum, Baanah-mek-llu. Ukut wani-wa Israel ilakelriartai, igausngaluteng amllertaciit utertellret nunameggnek ayagcecimarraarluteng:

3-20Parosh-aq ilai-llu — tiissitsaak malruk yuinaat-wa pingayunelgen malrugnek cipluku (2,172) Shephatiah ilai-llu — yuinaat akimiaq pingayun malrugnek cipluku (372) Arah ilai-llu — tiissitsaam avga yuinaat qula pingayun akimiarnek cipluku (775) Pahath Moab-aq (kinguvekek Jeshua-m Joab-am-llu) — tiissitsaak malruk, tiissitsaam avga, yuinaat-wa akimiaren qula malrugnek cipluku (2,812) Elam-aaq ilai-llu — tiissitsaaq atauciq yuinaat qulen, yuinaak malruk akimiarunrita'arnek cipluku (1,254) Zattu ilai-llu — tiissitsaam avga yuinaat malrunelgen tallimanek cipluku (945) Zaccai-aq ilai-llu — tiissitsaam avga yuinaat-wa qula pingayunek cipluku (760) Bani ilai-llu — tiissitsaam avga yuinaat-wa malrunelgen malrugnek cipluku (642) Bebai-aq ilai-llu — tiissitsaam avga yuinaat-wa arvinelgen pingayunek cipluku (623) Azgad-aq ilai-llu — tiissitsaaq atauciq yuinaat-wa qula malrugnek cipluku (1,222) Adonikam-aaq ilai-llu — tiissitsaam avga yuinaat-wa pingayunelgen arvinlegnek cipluku (666) Bigvai-aq ilai-llu — tiissitsaak malruk yuinaak-wa malruk akimiaq ataucimek cipluku (2,056) Adin-aaq ilai-llu — yuinaat qula malrugnek akimiarunrita'armek cipluku (454) Ater-aaq ilai-llu (Hezekiah-mek cali aterpagtetukiit) — yuinaat cetaman akimiaq pingayunek cipluku (98) Bezai-aq ilai-llu — yuinaat akimiaq atauciq pingayunek cipluku (323) Jorah ilai-llu — yuinaat talliman qula malrugnek cipluku (112) Hashum-aaq ilai-llu — yuinaat qula atauciq pingayunek cipluku (223) Gibbar-aaq ilai-llu — yuinaat cetaman akimiarmek cipluku (95)

21-35Yuut-llu ciuliarit uitallret ukuni nunani cali uterrluteng: Bethlehem-aamek — yuinaat arvinelgen pingayunek cipluku (123) Netophah-mek — yuinaak malruk akimiaq ataucimek cipluku (56) Anathoth-aamek — yuinaat arvinelgen pingayunlegnek cipluku (128) Azmaveth-aamek — yuinaak malruk malrugnek cipluku (42) Kiriath Jearim-aamek Chephira-mek Beeroth-aamek-llu —

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

tiissitsaam avga yuinaat-wa qula malrugnek pingayunek cipluku (743) Ramah-mek Geba-mek-llu — tiissitsaam avga yuinaat-wa arvinelgen ataucimek cipluku (621) Michmash-amek — yuinaat arvinelgen malrugnek cipluku (122) Bethel-aamek Ai-amek-llu — yuinaat qula atauciq pingayunek cipluku (223) Nebo-mek — yuinaak malruk qula malrugnek cipluku (52) Magbish-aamek — yuinaat malrunelgen akimiaq ataucimek cipluku (156) Allamek Elam-aamek — tiissitsaaq atauciq yuinaat qula malruk akimiarunrita'armek cipluku (1,254) Harim-aamek — yuinaat akimiaq ataucimek cipluku (320) Lod-amek Hadid-aamek Ono-mek-llu — tiissitsaam avga, yuinaat-wa qula atauciq tallimanek cipluku (725) Jericho-mek — yuinaat akimiaq malruk tallimanek cipluku (345) Senaah-mek — tiissitsaat pingayun tiissitsaam avga yuinaat-wa arvinelgen qulmek cipluku (3,630)

36-39Agayulirtet ilait-llu utertellret nunameggnun: Jediah (Jeshua-m kinguvri) — tiissitsaam avga yuinaat-wa yuinaat pingayun qula pingayunek cipluku (973) Immer-aaq — tiissitsaaq atauciq yuinaak malruk qula malrugnek cipluku (1,052) Pashur-aaq — tiissitsaaq atauciq yuinaat-wa qula malruk malrunlegnek cipluku (1,247) Harim-aaq — tiissitsaaq atauciq akimiaq malrugnek cipluku (1,017)

40-42Levite-at ilait-llu utertellret nunameggnun: Jeshua-nkuk Kadmiel-aaq-llu (Hodaviah-m kinguvri) — yuinaat pingayun akimiarunrita'ar-wa (74) Agayuuviim aturcetaartai (Asaph-aam kinguvri) — yuinaat arvinelgen pingayunlegnek cipluku (128) Agayuuviim murilkestai (Shallum-aam, Aterr-am, Talmon-aam, Akkub-aam, Hatita-m, Shobai-am-llu kinguvrit) — yuinaat arvinelgen yuinaunrita'armek cipluku (139)

43-54Agayuvigpiim calistai ilait-llu utertellret nunameggnun: Ziha, Hasupha, Tabbaoth, Keros, Saiha, Padon, Lebanah, Hagabah, Akkub, Hagab, Shamlai, Hanan, Giddel, Gahar, Reaiah, Rezin, Nekoda, Gazzam, Uzza, Paseah, Besai, Asnah Meunim, Nephisim, Bakbuk, Hakupha, Harhur, Bazluth, Mehida, Harsha, Barkos, Sisera, Temah, Neziah, Hatipha-llu.

55-57Solomon-aam pistain tungayakelriartait utertellret nunameggnek ayagcecimallermeggnek: Sotai, Hassophereth, Peruda, Jaalah, Darkon, Giddel, Shephatiah, Hattil, Pochereth, Hazzebaim, Ami-llu.

58Quyurmeng amllertaciit kinguvrita Agayuvigpagmi calistet, Solomon-aam-llu pistain utertellret, yuinaat akimiaq cetamanek malrugnek cipluku (392).

59-60Yugnek-llu pitangqellruuq amllertaluteng tiissitsaam avga yuinaat-wa malrunelgen qula malrugnek cipluku (652) Delaiah-m Tobiah-m Nekoda-m-llu ilaitnek, taukut utertellruut ukunek nunanek uitavillermeggnek: Tel Melah-mek, Tel Harsh-amek, Cherub-aamek, Addan-aamek, Immer-aamek-llu, tau͡gaam asguranairciiganaku wall'u qaillun nallunairciiganaku Israelite-anun kinguvequcirteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

61-62Ukut-llu agayulirtet ilateng-llu qaillun nallunairciiganaku kinkunun kinguvequcirteng: Habaiah, Hakkoz, Barzillai-aq-llu. (Barzillai-am ilakutain-llu ciuliarat nulirtullrulliniluni arnamek Barzillai-am Gilead-aarmium yuin iliitnek, ac'inqiggluni-llu cakimi ilakelriartain atratnek.) Ukut ciuliateng nallunairciigalatki agayulirteŋ̄guluki ciuniurumavkenateng.

63Jews-aaruami nunam atanran qanrutai neresqevkenaki elliitekumallernek Agayutmun agayulirtem Urim-aaq Thummim-aaq-llu aturlukek nallunairturivailgan.

64-67Quyurrluteng amllertaciit nunameggnek ayaucimallret utertellret — tiissitsaat yuinaak malruk malrugnek cipluku yuinaat-wa akimiaq pingayunek cipluku (42,360) Angutet arnat-llu pistait — tiissitsaat malrunelgen yuinaat akimiaq malruk akimiaq malrugnek cipluku (7,337) Angutet arnat-llu aturcetaartet — yuinaat qulen (200) Kuunit — tiissitsaam avga yuinaat qula atauciq akimiaq ataucimek cipluku (736) Horse-aarngalngurnek — yuinaat qula malruk tallimanek cipluku (245) Ungungssit qulugnelget — yuinaat yuinaat ataucimek cipluku akimiaq-wa (435) Ciulviit — tiissitsaat arvinelgen tiissitsaam avga yuinaat-wa qula ataucimek cipluku (6,720)

68Nunameggnek ayaucimallret tekicameng Atanrem Agayuvigpiinun Jerusalem-aami, ilait yuullgutkelriit ciuliqagtait piyugteqngameng elliillruut ikayuutekaanek Agayuvigpak ataam naucimakan ciungani uitavillrani.

69Piyugngatacirmegcetun elliillruut tamatumun caliarkaatnun, elliitait quyurmeng waten amllertaluteng: suulutaat, tiissitsaaq atauciq yuinaq qulnek cipluku (1,030) uqamarluteng, qerrirlit, tiissitsaat talliman tiissitsaam avga yuinaat qula malrugnek cipluku (5,740), yuinaat-wa talliman (100) agayulirtet atu'urkait.

70Agayulirtet, Levite-at, yuut-llu ilait nunalgartellruut Jerusalem-aamun canianun-llu; aturcetaartet, Agayuvigpiim murilkestai, Agayuvigpiim-llu calistai nunalgarrluteng nunanun canimelngurnun; ilait-llu Israel-aam yui nunalgartut nunanun ciuliameng nunakellritnun.

Ezra 3

Agayulallrat Ataam Ayagnirtuq

1Iralut malrunelgatni tamarmeng Israel-aam yui nunalgarcimarillruut nunameggni. Tua-i-llu tamarmeng quyurtut Jerusalem-aamun,

2Joshua-m-llu qetunraan Jehozadak-am, agayulirteŋ̄gullgutni-llu, Zerubbabel-aaq-llu qetunraa Shealtiel-aam, tungelquminek ilaluni ataam nautaat ekuavik ayuqucirtuutet aturluki Alerquutaini Moses-aam, Agayutem yuan.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Pingraan utertellriit taukut nunameggnek ayaucimallret alingeng'e'rmeng nunam tamatum yuinek, ekuavik uitavillranun ataam nautaat. Ataam-llu ekualangluki elliitet ciunganicetun unuakumi atakumi-llu.

4Uqisviit Nerevkaritiit aturaqluku picirkiutet maliggluki; unuaquaqan ekuagiaqluteng ernermi tuani pisqumalrianek;

5cali tamakunun ilakluki elliigaqluteng piciryaramegtun ekuagarkanek tamalkuuciicetun, elliitekat-llu Nutaram Iralum Nerevkaritiini, allani-llu quyurcarameggni quyurtaqamengAtanermun agayuaqluteng, allat-llu elliilalteng Atanermun piyugteqlerteng maliggluku.

6Iralut malrunelgata erenrin ciuqliatnek ayagluteng elliilangellruut ekuagarkanek Atanermun. Taug̃aam cali tusnganerkaa Agayuvigpiim ellimaksaunani.

Ataam Agayuvigpiim Nautellra Ayagnirtuq

7Tua-i yuut akinek cikiqengut akiliutekaitnek teggalqunek calitulit maastilat-llu, cali cikirluki neqkanek, merkanek, olive-aat-llu uquatnek ayagcetarkaatnek nunarpainun Sidon-aam Tyre-am-llu navrutekluki napanun cedar-aanun Lebanon-aamek, tuaken Joppa-mun taitarkauluki imarpigkun. Makut tamalkuita pillruit apelcillruamegteggu Cyrus-aaq Persia-m atanra.

8Allrakum aipaani malrugnek iralungqerluku uterqaanermeggnek Agayuvigpiim uitallranun Jerusalem-aami, caliarteng ayagnillruat. Zerubbabel-aaq, Joshua, nunalgutkek, agayulirtet, Levite-at, tua-i-wa tamarmeng nunameggnek ayaucimallret utertellret Jerusalem-aamun, ilautellruut calilrianun. Tamarmeng Levite-at allrakungelriit yuinarnek wall'u cipluku caliarkicimallruut Agayuvigpak ataam nautesqelluku.

9Levite-aq-llu Jeshua qetunrani-llu tungayai-llu, Kadmiel-aaq-llu qetunrani-llu (Hodaviah-m yuullgutkelriari) quyurrluteng ciuliqagciut ataam naparcimallerkaanek Agayuvigpiim. (Ikayurterluteng Levite-anek Henadad-am yuullgutkelriarinek.)

10Agayuvigpiim tusnganran ellillra ayagniatgu, agayulirtet ulikutameggnek aturluteng taigut cupu'uryaranek tegumiarluteng, Levite-at-llu yuullgutkelriari Asaph-aam nangengqaut tuani qasiarcetaanek tegumiarluteng. Taukut nanraraat Ataneq ayuqucirtuutek'lalteng AtanermekDavid-aamek aturluki.

11Aturluteng Ataneq nanraraat, aturtet waten man'a nanrauteteng pulengtaarluku: “Ataneq assilriaruuq, kenkii-llu Israel-aamun nangyuunani.” Tamarmeng yuut pitacirmegcetun qayagpagaluteng nanraraat Ataneq, Agayuvigpiim tusnganerkaan caliaqellra ayagniumarian.

12Taug̃aam amlleret ciuqvallaraat agayulirtet, Levite-at, angutngurtellriit-llu tangertellri ciuqliim Agayuvigpiim, tangvallermeggni Agayuvigpiim

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

tusnganerkaa ellillratni, qiallruut neplirluteng-llu. Tau͡gken allat tuanelnguut nunaniryugluteng qayagpagaluteng;

13niitestaita naliit nunaniryugluki qastuluki qayagpagaciinaki, naliit-llu qastuluki qiaciinaki, tua-i-wa qastupiarluteng nepliata yaaqvanek niitnaqluteng.

Ezra 4

Inglulirtai Agayuvigpiim Nautenqigtellran

1Inglukestaita Judah-m Benjamin-aam-llu yuk'egken niitait utertellernun nunameggnek ayaucimallernun caliaqniluku nautenqiggluku AgayuvigpiiAtanrem, Israel-aam Agayutiin.

2Tua-i tangerrsarturaat Zerubbabel-aaq ciuliallgutkelriit-llu ciuliqagtait qanrulluki-llu, “Elpeceñun ilagaucecikut Agayuvigpak nautellerpeceñi; Agayulartukut Agayutevceñun elpecicetun, elliigaqluta-llu elliinun ekuagarkanek Angayuqam Esarhaddon-aam Assyria-rmium ayagceqaanranek maavet maani uitasqelluta.”

3Zerubbabel-aam, Joshua-m, ciuliallgutkelriit-llu ciuliqagtaita kiugait, “Ikayuutekarci nuuqiyutekenritarput naucillemteñi agayuvigpagkaanekAtanrem Agayutemta. Wangkutnek piliaqeciqerput, Angayuqam Cyrus-aam Persia-rmium alerqullruciatun.”

4Tuamta-llu yuut tamaani nunami uitalriit arulaircetengnaqsaaqait alingcira'arluki Jews-aat calillratnek taqevkangnaqluki.

5Cali-llu Persia-rmiut atanerruarit akinek cikirluki caliarat inglulircetaarluku. Waten piurarait Cyrus-aam atanrullran taktaciatun egmirluni-llu Darius-aam atanrullran nalliinun.

Inglulirtai Jerusalem-aam Nautenqigtellran

6Angayuqaq Ahasuerus-aaq atanrurteqarraallrani, yuut inglukestaita Judah-mi Jerusalem-aami-llu uitalriit kalikatgun igarluteng pinarqelriaruniluki picetaarutellrulliniit.

7Tuamta-llu cali Artaxerxes-aaq atanrullrani Persia-mi, ukut Bishlam-aaq Mithredath-aaq, Tabeel-aq-llu calillguceteng-llu igallrulliniat angayuqaq. Igallrat Aramaic-aatun igaumaluni naaqestiin mumiggluku naaqerkauluku.

8Cali Rehum-aaq, nunam atanra, Shimshai-aq-llu, igartii nunam, igallrulliniuk waten Angayuqamun Artaxerxes-aamun Jerusalem-aaq pitekluku:

9“Una igaq kingunengqertuq Rehum-aamek, nunam angayuqranek, Shimshai-amek, igartiinek nunam, calillgutkegnek, cuqcisteñek, allanek-llu atanerruanek Erech-aarmiullernek, Babylon-aarmiullernek, Susa-rmiullernek-llu Elam-aam nuniini,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10allat yuut ilakluki pinilegpaulriim Ashurbanipal-aam enaitnek ayagcetellri nunalgartelluki-llu Samaria-m nunarpiini allani-llu nunani Kanaknalirnerani-Euphrates-aam.”

11Waten tauna igaq qanerluni: “Angayuqamun Artaxerxes elliin pistainek Kanaknalirnerani-Euphrates-aam uitalrianek.

12“Elpenun Angayuqamun nallunritesqumaarput Jews-aat taillret allanek nunanek arulaillruut Jerusalem-aami waniwa-llu caliaqaat napartenqigteqatarluku tauna assiitellria inglulitaaryulria-llu nunarpak. Qacarneri-llu caliaqluki ayagnillruit maa-i-llu taqniararluki.

13Kitaki elpet Angayuqaq, nallunritniaran, nunarpak una nautenqigcimarikan qacarneri-llu taqkata, yuut akiliqurautnek akilicinanrirciqut akit-llu akivigpenun iluvalriit ikegliluteng.

14Taumek wangkuta elpet ataniumak'ngarpeni tuaten pisqumanritaput, taumek waten pisqumayaaqamteggen:

15picirkiri yuaresqelluki ciuliarpet callret igauquralallrit. Tuaten pikuvet, nallunrirciqan una nunarpak imumirpak inglulitaalriarucia ciuqvanek-llu ayagluni uitacurlagcetaariluni angayuqanek nunat-llu atanirturtaitnek. Yuin-llu ataniumallrat caknernaqluni. Man'a pitekluku una nunarpak piunriumallruuq.

16Nallunricetarput angayuqaq, una nunarpak naucimanqigeskan qacarneri-llu qaqiskata, ataniumasciigaliciqaten nunat Kanaknalirnerani-Euphrates-aam.”

17Angayuqaq waten kiuguq: “Una igaq ciunengqertuq Rehum-aamun, nunam atanranun, Shimshai-amun, nunam igartiinun, calillgutkegnun-llu Samaria-mi uitalrianun allanun-llu nunanun Kanaknalirnerani-Euphrates-aam uitalrianun, aryuqutmek piamci.

18“Igaq tuyuqellertek mumigqaarluku wangnun naaqellruat.

19Wiinga-llu alerquilua tamana yuvriisqelluku, maaten piukut ilumun ciuqvanek ayagluni Jerusalem-aam angayuqanek ingluliqenglaucianek yungqellrulliniluni-llu inglulitaaryulrianek picurlagcetaarilriaruluteng tuaten.

20Pinilriit angayuqat atanirturilallruut tuani tamiini-llu Kanaknalirnerani-Euphrates-aam, akiliqurautnek akilirivkaraqluki.

21Taumek alerquigarkauguci taukut angutet calilriit nunarpak nautenqiggluku arulairesqelluki, allamek alerquutmek wangnek niitnatkaatnun.

22Tuaten egmianun piniartuci, taukut ataniumak'ngamnek picurlagcecivailgata.”

23Man'a igaq kingunelek Angayuqamek Artaxerxes-aamek naaqumarraartelluku Rehum-aamun, Shimshai-amun, calillgutkegnun-llu, cukangnaqluteng Jerusalem-

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

aamun ayagtut Jews-aat-llu calilriit taqsuumiilengraata pinirteng aturluku arulaircetait.

Agayuvigpiim Caliaqellra Ataam Ayagnirtuq

24Agayuvigpiim caliaqellra Jerusalem-aami arulaircimallruuq, caliaqenqigtevkenaku-llu allrakum aipaa tekilluku atanrullran Darius-aam Persia-m Atanran.

Ezra 5

1Taum nalliini malruk prophet-aak, Haggai-ankuk Zechariah-llu Iddo-m qetunraa, qalartellruuk Israel-aam Agayutiin atrakun Jews-aanun Judah-mi Jerusalem-aami-llu uitalrianun.

2Zerubbabel-aam Shealtiel-aam qetunraan, Joshua-m-llu Jehozadak-am qetunraan, qalartellrak niicamegnegu, ayagnirluku caliaqaak nautenqigtellra Agayuvigpiim Jerusalem-aami, taukuk-llu malruk prophet-aak ikayuragkek.

3Ak'anun pivkenateng nunam atanra Tattenai-aq Kanaknalirani-Euphrates-aam, Shethar Bozenai, ilameggnek atanerruanek ilalutek taiguk Jerusalem-aamun aplutek-llu: “Kia picirkirtaci una Agayuvigpak nautesqelluku aklukiuresqelluku-llu?”

4Taukut cali-llu nallunricugait atrit tamalkuita tuani ikayuulluteng Agayuvigpak ataam naulluku calilriit.

5Tau͡gaam Agayutem nayuaki Jews-aat ciuliqagtait, atanerruarin Persia-m uitatellruit calillrat taqevkarpek'naku igarpailegmegteggu Angayuqaq Darius-aaq elliinek-llu kiutengvailegmeng.

6Waten igaraat tauna angayuqaq:

7“Angayuqaq Darius, atanrukina uitanqegcinarqellriakun.

8“Nallunritesqumaarput, elpenun Angayuqaq, ayallerput Judah-m nuniinun tangerrluku-llu Agayuvigpii ucurnarqellriim Agayutem ataam naucimallra teggalqunek angelrianek yaassiigenqellrianek muragnek-llu qacarneranun aturluteng. Munarcaarluteng caliaqaat caliarat-llu ciutmurqurluni.

9“Tua-llu yuut ciuliqagtait aptaput qanrutesqelluta kitumun piyunarqucimek cikillruciitnek ataam nautesqelluku Agayuvigpak aklukiurluku-llu.

10Calilriit-llu atrit apyutekellruaput qanrutnaluten kinkut ciuliqagteñ̄guciitnek mat'umun caliamun.

11“Waten kiullruut, ‘Wangkuta pistekaakut nunam qiliim-llu Agayutiin, watua-llu caliukut nautenqiggluku Agayuvigpak piliaqumaqerraalleq ak'a tamaani piliaqesterluni aklukartuumarmi pinilriamek Israel-aat angayuqratnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Tau͡gaam ciuliamta Qiliim Agayutii qenercecatni cirlakevkallrui Angayuqamun Nebuchadnezzar-aamun Babylonia-rmiumun, tauna Chaldean-aaruluni, taukut kinguveqellriaruut angayuqat. Taum-llu Agayuvigpak navgurluku piunrirtellrua, yuut-llu nuniitnek ayaulluki Babylonia-mun.

13Tua-llu allrakut ciuqliatni angayuqrullermini Cyrus-aaq Babylonia-mi picirkirillruuq Agayuvigpak ataam nautesqelluku.

14Utercetellrui-llu suulutaat qerrirlit-llu Agayuvigpiim aklui Nebuchadnezzar-aam tegullri Agayuvigpagmek Jerusalem-aami ellillruluki-llu agayuvigpagmun Babylon-aami. Angayuqam Cyrus-aam tamakut qantat tunellrui angutmun Sheshbazzar-amek at'legmun, Judah-mi nunamun atanrurcetlerminun.

15Cyrus-aam-llu qanrutellrua teguluki ut'rutesqelluki Agayuvigpagmun Jerusalem-aamun, Agayuvigpak-llu ataam nautesqelluku ciungani uitavillranun.

16Tua-i Sheshbazzar-am tailuni tusnganerkai ellillrui; tuaken-llu ayagluku caliaqaat una engelkarrluku, tau͡gaam cali qaqiteksaunani.’

17“Kitaki, Elpet Angayuqaq, canrilkekuvgu yuarceski cat pillret angayuqat igaucet'lallrit Babylon-aami yuarluku ilumun Angayuqaq Cyrus-aaq picirkirillrucianek wall'u picirkirillrunrilucianek una Agayuvigpak Jerusalem-aami ataam naucesqelluku, nallunricetniarpekut qaillun man'a pisqumacirpenek.”

Ezra 6

Cyrus-aam Angayuqam Picirkiutellra Nataqenqigtaat

1Tua-i Angayuqaq Darius-aaq alerquiguq yuaresqelluki enemi tuani cat ak'allaat igausngalriit qemangqaviatni Babylon-aami.

2Tau͡gaam nunarpagmi Ecbatana-mi Media-m nuniinelngurmek culugtamek nalaqutellruut waten igaumalriamek:

3“Atanirturillmi allrakut ciuqliatni Angayuqaq Cyrus-aaq picirkirillruuq Agayuvigpak Jerusalem-aami ataam nautesqelluku elliivigkauluku tuqutarkanek elliitnun. Tauna Agayuvigpak yuinaat cetaman qulnek cipluku (90) it'ganernek qertutaarkauluni, tuaten-llu cali pitalriamek iqtutaluni.

4Qacarneri taqumaarkauluteng muragmek ataucimek saanermek qallilirqluki pingayun qalliqelriit teggalqut. Akiit tamakut tamarmeng akilicimaciqut atanruviim akiutainek.

5Cali-llu suulutaat qerrirlit-llu assigtat, Angayuqam Nebuchadnezzar-aam ayautellri Babylon-aamun Agayuvigpagmek Jerusalem-aami, ut'rucimaarkauluteng nutem uitavillratnun Agayuvigpiini Jerusalem-aam.”

Angayuqaq Darius-aaq Picirkiriuq Caliaquraasqelluku

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tua-llu Angayuqaq Darius-aaq uumek igamek kiutminek ayagceciuq qanerluni: “Una ayagtuq Tattenai-amun, nunam atanranun Kanaknalirnerani-Euphrates-aam, Shethar Bozenai-mun, atanirturillgutetek-llu Euphrates-aam Kanaknalirnerani. “Ullagyaqunaciu Agayuvigpak

7caliaqellratgu-llu arenqiallugcecaqunaciki. Judah-m nuniin atanra Jews-aat-llu ciuliqagtait naucivkarki ataam Agayutem Agayuvigpiinek ciuqliim uitavillrani.

8Wani-wa-llu alerquramken ikayuusqelluki ataam naparcillratni. Aki atullrat naparcillermeggni egmianun akilicimaarkauguq aturluki akit akiliqurautet atanruviim akiutai Kanaknalirnerani-Euphrates-aam.

9Pinriteksaunak unuaquaqan agayulirtet Jerusalem-aami cikilararkaugaten canek tamalkuitnek aturyukaitnek: kuluvagnek, qusnginek, wall'u qusngiyagarnek ekuagarkanek elliitekluki Agayutiinun Qiliim, wall'u mukaarkanek, taryumek, wine-amek, wall'u olive-aat uquatnek.

10Watnaarkauguten tua-i-wa elliilarniartut ekuagarkanek akurtuyunarqellrianek Agayutiinun Qiliim, piicautelarniaraatnga-llu elliinun atawaqercecesqellua qetunraanka-llu.

11Cali ilaluku alerquigua kia imum narureskaku una picirkiun, murak eniini inguqerrulria aug͡aumaciquq, ipegcarraarluku-llu iqua kapucimaciqluni temiinun. Enait-llu ciqitallertun imenrurcimaciqut.

12Kitaki Agayutem cucukillrem Jerusalem-aamek tuani ellminun agayulaasqelluki cirlakluku piunriqiliu angayuqrulria wall'u atanruviulria uumek picirkiutmek narurcikan piunringnaqkaku-llu Agayuvigpak. Wiinga, Darius, waten picirkiriunga. Picirkiuteka tamalkirrluku atuumaarkauguq.”

Agayuvigpak Kencignarcaumauq

13Tua-llu nunam atanra Tattenai, Shethar Bozenai-aq, atanerruarullgutkek-llu angayuqam alerquutekellra maligtaquqapiarluku tuaten pillruut.

14 14 Jews-aat ciuliqagtaita Agayuvigpak cukamek caliaqaat, tengruca'artengqerrameng prophet-aagnek Haggai-amek Zechariah-mek-llu. Qaqitaat Agayuvigpak alerquumacimegcetun Israel-aat Agayutiitnek, Cyrus-aamek-llu, Darius-aamek, Artaxerxes-aamek-llu Persia-m angayuqrinek.

15Adar-am iraluani erenrin pingayuatni, allrakut arvinelgurtellratni Angayuqrullran Darius-aam, Agayuvigpak qaqitellruat.

16Tua-llu Israel-aam yui—agayulirtet, Levite-at, allat-llu nunameggnek ayaucimarraarluteng utertellret—nunaniryugluteng naaqitaat Agayuvigpak.

17Naaqitlermeggni-llu elliillruut yuinarnek tallimanek (100) kuluvagnek angucalunek, yuinarnek qulnek (200) qusnginek, yuinarnek-llu yuinarnek (400) qusngiyagarnek, qula-llu malrugnek cipluku (12) qusngirngalngurnek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

assiilnguum aug̃autekaanun elliitnek, ataucitaarturluki yuullgutkelriartai Israel-aam.

18Cali-llu caliarkaitnun elkarrluki agayulirtet Levite-at-llu Agayuvigpagmi agayulallerkameggnun Jerusalem-aami, ayuqucirtuutet aturluki Moses-aam kalikaini uitalriit.

Kituun

19Iralut ciuqliat ernengqerluku akimiarunrita'arnek nunameggnek ayaucimallret utertellret Kituun atullruat.

20Tamarmeng-llu agayulirtet Levite-at-llu kencignarcallruameng menuilnguuluteng. Levite-at-llu tuqutait ungungssit Kituutmi ekuagarkait yuut tamarmeng utertellret, agayulirtet, ellaita-llu ekuagarkateng.

21Elliitet tamarmeng Israelite-at nunameggnek ayaucimallret utertellret nerellruit, ilakluki tuigtellret maligutlermeggnek yuut agayumanrilnguut tamaani nunami uitalriit piciryaraitnek, ullautellret-llu agayunaluteng Atanermun Agayutiitnun Israel-aat.

22Nerevkariyaraq Quuleciriyarailngurmek Kelipamek atullruat nunaniryugluteng ernerni malrunlegni. Angnillruut cakneq Atanrem atanirturtiinun Assyria-mtakumcukevkallruateng, ikayurluki-llu caliaqellratni nautenqigtellran Agayuvigpii Agayutiita Israel-aat.

Ezra 7

Ezra Tekituq Jerusalem-aamun

1Amlleret allrakut kinguatni, Artaxerxes-aaq angayuqrullrani Persia-mi, angucetangqellruuq Ezra-mek aterluni. Uum ciuliari kinguvalriaruluteng Aaron-aamun Agayulirtenĝunrulriamun, wani-wa ukut ciuliari: Ezra qetunraqluku Seraiah-m, Seraiah-llu qetunraqluku Azariah-m, Azariah-llu qetunraqluki Hilkiah-m,

2Hilkiah-llu qetunraqluku Shallum-aam Shallum-aaq-llu qetunraqluku Zadok-am, Zadok-aq-llu qetunraqluku Ahitub-aam,

3Ahitub-aaq-llu qetunraqluku Amariah-m, Amariah-llu qetunraqluku Meraioth-aam, Meraioth-llu qetunraqluku Zerahiah-m,

4Zerahiah-llu qetunraqluku Uzzi-m, Uzzi-llu qetunraqluku Bukki-m,

5Bukki-llu qetunraqluku Abishua-m, Abishua-llu qetunraqluku Phinehas-aam, Phinehas-aaq-llu qetunraqluku Eleazar-aam, Eleazar-aaq-llu qetunraqluku Aaron-aam.

6-7Ezra elitnauraullruuq elisngaqapiggluki Alerquutet Atanrem, Israel-aam Agayutiin, cikiutekellri Moses-aamun. Ezra-llu atawaqercecimiimiAtanermek Agayutminek, angayuqam cikillrua piyullrinek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

tamalkuitnek. Allrakut malrunelgatni atanrullran Artaxerxes-aam, Ezra ayallruuq Babylonia-mek Jerusalem-aamun, maligluni Israelite-at yuin ilaitnek ilakluki agayulirtet, Levite-at, Agayuvigpagmi aturcetaartet, Agayuvigpagmi murilkestet, calistet-llu.

8-9Ayallruut Babylonia-mek iralum ciuqliim erenrin ciuqliatni. Agayutem-llu ikayullrakun tekitellruut Jerusalem-aamun iralut tallimiita erenrin ciuqliatni.

10Ezra-m elitnaurturallrua Atanrem Alerquutii, aturtuarluku, elitnaurutekluki-llu tamalkuita alerquutai pisqutai-llu Israel-aam yuinun.

Kalikamek Angayuqam Artaxerxes-aam Ezra Cikiraa

11Angayuqam Artaxerxes-aam kalikarnek cikiraa Ezra, agayulirta elitnaurumalria, elisngalria alerquutnek Atanrem cikiutekellrinek Israel-aamun. Kalikaq waten imarluni:

12“Una kingunengqertuq Angayuqamek Artaxerxes-aamek agayulirteñun Ezra-mun elisngastiitnun alerquutain Qiliim Agayutiin.

13“Alerquranka ataniumakenka tamalkuita Israel-aam yui, agayulirtet Levite-at-llu piyulriit ayagcecesqelluki maliggluten Jerusalem-aamun.

14Wiinga, malrunlegnek ayuqucirturtemnek ilalua, ayagcetamteggen paqtesqelluku Jerusalem-aami Judah-mi-llu qaillun pitalriamek niisngaciit Alerquutain Agayutevci, elpenun cikiutekumallret.

15Ayautarkaugaten-llu suulutaanek qerrirlinek-llu wiinga ayuqucirturteña-llu elliiteksuumiqemteñek Agayutiitnun Israel-aat, ellii Agayuvigpangqellria Jerusalem-aami.

16Ayautarkaugaten-llu quyurtelten suulutaat qerrirlit-llu tamalkuitnek Babylonia-m nunainek, cali Israelite-at agayulirtaita-llu elliitait cikiutekluki Agayutmeng Agayuvigpiinun Jerusalem-aami uitalriamun.

17“Akit ukut mulngakluki aturarkaugaten kipulluten-llu angucalunek kuluvagnek, angucalunek qusnginek, qusngiyagarnek, mukaarkanek, wine-amek-llu, elliitekluki-llu ekuaviani Agayuvigpiim Jerusalem-aami.

18Ilakuat suulutaat qerrirlit-llu aturniaten canun piyullerpenun yugpet-llu canun piyullritnun, Agayutevci pisqutainun uniurusnganrilngurnun.

19Tun'arkaugaten Agayutmun Jerusalem-aami tamalkuita aklut, enem iluani atuulalriit, cikiutekumallret elpenun Agayuvigpagmi agayuaqavci atulaasqelluki.

20Canek allanek piyukuvet Agayuvigpiim pikaanek, aqvatniartuten angayuqam akivianek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21“Alerquranka akiliurtet Kanaknalirnerani-Euphrates-aam uitalriit egmian
cikilaasqelluku Ezra, agayulirta elitnaurumalria Agayutem Alerquutiinek,
tamalkuitnek piyullrinek,

22engelkarrluku waten tiissitsaanek malrunlegnek tiissitsaam-wa avga (7,500)
uqamaltalrianek qerrirlimek, tiissitsaam avganek (500) cuqnernek
mukaarkanek, tiissitsaam avga yuinaak malruk qulnek cipluku (550) gallon-
aanek wine-amek, tiissitsaam avga yuinaak malruk qulnek cipluku (550)
gallon-aanek olive-aat uquatnek, piyugtaciatun-llu taryumek.

23Murilkelluci paivcitlerkaanek canek tamalkuitnek Qiliim Agayutiin
piyuutainek Agayuvigpami pikainek, qenngut'lanritniaraanga kingumkun-llu
atanrulriit.

24Akiliqurautnek tegusngaituci agayulirteñek, Levite-anek, aturcetaarteñek,
kellutesteñek, calisteñek, wall'u allanek Agayuvigpagmi casteñgulrianek.

25“Elpet-llu, Ezra, umyuartuneq Agayutem cikiutekellra elpenun aturluku,
cucuklirniartuten cuqcivigmi caliarkanek cuqcistekanek-llu ataniurtekaitnek
tamalkuita yuut Kanaknalirnerani-Euphrates-aamelnguut yuulriit Agayutvet
Alerquutai aturluki. Elitnaurutkarkaugan-llu Alerquun kinkunun imkunun
nallustainun.

26Kia imum atunrilkaki Agayutevci alerquutai wall'u nunam alerquutai,
egmianun anucimirqecetaararkaugarci: tuqulluku wall'u ayagtelluku
nunamek wall'u akluinek uayarluku wall'u iterrluku.”

Ezra-m Nanraraa Agayun

27Ezra qanertuq, “Nanraumali Ataneq Agayutiit ciuliamta! Umyugillrua
angayuqaq qigcikesqelluku waten ayuqellriakun Agayuvigpii AtanremJerusalem-
aami.

28Agayutem naklekutiikun unakellruaqa yugnikutii assilria angayuqam,
ayuqucirturtain, tamalkuita-llu pinilegpaulriit atanerruarin;Atanrem Agayutma
caceturtellruanga, amlleret-llu Israel-aam yuini ciuliqagcet unakellruanka
utertesqelluki maligglua.”

Ezra 8

Yuut Utertellret Nunameggnek Ayaucimallret

1Wani-wa igausngalriit ciuliqagtait ilakellriit nunameggnek ayaucimallret
Babylonia-mun utertellret Ezra maliggluku Jerusalem-aamun Artaxerxes-aaq
angayuqrullrani.

2-14Gershom-aaq, Phinehas-aam yuinek Daniel-aaq, Ithamar-am yuinek Hattush-
aaq Shechaniah-m qetunraa, David-aam yuinek Zechariah, Parosh-am yuinek,
maligluni yuinaat malrunlegen qulnek cipluku (150) angutaitnek yum'i (ilakelriit
igausngallruut kalikani) Eliehoenai Zerahiah-m qetunraa, Pahath Moab-am

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

yuinek, yuinarnek qulnek (200) angutnek maligluni Shechaniah Jahaziel-aam qetunraa, Zattu-m yuinek, yuinarnek akimiarnek (300) angutnek maligluni Ebed-aaq Jonathan-aam qetunraa, Adin-aam yuinek, yuinaak malruk qulnek cipluku (50) angutnek maligluni Jeshaiah Athaliah-m qetunraa, Elam-aam yuinek, yuinaat pingayun qulnek cipluku (70) angutnek maligluni Zebadiah Michael-aam qetunraa, Shephatiah-m yuinek, yuinarnek cetamanek (80) angutnek maligluni Obadiah Jehiel-aam qetunraa, Joab-am yuinek, yuinaat qulen akimiaq pingayunek cipluku (218) angutnek maligluni Shelomith-aaq, Josiphiah-m qetunraa, Bani-m yuinek, yuinarnek pingayunlegnek (160) angutnek maligluni Zechariah Bebai-am qetunraa, Bebai-am yuinek, yuinaq pingayunlegnek cipluku (28) angutnek maligluni Johanan-aaq, Hakkatan-aam qetunraa, Azgad-am yuinek, yuinaat talliman qulnek cipluku (110) angutnek maligluni Eliphelet-aaq, Jeuel-aaq, Shemaiah-llu, Adonikam-am yuinek, yuinarnek pingayunek (60) angutnek maligluni (kinguqvaarkun tau͡gaam utertellruluteng) Uthai-aq Zaccur-aaq-llu, Bigvai-am yuinek, yuinaat pingayun qulnek cipluku (70) angutnek maligluni.

Ezra-m Yuallra Levite-anek Agayuvigpagmi Caliarkanek

15 Quyurcetellruanka kuigem Ahava-m nunacuariinun ayalriim canianun, tuani-llu uitaluta pingayuni ernerni. Maaten piunga yuut tuanelnguut ilaluteng agayulirteñek, tau͡gaam Levite-tartaunani.

16 Qulngunritaraat ciuliqagtet taisqanka: Eliezer-aaq, Ariel-aaq, Shemaiah, Elnathan-aaq, Jarib-aaq Elnathan-aaq, Nathan-aaq, Zechariah, Meshullam-aaq-llu, elitnauristek-llu malruk, Joiarib-aaq Elnathan-aaq-llu.

17 Ayagcetanka Iddo-mun, ciuliqagtiitnun Casiphia-rmiut, aptesqelluku calillgutai-llu, Agayuvigpiim calistai, taivkarisqelluki yugnek kevgiurarkanek Agayutmun Agayuvigpagmi.

18 Agayutem takumcukutiikun Sherebiah taivkaraat, elluatuulria angun, Levite-aq Mahli-m yuinek; qetunrain anelgutain-llu akimiaq pingayunek cipluku amllertaluteng maliggluku taillruut.

19 Hashabiah-nkuk-llu Jeshaiah-llu Merari-m yuinek taivkallruagket, yuinarnek tungayakegnek malilirlukek.

20 Ilaluteng cali yuinaat qulen yuinarmek cipluku (220) Agayuvigpagmi calisteñek, taukut ciuliarit Atanrem David-aam atanerruarin-llu allakallruit Levite-at ikayuusqelluki. Taukut-llu atrit tamarmeng igausngaluteng.

Ezra-m Ciuliqagtai Yuut Yallratni Piicallratni-llu

21 Tuani kuigem Ahava-m caniani alerquigua tamamta yagyaraq aturyugluku, wangkutnek pivakenrirluta Agayutemta ciuqerrani, kaigaviksugluku ciuliqagtesqelluta pektellemteñi cayailkuciumasqelluta-llu irniaput-llu, tamalkuita-llu akluput.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Kasnguyugyartua aptellerkaanek angayuqaq maligtestekamteñek anguyagteñek pisqelluku cayailkuciisqelluta inglukestemteñek ayallemteñi, qanrutellruamku-wa Agayutemteñun atawaqercet'larniluki cacetuqutekesteñi, tau͡gaam quyaksaitelarniluku anucimirqecetaaraqluki-llu tuigtellriit ellminek.

23Tua-i wangkuta yagtukut piicagluta-llu Agayutmun cayailkuciisqelluta, piicallerput-llu elliin niitellrua.

Cikiutet Agayuvigpagmun

24Agayulirteñi ciulikagteñ̄gulrianek cucuklillruunga Sherebiah-mek, Hashabiah-mek, qulnek-llu allanek.

25Uspellruanka-llu qerrirlit, suulutaat, qantat-llu angayuqam, ayuqucirtuastain, atanerruarin-llu, Israel-aam-llu yuin cikiutekellrit atuusqelluki Agayuvigpagmun, tunluki-llu agayulirteñun.

26-27Ukut waniwa tunellrenka: Qerrirlit - yuinaq tallimanek cipluku (25 tons) cuqneret yuinaat talliman (100) qerrirlit qantat - yuinaat malrunelgen qulnek cipluku (150 lbs.) usperet suulutaat - tiissitsaat malrunelgen tiissitsaam-wa avga (7,500 lbs.) usperet yuinaat suulutaat qantat - yuinaat qula pingayun qulnek cipluku (270 oz.) cuqneret malruk punernerek qantak, akitutalriik suulutaatun qantatun.

28Qanrutanka-llu, “Qigcignarqelriaruuci Atanermun, Agayutiitnun ciuliarpeci, tuaten cali qigcignarqelriaruluteng tamarmeng qerrirlit suulutaat-llu piyugteqelteng niilluku elliitekumalriit elliinun.

29Murilkenqegcaarqiciki tekisvigpeceñun Agayuvigpak. Tuani agayulirtet eniitni uspeqiciki tua-i-llu tunluki agayulirtet Levite-at-llu ciuliqagtaitnun, Israel-aam-llu yuin ciuliqagtaitnun Jerusalem-aami.”

30Tua-i agayulirtet Levite-at-llu teguit qerrirlit, suulutaat, qantat-llu, ayautnaluki Agayuvigpagmun Jerusalem-aami.

Utertellrat Jerusalem-aamun

31Iralut ciuqliat qula malrugnek ernengqerluku kuigmek Ahava-mek ayagtukut Jerusalem-aamun. Agayutem-llu nayullruakut inglukestemteñun pivkarpek'nata ayainanemteñi.

32Jerusalem-aamun tekicamta, mernuinercillruukut ernerni pingayuni.

33Erenret-llu cetamiitni Agayuvigpagmun ag'ukut, usperluki-llu qerrirlit, suulutaat, qantat-llu, tunluki-llu Meremoth-aamun agayulirteñ̄un, Uriah-m qetunraanun. Tauna ilangqellruuq Eleazar-aamek, Phinehas-aam qetunraanek malrugnek-llu Levite-agnek Jozabad-amek Jeshua-m qetunraanek Noadiah-mek-llu Binnui-m qetunraanek.

34Cat tamarmeng naaqumallruut usperumaluteng-llu tamarmeng-llu igausngaluteng taum nalliini.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

35Taum nalliini nunameggnek ayaucimallermeggnek utertellret elliillruut elliitnek ekuagarkanek Israel-aam Agayutiinun. Elliillruut qula malrugnek cipluku (12) angucalunek Israel-aam yuinun tamalkuita, yuinaat-wa cetaman akimiaq ataucimek cipluku (96) qusngit angucaluit, yuinaat-wa pingayun qula malrunlegnek cipluku (77) qusngiyagaat; cali assiilngumeng au͡gautekaatnun qula malrugnek cipluku (12) angucalunek qusngirngalngurnek. Tamalkuita makut ungungssit ekualuki elliitekaitAtanermun.

36Cali kalikaq angayuqam ayaucetellra tunaat nunam atanrinun atanerruanun-llu Kanaknalirnerani-Euphrates-aam uitalrianun, taukut-llu ikayuagait yuut Agayuvigpagmi-llu agayulallrat.

Ezra 9

Ezra-m Nallunriraa Jews-aat Nulirtulallrat Jews-aarunrilngurnek

1Makut tamalkuita pimariluki Israel-aam yuin ciuliqagtaita ilaita ullagaatnga qanrullua-llu yuut, agayulirtet, Levite-at-llu ilagautelarniluki avaqlimeggnun yugnun Ammonite-at Moabite-at, Egypt-aarmiut, wall'u Canaanite-at, Hittite-at, Perrizzite-at, Jebusite-at, Amorite-at-llu nunautaitni uitalrianun. Tamakunun-llu maligtaqulluteng atuyunailngurnek atulalliniluteng.

2Jews-aat angutait nulirtulalliniluteng allat nunat arnaitnek, menuurtelluki tanqilriit Agayutem yui. Ciuliqagtait-llu atanerruarit-llu arcaqanruluteng tuaten pillermegteggun.

3Wiinga-llu tamana niicamku aturanka allgullruanka qecuurluki-llu nuyanka ungiinka-llu, aqumlua-llu angniitqapigcama cakneq.

4Tuani-llu angniitqapigglua aqumgalua atakumi tuqutarkanek elliiyaraq tekilluku, yuut-llu quyurtengluteng avatemnun—alingelriit Israel-aat Agayutiita qanellra pitekluku nunameggnek ayaucimallermeggnek utertaullret assiilnguit piluki.

5Atakumi tuqutarkanek elliiyaraq tekican, tuaken angniinii aqumgallemnek nangertua, aturanka allguumalriit cali aturluki, ciisqumigtua-llu talligka yagglukek piicagtua Atanermun Agayutemnun.

6Qanerlua, “Agayun, kasnguyussiyaagtua qamiquma ciugtellerkaanek ciuqerpeni. Assiilngumta qamiquput kiturluki patuakut; kiituani-llu qilak tekitaat.

7Ciuliamteñek ayagluta una tekilluku, wangkuta yugpeni assiilngurmek atulriaruukut. Assiilngumta wangkuta, ataneput, agayulirteput-llu teguarurcet'laraitkut allanun angayuqanun, tuqurqumaaqluta uayaumaaqluta, ayaucimaaqluta-llu teguarurrluta. Angelriamek kasnguyugcecimaaqluta, maa-irpak-llu cali tuaten ayuqluta.

© 2012, American Bible Society.

8Tau͡gaam watua carrarmi, Ataneq Agayun, takumcukellruarpekut ilaput-llu anagcelluki teguarullratnek uitavkarluki alingniurpek'naki wani tanqilriami. Teguarullemteñek anagcetellruarpekut nutaramek-llu yuucimek cikirluta.

9Teguarullruyaaqukut, tau͡gaam elpet cakaaqsaitarpekut teguarullemteñi. Persia-m atanrinun takumcukevkallruarpekut, unguvavkararpekut-llu, nautenqiggluku-llu Agayuvigpiin, navguumalleq, maani-llu Judah-mi Jerusalem-aami-llu elluiluta uitavkarluta.

10"Tau͡gaam watua, Agayun, camek qanerciqseta makut tuaten pirraartelluki? Wangkuta-wa ataam narurcamteki alerquutet

11cikiutekelten wangkutnun pistevgun prophet-aatgun. Ellaita qanrutellrukaitkut nuna uitavigkarput menuulriaruniluku, yuut-wa tamaanelnguut imilruatgu pellernarqelrianek caliameggnek iquanek iqua tekilluku.

12Inerqullruitkut paniput qetunraitnek tamakut uingevkalaasqevkenaki wall'u qetunraput nulirtulaasqevkenaki paniitnek; cali piluta ikayulaasqevkenaki piluaqallerkaatnun, nunami tamaani elluiluta uitauryukumta kinguliamta-llu yuinun paitaqevkaryukumteggu akwarpak.

13Assiilnguput arcaqalriit pitekluki anucimirqecetaallrung'e'rpekut, wangkuta nallunritukut elpet Agayun anucimirqecetaaqsaitarpekut pinarqucirput engelkarrluku, cali unguvkarluta piunrircetevkenata.

14Qaillun tua-i waniwa piluta ataam nallunguarciqseta inerquuteten kassuulluta-llu tamakunek assiitqapigtellrianek yugnek? Tuaten pikumta, eq'uqerten angelriaruciquq piunrirciqerpekut-llu tamaq'apiaramta, kina imna atauciungraan unguvavkarpek'naku.

15Ataneq Israel-aat Agayutiita, pitalqellriakun cuqcilartuten, tau͡gken wangkuta pinarqellriarungramta unguvavkarluta. Wani-wa apervikuatekarput assiilngillerput elpenun; tua-i wangku'rlumta ciuqerpenun ullaucunaicaaqukut."

Ezra 10

Picirkiurtut Taqevkarnaluku Pillgutkenrilkemeggnun Kassuutelallrat

1Ezra pull'uni piicainanrani Agayuvigpiim ciuqerrani, aluviliurluni apervikuatekluki makut assiilnguut, amllerrluteng Israelite-at, angutet, arnat, mikelnguut-llu, quyurtellruut avatiinun qiaqapiggluteng.

2Tua-llu Shechaniah-m Jehiel-aam qetunraan, Elam-aam yuinek, Ezra qanrutaa, "Ukverumallerput Agayutmun navgarput nulirturluta allanernek arnanek, tau͡gaam cali Israel-aaq anirturvingqertuq.

3Wani-wa piciuluta akeqnarqaput Agayutvut ayagceciiqniluki makut arnat irniarit-llu. Pisqellerpetun elpet allat-llu qigcikilriit Agayutem alerquutainek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

pisqellrit aturluki piciqukut. Agayutem Alerquutiini pisqumalria aturluku piciqukut.

4Elpenun tusngauq tuaten pillerkaq. Wangkuta cingumaamteggen, pinarqelria piarkan pikiu.”

5Tua-llu Ezra-m ciuliqagtait agayulirtet, Levite-at, tamalkuita-llu Israel-aat ukvernarcarivkarai Shecaniah-m qanellratun piarkauniluki.

6Tuaken-llu Agayuvigpiim ciuqerranek ag'uq Jehohanan-aam Eliashib-aam qetunraan uitavianun, unugpak-llu tuani uitaluni angniilutekluku ukvemeggnun piciuvkenateng pillrat nunameggnek ayaucecimarraarluteng utertellret. Nereksaitellruuq camek-llu meqsaunani.

7Qaneq ayagcetaat Jerusalem-aamun Judah-mun-llu tamalkuita quyurtesqelluki teguarullermeggnek utertellret Jerusalem-aamun,

8ciuliqagtaita yuut alerquutiit aturluku. Kina imna ernerni pingayuni tainrilkan, akluinek tamalkuitnek uayaararkauluku, taukunun-llu nunam yuinun ilausciigaliciqluni.

9Erenret taukut pingayun iluatni, iralut qulngunritariit ernengqertelluku yuinarnek, tamarmeng angutet uitalriit nuniini Judah-m Benjamin-aam-llu quyurtellruut Agayuvigpiim ciuqerrani Jerusalem-aami. Ellarvallruuq tuani, quyurtellerteng-llu arcaqalriaruan ellallian-llu yuut tamarmeng tuani uulegtut.

10Ezra-m agayulirtem nangerrluni qalarutai qanerluni, “Piciunritlerpeciuggun nulirturaqluci allanernek arnanek pinarqelriarurtaci Israel-aaq.

11Taumek watua, apervikuatekiciki assiilnguci Atanermunciuliarpeci Agayutiitnun, atawakekiinek-llu caliluci. Allakarci elpeceñek allanernek nunamteñi uitalrianek peggluki-llu allanret nuliaci.”

12Yuut-llu qayagpagluteng kiugut, “Qanellren maliggluku tuaten piciqukut.”

13Waten-llu cali qanerluteng, “Yuut quyungqalriit amllessiyaagtut, ellarvaglunillu cakneq. Nangengqangaitukut waten ellaqapigmi. Man'a elluaringaituq ernermi ataucimi wall'u malrugni, amllessiyaagamta mat'umek assiilngurmek atulriani.

14Atanerruaput uitavkarluki Jerusalem-aami man'a caliaqevkarciu. Kina-llu imna allanermek nulialek tailarniartuq pillerkiurumallermini, malilirluni ciuliqagtainek cuqcistainek-llu uitavimi nunam. Tuaten pillemteggun Agayutem qenertellra, man'a pitekluku, arulairniartuq.”

15Inglulirtaitellruuq-llu tuaten picirkiullrat ukugnek tau͡gaam, Jonathan-aamek Asahel-aam qetunraanek Jahzeiah-mek-llu Tikvah-m qetunraanek, ukugnek ikayurterlutek Meshullam-aamek Shabbethai-amek-llu Levite-amek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Taukut-llu nunameggnek ayaucimallret utertellret ciuniuraat picirkiuraq,
taumek Ezra agayulirta cucuklillruuq yuut ilakellriit ciuqliitnek atrit-llu igaulluki.
Iralut qulngunritariita erenrin ciuqliatni tamatumek yuvrillerteng ayagnillruat,

17iralut-llu pingayun iluatni yuvrillruit angutet tamalkuita nulialget allanernek.

Angutet Allanernek Nuliangqellret

18Waniwa igausngaciit allanernek nulialget: Agayulirtet, ilakelriit ciulirneritgun
igausngaluteng: Joshua-m yui anelgutai-llu, Jehozadak-am qetunrai: Maaseiah,
Eliezer, Jarib, Gedaliah-llu.

19Ukut akqillruut avvutnaluki nuliateng, elliiluteng-llu angucalumek qusngimek
assiilngumeng aŭgautekaatnek.

20Immer-aam yuinek: Hanani Zebadiah-llu

21Harim-aam yuinek: Maaseiah, Elijah, Shemaiah, Jehiel, Uzzaiah-wa

22Pashhur-aam yuinek: Elioenai, Maaseiah, Ishmael, Nethanel, Jozabad, Elasah-
wa

23Levite-at: Jozabad, Shimei, Kelaiah (Kelita-mek cali pitukiit), Pethahiah, Judah,
Eliezer-aaq-wa

24Aturcetaartet: Eliashib-aaq Agayuvigpiim kellutestai: Shallum-aq, Telem-aaq
Uri-wa

25Allat-wa: Parosh-am yuinek: Ramiah, Izziah, Malchijah, Mijamin, Eleazar,
Malchijah, Benaiah-wa

26Elam-aam yuinek: Mattaniah, Zechariah, Jehiel, Abdi, Jeremoth, Elijah-wa

27Zattu-m yuinek: Elioenai, Eliashib, Mattaniah, Jeremoth, Zabad, Aziza-wa

28Bebai-am yuinek: Jehohanan, Hananiah, Zabbai, Athlai-aq-wa

29Bani-m yuinek: Meshullam, Malluch, Adaiah, Jashub, Sheal, Jeremoth-aaq-wa

30Pahath Moab-am yuinek: Adna, Chelal, Benaiah, Maaseiah, Mattaniah, Bezalel,
Binnui, Manasseh-wa

31-32Harim-aam yuinek: Eliezer, Isshijah, Malchijah, Shemaiah, Shimeon,
Benjamin, Malluch, Shemariah-wa

33Hashum-aam yuinek: Mattenai, Mattattah, Zabad, Eliphelet, Jeremai, Manasseh,
Shimei-aq-wa

34-37Bani-m yuinek: Maadai, Amram, Uel, Benaiah, Bedeiah, Cheluhi, Vaniah,
Meremoth, Eliashib, Mattaniah, Mattenai, Jaasu-wa

38-42Bennui-m yuinek: Shimei, Shelemiah, Nathan, Adaiah, Machnadebai, Shashai,
Sharai, Azarel, Shelemiah, Shemaiah, Shallum, Amariah, Joseph-aaq-wa

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

43Nebo-m yuinek: Jeiel, Mattithiah, Zabad, Zebina, Jaddai, Joel, Benaiah-wa

44Ukut angutet tamarmeng allanernek nuliangqellruut. Peggluki irniartuumaita ayagcetellruit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Nehemiah

Nehemiah 1

1Ukut kalikat imangqertut Nehemiah-m, Hacaliah-m qetunraan caliallrinek.

Nehemiah-m Umyuarniurutii Jerusalem-aamek

Chislev-aam iraluani, yuinaurtellratni allrakut Artaxerxes-aaq angayuqrurqaanranek Persia-mi, wiinga, Nehemiah, uitallruunga Susa-mi, nunam angayuqran uitaviani.

2Anelgutma iliit, Hanani, tekituq Judah-mek maligluni allanek angutnek, aptanka-llu qaillun Jerusalem-aam ayuqucianek, imkunek-llu Jews-aanek utertellernek nunameggnek ayaucimarraarluteng Babylonia-mun.

3Qanrutaatnga utertellret nunameggnek ayaucimallermeggnek cakneq arenqialluginganiluki, ilakumanrilngurnun-llu yaaqsinrilkiitni uitalrianun tangvalarniluki ellmeggni aciqsinruluki. Cali qanrullua Jerusalem-aam qacarneri navguumaluteng cali imumaniluki, ikirtuqai-llu ekuamaluteng.

4Makut niicamki aqumlua qiallruunga. Qavcini-llu ernerni angniicimaunga; taqeksaunii-llu yagturallruunga nereksaunii piicagturlua qiliim Agayutiinun.

5“Ataneq, qiliim Agayutiin, artuqaunak qigcignarqelriaruluten Agayutngulriami, akquteten pinriceñayuitaten, kenken-llu pektayiinani kenkestevnun maligtaqustainun-llu alerquutvet.

6Tangerrnga, Ataneq, niilluku-llu piicalqa piicaulluki ernermi unugtuumaan pisteten, Israel-aam yui. Apervikuatekaqa wangkuta, Israel-aam yuini, assiilngillerput. Wiinga ciulianka-llu assiilngillruukut.

7Yuullruukut assiilngurkun tungevnun alerquutekellren-llu aturpek'naku. Alerquutet picirkiutet-llu kevgarpegun Moses-aakun wangkutnun taitelten atullrunritaput.

8Umyuaqiu Moses-aamun qanellren, ‘Israel-aam yuini piciunrilkuvci wangnun, cekavciiqamci allanun yugnun;

9tau͡gken ut'reskuvci wangnun alerquutenka-llu aturluki cekavcimallrung'e'rpeci ellam iquinun ataam ut'ruciiqamci cucukellemnun elpeceñun agayularvikesqelluku wangnun.’

10“Ataneq, ukut pistekaten, nakmiin yut'en. Anirtullruaten artuqailucirpegun pinirpegun-llu.

11Ataneq, niicugniu piicauteka allat-llu pistevet piicautait qigcikluteng piyuumilriit. Piluaqerceskia unuamek angayuqamun-llu takumcukevkarlua.” Tamatum nalliini angayuqam wine-aliurtekellruanga.

Nehemiah 2

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Nehemiah Jerusalem-aamun Ayagtuq

1Iraluani Nisan-aam, yuinaurutiitni allrakut angayuqaullran Artaxerxes-aam, taicatgu wine-amek teguluku tun'aqa angayuqamun. Taum ciungani angniinii tangeqsaitellruanga,

2taumek aptellrukiinga, “Ciin angniilngapakarcit, amta-llu naulluuvkenak? Cam imum umyuarpeni angniicecugnarqaaten?” Alingem-llu tuani tutaanga.

3Angayuqaq kiullruaqa, “Angayuqaq akwanun unguvakili! Ciin tangelqa angniitenricarta nunarpak ciuliama tungmagcimaviat navguumaluku, ikirtuqai-llu kenerkun piunriumaluteng?”

4Angayuqam tua-i qanrutellruanga, “Camek-qaa piyuutengqertuten?” Tuani Qiliim Agayutiinun piicallruunga,

5tua-llu qanrulluku angayuqaq, “Canrilkekuvgu, ilukegcinarqekuma-llu elpeni, ayagcessnga Judah-mun ciuliama tungmagcimaviatnun, nunarpak ataam naucarturluku.”

6Angayuqam qanrutaanga nuliani canimini aqumgaluku, “Qaillun pitalriamek cataiciiqsit, qaku-llu uterciiqsit?” Ayagcecugngallinianga, qaku utertellerkamnek qanrutaqa.

7Qanrutaqa-llu, “Cangalkenrilkuvgu iganek ayauceskia nunat atanirturtaitnun Euphrates River-aam yaatiinelngurnun, alerqurluki tamaaguircet'laasqellua Judah-mun tekitnatkamnun.

8Allamek-llu cali igamek kaigaunga ciunelegmek Asaph-aamun, aulukestiitnun napalilriit nunautain angayuqam, alerqurluku cikiisqellua muragnek atuugarkanek nayurvian Agayuvigpiim ikirtuqerkainun, nunarpiim-llu qacarnerin kitugutkaitnun, enem-llu uitavigkama.” Angayuqam-llu tamalkuitnek piyullemnek cikillruanga, tua-i-wa Agayutem piluaqercecanga.

9Angayuqaq maligcetellruanga anguyagtet atanerruarita ilaitnek anguyagteñek-llu horse-aatgun pilalrianek, tua-i elraugua Kanavalirneranun Euphrates-aam. Tuani tun'anka angayuqam igallri nunat atanritnun.

10Taug͡aam Sanballat-aam, kingunelgem Beth Horon-aamek, Tobiah-m-llu, atanerruam Ammon-aam nuniini, niitellermegni yuk tekitniluku Israel-aam yuinek ikayuqengyarturluni cakneq qenertellruuk.

11Ciumurtellruunga Jerusalem-aamun, erneret-llu pingayun aturluki

12kina qanruteksaitellruaqa Agayutem piyuumircetellranek qaillun pillerkaanek Jerusalem-aaq. Tua-llu unuum qukaani maklua anua, malilirlua qavcirrarnek malima ilaitnek. Ungungssinek maliinata kiingan taug͡aam ciulvak ekumavika.

13Unuullruuq cali anllemni nunarpagmek Valley Gate-akun kanaknelirnermelngurkun, ungalatmun-llu ayaglua kiturluku Dragon's Fountain-

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

aaq Rubbish Gate-amun. Kituinanemni yuvrillruanka navgumalriit nunarpiim qacarneri ikirtuqat-llu ekualuki piunriumalriit.

14Calaralirneranek-llu nunarpiim ayagtua negetmun Fountain Gate-amun King's Pool-amun-llu. Tau͡gaam enellret imenrit tamaani anagucata ekumavika ciulvak tumkaituq,

15taumek atrallruunga Kidron Valley-mun ayagturlua-llu yuvrirluku qacarneq. Uterrlua-llu nunarpagmun tumllemkun Valley Gate-aq tumekluku.

16Tamaani atanerruat nallullruat natmun ayallruciqa callruciqa-llu qanruteksailtellruamki Jews-aat, agayulirtet, atanerruat, kinkut-llu caliamun ikayuutarkaq.

17Tau͡gaam tuani qanrutanka, “Tangrrarci arenqialuguteput Jerusalem-aaq imerqumiin ikirtuqai-llu ekuamaluteng. Kitaki, nautenqiggnauraput qacarnera Jerusalem-aam kiaresngialutkenrirniarput.“

18Qanrutanka-llu Agayutmun nayullrucimnek ikayullrucimnek-llu angayuqam-llu qanellranek wangnun. Qanrucamteng kiullruatnga, “Ayagnirnaurtukut kitugciluta!” Tua-i uptut caliaq ayagnirnaluku.

19Sanballat-aaq, Tobiah, Arab-aq-llu at'lek Geshem-aamek niicameng caliqataucimteñek, temciarautekaitkut caunrilkuurluta-llu, qanerluteng-llu, “Caqataryukluci umyuarteqseci? Angayuqaq-qaa ingluliqatararci?”

20Kiullruanka, “Qiliim Agayutiin piluaqerceciiqaakut. Elliin pistekaakut, ayagnirluta caliqatartukut. Elpeci tau͡gaam piunarquciituci nunautengqellerkarpeceñek Jerusalem-aami, ilagaucugngaarkauvkenaci-llu piciryarainun.”

Nehemiah 3

Ataam Napartellra Jerusalem-aam Qacarneran

1Waten nunarpiim qacarnera caliaqumallruuq: Agayulirten̄gunrem Eliashib-aam agayulirten̄gullgutnii-llu caliaqellruat napartenqiggluku Sheep Gate-aq, naaqitraarluku-llu kencignarcarluku ikirtuqai ellillruit. Naaqitellruat-llu kencignarcarluku qacarneq tekillukek Tower of Hundred-aaq, Tower of Hananel-aaq-llu.

2Tuaken ayagluku Jericho-m yuin caliaqaat. Yaatii-llu Zacchur-aam Imri-m qetunraan caliaqaa.

3Hassenaah-m-llu ilakellriarin caliaqellruat Fish Gate-aq. Ayagtet ikirtuqat-llu enaitnun elliluki, caviit-llu kelucat, muragmek-llu caningqalriamek kelucarvililuku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Ukut-llu yaatiitni caliluni Merimoth-aaq, Uriah-m qetunraa tutgarii Hakkoz-aam. Yaatiitni-llu Meshullam-aaq Berech-aam qetunraa, tutgarii Meshezabel-aam caliluni. Ukut-llu yaatiitni Zadok-aq Baana-m qetunraa caliluni.

5Taukut-llu yaatiitni Tekoa-m yui caliluteng, tau͡gaam nunani yuut piuranrita caliaqsuumiitellruit caliarkiutseng ayuqucirtuasteñek.

6Jeshana Gate-aq-llu napartenqigtellruak Joiada-m Paseah-m qetunraan, Meshullam-aam-llu Besodeiah-m qetunraan. Ayagtet ikirtuqat-llu elliluki, caviit-llu kelucat, muragmek-llu caningqalriamek kelucarvililuku.

7Yaatiitni-llu caliluteng Melatiah Gibeon-aarmiu, Jadon-aaq-llu Meronoth-armiu, angutet-llu Gibeon-aamek, Mizpah-mek-llu, West Euphrates-aami nunam angayuqran enii tekilluku.

8Taukut-llu yaatiitni Uzziel-aaq Harhaiah-aam qetunraa, suulutaaliurta, caliluni. Hananiah-llu, tepkegcautnek pilituli, yaatiini caliluni, Broad Wall-aq tekilluku.

9Rephaiah-m-llu Hur-am qetunraan, atanirturtiin Jerusalem District-aam avgan, yaatii caliaqaa.

10Jedaiah-llu Harumaph-aam qetunraan, yaatii caliaqaa, tamana elliin eniin caniani uitaluni. Taum-llu yaatiini caliluni Hattush-aaq Hashabneiah-m qetunraa.

11Malchijah Harim-aam qetunraan, Hasshub-aam-llu Pahath Moab-am qetunraan, yaatii caliaqellruak, Tower of the Ovens-aaq-llu.

12Yaatiigni-llu calillruuq Shallum-aaq Hallohesh-aam qetunraa, atanirturtii Jerusalem District-aam avgan. (Paniin ikayullruat calillrani.)

13Hanun-aam-llu, nunarpiim-llu Zanoah-m yuin caliaqellruat Valley Gate-aq. Ikirtuqait enaitnun elliiluki, elliiluki-llu caviit kelucat muragmek-llu caningqalriamek kelucarvililuku ikirtuqaq, qacarneranek-llu kituggluku it'ganernek tiissitsaanek akimiarnek (1500) taktaluni, Rubbish Gate-aq tekilluku.

14Malchijah-m-llu Rechab-am qetunraan atanirturilriim Beth Haccherem District-aarani, caliaqellrua Rubbish Gate-aq. Ikirtuqat enaitnun elliluki, caviit-llu kelucat, muragmek-llu caningqalriamek kelucarvililuku.

15Shallum-aam-llu Colhozeh-aam qetunraan, Mizpah District-aam atanirturtiin, caliaqellrua Fountain Gate-aq. Ikirtuqaq qilakutaliluku, ikirtuqat-llu enaitnun elliluki, caviit-llu kelucat, murak-llu caningqalria elliluki. Pool of Shelah-mi-llu qacarneq piliaqellrua canianek angayuqam naucetaarvian ayagluku, akret atraryarat David-aam Nunarpiinek tekilluki.

16Yaatiini-llu calillruuq Nehemiah Azbuk-aam qetunraa, atanirturtiin avgan Bethzur District-aam, David-aam qungua tekilluku, nanvarra'ar, anguyagtet-llu enait.

Levite-at Calillret Qacarnermi

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Taum-llu yaatiini Levite-at ukut kitugcillruut: Rehum-aaq Bani-m qetunraa; tunglia-wa Hashabiah, atanirturta avganun Keilah District-aam, man'a caliaqellrua atanirturivini piluku.

18Bavvai-aaq-llu Henedad-aam qetunraa, atanirturilria avganek Keilah District-aam yaatiitni caliluni.

19Yaatiini-llu cali kitugciluni Ezer-aaq Jeshua-am qetunraa, atanirturteñgulria Mizpah-mi, kitugcillruuq anguyagtet akliviata ciuqerranek ayagnirluni qacarnerem caqirtellra tekilluku;

20Baruch-aam-llu Zabbai-am qetunraa caliuq taum yaatiini, Eliashib-am Agayulirteñgunrem eniinun iteryaraq tekilluku.

21Meremoth-aaq-llu Uriah-m qetunraa tutgarii Hakkoz-aam, tuaken ayagluku caliaqaa Eliashib-aam eniin yaalirneq iqua tekilluku.

Agayulirtet Calillret Qacarnermek

22Ukut agayulirtet caliaqellruat qacarneq: Agayulirtet, kingunelget Jerusalem-aam avatiinek, yaatii caliaqellruat.

23Benjamin-aankuk-llu Hasshub-aaq-llu yaatii caliaqellruak, tamana eniignek ciuqerragni uitaluni; Yaatiigni-llu Azariah, Messiah-m qetunraa tutgarii Ananiah-m, calillruuq, tamana eniin akiani uitaluni.

24Binnui-m-llu, Henedad-aam qetunraan caliaqellrua yaatii, Azariah-m eniinek ayagluku qacarnerem kangiraa tekilluku.

25-26Yaatiini-llu Palal-aaq, Uzai-am qetunraa, calillruuq ayagnirluni kangiraanek qacarnerem qulliim-llu qertulriartaan angayuqam eniin canimelkiin nayurtet uitaviata; Pedaiah-llu Parosh-aam qetunraa, yaatiini calillruuq, tekilluku calarami kangiraq Water Gate-am canianelnguq qertulriim-llu nayurviim Agayuvigpagmek. (Una caniani uitauq nunarpiim iliin aterpagcimalriim Ophel-aamek, Agayuvigpagmi calilriit uitavikluku.)

Allat Calistet

27Yaatiitni-llu angutet Tekoa-mek calillruut, tauna tungliqluku caliallrata, ayagnirluteng kangiramek akianelngurmek angtuam qertulriim nayurvian Agayuvigpiim, qacarneq canianelnguq Ophel-aam tekilluku.

28Agayulirtet-llu yaatiini calillruut, ayagluteng neglirneranek Horse Gate-am, tamarmeng ellaita enemeng ciuqerratni caliluteng.

29Yaatiitni-llu Zadok-aaq Immer-aam qetunraa calillruuq, elliin enemi ciuqerrani. Yaatiini-llu calillruuq Shemaiah Shecaniah-m qetunraa, murilkestii East Gate-am.

30Yaatiini-llu calillruuk Hananiah-nkuk Shelemiah-m Hanun-aaq-llu, arvinelgat Zalaph-aam qetunrain, allamek cali qaqiutellrulutek. Yaatiini-llu calilliuq Meshullam-aaq Berechiah-m qetunraa, tamana elliin eniin ciuqerrani uitaluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Malchijah-m-llu, suuluciiyurtem, tunglia caliaqaa tekilluku ena Agayuvigpiim calistain kupcaat-llu atuqiit canianelnguq Miphkad Gate-aq Agayuvigpagmun, canimelkiini enem kangrani neglirnerani qacarnerem kangiraan.

32Suuluciiyurtet kupcaat-llu caliaqaat nangneq, enemek kangirami ayagluku Sheep Gate-aq tekilluku.

Nehemiah 4

Nehemiah-m Cirlakai Caliami Inglukestai

1Sanballat-aam niicamiu Jews-aanun ayagnirniluku napartenqigtellra qacarnerem, qenertuq cakneq eq'urrluni, Jews-aat-llu caunrilkuurluki-llu temciarautekluki tuaten.

2Ciuqerratni-llu ilami, Samaria-rmiut-llu anguyagtet qanertuq, “Caliat ukut kemyunailnguut Jews-aat? Umyuartequt-qaa nautenqiggnaluku nunarpak? Umyuartequt-qaa elliillermegteggun caliaq qaqitnayukluku ernermi ataucimi? Navguumallret-llu-qaa teggalqut ataam piurcugngait elegumangraata?”

3Tobiah-llu nangerngallruuq caniani, qanellra-llu ilaluku qanertuq, “Aa-eng, waten ayuqellriamek piliut, kaviam qainganun ugeskuni imciiqaa teggalquq qacarneliarat.”

4Wiinga-llu piicagtua, “Niiski ukut yuut caunrilkuurutait wangkutnun, Agayun! Picingssautait ellait qamiquitnun tuc'eskiki, uayarceskiki cairulluki, teguarurrluki-llu ayagceskiki allanun nunanun.

5Assiitellriamek caliaratnek aug̃'aricaqunaki, nalluyagucaqunaki assiilnguit eq'uqercetaaratgen picurlagcetaarillermegteggun calilrianek.”

6Tua-i caliurtukut napartenqiggluku nunarpiim qacarnera, kiituani qertutacillran avgatun qertutariarput, tua-i-wa yuut cumigcata calillerkameggnun.

7Taug̃aam Sanballat-aaq, Tobiah, Arab-at, Ammonite-at, Ashodite-at-llu niitellermeggni Jerusalem-aam qacarneran tumarcimallra elluarrluni ayagturaucianek, ukinret-llu patumarillratnek, qenertellruut cakneq.

8Tamarmeng-llu quyurrluteng pillerkiurtut curukarnaluku Jerusalem-aaq aakulagcetnaluki-llu calilriit.

9Taug̃aam wangkuta piicallruukut Agayutemteñun, nayurteñek-llu elkarciluta murilkarkanek erenrani unugmi-llu.

10Judah-m-llu yui yuarutmek aturtut: “Piniarutukut atmagtullemteñek; Navguumalriit ayauqurarkat amlleqapigtut. Qaillun naparciiqseta qacarneq ernerpak?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Inglukesteput qanertut, “Nalluciqaitkut tangerrngaunata-llu akunlemeggnun
tau͡gaam pimarikumta elpekciqaitkut, tuqurqekumceteng calillrat-llu
taqevkaqumteggu.”

12Tau͡gaam pulengtaq Jews-aat inglukesteput ilagarluki uitalriit tailartut
qanrucarturluta wangkutnun picirkiuraitnek inglukestemta.

13Taumek yuut caskukitellruanka nuussinek, pananek, urluvernek-llu, elkarrluki-
llu, tungayakellriit ataucimun quyurrluki piaqluki ukinret qacarnermi
patuksailnguut nallaitnun.

14Tangrramku yuut umyuassuugauciat ciuliqagtait atanerruarit-llu qanrutanka,
“Alikenriciki inglukesteput! Umyuaqluku Atanrem artuqailucia uluryanarqucia-
llu calluuciki ilakutaci, irniaci, nuliaci, eneci-llu.“

15Inglukestemta nallunriraat picirkiurateng wangkutnun nallunriucia, taringaat-
llu Agayutmun cirlakucia picirkiurameng. Wangkuta-llu caliamteñun utertukut
tumarrluku qacarneq.

16Tuaken ernermek ayagluteng avgit calistemta calilartut, avgit-llu nayurluteng
anguyagcuutnek aturluteng caskurluteng pananek, capkutanek, urluvernek-llu.
Ciuliqagtemta-llu tamarmirrluteng yuut ikayuagait

17calilriit qacarnernek nautenqiggluku. Imkut-llu caliameng aklukaitnek
iluvaucilriit inglupiakun tegumiaqelarait, ingluakun-llu caskumek
tegumiarluteng,

18tamarmeng-llu nuussirpateng naqugutmiaquralarait. Iliit-llu elpengcariarkaq-
llu cupu'uryarakun canimni uitauralartuq.

19Qanrutanka-llu atanerruarit, ciuliqagtait-llu, “Caliarput yaaqvanun sagingiin
avvingatukut qacarnermi yaaqsiulluta.

20Cupu'uryaram qalriallra niiskuvciu, egmian tailuci avatemnun quyureskici.
Agayutemta ikayurciqaakut callukumta.“

21Taumek erenret tamaita, erqaarallranek unugmi agyat alairviatnun, avgit
calilartut qacarneq nautenqiggluku, avgit-llu nayurluteng caskumeggnek
pananek tegumiarluteng.

22Mat'um nalliini ciuliqagcilriit ikayuit-llu qanrutanka uitalararkauniluki
Jerusalem-aami unugmi, tuaten piluta kellutelararkaungamteggu nunarpak
unugmi, erenrani-llu caliluteng.

23Aturanka yuuksaitellruanka unuungraan, tuaten-llu piut ilanka, pistenka,
nayurtenka-llu. Tamamta-llu saskuput avaliqerrlainarluki.

Nehemiah 5

Nangcimallrat Arrsaulriit

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Kinguqvaarni amlleret yuut, angutet arnat-llu, qanemyuugautek'ngait Jews-aarullguteteng.

2Ilait qanraqluteng, “Wangkuta yugyalriaruamta mukaarkanek piicunaitukut unguvaarkaukumta.”

3Allat-llu qanraqluteng, “Akiilngircuutekellruaput nunauteput, wine-arkanek naucetaarviput eneput-llu, kiputnaluta mukaarkanek palullerkarput aviyulluku.”

4Allat tuaten qanraqluteng, “Navrallruukut akinek akikaitnek akiliqurautaita nunautemta wine-arkat-llu naucetaarvimta.

5Tamamta ayuqluta Jews-aaruukut. Irniaput-llu irniaricetun ayuqluteng; tau͡gken wangkuta irniaput piyuumiilengraata pistepayuurcetaput. Panimta-llu ilait ak'a teguarurrluteng; wangkuta-llu qaillun pisciiganata allat yuut piksagucatki nunauteput, wine-arkanek-llu naucetaarviput.”

6Niicamki qanemyuugautait umyuaqa assiitellruuq.

7Ayuqucingcarraarlua yuut ciuliqagtait, ataneruarit-llu ikiaranka qanrulluki, “Nakmiin ilakutaci nangtaci!” Yuut-llu quyurcetanka arenqiallugun tamana arenqiirtuutekesqelluku

8qanrulluki, “Piyugngatacirramcetun ataam kiputelaraput Jews-aat ilakutaput tunumallret ilakumanrilngurnun yugnun. Tau͡gken elpeci nakmiin ilaci qessangraata tunlaraci wangkutnun ataam kiputesqelluki.” Ciuliqagtet-llu nepaunateng uitallruut camek qanerkaunateng.

9Taumek qanrutellrukenka, “Caliarci man'a assinrituq! Agayun niisngaarkaugarci elluaq-llu aturluku. Tuaten pikuvci Gentile-at, inglukesteput, wangkutnun temciarautekaitnek pingaitaci.

10Cali-llu wiinga, ilama, pisteṁa-llu navritellruaput akinek mukaarkanek-llu. Akiilnguit wangkutnun pellugcetnauraput.

11Mat'umi ernermi uterceciki ellaita naucetaarviit, wine-arkanek naucetaarviit, olive-aat napautait, enait, tamalkuita-llu akit, mukaarkat, wine-at, uqut-llu ellaitnek tegulalci.”

12Ciuliqagtet kiugut, “Qanrucirpetun piciqukut. Nunautait ataam ellaitnun uterceciiqaput, akiilnguircetaarngaunaki-llu.” Agayulirtet-llu taisqanka ciuqerratni akqivkaranka ciuliqagtet wanirpak akqutellrat aturarkauluku.

13Naqugun-llu atuqengaqa qukamni evcugluku-llu. Qanerlua, “Waten Agayutem evcugciqaa ilasi akqutminek piciurcecinrilnguq, teguciqai-llu eneci, akluci-llu tamalkuita, camek piirulluten.” Tamalkurmeng-llu tuanelnguut qanertut, “Amen!” nanrarluku-llu Ataneq. Ciuliqagtet-llu akqillerteng aturluku.

Nehemiah-m Qunuitetacia

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Tamalkuitni yuinaq malrugnek cipluku allrakuni Judah-m nuniinek atanirturillemni, Artaxerxes-aam angayuqrullran allrakui yuinaurtellratnek ayagluku, yuinaq qula malrugnek ciptellra (22) tekilluku, ilanka wiinga-llu neryuitellruaput neqkat yuut nunam atanranun cikiutait.

15Ciumni nunamek atanirturteñgullret cakviurcet'lallruit yuut, cikircetaqluteng yuinaagnek malrugnek (40) qerrirlinek erenret tamaita, cali neqnek, wine-anek-llu. Pistaita tuaten yuut cakviurcelluki nanglluki. Wiinga taug̃aam tuaten piksaitellruunga, qigcikngamku Agayun.

16Cumigulluku caliaqaqa nunarpiim qacarnera nunautekamnek-llu piksaunii; tamarmeng-llu calisteṁa ilalirluta caliurluteng.

17Nerevkarilartua-llu yugnek amllertalrianek yuinaat malrunlegen qulmek cipluku (150), Jews-aanek atanerruanek-llu, avatiitgun yuut tailuteng wangkutnun ilagautellernek avaqlimteñek atanruvignek.

18Ataucimi ernermi neqkiularaitkut: ataucimek kuluvagmek, arvinlegnek uqurilrianek qusnginek, yaqulegnek, erenret-llu qulngurtaqata paivcilartua amllernek aminek wine-anek imalegnek. Tua-i makunek pingqerrama pitekliqsaitua neqnek cikiutngutulinek nunam atanrinun, nallunrilamku yuut cakviullrat ellmaaraunrilucia.

19Elpenun piicagtua, Agayutmaa, elluarrlua pingnaquralqa ukunun yugnun nalluyagutevkenaku umyuaqelaqiu.

Nehemiah 6

Picirkiurat Assiitellriit Nehemiah-mun

1Sanballat-aaq, Tobiah, Geshem-aaq-llu Arab-aq, allat-llu inglukesteput niitut wangnun tumarrniluku nunarpiim qacarnera, ukinret-llu patuluki, (taug̃aam taum nalliini elliksaitellruaput iteryarat amiigit.)

2Tua-i Sanballat-aankuk Geshem-aaq-llu qanrucarturcetaagnga waten, “Taitai quyurrniartukut iliitni nunarraat maraini Ono-m uitalriami.” Maaggun usvituyagutaagnga elkenka akngirtengnaqnalua.

3Wiinga-llu qanrucarturcetellruagka waten, “Unitaayunailngurmek caliangqerrama tamaavet ayagciigatua. Calilriit arulaircessngaitanka ayagnalua paqteqainarlutek.”

4Cetamarqunek waten qanrucarturcet'laryaaqaagnga, taug̃aam wiinga kiutekelqa cakanirpek'naku kiulallruagka.

5Tua-llu Sanballat-aam tallimiriluni pisteñi taivkallrua igamek taitelluku nepyuciumanrilngurmek.

6Igaq waten qanertuq: “Qanrutkumauq atanruvignun, Geshem-aam-llu qanrutellrulua elpet, Jews-aat-llu ingluliteqatarniluci; taumek-gguq nunarpiim

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

qacarnera kitugeskeci. Cali-llu qanerluni piciqliarniluten elpenek angayuqrurciiqniluten

7prophet-aanek-llu piteklirniluten Jerusalem-aami qanrarkanek elpet angayuqruniluten Judah-mi. Mat'umek nallunrirceciiqerput angayuqaq. Taumek taikina quyurrluta man'a qanellgutekniararput."

8Wiinga waten qanrucarturcetellruaqa, "Tamarmeng qanelten piciunritut, elpet umyuarpegun piliaqaten."

9Alingallagcetengnaqsaaqaitkut umyuarteqluteng, "Caliateng pegciiqaat, qaqisngaitaat." Wiinga-llu piicagtua, "Watua, Agayun, pinirivkarnga."

10Uum nalliini paqtellruaqa Shemiah, Delaiah-m qetunraa, Mehetabel-aam tutgarii, unicesciigalaku eneni. Qanrutaanga, "Iirnaurtukuk Tanqilriaranun Agayuvigpiim kelucarluki amiiget, tailuteng tuqucartuqataatgen. Maa-i tua-i unuut iliitni taiciqut tuqucarturluten."

11Kiugaqa, "Wiinga imuunritua qimagaluni iiralalria. Umyuartequten-qaa unguvaka anirtungnaqnayuluku iirlua Agayuvigpagmi? Tuaten pingaitua!"

12Umyuangcautellemni taringaqa Agayutem qalarutellrunrilucia Shemaiah, tau͡gaam Tobiah-mun Sanballat-aamun-llu akilirluku mat'umek aarcirtuutmek wangnun qanresqellruciagnegu.

13Akilirluku tuaten pillruuk alingellemkun assiilngircetengnaqlua, assiilngiquma qanerrluuteknalua yugnun pikegtakenrirtellua.

14Piicagtua, "Agayutmaa, neq'akekiu Tobiah-nkuk Sanballat-aaq-llu caliallrak anucimirqecetaaqikek-llu. Neq'akekiu arnaq prophetess-aaq Noadiah, allat-llu prophet-aat alingcetaarillret wangnek."

Qaqiutellrat Caliameggnek

15Nunarpiim qacarnera qaqitellruuq Elul-am iralua ernengqerluku yuinaq tallimanek cipluku (25), caliaqellruluku ernerni yuinaagni malrugni qula-llu malrugnek cipluku (52).

16Inglukestemta, atanruviit yuita avatemteñi uitalriit, niicamegteggu man'a alingenga'artut kiaresngianateng-llu; yuut tamarmeng nallunrilatgu Agayutmun ikayullrucirput calillemteñi.

17Cali-llu tamakuni ernerni Judah-m ciuliqagtai Tobiah-llu igartaaguqurallruluteng.

18Amlleret Judah-m yuin Tobiah ililillruamegteggu Jews-aamek cakingqerran, Shecaniah-mek Arah-m qetunraanek. Cali-llu qetunraa Jehohanan-aaq nulirtullruan panianek Meshulam-aam, Berechiah-m qetunraan.

19Yuut-llu takumni qanrutkelarait Tobiah-m assilriit caliari, wiinga-llu qanllemnek qanrutaqluku. Arulaiqsaunani-llu igarturalallruanga alingcetaarlua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Nehemiah 7

1Maa-i nunarpiim qacarnera qaqicimarian, ikirtuqat enaitnun ellimallruut, Agayuvigpiim-llu nayurtai, aturtet, allat-llu Levite-at caliarkicimariluteng,

2malruk angutek atanirturteŋ̄gurcetellruagka Jerusalem-aami: anelgutka Hanani-a Hananiah-llu, atanerruarat asvairqumalriami nayurtet. Hananiah nalirugnaunani yuuguq pitataunani-llu qigcigyulriaruluni Agayutmek.

3Qanrutellruagka ikirtelaasqevkenaki Jerusalem-aam ikirtuqai akertem tau͡gaam puqlangaqan; palutelaasqelluki-llu cani'irrucirluki akertem tevillrani nayurtet uterpailgata. Cali-llu qanrullukek nayurtekanek cucukliisqellukek Jerusalem-aami uitalriit yuut ilaitnek, ilait-llu elkarcesqelluki nayurvigkaitnun, allanun-llu enaita avatait paqtaarturluki pisqelluki.

Igausngallrit Utertellret Nunameggnek Ayaucimallret

4Jerusalem-aaq nunarpauguq, yui tau͡gken ikgenateng, amlleriksaunateng-llu enet.

5Agayutem-llu umyuamnun ellia quyurtevkaasqelluki yuut ciulirnertuumaita ataneruartuumaita-llu, yuvrirnaluki ilakuralriit atrita igausngaviit. Nalaqellruanka kalikat imalget atritnek kinguveqellriit ciuqliuluteng utertellret teguarullermeggnek. Waten igausngaut:

6Amlleret nunameggnek ayaucimallret unitellruat Babylon-aam nunii uterrluteng Jerusalem-aamun Judah-mun-llu, nakmiin nunameggnun uterrluteng. Ilakuralriit uitallruluteng nunameggnek ayausngavimeggni Babylonia-mi Angayuqam Nebuchadnezzar-aam ayauqaanrateng tamaavet teguaqluki.

7Ciuliqagtengqellruut ukunek, Zerubbabel, Jeshua, Nehemiah, Azariah, Raamiah, Nahamiah, Mordecai, Bilshan, Mispereth, Bigvai, Nehum, Baanah-llu. Wani-wa ukut Israel-aam yuin amllertaciit.

8Parosh-aam yuin amllertaciat, tiissitsaak malruk, yuinaat pingayunlegen qula malrugnek cipluku. (2,172)

9Shephatiah-m yui, yuinaat akimiaq malruk, malrugnek cipluku. (372)

10Arah-m yui, tiissitsaam avga, yuinaat arvinlegen malrugnek cipluku. (652)

11Pahath-moab-am yui, (kinguvekek Jeshua-am Joab-am-llu) malruk tiissitsaak, tiissitsaam avga, yuinaat akimiaq, akimiaq pingayunek cipluku. (2,818)

12Elam-aam yui, tiissitsaaq atauciq, yuinaat qula malruk, akimiarunrita'armek cipluku. (1,254)

13Zattu-am yui, tiissitsaam avga, yuinaat akimiaq malruk, tallimanek cipluku. (845)

14Zaccai-am yui, tiissitsaam avga, yuinaat-wa qula pingayun. (760)

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Binnui-m yui, tiissitsaam avga, yuinaat-wa malrunelgen, pingayunlegnek cipluku. (648)

16Bebai-am yui, tiissitsaam avga, yuinaat-wa arvinlegen pingayunlegnek cipluku. (628)

17Azgad-am yui, tiissitsaak malruk, yuinaat akimiaq atauciq, malrugnek cipluku. (2,322)

18Adonik-am yui, tiissitsaam avga, yuinaat pingayunlegen, malrugnek cipluku. (667)

19Bigvai-am yui, tiissitsaak malruk, yuinaat pingayun, malrugnek cipluku. (2,067)

20Adin-aam yui, tiissitsaam avga, yuinaat malrunelgen, akimiarmek cipluku. (655)

21Ater-aam kinguvran Hezehiah-m yui, yuinaat cetaman akimiaq pingayunek cipluku. (98)

22Hashum-aam yui, yuinaat akimiaq atauciq, pingayunlegnek cipluku. (328)

23Bezai-am yui, yuinaat akimiaq atauciq, cetamanek cipluku. (324)

24Hariph-aam yui, yuinaat talliman, qula malrugnek cipluku. (112)

25Gibeon-aam yui, yuinaat cetaman, akimiarmek cipluku. (95)

26Bethlehem-aam Netophah-m-llu yuk'ek, yuinaat qulngunritaraat, pingayunlegnek cipluku. (188)

27Anathoth-aam yui, yuinaat arvinlegen, pingayunlegnek cipluku. (128)

28Bethazmaveth-aam yui, yuinaak malruk, malrugnek cipluku. (42)

29Kiriathjearim-aam, chephirah-am, Be-eroth-aam-llu yuit, tiissitsaam avga, yuinaat qula malruk, pingayunek cipluku. (743)

30Ramah-nkuk Geba-m-llu yuk'ek, tiissitsaam avga, yuinaat arvinlegen ataucimek cipluku.

31Michmas-aam yui, yuinaat arvinlegen, malrugnek cipluku. (122)

32Bethel-aam Ai-am-llu yuk'ek, yuinaat arvinlegen, pingayunek cipluku. (123)

33Allam Nebo-m yui, yuinaak malruk, qula malrugnek cipluku. (52)

34Allam Elam-aam yui, tiissitsaaq atauciq, yuinaat qula malruk akimiarunrita'armek cipluku. (1,254)

35Harim-aam yui, yuinaat akimiaq ataucimek cipluku.

36Jericho-m yui, yuinaat akimiaq malrugnek cipluku, tallimanek cipnerluni. (345)

37Lod-aam, Hadid-aam, Ono-aam-llu yuit, tiissitsaam avga, yuinaat arvinlegen ataucimek cipluku. (721)

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

38Senaah-m yui, tiissitsaat pingayun, tiissitsaam avga, yuinaat-wa yuinaq atauciq, qulmek cipluku. (3,930)

39Agayulirtet-llu utertellret: Jediah-m kinguvran Jeshua-am yui, tiissitsaam avga, yuinaat yuinaq pingayun, qula pingayunek cipluku. (973)

40Immer-aam yui, tiissitsaaq atauciq, yuinaak malruk qula malrugnek cipluku. (1052)

41Pashur-aam yui tiissitsaaq atauciq, yuinaat qula malruk, malrunlegnek cipluku. (1,247)

42Harim-aam yui, tiissitsaaq atauciq, akimiaq malrugnek cipluku. (1,017)

43Levite-at-wa Jeshua-am, Kadmiel-am, Hodeva-m-llu yui, yuinaat pingayun, akimiarunrita'armek cipluku. (74)

44Aturcetaartet: Asah-m yui, yuinaat malrunlegen, pingayunlegnek cipluku. (148)

45Agayuuviim murilkestai: Shallum-aam, Ater-aam, Talmon-aam, Akkub-aam Hatita-m, Shobiah-m-llu yuit quyurmeng, yuinaat arvinlegen, qula pingayunlegnek cipluku. (138)

46Agayuuviim kevgiurtai: ukut ilait cali utertellruluteng, Ziha-m, Hashupha-m, Tabaoth-aam,

47Keros-am, Sai-am, Padon-aam,

48Lebana-m, Hagaba-m, Shalmai-am,

49Hanan-aam, Giddel-aam, Gahar-am,

50Reaiah-am, Rezin-aam, Nekod-aam,

51Gazzam-am, Uzza-m, Paseah-m,

52Besai-am, Meunim-aam, Nephushesim-aam,

53Bakbuk-aam, Hakupha-m, Sisea-am, Harhur-aam,

54Bazlith-am, Mehida-m, Harsha-m,

55Barkos-aam, Sisera-m, Temah-m,

56Neziah-m, Hatiph-am.

57Solomon-aam pistekellrin yuit: Sotai-am, Sophereth-aam, Perida-m,

58Jaala-m, Darkon-aam, Giddel-a,

59Shephatiah-m, Hittil-am, Pochereth-hazzebaim-am, Amon-aam.

60Tamarmeng Agayuvigmi kevgiurtet kinguveqait Solomon-aam pistekellrin amllertaluteng, yuinaat akimiaq cetaman, qula malrugnek cipluku. (392)

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

61Allat-llu cali tekitellret kingunengqertut Tel-melah-mek, Telharsha-mek, Cherub-aamek, Addon-amek, Immer-aamek-llu, tau͡gaam ukut kalikartateng tamallruamegteki nallunarqellruluni Jews-aruciat.

62Ukut yuit Kelaiah-m, Tobiah-m, Nekoda-m-llu; quyurmeng amllertaluteng, tiissitsaam avga, yuinaat malrunlegen, malrugnek cipluku. (642)

63Ukut agayulirtet tungayakellriit nalaqutesciigatellrulliniut nallunairutaitnek ciuliameng kinkuuciitnek: Hobaiah, Hakkozam, Barzillai-am-llu. (Ciuliarat, Barzillai-am tungayakellriarin agayulirtet, nulirtullrulliniuq arnamek Barzillai-am Gilead-aarmium tungayakellriarin iliitnek, cakimi-llu atra elliin ateqsagutellruluku.)

64Ukut yuallruyaaqait ateteng yuullgutkelriit atrita igausngaviitni tau͡gaam nalaqevkenaki, taumek agayulirteñun ilaucetenrilkait menuulriaruniluki.

65Nunam atanran qanrutellrui neresciigatniluki neqnek elliitngullernek Agayutmun agayulircetangqerkan tau͡gaam aturyugngakiignek Urim-aaq Thummim-aaq-llu.

66Taum nalliini quyurmeng yuut utertellret Judah-mun amllertallruut: tiissitsaat yuinaak malrugnek, yuinaat-wa akimiaq pingayun. (42,360)

67Pistait-llu arnat angutet-llu amllertalriit malrunlegen tiissitsaat, yuinaat akimiaq atauciq, akimiaq malrugnek cipluku. (7,337)

68Horse-aarit-llu amllertaluteng, tiissitsaam avga, yuinaat qula atauciq, akimiaq ataucimek cipluku. Horse-acuaraat-llu amllertaluteng, yuinaat qula malruk tallimanek cipluku, (245)

69qulugtellriit-llu ungungssit amllertaluteng, yuinaat qula ataucimek cipluku, akimiaq-wa, (435) ciulvautait-llu amllertaluteng, tiissitsaat arvinlegen, tiissitsaam avga, yuinaat-wa qula ataucimek cipluku. (6,720)

70Amlleret yuut ikayuutellruut cikiqengllermegteggun makunek kitugcimallrani Agayuvik. Akivigmun-llu nunani atanirturteñgulriit cikiqengellruut suulutaanek amllertalrianek, tiissitsaanek, (1,000) ermigcuutnek-llu amllertalrianek, yuinak malruk qulmek cipluku. (50) Agayulirtet-llu aturarkaitnek amllertalrianek yuinaq qulmek cipluku. (30)

71Allat-llu ciuliqagtet cikiqengluteng akivigmun suulutaanek amllertalrianek tiissitsaanek yuinarnek, (20,000) akinek-llu amllertalrianek tiissitsaak malruk, yuinaat-wa qulen. (2,200)

72Allat-llu yuut cikiqengellruluteng suulutaanek amllertalrianek tiissitsaanek yuinarnek, (20,000) akinek-llu tiissitsagnek malrugnek, (2,000) aturarkaitnek-llu agayulirtet, yuinarnek pingayunek, malrunlegnek cipluku. (67)

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

73Tua-i agayulirtet, Levite-at, Agayuvigpiim nayurtai, aturtet, amlleret-llu cailkaat yuut, Agayuvigpagmi calistet tamarmeng-wa Israel-aam yui nunalgartellruut nunacuaraini nunarpaini-llu Judah-m.

Nehemiah 8

Ezra-m Yuut Naaqitai Alerquutnek

1Malrunelgatni iralut Israel-aam yui nunameggni elkarcimariluteng uitangellruut. Ciuqliatni erenrin taum iralum, tamarmeng quyurtut carr'ilngurmun ciuqerranun Water Gate-am. Ezra-mun-llu, agayulirtenīgunermun elisngastiitnun Alerquutet Atanrem cikiutellrin Israel-aamun Moses-aakun, aqvasqait Alerquutet kalikaat.

2Ezra-m tua-i taitai yuut quyungqauviatnun; angutet, arnat, mikelnguut-llu angliriluteng taringyugngarilriit.

3Tuani-llu, carr'ilngurmi ciuqerrani Water Gate-am, naaqai Alerquutet erqaarallranek erenrem qukallra tekilluku, yuut-llu tamarmeng murilkelluteng niicugnillruut.

4Ezra nangerngallruuq muragmi inguqam qaingani piliaqumallerni tuani aturarkauluku. Ukut angutet nangerngallruut tallirpilirnerani: Mattithiah, Shema, Anaiah, Urijah, Hikiah, Maaseiah-llu. Iqsulirnerani-llu Pedaiah, Mishael, Malchijah, Hashum, Hasbadana, Zachariah, Meshullam-aaq-llu.

5Ezra-llu nangerngallrani inguqam qaingani yuut quliitni, tamarmeng tangvallruat. Egmian-llu ikircaki kalikat tamarmeng nangertut.

6Ezra qanertuq, “Nanraumali Ataneq, ucurnarqellria Agayun!” Tamarmeng-llu yuut talliteng yagtait qulmun, kiuluteng, “Amen! Amen!” Ciisqumigtut-llu piicagluteng, nunamun kegginateng agtuulluki.

7Nangerrluteng-llu nangerngaut uitavimeggni, ukut-llu Levite-at nalqigtaat Alerquun ellaitnun: Jeshua, Bani, Sherebiah, Jamin, Akkub, Shabathai, Hodiah, Maaseiah, Kelita, Azariah, Jozabad, Hanan.

8Qalarqurluteng-llu mumigtaat Agayutem Alerquutii nalqiggluki-llu yuut taringellerkaatgun.

9Yuut niitellermegteki Alerquutem picirkiutai umyuamegteggun agtuumiimeng qiallruut. Tua-i Nehemiah-m, nunam atanran, Ezra-m-llu, agayulirtem Alerquutem-llu elisngastiin, Levite-at-llu nalqigtestellrita Alerquutet, yuut qanrutait, “Una erneq tanqilriaruuq AtanermunAgayutevceñun, taumek angniitenrici, qiavkenaci-llu.

10Watua uterci kingunerpeceñun nererpagniartuci. Neqevceñek wine-amek-llu tuvqakniaci nuuqitellriit. Man'a erneq Atanermun tanqilriaruuq, taumek angniitenrici. Angnim Atanrem cikiutiin elpeceñun piniriciqaaci.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Tua-i Levite-at qarutaarait yuut qanrulluki, “Nepliavkenaci, erneq man'a tanqilriaruan; angniitevkenaci-llu.”

12Tua-i yuut uterrluteng nunaniryugluteng ner'ut merluteng-llu, ilateng-llu tuvqakluki taringellruamegteki naaqumallret ellmeggnun.

Festival of Shelters-aaq

13Unuaquan ilakutaqellriit ciuliqagtaita, agayulirtet, Levite-at-llu ullagaat Ezra elicungcaryugluki qanruyutai Alerquutem.

14Tangrraat-llu Alerquutem,Atanrem cikiutekellran Moses-aakun, picirkiutii Israel-aam yuinun nani uqisviggarni uitalaasqelluki Festival of Shelters-aam atullran nalliini.

15Cali-llu mat'umek alerquutmek ayagceciut Jerusalem-aamun allanun-llu nunanun, “Qeminun ayagluci aqvaci avayaitnek napat: pine-at, olive-aat, myrtle-aat, palm-at, allanek-llu napanek uqisviliniartuci igausngaciatun Alerquutni.”

16Tua-i yuut avayanek aqvalluteng uqisvilillruut enemeng qaingitni, ilait-llu enemeng elataitni, Agayuvigpiim-llu elatiini, ilait-llu carr'ilngurmi elatiigni Water Gate-am Ephraim Gate-am-llu.

17Tamarmeng-llu utertellret teguarullermeggnek uqisviliut uitavikluki-llu. Nunaniryugluteng tamana atuqsaitellruamegteggu Joshua-m unguvallran nalliinirnek tauna engelkarrluku.

18Erenret-llu tamaita, ayagniqarraallermeggnek taqvimeggnun Ezra naaqilartuq kalikainek Agayutem Alerquutiin. Nerevkariyaraq-llu aturaat ernerni malrunlegni; pingayunelgatni-llu nangniurluteng quyurtut umyugailkartevkenateng, Alerquutem pisquciatun.

Nehemiah 9

Yuut Assiilnguteng Apervikuatekait

1Taumi iralum erenrani yuinaq cetamanek cipluku (24), Israel-aam yui quyurtellruut yagluteng missuullernek all'uteng, qamiquteng-llu urr'amek kanevlerrluki.

2Israelite-at-llu allakarluteng, ilakumanrilngurnun ilagautevkenateng, assiilnguteng ciuliameng-llu assiilnguit apervikuatekellruit.

3Tayima sass'ani pingayuni naaqicimallruut Alerquutiinek Atanrem Agayutem, kinguakun cali sass'ani pingayuni assiilnguteng apervikuatekait, agayuluteng-llu Atanermun Agayutmeggnun.

4Inguqertangqellruuq quyigluni Levite-at nangengqaviatnek, tuani-llu nangerngaut: Jeshua, Bani, Chenani-llu. Qastuluteng-llu piicagtutAtanermun Agayutmeggnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Ukut-llu Levite-at agayuvkariluteng: Jeshua, Kadmiel, Bani, Hashabneiah, Sherebiah, Pethahiah-llu. Qanerluteng: “Nangerrluci nanrarciu Ataneq Agayutsi; nanrarciu akwarpak akwanun! Yuut tamarmeng nanrarlitgu ucurnarqelria atra, tau͡gken yuum nanrautii nuringaluni.”

Apervikuatem Piicautii

6Israel-aam-llu yui uumek piicautmek piicagtut: “Ataneq, elpet kiivet Atanruuten; qiliit piliaqellruaten agyat-llu qilagmelnguut. Nuna piliaqellruan imarpik-llu, tamalkuita-llu tamaanelnguut; unguvamek tamalkuita cikillruaten. Amlleqapigtellriit qilagmelnguut cikvikluten nanralaraatgen.

7Elpet, Ataneq Agayun, cucukestellra Abram-aam ayaulluku-llu Ur-amek Babylonia-melngurmek; atra-llu cimirluku Abraham-aamek.

8Nallunritellruan elpenun piciuluni yuullrucia, akqut'lillruluten-llu ellii pillgutekluku. Akqellruan elliinun cikiutekciqniluki nunait Canaanite-at, Hittite-at nuniit, Amorite-at, Perizzite-at, Jebusite-at, Girgashite-at-llu nunait, kinguvri tamaani nunami uitaarkaurtelluki. Akqutkellren piciurtellruan, ellualriaruavet.

9“Nallunritaten qaillun pitalriamek nangcimallrat ciuliaput Egypt-aami; qayagallrat ikayuusqelluteng niitellruan Red Sea-mi.

10Irr'inarqelrianek calillruuten inglulirluku Pharaoh, atanerruari, nuniin-llu yui, nallunrilavgu nangcillrat yugpenek. Tuani niitnaullren piksagutellruan ernerpak maa-i cali pikeken.

11Tumyarillruaten yut'en imarpigkun ciuliqaggluki-llu nunakun kinertellriakun. Maligcetait qecuqitellruut mermi et'ulriami, teggalquq kit'elauciatun qairvalriami imarpigmi.

12Amirlukun ciuliqagtellruaten erenrani, unugmi-llu tanqigiaqluku tumkaat kenerkun.

13Qilagmek atrallruuten Mount Sinai-ami; qalarulluki-llu yut'en cikirluki assilrianek alerquutnek atuyunarqellrianek-llu picirkiutnek.

14Elitnaullruaten Sabbath-aaten qigcikluki pillerkaatnek, pistevgun-llu Moses-aakun alerquutevnek cikillruaten.

15“Kaillratni cikillruaten kelipamek qilagmek, mermek-llu teggalqumek meqsullratni. Qanrutellruaten nuna piksagucesqelluku akqutkellren ellaitnun cikiutekciqniluku.

16Tau͡gaam ciuliaput ellmeggnek pivakengellruut umyuarteng-llu atungluku qessakluki-llu maligtaqullerkait alerquutvet.

17Qessayagutellruat niisngallerkarteng; nalluyagutellruit calialten; nalluyagulluki irr'inarqelriit calialten. Ellmeggnek pivakluteng cucuklillruut ciuliqagtekameggnek ut'rutestekameggnek ataam pistepayuaraullerkameggnun Egypt-aami. Tau͡gaam elpet Agayutnguuten au͡g'ariciyunqellriaruluten;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

naklegtartuten kenkitarluten-llu, qenqerrngianak. Takumcutaucin angelriaruuq; cakaallrunritaten.

18Kuluvaguamek angucaluruamek agayutngualillruut qanerluteng-llu agayutnguniluku anutestellerteng Egypt-aamek! Anglilli qacungakellruvagtatgen, Ataneq!

19Tau͡gaam elpet unitellrunritaten tamaavet yuilqumun mer'ilngurmun, takumcutaucin angelriaruan. Au͡g'allrunritan amirluq keneq-llu tumkaata apertuastek erenrani unugmi-llu.

20Assilriarucin aturluku ayuqucirtullruaten, pinriteksaunaki-llu manna-mek nerevkarturallruaten meqsugaqata-llu merr'itaqluki.

21Allrakuni yuinaagni malrugni yuilqumi mer'ilngurmi cikilallruaten tamalkuitnek aturyugarkaitnek; aturait nangyuunateng, it'gait-llu puveksaunateng nangteqnaqluteng.

22“Cirlakivkallruaten yugugarnek atanruvignek-llu nunanek-llu avataitni uitalrianek. Piksagutellruat Heshbon-aam nunii, Sihon-aam atanirturivia, Bashan-aam-llu nunii, Og-am angayuqauluni uitavia.

23Irnialingevkallruaten qiliim agyaitun amllertalrianek, cirlakevkallruan uitavikevkarluku-llu nuna ciuliaritnun akqutkellren ellaitnun cikiutekciqniluku.

24Piksagutellruat Canaan-aam nunii; cirlakellruaten yuut tamaani uitalriit. Yut'en cikillruaten pinimek piyugtaciicetun pisqelluki yuut, Canaan-aam-llu angayuqri.

25Piksagutellruit asvairqumalriit nunarpiit, nuna naungignarqelria, enet tukuutnek imalget, merviit taqumalriit, olive-aat napat, atsangtulit napat, wine-arkanek-llu naucetaarviit. Nerlartut camirrluteng uquringluteng-llu; nunaniryuutekellruit tamalkuita assilriit cikiutelten ellaitnun.

26“Tau͡gken yut'en inglulitellruut narurrluten-llu; tunutellruit Alerquuteten. Tuqutellruit prophet-aat aarcirturteteng, qanrutesteteng ataam utertesqelluki elpenun. Pulengtaq qacungak'laraatgen,

27taumek inglukestaitnun cirlakevkallrukten atanirturtelluki-llu. Arenqiallugtellermeng nalliini qayagallruut elpenun ikayuusqelluteng, niitellruaten-llu qilagmek. Angelria naklegtaucin aturluku ellaitnun ayagcecillruuten ciuliqagtekaitnek taukut anirtullrukait inglukestaitnek.

28Tau͡gaam elluiluteng uitangucirmegcetun, ataam assiilngurmek atungellruut, ataam-llu inglukestaitnun cirlakevkallruaten. Tau͡gken umyuarnayaguciaqata anirtuusqelluteng-llu elpenun, qilagmek niitelaraten, amllerqunek-llu aviutelaraten naklegtalriaruavet.

29Aarcirtularyaaqaten niisngasqelluki alerquuteten, ellmeggnek tau͡gaam pivakngameng ciuniuryuumiitellruit alerquuteten, alerquutvet atullrat unguvanarqelriarungraan. Asvaunateng ciumuarluteng, maligtaqucuumiitellruut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Amllerni allrakuni pinrilqertuaksaunaki aarcirtularaten. Anernerpegun aarcirtularaten prophet-aarpeggun, tau͡gaam niicugniyuumiitelartut, taumek cirlakevkalaqeten allanun yugnun.

31Tau͡gken takumcutaucin angelriaruan, cakaallrunritaten piunrillruvkenaki-llu. Naklegtarluten takumcutarluten-llu Agayutnguuten!

32Agayun, Agayutemtaa, elpet angtatailngurmi! Uluryanarqelriaruuten, pinilriaruuten! Pinriceñayuitaten akqutkelten. Assyrian-aat angayuqritnek nangcimarraanemteñek, man'a tekilluku, angelriamek nangteqellrulriakut! Angayuqaput, ciuliqagteput, agayulirteput, prophet-aaput, ciuliaput, tamarmeng-llu yup'ut nangteqellruut. Neq'akiu qaillun pitalriamek nangteqlerput!

33Elluaq aturluku anucimirqecetaallruarpekut; piciurrlainartuten, wangkuta assiilngillrungramta.

34Ciuliamta, angayuqamta, ciuliqagtemta, agayulirtemta-llu atullrunritaat Alerquuten. Niicugnillrunritait alerquuteten aarcirtuuteten-llu.

35Piunarquciliutevgun angayuqat atanirtullruit yut'en uitallratni nunarugarmi naungignarqellriami ellaitnun cikiutellerpeni; tau͡gaam ellaita tuiggluteng assiilngurmek kevgiullrunritaatgen.

36Taumek maa-i pistepayuulriakut nunami wangkutnun cikiuteklerpeni, maani naungignarqelriami nunami cikirtemteñi neqkamteñek.

37Nunam naugillri angayuqanun ayalartut elkartellerpenun atanirtuusqelluta assiilngillruamta. Ungungssiuteput-llu umyugiurutkelarait, wangkuta-wa angelriamek arenqialliqellriakut!”

Yuut Umyuallguciulluteng Ateteng Igautait

38Makut tamalkuita pillret pitekluki, wangkuta, Israel-aam yuini, waniwa umyuallguciutukut igakun, takarnarqucilirtelluku atanerruamteñun, Levite-amteñun, agayulirtemteñun-llu.

Nehemiah 10

1Ciumek at'ni igautellrua nunam atanran Nehemiah-m, Hacaliah-m qetunraan, kinguakun-llu Zedekiah-m at'ni igaulluku. Ukut-llu waniwa ateteng igautellruit:

2-8Agayulirtet: Seraiah, Azariah, Jeremiah, Pashur, Amariah, Malchijah, Hattush, Shebaniah, Malluch, Harim, Merimoth, Obadiah, Daniel, Ginnethon, Baruch, Meshullam, Abijah, Mijamin, Maaziah, Bilgai, Shemaiah-llu.

9-13Levite-at: Jeshua qetunraa Azaniah-m, Binnui, yuinek Henedad-am, Kadmiel, Shebaniah, Hodiah, Kelita, Peliah, Hanan, Mica, Rehob, Hashabiah, Zaccur, Sherebiah, Shebaniah, Hodiah, Bami, Beninu-llu.

14-27Yuut ciuliqagtait: Parosh, Pahath Moab, Elam, Zattu, Bani, Bunni, Azgad, Bebai, Adonijah, Bigvai, Adin, Ater, Hezekiah, Azzur, Hodiah, Hashum, Bezai,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Hariph, Anathoth, Nebai, Magpiash, Meshullam, Hezir, Meshezabel, Zadok, Jaddu, Peletiah, Hanan, Anaiah, Hoshea, Hananiah, Hassub, Hallohesh, Pilha, Shobek, Rehum, Hasabnah, Maaseiah, Ahiah, Hanan, Anan, Malluch, Harim, Baanah-llu.

Umyuallgutekluteng Picirkangutiit

28Allat-llu Israel-aam yui, agayulirtet, Levite-at, amiiget murilkestait, aturtet, Agayuvigpagmi kevgat, allat-llu maligulluteng Agayutem Alerquutiinun avtellret ilakumanrilngurnek nunamteñi uitalrianek, nulirrit, qetunrait, paniit, tamarmeng-llu nallunrilnguut taringumalriit-llu,

29ilautut anelgutmeggnun, atanerruaritun-llu, nunuliutengqellriamek aniqlaatmek navkatgu, akqutmun piyuagarkauluteng Agayutem Alerquutiikun cikiutngullerkun Moses-aakun Agayutem kevgaakun, niisngaarkauluki tamalkuita Atanrem Atanemta alerquutai, tamalkuita-llu pisqutai aturarkauluki.

30Paniput uingevkarngaunaki, qetunraput-llu nulirturcessngaunaki ilakumanrilngurnek tamatum nunam yuinek.

31Tailuteng-llu tamatum nunam yui tuneniangraata aklunek, wall'u mukaarkanek Sabbath-aami, wall'u agayunerpagni, wangkuta kipusngaitukut. Malrunelgatni-llu allrakut nauceciilarngaitukut nunamun, pellugcetarkauluki-llu tamalkuita akiilnguut.

32Cali umyuallgutekluta elliigarkaurtellruukut amllertacirkiurumalriamek qerrirlimek allrakut tamalkuita Agayuvigpiim atullrinun ikayuutekanun.

33Agayuaqata atu'urkainek makunek elliilarciqukut: kelipamek kencignarqelriamek, unuaquaqan elliitngutulimek mukaarkamek, ungungssinek unuaquaqan ekuagarkanek, kencignarqellrianek elliitnek Sabbath-aami, New Moon Festival-aani, allani-llu qigcignarqellriani ernerni, kencignarqellrianek elliitnek, elliitnek Israel-aam yuin assiilnguita aug͡autekaatnek, allanek-llu aturyulrianek Agayuvigpagmi.

34Wangkuta, yuut, agayulirtet, Levite-at-llu nall'arcetaarilarciqukut allrakut tamaitni, naliput tungayakelriani muraganek iluvautelararkauciitnek ekuagiaqameng Atanermun Agayutemteñun atu'urkaitnek, Alerquutni picirkiun aturluku.

35Taitelarciqukut Agayuvigpagmun allamiaqan naucetaamta naugiqarraallritnek, napat-llu atsangqerraarutaitnek.

36Yung'eqarraarutput tan'gaurluut taitelarciqaput agayulirteñun Agayuvigpagmi, Alerquutni picirkiun aturluku, tun'arkauluki Agayutmun. Cali-llu tunlararkaugaput kuluvautemta, qusngit, qusngirngalnguut-llu irniqarraarutait.

37Agayuvigpagmi-llu agayulirteñun taicilarciqukut nauqerraallernek mukaarkanek, atsaitnek napat, wine-anek, olive-aat-llu uquitnek. Levite-anun-llu taitelararkauluta, nunautemta naugillrin qulngurutaitnek, ellaita auluk'laitki qulngurutet nunarramteñek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

38Agayulirtet-llu Aaron-aam kinguvrin nayulararkaugait Levite-at akurtullratni qulngurutet, Levite-at-llu qulngurutet taicimallret qulngurutait, ellilararkaugait qemaggviinun Agayuvigpiim.

39Israel-aam yuin Levite-at-llu taitelarciqait elliitet mukaarkat, wine-at, olive-aat-llu uquit, uitaviitnun assigtat Agayuvigpagmi atulaq'ngaita agayulirtet taum nalliini calilriit, Agayuvigpiim nayurtain, aturtet-llu uitaviitni. Murilkerrlainarluku aulukciqaput enii Agayutemta.

Nehemiah 11

Jerusalem-aami Uitalriit Yuut

1Yuut ciuliqagtait Jerusalem-aami nunalgartellruut, allat-llu nall'arcetaariluteng cucuklillruut qulen ilakuralriit naliit uitaarkauciitnek Jerusalem-aami tanqilriami nunarpagmi, allat tau͡gken uitalararkauluteng allani nunarpagni wall'u nunacuarni.

2Yuut-llu nanrarait kinkut umyuarteng aturluku uitayulriit Jerusalem-aami.

3Allani nunarrarni nunarpagni-llu Israel-aam yui, agayulirtet, Levite-at, Agayuvigpagmi calialget, kinguvrit-llu Solomon-aam pistain, uitaut nakmiin nunameggni. Ukut wani-wa Judah-m nuniini piuranrita igausngallrit, Jerusalem-aami uitalriit.

4Judah-m yuullgutkellriari: Athaiah, qetunraa Ussiah-m tutgarii Zachariah-m. Allat-llu ciuliari ilangqertut: Amariah, Shephatiah, Mahalalel-aaq-llu, kinguvri Perez-aam Judah-m qetunraan.

5Maaseiah-llu, qetunraa Baruch-aam tutgarii Colhozeh-m. Allat-llu ciuliari ilangqertut: Haziaah, Adaiah, Joiarib, Zachariah-llu, kinguvri Judah-m qetunraan Shelah-m.

6Perez-aam kinguvrinek yuinaat yuinaq pingayun pingayunlegnek cipluku (468) alingura'arpek'nateng anguyagtet uitallruut Jerusalem-aami.

7Benjamin-aam yuullgutkelriari: Sallu, Meshullam qetunraa Joed-aam tutgarii. Allat-llu ciuliari ilangqellruut: Pedaiah, Kolaiah, Maaseiah, Ithiel, Jeshaiah-llu.

8Gabbai, Sallai-llu canimenakek ilakutak Sallu-m. Tamarmeng Benjamin-aam kinguvri Jerusalem-aami uitallruut amllertaluteng tiissitsaam avga, yuinaat yuinaq atauciq, pingayunlegnek cipluku (928).

9Joel-aaq Zichri-im qetunraa ciuliqagtekellruat, Judah-llu Hassenuah-am qetunraa tungliuluni atanerruaruluni nunarpagmi.

10Agayulirtet: Jedaiah Joiarib-aam qetunraa, Jachin-aaq-llu.

11Seraiah, Hilkiah-m qetunraa tutgarii Meshullam. Allat-llu ciuliari ilangqellruut: Zadok, Meraioth, Ahitub-aaq-llu Agayulirteñguneq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Ukut naumallgutkelriit Agayuvigpagmi caliallruut amllertaluteng tiissitsaam avga, yuinaat akimiaq ataucimek cipluku, malruk-wa (822). Adaiah qetunraa Jeroham-aam tutgarii Pelaliah-m. Allat-llu ciuliari ilangqellruut: Amzi, Zachariah, Pashhur, Malchijah.

13Tamarmeng ukut naumallgutkelriit amllertaluteng, yuinaat qula malruk, malrugnek cipluku (242), ilakuralrianun ciuqliullruut. Amashsai, Azarel-aam qetunraa Ahzai-am tutgarii. Allat-llu ciuliari ilangqellruut Meshillemoth-aamek, Immer-aamek-llu.

14Ukuni-llu naumallgutkelriani yuinaat arvinlegen pingayunlegnek cipluku (128), anguyagteñgullruluteng alinguraralriaruvkenateng. Ciuliqagterluteng Zabdiel-aamek, ilakuralriit piuranritnek kingunelegmek.

15Levite-at: Shemaiah, Hasshub-aam qetunraa Azrikam tutgarii. Allat-llu ciuliari ilangqellruut: Hasabiah-mek Bunni-llu.

16Shabbethai Jozabad-aaq-llu Levite-ani piuranrulriik atanirturteñgullruuk Agayuvigpiim elatiinek calilrianun.

17Mattaniah, Mica-m qetunraa Zabdi-aam tutgarii, Asaph-aam kinguvra. Ciuliqagtellrui Agayuvigpiim aturtai atullratni quyatmek piicagyaramek. Bakbujiah-wa, Mattaniah-m ikayua. Abda, Shammua-m qetunraa, Galal-aam tutgarii, Jeduthun-aam kinguvra.

18Waten amllertalriit Levite-at yuinaat qulngunritaraan cetamanek cipluku (284) uitallruut Jerusalem-aami.

19Agayuvigpiim nayurtai: Akkub-a, Talmon, tungayamegnek ilalutek, yuinaat pingayunlegen qula malrugnek cipluku (172) amllertaluteng.

20Ilait-llu Israel-aam yui, allat-llu agayulirtet Levite-at-llu uitallruut nunarpaini nunarraini-llu Judah-m nakmiin nunautmeggni.

21Agayuvigpiim calistai Jerusalem-aam iliini Ophel-aami uitaluteng, caliaqluteng Ziha-mek Gishpa-mek-llu atanirturterluteng.

22Uzzi, Bani-am qetunraa Hashabiah-m tutgarii, atanirturteñgullruuq Levite-anun. Allat-llu ciuliari ilangqellruut: Mattaniah-mek Mica-mek-llu, Asaph-aamek naumavilget ilakluku, ukut Agayuvigpagmi aturcetaat agayuaqata atulaq'ngait caliaqellruit.

23Angayuqam alerquutekellrini taqumaluteng naumavillgutkellriit kipullgutaagulluki aturarkat caliaqelararkauluki unuaquaqan.

24Pethahiah, Meshezabel-aam qetunraa, ilakellriartainek Zerah Judah-m-llu yuullgutkelriartain, cingilek'laraat Israel-aam yuin Persian-aat apqaurviatni.

Yuut Allani Nunarrarni Nunarpagni-llu

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Amlleret-llu yuut nunarrarni uitalartut naucetaarvimeng yaaqsinrilkaitni. Yuullgutkellriari Judah-m uitaluteng Kiriath Arba-mi, Dibon-aami, Jakabzeel-ami, nunarrarni-llu taukut nunarpiit yaaqsinrilkaitni.

26Cali-llu uitaluteng nunarpagni Jeshua, Moladah, Bethpelet,

27Hazarshual-aami, Beersheba-mi nunarrarni-llu avatiinelngurni.

28Uitaluteng-llu nunarpagni Ziklag-ami, Meconah-ami nunarrarni-llu,

29Enrimmon-aami, Zorah-mi, Jarmuth-aami-llu,

30Zanoah-mi, Adullam-aami, nunarrarni-llu taukuk canimelkiigni. Uitaluteng Lachish-aami, naucetaarvigni-llu canimelkaini, Azekah-mi-llu nunarraini-llu. Tua-i-wa Judah-m kinguvri uitaut nunami akuliigni Beersheba-nkuk ungalalirnermi, Hinnom Valley-m neglirnermi.

31Benjamin-aamek-llu yuullgutkelriartai uitallruut Geba-mi, Michmash-ami, Ai-ami, Bethel-aami nunarrarni-llu yaaqsinrilkaitni uitalriani,

32Anathoth-aami, Nob-ami, Ananiah-ami,

33Hazor-aami, Ramah-mi, Gittaim-aami,

34Hadid-aami, Zeboim-aami Neballat-aami,

35Lod-ami, Ono-mi-llu, calitulit-llu kuignayuatni.

36Ilait-llu Levite-at uitatullret Judah-m nuniini alerquumallruut uitallgutkesqelluki Benjamin-aam yui.

Nehemiah 12

Agayulirtet Levite-at-llu Igausngalriit

1Ukut waniwa agayulirtet Levite-at-llu utertellret nunameggnek ayagcecimallermeggnek malikluku Zerubbabel-aaq, Shealtiel-aam qetunraa, Joshua-llu Agayulirteñguneq:

2-7Agayulirtet: Seraiah, Jeremiah, Ezra, Amariah, Maluch, Hattush, Shecaniah, Rehum, Meremoth, Iddo, Ginnethoi, Abijah, Mijamin, Maadiah, Bilgah, Shemaiah, Joiarib, Jediah, Sallu, Amok, Hilkiah, Jedaiah. Ukut angutet ciuliqagteñgullruut ilameggnun agayulirteñun Joshua-m nalliini.

8Levite-at: Ukut caliaqelallruit atualallrit yuarutet quyatnek: Jeshua, Binnui, Kadmiel, Sherebiah, Judah, Mattaniah-llu.

9Ukut aurteñguut atulalriit akiugtaarutellri yuarutem: Bakbukiah, Onno-llu, Levite-aullgutmeggnek ilaluteng.

Agayulirteñgunrem Joshua-m Kinguvri

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Jeshua atakaa Joiakim-aam; Joiakim-aaq-llu Eliashib-aam atakluku; Eliashib-aaq-llu Joiada-m-llu atakluku.

11Jonathan-aam-llu atakluku Joiada, Juddua-m-llu atakluku Jonathan-aaq.

Ciuliqagtait Agayulirtet Tungayakellriarita

12-21Jehoiakim-aaq Agayulirteŋ̄gunrullrani, ukut agayulirtet ciuliqagteŋ̄gullruut tungayakellriartameggnun:

Agayulirtet	*Tungayakellriit*
Meriah	Seraiah
Hananiah	Jeremiah-m
Meshullam	Ezra-m
Jehohanan	Amariah
Jonathan	Malluch
Joseph	Shebaniah
Adna	Harim
Helkai	Meraith
Zachariah	Iddo
Meshullam	Gennethon
Zichri	Abijah
–	Miniamin
Piltai	Moadiah
Shammua	Bilgah
Jehonathan	Shemaiah
Mattenai	Joiarib
Uzzi	Jedaiah
Kallai	Sallai
Eber	Amok
Hashabiah	Hilkiah
Nethanel	Jedaiah

Igausngallrit Agayulirtet Levite-at-llu

22Igausngallruut-llu naumaviit ilakuralriartaita Levite-at agayulirtet-llu, ukut Agayulirteŋ̄gunrullrata nalliini: Eliashib, Joiada, Jonathan, Jadua-llu. Igausngallrat-llu qaqitellruuq Darius-aaq angayuqaullrani Persia-mi.

23Tau͡ŋgaam ciuliqagtait Levite-at ilakuralriartaita, igausngallruut wavet:Kalikait Chronicles-aat engelekluku Johanan-aam nallii, Eliashib-aam qetunraan.

Caliarkaitnun Ellimallret Agayuvigpagmi

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Ukut ayuqucirtuutiit maliggluku: Hashibiah, Sherebiah, Jeshua, Binnui, Kadmiel-aam-llu Levite-at avtellruit. Ataucikun malruinguluteng nanralallruat Agayun pitaartekluteng quyavikluku-llu Agayun, ayuqucirtuutekellra Angayuqam David-aam, Agayutem yuan, aturluku.

25Ukut Agayuvigpagmi nayurtet caliaqellruat nayurluki elliviit Agayuvigpiim ikirtuqain canianelnguut: Mattaniah, Bakbukiah, Obadiah, Meshullam, Talmon, Akkub-aq-llu.

26Ukut-llu yuullruut Joiakim-aam nalliini, Joshua-m qetunraan, Jehozadak-am tutgariin, nunam-llu angayuqran Nehemiah-m nalliini Ezra-m-llu, agayulirtem elisngalriim Alerquutnek.

Nehemiah-m Naaqitellra Nunarpiim Qacarnera

27Jerusalem-aam-llu qacarnera naaqicimaqatallrani, Levite-at uitaviitnek aqvavkallruit, ilagautesqelluki nunaniryuutekellratni naaqicimallra atuallratgun quyatnek, aturcetaatgun-llu cymbal-aatgun harp-atgun-llu.

28Levite-at ilakuralriartait atutulit quyurtut nunanek uitavimeggnek avatiinek Jerusalem-aam Netophah-m-llu,

29Bethgilgal-amek, Geba-mek, Azmaveth-aamek-llu.

30Agayulirtet, Levite-at-llu menuircaryaraq atullruat ellmeggnun, yugnun, ikirtuqanun, nunarpiim-llu qacarneranun.

31Quyurcetanka-llu Judah-m ciuliqagtai qacarnerem qainganun, murilkestenguluki malruirrluteng avgumalrianun yugugarnun nunarpiim uivestekainun quyavikluku Agayun. Ciuqliit ayagtut tallirpilirnerem tungiinun qacarnerem qaingakun Dung Gate-amun.

32-35Ukut-llu agayulirtet, cupu'uryarat aturluki kingunratgun ayallruut: Azariah, Ezra, Meshullam, Judah, Benjamin, Shemaiah, Jeremiah-llu. Kinguatgun-llu Zachariah, qetunraa Jonathan-aam tutgarii Shemaiah-m. (Kinguvrin ilakait Mattaniah-m, Micaiah-m, Zaccur-aam, Asaph-aam tungayallgutkelriartainek.)

36Kinguatgun-llu allat tungayallgutkelriartain ilait: Shemiah, Azarel, Milalai, Maai, Nethanel, Judah, Hanani-llu; tamarmeng tegumiarluteng aturcetaanek Angayuqam David-aam atulallrin ayuqaitnek. Ezra-m, igartem, maryartellrui ukut ayallratni.

37Fountain Gate-amun-llu tekicameng mayurtut mayuryaratgun David-aam Nunarpiinun, David-aam-llu atanruvik enii kiturluku, uterrluteng-llu qacarnermun Water Gate-amelngurmun, calaralirnerani nunarpiim uitalriamun.

38Aipait-llu quyungqalriit quyaluteng nanralriit iqsutmun ayallruut qacarnerem qaingakun, wiinga-llu maliggluki kingunratgun yuut avgitnek maliglua. Ayagluta-llu kiturluku Tower of the Ovens-aaq Broad Wall-aq tekilluku,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39tuaken-llu ayagluta kiturluki Ephraim Gate-aq, Jeshanah Gate-aq, Fish Gate-aq, Tower of Hananel-aaq, Tower of the Hundred-aaq, Sheep Gate-amun. Arulairluta-llu canianun ikirtuqaan Agayuvigpiim.

40Tamarmeng tua-i malruirrluteng ayallret quyavikluku Agayun tekitut Agayuvigpiim nuniinun. Avatiitgun ciuliqagtet malillma,

41ilangqellruut ukunek agayulirteñek, cupu'uryarat qalrialuki: Eliakim-aaq, Maaseiah, Miniamin, Micaiah, Eloienai-aaq, Zachariah, Hananiah-llu;

42kingunratgun-llu maligtestait: Maaseiah, Shemaiah, Eleazer, Uzzi, Jehohanan, Malchijah, Elam, Ezer-aaq-llu. Aturtet-llu ciuliqagterluteng Jezrahiah-mek, aturpagluteng qastutacirmegcetun.

43Tuani ernermi amllerugarnek elliillruut, yuut-llu cakneq nunaniryullruut Agayutem cakneq angnircecateng. Arnat mikelnguut-llu ilagautellruut, nunaniryullrata-llu nepii yaaqvanek niitnaqluni.

Elliitet Agayullratnun Agayuvigpagmi

44Taum nalliini angutet cucukumallruut caliaqerkauluki qemangqaviit elliitet Agayuvigpagmun; qulngurutet, nauqerraallret-llu mukaarkat, atsat-llu tuani allrakumi. Ukut angutet caliaqellruit akurturluki elliitet naucetaarvignek, nunarrarnek-llu nunarpiit yaaqsinrilkaitnek uitalrianek, agayulirtet Levite-at-llu pikaitnek Alerquutni pisqumalria aturluku. Tamarmeng-llu Judah-m yuin ilukegcitkait kevgiullrat agayulirtet Levite-at-llu,

45caliaqelaatgu menuircaryaraq, allat-llu piciryarat Agayutem alerquutellri. Agayuvigpiim-llu aturcetaartain murilkestain-llu caliarkateng caliaqluki Angayuqam David-aam, qetunraan-llu Solomon-aam, picirkiutiik aturluku.

46Ak'a-wa Angayuqam David-aam, aturcetaanek-llu elisngalriim Asaph-aam, nalliigni aturcetaartet ciuliqagcilallruut yuarutnek nanrautnek quyatnek-llu Agayutmun.

47Zarubbabel-aam, Nehemiah-m nalliigni, Israel-aam yui elliiguralallruut aturkaitnek Agayuvigpiim aturtain, nayurtain-llu. Yuut-llu qigcignarqellrianek elliivikaqluki Levite-at, ellaita-llu Levite-at cikiutekaqluku agayulirteñun amllertacirkiurumalria pikaat.

Nehemiah 13

Avcimallrat Nunalgutkumanrilngurnek

1Alerquutii Moses-aam naaqumallrani yugnun, tekitaat qanrumalria Amonite-at Moabite-at-llu Agayutem yuinun ilagautarkaunriluciat.

2Man'a tuaten pilliniuq Ammon-aam yuin, Moab-am-llu yuin cikillrunrilatki Israel-aam yui neqnek mermek-llu anellratni Egypt-aamek. Cali-llu akilirluku

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Balaam-aamun aniqlaasqellruamegteki, tau͡gaam Agayutem mumigtellrua aniqlaatii atawaqautngurrluku.

3Israel-aam-llu yuin man'a naaqumallrani niicamegteggu ilakumanrilnguut tamalkuita ayagcetellruit uitavimeggnek.

Nehemiah-m Elluarcillra

4Eliashib-aam, agayulirtem, aulukistenn̄gulriim Agayuvigpiim qemaggviinek, ak'anun yugnikellrua Tobiah.

5Uitavkaraa-llu Tobiah enet iliitni Agayuvigpagmi qemangqaviatni mukaarkat elliitet, aruviaraat elliitet, calissuutet atulaqait Agayuvipagmi, agayulirteñun elliitet, qulngurutaita mukaarkat, wine-at, uqut-llu, cikiutngullret alerquun aturluku Levite-anun, Agayuvigpiim aturcetaartainun, murilkestainun-llu.

6Mat'um pillran nalliini Jerusalem-aami uitallrunritua, tua-i-wa yuinaq malrugnek cipluku (22) allrakungeqerluku angayuqrullran Artaxerxes-aam Babylon-aami, utertellruama cat pillret ayuquciitnek qanemcicarturluku. Qaillun tayima pitariluku tamaani uitalqa, apelcillruaqa angayuqaq ayagyuglua,

7Jerusalem-aamun-llu utertua. Nallunrirluku-llu Eliashib-aamun uitavkaucia Tobiah enet iliitni Agayuvigpagmi.

8Qenertellruunga-llu cakneq, Tobiah-m-llu aklui tamalkuita tuaken anlluki.

9Ellimerranka-llu piciryaraq aturluku menuircaasqelluki enet Agayuvigpiim iluanelnguut, aklui, mukaarkat elliitet, aruviar-llu ataam tuavet enemun ellisqelluki.

10Maaten-llu cali pianka Agayuvigpagmi aturcetaartet allat-llu Levite-at ayallrullinilriit Jerusalem-aamek uterrluteng naucetaarvimeggnun, cikiumaksaitellrulliniameng yuutekaitnek nurutarkauvkenaki.

11Nunuranka-llu atanerruat Agayuvigpak aulukumanritellranek. Levite-at tua-i aturtet-llu utercetanka Agayuvigpagmun ataam caliarit caliaqesqelluki.

12Tamarmeng-llu Judah-m yui ataam taicilangut Agayuvigpiim qemaggviinun qulngurutmeggnek mukaarkanek, wine-anek, olive-aat-llu uquitnek.

13Cucuklillruunga-llu aulukestekaitnek qemaggviit: Shelemiah-mek agayulirtem̄ek, Zadok-aamek-llu elisngastiitnek Alerquutet; Pedaiah-mek-llu Levite-amek. Hanan-aaq-llu, Zaccur-aam qetunraa Mattaniah-m tutgarrii, ikayuqesqelluku taukunun. Nallunritellruaqa ukunun angutnun peng'garutaunii pillerkaqa elluarrluteng caliaqeciqngatki aruqutkellrit allat calilriit atu'urkait.

14Agayutmaa, neq'akiki makut tamalkuita calillrenka Agayuvigpagpenun agayuyaranun-llu.

15Tamatum-llu nalliini tangertua yugnek Judah-mi mecuirilrianek wine-arkanek atsanek Sabbath-aami, ciulviit tuaten ucilirluki mukaarkanek, wine-anek,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

atsanek, figs-aanek, allanek-llu ayuqenrilngurnek, tamakunek-llu itrucilrianek Jerusalem-aamun Sabbath-aami; taukut aarcirturanka Sabbath-aami canek tun'isqevkenaki.

16Ilait-llu yuut, Tyre-am nunarpiinek kingunelget, uitaut Jerusalem-aami, itrutaqluteng neqnek, ayuqenrilngurnek-llu aklunek nunarpagmun tuneniarkameggnek Sabbath-aami Judah-m yuinun Jerusalem-aam-llu yuinun.

17Caliarat atawakevkenaku taqsuariutanka Judah-m atanerruari qanrulluki-llu, “Cauga man'a assiilnguq caliarci, erneq uitayaraq qigcignairulluku?

18Man'a pitekluku Agayutem anucimirqecetaallrui ciuliaci piunriqapiggluku una nunarpak. Tau͡gken elpeci Agayutem eq'uqertii pikanircetaaraci Israel-aam yuinun qigcignairutlerpeciuggun Sabbath-aaq.”

19Tua-i alerquranka Jerusalem-aam ikirtuqai palutelararkaurtelluki Sabbath-aam ayagnillrani, atakuarauciatun ikirtenqiggngaunaki-llu Sabbath-aaq pellugnatkaanun. Pisteṁa-llu ilait elkartanka ikirtuqanun murilkesqelluki kina camek itrucingairutelluku nunarpagmun Sabbath-aami.

20Ataucirqumek-llu wall'u malrurqugnek tunenialalriit aklunek ayuqenrilngurnek qavartallruut elatiini nunarpiim qacarneran tallimiritem atakuani.

21Wiinga-llu aarcirtullruanka qanrulluki, “Camek unangengaituci tuani utaqallerpeciuggun unuaqullerkaa. Tuaten pinqigeskuvci tegularluci piciqamci.” Tuakenirnek-llu tainqigtellrunritut Sabbath-aami.

22Levite-at-llu alerquranka menuircarraarluki tailuki ikirtuqat murilkelaasqelluki qigciklerkaa uitayaram pitekluku. Agayutmaa, mat'ukun cali umyuaqekia, camun-llu pivkaryaqunii kenken angelria aturluku.

23Cali-llu taum nalliini nallunriranka ilait Jews-aat amlleret nulirtullruciitnek arnanek Ashdod-aamek, Ammon-aamek, Moab-amek-llu.

24Avgit irniarit qalartaqluteng Ashdod-aarmiut qaneryaraicetun, wall'u allatgun qanrucitgun, wangkuta qanrucimcetun qalarcesciiganateng.

25Wiinga-llu nunuranka taukut angutet, qayagauralua aniqlaatnek ellaitnun, kaugtuarluki, nuyait-llu qecugmiarluki. Akqivkaranka-llu Agayutem atrakun uum kinguakun watqapik ellait wall'u irniarit kassuusngaunaki ilakumanrilngurnek.

26Qanrutanka-llu, “Solomon-aaq-qaa, Israel-aam angayuqra, arnat waten ayuqellriit picurlagcetellrunritaat? Amllerni atanruvigni angayuqertaitellruuq elliitun ayuqellriamek, Agayutiin-llu kenkellruluku, angayuqrurtelluku-llu tamalkuitnun Israel-aam yuinun; tau͡gken tuaten pillrungraan arnat ilakumanrilnguut assiilngircetellruat.

27Tua-llu-qaa wangkuta elpeci niilluci man'a angelriarulria assiilnguq aturlaut narurrluku Agayutvut kassuutellemteggun ilakumanrilngurnek arnanek?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Joiada qetunraqellrua Eliashib-aam Agayulirteŋ̄gunrem, tau͡gaam Joiada-m qetunraan iliit kassuutellruuq Sanballat-aam panianek, nunarrarmek Beth Horon-aamek kingunelgem, tua-i Joiada ayagcetaqa Jerusalem-aamek.

29Agayutmaa, umyuaqekiki qaillun ukut yuut menuurcillrat agayulirteŋ̄guyaramek, akqut'lillren-llu agayulirtet Levite-at-llu pillgutekluki.

30Menuircaranka-llu yuut tamalkuitnek canek ilakumanrilnguut piitnek; taqutua-llu picirkanek agayulirtet Levite-at-llu maligtarkaitnek tamalkuitnun nalluarkaunrirtelluki caliarit.

31Picirkiranka-llu taitelararkaullritnek, pinariaqan, muragat atuugarkat ekualuki elliitnun, yuut-llu taitelaasqelluki elliitaitnek mukaarkanek naugiqarraarutnek, atsanek-llu naugiqarraarutnek. Agayutmaa, umyuaqekiki makut tamalkuita, umyuaqekia assilriatgun caliaqellemkun.

© 2012, American Bible Society.

Esther

Esther 1

Queen Vashti-m Narurtaa Angayuqaq Ahasuerus-aaq

1-2Ahasuerus-aaq atanrullrani nalliitni, Ahasuerus-aaq taum nalliini atanrulleq nunanun yuinaat arvinlegen malrugnek cipluku (127) amllertalrianun India-mek ayagluni Ethiopia tekilluku.

3Allrakut atanrurqaanerminek pingayuatni nerevkariuq kelegluki atanerruani, pisteñi, anguyagtem̄i-llu atanrit Persia-mi Media-mi-llu, yuut-llu piuranrit nunat-llu ataniumak'ngami atanrit.

4Iraluni arvinlegni tangaavkallrui angayuqauvimi tukuutai, tangnirqetacia-llu ucurnarqucia-llu.

5Taum kinguani tauna angayuqaq cali nerevkarinqigtuq nunarpagmi Susa-mi kelegluki tamalkuita angutet tukuungraata arrsaungraata-llu. Agayunrek akuliik aturluku nerevkarillruuq, nerluteng-llu naucetaarviani angayuqam eniin.

6Tauna-llu nerevkarivia tangnircaumaluni capkutarluni qiuglinek qatellrianek-llu 'lumarrarnek, qillrusngaluteng 'lumarraqegtaarmek purple-aamek naparyanun teggalquqegtaarnun. Aqumlleri qerrirliuluteng suulutaaruluteng-llu, cailkaq-llu tutmallrat qalliliumaluni qatellrianek teggalquqegtaarnek, kavirlinek feldspar-anek, qerrircetellrianek mother of pearl, qiuglinek-llu turquoise-aanek.

7Merkait-llu saskarluteng suulutaarrlainarnek tamarmeng qaimegteggun ayuqevkenateng, merkameggnek-llu nuuqitevkenateng.

8Tau͡gaam meryuumiilnguq merngaunani qessangraan-llu pivkaumangaunani; atanrem pisteñi alerqullruamiki yuut piyugtaciicetun pivkaasqelluki.

9Vashti-llu cali angayuqam nulirra tamaani angayuqam eniini nerevkarillruuq arnaullgutminek kelgiluni.

10Erenret malrunelgatni angayuqam taangiqu'urluni pisteñi Mehuman, Biztha, Harbona, Bigtha, Abagtha, Zethar, Carcas-aaq-llu taisqai.

11Alerqurluki-llu nuliani Vashti nasqerrutii at'elluku taicesqelluku kenegnaqapigcan, kenegnartacia ilaminun tangrresqelluku.

12Tau͡gaam Vashti angayuqam alerquutiinek pistet qanrutengraatni niitenrituq, angayuqaq ullagyuumiinaku. Angayuqaq-llu qenqerrluni.

13Angayuqam piciryaraqngamiu kangiiyugaqami alerquutmeggni qaillun cam pimaarkaucia ayuqucirtuasteñi taivkarluki nallunriciiqngatgu qaillun picirkarteng.

14Ukut angutet ayuqucirtuastem̄ini ciumek tangerturalallinii camek piaqami, malrunelgen atanerruari Persia-m Media-m-llu, quyinkacagauluteng calialget

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

tuani angayuqauvigmi: Carshena, Shethar, Admath, Tarshish, Meres, Marsena, Memucan-aaq-llu.

15Waten qanrutai, “Alerquutet aturluki qaillun pimaarkauga angayuqam nulirra Vashti niitenrilaku angayuqam Ahasuerus-aam alerquutii pistem̄ikun qanrucarturcetengraani?”

16Tua-llu Memucan-aam qanrutai angayuqaq atanerruat-llu: “Vashti-m caunrilkenritaa angayuqaq nalliikun, tau͡gaam atanerruari-llu tapqulluki, tuaten-llu cali angayuqauviim angutai tamalkuita.

17Tuaten pillra Vashti-m arnat nallunriqunegteggu uiteng caunrilkengciqait. Waten qanlarciqut, ‘Angayuqam Ahasuerus-aam nuliani Vashti alerqurluku taisqellrungraani niitellrunritaa.’

18Nulirrita angayuqam atanerruarin Persia-mi Media-mi-llu Vashti-m ayuqucillra niiskunegteggu unugpailgan uimeggnun nallunrirceciiqaat. Arnat-llu tamiini uiteng qigcikenrirciqait, uingitaa-llu nuliateng qenrutengluki.

19Kitaki piyunakekuvgu angayuqruuten, picirkirikina Vashti ciuqerpenun tainqigngairutelluku. Igautelluku-llu alerquutaitnun Persia-rmiut Media-rmiut-llu cimirciigaliluku. Vashti-m-llu enii allamun elliini assinrulriamun teguvkarluku.

20Man'a picirkiun niiskunegteggu angayuqauvigpet yuin tamarmeng, arnat qigcigyaguciiqait uiteng tukuungraata arrsaungraata-llu.”

21Memucan-aam qanellra angayuqam atanerruartuumarmi assikngamegteggu angayuqaq tuaten pillruuq.

22Nunanun tamaitnun qaneryaramek ayagcecillruuq taringellerkaatgun igaryarait-llu aturluki, qanrulluki uingulria tamarmi atanruarkauniluku eniini qanqan-llu piugarkamek qanerciqniluku.

Esther 2

Esther-aaq Atanrem Ahasuerus-aam Nuliqsagutaa

1Tamakut tuaten pillret kinguatni angayuqam qenertenriami umyuaqengaa Vashti-m niitenritellra, picirkiutellni-llu elliinun.

2Angayuqam pistain qanrutaat, “Yuaruceskuvet tau͡gaam nasaurlurnek angutem agtuqsailkainek.

3Atanerruanek taqulluten nunani tamalkuitni ataniumakevni quyurtesqelluki tamalkuita kenegnarqelriit angutem agtuqsailkai nasaurluut arnautevnun-llu ilaulluki maani Susa-mi, atanirturivigmi nunarpagmi. Aulukevkarluki-llu Hegai-amun arnautvet qaunqestiitnun, tuani kenegnarcarniarait.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Nutaan elpet assikenruken nuliqsagutniaran Vashti enairtelluku.” Angayuqam tamana assikngamiu tuaten piuq.

5Tamaani Susa-mi uitalriartangqertuq angutmek aterluni Mordecai-amek Jews-aaruluni qetunraanek Jair-am Benjamin-aam yuin ilakluku kinguvrak Kish-ankuk Shimei-aq-llu.

6Nebuchadnezzar-aam angayuqam tegullerminiu Jehoiachin-aaq Judah-m atanra ayaulluku-llu Jerusalem-aamek allanek ilaluku, Mordecai-aq taukut ilakellruat.

7Anglicallrua Mordecai-am Esther-aaq, Hebrew-tun Hadassah-mek at'lek, anngami pania. Esther-aaq kenegnaqapigtuq tangssunaqluni. Angayuqaak tuqullragni Mordecai-am yuliaqsagutellrua anglicarluku-llu nakmiin irniaqellriacetun pitarrluku.

8Angayuqam-llu Ahasuerus-aam man'a qaneryaraq ayagcecaku amlleret neviarcat taitellruit Susa-mun, Esther-aaq-llu ilakluku. Ellii-llu tuani angayuqam eniini uitalriit ilakaat Hegai-amek aulukesterluteng angayuqam arnautain qaunqestiitnek.

9Hegai-am umyugaanun Esther-aaq nall'arusngauq, taumek ilaini pinruluku pilaqii. Egmianun-llu kenegnarcautnek pivkaraa pilaucimegcetun neqkai-llu murilkelluki. Arnat-llu uitaviata assinratni uitavkarluku malrunlegnek-llu pistekainek piluku angayuqam eniini calilrianek.

10Tau͡gaam Mordecai-am inerqullruani Esther-aam aassaqutekellrua Jews-aarucini.

11Unuaquaqan-llu Mordecai-aq piyualuni angitaalartuq angayuqam arnautain uitaviata elatiini peng'garrluni Esther-aamek.

12Kenegnarcariyaraq arnanek allrakumi ataucimi atularaat, tepkegcilriim myrrh-am uquanek mingugaqluki arvinlegni iraluni, balsam-aat-llu cali uquatnek arvinlegni iraluni. Tuaten pimariaqameng agyugngariaqluteng atauciuqaqluteng Angayuqamun Ahasuerus-aamun.

13Tamakut-llu neviarcat angayuqamun ag'aqameng cucukellermeggnek aturanek tamaaken all'uteng piyugngaluteng.

14Atakumi aglartut, unuaquani-llu uterrluteng tau͡gaam cali allanun angayuqam arnautainun ciuniraqluteng utertaqameng Shaashgaz-amek qaunqestelegnun. Tuani-llu uitaaqluteng angayuqam aterpaggluki taisqeksaitaqateng.

15Esther-aam angayuqamun agglerkaa tekituq. Esther-aaq-Abihail-am pania Mordecai-am nuliacungaqluku, elliin Mordecai-am nakmiin yuk'ellriatun anglicallrukii; Esther-aaq yuut tamarmeng tangertain ilukegcitketukiit. Agglerkani tekican, Hegai-am at'esqellrinek aturluni ag'uq angayuqamun.

16Ahasuerus-aam atanrullra allrakungeqerluku malrunlegnek qulngurutiitni iralut Tebeth-aam iraluani, Esther-aaq agutellruat angayuqamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Angayuqam Ahasuerus-aam Esther-aaq ilaini assikenruamiu kenkenruluku-llu nasqerrutmek ac'etaa nuliqsagulluku-llu Vashti enairtelluku.

18Ahasuerus-aaq-llu nerevkariuq Esther-aaq pitekluku kelegluki atanerruani tamalkuita, nunani-llu tamaani calinermek arulairtelluki cikirturiluni-llu angayuqam cikiuteksugngakainek.

Mordecai-am Tuqucetenritaa Ahasuerus-aaq

19Mordecai-aq-llu caliarkitellrua quyilriamek angayuqam.

20Esther-aam-llu Jews-aarucini nallunriqsaicetellrua inerqullruani Mordecai-am, niisngauralaamiu mikelnguurranerminek ayagluni.

21Mordecai-aq-llu tamaani caliinanrani, Bigthana-nkuk Teresh-aaq-llu, angayuqam pistain ilakek amiiget angayuqam enainun qaunqelluki angayuqaq ingluk'ngengamegnegu picirkiurtuk tuqutnaluku.

22Taug̃aam Mordecai-am nallunriamikek Esther-aaq qanrucani Esther-aam qanrutaa Ahasuerus-aaq Mordecai-am qanellranek.

23Tamana pillrak yuvriamegteggu piciullinian taukuk tuqutagket agarrlukek. Tamana-llu pillrak kalikarnun igaulluku angayuqam ciuqerrani.

Esther 3

Haman-aam Picirkiullra Jews-aat Piunrirnaluki

1Tamakut kinguatgun Angayuqam Ahasuerus-aam Haman-aaq Hammedeth-aam qetunraa Agag-am kinguvran atanrurcetaa atanerruaminun tamalkuitnun.

2Alerqurluki-llu atanerruat pisteñi Haman-aamek takaqiciat nasvagluku ciisqumiggluki ciktaarviklaasqelluku. Tuaten-llu tamarmeng pilangraata Mordecai-aq tuaten piksaitelartuq ciktaarviksuumiinaku Haman-aaq.

3Calillgutain-llu atanerruat aptelaraat ciin cakaarilaucianek angayuqam alerquutiinek.

4Unuaquaqan-llu qanruquralangraatni niicuitelarai. Nalqigulluki qanrutai, “Wiinga-wa Jews-aaruama ciktaarvikesciigalkeka Haman-aaq.”

5Haman-aam nallunriamiu Mordecai-amun ciktaarviksuumiilucini eq'uqertuq,

6nallunriamiu Mordecai-am Jews-aarucia kiingan anucimirqecetaaqainaryuumiitaa. Picirkiurluni-llu tuqutnaluki Jews-aat uitalriit Ahasuerus-aam angayuqauviani.

7Ahasuerus-aam atanirturillra qula malrugnek cipluku allrakungeqerluku iralut ciuqliatni, Nisan-aam iraluani, Haman-aaq picirkiriuq nall'arcetaaresqelluki (purim-aamek at'legmek) nallunriryugluku erenret iralut-llu naliatni assirarkaucianek pillerkiurami atullerkaa. Iraluq Adar-aamek at'lek cucukaa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Taumek Haman-aam angayuqaq qanrutaa, “Yugtangqertuq cekavcimalrianek nunani ataniumakevni piciryararluteng allat yuut piciryaraicetun ayuqenrilngurnek. Alerquutevnek-llu atulriarunrilameng elpenun catnguvkenateng.

9Elpeni canrilkan piyunarqucimek igaqina tuqucesqelluki tamakut. Tuaten pikuvet, wiinga akinek amllernek elliiyugngaciqua angayuqam akivianun atuugarkanek angayuqauvigmun.”

10Angayuqam tua-i kulutni yuuluku takarnarqucirissuutni tunaa Haman-aamun Agagite-amun, Hammedatha-m qetunraanun, Jews-aat inglukestiita.

11Qanrutaa angayuqam, “Yuut akiutait-llu tapeqluki piyugtacirpetun umyuan aturluku pikiki.”

12Iralut-llu ciuqliat ernengqerluku qula pingayunek cipluku Haman-aam angayuqam igartai igarcetai tamaani ayuqenrilngurteggun qaneryaraitgun mumigtelluki atanruvigmi-llu tamaani igaryarait aturluku ayagcecima'arkanek atanirturteñun nunam atanrinun, atanerruanun-llu. Tamakut-llu ayagcecimaluteng Ahasuerus-aam atrakun, takarnarquciumaluteng-llu kulutekun.

13Aqvaqurluteng-llu ayagacistet tamakut igat ayagatait nunanun tamalkuitnun. Tamakut igat alerquutnek imangqertut tuani ernermi ataucimi Adar-aaq qula pingayunek cipluku ernengkan Jews-aat ak'allaungraata, ayagyuangraata, arnaungraata, mikelnguungraata-llu tuqurqesqelluki takumcukevkenaki uayarluki-llu.

14Igam-llu taum imaa nallunrircecesqelluku yugnun nunami tamalkuitni, upingasqelluki-llu tauna erneq tekiskan.

15Ahasuerus-aam angayuqam alerquutii aturluku igat taukut nallunrircetait Susa-mi, ayagalluku tuaten kevgatgun allanun nunanun. Tuani-llu angayuqaq Haman-aaq-llu aqumlutek merauk nunarpiim Susa-m ayuquciirutellran nalliini.

Esther 4

Mordecai-am Esther-aaq Ikayungcaraa

1Mordecai-am nallunriamiu man'a Haman-aam pillra nanikuangami aturani allgurai. Missuullernek all'uni qamiquni-llu aramek kanevlerrluku nunatgun tarratuq neplirluni cakneq,

2agluni-llu angayuqam eniin ikirtuqain elatiitnun. Iterpek'nani tau͡gaam, kina missuullermek atulria iterciigalan.

3Tamaani nunani angayuqam ataniumak'ngaini igallra nallunriamegteggu Jews-aat angniiterpagtut. Yaggluteng aluviliurluteng neplirtut amlleret-llu missuullernek all'uteng taklaluteng qamllermi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Esther-aam pistain qanrucatni nanikuaguq cakneq; Mordecai-aq-llu at'arkainek
payugcetengraani missuullret aturai yuusqelluki ciuniurpek'naki.

5Esther-aam Hathach-aaq taisqaa angayuqam Ahasuerus-aam pistain iliit
ellimerrumalleq kevgiuresqelluku. Tauna ayagcetaa Mordecai-amun
nallunriryugluni qaillun pillratnek ciin-llu tuaten picianek.

6Hathach-aam ullagaa Mordecai-aq angayuqam Ahasuerus-aam iteryaraan
elatiini carr'ilngurmi uitallrani.

7Mordecai-am-llu tauna qanemcitaa tamalkuitnek ellminun tut'ellernek, Haman-
aam-llu akqillranek tuaten pitalrianek akinek elliiciqniluni angayuqam akivianun
Jews-aat tuqurqumakata.

8Mordecai-am tauna cali cikiraa kalikarmek igaumalriim ayuqiinek Susa-mi
taqumallermek alerquutnguluni Jews-aat piunriumallerkaatnek. Mordecai-am
tauna kalikaq tunesqaa Esther-aamun, nalqigucesqelluku-llu tamatum qaillun
ayuqucianek, qanrucesqelluku-llu angayuqaq ullagluku kaigavikesqelluku yui
takumcukesqelluki.

9Hathach-aaq-llu pisqumacirmitun piuq.

10Esther-aam-llu Mordecai-aq waten qanrucartuusqaa,

11“Tamarmeng angayuqam pistain yuut-llu ataniuqengain nallunritaat kina imna
angun wall'u arnaq iluqlirmun angayuqam uitavianun qayagaurumavkenani
itellria ataucimek alerquutengqerrucianek; tamarmeng ayuqluteng
tuqucimaarkauluteng. Kina tau͡gaam itellria angayuqam scepter-aaminek
yaggvikekii unguvaarkauluni. Wani-wa-llu wiinga angayuqam iralurrluni
taisqeksaunii.”

12-13Mordecai-am Esther-aam kiutii niicamiu waten qanrucesqaa,
“Umyuarteqsaqunak angayuqam eniini uitiivet anagnayukluten Jews-
arullguteten piunriumakata.

14Wani-wa nepaunak uitakuvet mat'um nalliini qilagmek Jews-aat
ikayuumaciqut, tau͡gaam elpet tuquciquten atavet-llu yui nang'arkauluteng.
Aipaagni-llu tayima man'a pitekluku angayuqam eniini uitavkaumauten.”

15Esther-aam Mordecai-aq waten qanrucarturcetaa,

16“Ayagluten Susa-rmiut Jews-aat quyurceski yagniartuci piicaullua nereksaunaci
ernerni unugni-llu pingayuni. Wiinga-llu pistetuumarma tuaten piciqua. Nutaan
taum kinguani angayuqamun ayagniartua alerquun navengramku.
Tuquarkaukuma tua-i tuquniartua.”

17Mordecai-aq ayagluni Esther-aam alerquuciatun piuq.

Esther 5

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Esther-aam Kelgak Ahasuerus-aaq Haman-aq-llu

1Erenret yallmi pingayuatni Esther-aaq takarnarqelrianek aturanek all'uni ag'uq nangerrluni-llu angayuqam eniin iluqlianun, atanruviim aqumllertaan uitavia cauluku. Angayuqaq-llu aqumgaluni atanruvigmi aqumllermi, iteryaraq caumaluku;

2Tangrramiu angayuqam Esther-aaq nangengqallrani ciuniuraa scepter-aaq-llu tegumiani tungiinun yagulluku. Tua-i Esther-aam ullagluku scepter-aam nuuga agturaa.

3Angayuqam aptaa, “Camek pisit, Queen Esther? Qanrusnga piyullerpenek, tua-i piksaguciiqan, angayuqauvima avkengraaku.”

4Esther-aam kiugaa, “Canganarqenrilkan elpeni, neryartuusqumayaaqamtek Haman-aaq-llu ataku neqkiurarkamnek elpetegnun.”

5Tua-i-llu angayuqaq qanertuq, “Haman-aaq aqvaciu cukamek, Esther-aam pisqellratun piniartukuk.” Tua-i angayuqaq Haman-aaq-llu ag'uk Esther-aam neqkiuraanek neryarturlutek.

6Wine-amek mer'inanermeggni angayuqam Esther-aaq qanrutaa, “Camek piyullerpenek qanrusnga, tua-i piksaguciiqan. Piyullerpenek cikirciqamken, angayuqauvima avkengraaku.”

7Esther-aam kiugaa,

8“Canrilkan elpeni, cali unuaqu neryartuusqumayaaqamtek Haman-aaq-llu uptarkamek. Tuani qanruciiqamken camek piyullemnek.”

Haman-aaq Picirkiurtuq Mordecai-aq Tuqutnaluku

9Haman-aaq nererraarluni anllermini angnirtuq umyuaqegciluni. Tau͡gaam Mordecai-aq tangllermini iteryarami, tauna-llu nangertenrilan uluryakevkenani-llu kitungraani Haman-aam cakneq qenqerrutaa.

10Tau͡gaam canrilvaguarluni kingunerminun utertuq. Yugnikek'ngani kellgaarluki nuliani Zeresh-aaq taisqaa ilaliisqelluteng.

11Ucuryagutai-llu tukuutminek, qetunrani-llu qavciuciitnek, angayuqamun-llu caliarkitellruniluni quyinrurrluni tamalkuitni atanerruarini angayuqam.

12Cali-llu qanerluni Haman-aaq-llu, “Esther-aam-llu neqkiurraarluni keleglunuk wiinga angayuqaq-llu kiimegnuk, unuaqu-llu cali keleglunuk neryartuusqellunuk.

13Tau͡gaam makut caunrilngurtun wangni ayuqelartut Mordecai-aq Jews-aaq tangrraqamku angayuqam eniinun iteryarami.”

14Nulirran yugnikestain-llu qanrutaat, “Pilivkaqina kitak yuum uyaqurrikun agarrvigkaanek yuinarnek pingayunek akimiarmek cipluku (70) it'ganernek qertutalriamek. Unuaqu unuakumi angayuqaq apelcirniaran Mordecai-aq tuani

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

agarcugluku, nutaan angnirluten neryarturniartuten.” Haman-aam umyuani nall'arcan yuum uyaqurrikun agarrvigkaanek pilivkarai.

Esther 6

Atanrem Ahasuerus-aam Quyavikaa Mordecai-aq

1Tuani unugmi angayuqaq qavarciigatuq, tua-i atanruvimini cat piurallret igausngaviit aqvavkarluki naaqitevkartuq taukunek.

2Naaqellermeggni-llu naaqaat Mordecai-am qanrutkellra Bigthan-aankuk Teresh-aaq-llu, angayuqam enainek qaunqistek, picirkiuryaaqellragnek angayuqaq tuqutnaluku.

3Angayuqaq aptuq, “Qaillun quyavikellruceta camek-llu nunulillrucetaa Mordecai-aq tamana pitekluku?” Pistain kiugaat, “Camek pimaksaituq.”

4Angayuqaq-llu aptuq, “Atanerruat-qaa iliit maantenrituq?” Taum nalliini Haman-aaq itertuq angayuqam eniin elaqlianun, tuani taillruuq angayuqaq pinaluku, Mordecai-aq agarcugluku yuum uyaqurrikun agarcessuutiikun waniwa-llu ak'a piliaqluku upingarilriakun.

5Pistain angayuqaq qanrutaat, “Haman-aaq kegga'antuq enem elaqliani.” Angayuqaq qanertuq, “Kitak iterceciu.”

6Haman-aaq itran angayuqam qanrutaa, “Yugtangqertuq cakneq quyaviksuumiq'ngamnek. Qaillun pilua taumun quyalqa nasvagciqsia?” Haman-aaq umyuartequq, “Allamek-wa yugmek angayuqam quyaviksuumirarkaanek pitailnguq wangnek tau͡gaam.”

7Haman-aam angayuqaq qanrutaa, “Quyaviksuumiq'ngangqerquvet yugmek,

8taitessgu aturaqegtaarnek atulallerpenek, kuunimek-llu ekumgavikelallerpenek, kuunim-llu qamiqurra takarnarqellriamek tangnircautmek nasqerrutmek ellivikluku.

9Nutaan-llu aturat nasqerrun-llu atanerruarpet piuranratnun tunluki taum aturirniaraa quyaviksuumiqen, kuunimun-llu ekevkarluku ayagatelluku nunat akuliitgun qayagpagaluni waten: ‘Waten pimaarkauguq angayuqam quyaviksuumiq'ngaa.’”

10Haman-aaq angayuqam qanrutaa, “Kitaki cukamek, aturat kuuniq-llu piluku, qanllerpetun pikiu Mordecai-aq Jews-aaq aqumgalria angayuqam iteryaraani. Qanrutkellerpetun ilakuivkenaki piniaran.”

11Haman-aam tua-i aturat kuuniq-llu tegui, aturat-llu ac'etai Mordecai-amun. Kuunimun-llu ekngan nunat akuliitgun ayagalluku qayagpagaluni, “Waten pimaarkauguq angayuqam quyaviksuumiq'ngaa.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Mordecai-aq utertuq angayuqam iteryaraanun, Haman-aaq-llu eneminun cukangnaqluni uterrluni, angniinani qamiquni patuluku.

13Haman-aam-llu nuliani Zeresh-aaq yugnikek'ngani-llu qanrutai tamakunek ellminun pillernek. Tua-i umyuartulriit yugnikek'ngain nulirran-llu Zeresh-aam qanrutaat, “Mordecai-aq pininrurrngiinartuq elpeni. Jews-aaruuq, cirlakesciigatan-llu. Elliin tau͡gaam nallunailngurmek cirlakarkaugaaten.”

Haman-aaq Tuqucimauq

14Qanrinanratni angayuqam pistain aqvaat Haman-aaq neryartuusqelluku Esther-aam neqkiuraanek.

Esther 7

1Tua-i angayuqaq Haman-aaq-llu neryarturtuk Esther-aamun

2aipirilutek. Wine-amek mer'inanermeggni angayuqam aptenqigtaa Esther-aaq, “Queen Esther, camek piyugcit? Qanrusnga tua-i piksagutarkaungavgu. Angayuqauvima avkengraaku cikirciqamken.”

3Queen Esther-aam kiugaa, “Canrilkekuvgu wangnek picalqukevkenii piyuuteka taitarkaukuvgu, wani-wa piyuuteka wiinga unguvayugyaaqlua yuunka-llu unguvasqelluki.

4Wiinga yuunka-llu tunumaukut tuqurqumaarkaurrluta. Pisten̄guluta tunumaarkaukumta nepaunii uitayartua qanrucarpek'nak-llu; tau͡gaam wani-wa nangluta tuqurqumaarkaurtukut.“

5Angayuqam Ahasuerus-aam Queen Esther-aaq aptaa, “Kina au͡gtaqevkenani tuatnayugta? Nauwa tauna angun?”

6Esther-aam kiugaa, “Inglukestevvut, nangcestevvut, uunguuq assiitellria yuk Haman-aaq!” Haman-aaq angayuqam queen-am-llu ciuqerragni uitauq alingqapiggluni.

7Angayuqaq qenerrluni nang'e'rtuq nerrlerminek naucetaarvigmun-llu anluni. Haman-aam nallunrilamiu angayuqamun anucimirqecetaararkaucini tamana pitekluku, anevkenani cakneq kaigavikaa Queen Esther-aaq unguvavkaasqelluni.

8Esther-aam aqumlleranun palurteqanrakun takumcuca'arluni angayuqaq itertuq naucetaarvigmek. Tangrramiu Haman-aaq angayuqaq qanpagtuq, “Enemni-llu-qaa uum tangvagtelluni queen-aq callugluku akusrarutekqataraa.” Angayuqaq tuaten qanran pistain Haman-aam qamiqurra caquat.

9Tua-i-llu iliit, Harbonah-mek at'lek qanertuq, “Haman-aaq pilillruuq yuum uyaqurrakun agarcissuutmek enemi elatiini Mordecai-aq, anirturtekellren tuavet agarrnaluku. Tauna-llu yuinaat pingayun akimiarmek cipluku it'ganernek qertutaluni.” Angayuqaq-llu picirkiriuq, “Tuavet Haman-aaq agarciu!”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Haman-aaq tua-i agarcimallruuq piliaqevkallerminun Mordecai-am agarrvigkaanun. Tua-i nutaan tua-i angayuqaq qenertenrirtuq.

Esther 8

Jews-aat Qanrucimallrat Akiuresqelluki

1Tuani-llu ernermi Ahasuerus-aam cikiutekai tamalkuita Haman-aam aklui Esther-aamun. Esther-aam-llu angayuqaq qanrulluku Mordecai-aq tungelquqniluku. Tuakenirnek-llu Mordecai-aq it'langluni angayuqam ciuqerranun.

2Angayuqam kulutni takarnarqucirissuutelek Haman-aamek tegullni Mordecai-amun tunaa. Esther-aam-llu Mordecai-amun aulukevkarai Haman-aam aklui.

3Esther-aam angayuqaq qanrutenqigtaa ciuqerranun palurrluni qialuni tuaten. Kaigavikluku arulaircecesqelluku assiitellria Haman-aam picirkiurallra Jews-aanun.

4Angayuqam suulutaaq scepter-aani yagucaku Esther-aam tungminun nangerrluni qanertuq,

5“Piunakekuvgu ikayuryuumakuvnga-llu canrilkan-llu elpeni qanermek ayagcecikina Haman-aam alerquutellra atuugarkaunrirtelluku Jews-aat piunriumallerkaat nunani ataniumakevni.

6Umyuamkun nangteqciqngama yum'a tungelquma-llu piunriumallerkaat tekiskan.”

7Angayuqam Ahasuerus-aam qanrutak Esther-aankuk Mordecai-aq-llu, “Nallunritartek Haman-aaq agarcetellruaqa picirkiuryaaqellra Jews-aanun pitekluku, aklui-llu Esther-aamun piksagutelluki.

8Tau͡gaam picirkiuraq taqumaaqami angayuqam atrakun takarnarqucirissuutiinek-llu takarnarquciumalria cimirciigatuq. Tau͡gaam elpet igaryugngauten camek piyullerpenek; igaquvet igarniartuten atqa aturluku takarnarqucirissuutemnek-llu takarnarqucirluku.”

9Man'a tuaten pillruuq iralut pingayuat Sivan-aaq ernengqerluku yuinaq pingayunek. (60) Mordecai-am-llu angayuqam igartai taisqerraarluki qanllerminek igarcetai Jews-aanun, nunat-llu atanritnun, atanerruaritnun-llu nunat amllertalriit yuinaat malrunelgen malrugnek cipluku (127) India-mek ayagluki Sudan-aq tekilluku. Qaneryarallgutkenrilnguut qaneryaraitgun igaryaraicetun-llu pimalrianek.

10Mordecai-am-llu igaucetai Angayuqam Ahasuerus-aam atrakun takarnarqucirissuutmikun-llu takarnarqucirluki. Ayagalluki-llu tamakut igat kuunitgun cukalriatgun angayuqam piikun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Tamakutgun-llu igatgun Jews-aat qanrucimaluteng angayuqamun pisqeñiluki
Jews-aat nunani tamalkuitni quyurrluki ingluliurucuumasqelluki ingluit
piunrirluki; tuqurqesqelluki-llu nangluki akluit-llu piksagulluki.

12Picirkiun-llu tamana aturyugngariarkauluni ernermi tuani Jews-aat
piunriumallerkaatni, ernengkan qula pingayunek Adar-aq, iralut qula malrugnek
cipyutiit.

13Picirkiutnguluni-llu qanrutkumaarkauluni nallunrirtelluki tamalkuitnun
nunami tamaani, Jews-aanun upingaluki akinauryuumasqelluki inglukestait
tauna erneq tekiskan.

14Tamakut-llu picirkiutem ayagacestekai angayuqam kuuniinun cukalrianun
ekluteng ayagtut cukatacirmegcetun elliin alerquuciatun. Tamana-llu picirkiun
cali nallunrircecimaluni Susa-mi.

15Tua-llu Mordecai-aq an'uq ciuqerranek angayuqam takarnarqellrianek
aturanek aturluni, qiuglinek qatellrianek-llu, ulikutarluni-llu qesuuramek
'lumarraqegtaarmek, tangnirqellriamek-llu suulutaamek nasqerruterluni. Susa-
rmiut-llu cakneq angnirtut qayagpagaluteng nunaniryugluteng.

16Jews-aat-llu angnirtut nunaniryugluteng umyuarrlugcaranrirluteng,
quyaluteng aviucimallerteng nalluvkenaku.

17Tamatum-llu nunam nunarpaini picirkiun tamana naaqumaaqan Jews-aat
calillermeggnek arulairluteng nerevkarilartut angnirluteng. Kiituani-llu amlleret
tamaani Jews-aarurtellrulliniut Jews-aat aliksagucamegteki.

Esther 9

Jews-aat Inglukesteteng Piunrirait

1Adar-aaq ernenguq qula pingayunek cipluku, picirkiutem tuani aturarkaullra
tekilluni, tuani ernermi Jews-aat inglukestait neryuniullruut Jews-aat
cirlaklerkameggnek. Tau͡gaam pailmun, Jews-aat ellaita inglukesteteng cirlakait.

2Jews-aat quyungqaviitni tamalkuitni nunarpagni angayuqam ataniumakaini
Jews-aat quyurrluteng ingluliuryuumait tuqungnaqesteteng. Yuut-llu tamiini
alingyagucamegteki ingluliurciigaliit.

3Kiituani atanerruat, nunam-llu atanrin angayuqam-llu pistain ikayungait Jews-
aat Mordecai-aq aliksagucamegteggu.

4Nunani tamiini nallunriamegteggu Mordecai-am pinilriarurucia piniriinaucia-llu
angayuqam eniini.

5Taumek Jews-aat inglukesteteng umyugiurutkekait. Curugaqluki nuussirpagnek
caskirluteng tuqurqelluki-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tuani-llu nunarpagmi Susa-mi Jews-aat tuquciluteng tiissitsaam avganek (500) yugnek,

7-10Haman-aam-llu, Jews-aat inglukestiita, qulen qetunrai tapqulluki tamakunun tuqulluki, ukut wani-wa: Parshandatha, Dalphon, Aspatha, Poratha, Adalia, Aridatha, Parmashta, Arisai, Aridai, Vaizatha-llu. Tau͡gken uayaarilriartaitellruuq akluitnek.

11Tuani-llu ernermi qanrutkait angayuqamun Susa-mi yuut tuqucimallret amllertaciit.

12Tua-llu angayuqaq qanertuq Esther-aamun, “Susa-qainarmi Jews-aat tuqucillruut tiissitsaam avganek amllertalrianek yugnek Haman-aam qetunrai ilakluki. Qaillun-kiq pillruat nunani allani! Cali-qaa camek allamek piyuutengqertuten? Piyullren piksagutarkaugan. Qanrusnga camek cali allamek piyullerpenek, tua-i piksaguciiqan.”

13Esther-aam kiugaa, “Cangatenrilkan elpeni Jews-aat maani Susa-mi unuamek pillrat unuaqu cali pivkaqiu. Haman-aam-llu qetunrai agarrluki yugnek agarcissuutmun.”

14Angayuqaq alerquriuq tuaten pisqelluki, alerquutii-llu nallunrircecimaluni Susa-rmiuni. Haman-aam qulen qetunrain temait agartait yugnun tangertelluki.

15Erenrin-llu Adar-aam qula cetamaurteqerluki Jews-aat Susa-mi quyurrluteng ataam tuqurqiut yugnek amllertalrianek yuinarnek akimiarnek (300) tuani nunarpagni, tau͡gken cali uayaarilriartaunani akluitnek.

16Jews-aat-llu cali allani nunani uitalriit quyurrluteng akiurutut inglukesteteng tuquqluki yuinaat pingayun akimiarmek cipluku tiissitsaanek (75,000) tuquciluteng. Tau͡gken cali tamaani uayaarilriartaunani akluitnek.

17Adar-aaq ernengellrani qula pingayunek cipluku tuani tuqurqillruut. Unuaquani-llu, qula cetamanek cipluku erenrani, arulaingqallruut angnirluteng-llu nunaniryugluteng nerevkarin aturluku tuani ernermi.

18Jews-aat tau͡gken Susa-mi uitalriit iralum erenrin akimiaratni arulaingqallruut, tuqurqellruamegteki ingluteng iralum erenri qula pingayunek cipnengqerluku unuaquani-llu erenret qula cetamanek cipnengluki, tuqurqillermeggnek-llu taqellruluteng erenret akimiaratni.

19Taumek Jews-aat nunarrarni uitalriit angniryaraqsagutellruat iraluq Adar-aaq ernengaqan qula cetamanek cipluku nerevkariyaraqluku payugutaarucaraqluku-llu ilameggnun neqkanek.

Purim-aam Nerevkariyaraa

20Mordecai-am makut piurallrit igauceqaarluki iganek ayagcecillruuq tamalkuitnun Jews-aanun, canimaarmi yaaqvani-llu uitalrianun tamiini Persia-mi,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21qanrulluki atulaasqellukek erenrek qula pingayunek cipluku cali-llu qula cetamanek cipluku Adar-aami allrakut tamalkuita.

22Tua-i-wa taukugni erenregni Jews-aat tuqurqillruata inglukestemeggnek, angniiterpallermeggnek, angnirillruata taukugni erenregni. Qanrucimaluteng erenrek taukuk angniryaraqesqellukek. Atulaasqellukek nerevkariluki payugtaarulluteng-llu neqkanek arrsaulriit-llu cali payugtaqluki.

23Tua-i Jews-aat Mordecai-am alerquutai maliggluki tuaten pilallerkarteng allamiaqan ayagnillrulliniat.

24Haman-aaq Agagite-aq, Hammadeth-aam qetunraa, Jews-aat tamarmeng inglukestiit, picirkiullruyaaquq Jews-aat piunrirnaluki, nall'arcetaarutkun-llu purim-aamek aterpagcimalriakun erneq tauna piunririllerkani nallunairluku;

25Tau͡gaam Esther-aam angayuqaq ullallrua, ellii-llu angayuqaq igakun alerquiluni tamana Haman-aam assiitellria picirkiuraa elliinun tut'arkaurtelluku tua-i ellii qetunrai-llu agarcimallruut.

26Taumek tamakut erenret angniryarait Purim-aamek acillrullinikait. Mordecai-am igallra tamalkuita-llu ellaita atulteng pitekluki,

27Jews-aat picirkiullruut ellmeggnun, kinguvemeggnun, Jews-aarurtarkaulrianun-llu, piyarakegni allamiaqan ukuk erenrek aturturalaasqellukek angniryaraqlukek Mordecai-am alerquutekellruciatun.

28Tuaten-llu piarkaurrluteng pillruut tamarmeng Jews-aat ilakuralriit kinguveteng-llu nunani tamalkuitni atulararkaulukek erenrek Purim-aam taqsuunateng ukanirpak.

29Queen Esther-aaq-llu Abihail-am pania, Mordecai-acetun igarmillruuq ikayurluku, piyunarqucini aturluku, Purim-aam atullerkaanek ak'a Mordecai-am igautekellran.

30Igaq-llu ciuniumaluni Jews-aanun tamalkuitnun ayuqelirraarluku-llu ayagtelluku yuinarnun arvinlegnun malrugnek cipluku (127) nunainun Persia-m. Jews-aat tuyurluki uitanqegcisqutmek

31alerqurluki-llu kinguvertuumaita atulaasqelluki Purim-aam erenri piyaraitni, alerquutengqerruciicetun aturarkameggnek yagyaranek tuquigaqata. Tamana tamarmek Mordecai-ankuk Queen Esther-aaq-llu alerquutekellruak.

32Esther-aam alerquutii, asguranairluki picirkiutai Purim-aam, igausngallruut kalikarmi imegyarami.

Esther 10

Angtaciak Ahasuerus-aankuk Mordecai-aq-llu

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

[1]Angayuqam Ahasuerus-aam nunani ataniumak'ngamini yuut qessangraata calivkalallrui akiliyuunaki ceñamelnguut nunam-llu qukaanelnguut tamalkuita.

[2]Tamarmeng-llu angelriit, assilriit-llu caliaqellri, Mordecai-amek-llu atanerruarurcecillra, igausngaut angayuqrita Persia-m Media-m-llu kalikarni igausngaviitni.

[3]Mordecai-aq-llu Jews-aaq Angayuqam Ahasuerus-aam tungliqellrua. Takaqumallruuq, assikluku-llu ilain Jews-aat, caliurallruan Jews-aat kinguvertuumaita elluarrluteng uitaurallerkaatnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Job

Job 1

Tuunrangayiim Naspaagaa Job-aq

1Angucetangqellruuq Uz-am nuniini aterluni Job-amek; tauna-llu angun canganarqutaituq nangrunaunani-llu, qigcikilriaruluni Agayutmek, mulngakelriaruluni assiilnguum atullerkaanek.

2Qetunrangqellruuq-llu malrunlegnek panigluni-llu pingayunek.

3Tiissitsaanek malrunlegnek (7,000) qusngiutengqertuq, tiissitsaanek-llu cali pingayunek (3,000) qulugnelegnek ungungssiuterluni, tiissitsaanek-llu (1,000) kuluvagnek, tiissitsaam-llu avganek (500) ciulvagnek. Amllerrluteng-llu pistai; taumek una angun tukuunrullrulria yugni calarami.

4Qetunrai-llu nerevkarilartut pitaarluteng, iliit piaqami nerevkariaqluni taivkarluki tamalkuita anelgutni, kelegturaraqluki-llu taukut pingayun arnat anelguteteng.

5Nerevkarillrata unuaquani Job-aq unuakuarmi makluni ekuagilartuq irniami amllertataitnek menuircarnaluki. Waten piuralartuq umyuarteqngami iliit pitsaqevkenani assiilngillruyukluku Agayutmun, wall'u umyuamegteggun aniqlaaluku Agayun.

6Erneq tekican qilagmiut Agayutem ciuqerranun ullautellerkaat tangercetnaluteng, tuunrangayak taukut ilakellruat.

7Atanrem aptaa tuunrangayak, “Naken taisit?” Tuunrangayiim-llu kiugaa, “Tarratellemnek ayagalua nunam qaingani.”

8Ataneq-llu qanertuq tuunrangayagmun, “Murilkellruan-qaa pisteka Job-aq? Nunam qaingani ayuqaituq, canganarqutaunani nangrunaunani-llu. Elliin qigcikaanga mulngakellriaruluni-llu assiilnguum atullerkaanek.”

9Tuunrangayiim-llu kiugaa, “Camek-qaa unangutkeksailkuniu Job-am cali qigciksaraaten?

10Avatairumalriatun ayuqan camun pivkaqsaunaku ellii, ilai, aklui-llu. Callra tamalkuan atawaqercet'laran tukuurrluni-llu.

11Tau͡gaam cairuteskuvni cauluten aniqlaayaraaten!”

12Tua-llu Atanrem qanrutaa tuunrangayak, “Job-am cautai tun'anka elpenun qaillun piyugtacirpetun pisqelluki, tau͡gaam ellii akngirteqeryaqunaku.” Tuunrangayak-llu ayagluni ciuqerranek Atanrem.

Job-am Irniari Tukuutai-llu Piunriumaut

13Erenret iliitni qetunrai panii-llu nerellratni merluteng-llu anngaqlikacaameng eniini,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14qaneryartulria taiguq aqvaqurluni Job-amun qanrulluku-llu,
“Kuluvagngalngurnek qimugcirluta nunamek itumciinanemteñi, ciulviit-llu
yaaqsigpek'nateng nernginanratni,

15alqunarmek Sabean-aat curukarait teguluki-llu tamalkuita. Tuqurqelluki-llu
tamalkuita pisteten. Wiinga tau͡gaam kiima qimagtua qanrucarturluten-llu.”

16Tauna-llu qanrinanrani alla taiguq qanerluni, “Kalluum kenran tuqutai qusngit
qusngiliurtet-llu nangluki; wiinga kiima qimagtua qanrucarturluten-llu.”

17Tauna-llu cali qanrinanrani alla taiguq qanerluni, “Chaldean-
aatpingasuirrluteng alqunaq curugaitkut, ungungssit-llu qulugnelget teguluki,
tuqurqelluki-llu pisteten. Wiinga-llu kiima qimagtua qanrucarturluten-llu.”

18Cali tauna qanrinanrani, alla pista taiguq qanerluni-llu, “Qetunraten paniten-llu
nernginanratni anngaqlikacagaam eniini,

19anuqerpiim yuilqum tungiinek cayukarluni ena uitaviat imtaa nanerluki-llu
ayagyuat tuqulluki. Wiinga kiima anagtua qanrucarturluten-llu.”

20Tua-i-llu Job-am nangerrluni ulikutani allguraa qamiquni-llu qiurluku
nuyairulluku. Nunamun-llu cikluni agayuluni.

21Qanerluni, “Caunii yuurtellruunga, caunii cali
tuquciqua. Ataneq cikiqengellruuq waniwa-llu tegulluni. Nanraumali Ataneq!”

22Tuaten pimange'rmi Job-aq assiilngillrunrituq, Agayun-llu
tut'esteksugnaunaku.

Job 2

Tuunrangayiim Job-aq Ataam Naspaagaa

1Erneq cali tekican Agayutem kevgain nasvallerkaat ellmeggnek
ciuqerraniAtanrem, tuunrangayak-llu cali ilautellruuq tamakunun.

2Atanrem-llu qanrutaa tuunrangayak, “Naken piluten taisit?” Tuunrangayiim
kiugaa, “Tarratellemnek ayagalua nunam qaingani.”

3Tua-llu Ataneq qanertuq tuunrangayagmun, “Murilkellruan-qaa pisteka Job-aq,
nunam qaingani ayuqailnguq, canganarqutaunani nangrunaunani-llu, qigcikluku
Agayun, assiilnguq-llu tunusngaluku. Piciuluni wangnun yuullni cakaninritaa,
camek pitkailengraan elpet inglulircet'ngerpeni wangnun piunriryugyaaqluku.”

4Tuunrangayiim kiugaa, “Yuum-wa tukuutni tamalkuita tunyaqai
unguvallerkaminun akiliutekluki.

5Tau͡gaam temiikun natlugtevkaquvni cauluten aniqlaaciqaaten.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tua-llu Atanrem qanrutaa tuunrangayak, “Kitak-wa tua-i, waniwa elpenun tun'aqa, umyuan aturluku qaillukuaresqelluku, tuqullerkaa tau͡gaam tekilluku piyaqunaku.”

7Tua-i tuunrangayak ayagtuq ciuqerranek Atanrem, nangtequtekitaa-llu Job-aq assiitqapigtellrianek pupignek, aluinek it'gain ayagluku kakangcaa tekilluku.

8Job-aq-llu ayagtuq aqumluni-llu qamllernun ciqiciviim caniani, tegulluni-llu qikum assigtam navenranek ellminek keligcuutekaminek.

9Nulirran Job-aq qanrutaa, “Cali-qaa canganarqutaunak yuuqatartuten? Aniqlaagiu Agayun, tuquniartuten.”

10Job-am kiugaa nuliani, “Qanertuten usviilngurtun arnatun. Agayutem assilriamek cikiraqakut quyakluku ciuniulararput. Ciin qanekluarciqseta pillugnarqellriamun pivkaqakut?” Tua-i nangteq'ngermi Job-aq Agayun tugerluku camek qanenrituq.

Job-am Yugnikestai Taigut

11Tua-llu Job-am yugnikestain pingayun niicamegteggu assiitellria man'a tut'elleq elliinun, ullagaat nakmiin nunameggnek: Eliphaz-aaq Temanite-aq, Bildad-aq Shuhite-aq, Zophar-aaq-llu Naamathite-aq. Ukut pillerkiurtut ullagluku caceturqaurnaluku-llu.

12Tangrramegteggu yaaqvanek elitaqenritaat. Elitaqngamegteggu-llu qastuluteng aluviliurluteng, akluteng allgurluki, qilatmun-llu urr'amek egqaqiluteng qamiqumeggnun-llu.

13Aqumgallguciraat-llu nunam qaingani malrunlegni ernerni unugni-llu, camek-llu qanruteksaunaku tangrramegteggu nallunaunani nangteqeqapigcan.

Job 3

Job-am Qanemyuugautii Agayutmun

1Cayaqlirluni taum kinguani Job-aq qanertuq aniqlaaluku erneq yuurtellni.

Job-aq

2-3Agayun, aniqlaagiu erneq yuurtelqa; aniqlaagiu-llu unuk tauna qingaurtelqa!

4Agayun, erneq tauna tan'gerurcessgu. Umyuaqenqigcaqunaku tauna erneq; tanqigmun ciqinqanqigcecaqunaku.

5Erneq alianarqellriaruvkarru tan'gercetqapigtellriaruluku; amirlunek patuu, akerta alaicetevkenaku.

6Perrirru tauna unuk tuaken allrakumek, naaqutngunqigcetevkenaku-llu allrakum erenrinun;

7irniangqerciigatevkarru, angnilriamek niitnarqelriartaicessgu.

© 2012, American Bible Society.

8Qanruski angalkumirtaatulit erneq tauna aniqlaasqelluku, imkut qaillukuaritulit carayagmek Leviathan-aamek.

9Unuakum agyartaa tanqigcecaqunaku; unuk tauna erqaarallerkaanek neryuniurutaicessgu.

10Unuk tauna aniqlaagiu wiinga yuurcetellranek, yuurcetellranek arenqiallugutmun angniitnamun-llu.

11Tuqullrulii kitak aanama eneliarani wall'u tuqulua egmian yuurucimtun.

12Ciin aanama manumini tegumiaqelallruanga? Ciin-llu aamartelallruanga?

13Tuani tuqullrukuma, watua nangteqevkenii uitayartua,

14qavarlua ilalirluki angayuqat ayuqucirturtet-llu ataam naucilallret ak'allarnek angayuqat enellritnek.

15Qavaryarlua ilalirluki atanerruat suulutaarutellget, eneteng imilallrukait suulutaanek qerrirlinek-llu,

16wall'u qavarlua anqiiyaartun tuqumaluni yuurtellertun.

17Qungumeggni yuut assiitellriit assiilnguliunrilartut, taqsuqelriit-llu calistet mernuinerciryaqlilartut.

18Itengqalriarung'e'rmeng uitanqegcilartut, qanpagatesciurpek'nateng ellimertucurlaumaksaunateng-llu.

19Yuut tamarmeng tuantut, niitnaulallret kinkuuciilnguut-llu, teguat-llu angicimayaqlirluteng.

20Ciin yuut unguvavkaumalartat nangteqnaq aturluku? Ciin tanqigmek cikiumalartat umyuiqelriit?

21Tuquyugyaaqluteng mayiteq'lartut, tau͡gaam tuquyugpek'nateng; qungumetlerkarteng arcaqakenruluku tukuutni.

22Camek angniutaitelartut tuquluteng tau͡gaam elausngaqameng;

23Agayutem ciunerkaat iirumalaraa casguliumaluku-llu tamiin avatiit.

24Nerevkenii qiaguralartua, yuuniaranrirciiganii tuaten.

25Cat tamarmeng alikek'nganka uluryakek'nganka-llu maa-i piciurtut.

26Uitanqegcitaitua, mernuinerciutauni-llu, arenqiallugutenka-llu iquklicuunateng.

Job 4

Ciuqliq Qalarutellrat

Eliphaz-aaq

© 2012, American Bible Society.

1Tua-llu Eliphaz-aaq Temanite-aq kiuguq:

2Job, qalareskuma-qaa uumiyugciquten? Nepaunii uitasciigaliunga.

3Ayuqucirtulallruaten amlleret yuut, piniriaqluki-llu pinialnguut.

4Kina yuk paallacalkaraqan, pinianani, taqsuqluni, qanllerpet eguaqularaa nangercesqelluku.

5Tau͡gaam watua elpet nangteqnarqellriim tutaaten, tatamngavet-llu qaillun picirkaunak.

6Qigcikngavgu Agayun, nangrunaunak-llu yuungavet, nalirrugtevkenak neryuniuruterluten-llu pinarqaaten.

7Umyuangcaa, nallunrilkengangqertuten-qaa ataucimek yugmek ellualriaruluni picurlallerkaminun tekitellermek?

8Tanglartua yugnek assiilngurmek nauvigkiurilrianek naucetaarkatun-llu naullerkaanun assiitellria elliluku; maa-i-llu quyurciluteng assiilngurmek.

9Anuqetun cayukalriatun, Agayutem eq'uqerrluni piunrilarai.

10Yuut assiitellriit uirranilartut yugtutulitun, tau͡gaam Agayutem nepailarai navgurluki-llu keggutait.

11Pininge'rmi yugtutuli piunrilartuq neqkaminek pitarkaitaqami, piyagai-llu arnacalum yugtutulim cekavvluteng.

12Caqerlua nepailcaarluni qanrucarturtemnek niitua, qaskilan-llu wii niitenricarpiarluku.

13Qavangurtucurlalriatun tuani qavacurlallruunga.

14Alingem tuc'anga qiivellruunga pekcillagalua; temka tamarmi uuleggluni.

15Anuqsaaraam kegginaqa agturaa, alingellruunga-llu qaimni tuar-tang nuyanka napartellriit.

16Ciuqamni-llu camek nangerngalriamek tangertua; tangvagyaaqaqa, tau͡gaam cauciinaku. Tua-llu nepailngurmi erinamek niitua:

17“Tuquarkaulria-qaa yuk ellualriaruyugngauq ciuqerrani Agayutem? Yuk-qaa menuicugngauq piliaqestem̄i ciuqerrani?

18Pisteñi-llu qilagmi Agayutem paqnanailkenritai; an'gilaqeng'e'rmiki-llu pinarqutaitnek nalaqut'lartuq.

19Qaillun-mi nutaan paqnaktaciqau yuk nunamek piliaqumalria, urr'armek taqumalria passicimayugngaluni moth-atun ciissitun.

20Unuakumi unguvayaaqsartukut, atakurpailgan tau͡gken tuquluta kitumek nallunritestaunata.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Cauteput tamarmeng tegumalartut; tuquluta-llu cali umyuartunermek piilnginanemteñi.”

Job 5

1Job-aaq, watua qayagaura. Kitumek-qaa niitestekangqertuten? An'gilat-qaa ilangqertut cauvigkarpenek?

2Eq'urrluten umyuassuugaquvet tuquvigpenun tamana usviicarauguq cauvkenani.

3Tanglartua usviilngurnek picurlagngailngalngurnek, tau͡gaam wii piqatarraarpek'nii aniqlaallruanka enait.

4Tamakut irniarit aarnailngurmek uitavigkameggnek nataqusngaitut; kitumek-llu ikayurtekaunateng qanercetaarvigmi.

5Usviilnguum naugillrinek yuut kailriit nerciqut— cukilanat-llu akuliitni naumangraata— meqsulriit-llu ayariciqait usviilnguum tukuutai.

6Nangteqnaq nauyuituq nunamek, picurlagnarqelria-llu nauyuunani nunami.

7Qang'a! Wangkutnek tau͡gaam picurlagmun tekiutelartukut, paulayagaat qulmun tenglauciicetun ekualriamek.

8Wii elpengukuma tuigcartua Agayutmun, elliinun-llu arenqiallugutekа tunluku caliaqesqelluku.

9Ellii calilartuq angelrianek taringumasciigalkemteñek, irr'inarqelrialiari-llu naaqumasciiganateng.

10Ellallircet'laraa nunamun merqelluki-llu naucetaarviit.

11Aa-ang, elliin nalularai ellmeggnek pivakenrilnguut angniilnguut-llu angnirivkaraqluki.

12-13Pisciigalliqevkalarai yuut usvituyarrluteng picirkiulriit, umyuartulriit-llu napcetaqluki ellaita usvituyarutaitnun, callrat tamarmi elluatuusciigataqluni;

14erenrani tan'geqisngalartut, cavtaaraqluteng erenrem qukallrani unugmi pilriacetun.

15Tau͡gaam Agayutem anirtularai arrsaulriit tuqumek; enuqitellriit-llu anirturaqluki nangcimallratnek.

16Arrsaulriit neryuniurutkit'larai, elluanrilnguut-llu qanrat patuluku.

17Angnirciquq yuk Agayutem ellangcaqii! Taumek anucimirqecetaarutii uumiksaqunaku Artuqailnguum.

18Agayun kiliqenglartuq, tau͡gaam kilineq nemlaraa; yaggluten akngirtelaraaten, unatmikun-llu assirivkalaraaten.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Pulengtaarluni anirtularciqaaten aarnarqellriamek;

20piitnaq tuskan unguvavkarciqaaten, anguyiim-llu nalliini capkuciumaciqaaten tuqumek.

21Agayutem qanerrluutekestevnek aviuciiqaaten; anirturciqaaten piunririlria tekiskan.

22Temciarautekciqan piunririlria piitnaq-llu alikngaunaki-llu yuilqum ungungssii.

23Naucetaarviit itumtaqavteng teggalqurtaitelarciqut; yuilqum-llu ungungssiin alingevkalarngaunak.

24Uitanqegciluten pelatekarpeni uitaciquten; yuvriquvki qusngiuteten atauciungraan tamaringaituten.

25Nallunritarkaugan-llu kinguverpet amllerarkauciit irniaten-llu amllertaciqut nunam can'gitun.

26Mukaarkam naullran taqmigtelauciatun quyurciyaraq tekilluku, unguvamaciquten ak'allaurrvigpenun.

27Job-aaq, man'a yuvriumarraarluku ak'anun nallunrillruarput. Piciuguq, taumek ciuniurru assilriakun pillerkan pitekluku.

Job 6

Job-aq

1-2Picurlautenka angniilutenka-llu uqamaltassiaquneng,

3uqamaillruyartut imarpiim qaug̃yaini, taumek piciatun qalarteng'e'rma alangaarngailnguten.

4Pitegcautai Artuqailnguum kapusngaut wangni, tuqunarqellriarat-llu saggluni tememni. Alingnarqellriari Agayutem sagingaut wangnun.

5Ciulvak qinuitelartuq ner'aqami canegnek, kuluvak-llu nepaitelartuq neqkaminek ner'aqami.

6Taug̃aam kina neryugngaa cacugniilngurmek taryuilngurmek neqmek? Cacugninarqelartuq-qaa kayangum qatellriara?

7Wiinga neryuumiitelartua neqnek tuaten ayuqelrianek, nerellma-llu tamarmeng naulluuvkalaraatnga.

8Ciin Agayutem kaigatemnek cikiryunritanga? Ciin piicauteka kiuyunritau?

9Tuqucuanga-llu camek nagucirpek'nani!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Nallunrilkumku tuaten piyaucia, qecgauryartua angnirlua, cakneq engellugtung'e'rma. Nallunritaqa Agayutem tanqilriarucia; Ingluliuqsaitanka elliin alerquutai.

11Camek piningqerrlua wiinga unguvasia? Ciin unguvaurciqsia camek neryuniurutaunii?

12Teggalqumek-qaa piliaqumaunga? Temengqertua-qaa punernermek?

13Pinima tamarmi unicanga wangnek anirturciigatua; kitumek-llu cauvigkaunii ikayurtekamnek.

14Arenqiallugutem waten ayuqellriim nalliini yugnikestengqerrsugyaaqua piciulrianek— cakaallrungramku wall'u cakaanrilengramku Agayun.

15Tau͡gaam, elpeci yugnikekemni, cacetuquteksunaituci, kuiggaartun meriuculriatun ellallinriraqan ayuqngavci.

16Kuiggaat tuvingalartut cikumek qanikcarmek-llu,

17tau͡gken puqlangan catairulluteng, kuiggaat-llu terr'it alairluteng, kinerluki.

18Yugyagluteng ayalriit pellaalartut mermek yuaraaqameng; piciatun ayagaluteng tuqulartut nunami kinertellriami.

19Yugyagluteng ayalriit Tema-mek Sheba-mek-llu yuaralartut,

20tau͡gaam qacuvallalartut kuiggaarnun kinreskainun tekitaqameng.

21Elpeci-llu ayuquci wangnun tamakucetun kuiggaarcetun, tangrravciu wangnun tut'elleq kingupiarluci alingluci.

22Wiinga-qaa qanellruunga, “Cikiutekiurcia”? Wall'u, “Tukuutevceñek aassaqluci akiliutekarpeceñek pici wiinga piteklua”?

23Wall'u, “Aviucia inglukestem̄a unatiinek”? Wall'u, “Akilirlua tegucia nangtestemnek”?

24Kitaki tua-i, elitnaurnga; qanrusnga arenqianarqutemnek. Nepaunii niicugniurniamken.

25Piciuluteng qalartellriit ukvernarqelartut, elpet tau͡gaam qalartuten piciunrilngurnek.

26Umyuartequten anuqmek tau͡gaam qalarcuklua; ciin-mi kiularcia nanikualua qalartaqama?

27Nall'arcetaariyarakun-llu pistengengnaqsalliniuten elli'irnek, tukuurtengnaqutekluki-llu yugnikesteten.

28Tau͡gaam watua tangvakarnga wiinga; iqlungailamken kegginarpenun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Tuaten pitanariaci. Cangakuurpiiqnacia. Pinarqelriarunilua pinricia. Camek pinarqutaitua.

30Umyuartequci iqluuryuklua, umyuartequci assiilnguq assilria-llu nalluyuklukek.

Job 7

1Yuum unguvii ayuquq, umyuani aturpek'naku, anguyagteñun ilausngalriatun, tema aturluku cakviulalriatun,

2pistetun talinermek kepqellriatun; calistetun-llu akingutkaminek neryuniulriatun.

3Iralut tamalkuita camek unguvatkaitua; unullra tamalkuan ilutequmalartua.

4Inartaqama qavarnalua, sass'at cukaiqapiaralartut; mumigtaarumaaqlua unugpak nerinillua erqaarallerkaanek.

5Temka paralut patumaat; qelteñek patumaluni; imaq qurrluraqluni pupimnek.

6Erenret wangni pellulartut cukanruluteng massiinarkun mingqellriami, iquklitaqluteng neryuniurutaunateng.

7Agayun, umyuaqiu wiinga unguvama anerneqainaucia; angnilqa ak'a pellullruluni.

8Tangertek'lallma tangerrngairuciiqaanga. Yuaquvnga nataqngaitarpenga.

9Amirlutun mitriarutellriatun catairulluni-llu, taumek yuk tuqulria utertenqigcuilnguq;

10eneminun utertenqiggngaituq, nallunritestellrin-llu nalluyaguciiqaat.

11“Taumek wiinga qanerkaqa nuqingangailkeka; qenercama umyuaqa-llu cakneq assiinani. Qalartenricuumiitua.

12Wiinga-qaa imarpiungama, wall'u-qaa imarpiim carayaknganga nayurcirarpenga?

13Inarrlua mernuinercingnaq'laryaaqua; engellugtulqa utumarikanirnayukluku.

14Tau͡gaam elpet alingevkararpenga qavangurtuavkarlua, tupagciigacetaqlua tangrruartellua alingnarqellrianek

15kiituani qemillua tuqucimallerkaqa cucuksagutaqa, tememni nangteqnarqellriami uitayuumiirullua.

16Tuatequagua; mernurtua unguvallemnek. Ilangcivkenii uitasnga, unguvang'e'rma catngunrilama.

17Caulria yuk carpagtun pitarrluku pilarciu? Ciin murilkelarciu caurallra?

18Yuvrilaran unuakut tamalkuita, naspaagurluku-llu kesianek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Qaillun taktalriamek uluqsaunii tangvakatarcia, tangvanritqaquvnga nuaka igyaqka?

20Assiilngiquma, cayarciken, elpet yuut murilkurtiini? Ciin iingaaquuteksia? Cakviurutngussiyaagtua-qaa elpenun?

21Assiilngumnek-qaa watqapik aug̃'aritesciigatarpenga? Alarqaqlemnek-qaa anucimirqecetaanricesciigatarpenga? Ak'anun pivkenii qungumnun piarkaurtua, elpet-llu yuange'rpenga nalaqngaitarpenga.”

Job 8

Bildad-aaq

1Tua-llu Bildad-aaq Shuhite-aq qanertuq:

2Qaillun taktalriamek makunek piciunrilngurnek qalarteqatarcit?

3Agayun-qaa piciatun cuqcituuq? Wall'u-qaa Artuqailnguum piciulria piciunrilnguurrluku pilaraa?

4Irniaten assiilngillrukata elliinun, anucimirqecetaarciqai pinarquciicetun.

5Taug̃aam umyuarnayaguciluten kaigavikekuvni Artuqailnguq Agayun;

6iqluyuilkuvet canganarqutaunak-llu, Agayutem ullagluten ikayurciqaaten nunuliutekluku-llu elpenun ataam ilakuralriarurrluci.

7Tukuuteten tamarilten caungaitut pitassiaruskuvteng Agayutem cikiutekainun taum nalliini.

8Apqaurutkiki ciuqvallaat, umyuangcautekluki-llu ciuliat elitellrit assilriit.

9Unguvavut wangkuta nanituq, camek-llu nallurilkengaunata watqapik, kitulartukut talinertun nunam qaingakun.

10Taug̃aam ak'allarnun yugnun elitnaurceten; niicugniki qanellrit:

11“Cuplulget nausciigatut mer'ilngurmi; tangrrumayuitut elatiini merrlilriim.

12Kinraqaku meq ciungatgun allat naumalriit nalalartut, nanitessiyaagluteng kepluki camun atullerkait.

13Agayutailnguq yuk makucetun cuplulegtun ayuquq; neryuniurutiit tamalartuq, nalluyagutaqaku Agayutem.

14Cacetuqutekilriatun ayuquq negairem kuvyaanek.

15Nayumiqaciqaa-qaa negairem kuvyaan yuk iggaggvikekani? Iqukuni-qaa teguleqani ikayurluku nangerceciiqaa?”

16Assiitellria yuk nauga'rtelartuq naunerrlugtun akertem̄i, naunerrlugtun cekavtellriatun naucetaarvigmi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Acilqu͡rri nemrut'lartut teggalqunun asvailkutaqluki tamalkuita teggalqut.

18Tau͡gaam qecuumakata naumallritnek yuum yuarnakngaitaa tuantellrucia.

19Tua-i tau͡gaam angniutii yuum assiitellriim, allat-llu tailuteng enailarait.

20Tau͡gaam Agayutem watqapik cakaarngaitaa canganarqutailnguq yuk, watqapik-llu ikayurngaunaki assiitellriit yuut.

21Ataam engelaryaurceciiqaaten, qayagpagayugngarivkarluten-llu,

22eq'ukesteten aturiumaciqut kiaresngiatnamek, assiitellriit-llu yuut enait catairuciiqut.

Job 9

Job-aq

1Job-aq kiuguq,

2Wiinga nallunritaqa tuaten ayuqucia: Qaillun-mi yuk pitalqellriaruciqa Agayun ciuqerrani?

3Yuum qaillun kaggagucugngaagu? Apcugngauq tiissitsaanek apyutnek kia watqapik kiungailkainek.

4Agayun umyuartuqapigtuq artuqaunani pinilriaruluni; kia ingluliryugnganritaa.

5Ingrit nugtartelarai, ellaita-llu nalluaqluku nugtarucirteng eq'uqertaqami-llu piunriraqluki.

6Agayutem nuna pekcet'laraa qiivvluku, nunam tusnganri arulavkarluki.

7Akerta pivkanrilkani pisngaituq; agyat-llu cali pivkanrilkateng tanqigngaunateng;

8elliin kiimi ikayurtaunani qiliit sagtellrui, kiimi-llu cali tutmallruluku tunuakun imarpiim carayii.

9Agayutem agartellrui agyat— Dipper-aaq, Orion-aaq, Pleides-aaq, ungalalirnermelnguut-llu agyat.

10Caliari angengata wangkuta taringesciigat'laraput, irr'inarqelrialiari-llu naaquciitut.

11Agayutem canimkun kitungraanga wiinga tangerciigataqa.

12Piyukminek tegutelartuq, kia-llu arulaircessngaunaku. Kia-llu waten apesngaunaku, “Calisit?”

13Agayutem eq'uqertellni pinriceñarngaitaa, piunrillrui inglukesteñi ikayurtai Rahab-am.

14Qaillun-mi tua-i qanerkamnek nalaquciiqsia kiutekamnek Agayutmun?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Pinarqutaileng'e'rma, kiingan kaigayugngaunga takumcukesqellua Agayutmun cuqcestemnun.

16Qayagauqumku elliin-llu kiukanga, ukveryanritua elliinun niicugnillrucia erinaka.

17Anuqerpagteggun callularaanga, qiurqevkarlua camek pitkaileng'e'rma.

18Taqsuqainercircessngaitaanga; unguvaka imillrua cungarninarqellriamek.

19Pitassiayunarqua-qaa Agayun qessangraan camek pivkangnaqluku? Qanercetaarvigmun-qaa ayaullaku? Kia-qaa ayagcecugngaa qanercetaarvigmun?

20Pinarqutkaileng'e'rma, Tau͡gken qanellma niitellrat pinarqutkangqerrnganateng pilartut, qanellma-llu tamarmeng pinarqutkangqerrngacet'laraatnga.

21Camek pinarqutkaitua, tau͡gaam wani cangalliunrirtua. Unguvayuumiirutua. Cat ping'e'rmeng wangni caunritut;

22ayuquk; yuk pinarqutkailli wall'u pinarqutengqerrli Agayutem tamarkenka piunrirciqak.

23Yuk pinarqutkailnguq alqunaq tuquaqan, Agayutem temcik'laraa.

24Agayutem cikiutekellrua ellarpak assiitellrianun yugnun. Cikmircetellrui tamalkuita cuqcistet. Agayutem pivkallrunrilkaki, kia pivkallruaki?

25Erenret wangni cukamek pellulartut, atauciq-llu iliit assilriaruvkenani.

26Cukanqurrartun angyatun unguvaka kiturtuq, cukataluni yaqulegpagtun ellu'urtellriatun pitarkaminun.

27Quuyuarquma nalluyagutengnaqluku-llu engellugtulqa, tamarmi nangteqelqa utertelartuq taqsuunani;

28nallunritaqa ilumun tua-i Agayutem tangvagaanga pinarqelriarulua.

29Pinarqelriarulua pimiima, ciin tua-i waniwa pingnatugyarcia?

30Qanikcarmek eruquma wangnek, unatenka-llu miilirluki lye-amek erungramki,

31igceciiqerpenga pellernarqelriamun petmigmun, aturaqengramteng-llu kasnguksaguciiqaatnga.

32Agayun yuukan, kiuyaraqa; cuqcivigmun ayaglunuk elluaringnaqsararpuk man'a qanemyuugautpuk.

33Tau͡gaam yugtaituq akunlemegni arulaircestekamegnek cuqtestekaitukuk tamamegnuk Agayun wiinga-llu.

34Kaugtuutani au͡g'arliu wangnek, uluryanarqellran-llu alingevkanrillia.

35Nutaan qalarcartua elliinek alingevkenii, wangnek ayuquciqa nallunrilamku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Job 10

1Unguvaka tengrukenritaqa; Camun nagtevkenii qanemyuugarciqua; qalarciiqua yuucima eq'urtellrakun.

2Agayutmun qanerciqua, pinarqelriaruvkanrilnga, qanrusnga ca pitekluku inglukucirpenek.

3Elpeni-qaa assirtuq nangeskuvgu, Eq'ukluku-llu unatvet piliallrat? Tua-i-llu quuyuaraulluki assiitellriit yuut pillerkiurait?

4Wangkuta-qaa cat tanglaucimcetun tanglartuten?

5Erneten-qaa amllertaut yuum erenritun?

6Ciin-mi tua-i yuarciki tamalkuita assiilngillrenka picurlakallrenka-llu tamalkuita yuarluki?

7Nallunritan pinarqutailuciqa, kitumun-llu anirturciigaluciqa elpenek.

8Uatvet elucilillruatnga ayuqucirkiurlua-llu, wani-wa tau͡gken cali unatevkun piunriqatarlua.

9Nauwa elpet piliaqellrukevnga qikumek; tau͡gken-qaa cali waniwa ataam urr'armun utercetqatarlua?

10Atamkun qingaurcetellruarpenga; anglivkallruarpenga aanama engeliagkeni.

11Elucilillruan temka enlirluku yualulirluku-llu, enrenka-llu patuluki yualunek amimek-llu.

12Unguvamek cikillruarpenga kenekmek-llu cakaniyuilngurmek, aulukutvet-llu unguvavkarlua.

13Tau͡gaam maa-i nallunriraqa tamatum nalliini aassaqluten picirkiullrucin akngirrnalua.

14Assiilngillerkaqa murilkurallruan, au͡g'aricuumiitarkaulua assiilngiquma.

15Inerciigalkuma, nakleng wiinga! Ellualriarukuma ciugcesciigatua kasnguyuum ugaani nangtequtemnek.

16Piluaqeryaqlirqama pissulararpenga yugtutulitun, irr'inarqelrialiaqluten tuaten nangtequtekamnek.

17Kesianek picetaarutestekamnek paivcilartuten inglulirtekamnek; qenngellren tungemnun naungiinarluni; pillerkiulartuten allakun curugtekamnek.

18Ciin yuurcetellrullinisia? Kia kitak tangerpailganga tuqullrullinilii.

19Yuurpailegma tuqullrukuma egmian-llu qungugnun ciunirlua yuurtellrunrilngurtun ayuqsartua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Unguvaka-qaa iquklitqatanrituq? Ilangcivkenii uitasnga! Elluilua uitaqacuaqerniartua.

21Ayagniarartua utertenqiggngairullua, ayaglua nunamun alianarqelriamun tan'gercetqapigtellriamun,

22nuniitnun tan'gerem, talinret, aakulagnarqellriim-llu, tuani-llu tanqik tan'gertun ayuqluni.

Job 11

Zophar-aaq

1Tua-llu Zophar-aaq Naamathite-aq kiuguq,

2Kia-qaa kiungaitai makut caunrilnguut? Qanrumallran-qaa yuk ellualriarurceciiqaa?

3Job-aaq, qannguarutvet-qaa yuut nepairciqai? picingssautekikuvet-llu iliita-qaa kasnguyugcessngaitaaten?

4Qanravet qanellren elpet piciuniluku; Agayutem-llu tangellrani canganarqutaitniluten.

5Umyuaqa-tuq tua-i aturluku Agayutem tungaunani kiuliten!

6Qanrucaqiiten umyuartuyaraq amllerteggun piyarauniluku; ilait taringellerkaat yugmun arturnaqluni. Nallunrilkiu-llu man'a; Agayutem nangteqevkaraaten pinarqellren nurrluku.

7Nallunriryugngaan-qaa qailluqapiar Agayutem pinian, angtacian-llu pitaciak?

8Agayutem qilak engelekenritaa, qailluitung'e'rpet taringengaitan. Agayutem nallunritaa tuqumalriit nuniit, elpet taúg͡aam nalluan.

9Agayutem angtacia pivigtunruuq nunami, iqtunruluni-llu imarpigmi.

10Agayutem tegukaten qanercetaarvigmun-llu ayaulluten, kia arulaircartau?

11Agayutem nallunritai naliit yuut catngunriluciit; tanglarai tamalkuita assiilnguut caliarit.

12Taúg͡aam usviilnguut yuut umyuarturiciqut, yuilqurmiutaat ciulviit anlangkata aanameggnek nuyurrunateng.

13Job-aaq, umyualinqigten. Yaggvikiu Agayun,

14Assiilnguq unatevni uitakan, pegesgu yaaqvanun, assiitellria-llu uitavkarpek'naku enevni.

15Nutaan tuani kegginan ciugciiqan canganarqutaunak, cacetuciquten, alingengaunak-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Nalluyaguciiqan nangteqellren; umyuaqumanrirciquq mertun ul'rraarluni entellriatun.

17Unguvan tanqinruciquq akertem tanqiani erenrem qukallrani, unguvam-llu tan'gercetenqurraullri ciqinqerciqut unuakuartun.

18Elluiluten yuuciquten neryuniurutmek muirumaluten; Agayutem camun piyailkuciumaciqaaten mernuirucelluten-llu.

19Inareskuvet cam alingevkarngaitaaten; amllellret yuut ikayurcetaalarciqut elpenun.

20Tau͡gaam assiitellriit yuut nanikualuteng yuaraciqut; tangerciqaat-llu nau͡gg'un anagvigkartailucia. Kiingan neryuniurutkeciqaat nangnermek aneryaalteng.

Job 12

Job-aq

1Tua-llu Job-aq kiuguq,

2Nallunailngurmek yuut qanertekaiceci. Tuqukuvci, umyuartuneq tuquciquq maliggluci.

3Tau͡gaam wiinga taringyugngaunga elpecicetun; aciqsinrunritua elpeceñi; tamalkuita qalartelci yuut tamarmeng nallunritait.

4Yugnikestekengramteng maa-i temcik'laraatnga; temciyulartut, ellualriarung'e'rma pinarqutaileng'e'rma-llu; tau͡gaam avani pellullermi Agayutem kiulallrui piicautenka.

5Camek arenqiallugutaituci, tau͡gken wiinga anglaniteklua; yagtarci yuk iquqatalria.

6Teglengalriit tau͡gken agayutailnguut-llu uitanqegciluteng yuulartut, Agayutem-llu eq'urcetaartai elluarrluteng uitalartut, kiingan tememeng pinillra agayutkeng'e'rmegteggu.

7Yaqulgung'e'rmeng ungungssiunge'rmeng-llu amllernek avalingqertut elpeceñun elitnauruteksugngakmeggnek;

8apciki nunam imarpiim-llu ungungssii umyuartutiitnek.

9Tamarmeng nallunritaat Atanrem unatainun piliaqellrucirteng.

10Agayutnguuq piliallmi unguviita nirtuutestiit; yuut-llu unguviit elliin piniani uitauq.

11Alungutevci neqnirtassiaryulauciatun neqkanek, tuaten-llu ciutek niicunqelartuk qaneryaranek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12-13Umyuartuneq yugni ak'allaurtellriani uitauq, Agayun tau͡gaam umyuartuuq artuqaunani-llu. Yuut ak'allaurtellriit taringumaut; Agayun taringumauq piningqerrluni-llu cat qaillun piyukuniki piyugngaluki.

14Agayun piunririkan, kia nautenqigcugngangaitaa, itercikan kia ancugngangaitaa?

15Nuna kinlaraa Agayutem ellallirceteksaitaqaku; ul'ura'aqluni-llu meq nuqinganritaqaku.

16Agayun pinirtuq cirlakirrlainaraqluni-llu; tamarmek iqluurumalria iqluurtii-llu elliin piniani uitauk.

17Tegularaa atanirturtet umyuartuciat, ciuliqagcilriit-llu usviilngurtun ayuqlirivkarluki.

18Angayuqat angayuqaunrircet'larai itengqalriarurcelluki-llu;

19ellmikutuurcet'larai agayulirtet yuut-llu pinilegpaulriit.

20Yuut cacetuqutekek'ngait nepairtelarai, teguaqluki-llu ak'allaurtellriit umyuartuciit.

21Qigcignairut'larai angayuqat, piniarucetaqluki-llu atanirturilriit.

22Tuqutun-llu tan'gercetqapiaralria tanqigivkalaraa.

23Atanruviit pinirivkalarai anglirivkarluki-llu, tua-i tau͡gken cirlakluki piunrirluki-llu.

24Ciuliqagtait usviilnguurcet'larai ayagavkarluki-llu piciatun uunguciinaki nanluciinaki-llu;

25caavtaalartut tan'germi taangiqellriatun-llu ayalualuteng.

Job 13

1Iigma man'a tamalkuan tangellruak, ciutegma-llu niitellruluku taringluku-llu.

2Ca nallunrilkeci, wiinga-llu nallunritaqa, aciqsinrunritua elpeceñi.

3Tau͡gaam qaneryugyaaqua Artuqailngurmun, pingnatukengaqa-llu pitekluku qanellguteksugaqa Agayun.

4Elpeci nallumacirci nallunarcalaraci iqluquluci; yungcaristetun ayuquci assirivkarisciigalngurtun.

5Nepaunaci-tuq tua-i uitaqerci, nepaitellerci umyuartuteksararci.

6Niicugnici qanrutkellemni pitka, niilluki-llu qerrlugemkun taqsuarirlua kaigatenka.

7Piciuvkenaci-qaa qanerteñ̄guciquci Agayutmun, qallarrluci-llu iqluurcelluku?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Ellii-qaa ingluliurutengnaqerci, Anagyaaquciiqerci-qaa Agayun qanercetaarvigmi?

9Canganarqutaicartuci-qaa Agayutem yuvriqaci? Wall'u-qaa iqluyugngaaci, yuum yuullgutminek iqluurilauciatun?

10Pitalqeggluci piksaitellerci iirumangraan, pinritevkenani elliin kitugciiqaaci.

11Ucurnarqucian-qaa alingevkarngaitaaci, civuuranarqellra-llu-qaa elpeceñun tusngaituq?

12Elpeci qanruyuceci qamllertun ayuqut catnguvkenateng; anagyaaquceci-llu navegyukaaralriatun qikutun ayuqut.

13Nepaiteqerci, wiinga qanqernaurtua, tua-i ca wangnun piyukuni piniartuq.

14Upingaunga unguvaka qevtellerkaanun.

15Neryuniurutairutua, tua-i-mi cayarta Agayutem tuquskanga; Qanrutkeqataraqa pitka elliinun.

16Alingitellma anirturyugngayallianga, kina imna yuk assiitellria watqapik Agayutem ciuqerranun pingailan.

17Niicugnikiciki murilkelluki nalqigutenka.

18Uptellruaqa pingnatukengaqa nallunrilamku wii alangqanriluciqa.

19Agayun, taiqatartuten-qaa pinarqut'liryarturlua? Tuaten pikuvet, upingaunga nepaunii tuqunalua.

20Piteklircetqernga malrugnek; umyuallguciuskina, iingnaqenritniartua elpetegnek;

21anucimirqecetaarpiiqnii, elpenek-llu civuurallemnek alingevkanrilnga.

22Agayun, qanra ciumek, wiinga-llu kiuciqamken. Wall'u wii qanercessnga, elpet kiuniarpenga.

23Caugat assiilnguunka? Canek alartellrusia? Canek alerquutnek navgillemnek pinarqut'liumasia?

24Ciin ulurasia, inglukestevtun-llu ayuqullua?

25Alingevkaryugngaan-qaa tengeskii napam cuyaa malirqeraluku-llu kinreskii carangllluk?

26Paivciuten cungaqitnarqellrianek pinarqutnek wangnun, ayagyuallemni tuaten assiilnguut atullrenka piluki.

27It'ganka kalivnerciraten, murilkelaran-llu natmun ayalqa tamalkuan; murilkelluku-llu amllilqa tamalkuan, tumellrenka tuaten yuvrirluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Taumek ciqumelrianga muragatun arumalriatun, aturatun ciissiaraat 'lumarranek nertulit nerellracetun.

Job 14

1Yuk arnamek yuurtelleq yuunerkituq, picurlautai-llu amllerrluteng.

2Naulartuq naucetaatun nalaluni-llu; ayalartuq talinertun, catairulluni-llu.

3Agayun, tangerqatanritarpenga-llu-qaa, wall'u-qaa cuqcivigmun ayaullua qanercetaarciqerpenga?

4Menuilnguq watqapik piurrngaituq kingunerluni menuulriamek yuum menuulauciatun pitalriamek.

5Ernerkiurumaan tuaten pitalrianek, iralut-llu atu'urkai cuqingaluki, engelekaa-llu taqumaan pellugciigalkii.

6Ulurru, ilangcivkenaku uitasgu, nunaniryuuteknaurai erneni caliskartun.

7Napa kep'ngermi cali nauyugngauq; unguiryugngauq naugaariyugngaluni.

8Mimernai ak'allaurteng'e'rmeng, acilqurra-llu arullrung'e'rmi nunami,

9mequinermek pingqerquni naugiciquq avayangluni nutaan naugaaralriatun.

10Taúg̃aam yuk tuquaqami unguvii iquklit'lartuq; tuquaqami natmun ayalarta?

11Nanvatun meriutellriatun, kuigtun-llu meriulluni kinelriatun,

12tuaten-llu yuk tuqulartuq maktenqiggngaunani. Qavarciquq tupayuunani qiliit piunrirnatkaatnun; cerr'irngaituq-llu qavamini.

13Tua-i-tuq wiinga-llu iirnga tuqumalriit nuniitnun, iirumavkarlua eq'uqengqallerpet pellugnatkaanun, cuq'lirluku tuantellerkaqa, tauna nallaiqan neq'akarkaulua.

14Yuk-qaa tuqurraarluni cali unguvanqigcugngauq? Wiinga taúg̃aam utaqalgirciqua cat utumarillerkaatnek, utaqaluku mat'um nangteqnarqellriim iquklitlerkaa.

15Nutaan-llu elpet qayagaurciquten, wiinga-llu kiuciqamken, elpet-llu ilukegcitkeciqerpenga, elpet piliaqngavnga.

16Nutaan-llu murilkeciqan piyualqa tamalkuan, assiilnguunka taúg̃aam murilkeñg̃aunaki.

17Assiilnguunka aúg̃'ariciiqaten qemaggluki-llu kalngagmun nepuyucirluku; alarqaqellrenka tamalkuita perrirciqaten.

18Ingrit igtelartut ciqumluteng-llu, teggalquq-llu uitallminek aúg̃aumaluni;

19mer'em teggalqut nanglarai; ellarviim-llu nunam marayaa atertaqluku; tuaten-llu elpet yuum neryuniurutii unguvallerkaanek piunrirtelaran.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Cirlak'laran nangyuilngurmek, tuqulartuq-llu; kegginaan elucia cimirluku tuquvkalaran.

21Irniari takarnarqucingelartut, elliin tau͡gaam nallularaa, cali-llu caunrilkumangraata elpekumayuunaku.

22Tememi tau͡gaam nangteqellra elpekumalaraa, tuquillertun-llu ellminek tau͡gaam angniilutkelartuq.

Job 15

Qalartellrem Aipaa

Eliphaz-aaq

1Tua-llu Eliphaz-aaq Temanite-aq kiuguq;

2Job-aaq, angun-qaa umyuartulria kiugarkauguq qanrucirluni caunrilngurnek?

3Umyuartulria yuk qalarrngaituq elpetun ellminek-llu anagyaaqulluni picimitun qalarrluni.

4Umyuan aturluku pikuvet, kia qigciksanritaa Agayun; kina-llu piicalaryanrituq elliinun.

5Assiinak yuucin nallunaituq qanllerpegun; cucukngavgu qanlauciat yuut qanqayulriit.

6Qanerpet pinarqellriarurcetaaten, wiinga pinritamken; qanllerpet tamarmeng pinarqelriarurcetaatgen.

7Umyuartequten-qaa elpet ciuqlikacagauluten yuurtellruyukluten? Tuantellruuten-qaa Agayutem ingrit piliaqellrani?

8Niicugnillruan-qaa picirkiullrani Agayun? Yuum-qaa umyuartucia elpet kiivet pikan?

9Camek nallunrilkengangqercit wangkuta nallukengamteñek? Cat taringumasiki wangkuta taringumanrilkeput?

10Wangkuta umyuartucirput elitellruaput qiilingelrianek yugnek, yuullernek aatan yuurpailgan.

11Carrartun-qaa pitauq Agayutem qaruyutai elpenun? Wangkuta qanenqegcaarturluta caqtaarpek'naki qanelput qalaruciitarput.

12Ciin umyuarpegun caaqerringasit, ciin-llu qenerrluten tangvacurlagcikut?

13Agayun qenrutan cangakuurluku tuaten.

14Caulriim yuk menuicugngaa? Wall'u-qaa yuk arnakun yuurtelleq ellualriaruyugngauq?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Atam, Agayutem an'gilaqeng'e'rmiki ukvekenritai canganarqutaunaki pillerkaat; taukuunge'rmeng tangellrani menuitenrilnguut.

16Tua-llu-wa nutaan yuk uuminarqelria assiilngurtulria, yuk mel'alria assiilngurmek mertun pitarrluki!

17Nasviciiqamken, niicugninga; tangellrenka-llu qanrutkeciqanka.

18Taukut umyuartulriit piciulrianek elicetellruatnga elitellermeggnek ciuliameggnek, iirumalrianek-llu avaliinateng.

19Ellaitnun kiingita nuna cikiutekumallruuq; yugtaunani allamek iqlutmurutestekaatnek Agayutmek.

20Assiitellria yuk qiperrlulartuq akngirniurluni ernerni tamaitni, allrakut aturluki taqumalriit takumcutailngurnun.

21Niiskengarluni nepualrianek alingnarqellrianek; uitayugcaliinanrani piunririlriim tekiciiqaa.

22Neryuniurutaunani tan'germek anallerkaminek, ciunerkangqerrami nuussirpagmek tuqutestekaminek.

23Yaqulget-llu tuqumalrianek tau͡gaam kemegtutuli utaqalgirtuttemii tuqumalria nernaluku. Elliin-llu nallunritaa tan'germek tekitarkangqerrucini;

24nanikuam ciinllugguaratem-llu cakneq alingevkaraak; cirlakuurluku, angayuqatun anguyagmun upingalriatun.

25Unatni yagtellruamiki inglukluku Agayun, caunrilkelluku-llu Artuqailnguq,

26-27Umyugaa quyigluni inglulilluni-llu; ciumuarluni capkutani naluumaluku curukarnaluku Agayun.

28Uitaaqluni yuilngurni nunarpagni, enet piksagutaqluki pikestaita unitellrit qimagluteng, tau͡gaam anguyiim piunrirciqai tamakut nunarpiit enet-llu.

29Ak'anun tukuungaituq; aklui-llu ak'anun piungaunateng. Talinra-llu tuaten tangrruunrirciquq,

30tan'germek-llu anagngaituq; napayaartun naugaaralriatun ayuqeciquq kenrem avayai ekuakiicetun, naugillri-llu anuqem tengciiqai.

31Cacetuqutekinrilli caunrilngurmek, ellminek ukverrluni; camek akiliutii imangqerrngaituq.

32Avayatun nalalriatun taqmigpailegmi ayuquq, naunqiggngairutellriatun.

33Napayaartun ayuquq atsai igtellriatun aruvailegmeng, olive-aam-llu napaatun naucetaaminek igqarilriatun.

34Agayutailnguut yuut kinguvengqerrngaitut, enet-llu piliaqellrit aassaqluteng akilirturiluteng kenerkun piunrirciqut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

35Makut yuut imkuugut picirkiurraarluteng assiilngurmek calilriit, umyuangcarturalriit assiitellrianek.

Job 16

Job-aq

1Job-aq kiuguq:

2Ak'a niitellruunga amllernek qanruyutnek tuaten ayuqellrianek; qaruyuceci cauvkenateng nangteqnarqelriaruut.

3Qanrumaqatartuci-qaa akwarpak? Cam-llu kiumravkalartaki qanellrenka?

4Wangtun-wa ayuqekuvci wiinga-llu elpecicetun ayuqekuma, tamalkuitnek qanllerpeceñek qalarucalrianga. Qamiquqa-llu ungaulugtaqluku umyuartulriatun qecuqitartelluci-llu ulelrianek qanerkamnek.

5Ayuqucirturluci pinirivkaryaramci, qanellma-llu qaruyutet engellugtullerci utumarcaraa.

6Ta͡ugaam qanellrenka ikayuutngunritut, nepaileng'e'rma-llu engellugtulqa nepaiqsaunani.

7Agayutem wiinga cirlaurcetaanga, ilanka-llu tamalkuita tuquvkarluki.

8Cayuglua teguleravnga; inglukesteksagutamken. Kemgiutua enerrlainaurrlua, yuut-llu tamatumun asguranairutnia pinarqutka.

9Eq'urrluni Agayutem allguraanga ipiinka qecuktarluki; tangvacurlaglua-llu cakneq uumiklua.

10Yuut qalarrluteng ciritekaatnga, caukenritem tuaten ugaani kegginamkun qacartaqlua, avatemni-llu qerrlerullua ingluklua.

11Agayutem-wa elliin assiitellriit unataitnun tunkiinga.

12Elluilua uitallruyaaqua, ta͡ugaam Agayutem navguraanga, uyaqumkun-llu tegulua milqaullua navgurlua; elkartaanga napataquteklua

13pitgaqustain-llu avatairaatnga. Pilaglukek ikirtak tartugka, naklekevkenii-llu; cungaka maqevkarluku nunamun.

14Pulengtaarluni kilirturaanga; curugaanga anguyagtetun usviiruskiitun eq'ukutem.

15Tuquilriatun angniitua missuullernek-llu aturanek aturlua, aqumlua-llu urr'amun qaillun pisciigalilua.

16Aluviliurumiima kegginaqa kaviriuq iigka-llu puvlutek avaciaruterlutek tungulriamek,

17pinarqutaitua yugmek nangcillemnek, piicautek-llu Agayutmun ilumuuguq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Nunaa, iiryaqunaki assiitellriit wangnun pimallret! Inerquryaqunacia akinaurucimallerkaqa nepliutekekumku.

19Watua nallunritestengqertua qilagmi, ililirlua anagyaaqutestekamnek.

20Yugnikestem̄a nakukaatnga, iigka qurrlulartuk aluvignek Agayutmun.

21Agayutmun anagyaaqutestekamnek yugmek piyugyaaqua, iliit yugnikekminek anagyaaqucilauciatun.

22Qavcirraan allrakut kinguatni, ayagciqngama tumyarakun utertenqiggnailngurkun.

Job 17

1Tuqullerkaqa canimelliuq. Anerneqa-llu tuknialiuq; camek pikartairutuq wangnun qungurvigkaqa tau͡gaam.

2Tangvalaranka yuut tamarmeng akngirnaqluteng temciarautekaqatnga.

3Agayun, akimek unangevkarnga itercivigmek anssuutekamnek, kitumek pitangqerta qanerluni ikayurtekamnek?

4Umyugait umellruavki taringumallerkaatnek, taumek cirlakevkaryaqunii ellaitnun.

5Waten ak'allarmek qanruyucetangqertuq kia taum yugnikekni aki pitekluku tunllinii ingluitnun, irniarin-llu tamana nangtequtekellruat.

6Maa-i-llu yuut man'a qanruyun wangnun elliluku inglukaatnga; tailuteng qeciraqlua kegginamkun.

7Iluteqellma iigka meciirutak; talligka irugka-llu mamtutaluteng talinertun.

8Ellualriit yuut alangaarutekluku man'a, tamarmeng-llu pinarqut'liraatnga agayutailngurtun.

9Imkut ellualriaruniluteng ellmeggnek pilalriit ukveqngiinaraat ellait alangqanrilucirteng.

10Tau͡gken tamarpeci tailuci ciuqamnun nangreskuvci ilavceñek umyuartulriamek nalaqucanritua.

11Ernerkiuranka kitullrurtut; picirkiurallrenka-llu piciurtevkenateng; neryuniurutairutua.

12Unungraan yugnikekma erenrunilaraat, qanraqluteng tanqik canimetniluku, tau͡gaam nallunritaqa tan'germi uitaciqa.

13Tuqumalriit uitaviat kiingan neryuniuruteksagutaqa, tuani inarciiqua qavarnalua tan'germi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Qunguq tuqlurciqaqa atamnek, paralut-llu nerestenka tuqlurciqanka aanamnek nayagamnek-llu.

15Nani neryuniurucetangqerta wii piteklua? Kia tangertau pitangqerkan?

16Neryuniurutem maliggngaitaanga ayakuma camavet tuqumalriit nuniitnun.

Job 18

Bildad-aaq

1Tua-llu Bildad-aaq Shuhite-aq kiuguq:

2Job-aaq, yuut-qaa elpetun ayuqellriit nepaiteqayuunateng pilartut? Qanenrirluten niicugnikuvet, qalaruciiqamteggen.

3Cam umyuarteqevkartaten usviicukluta kuluvagtun?

4Elpenek tau͡gaam akngirtelartuten qenertellerpegun. Ellarpak-qaa yuin uniqurciqaat qenertellren pitekluku? Agayutem-qaa nugtarqeciqai ingrit umyuan cupuiresqelluku?

5Kenurraat assiitellriit yuut nepingaciquq; kenra-llu kumanqiggngaunani.

6Kenurraat pelatekaatni nipcimaciquq.

7Piyuapallilallrung'e'rmi, tau͡gaam maa-i paallagyarpiaralartuq; paallalartuq, ayuqucirtuutek'lallrin ellii pitaqluku.

8Ellminek ayuqucimikun kuvyamun naptelartuq;

9kapkaanaam pitaqelaraa kitngiakun, au͡g'arciiganaku-llu tegumiaqluku.

10Nunam qaingani negaq iirumauq; kapkaanaak civcimalutek tumyaraanun.

11Alingnarqelriit tamiin avatiinek alingevkaraat, maligqurluku amllillra tamalkuan.

12Kaigem piniarutaa; picurlak-llu upingaurtuq paallacalkallerkaanek.

13Naulluutem qaingan amia neraa, tallik iruk-llu tuqum nerluki.

14Mulngakevkenaku ayaucimauq pelatekamek uitanqegciluni uitallranek, ullaulluku-llu Tuqum Angayuqranun.

15Maa-i kina imna uitayugngauq pelatekaani sulfur-aamek kanverraarluku uitavillra menuircarluku.

16Acilqurri camani nalaluteng, quliitni-llu avayai kinerluki.

17Yuut nunam qaingani nalluyagutaat, atra-llu qanruteksuunaku tumyarani.

18Egcimauq tanqigmek tan'germun, ellarpagmek ayagcecimaluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Irniarituq kinguvrunani-llu yum'ini, uitavikellrani-llu kitumek pitaituq uniskiinek.

20Tamarmeng yuut calarami uitalriit kanaknermi-llu niicestai nanikuagut, alingluteng qiivut uuleggluteng-llu.

21Tuaten ayuqellriamek ciunerkangqertut yuut assiilngurtulriit, ciunerkaqluku Agayutem caukenritestain.

Job 19

Job-aq

1Tua-llu Job-aq kiuguq:

2Qaillun pitalriamek nangteqatarcecia, navgurlua-llu itumllua qanllerpeciuggun?

3Pulengtaarluci ikiaralararpecia, kasnguyuksaunaci-llu nangcillerpeceñek wangnek.

4Ilumun-llu wiinga alartellrukuma, qaillun tamatum akngirtaci?

5Ilumun-llu elpeci umyuarteqkuvci assinruyukluci wangni, umyuartequlluki-llu nangtequtenka nallunairuteksukluki pinarqelriarucimnun.

6Watua nallunriciu Agayutmun nangteqevkauciqa, kuvyaminek-llu caqulua.

7Qayagpagtua, Nangtaanga! tau͡gaam kina niicugninrituq; kia niitenritaa qayagauralqa ikayurcetaarlua.

8Agayutem tumkaqa capaa, kiturciigatua-llu; tumkaqa-llu tan'geriluku.

9Uayallruanga tamalkuitnek tukuutemnek piunrirluku-llu elluarrlua niitnaulalqa.

10Nangtaanga naken tamiinek. Wiinga-llu caitairutua, neryuniurutka qecugluku napatun unillua-llu nalalua tuqusqellua.

11Agayutem caknerpak qenrutaanga; inglumi arcaqanracetun elliullua.

12Anguyagteñi ayagcetai anguyaasqellua, ilutulrianek elagluteng avatairluku-llu pelatekaqa.

13Agayutem anelgutenka ayagcetai wangnek yaaqvanun, nallunrilkenganka-llu allanertun ayuqliriluteng.

14Tungayiinka yugnikek'nganka-llu tayima catairutut.

15Allanrulallret-llu enemni nalluyagutaatnga; arnat-llu pisteṁa allanertun ilakumanrilngurtun ayuqliullua,

16Pisteka qayagauraqamni, kiuyuitaanga taqsuariutengramni-llu ikayuusqellua.

17Cumacinariunga nuliamnun, pellernarilua anelgutemnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Mikelnguunge'rmeng-llu caunrilkelaraatnga temciarautekaqlua; nangertaqama picingssautek'laraatnga.

19Canimenaki yugnikek'ngama eq'uyagutaatnga, kenkenruluki-llu pilallma ingluksagullua.

20Enrenka neputut amimnun kememnun-llu, anaktararallruunga-llu unguvaviluarlua.

21Takumcukicia, takumcukicia, yugnikek'ngamni, Agayutem unatiin yagglua iqutaanga.

22Ciin nangcecia Agayutem nangtellruciatun? Nangcillerci-qaa wangnek amlleriksaituq?

23Kia-tuq qanellrenka neq'akliki igaulluki-llu kalikarnun!

24Wall'u iqukeggutekun canaulluki qanellrenka teggalqumun igaulluki akwarpak piuyalriit.

25Nallunrilamku Anirturtema unguvacia, nangertarkauguq-llu nunam qainganun.

26Amiqa-llu naulluutem nangellrungraaku temtuumarma Agayun tangerciqaqa.

27Tangerciqaqa iigemkun, elitaqciqaqa-llu, Caceskelli'irtua qanravet,

28“Qaillun nangciiqseta?” cali-llu, “Nangteqellra Job-am elliinun taúg̃aam tusngauq.”

29Taúg̃aam watua alingici nuussirpagmek, nuussirpagmek taitellriamek Agayutem eq'uqertiinek assiilngurmun, nallunritesqelluci cuqcisteḿek pitangqerrucia.

Job 20

Zophar-aaq

1Tua-llu Zophar-aaq Naamathite-aq kiuguq:

2Job-aaq, umyuaqa nall'artenritan. Waniwa utaqasciigatua kiunalua.

3Niitua cangakuurutmek tamatum-llu umyuaqa assircetenritaa, taúg̃aam nallunritaqa qaillun kiullerkan.

4Ilumun nallunritan ak'allarnek pellullernek, yuk piurteqarraallranek ayagluni,

5angnirpalallrat assiitellriit yuut nanilucia, agayutailnguut-llu carrarmi taúg̃aam nunaniryulauciat.

6Sugturiyaaqsartuq qilak tekilluku, sugtum-llu ugaani qamiqurran amirlut tekilluki,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7tau͡gaam urr'atun tengciiqaa. Nallunritestellri-llu paqnayugciqut natmun ayaucianek.

8Qavangutun catairuciiquq, tangrruarullertun unugmi, tangrrunqiggngaunani.

9Tangertek'lallrin tangenqiggngaitaat, uitavimini-llu uitanqiggngaunani.

10Irniarin-llu atameng teglegallrit arrsaulrianek uterceciiqait.

11Temii-llu ayagyualriatun segganqeggsaaqeng'e'rmi, ak'anun pivkenani urraurciiquq.

12Assiilnguq neqnirqeng'ermi qanrani, igevkenaku-llu ilii

13uitaurcetengraani qanmini neqnirqellranek assikiluni,

14aqsaqruani iluliqnarqelriarurtelartuq, cungarninaqluni tuqunarqelria pilauciatun.

15Iglarai teglegamikun tukuurutkellni miryarluki-llu; Agayutem antelarai aqsaqruanek.

16Assiitellriim yuum igellra tuqunarqelriatun ayuquq; tuqutelaraat ciissirpiim tuqunarqelrialgem keggellracetun.

17Tangerrngaitai kuiget olive-aat uquatnek imalget, kuiggaaraat-llu carvanilriit milegmek evegtaat-llu neqkautiitnek.

18Uterceciiqai tamalkuita cakviurutekluki unangkengallni, tukuutmi nunaniryuuteklerkaat pillerkangqerrngaituq,

19tua-i-wa nangcilriarullruami ikayuyuitellruamiki-llu arrsaulriit, tegutaqluni-llu enenek pilialqenrilkem̄inek.

20Piksugiillmikun camircesciigalami camek aninqiyuituq angniutekaminek.

21Ner'aqami ilakuiyuituq, taumek ak'anun tukuutai uitangailnguut.

22Tukuurteqapigtellran nalliini nangteqnaq tuknilria elliinun tuciiquq.

23Aqsaqrua camirtesqelluku Agayutem angelria eq'urtellni elliinun tuc'eciiqaa, eq'uqertiinek nerelriatun ayuqerkauluni.

24Qimagyaaqekuniu cavik nuussiq; pitegcautem punernermek cingilelgem iquciiqaa.

25Pitegcaun kapusngaluni akmaciluku, qevleqtaalria pitegcautem cingilga anumaluni tumekluku cungaa, alingem-llu tull'uku.

26Tamarmeng qelkaallri piunriumaut; kenrem yuum kumartelqenrilkiin ekuaciqai pelatekaani-llu uitalriit tamalkuita.

27Qiliit qanrutkeciqait assiilngui, nunam-llu apervikuatekciqaa inglulirluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Tamarmeng tukuutai aterciiqut, aterrluki erenrani Agayutem eq'urtellran.

29Waten ayuqellriamek ciunerkangqertut assiitellriit yuut, tua-inguuq Agayutem tekitarkiuraa elliinun.

Job 21

Job-aq

1Tua-llu Job-aq kiuguq:

2Murilkelluki qanellrenka niicugniqerciki, kiingan taumek qaruyutmek elpeceñek piyuutengqertuq.

3Patagtuutevkenii qalarcecia, qalarcimarikuma piyukuvci picingssautekniarpecia.

4Yugnun qanemyuugauteka pinrituq, elluatutun pitengqerrlua nerinisngialliqua.

5Atam tangerqercia. Ayuqucima-qaa tangellran tatamlluci qanerkaunaci tangvagcetenritaaci?

6Umyuaqaqamku waten ellilqa cacirkaitelartua, uulegtaqlua qaika-llu qiivluni.

7Ciin Agayutem assiitellriit yuut unguvavkalartaki, ak'allaurcetaqluki camek nuuqitevkenaki.

8Irniarluteng tutgarluteng-llu, yuugaqluteng-llu tangvagluku anglillrat.

9Enemeggni uitaaqluteng alingniuyuunateng, Agayutem-llu anucimirqecetaayuunaki.

10Pinariaqateng kuluvautait arnacalut tamarmeng qingalartut, irniuraraqluteng-llu arenqiallugtevkenateng.

11Irniarit aquigaqluteng qusngiyagartun

12yuraraqluteng-llu aturcetaaraqata cupu'uryaratgun qelutelegteggun-llu.

13Yuugaqluteng camek nuuqitevkenateng, qinuunateng-llu yuunriraqluteng nangteqevkenateng.

14Qanrutaqluku Agayun, “Wangkutnek ayii! Piyuutekenritarput nallunritellrat piciryararpet.

15Cauga Artuqailnguq, wangkutnun kevgiuresqumaluni? Camek-llu unangeciqseta piicagvikekumteggu?”

16Qanlartut piluaqalarniluteng cakviullermegteggun, tau͡gaam umyuarteq'lallrat wiinga malingasciigataqa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Assiitellriim-qaa yuum tanqia nipcimaqaqsaituq? Iliit-qaa picurlagmun tekiteqaqsaituq? Agayutem-qaa qenerrluni anucimirqecetaaqaqsaitai yuut assiitellriit

18canegtun-llu anuqmun tengcelluki, wall'u urr'artun anuqerpiim ayagaskiitun?

19Elpet qanertuten Agayutmun mikelnguq anucimirqecetaalarniluku atiin assiilngillri pitekluki. Qang'a! Agayutem anucimirqecetaarliki ellait assiilngillret; nallunrirtelluki ellaita assiilnguit pitekluki anucimirqecetaalarniluki.

20Assiilngiumalriit quglitgu ellaita anucimirqecetaaruceteng; elpekluku-llu eq'uqertii Artuqailnguum Agayutem.

21Yuut ciin umyuarniuruteksartatki qaillun kingunermeng ayuquciat iralurtarkiurameng amllertacirkait nang'aqata?

22Yuum-qaa elitnauryugngaa Agayun, pakmani-llu uitalriarung'e'rmeng cuqcestiit?

23Yuum ilii tememikun piniinanermini tuqulartuq; angniinanermini cakviurutaunani-llu tuqulartuq,

24temii nerqeluaqaumaluni.

25Ilii-llu tuqulartuq yuucimikun angniutaunani, uigtuaqallruvkenani assilriamek.

26Tamarmeng ayuqluteng tuqulartut tungmagcimaluteng-llu, tamarmeng paralut patumaluki.

27Umyuartequcin akngircugyaaqlua nallunritaqa.

28Elpet aptuten, “Nauwa-mi atanirturilriim enii? Nauwa-mi pelatekaq assiitellriit uitaviat?”

29Apqauqsaitelaraten-qaa yuut ayagatulit allanun nunanun, ukveksuitaten-llu-qaa qanemciit

30tuani ernermi Agayun qenerrluni anucimirqecetaariaqan, yuk assiitellria qaillun pimaksaitniluku?

31Kitumek pitaituq yuum assiitellriim pinarqut'lirtekaanek wall'u akinaurtekaanek tamalkuita elliin caliallri pitekluki.

32Qungurvigmun ayaucimaaqan, qunguanun cumikluku nayurtelegmun,

33yugugaat maligtelarait ayaucilriit, nuna-llu tungmagingaviani assirluni.

34Qaillun-mi tua-i elpeci caceturqaurciqsecia camek imailngurteggun? Tamarmeng kiuceci iqluurutnguut!

Job 22

Pingayiriluteng Qalarutellrat

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Eliphaz-aaq

1Tua-llu Eliphaz-aaq Temenite-aq kiuguq,

2Yuk-qaa catnguyugngauq Agayutmun? Ilumun yuk umyuartulria ellminek ikayuryugngauq.

3Ilukegcinarquq-qaa Artuqailngurmun ellualriarukuvet, wall'u, camek-qaa unangutkeciqaa canganarqutaunak yuukuvet?

4Agayutem-qaa qigcikucini pitekluku inerquagaaten cuqcimallerkarpenun-llu piluten?

5Qang'a, tuaten piuq amllerqunek assiilngillruavet; tuaten piuq tamalkuan assiilnguq atuqengan pitekluku.

6Anelguten cimirisqelluku akimek akeqniaranek elpenun, teguigan aturainek unilluku-llu camek at'arkaunaku.

7Mermek cikiqsaitaten mernulriit merkaatnek, kailriit-llu neqkaitnek cikiyuunaki.

8Yuum piyunarqucilgem piksagutelaraa nuna, cucukumalriim-llu yuum uitavikelaraa.

9Aipainret ikayurcetaalriit camek piinaki ayagcet'laraten, elliraat-llu teguilaraten nangtaqluki-llu.

10Taumek maa-i negat avatairumakiitgen, alqunaq-llu alingem tutaaten.

11Tan'gericaten tangerciigaliuten, mer'em-llu ulelriim naligluten.

12Agayun-qaa uitanrituq qiliit quyinratni, unavet-llu tangvagluki agyat, quyingraata?

13Tau͡gken elpet aptuten, “Camek Agayun nallunrita? Amirlut iirumaat—qaillun cuqciiqakut?”

14Mamtulriit amirlut caqumaat, taumek tangerciigalnguq, piyualartuq-llu qiliim ellarpiim-llu pairutellragni.

15Ciumuartuten-qaa piyuagurnaluten ak'allarteggun tumyaratgun, yuut assiitellriit piyuavik'lallritgun.

16Alqunaq tegumallruut pillerkarteng tekipailgan, tusnganrat ulem atertellrua.

17Qanertut Agayutmun, “Ayii wangkutnek,” waten-llu, “Artuqailnguum wangkuta qaillun piyugngaakut?”

18Tau͡gken Agayutem enait assilrianek imilarai, taringesciigatanka assiitellriit yuut umyugaat.

19Ellualriit yuut tangerrluku quyalartut camek-llu pitkailnguut engelalartut tangrraqamegteki assiitellriit yuut anucimirqecetaarumallrat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Tamarmeng assiitellriit yuut piutait piunrircimalartut, kenrem-llu uitaqallret ekualuki.

21Job, Agayun umyuallgucirru, uitanqegcinaurtuten; inglukilriatun ayuqutenrirru; tuaten pikuvet, elliin atawaqerceciiqaaten.

22Ciuniurluki ayuqucirtuutet elliin cikiutekellri; qaneryarai uitavkarluki ircaqurpeni.

23Ut'reskuvet Artuqailngurmun elpenek-llu pivakenrirluten, elluanrilnguq-llu au͡g'aquvgu caliaqumalalria enevni,

24suulutaaruteten ciqiskuvki, Ophir-aam-llu suulutaara eggluki kinreskiinun kuigmun teggalqut akuliitnun,

25Artuqailnguq-llu Agayun suulutaaqekuvgu qerrirliqluku-llu piksunaqluku;

26nutaan Artuqailngurmi nunaniryugciquten, kegginan-llu ciugciiqan Agayutmun.

27Piicakuvet kiuciqaaten, elpet-llu akqutkelten aturciqaten.

28Callerpegun tamalkuita piluaqerrlainalarciquten, tanqik-llu ciqinqerciquq tumevni.

29Agayutem-wa atrartelaaki umyuamegteggun quyilriit tau͡gken anirtularai ellmeggnek pivakenrilnguut.

30Anirtularaa camek pinarqutailnguq yuk; aviucimaciquten menuurcimanritellratgun unatvet.

Job 23

Job-aq

1Tua-llu Job-aq kiuguq:

2Cali ingluliutua qanemyuugarlua-llu Agayutmun, yuuniaralqa catkevkenaku elliin nangtaanga.

3Nanlucia-tuq wani-wa nallunrillaku, cuqciyaraqengraaku-llu ullagyaqekeka.

4Elliyaraqa camek pitengqerruciqa ciuqerranun, qanemyuugautai-llu pinarqutailucima tamalkuita maniyaqenka.

5Nallunriryaraqa elliinun qaillun kiuyauciqa, taringluku-llu camek qaneryaucia wangnun.

6Agayutem-qaa pinini tamalkuan aturluku ingluliryaraanga? Qang'a, niicugniyartuq qalartellemni.

7Piciugua, Agayun qanellguteksugngaaqa; elliin-llu qanruteksaraanga akwarpak camek pinarqutkaitnilua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Calarami yuarayaaqellruunga, tau͡gaam Agayun tuantenrituq; nalaqellrunritaqa yuarallemni Kanaknalirnermi

9Agayun calillruuq Negeqvami Ungalami-llu, tau͡gaam wiinga cali tangeqsaitaqa.

10Tau͡gaam Agayutem nallunritaa amllelqa tamalkuan; yuvriqunia, piciqaanga menuunii.

11Maligtaqa tumai maligtaquurluki; pisqellrakun maligtaquura'rqa caqirteksauni-llu.

12Uniteksaitaqa alerquun qerrlugmikun qanrutkellra; qanmikun alerquutekellri qemangqauraranka ircaqumni.

13Ellii-wa cimiyuituq kia-llu cimirivkaryugngaagu? Camek piyugaqami, tuaten pilartuq.

14Elliin picirkiurani wangnun piciurciiqai, tauna atauciq picirkiuraa ilarraqaat amlleret wangnun picirkiurain.

15Ciuqerrani uulegtelartua alinglua; umyuaqaqamku, civuurak'laraqa.

16Agayutem caceskellivkaraanga; Artuqailnguum alingevkaraanga.

17Agayutnguuq, tan'geruvkenani alingevkarteka— tan'gerem camek tangrrutesciigatevkangraanga.

Job 24

1Ciin Agayutem pillerkiqsaitau cuqcillerkaq, ernermi tuani cuqcimallerkaat kevgiurtain?

2Yuut nugtartelarait nunautet engelait nunauceteng piitnek ilanaluki; teglelartut qusnginek, ilaulluki-llu katngautmeggnun.

3Tegutelartut ciulvagnek elliraat piitnek, teguigaqluku-llu aipaineq kuluvautiinek akiilnguirnatkaanun.

4Arrsaulriit calligtelarait tumyaranek; arrsaulriit-llu qimagaluki iiravkaraqluki.

5Taumek arrsaulriit yuilqum ciulvaitun, yuaqcaaralartut neqkameggnek mertailngurmi yuilqumi; naken allamek irniateng neqkaitnek nataqutesciiganateng.

6Avulartut naucetaarvigni pikenrilkemeggni, avuraqluteng-llu unitallernek wine-arkanek atsanek yuut assiitellriit naucetaarviitnek.

7Unugmi qavalartut uligkaunateng maqarqutkaunateng nengelmi.

8Ellalluum ingrinun tut'ellriim mecungtelarai, qiuret-llu caniitni uqitarassaagaqluteng allamek uqisvigkailameng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Assiitellriit yuut pisteksagutelarait aatailnguut mikelnguyagaat teguaqluki-llu irniarit arrsaulriit akiilnguitnun akiliutekevkarluki.

10Arrsaulriit ellamun anlartut matarmeng aturaunateng; kaigluteng tuaten quyurciaqameng mukaarkanek.

11Olive-aanek ciamlluki uquirilartut, atsanek-llu wine-arkanek, tau͡gken ellait meqsuagaqluteng.

12Nunarpiit iluatni kiliumalriit tuquqatalriit-llu qayagpagaut, tau͡gaam Agayutem ilangciksaitai piicautait.

13Yugnek pitangqertuq tanqik qessakekiitnek; taringumanritaat, maligcuunaku-llu natmun ayallra.

14Tuqutarayuli erpailgan maktelartuq tuqucinaluni arrsaulrianek; unugmi-llu tegliuraqluni.

15Akusrarutekituli utaqalgilartuq tan'geraarallerkaanek; qanerluni, “Kia tangerrngaitaanga”, kegginani-llu patuluku elitaqesqevkenani.

16Unugmi tegliulriit enenun navguulluteng it'lartut, erenrani tau͡gken iirumaluteng tanqigmun-llu anyuunateng.

17Tan'gercetqapigtellria ellaitnun unuakuuguq; yugnikngamegteki-wa alingnarqelriari tan'gercetqapigtellriim.

[Zophar-aaq]

18Assiitellriit yuut ulem ayautai, nunautiit-llu Agayutem aniqlaatiin aciantuq; caliyarturnanrirluteng naucetaarvimeggni.

19Qanikcaq catairut'lauciatun kiirmi ellaliyuitaqan-llu, tuaten-llu assiilngiumalriit catairut'lartut unguvalriit nuniitnek.

20Aanakengraiceteng-llu watua umyuaqsuirutait; temait-llu paralut nerluku, piunriumaluni-llu napatun iqumalriatun.

21Tuaten pilartut nangcilaata aipainernek takumcuksuunaki-llu irniangyuilnguut arnat.

22Agayutem, pinimikun, piunrirtelarai pinilriit; Agayun piaqan—assiitellriit yuut tuquluteng.

23Agayutem elluiluku yuuvkararkauyaaqai, tau͡gaam kesianek murilkuralarai.

24Carrarmi assiitellriit yuut elluilartut, tau͡gaam nalalartut carangllugtun, mukaarkat kangricetun kepumallertun.

25Man'a piciunrilkan, kia asguranairyartanga iqlungalriarunilua? Kia-qaa asguranairyugngai qanellrenka piciunritniluki?

Job 25

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Bildad-aq

1Bildad-aq-llu Shuhite-aq kiuguq:

2Agayun pinilegpauguq, tamarmeng yuut qigcikarkaugaat; angayuqauvini qilagmi uitanqegcinarqerrlainalaraa.

3Kia naaqsugngaaki an'gilat elliin kevgai? Nani-qaa pitangqertuq Agayutem tanqian ciqinqaqsailkiinek?

4Yuk-qaa ellualriaruyugngauq wall'u menuunani Agayutem tangellrani?

5Elliin tangellrani iraluq-llu tanqiatuq, agyat-llu menuitenritut.

6Tua-i-mi yuk qaillun pia, tauna paraluq, tauna ciissiar? Tua-llu-qaa yuk qaillun piqatarta, yuk tauna paraluq, yuk tauna ciissiq? Yuum unguvii cam engelqaqau Agayutem tangvallrani?

Job 26

Job-aq

1Tua-llu Job-aq kiuguq:

2Ikayuutngunritqapigtuci wangnun— wiinga yuk naklegnarqellria, pinialnguq!

3Assilriamek ayuqucirturiuten usviilngurmi-llu wiinga qanrutarpenga nallunrilkengarpenek!

4Kitumek ikayirluten qalarcit, kia-llu umyugirluten makunek qalarcetaten?

[Bildad-aaq]

5Alangruit tuqullret uulegtut merni nunam aciani.

6Agayutmek iirumanrituq Sheol-aaq tuqumalriit nuniit, camek patungraan capngaitaa elliin tangvallranek.

7Agayutem sagtellrua neglirneq qilak camek imailngurmun, ellarpak-llu agarrluku camun imailngurmun.

8Agayutnguuq imilartiit amirlut mermek uqamaitellratnun-llu qagercecuunaki.

9Iilaraa muiqaaralria iraluq amirlum tunuanun.

10Akertem pic'araanek teviryaraanek-llu pilillruuq, ellarpiim engeliikun tuaggun cimilararkaurtelluku erneq unugmun.

11Agayutem akeqnerrlugtaqateng naparyat qiliim nayumiqastai, arulalartut qiivluteng-llu alingluteng.

12Elliin pinian imarpik cirlakellrua; munaucimikun piunrirtellrua carayak Rahab-aq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Aneryaallran qilak avairucet'laraa, elliin-llu cali unatain tuqutellruat qimalria ciissirpak.

14Makut maa-i elliin pinian carraq'apiarkun qanruteksarpiartekait, niitelalput agyumciarautnguut. Kia nallunricugngaagu ilumun qailluqapiar Agayutem angtacia?

Job 27

Job-aq

1Job-am-llu qalartellni ayagninqigcamiu qanertuq:

2Agayun unguvaciatun, elluarrlua cuqcimallerkamnek allurcesteka, Artuqailnguq-llu, unguvaka cungaqisngavkartii;

3Agayutem anernermek cikiumallran taktaciatun

4qerrlugka watqapik assiitellriamek qanerngaituk, alungutka-llu watqapik iqlungaituq.

5Wiinga qanerngaitqapigtua qanllerci piciuniluku; aguagutkeciqaqa pinarqutailuciqa tuqullerkaqa erneq tekilluku.

6Tegumiaqeciqaqa elluaruciqa, peggngaunaku-llu; umyuama kasnguyugcecuitaanga iliitnek erenret atullma.

7Tamarmeng ingluliurtenka callugtenka-llu anucimirqecetaarumakilit yugtun assiitellriatun elluanrilngurtun-llu.

8Camek neryuniurutkangqertat agayutailnguut Agayutem unguviit tegukaku?

9Agayutem-qaa niiciiqaa qayagauqan, picurlagnarqelriim tekiskaku?

10Piksuumikellrulitgu kitak angniq elliin cikiutek'laqii: taqsuunateng kitak piicalallrulit elliinun.

11Elitnauqernaamken qaillun angtacianek Agayutem pinian, nalqiggluku-llu Artuqailnguum Agayutem picirkiuraa.

12Tau͡gaam, qang'a, tamarpeci tungaunaku tangellruarci; ciin-mi tua-i caunrilngurnek qalarceci?

[Zophar]

13Artuqailnguum Agayutem waten anucimirqecetaalarai assiitellriit, nangcitulit yuut.

14Qetunraliryaaqeciquq, tau͡gaam tamarmeng tuqucimaciqut anguyagkun; irniarit-llu camirrluteng neryuitut.

15Tuqutaullrunrilnguut cangerlagkun tuqucíqut, nulirqellrungraiceteng-llu angniiluteknqaitaat tuqullrat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Assiitellriit yuut quyurciyaaqeciqut qerrirlinek urr'artun pitarrluki, pengiluteng-llu aturanek qikutun pitarrluki;

17pengiyaaqeciqai, tau͡gaam elluarrluteng yuulriit aturciqait, pinarqutailnguut-llu avenqegciiqait qerrirlit.

18Assiitellriit yuut enelilartut negairet kuvyaicetun ayuqelrianek wall'u uqisviggartun pistem naucetaarviim nayurtiin piliallratun.

19Nangneqlirmek inarciiquq tukuulriaruluni, tupakuni maaten piciquq imkut tukuutai tayima.

20Alingem tuciiqaa alqunaq ulqertellriatun; anuqem unugmi tengciiqaa.

21Calaramek anuqem tengciiqaa eniinek;

22anurvauciiqaa takumcukevkenaku pinertutacirramitun qimangnaqnginanrani.

23Anuqa culu'uggluni aqvaqullrani, alingevkarluku piunririlriamek piniminek.

Job 28

Nanraumallra Umyuartunrem

1Mine-artangqertuq elagvignek qerrirlimek; Suulutaam avurrluirviinek pitangqertuq.

2Cavik nunam akuliinek tegumalartuq, kavirliq-llu cavik uruggluku teggalqunek tegumaaqluni.

3Mine-aliurtet yuvrialaraat tan' gercetqapigtellria. Yuarvik'larait nunam et'uqri Elagaqluteng-llu teggalqunek tan'germi.

4Yuut uitaviata yaaqsikiini Wall'u yuum it'gain ayagviksuilkiitni, Elalartut amiguyuitnek mine-at. Tamaani calilartut alianarqellriami, Ilavkugnek agaluteng elanret iluatni.

5Nunamek neqkat naulartut, Tau͡gaam tamatum nunam acia Navguumalartuq ciamcimaluni-llu.

6Nunam teggalqurri teggalquqegtaarnek sapphire-aanek pingqelartut, Urraa-llu suulutaartangqerraqluni.

7Qakurtat tangyuitait tumyarat mine-anun, Yaqulgem-llu falcon-aam iigken tangeqsaitaa.

8Yugtutulim wall'u allam alingnarqelriim ungungssim Watqapik tamakut tumyarat egilraviksuitait.

9Mine-aliurtet elalarait teggalqut tegqapigtengraata, Elagaqluteng ingrit aciitgun.

10Iteryariaqameng teggalqut ukilluki, Nataqut'lartut teggalquqegtaarnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Elalartut kuiget kangiit tekilluki, Iirumallret-llu nallunrircetaqluki.

12Nani-mi umyuartuneq nalaqumaciqa? Nani eliciiqseta taringyaramek?

13Umyuartuciq nalaqumangaituq yuut akuliitni; Yuum nallua qailluqapiar akitutacia.

14Imarpiim et'uqri Qanertuq umyuartuneq tamaani nalaqumayuitniluku.

15Kipucimasciigatuq qerrirlimek wall'u suulutaamek akilirluku.

16Suulutaaqegtaaraam teggalquqegtaaraat-llu pitacirciigataat akia.

17Akitunruuq suulutaami, Assigtami-llu suulutaarrlainarmek pilimalriami wall'u cikunguaqegtaarmek.

18Akitutacia umyuartunrem amllenruuq Coral-aani wall'u crystal-aani wall'u ruby-ni.

19Assinqukacagiit topaz-at avurrluitqapiaralria-llu suulutaaq Pitassiarucunaituq umyuartunrem akianun.

20Naken-mi tua-i umyuartuneq pilarta? Nani-llu taringumayaraq uitaa?

21Umyuartuneq unguvalrianun tamalkuitnun iirumauq, yaqulgung'e'rmeng-llu tangerciigataat.

22Tuqu tuaten piunririyaraq-llu Qanerlutek qanrutkumallrani tau͡gaam niitellruniluku.

23Agayutem kiimi tumyaraq nallunritaa, Nallunritaa nani nataqumalaucia umyuartunrem,

24Tua-i-wa nuna tangviimiu iquanek ayagluku iquanun, Tangvagluki-llu cat tamalkuita qiliim acianelnguut.

25Agayutem anuqa tuaten tuknitaarkaurcetlerminiu Taqlerminiu-llu angtacirkaa imarpiim;

26Agayutem cuqkiullerminiu natmun ellalluk igtarkaucia, Kalluk-llu tumkiullerminiu;

27Tuani tau͡gaam tangellrua umyuartuneq naspaaluku-llu qaillun pitallra, Elliin elluakellrua.

28Agayutem-llu yuk qanrulluku, “Umyuartuyukuvet, qigcikarkaugan Ataneq, Taringyaurcukuvet, assiilnguq tunutarkaugan.”

Job 29

Job-am Nangneq Qanellra Pitminek

1Job-aq cali qanenqigtuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Unguvaka-tuq ataam Agayutem murilkellran nalliitun ayuqli.

3Tamatum nalliini kesianek Agayutem nayurturalallruanga, tanqigmek-llu cikiumaaqlua piyuagaqama tan'gerkun.

4Tamakuni ernerni piluaqerlua yuullruunga, Agayutem-llu yugnikutiin cayailkuciumaluku eneka.

5Artuqailnguum Agayutem nayullruanga tamatum nalliini, tamarmeng irnianka avatemni uitaluteng.

6Kuluvautenka qusngiutenka-llu milegmek amllermek piaqluteng, napautenka-llu olive-aat naugaqluteng teggalqulinqurrarmi nunami.

7Nunamta ciulirnerit quyurtaqata ilalirluki aqumaqama,

8ayagyuat avitelaraatnga egmian tangrraqamegteñga, angukaraat-llu nangertaqluteng qigcikutmek pilua.

9Yuut ciuliqagtait qanenermek taq'aqluteng;

10angutet-llu takarnanqukacagait nepaunateng uitaaqluteng.

11Tamarmeng tangertenka wall'u niitestek'lallrenka qanerkangqelartut assilrianek cat caliallrenka piluki.

12Arrsaulriit qayagaaqata, ikayulallruanka; ikayulallruanka elliraat allamek ikayurtekailnguut.

13Yuut nangteqeqapigteng'e'rmeng nanralallruatnga, ikayulallruanka-llu aipainret nanikuanrirtelluki.

14Kesianek elluarrlua, pitalqegglua-llu piuralallruunga.

15Cikmiumalriit iikellruatnga piyuasciigalnguut-llu it'gaqlua.

16Arrsaulriit atakellriatun ayuqellruatnga, allanret-llu qanercetaarvigmi anagyaaqut'lallruanka.

17Piunrirtelallruanka piniit nangcitulit angutet anirturaqluki-llu nangtaarit.

18Wiinga neryuniurutkuralallruaqa unguvamallerkaqa, elluilua-llu enemni tuqullerkaqa.

19Napatun ayuqellruunga acilqurri mermek nuuqitenrilngurtun, avayai-llu unuakumi mecunguralriacetun.

20Yuut tamarmeng nanrarturalallruatnga, pinialiyuunii-llu.

21Ayuqucirtuutnek qalarutaqamteng, yuut nepaitelallruut niicugninqegcaarluki-llu qanellrenka.

© 2012, American Bible Society.

22Qalarrnermek taq'aqama camek ilaviitelarait qanellrenka. Qanellrenka ellallugtun ellaitnun meciutaqluteng;

23tamarmeng ciuniulallruit nauceciiyurtet quyakelauciacetun ellalluk up'nerkami.

24Quuyuarautelallruanka caceskitaqata kegginama angnillran eguaqularai.

25Ataniularanka pillerkiuraqluki-llu; Ciuliqagtelallruanka angayuqam anguyagteñi ciuliqagtelauciatun, qarutaaraqluki-llu nanikuallratni.

Job 30

1Maa-i taú͡gaam angutet ayagyuanema anglanitek'laraatnga! Atait cautngunritsiyaagluteng yuugut taumek ikayurcecanritanka qimugtenka qusnginek qaunqillratni.

2Piqunqeggianateng, piniatessiyaagluteng ellimerrutemnek calisciiganateng.

3Arrsaukacagaameng kaigluteng-llu, taumek pukulaqait kinreskai naunraat acilqurrit unugmi alingnarqellriani yuilngurmi.

4Nunami mertailngurmi naumalriit qecuktalarait nerluki-llu, napat tuaten acilqurrit cacugniilnguut ner'aqluki!

5Yuut ayagcet'larait qatpagalluki, teglengalriatun pitarrluki.

6Allanek uitaviilameng qerranquni uitalartut, ilutulriani nayuumalriani teggalqut peñat qacarneritni.

7Yuilqumi neplialartut ungungssitun, quyuqucugaraqluteng napat aciatni.

8Catngunrilnguut kinkuuciinateng-llu! Ayagcetellrit nunamek.

9Maa-i-llu watua tailuteng temciarautek'laraatnga; picingssautngulua taú͡gaam ellaitni.

10Cumaciklua, yaaqsissaagarturluteng pilaraatnga, umyuarteq'lartut wangni assinruyukluteng, tailuteng tuaten kegginamkun qeciraaqlua.

11Agayutem-wa piniarutevkaanga casciigalivkarlua-llu, ingluk'laraatnga cakneq qenerrluteng.

12Ukut tuqutarayulit curukaraatnga ciuneqlua; aqvaquavkarlua; pillirkiurtut nangnermek nangcillerkameggnek.

13Qimagvigkairlua piunringnaqaatnga, yugmek-llu arulaircestekaunateng.

14Ukinrikun cacetuqutma anuraluteng tailuteng-llu igqaqluteng nanerlua.

15Alingem tutaanga; takarnarqutka catairutuq anuqvallakalriatun, piluaqalqa-llu amirlutun catairulluni.

16Waniwa tuqullerkaqa canimelliuq, nangteqelqa qaillun utumarcesciigatuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Unugmi tamarmeng enrenka cugialartut; engellugtulria neresteka arulaiqayuituq.

18Agayutem qecugmigaanga aturama pugyaraakun qipluki-llu aturanka eluciirluki.

19Milqaullua-llu marayamun, cangallrunritua urr'ami qamllermi-llu.

20Agayun, qayagaularamken, taú͡gaam elpet kiuyuituten; piicagaqama-llu, ilangciyuituten.

21Eq'uyagutarpenga; pinirtacirpetun nangtarpenga.

22Anuqmun tengcetarpenga; egqaqerpenga tuknilriami ellarayagmi.

23Wiinga nallunritaqa ayautarpenga tuqullerkamnun, yuut tamarmeng ciunerkaatnun.

24Ciin callugciu navguumalria angun, qaillun pisciigalnguq kiingan taú͡gaam takumcucaralria?

25Qiaksaitellruunga-qaa yuut arenqiallugtellriit ilagarluki angniilutkaqluki-llu nuuqitellriit?

26Angnimek tanqigmek-llu neryuniullruyaaqua, arenqiallugun taú͡gaam tan'geq-llu taillruuk.

27Umyuassuugaam engellugtulriim-llu nangtaagnga; nangteqngama arulaiyuunii unuaquaqan.

28Nunanialngurkun pektelartua, akertem ciqinqallranek pitailngurkun; Nangertelartua yugyalriami qayagauralua-llu ikayuusqellua.

29Erinaka angniituq alianiurluni-llu kaviarngalnguut jackal-aat yaqulegpiit-llu ostrich-aat nepiicetun ayuqluni.

30Amiqa tunguriuq petgerrluni tuaten; qaika puqelvagluni.

31Nunaniqluteng aturcetaalrianek niiskengangqelallruyaaqua, taú͡gaam maa-i tuquilriatun qialrianek niiskengangqertua.

Job 31

1Wiinga wangnek akqellruunga neviarcar tangerrluku aglumaarkauvkenaku.

2Tua-llu qaillun Artuqailnguum Agayutem wiinga piciqanga? Qaillun akilartaki yuum caliari?

3Picurliim-qaa tut'eksaitai elluanrilnguut, piunririlriim-llu assiilngurmek calilriit?

4Agayutem nallunritai callrenka tamalkuita; tangvagluku-llu amllilqa tamiin.

5Iqlutmurucingnaqellrianun maligutellrukuma, allat-llu iqluungnaqellrukumki;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Agayutem cuqlia piciulriatgun cuqcissuutetgun, elliin-llu tangerciqaa camek pinarqutailuciqa.

7Piciulriamek tumyaramek avtellrukuma, iigma-llu alarcetellrukagnga, unatenka-llu assiilnguum meciumakaki,

8neqkat nauceciillrenka piunriumalit, wall'u allanun nerevkarluki neqet naucillrenka.

9Aglumallrukuma nunalgutma nulirranek, utaqalgirlua-llu, iirumalua, amiigan elatiini,

10nuliama kitak keniuskiliu alla angun inarrluni-llu allam angutem ingelrini.

11Tuaten ayuqellria assiilnguq anucimirqecetaarumanarquq tuqumek.

12Ayuqsartuq navguilriatun nangteqnam kenratun, piunrirluki cat tamalkuita piutenka.

13Pisteṁa iliita arnam wall'u angutem pitii ciuniullrunrilkumku qanellrani arenqiayugluni wangnek;

14qaillun-mi tua-i piyarcia Agayun nangreskan? Apqauqan, camek kiuyarcia?

15Agayutem-qaa eneliagni piliaqestellma pisteka-llu piliaqellrunritaa?

16Qunukutellrukumku camek arrsaulria piyuutiinek, aipaineq-llu ciunerkairucetellrukumku,

17wall'u neqenka kiima nerellrukumki elliraq-llu nerevkarpek'naku

18ayagyuarraanranek-wa anglicallrukeka nakmiin atiitun, anami-llu neliagkenek anrraanranek ciuliqagtaqa,

19tangellrukuma yugmek qerrulriamek aturailami, arrsaulria-llu angun uligkaunaku;

20cikiryarqa aturarkainek qusngit melqurritnek taqumalrianek, wiinga nakmiin qusngiutemnek. Nutaan-llu elliin tamalkirrluku ircaquni nanraryaraanga.

21Elliraq yagtellrukumku, nalluvkenaku anagyauciqa qanercetaarvigmi,

22talligka ayemqumakilik; qecuumakilik tusgegemnek.

23Alikngamku Agayutem anucimirqecetaarutii, tuaten watqapik pingaitua.

24Tukuuyaraq wiinga cacetuqutekeksaitaqa

25tukuutemnek-llu ucuryagutekiksaunii.

26Wiinga agayuksailngua akerteṁun ciqinqeraqan, wall'u iralumun tangssunarqellrani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Alarcecimaksaitua qigcikutmek pisqellukek cingallemkun unatenka qigcigyulqa taukugnek maniluku;

28Tuaten ayuqellria assiilnguq anucimirqecetaarnarqaa tuqukun; piciuyanrilama pakmanelngurmun Agayutmun.

29Quyayuitua inglukestenka nangteqaqata, ilukegciteksuunaki-llu picurlagaqata;

30Assiilngiqsaitua piicautellemkun tuqusqelluki.

31Calistem̄a tamarmeng nallunritaat allanret ciuniurrlainalauciit wangnun.

32Kelelaranka egilraulriit enemnun tumyarani-llu qavarcecuunaki.

33Allat iingnaq'larait assiilnguteng, wiinga tau͡gaam iirumaksaitanka assiilnguunka.

34Alingeksaitua qaillun yuut qanllerkaitnek; nepaunii uitaksaitua wall'u enemek anyuunii alinglua yugnun caunrilleknayuklua.

35Kia-qaa niicugningaitai qanellrenka? Ukvernarcariunga qanellrenka tamalkuita piciuniluki. Artuqailnguum Agayutem kiulia. Picetaarutestem̄a picetaarutkellri igausngakata tangerrsugngaluki wiinga,

36umyuaqa quyigluku aturyaranka tusemnun elliluki qamiqumnun-llu elliluki nasqerrucetun.

37Agayun caurallemnek tamalkuan qanruca'arqa, ciugngaluku-llu qamiquqa elliin ciuqerrani.

38Nuna nauceciikengaqa teglegaqekumku, teguluku nakmiin pikestainek—

39nerlaquma-llu naugillrinek akilirpek'naki, paluavkarluki naucetaaqestait tamakut,

40naucetaarvik naugikili cukilananek, mukaarkanek pivkenani, wall'u naunerrlugnek, neqkanek pivkenani. Job-am qalartellra iquklituq.

Job 32

Elihu-m Qalartellri

1Job-aq ellminek elluaryukluni pian, taukut yuut pingayun taqaat kiungnaqsaaqerraarluku.

2Tau͡gaam niicugniuralriit iliita aterluni Elihu-mek qenertellni nuqingasciigalia, Job-aq ellminek elluakengan Agayun avalitekluku. (Elihu Barachel-aam qetunraqaa, Buz-am kinguveqluku, tungayallgutkelriarin Ram-am ilakluku.)

3Qenrulluki tuaten Job-am taukut pingayun yugnikestai. Qaillun kiusciigalatgu Job-aq, tamatum-llu Agayun alangqalriatun pinaluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Tau͡gaam Elihu taukuni ayagyuanruami qigcigyugluni utaqalgillruuq taukut
qanenermek taqlerkaatnek.

5Tangrramiu taukut pingayun kiutekaitelliniata Job-amun qenqertuq

6qalarrluni-llu.

Elihu

Wiinga ayagyuartua, elpeci-llu ak'allaurrluci, taumek ancurturyaaqelrianga
alinglua-llu wiinga umyuarteqlemnek qanrutlerkarpeceñek.

7Wangnek qanrutua elpeci qalartarkauguci, elpeceñun ciulirnerulrianun
umyuartucirci qanrutkesqelluku.

8Tau͡gaam Artuqailnguum Agayutem anerneqaa wangkutnun tailalriim cikirluta-
llu umyuartunermek.

9Ak'allaurtellrem umyuarturivkayuitaakut wall'u ikayuyuunata
nallunritesqelluku elluaq.

10Taumek watua elpeceñun niicugnisqua; qanrutqernaamci qaillun
umyuarteqlemnek.

11Niicugniurallruunga qalartellerpeceñi utaqalgirlua-llu umyuangcallerpeceñi
ellalegtarnek qanllerkarpeceñek.

12Murilkurallruunga niilluki-llu ikayuutngunritellrat qanelci, nasvaksaitaci
alangqaciit Job-am qanellrin.

13Qaillun qaneryarceci umyuartuneq nalaqellruniluku? Agayutem kiunarqaa Job-
aq, elpeci-wa pisciigalavciu.

14Job-aq qalartellruuq elpeceñun, wangnun pivkenani, wiinga tau͡gaam
kiuyanritua elpeci kiullerpecetun.

15Job-aaq, camek qanerkaitut: qaillun kiutekaitut elpenun.

16Utaqaurlii-qaa qaneqsaunateng uitallratni? Yaani nangerngaut camek allamek
qanerkaunateng.

17Qang'a, wiinga kiuteka wanirpak qanrutkeqatarqa qanrulluten-llu wiinga
qaillun umyuartequcimnek.

18Qanerkanka amllerrata nuqingasciigatanka.

19Qanllerkamnek pillerkiumanrilkuma, qagerciiqua wine-am assigtaatun
imaqaalriatun nutaramek wine-amek.

20Uitasciigatua; qanernarqaanga.

21Kina ingluarvikluku pingaitua; yugmun-llu assikesqellua pingaunii.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Qaillun assikesqellua pillerkaqa nalluamku; tuaten pikuma Piliaqestellma ak'anun pivkenani piunriryaraanga.

Job 33

1Kitaki nutaan, Job-aaq, niicugniurqiki qanerkanka elpenun.

2Upingariunga qanernalua umyuamni uitalriamek.

3Tamarmeng qanellrenka piciulriaruut, qalartua piciulriamek.

4Anerneran Agayutem piliaqellruanga unguvamek-llu cikirlua.

5Kiuyugngakuvnga kiukia; Qanerkarpenek upeskina.

6Agayutem tangvallrani wiinga elpet-llu ayuqukuk, tamamegnuk piliaqumallruukuk qikumek.

7Taumek camek alingutkaituten wangnun, cakviurcessngaitamken.

8Tua-llu, niitellruamken waten qanllerpeni:

9“Wiinga pinarqutaitua; camek alarteksaitua. Pinarqutaitua assiilngurmek-llu piinii.

10Agayun taúg͡aam nalaqut'lartuq avalitkaminek callugnalua inglukestem̄itun pitarrlua pilaraanga.

11It'gamkun kalivnercilaraanga, cauralqa-llu tamalkuan murilkelluku.”

12Taúg͡aam qanrutamken, Job-aaq, elpet alartuten. Agayun angenruuq yugni.

13Ciin Agayun picilirciu kiuyuitniluki qiperrluuteten?

14Agayun qanengraan pulengtaarluni, kia murilkessuitai qanellri.

15Yuut qavaraqata mamtulriamek inglemeggni qavaryugluteng, Agayun qalartelartuq qavangutgun tangrruatgun-llu.

16Niicugnivkalarai elliin qanellminek, aarcirtuutainek-llu alingelartut.

17Agayun qalartelartuq assiilngillrat taqesqelluku anirturnaluki-llu ellaitnek pivakengllerkaitnek.

18Elliin piunriumavkarngaitai; aviutelarai tuqumek.

19Yuk ellangcaumalartuq naulluuluku taklartelluku ingelrinun, taqeksaunaku engellugturtelluku temiikun.

20Kiituani-llu neryuumiirut'lartuq, picalquk'lallni-llu miryalnguksagulluki.

21Temii kemgiutaqluni nangluni; enri-llu tamarmeng tangerrnariluteng;

22tuqumalriit nuniitnun ayagarkaurrluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23An'gilam ullagluku ikayuryarturciqlia, Agayutem an'gilain tiissitsaarugaat iliita, qanrucartuusqelluku ca assilriarucianek elliinun;

24An'gilam takumcukluku qanerciquq, “Pegesgu! Aviusgu ayallerkaanek tuqumalriit nuniitnun nalaqutua akikaanek petuillerkaan.”

25Temii ayagyualriarurciiquq ataam-llu piniriluni;

26piicakan Agayutem niiciiqaa, agayularciquq Agayutmun nunaniryugluni; Agayutem cat elluarciiqai elliinun.

27Atuaguq yuut ciuqerratni, qanerluni-llu: “Assiilngillruunga, pellernariluku-llu ellualria, tau͡gaam Agayutem unguvavkaraanga.

28Aviutellrua yuuciqa tuqumalriit nuniitnun ayagyallranek, waniwa-llu cali unguvalua.”

29Agayun waten pilartuq pulengtaarluni;

30tuquvkarpek'naku, nunaniryugluku yuusqelluku.

31Kitaki, Job-aaq, niicugniki qanellrenka; nepaunak qalarcetqernga.

32Tau͡gaam camek qanerkangqerquvet, qanrutkekiu; quyalua pinarqutailucin qanrutkeciqaqa.

33Qanerkailkuvet, nepaunak niicugniurqia, elicetniamken umyuartunermek.

Job 34

1Elihu qanertuq:

2Elpeci umyuartuqapigtuci, elisngaqapiggluci-llu; waniwa niicugniciki qanellrenka.

3Ciutem niitellni pitassialarai, qilagam neqkat neqnirtassialauciatun.

4Cucukliqernaurtukut ca assiucianek; qanellgutekluta nallunaiqernaurput cam assiucia.

5Job-aq qanertuq camek pinarqutaitniluni, Agayutmun elluarrluni cuqtellrunritniluni.

6Aptuq, “Qaillun iqluyarcia qanerlua-llu alangqanilua? Kilineqa qaillun assiringaituq, tau͡gaam wiinga assiilnguitua.”

7Yugtangqertuq-qaa Job-atun ayuqellriamek, caunrilkuurilartuq mermek melriatun?

8Assikelaraa uitallgutkellrat assiitellriit yuut ilagaraqluki-llu assiilngiumalriit.

9Qanraqluni assilriamek iquitelarniluku maligtaqungnaqellra Agayutem pisqutiin.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Taumek, niicugnicia, elpeci angutni taringumalriani! Artuqailnguq-qaa Agayun piciunrilngurmek caliciquq?

11Elliin yuut akililarai caliaritgun pisqumataciicetun-llu piaqluki.

12Piciuguq Agayutem assiilngurmek caliyuilucia, cuqciaqami-llu assirluki piuratuluki.

13Kia piyunarqucilillruagu atanrusqelluku nunamun? Kia-llu ellarpagmek atanirturisqelluku pillruagu?

14Agayutem tegukaku anerneni unguvanarqellria,

15unguvalriit tamarmeng tuquyartut, yuk-llu urr'amun uterrluteng.

16Taringyugngakuvet, niicugniki qanellrenka.

17Caunrilkan-qaa ellualria Agayun? Umyuartequten-qaa eq'uksukluku elluarrluni cuqciyaraq?

18Agayutem pinarqelriarunilarai angayuqat atanirturtet-llu catngunritaqata wall'u assiilngurtuaqata.

19Atanirturilriit ingluarviksuitai, tukuulriit-llu arrsaulriani pinruluki piksaunaki, elliin-wa tamalkuita piliaqellruamiki.

20Alqunaq tuquciqliukut unugmi, Agayutem agtularaakut wangkuta-llu catairulluta;

21Tangvauralaamiu yuum ayuqucia, tangvagaqluku-llu ayagallra tamalkuan.

22Tan'gercetqapiaralriamek pitaituq assiilngiumalriim iirvigkaanek Agayutmek.

23Yuk pillerkiumanritaa ciuqaminun tailluku cuqcimallerkaanek.

24Yuvriarraaryunarqenritai ciuliqagcilriit aug̃'allerkaat allanek-llu cimirluki.

25Caliarit nallunrilamiki; atrartelarai caunrirluki-llu unugpaagaq.

26Anucimirqecetaalarai assiilngurtulriit yugnun tangvagtelluki,

27tua-i-wa avcata maligtellermeggnek ellii, ilangcinrirluki-llu tamalkuita elliin alerquutai.

28Arrsaulriit-llu elluarrluki pinrilaceteng qayagaulartut Agayutmun, elliin-llu niitelarai qayagaurallrat ikayuusqelluteng.

29Agayun caksaunani uitayukan, kia cangaksanritaa. Agayutem uluqateng yuut qaillun pisciigacartut.

30Qaillun pisciigacartut atanruviit agayutailngurnun nangcitulinun atanirtuusqumanrilngermeng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Job-aaq, apervikuatekellruaten-qaa assiilnguten Agayutmun akqiluten-llu assiilnginqiggngaunak?

32Kaigavikellruan-qaa Agayun nasvitesqelluten nalluvni assiilngillerpenek, umyuallguciutellruuten-llu-qaa assiilnguum atullra taqnaluku?

33Tua-llu elpet ciuniuryuumilavki Agayutem pillri, neryuniuruteksugngaan-qaa ellii camek pisqelluku elpet piyullerpenek? Cucukillerkan elpenun tusngauq, wangnun tusnganrituq; wanirpak qanruskut qaillun umyuarteqlerpenek.

34Yuut taringumalriit qanruciiqaatnga, umyuartulriit-llu niitestenka qanerciqut;

35Job-aq nallumang'e'rmi qalartuq qanellri-llu taringnaunateng.

36Umyuangcauciki tamalkuita Job-aam qanellri: tangerciqerci qalarucia assiitellriatun yugtun.

37Assiilnguni ilaluki inglulituq; tamamta ciuqamteñi picingssautek'laraa Agayun.

Job 35

1Cali Elihu qanertuq:

2Job-aaq, elluanrituq qanllerkan pinarqutaitniluten Agayutem tangellrani,

3wall'u aptellerkaa Agayutem, “Qaillun assiilnguma agtuumaatgen? Camek unangellrusia assiilngiqsaitellemkun?”

4Kiuqataramken yugnikesteten-llu.

5Qilak atam tangerqerru! Tangerki amirlut quyigtaciit!

6Assiilngiquvet, cauciqa Agayutmun? Assiilngiquvet amllerqunek, tamana-qaa agtuuciiquq elliinun?

7Ellualriarukuvet, camek cikilarciu; wall'u camek elpenek akurtularta?

8Assiilngurpet allat yuut nangteqevkalarai, assilriit-llu caliarpet ikayularai.

9Yuut nangcimaaqameng, yuuniaralartut; qayagauralartut kitumun anirtuusqelluteng.

10Taug̃ken cauksaunateng Agayutmun, Piliaqestemeggnun, cikilartemeggnun neryuniurutmek yuucirmeng arcaqerluni tan'gercetellran nalliini.

11Agayutmun cauksaitut, umyuarturistemteñun, umyuartunrurrluta ungungssini wall'u yaqulegni.

12Qayagaulartut ikayuusqelluteng, taug̃aam Agayutem kiuksaitelarai, ucuryagcata assiilnguungata-llu.

13Ellmikuuguq qayagaurallrat; Artuqailnguum Agayutem tangeqsaitai niiteksaunaki-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Job-aaq, qanertuten Agayun tangerciigatniluku; taug̃aam uitauraa nerinisngialliqevkenak, piten ciuqerrani uitauq.

15Umyuartequten Agayun anucimirqecetaariyuicukluku, assiilnguq murilkessiyaayuitniluku.

16Ikayuutngungaituq kiiki qanerturangerpet; nallunaituq camek qalarucin nalluan.

Job 36

1Elihu cali qanertuq:

2Nerinisngialliqutevkenii piqaa, nasvitniamken, cali qanerkangqerrama Agayutem qanrutkesqumallranek.

3Elisngaaqa amllertuq; nallunrilkengaqa aturluku nasvagciqaqa Agayutem, Piliaqestem̃a, piciurrlainalaucianek.

4Qanellrenka piciulriaruut, ciuqerpeni tangertuten ilumun umyuartulriamek angutmek.

5Piniqapigpagta Agayun! Caunrilkiyuunani kitumek; camek pitaituq elliin taringumanrilkiinek.

6Asiitellriit yuut unguvaurcecuitai, arrsaulriit-llu elluarrluki piuralarai.

7Camun pivkayuitai ellualriit; atanirturivkalarai angayuqacetun takarnarqellriaruvkalarai akwarpak.

8Taug̃aam yuut kalivnernek qillerqumaaqata,

9Agayutem nasvit'larai assiilnguitnek ellmeggnek-llu pivakellratnek.

10Niicugnivkarluki aarcirtuutminek tuigtesqelluki assiilngurmek.

11Niisngakunegteggu Agayun kevgiurluku-llu unguvaciqut uitanqegciluteng camek nuuqitevkenateng.

12Taug̃ken niisnganrilkuneng, anguyagkun piunrirarkauluteng, tuqluteng-llu taringumavkenateng.

13Yuut agayutailnguut qenerquralartut, anucimirqecetaarumangermeng-llu piicayuunateng ikayuusqelluteng.

14Ayagyuarinanermeggni tuqulartut, unguviit iquklilluni kasngunarqelriakun.

15Taug̃aam Agayutem yuut nangteqevkarluki ayuqucirtularai, arenqiallugutekun-llu iingit ikirtaqluki.

16Agayutem picurlaumallerpenek aviutellruaten, alingniuqsaunak-llu uitavkarluten; estuulun pengiluni neqnek.

17Taug̃aam watua anucimirqecetaarumauten pinarqucirpetun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Murilkekiu iqluurcetlerkan aassaqluteng akiliutnun, wall'u tukuutnun iqlutmurcecaqunak.

19Elpenun catngungaituq qayagaurange'rpet ikayuusqelluten; tamarmi pinirpet waniwa ikayurciigataaten.

20Unullerkaa neriniksaqunaku, atanruviit piunriumallerkaat.

21Murilkekina assiilngurmun avcaqunak, nangteqevkaumauten tuaten pisqevkenak.

22Neq'akiu angqapiaraucia Agayutem pinia; elitnauristeñi tamalkuitni piunruuq.

23Yuum Agayun qanrutesciigataa camek pisqelluku wall'u picilirngaunaku assiitellriamek piniluku.

24Nanraumarrlainalartuq caliaminek; elpet-llu nanrarnarqan.

25Tamarmeng yuut tangellruat caliari; tau͡gaam wangkuta tangvagyugngaarput yaaqvanek.

26Tamarmirrluku nallunritesciigataput elliin angelriarucia wall'u naaqsugngaluki allrakui.

27Agayutnguuq tegutelalria mermek nunamek kutngurrluku-llu ellalluuluku.

28Ellalluk igcet'laraa amirlunek ellarvagtelluku tamalkuitnun yugnun.

29Kia nallunritenritaa qaillun amirlut calligtaalauciat wall'u qaillun kalliralaucia qilagkun, Agayutem uitaviani.

30Qilagni pagaani kalluum kenra kenerpallaravkalaraa, tau͡gken imarpiim et'uqri tan'gercequraraqluteng.

31Waten waniwa nerevkalarai yuut neqkaitnek-llu amllernek cikiraqluki.

32Tegularaa kalluum kenra unatmikun alerqurluku-llu kenerpallarcesqelluku piyullermikun.

33Kalluum qanrutkelaraa ellarayiim agiirucia, kuluviit-llu nallunrit'laraat ellarayakataucia.

Job 37

1Ellarayiim ircaquqa kakavevkalaraa.

2Niicugniciu, tamarpeci, erinii Agayutem, kalluum tem'irtellra anelria qanranek.

3Kalluk kenerpallagavkalaraa qilagkun, ellam iquanek ayagluku iquanun.

4Nutaan-llu qastulria erinii niitnaulartuq, ucurnarqelria kalluum nepii, kalluk kenerpallaraluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Agayutem erinii kallugtun ayuqelartuq irranaqluni; ucurnarqellrianek calilartuq wangkuta taringesciigalkemteñek.

6Agayutem alerqularaa qaniisqelluku nunamun, ellarvaasqaqani-llu ellarvagaqluni.

7Caliarat yuut arulaircet'laraa; yugnun tamalkuitnun nallunritesqelluku elliin caliani.

8Yuilqum-llu ungungssii igteñeggnun it'lartut.

9Ellarayiim anuqerpai calaramek tailartut, nengla-llu taigaqluni negeqvamek.

10Agayutem anerneran mer'et cikuvkalarai, mamturiluki.

11Mamtulriit amirlut imilarai yukutamek; amirlut peksagtelaraat kalluum kenra,

12ayagaqameng Agayutem pisqellrakun. Agayutem pisqutii tamalkuan atularaat,

13Agayutem ellallircet'laraa nuna merqelluku; iliini anucimirqecetaarutnguluku taivkarciqlia, wall'u nasvilluta kenekminek.

14Job, uitauraqerluten niicugniqaa; umyuangcautekluki irr'inarqelriit Agayutem caliari.

15Nallunritan-qaa qaillun Agayutem alerquilaucia kalluum-llu kenra kenerpallaravkaraqluku amirlunek?

16Nallunritan-qaa qaillun amirlut pugtalauciat qilagmi, Agayutem irr'inarqelriim munaucian caliara?

17Qang'a, kiingan kiiryualartuten anuqem ungalamek kiirpiurcetaqaku nuna.

18Agayun-qaa ikayuryugngaan sagtellrani qilak tegg'iluku cavigtun qevlercaumalriatun?

19Ayuqucirturkut camek qanllerkamteñun Agayutmun; wangkuta umyuarput camek imaitut; camek qanerkaitukut.

20Wiinga apelcirngaitua qalarucugluku Agayun; ciin ellii pillerkiryarcia piunriisqellua?

21Watua tanqik qilagmi qitngirnarquq, tanqigcetsiyaagluni wangkutnun tangvallerkaa; qilak-llu anuqem kaginqegcaarallruluku.

22Suulutaatun ciqinqalria tangerrnauguq negeqvami, ucurnaan-llu Agayutem imiraakut irrayugtelluta.

23Agayutem pinia angqapigtuq taumek wangkuta mallegciigaskeput; elliin elluarrluni pitalqeggluni-llu auluk'laraakut.

24Taumek, yuut tamarmeng qigcikekiit, elliinun-llu ilangciyuilucii qanelriit umyuartuniluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Job 38

Atanrem Kiugaa Job-aq

1Tua-llu Atanrem qanrutaa Job-aq ull'uyam iluanek.

Ataneq

2Kituulriaten nalirruksiu umyuartuciqa nallumallerpegun, ellmikun-llu qalartellerpeggun?

3Watua nangerten nangrenqeggluteng kiuluki-llu elpenun apyutenka.

4Nantellrusit piliaqellemni ellarpak? Amllermek nallunrilkengaangqerkuvet, qanrusnga tamatumek.

5Kia angtacirkiullruagu? Kia cuqtaallruagu? Nallunritaten-qaa tamalkuita makut kiutait?

6Camun tusngaat naparyat tusngavii nunam? Kia ellillruagu kangiritii ellarpiim?

7Tauna erneq erqaarallrani agyat atullruut atullgutekluteng, qilagmi-llu unguvalriit qayagpallruut nunaniryugluteng.

8Kia ikirtuqat patullruaki imarpik arulairrluku qagrutellrani nunam eneliaranek?

9Wang'ullruuq imarpiim patustellra amirlunek caquluku-llu tan'germek.

10Imarpiim cenkaa nallunailkucillruaqa arulairtelluku-llu caniruciumalriit ikirtuqat amatiitni.

11Qanrulluku-llu, “Tuaten pitaluten tailarciquten, kiturpek'naku! Wavet tuknilriit qairet piten arulailararkaugut.”

12Job, unguvaqallerpeni-qaa erneq alerqullruan erqaaraasqelluku?

13Erqaar-qaa alerqullruan tegusqelluku nuna assiitellriit-llu kanevtesqelluki iirumaviitnek?

14Erenrem tanqian alaiterpagcet'larai pengut kuignayuut-llu ‘lumarram imegglugnericetun, alaiterpagluteng takarnaqucim nallunairutiitun ellimallertun qikumun.

15Erenrem tanqia tanqigcetsiyaalartuq yugnun assiitellrianun nuqingaaqluki-llu nangcillerkaatnek.

16Imarpiim-qaa et'uqrinun ayallruuten paqluki mernek ulvelriit? Piyuallruuten-qaa imarpiim terr'ani?

17Iliita-qaa nasvitqaqsaitaaten ikirtuqamek nayurtiinek tan'gercetellriim tuqumalriit nuniita?

18Ellarpiim-qaa qaillun angtacia taringumaan? Kiunga nallunrilkuvet.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Tanqiim-qaa naken tailaucia nallunritan wall'u tan'geq naken kingunengqerrucia?

20Apertuucugngaagken-qaa ca engelekluku ayallerkaagnek, ataam-llu utertellukek?

21Asgurakenritaqa piyugngacin, ak'allaurcavet tuantellruavet-llu ellarpak piliaqumallrani!

22Paqteqaqsaitan-qaa qemagcivika, qanikcarmek kavtagnek-llu?

23Upingauralaragka arenqiallugutem pillerkaanun, anguyagmun calluutellerkaatnun-llu.

24Ayallruuten-qaa akertem pugyaraanun, wall'u tuavet calaramek anuqliryaraan nuniinun?

25Kia nuna elagluku ellalluk tumkiulartau carrirrluku-llu kalliraluni ellarayiim tumkaa?

26Kia ellallircet'lartau yugtailngurmun nunamun?

27Kia merqelartau kinreskii mertailnguq nuna, can'get nausqelluki?

28Ellalluk-qaa wall'u unuakum yukutaa atangqertuq?

29Kina aanakau cikum kanrem-llu,

30mer'et teggalquurcetaqluki cikuvkarluku-llu imarpiim qainga?

31Quyurrluki-qaa agyat Pleiades-aat qillercugngaaten, wall'u-qaa angicugngaaten qillrutai Orion-aam?

32Agyat-qaa ciuliqagcugngaaten allrakum cimillra tamalkuan wall'u picirkiuryugngalukek Big Dipper-aaq, Little Dipper-aaq-llu?

33Nallunritaten-qaa alerquutet ataniumastait qiliit, atuurcecugngaaten-llu-qaa tamakut alerquutet nunamun?

34Amirlut-qaa qayagpagaluki ellimerturyugngaaten ellallugmun mecirtelluten?

35Kalluum kenra alerqulaquvgu kenerpallarasqelluku, ullagluten-qaa qanerciquq, “Ellimerrutekarpenun upingaunga”?

36Kia qanrut'lartau yaqulek ibis-aaq qaku Nile-aq ulerpakataucianek, wall'u kia qanrut'lartau kuulicaaq angucaluq ellalliqatarniluku?

37Kia umyuartutacini aturluku naaqsugngaaki amirlut uvercugngaluki-llu kuvnaluku ellalluk,

38ellalluk tegg'ilartii urr'am tumelkuurrluku?

39Yugtutulit-qaa neqkaitnek nalaqut'laraten, nerevkarluki-llu piyagai camirrluki

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

40iirumaaqata igtemeggni, wall'u nayuraqata igtemeggni?

41Kia nerevkalartaki tulukaruut kaigluteng ayagaaqata, piyagait qiagaqata wangnun neqkicesqelluteng?

Job 39

1Nallunritan-qaa ingrirmiutaat qusngirngalnguut yuurtelallrat? Tangvalaraten-qaa yuilqurmiutaat tuntut irniaqata?

2Nallunritan-qaa qavcini iraluni qingalauciat, nallunritan-llu-qaa cami irnillerkaat?

3Nallunritan-qaa cami inartelauciit piyagateng-llu anlluki ellarpagmun?

4Irniarit anglirilartut piniriluteng, ayalartut utertevkenateng-llu.

5Kia yuilqurmiutaat ciulviit camek nagutaicet'lartaki? Kia petuillruaki piyugtaciicetun-llu tarritelluki?

6Cikillruanka nunamek kinreskiinek uitavigkaatnek, uitavkarluki-llu taryurtalegmi nunami.

7Yaaqsikiitni neptulriit nunarpiit uitalartut, kia nuyuriusngaitai calisteknaluki.

8Ingrit nervikait, tamaani yuaralartut piciatun neqkameggnek cungagcelngurnek.

9Yuilqurmiutaq-qaa kuluvagngalnguq maligtaqulluni qimugtekevkaryartuq elpenun? ungungssiutvet-qaa eniitni uitayartuq unugpak?

10Uskurirluku-qaa ilavkugmek nunamek itumcivkaryugngaan, Wall'u manigcissuutmek qamurtelluku naucetaarvigpeni?

11Cacetuqutekciqan-qaa pinilegpaucia pitekluku, neryuniurluten-llu caliaten cakviurnarqellriit elliinun caliaqesqelluki?

12Neryuniurutkan-qaa elliinun quyurtesqelluki nauceciigalten quyurrluki-llu mukaarkat carangllluirivigpenek?

13Ostrich-aam yaqiullra cukavagta! Tau͡gaam ostrich-aat iliit tengauryugnganrituq stork-atun.

14Ostrich-aam kayanguni unitelarai nunam qainganun, puqliisqelluki nunam puqliinun.

15Nallua yuum it'gaanun ciamcugngacii, wall'u ungungssimun tutmaucugngaciit.

16Piyagani murilkessuitai, pikenrilngurtun ayuqulluki, umyuarniuyuituq pingnatuutellni ellmikuunayukluki.

17Wanguuq umyuartuarkauluku pillrunricestellra, umyuartunermek-llu cikillruvkenaku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Tau͡gaam alingallagluni aqvaqu'urqami, temciarautek'laraa horse-aaq ekumastii-llu.

19Elpenguuq-qaa, Job, horse-aat piniqapiggluki pivkartellrat uyaqurrit-llu melqurpirluki?

20Qecgaurcet'laraten-qaa petgertayulitun alingevkaraqluki-llu yuut qengagmiaraaqata?

21Pinirtacirteng nasvagluku kuignayugni elagalaraat nuna cetumqumegteggun, ayakaraqluteng-llu calluutellrianun pinirtacirteng tamalkuan aturluku.

22Alingem camek kangingqerrucia nalluat, nuussirpiim-llu kingutmuarcessngaunaki.

23Caskut tegumiarit horse-aat ekumastaita kallagtelartut qevlialuteng-llu akertem̄i.

24Uuleggluteng tengrum ugaani, pangaleglutenq ayalartut; cupu'uryaraq cup'aqan uitasciigat'lartut.

25Cupu'uryaraq tamiin qalriallrani qengagmiaralartut; naryugngaat anguyak maligpailegmegteggu, niitelarait-llu anguyagtet atanerruarit qayagpagalriit ciuliqagciluteng.

26Qakurtam-qaa tengauneq elitellrua elpenek teng'aqami ungalam tungiinun?

27Pisqaqavni-qaa tau͡gaam yaqulegpak unglulilartuq qulvani ingrini?

28Unglulilartuq quyinritni teggalqut cingikellriit-llu teggalqut asvailkutaqelarai.

29Tuaken kiarquralartuq pitarkaminek, yaaqsingraata tangerrsugngiimiki.

30Mallunun yaqulegpiit quyurtelartut, piyagait-llu augitnek mer'aqluteng.

Job 40

1-2Job, Agayun Artuqailnguq alegyuutekan: wanirpak-qaa tuatequaqatartuten, wall'u-qaa kiuqatartuten?

Job

3-4Usviilngurtun qalartellruunga, Ataneq. Camek kiuyugngasiken? Allanek qanenritengnaqciqua.

5Ak'a qalartellerkaqa cipluku qalartellruunga.

6Tua-llu Atanrem Job-aq ataam kiugaa ull'uyamek.

Ataneq

7Watua nangerten nangrenqeggluten kiuluki-llu apyutenka.

8Asguranaingnaqan-qaa wiinga pitalqegglua piyuitnilua, alangqaninilua elpet-llu alangqanritniluten?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Wangtun-qaa pinirtauten? Erinan-qaa erinamtun tem'ircugngauq kallugtun qastutaluni?

10Tuaten pikuvet, nangerten takarnarqucirpeggun ilukegcinarqucirpeggun-llu; aturaa elpenek takarnarqucimek ucurnamek-llu.

11Tangerki yuut ellmeggnek pivakellriit; eq'urtellren kuviu ellmikutuurtelluki-llu.

12Aa-ang, tangerrluki ellaitnek pivakenrirceski; assiitellriit yuut passiluki nangerngallratni.

13Tamalkuita qunguuski nunamun; qillerquski tuqumalriit uitaviatni.

14Nutaan wiinga ciuqliulua nanrarciqamken qanerciqua-llu elpenek qakvaun piksagutellruniluku.

15Tangrru carayak Behemoth-aaq; piliaqellruaqa elpet-llu piliaqellruamken. Tauna nerlartuq canegnek kuluvagtun,

16tau͡gaam-tang pinilriaruvagta temii, yualui-llu-tang pinilriaruvagtat!

17Pamyuni tegtarilaraa napatun cedar-aatun; yualui-llu irugkeni pinirluteng.

18Enri punernertun asvaitetaluteng, iruk-llu cavigtun ayuqlutek.

19Piliallma tamarmeng irr'inarqenrat! Piliaqestellran-llu tau͡gaam kiimi cirlaksugngaa.

20Can'get neqkai naulartut penguni yuilqum ungungssiin aquiviatni.

21Inartelartuq cukilanat napaita aciitni, iiraqluni-llu cuplulget akuliitnun mecagni.

22Cukilanat uqvigaat-llu kuiget ceñaitni uitavigkilaraat talinemeggni.

23Kuik carevpalria alikenritaa, qinuitelartuq Jordan-aaq qanminun carevpangraan.

24Kia cikmircugngaakek iik pitaqluku-llu? Wall'u kia negaryugngaagu sugg'eca'arrluku?

Job 41

1Manarluku-qaa cangtaqsugngaan imarpiim carayii, wall'u qillerqulluku alungutii ilavkugmek?

2Sugg'erakun-qaa uskuriryugngaan ilavkugmek, wall'u manaq kapulluku agluqugkenun.

3Aguaguciiqaaten-qaa ayagcecesqelluni? Kaigavikeciqaaten-qaa takumcukesqelluni?

4Akqut'liciquq-qaa pillgutekluteng akqiluni-llu kevgiurciqniluten akwarpak?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Qillerciiqan-qaa qunguturatun yaquliyagartun, catun ulapequtekarpetun arnanun pistevnun?

6Kuvyastet-qaa arenqiirtuutekciqaat qaillun akitutaluku tunllerkaa? Wall'u-qaa kupcaat itumciiqaat tuneniaqnaluku?

7Narulkaquyugngaan-qaa amllernek nanerpagnek? wall'u nuusaarpagteggun qamiqurra ukilluku?

8Ataucirqumek agtuquvgu watqapik ataam agtussaanqiggngaitan; nalluyagusngaitan callullra!

9Kina imna Leviathan-aam tangertii alingallalartuq nunamun-llu iquluni.

10Eqcetaarumaaqami, cakneq alingnarquq; kina-llu imna nangerngasciigatuq ciuqerrani.

11Kia callugciqau akngirtevkenani-llu? Yugtaituq ellam iluani tuaten piyugngalriamek.

12Qanrutqernaamken Leviathan-aam irugkenek qanrutekluku-llu angqapigucia pinilriarucia-llu.

13Kia elaqliq aturaa allgurluku yuuvkaryugngaagu? Kia teggliq anguyagcuun aturaa kapsugngaagu?

14Kia waten aitarcecugngaagu, avatmun alingnarqelrianek keggutelek?

15Tunungqertuq caniqliqellrianek capkutanek, tumarngaluteng tegtaluteng-llu teggalqutun.

16Tumarngayaaqem ugaani anuqngung'e'rmi iterciiganaku.

17Tumarngiimeng pengegnairumaluteng cam tua-i avegciigatqapiarluki.

18Aqestaqami tanqigpallartelartuq, iik-llu akertetun piqaaralriatun ciqinqerlutek.

19Keneq anlartuq qanranek paulayagaat-llu carevluteng elatmun.

20Qengagken'gun aruvak an'aqluni, aruvagtun caranglugnek ekualrianek egatem aciani.

21Aneryaallran keneq kumartelaraa; ekualria anqertaqluni qanranek.

22Uyaqurra piniqapigcan nall'arcestai alingelartut cakneq.

23Nani mamkilqumek pitaituq amia; tegqapigtuq pektaarciiganani cavigtun.

24Teggalqutun ayuqellria ircaqrua alingyuituq, pektaarciiganani tegtaluni miiliissuutem teggalqurratun.

25Nangertaqan, pininqurraunge'rmeng alingelartut; casciiganateng alingem ugaani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Nuussirpagtaituq kiliryugngastiinek, panartaituq wall'u pitegcautmek wall'u narulkaqutmek akngircugngastiinek.

27Cavik canegtun elliini pitauq, punerneq-llu arumalriatun muragtun pitaluni.

28Pitegcaucetaituq qimagcecugngakiinek; teggalqut tutmalriit elliinun canegtun ayuqut.

29Kaugtuutaq canegtun elliini pitaut; engelarautek'larai-llu angutet narulkaquaqatni.

30Aqsiik qeltengqertuk ipellrianek qikum assigtam navenritun ayuqellrianek, tamakut marayaq navgularaat nunamek itumcissuutetun.

31Imarpik akutelaraa mertun qallarvalriatun qallangelriatun uqutun egatmi ayuqliriluku.

32Minegluni qevlialriamek kingunrani; imarpik-llu qat'riluku qapuurrluku.

33Nunam qaingani elliitun ayuqelriamek pitaituq; ungungssiuguq alingmek piilnguq.

34Ungungssiaraat tamalkuita caukenritai, angayuqaqaat tamarmeng yuilqum ungungssiin.

Job 42

1Tua-llu Job-am Ataneq kiugaa.

Job-aq

2Ataneq, wiinga nallunritaqa ca tamalkuan elpenun piyugngacia, picirkiuraten-llu cam pinriceñarcessngaunaki.

3Aptarpenga qaillun pilua nalirrukucimnek umyuartucin wiinga nallumaqapigtellemni. Qalartellruunga taringumanrilkemnek, irr'inarqellrianek angelrianek wiinga arturluki nallunritlerkait.

4Niicugnisqellruarpenga qalartellerpeni kiungnaqesqelluki-llu apqauruteten.

5Mat'um ciungani niitellemkun tau͡gaam nallunritellruamken, maa-i tau͡gaam iigemkun tangvagamken.

6Taumek wiinga kasnguyugtua tamalkuita qanllemnek umyualinqigglua-llu urr'ami qamllermi-llu.

Iquklitellra

7Atanrem makunek qalarucimariamiu Job-aq, Eliphaz-aaq qanrutaa, “Qenrutamken yugnikek'ngagken-llu, qanrutkenrilavciu piciulria wiinga pilua, Job-am pisteṁa pillratun.

8Kitaki aguci Job-amun malrunlegnek angucalunek kuluvagnek, malrunlegnek-llu angucalunek qusnginek, ekualuki-llu elliitekluki. Pisteṁa Job-am piicauciiqaaci,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

wiinga-llu piicautii kiuciqaqa kasnguyugcetevkenaci-llu pinarqucirpecetun. Qalarutkellrunritaci piciulria wiinga pilua Job-am pillracetun.”

9Eliphaz-aaq, Bildad-aaq, Zophar-aaq-llu, Atanrem alerquutii aturluku tuaten pillruut; Atanrem-llu Job-am piicautii kiuluku.

10Job-am-llu taukut pingayun yugnikesteñi piicautellran kinguani,Atanrem Job-aq ataam tukuurcetellrua, ciungani tukuutekellri amllertataitnek ilaluki.

11Tua-llu taigut anelgutai, yugnikestellri-llu tamatum ciungani nerellgucirluku-llu eniini. Takumcukaat qarulluku-llu nangteqnarqellriit Atanrem tuc'etellri elliinun pitekluki. Tamarmeng-llu cikirluku akinek kulutmek-llu suulutaamek.

12Atanrem-llu atawaqercetellrua nangteqellran kinguani, ciungani atawaqercetellmi pinranek. Job-aq-llu qula cetamanek cipluku tiissitsaanek (14,000) qusngiutengluni, tiissitsaat-wa arvinelgen (6,000) ungungssit qulugnelget, tiissitsaagnek malrugnek (2,000) kuluvagnek, ataucimek-llu tiissitsaamek (1,000) ciulvagnek.

13Malrunlegnek-llu qetunrangluni, pingayunek-llu paningluni.

14Panimi-llu ciuqliat acirluku Jemimah-mek, tungii-llu Keziah-mek, nangneqliq-llu Keren-happuch-aamek.

15Nunami-llu tamaani arnartaitellruuq Job-am paniini kenegnanrulriamek; Job-am-llu tukuutni kinguvarcetellrui ellaitnun paniminun anelgutaitnun angutnun ilaulluki.

16Tamatum kinguani Job-aq yuullruuq yuinarni malrunlegni (140) allrakuni, amllerrluni tangvallerkaat tutgarami, iluperami-llu.

17Yuunrirtuq-llu ak'allaurtenqegcaarluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Psalm

Psalm 1

Ciuqliat Psalms-aam Kalikain

(Psalms 1—41)

Piciulria Angniq

1Atawaqertuq maligarutaanrilnguq yuut assiitellriit ayuqucirtuutaitnun, wall'u ayuqucingqenrilnguq ellaicetun wall'u ilagarpek'naki assiilnguliulriit caunrilkilriit-llu Agayutmek.

2Nunanikluki tau͡gaam Agayutem alerquutain atullrat, umyuangcautekluki-llu erenrani unugmi-llu.

3Napatun-llu ayuquq naulriatun mer'em qurrlulriim caniani, atsanglalriatun pinariaqan; cuyai-llu nalangaunateng callermikun-llu tamalkuan piluaqeraarkauluni.

4Assiilnguum caliaqestai tuaten ayuqenritut; tau͡gaam kinertellriatun carangllugtun ayuqut anuqem tengeskiitun.

5Taumek elluanrilnguq qanercetaarvigmi anagngaituq allakaumaarkauluni-llu Agayutem yuinek.

6Atanrem qaunqelarai ellualriit ciuliqaggluki-llu, tau͡gaam elluanrilnguut ciunerkangqertut piunrillerkameggnek.

Psalm 2

Agayutem Cucukek'ngaa Ataneq

1Ciin angayuqauviit ciuliqagtait picirkiulartat ingluliurutkameggnek, umyuangcarluteng piciurtarkaunrilngurnek?

2Atanrit ingluliutuut, quyurrluteng-llu picirkiulartut ilikluki atanerruateng, inglulirluku Agayun cucukek'ngaa-llu ataneq.

3Qanerluteng, “Kepnaurput ciuliqagcillrat wangkutnek, atanirturcetenrirluta-llu.”

4Tau͡gaam angayuqauvimini qilagmi uitalriim engelarautekai, picirkiurait-llu caunrilkelluki.

5Nutaan-llu aarcirturluki eq'uqerrluni, alingallagtelluki piniat qamevkarluku, qanerluni,

6“Zion-aamun qigcignarqelriamun qemimnun elkartellruaqa wiinga ataneq cucukelqa.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Tua-llu cucukellra ataneq qanertuq, “Qanruteknaurqa Agayutem wangnun qanellra. Waten qanrutaanga, ‘Elpet atanrulriami wiinga qetunraqamken. Mat'umi ernermi atanrurtellerpeni ataksagutarpenga.

8Qanrusnga camek piyullerpenek, wiinga-llu atanirturteñ̄gurciiqamken tamalkuitnun angayuqauvignun; ellarpak-llu tamalkuan piksagutevkarluku elpenun.

9Ataniumaciqaten-llu irr'inarqelriakun, caunrirluki-llu navguumalriatun qikutun qikuliurtem piliallratun.’”

10Kitaki, nunat atanritni, umyuartucarluci niicugniciu una aarcirtuun elpeceñun; elilluku-llu una ayuqucirtuun, nunam atanirturtaini.

11Kevgiurciu Ataneq takaqluku, uuleggluci-llu

12cikluci ciuqerranun, eq'uqercuartuq piunrirluci-llu alqunarmek. Atawaqertut elliinun ullautellriit uqisvikluku.

Psalm 3

Unuakumi Piicagyaraq Ikayungcarluni

1Ataneq, ik'iki makut inglukestenka! Eq'uyagutestenka amllerivagtat!

2Amlleret qanengssauteklua qanerluteng, “Agayutem ikayurngaitaa.”

3Taú̄gaam, Ataneq, elpet akngircailkuciumalararpenga; takarniumalararpenga kanangllugtellemnek-llu ciugtelararpenga.

4Qayagauraqama Atanermun ikayuusqellua kenciknarqelriamek penguminek niitelaraanga.

5Inarrlua-llu qavalartua; uillua-llu; tua-i-wa Atanrem qaunqeñ̄ganga.

6Alingengaitua-llu tiissitsaarugaat yuut avataingraatnga ingluklua.

7Kitaki tailuten, Ataneq Agayutmaa, anirturnga! Tua-i kiaresngialivkalaraten inglukestenka cirlakiarkaunrirtelluki wangnek.

8Anirturiyaraq Atanrem pikaa; kitaki atawaqaasqutmek qullilirliki yun'i!

Psalm 4

Atakumi Piicaun Ikayuusqelluni

1Agayun akiurutesteka, niiskia elpenun qayagauquma. Nanikuallemni ikayullruarpenga. Takumcukia watua niilluku-llu piicauteka.

2Ukuut yugni, qaillun pitalriamek caunrilkuuqatarcecia? Qaillun pitalriamek qannguat ukveqeqatarceciki, piciunrilnguut-llu ingluarvikluki?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Tau͡gaam nallunrilkiciu man'a: Atanrem ellualriit allakarai elliin piknaluki; Atanrem-llu niitelaraanga kaigavikaqamni.

4Qenerteng'e'rpeci assiilnguq aturyaqunaciu; umyuangcautekiciu una nepaunaci inangqallerpeceñi.

5Elliikici Atanermun ekuagarkanek elluakekainek, cacetuqutekluku-llu ellii.

6Amllerrsaaqut waten piicalalriit, “Atawaqautnek cali cikirkut, Ataneq. Tangvagkut takumcukluta.”

7Tau͡gaam angniq taitellren wangnun angenruuq ellaita angnilallratni mukaarkauciraqameng wine-arkauciraqameng-llu.

8Inareskuma umyuarniurutaunii qavarciqua, elpet, Ataneq, kiivet aarnailngurmi uitavkalaavnga.

Psalm 5

Piicaun Camun Pivkaasqevkenani

1Niicugniki qanellrenka, Ataneq, mangyuarilqa-llu niilluku.

2Niiteqerru qayagalqa elpenun ikayuusqellua, Atanema Agayutma. Tua-i elpenun piicagtua.

3Erinaka niitelaran unuakumi piicagaqama. Ertaqan kaigatka elpenun taitela'arqa, neryuniurlua-llu utaqalgirlua kiullerkarpenek.

4Tua-i Agayutnguavet nunanikevkenaku assiitellria, avatevni-llu assiilnguq uitavkarngaunaku.

5Tangvagyuumiitelaraten ucuryagtellriit; eq'ukluki-llu assiilnguliulriit tamalkuita.

6Piunrilaraten iqlungalriit, umyualngukluki-llu tuqutarayulit umyuarrlugteng aturluku.

7Tau͡gaam wiinga pektayiilngurmek kenekngavnga taiyugngaunga enevnun; agayunalua tanqilriami Agayuvigpeni, qigcigyuglua-llu ciklua ciuqerpenun.

8Ciuliqagesnga, Ataneq, elluarucin aturluku inglukestenka amllerrata; tumkiuran-llu nalqigiluku wangnun tumeksunarivkarluku.

9Inglukestem̄a qanellrit piciunrilata, piunriringnaqellriaruluteng tau͡gaam. Qanrit qungucetun ikingqalriatun ayuqut, pinqegcirluteng qalartaqluteng, tau͡gaam alingnarqelriaruut piciuvkenateng.

10Pinarqutiit ellaitnun tuc'essgu, ellaita picirkangutait aturluki; elatmun egeski assiilnguit arenqialata, ingluksagucatgen-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Qimagvikesteten tau͡gaam tamarmeng nunaniryugciqut, angnirluteng-llu aturpagciqut. Camun pivkaryaqunaki kenkesteten elpet, nunaniryugniartut elpeni.

12Tua-i elpet, Ataneq, ellualriit atawaqercet'laraten; capkuciumalaraten-llu kenkevnek camun pivkarpek'naki.

Psalm 6

Piicagyaraq Ikayuusqelluni Picurlagnarqellriim Nalliini

1Ataneq, qenerteng'e'rpet anucimirqecetaaryaqunii.

2Ataneq, takumcukia taqsuqeqapigcama! Piniriluku-llu temka piniatqapigtellria mernullma ugaani.

3Yuuciqa tamarmi arenqiallugtuq. Tau͡gken, Ataneq, qaku ikayuqatarcia?

4Tuiggluten tungemnun, Ataneq, yuuciqa anirturru. Kenkarpenga taumek, Ataneq, tuqumek aviusnga.

5Umyuaqestengqerrngailavet tuqumalriit nuniitni, kia-llu tuani nanrarngaunak.

6Mernuqapigtua, angniitem-wa ugaani. Unuut-llu tamaita inarrvika yukutanglartuq; putuskaqa-llu mecungluni, tua-i-wa aluvimnek.

7Iigka meciirutak qiavakallma, tua-i-wa inglukestem̄a tuaten ellircetaatnga.

8Wangnek ayagci, tamarpeci assiilngurmek calilriani! Tua-i-wa Atanrem qialqa niicaku.

9Takumcucarauteka ikayuusqellua niitaa, tua-i kaigatka niilluku akurturaa.

10Tamarmeng inglukestenka cirliqlermeggnek kasnguyugciqut, aakulagarrluteng cacirkairrluteng utercecimaciqut.

Psalm 7

Ataneq Ellualria Cuqcista

1Ataneq Agayutmaa, elpenun qimagtua; anirturnga aviullua-llu malirqerastemnek.

2Yugtutulitun qamurlua ayaucuaraatnga, tuani-llu ikayurtekaunii, allguryuaraatnga caunrirlua.

3-4Ataneq Agayutmaa, iliit iqlutun pillrukumku, yugnikeka-llu picurlallerkaanun tunellrukumku, camek-llu pitkailengraan inglukesteka uayallrukumku— tua-i waten pillrukuma—

5kitaki anguvkaqia inglukestemnun, iqullua tuqutniaraatnga, unilluku-llu temka cailkamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Eq'uqerrluten nangerten, Ataneq! Inglulirki inglukestenka. Tailuten ikayurnga wiinga, elluarrluni cuqcillerkaq piyuutekngavgu.

7Quyureski yuut avatevnun, nutaan-llu ataniumaluki atanruvigpet pakmani aqumllitaanek.

8Elpet cuqtelaraten yuut tamalkuita. Cuqcikuvet wiinga iryaklua cuqcikina, nallunrilavgu camek pinarqutailuciqa.

9Elpet ellualriaruluten Agayutnguavet cuqingaan umyuarput piyuumiutvut-llu. Arulaircessgu assiitellriit yuut caliarat, nunulirluki-llu assirluteng yuulriit.

10Wiinga Agayun cayailkutkaqa; anirtularai yuut piciulriit ircaqumegteggun.

11Agayun elluarrluni cuqcisten̄guuq, pinarqut'lilarai-llu yuut assiitellriamek atulriit pinriteksaunaki.

12Yuut umyualinqigtenrilkata Agayutem nuussirpani ipegcarciqaa, urluvni-llu qeluluku upingariluku;

13teguluki tuqunarqelriit caskuni urluvni nuvaa ekualrianek pitegcautnek.

14Tangerrluku, assiilnguq yuk taqutelartuq umyuamikun assiilngurmek calinaluni; picirkiulartuq picurlagcetaarinaluni iqluquluni tuaten.

15Elalartuq petmililuni yugnek pitaqingnaqluni, tau͡gaam ellii tuavet igtelartuq.

16Assiilngurmun caliaminun ellii naptelartuq, elliinun tull'uni ilaminun akngirutekengnaqellra.

17Wiinga Ataneq quyavikaqa ellualriaruan cuqcilallra. Aturciqua-llu nanrarluku atra Atanrem quyinrulriim.

Psalm 8

Agayutem Ucurnarqucia Yuum-llu Takarnarqucia

1Ataneq Atanemta, ucurnarqucin ayuqailnguq ellamiut tamarmeng tangrraat! Ucurnarqucin quyinrulria qilagmi

2mikelnguut mikelnguyagaat-llu, nanrautek'laraat. Inglukestevvet qaillun pisciigataatgen, arulairtelaavteng ingluliraqatgen.

3Qilak unatevgun piliallren tangrraqamku wall'u iraluq agyat-llu uitavigkirluki ellilten, wangnek aptelartua:

4caungan-mi yuk urenkutek'larciu aulukluku-llu; tuquarkaungraan tarikluku?

5Yuk elpet taqellruan elpeni aciqsinruurluku, nasqerrucirluku-llu ucurnarqucimek takarnarqucimek-llu.

6Piliaqellruan-llu quyinruarkauvkarluku piliallerpeni tamalkuitni; pilialten-llu makut tamalkuita elliin acianun elliluki tarikesqelluki:

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7qusngit, kuluviit, yuilqum-llu ungungssii;

8yaqulget wall'u neqet kuimalriit, unguvalriit-llu tamalkuita imarpigmi.

9Ataneq Atanemta, ucurnarqucin alaituq ellarpiim tamarmi iluani!

Psalm 9

Quyayaraq Agayutem Elluarrluni Cuqcilaucianek

1Wiinga nanrarciqamken, Ataneq, ircaqumkun tamalkirrlua; qanrutkeciqanka-llu irr'inarqellriit caliaten tamalkuita.

2Angnirciqua nunaniryuglua elpet pitekluten; Aturciqua nanrarluku atren, quyinrulriaruavet.

3Inglukestenka qimalartut alairaqavet; paallagaluteng tuquagaqluteng.

4Cuqcillren pitalqegtuq piciluni-llu, cuqcillerpeni-llu wiinga takumcukellruarpenga.

5Angayuqauviit yuit pinarqelriarurcetaten, piunrirluki assiitellriit yuut, atrit-llu perrirluki neq'akumangairulluki.

6Inglukesteput catairutut tayima; nunarpait-llu elpet piunrirluki yugmun umyuaqenqiggngairutelluki.

7Taug̃aam Ataneq atanruarkauguq iquilngurmek, atanruvini-llu uptellrua cuqcivigkaurrluku.

8Atanirturciqai nunam yui ellualriakun, pitalqellriakun-llu yuut cuqtaqluki.

9Ataneq uqisvikaat nangcimalriit, qimaumavikluku picurlaumalriit.

10Aterpet nallunritestain cacetuqutekciqaatgen, tua-i-wa, Ataneq, elpet cakaayuilavki elpenun tailriit.

11Aturci nanrautnek Atanermun Zion-aami atanirturilriamun! Qanrutekluki yugnun tamalkuitnun caliari.

12Agayutem cakaarngaitai nangteqellriit; nalluyagusngaitaa-llu iluteqellrat, akinaurut'laamiki tuqutaulriit.

13Takumcukia wiinga, Ataneq! Tangerki nangtequtenka inglukestemnek! Aviullua-llu tuqullerkamnek, Ataneq,

14Jerusalem-aarmiut ciuqerratni nangerrlua qanruteknaunka caliaten nanrarnarqellriit, angnimek-llu imangqerrniartua anirtuavnga elpet.

15Angayuqauviit yuit igtut petmignun ellaita elallermeggnun. Ellaita caliameggnun ellmeggnek pitaqut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Ataneq ellminek nallunairtuq elluarrluni cuqciyaramikun, assiitellriit-llu yuut naptut ellaita caliameggnun.

17Assiitellriit yuut, cakaarilriit Agayutmek, ciunerkangqertut tuqumek.

18Tau͡gaam enuqitellriit yuut nalluyagucimangaitut, arrsaulriit-llu neryuniurutengqellriit Agayutmi cakaarumangaunateng.

19Ataneq, caunrilkevkanrilu yugnun; atanruviit yuit taivkarluki ciuqerpenun cuqeski pinarqelriarurrluki.

20Alingmek imirki, Ataneq; tangerrniaraat yuunginaucirteng tuquarkaucirteng-llu.

Psalm 10

Piicaun Picurlaumallermini Ikayuusqelluni

1Ciin yaaqsiglua uitasit, Ataneq? Ciin-llu iirumasit nanikuanam nalliini?

2Assiitellriit yuut umyuamegteggun ucuryaggluteng nangtelarait arrsaulriit; napteski ellaita ilameggnun picurlagcetaarutaitnun.

3Yuum assiitellriim ucuryagutek'laraa ca iqlukun pingnaqutni. Ciuqliunrungnaqellriim-llu ilamini Ataneq aniqlaalaraa qessakluku-llu.

4Ellminek pivakellriim piyuumiutekenritaa Ataneq; angenrukellni-llu ellminek aturluku umyuarteqluni Agayun catngunritniluku.

5Canek pingnaqutminek unakenguralaryaaquq, tau͡gaam taringesciigataa Agayutem cuqciyaraa, inglukesteñi-llu ciritekaqluki.

6Umyuarteqluni-llu, “Wiinga pektayiitua; watqapik picurlagmun pingaitua.”

7Qanra maq'lartuq aniqlaatnek, iqluurutnek, akeqnerrlugutnek-llu; qanqataunani pinerrlugutnek cumacinarqellrianek-llu.

8Nayulartuq nunat akuliitni, yugnek pinarqutailengraata tuqucinaluni. Yugtutulitun iirluni pitarkaminek utaqalgilriatun

9canrilnguarluni kiarquralartuq arrsaulrianek. Utaqalarai waten ellmikutuulriit, napcelluki-llu pitaqngamiki ayaulluki.

10Akinaurciigalnguut pitai iqucimalartut navguumaluteng, pinian tuknilriim cirlakngateng.

11Waten umyuarteqluni, “Agayun cangalliurngaituq! Iirumiimi wangnek tangerrngaitaanga!”

12Ataneq, anucimirqecetaarki assiitellriamek calilriit! Nalluyagutevkenaki nangteqellriit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Ciin assiitellriim yuum caunrilkau Agayun? Umyuamikun-llu qanerluni, “Anucimirqecetaarngaitaanga.”

14Ataneq, murilkelaraten picurlaumalriit nangteqellriit-llu, ikayuryukaarluki-llu. Casciigalnguq elpenun tailartuq; enuqitellriit-llu ikayularaten.

15Piniaruski assiitellriit assiilnguum caliaqestai; anucimirqecetaarluki caliarat cuqluku, tuaten pinqiggngairutellrata engeliinun.

16AtaneqAtanruuq akwarpak. Allanun agayutnguanun caumalriit piunrirciqut nuniini.

17Ataneq, elpet niiciiqaten piicautait ellmikutuulriit; umyuaritgun-llu caceturrluki.

18Niiciiqan qiallrat nangcimalriit elliraat-llu; cuqyutevkun ingluarvikciqaten, kina yuk tuquarkaulria alingallagavkaringairutelluku.

Psalm 11

Nalirrukenritellra Atanrem

1Ataneq cacetuqutekaqa wii; ciin wangnun qanercit, “Qimakina yaqulegtun ingrinun.

2Tang assiitellriit yuut qelukait urluvteng, upluki-llu pitegcauteteng iimiutait pitgarnaluki ellualriit yuut nalluitgun.

3Ellualriit yuut qaillun piciqat tusngaviteng caunriqata?”

4Ataneq tanqilriami agayuvimini uitauq; Atanrem-llu atanruvia qilagmetuq. Nunam-llu qainga tamalkuan tangvagaa, yuut caliarat tamalkuan nalluvkenaku.

5Atanrem-llu naspaalarai ellualriit assiitellriit-llu. Umyuani tamalkirrluku eq'ukai alerquutnek navgurilriit.

6Assiitellrianun yugnun pircirceciiqaa kumalrianek qetegnek quluuramek-llu; anucimirqecetaarciqai anuqliurtelluki uuqnarqelriamek.

7Atanrem ellualriaruami assilriit caliat assikai; canganarqutaunateng yuulriit uitallgutkeciqaat.

Psalm 12

Piicagyaraq Ikayungcarluni

1Ikayurkut, Ataneq! Ellualriartairucan yugnek, piciuluteng-llu yuulrianek pitairulluni.

2Tamarmeng nunalgutkelriit iqluurulluteng; pinqegciryaaqeng'e'rmeng malrugnek umyuirluteng qalartaqluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Atanrem nepairrliki pinqegcirluteng qalarculriit, anagarulluteng-llu ucuryagculriit,

4waten qanraqluteng, “Qanllemteggun camek piyugaqamta unakelararput, umyuarput-llu aturluku qalarciiqukut kia arulaircessngailakut.”

5“Taug͡aam waniwa taiciqua,” qanertuq Ataneq, “caitulriit arenqiallugcecimiita, nangcimalriit-llu yuuniaraluteng. Wiinga uitavkarciqanka elluinarqelriami piyuumiutiitni.”

6Akqutai Atanrem piciulriaruut; menuilngurtun ayuqluteng tegglitun qerrirlitun, menuircaumalriatun kaminiarpagkun nunami, carriumalriatun malrunlerqunek.

7-8Assiitellriit yuut avatairumaitkut, tamarmeng yuut nanraraqsagucamegteggu assiilnguq. Taumek, Ataneq, camun pivkaryaqunakut avisngavkarluta-llu waten yugnek ayuqellrianek.

Psalm 13

Piicaun Ikayuusqelluni

1Umyuaqenqiggngaitarpenga-qaa, Ataneq? Akwarpak-qaa nalluyagucimaqatararpenga? Qaillun pitalriamek iirumaqatarcit wangnek?

2Qaillun taktalriamek nangteqeqatarcia yuucimkun? Qaillun-llu pitalriamek angniitem umyuaqa imiumaqatartau ernerpak unugtuumaan-llu? Wall'u qaillun pitalriamek inglukestem̄a cirlakqatartatnga?

3Tangerrlua kiugia, Ataneq Agayutmaa; ataam pinirivkaqia, yuunrircetevkenii.

4Inglukestenka qanercetenrilki, “Cirlakarput wangkuta.” Iqulqa pitekluku cirlakivkanrilki wangnek.

5Wiinga-wa cacetuqutekngamku cakaniyuilnguq kenken; wiinga-llu quyaciqua tua-i-wa elpet anirturciqngavnga.

6Yuarutmek aturciqua Atanermun, tua-i-wa aulukngangа qunukutevkenii.

Psalm 14

Caarrluucia Yuum

1Usviilnguut qanlartut umyuamegteggun waten, “Agayutetaituq.” Tamakut tamarmeng caarrluugut, assiitqapigtellrianek-llu taqutelartut; tua-i atauciunge'rmi assilriamek calilriartaunani.

2Atanrem-llu uyangtaakut pakmaken qilagmek umyuartulriamek tangerrnayukluni, agayulalriamek ellminun.

3Taug͡aam tamarmeng iqlutmurtut; ayuqluteng assiinateng. Assilriamek atulriartaunani, ataucirraunge'rmi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Ataneq-llu aptuq, “Nalluut-qaa? Tamarmeng-qaa assiilngurmek calilriit camek elisngaaritut? Teglegamegteggun tau͡gaam yumnek yuuluteng, piicayuunateng-llu wangnun.”

5Tau͡gaam nanikuanam tuciiqai, tua-i-wa Agayutem nayuaki niisngasteñi.

6Assiitellriit yuut pinerrlugcetaarilartut elluarrluni yuum pillerkiurainek, tau͡gaam Atanrem tauna camun pivkarngaitaa.

7Kaigaunga tamalkirrlua anirtuun taisqelluku Israel-aamun Zion-aamek. Angnirciqvaa-lli Israel-aam yuini Atanrem ataam tukuurceskateng!

Psalm 15

Agayutem Pisqutii

1Ataneq, kia iteryugngaagu Agayuvigpiin? Kina-llu agayuyugngaa Zion-aami kenciknarqellriami qemirpeni?

2Yuk Agayutem niisngastii callermikun tamalkuan piciulriamek-llu aturrlainalria, qanlallni piciulrianek cumigulluku,

3ilaminek-llu piciliqengyuilnguq. Yugnikekteng assiitellriakun piyuunaki wall'u elaqliminek qanerrluutekiyuunani.

4Caukevkenaki Agayutem qessakekai, tau͡gaam takaqluki niisngastai Atanrem. Akqutni-llu pinriceñayuunaki qaillun akingqerrarkaungraan.

5Akiutni navriutekaqluki ilatengllerkait pivkenaki, pinarqutailnguq-llu qanercetaarvigmi picilirngaunaku akingutekluku. Yuk makut aturtiit pektayiitarkauguq.

Psalm 16

Piicaun Nalirrugtevkenani

1Camun pivkaryaqunii, Agayun, elpet qimaumavikamken.

2Waten qanertua Atanermun, “Elpet wiinga Ataneqamken; assilriit tamarmeng unakek'nganka kingunengqertut elpenek.”

3Assirtataitut Atanrem yui piciuluteng elliinun piuralriit! Wiinga-llu nunanikaqa ilagallrat.

4Allamek agayutmek cucuklilriit picurlagnarqellria ellmeggnun tuc'et'laraat. Ilalilarngaitanka ekuagiaqata; agayungaunii-llu agayutaitnun.

5Elpet, Ataneq, kiivet pikamken, piyullrenka tamalkuita cikiutek'laraten wangnun; ciunerkaqa unatevni uitauq.

6Piksuuminarqut cikiuteten wangnun; assiqapiggluteng!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Wiinga nanraraqa Ataneq, ciuliqagcanga elliin, unugmi-llu umyuama aarcirtularaanga.

8Elpekumalaraqa Agayutmun nayuuciqa; canimni uitiin pektayiiciiqua.

9Taumek umyuamkun yuucimkun-llu angnilrianga; camek umyuarniurutaunii,

10tuqullerkamnun peggngailavnga. Kevgiullruamken piciulua, taumek cakaarngailkevnga tuqumalriit nuniitnun.

11Nasviciiqerpenga-llu unguvam tumyaraanek; canivni uitaneq angtatailngurmek angnirnarquq, angniutekciqaqa-llu wangnelucin akwarpak.

Psalm 17

Piicautii Pinarqutailnguum Yuum

1Niisgu, Ataneq, piicauteka elluarrlua cuqcimayuglua; niicugnisqua piciulua elpenun piicallemni ikayuusqellua.

2Cuqlua nasvaggu camek pinarqutailuciqa, piciulria elpet nallunrilavgu.

3Umyuaqa nallunritan. Unugmi ullallruarpenga; yuvrinqegcaarallrulua-llu, nalaqutevkenak-llu assiilngurmek aglumallemnek. Assiilngurmek qaneqsaitua

4allat pilauciicetun; alerquuten-llu atuamku maligtaquksaitanka pillagayulriit piciryarait.

5Kesianek tumkiuraten maligtaquanka uniurteksaunaki.

6Piicagvik'laramken elpet, Agayun, kiulaavnga; taumek wangnun tuiggluten niicugniki qanellrenka.

7Nasvaggu pektayiilnguq kenken anirturlua-llu; canivni uqisngaciqua inglukestemnek.

8Iigken camun pivkaryaaqenrit'laucirpetun, wiinga-llu tuaten camun pivkaryaqunii; iirumalua yaqugpet talinragni

9assiitellrianek yugnek piunringnaqestemnek. Tuqucingnaqelriit avatairumaatnga.

10Takumcuyuneq nalluat qalartaqluteng-llu ucuryaggluteng.

11Tum'arqaarlua avatairaatnga, utaqaluteng iqutnalua.

12Yugtutulitun ayuqut nayulriatun utaqalua, allgurlua caunrirnalua.

13Tailuten, Ataneq! Inglulirki inglukestenka cirliqevkarluki! Anirturlua assiitellrianek yugnek elpet nuussirpagpegun;

14anirturnga unatevkun makunek yugnek kiingan ellamiutarnek unguvaqallermeggni tukuutengqellrianek. Anucimirqecetaarki ellaitnun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

aninqellerpenek; irniaritnun-llu anucimirqecetaarun nurutenrilli, pikangqertelluki irniarita irniarit!

15Tau͡gaam wiinga tangerciqamken elluarrlua yuullemkun; tupakuma-llu angnirciqua canivni uitiima.

Psalm 18

David-aam Yuarutii Quyaluni Cirlakillerminek

1Kenkamken wiinga, Ataneq, piniliumastekamken.

2Ataneq wiinga cayailkuciumastekaqa; asvailnguq capkuciumasteka. Agayutkaqa cayailkutekluku, cam-llu pingaitaanga elliini uitakuma. Capkuciumalua akiuruciiqaanga; camun pivkarpek'nii.

3Ataneq qayagaularaqa, elliin-llu anirtularaanga inglukestemnek. Nanraumali Ataneq!

4Tuqum pitaqengnaqlua avataillruanga; qairpagtun-llu qagraviklua.

5Negatgun pissulriatun napcecaaqlua, tua-i tuqum waniwa unakeqatarlua.

6Nanikuangama qayagauraqa Ataneq; Agayutka qayagauraqa ikayuusqellua. Agayuvimi-llu iluanek erinaka niicamiu; niicugnia kaigatka.

7Tua-i-llu nuna arulauq pekluni-llu; tusnganrit-llu ingrit arulaluteng pekluteng-llu, tua-i-wa Agayun qenercan.

8Aruvak-llu an'uq qengagkenek, piunririlria-llu keneq kumalriit-llu qetget anluteng qanrakun.

9Qilak ikirrluku atrartuq amirlutarluni mamtulriamek it'gagken aciagni.

10Cukaluni-llu tengaurtuq yaqulegpami qainganlluni; ayagaluni anuqii uqumkarluku.

11Caquuq ellminek tan'germek; mamtulriamek amirlumek mermek meciumalrianek avapailitarluni.

12Kenret teggalqut kenerpallagalriit-llu an'ut kalluum kenranek, tangerrnaqluteng amirlukun.

13Ataneq-llu kallugtun eriniaguq qilagmek; Quyinruqapigtellriim erinii niitnaqluni.

14Pitegcautminek pitgaquluni cekavtai inglukesteñi; kenerpallagavkarluku aqvaqurluki qimagcetai.

15Imarpiim terr'a alairutellruuq, nunam-llu cali tusnganri, nunullerpeni inglukesteten, Ataneq, qanpagalluki eq'urrluten.

16Atanrem yaggluni pakmaken teguanga; nugtaanga et'ulriamek mermek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Aviutaanga pinilrianek inglukestemnek tamalkuitnek-llu eq'ukestemnek, tua-i-wa pininruata wangni.

18Picurlaumallma nalliini curularaatnga, tau͡gaam Atanrem cayailkuciumalaraanga.

19Ikayurlua aviutelaraanga aarnarqellriamek, anirturaqlua ilukegcitekngamia.

20Atanrem nunulilaraanga cuqluku elluaruciqa; atawaqercet'laraanga camek pinarqutailama.

21Niisngallruamku alerquutii Atanrem; avteksaunii-llu Agayutmek.

22Alerquutai atullruanka tamalkuita; pisqellri pinriteksaunaki.

23Canganarqutaitelqa nallunritaa, umyuarniurutkamnek-llu atuqsaitelqa.

24Taumek Atanrem nunulilaraanga elluaruciqa cuqluku, nallunrilamiu-llu pinarqutailuciqa.

25Piciulrianun elpet nasvalaran piciucin; canganarqutailngurnun-llu canganarqutaunak.

26Menuilngurnun menuilucin manilaran; tau͡gken piciunrilngurnun eq'ukuten.

27Anirtularaten ellmikutuulriit, tau͡gken cali caunriraqluki ellmeggnek pivakellriit.

28Ataneq, elpet tanqigiarpenga; tan'geq wangnek au͡g'arluku.

29Pinimek cikiutevgun anguyagnek cirlakiyugngaunga, casguliarit navgurluki.

30Una Agayun tamaitgun natlugnerituq! Tusngaviknarqut qanellri! Capkutaulriatun ayuquq yualrianun uqisngavigkameggnek.

31Ataneq kiimi Agayutnguuq; Agayutem kiimi camun pivkarngaitaakut.

32Agayutnguuq, elliin pinirivkalaraanga, tumkaqa-llu aarnarqelriartairut'laraa.

33Tuntuyagartun tuc'urivkalaraanga; quyilriani-llu ingrini picurlagceteksaunii.

34Elitnaurlua uptelaraanga anguyallerkamnun, cagnilriamek urluvermek aturyugngarisqellua.

35Ataneq, elpet camun pivkaqsaitarpenga anirturlua-llu; anglirilua-llu elpet aulukngavnga, pinirpet-llu aarnailngurmi uitavkarlua.

36Inglukestemnun teguvkaqsaitarpenga, cali-llu una tekilluku iquksaunii.

37Inglukestenka maligtelaranka tegunatkamnun; arulaiyuunii-llu piunrirnatkamnun.

38Iquavkaranka nangertesciigalivkarluki; tuqualuteng nunam qaingani.

39Pinirivkalararpenga callukata'arqama, cirlakevkarluki inglukestenka.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

40Inglukestenka qimagcet'laraten wangnek; piunrilaranka-llu wii eq'ukestenka.

41Qayagauryaaqut ikayuusqelluteng, tau͡gaam anirturtekaitut; qayagauryaaqaat-llu Ataneq, tau͡gaam elliin niitenritai.

42Passianka urr'artun ayuqliriluki anuqem-llu tenglluki. Tutmaulluki-llu marayatun tumyarani.

43Anirturarpenga ingluliculrianek yugnek atanirturilriarurrlua atanruvignun; nallukenganka-llu yuut atanirtungluki.

44Yaaqvanek-llu allanret ciktelangut ciuqamnun; qanrutaqamteng niitaqlua.

45Alingem tut'elarai, uuleggluteng taigaqluteng asvairqumalrianek uitavimeggnek.

46Ataneq unguvauq! Nanraumali ingluliurutesteka! Qalarutkiciu ucurnarivkarluku Agayun anirturteka.

47Cirlakevkalarai inglukestenka; atanruviit-llu ingluliurcetevkenaki wangnun

48anirturlua inglukestemnek. Ataneq, elpet cirlakivkararpenga inglukestemnek, aarilngurnun yugnun pivkaqsaunii.

49Taumek nanraramken angayuqauviit akuliitnek, aturlua-llu nanrautnek elpenun.

50Agayutem cirlakivkaraa atanrulria elliin pini; kesianek kenkutni manimaa elliin cucukellerminun, David-aamun kinguvrinun-llu akwarpak tayima.

Psalm 19

Agayutem Ucurnarqucia Piliamikun

1Taringnaqluku qiliim nasvaumaa ucurnarqucia Agayutem! Ellarpiim taqumallrakun qanrutkumauq caliara!

2Erenrem egmirtelaraa ernermun taigarkamun; unuum-llu cali nallunairluku allamun unugmun.

3Yuut qalartelauciicetun aperyaratgun pivkenateng, erinamek-llu niitnaunateng.

4Tau͡gken eriniit ayagluni ella iluarrluku, niitnauluni tamiini nunam qaingani. Agayutem-llu enelillrua akerta qilagmi;

5anlartuq unuakumi nulirtunrrartun angnilriatun, aqvautetulitun aqvautellerkaminek tengrulriatun.

6Pit'elartuq-llu qiliim iquanek, qerarluni-llu akilirneranun. Ca-llu iirciiganani puqliinek.

Picirkiutii Atanrem

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Picirkiutii Atanrem assiqapigtuq; yuuciq ataam pinirivkalaraa. Atanrem pisqutai tusngaviksunarqut, umyuarkilnguut umyuarturivkarluki.

8Picirkiurai Atanrem assilriaruut, maligtaqustait angniutengqerraqluteng. Alerquutai Atanrem elluartut, yuk taringyaurcetarkauluku.

9Qigcikilleq Atanermek assilriaruuq; piugarkauluni iquilngurmek. Cuqyutai Atanrem piciugut, elluarluteng-llu tamarmeng.

10Piksuuminarqenruut suulutaami; neqnirqenruluteng-llu 'vegtaat paatakaliaratni.

11Taukut-llu ayuqucirtularaatnga wiinga pistevni; nunuliutengqerraqlua niisngaaqamki.

12Kia tangerciigat'larai alartellni; aug̃'arisnga, Ataneq, nallumni alartellemnek.

13Pitsaqutmek-llu assiilngircecaqunii; tuaten assiilngiryaramun teguarurcetenrilnga. Nutaan wiinga canganarqutaitniartua, pinarqutaunii assiilngurmek.

14Ataki qanellrenka umyuaqa-llu ciuniuyunarqerrlainarlit elpenun, Ataneq, wiinga qimagvika aviutesteka-llu.

Psalm 20

Piicaun Cirlakiyugluni

1Agayutem niilliten picurlaumallerpet nalliini! Jacob-aam agayutiin camun pivkanrilkiliten.

2Ikayurtekarpenun ullagteskiliten, Agayuvigpaminek ikayurluten ingrimek Zion-aamek.

3Ciuniurluki tamalkuita elliiteten, ilukegcitekluki-llu ekuagiaqavet.

4Cikiqiliten umyuarpet piyuumiutainek, picirkiuraten-llu piciurcetaqluki.

5Nutaan wangkuta qayagpagatekniarput cirlakillren, nunaniryuutekluku nanrarluku Agayutvut. Atanrem piicauteten tamalkuita piciurteskiliki.

6Wiinga nallunritaqa Atanrem cirlakivkalaraa cucukek'ngani ataneq; kiularaa pakmaken tanqilriamek qilagmek, pinimikun cirlakivkarluku.

7Ilait cacetuqutengqelartut akalrialegnek ayagassuutnek, ilait-llu cacetuqutengqerraqluteng kuunianek, wangkuta taug̃aam cacetuqutengqertukut pinianek AtanremAgayutemta.

8Tuaten pilriit yuut naggluteng paallagciqut, taug̃aam wangkuta nangerngaciqukut asvaunata.

9Ataneq, cikirru cirlakillerkaanek atanrulria, kiukikut qayagauqumta.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Psalm 21

Nanraun Cirlakillerkamun

1Atanrulria quyauq elpet, Ataneq, pinirivkaavni; nunaniryugluni ikayuavni cirlakivkarluku.

2Umyugaan piyuumiutiinek cikillruavni, qunukutevkenaku kaigatkellranek.

3Elpet ullallruan atawaqercecarturluku, suulutaamek-llu nasqerrucirluku.

4Unguvayugluni kaigavikngaten elpet niitan, unguvaarkaurtelluku akwarpak.

5Ucurnarqucingqertuq elpet ikayuavni; ucurnarivkaran niitnauvkarluku-llu.

6Elpet-llu atawaqercetan nangyuilngurmek, nayuavni-llu angnilartuq.

7Atanrulriim cacetuqutekaa Ataneq Artuqailnguq; Atanrem-llu taqsuunani kenekngani pektayiinani uitaurciquq.

8Atanrulriim teguciqai tamalkuita inglukesteñi; eq'ukesteñi-llu cali teguluki.

9Piunrirciqai tuarpiaq kenertun ekurpalriatun alaiquni. Atanrem piunrirciqai qenerrluni, kenrem ekualuki qamlluki.

10Kinguvrit atauciunger'mi uitangaituq; atanrem tuquciiqai tamalkuita.

11Picirkiuryaaqeng'e'rmeng assiitellriamek inglulirluten, piciurrngaitut.

12Pitgaquciquq tungiitnun tuiggluki qimagtelluki.

13Nanraramteggen, Ataneq, pinin angtatailan! Aturluta pinin nanrarciqerput.

Psalm 22

Nanikualuni Qayagaurun Cali Yuarun Nanraun

1Agayutmaa, Agayutmaa, ciin unicia? Qayagaularyaaqua nanikualua ikayuusqellua, taug̃aam cali ikayurtekangeksaunii.

2Agayutmaa, erenrani elpenun piicalartua, taug̃ken elpet kiuksaitarpenga; unugmi-llu cali piicalaryaaqlua taug̃ken mernuiqsaitaqlua.

3Taug̃ken atanirturilriaruluten Tanqilria, taunguluten Israel-aam nanraumakii.

4Ciuliamta ukveqellruatgen; cacetuqutekngatgen-llu elpet anirturluki.

5Qayagaullruatgen qimagluku-llu aarnarqellria; tusngavikellruatgen qacuvallaksaunateng-llu.

6Taug̃aam wiinga ciissiuqainartua, yugtun pitanrirlua; yuut cirlaklua caunrilleklua-llu.

7Tangertem̄a tamarmeng picingssautek'laraatnga; alunguteteng anlluki ungaulugvikaqlua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Waten qanraqluteng, “Agayutem cacetuqutekellrung'erpeni ciin anirturyunritaten? Atanrem assikekuniten ciin ikayuryunritaten?”

9Agayun, elpet cavkenii yuurcetellruarpenga, mikelnguullemni-llu auluklua camun pivkaqsaunii.

10Cacetuqutekamken yuurqaanemnek ayaglua, kiivet agayutekluten elpet.

11Unisngayaqunii! Picurlagnarqellria canimelan, ikayurtekartaunani-llu.

12Amllerrluteng inglukestem̄a nulirtetun ayuqluteng kassugutaatnga; avatairumaatnga, alingnarqellriatun nulirtetun Bashan-aamek.

13Aitartelartut yugtutulitun, uirrluteng allgurlua.

14Piniarutua, piniqa wangnek anluni mertun kuvkiicetun nunamun. Enrenka tamarmeng aviqisngaut; ircaquqa-llu cuicekaarkatun urugluni.

15Igyaraqa urr'artun kinraa, alungutka-llu nepluni qilagamnun. Caarrlugmun unitarpenga tamaani tuqusqellua.

16Yuut assiitellriit avatairaatnga; qimugtetun cikyutaatnga; keggmangnaqaatnga unatemkun it'gamkun-llu.

17Enrenka tamarmeng alairutut. Taumek inglukestem̄a tangvaumalaqiitnga.

18Aklunka nall'arcetaarutekluki avgait ellmeggnun.

19Ataneq, elpet yaaqvantevkenak! Ikayurtekamken cukamek tailuten anirturnga!

20Inglukestem̄a nuussirpaitgun tuqucecaqunii; anirturnga ukunek qimugteñek.

21Anirturnga ukunek yugtutulinek; akiurciigalamki ukut nulirtetun ayuqellriit.

22Qalarutkeciqamken Israel-aarullgutemnun, agayuuviatni-llu nanrarciqamken:

23“Elpeci qigcikestaini Atanrem nanrarciu! Tamarpeci qetunraini Jacob-aam, ucurnarivkarciu! Ciktaarvikiciu, Israel-aam yuini!

24Cakaayuitai arrsaulriit nallunguayuunaki-llu nangteqaqata; tunucuitai, tau͡gaam niitaqluki qayagauraqatni ikayuusqelluteng.”

25Quyungqallratni nanrarciqamken; Agayulrianun elpenun tangvagtellua elliiciqua ekuagarkanek akqutkellemnek.

26Arrsaulriit nerciqut piyugtacirmegcetun; ullautellriit Atanermun nanrarciqaat. Kitaki enuqitenrilkilit akwarpak!

27Ellam yuin neq'erciqaat Ataneq cauluku-llu; tamarmeng-llu ilakuralriit angayuqauvigni ciktaarciqut elliinun.

28Ataneq ellii Atanruuq, ataniularai atanruviit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Tamarmeng takarnarqellriarung'e'rmeng cikciiqut elliinun; tamarmeng tuquarkaulriit yuut ciktarkaugut ciuqerranun.

30Tekitarkat kinguvrita kevgiurciqaat; yuut qanrutkelarciqaat Ataneq kinguvemeggnun.

31Yuut yuurteksailnguut qanrut'larciqait, “Atanrem anirtullrui yun'i.”

Psalm 23

Ataneq Aulukestevvut

1Agayutmek aulukestengqertua, camek piilngaitua.

2Marami neqkautelegmi inartevkalaraanga, mer'em-llu ecuitqapigtellriim canianun ciuliqagtelaraanga.

3Yuuciqa pinirivkalaraa. Tumyaratgun ellualriatgun pektevkalaraanga, tua-i akqutni pitekluku.

4Tuqum kuignayuakun tan'gercetqapigtellriakun pekteng'e'rma, Ataneq, alingengaitua, tua-i nayuavnga elpet. Ayarun cacetuqutekaqa wii.

5Inglukestem̄a takuatni nerevkalararpenga. Qamiquqa mingullruan. Mer'utka uryurtuq.

6Ilumun cat assilriit naklekutem-llu nayurciqaanga unguvainanemni; uitaarkaulua-llu Agayutem nuniini akwarpak tayima.

Psalm 24

Angelria Ataneq

1Ellarpak ca-llu tamalkuan iluani Atanrem pikaa; Nuna-llu tamalkuita-llu qaingani unguvalriit elliin pikluki.

2Elliin nautellrua mermun nunam aciani, tusnganirluku nunam et'uqrinun.

3Kina mayuyunarqa Atanrem qemianun? Kina-llu iterciqa tanqilriamun Agayuuvianun?

4Yuk menuilnguq umyuamikun pilaucimikun-llu, agayuksailnguq agayutnguanun iqluluni-llu akqiksailnguq.

5Akurturarkauguq atawaqautnek Atanermek, Agayutem-llu pinarqelriarunrirciqaa.

6Waniwaugut Agayutmun ullautellriit, Jacob-aam Agayutiin ciuqerranun tailriit.

7Ikirciki pitaciicetun iteryarat, ikirrluki ak'allaat ikirtuqat, Atanra ucurnam iterniartuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Kituuga tauna ucurnam Atanra? Atanruuq, pinilegpaulria artuqailnguq, Ataneq cirlakilria anguyagmi.

9Ikirciki pitaciicetun iteryarat, ikirrluki ak'allaat ikirtuqat, Atanra ucurnam iterniartuq.

10Kituuga una ucurnam Atanra? Cirlakilriaruuq Ataneq — ucurnarqelria Ataneq!

Psalm 25

Piicaun Ciuliqagtesqelluni Qaunqesqelluni-llu

1Elpenun, Ataneq, wiinga piicagtua.

2Agayutmaa, elpet cacetuqutekamken. Kasnguyullerkamnun pivkanrilnga; inglukestemnun ucuryagutekevkaryaqunii.

3Cirlakumayuitut cacetuqutekesteten, inglulicukaaralriit tau͡gaam elpenun cirliq'lartut.

4Nallunrirtessnga ayuqucirpenek, Ataneq; elitessgu tumkiuran wangnun.

5Ayuqucirturnga yuullerkamnek piciulriarpegun, Agayutekngamken anirturtekluten. Cacetuqutekamken kesianek.

6Umyuaqiu naklegtaucin, Ataneq, pektayiilnguq-llu kenken, elpet pikngavkek ak'a ciuqvanek ayagluten.

7Neq'eryaqunaki assiilnguut ayagyuallemni atullrenka. Pektayiilngurkun kenkevgun assiucirpegun-llu umyuaqia, Ataneq.

8Assilriaruuq ellualriaruluni-llu Ataneq. Taumek elliin ayuqucirtularai assiilngiumalriit tumkaitnek.

9Ciuliqagtelarai ellmeggnek pivakenrilnguut piciulriamun, elicet'larai-llu elliin pisqutminek.

10Piciuluni kenekluki ciuliqagtelarai tamalkuita akqutmi aturtait niisngastait-llu alerquutmi.

11Akqillren aturluku, Ataneq, au͡g'arki assiilnguunka amllerrata.

12Qigcikestai Atanrem elliinek eliciiqut tumkameggnek.

13Enuqicuunateng yuuciqut, irniarita-llu nuna piksagulluku.

14Yugnikai Atanrem qigcikesteñi, akqutni nallunrircet'laraa ellaitnun.

15Ikayungcarturalartua Atanermun, elliin-llu aarnarqellriamek anirtularaanga.

16Caulua wiinga, Ataneq, takumcukia, aliayugtua nangteqlua tuaten.

17Umyuarniurutenka au͡g'arluki, picurlautemnek aviullua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Tangerrluki nangtequtenka picurlautenka-llu, assiilngumnek aug̃'arisnga.

19Tangrru amllertaciat nakukestem̄a, alingnarillerteng tekilluku eq'ukillrat wangnek.

20Camun pivkarpek'nii anirturnga; cirlakevkaryaqunii. Wiinga ullagamken qimagvikluten.

21Assiucirma iqluyuitellma-llu cavkanrillignga, cacetuqutekngamken wiinga.

22Ataneq, anirturki Israel-aam yui tamalkuitnek picurlautaitnek!

Psalm 26

Piicautai Assilriim Yuum

1Pinarqenrilnguuvkarnga, Ataneq, yuullruama canganarqutaunii, cacetuqutekluten tamalkirrlua.

2Yuvrirnga naspaalua-llu, Ataneq, naspaaluku ircaquqa umyuaqa-llu.

3Kenken pektayiilnguq ciuliqagtekaqa; piyuagua-llu piciulua elpeni.

4Ilagaqsaitanka caurailngarluteng yuulriit; catkevkenaki-llu malrugnek umyualget.

5Assiilkaqa ilagallerkaat assiilnguliulriit, pillgucirngaunaki-llu assiinateng yuulriit.

6Ataneq, waniwa eruranka unatenka pinarqutailuciqa maniluku, avatiini-llu elliivigpet agayulua.

7Quyatmek yuarutmek aturtua qanrutekluki-llu irr'inarqelriit caliaten.

8Kenkaqa uitaviin, Ataneq, tauna ucurnarqucirpet uitavia.

9Piunriryaqunii ilaullua assiilngurtulrianun; tuqutarayulit ciunerkaatnun piyaqunii—

10tamakut assiilnguliurrlainalriit, nunuliutmeggnek akurtuqeryukaaralriit.

11Wiinga tau͡gaam ellualria aturaqa; takumcukia anirturlua-llu!

12Pektayiilngurmi nangerngaunga; yuin quyungqallratni nanrarciqaqa Ataneq.

Psalm 27

Piicagluni Nanraun

1Ataneq tanqikaqa anirturtekluku-llu; kitumek alingengaitua. Atanrem aarnarqellriamun pivkarngaitaanga, taumek camek alingengailngua.

2Assiitellriit yuut curugaqamegten̄ga tuqutengnaqlua paallagaluteng iqualartut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Anguyagterugaat avataingraatnga alingengaitua; inglukestem̄a-llu anguyangraatnga cacetuquteku'urciqaqa Agayun.

4Ataucimek tau͡gaam kaigavikaqa Ataneq; piyuumikekemnek kiingan: uitayuglua Atanrem eniini unguvarma taktaciatun, tangerrnaluku assirtacia Atanrem, kaigavikluku-llu ciuliqagtesqellua.

5Picurlagnarqellria tekiskan capkuciumaciqaanga; camun pivkarngaitaanga Agayuvigpami iluani, canun-llu enuryagutellua qertulriim teggalqum qaingani.

6Nutaan cirlakciqanka inglukestenka avatemni. Nunaniryuglua elliiciqua tuqutarkanek Agayuvigpiini; aturlua-llu nanrarluku Ataneq.

7Niiskia, Ataneq, qayagauqumken! Takumcuklua kiukia.

8Elpet waten qanellruuten, “Tailuten agayukina wangnun,” wiinga-llu kiullruamken, “Ullagciqamken, Ataneq.”

9Uluryaqunii! Qenrutenrilnga; ayagcecaqunii-llu pistevni. Elpet ikayurtekngamken; ayagcecaqunii, cakaaryaqunii, Agayun anirturtem̄a.

10Angayuqaagma cakaangraagnga, Atanrem aulukciqaanga.

11Elicungcarnga, Ataneq, pisqutevnek, ciuliqagglua-llu aarnailngurkun tumyarakun, inglukestenka amllerrata.

12Pegcaqunii inglukestemnun, nakukngatnga iqluuruteklua akeqnerrlugqaqlua tuaten.

13Ukvertua wiinga unguvainanemni tangrrarkaucimnek assirtacianek Atanrem maani nunami.

14Tusngavikiu Ataneq. Ukverluten, cacetuluten. Ilumun cacetuqutekiu Ataneq.

Psalm 28

Piicaun Ikayungcarluni

1Elpenun, Ataneq, akiurutestemnun qayagaunga. Niisnga piicallemni! Kiunrilkuvgu piicalqa ilakeciqaatnga tuqumalriit nuniitnun ayalriit.

2Niisnga qayagaullemni ikayuusqellua, unatenka nalugluki tungiinun tanqilriim Agayuvigpet.

3Pinarqelriaruvkanrilnga tapqullua assiilngurnun yugnun, calialegnun assiilngurmek— yugniqluteng qalarteng'e'rmeng tau͡gken eq'ukiluteng umyuamegteggun.

4Akinaurki ayuqiinek caliarata, ayuqeliluku assiilnguq atuqiit. Anucimirqecetaarluki assiilnguq atullrat pitaciluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Tua-i-wa murilkenrilatki Atanrem taqellri, cali-llu cat piliallri; taumek elliin anucimirqecetaarciqai piunrirluki akwarpak.

6Nanrarciu Ataneq; niitellruanga qayagallemni ikayuusqellua.

7Atanrem camun pivkaqsaitaanga, akiurutaqlua; wiinga cacetuqutekaqa. Elliin ikayularaanga angnirivkarlua; nanraraqa nunanirqelrianek yuarucirlua.

8Atanrem camun pivkarngaitai yun'i; ingluliurut'laraa anirturluku-llu cucukekni atanrulria.

9Anirturki yut'en, Ataneq, atawaqertelluki elpet piten. Qusngiliurtenngu ellaitnun, auluku'urluki kesianek.

Psalm 29

Erinii Atanrem Ellarayagmi

1Nanrarciu Ataneq, elpeci qiliim yuini; nanrarluku pinia ucurnarqucia-llu.

2Nanrarciu Atanrem ucurnarqelria atra; cikeskici ciuqerranun Tanqilriim alaiqan.

3Erinii Atanrem niitnarquq imarpiit qaingatni; ucurnarqellria Agayun kalliralriatun eriniaguq, erinii akiuggluni imarpiim quliikun.

4Atanrem erinii pinilriaruuq. Atanrem erinii ucurnarqelriaruuq.

5Eriniin Atanrem navgularai napat cedar-aat, napaqengraaki-llu Lebanon-aam.

6Lebanon-aam ingrii qeckaqaquvkalarai kuluvayagartun, Ingriq-llu Sirion-aaq pekcetaqluku kuluvagngalnguyagartun.

7Eriniin Atanrem kalluk kenerpallagavkalaraa.

8Eriniin Atanrem arulat'laraa nuna kinertellria; pekcetaqluku yuilqurtaa Kadesh-aam.

9Eriniin Atanrem arulat'larai napat oak-at avayait-llu igqaqevkarluki, yuut qayagpallratni agayuvimini, “Ucurnarili Agayun!”

10Atanrem ataniumai et'ulriit mer'et; atanruluni atanirturiarkauguq akwarpak.

11Atanrem yun'i pinirivkarliki! Atawaqertelliki uitanqegcivkarluki-llu.

Psalm 30

Piicaun Quyayaraq

1Wiinga nanraramken, Ataneq, elpet anirtullruavnga inglukestemnun ucuryagutekevkarpek'nii.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Ataneq Agayutmaa, qayagaullruamken ikayuusqellua, elpet-llu canrircetellruarpenga;

3anirturlua tuqumek. Tuqumun camavet ayagyaaqlua, tau͡gaam elpet yuuciqa ataam utertelluku.

4Aturci nanrautnek Atanermun, piciulriani yuini! Umyuaqiciu Tanqilriim caliara, quyavikluku-llu!

5Ak'anun qenercuituq, tau͡gken assiucia piugaqluni yuum unguvallran taktaciatun. Unugmi iluteqnaq pilaryaaquq, tau͡gaam angniq unuakumi tailartuq.

6Wangnek cayailkellua umyuamkun qanellruunga, “Cirlakumangaitua wiinga.”

7Naklekutevgun, Ataneq, ingritun asvailngurtun taqellruarpenga. Tau͡gaam wiinga ulullerpenga nanikuallruunga.

8Elpenun qayagaullruunga, Ataneq; takumcuca'arlua ikayuusqellua:

9“Camek unangyarcit tuqukuma? Atraquma elausngallerkamnun? Tuqumalriit-qaa nanraryugngaatgen? Kenken-qaa nangyuilnguq qalaruteksugngaat?

10Niillua, Ataneq, takumcukia! Ataneq, ikayurnga!”

11Angniitelqa mumigtan, nunaniryuglua yurartellua; angniilutka yuuvkaran, angnimek-llu at'ellua.

12Taumek nepaitevkenii nanrautnek aturciqua elpenun. Ataneq, Agayutkamken; quyavikciqamken akwarpak.

Psalm 31

Piicaun Cacetuqutekluku Agayun

1Elpenun, Ataneq, qimaumaunga, cirlakevkaryaqunii. Elpet, Agayun, ellualriaruuten; anirturnga piicagtua!

2Niillua anirturnga watua! Qiurtun uqisviuluten wangnun cayailkucirlua anirturnga.

3Uqisngavikamken cayailkutekluten-llu; ciuliqagesnga akqellerpetun.

4Iirumalrianek napcetaanek avisngavkarnga; capkuciumalua aarnarqellrianek.

5Unatevnun elliaqa unguvaka. Elpet anirtullruarpenga wii, piciulriaruluten Agayutnguavet.

6Eq'ukaten Agayutnguat caumastait, tau͡gaam wiinga cacetuqutekamken.

7Angnirciqua nunaniryuglua-llu kenekngavnga kesianek. Tua-i-wa tangrravgu nangtequteka; nalluvkenaku picurlaumaciqa.

8Tunenrilavnga inglukestemnun; ayagayugngavkarlua umyuaqa aturluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Takumcukia wii, Ataneq, picurlaumiima; iigka qiavakallma assiirutak, taqsuqeqapigglua-llu.

10Angniipakallma taqsuqevkaraanga, qiavakallma-llu unguvaka nanilikanirluku. Picurlagallma piniarutellua; temka-llu cakegtaunrirluni.

11Tamarmeng inglukestem̄a, arcaqerluteng nunalgutma, caunrilkenglua, nallunritestekengramteng alingyagullua; tangrraqamegten̄ga-llu qimagaaqlua.

12Tamarmeng nalluyagutaatnga, tuqumalriatun ayuqullua; yuum ciqitallratun ayuqlirilua.

13Niitanka inglukestenka agyumciaralriit; nanikuanam avaciumalua! Picirkiurluteng ilikluteng qaillun tuqutnalua.

14Tau͡ğaam wiinga cacetuqutekamken, Ataneq; Agayutkamken.

15Unguvaka elpenun tusngauq, anirturnga inglukestemnek nangtestemnek-llu.

16Pistevni wiinga naklekia; anirturlua kenken cakaniyuilnguq aturluku.

17Qayagauramken, Ataneq; kiaresngiacecaqunii. Assiitellriit tau͡ğaam kiaresngiacecimakilit; alapen'errluteng ayakilit tuqumalriit nuniitnun.

18Nepairki iqluuryulriit— tamalkuita ellmeggnek pivakellriit angenrukellriit-llu, qalarculriit caunrilkiluteng ellualrianek.

19Angnirnarquq atawaqauten takaqestevnun aninqaan! Assiucin yuut tamarmeng nallunritaat, elluarrluten-llu aulukilaucin elpenek cacetuqutengqellrianek.

20Iilaraten aarnailngurmun ciuqerpenun yuut assiitellriit picirkiuraitnek; aarnailngurmun iirluki inglukestaita qanritnek.

21Nanraumali Ataneq! Ukveraitnarquq kenekminek nasvagillra wangnun avatairlua curukaumallemni!

22Alingellemni umyuartequa ciuqaminek ayagcetellruyuklua. Tau͡ğaam piicallemni ikayuusqellua elliin niitaanga.

23Kenkiciu Ataneq, tamarpeci yuini. Atanrem cavkarngaitaa piciulria, tau͡ğaam anucimirqecetaalarai pivakellriit palartevkenaki.

24Pinirici caceturiluci tamarpeci neryuniurutkestaini Atanrem.

Psalm 32

Apervikuayaraq Au͡ğ'arin-llu

1Atawaqertuq yuk assiilnguminek au͡ğ'aricimalria; assiitellriit atullri patumaluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Atawaqertuq yuk Atanrem assiilngurmek nataqvikenrilkii, elliini-llu piciunrilngurtaunani.

3Assiilnguunka apervikuatekenritlemni, taqsuqellruunga qiamallruama ernerpak.

4Ernerpak unugpak-llu anucimirqecetaararpenga, Ataneq; piniarutqapigglua, piniqa ayagluni yukutatun, kiagem puqliin kinqiitun.

5Mecirautekenritaqa assiilnguqa elpenun, aassaqutekevkenaku-llu alartelqa; qanerlua, “Apervikuatekciqaqa assiilnguqa Atanermun”; elpet-llu aug̃'arillua tamalkuitnek assiilngumnek.

6Taumek agayumalriit piicaglit elpenun enuqitlermeng nalliini; picurlagnarqellriim ulerpagtun ping'e'rmi agturngaitai.

7Wiinga elpet iirvikamken; picurlagnarqellriamun pivkarngaitarpenga. Wiinga-llu nanrarciqamken anirtuavnga camun pivkarpek'nii.

8Ataneq qanertuq, “Alerquaciqamken naug̃g'un ayallerkarpenek; ayuqucirturciqamken qaunqelluten-llu.

9Kuunitun ciulvagtun-llu umyugailngurtun ayuqevkenak, tamakut sugg'elitmegteggun taug̃gaam yuum piyullranun maligucugngalartut.”

10Amllertut nangtequtait assiitellriit yuut; taug̃ken Atanermek cacetuqutengqellriit cayailkuciumaaqluteng kenkiinek iquklicuilngurmek.

11Elpeci ellualriani angnirci nunaniryugluci, quyakluki Atanrem caliari. Niisngastaini qayagpagaci nunaniryugluci!

Psalm 33

Nanrarcuun Yuarun

1Elpeci ellualriani, nunaniryuutekiciki Atanrem caliari; nanrayunarqerci elpeci niisngastaini.

2Nanrarciu Ataneq aturcetaatgun lyre-atgun atuuciu aturcetaarluci qelutelegteggun harp-atgun.

3Atuuciu nutaramek yuarutmek, aturcetaarluci angnirluci neplirluci.

4Atanrem qanellri piciugut, caliari-llu tamarmeng nalirrugnaunateng.

5Atanrem kenkaa piciuyaraq elluaryaraq-llu; kenkiin cakaniyuilnguum nuna patumaa.

6Atanrem qanllermikun qiliit piliaqellrui, erinamikun piliaqluki agyat, akerta, iraluq-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Imarpiit mer'it ataucimun quyurtellrui; imarpiim et'uqri qemaggluki enekaitnun.

8Nuna tamarmi qigcigyugli Atanermek! Ellarpiim yuin tamarmeng ucuqekilitgu!

9Qanran ellarpak piurtellruuq; pisqutiikun cat tamarmeng piurrluteng.

10Atanrem atanruvilget ciunerkiurait pillurqelarai; picirkiurait piciurceteksaunaki.

11Elliin pillerkiurai piugut akwarpak; piyullri piugarkauluteng nangyuilngurmek.

12Atawaqertuq angayuqauvik agayutengqellria Atanermek; yuut elliin cucukellri kinguvertaqnaluki!

13Ataneq kiarcami qilagmek tangrrai yuut nunamelnguut tamalkuita.

14Atanruvimi aqumlleranek unavet tangvagai nunam yui tamalkuita.

15Umyuangcaryugngavkartekaat nalluvkenaku-llu callrat tamalkuan.

16Atanrulria cirlakiyuituq pinilriatgun anguyamikun; anguyagta piniq'apigteng'e'rmi pinillran cirlakivkarngaitaa inglukestiinek.

17Anguyagcuutet kuunit cirlakivkarisciigatut; piniq'apigteng'e'rmeng anirturisciigatut.

18Atanrem qaunqelarai qigcikesteñi, cacetuqutengqellriit pektayiilngurmek kenkiinek.

19Tuquvkarngaitai; paluvkarngaunaki-llu piitnam nalliini.

20Neryuniurutkarput nalirrukevkenaku Ataneq; elliin ikayularaakut cayailkucirluta-llu.

21Ilumun angnirtukut elliini; cacetuqutekarput atra tanqilria.

22Kenken asvailnguq wangkutni uitali, Ataneq, neryuniurutkellemteñi elpet.

Psalm 34

Nanrarluku Agayutem Assiucia

1Quyavikerrlainarciqaqa Ataneq; taqsuunii-llu nanrarciqaqa.

2Nanrarciqaqa caliari pitekluki; nangcimalriit niilluteng angniqilit.

3Qalarutkiciu Ataneq pillgucirlua; nanrarnaurput atra tamamta!

4Piicallruunga Atanermun, kiugaanga-llu; alikelallrenka alikenrirtelluki.

5Nangcimalriit elliinun caulartut angnirluteng-llu; qacuvallagcecimanqiggngaitut.

6Casciigalnguut qayagaaqatni niitelarai; anirturluki tamaitnek arenqiallugutaitnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7An'gilaan Atanrem nayularai qigcikestai, anirturaqluki aarnarqellriamek.

8Naspaaciu elpeceñek Atanrem assirtacia. Atawaqertut yuut elliinun qimaumalriit.

9Qigcikiciu Ataneq tamarpeci yuini; niisngastai Atanrem camek enuqisngaitut.

10Yugtutulit piyagait neqkaituraluteng kailartut, tau͡gaam Atanermek piyuumiutengqellriit assilrianek enuqisngaitut.

11Taici ayagyuani, niicugnilua-llu, elitnaurnaamci qigciklerkaanek Atanrem.

12Yuk tamarmi elluarrluni yuuyuumilartuq, unguvamayugyaaqluni-llu angnirluni.

13Kitaki qanerrlugaksailkina iqluuqsaunak-llu.

14Assiilnguq tunulluku, assilriamek caliluten; yuut uitanqegcillerkaat pingnatuutekluku pitacirrarpetun.

15Atanrem tangvalarai ellualriit yuut, ciutek-llu ikirngalutek qayagaurutaitnun.

16Tau͡gaam Atanrem inglulilarai assiilngurmek calilriit, tuqukuneng umyuaqenqigcimangaunateng.

17Ellualriit qayagauraqata Atanrem niitelarai; anirturaqluki tamalkuitnek arenqiallugutaitnek.

18Atanrem nayularai kananglugtellriit; anirtularai ciunerkairutellriit.

19Ellualriim yuum nangtequtai amllelaryaaqut, tau͡gaam Atanrem anirtularaa tamakunek tamalkuitnek;

20Atanrem tegumiaqaa; enra-llu atauciunge'rmi ayemcimangaunani.

21Assiilnguum atuqiin yuk tuquvkarciqaa; eq'ukilriit ellualrianek anucimirqecetaarumaarkaugut.

22Atanrem anirtularai yun'i; kina atauciunge'rmi qimalria elliinun pinarquciumangaituq.

Psalm 35

Piicaun Ikayungcarluni

1Ingluliurusnga, Ataneq, callugluki callugtenka.

2All'uku anguyagcuuten capkutan-llu tailuten anirturnga.

3Yagusgu panan caskun-llu, inglulirluki malirqerastenka! Akqia anirturciqnilua.

4Tuqutessaagtenka cirliqkilit kasnguyugluteng-llu! Assiilngurmek umyuangcautekestenka kingupiaqilit caciirrluteng!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Caranglugtun ayuqekilit anuqem tengeskaitun, an'gilaan Atanrem malirqallrani qimagtelluki!

6Tumiit tan'gerili qurrayirnaqluni-llu, Atanrem-llu an'gilaan iquqluki.

7Camek pitaunateng pitaqengnaqaatnga, petmignun elagameggnun pivkangnaqlua.

8Tau͡gaam nallumeggni picurlallerkameggnun tekiciiqut; ellaita pissuuciameggnun napciiqut ellmeggnek piunrirluteng!

9Nutaan yuuciqa angnirciquq Atanermi; quyalua elliinun anirtuucimnek.

10Umyuamkun tamalkirrlua qanerciqua Atanermun, “Elpetun ayuqellriamek pitaituq. Pivkayuitaten pinialnguut cirlakestekaitnun, arrsaulriit-llu pivkayuunaki nangtestekaitnun.”

11Caruyagluteng nallunritestet inglulirlua piciliraatnga camek nallukemnek.

12Assilria pilqa akinaurluku assiitellriamek, umyuamnek nangteqevkarlua.

13Wiinga tau͡gken naulluullratni angniilutkellruluki; nangllua wangnek nereksaunii; ciklua-llu piicaglua,

14piicaucilaucimtun yugnikestemnek anelgutemnek-llu. Kanangllugtellruunga angniinii, tuquilriatun yuarnayulriatun aanaminek.

15Tau͡gken arenqiallugtellemni ellait quyaluteng quyurullua-llu anglaniteklua; nallukengama-llu nangllua, taqeksaunateng-llu kaugtuarlua.

16Yugtun picingssautekiyulriatun engangamculegnek, tangvialugalua eq'uklua.

17Ataneq, qaillun cali pitalriamek tangvakainaqatarcit? Qimagteski caulinqestenka; anirturlua ukunek yugtutulinek!

18Nutaan wiinga quyavikciqamken takuatni yugpet; nanrarciqamken tamarmeng ciuqerratni.

19Inglukestemnun iqlungalrianun ucuryagutekevkanrilnga cirliqkuma. Ciritekevkaryaqunii camek pitkaileng'e'rmeng eq'ukestemnun angniitellma nalliini.

20Qalarteksaitelartut yugnikucarakun; tau͡gaam iqluurutnek taqulluteng picilirluki ellmikun uitalriit.

21Picetaarutaatnga qayagpagaluteng, “Ca pillren wangkuta tangellruarput!”

22Elpet, Ataneq, man'a tangellruan. Taumek nepaitenrilu, yaaqsigpek'nak-llu wangnek.

23Tupagluten makluten, Ataneq, akiurusnga; qanercetaarumallemni ikayurlua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Ellualriaruuten, Ataneq, taumek pinarqutailuciqa nasvaggu; inglukestemnun ucuryagutekevkarpek'nii.

25Ellmeggnun qanerkaitniartut waten, “Piyullerput piciurrluku wangkutnek ayagcetarput!”

26Tamarmeng ciritekestenka nangteqlemni cirlakumalit ayuquciirulluteng; wangni-llu assinruyukellriit kasngunarqellriim kiaresngianarqellriim-llu tuskiliki.

27Elluamun cingumastenka qayagpaglit angnirluteng qanenqigtaarluteng, “Ucurnarquq Ataneq! Ilukegcitkaa pisteñi piluaqallra.”

28Nutaan wiinga elluarucin qanrutekniarqa, nanrarluten erenrem taktaciatun.

Psalm 36

Caarrluucia Yuum

1Assiilnguum qalarut'laraa yuk assiitellria iluqvaggun umyugaakun; taumek elliin qessakelaqii Agayun qigcikevkenaku-llu.

2Ellminek ucuryagulluni umyuarteq'lartuq, Agayutmun assiilnguni nallunrinritnayukluku aniqlaatekngaicukluku-llu.

3Qalartelartuq assiitellrianek iqluquluni; assilriim umyuartulriim-llu atutukai aturnanrirluki.

4Inangqaaqami picirkiulartuq assiitellrianek; caliara tamarmi assiitellriaruluni, assiilnguq tamalkuan qessaksuunaku.

Assirtacia Agayutem

5Ataneq, kenekvet angqapigtellriim qiliit tekisngai; piciulriarucirpet-llu amirlut tekisngaluki.

6Elluarucin qertuqapigtuq ayuqluki ingrit; cuqciyaran-llu ayuqluni et'uqratun imarpiim. Aulukaaqaten elpet yuut ungungssiaraat-llu.

7Ataneq, cakneq ilukegcinarquq kenken nangyuilnguq! Wangkuta nalaqut'lartukut elluiluta uitallerkamteñek yaqugpet aciagni.

8Nerlartukut amlleqapigtellrianek neqkanek cikiutevnek; ciuniularaput assilriit taivkalten wangkutnun kuigem carvanratun.

9Elpet unguvakitellruaten tamalkuita unguvalriit, tanqigpet tanqigivkalaraa unguvavut.

10Kenkurqiki nallunritesteten, assilriakun auluku'urluki ellualriit.

11Callugcecaqunii ellmeggnek pivakelrianun, assiilngurmek-llu calilrianun cingevkaqsaunii qimagtellua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Tangerciki natmun yuut assiitellriit iqullrat. Tuani taklaut, nangertesciiganateng.

Psalm 37

Ciunerkaat Assilriit Assiitellriit-llu

1Umyuarniurutkenrilki assiitellriit yuut; ciknakevkenaki-llu piciunrilnguut yuut.

2Tamaa catairuciiqut canegtun kinqaicetun; piunrirciqut naunrartun nalalriatun.

3Cacetuqutekiu Ataneq, assilriamek-llu caliluten; uitaniartuten nunami camek alingniuqsaunak.

4Ilukegcitekluku Ataneq, cikirniaraaten camek piunrukevnek.

5Tunluten elpenek Atanermun; tusngavikluku, elliin ikayurniaraaten;

6elluarucin ciqinqerceciiqaa akertem tanqiatun erenrem qukallrani.

7Nerinisngialliqevkenak utaqau Ataneq; umyuarniurutkevkenaki tukuurtellriit wall'u yuut assiitellrianek picirkiurameggnek piciurcilriit.

8Umyuarrlugcarallren qenertellren-llu maligarteksaunakek; picurlagmek iqungqerragnek.

9Atanrem tusngavikestain nuna piksaguciiqaat, taug̃ken caarrluulriit ancimaluteng.

10Atataarqu yurrluulriit catairuciiqut; yuangerpeki-llu nalaqngaitaten;

11Taug̃aam ellmikutuulriit nuna piksaguciiqaat, nunaniryugciqluteng camek-llu enuqitevkenateng.

12Assiitellriim yuum picurlagcetaalarai ellualriit tangvialugaqluki eq'ukluki.

13Taug̃aam Atanrem temciarautek'larai assiitellriit yuut, nallunrilamiu ak'anun pivkenateng piunriumallerkaat.

14Assiitellriit yuut nuussirpateng amuit urluvteng-llu qeluluki, tuqutnaluki arrsaulriit caitulriit-llu, tuquqnaluki-llu elluarrluteng yuulriit.

15Taug̃aam nuussirpaita ellait kapciqait, urluvrit-llu asemqumaluteng.

16Carraunge'rmi assilriim yuum avalia akitunruuq tamalkuitni assiitellriit tukuutaitni,

17tua-i-wa Atanrem piniaruceciiqngaki yurrluulriit, taug̃ken camun pivkarngaunaki assirluteng yuulriit.

18Atanrem auluk'larai niisngasteñi, ellaita-llu nuna pikciqaat nangyuilngurmek.

19Nangteqngaitut pillugnarqellria pingraan; enuqisngaunateng-llu kainiqnam nalliini.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Tau͡gaam assiitellriit tuquciqut; inglukestai Atanrem catairuciiqut yuilqum naunraitun; aruvagtun tayimngurrluteng.

21Yurrluulria navrarraarluni cimiriyuituq, tau͡gken ellualriit qunuyuunateng cikiutekameggnek.

22Atanrem atawaqercetellrin nuna piksaguciiqaat, tau͡gaam aniqlaallri tamaaken ancimaarkaugut.

23Atanrem tumkamteñek apertuutelaraakut ilukegcivkarteñi-llu cayailkuciumaluku.

24Iqunge'rmi ataam nangerciiquq, Atanrem tegumiaqngani talligken'gun.

25Ayagyuallruunga, waniwa-llu ak'allaurrlua; tau͡gken tangerqaqsaunii ellualriamek yugmek Atanrem cakaaqiinek wall'u irniari kaigavkarluki neqkaitnek.

26Ayuquciqluku kesianek cikiqenglallni navriskenglallni-llu, irniari-llu atawaqautnguluteng elliinun.

27Assiilnguq tunulluku calikina assilriamek, kinguveten uitarrlainarniartut nunami;

28Atanrem kenekngaku piciuneq cakaayuunaki-llu ellminun piciulriit. Camun pivkarngaitai akwarpak, tau͡gaam yurrluulriit kinguvrit ancimaarkaugut.

29Ellualriit piksaguciiqaat nuna, uitavikarkauluku akwarpak.

30Ellualriit qalartelartut ellalegtarnek, qanlaameng yuut elluakekaitnek.

31Inerquutai Agayutmi qemangqalarai ircaqumini, avvngaunani-llu taukunek.

32Assiitellriit yuut nayularait assirluteng yuulriit, tuqucingnaqlerkarteng tamakunek pitekluku;

33tau͡gaam Atanrem unisngaitai inglukestaitnun, pinarqelriaruvkarngaunaki-llu qanercetaarumakata.

34Neryuniurutkiu Ataneq pisqutai-llu aturluki; takarnarivkarluten piksaguceciiqaa nuna, tangerciqan-llu yuut assiitellriit ancimallrat.

35Tangellruunga assiitellriamek yugmek nangcitalriamek; quyinruluni ilamini Lebanon-aam napaatun;

36tau͡gaam kinguqvaarkun wiinga tamaaggun kitullemni tauna cataituq; yuaryaaqekeka-llu nalaqevkenaku.

37Murilkiki pinarqutailnguut yuut, tangvagluku-llu ellualria. Yuk uitanqegcivkarilria kinguvengqelartuq,

38tau͡gken assiitellriit tamarmeng piunriumaluteng; kinguvengqellerkaat assiitellriit kepumaciquq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39Atanrem anirtularai ellualriit picurlagnarqellriim-llu nalliini camun pivkarngaunaki.

40Atanrem ikayularai aviulluki-llu; yurrluulrianek anirtularai, tua-i-wa ellminun ullautelaata uqisvikluku.

Psalm 38

Piicautii Nangteqellriim

1Ataneq, anucimirqecetaaryaqunii qenerrluten!

2Pitegcauteten kaputut wangnun; elpet unatevgun iqutarpenga.

3Qenrucavnga temka cakneq engellugturtuq; temka tamalkuan naulluutengevkarluku assiilnguma.

4Assiilnguma ulullua qecuqiceteqataraatnga; uqamairiut wiinga-llu arturyagulluki.

5Usviinii yuullruama ekinka tep'ngut avatiit-llu aruluni.

6Temka nengtesciigaliluni, qulugngarilua; angniitaqlua ernerpak tuquillertun.

7Qaika puqelvagluni, kemka-llu pikegtaunrirluni.

8Taqsuqeqapigtua qaillun piviirucama; umyuamkun nanikuagua engellugturlua-llu yuuniaralua.

9Ataneq nallunritan mayitequteka; mangyuarilqa iirumanrituq elpenek.

10Ircaquqa nutengvagtuq, pinima unillua, iigka-llu uitenqeggialilutek.

11Kenkestem̄a yugnikestem̄a-llu mallguuryuumiinii naulluuteka pitekluku; nakmiin-llu ilama qimaumalua.

12Tuqutengnaqestenka civciut neganek pitaqnalua, akngirtengnaqestem̄a-llu akeqnerrlugglua cairuceciiqnilua; taqsuunateng pillerkiurluteng tungemnun.

13Taúg̃ken wii niitesciigalngurtun ayuqlua, qanyuilngurtun-llu qalartesciiganii.

14Ayuqlua kiuyuilngurtun, camek niitesciigalameng.

15Taúg̃aam wiinga, Ataneq, neryuniurutkamken; Ataneq Agayutka, elpet taúg̃aam niiciiqerpenga.

16Piicagtua inglukestemnun ciritekevkaryaqunii; ucuryagcecaqunaki pinerrlugtelqa pitekluku!

17Iquyukaaralriarurcama, engellugturlua kesianek.

18Apervikuatekaqa alartelqa; umyuarniurutekluku assiilnguqa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Inglukestenka segganqegtut pinirluteng-llu; amllertut picetaanrilnge'rma eq'ukestenka.

20Akinauryugtaita assilria assiilngurmek inglukaatnga assilriamek atulauciqa pitekluku.

21Pegcaqunii, Ataneq; yaaqsigyaqunak wangnek, Agayutmaa!

22Patagmek ikayuqia wii, Ataneq anirturte͡ma!

Psalm 39

Apervikuatii Nangteqellriim

1Wii qanertua, “Ayuquciqa murilkeciqaqa assiilnginritniartua qanllemkun; camek qanllerkaqa murilkeciqaqa yuut assiitellriit canimnelkata.”

2Camek qanqaqsaunii uitallruunga, ca assingraan qanrutkeksaunaku. Tau͡gaam nangteqelqa arcariluni,

3ciunerkairullua-llu. Umyuangcalqa maliggluku uitacurlagiinarlua. Kiituani qanertua:

4“Ataneq, nallunritessgu qaku tuqullerkaqa ernema-llu amllertaciit; nallunrirtessgu unguvama carraucia.”

5Carrarmek unguvavkararpenga. Unguvama taktacia elpeni caunrilngurtun ayuqluni. Ilumun cam tamarmi unguvii anuqvalla'artellriatun ayuqluni,

6cangallruvkenani-llu talinermi. Elliinginaq canek cakviurluta; quyurciaqluta tukuutnek, tau͡gken kitumun piklerkaat nalluluku.

7Tua-llu camek, Ataneq, neryuniurutengqeqatarcia? Elpenek wiinga neryuniurutengqertua.

8Anirturnga tamalkuitnek assiilngillemnek, usviilngurnun-llu picingssautekevkarpek'nii.

9Nepaiciiqua, carraungraan qanerngaitua, tua-i-wa elpet waten ayuqellriakun nangteqevkaavnga.

10Anucimirqecetaarpiiqnii! Tang tuquqatalrianga nangpakaavnga.

11Nunurluku yuk anucimirqecetaalaran assiilngiraqan, ‘lumarrallertuyulim-llu moth-am piunririlauciatun piunrilaraten qunukek'ngaput. Ilumun yuk cangallrunrituq anuqem anuqvalla'artellratun!

12Niisnga piicallemni, Ataneq, niicugniluku qiateka; taikina aluviliuquma ikayungcarlua. Tamalkuita ciuliamtun allanruqerciqngama ellma elpeni.

13Ilangcivkenii uitasnga angniqallerkaqa aturniarqa ayagpailegma tangrruunqiggngairullua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Psalm 40

Nanraun Yuarun

1Utaqallruunga nerinisngialliqevkenii Atanrem ikayullerkaanek; niicugnilua-llu niitaa qayagaulqa.

2Nugtaanga alingnarqellriamek petmigmek, nugglua aarnarqellriamek qalviryamek. Tuc'etaanga cavkenii qiurmun elluarrlua tutmallerkamnun.

3Nutaramek yuarutkitaanga, aturarkamnek nanrarluku Agayutvut. Amlleret man'a tangerqunegteggu aarcirtuumaciqut cacetuquteksagulluku-llu Ataneq.

4Atawaqertuq yuk Atanermek cacetuqutengqellria, tuigtenrilnguq agayutnguanun ilaliutenrilnguq-llu agayutulinun piciunrilngurnun agayutnun.

5Amllertut, Ataneq Agayun, assilriit wangkutnun caliaten; ayuqaituten elpet! Wangkutnun pillerkiullruuten irr'inarqellrianek amllernek. Apertuqumki qalarutekluki-llu qaqitesciigacaranka amlleqapigcata!

6Tuqutarkanek elliitnek-llu piyunrituten; ungungssinek-llu ekuavigni ekuaganek piyugpek'nak wall'u assiilnguut aug̃autekaatnun elliitnek. Taug̃aam ciutegemnek cikirlua elpet niicugnisqelluten.

7Waten-llu kiugua, “Waniwa wiinga; picirkiutem kalikaini wangnun ayuqucirtuuteten uitaut.

8Nunanikaqa atullra piciucirpet, Agayutmaa! Alerquuten ircaqumni qemangqaaqa.”

9Ataneq, yugpet quyungqaviatni qanrutkellruaqa qaneryaraqegtaar anirturilriaruniluten wangkutnek. Nallunritan-llu, Ataneq, wangnun nuqingaksailucia qaneryaram yugpenun.

10Anirturilaucin yugnek iirumaksaitaqa; qanrutkuralaraqa piciucin anirturilaucin-llu. Yut'en quyungqaaqata iirumaksaitaqa pektayiilnguq kenken piciulriarucin-llu.

11Ataneq, qunukenrilgu naklekuten wangnek, pektayiilngurkun kenkevgun piciucirpegun-llu cavkaryaqunii wii.

Piicagyaraq Ikayuusqelluni

12Naaquciilnguut picurlagnarqellriit avatairaatnga— amllessiyaagameng naaqumasciiganateng! Assiilnguma anguatnga, tangerciigalivkarlua; amllenruluteng qamiquma nuyaini, ciunerkairutem-llu tullua.

13Aviusnga, Ataneq! Patagmek ikayurnga!

14Tuqutengnaqestenka ayuquciiruskilit cirliqkilit-llu. Angnilriit pillugtelqa pitekluku utercecimakilit kiaresngiatevkaumaluteng-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Picingssautekestenka nanikuakilit cirlakumakuneng.

16Taúg̃aam elpenun ullautellriit quyakilit angnirluteng-llu. Kitaki kenkilriit anirtuutevnek qanlaqilit taqsuunateng, “Ataneq angtataituq!”

17Wiinga waniwa arrsaugua caiturlua-llu, taúg̃aam, Ataneq, nalluyaguteksaitarpenga. Elpet ikayuqamken anirturtekluten-llu; patagmek tailuten ikayuqia!

Psalm 41

Piicautii Naulluulriim

11 Atawaqertuq nallunguarinrilnguq arrsaulrianek; Atanrem aviuciiqaa arenqiallugeskan.

2Atanrem camun pivkarngaitaa unguvavkarluku-llu; aprumaciquq atawaqercecimalriamek nunami; inglukestain picirkiuraatnun tunngaitan.

3Atanrem ikayurciqaa naulluukan; ataam assirivkaraqluku naulluutainek.

4Wiinga qanellruunga, “Ataneq, assiilngirtua tungevnun; takumcukia canrirtellua-llu.”

5Inglukestenka nakukiluteng wangnek qanlartut: “Qaku tuquqatarta, atra-llu neq'akumangairulluni?”

6Tailriit paqlua malrugnek umyuirluteng qalarut'laraatnga; umyuamegteggun quyurciaqluteng qannguarutkameggnek; anngameng-llu yugnun qalarutekluki.

7Tamarmeng inglukestem̄a agyumciarautek'laraatnga, arcaqalrianun tuaten elliilarlua.

8Qanerluteng, “Tuqunarqelriamek naulluuguq; taklallerminek maktenqiggngaituq.”

9Yugnikestem̄a-llu cacetuqutek'lallma, imum nerellgutkelallma, tunullua akiurlua.

10Taúg̃aam elpet, Ataneq, takumcukia assirivkarlua-llu, wiinga akinaurniarqa inglukutiit.

11Inglukestem̄a cirlakeksaitaatnga, maaggun-llu nallunritaqa elpenun elluakuciqa.

12Elpet ikayurciqerpenga piciulria atulaamku; uitavkarciqerpenga-llu ciuqerpeni akwarpak.

13Nanraumali Ataneq, Agayutii Israel-aam! Nanraumali watua akwarpak-llu tayima! Amen! Amen!

Psalm 42

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Tungliat Psalms-aam Kalikain

(Psalms 42—72)

Piicautii Nunaminek Ancimaluni Ayagavkaumalriim

1Tuntum mervigkaminun kuiggaarmun angaqelauciatun, yuucima piyuumiutekaaten elpet, Agayun.

2Yuuciqa meqsulriatun ayuquq Agayutmek unguvalriamek. Qaku ayagciqsia agayuyarturlua ciuqerpeni?

3Erenrani unugmi-llu aluvimnek tau͡gaam neqengqelartua; yuut-llu apqura'aqlua, “Nau-wa-mi Agayuten?”

4Umyuaqaqamku kinguneqa yuuciqa, patumalartuq angniilutmek: maligut'lalqa yugugarnun wii ciuliqaggluki ayallratni Agayutem eniinun, erinialuteng aturluteng quyatnek nanrautnek-llu Agayutmun.

5Ciin kanangllugcit yuucimaa? Ciin uitacurlagcit? Neryuniurutkeciqaqa Agayun; ataam-llu nanrarciqaqa anirturteka Agayutka.

6-7Umyuaqa uqamaituq nunakenrilkemni uitiima, umyuamnun-llu ellii kanarluni. Angniitnat qairtun tekicetai wangnun; qairtun ulerpagmi patuvkarlua, mertun igceñatgun neplirluni qurrlulriatun Jordan-aamun Ingrignek Hermon-aamek Mizar-amek-llu.

8Erenrani kenekmikun auluk'laraanga; unugmi-llu yuarutkangqerciqua, piicautnguluni Agayutemnun.

9Agayutmun, qiurtun tusngavimnun qanertua: “Ciin nalluyagucia? Ciin ilutequ'urqatarcia, inglukestem̄a nangcatnga?”

10Temka tuqunarqellriamek ekililriatun inglukestem̄a caunrilkuuraatnga, aptaqlua kesianek, “Nau-wa-mi Agayuten?”

11Ciin kanangllugcit yuucimaa, ciin uitacurlagcit? Neryuniurutkeciqaqa Agayun; ataam-llu nanrarciqaqa anirturteka Agayutka-llu.

Psalm 43

Piicautii Nunaminek Ancimaluni Ayagavkaumalriim

1Agayun, pinarqelriarunritninga ingluliurullua-llu agayutailngurnun yugnun; aviullua iqlungalrianek elluanrilngurnek-llu.

2Elpet Agayun qimagvikamken; ciin cakaarcia? Ciin ilutequ'urqatarcia nangcatnga inglukestem̄a?

3Tanqiin piciulriarucin-llu taivkarkek ciuliqaggnauraagnga ut'rullua-llu Zion-aamun, qigcignarqelriamun qemirpenun, Agayuvigpagmun-llu uitavigpenun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Tuani, Agayun, ekuaviin ullagniarqa; angniqapigutma kangikngaten. Aturcetaarlua aturciqua nanrarluten, Agayun, wiinga Agayutmaa.

5Ciin kanangllugcit, yuucimaa? Ciin uitacurlagcit? Neryuniurutkeciqaqa Agayun, Ataam-llu nanrarciqaqa anirturteka Agayutka.

Psalm 44

Piicaun Cayailkuciumasqelluni

1Agayun, wangkuta ciutemteggun niitellruaput— ciuliamta wangkutnun qanrutkellruit, irranarqelriit caliaqelalten nallmeggni, ak'a tamaani:

2tungaunak ancillren atanruviit yuitnek, avitelluki yut'en nunakangevkarluki; anucimirqecetaaraqluki allat atanruvilget, yut'en tau͡gken elpet piluaqertelluki.

3Yugpet nuna piksagutellrunritaat ellaita caskumegteggun; ellmeng pinimegteggun cirlakillruvkenateng; tau͡gaam elpet pinirpegun, nalluvkanritlerpegun-llu nayuucirpenek, nasvallerpegun kenkicin ellaitnek.

4Elpet Ataneqamken Agayutekluten; cikilaraten cirlakillerkaatnek yut'en,

5pinirpegun-llu wangkuta cirlakiaqluta inglukestemteñek.

6Urluvqa cacetuqutekenritaqa nuussirpamnun-llu anirturnayukevkenii;

7elpet anirtullruarpekut inglukestemteñek, cirlakluki eq'ukesteput.

8Wangkuta-llu nanrarrlainarciqamteggen quyavikluten-llu akwarpak.

9Tau͡gaam maa-i cakaararpekut cirlakevkarluta-llu; anguyaput ayallguteksuirulluki.

10Inglumteñek qimagtelluta, ellaita-llu pikelput piksagulluki.

11Tuqurqevkararpekut qusngitun; cekavtelluta allanun nunanun.

12Yut'en carraquinermun tunellruaten, akikitqapigtellriatun ayuqevkarluki.

13Picingssautngurcetarpekut nunalgutemteñun, temciarautngurtelluta cakegtakumanrirtelluta-llu avaqlimteñun.

14Temciqutaqevkararpekut yuitnun atanruviit; tungemteñun ungaulugtaqluteng qumlikluta.

15Ernerpak kiaresngiatelartua, kasnguyuum patumaluku kegginaqa,

16niilluki nakukuyutait eqcirarautait-llu inglukestem̄a eq'ukestem̄a-llu.

17Makut wangkutnun tut'ellruut nalluyaguteksailengramteggen, akquyun-llu taqellren wangkutnun cakaaqsailengramteggu.

18Kingupiaqsaunata-llu, avteksaunata-llu tumkiurarpenek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Tau͡gaam elpet casciiganata unitarpekut yuilqum ungungssiinun; naligtelluta-
llu tan'gercetqapigtellriamun.

20Nalluyagutellrukumteggu atra Agayutemta yaggluta-llu piicallrukumta
agayutnguamun,

21Agayutem-qaa nallunrillruyanritaa? Elliin nallunrilkai aassaqek'ngaput
umyuamteñi.

22Tau͡gken elpet pitekluten tuqutaugurluta, ayuqucimaluta qusngitun
tuqutarkatun.

23Tupagluten, Ataneq! Ciin qavarcit? Tupii qavarpenek! Akwarpak
pegingayaqunakut!

24Ciin iirumasit wangkutnek? Ciin nalluyaguciu nangteqlerput
arenqiallugcecimallerput-llu.

25Nunamun iquluta palungqaukut; inangqaukut caarrlugmi cirlakumiimta.

26Tailuten ikayuryarturkut! Kenken nangyuilnguq maniluku anirturkut.

Psalm 45

Atanret Kassuutellratni Yuarun

1Niitekegcinarqellrianek qaneryaranek umyuangua, yuarutkiullemni mat'umek
atanermun. Elisngalriim igartem igarcuutiitun alungutka upingauq yuarutem
apallurkaanek.

2Tangssunarqenrulriaruuten angutni; qalartaqavet-llu puqigluten. Agayutem
atawaqercetaaten akwarpak.

3Nuussirpiin nek'eggesgu caniqerpenun, artuqailnguuq Ataneq;
ucurnarqelriaruuten takarnaqluten-llu.

4Ucurnarqucirpegun ayii cirlakillerkarpenun, anagyaaqullukek piciuneq elluaq-
llu! Pinilriaruavet anagkenglarciquten!

5Pitegcauteten ipegtut; inglukestevvet ircaqruitnun kaputelartut; atanruviit
ciuqerpeni iqulartut.

6Atanruvik Agayutem elpenun cikiutekellra piugarkauguq iquilngurmek.
Atanirtularaten yut'en elluarrluki,

7elluaryaraq kenekngavgu elluanricaraq-llu eq'ukluku. Tamana pitekluku
Agayutem Agayutvet cucukellruaten, kuvevikluten angnimek, quyinrurrluten
allani atanerni.

8Aturaten narnirqelrianek tepkegcaumaut; aturcetaartet anglanivkaraqluten
atanret enaitni tangnircaumalriani tulurmek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Arnauteten ilangqertut atanret paniitnek, aqumllerpet-llu tallirpilirnerani nulian nangengqaluni, aturluni tangnircautnek assinkacagarnek suulutaanek.

10Nulirrani atanrem, niicugniu qanelqa— nalluyagulluki ilaten tungayaten-llu pikina.

11Kenegnartacin tangerrluku atanrem aglumakeciqaaten; Ataneqngavgu ciktelaqina ciuqerranun.

12Tyre-armiut payugtelarciqaatgen cikiutnek; tukuulriit-llu ungacarciqaatgen.

13Atanrem nulirkautii atanrem eniini uitauq, kenegnaqapiggluni. Aturiumaluni 'lumarrarmek piliaqumalriamek suulutaamek yualukamek.

14Tangnirqellriamek aturirluku ayautaat atanermun, malilirluku allanek arnanek ikayuastekainek, taukut-llu cali ikayuastekai atanermun taitait.

15Nunaniryugluteng angnirluteng-llu taingameng itertut atanrem eniinun.

16Elpet, ataneq, amllernek qetunrangciquten, ciuliarpet atanrullret enairtekaitnek, elpet-llu atanirturilriarurciiqaaten tamalkuan nunam qaingani.

17Yuarutma niitnaullren piuvkarciqaa akwarpak, yuut-llu nanralarciqaatgen akwarpak tayima.

Psalm 46

Agayutem Nayuraakut

1Agayun uqisvikarput piniliumastekluku-llu; ikayuryuumarrlainaraakut picurlagaqamta.

2Taumek wangkuta alingengailngukut nuna pektengraan wall'u ingrit igqaqengraata imarpiim et'uqrinun;

3imarpiit-llu ellerrartengraata qat'riluteng wall'u qemit qairviim arulavkangraaki.

4Kuigtangqertuq angnimek taitellriamek Agayutem nunarpiinun, kenciknarqellriamun eniinun Quyinrulriim.

5Agayun tuani nunarpagni uitauq, piunriumangailngurmi; Agayutem elliin unuakuarmi ikayuryukaararaa.

6Nunarpagmi yuut nanikuagut, atanruviit-llu arulaut; Agayutem erinani ancaku nuna caunrirtuq.

7Atanrem caprilnguum nayuraakut; Agayutii Jacob-aam uqisvikarput.

8Tailuci tangerciu Atanrem caliara. Tangerciki irr'inarqelriit Atanrem caliari nunami.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Anguyalriit ellarpiim iluani arulaircet'larai; urluvrit ayemqelluki panait-llu piunrirluki, akngircailkutait-llu ekuavkarluki.

10“Qinuunak uita, nalluvkenaku Agayutnguciqa. Quyinruunga allani angayuqauvilegni, quyinrulriaruunga ellarpagmi!”

11Atanrem artuqailnguum nayuraakut; Agayutii Jacob-aam uqisvikarput.

Psalm 47

Angtatailnguq Atanirturta

1Kacguuruciki unateci tamarpeci yugni! Angnirluci nanrarciu Agayun aturpagluci!

2Ataneq quyinrulria qigciknarquq; atanvauluni atanirturluku ellarpak tamalkuan.

3Cirlakivkallruakut yugnek; atanirturivkarluta atanruviit yuitnek.

4Nuna uitavigkarput elliin cucukellrua, quyakluku yuin kenkek'ngain piksagutellrat.

5Agayun mayurtuq atanruvimi aqumllertaanun. Qayagpagaut angnirluteng cupu'uryarateng tuaten aturluki Ataneq mayullrani.

6Aturci nanrarluku Agayun; aturci nanrarluku atanerput!

7Ataneq ellarpiim tamarmi ataneqaa; yuarutetgun nanrarciu!

8Agayun aqumgauq tanqilriami atanruvimini; atanruviit yuit atanirturai.

9Atanruviit atanirturtait quyurtut ilakluki Abraham-aam Agayutiin yui. Anguyagteñi tamalkuitni pininrurpagtuq; Atanirturillra angtataituq.

Psalm 48

Zion-aaq Agayutem Nunarpii

1Ataneq angelriaruuq nanraumaarkauluni-llu Agayutemta nunarpiini, kenciknarqelriami elliin qemiani.

2Zion-aaq ingria Agayutem qertuuq tangssunaqluni-llu; nunarpii ucurnarqelriim atanrem angnirnarquq ellarpagmi tamalkuan.

3Agayutem nasvallrua camun pingailucirput ellmini uitakumta iluani asvairqumalriim nunarpiim.

4Atanret quyurtellruut anguyagnaluku Ingriq Zion-aaq.

5Taug͡aam tangrramegteggu alangaallruut; tavcillagluteng-llu qimagarrluteng.

6Tuani qiivellruut civuuraluteng, arnatun teggiurcilriatun,

7sun'ami qairpiulriatun anuq'vagmi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Wangkuta-llu niitellrucimcetun tangellruarput Agayutem caliara nunarpiini Agayutemta, Atanrem Artuqailnguum; elliin-llu nunarpak camun pivkarngaunaku akwarpak.

9Agayuvigpagpet iluani, Agayun, umyuangcautekarput kenken nangyuilnguq.

10Agayun, tamiini nanralaraatgen yuut, niitnaungavet nunami tamalkuan. Atanirturilriaruuten ellualriakun;

11Zion-aam yui angniqilit! Cuqcilaavet elluarrluten angniqilit yuut Judah-m nunarpautaini!

12Agayutem yuini, Zion-aaq uivluku naaqiciki kangerpalget 'laavkaat;

13tangerciu asvailnguq avapailitaa yuvrirluki-llu cayailkutai; qanrutniaci kinguveci:

14“Una Agayun wangkutnun Agayutnguuq akwarpak; ellii wangkuta ciuliqagtekaqerput nangyuilngurmek.”

Psalm 49

Caunrilucia Cacetuqutekillrem Tukuutnek

1Niicugnici, tamarpeci! Niicugniciu man'a, ellarpiim yuini,

2pikegtakumalriani pikegtakumanrilngurni-llu, tukuulriani arrsaulriani-llu ayuqluci.

3Qalarciiqua umyuarturinarqellrianek; umyuangcautekellrenka-llu taringnarqeciqut.

4Qanruyutet umyuangcautekciqanka nalqiggluki-llu aturcetaarinanemni qelutellegkun aturcetaakun harp-akun.

5Alingeksaitelartua alingnarqellriit pingraata, inglukestem̄a avataingraatnga,

6imkut assiitellriit cacetuqutekilriit tukuutmeggnek ucuryagutekluki tuaten.

7Yuk ellminek anirturciigatuq; akilirciigatarput Agayun akikanranek unguvamta,

8tua-i-wa yuum unguvii akituqapigcan. Akiliutekarput pitalqegciigatuq

9akilicugngakumteggu tuqunritlerkarput wall'u akwarpak unguvallerkarput.

10Tamamta tanglartukut usvitunge'rmeng tuqulrianek; ayuqluteng usviilnguut-llu tuquarkauluteng. Tamarmeng-llu unitaqluki tukuuteteng allanun.

11Qunguteng eneksagutelaamegteki taqluteng; tuani uitaarkauluteng akwarpak, nakmiin nunautengqellrung'e'rmeng.

12Yuk takarnarqucini pitekluku tuqumek aviusngangaituq; tamamta tuquarkaungamta ungungssiartun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Una ciunerkaqaat cangaicukellriit, tukuutmeggnek uitanqegcitengqellriit.

14Qusngitun tuqullerkameggnek ciunerkangqertut, tuqumek qusngiliurtengqerrarkauluteng. Qungumetlerkarteng ciuneqciqaat temait-llu aruluteng; tuqunret nuniit uitaviksaguciiqngamegteggu.

15Wiinga tau͡gaam Agayutem aviuciiqaanga; anirturlua tuqumun cirlakevkarpek'nii.

16Uitacurlauteksaqunaku kina tukuurtengraan, tukuutai-llu ulngiinangraata.

17Tuqukuni malikesciigatai; ucurnarqutain maligtesciiganaku qunguanun.

18Yuk unguvallermini ayuquciminek angniutengqerrsaaqsartuq nanraumaaqluni-llu piluaqallra pitekluku,

19tau͡gaam ciuliani ullagciqai tuqukuni, tanqigmek tangenqiggngaunani.

20Takarnarqellemta avitessngaitaa tuqu; ungungssiartun tuquciqukut.

Psalm 50

Piciuluni Agayuyaraq

1Artuqailnguq Agayun Ataneq qanertuq; taisqelluki nunam yui uitalriit ellam iquanek ayagluku iquanun.

2Zion-aamek natlugnerinani tangkegcinarqellriamek Agayutem tanqia ciqinqertuq.

3Agayutvut taiguq, nepaitevkenani; kenerpak-wa ekualria ciunrani, avaciaruterluni-llu ellarayalriamek.

4Elliin-llu qayagaurak qilak nuna-llu nallunritesten̄ͅgusqellukek yum'inek cuqcillermini.

5Qanerluni, “Yuut taivkarciki wangnun, imkut ekuagiluteng akquyutmek taqutellret pillgucirlua.”

6Qiliit nasvagaat Agayutem ellualriarucia, ellii tungaunani cuqcisten̄ͅguan!

7“Yumaa, niicugniqercia qanrutnaamci; Nallunairiciqua inglulirluci, Israel-aam yuini. Wiinga Agayutnguunga, elpeci Agayutkarpecia.

8Nununritamci ekuagilaucirci pitekluku, ekuagarkanek-llu taiquralallerci wangnun pitekluku.

9Wiinga aturyunritanka angucalut kuluvauteci wall'u qusngirngalnguuteci;

10ungungssit tamalkuita yuilqumelnguut wiinga pikngamki, kuluviit-llu cali qemirugarni tiissitsaani uitalriit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Yaqulget-llu cali tamalkuita wiinga pikanka, unguvalriit-llu tamalkuita yuilqumi pikluki.

12“Kaigyaaqeng'e'rma qanrucanritamci; ellarpak iluanelnguut-llu tamalkuita wiinga pikngamki.

13Nerlartua-qaa kemgitnek angucalut ungungssit? Mel'artua-llu-qaa qusngirngalnguut augitnek?

14Quyallerci tau͡gaam tuqutarkatun elliitekiciu Agayutmun, Artuqailngurmun-llu Agayutmun akqutkelci tamalkuita cikiutekluki.

15Picurlagaqavci qayagaularcia, anirturniamci, elpeci-llu nutaan ucurnarivkarniarpecia.”

16Tau͡gaam Agayun assiitellrianun qanertuq, “Ciin apaagilarceci alerquutemnek? Ciin-llu qalarutkelarceciu akquyuteka?

17Tau͡gken ellangcautenka elpeci eq'ukluki, alerquutenka-llu caunrillekluki.

18Yugniksularaci teglengalriit; akusrarutekitulit-llu ilagaryugaqluki.

19“Assiitellrianek qanqeryukaaralartuci; qanqataunaci iqluuryugluci.

20Nakmiin ilakutan piciliryukaarluku, canganarqutkainek-llu yuarturluten.

21Qanqaqsaitellruunga tuaten pilangerpeci, kiituani umyuarteq'languci elpecicetun ayuqsuklua. Tau͡gaam waniwa ellangcaryaaqamci man'a taringnariluku ciuqerpeceñun elliluku.

22“Niiciu una, ukuut wangnek nallunguarivakalriani, piunriryuamci yugmek-llu anirturtekaiciiquci.

23Quyavikaqavcia elliilartuci qigciklua wiinga, wiinga-llu pinritevkenaki anirturciqanka tamalkuita niisngastenka.”

Psalm 51

Piicaun Au͡g'aritesqelluni

1Takumcukia wiinga, Agayun, kenken pektayiilnguq aturluku. Takumcutaqapigcavet perriisqanka assiilnguunka.

2Carrirru tamalkuan assiilnguulqa wangnek-llu erurluki pitsaqutmek assiilnguunka.

3Wiinga-wa alarqaqellrenka nallunrilkenka, assiilnguqa-llu umyuamni uitauraraqluni.

4Elpet kiivet tungevnun assiilngirtua, assiilnguuluku tangvak'ngarpenek aturlua. Taumek pinarqut'liumalqa elpeggun canganarqutailnguq; camek-llu canganarqutailan cuqcillren wangnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Ilumun assiilngurkun yuugua yuurqaanemnek; qingaurqaanemnek assiilnguungama.

6Elpet yuk qamaggun piciusqumaan; taumek elitnaurnga umyuartuyaramek qamaggun ircaqumkun.

7Assiilnguqa wangnek aug̃'arru iqairutniartua; erurlua-llu qanikcarmi qatenrurrniartua.

8Imirnga angnimek quyatmek-llu; yuuciqa caunrillrung'e'rpegu navegluku, ataam angniq aturniarqa.

9Assiilnguunka ulurki, perrirluku tamalkuan assiilutka.

10Ataneq, menuilngurmek umyuirnga, nutaramek-llu piciulriamek-llu ayuqucilirlua.

11Ciuqerpenek ayagcecaqunii; anerneren-llu tanqilria teguyaqunaku wangnek.

12Ataam taisgu anirtuumalriani elpeggun angniq, niisngalriarurtellua-llu elpenun.

13Nutaan ayuqucirtuanianka assiilngiumalriit alerquutevnek, umyualinqiggluteng uterrniartut elpenun.

14Tuquvkaryaqunii, Agayun, anirturnga taug̃aam, angniutekluku qalarutekniarqa ellualriarucin.

15Ikayurlua qalartessnga, Ataneq, wiinga nanrarniamken.

16Tuqutarkat ungungssit elliitnguluki piyuumiitaten, elliiyaaqekuma-llu ekuagilua ilukegciteksanritan.

17Ircaqumikun iluteqluni umyuarniuryaraq elliitnguuq ciuniuyunarqellria Agayutmun; Agayun, qessakngaitan ellminek pivakevkenani umyualinqigtellria.

18Agayun, takumcukiu Zion-aaq ikayurluku-llu; naparesgu ataam capkutaq avaperutii Jerusalem-aam.

19Nutaan ilukegcitekniaten elluarrluteng elliitekumalriit tuqulluki-llu ekuavkarluki elliiteput; ungungssit-llu angucalut elliitekciqait tuqulluki ekuavigpet qaingani.

Psalm 52

Agayutem Cuqyutii Takumcukutii-llu

1Ucuryaggluten yuulriami, ciin ucuryaguteksiu assiilnguq atullren agayumalrianun? Agayutem piciucia iquituq

2Picirkiulartuten caunrillerkaanek allam. Alunguten ungairutatun ipellriatun ayuqluni, iqluurutnek caliyulriaruavet.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Assiilnguq assilriami kenkenruluku, iqluuryaraq-llu piciulriamek qalarcarami.

4Qanqaquyulartuten yuut umyugaita akngirutekaitnek, iqlungalriaruavet!

5Taumek Agayutem caunrirciqkiiten iquilngurmek; teguluten qamurluten anciiqaaten enevnek, aug̃'arluten-llu yuut unguvalriit akuliitnek.

6Ellualriit tuaten pillren tangerrluku alingeciqut; alingyaaqerraarluteng-llu temciarautekluten qanerluteng,

7"Tangerciu una cacetuqutekinrilnguq Agayutmek, tukuuterugani taug̃aam cacetuqutekluki, tukuutminun camun pivkanritnayukluni."

8Wiinga taug̃aam ayuqua olive-aam napaatun naulriatun Agayutem eniini; cacetuquteku'urluku elliin kenkii.

9Quyavikerrlainarciqamken calian pitekluku; qalarutkeciqaqa-llu assilriarucin yugpet takuatni.

Psalm 53

Yuum Assiilucia

1Usviilnguq qanertuq umyuamikun, "Agayutetaituq." Tuatnalriit tamarmeng caarrluugut, assiitqapigtellrianek-llu atulriaruluteng; pinrilqerrunateng assilriamek atulriartaunani.

2Agayutem pakmaken yuut tangvalarai kiarrluni umyuartulriamek tangerrnayukluni, umyuartucini aturluku yualriamek Agayutmek.

3Taug̃aam tamarmeng iqlutmun ayagtut, tamarmeng assiilnguq arcaqalria aturluku. Naliat assilriamek caliarunani, ataucirraunge'rmi.

4Agayun-llu aptuq, "Cali-qaa nallunriqsaitut? Makut-qaa assiilngurmek atulriit tariitelartut? Yuutengqelartut teglegameggnek yumnek, piicayuunateng-llu wangnun."

5Taug̃aam alingem tuciiqai, ciungani atuqsailkiita. Agayun cekavciciqngan yum'i inglukestaita enritnek. Kiaresngiacecimaarkaugut, tua-i-wa Agayutem qessakngateng.

6Ilunglua piicagtua anirtuun taisqelluku Israel-aam yuinun Zion-aamek. Angniqapigciiqvaa-lli Israel-aam yuini Agayutem ataam piluaqerteskateng!

Psalm 54

Piicaun Inglukestemīnun Pivkaasqevkenani

1Agayun, anirturnga wiinga pinirpegun; angisnga akiurullua artuqailucirpegun!

2Niisgu piicauteka, Agayun; niicugniluki qanerturallrenka!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Ucuryaggluteng yuulriit ingluliraatnga; aarilnguut yuut tuqutengnaqaatnga—imkut Agayutmek caunrilkilriit.

4Wiinga tau͡gaam Agayun ikayurtekaqa. Atanrem ingluliurut'laraanga.

5Agayutem ellaita assiitellriakun caliaratgun anucimirqecetaaqiliki inglukestenka. Piciulriaruami elliin piunrirciqai.

6Wiinga umyuaqa aturluku elliiciqua tuqutarkamek elpenun; wiinga-llu quyavikciqamken assilriaruavet.

7Aviutelararpenga picurlagaqama, wiinga-llu tangrranka inglukestenka cirlakumaluki.

Psalm 55

Piicautii Picetaarucimalriim Yugnikestem̄inek

1Niisnga piicallemni, Agayun; tuigcaqunak wangnek piicallemni!

2Niicugninga ikayurlua-llu; arenqiallugutma caviirucetaatnga.

3Alingqapigtua akeqnerrlugutaitnek inglukestem̄a, qamua nangcatnga assiitqapigtellriit yuut. Picurlagavkalaraatnga; qenerrluteng-llu ilacuklua.

4Cakneq nanikuagua, tuqunayuklua-llu alinglua.

5Alingama cakneq qiivem tutaanga, nanikuallma-llu casciigatevkarlua.

6Qanerlua-llu, “Waniwa-tuq yaqungqerrlii yaqulegtun, tengyalrianga ayaglua mernuinercillerkamnun.

7Yaaqvanun tengyartua yuilqumi-llu uitalua.

8Cukangnaqlua uqisvigkamnek yuaryartua, qimagluku tuknilria anuqa ellarayak-llu.”

9Picirkiurait piunrirki, Ataneq, taringutesciigatevkarluki. Tangertua nangyutellrianek inglukulluteng nunarpiim iluani,

10ernerpak unugpak-llu avatairaat, picirkartuyarrluteng picurlagcetaariluteng-llu.

11Canek navguriluteng tamiini; uumikiluteng ilameggnek, tuneniarvigni-llu kipussaalriit teglegiluki.

12Inglukestem̄a picingssautekekanga ilulngung'e'rma aturciqaqa; ingluliurlua-llu ucuryaguskanga, unilluku iiryartua elliinek.

13Tau͡gaam tuatnasteka elpenguuq aipaquratukeka, calillgutka yugnikek'ngaqa-llu.

14Nauwa qanengssautelallrulriakuk agayullgutkaqlunuk-llu Agayutem eniini.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Inglukestenka tuqukilit pinarivailegmeng; ayakilit unguvarmeng tuqumalriit nuniitnun! Assiilngurmek qemangqaangqertut ircaqumeggni enemeggni-llu.

16Wiinga tau͡gaam qayagauraqa Ataneq Agayun ikayuusqellua, elliin-llu anirturciqaanga.

17Unuakumi, erenrem qukallrani, unugmi-llu arenqiallugutenka nepliutek'laranka elliinun, elliin-llu niiciiqaanga.

18Cavkenii ut'ruciiqaanga tamaaken callugvillemnek, inglukesterugamnek anguyagvillemnek.

19Agayutem akwarpak atanirturilriim niillua cirlakciqai; picirkiutet atunrilatki qigcikevkenaku-llu Agayun.

20Aipaquralallma yugnikek'ngani yaggvikai inglukluki; akqutkellni navegluku.

21Qalartellra unganaqsaaquq, tau͡gken eq'ukutmek umyuarluni; qalartellri niicuuminaqsaaqluteng, tau͡gaam nuussitun ipellriatun kilirturiluteng.

22Arenqiallugutetten tuniki Atanermun, elliin cayailkucirciqaaten; elluarrluteng yuulriit cirliqevkayuitai.

23Tau͡gaam elpet, Agayun, egciiqaten tuqutarayulit iqlungalriit-llu qunguitnun unguvallerkaata avga pellugpailgan. Wiinga tau͡gaam cacetuqutekciqamken.

Psalm 56

Piicaun Cacetuqutekluku Agayun

1Agayun, takumcukia, inglukestem̄a tutmautaatnga; taqsuunateng nangtaatnga.

2Amlleqapigcameng inglukestenka ak'aki ernerpak callualaraatnga.

3Artuqailnguuq Agayun, alingaqama elpet cacetuqutek'laramken.

4Cacetuqutekngamku Agayun alingeksaitua; nanraraqa akqutkellra pitekluku. Taumek yuunginam qaillun piyugngaciqanga?

5Ernerpak inglukestem̄a picurlagcetengnaquralaraatnga; umyuangcarturluteng qaillun akngirkengllerkameggnek wangnek.

6Quyurtelartut iirluteng-llu, murilkelluku cauralqa tamalkuan, umyuarteqluteng tuqutnalua.

7Agayun, anucimirqecetaarki assiilngillrat pitekluku; qenerrluten cirliqevkarki!

8Arenqiallugutenka naaqumaaten; aluviliullrenka-llu igausngaluki. Kalikarpeni-qaa uitanritut?

9Cami ernermi qayagauqumken inglukestenka kingupiarciqut. Wiinga una nallunritaqa: Agayutem ililiraanga—

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Atanrem akqutainek nanraq'ngama ililiraanga.

11Ellii cacetuqutekaqa, wiinga alingengaitua. Yuunginam qaillun piciqanga?

12Agayun, akqutkellrenka elpenun pinriceñarngaitanka; elliiciqua quyatemnek elpenun,

13tua-i-wa anirtullruavgu yuuciqa tuqumek, cirliqevkarpek'nii-llu. Waniwa piyuagua ciuqerrani Agayutem, tanqianek unguvanarqellriamek ciqinqaumalua.

Psalm 57

Piicaun Ikayuusqelluni

1Takumcukia wiinga, Agayun, takumcukia, ullagamken camun pivkaasqevkenii. Qimaumaciqua yaqugpet talinragni ellarayak pellugnatkaanun.

2Qayagaularaqa Agayun Quyinrulria, enuqekemnek cikiumasteka.

3Elliin-llu qilagmek kiuciqaanga anirturlua-llu; kasnguyugceciiqai caunrilkestenka, nasvagluku nangyuilnguq kenekni piciucini-llu.

4Kassugusngaatnga inglukestem̄a, yugtutulitun kailriatun yuum kemganek. Keggutait-wa panat pitegcautet-llu; alungutait-llu ipegluteng nuussirpagtun.

5Agayun, nasvaggu angtacin qilagmi, ucurnarqucin-llu nunamun tamalkuan.

6Inglukestenka sagciut kuvyamek pitaqnalua; wiinga-llu nanikuam tullua. Elagyaaqut-llu petmigmek tumkamni, ellait tau͡gaam igtut tuavet.

7Wiinga tamalkirrlua nalirrukenritamken, Agayun; Aturpagciqua nanrarluten!

8Yuuciqa tupagtuq! Aturcetaarcuuteka uptuq! Akerta tupagteqata'rqa!

9Quyavikciqamken, Ataneq, yuut qukaatni; nanrarciqamken atanruvigpiit tamalkuita niitelluki.

10Tua-i-wa pektayiilnguum kenekvet qiliit tekicaki; piciulriarullerpet-llu amirlut tekisngaluki.

11Agayun, nasvaggu angtacin qilagmi, ucurnarqucin-llu nunamun tamalkuan.

Psalm 58

Piicaun Anucimirqecetaaresqelluki Carrluulriit Yuut

1Elpeci atanirturilriani, picirkangutnek-qaa taqutelartuci ellualrianek? Cuqcilartuci-qaa yugnek elluarrluci?

2Qang'a! Umyuangcalartuci tau͡gaam assiilngurnek atu'urkarpeceñek, akngirkengengnaqluci yugnek maani nunami.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Assiilngurmek calilriit ayuquciqelaraat tuatnallerteng yuullmeng taktaciatun; iqluuryugluteng yuurqaanermeggnek.

4Tuqunarqellriamek imangqertut ciissirpagtun snake-atun; ciuteteng umgumaluki niicuilngurtun ciissirpagtun cobra-tun,

5niisngaunaku erinii ciissirpagnek caqtaarcecistem, wall'u yuarucirluni angalkumirtaalriim.

6Agayun, navgurki keggutait alingnarqelriit yugtutulit.

7Catairuskilit mertun qurrlulriatun; canegglugtun-llu tutmausngaluteng nalakilit.

8Nepcurlitun merlerurtellriatun ayuqekilit; mikelngurtun-llu tuqumaluni yuurcami tanqigmek tangeqsailngurtun.

9Camek nalluinanermeggni kepliarumalartut canegglugtun; uluryanaqluni eq'uqerrluni Agayutem tengceciiqai nalamanrilengraata.

10Ellualriit quyaciqut tangerqunegteki assiilngiumalriit anucimirqecetaarumaluki; augatni-llu ivrararkauluteng.

11Yuut qanlarciqut, “Ellualriit yuut nunuliumaut; ilumun Agayucetangqelliniuq nunam yuin cuqtestiitnek.”

Psalm 59

Piicaun Aarnarqelriamek Uqisngayugluni

1Aviusnga inglukestemnek, Agayutmaa; tuqutengnaqestemnun pivkaryaqunii!

2Aviullua assiilnguum caliaqestainek; anirturnga tuqutarayulinek.

3Atam nayulriit tuqutnalua; alingnarqelriit quyurrluteng inglulirnalua. Assiilnguq atulqa pitekluku pinritaatnga, Ataneq.

4Pinarqutaileng'e'rma-llu cukangnaqluteng ayalartut nayurvigkameggnun.

5Ataneq Agayun Artuqailnguq, Israel-aat Agayutkaatgen. Tupagluten anucimirqecetaarki atanruvilget; ilakuivkenaki assiilngurmek picirkiulriit.

6Atakuaqan ataam tailartut, uirraniluteng qimugtetun tarralluteng nunarpagni.

7Niicugniki arivtellratni akeqnerrlugciluteng-llu. Alungutait nuussirpagtun ayuqluteng, tau͡gken umyuarteqluteng kitumun niiteksaicukluteng.

8Tau͡gaam elpet, Ataneq, engelarautekaten; qacungakaten tamalkuita agayumanrilnguut.

9Pinin nalirrukenritaqa, Agayun, wiinga qimagvikamken.

10Agayutma kenekngamia ullagciqaanga; elliin tangerceciiqai inglukestenka cirlakumavkarluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Tuqucaqunaki tau͡gaam, yum'a nalluyagucuaraat qaillun pillrat. Pinilriaruuten cekavvluki piunrirki, Ataneq, cayailkuciumastemta.

12Qanraqameng assiilngilartut, assiitellriarrlainarnek qalarcuameng; napeskilit ellaita ucuryagutmeggnun. Aniqlaayulriaruata iqlungarluteng-llu,

13eq'uqerrluten piunrirki; piunrirki caunriqapiggluki. Nutaan yuut nallunrirniaraat Agayutem atanirturicia Israel-aam yuinek, nunam-llu yuinek tamalkuitnek.

14Inglukestenka tailartut atakuaqan, uirraniluteng qimugtetun tarralluteng nunarpagni,

15tuar qimugtet neqkaiturluteng tarritellriit, uirraniaqluteng camirtesciigataqameng.

16Wiinga tau͡gaam aturciqua pinin yuarutekluku; unuakut tamalkuita aturpalarciqua kenkevnek. Cayailkutekngamken wiinga, qimagvikaqluten nanikuagaqama.

17Nanrautnek aturciqua elpenun. Elpet, Agayun, uqisvikamken, Agayun kenkutminek cakaniyuilngurmek nasvagilria wangnun.

Psalm 60

Piicaun Anirtuusqelluni

1Agayun, cakaallruarpekut cirlakluta-llu; qenrutellruarpekut, tau͡gaam watua ataam pikliuskut.

2Nuna pekcetellruan qupurluku-llu ikirtelluku; maa-i kitugeski qulinri, navguqatartuq.

3Yut'en nangteqevkallruaten arcaqalriamek; ayaluagukut taangiqellriatun.

4Aarcirtullruaten qigcikesteten, piunriumallerkaatnek avitesqelluki.

5Piicallerput niilluku pinirpegun anirturkut, yuut kenkek'ngaten aviucimaniartut.

6Uitaviminek Agayun qanellruuq, “Nunaniryuglua avegciqaqa Shechem-aaq, avegluku-llu yumnun kuignayua Succoth-aam.

7Gilead-aaq Manasseh-llu pikagka; Ephraim-aaq nacaqaqa akngircailkutekluku Judah-wa tegumiaqa atanirturilua.

8Moab-aq ermigcuutekaqa, egglukek-llu aluilitagka Edom-aamun, nallunairluku wangnun pikucia; Philistia-m tungiinun qayagpagtua cirlakngamku.”

9Kia-mi, Agayun, ayauciiqanga casgulegmun nunarpagmun? Kia ciuliqagciiqanga Edom-aamun?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Ilumun-qaa cakaararpekut? Anguyagteput-qaa maliggluki anguyagyartuqatanrituten?

11Inglukestemteñek pillemteñi ikayurkut; yuunginam ikayuutii catngunrituq.

12Agayun ilikekumteggu cirlakiciqukut; elliin cirlakarkaungamiki inglukesteput.

Psalm 61

Piicaun Camun Pivkaasqevkenani

1Niisnga qayagaullemni, Agayun; niicugninga piicallemni.

2Nanikualua nunamnek-llu yaaqsiglua qayagauramken! Ayausnga teggalqumun quyilriamun,

3wiinga elpet uqisvikngamken, asvaunak cayailkutekluten inglukestemnek.

4Uitavkarnga iquilngurmek uitavigpeni! Tua-i-tuq uqisngalii yaqugpet aciagni!

5Tua-i-wa, Agayun, niitellruavki akqutenka elpenun, cikirlua-llu kinguvanertaitnek qigcikestevvet.

6Unguvamavkaqiu atanrulria; unguvamakili allrakurugarni amllerni.

7Atanirturikili ciuqerpeni akwarpak, Agayun; kenkevgun piciucirpegun-llu camun pivkaryaqunaku.

8Nanrautnek aturrlainarciqua elpenun, elliiviku'urluten unuaquaqan akqutkellemnek.

Psalm 62

Nalirrukevkenaku Agayutmun Cavkarngailucini

1Agayun kiingan utaqaaqa nerinisngialliqevkenii; elliin taug̃aam anirturyugngaanga.

2Ellii kiingan cayailkutkaqa anirturtekluku-llu; ingluliurutestekaqa, taumek wiinga cirlakumangailngua.

3Qangvarpak callukatarceciu yuk asvaillrunrilnguq casguni navguumalriani?

4Picirkiulartuci taug̃aam takarnarqellriami uitallranek atrarrnaluku; anglanakelararci iqluuryaraq. Qanllerpeciuggun atawaqercecilaryaaquci, taug̃ken umyuarpeciuggun aniqlaaluku.

5Wiinga Agayun utaqaurala'arqa nerinisngialliqeksaunii, neryuniurutenka elliinek taug̃aam kingunengqerrata.

6Ellii kiingan cacetuqutekaqa anirturtekluku-llu; cayailkuciumalaraanga, pektayiitarkaulua-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Agayutem kiimi anirturyugngaanga takarnarqevkarlua-llu; cayailkutkaqa Agayun, qiurtun cayailngurtun uqisngavkalaraanga.

8Elpeci yumni cacetuqutekerrlainarciu; arenqialluguteci tamalkuita elliinun qanrutkaqluki, ellii qimagvigkaqngamteggu.

9Yuut ayuqluteng yuum aneryaaqallratun ayuqut; angelriarung'e'rmeng pikegtaunrilnge'rmeng-llu cakegtauvkenateng. Uqamaltassiaquneng uqamaltassiarcuun pektessngaitaat; uqiggellruameng yuum anernerani.

10Ilasi alingcira'arluku camek unangengnaqeksaunaci; umyuarteqsaqunaci camek unangnayukluci teglegyarakun; tukuuteci-llu amlleringraata, tamakut cacetuquteksaqunaciki.

11Ataucirquunrilngurmek niitellruaqa Agayun qanertelluku, piniq-gguq elliin pikaa

12kenkii-llu-gguq cakaniyuituq. Tua-i-wa elpet, Ataneq, nunulilaavki yuut tamalkuita caliarit cuqluki.

Psalm 63

Piyuumiutekluku Agayun

1Agayun, wiinga Agayutkamken, piyuumiutekluten. Piyugyaaqluten temka piniarutuq, nunatun kinreskiitun pikegtaunrilriatun mer'unani, yuuciqa meqsugtuq elpenek.

2Wangnun tangerteskina Agayuvigpeni; tangerteskiu piniucin ucurnarqucin-llu.

3Kenken cakaniyuilnguq assinqaa unguvallerkam, taumek wiinga nanrarciqamken.

4Quyavikciqamken unguvarma taktaciatun; yagglua piicagaqlua elpenun.

5Nerevkarilriani nerelriacetun yuuciqa camirciiquq, aturciqua-llu quyatnek nanrautnek elpenun.

6Inangqallemni neq'alaramken; umyuamnetauralartuten-llu unugpak,

7tua-i-wa ikayurtekuralaamken. Yaqugpet talinragni angnirlua yuarutnek atulartua.

8Wiinga nepingavikamken, tegumiaqlua camun pivkaqsaitarpenga.

9Tuqutengnaqestenka ayagciqut tuqumalriit nuniitnun.

10Anguyiit tuquciiqait, temait-llu keglunret nerluki.

11Taug͡aam ataneq angnirciquq Agayutmi, elliin cirlakivkaani. Tamarmeng akqillret Agayutem atrakun nanrarciqaat, taug͡ken iqlungarlit qanrit umgumaluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Psalm 64

Piicaun Camun Pivkaasqevkenani

1Arenqiallugtua, Agayun niicugninga piicallemni! Alingua inglukestemnek—anirturnga tuqucimallerkamnek!

2Yurrluulriit aassaqluteng picirkiuraitnek avitessnga, iirlua pillerkiuraitnek assiilnguliulriit.

3Alunguteteng ipegcarait nuussirpagtun, qanerkameggnek akngirnarqellrianek pitgaryuumaluteng.

4Qanqataunateng iqluuruteteng sagtelarait; yuk'egtaaraat caunrilarait picilirturluki.

5Eguaqularait ilateng assiitellrianek picirkiuraqameng; qalartaqluteng iirluteng napcetaanek elliinaluteng, umyuarteqluteng, “Kia tangerciqakut?

6Inerciigalliqellerput kia nallunrirngaitaa. Umyuangcallruamta nallunriumangailngurmek picirkangellruukut.” Yuum qamna umyugaa nallunarqellriaruuq.

7Agayutem taug͡aam pitgaquciqai, alqunaq ekingevkarluki.

8Qanrat pitekluku piunrirciqai; tangertaita-llu qamiquteng ungaulugciiqait.

9Alingem tamalkuita tuciiqai; umyuangcautekciqaat Agayutem ellmeggnun pillra qalarutekluki-llu caliari.

10Ellualriit-llu tamarmeng nunaniryukilit Agayutem caliaqellri pitekluki. Qimagvikekilitgu-llu. Ellualriit tamarmeng nanrarlitgu!

Psalm 65

Nanraun Quyayaraq-llu

1Agayun, nanrayunarqamteggen wangkuta Zion-aami, akqutkelput-llu elpenun aturluki,

2piicagaqamta niitelaavkut. Tamiinek yuut ullalarciqaatgen

3assiilnguteng pitekluki. Assiilngumta cirliqevkalaraitkut, taug͡aam elpet aug͡'alaraten.

4Atawaqertuq yuk cucukellren, taivkallren canivnun uitasqelluku enevni. ‘Laaraknqaitaput cat assilriit enevet iluani, atawaqautet tanqilriami Agayuvigpeni.

5Alingnarqellriatgun caliarpegun niilluta aviutelararpekut, elpet Agayun, anirturtemta irr'inarqellriatgun. Yuut tamarmeng ellam iluani, yuut-llu imarpiim akianelnguut neryuniurutkaatgen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Pinilriaruavet ingrit nunakaitnun ellillruaten, nasvagluku artuqailucin.

7Imarpiim qairi nepailaraten, quunengevkarluku; tuaten-llu elpet nepailaran yuut nep'ngutiit.

8Taumek ellamiut tamarmeng irr'ilalriit ucurnarqellrianek caliarpenek. Yuut nunam iquanek ayagluteng iquklilluku angnirluteng neplilartut caliaten pitekluki.

9Ellallircetaqluku nuna auluk'laran; nunakegtaaraurtelaran naungigtelluku. Kuiggaaraat meng'evkalaraten; nuna-llu naugivkaraqluku waten pillerpegun:

10ellarvagcelluku itumcimalriamun nunamun mecirluku mermek; ellalliqaquvkarluku nuna unaircaraqluku, naugaaralriit anglirivkarluki.

11Assiucirpegun amllernek quyurtarkamteñek cikilararpekut! Ayagviin tamarmi enuqitnailami.

12Yuilqum marai ungungssiaralirtut; qemit-llu nunaniqluteng.

13Carr'ilqat patumaluteng qusnginek; kuignayugni-llu mukaarkat ik'iki nauluteng. Tamarmeng qayagaut aturpagtut-llu angnirluteng.

Psalm 66

Yuarun Nanrautnek Quyatnek-llu

1Angnirluci nanrautnek neplirci Agayutmun, tamarpeci ellam yuini!

2Atuutekiciu atran ucurnarqucia; nanrarluku ucurnariluku!

3Qanruciu Agayun, “Anglilli irr'inaqvaa caliarpeni! Elpet pinin ayuqailan inglukesteten alingluteng ciktelartut ciuqerpenun.

4Nunam yui tamarmeng agayuut elpenun, nanrautnek aturtut elpenun, aturluteng-llu nanraraat atren.”

5Tailuci tangerciki Agayutem caliari, irr'inarqellriit taqellri yuut takuatni.

6Imarpik nunaurtellrua kinertelluku; ciuliaput-llu piyualuteng qerarluteng. Tuani angnillruukut caliara tangerrluku.

7Artuqailucini aturluku atanirturilartuq; atanruviit murilkelarai. Taumek elliinek cakaarilriit ellmeggnek pivakenrilkilit.

8Nanrarciu Agayutvut, tamarpeci nunarpallgutkelriani; nunam yuinun niitelluci nanrarciu.

9Elliin unguvavkaraakut iquvkaqsaunata-llu.

10Elpet-wa, Agayun, naspaallrukevkut; qerrirlim menuircaumalallratun kenerkun, tuacetun menuircallrukevkut wangkuta.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Kuvyamun naptellriatun pivkallruarpekut atmagtelluta-llu uqamailngurnek.

12Inglukestemteñun tutmaucetellruarpekut; kenerkun merkun-llu ayallruukut, tau͡gaam maa-i ciunicelluta alingnailngurmun uitallerkamteñun.

13Elliitekamnek taiciiqua enevnun; elliilua wiinga akqutkellemnek.

14Picurlaumallma nalliini akqutkellemnek cikirciqamken.

15Elliiciqua qusnginek ekuavigmi ekuagarkanek. Tuqucirraarlua ekuagiciqua angucalunek qusnginek qusngirngalngurnek-llu, aruviit mayurtelluku pagaavet qilagmun.

16Tailuci niicugniyarturci tamarpeci qigcikestaini Agayutem, qanrutniamci elliin caliallrinek wangnun.

17Wiinga-llu qayagaullruaqa ikayuusqellua; nanrarluku-llu yuarutetgun.

18Assiilnguunka nallunguallrukumki, Atanrem niicallrunritaanga.

19Tau͡gaam ilumun Agayutem niitellruanga; elliin piicauteka niitellrua.

20Nanraumali Agayun, piicauteka cakaanrilaku kenkii-llu wangnun cakaniyuunani.

Psalm 67

Quyayaraq Yuarun

1Agayutem nakleklikut atawaqertelluta-llu; ciqinqerluta-llu takumcukutminek,

2ellamiut tamarmeng nallunrirnauraat pisqucin; Atanruvilget-llu nallunrirnauraat anirturilriarucin.

3Yuut nanrarlitgen, Agayun; yuut tamarmeng nanrarlitgen!

4Atanruviit yuit quyakilit aturluteng-llu angnirluteng, elluarrluki yugnek cuqcilriaruavet ciuliqagcilriaruluten-llu atanruvignek nunami.

5Yuut nanrarlitgen, Agayun; yuut tamarmeng nanrarlitgen!

6Nuna quyurtarkanek naugillruuq; Agayutem Agayutemta atawaqercetaakut.

7Agayutem atawaqercetaakut; yuut tamarmeng nunami qigcikekilitgu.

Psalm 68

Nunarpallgutkellriit Angniutiit Yuarun

1Agayun nangerrli, inglukestai-llu cekavvlit; eq'ukestai qimaglit cirliqluteng!

2Aruvagtun tengeskiitun, tuaten ayagcetai; cuicekaarkatun urulriatun kenrem mallgeskiini, tuaten-llu piunriqilit assiitellriit yuut Agayutem ciuqerrani!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Tau͡gaam ellualriit angniqilit Agayutem ciuqerrani; ucuryagglit nunaniryugluteng!

4Atuuciu Agayun, nanrautekiciu atra; atuuciu ayalria tusngaluni amirlunun. Atqaa Ataneq—angnirci ciuqerrani!

5Agayun uitalria tanqilriami Agayuvigpamini, qaunqilartuq elli'irnek aulukluki-llu aipainret.

6Nanitamayaalriit uitavigkit'larai; itengqalriit-llu angnillerkaatnun anevkaraqluki, tau͡gaam ingluliculriit nunakarniilngurmi nunami uitaarkaugut.

7Agayun, yut'en ciuliqaggluki ayallerpeni, yuilqukun ayautellerpeni,

8nuna pektellruuq ellarvagluni-llu, tua-i-wa taingan Agayutii Sinai-am, Israel-aam yuin Agayutiit.

9Ellarvagavkallruan amllermek, nunauten ataam nunaksunarivkarluku;

10yut'en-llu nunalillruut tamaavet; elpet-llu assiucirpegun pikangevkallruaten arrsaulriit.

11Ataneq alerquillruuq, amlleqapigtellriit-llu qaneryartullruut:

12“Nunam atanri anguyagtetuumarmeng qimagtut!” Arnat-llu kingunermeggni uitalriit avellruit uayaaqengallrit:

13yaquleguat qerrirlimek qalliliumalriit, suulutaaqegtaarmek-llu qevlercetellriamek yaqruit qalliliumaluteng. (Ciin ilaci qusngit uitaviita akunlaitni uitallruceci anguyallrata nalliini?)

14Artuqailnguum Agayutem cekavcetlerminiki atanret ingrimi Zalmon-aami, qanircetellrua tuani.

15Elpet ingrikayak, Bashan-aam ingria; cingikellrialirluten ingriuluten!

16Cingikellriarpenek ciin tangvagciu ciknakluku ingriq Agayutem cucukellra uitaviknaluku? Tuani Ataneq uitaarkauguq nangyuilngurmek!

17Tiissitsaanek amllernek anguyagcuuterluni akalrialegnek Ataneq taiguq Sinai-amek tanqilriamun uitavigmun.

18Mayullruuq qertulriamun ingrimun, teguaminek amllernek maligluni; akurturluni amllernek cikiutnek inglukestem̄inek. Ataneq Agayun uitaciquq tuani.

19Atawaqerli, Ataneq piniliumastevvut unuaquaqan; Agayun anirturtekarput wangkuta.

20Agayun Agayutvut anirturilriaruuq; Ataneq Atanerput, elliin anirtularaakut tuqumek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Agayutem pinritevkenani navgurciqai inglukestem̄i qamiqurrit, ciumurucilriit assiilngurmek atuqmeggnek.

22Ataneq qanellruuq, “Wiinga ut'ruciiqanka inglukesteci Bashan-aamek; ut'ruciiqanka imarpiim et'uqrinek,

23augatni ivrarniartuci, qimugteci-llu augmek piyugtacimegcetun alungniartut.”

24Agayun, yugugarnek maligluten ayallren tamarmeng tangrraat, maligluni ayallra Agayutma Atanema Agayuviminun.

25Aturtet ciuqliuluteng, aturcetaalrianek kinguqlirluteng, akunleqlirluteng nasaurlurnek kallagcetaalrianek.

26“Nanrarciu Agayun yui quyungqallratni; nanrarciu Ataneq, Jacob-aam kinguvrini!”

27Ciumek agiirtuq Benjamin-aaq yuullgutkellriani ikgellrulria, kinguqlii-wa Judah-m ciuliqagtai ilateng-llu, kingunratni-wa ciuliqagtai Zebulun-aam Naphtali-m-llu.

28Pinin nasvaggu, Agayun, pinin atullren wangkuta picilluta

29Agayuvigpagpenek Jerusalem-aami, atanret cikiutnek iluvauciviatni elpenun.

30Nunurru Egypt-aaq, yuilqum kelugkarrluum ungungssia; nunurki atanruviit, angucalut piyagalget yugnek, nunurluki ciktellerkaatnun elliillerkaatnun-llu qerrirlinek elpenun. Cekaveski yuut anguyagyunqellriit!

31Arenqiirturtet taiciqut Egypt-aamek; Sudan-aarmiut talliteng nalugluki piicagciqut Agayutmun.

32Aturci Agayutmun, tamarpeci angayuqauviin nunam yuini; aturci nanrarluku Ataneq,

33eglertellria qilagkun, ak'allauqapigtellriakun qilagkun. Atam erinani ayagteskii neptuqapigtellria.

34Qanrutkiciu pinia Agayutem; ucurnarqucian naliumaa Israel-aaq, artuqailucia-llu qiliit nasvaumaat.

35Irranarquq Agayun taillermini Agayuviminek— Israel-aam yuin Agayutiit! Pinirilarai asvaililuki elliin yun'i. Nanraumali Agayun!

Psalm 69

Piicaun Ikayuusqelluni

1Anirturnga, Agayun! Mermi uyaqukaarlua kisngaunga.

2Angayaarrlugmun marayamun kitua, tell'itesciiganii; kisngaunga et'ulriami, qairet-llu qecuqiceteqatarlua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Qayagaulnguunga ikayuusqellua, igyaraqa-llu akngirnariluni. Iigka meciirutuk kiarpakaama elpenek ikayurtekamnek.

4Nuyamni amllenruut eq'ukestenka cacetaanrilnge'rma. Pinirtut tuqucugtenka, callugtenka iqluuruteklua. Teglegaqenrilkemnek tuaten angicivkarlua.

5Agayun, wiinga assiilnguunka nallunritaten; alarrlua pillrenka iirumanritut elpenek.

6Elpenek cacetuqutekilriit wangnun kiaresngialutkaitnek pivkaryaqunaki, Ataneq Agayun Artuqailnguq! Kasngunarqutkaatnek taicivkaryaqunii elpeni agayumalrianun, elpet, Agayutiitni Israel-aat!

7Tua-i-wa elpet pitekluten caunrilkumiima kasnguyugcecimalua-llu.

8Israel-aam yuini allanertun ayuqliriunga, nakmiin-llu anelgutemni tangnerranarqellriatun ayuqlirilua.

9Ilunglua enevnek kenkillma nangtaanga, caunrilkuuraqatgen wangnun tut'elaata.

10Wangnek caunrilkessagullua yaagaqama, yuut caunrilkelaraatnga.

11Angniitelqa tuquilriatun nasvagluku missuullernek at'aqama, temciarautek'laraatnga.

12Tumyarani qanengssautek'laraatnga, taangiqellriit-llu yuaruciaqluteng apalluqlua.

13Tau͡gaam wiinga piicagtua elpenun, Ataneq; kiuniarpenga, Agayun, elpet piyungellerpeni. Kiuniarpenga angqapigtellria kenken aturluku, akqutkellren-llu anirturciqnilua pinriceñarngailavgu.

14Qap'icecaqunii angayaamun; inglukestemnek anirturnga, et'ulriamun mermun pivkarpek'nii.

15Ulerpagmun naligcecaqunii; qecuqicecaqunii et'uqami qungumun-llu igelriatun pivkaryaqunii.

16Assilriakun kenkevgun kiukia, Ataneq; angelriakun naklegtaucirpegun wangnun tuigten.

17Iiryaqunak pistevnek; nanikuagua cakneq, patagmek kiunga.

18Malkanirlua anirturnga, aviullua inglukestemnek.

19Nallunritan caunrilkuurumaciqa, kasnguyugcecimalqa, takaqumanrilqa-llu; inglukestenka-llu tamalkuita nallunritaten.

20Caunrilkuurutaita umyuaqa navguraat, taumek ciunerkairutellrianga. Takumcukestekamnek yuange'rma nataqutenritua; qarutestekamnek-llu cali nataqutevkenii.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Kaillemni tuqunarqellriamek neqkamnek cikillruatnga, meqsullemni-llu cungarninarqellriamek merr'illua.

22Nerevkariyaraita negatun pitaqekilitki; qigcignarqellrianek-llu elliitnek neryaraita napteskilitki piunrillerkaatnun.

23Tan'geqitevkarki tangerciigatevkarluki, qukaircukaarangevkarluki-llu!

24Qenruskiki cakneq; kenertun qenertellerpegun angukiki.

25Arulaingqayarait uitavigkarniiruskilit; pelatekait-llu yuirulluteng.

26Tua-i-wa nangcatgu ak'a anucimirqecetaallren; elpet kilirtullren nangteqevsiarcetaat.

27Qalliqelrianek pinarqutengqerceskiki; anirtuutevnun-llu ilauvkaryaqunaki.

28Atrit-llu perriumakilit unguvam kalikainek; ilausnganrilkilit-llu ellualriit igausngaviatnun.

29Tau͡gaam wiinga umyuamkun nangtequa engellugturlua-llu; nalugnga, Agayun, anirturlua-llu!

30Wiinga nanrarciqaqa Agayun aturlua; quyalua elliinun nallunairciqaqa angtacia.

31Mat'um Ataneq ilukegcivkanruciqaa kuluvagni elliitngullerni, taqmigingalriami-llu angucalumi ungungssimi elliitekumalriami ekualuku.

32Man'a nangcimalriit tangerqilitgu quyaluteng-llu; elpeci agayulalriani Agayutmun tengrucaraumakici.

33Atanrem niicugniuralarai enuqitellriit, nalluyagucuunaki-llu yun'i itengqalriit.

34Nanrarlin'gu Agayun qiliim nunam-llu, imarpiim-llu cali mermiutartuumarmi.

35Agayutem anirturciqngaku Zion-aaq ataam-llu naparrluki nunarpai Judah-m. Elliin-llu yui tuanciiqut piksagulluku;

36kinguvarciquq-llu yuin kinguvritnun, kenkestai-llu tuani uitaarkauluteng.

Psalm 70

Piicaun Ikayuusqelluni

1Anirturnga, Agayun! Ataneq, wanirpak ikayurnga!

2Tuqutengnaqestenka aakulageskilit cirlakumaluteng-llu. Picurlautemnek-llu quyalriit utercecimakilit kasngukumaluteng-llu.

3Picingssautekestenka picalngukilit kasnguyugluteng cirliqlermeggnek.

4Ullagteten tau͡gaam tamarmeng angniqilit nunaniryugluteng. Anirtuutevnek-llu quyalriit taqsuunateng qanlaqilit, “Agayun angtataituq!”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Wiinga piniatua arrsaulua-llu; cukamek ullakia, Agayun. Ikayuqamken anirturtekluten-llu; Ataneq, kiiki ikayuryarturnga!

Psalm 71

Piicautii Tegganrulriim

1Ataneq, ullagamken uqisviknaluten; cirliqevkaryaqunii!

2Ellualriaruuten ikayurlua aviusnga. Niillua anirturnga!

3Asvaunak uqisviugi, casguliumalua camun pivkarpek'nii; elpet wiinga qimagvikamken, ingluliurutestekamken.

4Agayutmaa, aviusnga assiitellrianek yugnek, tegumiaqestemnek aarinateng yurrlugnek.

5Ataneq, neryuniurutkamken; elpet tusngavikamken ayagyuarraanemnek.

6Yuurqaanemnek wiinga cacetuqutekurallruamken; elpet-llu tua-i camun pivkaqsaitarpenga. Taumek nanrarrlainarciqamken.

7Amlleret murilken̄gamegteggu ayuquciqa cuqeklua yuugut, tua-i-wa elpet pinilriami uqisngavikngamken.

8Ernerpak nanralaramken ucurnarqucin-llu qanrutekluku.

9Waniwa ak'allaurrnilua qessayagucaqunii; pinialinilua-llu maa-i unicaqunii.

10Inglukestenka quyurrluteng qalartut; qanellgutkut pillerkiurluteng tuqutnalua,

11qanerluteng, “Agayutem cakaaraa; ullagluku teguyarturnaurput; kitumek anirturtekaituq.”

12Yaaqsigyaqunii, Agayun; Agayutmaa, cukamek ikayuryarturnga!

13Picetaarutestenka cirlakumaluteng piunriumakilit. Akngirtengnaqestenka-llu caunrilkumaluteng kiaresngiacecimakilit.

14Wiinga neryuniurutku'rciqamken; nanrarrlainarluten-llu.

15Qanrutkeciqaqa assilrianek calian; ernerpak qalarutkaqluku anirturilaucin, wiinga tamalkuan taringesciigalengramku.

16Wiinga ayagciqua piniliumacimtun Atanermek Agayutmek; elpet kiivet elluarucin wiinga nanrautekciqaqa.

17Agayun, ayagyuarraanemnek elitnaurarpenga, maa-i-llu cali taqeksaunii irr'inarqelriit caliaten qanrutkuralaranka.

18Waniwa ak'allaurrlua qiilingenge'rma, Agayun, cakaaryaqunii! Nayuqia qalarutkurallemni pinin artuqailucin-llu ukegkunun kinguveqellrianun taigarkanun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Elluarucirpet qiliit tekisngai. Angelriaruut caliaqelalten; elpetun ayuqelriartaituq.

20Picurlagavkararpenga nangteqevkaraqlua-llu, tau͡gaam ataam pinirivkarciqerpenga; petmigmi uitayaaqellemnek nugciiqerpenga.

21Takarnarqutka ilaciqan; angnirivkarlua-llu ataam.

22Ilumun nanrarciqamken aturcetaarlua; nanrarciqaqa piciucin, Agayutmaa. Aturcetaarlua qelutelegkun yuarutnek atuuciiqamken, elpet, Tanqilria Agayutiit Israel-aat.

23Qayagpagalua nunaniryuglua aturcetaaruciiqamken; tamarmirrlua pitacirramtun aturciqua, tua-i-wa elpet anirtullruavnga.

24Qalarutkeciqaqa elluarucin ernerpak, akngirtengnaqestenka cirlakumiita kiaresngiacecimaluteng-llu.

Psalm 72

Piicaun Piicaulluku Ataneq

1Agayun, ayuqucirturru ataneq cuqcilallerkaanek elluarucin aturluku; elpet cuqciyaran elliinun-llu aturtelluku,

2atanirturnaurai yut'en piciulriakun atanirturluki-llu yugpet arrsaulriartai ellualriakun.

3Nuna naugikili amllernek, yut'en ellualriaruata.

4Cuqtelaqiliki atanrem arrsaulriit pitalqellriakun; ikayuakiliki enuqitellriit uumikestait-llu cirlakluki.

5Atanerput kinguveni-llu atanrukilit akwarpak, akertem iralum-llu piullrak taktacilukek.

6Atanerput ayuqekili ellallugtun naucetaanun naugaarnun, ellallugtun merqilriatun nunamek.

7Yuullran taktaciani elluaruciq pingiinaqili, uitanqegciluteng-llu iralum piullran taktaciatun!

8Angayuqauvia angtakili akertem pugellranek ayagluni yaavet tevillranun, kuigmek Euphrates-aamek ayagluni ellam iquanun.

9Inglukestai cikeskilit ciuqerranun; atanrem cirlakekiliki inglukesteñi.

10Spain-am atanrin qikertat-llu atanrita akiliqurautnek cikilaqilitgu, atanret-llu Sheba-mek Seba-mek-llu cikiutnek payugtaqluku!

11Tamarmeng atanret ciktelaqilit ciuqerranun, atanruviit-llu yuita tamalkurmeng kevgiurluku!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Ilumun aviutelarai arrsaulriit ikayurcetaalriit ellminun, cali-llu caitulriit ikayurtekailnguut-llu.

13Takumcuk'larai pinialnguut caitulriit-llu, unguvavkaraqluki-llu enuqitellriit.

14Anirtularai yugnek nakukestaitnek nangtestaitnek-llu; unguvait elliini qununarqelriaruut.

15Ataneq unguvamakili! Yuin-llu Sheba-m cikiqilitgu suulutaanek; piicauquralaqilitgu taqsuunateng, atawaqaasqelluku-llu Agayutmun kesianek!

16Mukaarkat amllerrluteng naukilit nunami; naucetaat neqkat naukilit tamiini qemini-llu, elluarrluteng naulaucirmegcetun qemiini Lebanon-aam. Nunarpiit-llu yugyagtakilit nunatun canlilriatun.

17Atra atanrem nalluyagucimanrilkili; niitnaullra-llu piuluni akertem piullran taktaciatun. Tamarmeng atanruviit yuita kaigavikekilitgu Agayun atawaqercecesqelluteng atawaqercetellruciatun ataneq.

18Nanrarciu Ataneq, Israel-aam yuin Agayutiit! Ellii kiimi irr'inarqellrianek calilartuq.

19Nanrarciu ucurnarqelria atra akwarpak! Ucurnarqucian muirrliu ellarpak. Amen! Amen!

20Piicautai David-aam, Jesse-m qetunraan, wani iquklitut.

Psalm 73

Pingayuat Psalms-aam Kalikain

(Psalms 73—89)

Agayutem Ellualriakun Cuqciyaraa

1Ilumun Agayutem elluarrluki pilarai tamarmirrluteng niisngasteñi, umyuamegteggun-llu menuilnguut.

2Tau͡gaam wiinga nalirrungellruyaaqua; ukveriucarpiallruunga

3ciknalua qutegtellrianek yugnek, tangerrluku yuut assiitellriit piluaqeralallrat.

4Engellugturluteng nangteqsuitelartut; temait-llu natlugtevkenateng pinirluteng.

5Allatun yugtun nangteqeksaitelartut; arenqiallugutaitaqluteng-llu allat pinerrlugutaitnek.

6Taumek ucuryagcaraq uyamikellriatun atulaqiit, aaricaraq-llu aturaqellriatun aturluku.

7Umyugait muirumalartut assiitellrianek, umyuangcarluteng assiitellrianek caliarkameggnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Temciarautekilartut allanek yugnek assiitellrianek-llu qalarrluteng; ucuryaggluteng picirkiuraqluteng nangcinaluteng allanek.

9Caunrilkelluku Agayun qalartelartut ucuryaggluteng-llu alerquagaqluki yuut nunami.

10Taumek Agayutem-llu yuin niicugniluki maligtaqulaqait cangalliurutkeksaunaki-llu.

11Qanraqluteng, “Ilumun Agayun mat'umek nalluuq; Quyinrulriim nallunrirngaitaa qaillun picirput.”

12Tang waniwa yurrluulriit ayuquciat. Camek pinerrlugutaunateng tukuurrngiinaraqluteng-llu.

13Wiinga-qaa elliinginaq ircaqumkun menuunii yuugua assiilngiqsauni-llu?

14Agayun, elpet nangteqevkararpenga unuaquaqan; anucimirqecetaaraqlua unuakut tamalkuita.

15Qanellrukuma canek nallunritesciigatniluten, yugpetun ayuqlua yuuyanritua.

16Umyuangcaryaaqellruunga man'a taringyugyaaqluku, tau͡gaam caperrnarqellruuq wangni

17iterpailegma Agayuvigpagpenun. Nutaan tuani nallunrillruaqa assiitellriit yuut qaillun pimaarkauciat.

18Qurrayirnarqellriamun elliciqaten iquvkarluki-llu piunrillerkaatnun!

19Alqunarmek piunriumaciqut, alingnarqellriakun tuquluteng.

20Qavangutun ayuqut tupalriani catairutaqluteng; tuaten-llu, Ataneq, elpet tupakuvet umyuaqngairuciiqaten.

21Umyuaqa assiitellrani yuucimkun-llu akngiringalua,

22usvitullrunritua, umyugaunii ungungssitun; tuaten-llu ayuqellriatun tungevnun ayuqlua.

23Tau͡gaam canivni uitauralartua, elpet-llu tass'uquraraqlua.

24Ciuliqagtelararpenga ayuqucirtuutevgun, iquani-llu ciuniurarkaulua ucurnamun.

25Allamek pikaitua qilagmi elpenek tau͡gaam. Allamek-llu nunami piyukek'ngaunii elpenek tau͡gaam.

26Temka umyuaqa-llu piniarutarkauyaaquk, tau͡gaam Agayutem yuuciqa piniliumaa; ellii kiingan pikciqaqa akwarpak.

27Avtellriit elpenek piunrirarkaugut; piunrirciqngavki piciunrilnguut elpenun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Tau͡gaam wangni assirtuq uitalleq caniani Agayutem; Atanrem Agayutem camun pivkaqsaitaanga qalarutkesqelluki-llu wangnun elliin caliaqellni.

Psalm 74

Piicaun Atanruvik Aviutesqelluku

1Agayun, ciin waten cakaarcikut? Eq'urruteqataraten-qaa yut'en akwarpak?

2Umyuaqiki yut'en, ak'a cucukluki piksagutelten, elpet anirtulten teguarullratnek yuknaluki. Umyuaqiu-llu Ingriq Zion-aaq uitavikellren.

3Tailuten tarraten nunallerni imumalriani; inglukestemta navgullruit cat tamalkuita Agayuvigpagmi.

4Inglukesteten qayagpagallruut Agayuvigpagpeni cirlakillerteng pitekluku; cirlakiaqameng-llu nallunailkutateng peliit mayurtaqluki.

5Napanek calialegtun ayuqluteng kepurilriatun piqertuutatgun.

6Piqertuarluki mulut'uugluki-llu navgurait canaluki taqumalriit agayuuviim aklui.

7Imtaat Agayuvigpiin ekualuku-llu; menuurrluku yuut agayuuviat elpenun.

8Ellmeggnun qanruyulluteng, “Casciigalivkarluki piciqaput”; ekuagait-llu tamalkuita kenciknarqellriit tamaani nunami.

9Qigcikek'ngaput nallunailkutat catairutut; prophet-aartairutuq atauciungraan, kia-llu nalluluku qangvarpak mat'um waten ayuqellerkaa.

10Agayun, qaillun taktalriamek inglukestemta temciarautekqatartatgen? Aterpenek-qaa qacungakiqatartut akwarpak?

11Ciin ikayuryuumiicikut? Ciin-llu unateten pamaviringasiki?

12Agayun, elpet ataneqellruamteggen ayagmek tamaa; elpet-llu anirturaqluta amllerqunek.

13Artuqailucirpegun imarpik avellruan imarpiim-llu ciissirpain qamiqurrit ciqumlluki.

14Passillruaten imarpigmi ungungssirpiim qamiqurri temii-llu nerevkarluku yuilqum ungungssiinun.

15Nunamek mer'et ulvelriit qurrlurcetaten; kuigpaungraata-llu kinercet'laraten.

16Unuk erneq-llu elpet piliaqellruagken; iraluq akerta-llu elkartellruagken nunakakegnun;

17nuna engelelillruan; piliaqlukek-llu kiak uksuq-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Tau͡gaam neq'akiu, Ataneq, inglukestevvet temciarautekillrat elpenek, agayutaunateng aterpenek-llu caunrilkiluteng.

19Cakaaryaqunaki casciigalnguut yut'en alingnarqelrianun inglukestaitnun; nalluyagucaqunaki nangcimalriit yut'en.

20Akqut'liallren wangkutnun umyuaqiu. Nangcilriit nunani tamaitni amllerrata.

21Nangcimalriit kiaresngiacecaqunaki; nanraryugngavkaqina arrsaulrianun enuqitellrianun-llu.

22Agayun, uitavkenak qanruski inglukesteten alangqaniluki! Umyuaqluku inglukestevvet temciarautekilallrat elpenek ernerpak.

23Nalluyagucaqunaku inglukestevvet qenerrluteng neplillrat, taqsuunateng nepiit nakukestevvet.

Psalm 75

Agayun Cuqcista

1Quyavikamteggen elpet, Agayun, quyavikamteggen! Wangkuta qalarutkarput angtatailucin qalarutekluki-llu irr'inarqelriit caliaten.

2Agayun qanertuq, “Cami cuqcillerkaqa elkartellruaqa, cuqciciqua-llu pitalqellriakun.

3Nunami unguvangqellriit tamarmeng uulegtengraata nuna-llu pektengraan, wiinga nunam tusngavii asvaitevkarciqanka.

4Assiitellriit yuut qanrut'laranka ellaitnek pivakesqevkenaki;

5ucuryagpiiqnaki-llu pisqelluki.”

6Cuqciyaraq taiksaituq calaramek wall'u kanavalirnermek, wall'u negeqvamek wall'u ungalamek;

7Agayun kiimi cuqcisten̄guuq, ilait pinarqelriaruvkaraqluki ilait-llu pinarqenrilnguuvkarluki.

8Tua-i-wa Ataneq tegumiangqerran saskamek, imarluni tuknilriamek wine-amek eq'uqertiinek Agayutem. Tuaken-llu kuv'iciquq yuut assiitellriit merkaatnek; tamarmeng-llu assiitellriit ellarpiim yuin tauna merciqaat nangqapiarluku.

9Tau͡gaam wiinga nunaniryugciqua akwarpak, aturlua nanrautnek Jacob-aam Agayutiinun.

10Assiitellriit yuut piniat Agayutem piunrirciqaa, ellualriit tau͡gken piniat tuknirivkaumaluni.

Psalm 76

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Agayun Cirlakilleq

1Judah-mi Agayun nallunritaat; atra angelriaruuq Israel-aam yuini.

2Enengqertuq Jerusalem-aami; uitaaqluni Ingrimi Zion-aami.

3Tuani inglukilriit pitegcautait navgullrui, caskuit-llu akngircailkutet, nuussirpiit, allat-llu anguyagcuutait tamalkuita.

4Ucurnarquten elpet, Agayun! Ucurnarquten, atrallerpeni ingrinek cirlakumariavki inglukesteten.

5Alingilnguut anguyagtait uayaumaut caitnek tamalkuitnek maa-i-llu qavarluteng tuqum qavaanek, piniit elisngaarit-llu catnguvkenateng.

6Akeqnerrlugtellerpeni, elpet Jacob-aam Agayutiini, kuunit yugtuumarmeng iqullruut tuquluteng.

7Tau͡gaam elpet, Ataneq, yuut tamarmeng alikaatgen. Eq'uqreskuvet kina-kiq ciuqerpeni nangerngayarta!

8Cuqcillren niicetan pakmaken qilagmek; yuut nunam qaingani alingameng nepaitut,

9nangerrluten qanqatallerpeni qaillun cuqcillerpenek, anirturnaluki tamalkuita nangcimalriit nunami.

10Agayun, yuum qenertellra kingungqelartuq nanraumakanillerkarpenek; unegtaullret anguyallratni nanralarciqaatgen aturluki nerevkariteten.

11Akqiciu Ataneq Agayutsi, akqutkellerci-llu aturluku; iluvaulluci cikiutnek, canimetellriani angayuqauviit yuitni. Agayun yugnun qigcigyagucet'lartuq;

12ellmeggnek pivakellriit atanerruat pivakenrircet'larai atanret-llu ircaqruallagavkaraqluki.

Psalm 77

Qaruyun Ciunerkairutellrem Nalliini

1Qayagauraqa Agayun qastulua; Qayagauramni qastulua niitaanga.

2Picurliim tut'aqanga Atanermun piicalartua; talligka qulmun yagglukek unugpak piicagaqlua, tau͡gaam nataqutesciigat'lartua uitanqegcitmek.

3Agayun umyuaqaqamku iluteq'lartua; umyuangcaraqama-llu ciunerkairutaqlua.

4Elpet, Agayun, qavarciigacet'lararpenga; Umyuarniuryaaqem-llu ugaani camek qanerciigataqlua.

5Umyuaqelaranka erenret au͡gkut allrakut-llu ak'a pellullret.

6Unugpak umyuaqa cakneq calilartuq; umyuangcaraqama-llu wangnek waten aptaqlua:

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7“Atanrem-qaa cakaarturluta piqatartuq? Ilukegcitkenqiggngairutaakut-qaa?

8Kenekmikun-qaa pektayiilngurkun kenkenqiggngairutaakut? Akqutai-llu-qaa piungairutut?

9Agayutem-qaa naklekilaucini nalluyagutaa? Takumcukiyarani-qaa eq'urruciyaramek cimiraa?”

10Tua-llu qanertua, “Arcaqerluku angniilutkaqa Quyinrulriim Agayutem ciunganicetun ikayurinanrillra wangkutnek.”

11Neq'erciqanka caliaqelallri Atanrem; aa-ang, umyuaqeciqanka irr'inarqelriit caliaqelalten ak'a tamaani.

12Umyuangcautekciqanka tamalkuita caliaqelalten, pinirpegun-llu irr'inarqelriit taqelten.

13Agayun, elpet piciryaran tamarmi tanqilriaruuq. Allamek agayutmek elpetun angtalriamek pitaituq.

14Elpet-wa, Agayun, calilriaruuten irr'inarqelrianek, artuqailucin-llu nasvallruluku ellam yuinun.

15Pinin aturluku yut'en anirtullruaten, kinguvekek Jacob-aankuk Joseph-aaq-llu.

16Yuum tanglauciatun mer'et, Agayun, tangrramegteggen uluryayugtut, imarpiim-llu et'uqri yugtun alingelriatun qiivluteng.

17Amirlunek ellalluk igtuq; qilak kallirauq, kenerpallaraluni-llu piciatun.

18Kalluun migpallartaqluni tem'irtuq, kenerpallagalriim-llu ella tanqigiluku; nuna-llu qiivyuarluni pekluni-llu.

19Piyuallruuten qairteggun; qerallruan et'ulria imarpik, tau͡gken tumten tangerrnarqevkenateng.

20Qusngiliurtetun ayautellruaten yut'en Moses-aankugnek Aaron-aaq-llu ciuliqagcirluki.

Psalm 78

Agayun Yun'i-llu

1Yumaa, kitaki niicugniciu ayuqucirtuuteka, qanellrenka-llu murilkelluki.

2Qalarciiqua ayuqestassiigutetgun, taringnarcarluki nallunarqellriit ak'allaat qaneryarat,

3imkut niitelalput nalluvkenaki-llu, ciuliamta wangkutnun qanrutkelallrit.

4Irniamteñun aassaqutekngaitaput, tau͡gaam qanrutkeciqaput kingumta yuinun ucurnarqellriit caliari Atanrem, pinia-llu cali-llu irr'inarqellriit taqellri.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Piurcillruuq picirkiuranek Israel-aam yuinun, alerquutnek-llu Jacob-aam kinguvrinun. Alerqurluki-llu ciuliaput picirkiutni elitnaurutkesqelluki irniaritnun,

6kinguitgun yuurtellrianun nallunritesqelluki, cali-llu tamakunun irniarit qanrut'laasqelluki.

7Waten piluteng ellaita-llu Agayun tusngavikniaraat, nalluyagutevkenaki caliallri, alerquutai-llu maligtaquluki kesianek.

8Ciuliamegtun ayuqenritniartut, inglulitaaryulriatun pamaunateng-llu, pektayiinateng-llu tusngavikevkenaku Agayun wall'u ayuqucimegteggun piciuvkenateng Agayutmun.

9Ephraim-aarmiut caskungqeng'e'rmeng urluvernek qimallruut anguyallermeggni.

10Agayutem akqutii cakaallruat; alerquutai maligtaquyuumiinaki.

11Neq'akenriamegteki caliallri, irr'inarqelrialiat-llu nasvallri ellmeggnun.

12Agayun irr'inarqelrialilallruuq takuatni ciuliarita Egypt-aami Zoan-ami carr'ilqami.

13Imarpik avegluku qerarcetellrukai; meq qacarnertun ayuqliriluku.

14Erenrani ciuliqagtelarai amirlukun, unugpak-llu tanqiakun ekualriim.

15Teggalqut yuilqumi qup'lallrui, merr'itaqluki camaken aciqvanek.

16Teggalqumek meq maqevkallrua, meq qurrlurtelluku kuigtun.

17Tau͡gaam assiilngillerteng Agayutem tungiinun taqsunritaat, inglulitaartu'rluteng Quyinrulriamun yuilqumi mertailngurmi uitallermeggni.

18Pitsaqluteng naspaagaat Agayun cikiisqelluteng neqkanek piyullermeggnek.

19Ingluliraat Agayun qanerluteng, “Agayun-qaa neqkamek yuilqumi paivciyugngauq?

20Ilumun teggalquq kaugtullrua, meq-llu cakneq tuaken maqluni kuiggaaraat uryurtelluki; tuaten-llu-qaa cikiryugngaakut kelipanek wall'u neqkilluta kemegmek?”

21Atanrem niilluki eq'uqertellruuq; kenerkun-llu yun'i callugluki, eq'urrngiinarluni tungiitnun,

22tua-i-wa ukvenrilata ellminun, ukveqevkenaku elliinun anirturyugngacirteng.

23Tau͡gaam elliin alerquraa qilak amiigi ikirtesqelluki;

24cikirai neqkaatnek qilagmiutarmek, qilagmek igqaqevkarluki kelipayagaat (manna) ellaitnun neqkaqesqelluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Tua-i yuut ner'ut an'gilat neqaitnek, Agayutem-llu cikirai piyugtaciicetun.

26Cali calaramek anuqengevkaraa, pinimikun-llu anuqa taivkarluku ungalamek.

27Kemegturkaitnek yun'i cikirai amlleqapigtellrianek, yaqulegnek imarpiim ceñiini qaug̃yatun amllertalrianek;

28tamakut-llu mit'elluki uitaviatnun avataitnun-llu cali.

29Ner'ut-llu yuut aqsiluteng; Agayutem cikiateng piyullratnek.

30Taug̃aam camirpailgata, nernginanratni,

31Agayutem eq'uqrutai, tuqulluki-llu pininrit angutet, kemyunarqenrit ayagyualriit Israel-aam yuini.

32Taug̃aam catkevkenaku tamana yuut assiilngillerteng taqsunritaat; irr'inarqelrianek calingraan ukvekevkenaku.

33Taumek Agayutem tuquvkallrukai yuum aneryaaqallratun cukataluki, alqunarmek pinerrlugtelluki tuquvkarluki.

34Ilateng tuqutaqaki, unegtellriit caulartut Agayutmun; umyuarnayaguciluteng cumiggluteng piicagaqluteng.

35Neq'alaraat Agayutmun qaunqellrucirteng, Artuqailngurmun anirtullrucirteng.

36Taug̃aam iqluqluluku qalartelartut; qalartellrat tamarmi piciuvkenani.

37Piciunritellruut elliinun, akquyutseng-llu elliinun aturpek'naku.

38Taug̃aam Agayun takumcutalriaruuq yum'inun. Aug̃'aritellrui assiilnguitnek piunrirpek'naki-llu. Amllerqunek qenqertellni pellugcet'laraa, eq'uqerteng'e'rmi nuqingaaqluku,

39tua-i-wa neq'akngamiu yuunginauciat, anuqetun ayuqngata ataam uterrngailngurtun.

40Amllerqunek atam inglulitaalallrulriit yuilqumi; amllerqunek angniitevkaraqluku!

41Pinqigtaarluteng naspaallruat Agayun; nanglluku Tanqilria Agayutiit Israel-aam yuin.

42Nalluyagutellruat angelriamek pinilriarucia neq'akevkenaku-llu erneq ellaitnek anirturillra inglukestaitnek,

43irr'inarqelrialiluni angelrianek-llu calillra carr'ilqaini Zoan-am Egypt-aam nuniini.

44Kuiget mer'it augurcetellrui Egypt-aarmiut-llu merkaunateng.

45Ciivagugaat-llu tuc'etellrui ellaitnun, tamakunun nangtelluki, peleqpelraat-llu cali nuniit assiirulluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

46Petgertayulit-llu cali tekicetai naucetaarit neresqelluki naucetaarviit-llu piunriisqelluki.

47Wine-arkat naucetaarit piunrillrui kavtagteggun cali-lu atsangtulit napat qakurnam piunrirluki.

48Kavcirtelluku tuqutellrui kuluvautait, katngautait-llu tuquqluki kalluum kenerpallarallrakun.

49Nanikuavkallrui cakneq, ellaitnun tuc'elluku qenngutni alingnarqelria-llu eq'uqrutni, tamakut taivkarluki ellaitnun tuqunarqelriaruluki.

50Eq'uqertellni nuqingallrunritaa tuqumek-llu anagcetevkenaki, tau͡gaam tuquavkarluki cangerlagkun.

51Yung'eqarraarutait tan'gaurluut tuqutellrui tamalkuitni ilakuralriit Egypt-aami.

52Nutaan qusngiliurtetun yun'i ayautai, ciuliqaggluki katngagnek ciuliqagcilriatun, yuilqukun.

53Ciuliqagtai aarnailngurkun, ellait-llu alingevkenateng; tau͡gaam inglukestait imarpigmi piunrirtut qecuqilluteng.

54Elliin ayautai tanqilriamun nunautminun, ingrinun elliin cirlakiluni tegullerminun.

55Tamatum nunam yui antai yum'i ciunratnek; avegluku nuniit ilakellriartainun Israel-aam yuin, enait-llu piksagutelluki yum'inun.

56Tau͡gaam ingluliraat Quyinrulria Agayun naspaaluku-llu. Alerquutai atunritait,

57tau͡gaam inglulitaarluteng ciuliameng piciunritellracetun ayuqluteng, nalirrugnaqluteng nakrialngurtun pitegcautetun.

58Agayun qenercetaat agayuyaramegteggun, eq'urtelluku tuaten agayutngualiamegteggun.

59Man'a tangrramiu Agayutem eq'urtuq cakneq, Israel-aam-llu yui cakaaqapiggluki.

60Unitaa-llu pelatekani Shiloh-mi, uitavikenrirluku uitavikelallni tuani.

61Inglukestemteñun-llu teguvkarluku Akqutem Yaassiiga, tangrrutii pinimi ucurnarqucimi-llu.

62Qenrutellrui elliin nakmiin yun'i tuqurqevkarluki-llu inglukestaitnun.

63Anguyagkun tuqurqumaluteng ayagyuarit, neviarcaraat uikairutelluki.

64Agayulirtait anguyagkun tuqurqumallruut, nulirritnun-llu tuquilriit piciryarait aturcetevkenaki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

65Tua-llu Ataneq tupagtuq tuarpiaq qavallerminek; yugtun pinilriatun ayuqluni wine-am segg'arceskiitun.

66Kingupiartai inglukesteñi, kiaresngiatelluki iquilngurmek.

67Tau͡gaam elliin cakaarai Joseph-aam kinguvri; cucukevkenaki Ephraim-aam ilakellriartai.

68Tau͡gaam cucukluki Judah-m ilakellriartai Ingriq-llu Zion-aaq elliin cakneq kenkek'ngani.

69Tuavet napartaa Agayuvigpani enemitun pakmani qilagmi; piliaqaa pektayiirulluku nunatun, asvaitarkaurtelluku akwarpak.

70Cucukluku-llu David-aaq pisteñi; tegullrua maranek,

71tamaaken katngagnek qaunqillranek, atanrurcetaa-llu Israel-aanun, qusngiliurteñ̄gurrluku Agayutem yuinun.

72David-aam-llu aulukai elluarucimikun piugteqluni, kemyunarqellni aturluku ciuliqaggluki.

Psalm 79

Piicaun Atanruvia Israel-aam Aviutesqelluku

1Agayun, allanret inglukesteput taigut allurcarturluta nunamek wangkutnun cikiuteklerpenek. Tanqilria Agayuvigpiin menuurtaat caunrirluku-llu imerqaat Jerusalem-aaq.

2Yugpet temait unitait neqkaqevkarluki yaqulegnun, pistevvet-llu temait ungungssinun.

3Yugpet augat mertun kuvaat; augat qurrlurluni mertun Jerusalem-aam iluani tamalkuan, tungmagtestekaunateng-llu.

4Avaqlimta cakegtakenritaitkut; picingssautek'laraitkut temciarautekluta tuaten.

5Ataneq, qenrutqatararpekut-qaa akwarpak? Kenertun-qaa kumavkaqataran eq'uqertellren wangkutnun?

6Qenruski tau͡gaam angayuqauvilget agayuyuilnguut elpenun, piicayuilnguut elpenun.

7Yugpenek tuqurqillruata, nunauten-llu assiirulluku.

8Ciuliamta assiilngillrit wangkutnun tut'ecaqunaki. Takumcukikut watua, ciunerkairutlemteñi.

9Ikayurkut, Agayun, anirturluta; anirturkut assiilngumteñek-llu au͡g'arilluta aterpet ucurnarillerkaa pitekluku!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Ciin waten atanruviit yuit qanqatartat, “Nau-wa-mi Agayutiit?” Tangvagceskiu wangkutnun akinauruten tut'ellrani angayuqauviit yuitnun, akinaurutlerpeni pisteten tuqutaullret.

11Niicugniki itengqaluteng yuuniaralriit, artuqailngurkun pinirpegun anirturki inglukestemteggun tuqucimaarkat.

12Ataneq, akinauruten atanruvignun ilakiu, malrunlerqunek pinruluki caunrilkuurutait elpenun.

13Nutaan wangkuta yugpeni, qusngiini katngautvet, quyavikniamteggen taqsuunata nanrarluten-llu akwarpak tayima.

Psalm 80

Piicaun Israel-aam Atanruvian Tumarcimallerkaanun

1Niicugnikut, Qusngiliurtiini Israel-aam yuin; niiskut, ciuliqagcilriami yugpenek, qusngiliurta katngautminek ciuliqagcilauciatun. Aqumgaluten atanruvigmi aqumllerpeni cherubim-aak quliigni.

2Nasvagluten elpenek ilakellriartaitnun Ephraim-aam, Benjamin-aam, Manasseh-m-llu. Pinirpenek nasviskut; tailuten anirturniarpekut.

3Agayun, ut'ruskut ataam elluarrluta ayuqucillemteñun! Takumcukuten wangkutnun nasvaggu, anirtuumaniartukut!

4Ataneq Agayun, artuqailnguq, qaillun pitalriamek qenrutqatarcikut, piicauteput kiuyugpek'naki?

5Angniitnamek nerevkararpekut, imartulriakun-llu saskakun aluvimteñek mertelluta.

6Avaqlimteñun atanruviit yuitnun nunavut allurtaagutkevkaran; inglukestemta temciarautekaitkut.

7Artuqailnguq Agayun, ciungani elluarrluta pillemteñun ut'ruskut! takumcukikut anirtuumaniartukut!

8Wine-arkaq naucetaaq anutellruan Egypt-aamek; ayagcetellruaten allat atanruviit nuniitnun-llu nauceciiluku wine-arkaq.

9Carrillruan nauvigkaa; acilqurri naungameng aciqvanun nauguq saggluni nunamun tamaavet tamalkuan.

10Ingriungraata talinran naligai; talinran naligaqluki naparpakayaungraata.

11Avayai naungameng imarpik Mediterranean-aaq tekitaat, kituani-llu cali kuik Euphrates-aaq tekilluku.

12Ciin-mi casgu avatiinelnguq imerqessiu? Maa-i kitulriit tamaaggun tegucugngariluteng atsainek;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13yuilqurmiutaat sitiinkaat tutmaraat, yuilqurmiutaat-llu ungungssiaraat nerluteng tamaaken.

14Tuigten wangkutnun, Artuqailnguq Agayun! Tangerkut pakmaken qilagmek; tailuten anirturyarturki yut'en!

15Tailuten anirturyarturru una napayaaq nauceciillren, naugaar nauvkallren caceturiluku!

16Inglukestemta kepurraarluku ekuavkaraat; ayuquciat tangerrluku piunrirki!

17Picurlallerkaatnun piunrillerkaatnun-llu pivkaryaqunaki yut'en cucukelten, atanruviurrluki piniriluki nautelten.

18Wangkuta avtenqiggngaitukut elpenek; unguvavkaqikut nanrarniamteggen.

19Ataneq Agayun, ut'ruskut ciungani elluarrluta pillemteñun. Takumcukikut anirtuumaniartukut.

Psalm 81

Nerevkariyaram Nalliini Yuarun

1Atuuciu qastuluci Agayun ingluliurutestevvut; aturci nanrarluku Jacob-aam Agayutii!

2Aturcetaarluci yuarutnek aturci; niitnirqellrianek aturcetaarluci qelutelegteggun.

3Cupu'uryaraq cupkiciu ayagnirluku nerevkariyaraq, iralungkan nutaramek iraluq-llu muiqan.

4Man'a alerquutnguuq Israel-aam yuinun, Jacob-aam Agayutiin picirkiutekluku.

5Cikiutekellrua Israel-aam yuinun Egypt-aam nunii curukallerminiu. Niitua erinamek naken kingunengqerruciilngurmek qanelriamek,

6“Atmaci uqamailnguut yuuvkallruanka; calirpallerpeceñek taqevkarluci.

7Picurlaumallerpeci nalliini kaigallerpeceñi anirtullruamci. Iirumallemnek ellarayiim akuliinek kiullruamci. Naspaaluci-llu mermek ulvelriartaani Meribah-m.

8Niicugniciu aarcirtuuteka, yumni. Tua-i-tuq ataki niicugniqercia, Israel-aam yuini!

9Agayuluci ciktaararkaunrituci allamun agayutmun.

10Wiinga Ataneq Agayutkarpecia, anutestellerci Egypt-aamek. Piciukuvci wangnun assilrianek cikirciqamci.

11“Tau͡gaam yum'a qanelqa catkenritaat, Israel-aam yuin niicugnaunii.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Taumek ayagcetellrukenka pamaitellratgun, piyugtaciicetun umyuarteng aturluku yuusqelluki.

13Yumnun niisngasqumayaaqua; pisqutenka-llu ellaitnun atuusqumayaaqluki!

14Tuaten pilaqata, egmianun inglukestait cirlak'laryaranka callugluki-llu tamalkuita.

15Eq'ukestenka aaryugluteng wangnek ciuqamnun ciktelaryartut; anucimirqecetaarumayarluteng-llu akwarpak.

16Tau͡gaam wiinga nerevkaryaramci mukaarkat assinkacagaitnek camirtelluci-llu paatakaarngalngurmek.”

Psalm 82

Agayun Quyinrulria Atanirturta

1Agayutem atanirai qilagmiut quyurtellratni arenqiirturluteng; quyungqallratni elliin pisteñi nallunrircetai picirkangutminek:

2“Cuqcinermek elluanrilngurkun taqluci; ingluarvikenrirluki-llu assiitellriit yuut!

3Picurlaumanritlerkaitgun ikayularciki arrsaulriit elliraat-llu; pitalqellriakun cuqciaqluci caitulrianek casciigalngurnek-llu.

4Anirturaqluki naklegnarqellriit piniatnek assiitellriit yuut.

5“Elisngaarituci taringumavkenaci-llu, assiilnguum tan'gerakun piyualuci. Taumek pitalqeggsaraq atuunrilria nunam yuinun tamiini.

6Wiinga qanertua, ‘Elpeci agayutnguuci, tamarpeci qetunraqluci Quyinrulriim.’

7Tau͡gaam yuunginaulriatun tuquciquci; ellam atanerruaritun tuquluci.”

8Uitavkenak, Agayun, nuna ataniurru; atanruviit yuit tamalkuita pikngavki.

Psalm 83

Piicaun Israel-aam Inglukestemïnek Cirlakillerkaanun

1Agayun, nepaitenrilu; uitauranrilu wall'u niitnaunak uitaluten!

2Atam inglukesteten nep'ngelriit uitanrirluteng, tamatum-llu arcaqanranek eq'ukestevvet inglulirluten.

3Aassaqluteng picirkiurtut inglulirluki yut'en; quyurrluteng picirkiurtut inglukluki qunukek'ngaten.

4Qanerluteng, “Tailuci piunrirnauput atanruviunrirtelluki, umyuaqumanqigtenritniartut Israel-aam yui mat'um kinguani.”

5Umyuallgutekliutut picirkiurameggnun, iliksagulluteng inglulirnaluten,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6ukuuluteng Edom-aam yui Ishmaelite-at-llu; Moab-am yui Hagrite-at-llu;

7ukut-llu cali yuit: Gebal-aam, Ammon-aam, Amalek-aam-llu, cali-wa yuk'ek Philistia-m Tyre-am-llu.

8Assyria-rmiut-llu cali ilaulluteng, pinilirluki Lot-aam kinguvri Ammonite-at Moabite-at-llu.

9Ukut pikiki Midianite-at pillerpetun, Sisera-nkuk-llu Jabin-aaq-llu pillerpetun Kishon-aam kuigani.

10Taukut cirlakellrukten Endor-ami, temait-llu aruluteng nunam qaingani.

11Ciuliqagtait pikiki pillerpetun Oreb-aankuk Zeeb-aq-llu; cirlakekiki atanerruarit pillerpetun Zebah Zalmunna-llu,

12waten qanellrek, “Wangkuk teguluku piksaguciiqerpuk nuna Agayutem pia.”

13Ataneq, ull'uyam ayagaskiitun urr'artun ayuqlirivkarki, carangllugtun-llu anuqem tengeskiitun.

14Kenrem ekualauciatun napat, kenrem-llu ingrit ekevkarluki,

15tuaten-llu elpet malirqerluki qimagteski ellarayagpegun nanikuavkarluki anuqerpagpeggun.

16Ataneq, kiaresngiatevkarki, pinilriarucirpet piciucia ukveqniaraat.

17Ataki nanikuakilit cirliqluteng-llu akwarpak; watqapik pikegtakumavkenateng yuunriqilit.

18Kiivet atanrucin nallunrirtessgu ellaitnun, Quyinrulriaruluten Atanruluten, ataniumaluku nuna tamalkuan.

Psalm 84

Atanrem Eniini Uitayugyaaqluni

1Tangniqvagta Agayuvigpiin, Ataneq Artuqailnguq!

2Tuani uitayugyaaqua! Atanrem Agayuvigpiini uitayuumiryaaqua. Yuucimkun tamalkirrlua angnirlua atuutaqa unguvalria Ataneq Agayun.

3Yaquliyagaunge'rmeng uitavigkameggnek nataqut'lartut, kauturyaraat-llu tuani ungluliaqluteng; piyagateng anglicarnaluki ekuavigpet caniani, Ataneq Artuqailnguq, Ataneqa Agayutka.

4Atawaqertut yuut Agayuvigpagpeni uitauralriit, kesianek aturluteng nanrautnek elpenun.

5Atawaqertut yuut piningqellriit elpenek, tengrukluku-llu ayallerkarteng Ingrimun Zion-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Ayagaqameng tumekluku kinertellria kuignayua Baca-m, tangellratni mermek ulvelriarulartuq; ellalliryararallran atawaqautmek patulriatun ayuqluni.

7Ayainanermeggni piniriinalartut; tangerciqaat Zion-aami Agayun quyinrulria agayutni.

8Ataneq Agayun Artuqailnguq, niisgu piicauteka. Niicugninga, Jacob-aam Agayutiini!

9Agayun, atawaqercessgu atanerput, ataneq elpet cucukellren.

10Ataucimi ernermi Agayuvigpagpeni uitalleq assinruuq uitallermi tiissitsaani ernerni nani allami. Nangerngallerkaqa iteryaraani eniin Agayutma cucukenruaqa uitallerkami assiitellriit yuut enaitni.

11Ataneq cayailkutkarput ucurnarqelriaruluni-llu atanruluni, atawaqercetaqluta kenkutmikun takarniumaluta-llu. Atanrem qunukusngaitai piciulria aturluku yuulriit.

12Ataneq Artuqailnguq, atawaqertuq yuk cacetuqutekilria elpenek!

Psalm 85

Piicaun Atanruviim Elluarrluni Pillerkaanun

1Ataneq, takumcukellruaten nunavet yui; Israel-aaq ataam tukuurcetan.

2Yut'en assiilngillritnek aug̃'aritellruaten, alarrluteng pillrit tamalkuita patuluki.

3Qenrutenrirluki-llu, uluryanarqellria eq'uqertellren nuqingaluku.

4Agayun Anirturtemta, uterceskut ataam ciungani enuqitevkenata ayuqucillemteñun, ayagtelluku eq'urruten wankutnun!

5Qenrutqatararpekut-qaa akwarpak? Taqsuunak-qaa qenerteqatartuten?

6Pinirivkarkut ataam, wangkuta yugpeni nanrarniamteggen.

7Kenken pektayiilnguq nasvaggu wangkutnun, Ataneq, anirturluta-llu.

8Niicugniaqa Ataneq Agayun qanellrani; akqaakut wangkuta yum'ini uitanqegcitmek, usviilkarrluta ayuqucillemteñun utertenrilkumta.

9Ilumun qigcikesteñi upingatai anirturnaluki; nasvaumaciquq wangkutnun anirturluku-llu Israel-aaq.

10Pairutellriigtun yuugtun Agayutem kenkii pektayiilnguq, Israel-aam-llu piciucia elliinun quyurciiquk; tuaten-llu yuin elluaruciat elliin-llu uitanqegcitii akuqauciiqlutek.

11Israel-aaq niisngalriaruluni Agayutmun yagciiquq nunamek qulmun, Agayun-llu ellualriaruluni yum'inun uyangciiquq pakmaken qilagmek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Atanrem atawaqautnek cikirciqaakut, nunavut-llu naugiciquq amllernek quyurtarkamteñek.

13Elluaryaraq ciunrakun Atanrem ayagciquq, ciunerkaa upluku.

Psalm 86

Piicaun Ikayuusqelluni

1Niicugninga, Ataneq, ikayurlua-llu, casciigalnguungama pinianii-llu.

2Tuquvkaryaqunii pisqellren tamalkuan atungnaquralaamku; anirturnga, tua-i-wa wiinga pistekngavnga, cacetuqutekngamken-llu wiinga.

3Piicagvik'laramken kesianek, taumek takumcukia, wiinga Agayutekngamken.

4Ataneq, wiinga pistevni yuuciqa angnirivkarru, elpenun piicagturalaama.

5Ataneq, assirluta piuralararpekut, aug̃'aritaqluta, kenkutengqerravet cakaniyuilngurmek elpenun piicalrianun.

6Niicugninga, Ataneq, piicallemni; niisgu qayagalqa ikayuusqellua.

7Picurlagaqama piicagvik'laramken, piicautenka piciurtelaavki.

8Ataneq, agayucetaituq elpetun ayuqellriamek, calilriartangqeqsaunani-llu elpet caliarpet ayuqaitnek.

9Piliaqellerpet atanruviit yuita tailuteng ciuqerpenun ciktaarvikciqaatgen; nanrarciqaatgen angtatailavet.

10Artuqaituten elpet caliaten-llu irr'inaqluteng; elpet kiivet Agayutnguuten.

11Ataneq, piciryaran aturluku pillerkamnek elitnauqia, niisnganiamken piciulua; ayuqucirturnga kevgiullerkamnek elpenun yuucimkun tamarmirrlua.

12Ataneq, Agayutmaa, umyuaqa tamalkirrluku nanrarciqamken; qalarutkelarciqaqa angtatailucin taqsuunii.

13Ilumun angtataituq kenken cakaniyuilnguq wangnun! Anirtullruarpenga tuquarkauyaaqellemnek.

14Agayun, ucuryaggluteng yuulriit ingluliraatnga; aarilnguut quyurmeng tuqutengnaqaatnga, imkut yuut caukinrilnguut elpenek.

15Ataneq, elpet taug̃aam naklegtarluten kenkitarluten-llu Agayutnguuten, qenqerrngianak, takumcutarluten, qacuiyuunak-llu.

16Tuiggviklua naklekia; pistevni wiinga piniringa anirturlua-llu, pistevvet arnam qetunraqnganga.

17Ataneq, assilriarucin nasvaggu wangnun caliarpegun; eq'ukestenka kiaresngiatniartut tangerrluku elpenun caceturivkauciqa ikayuumaciqa-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Psalm 87

Nanrarluku Jerusalem-aaq

1Atanrem nunarpani piliaqaa, tusngavkarluku qigcignarqelriamun ingrimun;

2Atanrem Jerusalem-aaq kenkenrua pinruluku tamalkuitni Israel-aam nunaini.

3Niicugnici, Jerusalem-aam yuini, Agayutem assilriakun qanrutkaaci:

4“Egypt-aaq Babylonia-llu ilakeciqagka nallunaiqumki angayuqauvilget niisngastenka; yui Philistia-m, Tyre-am, Ethiopia-m-llu naaqutnguvkarciqanka ilaulluki Jerusalem-aam yuinun.”

5Agayutem Zion-aaq qanrutkeciqaa, yuut tamalkuita Zion-aam yuinun ilausnganiluki, elliin-llu Artuqailnguum asvairivkarciqaa.

6Atanrem-llu yuut igauqurciqai tamalkuita Jerusalem-aami yuurtellruluki.

7Tamarmeng-llu yurartut aturluteng, “Zion-aamek atawaqautnek akurtulartukut.”

Psalm 88

Piicaun Ikayuusqelluni

1Ataneq Agayutmaa, erenrani qayagaulartua ikayuusqellua, unugmi-llu cali ciuqerpenun pilua qayagauraqlua.

2Niisgu piicauteka; niisnga qayagaullemni ikayuusqellua!

3Yuucimni amllertut picurlagnarqellriit, kiituani tuquyukaarangua.

4Allatun tuquqatalriatun ayuqua; piniarutqapigglua.

5Ayuqua unitqapigcimalriatun tuqumalrianun ilaullua; tuqutaullertun ayuqlua elausngallgutkelriatun, tamakutun nalluyagutqapigeskevtun, elpet ikayurngairuskevtun.

6Egtarpenga camavet tuqumalriit uitaviatnun, ilutulriamun tan'gercetqapiggluni elanermun.

7Eq'uqerten caknaanarqellriaruuq wangni, qairpagtun patuaqlua cirliqevkarlua.

8Yugnikestemnun qessayagucetarpenga; pellernarqellriatun ayuqlirivkarlua ellaitnun. Umgucimaunga anagciiganii.

9Iigka meciirutuk angniipakaama. Ataneq, unuaquaqan qayagaularamken talligka naluglukek piicagvikluten.

10Irr'inarqelrianek-qaa calilartuten tuqumalriani? Tuqumalriit-qaa tarnait makluteng nanralaraatgen?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Kenken-qaa pektayiilnguq qalarutkelaraat qungumelnguut? Piciucin-llu-qaa yugpenun qalarutkelaraat tuqunret nuniitni?

12Irr'inarqelrialiaten-qaa tanglarait tamaani tan'germi, wall'u assilriarucin tamaani Agayutem nalluyaguskain nuniitni?

13Ataneq, qayagaularamken ikayuusqellua; piicagvikaqluten unuakut tamalkuita.

14Ataneq, ciin cakaarcia? Ciin tunullua unicia?

15Nangteqlua tuqu yaaqsiksaunaku yuugua ayagyuarraanemnek; taqsuqeqapiartua alingnarqelrianek wangnun tuc'etlerpenek artuqlillua.

16Eq'urrullua cakneq cakegtaunrirarpenga; alingnarqellriatgun calluavnga piunriqatartua.

17Kesianek avatairumaatnga ulerpagtun; avatemnek tamiin tailuteng quyurutaatnga.

18Kenkestemnun yugnikestemnun-llu unicetarpenga, natmun ping'e'rma allataunani tan'geq taug͡aam.

Psalm 89

Yuarun Atanruviim Picurlaumallran Nalliini

1Ataneq, aturciqua kesianek yuarutekluku nangyuilnguq kenken; qanrutkarkaugaqa wangkutnun piciucin taqsuunii.

2Elpet kenken piugarkaungan iquklicuunani, piciucin-llu piugurararkaungan qilagtun.

3Elpet qanellruuten, “Akqutmek taqutellruunga cucukek'ngamnun; akqellruaqa pisteka David-aaq,

4‘Elpet kinguverpenek Israel-aaq atanengqerrlainarciquq; atanruyaraq kinguvarceciiqaqa kinguverpenun akwarpak.’”

5Qilagmelnguut aturtut yuarutekluki assiqapigtellriit caliaten; Ataneq, qilagmiut aturpagtut piciucin yuarutekluku.

6Ataneq, qilagmi pakmani elpetun ayuqellriartaituq; avaqlirpet qilagmiut pitacirciigataatgen.

7Arenqiirturtet pakmani uluryayulartut elpenek; tamarmeng qigcik'laraatgen.

8Ataneq Agayun Artuqailnguq, elpetun artuqailngurmek pitaituq; callerpegun tamaitgun piciurrlainartuten.

9Imarpik piyunailengraan ataniumaan; qairvangraan quunengevkaraqluku.

10Rahab-aq navgullruan tuqulluku; inglukesteten cirlakellruaten artuqailngurkun pinirpegun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Qilak nuna-llu pikagken; piliaqellruavkek tamaanelnguut-llu tamalkuita.

12Piliaqellruagken negeqvaq ungala-llu; Ingrim Tabor-aam, Ingrim-llu Hermon-aam atuutaagten nunaniryuglutek.

13Anglilli elpeni pinirpaa! Pinin angtataituq!

14Elluaruciq pitalqeggsaraq-llu angayuqauvigpet tusngavikak; kenka piciuneq-llu nasvaumauk cani tamalkuitni pillerpeni.

15Atawaqertut yuut nanrarilriit elpenek yuarutetgun, uitauralriit ciuqerpet tanqiani.

16Nunaniryuutek'laraatgen kesianek, nanrarluten-llu assiucin pitekluku.

17Elpet angelriakun pinirpegun cirlakilriaruvkalararpekut; kenekngavkut anagcetaqluta.

18Elpet, Ataneq, cucukellruan ingluliurutestekarput; elpet Tanqilria Agayutiin Israel-aam, cikillruarpekut atanerkamteñek.

Agayutem Akqutii David-aamun

19Ak'a tamaani tangercelluten qanrutellruan pisten prophet-aaq, “Wiinga pinililllruaqa anguyagteñi piuranrulria; cikiutekellruaqa atanruvik aqumlleq wiinga cucukellemnun.

20Pisteka David-aaq atanrurcetellruaqa, kuvluku tanqilriamek uqumek qamiqurrakun.

21Wiinga piniliumarrlainarciqaqa, pinima pinirivkararkauluku.

22Inglukestain anguyakunegteggu elluatuqngaitut; assiitellriit-llu yuut cirlakngaunaku.

23Tangvagtelluku inglukestai piunrirciqanka, tuqulluki tamalkuita eq'ukestai.

24Kenkeciqaqa piciulua-llu tungiinun; ikayurrlainararkaugaqa cirlakevkaraqluki inglukestai.

25Angayuqauvia sagceciiqaqa imarpigmek Mediterranean-aamek kuik Euphrates-aaq tekilluku.

26David-aam waten qanruciiqaanga, ‘Elpet wiinga atakamken Agayutekluten-llu; cayailkutkamken anirturtekluten-llu.’

27Yung'eqarraarutem angutem piktukainek cikirciqaqa, quyinruvkarluku atanerni tamalkuitni.

28Kenkerrlainarciqaqa nangyuilngurmek, akquyuteka-llu elliinun piugarkauluni akwarpak.

29Atanruvia piurrlainarciquq qiliim piullran taktaciatun; kinguvranek atanertangqerturalarciquq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30“Tau͡gaam kinguvrin alerquutenka narureskatki, yuuluteng picirkiutenka maligtaquvkenaki,

31ayuqucirtuutekellrenka cakaarluki alerquutenka-llu aturpek'naki,

32wiinga assiilngiata anucimirqecetaarciqanka; nangtequtekevkarluki alarqaqellrit.

33Tau͡gaam wiinga kenkenrirngaitaqa, akqutkellrenka-llu elliinun pinriceñarngaunaki.

34Akquyuteka elliinun navegngaitaqa cimirarkauvkenaku-llu atauciungraan akqilua qanelqa elliinun.

35“Akwarpak piugarkamek akqillruunga tanqilria atqa aturluku: Iqlungaunaku David-aaq.

36Kinguvengqerrarkauguq akwarpak, atanrulararkauluteng akertem piullran taktaciatun.

37David-aam angayuqauvia iralutun piuciquq nangyuunani, pektayiiciiqluni qiliim piullran taktaciatun.”

Ilutequn Nunam Atanran Cirlakumallranek

38Tau͡gaam elpet, Ataneq, qenrutan cucukek'ngan ataneq; cakaaran unilluku-llu.

39Akqutkellren pistevnun navgan atanruluni nasqurrutii cailkamun eggluku.

40Nunarpiin casgui navguraten asvairqumalriit-llu qimagvii imerqelluki.

41Tamaaggun-llu kitulriit akluinek tegurqelartut; avaqliin-llu atanruviit yuita ciritekaqluku.

42Inglukestai cirlakivkaraten; tamalkuita-llu nunaniryugcetaten.

43Caskui catngunrircetaten, cirliqevkarluku anguyallrani.

44Tegullruan takarnarqutii scepter-aara, atanrullranek-llu au͡g'arluku.

45Pinarivailgan angulluarcetellruan angelriamek kasnguyugtelluku.

Piicaun Aviutesqelluni

46Ataneq, iirumaqatartuten-qaa akwarpak? Qaillun-llu pitalriamek qenerteqatarcit?

47Neq'akiu yuum ak'anun unguvayuilucia; nauwa piliaqellrukevkut tuquarkauluta!

48Yugmek unguvalriartaituq tuqungaunani, yugtaunani-llu ellminek anagyugngalriamek tuqumek.

49Ataneq, nauwa ciuqvani kenkillren wangkutnek? Nau-wa-llu akqutkelten David-aamun?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

50Nalluyagucaqunaku qaillun wiinga pisten̄gulua elpenun caunrilkumalqa, aniqlaamaaqlua-llu yugteggun agayuyuilngurteggun elpenun.

51Ataneq, inglukestevvet caunrilkuuraat cucukellren ataneq! Nantellrani tamiini caunrilkuularaat.

52Nanrarciu Ataneq akwarpak! Amen! Amen!

Psalm 90

Cetamiit Psalms-aam Kalikain

(Psalms 90—106)

Piicautii Moses-aam, Agayutem Pistiin

1Ataneq, uqisngavikelaramteggen kesianek.

2Ingrit piliaqvailegpeki wall'u ellarpak nuna-llu piurpailegpegu, akwarpak Agayutnguuten, Agayutnguarkauluten-llu nangyuilngurmek.

3Elpet yuut nunamek piliaqellruavki ataam nunamun utercet'laraten.

4Wangkutni allrakut tiissitsaat elpeni ernertun ataucitun ayuqut; akwauvatun ak'a pellullertun pitaluteng, sass'atun ataucitun unugmi nanitetaluteng.

5Ulem carririllratun ayautelararpekut; Yuuciput qavangutun catairutaqluteng tamaa. Caranglugtun ayuqluta unuakumi naugartellriatun.

6Tamakut naulalriit ernerpak, atakuani-llu kinerluteng nalaluteng-llu.

7Qenrulluta piunrirarpekut; eq'urtellerpet cakneq alingniurcet'laraakut.

8Tangerqainaqsaitelararpekut assiilngiraqamta, tau͡gaam tangvalararpekut aassaqluta assiilngiraqamta.

9Unguvavut nanilicaran qenertellerpegun; yuum aneryaaqallratun pitalriamek unguvavkarluta.

10Unguvallerkiurumaukut allrakunek yuinaat pingayun qulnek cipluku (70). Unguvanertulria-llu unguvaaqluni yuinarni cetamani (80); tau͡gken unguvaqallemteñi angniitnaq picurlaun-llu tau͡gaam aturlukek; unguvavut-llu tamaa iquklican catairulluta.

11Kia naspetellruagu eq'uqertellerpet tuknitacia? Kina-llu nallunrita ircaqruallaganarqucianek qenertellerpet?

12Ayuqucirturkut ernemta murilkellerkaatnek, umyuarturiniartukut.

13Ataneq, qaillun taktalriamek qenrutqatarcikut? Umyualinqigten takumcukluta-llu wangkuta, elpet pistevni.

14Unuakut tamalkuita imirkut kenkevnek pektayiilngurmek, atualarniartukut nunaniryugluta unguvamta taktaciatun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Angnimek watua cikirkut amllertaciluki nangtequtet wangkutnun taivkalten aug̃kuni allrakuni nangteqlemteñi.

16Wangkutnun, pistevnun, tangerceski ucurnarqelriit caliaten; pinin-llu angtatailnguq tangercetniaran kinguvemteñun.

17Ataneq Agayutemta, atawaqerteskikut. Callemteñi tamalkuitni piluaqeravkarluta!

Psalm 91

Agayun Cayailkutvut

1Kina imna uitaurquni qimaumavikluku Quyinrulria, cayailkuciumavkarluni Artuqailngurmun,

2waten qaneryugngaciquq Atanermun, “Elpet ingluliurutestekamken cayailkutekluten-llu. Agayutkamken, cacetuqutekluten wiinga.”

3Iirumalrianun napcetaanun pivkarngaitaaten, tuqunarqelrianun-llu cangerlagnun pivkarngaunak.

4Yaqulgem piyagaminek yaqugmikun uqisngavkarilauciatun, Agayutem aulukciqaaten alingniurcetevkenak; akqutkellni-llu pinriceñayuilamiki camun pivkarngaitaaten akiurutarkauluten-llu.

5Unugmi alingnarqellriit anernerrluut aliknarqenritaten, wall'u alqunarmek curukalriit erenrani

6wall'u cangerliit tut'elalriit tan'germi wall'u assiitellriit tuqucilalriit erenrani.

7Yuut tiissitsaat tuquayartut canivni, wall'u qulen tiissitsaat avatevni, taug̃aam elpet agtuumangaituten.

8Kiarrluten tangerciqan qaillun assiitellriit anucimirqecetaarumallrat.

9Elpet-wa akiurucecavet Atanermun, Quyinrulriamun-llu cayailkuciumavkaavet,

10pinerrlugutem tusngaitaaten, cangerliim-llu uitaviin mallegngaunaku.

11Agayutem an'gilaminun nayurceciiqaaten, qaunqevkarluten callerpeni tamiini.

12Kevgumaciqaatgen tamakut akngirrnayukluki it'gaten teggalqunun.

13Tutmarciqaten yugtutulit ciissirpiit-llu, alingnarqellriit yugtutulit tuqunarqelriit-llu ciissirpiit tutmarluki.

14Agayun qanertuq, “Wiinga anirturciqanka kenkestenka camun-llu pivkarngaunaki nallunritestenka Ataneqlua.

15Qayagauqatnga niiciiqanka; picurlaumallrata-llu nalliini nayurluki. Wiinga anirturciqanka atawaqertelluki-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Nunulirciqanka unguvamavkarluki; anirturluki-llu.”

Psalm 92

Nanrarcuun Yuarun

1Ataneq, assilriaruuq quyaneq elpenun, atuaneq nanrarluten elpet Quyinrulriami,

2qalarutekluku pektayiilnguq kenken unuakut tamalkuita, atakuaqan-llu wangkutnun piciucin,

3aturcetaat aturluki, ayuqenrilnguut qelutelget aturcetaat.

4Ataneq, ucurnarqelriit caliarpet angnircet'laraatnga; caliaten umyuaqluki angnirlua atualartua.

5Ataneq, ucurnaqvagtat caliaten! Picirkiuraten-llu taringumasciiganateng!

6Taringeluaqayuilnguum yuum nallunrirciigataa man'a; usviilnguum taringesciigataa una:

7Assiitellriit yuut nauyaaqeciqut canegglugtun, piciunrilngurmek-llu atulriit piluaqeraciqsaaqut; tau͡gaam tamarmirrluteng piunriumaarkaugut,

8tua-i-wa elpet, Ataneq, angtatailavet akwarpak.

9Nallunailngurmek inglukesteten piunrirciqut, assiilngurmek-llu calilriit tamarmeng cirliqluteng cekavciiqut.

10Pinirivkararpenga yuilqurmiutartun kuluvagngalngurtun; angnirivkarlua-llu.

11Tangellruaqa cirlakumallrat inglukestem̄a niitellruluku-llu nanikualuteng eriniallrat assiilnguut callugtem̄a.

12Ellualriit ayuqeciqut nauluaqalriatun uksuyuilnguum napaitun; naugarkauluteng cedar-aatun napaitun Lebanon-aam.

13Naucetaatun napatun ayuqut Atanrem eniini, nauluaqalriatun Agayuvigpiini Agayutemta,

14ak'allaurteng'e'rmeng atsanek naugiurluteng, mecurtuluteng nalayuunateng-llu.

15Mat'um nallunairaa Atanrem ellualriarucia; canganarqutailucia aulukestem̄a.

Psalm 93

Agayun Ataneq

1Ataneq atanirturilriaruuq. Aturangqertuq ucurnarqucimek pinimek-llu. Ellarpak asvaunani elkarcimauq, uitallerminek pekcecimangaunani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Ataneq, atanruviin piuguq cat piurteqarraallratnek ayagluni, elpet-llu piullruluten cat piurpailgata.

3Ataneq, imarpiim et'uqri ellerrartut; erinangqellriatun qastuluteng neplirtut.

4Ataneq atanirturiuq pinirtataunani qilagmi, tukninruluni imarpiim ellerrartellrani, pininruluni-llu imarpiim qairini.

5Ataneq, picirkiuteten cimirngaitut, Agayuvigpiin-llu tanqilriaruarkauluni nangyuilngurmek akwarpak.

Psalm 94

Agayun Tamarmeng Yuut Cuqtestiit

1Ataneq, Agayutnguuten anucimirqecetaariaqluten; akinauriyaran nasvaggu!

2Nangerrluten, nunam cuqcistiini, pinarqutekngatgu anucimirqecetaarki caunrilkilriit elpenek.

3Qaillun pitalriamek assiitellriit yuut ucuryagutekqatartatgu assiilnguq caliarteng? Ataneq, qangvarpak tuatnaqatartat?

4Ellmeggnek pivakluteng qalartelartut, tamarmeng assiilngurmek caliyulriit ucuryagutekluku caliarteng.

5Ataneq, yut'en caunrilarait; casciigatevkaraqluki elpenun pikliusngalriit.

6Tuqurqilartut aipainernek elli'irnek-llu, allanernek-llu nunamteñi uitalrianek.

7Waten qanraqluteng, “Atanrem tangvanritaakut; Israel-aam Agayutiin murilkenritaakut.”

8Taringici, ukuut yuut usviillritni! Qaku usvituriqatarceci?

9Piliaqestemta Agayutem ciutelillruakut iililuta-llu. Ilumun-llu ellii niicugngauq tangvagyugngaluni-llu!

10Atanruviit nunulaqai — anucimirqecetaarngaitai-llu-qaa assiitellriit ciuliqagteput? Ellii elitnauristeñguluni wangkutnun — elisngalriarunrituq-qaa?

11Atanrem yuum umyugaa nallunritaa, umyuangcalaucia-llu caungailngurnek.

12Ataneq, angnirciqvagtat yuut elitnauqengaten, imkut alerquutevnek elitnauraten!

13Mernuinercircet'laraten arenqiallugcecimallratnek, assiitellriit yuut anucimirqecetaarnatkarpenun.

14Tua-i-wa Agayutem cakaarngailamiki elliin yun'i, unitqapiggngaunaki-llu elliin pikekni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Cuqcistet ataam elluarrluteng cuqcilangeciqut, ellualriit-llu tamana quyakluku maligciiqaat.

16Kia ikayullruanga inglulirluki yuut assiitellriit? Kia ililillruanga inglulillemni assiitellriit yuut?

17Atanrem ikayullrunrilkanga cukamek ayallruyartua nepailngurmun nunamun.

18Wiinga qaneryaaqua, “Iquunga”; tau͡gaam elpet, Ataneq, pektayiilngurkun kenkevgun maktavkallruarpenga.

19Umyuassuugautenka amllerraqata, qarutaqavnga angnirilartua.

20Yugnikestengqerrngaituten elluanrilngurnek cuqcisteñek, calilaata alerquutet narurtaarluki,

21ilikluteng picirkiuraqluteng tuqucugluki ellualriit, camek-llu pitkailengraata yuut tuqucimallerkaatnun tun'aqluki.

22Tau͡gaam Atanrem ingluliurut'laraanga; Agayutma cayailkucilaraanga.

23Elliin anucimirqecetaarciqai elluanriluciat pitekluku, piunrirluki-llu assiilnguit pitekluki. Atanrem Agayutemta piunrirciiqai.

Psalm 95

Yuarun Nanrarcuun

1Tailuci Ataneq nanrarnaurput! Atuutnaurput angnirluta Agayun, cayailkuciumastevvut!

2Ciuqerranun ullaulluta quyaviknaurput, aturluta-llu nunanirqelrianek nanrautnek.

3Ataneq-wa artuqaunani Agayutnguan, quyinrulriaruluni agayutni tamaitni.

4Ataniumaa nuna tamalkuan, qerranqut ilutunratnek ayagluku qertunratnun ingrit.

5Imarpik-llu piliallni ataniumaa, nuna-llu cali elliin elucilillni.

6Tailuci cikluta ciuqerranun agayunaurtukut elliinun; ciisqumiggnaurtukut ciuqerranun Atanrem piliaqestemta!

7Ellii wangkuta agayutkarput; wangkuta yugni aulukaaqaakut, qusngiliurtem qusngiutminek aulukilauciatun. Unuamek niicugniciu waten qanellra:

8“Pamailnguunrici ciuliarpeci pillruciicetun Meribah-mi, Massah-mi yuilqumi uitallermeggni.

9Tuani naspaallruatnga (ilumuuciqa asgurakluku), tangellrung'e'rmegteggu caliaqa ellaitnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Allrakuni-wa yuinaagni malrugni taukut yuut eqcarautekellruanka. Qanerlua-
llu, ‘Anglilli ukuni maligtaqutenripaa! Picirkiutenka aturyuumiinaki.’

11Qenqerrulluki waten akqellruanka: ‘Mernuinercirvigkarci nuna watqapik
iterngaitarci.’”

Psalm 96

Agayun Quyinrulria Ataneq

1Atuuciu Ataneq nutaramek yuarutmek! Atuuciu Ataneq tamarpeci ellam yuini!

2Atuuciu Ataneq nanrarluku! Qanrutkaqluku unuaquaqan qaneryaraq assilria
anirturillra wangkutnek.

3Qanrutkiciu ucurnarqucia atanruvignun, caliari-llu irranarqellriit yugnun
tamalkuitnun.

4Ataneq angtataituq, cakneq nanrarnarqellriaruluni; qigcikumanruarkauluni-llu
agayutni tamalkuitni.

5Agayutait nunat allat agayutnguaruut, Atanrem taú͡gaam piliaqellrui qiliit.

6Ucurnarqucim takarnarqucim-llu avatairumaa ellii; pinim kenegnarqucim-llu
imiumaak Agayuvigpii.

7Nanrarciu Ataneq tamarpeci nunam yuini; nanrarciu ucurnarqucia artuqailucia-
llu.

8Nanrarciu ucurnarqelria Atanrem atra; Agayuvigpiinun taici elliitekalgirluci.

9Cikeskici ciuqerranun Tanqilriim alaiqan; uuleggluci ciuqerrani, tamarpeci
ellam yuini!

10Qanrulluki tamalkuita atanruviit yuit, “Ataneq Atanruuq! Nuna ellimauq
asvaunani pekcecimangaunani; elliin-llu cuqciiqai yuut elluarrluki.”

11Quyakili qilak nuna-llu! Neplirli imarpik iluanelnguut-llu tamarmeng;

12carr'ilqat quyalit tamaanelnguut-llu tamarmeng! Napat-llu qayagaciqut
nunaniryugluteng

13Ataneq taikan nuna atanirturyarturluku. Atanirturciqai ellam yui ellualriakun
pitalqellriakun-llu.

Psalm 97

Agayun Quyinrulria Atanirturta

1Ataneq atanruan nunam yuini nunaniryugci! Angnirci imarpiim ceñiinelngurni!

2Amirlut tan'gercetellriit avatairumaat; atanirturilartuq ellualriakun
piciulriakun-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Keneq ciunrakun ayalartuq ekualuki inglukestai avatiinelnguut.

4Kenerpallarallran tanqigivkalaraa ella; nunam tangerrluku man'a uulegtaqluni.

5Ingrit urulartut cuicekaarkatun ciuqerrani Atanrem, nunam tamarmi Atanran.

6Qiliit nallunairaat ellualriarucia, tamarmeng-llu atanruvigni ucurnarqucia tangerrluku.

7Tamarmeng agayutulit agayutnguanun, ucuryagutekestait-llu tamakut kiaresngiacecimaut; tamarmeng agayutet ciktut ciuqerranun Atanrem.

8Zion-aam yui ilukegciut, Judah-m-llu nunarpaini yuut angnirtut, Ataneq, cuqcillren pitekluku.

9Ataneq Artuqailnguq, ataniumaan nuna tamalkuan; quyinruuten tamalkuitni agayutni.

10Assiilngurmek eq'ukilriit Atanrem kenkai; yum'i unguvait qaunqelarai; anirturaqluki assiitellrianek yugnek.

11Tanqiim ciqinqaumai ellualriit, assilriit-llu yuut nunaniryugtelluki.

12Tamarpeci ellualriani quyaci Atanrem caliari pitekluki! Umyuaqiciki tanqilriim Agayutem caliaqellri quyavikluku-llu.

Psalm 98

Agayun Ellarpiim Atanirturtii

1Atuuciu Ataneq nutaramek yuarutmek; irr'inarqellrianek calilaan! Elliin nakmiin pinimikun qigcignarqellriakun piksagutellrua qakvaun.

2Agayutem nallunrircetaa cirlakillni; anirturilriarucini-llu nallunrirtelluku atanruviit yuitnun.

3Israel-aam yuinun akqutkellni piciurcetellrua, piciunerkun pektayiilngurkun-llu kenekmikun. Yuut tamarmeng tamiini tangellruat cirlakillra Agayutem.

4Nunanirqellrianek yuarutnek atuuciu Ataneq, nunam yuini tamarpeci; nunaniryugluci aturpagci nanrarluku!

5Nanrautnek aturci Atanermun! Aturcetaarci niitnirqellrianek qelutelegteggun!

6Cupu'uryaratgun nunanirqellrianek neplirci, angnillerci qayagatekluku Atanermun, ataniurtemteñun.

7Imarpik neplirli tamaanelnguut-llu tamarmeng; aturpagli nuna, tamaani-llu uitalriit tamarmeng!

8Kuigni kacguuruciki unateci; pengut-llu pillgutekluteng aturpaglit nunaniryugluteng ciuqerraniAtanrem,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9tua-i-wa ellii taingan atanirturnaluku nuna. Ellam yui atanirturciqai pitalqellriakun ellualriakun-llu.

Psalm 99

Agayun Quyinrulria Ataneq

1Ataneq atanruan, yuut uulegtut. Atanruvimini-llu aqumgiin cherubim-aak quliigni, nuna pektuq.

2Ataneq artuqaituq Zion-aami; quyinrulriaruluni yugni tamalkuitni.

3Tamarmeng yuut nanrarciqaat ucurnarqelria atra. Tanqilriaruuq ellii!

4Artuqailnguq Ataneq, elpet kenkan piciuneq; piurtellruan elluaryaraq Israel-aani; tailluten-llu elluarucimek pitalqeñermek-llu.

5Nanrarciu Ataneq Agayutvut; agayuluci atanruvian aqumlleran ciuqerrani! Tanqilriaruuq ellii!

6Moses-aankuk Aaron-aaq-llu agayulirtain ilakellruak, Samuel-aaq-llu elliinun piicatulit ilakellruluku. Piicagaqata Atanrem ellminun niitelallrui.

7Qalarut'lallrui napalriamek amirlumek; ellaita-llu niilluku atulallruit alerquutai picirkiutai-llu.

8Ataneq Agayutemta, piicagaqata yut'en elpet kiulallruaten; nasvallruan assiilnguitnek aug̃'aricilriarucin, assiilngiraqata anucimirqecetaalang'erpeki.

9Nanrarciu Ataneq Agayutvut, agayuluci-llu elliinun qigcignarqellriami ingriani! Ataneq Agayutvut tanqilriaruuq.

Psalm 100

Nanrarcuun Yuarun

1Neplirluci aturci nanrarluku Ataneq, tamarpeci ellam yuini!

2Angnirluci kevgiurciu Ataneq! Ciuqerranun taici aturluci yuarutnek!

3Nallunriciu Atanrem Agayutngucia! Elliin wangkuta piliaqellruamikut elliin pikaakut; elliin yukluta, qusngiuluta marautiini.

4Quyaluci Agayuvigpiim iteryaraikun iterci; nanrarluku iterci Agayuvigpiim elaqlianun. Quyavikiciu nanrarluku-llu atra.

5Ataneq assilriaruuq; kenkii nangyuunani, piciugurararkauluni-llu yum'inun akwarpak.

Psalm 101

Nunamium Atanrem Akqutii Agayutmun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Aturciqua aperlukek piciuneq elluaryaraq-llu; Ataneq, elpet atuuciiqamken mat'umek.

2Ayuquciqa canganarqutengqerrngaituq. Qaku-mi taiqatarcit wangnun? Menuilngurkun yuugurciqua yugnek atanirturivimni,

3Nani uitallemni assiilnguq canrilkelluku yuungaitua. Eq'ukngamku ayuquciat avtellret Agayutmek; wiinga-llu ilagarngaitanka.

4Piciuciqua maligtaqungaunaki-llu assiilngurkun yuulriit.

5Wangnek ayagceciiqaqa kina imna ilaminek qanerrluutekilria; canrilkelluku-llu uitasngaunaku kina ellminek pivakellria ucuryagtellria-llu.

6Piciuluteng Agayutmun yuulriit atawakciqanka, atanruvimni-llu uitavkarluki. Canganarqutaunani yuulria kevgiuryugngaciquq wangni.

7Yuk iqlungalria atanruvimni uitangaituq; malrugnek-llu umyuangqellria ciuqamni uitangaunani.

8Unuaquaqan piunrirciqanka assiitellriit yuut nunamteñi; anciiqanka-llu tamalkuita assiilnguum caliaqestai Atanrem nunarpiin iluanek.

Psalm 102

Piicautii Arenqiallugtellriim Yun'erraam

1Niisgu piicauteka, Ataneq. Niisnga qayagaullemni ikayuusqellua!

2Uluryaqunii nanikuallma nalliini! Niicugninga, patagmek kiuniarpenga qayagauqumken!

3Unguvaka catairutqatartuq aruvagtun; temka ekualriatun kenertun ayuqluni.

4Kinreskiitun canegtun ayuqliriunga; kiituani neryuumiirutua.

5Yuuniaravakallma kemgiucetaanga, nerrlainaurrlua.

6Yaqulegtun nernerrluulriatun yuilqumi ayuqliriunga, iggiayulitun nunallerni uitalriacetun.

7Qavarciiganii; yaqulegtun ayuqlua kiimi misngalriatun enem kangrani.

8Ernerpak caunrilkuularaatnga inglukestem̄a; picingssautekestem̄a tuaten atqa apaaluku aniqlaagiaqluteng.

9-10Qenrucavnga eq'urrullua, qamlleret neqeksagutanka; mer'aqlua-llu aluvimnek avulegmek. Tegulua elpet egtarpenga.

11Unguvaka ayuqliriuq atakuarmi talinertun; canegtun qakikiitun ayuqlirilua.

12Tau͡gaam elpet, Ataneq, atanruuten nangyuilngurmek; kinguveqellriit tamarmeng atren umyuaqelarciqaat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Nangerrluten takumcukciqan Zion-aaq; naklekillerkan elliinek pinariuq; waniwa nakmikillerkan elliinek tekituq.

14Pistevvet kenkaat, piunriumangraan; takumcukaat, imerqumangraan.

15Angayuqauviit yuit qigcigyugciqut Atanermek; tamarmeng nunam atanri alingeciqut pinianek.

16Atanrem ataam Zion-aaq nauciiqaa, ucurnarqucini nasvagluku.

17Niiciiqai yun'i nanikualuteng piicakata, caunrillekngaunaki-llu kaigavikekatni.

18Man'a igauskilitgu nallunritniaraat kinguvemta yuin, yuut yuurteksailnguut nanrarniaraat Agayun.

19Ataneq uyangtuq pakmaken tanqilriamek uitaviminek, nuna tangrraa qilagmek.

20Niitai inglukestemta teguarit yuuniarallratni, angilluki-llu tuquarkauyaaqellratnek.

21Taumek Atanrem atra qanrutkumaciqellria Zion-aami, nanraumaluni-llu Jerusalem-aami,

22atanruviit yuit angayuqauviit-llu yuit quyureskata agayunaluteng Atanermun.

23Atanrem pinialivkaraanga ayagyuarinanemni, unguvallerkaqa nanilicarluku.

24Agayun, ayaucaqunii watua ak'allaurpailegma. Ataneq, elpet unguvalriaruuten akwarpak;

25ak'a tamaani ellarpak piliaqellruan, nakmiin-llu unatevgun qiliit piliaqellruluki.

26Tamakut piunrirciqut, tau͡ǧaam elpet piugurciquten; tamarmeng aturatun nangciqut. Elpet ciqiciiqaten aklullertun, catairulluteng-llu.

27Tau͡ǧaam elpet cimiyuituten, unguvallren iquklisngaunani.

28Irniaput wangkuta yuuciqut aarnailngurmi. Elpet-llu camun pivkarngailavteng pinritevkenateng kinguvengqerrarkauluteng.

Psalm 103

Agayutem Kenkii

1Yuucima nanrarliu Ataneq! Ayuqucima tamalkirrluni nanrarliu tanqilria atra!

2Yuucima nanrarliu Ataneq, nalluyagutevkenaki-llu assilriit caliari.

3Assiilnguunka tamalkuita au͡ǧ'alarai naulluugaqama-llu canrircetaqlua.

4Tuqullerkamnek aviutelaraanga, atawaqercetaqlua kenekmikun takumcukutmikun-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Unguvallemni assilrianek pingqercet'laraanga. Taumek ayagyuallemtun temka nutarcimalalria, piniraqlua-llu yaqulegpagtun.

6Atanrem elluarrluki cuqtelarai nangcimalriit, piyunarqucirkaitnek-llu cikiraqluki.

7Picirkiurani nallunrircetellrui Moses-aamun, Israel-aam yuinun tangertelluki ucurnarqelriit caliani.

8Ataneq naklegtartuq kenkitarluni-llu, qenqerrngianani kenkii-llu pektayiilnguq angelriaruluni.

9Agayutem nunurturluki yun'i piyuitai; qenerqurngaituq akwarpak.

10Anucimirqecetaalaryaaqeng'e'rmikut alarqaqluta assiilngiraqamta pinarqucirput tamalkirrluku piyuitaakut.

11Qiliim nunamek yaaqsigtaciatun, tuaten pitauq elliin kenkii qigcikestem̄inun.

12Calaram-llu yaaqsigtaciatun kanaknermek, tuaten-llu yaaqsigtaluki assiilnguput wangkutnek ayautelarai.

13Aatam takumcukilauciatun irniaminek, tuaten-llu Atanrem takumcuk'larai qigcikesteñi.

14Nallunrilamiu naken kingunengqerrucirput; neq'akngamiu-llu piliaqumacirput urr'armek.

15Wangkuta tau͡gaam unguvavut canegtun ayuquq. Naulartukut yuilqumi naucetaatun naulriatun;

16tua-i-llu anuqem tekicani catairulluni— tangrruunqigtevkenani-llu.

17Tau͡gaam Atanrem qigcikesteñi kenkai iquilngurmek, assirluki-llu piurararkauluki kinguveqellriit tamalkuita,

18imkut akqutmi aturtai, nalluyagucuunaku-llu alerquutain atullerkaat.

19Atanrem atanruvimi aqumllera elkartellrua qilagmi; angayuqauviminek atanirturilriaruuq tamaitnek.

20Nanrarciu Ataneq, elpeci pinilriani an'gilaini, pisqutainek niisngalriani, qalartaqan-llu niicugnilalriani.

21Nanrarciu Ataneq, tamarpeci qilagmiuni piningqellriani, kevgiurtaini piyullra maligngaluku!

22Nanrarciu Ataneq, piliaqellrini tamarpeci, ataniumak'ngaini tamalkuitni. Yuucima nanrarliu Ataneq!

Psalm 104

Nanrarluku Ellarpiim Piliaqestii

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Yuucima nanrarliu Ataneq! Ataneq Agayutmaa, angtatituten! Ucurnarquciq takarnarqun-llu aturaqellriatun ayuqagken;

2caqumaluten elpenek tanqigmek. Sagtellruan qilak pelatekamek civcilriatun

3eneliluten-llu pakmani qiliim mer'et-llu quliitni uitalriamek. Amirlut ekumavikelaraten ayagassuutekluki anuqmun-llu ayagatelluten.

4Anuqet qanerkiurluki ayagcet'laraten, kalluum-llu kenerpallagallri pitekluki.

5Nuna tusngavigkaanun ellillruan, pekcecimaarkaunrirluku.

6Imarpigmek-llu patuluku aturilriatun, mer'em-llu naligluki ingrit.

7Nunuavteng mer'et qimallruut; niicamegteggu qastuluni erinan cukamek ayallruut.

8Ingrit-llu alairluteng kuignayuut-llu iluturiluteng, mer'et nunakiurallerpenun elliavki.

9Ngelelirluki-llu pellugciigalkiitnek, nuna patunqigtarkaunrirtelluku.

10Nunam akuliinek ulvelrianek meng'evkaraten kuignayuut, qurrlurluteng qemit akuliitgun.

11Yuilqumi ungungssit merkangqertelluki; tamaani ciulviit camirrluteng mer'aqluteng.

12Napani-llu mer'em canianelngurni yaqulget qalrialartut unglulilutenglu.

13Qilagmek pagaaken ellallircet'laran ingrinun, nuna-llu atawaqautevnek imiumaluni.

14Kuluviit neqkait can'get nauvkalaraten naucetaarkat-llu yuut aturarkait, neqkanglaasqelluki nunam naugillrinek,

15angniutekangesqelluki-llu wine-anek, olive-aat-llu uquatnek kenugutekluku mingugkaatnek, neqkanek-llu pinircautekaitnek.

16Napai Lebanon-aam ellallilgularai— naparpiit Lebanon-aami elliin Atanrem nauvkallri.

17Tamakuni yaqulget unglulilartut, qucillgarngalnguut-llu ungluliaqluteng kevraartuni.

18Qertulriit ingrit nunakelarait qusngirngalnguut, qiuret-llu uiret uitavikaqluki.

19Iraluq piliaqellruan nallunailkutauvkarluku allrakum iraluinun; akerta-llu tevituluni piyaramini.

20Tan'geq piliaqellerpeni unulangellruuq, ungungssiaraat tarrangyaraqluku.

21Yugtutulit piyagaita tarracaraqluku uirraniaqluteng pitarkameggnek yuarluteng neqkameggnek cikiutmeggnek Agayutmek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Akerta pit'aqan utertaqluteng igtem̄eggnun qungelrayarturluteng.

23Yuut-llu calillerkameggnun ayagaluteng calinaluteng atakullranun.

24Piliaqelten amllerpagtat, Ataneq! Umyuartuluten-llu piliaqellruaten tamalkuita! Nuna imarluni piliaqellerpenek.

25Yaa-i-llu imarpik piliaqellren, angluni iqtuluni-llu, uitavikluku naaquciilnguut unguvalriit, angelriit mikellriit-llu.

26Sun'at ayagaaqluteng tamaaggun, Leviathan-aaq-llu tuanlluni, imna imarpiim carayii piliaqellren.

27Tamarmeng makut neryuniulartut neqkameggnek elpenun cikiumallerkameggnek kaingaqameng.

28Cikiraqavteng nerlartut; neqkaitnek paivcit'laavteng camirtelartut.

29Murilkenritaqavteng nanikualartut; anernerat-llu teguavgu tuquluteng, uterrluteng ataam kingunermeggnun nunam caarrluanun.

30Tau͡gaam anernerpenek cikiraqavteng piurtelartut; allat nutarat nunami piurcequralaavki.

31Atanrem ucurnarqucia piukili akwarpak! Nunaniryuutekekiliki Atanrem elliin piliaqellni!

32Nuna tangrraqani uulegtelartuq; ingrit agturaqateng aruvagmek maq'aqluteng!

33Unguvama taktaciatun atuutelarciqaqa Ataneq; unguvaqallemni nanrautnek aturciqua Agayutemnun.

34Umyuangcautemkun ilukegcivkaryugaqa Ataneq, angniuteka elliinek kingunengqerran.

35Ataki assiilngurmek atulriit piunriumakilit nunami; assiilngurnek yugtairulluku! Yuucima nanrarliu Ataneq! Nanraumali Ataneq!

Psalm 105

Agayun Yun'i-llu

1Quyavikiciu Ataneq, angelriarucia-llu qanrutekluku; qalarutekluki-llu caliari nunat yuitnun!

2Ataneq atuuciu nanrarluku, qanrutekluki-llu assilriit caliari!

3Ucuryagutekiciu tanqilria atra, nanrartai tamarmeng nunaniryukilit.

4Ullagciu Ataneq ikayurtekarci; taqeksaunaci-llu nanrarluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5-6Elpeci kinguvrini Abraham-aam, Agayutem pistiin; elpeci-llu Jacob-aam kinguvrini, Agayutem cucukellran: umyuaqiciki irr'inarqellriit Agayutem caliaqelallri cuqcilallra-llu.

7Atanruuq wangkuta Agayutvut; alerquutai-llu piugut nunam yuinun tamalkuita.

8Akqutni elliin piuvkarciqaa nangyuilngurmek nalluyagusngaunaki-llu akqut'liallni elpeceñun akwarpak.

9Akquyun Abraham-aamun taqellni piuvkarciqaa cali-llu Isaac-aamun akqutkellni.

10Tamana-llu akquyun picirkauluku egmirtellrua Jacob-aamun, akwarpak piugarkauluni Israel-aamun,

11qanerluni, “Canaan-aam nunii elpenun cikiutekciqaqa, kinguverpenun pikarkaurtelluku.”

12Tamatum nalliini Agayutem yui yugyallrunritut, allanruluteng Canaan-aami.

13Upagaluteng nunalinqigtaarluteng, angayuqauvilegnun calligtaarluteng.

14Agayutem-llu kitumun nangcetellrunritai; nunat-llu atanrit aarcirturluki ellait pitekluki,

15qanerluni, “Akngircaqunaciki cucukluki pisteksagutellrenka, qaillukuaryaqunaciki prophet-aanka.”

16Atanrem-llu nuniit piitnarcetellrua, neqkautairutevkarluki.

17Taug̃aam ayagcecillruuq angutmek Joseph-aamek ciungatgun, tunumallermek teguarusqelluku.

18It'gamikun-llu kalivnerciumallruuq, uyaqurrilitarluni-llu cavigmek,

19elliin qanrutkellra tekitarkaq piciurrnatkaanun. Agayutem-llu qaneryaraan tamana qanellra asguranaillruluku.

20Tua-i-llu Egypt-aam atanran itercivigmek anevkaraa; nunam tamatum atanran anevkarluku.

21Atanirtuq'ngaminun ciuqliurcetaa, atanirturilriarurtelluku Egypt-aam nuniinun tamalkuan,

22atanirturarkaurtelluki atanerruari Egypt-aam, piyunarquciliumaluni-llu picirkiulararkaurrluki ayuqucirtuastai atanrem.

23Tua-llu Jacob-aaq tekituq Egypt-aamun nunaliluni-llu tamaani.

24Atanrem-llu yun'i irnialingevkarai pininrurtelluki inglukestaitni.

25Egypt-aarmiunun-llu yun'i eq'uyagucetai, picirkartuyarut'ngevkarluki pisteñi ayuqenrilngurteggun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Tua-llu Atanrem pisteñi Moses-aaq ayagcetaa Egypt-aamun malilirluku Aaron-aamek, cucukellerminek.

27Agayun irranarqelrianek elkegnegun calillruuq irr'inarqelrialiluni-llu Egypt-aami.

28Nuniit tan'gerivkallrua, tau͡gaam Egypt-aarmiut inglulicameng maligtaqunritait pisqutai.

29Mer'et-llu tamaani augurcetellrui neqet tamalkuita tuquvkarluki.

30Nuniit cali peleqpel'e'rnun patuvkarluku, Egypt-aarmiut atanrata eniin ilukengraaku.

31Qanellrani-llu cali ciivagugaat melugyaraat-llu mikuqapiarluteng tekitellruut nuniitnun.

32Kavtagnek-llu cali ellallirtelluku, kalluum-llu kenra kenerpallaravkarluku nuniitni tamalkuan,

33piunrirtelluki tuaten wine-arkanek atsanek-llu fig-anek naugitulit napat, napat-llu tamalkuita iqurqelluki.

34Qanran-llu cali petgertayulit tekitut amllerem ugaani naaqesciigalnguut.

35Tamakut-llu nerait naumalriit tamalkuita nunami; naucetaarit-llu neqkait nerluki nangluki.

36Tuquqluki-llu yung'eqarraarutait angutet Egypt-aami tamalkuan.

37Nutaan-llu ayaulluki Israel-aam yui tamaaken; akiucirluteng qerrirlinek suulutaanek-llu, tamarmeng-llu tememegteggun pinirluteng.

38Egypt-aarmiut-llu quyallruut ayallratni aliksagucamegteki.

39Amirlumek-llu capkucillrui, tanqiutekaatnek-llu kenermek unugmi cikiraqluki.

40Ellaita kaigavikngatni yaqulegnek egtuugnek cikillrui; neqkaitnek camirutkaitnek cikirluki qilagmek.

41Teggalquq ukitellrua meq-llu tuaken maqluni, kinernerkun nunakun qurrlurtelluku kuigtun.

42Umyuaqaa-llu qigcignarqellria akqutkellni pisteṁinun Abraham-aamun.

43Tua-i ayautellrui yun'i, taukut-llu angnirluteng qayagpagaut aturpagaluteng-llu.

44Nunakaitnek-llu cikirluki allat pikellritnek naucetaarviit piksagutelluki,

45yum'inun atuusqelluki pisqutni maligtaquluki-llu picirkiutni. Nanrarciu Ataneq!

Psalm 106

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Atanrem Assilriit Caliari Yum'inun

1Nanrarciu Ataneq! Quyavikiciu Ataneq, assilriaruan, kenkii-llu nangengaunani.

2Kia tamalkuita qanruteksugngaaki ucurnarqellriit caliari Atanrem? Kia-llu nanrautet elliinun tamalkuita aturyugngaaki?

3Atawaqertut niisngalriit alerquutainek, kesianek elluaryaraq aturluku.

4Nalluyagucaqunii, Ataneq, yut'en aviuskuvki; ilakevkaqia anirtuquvki.

5Tangerrniarqa yugpet piluaqallrat angnillgucirluki-llu angnillratni, umyugaat quyigluni elpenun yuk'ucimeggnek angniutengqellriatun.

6Wangkuta ciuliamcetun assiilngillruukut caarrliqsarakun yurrluuyarakun-llu.

7Ciuliamta ayuqucingumallrunritait Agayutem irr'inarqelriit caliari Egypt-aami; nalluyagutellruat amllerqunek kenkutminek nasvagillra ellaitnun, ellaita-llu ingluliurluku Artuqailnguq imarpigmi Red Sea-mi.

8Taug̃aam elliin anirtullrui akqellrucimitun, nallunritesqelluku ellaitnun artuqailucini.

9Imarpik Red Sea alerquani kinresqelluku kinellrua; elliin-llu yun'i ciuliqaggluki qerartelluki kinreskiikun nunakun.

10Anirtullrui eq'ukestaitnek; anaulluki inglukestaitnek.

11Inglukestait-llu mer'em patullrui; qecuqilluteng tamarmeng kina unegtevkenani.

12Nutaan-llu ukverluteng Atanrem akqutkellrinek; aturpagluteng-llu nanraraat.

13Taug̃aam ak'anun pivkenateng caliallri nalluyagutait, canek-llu pilaagyungluteng ayuqucirtuutainek utaqalgirpek'nateng.

14Neqkegciyuumingellruut tamaani yuilqumi, tuaten-llu piluteng naspaaluku Agayun;

15taumek elliin cikillrukai kaigatkellratnek, taug̃aam cali naulluun cakneq cirlaurrnarqelria ellaitnun tuc'etellrua.

16Yuilqumi tamaani ciknakellruat Moses-aaq cali-llu Aaron-aaq, allakaumalria kevgiurnaluku Ataneq.

17Tua-i-llu nunam qupluni igaa Dathan-aaq patuluku-llu Abiram-aaq ilai-llu;

18keneq-llu cali pakmaken igcami maligtestaitnun ekuagai tamakut assiitellriit yuut.

19Sinai-ami kuluvagualillruut suulutaamek, agayuluteng-llu taumun agayutnguamun;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20navrutaat ucurnarqucia Agayutem ungungssim ayuqiinun canegnek neq'legmun.

21Nalluyagulluku Agayun anirturilleq ellaitnek caliamikun irr'inarqelrianek Egypt-aami.

22Calillruuq ucurnarqellrianek Ham-am nuniini, cali-llu irr'inarqellrianek imarpiim Red Sea-m ceñiini.

23Agayun qanellrani yun'i piunrirciqniluki nakmikellran pisteknaluku, Moses-aam, aguagutellrua, eq'uqertengraan yui piunriisqevkenaki.

24Tamatum kinguani nuna tamana iteryuumiitaat, ukvekenrilamegteggu Agayutem akqutii.

25Tau͡gaam pelatekameggni uitaluteng qanemyuugartut, niicugpek'nateng Atanrem qanrutengraateng.

26Taumek elliin ellmaaraunrilngurmek aarcirtullrukai qanrulluki tuquvkararkauniluki yuilqumi,

27cekavtelluki-llu kinguvrit agayumanrilnguut nunaitnun, tuquvkarluki nunakenrilkaitni.

28Tuamta-llu Peor-ami uitallermeggni ilautellruut agayutulinun Baal-aamun, nerluteng-llu elliitekumallernek unguvanrilngurnun agayutnun.

29Ataneq-llu qenngevkallruat ayuqucimegteggun, kiituani cangerlagpiim tutai.

30Tau͡gaam Phinehas-aam anucimirqecetaallrui pinarqutengqellriit, cangerlak-llu Agayutem pellugtelluku.

31Phinehas-aam-llu una assilria pillra elliinun umyuaqutnguuq, umyuaqutnguarkauluni elliinun kesianek.

32Cali-llu Ataneq qenqercetellruat Meribah-mi mermek ulvelriartalegmi, Moses-aaq-llu picurlallruuq ellaita pivkaatni.

33Cakneq qenercecatni umyuangcarraarpek'nani qanlaagallruluni.

34Yuut-llu Agayutmun ukvenrilnguut tuqutellrunritait, Atanrem alerqullruciatun,

35tau͡gaam ilaliutaqluteng tamakunun yugnun agayuyaraitnek-llu piciryarangluteng.

36Agayulangluteng tamakut agayutnguaritnun, negamun naptellriatun ayuqluteng.

37Elliitek'langluki-llu tuqutarkauluki irniateng Canaan-aarmiut agayutnguaritnun.

38Pinarqutailnguut mikelnguut tuqutellruit, menuurrluku-llu nuna tuaten tuqurqillermegteggun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39Ellmeggnek menuurrluteng tuaten pillermegteggun, ayuqucimegcetun akissutun ayuqliriluteng.

40Tua-i Atanrem qenrutellrui yun'i; umyualngunaqluteng elliini.

41Teguaqsagutelluki-llu agayumanrilngurnun; inglukestaitnun atanirtungevkarluki.

42Inglukestaita-llu nanglluki, ingluliurciigalivkarluki.

43Amllerqunek Atanrem aviutelaryaaqluki, tau͡gaam ingluliuryugluku assiilngillermegteggun arcariinartut.

44Tuatnangraata Atanrem nallunguaqsaitelaraa nangteqellrat, niitaqamiki qayagauraqata.

45Ellait pitekluki umyuaqaa akquyutni, kenkeqapigcamiki-llu piqatallni ellaitnun pinriceñallrua.

46Teguaqestaitnun-llu tamalkuitnun takumcuyagutelluki.

47Ataneq Agayutemta, anirturkut, utertelluta-llu nunamteñun, quyaviknaurput tanqilria atren angnirluta-llu nanrarluten.

48Nanraumali Ataneq, Israel-aam yuin Agayutiit; nanraumali watua cali-llu akwarpak! Yuut-llu tamarmeng qanqilit, “Amen!” Nanrarciu Ataneq!

Psalm 107

Tallimiit Psalms-aam Kalikain

(Psalms 107–150)

Nanrarluku Assiucia Agayutem

1“Quyavikiciu Ataneq, assilriaruan; kenkillra-llu yugnek nangengaunani!”

2Mat'umek ataam qanerci, tamarpeci elpeci Atanrem anirtullrini. Inglukestevceñek elliin aviutellruaci

3ut'rutellruaci-llu nunakenrilkevceñek, calaramek, kanaknermek, negeqvamek, ungalamek-llu.

4Ilait calligtaallruut yuilqumi nunakarniilngurmi, nunakameggnek nalaqutesciiganateng.

5Kaigluteng, meqsugluteng, kiituani neryuniurutairutut.

6Nanikuallermeggni kaigallruut Atanermun, elliin-llu niilluki aviutai nanikuallratnek.

7Ciuliqagtai-llu caqiatevkenaki nunarpagnun uitavigkaatnun.

8Quyaviknarqaat Ataneq kesianek kenkesteteng, yugnun assiqapigtellriit caliari pitekluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Meqsuirucet'larai meqsulriit kailriit-llu neqkegcivkarluki nerevkaraqluki.

10Ilait yuut uitallruut tan'gercetqapigtellriami, nangteqluteng itercivigmelameng kalivnerciumaluteng,

11Agayutem qanellranun inglulitellrulliniameng ayuqucirtuutai-llu cakaarluki.

12Cirlaurtellruut cakviurluteng calivakaameng; iquange'rmeng ikayurtekaunateng.

13Tua-i-llu nanikuallermeggni kaigallruut Atanermun, elliin-llu niilluki aviutai nanikuallratnek.

14Tan'gercetqapigtellriamek anutellrui kalivnertait-llu navgurluki ciqumlluki.

15Quyaviknarqaat Ataneq kesianek kenkesteteng, yugnun assiqapigtellriit caliari pitekluki.

16Navgurai punerneret ikirtuqait kepurluki-llu caviit canirutait.

17Ilait usviinateng assiilngirpakaameng nangteq'ngellruut, assiilngurmek caliarata naulluuvkarluki;

18neqkat tamalkuita qessayagulluki tuqullerkarteng canimellian.

19Tua-i-llu nanikuangameng kaigallruut Atanermun, elliin-llu anirturluki nanikuallratnek.

20Qanllermikun canrircetai anirturluki tuquarkauyaaqellratnek.

21Quyaviknarqaat Ataneq kesianek kenkesteteng, yugnun assiqapigtellriit caliari pitekluki.

22Quyassuutnek elliikilit, yuarutetgun-llu nunanirqellriatgun qalarutekluki elliin caliaqellri.

23Ilait-llu ayalallruut imarpigkun sun'atgun, yuungnaqutekluku imarpiliullerteng.

24Tanglarait-llu caliari Atanrem, irr'inarqelriit caliari imarpigmi.

25Qanllermikun anuqengevkaraqluku, imarpik qailingevkarluku.

26Qairet nalugaqluki sun'at qulvanun, ellurluteng-llu cali aciqvanun. Alingnaqngan sun'am yui ciunerkairut'lartut;

27ayalualuteng iqualuteng tuaten taangiqellriatun, imarpiliuneq nallunrilngermegteggu cacirkaunateng.

28Nanikuangameng-llu kaigaluteng Atanermun, elliin-llu niilluki anirturluki nanikuallratnek.

29Elliin quunengevkaraa, qailinrirtelluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Taukut-llu quyaluteng quunengan, Agayutem-llu assirluki ciunicelluki ayagviatnun.

31Quyaviknarqaat Ataneq kesianek kenkesteteng, yugnun assiqapigtellriit caliari pitekluki.

32Qalaruteknarqaat artuqailucia yuut quyungqallratni agayuvigmi, nanrarluku-llu ciulirneret quyungqalriit takuatni.

33Kuiget kinercet'larai nunallrit qau͡gyaurtelluki, nunam-llu akuliinek ulvelriit mer'et ulvenrircetaqluki.

34Naungignarqellrungraan nuna taryungevkarluku caunrircetellrua, tua-i-wa tamaanelnguut yui assiitqapigcata.

35Kinertellria nuna mertangevkalaraa, mer'ilnguq-llu nuna ulvelriartangevkarluku.

36Kainiqellriit yuut tamaani uitavkalarai, ellait-llu nunaliluteng uitavigkameggnek.

37Naucetaarviliut nauceciiluteng-llu wine-arkanek, amllernek-llu naugiluteng.

38Agayutem yun'i atawaqercecateng amllernek yung'ut; ungungssiutait-llu ikegliyuunateng.

39Agayutem yui inglukestaita cirlakellraceteng kasnguyullruut; picurlagcecimaluteng nangtauluteng-llu.

40Elliin-llu eq'ukutni nasvagaa nangtestaitnun; tarracelluki yuilqumi kinertellriami nunakarniilngurmi.

41Tau͡gaam aviutai caitulriit nangteqellratnek yugyangevkarluki amlleriinartelluki ungungssiartun katngagtun.

42Yuut ellualriit man'a tangerrluku angnirtut, tau͡gken assiitellriit yuut nepaircimaluteng.

43Kia imum umyuartukuni murilkeciqai makut; umyuangcautekluku-llu Atanrem pektayiilnguq kenkii.

Psalm 108

Piicaun Agayutmun Cirlakesqelluki Israel-aam Inglukestai

1Wiinga nalirrugtenritua, Agayun! Aturlua nanrarciqamken! Tupii, yuucimaa!

2Maklua aturcetaarciqua unuakuarmi akerta pipailgan.

3Yugnun niitellua quyavikciqamken, Ataneq. Nanrarciqamken atanruviit nunaitni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Kenekvet pektayiilnguum kituumai qiliit; piciucirpet-llu ellarpak tamalkuan muirumaa.

5Agayun, nasvaggu angtacin qilagmi, ucurnarqucin-llu nunamun tamalkuan.

6Anirturkut pinirpegun; piicauteka niilluku, yuut kenkek'ngaten aviucimaniartut.

7Agayuviminek Agayun qanellruuq, “Ucuryagutekluku avegciqaqa Shechem-aaq avverqelluku-llu cikiutekluku kuignayuk Sukkoth-aaq wiinga yumnun.

8Gilead-aaq pikaqa, Manasseh-llu; Ephraim-aaq qamiquma akngircailkutkaa, Judah-llu takarnarqutekluku scepter-aaqaqa.

9Moab-aq ermigcuutekaqa, Edom-aamun-llu egglukek aluilitagka, wangnun pikucia nallunairluku. Wiinga-llu qayagpagciqua cirlakellruamki Philistia-m yui.”

10Agayun, kia ayauteqatartanga asvairqumalriamun nunarpagmun? Kia ayauteqatartanga Edom-aamun?

11Waqaa ilumun cakaararpekut? Anguyagteput-qaa maligteqatanritaten anguyagyartullratni?

12Ikayurkut ingluliullemteñi inglukesteput, yuum ikayuutii catngunrilan.

13Agayutmek ilingqerqumta cirlakiciqukut; elliin cirlakciqai inglukesteput.

Psalm 109

Qanemyuugautii Yuum Picurlaumalriim

1Nanraq'ngamni elpet, Agayun! uitavkenak piicauteka niisgu!

2Assiitellriit iqlungalriit-llu curugaatnga. Piciunrilngurnek picilirturaatnga

3eq'ukutnek-llu qalarrluteng tungemnun, caulineqlua camek pitkaileng'e'rmeng.

4Ingluliuraatnga kenkengramteng piicautelangramteng-llu.

5Assilriatgun pingramteng assiitellriakun akinauraqlua; kenkengramteng eq'ukaqlua.

6Cucuklia piciunrilngurmek cuqcisteṁek apqaurtekaanek inglukesteṁa, picetaarutelluku elliin inglukestiinun.

7Qanercetaarumakan pinarqellriarunikilitgu; piicagyaaqekan-llu assiilngirniluku!

8Tamaa-llu tuqukili; allam-llu tukuutai piksagulluki!

9Irniari-llu elliraureskilit nulirra-llu aipainrurrluni!

10Irniari calliggluteng cikircetaatuliureskilit; ataki-llu ancimaluteng imumalrianek enenek uitavimeggnek!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Akiilngirvik'lallran uayaaqiliu, allanret-llu piksagulluki caliamikun unangkengallri.

12Kia watqapik takumcukenrilkiliu wall'u irniari elli'iraurtellret aulukluki.

13Kinguvri tamarmeng tuqukilit, elliin-llu atra neq'akumanriqili kinguliarin ciuqliitni.

14Atanrem-llu neq'akekiliu ciuliarin assiiluciat, aanii-llu aug̃'aritevkenaku assiilnguinek.

15Atanrem nalluyagutenrilkiliki assiilnguit, ellait taug̃aam yuut nalluyagutqapiggluki pikilitki!

16Tuaten takumcukiyuunani yuullruuq; taug̃aam nangcilriaruluni tuqucilriaruluni-llu arrsaulrianek, casciigalngurnek, enuqitellrianek-llu.

17Aniqlaagiyunqeggucimitun ellii-llu aniqlaamakili! Atawaqaasqillerkani-llu eq'ukellrua taumek ellii-llu atawaqaasqumanrilkili!

18Aniqlaagillni atullrua aturaqellriatun; ataki aniqlaagiyullra temiinun meciuskili mertun, uqutun-llu cali enrinun meciulluni!

19Aniqlaatet aturatun patumakilitgu, tamakunek naqungqauralriatun ayuqluni!

20Ataneq, waten ayuqellrianek akiliqiki inglukestenka— assiitellrianek qalarculriit tungemnun!

21Taug̃aam, elpet Agayun Atanema, ikayuqia akqellrucirpetun, aviullua kenkevgun assilriakun.

22Wiingaur̃luq arrsaugua enuqillua; umyuamkun cakneq akngiringalua.

23Atakumi talinertairut'lauciatun catairutqatartua; evcuusngalua ciissitun.

24Nereksaitellma ciisqugka piniarutak; kemgiutqapiarlua tuaten.

25Yuut tangrraqamegteñga temcik'laraatnga; qamiquteng tuaten ungaulugtaqluki qumliklua.

26Ikayurnga, Ataneq Agayutmaa! kenken nangyuilan anirturnga!

27Inglukestemnun nallunritevkarru elpenun taug̃aam anirtuuciqa.

28Aniqlaayaaqeciqaatnga, taug̃aam elpet atawaqerceciiqerpenga. Ataki nangtestenka cirliqkilit, wiinga-llu pistevni angnirlua.

29Kiaresngiacaram patumakiliki inglukestenka; kasnguyullerteng aturluku aturatun qallirtun.

30Neptulua quyaciqua Atanermun; Nanrarciqaqa yugugaat quyungqalriit takuatni,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31arrsaulriit anangnaqutelaaki, anirturaqluki pinarqucirluki tuqucimallerkaatnek.

Psalm 110

Ataneq Nunamiutaq-llu Ataneq Cucukellni

1Ataneq qanertuq nunamiutarmun atanermun, “Tallirpilirnemnun aqumi inglukestevnek cirlakivkallerkama engeliinun.”

2Atanrem pinin Zion-aamek sagceciiqaa qanerluni, “Inglukesteten atanirturki.”

3Anguyallerkan erneq tekiskan yut'en pisqestaunateng ikayuuciiqut. Unuakumi yukutam taicilauciatun, ayagyuat angutet tengruluteng ullagciqaatgen kenciknarqellriani qemini.

4Ataneq pinriceñararkauvkenani akqillruami umyuani cimirngaitaa: “Agayulirteñguciquten akwarpak Melchizedek-aam agayulirteñguciatun.”

5Ataneq tallirpilirnerpeni uitauq; qenreskuni nunamiutaat atanret cirliqevkarciqai.

6Cuqciciquq atanruviit yuitnek; nunamiutaat atanret cirlakciqai tamiini nunami, tuquvkarluki yuut amlleret.

7Nunamiutaq-llu ataneq merciquq kuiggaarmek tumyarat mengliitni. Makut pitekluki cirlakilriaruluni nangerngaarkauguq.

Psalm 111

Nanrarluku Agayun

1Nanrarciu Ataneq! Umyuamkun tamalkirrlua quyavikciqaqa Ataneq yui quyungqallratni.

2Ucurnarqut Atanrem caliari! Yuvrilarait-llu taringyugluki ilukegcitkestaita.

3Caliara tamarmi takarnarqellriaruuq ucurnaqluni-llu; ellualriarucia piuciquq akwarpak.

4Wangkutnun assiqapigtellriit caliani nalluyagucecuitai; ellii takumcutalriaruuq unganaqluni-llu.

5Qigcikesteñi neqkaitnek cikiumalarai; nalluyagucuitaa akquyutni.

6Elliin yum'inun pinini nasvallrua, cikirluki allanret nunautaitnek.

7Caliari tamarmeng piciugut pitalqeggluteng-llu; tamarmeng-llu alerquutai ukvernaqluteng.

8Piunrirngaunateng; piciulriakun ellualriakun-llu taicimallruameng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Anirtullrui yun'i teguarullratnek, akquyutmek-llu akwarpak piugarkamek taqulluni yum'inun. Ellii tanqilriaruuq pinilriaruluni-llu!

10Yuum qigcigyagutaqamiu Ataneq umyuarturillerkani ayagnilaraa; alerquutmi niisngastai ellualriakun umyuarteqlerkaitnek cikilarai. Ellii nanraumali akwarpak.

Psalm 112

Angnirluni Yuullra Assilriim Yuum

1Nanrarciu Ataneq! Atawaqertuq yuk qigcikestii Atanrem, nunanikluku-llu cakneq alerquutain atullrat.

2Taum yuum ellualriim irniari piluaqalriaruciqut tamaani nunami; kinguvri-llu atawaqercecimaarkauluteng.

3Ilakuralriartai tukuulriaruciqut, ellii-llu enuqicuitarkauluni akwarpak.

4Tanqik alailartuq tan'germi assilrianun yugnun; Ataneq naklegtartuq, unganaqluni, pitalqeggluni-llu.

5Atawaqertuq yuk qunuvkenani navriskengtulria, elluarluni-llu caliamikun tamalkuan.

6Agayutem alerquutainek niisngalria piluaqeraluni yuuciquq; yuut-llu nalluyagusngaunaku.

7Assiitellrianek niitelange'rmi catkelarngaitai; ukvellra pektayiituq, cacetuqutekngamiu Agayun.

8Umyuassuuganrituq alingniurpek'nani-llu; nalirrugutaituq Agayutem cirlakillerkaanek inglukestemīnek.

9Qunuvkenani arrsaulriit cikirtularai, takumcukilaucia-llu iquituq; taumek pinimek takarnarqutmek-llu cikiumaarkauguq.

10Yuut assiitellriit man'a tangerrluku qenertut; eq'urrnginanermeggni catairut'lartut. Camek-llu taqucugyaaqellrat piciurtevkenani.

Psalm 113

Nanrarluku Assiucia Atanrem

1Nanrarciu Ataneq! Elpeci pistaini Atanrem, nanrarciu atra!

2Nanraumali atra, wak'nirnek akwarpak-llu tayima.

3Ellarpiim iluanelnguut tamarmeng nanrarlitgu atra Atanrem!

4Atanrem atanirturai atanruviit tamalkuita; ucurnarqucia quyinruuq qilagni.

5Atanrem Agayutemta ayuqiinek pitaituq. Pakmani quyilriami uitauq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tau͡gaam pull'uni tangrraqlukek qilak nuna-llu.

7Arrsaulriit ayuquciat utumarivkalaraa, enuqitellriit-llu mayiteqenrircetaqluki,

8takarnarqellrianun yugnun cangallruvkarpek'naki yum'i-llu piuranritnun.

9Arnaq-llu irniangyuitellrungraan irniangevkalaraa; angnirivkarluku nakmiin-llu enengevkarluku. Nanrarciu Ataneq!

Psalm 114

Kituutem Yuarucetaa

1Israel-aam yuin, Jacob-aam kinguvrin Egypt-aametellret, unicatgu tamana nunakumanrilnguq,

2Atanrem Israel-aam yui yuksagutai, elliin nakmiin piksagulluki.

3Agayutem alairvikngani imarpik Red Sea-q qimalriatun kinellruuq, kuik-llu Jordan-aaq qulmun carvanengluni.

4Ingrit-llu alingalliimeng qecgaullruut qusngirngalngurtun; pengut-llu cali qecgaurluteng qusngiyagartun.

5Imarpiik, cam alingallagtelluten kinercetaten? Jordan-aaq-llu, ciin iqlutmun carvanircit?

6Elpeci-llu, ingrini, ciin qecgaurceci qusngirngalngurtun? Elpeci-llu, penguni, ciin qecgaurceci qusngiyagartun?

7Nuna, uulegten taingan Ataneq, uulegten ciuqerrani Atanrem, Jacob-aam Agayutiin.

8Teggalqut elliin nanvarraraurcet'larai qiuret-llu mer'urrluki carvanrurtelluki.

Psalm 115

Agayun Atauciq Piciulria

1Piciuguten wangkutnun kenkerrlainarluta-llu, taumek, Ataneq, elpet kiivet kiiqapiarpet nanrararkaugamteggen, wangkutnek nanrararkauvkenata.

2Ciin-kiq nunam yuin apciiqakut, “Nau-wa-mi Agayutsi?”

3Wangkuta-wa Agayutvut qilagmi uitalria; ellii-llu piyugtacimitun pituluni.

4Agayutmek nallulriit agayutengqertut pilianek qerrirlinek suulutaanek-llu, yuum unatmikun piliarinek.

5Tamakut-llu qanengqertut tau͡gken qanerciiganateng, iiluteng-llu tau͡gken tangerciiganateng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Ciutengqertut tau͡gken niitesciiganateng, qengarluteng-llu tau͡gken naresciiganateng.

7Unaterluteng tau͡gken ca cavvluku elpekesciiganaku, it'garluteng-llu tau͡gken piyuasciiganateng; niitnarqellriamek-llu neplirciiganateng.

8Piliaqestait cacetuqutekestait-llu ayuqlirikilit agayutnguatun piliaqellermegcetun.

9Israel-aam yuini, cacetuqutekiciu Ataneq. Ikayularaaci cayailkuciumaluci-llu.

10Elpeci-llu, Agayutem agayulirtaini, cacetuqutekiciu Ataneq. Ikayularaaci cayailkuciumaluci-llu.

11Elpeci-llu agayulalriani Atanermun cacetuqutekiciu Ataneq. Ikayularaaci cayailkuciumaluci-llu.

12Atanrem nalluyagusngaitaakut atawaqerceciiqaakut-llu; atawaqerceciiqai Israel-aam yui, tamalkuita-llu agayulirtet calilriit agayuvigmi.

13Atawaqerceciiqai qigcikestai Atanrem, yuluaqaungraata yuk'egtaunrilengraata-llu.

14Atanrem irnialingevkaqiliten— elpet kinguveten-llu!

15Atawaqerceskiliten-llu Atanrem, qilagmek nunamek-llu pilillrem!

16Atanrem qiliit kiimi pikai, nuna tau͡gaam yugnun cikiutekellrua.

17Ataneq nanrarciigataat tuqumalriit, ayallret camavet nunamun nepailngurmun.

18Wangkuta tau͡gaam unguvalriani quyavik'larciqerput watua akwarpak-llu tayima. Nanrarciu Ataneq!

Psalm 116

Tuquqatallminek Anirtuumallrem Nanraraa Agayun

1Kenkaqa Ataneq niicugnilaanga; ikayungcautenka elliinun niitelarai.

2Niicugnilaanga kesianek unguvaqallemni kaigavikeciqaqa.

3Tuqum avatairumallruanga negatun; tuqullerkaqa waniwa aarnaqluni; alingem nanikuam-llu tullua.

4Tua-i-llu wiinga Ataneq qayagaurluku, “Ataneq, takumcuca'artua elpenun anirturnga!”

5Naklegtalriaruuq Ataneq assiqapiggluni; Agayutvut wangkuta takumcutalriaruuq.

6Atanrem cayailkuciumalarai ellmeggnek ikayurciigalnguut; wiinga-llu aarnarqelriametlemni anirtullruanga.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Umyuamkun caceturilii, Atanrem assirlua piurallruanga.

8Atanrem anirtullruanga tuqumek; aluviliunrirtellua cirliqlerkamnun-llu pivkarpek'nii.

9Taumek wiinga yuugua niisngaluku Ataneq, nunami yuulriit ilalirluki.

10Ukveqa pegtenritaqa, waten qanellrung'e'rma, “Anglilli wangni nangteqvaa,”

11alingellemni-llu cali waten qanerlua, “Kitumek cacetuquteksunarqellriartaituq.”

12Camek Ataneq cikiqatarcia elliin assilriit wangnun piurallri akinaurluki?

13Elliitekamnek wine-amek Atanermun taiciiqua, quyavikluku anirtuucimnek.

14Yuin quyungqallrata nalliini cikirciqaqa Ataneq wiinga akqutkellemnek.

15Atanermun cakneq nangteqnarqelartuq yum'i iliit tuquaqan.

16Ataneq, wiinga kevgaqerpenga; kevgiuramken aanama kevgiullruciatun. Elpet-wa anirtullruavnga tuqumek.

17Wiinga elliiciqua tuqutarkamek ungungssimek quyassuutekluku elpenun piicagvikluten-llu.

18-19Yugpet quyungqallrata nalliini, Agayuvigpagmi Jerusalem-aami, cikirciqamken akqutkellemnek. Nanrarciu Ataneq!

Psalm 117

Nanrarluku Ataneq

1Nanrarciu Ataneq, tamarpeci ellam yuini! Nanrarciu angtatailan!

2Kenkeqapigcakut pektayiilngurmek, piciullra-llu yum'inun nangengaunani akwarpak! Nanrarciu Ataneq!

Psalm 118

Cirlakillerminek Quyaluni Piicaun

1Quyavikiciu Ataneq, assilriaruan, kenkii-llu nangyuunani!

2Israel-aam yui qanqilit, “Elliin kenkii nangyuituq.”

3Aaron-aam-llu yui qanqilit, “Elliin kenkii nangyuituq.”

4Qigcikestai-llu Atanrem qanqilit, “Elliin kenkii nangyuituq.”

5Nanikuallma nalliini qayagaullruaqa Ataneq; elliin-llu kiulua angitellruanga.

6Ataneq wiinga ilikngamku alingengaitua. Yuum wiinga qaillun pisciigataanga.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Ataneq ilikluku ikayurtekngamku, wiinga tangvagciqanka inglukestenka cirlakekaki Agayutem.

8Tusngavikellra Atanrem assinruuq, cacetuqutengqellerkami yugmek.

9Tusngavikellra Atanrem assinruuq, cacetuqutengqellerkami yuut ciuliqagtaitnek.

10Inglukestem̃a kassugusngallruatnga; tau͡gaam piunrillruanka piniakun Atanrem!

11Avatairumallruatnga kassugullua; wiinga tau͡gaam piunrillruanka piniakun Atanrem!

12Evegtarugartun quyurutellruatnga, tau͡gaam ekuallalriatun canegtun ayuqellruut, egmian qamqerrluteng; piunriamteng piniakun Atanrem.

13Curukarlua cirlaksarpiaryaaqaatnga, tau͡gaam Atanrem ikayullruanga.

14Atanrem piniliumiinga nanralaraqa; elliin anirtullruanga.

15Niiciki angnirluteng qayagpagalriit cirlakillermeggnek Agayutem yui pelatekameggni: “Atanrem pinimikun waten pivkaraakut!

16Wangkuta cirlakillruukut Ataneq pinilriaruan, elliin ikayuakut angtatailngurkun pinimikun!”

17Wiinga-wa tuqungailngua, unguvalua tau͡gaam qalarutkeciqanka Atanrem caliari.

18Anucimirqecetaallruyaaqaanga cakneq tau͡gaam tuquvkallrunritaanga.

19Ikirucia ikirtuqainek Agayuvigpiim; iterlua quyaviksarturciqaqa Ataneq!

20Ukut ikirtuqat iteryaraugut ullagluku Ataneq; ellualriit tau͡gaam kiimeng uuggun iteryugngaut.

21Quyavikamken Ataneq kaigatka niicavgu, cirlakivkarlua inglukestemnek.

22Teggalquq enelistet qessakellrat caunrilkelluku tusngavigkaulliniuq arcaqalriaruluni.

23Man'a Atanrem caliaqaa; irr'inaqluni wangkutni.

24Una erneq Atanrem piliaqellrua; aturnaurput nunaniryugluta angnirluta-llu!

25Ataneq, anirturkut wangkuta! Ataneq, piyuumiuteput piksaguteski!

26Agayutem atawaqertelliu ataneq itellria Atanrem atrakun! Wangkuta Atanrem Agayuvigpiin iluanek atawaqaasqamteggen.

27Ataneq Agayutnguuq; assirluta piuralaraakut. Napat avayaitnek tegumiarluci nerevkarin ayagnirciu, uivluku-llu ekuavik.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Wiinga elpet Agayutkamken, wiinga-llu quyavikamken; angelriarucin yugnun qalarutkeciqaqa.

29Quyavikiciu Ataneq assilriaruan kenkii-llu nangengaunani.

Psalm 119

Atanrem Alerquutii

1Atawaqertut canganarqutailnguut ayuqucimegteggun, yuulriit aturluki alerquutai Atanrem.

2Atawaqertut picirkiutain aturtait, niisngaluteng umyuamegteggun tamalkirrluteng.

3Assiilngurmek atuqsaunateng, taug̃aam Atanrem tumkiurai maliggluki.

4Ataneq, cikillruarpekut picirkiutevnek alerqurluta-llu atuusqelluki kesianek.

5Waniwa-tuq wiinga ayuqucimkun caqtaarpek'nii aturlaki ayuqucirtuuteten.

6Tuaten niisngakumki alerquuteten tamalkuita kiaresngiatellerkamnun tekisngailama.

7Wiinga nanrarciqamken tamalkirrlua yuucimkun, elitellemni piciulrianek picirkiutevnek.

8Alerquuteten aturciqanka; cakaaryaqunii!

Niisngallerkaq Atanrem Alerquutainek

9Qaillun piluni ayagyualria ayuqucimikun menuicugngaa? Murilkelluni yuullermikun qaneryaraten cuqekluki.

10Yuucimkun wiinga tamalkirrlua kevgiungnaqamken; iqlutmun ayagcecaqunii cakaarluki alerquuteten.

11Qaneryaran qemagtellruaqa ircaqumnun, nallutmun tungevnun assiilngurmek taqutenritnalua.

12Nanraramken wiinga elpet, Ataneq; elitnaurnga picirkiutevnek!

13Wiinga egmirciiqanka neptulua tamalkuita alerquutet cikiutekelten.

14Picirkiutvet atullrat nunanikaqa, tukuuterugarni arcaqanruluteng wangni.

15Umyuangcautekciqanka alerquuteten, yuvrirluki-llu ayuqucirtuuteten.

16Nunanikanka alerquuteten; cakaarngaunaku-llu qaneryaran.

Angniutekluki Alerquutai Atanrem

17Assilriakun aulukia pistevni, yuunaurtua qaneryaran aturluku.

18Uiskek iigka, tangerrnaunka irr'inaqluteng piciulriit alerquutevni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Allanrulriatun ikgetuq maani nunami uitaqallerkaqa; iiryaqunaki alerquuteten wangnek.

20Yuucimkun piyuumiqapigtua; pisquteten piksugyaaqanka kesianek.

21Elpet nunularaten pivakellriit; aniqlaamaut narurcilriit alerquutevnek.

22Qumlikevkanrilnga picingssautekevkarpek'nii-llu ellaitnun, niisngallruamki alerquuteten.

23Atanerruat quyurrluteng picirkiulartut assiilngurmek wangnun, tau͡gaam umyuangcautekciqanka picirkiuteten.

24Elpet elitnauruteten nunanikanka; wiinga ayuqucirturtekngamki.

Picirkiulleq Urenkutmek Niisnganaluki AlerquutaiAtanrem

25Urr'armi taklaunga tuquqatarlua; ataam pinirivkarnga elpet akqellrucirpetun.

26Ayuqucimnek apervikuallemni elpet kiullruarpenga; elicungcarnga pisqutevnek.

27Ikayurlua taringevkarki wangnun alerquuteten, umyuangcautekniankа irr'inarqellriit elitnauruteten.

28Angniipakallma tuquyarpiarcetaanga; pinirivkarnga akqellrucirpetun.

29Nayumiqakia iqlutmun ayagcetevkenii, assiucin-llu aturluku alerquutevnek elicungcarnga.

30Niisngallerkaq wiinga cucukaqa; nallunguanritanka picirkiuteten.

31Ataneq, ayuqucirtuuteten maligtaqullruanka; kasnguyullerkamnun tekicecaqunii.

32Tengrukluki aturciqanka alerquuteten, tua-i-wa taringelalqa ilaciqngavgu.

Piicaun Taringelaryugluni

33Ataneq, kangingevkarki wangnun alerquuteten, atularnianka kesianek.

34Taringyugngavkarru alerquuten wangnun, tamalkirrlua ircaqumkun aturniarqa.

35Niisngalriaruvkarlua alerquutevnek, angniutekngamku wiinga atullrat.

36Piyuumiutekevkarru-llu wangnun picirkiutvet atullerkaat, tukuurtellerkaqa arcaqakevkenaku.

37Ayarivkarpek'nii caugarkaunrilngurnek; assilria piuvkarluku wangni, akqellrucirpetun.

38Akqutkellren wangnun kevgarpenun piciuvkaqiu, niisngastevnun tuaten piciuvkalaucirpetun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39Wangnun tuc'ecaqunaki caunrilkuurutait, uluryakngamki; picirkiuteten elpet assilriaruut.

40Wiinga niisngalriaruyugtua picirkiutevnek; ellualriarucirpeggun unguvamek nutaramek cikirnga.

Cacetuqutekluku Alerquutii Atanrem

41Ataneq, kenken cakaniyuilnguq wangnun nasvaggu, anirturlua-llu akqellrucirpetun.

42Kiutekangqerrniartua caunrilkestemnun, wiinga cacetuqutekngamku qaneryaran.

43Piciucirpenek qalartellerkaqa pivingqerrlainarteskiu, tua-i-wa cuqciyaran tusngavikngamku.

44Alerquuten niisngarrlainarciqaqa akwarpak akwanun.

45Yuuciqua inglukestemnek umyuarniurutaunii, tua-i-wa niisngangnaq'laamki ayuqucirtuuteten.

46Qalarutkelarciqanka-llu alerquuteten atanernun kiaresngialutaitniartua.

47Ilukegcitkaqa alerquutvet atullrat, tua-i-wa kenekngamki.

48Qigcikanka kenekluki-llu alerquuteten; taumek wiinga umyuangcautekciqanka.

Nalirrugnaitellrat Alerquutain Atanrem

49Umyuaqiu akqutkellren wangnun pistevnun, neryuniurutka taumun tusngiin.

50Nangteqellma-llu nalliini caceturcimalartua akqutevgun unguvamek cikiumiivnga.

51Ucuryagtellriit yuut caunrilkuurturalaraatnga, tau͡gken wiinga avteksaunii alerquutevnek.

52Ataneq, umyuaqelaranka picirkiuteten ak'allaat, caceturivkalaraatnga-llu.

53Tangvagluki yuut assiitellriit picirkiutevnek cakaarilriit umyuaqa assiitelartuq.

54Carrarmi maani nunami unguvaqallemni yuarucilartua apalluqluki alerquuteten.

55Unugmi-llu umyuaqelaramken, Ataneq, alerquuteten-llu umyuamnetaqluteng.

56Angnillerkaqa tekitelaraqa atullratgun picirkiutvet.

Piciuneq Alerquutainun Atanrem

57Elpet kiivet piyugamken, Ataneq; akqamken niisngayugluki alerquuteten.

58Umyuamkun tamalkirrlua kaigavikamken naklekesqellua akqellren aturluku!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

59Umyuangcautekellruaqa ayuquciqa, akqilua-llu maligtaqunaluki ayuqucirtuuteten.

60Atatakutevkenii patagmek aturyuganka picirkiuteten.

61Yuut assiitellriit napcetengnaqsaaqaatnga tau͡gaam wiinga cakaaqsaitaqa alerquuten.

62Unuum qukaani maktelartua nanrarnaluten ellualriaruata picirkiuteten.

63Qigcikestevnek alerquutvet-llu aturtaitnek yugnikek'ngangqertua.

64Ataneq, nuna muirumauq nangyuilngurmek kenkevnek; ayuqucirturnga wiinga alerquutevnek.

Arcaqalriaruciat Alerquutain Atanrem

65Akqellrucirpetun, Ataneq, pistekngavnga assirlua aulukarpenga.

66Cikirnga umyuartunermek elisngamek-llu, alerquuteten cacetuqutekngamki.

67Anucimirqecetaarpailegpenga iqlutmun ayallruunga, tau͡gaam watua qaneryaran niisngariaqa.

68Assirpaa elpeni, takumcutarpaa! Elicungcarnga picirkiutevnek.

69Ellmeggnek pivakellriit yuut iqluurutkelaraatnga, tau͡gaam umyuamkun tamalkirrlua niisngaanka ayuqucirtuuteten.

70Makut yuut taringumanritait alerquuteten, wangni tau͡gken ilukegcinarqelriaruluteng.

71Anucimirqecetaarutka ikayuutnguuq wangnun, nallunrircecaki alerquuteten.

72Alerquutet-llu wangnun cikiutekelten wangni piyugnarqenruluteng akirugarni.

Elluaruciat Alerquutain Atanrem

73Elpet unatevgun elucilirlua piliaqellruarpenga; taringumallerkamnek cikirnga elitnianka alerquuteten.

74Qigcikestevvet tangerqunegteñga angnirciqut, cacetuqutekngamku akquten.

75Ataneq, nallunritua elluarrluten cuqcilaucirpenek, anucimirqecetaallruarpenga-llu piciucin pillerkiurarpenun aturluku.

76Akqellrucirpetun wiinga pistevni, caceturivkaqia kenkevgun pektayiilngurkun.

77Takumcukia unguvaniartua, wiinga-wa angniutekngamku atullra alerquutvet.

78Ucuryagtellriit iqluuruteklua picilirtenka kiaresngialkilit; wiinga tau͡gaam umyuangcautekciqanka alerquuteten.

79Qigcikesteten taivkarki wangnun, elitnaurluki nallunrirniarait alerquuteten.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

80Ataki pitacirramtun atuqilaki alerquuteten, cirlakumalriim kasnguyullra atunritniarqa.

Piicaun Aviutesqelluni

81Ataneq, nerinipakaama elpenek anirturtekamnek cayuumiirutua; neryuniurutkaqa qanellren.

82Iituumarma mernunglua utaqalgirlua akqutkellerpenek, aptaqlua, “Qaku ikayuqatarcia?”

83Cakarniilngurtun caqukuallertun egingalriatun ayuqliriunga, tau͡gken nalluyaguteksaunaki alerquuteten.

84Qaillun pitalriamek utaqalgiqatarcia? Qaku-llu anucimirqecetaaqatarciki nangcilriit wangnek?

85Ucuryagtellriit, niisnganrilnguut alerquutevnek, petmililuteng pitaqengnaqaatnga.

86Alerquuteten tamarmeng atuyunarqut; yuut iqluuruteklua nangtaatnga; ikayurnga!

87Tuqutengnaqvakarlua tuqucarpiaraatnga, tau͡gaam cakaaqsaitanka alerquuteten.

88Kenken pektayiilnguq aturluku tuquvkaryaqunii, niisngaluki alerquuteten yuuniartua.

Ukvekellrat Alerquutain Atanrem

89Ataneq, qaneryaran piugarkauguq iquilngurmek; nangyuilnguungami qilagmi.

90Elpet-wa piciurrlainarciqellriaten yugnun; nuna pektaararkaunrirluku uitallerkiullruan, tuaten-llu uitaluni.

91Cat tamarmeng man'a tekilluku uitaut pisqellerpetun, tamarmeng kevgiulriaruameng elpenun.

92Angniutengqenrilkuma alerquutevnek, nangtequtma ak'a tuqutellruyaraatnga.

93Wiinga cakaarngaitqapigtanka ayuqucirtuuteten; tamakutgun unguvamek cikiumiivnga.

94Elpet pikngavnga anirturnga; niisngangnaq'laranka alerquuteten.

95Yuut assiitellriit nayuraatnga tuqutnalua, wiinga tau͡gaam umyuangcautekciqanka alerquuteten.

96Nallunrirtua cat tamarmeng engelengqerrameng piunrillerkaatnek; alerquuteten tau͡gken iquklisngaunateng.

Kenkellrat Alerquutain Atanrem

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

97Wiinga alerquuteten kenkanka cakneq! Ernerpak-llu umyuangcautekuralaranka.

98Alerquuteten wangnetauralaameng umyuartunruvkalaraatnga inglukestemni.

99Taringumanrulartua-llu tamalkuitni elitnaurtemni, umyuangcautekuralaamki ayuqucirtuuteten.

100Umyuartunrulartua-llu tegganerni, niisngiimki alerquuteten.

101Ayuqucirrliqsarat tamalkuita avitelaranka, niisngayuamku qaneryaran.

102Nallunguaqsaitanka ayuqucirtuuteten, elpet tau͡gaam elitnauristekngamken.

103Neqnirqellriatun ayuqut naspaallrat ayuqucirtuutvet— paatakaami-llu neqnirqenruluteng.

104Alerquutvet taringumavkalaraatnga, taumek eq'ukekeka tamalkuan ayuqucirrliqsaraq.

Atanrem Alerquutai Tanqiugut

105Qaneryararpet kenurratun ciuliqagtaatnga, tanqigiluku tumkaqa tamalkuan.

106Wiinga akqutka aturciqaqa, ayuqucirtuuten ellualria aturyugluku.

107Ataneq, ilumun nangteqeqapigtua; elpet tau͡gaam unguvavkaqia akqellrucirpetun.

108Ataneq, ciuniurki nanrautenka elpenun, elitnaurlua-llu alerquutevnek.

109Upingarrlainartua unguvaka qunukarkauvkenaku; wiinga nalluyaguteksaitanka alerquuteten.

110Assiitellriit yuut pitaqengnaqlua negalilaryaaqut, tau͡gaam wiinga picirkiuteten unitaaqsaitanka.

111Alerquuteten paitaqluki piku'urciqanka kesianek; wiinga cakneq angniutekanka.

112Wiinga cucuklillruunga niisnganaluki alerquuteten tuqunatkamnun.

Aarnarqelriartaituq Alerquutaini Atanrem

113Eq'ukanka yuut malrugnek umyualget tungevnun, tau͡gaam wiinga kenkanka alerquuteten.

114Elpet wiinga iirvikamken capkutaqluten-llu; neryuniurutengqertua akqutkellerpenek.

115Ayagci wangnek, assiilngurnek calilriani, kevgiuqengama Agayutem alerquutai aturnianka.

116Piniliumanga akqellrucirpetun, unguvaniartua; neryuniullemni qacuvallagcecaqunii!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

117Nayumiqanga, cam pinritniaraanga, murilkuralarnianka alerquuteten.

118Elpet ciuniuyuitaten alerquutvet niisnganritestait; piciunrilnguut picirkiurait catngungaitut.

119Elpeni assiitellriit yuut ciqitarkatun ayuqut, taumek kenkekenka alerquuteten.

120Wiinga uulegtua alinglua elpenek; uluryayuglua cuqciyararpenek.

Niisngallerkaq Alerquutainek Atanrem

121Elluarrlua piciulua-llu pingnaqurallruunga; pegcaqunii nangtestemnun!

122Akqia ikayurarkaulua pistevni; ucuryagtellrianun yugnun nangcecaqunii.

123Utaqalnguunga elpenun anirtullerkamnek, akqutkellerpenek nerinillua aviuciiqnilua.

124Kenken pektayiilnguq aturluku aulukia, elitnaurlua-llu alerquutevnek.

125Wiinga pistekarpenga; taringumallerkamnek cikirnga, nallunritnaunka elitnauruteten.

126Ataneq, uitayunairutaaten, narurciata yuut alerquutevnek.

127Suulutaami assinkacagarmi kenkenruanka alerquuteten.

128Taumek maligtaqulaqenka tamalkuita ayuqucirtuuteten; eq'ukanka piciunrilnguut piciryarat.

Niisngayuumillrat Alerquutain Atanrem

129Elpet ayuqucirtuuteten assinqestaitut; wiinga niisngaanka umyuamkun tamalkirrlua.

130Qaneryaraten yugnun maniaqavki ellaitnun tanqiulartut, yuut elisnganrilnge'rmeng umyuarturiaqluteng.

131Aitarma anerteksaaralriatun ayuqua, piyugyaaqem ugaani alerquuteten.

132Tuiggviklua takumcukia wiinga, kenkesteten tuaten pilaucirpetun.

133Akqellren aturluku iquvkaryaqunii; assiilnguq atanruvkaryaqunaku wangni.

134Anirtuqia nangtestemnek, alerquuteten aturnianka.

135Nayurlua atawaqertessnga elitnaurlua-llu alerquutevnek.

136Wiinga aluviliurtua cakneq, yuut-wa narurciata alerquutevnek.

Elluaruciat Alerquutain Atanrem

137Ellualriaruavet, Ataneq, cuqcilartuten ellualriakun.

138Alerquuteten cikiutekelten ellualriaruut piciulriaruluteng-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

139Eq'urtelqa ilumni ekualriatun ayuquq, inglukestem̄a caukenrilatki alerquuteten.

140Akqutkellren wangnun piciuqapigtuq! Wiinga-llu kenkeqapiggluku!

141Wiinga cakegtaunritua caunrilkumalua-llu, tau͡gaam ayuqucirtuuteten cakaaqsaitanka.

142Elpet ellualriaruuten akwarpak, alerquuten-llu piciulriaruluni.

143Wiinga picurlagalartua nanikuagaqlua-llu, tau͡gaam alerquutvet angnirivkalaraatnga.

144Alerquuteten elpet ellualriaruut akwarpak; wiinga taringumallerkamnek cikirnga, unguvanaurtua.

Piicaun Aviutesqelluni

145Umyuamkun tamalkirrlua qayagauramken; Ataneq, kiunga niisnganianka alerquuteten!

146Wiinga qayagauramken; anirturnga, alerquuteten aturnianka.

147Erpailgan maklua qayagaularamken ikayuusqellua; neryuniurutengqertua akqutevnek.

148Unugpak tupaumalua umyuangcautek'laranka ayuqucirtuuteten.

149Kenken nangyuilnguq aturluku niisnga, Ataneq; takumcukuten aturluku unguvavkarnga!

150Yuut caunrilkilriit alerquutevnek mallgaatnga, umyuarrliqullua nangtestekama.

151Tau͡gaam, elpet Ataneq, canimnetuten, alerquuteten-llu cakanirngaunateng.

152Akaurtuq nallunrilqa ayuqucirtuutevnek; taqellruavki akwarpak piugarkauvkarluki.

Kaigan Ikayuusqelluni

153Tangrru nangteqelqa, anirturlua-llu, cakaaqsailamki alerquuteten.

154Pinarqutaitellerkamkun ikayurnga aviullua-llu; anirturnga akqellrucirpetun.

155Assiitellrianek calilriit anirtuumangaitut, niisnganrilamegteki alerquuteten.

156Ataneq, naklekilaucin angelriaruuq; anirturnga ellualriarucin maniluku wangnun.

157Inglukestelirtua nangtestelirlua-llu, tau͡gaam pinriteksaunii aturanka alerquuteten.

158Umyualngulartua tangrraqamki piciunrilngurnek calilriit, alerquuteten atunrilatki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

159Ataneq, tangrru kenkiciqa ayuqucirtuutevnek. Anirturnga kenken cimiyuilan!

160Qaneryaraten tamarmeng piciulriaruut, cuqciyaran-llu ellualria piugarkauluni akwarpak.

Ciumurutellra Atanrem Alerquutiin

161Camek pitkaitelange'rma nangtelaraatnga atanerruat, tau͡gaam wii qigcikaqa alerquuten.

162Angnirtua akqutkelten pitekluki— tukuutekamek nalkutellriatun.

163Eq'ukanka umyualngukluki-llu iqluurutet, tau͡gaam kenkaqa alerquuten.

164Ernerpak malrunlerqunek quyavik'laramken cuqciyaraten ellualriaruata.

165Alerquutvet kenkestai uitanqegcitengqertut angelriamek, cam-llu picurlagtessngaunaki.

166Ataneq, anirturillerkan wangnek neryuniurutkaqa, alerquuteten-llu aturluki.

167Niisngaanka ayuqucirtuuteten; kenkanka umyuamkun tamalkirrlua.

168Niisngaanka picirkiuteten ayuqucirtuuteten-llu; calqa tamalkuan tangvagan.

Piicaun Ikayuusqelluni

169Ikayuusqellua qayagaurutka ciuniurru, Ataneq! Taringumallerkamnek cikirnga akqellrucirpetun.

170Kaigatka ciuniurru; anirturnga akqellrucirpetun!

171Nanrarrlainarciqamken, alerquutevnek elitnaulaavnga.

172Yuarutkeciqaqa alerquuten, picirkiuteten tamarmeng pitalqeggata.

173Ikayurillerkan wangnek upingaterrlainarru, maligtaquamki alerquuteten.

174Ataneq, anirtuutevnek piyuumirtua! Alerquuteten-llu angniutekanka.

175Unguvavkarnga nanrarniamken; ataki ayuqucirtuuteten ikayuqkilaki.

176Qusngitun tamalriatun nanllikiartua; tailuten yuarnga wii pistevni, tua-i-wa cakaaqsailamki alerquuteten.

Psalm 120

Piicaun Ikayuusqelluni

1Nanikuallemni qayagaullruaqa Ataneq, elliin-llu kiullruanga.

2Qanerlua, “Anirturnga, Ataneq, iqlungalrianek ukverciyulrianek-llu.”

3Elpeci, iqlungalriani, Agayutem qaillun piqatartaci? Qaillun anucimirqecetaaqatartaci?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Pitgaquluci ipellriatgun pitegcautetgun, uutelluci-llu kumalriatgun kangiplugteggun!

5Nunavceñi uitalleq cangallrunrituq nunalgutengqellriatun yugnek aarunateng nangciyulrianek.

6Uitallgutkelnguanka yuut e'qukilriit uitanqegcitmek!

7Qanrucaaqaqamteng nakukutevkenaki pisqelluki, anguyallerkarteng cucukelaraat.

Psalm 121

Ataneq Cayailkuciumastevvut

1Ciugglua ingrinun kiarcama aptua wangnek naken ikayurkama igvallerkaanek.

2Atanrem elliin ikayurciqaanga, elliin piliaqellrua nuna qilak-llu.

3Picurlagnarqellriamun pivkarngaitaaten; qaunqilria elpenek qavayuilami.

4Israel-aam yuin qaunqestiit segganqegturalartuq qavayuunani-llu.

5Atanrem qaunqeciqaaten; canivni uitaluni camun pivkarngaitaaten.

6Akertem puqliinun cavkarngaitaaten erenrani, iraluq-llu pillugutekngaitan unugmi.

7Atanrem aarnarqellriamun pivkarngaitaaten; qaunqeciqaaten picurlagceteksaunak.

8Atanrem cayailkuciumaciqaaten natmun pillerpeni tamalkuan wak'nirnek akwarpak-llu.

Psalm 123

Piicaun Agayun Takumcukisqelluku Yuinek

1Ataneq, piicagtua elpenun, ciugglua qilatmun atanirturivigpenun.

2Pistem ataniurteñi tusngavikelauciatun, Agayun Ataneq, caumaurciqamteggen takumcukinatkarpenun wangkutnek.

3Naklekikut, Ataneq, naklekikut; wangku'rlumta cakegtakumanritsiyaagtukut.

4Caunrilkumallerput taqsuqnariuq tukuulriatgun ucuryaggluteng-llu yuulriatgun.

Psalm 124

Agayun Anirturilriaruuq Yum'inek

1Atanrem wangkuta ikayullrunrilkakut, Israel-aam yuini, kiuluci qanrutkiciu.

2“Atanrem wangkuta ikayullrunrilkakut inglukestemta curukallratkut,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3unguvangramta igellruyaraitkut qenrucamegtekut cakneq;

4ulerpagtun ayaucaraitkut, mer'em patukiitun ayuqluta,

5carvanrem-llu kit'elluta.”

6Quyaviknaurput Ataneq, inglukestemteñun piunrircetenrilakut.

7Yaqulegtun anagtukut yaqulegculriim negaani napingallemteñek; Atanrem navgaku negaq wangkuta anagtukut.

8Atanrem elliin ikayularaakut, piliaqestiigken qiliim nunam-llu.

Psalm 125

Agayutem Qaunqelarai Yun'i

1Tusngavikestai Atanrem ayuqut Ingritun Zion-aatun, Arulacimangailngurtun calligcimangailngurtun-llu akwarpak.

2Ingrit kassugusngaciatun Jerusalem-aaq, tuaten-llu Atanrem kassugusngai yun'i watua akwanun-llu.

3Assiilnguut yuut atanirturilriarurrlainarngaitut nuniitni ellualriit; tuatnakata ellualriit, yui Israel-aam, assiilngurmek atungnayukluki.

4Ataneq, atawaqerceski yuut ellualriit, niisngalriit alerquutevnek.

5Taug͡aam anucimirqecetaaquvki assiilngurmek calilriit, tapquskiki yut'en cakaarilriit piciryararpenek. Israel-aam yui uitanqegcikilit!

Psalm 127

Nanrarluku Agayutem Assiucia

1Atanrem ena piliaqenrilkaku, caliaqestai elliinginaq caliciqut; Atanrem-llu nunarpak qaunqenrilkaku, nunarpiim kellutestai elliinginaq kelluciciqut.

2Elliinginaq tupagyararalartuci inarrnaciarluci-llu, umyuarniurutekluku nerangnaqlerkarci; Atanrem-wa kenkekni cangallrunrilngurmek cikilaaki atu'urkaitnek qavallratni.

3Atanrem atawaqercet'larai yuut mikelngurnek cikirluki.

4Angutem tan'gaurluut irniari ayagyuarluni ayuqut pitegcautetun anguyagtem unataini.

5Atawaqertuq angun pitegcautnek amllernek pingqellria. Inglukestain cirlakngaitaat ullauskuneng cuqcistem ciuqerranun.

Psalm 128

Nunuliutekaa Niisngastiin Atanrem

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Atawaqertut tamarmeng qigcikestai Atanrem, pisqutai aturluki yuulriit.

2Caliarpegun atu'urkarpenek unangelarciquten; angnirluten-llu enuqitevkenak yuuluten.

3Enevni nulian irnialirciquq, estuulurpet avatii yugyagtelluku.

4Angun Atanrem niisngastii, ilumun waten atawaqercecimaarkauguq.

5Atanrem atawaqerteskiliten Agayuvigpaminek Zion-aamek! Ataki Jerusalem-aam piluaqallranun ilaukina unguvarpet taktaciatun!

6Ataki unguvakina tangllerkarpenun tutgaraten! Israel-aam yui uitanqegcikilit!

Psalm 129

Israel-aat Qanrutkaat Nangteqlerteng

1Israel-aam yuini, watua qanrutkiciu inglukestevci nangcillrat elpeceñek ayagyuallerpeceñek ayagnirluteng.

2“Ayagyuarraanemnek ayaglua inglukestem̄a cakneq nangtelaraatnga, tau͡gaam cirlakeksaunii.

3Tunuka kilirturaat, nauceciiyurtem nunamek itumtellratun ayuqlirivkarluku.

4Tau͡gaam Atanrem ellualriaruami teguarullemnek teguarunrircetaanga.”

Piicaun Cirlakesqelluki Israel-aam Inglukestai

5Ataki Zion-aam inglukestai kingupiarcecimakilit kasnguyugtelluki.

6Canegtun ayuqekilit enem qaingani naulriatun, nalalalriatun aceturivailegmeng;

7kia tamakut kepliayuitai qillerqauluki-llu quyurcuunaki.

8Kina caniatgun kitunge'rmi qanerngaunani, “Atanrem atawaqaasqelliten! Atawaqaasqamteggen Atanrem atrakun.”

Psalm 130

Piicaun Takumcukesqelluni Au͡g'aritesqelluni-llu

1Nanikuallma cakneq nalliini qayagauramken, Ataneq.

2Niisnga, Ataneq, qayagaullemni; niisnga, takumcuca'artua elpenun!

3Assiilngilput igausngalaquvki, pinarqelriaruyartukut tamamta.

4Tau͡gaam elpet au͡g'aritelararpekut, qigcikesqelluten wangkutnun.

5Yuucimkun tamalkirrlua utaqaaqa Ataneq, ukvekluku-llu elliin qanellra.

6Wiinga-wa utaqakeka Ataneq, nerinikenruluku unugmi murilkestem nerinit'lallrani erqaarallerkaanek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Israel-aam yuini, neryuniurutkiciu Ataneq! Kenkenrirngailaci anirturyugyaaqluci taug͡aam.

8Anirturciqai Israel-aam yui tamalkuitnek assiilnguitnek.

Psalm 131

Piicaun Ellmikutuuluni Cacetuqutekluku Ataneq

1Ataneq, ucuryagtenrirtua wangnek-llu pivaklua yuulqa peggluku. Ucurnarqellerkaq piyuumiutekenritaqa, umyuangcautekenrirluki-llu wangni arturnarqellriit.

2Taug͡aam yuuciqa qinuituq uitanqegcilua-llu. Mikelnguum aanami manuani nepaitelauciatun, yuuciqa tuaten qinuituq.

3Israel-aam yuini, neryuniurutkiciu Ataneq, wak'nirnek ayagluci akwarpak tayima!

Psalm 132

Nanrarluku Agayuvigpak

1Ataneq, umyuaqiu David-aaq cakviurnarqelriit-llu atulallri.

2Ataneq, neq'akiu elliin akqillra, ukvernarcarillra elpenun, Artuqailngurmun Agayutiinun Jacob-aam, qanerluni,

3“Wiinga enemnun uterrngaitua inglemnun-llu inarrngaunii;

4mernuinercirngaitua qavarngaunii-llu,

5Ataneq uitavigkiurpailemku, enekangvailemku Artuqailnguq Agayutii Jacob-aam.”

6Bethlehem-aami niitellruukut nanlucianek Akqutem Yaassiigan, nalaqlukek-llu carr'ilqaanek Jearim-aam.

7Qanertukut-llu, “Ayagnaurtukut Atanrem eniinun; cikluta-llu atanruvian aqumlleran ciuqerrani.”

8Tailuten, Ataneq, itra Agayuvigpagmun, malikluku Akqutem Yaassiiga, tangrrutii pinirpet, uitaniartuten maani akwarpak.

9Agayulirteten elluaryaramek atuqilit, yut'en-llu angnirluteng qayagpagakilit!

10Elpet akqellruan pisten, David-aaq; cakaaryaqunaku atanrusqelluku cucukellren.

11Takarnarqellriamek akqellruan David-aaq— akeqluku pinriceñarngailkevnek, qanerluten, “Wiinga atanrurceciiqaqa qetunrarpet iliit, atanruarkauluni kinguvkun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Qetunrarpet-llu atuqatgu akquyuteka, alerquutenka-llu elitnaurutkanka ellaitnun, cali ellaita qetunrait atanrularciqut akwarpak kinguvkun.”

13Atanrem cucukellrua Zion-aaq elliin uitaviksugluku, qanerluni,

14“Wani uitaciqua akwarpak; uitaviksugaqa ayarikellruamku.

15Aturyukainek tamalkuitnek pikangqerceciiqaqa Zion-aaq; arrsaulriit-llu tuani kaigtessngaunaki.

16Caliarat agayulirtain atawaqerceciiqaqa, yui-llu aturciqut qayagpagaluteng nunaniryugluteng.

17Wani David-aam kinguvrin iliit atanvaurceciiqaqa; wani-llu piuvkarciqaqa atanirturillra cucukellma atanrem.

18Inglukestain kasnguyullerkaq aturciqaat, tau͡gaam elliin angayuqauvia piluaqerciquq pingiinalriaruarkauluni-llu.”

Psalm 133

Nanrarluku Ilakuyuciq

1Assirpaa uitanqegcinaqluni-llu Agayutem yui umyuallgutkaqameng!

2Nurnarqellriatun mingugkatun uqutun ayuqluni qurrlulriatun Aaron-aam qamiqurranek ungainun, aturaan-llu negilianun.

3Ayuquq unuakumi yukutatun qaingani Ingrim Hermon-aam, igtellriatun qaingatnun ingriin Zion-aam! Tuani Ataneq akqillruuq atawaqautmek—unguvamek nangyuilngurmek.

Psalm 134

Qayagaurun Nanraasqelluku Agayun

1Tailuci nanrarciu Ataneq, tamarpeci elliinun kevgiulriani, tamarpeci kevgartuatulini unugmi Agayuvigpagmi.

2Tallici yaggluki tanqipialriim tungiinun piicagci, nanrarluku-llu Ataneq!

3Ataki Atanrem nunam qiliim-llu piliaqestiignek, atawaqertelliten Zion-aamek!

Psalm 135

Nanrarcuun Yuarun

1Nanrarciu Ataneq! Nanrarciu elliin Atra, elpeci pistaini,

2elpeci nangengqalriani Atanrem eniini, iluani Agayuvigpiin Agayutemta.

3Nanrarciu Ataneq, assilriaruan; aturluci nanrarciu atra, ellii naklegtalriaruan.

4Elliin cucukellrui Israel-aam yui nakmiin yuknaluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Atanrem angtatailucia nallunritaqa, angenruluni agayutni tamalkuitni.

6Cat tamalkuita umyugiurutkai, qilagmi nunami-llu, wall'u imarpigmi nunam-llu aciani.

7Amirlut nauvkalarai ellam iquanek; kalluk kenerpallaravkalaraa ellallugkiurtelluku, anuqlircetaqluku-llu piyullermitun.

8Elliin Egypt-aami tuqutellrui angutet, yung'eqarraarutait yuut ungungssiaraat-llu.

9Tamaani irr'inarqellrianek calillruuq, inglulirluku Pharaoh pistai-llu tamalkuita.

10Elliin piunrillrui amlleret atanruviit, tuquqluki atanret pinilriarungraata:

11Sihon-aq, Amorite-at atanrat, Og-aq, Bashan-aam atanra, tamalkuita-llu atanret Canaan-aami.

12Nunautait cikiutekellrui yum'inun; cikiutekluki Israel-aanun.

13Ataneq, atren elpet piugarkauguq iquilngurmek; nalluyagusngaitaatgen tamarmeng kinguveqellriit.

14Atanrem yun'i ingluliuruciiqai; takumcukciqai pisteñi.

15Agayutnguarit atanruviit piliaqumaut qerrirlimek suulutaamek-llu; yuut unataitgun taqumaluteng.

16Qanengqerrsaaqut tau͡gken qalarcuunateng, iingqerrsaaqluteng-llu tau͡gken tangerciiganateng.

17Ciutengqerrsaaqut tau͡gken niitesciiganateng; aneryaarciiganateng-llu.

18Ataki piliaqestait tamarmeng cacetuqutekestait-llu ayuqlirikilit tamakutun agayutnguatun piliaqellermegcetun!

19Israel-aam yuini, nanrarciu Ataneq; Nanrarciu, agayulirtaini Agayutem!

20Levite-ani, nanrarciu Ataneq; agayutulini-llu elliinun, tamarpeci nanrarciu!

21Nanrarciu Ataneq, Zion-aami, Jerusalem-aami elliin uitaviani. Nanrarciu Ataneq!

Psalm 136

Quyassuun Yuarun

1Quyavikiciu Ataneq assilriaruan; kenkii iquituq.

2Quyavikiciu Agayun angtatailnguq allani agayutni; kenkii iquituq.

3Quyavikiciu Ataneq pinirtatailnguq allani atanerni; kenkii iquituq.

4Ellii kiimi calilartuq irr'inarqellrianek; kenkii iquituq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Umyuartutacini aturluku qiliit piliaqellrui; kenkii iquituq.

6Nuna piliaqellrua et'ulriit mer'et qaingitnun; kenkii iquituq.

7Piliaqellruak akerta iraluq-llu; kenkii iquituq;

8akerta erenrani tanqiusqelluku; kenkii iquituq;

9iraluq agyat-llu unugmi tanqiusqelluki; kenkii iquituq.

10Elliin tuqutellrui tan'gaurluut yung'eqarraarutait Egypt-aarmiut; kenkii iquituq.

11Ciuliqagtellrui Israel-aam yui anulluki Egypt-aamek; kenkii iquituq;

12pinini artuqailnguq aturluku; kenkii iquituq.

13Avellrua imarpicuar Red Sea-aq; kenkii iquituq;

14ciuliqaggluki-llu yun'i tamaaggun; kenkii iquituq;

15tau͡gaam qecuqitevkarluki Egypt-aam atanra anguyagtai-llu; kenkii iquituq.

16Ciuliqagtellrui yun'i nunakun kinertellriakun; kenkii iquituq.

17Tuqutellrui ucurnarqengraata atanret; kenkii iquituq;

18niitnaulriarungraata atanret tuqurqellrui; kenkii iquituq;

19Sihon-aaq, Amorite-at atanrat; kenkii iquituq.

20Og-aq-llu, Bashan-aam atanra; kenkii iquituq.

21Cikiutekellrui nunautait elliin yum'inun; kenkii iquituq;

22cikiutekluki Israel-aam yuinun, elliin pisteḿinun; kenkii iquituq.

23Cirliqlemta nalliini nalluyagutellrunritaakut; kenkii iquituq;

24inglukestemteñek anagcetellruakut; kenkii iquituq.

25Neqkaitnek cikilarai unguvalriit tamalkuita; kenkii iquituq.

26Quyavikiciu Agayun atanirturilria qilagmek; kenkii iquituq.

Psalm 137

Ilutequtekluku Israel-aat Ayallrat Yuilqumi

1Babylon-aam kuigin nuniitni aqumellruukut; tuani-llu aluviliurluta umyuaqngamteggu piunrillra Zion-aam.

2Canimteñun uqviarnun agartellruaput aturcetaaput.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Tuani teguaqestemta atuusqaitkut; nangtestemta anglanivkarluteng atuusqelluta qanerluteng, “Atuucikut yuarutmek Jerusalem-aami atulallerpeceñek.”

4Wangkuta-wa aturciigalngukut Atanermun yuarutmek nunami nunakenrilkemteñi.

5Unatenka nalakilit aturcetaarciigalilua, elpet Jerusalem-aaq nalluyaguskumken!

6Alungutka-llu qilagamnun nepuskili aturciigalilua umyuaqnanriqumken, cakneq angniutngullren wangnun arcaqakenrilkumku!

7Ataneq, umyuaqiu qaillun Edomite-at pillrat imumi ernermi Jerusalem-aaq tegullermeggni. Nauwa pulengtaq qalartellriit waten, “Imerqiciu Jerusalem-aaq tusnganri tekilluki!”

8Babylon-aaq, elpet piunriumaarkauguten. Angniqili kina imna akinaurilria elpenek, wangkutnun pilten akinaurluki.

9Angnirciquq kina imna irniarpenek kaugtuarucilria teggalqunun.

Psalm 138

Piicaun Quyaluni

1Umyuamkun tamalkirrlua quyavikamken, Ataneq; nanrautnek aturtua elpenun ciuqerratni agayutet.

2Ciktua cauluku tanqilria Agayuvigpiin, quyavikluten kenken nangyuilan, cani-llu tamalkuitni piciurrlainaavet; cali tamalkuitni quyinrurcetellruavkek atren qaneryaran-llu.

3Ikayuusqellua qayagaullemni niillua ikayullruarpenga; pinirpegun-llu pinirivkarlua.

4Ataneq, ellamiut atanrita tamarmeng nanrarciqaatgen, picirkiutevnek akqutevnek niitellruameng.

5Aturciqut yuarutekluki caliaten, ucurnarqelriarucin angtatailan.

6Quyinrulriarung'e'rpet pakmani nalluyagucuitaten ellmeggnek pivakenrilnguut, iirciigataatgen-llu ellmeggnek pivakelriit.

7Picurlagnarqellriit qukaatni uitang'e'rma, camun pivkaqsaitarpenga. Ingluliularaten qenertellriit inglukestenka, anirturaqlua-llu pinirpegun.

8Akqutkelten tamalkuita piciurceciiqaten; Ataneq, kenken iquituq. Qaqiskiu tamalkuan pillerkiuran.

Psalm 139

Agayutem Nallutailucia Aulukillra-llu

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Ataneq, nallunritarpenga ayuquciqa yuvriumiivgu.

2Cauralqa tamalkuan nallunritan; yaaqsing'e'rma taringumaaten umyuanka.

3Tangvagan tarritelqa mernuinercilqa-llu; caurallrenka tamalkuita nalluvkenaki.

4Qanerpailegma-llu camek qanqatauciqa nallunrit'laran.

5Avatairumalararpenga; pinirpegun cayailkuciumalua.

6Wangni irr'inarqelriaruuq nallunrilucin wangnek; tamatum-llu taringellerkaa caperqaqa.

7Natmun ayagyarcia qimaglua ciuqerpenek? Natmun canivnek ayagyarcia?

8Qilagmun mayuquma tuanciiquten; tuqumalrianun-llu ayakuma tuanciiqluten.

9Calaram tungiinun ayanger'ma wall'u yaaqsinqurraani kanavam uitang'e'rma,

10tuanciiquten ciuliqagcuumalua, tuanlluten-llu ikayuryuumalua.

11Qaneryaaqsartua tan'germun iiresqellua wall'u tanqik avatemni unuurtesqelluku,

12tau͡gaam elpeni tan'geq catngunrituq, unuk-llu tanqigtaluni ernertun. Tan'geq tanqik-llu elpeni ayuquk.

13Tememni natka tamalkuan piliaqellruan; aanama engeliagkeni elucilillruarpenga.

14Nanraramken qigciknarqellriakun irr'inarqellriakun-llu taqutellruavet wangnek; calian tamarmi irr'inarquq. Elpet ayuquciqa tamalkuan nallunritan.

15Enrenka elucingellratni, tumarcimallratni aanama engeliagkeni, tuani iirumalua piurtellemni, elpet tuanluciqa nallunritellruan—

16tangerrlua yuurpailegma. Yuullerkama ernerkai ak'a igautellruluki kalikarpenun, ciuqliat ernerkama ayagnirpailgan.

17Agayun, umyuanguteten taringumasciigatut; amllerrameng-llu amllertaciinateng!

18Naaqekumki amllenruyartut qau͡gyami. Tupagaqama, cali pillgutekluten tuantelartua.

19Agayun, elpenun tuqutesqumalaryaaqanka assiitellriit yuut. Callugyulrianun-llu yugnun ilangciksaunii uitatesqumalaryaaqua.

20Inglukluten tungevnun assiitellrianek qalartelartut; atren-llu tugerluku assiilngurnek qalartaqluteng.

21Ataneq, eq'ukesteten cakneq eq'ukanka! Caunrilkanka ingluliurteten!

22Umyuamkun tamalkirrlua eq'ukanka; inglukestekelriatun ayuqulluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Agayun, yuvrirlua umyuaqa nallunrilgu! Naspaalua nallunrirru canek umyuarteq'lalqa.

24Yuvrirnga assiilngurmek atularyuartua ciuliqagglua-llu tumyarakun elpenek iqulegkun.

Psalm 140

Piicaun Agayutmun Cayailkuciumasqelluni

1Aviusnga, Ataneq, assiitellrianek yugnek; callugyulrianun yugnun pivkaryaqunii.

2Assiitellria picirkiurutkelaraat kesianek, yugnek eguaquriluteng inglukucetaarluki.

3Alungutait tuqunarqellrialegtun ciissirpagtun ayuqut; qalartellrat tuquciyugngauq tuqunarqellriamek iqmialegtun ciissirpagtun.

4Ataneq, assiitellriit piniatnek uqisngavkarnga; qimaumavkarlua calluayulrianek, picirkiulalrianek piunrirnalua.

5Ucuryaggluteng yuulriit napcetengnaqaatnga; negateng civtait, tumyarat-llu caniatni pissuucirluteng pitaqnalua.

6Atanermun qanertua, “Wiinga Agayutkamken.” Ataneq, niisnga piicallemni ikayuusqellua!

7Ataneq, Ataneqa, pinirluten akiurutestekamken, anguyagaqama camun pivkaqsaitelararpenga.

8Ataneq, assiitellriit yuut piyullratnek cikiryaqunaki; picirkiurait-llu piciurcetevkenaki.

9Inglukestenka cirlakivkaryaqunaki; akeqnerrlugutait ellaitnun tut'eskiki.

10Kumalriit kangipluut igqaqevkarki ellaitnun! Egeskilitki petmignun nugngairutelluki!

11Piciliqengyulriit allanek piluaqeranrilkilit; aarilnguut assiilnguum tegukiliki piunrirluki-llu.

12Ataneq, nallunritaqa anagyaaqut'laraten arrsaulriit, piyunarqucingqercet'laraten-llu enuqitellriit.

13Ilumun ellualriit nanrarciqaatgen; uitaarkauluteng-llu ciuqerpeni.

Psalm 141

Atakumi Piicaun

1Qayagauramken, Ataneq, watua ikayurnga! Niicugnilarnga qayagauraqamken.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Ciuniurru piicauteka ciuniurilaucirpetun narnirqellriamek aruviarmek, unatenka-llu yageskenka ciuniurluki elliitetun ekuagarkatun atakumi.

3Ataneq, qanqa murilkiu, assiitellrianek qanerceteksaunii.

4Assiilngurmek aturyugyaaqevkanrilkia, ilagautevkanrilkia-llu yugnun assiilngurnek calilrianun. Ukverteng aturluku nerevkaritaitnun ilagautevkanrilkia.

5Ellualriim yuum kenekmikun anucimirqecetaarutii ciuniurciqsaaqaqa, tau͡gaam assiitellrianek yugnek camek ciuniuringaitua, tua-i-wa piicagturalaama tugerluki assiilnguut caliarit.

6Atanirturtait egcimakata qiurteggun ekvigteggun, yuut nallunrirciqaat qanlallma piciuciat.

7Muragmek eqiurluku ciqumcilauciicetun, tuaten-llu enrit cekavcimaut qungut nuniitnun.

8Tau͡gaam wiinga cacetuqutekamken, Ataneq Agayun. Elpenun qimaumaunga; tuqutevkaryaqunii!

9Napcecaqunii civtellritnun pissuutaitnun, assiilnguliulriit yuut negaitnun.

10Assiitellriit yuut ellaita pissuutmeggnun napeskilit, wiinga tau͡gken anaglua.

Psalm 142

Piicaun Ikayuusqelluni

1Wiinga qayagauraqa Ataneq; takumcuca'artua elliinun ikayuusqellua.

2Taitanka elliinun cangayuutenka; picurlautenka tamaita qanrutekluki.

3Tuatequagaqama ayaniinii murilkelaraa tumkaqa. Piyuavimnun tumyaranun inglukestenka napvigkamnek iirluku elliilartut.

4Kiartaqamku avateka, ikayurtekamnek tangeqsaitelartua, kitumek qaunqestekaunii. Kia-llu ilaliuqsaitaanga.

5Ataneq, qayagaamken ikayuusqellua; Ataneq, elpet qimaumavikamken; maani unguvallemteñi elpet kiivet piyugamken.

6Niisgu piicauteka ikayuusqellua, kisngiin ayuquciqa nanikuanamun. Anirturnga inglukestemnek; piniata akiurciigatanka.

7Picurlaumalqa avitevkarru; nanrarniamken pillgutekluki yut'en ellualriit, elluarrlua aulukngavnga.

Psalm 143

Piicaun Ikayuusqelluni

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Ataneq, niisgu piicauteka! Ellualriaruavet, niisgu takumcucarauteka; piciulriarullerpegun yugpenun, kiugiu piicauteka.

2Pistekarpenga qanercetaaryaqunii, yuut tamarmeng pinarqelriaruata ciuqerpeni.

3Inglukestem̄a pissullruatnga, cirlakqapigglua-llu. Imkutun ak'a tuqullertun ayuqua, tuqumalriit nuniitni tan'germi uitalriatun ellirlua.

4Taumek tuatequanalua umyuarteq'ngelrianga, ciunerkairucama cakneq.

5Umyuaqanka erenret pellullret; umyuangcautekaqluki caliaqelalten. Neq'akaqluki calten tamalkuita.

6Unatenka nalugluki elpenun piicagtua; nunam kinreskiitun yuuciqa meqsugtuq elpenek.

7Kiugia watua, Ataneq! Ciunerkairutua wiinga. Iirumanrilu wangnek, tuqumalriit nuniitnun camavet ayalriit ilagaryuanka.

8Unuakullra tamalkuan neq'akevkarru wangnun kenken nangyuilnguq, wiinga cacetuqutekngamken. Piicagtua elpenun; tumkamnek apertuasnga.

9Ataneq, elpenun qimalartua; aviusnga inglukestemnek.

10Ayuqucirturnga pisqutvet atullerkaatnek, wiinga Agayutekngamken. Takumcutaucirpegun ciuliqagesnga tumyarakun picurlagnailngurkun.

11Aviusnga, Ataneq, akqutkellren aturluku; assiucirpegun anirturnga picurlaumallemnek.

12Kenkillren wangnek pitekluku tuqurqiki inglukestenka piunrirluki-llu nangtestenka, pistekngavnga wiinga.

Psalm 144

Nunamium Atanrem Quyavikaa Agayun Cirlakillerminek

1Nanraumali Ataneq qaunqesteka! Elicalaraanga anguyagyaramek uptaqlua-llu anguyallerkamnun.

2Qaunqestekaqa ingluliurutestekluku-llu, talisvikaqa anirturtekluku-llu, cacetuqutekngamku akngircailkutekluku. Cirlak'larai allat atanruviit, wangnun ataniumaarkaurcetaqluki.

3Ataneq, cauga yuk, murilkeken elpet; nallunguarpek'naku-llu yuunginaungraan?

4Yuum unguvii anuqem taivkaqallratun ayuquq; talinertun catairut'lartuq.

5Ataneq, qilak ikirrluku atraa; agturki ingrit puyumek maqevkarluki.

6Kalluum kenra kenerpallagavkarru cekavcelluki inglukesteten; pitgaqluki qimagceski.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Yaggvikia pakmaken, anirturnga naluglua-llu mermek et'ulriamek; anirturnga allanernek inglukestemnek,

8piciunrilngurnek qalarculrianek, iqluuryulrianek iqlungaitniluteng ukvernarcarirraarluteng.

9Yuarutmek nutaramek atuuciiqamken, Ataneq; aturcetaarlua qelutelegkun atuuciiqamken.

10Cirlakivkalaraten nunamiut atanret, anautellruluku-llu pisten David-aaq.

11Aviusnga nangcitalrianek inglukestemnek; allanernun cirlakevkarpek'nii, iqlungarlinun, ukvernarcarirraarluteng iqluyulrianun.

12Ataki qetunraput ayagyuallermeggni naunrartun nauluaqalriatun ayuqekilit. Ataki paniput ayuqekilit naparyarkiuratun atanruviim kangiraini tangnircautngulriatun.

13Ataki elagyaput muirumakilit, ayuqenrilngurnek neqkanek. Qusngiuteput marautemteñi irnikilit amllernek tiissitsaarugaat cipluki.

14Kuluvauteput irnilaqilit amllernek, irnicurlayuunateng. Nanikualrianek-llu neplilriartailkili nunavut.

15Angnilriaruciqut yuut waten atawaqercecimalriit! Angnilriaruciqut yuut Agayutengqellriit Atanermek!

Psalm 145

Yuarun Nanrarcuun

1Agayutekngamken Ataneqluten-llu, qalarutkeciqaqa angtatailucin yugnun; quyavikciqamken akwarpak akwanun.

2Erenret tamalkuita quyavikciqamken; nanrarciqamken akwarpak tayima.

3Ataneq ucurnarqelriaruami nanrarnarquq; qaillun angtacia taringumasciigatuq.

4Kinguveqellriit kinguliarita-llu nanralarciqait caliaqelalten; ucurnarqellriit caliaten qalarutkeciqait.

5Ucurnarqucin takarnarqucin-llu qalarutkeciqaat, wiinga-llu umyuangcautekciqanka irr'inarqelriit caliaten.

6Yuut qalarutkelarciqait caperrnarqelriit caliaqelten, wiinga-llu qalarutkeciqaqa angtatailucin.

7Assilriarucin qalarutkelarciqaat yuarutekluku-llu naklegtaucin.

8Ataneq kenkitartuq takumcutarluni-llu, qenqerrngianani kenkii-llu angelria pektayiinani.

9Atanrem yuut tamalkuita assirluki pilarai, takumcukluki-llu piliallni tamalkuita.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Ataneq, piliallerpet tamarmeng quyavikciqaatgen, yugpet-llu tamarmeng nanrarluten!

11Qalarciiqut ucurnarqellriakun atanirturilaucirpenek qanrutekluku-llu pinilriarucin,

12nallunritesqelluki tamalkuitnun caperrnarqelriit caliaten, ucurnarqucia-llu angayuqauvigpet.

13Angayuqauviin akwarpak piuguq, atanirturillren-llu iquituq. Atanrem akqutkellni pinriceñarngaitai; callermikun tamalkuan takumcutalriaruuq.

14Ikayularai picurlaumalriit; piniliumalarai qacuilriit.

15Tamarmeng unguvalriit neryuniurvik'laraatgen, elpet-llu neqkangqercet'laraten kaigaqata.

16Pitalqellriamek cikilaraten, camircetaqluki tamalkuita piyullritnek.

17Atanrem piciryarai tamarmeng ellualriaruut, takumcutarluni-llu callermikun tamalkuan.

18Atanrem ikayuryukaararai qayagaurteñi, ilungluteng qayagauraqatni.

19Qigcikesteñi piyuumiutaitnek cikilarai; qayagaaqata-llu niilluki anirtularai.

20Atanrem kenkesteñi cayailkuciumai, tau͡gaam piunrirarkaugai assiitellriit yuut.

21Wiinga nanrarrlainarciqaqa Ataneq; tamarmeng piliaqellrin atra nanrarlitgu akwarpak tayima.

Psalm 146

Nanrarluku Agayun Anirturta

1Nanraumali Ataneq! Yuucima nanrarliu Ataneq!

2Unguvama taktaciatun nanrarciqaqa Ataneq; unguvaqallemni aturciqua yuarutnek nanrarluku Agayutka.

3Cacetuqutekenriciki nunam atanri; kia yuum anirturciigataaci.

4Tuquaqameng ataam urraurtelartut; picirkiuraqsaaqelallrit-llu piungairulluteng.

5Atawaqertuq ikayurtengqellria Jacob-aam Agayutiinek, neryuniurutengqellria-llu Atanermek Agayutminek,

6piliaqestiitnek qiliim, nunam, imarpiim, tamaanelnguut-llu tamalkuita. Akqutkellni pinriceñayuitai;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7cuqciaqami nangcimalriit ingluarvik'larai kailriit-llu neqkaitnek cikiraqluki. Atanrem itengqalriit anevkalarai

8cikmiumalriit-llu tangerrsaurcetaqluki. Pinililarai qacuilriit; kenkai-llu ellualriit yun'i.

9Qaunqelarai allanret nunamteñi uitalriit; ikayularai aipainret elliraat-llu, tau͡gaam assiitellriit yuut caunrillerkaatnun tekicetaqluki.

10Ataneq atanruuq akwarpak. Agayutii Zion-aam atanirturiciquq nangyuilngurmek. Nanraumali Ataneq!

Psalm 147

Nanrarluku Agayun Artuqailnguq

1Nanrarciu Ataneq! Assirtuq atulleq nanrautnek Agayutemteñun; angnirnarquq piyunarqelriaruluni-llu nanrallra.

2Atanrem ataam nautaa Jerusalem-aaq; teguarullret-llu tuavet ut'rulluki.

3Assirivkalarai umyuameggnek nangteqellriit kilinrit-llu mamevkaraqluki.

4Agyat piliaqellermini amllertacirkiullrui acirluki-llu tamalkuita.

5Angtataituq artuqaunani-llu Atanerput; qaillun umyuartutacia cuqcimasciigatuq.

6Ellmeggnek picalqukenrilnguut takarnarivkalarai, tau͡gken assiitellriit yuut passitaqluki nunamun.

7Nanrautnek aturci Atanermun; aturcetaarci qelutelegteggun elliinun.

8Qiliit amirlungevkalarai; ellallugkiularaa nuna can'get-llu nauvkarluki qemini.

9Ungungssiaraat neqkaitnek cikilarai, tulukaruyagaat-llu nerevkaraqluki qalriagaqata.

10Qiilrutkenritai pinilriit kuunit wall'u alingilnguut anguyagtet;

11tau͡gaam qigcikesteñi angniutekai, cacetuqutengqellriit-llu kenekminek pektayiilngurmek.

12Jerusalem-aaq, nanrarru Ataneq! Zion-aaq, nanrarru Agayuten!

13Ikirtuqaten asvaicet'larai, atawaqaasqelluki-llu yut'en.

14Nunautevci engelai cayailkuciumalarai camircecimaaqluci-llu assilrianek neqkanek.

15Alerqularaa nuna, picirkiutii-llu niilluku nuna egmianun tuaten pilartuq.

16Qanikcamek nuna ulilaraa, cekavtaqluku-llu kaneq urr'artun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Kavcircet'laraa teggalquyagartun angtalrianek; nengllircet'laraa-llu yuum artuqiinek.

18Cali-llu elliin qanerluni pisqellrakun ciku urularaa; anuqlircet'laraa, mer'et-llu carvanengluteng.

19Qaneryarani cikiutekellrua yum'inun, ayuqucirtuutni alerquutni-llu Israel-aam yuinun.

20Allamun atanruvigmun watnaksaituq; tamakut alerquutainek nalluut. Nanraumali Ataneq!

Psalm 148

Qayagaurun Ellarpiim Yuinun Nanraasqelluku Agayun

1Nanraumali Ataneq! Nanrarciu Ataneq qilagmek, elpeci pakmani uitalriani.

2Nanrarciu tamarpeci an'gilaini, anguyagteñgulriani pakmani.

3Nanrarlin'gu akertem iralum-llu; nanrarciu, agyani.

4Nanrarciu, quyinrulriani qilagni, merni-llu qiliit quliitni uitalriani.

5Tamarmeng nanrarlitgu Atanrem atra! Elliin qanqainallermikun cat piurcetellrui;

6pisqutiikun ellimallruut uitavigkameggnun akwarpak, alerquateng narurtarkaqenrilkiitnek.

7Nanrarciu Ataneq nunametellriani, elpeci imarpiim ungungssiini imarpiim-llu cali et'uqrini.

8Nanrarlitgu kalluum kenran, kavtiit, qanikcaam, amirlut-llu, anuqerpiit-llu pisqutain niisngastain.

9Nanrarlitgu qemit ingrit-llu, atsangtulit-llu napat, yuilqum-llu napain.

10Nanrarciu-llu ungungssiarni nuyurrilngurni nuyurtalriani-llu, elpeci-llu ciissirpagni yaqulegni-llu.

11Nanrarciu nunami atanerni tamarpeci-llu yugni, atanerruani allani-llu atanirturteñi;

12tan'gaurlurni nasaurlurni-llu, elpeci-llu ak'allaurtellriani mikelngurni-llu.

13Nanrarlitgu tamarmeng Atanrem atra! Elliin atra angtataituq; elliini ucurnarqenrulriamek pitaituq nunami qilagmi-llu.

14Elliin yun'i pinirivkallrui, ellaitnun nanraasqelluni, yum'inun Israel-aam yuinun, cakneq kenkek'ngaminun. Nanraumali Ataneq!

Psalm 149

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Nanrarcuun Yuarun

1Nanrarciu Ataneq! Atuuciu Ataneq nutaramek yuarutmek; nanrarciu elliin yui quyungqallratni!

2Israel-aam yuini angnirci piliaqestellerci pitekluku; Zion-aam yuini nunaniryuutekiciu Atanerci!

3Nanrarciu atra yurarluci; aturcetaarci cauyatgun qelutelegteggun-llu nanrarluku.

4Atanrem ilukegcitkelarai yun'i; cacetuqutekesteñi qigcikutmek pilarai, cirlakivkarluki inglukestaitnek.

5Agayutem yui nunaniryukilit cirlakiameng, unugpak-llu atualuteng angnirluteng.

6Qayagpagaluteng nanraqilitgu Agayun caskumeggnek ipellrianek tegumiarluteng,

7akinaurnaluki atanruviit anucimirqecetaarnaluki-llu yuut;

8kalivnernek qillerrnaluki atanrit, ciuliqagtait-llu cavignek;

9Agayutem alerquuciatun anucimirqecetaarnaluki atanruviit. Waniwauguq cirlakillrat Agayutem yuin. Nanraumali Ataneq!

Psalm 150

Nanraumali Ataneq!

1Nanrarciu Ataneq! Nanrarciu Agayun Agayuvigpiini! Nanrarciu artuqailucia qilagmi!

2Nanrarciu caperrnarqelriit caliari pitekluki. Nanrarciu artuqailucia angtatailnguq.

3Nanrarciu cupu'uryaratgun. Nanrarciu aturcetaatgun qelutelegteggun!

4Nanrarciu cauyatgun yurarluci-llu. Nanrarciu qelutelegteggun cupu'uryaratgun-llu flute-atgun.

5Nanrarciu cymbal-aatgun aturcetaatgun, qastulriatgun makutgun!

6Tamarmeng anernengqellriit nanrarlitgu Ataneq! Nanraumali Ataneq!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Proverbs

Proverbs 1

Ayuqucirtuutet Nallunritnarquciat

1 Assilriit ayuqucirtuutai Solomon-aam qetunraan David-aam Israel-aat atanrata.

2 Waniwa ukut qaneryarat yugnun nallunritesqelluku umyuartuneq
ayuqucirtuun-llu cali-llu taringesqelluki qaneryarat elluarrluki.

3 Elicungcaumasqelluci umyuartuluni yuullerkamek, piciuyaramek,
elluaryaramek, pitalqellerkamek-llu.

4 Eliteksailnguut umyuartuyaramek elitesqelluki, ayagyuat-llu canek
umyuangayurisqelluki.

5 Cali ukut qaneryarat umyuartulriim nallunrilkengaa ilayugngaat,
elitnaurumalrianun-llu ciuliqagutnguluteng.

6 Taringyaurtesqelluki nallunarqelriit qaneryarat kangiit camek-llu
nallunarqelriamek umyuartulria qanqan.

Qanruyutet Ayagyualrianun Angutnun

7 Atanrem qigcikellra ayagniutnguuq elisngamun; taug̃aam usviilnguut
caukenritaat umyuartuneq ayuqucirtuun-llu.

8 Qetunramaa, niisgu ayuqucirtuutii atavet, cakaarpek'naku-llu alerquatii
aanavet.

9 Tangnircautnguarkaungata qamiqurpenun, uyamiuluteng-llu uyaqurpenun.

10 Qetunramaa, assiilngurtulriit yuut unayaqkatgen maligarucaqunak.

11 Waten qanqata, “Maligeskut tuqucinaurtukut nayurluki iirluta
cacetaanrilengraata.

12 Tangerqumceteng unguvaciqsaaqut cavkenateng, taug̃aam taqkumceteng
tuqumaciqut.

13 Assilrianek akitulrianek tukuutengniartukut, eneput-llu imarturiniartut
teglegamteñek.

14 Tailuten ilalirkut, avegciqaput tamalkuita teglegaput.”

15 Qetunramaa, maligucaqunak tuaten ayuqellrianun, ilaliqsaunaki-llu.

16 Assiilngurmek aturyukaaralartut tuquciyukaarluteng-llu.

17 Assirngaituq kuvya nengeskuni alailngurmun yaqulgem pissuqengam
tangvakiinun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Tuaten ayuqellriit yuut ellmeggnek pissuucilartut, napciiqut tuqulutenglu ellaita pissuutmeggnun.

19Teglengalriim unguvani cagmalaraa teglegyullermikun; waten tamarmeng ayuqut mulngakevkenateng yuulriit.

Umyuartuneq Qayagauq

20Umyuartuneq qayagpagauq tumyarani, yuut-llu tuneniarviitni erinani antaa.

21Qayagaurtuq nunat iteryaraitni, yuut-llu quyurrviitni:

22“Usviilngurni yugni! Qangvarpak usviinaci yuuqatarceci? Qangvarpak caunrilkilriit caunrilkiqatartat usviilnguut-llu eq'ukluku elisnga?

23Niicugnilaa ellangcaraqamken; ayuqucirtuutmek assilriamek cikirnaamken, qaneryaranka-llu elpenun nallunrirtelluki.

24Qayagaularyaaqamken, kelegluten taisqelluten, tau͡gaam niicuumiitaqluten. Ilangciksaunii-llu.

25Niitenrilngualaraten-llu tamalkuita ayuqucirtuutenka ellangcautenka-llu catkevkenaki.

26Taumek wiinga temciarautekciqkemken pillugnam tuskaten. Anglanitekciqamken-llu nanikuakuvet,

27anuqerpagtun nanikuanarqelriim tekiareskaten, picurlagnarqellriim ull'uyatun tekiskaten, nanikualuten-llu ciunerkairulluten.

28Tuani qayagaurciqsaaqerpenga, tau͡gaam wiinga kiungaitua; ilungluten yuange'rpenga nalaqngaitarpenga.

29Tua-i-wa eq'ukellruavgu elisngayaraq cucukevkenaku-llu qigciklerkaa Atanrem,

30ayuqucirtuuteka cakaarluku, caunrillekluku-llu tamalkuan ellangcauteka.

31Taumek pikiurarpenek akurturciqelriaten, elpet-llu tuaten pilallerpet naulluuvkarluten.

32Eliteksailnguut tuqulartut qessakngamegteggu umyuartuneq, usviilnguut-llu yuut piunrilartut ellmeggnek piugtequtailameng.

33Tau͡gaam kia niisngakunia pengegnaunani uitaciquq; uitanqegciciquq camek assiilngurmek civuurataunani.”

Proverbs 2

Umyuartunrem Akiliutai

1Qetunramaa, ciuniuquvki qaneryaranka qemaggluki-llu,

2niicugniluten umyuarturinarqellrianek taringengnaqluki-llu;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3aa-ang, cakneq elicuumiquvet qanllerpegun-llu nallunairluku taringyuumillren,

4piksagucuumiquvgu yuarru akitun pitarrluku, elausngalriatun-llu tukuutetun.

5Nutaan nallunrirciqan qigciklerkaa Atanrem nallunrirluku-llu Agayun.

6Tua-i-wa Ataneq cikiqengelriaruan umyuartunermek; elliin qanrutek'laraa elisnganeq taringyuyaraq-llu;

7elluarrluteng yuulriit piciuluteng ikayularai camun-llu pivkarngaunaki.

8Camun pivkarngaitai ilateng elluarrluki pilriit, qaunqelluki-llu piciulriit ellminun.

9Niicugnikuvnga nallunriciiqan piciulria, pitalqeggsaraq, elluaryaraq-llu. Nallunrirluku-llu qaillun pillerkan.

10Umyuarturiciquten, elitellren-llu ilukegcitkeciqan.

11Ellatullerpet taringumallerpet-llu camun pivkarngaitaaten;

12aviulluten assiitellriamek, angutnek-llu piciatun qalarculrianek,

13cakaarilrianek elluarrluteng yuullerkameggnek uitanaluteng assiilnguum tan'gerani,

14nunanikluku assiilnguum aturtainek, arcaqanqurrulriit-llu assiilnguut piyuumiutekestaitnek;

15nalirrugnarqelrianek yugnek ukveksunaunateng.

16Maligarutarkaunrirciquten arnamun anguciuryulriamun unayaqengraaten pinqegcirluni,

17allaliuryulriamun uini cakaarluku, nalluyagulluki akqutkellni qigcignarqelriit.

18Enii taum arnam tuqunarqelriaruuq. Itquvet tuqumalriit nuniitnun itellriatun ayuqeciquten.

19Kina tuavet ayalria utercuituq, unguvam-llu tumyaraa nataqenqiggngaunaku.

20Taumek cuqekluki maligtaqukiki ellualriit yuut, ellualriit tumyaraatgun ayagluten.

21Piciuluteng yuulriit —ellakluteng— maani ellamteñi uitaciqut.

22Taug̃aam assiitellriit yuut aug̃aumaciqut qecuumalriatun naunrartun nunamek.

Proverbs 3

Ayuqucirtuun Ayagyualrianun

1Qetunramaa, nalluyagucaqunaki elitnaurutenka; qemangqakiki taug̃aam ircaqurpeni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Unguvamavkarciqaatgen enuqitessngaunak-llu.

3Piciuneq naliruggnaitneq-llu cakaaryaqunakek; uyamiksaguskek, igaullukek ircaqurpenun.

4Nutaan pikegtakluten pivakluten-llu tangvagniaraaten Agayutem yuum-llu.

5Cacetuqutekiu Ataneq pitacirpetun. Umyuan nakerrsukevkenaku.

6Callerpeni tamalkuan ellangcarvikluku Ataneq, tumkegcivkarniaraaten.

7Umyuartuyukluten umyuarteqevkenak; qigcikluku Ataneq assiilnguq atunrirru.

8Tuatnakuvet temen iinrulriatun piciqan, ekiten mamluteng nerpenek-llu akngirniunrirluten.

9Takaqillren Atanermek nasvaggu elliivikluku assinqurritnek naulrianek naucetaarvigpeni.

10Nutaan qemaggviten piviiruciiqut, wine-amek-llu caquteten qageryukaarangluteng imartum ugaani.

11Qetunramaa, caunrilleksaqunaku ellangcautii Atanrem; murilkenqegcaarqina aarcirtuutngulriatun-llu akurturluku.

12Tua-i-waAtanrem nunulaaku kenkekni, aataulriim nunulauciatun irniani kenkekni.

13Angnirciquq yuk umyuartuneq piksaguskuniu, taringyuyaram-llu pikliutestii.

14Unangvikellra assinruuq unangvikellrini suulutaam akim-llu.

15Umyuartuneq piksuuminarqenruuq teggalquqegtaarni; ayarik'lallerpet-llu tamarmeng pitacirciigataat.

16Umyuartunrem manamaarturaaten unguvamallerkamek, tukuullerkamek, pikegtakumallerkamek-llu.

17Umyuartunrem ilukegcivkarciqaaten, aarnailngurkun-llu pekyulluten.

18Piksagutestai unguvamek pinglartut, qelkestai-llu angnilrianek aprumalartut.

19Atanrem umyuartutacimikun piliaqellrua nuna; elisngallni-llu aturluku enekaanun ellillruluku qilak.

20Umyuartutacian kuiget carvangevkallrui, amirlut-llu ellallircetaqluki.

21Qetunramaa, umyuartullren ellatullren-llu avaliqu'urqikek. Tamariyaqunakek.

22Yuucin unguvavkarciqngan'gu tangnircautngulutek-llu uyaqurpenun.

23Tumyarakun aarnailngurkun ayagniartuten, paallaksaunak.

24Inareskuvet camek alingengaituten, qavaquvet-llu qavaryugluten unugpak.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Umyuassuugaryaqunak nanikuallagallerkamek, yuut assiitellriit pilauciicetun tut'aqaceteng alqunarluki.

26Atanrem camun pivkarngailaten, picurlallerkarpenun-llu tekicessngaunak.

27Assilriamek calillerkan yugnun pinarqellrianun pinriteksaunaku piyugngaaqavet.

28Nunalguten ikayurcetaalria unuaquteksaunaku ikayuutekaanek avalingqerquvet.

29Umyuarrliquteksaunaku nunalguten canivni uitiin cacetuqutekluten.

30Inglulirtuuteksaunak yugnun camek pitkaunak, qaillun piksailkaten.

31Ayuqniaryaqunaku yuk pillagayulria wall'u cucuksaqunaku ayuqucia.

32Agayutem eq'ukngaki yuut assiilnguum aturtai, ellualriit tau͡gken camek aassaqucuunaki.

33Atanrem aniqlaamai yuut assiitellriit enait, tau͡gken atawaqercecimaluki ellualriit enait.

34Caunrilkilriit caunrilkai, nakmikluki tau͡gken ellmeggnek pivakenrilnguut.

35Umyuartulriit piksaguciiqaat takarnarqun, usviilnguut tau͡gken pikangqerrluteng kasngunarqelriamek.

Proverbs 4

Piluaqautai Umyuartunrem

1Qetunraulriani murilkelluci niiciu atavci ayuqucirtuutii, ellaturiniartuci.

2Assilrianek elitnauramci cakaaryaqunaciki.

3Tan'gaurlucuaraullemni angayuqaagma kiima yuklua,

4atama ayuqucirtulallruanga qanerluni wangnun, “Qanellrenka umyuaquralaqiki nalluyaguteqaqsaunaki, alerquutenka maligtaquluki, unguvaniartuten.

5Umyuartuluten ellatuluten-llu pikina! Nalluyagucaqunaki nallunguaqsaunaki-llu qaneryaraqellrenka elpenun.

6Cakaaryaqunaku umyuartuneq, camun pivkanritniaraaten. Kenkekuvni qaunqeciqaten.

7Umyuarturillerkan arcaqanqaat cat allat pillerkarpet. Allanek pingqeng'e'rpet ellatuneq piksaguskiu.

8Kenkiu umyuartuneq angelriarurcetniaraaten. Piksaguskuvni takarnarivkarciqaaten.

9Nasqurruciumalriatun ayuqeciquten ucurnarqellriamek.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Niilluten qetunramaa ciuniurki qanellrenka, unguvamaniartuten.

11Elitnaullruamken umyuarturisqelluten; ciuliqaggluten elluarrluten yuullerkarpegun.

12Piyuakuvet piyuacurlagngaituten, aqvaququvet-llu paallacalkarangaunak.

13Ayuqucirtuuten pegcaqunaku; murilkekiu unguvatkarkaungavgu.

14Assiitellriit yuut tumyarait aturyaqunaki, piciryarait-llu tamakut maligtaquksaunaki.

15Assiilnguq negurru, aturyaqunaku! Qessakluku unilluku ayii.

16Assiilnguut yuut qavaqsailutek'laraat assiitellriamek atuqallerkarteng; qavarciigataqluteng yugmek picurlagceciksaitaqameng.

17Caruyagyaraq aaricaraq-llu mertun neqkatun-llu ellaitnun ayuquq.

18Tau͡gaam ellualriit tumiit ayuqelartuq unuakuaraam tanqiatun, errngiinalriatun kiituani tanqigiuq.

19Assiilnguut tau͡gken yuut tumiit unugtun tan'gercetqapigtellriatun ayuqluni; nallularaat-llu camun paallagtessucirteng.

20Qetunramaa, murilkiki qanellrenka. Niicugniki qaneryaranka.

21Ciuqerpenek ayagcecaqunaki. Umyuaqurqiki ircaqurpeni-llu qemangqaluki.

22Taringestem̄eggnun unguvaugut temaitnun-llu iinruuluteng.

23Umyuan murilkelluku; umyuarteqlerpetun yuuciqngavet.

24Piciunrilngurnek qalarteksaunak. Iqluyaraq qannguarutetgun-llu ukvercetaariyarat pegingakiki.

25Ciunren tangvakiu piciulria pektayiilutekluku; kanangllugcaqunak elpenek kasngukluten.

26Umyuangcaulluku ciunerkan, elluarrluten ayagniartuten.

27Negu'urluku assiitellria ciunerpegun ayagluten, avteksaunaku elluam tumyaraa.

Proverbs 5

Aarcirtuun Akusrarutekiyaramun

1Qetunramaa, murilkelluku niicugniu umyuartutaciqa ayuqucingumalqa-llu.

2Elluarrluten yuullerkan nallunrirniaran, qanllerpegun-llu nallunaitniartuq nallunrilnguucin.

3Arnaq akusrarutekevkatuli qalarciiquq aglumanarcarluni, cakneq unganaqluni,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4tau͡gaam iquani cungarninarqellriatun nangteqnarqellriatun-llu ayuqeciquq.

5Tuqumalriit nuniitnun ayauciiqaaten, tumyaraa tuqumek iqungqertuq.

6Unguvam tumyaraakun ayalriarunrituq. Iqlutmun ayalriaruuq, elliin tau͡gken elpekumavkenaku.

7Kitaki niicugnicia qetunramni, qanruyutenka cakaaryaqunaciki.

8Yaaqvaggun kituqiciu, eniin-llu amiiga mallegyaqunaciu!

9Tuaten pikuvet allat takarnarqutkellren piksaguciiqaat, tuqutauluten-llu takumcuyuyuilngurteggun yugteggun.

10Ilumun nallukvet tamakut tukuuteten teguciqait, calillerpegun-llu unangkengaten kia allam piksagulluki.

11Unguvavet-llu iquani yuuniaraciquten inglerpeni, kemgen cam nerkiitun nangluni.

12Qanerciquten-llu, “Ciin tanem elicuitellrusia ellangcaumaaqama! Ciin tanem eq'ukellrusia inerquutenka!

13Ayuqucirturte̱ma qanellrit niicugpek'naki, murilkessuunaki.

14Kiituani alqunaq kasnguyullerkamnun wangnun tekitua.”

15Piciuluten nulian nulirqiu, ellii kiingan kenekluku.

16Irniangeng'e'rpet allatgun arnatgun catngungaitut elpenun.

17Irniaten anglinarqai ikayurarkauluten elpet, allat pivkenaki.

18Taumek quyakiu nulian angniutekluku nasaurluuluku nuliqsagutellren,

19kenegnarluni, pektellra pileryagavkenani. Allamek umyuarteqevkanrilliten kenekminek caqumaluten.

20Qetunramaa, ciin kenkiyugcit allamek arnamek, kenkiluten allam nulirranek?

21Atanrem tangvagaa caurallren tamalkuan, tangvauralaamiten ayallren tamalkuan.

22Assiitellriim yuum assiilngui negatun ayuqut. Ellii tamakut piliarin negat pitaqelaraat.

23Tuqulartuq umyuangarutni cayugaqami aturyuamiu. Umyugailkartessiyaallran-llu tamaa tuqumun ayagceciiqaa.

Proverbs 6

Cali Allat Aarcirtuutet

1Qetunramaa, akqikuvet yugmek akiilnguirciigalkan akiilnguiruciciiqniluku,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2qanllerpegun elpenek pitaqluten, akqillren avitesciiganaku.

3Waten pikina pegcetengnaqluten tamatumek akqillerpenek, tua-i taum akqellerpet caviirumalriatun ayuqngaten.

4Qavaryaqunak, mernuinerciryaqunak,

5qanllerpegun picurlallerpenek anangnaqi yaqulegtun ungungssiartun-llu anangnaqellriatun pissurteḿinek.

6Negairngalnguut paqeski qessanqurrukuvet, murilkiu ayuquciat elilluten-llu ellaitnek.

7Ciuliqagtaunateng, atanirturtaunateng, ayuqucirturtaunateng-llu,

8tau͡gken neqauceteng qemagtelarait kiagmi, uksuq upyulluku.

9Qakurpak tuani taklaqatarcit qessanqurrulriami? Qaku tupakatarcit qavallerpenek?

10“Carrarmek qavaqerciqua mernuinerciqerlua,” tauna qanertuq.

11Qavainanerpeni arrsiteqsaram tekiciiqaaten yugtun caskirluni tegliuryulriatun.

12Catngunrilnguut assiitellriit yuut tarratelartut yuullguteteng iqluurluki.

13Iigmiuqaqulutenq elucira'arluteng ukvercecingnaq'lartut.

14Umyuarrliqngameng umyuangcarluteng assiilngurnek, kesianek uitacurlagcetaariluteng.

15Taumek pillugnarqelria tut'arkauguq ellaitnun alqunaq, ekiliumaluteng mamngailngurmek.

16-19Arvinelguut eq'ukek'ngai Atanrem, malrunelgen pellernarqellriaruluteng elliinun: ucuryagtellria, iqluuryulria, tuqucilalriit pinarqutailngurnek, umyuangcatuli assiilngurmek picirkiurluni, assiilngurmek pinaluni ullagaruculria, nallunritesta iqluyulria, yugnikutellrianek picurlagcetaarilria.

Aarcirtuun Akusrarutekiyaramun

20Qetunramaa, niisngaki atavet inerquutai, cakaarpek'naku-llu aanavet elitnaurutii.

21Ircaqurpeni qemangqaurluki uyamikuralriatun.

22Ayakuvet natmun ciuliqagciiqaatgen, qavaquvet qaunqelluten, tupakuvet-llu qalarulluten.

23Alerquun kenurrauguq, elitnaurun-llu tanqiuluni, ellangcautaita eliceciiqaatgen qaillun yuullerkarpenek.

24Arnamun assiitellriamun alarcetesqevkenak unayaqengraaten unganaqluni.

25Aglumayaqunaku kenegnangraan, iigmiungraaten-llu maligarucaqunak.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Angutem akissuq piyugngaa kelipam akikanranek akilirluku, tau͡gaam akusrarutekillermikun pini tamalkuita cagmarciqai.

27Angun-qaa kenermek manuminun elliikuni, aklui-qaa ekuangaitut?

28Wall'u kumalriatgun kangiplugteggun piyuakuni it'gai-qaa uusngaitut?

29Tuaten pilartuq angun allat nulirritnun ullagatellria, anucimirqecetaarumanrilngaituq.

30Yuut cangakngaitaat teglengalria teglekan kaillni pitekluku;

31tau͡gaam angukatni akiliriarkauguq tegullmi malrunlerqunek amllertataitnek, piutni tamalkuita enemini akiliutekciqai.

32Tau͡gaam angun arnamek akusrarutekilria usviituq. Tuaten pilria ellminek piunrilartuq.

33Nangcimaciquq pikegtakumanrirluni-llu, kiaresngianarqelria-llu elliinek au͡g'arngaunani.

34Tua-i-wa angun qungyaquni cakneq qenerciiqngami, takumcuyugngaunani-llu akinauquni.

35Akimek manamaartung'e'rmi ciuniurngaitaa, canek-llu amllernek cikirtung'erpeni catekngaunaki.

Proverbs 7

1Qetunramaa, qanellrenka neq'akiki, nalluyagucaqunaki.

2Qanelqa maligtaqukiu, unguvaniartuten. Iigken camun pivkaryaaqenrit'laucirpetun, tuaten mulngakluten aturniaten qanruyutenka.

3Ayuqucirtuutekellrenka avaliqu'urki, igaulluki ircaqurpenun.

4Umyuartuneq alqaqellriatun nayagaqellriatun ayuqulluku, ayuqucingumayaraq-llu yugnikestekellriatun ellirluku.

5Ullagatessngaitaagten allat nulirritnun, arnanun-llu unganaqluteng unayaqengraatgen.

Caruyagyulria Arnaq

6Caqerlua enema egalrikun qinengqainanemni

7tangertua usvituriksailnguut ayagyuat akuliitni arcaqanruluni usviillrulriamek yun'erramek.

8Tumyaratgun ayagluni taum arnam eniin tungiikun. Kituqatarluku taum arnam enii

9atakumi tan'gerillrani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Tua-i-llu arnam taum pairrluku akissum aturainek aturluni, umyuamikun picirkiurluni.

11Tauna arnaq takaunani, kasngukevkenani ellminek, enemini-llu uitayuunani;

12calligtaarluni tumyarani, tuneniarvigni, enet kangiraitni, utaqalgilartuq.

13Taum arnam yun'erra'ar akuqerluku melugaraa takaryugpek'nani-llu qanrulluku,

14“Elliillruunga unuamek, kemgutengqertua elliitellma ilaitnek.

15Taumek anelrianga paiqernaluten. Tengrulua yuaryullruamken, waniwa-llu nalaqluten.

16Ingelrenka qallililllruanka tangnirqellrianek 'lumarrarnek Egypt-aarmiiutarnek.

17Tepkegcarluki-llu ayuqenrilngurnek tepkegcautnek myrrh-amek, aloe-mek, cinnamon-aamek-llu.

18Tailuten angnirlunuk aipaqnaurtukuk unugpak.

19Aipaqa maantenrituq, yaaqvanun ayallruuq.

20Akinek amllernek ayaulluni ayallruuq uterrngaunani malruk nitilik nalliigni.”

21Aglumanarcarluni qalarrluni unakaa.

22Yun'erraam-llu maliggluku egmian ayagtuq kuluvagtun tuqucimallerkaminun wall'u tuntuyagartun pitaqumallerkaminun ayalriatun,

23tuani pitegcaun ircaquanun kapuciiqluni. Yaqulegtun ayuquq kuvyam tungiinun ayalriatun nalluluku tuqullerkani.

24Taumek qetunramaa murilkelluten niicugninga.

25Tuaten arnamun ayuqellriamun unakevkaryaqunak, tumyarai-llu caqirrviksaqunaki.

26Angutnek amllernek alarcecilriaruuq, tuquvkarluki naaquciilnguut.

27Taum arnam enii tumyarauguq camavet tuqumalriit nuniitnun.

Proverbs 8

Umyuartuneq Nanrarluku

1Niicugni! Umyuartuneq qayagaurtuq. Taringuuryaraq-llu erinialuni.

2Qertulriit qaingitni tumyaram caniani, cali-llu tumyarat kassuutellratni nangerngauq.

3Nunarpagmun iteryarami ikirtuqat mengliitni qayagaurtuq waten:

4“Niitesqumaunga elpeceñun nunam yuinun tamarpeci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Taqmiginganrilngurni eliciu taqmigingayaraq. Usviilngurni eliciu ellangqerrsaraq.

6Niicugniciki assilriit qanerkanka; piciulrianek tau͡gaam qanrutamci.

7Piciulrianek tau͡gaam qanerciqua; iqluurutet eq'ukanka wii.

8Qanelqa tamarmi piciuguq; piciunrilngurmek wall'u alarrnarqelriamek ilaituq.

9Taringetulimun ayuquciitnaituq; taringnaqluni-llu elisngalriamun.

10Ayuqucirtuutenka cucukiki aki pivkenaku; elisnganeq-llu cucukluku suulutaaq pivkenaku.

11“Umyuartuneq assinruan teggalquqegtaarni, cat-llu tamarmeng ayarik'lallerpet pitatekngaunaku.

12Wiinga umyuartunruunga ayuqucingumalua; elisngalua, cuqcilqa-llu assirluni.

13Qigcikellra Atanrem eq'ukiyarauguq assiitellriamek. Eq'ukaqa ellminek pivakneq angenruyugtaaneq-llu, assiitellriakun piciryaraq iqluuryaraq-llu.

14Picirkiuranka atularanka. Taringumaunga pinirlua-llu.

15Wangkun atanret atanirturilartut, atanirturtet-llu wangkun assilrianek alerquutnek taqutaqluteng.

16Tamarmeng atanirturilriit nunami atanirturilartut wangnek ikayirluteng, cali atanruvigni ciuliqagtet takarnarqellriit-llu.

17Kenkanka kenkestenka; yuum-llu cumiggluni yuaqunia nalaqeciqaanga.

18Cikiutekangqertua tukuutnek takarnarqutmek-llu, piluaqeryaramek caitunritlerkamek-llu.

19Wangnek unakellren assinruuq suulutaat assinkacagiitni, assinruluni camek auvuilngurmek qerrirlimi.

20Elluaryarakun ayalartua; maliggluki elluarucim tumyarai,

21tukuurcetaqluki kenkestenka, enait imarturivkarluki tukuutnek.

22“Atanrem piliaqellerminun ciuqliqlua piliaqellruanga ak'a ciuqvani.

23Ciukacagarmek piliaqumallruunga, ellarpak piliaqumavailgan.

24Piurtellruunga imarpigtangvailgan, mernek-llu ulvelriartangvailgan.

25Piurtellruunga ingrit ciungatgun, qemit-llu nunakaitnun ellimavailgata.

26Agayutem piliaqvailgaku nuna carr'ilqat-llu, tumiim-llu imarkanranek nunatangvailgan.

27Qiliit nunakaitnun ellillrani tuantellruunga, nengtellrani nunam engelii imarpiim akianun,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28ellillrani amirlut qilagmun, ikirrluki-llu ulvelriit imarpigmi,

29imarpik-llu alerqurluku ulesqevkenaku qanellni anaggluku. Tuantellrulua-llu nunam tusnganri ellillrani.

30Caniani uitalua ayuqucirkiurtiicetun enelistet. Angniutekaanga erenret tamaita wiinga-llu nunaniryugglainarlua ciuqerrani;

31angniutekluku nuna, ilukegcitekluki-llu nunam yui.

32“Taumek niicugnicia ayagyuani. Qanelqa maligtaqulukuu, angnirniartuci.

33Niicugniaqluci ayuqucirtuumaaqavci. Umyuartuci, ayuqucirtuun cakaaqsaunaku.

34Niisngasteka angnirciquq— yuk uitauralria amiimni erenret tamalkuita, utaqalgirluni enema iteryaraani.

35Yuum nalaqaqamia unguvamek nalaqut'lartuq, Atanrem-llu ilukegcitkeciqaa.

36Tau͡gaam nalaqestekenrilkeka ellminek akngirtelartuq; eq'ukesteka kenkilriaruami tuqumek.”

Proverbs 9

Umyuartuneq Usviitneq-llu

1Umyuartuneq ellminek eneliuq naparyirluku malrunlegnek.

2Tuqucivkallrui ungungssimek nerevkaritekaminek, tepkegcilrianek-llu wine-aq avuluku estuuluq uptaa.

3Ellimerrai-llu neviarcat pisteñi nunat qertunratnun piluki qayagauresqelluki,

4“Taici nallumalriani yugni!” Usviilngurmun-llu waten qanerluni,

5“Tailuten neryarturki neqkiuranka merluku-llu merkiuralqa avumalria wine-aq.

6Nallumalriit ilagarpek'naki unguvaniartuten, elisnganeq tau͡gaam cucukluku.”

7Inerquakuvni ellminek pingakellria arivciiqaaten. Akngirciiquten-llu tau͡gaam qalarucaaqekuvgu yuk assiitellria.

8Kitugutkaanek qalarucaqunaku ellminek pivakellria; tauna pitekluku eq'ukciqaaten. Umyuartulriim tau͡gaam qalaruskuvni qigcikciqaaten.

9Ayuqucirtuakuvni umyuartulria umyuarturikanirciquq; elitnauquvni-llu ellualria yuk elitekanirluni.

10Qigcikellra Atanrem ayagniutnguuq umyuartunermun, nallunritellra-llu Tanqilriim ayuqucingumayarauluni.

11Umyuartunrem ilaciqai erenret allrakut-llu yuullerkaten.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Umyuartukuvet umyuartullren elpet piluaqautekciqan, caunrilkikuvet elpenek
nangtequtekiurciquten.

13Usviicaraq ayuquq arnatun neptulriatun takaryuyuunani.

14Aqumgalartuq enemi ikirtuqaan caniani, nunat-llu qertuqratni,

15qayagaurluki yuut kitulriit caliateng urenkelluki:

16“Iterci enemnun nallumalriani yugni!” Usviilnguut-llu waten qanrutaqluki,

17“Teglegaq meq neqnirquq. Teglegaq-llu kelipaq neqnirqenruuq.”

18Yuut tau͡gaam nalluat eniinun itellriit tuqulauciit, itellret-llu ak'a uitanguciat
tuqumalriit nuniitni.

Proverbs 10

Solomon-aam Qanellri

1Solomon-aam ukut qanruyutekai: Umyuartulriim qetunram atani
ilukegcivkalaraa; tau͡gken usviilnguum aanani angniicetaqluku.

2Tukuutet assiitellriakun unakumalriit assilriamek iqungqerrngaitut; piciuluten
tau͡gaam pillerpet unguvavkarciqaaten.

3Atanrem ellualriit kaigcessngaitai, elluanrilnguut tau͡gken piyullratnek
unangevkarngaunaki.

4Qessayullerpet arrsaurceciiqaaten, taqaunani tau͡gaam caliuralria tukuurtetuuq.

5Ellatulria yuk quyurtelartuq naunrarnek pinariaqata; canganarquq yuk
qavaryulria quyurciyaram nalliini.

6Assilria yuk atawaqautnek akurtulartuq. Assiitellriim yuum qanllermikun
iirumalaraa eq'uqercullni.

7Assilriit yuut umyuaqumalarciqut atawaqautetun, tau͡gaam assiitellriit yuut
tamaa nalluyagucimalartut.

8Ellatulriit yuut ciuniutuat ayuqucirtuun assilria. Yuut picimegcetun qalarculriit
caunrirciqut.

9Canganarqutailnguq yuk camek umyuarniurutaitelartuq, tau͡gken yuk
piciunrilngurkun pilria nallunrilaraat.

10Piciunrilngurmek nallunairinrilnguq picurlagcecilartuq, tau͡gken
ancurturpek'nani kitugcilria uitanqegcivkarilriaruluni.

11Elluarrluni yuulriim qanra ayuquq ulvelriatun unguvanarqelriamek. Tau͡gaam
assiitellriim yuum iirumalaraa eq'uqercullni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Eq'ukiyaraq paivcilartuq picurlagmek, tau͡gaam kenkilriim aug'aritelaraa yuk tamalkuan.

13Elisngalriit yuut ellalegtarmek qalartelartut, tau͡gaam usviilnguut yuut anucimirqecetaarnarqut.

14Umyuartulriit pitacirmegcetun elisngaringnaq'lartut, tau͡gaam usviilnguut yuut qannguamegteggun picurlagmek paivcilartut.

15Tukuutaita tukuulriit cayailkuciumalarait; arrsiteqsaram yuk yuk'egtaunrilaraa.

16Akiliutengqertuq ellualria unguvamek, tau͡gaam yuk assiilngiraqami assiilngua allanek ilangelartuq.

17Yuut ciuniurilriit ayuqucirtuutmeggnek unguvaciqut, yuk tau͡gken nunurtem̄inek cakaarilria iqlutmun ayalartuq.

18Eq'ukutminek iirilria iqlungalriaruuq. Kina-llu imna qanerrlugnek sagcilria usviituq.

19Qanerpakarluni yuk aarnarquq assiilngirnayukluni, tau͡gaam kina qanqataitenrilnguq umyuartulriaruuq.

20Assilriim yuum qanellra menuilngurtun akitun qevlerlitun ayuquq; tau͡gaam assiitellriim yuum umyugaa caungailngurnek taqutelartuq.

21Qanellri ellualriim ikayuq'ngeciqut amllernek yugnek, tau͡gken usviilnguut tuqulartut ellangqenrilameng.

22Atanrem atawaqerteskaten tukuutetgun umyuarniurutaiciiquten.

23Anglaniyarauluku assiilnguq usviilnguum atularaa, usvituyaraq tau͡gaam ilukegcinarqelriaruuq taringumalriamun.

24Assiilnguum yuum aaqekii elliinun tut'arkauguq, ellualriit-llu piyullerteng unakarkauluku.

25Ellarayiim assiitellriit tengulluki catairutevkalarai, tau͡gaam ellualriit uqisngaarkauluteng nangyuilngurmek.

26Qessanqurrulria ellimertem̄inun cungarninarqellriatun qanrani, aruvagtun-llu iigkeni ayuquq.

27Qigcikestai Atanrem unguvamaciqut, tau͡gken assiitellria yuk ak'anun unguvangaunani.

28Neryuniurutait ellualriit angnimek iqungqertut, assiitellriit yuut camek neryuniurutaitut.

29Atanrem camun pivkarngaitai canganarqutailnguut, tau͡gaam assiitellriit yuut piunrirciqai.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Ellualriit yuut nunamek aŭgaumangaitut, taŭgaam assiitellriit yuut uitavikngaitaat nuna.

31Ellualria qalartelartuq umyuartulriartarnek, taŭgaam iqluuryulria arulaircimaciquq.

32Ellualriit yuut qaruyutnek qanllerkarteng nallunritaat, taŭgken assiitellriit yuut akngirnarqelrianek yugnun qalarcugluteng.

Proverbs 11

1Uqamaltassiarcuun teglessaagutngulria Atanrem eq'ukaa, angniutekluku taŭgken assilria uqamaltassiarcuun.

2Yuk ellminek pivakellria kasnguyullerkaminun tekiutelartuq. Ellminek pivakenricaraq umyuartuyarauguq.

3Piciuyaram ellualria ciuliqagtelaraa, taŭgaam asguranarqellriit yuut piciunriluciata piunrirciqai.

4Tukuutet catngungaitut tuquqataquvet, elluaryaram taŭgaam aviucugngaaten tuqumek.

5Elluarucian yuum canganarqutailnguum tumkaa atuyunarivkarciqaa, taŭgaam assiitellria yuk ellminek paallautekiulartuq.

6Elluaruciata nangrunaunateng yuulriit aviuciiqai; taŭgaam piciunrilnguut naptelartut ayaritaucirmegcetun.

7Assiitellria yuk tuquaqami neryuniurutkairut'lartuq; neryuniuruteksaaqellra agayutailnguum piungailami.

8Ellualria aviucimalartuq picurlallerkaminek; picurlautekaqsaaqellra elluanrilngurnun tull'uni.

9Agayutailnguum nunaqlini qanmikun caunrilarai; taŭgaam umyuartuyarakun ellualriit aviucimalartut.

10Elluarrluteng piurarqata ellualriit, nunat angnilartut; yuut assiitellriit piunrirqata erinialartut quyaluteng.

11Atawaqautaitgun ellualriit nunat nanraumalartut; taŭgaam yuut assiitellriit qanritgun piunriumaaqluteng.

12Caunrilkilria ilaminek umyuartulriarunrituq. Yuk taringumalria nepaunani yuulartuq.

13Qannguaryulriim qanrutkesqumanrilnguut nallunrircet'larai. Taŭgken piciulriim tamakut qemangqatuluki.

14Ayuqucirturtailnguut picurlagalartut. Ayuqucirturilriit taŭgaam amlleraqata picurlalriartaitelartuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Nallukengarpet yuum akiilngua akilitarkauluku akqikuvet umyuarniurciquten. Assinruciquq tuatnanrilkuvet.

16Takumcutalria arnaq qigcikumalartuq. Arnaq taúgken elluanrilnguq kasngunarqelriaruluni. Qessanqurrulria angun akiutengqessuituq, taúgken pingnatugluni yuulria tukuurtetuluni.

17Yuk takumcutalria piluaqautelartuq ellminek. Nangcilriarukuvet elpenek taúgaam akngirciiquten.

18Assiitellria yuk caunrilngurmek akingelartuq; taúgaam piciulriakun calilria akiliumanrilngaituq.

19Asvailnguum elluarucimikun piksagutelaraa unguva. Assiilngurmek ciumurucilria tuquciquq.

20Atanrem eq'ukai assiilngurmek umyuangcatulit, kenkaqluki taúgken assirluteng yuulriit.

21Nallunailngurmek assiitellriit yuut anucimirqecetaarumanrilngaitut. Taúgaam ellualriit aviciiqaat anucimirqecetaarun.

22Suulutaatun kulutetun sitiinkaam cigvikekiitun; tuaten ayuquq arnaq kenegnalria taúgken ellatuvkenani.

23Ellualriit piyullrat assilriamek iqungqelartuq. Taúgken assiitellriit yuut piyullerteng unakaqatgu yuut tamarmeng eq'urtelartut.

24Yuum ilii cikirturilartuq qunuvkenani, taúgken tukuurrngiinaraqluni; allam taúgken cikiutekarkauyaaqellni qunukluku pingqerciigalilartuq.

25Qunuilnguq nuryugcingaituq, ilaminek-llu ikayuq'ngelria ikayuumaarkauluni.

26Yuut aniqlaaciqaat neqkanek qunulria, taúgken atawakluku tun'ilria tamakunek.

27Assilriim atungnaqu'urtii yualriaruuq pikegtakumallerkaminek. Yuk taúgaam assiilngurmek yuarpakarluni nalaququrainalartuq.

28Tukuutmeggnek cacetuqutengqellriit nalaciqut napam cuyaatun uksuarmi. Taúgaam ellualriit nauciqut napat cuyaicetun kiagmi.

29Yuk ilarraminek picurlagcecilria iquani camek pingqerrngaituq. Usviilnguq-llu pistenguciquq usvitulriamun.

30Elluaryaraq unguvamek cikiqengelriaruuq, taúgaam aaricaraq unguvamek cagmarilriaruuq.

31Assirluteng yuulriit akiliumalartut maani nunami, taumek ilumuulriamek assiitellriit assiilngurtulriit-llu anucimirqecetaarumaciqut.

Proverbs 12

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Elisngayuumilriim ellangcautni ciuniularaa, tau͡gken kina ellangcautminek eq'ukilria usviinani.

2Atanrem ilukegcitkai assilriit yuut, assiilngurnek tau͡gaam picirkiuryulriit pinarqelriaruvkarciqai.

3Assiilnguum kina caceturrngaitaa, tau͡gaam ellualriit yuut pektayiiciiqut.

4Nuliaq nangrunailnguq uingan ucuryagutektua angniutekluku, tau͡gaam kasnguyugcecilria uiminek apqucitun mamyuilngurtun ayuquq.

5Elluararkanek umyuangcalartut ellualriit, tau͡gken elluanrilnguut ayuqucirtuutait aarnaqluteng.

6Qanellrit yuut assiitellriit tuqunarqelriaruut, tau͡gaam ellualriit qanllermegteggun aviucilartut yugnek.

7Assiitellriit yuut tuqulartut kinguvrunateng, tau͡gken ellualriit yuit kinguvengqerturatuluteng.

8Ellatulria yuk nanraumalartuq, usviilnguq tau͡gken caunrilkumaluni.

9Atawaunruuq angun yuk'egtaunrilnge'rmi pingnatunqellria angutmi ayuqucini anaggluku yuulriami amta-llu neqkaunani.

10Ellualriim yuum ungungssiutni elluarrluki auluk'larai, tau͡gken yuut assiitellriit nangciyugaqluteng pimeggnek.

11Cumiggluni caliuralria nauceciiyurta neqkaucilartuq, tau͡gaam yuk caurailngaryulria usvitulriarunrituq.

12Assiitellriit yuut yuarturalartut assiilngurnek aturarkameggnek. Ellualriit yuut tuaten ayuqenritut.

13Assiitellria naptelartuq elliin qanllerminun, tau͡gaam ellualriit neguralaraat picurlallerkarteng.

14Nunuliutekan tusngauq qanllerpenun caliarpenun-llu; akurturciquten callerpet pitatiinek.

15Usviilnguum ayuqucia ellmini canganarqenrituq, tau͡gaam umyuartulria niicugnituuq ayuqucirtuumaaqami.

16Usviilnguq umyuani assiitaqan egmian nallunaitelartuq. Tau͡gken usvitulriim nakukumaaqami nallungualaraa.

17Iqluurpek'nani qalartellria nasvagilartuq piciulriamek, tau͡gken iqluquluni nallunairilria qalarciiquq piciunrilngurnek.

18Umyuarcurpek'nani yuum qanellri kiliqenglartut nuussirpagtun atunem kegginalegtun, tau͡gken umyuangcarraarluni qanelria qarucilriaruuq.

19Iqluurun ak'anun piuyituq, tau͡gken piciulria piunriyuunani akwarpak.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Piciunrilngurmek umyualguut picirkiutulit assiitellrianek, tau͡gaam assilriamek picirkiutulit angniutengqerciqut.

21Assiitellriim tucuitai elluarrluteng yuulriit, tau͡gaam assiitellriit yuut picurlautait amllelartut.

22Atanrem eq'ukai iqlungalriit, tau͡gken ilukegcitekluki qanllerteng aturluku yuulriit.

23Umyuartulriit qarruteksuitaat nallunrilnguucirteng, tau͡gken usviilnguut paivcimaluku nallumalriarucirteng.

24Cumiggluten caliurallerpegun yuut takaryaguciiqaatgen, qessanqurullerpet tau͡gken pistepayuurtelluten.

25Umyuarniurpakaquvet angniiruciiquten, tau͡gaam qarucimakuvet angniriciquten.

26Ellualria cuqnguarkauguq ilaminun, tau͡gaam assiitellriim yuum ilani eguaqularai iqlutmun.

27Qessanqurrukuvet canek ayarilange'rpet piksagusngaitaten, tau͡gaam pingnatugluten pikuvet unangelarciquten.

28Elluaryaraq tumyarauguq unguvamun, assiilnguq-llu tumyarauluni tuqumun.

Proverbs 13

1Umyuartulria qetunraq murilkelartuq atami inerquagaqani, tau͡gaam caunrilkilriim cateksuitaa ayuqucirtuutni.

2Assilriit yuut nunuliumaciqut qanllermegteggun, tau͡gaam yuut piciunrilnguut akngirkengengnaquralartut.

3Qanmi nayumiqastii unguvaarkauguq; picimitun qalarculria piunrilartuq ellminek.

4Qessanqurrulria camek ayaring'e'rmi piksagusngaitaa. Pingnatunqellria tau͡gaam enuqicuituq.

5Ellualriim yuum piciunrilnguut eq'ukai. Assiitellria yuk kasngunarquq kiaresngianaqluni ayuqucimikun.

6Elluaryaram camun pivkarngaitai camek pitkailnguut; inerciigalliqsaraq picurlautekaat assiilngurtulriit.

7Yuut ilait tukuungualartut amta-llu caunateng. Ilait tau͡gken cali arrsaunguaraqluteng tukuunge'rmeng.

8Tukuulriim akiutni akiliutekciqai unguvangnaqluni, tau͡gken arrsaulria akeqnerrlugqaqestaitaqluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Ellualriit kenurratun tanqigcetellriatun ayuqut; assiitellriit tau͡gken ayuqluteng kenurratun qamyartulriatun.

10Yuunguineq ayagniutngulartuq inglukucaramun. Umyuartulriaruuq yuk ayuqucirtuutminek ciuniurilria.

11Qaciggluten tukuurtellrukuvet ak'anivkenak cagmariciquten tukuutevnek. Tau͡gken cakviurluten unangetukuvet amlleriinararkauluteng.

12Neryuniurutem piciurtenritaqami umyuaq navgularaa, tau͡gken yuum piyuumiutni unakaqamiu cakneq angniraqluni.

13Qaneryaram caunrilkestii piunrillerkiulartuq ellminek; tau͡gaam alerquutem qigcikestii nunuliutengqerciquq.

14Ayuqucirtuutait umyuartulriit unguvanarqelriaruut; aarnarqelriami uitakuvet anagceciiqaatgen.

15Elisngallran yuk takarnarqevkarciqaa, tau͡gaam yuut ukvernarqenrilnguut picurlallerkameggnun ayalriaruut.

16Ellatulriit yuut umyuangcarraarluteng tau͡gaam piarkarteng pituat. Tau͡gken usviilnguut yuut nasvaumalaraat nallumalriarucirteng.

17Elluatuuvkenani qanerkamek ayagacilria picurlagcecilriaruuq, tau͡gken elluatuuluteng pilriit uitanqegcivkarilriaruluteng.

18Yuk elicunrilnguq arrsauciquq kasngunaqluni. Tau͡gken ayuqucirtuumaaqami niicugnituli takaqumaaqluni.

19Piyuumiutem unakellra ilukegcinarquq. Usviilnguut yuut pegcuumiitelarait assiilnguut aturyukteng.

20Umyuartulriit ilaliaratukuvki umyuarturiciquten. Yugnikek'ngangqerquvet usviilngurnek caunrirciquten.

21Picurlagnarqellriim nayularai assiilngurtulriit ayallratnun tamiin. Tau͡gken ellualriit yuut nunuliumaarkauluteng assilrianek.

22Assilria angun kinguvarcetarkangqelartuq tutgaraminun, tau͡gaam assiilngiumalriit tukuutait ellualriit piksaguciiqait.

23Atuumanrilnguut naucetaarviit naugiyartut amllernek arrsaulriit neqkaitnek, tau͡gaam elluanrilnguut yuut nauceciivkaryunritait.

24Anucimirqecetaarinrilnguq irniaminek kenkilriarunrituq, tau͡gaam irniaminek kenkilriim pinritevkenaki anucimirqecetaatui.

25Ellualriit neqkameggnek nuryugciyuitut, tau͡gaam assiitellriit yuut kainiquralartut.

Proverbs 14

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Yuungnaqellriit taqumaut usvitulriakun arnakun, tau͡gaam piunriumalartut usviilkarcarakun.

2Piciuluten yuullerpegun nasvagan qigcikilriarucin Atanermek, tau͡gken cali piciunritlerpegun nasvagluku qigcikilriarunrilucin Atanermek.

3Yuum qaneni nayumiqallermikun unguvani-llu nayumiqaciqaa, tau͡gken qanerpakalria picurlallerkaminun ellminek tekiutarkauluni.

4Qimugtekaunaku nunam itumcissuutii qemaggviit imaiciiqut, tau͡gken qimugtekangqerquni imartuarkauluni mukaarkanek.

5Paqnanailnguq nallunritesta iqluyuituq. Tau͡gken paqnanarqekuni piciunrilngurnek qalarciiquq.

6Caunrilkiyulria yuk umyuarturingaituq, tau͡gken taringumalriamun yugmun elisngayaraq qacignaqluni.

7Usviilnguut ilaliryaqunaki; camek elitnaurutkaitut elpenun.

8Usvitulria umyuartucimikun nallunrit'lartuq qaillun ayallerkaminek, tau͡gaam usviilnguq umyugailkartellermikun tamalartuq.

9Usviilnguut yuut umyuarniuyuitut assiilnging'e'rmeng, tau͡gken yuut assilriit au͡g'aritesqumaaqluteng.

10Angniuten elpet kiivet pikan, angniiluten-llu cali elpet pikluku. Allam nallukengarpet pillgucirciigataaten tamakutgun.

11Assilriim yuum enii napaciquq assiitellriim yuum eniin piunriumallran kinguani.

12Tumyarartangqertuq assirngalngurmek yugmun, tau͡gaam iqungqerrluni tuqumek.

13Yuk engelaryunqeng'e'rmi umyuamikun angniilutengqelartuq, angnillra-llu angniitnarqelriamek iqungqerraqluni.

14Assiitellriit yuut ayuqucimeng pitatiinek akurturciqut; tau͡gken yuut cali assilriit akiliumaluteng caliallermegteggun.

15Usviilnguut yuut ukvek'larait cat tamalkuita, tau͡gaam usvitulriim nallunairturciqaa natmun ayaucini.

16Ellatulria yuk murilkelartuq neguraaqluki picurlagnarqelriit, tau͡gaam usviilnguut aaryuyuitut ca egmianun pileryagaqluku.

17Yuut qenqercukaaralriit usviilkartetuut; umyuartunrulriit yuut pillagayuitut.

18Nallumalriit yuut usviilucimeng ayuqiinek pingciqut, usvitulriit tau͡gken nunuliumaluteng elisngamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Assiitellriit yuut cikciiqut ellualriit ciuqerritnun kaigavikluki elluarrluteng pisqelluteng.

20Yuut assikenritait arrsaulriit nunalgutkeng'e'rmegteki, tukuulriit tau͡gken yugnikesteliraqluteng.

21Angnirluten yuuyukuvet naklekiki arrsaulriit, assiilnguuguq ilaminek caunrilkineq.

22Alartenritut-qaa assiilngurmek picirkiulriit? Picirkiutulit assilrianek pikegtakumalartut takaqumaluteng-llu.

23Caliluten pikangqerrnaurtuten; aqumgaluten qalangssagluten caurailngaquvet arrsauciquten.

24Umyuartulriit nunuliutengqelartut tukuutnek; usviilnguut nallunaitelartut usviilkartellermegteggun.

25Nallunritesta yugnek unguvavkarilartuq piciulriamek qalartaqami; tau͡gken iqluaqami yugnek tun'ilartuq inglukestaitnun.

26Atanrem qigcikellra cacetunarquq umyuarniurutaitnaqluni yugmun ilarrainun-llu.

27Tuqu-qaa avicugan? Qigcikellra Atanrem unguvanarqelriaruuq.

28Atanrem angtacia tusngalartuq qaillun amllertalrianun atanirturillranun; atanirturarkailkuni tua-i caungaituq.

29Qenqerrngialnguq yuk umyuartulriaruuq; qenqercukaarquvet tua-i nasvagan amllermek usvingqenrilucin.

30Umyuaqegcillrem tema segganqegcet'laraa, tau͡gaam ciknayaraq mamyuilngurtun ayuquq.

31Nangcilriarukuvet arrsaulrianek, caunrilkiuten Agayutmek piliaqestellratnek; tau͡gken takumcukikuvet arrsaulrianek agayulriatun ayuqeciquten.

32Assiitellriit yuut ellmeggnek picurlallerkameggnun tekiutelartut caliamegteggun, tau͡gaam assilriit yuut canganarqutaitellermegteggun avitelaraat picurlallerkarteng.

33Umyuartuneq umyugaatni uitalartuq ayuqucingumalriit. Umyuartuneq cauciitaat usviilnguut yuut.

34Elluarucim angelriaruvkalaraa atanruvik, assiilnguq tau͡gken kasngunarqutekluku.

35Atanret ilukegcitkait calistet caliarteng murilkelluku calilriit, anucimirqecetaaraqluki tau͡gken elluarrluteng pinrilnguut.

Proverbs 15

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Qanenqegcaarluni pilriim eq'uqerta nepailaraa, tau͡gaam kiucurlagalriim arcarivkalaraa.

2Umyuartulriit qanraqameng elisnganeq piyuuminarilaraat, tau͡gken usviilnguut qalartaqluteng caunrilngurnek.

3Atanrem tangvagai cat tamalkuita, tangvagluki assilriamek assiilngurmek-llu calilriit.

4Qanenqegcaarautet unguvavkarilartut, tau͡gken arivtellriim umyuaq navgularaa.

5Usviilnguum atami elitnaurutai caukenritai; ellangcautminek ciuniurilria ellangqellriaruuq.

6Ellualriit yuut avaliq'larait tukuuteteng, tau͡gaam assiilnguut cagmalarait piyunailngurmun tekitaqameng.

7Umyuartulriatgun sagtelartuq elisngayaraq, usviilngurteggun pivkenani.

8Ataneq ilukegcilartuq yuut assilriit piicagaqata, tau͡gken eq'ukluku ekuagarkaq yuut assiitellriit taitellrat ellminun.

9Atanrem eq'ukaa ayuquciat assiitellriit yuut, kenkaqluki tau͡gken piciulriim aturtai.

10Assiilngurmek atuquvet mulngakevkenak anucimirqecetaarumaciquten; tuquciquten inerquasteten niisnganrilkuvki.

11Tuqumalriit nunakengraatgu cat iirumasciigatut Atanermun tuani; qaillun tua-i nutaan yuum umyuami caliari Agayutmek iirciqaki?

12Ellmeggnek yuut pivakelriit ayuqucirtuyunaitut; umyuartunrulrianun-llu ellmeggni ayuqucirturcessngaunateng.

13Yuum angniutengqellra kegginaakun alaitelartuq, tau͡gaam angniitem navgumalaraa yuucia.

14Ellatulriit yuut elicunqelartut, tau͡gken usviilnguut elisnganrilnge'rmeng cangalliuyuunateng.

15Yuungnaqellrat nangteqellriit kesianek makugcarauguq, tau͡gaam angnirluteng yuulriit yuuciq angniutekaat.

16Assinruuq arrsaunge'rmi qigcikellra Atanrem tukuuluni arenqiallugteñermi.

17Assinruuq nerrleq naunrarnek ilakluki kenkek'ngat nerrlermi assinkacagarmek kemegmek ilaluni eq'ukutellrianek.

18Qenqercukaaralleq ayagniutngulartuq qanemyuugautellerkamun, tau͡gken qenqerrngiatneq uitanqegcinaqluni.

19Qessanqurrukuvet pisciigalliqelarciquten tamiini ayallerpeni, tau͡gken canganarqutaunak yuukuvet pisciigalliqelarngaituten.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Umyuartulriim qetunram atani angnircet'laraa. Usviilnguum tau͡gken aanani caunrilkaqluku.

21Usviilnguut yuut angniutek'laraat picirkartuyartellerteng, tau͡gaam usvitulriit assilriamek calituut.

22Ayuqucirturilriartaitaqan picirkiurat piciurcuitelartut, tau͡gken ayuqucirturilriit amlleraqata piciurtaqluteng.

23Angnirnarquq qanerkangqelleq nall'arusngalriamek yuut cayaraitnun.

24Umyuartulriit yuut qulmun tumyaraq atularaat unguvamun, acitmun ayalria tuqumun aturpek'naku.

25Atanrem piunrirciqai pivakellriit enait, tau͡gken qaillun pivkarpek'naku aipainrem nunautii.

26Atanrem eq'ukai assiitellriit umyuat, ilukegciaqluni tau͡gaam yugnirqelriit qanellritnek.

27Akingengnaqkuvet piciunrilngurkun enelgukaraten picurlagceciiqaten. Akiliutnek ciuniuriksaunak assiilnguum atullerkaanun unguvaniartuten.

28Assilriit yuut umyuangcarraarluteng tau͡gaam kiulartut; assiitellriit kiuqayulartut, kiutait tau͡gaam picurlautnguaqluteng.

29Assilriit yuut piicagaqata Atanrem niicugnilarai, tau͡gken assiilngurnun yaaqsilriatun ayuqluni.

30Kegginamegteggun angnirluteng pilriit ilukegcivkalaraatgen, niitekegciaqavet-llu umyuan quyigikaniraqluni.

31Inerquuteten murilkekuvki umyuartulriaruuten.

32Elitellerkan qessakekuvgu elpenek tau͡gaam akngirciiquten. Inerquun ciuniuquvgu umyuarturikanirciquten.

33Qigcikellra Atanrem ayuqucirtuutnguuq umyuartunermun. Ellmikutuurpailegpet pikegtakumangaituten.

Proverbs 16

1Wangkuta picirkiularyaaqukut, tau͡gaam Agayutem qanellra piugarkauguq.

2Yuk umyuarteqsaaqsartuq tamalkuan pillni assiryukluku, tau͡gaamAtanrem cuqingai umyuanguteten.

3Kaigavikiu Ataneq picirkiuraten atawaqaasqesqelluki, nutaan elpet assirluki caliaqniaten.

4Cat tamarmeng Atanrem piliallri ciunerkangqertut; assiitellriit yuut ciunerkangqertut piunrillerkameggnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Atanrem eq'ukai tamalkuita ellmeggnek ucuryagutekellriit; anagcessngaitai anucimirqecetaarumallerkaatnek.

6Piciluten yuugi maligtaquuraulluten-llu, Agayutem assiilnguirniaraaten. Niisngau Ataneq assiitellria elpenun pinritniartuq.

7Yuum ayuqucimikun ilukegcivkaquniu Ataneq, inglukestain-llu uitanqegcillguteksuumirciqaat.

8Assinruuq carraungraan pinglleq iqlutun unakumanrilngurmek akingerpallermi iqlutun unakumalrianek.

9Picirkiurarkauyaaquten, tau͡gaam Agayutem piyullermikun pivkarciqaaten.

10Atanrulria qanlartuq pakmaken piyunarqucirluni; picirkiurai taumek piciurrlainalalriit.

11Atanrem pisqutkaa uqamaltassiarcuutet cuqyutet-llu pitalqeggluki atulaasqelluki.

12Assiitqapigtellriaruuq atanrulriamun assiilngurkun calillerkaq, tua-i-wa elluaryaram atanirturilriit piningqercet'laaki.

13Atanrulria piciulriamek niiculartuq, ingluarvik'larciqai-llu piciulriamek qantulit.

14Umyuartulriim yuum atanrulria angnircetengnaqciqaa; ataneq eq'uqreskan iliit tuqunayukluku.

15Atanrem assikekii ayuquq amirlutun ellallugkatun up'nerkami, unguvanarqelriartangqerrluni tauna.

16Assinrurpagtuq umyuartunrem elisngam-llu pikellrak suulutaami akimi-llu.

17Elluarrluteng yuulriit ayalartut tumyarakun neguraluki assiitellriit; taumek ciunercurluten ayakina picurlanritniartuten.

18Ellminek pivaksaraq piunrillerkamek iqungqertuq, ucuryagcaraq-llu ciunerkarluni caunrilkumallerkamek.

19Assinruuq ellminek pivakenrilnguq arrsaulriit ilagarluki, ilaullermi ellmeggnek pivakelrianun teglegameggnek avgilrianun.

20Qanruyutmek niitellria aturluku-llu piluaqerciquq, angnirciquq-llu kina imna cacetuqutengqellria Atanermek.

21Umyuartulria taqmigingalria yuk nallunrit'laraat taringumallrakun. Qanenqegcaarturallermikun maligcugnariinalartuq.

22Umyuartuneq unguvanarqelriaruuq pikestem̄inun, tau͡gaam camek elicetengnaqellrat usviilnguut caurailngautnguuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Usvitulriit yuut umyuangcarraarluteng qanlartut; taumek qanellrat maligcugnarqenrulalria.

24Yuum qanenqegcaarautai paatakaarngalngurtun ayuqut, neqniqluteng cali-llu tememun assirluteng.

25Tumyaraq elpeni elluamun ayalria aipaagni tuqumun ayalriaruuq.

26Calilria nerrlerkaminek umyuarteqluni piaqami cumiggluni calilartuq, tua-i-wa camirrluni neryuami.

27Assiitellriit yuut nau͡gguitulartut akngirkengutekameggnek ilameggnun; qanllermegteggun-llu assiiluciat nallunaunani.

28Yuut assinrilnguut sagcilartut qanerrlugnek; agyumciarautekiyulriim-llu yugnikutellriit eq'uyagucivkarluki avtelarai.

29Aarilnguut yuut unayaq'larait yugnikekteng, picurlallerkaatnun tekicetaqluki.

30Murilkici yugnek quuyuquluaralrianek, iiteng tuaten equtaarluki; assiilngurmek umyuangameng tuaten piut.

31Ellualriit nunuliutekaat unguvamallerteng; qiiteng-llu takarnarqutkelarait.

32Qenqerrngiatelleq assinruuq artuqaitellermi. Assinruluni-llu elpenek nayumiqakuvet nunarpagnek atanirturillerkarpeni.

33Yuut nall'arcetaariluteng nallunringnaq'laraat pisqutii Agayutem, tau͡gaam Agayutem elliin kiimi cam kiutii nallunrit'laraa.

Proverbs 17

1Assinruuq nerrleq ciilereskiinek kelipamek umyuarniurutaunani, nerevkarilriani nerrlermi uitacurlagnarqelriit nuniitni.

2Pistem usvitulriim umyuani maligtaqungevkarciqaa atanemi yuk'egtaunrilngurmun qetunraanun, ciuniurarkaurrluni-llu paitarkain ilaitnek.

3Suulutaaq qerrirliq-llu pitassiarumalartuk kenerkun. Yuum ircaqruaAtanrem pitassialaraa.

4Assiilnguut yuut niicugnilartut assiilngurnek picirkiuranek, iqlungalriit-llu niicugnituluteng iqluurutnek.

5Picingssautek'laquvki arrsaulriit yuut, ilulnguvkaran Agayun piliaqestiit. Kia-llu arenqiallugtellra anglanitekekuvgu anucimirqecetaarumaciquten.

6Tutgaraat ucuryagutngulartut tegganernun, ataulriit takarnarqutngulauciicetun qetunrameggnun.

7Takaqumalriit yuut iqluyuitut, usviilnguut atuugarkamek qanerkaitelartut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Akiliun qarutaarutkun irr'inarqelrianek taqucugngaluku akiliritulim tuaten ayuqut'laraa; callermini tamalkuan unanguurutekluku.

9Yugnun kenkesqumakuvet au͡g'aritelarki assiilngurmek piaqatgen. Picurlautet umyuaqellrata yugnikutellret yugnikutenrircet'larai.

10Ayuqucingumalria yuk elitenrulartuq ellangcaqarraarutmikun usviilnguum elitellrani kaugtuarumakuni yuinarnek tallimarqunek (100).

11Qanrucartulriatun niitniilngurmek tuqum tekiciqai assiitellriit yuut picurlagcetaarivakalriit.

12Assinruuq pairkenglleq taqukamek irniariumallermek pairkengllermi usviilngurmek yagarcetellriamek piciunrilngurnek.

13Akinaulaquvgu assilria assiilngurmek assiilnguum enen uitavikeciqaa.

14Qanemyuugautem ayagnera ayuquq mer'em capkutaan navkatallratun; taqevkarru arcarivailgan.

15Pinarqelriaruniluki pinarqenrilengraata, yuut-llu assiitellriit ilangciksaunaki; tamarmek eqnarqelriaruuk Atanermun.

16Usviilnguum akilirluni elitnaunge'rmi catekngaitaa, tua-i-wa umyugailami.

17Yugnikestemta kenkicirteng wangkutnek nasvagturalaraat. Anelgutkellriit arenqiallugtellermeggni ikayurtaagutenrilnguut catkatgu anelgutkucirteng?

18Yuk umyugailkuni tau͡gaam alla akqeciqaa akiilnguinek akiliriciiqniluni.

19Assiilnguum assikellra assikiyarauguq picurlautmek. Ucuryagpakaquvet picurlallerkarpenun tekiuciiquten.

20Kina imna umyuarteqelria qalarrluni-llu assiitellrianek, aturngaitaa assilria picurlagnarqelria tau͡gaam.

21Angniitnarqelriamek iluteqnarqelriamek-llu aturarkangqertuq angun qetunralek picirkartulriamek.

22Angnirluten yuullerpet temen segganqegcet'laraa. Angniipakalleq ayaniirutnarquq tuqumun ullautnguluni.

23Assiitellriit cuqcistet akurtulartut akinek nalluvkarluteng, tua-i-llu ellualria cuqciyaraq pimavkenani.

24Taringumalria yuk elluarrluni piyuumilartuq, tau͡gken usviilnguq picimitun ayagatuluni.

25Usviilnguum qetunram angniicet'laraa atani, cakneq-llu ciinllugguaravkaraqluku aanani.

26Atawaunrituq pinarqenrilnguq akilirivkarluku; cuqciyaraq piciungailan assilriit anucimirqecetaarumakata.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Qanllaganrilnguq yuk nallunrilnguuguq. Tatamallaganrilnguq-llu yuk taringumalriaruluni.

28Yuk usviileng'e'rmi qaneni murilkelluku yuulria qanrutkumalartuq umyuartuniluku elisnganiluku-llu.

Proverbs 18

1Yuut yugnikinrilnguut ilameggnek ellmeggnek arcaqakelriaruut; ingluliutelartut-llu allat piciukekaitnun.

2Usviilnguum tengrukenritaa taringumallerkani canek, tau͡gken elisngayukucimikun qalartaqluni.

3Assiilnguq kiaresngianarqelria-llu aipaq'lartuk. Takarnairuskuvet caunrilkumaciquten.

4Yuum qanellri ayagniutnguyugngaut umyuartunermun, imarpigtun et'utaluteng; nutaratun mertun ulvelriatun ayuqluteng.

5Assinrituq canrilkelluku assiitellria yuk, ellualria-llu assirluku pimasciigatevkarluku.

6Usviilnguum qanllermikun inglukun ayagnilaraa, ellminek kaugtuararkaurcetaqluni.

7Usviilnguq qanran navgularaa, qanllerminun ellii naptelaami.

8Qannguaryaraq neqniq'lartuq cakneq — igqallerkaanek mayiteq'lartukut!

9Qessange'rmi calilria cangallrunrituq navguiyulriami yugmi.

10Atanrem atra qimagviuguq asvaunani. Ellualriit qimalartut tuavet cavkenateng-llu.

11Tukuulriit umyuarteq'lartut tukuuteteng cayailkutekluki, cavkanritnayukluteng qertulriatun nunarpiim casguitun.

12Yuk ucuryagtelartuq picurlagpailegmi, yuk-llu ellminek tau͡gaam pivakenriraqami takarnarituuq.

13Niicugnirraarluten kiulaqina. Tuaten pinrilkuvet usviituten tun'ernaqluten.

14Yuum umyuamikun cacetulriim naulluutni pellularaa, tau͡gken umyuamikun qamelria neryuniullerkairulluni.

15Puqilriit yuut elitellerkarteng tengrukaat.

16Yuut piuranrita iliit nallunriryukuvgu qacignarqenruciquq payuggluku pikuvni.

17Qanercetaarvigmi ciumek qanelria piciuluni pingatelartuq inglulirtiin apqaurpailgani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Pinilegglainaak yuuk inglukekunek qanercetaarvigmi, nall'arcetaariluteng arenqigiyaraat inglukutiik.

19Ikayulaquvni anelgutvet camun pivkarngaitaaten nunarpagni asvairqumalriani uitalriacetun, tau͡gken nakukelaquvni ikirtuqani palusngaciqai elpenun.

20Yuugurallerpeni yuuciquten qanllerpet pisquciatun.

21Qanllerpegun unguvavkariyugngauten wall'u piunririluten; taumek elpet ciuniurarkaugan qanllerpet iqua.

22Nulirkarpenek nalaquskuvet piluaqertuten; tuaggun nallunaituq Atanremassilriamek calicia elpeni.

23Arrsaulria qanraqami kaigalriatun pilartuq, tau͡gken tukuulria kiungami qancurlagaluni.

24Yugnikek'ngat ilait piciuvkenateng pilartut, tau͡gaam yugnikek'ngat ilait anelgutemteñi canimellrulartut.

Proverbs 19

1Assinruuq arrsaunge'rmi piciulriakun pektellria usviinani iqlungalriami.

2Assinrituq yuk elisngamek piilkuni, cali nerinisngiatellerpet picurlallerkarpenun tekiuciiqaaten.

3Ilait yuut navgulartut ellmeggnek ellangcarpek'nateng yuullermegteggun, avalitekluku tau͡gken Ataneq elliinun tuaten pivkarniluteng.

4Tukuulria yugnikestelingelartuq, tau͡gken arrsaulriit yugnikesterraita unitaqluki.

5Qanercetaarvigmi iqluulaquvet anucimirqecetaarumaciquten, nau͡gg'un anagvigkaiciiquten.

6Amlleret nakmikesqumalartut yugnun angenrukumalrianun, tamarmeng-llu yugnikek'ngaqnilaraat kina piluaqaasqutnek cikirturilria.

7Anelgutkeng'e'rmegteggu ilacuk'laraat arrsaulria, taumek yugnikestaitelalria kepqeng'e'rmi yugnikestekaminek.

8Elpenek ikayurluten elitengnaqi amllernek; nalluyagutenrilkuvki elitelten piluaqerciquten.

9Kina imna iqluulria qanercetaarvigmi anagngaituq anucimirqecetaarumallerkaminek, ciunerkangciquq piunrillerkaminek.

10Usviilnguut ayuqenritaat elluiluteng yuullerteng, teguat-llu atanirturillerteng yuut piuranritnek.

11Ellangcarluni yuulria qenqerrngiatelartuq. Yuum iqlutun pikaten atawauciquq nallunguaquvgu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Atanrulria eq'uqertaqami ayuquq yugtutulitun uirranilriatun, tau͡gken piluaqaasqutii ayuqluni yukutartun can'get qaingatni.

13Usviilnguq qetunraq ataminek uayaarilriaruuq. Nuliaq-llu qanemyuugarturalria niitniinani kucirturalriatun ayuqluni.

14Enet tukuutet-llu kinguvanertaq'larait atameggnek, tau͡gaam Atanremkiimi cikiryugngaa ellatulriamek nulirkaanek.

15Qessanqurruneq qavamun eguaquutnguuq. Qaciggluni yuulria kainiqciquq.

16Alerquutai Atanrem aturki unguvaniartuten. Kia imum caunrilkekuniki tuquarkauguq.

17Cikiqengaqavet arrsaulrianun ayuquten navriskengelriatun Atanermun,Atanrem-llu akilirciqaaten.

18Ellangcalarki irniaten elicugngallratni. Tuaten pinrilkuvki ikayurciqaten ellmeggnek piunrillerkaatnun.

19Qenqercukaaralriim elliin pikiurani aturciqaa. Picurlautiinek au͡g'arikuvet ataucirqumek nallunaituq cali pinqigciiqan.

20Ayuqucirturilriit niicugnilaquvki elicuumilriaruuten, piinanerpeni umyuarturiciquten.

21Yuut amllernek picirkiurarkauyaaqut, tau͡gaam Atanrem pisqutii piugarkauguq.

22Piciuneq yuut piyuumiutekaat ilameggnek; arrsaulria yuk assinruuq iqlungalriami.

23Atanrem qigcikellra unguvamek iqungqertuq; yuum pikekuniu elluiluni uqiluni-llu uitaurciquq.

24Yuut ilait qessanqurrum ugaani yagcuumiitelartut neqkameggnun.

25Ellmeggnek pivakellriit anucimirqecetaarnarqut, yugnun umyugailngurnun eliyutkesqelluki.

26Ataminek nangcilria aanani-llu eneminek anlluku, kasngunarqelriaruuq canganarqelriaruluni-llu.

27Qetunramaa, eliquranermek taqkuvet nalluyaguciiqaten-llu ak'a elitelten.

28Nallunritesta qanercetaarvigmi umyuarrliqkuni elluarrluteng pingaitut. Yuut assiitellriit pitassiarayulartut assiilngurmek.

29Usviilnguq qutegngalria kaugtuarumaarkauguq.

Proverbs 20

1Anagarulluni wine-amek melria picingssautekiyulartuq, taangamek-llu melria calluayugluni; kina imna alartellria maaggun umyuartulriarunrituq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Alikiciu qenertellria atanrulria, ayuqulluku uirranilriamun yugtutulimun; kia imum qenerteskuniu unguvani qevingaciqaa.

3Usviilnguq tamarmi ayagniriyugngauq qanemyuugautellrianek, atawauciquq yuk ilagautenrilkuni.

4Nauceciiyurta qessaluni nunamek itumciyuumiilkuni pinaringraan camek quyurtarkaiciiquq.

5Yuum umyuangutai ayuqut mertun et'ulriami elakami, tau͡gaam taringumalriim yuum tuaken ancugngai.

6Tamarmeng yuut qalartelaryaaqut piciuniluteng, tau͡gaam nurnalartut ilumun tuaten ayuqellriit.

7Mikelnguut piluaqerciqut atangqellriit iqluyuilngurmek elluarrluni-llu yuulriamek.

8Atanrulriim aqumgalriim qanercetaarvigmi nallunrit'laraa assiilnguq tangrraqamiu.

9Kina waten qaneryugngaa, “Wiinga camek umyuarniurutaitua; assiilngillemnek menuirutua”?

10Atanrem eq'ukai yuut atulriit piciunrilngurnek uqamaltassiarcuutnek cuqyutnek-llu.

11Mikelnguunge'rmi ayuqucini nasvalaraa caurallermikun; nallunriciiqan iqluyuilkan assirluni-llu.

12Atanrem cikillruakut iimteñek tanglaasqelluta ciutemteñek-llu niitelaasqelluta.

13Qavarpakaquvet arrsaugarkauguten. Caliuralaquvet tau͡gken neqkaucirluten.

14Kipussaalria qanemyuugalartuq akitussiyaalrianek, tau͡gken an'aqami ucuryagtaqluni akiinaki kiputellerminek.

15Qanerkan taringumaluku qalarutkekuvgu avalingqertuten akitunritnek teggalquqegtaaraat wall'u suulutaat.

16Kina imna usviilucini aturluku akqikuni allanrem akiilngui ellminun ellisqelluki, taum aklui tegunarqait akilirillerkaanun asguranairutkevkarluki.

17Cat unakelten piciunrilngurkun neqkaqegtaartun elpeni ayuqerkauyaaqut, tau͡gaam kinguqvaarni qau͡gyatun qanerpeni ayuqliriciqut.

18Assilriamek ayuqucirturtengqerquvet elluarrluten piciquten; curugyaqunak anguyallerkarpenun picirkiurraarpek'nak.

19Qannguaryulriim aassaqnarqelriit qemangqasciigatai. Nayuryaqunaki qanenrussiyaalriit yuut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Acivaqaniratelaquvkek angayuqaagken unguvan iqukliciiquq kenurratun nipellriatun tan'germi.

21Akinek unangelaquvet qaciggluten iquani atawaungaituq.

22Elpenek assiilnguq akinauryaqunaku. Cacetuqutekiu Ataneqikayurniaraaten.

23Atanrem eq'ukai yuut teglessaalriit uqamaltassiarcuutet aturluki.

24Atanrem elkartellrua tumkarput; qaillun tua-i wangkuta nallunrirciqseta natmun ayallerkarput?

25Umyuangcanqegcaararraaqina elliitekarpenek akqivailegpet Agayutmun. Kingukneraku ciinlluguarayuartuten.

26Umyuartulriim atanrulriim kangingengnaqciqaa yuk tauna alartelleq, anucimirqecetaarluku-llu takumcukevkenaku.

27Yuum anernera kenurraqaa Atanrem, nallungaunaku yuum ayuqucia tamalkuan.

28Atanrulriim pinini pikciqaa atanirturillermi piciuluni elluarrluni-llu taktaciatun.

29Ayagyuat tangssunarqutkaat tememeng pinia, taug̃ken qiiret takarnarqutekluki ak'allaurtellrit.

30Iliini caknernarqelriim atullemta taug̃aam ayuqucirput cimircet'laraa.

Proverbs 21

1Atanrem elucilirtularaa atanrulriim umyugaa kuiggaat elucililaucirmitun.

2Ca tamalkurmi elpet pillren elpeni assilaryaaquq, taug̃aam Atanremumyuan cuqingaa.

3Calian piciuvkarru pitalqegtelluku; Atanrem ilukegcitkenruaku cikiutni tuqutarkani.

4Assiitellriit yuut ellmeggnek ayuqucirkiurumalartut ellmeggnek pivakellermegteggun caunrilkillermegteggun-llu. Tamana-llu assiilnguuluni.

5Picirkiuraqluten cukangnaqevkenak enuqitenritniartuten; pilaagayukuvet enuqit'larciquten.

6Tukuuteten unakellrukuvki piciunrilngurteggun ak'anun pikngaitaten, ak'anivkenak tuqum agluqugkenun ayauciiqaatgen.

7Assiitellriit yuut aaritellrata piunriumai; piciulriim atullerkaa qessakngamegteggu.

8Assiilnguum aturtai tumengqertut caqialriamek; taug̃aam ayuquciat menuilnguut piciulriaruuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Assinruuq enem qaliqerrani uitalleq enem iluani uitallermi qanemyuugalriamek arnamek aiparluni.

10Yuut assiitellriit aturyugturalaraat assiilnguq; takumcuyuyuunateng ilameggnek.

11Ellminek angekluni yuulria anucimirqecetaarumaaqan umyugailnguunge'rmeng eliyutkelaraat. Umyuartulria yuk elitnaurumaaqami elitelartuq.

12Agayutem ellualriim nallunrit'larai caurallrit yuut assiitellriit enemeggni, caunrillerkaatnun tekiuceciiqai.

13Arrsaulria ikayurcetaalria niicuumiilkuvgu, elpet-llu niicimangaituten ikayurcetaarluten qayagaunge'rpet.

14Iliita qenruskaten aassaqluten cikiquvni qenngenrirciquq.

15Cat elluaruciq aturluku pimaaqata assilriit yuut angnilartut, assiitellriit tau͡gken yuut nanikualuteng.

16Tuqum utaqaa kina imna avtellria ellatunermek.

17Elluiluni uitayaram wall'u wine-am, neqkaqegtaaraat-llu tukuurcessngaitaatgen.

18Assiitellrianun yugnun tut'elartuq picurlagcetaarutiit ilameggnun assilrianun yugnun.

19Assinruuq mertailngurmi nunami uitalleq uitallermi arnam qanemyuugarturalriim nuniini.

20Umyuartulriit yuulartut tukuuluteng elluiluteng, tau͡gken usviilnguut akinguteteng egmianun unakaqamegteki nanglarait.

21Naklegtarluten iqluyuunak-llu yuugi unguvamaniartuten; allat-llu takaqeciqaatgen elluarrluten-llu piluten.

22Umyuangayulriim anguyagtet ciuqliata teguyugngaa nunarpak anguyagtengqengraan pinilrianek, navgurluki casguit cacetuqutekellrit.

23Picurlallerkan avicukuvgu qanellren mulngakekiu.

24Nasviskuvnga ellminek pivakellriamek taunguuq caunrilkilria, ucuryagtellria, ilaminek-llu peng'garutailnguq.

25Qessanqurrulria yuk caliyuumiinani, ellminek tuqutellriaruuq;

26ernerpak umyuamikun ciknalartuq. Tau͡gaam ellualria cikirturilartuq qunuyuunani.

27Atanrem eq'ukai yuut assiitellriit elliivikaqatni ekuagarkanek, arcaqerluku eq'ukaa elliitnek taiciaqata assiitellriamek taqutellerkarteng pitekluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Nallunairillra iqlungalriim ukvekumangaituq, tau͡gken qanellra yuum umyuangcarraarluni nutaan ciuniurumaarkauluni.

29Ellualriit yuut ellmeggnek nalirrukenritut; tau͡gken assiitellriit yuut pinguarluteng pilartut pitacirmegcetun.

30Yuum umyuartutacia, elisngacia, ayuqucingumallra-llu catngungaitutAtanrem ingluliqani.

31Uptarkauyaaqaci elussitaq anguyagnaluci, tau͡gaam cirlakiyaraq Atanrempikaa.

Proverbs 22

1Assilriakun niitnaullerkaq cucuknarqenruuq tukuutni.

2Arrsaulria tukuulria-llu uuggun tamarmek ayuquk: Atanrem piliaqellruak tamarkenka.

3Ellangqellriim yuum picurlallerkani tangerrluku aviciiqaa, tau͡gken umyugailnguum nalluciqaa aturluku-llu umyuarniurutkiurluni.

4Niisngaluku Ataneq elpenek picalqukevkenak, tukuurrniartuten, takarnaqluten, unguvamaluten-llu.

5Unguvan qunukekuvgu ullagtaarutenrilu alarrnarqelrianun yuut assiitellriit pitaqestaitnun.

6Elitnaurru mikelnguq qaillun yuullerkaanek, nalluyagusngailaku unguvarmi taktaciatun.

7Tukuulriit ataniumalarait arrsaulriit, camek-llu navralria teguarurtelartuq navritestem̄inun.

8Nauvkarikuvet elluanricaramek quyurciciquten pilluggnarqellriamek, qenercaaqeng'e'rpet-llu kia catekngaitaaten.

9Qunuvkenak avguski arrsaulriit neqkautevnek. Tuaten pikuvet atawaqercecimaciquten.

10Ilaminek caunrilkuuriyulria anciu, kiutaagutellriit, nakukutellriit, arivutellriit-llu taqniartut.

11Piyuumiutekekuvgu menuitellerkaq ircaqumikun unganaqluni-llu qallacaraq, yugnikestekciqan atanrulria.

12Atanrem murilkelaraa piciuyaraq, nasvallermikun iqlungalriit qanellrita piciunriluciat.

13Qessanquq yuk anyuumiitelartuq eneminek; qanerluni yugtutulimun piciqniluni ankuni.

14Assiitellriim arnam qanra petmigtun ayuquq; tuavet kina Atanremqenruskii igciiquq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Mikelnguut ayuquciqaat picirkartuyartellerteng, tau͡gaam anucimirqevkarluki pimaaqameng niisngallerkarteng eliciiqaat.

16Cikiqenglaquvet tukuulrianek wall'u nangciluten arrsaulrianek tukuurtengnaqluten, elpet-llu arrsaurciiquten.

Yuinaq Qulmek Cipluku (30) Umyuartuyarat Qaneryarat

17Niicugni elicetnaamken umyuartulriit yuut qanellritnek. Elitnaurki ayuqucirtuutait,

18elpet-llu angnirciquten umyuaqekuvki qanruteksugngaluki-llu.

19Wiinga nallunricetanka elpenun unuamek cacetuquteksagutesqelluku Ataneq.

20Igautellruanka yuinaq qulnek cipluku (30) qaneryarat elpenun pikesqelluki. Imalguut elisngamek ayuqucirtuutnek-llu,

21eliceciiqaatgen piciulriim caqapiaraucianek. Ayagcecimakuvet tamana kangingnauresqelluku, utertesqelluten piciulriamek kiutiinek ang'aqluten.

-1-

22Teglegiyaqunaku arrsaulria piyunalinge'rpet, piqayunaliteksaqunaki-llu qaillun pisciigalnguut qanercetaarvigmi.

23Atanrem elliin anagyaaquciiqai akeqnerrluggluku-llu akeqnerrlugtestiit.

-2-

24Yugnik'ngangqerrsaqunak qenqercukaaralrianek,

25elicuaran ayuquciat eluciqsagulluku-llu.

-3-

26Akqiksaunak allam akiilngui akilirciqniluki.

27Akilirisciigalkuvet ingleten-llu tapqulluki uayarciqaatgen.

-4-

28Nunam engeliin nallunailkutaa pekcecaqunaku ciuliarpet ellillra.

-5-

29Tangertuten-qaa angutmek urenkelluni calilalriamek? Taum atanrulriit ilagalaryugngaciqai ilamini elluatuunruami.

-6-

Proverbs 23

1Nerqataquvet atanirturilriamek aiparluten umyuaqekiu takarnarqucia.

2Nernertukuvet elpenek murilkelluten nerrsiyaagyaqunak.

3Neqkat assingraata nerlaagyaqunak naspaaluten piyuaraaten.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

-7-

4Elpenek nangcaqunak tukuurtengnaqluten.

5Akit unakelten cagmarciqut egmianun, yaqungelriatun metervagtun tengciqut.

-8-

6Nerellguciryaqunaku qunutungalria yuk aglumavkenaki-llu neqkaqegtaaraat paivtellri.

7Waten piciqaaten, Kiiki cali nerluten, tau͡gaam umyuamikun tuaten ayuqngami piciuluni pinrituq.

8Elpet-llu miryarciqaten nerelten, cauvkenateng-llu unganarcarluten qalartelten.

-9-

9Ellangcautnek qalarucaqunaku usviilnguq yuk, tua-i-wa caunrilkeciqngaki qanruyuteten.

-10-

10Yuum nunautiin ak'allaq cuqiin nallunailkutii au͡g'arngaitarci watqapik wall'u tegungaitarci elliraat nunautiit.

11Ataneq artuqailnguq anagyaaqutestekaat, ililirciqai ellaita piyullratnek inglulirluci.

-11-

12Murilkiu elitnauruten elitengnaqluten pitacirpetun.

-12-

13Mikelnguq anucimirqecetaanrilkurteksaunaku; kaugtuangerpeni tuqungaituq;

14aipaagni tau͡gaam kaugtuarluku tuqumek aviuciiqan.

-13-

15Qetunramaa, umyuarturikuvet angnirciqua cakneq.

16Umyuaqa-llu quyigciquq qalareskuvet umyuartulriartarnek.

-14-

17Ayariyaqunaki assiilnguum caliaqestai; tau͡gaam qigcikerrlainaqiuAtaneq erenret tamaita.

18Tuaten pikuvet ciunerkan tengrunarqeciquq.

-15-

19Niicugni qetunramaa, umyuartucarluten umyuangcaa qaillun ayuqluten yuullerkarpenek.

20Ilagauteksaunak anagulluteng mer'ayulrianun wine-amek nernertulrianun-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Taangaryunqellriit nernertulriit-llu cairuciiqngata. Neryunqellriarukuvet qavaryunqeggluten-llu atataarqu atulangciquten allguumalrianek aturanek.

-16-

22Niisngau aatan; tua-i-wa elliin yuurcetellruaten. Aanan-llu arnaureskan quyallren elliinun nasvaggu.

23Piciulria, umyuartuneq, elisnga, ellatuneq-llu — akiliryugngakuneng ukut akiseng patumaat, tau͡gaam cakneq qununaqluteng elpeni tunllerkaat.

24Ellualriim yuum atii elluatun angniutengqelartuq. Umyuartulria qetunraq quyanarqelriaruami.

25Ilukegcivkarkek angayuqaagken. Aanan elpenek irnilleq angnirceskiu.

-17-

26Qetunramaa, murilkenqegcaarluten, ayuquciqa cuqyutkiu.

27Akissut arnat-llu akusrarutekevkatulit pissuutetun tuqunarqelriatun ayuqut.

28Nayulartut teglengalriatun angutet amlleret allaliurcetaqluki.

-18-

29Kinkut umyuarniulartat, angniinateng? Kinkut callualartat? Kinkut-llu qanemyuugalartat? Kinkut-llu kilinengqelartat camun piciinateng wall'u iingit kavirceñateng?

30Taukuugut wine-amek merpakalriit, avumalrianek-llu wine-anek pitassiarayulriit.

31Aglumanrilgu wine-aq kavircetengraan tangellra-llu igyunaqnganani saskam iluani.

32Iqungqertuq tuqunarqelriim ciissirpiim keggellratun.

33Tangaaciquten cauciilngurnek, umyuarteqesciiganak qalartesciiganak-llu elluarrluten.

34Imarpigmi uitalriatun ayuqeciquten, miryalnguluten, wall'u angyam uvaalriim napartiin kangrani uitalriatun.

35Waten qanerciquten, “Kaugtullruyugnarqaatnga wall'u-qaa nangtellruatnga, tau͡gken pillrat wii nalluluku? Ciin tupagyunricia meryalrianga cali.”

-19-

Proverbs 24

1Ayuqnianrilki assiitellriit yuut, ilagaryuksaunaki-llu.

2Umyuamegteggun picirkiulaata nangcinaluteng, qalarrluteng picirkartuyarrnaluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

-20-

3Enet taqumalartut tusnganiumaluteng umyuartunermek taringumayaramek-llu.

4Elisngalriit enait aklungqelartut akitulrianek tangssunarqellrianek-llu.

-21-

5Umyuartulria piningqenruuq pinilriami tememikun; ilumun elisnganeq arcaqanruuq pininermi.

6Tua-i-wa picirkiurraarluten tau͡gaam anguyagyarturciqngavet, ayuqucirturtet-llu amlleqata cirlakillerkaq aturciqluku.

-22-

7Umyuartulriim qanellri ayuquciitnarqut usviilngurmun yugmun. Qanerkaitelartuq-llu pinarqelrianek qalartellrianun ilautaqami.

-23-

8Assiilngurnek picirkiurpakalria acilaraat picirkartulriamek.

9Picirkiuraq usviilnguum umyuangutii assiilnguuguq. Yuut eq'ukaat yuk ilaminek caunrilkilria.

-24-

10Pinirciigalkuvet nanikuanarqelriim nalliini, tua-i ilumun cirlauguten.

-25-

11Ancurturpek'nak anautengnaqiu yuk tuqucukiit camek pitkailengraan.

12Qaneryaaqsartuten elpet caarkaqenritniluku, tau͡gaam Agayutem nallunritaa cuqingaluku-llu umyuarteqellren. Tangvauralaamiten nallunrituq, akilirciqaaten-llu camek pillren cuqluku.

-26-

13Qetunramaa, neri paatakaarngalngurmek; assirtuq. Paatakaarngalnguum assiuciatun alungutevni neqniqluni —

14tuaten ayuquq umyuartuneq assirluni yuucirpenun. Piksaguskuvgu umyuartuneq ciunerkangqerciquten assilriamek.

-27-

15Assiitellriatun yugtun piyaqunak, umyuangcalartut uayarnaluki ellualriit enairluki tuaten.

16Ellualria yuk amllerqunek iqulang'e'rmi ataam nangertelarciquq; tau͡gken assiitellriit yuut pinerrlugtaqameng piunrituluteng.

-28-

17Quyayaqunak inglukesten picurlangraan angniutekevkenaku-llu iqungraan.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Atanrem nallunriciiqaa ciritekekuvgu, quyangaunani-llu; aipaagni-llu anucimirqecetaarngaunaku.

-29-

19Uitacurlautekenrilki assiitellriit yuut; ayuqniarpek'naki-llu.

20Assiitellria yuk ciunerkailan, camek-llu neryuniurutaunani.

-30-

21Qigcikiu Ataneq qetunramaa, atanrulria-llu takaqluku. Ilagauteksaunak ingluliurutellrianun elkegnun;

22tuaten pilriit cairucugngiita egmian. Nallunritenritan-qaa uayaariyugngacia Agayutem atanrulriim-llu?

Allat Cali Umyuartulriartaat Qaneryarat

23Umyuartulriit makut maa-i cali qanellrit: Ingluarvikilleq cuqciluni assinrituq.

24Tauna cuqcilria qanqan pinarqellria pinarqenritniluku, aniqlaaciqaat eq'ukluku-llu tamalkurmeng yuut.

25Cuqcistet anucimirqecetaarilriit pinarqelrianek piluaqerciqut elluakumaluteng-llu.

26Iqluurpek'nani kiulriim nallunairaa ilumuuluni yugnikilriarucini.

27Eneliyaqunak yuungnaqsaqunak-llu naucetaarviten upingarivailgata enuqisngairulluten-llu.

28Camek pitkaunak nallunritesten͡guyaqunak elaqlirpenun, qanquvet-llu tauna iqluyaqunak.

29Waten qaneryaqunak, “Elliin wangnun pillratun wiinga-llu piciqaqa!”

30Piyuallemni menglaiqengua qessanqurrulriim usviilnguum naucetaarvianek.

31Cukilanat naunerrluut-llu nauluku, teggalqut-llu casgui imumaluteng.

32Tangvagluku umyuangcautekluku camek eliyutkaqa.

33Piyukuvet qavaqacikina piyukuvet-llu qavaryugluten qavaqina. Talligken amaqigglukek mernuinercia,

34tau͡gaam qavainanerpeni cairutlerkarpet tekiciiqaaten teglegyulriatun.

Cali Allat Solomon-aam Qaneryarai

Proverbs 25

Ilait Solomon-aam Ayuqucirtuutain

1Ukut-llu waniwa qanruyutai Solomon-aam, ayuqelillrit yuin Hezekiah-m Judah-m atanran.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Nanrararput Agayun canek iirumaillra pitekluku; takaqaput-llu atanret canek nalqigcillrat pitekluku.

3Nallunarqelartuq atanrulriim umyugaa, umyuarteq'laami wangkutni arturnarqellrianek, tuarpiaq quyigtalrianek qilagtun et'ullratun-llu imarpiim.

4Qevlerlim tegglim avurrlui aug̃'aquneng munalriim taqsugngaa tangniriluku.

5Assiitellriit ayuqucirturtet atanermek aug̃'arluki, atanirturiniartuq nutaan ellualriakun.

6Nangreskuvet ciuqerranun atanrulriim angenrukcetaaryaqunak, angelriarunguarluten ciuqerrani.

7Assinruciquq ellimerrumakuvet quyinrulriamek calisqelluten qanrucimallerpeni calian tunesqelluku allamun pikegtakumanrulriamun.

8Camek tangengerpet qanercetaarvigmun pilaaksaunak. Allam tangellrukuniu nallunairluku-llu alartellren, qaillun piciqsit?

9Elaqliin-llu pitkangqerquvtek, elpetegnek tamana arenqigingnaqkit'gu aassaqnarqelriit alaircetevkenaki.

10Yuut nallunriqatgu camek qemangqaisciigalucin, kasngunarqutekciqan ukanirpak.

11Yuum umyuangutii elluarrluni nasvaumakuni, ayuquq suulutaatun qaraliliusngalriatun qerrirlimun tegglimun.

12Aarcirtuun umyualegmek yugmek niicuumilriamun akitunrulriatun ayuquq suulutaami kulutmi wall'u allami tangnircautmi suulutaamek taqumalriami.

13Pengegnailnguq kevgaq ayagcetestem̃inun ayuquq mertun kumlatun segg'aqanirnarqellriatun kiirmi quyurciyaram nalliini.

14Yuut akqilriit cikiqengciqniluteng amta-llu pivkenateng, ayuqut amirlutun anuqetun-llu ellallugkartailngurtun.

15Nerinisngialliqevkenani piuralriim unakurainarciqaa watqapik maligtaqucuumiilnguq, atanirturilriarungraan-llu ukvercugngaluku.

16Nereksaunak anagarulluten 'vegtaat paatakaarngalnguliaratnek; nervallakuvet miryarciquten.

17Elaqlirpenun elalirtaassiyaagpek'nak, taqsuqulluten eq'uyagucuaraaten.

18Piciliq'ngelria ilaminek ayuquq tuqunarqelriatun nuussirpagtun wall'u kaugtuutartun, ipellriatun-llu pitegcautetun.

19Pillugnam nalliini cacetuqutekilleq yugmek qanellni atuyuilkiinek, ayuquq tamuangnaqellriatun arulalriatgun keggutetgun wall'u piyuangnaqellriatun irulliqluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Umyuaminek nangteqelria yuarutmek atuuskuvni ayuqeciquq matarqilriatun yugmek nengelmi taryumek-llu elliilriatun kilinermun.

21Inglukesten kaikan nerevkarru; meqsukan-llu merr'illuku.

22Kiaresngiaceciiqan cakneq, Atanrem-llu akilirciqaaten.

23Qannguaryaraq qenercaramek paivcilriaruuq negeqvaq ellallugmek paivcilauciatun.

24Assinruuq enem kangrani uitalleq, enem iluani uitallermi qanemyuugalriamek arnamek aiparluni.

25Utaqallerminek assilriamek yaaqvanek niitelleq ayuquq meqsugluni kumlamek melriatun.

26Yuk assilria maligaruskuni assiilngurmek calilriamun ayuquq marayarrluurtellratun ulvelriim mer'em wall'u assiirutellratun mer'em elakami.

27Neqniqsaaqengraan assirngaituq 'vegtaat quyurtellratnek paatakaarngalngurmek nerrsiyaakuvet, tuaten-llu nanrarciullerkan pivallakuni ayuquq.

28Qenqertaqavet nayumiqasciigalkuvgu, ayuquten nunarpagtun yuut navguulluteng itellracetun unilluku-llu casgui navgurraarluki.

Proverbs 26

1Qaniqan kiagmi wall'u ellalliqan quyurciyaram nalliini, tuaten-llu ucurnarqun nall'arusnganrituq usviilngurmun.

2Aniqlaatem akngirrngaitaaten picetaallrunrilkuvet. Yaqulegtun ayuqut tengaurluteng kitulriatun mit'evkenateng.

3Piqrutat sugg'elitet-llu atulartut kuuninun ciulvagnun-llu, tuaten-llu piqertuarnarquq usviilnguq.

4Kiuyaqunaku usviilnguq pitaciluku, elliitun ayuqliriyuartuten.

5Kiukuvgu caunrilnguq apyun ayuqiinek caunrilngurmek, aptelleq ellminek nallunrirciquq elisnganrilucirminek elisngayukluni umyuarteq'ngermi.

6Usviilngurmun kevgarturteskuvet cangallrunrituq it'gaten kepkuvki; picurlangnaquten.

7Piyuasciigalnguum irugketun agalriigtun atuuvkenatek, tuaten ayuquq qaneryaraq assilria usviilnguum qanrani.

8Nanrarilleq usviilngurmek ayuquq elluqutmun teggalquq qillrulluku pilriatun.

9Usviilnguq qanruyutnek qalareskuni ayuquq taangiqelriatun yaggluni arulacilriatun cukilananek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Calistekanek cucuklirilria usviilengraata taangiqsulangraata-llu cavkenani akngirqilriaruuq ilaminek.

11Qimugtetun miryaminek nerelriatun, tuaten ayuquq usviilnguq picurlautminek ataam atulria.

12Tangertuten-qaa yugmek ellminek umyuartuyukellriamek? Usviilnguq yuk piluaqanruciquq elliini.

13Ciin qessanqurrulria eneminek anyuumiitelarta? Camek alinga? Yugtutulimek-qaa?

14Qessanqurrulria inglemini mumigtaalartuq ayuqluni ikirtuqatun arivnemikun tau͡gaam pektaalriatun.

15Ilait yuut qessam ugaani qessalartut neqkam qanmeggnun ellillerkaanek.

16Qessanquq umyuarteqciquq elisnganruyukluni malrunlegni yugni elluarrluteng nalqigcilriani qanllermeggnek.

17Qan'atarautellrianun ilagautellria pinarqenrilnge'rmi ayuquq tumyarakun ayainanermini qimugteme̍k tegukengelriatun ciutegkenkun.

18-19Yuk usviilqik'ngelria ilaminek kinguakun-llu qanerluni picingssagluni piniluni, ayuquq ellangqenrilngurtun tegumialegtun caskumek aarnarqellriamek.

20Keneq muraunani nipciquq; qanngualriartaitaqan inglukucaraq taq'lartuq.

21Kenqegcautem kangipluut kumavkalarai, muriit-llu keneq kumavkarluku; picurlagcetaarilriit-llu qanemyuugaucaraq eguaquutelaraat.

22Qanerrluut yugmun neqnirqellriatun ayuqut, taumek yuum igqeryuumilaqai!

23Umyuan assiilengraan assiruarluten qalareskuvet, ayuquten qevlercautetun minguusngalriatun akikilnguarmun qikumun egatmun.

24Malrugnek umyualgem eq'ukutni iirumalaraa unganaqluni qanllermikun.

25Qanellri assirngalengraata ukveksaqunaku, ircaqrua muirumiin eq'ukutmek.

26Nallunarcararkauyaaqaa eq'ukillni, tau͡gaam yuut tangerciqait assiitellriit caliari.

27Yuut ilameggnek picurlagcetaarilriit ellmeggnek pitaqeciqut. Yuut-llu ayagnirilriit elluugtelluku ellait elluuguceciiqut.

28Eq'ukeken tau͡gaam akngirtengnaq'laran iqluurutekluku. Qanerkaiturpakalleq picurlagturainarnarquq.

Proverbs 27

Allat Solomon-aam Qanellri

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Ucuryaguteksaqunaki unuaqu piarkat. Ernerpak aturarkaten nalluavki.

2Allanun yugnun tau͡gaam nanrarceskina allanrungraata; elpenek piksaunak.

3Teggalquq uqamaituq qau͡gyaq-llu uqamassakeggluni, tau͡gaam usviilnguum eqcetaarillra uqamaillruuq tamarkegni taukuk.

4Eq'uqerta takumcuyuyuituq navguiyugngaluni-llu, tau͡gaam caunrilngurtun ayuquq pitassiaruskuni ciknayaramun.

5Atawaunruuq pinrilnguarpek'naku inerqurluku yuk, umyuarteqevkarpek'naku kenkenricukluku elpenun.

6Yugnikek'ngarpet akngirteng'ermiten elluarillerkan pitekluku piuq. Tau͡gaam inglukestevvet talliminek amaqigeskaten nutaan murilkekina.

7Aqsikuvet 'vegtaat avullrat paatakaarngalnguq qessakeciqan, tau͡gken kaikuvet neqkaq qatlinarqeng'e'rmi neqniqciquq elpeni.

8Yuk eneminek ayaumalria ayuquq yaqulegtun ungluminek ayaumalriatun.

9Tepkegcautet uqut-llu tepkegcilriit assilivkalaraitkut, tau͡gaam picurlagnarqellriim umyuaq uitanqegciurallranek navgularaa.

10Nalluyagucaqunaki yugnikesteten wall'u atavet yugnikestai. Picurlakuvet anelgutevnun ikayurcetaaryaqunak; canimelnguum elaqlirpet ikayunruciqaaten yaaqsilriami anelgutevni.

11Umyuartucarluten qetunramaa, angnircetniarpenga; kiutekangqerrniartua yugnun cangakuurtemnun.

12Ellangqellriit yuut nallunrit'laraat picurlagnarqelria agiirtaqan avilluku-llu, tau͡gaam umyugailnguum aturciqaa tau͡gken ciinlluguaraluni kinguakun.

13Yuk umyugailucini aturluku akqikuni allanrem akiilngui ellminun ellisqelluki, taum aklui tegunarqait akilirillerkaanun asguranairutkevkarluki.

14Yugnikeken acivaqaniratellriatun ayuqeciqan qayagpagaluku tuparqekuvgu unuakuarmi.

15Qanemyuugarturalria nuliaq ayuquq kutetun kucirturalriatun ellallugmi.

16Qaillun nepaiqatarciu? Arulaircetengnaqeqaqsaitan-qaa anuqa? Wall'u uquq unatevgun tegumiaqengnaqluku?

17Yuut elitelartut ilameggnek, caviim ipegcaumalauciatun cavigkun.

18Aulukekuvni atsanek naugituli napa atsanek neqkangqerciquten. Kevgaq aulukilria ataneminek takaqumaciquq.

19Elpet kegginarpet tarenraa tanglaran mermi, tuaten-llu cali yuk umyuamini qemangqaicirmitun ayuqelartuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Yuum aglumayullra tuqumalriit uitaviacetun ayuquq, piviirucuunani.

21Kenerkun naspaamalartuq suulutaaq qerrirliq-llu teggliq; yuum-llu cali ayuqucia cuqcimayugngaluni.

22Kaugtuaryaaqeciqan usviilnguq, kaugtuutam aug̃'arciigataa usviilkarcullra.

23Murilkiki pitacirrarpetun qusngiyagauteten kuluvauteten-llu,

24tukuutet taqluteng piuyuilata; atanruviunge'rmeng ak'anun piuyuitut.

25Can'get kepularaten tuamtellu 'vesraaraat qemit qacarneritni allat naunginanratni.

26Aturaliciquten qusngiyagaat melqurritnek, kipulluten-llu nunamek akiitnek aturluten qusngirngalngurpet tunllerpet.

27Ilakuarpet qusngirngalnguut muluk'uurutengqerceciiqaatgen ilaten-llu, pisteten-llu nasaurluut.

Proverbs 28

1Assiitellriit yuut qimalartut maligtestaileng'e'rmeng, ellualriit taug̃ken alinginateng yugtutulitun.

2Nunarpiim yui assiilngurkun pikata atanirturtai cimilguciqut. Taug̃aam pinirarkauguq atanruvik piugurluni-llu elisngalrianek ellatulrianek-llu ciuliqagtengqerquni.

3Yuk atanirturilria arrsaulrianek nangcikuni ayuquq ellarvagtun piunririlriatun naucetaanek.

4Caukinrilkuvet inerquutnek assiitellriit yuut ililiraten; taug̃aam alerquun niisngakuvgu assiitellriit yuut ingluliraten.

5Assiitellriit yuut nalluat elluarucim caucia, taug̃aam Atanrem qigcikestain taringumaat elluarrluku.

6Assinruuq arrsaulria iqluyuilkuni tukuulriami iqluyulriami.

7Ayagyuaq niisngalria alerquutnek umyuangqellriaruuq. Taug̃ken ilagautellriim catngunrilngurnun kiaresngiacet'laraa atani.

8Tukuureskuvet yuut akilirarkaita ilangutaitgun wall'u usviilqiluki, tukuuteten piksaguciiqai arrsaulrianek takumcutalriim.

9Alerquutet atunrilkuvki, Agayutem eq'ukciqai niicuumiinaki piicauteten.

10Unayaqkuvgu ellualria assiilngirtelluku pitaqeciquten elpenek. Taug̃ken pinarqutailnguut amllermek kinguvanertarkangqerrluteng.

11Tukuulriit umyuarteqsulartut usvitulriaruyukluteng, taug̃ken arrsaulriim taringumalriim ayuquciat nallunrit'larai.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Assilriit yuut atanirturilriarurtaqata yuut angnilartut, tau͡gken assiitellriit atanirturilriarurtaqata yuut iiraqluteng.

13Aassaqutekilria assiilnguminek piluaqerngaituq, tau͡gaam apervikuatekekuniki peggluki-llu naklekumaciquq.

14Atawaqertuq yuk qigcikestii Atanrem kesianek. Pamailnguq yuk picurlallerkaminun tekiuciiquq.

15Arrsaulriit yuut casciigat'lartut atanirturtengqerraqameng assinrilngurmek; alingnarqelaami ayuqluni uirrelriatun yugtutulitun, nerangnaqellriatun-llu taqukatun.

16Ellatunrilnguq atanirturikuni nangcilriaruciquq. Tau͡gaam piciunrilngurkun akingengnaqsaram eq'ukestii atanirturiciquq ak'anun.

17Yuk tuqucillrukan yuullgutminek, qimagauvkaqiciu tuqunatkaanun, ikayuryaqunaciu.

18Iqluuqsaunak cavkenak uitaniartuten. Iqluuryukuvet alqunaq piunrirciquten.

19Nauceciiyurta qacigcuilnguq neqkaucilartuq. Tau͡gken yuut caurailngarpakalriit arrsauciquq kesianek.

20Asguranarqevkenateng yuulriit angnirluteng yuuciqut, tau͡gaam yuk cukamek tukuurtengnaqellria anucimirqecetaarumanrilngaituq.

21Yuut ilaitnek ingluarvikillerkaq assinrituq. Tau͡gaam ilait carraungraan nunuliutseng assiitellriakun pilartut.

22Qunutungalria yuk cukamek tukuurtengnaq'lartuq nalluluku enuqitnamun tekiartellerkani.

23Yuk inerquagilria kinguakun pikegtakumanruarkauguq qanmikun unganarqengnaqellriami.

24Kina imna canricukluku umyuarteqellria tegliungermi angayuqaagminek, cangallrunrituq teglengalriami yugmi.

25Qunutungalleq picurlaganarqelartuq tau͡gaam. Assinruciquq cacetuqutekekuvgu Ataneq.

26Usvitulriarunrituten umyuan aturluku yuukuvet. Assinruciquq umyuartunrulriim ayuqucirtuutii maliggluku pikuvet.

27Cikiqenglaquvet arrsaulrianek camek piyuumirngaituten. Nallunguaquvki arrsaulriit aniqlaamaciquten amllernek yugnek.

28Yuut iiralartut yuut assiitellriit atanirturilriarurtaqata. Tau͡gaam piunriraqata, ataam ellualriit atanirturilriarurtelartut.

Proverbs 29

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Niicuirusngiinaquvet nunurcilangerpet, piunrillerkarpenun anirturviirulluten tekiararuqurainarciquten.

2Atanirturilriartangqerraqan ellualrianek yuut angnilartut, taug̃ken cali assiitellria yuk atanirturian mayiteqluteng.

3Quyakekuvgu ciuniurluku umyuartuneq, aatan quyavkarciqan. Yuk akissunun ullagatellria caangualartuq atu'urkaminek.

4Atanrulriim elluaruciq piyuumiutekaqaku atanruvik asvaitelartuq, taug̃aam akiyunqellriarukuni nunani cairuceciiqaa.

5Yuk nunalgutminek nanrarilria assikesqelluni, kuvyirtuq it'gami napvigkaitnek.

6Assiitellriit yuut naptelartut ellaita assiilngumeggnun. Piciulriit taug̃ken angnituluteng camek-llu nagutaunateng.

7Ellualriim yuum nallunritaa arrsaulriit piyunarqucingqerrarkauciat. Assiitellriim yuum taringumanritaa mat'umek nallunritlerkaq.

8Yuut ilameggnek pikegtakinrilnguut nunarpak tamalkuan nep'ngevkalaraat. Umyualget neplirceciyuitut.

9Umyuartulriim yuum usviilnguq kiutaaraqani, taum ciunran engelarautek'laraa taug̃aam, qanpagaluni tuaten.

10Tuqutarayulim eq'uk'laraa pinarqutaunani yuulria, ellualriit taug̃ken taum picurlanritlerkaanek murilkelluteng.

11Usvitunrilnguum yuum qenqertellni aaryugpek'nani antelaraa, taug̃ken umyuartulriim pileryagutekevkenaku nuqingalaraa.

12Atanirturilria niicugnilaquni piciunrilngurnek qanrutaqatni, atanerruari-llu tamarmeng iqlungalriaruciqut.

13Arrsaulria nangtesteñi-llu uuggun ayuquk: iingqertuk tamarmek cikiutmegnek Atanermek.

14Atanrulriim anagyaaqut'laquniki arrsaulriit ak'anun atanirturiarkauguq.

15Inerquagiyaraq ellangcariyaraq-llu assirtuq mikelngurnun. Mikelnguum umyuani atuquniu aanaminun kasngukevkarciquq.

16Assiitellriit atanirturiaqata inerciigacaraq paivngalartuq. Ellualriit taug̃aam unguvaciqut tangerrluki-llu tuaten ayuqellriit aug̃aumakata atanirturillermeggnek.

17Ellangcalarru qetunraan uitanqegcivkarniaraaten kesianek. Umyuarpegun quyavkalarciqaaten.

18Qaneryaramek qalarutestailkuneng yuut umyuarteng maligtaquarkaugaat, taug̃aam atawaqertuq atulria Agayutem alerquutainek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Pista qalarutqainarluni anucimiqngaituq, tua-i taringeng'e'rmi maligarusngailami.

20Anagvingqenruuq umyugailnguq yuk yugmi qanlaagayulriami umyuangcarpek'nani.

21Cikilaquvni pisten canek tamalkuitnek piyullrinek mikelnguurraanranek, iquani piuteten tamalkuita piksaguciiqai.

22Yuut qenqercukaaralriit ayagnercilartut qanemyuugaucaramek picurlagmek-llu.

23Elpenek pivakellerpet pikegtakumavkarngaitaaten, tau͡gken elpenek pivakenrilkuvet takaqeciqaatgen.

24Tegliulriim tegliullermini aiparruani arcaqerluku inglukestekaa. Anucimirqecetaarumaciquq qanercetaarvigmi piciulriamek qanquni, Agayutem-llu aniqlaaciqaa piciulriamek qanenrilkan.

25Aarnarqeciquq umyuarniurutkekuvgu qaillun allat umyuarteqellrat elpenek, cacetuqutekekuvgu Ataneq qaillun pingaituten.

26Tamarmeng yuut nakmikesqumalartut atanirturilriamun, tau͡gaamAtanermek kiingan elluamek akurturciquten.

27Ellualriit eq'ukait assiilnguut yuut, assiilnguut-llu yuut eq'ukluki ellualriit.

Proverbs 30

Agur-am Qanellri

1Makut qanelqai Agur-am, Jakeh-m qetunraan: “Agayutem nayunritaanga, wiinga-llu qaillun pisciiganii.

2Usviitqapigcama yugmek aprumacirkaunii; yuum taringumayaraanek piinii.

3Eliteksauni-llu umyuartunermek, Agayutmek-llu nalqapigglua.

4Kina qilagmiutarnek elisngalriarua? Kia-llu unatminun anuqa quyurtellruagu? Wall'u meq imgulluku 'lumarrarmun? Elkarrluki-llu engelai nunam? Kituuga? Kituuga-llu qetunraa?

5“Agayutem akqutni tamalkuita atularai. Capkutauluni-llu ellminun qimalrianun.

6Qanellri ilayaqunaki qanelqenrilkainek, nunurciqaaten iqluullren-llu nallunairluku.”

Allat Cali Qaneryarat

7Kaigavikamken cikiisqellua malrugnek piyuutemnek tuquvailegma;

8iqluurcecaqunii, tukuuvkaryaqunii arrsauvkarpek'nii-llu. Tau͡gaam neqkamnek cikirnga aturyullrenka anagtevkenaki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Camireskuma mecirauteksuamken qanerlua, “Ataneq cauga?” wall'u arrsaukuma tegliuryuartua, caunrilkevkarluku Agayutma atra.

10Qannguaruteksaqunaku cangakuurluku pista atanranun, aniqlaayuaraaten pinarqelriarurtelluten-llu.

11Ilaita yuut aniqlaayularait atateng aanameggnun-llu quyallerteng nasvayuunaku.

12Yugtangqertuq-llu umyuarteqelrianek menuicukluteng amta-llu eruumavkenani pellernarqellrat.

13Yugtangqertuq-llu ellmeggnek arenqianateng assiryukellrianek, umyuameggni assirtataunateng.

14Yugtangqertuq-llu nangciluteng arrsaulrianek enuqitellrianek-llu usviilqilrianek, yuungnaqutekluku tamana tuaten piyullerteng.

15Payaqcaarta malrugnek paningqertuq tamarmek aterlutek “Cikirnga.” Cetamaugut piyullermeggnek mayitequralriit:

16tuqu, arnaq irniarilnguq, nuna kinreskii ellallugmek kepqellria, eka-llu ayulria.

17Kina imna picingssautekilria ataminek wall'u caunrilkilria aanaminek niicugpek'naku arnaurtellrani, tulukaruut iingirciqaat vulture-aat-llunerluku.

18Cetamanek pitangqertuq wangni ayuquciitnarqelrianek taringesciigalkemnek:

19meterviit tengaulallrat pagaani, qaillun ciissirpiit pektelallrat teggalqum qaingakun, sun'at tumkarteng nalluvkenaku imarpigkun ayallrat, kenkutqerraarutiik-llu arnam angutem-llu.

20Waten arnaq allaliutuli ayuquq: akusrarutekevkarraarluni maqilartuq, qanerluni-llu, “Wiinga assiilngurmek atuqsaitua!”

21Cetamanek pitangqertuq nunam mat'um ciuniurciigalkainek:

22teguam pistem atanrurtellra, usviilnguq neqkaminek nuryugcinrilnguq,

23eq'utalriim arnam uingellra, pista-llu arnaq enaiqengelria pistekestem̄inek arnamek.

24Cetamanek ungungssiartangqertuq ellarpagmi, mik'ngermeng tau͡gaam usvituluteng:

25Negairngalnguut: piniacaaqut tau͡gaam quyurtelartut neqkameggnek kiagmi.

26Uiret: pinipianricaaqut tau͡gaam igtengqerraqluteng teggalquni.

27Petgertayulit: atanricaaqut tau͡gaam ayagatuut tungliqutacirluteng.

28Peleqpelrarngalnguut: tegumiaqsugngaluki unatevni, tau͡gaam tangrruulartut atanret enaitni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Cetamanek pitangqertuq ucurnarqellriatun piyuallrat ayuqluni:

30yugtutulit, pininkacagait ungungssiaraat camek alikek'ngaunateng;

31qusngirngalnguut, kuulicaat angucaluit, atanret-llu yum'eng ciuqerratni tarritellriit.

32Umyugaitetacirpeni elpenek angkellrukuvet, umyuangcarluten-llu assiilngurmek taqutellerkarpenek, arulairluten umyuangcaa!

33Muluk'uuq akuskuvni masslaurciiquq. Kina-llu qengaakun agtullakuvni kakegciiquq. Eqcetaarikuvet picurlallerkarpenun elpenek tekiuciiquten.

Proverbs 31

Ayuqucirtuun Atanermun

1Makut atanermun Lemuel-aamun aaniin qanelqai:

2“Elpet wiinga nakmiin qetunraqamken, piicautma kiutekaatgen. Camek wiinga qanerciqsia elpenun?

3Caurailngauteksaqunaku arnanek kenkuuriyaraq wall'u cagmaryaqunaki akiuteten arniurluten; piunririlaata atanernek.

4Niicugni Lemuel-aaq. Atanret meraarkaunricaaqut wine-amek wall'u tuknilriamek taangamek meryunqegpek'nateng.

5Meraaqameng alerquutet nalluyagutelarait, nallunguangluki-llu yuut enuqitellriit.

6Tuquqatalria taangamek merr'iskiu wine-amek-llu mertelluku cakneq nangteqellria.

7Merteski nalluyagutnauraat arrsauluteng angniinateng-llu ayuqucirteng.

8“Qanercirluki ellmeggnek eguaquutestekailnguut. Piyunarqutiit-llu qaunqelluku casciigalnguut.

9Qanrucilluki elluarrluten cuqcilriarukina. Piyunarquciat murilkiu arrsaulriit enuqitellriit-llu.”

Elluatuulria Nuliaq

10Qacignarqenrituq nalaqutlerkaq elluatuulriamek arnamek nulirkaminek. Akitunruami teggalquqegtaarni!

11Uingan nalirrukenritaa, arrsaungaunani-llu watqapik.

12Unguvami taktaciatun elluarrluku uini piciqaa, akngircuunaku.

13Yagarcet'larciquq pililuni qusngit melqurritnek allanek-llu 'lumarraliluni.

14Neqkanek yaaqvanek taitelartuq 'laavkiiyurtet sunaicetun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Erpailgan makluni neqkiularai enelgutni, caliarkilluki-llu pisteñi arnat.

16Nunamek yuvrirraarluku kiputelartuq, akiutni-llu aturluki naucetaarvililuni.

17Qacigcuituq, pinirluni, canek taqurqelluni.

18Piliami akiit tamalkuita nallunritai, unuurrvianun caliaqluni.

19Ellminek yualukalilartuq 'lumarraliluni-llu.

20Qunukucuunaki-llu arrsaulriit enuqitellriit-llu.

21Umyuarniuruteksuitai qaningraan ilani maqalrianek aklungqerrata.

22Ingelret qallirkaitnek pililartuq aturangqerraqluni-llu 'lumarraqegtaarnek qesuuranek.

23Uinga-llu amlleret nallunritaat, yuut piuranrita ilakluku.

24Aturanek taqutelartuq naqugutnek-llu, tun'aqluki kupcaanun.

25Pinirtuq takaqumaluni ciunerkani-llu uluryakevkenaku.

26Qanraqami qanlartuq umyualegtarnek, elitnauriluni-llu naklekucaramek.

27Ilani elluarrluki auluk'larai, uitqapigcuunani-llu.

28Irniarin quyallerteng nasvalaraat, uingan-llu nanraraqluku.

29Qanerluni, “Amlleret arnat assirluteng nulirrularyaaqut, tau͡gaam elpet pitataituten.”

30Unganarqellra yuum paqnanarqelartuq, tangssunarqellra-llu pellulartuq, tau͡gaam arnaq Atanrem qigcikestii nanrarnarquq.

31Caliarikun quyakiciu. Tamarmeng-llu yuut takaqekilitgu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Ecclesiastes

Ecclesiastes 1

Unguva Catngunrituq

1Ukut qaneryaraqai Umyuartulriim qaneryariurtem, David-aam qetunraan, angayuqaullrem Jerusalem-aami.

2Caunrituq, caunrituq, qanertuq Umyuartulria. Unguva caunrituq, tamarmi caunrituq.

3Camek yuk unangelarta caliluni makugtellermikun?

4Kinguveqellriit yuulartut tuamta-llu catairulluteng, tau͡gken ellarpak cakaniyuunani.

5Akerta pit'elartuq tevirluni-llu, ataam-llu cali uterrluni pit'ellerkaminun.

6Anuqa anuqlilartuq ungalatmun, tuamta-llu uivluni negetmun— uivaarturluni ataam utertaqluni.

7Kuiget tamarmeng qurrlullagtut imarpigmun, tau͡gken imarpik muiyuunani. Meq utertelartuq kuiget ayagnillratnun, tua-i-llu cali ayanqiggluni qurrlullermitun-llu cali pinqiggluni.

8Iimteggun canek tangaagurangramta tangelnguyuitukut, ciutemteggun-llu niiqurangramta niitellnguyuunata.

9Ca imna ciungani pilleq cali piciquq. Ca-llu ciungani pimalleq cali pimaarkauluni. Ellarpiim ilua nutaraulriamek pitaituq.

10Qanerciqsaaqut-llu, “Atam waniwa nutaraq!” Tau͡gken ak'a tauna ciungani pillruluni, avani ciuqvani yuurpailemta.

11Cat pilallret kingunemteñi umyuaqestaitut, kia-llu imum umyuaqngaunaki cat piarkat waken ayagluki ca tayima tekilluku.

Umyuartulriim Yuucimini Atullri

12Wiinga, Umyuartulriami, angayuqaullruunga tamalkuan Israel-aamun Jerusalem-aami.

13Umyuangellruunga cumigglua yuvrirluki elitnaurnaluki cat tamalkuita taqumalriit maani ellarpagmi. Wiinga pillerkiullruunga umyuartutacirramtun yuvrirnaluki elitnaurluki-llu cat piurallret maani ellarpagmi. Agayun-llu elliillrulliniuq assiitellriamek tekitarkamteñek.

14Tangellruaqa cam tamarmi piurallra maani ellarpagmi, qanrutamken, caunritut. Anuqmek malirqeralriatun ayuquq.

15Nalqigcesciigatan ca perelria; naaqisciigatuten catailngurnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Wangnek qanrutua, “Umyuarturiunga, umyuartunrurrlua allani ciumni atanirturillerni Jerusalem-aami. Ayuqucingumalukek umyuartuyaraq elisngayaraq-llu.”

17Cumigglua elicullruaqa ayuqucia umyuartuyaram cali-llu usviilliqsaram. Tau͡gaam nallunri'rqa tamana-llu ayuqelliniuq anuqmek malirqeralriatun.

18Umyuarturiinallren maliggluku uitacurlautekaten amllericiqut; nallunririinaquvet-llu cat angniilutkaten amlleriluteng.

Ecclesiastes 2

1Umyuamkun picirkirtua anglaningnaqu'urlua yuunalua, yuvrirnaluku angniryaram caucia. Tau͡gaam taringaqa tamatum-llu caunritellra.

2Nallunriraqa engelallagayaram caunrilucia, anglaniyaraq-llu catnguvkenani.

3Umyuarturiyugyaaqellma umyuangevkaraanga wangnek angnirivkangnaqnalua mer'alua wine-amek anglaninalua. Umyuarteqlua yuum unguvaqallra nanilan tuaten ayuqluteng yuullerkaat assinrunayukluku.

4Canek angelrianek taqutellruunga. Enenek wine-arkat-llu nauceciirvigkaitnek taqutellruunga pikamnek.

5Naucetaarviliunga atsat-llu nauvigkiurluki, ayuqenrilngurnek napanek atsangtulinek pitarluni;

6Elaglua-llu nanvarrarilua merqessuutekaitnek.

7Kiputellruunga amllernek pisteñek pisterlua-llu enemni yuurtellernek. Ungungssiutenka-llu amllenruluteng allani Jerusalem-aami ciungani uitallerni.

8Quyurcillruunga-llu qerrirlinek suulutaanek-llu angayuqat tukuutaitnek nunanek ataniumakemnek. Angutet arnat-llu atualuteng avayurtelaraatnga, arnanek-llu nuryugcivkenii.

9Tua-i angelriarurtellruunga, anaggluki yuut ciumni uitallret Jerusalem-aami; umyuartulqa-llu cakaniqsaunani.

10Cat tamalkuita ayarikellrenka, piksagutelaranka. Anglaniqallerkaqa narurcuitaqa. Ukveraitua caliallemnek, makut-llu maa-i wangnun nunuliutnguluteng.

11Tua-llu umyuangcautekanka caliaqellrenka cakviuraqlua-llu pilalqa, maaten piunga camek kangiinani. Ayuqluni tau͡gaam anuqmek malirqeralriatun—cam makugutkellra nunami maani cauvkenani.

12Tua-i-wa, angayuqaq ciumini angayuqaullrem tau͡gaam caliallrinek caliciqliniuq. Taumek umyuangcautekaqa qaillun ayuqucia murilkenricaram, umyuartullrem, usviilkarcaram-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Ilumun, nallunritaqa, “Umyuartuneq assinruuq usviilkarcarami, tanqiim assinruciatun tan'germi.

14Umyuartulriim tangvalaraa ciuneni, usviilnguut tau͡gken tuaten piyuunateng.” Tau͡gaam cali nallunritaqa tamamta ciunerkamta ayuqluta utaqacia.

15Waten umyuartequa, “Umyuarkilngurnun tut'ellret wangnun-llu tuciiqut. Tua-llu camek unangellrusia umyuarturillermek?” Wangnek-llu kiugua, “Camek carraungraan pillrunritua.”

16Kia neq'aksuitai umyuartulriit, kia-llu neq'aksuitai umyuarkilnguut. Ernerni tekitarkani wangkuta-llu nalluyagucimaciqukut. Tamamta tuquarkaungamta—umyuartulriit umyuarkilnguut-llu ayuqluteng.

17Taumek unguva wangni caunrilngurtun ayuqlirillrulria, tua-i-wa cam tamarmi pillrem arenqiallugutmun tekiutellruanga. Tamarmi cauvkenani; anuqmek malirqeralriatun ayuqellrulua.

18Calilua unakellrenka wangnun caunrilngurtun ayuqut, tua-i-wa nallunrilamku kingumkun angayuqaugarkamun unitarkaungamki,

19umyuartuciqelliuq, wall'u usviiciiqelliuq—kia nallunricartau? Tau͡gken elliin piksaguciiqai tamalkuita makugglua umyuartulqa-llu aturluku unakellrenka maani ellarpagmi. Tamarmi caunripagta.

20Taumek qessanayungelalrianga makugcimallemnek.

21Ca caliaqelaran umyuartucin, elisngacin, munallren-llu tamalkuan aturluku, tua-i-llu unilluki tamakut unakelten caliaqestekenritellratnun. Caunrituq tamana, atawauvkenani-llu!

22Unguva aturan caliluten umyuarrlugcarluten, tua-llu camek nasvagarkangqercit tamatum atullranek?

23Unguvallerpet taktaciatun, callren tamarmi unangkengangqertuq umyuarrlugcarautmek umyuam-llu navguumallranek. Unugtuumaan umyuan mernuinerciutaunani. Tamarmi cauvkenani.

24Callemteñi assinqurrauluku aturarkaugarput nerrlerput cali mell'erput cali-llu angniutekellrat unangkengamta. Tau͡gken, taringua Agayutmek-llu makut kingunengqellinilriit.

25Nau͡gg'un allakun camek neqkangqerciqsit wall'u angniutekangqerciqsit?

26Agayun cikiqenglartuq umyuartunermek, elisngamek, angnimek-llu maligtaqustem̄inun, tau͡gken assiilngiumalriit calivkaraqluki akingevkarluki, akinek-llu qemangqaangevkarluki, unakellrit cikiuteknaluki maligtaqustem̄inun. Tamarmi-llu man'a caunrituq. Anuqmek malirqeralriatun ayuquq.

Ecclesiastes 3

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Cat Tamarmeng Pillerkiumallrat

1Cat tamarmeng piuralriit maani ellarpagmi pilartut Agayutem pillerkiuraani.

2Yuurtellerkartangqertuq tuqullerkartarluni-llu; nauceciillerkartangqertuq quyurcillerkartarluni-llu,

3tuqucillerkartangqertuq canrircecillerkartarluni-llu, imcillerkartangqertuq naucillerkartarluni-llu.

4Angniitellerkartangqertuq angnillerkartarluni-llu, tuqulrianun qiallerkartangqertuq yurallerkartarluni-llu,

5kenkuurutlerkartangqertuq kenkuurutlerkartaunani-llu, cingautellerkartangqertuq, cingautenritlerkartarluni-llu.

6Elkarcilartuq nalaqutlerkamek tamarillerkamek-llu, aninqillerkartangqertuq, ciqicillerkartarluni-llu,

7allgurillerkartangqertuq mingqellerkartarluni-llu, nepaitellerkartangqertuq qanllerkartarluni-llu.

8Elkarcilartuq kenkutlerkamek eq'ukutellerkamek-llu, anguyallerkamek uitanqegcillerkamek-llu.

9Camek unangelarceta calimallemteñek?

10Nallunritanka uqamailnguut atmiit Agayutem wangkutnun ellillri.

11Cat tamalkuita elliin elluarrluki pillerkiullrui. Paqnayugyaramek-llu cikillruakut ciunerkaq nallunricugtelluku, tau͡gaam paqnanaircecuunaku umyuarput engelkarrluku taringenqegcaartelluku elliin caliani.

12Taumek wiinga taringaqa camek allamek pikartailucia avatiini angnillerkamta unguvallemta-llu taktaciatun assilriamek calillerkarput.

13Tamamta nernarqaakut merluta-llu, angniutekluki-llu caliluta unakek'ngalput. Tamana Agayutem cikiutekaa.

14Nallunritaqa Agayutem pillra tamarmi piugarkauguq akwarpak. Camek ilangaitan ilangarrngaunaku-llu. Tuaten-llu Agayutem ayuqevkaraa yugnun qigcikesqelluni.

15Ca tamarmi pilleq wall'u piarkaq ak'a pillruuq ciungani. Agayutem cat pinqigtaarcet'larai.

Elluanrilnguq Ellarpagmi

16Cali-llu ilaluku, tangellruaqa cali ellarpagmi maani atulauciat inerciigalliqsaraq elluaryaramek piciunermek-llu atullerkameng nalliini.

17Wangnek-llu qanrutua, “Agayutem cuqteqatarai ellualriit assiitellriit-llu ayuqluki, tua-i-wa ca tamarmi, pillerkaq tamarmi, piciquq pillerkani tekiskan,”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Umyuaqa atauciurtuq Agayutmun naspaamacimteñek, nasvitnaluta ungungssiarni cangallrunrilucimteñek.

19Tua-i-wa, ayuqluki ataucim ciunerkaata utaqai yuut anerteqellriit ungungssit-llu. Ayuqlutek tuquciquk. Ayuqlutek anerteqelriaruuk. Yuk cangallruvkenani ungungssiarmi, unguvallrak-llu camek pitengqerruciinani.

20Tamarmek ataucimek ciunerkarlutek—urr'amek. Tamarmek taumek kingunerlutek; tamarmek tuavet uterciiqlutek.

21Kia nallunritau yuum anerneran qulmun ayalaucia ungungssiaraam-llu anerneran nunamun pulalaucia?

22Taumek taringua callemteñi assinqurraugarkaucia angniuteklerkai caliluta unakek'ngalput. Tamana yuum tamarmi aturarkaqngaku. Wangkuta-llu qaillun nallunrirciiganaku qaillun ayuqucirkarput tuqukumta.

Ecclesiastes 4

1Cali tangvanqigtanka tamalkuita elluarpek'nateng cuqcilriit maani ellarpagmi. Nangtaarit aluviliurluteng, kitumek-llu ikayurtaunateng. Kitumek ikayurtaunateng, nangtestaita piniq avaliqngatgu.

2Ayuqniaranka tuquluteng catairutellret; piluaqanruut cali maa-i unguvalriani.

3Tau͡gaam tamakuni piluaqanrulriaruut yuurteksailnguut, tangerqaqsailnguut elluanrilngurmek yuum caliaranek maani nunami.

4Cali-llu mat'umek elitua ciin yuut makugtelauciatnek piluaqangnaqluteng: tua-i-wa ayuqnialaamegteki elaqlirmeng akluit. Tau͡gaam cali tamana cauvkenani. Anuqmek malirqeralriatun ayuqnarquq.

5Qanlartut usviilnguuciqniluta unategput qes'ullukek wangkutnek paluciqumta.

6Tuaten-wa piciqsaaqellilria, tau͡gaam assinruuq uitanqegcillerkaq carrarmek pingqeng'e'rmi, makugqurallermi kesianek unategmikun, akuqangnaqluku anuqa.

7Allamek cali murilkellruunga yuum unguvallrani caungailngurmek.

8Yugtangqertuq kiimi uitalriamek. Qetunraunani, anelgutaunani, tau͡gken caliuraraqluni, tukuutni 'laarakluki. Kina uum cakviurutkau angnirluni pillerkani arcaqakevkenaku? Man'a-llu-wa caungailnguq—yuuluaqernarqevkenani.

9Malruk yuuk assinruuk ataucimi, tua-i-wa pillgutengqerquni allamek calillrak piyunarqenruciquq.

10Aipaak iqukan, aipaan ikayurniaraa nangertelluku. Tau͡gken kina kiimenani iqukuni, naklegnarquq, allamek ikayurtekailami.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Nenglliqan, malruk caniqliqlutek qavaqunek qerrusngaitak, tau͡gken kiimenak qaillun elpenek urumaciqsit?

12Yuuk malruk akiuryugngaak curukartetek ataucim yuum cirliqsallrani. Pingayunek tegunelek ilavkuk kevkarteqainaunrituq.

13Kina arrsaullerminek nangerrluni atanrurcugngauq nunamini, wall'u itercivigmeqaarluni nugtarrluni atanruvigmun,

14tau͡gaam ak'allaurrluni usviinani ayuqucirtuyunailkuni, atawaunrungaituq yun'erra'armi arrsaunge'rmi usvitulriami.

15Umyuaqellruanka yuut tamalkuita unguvalriit maani nunami, taringua-llu nani tayima akunliitni yun'errartangqerrucianek atanrem enairtekaanek.

16Yuut naaquciicaryaaqeciqut atanrem ataniumakai; catairuskan, atauciunge'rmi caliallri quyakngaitait. Caunrituq. Anuqmek malirqeralriatun ayuquq.

Ecclesiastes 5

Umyuangcarraarpek'nak Akqiksaunak

1Mulngakekina ayallerkarpenek Agayuvigpagmun. Assinruuq ayalleq tuavet camek elitnaluni elliillerkami tuqutarkanek usviilngurtun yugtun nallustiinun assilriim assiitellriim-llu.

2Umyuangcaraqluten qanerpailegpet, umyuangcarraarpek'nak-llu akqut'liksaunak Agayutmun. Qilagmi uitauq elpet-llu nunami uitaluten, taumek amllermek qaneryaqunak.

3Umyuarrlugcaravakarluten, qavangurtuangeciquten assiitellrianek, qanerpakarluten-llu, usviilngurtarmek qanerturainarciquten.

4Taumek akqut'likuvet Agayutmun, tamaa akqutkellren pingnaqkiu. Usviilnguut caukenritai. Akqutkellren pikiu.

5Akqinritleq assinruuq akqirraarluni atunritlermi.

6Qalartellerpenun assiilngurmun tekiucecaqunak, qanrucuaran Agayutem agayulirtii pitsaqluten pillrunritniluten. Ciin Agayutmun eq'uk'ngevkaqatarcit? Ciin elliinun piunrircetqatarciu caliallren?

7Qaillun pitalriamek camek tangrruarluten piyugyaaqeng'e'rpet, qaillun amllertalriamek calingerpet caunrilngurmek, wall'u-qaa qaillun pitalriamek qalarteng'e'rpet, cali Agayun qigcikarkaqan.

Unguva Caunrituq

8Alangaaryaqunak nallunriquvgu anguyagtem nangcilaucia arrsaulrianek elluarrluteng-llu cuqcimallerkaat piyunarquciit-llu aturcetevkenaki. Tamarmi atanerruaq cayailkuciumalartuq quyineminek, tamarmek-llu cayailkuciumalutek ellmegni quyinrulriamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Quyurciyaraq atanrung'e'rmi neryuniurutkelaraa.

10Aki kenkekuvgu, umyuan elkarrngaituq; tukuulriaruyukuvet, tamalkuita piyulten unakngaitaten. Man'a cali cauvkenani.

11Tukuurtellren maliggluku, nerqerkaten amlleriinarciqut. Kiingan unangeciquten nallunritellranek tukuucirpet.

12Caliuralria yuk neqkaminek enuqit'lang'e'rmi qavaryugluni qavalartuq. Tukuulria tau͡gken caucissiyaagami umyuarrlugca'rluni tukuutminek qavarciigat'lartuq.

13Wani-wa-llu una arcaqalria tangelqa maani ellarpagmi: yuut akiuteteng aninqelarait aturyukunegteki aturnaluki,

14cagmarluki-llu picurlakallermegteggun, iquani-llu irniameggnun paitarkairulluteng.

15Nuna man'a unitelararput yuurtellrucimcetun—camek piinata. Calimallrungramta camek ang'aqisciiganata.

16Elluanripagta! Ayalartukut tekitellrucimcetun. Cakviulartukut, anuqa angungnaqluku, camek tua-llu unangelarceta?

17Unguvaqallerput atularaput tan'germi angniitnami-llu, umyuarrlugca'rluni, qenerrluni, wall'u naulluuluni.

18Mat'umek nallunrillruunga: callemteñi assinqurrauguq nerrlerkarput mell'erkarput-llu atuluaqallerkai-llu caliallemta Agayutem cikiutii unguvavut nanilengraan atullemteñi; man'a ciunerkaqaput.

19Agayutem cikiqakut tukuutnek aklunek-llu, aturyugngavkarluki-llu angniutekluki, quyaluta aturarkaugaput calillemteggun unakelput. Man'a Agayutmek cikiutnguuq.

20Agayutem-llu angnircecakut, umyuarniurutekngaitarput unguvam nanilucia.

Ecclesiastes 6

1Murilkellruaqa maani ellarpagmi arcaqalria elluanrilnguq atuumacia.

2Agayutem cikirciqaakut tukuutnek, takarnarqutmek, aklunek-llu, aa-ang, piyullemteñek tamalkuitnek, tau͡gaam wangkutnun angniutekluki aturcetevkenaki. Allanrem tau͡gaam aturluki. Man'a caunrituq, ellualriaruvkenani-llu.

3Irniangqerciqsaaqukut yuinarnek tallimanek (100) unguvamaluta-llu, tau͡gaam qaillun taktalriamek unguvangramta, angnirnamek pingenrilkumta elluarrluta-llu qunguucimanrilkumta, wiinga qanertua tuqumarmi mikelnguyagaq yuurtellria assinruuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Mikelnguyagaq tauna yuurteng'e'rmi assinrituq, tan'germun tamaami, nalluyagucimallerkaminun.

5Erenrem tanqia tangellrunritaa nalluluku-llu qaillun unguvallrem ayuqucia, tau͡gaam mernuinercitkanguq—

6anaggluku angun camek angniutailnguq, unguvamayaaqeng'e'rmi tiissitsaagnek malrugnek (2,000) allrakurrluni. Tamarmek-wa tua-i ataucimek ciunerkangqerramek.

7Caliaput caliaqelaraput neqkangllerkarput pitekluku, tau͡gaam pitalqeggiyuunateng.

8Qaillun yuut umyuartulriit cangallrunritat usviilngurni? Catkeciqau arrsaulriim nallunriquniu qaillun yuungnaqlerkani?

9Man'a caunrituq; anuqmek malirqeralriatun ayuquq. Assinruuq cangalliurpek'nani pillerkaq unangkengaminek mayitequrallerkami canek allanek.

10Cat tamarmeng piuralriit ak'a tamaani pillerkaat taqumallruuq, tamamta-llu nalluvkenaku elpet qanemyuugaucisciigalucin elpeni pininrulriamek.

11Kiutaariinallren maliggluku, caunririinarciquq, elpenun-llu assirikaniutnguvkenani.

12Kia nallunriciiqau ca assirarkaucia wangkutnun mat'umi naninani, atuunrilngurmi unguvamteñi—unguvami kitulriami talinertun? Qaillun nallunriciiqseta ca caarkaq maani nunami tuqullemta kinguani?

Ecclesiastes 7

Umyuangcautet Unguvamun

1Yuum niitekegcinarqellra assinruuq akitulriami tepkegcautmi; erneq-llu tuqullren assinruluni ernermi yuurtellerpeni.

2Assinruuq enemun itleq yuarnayulrianek yul'egmun itlerkami enemun akusrartellrianek yul'egmun, tua-i-wa yuum umyuaqelararkaungaku tuquarkaucirput tamamta.

3Angniitelleq assinruuq engelallagallermi; angniitellren kegginarpegun nallunaiciiqsaaquq, tau͡gaam angniitellerpegun cat taringekanilaraten.

4Kina imna angnillerkaminek umyuangcarturalria usviituq. Umyuartulriim tuqullerkani umyuaqelaraa.

5Assinruciquq umyuartulriim yuum nunuqaten usviilngurnek yugnek nanraumallerkarpeni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Usviilnguum engelallagallra ayuqelartuq cukilanatun ekuallagalriatun cingqullagaluni kenermi. Camek picingqerpek'nani.

7Umyuartuyaaqeciquten, tau͡gaam kina iqluurluku teglegikuvgu, usviilnguum ayuquciatun piuten. Akimek akurtuquvet atawaunrilngurkun, pillni akingutekluku, yuucin caunrirciqan.

8Cam iquklitellra assinruuq ayagnillermini. Nerinisngialliqsuitelleq assinruuq ellminek pivaknermi.

9Qenerteng'e'rpet nayumiqakiu: usviilnguut tau͡gaam pagglungqelartut.

10Waten apteksaunak, “Ciin tua-i au͡gna kingunerput assinrullrua mat'um nalliini ernerni?” Umyuartulriim una apyutkaqenritaa.

11Tamarmeng yuulriit umyuartunaqsaaqai; cangallrunrilan paitarkaminek akurtulriami

12tua-i-wa umyuartuyaraq cayailkutngulria ayuqluni akitun aulukutngulriatun. Elisngayaram pinia waniwauguq—umyuartullmikun yuum unguvani piku'urciqaa.

13Umyuaqiciki Agayutem caliari. Yuum-qaa nakercugngaa Agayutem pertellra?

14Cat assirluteng piurqata quyakina, picurlagnarqellriim-llu tekiskaten una umyuaqekiu: Agayutem angnirnarqelria picurlagnarqelria-llu taivkalarak; elpet-llu nalluluku cam piqataucia waniku.

15Wiinga unguvalqa catngullrunrituq, tau͡gaam unguvallemni cat tamalkuita tangellruanka. Yuut ilait ellualriit tuqulartut allat tau͡gken unguvamaluteng, assiilngurmek caliangqeng'e'rmeng.

16Taumek umyuartungnaqsiiyaagyaqunak wall'u ellualriarungnaqsiyaagyaqunak—ciin elpenek tuquciiqsit.

17Tau͡gaam umyuarrliqsiiyaagyaqunak wall'u usviilkartessiyaagyaqunak-llu, ciin pinarivailegpet tuqullerkan tekicugciu?

18Avisgu pivallagallerkan ukugnun. Qigcikikuvet Agayutmek, piluaqerturciquten tau͡gaam.

19Umyuartuyaram yuk umyuartulria pininruvkalaraa qulni atanirturilriani nunarpagmek.

20Yugtaituq nunam qaingani ellualriamek aturrlainalriamek alarteqayuilngurmek-llu.

21Niicugniksaunaki tamalkuita yuut qanellrit—niicuaran pisten qanerrlulria elpenek,

22nallunrituten-llu elpenek pulengtarmek allat yuut qanerrluutek'laucirpenek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Umyuartulqa aturluku naspaallruaqa man'a tamalkuan. Cumigtellruyaaqua umyuartuyuglua, tau͡gaam tamana wangnek yaaqsilliniuq.

24Qaillun kia imum nallunrirciqau unguvam caucia? Et'ulriatun wangkutnun ayuquq, taringellerkaa caperrnarqellriaruuq.

25Tau͡gaam wiinga pingnatuutekellruaqa elisngayaraq elitengnaqsaraq-llu; Cumigglua nalaqsuumillruaqa umyuartuneq apyutma-llu kiutait, nallunriryugluku-llu assiilucia caunrilucia-llu usviicaram.

26Nataqutellruunga tuqum neqniallranek—arnamek kapkaanatun ayuqellriamek. Kenkem manamaartuutiin elpenun cangtaqciqaaten kuvyatun, talligken-llu qesngastegpet tegumiaqeciqaagten kalivnertun. Angun Agayutem umyugaanek nall'arcilria anagciquq, tau͡gaam assiilngiumalria cangtaqciqaa.

27Aa-ang, qanertuq Qaneryariurta, man'a nallunrillruaqa carrauqaqluku yuallemni cat kiutaitnek.

28Allanek kiutnek yuallruyaaqua tau͡gaam nalaqutellrunritua. Yuallemni nalaqutellruunga tiissitsaani (1,000) ataucimek angutmek qigcikarkamnek, tau͡gaam arnamek pivkenii.

29Wani-wa kiingan elitelqa: Agayutem piliaqellruakut ayuqucirramcetun, tau͡gaam wangkutnek qacignairutellruukut.

Ecclesiastes 8

1Umyuartulriim tau͡gaam cam caucia taringumapialaraa. Umyuartunrem-llu qavyurtenrirtelluku quuyurnivkalarai.

Niisngaciu Angayuqaq

2Qanellra angayuqam aturciu, umyuangcarraarpek'naci-llu akqiksaunaci Agayutmun.

3Angayuqaq piyullermitun piyugngauq, taumek ciuqerranek ayagci; uitanrici aarnaqpialriami.

4Angayuqaq piunarquciliumacimitun pilartuq, kia-llu imum inglulirciiganaku caliara.

5Niisngakuvki alerquutai, cam pingaitaaten, umyuartulriim-llu nallunrit'laraa qaillun nani-llu elluarrluni pillerkani.

6Elluarrluni cat pillerkaatnek pitangqertuq, cali-llu elluarrluni cat caliaqumallerkaatnek pitarluni, wangkuta tau͡gaam carraq kiingan nallunrit'lararput.

7Tamamta nallulararput cam piqatallra, kitumek-llu qanrutestekaunata.

8Kia unguvani tegumiaqenritaa wall'u tuqullerkaminek yaaqvaqanirisciiganani. Anagciigatarput qaillukuangramta tuaten pillerkarput.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Assiitellriit Ellualriit-llu

9Tangrraqa man'a tamalkuan umyuangcallemni yuut pillritnek maani nunami, ellarpagmi maani yuut ilait pinilriaruluteng nangcilriarulartut ellmeggni cakegtaunrillrulrianek.

10Aa-ang, tanglartua-llu assiitellrianek yugnek tungmagcimalrianek qungumeggni uitaluteng, tau͡gken tungmagtestellrita utertaqameng nanrarluki nunarpagni assiilngurmek aturvikellratni. Tamana caunrituq.

11Ciin yuum inerquun navegyukaaralartau? Tua-i-wa picurlaun egmianun anucimirqecetaarumaksaitelaami.

12Assiilngiumalria yuinaat talliman (100) tekilluki inerquutnek navgillrung'e'rmi unguvauralartuq. Niitelaranka qanraqata: “Agayun niisngakuvgu, cat tamarmeng assirluteng piurciqut,

13assirluteng tau͡gaam pingaitut yuut assiitellriit. Unguviit talinertun ayuquq, tuquciqut ayagyuarluteng, Agayun niisnganrilamegteggu.”

14Man'a tau͡gaam ellmikuuguq. Tangvagciki nunami piuralriit: iliini assinge'rmeng yuut assiilnguut anucimirqecetaarutkaat atularaat, assiitellriit-llu yuut assilriit nunuliutekaatnek akurturaqluteng. Qanertua man'a caunrituq.

15Taumek ukvertua nunaniryugluta yuuyunarqucirput, tua-i-wa kiingan nunaniryuutek'laamteggu nerrlerkarput, mell'erkarput, wall'u angnirluta pillerput. Waten pinarqaakut cakviurluta yuungnaqurallemteñi, unguvamek Agayutem cikiumallrani maani ellarpagmi.

16Umyuarturingnaqaqama nallunringnaqluki-llu cat piuralriit maani ellarpagmi, nallunrirtua kina qavayuunani unugmi wall'u erenrani umyuartequmayaaqsalliniuq,

17tau͡gaam taringengaitellinia Agayutem caliara. Caknerpak pingnatunge'rpet, ayuqucingengaitan. Umyuartulriit qanerciqsaaqut nallunritniluku, tau͡gaam tuaten pinritut.

Ecclesiastes 9

1Man'a ak'anun umyuangcautekellruaqa, nallunrirluku-llu Agayutem tegumiaqellinia yuum ellualriim umyuartulriim-llu qaillun eglertellerkaa, wall'u kenkillerkaa eq'urtellerkaa-llu. Kia nallua ca ciunemini tekitarkaq.

2Yuk ayuqluni ataucimek ciunerkarluni. Atauciuluni ciunerkaat tamarmeng ellualriit arcaqalriamek-llu assiilnguliulriit, assilrianun assiilngurnun-llu, menuilngurnun menuulrianun-llu, tuqutarkanek elliitulinun elliiyuilngurnun-llu. Assirluni yuulria assilriakun pinrungaunani assiilngiumalriami. Yuk-llu ukvernarcarilria elluanruvkenani tuaten pinrilngurmi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Ataucim ciunerkamta tamamta tekitelaraakut ayuqluta, man'a-llu alangqalriaruuq maliggluki mat'umi ellarpagmi piurtellriit. Yuum umyugaa unguvaqallmi taktaciatun assiitellriamek eq'urrutmek-llu imangqelartuq, tua-i-llu alqunarmek tuqluteng.

4Tau͡gaam kina imna yuk anerteqelria neryuniurutengqelartuq; assinruuq qimugta anerteqluni yugtutulimi tuqumalriami.

5Ilumun kia anerteqelriim tuquarkaucini nallunritaa, tau͡gken tuqumalria camek nalluluni. Camek allamek nunuliutekaituq, kia-llu umyuaqngaunaku.

6Kenkillrat, eq'ukillrat, aglumalallrat, tamarmeng tapqulluteng tuqullruut. Ilaunqiggngaunateng canun piuralrianun maani ellarpagmi.

7Kitaki neqten neriki angnirluten-llu; merr'u wine-auten nunaniryugluten-llu. Tua-i-wa Agayutem ak'a tuaten pillerkiullruaten.

8Tangellren angnirturcet'laqiu nunaniryugluku-llu.

9Angnirluten unguvaurqina kenkek'ngan pillgucirluku, unguvakiuten caunrilnguq Agayutmek atullerpeni maani nunami. Angnirluten erenret tamalkuita aturluki, tua-i-wa tamana kiingan unangkengaqeciqngavgu arenqiallugtaallerpenek.

10Calirpagluten calikina caliarpeni caungraan, tua-i-wa tuqumalriit nuniitni calriartailan, umyuarteqelriartailan, elisngayarartaunani, umyuartuyarartaunani, tuavet-llu elpet ayagarkauluten.

11Allamek cali taringellruunga, maani nunami uqilalriit kiimeng anagkengerrlainayuitelliniut, cacetulriit-llu anguyallermeggni anagturayuunateng. Umyuartulriit kiimeng unangurayuitut yuutekameggnek, elisngalriit-llu kiimeng tukuurcuunateng, caliyugngalriit-llu yuut elluarrluteng kiimeng quyilrianek caliangyuunateng. Arenqiallugutem yuk tamalkuan tut'elaraa.

12Nallunritesciigatan qaku tuqullerkan. Ayuqngamta yaqulegtun alqunarmek naptellriatun, neqtun-llu kuvyamun naptellriatun, wangkuta naptelartukut assiitellriim tut'aqakut neryuniunritlemteñi.

Umyuangcautet Umyuartunermun Usviilkarcaramun-llu

13Allamek cali tangellruunga, assilriamek cuqyutmek qaillun umyuartuyaram umyuartequsngallranek maani ellarpagmi.

14Nunarrartangqellruuq yugyanrilngurmek. Pinilriim angayuqam curugaa. Kassugutaa upluni-llu qacarneri navgurluki iternaluni.

15Yugtangqellruuq taukumiumek arrsaagauluni, tau͡gaam umyuartupiarami anaucugngallruyaaqaa tauna nunarraq. Tau͡gaam kia iliita umyuaqenritaa tauna.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Wiinga aguagtelartua umyuartuneq assinruniluku pinimi, tau͡gaam yuut umyuarteqsuitut arrsaulriit umyuartuyukluki qanellri-llu murilkessuunaki.

17Assinruuq niicugniuralleq umyuartulriim qalarqurallranek, niicugnillermi qayagpagallranek usviilnguut atanirturtiita.

18Umyuartuneq assinrulriamek calilartuq caskulluarqellermi, tau͡gaam assiitellriim yuum assiirucugngaa assiryaaqelleq.

Ecclesiastes 10

1Tepkegcautem imaa tamalkuan ciiviit tuqumalriit narniirut'laraat, ellma-llu usviilkarteqallrem au͡g'aryugngaa angtuaq umyuartuciq.

2Nutem ayuquciqaa umyuartulriim assilriamek atullni cali-llu umyugailnguut iqlumek atulteng.

3Pairtestainun tumyarani allanrung'e'rmeng nallunaitelartuq usviilucia; usviitellerteng manimalaraat yugnun tamalkuitnun.

4Atanirturtevvet qenqerruskaten taq'lerturyaqunak; arcaqalriamek alartellerpenek aviusngaciquten qinuunak pikuvet.

5Wani-wa atawaunrilnguq tangelqa maani nunami—atawaunrilnguq atulaq'ngaat ataniurilriit.

6Usviilnguut quyilrianek caliarkicimalartut, tukuulriit tau͡gken nallunguarumaluteng.

7Tanglartua-llu pisteñek kuunitgun eglertellrianek, tau͡gken takarnarqellriit ciulirneret piyualuteng teguatun pistetun.

8Elakuvet petmigmek, ek'arciiquten; qacarnerkun navguskuvet, ciissirpiim keggsugngaaten.

9Calikuvet teggalquliurvigmi, akngircimayugngauten teggalqutgun. Qupurikuvet muragnek, cali akngircugngauten.

10Piqertuutan ipgialkan ipegcayuilkuvgu-llu cakviuvsiarluten aturciqan. Ciunguluku aptelleq umyuartunrunarquq.

11Angalkumirtaatukuvet ciissirpak qaillukuarluku camek tamana unanguteknqaitan ciumek keggevkaquvet.

12Umyuartulria qalartellmikun qigcikumalartuq, tau͡gken usviilnguut qanaallrata caunrilarait.

13Ciumek qalartellri qannguarulartut iqungqerraqluteng arcaqalriamek usviilliqutmek.

14Usviilnguq qalarrngiinalartuq. Kia nallua ciunerkani, kia-llu nalluluku qaillun pillerkani tuqurraarluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Kina imna usviicessiyaagluni kinguneminun utertellerkani nalluyagutellria taqsuqcirluni cakneq calilartuq.

16Nunarpiim yui arenqiallugciiqut atanengqerquneng ayagyualriamek, ciuliqagterluteng-llu unugpilalrianek nerluteng.

17Tau͡gaam nunarpak piluaqertuq atanengqerquni takarnarqellriamek, ciuliqagtai-llu pinariaqan ner'aqluteng, nerrlerteng pinircautekluku taangiqsulriaruvkenateng-llu.

18Qessamkaussiyaagluten enem qilii kitugcuilkuvgu, kucingeciquq, kiituani-llu ena imciquq.

19Kalukami neryaraq nunaniryuutnguuq wine-aq-llu angniqagutnguluni, tau͡gaam tamarkegenka aturciigatagken akiutaunak.

20Umyuarpegun kiingan ping'e'rpet cangakuuryaqunaku atanrulria, cangakuuqsaunaki-llu tukuulriit, enevni qavarvigpeni (niitarkaunrilengraatgen). Aipaagni yuqulecuaraam niilluten qanrucuarai qanllerpenek.

Ecclesiastes 11

Umyuartulriim pilaucia

1Nunarpagni yaaqvani akiuteten calivkarki, erenret iliitni ilatengluni uterciiquq.

2Calivkaq'ngaten akiuteten qavcinun, wall'u amllernun ellikiki, tua-i-wa nalluavgu qaillun ayuqellriim arenqialliqutem tut'ellerkaa elpenun maani ellarpagmi.

3Cam tungiinun iqunge'rmi napa tuani iqullermini uitaciquq. Ellallugkaurtaqata amirlut ellallunglartuq.

4Kina murilkiuralria anuqem wall'u ellam pitalqellerkaanek nauceciillerkaminek pinriceñarciquq, avurngaunani-llu camek naumalriamek avurkailami.

5Elpet nalluan qaillun unguvam nutaram ayagnilaucia arnam engeliagkeni, tuaten-llu nalluan Agayutem caliara. Elliin ca tamalkuan piliaqellrua.

6Naucetaarkaten nunamun ellilarki unuakumi atakumi-llu. Tua-i-wa nalluavgu naliita nauluaqanrucirkaat wall'u ayuqluteng assirluteng naullerkaat.

7Assirtuq quyakluku atullra tanqikegtaarii erenrem.

8Allrakut yuuguralten tamalkuita quyakiki. Qaillun taktalriamek yuullruyaaqeng'e'rpet, tamakut anaggluki tuqumallerkan umyuaqiu. Camek allamek neryuniurutkartaunani.

Ayagyuanun Alerquun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Ayagyualriani, ayagyuallren nunaniryuutekiu. Angnirluten ayagyuallerpeni. Ca piyullren aturluku umyuarpet-llu piiyuumiutii maliggluku. Tau͡gaam nallunrilkina Agayutem cuqcillerkaanek callerpenek tamalkuitnek.

10Canun umyuarniurcetevkaryaqunak wall'u akngirqevkaryaqunak. Tua-i-wa ak'anun ayagyuarturngailavet.

Ecclesiastes 12

1Ayagyuallerpeni-llu umyuaqiu Piliaqesten, ukegkut erenret allrakut-llu arenqialluggnarqelriit tekipailgata, waten-llu qanllerkan tekipailgan, “Unguvalqa nunanikenritaqa.”

2Tamaani akertem, iralum, agyat-llu tanqiat tan'gericiquq elpenun tanqiata tan'gericiiqaaten, ellallugkat-llu amirlut kiturngairulluteng.

3Talligken cacetuqutekellregken qiivengciquk, irugken-llu piniarullutek. Kegguteten ikegliata tamuallren elluatuunrirluni, iigken-llu takvialilutek.

4Ciutegken canek qakmani nepnek niitnanrirciquk. Mukaarkamek miilissuutnek atulriit nepait wall'u aturcetaat nepait umiqvanek tau͡gaam niitelangeciqaten, tau͡gken qavarciigalutekaqluki yaquleyagaat qalrialriit.

5Nangyaryularciquten qertulriani, piyuallerkan-llu aarnaqluni. Nuyaten qat'riciqut, pegnem-llu natetmurtaqluten, camek-llu aglumakek'ngairulluten. Tua-i-wa yuk ciutmurcami akwarpak uitallerkaminun, kinguani-llu yuarnayugluteng yuut tumyarani.

6Qerrirliq ilavkuk kep'arciiquq, suulutaaq-llu kenurraq iggluni navegluni; mertarvigmi petmigmi ilavkuk kevkarciiquq qiku-llu mertarcuun navegluni.

7Yuum temii uterciiquq nunamun, anernera-llu ataam uterrluni Agayutmun cikiutekestem̄inun.

8Catngunrituq, catngunrituq, qanertuq Umyuartuli. Tamarmi catngunrituq.

Quyurtellra

9Umyuartulriim usvituami yuut elitnaurturarai nallunricaramek. Yuvrinqegcaarallrui qanruyutet piciuciit.

10Umyuartulria qaneryararkaminek arenqikarkaitnek yuut yuallruuq, tau͡gaam qaneryarait igautellri piciulriaruut.

11Qaneryarait usvitulriit ayuqut ipellriatun muragtun, qusngiliurtet atutukaicetun maryartaqamegteki qusngit. Qanruyutet-llu quyurcimalriit ayuqut ussukcatun elluarrluteng kapusngalriatun. Cikiutngulutenq Agayutmek Qusngiliurtemteñek tamamta.

12Irniamaa, cali allatangqertuq murilkarkarpenek. Kalikanek taqucilriit taqngaitut, elitnaurpakalleq-llu tememun taqsuqciutnguuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Makut qanrutkumarilriit iqulirluki wani-wa atauciq qanerkaq: Agayun takaqiu pisqutai-llu aturluki. Waten pillerkarput kiingan pitekluku elliin piliaqellruakut.

14Cat tamalkuita pilput Agayutem cuqciiqai; assirli wall'u assiilli, iirluta-llu pilqengramteki.

© 2012, American Bible Society.

Song of Songs

Song of Songs 1

1Niitnirqenqukacagait yuarutet, Solomon-aam yuaruciallri.

Ciuqliq Yuarun

Arnaq

2Kenken wangnun nasvagan; kenken assinruuq wine-ami.

3Avaten tepkeggninarquq; qanrutkellran aterpet neq'ercet'laraa. Taumek neviarcat kenkekiitgen.

4Malikia, ayagniartukuk. Angayuqam taitellruanga qavarviminun. Angnirciqukuk aipaqlunuk; Kenken nalugciqapuk wine-ami pinruluku; elluatun kenkaatgen.

5Tungungaunga, tau͡gaam kenegnarlua, Jerusalem-aam paniini, Kedar-aam pelatekaitun, ‘lumarratun capaitun Solomon-aam eniin.

6Tangvanricia caunrilleklua tungulqa pitekluku, tua-i-wa akertem palirtellruanga. Anngarma qenngutellruatnga wine-arkat-llu naucetaarviatnun nayurteksagutellua; Tau͡gken, wiinga nakmiin wine-arkanek naucetaarvika caliaqellruvkenaku.

7Qanrusnga, yuucima kenkek'ngaan, nani katngaten nerevkalarciki, nani mernuinercircet'larciki erenrem qukallrani; Ciin wavirtaalriatun piyarcia allat qusngiliurtet katngaita akuliitni?

Angun

8Nalluan-qaa nanlucia, arnat kenegnanqukacagiitni, maligeski tumait katngiit, qusngirngalnguuteten-llu nerrlerkaatnun arulairulluki qusngiliurtet pelatekaita caniatnun.

9Ayuqestassiigut'laramken, kenkekmaa, Pharoah-m ayagassuutain arnacaluatnun.

10Kegginan kenegnartuq tangnircaumaluni uyamiten-llu teggalquqegtaaraat.

11Tangnircauteliciqamegten suulutaamek, qerrirlimek tangnircautelegmek.

Arnaq

12Angayuqaq inglemini taklallruuq, tepkegcautma-llu man'a narniriluku.

13Kenkek'ngaqa wangnun ayuquq myrrh-atun manumni uitalriatun.

14Kenkek'ngaqa wangnun ayuquq naugimalriatun quyungqaluteng henna-tun wine-arkanek naucetaarviini Engedi-m.

Angun

15Atam, kenegnaqpiartuten, kenkekmaa; atam, kenegnaqpiartuten; kenekmek iigken ciqinqalarpagtak!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Arnaq

16Atam, kenegnaqpiartuten, kenkekmaa, ilumun kenegnaqpiartuten; angnircet'lararpenga! Can'get cungagcetellriit inarvikciqapuk;

17enemegnuk qanai cedar-aaruut, cypress-aat-llu enem qulekluki.

Song of Songs 2

1Sharon-aam naucetaaqaanga, ingrim kuignayuani naunrartaa.

Angun

2Lily-tun akuliitnelngurtun cukilanat, tuaten-llu kenkek'ngaqa ayuquq neviarcat akuliitni.

Arnaq

3Atsat napaacetun naparugaat akuliitni, tuaten-llu kenkek'ngaqa ayuquq yun'erraat akuliitni. Angnirlua aqumgallruunga elliin talinrani, atsaa-llu saarralarninarqellruuq nerrlemni.

4Taitellruanga nerviminun, elliin-llu nallunairutii qulemni kenkauluni.

5Piniqa nutaresgu issuumayagarnek, segg'angcarlua-llu atsanek nerevkarlua; aglumacim piniarucanga.

6Iqsulirneq-tuq unatii qamiquma acian-lli, tallirpilirnermek-llu tegumiaqlua.

7Kaigavikamci, Jerusalem-aam paniin, gazelle-atgun wall'u tuntuikun yuilqum, kenka tupagqeŋ̄gaitniluku tupagyungvailgan.

Yuarutem Aipaa

Arnaq

8Niitaqa Kenkestem̄a erinii! Aqvaqurluni taiguq ingrit kangritgun, aqvaqurluni pengut qaingitgun.

9Kenkesteka gazelle-atun ayuquq, wall'u ayagyuatun tuntut angucaluacetun. Tuani nangertuq qacarnerem mengliinun. Egalerkun uyangtuq capiita-llu akunliitgun kiartuq.

10Kenkesteka qanertuq wangnun:

Angun

Nangerten, kenkekmaa, tailuten-llu;

11tangerrluku uksuq pellugtuq, ellalluirulluni-llu;

12Naucetaat alairtut nunami, atuallerkaq tekituq, turtle-dove-am-llu erinii niitnauguq nunamteñi.

13Figs-aat napait naugiut; wine-arkat-llu napait naugiluteng; tepkeggninaqluteng. Nangerten, kenkekmaa, tailuten-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Yaquliyagartun ayuquten iilalriatun teggalqum qupneranun. Kegginan tangercessgu wangnun, erinan niitessgu wangnun, tua-i-wa erinan niitniqngan, kegginan-llu kenegnarluni.

15Pissurciquq kaviarnek, kaviayagaat, navgulartait wine-arkat naucetaarviit, tua-i-wa wine-anek naucetaarvigpuk naugimiin.

Arnaq

16Kenkek'ngaqa wii pikaqa, wiinga-llu elliin pikaanga. Katngautni nerevkalarai akuliitni lily-t.

17Unuakum anuqsaarii tekisvianun tan'geq-llu tangrruunrillranun, uterten, kenkekmaa, gazelle-atun, wall'u tuntutun angucalutun ingriini manialngurni uitalriatun.

Song of Songs 3

1Inglemni unugmi yuallruaqa yuucima kenkek'ngaa; Yuallruaqa taug͡aam nataqevkenaku; Qayagaullruaqa, taug͡aam kiullrunrituq.

2“Wanirpak nangerrlua ayagaciiqua nunarpagkun, tumyarani enet-llu akulaitni; Yuarciqaqa yuucima kenkek'ngaa.” Yuallruaqa, taug͡aam nataqevkenaku.

3Nayurtet nataqellruatnga, nunarpagkun tarritaallermeggni. “Tangellruarci-qaa kenkek'ngaqa?”

4Kituqanemkun, nataqellruaqa yuucima kenkek'ngaa. Tegumiaqellruaqa, pegcugpek'naku-llu agusvimnun aanama eniinun, tuavet yuurrvillemnun.

5Kaigavikamci, Jerusalem-aam paniini, gazelle-atgun wall'u tuntuikun yuilqum, tupagcesqevkenaku kenka tupagyungvailgan.

Pingayuat Yuarun

6Cauga tamana agiirtellria yuilqumek, aruvagtun qulmurtellriatun ayuqluni, tepengqerrluni aruviarkamek myrrh-amek-llu, aruviarmek kupcaan tuneniaqetukiit?

7Tangerrluku Solomon-aaq ayagassuutii! Avatiinlluteng yuinaat pingayun (60) pinilriit angutet pininqurrait Israel-aam angutain,

8tamarmeng nuussirpagnek naqungqaluteng anguyaucaramek elisngalriit, tamarmeng nuussirpagnek pingqerrluteng murilkelluteng unugmi curukarnayuluteng.

9Angayuqaq Solomon-aaq aqumllermek qilakutalegmek avaciumalriamek-llu pililllruuq yuut qugluku ayagacetukiitnek Lebanon-aam murautainek.

10Naparyai qerrirliuluteng, tunua suulutaaruluni, aqumllera purple-aaruluni; ilua pinqegcaarluku caliaqellruluku Jerusalem-aam paniin.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Ullagluku, Zion-aam paniin, tangerciu Angayuqaq Solomon-aaq, nasqerruterluni aanami acetellranek ernermi kassuutellrani, tuani ernermi angnillrani.

Song of Songs 4

1Cakneq kenegnaqpiartuten, kenkekmaa, tangerrluku, kenegnapiartuten! Iigken ciqinqerlutek kenekmek kegginarpet capiin amatiini. Nuyaten ayuqut katngagtun qusngirngalngurtun, atralriatun uvernerikun Gilead-aam.

2Kegguteten ayuqut qatellriatun qusngitun asmegcimanerralriatun eruumanrralriatun. Qaqimaluteng; elucqeggluteng.

3Qerrlugken ayuquq kavirlitun 'lintarkatun, qanren-llu kenegnarquq. Ulluviigken pomegranate-am avgegcetun ayuquk, kegginarpet capiin amatiini.

4Uyaqun ayuquq David-aam enengutiitun qertulriatun, piliarullertun anguyagcuucet ellivigkaqluku, tuani agaut tiissitsaat (1,000) tegumiaqsarat capkutat, tamarmeng anguyagcet capkutaqluki.

5Evsaigken ayuquq qazelle-agcetun, malrigtun tuntuyaagaagtun, gazelle-am malrigketun, nerlalriigtun lily-t akuliitni.

6Errvianun talinret-llu catairulluteng, cukangnaqlua ayagciqua myrrh-am ingrianun penguanun-llu frankincense-aam.

7Natlugnerituten, kenekmaa; canganarquralriartaituq elpeni.

8Maligesnga Lebanon-aam Ingriinek, nulirkautmaa; maligglua ayii Lebanon-aamek, nulirkautmaa; maligglua ayii Lebanon-aamek. Atraa Mount Amana-m kangranek, ingrianek Senir-aam Hermon-aam-llu, yugtutulit igtaitnek, leopard-aat-llu ingriitnek.

9Iigpet, kenkekmaa, nulirkautmaa-llu, atuqengarpet-llu uyamigpet ircaquqa agtullruak.

10Kenekvet angnircet'laraanga, kenkekmaa, nulirkautmaa. Kenken assinrurpagtuq wine-ami; tepkegcauten-llu narnirqenruluni spice-ani.

11Honey-tun qerrlugken ayuquk, kenkekmaa; alunguten milguuq honey-uluni-llu wangnun. Aturavet tepiit Lebanon-aam tepiitun ayuquq.

12Kenkek'ngaqa, nulirkauteka, naucetaarviuguq nallunriumanrilnguq, naucetaarvik qacarnelek, ulevlaq allat yuut nallukiit.

13Tuani naucetaat naurpalartut. Naulartut napatun naucetaarviicetun pomegranate-at naugiaqluteng-llu assinqukacaarnek atsanek. Tuani henna nard-aq-llu nurnaitut,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14saffron-aamek calamus, cinnamon-aamek-llu, wall'u ayuqenrilngurnek frankincense. Myrrh, aloes-aaq-llu naulartuk tuani ilakluki narninqurrak'acagait tepkegcautet.

15Naucetaarviim ulvelriara, elakaq unguvanarqelriamek mermek imalek, carvanilriit-llu kuiggaaraat Lebanon-aamek.

Arnaq

16Tupii, Negeqvam Anuqiin, tailuten-llu Ungalam Anuqiin! Cupiu naucetaarvika; tepii ayagavkarluku yaaqvanun. Kenkesteka taivkarluku naucetaarvianun nerniartuq assinqurraitnek naunrain.

Song of Songs 5

1Taigua naucetaarvimnun, nulirkautmaa. Avuranka myrhh-autenka spice-autenka-llu, nerua honey-utemnek; mertua wine-autemnek milgutemnek-llu.

Arnat

Nerici, yugnikumalriani, merluci-llu; merluci-llu, elpeci kenkilriani!

Cetamiit Yuarutet

Arnaq

2Qavallruunga, tau͡gaam ircaquqa tupaumallruuq. Kaaka! kenkek'ngaqa tukriartuq.

Angun

“Ikirusnga, kenkekmaa, yaquliyagamaa, camek canganarqutailngurmi; qamiquqa mecungan yukutamek, nuyanka-llu yukutarrluteng unuum kucirtullrinek.”

Arnaq

3Ak'a aturanka yuullruanka; ciin cali aturanka ac'arcia? It'ganka erullruanka; ciin iqaurcarcia cali?

4Kenkek'ngama tegua amiigem teguyaraa, ircaquqa-llu angnillruuq.

5Nangertellruunga ikirutnaluku kenkek'ngaqa. Unatenka minguumaut myrrh-amek, yuaranka-llu mermek myrrh-amek, tegullemni amiigem teguyaraa.

6Ikirutaqa kenkek'ngaqa, tau͡gaam kenkek'ngaqa tuiggluni ayallrulliniuq. Niiteqeryuumiryaaqellruaqa erinii! Kiarcaaqaqa, tau͡gaam nataqevkenaku; Qayagauryaaqaqa, tau͡gaam kiullrunrituq.

7Nayurtet nataqellruatnga, tarritaallermeggni nunarpagmi; nangtellruatnga, kilillruatnga, ulikutaqa-llu tegullruat, taukut qacarnerem nayurtain.

8Kaigavikamci, Jerusalem-aam paniini, nataqekuvciu kenkek'ngaqa, qanrutesqelluku aglumacimun piniarutnilua.

Arnat

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Cangallrua kenkek'ngan allami kenkek'ngami, elpet arnat assinqukacagiitni? Cangallrua kenkek'ngan allami kenkek'ngami, tuaten wangkutnun kaiganaqluten?

Arnaq

10Kenkesteka kenegnartuq pinirluni-llu; alaiterpagluni qulni tiissitsaat akuliitni.

11Qamiqurra assinqukacagauguq suulutaaq; nuyai qiivluteng, tunguluteng tulukarugtun.

12Iik kenegnaqpiartuk yaquliyagartun kuiggaaraam carvelriim canianelngurtun, eruumalriatun milegmi taqenqeggluni.

13Kegginaa kenegnartuq spice-at naumauviacetun, tepkegcilriatun. Qerrluk lily-tun ayuquk, mecunglutek myrhh-amek urcimalriamek.

14Unatai taqenqegtuk, kulutertulartuq teggalquqegtaarnek ellivikumalrianek. Temii tulutun manigcetellriatun ayuquq, sapphire-anek ellivikumalriatun.

15Iruk alabaster-aatun ayuquq suulutaamek ellivilegtun. Tangellra ayuquq Lebanon-aatun, assirtaluni cedar-aacetun.

16Qanellra niitniqpiartuq, ellii-llu tamarmi piksuuminarquq. Waniwauguq kenkek'ngaqa waniwauluni-llu yugnikek'ngaqa, Jerusalem-aam paniini.

Song of Songs 6

Arnat

1Natmun ayallrua kenkek'ngan, arnat assinqukacagiitni, Nacetmun ayallrua kenkek'ngan, yuarniarput ikayurluten?

Arnaq

2Kenkesteka atrallruuq naucetaarviminun, spice-at naumaviatnun, nerevkarnaluki katngani naucetaarvigni, lily-nek-llu auvurnaluni.

3Kenkestem̄a pikaanga kenkek'ngaqa-llu wii pikaqa; katngani nerevkalarai lily-t akuliitni.

Tallimiit Yuarutet

Angun

4Kenegnaqpiartuten Tirzah-tun, kenkekmaa, kenegnarluten Jerusalem-aatun, alingnaqluten anguyagcetun pelalegtun.

5Tuigeskek iigken wangnek, arenqiayugcecagnga. Nuyaten ayuqut katngaicetun qusngirngalnguut, atralriacetun Gilead-aam uvernirikun.

6Kegguteten qatertaut katngaicetun qusngit eruumanrrararalriatun. Iliit cataitevkenani; elucqeggluteng.

7Kegginan ayuquq avgumalriatun pomegranate-atun kegginarpet capiin amatiini.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Yuinarnek pingayunek (60) angayuqam nulirritnek pitangqertuq, yuinarnek-llu cetamanek (80) arnauterluni, neviarcanek-llu naaquciilngurnek.

9Atauciq tau͡gaam kenkaqa, ellii-llu kenegnartuq yaquliyagartun. Aaniin kenkaa, canganarqutaituq antestellerminun. Arnat tamarmeng tangerrluku nanralaraat; angayuqat nulirrita arnautaita-llu nanralaraat.

10"Kituuga una tangerqallra erqaaralriatun ayuqluni, assirluni iralutun, tanqigpagluni-llu akertetun alingnaqluni anguyagcetun pelalegtun?"

11Atrallruunga napat almond-aat akuliitnun tangerrsarturluki naugaaraat kuignayugmi, tangerrnaluki wine-arkat naugaarauciat, pomegranate-at-llu naugiciit.

12Murilkevailegma, tangrruallma aqumtaanga ayagassuutmun angayuqama canianun.

Arnat

13Uterten, uterten, Shulammite-aaq, uterten, uterten, tangvagniamteggen.

Arnaq

Ciin Shulammite-aq tangvagyarceciu, yuralriamek tangvalriatun anguyagtet malruin ciuqerratni?

Song of Songs 7

1Tangniqvagtat it'gaten aluilitagni, angayuqam nulirratun ayuqellriami. Irugken pilinguayulim piliaratun ayuquq.

2Qantaq tuantuq, imairucuilnguq avumalriamek wine-amek. Mukaarkat qillengqalriit tuantut, lily-t avatairumaluku.

3Evsaigken tuntuyagaagtun malrigtun ayuquq, qazelle-am malrigcetun.

4Uyaquten ayuqut enetun tulutun qertulriatun. Iigken ayuquq nanvarraaraagtun Heshbon-aam nunarpiinelngurtun, taum nunarpiim ikirtuqain canianelnguugtun. Qengan kenegnartuq enengutiitun qertulriatun Lebanon-aam nayurten̄gulalria tauna Damascus-aami.

5Qamiqun ciugngauq Ingritun Carmel-aatun. Nuyaten taquumalriit ayuqut 'lumarraqegtaartun; kenegnarqellran angayuqaq irr'ivkaryugngaa.

6Kenegnaqvagcit; angniutekellra kenkutvet qaqimavagta.

7Pillaganrituten palm-at napacetun, qat'gaten ayuqut quyungqalriatun dates-aatun.

8Mayurciqua palm-at napaatnun atsai-llu teguluki. Qat'gaten wangni ayuqut grapes-aatun quyungqalriatun, aneryaallren tepengqertuq apples-aacetun,

9qanren-llu assinqukacagiicetun wine-at.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Arnaq

Kitak wine-aq qurrlurli kenkestemnun, qerrlugkenun keggutainun-llu.

10Kenkestem̄a pikaanga, elliin-llu aglumakaanga.

11Taitai, kenkekmaa, ayagnaurtukuk yuilqumun nunarrarni-llu uitaniartukuk

12ayagyara'arnaurtukut wine-arkat naucetaarviatnun, tangerrsarturluki wine-arkat naugaarauciit, pomegranate-at-llu napait naugiciit. Tuani cikirciqamken kenekmek.

13Mandrake-at tepait narnirqut, tamarmeng-llu assilriit atsat amiimegnuk quliintut nutarat ak'allaat-llu, ellillemnek nutaranek ak'allarnek-llu, kenkekmaa.

Song of Songs 8

1Anngaqlaken-tuq, aanama mugtellratun! Nall'areskumken tumyarani, cingaryaramken kia-llu cangakngaunii.

2Ciuliqagcaramken agulluten-llu aanama eniinun, qavarvianun qingaqestellma. Cikiryaramken tepkegninarqellrianek avulegmek wine-amek merkarpenek, pomegranate-autma egneratnek.

3Unataituq iqsulirnerit qamiquma acianllit, tallirpilirneran-llu tegumiaqlua!

4Kaigavikamci, Jerusalem-aam paniin, tupagcesqevkenaku kenka tupagyungvailgan.

Arvinelgat Yuarutet

Arnat

5Kina man'a taiga yuilqumek, kenkesteñi tulungqavikluku?

Arnaq

Apple-aat napaata aciani tupagtamken. Tuani aanan nep'ngutellrua elpenek, tuani irnillruuq elpenek cakviurluni.

6Allanun kenkevkaryaqunak wangnun tau͡gaam; kina tegumiaqsaqunaku talligpeni wii tau͡gaam; tua-i-wa kenka pinian tuqutun, ciknayaraq naklegtaituq tuqutun, tanqiktaallri tanqiktaalqai kenrem, tukniqapigtellriim kenrem.

7Mer'ugaat nipngaitaat kenka, ulerpiim-llu qecuqicessngaunaku. Angutem navrucukaki tamalkuita enemi aklui kenekmun, caunrilkumaarkauguq cakneq.

Arnam Anngai

8Nayagacuarangqertukut, temii-llu taqmigteksaituq. Qaillun piciqseta nayagarput, erenret iliitni nulirniaqatgu?

9Qacarnerukan, qerrirlimek eneliyararput qertulriamek; tau͡gaam amiigukan, capsararput tuskanek cedar-aanek.

Arnaq

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Qacarnerullruunga, qatganka-llu ayuqellruuk enetun qertulriigtun; tua-llu elliin tangellruanga uitanqegcitmek taitellriatun.

Angun

11Solomon-aaq wine-arkanek naucetaarvingqellruuq Baal Hamon-aami; wine-arkanek naucetaarvini navriutekellrua akilirluku nauceciiyurteñun; atauciuqaqluteng akilirarkauluteng tiissitsaanek qerrirlinek.

12Wine-anek naucetaarvika, wii nakmiin pika, wii pikaqaqa; elpet, Solomon-aaq, pinglartuten tiissitsaanek, nauceciiyurtet-llu yuinarnek qulnek (200). Wiinga naucetaarvingqertua nakmiin pimnek!

13Elpeci uitalriani naucetaarvigmi, maliinka niicugniut erinavnek; niicetqerru wangnun.

Arnaq

14Taitai cukangnaqluten, kenkekmaa, gazelle-atun ayuqluten, wall'u ayagyuatun angucalutun tuntutun spice-at ingriata qaingani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Isaiah

Isaiah 1

[1]Ukut kalikat imangqertut qalaruteklukek Judah-nkuk Jerusalem-aaq-llu Agayutem nallunrircetellrinek Isaiah-mun Amoz-aam qetunraanun, ukut angayuqrullrata nalliini: Uzziah, Jotham, Ahaz.

Agayutem Nunurai Yun'i

[2]Ataneq qanertuq, “Nunaa, qilaak-llu, niitegu qanelqa! Mikelnguut anglicallrenka inglulitut wangnun.

[3]Kuluviit nallunrit'larait pikesteteng, ciulviit-llu nallunritaqluku nani pikesteḿeggnun nerqelaucirteng; Israel-aaq tau͡gaam camek nalluuq, yuunka taringesciigatut.”

[4]Assiilngurtulriit angayuqauviim yui, yuut assiilngurmek caknaatellget, assiilngurmek caliangqellret kinguvrit, qetunrait-wa yugnun calilalriit elluanrilngurteggun! Unitellruat cakaarluku Ataneq, caunrilkellruat Tanqilriara Israel-aam, tua-i arenqianateng cakneq keneksunairulluteng.

[5]Ciin ingluliqurluci pivakarceci? Anucimirqecetaaresquci-qaa cali? Qamiqun tamarmi naulluutengqertuq, ircaqun-llu pinianani.

[6]Qamiqurpenek ayagluni it'garpenun temen natlugnerilngurmek pitaituq. Qain patumauq qiunernek, pupignek, callalrianek-llu kilinernek. Eruumaksaunateng kilinerten nemrumaksaunateng-llu. Iinrumek-llu ellivikumaksaunateng.

[7]Nunasi navguumauq, nunarpaci-llu ekuavkaumaluteng. Takurpeceñi-llu allanret yiiraat nunan, cat-llu tamalkuita navgurluki.

[8]Jerusalem-aaq kiimi uitaqertuq, nunarpak kassugusngaluni inglukesteḿinek; piunriumayukaarluni murilkestem necuariitun naucetaarvigmelngurtun.

[9]Artuqailnguum Atanrem yuut ilait unguvavkallrunrilkaki, Jerusalem-aaq tamaq'apiarmi piunriumallruyartuq, Sodom-aankugtun Gomarrah-llu.

[10]Jerusalem-aaq, atanirturteten yut'en-llu ayuqut Sodom-aarmiucetun Gomorrah-rmiucetun-llu. Niicugniciu Atanrem qanellra elpeceñun. Murilkiciu Agayutemta elitnaurutii.

[11]Ellii qanertuq, “Umyuartequci-qaa piyugyukluki tamalkuita ekuagarkat elliitek'lalci wangnun? Taqsuqutanka qusngit ekuagilalci uquit-llu assinrita ungungssiarautevci. Taqsuqutanka augit angucalut kuluviit, qusngit-llu, qusngirngalnguut-llu.

[12]Kia qanrutaci makunek wangnun taitelaasqelluci agayuyarturaqavci? Kia-llu qanrutaci tarritesqelluci Agayuvigpamni?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Elliinginaq elliitnek taitelartuci. Eq'uyagutaqa aruviarmek kumarciyararci. Taqsuqutanka Iraluni Nutarani Quyurtaaryaraci, Sabbath-aaci-llu, agayulallerci-llu; assiilngurpeceñek tamarmeng assiirucimiita.

14Eq'ukanka Iralumi Nutarami Quyurtaaryaraci agayunerpaci-llu; uqamailnguurtut wangni, wiinga ang'aqualnguanka.

15“Unateci nalukuvciki piicagluci, tangvagngaitamci. Piicaumang'e'rpeci niicugningaitua, tua-i-wa unateci patumiita augmek.

16Erurci elpeceñek iqairulluci. Taqiciu man'a assiilnguq tamalkuan takumni atullerci. Aa-ang, assiilnguliunrirci,

17elilluci-llu piciulriim atullerkaanek. Elluam atullerkaa murilkelluku; ikayurluki nangcimalriit, elliraat yurnakluki, anagyaaqulluki-llu aipainret.”

18“Tailuten watua, qanellguteknaurtukuk, qanertuq Ataneq; assiilnguten kavirlitun meciusngalriatun ayuqengraata, wiinga erurciqamken qatertariluten qanikcartun. Meciumallren kavirpagtun pingraan, qat'riciquten qusngit melquacetun.

19Niisngakuvcia tau͡gaam, nerlarciquci assilrianek nunam naugillrinek.

20Tau͡gken ingluliquvcia, tuquarkauguci. Wiinga, Ataneq qanertua.”

Nunarpak Assiilngurtulria

21Nunarpak ciungani piciuluni pilleq akissutun ayuqliriuq! Yugyallruyaaquq ellualrianek yugnek, tau͡gaam watua tuqutarayulit kiimeng uitaviksagutaat.

22Jerusalem-aaq, ayuqellruyaaquten qerrirlitun; tau͡gaam watua cakaunrilngurtun ayuquten; wine-atun assilriatun ayuqellruyaaquten, tau͡gaam maa-i mermek avumalriatun wine-atun ayuqliriuten.

23Ciuliqagteten inglukilriarurtut yugnikesteksagulluki teglengalriit; assiilngurkun akinek cikiutnek-llu akurturaqluteng. Anagyaaquciyuitut elli'irnek qanercetaarvigni, wall'u niicugniyuunateng aipainret arenqiallugutetenq qalarutkaqatki.

24Taumek watua, niicugniciu Ataneq Artuqailnguq, Israel-aat pinilria Agayutiit, qanertut: “Akinaurciqamci, elpeci inglumni, arenqiallugteñek-llu pinqiggngaitarpecia.

25Uitasngaitamci. Menuircarciqamci cavik menuircaumalauciatun, aug'arciqaqa-llu tamalkuan menulirteci.

26Cikirciqamci atanirturtekarpeceñek alerquastekarpeceñek-llu ak'a pik'lallerpecetun ayuqellrianek. Nutaan Jerusalem-aaq aterpagcimaciquq ellualriamek, piciulriamek-llu nunarpagmek.”

27Ataneq ellualriaruami, anirturciqaa Jerusalem-aaq tamalkuita-llu tuanelnguut umyuarnayagucilriit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Tau͡gaam piunrirciqai tamalkuita assiilngilriit ingluliculriit-llu ellminun; cakaarteñi tamalkuita tuquciiqai.

29Ciinllugguaraciquci agayulallerpeceñek napanun nauceciilallerpeceñek-llu qigcignarqelrianek naucetaarvignek.

30Aruciquten qakinertun napatun, naucetaarvigtun-llu yuum merqessuilkiitun.

31Paulayagaam kumartelauciatun canek, tuaten-llu yuut pinilriit ellmeng caliamegteggun assiitellriatgun piunriumaciqut, kia-llu imum arulaircugngangaitaa piunriumallrat.

Isaiah 2

Nangyuilnguq Uitanqegcin

1Wani-wa qaneryaraq Agayutem cikiutekellra Isaiah-mun Amoz-aam qetunraanun Judah-nkuk Jerusalem-aaq-llu pilukek.

2Ernerni tekitarkani ingriq Agayuvigpiim naumavia tamalkuitni qertunrurciiquq, qertunruluni tamalkuitni qemini. Amlleret atanruviit arulaiyuunateng ullagciqaat,

3yuit-llu qanerciqut, “Mayurnaurtukut ingrianun Atanrem, Agayuvigpiinun Israel-aat Agayutiita. Elliin-llu elitnaurciqaakut canek pisqumakminek; piyuaciqukut tumyarani cucukellrini. Tua-i Atanrem elitnaurutii tailartuq Jerusalem-aamek; Zion-aamek qanlartuq yum'inun.”

4Arenqiallugutait atanruviit kitugtelarciqai. Nuussirpateng nunamun itumcissuutngurciiqait panateng-llu naunrarnun kepurissuutngurrluki. Atanruviit anguyautenqiggngaitut, uptenqiggngaunateng-llu anguyagnaluteng.

5Kitaki watua, kinguvrini Jacob-aam, piyuanaurtukut tanqigmi Atanremcikiutekellrani wangkutnun!

Ellminek Pivaksaraq Piunriumaciquq

6Agayun, cakaallruaten yut'en, Jacob-aam kinguvri! Angalkuliulriit-llu nunami amlleriluteng Calaramek Philistia-mek-llu Yuut maligtait allanret piciryarait.

7Nuniit qerrirliucirtuq suulutaarucirluni-llu, tukuutait-llu cuqaunateng. Kuunit-llu amlleqapigtut nuniitni, akalrialget-llu ayagassuutait cuqaitut.

8Nuniitni agayutnguat amlleqapigtut, agayuaqluteng unatmeng piliallritnun.

9Tamarmeng caunrilkumaarkaugut kasnguyugcecimaluteng. Au͡g'aricaqunaki, Ataneq!

10Iirciqut teggalqut qerranqurritni, wall'u elagciqut nunami qimangnaqluteng Atanrem eq'uqertiinek, iingnaqluteng-llu pinianek ucurnarqucianek-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Erneq tekiciiquq yuum ucuryagtellran iquklitlerkaa, ucuryaggluni yuusciigalillerkaa. Tuani Ataneq kiimi nanraumaarkauguq.

12Ernermi tuani Artuqailnguum Atanrem pivakenrirceciiqai pinilriit caunrirluki tamalkuita-llu ucuryagtellriit angkellriit-llu ellmeggnek.

13Elliin piunrirciqai sugtulriit Lebanon-aam napai tamalkuita napat teggellriit, oak-at, Bashan-aam nuniini.

14Manigciiqai qertulriit ingrit qemit-llu,

15tamalkuita qertulriit nayurviit, casgui-llu asvairqumalriim enem.

16Kic'eciiqai angenkacagaat tangssunarqelriit sun'at.

17-18Yuum ucuryagutekellra ellminek iqukliciiquq, umyuamikun-llu ellminek angkellria piunrirluni. Agayutnguat tamaq'apiarmeng catairuciiqut, tuani Ataneq kiimi nanraumaarkaungami.

19Yuut iirciqut teggalqut qerranqurritnun wall'u elagciqut nunami qimangnaqluteng Atanrem eq'uqertiinek, iingnaqluteng-llu pinianek ucurnarqucianek-llu, taikan arulacarturluku nuna.

20Tauna erneq tekiskan, egqaqciqait suulutaat qerrirlit-llu agayutnguat pilialteng, unilluki avelngarnun unuirnun-llu.

21Ataneq taikan arulacarturluku nuna, yuut iiraciqut elanernun, qerranernun-llu teggalquni qimangnaqluteng eq'uqertiinek, iingnaqluteng-llu pinianek ucurnarqucianek-llu.

22Cacetuqutekinrirci yugmek tuquarkaulriamek. Caunrilan.

Isaiah 3

Jerusalem-aarmiut Ayuqenritellrat

1Watua Atanrem, Artuqailnguum Atanrem uayaaqatarak Jerusalem-aankuk Judah-llu tamalkuitnek tamarmeng yuut aturturatukaitnek. Neqkairucetqatarai merkairutelluki-llu

2alinguraranrilnguut yui, anguyagtait-llu, cuqcistait, prophet-aarit, ciunerkarcutulit, yuut-llu piuranrit,

3anguyagteñi yugni-llu ciuliqagtait, quyilrianek calialget, tamalkuita-llu angalkiluteng cat piarkat aulukestait.

4Atanrem yuut ataniumavkarciqai taqmiginganrilngurnun tan'gaurlurnun.

5Tamarmeng ilateng nangciqait. Ayagyuat qigcikngaitait ciulirneteng, yuk'egtaunrilnguut-llu takaqngaunaki ellmeggni quyinrulriit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Pillerkaq tekiciquq tungayakellriit cucuklillerkaat ilameggnek, qanrulluku-llu, “Elpet aturamek at'arkangqerravet, ciuliqagteksugamteggen mat'um picurlagnarqellriim nalliini.”

7Taug̃aam tauna kiuciquq, “Wiinga pinricia! Ikayurciigatamci. Neqkautaitua aturarkaunii-llu. Ciuliqagteñgurcaqunacia!”

8Aa-ang, Jerusalem-aam ciunerkaa naug̃guirviinani assiitellriaruuq! Judah-llu navguumaciqluni! Tamaitgun qanllermegteggun ayuqucimegteggun-llu ingluksagucamegteggu Ataneq; aasaqutekevkenaku caunrilkillerteng Agayutmek.

9Allakaukiyullrat ellaitnun tuc'ecimaciquq. Assiilngilartut tangvagtelluteng Sodom-aam yuin pillracetun. Nakleng taukut! Assiitellria ellmeggnun tut'arkaurcecamegteggu.

10Ellualriit camek umyuarniurutkaiciiqut, caliluteng unakelteng elluitekciqait.

11Taug̃aam assiitellriit yuut ciunerkangqertut aarnarqellriamek; ellaita allanun pilallrit ellaitnun pimaarkaurtut.

12Yuunka, nangtestengqertut mikelngurnek, arnanek-llu ataniurterluteng. Elpeci wiinga yumni, ciuliqagtevci ciulikagcecurlagaaci, uunguciirulluku ciunerkaci.

Atanrem Cuqtai Yun'i

13Ataneq upingariuq ingluliurutnaluni; upingariuq cuqnaluki yun'i.

14Atanrem qanercetaaqatarai yum'i ciulirnerit ciuliqagtait-llu. Wani-wa una picetaarutii: “Elpeci tegliulartuci naucetaarvignek, eneci-llu imartuluteng tegulallerpeceñek arrsaulrianek.

15Nangciyunarqenrituci yumnek teguqainitekluki-llu arrsaulriit. Wiinga Caprilngurmi Artuqailngurmi Ataneqqanertua.”

Aarcirtuun Arnanun Jerusalem-aami

16Ataneq qanertuq, “Tangerciki qutegngataciat arnat Jerusalem-aami! Piyualartut ciupalliluteng. Eklinarcarluteng. Amllicuayaarturalartut, tallirait-llu cingillritni qasiartaaraqluteng.

17Taug̃aam wiinga anucimirqecetaarciqanka; qamiqurrit meqciiqanka patkallngevkarluki.”

18Erneq agiirtuq Atanrem uayarciqai arnat Jerusalem-aami qut'gutaitnek; tangnircautet atulallrit cingillemeggni, qamiqumeggni, uyaqumeggni,

19tayarnemeggni-llu. Aug̃'arciqai kegginaita capkutait

20nacait-llu; iinrukluki atutukait tallimeggni qukameggni-llu;

21kulutet atulallrit yuarameggni qengameggni-llu;

22tamalkuita aturaqegtaarait, ulikussuit, akiviit-llu;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23mamkilnguaraat aturait, pelatuugit capkutat-llu atulaqait qamiqumeggni.

24Tepkegcautet tepaitnek pivkenateng arulriim tepiinek tepengqerciqut; naqugutnek assilrianek aturpek'nateng, atularciqut keggagcetellrianek ilavkugnek; tangnirqelrianek nuyangqerpek'nateng, patkallengqerciqut; aturaqegcivkenateng aturciqut allgumalrianek; kenegnallrat mumigciiquq kiaresngiatmek.

25Angutet nunarpagni, pininkacagaungermeng, anguyagmi tuqucimaciqut.

26Nunarpiim iteryarai angniiciiqut aluviliurluteng-llu, nunarpak-llu ayuqeciquq arnatun cailkami aqumgalriatun, matarmi.

Isaiah 4

1Pillerkaq tauna tekiskan, malrunlegen arnat qecugmiaqeciqaat angun atauciq qanerluteng-llu, “Nerqessugngaukut atu'urkangluta-llu wangkutnek, tau͡gaam qanqina wangkutnun uikniluten, kasnguyunritniartukut uingilucirput pitekluku.”

Jerusalem-aaq Ayuqucillmitun Ayuqliriciquq

2Pillerkaq tekiciquq Atanrem napat naunrat-llu nunami nauvkarciqai angluki tangssunaqluki-llu. Tamarmeng Israel-aam yui unguvalriit nunaniryugciqut ucuryaggluteng-llu naunrarnek naulrianek nunami.

3Yuut tamarmeng unegtaulriit Jerusalem-aami, Agayutem cucukellri unguvasqelluki, aterpagcimaciqut tanqilriamek.

4Pinimikun Atanremcuqciiqai menuircarluku-llu atanruvik erurluku-llu umyuarniurutii Jerusalem-aam auk-llu kuvumalleq tuani.

5Nutaan-llu quliikun Ingrim Zion-aam quyungqalriit-llu tamalkuita tuani, Ataneq ayagceciciquq amirlumek erenrani, aruvagmek-llu tanqigcetellriamek-llu kenermek unugmi. Agayutem ucurnaan naligciqaa camun-llu pivkarngaunaku tamalkuan nunarpak.

6Elliin ucurnaa taliyutnguciquq puqlamun erenrani qimagviuluni-llu talisviuluni ellarayagmek.

Isaiah 5

Wine-arkanek Naucetaarviim Yuarutii

1Niicugninga atuutellemken mat'umek yuarutmek, apallurluni yugnikestemnek naucetaarvianek-llu wine-arkanek atsanek. Wiinga yugnikek'ngaqa naucetaarvingqellruuq wine-arkanek naungignarqelriamek nunalegmi qemimi.

2Nuna elagaa teggalqut-llu au͡g'arluki; nauceciiluni-llu assinkacagarnek wine-arkanek. Pililuni-llu nayurvigmek naucetaarvik nayurnaluku, elagluni-llu mecuirvigkamek. Utaqaluni-llu wine-arkat atsat arullerkaatnek, tau͡gaam tamarmeng wine-arkat atsat cungarninarqut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Taumek waten yugnikek'ngaqa qanertuq, “Elpeci yugni uitalriani Jerusalem-aami Judah-mi-llu, cuqcikuk wiinga naucetaarvika-llu wine-arkanek atsanek.

4Camek-qaa pinarqelriamek naucetaarvik pillrunritaqa? Ciin tua-i naugia cungarninarqelrianek wine-arkanek atsanek, assilrianek neryuniurutkellemnek pivkenani?

5“Waten piarkaurtaqa naucetaarvika atsanek wine-arkanek: Aug̃'arciqaqa casgua, navgurluku-llu qacarneq iteryailkutii, ungungssiarnun nerevkarluku tutmautelluku-llu.

6Naunerrlugnun nauvkarciqaqa. Kepliarngaitanka naungigcarluki napayagaat itumteksaunaku-llu nuna; cukilananun taug̃aam nauvkarciqaqa. Amirlut-llu alerqurluki tuavet ellalliisqevkenaki.”

7Israel-aaq naucetaavikaa Artuqailnguum Atanrem; Judah-m yui napayagaugut elliin nauceciillri. Neryuniullruuq assilriamek calinayukluki, taug̃aam ellait tuquciut. Neryuniuryaaquq-llu piciulriamek atullerkaatnek, taug̃aam nangtaarit qayagaurtut nangtenriisqelluteng.

Assiilnguq Yuut Atulaqiit

8Elpeci aarnarqelriamek ciunerkangqertuci! Kipulluci ilaluki allanek enenek naucetaarvignek-llu ilakaitnek ak'a piksagutellerpeci. Atataarqu allat yuut uitavigkairuciiqut, elpeci taug̃aam kiivci uitaluci nunami.

9Wiinga Artuqailnguq Ataneq niitellruaqa qanertelluku, “Tamarmeng makut angelriit, enekegtaaraat yuunateng imumaciqut.

10Wine-arkat napayagaat naulriit tallimani cuqnerni nunami unangeciqut kiingan ataucimek kangiralegmek. Qulen cuqneret naucetaarkat ataucimek taug̃aam cuqnermek unangeciqut.”

11Aarnarqelriamek ciunerkangqertuci! Unuakuarmi maktelartuci mer'analuci, atakumi-llu pegg'alartuci taangarluci.

12Nerevkariaqavci ayuqenrilngurnek aturcetaangqelartuci; wine-aq-wa. Taug̃ken taringesciiganaku caliara Atanrem,

13taumek ayaucimaciquci itertauluci. Ciuliqagceci tuquciqut paluluteng, yuunginaat-llu meqsuum ugaani tuquluteng.

14Tuqumalriit nuniita piyugai kailriatun, aitarterpagluni. Iglarai yuut piuranrit Jerusalem-aami, tapqulluki neplirluteng quyungqalriit yuunginaat.

15Tamarmeng caallukumaciqut, tamarmeng-llu ucuryagtellriit caunrilkumaciqut.

16Taug̃aam Artuqailnguum Atanrem angtacini nasvalaraa piciulria aturluku, nasvagluku-llu tanqilriarucini cuqcillermikun yum'inek.

17Nunarpiit imenritni qusngiyagaat canegnek nerlarciqut qusngirngalnguyagaat-llu neqkangqerciqut tamaani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Aarnarqellriamek ciunerkangqertuci! Elpeci assiilngurpeceñek allakarciigatuci.

19Qanertuci, “Atanrem cukamek pikiliu ca qanrutkellni piarkauniluku, tangerrniarput. Tanqilriim Agayutiita Israel-aat picirkiurani piliki; umyugaa tangerrniarput.”

20Aarnarqelriamek ciunerkangqertuci! Qanlaavci assiilnguq assilriaruniluku assilria-llu assiilnguuniluku. Tan'geq tanqiurtarci, tanqik-llu tan'gerurrluku. Qatlinarqelria neqnirqelriarurtarci, neqnirqelria-llu qatlinarqelriarurrluku.

21Aarnarqelriamek ciunerkangqertuci! Umyuartuyukluci umyuarteqngavci.

22Aarnarqelriamek ciunerkangqertuci! Anagngastailngurni wine-amek meraaqavci! Alingunaci merkiulaavci avukluki merkat.

23Akilirtelluci pinarqelriit angitelaraci, pinarqenrilnguut tau͡gken pinarqelriaruvkarluki.

24Taumek watua, can'get qungalauciicetun ekualuteng-llu kenermi, acilquci aruciqut naunraci-llu kinerciqai tenglluki-llu, tua-i-wa qessakngavciu Artuqailnguum Atanrem, Israel-aat tanqilriim Agayutiita, elitnaurutkellra wangkutnun.

25Atanrem qenrutai yun'i unatni-llu yaggluki iqutai, ingrit-llu arulaluteng; temait tuqullret uitaciqut tumyarani ciqitartun. Tau͡gken tuani cali Atanrem eq'uqertii iquklisngaituq, unatni cali yagingiimiu.

26Ataneq elucira'artuq qayagauresqelluki yaaqsilriit atanruviit. Kukumyara'arluni taisqai nunam iquinek. Maa-i-llu taigut, cukaluteng!

27Taqsuqellriamek, paallagalriamek-llu ilaunateng. Qavaraksaunateng qavaqsaunateng-llu. Naqugutait cagnialngurmek ilaitut; aluilitaita-llu cingiit kevkaringavkenateng.

28Pitegcautait ipegtut, urluvrit-llu qelumaluteng. Kuuniita cetumqurrit teggalqutun teggelriatun ayuqut, ayagassuutait-llu akalrialget uivluteng ull'uyatun.

29Anguyagtet uirraniluteng yugtutulitun tuqucinrralriatun ungungssiarmek ayaulluku-llu allurcesciunritlerkameggnun.

30Erneq tauna tekiskan, uirraniciqait Israel-aat imarpiim ellerrartellratun qastutaluteng. Tangerciu man'a nuna! Tan'gerceñani nanikuanaqluni! Tanqik igumaluku tan'gerem.

Isaiah 6

Agayutem Qayagauraa Isaiah Prophet-aarusqelluku

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Allrakumi angayuqam Uzziah-m tuqullrani, wiinga tangrraqa Ataneq. Aqumgaluni atanruvimi aqumllertaani, quyigluni naluumaluni, ulikutaan imiumaluku Agayuvigpak tamalkuan.

2Quliini nangengqalriartangqertuq seraphim-aanek; tamarmeng arvinlegnek yaqurluteng, malrugnek yaqumegnek patumaluki kegginateng, malrugnek-llu it'gateng patumaluki, malruk-llu cali tengaurcuutekek.

3Ellmeggnun-llu qayagaurulluteng qanerluteng: “Tanqilria, tanqilria, tanqilriaruuq yugugaat Atanrat; nuna muirumauq ucurnarqucianek.”

4Nepiita erinaita arulavkaraat Agayuvigpiim tusnganri, Agayuvigpak-llu imangluni aruvagmek.

5Wiinga qanertua, “Nakleng wiinga! Aarnarqelriamek ciunerkangqertua qanelqa tamarmi assiilan, uitalua-llu yuut assiitellrianek qalartellriit ilalirluki. Wiinga tangellruamku Ataneq, yugugaat Atanrat.”

6Tua-llu taukut seraphim-aat iliit tengaurluni taiguq wangnun, tegumiarluni kumalriamek kangiplugmek tegullerminek ekuavigmek tegussuucirluni.

7Qerrlugka agturlukek taumek kangiplugmek kumalriamek qanertuq, “Uum agtullruak qerrlugken, pinarqutairututen, aug̃'aricimauten assiilngurpenek.”

8Niitaqa-llu Ataneq qanertelluku, “Kitumek ayagceciqatarcia? Kia qaneryaramek ayauciciiqakut?” Wiinga kiugua, “Wani-wa wiinga! Ayagcessnga.”

9Qanertuq-llu, “Ayagluten waten qanruski yuut, ‘Niiqurangerpeci taringengaituci. Tangerturangerpeci-llu ayuqucingengaunaci.’”

10Tua-llu qanertuq wangnun, “Umyuarteqesciigalivkarki ukut yuut, ciutait niicuirutelluki, iingit-llu tangerciigalivkarluki, tangerciigaliniartut taringesciigaliluteng-llu. Tuaten pikuneng, cauyuartut wangnun canrircecimaluteng-llu.”

11Wiinga qanertua, “Qaillun pitalriamek waten ayuqeciqa, Ataneq?” Ellii-llu qanertuq, “Nunarpiit imumanatkaatnun; enet-llu yuirulluteng; nuna-llu cakarniirulluni.

12Yuut ayagceciiqanka yaaqvanun nuna-llu tamalkuan cakarniirulluku.

13Qulni yugni atauciq uitangraan nunami, ellii-llu piunriumaciquq; ayuqeciquq napam kepumallrem acilqu͡rratun.” (Napam acilqu͡rra nallunailkutnguuq naunqigtellerkaatnun Agayutem yuin.)

Isaiah 7

Qanruyun Angayuqaq Ahaz-amun

1Angayuqaq Ahaz-aq, Jotham-aam qetunraa tutgarii Uzziah-m, atanirturillrani Judah, anguyallruut. Rezin-aam, angayuqran Syria-m, Pekah-m-llu Remaliah-m

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

qetunraan, angayuqran Israel-aam, curugaak Jerusalem-aaq, tau͡gaam cirlakevkenaku.

2Qaneryaram tekicani Judah-m atanra Syria-m anguyagtai ak'a Israel-aam nuniinun piniluki, ellii yun'i-llu tamarmeng alingqapigtut uuleggluteng napatun arulalriatun anuqmi.

3Ataneq qanertuq Isaiah-mun, “Teguluku qetunraan Shear Jashub-aaq,pairrsaaggu angayuqaq Ahaz-aq. Nalaqeciqan tumyarami aturanek pilistet caliyaraatni, iquani elanrem mer'em qurrluryaraan qullirmek nanvarra'armek.

4Qanrutniaran kellutesqelluku, tavevkenaku, alingevkenaku umyuarniurpek'naku-llu. Qenertellrat Angayuqam Rezin-aam, atanirtuq'ngain-llu Syria-rmiut, Angayuqam-llu Pekah-m alingnarqenrunrituq aruviagni malruk nipqatalriik muriik.

5Syria, ilaklukek Israel-aaq Angayuqra-llu, picirkiullruut.

6Curugnaluku Judah, alingcira'arluki-llu yuut ililircetnalutek, nutaan-llu Tabeel-aam qetunraa angayuqrurtelluku.

7“Tau͡gaam wiinga, Ataneq, qanertua man'a piciurrngaituq.

8Ciin? Tua-i-wa Syria pininrunrilan Damascus-aami, Damascus-aaq-llu pininruvkenani Angayuqami Rezin-aami. Una-llu Israel-aaq, allrakut yuinaat pingayun tallimanek cipluku (65) iluatni navguumaciqngami atanruviusciiganani.

9Israel-aaq pininrunrituq Samaria-mi, Samaria-llu pininruvkenani Angayuqami Pekah-mi. “Ukveren pektayiitenrilkan, piungaituten.”

Immanuel-aam Nallunailkutii

10Ataneq ayagcecinqigtuq qaneryaramek Ahaz-amun:

11“KaigavikiuAtaneq Agayuten nallunailkutanek cikiisqelluten. Camaken tuqumalriit nuniitnek pilriamek, wall'u pakmaken quyilriamek qilagmek.”

12Ahaz-aq kiuguq, “Wiinga kaigangaitua nallunailkutamek. Naspaayuumiitaqa Ataneq.”

13Tuaten qanran Isaiah kiuguq, “Niicugnici, watua, kinguvrini David-aam. Assinricaaquq tua-i taqsuqevkalci nerinisngialliqsuiluciat yuut; taqsuqevkarnarqaci-llu-qaa Agayutem nerinisngialliqsuilucia?

14TaumekAtanrem elliin nallunailkutamek cikirciqaaci. Tangerrluku neviarcarqingarciquq, irniluni-llu qetunrangluni acirluku-llu Immanuel-aamek.

15Anglirikan elliin umyuani atungluku, yuut mel'angciqut muluk'uumek nerluteng-llu evegtaat neqkautiitnek.

16Cali-llu tauna tekipailgan, nunautekek taukuk atanrek alikek'ngarpeci yuiruciiquk.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17“Atanrem elpenun, yugpenun, tamalkuitnun-llu angayuqam ilainun tuc'eciiqaa,
erenret picurlagnarqelriit arcaqanruluteng atulallerpeceñi angayuqauvia Israel-
aam avqaanranek Judah-mek, taivkarciqaa Assyria-m atanra.

18“Tamatum pillerkaa tekiskan, Atanrem kukumyara'arluni elpengcarciqai
Egypt-aarmiut taisqelluki ciivagtun yaaqsinkacagainek avayain kuigem Nile-am,
Assyrian-aat-llu taisqelluki nunaitnek evegtartun.

19Amlleqapiggluteng quyurciiqut manialngurni kuignayugni qerranritni-llu
teggalqut, patuluki-llu tamalkuita cukilanat tamalkuita-llu carr'ilqat.

20“Tauna pillerkaq tekiskan, Ataneq ellminun caliarkamek piciquq
kepliaristem̄ek Euphrates-aam akianek —angayuqranek Assyria-m— keligciqai
ungaci nuyat-llu qamiquvceñi temevceñi-llu.

21“Tauna pillerkaq tekiskan, naucetaarviliurta ilakuangqellrung'e'rmi
kuluvayagarmek ataucimek qusngignek-llu malrugnek,

22milegmek amllermek cikirciqaak nuuqisngairulluku. Aa-ang, unegtauqallret-llu
tamaani nunami milegmek evegtaat-llu neqiitnek neqkautengqerciqut.

23“Tauna pillerkaq tekiskan, assilriit wine-arkanek naucetaarviit, tiissitsaanek
(1,000) napayaarluteng akikanengqerrluteng tiissitsaanek qerrirlinek,
nauvikumaciqut cukilananek naparrluyagarnek-llu.

24Yuut tamaani pissularciqut urluverteggun. Aa-ang, nuna tamarmi
muirumaciquq naparrluyagarnek cukilananek-llu.

25Tamarmeng qemit nauceciivik'lallrit naurpagciqait cukilanat kina-llu tamaavet
ayagngaunani. Nerviksaguciiqaat tamana kuluviit qusngit-llu.”

Isaiah 8

Isaiah-m Qetunraan Nallunailkutaullra Yugnun

1Ataneq qanertuq wangnun, “Tegulluten angtuamek igarkamek, igaa
igarpauluku. ‘Aklungararutet Egmian, Uayaaqengat’.

2Aqvaten angutegnek malrugnek nalirrugnailnguugnek, agayulirtem̄ek Uriah-
mek, Zachariah-mek-llu qetunraanek Jeberechiah-m, nallunritestenḡuniartuk.”

3Tamatum kinguakun nulirqa qingartuq. Qetunrarpuk-llu
yuurtellrani,Ataneq qanertuq wangnun, “Acirru ‘Aklungararutmek-Egmian-
Uayaqengat.‘

4Tan'gaurluq qaneryaurpailgan ‘Aanaa’ cali-llu ‘Aataa’, angayuqaagni, tamalkuita
tukuutai Damascus-aam tamalkuita-llu tegukengai Samaria-m Assyria-m
angayuqran ayauciiqai.”

Angayuqra Assyria-m Agiirtuq

5Ataneq qanenqigtuq wangnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Qanertuq, “Ukut yuut qessakellruatgu carvanirturalria mer'a Kuiggaam Shiloh-m, uuleggluteng-llu ciuqerragni angayuqak Rezin-aankuk Pekah-llu,

7Wiinga, Ataneq, taivkarciqaqa Assyria-m angayuqra anguyagtai-llu tamalkuita Judah anguyaasqelluku. Agiirciiqut Kuigmi Euphrates-aami ulerpiim mer'atun, ceñii uryurtelluku.

8Judah tumekluku ayagciqut ulerpagtun, yuum tusga tekilluku et'utarilriatun patuluki-llu cat tamalkuita.” Agayutem nayuraakut! Talligken yagingalriik nuna camun pivkarngaitaak.

9Quyurci alingluci, elpeci atanruvigni! Niicugnici, nunam yaaqsilriarini. Upci callullerkarpeceñun, tau͡gaam alingici!

10Picirkiurci! Picirkiuraci tau͡gaam piciurrngaitut. Qalarcugtacirpecetun qalarrluci! Elliinginaq piciquci, wangkuta Agayutem nayuakut.

Atanrem Aarcirturaa Prophet-aaq

11Artuqailnguq pinini aturluku Atanrem aarcirturaanga maligtesqevkenaku tumyaraq yuut atuqiit. Ellii qanertuq,

12“Ilaliuteksaunak picirkiuraitnun yuut alikevkenaki-llu alikekait.

13Neq'akiciu, wiinga Ataneq Artuqailnguq, tanqilriaruunga; wiinga tau͡gaam alikarkaqerpecia.

14Irranaqlua tanqilriaruama ayuqua teggalqutun yuut paallautek'laqiicetun; kapkaanartun-llu ayuqua pitaqerkauluki yui angayuqauviagnek Judah-nkuk Israel-aaq-llu, Jerusalem-aam-llu yui.

15Amlleret paallagyarpiaraciqut; iqluteng passimaciqut. Kapkaanarnun napciiqut.”

Aarcirtuun Tuqumalriit Qalarutengnaqellritnun

16Elpeci, elitnauramni, murilkarkaugaci piugurtelluki qaneryarat Agayutem wangnun cikiutekellri.

17Ataneq iillruuq yum'inek, tau͡gaam wiinga cacetuqutekaqa neryuniurutekluku.

18Wiinga waniwa ilalirluki mikelnguut Atanrem cikiutekellri wangnun.Atanrem Artuqailnguum, aqumllelgem Ingrimi Zion-aami, ayagcetellruakut unguvalriatun qaneryaratun Israel-aam yuinun.

19Tau͡gaam yuut qanruciiqaiceci apcesqelluki ciunerkarcutulit tuqumalriit-llu qanertait, tamakut qalrialalriit qanevyuggluteng. Qanerciqut, “Yuut aptelarnarqut qanellritnek anerneret, apqauraqluki-llu tuqumalriit unguvalriit apqaurucilluki?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Waten kiugarkaugaci, “Niicugniciu Atanrem elitnaurutii elpeceñun! Tuqumalriit qanertait niicugnivkenaki—qanellrita elpeceñun picurlak pinriceñarcessngaitaa.”

Picurlagnarqelriim Nallii

21Yuut tarraciiqut nunakun, ciunerkairulluteng kaigluteng-llu. Kaillermeng qenertellermeng-llu nalliini aniqlaaciqaat angayuqerteng Agayutseng-llu. Ciugciiqut qilatmun,

22wall'u nuna tangvaurciqaat, tau͡gaam camek tangerrngaitut picurlagnarqelriamek tau͡gaam, tan'germek-llu, alingnarqelriamek tan'germek ayagcecimavimeggnun.

Isaiah 9

1Ellait nau͡gg'un anagviiciiqut mat'umek picurlagnarqelriamek.

Atanerkaq Agiirtellria

Nuniit yuugken Zebulun-aankuk Naphtali-llu caunrilkumallruyaaquk, tau͡gaam kinguqvaarni takarnarqutmek taiciiqut mat'umun nunamun, Mediterranean-aamek calaratmun nunamun akilirneranun Jordan-aam, Galilee-aq-llu tekilluku, allanret uitaviat.

2Yuut tan'germi piyualriit tangellruut angelriamek tanqigmek Talinret nuniitni uitallruut, tau͡gaam maa-i tanqik ciqinqertuq ellaitnun.

3Nunaniryugcetaten cakneq, Ataneq; angnirivkaraten. Nunaniryuutekait calialten, yuut angnilauciicetun naucetaameggnek quyurciaqameng wall'u avgutaqameng tukuutnek anguyagkun tegullermeggnek.

4Elpet navellruavgu uskuraq uqamailliqutiit kaugtuarumangairutelluki. Cirlakellruan atanruvik nangtestiit yugpet, cirlakellrucirpetun anguyagtai Midian-aam ak'a tamaani.

5Piluguit curullret anguyiit aulilriit-llu akluit piunriumaciqut kenerkun.

6Wangkutnun mikelnguq yuurtuq! Qetunramek cikiumaukut! Atanirturilriaruciquq. Aterpagcimaarkauguq, “Ayuqailnguq Ayuqucirturta,” “Artuqailnguq Agayun,” “Iquilnguq Aata,” “Uitanqegcitem Atanra.”

7Atanirturillra uitanqegcivkarillra-llu pingiinarciquk iquklisngaunatek, atanruvian aqumllertaa David-aam, angayuqauvia-llu piugarkaurtelluku, naluumaluku-llu pitalqenerkun elluarucikun-llu waken ayagluni akwarpak-llu tayima. Ilungellran Atanrem Artuqailnguum piciurceciiqaa man'a.

Atanrem Anucimirqecetaarciqaa Israel-aaq

8Ataneq ayagcecimariuk inglulirluku Jacob-aaq, tuciiquq-llu Israel-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Tamarmeng yuin Israel-aam, tamarmeng-llu uitalriit nunarpagmi Samaria-mi, nallunriciiqaat elliinun man'a pillrucianek. Watua qutegtut ucuryaggluteng-llu. Qanerluteng,

10“Qikumek enet piliaqumalriit imellruut, tau͡gaam cimirciqaput teggalqunek enenek. Aglut sycamore-anek napanek taqumalriit iqucimaut, tau͡gaam cimirciqaput napakegtaarnek cedar-aanek.”

11Atanrem uitanrircetai inglukestait curugyungevkarluki.

12Syria-m calaralirnermi, Philistia-m-llu kanaknalirnermi qantek angpartait nernaluki Israel-aat. Tau͡gken cali Atanrem eq'uqertii iquklitevkenani; unatni cali yagingai anucimirqecetaariarkauluni.

13Israel-aam yui umyualinqigteksaitut; Artuqailnguum Atanremanucimirqecetaallrungraateng, elliinun utertellrunritut.

14Ernermi ataucimiAtanrem anucimirqecetaarciqai Israel-aam ciuliqagtai yui-llu; kepciqai, qamiqurrit pamyuit-llu.

15Ak'allaat takarnarqelriit qamiqu͡rruut; pamyuq-wa prophet-aat iqluurutnek elitnaurilriit!

16Ciuliqagcilriit ukunek yugnek iqlutmurcetait ayuquciirutelluki-llu.

17Taumek Atanrem iliit ayagyuat anagcessngaitaa, takumcuyugngaituq-llu aipainernek elli'irnek-llu, tua-i-wa tamarmeng yuut agayutairucata assiirulluteng qanellrat-llu tamarmi assiinani. Tau͡gken cali Atanrem eq'uqertii iquklisngaituq, unatni cali yagingai anucimirqecetaariarkauluni.

18Assiiluciat yuut ekuaguq kenertun piunririlriatun cukilananek canegglugnek-llu. Ekuaguq napalilriim ekualauciatun arugpagluteng qulmun.

19Tua-i-wa Artuqailnguq Ataneq qenercami, anucimirqecetaarutii ekuaguq kenertun tamiinun nunamun piunrirluki yuut, tua-i yuut ellmeggnek tau͡gaam arcaqakut.

20Tamiini nunami yuut nerangnaqut tekiyucirmegcetun, tau͡gaam kainrirciiganateng. Kiituani-llu nerlangait irniateng.

21Manasseh-m yui Ephraim-aam-llu yui calluutut, iliklutek-llu curugluku Judah. Tau͡gken cali eq'uqertii Atanrem iquklitenrituq, unatni cali yagingai anucimirqecetaariarkauluni.

Isaiah 10

1Aarnarqelriamek ciunerkangqertuci! Alerquutnek taqutelartuci elluanrilngurnek nangetnaluki yuunka.

2Tuaten piluci arrsaulriit piyunarquciitevkalaraci elluarrluki-llu aulukumavkaqsaitaci. Tuaten-llu cali uayaaraqluki aipainret elliraat-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Qaillun piciqseci Agayutem anucimirqecetaaqaci? Qaillun piciqseci pillugnarqelria taivkaqaku nunanek yaaqsilrianek? Natmun qimagciqseci ikayurtekangengnaqluci? Natmun-llu iirciqseciki tukuuceci?

4Anguyagmi tuqucimaciquci wall'u qamurluci ayaucimaciquci teguarurrluci. Taug̃ken cali Atanrem eq'uqertii iquklisngaituq; unatni cali yagingaciqai anucimirqecetaariarkauluni.

Assyria-m Angayuqra Caskukellrani Agayutem

5Ataneq qanertuq, “Assyria! Assyria atullruaqa kaugtuutartun anucimirqecetaarluki qenruskenka.

6Ayagcetaqa Assyria agayutailngurmun atanruvigmun, yugnun qenngevkartellemnun. Ayagcetellruanka tegulautesqelluki tegliurluki-llu tutmautesqelluki-llu yuut marayatun nunami.”

7Taug̃aam Assyria-m angayuqra umyuamikun picirkiurangqertuq mulngakarkauvkenani. Umyuangqertuq piunrirnaluki amlleret atanruviit.

8Ellii ucuryagtuq, “Tamarmeng anguyagtem̄a ciuqliit atanruut!

9Cirlakellruanka nunarpakek Calno-nkuk, Carchemish-aaq-llu, Hamath-aaq, Arpad-aaq-llu nunarpakek. Cirlakellruagka-llu Samaria-nkuk Damascus-aaq-llu.

10Yagtellruunga anucimirqecetaarnaluki tamakut angayuqauviit agayutulit agayutnguanun, agayutnguanun amllenrulrianun Jerusalem-aami, Samaria-mi-llu.

11Piunrillruaqa Samaria agayutnguartuumaan, tuaten-llu piarkaugaqa Jerusalem-aaq, agayutnguat-llu agayuvikelallrit tuani.”

12Taug̃aam Ataneq qanertuq, “Qaqiuskuma caliamnek Ingrimi Zion-aami Jerusalem-aami-llu, anucimirqecetaarciqaqa angayuqra Assyria-m ucuryagcan pivakluni-llu.”

13Angayuqra Assyria-m ucuryagtuq qanerluni, “Wiinga tamalkuan kiirrarma pillruaqa. Wiinga pinirtua umyuartulua-llu. Wiinga perrillruanka atanruviit nunautaita engelait teguluki-llu aklut qemagtaallrit. Angucalutun ungungssitun tutmautellruanka yuut tuani uitalriit.

14Atanruvii ellarpiim ayuqellruut yaqulgem ungluitun, wiinga-llu avullruanka tukuutait qacignarqetaluni avulriatun kayangunek. Yaquliulriartaituq qalrialriartaunani-llu alingcira'arlua.”

15Taug̃aam Ataneq qanertuq, “Piqertuutaq-qaa angenruniluni piciquq yugmi aturtem̄ini? Kegglaq-llu-qaa piunruuq yugmi aturtem̄ini? Kaugtuutaam naluyuita yuk; yuum kaugtuutaq nalularaa.”

16Atanrem Artuqailnguum ayagcetqataraa cangerlak anucimirqecetaarluki camirrluteng nerlalrianun. Temaitni kenertangciquq ekuaguralriamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Agayun, tanqia Israel-aam, kenrurciiquq. Israel-aam tanqilria Agayutii ekualriarurciiquq, ernermi ataucimi ekuagarkauluki cat tamalkuita, cukilanaungraata caneggluungraata-llu.

18Naparugaat naucetaarviit-llu tamarmeng piunriumaciqut, Atanrem piunrirciqak tamarkenka tema yuuciq-llu, tuqunarqelriim naulluutem piunrilauciatun yuk.

19Ikgelnguaraat napat uitaqerciqut mikelnguunge'rmi naaqsugngaarkauluki.

Carraat Uterciiqut

20Pillerkaq tekiciiquq Israel-aam yui uitaqallret cacetuqutek'ngairuciqaat atanruvik piunriryarpiartellerteng. Piciuluteng cacetuquteksaguciiqaatAtaneq, Israel-aam tanqilria Agayutii.

21Carraat taug̃aam Israel-aam yui uterciiqut artuqailngurmun Agayutmeggnun.

22Israel-aam-llu yui watua amllertang'e'rmeng qaug̃yatun imarpiim canianelngurtun, carraat taug̃aam uterciiqut. Piunrillerkarteng yuut ciunerkaqaat, pinarqut-llu tua-i tuaten.

23Aa-ang, tua-i nunamun tamiinun Artuqailnguum Atanrem piunrillerkaq tuc'eciiqaa, qanellni aturluku.

Atanrem Anucimirqecetaarciqaa Assyria

24Artuqailnguq Ataneq qanertuq yum'inun uitalrianun Zion-aami. “Alikenriciki Assyria-rmiut, nangtengraiceci Egypt-aarmiut pillruciicetun.

25Ak'anun pivkenii anucimirqecetaanrirciqamci, nutaan-llu ellait piunrirciqanka.

26Wiinga Artuqailnguq Ataneq kaugtuarciqanka qenutamkun Midian-aam yui Oreb-aam Teggalqurtaani pillrucimtun. Anucimirqecetaarciqaqa Assyria anucimirqecetaallrucimtun Egypt-aaq.

27Pillerkaq tauna tekiskan, angiciiqamci pinianek Assyria-m, uskuraatnek uqamalkutangqerrngairuciiquci tusevceñi.”

Curullret Anguyagtut

28Inglukestaita teguaqsagutaat Ai-aq! Kitullruut Migron-aakun! Akluteng-llu unitait Michmash-amun!

29Qerallruat ingrik akuliik qavartarluteng-llu Geba-mi! Yuut nunarrarni Ramah-mi alingut cakneq, yuut-llu Angayuqam Saul-aam nuniini Gibeah-mi qimagluteng.

30Qayagpagaci, Gallim-aarmiuni! Niicugnici, Laish-aarmiuni! Kiuluci, Anathoth-aarmiuni!

31Madmenah-rmiut Gebim-aarmiut-llu qimagtut.

32Unuamek-llu inglukestait uitaut nunarrarmi Nob-ami, tengluteng-llu angalatait tungiinun Ingrim Zion-aam, nunarpagmun Jerusalem-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Artuqailnguum Atanrem igceciiqai imlluki avayatun kepumalriatun napamek. Ucuryagtenrit quyinrulriit-llu iqucimaciqut caunriumaluteng.

34Atanrem kepurciqai napatun kepumalriatun piqertuutarkun napalilriim akuliini, tuaten-llu assinkacagait napat Lebanon-aami iqulauciicetun!

Isaiah 11

Uitanqegcilria Angayuqauvik

1David-aam nauvii ayuqut napatun kepumalriatun; taug̃aam napayagaat naulauciicetun acilqumek, tuaten-llu nutaraq angayuqaq nangerciiquq David-aam kinguvrinek.

2Anerneran Atanrem cikirciqaa umyuartunermek elisngamek-llu elluarrluni-llu atanirturillerkaanek yum'inek. Nallunriciiqa Atanrem pisqutii qigcikluku-llu,

3niisngallra-llu nunanikluku. Cuqcilarngaituq yuum tangellrakun wall'u niitellmikun;

4cuqtelarciqai arrsaulriit ellualriakun anagyaaqulluki-llu piunarquciit casciigalnguut. Qanellra aturluku yuut anucimirqecetaarumaciqut, assiitellriit-llu yuut tuquciqut.

5Atanirturiciquq yum'inek ellualriakun piciunerkun-llu.

6Keglunret qusngiyagaat-llu ilakluteng uitaciqut, kuskarpagngalnguq qusngirngalnguum-llu piyagaa qungelrallgutkeciquk. Kuluvayagaat yugtutulit-llu piyagait nerellgutkelarciqut mikelngurnek-llu aulukestengqerrarkauluteng.

7Kuluviit taqukat-llu nerellgutkeciqut, piyagait-llu ilakluteng qungelraaqluteng. Yugtutulit-llu nerlarciqut canegnek kuluvagtun.

8Mikelnguyagaunge'rmi akngiringangaituq aquingermi caniani tuqunarqelriim ciissirpiim.

9Zion-aami, Agayutem kencignarqelriami ingriani, akngirkengengaitut piunriringaunateng-llu tamiini tanqilriami ingrimni, tua-i-wa nuna muirumaciqngan nallunritellranek Atanrem imarpigtun mermek imaqaaralriatun.

Ayagcecimallret Yuut Uterciiqut

10Erneq tekiciiquq nutaram angayuqam David-aam kinguvrinek nallunailkutaullerkaa atanruvignun. Quyurciiqut atanirturivianun nunarpagmun, uitavia-llu ucurnarqelriaruciquq.

11Erneq tauna tekiskan,Atanrem pinini ataam aturciqaa ut'rulluki-llu yun'i kingunritnun unegtaullret Assyria-mi Egypt-aami-llu, Pathros-aam-llu nunaini, Ethiopia, Elam-aami, Babylonia-mi, Hamath-aami-llu, imarpiim-llu ceñiini uitalriit qikertani-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Ataneq nalugiciquq nallunailkutamek pelagmek nallunrirtelluki atanruviit ataam quyurcillerminek cekavngalrianek Israel-aam Judah-m-llu yuinek ut'rulluki-llu cetamanek nunam kangirainek.

13Angayuqauvian Israel-aam ciknakenqiggngaitaa Judah, Judah-m-llu inglukenqiggngaunaku Israel-aaq.

14Pillguteklutek anguyagciqakek Philistine-at kanaknelirnermi cali-llu uayarluki yuut uitalriit calaralirnermi. Cirlakciqagkek Edom-aarmiut Moab-armiut-llu, Ammon-aarmiut-llu niisngaarkaugakek.

15Atanrem-llu kinerceciiqaa Suez-aam imarpigmun anellra, puqlanilriamek-llu anuqlirtelluku kinerceciiqaa kuik Euphrates-aaq, kuiggaacuaraat malrunlegen uitaqertelluki, kina imna piyualuku qerararkaurtelluku.

16Assyria-mek tumyarartangqerciquq atu'urkaatnek Israel-aam yuin, tuani tuqullrunrilngurnun, ciuliameng tumyararkangqellruciicetun ayallermeggni Egypt-aamek.

Isaiah 12

Quyayaraq Yuarun

1Erneq tauna tekiskan yuut aturciqut, “Wiinga nanraramken, Ataneq! Qenrutellruyaaqerpenga, maa-i qenrutenrirarpenga caceturqaurlua taug͡aam.

2Agayun anirturtekaqa; cacetuqutekciqaqa alingengaunii-llu. Atanrem pinimek cikilaraanga; wiinga-llu anirturteksagulluku.

3Mer'em nutaram quyavkalauciatun meqsulria, tuaten-llu Agayutem yui angnilartut anirturaqateng.”

4Tuani ernermi waten qanerciquci, “Quyavikiciu Ataneq! Qayagaurciu elliinun ikayuusqelluci! Caliari qanrutekluki atanruviit yuitnun! Qanruciki elliin angelriarullranek!

5Aturci nanrarluku Ataneq calillruan ucurnarqellrianek. Ellarpiim yui tamalkuita niitelluki mat'umek.

6Tamarmeng Zion-aami uitalriit qayagpaglit aturluteng-llu! Israel-aam tanqilria Agayutii angelriaruan, uitaluni-llu yun'i ilalirluki.”

Isaiah 13

Agayutem Anucimirqecetaarciqaa Babylon-aaq

1Una qaneryarauguq Babylon-aaq piluku, Isaiah-am Amoz-aam qetunraan akurtullra Agayutmek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Kangranun carr'ilnguum qemim naparciu pelak anguyagcuun! Qayagpagluki anguyagtet tallin-llu nalugluku nallunailkutauvkarluku curuusqelluki ikirtuqai qutegtellriim nunarpiim.

3Atanrem qayagai elliin piyuumirluteng nalirugtenrilnguut anguyagteñi calluusqelluki tanqilriamek anguyagluki anucimirqecetaarluki-llu qenruskengani.

4Niiciu nepa ingrini; nepiit yugugaat quyungqalriit, nepiit atanruviit angayuqauviit-llu quyurtellriit. Atanrata Anguyiit uptai anguyagteñi anguyagmun.

5Taigut nunanek yaaqvanek nunam iquanelngurnek. Qenerrluni Ataneq taiciquq piunrirnaluku nuna tamalkuan.

6Yuuniarci! Atanrem erenra canimelliuq, erneq tauna Artuqailnguum piunririllerkaa.

7Tamarmeng yuut unatait agaciqut qatanglluggluteng, tamalkuita-llu alingem tuciiqai.

8Cakneq alingeciqut engellugturluteng-llu, arnam teggiurciaqami pilauciatun. Tangertaaguciiqut alingluteng, kavingluteng kasnguyuum ugaani.

9Atanrem erenra agiirtuq; tauna erneq naklekinrilnguq tuknilriamek qenertellra. Nuna yuilqurrurciiquq, assiilngiumalriit-llu tamarmeng piunriumaciqut.

10Agyat tamarmeng qilagmi agyat-llu quyungqalriit ciqinqanrirciqut, akerta-llu piskuni tan'gerceciiquq, iraluq-llu tanqig'ngaunani.

11Ataneq qanertuq, “Wiinga pillugnarqelriamek taiciiqua nunamun anucimirqecetaarluki-llu tamalkuita assiitellriit yuut assiilnguit pitekluki. Pikegtaunrirciqanka ucuryagtellriit anucimirqecetaarluki-llu ellmeggnek angkelriit takumcuyuyuilnguut-llu.

12Unguvaqalriit ilakuaruluteng nurnanruciqut suulutaami.

13Qiliit arulaciiqanka, nuna-llu arulacimaciquq uitaviminek pekcecimaluni tuani ernermi, wiinga Ataneq Artuqailnguq, qenertelqa manikumku.

14“Atanret uitalriit Babylon-aami qimagciqut kingunermeggnun, cekavvluteng tuntutun pissurtemeggnek qimalriatun, qusngitun-llu qusngiliurtailngurtun.

15Kina-llu imna tegukseng nuussirpagkun tuquciiqaat.

16Tangvagtelluki irniarit kaugtuarluki tuquciiqait, enait uayarciqait, nulirrit-llu akusrarutekluki.”

17Ataneq qanertuq, “Medes-aat uitacurlagcetanka anguyaasqelluku Babylon-aaq. Qerrirliq caukenritaat ayarikevkenaku-llu suulutaaq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Urluvermegteggun pitegcautmegteggun-llu tuquciiqait ayagyuat angutet. Takumcuyugngaitut mikelnguyagarnek, mikelngurnek-llu.

19Babylonia-q tangssunarqenqaat angayuqauviit tamarmeng; yuin ilukegcitkaat. Tau͡gaam Wii, Ataneq egciiqaqa Babylonia-q ayuqliriciquq Sodom-aankuk Gomorrah-llu pillrucimtun!

20Yuk tuani uitanqiggngaituq. Calligtaalriit Arab-at pelatekarngaitut tuani, qusngiliurtem-llu katngautni tuani uitavkarngaunaki.

21Yuilqurmiutaat ungungssit uitavikeciqaat kenriiret-llu unglulilarciqut tamaani. Yaqulget tengyuilnguut nunakeciqaat, qusngirngalnguut-llu pangalgaluteng tamaani.

22Nayurviit atanret-llu enait akiugciiqut qalriallritnek qimugten̄galnguut kaviarngalnguut-llu. Babylon-aam pillerkaa tekituq! Ernerkiurai ilamangaitut.”

Isaiah 14

Utertellrat Nunameggnek Angicimallermeggnek

1Atanrem ataam takumcukciqai yun'i Israel-aat cucukluki-llu nakmiillaqnaluki. Uitavkarciqai-llu ataam nakmiin nuniitni, allanret-llu ullagluki uitallgucirciqait.

2Amlleret atanruviit ikayurciqait Israel-aam yui utertellratni nunamun Atanrem cikiutekellranun ellaitnun, tuani-llu atanruviit kevgiurciqaat Israel-aaq piska'rtun. Israel-aat teguaqestelteng teguaqsaguciiqait, atanirturluki-llu nangtestek'lalteng.

Babylon-aarmiut Angayuqrat Tuqumalriit Nuniitni

3Atanrem mernuirceciiqai Israel-aam yui engellugtullratnek nangteqellratnek-llu cakviurluteng calivkaumalallratnek.

4Waten pikan, ciritekciqaat atanra Babylon-aam qanerluteng: “Takumcuyuyuilnguq angayuqaq piunrirtuq! Yugnek nangcinqiggngairutuq!

5Atanrem iquklicetaa piningqellrat assiitellriit atanirturtet

6qenrulluki nangtestait yuut taqsuunateng nanglluki atanruviit cirlakelteng.

7Watua nutaan ellarpiim yui tamarmeng mernuinercirtut uitanqegciluteng, tamarmeng yuut aturluteng nunaniryugluteng.

8Napat cypress-aat Lebanon-aam-llu cedar-aat napai nunaniryugtut angayuqaq piunrian, kitumek kepurtekairucameng catairuqaanranek.

9“Tuqumalriit nuniit uptuq ciuniurnaluku Babylon-aam atanra. Alangruit piningqellret nunami uitallermeggni pek'ngut. Angayuqat-llu alangruit nangerrluteng atanruvignek aqumllemeggnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Tamarmeng waten qanruciiqaat, ‘Piniarututen wangkucicetun! Wangkuta ilaksagutamteggen!

11Takarnarqucin nasvalallruyaaqaat aturcetaarluteng qelutelegteggun, tau͡gaam watua tuqumalriit nuniitni uitauten. Taklauten inglerluten paralunek patumaluten ciissinek.’”

12Atanrani Babylon-aam, tanqigcetellria unuakum agyaa, igtellruuten qilagmek! Cirlakillruyaaquten atanruvignek, tau͡gken watua nunamun egcimaluten.

13Umyuarteqellruyaaquten mayurnaluten qilagmun atanruviin-llu aqumlleren elliluku quliitnun quyinkacagaat agyat. Umyuarteqellruyaaquten aqumnaluten angayuqatun ingrim taum qainganun neglirnermi agayutet quyurrviatnun.

14Qanellruuten mayurciqniluten kangritnun amirlut ayuqliriluten-llu Artuqailngurtun.

15Tau͡gaam, ayaucimauten aciqsinratnun tuqumalriit uitaviata.

16Tuqumalriit irr'ikciqaatgen. Apciiqut, “Una-qaa wani-wa angun nunamek arulacilleq angayuqauviit-llu uulegcetaqluki?

17Una-qaa wani-wa angun piunririlleq nunarpagnek ellarpak-llu kinernerurrluku? Una-qaa wani-wa angun itertaminek anevkayuilnguq wall'u utercecuunaki kingunritnun?”

18Tamarmeng nunam angayuqai taklalartut assiqapigtellriani qunguni,

19tau͡gaam elpet qunguituten, temen-llu egcimauq arusqelluku. Patumaluni temaitnek anguyagtet tuqucimallret anguyagkun, egcimaluten ilakluki petmigmun teggalqumi, tutmaucimaluten-llu.

20Nunan piunrillruavgu tuquqluki-llu nakmiin yut'en, tungmagcimangaituten allatun angayuqatun. Iliit-llu assiitellriit ilavet uitaqerngaituq.

21Tuqurqilriit ayagnirlit! Uum angayuqam qetunrai tuquciqut ciuliameng assiilnguit pitekluki. Iliit-llu atanirturingaunani nunamek wall'u nunarpagnek taqusngaunani tamaani.

Agayutem Piunrirciqaa Babylon-aaq

22Artuqailnguq Ataneq qanertuq, “Anguyagciqaqa Babylon-aaq imerqelluku-llu. Camek uitaciingaitua— mikelngurnek, watqapiar-llu anagluteng unguvalrianek pitangqerrngaituq, Wiinga, Ataneq, qanertua.

23Babylon-aaq mecaurceciiqaqa, anipat-llu uitaviksaguciiqaat. Kagiciqaqa-llu Babylon-aaq kagitnek kagiarkauluku ca tamalkuan. Wiinga ArtuqailnguqAtaneq, qanertua.”

Agayutem Piunrirciqai Assyria-rmiut

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Ataneq Artuqailnguq ukvernarcarillruuq waten: “Picirkiuralqa piciurciiquq. Ca piarkaurtelqa piciurciiquq.

25Wiinga piunrirciqanka Assyrian-aat nunami Israel-aami, ingrimni-llu tutmauceciiqanka. Angiciiqanka yuunka Assyrian-aanek teguarullratnek uqamailngurnek-llu atmiumalallritnek.

26Wani-wa una picirkiuraqa nunamun, tallika-llu yagingauq anucimirqecetaararkauluki atanruviit.”

27Ataneq Artuqailnguq waten picirkiurtuq; tallini yagtaa anucimirqecetaarinaluni, kia-llu imum arulaircessngaunaku.

Agayutem Piunrirciqai Philistine-at

28Una qaneryaraq qanrutkumallruuq allrakumi angayuqaq Ahaz-aq tuqullrani.

29Philistia-m yuini, kaugtuutaq kaugtuartek'lallerci ayemcimauq, tau͡gaam camek cali angniutekaituci. Ciissirpak tuquaqan, arcaqanrulriim enailaraa. Ciissirpiim-llu kayangua tuk'rilartuq ciissirpagmek yaqulegmek.

30Ataneq qusngiliurteñ̄guciquq arrsaulrianun yum'inun aarnailngurmi uitavkarciqai. Tau͡gaam piitnaq anagutellria tuc'eciiqaa elpeceñun Philistine-anun, atauciunge'rmi ilasi unguvangaituq.

31Neplirluci kaigaci ikayuusqelluci, tamarpeci nunarpaini Philistine-am! Alingici, tamarpeci! Puyurtanguq urr'amek neglirnermek—anguyagteñ̄guut alingtalriamek ilaunateng.

32Qaillun kiuciqseta qaneryaramek taitellriit Philistia-mek? Qanruciiqaput Atanrem piurtellrua Zion-aaq tuani nangteqellriit yui elluiluteng uitaciqut.

Isaiah 15

Agayutem Piunrirciqaa Moab-aq

1Una qaneryaraq Moab-amek qanrutkilriaruuq. Nunarpiik Ar-ankuk Kir-aq-llu piunriumauk ataucimi unugmi, Moab-am-llu nunii neplilriartaunani.

2Dibon-aam-llu yui mayurluteng qemimun aluviliurtut agayuyarameggni. Moab-am yui nepliagut angniiluteklukek nunarpiik Nebo-nkuk Medeba-llu; angniilameng-llu qamiquteng meqtait ungairluteng-llu.

3Yuut tumyarani missuullernek aturarluteng; quyurcarani nunat akuliitni enet-llu qaingitni yuut angniinateng aluviliurtut.

4Yui-llu Heshbon-aam Elealeh-m-llu eriniagut, eriniallrat-llu niitnaqluni Jahaz-aamek. Anguyagteñ̄gungermeng-llu uulegtut; alingem tull'uki.

5Umyuaqa takumcuyugtuq Moab-amek! Yuut qimallruut Zoar-armiunun, Eglath Shelishiyah-rmiunun-llu. Ilait-llu mayurtut tumyarakun Luthith-aamun,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

ayainanermeggni aluviliurluteng; ilait-llu qimagtut Horonaim-amun neplialuteng qastuluteng.

6Kuiggaq Nimrim-aaq kinrumaa, can'get-llu mengliini nalamaluteng, cungagcetellriartairulluni.

7Yuut qeraraat Uqvigaat Kuignayuat, qimangnaqluteng akluteng tamalkuita ang'aqluki.

8Tamiini Moab-am nuniin engeliini aluviliulriit nepiit niitnauguq. Niitnaqluni nuniitnek Eglaim-aam Beerelim-llu.

9Nunarrarni-llu Dibon-aami kuik kaviriluni augmek, Agayutem-llu arcaqanrulria tuc'eciiqaa taukunun yugnun. Aa-ang, tuqurqumaarkaugut tamarmeng uitaqallret Moab-ami.

Isaiah 16

Moab-am Qaillun Picirkaitellra

1Nunarpagmek Sela-mek kinertellriami nunami Moab-am yuin tuyularaat cikirluku qusngiyagarmek atanirturilria Jerusalem-aami.

2Utaqalgilartut ceñagkeni Kuigem Arnon-aam angitaarluteng, yaqulegtun ayagcecimalriatun unglumeggnek.

3Ellait qanertut Judah-m yuinun, “Qanruskut qaillun picirkamteñek. Camun pivkaryaqunata napatun nengllanarqelriamek talinilalriatun kiirillrani erenrem qukaani, mernuinercirtelluta-llu talinerpeni. Wangkuta qimagaugukut; iirkut kia nalaqngailkiinun.

4Uitavkarkut nunautevni. Pivkaryaqunakut piunriryugtemteñun.” (Nangciyaraq piunririyaraq-llu iqukliciiquk, nunam-llu navgurtai catairuciiqut.

5Nutaan-llu David-aam kinguvrin iliit atanrurciiquq, atanirturciqai-llu yuut piciulriakun kenkekun-llu. Piciulria egmian atularciqaa, elluaq-llu aturtelluku.)

6Yui-llu Judah-m qanertut, “Niitukut Moab-armiut-gguq qutegngaut, ucuryaggluteng. Nallunritarput ellmeggnek pivakuciat caunrilketarluteng-llu, tau͡gaam ucuryagutait cauvkenateng.”

7Moab-am yui aluviliurciqut nangtequallerteng pitekluku. Tamarmeng aluviliularciqut umyuaqaqamegteki neqkaqegtaaraat nerlalteng nunarpagmi Kir Heres-aami. Taukut camek neryuniurutairuciiqut.

8Naucetaarviit canimelkiini Heshbon-aam wine-arkanek-llu naucetaarvii Sibmah-m piunriumaut—tamakut wine-arkanek naucetaarviit wine-aita atanruviit atanirturtait taangiqevkalallruit. Napayagait naumallruyaaqut nunarpak Jazer-aaq tekilluku, calaratmun-llu nuna kinerneq tekilluku, kanaknatmun-llu akilirneranun Dead Sea-m.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Watua aluviliurutkanka Sibmah-m Jazer-aam-llu napayagai wine-arkanek naugitulit. Aluviliurutkagka Heshbon-aankuk Elealeh-llu, tua-i-wa naunrarnek quyurtarkartailan yuut angniutekaitnek.

10Watua angnilriartaituq naungignarqelriani naucetaarvigni. Qayagpagalriartaituq atulriartaunani-llu wine-arkanek naucetaarvigni. Tutmarluki atsanek mecuirilriartaituq wine-aurtarkanek; Qayagpagalriartairutuq nunaniryulrianek.

11Yuuniaraunga angniiluteklukuu Moab-aq, ilutequteklukuu-llu Kir Heres-aaq.

12Moab-armiut taqsuqcirtut ellmeggnek ingrinun ayagaluteng agayuyarameggnun agayuvigpameggnun-llu piicagyarturluteng, tamana tau͡gaam ellaitnun catngungaituq.

13Tamana tamaa-i Atanrem qanrutkellra ciunguluki Moab-aq piluku.

14Nutaan-llu Ataneq qanertuq, “Allrakut pingayun ciptevkenaki Moab-am tukuuterugai catairuciiqut. Yugyallrung'e'rmi, carraat tau͡gaam uitaqerciqut, cirlaulriaruciqut-llu.”

Isaiah 17

Agayutem Anucimirqecetaarciqak Syria-nkuk Israel-aaq-llu

1Ataneq qanertuq, “Damascus-aaq nunarpaungairutuq; nunallrurciiquq tamarmi imumaluni.

2Nunarpiit-llu Syria-mi yuiruciiqut akwarpak. Nerviksaguciiqait qusngit kuluviit-llu, kia-llu ayagcessngaunaki.

3Israel-aaq akiurciigaliciquq, Damascus-aaq-llu ellminek ataniumangairulluni. Syria-rmiut-llu uitaqallret kasngunarqeciqut Israel-aam yuitun. Wiinga, AtaneqArtuqailngurmi qanertua.”

4Ataneq qanertuq, “Erneq tekiciiquq Israel-aam angelriarullran iquklitlerkaa, tukuurraarluni-llu arrsaurtarkauluni.

5Israel-aaq ayuqeciquq naucetaarvigtun kepliarumalriatun mukaarkat ak'a quyurcimariluteng, cataunani naucetaarvigtun Kuignayugmi Rephaim-aami catairulluku avuumallertun.

6Carraat tau͡gaam yuut uitaqerciqut, Israel-aaq-llu ayuqerkauluni olive-aam napaatun iqvaumalriatun malruk tau͡gaam wall'u pingayun atsat uitaqerluteng kangrani, wall'u carraat-llu aciqvani avayaini uitaqerluteng. Wiinga, Ataneq Israel-aam Agayutiini, qanertua.”

7Tauna erneq tekiskan, yuut cauciqut Piliaqestellermeggnun ikayuusqelluteng, tanqilriamun Israel-aat Agayutiitnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Ekuaviit unatmegteggun piliaqelteng cacetuqutekenrirciqait, allat-llu cali pilialteng unatmegteggun—nallunailkutai agayutnguam Asherah-m, aruvirviit-llu tepkegcilrianek.

9Erneq tauna tekiskan, asvairqumangermeng nunarpiit yuiruciiqut nunallrurrluteng nunarpaicetun Hivite-at Amorite-at-llu, cakaallruciicetun qimallermeggni Israel-aam yuinek.

10Israel-aaq, nalluyagutan Agayun anirturtellerci capkuciumastessi-llu asvailngurtun qiurtun. Nauceciiluci tau͡gaam qigcignarqelrianek naucetaarvignek agayunaluci tangnerranarqelriamun agayutmun.

11Tau͡gaam tuani unuakumi nauceciillerpeni egmian naugarteng'e'rmeng naucetaangluteng-llu, quyurtarkartaiciiquq. Picurlagnarqelriaruciquq tau͡gaam engellugtullra-llu iinruunani.

Ingluit Atanruviit Cirlakumaut

12Pinilriit atanruviit pek'ngut neplirluteng imarpiim ellerrartellratun, qairpagtun-llu qagralriatun.

13Atanruviit ciutmurtut cukataluteng qairtun, tau͡gaam Agayutem nunurai kingupiartut-llu. Tenglluki urr'atun ingrim mengliinelngurtun, caranglugtun-llu ull'uyam iluanelngurtun.

14Atakuarmi alingevkariut, tau͡gaam unuaquani catairutut. Tauna ciunerkaqaat tamarmeng uayartain nunamta.

Isaiah 18

Agayutem Anucimirqecetaarciqaa Sudan-aaq

1Ethiopia-m kuigin yaatiitni nunatangqertuq yaqut nepaitnek niitnarqelriamek.

2Tuaken nunanek quurituastet cetuut kuigkun Nile-akun angyatgun canegnek cuplulegnek piliaqumalriatgun. Uterci kingunerpeceñun, kevgani qanerutkesqumalriim ayagatestaini! Qanerkamek ut'ruci nunavceñun kuiget avverqumakiitnun, artuqailngurmun cirlakuurilriamun angayuqauvigpeceñun, sugtulrianun qaingit melqurrunateng yugpeceñun, ellamiut tamarmeng alikekaitnun.

3Niicugnici, tamarpeci nunami uitalriani! Murilkici nallunailkutamek pelagmek naparcimaarkamek ingrit kangritni! Niicugniluci qalriallerkaanek cupu'uryaram!

4Ataneq qanertuq wangnun, “Uyangciiqua qilagmek nepaunii unuum yukutatun tut'ellriatun kiircetaqan unugmi quyurciyaram nalliini, akertem-llu nepaunani ciqinqalauciatun erenrem kiircetellran nalliini.

5Atsat wine-arkat quyurcimavailgata, naucetaarit iggluteng atsat-llu arungluteng, piunrirciqai inglukestaita Ethiopia-rmiut piunrirciqai qaciggarmi uluatun kepiilriatun napam avayaanek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Temait anguyagtaita cailkamciiqut piqainauluteng yaqulegnun yuilqum-llu ungungssiinun. Kiagmi yaqulget nerlarciqat uksumi-llu, ungungssiaraat.”

7Pillerkaq tekiciquq Atanrem Artuqailnguum akurtulallerkaa elliitnek tamaaken nunamek kuiget avverqumakiitnek, atanruvigmek artuqaunani cirlakuurilriamek, sugtulrianek qaingit melqurrunateng yul'egmek, ellamiut tamarmeng alikekaitnek. Taiciqut Ingrimun Zion-aamun, AtanermunArtuqailngurmun agayularviatnun.

Isaiah 19

Agayutem Anucimirqecetaarciqaa Egypt-aaq

1Una qaneryarauguq Egypt-aamek. Ataneq taiqatartuq Egypt-aamun, amirlum qaingakun egilertellra cukaluni. Agayutnguarit Egypt-aarmiut uulegciiqut ciuqerrani, Egypt-aam-llu yui alingem tull'uki.

2Ataneq qanertuq, “Ingluksaguceciiqanka Egypt-aarmiut atunem calluangevkarluki anelgutkellriit nunalgutkelriit-llu. Nunarpiit-llu nunarpaullgutaitnun, angayuqauviit-llu angayuqauviullgutaitnun.

3Picirkiurait Egypt-aarmiut piciurcesciigatevkarciqanka caceskellivkarluki-llu. Agayutnguameggnun ikayuusqeciqut, ciunerkarcurvikluki-llu angalkut, tuqumalrianek-llu qanellgutkitulit.

4Wiinga tunciqanka Egypt-aarmiut atanirturilriamun takumcutaunani, nangcitulimun-llu atanermun ataniungevkarluki. Wiinga Artuqailnguq Ataneq qanertua.”

5Meq Nile-ami enciiquq, piinanermini-llu kuik kinerciqaa.

6Kuinri-llu kuigem tep'ngeciqut etgalillerteng maliggluku. Iitaruat, mermi-llu naumalriit nalaluteng,

7naucetaat-llu nauciumalriit Nile-am ceñagkeni kinerciqai tenglluki-llu.

8Tamarmeng-llu yuungnaqutengqellriit neqsurluteng Nile-ami yuuniaraciqut aluviliurluteng-llu; kuvyait manait-llu atuungaitut.

9'Lumarraqegtaarnek-llu pilitulit ciunerkairuciiqut;

10'lumarristet munarluteng-llu calitulit navguumaciqut umyuamegteggun-llu cakneq angniinateng.

11Ciuliqagtai nunarpiim Zoan-aam usviitqapigtut! Egypt-aam yuin umyuartunqurrait alerquigut usviilngurtarnek! Ciin-llu qanrusnguartatgu Egypt-aam atanra kinguveqniluteng ciuqvallarnun umyuartulrianun, angayuqanun-llu?

12Angayuqrani Egypt-aam, nau-wa-mi umyuartulriit yut'en? Aipaagni qanrucugngalliatgen Atanrem Artuqailnguum picirkiurainek Egypt-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Ciuliqagtekek Zoan-aankuk Memphis-aaq-llu usviirutut. Ciuliqagcilriaruarkaullruyaaquk atanruviim yuinek, tau͡gaam iqlutmun ayautellruit.

14Atanrem uunguciitnarqelrianek ayuqucirtuagivkarai. Taumek, Egypt-aaq callermikun elluatuurcesciigalnguq, taangiqluni ayalualriatun ayuqliriluni qurrasqitalriatun-llu miryaminun.

15Atauciunge'rmi Egypt-aam yuini, tukuunge'rmi arrsaunge'rmi, piuranrulriarung'e'rmi cakegtaunrilngermi-llu, ikayurciigaciiqaa.

Egypt-aaq Agayularciquq Atanermun

16Pillerkaq tekiciiquq Egypt-aam yui alingtarillerkaat arnatun. Uulegciiqut alingluteng tangerqunegteggu Atanrem Artuqailnguum tallia yagingaluku anucimirqecetaarnaluki.

17Egypt-aam yuin cakneq aliksaguciiqaat Judah neq'e'rqamegteggu ellmeggnun tuc'etarkaa Atanrem Artuqailnguum.

18Pillerkaq tauna tekiskan, Hebrew-tun qalartelarciqut tallimani Egypt-aarmiut nunarpaitni. Yuut tamaani ukvernarcarilarciqut atrakun AtanremArtuqailnguum. Nunarpiit-llu iliit aterpagciiqaat waten, “Akertem Nunarpii.”

19Pillerkaq tauna tekiskan, ekuavigtangciquq Atanermun Egypt-aam nuniini, naparyamek-llu teggalqumek umyuaqutkaanek naparciciqut Egypt-aarmiut nunautiita engeliini.

20Nallunailkutauciqut Atanrem Artuqailnguum uitacianun Egypt-aami. Tamaanelnguut yuut nangcimaluteng qayagauraqataAtanermun ikayuusqelluteng, ikayurtekaitnek tuavet ayagcecilarciquq.

21Ataneq-llu nallunrirceciiquq Egypt-aarmiunun, ellaita-llu nallunrirciqaat agayulangluteng elliinun, payugtaqluku-llu ekuagarkanek elliitnek-llu. Ellait-llu ilungluteng akqiciqut elliinun akqutkellerteng-llu aturarkauluku.

22Atanrem anucimirqecetaarciqai Egypt-aarmiut, tau͡gaam cali canrircetarkauluki. Ellait cauciqut elliinun, niiciiqai-llu piicautait canrirtelluki-llu.

23Pillerkaq tauna tekiskan, tumyarartangciquq Egypt-aamek Assyria-mun. Yuut taukunek nunanek ayagalarciqut ullagalluteng atunem, angayuqauviik-llu malruk quyurmek agayuqerciquk.

24Pillerkaq tauna tekiskan, Israel-aam pitacirciqak Egypt-aaq Assyria-llu, ukut-llu pingayun atanruviit atawaqautnguciqut ellamun tamalkuan.

25Atanrem Artuqailnguum atawaqerceciiqai qanerluni, “Atawaqerceciiqamken, Egypt-aaq, wiinga yumni; elpet, Assyria-mi, wiinga piliaqellemni; elpet cali, Israel-aaq, cucukluci yumni.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Isaiah 20

Nallunailkutaullra Matangqalriim Prophet-aam

1Alerquutii aturluku Angayuqam Sargon-aam Assyria-rmium, ciuqlikacagiita anguyagtain Assyria-m, anguyagaa Philistine-at nunarpiit, Ashdod-aaq, cirlakluku-llu.

2Tuani pingayun allrakut ciungatni Atanremqanrutellrukii Isaiah Amoz-aam qetunraa aluilitak yuusqellukek missuulleq-llu aturaa. Tuaten-llu pillruuq tarralluni-llu matarmi kamilarmi-llu.

3Ashdod-aam tegumallran nalliini, Ataneq qanertuq, “Wiinga pisteka Isaiah tarratellrurtuq matarmi kamilarmi-llu pingayuni allrakuni. Una nallunailkutauguq tekitarkaagnun Egypt-aam, Ethiopia-m-llu.

4Angayuqran Assyria-m ayauciiqai matangqaluki itertat teguaqellni ukugnek nunagnek. Ayagyuat ak'allaat-llu, piyuaciqut kamilarmeng matarmeng-llu, nulluit capaunateng, kiaresngiatelluki Egypt-aarmiut.

5Cacetuqutekestellri Ethiopia-m ucuryagutekluku-llu Egypt-aaq umyuassuugarciqut, ciunerkairulluteng.

6Tauna pillerkaq tekiskan, yuut uitalriit Philistia-m ceñiini qanerciqut, ‘Tangerciu qaillun pimaciat yuut cacetuquteklemta Assyria-m angayuqranun pivkaasqevkenata! Qaillun-kiq tua-i wangkuta anagniarceta?’”

Isaiah 21

Nasvaumallra Babylon-aam Piunrillerkaan

1Una qaneryaraq Babylon-aamek qanelriaruuq. Ull'uyaatun qeralriatun kinernerkun, pillugnarqelriit tekiciiqut uluryanarqelriamek nunamek kingunirluteng.

2Tangrruallruunga nangteqnarqelrianek tekitarkanek, yuut ilameggnek tun'ilallerkaatnek, piunririlriamek-llu. Anguyagtaini Elam-aam, curugci! Anguyagtaini Media-m, avatairciki nunarpiit! Agayutem iqukliceciiqaa nangcivakallra Babylon-aam.

3Tangellma niitellma-llu tangrruamni alingevkaraanga, engellugturtellua-llu arnatun teggiurcilriatun.

4Umyuaqa uivuq, uulegglua alingem ugaani. Nerinitellruunga-llu atakullerkaanek, taug̃ken atakum camek taitenritaanga alingmek taug̃aam.

5Tangrruamni tangertua nerevkaritekamek upingalriamek; natrem qallii sagingaluteng neryartulriit aqumvigkait. Tua-i ner'ut merluteng-llu. Nernginanratni alqunaq qayagpagait: “Anguyagtet atanritni! Capkutaci upciki!”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tua-llu Atanrem qanrutaanga, “Ayagluten nayurteḿek elliigi, alerqurluku-llu qanrutkuraasqelluki tangellri.

7Tangerqan angutnek kuunitgun tailrianek, malruuqaqluteng, angutnek-llu ekumalrianek ciulvagni qulugnelegni-llu, tamakut murilkenqegcaararararkaugai.”

8Nayurta qayagaurtuq, “Nayurvimni nayuumallruunga ernerpak unugpak-llu.”

9Alqunaq-llu tangertua agiirtellrianek kuunitgun, malruuqaqluteng. Nayurta-llu qanerluni, “Babylon-aaq cirlakumauq! Agayutnguarit-llu agayuvikelallrit ciqumumaluteng saggluteng cailkami.”

10Yumni Israel-aaq, caarrluirumalriani mukaarkatun, watua qanerkaqa assilria qanrutkellruaqa elpeceñun niitelqa Atanermek Artuqailngurmek, Agayutiitnek Israel-aat.

Una qaneryaraq Edom-aamek Qaneryarauguq

11Uum qanrutkarkam Edom-aaq piluku piuq. Iliita qayagauraanga Edom-aamek, “Nayurtaa, qaillun pitaria unuum pellullerkaa? Qanrusnga qaku iquklitlerkaanek?”

12Wiinga-llu kiugaqa, “Unuakuq agiirtuq, tau͡gaam cali ununqigciiquq. Cali aptenqigcukuvet, tailuten cali apeskina.”

Qaneryaraq Arabia Piluku

13Una qanrutkarkaq Arabia piluku piuq. Dedan-aam yuini, elpeci ayagallerpeceñek arulailalriani camek naumastailngurmi nuniini Arabia-m,

14mermek cikirciki meqsugluteng elpeceñun ullautellriit. Elpeci-llu Tema-m yuini, qimagaulriit yuut neqkaitnek cikirciki.

15Yuut qimagaut nuussirpagnek tuqungnaqestemeggnek, urluvernek-llu urniumalrianek, qimagluteng anguyagmi alingnarqelrianek.

16Tua-llu Ataneq qanertuq wangnun, “Allrakuq atauciq ciptevkenaku ucurnarqellra yuullgutkelriarin Keder-aam iqukliciiquq.

17Pitgaqustait alingilkacagaqait anguyagtain Kedar-aam, tau͡gaam carraat uitaqerciqut. Wiinga, Ataneq, Israel-aat Agayutiit, qanertua.”

Isaiah 22

Qaneryaraq Jerusalem-aaq Piluku

1Una qaneryaraq qaneryarauguq Tangrruat Kuignayuatnek. Ciin nunarpiim yui tamarmeng angnirtat enet qaingitni?

2Nunarpiim yui tamarmeng pek'ngut, neplirluteng. Yut'en anguyagmi tuqullret callugluteng tuqullrunritut.

3Ciuliqagceci tamarmeng qimallruut teguarurrluteng-llu ingluliurupailegmeng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Ilangcivkenii uitasnga aluviliuruteknaunka yum'a ilait tuqullret. Qarutengnaqevkenii uitaskia.

5Uum nallii nanikuanarqelriaruuq, cirliqlerkaat yuut, ayuquciirulluteng tuaten Tangrruat Kuignayuatni,Atanrem Artuqailnguum tuc'etaa wangkutnun. Qacarneq-llu nunarpiim avaperutii elavcimaluni, ikayurcetaalriit-llu erinait akiuggluteng ingrini.

6Anguyagtet Elim-aam nuniinek taigut kuunitgun, caskurluteng urluvernek pitegcautnek-llu. Anguyagtet-llu Kir-am nuniinek tailuteng akngircailkuteteng upingaluki.

7Judah-m-llu naungignarqelriit kuignayui imangut akalrialegnek ayagassuutnek; anguyagtet kuunini ugingalriit uitaluteng Jerusalem-aam iteryarain ciuqerritni.

8Tamarmeng-llu Judah-m ingluliurutkai ilevluteng. Tuaten pillrani, caskunek paivciuten caskut qemangqaviatnek.

9-10Tangrraci Jerusalem-aam qacarneri kituggnarqelriit. Yuvriraci-llu tamalkuita enet Jerusalem-aami ilait-llu imlluki teggalquit aturnaluki tumarutekluki qacarneranun nunarpiim. Mervigkarpeceñek-llu,

11pililuci nunarpiim iluani imangesqelluku mermek qurrlulriamek ak'allarmek mervillermek. Tau͡gaam elpeci catkenritarci Agayun, picirkiuraqestellra mat'um ak'a ciuqvani maa-i-llu picirkiurallni piciurtelluku.

12Quyinrulriim Atanrem Artuqailnguum qayagaullruaci angniinaci aluviliuresqelluci, nuyaci asmeggluki keligluki missuullernek-llu at'esqelluci.

13Tau͡gaam elpeci engelaraqluci nunaniryugtuci. Tuquciluci qusnginek kuluvagnek-llu neqkarpeceñek ner'uci, merluci tuaten wine-amek. Qanraqluci, “Nernaurtukut mer'aluta-llu unuaqu tuquciqngamta.”

14Quyinrulriim Atanrem Artuqailnguum tungaunani qanrutellruanga qanerluni, “Mat'umek assiilngurmek aug'aricimangaitut unguvallrata taktaciatun. Wiinga, Quyinrulria Ataneq Artugailnguq, qanertua.”

Aarcirtuun Shebna-mun

15Quyinrulriim Atanrem Artuqailnguum qanrutaanga ayaasqellua Shebna-mun, aulukestiinun angayuqam eniin, qanrulluku-llu,

16“Cauyukluten umyuarteqsit? Kia pisqekiiten elagcit elpet qungurkarpenek teggalqum qacarnerani?

17Takarnarqelriaruyaaqeciquten, tau͡gaam Atanrem teguluten egciiqaaten.

18Teguciqaaten angqatun eggluten-llu angenrulriamun nunamun. Tuani tuquciquten caniatni akalrialget ayagassuutet ucuryaguteklerpet. Kasngunarqutnguavet atanerpet enelgutainun.

19Atanrem aug'arciqaaten calivigpenek atrarrluten-llu quyilriamek caliarpenek.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Ataneq Shebna-mun qanertuq, “Tamana piciureskan, aqvavkarciqaqa pisteka Eliakim-aaq Hikiah-m qetunraa.

21Ac'eciiqaqa-llu aturallerpenek calivigpeni, naquguten-llu at'elluku, piyunarquciqellren-llu elliinun piksagutelluku. Aataulriatun ayuqeciquq Jerusalem-aam yuinun, Judah-llu yuinun.

22Piunarqucingqerceciiqaqa angayuqamun tungliuvkarluku, kinguvranun David-aam. Kelucairissuutnek caliami piinek avalingqerciquq; ca ikireskii, allam palusngaitaa, palutellra-llu, allam ikirrngaunaku.

23Muragtun agavigkatun ukinermun caltuqiceciiqaqa asvairiluku, takarnarqutnguciquq-llu tamalkuitnun ilaminun.

24“Tau͡gaam tungayai aulukaari-llu caknernariciqut elliinun. Taukut agavikciqaat egatetun qantatun-llu agavigmi agalriatun!

25Tuaten-llu pikan, agayuvik asvairqumaluni kapusngalleq aug'arciiquq iggluni-llu. Tuani-llu agavigmi agallret tamarmeng iqukliciiqut.” Ataneq qanertuq.

Isaiah 23

Atanrem Anucimirqecetaarciqaa Phoenicia

1Una qaneryaraq Tyre-aq piluku. Nepliaci angniinaci, sun'aliurteñi imarpigmelngurni! Culurrvigci Tyre-aq piunriumauq; enengutai uciirvii-llu imenrurrluteng. Ut'reskuvci Cyprus-aamek, niiciiqerci.

2Nepliaci, tuneniartaini Sidon-aam! Ayagcecillruuci angutnek

3imarpiim akianun kiputesqelluki tun'isqelluki-llu mukaarkanek naullernek Egypt-aami, tun'ivikesqelluki kipussaagvikluki-llu atanruviit tamalkuita.

4Nunarpaak Sidon-aaq, caunrilkumauten! Imarpiim, et'uqrin-llu imarpilugpiam, qessayagutaagten qanerlutek, “Wiinga irniangqeqsaitua. Anglicariksaitua tan'gaurlurnek wall'u nasaurlurnek.”

5Egypt-aarmiungung'ermeng tatameciqut niiskunegteggu piunriucia Tyre-am.

6Nepliaci angniinaci, Phoenicia-rmiuni! Qimangnaqici Spain-amun!

7Waniwauyaaquq-qaa nunanirqelria nunarpak Tyre-aq, ak'a piurtelleq? Wani-wa-qaa una nunarpak ayagcecilalleq nunaliarkanek imarpiim akianun?

8Kituuga tauna picirkiulleq man'a tamalkuan tuc'etarkauluku Tyre-amun, angayuqat nunarpiitnun, tuneniartai-llu takaqumanrullrulriit angutni nunam qaingani?

9Atanrem Artuqailnguum tuaten ellirarkaurcetellrua. Ellii tuaten picirkiullruuq iquklicetnaluku ucuryagtelallrat canek pillermeggnek ellmikuurrnaluki-llu qigcikellrit yuut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Ayagluci nunavceñun nauceciiyarturci, Spain-armiuni, Kitumek akiurtekairutuci.

11Atanrem unatni yagtellrui imarpiim quliikun angayuqauviit-llu piunrillrui. Alerquiluni-llu Canaan-aami asvairqumalriit piunriisqelluki.

12Nunarpak Sidon-aaq, angnillren iquklituq, yut'en-llu nangcimaluteng. Qimangermeng-llu Cyprus-aamun, tuani cali uqingaitut.

13(Babylonia-rmiungullruut, Assyria-rmiunguvkenateng, Tyre-aq ungungssiarnun nunaksagucestellra. Babylonia-rmiunguut naparcillret avatairluku anguyagcuutekameggnek, navgurluki asvairqutai Tyre-am, nunarpak-llu imerqelluku.)

14Nepliaci, sun'aliurteñi imarpigmi! Tyre-aq nunarpak cacetuqutek'lallerci piunrirtuq.

15Pillerkaq agiirtuq Tyre-am nalluyagucimallerkaa allrakuni yuinarni pingayuni qulnek cipluku (70), angayuqam unguvallran taktatiinek. Taukut allrakut pellukata, Tyre-aq ayuqeciquq akissutun yuarutmi:

16Aturcetaan teguluku, nunani tarraten, naklegnarqelriami akissuuq nalluyagucimalriami! Aturcetaarluten aturki yuaruteten atulalten angutet ataam ullalarniaraatgen.

17Allrakut yuinaat pingayun qulnek cipluku (70) pellukata, Atanrem Tyre-aq ataam ayuqucillratun uterceciiqaa, ellminek-llu akissuutekciquq tamalkuitnun ellarpiim angayuqauviinun.

18Akingutai-llu tun'illermikunAtanermun pikevkarciqai. Elliin qemaggngaitai, tau͡gaam agayulalriitAtanermun aturciqait neqkameggnun aturarkameggnun-llu kipuyutekluki.

Isaiah 24

Atanrem Anucimirqecetaarciqaa Nuna

1Atanrem cakarniiruceteqataraa nuna uitaviksunairulluku. Nunam qainga qipciqaa cekavvluki-llu yui.

2Tamarmeng ayuqellriamek ciunerkangqerciqut agayulirtet yuut-llu, pistet atanrit-llu, kiputestet tun'istet-llu, navriskengtulit navralriit-llu, tukuulriit arrsaulriit-llu.

3Nuna navguumaciquq cakarniinani.Ataneq qanellruan tuaten pinrilngaituq.

4Nuna kinertuq nalaluni-llu; tamarmi ellarpak cirlaurrluni; tamarmek qilak nuna-llu arulutek.

5Yuut menuurtellruatgu nuna atunritlermegteggun Agayutem alerquutai akwanun-llu piugarkaq akqun atunritlermegteggun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Taumek Agayutem nuna aniqlaagaa. Yui-llu nangtequt pinarqucirteng aturluku. Unguvalriit ikgeliinarluteng.

7Wine-arkani naucetaat nalaut, wine-aq-llu nurnariluni. Tamarmeng-llu angnilallret angniirulluteng,

8nunanirqelriit-llu aturcetaarit cauyait-llu nepairulluteng.

9Wine-amek mer'aluteng angnirluteng atulriartairutuq; wine-aq-llu neqnikestairulluni.

10Nunarpiim iluani ca tamarmi ayuquciirutuq, yuut-llu enemeggnun kelucautelangluteng alingluteng.

11Yuut nep'ngut tumyarani wine-artairucan. Angniq tamartuq akwarpak piunqiggngairulluni; ancimaluni nunam qainganek.

12Nunarpak imenrurtut, iteryarai-llu navguumaluteng.

13Tamarmeng atanruviit ellarpiim qainganelnguut waten piciqut. Ayuqeciquq-llu quyurciyaram iquatun, olive-aat tamarmeng igcecimaluteng napanek, nangenrit-llu atsat wine-arkat qecuumaluteng napayaarnek.

14Unegtaulriit aturciqut nunaniryugluteng. Kanaknelirnermelnguut qanrutkeciqaat angtacia Atanrem,

15calaralirnermelnguut-llu nanrarciqaat. Yuut-llu uitalriit imarpiim ceñiini nanrarciqaat Ataneq, Agayutiit Israel-aat.

16Ellarpagmi-llu yaaqsinqurraitnek niirqeciqukut yuarutnek nanrarluku Israel-aaq, ellualria atanruvik. Tau͡gaam ciunerkairutua wiinga! Piniarusngiinartua! Yuut ilameggnun piciuvkenateng pilriit taqsuunateng, umyuarrliqellrat arcariinarluni tau͡gaam.

17Niicugnicia, tamarpeci! Alingnarqelriartangqertuq, petmigtangqertuq, neganek-llu elpeceñek utaqauralrianek.

18Kina imna alingnarqelriamek qimakuni petmigmun igciiquq, kina-llu imna petmigmek ankuni negamun napluni. Ellarvagciquq cakneq, nunam-llu tusngallra arulaluni.

19Nuna quligciquq ciamluni-llu, ullirrluni-llu.

20Nuna-llu ayaluaciquq taangiqelriatun, arulaluni-llu enecuartun anuqerpagmi. Assiilnguin ellarpak nanrumaat; ilveciquq naparcimanqiggngaunani.

21Pillerkaq agiirtuq Atanrem anucimirqecetaallerkai pinilget qilagmi nunam-llu atanirturtai.

22Agayutem quyurciiqai angayuqat ataucimun itertatun petmigmi uitalriatun. Kelucauciiqai itercivigmun, anucimirqecetaarumallerkaat tekitnatkaanun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Iraluq tan'gericiquq, akerta-llu tanqigngairulluni, tua-i Ataneq Artuqailnguq atanruciqngan. Atanirturiluni Jerusalem-aami Ingrimi Zion-aami, yuut-llu ciuliqagtaita ucurnaa tangerciqaat.

Isaiah 25

Nanraun Yuarun

1Ataneq, Agayutkamken; Niisngaciqamken nanrarluku-llu atren. Irr'inarqelrianek calillruuten; piciurcetellruaten ak'a ciuqvani picirkiuralten.

2Nunarpiit imenrurcetellruaten asvairqutait-llu navgurluki. Enerpiit inglukestemta piliaqellrit catairutut naucimanqiggngaunateng.

3Atanruviit pinilriit yuita nanrarciqaatgen; qigcikumaciquten nunarpaitni nangcilriit atanruviit.

4Arrsaulriit casciigalnguut-llu qimallruut elpenun elluiluteng-llu uitaluteng picurlagnarqelriim nalliini. Elpet uqisvingqercetaten ellarayagmek taliyucirluki-llu puqlanilriamek. Naklegilnguut inglukestet curulartut uksumi ellarayagtun,

5kiirpagtun-llu ellalliyuilngurmi nunami. Tau͡gaam elpet, Ataneq nepairtellruaten inglukesteput; nepairtaten nangcitalriit yuut qayagpagallrit, amirlut nengllangevkalauciatun kiirpak.

Agayun Uptuq Nerevkaritekamek

6Wani Ingrimi Zion-aami Ataneq Artuqailnguq upciuq nerevkaritekamek tamalkuitnun ellarpiim angayuqauviinun—nerevkaritekamek assinkacagaitnek neqkat wine-at-llu assinkacagaitnek.

7Tuani alqunaq au͡g'arciqaa amirlua angniitnam tamarmeng angayuqauviit naliumastiit.

8Quyinrulriim Atanrem piunrirciqaa tuqu akwarpak! Elliin perrirciqai aluviit tamalkuita iingitnek, caunrilkumallrat-llu au͡g'arciqaa yum'i atullrat ellarpagmi tamiini. Ataneq elliinguluni waten qanertuq.

9Tamana tuaten pikan, yuut tamarmeng qanerciqut, “Ellii wangkuta Agayutkarput! Ellii cacetuqutekellruarput wangkuta, elliin-llu aviutellruakut. Ellii Atanruuq! Wangkuta cacetuqutekellruarput, watua-llu angnirtukut nunaniryugluta-llu elliin anirtuakut.”

Agayutem Anucimirqecetaarciqaa Moab-aq

10Atanrem camun pivkarngaitaa Ingriq Zion-aaq, tau͡gken Moab-am yui tutmaucimaciqut can'get tutmaucimalauciicetun ungungssiaraat anaitnun.

11Yagciiqait unateteng kuimangnaqelriatun, tau͡gaam Atanremkasnguyugceciiqai, unatait-llu kiciiqut catnguvkenateng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Elliin piunrirciqai asvairqutai Moab-am qacarnertuumaan qertulriamek imevkarciqai urraurrluki.

Isaiah 26

Agayutem Yun'i Cirlakivkarciqai

1Erneq tekiciiquq yuut atullerkaat mat'umek yuarutmek Judah-mi. Wangkuta nunarpagput asvaituq! Agayutem elliin murilkaa nunarpiim casgua!

2Ikireski nunarpiim iteryarai, ellualria-llu ukvemikun ciumurtellria atanruvik itertelluku.

3Elpet, Ataneq, uitanqegcivkalaraten umyuamegteggun elpeni uitauralriit, cacetuqutekluten-llu.

4Cacetuqutekiciu Ataneq akwarpak; elliin camun pivkarngaitaakut.

5Pivakenrircetai ucuryagtellriit; piunrirluki asvailnguut nunarpiit uitaviit, imevkarluki nunarpiim qacarnera urraurrluku.

6Maa-i-llu arrsaulriit nuuqitellriit-llu tamana piyuavikaat tutmaulluku-llu.

7Ataneq, tumyaraat ellualriit manigtelaran; tumyaraat manigcetuq.

8Pisquten maligtarput; neryuniurutekluten-llu; elpet kiivet piyuumiutekamteggen.

9Unugmi ircaqumkun cakneq piyularamken. Cuqeskuvgu nuna yui-llu, elluaryaram caucia eliciiqaat.

10Assiitellriit takumcuk'ngerpeteng elicuitaat elluaryaraq. Ellualriit nuniitni assiilngurnek caliyulartut; taringesciiganaku-llu ucurnarqucin.

11Inglukestevvet nalluat elpenun anucimirqecetaarumallerkarteng. Ataneq, kiaresngiaceski nangteqevkarluki-llu; nangteqevkarki anucimirqecetaarutkun uptellerpegun. Nasvaggu qaillun pitalriamek kenkicin yugpenek.

12Canek nuuqitessngaitarpekut wangkuta, Ataneq; unakellerput tamarmi elpenek kingunengqertuq.

13Ataneq, Agayutemtaa, allanek atanirtuumalartukut, elpet taug̃aam kiivet Ataneqamteggen.

14Maa-i tuqullruut unguvanqiggngaunateng; alangruit alairngaitut, elpet anucimirqecetaallruavteng piunrirrluki-llu. Kia umyuaqenrirai.

15Ataneq, elpet atanruvigput yugyangevkaran, anglirivkarluku nunautii avataikun tamalkuita; mat'um-llu elpet ucurnariaten.

16Elpet yut'en anucimirqecetaallruaten, Ataneq, nanikualuteng piicallruut elpenun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Elpet, Ataneq, eriniavkaravkut, arnam teggiurcilriim neplilauciatun nangteqluni.

18Engellugtullruyaaqukut nangteqluta, taug̃aam camek irnillrunritukut. Aviucillemteñek nunamteñi neq'ak'ngaunata, camek-llu taquteksaunata.

19Ilaput ak'a tuqullret ataam unguvanqigciiqut! Temait ataam unguirciqut. Tamarmeng qavalriit qungumeggni tupagciqut aturciqut-llu nunaniryugluteng. Unuum yukutaan qevleqtaalriim segg'arcet'lauciatun nuna, tuaten-llu Atanrem unguirceciiqai ak'a tuqullret.

Cuqcilleq Nutarcilleq-llu

20Enevceñun iterci, yumni, amik-llu palulluku. Iirumaqaqerci Agayutem eq'uqertii pellugnatkaanun.

21Ataneq agiirtuq qilagmek uitallerminek anucimirqecetaaryarturluki nunam yui assiilnguit pitekluki. Aassaqluteng tuqucilallret nallunairumaciqut, nunam-llu iirumangairuciiqai tuqucimallret.

Isaiah 27

1Ernermi taumi Atanrem pinilria tuqunarqelria nuussirpani aturluku anucimirqecetaarciqaa Leviathan-aaq, nemaalria, qipuurluni ciissirpak, tuqulluku tauna alingnarqelria: imarpigmi uitalria.

2Ernermi taumi Atanrem waten qanrutkeciqaa nunanirqelria wine-arkanek naucetaarvini,

3“Murilkurala'rqa merqurluku pinriteksaunaku. Murilkela'arqa unugmi erenrani-llu kitumun assiirucesqumavkenaku.

4Wiinga qenrutenriraqa wine-arkanek naucetaarvik. Cukilananek naparrluyagarnek-llu pitangqerkan tamaantesqumanrilkemnek, ekuayaranka nangluki.

5Taug̃aam yum'a inglukestain aulukuteka piyukatgu, camek pitkairuskilit tungemnun. Aa-ang, ilumun camek pitkairuskilit wangnun.”

6Ernerni tekitarkani Israel-aam yui, Jacob-aam kinguvri, acilqungciqut napatun, naugiciqut-llu naucetaanek. Nuna-llu patumaciquq atsanek naugillritnek.

7Atanrem Israel-aaq anucimirqecetaaqsaitaa pitaciluki inglukestai, yugnek-llu tuquiksaunateng ellaita tuquillracetun amllertalrianek.

8Atanremanucimirqecetaallrui yun'i nuniitnek ayautelluki. Ayagcetellrui anuqekun naklegtailngurkun calaramek.

9Taug̃aam Israel-aam assiilngui aug̃aumaciqut teggalquit agayutnguanun ekuaviit ciqumcimakata caunrirluki, tepkegcilrianek-llu aruviar ellivigtairuskan agayutnguam-llu Asherah-m ayuqai nangkata.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Asvairqumalria nunarpak imumauq. Yuunani catailngurtun yuilqutun. Nerviksagulluku tau͡gaam kuluviit, mernuinercirvikluku-llu.

11Napat avayait nalaluteng ayemqumaluteng, arnat-llu quyurtelarait muraknaluki. Tua-i-wa yuut camek taringenrilata, Agayutem piliaqestiita takumcukngaitai naklekngaunaki-llu.

12Ernermi tuani, Euphrates-aamek ayagluni Egypt-aam engeliinun,Atanrem avurciqai yun'i atauciugurluki, mukaarkanek carririaqata carangllluut avgumalauciicetun mukaarkanek.

13Erneq tauna tekiskan, cupu'uryaraq qalriaciquq qayagaurluki utertesqelluki Assyria-mek Egypt-aamek-llu tamalkuita Israel-aat teguarulriit tamaani. Taiciqut agayuluteng-llu Atanermun Jerusalem-aami, qigcignarqelriami ingrimi.

Isaiah 28

Aarcirtuun Neglirnermun Atanruvigmun

1Angayuqauvia Israel-aam aarnarqelriamek ciunerkangqertuq! Ucurnarqucia mitrialiuq nasqerrutetun naucetaanek pilimalriatun qamiqurritni taangaryulriit ciuliqagtain. Ucuryagtellriit qamiqurrit tepkegcaumayaaqut, tau͡gaam taklaut nallusngaluteng.

2Ataneq pingqertuq pinirluni upingalriamek curugtekaatnek, tauna taiciquq kavcirluni ellarayagtun, ellarvagtun, ulerpagtun, patuciqluku-llu nuna.

3Ucuryagutiit tamakut taangaryulriit ciuliqagtet tutmaucimaciquq.

4Tamakut ucuryaggluteng ciuliqagcilriit ucuryagtellrat piunrirciquq atsatun allrakumi nauqerraalriatun yuum teguluku nerkiitun aruarauciatun.

5Tuani ernermi Ataneq Artuqailnguq unegtaulrianun yum'inun ayuqeciquq ucurnarqelriatun nasqerrutetun naucetaanek pilimalriatun.

6Cuqcistet elluarrluki pivkarciqai, alingiulluki-llu murilkilriit nunarpiim amiigini anguyagnek curugarkanek.

Isaiah Taangiqelriit-llu Prophet-aari Judah-m

7Prophet-arung'e'rmeng agayulirten̄gungermeng-llu taangiqem ugaani ayaluagut. Amllermek wine-amek mellruameng, taangamek-llu, unguciirulluteng paallagaut. Prophet-aat taangiqsiyaagameng taringesciiganaki Agayutem tangrruatgun nasvallri, agayulirtet-llu taangiqsiyaagameng caliarkateng ellmeggnun taicimalriit caliaqesciiganaki.

8Estuulut-llu aqumgauviit tamarmeng miryamek patumaluteng, pellernarqenrilngurmek pitairulluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Qanemyuugautekaatnga-llu wiinga. Qanertut, “Kitumek elitnauriyukluni ingna angun umyuarteqa? Qanellra kia piyugtau? Mikelngurnun tau͡gaam aamanermek taqnerraralrianun assirtuq!

10Elitnaungnaqaakut igat atauciugurluki, igausngalriit maligtaquurluki.”

11Niitarkaunrilkuvcia wiinga, Agayutem elitnaurceciiqaaci allanernun allamek qaneryaralegnun.

12Mernuircecugyaaqaaci qarulluci-llu tamarpeci, tau͡gaam niicuumiitarci.

13Tamana pitekluku Atanrem elitnauqataraaci igat atauciugurluki, igausngalriit maligtaquurluki. Elpeci-llu paallagyarpiaraciquci amllillerci tamalkuan. Kiliumaciquci, napciiquci, itercimaluci-llu.

Zion-aam Kangiritkaa

14Ukuni ucuryaggluci atanirturteñi Jerusalem-aami, niiciu Atanremqanellra.

15Elpeci ucuryagtuci tuqu arenqiirtullgutkellruniluku picirkamek-llu taqutellruniluci tuqumalriit nuniit pitekluku. Nalirukenritarci pillugnarqelriamun tekiskan agturngailucirci, ukvekngavciki iqluurutnun piciunrilngurnun-llu camun pivkanritnayukluci.

16Wani-wa una Atanremcaprilnguum qanellra: “Elliiciqua Zion-aamun tusnganermek pektayiilngurmek asvailngurmek-llu. Tuavet cali elliiciqua atauciurnermek kangiritmek qainga waten igartarluni, ‘Ukveq pektayiilnguq nerinisngialliqsuituq’.

17Elluaruciq cuqyutkeciqaa engeliin tusnganrem, piciuyaraq-llu irircailkutekluku.” Kavcirluni ellarayiim carrirciqai iqluurutet cacetuqutekelci, ulerpiim-llu navgurciqai talisvici.

18Tuqu pillgutekluku akqut'liallerci piunriumaciquq, umyuallguciutellerci-llu tuqumalriit nuniitnun arulaircimaluni. Pillugnarqellriim tekiareskaci cirliqciquci.

19Tuciiquq elpeceñun pinqigtaarluni unuaquaqan. Aturarkaugarci-llu erenrani unugmi-llu. Tamarmi-llu nutaraq qaneryaraq Agayutmek taiciiquq alingmek.

20Elpet-llu ayuqeciquten yugtun qaneryarami, qavangnaqellriatun inglerni nanitessiyaalriani ceturrviinateng, uligluni iqkitsiyaalriamek imgutesciiganani.

21Ataneq callugciquq pillrucirmitun Ingrimi Perazim-aami, Gibeon-aam-llu kuignayuani, piarkaullni pikuniu—callra alangaanarqelriatun ping'e'rmi. Elliin caliani qaqiciiqaa, caliani nallunarqelria.

22Temciksaqunaku aarcirtuun qanrutkelqa elpenun! Tuaten pikuvet, qimallerkan cakviurnarqenruciquq. Niitellruamku Atanrem Artuqailnguum picirkangutii piunrirrnaluku nuna tamalkuan.

Umyuartutacia Agayutem

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Niicugniu murilkelluku qanelqa elpenun.

24Nauceciiyurtet arulaiyuunateng itumqurayuitait nauceciiviteng upluku nauceciillerkameggnun.

25Nuna upcimariaqamiu, naucetaarkat ellilarait dill-at cumin-aat-llu. Nauceciilartut mukaarkanek menglaitnun-llu naucirivimeng cali allanek nauceciiluteng.

26Caliarkateng nallunritait, Agayutem elitnaullruateng.

27Uqamailngurmek kaugtuucirluni kaugtuayuitai dill-at iiqupait cumin-aat-llu iiqupait au͡g'araqamiki; tau͡gaam uqiggelngurmek pitacqellriamek kaugtuucirluni pilartuq.

28Assiirucuitai mukaarkat ak'anun carangllluirumaluki, nallunritaa-llu qaillun carrillerkaat kuunimek qimugcirluni akagenqellriamun qaingirtelluki, mukaarkat qagerqevkenaki.

29Man'a cali Atanermek Artuqailngurmek kingunengqertuq. Ayuqucirtuutii assiqapigcami, piluaqerrlainalartuq.

Isaiah 29

Jerusalem-aam Tekitarkaa

1Agayutem ekuavia, Jerusalem-aaq, aarnarqelriamek ciunerkangqertuq! Nunarpak David-aam uitavikellra aarnarqelriamek ciunerkangqertuq! Allrakuq wall'u malruk, pellugtellukek, nerevkaricetuumakenka,

2nutaan Agayutem picurlagnarqelria tuc'eciiqaa nunarpagmun aprumalriamun “Agayutem ekuavia.” Aluviliurciqut neplialuteng, nunarpak-llu tamarmi ayuqliriciquq ekuavigtun augmek patumalriatun.

3Agayutem anguyagciqaa nunarpak, avatairluku-llu.

4Jerusalem-aaq-llu ayuqeciquq alangrutun qalartengnaqellriatun nunam acianek, erina taringnaunani urr'amek kingunirluni.

5Jerusalem-aaq, tamarmeng allanret curugteten tengciiqai urr'atun, uluryanarqelriit-llu anguyagtai tengciiqai canegtun. Alqunaq piqatarraarpek'nani

6Atanrem Artuqailnguum anagceciiqaaten tuknilriamek kalliravkarluku nuna-llu pekcetaqluku. Anuqerpiit taivkarciqai keneq-llu ekurpalria;

7anguyagtait-llu tamarmeng atanruviit anguyalriit nunarpiinek Agayutem ekuavianek, caskuit atu'urkait-llu, cat tamarmeng, catairuciiqut qavangutun, unugmi-llu tangrruacetun.

8Tamarmeng atanruviit quyurtellret anguyagnaluku Jerusalem-aaq ayuqliriciqut yugtun paluqatarluni qavangurtulriatun nernguarluni, uilluni-llu cali kaigluni,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

wall'u yugtun meqsukapiggluni qavangurtulriatun meruarluni uilluni-llu igyaraa kinrumaluni.

Pamatekumanrilnguut Aarcirtuutet

9Usviicukuvci usviici! Cikmiumayukuvci cikmiumaci! Wine-amek-llu meqsaileng'e'rpeci taangiqici! Ayalualuci meqsaileng'e'rpeci!

10Atanremqavarningevkaraaci, qavaqeryukaarangevkarluci mamtulriamek. Yuut Prophet-aat iikellriatun ayuqerkauyaaqait, tau͡gaam Agayutem iingit patullrui.

11Caucia mat'um prophet-aakun tangrruarcecimallrem cauciiciiqaa; ayuqeciquq nepyuciumalriatun kalikartun imegyaratun. Kitumun tunkuvgu naaqsugngastiinun naaqesqelluku-llu, naaqesciigatniciqaa nepyuciumiin.

12Kitumun tunkuvgu naaqisciigalngurmun qanrulluku naaqicesqelluten tauna kiuciquq pisciigatniluni.

13Ataneq qanertuq, “Ukut yuut agayunilartut wangnun, tau͡gaam qanellrit cauciitut, allanek-llu umyuarteqluteng ircaqruit. Agayumaciat caunritut, yuut tau͡gaam piliaqluki, yuut alerquutait elitelteng nallutmun aturluki.

14Taumek pulengtaq tatamurravkarciqkenka neryukenrilkaitgun. Umyuartullrat umyuartulriarita piunrirciquq, elisngallrat-llu atuungaunani.”

Tekitarkaq Neryuniurun

15Picirkiurameng aassaqutekestait Atanermun ciunerkangqertut aarnarqelriamek! Nalluvkarluteng picirkiurateng atularait umyuarteqluteng kitumun tangerrngaicukluteng nallunayukluteng-llu.

16Cat mumigulluki pilaraten. Naliak piyunrua, qikuliurta wall'u qikuq? Ca-qaa caliallran qanerciquq? “Piliaqellrunritarpenga.” Wall'u-qaa waten qanerciquq, “Camek calicin nalluan.”

17Qaneryarartangqerruciatun, ak'anun pivkenani naparugaat naumavikellrat naucetaarviurciiquq, naucetaarvik-llu napat ataam nauvikciqaat.

18Erneq tauna tekiskan, niicuilnguut niicugngaciqaat kalikarnek qastuluni naaqilria, cikmiumalriit-llu, tan'germi uitamallret, tangerrsaurciiqut.

19Arrsaulriit ellmeggnek-llu pivakenrilnguut ataam angniriciqut, angnimekAtanrem Tanqilriim Agayutiita Israel-aat cikiutiinek.

20Iquklitlerkaqaat tauna ilameggnek nangcilriit caunrilkilriit-llu Agayutmek. Assiilngiumalria tamarmi piunriumaciquq.

21Agayutem piunrirciqai qanerrluutekiyulriit ilameggnek, anucimirqecetaarumallerkaatnek inerciigalnguut pinriceñarcecivkarilriit, iqluulriit-llu ellualriit, camek pitkailnguut, cuqcimallratni piluaqercetevkenaki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Taumek watua Ataneq, Israel-aam Agayutii, anaucestellra Abraham-aam picurlagmek, qanertuq, “Wiinga yumni, caunrilkumanqiggngaituci, kegginaci-llu qakinqiggngaunateng kiaresngialucirci pitekluku.

23Tangerquvciki mikelnguut cikiutekanka elpeceñun, nallunairciqerci tanqilriarulua Agayutnguciqa Israel-aanun. Takaqeciqerpecia irr'iklua-llu.

24Alangqalriit ayuqucingeciqut, qanemyuugarturalriit-llu ciuniurluku ayuqucirtuutseng.”

Isaiah 30

Atuunrilnguq Picirkangun Egypt-aarmiunun

1Ataneq qanellruuq, “Judah-m atanirturtai aarnarqelriamek ciunerkangqertut inglulicameng wangnun. Maligtaquamegteki picirkiurat wiinga picirkiuraqenrilkenka, ateteng-llu igaulluki pisqutka narurrluku, assiilngurmek quyurciluteng.

2Ayagluteng-llu Egypt-aamun ikayungcarluteng apqaarpek'nii. Egypt-aamun cayailkuciisqut, cacetuqutekluku-llu Egypt-aam atanra.

3Taug͡aam angayuqam ikayurciigaciiqai, Egypt-aam-llu cayailkuciumangraateng piunrirciqut.

4Quurituasteteng-llu ak'a tekitellrungrata Egypt-aami nunarpagnun Zoan-aamun Hanes-aamun-llu,

5Judah-m yui qessanayugciqut ciin cacetuquciucirmeggnek taumek nalirugnarqelriamek angayuqauvigmek, ikayurciigalateng nuuqellrata nalliini.”

6Una Agayutem qanelqaa ungungssiaraat qalarutekluki ungalalirnermi kinertellriami nunami: “Quurituastet ayagaut aarnarqelriakun: nunakun, yugtutulit uitaviatgun, tuqunarqelrialegnek ciissirpalegkun, tengtulinek-llu cali ciissirpagluni. Ucilirait ciulvateng qulugnelget-llu akitulrianek cikiutekameggnek atanruvigmun ikayurtekaqenrilkemeggnun.

7Catngunrituq Egypt-aam ikayuutii. Taumek Egypt-aaq tuqluuciraqa, ‘Ciissirpak Alingnailnguq.’”

Niicunrilnguut Yuut

8Agayutem qanrutaanga kalikarmun igautesqelluku qaillun yuut ayuquciat, nallunailkutausqelluku taqsuunaku assiiluciatnun.

9Arulaiyuunateng inglulilaraat Agayun, kesianek iqluquurluteng, kesianek-llu niicugniyuumiinaki Atanrem ayuqucirtuutai.

10Prophet-aat nepaunaki uitasqelarait. Qanerluteng, “Qalarutenrilkut canek piciulrianek. Qalaruskut taug͡aam wangkuta niicukemteñek. Umyuamteñi assiryukekemteggun yuuvkarluta.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Avilluten tumkamteñek tumkarput capkucirpek'naku. Niicuumiitukut tanqilriamek Agayutiitnek Israel-aat.”

12Waten taug̃aam tanqilria Israel-aat Agayutiit qanertuq: “Nallunguaraci una qanruyuteka cacetuqucirluci-llu nangciyaramek iqlutuuyaramek-llu.

13Pinarqelriaruuci. Ayuquci qertulriatun qacarnertun quliumalriatun pikaken ayagluni kanavet; alqunaq imciquci.

14Ciqumcimaciquci qikutun egatetun, navguumassiyaagami iliit navenret atuusciiganani kangiplugnek kumalrianek tegussuutekluku wall'u mermek qaluuriteksunaunani mervigmek.”

15Caprilnguq Ataneq, Tanqilriarat Israel-aat, qanertuq yugnun, “Uterrluci nepaunaci cacetuqutekicia wiinga. Nutaan piningqerrniartuci asvaunaci-llu.” Taug̃aam elpeci tuaten piyuumiituci.

16Taug̃aam picirkiurtuci qimagnaluki inglukesteci kuunitgun cukalriatgun. Piciulriamek-llu piuci— tua-i qimagnarqeciqngavci! Umyuartequci kuunici cukanayukluki, taug̃aam maligtesceci elpeceñi cukanruciqut!

17Ilaci tiissitsaat (1,000) qimagciqut ataucimek inglukestevceñek anguyagtem̄ek tangerquni, talliman-llu anguyagtet tamarpeci qimagceciiqaiceci. Kingunerci-llu anguyagtem̄ek pitangqerrngaituq pelagvigmek taug̃aam napalriamek qertulriim kangrani.

18Taug̃aam cali nakleksuumaaci Atanrem. Takumcuksuumarrlainaamici tua-i-wa piciulriamek taug̃aam ellii taqutelaami. Atawaqertut cacetuqutekestaiAtanrem.

Agayutem Atawaqerceciiqai Yun'i

19Elpeci yugni Jerusalem-aami uitalriani aluviliurngairutuci. Atanremnaklegtartuq qayagauquvceñi ikayuusqelluci; niiciiqaaci.

20Atanremcakviurnarqelriit tuc'et'larciqai elpeceñun, taug̃aam ellii-llu tuanciiquq elicungcarnaluci, elpeci-llu yuanqiggngaunaku uum kinguani.

21Uniskuvciu tumyaraq tallirpilirnermun wall'u iqsulirnermun, erinii niiciiqaci kingunerpeceñek qanerluni, “Maa-i man'a tumyaraq. Maliggluku ayagci.“

22Elpeci teguciqaci agayutnguaci qerrirlimek akimek suulutaamek-llu qalliliumalriit, eggluki-llu pellernarqelriatun, qayagpagluci, “Ciuqamnek ayagci!”

23Nauceciigaqavci Atanrem ellallircet'larciqaa naugivkarluki amllernek quyurcisqelluci, ungungssiuceci-llu neqkaliisqelluki.

24Kuluviit ciulviit-llu atulalci nunamek itumciaqavci nerlarciqut assinkacagarnek canegnek.

25Ernermi taumi inglukestevci asvairqumalriit uitaviit tegumakata yuit-llu tuqucimaluteng, qurrlurciquq meq tamaitnek ingrinek qertulrianek-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Iraluq tanqigtaciquq akercetun, akerta-llu tanqigciquq tanqigkanratnek malrunlegen erenret. Makut tamarmeng tuaten piciqutAtanrem nemqaki mamevkarluki-llu yum'i kilinrit elliin kilirtullni.

Agayutem Anucimirqecetaarciqaa Assyria

27Atanrem pinia ucurnarqucia-llu tangerrnarqeciquq yaaqvanek. Kenrem aruviim-llu nasvagciqaak eq'uqertellra. Qanraqan qanellri ekualartut kenertun.

28Ayagcet'laraa anuqa ciunermikun ulerpagtun atercecilriatun canek tamalkuitnek. Sagutelarai atanruviit piunrillerkaatnun assiitellriit-llu picirkiurait piciurcetevkenaki.

29Tau͡gaam elpeci, Agayutem yuini, angnirciquci atualuci-llu qigcignarqelriani nerevkariyararpeceñi pilaucirpecetun. Elpeci-llu angnirtaciquci piyualriatun ullagluku Atanremyurnakestiita Israel-aat Agayuuvia, niiskengaqluki aturcetaat cupu'uryarat-llu.

30Atanrem niiceciiqaa tamalkuitnun ucurnarqelria erinani elpekevkarluku-llu tuknitacia eq'uqertellermi. Ekurpalriartangqerciquq, ellarvagciquq, kavcirluni-llu.

31Assyrian-aat alingeciqut cakneq niiskunegteggu Atanremerinii elpekluku-llu pinirtacia anucimirqecetaarutiin.

32KaugtuutaamAtanrem anucimirqecetaarutiin tuciiquq maliggluku aturcetaat nepiit. Agayutem elliin callugciqngamiki Assyrian-aat.

33Ak'a tamaani ciunguluku uptellrulliniat nani Assyrian-aat angayuqrata temiin ekuamallerkaa. Ilutuluni iqtuluni-llu, muriit-llu qerturiluteng ak'a ellimaluteng. Atanrem-llu aneryaarvikluku ekualriamek tauna kumarciiqaa.

Isaiah 31

Agayutem Jerusalem-aaq Camun Pivkarngaitaa

1Ullautellriit Egypt-aamun ikayungcarluteng aarnarqelriamek ciunerkangqertut! Cacetuqutekiut Egypt-aam pinilrianek amllellrianek-llu anguyagcuutainek kuuninek, akalrialegnek ayagassuutnek, anguyagteñek-llu. Tau͡gken cacetuqutekenritaat Ataneq, tanqilria Israel-aat Agayutiit, wall'u kaigavikevkenaku ikayuusqelluteng.

2Elliin caliani nallunritaa! Picurlagnarqelria tuc'et'laraa. Akeqnerrlugutni-llu piciurcet'larai anucimirqecetaarnaluki assiitellriit yuut ilikestait-llu.

3Egypt-aarmiut agayutngunritut yuunginaugut. Kuuniit-llu kemelguluteng, anerneruvkenateng. Atanrem piarkani pikaku, pinilria angayuqauvik ciameciquq, pinialnguq-llu atanruvik ikayullra igciiquq. Tamarmek piunriumaciquk.

4Ataneq qanertuq wangnun, “Qusngiliurtet aarang'e'rmeng qayagpagange'rmeng-llu, alingevkarngaitaat ayagtelluku yugtutuli

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

ungungssiarmek tuqutellranek; tuacetun, cam nuqcesciigataanga wiinga,Ataneq Artuqailnguq, cayailkucillerkaanek Ingrim Zion-aam.

5Yaqulegtun agyaulriatun unglumi quliitni piyagani camun pinayukluki, tuaten-llu wiinga, Ataneq Artuqailnguq, Jerusalem-aaq camun pivkarngaitaqa ingluliurulluku-llu.”

6Agayun qanertuq, “Israel-aam yuini, assiilngillruuci wangnun inglulirlua-llu. Tau͡gaam watua, uterci wangnun!

7Pillerkaq tekiciiquq egqaqillerkarci assiilngirnarqelrianek agayutnguanek piliaqellerpeceñek qerrirlimek suulutaamek-llu.

8Assyria anguyagkun piunriumaciquq, tau͡gaam yugteggun pivkenani. Assyria-rmiut qimagciqut anguyagmek, ayagyuarit-llu teguarurrluteng.

9Angayuqrat qimagciquq alingluni, atanerruarit-llu anguyagtain alingem ugaani cakaarciqait pelateng anguyagcuutet.” Ataneqqanertuq—Ataneq Jerusalem-aami agayuviketukiit kenra-llu tuani kumaluni ekuagissuutekaat.

Isaiah 32

Canganarqutailnguq Angayuqaq

1Erenret iliitni angayuqertangciquq atanirturiarkamek ellualriakun, cali-llu nunam ciuliqagtainek pitangqerciquq atanirturilrianek elluarrluteng.

2Tamarmeng ayuqeciqut anuqmek talisvigtun uqisviulriatun-llu ellarayagmek. Kuiggaartun-llu ayuqeciqut qurrlulriatun kinertellriami nunami, teggalqurpiim-llu talinratun manigcetellriami cat nauviksuilkiitni nunami.

3Iingit ciutait-llu ikingqaciqut yuut kepqutaitnun.

4Nerinisngialliqenrirciqut, cat taringumaluki piurararkauluki, qanraqameng-llu tuaten piarkauniluteng tuaten piaqluteng.

5Yuk atauciunge'rmi umyuarteqngaituq usviilnguq canganarqutaicukluku wall'u inerciigalnguq iqluyuicukluku.

6Usviilnguq qalartelartuq picimitun umyuangcaraqluni assiitellrianek piarkaminek. Caliara qanellra-llu caunrilkitnguluniAtanermek, nerevkayuunaki kailriit wall'u meqsulriit mercecuunaki.

7Usviilnguq yuk assiitellriaruuq, caliarluni assiitellrianek; picirkiulartuq picurlagcetaarnaluki arrsaulriit iqluurutekluki elluarrluteng uitatkait pisciigatevkarluki.

8Tau͡gaam nangrunailnguq yuk ayuqucimikun piciuluni yuulartuq, piciulria-llu pitekluku pektayiinani.

Cuqcilleq Nutarcilleq-llu

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Elpeci arnani elluiluci yuulriani, umyuarniurutaunaci, niicugniciki qanellrenka.

10Watua cayuuminricaaqsartuci, tau͡gaam waten pitarikan allamiku nanikuaciquci iqvarkaiciiqngavci wine-arkanek atsanek.

11Elluiluci yuullruuci, umyuarniuqsaunaci; tau͡gaam watua, alingluci uulegci! Matarrluci 'lumarrallernek naqugci qukarpeciuggun.

12Qat'gaci patguurciki angniinaci tua-i-wa naungignarqelriit naucetaarviit, wine-arkanek-llu cali naucetaarviit piunriumiita,

13cukilanat-llu nauluki yum'a nunautait. Qiatekiciki tamalkuita enet yuut angnirvik'lallrit nunarpak-llu yugyalleq.

14Angayuqam-llu enerpakengraani cakaarumaciquq nunarpak-llu angayuqam uitavia atauciungraan yugtangqerrngaituq. Enet anguyagtet-llu uitavikellrit imumaciqut akwarpak. Yuilqurmiutaat ciulviit tarraciiqut tuani, qusnginun-llu nerviurrluni.

15Tau͡gaam ataucirqumek cali Agayutem taivkarciqaa anerneni wangkutnun. Nuna cakarniitelleq naungignariciquq, naucetaarviit-llu naugilarciqut amllernek.

16Tamiini nunami elluaq pitalqeggsaraq-llu piyugarkauguk.

17Tamarmeng yuut piciulria aturarkaungamegteggu, uitanqegciciqut nanikualarngaunateng-llu akwarpak.

18Agayutem yui umyuarniurutaiciiqut, enet-llu uitanqegcinaqluteng alingnarqelriamek pitaunateng.

19(Tau͡gaam kavcirciquq napanun, nunarpak-llu piunriumaluni.)

20Angnirciqut yuut tamarmeng, mermek nuryugcivkenateng naucetaarviit nerlararkauluteng-llu ciulviit kuluviit-llu alingevkenateng.

Isaiah 33

Piicaun Ikayuusqelluni

1Wangkuta inglukesteput ciunerkangqertut aarnarqelriamek! Tegliullruut inglukesteteng-llu ikayurluki, ellait tuaten pimaksaileng'e'rmeng. Tau͡gaam tegliulallrat inglumeggnek-llu ikayuq'ngelallrat iqukliciiquq, ellait tau͡gaam tuaten tegliurvik'larciqait umyuarrliqucimaluteng-llu.

2Ataneq takumcukikut wangkuta. Neryuniuruteksagutamteggen. Qaunqikut unuaquaqan anirturluta picurlagnarqellrianek.

3Calluucitaqavkut, atanruviit yuit qimalartut anguyiim nepiinek.

4Akluit ciuqlirraulluteng avularait.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Angtataituq Ataneq! Ca tamalkuan atanirturaa. Jerusalem-aaq-llu muirciqaa
elluarucimek elluaryaramek-llu

6pektayiirluku-llu atanruvik. Kesianek qaunqeciqai yun'i umyuarturivkarluki
elisngarivkarluki-llu. Qigcigyullrat-llu Atanermek angenruluni piksunarqenruuq
ellaitni.

7Alingilnguut yuut qayagaurtut ikayungcarluteng. Quurituastet-llu
uitanqegcivkaringnaqellriit qiaqapiggluteng.

8Tumyaratgun-llu ayagallerkaq alingnarian yuut aturnanrirluki. Atanruviit
picirkiurateng atunritait, umyuallgutekluteng-llu picirkangutelteng atuqsaunaki.
Takaqumalriamek ilairulluteng.

9Nuna ellmikun uitauq yuirulluni. Lebanon-aam-llu napai nalaluteng,
naungignarqelleq-llu kuignayuk Sharon-aaq kinernerurrluni, Bashan-aami
Ingrimi-llu Carmel-aami napat cuyait igqaqluteng.

Atanrem Aarcirturai Inglukestenī

10Ataneq qanertuq atanruvignun, “Uitaurngairutua. Nasvagarkaurtaqa
pinirtaciqa.

11Elpeci picirkiulartuci ikayuutnguarkaunrilngurnek callerci-llu tamarmi
ikayuutnguvkenani. Wiinga anerneqa kenertun ayuquq piunriryukaarluci.

12Ciqumeciquci teggalqutun ekuamalriatun lime-arkiurluki, cukilanatun-llu
ekuamalriatun araurrluki.

13Canimelngermeng yaaqsing'e'rmeng-llu niillitki calianka nallunrirluku-llu
artuqailuciqa.”

14Zion-aarmiut assiilngiumalriit uulegtut alingluteng. Ellait qanertut, “Agayun
cuqcilria kenertun ayuquq ekualriatun akwarpak. Ilavut-qaa anagyugngauq
kenermek tuaten ayuqellriamek?”

15Anagyugngaciquten qanlaquvet aturluten-llu piciulriamek. Piyugngang'e'rpet
teglegiksaunaki arrsaulriit, akilirluten-llu assiilngurmek pisqengraatgen
akurtuqsaunaki. Ilaliuteksaunak-llu picirkiulrianun yugmek tuqucinaluteng
wall'u allanek assiitellrianek calinaluteng.

16Nutaan elpet cam pingaitaaten; alingengaituten uitalriatun asvairqumalriim
iluani. Neqkangqerciquten merkarluten-llu.

Ucurnarqelria Tekitarkaq

17Tangerciquci angayuqamek atanirturilriamek nunami sagtellriami avatmun
tamiinun tamalkuan.

18Uluryak'lalci nunanek allanek akiliqurautnek quyurcistet, nunam-llu yuvrirtai
umyuaqellerpeceñi taug͡aam pellullermi uitaciqut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Tangerrngairuciiquci pivakellrianek yugnek qalartetulinek allakatun taringesciigalkevciuggun.

20Tangerciu Zion-aaq, nunarpak quyurrluta nerevkarivigput. Tangerciu Jerusalem-aaq! Uitaviksunarqeciquq alingniurnaunani! Pelatekatun ayuqeciquq calligcimangailngurtun, kuuliari nucuumangaunateng ilavkui-llu kevkarrngaunateng.

21Atanrem ucurnarqucini nasvagciqaa wangkutnun. Uitaciqukut kuiget iqtulriit caniatni kuiggaat-llu, tau͡gaam inglukestemta sunait tamaaggun kuigkun pektaalarngaitut.

22-23Napartait enengutait-llu catngungaitut; tengalrait qerrurciiganateng! Teguciqaput tamalkuita inglumta anguyagtaita tukuutait, amllessiyaagarkaungata tussitellriarung'e'rmeng avgucimaciqut. Ellii Ataneq ataneqciqerput; Atanirturciqaakut qaunqelluta-llu.

24Atauciunge'rmi yuk uitalria nunamteñi naulluuniluni qanenqiggngaituq, yuut assiilnguit tamarmeng au͡gaumaciqngameng.

Isaiah 34

Agayutem Anucimirqecetaarciqai Inglukestenī

1Taici, tamarpeci atanruviit yuitni! Quyurrluci niicugnici. Ellarpak yui-llu tamarmeng tailuteng niicugnilit.

2Atanrem qenrutai tamalkuita atanruviit anguyagtait-llu. Aarnarqellriamek ciunerkangevkarai tuqucimaarkaurtelluki.

3Tuqumalriit temait elausngangaitut, tau͡gaam tuani uitaciqut aruluteng tepsaqluteng-llu; ingrit-llu augem kaviriciqai.

4Akerta, iraluq agyat-llu itumeciqut urraurrluteng. Qilak-llu catairuciiquq imegyaratun kalikartun imgumalriatun, agyat-llu igqaqciqut napam cuyaitun igqaqelriatun.

5Atanrem nuussirpani uptellrua qilagmi, watua-llu Edom-aaq kaugturciqaa, yui akeqnerrlugtellruamiki piunrirciqniluki.

6Atanremnuussirpii augglirciquq augatnek uqurrlirluni-llu uquatnek, augicetun uquicetun-llu qusngiyagaat qusngirngalnguut-llu ekuamaaqameng. Atanremelliitekciqaa una ekuagarkaq nunarpagmi Bozra-mi; elliin tuqucirpalqeciqaa Edom-aam nunii.

7Yuut iquaciqut yuilqurmiutartun kuluvagtun, nuna-llu kaviriluni augmek uqulingluni-llu.

8Taum nalliini Atanrem anauciiqaa Zion-aaq akinaurulluku-llu inglukestainun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Kuigi Edom-aam taarurciiqut, nuna-llu sulfer-aarurrluni). Nuna-llu tamarmi
ekuaciquq taartun.

10Ekuagarkauluni-llu ernerpak unugtuumaan, aruvak-llu tuaken nauluni
iquilngurmek. Nuna-llu cakarniinani uitaciquq kinguveqellriit tegularluki, yuut-
llu tamaaggun peknanrirarkauluteng.

11Qakurtaat issaluut-llu nunaksaguciiqaat, kenriiret tulukaruut-llu
uitaviksagulluku. Atanrem-llu camek naugisciigalivkarciqaa, ella
piliaqumavailgan ayuqucillratun ayuqlirivkarluku.

12Angayuqertangqerrngaituq nunam atanirturtekaanek ciuliqagteŋ̄gullret-llu
tamarmeng cataunateng.

13Cukilanat nauciqut angayuqat enaitni casguliumalriani-llu nunani,
kaviarngalnguut anipat-llu tau͡gaam nunakarkauluku.

14Yuilqum ungungssii tarratelarciqut tuani, tuunraam-llu yui qayagauruciiqut.
Unuum-llu carayii tuavet taiciquq mernuinercirvigkaminek yuarluni.

15Anipat unglulilutеng, kayangiciqut tukertelluki-llu. Yaqulget-llu
tuqumalriarrlainarnek nertulit vulture-aat quyurciiqut tuavet
kinguqliqu'urluteng.

16Yuarci Atanrem kalikaini imalegni unguvalrianek piliaqumalrianek naaqluku-
llu camek qanrucia. Atauciunge'rmi makut piliaqumalriit iliit catailngaituq,
aipailngaunani-llu. Ataneq alerqurillruuq tuaten ayuqerkauvkarluku; taumek
elliin quyurciiqekai.

17Elliin Atanrem nuna avegciqaa ellaitnun tamalkuita pikangqertelluki. Nunami
uitaciqut kinguveqellriit tegularluki, ellaita pikarkauluku iquilngurmek.

Isaiah 35

Qigcignarillerkam Tumyaraa

1Kinertellria nuna nunaniryugciquq, naucetaat-llu nauluteng naugisciigatlermi
nunami.

2Kinertellria nuna aturpagciquq qayagpagaluni-llu nunaniryugluni;
tangssunarqetaciquq Lebanon-aam Ingriitun naungigtaluni-llu naucetaarviitun
Carmel-aam Sharon-aam-llu. Tamarmeng tangerciqaat Atanrem ucurnarqucia,
angtatailucia pinia-llu.

3Piniriki unatet mernulriit ciisqut-llu qiivelriit cirliqluteng.

4Qanrulluki tamalkuita qacuilriit, “Pinircarluten alingevkenak! Agayun taiguq
anirturyarturluten, anucimirqecetaaryarturluki ingluten.”

5Cikmiumalriit tangerrsaurciiqut, niicuilnguut niicaurrluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tussitellriit qecgaurciqut tuntutun, qanerciigalnguut-llu aturpagciqut nunaniryugluteng. Meq carvaningeciquq kinertellriakun nunakun;

7uuqnarqellria qaug̃yaq nanvaurciiquq, kinertellria nuna mermek ulvelriartangluni. Kaviarngalnguut uitavikelallratni, mecaggluum can'gi can'get-llu cuplulget nauciqut.

8Tumyarartangqerciquq-llu tuani, aterpagcimalriamek “Tanqilria Tumyaraq.” Assiilngiumalriim tamana tumyaraq aturngaitaa; usviilnguut-llu pellaasngaitaat maligcestai.

9Yugtutulit tamaani pilarngaitut; alingnarqelriit-llu ungungssit tamaaggun pekngaitut; Atanrem aviutellri tamaaggun tumyarakun kingunermeggnun uterciiqut.

10Tekiciiqaat Jerusalem-aamun angnirluteng, aturpagluteng qayagaluteng angnim ugaani. Angnirciqut iquklicuilngurmek, angniitnaq iluteqnaq-llu akwarpak pellugluku.

Isaiah 36

Assyrian-aat Akeqnerrlugtaat Jerusalem-aaq

1Allrakut akimiarunritaraurtellratni Hezekiah-m atanrullran Judah-mi, Sennacherib-aam angayuqran Assyria-m, curugai cayailkutalget nunarpiit Judah-mi teguluki-llu.

2Assyria-m angayuqran ayagcetaa Rabshakeh Lachish-aamek Angayuqamun Hezekiah-mun Jerusalem-aami anguyagterugarnek malilirluku. Arulairluni-llu mer'em anellranun qullirmek nanvarra'armek tumyarami ayalriamun 'lumarrilriit caliviatnun.

3Pingayun Judea-rmiut pairrsaagaat; atanerruam qaunqestii atanrem eniin, Eliakim-aaq Hilkiah-m qetunraa; igartii qanercetaarviim Shebnah; kalikat-llu qaunqestiit Joah Asaph-aam qetunraa.

4Assyria-rmiut atanerruarata qanrutai angayuqamun nallunricugniluku camun Hezekiah cacetuvkarpakaucianek.

5Ellii qanertuq, “Umyuartequci-qaa yuum qanellra piunruyukluku anguyagni elitnaurumalriani anguyagterugarni-llu? Kitumun ikayurnayukluci piceci inglulillerpeceñi Assyria?

6Neryuniurutkarci Egypt-aamun ikayurnayukluci, taug̃aam tauna ayuqeciquq piyualriatun canegmek ayarurluni asemciiquq kapluten-llu unatevkun. Tuaten ayuquq Egypt-aam angayuqra cacetuqutekestem̄inun.”

7Assyria-rmiu atanerruaq cali qanertuq, “Wall'u-qaa qanruciiqelliarpecia cacetuqutekniluku Ataneq Agayutsi? Atanrem ekuavikai Hezekiah-m piunrillri

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

qanrutlermini Judah-m yui Jerusalem-aam-llu agayulaasqelluki ataucimi taug͡aam ekuavigmi.

8Ayaricetaarnaamci atrakun angayuqam. Cikirciqamci tiissitsaagnek malrugnek (2,000) kuuninek paivciyugngakuvci tamalkuita ekumastekaitnek.

9Elpeci-wa pitassiarucunailnguci pikegtaunrilkacagiitnun Assyria-rmiut atanerruarita, taug͡ken elpeci neryuniurtuci Egypt-aarmiunun tuyurnayukluci akalrialegnek ayagassuutnek kuunitgun-llu ayagatulinek.

10Umyuartequci-qaa curugyukluku nunasi piunrirluku-llu ikayurtaunii Atanermek? Atanrem elliin qanrutellruanga curuusqelluku piunrirluku-llu.”

11Tua-llu Eliakim-aam, Shebna-m, Joah-m-llu atanerruaq qanrutaat, “Qalaruskut Aramiac-aatun, Taringetuarput. Hebrew-tun qalartenrilu; yuut tamarmeng qacarnerni uitalriit niicugniut.”

12Ellii kiuguq, “Umyuartequci-qaa angayuqamun ayagcecuklua elpeceñun angayuqerpeceñun-llu kiivci qanrucartuusqelluci makunek? Qang'a, yugnun-llu qalartua qacarnermi aqumgalrianun, taukunun ner'arkaulrianun anameggnek merluki-llu teq'uteng, elpeci piarkaucirpecetun.”

13Atanerruaq-llu nangerrluni qayagpagtuq Hebrew-tun, “Niicugniciu Assyria-m angayuqran qanellra elpeceñun.

14Aarcirturaaci, Hezekiah-mun iqluuresqevkenaci. Hezekiah-m anirturciigataaci.

15Unakevkaryaqunaci-llu cacetuqutekesqelluku Ataneq. Umyuarteqsaqunaci Atanermunanirturnayukluci arulaircetnayukluku-llu Assyria-rmiut anguyagtaitnun cirlaklerkaa nunarpagpeci.

16Niicugninriciu Hezekiah! Assyria-m angayuqran alerquraaci nunarpagpeceñek anluci elpeceñek tunesqelluci. Nerevkalarciqaiceci wine-arkat atsaitnek nakmiin naucetaarvigpeceñek napautevcii-llu atsaitnek, mer'aqluci-llu nakmiin elakarpeceñek—17Atanerruam elpeci nugtarnatkaanun allamun nunamun nunautevcetun ayuqellriamun, wine-arkanek naucetaarvilegmun wine-autengqerresqelluci, mukaarkartarluni-llu kelipiarkarpeceñek.

18Hezekiah-mun iqluurcecaqunaci umyuarteqevkarluci Atanermun anirturnayukluci. Allat-qaa atanruviit agayutaita nunaseng anirtullruat Assyria-m angayuqranek?

19Watua nantat agayutait Hamath-aam Arpad-aam-llu? Nauwa agayutai Sepharvaim-aam? Kia-qaa anirtullrua Samaria?

20Qangvaq ukut nunarugaat agayutaita iliita anirtullruitgu nunaseng angayuqamteñek? Tua-llu ca pitekluku umyuarteqseci Atanermun anirturnayukluku Jerusalem-aaq?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Yuut nepaitut, Angayuqam Hezekiah-m qanrutellruciatun; aperyararraungraan qanqanritut.

22Tua-llu Eliakim-aam, Shebna-m, Joah-m-llu allgurait aturateng angniinateng ayagluteng-llu qanrutkait angayuqamun Assyria-rmiut atanerruarata qanellri.

Isaiah 37

Angayuqam Hezekiah-m Ellatessurvikaa Isaiah

1Angayuqam Hezekiah-m niiyucimitun qanellrat, allgurai aturani iluteqluni, missuullernek-llu all'uni, ayagtuq-llu Agayuuvianun Atanrem.

2Ayagcetai-llu Eliakim-aaq, atanerruaq qaunqestii angayuqam eniin, Shebna-llu igarta, piuranrit-llu agayulirtet prophet-aamun Isaiah-mun Amoz-aam qetunraanun. Ellait-llu cali missuullernek aturluteng.

3Waten Isaiah qanrutaat, “Hezekiah-m waten qanrutesqaaten, ‘Erneq qakemna nangteqnarqelriaruuq wangkutnun, anucimirqecetaarumaukut caunrilkumaluta tuaten. Arnatun irniqatarluni teggiurcilriatun ayuqliriukut, tau͡gaam piniatem ugaani irnisciiganata.

4Assyria-rmiut angayuqrata taivkallrua atanerruami ciuqliat caunrilkesqelluku unguvalria Agayun.Atanrem Agayutvet niilliki makut caunrilkuurutet anucimirqecetaarluki-llu tuaten qanellret. Taumek piicauskiki ilaput un'gartellret.’”

5Isaiah-m akurtuamiu angayuqam Hezekiah-m qanellra,

6taukut qanrutai, “Waten qanrucarturciu angayuqerci, ‘Waten qanertuq Ataneq: Alingyaqunak niiteng'e'rpet caunrilkiluni wangnek qalartellrinek Assyria-rmiut angayuqrata pistiin.

7Wiinga anernermek imirciqaqa, niitelluku qanengssaguamek uterciiquq-llu kingunerminun, tuqutauvkarciqaqa tamaani nakmiin nuniini.’”

Assyria-rmiut Aipirillrat Akeqnerrlugutmeggnek

8Tauna Assyria-rmiu atanerruaq utercami nallunrirtuq angayuqam ayallranek Lachish-aamek anguyagyarturluku canimelnguq nunarpak Libnah; tua-i tuavet ayagtuq ellangssurviknaluku.

9Tua-llu Assyria-rmiut atanrat niituq Egypt-aarmiut anguyagtait ciuliqagterluteng Angayuqamek Tirkah-mek Ethiopia-rmiut angayuqratnek, tainiluku anguyagyarturluku. Angayuqam niicamiu man'a, igamek ayagceciuq Angayuqamun Hezekiah-mun

10Judah-rmiumun qanrutesqelluku: “Agayutmun cacetuqutekek'ngarpenun iqluurcecaqunak akeqluten Jerusalem-aaq cirlakevkarngaitniluku Assyria-m angayuqranun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Niitellruuten Assyria-rmiut atanratnun qaillun pilauciit nunat piunriryukni. Elpet-qaa anagnayukluten umyuartequten?

12Wiinga ciuliama piunrillruit nunarpai Gozan-aam, Haran-aam, Rezeph-aam-llu, tuqulluki-llu Betheden-aam yui Telassar-aami uitalriit, iliita agayutiita anirturciiganaki.

13Nauwa atanrit ukut nunarpiit Hamath-aam, Arpad-aam, Sepharvaim-aam, Hena-m, Ivvah-m-llu?”

14Angayuqam Hezekiah-m kevgamek teguluku igaq naaqaa. Tua-i-llu Agayuvigmun agluni ellia tauna kalikaq Atanrem ciuqerranun,

15piicagluni-llu,

16“Artuqailnguq Ataneq, Agayutii Israel-aam, aqumgalria cherubim-aam quliini, elpet kiivet Agayutnguuten, atanirturluki tamalkuita angayuqauviit ellarpagmi. Elpet piliaqellruagken nuna qilak-llu.

17Watua, Ataneq, niiskut tangerrluki-llu cat tamalkuita wangkutnun tut'ellriit. Niiski tamalkuita Sennacherib-aam qanellri caunrilkuurluten elpet, unguvalria Agayun.

18Ataneq, tamamta wangkuta nallunritarput angayuqrin Assyria-m piunririllrat amllernek atanruvignek, nunait-llu uitavigkarniirulluki,

19ekualuki-llu agayutait tamakut-llu agayutnguvkenateng, tau͡gaam yuguaruluteng murauluteng teggalquuluteng-llu piliaqumaluteng yuut unataitgun.

20Watua, Ataneq Agayutemta, aviuskut Assyria-rmiunek, tamarmeng atanruviit ellarpagmi nallunrirnauraat elpet kiivet Agayutngucin.”

Isaiah-m Qanellra Atanermun Hezekiah-mun

21Tua-llu Isaiah-m qanrucarturcetaa Angayuqaq Hezekiah kiuluku angayuqam piicautii

22waten Ataneq qanerniluku, “Nunarpiim Jerusalem-aam engelarautekaaten, Sennacherib-aaq picingssautekluten-llu.

23Kitumek caunrilkuuriyuksit cangakuuriluten-llu? Elpet takaryunrituten wangnek, tanqilriamek Agayutiinek Israel-aam.

24Pisten ayagcetan ucuryagutesqellua elpenun akalrialegteggun ayagassuutevkun mayullruniluki quyinkacagait Lebanon-aam ingriin. Ucuryagtuten kepullruniluki cedar-aat napat sugtunqurrait, napat-llu cypress-aat assinkacagait, pulallruniluten-llu tekilluki nunat napalilriit iluqsinqurrait.

25Ucuryagtelartuten elakilarniluten merkarpenek nunakenrilkevni, anguyagtevnun-llu Kuik Nile-aq tutmarluku meriutniluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26“Niiteksaituten-qaa wangnun man'a picirkiuraqellruniluku ak'a ciuqvani? Watua-llu piciurtelluku. Wiinga pinimek cikillruamken asvairqumalriit nunarpiit imenrurtesqelluki.

27Yuut tamaani uitalriit qaillun pisciigatellruut; alingellruut tatamurraluteng-llu. Canegtun ayuqellruut carr'ilqami wall'u naunerrlugtun naulriatun enem qaingani kiirmek calaralirnermek anuqliuskaitun.

28“Tau͡gaam wiinga nallunritaqa ayuqucin tamalkuan, caurallren natmun-llu ayallren. Nallunritaqa-llu elpenun eq'urrutekuciqa.

29Niitellruaqa tamana eq'urtellren elpenek-llu pivakellren, waniwa negcigciqamken qengagpegun sugg'ilicirluten-llu ut'ruciiqamken taillerpeni tumyarallerpegun.”

30Tua-llu Isaiah qanertuq Angayuqamun Hezekiah-mun, “Waniwa nallunailkutaa qaillun piqatallran. Mat'umi allrakumi tungliani-llu nerlarciquci yuilqumi tau͡gaam naumalrianek mukaarkanek, tau͡gaam allrakunqigeskan nauceciiyugngaciquci mukaarkanek quyurrluki-llu, nauceciiluci-llu wine-arkat atsat napayagaitnek, nerlararkauluci-llu atsaitnek.

31Judah-mi unegtaulriit naunrartun nauluaqalriatun ayuqeciqut acilqu͡rrit aciqvanlluteng nunami atsanek naugiluteng.

32Yugtangqerciquq Jerusalem-aami Ingrimi-llu Zion-aami unguvalrianek, tua-i-wa AtanremArtuqailnguum ilungluni pivkaryuateng.

33“Cali wani-wa Atanrem qanrutkellra Assyria-rmiut atanrat piluku: ‘Elliin nunarpak una iterngaita ataucirquungraan-llu pitgarngaunani tungiinun. Anguyagtet akngircailkutellget nunarpak mallegngaitaat, qertulriamek-llu anguyagcuutmek taqusngaunateng avatiikun.

34Uterciiquq tumyaraq taillermini atullni aturluku, nunarpagmun iterpek'nani. Wiinga, Atanermi, qanertua.

35Ingluliuruciiqaqa una nunarpak qaunqelluku-llu, wiinga takarnarquciqa cali-llu akqutkelqa pistemnun David-aamun pitekluku.’”

36An'gilaa Atanrem atrartuq Assyria-rmiut arulaingqauviatnun tuquciluni-llu anguyagteñek tiissitsaanek yuinarnek qulngunrita'arnek talliman-wa (185,000). Erqarallrani unuaquani tamaani taklaut tamarmeng tuqumaluteng!

37Tua-i Assyria-rmiut atanrat Sennacharib-aaq utertuq Nineveh-mun.

38Erenret iliitni Sennacharib-aaq agayuinanrani agayutmi Nisroch-am agayuuviani, malruk qetunraagken, Adrammelech-aam Sharezer-aam-llu, tuqutaak nuussirpamegnegun qimaglutek-llu Ararat-am nuniinun. Allam-llu qetunrain iliit, Esarhaddon-aam enairluku angayuqrurrluni.

Isaiah 38

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Angayuqam Hezekiah-m Naulluullra Assirillra-llu

1Caqerluni Hezekiah naulluuguq tuquyarpiarluni. Prophet-aam Isaiah-m Amoz-aam qetunraan tangerrsarturaa qanrulluku-llu, “Waten Ataneqqanertuq: Cat tamalkuita elluaqcarki assiringailavet. Upten tuqullerkarpenun.”

2Hezekiah mumiggluni qacarneq cauluku piicagtuq:

3“Neq'akiu, Ataneq, kevgiulqa elpenek piciulua, cat-llu pisqelten pingnaqurarqluki.” Aluviliurluni-llu qiaqapiggluni.

4Tua-llu Atanrem Isaiah alerquraa

5utertesqelluku Hezekiah-mun qanrutesqelluku-llu, “Wiinga, Ataneq, Agayutiini ciuliarpet David-aam, niitaqa piicauten tangerrluki-llu aluviten; wiinga-llu unguvan ilaciqaqa allrakunek akimiarnek.

6Anauciiqamtek una-llu nunarpak Jerusalem-aaq angayuqranek Assyria-m, wiinga ingluliuruciiqaqa nunarpak.”

7“Uuggun nallunailkutakun nallunriciiqan Atanermun piarkaucia elliin akqutkellni.

8Mayuryarani Angayuqam Ahaz-am piliallrini, Atanrem talineq uterceciiqaa qulnek akernek.” Talineq-llu utertuq qulnek akernek.

9Hezekiah assirillermi kinguani, igartuq mat'umek nanrautmek yuarutmek:

10Wiinga umyuarteqsaaqua ayagyuarlua tuquqataryuklua, Angutngurtellerkaqa tekilluku unguvavkenii.

11Umyuarteqsaaqlua-llu maani unguvalriit nuniitni Ataneq tangenqigtenritnayukluku Wall'u allamek unguvalriamek yugmek.

12Unguvalqa maani iquklilluni, Pelatekatun imcimalriatun, ‘Lumarrartun kepumalriatun 'lumarrissuutmek. Umyuarteqlua Agayutmun unguvalqa iqukliceteqataryukluku.

13Unugpak yuuniaraunga engellugturlua, Tuarpiaq yugtutulim ayemqellrukai enrenka. Umyuarteqlua-llu Agayutmun tuquvkaqataryuklua.

14Erinaka anesciigaliluni, neplirlua-llu yaqulegtun engaaluarlua. Iigka mernurlutek ciugngavakaama qilatmun. Ataneq, nangteqlemnek aviusnga.

15Camek-mi qanerciqsia? Atanrem man'a caliaqaa. Umyuarniurama cakneq, qavarciiganii.

16Ataneq, unguvaciqua elpenun kiivet; Canrirtellua unguvavkarnga.

17Umyuarniurutairullua uitanqegcingciqua. Anirturan unguvaka tamalkuitnek aarnarqellrianek; Assiilngunka-llu aug'arluki.

18Tungmagcimalriit nanrarngaitaatgen; Tuqumalriit-llu cacetuqutekesciiganak.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Unguvalriit tau͡gaam quyavikciqaatgen; uumi ernermi quyavikucimtun. Angayuqaulriit irniateng qalarut'larait piciucirpenek.

20Ataneq, canrircetarpenga. Qelutellegnek aturcetaarciqukut atuutekluku nanrauten. Nanrarluten Agayuvigpagpet iluani unguvallemta taktaciatun.

21Isaiah-m qanrutaa angayuqaq elliisqelluku iinrukiuramek figs-aanek aninguaranun, assirisqelluku.

22Angayuqaq Hezekiah qanertuq, “Camek nallunailkutangqerciqa asguranairutnguluni Agayuvigpagmun ayayunarillerkaqa?”

Isaiah 39

Qaneryartulriit Babylonia-mek

1Tamatum nallekngalkiini angayuqra Babylonia-m, Merodach Baladan-aaq, qetunraa Baladan-aam, niituq Angayuqaq Hezekiah naulluullruniluku, taumek igamek cikiutmek-llu tuyuraa.

2Hezekiah-m ciuniurai kevgat tukuutminek-llu nasvilluki qerrirliutminek suulutaarutminek, tepkegcilrianek, anguyagcuutminek-llu. Kiituani camek pitairutuq qemaggviini angayuqauviani-llu nasvalqenrilkiinek taukunun.

3Prophet-aam Isaiah-m ataneq Hezekiah ullagluku aptaa, “Naken ukut kevgat tekitat camek-llu qanrutatgen?” Hezekiah kiuguq, “Yaaqvaqapiarmek nunamek taillruut, Babylonia-mek.”

4Isaiah-m qanrutaa, “Cat tangellruitki maani enevet iluani?” Hezekiah-m kiugaa, “Cat tamalkuita tangellruit. Qemaggvimni nasvallrunritlemnek ellaitnun pitaituq.”

5Isaiah-m ataneq Hezekiah qanrutaa, “Ataneq Artuqailnguq qanertuq,

6pillerkaq tekiciiquq cat tamalkuita, enevnun ciuliarpet qemagtelallrit erneq man'a tekilluku, ayaucimaciqut Babylon-aamun. Kingunrat-llu catangqerrngaunani.

7Ilait-llu nakmiin kinguverpet ayaucimaciqut pisten̄guarkauluteng eniini atanrata Babylon-aarmiut.”

8Hezekiah taringuq uitanqegcicetangqerrarkaucianek alingniurnaunani-llu unguvallermi taktaciatun, taumek kiuguq, “Qaneryaraq wangnun taitellrenAtanermek assirtuq.”

Isaiah 40

Agayutem Caceturqaurutai Israel-aanun

1“Cacetureski yuunka, cacetureski,” qanertuq Agayutvut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2“Tengruca'arki yui Jerusalem-aam. Qanruski nangteqellrat amllerinilukuassiilnguitnek-llu aug̃'aricimaniluki. Assiilnguit pitaciluki wiinga anucimirqecetaallruanka.”

3Erinatanguq qanelriamek, “Yuilqumi upyuciu tumyararkaanek Ataneq! Carrirciu kinreskiini nunami tumyararkaa Agayutemta!

4Kuignayuut tamalkuita imirluki; ingrit-llu tamalkuita maniggluki. Qemit manigiciqut, manialnguq-llu nuna manigcetellriarurrluni.

5Nutaan-llu Atanrem ucurnarqucia alairciquq, yuut-llu tamarmeng tangerciqaat, Tua-i-wa Atanrem qanruteknga ku tuaten piciqniluku.”

6Erinatanguq qanelriamek, “Qayagaurutkiu qanrutkarkaq!” Wiinga kiugaqa, “Camek qanerlua qayagauqatarcia?” “Qayagaurutkiu yuut tamarmeng canegtun ayuqniluki; tangssunarqellrat-llu yuilqum naucetaaritun ayuqluni.

7Can'get nalalartut naucetaat-llu catairutaqluteng Atanrem anuqliucetaqateng. Yuut asvaitenrilameng canegtun.

8Aa-ang, can'get nalalartut, naucetaat-llu catairutaqluteng, Agayutemta taug̃aam qaneryaraa piugarkauguq nangyuilngurmek.”

9Jerusalem-aaq, mayurluten ingrimun qertulriamun qayagaurutkiu qaneryaraq assilria! Zion-aaq, qayagaura qastuluten; qanrutkiu qaneryaraq assilria! Qayagaura alingevkenak! Qanruski nunarraini Judah-m uitalriit Agayutiit agiirrniluku.

10Ataneq taiciquq atanirturiyarturluni pinilegpauluni, anirtullni malikluki.

11Qusngiliurtetun nerqelarciqai katngautni; qusngiyagaat quyurciiqai kevegluki-llu ayautaqluki; piyagalget-llu mulngaku'urluki ciulilarciqai.

Israel-aam Ayuqailnguq Agayutii

12Imarpik-qaa yuum cuqcugngaa unatmikun qaluuriurluku unatmi-llu-qaa cuqyutiikun qiliit cuqcugngai? Ellarpiim-llu-qaa urraa eksugngaa saskamun uqamaltassiarluki-llu ingrit qemit-llu usperissuutekun?

13Yuum-qaa qanrucugngaa Ataneq caliarkainek? Kia elitnauryugngaagu ayuqucirtualuku-llu?

14Kina Agayutem ellangcarvik'lartau nallunrirnaluni taringluni-llu cat-llu qaillun caliaqumallerkaat elilluku?

15Atanermi atanruviit caunritut, mer'em kutiini cangallruvkenateng; yaaqvam-llu qikertai urr'atun uqamaltaluteng.

16Napai Lebanon-aam muragkanrunritut, ungungssiutai-llu ekuagiarkanruvkenateng Agayutemteñun.

17Tua-i-wa atanruviit elliini caunrilameng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Kitutun Agayun ayuqniciqseta? Catun-llu ayuqniluku qaneryugngaceta?

19Agayutnguatun ayuqenrituq unatetgun piliaqumalriatun, caviliurtet qallilitukiicetun suulutaamek uitavigkaa-llu qerrirlimek pilirraarluku tuavet elliluku.

20Kina teguqaininrilnguq qerrirlimek wall'u suulutaamek cucukilartuq muragmek arungialngurmek. Munalriamek-llu calitulimek yualartuq yugualiarkamek iqungailngurmek.

21Nallullruan-qaa? Ak'a-qaa ciuqvani qanrucimallrunrituten? Qanrucimaksaituten-qaa qaillun ellarpiim piliaqumallrucianek?

22Atanruvimi aqumllertaani nunam quliini qiliim-llu yaatiini aqumgalriim piliaqellrua; nunam yui negairngalngurcetun angtaluteng, Nengtellrui qiliit 'lumarrartun capkutatun, saggluki-llu pelatekatun uitaviketukiicetun.

23Atanerruat cayunailengraata piunrircet'larai caunrirtelluki-llu.

24Tamakut naugaartun ayuqut acilqungeksailngurtun. Atanrem cup'aqateng kinlarai, tengtelarai mukaarkat quyurcimallratni ilakuallercetun.

25Tua-llu kitutun tanqilria Agayun ayuqniciqseta? Elliitun-qaa ayuqellriartangqertuq?

26Ciuggluci tangerciu qilak! Kia piliaqellruaki agyat tangerqeci? Ciuliqagtelartiita-wa anguyagtetun, nallunritai qaillun amllertaciat atauciugurluki-llu aterpagtaalarai! Piniqapigcami atauciunge'rmi iliit cataiteksaituq!

27Israel-aaq, ciin-mi tua-i qanemyuugarcit Atanermun nallularniluki picurlauteten wall'u takumcukeksaitniluten elluarrluten pimanritaqavet?

28Nallunriqsaituten-qaa? Niiteksaituten-qaa? Ataneq nangyuunani Agayutnguuq; piliaqellrua ellarpak tamalkuan. Ellii taqsuqsuituq mernuyuunani-llu. Kia-llu taringumanritaa umyugaa.

29Pinirivkalarai pinialnguut taqsuqellriit-llu.

30Ayagyuange'rmeng pinialilartut; ayagyuat taqsuqem ugaani iquyugngaut.

31Tau͡gaam yuut cacetuqutekilriit Atanermek piniat nutarcimaciquq. Qulmurciiqut yaqurluteng metervagtun; aqvaqurciqut mernurngaitut-llu; piyuaciqut taqsuqngaunateng-llu.

Isaiah 41

Agayutem Caceturqaurutii Israel-aamun

1Agayun qanertuq, “Niicugnicia nepaunaci, yaaqvanelngurni nunani! Upciki qanrutkarkaci qanercetaarvigmi; qanllerkiumaciquten. Quyurrluta nallunairniarput kina piciuluni picianek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2“Kituuga tauna taivkarilleq cirlakiarkamek calaralirnermek cirlakivkarluku-llu natmun tamiin ayallranun? Kia cirlakivkartau atanernek atanruvignek-llu? Urr'artun pitarrluki nuussirpamikun iqurqai. Pitgaqluki canegtun cekavtai anuqem tengeskaitun.

3Malirqeralarai akngiringaksaunani, tumyaratgun ciungani atuqsailkem̄ikun.

4Kituuga makut tuaten pivkartiit? Kia pillerkiurumaaki cat tekitarkat ayagniqarraallratnek ayagluki? Wiinga, Ataneq, cat ayagniqarraallratni tuantellruunga, cali-llu, wiinga, Ataneq, cat iquklitellratni tuanciiqua.

5“Nunat yaaqvanelnguut yuita calianka tangellruit; alingluteng uulegtut. Taumek tailuteng quyurtellriit.

6Munarlit calistet atunem ikayurtaagutut tengrucaraulluteng tuaten.

7Muraliurtem tengrucararaa suuluciiyurta, mulut'uugturluku-llu manigcilriim assipirluku usukcaulluku agayutnguam tumartestii tengrucararaa. Qanertut, ‘Payariusngallra assirtuq’— nutaan-llu ussukcaulluku elliat tuaken nugtartarkaunrirluku.

8“Elpet tau͡gaam, pistemni Israel, elpeci wiinga nakmikellruamci, kinguvrini Abraham-aam, yugnikekma;

9taitellruamci ellarpagmek tamiin; qayagaurluci yaaqvanek ellam iluanek qanrulluci, ‘Wiinga pistekamci.’ Qessakevkenaci cucukellruamci.

10Alingyaqunaci—wiinga nayuramci, Nanikuayaqunaci-llu Agayutengqertuci wangnek! ikayurluci pinirivkarciqamci; camun pivkarngaitamci anirturciqamci-llu.

11“Tangerrnakesteci kasnguyugluteng cacirkaiciiqut; Ingluliurteci caunrilngurtun ayuqeciqut piunrirluteng-llu.

12Yuaryaaqeciqaci nakukillret elpeceñek, nalaqngaitaci tau͡gaam; anguyalriit-llu elpeceñek caunrilngurtun ayuqeciqut.

13Tua-i-wa wiinga, Ataneq Agayutevceñi; nayumiqaciqngamci qanrulluci-llu, ‘Alingevkenaci; ikayurciqamci.’”

14Ataneq qanertuq, “Ikgelngerpeci pinialeng'e'rpeci-llu, Israel, alingenrici; ikayurciqamci. Wiinga, tanqilria Agayutiit Israel-aat, anirturtekarpecia.

15Mukaarkanek caranglluirissuutetun ayuqlirivkarciqamci, keggutelegtun nutaranek ipellrianek. Caranglluirilriatun kaugtuarluki ingrit tuaten piunrirciqaci; qemit-llu caarrlugkuatun ayuqlirivkarluki.

16Egciiqaci qulmun; anuqem tengciiqai, ellarayiim-llu cekavvluki. Nutaan-llu angniutekciqerci Ataneq, ucurnarivkarluku-llu Tanqilriartaa Israel-aam.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17“Wiinga yuunka meqsugluteng mermek yuaraqata, igyarait kinraqata meqsugluteng, nutaan, wiinga Ataneq, kiuciqanka piicautait; wiinga, Israel-aam Agayutiini, watqapik cakaarngaitanka.

18Kuigtangevkarciqanka naugiyuilnguut qemit, qurrlurtelluki-llu ulvelriit mer'it kuignayugteggun. Mertailnguq nuna nanvarraralingevkarciqaqa kinertellria-llu nuna mermek ulvelriartangevkarluku.

19Napat cedar-aat nauvkarciqanka mertailngurmi nunami; allat-llu acacia, myrtle, olive-aat-llu napait. Naparugaat-llu nauciqut naugiyuilngurmi nunami, naparugaat pine-at, juniper-aat cypress-aat-llu.

20Yuut man'a tangerrluki nallunriciiqut wiinga, Ataneq piliaqellruciat.”

Atanrem Ingluliutellra Agayutnguanun

21Ataneq, Israel-aat atanrat, uumek qanerkangqertuq: “Elpeci atanruviit agayutaitni, nasvagciu pinilriarucirci. Puqigtacirci tamalkuan aturluku!

22Tailuci wavet qanrutkiciki tekitarkat, nallunritniaraput tuaten pikan. Apqaurvigmelngurnun qanrutkiciki ak'a pellullret, qanrulluta-llu cauciitnek.

23Qanruskut tekitarkamek— nallunrirnaurput agayutngucirci! Ca assilria pivkarluku wall'u picurlagnarqelria tut'elluku; alingmek imirluta irr'ivkarluta-llu!

24Caunrituci, caliaci-llu tamarmeng cauvkenateng; umyualngunarqut agayutulit elpeceñun.

25“Cucuklillruunga angutmek uitalriamek calaralirnermi, wiinga taivkarciqaqa curuusqelluku neglirnermek. Tutmaucilartuq atanirturteñek marayatun pitarrluki, qikuliurtetun tutmalriatun qikumek.

26Nalirpeci qanrutkellruagu man'a tuaten piciqniluku, tuaten pikan qanresqelluta piciuluten qanerniluten? Ilavci atauciunge'rmi qanrutkellrunritaa; kia-llu camek qanertelluci niiteksaunaci!

27Wiinga, Ataneq, ciumek qanrutellruaqa Zion-aaq; ayagcecillruunga qanrarkamek Jerusalem-aamun qanresqelluku, ‘Yut'en agiirtut! Kingunemeggnun utertut!’

28Tangertaallemni-llu agayutet, iliit camek qanerkaituq; iliita-llu kiusciiganaki-llu apyutenka.

29Tamarmeng makut agayutet camun atuunritut; watqapik camek calisciigatut— agayutnguat ukut cirlaugut pinianateng.”

Isaiah 42

Atanrem Kevgaa

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Ataneq qanertuq, “Waniwa wiinga pisteka, pinirivkalqa cucukelqa, ilukegcitekluku. Anerneqa-llu elliinun tuc'etellruaqa, elluaruciq piurceciiqaa tamalkuitni atanruvigni.

2Eriniangaituq tumyarani-llu niitnaungaunani.

3Canek cuplulek qagernelek ayemn̄gaitaa, kumaluaqanrilengraan-llu kenurraq nipngaunaku. Elluaruciq nangyuilnguq piurceciiqaa tamalkuitnun.

4Piarkani pinriceñarngaitai, ciunerkairusngaunani-llu; elluaruciq piurceciiqaa nunami. Nunat-llu yaaqvanelnguut neryuniurutkeciqait elitnaurutai.”

5Agayutem qiliit piliaqellrui nenglluki-llu; nuna-llu elucirkiurluku cat-llu tamalkuita qainganelnguut; unguvakilluki anernelirluki-llu yui tamalkuita. Nutaan-llu Ataneq Agayun qanerluni pisteḿinun,

6“Wiinga, Ataneq, qayagaullruamken pinimek-llu cikirluten elluaruciq piurtesqelluku nunami. Elpegun akqun piurciiqaqa yuut tamalkuita pillgutekluki; elpegun atanruvignun tanqik taiciiqaqa.

7Tangerrsaurceciiqaten cikmiumalriit iingit anevkarluki-llu tan'gercetellriani itercivigni uitalriit.

8“Wiinga Atanruunga, tauna wiinga atqaqa; Allam agayutem ucurnarqucimni pillgucirngaitaanga; agayutnguat pillguciuscessngaitanka nanrautemnun.

9Cat piciqniluki qanrutkellrenka ak'a pillruut. Watua kitaki qanrutnaamken ukani tekitarkanek pivailgata.”

Yuarun Nanraun

10Nutaramek yuarutmek aturci Atanermun; nanrarluku aturci, ellarpiim yuini tamarpeci! Nanrarciu, imarpigkun ayagatulini; nanrarciu, tamarpeci imarpiim ungungssiini! Aturci, yaaqvanelngurni nunani tamaani-llu tamarpeci uitalriani.

11Kinertellriim nunam nunarraat-llu tamaani uitalriit nanrarlitgu Agayun; Kedar-aarmiut-llu nanrarlitgu! Nunarpagmi-llu Sela-mi uitalriit qayagpagalit nunaniryugluteng ingrit kangritnek.

12Yaaqvanelngurni nunani uitalriit nanrarlitgu ucurnarivkarluku-llu Ataneq.

13Ataneq ayalartuq callugyarturluni anguyagtetun; upingauq tengruluni-llu anguyallerkaminek. Erinani antaa qayagpagaluni, anguyagcuutmek; nasvagluku pinini Inglukesteḿinun.

Agayutem Akqutii Ikayurciqniluki Yun'i

14Agayun qanertuq, “Nepaicimallruunga; yuunka kiullrunritanka. Tau͡gaam watua pillerkaq tekituq; wiinga neplirtua arnatun teggiurcilriatun.

15Piunrirciqanka ingrit qemit-llu, kinertelluki-llu can'get napat-llu. Kuignayuut kuigit meriuceciiqanka nanvarraraat-llu kinertelluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16“Ciuliqagciiqanka yuunka cikmiumalriit tumyaratgun pekteksailkaitgun. Tan'geq-llu ellaitni tanqiurrluku nuna-llu manialnguq manigiluku ciunratni. Makut maa-i akqutkanka, pinritevkenaki piciurcetarkauluki.

17Tamarmeng cacetuqutekilriit agayutnguanek qanraqluteng agayutnguniluki, kiaresngiacecimaciqut.”

Israel-aam Elitesciigatellra

18Ataneq qanertuq, “Niicugnici, niitesciigalngurni yugni! Kiarci murilkelluci, cikmiumalriani yugni!

19Pistemni-qaa cikmiumanrulriamek, niicuillrulriamek-llu qaneryarturtelluku ayagcetlemnek pitangqertuq?

20Tanglartuq canek amllernek, tau͡gaam elpekeksaunaki; ciutek ikingqauk, tau͡gaam niitesciiganani.”

21Ataneq Agayutnguuq tengrukluku anirturillerkani, taumek qigcignarillrukai alerquutni ayuqucirtuutni-llu, yum'inun-llu qigcikesqai.

22Tau͡gaam maa-i elliin yui uayaumaut; kelucaucimaluteng nayugnerni nunam aciani itercivigni-llu iirumaluteng. Cairulluki teglegiluki kitumek-llu ikayurtekaunateng.

23Ilavci-qaa niicugniqatanritaa man'a? Wak'nirnek-qaa murilkurluci niicugnilangeciquci?

24Kia pegtellruagu Israel-aaq uayaaritulinun? Elliin-wa Atanrem, assiilngirviklemta! Pisqutai aturyuumiilamteki alerquutai-llu niicugpek'naki taitellri wangkutnun.

25Taumek wangkuta naspeteskiikut eq'uqertellermi tuknitacianek anguyagkun-llu nangteqsaraq aturtelluku. Kenertun eq'uqertellra ekurpagtuq tamiini Israel-aami, tau͡gaam wangkuta nalluluku tuaten picia; camek-llu eliyutkevkenaku.

Isaiah 43

Agayutem Akqutii Aviuciiqniluki Yun'i

1Israel-aaq, Ataneq piliaqestellren qanertuq, “Alingyaqunaci—anirturciqamci. Aterpaggluci qayagaullruamci—elpeci wiinga pikamci.

2Et'ulriakun merkun ayakuvci, nayurciqamci; picurlagangerpeci cirliquangaituci. Kenrem akuliikun ping'e'rpeci, uusngaituci; naspaatet arturnarqellriit akngirrngaitaaci.

3Wiinga Ataneq Agayutekngavcia, tanqilria Agayutii Israel-aam, anirtularamci. Egypt-aaq pegciiqaqa teguarunrillerkarpeceñun akiliutekluki; Ethiopia Seba-llu pegciiqagka.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Atanruviit pegciiqanka unguvavci anirtullerkaa pitekluku, piksuumirnarqelriaruavci wangnun, kenekngamci takarnarqutmek-llu cikiumiimci.

5Alingenrici—nayuamci wiinga! “Calaramek kanaknermek-llu yut'en ut'ruciiqanka.

6Negeqvamun ayagcecesqeciqanka ungalamun-llu qunukesqevkenaki. Utercecikі yuunka yaaqvani uitalrianek nunanek, tamiinek ellarpagmek.

7Ellait wiinga nakmiin yuk'anka, wiinga-llu piliaqellruanka ucurnarivkaasqellua.”

Israel-aaq Atanrem Nallunritestekaa

8Agayun qanertuq, “Yuunka taisqiciki apqaurvigmun. Iingqerrsaaqut, tau͡gaam tangerciigatut; ciutengqerrsaaqut, tau͡gaam niitesciiganateng.

9Angayuqauviit yuit taisqiciki apqaurvigmun. Agayutiita naliata tekitarkaq qanruteksugngaagu? Naliata qanrutkellruaki wanirpak cat pilriit? Taukut agayutet taivkarlitki nallunairistekateng asguranairnauraat piciuciat, nallunairivkarluki qanllermeng piciuciitnek.

10“Israel-aam yuini, wiinga nallunritestekamci; cucukellruamci pisteknaluci, nallunrirluci ukvekesqellua taringesqelluku-llu kiima wiinga Agayutnguciqa. Wiinga avatemni allamek agayucetaituq; imumirpak allamek pitangqeqsaituq, pitangengaunani-llu.

11“Wiinga kiima Atanruunga, avatemni allamek anirturiyugngalriartaituq.

12Wiinga qanrutkellruanka cat tekitarkat pivailgata, tailua-llu ikayuryarturluci. Tangnerranarqelria agayun waten piksaituq; elpeci-llu nallunritestekamci.

13Wiinga Agayutnguunga piurrlainararkaulua. Kina imna anagngaituq pinimnek; caliaqellrenka-llu yuum qaillukuarciigatai.”

Babylon-aamek Qimallrat

14Israel-aam tanqilria Agayutii, Ataneq, anirturtessi, qanertuq, “Anirturnaluci, ayagceciciqua anguyagteñek anguyagyarturtelluku Babylon-aaq; navgurciqanka nunarpiim iteryarain ikirtuqait, yuin-llu qayagpagallrit qialriarurciiqut.

15Wiinga Atanruunga, tanqilria Agayutsi. Piliaqellruamken, Israel, wiinga-llu Ataneqerpecia.”

16Ak'a tamaani Ataneq tumyarillruuq imarpigkun, tumyaramek mer'em carvanilriim akuliikun.

17Ciuliqagtai-llu anguyagtet pinilriit piunrillerkaatnun, anguyiit akalrialegnek kuuninek-llu ayagassuutelget. Iqullruut, maktenqiggngairulluteng, nipcimaluteng kenratun kenurram!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Tau͡gaam Ataneq qanertuq, “Neq'akenriciki ak'a ciuqvani pillret umyuangcautekevkenaki-llu ak'allaat pillret.

19Murilkici tau͡gaam nutaramek piarkamnek. Ak'a maa-i ayagnirtuq elpeci-llu tangerrluku. Wiinga tumyariciqua yuilqukun cikirluci-llu qurrlulrianek mernek tamaani.

20Ungungssiaraunge'rmeng takaqeciqaatnga; kaviarngalnguut yaqulegpiit-llu yaqruilnguut nanrarciqaatnga kuiget qurrlurceskumki kinertellriami nunami cikirluki mermek yuunka cucukellrenka.

21Ellait piliaqellruanka wiinga piknaluki, ellaita-llu aturluteng nanrarciqaatnga.”

Israel-aam Assiilngua

22Ataneq qanertuq, “Elpeci tau͡gaam taqsuqutarpecia, Israel; agayuksaunaci wangnun.

23Payugteksauni-llu qusnginek ekuagarkanek; takarnarqutmek-llu piksaunii elliitevciuggun. Cakviurceteksaitamci elliicetaarturluci mernurcillruvkenaci-llu kaigavikurluci aruvagkamek.

24Aruvagkamek kipuyutellrunritarpecia, camircetellruvkenii-llu uquitnek ungungssiutevci. Atmiraqlua tau͡gaam assiilngurpeceñek; taqsuqevkaraqlua-llu assiilngillerpeciuggun.

25Tau͡gken, wiinga Agayutnguunga assiilngurpeceñek au͡g'aritaqluci, man'a-llu pilaraqa wang'uciqa pitekluku, umyuaqenqiggngaitanka-llu assiilnguci.

26“Qanercetaarvigmun ayagnaurtukut; picetaaruceci taiciu! Qanrutkarkaci qanrutkiciu asguranairluku alangqanrilucirci!

27Ciuqliq ciuliarci assiilngillruuq, ciuliqagteci assiilngillruut wangnun,

28atanirturtevci-llu menuurtellruluku agayuvika. Taumek taitellrulrianga piunrillerkaanek Israel-aaq; wiinga nakmiin yuunka kiaresngiatelluki.”

Isaiah 44

Ataneq Kiimi Agayutnguuq

1Ataneq qanertuq, “Kitaki niicugni, Israel, pistemni, elpeci wii cucukellemni yugni, Jacob-aam kinguvrini.

2Wiinga Ataneq piliaqestellerci; yuurqanerpeceñek, ikayularamci. Alingenrici; pistekamci, wiinga yumni cucukellemni.

3“Nuna kinertellria meng'evkarciqaqa kuiget-llu qurrlurtelluki kinertellriakun nunakun. Anerneqa tuc'eciiqaqa irniarpeceñun atawaqertelluki-llu kinguveci.

4Yugyangciqut canegtun naulriatun nunami mel'egmi, uqviartun naulriatun kuiggaat carvanilriit caniatni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5“Ataucitaarturluteng, yuut qanerciqut, ‘Atanrem pikaanga.’ Taiciqut ilaucarturluteng Israel-aam yuinun. Tamarmeng-llu igauciiqaat Atanrem atra tallimeggnun ellmeggnek-llu aterpagciiqut Agayutem yuinun ilakniluteng.”

6Ataneq, atanirturtii qaunqestii-llu Israel-aam, Ataneq Artuqailnguq, uumek qanerkangqertuq: “Wiinga ayagniqarraarutnguunga, iquulua-llu, kiima Agayutnguunga; allamek agayucetaituq wangnek tau͡gaam.

7Caliaqellrenka-qaa allam caliaqsugngai? Kia qanruteksartaki cat piarkat ayagniqarraallratnek ayagluki iquklitellratnun?

8Alingenrici, wiinga yumni! Elpeci nallunritarci ak'a ciuqvanek ayagluku una tekilluku qanrutkellruanka tamalkuita tekitarkat, elpeci-llu nallunritestekamci. Allamek-qaa agayucetangqertuq? Allamek-qaa pinilriamek agayucetangqertuq niiteksailkengamnek?”

Caunrilkuurumallrat Agayutnguat Ukveqellrit-llu

9Agayutngualitulit tamarmeng catngunritut, agayutet-llu pirpakek'ngait catnguvkenateng. Agayutulit tamakunun cikmiumalriaruut nallumalriaruluteng-llu, taumek kiaresngiacecimaciqellriit.

10Catngungaituq piling'e'rmi cavigmek yuguamek agayuluni-llu taumun agayucetun pitarrluku.

11Tamarmeng agayulriit taumun kiaresngiacecimaciqellriit. Yuut piliaqestait agayutnguat yuunginaungata. Taivkarluki qanercetaarumaniartut—alingeciqut kiaresngianateng-llu.

12Caviliurta cavigmek teguqaarluni caliaqelaraa kenermun unaircaraqluku. Tallini pinilria aturluku cavik mulut'uugluku elucingevkalaraa. Caliinanermini, kaingelartuq, meqsungluni, mernungluni-llu.

13Muraliurtem cuqtaalaraa murak. Igarcuutekun elucilirraarluku muriim qaingakun, calissuutmikun caliaqelaraa, yugtun elucilirluku, kenegnariluku yuguaq, eneminun elliarkani.

14Napanek cedar-aanek iqurqilartuq atu'urkaminek, wall'u cucuklirluni oak-amek wall'u cypress-aamek muragmek napalilriami uitalrianek. Wall'u nauceciiluni napamek laurel-aamek utaqaluku-llu ellallugmun nauvkallerkaa.

15Yuum atularaa napam ilii murakluku ilii-llu agayutngualiluku. Iliinek aturluni kenermek kumarcilartuq matneqvigkaminek kelipiluni-llu; iliinek-llu agayutmek pilirraarluni agayuaqluni tuavet.

16Muriim ilii aturluku kenermek kumarcilartuq, kemegmek-llu maniarraarluni nerluku, tua-i camirrluni. Matneqluni tuani qanlartuq, “Assirpaa puqlanirluni! Kenermi-llu assirpaa!“

17Ilakuani murak agayutngualiluku ciktaarvik'laraa agayuluni tuavet. Agayutnguaq piicagvik'laraa qanerluni, “Agayutkamken, anirturnga!”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Tamakut yuut usviilameng caliateng nalluat. Umgumait iiteng umyuateng-llu piciulriamun.

19Piliaqestait agayutnguat usviilameng ellangqenrilameng-llu waten qanerciigatut, “Ilii muriim ekuallruaqa. Kelipilua-llu kangipluikun, maniarlua-llu kemegmek nerlua. Ilakuaqa-llu murak agayutngualiluku. Wani ciktaartua muragamun.”

20Tuaten pillra cangallrunrituq qamllermek nerelriami. Umyugaan ukvercani iqlutmun ayagtuq ikayurviirutellranun. Ellminun-llu qanerciiganani agayutnguaq tegumiani agayutngunritniluku.

Ataneq Cat Piliaqestiit Anirturtenḡuluni-llu

21Ataneq qanertuq, “Israel-aaq, una neq'erru; neq'erru wangnun pistekucin. Piliaqellruamken pisteknaluten, wiinga-llu nalluyagusngaitamken.

22Carrillruanka assiilnguten aug̑'arluki amirlutun. Uterten wangnun; wiinga anirtullruamken.”

23Qayagpagaci nunaniryugluci, qilagni! Nunam-llu et'uqrini, qayagpagci! Qayagpagci nunaniryugluci, ingrini napani-llu tamarpeci! Atanrem ucurnarqucini nasvallrua anirturluki yun'i Israel-aat.

24“Wiinga Atanruunga, anirturten; wiinga piliaqestekarpenga. Wiinga Atanruunga, cat tamarmeng Piliaqestiit. Wiinga kiima sagtellruanka qiliit; nuna piliaqellemni, kia ikayullrunritaanga.

25Kiaresngiacet'laranka ciunerkarcutulit agyat-llu murilkestaita piarkat qanrutkellrit piciurceteksaunaki. Qanellrit umyuartulriit naigtaalaranka nasvagluku-llu umyuartuciata caunrilucia.

26Taug̑ken wiinga pisteka tekitarkanek qanraqan, ayagceciaqama qaneryartulriamek nasvaasqelluki picirkiuranka, wiinga tamakut picirkiurat tekitarkat-llu piciurcet'laranka. Jerusalem-aaq-llu qanrutellruaqa ataam yung'arkauniluku, Judah-m-llu nunarpai ataam naucimaarkauniluki. Tamakut nunarpiit nauciqut imnernek.

27Qanllemkun kinercetellruaqa imarpik.

28Cyrus-aamun qanertua, ‘Elpet atanirturistekciqamken; pisqutka aturciqan: alerquiciquten Jerusalem-aaq ataam nautesqelluku Agayuvigpiim-llu tusnganerkai ellisqelluki.’”

Isaiah 45

Atanrem Cyrus-aaq Cucukaa

1Atanrem cucukellrua Cyrus-aaq angayuqrusqelluku. Cucukellrua cirlakiarkaurcelluku atanruvignek; ayagcetellrua angayuqat piniitnek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

uayaasqelluki; Atanrem-llu ikiruciiqaa nunarpiit ikirtuqaitnek. Cyrus-aamun Ataneq qanertuq,

2“Wiinga tumkan upciiqaqa, ingrit qemit-llu manigivkarluki. Navgurciqanka punerneret ikirtuqait ciqumlluki-llu caviit canirutait.

3Tukuutekarpenek cikirciqamken yuut nallukaitnek; nallunrirniaran wiinga Atanruciqa Israel-aam-llu Agayutiinun qayagaullrucin aterpaggluten.

4Piyunarquciliramken ikayuusqelluku pisteka Israel-aaq, wiinga taukut yuut cucukellrenka. Angelriamek takarnarqutmek cikiramken, nallungerpenga.

5“Wiinga Atanruunga, allamek agayucetaituq. Nuuqekevnek pinimek cikirciqamken, nallungerpenga.

6Waten pillruunga tamalkuitnun yugnun ellarpiim qainganelngurnun nallunritesqelluku wiinga Atanruciqa allamek-llu agayucetailucianek.

7Piliaqellruagka tamarkenka tanqik tan'geq-llu; tamarkenka pilaragka atawaqercecilua picurlak-llu pivkarluku. Wiinga, Atanermi, makunek tamalkuitnek calilartua.

8Ellallugtun ayuqliriluku cirlakiyaraq taivkarciqaqa; nuna ikirciiquq ciuniurnaluku naugiluni-llu elluiluni yuuyaramek elluarucimek-llu. Wiinga, Atanermi man'a pivkarciqaqa.”

Atanra Cat Piurcimallrata Pellullrem-llu

9Naklegnarqeciqvaa-lli kitumi imumi qanemyuugaquni piliaqesteñinun, Qikum-qaa caliaqesteñi apcugngaa calicianek? Egatem-qaa qanemyuugautek'laraa piliaqesteñi munaitniluku?

10Waten-qaa angayuqamteñun qaneryugngaukut, “Ciin waten ayuqlua piliaqecetegnga?”

11Ataneq, tanqilria Agayutiit Israel-aat, ciunerkam elucilirtii, qanertuq, “Piunarquciituten aptarkaulua irniamnek wall'u caliarkamnek apertuullua!

12Wanguuq nunam piliaqestellra yuut-llu piliaqluki tamaantesqelluki. Pinimkun sagtellruanka qiliit; ataniumaaqa akerta, iraluq, agyat-llu.

13Wiinga tungaunii Cyrus-aaq calillerkaanun tengrungevkallruaqa piyullrenka elliinun piciurcecesqelluki cat-llu elluarisqelluki. Nak'rivkarciqanka tumyarat tamalkuita ayagvigkai. Elliin ataam nauciiqaa nunarpaka, Jerusalem-aaq, yuunka-llu teguarunrirtelluki. Kia akilirluku wall'u aassaqluni akilirluku man'a caliaqesqelluku.” Ataneq Artuqailnguq qanertuq.

14Ataneq qanertuq Israel-aamun, “Tukuutai Egypt-aam Ethiopia-m-llu piksaguciiqaci, Seba-rmiut-llu sugtulriit angutait pisteksaguciiqaci; taukut maligciiqaiceci kalivnerciumaluteng. Ciktaarluteng-llu ciuqerpeceñi qanruciiqaiceci, ‘Agayutem nayuraaci—ellii kiimi Agayutnguuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Israel-aam Agayutii, yuin anirturtiit, Agayutnguuq ellminek iirumaluni.

16Agayutngualilriit tamarmeng kiaresngiaciiqut;

17Tau͡gaam Israel-aaq anirtuumauq Atanerkun, cirlakillra-llu nangengaituq akwarpak tayima; yui-llu kiaresngiacecimangaunateng watqapik.'"

18Atanrem qiliit piliaqellrui— ellii taunguuq Agayun! Elucilirluku nuna piliaqellrua— asvaunaku piyugurararkaurtelluku piliaqellrua. Piliaqellrunritaa uitaviksunaunaku, tau͡gaam yungqerrarkauvkarluku. Taunguuq waten qanlleq, "Wiinga Atanruunga, allamek agayucetaituq.

19Aassaqlua qalartellrunritua wall'u piqatallrenka iirumaluki. Israel-aam yuinun yuaresqellrunritua nunami uitaviksunailngurmi. Wiinga, Ataneq, piciulriamek qanlartua; nallunrircet'laranka piciulriit."

Ellarpiim Atanra Babylon-aam-llu Agayutnguari

20Ataneq qanertuq, "Quyurrluci taici, atanruviit yuitni, unegtaullerni atanruvik piunrillrani; qanercetaarumallerkarpeceñun ullauci! Yuut wavirtaalalriit ang'aqluki muriit agayutnguateng piicagaqluteng-llu agayutnun anirturisciigalngurnun— tamakut yuut watqapiar camek nalluut!

21Tailuci nasvagciki picetaaruyuceci apqaurvigmi, picetaarucimalriit quyurrluki arenqiirturtelluki. Kia ak'a pivailgata tekitarkat qanrutkellruaki? Wang'unrituq-qaa, Ataneq, Agayun anirturilria yum'inek? Allamek agayucetaituq.

22"Wangnun tuigci wanirpak anirtuumaniartuci, ellarpiim yuini! Wiinga kiima Agayutnguunga.

23Akqutka piciuguq, cimiumangaituq-llu. Piciulua akqiunga tamalkuan wang'uciqa aturluku: Tamarmeng ciuqamnun ciisqumigciiqut, akeqlua-llu wangnun piciuciqniluteng.

24"Qanerciqut wangkun tau͡gaam cirlakin piniq-llu piarkaunilukek; eq'ukestenka tau͡gaam tamarmeng caunrilkumaciqut.

25Wiinga, Ataneq, anauciiqanka tamalkuita Jacob-aam kinguvri, ellaita-llu nanrarciqaatnga."

Isaiah 46

1"Watua iquklitut Babylon-aam agayutai! Bel-aq Nebo-llu ciktaarvik'lallruyaaqagket, tau͡gaam maa-i ek'agkek ciulvagnun, taqsuqengraata atmagtellukek.

2Agayutnguak ellmeggnek anirturciigatuk; tegumalutek ayaucimauk. Una tua-i watua iquklitelqaat Babylon-aam agayutain!

3"Niicugnicia, Jacob-aam kinguvrini, tamarpeci yum'a ilakuarraini. Yuurqaanerpeceñek aulukurallruamci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Agayutkavcia wiinga-llu aulukciqamci ak'allaurtellerpeceñun qiingellerpeceñun. Piliaqellruamci aulukciqamci-llu; ikayuumaciqamci aviutaqluci-llu.

5“Kitumun ayuqestassiiguciiqsecia?” qanertuq Ataneq. “Allatangqertuq-qaa wangtun ayuqellriamek?

6Yuut akiviutameggnek suulutaamek anciluteng; usperiluteng qerrirlimek. Calistekameggnek-llu piut suuluciiyurteṁek agayut'lisqelluku; Nutaan-llu qaqicaku ellaita ciktaarvikaat agayuluteng-llu tuavet.

7Quukatarluku ayautaat; elliat-llu enekaanun, tuani-llu nangengqauq, uitaviminek pektesciiganani. Kia piicagvikekani, kiusciigatuq anirturciiganaki-llu picurlagmek.

8“Umyuaqiciu una, assiilngiumalriani; umyuangcautekiciu calialqa.

9Umyuaqiciki cat pillret ak'a tamaani; nallunairciu wiinga kiima Agayutnguciqa allamek-llu wangtun ayuqellriamek pitailucia.

10Ayagniqarraallranek qanrutkellruaqa iqugkaa; ak'a imumi pivailgan qanrutkellruaqa piarkaq. Qanellrulua-llu picirkiuranka piciurtenrilngaitniluki, ca tamalkuan piarkaulqa piciqniluku.

11Calaralirnermek angutmek taisqiunga, taum qakurtartun (kenriirtun) puugtuaciqaaci piciurceciiqai-llu picirkiurallrenka. Wiinga qanellrurtua, piciurceciiqaqa-llu.

12“Niicugnicia, niicuilngurni yugni umyuarteq'lalriani cirlakillerkaq caperrnaqsukluku.

13Aviucillerkaqa elpeceñek ukaqvaqaniraqa— yaaqsinrituq. Anirturillerkaqa pinaciariinarngaituq. Jerusalem-aaq anirturciqaqa Israel-aaq-llu takarnarivkarluki.”

Isaiah 47

Babylon-aam Cuqcimallra

1Ataneq qanertuq, “Babylon-aaq, atraa atanruvigpet aqumlleranek, urr'amun aqumi cailkamun. Neviarcatun ayuqellruyaaquten angutem agtuqsailkiitun, nunarpauluten ciungani cirlakumaksaunak, tau͡gaam maa-i caqaqaunritellren cimirtuq mulnganairulluten-llu! Teguarurtuten!

2Miilissuutekun mukaaliluten! Kegginarpet patua au͡g'arru! Akluten-llu assilriit yuuluki! Taqmiin qakukarluku kuiggaat qeraraqluki!

3Yuut tangerciqaatgen matarpet; tangerciqaatgen caunrilkumaluten kiaresngianak-llu. Wiinga akinaurciqua, kia-llu arulairrngaunii.”

4Tanqilriim Agayutiin Israel-aam petuiraakut— atengqertuq Ataneq Artuqailnguq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Atanrem qanrutaa Babylon-aaq, “Aqumga nepaunak tan'germi; mat'um kinguani
aterpagtenqiggngaitaatgen angayuqat nulirracetun pitaluni pirpakumalriamek
tamaitni angayuqauvigni!

6Wiinga yuunka qenrutellruanka; yuk'enrilngurtun ayuqsagutellruanka;
cirlakevkarluki-llu elpenun, elpet-llu nangtellruaten takumcukevkenaki
ayagyuanringraata.

7Umyuarteqellruyaaquten angayuqam nulirratun ayuqerrlainarnayukluten,
makut-llu umyuangcauteksuunaki qaillun-llu iquan ayuqerkaucia
umyuaqsuunaku.

8“Niicugniu una, elpet anglaniyunqellriami, umyuartequten camun
pingaicukluten pengegnailngurmi uitiivet. Qanlartuten Agayucetun
angtaniluten— elpetun ayuqellriartaitniluku. Aipainrurrnayukluten
umyuarteqeksaituten wall'u nangtequteknayukluku irniarpenek tamarillren.

9Tau͡gaam carrarmi, ernermi ataucimi, tamarmek ukuk tuciiquk.
Qaillukuangerpet angalkunek-llu ikayungcaraqluten uingiutellriatun
irniariutellriatun-llu ayuqliriciquten.

10“Elpenek canganaicuksaaquten assiilnguq atullerpeni; yugmun-llu
tangerciigacukluten. Umyuartullerpet elisngaarpet-llu iqlutmurutaagten,
elpenek-llu qanrutaqluten, ‘Wiinga Agayutnguunga— wangtun ayuqellriartaituq.’

11Tau͡gaam assiitellria tuciiquq elpenun, tamatumek-llu au͡g'aricimangaituten.
Picurlaun alqunaq tekiciiquq elpenun— picurlaun umyuaqeksailken.

12Tuunrissuuteten tamalkuita piku'urki; aturturalaavki ayagyuarraanerpenek.
Pitsaqevkenateng ikayuryuaraatgen; alingevkarluki inglukesteten.

13Qaillun anagciigatuten ayuqucirtuastengqeng'e'rpet. Angalkurpet agyatgun
ciunerkarcutulit tailuteng anirturlitgen; yuut tamakut agyanek murilkitulit, qiliit
cuqtaartaita qanruquraraqluten canek elpenun piarkanek.

14“Tamakut caranglugtun ayuqeciqut, kenrem-llu ekuaciqai! Ellmeggnek-llu
anirturciigaciiqut pinianek kenrem— ekualria uuqnaqsiyaagciqngan, keneq
tauna maqarceñani canianun aqumluni matneqvigkaunrituq.

15Catngungaitut elpenun tamakut— agyatgun ciunerkarcutulit
ayuqucingcarvik'lalten ayagyuarraanerpenek. Ayagciqut unilluten
piyullermeggnun, elpet-llu anirturtekairulluten.”

Isaiah 48

Agayun Tekitarkamta Ataneqaa

1Niicugniciu man'a, Israel-aam yuini, Judah-mek kinguvalriani:
Ukvernarcarilaryaaquci Atanrem atrakun agayularniluci-llu Israel-aam
Agayutiinun— tau͡gaam piciuvkenaci qalartelartuci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Tau͡gken ucuryaggluci qanlaryaaquci tanqilriamun nunarpagmun yukniluci cacetuqutekniluku-llu Israel-aam Agayutii, atengqerrluni Artuqailngurmek Atanermek.

3Ataneq qanertuq Israel-aamun, “Ak'a tamaani qanrutkellruaqa ca piarkaq; tua-i-llu alqunaq piciurcetaqa.

4Nallunritellruluku-llu niicuitarkaucirci, peresciigalngurtun cavigtun camasciigalngurtun-llu punernertun.

5Taumek kinguqvani qaillun ayuqucirkarci ak'a qanrutkellrukeka, qanrutkaqluki cat piarkat pivailgata, qanresqevkenaci agayutnguarpeceñun tamakut pivkallruniluki.

6“Ciunguluku qanrutkellrenka piciqniluki piciurtellruut; piyuumiileng'e'rpeci qanerciquci tuaten ayuqluki piciqnillrenka piciurrniluki. Nutaan kitak niicetnaamci nutaranek tekitarkanek, piciurtarkat maniksaitellrenka ciungani.

7Watua tau͡gaam tamakut piciurcetanka; ciungani-llu waten ayuqellria piksaunani. Pillrukan, elpeci qaneryartuci nallunritellruniluku.

8Ukveksunailucirci nallunritellruaqa, inglulitaaryullerci ayagmek nallunaitellruuq. Taumek man'a ciungani niicecimaksaituq elpeceñun, qanrutkumaksaunani-llu niitelluci.

9“Yugnek nanraumallerkaqa pitekluku, eq'uqerteng'e'rma murilkellua piunga; eq'uqertelqa nayumiqaaqa piunrirngaunaci-llu.

10Naspaallruamci kenrakun nangteqnarqellriim, qerrirlim akim menuircaumalauciatun kenerkun. Nallunriraqa cakarniilucirci.

11Camek wiinga piaqama wangnek piteklua pilartua, atqa caunrilkuurcessngaitaqa, wall'u kina alla pillguciucessngaunaku ucurnarqucimun wiinga pikarkaugaqa, wiinga kiima.”

Cyrus-aaq, Ciuliqagta Atanrem Cucukellra

12Ataneq qanertuq, “Niicugninga, Israel-aaq, wiinga qayagaullemni! Wiinga Agayutnguunga, ciuqliugua, nangenrulua-llu, kiima Agayutnguunga!

13Wiinga unatemkun piliaqellruanka nunam tusnganri, qiliit-llu saggluki. Qilak nuna-llu taisqaqamtek, egmianun tailartuk ciuqamnun.

14“Quyurrluci niicugnici, tamarpeci! Iliita agayucet pivailgan qanrutkesciigataa yugmun cucukellemnun anguyagciqniluku Babylon-aaq; tauna piciquq wiinga pisqellemtun.

15Wanguuq qanrutestellra qayagaurtellra-llu; wiinga ciuliqagtellruaqa piluaqaravkarluku-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16“Canimnun taikanirluci niicugniciki qanellrenka. Ayagniqarraallranek ayaglua niicequ'urlua qalartelartua qanellrenka-llu tamalkuita piciurcequraraqluki.” (Elliin-llu Artuqailnguum Atanrem piniminek cikillruanga ayagcellua-llu.)

Atanrem Picirkiuraa Yum'inun

17Tanqilria Agayutii Israel-aam, Ataneq anirturceci, qanertuq: “Wiinga Atanruunga Agayutsi, elitnauristeci elluarrluci pisqelluci, tumkarpeceñek-llu apertuulluci.

18“Niisngallruciki-tuq alerquutenka! Atawaqauceci carvanirturalriatun ayuqellruyartut kuiggaartun meriucuunani. Cirlakiuralaryartuci-llu imarpiim qairi tag'arturalauciicetun ceñamun.

19Kinguveci-llu amllepiaryartut qaû̄gyatun, wiinga-llu piunriumavkayuicarluki.”

20Anici Babylon-aamek, teguarunrirluci! Qalarutkiciu man'a nunaniryugluci; ellarpagmun tamalkuan, qanerluci, “Atanrem anirturaa pisteñi Israel-aaq!”

21Atanrem ayagatellrani yun'i mertailngurkun meqsuaksaitellruut. Meq qurrlurcet'lallrua qiurmek; qiuq qupevkallrua, meq-llu tuaken qurrlurluni.

22“Uitanqegcisciigatut assiitellriit yuut,” qanertuq Ataneq.

Isaiah 49

Israel-aaq, Tanqiat Atanruviit

1Niicugnicia, yaaqvanelngurni atanruvigni, yugni yaaqvani uitalriani! Atanrem cucukellruanga yuurpailegma pisteknalua.

2Qanellrenka ipgivkallrui nuussirpagtun. Elliin nakmiin unatmikun cayailkuciumallruanga. Pitegcautetun ayuqlirivkaraanga, ipegcaumaluni atuqainaulriatun.

3Elliin-llu qanrutaanga, “Israel-aaq, elpet wiinga pistekamken; elpeggun, yuut ucurnarivkarciqaatnga.”

4Wiinga qanertua, “Elliinginaq wiinga calillrulliniunga! Caugarkaunrilnguq cakviurutekluku.” Taû̄gaam ukveksugngaaqa Ataneq caliaqa anagyaaqutlerkaanek; nunulirciqaa caliaqa.

5Yuurpailegma Atanrem nakmikellruanga; pisteksagutellruanga yun'i ut'rutesqelluki, Israel-aam yui cekavngalriit ut'rutesqelluki. Atanrem takarnarivkalaraanga; piniqa elliinek kingunengqertuq.

6Atanrem qanrutaanga, “Angenrulriamek caliarkarpenek pingqertua, pisteā̄maa. Pirpakumallrat Israel-aam yuinun unegtaulrianun ataam piksagucetqainarngaitan, taû̄gaam tamatumun tapqulluku tanqiuvkarciqamken atanruvignun— ellarpiim yui tamalkuita anirtuumasqelluki.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Israel-aam tanqilria Agayutii, anirturtii-llu qanertuq cakneq caunrilkumalriamun, atanruviit-llu eq'ukluku atanirturilriit-llu pistekluku; “Nunam atanrin tangerciqaatgen angicimallerpeni nangerciiqut-llu nasvagluku elpenek qigcigyullerteng; atanerruat-llu tangerciqaat, cikluteng-llu takarnarqutmek piluten.” Man'a tuaten piciquq Atanrem cucukellruaku pisteñi; tanqilriim Agayutiin Israel-aam akqutni pinricuilamiki.

Kitugtellra Jerusalem-aam

8Atanrem qanrutai yun'i, “Anirtuumallerkarci tekiskan, iryakciqamci niilluki-llu qayagaurutsi ikayuusqelluci. Nayurciqamci camun-llu pivkarngaunaci elpeciuggun-llu akqut'liciqua pillgutekluki tamalkuita yuut. Ataam-llu uitaviksagutelluku nunasi watua maa-i uitaviksunailengraan.

9Itengqalriit qanruciiqanka, ‘Itercivigmek anici!’ tan'germi-llu uitalriit, ‘Anici tanqigcetellriamun.’ Qusngitun ayuqeciqut nerelriatun qemini;

10kaigngaitut meqsugngaunateng-llu. Akertem nunam-llu mer'ilnguum puqliin akngirrngaitai, takumcukestiita ciuliqagciiqngateng. Ciuliqagciiqai mer'et ulvelriit nunaitgun.

11“Tumyariciqua ingrit aturluki uplua-llu tumyaramek yum'a egilervigkaatnek.

12Yuunka taiciqut yaaqvanek, negeqvamek kanaknermek-llu, Aswan-aamek-llu ungalalirnermek.”

13Aturpagci nunaniryugluci, qilagni, Qayagpii nunaniryugluten, nunami! Ingrit-llu aturpaglit! Atanrem qarutarkaungaki yun'i; takumcukluki nangteqellratni yun'i.

14Taug̃aam Jerusalem-aam yui qanertut, “Atanrem wangkuta cakaaraakut! nalluyagutaakut.”

15Taug̃aam Ataneq waten kiuguq, “Arnam-qaa irniani aamareskengani takumcukevkenaku nalluyagucugngaa? Aanaulriim irniani nalluyagutengraaku, wiinga nalluyagusngaitamci.

16Jerusalem-aaq, wiinga nalluyagusngaitamken! Tumamnun igautellruamku atren.

17“Ataam nautestekaten tekitniarartut, ayagarkaurtut elpenek navgurillret.

18Kiarrluten tangaagiki makut qaill' pilriit! Yut'en quyurtengut— kingunermeggnun utertut! Unguvalriarulua Agayutngucimtun, ucuryagutekciqaten yut'en, kassuutnerraralriim arnam ucuryagucilauciatun tangnircautminek.

19“Nunan navguumallruuq yuirulluni-llu— taug̃aam yuut uitayarturluteng tamaani tailriit piviilkessaguciiqaat. Navguumalrianun-llu unicestelci uitavigpeci yaaqsikiini uitaciqut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Yugpet-llu teguarullermeggni yuurtellret iliini qanruciiqaatgen, ‘Nuna man'a
piviirutuq, pivigturikaniisqumayaaqerput uitavigkamteñek!’

21Umyuarpegun-llu qanerciquten: ‘Kia makunek yugkitanga? Irnianka
nangluteng tuqullruut allanek-llu irniangesciigani. Nunamnek
ayagcecimallruama— kia makut mikelnguut anglicalqaki? Kiimellillruyaaqua
unitellratni— naken makut mikelnguut taigat?’”

22Ataneq Agayun waten qanertuq yum'inun: “Atanruviit qanruskumteng, irniaci
ut'ruciiqait.

23Nunam atanri; nulirrita-llu irniaqellriatun pitarrluci piciqaiceci. Ciktelarciqut
ciuqerpeceñun qigcigyugluteng elpeceñek; tuaten pikata nallunrirciqerci
wiinga Atanruciqa; ikayuusqelluteng-llu wangnun utaqalgilriit
qacuvallagngaunateng.”

24Teguiyugngaan-qaa anguyagta aklunek uayaaqengallrinek? Teguari-llu-qaa
nangcitulim atanrem aviucugngaaten?

25Ataneq waten qanertuq, “Ilumuulriamek tuaten ellirarkauguq. Anguyagta
teguarinek allurrluku, nangciluni-llu atanirturilriim tegukengallri teguluki.
Callulriit elpeceñek callugciqanka, irniaci-llu anirturluki.

26Elpeceñek nangcilriit tuqurquceciiqanka; taangiqellriatun ayuqluki
tuqurqutelluki. Yuut-llu tamarmeng nallunrirciqaat Atanruciqa, anirturilria
elpeceñek teguarunrirtelluci. Nallunrirluku Israel-aam yuinun Artuqaunii
Agayutkuciqa.”

Isaiah 50

1Ataneq qanertuq, “Umyuartequci-qaa yuunka ayagcecukluki angutetun
avvutellriamek nuliaminek? Nau-wa-mi, tua-i, kalikat avvutessuutet?
Umyuartequci-qaa tunyukluci teguarullerkarpeceñun angutem tun'ilauciatun
irniaminek pistepayuaraurtesqelluki? Qang'a, assiilngurpeci ayagcetellruiceci
teguarurtelluci; ayagcecimallruuci inerciigalucirci pitekluku.

2“Ciin wiinga yuunka maligarutenritat ullallemni anirturyarturluki? Ciin
kiullrunritatnga qayagaungramteng? Piniatessiyaagama-qaa anirturciigatanka?
Amta-llu wiinga qanquma imarpik kineryugngaluni kuiget-llu meriulluteng,
neqet tamaanelnguut tuqulluki tep'ngevkarluki.

3Qiliit-llu tan'gerivkaryugngaluki missuullernek patumalriatun
ayuqlirivkarluku.”

Niisngalriarullra Atanrem Pistiin

4Atanrem Agayutem ayuqucirtularaanga qaillun qanrarkaucimnek,
nallunritesqelluku qaillun pinirillerkaat mernulriit. Unuaquaqan
neq'aniurcetaqlua niitesqelluku elitnaurutkani wangnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Atanrem taringyaurcetellruanga, wiinga-llu inglulitellruvkenii kingupiallruvkenii-llu.

6Kaugtuaraqatnga tunuka manila'rqa. Ilalcirlua uitalartua arivtengraatnga, nuyanka tuaten ungiinka-llu qecuungraitki qecirangraatnga-llu.

7Arivutaita akngirtesciigataatnga Atanrem Agayutem ikayulaanga. Aksaumalua ciuniularanka. Nalluvkenaku kiaresngiacecimangailuciqa,

8tua-i-wa Agayun canimelami, elliin asguranairciqaa pinarqutailuciqa. Kina cacetuluni pinarqutemnek paivciyugngaa? Tamamegnuk qanercetaarvigmun ayagnaurtukuk! Tuani picetaaruteten qanrutekniaten.

9Artuqailnguum Atanrem tungaunani anagyaaqutaanga— kina tuall pinarqelriarunilua qaneryugngaa? Picetaarutestekellrenka catairuciiqut; nangciqut 'lumarrartun ciissiaraat 'lumarrarnek nertulit nerellracetun.

10Tamarpeci qigcikestaini Atanrem niisngaluki-llu pistiin qanellri, ilumun tan'gercecaaqeciquq tumyaraq piyuavigci, tau͡gaam cacetuqutekiciu Ataneq, Agayuceci cacetuqutekiciu.

11Tamarpeci picirkiulalriani ilaci piunrirnaluki piunriumaciquci elpeci pillerkiurarpeciuggun. Atanrem tungaunani man'a pivkarciqaa; nangteqlerkarpenun tekiciiquten.

Isaiah 51

Qaruyun Jerusalem-aamun

1Ataneq qanertuq, “Niicugnicia, elpeci anirtuumayulriani, wangnun tailalriani ikayuusqelluci. Umyuaqiciu teggalquq nauvillerci, taum-llu teggalqum uitavillra.

2Umyuaqiciu Abraham-aaq, ciuliarci, umyuaqluku-llu Sarah, elliinek kinguvalriaruavci. Qayagaullma nalliini Abraham-aaq, irniaritellruyaaquq, tau͡gaam wiinga atawaqaasqellruaqa irniangevkarluku-llu, kinguvri-llu naaquciirucelluki.

3“Jerusalem-aaq takumcukciqaqa yuut-llu imenrini uitalriit. Nunii naugisciigalnguullrungraan, naucetaarviurciiqaqa, Eden-aami naucetaarvililrucimtun. Nunanirqeciquq angnirnaqluni-llu tauna, aturpagaciqut nanrarlua quyauviklua-llu.

4“Niicugnicia, yumaa, niicugniciki qanellrenka: Yuunka ayuqucirtuutekaitnek cikirciqanka; alerquutenka-llu tanqiutekciqait.

5Egmian tailua anirturciqanka; cirlakillerkaqa ukaqsigian. Wiinga tungaunii atanirturciqanka atanruviit. Yaaqvanelnguut nunat utaqaat taillerkaqa; neryuniurutekluku wangnun anirtullerkarteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Ciuggluci qiliit kiarciki; nuna-llu cali tangaaluku! Qiliit aruvagtun catairuciiqut; nuna-llu nangciquq ak'allatun aturatun, yui-llu tuquaciqut ciivagtun. Taug͡aam wiinga anirturiyaraqa nangengaituq; aviucilqa-llu iquklisngaunani.

7“Niicugnicia, piciulriim nallunritestaini, ayuqucirtuutma-llu avaliqestaitni ircaqurpeceñi. Alingeksaunaci yuut kasnguyugcetaangraiceci caunrilkuurluci tuaten;

8Tangruunrirciqut aturatun ciissit 'lumarrartutulit nerellracetun! Taug͡aam wiinga aviucilqa piugarkauguq akwarpak; anirturiyaraqa-llu piugarkauluni kinguveqellrianun tamalkuitnun.”

9Tupagluten, Ataneq, ikayurkut! Pinin aturluku anirturkut; ak'a ciuqvani pilallrucirpetun. Nauwa elpet kepullruan imarpigmi ciissirpak Rahab-aq ciqumlluku.

10Elpengullruuq imarpiim kinercecestellra tumyariluten-llu mer'em akuliikun, elpet anirtuq'ngaten tamaaggun qeraasqelluki.

11Anirtulten tekiciiqut Jerusalem-aamun angnirluteng, aturluteng qayagpagaluteng-llu nunaniryugluteng. Angnirciqut-llu akwarpak, angniitnarqellriamek iluteqnarqellriamek-llu nalluluteng.

12Ataneq qanertuq, “Wanguuq pinirivkartek'lallerci. Caulriaci alikelarceciki yuut tuquarkaungraata, canegtun piunrirarkatun ayuqellriit?

13Nalluyagutarci-qaa Ataneq piliaqestellerci, nengcetellrat qiliit nunam-llu tusnganerkiurtellra? Ciin tua-i yuuqatarceci alingurluci unuaquaqan qenrutaitnek nangtestevci, taukunek piunrirnaluci upingalrianek? Qenerteng'e'rmeng agturngairutaaci.

14Itengqalriit ak'anun pivkenaki anevkaumaciqut; unguvamaciqut kaigngaunateng-llu.

15“Wiinga Atanruunga Agayutsi; imarpik wiinga uitanrircet'laraqa qairvagcelluku-llu. Wiinga atengqertua Ataneq Artuqailnguq!

16Sagtellruanka qiliit nuna-llu tusngavigkiurluku; Jerusalem-aaq-llu waten qanrulluku, ‘Elpeci wiinga yuk'amci! Ayuqucirtuutemnek cikillruamci, Cayailkuciumaluci-llu unatemnek.’”

Jerusalem-aam Nangteqellran Iquklitellra

17Jerusalem-aaq, tupii! Segg'angcarluten makten! Mellruuten saskamek anucimirqecetaarutmek imalegmek Atanrem eq'uqerrluni elpenun cikiutellranek mer'esqelluku; mellruan, ayaluavkaraaten-llu.

18Ciuliqagcestekaituten, yugpet-llu iliitnek tass'uqestekaituten.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Malruk arenqiallugnarqellriik tuc'amek elpenun: anguyagkun nunan uitavigkarniirulluni, yut'en-llu palualuteng. Kitumek pitaituq takumcukestekarpenek.

20Tumyarat kassugutellratni yut'en iquagut cirlaum ugaani piniarulluteng; tuntutun pissurteñeng pissuutainun napingalriatun ayuqliriluteng. Tuaten piluteng naspetaat Agayutem eq'uqertiin tuknitacia.

21Jerusalem-aarmiuni nangteqellriani, ayalualriani taangiqellriacetun,

22Atanrem Agayutevci anagyaaqulluci qanertuq, “Saskaq aug̃'aqatarqa eq'uqertellemni cikiutekelqa elpeceñun. Wine-aq merngairutarci ayaluavkartellerci.

23Cikiutekciqaqa nangcestevceñun, iqurqesteklerpeceñun tumyaranun tutmautnaluci-llu marayatun pitarrluci.”

Isaiah 52

Agayutem Anirturciqaa Jerusalem-aaq

1Jerusalem-aaq, piniri ataam angliri! Tanqilria nunarpiini Agayutem, aturanek ucurnarqelrianek at'en! Agayumanrilnguut itenqiggngaitut ikirtuqerpegun.

2Teguarullerpenek angiten elpenek, Jerusalem-aaq! Nangerten urr'amek aqumluten-llu atanruvigmun aqumllerpenun! Angiciki kalivneret qillrutaci, teguarulriartaini Zion-aam!

3Waten qanran Ataneq, “Teguarurtellerpeceñi, akilirluci pillrunritaiceci; tuaten-llu akiinaci angicimaciquci.

4Ayallerpeceñi Egypt-aamun uitaqernaluci, umyuarci aturluku pillruuci; Assyria-m, taug̃aam, umyuarci aturcetevkenaku tegullruaci akimek qanerpek'nani.

5Tuamta-llu cali tuaten ayuqellria Babylonia-mi pillruuq: teguarurrluci, akiliutaunaci. Atanirturceci ucuryagtelartut ellmeggnek tuaten nanrarluteng taqsuunateng-llu caunrilkuuraqlua wiinga.

6Kinguqvaarni nallunrirciqerci wiinga Agayutnguciqa qalartelallruciqa-llu elpeceñun.”

7Assirpagta tanglleq qaneryaramek taitellriamek ingrit tevuraluki, tailluni qaneryaraqegtaarmek, uitanqegciluta yuullerkamteñek! Qanrutkaa cirlakillerkarput qanrulluku Zion-aaq, “Agayuten Atanruuq!”

8Nunarpiim qaunqestai qayagpagaut, pillgutekluteng nunaniryugluteng qayagpagaut, Tungaunaku tangrramegteggu utertellria Ataneq Zion-aamun.

9Qayagpagaci nunaniryugluci, imenrini Jerusalem-aam! Atanrem aviutarkaungaku nunarpani qarulluki-llu yun'i.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Atanrem tanqilria pinini aturluku; anirturciqai yun'i ellarpiim-llu tamarmi tangerciqaa.

11Pinritevkenaci ayagniartuci Babylonia-mek, Agayuuviim akluin ayagatestaitni. Inerquusngalriit agturyaqunaciki; menuurcaaqevkenaci elpeceñek piniartuci nutaan-llu ayagluci.

12Maa-irpak cukangnaqevkenaci ayagciquci; qimagluci pingailavci. Atanrem Agayutevci ciuliqagciiqaci, camun-llu pivkarngaunaci.

Nangtequralria Pista

13Ataneq qanertuq, “Pisteka piluaqerciquq caliamini; cakneq-llu ucuqumaciquq.

14Amlleret yuut tangllermeggni tatamut, tangnerrlugnaqngan yuuciinani.

15Taug̃aam maa-i amlleret atanruviit yuita alangaarutkeciqaat, atanret-llu qanerkaiciiqut alangaam ugaani. Qanrutkumaksailnguq ellmeggnun tangerciqngamegteggu, niiteksailkesseng-llu ayuqucingluku.”

Isaiah 53

1Yuut kiugut, “Kia-kiq ukveksallruagu maa-i qanrutkek'ngarput? Kia-llu-kiq umyuartequcallruagu man'a Atanermun caliaqnayukluku?

2Atanrem pisqutkellrua pisteñi nausqelluki naugaartun acilqungelriatun kinertellriami nunami. Ayuqucimikun takarnarqutaitellruuq wall'u kenegnarqutaunani wangkutni nangrunaunani, ayarikluku-llu piksuumikarkamteñek piinani.

3Yuut caunrilkaat qessakluku-llu; angniinani yuuluni, iluteqsaram-llu ayuqucia nalluvkenaku; yuut tangerrsuumiitellriatun ayuqut'laraat caunrilkumaluni caunrilngurtun-llu ayuqucimaluni.

4“Taug̃ken elliin nangtequtekaqsalput engellugtuutekaqsalput-llu atullrui. Wangkuta taug̃ken umyuarteqluta nangteqellrani Agayutmun tuaten pivkaryukluku anucimirqecetaarluku.

5Taug̃aam ellii kiliumallrulliniuq assiilnguput pitekluki; qiurqumaluni-llu inerciigalucirput pitekluku; kaugtuarumallermikun tamalkuurcetaakut, qiunrikun canrircecimaluta.

6Wangkuta-llu tamamta qusngitun iqlutmun ayallruukut, umyuarput aturluku. Atanrem-llu wangkuta anucimirqecetaarutkaqsaaqellerput elliinun aturtelluku.

7“Umyuamikun ayuqucimikun-llu nangcimanger'mi camek qanqallrunrituq. Qusngiyagartun tuqucimallerkaanun ayautengraatni, qusngitun-llu kepliartekami tegulangraatni nepaitelauciicetun, qanqallrunrituq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Teguamegteggu pinarqelriarunirraarluku tuqucimallerkaanun ayautellruat, kia-llu umyuarniurutkellrunritaa ciunerkaa. Tuqucimaluni wangkuta yugni assiilnguput pitekluki.

9Qungumun-llu ellillruat assiilngiumalrianun ilaliulluku, tungmagcimaluni tukuulrianun ilaulluku, assiitellriamek atuqsailengraan iqluuqsaunani-llu.”

10Atanrem-llu elliin pisqutni aturluku nangteqevkallrua; cikiutekluni ellminek tuqullrakun yuut aug'aricimaarkaurtesqelluki. Taumek elliin tangerciqai kinguveni; unguvamaciquq, wiinga-llu piyulqa elliikun piciurtarkauluni.

11Nangteqlermikun caliallni tangerquniu angnirciquq; nallunriciiqaa elliinginaq nangteqellrunrilucini. Wiinga tengrurrlainatulim pistem̄a ilukegcitek'ngama, aturciqaa yugugaat anucimirqecetaarutkaat ellii-llu pitekluku wiinga aug̃'ariciiqanka.

12Taumek wiinga quyilriamek pingevkarciqkeka, ilalirluki quyilriit ellmaaraunrilnguut. Elliin unguvani qunukevkenaku cikiutekngaku assiitellriit yuut ciunerkaat aturluku. Amlleret assiilngiumalriit atu'urkaat elliin aturluku piicaulluki tuaten aug̃'aricimasqelluki.

Isaiah 54

Atanrem Kenkillra Israel-aamek

1Jerusalem-aaq, irniangyuilngurtun ayuqellruyaaquten, Taug̃aam maa-i atuqina qayagpagaluten-llu nunaniryugluten. Irnialinruarkaurcavet arnami uituumalriami.

2Pelatekaq uitaviin angtucarru; ilavkui taktucarluki quliari-llu asvaiqcarluki!

3Nunautevci engelai elaqvaqanirciqaci; nunauteklerci ataam tegukuvciu allanek yungqelleq man'a engelkarrluku. Nunarpiit mat'um ciungani yuitelallret yiilarciqaci.

4Alingevkenaci— kiaresngiacecimanqiggngailavci; kasnguyugcecimanqiggngaunaci. Umyuaqenrirciqan allaliullren uingnerrallerpeni, alianiulallren-llu cakneq aipainrurtellerpeni.

5Piliaqestellren uingulriatun ayuqeciquq elpenun— atqaa Artuqailnguq Ataneq. Tanqilriim Agayutiin Israel-aam anirturciqaaci— ellii ellarpiim atanirturtekaa.

6Israel-aaq, uingnerraralriatun ayuquten, uingan uniskiicetun ciunerkairutellriatun. Taug̃aam Ataneq ataam ullaasquq elpenun qanerluni:

7“Ellmaarmek unisngaqallruamken; kenkekanirluten ataam teguciqamken.

8Umyuaqa assiircan qenqerrlua unisngaqallruamken, taug̃aam wak'nirnek taqsuunii kenkiciqa elpenek nasvaumaciqaqa.” Tuaten qanertuq Ataneq anirturten.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9“Noah-m nalliini akqillruunga nuna ulerpanqigcetarkauvkenaku. Waniwa-llu akqiunga qenrutenqiggngaitamci; nunurngaitamci wall'u anucimirqecetaanqiggngaunaci.

10Ingrit qemit-llu elavngariciqsaaqut, tau͡gaam wiinga kenkilqa elpeceñek iquklisngaituq; akqutkelqa-llu uitanqegcivkararkauniluci akwarpak piuvkarciqaqa.”

Ciunerkaa Jerusalem-aam

11“Jerusalem-aaq, nangteqellriatun casciigalngurtun qarutestekailngurtun-llu ayuqluten nunarpauguten, wiinga tau͡gaam tusnganerkiurciqamken teggalquqegtaarnek.

12Nayurviliciqamken teggalquqegtaarnek ruby-nek, ikirtuqiluten-llu teggalquneq kenertun ciqinqatulinek, qacarneliluten-llu kassuggluten teggalquqegtaarrlainarnek.

13“Wiinga-llu tungaunii yut'en elitnaurciqanka yuuvkarciqanka-llu nuuqicecuunaki uitanqegcivkarluki-llu.

14Elluaryaram piciunrem-llu pinirivkarciqaaci. Nangtaunqiggngairulluci alingniunqigngaunaci-llu.

15Anguyakunegceci, wangnek cingumastaunateng piciqut; nakukesteci-llu piugarkaunrirluteng.

16“Wiinga piliaqellruaqa caviliurta, kenermek kumarcilartuq cavik unaircarluku caskulilartuq. Anguyagta-llu cali piliaqellruluku, caskut aturluku tuqurqilartuq.

17Tau͡gaam elpeci caskum akngirrngaitaaci; picetaaruskaceci-llu kiucirkailngaunaci. Wiinga pistenka anagyaaquciiqanka cirlakivkarluki-llu.” Waten Ataneq qanertuq.

Isaiah 55

Agayutem Takumcukutni Cikiuteksugaa

1Ataneq qanertuq, “Kina imna meqsulria— Wani-wa-tang meq! Tailuci, akiutailngurni— kipulluci mukaarkanek nerici! Tailuci! Kipuci wine-amek milegmek-llu— camek akilirngaituci!

2Neqkaunrilngurnun ciin akiuceci caanguaqelarceciki? Ciin-llu akingukaraci kipussaagutkelarceciki camirutkaunrilngurnun? Niicugnirraarlua qanelqa maligteqerciu picalqerrulriamek neryukuvci.

3“Niilluci watua, yumni, taici wangnun; taici wangnun, unguvakangniartuci! Nang'arkaunrilngurmek akqut'liniartua elpeceñun atawaqautnek-llu pingevkarluci akqutkellemnek David-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Ciuliqagten̄gurtellruaqa atanirturten̄gurrluku-llu atanruvignun, elliikun-llu nasvallruaqa piniqa.

5Maa-i kelgiyugngariuci allat atanruviit yuitnek; mat'um ciungani nallullruyaaqaiceci, tau͡gaam maa-i quyaqerluteng ullalarciqaiceci ilaucugluteng elpeceñun! Wiinga, Ataneq Agayutevceñi, Tanqilria Agayutii Israel-aam, man'a tuaten ellirceciiqaqa; takarnarivkarciqamci ucurnarivkarluci-llu.”

6Yuarciu Ataneq nataqsugngallerpeceñi, piicagvikluku-llu canimetellrani.

7Assiitellria yuk, umyuangcaryulria-llu assiitellrianek ayuqucilinqiggli umyualinqiggluni. Ut'reskili Atanermun, Agayutemteñun; takumcutalriamun assiilngurnek-llu aug'ariciyunqeggluni.

8“Umyuangcautenka,” qanertuq Ataneq umyuangcautevcetun ayuqenritut, piciryaranka-llu piciryarpecetun ayuqevkenateng.

9Qiliit quyinruciicetun nunami, tuaten-llu piciryaranka quyinruut piciryararpeceñi umyuangcautenka-llu umyuangcautevceñi.

10“Ellallilauciatun qanirluni-llu qilagmek, ataam-llu utertevkenani nuna tau͡gaam mirluku. Naugivkarluku naucetaarkangyugngarivkarluku nauceciiyurta kailriit-llu neqkangevkarluki,

11Tuaten ayuqerkauguq qaneryaraq qanemkun qanrutkelqa, unangevkenani camek wangnun uterrngaituq; pisqumalqa pinrilngaitaa; ayagcetlemni tamalkuita pisqumallrenka piciqait.

12“Babylon-aamek ayagciquci nunaniryugluci, uitanqegciluci anuciiqaiceci nunarpagnek. Ingrit qemit-llu ciunerpeceñi atuuciiqaiceci napat-llu qayagpagaciqut nunaniryugluteng.

13Napat cypress-aat nauciqut nagtaarrluut naumauviitni; napat myrtle-aat cukilanat naumauviitni nauciqut. Man'a-llu nallunailkutauciquq akwarpak, neq'akevkaraqluki elpeceñun wiinga, Ataneq caliaqellrenka.”

Isaiah 56

Agayutem Yuin Ilakeciqait Tamalkuita Atanruviit

1Waten Ataneq qanertuq, “Elluaruciq tegumiaqiciu, piciuneq-llu aturluku, tamaa anirturciqngamci.

2Atawaqerceciiqanka Sabbath-aam ciumurutestai, menuurteksaunaku, assiilngurmek-llu atuqsaunateng.”

3Allanrem ilaksagutellrukuniki Atanrem yui qanenrilkili, “Atanrem yun'i ilalirluki agayuvkalarngaitaanga.” Angun-llu iguugiumalria watqapik umyuarteqenrilkili irniangesciigalami, ilausngasciigacukluni Agayutem yuinun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Ataneq tuaten ayuqelriamun qanertuq, “Kevgiuquvnga Sabbath-aam atullrakun, calian-llu ilukegcinarqekan wangnun, piciuluten-llu akqutka tegumiaqekuvgu,

5atren neq'akumaciquq Agayuvigpamni yumni-llu qetunrangqellerpet paningqellerpet-llu pinranek. Watqapik nalluyagucimangaituten.”

6Cali Ataneq qanertuq allanernun ilautellernun yum'inun, kenkestem̄inun kevgiurtem̄inun-llu, Sabbath-aam-llu atulartainun, piciuluteng-llu akqutmi tegumiaqestainun:

7“Wiinga ayauciiqamci Zion-aamun, qigcignarqelriamun ingrimnun, angnimek imangqertelluki enemni piicagvigmi, ciuniuraqluki-llu ekuagarkat elliitelci ekuavima qaingani. Wiinga Agayuvigpaka aterpagcimaarkauguq piicalarvigkaatnek tamarmeng atanruviit yuita.”

8Artuqailnguq Ataneq, ut'rutestellrat yum'i Israel-aat nunameggnek ayagcecimallratnek, akqillruuq allanek cali yugnek taivkariciqniluni ilakaitnek.

Israel-aam Ciuliqagtai Pinarqelriaruut

9Atanrem allat atanruviit yuit taisqai ungungssitun yun'i neresqelluki.

10Ellii qanertuq, “Tamarmeng ciuliqagtet, aarcirturiarkauyaaqellriit yumnek, cikmiumaut! Cat tamalkuita nalluluki. Qimugtetun murilkestetun ayuqut qiluyuilngurtun taklaluteng qavangurtualuteng. Qavaryunqeggluteng.

11Qimugtetun camircesciiganateng nerrsaagturalriatun ayuqut. Ciuliqagtet ukut taringumanritut. Umyuarteng aturluku ellmeggnek arcaqakluteng.

12‘Tailuci wine-amek aqvatnaurtukut,’ ukut taangaryunqellriit qanertut, ‘mer'aniartukut aqsiluta! Unuaqu assinruarkauguq qak'mumi ernermi!’”

Isaiah 57

Israel-aam Agayutnguanun Caumallra Atawaunrituq

1Ellualriit yuut tuqulartut, tau͡gaam kina-llu imna taringumanrituq cangalliurutkevkenaki-llu. Tau͡gaam tuquaqata, nangteqnarqelriim pisciigalilarai.

2Elluarrluteng yuullret uitanqegcitmek mernuinercillerkameggnek-llu pinglartut tuquaqameng.

3Taici wavet cuqcimallerkarpeceñun, assiilngiumalriani! Cangallrunrituci angalkuni, akusrarutekilriani akissuni-llu.

4Kina anglaniteksеciu? Kina-llu elpeci iqlungalriani caunrilkuurceciu?

5Akusrarutekiluci agayulartuci agayutnguarpeceñun napat qigcikek'ngarpeci aciatni. Elliitek'laraci irniaci ekuagarkauluki teggalqut qerranqurritni kuiget caniatni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tamaaken-llu teggalqunek manigcetellrianek avurraarluci agayucetun pitarrluki agayuaqluci. Wine-amek-llu kuvluki elliigaqluci tamakunun, payugtaqluki-llu mukaarkanek elliitekluki. Umyuartequci-qaa makut tamalkuita wangnun ilukegciteksukluki?

7Ayalartuci-llu qertulrianun ingrinun tamaani tuqutarkanek ekuagiluci elliinaluci arniurnaluci-llu.

8Napartelaraci-llu tun'ernarqelriit agayutnguaci amiigpeci ilulirneritnun. Wiinga-llu catkevkenii; arnarkarpeceñek akilirluki pirraarluci, matarrluci inglerpeceñun inartelartuci kenkuurtevceñek aipirluci. Aglumallerci-llu cupuirluci aturluku tuani.

9Tepkegcarluci uqumek-llu minguggaarluci agayuyartulartuci agayutnguamun Molech-aamun. Yuaresqelluki agayutnek, ayagcecilartuci kevganek yaaqvanun, tuqumalriit-llu nunakengraatgu, agayunaluci tamakunun.

10Taqsuqcilartuci yuaraluci allanek agayutnek, taug̃ken yuarallerci qacuiyuunani. Umyuarteq'laavci umyualngunarqellrianun agayutnguarpeceñun pinirivkalaryukluci, taumek taqsuqengyuilnguci.

11Ataneq qanertuq, “Kinkuulriameng makut agayutet alingevkalartaceci, iqluulangevkarlua nalluyagutqapigtellua-llu? Takaqenrirarpecia-qaa ak'anek qaneqsailama?

12Elpeci umyuarteqsaaquci piciulria aturyukluku, taug̃aam wiinga nasvagciqaqa ayuqucirci, agayutnguarpeci-llu ikayurciigaciiqaiceci.

13Qayagauquvci ikayuusqelluci, agayutnguarpeceñun ikayurteskici! Anuqsaaraam ayauciiqai. Wangnek taug̃aam cacetuqutekilriit uitaciqut nunami wangnun-llu agayularciqut Agayuvigpamni.”

Agayutem Akqutii Ikayurciqniluki Canrirtelluki-llu

14Ataneq qanertuq, “Yuunka uterceciki wangnun. Aug̃'arluki avirautellriit tumkaatnek! Tumyarici upingariluku-llu.

15“Wiinga quyilriaruunga tanqilria Agayun, nangyuilngurmek unguvalria. Uitavingqertua quyilriamek tanqilriamek, taug̃aam cali uitaaqlua ellmeggnek pivakenrilngurni, umyuarnayagucilriani-llu, ataam piyuumingesqelluki neryuniurut'ngesqelluki-llu.

16Wiinga yuunka unguvamek cikillruanka, pinarqellriaruniluki piurngaitanka qenruqu'urngaunaki-llu kesianek.

17Wiinga qenrutellruanka assiilnguit pitekluki, taumek anucimirqecetaallrukenka cakaarluki-llu. Taug̃aam pamatekellrunritaat tuaten pingramteng ayuqucirteng-llu cakanirpek'naku.

18“Tangvallruaqa qaillun ayuquciat, taug̃aam wiinga canrirceciiqanka. Ciuliqagciiqanka ikayurluki-llu, angniilnguut-llu qaruciiqanka.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Uitanqegcitmek tamalkuita yuut cikiryuumaanka, canimelnguut yaaqsilriit-llu! Wiinga yuunka canrirceciiqanka.

20Taug̃aam assiilnguut yuut uitasciigalngurtun imarpigtun ayuqut, qailirturalriatun, kiituani iluvautelartut qairi caarrlugnek marayamek-llu.

21Uitanqegcitkaitut assiilngiumalriit yuut.”

Isaiah 58

Piciuluni Yagyaraq

1Ataneq qanertuq, “Qayagpaga qastutacirpetun! Qanruski yuunka Israel-aat assiilnguitnek!

2Agayulartut wangnun erenret tamaita, qanerluteng piciryaranka nallunriryugluki alerquutenka-llu aturluki. Cali-llu qanerluteng wangnun cikiisqelluteng ellualrianek alerquutnek tengrukniluku-llu agayullerteng wangnun.”

3Yuut aptut, “Ciin wangkuta yagciqseta Atanrem catkenrilkaku? Ciin-llu nerenrilkurciiqseta murilkenrilkakut?” Ataneq qanertuq ellaitnun, “Tua-i-wa elpeci yaallerpeci nalliini, piyullerci aturluku pilaavci nanglluki tuaten calisteci.

4Yaagaqavci mulngakenrilartuci nakukulluci, qanllerpeciuggun inlukulluci callualuci tuaten. Umyuartequci-qaa tuaten yaakuvci piicallerci niitnayukluku?

5Yaagaqavci, elpeceñek nanglluci pilartuci; qamiquci puteggluki canegtun, curirluci-llu missuullernek qamllermek-llu. Elpeceñi-qaa tuaten yagyarauguq? Umyuartequci-qaa ilukegcivkalaryuklua tuaten piaqavci?

6“Waten ayuqelriamek yagyaramek wiinga piyugtua: Nangcinrirluci, elluaryaraq aturluku yugnun tamalkuitnun, nangcimalriit-llu angilluki.

7Avgulluki kailriit neqkautevceñek uitavigkailnguut-llu arrsaulriit nevceñun kelgaqluki. Cikirluki atu'urkaitnek pikailnguut, tungayaci-llu ikayuryuumiiteksaunaki.

8“Nutaan piluaqaasqutka ciqinqerniartuq elpeceñun akertetun pitqerraalriatun, kilineci-llu mamngigiluteng. Nayurrlainarciqamci anirturyuumarrlainarluci; nayurrlainarciqngamci-llu kassugusngaluci camun pivkarngaitamci.

9Piicakuvci, kiuciqamci. Qayagauraqavcia, niitaqluci. “Nangcinriquvci, caunrilkinrirluci, assiilngurnek-llu qanenrirluci;

10kailriit nerevkalaquvciki nuuqitellriit-llu cikiraqluki, nutaan tan'geq avatevceñi tanqiurciiquq erenrem qukallran tanqiatun pitariluni.

11Wiinga-llu ciuliqagterrlainarciqamci nuuqiceteksaunaci-llu assilrianek. Pinialivkarngaitamci naulluuvkaqsaunaci-llu. Naucetaarvigtun ayuqeciquci mermek nuryugcinrilngurtun, ulvelriatun mertun kinyuilkiitun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Yugpeci ataam nauciiqait ak'anun imumallret, nautaqluki ak'allat tusnganret aturluki. Qanrutkelarciqaiceci-llu elpeci naparcilriarullruniluci nunarpiim casguanek, enenek-llu nunarpiim iluanelngurnek."

Nunuliun Erenrem Uitayaram Aturtainun

13Ataneq qanertuq, "Qigcikekuvciu Sabbath-aaq caliksaunaci-llu elpeci pikarpeceñek tuani ernermi; pirpakekuvciu erneqa tanqilria qigcikluku-llu natmun ayaganritlerpeciuggun, wall'u caliarpeceñek uitallerpeciuggun, wall'u ellmikuulrianek qanaanritlerpeciuggun,

14nutaan angniutekciqerci kevgiullerci wangnek. Takarnariciqamci ellam iluani, nunaksaguciiqerci-llu nuna cikiutekelqa ciuliarpeceñun Jacob-aamun. Wiinga, Ataneq, qanertua."

Isaiah 59

Prophet-aam Yuut Assiilnguit Atawakenritai

1Umyuarteqsaqunaci Ataneq cirlaungan anirturciigacukluci wall'u niiteksaicukluci niicuilan qayagauraqavci ikayuusqelluci!

2Assiilngurpeci niitesciigatevkalaraaci. Capkucilaraici Agayutmek agayuaqavci elliinun.

3Pinarqellriaruluci iqluuryullerpeciuggun, pileryagayullerpeciuggun, tuqucilallerpeciuggun-llu.

4Apqaurvigmun pilaryaaquci, tau͡gaam elluaturqeksaitelartuci. Piciunrilnguut iqluurutet aturluki qalliungnaq'laavci. Picirkiuraci aturaqluki ilaci tau͡gaam akngirtengnaqluki.

5-6Umyuangcaraqavet assiitellrianek ayuqelartut tuqunarqellriim ciissim kayanguatun tuqunaqluteng. Kayangua ciiskuvni, ciissirpak anciquq! Taumek umyuangcautekelten ikayuutngungaitut elpenun— caungaunateng 'lumarrartun piliaqumalriamek negairet kuvyaitnek!

7Umyuangcarturalartuten assiilngurmek aturarkarpenek, umyuangcautekelten-llu uitatesciiganaki aturyularaten. Umyuangcarraarpek'nak yuut tuqutaqluki ellmikun uitangraata. Ayagaqavet-llu tumevni navguigaqluten imerqiluten tuaten,

8uqilriartaitelartuq avatevni. Caliaten tamarmeng elluanrilameng. Nakrialngurkun tumyarakun ayagtuten, tamaaggun-llu ayalriit elluingaunateng.

Yuut Apervikuagut Assiilngumeggnek

9Yuut qanertut, "Nutaan nallunrirtukut ca pitekluku Agayutmun anirtuqsailucimteñek. Tanqigmek piyuakumta aturkamteñek piyugyaaqukut, tan'gercetuq tau͡gaam cali,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10caavtaarluta pingnaq'lartukut cikmiumalriatun. Paallagaqluta erenrem qukallrani, unugmi pilriacetun, segganqellriit akuliitni tuqumalriatun ayuqliriluta.

11Alingluta nanikuagukut. Agayutmun anirtuusqumayaaqluta nangcimallemteñek iqlutun-llu pimallemteñek, tau͡gken ca piksaunani.

12“Ataneq, tua-i-wa wangkuta assiilnguput amlleqapigcameng. Assiilngumta picetaarutaitkut. Wangkuta-llu tamalkuita nalluvkenaki.

13Inglulitaalriaruukut elpenun, qessakluten, maligcuumiinak. Nangcillruukut ilamteñek avvluta-llu elpenek. Umyuaput piciuvkenateng; qanelput-llu iqluurutnguluteng.

14Elluaryaraq ayagcetarput, piciuyaram-llu mallegciigaliluta. Yuut piciulriamek qanerciigaliluteng, canganailngurmek yugtairulluni.

15Piciuyaraq nurnarian taumek yuk assiilngurmek avtaqami pitarkatun ayuqlirilartuq.”

Ataneq Uptuq Yun'i Aviutnaluki

Atanrem tangellrua man'a, umyugaa-llu nall'artenrituq elluaryaramek pitairucan.

16Alangaarutkaa ikayurtekailuciat nangcimalriit. Taumek elliin pinini aturluku anuciiqai ingluit cirlakluki.

17Elluaryaraq aturciqaa akngircailkutketukiicetun anguyagtet, anirturiyarani-llu all'uku qamiqurriryailkutetun. Aciiqaa-llu akinauryaraq aturatun, eq'uqerta-llu ulikutaqellriatun.

18Anucimirqecetaararkauluki inglukesteñi caliarat cuqluku, yaaqvanelngurni nunani uitangraata.

19Calaramek ayagluteng kanakneq tekilluku yuut alingeciqut elliinek pinianek-llu. Agiirciiquq kuigtun carvallalriatun, anuqetun cayukalriatun.

20Ataneq qanertuq yum'inun, “Taiciqua Jerusalem-aamun ingluliurucarturluci anirturyarturluci-llu tamarpeci umyualinqigtellerni.

21Wiinga-llu wani-wa akqutka elpeceñun: wiinga pinimnek cikillruamci elitnaurutemnek-llu elpeceñun pikesqelluki akwarpak, wak'nirnek-llu ayagluci niisngaarkaugarpecia elitnaurluki-llu irniaci kinguveci-llu niisngasqellua wak'nirnek ayagluki akwarpak tayima.”

Isaiah 60

Tekitarkaq Ucurnarqucirkaa Jerusalem-aam

1Makluten, Jerusalem-aaq, ciqinqaa akercetun; Ucurnarqucian Atanrem ciqinqeraaten!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Tan'gerem patuciqaa nuna qainga, yuut-llu tan'gercetqapigtellriami uitaluteng;
Tau͡gaam Atanrem tanqian ciqinqerciqaaci; Ucurnarqucia-llu tangrruuciquq
elpeceñi.

3Angayuqauvillgutkelriit taiciqut tanqigpeceñun, angayuqat-llu erqaarallran
ernerpeci nutaram tanqianun.

4Kiarrluten tangaagiki cat piuralriit: Yut'en quyurtut ullagnaluten; Qetunraten
taiciqut yaaqvanek; Paniten mikelngurtun kevegluki taiciiqait.

5Tangerrluku man'a nunaniryugciquci; Uuleggluci-llu quyam ugaani. Atanruviit
tukuutait elpeceñun taiciiqait; Imarpiim akianek tukuutait taiciiqut.

6Amllellriit ungungssit qulugnelget tailarciqut Midian-aamek Ephah-mek-llu.
Tailarciqut Sheba-mek, tailluteng suulutaanek tepkegcilrianek-llu aruvagkanek.
Yuut qanrutkeciqaat niicuuminarqellria qanrutekluku Atanrem caliara!

7Tamalkuita Kedar-aamek Nebaioth-aamek-llu taiciiqait elpeceñun
ekuagarkauluki elliitnguarkauluteng ekuaviim qaingani
ilukegcivkarnaluku Ataneq. Atanrem-llu Agayuvigpani nutaan ucurnarivkarciqaa.

8Caugat makut sun'at eglerquralriit amirlutun, Yaqulegtun utertellriatun
kingunermeggnun?

9Sunaugut yaaqvanek nunanek tailriit, Ut'rulluki Agayutem yui kingunritnun.
Tailluteng qerrirlinek akinek suulutaanek-llu Takarnarisqelluku
tanqilriim Atanrem atra, Tanqilria Israel-aat Agayutiit, Elliin yun'i
takaqengevkallrukai atanruviit yuitnun.

10Ataneq qanertuq Jerusalem-aamun, “Allanret casgun napartenqigciiqaat,
Angayuqaita-llu kevgiurciqaiceci. Wiinga qenertellemni
anucimirqecetaallruamci, Tau͡gaam watua naklekamci.

11Erenrani unugmi-llu amiici ikirngalarciqut, Atanruviit angayuqritnun
Payugtesqelluci tukuutaitnek.

12Tau͡gaam atanruviit kevgiurtekenrilkeci Piunriumaqapigciiqut.

13“Muriit ayuqenrilnguut pine, juniper, cypress-aat-llu, Assinqukacagait napain
Lebanon-aam, Taicimaciqut nautenqiggnaluten, Jerusalem-aaq, Agayuvigpaka
tangssunarqesqelluku, Nunarpaka ucurnarqesqelluku.

14Kinguvrit nangtestek'lallerpeci tailarciqut Cikciiqut-llu ciuqerpeni
qigcigyugluteng elpenek. Tamarmeng-llu ciungani caunrilkestek'lalten cikciiqut
it'garpet ciuqerratni. Aterpagciiqaatgen-llu waten, ‘Atanrem Nunarpii’, ‘Zion-aaq,
Nunarpii Tanqilriim Israel-aam Agayutiin.’

15“Cakaarumanqiggngaituten eq'ukumaluten-llu, Nunarpak yuunani alianaqluni.
Pirpakumalriarurceciiqamken tangssunarivkarluten-llu, Nunanirqelriarurrluten
akwarpak akwanun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Atanruviit angayuqat-llu aulukciqaatgen Aanaulriim aamarcilauciatun irniaminek. Elpet-llu nallunriceciiqan wangnun, Atanermun anirtullrucin, Artuqailngurmun Agayutiitnun Israel-aat teguarunrircetellrucin.

17“Taiciiqamken suulutaamek punernermek pivkenii, Qerrirlimek punernermek-llu cavigmek muragmek-llu pivkenii, Cavigmek-llu teggalqumek pivkenii. Atanirturilriit nangcingairutut elpenek; wiinga atanirturivkarciqanka ellualriakun uitanqegcinarqelriakun-llu.

18Nepait callualriit niitnaunqiggngaitut; Piunrirnarqellriim nunan navguanqiggngaitaa. Wiinga qaunqeciqamken ingluliurulluten-llu casguliumalriatun; Elpet nanrarciqerpenga tua-i-wa wiinga anirtullruamken.

19“Akertem̄ek tanqingqerrngairuciiquten erenrani Iralumek-llu tanqingqerrngairulluten unugmi; Wiinga Ataneq, nangyuunii tanqiuciqngama elpenun; Tanqian ucurnarqucima ciqinqaumaciqaaten.

20Angniitnarqelriit atunqiggngaitaten. Wiinga, Ataneq, iquilngurmek tanqiutekciqerpenga, Piumanruarkaulua akertem̄i iralumi-llu.

21Yut'en tamarmeng ellualriarurciiqut, Nuna-llu pikarkaurciiqaat akwarpak. Wiinga nauceciillruanka, unatemkun piliaqellruanka, Ucurnarivkaasqellua ellaitnun.

22Ilavceñi yugyanrilkacagaat cakegtakumanrilnguut-llu ilakuralriit Angtuarurciiqut pinirtariluteng atanruvigtun. Pillerkaa mat'um tekiskan, egmianun pivkarciqaqa. Wiinga Atanruunga.”

Isaiah 61

Niicuuminarqellria Qaneryaraq Aviucillerkamek

1Caprilnguum Atanrem tuc'etellrua anerneq wangnun. Cucukellruamia ayagtellua-llu Qaneryaraq assilria qalarutkesqelluku arrsaulrianun, Qarutesqelluki-llu umyuameggnek nangteqellriit, Qanrutesqelluki angicimallerkaatnek teguarulriit Itengqalriit-llu itengqanrillerkaatnek.

2Elliin ayagcetellruanga qanrutesqelluki Pillerkaq tekitniluku Atanrem yum'inek anirturillerkaa Inglukestait-llu cirlakluki. Ayagcetellruanga angniilnguut tamalkuita qarutesqelluki.

3Cikiisqelluki angniilnguut Zion-aami Nunanimek quyatmek-llu angniitnamek pivkenaki, Yuarutmek nanrautmek iluteqnamek pivkenaku. Napatun ayuqlirisqelluki Atanrem ellminek nauceciillritun. Tamarmeng piciulria aturciqaat, Ataneq nanraumaciquq caliallri pitekluki.

4Ellaita-llu ak'anek imumallret nunarpiit ataam nauciiqait.

5Yumaa, allanret kevgiularciqaiceci. Katngauceci qaunqeciqait Nunauceci naucetaarviliciqait wine-arkanek-llu naucetaaci aulukluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Atanermun agayulirtekniluci pilarciqaiceci, pistekniluci Agayutemteñun. Atanruviit-llu tukuutaitnek teguqainilarciquci Ucuryagtaqluci elpeci pikniluki.

7Kiaresngiatelallerci caunrilkumalallerci-llu iquklituq. Nakmiin nunavceñi uitaarkaurtuci, Tukuurngaciquci-llu; Nunaniryullerci akwanun piuciquq.

8Ataneq qanertuq, “Wiinga kenkaqa elluaruciq eq'ukluku tau͡gken nangciyaraq inerciigacaraq-llu. Pinritevkenaki nunulirciqanka yuunka Akqutlillgutekluki-llu nang'arkaunrilngurmek.

9Kinguvrit irniarit-llu niitnaulriaruciqut atanruvigni, Tamarmeng tangertaita nallunriciiqait Wangnun atawaqercetellruciit.”

10Jerusalem-aam nunaniryuutekaa Atanrem caliaqellra. Nulirkautetun ayuquq aturiumalriatun kassuuteqatarluni. Agayutem-wa aturillruani anirturiyaramek cirlakiyaramek-llu.

11Naucetaarkat naugaararraarluteng naulauciicetun, Atanrem Agayutem anirturciqai yun'i, Nutaan-llu atanruviit yuita nanrarciqaat.

Isaiah 62

1Qalarciiqua eguaqurluku Jerusalem-aaq; Nepailngaunii anirtuumanatkaanun, Cirlakillra-llu kenurratun ciqinqerluni unugmi.

2Atanruviit nallunrirciqaat cirlakilriarucin! Angayuqat-llu tamarmeng tangerciqaat ucurnarqucin. Nutaramek acirciqaatgen Atanrem elliin aciutellranek.

3Tangniqluten Atanrem nasqerrutekaatun ayuqeciquten.

4Aterpagcimanqiggngaituten, “Cakaarumalria,” Nunauten-llu aterpagtenqiggngaitaat, “Nulirrulria Cavurcilleq.” Nutaraq atren uunguciquq, “Agayutem ilukegcitkekii.” Nunauten-llu aterpagcimaciquq “Kassuutelleq,” Atanrem-wa ilukegciteknqaten ellii-llu Ataneq ayuqeciquq uingulriatun nunavnun.

5Nukalpiatun nulirtulriatun neviarca'rmek, Piliaqestellerpet nuliqsaguciiqaaten. Uingan nuliqsagutellni nunaniryuutek'lauciatun, Tuaten-llu Agayutvet elpet nunaniryuutekciqaaten.

6Qacarnerem qaingani, Jerusalem-aaq, elkarcillruunga nayurteñek; Nepaiteksaunateng pikilit erenrani unugmi-llu. Neqaarturitaqluku Ataneq akqutkellrinek Nalluyaguceteksaunaki-llu.

7Taqsuqcirniaraat ellircetnatkaanun Jerusalem-aaq ayuqucillratun Nunarpaurtelluku-llu nanrarnariluku ellarpiim yuinun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Ataneq ukvernarcariluni akqillruuq, Pinimikun-llu piciurcetarkauluku: “Mukaarkat naucetaaci ingluvceñun cikiutekenqiggngaitanka neqkaqesqelluki, Wine-aq-llu cakviurutkellerci allanret menqiggngaitaat.

9Elpeci tau͡gaam nauceciillerni quyurciluci-llu mukaarkanek Nerlarciquci kelipanek Nanrarluku-llu Ataneq. Cali-llu elpeci aulukillerni quyurrluki-llu wine-arkat atsat Merciquci wine-amek Agayuvigpama casguin iluatni.”

10Jerusalem-aam yuini, nunarpagmek anluci Tumyariciki yuut! Tumyaramek pilici; teggalqut au͡g'arluki! Nallunailkutamek-llu naparciluci atanruviit nallunrirniaraat

11Atanrem qanrutkellra tamalkuitnun ellam yuinun: “Qanruciki Jerusalem-aam yui, Ataneq-gguq taiqatartuq anirturyarturluki, Maligluni yugnek anirtullerminek.”

12Waten aterpagtelarciqaiceci, “Agayutem Tanqilriit Yui,” “Yuut Atanrem Anirtullri.” Jerusalem-aaq-llu aterpagtelarciqaat, “Nunarpak Agayutem Kenkekii,” “Nunarpak Agayutem Cakaanritellra.”

Isaiah 63

Atanrem Cirlakillra Atanruvignek

1“Kituuga una Bozrah-mek Edom-aami uitalriamek tailria? Aturaqegtaarnek kavirlinek aturluni, ayagturalria piningqerrluni?” Atanruuq, piningqerrluni anirturiyugngaluni, tailria cirlakillni qanruteksarturluku.

2“Ciin aturai kavircepakartat, aturaicetun wine-arkanek atsanek tutmarluki wine-arkiutulicetun?”

3Ataneq kiuguq, “Wiinga-wa tutmallrukenka atanruviit wine-arkat atsaicetun, yuum-llu tailuni ikayurpek'nii. Tutmallruanka qenrulluki, augita-llu mecirluki aturanka tamalkuita.

4Wiinga umyuarteqlemni yum'a anirtullerkaat tekituq; anucimirqecetaarnarii inglukestait.

5Kiarcaaqua ikayurtekamnek, alangaarlua-llu ikayurtekaitelliniama. Tau͡gaam qenertellma ikayuanga pinirivkarlua, wangnek cirlakellruaqa.

6Qenercama tutmautellruanka yuut ciqumlluki. Unguviita auga kuvluku nunamun.”

Atanrem Assirluni Pillra Israel-aamun

7Wiinga qanrutkeciqaqa Atanrem nangengailnguq kenkii; Nanrarluku-llu cat piurallri wangkutnun pitekluki. Israel-aam yui cakneq atawaqercetellrui takumcutaami kenekni-llu nangengailan.

8Ataneq qanertuq, “Wiinga yuk'anka, iqluurngaitaatnga.” Elliin-llu anirturai

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9nangteqellratnek. An'gilaullrunrituq, tau͡gaam elliingullruuqAtaneq anirturilleq ellaitnek. Kenekluki takumcukluki-llu elliin aviutellrui. Ak'a elliin aulukurallrui,

10tau͡gaam ellait inglulitellruut elliinun angniitelluku-llu anernera tanqilria; taumek ellii inglukesteksagutellrukiit, ellminek-llu callugluki inglulirluki.

11Tau͡gaam ellaita umyuaqaat kingunerteng, Moses-aam, Agayutem pistiin nallii, apluteng-llu, “Watua-mi nanta tauna Ataneq, anirturilleq yum'i ciuliqagtaitnek imarpigmek? Nauwa tauna Ataneq, anernerminek cikiqenglleq Moses-aamun?

12-13Nau-wa-llu tauna Ataneq irranarqelrianek calilalleq Moses-aakun, avegluku imarpiim mer'a ciuliqaggluki-llu yun'i et'ulriakun merkun, niitnaurrnaluni nangyuilngurmek?” Ciuliqagteklermeggni Ataneq, tuc'uqapigtut yuilqurmiutartun kuunitun, paallagyarpiayuunateng.

14Kuluviit ciuliqagcimalauciicetun neqkalilrianun kuignayugnun, tuaten-llu Atanrem yun'i mernuinercircetellrui. Yun'i ciuliqagtellrui at'ni ucurnarisqelluku.

Kaigan Takumcukutmek Ikayuutmek-llu

15Ataneq, tangerkut wangkuta qilagmek, uitavigpenek tanqilriaruluten ucurnarqelriaruluten-llu. Nauwa peng'gartelallren wangkutnek? Nauwa pinin? Nauwa kenken takumcukuten-llu? Nallunguaryaqunata.

16Elpet wangkuta atakamteggen. Ciuliamta Abraham-aam Jacob-aam-llu nallungraakut; Elpet Ataneq Atakamteggen, ak'anek-llu ayagluta anirturtekluten.

17Ciin avcecikut wangkuta tumkiurarpenek? Niicuilnguurrluta qigcikenrirtelluten, kituani-llu avtukut elpenek? Uterten kevgiulriit elpenun, yuk'uralalten-llu pitekluki.

18Wangkuta, tanqilriani yugpeni, ayagcecimaqallruukut inglukestemteñek; ellaita-llu agayuuviin tutmaulluku.

19Elpet wangkuta ayuqutarpekut atanirturiksailngurtun wangkutnek, ciungani-llu yuk'eksailngurtun.

Isaiah 64

1Ciin qiliit allgurluki ikirrluki atranricit maavet? Ingrit tangerrsaraatgen uuleggluteng-llu alingluteng.

2Uulegcartut mertun qallarvalriatun kenillermi manimaluni. Tailuten pinin nasvaggu inglukestevnun, atanruviit-llu uulegtelluki ciuqerpeni.

3Caqerluten taillruuten alingnarqelrianek-llu caliluten neryuniurutkenritlemteñek; ingrit-llu tangrramegteggen alingellruut uuleggluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Ak'a tamaanirnek ayagluni kina imna niiteksaituq wall'u tangeqsaunani Agayutmek elpetun ayuqellriamek, waten ayuqellrianek calilriamek neryuniurutkestem̄inun.

5Elpet ciuniularaten angniutekluku elluam aturtai, nalluyagucuilnguut qaillun elpenun yuusqumacirmeggnek. Wangkuta-llu qenrutellruyaaqerpekut, tau͡gaam assiilnginermek taqellrunritukut. Qenrutellruarpekut, tau͡gaam taqsuunaku assiilnguq atullruaput; cakneq qenrut'ngerpekut taqsuunata alarqaqumallruukut ak'a tamaanirnek ayagluta.

6Tamamta menuulriatun ayuqlirillruukut; assilrianek-llu caliyukengramta caliaput pellernarqelriatun aturatun ayuqluteng. Assiilngumta ayuqlirivkarluta naunram cuyaatun nalamalriatun anuqem tengeskiitun.

7Atauciunge'rmi piicaksaituq elpenun; ullaksaunak-llu ikayuusqelluni. Elpet-wa iiravet wangkutnek cakaarluta-llu assiilnguput pitekluki.

8Ataneq, elpet wangkuta atakamteggen. Wangkuta qikuugukut, elpet-llu qikuliurten̄guluten. Wangkuta elpet piliaqellruarpekut,

9taumek qenrutsiyaagyaqunata wall'u assiilnguput wangkutnun tusngarrlainarcetevkenaki. Yuk'arpekut; takumcukikut.

10Qigcignarqelriit nunarpauteten yuilqutun ayuqliriut, Jerusalem-aaq-llu yuunani imerqumalriaruluni.

11Tangssunarqelria-llu tanqilria Agayuvigpagput, ciuliamta tuani nanralallrukiitgen, kenerkun piunriumallruuq. Tamarmeng uitanqegciluta uitavikelalput imerqumalriarurrluteng.

12Mat'um-qaa tamarmi, Ataneq, umyuan pekcetenritaa? Qaillun-qaa piqatanrituten nangteqevkarluta piniarutlemteñun?

Isaiah 65

Inglulitaalrianun Agayutem Anucimirqecetaarutii

1Ataneq qanertuq, “Wiinga upingauryaaqua kiuyuumaluki yum'a piicautait, tau͡gaam ellait piicanritut. Nataqevkaqainallruyaaqua ellaitnun, ellaita tau͡gaam nataqengnaqellrunritaatnga. Atanruviim yuin piicagvikenritaatnga, kiuyuumaurangramteng, ‘Waniwa wantua; ikayurciqamci.’

2Ciuniuryukaarrlainalaryaaqanka yuunka, pamailtaarluteng assiitellriamek calilriit umyuarteng-llu aturluku yuuluteng.

3Kasnguyugpek'nateng taqsuunateng eqciraralaraatnga. Ekuagiaqluteng agayutnguanun qigcignarqelriani naucetaarvigni, aruviarluteng tuaten agayutnguanun ekuavigni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Qunguni aqumgaaqluteng ellatessurvikengnaqluki tuqumalriit tarnerit. Ner'aqluteng tuaten sitiinkaat kemgitnek mer'aqluteng-llu imarkuaritnek kemget agayutnguanun cikiutekumallret.

5Qanraqluteng-llu ilameggnun, ‘Mallegyaqunacikut, tanqilriaruamta agtuyunaitarpecikut!’ Waten yuut ayuqellriit eqcarautekanka qenertelqa ellaitnun kenertun nipsuilngurtun ayuquq.

6“Qaillun anucimirqecetaararkaucimnek ak'a picirkangellruunga, ak'a-llu igautellruluku. Nallunguarngaitaqa tuaten pillrat, akinaurciqanka tau͡gaam

7ellaita assiilngillrat kiingan pitkevkenaku tau͡gaam ciuliarita-llu assiilngillrit tapqulluki. Tepkegcilriamek aruviarallruata agayutnguanun agayuyarameggni qertulriit qaingitni, qanerrluuteklua tuaten. Taumek anucimirqecetaarciqkenka caliaqelallrita pinarquciicetun.”

8Ataneq qanertuq, “Yuk piunririyuituq assilrianek wine-arkanek atsanek; wine-aliaqluki tau͡gaam. Tuaten-llu wiinga piunrirngaitanka yuunka tamalkuita anirturciqanka kevgiulriit wangnun.

9Wiinga atawaqerceciiqanka Israelite-at Judah-m yuullgutkelriarin ilai, kinguvrita-llu piksaguciiqaat nunauteka ingrililria. Wiinga cucukellrenka yuut, kevgiulriit wangnun, tuani uitaciqut.

10Agayularciqut wangnun ciuliqagtelarciqait-llu qusngiuteteng kuluvauteteng-llu neqkalilriamun Plain of Sharon-aamun kanaknelirnermi uitalriamun, Kuignayuanun-llu Achbor-am mernuinercirvigkaatnun calaralirnermi uitalriamun.

11“Tau͡gaam elpeceñun tuaten ayuqngaituq cakaartemnun, nalluyagutestiinun-llu Zion-aam, qigcignarqelriim ingrima, agayuaqluci-llu Gad-amun Meni-mun-llu, agayutiignun piluaqarayaram ciunerkam-llu.

12Ciunerkangqertuci tuquarkauluci nangteqnarqelriakun, kiullrunrilavcia qayagaullemni, niicugnivkenii-llu qanllemni. Elpeci cucukellruarci niisngainritlerkarci wangnek assiilngurmek-llu atullerkarci.

13Taumek qanrutamci agayutulit wangnun niisngalua-llu nuuqisngaitut neqkameggnek, mermek-llu nuuqisngaunateng, elpeci tau͡gken kailarciquci meqsugaqluci-llu. Ellait angnilarciqut, tau͡gaam elpeci kiaresngianaci yuuciquci.

14Ellait atualarciqut nunaniryugluteng, tau͡gaam elpeci aluviliularciquci umyuarpeceñek nangteqluci.

15Wiinga cucukellma yuknaluki ateci acivaqaniratek'larciqait. Wiinga, Ataneq Agayun, tuquvkarciqamci. Niisngastenka tau͡gken nutaranek acirarkauluki.

16Kina imna kaigakuni atawaqaasqutmek kaigaciquq atawaqaasqesqelluni piciulriamun Agayutmun. Kina-llu imna akqikuni ukvernarcariciquq piciulriakun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Agayutem atrakun. Arenqiallugutellret mat'um ciungani catairuciiqut nalluyagucimaluteng-llu.”

Nutarat Piliat

17Ataneq qanertuq, “Piliunga nutaramek nunamek nutaramek-llu qilagmek. Cat pellullret umyuaqumanqiggngaitut.

18Angnirrlainaqici nunaniryugglainarluci-llu akwarpak piliaqellrenka pitekluki. Nutaraq Jerusalem-aaq piliaqa imangqerciquq nunanimek, yui-llu angnirciqut.

19Wiinga-llu nunaniryuutekciqaqa Jerusalem-aaq yui-llu. Tuani qialriamek niitnaqngaituq, nanikualriartangqerrngaunani.

20Mikelnguut anqiiyagauluteng tuqularngaitut, yuut-llu tamarmeng unguvallerkarteng aturciqaat iquklilluku. Yuinarnek tallimanek (100) allrakungluteng yuulriit ayagyuarnilarciqait. Tauna nurrluku tuqukata nallunailkutauciquq wangnun anucimirqecetaarumaciat.

21-22Yuut eneliaqameng ellaita uitavikelarciqait, allat aturngaitait. Nauceciirraarluteng wine-arkanek, wine-aliateng ellaita tau͡gaam mel'arciqait, allat mel'arngaitait. Napat pilauciicetun, yuunka unguvamalarciqut. Unatmegteggun calialteng angniutekluki atularciqait.

23Elliinginaq calilarngaitut, picurlagaarkanek-llu irniangelarngaunateng. Wiinga ellait kinguvrit-llu atawaqerceciiqanka yuullrata taktaciatun.

24Qayagaurpailgata kiuciqanka, piicanermek-llu wangnun taqvailgata, piicautait kiularciqanka.

25Keglunret qusngiyagaat-llu nerellgutkelarciqut: yugtutulit kuluvagtun canegnek nerlarciqut, ciissirpiit-llu urr'amek tau͡gaam ner'aqluteng. Zion-aami, tanqilriami ingrimni, akngirkengyugngalriamek wall'u piunririyugngalriamek pitangqerrngaituq, qanertuq Ataneq.”

Isaiah 66

Atanrem Cuqtai Atanruviit

1Ataneq qanertuq, “Qilak atanruvima aqumlleqaa, nuna-llu it'gama tusngavikluku. Qaillun, tuall, ayuqellriamek enemek piliqatarcit wiinga pikamnek, qaillun ayuqellriamek uitavigkiuqatarcia?

2Ellarpiim iluanelnguut tamalkuita piliaqellruanka, taumek wiinga pikanka, qanertuqAtaneq. Wiinga ilukegcitkanka yuut ellmeggnek pivakenrilnguut umyuarnayaguciluteng, qigcikestenka niisngalua-llu.

3“Yuut piyullermegtun pilartut. Ellaitni tuqucilleq kuluvagmek angucalumek ekuagarkamek cangallrunrituq yugmek unguvalriamek ekuagillermi; wall'u ekuagiluni qusngimek wall'u ayemlluku qimugtem uyaqurra; wall'u elliiluni mukaarkanek wall'u sitiinkaat augatnek; wall'u aruviararqameng

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

tepkegcilrianek wall'u piicagaqameng agayutnguanun. Nunanik'larait umyualngunarqelriit agayuyarateng.

4Taumek nangteqnarqelriit tuc'eciiqanka ellaitnun tamakut ellaita alikekait tua-i-wa iliit kiullrunrilan qayagaullemni qanllemni-llu niicugnivkenani. Ellaita cucukaat niisnganritlerkarteng assiilngurmek-llu atullerkarteng.”

5Niicugniciu Atanrem qanellra, elpeci qigcikestaini niisngastaini-llu: “Elpeci piciucirci wangnun pitekluku, ilaita nakmiin yugpeci eq'ukaiceci cakenrirluci-llu. Picingssautekaiceci qanerluteng, ‘Atanrem nasvagliu angtacini anirturluci-llu, wangkuta tangerrnaurput nunaniryullerci.’ Ellait taug̃aam kasnguyugcecimaciqut.

6Niicugnici! Nepa qastulria nunarpagni, Agayuvigpiim iluani, nepkaa Atanrem anucimirqecetaarilriim inglukestem̄inek!

7“Wiinga nunarpaka ayuquq arnatun irnilriatun teggiurcirraarpek'nani.

8Kina-qaa waten pilriamek tangellruuq wall'u niitellruuq? Atanruviit-qaa piurtelartut ernermi ataucimi? Zion-aaq ak'anun nangteqngaituq teggiurciluni, atanruvik yuurteqataqan.

9Umyuarteqenrici wiinga yuunka yuurtellerkaatnun tekiuqaarluki yuurcetenritnayukluki?” Waten qanellruuqAtaneq.

10Nunaniryullgutkiciu Jerusalem-aaq; angnillgucirluku, tamarpeci uum nunarpiim kenkestaini! Nunaniryullgutkiciu watua, tamarpeci angniilutkestellrini!

11Quyaluci aturciqaci tukuutai, mikelnguyagartun aanamini aamalriatun.

12Ataneq qanertuq, “Ulngiinarceciiqamci; atanruviit tukuutait elpeceñun qurrlulriatun kuigtun ayuqeciqut meriucuilngurtun. Ayuqeciquci mikelnguyagartun aaniin aamareskiitun, talligmikun kevgumatukiitun, kenekluku-llu auluktukiitun.

13Wiinga qaruciiqamci Jerusalem-aami, aanaulriim qarucilauciatun irniaminek.

14Man'a tuaten pivkarluku tangerquvciu, quyaciquci; pinirivkarciqaaci segganqegtelluci-llu. Nutaan nallunrirciqerci wiinga, Atanermi ikayulauciat niisngastenka, qenrulluki-llu inglukestenka.”

15Ataneq taiciquq kenerkun. Taiciquq ekumaluni yaqugkeni anuqerpiim anucimirqecetaaryarturluki qenruskengani.

16Kenerkun nuussirpagkun-llu anucimirqecetaarciqai tamalkuita ellam yui ellmini pinarqelriit amllelriit-llu tuqucimaarkauluteng.

17Ataneq qanertuq, “Iquklitlerkaq canimellirtuq menuircalalrianun agayunaluteng agayutnguanun, quyurmeng ayagaqluteng qigcignarqelrianun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

naucetaarvignun, nerluteng sitiinkaat kemgitnek avelngarnek-llu, allanek-llu cali miryalngunarqelrianek neqkanek.

18Nallunritanka umyuangcautait caliarit-llu. Wiinga taiciqua quyurcarturluki atanruviit yuit tamalkuita. Quyuumarikuneng, ucurnarquciqa tangrrarkaugaat

19nallunrirluku-llu wangnun anucimirqecetaalaucirteng. “Tau͡gaam ilait uitaciiqanka ayagtelluki-llu atanruvignun yaaqvanun-llu nunanun niitnaucimnek niiteksailngurnun wall'u tangeqsailngurnun angelriarucimnek piniucimnek-llu: Spain-amun, Libya-mun, Lydia-mun-llu pitegculrianek yul'egmun, cali-llu Tubal-aamun, Greece-amun-llu. Atanruvigni makuni ellaita qalarutkeciqaat angelriaruciqa.

20Ellaita ut'ruciiqait anelguteci atanruvignek cikiutnguluki wangnun. Taiciiqait qigcignarqelriamun ingrimnun Jerusalem-aamun kuunitgun, ciulvagteggun, qulugnelegteggun, ekumassuutetgun-llu akalrialegteggun, Israelite-at taicilauciicetun elliitmeggnek mukaarkanek Agayuvigpagmun menuircaumalrianek assigcirluteng.

21Wiinga-llu ilait agayulirten̄gurciiqanka Levite-aurrluki-llu.

22“Nutaraq nuna nutarat-llu qiliit piurtarkama pinimkun piurrlainararkauciagtun, tuaten-llu elpeci kinguveci aterci-llu piurrlainarciqut.

23Tamalkuitni Nutaram Iralum Nerevkaritaini tamalkuitni-llu Sabbath-aani atanruviit yuit tailarciqut agayuyarturluteng wangnun wani Jerusalem-aami,” qanertuq Ataneq.

24“An'aqameng, tanglarciqait tuqumalriit temait inglulitaallret wangnun. Paraluit tuqungaitut, keneq-llu ekualria nipcimangaunani. Tamalkuitnun-llu tangertemēggnun miryalngunarqeciqut.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jeremiah

Jeremiah 1

1Ukut kalikat imangqertut qanellrinek Jeremiah-m, Hilkiah-m iliita agayulirtet qetunraan, Anathoth-aami Benjamin-aam nuniini.

2Atanremqalarutellrua Jeremiah; qula pingayunek cipluku (13) allrakungeqerluku Josiah-m, Amon-aam qetunraan, Judah-mi atanirturillra.

3Josiah-llu, Jehoiakim-aam qetunraa, angayuqrullrani Atanrem Jeremiah qalarutenqigtellrua. Taum-llu kinguakun Atanrem qalarut'lallrua amllerqunek allrakuni qula ataucimek cipluku Josiah-m, Zedekiah-m qetunraan, angayuqrullra engelkarrluku. Iralut-llu tallimaurteqerluki tuani allrakumi Jerusalem-aam yui nunameggnek ayaucimallruut teguaruluteng.

Jeremiah-m Qayagaurumallra

4Atanrem qanrutaanga,

5“Qingaurcepailemken nallunritellruamken, yuurpailegpet-llu nakmikellruamken prophet-aarusqelluten angayuqauvignun.”

6Wiinga-llu kiugaqa, “Ataneq Agayun, wiinga qalarcaraq nalluaqa; ayagyuassiyaagama.”

7Tau͡gaam Atanrem qanrutaanga, “Qanenrilu ayagyuassiyaagniluten; ayii tau͡gaam yugnun ayagcetlemnun, qanrulluki-llu tamalkuitnek qanrutkesqellemnek.

8Aliksaqunaki, wani-wa nayurciqngamken aviucuumaluten, qanertuq Ataneq.”

9Tua-llu Atanrem unatni yaggluki qanqa agturaa qanrullua, “Tangerrluku, waniwa qaneryararkarpenek cikiramken.

10Unuamek piunarqucimek cikiramken angayuqauvillgutkenrilnguut atanruuviit-llu qecuusqelluki iivkarluki-llu, piunriisqelluki-llu, piliaqesqelluki nauvkarluki-llu.”

Jeremiah-m Nasvicimallrek Malruk

11Atanrem-llu aptaanga, “Jeremiah, camek tangercit?” Kiugaqa, “Tangertua napam almond-aam avayaanek.”

12Ataneq-llu qanertuq, “Elluarrluten tangertuten, murilkua-llu wiingaqaneryarama piciurtellerkaat tangerrnaluku.”

13Aipiriluni Atanrem qanrutaanga aplua, “Camek cali tangercit?” Kiugaqa, “Tangertua egatmek qallarvalriamek negeqvami, kuvqatalriamek ukatmun.”

14Tua-llu Ataneq qanertuq, “Negeqvam tungiinek piunririlria uryurciquq tamalkuitnun maani nunami uitalrianun,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15tua-i-wa qayagauramteng tamalkuita atanruviit negeqvalirnermi uitalriit taisqelluki, qanertuq Ataneq. Angayuqrit-llu atanruvignek nauciciqut iteryaraini Jerusalem-aam, qacarnerini-llu kassuggluku, tamalkuitni-llu nunarpaini Judah-m.

16Anucimirqecetaarciqanka yuunka cakaariluteng assiilngurmek atullrat pitekluku; aruviaralartut tepkegcilrianek allanun agayutnun, agayuaqluteng-llu unatmegteggun piliallermeggnun.

17Tau͡gaam elpet, Jeremiah, naquggluten upten; ayagluten qanrucarturki tamalkuitnek elpenun qanerkiuramnek. Wanirpak alingyaqunak ellaitnek, nutaan alingevkaryuamken wii ciuqerratnun elliquvet.

18-19Niicugni, Jeremiah! Yuut tamarmeng maani nunami, angayuqrin Judah-m, atanerruat, agayulirtet, yuut-llu inglukciqaatgen. Tau͡gaam uumi ernermi cikiramken pinimek ingluliisqelluki; asvairqumalriatun nunarpagtun ayuqeciquten, cavigtun naparyatun, punernertun-llu qacarnertun. Cirlakngaitaatgen, tua-i-wa wii nayurciqngamken cayailkucirluten. Wiinga, Ataneq qanertua.”

Jeremiah 2

Agayutem Aulukillra Israel-aamek

1Atanrem qanrutaanga

2qanrutkesqelluku man'a yugnun tamalkuitnun Jerusalem-aami. “Neq'akaqa kenkillerci wangnek ayagyuallerpeceñi, kenkillerci wangnek kassuuteqarraallemegni; nauwa-llu maligtellrukevcia yuilqukun, nunakun naucetaarvikumaksailngurkun.

3Israel-aaq tanqilriarullruuq Atanermun, naucetaat quyurtaat ciuqliqluku. Ayagcecillruunga nangteqnamek picurlagmek-llu tamalkuitnun yugnun akngircestevceñun. Wiinga, Ataneq qanertua.”

Israel-aam Ciuliarin Assiilnguat

4Niiciu qaneryaraa Atanrem, Jacob-aam kinguvrini, tamarpeci-llu yuullgutkelriartaini Israel-aam.

5Waten qanertuq Ataneq: “Ciuliarpeci camek alartellemnek nalaqvikellruamegteñ̄ga wangnek yaaqvanun ayallruat? Cam wangnek tunucetellruaki? Agayulallruut catngunrilngurnun agayutnguanun tuaten-llu ellait catngunrirluteng.

6Waten qanellrunritut, Nauwa Ataneq anucestellerput Egypt-aam nuniinek ciuliqagcestellerput yuilqumi: nunami mer'ilngurmi petmigtalilriami, ellalliyuilngurmi tan'gercetqapigtellriami-llu, kia tumkeksailkiini kia-llu uitavikeksailkiini?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Tekiutellruamci nunamun naungignarqellriamun, nerlaasqelluci naugillrinek allanek-llu assilriarinek. Tau͡gaam itravciu nunaka assiirutarci; pellernarqelriarurrluku-llu paitarkiuteka elpeceñun.

8Agayulirtet-llu aptellrunritut, ‘Nauwa Ataneq?’ Alerquutet aulukestaita nallullruatnga. Atanirturcet inglulitaqluteng wangnun; prophet-aat-llu qalartaqluteng agayutnguam Baal-am atrakun agayuaqluteng-llu camun atuunrilngurnun agayutnun.”

Atanrem Pitii Yum'inun

9“Taumek wiinga inglulirciqamci, qanertuq Ataneq. Kinguveci-llu pinarqut'lirciqanka.

10Ayagci kanavalirnermun Cyprus-aam qikertaanun, yugmek-llu ayagceciluci calaratmun Kedar-aam nuniinun yuvrinqegcaarniaraa. Tangerciqerci waten ayuqelriamek ciungani watqapik pitangqeksailucia.

11Allat atanruviit cimiqaqsaitait agayuceteng, tamakut agayutngunrilengraata. Tau͡gken wiinga yum'a navrutellruatnga, wiinga Agayun takarnarqucingevkartellerteng, agayutnun camek ellaitnun taqusngailngurnun.

12Taumek qilak pisqaqa uulegtesqelluku alingluku, irr'isqelluku alangaarluku-llu,

13tua-i-wa yuunka assiilngillruata malrugnek: tunutellruatnga wiinga, ulvelria unguvanarqelria meq, elallruut-llu mervigkameggnek, qulinelegnek mervignek mermek qaillun imangqerciiganateng.”

Israel-aam Piciunrilucian Iqua

14“Israel-aaq-qaa pistepayuarauguq? yuurtellruuq-qaa pisten̄guarkauluni? Ciin-mi tua-i inglukestain pissulartatgu?

15Uirranillruat yugtutulitun; nunii nunakarniirulluku, nunarpai-llu imenruluteng uitaut, yugtaitqapiarluteng.

16Tuamta-llu, Memphis-aarmiut Tahpanhes-aarmiut-llu quligcetellruit nasquci.

17Man'a-qaa elpeceñek tuc'etenritarci elpeceñun cakaallerpeciuggun Ataneq Agayutsi, ciuliqagtellranici ayallerpeceñi?

18Watua-mi Egypt-aamun ayallerpeciuggun camek unangeciqseci, mernaluci-qaa Nile-am mer'anek? Wall'u camek unangeciqseci Assyria-mun ayallerpeciuggun, mernaluci-qaa kuigem Euphrates-aam mer'anek?

19Elpeci pivci assiilnguum anucimirqecetaarciqaaci, wangnek-llu tunutellerpeci pinarqelriarurciiqaaci. Nallunrirciqerci assiilucia nangteqnarqucia-llu cakaarillerci wangnek, Atanermek Agayutevceñek, wangnun-llu piciungairutlerci. Wiinga, Artuqailnguq Ataneq qanertua.”

Israel-aaq Agayuyuumiituq Atanermun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Artuqailnguq Ataneq qanertuq, “Akaurtuq uskurarpeceñek navgurillerci kevkarqelluki-llu qillrutaci; qanerluci, Wiinga kevgiurngaitua. Tua-i tamalkuitni qemit qertulriit tamalkuita-llu aciatni cungagcelnguut napat ciktaalaavci qingarcecitulinun agayutnun.

21Tau͡gken wii naucillruyaaqamci assinkacagauluci napayagauluci naucetaarkamek menuilngurmek aturlua. Qaillun tua-i piluci assiinaci nauceci yuilqumi napayaartun naulriatun ayuqluci?

22Erungerpeci elpeceñek miilat tukninqurraatnek aturluci, assiilngurpeci meciutellra cali ciuqamni uitauq.

23Qaillun-mi tua-i qanerceci, ‘Wiinga menuurteksaitua, agayuksaunii-llu agayutnguanun Baal-anun’? Tangerciu assiilngillerci kuignayuum iluani; tangerciu caliallerci. Taqmigteksailngurtun ungungssitun qulugnelegtun agelrumalriatun ayuqci petuunani ayagalriacetun,

24yuilqurmiutartun-llu ciulvagtun, agelrumallermini anuqa naru'urluku! Angucalumek yuallermini arulaircimasciiganani. Angucalut aglumastain qacigutkelaraat; paivngarrlainalaan nulirtellmeng nalliini.

25Israel-aaq, it'gaten nanguluugtenrilki, igyaran-llu kinercetevkenaku malirqerallerpeni allat agayutet. Tau͡gken elpeci qanertuci, ‘Arenqiatuq qaillun pisciigatukut, tua-i kenekngamteki tangnerranarqelriit agayutet, unakengnaqerkauluki-llu.’”

Anucimirqecetaarnarquq Israel-aaq

26“Tegliulria anguaqatni kiaresngiatelauciatun, tuaten-llu Israel-aat angayuqertuumarmeng, ataneruartuumarmeng, agayulirtetuumarmeng, prophet-aartuumarmeng-llu kasnguyugciqut,

27waten qanlalriit napamun, ‘Elpet wii atakamken,’ teggalqumun-llu, ‘Elpet wangnek irnillruuten.’ Tua-i ellaita tunutellruamegteñ̄ga. Tau͡gken arenqiallugtellermeng nalliini qanlartut, ‘Tailuten anirturkut!’

28“Nauwa-mi agayuceci piknaluki piliaqelci? Arenqiallugtellerpeceñi, anirturlici piyugngakuneng! Judah, nunarpagpeci amllertataitnek agayutengqertuci.

29Ciin qanemyuugarceci wangnun? Elpeci tamarpeci inglulillruarpecia, qanertuq Ataneq.

30Elliinginaq anucimirqecetaalaranka irniaten, tau͡gaam ellaita anucimirqecetaaruceteng catkeksaitait. Alingnarqelriatun yugtutulitun tuqutelaraci prophet-aaci.

31Israel-aam yuini, niiciu qaneryaraa Atanrem. Nunatun-qaa mer'ilngurtun elpeceñun ayuqua, tan'gerceñani alingnarqelriatun? Ciin yuunka qanertat, ‘Wangkuta teguarunrirtukut, ullanqiggngaitamteggen’?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Neviarcaraam-qaa nalluyagutelarai kenugutni teggalquqegtaaraat, wall'u-qaa nulirkautem nalluyaguciiqaa kassuuskuni taqmak atu'urkani? Tau͡gken elpeci yumni naaquciilngurni ernerni nalluyagutelararpecia.

33Elisngaqapigtaci kenkuurtekarpeceñek pingnaqelci. Arnat-llu assiilqukacagaunge'rmeng canek elisviksugngaiceci.

34Aturaci-llu meciumaut augitnek arrsaulriit camek pitkailnguut, enenun it'ratulit augitnek pivkenateng. “Tau͡gken makut catkevkenaki,

35qanertuci, ‘Wiinga camek pinarqutkaitua; ilumun Atanrem eq'errutenriraanga.’ Tau͡gaam Wiinga, Ataneq, anucimirqecetaarciqamken qanravet, ‘Assiilngiqsaitua.‘

36Pikarniirutevkartuten elpenek caullerpeggun allat angayuqauvillgutkelriit agayutaitnun. Kiaresngiaceciiqaaten Egypt-aam, kiaresngiacetellruciatun Assyria-m.

37Egypt-aamek ayagciquten qamiqun putenglluggluku kiaresngianak, tua-i Atanrem qessakngaki cacetuqutekelten, camek unangengaituten tamakunek.”

Jeremiah 3

Piciunrilnguq Israel-aaq

1Ataneq qanertuq, “Angutem avveskaku nuliani, tauna-llu arnaq elliinek ayagluni, allam-llu angutem nuliqsagulluku, ataam-qaa taum angutem uterrvikciqaa? Mat'um qaqilluku nuna menuurcaraa. Tau͡gaam, Israel-aaq, amllernek kenkuurtengqellruuten; tau͡gken watua waniwa ataam utercugtuten wangnun!

2Iigken nalugkek qemit kangritnun camek naumalriartailngurmun, kiarrluten-llu! Nani anguciullrunricit? Tumyarat taqruitni utaqalgilallruuten kenkurtekarpenek, Arab-atun yuilqumi utaqalgilriatun yugnek uayaararkaminek. Nuna assiirutan akissuullerpegun.

3Taumek ellarvagaksailnguq, up'nerkangraan-llu ellalliqsaunani. Tau͡gken elpet tangellren akissutun ayuquq; elpet-llu kasnguyuutaunak.

4“Watua-llu qanertuten wangnun, ‘Atakamken, kenkellruarpenga-llu mikelnguurraanemnek.

5Qenerterrlainarngaituten; akwarpak qenrusngaitarpenga.’ Israel-aaq, tuaten qanellruuten, tau͡gken assiilnguq atullruan piyugngatacirrarpetun.”

Israel-aaq Judah-llu Umyualinqiggnarquk

6Josiah angayuqrullrani Ataneq qanertuq wangnun, “Tangellruan-qaa Israel-aam, taum piciunrilnguum arnam, pillra? Tunutellruanga, tamaitnun qertulrianun qeminun mayurluni, tamaitni-llu napat cungagcelnguut aciitni akissullruuq?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Wiinga-llu umyuarteqsaaqua, Waten pirraarluni pinritevkenani wangnun uterciiquq. Tau͡gaam utertenrituq, piciunrilnguum-llu alqaan, Judah-m, tangrraa tuaten pillrani.

8Judah-m-llu tangellrua wangnun avvutellrucia Israel-aaq ayagcetellrucia-llu wangnek ayagluni akissuurtellruan. Tau͡gaam Judah, Israel-aam piciunrilnguq alqaa, alingellrunrituq, ellii-llu akissuurrmiluni

9watqapik-llu kiaresngialutkenritaa. Nuna menuurtaa, akusrarutekevkallruuq-llu agayulallermikun teggalqunun napanun-llu.

10Tamakut-llu pingraata, Judah, Israel-aam piciunrilnguq alqaa, pinguarluni uterrnguallruuq wangnun; ilumuuluni pillrunrituq. Wiinga, Ataneq qanertua."

11Ataneq-llu qanertuq wangnun, Piciunrilnguq Israel-aaq nasvagaa pinarqenrillrucini piciunrilngurmi Judah-mi.

12Ayagluten makut qaneryarat qanruteksarturki negeqvam tungiinun, qanerluten, "Piciunrilnguuq Israel-aaq, wangnun uterten. Wiinga takumcutalriaruama eq'errusngaitamken-llu, qanertuq Ataneq; nangyuilngurmek eq'errusngaitamci.

13Pinarqelriarucirci apervikuatekluku, inglulillerci-llu Ataneq Agayuceci. Apervikuatekluku tamaitni cungagcelnguut napat aciatni kenkutsi tunellruniluku allanun agayutnun, cali-llu alerquutenka niisngallruvkenaki, Wiinga, Ataneq, qanertua.

14"Piciunrilngurni yugni, uterci wangnun; wiinga pikamci. Teguciiqua ilavceñek ataucimek nunarpagnek, malrugnek-llu yuullgutkelriignek, ut'ruciiqamci-llu Mount Zion-aamun.

15Qusngiliurtekarpeceñek cikirciqamci maligtaqutellrianek wangnun, eliceciiqaiceci taringevkarluci.

16Yugyangkuvci-llu tamaani nunami, yuut qanruteknanrirciqaat Akqutem Yaassiiga wiinga pika. Umyuaqnanrirciqaat, wall'u neq'akngaunaku; yuarnakngaunaku-llu, allamek-llu pilingaunateng.

17Tauna pillerkaq tekiskan Jerusalem-aaq aterpagcimaciquq 'Atanruvik Aqumllera Atanrem,' tamarmeng-llu atanruviit tuavet quyurciiqut ciuqerranun AtanremJerusalem-aami, tuani-llu ciumuanrirciqut umyuarteng atungnaqenrirluku.

18Taukuni ernerni Judah-m yui ilauciiqut Israel-aam yuinun, quyurmeng-llu neglirnermek nunamek taiciqut nunamun cikiuteklemnun ciuliarpeceñun piku'uraasqelluku."

Agayutem Yuin Agayutnguanun Caumallrat

19Ataneq qanertuq, "Israel-aaq, wiinga ciuniuryullruyaaqamken nakmiin yuk'ellriatun cikirluten-llu nunanirqelriamek nunamek, kinguvanertaqesqelluku

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

tangssunarqenrat tamarmeng ellarpagmi nunani. Atavnek-llu tuqlularnayuklua pillruyaaqua, avtenqigtevkenak-llu wangnek.

20Tau͡gaam allaliuryulriim arnam unitelauciatun uini, tuaten-llu elpeci piciullrunrituci wangnun, Israel-aam yuini, qanertuq Ataneq Agayutiit.”

21Erina niitnauguq qemit kangritni: Israel-aam yukai qialuteng takumcucaralriit yuullruameng assiilnguq aturluku, nalluyagulluku Ataneq Agayutseng.

22“Uterci, piciunrilngurni yugni, piciunrilucirci wiinga mamñiaqa.” Qanertuci, “Aa-ang, elpenun uterciiqukut; tua-i elpet AtaneqAgayutekngamteggen.

23Wangkuta ikayuumanritukut agayungramta agayutnguanun qemit qaingitni. Ataneq Agayutvut kiimi anirturtekaa Israel-aam.

24Tau͡gaam ayagyuallemteñek ayagluni kasngunarqelriim piunrillrui tamalkuita ciuliamta cakviurutellrit, katngautait, qetunrait paniit-llu.

25Wangkuta inartelta kasnguyugluta, kasngunarqucimta patulikut; tua-i-wa assiilngillruamta Atanermun Agayutemteñun, wangkuta ataput-llu, ayagyuarraanemteñek erneq una tekilluku; Atanrem-llu Agayutemta erinii maligtaqullruvkenaku.”

Jeremiah 4

Qayagaurun Umyualinqigtesqelluki

1Ataneq qanertuq, “Israel-aaq, ut'reskuvet wangnun ut'reskina. Au͡g'aquvki pellernarqelriit caliaci ciuqamnek, nalirugtevkenaci-llu,

2ukvernarcarikuvci, ‘Ataneq unguvaciatun,’ piciunerkun, elluakun, elluaryarakun-llu, nutaan angayuqauvillgutkelriit kaigavikeciqaatnga atawaqercecesqelluteng, nanrarciqaatnga-llu.”

3Ataneq qanertuq Judah-m yuinun Jerusalem-aam-llu yuinun: “Naucetaarvici itumcimanrilnguut itumciki; nauceciiyaqunaci-llu cukilanat akuliitgun.

4Akqut'liallerci wangnun, Atanerpeceñun pegcaqunaciu, urenkutmek cikiutekluki wangnun, elpeci Judah-m Jerusalem-aam-llu yuini. Pinrilkuvci, eq'uqertelqa ekuaciquq kenertun assiitellriit calialci pitekluki. Ekuaciquq, kitumek-llu neptestekangqerrngaunani.”

Judah Aniqlaamauq Anguyagmek

5Cupu'uryaraq cupiciu nunamun tamiinun! Qastuluci qayagpagci taringnaqluci-llu! Qanruciki Judah-m Jerusalem-aam-llu yuk'ek qimaasqelluki asvairqumalrianun nunarpagnun.

6Niirciu Zion-aamun ayagyaraq! Qimagci unguvallerkarpeceñun! Qariyaqunaci! Ataneq taituq picurlagmek negeqvamek angqapigtellriamek-llu piunririlriamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Yugtutulitun anelriatun an'uq iirumallerminek, piunrirtiit angayuqauviit an'uq. Taiguq piunrirrnaluku Judah. Nunarpai Judah-m imenrurrluteng unicimaciqut, kina-llu tamaani uitangaunani.

8Taumek missuullernek all'uci qiaci neplialuci-llu tua-i-wa Atanrem uluryanarqelria eq'uqertii tuigteksailan Judah-mek.

9Ataneq qanertuq, “Ernermi tuani angayuqat atanerruat-llu cacetucirteng tamariciqaat; agayulirtet tatameciqut prophet-aat-llu irr'iqapiggluteng, qanertuq Ataneq.”

10Tua-llu qanertua, “Ataneq Agayun, ilumuulriamek ukvertellruaten Jerusalem-aam yui, qanrulluki, Elluiluci uitaciquci; tau͡gaam nuussirpak tuqluitnetuq.”

11Pillerkaq agiirtuq Jerusalem-aam yui qanrucimaciqut anagulluni puqlanilria anuqa taigarkauniluku nunam mer'ilnguum tungiinek. Anuqsaaraungaituq kiingan tengcilria carangllugnek,

12anuqa tailriaAtanrem alerquuciatun, tukninruarkauguq taumi! Atanruuq tungaunani qanercetaarilria yum'inek.

Judah Kassugutaat Inglukestain

13Tangerciu, inglukilria agiirtuq amirlutun. Anguyagcuutait ayagassuutet akalrialget ull'uyaatun ayuqut, horse-aarit-llu cukanruluteng yaqulegpagni. Nakleng wangkuta, piunriumaqatartukut!

14Jerusalem-aaq, erurru assiilnguq ircaqurpenek, anirtuumanaurtuten. Qaillun taktalriamek umyuangqeqatarcit assiitellrianek?

15Kevgat Dan-am nunarpiinek, Ephraim-aam-llu qemiinek qanrutkaat niitnirqenrilnguq.

16Taigut aarcirturyarturluki angayuqauviit, Jerusalem-aaq qanrutnaluku inglukilria agiirrniluku nunamek yaaqvanek. Taukut inglukilriit qayagpagciqut inglukluki Judah-m nunarpai

17kassuguciiqaat-llu Jerusalem-aaq naucetaarvigmek nayulriatun, tua-i-wa yui inglulitellruata wangnun, qanertuq Ataneq.

18Piciryararpeci caliarpeci-llu man'a tuc'etaa elpeceñun. Waniwauguq piunrillerkarci, cungarninarqelriaruuq-llu; ircaquci kapluku nuussitun.

Jeremiah-m Angniilutii Yum'inun

19Engellugturtua! Engellugtum ugaani piningnaqesciigatua! Ircaquqa cakneq nutengvagtuq! Nepaitesciigatua; niicama cupu'uryaram nepiinek anguyiim elpengcautiinek.

20Picurliit tut'ut kinguqliqluteng; nuna tamalkurmi nunakarniirutuq. Alqunaq pelatekanka navguumaut; capkutait wanirpaagaq allguumaut;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Qaillun taktalriamek anguyak tuknilria tangvakatarcia niiskengaqluku-llu cupu'uryaram nepii?

22Ataneq qanertuq, “Yuunka usviitut, ellaita nalluatnga. Mikelngurtun umyugailngurtun ayuqut, taringesciigatut. Elisngaat assiilnguum atullra, tau͡gken elluatuuvkenateng assilriim atullranun.”

Jeremiah-m Nasvicimallra Agiirtellriamek Piunrillerkamek

23Tangrraqa nuna, yuituq nunakarniinani; qilak-llu tangrraqa, tanqigcetellriartaitellruuq.

24Ingrit tangrranka, qiivluteng, qemit-llu uvaaluteng.

25Kiartellemni yugmek tangenrritua; yaqulget-llu tamarmeng qimallrulliniluteng.

26Kiarrlua tangrraqa naungignarqelleq nuna qau͡gyarrlainauluni; nunarpai-llu imenruluteng Atanrem tuknilriim eq'uqertiin tuaten ellircecateng.

27Tua-i Ataneq waten qanellruan, Nuna tamarmi uitaviksunairuciiquq; piunriqapiggluku tau͡gaam pingaitaqa.

28Man'a pitekluku nuna tuquilriatun qivruciquq; qilak-llu tan'gericiquq; Wiinga qanellruunga, picirkiullruunga; umyuaqa cimiqsaitaqa taq'ingauni-llu.

29Horse-aalget anguyagcet pitgaqustet-llu nepiit niilluku yuut tamarmeng qimagciqut. Ilait napalilriamun qimagciqut; ilait-llu mayurciqut teggalqut akulaitnun. Tamarmeng nunat yuiruciiqut, kia-llu uitavikenqiggngaitai.

30Jerusalem-aaq, ciunerkangqertuten picurlagmek! Ciin kavirlimek aturarcit? Ciin suulutaanek kenugutnek ac'it, iigken-llu minguglukek? Elliinginaq kenugtuten! Kenkuurtevvet qessayagutaatgen; tuquiturluten-llu.

31Niitua qialriamek, arnatun teggiurcilriatun, aarpalriamek arnatun irniqarraaqatalriatun. Jerusalem-aam erinakaa mangyuarirluni aneryaarciiganani, unatni yaggluki qanerluni, “Nakleng wiinga! Tuqucarturlua ullagaatnga!”

Jeremiah 5

Jerusalem-aam Assiilngua

1Jerusalem-aam yuini, aqvaquaci tumyararpeceñi! Atam avatsi kiarteqerciu! Tungaunaku tangerciu! Yuarci tuneniarvigni! Nalaqucugngauci-qaa ataucimek yugmek elluarrluni yuulriamek piciuluni Agayutmun pillerkani pingnatuutekestiinek? Nalaqucugngakuvci, Atanrem au͡g'ariciiqaa Jerusalem-aaq.

2Qanngerpeci agayularniluci Atanermun, qanllerci atuqsaitaci.

3Ilumun Ataneq yualartuq piciunermek. Anucimirqecetaalaryaaqaaci tau͡gaam catkeksaitaci; ciamtellruaci, tau͡gaam eliyuuteksuumiitarci. Asvaunaci assiilngurpeceñek-llu tuigcuumiinaci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Tua-llu wii umyuartequa, “Ukut arrsaulriaruut elisngalriaruvkenateng-llu. Usviilngurtun ayuqelartut; nalluluku Agayutmeng piyuutii, alerquutai-llu Atanrem nalluluki.

5Yuut piuranrit ullagciqanka qanellgutkeciqanka-llu; ellaita nallunrilatgu Atanrem piyuutii, Agayutem-llu alerquutii nalluvkenaku.” Tau͡gaam tamarmeng ayuqluteng ciuniullrunritaat Atanrem pisqutai niisngayuumiinaku-llu.

6Taumek yugtutulit napat akuliitnek anluteng tuquciiqait; keglunret nunamek mertailngurmek uirreciqait allgurluki, kuskarngalnguut-llu nunarpaitni wavirtaarciqut. Ukut yuut ankuneng, allguumaciqut tua-i-wa assiilnguit amlleqapigcata pulengtaq-llu Agayutmek avtaqluteng.

7Ataneq aptuq, “Ciin wiinga au͡g'ariciiqsia yuunka assiilnguitnek? Ellaita cakaallruatnga agayuaqluteng-llu agayutnun piciunrilngurnun. Yuunka nerevkalaranka aqsivkarluki, tau͡gken ellait akusrarutekilartut akissut tuaten enaitnun ayagaluteng.

8Taukut ayuqut nerqeluaqaumalriatun angucalutun horse-aatun nulirtellriatun, aglumaluteng ilameng nulirritnek.

9Anucimirqecetaarngaitanka-qaa makut pitekluki akinaurngaitaqa-llu-qaa atanruvik waten ayuqellria?

10Ayagceciciqua inglukesteñek navguusqelluki wine-arkanek naucetaarviit, tau͡gaam nangqapigcetevkenaki. Alerqurciqanka avayait kepuusqelluki, tua-i-wa tamakut avayat wiinga pikenrilamki.

11Israel-aam Judah-m-llu yuk'ek piciunritqapiggluteng wangnun pillruut. Wiinga, Ataneq qanertua.”

Atanrem Piyuumiitaa Israel-aaq

12Atanrem yuin ukveqenritaat qanerluteng, “Qaillun pingaitaakut. Assiitellria wangkutnun tusngaituq; anguyagngaitukut, piitnarngaunata-llu.“

13-14Qanellruut prophet-aat cauvkenaki anuqmek tau͡gaam imangqerrniluki, camek-llu qanerkaitniluki Atanermek kingunelegmek. Ataneq Agayun Artuqailnguq wangnun qanertuq, “Jeremiah, ukut yuut tuaten qalartellruata, qaneryaranka qanerpeni kenertun ayuqlirivkarciqanka. Yuut muragtun ayuqliriciqut, kenrem-llu ekuaciqai.”

15Israel-aam yuini, Ataneq taivkariqatartuq elpeceñun, atanruvigmek yaaqvanek callugtekarpeceñek. Tauna atanruvik pinilriaruuq, ak'a piurtelleq, taum atanruviim qaneryaraa elpeci nalluarci.

16Pitgaqustait pinilriaruut anguyagcet tuqucitulit takumcuyugpek'nateng.

17Naucetaarvigpeci naugillrit neqkauteci-llu nerciqait; tuquciiqait qetunraci panici-llu. Katngauceci ungungssiuceci-llu nalarqeciqait wine-arkat-llu

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

napayagait, figs-aat-llu napait navgurciqait. Cacetuqutekek'ngaci-llu asvairqumalriit nunarpiit piunrirciqait anguyagtaita.

18Ataneq qanertuq, “Tau͡gaam tamakuni ernerni nangqapiggluki piunrirngaitanka yuunka.

19Jeremiah, apeskata ciin makunek picimnek qanruskiki wangnek tuigtellruciacetun, kevgiurluki-llu allat agayutet nakmiin nunameggni, tuaten-llu kevgiurciqait allanret nunakenrilkem̄eggni.”

Agayutem Aarcirturai Yun'i

20Ataneq qanertuq, “Qanruski kinguvri Jacob-aam, qanruski Judah-m yui:

21Murilkeqerci, usviilngurni elpegilngurni-llu yugni, iingqerrsaaquci tau͡gaam tangerciigatuci, ciutengqerrsaaquci, tau͡gaam niitesciigatuci.

22Atanruunga; ciin qigcikenricecia? Ciin ciuqamni uulegtenriceci? Wiinga ellillruaqa qau͡gyaq engelnguarkauvkarluku imarpigmun, taqluku engeleksagutelluku mermun kiturciigaliluku. Qairet qagrayaaqsartut, tau͡gaam kiturciigataat; qairet ellerrarcaaqsartut, tau͡gaam qagrutesciigatut.

23Tau͡gaam elpeci yugni! Asvaituci inglulicugluci-llu; avvluci wangnek unitellruarpecia.

24Umyuarteqsuituci quyaviknalua, uksuarmi up'nerkami-llu ellallircet'langramku quyurciarkangqercetaqluci-llu allamiaqan.”

25Elpeci assiilngurpeci makut assilriit elpeceñun pivkaqsaitait.

26“Wii yuunka assiitellrianek ilangqerrata; elavluteng nayulartut, yugtun pissulriatun kuvyirluteng yaqulegnek, tau͡gken ellait civcilartut neganek yuut pitaqnaluki.

27Pissurtem casgulek imilauciatun yaqulegnek, imillruit eneteng uayaaqenganek. Taumek pinilriarulriit tukuuluteng-llu,

28taumek-llu uqurilriit nerluaqeraqluteng-llu. Engelaituq assiilngurmek calillrat. Elliraat pitait cuqtelarait elluaruciq aturpek'naku, anagyaaqucuunaki-llu nuuqitellriit piunarquciit.

29“Tau͡gaam, Wiinga, Atanermi, anucimirqecetaarciqanka makut pitekluki; akinaurciqaqa una atanruvik.

30Assiitqapiaralria tatamnarqelria-llu pillruuq nunami:

31prophet-aat qalartelartut piciunrilngurnek; agayulirtet atanirturilartut prophet-aat pisqumallricetun, yum'a-llu qiperrluutekeksaunaki. Tua-i tau͡gaam qaillun piciqat iquklitlerkaq tekiskan?”

Jeremiah 6

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jerusalem-aaq Kassugutaat Inglukestain

1Benjamin-aam yuini, qimagci picurlak avilluku! Qimagci Jerusalem-aamek! Cupu'uryaraq cupiciu Tekoa-mi, keneq-llu kumarrluku ilaci elpengcarciki Beth Haccherem-aami. Picurlak piunririlria-llu taiqataagnek negeqvam tungiinek.

2Tangssunarquq Zion-aaq, tau͡gaam piunriumaciquq;

3tuani angayuqat pelateka'arciqut anguyagteteng ilakluki, tamarmeng-llu pelatekateng naparciiqait piyullermeggnun.

4Qanerciqut, “Curugyuumaciu Jerusalem-aaq! Upci! Curugciqukut erenrem qukallrani!” Tau͡gaam cali qanerciqut, “Kinguqsigissiyaagtuq, unugniarartuq, atakuyartum-llu talinri uyaturiluteng.

5Unukan curugciqukut; navgurciqaput nunarpiim asvairqutai.”

6Waten-wa qanran Artuqailnguq Ataneq “Iqurqiciki napai mayuryariluku-llu Jerusalem-aam qacarnera, waniwaungan una nunarpak anucimirqecetaarumaarkaq; tua-i-wa nangcilrianek yungqerran.

7Elakam mer'a nutaraurrlainalauciatun, tuaten-llu Jerusalem-aam assiilucini nutaraurrlainarcet'laraa. Niitua pinerrlugtaarutmek piunririnermek-llu nunarpagmi; naulluunaq kilinret-llu kiingita tangerkenganka.

8Jerusalem-aam yuini, uitacurlagnarqelriit makut aarcirtuutngulit elpeceñun, ilagaryuumirucuamci; nunarpagci qinertelluku qau͡gyarrlainaurceciiqaqa, kina tamaani uitangaunani.”

Inglulitaaryulria Israel-aaq

9Ataneq Artuqailnguq qanertuq wangnun, “Israel-aaq perriumaciquq wine-arkanek naucetaarvigtun atsai nangqapiggluki iqvaumalriatun. Taumek aviutnarqaten yuut tamalkuita piyugngakten pillerkartangqellrani.”

10Wiinga kiugua, “Kia niicugniciqanga qalaruskumteng aarcirtuqumteng-llu? Atam ciutait umgumaut niitesciiganateng;

11Wangni-llu kumauq eq'urtellren-llu tungiitnun, Ataneq, nuqingasciigaliaqa-llu.” Ataneq-llu qanertuq wangnun, “Kuviu eq'urtelqa mikelngurnun tumyaranelngurnun, ayagyuanun-llu quyungqalrianun. Uingulriit nulirrulriit-llu ayaucimaciqut, ak'allaqapiaraungermeng-llu uitacimangaunateng.

12Enait tunumaciqut allanun yugnun, naucetaarviit-llu tunumaciqut, nulirrit-llu. Anucimirqecetaaqataranka nunam mat'um yui.

13Yuut tamarmeng, cakegtaunrilnguut pinilegpaulriit-llu tukuurtengnaqut piciunrilngurteggun; prophet-aat tuaten agayulirtet-llu piciuvkenateng caliamegteggun.

14Yum'a kilinrit tallegneruartun pitarrluki pilarait, qanraqluteng, ‘Uitanqegcinarquq,’ uitanqegcinailengraan.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Kasnguyullruut-qaa uuminarqelriit makut atullerteng pitekluki? Qang'a, watqapik kasnguyullrunritut; kavingallallerkarteng tuaten nalluat. Taumek iquciqut allat iqullruciicetun; anucimirqecetaaqumteng tuani piunrirciqut. Wiinga,Ataneq, qanertua."

Israel-aam Ciuniunritaa Agayutem Picirkiuraa

16Waten qanertuq Ataneq, "Tumyarat taqruatnun nangerrluci kiarrluci. Apqaurutkiciki ak'allaat tumyarat, assilria-llu tumyaraq nanlucianek. Piyuavikiciu, uitanqegciluten yuunaurtuten." Tau͡gaam qanertut, "Wangkuta piyuavikngaitaput."

17Tua-llu Ataneqcucuklillruuq nayurteñek niicugniarkanek cupu'uryaram elpengcautiinek. Tau͡gaam ellait qanertut, "Niicugningaitukut."

18Taumek Ataneq qanertuq, "Atanruvigni, niicugnici, nallunrirnaurci qaillun piqatauciit yum'a.

19Nunaa, niicugni! Ukunun yugnun anucimirqecetaarutekluku tamalkuitnun caliallritnun taiteqatartua piunrillerkamek, tua-i-wa qaneryaranka piyuumiitellruatki maligtaqullruvkenaki-llu qanellrenka.

20Wangnun cauciqat aruviarkat taitelallrit Sheba-mek, wall'u neqkat avukait taitelallrit nunanek yaaqvanek? Elliitait akurturngaitanka, ilukegciteknqaunaki-llu ekualuki elliitait."

21Taumek waten qanertuq Ataneq "Elliiciqua ukut yuut ciuqerratnun paallautekaatnek. Angayuqaulriit mikelnguut-llu tuquciqut, tuaten-llu cali yugnikutellriit elaqliqellriit-llu."

Curulriit Neglirnermek

22Waten qanertuq Ataneq, "Yuut taiciqut nunamek neglirnermi uitalriamek; yaaqvanelnguq angayuqauvik pinilegpaulria uptuq anguyagmun.

23Urluvteng narulkarcuuteteng-llu teguit; taukut aaryuyuitut takumcuyuyuunateng-llu. Nepiit, ayagaqameng horse-aatgun, imarpiim ellerrartellratun nepengqertuq. Upingariut anguyakatarluku Jerusalem-aaq."

24Jerusalem-aam yui qanertut, "Tamana ak'a niitellruarput, unateput aturluki casciigatukut; nanikuanaq wangkutnun tut'uq akngirnaqluni, akngirnaq-llu arnatun teggiurcilriatun.

25Natmun ayakarciiganata yuilqumun, wall'u tarritesciiganata tumyarani, tua-i-wa ingluput caskungqerrata alingnarqelriim-llu angelriim avatairumaakut."

26Ataneq qanertuq yum'inun, "Missuullernek all'uci akaguarci qamllermi; qivruyaraq aturciu aluviliurluci piyaucirpeciutun qivrukuvci kiingan irniamek, tua-i-wa taum taigarkam piunrircarturluci piqatarraarpek'nani anguyagciqngaci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Jeremiah, naspaagiki yuunka, cavik naspaayaucirpetun, qaillun ayuquciat nallunrirniaran.

28Tamarmeng ciumualriaruut inglulicugluteng, tegtaluteng punernertun cavigtun-llu. Tamarmeng carrluulriaruut, ceñirtaarluteng qannguanek sagciluteng.

29Kaminiarpak ekurpalaryaaquq, tau͡gaam caviit urugluteng qurrluyuitut. Catngunrituq menuircarturiuralqa yumnek, tua-i-wa assiitellriit yuut au͡gaumaksaitelaata.

30Carangllugkuanek cakaunrilngurnek aterpagcimaciqut, tua-i-wa Wiinga,Ataneq, piiyuumiirutellruamki.”

Jeremiah 7

Jeremiah Qaneryariurtuq Agayuvigpagmi

1-3Atanrem ayagcetaanga iteryaraanun Agayuvigpiim Judah-m yuin it'larviatnun agayuyarturluteng. Qanrutaanga tuavet nangerrlua qanrutkesqelluku Atanrem Artuqailnguum, Israel-aam Agayutiin, ellaitnun qanerkaa: “Umyualinqigci ayuqucirpeceñek caliarpeceñek-llu, tuatnakuvci maani uitaurceciiqamci.

4Ukvekenrirciki iqluurutet ukut qanelriit, ‘Cam pingaitaakut! Una Atanrem agayuvigpakaa, una Atanrem agayuvigpakaa, una Atanrem agayuvigpakaa.’

5“Tua-i ilumuuluci umyualinqigeskuvci ayuqucirpeceñek caliarpeceñek-llu, piciulriaruluci-llu elluaryaraq atunem atuquvciu,

6nangciksailkuvci ilakenrilkevceñek, elli'irnek wall'u aipainernek, cacetaanrilngurnek-llu tuquciksaunaci maani nunami, allanun-llu agayutnun cauksailkuvci elpeceñek picurlaulluci,

7uitavkarciqamci maani nunami, ak'a cikiuteklemnun ciuliarpeceñun akwarpak pikesqelluku.

8“Atam tangerqerci, ukvek'laraci elliinginaq iqluurutet qaneryarat.

9Tegliurciquci-qaa, tuquciluci, akusrarutekiluci, ukvernarcariluci piciuvkenaci, aruviarluci Baal-amun, agayutnguanun-llu ciungani nallullerpeceñun cauluci,

10tailuci-llu ciuqamnun nangerrluci uum enem iluani, aterpagcimalriim wii atemnek, qanerluci-llu, ‘Wangkuta aviucimaukut!’ tau͡gken cali aturluki makut pellernarqelriit?

11Umyuartequci-qaa una Agayuvigpaka iirvigkaurcukluku teglengalrianun? Wiinga tangellruanka caliaci, qanertuq Ataneq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Ayagci Shiloh-mun,ciuqliuluku wangnun agayularvikesqumallemnun, tangerrniarci qaillun wangnun pillrucia yum'a, Israel-aam yuin, assiilnguit pitekluku.

13Tua-i tamalkuita makut assiilnguut atullruavciki, qanertuq Ataneq, pulengtaq-llu taqsuarirlua qalarutengramci niitellrunrilavci, qayagaullemci-llu kiuvkenaci,

14taumek Shiloh pillrucimtun, tuaten-llu piciqaqa una Agayuvigpaka, cacetuqutek'ngarci, nuna-llu cikiutekelqa elpeceñun ciuliarpeceñun-llu.

15Ayagceciiqamci wiinga tangerqemnek, Israel-aam yui tungelquci ayagcetellrucimtun."

Yuut Niicunritellrat

16Ataneq qanertuq, "Jeremiah, yuut ukut piicaucaqunaki. Qiateksaqunaki wall'u piicaulluki; takumcucarauteksaqunaki-llu wangnun, niisngailamken.

17Tangenrritan-qaa caliarat nunarpaini Judah-m tumyaraini-llu Jerusalem-aam?

18Mikelnguut avuqiirtut muragnek, atait-llu kenermek kumarciluteng, arnat-llu keliparkamek enegtaarluteng, cake-aalinaluteng agayutnguamun cikiutekameggnek arnamun apeqmeggnun Qiliim Queen-aanun; wine-amek-llu elliitmek kuvuuriluteng allanun agayutnun, akngirrnalua.

19Ilumun-qaa wanguuq akngireskengaat? qanertuq Ataneq. Qang'a, ellmeggnek akngirtut ellmeggnun-llu kasnguyuutmek tailluteng.

20Taumek waten qanertuqAtaneq Agayun: Taumek wiinga angelriamek qenertelqa kuvumaciquq uumun Agayuvigpagmun, yugnun ungungssinun-llu, napanun tuaten atsainun-llu naucetaarviim. Eq'urtelqa ayuqeciquq kenertun nipcimangailngurtun.

21"Yumaa, ilait elliitet ekualaraci tamalkuuciicetun ekuavigkun, ilait-llu nerlaraci. Taúg͡aam, Wiinga Ataneq qanertua nerngerpeciki tamalkuita ayuquq.

22Tuani anutellemni ciuliaci Egypt-aamek, camek picirkillrunritanka ekualuki elliillerkaatnek wall'u allanek elliiyaranek.

23Uumek taúg͡aam alerqullruanka, Niisngakuvcia pisqutkaa-llu aturluku, wiinga Agayutekciqerpecia, elpeci-llu wii yuk'eciqamci; ca-llu tamarmi elpeceñun elluarrluni piciqut."

24Taúg͡aam niitenritut murilkevkenateng-llu. Umyuateng taúg͡aam pisqesciigalnguut assiitellriit aturluki, arcariinallruut-llu utumarivkenateng.

25Ernermek ciuliarpeci Egypt-aamek anellratnek ayaglua una erneq tekilluku, taqeksaunii ayagcecilaryaaqua elpeceñun pistemnek prophet-aanek.

26Taúg͡ken niicugnillrunritaatnga murilkellruvkenani-llu, taúg͡aam pengegnairutevsiartut inglulilluteng-llu arcaqanruluteng ciuliameggni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27“Taumek, Jeremiah, qanrutarkaugaten makunek tamalkuitnek, tau͡gaam niisngaitaatgen. Qayagaurciqaten tau͡gaam kiungaitaatgen.

28Cali waten qanqina ellaitnun, ‘Waniwaugut ukut yuut niicunrilnguut qaneryaraanekAtanrem Agayutmeng, wall'u anucimirqecetaaruceteng eliyutkevkenaki. Piciuneq tamartuq; Qanrutkumayuirulluni-llu.’”

Assiilnguut Caliat Hinnom-aam Kuignayuani

29“Angniici qivruluci, Jerusalem-aam yuini; nuyaci kepluki egciki. Aturci tungmagcissuutnek yuarutnek qemit kangritni, tua-i-wa wii, Ataneq, eq'urcama cakaallruluki-llu yuunka.

30“Tua-i Judah-m yui assiilngurmek caliata ciuqamni, qanertuq Ataneq; Uumikek'nganka agayutnguateng elliluki Agayuvigpama iluanun menuurrluku.

31Hinnom-aam-llu Kuignayuani ekuavigmek piliut at'legmek Topheth-aamek, ekuaginaluteng qetunrameggnek panimeggnek-llu elliitekluki. Waten pisqelluki alerqullrunritanka, umyuaqellruvkenaku-llu.

32Taumek erenret tekiciqut, qanertuq Ataneq, aterpagcimangairutlerkaa Topeth-aamek, Kuignayuanek-llu Hinnom-aam, tau͡gaam aterpagciiqaat Tuqurqiyaram Kuignayuanek. Tuani yuut tungmagtelarciqait nani allami tungmaggvigkaiciiqngata.

33Ukut-llu yuut temait neqkaksaguciiqait ellam yaqulgin, nunam-llu ungungssiin; kia-llu ayagcaurngaitai alingcetaarluki.

34Niitnaunrirceciiqanka-llu Judah-m nunarpainek tumyarainek-llu Jerusalem-aam angnilriit quyaluteng-llu yuut erinait, angnirluteng-llu niitnaullrit kassuutellriit nerevkaritiitni; tua-i nuna yuiruciiqngan nunakarniirulluni.

Jeremiah 8

1“Taum nalliini, qanertuq Ataneq, enrit angayuqrin Judah-m, atanerruarin, agayulirtain, prophet-aat-llu, Jerusalem-aam-llu yuin, qunguitnek anucimaciqut;

2sagcimaluteng-llu akertem, iralum, agyat-llu aciatnun kenkellrita kevgiullrita-llu, ellacessurvik'lallrita agayuvikelallrita-llu; quyurcimangaitut-llu elausngangaunateng-llu, tau͡gaam cekavtarkauluteng anatun nunam qaingani.

3Uum-llu wani assiilngurtulriim angayuqauviim yui unguvaqallret, nunani sagtellemnun uitalriit, tuqu cucukenrurciiqaat unguvallerkameggni. Wiinga, Ataneq Artugailnguq qanertua.”

Assiilnguq Anucimirqecetaarun-llu

4Atanrem waten qanrutesqai yun'i, “Yuut-qaa iquaqameng, ataam-qaa nangerteksaitelartut?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Ciin-mi tua-i ukut yuut iqlutmun ayagyugtat kingupiaryugluteng? Assiilnguq atullerteng ciumurulluku utercuuminateng.

6Niicugninqegcaaralaryaaqanka, tau͡gaam piciulriamek qaneqsaitut: assiilngillermeggnek-llu umyuarniuqsaunateng, qanerluni, ‘Qaillun wiinga pisia?’ Tamarmeng piyullermegteggun ciumuartut, horse-aam cukaluni anguyagmun ciumuulauciatun.

7Yaqulgung'e'rmeng upallerkarteng nallunrit'laraat. Tau͡gken, elpeci yumni, nalluaci alerquutai Atanrem.

8Qaillun piluci qaneryugngaceci, ‘Wangkuta umyuartuukut, Atanrem-llu alerquutai avaliqaput?’ Atam tangerqerciki, piciunrilnguut igartet alerquutet igautelaqait iqluurutngurrluku.

9Umyuartulriit yuut kasnguyugcecimaciqut, nanikuaciqut qaillun picirkaunateng; tua-i-wa qessakngamegteggu qaneryaraa Atanrem, tua-llu-qaa cali umyuartulriaruciqut?

10Taumek nulirrit allanun piksaguceciiqanka naucetaarviit-llu cirlakestaitnun piksagutelluki, tua-i cakegtaunrillmeggnek yugnek ayagluteng piuranteng tekilluki, tamarmeng tukuurtengnaqngata piciunrilnguut aturluki; prophet-aat tuaten agayulirtet-llu piciuvkenateng caliamegteggun.

11Yum'a kilinrit tallegneruartun pitarrluki pilarait, qanerluteng-llu, ‘Uitanqegcinarquq’, uitanqegcinailengraan.

12Kasnguyullruut-qaa assiilnguq atullermeggni? Qang'a, kasnguyullrunritut; qaillun kavingallallerkarteng nalluat. Taumek iqumalriit ilalirluki iquciqut: anucimirqecetaaqumteng tuani piunrirciqut, qanertuq Ataneq.

13“Quyurcularyaaqanka yuunka, nauceciiyurtem naucetaaminek quyurcilauciatun, qanertuq Ataneq, tau͡gaam wine-arkatun napayaartun atsailngurcetun ayuqut, napatun-llu figs-aatun naugailngurtun; cuyai nalamaluteng. Taumek nunalgutkumanrilngurnun nuniit teguvkallrukeka.”

14Agayutem yui aptut, “Ciin uitaurluta aqumgaceta? Quyurrluci, ayagnaurtukut nunanun asvairqumalrianun tamaani tuquniartukut; tua-i-waAtanrem Agayutemta piunrirarkaurcetaakut, cikirluta-llu tuqunarqelriamek mermek merkamteñek, assiilngillruamta Atanermun.

15Uitanqegcitmek mam'illerkamteñek-llu yuaryaaqellruukut, tamana catngunrituq; alingnarqelria tau͡gaam tekituq.

16Inglukestemta horse-aarita qengagmiarallrit niitnariuq Dan-am nunarpiinek. Nuna tamarmi qiivaqluni horse-aarit qalriagaqata. Taigut inglukesteput nunavut piunrirrnaluku tamalkuita-llu tamaanelnguut tapeqluki, nunarpak yui-llu tamalkuita.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Ataneq qanertuq, “ayagceciqatartua ciissirpagnek akunlevceñun, tuqunarqelrianek ciissirpagnek nuyurriutesciigalngurnek, tamakut-llu keggmarciqaiceci,” qanertuq Ataneq.

Jeremiah-m Angniilutii Yum'inun

18Iluteqenrirciigatua; Ircaqumkun nangtequa.

19Niicugnici! Tamiini nunami niitanka yuunka qayagalriit, “Ataneq-qaa Zion-aami uitanrirtuq? Zion-aam-llu-qaa angayuqra tuantenrirtuq?” Ataneq-llu, angayuqrat kiuguq, “Ciin eq'urcetatnga agayutngualiamegteggun ciktaarluteng yuut allat agayutnguaritnun.”

20Yuut-llu kiugut, “Quyurciyaraq pellugtuq, kiak-llu iquklilluni, wangkuta-llu anirtuumavkenata.”

21Ircaquqa navguumauq yuunka navguumiita; angniitua qivrulua, nanikuanaq-llu wangnetuq.

22Gilead-aami-qaa iinrutaituq? Yungcaristetaituq-qaa tuani? Ciin-mi tua-i yuunka canrircecimanritat?

Jeremiah 9

1Qamiquqa-tuq mer'uluni elakauli, iigka-llu ulvelriarurrlutek mermek, qiaguryalrianga ernerpak unugtuumaan yuunka tuqutaullret pitekluki.

2Kitak enengqerrlii mer'ilngurmi nunami, tuani qimaumayaqenka yuunka. Tua-i tamarmeng akusrarutekilriaruata, alingnarqelriaruluteng.

3Upingarrlainartut iqluluteng qanllerkameggnek; piciunrilnguum piciulria enairluku ataniumaa nuna. Ataneq qanertuq, “Yum'a assiilnguq tungliqu'urluku aturluku, ellaita-llu nallulua wiinga, qanertuq Ataneq.”

4Tamarpeci aaqiciki elaqlici, cacetuqutekevkenaki-llu anelguceci; tua-i tamarmeng tungelquci umyuarrliqelriaruata, elaqlici-llu qanerrluutekiyugluteng.

5Tamarmeng ukvertaqluki elaqliteng, atauciunge'rmi piciulriamek qanelriartaunani; alunguteteng elitelluki iqluyaramek assiilngurmek aturluteng umyualinqegtellerkarteng pillerkairulluku.

6Akngirkengengnaqu'urluteng tau͡gaam kina-llu piciulriamek qanyuunani, nallunringnaqlerkaqa-llu tengrukevkenaku, qanertuq Ataneq.

7Taumek waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq, “Wiinga yuunka caarrluirciqanka cavigtun nutaan-llu naspaaluki. Yuunka assiilngurmek calillruut camek-mi tua-i allamek ellaitnun piyarcia?

8Alungutait tuqunarqelriatun pitegcaucetun ayuqut; iqluuryukapiggluteng; Qanenqegcaarautelarait elaqliteng, tau͡gaam ircaqumegteggun umyuangcalartut qaillun picurlagcetlerkaatnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Anucimirqecetaarngaitanka-qaa makut pitekluki? qanertuq Ataneq;
akinaurngaitua-llu-qaa angayuqauviim yuinun waten ayuqelrianun?
Wiinga, Ataneq, qanertua."

10Qanertua, "Wii qiatekciqanka nepliutekluki-llu ingrit ilutequtekluki-llu marat
yuilqumi, caarrluurcata kinernerurrluteng, yuk-llu tamaaggun pekcuirulluni,
kuluvagnek-llu qalrialrianek niitnairulluni; yaqulget ungungssiaraat-llu ak'a
qimallruluteng cataunateng."

11Ataneq qanertuq, "Jerusalem-aaq imumalriarurciiqaqa jackal-aanun
kaviarngalngurnun uitaviksagutelluku; Judah-m-llu nunarpai nunatun
mer'ilngurtun ayuqliriciqut, yungqelarngaunateng."

12Angucetangqertuq-qaa umyuartum ugaani taringumastiinek mat'um?
Kitumun-llu Atanrem qanrutkellruagu ilainun qanrutkesqelluku? Ciin nuna
assiiruta nunakarniirulluni yuilqutun, yuk tamaaguirnanrirtelluku?

13Ataneq-llu qanertuq: "Tua-i-wa alerquutenka cakaaramegteki ellaitnun
cikiutekellrenka, niicugpek'naku-llu qaneryaraqa, aturpek'naku-llu,

14tau͡gaam ciumuarluteng umyuarteng aturluku agayutnguanun Baal-anun
caullruut ciuliameggnek elitellermeggnek.

15Taumek Ataneq Artuqailnguq, Israel-aam Agayutii qanertuq: Ukut yuut
nerevkarciqanka qatlinarqelrianek, mertelluki-llu tuqunarqelriamek.

16Cekavciiqanka-llu nunanun ellaita ciuliarita-llu nallukaitnun; anguyagnun
malirqeravkarciqanka, nangluki piunrirnatkamnun."

Jerusalem-aam Yui Qayagaut Ikayuusqelluteng

17Waten qanertuq Artuqailnguq Ataneq, "Umyuangcarci, kelegnaluki arnat
tuquigaqavci aluviliutulit, cali arnat tungmagcissuutnek yuarutnek atutulit."

18Yuut qanertut, "Qanruciki cukangnaqluteng-gguq atuullitkut
tungmagcissuutmek yuarutmek, iiput aluvimteñek imangviitnun, qemiryaput-llu
mecungluteng qiallemteñek."

19Neplialriit nepiit niitnarquq Zion-aamek: "Wangkuta navguumaukut!
Kasngunarqelriarurtukut! Tua-i-wa nunavut unicamteggu uitauviput navguitki."

20Wii qanertua "Niiciu elpeci arnani murilkelluku Atanrem qaneryaraa; Elicarciki
panici angniicaramek yugnikek'ngaci-llu elitnaurluki tungmagcissuutmek
yuarutmek.

21Tua-i tuqum itrakut uitavimteñi tuqulluki irniaput tumyarani ayagyualriaput-
llu tuneniarvigni uitalriit.

22Qanra elpet, Waten qanertuq Ataneq: Tuqumalriit temait cekavciiqut
carr'ilqani ciqitartun, mukaarkatun-llu kepliarumalriatun kepliarilriim
kingunrani, kia-llu avurngaunaki."

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Waten qanertuq Ataneq, “Umyuartulriim yuum ucuryagutekenrilliu umyuartucini, pinilriim-llu yuum ucuryagutekenrilliu piniucini, wall'u tukuulriim ucuryagutekenrilliki tukuutni.

24Tau͡gaam ucuryagutekiyulriim ucuryagutekliu una, taringumallni nallunritellni-llu Atanrucimnekkenkilua caqtaarpek'nii, aturluku elluaryaraq nunami, tua-i wii ilukegcitekngamki makut, qanertuq Ataneq.”

25-26“Tangerrluku, erenret tekiciiqut, qanertuq Ataneq, anucimirqecetaarillerkaqa Egypt-aam, Judah-m, Edom-aam, Ammon-aam, Moab-am yuinek, nunami-llu mer'ilngurmi uitalriit, nuyateng kep'laqait nanililuki. Makut yuut tamarmeng nuugiumalriaruut, tau͡gaam nuugiumacimeng nallunairutii akqun catkenritaat. Iliita ukut yuut iliita-llu yum'a Israel-aam maligtenritaa akquyutelqa.”

Jeremiah 10

Agayutngualiyaraq Piciuluni-llu Agayuyaraq

1Niiciu, Israel-aam yuini, qaneryaraq Atanrem qanrutkarkaa elpeceñun.

2Waten qanertuq Ataneq, “Yuita atanruviit allat piciryaraitnun maligucaqunaci, alingallauteksaqunaciki irr'inarqelriit pingraata qilagmi, allat atanruviit yuit alingallagangraata.

3Ukut yuut agayumaciat piciunrilan. Napa iqucimaalartuq munalriit-llu nutaan yuut caliaqelaraat.

4Tangnircarluku akimek suulutaamek-llu. Ussukcaqutelaraat-llu pektesciigaliluku.

5Tamakut agayutngualiarit ayuqut yuguatun ellimalriatun naucetaarvigmun alingcirarautnguluni yaqulegnun; qanerciigatut; teguluku-llu tau͡gaam ayautelaraat. Alikenriciki tamakut: qaillun pisciigataiceci assilriamek-llu calisciiganateng.”

6Ataneq, elpetun ayuqellriamek pitaituq; ucurnarqelriaruuten, atren-llu artuqailnguuguq.

7Kia qigcikenriciiqaaten, atanruvilget Atanratni? Tua-i qigcignarqelriaruavet, nunam yuin tamarmeng umyuartulriarini elpetun ayuqelriartailan wall'u angayuqritni.

8Tamakut tamarmeng umyugaitut usviinateng-llu. Camek eliciitqat muragnek agayutnguanek.

9Agayutnguarit qallircimaut qerrirlimek Tarshish-aamek suulutaamek-llu Uphaz-amek, munalriit suuluciiyurtet-llu piliaqait; aturait qesurcetellriaruut qesurliuluteng-llu; tamalkuita munalriit pilialqelluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Tau͡gaam Ataneq ellii piciulriaruuq Agayun, ellii unguvalriaruuq Agayun iquunani-llu Angayuqruluni. Eq'uqertaqan nuna uulegtelartuq, nunam-llu yuin eq'uqertellra uluryakaat.

(11Waten cali qanruciiqaaten: Agayutet qiliim nunam-llu piliaqestekenrilkek piunrirciqut nunamek qiliim-llu acianek.)

Yuarun Nanrarluku Agayun

12Ellii Ataneq taunguuq piliaqestellra nunam pinimikun, piurcetellruluku ellarpak umyuartutacimikun, qiliit-llu cali pagaavet saggluki.

13Erinalkitaqan mer'et neplilartut qilagmi neplilartut; amirlut-llu nauvkalarai ellam iquinek. Kalluk kenerpallagavkalaraa ellalliraqan anuqa-llu taivkaraqluku qemaggviminek.

14Yuk tamarmi umyugaituq elisngaarunani; suuluciiyurtet kasngunarivkarait agayutngualiarita, tua-i yugualiarit caunrilameng anernerunateng-llu.

15Cakarniitut atuuvkenateng-llu; anucimirqecetaarumallermeng nalliini piunrirciqut.

16Ukutun ayuqenrituq Jacob-aam Agayutii; cat tamalkuita elliin piliaqellrui, cucukellruluki-llu Israel-aat elliin yuknaluki. Waniwa atra Ataneq Artuqailnguq.

Tekitarkaq Nunameggnek Ayagcecimallerkaat

17Jerusalem-aam yuini, anguyiit avatairaiceci! Akluci quyurciki.

18Waten qanertuq Ataneq: “Watua anteqataranka mat'um nunam yui, nanikuanaq-llu tuc'eciiqaqa ellaitnun, elpekesqelluku ellaitnun.”

19Jerusalem-aam yui qayagaut, Nakleng wangkutni akngiringiimta Kilineput aturniinateng. Umyuarteqellruyaaqukut wangkutni aturnarqelriarunayukluku!

20Pelatekaqa piunrirtuq ilavkui kepumaluteng; Irniama unitaatnga; pelatekaqa civcestekairulluni iluani-llu capkutat ellistekaunateng.

21Tua-i-wa ciuliqagteput usviirucameng; ellatessurvikenritaat Ataneq. Taumek piluaqallrunrilnguut, yuut-llu cekavvluteng.

22Niiciu qanengssak! Atanruvik neglirnermi uptuq, anguyagtain nunarpai Judah-m yuiruciiqai, kaviarngalngurnun tau͡gaam uitauviksagutelluki.

23Ataneq, nallunritua yuum ciunerkani nallua, ellminek unguvanrilami kia ilamta tegumiaqenritaa unguvani.

24Anucimirqecetaarnga Ataneq, tau͡gaam pitalqeggiluku eq'urtellerpeni pivkenii, piunriryuarpenga.

25Eq'urtellren tut'essgu atanruvignun nallustevnun yugnun-llu piicayuilngurnun elpenun Tua-i Yut'en tuquqngatki piunriqapigtellruit nunii-llu uitauviukaunrirluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jeremiah 11

Jeremiah Akqun-llu

1Qaneryaraq una taillruuq Jeremiah-mun Atanermek:

2“Niiciki aperyarai uum akqutem nutaan-llu qanrulluki Judah-m Jerusalem-aam-llu yui

3waten qanruciiqaaten, Waten qanertuq Ataneq, Agayutii Israel-aam: Aniqlaamali kina imna niitenrilnguq akqutem uum qaillun atullerkaanek

4alerquutekelqa ciuliarpeceñun anutellemni Egypt-aamek kaminiarpagtun ayuqellriamek, qanerlua, Niiciki qanellrenka, alerquutenka-llu tamalkuita aturluki. Elpeci wii yukniamci, elpeci-llu wii Agayuteklua

5piciurrnaurqa akqutkelqa ciuliavceñun cikirciqniluki nunamek assilriamek naungignarqellriamek-llu maa-i piksaguskiitnek.” Wiinga-llu kiugaqa, “Tua-i tuaten pikili Ataneq.”

6Atanrem-llu qanrutaanga, “Qanrutkiki makut tamalkuita qaneryarat nunarpaini Judah-m, tumyaraini-llu Jerusalem-aam.

7Tua-i ilunglua aarcirtullruamki ciuliaci anutellemni Egypt-aamek, aarcirturluki taqsuariulluki, cali maa-i taqeksaunaki qanellrenka niisngasqelluki.

8Tau͡gken ellait niitenritut, tau͡gaam ciumuarluteng umyuarteng assiitellria aturluku. Taumek ellaitnun tuc'eskenka anucimirqecetaarutet akqutmi qanrutkumalriit, alerqullruyaaqngamki atuusqelluki, tau͡gken ellait tuaten pivkenateng.”

9Cali Ataneq qanertuq wangnun, “Jerusalem-aam Judah-m-llu yuin ingluliraatnga.

10Ellaita uterrvikait assiilnguut ciuliameng atulallrit, taukut qaneryaramnek niicuumiitelallruameng; tau͡gaam allanun agayutnun cauluteng kevgiurnaluki; tamarmeng Judah-m Israel-aam-llu yuin navgaat akqun taqelqa ciuliarit ilakluki.

11Taumek, waten qanertuq Ataneq, wiinga assiitellria ellaitnun tuc'eciiqaqa anagciigalkiit; qayagaungraatnga-llu, niisngaitanka.

12Jerusalem-aam Judah-m-llu yui ayagciqut qayagaurluteng agayutnun aruviarnek ekuagivikelallermeggnun, tau͡gaam tamakut anirturciigatait picurlaumallratnek.

13Tua-i elpeci, Judah-m yuini, agayutengqerravci nunarpagpeci amllertataitnek, Jerusalem-aam-llu tumyaraicetun amllertalrianek ekuaviliuci elliivigkarpeceñek taumun uuminarqellriamun agayutmun Baal-amun.

14Taumek piicaucaqunaki ukut yuut, Jeremiah, wiinga niicugningailamki qayagaungraatnga picurlaumallermeggni.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Ataneq qanertuq, “Camek piunarqucingqerrluni kenkekenka yuunka
Agayuvimnun ityunarqeciqat, pellernarqelrianek atullrunge'rmeng?
Anagnayukut-qaa picurlagmek akquurillermegteggun wall'u
ekuagillermegteggun? Nutaan-llu-qaa angnirciquten?

16Atanrem caqerluni aterpagtellruaten, ‘Cungagcelnguq olive-aam napaanek,
atsanek assilrianek naugiluni’; tau͡gaam watua kalluum ellanglluum nepiitun
ekuavkarciqai, cuyai ayemqelluki-llu avayai.

17“Wiinga, Ataneq Artuqailnguq, nauceciillruyaaqua Israel-aamek, Judah-mek-llu
tau͡gaam maa-i piunrirrarkaurtagka. Assiilnguq atuatgu eqcirlua ekuagiluteng
agayutnguamun Baal-amun.”

Picirkiurtut Tuqutnaluku Jeremiah

18Atanrem nallunrircetaa inglukestem̄a picirkiurait wangnun.

19Wiinga-llu ayuqua maligtaqutellriatun qusngiyagartun ayaucimallertun
tuqucimallerkaminun, nallullruaqa-llu assiilngurmek picirkiullratni wii
pinricuklua, qanerluteng, “Napa iqutnaurput natlugneritellrani; tuqutnaurput
yuut nalluyagutniaraat.”

20Wiinga-llu piicagtua, “Ataneq Artuqailnguq, piciulriakun cuqcilartuten;
naspaalaraten yuut umyuaritgun, akinaurusnga ukunun yugnun, tua-i elpenun
man'a caliaqesqelluku tun'aqa.”

21Taumek Ataneq qanellruuq Anathoth-aam yui tuqungnaqesteten piluki,
qanerluteng, “Qaneryaramek qalarpiiqnak Atanrem atrakun, tuqucuamteggen”.

22Taumek waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq: “Wii anucimirqecetaarciqanka;
ayagyuarit anguyagkun tuquciqut; irniarit-llu piitnakun piunrirluteng;

23atauciunge'rmi unegngaituq. Pillerkiurumiimki Anathoth-aam yui,
anucimirqecetaarumallerkaatnek.

Jeremiah 12

Jeremiah-m Apqauraa Ataneq

1Elluarrluten elpet pilartuten, Ataneq, qanemyuugautengramken; tau͡gaam
cangayuuteka qanruteknaurqa elpenun, Ciin yuut assiileng'e'rmeng
piluaqaralartat? Ciin-llu piciuvkenateng yuunge'rmeng piyullerteng
unakelartatgu?

2Elpet naucecugaqavteng acilqunglartut naulartut atsangluteng-llu;
Qanlaryaaqut canimegni uitaniluten, tau͡gken ircaqumegteggun yaaqsigluteng.

3Tau͡gaam, elpet Ataneq, nallunritarpenga; tangvagan cauralqa wangnun-llu
cakneq kenkucin. Qamurluki ayauski ukut yuut assiitellriit qusngitun
tuqucimaarkatun; nayurluki-llu tuqucimallerkaat tekitellratun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Qaillun taktalriamek nuna kinrumaqatarta, can'gi-llu nalaluteng? Tua-i ukveqestain assiiluciat pitekluku Ungungssiaraat yaqulget-llu tuquagut yuut-llu qanlalriit, ‘Agayutem callerput tangerciigataa.’”

5Jeremiah, taqsuq'laquvet aqvautaqavet yugnek ilaluten, qaillun piyarcit kuunit aqvauskuvki? Nunami-llu manigcetellriami paallagalaquvet, qaillun piyarcit Jordan-aam napaikun pulaluten pikuvet?

6Tua-i anelgutkeng'e'rpeteng, atavet yuin ingluksagutaatgen; quyurrluteng cangakuuraqluten; Ukveqsaqunaki taukut qanenqegcaarautengraatgen.

Atanrem Angniitellra Yun'i Pitekluki

7Ataneq qanertuq, “Israel-aaq cakaaraqa; piyuumiirulluki cucukellrenka; kenkek'nganka tun'anka inglukestaitnun.

8Cucukellma yum'a caugaatnga yugtutulitun napat iluatni uirraniluteng wangnun; taumek eq'ukekenka.

9Cucukellrenka yuut yaqulegtun ayuqliriut qakurtaat avatairumakiicetun. Quyurrluki yuilqum ungungssii taisqiciki nerelriit ilalirniarait!

10Nunat allat atanirturtaita piunrirait wine-arkanek naucetaarviinka; tutmaulluki naucetaarviinka; nunauteka assilleq naugisciigalivkarluku.

11Cakarniirutaat nuna; Nuna tamalkuan cangalliurpek'nateng-llu.

12Qertulriit qaingitgun mer'ilngurmi nunami piunririlriit taigut; Ataneq ayagceciuq anguyagmek nunamun tamiin piunriisqelluku yuut uitanqegcisciigalivkarluki;

13Nauceciillruyaaqut mukaarkanek; tau͡gaam quyurciut cukilananek; elliinginaq taqsuqcirluteng ellmeggnek. Kasngukciqait quyurtelteng Atanrem eq'urrluni naugivkanrilateng.”

Atanrem Akqutii Israel-aam Elaqliinun

14Waten qanertuq Ataneq ukut Israel-aam yuin elaqliit piluki assiirutestai nunam Israel-aam yuinun cikiutekelqa, Wiinga naunrartun qecugciqanka nuniitnek, Judah-m-llu yui teguluki akunliitnek.

15Tau͡gaam qecuggaarluki nuniitnek takumcuyaguciiqanka, ataam-llu nunaitnun utertelluki.

16Umyuamegteggun cumiggluteng yum'a agayumaciat ciuniuqatgu ukvernarcariaqluteng atemkun waten, Ataneq unguvaciatun, yuunka elicetellrucirmegcetun ukvernarcariyaurtelluki Baal-akun, yum'a ilaksaguciiqait callermegteggun-llu piluaqaralriarurrluteng.

17Tau͡gaam atanruviim yui niicunrilnguut nuniitnek qecugciqanka piunriqapiggluki-llu qanertuq Ataneq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jeremiah 13

'Lumarraak Iluqliik Qerrulliik

1Waten Ataneq qanertuq wangnun, “Kipucartua 'lumarraagnek iluqliignek qerrulliignek all'ukek-llu; tau͡gaam mermun akurcaqunakek.”

2Tua-i kiputua all'ukek-llu Atanrem alerquuciatun.

3Atanrem-llu qanrutenqigtaanga,

4“Qerrulliik iluqliik kiputellregken atuqengagken Kuigmun Euphrates-aamun teggalqum qerranranun iiryarturkek.”

5Tua-i ayaglua iiryarturagka Euphrates-aam canianun, Atanrem alerquutellra aturluku.

6Erenret amlleret kinguatni Ataneq qanertuq wangnun, “Nangerrluten, ayii Euphrates-aamun, aqvalukek iluqliik qerrulliik iiresqellregka tuavet.”

7Tua-i ayagtua Euphrates-aamun, taukuk-llu iluqliik qerulliik iirumaviak elagarluku teguagka. Maaten teguagka arullinilriik cakarniirullutek.

8Tuamta-llu cali Atanrem qanrutaanga qanerluni,

9“Waten qanertuqAtaneq: Tuaten-llu wii Judah-rmiut Jerusalem-aarmiut-llu pivakellrat piunrirciqaqa.

10Ukut assiitellriit yuut, qaneryaranka niicuumiinaki ciumuarluteng, umyuarteng aturluku agayutnun-llu allanun cauluteng kevgiurnaluki agayuaqluteng-llu ellaitnun. Ukugtun qerrulliigtun ayuqliriciqut cakarniinateng.

11Iluqliit qerrulliit engelqiutelauciigcetun yuum qukaani, tuaten-llu picirkiuraqellruyaaqaqa tamalkuitnun Israel-aam Judah-m-llu yui nepingasqelluki wangnun. Tuaten pillruunga wii yuknaluki ellaitgun-llu ucurnarisqelluku takarnariluku-llu atqa; tau͡gaam ellaita niicunritaatnga.”

Wine-am Assigtaa

12Uumek cali qanruciiqaaten: Waten qanertuq Ataneq, “Israel-aam Agayutii, Tamarmeng wine-at assigtait imiumaarkaugut wine-amek. Ellait-llu qanerciqut elpenun, Nallunritenritarput-qaa assigtat tamalkuita imangqerrarkauciitnek wine-amek?

13Waten qanruskiki, Wiinga, Ataneq, imirciqanka tamalkuita yuut maani nunami taangiqviatnun: angayuqat aqumgalriit David-aam atanruviani aqumllermi, agayulirtet, prophet-aat, Jerusalem-aam-llu yui tamalkuita.

14Nutaan-llu mianikevkenaki kacguuruciiqanka assigtatun atakelriit qetunrait-llu, qanertuq Ataneq. Takumcukngaitanka wall'u iliit uitasngaunaku wall'u naklegyagusngaunaki, pinriceñarngaunaki.”

Jeremiah-m Aarcirtuutii Ucuryagcaramun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Israel-aam yuini, Ataneq qanertuq! Pivakevkenaci niicugniciu.

16Ucurnarivkarciu Ataneq Agayutsi tan'germek taipailgan, paallagaluci-llu ingrini; tan'gercetqapigtellriarurpailgaku tanqik neryuniurutkellerci.

17Tau͡gaam elpet niicunrilkuvet, qiaciqua nalluvkarlua pivakellerci pitekluku; qiaciqua cakneq angniinii, aluviinka-llu qurrlurciqut, tua-i-wa Atanrem yui ayaucimiita teguarurrluteng.

18Atanrem qanrutaanga, “Qanrusgu angayuqaq aanii-llu atraasqellukek aqumllekegnek atanruviignek, tua-i-wa nasqerrutekek qamiqukegnek igcata.

19Nunat Judah-m ungalalirneranelnguut anguyiit kassugutait; yugnun ullagciigalivkarluki. Tamaq'apiarmeng-llu Judah-m yui teguarurrluteng.

20“Ciuggluci tangerciki agiirtellriit negeqvamek. Nauwa yuut tunumallret elpenun aulukesqelluki?

21Camek qanerciqseci imkut yugniksukluki umyuartequtellerpeci cirlakekaci ataniurluci-llu? Nangteqciquci arnatun teggiurcilriatun.

22Umyuarpeciuggun waten qanquvci, ‘Ciin makut wangkutnun tut'at?’ Assiilngurpeci angtaciat pitekluku tuaten pimauci aturaci allguumluteng, akusrarutekumaluci, nangcimaluci-llu.

23Yuum-qaa amimi ayuqucia cimiryugngaa, ungungssim-llu kukupalgem kukupani? Tuaten piyugngakagnek, elpeci-llu assiilngurmek caliuratulini elicartuci assilriim atullerkaanek.

24Cekavciiqamci carangllugtun tengeskiitun anuqem tailriim nunam mer'ilnguum tungiinek.

25Una waniwa ciunerkaqerci, waten piarkaurtellruamci, qanertuq Ataneq, nalluyagutellruavcia cacetuqucirluci-llu piciunrilngurnun.

26Wiinga matarciiqamci kasnguyugtelluci.

27Tangvalaranka pellernarqelrialiaci. Agayutngualiluci qertulriani carr'ilngurni-llu angutetun aglumalriatun nunalgutmi nulirranek, wall'u ungungssiartun arnacaliqellriatun. Nakleng, elpeci Jerusalem-aam yuini! Qaku menuirutqatarceci?”

Jeremiah 14

Nunam Anagulluni Kinellra

1Ataneq qanertuq Jeremiah-mun nunam kinernerurtellerkaanek.

2“Judah tuquilriatun angniituq; nuna naugisciigalian; yui nunami inangqaluteng ciinlluguaraut angniinateng, Jerusalem-aaq-llu qayagaurtuq ikayuusqelluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Yuut tukuulriit pisteteng ellimerrait mertaasqelluki; merviit paqcaaqait tau͡gaam mermek imaitut; kasnguyugluteng cacirkaunateng qamiquteng patuluki.

4Tua-i-wa nuna kinran ellalliqsailan tamaani, nauceciiyurtet-llu caamiilameng qamiquteng patuluki.

5Tuntuungermi carr'ilqani irniateng qelkenritait, canegtailan.

6Yuilqurmiutaat-llu ciulviit qertulriit qaingitni nangengqaut anerteksaarluteng kaviarngalngurcetun; meciirulluteng neqkairucameng.

7Wiinga yum'a qayagauraatnga, ‘Assiilngumta assiilucirput nallunaingraaku, ikayurkut, Ataneq, akqellrucirpetun. Avtelartukut elpenek amllerqunek; assiilngiraqluta elpenun.

8Israel-aam neryuniurutiini, anirturtiini picurlaumallrata nalliini, ciin nunami maani allanertun ayuqeqatarcit, pektaulriatun qavartaqalriatun unugmi ataucimi?

9Ciin-llu angutetun ayuqeciqsit ayuquciilngurtun, wall'u artuqailngurtun angutetun anirturisciigalngurtun? Tau͡gken, elpet, Ataneq, akunlemteñi uitauten! Wangkuta-llu aterpegun aterpagcimaluta: unicaqunakut.’”

10Ataneq waten qanertuq ukut yuut piluki: “Ayagayunqegtut qimaglua, ellmeggnek-llu nuqingasciigatut; taumek Atanrem ciuniunrilkai, neq'erciqai-llu iqlumek calillrat anucimirqecetaarluki-llu assiilnguit pitekluki.”

11Ataneq qanertuq wangnun: “Piicaucaqunaki ukut yuut elluarrluki pisqelluki.

12Yagluteng piicangraata niisngaitaqa, elliingraata-llu ekuagarkanek elliitait ciuniurngaitanka; anguyagkun, piitnakun, cangerlagteggun-llu piunrirceciiqanka.”

13Tua-llu wii qanertua, “Aren, Ataneq Agayun, prophet-aat yut'en waten qanrut'larait, ‘Tangerrngaituci anguyalrianek, wall'u piitnamek, tau͡gaam wii uitanqegcivkarciqamci wani nunami.’”

14Ataneq-llu wangnun qanertuq: “Prophet-aat tekitarkanek qalartut iqluurluteng atqa aturluku; wiinga ayagcetellrunritanka, alerqullruvkenaki wall'u qalarutellruvkenaki. Taukut qalartut iqluurluteng nasvicimaniluteng, iqluurutnek ellaita umyuangutmeggnek.

15Taumek waten qanertuq Ataneqelliin at'mikun ayagcetellrunrilengraateng, qanerluteng, ‘Anguyagngaitut piitnaq-llu tusngaunani maavet nunamun’: Anguyagkun piitnakun-llu tamakut prophet-aat piunriumaciqut.

16Yuut-llu prophet-aat qalarut'lallrit egcimaciqut Jerusalem-aam tumyarainun, pitaqeciqai anguyiit piitnam, anguyiim-llu, kitumek-llu tungmagtestekaunateng, ellait, nulirrit, irniarit-llu. Wiinga tuc'eciiqaqa assiiluciat ellaitnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17“Uumek cali qanruciiqaaten: “Iigka qurrlurlik aluvimnek unugpak ernerpak-llu, arulaiqsaunatek, tua-i-wa yum'a paniat angutem agtuqsailkii kilirpaumiin akngiringaluni.

18Yuilqumun ayagaqama, anguyiit tuqutellrita temaitnek tangaalartua; Nunarpagnun-llu itraqama, yuut tanglaranka paluqatalriit! Prophet-aat agayulirtet-llu caliarteng caliaqelaraat, nunani tamaitni, tau͡gken caliarteng nalluluku.”

Yuut Takumcuca'artut Atanermun

19Ataneq, tua-i-qaa cakaaqapigtan Judah? Uumikaten-qaa Judah-m yui? Ciin makut tuc'eciki wangkutnun qaillun mamisciiganata? Wangkuta uitanqegcillerkamteñek yuaryaaqukut, tau͡gaam ca assilria pinrituq; neryuniuryaaqukut mamcimallerkamteñek, alingnarqelria tau͡gaam tekituq.

20Assiilucirput apervikuatekaput, Ataneq, ciuliamta-llu assiilnguit, assiilngillruamta elpenun.

21Umyuaqluki akquteten caunrilleksaqunakut; Jerusalem-aaq kiaresngianarivkaryaqunaku, atanruviim aqumllerpet uitavikngaku. Akqutkelten-llu pinriceñaryaqunaki.

22Agayutnguarita iliita ellallircecesciigataa; qiliit-llu cali ellmeggnek ellallirciiganateng. Elpenek tau͡gaam neryuniurutengqertukut, Ataneq Agayutemta, elpet tau͡gaam makut pivkalaavki.

Jeremiah 15

Assiitellria Tekitarkaat Judah-m Yuin

1Ataneq-llu wangnun qanertuq, Moses-aankuk Samuel-aaq-llu nangengqangraagnek ciuqamni, ukut yuut takumcuksanritanka. Ciuqamnek au͡g'arluki ayagceski!

2Waten apeskatgen, “Natmun ayagciqseta?” qanruciiqaten, Waten qanertuq Ataneq: Cangerlagkun tuqullerkameggnek ciunerkangqellriit, tuavet ayagciqut! Anguyagkun-llu tuqullerkameggnek ciunerkangqellriit, tuavet ayagciqut! Anguyagkun-llu tuqullerkameggnek ciunerkangqellriit, tuavet ayagciqut, cali-llu teguarurtellerkameggnun ayagciqut! Cali-llu teguarurtellerkameggnek ciunerkalget teguarurtellerkameggnun ayagciqut!

3Wiinga-llu taquciiqua cetamanek piunrirtekaitnek, qanertuq Ataneq: nuussirpagmek tuqutestekaatnek, qimugteñek allgurtekaitnek, yaqulegnek ungungssiarnek-llu nerestekaitnek piunrirluki.

4Alingnarivkarciqanka tamalkuitnun nunam yuinun Hezekiah-m Manasseh-m qetunraan, Jerusalem-aami pillra pitekluku Judah-mi angayuqrullermini.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Ataneq qanertuq, “Kia takumcukqatartaci, Jerusalem-aam yuini, kia-llu angniilutekciqaci? Kia-llu arulairvikluci qaritekciqaci apqaurnaluci qaillun ayuqucirpeceñek?

6Elpeci cakaallruarpecia kingutmun-llu tau͡gaam ayagluci. Taumek wiinga piniqa aturluku piunrirciqamci; eq'urtelqa nuqingalnguamku.

7Nunam nunarraini tamaitni anuqmun tengcetamci canegtun, piunrirluci elpeci wii yumni, tuqulluki irniaci taqenrilavciki assiilngurmek caliarpeceñek.

8Aipainret amllenrurtut nunavceñi qau͡gyami imarpiim ceñiinelngurmi. Ayagyualriaci tuqutanka segganqellrata nalliini aanait nangteqevkarluki. Alqunaq nangteqnarqelria umyuiqnarqelria-llu ellaitnun tut'elluku.

9Arnaq malrunlegnek irniangqelleq taukut tuquata naulluqertuq, aneryaarciiganani. Tanqik elliinun tan'gerurtuq; ellminek kasnguksagutuq umyuaminek nangteqluni. Elpeci cali unguvalriani tuquceciiqamci inglukestevceñun. Ataneq qanertuq.”

Jeremiah Qanemyuugartuq Atanermun

10Nakleng wiinga, aanaa, yuurcetellrukevnga, qanemyuugautekaurtellua nakukutarkaurtellua-llu tamalkuitnun nunam yuinun. Wiinga navriskengeksaitua navraqsauni-llu tau͡gken yuut aniqlaalaraatnga.

11Aniqlaatait piciureskilit wangnun elluarrlua kevgaullrunrilkuma elpenun, piicauteksailkumki-llu inglukestenka elpenun picurlaumallratni.

12(Kina imna navgurisciigatuq cavigmek, arcaqerluku cavik neglirnermek taicimalria punernermek avumalria.)

13Ataneq qanertuq wangnun, “lnglukesteci ayagceciiqanka uayaasqelluci tukuutevceñek yum'a-llu qununarqelriit qemangqaaritnek, anucimirqecetaarutekluki assiilngurpeceñun atullerpeceñun nunavceñi tamiin.

14Kevgaurceciiqamci inglukestevceñun nunami nallukevceñi, tua-i eq'urtelqa kenruan akwanun-llu nipngaunani.”

15Wiinga-llu qanertua, “Ataneq elpet ca tamalkuan nallunritan. Neq'akia ikayurlua-llu. Akinaurusnga nangtestemnek. Ilangciksaunaki uitasngiinallerpegun tuqurainaryuaraatnga. Umyuaqiu caunrilkumaciqa elpet pitekluten.

16Elpet qanllerpeni wangnun niicugnillruaqa qanellren tamalkuan, qaneryaraten-llu angniuteksagutanka; nunaniksagulluki-llu umyuamkun; tua-i wiinga yukngavnga, Ataneq Agayun Artuqailnguq.

17Ilaliqsaitanka anglaningnaqelriit, nunaniryullgucirpek'naki-llu. Alerquucirpetun kiima uitaurallruunga umyuaqa tau͡gaam assirpek'nani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Ciin wiinga nangteqenrirciigacia, kilinrenka assirisciigatat mamesciiganateng-llu? Qacuvallagcetnalua-qaa piarpenga kuiggartun meriutellriatun kiagmi?”

19Taumek waten qanertuq Ataneq, “Ut'reskuvet ciuniurciqamken, pisteksagulluten ataam. Qalareskuvet piugarkanek, caunrilngurnek qalartevkenak, ataam qanerteksaguciiqamken. Yuut ellmeggnek ullalangciqaatgen, elpet ullanrilngerpeteng.

20Punernermek casgutun ellaitnun ayuqlirivkarciqamken. Inglulirtung'e'rmegteggen cirlakngaitaatgen, tua-i wiinga nayurciqngamken anirtuumaluten aviucuumaluten-llu.

21Aviuciiqamken piniatnek assiitellriit yuut, anirturluten-llu mulngailngurnek yugnek.”

Jeremiah 16

Atanrem Pisqutii Jeremiah-m Unguviinun

1Cali Atanrem qanrutaanga waten.

2“Nulirturyaqunak irniangluten-llu maani.

3Waten Atanrem qanrutkai mikelnguut maani yuurtellret aanait atait-llu maanelnguut nunami,

4tuqunarqelrianek naulluuluteng tuquciqut. Qiatekumangaitut tungmagcimangaunateng-llu; temait ciqitartun ayuqeciqut nunam qaingani. Anguyagkun tuqucimaciqut piitnakun-llu, temait-llu neqkautekciqait ellam yaqulgin nunam-llu ungungssiin.

5“Iteryaqunaci tuquilriit uitaviatnun, qiatekngaunaki-llu ukut; uitanqegcitka aug̃'allruamku ukunek pektayiilnguq-llu kenkutka naklekuteka-llu.

6Tukuunge'rmeng arrsaungermeng-llu maani nunami; tungmagcimangaitut, qiatekumangaunateng-llu. Kina-llu imna ellminek kilirturngaunani nuyani-llu qiurluki ukut yuut pitekluki.

7Ilavci-llu nerellgucirngaitai tuquillret, takumcuyugngaunani angayuqairutellriarurtengraan.

8“Iterngaituci nerevkarilrianun ilalirluki nernaluci.

9Tua-i tuaten qanertuqAtaneq Artuqailnguq, Israel-aam Agayutii. Arulairceciiqanka elpeceñun tangvagtelluki maa-i nallevceñi nepait angnilriit nunaniryulriit-llu, cali-llu nepait angnirnarqelriit kassuutaqameng.

10“Qanruskuvteng ukut yuut makunek tamalkuitnek, tua-i-llu qanqata waten elpenun, ‘Ciin Atanrem makut nangteqnarqelriit tuc'etaki wangkutnun? Camek assiilngillruceta? Qaillun ayuqellriamek assiilngircetaAtanermun Agayutemteñun?’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Elpet waten qanruciiqaten Ataneqqanerniluku, ‘Tua-i ciuliarpeci cakaallruatnga avvluteng allanun agayutnun alerquutenka-llu aturpek'naki.

12Elpeci-llu arcaqanruluci ciuliarpeceñi ciumuarluci umyuarci aturarci niicugniyuumiinii wiinga.

13Taumek nunamek maaken ayagceciiqamci nunamun elpeci ciuliarpeci-llu nallukiitnun. Nutaan kevgiurniartuci allanun agayutnun ernerpak unugpak-llu. Wiinga-llu takumcukngailamci.’”

Teguarullermeggnek Utertellrat

14Ataneq qanertuq “Pillerkaq tekiciiquq ukvernarcarinanrillerkaat unguvalriim Agayutem atrakun anucestellrata yuin Egypt-aamek.

15Tau͡gaam ukvernarcarilangciqut unguvalriim Agayutem atrakun ancillrem Israel-aam yuinek neglirnermek nunanek, nunanek-llu allanek wii cekavtellemnek. Ut'ruciiqanka ataam nakmiin nunaitnun, nunamun cikiuteklemnun ciuliaritnun.”

Agiirtellria Anucimirqecetaarun

16Ataneq qanertuq, “Ayagceciqatartua amllernek neqsurteñek yuut cangtaqesqelluki. Kinguatgun-llu cali ayagceciciqua amllernek pissurteñek pissuusqelluki ukut ingrit qemit-llu qaingatnek qerranerni-llu teggalqut akuliitni.

17Tangviimku caurallrat tamiin; iirciigalameng wangnek, assiilngiraqata-llu wii tangvalaranka.

18Wiinga akilirceciiqanka malrurqugnek pinruluku, assiilnguit inerciigaluciat-llu pitekluku, tua-i-wa nunaka assiirucatgu agayutnguamegteggun anernerilngurteggun tuqumalriit temaicetun, amllerivkarluki agayutnguateng nunamni.”

Jeremiah-m Piicallra Nalirrukevkenaku Ataneq

19Ataneq, qaunqestekamken piniutekluten-llu; ikayulararpenga arenqiallugtaqama. Atanruviit yuita ullagciqaatgen ellam iquanek qanerluteng-llu, “Wangkuta ciuliaput agayutnguanek catngunrilngurnek pingqellruut, agayutnguanek catngunrilngurnek pingqellruut, agayutnguat camun ikayuutnguvkenateng.

20Yuut-qaa piliyugngaut agayutkameggnek? Qang'a, tuaten pikuneng, tamakut agayutngungaitut.”

21Ataneq qanertuq, “Taumek pinqigviirulluku ataucirqumek nallunrirceciiqanka atanruvillgutkelriit pinimnek artuqailucimnek-llu; nallunriciiqaat wiinga Atanruciqa.”

Jeremiah 17

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Judah-m Assiilngua Anucimirqecetaarutii-llu

1Ataneq qanertuq, “Judah-m assiilngua igausngauq cavigkun igarcuutekun; ircaqruitnun-llu igausngaluni ekuaviita-llu kangiraitnun igarcuutekun diamond-aamek nuulegkun.

2Irniarit agayulartut agayutnguamun Asherah-mun, napat cungagcelnguut caniitni qemit-llu qaingitni,

3ingrit-llu qaingitni canek naumalriartailngurmi-llu nunami. Tukuuceci qunukek'ngaci-llu cikiutekciqanka inglukestevceñun assiilngurpeceñun akiliutekevkarluki nunavceñi tamiin.

4Pegtarkaugaci nuna elpeceñun cikiutekelqa, Kevgaurceciiqamci inglukestevceñun nunami nallukevceñi, tua-i wii eq'urtelqa ayuqngan kenertun nipesciigalngurtun.”

Qaneryarat Ayuqenrilnguut

5Waten qanertuq Ataneq, Aniqlaamauq kina imna wangnek avtellria cacetuqutekiluni-llu tuquarkaulrianek yugnek.

6Napayaartun ayuquq naumalriatun mer'ilngurmi nunami, tuani cam assilriim tekisngaitaa. Uitaciquq kinreskaini nunani yuilqumi, camek naumalriartailngurmi taryulegmi nunami. Tangerrngaunani-llu camek assilriamek piurtellriamek.

7Atawaqertuq yuk cacetuqutengqellria Atanermek.

8Napatun ayuquq naumalriatun mer'em caniani acilqurluni kuigem ceñiini, alingyuituq puqlerpangraan, cuyani cungagcequralaata; nanikuayuunani allrakuni ellalliyuilngurni atsangqenriyuilami.

9Yuum ircaqrua taringumasciigatuq iqlungaqapigcami assiitqapiggluni-llu.

10Wiinga, Ataneq, yuum umyugaa yuvrila'arqa naspagaqluku-llu ircaqrua. Akilirarkauluku yuk ayuqucia caliara-llu cuqluku.

11Yaqulegtun quyurcilriatun piyagarnek tukercetenritlerminek. Tuaten ayuquq tukuurtellria elluanrilnguq aturluku ayaguarluni cairuciiquq, iquani-llu usviirulluni.

12Agayuvigpagput ayuquq ucurnarqelriatun angayuqam aqumlleratun, ayagniqarraamek nangerngaluni qertulriim ingrim kangrani.

13Ataneq, neryuniurutii Israel-aam; tamarmeng cakaarteten kasnguyugcecimaciqut; Catairuciiqut yuum atratun igausngallertun urr'ami, tua-i-wa cakaaratgen, Ataneq, ulvelria unguvanarqelriamek mermek.

Jeremiah-m Kaigavikaa Ataneq Ikayuusqelluni

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Canrircessnga, Ataneq, apquciirutnaurtua; anirturnga ilumun anirtuumaniartua; elpet wii nanrarciqamken!

15Yuut qanertut wangnun, “Nauwa-mi tamakut akeqnerrlugutai Atanrem? Taivkarliki wangkutnun!”

16Wiinga kiikirtuqsaitamken assiitellria taivkaasqelluku ellaitnun; piyuumiutekeksaitaqa arenqiallugnaq ellaitnun pisqelluku. Ataneq elpet nallunritan man'a; qanelqa tamalkuan nallunritan.

17Uluryanaqsaqunak wangnun; tua-i wii qimagvik'laamken erucecurlagaqanga.

18Kasngunarqelria tut'essgu nangtestemnun, wangnun pivkarpek'naku. Uluryanarqelria tut'elluku ellaitnun wangnun pivkarpek'naku; piunrirki caunrirluki.

Agayunrem Atullerkaa

19Ataneq qanertuq wangnun, “Jeremiah, ayagluten nangerngayartuq Yuut lteryaraatni, angayuqrin Judah-m iteryaraatgun anyaraatgun-llu; allanun-llu Jerusalem-aam amiiginun.

20Waten-llu qanerluten: ‘Niiciu qaneryaraaAtanrem angayuqrulriani Judah-mi, tamarpeci-llu Jerusalem-aam yuini it'lalriani makutgun amigteggun.

21Waten qanertuq Ataneq: Murilkici unguvayukuvci, ayagaciyaqunaci canek Sabbath-aami; wall'u camek itruciyaqunaci Jerusalem-aam iteryaraikun.

22Cali-llu camek anuciyaqunaci enevceñek, caliyaqunaci-llu Sabbath-aami.

23Taug̃aam ellait niicunritut, asvairutut taug̃aam; ayuqucirtuuteka ciuniuryuumiinaku.’”

24Ataneq qanertuq, “Taug̃aam elpeci niiskuvcia camek itruciksaunaci ukunun nunarpagnun Sabbath-aami, caliksaunaci-llu qigcikluku Sabbath-aaq,

25nutaan it'larciqut ukutgun amiigteggun angayuqat David-aam atanruviani aqumllermi aqumgalalriit, ayagaluteng ayagassuucetgun akalrialegteggun, kuunitgun-llu, angayuqat atanerruartuumarmeng, Judah-m-llu yui Jerusalem-aam-llu; nunarpak-llu una yuicuiruciiquq.

26Yuut-llu tailarciqut nunarpainek Judah-m nunanek-llu avatiinelngurnek Jerusalem-aam, nuniinek Benjamin-aam, Shephelah-mek-llu, qemililriamek-llu nunamek, Negeb-aamek-llu, tailluteng elliitnek ekuagarkanek, mukaarkanek-llu elliitnek, frankincense-aamek-llu, tailluteng-llu quyatnek elliitnek Agayuvigpagmun.

27Taug̃aam niitenrilkuvcia agayuneq qigcikevkenaku, camek-llu itrucisqenritelqa amiigikun Jerusalem-aam Sabbath-aami, nutaan wiinga kumarciciqua kenermek tamaani amiigni, kenrem-llu ekuaciqai angayuqat enait Jerusalem-aami, keneq-llu nipcimangaunani.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jeremiah 18

Jeremiah Qikuliurtem Eniini

1Atanrem qanertuq wangnun,

2“Nangerrluteng, atraa qikuliurtem eniinun, tuani qanerkaqa elpenun qanrutkeciqaqa.”

3Tua-i atrartua qikuliurtem eniinun, maaten itertua qikuliurta caliuralria calivimini.

4Assigtaq-llu qikumek piliani picurlagaqamiu allaurrluku taq'laraa elliin piunaklermikun.

5Atanrem cali qanrutaanga,

6“Israel-aam yuini, wiinga-llu uum qikuliurtem pillratun piugngaunga. Qikutun qikuliurtem caliaqekiitun unatmikun, tuaten-llu tua-i elpeci ayuquci wii unatemni.

7Cat iliitni qanellrukuma atanruvik wall'u angayuqauvik, navgurciqniluku piunrirluku-llu,

8tau͡gken tauna angayuqauvik tuigeskan assiilngurtullerminek, tuaten piarkauyaaqelqa pinriceñarciqaqa.

9Tau͡gken cali aipaagni, qanquma atanruvigmek angayuqauvigmek-llu nauciqatarnilua,

10tau͡gken tauna angayuqauvik assiilngurmek atuqan, qanelqa niicugpek'naku, wiinga pinriceñarciqaqa assilria caliaqeqataryaaqelqa taukunun.

11Taumek watua qanruski Judah-m, Jerusalem-aam-llu yui: ‘Waten qanertuq Ataneq, wiinga picirkiurtua piarkamnek elpeceñun uplua-llu anucimirqecetaarnaluci. Umyualinqigci assiilngurmek ayuqucirpeceñek tamarpeci, assiilngurkun ciumurtellerpeceñek, ayuqucilinqiggluci-llu caliarpeciuggun.’

12Tau͡gaam qanertut, ‘Qang'a, ciin-kiq tuaten piyarceta? Tamamta piullemcetun asvaiciiqukut assiilnguq-llu aturluku piyullemteggun.’”

Yuut Ataneq Piyuumiitaat

13Ataneq waten qanertuq, “Apciki atanruviit tamalkuita waten ayuqellria ilaitnun pillrucianek mat'um ciungani. Israel-aam yui assiitqapigtellriamek pillruut!

14Lebanon-aam-qaa ingrii iliini qanikcartaitelartut? Ingrinek-qaa carvat mermek kumlalngurmek qurrlulriit kinlartut?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Wiinga yum'a nalluyagutaatnga; aruviaralartut tepkegcilrianek agayutnguanun. Paallagalartut tumemeggni; ak'allaat piciryarat maligtaqunrirait; piyualartut apertuumanrilngurteggun tumyaratgun.

16Nuna man'a qessananariat, caunrilkumaarkaurtelluku akwarpak. Tamaaggun kitulriit cakneq qessanayugciqut; qamiquteng ungaulugciiqait tangelteng ukveqesciiganaki.

17Cekavceciiqanka yuunka inglukestaita ciuqerratnun, urr'atun calaramek anuqem tengeskiitun. Tunuciiqanka; ikayurngaitanka arenqialluguterpak tekiskan."

Picirkiullrat Jeremiah Pitekluku

18Tua-llu yuut qanertut, "Qaillukuaqernaurput una Jeremiah! Agayulirteñek elitnauristengqerrlainarciqukut, umyuartulriit-wa ayuqucirturtekaput, prophet-aanek-llu Agayun wangkutnun qanertekarluni. Tailuci picetaarucarturnaurput qalartengraan niitnanrirniarput."

19Tua-i piicagtua, "Ataneq, niiski qanellrenka niilluki-llu inglukestem̄a qalartellrit wii pilua.

20Assiitellriamek-qaa akiliutengqerciquq assilria? Tau͡gken ukut yuut elagtut petmigmek tuqutnalua. Umyuaqiu ciuqerpenun tailalqa anagyaaqucarturluki elpenun, eq'urtellren ellaitnun tut'esqevkenaku.

21Watua tau͡gaam, Ataneq irniarit paluluki tuquavkarki; anguyagnun tuqurkevkarki. Nulirrit uingiuteski irniariulluki-llu; angucet naulluutetgun ciissitgun tuquvkarki yun'erraat-llu anguyagkun tuqucimaluteng.

22Alingnarqellriit yugyagluki ayagteski enait uayaryarturluki camek nalluinanratni; neplirceski nanikualuki. Elallruut petmigmek igvigkamnek neganek-llu civciluteng pitangqengnaqlua.

23Tau͡gaam, elpet Ataneqpicirkiurait tuqungnaqlua tamalkuita nallunritaten. Au͡g'aricaqunaki picurlaumallratnek assiilnguitnek-llu au͡g'aricaqunaki. Iquavkarki cirliqevkarluki caliaqekiki-llu qenertenrirpailegpet."

Jeremiah 19

Navgumalria Assigtaq

1Ataneq qanertuq Jeremiah-mun, Kipucartua qikuliurtem̄ek qikumek assigtamek, malilirluten yuut tegganrita ilaitnek agayulirteñek-llu ak'anun agayulirten̄gullernek,

2anluten-llu Potsherd Gate-akun Hinnom-aam Kuignayuanun, tuani qanerniartuten qanresqucimtun.

3Waten qanerciquten, "Niiciu qaneryaraa Atanrem, Judah-m, angayuqrini Jerusalem-aam-llu yuini. Waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq, Agayutii Israel-

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

aam, Tangerrluku, uumun nunamun tuc'etqata'arqa assiitqapigtellria, niitestai ukverciigaciiqut tuaten pilriartangqerrngayugngacianek irr'iluteng-llu.

4Tua-i-wa yuut cakaaratnga, menuurrluku-llu man'a ekuagiluteng aruviarnek tepkegcilrianek allanun agayutnun ellaita wall'u ciuliarita wall'u angayuqrin Judah-m nallukaitnun; cali-llu una imillruatgu augatnek camek pinarqutailnguut,

5ekuavililuteng tuaten Baal-aamun ekuanaluki irniateng elliitekluki Baal-aamun, wiinga alerquutekelqenrilkemnek, umyuaqellrunrilkemnek-llu;

6taumek, erenret tekiciiqut, qanertuq Atanequum aterpaginganrillerkaa Topheth-aamek, wall'u Hinnom-aam Kuignayuanek, taug͡aam aterpagtelarciqaat Tuqurqiyaram Kuignayuanek.

7Wani-llu wiinga piciurcessngaitaqa picirkiurakek Judah-nkuk Jerusalem-aaq-llu, yuk'ek-llu anguyagnun tuqurqevkarciqanka, tuqungnaqestaitnun-llu. Temait yaqulegnun yuilqurmiutarnun-llu ungungssinun tunciqanka neresqelluki.

8Uumun nunarpagmun taiciiqua assiitqapiaralriamek navguutmek yuut tamaaggun kitulriit ukverciigaciiqut tangerrluku iillayugluteng-llu.

9Nunarpiim avatairumallra assiitellriaruciquq cakneq kiituani nunarpiim iluanelnguut nerngeciqait ilateng nakmiin tuaten irniaqeng'e'rmegteki.”

10Imna-llu qiku assigtaq nutaan maligpenun tangvagtelluten navegciqan,

11qanerluten-llu ellaitnun, “Waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq: Waten-llu wii navegciqanka ukut yuut nunarpak-llu, yuum navgilauciatun qikuliurtem assigtaliaranek, tumarrviirulluku. Tungmagcilangeciqut Topheth-aami allamek tungmagcivigkairuskuneng.

12Waten piciqaqa una nuna, qanertuqAtaneq, yui-llu, nunarpak una Topheth-aatun ayuqlirivkarluku.

13Enet Jerusalem-aami, angayuqrin-llu Judah-m enait, tamarmeng enet kangrit aruviarvik'lallrit tepkegcilrianek agyanun, kuvuurivikellrit-llu wine-anek elliitekluki allanun agayutnun, menuurcimalriaruciqut Topheth-aatun.”

14Tua-llu Jeremiah utertuq Topheth-aamek, tuaken Atanremayagcessvikellranek tekitarkaq qanrutkesqelluku, Atanrem-llu eniin elaqlianun nangerrluni, qanrutai yuut tamalkuita:

15“Waten qanertuq Artuqailnguq Ataneq, Israel-aam Agayutii, Tangerrluku, nunarpagmun uumun nunarrarnun-llu tamalkuitnun tuc'etqataranka tamalkuita akeqnerrlugutekellrenka tuc'eciiqniluki, tua-i-wa ellait asvailata, qaneryaranka-llu niicuumiinaki.”

Jeremiah 20

Jeremiah-m Inglulitellra Pashhur-aamun Agayulirtemun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Pashhur-aam agayulirtem, Immer-aam qetunraan, ciuqliulriim atanerruanun
eniini Atanrem, niitaa Jeremiah makunek qalartellrani.

2Pashhur-aam-llu nangtaa Jeremiah prophet-aaq, kalivnercirluku-llu
yaaqsinrilkiini Benjamin-aam Amiigan Agayuvigpagmelnguum.

3Tua-llu unuaquan unuakumi, Pashhur-aam Jeremiah angitaa
kalivnerciumallranek, Jeremiah-m-llu qanrutaa, “Atanrem aterpagteksaitaaten
Pashhur-aamek, tau͡gaam aterpagtelaraaten Alingnarqelria Nani Tamiini.

4Waten qanertuqAtaneq, ‘Tangerrluku, wiinga elpenek alingyaguceciiqamken
tamalkuitnun-llu yugnikestevnun alingnarqelriarurrluten, tangvagciqaten-llu
inglukestaita tuquskatki nuussirpamegteggun. Wiinga-llu cikiutekciqaqa
tamalkuan Judah Babylon-aam angayuqranun; yuut ilait ayauciiqai teguaqluki
Babylon-aamun, ilait-llu tuquqluki nuussirpagkun.

5Cali-llu nunarpiim tukuutai, aklui, Judah-m-llu angayuqrin quyurtaarit
qununarqelriit piksaguceciiqanka inglukestaitnun, taukut uayarciqait, teguluki-
llu, ayaulluki-llu Babylon-aamun.

6Elpet-llu, Pashhur-aaq, tamarmeng-llu enevni uitalriit, teguarurciiquci Babylon-
aamun-llu ayagcecimaciquci. Tuani-llu tuquciquten, tungmagcimaluten-llu
ilakluki tamalkuita yugnikek'ngaten, iqluquluki qalarut'lalten.’”

Jeremiah Qanemyuugartuq Atanermun

7Ataneq, elpet ukvertellruarpenga, wiinga-llu ukverlua. Wangni pininruuten,
cirlakellruarpenga. Tamarmeng yuut picingssautek'laraatnga;
engelarautek'laraatnga ernerpak.

8Tua-i camek qanraqama, erinialua pilartua qayagpaglua, “Aaricaraq!
Piunrillerkaq!” Inglulirtenka amlleriut Atanrem qaneryaraanek qalaruciqa
pitekluku.

9Waten qanquma, “Ataneq nalluyaguciiqaqa atrakun-llu camek
qanenqiggngaitua,” tuani qanrutkesqellren kenertun qamani ilumni
ayuqlirilartuq. Pinertutacirramtun nuqingangnaqellruyaaqaqa, tau͡gaam
nuqingasciigaliaqa.

10Niitelartua amllernek agyumciaralrianek, “Alingnarqelria nani tamiintuq!
Picetaaruciu! Picetaarutnaurput!” Yugnikek'ngaqengramteng-llu utaqalgirtut
iqucimallerkamnek. Qanerluteng, “Iqluqukumteñi ukveryalliuq, teguluku
akinaurutput elliinun piniarput.”

11Tau͡gaam Atanrem nayuraanga uluryanaqluni anguyagtetun, taumek
nangtestenka piciurrngaitut cirlakngaunii. Kiaresngiaciiqut cakneq, piyullrat
piciurrngailan. Kasnguyugcecimallrat watqapik nalluyagucimangailami.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Ataneq Artuqailnguq, naspaastiitni ellualriit, nallunritaten ircaqurrit umyugaita-llu. Tangvagtelluten wangnun akinaurki inglukestenka, tua-i-wa elpenun piyuuteka tunellruamku.

13Aturci Atanermun! Nanrarciu Ataneq! Anirtullruaki nangcimalriit piniatnek assiitellriit yuut.

14Aniqlaamali erneq yuurtelqa! Neq'akenrirciu erneq aanama irnillra wangnek!

15Aniqlaamali yuk tauna qaneryartulleq aatamnun, “Qetunranguten!” cakneq quyavkarluku.

16Tauna yuk ayuqli nunarpagtun Atanrem piunrillritun takumcukevkenaki. Niiskili neplilrianek engellugturluteng unuakumi anguyagnek-llu qanelrianek erenrem qukallrani,

17tua-i-wa tuqutenrilanga yuurpailegma. Aanama eneliak wii qunguqellruyaragka.

18Ciin wiinga yuurtellrullinisia? Arenqialluggnalua-qaa angniitnaq-llu aturluku, unguvaka iquklitesqelluku kasngunarqellriakun?

Jeremiah 21

Jerusalem-aam Cirlakumallerkaa Qanrutkumauq

1Qaneryaraq una taillruuq Jeremiah-mun Atanermek, Angayuqam Zedekiah-m ayagcetellrani Pashhur-aamun qetunraanun Malchiah-m, Zephaniah-mun-llu agayulirten̄gunermun, Maasseiah-m qetunraanun, qanerluni,

2“Qanercirkut Atanermun Nebuchadnezzar-aam Babylon-aam angayuqran anguyiikut. Pitsaqevkenaku Atanermun ikayurnayukluta irr'inarqelrianek calilaucirmitun Nebuchadnezzar-aaq ayagtelluku wangkutnek.”

3Jeremiah-llu qanertuq ellaitnun,

4“Waten qanqici Zedekiah-mun, Waten qanertuq Ataneq, Israel-aam Agayutii: Zedekiah, cirlakciqanka anguyagteten anguyalriit Babylon-aam angayuqranek anguyagtainek-llu. Anguyagtevvet caskuit quyurciiqanka qalliqluki nunarpiim qukaanun.

5Wiinga anguyagciqamken piniqa tamalkuan aturluku, eq'urruteka, qenertelqa-llu.

6Tuquciiqanka tamalkuita uum nunarpiim yui; ungungssiaraat yuut-llu ayuqluteng tuquciqut assiitqapigtellriakun cangerlagpagkun.

7Kinguakun, qanertuq Ataneq, Zedekiah Judah-m angayuqra, pistai, yuut-llu tuani nunarpagmi uitalriit cangerlagkun, anguyagkun, piitnakun-llu tuqullrunrilnguut, tamarpeci teguaqevkarciqamci Nebuchadnezzar-aamun Babylon-aam

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

angayuqranun inglukestaitnun-llu, tuqungnaqestaitnun. Elliin tuquciiqai nuussirpagkun; takumcukngaitai, wall'u uitasngaunaki-llu.”

8Cali ukunun yugnun waten qanra: Ataneq qanertuq: “Watua cucukliisqamci unguvallerkarpeceñek wall'u tuqullerkarpeceñek.

9Kina imna wani nunarpagni uitakuni tuquarkauguq nuussirpagkun, piitnakun, cangerlagkun-llu; tau͡gken nunarpagnek anelriit tunluteng Chaldean-aanun avatairumastevceñun unguvaciiqut.

10Umyuaqa elkartellruaqa taq'isngaunaku una nunarpak, piunrirnaluku tau͡gaam. Tunumaciquq Babylon-aam angayuqranun, elliin-llu kenerkun ekuaciqaa nangqapiggluku.”

Cuqcimallrat Judah-m Angayuqrin

11-12Atanrem qanrutaanga una qanrutkesqelluku Judah-m angayuqrinun, kinguvrinun David-aam: “Niicugniciu wii, Ataneq, qanelqa. Elluaruciq atularciu unuaquaqan. Ikayurluki teglegimalriit teglegistaitnek. Tuaten pinrilkuvci, atuqengarpeci assiilnguum qenertelqa ekuavkarciqaa kenertun nipesciigalngurtun.

13Elpet, Jerusalem-aaq, aqumgauten quliitni kuignayuut, teggalqutun pugumalriatun carr'ilngurmi nunami. Tau͡gaam wii inglulirciqamken. Qaneryaaquten kitumun anguyagciigatniluten wall'u casguten-llu navguumangaitniluki.

14Tau͡gaam anucimirqecetaarciqamken caliallren pitekluku. Enen atanruvik ekuavkarciqaqa, kenrem-llu ekuaciqai avatiini uitalriit tamalkuita. Wii, Ataneq, qanertua.”

Jeremiah 22

Jeremiah-m Qanellri Angayuqranun Judah-m

1Waten qanertuq Ataneq: Atraa Judah-m angayuqran eniinun, man'a-llu qanrutekluku:

2waten qanerluten, Judah-m Angayuqrani, aqumgalriami David-aam aqumllerani atanruvigmi, elpet pisteten-llu, yut'en-llu ukutgun casgutgun it'lalriit.

3“Wiinga, Ataneq picirkiramci elluaryaraq atuusqelluku, aviuciki teglegimalriit nangtestaitnek. Assiitellriamek ayuquteksaunaki nangteksaunaki-llu allanret, elliraat aipainret-llu, tuquciksaunaci-llu wani yugnek cacetaanrilngurnek.

4Maligtaqukuvciu una qaneryaraqa, David-aam kinguvri taqevkenateng angayuqauciqut, it'larciqut uum enem amiigikun angayuqat aqumgayugngalriit David-aam angayuqauvian aqumllerani ekumaluteng ayagassuutni akalrialegni, kuunini, ellait, pistait, yuit-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Tau͡gken maligtaqunrilkuvciki picirkiutenka piciulriamek qanertua, qanertuq Ataneq, una angayuqam enii imenrurciiquq yuirulluni.

6“Waten Ataneq qanertuq enii Judah-m angayuqran piluku, Elpet wangni nunanirquten Gilead-aam nuniitun ayuqluten, Lebanon-aam ingriin kangricetun, tau͡gaam wiinga nunatun mertailngurtun ayuqliriciqamken, nunarpagtun yuilngurtun.

7Upciiqua piunrirtekarpeceñek tamarmeng-llu caskungqerciqut, assinqukacagaat-llu cedar-aat napauceci iquciiqait kenermun-llu muriulluki.

8“Amlleret-llu allanret kitularciqut nunarpiim caniakun, ilateng-llu aptelarciqait, ‘Ciin Atanrem una nunarpak angelria waten piagu?’

9Ellait-llu kiuciqait, ‘Tua-i-wa akqut'lillerteng Ataneq Agayuceteng pillgutekluku cakaallruatgu, agayuaqluteng-llu allanun agayutnun kevgiurluki-llu.’”

Jeremiah-m Qanellra Joahaz-aaq Piluku

10Judah-m yuini, qiatekenriciu Angayuqaq Josiah; angniilutkenriciu yuunrillra. Tau͡gaam Joahaz-aaq qetunraa angniitqapiggluci qiatekiciu; ayaucimiin utertenqigtarkauvkenani, tangenqiggngaunaku nuna yuurrvillni.

11Waten qanertuq Ataneq Shallum-aaq Josiah-m qetunraa, angayuqra Judah-m angayuqrurtelleq atami kinguakun piluku: “Maaken ayallruuq, utertenqiggngaunani,

12tuani teguaqluku ayausvillratni tuquciquq, man'a-llu nuna tangenqiggngaitaa.”

Jeremiah-m Qanellra Jehoiakim-aaq Piluku

13Nakleng yuk enelilria elluanrilngurkun, angtucarluku-llu qullilirluku piciunricarakun; elliinginaq nunalgutni calivkarluku akilirpek'naku.

14Qanerluni, “Angtuamek wangnek eneliciiqua pivigtulriamek,” egalelirluku, iluqlilirluku murakegtaarnek cedar-aanek kavirlimek-llu mingugluku.

15Assinruluten-qaa angayuqruyukuten eneliavet murakegtaarnek cedar-aanek, allat enaitni assinrulriamek? Nauwa aatan canek nuuqitellrunrituq. Elluaryaraq pitalqeggsaraq-llu atullruak, caliamini-llu tamalkuitni piluaqerluni yuullruuq.

16Arrsaulriit caitulriit-llu elluarrluki cuqtelallrui, ca-llu tamarmi elluarrluni pilallruuq elliinun. Tuaten ayuqut nallunritestai Atanrem.

17Tau͡gaam elpet piyuutekaten piciunrilngurkun cat piksagutellerkait, tuqucinaluten pinarqutailngurmek, nangciyaraq mulngaicaraq-llu aturlukek.

18Taumek waten Ataneq qanertuq Judah-m angayuqra Jehoiakim-aaq Josiah-m qetunraa piluku: “Kia angniiluteknqaitaa yuunrillra wall'u waten qanerluteng, ‘Nakleng, anngamaa! wall'u, Nakleng, nayagamaa!’ Kia qiatekngaitaa, wall'u qanerluni, ‘Atanemaa! Angayuqamaa!’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Tungmagingayaraatun ciulviim tungmagcimaciquq, qamurciqaat eggluku-llu elatiinun Jerusalem-aam ikirtuqain.”

Jeremiah-m Qanrutkaa Ciunerkaa Jerusalem-aam

20Jerusalem-aam yuini, Lebanon-aamun ayagluci qayagaurci, Bashan-aam nuniinun ayagluci qiayarturci; Moab-am-llu ingriinek qayagaluci, tua-i-wa ililirteci tamarmeng cirlakumiita.

21Qalarutellruyaaqamci nuuqitenritlerpeci nalliini, tau͡gaam qanellruuci, Niicugningaitua. Tauna ayuquciqaci ayagyuarraanerpeceñek, qalarutengramci niicugpek'naci.

22Ciuliqagcilriit elpeceñek anuqem tengciiqai ililirceci-llu anguyagmi, teguaqeciqait; nutaan-llu elpeci kiaresngiaciiquci cacirkaunaci assiilnguut calialci tamalkuita pitekluki.

23Uitayugcaliyaaquci napakegtaaraat akuliitni taitellerpeci Lebanon-aamek; tau͡gaam takumcunarqeqatarpagceci nangteqnarqelriim tuskaci, arnatun nangteqelriatun teggiurciaqami.

Agayutem Cuqyutii Jehoiachin-aamun

24Ataneq qanertuq Angayuqamun Jehoiachin-aamun, qetunraanun Angayuqam Jehoiakim-aam, Judah-m angayuqran, “Unguvalua Agayutngucimtun, qanertuq Ataneq, takarnarqucimnun nallunailkutauluten kulutngung'e'rpet tallirpilirnemni unatemni, au͡g'aryaramken,

25cikiutekluten-llu tuqungnaqestevnun alikek'ngarpenun. Tunciqamken Nebuchadnezzar-aamun Babylon-aam angayuqranun: anguyagtainun-llu.

26Qessange'rpet aanan-llu allamun nunamun ayagcetqataramtek, yuurrvikelqenrilkevtegnun, tuani-llu tuquciqutek.

27Nunamun-llu maavet utercuumiryaaqeng'e'rpet uterrngaituten.”

28Wiinga qanertua, “Jehoiachin-aaq-qaa ayuqliriuq navgumalriatun qikutun assigtatun ciqiskiicetun piksuumiirulluku? Tamana-qaa pitekluku irniartuumarmi nunamun ayagcecimaut nallukemeggnun?”

29Nunaa, nunaa, nunaa! Niisgu qanellra Atanrem!

30“Una yuk pinarqutengqertuq irniaminek teguimaarkauluni, yuullermini piluaqerluni pingaunani. Kinguvengqerrngaituq ataniurarkamek Judah-mi aqumgaluni David-aam atanruviani. Wiinga, Ataneq, qanertua.”

Jeremiah 23

Neryuniurutii Tekitarkam

1“Nakleng qusngiliurtet piunririlriit cekavcilriit-llu qusngiutemnek!” qanertuq Ataneq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Taumek waten qanrutkai Atanrem, Agayutiin Israel-aam, qusngiliurtet aulukilriit yum'inek piluki: “Yuunka cekavtaci ayagtelluki-llu, aulukellrunritaci-llu. Waniwa anucirmirqecetaaqataramci assiilnguq caliallerci pitekluku.

3Nutaan quyurciiqanka nunanek ayagcesvillemnek ilakuarrait yum'a, ut'rulluki-llu nuniitnun, irnialingciqut-llu yugyangluteng.

4Qaunqestekaitnek piciqanka murilkestekaitnek, alingenrirciqut nanikuananrirluteng-llu iliit-llu tamarngaunani, Ataneq qanertuq.”

5“Erenret tekiciiqut, qanertuq Ataneq, cucukillerkaqa angayuqruarkamek ellualriamek kinguvranek David-aam. Tauna atanirturiciquq umyuartuluni elluaruciq piciuneq-llu aturlukek yugnun tamaitnun.

6Taum angayuqrullran nalliini Judah uitanqegciciquq, Israel-aam-llu yui elluiluteng uitaarkauluteng. Aterpagtelarciqaat-llu waten: ‘Ataneq wangkuta Anirturtevvut.’”

7“Taumek erenret tekiciiqut, qanertuq Ataneq, yuut ukvernarcarinanrillerkaat unguvalriim Agayutem atrakun anutestellrata Israel-aam yuin Egypt-aamek.

8Tau͡gaam ukvernarcarilarciqut wangkun unguvalua Agayutngucimkun anutestellrat Israel-aam yuin neglirnermek nunamek allanek-llu nunanek wii cekavcecimallemnek. Nutaan ellait nakmiin nunameggni uitaciqut.”

Jeremiah-m Qanellra Prophet-aat Piluki

9Ircaquqa ciamcimauq, uulegtua-llu. Waten ayuqlirivkaanga Atanrem, tanqilriit qaneryarai pitekluki, taangiqelriatun ayuqua, wine-amek amllermek mer'allertun.

10Nuna muirumauq yugnek Atanermun piciunrilngurnek; assiilngurkun yuurrluteng piunarquciteng-llu iqlutun aturluki. Atanrem aniqlaangani nuna angniituq can'get-llu nauvamiketukait kinerluteng.

11Qanertuq Ataneq “Tamarmeng prophet-aat agayulirtet-llu Agayun qigcikenritaat; nallunritaqa-llu Agayuvigpiim iluani assiilnguq atullrat.

12Tumait qurrayirnarqeciquq tan'gerceñani-llu; paallacalkaravkarciqanka iquvkarluki-llu; tua-i assiitellria tuc'etarkaungamku ellaitnun; anucimirqecetaarumallerkaat agiirtuq, qanertuq Ataneq.

13Prophet-aarini Samaria-m tangellruunga ilukegcinarqenrilngurmek: tekitarkamek qalarrluteng Baal-am atrakun yuunka-llu Israel-aat iqlutmurulluki.

14Tau͡gaam cali prophet-aarini Jerusalem-aam arcaqanrulriamek tangellruunga: akusrarutekilrianek iqluquluteng tuaten; yuut eguaqurluki assiilngurmek atullerkaatnun, taumek umyuarnayagucilriamek ilailnguut. Wangni cangallrunrirluteng Sodom-aarmiuni Gomorah-rmiuni-llu.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15“Taumek waten, qanertuq Ataneq Artuqailnguq, prophet-aat Jerusalem-aami piluki: “Naunrarnek qatlinarqelrianek nerevkarciqanka mertelluki-llu tuqunarqelriamek avulegmek, tua-i-wa prophet-aarin Jerusalem-aam sagcatgu elluanricaraq yugnun tamalkuitnun.”

16Waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq Jerusalem-aam yuinun, “Niicugniyaqunaciki qalartengraata elpeceñun prophet-aat; piciurtarkaunrilngurnek akquuraiceci. Ellaita umyuangutmeggnek qanrut'laraiceci Atanrem qanelqenrilkainek.

17Taqsuunateng qalartelartut caunrilkestainun Atanrem qaneryaraan qanerluteng, ‘Assirluci elluarrluci-llu piurciquci’; cali-llu imkunun ciumualrianun umyuarteng aturluku qanlartut, ‘Assiitellria elpeceñun tusngaituq.’”

18Wiinga qanertua, “Ukut prophet-aat iliita nallunritellrunritaa nallunriumanrilnguq umyugaa Atanrem. Iliita niiteksaitaa taringeksaunaku-llu qanellra, wall'u murilkelluku niicugniksaunaku elliin qanellra.

19Atanrem eq'uqertellra ellarayagtun ayuquq, anuqerpak tuknilria tekitarkauguq assiitellrianun yugnun,

20eq'uqertii-llu iquklisngaunani pillerkiurani pivailegmiki. Kinguqvaarni man'a taringeluaqerluku taringeciqerci.”

21Ataneq qanertuq, “Wiinga ayagcetellrunritanka ukut prophet-aat, tau͡gken ellait ayallruut. Qanerkaitnek cikillrunritanka, tau͡gken ellait qalartelartut atemkun.

22Umyuaqa nallunritellrukunegteggu, qanerkiuramnek qanlaryartut yumnun umyualinqigcecarait-llu assiilngurmek ayuquciatnek caliaratnek-llu.

23“Agayutnguunga-qaa ataucimi uitalua, tamiini-qaa uitalriarunritua?

24Yuk-qaa iiryugngauq nallunarqellriamun wiinga tangerciigalkemnun? Nalluarci-qaa tamiini uitaciqa qilagmi nunami-llu?

25Nallunritanka taukut prophet-aat qanellrit qalartelalriit iqluurutnek atemkun qanraqluteng-llu wangnun qanerkaitnek cikilarniluteng qavanguitgun.

26Qaillun pitalriamek prophet-aat umyuangqerciqat piciunrilngurnek, qalartaqluteng-llu iqluurutnek ellaita umyuangutmeggnek?

27Umyuarteqluteng yumnun atqa nalluyagucetnaluku qavangutgun qanengssamegteggun, ciuliameng atqa nalluyagutellruciacetun Baal-aam-llu cauluteng.

28Prophet-aat qavangurtualriit qavanguteng qalaruteklitki, tau͡gaam wii qaneryaramnek pingqellriim qanrutekliu elluakun. Qaillun canek assirciqa ayuqeltassiigusngakuni mukaarkamun? Qanertuq Ataneq.

29Qaneryaraqa kenertun ayuquq mulut'uugtun-llu ciqumciyugngalriatun teggalqunek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Inglukanka prophet-aat ilameng qanellritnek qalartellriit qanerluteng wangnun qanelqeñiluki.

31Cali-llu inglukanka prophet-aat qaneryullermeggnek qalartellriit qanerluteng qanelteng wangnek kingunengqerrniluki.

32Inglukanka qaneryariulriit piciunrilngurnek qavangunek, qalarutekluki iqlutmurutelaitki yuunka iqluurluki umyuangcarpek'nateng, amta-llu wiinga ayagcetellruvkenaki ellimellruvkenaki-llu; taumek ikayuq'ngenrilnguut yugnek. Waten qanertuqAtaneq.”

Atanrem Uqamailutii

33“Ukut yuut iliita, wall'u prophet-aam, wall'u agayulirtem waten apeskaten, ‘Cauga uqamailutii Atanrem?’ waten qanruciiqaten, ‘Elpeci uqamailutnguuci, taumek wiinga egciiqamci, qanertuq Ataneq.’

34Tua-llu prophet-aaq, wall'u agayulirta, wall'u yuut ilait waten qanqata, ‘Atanremuqamailutii,’ Qanellret tuaten anucimirqecetaarciqanka enelgutait tapeqluki.

35Taumek waten qanlarciquci nunalgutevceñun wall'u anelgutevceñun, ‘Camek Ataneq kiuga?’ cali-llu, ‘Camek Ataneq qanellrua?’

36‘Atanremuqamailutii’ qanrutkenqiggngaitarci, tua-i yuum tamarmi qanellni uqamailutkeciqaa; tua-i elpeci assiirucavciu qaneryaraa AtanremArtuqailnguum Agayutem.

37Waten elpet qanerciquten prophet-aamun, ‘Camek Atanrem kiugaten?’ Cali-llu, ‘Camek Ataneq qanerta?’

38Tau͡gaam elpeci qanravci, ‘Uqamailutii Atanrem’, tuaten qanresqellrunrilengramci,

39Ilumun taumek teguluci kevegciqamci eggluci-llu tangvak'ngamnek, elpeci nunarpak-llu cikiutekelqa ciuliarpeceñun.

40Kasngunarqelriarurciiqamci canganarqelriarurrluci nalluyagucimangailngurmek.”

Jeremiah 24

Malruk Issratek Figs-aamek Imalgek

1Nebuchadnezzar-aam, Babylon-aam angayuqran, ayautellran kinguani Jerusalem-aamek Jeconiah Jehoiakim-aam qetunraa Judah-m angayuqra, malikluki munarluteng calitulit, tegglinek-llu calitulit ayaulluki-llu Babylon-aamun, Atanrem nasvitaanga malrugnek issrategnek figs-aanek imalgegnek uitalutek agayuuviim ciuqerrani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Ataucim issratem imai figs-aat assiqapiggluteng nutaan qecugnarilriatun ayuqluteng. Taug͡aam aipaan imai assiitqapiggluteng, assiitem-llu ugaani neryunaunateng.

3Atanrem-llu qanrutaanga, “Jeremiah, camek tangercit?” kiugaqa, “Figs-aanek. Assilriit assiqapigtut, assiitellriit-llu assiitqapigtut, assiitem ugaani neryunaunateng.”

4Tua-llu Ataneq wangnun qanertuq,

5“Waten qanertuq Ataneq Israel-aam Agayutii: Ukutun assilriatun figs-aatun, umyuartequciiqanka yuut ayaucimallret Babylon-aamun, wiinga-llu naklekluki piciqanka.

6Qaunqeciqanka ataam-llu ut'rulluki maavet nunamun. Nauciiqanka piunrirngaunaki-llu; nauceciiciqanka qecugngaunaki-llu.

7Umyuaratgun wii nallunrirceciiqaqa Atanruciqa; ellait-llu wii yuk'eciqanka, Agayutekciqaatnga-llu, tua-i uterciiqngata wangnun umyuarteng tamalkirrluku.

8“Waten cali Ataneq qanertuq: Figs-aatun assiitellriatun assiitem-llu ugaani neryunaunateng, tuaten piciqaqa Zedekiah Judah-m angayuqra, atanerruari, Jerusalem-aami-llu yuut ilakuarit unegtaullret maavet nunamun, Egypt-aami-llu uitalriit.

9Picurlagpak ellaitnun tuc'eciiqaqa angayuqauvillgutkelriit ellarpiim iluani alingarkaurtelluki. Yuut anglanitekciqait picingssautekluki, caunrilkuurluki, atrit-llu aturciqait aniqlaatekluki tamiini nunani cekavcetlemnun.

10Anguyak ayagceciiqaqa, pivkarciqanka, piitnaq, cangerlak-llu ellaitnun, tamarmeng piunrirnatkaatnun nunamek cikiuteklemnek ciuliaritnun.”

Jeremiah 25

Inglukista Negeqvamek

1Qaneryaraq Atanrem qanrutkellra Jeremiah-mun tamalkuita Judah-m yui piluki, allrakut cetamiitni angayuqaullran Jehoiakim-aam Josiah-m qetunraan. (Ciuqliatni allrakut angayuqrurtellran Nebuchadnezzar-aam Babylon-aami.)

2Jeremiah-m qanrutkellra tamalkuitnun Judah-m Jerusalem-aam-llu yuinun.

3“Allrakuni yuinaq pingayunek cipluku (23) angayuqaullran Josiah-m Amon-aam qetunraan, erneq una tekilluku,Atanrem qanrut'laraanga, wiinga-llu pinriteksaunii qanellrinek qanruqurarqluci, taug͡aam elpeci niicuunaci.

4Niicugniyuumiitelartuci murilkessuunaci-llu, Atanrem pinriteksaunani ayagcequrangraaki elpeceñun pisteñi prophet-aat,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5waten qanelriit, Tamarpeci umyualinqigci assiilngurnek caliarpeceñek, uitaniartuci nunami Atanrem cikiutekellrani elpeceñun ciuliarpeceñun-llu pikura'asqelluku.

6Agayutnun allanun cauyaqunaci kevgiurnaluki agayularnaluci-llu tamakunun, wall'u eq'urtellua unatevci piliaritgun. Tuatnakuvci anucimirqecetaarngaitamci.

7Tau͡gaam elpeci niitenritarpecia, qanertuq Ataneq, eqcirnalua unatevci caliaritgun elpeceñek anucimirqecetaarutkiurluci.

8“Taumek waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq: Qaneryaranka niicunrilavciki,

9tangerrluku, negeqvami yuut tamalkuita taisqeqataranka pisteka-llu, Nebuchadnezzar-aaq Babylon-aam angayuqra. Taivkaqataranka anguyaasqelluku Judah yui-llu, tamalkuita-llu avatiinelnguut atanruvillgutkelriit. Piunriqapigciiqanka nunallrurrluki akwarpak, tangellrat alingnariluku tatamurranaqluku-llu. Wiinga, Ataneq qanertua.

10Cali-llu nepait nunaniryulriit quyaluteng-llu niitnaunrirceciiqanka, niitnaulriit-llu angnirluteng kassuucaram nerevkaritiini, mukaarkamek-llu passiilriit nepait, kenurram-llu tanqia.

11Nuna man'a tamarmi navguumaciquq cakarniirulluni, makut-llu atanruvillgutkelriit avataitnelnguut kevgiurciqaat Babylon-aam angayuqra yuinaat pingayun qulnek cipluku allrakuni (70).

12Allrakut-llu taukut qaqiskata, anucimirqecetaarciqaqa Babylon-aaq angayuqra-llu assiilnguat pitekluku. Piunrirciqaqa tamana nuna cakarniirulluku akwarpak.

13Nunamun tamatumun tut'elluki akeqnerrlugutellrenka, igausngalriit tamalkuita ukuni kalikarni, Jeremiah-m qanrutkellri tekitarkauniluki angayuqauvignun tamalkuitnun.

14Akinaurciqanka Babylonian-aat caliallratnek, amlleret-llu angayuqauviit angelriit-llu angayuqat pisten̄gurciiqait.”

Agayutem Cuqyutii Atanruvillgutkellrianun

15Ataneq Israel-aam Agayutii, qanertuq wangnun, “Teguu saskaq unatemnek imalek eq'ukutem wine-aanek. Ayaulluku mercessgu atanruviit yuitnun tamalkuitnun ayagcetlemnun.

16Meq'uneng ayaluaciqut usviirulluteng, anguyiit ellaitnun ayagcetellma tuaten pivkarciqait.”

17Tua-i teguaqa saskaq Atanrem unatainek, ayagcesvikellri-llu tamalkuita atanruviit yuit tuaken mertelluki.

18Jerusalem-aaq Judah-m-llu nunarrai angayuqertuumarmeng ciuliqagtait-llu mercecimaut tuaken, kinernerurtelluki yuirutelluki-llu, tangertait

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

alangaaresqelluki alingluteng-llu, yugnun atrit acivaqaniratek'laasqelluki maa-i cali pilauciicetun.

19-26Wani-wa ukut saskam imaanek mellret: angayuqra Egypt-aam, atanerruari ciuliqagtai-llu; Egypt-aarmiut tamarmeng tamaani-llu allanrulriit; tamarmeng angayuqrulriit nuniini Uz-am; tamarmeng Philistine-at angayuqrulriit nunarpagni: Ashkelon, Gaza, Ekron, Ashdod-aami-llu; tamarmeng yuut Edom-aami, Moab-ami, Ammon-aami-llu tamarmeng angayuqat Tyre-ami Sidon-aami-llu; tamarmeng angayuqat Mediterranean-aam nunaini; nunarpiit Dedan, Tema, Buz-aaq-llu; tamarmeng yuut keplialalriit nuyateng nanililuki; tamarmeng angayuqri Arabia-m; tamarmeng angayuqat mer'ilngurmi nunami; tamarmeng angayuqrit Zimri-m Elam-aam Media-m-llu; tamarmeng angayuqri negeqvam, canimelnguut, yaaqsilriit, kinguqliqu'urluteng. Tamarmeng angayuqauviit nunami uitalriit tuaken merciqut. Kinguk'acaagarmek-llu Babylon-aam angayuqra tuaken mer'arkauluni.

27“Nutaan-llu waten qanruciiqaaci, ‘Waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq Israel-aam Agayutii: Merci, taangiqluci miryaraluci-llu, paallagaci nangertenqiggngaunaci, anguyagnek ayagceciqataama elpeceñun.‘

28Qessakekatgu-llu saskaq meryuuminateng waten qanruciiqaten, AtaneqArtuqailnguq waten qanertuq: Mer'arkauguci!

29Ayagniqataamku wani-wa piunrillerkaa uum nunarpiim wiinga pima, umyuartequci-qaa anucimirqecetaarumanritnayukluci? Anucimirqecetaarumanrilngaituci anguyagnek ayagceciarkaungama nunam yuinun tamalkuitnun.”

30“Taumek, elpet Jeremiah, qanruciiqaten ukut yuut tamalkuitnek wiinga qanllemnek. Waten ukut yuut qanruciiqaten, ‘Ataneq eriniaciquq kalluum nepiitun pakmaken qilagmek. Eriniaciiqai yun'i, qayagpagaluni yugtun wine-arkanek atsanek mecuirilriatun, nunamelngurnun tamalkuitnun niitelluni.

31Nepii-llu qasiarciiquq akiuggluni nunam iquinun. Ataneqpitkangqertuq atanruviit yuitnun, cuqciiqai-llu tamalkuita, assiitellriit-llu yuut tuqurqevkarluki anguyagnun. Ataneqwaten qanertuq.’”

32Ataneq Artuqailnguq qanertuq piunrillerkaat atanruviit kinguqliqluteng agiirtuq, anuqerpak-llu quyurtut nunam iquini.

33Tuani ernermi Atanremtuquvkallri sagciiqut nunam iquanek amavet iquanun. Angniilutkumangaitut, quyurcimangaitut, tungmagcimangaunateng-llu; ciqitartun ayuqeciqut nunam qaingani.

34Aluviliurci, ciuliqagcilriani, yum'a qusngiliurtaitni qastuluci qialuci akaguarci urr'ami. Tuqurqumallerkarci cekavcimallerkarci-llu tekican, tuqurqumaarkauguci tuntutun uqurilriatun.

35Qimagvigkairutuci anagngaunaci-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

36-37Niiciki neplialriit qusngiliurtet ciuliqagtet-llu, Atanrem piunriaki alingnaqluni eq'uqerrluni atanruvik nunait-llu uitanqegcinarqelriit imenrurtelluki.

38Atanrem yun'i cakaarai yugtutulim igteḿinek cakaarilauciatun, tua-i-wa nuniit Atanrem eq'uqertiin anguyalriit-llu nunakarniirucatgu.

Jeremiah 26

Jeremiah Qanercetaarumallerkaanun Taitaat

1Angayuqrurrnerarluku Jehoiakim-aaq Josiah-m Judah-m angayuqran qetunraa,

2Atanrem qanrutaanga, “Nangerrluten elaqlianun Agayuuviim qanrutkiki tamalkuita alerquutekellrenka qanrutkesqelluki yugnun agayuyalrianun nunainek Judah-m. Carraungraan uitaciiyaqunak.

3Pitsaqevkenateng niicuartut umyuarnayaguciluteng-llu assinrilngurnek ayuqucimeggnek. Tuatnakata, wiinga-llu pinriceñarciqaqa piqataryaaqelqa ellaitnun assiiluciat pitekluku.”

4Waten qanruciiqaaten, “Waten Ataneq qanertuq: Niitarkaunrilkuvcia, maligtaqusqellemni alerquuteka cikiutekelqa elpeceñun,

5atuusqelluki-llu qanellrit pisteḿa prophet-aat arulaiqsaunii ayagcequrallma elpeceñun, niiteksaileng'e'rpeciki,

6nutaan-llu uumun Agayuvigpagmun piciqua Shiloh pillrucimtun, tamarmeng-llu atanruvillgutkelriarin ellarpiim aniqlaagiaqameng uum nunarpiim atra aturluku aniqlaagilarciqut.”

7Agayulirtet, prophet-aat-llu yuut-llu tamarmeng niitaat Jeremiah makunek qalartellrani Agayuvigpagmi.

8Jeremiah-m-llu qaqicaki Atanremqanrutkesqellri tamalkuitnun yugnun, agayulirtet prophet-aat yuut-llu teguat, qanerluteng “Tuquarkauguten!

9Ciin qaneryariurcit Atanrem atrakun qanerluten, Una Agayuvik Shiloh-atun ellirciquq, una-llu nunarpak yuirulluni.” Tamarmeng-llu yuut Jeremiah-m avatiinun quyurtut Agayuvigpagmi.

10Ciuliqagtain Judah-m makunek niicameng, angayuqam eniinek cukangnaqluteng ag'ut Agayuvigpagmun aqumluteng-llu iteryaraani Nutaram Amiigem.

11Tua-i agayulirtet prophet-aat-llu qanertut ciuliqagteñun yugnun-llu, “Una yuk picirkiurumanarquq tuqucimaallerkaanun, qaneryariuran inglulirluku una nunarpak, elpeci ciutevciuggun niitellrucirpecetun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Tua-i Jeremiah-m qanertuq atanerruanun tamalkuitnun-llu yugnun qanerluni,
“Atanrem ayagcetellruanga qanrutkesqelluki tamalkuita qanellrenka niitelci una
Agayuvigpak pitekluku una-llu nunarpak pitekluku.

13Taumek yuullerci caliaci-llu cimirciki, maliggluku-llu
qaneryaraa AtanremAgayutevci. Tuatnakuvci umyualinqigciiquq pinriceñarluku
akeqnerrlugun piarkaullni elpeceñun.

14Wiinga tau͡gaam wani-wa elpeceñun tunumaunga! Piniarpecia elpeceñun
pitalqeggngalngurkun.

15Una tau͡gaam nallunriciu: tuquskuvcia, tuqutnarqenrilnguum auga
tuc'etarkaugarci elpeceñun uumun-llu nunarpagmun yuinun-llu, tua-i
ilumun Atanrem elpeceñun ayagcetellruanga makunek tamalkuitnek
qanresqellua niitevkarluci.”

16Tua-llu ciuliqagtet yuut-llu tamarmeng qanertut agayulirteñun prophet-aanun-
llu, “Una yuk tuqutnarqelriarunrituq, qalarcan wangkutnun
atrakunAtanrem Agayutemta.”

17Tamatum-llu nunam ciulirnerin ilait qanertut taukunun quyungqalrianun,
qanerluteng,

18Michah Moresheth-aarmiu qaneryariullruuq Hezekiah-m angayuqrullran
Judah-mi nalliini, yuut-llu Judah-rmiut qanrutellrui: Waten Ataneq Artuqailnguq
qanertuq, Zion-aaq itumcimaarkauguq naucetaarvigtun; Jerusalem-aaq-llu
imenrurciiquq, Agayuvigpiim-llu uitavia qemiq napat amllellriit nauciqaat.

19Angayuqam Hezekiah-m Judah-m-llu yuin tuqutellrunritaat Micah. Tau͡gaam,
Hezekiah qigcigyugluni Atanermek kaigavikaa takumcukesqelluni,Atanrem-llu
umyuani cimillrua qanrutkellni picurlagpak piciurcetevkenaku taukunun.
Wangkuta tau͡gken watua picurlagpak wangkutnun tekicetqatararput.

(20Allamek cali yugtangqellruuq qaneryariulriamek Atanrem atrakun, Uriah-mek
Shemiah-m qetunraanek, Kiriathjearim-aarmiumek. Qaneryariullruuq Jeremiah-
tun inglulirluku man'a nuna una-llu nunarpak.

21Angayuqam Jehoiakim-aam anguyagteñi-llu, atanerruat-llu niicamegteki Uriah-
m qanellri, angayuqam tuqucetengnaqsaaqaa; tau͡gaam Uriah-m tuqungnaqucini
niicamiu, alingellruuq qimagluni-llu Egypt-aamun.

22Tua-llu Angayuqaq Jehoiakim-aaq Egypt-aamun ayagceciuq, Elnathan-aamek
Achbor-am qetunraanek allanek-llu angutnek malilirluku,

23ut'rutaat-llu Uriah Egypt-aamek Angayuqamun-llu Jehoiakim-aamun
ullaulluku, taum tuqutevkaraa temii-llu eggluku yuut cailkaat tungmaggviatnun.)

24Tau͡gaam Ahikam-aam Shaphan-aam qetunraan uitallgutkellrua ikayuraa
Jeremiah tua-i yugnun tunumavkenani tuqucestekainun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jeremiah 27

Jeremiah At'uq Qimugtenḡutulik Ungungssik Uskuragkenek

1Ak'anun pivkenani kinguakun angayuqrurtellran Judah-mi Zedekiah-m, Josiah-
m qetunraa, una qaneryaraq taiguq Jeremiah-mun Atanermek.

2Waten qanrutaanga Atanrem, Uskuri qecignek muragmek-llu atmautarmek,
all'ukek-llu uyaqurpenun.

3Qanrucarturcessgu Edom-aam, Moab-am, Ammon-aam, Tyre-am, Sidon-am-llu
angayuqri pistaitgun taillerteggun Jerusalem-aamun Angayuqaq Zedekiah
tangerrsarturtelluku.

4Waten qanresqeñiaten ciuliqagtaitnun, Waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq,
Israel-aam Agayutii: Waten ciuliqagtevceñun qanrarkauguci:

5“Wiinga piniqa aturluku artuqailucimkun-llu piliaqellruaqa nuna, yuut,
ungungssit-llu nunam qainganelnguut, cikiutek'laraqa-llu kitumun imumun
wiinga piullemnun.

6Wiinga cikiutekellruaqa nuna man'a tamalkuan pistemnun Nebuchadnezzar-
aamun, Babylon-aam angayuqranun, cali-llu yuilqurmiutarnek ungungssinek
cikillruaqa kevgiuresqelluku ellii.

7Tamarmeng angayuqauviit kevgiurciqaat, kevgiurciqaat-llu qetunraa tutgarii-llu
elliin nakmiin angayuqauvia cirlakumallerkaan engeliinun; tua-llu amllellriit
angayuqauviit angelriit-llu angayuqat pisteksaguciiqaat.

8“Taû̄gaam atanruvik wall'u angayuqauvik pisten̄guyuumiilnguq
Nebuchadnezzar-aamun, angayuqranun Babylon-aam, wiinga
anucimirqecetaarciqaqa anguyagkun, piitnakun, cangerlagkun-llu,
qanertuqAtaneq, nangluki piunrircetnatkamnun Nebuchadnezzar-aamun.

9Taumek niicugninriciki prophet-aaci wall'u allat qanlallriit tekitarkaq
qanruteksugnganiluku qavangumegteggun wall'u tuqumalriit anerneritgun
wall'u angalkumircarakun, taukut waten qanlalriit elpeceñun, ‘Pisten̄gurrngaituci
Babylon-aam angayuqranun.’

10Iqluurluci yaaqvanun ayaucimaarkaurceciiqaiceci nunavceñek. Wiinga
anciiqamci, piunriumaciquci-llu.

11Taû̄gaam kinkut imkut atanruvillgutkelriit maligtaqutellriit Babylon-aam
angayuqranun kevgiurluku-llu, nunaitni uitavkarciqanka, nauceciiluki tamaani
uitasqelluki, waten qanertuq Ataneq.”

12Ayuqiinek qanrutaqa Zedekiah Judah-m angayuqra, “Maligtaqulluten kevgiurru
Babylon-aam angayuqra yui-llu, tua-i unguvaniartuci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Ciin elpet wall'u yut'en tuquciqseci anguyagkun, piitnaakun, cangerlagkun-
llu,Atanrem qanellruciatun tuaten piarkauniluki pisten̄gurcuumiilnguut Babylon-
aam angayuqranun?

14Niicugninriciki prophet-aat waten qanelriit elpeceñun, ‘Pisten̄gurrngaituci
Babylon-aam angayuqranun,’ piciunrilan qanellrat elpeceñun.

15Wiinga ayagcetellrunritanka, qanertuq Ataneq, tau͡gken ellait tekitarkamek
qalartut piciunrilngurnek atemkun, ayagcetarkaurtelluci wangnun
piunrillerkarpeceñun, elpeci prophet-aat-llu qalarucesceci makunek
iqluurutnek.”

16Tua-llu qanrutanka agayulirtet yuut-llu waten Atanrem qanellranek:
“Ukveqsaqunaciki prophet-aat qanengraata Agayuvigpiim qununarqelriit aklui
tamaa ut'rucimaqatarniluki Babylon-aamek. Iqluurluteng tuaten qalarcata
elpeceñun.

17Niicugnivkenaki; kevgiurciu angayuqra Babylon-aam unguvaniartuci. Ciin una
nunarpak imenrurcarta?

18Piciuluteng prophet-aarukuneng qanresqellemnek-llu qanerkangqerquneng,
ellaitnun apcecia,Ataneq Artuqailnguq, Agayuvigpiim qununarqelriit aklui
uitaqallret angayuqam-llu eniinelnguut ayaucimasqevkenaki Babylon-aamun.”

19Waten Atanrem Artuqailnguum qanrutkai naparyat, mer'em assigtaa, elliiviit
allat-llu assigtat wani nunarpagni uitalriit,

20Nebuchadnezzar-aam, Babylon-aam angayuqran ayautenritellri,
ayautellerminiki Jerusalem-aamek Babylon-aamun, Jeconiah Jehoiakim-aam
qetunraa, Judah-m angayuqran, yuut-llu piuranrit Judah-mi Jerusalem-aami-llu—

21waten AtaneqArtugailnguq, Israel-aam Agayutii, qanertuq qemangqaat
tegumallrunrilnguut Agayuvigpagmi angayuqam-llu eniini Jerusalem-aami:

22Ayaucimaarkaugut Babylon-aamun tuanlluteng-llu pillerkiurama engeliinun.
Nutaan-llu ataam ut'ruciiqanka wavet nutem uitavillratnun.
Wiinga, Ataneq qanertua.

Jeremiah 28

Jeremiah Prophet-aaq-llu Hananiah

1Tuani allrakumi, iralut tallimiitni allrakut cetamiitni Zedekiah-m
angayuqrurtellran, Hananiah, Azzur-aam qetunraa, prophet-aaq Gibeon-aarmiu,
qanertuq wangnun Agayuvigpagmi. Agayulirtet yuut-llu takuatni qanrutaanga

2Ataneq Artuqailnguq Agayutii Israel-aam qanerniluku: “Babylon-aam
angayuqran pinia navgaqa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Allrakuk malruk iluagni maavet ut'ruciiqanka Agayuvigpiim aklui Nebuchadnezzar-aam maaken ayautellri Babylon-aamun.

4Ut'ruciiqaqa-llu ataam maavet angayuqra Judah-m Jehoiachin-aaq, Jehoiakim-aam qetunraa, tamalkuita-llu Judah-m yui ayaucimallret Babylon-aamun, tua-i wii piniaruceciiqngamku Babylon-aam angayuqra, Ataneq qanertuq."

5Prophet-aam Jeremiah-m qanrutaa prophet-aaq Hananiah ciuqerratni agayulirtet yuut-llu nangengqalriit eniini Atanrem;

6waten qanerluni, "Amen! Ilumun Ataneq tuaten pikili qanellren piciurtelluku, ut'rulluki Agayuuviim aklui yuut-llu ayaucimallret Babylon-aamun.

7Tau͡gaam watua niicugniu una qanrutkarkaqa niitelluten ukut-llu tamalkuita yuut.

8Ciuqlipuk prophet-aat avaken ciuqvanek ayagluteng qaneryarangqelallruut anguyagarkanek, piitnallerkanek, cangerlagnek-llu tut'arkanek amllernun nunanun angelrianun-llu angayuqauvignun.

9Tau͡gken prophet-aaq qanqan uitanqegcinarqelriamek tekitarkamek, tamana-llu qanrutkellra piciureskan, tua-i nallunaiciiquq ilumun tauna prophet-aaq Atanermun ayagcetellrucia."

10Tua-i Hananiah-m uskuram murak canirutii Jeremiah-m uyaqurrinek teguluku ayemtaa.

11Hananiah-llu qanerluni ciuqerratni yuut, "Waten qanertuq Ataneq: Tuaten-llu wiinga ayemciiqanka Nebuchadnezzar-aam uskuriutellri uyaqurritnun tamalkuita atanruviit yuitnun; man'a piciqaa allrakuk malruk iluagni." Jeremiah tau͡gaam tuaken ayagtuq.

12Ak'anun pivkenaku kinguakun Hananiah-m ayemtellran uskuram canirutii Jeremiah-m atullran, Atanrem Jeremiah qanrutaa.

13"Ullagluku Hananiah qanrucarturru, 'Waten Ataneq qanertuq: Ayemtellruan murak uskuram canirutii, tau͡gaam wii cimirkaanek piliciqua cavigmek canirutmek.

14Waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq Israel-aam Agayutii: Wiinga elliigua ukut atanruviit yuita uyaqurritnun cavignek uskurat canirutaitnek pisten̄gurrluki Nebuchadnezzar-aamun Babylon-aam angayuqranun, ellaitnun kevgiuresqelluku, elliinun cali cikiutekellruamki yuilqum ungungssii pisten̄gusqelluki elliinun.'"

15Jeremiah-llu qanertuq prophet-aamun Hananiah-mun, "Niicugni, Hananiah, Atanrem ayagcetellrunritaaten, ukut yuut iqluurluki ukvercetaten.

16Taumek Ataneq waten qanertuq: Nunam qainganek au͡g'arciqamken. Mat'umi allrakumi tuquciquten, qalarcavet yugnunAtanermun ingluliurutkaitnek."

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Taumi allrakumi, iralut malrunelgatni, prophet-aaq Hananiah tuquuq.

Jeremiah 29

Jeremiah Igaa Jews-aanun Babylon-aami

1Waniwa una prophet-aam Jeremiah-m igallra Jerusalem-aamek, ciulirneritnun nunameggnek ayaucimallret, agayulirteñun, prophet-aanun, tamalkuitnun-llu yugnun Nebuchadnezzar-aam nuniitnek ayautellrinun Jerusalem-aamek Babylon-aamun.

2Una igalqaa kinguatgun Angayuqaq Jehoiachin-aaq, aanii, angayuqam eniini atanerruat, ciuliqagtet Judah-mi, Jerusalem-aami, munalriit-llu calistet ayaucimallrata.

3Una igaq tunellrua Elashah-m Shaphan-aam qetunraanun maligluni Gemariah-am-llu Hilkiah-m qetunraanun, Judah-m angayuqran Zedekiah-m ayagcetellrua Babylon-aam angayuqranun Nebuchadnezzar-aamun. Igaq waten qanerluni:

4Waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq, Israel-aam Agayutii, nunameggnek ayaucimallernun Jerusalem-aamek Babylon-aamun:

5Eneliluci uitavikiciki; nauceciiluci nericiki naugait.

6Nulirturluci irniangluci-llu; qetunraci nuliangevkarluki, panici-llu uingevkarluki, irniangnaurtut; yugyangnaurtuci ikegliinarpek'naci.

7Calici elluarrluni 'gilertellerkaanun nunarpak ayagvikevkalqa nunasi unilluku, piicautaqluku-llu Atanermun, tua-i elluarrluni pikan elpeci-llu elluarrluci piciqngavci.

8Tua-i qanran waten Ataneq Artuqailnguq, Israel-aam Agayutii: Prophet-aanun, ciunerkarcutulinun-llu akunlevceñi uitalrianun iqluurcecaqunaci, niicugniksaunaki qavangumeggnek qanengraata,

9iqluurluteng qalarcata atqa aturluku; wiinga ayagcetellrunritanka, qanertuq Ataneq.

10Waten qanertuq Ataneq: Babylon-aam allrakut yuinaat arvinlegen qulnek cipluku (70) pellukaki, ullagciqamci, akqutkelqa-llu elpeceñun aturluku ut'ruciiqamci maavet nunamun.

11Wiinga piarkiuranka elpeceñun, qanertuq Ataneq assilriim tungiinun assiitellriim tungiinun pivkenateng nallunrilamki, neryuniurutkellerci piksagutesqelluku.

12Nutaan elpeci qayagaurciqerpecia ullaglua-llu piicagviklua, wiinga-llu niiciiqamci.

13Yuarciqerpecia nalaqeciqerpecia-llu; tua-i yuarciqngavcia ircaqurpeciuggun tamalkirrluci,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Nataqeciqerpecia wiinga-llu tukuuteci ataam piksaguceciiqanka quyurrluci-
llu nunanek tamalkuitnek ayagcesvillemnek, qanertuq Ataneq.

15Waten qanravci, Atanrem cikillruakut prophet-aarkamteñek Babylon-
aami,—

16Waten qanrutkaa Atanrem angayuqaq aqumgalria David-aam atanruvian
aqumllerrani, yuut-llu wani nunarpagmi uitalriit, tungelquci unegtellret
maligtevkenaci nunavceñek ayagcecimallerpeceñi.

17Waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq, Tuc'etqataranka ukunun yugnun:
anguyiit, piitnaq cangerliit-llu, tepsarqelriatun atsatun ayuqlirivkarciqanka
assiitem ugaani neryunaunateng.

18Maligciiqanka anguyagkun, piitnakun, cangerlagkun-llu, atanruviit-llu
nunam qaingani tangerrluki alingeciqut. Natmun tamiinun cekavtellemnun,
yuut tatamurraciqut cakneq-llu alikluku ellaitnun tut'elleq. Yuut
picingssautek'larciqait atrit-llu acivaqaniratekluki.

19Makut ellaitnun tuciiqut maligtenrilatki qanellrenka, qanertuq Ataneq,
taqsuarirlua ayagcet'lallrenka elpeceñun kevgamkun prophet-aatgun,
tau͡gaam elpeci niicunrituci, qanertuq Ataneq.

20Tamarpeci ayagcetlemni Jerusalem-aamek Babylon-aamun, niiciu
qaneryaraa Atanrem:

21Ataneq Artuqailnguq Israel-aam Agayutiin, waten qanertuq Ahab-aq
qetunraa Kolaiah-m, Zedekiah-llu qetunraa Maaseiah-m pilukek,
qaneryariulriik tekitarkanek iqluurlutek wiinga atqa aturluku: Tunciqagka
Nebuchadnezzar-aamun angayuqranun Babylon-aami, elliin-llu tuquciiqak
elpeceñun tangvagtellukek.

22Taukuk ayagneqlukek waten aniqlaagilarciqut tamarmeng ayaucimallret
Judah-mek Babylon-aamun: “Atanrem ayuqevkarliten Zedekiah-tun, Ahab-
atun-llu angayuqran Babylon-aam maniallregketun kenerkun.“

23Waten pimaarkauguk angtuamek assiilngiagnek akusrarutekilutek
iqluurlutek-llu Atanrem atrakun. Inglulirluku Atanrem pisqutii; elliin-llu
tamana pillrak nallunritaa, nallunritesteñ͡guluni-llu
elkegnun.Ataneq qanertuq.

Shemaiah Kalikautii

24Shemaiah-mun Nehelam-aarmiumun waten qanqina:

25Waten qanertuqAtaneq Artuqailnguq Israel-aam Agayutii: Ayagcecillruuten
iganek aterpegun yugnun tamalkuitnun Jerusalem-aamelngurnun, Zephaniah-
mun-llu qetunraanun Maaseiah-m agayulirteñ͡un, tamalkuitnun-llu
agayulirteñun qanerluten,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Atanrem agayulirten̄gurcetellruaten enairluku Jehoiada agayulirta, murilkesqelluku Agayuvigpak usvilluggluteng qaneryariulrianek, tamakut kelucaucesqelluki uyaqurritgun-llu kalivnercirluki.

27Ciin tua-i inerquqsaiciu Jeremiah Anathoth-aarmiu qaneryariulria elpenun?

28Qanrucecakut wangkuta Babylon-aamelngurni qanerluni, “Ak'anun tamaani uitaciquci; enelici uitavikluki-llu, nauceciiluci-llu naugait-llu nerluki.”

29Zephaniah-m agayulirtem una igaq naaqaa niitelluku prophet-aaq Jeremiah.

30Tua-llu Atanrem Jeremiah qanrutaa:

31“Qaneryaraq man'a ayagcessgu tamalkuitnun ayagcecimallernun nunameggnek, waten qanelria, ‘Waten Atanrem qanrutkaa Shemaiah Nehelam-aarmiu: Shemaiah qaneryariuran tut'arkanek ayagcetellrunrilengramni, cacetuqutekivkarluci piciunrilngurmun,

32taumek waten qanertuq Ataneq: Wiinga anucimirqecetaarciqaqa Shemaiah Nehelam-aarmiu kinguvertuumaan; yuin iliitnek unguvalriartaiciiquq tangertekaitnek assilriit caliarkama yumnun, qanertuq Ataneq, tua-i-wa inglukutnek qalarcan Atanermun.’”

Jeremiah 30

Atanrem Akqutai Yum'inun

1Atanrem Jeremiah qanrutaa:

2“Waten qanertuq Ataneq Israel-aam Agayutii: igauski kalikarmun tamalkuita qanrutkellrenka elpenun.

3Erenret agiirtut, qanertuq Ataneq, yum'a piklermeng ataam piksagutellerkait, Israel-aam Judah-m-llu, ut'ruciiqanka nunamun cikiuteklemnun ciuliaritnun, ataam-llu ellaita piksaguciiqaat.”

4Ukut waniwa Atanrem qanellri Israel-aaq Judah-llu pilukek:

5“Waten qanertuq Ataneq: Wangkuta niitukut erinamek nanikualuni, alingelriamek, uitanqegcivkenani.

6Elpeceñek apluci umyuangcarci, angun-qaa mikelngurmek irniyugngauq? Ciin-mi tua-i angutet tangellma aqsateng cavingaitki teggiurcilriatun arnatun? Ciin-llu kegginait tamarmeng qakivakartat?

7Erneq irranarqelria agiirtuq tuaten ayuqellriamek ernertaituq yum'a cakneq nangteqlerkaatnek, tau͡gaam cavkenateng pellugarkauluku.”

8Ataneq Artuqailnguq qanertuq, “Tauna erneq tekiskan navegciqanka atmautait au͡g'arluki uyaqurritnek, qillerqutait kevkaqluki allanernun pisten̄gunriisqelluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Tau͡gaam kevgiurciqaat Ataneq Agayutseng David-aaq-llu angayuqerteng, elliin kinguvranek nangerciarkaungama angayuqrurrluku.

10“Taumek alingenrici, yumni; ciunerkairutevkenaci-llu Israel-aam yuini. Tua-i wii anirturarkaungamci, yaaqvanelngurmek nunamek, tuaken yaaqvanelngurmek kinguveci teguarunrirtelluki. Uterciiquci uitanqegciluci uitaarkauluci; cam-llu alingevkarngairulluci.

11Tua-i wiinga nayuamci anirturnaluci, qanertuq Ataneq Ullagciqamci anirturnaluci, qanertuq Ataneq. Piunrirciqanka atanruviit tamakunun cekavtellrukemci, tau͡gaam elpeci piunrirngaitamci. Wiinga anucimirqecetaanrilngaitamci; tau͡gaam anucimirqecetaarciqamci pitalqeggiluku. Wiinga, Ataneq qanertua.”

12Waten Ataneq qanertuq yum'inun: “Kilineci assiringaitut, aknirtelci-llu mamyuilnguuluteng.

13Yugmek atauciungraan aulukestekaituci, iinrukaunateng callaneci, qaillun assirillerkaunaki.

14Tamarmeng kenkestevvet nalluyagutaatgen, caukenriraatgen. Inglukestevtun pitarilua callugamken; anucimirqecetaarluten takumcuyuyuilngurtun tua-i-wa assiilnguten amllerrata, angqapiggluni-llu assiilucin.

15Akngiringalten qanemyuugautekviiqnaki; assiritkarpenek iinrutaituq. Pinarquten angelriaruan, assiilnguten assinritqapigcata, waten ayuqellriamek anucimirqecetaaramken.

16Tau͡gaam maa-i piunrirteten piunriumaciqut, inglukesteten ayaucimaciqut itercivignun. Tamarmeng nangcillret elpenek nangcimaciqut, uayartelten-llu uayaumaciqut.

17Tua-i-wa wiinga ataam assirivkarciqngamken, kilineten-llu mamevkarluki, qanertuq Ataneq, inglukesteten qanengraata, Zion-aaq ancimalriaruuq; kia-llu yuum atauciunger'mi caukenritaa.”

18Waten qanertuq Ataneq: “Yumnun ataam piksaguceciiqaqa nunautiit takumcukluki ilakuralriit; Jerusalem-aaq ataam naucimaciquq, angayuqam-llu enii ayuqucillermitun ayuqliriciquq.

19Yuut tamaanelnguut aturciqut nanrautnek; qayagpagaciqut nunaniryugluteng. Atawaqerceskumteng yugyangciqut; atawaqaasqutemkun-llu qigcignarivkarciqanka.

20Atanruviim piniq pikellra ak'a piksaguceciiqaqa elkarrluku asvairiluku ellaitnun; anucimirqecetaaraqluki nangtestait.

21Atanirturtengqerciqut ilameggnek, atanirturtengciqut nakmiin yum'egnek kingunelegmek. Tauna-llu pisqekumni iluvarciquq wangnun, yuk wangnun tainguaqaunrilan pisqumavkenani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Elpeci wiinga yuk'eciqamci, wiinga-llu elpeci Agayuteklua.”

23Tangerrluku Atanrem eq'uqertii ayagtuq ellarayagtun, ull'uyaatun tull'uni yugnun assiitellrianun.

24Alingnarqelria eq'uqertii Atanremtaq'ingaituq elliin umyuamikun piarkaullni piciurrnatkaanun. Kinguqvaarni man'a taringeciqerci.

Jeremiah 31

Israel-aam Utertellra Kingunerminun

1Waten qanertuq Ataneq, “Taum nalliini Israel-aam yuin tamarmeng Agayutkeciqaatnga, ellait-llu wii yukluki.”

2Waten qanertuq Ataneq, “Yuut tuqullrunrilnguut anguyagkun takumcukumallruut yuilqumi; Israel-aam yui mernuiryuumillratni,

3Atanrem alairvikellrui yaaqvanek. Israel-aam yuini, kenkamci iquilngurmek; taumek taqeksaunii piciulua pilalrianga elpeceñun.

4Ataam cali nauvkarciqamci, elpeci-llu nauciquci, aturcetaarluci yuralangciquci nunaniryugluci.

5Nauceciilangciquci-llu ataam wine-arkanek qemimi Samaria-mi; tamarmeng-llu nauceciillret wine-arkanek nerlarciqut tamakut naugillritnek.

6Erenret-llu iliitni murilkesta qayagaurciquq Ephraim-aam qemiinek: ‘Nangerrluci, mayurnaurtukut Zion-aamun,Atanermun Agayutemteñun.’”

7Ataneq qanertuq, “Atuuciu angniulluku Israel-aaq, angenkacagiit atanruviit. Aturci nanrautevceñek yuarutnek, ‘Atanrem anirtullrui yun'i tamalkuita uitaqallret.’

8Taiciiqanka negeqvamek nunamek, quyurrluki-llu yaaqvanek nunanek. Malingqerciqut cikmiumalrianek, tussitellrianek, qingalrianek, teggiurcilrianek-llu irniqatarluteng; Yugyagluteng maavet uterciiqut.

9Uterciiqut aluviliurluteng, piicagluteng ut'rulluki ciuliqagtellemni. Piyuavkarciqanka kuiget melget caniatgun tumyarakun-llu manigcetellriakun paallagnailngurkun. Atakellriatun wii Israel-aam ayuqaanga, irniama Ephraim-aaq ciuqlikacaaqluku.”

10Ataneq qanertuq, “Atanruvigni, niicugnicia qanrutekluku-llu yaaqvanelnguut ceñaitni. Waten qanra, Cekavcetellrata Israel-aat ataam quyurciiqai, aulukluki-llu qusngiliurtem katngagnek aulukilauciatun.

11Atanrem teguarunrircetellrua Israel-aaq, anirturluku-llu elliini pininrulriamek.

12Tailuteng aturpagciqut nunaniryugluteng Ingrimi Zion-aami, quyaluteng ellaitnun cikiutemnek: mukaarkanek, wine-amek, uqumek, kuluvagnek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

qusnginek-llu cikiutemnek. Mermek nuryugcinrilngurtun naucetaarvigtun ayuqeciqut; camek nuryugcivkenateng.

13Nasaurluut yurarciqut angnirluteng, angutet-llu ak'allaurtellriit ayagyuat-llu ayuqluteng nunaniryugciqut. Wiinga qarulluki angniitellrat mumigciiqaqa angnimun.

14Agayulirtet nerevkarciqanka assinkacagarnek neqkanek nuuqairulluki wiinga yuunka. Wii Ataneq qanertua."

Atanrem Takumcukutii Israel-aamun

15Waten qanertuq Ataneq, "Ramah-mi erinamek niitut, qivruluni qiaqapigtellriamek. Rachel-aam qiatekngaki irniani, qarutesciiganani tua-i-wa catairucata."

16Ataneq qanertuq: Qiallerpenek taqluten, aluviten-llu perrirluki. Tua-i irniarpenek aulukillren akiliumanrilngaituq; uterciiqut inglukestemta nuniitnek.

17Neryuniurucetangqertuq tekitarkaci; irniarpeci ataam kingunermeggnun uterciiqut. Wiinga, Ataneq, qanertua.

18"Niitaqa Israel-aaq qanertelluku iluteqluni, 'Ataneq, nuyurtalriatun ungungssiartun ayuqua, tau͡gaam elpet elitnaurarpekut niisngayaramek. Ut'rusnga; upingariunga utercugngarilua elpenun, tua-i-wa elpet Atanruavet Agayutka.

19Wiinga avtellruunga elpenek, tau͡gaam ak'anun pivkenii utercungellruunga elpenun. Anucimirqecetaallerpet kinguani, putengllugtua iluteqlua. Kasnguyuglua kiaresngianii assiilngilallruama ayagyuallemni.'

20"Israel-aaq kenekluku qetunraqaqa, kenkataqluku irniaqaqa. Atra apraqamku, umyuaqelaraqa kenkakun. Ircaqumkun takumcukamken; qanertuq Ataneq.

21Nallunailkutanek naparqi pikarpenek; nallunritniaran nau͡gg'un ayallerkan. Uterten, Israel-aaq, uterten nunanun unitellerpenun.

22Qaillun pitalriamek nalirugteqatarci, elpet ukverkilngurmi? Tua-i Ataneq pilillruan nutaramek nunami: nutarautaluni arnatun aulukilriatun angutmek."

Tekitarkaq Agayutem Yuin Nuuqitenrillerkaat

23Waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq, Israel-aam Agayutii: Yuut uterceskumki ellaita nuniitnun, ataam cali qanerciqut nuniini Judah-m nunarraini-llu, Atanrem atawaqertelliu tanqilria qemia Jerusalem-aam, tanqilria qemiq elliin uitavia.

24Yuut-llu uitaciqut Judah-mi tamaitni-llu nunarpaini, nauceciiyurtet, qusngiliurtet-llu katngaucetuumarmeng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Segg'arceciiqanka mernulriit nerevkarluki-llu camirtelluki kaigluteng piniarutellret.

26Waten yuut qanresqelluki, Qavarraarlua tupagtua segganqegglua.

27Erenret tekiciiqut, qanertuq Ataneq, yuut ungungssiaraat-llu amllerivkarciqanka Judah-mi, Israel-aami-llu.

28Nuniitnek ayagcetellrucimtun, iquvkallrucimtun, cirliqevkarluki, piunrirluki, tuaten-llu cali ataam nauvkarciqanka.

29Tamakuni ernerni waten qanernanrirciqut: Atait nerellruut quunarqelrianek atsanek, taug͡ken irniarit taug͡aam quunilluteng.

30Taug͡aam tamarmeng tuquciqut ellaita assiilngillerteng pitekluku; tamarmeng-llu nerellret quunarqelrianek atsanek, ellait quuniciiqut.

31Ataneq qanertuq, “Erenret tekiciiqut akqillerkaqa nutaramek yuinun Judah-m Israel-aam-llu.

32Ak'allartun ciuliarit pillgutekluki akqut'liallemtun ayuqngaituq tass'urluki anutellemni Egypt-aamek. Ellaitnun uingulriatun ayuqellrung'e'rma akqun tauna atullrunritaat.

33Akqun nutaraq piurtarkaqa yuinun Israel-aam Judah-m-llu waniwauguq: Alerquuteka umyugaatnun elliciqaqa igaulluku ircaqruitnun. Wii Agayutkeciqaatnga, wiinga-llu ellait yukluki.

34Yuum-llu ilani elitnaurnanrirciqaa Atanermek, tua-i tamarmeng nallunrirciqngatnga, mikelqurrak'acagameggnek ayagluteng angenkacagameggnun. Wiinga aug͡'ariciqanka assiilnguitnek umyuaqenqiggngairulluki.”

35Atanrem pic'et'laraa akerta tanqiusqelluku erenrani, cali-llu iraluq agyat-llu ciqinqaasqelluki unugmi. Imarpik arulalluku ellerrarcet'laraa; waniwa atra; Ataneq Artuqailnguq.

36Ellii akqiuq piliaqumalriit piyullrata taktaciatun, tuaten-llu pitalriamek Israel-aaq atanruviuciquq.

37Erenret iliitni qilak cuqcimayugngarikan nunam-llu tusnganri yuvriumayugngarikata, tuani taug͡aam kiingan elliin ciuniurngaitai Israel-aam yui caliallrit pitekluki. Ataneq qanertuq.

38Erenret tekiciiqut Jerusalem-aam tamarmi ataam naucimallerkaa wiinga nunarpakciqaqa, Hananel Tower-aamek ayagluku kanaknetmun Kangirami Iteryaraq tekilluku.

39Nunam engeliin cuqii tuaken ayagciquq kanaknalirnermek qemianun Gareb-aam tuaken-llu uivluni Goah-mun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

40Kuignayuk tamarmi, tuqumalriit tungmagingaviat ciqitaat-llu nuniit, carr'ilqat-llu tamarmeng quliini kuigem Kidron-aam, Horse-aat Iteryaraat tekilluku tamarmi qigcignarqelriaruciquq Atanermun. Nunarpak imcimanqiggngaituq piunriumanqiggngaunani-llu.

Jeremiah 32

Jeremiah Kiputuq Naucetaarvigmek

1Atanrem qanrutaa Jeremiah allrakut qulngurutiitni Zedekiah-m angayuqrullran Judah-mi, allrakut-llu akimiaq pingayunek cipteqerluku Nebuchadnezzar-aam angayuqrullran.

2Taum nalliini Babylon-aam angayuqran anguyagtain anguyagaat Jerusalem-aaq, Jeremiah-llu prophet-aaq kelucaucimaluni nayurtem uitaviani eniini Judah-m angayuqran.

3Zedekiah-m, Judah-m angayuqran, itertellrua Jeremiah qanerluni, “Ciin qaneryariurcit waten qanerluten, Una nunarpak teguvkaqata'rqa Babylon-aam angayuqranun, elliin-llu teguciqaa;

4Zedekiah Judah-m angayuqra anagngaituq tau͡gaam tunumaciquq Babylon-aam angayuqranun; elliin tangrrarkauluku tungaunaku qanellgutkarkauluku-llu;

5Zedekiah-llu ayauciiqaa Babylon-aamun, tuani-llu uitaciquq paqnatkamnun, qanertuqAtaneq; ingluliungerpeki Babylon-aarmiut piciurrngaituten.”

6Jeremiah qanertuq, Atanrem qanrutaanga:

7Hanamel-aam qetunraan Shallum-aam angagpet ullagciqaaten qanrulluten-llu, Kipusgu naucetaarvika Anathoth-aami uitalria, kiputellerkaa angilluku elpenun ciumek tusngiin.

8Tua-llu Atanrem qanellruciatun Hanamel-aaq tungayaka taiguq, qanerluni-llu wangnun, Kipusgu naucetaarvika Anathoth-aami Benjamin-aam nunautiini uitalria, kiputellerkaa angilluku elpenun ciumek tusngiin; kipusgu piksagutniaran. Nutaan nallunri'rqa tamana Atanermunqanelqucianek.

9Tua-i kiputaqa naucetaarvik Anathoth-aami uitalria tungayamnek Hanamel-aamek akilirluku-llu akinek akimiaq malrugnek cipluku (17).

10Atqa-llu igaulluku nunam kalikartaanun, nepyucirluku-llu, nallunritestek-llu atkek igautellukek, akiliutekanka-llu uqamaltassiarluku.

11Tauna-llu kiputellma nallunailkutii nepyuciumalria kalikaq teguaqa, picirkiutnek imalek, ayuqii-llu nepyuciumanrilnguq;

12tunlukek-llu Baruch-aamun Neriah-m qetunraanun tauna-llu Mahseiah-m qetunraqluku, takuatni Hanamel-aam tungayama, nallunritestek-llu atkek tuani igausngalriik, Jews-aat-llu tuani aqumgalriit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Alerquraqa Baruch-aaq taukut takuatni qanerlua,

14Waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq, Israel-aam Agayutii: Tegukek ukuk kalikaak, aipaa nepyuciumalria aipaa-llu nepyutailnguq, eklukek-llu qikumun assigtamun, ak'anun piumaniartuk.

15Waten qanertuqAtaneq Artuqailnguq Israel-aam Agayutii: Enet naucetaarviit-llu ataam kiputnariciqut maani nunami.

Jeremiah-m Piicautii

16Tauna kalikaq tunumariamku Baruch-aamun piicagtua Atanermunqanerlua:

17“Ataneq Agayun, elpet piliaqellruan qilak nuna-llu pinirpegun artuqailucirpegun-llu; ca tamalkuan caperqenrilavgu.

18Nasvalaran kenken yugnun amllernun, tau͡gken cali anucimirqecetaaraqluki yuut angayuqrita assiilnguit pitekluki, Angtatailnguq Artuqailnguq Agayun atengqelriaAtanratnek yugugaat,

19ayuqailnguq ayuqucirtuutmikun, artuqaunani caliamikun; nalluvkenaku yuut caurallrat tamalkuan, nunuliraqluki-llu ayuquciat caliarat-llu cuqluku;

20nallunailkutanek maniilalleq irr'inarqelrianek-llu Egypt-aam nuniini, Israel-aami, allani-llu atanruvigni, man'a erneq tekilluku, nallunrirtelluten-llu yugnun tamalkuitnun.

21Anutellruaten yut'en Israel-aat Egypt-aarmiut nuniitnek nallunailkutatgun irr'inarqelriatgun-llu, pinin aturluku, inglukesteput alingevkarluki;

22cikiraten-llu mat'umek nunamek, akqutkellerpenek ciuliaritnun, nunakegtaar neqkaucilria naungignaqluni-llu;

23itraat-llu piksagulluku-llu. Tau͡gaam qanellren niisnganritait piyuavikevnaki-llu alerquuteten; elitnauruteten-llu aturpek'naku. Taumek makut assiitellriit ellaitnun tuc'etaten.

24“Babylon-aarmiut pilillruut qertulrianek avatairluku nunarpak tegunaluku, curugaiceci-llu. Anguyiim, piitnam, cangerliit-llu nunarpak ellaitnun cirlakevkarciqaat. Qanrutkellren piciurtuq, elpet-llu tangerrluku.

25Tau͡gken elpet Ataneq Agayun, qanrutarpenga, Kipusgu naucetaarvik akilirluku nallunritescirluten, nuna Babylon-aarmiut teguarkaungraatgu.”

26Ataneq qanertuq Jeremiah-mun:

27“Tangerrluku, wiinga Ataneq, Agayutkaatnga yuut tamarmeng; ca-qaa wangni arturnarquq?

28Waten qanertuq Ataneq: Una nunarpak cikiutekqata'arqa Nebuchadnezzar-aamun Babylon-aam angayuqranun anguyagtainun-llu, elliin-llu piksaguciiqaa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Babylon-aarmiut anguyalriit uumek nunarpagmek taiciqut ekuavkarluku-llu, tapqulluki enet qilait atuulallret elliitnun tepkegcilrianek Baal-aamun cali-llu ellivik'lallrit wine-anek allanun agayutnun, eqcetaarlua qenngevkarlua.

30Israel-aam Judah-m-llu yui camek piksaunateng kiingan taug͡aam assiilngurmek calilartut tangvallemni ayagyuarraanermeggnek; qenngevkaraqlua caliamegteggun, qanertuq Ataneq.

31Uum-llu nunarpiim yuin eq'urcet'laraatnga piurqaanerminek ayagluni erneq una tekilluku, taumek piunrirarkaureskeka

32assiilnguq atullrat pitekluku Judah-m Jerusalem-aam-llu yuin, angayuqertuumarmeng, ciuliqagtetuumarmeng, agayulirtait prophet-aarit-llu.

33Tunutaatnga wii; ayuqucirturturangramteng, niicugniyugpek'nateng elicugpek'nateng-llu.

34Elliaqluki tuaten uuminarqelriit agayutnguateng Agayuvigpagmun taqumallermun wangnun agayuvikarkauluku, tuaten piluteng menuurtaat.

35Ekuavililuteng Baal-amun tuani aterpagcimalriami Hinnom-aam Kuignayuanek, tuqutnaluki irniateng ekuagarkauluki elliitekluki agayutmun Molech. Wiinga alerqullrunritanka waten pisqelluki, tamana-llu umyuamnun ekellruvkenani waten pinayukluki Judah-m yui assiilngirtelluki.”

Akqun Neryuniurutmek

36Taumek waten qanertuq Ataneq Israel-aam Agayutii, nunarpak una piluku waten qanrutkellerci, “Cikiutekumauq angayuqranun Babylon-aam anguyagkun, piitnaakun, cangerlagkun-llu.

37Wiinga quyurciiqanka yuut nunanek ayagcesvillemnek cakneq eq'uqertellemni; ut'ruciiqanka maavet uitavkarluki-llu maani camek alingniurpek'naki.

38Ellait wii yuk'eciqanka, ellaita-llu wiinga Agayuteklua.

39Ataucimek umyugirciqanka piyuumiutengevkarluki: qigcikarkaurtellua iquilngurmek, ellaita irniarita-llu assirluteng pitlerkait pitekluki.

40Nangengailngurmek akqiciqua ellaitnun. Taqngaunaki assilriit calianka ellaitnun, qigcigyungevkarluki wangnek tamalkirrluki, avtenqigtesqevkenaki wangnek.

41Tengrukluku assilrianek caliciqua ellaitnun, elkarrluki maavet nunamun taqluki uitaarkaurtelluki.

42“Waten qanertuq Ataneq: Assiitellriit makut tamalkuita ellaitnun tuc'etellrucimtun, tuaten cali assilriit tuc'eciiqanka ellaitnun akqellrucimtun.

43Naucetaarviit kipucimalarciqut maani nunami waten qanrutkelallerpeceñi, nunakarniitniluku yugtaunani ungungssiarnek-llu pitaunani, cikiutekumaciqniluku-llu Babylon-aarmiunun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

44Akilirluki naucetaarvignek kiputelarciqut, nunam kalikartai imiumalarciqut, takarnarquciumaluteng-llu nallunritestet takuatni, maani nuniini Benjamin-aam, Jerusalem-aam avatiini, nunarpagni-llu Judah-melngurni, nunarpagni-llu qemini uitalriani, qemini-llu ingrit canianelngurni, ungalalirnerani-llu Judah-m. Yuut nunautait ataam piksaguceciiqanka, waten qanertuq Ataneq.”

Jeremiah 33

Alla Akqun Neryuniurutmek

1Atanrem qanrutaa Jeremiah aipiriluku, itengqainanrani murilkestem eniini:

2Waten qanertuq nunam piliaqestellra, Ataneq, nunam elucilirtellra elkarrluku-llu, aterpagingalriim Atanermek.

3“Qayagaurcia, wiinga-llu kiuciqamci; qanrulluci-llu angelrianek iirumalrianek nallukevceñek.

4WatenAtanrem, Israel-aam Agayutiin, qanrutkai enet wani nunarpagni, enait-llu Judah-m angayuqrin imcimallret capkuciulluki anguyagnun.

5Babylon-aarmiut taigut callugyarturluteng tamakut imirarkauluki yuut tuqutarkama eq'uqerrlua temaitnek. Una nunarpak tunutaqa ikayuryuumiirulluku yuin assiilngurmek atullrat pitekluku.

6Taug̃aam ataam assirivkarciqaqa una nunarpak yui-llu temaitgun canrirtelluki. Uitanqegcivkarciqanka alingniunrirtelluki-llu.

7Judah Israel-aaq-llu tukuutetgun ulevkarciqagka, ataam-llu nauciiqagka ciungani ayuqucillragcetun.

8Carrirciqanka tamalkuita assiilngukek wangnun, aug̃'arillukek assiilngukegnek inglulitaallregkenek-llu.

9Jerusalem-aaq angniutnguciquq ucuryagutnguluni-llu wangnun; atanruviit yuit ellam iluani uulegciiqut alingluteng niiskunegteki assilriit caliallrenka Jerusalem-aam yuinun nunarpak-llu tukuutnek ulevkarluku.”

10Waten qanertuq Ataneq: maani nunami waten qanrutkellerpeceñi, Nunakarniituq yugtaunani ungungssiartaunani-llu, nunarpaini Judah-m, tumyaraini-llu Jerusalem-aam, maa-i nunanialengraan yugtaunani ungungssiartaunani-llu, ataam niitelangeciquci

11angnilriit erinaitnek, kassuutellriit-llu erinaitnek, atulrianek-llu taitellermeggni quyatnek elliitekameggnek Agayuvigpamnun; qanerciqut, Quyavikiciu Ataneq Artuqailnguq, tua-i-wa assian, kenkii-llu nangengaunani! Nunam mat'um pikellri ataam piksaguceciiqngamki ciungani ayuqucillratun. Waten qanertuq Ataneq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Ataneq Artuqailnguq qanertuq: “Maani nunami cakarniilngurmi, yugtaunani ungungssiartaunani-llu, tamalkuitni-llu nunarpaini, qusngiliurtet qaunqilangeciqut katngagnek.

13Nunarrarni qemilegmi nunami, qemini ingrit canianelngurmi, ungalalirnerani-llu Judah-m, Benjamin-aam-llu nuniini, nunani-llu avatiini Jerusalem-aam, nunaini-llu Judah-m, qusngiliurtet naaqilangeciqut qusngimeggnek, waten qanertuq Ataneq.”

14Ataneq qanertuq, “Erenret agiirtut piciurtellerkaat akqutekellma Israel-aam Judah-m-llu yuinun.

15Taum nalliini wiinga cucuklirciqua ellualriamek angayuqerkamek David-aam kinguvranek. Tauna angayuqaq caliarkauluni assirluni elluarrluni-llu tamiini nunami.

16Jerusalem-aam yui Judah-m-llu anirtuumaciqut camek-llu alingniurngaunateng. Nunarpak-llu tauna aterpagciiqaat, ‘Ataneq Anirturtevvut.’

17Waten qanertuq Ataneq: David-aam kinguvrinek pikailngaituci aqumgaarkamek atanruviim aqumllertaani Israel-aamun angayuqruarkamek

18agayulirtetangqerturalarciquq-llu Levi-am yuinek kevgiurtekamnek ekuagiluteng elliitnek, mukaarkanek-llu ekualuki elliitnek, tuqutarkat-llu elliitet aulukluki.”

19Ataneq qanertuq Jeremiah-mun:

20“Waten qanertuq Ataneq: Piugarkaunriryugngakuvciu akqutkelqa ernermun unugmun-llu ercuirutelluku unuyuirutelluku-llu piyaraani,

21tua-i tuaten-llu akqutkelqa David-aamun navgumayartuq, qetunraanek angayuqauviim aqumllertaanun aqumelriartairulluni, Levi-am-llu yuinun cali akqutkelqa piuyanrituq.

22Agyat qilagmi naaqumasciigaluciicetun imarpigmi-llu qau͡gyaq cuqcimasciiganani, tuaten amllerivkarciqanka David-aam pisteṁa kinguvri, Levi-at-llu agayulirtet kevgiulriit wangnun.”

23Ataneq qanertuq Jeremiah-mun:

24“Murilkeksaitan-qaa camek ukut yuut qalaruciat, Atanrem qessayagutai malruin ilakuralriit cucukellni. Tuaten piluteng caunrilkait yuunka tangellratni-llu atanruviunrirluteng.

25Waten qanertuq Ataneq: Akqutka piuvkallrunrilkumku ernermun unugmun-llu, qilak nuna-llu elluarrlukek egilertarkaulukek taqellrunrilkumkek,

26tuaten-llu wii qessakeciqanka kinguvri Jacob-aam pisteṁa-llu David-aam cucuklirngauni-llu kinguvrin iliitnek atanirturisqelluku kinguvritnek Abraham-

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

aam, Isaac-aam, Jacob-aam-llu. Takumcukciqanka yuunka ataam-llu ulevkarciqanka.”

Jeremiah 34

Qanruyun Zedekiah-mun

1Qaneryaraq una taillruuq Jeremiah-mun Atanermek, Nebuchadnezzar-aam angayuqran Babylon-aam, tamarmeng-llu anguyagtain, tamarmeng-llu angayuqauviit nunam qaingani, yuut-llu nauvillgutkenrilnguut ataniumak'ngain, anguyagaat Jerusalem-aaq tamalkuita-llu nunarpai:

2“Waten qanertuq Ataneq, Israel-aam Agayutii: Ullagluku Zedekiah Judah-m angayuqra waten qanrusgu, Ataneq qanertuq: Nunarpak una cikiutekqataraqa angayuqranun Babylon-aam, elliin-llu ekuavkarciqaa.

3Anagngaituten; teguciqaatgen Nebuchadnezzaar-aamun-llu tunluten; tangerciqan angayuqra Babylon-aam qalarulluku-llu tungaunaku; ayagciquten-llu Babylon-aamun.

4Zedekiah, Judah-m angayuqran, Ataneqqanertuq elpet piluten: Anguyagkun tuqungaituten.

5Tuquciquten uitanqegciluten, yuut-llu ekuagilaucirmegcetun tepkegcilrianek tungmagciaqameng angayuqrullermek ciuliarpenek, tuaten-llu elpet piciqaatgen ekuagilluten tepkegcilrianek. Angniilutkeciqaatgen qanerluteng. ‘Angayuqerput yuunrirtuq!’ Wiinga, Ataneq qanertua.”

6Nutaan wiinga mat'umek qanrutaqa Angayuqaq Zedekiah Jerusalem-aami

7anguyainanratgu nunarpak anguyagtain angayuqran Babylon-aam. Allat cali anguyagtet anguyagaat Lachish-aaq Azekah-llu, kiimek ellilriik nunarpagni asvairqumalriani Judah-mi.

Piciunrilngurkun Aulukumallrat Pistet

8Angayuqaq Zedekiah Jerusalem-aam-llu yui umyuallgutekluteng picirkangellruut peggnaluki

9Hebrew-t pisteteng, ayuqluki arnat angutet-llu, ilaseng pistengqerresqumanrirluku Israelite-amek.

10Tamarmeng yuut ciuliqagtait-llu umyuallgutekluteng piut pegcugluki pisteteng tuaten pinqigcuumiirulluteng. Tua-i tuaten piyullerteng aturluku pegtait,

11tau͡gaam kinguqvaarkun umyualinqigtut, pistekelteng tegunqiggluki, qessangraata-llu ataam pisteksagulluki.

12Tua-llu Ataneq,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Agayutii Israel-aam, qanertuq Jeremiah-mun yugnun qanresqelluku:
“Akqutmek taqutellruunga ciuliarpeceñun Egypt-aamek anutellemni
teguarullratnek teguarunrirtelluki, qanerlua,

14‘Allrakut malrunelgurtaqata tamarpeci pegtelarciqaci Hebrew-rullguteci
tunumallret akilirluki elpeceñun pisteñgullruluteng-llu elpeceñun arvinlegni
allrakuni; pegtarkaugaci elpeceñek kevgiunrirtelluki.’ Taugaam elpeci ciuliavci
ilangcillrunritaatnga niitevkenaki-llu qanruyutenka.

15Ava-i ukaqvaggun umyualinqigtuci piciulria-llu aturarci tangvallemni
pegcugluki tamalkuita Israelite-at, akqiluci-llu ciuqamni, Agayuvigpagmi tuani
wangnun agayuviketukiitni.

16Taugaam umyuarci cimirarci qigcikevkenii. Tamarpeci-llu pegciyaaqellerni
pistevceñek piyullrat aturluku, qessangraata-llu ataam pisteksagutaci.

17Taumek waten Ataneq qanelria: Qanelqa maligtaqullrunritaci; Israelite-at
tamalkuita pegtellrunritaci. Taumek wiinga wani-wa pegciiqamci:
tuqulallerkarpeceñun anguyagmi, cangerlagni, piitnami-llu. Tamalkuitnun
angyuqauvignun ellarpiim iluanelngurnun alingnarivkarciqaqa man'a pilqa
elpeceñun.

18-19Atanerruari Judah-m Jerusalem-aam-llu, ilakluki atanruvigmi atanerruat,
agayulirtet, tamalkuita-llu ciuliqagcet, akqillruut wangnun piyualuteng
akuliignegun quplermeng qukaakun angucalum ungungssim. Taugaam
akqillerteng navgaat aturpek'naku-llu. Wiinga-llu tuaten piciqanka ukut yuut
ungungssimun ellaita tuaten angucaluq ungungssiq pillracetun.

20Tunciqanka inglukestaitnun, tuqucugtaitnun, temait-llu nerciqait yaqulget
yuilqum-llu ungungssiin.

21Tunciqaqa-llu Zedekiah Judah-m angayuqra atanerruari-llu
tuqungnaqestaitnun. Tunluki angayuqran Babylon-aam anguyagtainun, taukut
maa-i anguyanermek taqaiceci.

22Alerqurciqanka utertesqelluki wavet nunarpagnun. Anguyagciqaat,
tegukunegtegu-llu ekuavkarciqaat. Nunai Judah-m nunakarniiruceciiqanka
yuirulluki.”

Jeremiah 35

Jeremiah Rechabite-at-llu

1Atanrem Jeremiah qanrutaa, Jehoiakim-aaq Josiah-m qetunraa angayuqrullrani
Judah-mi:

2“Agluten eniitnun Rechabite-at qalaruski, agulluki-llu Agayuvigpagmun, enet
iliitnun itrulluki; wine-amek-llu merkaatnek paivcilluki.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Tua-i agutanka Rechabite-at tamalkuita, Jaazaniah (allam Jeremiah-m qetunraa, Habazziniah-m qetunraqluku) tamalkuita-llu anelgutai angutet.

4Agayuvigpagmun agutanka itrulluki enemun atulaq'ngaatnun elitnaurain prophet-aam Hanan-aam Igdaliah-m qetunraan. Una ena uitauq quliini eniin Maaseiah-m Shallum-aam qetunraan, atanerruarin piuranrita iliit Agayuvigpagmi, canianlluni allat atanerruat enaita.

5Taukut-llu ciuqerratnun paivciunga saskanek qantacuarnek-llu wine-amek imalegnek, qanrulluki-llu, “Wine-amek merci.”

6Taukut qanertut, “Wine-amek miyuitukut. Ciuliamta Jonadab-am Rechab-am qetunraan, alerqullruakut wangkuta, wall'u kingumta yuit wine-amek melaasqevkenata.

7Cali-llu qanrulluta enelisqevkenata, nauceciilaasqevkenata-llu naucetaarvililuta wine-arkanek, wall'u kipulluki pisqevkenata. Alerqurluta pelatekani taû̂gaam uitalaasqelluta maani nunami uitalaasqelluta allanrulriatun.

8Niisngaarput alerquutii Jonadab-am, Rechab-am qetunraan ciuliamta, alerqullruakut wangkuta irniaput-llu wine-amek meresqevkenata unguvaqallemteñi

9enelisqevkenata-llu uitavigkamteñek. Wine-arkanek naucetaaritukut naucetaarviinata-llu, naucetaarkaunata-llu cali.

10Taû̂gaam uitalartukut pelatekani, maligtaquluki-llu aturaput Jonadab-am ciuliamta alerquutekellri wangkutnun.

11Taû̂gaam Angayuqam Nebuchadnezzar-aam anguyallrani nuna, wangkuta qanertukut, ‘Tailuci, ayagnaurtukut Jerusalem-aamun alingamta Babylon-aarmiut Syria-rmiut-llu anguyagtaitnek.’ Taumek maa-i Jerusalem-aami uitalriakut.”

12Tua-llu Atanrem Jeremiah qanrutaa:

13“Waten qanertuq AtaneqArtuqailnguq Israel-aam Agayutii: Ayagluten qaneryartua yuinun Judah-m Jerusalem-aam-llu, ciuniuqatanritarci-qaa ayuqucirtuuteka qanelqa-llu niilluku? qanertuq Ataneq.

14Jonadab-am, Rachab-aam qetunraan, alerquutii kinguveminun meresqevkenaki wine-amek taukut niisngaat; meqsaunateng erneq man'a engelkarrluku, niisngiimegteggu atameng alerquutii. Taqsuqaunii qanruquralaryaaqamci, taû̂gaam elpeci niicunritarpecia.

15Ayagcecilaryaaqua pulengtaq pistemnek prophet-aanek elpeceñun, qanelrianek, ‘Umyualinqigci tamarpeci assiitellrianek ayuqucirpeceñek, elluaq-llu aturluku, agayutnun allanun cauksaunaci kevgiurnaluki, uitavikniarci nuna cikiutekelqa ciuliarpeceñun.’ Taû̂gaam elpeci niitenritarpecia.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Jonadab-am kinguvrin ciuliameng alerquutii aturaat, tau͡gken ukut yuut wii niisnganritaatnga.

17Taumek waten qanertuqAtaneq, Artuqailnguq Israel-aam Agayutii: Judah-mun tamalkuitnun-llu Jerusalem-aam yuinun tuc'etqataranka akeqnerrlugutekellrenka ellaitnun; tua-i-wa qanrutengramteng niicunrilata, qayagaungramteng-llu kiuyugpek'nateng.”

18Tau͡gaam Rachabite-anun Jeremiah qanertuq, “Waten qanertuq AtaneqArtuqailnguq, Israel-aam Agayutii: Niisngallruavciki Jonadab-am ciuliarpeci alerquutai, maligtaquluki-llu picirkiutai, aturluki-llu tamalkuita alerquutekellri elpeceñun,

19taumek Ataneq Artuqailnguq, Israel-aam Agayutii qanertuq: Jonadab-am kinguvrin iliitnek angutmek wangnun kevgiulriartangqerturalarciquq.”

Jeremiah 36

Baruch-aam Naaqaa Kalikaq Imegyaraq Agayuvigpagmi

1Allrakut cetamiitni Jehoiakim-aam, Josiah-m qetunraan, angayuqrullran,Ataneq qanertuq Jeremiah-mun:

2“Kalikarmek imegyaramek piluten igauski tamalkuita elpenun qanrutkellrenka Israel-aamek, Judah-mek, tamalkuita-llu atanruvignek. Igautniaten tamalkuita qanrutkellrenka elpenun qanqerraallemnek ayagluki, Josiah angayuqrurtellrani una erneq engelkarrluku.

3Tayima Judah-m yuin niiskunegteki akeqnerrlugutet tuc'etarkanka ellaitnun, umyualinqigciiqelliut assiilngurmek atullermeggnek. Tuatnakata au͡g'ariciiqanka yurrluullratnek assiilnguitnek-llu.”

4Jeremiah-m-llu taisqaa Baruch-aaq, Neriah-m qetunraa, Baruch-aam-llu igautai Jeremiah qanellri Atanrem qaneryarai ellminun qanrutkellri.

5Jeremiah-m Baruch-aaq alerquraa, “Wiinga iterciigatevkaumaunga Agayuvigpagmun.

6Tau͡gaam elpet agesqumaamken tuavet yallrata nalliini. Qastuluten naaqniaten kalikaat imegyarat, niitelluki tamalkuita Atanremqanellri wangnun igauquralten qalartelqa maliggluku. Naaqekiki tamiini yuut niicugngakiitni, tapeqluki Judah-m yui taillret nunameggnek.

7Pitsaqevkenateng kaigayuartut Atanermun, umyualinqiggluteng assiilngurmek atullermeggnek, tua-i uluryanaqngan eq'uqertellra Atanremakeqnerrlugutellra ukunun yugnun.”

8Baruch-aaq-llu tuaten piuq Jeremiah-m alerquuciatun naaqluki Atanrem qanellri Agayuvigpagmi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Allrakut tallimiitni iralut-llu qulngunritariitni Jehoiakim-aam angayuqrullran Judah-mi, yuut tamarmeng Jerusalem-aami tamarmeng-llu taillret nunarpainek Judah-m Jerusalem-aamun, yallruut Atanermunilukegcitkesqelluteng.

10Tua-llu yuut niicugnillratni, Baruch-aaq naaqiuq Jeremiah-m qanellrinek tuaken kalikarmek imegyaramek, Agayuvigpagmi, eniinek Gemariah-m Shaphan-aam qetunraan, igartenŋulriim. Enii uitauq qullirmi iteryarami, aterpagcimalriim Nutaraq lteryaraa Agayuvigpiim caniani.

Atanerruanun Igaq Naaqumauq

11Micaiah-m, Gemariah-m qetunraan, tutgariin Shaphan-aam niitai tamalkuita, Atanrem qanellri naaqumallratni,

12atrarluni-llu angayuqam eniinun, igartem uitavianun; atanerruat-llu tamarmeng aqumgaluteng tuani: Elishama igarta, Delaiah Shemaiah-m qetunraa, Elnathan Achbor-am qetunraa, Gemariah Shaphan-aam qetunraa, Zedekiah Hananiah-m qetunraa, allat-llu atanekuyuut tuani aqumgalriit.

13Micaiah-m qanrutai tamalkuitnek niitellerminek, Baruch-aaq naaqillrani yuut niitelluki.

14Taukut-llu atanerruat Jehudi Nethaniah-m qetunraa, Shelemiah-m tutgarii, qanrutesqelluku Baruch-aaq kalikaq imegyaraq naaqellra yugnun taitesqelluku. Tua-i Baruch-aam taitaa ellaitnun.

15Taukut qanrutaat, “Aqumluten naaqiu kalikaq imegyaraq wangkutnun.” Tua-i Baruch-aam naaqaa.

16Tamalkuan niicimariamegteggu tangertaagutut alingluteng Baruch-aaq-llu qanrulluku, “Qanrucunarqerput angayuqaq makunek.“

17Tua-llu aptaat Baruch-aaq, “Qanruskut qaillun igautellrusiki makut? Jeremiah-m-qaa qanellri aturluki igautellruaten.”

18Baruch-aam kiugai, “Jeremiah-m aperyarat tamalkuita qanellri wangnun, igauqurallruanka-llu wavet kalikarmun imegyaramun.”

19Tua-i atanerruat qanertut Baruch-aamun, “Iiryarturtek Jeremiah-llu, iirvigtek kitumun nallunritevkaryaqunat'gu.”

Angayuqam Ekuagaa Kalikaq Imegyaraq

20Tua-i ag'ut angayuqam uitavianun, kalikaq imegyaraq tauna unilluku Elishama-m igartem qavarvianun; qanrutaat-llu angayuqaq tamalkuitnek kalikam imegyaram imainek.

21Angayuqam-llu Jehudi-mun aqvavkaraa tauna kalikaq imegyaraq. Tegua-llu eniinek Elishama-m igartem; naaqilluku-llu angayuqaq atanerruat-llu avatiini nangerngalriit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Taum nallii iralut qulngunrita'arqaat, angayuqaq-llu aqumgallruuq enemi uksumi uitaviketukmini kenrem kumalriim ciuqerrani.

23Jehudi-llu naaqillrani angayuqam nuussicuaraagnegun kep'laraa naaqellra kenermun-llu muriulluku. Tuaten tua-i piurluni nangluni kalikaq imegyaraq ekuanatkaanun.

24Tau͡gaam angayuqaq pistai-llu niitellret makunek alingallanritut, aturateng-llu allgurpek'naki umyuarniurluteng.

25Elnathan-aam, Delaiah-m Gemariah-m-llu inerquayaaqaat angayuqaq ekuavkaasqevkenaku kalikaq imegyaraq, tau͡gaam elliin ilangcinritai.

26Tua-llu angayuqam qetunrani Jerahmeel-aaq alerquraa, ilalirluku Seraiah-mek Azriel-aam qetunraanek, Shelemiah Abdeel-aam qetunraanek, tegusqellukek Baruch-aaq igarta, Jeremiah-llu prophet-aaq, tau͡gaam Atanrem iirak.

Jeremiah Igartuq Allamek Kalikarmek Imegyaramek

27Angayuqamun kalikaq imegyaraq ekuarraartelluku Baruch-aam igallra Jeremiah-m qanellra maligqurluku, Atanrem Jeremiah qanrutaa:

28Kalikarmek imegyaramek allamek tegulluten igautniaten ciuqlirmi kalikarmi igausngallret Jehoiakim-aam angayuqran Judah-m ekuallri.

29Jehoiakim-aaq Judah-m angayuqra piluku waten qanerciquten, Waten qanertuq Ataneq, Kalikat imegyarat ekuavkallruaten waten qanerluten, Ciin igallrusit Babylon-aam angayuqra taiciqniluku pinritevkenaku nuna man'a piunriryarturluku, tuqulluki-llu yui ungungssii-llu?

30Taumek Ataneq waten qanertuq Jehoiakim-aaq Judah-m angayuqra piluku: kinguvranek aqumgalriartangqerrngaituq David-aam atanruvian aqumllerani, yuunriqan-llu temii egcimaciquq akerciurtelluku erenrani unugmi-llu kanertelluku.

31Anucimirqecetaarciqaqa ellii irniari-llu, pistai-llu assiilnguit pitekluki. Tuc'eciiqanka ellaitnun, Jerusalem-aam yuinun, Judah-m-llu yuinun tamalkuita ellaitnun akeqnerrlugutellrenka, tau͡gaam niitellrunritut.

32Jeremiah-llu tegutuq allamek kalikarmek imegyaramek Baruch-aamun-llu igartem̄un tunluku, taum igautai Jeremiah-m qanellra tamalkuita Jehoiakim-aam Judah-m angayuqran ekuavkallri; allanek cali ayuqaitnek ilaluki.

Jeremiah 37

Zedekiah-m Piyuutii Jeremiah-mun

1Zedekiah, qetunraa Josiah-m, Nebuchadnezzar-aam Babylon-aam angayuqran angayuqrurtellrua Judah-mi enairluku Jehoiachin-aaq, Jehoiakim-aam qetunraa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Tau͡gaam Zedekiah-m wall'u atanerruari yuut-llu tamaani nunami niitenritaat Atanrem qanellra Jeremiah-kun prophet-aakun.

3Angayuqam Zedekiah-m ayagcetak Jehucal-aaq Shelemiah-m qetunraa, Zephaniah-llu agayulirta Maaseiah-m qetunraa, Jeremiah-mun prophet-aamun qanrutesqelluku waten, “Piicauskut Atanermun Agayutemteñun.“

4Jeremiah-llu iterteksailatni tarrartelartuq yuut ilagarluki.

5Babylon-aarmiut anguyagtaita avatairumallruat Jerusalem-aaq, tau͡gaam niicameng Egypt-aam anguyagtainek nunameggnek anelrianek, ayagtut Jerusalem-aamek.

6Atanrem-llu prophet-aaq Jeremiah qanrutaa:

7Waten qanertuq Ataneq, Israel-aam agayutii: Waten qanrusgu Judah-m angayuqra ayagcecestellren aptesqellua, “Tangerrluku, Pharaoh-m anguyagtai taillret ikayurnaluci uterteqatartut nunameggnun Egypt-aamun.

8Babylon-aarmiut ataam taiciqut anguyagyarturluku una nunarpak; teguciqaat ekuavkarluku-llu.

9Waten qanertuq Ataneq, Elpeceñek iqluuryaqunaci qanerluci, Babylon-aarmiut tainqiggngaitut, taiciqngata cali.

10Cirlaksaaqsaraci Babylon-aam anguyagtai, kiliumalriit tau͡gaam pelatekani taklalriit uitaqerluteng, taukuunge'rmeng nangercartut ekuavkarluku-llu una nunarpak.”

Jeremiah Teguat Iterrluku-llu

11Babylon-aarmiut anguyagtait ayallruut Jerusalem-aamek Pharaoh-m anguyagtai agiirtellratni,

12Jeremiah-llu Jerusalem-aamek ayagtuq Benjamin-aamun ciuniuryarturluki paitarkiutni ilaminek.

13Benjamin-aam ikirtuqaanun tekican, nayurtem Irijah-mek atellgem, Shelemiah-m qetunraan, Hananiah-m tutgariin, tegua Jeremiah qanrulluku, “Cakaarluta Babylon-aarmiut ullakataryaaqaten.”

14Jeremiah qanertuq, “Tamana piciunrituq! Unilluci Babylon-aarmiunun ilaucartuqatanritua.” Tau͡gaam Irijah-m niicugniyunritaa, teguluku-llu ayautaa atanerruanun.

15Atanerruat-llu cakneq qenrutaat Jeremiah, kaugtuarraarluku-llu itertaat Jonathan-aam igartem eniinun, iterciviurtellruamegteggu taum enii.

16Jeremiah-llu elliat enem aciqlianelngurmun itengqalriit uitaviatnun, tuani-llu uitaluni amllerni ernerni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Angayuqam Zedekiah-m aqvavkaraa, ciuniurluku-llu. Nalluvkarluni-llu allanun apqauraa enemini, qanerluni, “Atanermek-qaa wangnun qanerkangqertuten?” Jeremiah-m kuiga, “Qanerkangqertua.” Qanertuq-llu, “Tunumaciquten Babylon-aarmiut angayuqratnun.”

18Jeremiah cali qanertuq Zedekiah-mun, “Camek pinarqutkamnek atullruama elpenun wall'u pistevnun, wall'u ukunun yugnun itertellrusia?

19Nauwa prophet-aaten qaneryariulallret qanerluteng, Babylon-aarmiut angayuqrata anguyagngaitaaten man'a-llu nuna?

20Tua-llu waniwa, Angayuqaaq, kaigavikamken niillua pisqellemtun pikina. Utercecaqunii itercivigmun Jonathan-aam eniini. Tuaten pikuvet, nallunailngurmek tuquciqua tuani.”

21Tua-i Angayuqaq Zedekiah alerquiguq kelucaucesqelluku Jeremiah angayuqam eniin elaqlianun. Tuani-llu uitauq, unuaquaqan-llu cikilaraat kelipamek kelipisteñek tuani nunarpagni kelipat nangnatkaatnun.

Jeremiah 38

Jeremiah Elakam Imailnguum Iluani

1Shephatiah-m Mattan-aam qetunraan, Gedaliah-m Pashhur-aam qetunraan, Jehucal-aam Shelemiah-m qetunraan, Pashhur-aam-llu Malchiah-m qetunraan niitait Jeremiah-m qalartellri yugnun.

2“Waten qanertuqAtaneq, Kina imna wani nunarpagni uitalria tuquarkauguq anguyagkun, piitnaakun, cangerlagteggun-llu; tau͡gaam kina imna ayalria Babylon-aamun unguvaciquq; unguvani akiliutekciqaa anguyagnek unguvaluni-llu

3Waten qanertuq Ataneq, Nunarpak una pinritevkenani tunumaciquq Babylon-aarmiut angayuqratnun.”

4Atanerruat-llu qanertut angayuqamun, “Una yuk tuqutessgu, yuut, anguyagtet-llu wani nunarpagni uitalriit piniarucaki qanllermikun. Yuut ikayungnaqenritai tau͡gaam akngirtengnaqluki.”

5Angayuqaq Zedekiah qanertuq, “Kitak tua-i elpeci piyugtacirpecetun pikiciu; wiinga arulaircesciigatamci.”

6Tua-i Jeremiah teguamegteggu elliat Malchiah-m, angayuqam qetunraan, elakaanun nayurtem nuniini uitalriamun, atrarrluku ilavkugkun. Tauna elakaq imaituq marayamek tau͡gaam qap'itnarqelriamek, Jeremiah-llu tamatumun qap'illuni.

7Ebedmelech-aam, Ethiopian-aam calilriim angayuqam eniini, niitaa Jeremiah ekniluku elakamun. Taum nalliini angayuqaq aqumgallruuq Benjamin-aam lteryaraani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Ebedmelech-aam angayuqaq ullagaa eniini uitallerminek qanrulluku-llu,

9“Angayuqaaq, ukut yuut assinrilngurmek piut ekluku Jeremiah prophet-aaq elakamun; tuani paluciquq, maani nunarpagmi neqkartairucan.”

10Tua-i angayuqam alerquraa Ebedmelech-aaq, Ethiopian-aaq, “Pingayunek maaken angutnek malilirluten nugcarturciu Jeremiah mervigmek tuquvailgan.”

11Tua-i Ebedmelech-aaq angutet malikluki ag'uq angayuqam eniinun, aklivianun piami 'lumarrallernek tuaken piluni atrartai ilavkugkun Jeremiah-mun elakamelngurmun.

12Ebedmelech-aam Jeremiah qanrutaa, “'Lumarrallret elliki unregpenun ilavkuk cali.” Tua-i tuaten Jeremiah piuq.

13Nugtaat-llu Jeremiah ilavkugkun tuaken elakamek. Jeremiah-llu uitauq nayurtem uitaviani.

Zedekiah-m Aptaa Jeremiah Qaillun Picirkaminek

14Zedekiah-m aqvavkaraa Jeremiah ciuniurluku-llu Agayuvigpiim iteryarain pingayuatni. Angayuqam-llu Jeremiah qanrutaa, “Apteqataramken apyutmek, qanrutesqumaunga-llu camek aassaqutevkenii.”

15Jeremiah-m Zedekiah qanrutaa, “Qanruskumken piciulriamek tuquceciiqerpenga, ayuqucirtuqumken-llu ilangcingaunii.”

16Tua-llu angayuqaq Zedekiah ukvernarcariuq Jeremiah-mun yuut nalluvkarluki qanerluni, “Ataneq unguvaciatun, yuucimta piliaqestellra, tuqusngaitamken tunngaunak-llu tuqungnaqestevnun.”

17Tua-i Jeremiah qanertuq Zedekiah-mun, Waten qanertuq Ataneq Agayun Artuqailnguq Israel-aam Agayutii, “Elpenek tunkuvet atanerruarinun Babylon-aam angayuqran, tuqucimangaituten, una-llu nunarpak ekuavkaumangaunani. Tamarpeci-llu ilaten-llu tuqucimangaituci.

18Taug̃ken elpenek tunenrilkuvet atanerruarinun Babylon-aam angayuqran, nunarpak una tunumaciquq Babylon-aarmiunun, taukut-llu ekuavkarciqaat, elpet-llu anagngaunak ellaitnek.”

19Zedekiah qanertuq Jeremiah-mun, “Alingua Jews-aanek cakaarluta ilautellernek Babylon-aarmiunun, taukunun tunenayuklua ellaita-llu nangllua.”

20Jeremiah qanertuq, “Tunumangaituten taukunun. Niisgu watua Atanremelpenun qanellra wangkun, cat elluarrluteng elpenun pinaurtut, unguvan-llu tegumangaunani.

21Taug̃aam elpenek tunenrilkuvet, wani-wa Atanremtangrruartellua nasvallra wangnun:

22Tangrranka arnat uitaqalriit Judah-m angayuqran eniini ayaucimaluki Babylon-aarmiut angayuqrata atanerruarinun. Atam niiteqerru ayainanermeggni

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

qanellrat, ‘Nalirukevkenaki yugnikek'ngarpet iqluurluten ukvercetaatgen unakluten; wani-wa-llu it'gaten qap'icimariata unitaatgen.’

23“Tamarmeng nuliaten, irniaten-llu ayaucimaciqut Babylon-aarmiunun, ellaitnek-llu anagngaituten. Teguciqaaten teguaqluten Babylon-aam angayuqran; una-llu nunarpak ekuavkarluku.”

24Zedekiah-m Jeremiah qanrutaa, “Man'a qalarutlerpuk kitumun nallunrircecaqunaki tuqucimanritniartuten.

25Atanerruat niiskatgu qalarutellrucin wangnun, ullagluten-llu waten qanrulluten, ‘Qanruskut canek qanllerpenek angayuqamun, elliin-llu qanellranek elpenun; aassaqutevkenata qanruskikut tuqutenritniaramteggen.’

26Elpet waten qanruciiqaten, ‘Takumcuca'arlua kaigavikellruaqa angayuqaq ayagcecesqevkenii ataam Jonathan-aam eniinun tuquarkaulua tuani.’”

27Tua-i atanerruat tamarmeng ullagaat Jeremiah apqaurluku-llu, elliin-llu kiugai angayuqam alerquutii maliggluku. Tua-i taukuk qanellgutkenriraat, kia niitellrunrilakek qalarutellragni.

28Jeremiah-llu uitaluni nayurtem uitaviani Jerusalem-aam tegumallran engeliinun.

Jeremiah 39

Jerusalem-aam Piunrillra

1Allrakut qulngunritariitni, iralut-llu qulngurutiitni Zedekiah-m angayuqaullran Judah-mi, Angayuqaq Nebuchadnezzar-aaq Babylonia-mi tekituq Jerusalem-aamun anguyagteñi tamalkuita malikluki avatairluku-llu.

2Allrakut-llu Zedekiah-m angayuqrullri qula ataucimek cipteqerluki iralut cetamiitni qulngunritariitni erenret nunarpiim casgui navgurait.

3(Jerusalem-aaq tegumallrani, tamarmeng quyilriit, atanerruari Babylon-aam angayuqran, taillruut aqumluteng-llu Qukaqlirmun Iteryaramun: Nergal Sharezer, Samgar Nebo, Sarsechim, Rabsaris-aaq, alla-llu Nergal Sharezer-aaq Rabmag-aq.)

4Zedekiah-m Judah-m angayuqran tamarmeng-llu anguyagtain tangrramegteki qimagtut anluteng-llu nunarpagmek unugmi. An'ut angayuqam naucetaarvia tumekluku, iteryaraakun-llu casguk akuliignegun; qimagluteng-llu Arabah-m tungiinun.

5Tau͡gaam Babylonian-aat anguyagtaita maligtait, anguluku-llu Zedekiah carr'ilqaini Jericho-m. Tegumariamegteggu ullautaat Angayuqamun Nebuchadnezzar-aamun Riblah-m nunarpiini uitallrani Hamath-aam nuniini; Nebuchadnezzar-aam tuani Zedekiah camek anucimirqecetaarutengqellerkaa qanrutkaa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tuani-llu Riblah-mi Zedekiah-m qetunraak tuqutak tangvagtellukek atiignun; cali-llu Judah-mi yuut piuranrit tamalkuita tuqulluki.

7Taum kinguani, Zedekiah-m-llu iik qagercetak kalivnercirluku-llu Babylon-aamun ayautnaluku.

8Tuaten piinanratni, Babylonian-aat angayuqam yuut-llu enait ekuavkarait imlluki-llu casgui Jerusalem-aam.

9Nutaan-llu Nebuzaradan-aam, anguyagtet atanirturtiita, teguaqluki ayautai Babylon-aamun yuut unegtaullret tamaani nunarpagmi, yuut-llu ellminun ilautellret.

10Unitellrui Judah-m nuniinun ilait arrsaunkacagait yuut canek piutailnguut, cikirluki-llu wine-arkanek naucetaarvignek.

Jeremiah-m Angicimallra

11Babylon-aarmiut angayuqrat Nebuchadnezzar-aaq alerquiguq Nebuzaradan-aaq anguyagtet atanirturtiit tumekluku, qanerluni,

12“Ayagci Jeremiah yuarluku assirluku-llu aulukluku. Akngircaqunaciu, elliin tau͡gaam piyullra maligtaqukiciu.”

13Tua-i Nebuzaradan-aaq anguyagtet atanirturtiit, ilaluni Nebushazban-aankugnek Nergal Sharezer-aaq-llu tamalkuita-llu ciuqliit atanerruari Babylon-aam angayuqran,

14aqvavkaraat Jeremiah nayurtem uitavianek. Aulukesciraat-llu Gedaliah-mek Ahikam-aam qetunraanek, Shaphan-aam tutgariinek, elliinun ut'rutesqelluku eniinun. Jeremiah-llu uitauq yuut ilalirluki.

Neryuniurun Ebedmelech-aamun

15Itengqainanrani Jeremiah nayurtem uitaviani, Atanrem qanrutaa:

16“Ullagluku Ebedmelech-aaq Ethiopian-aaq qanrucarturru, ‘Waten qanertuq Ataneq, Artuqailnguq Israel-aam Agayutii: Qanellrucimtun, una nunarpagmun piunrillerkaanun tekiuciiqaqa piluaqallerkaanun pivkenaku, tamana-llu piciurciiquq takuvni tuani ernermi.

17Tau͡gaam wiinga aviuciiqamken tuani ernermi, qanertuq Ataneq tunumangaituten-llu yugnun alikek'ngarpenun.

18Wiinga anirturciqamken, anguyagkun tuqungaituten; unguvan anguyagnek akiliutekciqan, cacetuqutekellruavnga wii, qanertuqAtaneq.’”

Jeremiah 40

Jeremiah-m Uitallgutka Gedaliah

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Atanrem qanrutaa Jeremiah, Nebuzaradan-aamun anguyagtet atanirturtiitnun pegqaartelluku teguarullranek Ramah-mi. Tuavet ayaucimallrulria kalivnerciumaluni allanek maligluni ayaucimalrianek teguanek Jerusalem-aamek Judah-mek-llu Babylonia-mun.

2Anguyagtet atanirturtiita Jeremiah allakarluku qanrutaa, “AtanremAgayutvet aniqlaallrua man'a nuna piunriumallerkaanek;

3waniwa-lluAtanrem tuaten pivkallrua qanellni aturluku. Man'a tut'uq elpeceñun assiilngillruavci Atanermun, qanellra-llu maligtaqullrunrilavciu.

4Waniwa aug̃'aranka kalivnertaten uumi ernermi. Canrilkekuvgu maligtellerkaqa Babylonia-mun maligesnga, wiinga-llu aulukciqamken assirluten. Taug̃aam umyuarpeni maligtellerkaqa Babylonia-mun piunailkekuvgu, tua-i maligcaqunii. Atam tangerqerru nuna tamarmi ciuqerpeni uitauq; ayii piullerpenun elpeni assirciqngalngurmun.”

5Ayanrilkuvet ut'reskina ataam Gedaliah-mun Ahikam-aam qetunraanun, Shaphan-aam tutgariinun, Babylonia-m angayuqran cucukellranun nunarpainun Judah-m atanrusqelluku. Uitaniartuten elliini yuut ilalirluki; wall'u natmun ayagluten elpeni assirciqngalngurmun. Tua-i anguyagtet atanirturtiita cikiutmek cikiraa neqmek-llu taquilluku, ayagcelluku-llu.

6Jeremiah-llu ayagtuq ullagluku Gedaliah, Ahikam-aam qetunraa, Mizpah-mi uitalria, uitavikluku-llu yuut tamaani nunami unegtaullret ilalirluki.

Gedaliah, Nunam Angayuqra Judah-mi

7Judah-m anguyagtain atanerruarit yuilqumi uitalriit anguyagteteng-llu teguvkallrunritut niicameng angayuqranun Babylonia-m Gedaliah, Ahikam-aam qetunraa, nunamun atanrurrniluku aulukesqelluki yuut Babylonia-mun ayaucimallrunrilnguut, imkut arrsaunkacagait tamaani nunami,

8Gedaliah ullagaat Mizpah-mi ukuuluteng: Ishmael-aaq Nethaniah-m qetunraa, Johanan-aaq Kareah-m qetunraa, Seraiah Tanhumeth-aam qetunraa, qetunrai-llu Ephai-aam Netophathite-am, Jezaniah Maacathite-am qetunraa, anguyagteteng malikluki.

9Gedaliah Ahikam-aam qetunraa, Shaphan-aam qetunraa, qanertuq taukunun anguyagtaitnun-llu qanerluni, “Iqluurpek'nii qanrutamci alingnarqenritaaci tunllerkarpeceñek Babylonian-aanun. Maani nunami uitaci, kevgiurluku Babylonia-m angayuqra, tuaten pikuvci assirluci piciquci.

10Wiinga Mizpah-mi uitaciqua, qanerteñguarkaulua elpeceñun Babylonian-aat taikata. Quyurcici taug̃aam wine-anek, kiagmi-llu naulalrianek atsanek, uqumek-llu, qemaggluki-llu assigtarpeceñun, uitaluci-llu nunarrarni tegullerpeceñi.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Tuaten-llu Jews-aat uitalriit Moab-ami, Ammonite-at-llu ilagarluki, Edom-aami,
allani-llu nunani, niitut Babylonia-m angayuqranun ilakuarrait Judah-mi
uitavkarniluki atanirluki Gedaliah-mek.

12Tua-i Jews-aat nunanek cekavngallermeggnek utertut Judah-m nuniinun,
Gedaliah-mun Mizpah-mi, tuani-llu quyurciluteng amllernek wine-anek kiagmi-
llu naulalrianek atsanek.

Gedaliah Tuqutauguq

13Tua-llu Johanan-aaq tamarmeng-llu ciuliqagtait anguyagcet yuilqumelnguut
Gedaliah ullagaat Mizpah-mi

14qanerluteng-llu elliinun, “Nalluan-qaa Ammon-aarmiut angayuqratnun Baalis-
aamun ayagcessucia Ishmael-aaq tuqutesqelluten?” Taug͡aam Gedaliah-m tamana
ukveqenritaa.

15Johanan-aam kiimenaku Gedaliah qanrutaa, “Ayagcessnga Ishmael-aaq
tuqucarturluku, kitumun piciiciiqaat. Ciin elliin tuqucartaten, Jews-aat-qaa
avatevni quyungqalriit cekavngasqelluki, Judah-mi-llu-qaa uitaqalriit
piunriisqelluki?”

16Taug͡aam Gedaliah kiuguq, “Tuatnayaqunak! Qanellren Ishmael-aaq piluku
piciunrituq!”

Jeremiah 41

1Iralut malrunelgatni, Ishmael-aaq Nethaniah-m qetunraa Elisham-aam tutgarii,
atanekuyugnek yugnek nauvilek, angayuqam atanerruara, tekituq qulnek
angutnek maligluni Gedaliah-mun Ahikam qetunraanun, Mizpah-mi. Tuani
Mizpah-mi nernginanermeggni,

2Ishmael-aam, Nethaniah-m qetunraan taukut-llu qulen angutet Gedaliah
tuqutaat nuussirpagkun, Babylon-aarmiut angayuqrata cucukellra nunamun
atanrusqelluku.

3Ishmael-aam-llu cali tuqutai Jews-aat Gedaliah-m ilai Mizpah-mi, Babylonian-
aat-llu anguyagtet tamaanelnguut ilakluki.

4Unuaquani tuqucimallra Gedaliah-m yuut nallunrirpailgatgu,

5yuinaat cetaman (80) angutet tekitut Shechem-aamek, Shiloh-amek, Samaria-
mek-llu, ungairumaluteng, aturait allgumaluteng, qaimegteggun-llu
kilirtuumaluteng, tailluteng elliitekameggnek Atanrem Agayuvigpagmi
mukaarkanek aruviarnek-llu.

6Ishmael-aam-llu Mizpah-mek anluni pairrsaagai aluviliurluni. Tekicamiki
qanrutai, “Tailuci ullagciu Gedaliah Ahikam-aam qetunraa.”

7Nunarpagnun itrameng Ishmael-aam taukut-llu angutet ilain, tuqutait
mervigmun-llu temait eggluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Tuani tau͡gaam qulnek angutnek pitangqellruuq taukut ilaitnek, qanertut Ishmael-aamun, “Tuqucaqunakut, qemangqaangqertukut mukaarkanek, uqumek, evegtaat-llu neqkautiitnek iirumalrianek yuilqumi.” Tua-i tuqutenriceñarai.

9Tauna elakaq Ishmael-aam egcivikellra tuqutellermi temaitnek angelriarullruuq Angayuqam Asa-m piliaqellra Israel-aam Angayuqran Baasha-m anguyallrani: tauna Ishmael-aam temaitnek tuqumalriit imillrua.

10Ishmael-aam-llu teguaqsagutai angayuqam panii yuut-llu tamalkuita Mizpah-mi uitalriit, Nebuzaradan-aam anguyagtet atanirturtiita tunellri Gedaliah-mun aulukesqelluki. Taukut Ishmael-aam teguaqai ayaulluki-llu Ammonite-at nuniitnun.

11Tau͡gaam Johanan-aam anguyagtet-llu ciuliqagtaita niicamegteki Ishmael-aam assinrilnguq pillri,

12tamalkuita anguyagteteng malikluki ayagtut kingunrirturluku Ishmael-aaq anguyagnaluku. Anguluku-llu angelriim nanvam caniani Gibeon-aami.

13Ishmael-aam teguarin Johanan-aaq anguyagtet-llu ciuliqagtait tangrramegteki angnirtut,

14tuiggluteng-llu aqvaqurluteng ullagarrluki.

15Tau͡gaam Ishmael-aaq pingayunlegnek ilaluni anagtuq Johanan-aamek qimagluteng-llu Ammon-aam nuniinun.

16Johanan-aam anguyagtet-llu ciuliqagtaita teguit taukut yuut Ishmael-aam ayaucaaqellri Mizpah-mek Gedaliah tuquqaarluku: anguyagtet, arnat, mikelnguut, pistet-llu Johanan-aam ut'rutellri Gibeon-aamek.

17-18Alingameng Babylonian-aanek Ishmael-aam tuqutellruaku Gedaliah, Babylonia-m angayuqran nunamun atanrurtellra. Tua-i Egypt-aamun ayagtut Babylonian-aat unilluki. Tumemeggni-llu arulairtut Chimham-aamun Bethlehem-aam caniani uitalriamun.

Jeremiah 42

Yuut Kaigavikaat Jeremiah Piicautesqelluteng

1Tua-llu anguyagtet ciuliqagtait, Johanan-aaq-llu Kareah-m qetunraa, Azariah-llu Hoshiah-m qetunraa, yuut-llu tamarmeng aciqlikacaameggnek quyinqukacameggnun taigut,

2Jeremiah-mun-llu qanertut, “Kaigavikamteggen piyuutvut niicesqelluku! Atanermun Agayutevnun piicauskut tamamta unegtaulriani. Amllellruyaaqukut; tau͡gaam maa-i qavcirrauluta uitaqertukut, tangrrucirpetun.

3Piicauskut AtanermunAgayutevnun nasvitesqelluta natmun ayaucirkamteñek, qaillun-llu picirkamteñek.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Jeremiah-m qanrutai, “Aa-ang, niitamci, piicauciiqamci AtanermunAgayutevceñun pisqucirpecetun, caungraan Atanrem-llu kiukanga qanruciiqamci; camek aassaqusngaitamci.”

5Taukut-llu Jeremiah-mun qanertut, “Ataneq piciuluni nallunritestenḡukili wangkutnun pisqutai tamalkuita atunrilkumteki Atanrem taitellri elpeggun wangkutnun.

6Umyuarput nall'artenrilengraan, maligciiqaput qanellraAtanrem Agayutemta, elliinun piicaucesqukut, cat assirluki wangkutnun pisqelluki.”

Atanrem Kiutii Jeremiah-m Piicautiinun

7Erenret qulen kinguatni Atanrem qanrutaa Jeremiah.

8Elliin-llu taisqai Johanan-aaq Kareah-m qetunraa tamalkuita-llu elliinelnguut anguyagtet atanirturtait, yuut-llu tamalkuita aciqlikacagiitnek quyi'inqukacagiitnun,

9qanrulluki-llu, Waten qanertuq Ataneq Israel-aam Agayutii, elliinun nauwa wangnun piicaucesqellrulriaci:

10Maani nunami uitaurquvci nauvkarciqamci imevkarpek'naci, nauceciiciqamci qecugpek'naci. Piunririlriim elpeceñun tut'evkallma angelriamek angniicetellruanga.

11Aliksaqunaciu Babylon-aarmiut angayuqrat, alikek'ngarci; alikenriciu, qanertuq Ataneq, nayuamci, anirturnaluci aviulluci-llu elliinek.

12Wiinga takumcutalriaruama, elliinun takumcukevkarciqamci utertevkarluci-llu nakmiin nunavceñun.

13Taúḡaam qanquvci, Maani nunami uitangaitukut, narurrluku qanellraAtanrem Agayutevci,

14cali-llu qanquvci, Qang'a, ayagciqukut Egypt-aamun, tuani anguyagmek tangerrngailamta, wall'u cupu'uryaram nepiinek niisngailamta, wall'u kainiqngailamta, tuani-llu uitaciqukut,

15niiciu qanellra Atanrem, ilakuarraini Judah-m yuin. Waten qanertuq AtaneqArtuqailnguq Israel-aam Agayutii: Taqsuariquvci ayagnaluci Egypt-aamun uitayarturluci tuani,

16anguyiim alikek'ngarpeci anguciqaaci Egypt-aam nuniini, piitnam-llu alikek'ngarpeci maligciiqaaci taqaunani Egypt-aamun; tuani-llu tuquciquci.

17Tamarmeng ciumuarluteng ayagyulriit uitanaluteng Egypt-aami tuquciqut anguyagkun, piitnaakun, cangerlagkun-llu. Kina imna anagngaunani, kia-llu qimagngaunaku picurlagnarqellria tuc'etarkaqa ellaitnun.

18“Waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq Israel-aam Agayutii, Qenertelqa eq'uqertelqa-llu kuvumallruciatun Jerusalem-aam yuinun, tuaten-llu

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

eq'uqertelqa kuvumaciquq elpeceñun Egypt-aamun ayakuvci. Tangllerci alingnarqeciquq; yuut-llu temciarautekciqaiceci aniqlaagaqluteng-llu ateci aturluki. Man'a nuna tangenqiggngairuciiqerci.”

19Atanrem qanrutellruaci, ilakuarraini Judah-m yuini, Egypt-aamun ayagyaqunaci. Asguraksaqunaciu aarcirtuutekelqa unuamek,

20avtellruavci unguvasi akikluku. Kaigavikellruarpecia piicautesqelluci AtanermunAgayutevceñun, qanerluci, Piicauskut Atanermun Agayutemteñun, ca-lluAtanrem Agayutemta qanellra qanrutkekiu wangkutnun, tuaten-llu piciqukut.

21Unuamek-llu Atanrem qanellra elpeceñun qanrutkaqa, taug̃aam maligtenritaci Atanrem Agayutem qanrutkesqellri elpeceñun.

22Taumek asguraksaqunaciu man'a: tuquarkaucirci anguyagkun, piitnaakun, cangerlagkun-llu tuani ayagluci uitaviksullerpeceñi.

Jeremiah 43

Jeremiah Ayaucimauq Egypt-aamun

1Jeremiah-m qaqicaki qanerkani Atanrem Agayutiita qanrutkesqellri ellaitnun,

2Azariah Hoshaiah-m qetunraa, Johanan-aaq-llu Kareah-m qetunraa, allat-llu qanqatailnguut yuut qanertut Jeremiah-mun, “Iqluurtuten. Atanrem Agayutemta taivkallrunritaaten waten qanresqelluten, ‘Ayagyaqunaci Egypt-aamun uitayarturluci tuani’;

3Baruch-aam Neriah-m qetunraan inglulicetaaten wangkutnun, cirlakesqelluta Babylonian-aanun, tuqutesqelluta wall'u nunamteñek ayautesqelluta Babylon-aamun.”

4Taumek Johanan-aam Kareah-m qetunraan, anguyagtet-llu ciuliqagtaita, yuut-llu tamarmeng, maligtaqunritaat Atanrem qanellra uitauraasqelluki Judah-m nuniini.

5Tua-i Johanan-aam tamarmeng-llu anguyagtet ciuliqagtaita tamalkuita unegtauqallret Judah-mi ayautait Egypt-aamun, tapeqluki yuut utertellret nunanek cekavngavillermeggnek:

6angutet, arnat, mikelnguut, angayuqam panii. Tamalkuita-llu yuut teguit Nebuzaradan-aam, nayurtet atanirturtiita, unitellri Gedaliah-mun ataniumavkarluki; Jeremiah-nkuk-llu Baruch-aaq-llu ilaklukek.

7Tekitut-llu Egypt-aam nuniinun, tua-i-wa maligtaqullrunrilamegteggu Atanrem qanellra. Nunarpagmun-llu Tahpanhes-aamun tekitut.

8Tuani-llu Atanrem Jeremiah qanrutaa Tahpanhes-aami:

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9“Teggalqunek angtuanek aqvalluten elauski tumyaram acianun, qallircimalriim teggalqiuranek, Pharaoh-m eniin iteryaraan ciuqerranelnguum, tangvagtelluten Judah-m yuinun,

10waten-llu qanrulluki, Waten qanertuqAtaneq Artuqailnguq, Israel-aam Agayutii: Nebuchadnezzar-aaq Babylon-aam angayuqra, pisteka, taivkarciqaqa maavet, elliin-llu angayuqauvimi aqumllertaa elliciqaa ukut teggalqut iillma qaingatnun, pelatekani-llu civtuciqaa quliitnun.

11Nebuchadnezzar-aam tailuni cirlakciqaa Egypt-aaq. Tuquarkaulriit cangerlagkun tuquciqut cangerlagkun, teguaruarkaulriit-llu ayaucimaciqut teguaruluteng, anguyagkun-llu tuquarkaulriit anguyagkun tuquciqut.

12Keneq kumarciiqaqa agayuviitni Egypt-aam agayutain, Babylon-aam-llu angayuqran agayutait ekuavkarciqai wall'u ayaulluki. Qusngiliurta aturaminek nerestairilauciatun, tuaten-llu angayuqran Babylon-aam nerestairilriatun piciqaa Egypt-aam nunii, tuaken-llu ayagciquq cirlakilriaruluni.

13Navgurciqai kencignarqellriit teggalqut alailucet Heliopolis-aami Egypt-aam nuniini uitalriit, ekuavkarluki-llu agayuviit Egypt-aam agayutain.”

Jeremiah 44

Atanrem Qanellra Israelite-anun Egypt-aami

1Atanrem qanellra Jeremiah-mun tamalkuita Jews-aat piluki Egypt-aam nuniini uitalriit ukuni nunani: Migdol, Tahpanhes, Memphis, Pathros-aami-llu,

2Waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq, Israel-aam Agayutii: “Tangellruaci tungaunaki tamalkuita assiitellriit tuc'etellrenka Jerusalem-aamun tamalkuitnun-llu Judah-m nunarpainun. Unuamek-llu cali maa-i nunakarniitut kitumek-llu tamaani uitalriartaituq,

3yuit assiitellriamek calillruata umyuaqa qenertelluku. Ekuagiluteng tepkegcilrianek aruviarnek kevgiurluki-llu allat agayutet ellaita, wall'u elpeci, wall'u ciuliarpeci nallukait.

4Pulengtaq taqeksaunii ayagcecilaryaaqua pistemnek prophet-aanek elpeceñun, qanelrianek, ‘Atunriciu man'a pellernarqelria uumikek'ngaqa!’

5Tau͡gaam niicunritut murilkevkenateng, tuigtevkenateng-llu assiilngurmek atullermeggnek aruviarnek-llu ekuagilallermeggnek allanun agayutnun.

6Taumek eq'uqertelqa qenertelqa-llu kuvellrukeka nunarpainun Judah-m tumyarainun-llu Jerusalem-aam; cakarniirutellruut nunakaunrirluteng-llu, cali maa-i ernerpak tuaten ayuqluteng.

7“Waniwa waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq, Israel-aam Agayutii: Ciin assiitqapigtellria man'a elpeceñun pivkarceciu, picurlagmun-qaa tekiutellerkait

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

angutet, arnat, mikelnguut, mikelnguyagaat-llu piyuutekarci, ilavceñek unegtaulriartangqerrngairulluku?

8Ciin eqcetaarcecia caliarpeciuggun, aruviararaqluci tepkegcilrianek allanun agayutnun maani Egypt-aam nuniini nunaksaguskengarpeceñi? Waten-qaa piuci piunrirrnaluci elpeceñek, tamaitnun-llu angayuqauviit, nunam qainganelnguut, yuitnun picingssautek'laasqelluci, ateci-llu aniqlaatekluki apaalaasqelluku?

9Nalluyagutarci-qaa assiilucillrat ciuliarpeci, Judah-m-llu angayuqrin, nulirrita-llu, cali-llu elpeci nuliarpeci-llu atulalci Jerusalem-aam tumyaraini, Judah-m-llu?

10Man'a erneq tekilluku ellmeggnek pivakut, qigcigyugpek'nateng, aturyugpek'naki-llu alerquutellrenka cikiutekellrenka elpeceñun ciuliarpeceñun-llu.

11“Taumek waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq, Israel-aam Agayutii: Inglulirciqamci assiitellria pitekluku, piunrirluku-llu Judah tamiin.

12Ilakuarrait-llu Judah-m yuin unegtellret umyuamegteggun taq'ingaunateng ayagyulriit Egypt-aam nuniinun tamaani uitanaluteng, tamarmeng piunriumaciqut; Egypt-aam nuniini iqucimaciqut; anguyagkun piitnakun-llu piunrirciqut; pikegtakumanrilkacagiitnek pirpakumalriartaatnun; angelriamek uumikumalriarurciiqut, tangerteñeggnun alingnarqelriaruluteng, yuut picingssautek'larciqait, atrit-llu aniqlaatek'larciqait.

13Anucimirqecetaarciqanka Egypt-aami uitalriit, anucimirqecetaallrucimtun Jerusalem-aaq anguyagkun, piitnaakun cangerlagkun-llu,

14tua-i Judah-m yuin ilakuarrait taillret Egypt-aam nuniini uitanaluteng anagngaitut, wall'u unguvaluteng, wall'u uterrngaunateng Judah-m nuniinun, ataam uitaviksuumiq'ngameggnun; tua-i iliitnek utertellriartangqerrngaituq, carraat taú͡gaam qimallret.”

15Tua-llu tamarmeng angutet, nallunrilnguut nuliameng ekuagilauciitnek aruviarnek tepkegcilrianek allanun agayutnun, arnat-llu tuani uitalriit, yugugaat-llu, tamarmeng-llu yuut Pathros-aami Egypt-aam nuniini uitalriit, Jeremiah kiugaat:

16“Niicugningaitarput qaneryaraq qalarutkellren wangkutnun Atanrem atrakun.

17Taú͡gaam qanllerput piciqniluta tamalkuan aturciqerput, elliilarciqukut ekuagarkanek arnamun agayutemteñun, Qiliim Queen-aanun, elliinun wine-amek elliilarciqukut: wangkuta, ciuliaput, angayuqaput, atanerruaput, ciuliqagteput-llu pilallrucimcetun Judah-m nunaini Jerusalem-aam-llu tumyaraini. Tamatum nalliini neqkaucilallruukut, piluaqerluta, picurlagmek-llu nalluluta.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Tau͡gaam taqraanemteñek ekuaginanrirluta Qiliim Queen-aanun elliinanrillemteñi-llu elliinun wine-amek, cairutukut, yup'ut-llu tuqualuteng anguyagkun piitnaakun-llu.”

19Arnat-llu qanertut, “Kelipiaqamta cake-aanek ayuqeliluku Qiliim Queen-aa, elliinun-llu elliiluta ekuagarkanek wine-amek-llu, uimta cangakeksaitaitkut.”

20Jeremiah-m qanrutai yuut tamalkuita, arnat angutet, tamalkuita-llu mat'umek kiustekellni,

21“Atanermun-qaa nalluyukaci umyuaqenriryukluki-llu ekuagilallerci: elpeci, ciuliapeci, angayuqerpeci, ciuliqagtevci, tamarmeng-llu nunam yuin nunaini Judah-m Jerusalem-aam-llu tumyaraini?

22Atanrem taqsuqutellrua assiilngurmek atullerci pellernarqelrialiullerci-llu; taumek nunaci nunakarniirutellriit, yuut-llu atra aniqlaassuutekaqluku, yuirulluteng, tuaten-llu maa-i mat'um nalliini ayuqut.

23Ekuagilallerci tepkegcilriamek aruviarmek, assiilngillruavci-llu Atanermun qanellra aturpek'naki, alerquutai pisqutai-llu piyuavikenrilavciki, makut assiitellriit elpeceñun tusngaut man'a erneq engelkarrluku.”

24Jeremiah qanertuq tamalkuitnun yugnun arnanun-llu, Niciu Atanremqaneryaraa tamarpeci Judah-m yuini Egypt-aami uitalriani.

25Waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq, Israel-aam Agayutii: “Elpeci nuliaci-llu akqillruuci Qiliim Queen-aanun ekuagiciqniluci elliiluci wine-amek, akqillrucirpecetun-llu tuaten pillruuci. Tua-i kitaki akqutkellerci aturciu.

26Tau͡gaam waniwa niiciu Atanrem qaneryaraa, tamarpeci Judah-m yuini Egypt-aami uitalriani: Wiinga waniwa ukvernarcariunga Artuqailnguq Atqa aturluku, qanertuq Ataneq, atqa aturluku ukvernarcarinqigcessngaunaki Judah-mek kingunelget tamiini Egypt-aami uitalrianun, waten qanerluteng, Ukvernarcariunga Atanrem atrakun.

27Wiinga-llu pinritevkenaki callrat piluaqercessngaitaqa; tamalkurmeng Judah yui Egypt-aam nuniini uitalriit piunriumaciqut anguyagkun piitnaakun-llu nangqapiarluteng.

28Anguyagmek anagluteng carraat uterciiqut Egypt-aam nuniinek Judah-m nuniinun. Nutaan uitaqallret nallunrirciqaat kia qaneryarai piciuruyuciitnek, wiinga wall'u-qaa ellaita.

29Wiinga Ataneq nallunailkutamek cikirciqamci nallunrirtelluku ilumun anucimirqecetaarumaarkaucirci maani Egypt-aami, akqutkelqa-llu piunrirciqniluci piciurciiquq.

30Egypt-aam angayuqra Hophra tunciqaqa inglukestainun tuqucugtainun, Judah-m angayuqra Zedekiah tunellrucimtun angayuqranun Babylon-aam Nebuchadnezzar-aamun inglukestiinun tuqucugtiinun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jeremiah 45

Agayutem Akqutii Baruch-aamun

1Allrakut cetamiitni Jehoiakim-aaq, Josiah-m qetunraa, Judah-mi angayuqrullrani, Baruch-aam igautai makut kalikarmun Jeremiah-m qanerturallra maligqurluku, Jeremiah-m Baruch-aaq qanrutaa:

2“Waten qanertuq Ataneq, Israel-aam Agayutii elpenun Baruch:

3Waten qanertuten, ‘Nakleng wiinga! Atanrem engellugtulqa ilaa angniitnamek; taqsuqua yuuniarallemnek, qaillun-llu mernuinercirciiganii.’

4“Waten qanrutarkaugan: Waten Ataneq qanertuq, Nautellrenka imerqanka, nauceciillrenka-llu qecugluki tamiini nunami.

5Aulukesqumauten-qaa wangnun ilavni assinruluten? Tuaten pinrilu. Piunrillerkaatnun yuut tamalkuita tekiuciiqanka, tau͡gaam unguvarpet anagciquten natmun tamiini ayallerpeni.”

Jeremiah 46

Egypt-aam Cirlakillra Carchemish-aami

1Angayuqauviit piluki Atanrem qanrutaa prophet-aaq Jeremiah,

2Egypt-aaq ayagneqluku. Waten qanrutkai anguyagtai Egypt-aam Angayuqran Neco-m, Kuigem Euphrates-aam Carchemish-aamelnguum caniani Nebuchadnezzar-aam cirlakellri allrakut cetamiitni Jehoiakim-aam angayuqrullran Judah-mi:

3“Egypt-aarmiut anguyagtaita atanerruarit qayagpagtut, ‘Upciki anguyagcuucet capkutaci ayagci anguyagyarturluci!

4Uskurarluki horse-aarpeceñun ekici! Uitavigkarpeceñun elkarrluci qamiqurriryailkuceci-llu all'uku! Panaci ipegcarciki anguyagcuuceci all'uki!’

5“Tau͡gken camek tangercia?” aptuq Ataneq. “Alingluteng utertut. Anguyagtait cirlakumaut, alingem ugaani aqvaqurtut pitacirmegcetun kingyaqsaunateng, nacetmun caulleq tamarmi alingnarquq!

6Uqilang'e'rmeng qimagciigatut anguyagteñ̄gungermeng-llu anagngaitut. Negeqvami kuigem Euphrates-aam caniani paallacalkaraluteng iqulartut.

7Kituuga una ulelria Nile-atun, kuigtun ulelriatun uryurluni?

8Egypt-aaruuq, ulelria Nile-atun, kuigtun ulerpalriatun uryurluni. Egypt-aaq qanertuq, ‘Wiinga ulciqua ellarpak naligluku; piunrirciqanka nunarpiit yugtuumaita.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Horse-aarit ayaasqiciki ayagassuucet-llu akalrialget ayagtelluki! Anguyagtet ayagceciki: angutet Ethiopia-mek Libya-mek-llu capkutanek tegumialriit, Lydia-mek-llu elisngalriit-llu pitgaquyaramek.'"

10Tauna erneq Atanrem Agayutem Artuqailnguum pikaa: akinaullerkaqaa; anucimirqecetaarluki inglukesteñi. Nuussirpiim nerciqai aqsinatkaminun, augat-llu merluku camirrnatkaminun. Tua-i-wa Ataneq Artuqailnguq ekuagian neglirnermi nunami Euphrates-aam caniani.

11Egypt-aam yuini, Gilead-aamun ayagluci yuarci iinrukarpeceñek! Elliinginaq iinrularyaaquci amllernek; tau͡gaam canrirciiganaci.

12Atanruviit yuita niitellruat kasngunarqucirci; yuut tamarmeng aluviliullerci niitaat. Anguyagtem paallagyarpiarvikaa anguyagten̄gullgutni, tamarmek-llu iqulutek nunamun.

Nebuchadnezzar-aam Taillra

13Atanrem qanrutaa Jeremiah taiqatalriamek Nebuchadnezzar-aamek Babylon-aam angayuqranek anguyagyarturluku Egypt-aaq:

14"Qanrutkiciu nunaini Egypt-aam, Migdol-ami, Memphis-aami, Tahpanhes-aami-llu 'Upingaci ingluliuryuumaluci; cat tamalkuita akluci piunriumaarkaungata anguyagkun!

15Ciin artuqailnguq agayutsi Apis-aaq iqua? Atanrem iqucani!'

16Anguyagteten paallagyarpiaraluteng iquagut; ilameggnun qanruyulluteng, 'Cukamek nakmiin yumteñun uterrnaurtukut nuussirpait inglukestemta anagniaput!'

17"Nutaramek acirciu Pharaoh, Egypt-aarmiut angayuqrat, 'Qastuluni Ucuryagtellria Pillerkaminek Kiturilleq.'

18Wiinga, Ataneq Artuqailnguq, Angayuqruunga. Unguvalua Agayutnguunga. Ingriq Tabor-aaq ilamini qertunruciatun Ingriq Carmel-aaq sugtuciatun imarpiim quliini, tua-i tuaten pinia curugtekarpeci ayuqeciquq.

19Egypt-aam yuini, upci teguarurtellerkarpeceñek! Tua-i Memphis-aaq cakarniiruciiqngan imumaluni yuirulluni-llu.

20Egypt-aaq ayuquq tangkegcinarqellriatun kuluvagtun, panayulim negeqvamek anguyakiitun.

21Akilirluki anguyagtekengraateng casciiganateng uitaut kuluvayagartun. Nangerrluteng akiurutevkenateng; kingutmun-llu cauluteng tamarmeng qimagtut. Erenrem piunrillerkaata tekitai, anucimirqecetaarumallerkaata pillerkaa.

22Egypt-aaq qimagtuq, qalrialuni ciissirpagtun, inglukesteñi agiirtellrani. Anguyagaat piqertuutarteggun, yugtun napanek iqurqilriatun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23naparugaat-llu piunrirluki. Anguyagtait amllessiyaagameng naaqumasciigatut;
amllenruluteng petgertayulini.

24Egypt-aarmiut kasnguyugcecimaut; yuut negeqvamek cirlakngatni."

25Ataneq Artuqailnguq, Israel-aam Agayutii qanertuq,
"Anucimirqecetaaqata'arqa Amon-aaq, agayutiit Thebes-aat, tapqulluku Egypt-
aamun agayutai-llu, angayuqai-llu. Teguqata'arqa Pharaoh cacetuqutekestai-llu,

26tunciqanka tuqungnaqestiitnun Nebuchadnezzar-aamun atanerruarinun-llu.
Tau͡gaam kinguqvaarkun, Egypt-aaq yung'eciquq ataam ciungani
ayuqucillermitun, qanertuq Ataneq."

Atanrem Anirturciqai Yun'i

27"Yumni, alingenrici ciunerkairutevkenaci-llu, Israel-aam yuini, alingenrici.
Anirturciqamci tuaken yaaqvanelngurmek nunamek, tuaken nunamek
itengqavigpeceñek. Uterciiquci kingunerpeceñun uitanqegciluci-llu
uitaarkauluci; pengegnaunaci uitaciquci, kia-llu alingevkarngaitaaci.

28Alingevkenaci, wiinga yumni nayuamci, qanertuq Ataneq. Piunrirciqanka
atanruviit cekavtellemci uitavikelci, tau͡gaam piunrirngaitamci.
Ayagcessngaitamci anucimirqecetaarumavkenaci; tau͡gaam
anucimirqecetaaqumci pitalqellriakun piciqua. Wii, Ataneq qanertua."

Jeremiah 47

Atanrem Qanellra Philistia-mek

1Atanrem qanrutkai Philistia-rmiut Jeremiah-mun prophet-aamun Pharaoh-m
anguyagpailgaku Gaza.

2"Waten qanertuq Ataneq: "Mer'et mayurtut negeqvami carevpagciqut kuigtun
ulesqiilriatun. Nuna tamalkuan patuciqaat qaingani-llu uitalriit, nunarpiit yuut-
llu tamaanelnguut. Yuut qayagaurciqut ikayuusqelluteng; tamarmeng nunami
uitalriit qiaciqut iluteqeqapiggluteng.

3Niiskengangeciqut horse-aanek, akalrialegnek ayagassuutnek, akagautaita
tem'irrluteng avirlurtellratnek. Ataita irniateng uterrvikluki aqvangaitait;
talliteng aqevlavkarluki caniqameggni.

4Pillerkaa tekituq piunriumallerkaan Philistia-m, Tyre-amek Sidon-aamek-llu
taisciigalivkarluki ikayurkait. Tua-i Atanrem piunriqataaki Philistine-at,
tamarmeng Crete-am ceñiinek taillret.

5Angelria angniitnaq tut'uq Gaza-m yuinun, Ashkelon-aam-llu yui piunriumaut.
Qaillun taktalriamek Philistia-rmiut uitaqalriit qivruluteng angniiteqatartat?

6Waten qayagauci, 'Atanrem nuussirpii! Qaillun taktalriamek kilirturiqatarcit?
Caquvnun ataam qungaten, tuani uitaluten mernuinercia!'

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Qaillun-mi mernuinercirciqa, Atanrem caliarkamek cikillrukani? Alerqullrua anguyaasqelluku Ashkelon-aaq ceñami-llu uitalriit yuut.”

Jeremiah 48

Moab-am Piunriumallra

1Waten qanrutkaa Atanrem Artuqailnguum Moab-aq: “Takumcukiciki Nebo-m yui nunarpiit piunriumiin! Kiriathaim-aaq teguarurtuq; cayunailnguut asvairqutai navguumaut, yui kasnguyugtelluki;

2Moab-aq niitnaungairutuq. Inglukestain teguaqsagutaat Heshbon-aaq picirkiurluteng-llu piunrirnaluku Moab-am angayuqauvia. Nepaircimaciquq Usvillugtellriit nuniit; anguyiit anguyagyarturciqaat.

3Horonaim-aam yui qayagpagtut, ‘Nangcinqegpaa! Piunririnqegpaa!’

4“Moab-aq piunriumauq; niiciki mikelnguit qialriit.

5Niiciki aluviliurluteng mayullratni Luhith-aamun, neplirluteng nanikualuteng atrarluteng-llu Horonaim-aamun.

6Qanertut, ‘Cukamek, unguvaci qimauciki! Aqvaqurluci yuilqurmiutartun ciulvagtun mer'ilngurmi nunami!’

7“Moab-aq, cacetuqutekiavet asvairqutengqellerpenun tukuullerpenun-llu, tau͡gaam wanirpak elpet-llu tegumaciquten; agayuceci Chemosh-aaq teguarurciiquq ayaucimaluni, maligluni agayulirteṁinek atanerruaminek-llu.

8Piunririlriim nunat tamalkuita tekiciqai; kuignayuk carr'ilqaq-llu piunrirciquk, Atanrem qanrutkellruciatun.

9Moab-am qungua teggalqumek nallunailutkiurciu; piunriumallerkaa canimellian. Nunai imenrurrluki uniciiqait, kina-llu tamaani uitanqiggngaunani.”

10(Aniqlaamali cumigtevkenani yuk calilria Atanrem caliarkiutiinek! Aniqlaamali nuussirpani aturluku tuqurqinrilnguq!)

Nunarpiit Moab-ami Piunriumaut

11Ataneq qanertuq, “Moab-aq imumirpak elluiluni uitauralartuq nunaminek-llu ayaucimaqayuunani. Moab-aq wine-atun ayuquq kic'ilriatun naivuurumaksaunani utertaarluku assigtanun. Neqnirtacia assiiruteksaituq, ayuqucini ayuqurluku.

12“Tau͡gaam erenret agiirtut, qanertuq Ataneq, ayagceciciqua yugnek Moab-am kuvestekainek wine-atun. Imairciqait caqut wine-amek imalget navgurluki-llu.

13Nutaan-llu Moabite-at kemyukenrirciqaat agayutseng Chemosh-aaq, Israel-aam yuin kemyukinrillracetun agayun Bethel-aaq, cacetuqutlerteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14“Moab-am angutaini, ciin elpeceñek nanrarceci piqayuliuniluci, alingunaci
anguyagteñguniluci pitassiarumaluci anguyagkun?

15Moab-aq nunarpani-llu piunriumaut; assinkacagait yun'erraat
tuqurqumaluteng. Wiinga Angayuqruunga, Ataneq Artuqailnguq, wiinga
qanertua.

16Moab-am piunrillerkaa agiirtuq; piunriumallra ak'anun pivkenani tekiciiquq.

17“Tauna atanruvik qiatekiciu, canimetestaini, nallunritestaini niitnaulallran.
Qanerluci, ‘Pinirluni atanirturillra navguumauq; ucurnarqellra pinia-llu
piunrirtuk.’

18Elpet Dibon-aami uitalriami, atraa takarnarqelriamek aqumgavigpenek
nunamun-llu urr'armun aqumluten; Tua-i Moab-am piunrirtekaa tekican
inglukluten; asvairquceten piunrirtellrui.

19Elpeci-llu Aroer-aami uitalriani, tumyarat taqruatni nangerrluci utaqalgirci;
apqaurciki qimalriit, nallunringnaqluku qaillun piciitnek.

20Kiuciqut, ‘Moab-aq cirlakumauq, qiatekiciu; kasnguyugcecimiin. Qanrutkiciu
Kuigem Arnon-aam ceñiini Moab-aq piunriumaniluku!’

21“Qanercetaarun tekituq nunanun manigcetellriami uitalrianun: Holon-aamun,
Jahzah-mun, Mephath-amun,

22Dibon-aamun, Nebo-mun, Beth Diblathaim-aamun,

23Kiriathaim-aamun, Bethgamul-aamun, Bethmeon-aamun,

24Kerioth-aamun, Bozrah-mun, nunarpagnun-llu tamaitnun nuniini Moab-am,
yaaqsilrianun canimelngurnun-llu.

25Moab-am pinia ciamcimauq; pinia piunriumauq, qanertuq Ataneq.”

Ellmikutuurcecimaciquq Moab-aq

26Ataneq qanertuq, “Taangiqevkarru Moab-aq, ellminek pivaksagucan
inglukluku Ataneq; Moab-aq akaguarniartuq miryamini, yuut-llu
temciarautekluku.

27Moab-aq, neq'akan-qaa picingssautek'lallren Israel-aaq? Ellait pilallruaten
teglegayulit ilagarluki angusciurumallertun, qamiqun-llu ungaulugtaqluku
qanrutkaqavgu.

28“Moab-ami uitalriani, nunaci uniciki! Ayagluci ekvigni uitayarturci! Yaqulegtun
ayuqliriluci ekvigni unglulilalriatun.

29Niitellruarput Moab-aq elliinek pivakniluku. Cakneq ellminek pivakuq,
ucuryaggluni umyugaa quyigluni, cayunaunani.

30Qanqatailucia nallunritaqa, qanertuq Ataneq; ucuryagutai piciunritut, caliari-llu
cali piciuvkenateng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Taumek qiatekciqanka tamalkuita Moab-ami uitalriit Kir Heres-aam-llu yui.

32Qiatekciqanka Sibmah-m yui, pinruluki Jazer-aam yui. Nunarpiini Sibmah-m, napatun ayuquten avayalegtun naulrianek akillilluku Dead Sea-q, Jazer-aaq tekilluku. Tau͡gaam maa-i kiagmi naullret naucetaaruteten atsauteten-llu piunriumaut.

33Angniryaraq nunaniryulleq-llu tegumauk naungignarqellriamek nunautiinek Moab-am. Arulaircecamku maqellra wine-am mecuirissuutmek; wine-alistekartairucan nunaniryulrianek.

34“Heshbon-aam Elealeh-m-llu yuk'ek qayagaut, qayagallrat-llu niitnaqluni Jahaz-aq tekilluku, yuut-llu Zoar-ami uitalriit niicugngaluku, niitnauguq-llu Horonaim-amek, Eglath Shelishiyah-mek-llu. Tuaten-llu Kuiggaq Nimrim-aaq kinertuq.

35Arulairceciiqanka yuin Moab-am ekuagilallrat agayuyarameggni elliilallrat-llu ekuagarkanek agayutmeggnun. WiingaAtaneq qanertua.

36“Taumek ircaqumkun qiatekaqa Moab-aq, Kir Heres-aam-llu yui, aturcetaalriatun cupu'uryarakun tungmagcissuutmek yuarutmek, tua-i-wa cat tamarmeng piutait cairucata.

37Tamarmeng kepliarata qamiquteng keligluki, ungateng-llu kepluki. Unatmegteggun kilirturluteng, yuut-llu tamarmeng missuullernek aturluteng.

38Moab-ami enet kangritni, yuut-llu quyurrviitni camek pitaituq qialrianek tau͡gaam, tua-i-wa Moab-aq navgamku assigtatun kia piyunrilkiitun.

39Moab-aq navguumauq! Qayagaci! Moab-aq kiaresngiatevkaumauq. Imerqumauq, atanruviit-llu avaqliin picingssautekluku. Wiinga, Ataneq qanertua.”

Moab-aq Anagviituq

40Ataneq waten qanertuq, Atanruviim curugciqaa Moab-aq cukaluni yaqulpagtun yaqugni nengingalukek,

41nunarpiit asvairqumalriit-llu tegumaciqut. Tuani ernermi Moab-am anguyagtai alingem arnatun teggiurcilriatun ayuqlirivkarciqai.

42Moab-aq piunriumaciqngan atanruviunrirluni, tua-i-wa inglulicami wangnun.

43Alingnarqelriim, petmiit, negat-llu utaqait Moab-am yui. Ataneq qanertuq.

44Kina imna alingnarqellriamek qimangnaqkuni petmigmun igciiquq, kina-llu imna nugelria petmigmek napciiquq negamun, Atanrem-wa pillerkiurumiiku Moab-am piunrillerkaa.

45Qaillun pisciiganateng qimagaulriit Heshbon-aamun qimagyaaqut, Angayuqam Sihon-aam ataniumallranun, tau͡gaam tauna nunarpak ekualriaruuq. Kenrem qamtellrui nunai ingrii-llu anguyagyunqellriit Moab-am yuin nuniit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

46Nakleng Moab-am yui! Yuut agayulallret Chemosh-aamun piunrirtut, qetunrait paniit-llu ayaucimaut teguaruluteng.

47Tau͡gaam ernerni tekitarkani Moab-aq ataam nauvkarciqaqa qanertuqAtaneq Makut maa-i tamarmeng Atanrem qanrutkelqai tekitarkauniluki Moab-amun.

Jeremiah 49

Atanrem Cuqyutii Ammon-aamun

1Ammonite-at piluki waten qanertuq Ataneq: “Nauwa angutai Israel-aam? Nuniit-qaa ingluliurutestekaituq? Ciin yugnun agayutulinun Molech-aamun teguvkartatgu Gad-am yuullgutkelriarin nunautiit uitavkarluki-llu tamaani?

2Tau͡gaam pillerkaq agiirtuq Rabbah-rmiut niiskengangevkarciqanka anguyiim nepiinek, imenrurciiquq nunat-llu tamaanelnguut ekuavkaumaluteng qamlluki. Nutaan Israel-aam nuna pini teguciqaa tegustellrinek.

3Heshbon-aam yuini, qayagaci! Ai-aq piunriumauq! Rabbah-rmiuni arnani, tuquilriatun ellirluci missuullernek all'uci qiaci qivruluci. Aqvaqualuci natetmurucirkaunaci. Agayutsi Molech-aaq ayaucimaciquq, tapeqluki agayulirtai atanerruari-llu.

4Ciin elpeci piciunrilngurni yugni ucuryagceci? Piniarusngiinartuci. Ciin pinirpeceñek cacetuqucirceci qanraqluci-llu kitumun anguyagngaitniluci?

5Alingnarqellriamun avatairceciiqamci. Tamarpeci qimagciquci unguvangnaqluci, kitumek-llu unegtellriartaiciiquq anguyagtevci ataam quyurtestekaatnek.

6“Tau͡gaam kinguqvaarni Ammonite-at ataam tukuurceciiqanka. Wiinga,Ataneq qanertuq.”

Atanrem Cuqyutii Edom-aamun

7Waten Atanrem Artuqailnguum Edom-aaq qanrutkaa: “Edom-aam-qaa yui usviirutut? Ayuqucirturtaita-qaa ayuqucirturciigaliit? Tamarmi-qaa umyuartuciat piunrirtuq?

8Dedan-aam yuini, qimagci! Iirci! Piunriqataamki Esau-m kinguvri anucimirqecetaarillerkaqa ellaitnek tekican.

9Wine-arkanek atsanek avurtet avuraqameng, carrarnek uitaciilartut, tegliuryulriit-llu unugmi tegliuraqameng, piullermeggnek tau͡gaam tegutelartut.

10Wiinga tau͡gaam Esau-m kinguvri uayallruanka cairulluki iirviit-llu nallunrirtelluki, iirciigalivkarluki. Tamarmeng Edom-aam yui piunriumaut. Atauciunge'rmi uitaqanrituq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Uniski elliraat mikelnguut wangnun, aulukciqanka; aipainernun-llu cacetuqutekevkarlua wii.”

12Waten qanertuq Ataneq, “Pinarqenrilnguungermeng mer'arkaukata anucimirqecetaarutem saskaanek, umyuartequci-qaa anucimirqecetaarumanritnayukluci? Qang'a, mernarqaaci saskamek!

13Wiinga wangkun ukvernarcarillruama, qanertuq Ataneq, Bozrah alingnarqelriarurciiquq, picingssautngurrluni, cakarniirulluni, aniqlaatngurrluni-llu; tamarmeng-llu nunarpai imenrurciiqut imumirpak yungqenqiggngaunateng. Wiinga, Ataneq qanertua.”

14Qanertua, “Edom-aaq, Atanermek qanerkamnek akurtullruunga, kevgaq-llu qaneryartulria ayagcecimauq atanruvignun, Quyurciki anguyagceci upluci anguyagyarturniaci Edom-aaq!

15Atanrem piniallrurceciiqaaten atanruvigni takaqestairutelluten yugni.

16Elpenek pivakellerpet ukvertaaten. Yugmek alikestaituten umyuarteqsaaqeng'e'rpet yugnun aliksukluten. Uitavingqertuci teggalquni ekvigni, quleqsilriami ingrim kangrani; tau͡gaam uitavingqerrsaaqeng'e'rpet quyilriamek yaqulegpiim uitaviatun, Atanrematrarciiqaaten. Waten Ataneq qanertuq.”

17Ataneq qanertuq, “Edom-aamun piunririlria taigarkaq arcaqerluni alingnarqelriaruciqngan yuut tamaaggun kitulriit tatamelarciqut alingluteng.

18Sodom-aatun Gomorrah-tun-llu Edom-aaq pimaarkauguq, piunriumallregtun nunat-llu avatiigni uitalriit. Kina-llu imna tuani uitanqiggngaunani. Wiinga, Ataneq, qanertua.

19Yugtutulitun anelriatun napalilriamek Jordan-aam ceñiinek cungagcelngurmun maramun, Edom-aarmiut ullagciqanka alqunaq qimagtelluki nuniitnek. Nutaan ciuliqagtem cucukellma ataniurciqai yuut. Wangtun-qaa ayuqellriartangqertuq? Kina alegyugciqa wangnek? Ciuliqagcilriit-qaa iliita ingluliryugnganga?

20Kitaki niiciu picirkiuraa Atanrem Edom-aam yuinun, qaillun-llu pillerkaqa nunarpiim Teman-aam yuinun. Mikelngunge'rmeng qamurluki ayaucimaciqut, yuut-llu tamarmeng alingeciqut.

21Edom-aaq igeskan, nepiin nuna qiivciiqaa, neplillrat-llu niicimaciquq Red Sea-mek.

22Inglukestain Bozrah curugciqaat yaqulegpagtun ellu'urtellriatun yaqugni nengingalukek. Tuani ernermi anguyagtai Edom-aam alingeciqut arnatun teggiurcilriatun.”

Atanrem Cuqyutii Damascus-aamun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Waten Atanrem Damascus-aaq qanrutkaa: “Hamath-aam yui Arpad-am-llu yui umyuarniurtut uitacurlagluteng assinrilngurmek niicameng; alingem unaircetai, uitacurlagtut imarpigtun quuniqapiarciigalngurtun.

24Damascus-aam yui piniatut qimagluteng-llu alingniurluteng. Engellugturtut nunanialliqluteng arnatun teggiurcilriatun.

25Niitnautuli nunarpak angnirvik'lallrat yuirutqapiartuq.

26Ernermi tuani yun'errai tuqurqumaciqut nunarpiim tumyaraini, tamarmeng-llu anguyagtai piunriumaluteng.

27Ekuavkarciqanka casgui Damascus-aam ekuavkarluki-llu angayuqam Benhadad-aam enai. Wiinga, Ataneq, Artuqailnguq qanertua.”

Cuqcimallrat Yuullgutkelriarin Kedar-aam Hazor-aam-llu Nunarpiin

28Kedar-aaq piluku Hazor-aam-llu angayuqauvii, Nebuchadnezzar-aam Babylon-aam angayuqran, cirlakellri Ataneq waten qanertuq: “Kedar-aam yui curugciki piunrirrluki-llu yuullgutkelriarit calaramelnguut!

29Teguciki pelatekait katngautait-llu, 'lumarrat pelatekaita capkutait, cat-llu tamalkuita pelatekaitni uitalriit. Teguciki qulugnelget ungungssiutait yuut-llu qanrulluki, ‘Alingnarqellriim avatairumaaci!’

30“Hazor-aam yuini, Wiinga, Ataneq, aarcirturamci ayaasqelluci yaaqvanun iirluci-llu. Babylon-aam Angayuqra Nebuchadnezzar-aaq pillerkiuran inglukluci, waten qanerluni,

31‘Kitaki! Anguyagnauraput ukut yuut elluiluteng uitalriit camek alingniurpek'nateng! Nuniit iteryaraituq kelucaunani-llu asvairqutaunani.’

32“Teguluki qulugnelget ungungssiutait kuluvautait-llu! Cekavceciiqanka tamiinun anuqem ayagallranun yuut taukut nuyateng nanililuki kepliatulit, picurlagnarqelria-llu tuc'eciiqaqa ellaitnun tamiin avatiitnek.

33Hazor-aaq qau͡gyarrlainaurciiquq akwarpak, cakarniirulluni kaviarngalnguut tau͡gaam nunaksagulluku. Kina-llu uitanqiggngaunani tamaani, kia-llu arulaiqervik'larngaunaku. Wiinga, Ataneq qanertua.”

Atanrem Cuqyutii Elam-aamun

34Atanrem Jeremiah prophet-aaq qanrutaa Elam-aaq piluku, angayuqrurteqarraallrani Zedekiah Judah-mi.

35Waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq: “Elam-aam pitgaqustai tamalkuita tuquciiqanka piniutekngaki.

36Anuqlirceciiqaqa Elam-aaq naken tamiinek, cekavciiqanka-llu yui natmun tamiin, nunatairusvianun Elam-aamek qimallernek ilangqenrilngurmek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

37Elam-aam yui alingevkarciqanka inglukestaitnek, tuqucugtaitnek. Angelriamek eq'urtellemni piunrirciqanka Elam-aam yui, qanertuq Ataneq, anguyagtet-llu ayagtelluki anguyagyarturluki tamaq'apiaraita piunrirvimnun.

38Piunrirciqanka angayuqrit ciuliqagtait-llu, atanruvima-llu aqumllertaa elliluku Elam-aamun.

39Tau͡gaam kinguqvaarni Elam-aaq ataam tukuurceciiqaqa, Wiinga, Ataneq, qanertua."

Jeremiah 50

Babylon-aam Tegumallra

1Man'a Atanrem qanelqaa Babylon-aaq nunarpak yui-llu piluki, Jeremiah-kun prophet-aakun:

2"Qanrutkiciki atanruvignun! Qanrutkiciu! Aassaqutekenriciu! Babylon-aaq cirlakumauq! Agayutii Marduk-aaq navguumauq! Babylon-aam agayutnguari kasnguyugcecimaut; cumacinarqellriit agayutnguari piunriumimeng!

3"Neglirnermek atanruvik taiguq anguyagyarturluku Babylon-aaq nunakarniirutarkauluku, yungqerrngairulluku; yuut ungungssit-llu qimagciqut."

Israel-aam Utertellra

4"Tamakuni ernerni pillerkiurumallermeggni, qanertuq Ataneq, Israel-aam yui Judah-m-llu yui quyurciiqut, aluviliurluteng taiciqut, yuarciqaat-lluAtaneq Agayuceteng.

5Apqaurutkeciqaat tumyaraq Zion-aamun, ayagluteng-llu tungiinun qanerluteng, 'Tailuci, Atanermun ullaulluta akqutmek taqutnaurtukut elliinun nalluyagutarkaqenrilkemteñek.'

6"Yuunka ayuqellruut qusngitun tamaumalriatun; qusngiliurtaita iqlutmurulluki, ingrini tamartelluki. Ayagallruut qusngitun waken ingrimek allamun ingrimun, nalluyagutellruat-llu kingunermeng nanlucia.

7Tamarmeng-llu nalaqestaita nangtelarait, inglukestait qanraqluteng, 'Wangkuta pinarqutaitukut, ellait assiilngillruut Atanermun. Ciuliarita cacetuqutekellruat Ataneq, ellait-llu tuaten Atanermun piciuluteng pinarqellruyaaqai.'

8"Israel-aam yuini, qimagci Babylon-aamek, anici Chaldean-aat nuniitnek, qusngirngalngurtun angucalutun ayagci ciunratgun katngiit ayalriatun.

9Pek'ngarcetqataranka pinilriit atanruviit negeqvami uitalriit anguyagtelluku-llu Babylon-aaq. Ilikluteng anguyagciqaat nuna cirlakciqaat-llu. Taukut pissuryaramek elisngalriaruut, pitgallerteng-llu uniurcuunaku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Babylon-aaq uayaumaciquq, uayartai-llu tamalkuitnek piullermeggnek teguciiqut, qanertuq Ataneq.”

Babylon-aam Iqumallra

11Ataneq qanertuq, “Babylon-aarmiuni, uayallruarci atanruvika. Angnirtuci quyaluci-llu, kuluvagtun tutmarluki carririlriatun mukaarkanek, wall'u horse-aatun qalrialriatun,

12nunarpagci kiaresngiacecimaciquq, kasnguyugcecimaluni. Babylon-aaq allani atanruvigni caunrillrurciiquq; meriulluni qau͡gyarrlainaurciiquq.

13Eq'uqertiin Atanrem yuiruciiqaa, imenrurrluni nunakarniirulluni-llu, tamarmeng-llu Babylon-aam kiturtain tangerrluku cakneq irr'ikciqaat ukverciiganateng.

14“Urluvlegni, upci anguyallerkarpeceñun Babylon-aaq avatairluku-llu. Pitgaquciki tamalkuita pitegcauceci Babylon-aamun, tua-i-wa assiilngillruan wangnun, Atanermun.

15Nalugciu anguyiim qayagatii tamiini nunarpagmi! Waniwa Babylon-aaq tuatequaguq. Casgui navguumaut igingaluteng. Man'a akinaurutekngaku Atanrem: akinaurciu, elliin allat pilallratun tuaten-llu elpeci piciu.

16Naucirivkaryaqunaciki tamaani nunami, naugaarnek-llu quyurcivkarpek'naki. Tamarmeng nunakestekenrilkai tamaani uitalriit alingluteng anguyalrianek uterciiqut nakmiin ilameggnun, nakmiin-llu nunameggnun.”

Israel-aam Utertellra

17“Israel-aaq qusngitun ayuquq yugtutulit pissurluki sekaveskaicetun. Ciumek curugciullruut Assyria-m angayuqranek, kinguakun-llu Nebuchadnezzar-aam Babylon-aam angayuqran enrit pukugluki.”

18TaumekAtaneq Artuqailnguq, Israel-aam Agayutii waten qanertuq, “Wiinga anucimirqecetaaqata'arqa Babylon-aam angayuqra nunii tapquulluku, anucimirqecetaallrucimtun Assyria-m angayuqra.

19Uterceciiqaqa Israel-aaq nuniinun. Nerciquq neqmek Ingrimi Carmel-aami naulalrianek Bashan-aam-llu nuniini, camirrluni nerciquq naunrarnek naumalrianek qemiini Ephraim-aam Gilead-aam-llu.

20Pillerkaq tamana tekiskan, assiilnguq nalaqumangaituq Israel-aami Judah-mi-llu, au͡g'ariciiqngamki taukut yuut unguvavkallrenka. Wiinga, Ataneq, qanertua.”

Agayutem Cuqyutii Babylon-aamun

21Ataneq qanertuq, “Anguyagciki Merathaim-aam yui Pekod-aam-llu yui. Tuqulluki piunrirciki, qanertuq Ataneq. Alerquuteka tamalkuan atuqiciu. Wiinga, Ataneq, qanertua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Anguyalriit nepiit niitnauguq nunami, piunririllrat-llu angelriaruuq.

23Babylonia-m mulut'uullrua ellarpak tamalkuan ciqumlluku, maa-i-llu tauna mulut'uuk navguumauq! Tamarmeng atanruviit alangaarutkait nunamun tamaavet tut'ellret.

24Babylon-aaq, Ingluliavnga elpenun negamun civtellemnun naptuten, elpet nallungerpegu.

25Atanrem anguyagcuutnek qemaggvini ikirtaa, eq'uqerrluni caskuni antai, tua-i-wa Ataneq Agayun caliarkangqerrami Babylonia-mi.

26Curugluku avatiinek tamiin; ikirqiciki mukaarkanek qemaggvii; imenrurrluku qalliqellriatun mukaarkatun, piunrirteqapiggluku-llu; iliinek uitaciyaqunaci

27Tuquciki tamalkuita anguyagtait! Tuqurqelluki! Babylon-aam yui piunriumaarkaurtut! Anucimirqecetaarumallerkaat tekican!”

28(Qimagaulriit anagtut Babylon-aamek tailuteng-llu Jerusalem-aamun, qanrutkaat-llu qaillun Atanrem Agayutemta akinaullrucii Babylonian-aat Agayuvigpani akinaurulluku.)

29“Qanruciki pitgaqustet curuusqelluku Babylon-aaq. Ayagtelluki tamalkuita urluvrem pitegcautem-llu aturyarakek nallunritestai. Avatairluku nunarpak; kina anagcetevkenaku. Akinaurciki elliin pillri tamalkuita, allat pilallritun ellii-llu tuaten piciu, umyuamikun angliriluni ingluliaku AtaneqTanqilriartaa Israel-aam.

30Tuaten-llu ayagyuat angutai tuqucimaciqut tumyaraini, anguyagtai-llu tamarmeng piunriumaluteng tuani ernermi, qanertuq Ataneq.

31“Babylon-aaq, inglukamken elpenek pivakngavet, qanertuq AtaneqArtuqailnguq, erneq wangnek anucimirqecetaarumallerkan tekican.

32Ellminek pivakellria atanruviin naggluni paallagciquq, ikayurtekaunani. Keneq kumarciiqaqa nunarpaini, avatiinelnguut-llu tamalkurmeng piunriumaciqut.”

33Waten qanertuq Ataneq Artuqailnguq: “Israel-aam Judah-m-llu yui nangcimaut. Teguaqestaita murilkelarait cakneq ayagcecuumiinaki.

34Taug͡aam anirturtengqertut pinilriamek; aterluni Ataneq Artuqailnguq. Elliin tungaunani ikayurciqai uitanqegcitmek-llu taitarkauluni nunamun, Babylon-aam taug͡aam yui uitacurlagmek piarkauluki.”

35Ataneq qanertuq, “Nuussirpak tull'i Chaldean-aanun! yuinun-llu Babylon-aam, atanirturtainun umyuartulriarinun-llu.

36Tuqulit iqlungalriit prophet-aari usviipagtat! Nuussirpak anguyagtainun pili piunriumanaurtut!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

37Piunrirluki kuuniit ayagassuutait-llu akalrialget! Tuqulit akilirluki anguyagteksagutellrit taukut cirlauvagtat! Piunrirrluki tukuutai; uayarluki-llu

38Ellalliyuirutelluku nuniit kuigit kinertelluki. Babylon-aaq nunakaat alingnarqellriit agayutnguat tamakut usviirutevkallrukait yuut.

39“Taumek yuilqurmiutaat ungungssit uitaviksaguciiqaat hyena-nek ilaluteng, yaqulget-llu ostrich-aat uitavikeciqaat. Ataam yungqenqiggngaituq akwarpak.

40Agayutem piunrillruciatun Sodom-aaq Gomorrah-llu nunat-llu avatiignelnguut, qanertuq Ataneq, kina tuani uitanqiggngaituq, kia-llu arulaiqervikenqiggngaitaa.

41“Tangerrluku, yuut taigut negeqvamek, yaaqvanelnguq pinilegpaulria angayuqauvik; amllellriit angayuqat uptut anguyagmun.

42Urluvteng panateng-llu teguit; nangcilriaruut, takumcuyuyuunateng-llu. Nepengqelartut imarpiim ellerrartellratun kuunimegteggun ayagaqameng. Upingaut anguyagmun inglukluku Babylon-aaq.

43Babylon-aam angayuqran niicamiki, unatai aqevlertut unaqserrluteng. Angniitnam nangteqnam angelriim imiraa, arnatun teggiurcilriatun irniqatarluni ayuqliriluni.

44“Yugtutulitun anelriatun, napalilriamek Jordan-aam ceñiinek, pengegnailngurmun qusngit casguatnun, Wiinga, Ataneq tailua Babylonian-aat alqunarmek qimagceciiqanka nunarpiitnek. Nutaan ciuliqagtem wii cucukellma atanirturciqaa angayuqauvik. Kina wangnun ayuqeltasiiguteksunarqaa? Kia aleklua ingluliryartanga? Kia atanirturilriim ingluliryartanga?

45Taumek niicugniciu picirkiuraa Atanrem Babylon-aamun, yui-llu qaillun pimallerkaat. Tuaten-llu mikelnguit qamurluki ayaucimaciqut, tamarmeng-llu yuut qessanayugciqut alingluteng.

46Babylon-aaq iqukan, qastuqapigciiquq nepii nuna tamalkuan arulalluku, allat-llu atanruviit niiciiqait alingluteng neplillrat.”

Jeremiah 51

Cali Allat Cuqcimallri Babylon-aam

1Waten Ataneq qanertuq: Taiteqatartua anuqerpagmek piunririlriamek Babylon-aamun yuinun-llu.

2Ayagceciciqua allanernek Babylon-aam piunrirtekainek anuqetun carangllui rilriatun. Erenra piunririlriim tekiskan, curugciqut tamiin avatiinek, uniciiqaat-llu nuna carrartairulluku.

3Anguyagtait pitgaqusciigatevkarluki pikiciki anguyagcuutait-llu at'esciigatevkarluki. Yun'erraat ilakuivkenaki tamalkuita tuquskiciki! Piunrirrluki tamalkuita anguyagtet!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Iquaciqut tuqualuteng Babylon-aarmiut nunameggni, tumyaraini-llu kiliumalriit taklaluteng.

5Tua-i-waAtanrem Agayutem Artuqailnguum, cakaaqsailakek Judah-nkuk Israel-aaq-llu, assiilngillrungraata elliinun, Tanqinqukacaariinun Israel-aam.

6Qimagci Babylon-aamek! Tuquyuartuci! Babylon-aam assiilngillra pitekluku tuqukaunrituci. Maa-i anucimirqecetaaramku akinaurluku pinarqutii aturluku.

7Babylon-aaq suulutaatun saskatun ayuqellruuq unatemni, ellarpak tamalkuan taangiqevkarluku. Atanruviit yuit tuaken merluteng usviirutut.

8Babylon-aaq alqunaq iquuq piunriumaluni! Qiatekiciu! Engellugtullrani iinruvkarluku assiriyuartuq.

9Allanret tamaanelnguut qanertut, “Ikayungnaqsaaqerput Babylon-aaq tau͡gaam kingurautukut. Wanirpak ayagnaurtukut kingunemteñun. Agayutem anucimirqecetaaraa Babylon-aaq pinini tamalkuan aturluku piunrirteqapiggluku.”

10Ataneq qanertuq, “Yuunka qayagpagtut, ‘Atanrem nallunrircetellruakut wangkutnun piciulria aturniluku. Ayagluta qanrucarturnauput yuut Jerusalem-aami Atanrem Agayutemta caliaqellrinek.’”

11Atanrem pek'ngarcetellrui Media-m angayuqri, piunrirarkaungamiu Babylon-aaq. Tuaten piluni akinaurarkaungami Agayuvigpiim navguumallra pitekluku. Anguyakatalriit atanerruat alerquigut, “Pitegcauteci ipegcarciki! Capkutaci upciki!

12Curullerkaat Babylon-aam casguin pisqiciu. Nayurtet ilaluki! Murilkestekat elkarrluki! Anguyagtet iirtelluki alqunak anqertarkat!” Atanrem piarkani pii Babylon-aam yuinun qanellni aturluku.

13Kuiget tamaani nunami amllertut tukuutai-llu amllerrluteng, tau͡gaam pillerkaa tekituq, yualukartaa unguviin kepumauq.

14Ataneq Artuqailnguq ukvernarcarillruami elliin unguvamikun taitarkauluni amllellrianek angutnek anguyagtekainek Babylon-aam petgertayulitun amllertalriatun, taukut-llu qayagpagciqut qakvautmek.

Yuarun Nanrarluku Agayun

15Atanrem nuna piliaqellrua pinimikun; umyuartutacimikun ellarpak piliaqellrua qiliit-llu saggluki.

16Alerquraqateng mer'et qiliit quliitnelnguut ellerrartut; amirlut-llu taivkalarai nunam iquinek. Ellallugmi kalluk kenerpallaravkalaraa anuqa-llu ayagcetaqluku elliviminek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Makut tangerrluki, yuut umyugaitelartut taringumavkenateng; Suuluciiyurtet agayutngualiarita kasnguyugcet'larait; agayucet piliarit piciunrilameng anernerunateng-llu.

18Camun atuunritut uumikumanarqut-llu; piunriumaciqut Ataneq taikan caliaqsarturluki.

19Jacob-aam Agayutii ellaicetun ayuqenritut; elliinguuq piliaqestellrat cat tamarmeng, cucukellrua-llu Israel-aaq elliin nakmiin yuksugluki. Ataneq Artuqailnguq elliin atqaa.

Atanrem Mulut'uuga

20Ataneq qanertuq, Babylonia-q, mulut'uukamken, anguyagcuun caskuka. Aturluten ciamtelaranka atanruviit angayuqauviit-llu,

21aturluten navgurlaranka horse-aat ekumastait-llu, navgurlaranka ayagassuutet akalrialget alulartait-llu,

22tuqutaqluki arnat angutet-llu, tuqutaqluki ayagyuat ak'allaat, tuqutaqluki tan'gaurluut nasaurluut-llu,

23tuqurqaqluki qusngiliurtet katngait-llu, tuqurqaqluki nauceciiyurtet horse-aarit-llu nunamek itumcissuutait, ciamtaqluki atanirturilriit atanerruat-llu.

Babylon-aam Anucimirqecetaarutii

24Ataneq qanertuq, “Tangvagciqerpenga akinauqumku Babylon-aaq yui-llu assiilnguq pillrat Jerusalem-aamun pitekluku.

25Babylon-aaq, ingritun ayuquten piunrirtiitun tamiin ellarpak, tau͡gaam, Wii, Ataneq, inglukestekarpenga. Teguciqamken, imluten nunamun, unilluten-llu qamlleruluten.

26Imnerpeni teggalqut iliit watqapik atunqiggngaitut enelianun. Cakarniiruciiquten nunatun mer'ilngurtun akwarpak. Wiinga,Ataneq qanertua.

27“Curuusqiciki! Cupu'uryaraq cupluku atanruviit niitelluki! Upciki atanruviit anguyagmun Babylon-aaq inglukluku! Qanruciki angayuqauviit Ararat-am, Minni-m, Ashkanaz-aam-llu curuusqelluki. Cucuklirci curulriit ciuliqagtekaatnek. Horse-aat tailluki amllertalriit petgertayulitun.

28Upciki atanruviit anguyagmun Babylon-aaq inglukluku. Taisqiciki Medes-aat angayuqrit, ciuliqagtait, atanerruarit-llu, anguyagtait-llu nunat tamalkuita ataniumak'ngaita.

29Nuna uulegtuq arulaluni Atanrem picirkiurani atuaku Babylon-aaq nunakarniirutnaluku yuirulluku.

30Anguyagtai Babylon-aam callunrirluteng asvairqumalriani uitavimeggni uitaluteng. Alingem tuc'ateng qaillun-llu pisciiganateng. Ayuqliriut enait ekualuteng nunarpiim iteryarai navgumaut, enet-llu ekualuteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Kevgat qaneryartulriit kinguqliqluteng qanrucarturaat angayuqra Babylon-aam nunarpii iterniluku nau͡gg'un tamiinek.

32Inglukestaita teguat kuigem qeraryaraa asvairqumalriit-llu ekuavkarluku. Babylon-aam anguyagtai tavluteng qaillun picirkaitut.

33Ak'anun pivkenaki inglukestaita tuqurqeciqait tutmaulluki-llu mukaarkatun carrirviata natrani. Wiinga, Ataneq Artuqailnguq, Israel-aam Agayutii, qanertua."

34Angayuqran Babylon-aam uklia Jerusalem-aaq nerluku-llu. Caqutun imairaa; carayagtun igluku. Piyullerminek tegutuq uitaskengani-llu eggluki.

35Zion-aam yui qanerlit, "Babylon-aaq pinarqelriaruli nangyun anagutellria wangkutnun pimalleq pitekluku!" Jerusalem-aam yui qanerlit, Babylon-aaq pinarqelriaruli nangtequtelput pitekluku!

Atanrem Ikayurciqai Israel-aat

36Taumek Atanrem Jerusalem-aam yui waten qanruskai, "Ikayurluci akinauruciiqamci inglukestevci pillritnek elpeceñun. Babylon-aam mer'in qagatait kinerceciiqanka kuigi-llu kinertelluki.

37Tauna nuna imenrurciiquq ungungssiaraat tau͡gaam uitaviksagulluku. Tangellra alingnariciquq; uitavikestairulluni, tangertem̄inun alingnarqelriarurciiqngami.

38Babylon-aarmiut uirraniciqut yugtutulitun piyagaicetun-llu.

39Ilateng-qaa piirasaalarait? Neqkiurciqanka taangiqevkarluki nunaniryugtelluki-llu. Qavarciqut tupanqigtevkenateng-llu.

40Tugucimallerkaatnun ayauciiqanka, qusngiyagartun, qusngirngalngurtun, qusngirngalnguut-llu angucaluicetun. Wiinga, Ataneq qanertua."

Babylon-aam Ciunerkaa

41Ataneq qanertuq Babylon-aaq piluku: "Nunarpak nunam yuin nanraraqellrat teguarurtuq. Angayuqauviit yuitnun alingnaqvagta Babylon-aam tangellra!

42Imarpiim nalillrua Babylon-aaq patuluku-llu ellerrartellrianek qairnek.

43Nunarpain tangellrat alingnariut mer'ilngurtun meriulluni qau͡gyaurrluni, uitavikestairulluni yuk-llu tamaaggun kiturnanrirluni.

44Anucimirqecetaarciqaqa Bel-aq, agayutnguarat Babylon-aarmiut, teglegai angitelluki; atanruviit agayuarkaunrirtelluki elliinun. "Babylon-aam qacarneri navguumaut.

45Israel-aam yuini, cukamek ayagci tuaken! Unguvasi qimauciu tuknilriamek eq'urtellemnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

46Ciunerkairuteksaunaci wall'u alingeksaunaci qanengssagnek niiteng'e'rpeci. Allamiaqan alla qanengssak sagtelartuq, qanengssiit nangyutellrianek nunami angayuqaanek-llu inglukuurutellrianek.

47Taumek erenret agiirtut anucimirqecetaarillerkaqa Babylon-aam agayutnguarinek. Nuna tamarmi kasnguyugcecimaciquq, yui-llu tamarmeng tuqucimaluteng.

48Cat tamarmeng qilagmelnguut nunamelnguut-llu qayagpagciqut angnirluteng Babylon-aaq cirlakekatgu piunriryarturtain neglirnermek.

49Babylon-aam tuquvkallrui yuut ellarpiim iluani, waniwa-llu Babylon-aaq iivkaumaciquq tuqutaullrat amlleret Israel-aat pitekluku. Wiinga, Ataneqqanertua."

Agayutem Qanruyutii Israelite-anun Babylon-aami

50Ataneq qanertuq Babylon-aam yuinun: "Tuqutaullrunrilngurni anguyagmi uitavkenaci ayagci! Yaaqsing'e'rpeci kingunerpeceñek, umyuaqekicia, elpeci Atanerci, Jerusalem-aaq-llu nalluyagutevkenaku.

51Waten qanertuci, 'Wangkuta caunrilkumaukut kasnguyugcecimaluta; casciigalngurtun ayuqluta allanret uitaviksagucatki tanqilriit Agayuvigpagmi.'

52Taumek, qanertua pillerkaq agiirtut qaillukuarillerkaka Babylon-aam agayutnguarinek, kiliumalriit-llu yuuniararkaugut tamiini nunami.

53Babylon-aaq qilagmun mayuryaaqsartuq, asvairqumalriamek-llu nauciluni tuani, tuaten pingraan piunrirtekainek wiinga ayagceciyartua tuavet." Wiinga, Ataneq qanertua.

Cali Piunriumallerkaa Babylon-aam

54Ataneq qanertuq, "Niiciki nepliit qialriit Babylon-aami, qiatekaat nunam piunriumallra.

55Tua-i-wa Atanrem piunriaku Babylon-aaq, cayunaitellrungraan nepairutelluku. Anguyiit curugaat qairtun ellerrartellriatun anguyagaat neplirluteng qayagpagaluteng.

56Tailuteng piunriryarturaat Babylon-aaq; anguyagtai teguarurtut, urluvrit ayemqumaluteng. Wiinga Agayutnguunga, anucimirqecetaarilalriarulua assiilngurmek, Babylon-aaq-llu akinaurciqaqa pinarquciatun.

57Atanirturtait taangiqevkarciqanka, angutet umyuartulriit, ciuliqagtet, anguyagtet-llu. Qavarciqut tupanqigtevkenateng-llu. Wiinga, angayuqaq, qanertua; Wiinga Atanruunga Artuqailnguq.

58Casgui pinilriim Babylon-aam imcimaciqut nunamun sugtulriit-llu iteryarai ekuavkaumaluteng. Atanruviit caliallrit ekuaciqut elliinginaq caliarurrluteng; cakviurutkellrit ekuamaluteng. Wiinga, Ataneq Artuqailnguq, qanertua."

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jeremiah-m Qanellra Ayaucecimauq Babylon-aamun

59Angayuqam Zedekiah-m nakmiin pistii atengqertuq Seriah, Neriah-m qetunraa, Mahseiah-m tutgaqluku. Allrakut cetamiitni Zedekiah-m angayuqrullran Judah-mi, Seriah-m maligteqatallrua Babylon-aamun, Jeremiah-m-llu ayuqucirturluku.

60Jeremiah-m igautellrui kalikarnun assiitellriit tut'arkat Babylon-aamun, allat-llu cali igausngalriit Babylon-aaq piluku.

61Jeremiah-m alerquraa Seriah: “Babylon-aamun tekiskuvet pinritevkenak naaqekiki makut,

62waten-llu qanerluten, ‘Ataneq, elpet qanellruuten piunrirciqniluku man'a nuna uitavikestairulluku yugmek wall'u ungungssimek, akwarpak-llu qaû̄gyarrlainaurciiqniluku.’

63Qaqiskuvki naaqellrat ukut kalikat, teggalqumek kis'ucirluki egeskiki qukaanun Kuigem Euphrates-aam,

64waten-llu qanerluten, ‘Waten ayuqluni Babylon-aaq kiciiquq, puglerrngairulluni, assiitellria tuc'etarkaungamku elliinun.’” Wani iquklitut Jeremiah-m qanellri.

Jeremiah 52

Jerusalem-aam Iqullra

1Zedekiah angayuqrurtellruuq allrakungeqerluni yuinaq ataucimek cipluku (21), angayuqruluni-llu Jerusalem-aami qula ataucimek cipluku (11) allrakuni. Aaniin atra Hamutal-aullruuq, Jeremiah-m Libnah-mi uitalriim panikluku.

2Jehoiakim-aatun-llu assiilnguq atullrua Atanrem tangvallrani.

3Atanrem cakneq qenrucamiki Jerusalem-aam Judah-m-llu yui tangvallerminek ayagcetai. Zedekiah-llu inglulituq Babylon-aam angayuqranun Nebuchadnezzar-aamun.

4Angayuqaullran Zedekiah-m allrakut qulngunritariitni, iralut qulngurutiit qulnek ernengqerluku, Nebuchadnezzar-aaq, Babylon-aam angayuqra, taiguq anguyagteñi tamalkuita malikluki Jerusalem-aaq curugluku, avatairluku, marayanek-llu qerturiluki pililuteng nunarpak avatairluku kassutmun.

5Tua-i nunarpak avatairumaat allrakut qula ataucimek cipluku Zedekiah-m angayuqrullran engeliinun.

6Erenret qulngunritaraurteqerluki, iralut cetamiitni, piitnaq tuani nunarpagmi arenqialian yuut neqkairutut,

7nunarpiim qacarneri navgait. Babylon-aarmiut-llu avatairumangraatgu nunarpak, tamarmeng anguyagtet qimagtut unugmi. Ayagtut angayuqam

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

naucetaarviakun, anluteng-llu ikirtuqakun qacarnerek akunliignelngurkun, qimagluteng-llu Arabah-m tungiinun.

8Tau͡gaam Babylon-aarmiut anguyagtaita malirqeraat Angayuqaq Zedekiah, teguluku-llu Jericho-m canimelkaini carr'ilqani, tamarmeng-llu anguyagtain uniqurluku cekavvluteng.

9Teguat-llu Zedekiah, ullautaat Angayuqamun Nebuchadnezzar-aamun, uitalriamun nunarpiini Riblah-m, Hamath-aam nuniini, tuani-llu Nebuchadnezzar-aam itengqallerkiuraa Zedekiah-m.

10Riblah-mi Zedekiah-m qetunrai tuqutai Zedekiah-mun tangvagtelluki, atanerruari-llu Judah-m tuqulluki.

11Taum kinguani, Zedekiah-m iik qagercetak, kalivnercirluku-llu ayaulluku Babylon-aamun. Zedekiah-llu itercivigmi uitallruuq Babylon-aami tuqunatkaminun.

Agayuvigpiim Piunriumallra

12Iralut tallimiitni, qulnek iraluq ernengqerluku, allrakut yuinaunritariitni (19) Angayuqam Nebuchadnezzar-aam Babylon-aami angayuqrullran, Nebuzaradan-aam, ayuqucirtuastiin angayuqam anguyagtain-llu atanirturtiita, itraa Jerusalem-aaq.

13Ekuavkarluki-llu Agayuvigpak, angayuqam-llu enii, Jerusalem-aami tamalkuita yuut piuranrita enait.

14Babylon-aam-llu anguyagtain navgurait Jerusalem-aam qacarneri.

15Nebuzaradan-aam-llu ayautai teguaqluki ilait yuut arrsaunrit, yuut-llu nunarpagmi unegtellret, uitaqallret-llu munalriit-llu calistet, ilautellret-llu Babylon-aam angayuqranun.

16Tau͡gaam Nebuzaradan-aam uitatai ilait yuut arrsaunkacagait, nunautailnguut, calivkarluki-llu wine-arkat naucetaarviitni allani-llu naucetaarvigni.

17Babylon-aarmiut-llu navgurait ciamlluki Agayuvipiim punerneret naparyai akalrialget-llu Agayuvigpagmi uitalriit, ilakluku angelria punerneq mervik, tamalkuita-llu punerneret ayaulluki Babylon-aamun.

18Cali-llu ayaulluki egatet, qanikciurutet, kenurranek nipcissuutet, ermigcuucet, qantat-llu tepkegcautmek aruviarmek imangqetulit, tamalkuita-llu punerneret atuulalriit Agayuvigpagmi agayuaqata;

19qantacuaraat, assigtait qamlleret kumalriit, ermigcuutet, egacet, kenurrarviit, qantat tepkegcilrianek imangqetulit, qantat kuvuurutet wine-amek elliitmek. Suulutaamek-llu piliaqumalriit qerrirlimek-llu nayurtet ciulirnerata ayaulluki.

20Punernermek-llu piliaqumalriit, Angayuqam Solomon-aam piliallri Agayuvigpagmun malruk naparyak, akalrialget, angelria mervik, qula-llu

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

malrugnek cipluku angucalut kuluviit merviim tusnganri uqamaitessiyaagameng uqamaltassiarciiganateng.

21-22Naparyak malruk ayuquk: tamarmek yuinaq malrunlegnek cipluku (27) it'ganernek sugtutalutek, akimiaq pingayunek cipluku ellegtalutek. Ilukek qerratalutek, cavik-llu pingayunek cuqnernek (3 inches) mamtutaluni. Taukuk-llu naparyak kangliumauk malrunlegnek avegmek aipirluku it'ganernek (7 1/2) quyigtalriamek, kassutmun tangnircaumaluni atsaruanek pomegranates-aanek, tamarmi punernermek piliaqumaluni.

23Kassutmun tangnircautengqertuq yuinarnek tallimanek (25) pomegranates-aaruanek, tamakut-llu ilait yuinaat cetaman akimiaq ataucimek cipluku (96) alaunateng cailkamek.

Judah-m Yui Ayaucimaut Babylon-aamun

24Tamakunun ilakluki Nebuzaradan-aam, anguyagtet atanirturtiit ayautuq teguaqluki: Seriah Agayulirteñguneq, Zephaniah agayulirta Seriah-m tunglia, pingayun-llu allat Agayuvigpagmi calilriit piuranrit.

25Tuaken-llu nunarpagnek ayaulluni anguyagteñun atanerruarullermek, malrunelgen-wa angayuqam nakmiin ayuqucirtuastai cali tamaanelnguut nunarpagmi, anguyagtet-llu atanerruarata ikayua, anguyagtet kalikaita qaunqestiit, allat-llu yuinaat pingayun (60) yuut piuranrit.

26Taukut Nebuzaradan-aam ayautai Babylon-aarmiut angayuqratnun, nunarpagmi Riblah-mi uitallrani

27Hamath-aam nuniini. Tuani angayuqam kaugtuarcetai tuqutelluki-llu. Tua-i Judah-m yui ayaucimaut nunameggnek nunakenrilkemeggnun.

28Wani-wa igausngallrit yuut amllertaciit Nebuchadnezzar-aam ayautellrin teguaqluki: angayuqrullermi allrakut malrunelgatni ayautuq tiissitsaat pingayun yuinarnek pingayunek cipluku (4,600) yugnek,

29allrakut akimiaq pingayunek cipteqerluku ayautuq yuinarnek, yuinaak malruk yuinaagnek malrugnek cipluku (832) Jerusalem-aamek;

30yuinaq-llu pingayunek cipluku (23) allrakungeqerluku angayuqrullra, yuinaat akimiaq malrugnek cipluku talliman-wa (745), Nebuzaradan-aam ayautellrui teguaqluki Jews-aat. Quyurmeng yuut ayaucimallret amllertaluteng tiissitsaat cetaman yuinarnek yuinaq akimiarmek cipluku (4,600).

31Allrakumi tuani Evilmerodach-aam, angayuqrurtellermini Babylonia-mi, takumcukellrua Jehoiachin-aaq, Judah-m angayuqra, itercivigmek-llu anevkarluku. Man'a tuaten pillruuq allrakut yuinaq akimiaq malrugnek cipteqerluku (37), iralut qula malrunelgatni, yuinaq tallimanek cipluku (25) ernengqerluku Jehoiachin-aam teguaruluku ayaucimallran.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Evilmerodach-am pilaraa takumcukluku caliarkilluku-llu quyinruluku allani angayuqani teguarullgutaini Babylon-aami.

33Jehoiachin-aam itercivigmi aturat atullni yuugai. Unuaquaqan-llu unguvallmi taktaciatun nerlartuq angayuqam estuuluani.

34Cali-llu pinariaqan cikiumalallruuq aturyugarkai cuqluki unguvallran taktaciatun.

© 2012, American Bible Society.

Lamentations

Lamentations 1

Angniilutai Jerusalem-aam

1Alianaqvagta Jerusalem-aaq, ciungani yugyalleq! Qigcikumallruyaaqluni ellarpiim yuinek, tau͡gaam watua aipainertun ayuqliriluni; Nunarpiit takarnarqenqurrallrat watua pistepayuartun ellirluni.

2Unugpak qiamalartuq; aluvii qurrlurluteng ulluviigken'gun. Yugnikesterugallri atauciunge'rmi unegtenrilami qarutestekaituq. Ililirtellrin picetaarucamegteggu waniwa-llu tamarmeng ingluksagulluku.

3Judah-m yui pistepayuaraurcameng, qessange'rmeng ayagcecimaluteng nunameggnek. Nunakenrilkem̄eggni uitaluteng, ellaita pimeggnek qanerciiganateng— Inglukestaita avatairumaluki, qaillun qimagciiganateng.

4Kina imna taiksaituq Agayuvigpagmun agayuyarturluni agayuyarani. Nasaurluut aturtet nangtequt, agayulirtet-llu yuuniarluteng tau͡gaam. Nunarpiim ikirtuqai yuunateng uitaut, Zion-aaq-llu cakneq nangteqluni.

5Inglukestain pingnaqlerteng unakaat; tegumiaqaat casciigaliluku. Atanrem nangteqevkaani assiilngui amllellriit pitekluki; lrniari ayaucimaluteng inglukestaita teguaqsagulluki.

6Ucurnarqellra Jerusalem-aam pellugtuq. Ciuliqagtai ayuqliriut tuntutun paluqatalriatun, Piniarulluteng qimallermeggni pissurtemeggnek.

7Jerusalem-aam nangteqlermini umyuarrliqlermini-llu umyuaqai assilriit cat piksunarqellriit pikellni ak'a ernerni pellullerni. Inglukestem̄inek tegumallermini, kitumek ikayurtekaitellruuq; Inglukestain-llu ucuryaggluteng picingssautekaat piunriumallra.

8Jerusalem-aaq cakneq iluteqnarqellriamek assiilngiami, pellernariuq; takaqestellrin caunrilleksagutaat matangqaluku tangellruamegteggu; Yuuniaraluni ulurmiaguq kasnguyuami. Jerusalem-aaq ellminek menuurtellruuq assiitqapigtellriakun assiilngurkun.

9Menuurcimallra nallunaicaaquq, tau͡gaam elliin catkenritaa. Piunriumallra anagutuq; kia qarucesciigataa. Inglukestai anagkengellruut, qayagaurtuq-llu Atanermuntakumcukesqelluni.

10Inglukestain uayaaraat tamalkuita tukuutainek. Tangvallrui Agayuvigpagmun itellratni, Atanrem inerquutellranun Jews-aarunrilngurnun itresqevkenaku.

11Yui yuuniaraut neqkameggnek yuallermeggni; Tukuuteteng navrut'larait neqkanun piniritkameggnun. “Tangerrnga, Ataneq, nangteqlemni,” nunarpak qayagaurtuq;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12“Tangerrnga!” qayagauq tamalkuitnun kitulrianun. “Kina imna watqapik
akngirniuqsaituq akngirniurutma ayuqiinek, Akngirniurun Atanrem wangnun
tuc'etellra eq'uqertellermini.

13“Keneq pakmaken taivkaraa, keneq ekualria ilumni. Kuvyamun nagcetai
it'ganka iquvkarlua nunamun. Cakaarlua-llu unitaanga taqsuunii
nangteqevkarlua.

14“Assiilnguunka tamalkuita nallunairturluki quyurrluki qillertellrui;
Uyaqumnun uyamiliutellrui, wiinga-llu uqamailata cirliq'ngellruunga.
Atanrem inglukestemnun tunellruanga, qaillun-llu ingluliurciigatellruanka.”

15“Atanrem temciarautekellrui tamalkuita anguyagteña pininqurrait;
Anguyagteñek-llu taivkarillruuq ayagyualriit yum'a piunrirtekaitnek. Passillrui-
llu yuunka wine-arkanek atsanek passiilauciicetun.

16“Makut pitekluki aluviliurtua; iigka qurrlurlutek aluvimnek; Kia
qarutesciigataanga; kia pinirivkarciigataanga. Inglukestem cirlakellruanga;
yuunka camek pikairulluteng.

17“Unatenka yagingayaaqanka, tau͡gaam kia ikayurngaitaanga.
Atanrem ingluksagucetai Jacob-aam yui avaqliitnun; Jerusalem-aaq ellaitni
pellernariluni.”

18“Ataneq canganarqenrituq, tua-i-wa wiinga inglulitellruama qaneryarainun;
Tau͡gaam niicugnicia, tamarpeci yugni, tangerrluku-llu nangteqelqa: Yuunka
yun'erraat neviarcaraat-llu ayaucimiita teguarurrluteng.

19“Wiinga-llu qayagauryaaqanka ililirtek'lallrenka, tau͡gaam
ikayuryuumiitaatnga; Agayulirtenka ciulirneret-llu tuquagut nunarpagni,
Yuarluteng neqkameggnek unguvatkameggnek.

20“Tangrru, Ataneq, nangtequteka, yuuciqa uitacurlagluni! Ircaqumkun
umyuarniurtua wiinga assiilngillruama. Tuqurqiut tumyarani; enet-llu
ilukengraitki tuqualuteng.

21“Yuuniaralqa niisgu yugmek qarutestekaunii. Inglukestema niicamegteggu
picurlaumaciqa, quyaut elpenun tuaten pivkaucimnek. Piciurcessgu akqutkellren
erneq; nangteqevkarluki inglukestenka nangteqlemtun.

22“Pinarqelriarureski assiiluciat pitekluku; Anucimirqecetaarluki wiinga
anucimirqecetaallrucirpetun assiilngillemni. Yuuniaraunga, nangteqlua
umyuarniurlua.”

Lamentations 2

Atanrem Anucimirqecetaarillra Jerusalem-aamek

1Atanrem qenerrluni Zion-aaq tan'gerivkaraa. Ucurnaqluni tangssunarqellra
cimiraa navguumavkarluku. Eq'urtellermi-llu nalliini Agayuvigpak cakaarluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Nunat Judah-mi Atanrem piunrirai takumcukevkenaki Asvairqutai navgurluki kasnguyugtelluku angayuqauvik atanirturtai-llu.

3Eq'uqertellermini piniarucetaa Israel-aaq; ikayuryuumiinaku inglukestem̄inek anguyallrani; ingluliuraakut tuarpiaq kenerpagkun ca tamalkuan piunrirluku.

4Pitgaryuumaakut inglukestemcetun, pinimikun inglulirluta; tuqurqelluki qunukataput kenkek'ngaput. Wangkutnun nani Jerusalem-aami elpegnaqluni eq'urtellra.

5Ataneq inglukestemcetun ayuqliriuq, piunrirtellrua Israel-aaq; piunrirtellrui tamalkuita angayuqat enait, imerqelluki asvairqumalriartait; angniitellrat-llu Judah-m yuin ilalqerluku.

6Agayuvigpak agayuvikelallerput ciqumtaa; Erenret tanqilriit, Sabbath-aat-llu taqevkarluki. Eq'urcami cakneq ciuniuryuumiitellrui angayuqat agayulirten̄gunret-llu.

7Atanrem ekuavini qessayagutaa Agayuvigpak-llu cakaarluku; inglukestainun tunaa taukut-llu qacarneri navgurait. Cirlakillermeggnek quyaluteng neplirtut, agayuvikelallemta nunaniryugluta iluani.

8Atanrem ciumuarutaa navguumallerkaat Zion-aam qacarnerin; cuqtaarluki-llu caunriqapiggluki piunriumasqelluki

9Ikirtuqam canirutai navguumaut, ikirtuqat-llu nanrumaluteng ciqumllernek. Angayuqra atanirturtai-llu ayaucimaut nunanun allanun. Alerquutet-llu elitnaurutkumayuirulluteng, prophet-aat-llu Atanrem nasvicuirulluki.

10Ciulirnerurtellriit Jerusalem-aami aqumgaut nunam qaingani nepaunateng, qamiquteng urr'amek kanevluki missuullernek aturluteng. Nasaurluut-llu Jerusalem-aami cikluteng qamiquteng nunamun agtuulluki.

11Iigka assiirutuk qiamallma ugaani, yuuciqa angniitqapiggluni. Piunriumiita yuunka angniitua mernulqa tekilluku, mikelnguut, mikelnguyagaat-llu tangerrluki nalluqaqulriit tumyarani.

12Kaigluteng meqsugluteng, qayagaurait aanateng; kilirtuumalriatun iquagut tumyarani, tuqluteng tuaten aanameng tegumiaqnginanratni.

13Qaillun qanrutkeqatarcia elpet Jerusalem-aaq camun-llu ayuqestassiiguciiqsia? Qaillun-llu qaruteqatarcia, waten pitaluni nangteqelriartangqeksailan. Navgumallren imarpigtun iquituq kia-kiq tua-i tum'arrniartaten.

14Prophet—aarpeci iqluularaiceci nasvicimanguarluteng; qaneryariurluteng iqluurluteng assiilnguci nallunrircecuunaki. Umyuarteqevkarluci assiilngurmek umyuarniurutkaicukluci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Tamaaggun kitulriit ciritekaiceci qamiquteng ungauluggluki qanraqluteng;
“Waniwa-qaa una nunarpak ayuqailnguq? Nunam-qaa yuin wani-wa una
ucuryagutiit?”

16Tamarmeng inglukestevci picingssautekaiceci tangcurlagaluci tuaten eq'ukluci.
Ciritekluci qanertut: “Wangkuta piunrirarput! Unuamek nerinik'lallerput
tangrrarput!”

17Atanrem akeqnerrluguteklallni piurainaraa: Piunriraakut takumcukevkenata
ak'a picirkiurallni aturluku. Inglukestevceñun nunaniryuutekevkaraci,
inglukesteci pininrurcecamiki elpeceñi.

18Qayagaurciu qastuluci Ataneq Jerusalem-aam yuini! Aluvici qurrlurtelluki
kuigtun carvuralriatun ernerpak unugtuumaan-llu. Arulaiqsaunaci aluviliurutkici
elpeceñek.

19Unugpak pinqigtaarluci makluci qayagauraqluku Ataneq! Apervikualuku
kaigavikiciu takumcukesqelluki irniaci palualriit tumyarani.

20Ataneq tangvagkut! Ciin waten anucimirqecetaarcikut? Arnat nerait irniameng
kenkek'ngameng temait! Agayulirtet prophet-aat-llu tuqurqumaut agayuuviim
ilukengraaku!

21Ayagyuat, ak'allaat ayuqluteng taklaut tuqumaluteng tumyarani, nasaurluut
arnat-llu nuussirpagkun tuqurqait. Elpet-wa tuqurqellruaten takumcukevkenaki
eq'uqerrluten.

22Kelgaten nerevkarilriatun nangteqnarqelrianun alingnarqelrianun
avataitellua. Atanrem eq'uqertellran nalliini yugmek analriartaituq
unguvalriartaunani; inglukestem̄a piunrirai mikelnguut irnianka kenekluki
anglicallrenka.

Lamentations 3

Anucimirqecetaarun, Umyuarniurun, Neryuniurun-llu

1Wiinga nallunritaqa qaillun ayuqucia anucimirqecetaarumallrem Agayutmek;

2elliin ayagcetaanga tan'germun tanqigtailngurmun.

3Kaugtuarlua pinqigtaarlua mulngakevkenii.

4Kemka amiqa-llu aruvkaraa, enrenkaa-llu ayemqelluki;

5Kelucaucimaunga nangteqnarqelriami nanikuanarqelriami-llu;

6tan'germi uitavkarlua ak'a tuqullertun.

7Casguliraanga kalivnercirlua-llu anesciigalilua;

8qayagaunge'rma ikayuusqeng'e'rma-llu piicauteka ciuniuqsaunaku,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9ayalualua piiyualartua avateka tamarmi capumiin teggalqunek qacarnernek.

10Taqukatun utaqaanga, qeckarviklua-llu yugtutulitun.

11Tumyarat taqruatnun malirqerlua allgurraarlua unitanga.

12Urluvni qeluluku napataqanga.

13Pitegcautai itraqluteng tememnun iluqvanun.

14Tamarmeng yuut temciarautek'langaatnga ernerpak apalluqaqlua yuarutmeggnun.

15Nerevkalriatun ayuqelaraanga nangteqnarqelrianek.

16Teggalqunek tamuavkaraanga, qamllermi-llu akaguartellua;

17Yuucimkun uitanqegcisciigaliunga, angniryaram ayuqucia nalluyagulluku.

18Ak'anun unguvangairutua; neryuniurutairucama Atanermi.

19Umyuaqellra engellugtulallma uitavigkaitelallma-llu, wangni nangteqnarqelriaruuq cakneq.

20Umyuamni uitalartuq kesianek, assiilliqevkarlua.

21Tau͡gaam una umyuamnun ek'aqan ataam neryuniurut'ngelartua:

22Pektayiilnguq Atanrem kenkii taqsuituq, naklekutii-llu iquklicuunani;

23nutaraurrlainarluteng unuakut tamalkuita; piciulriaruavet cimiyuunak.

24Ataneq wiinga kiingan pikaqa, neryuniurutengqerrlua-llu elliinek.

25Atanrem utaqalgilriit ellminek yuarteñi-llu elluarrluki auluk'larai.

26Taumek assirciquq yuum utaqakuniu nerinisngialliqevkenani anirtuutii Atanrem.

27Atawauciquq-llu yuum eliskuniu nerinisngialliqsuicaraq ayagyuallermini.

28Nangteqkuni aqumgakili nepaunani nerinisngialliqevkenani.

29Maligtaqulluni cikeskili nunamun, neryuniurutkangqerrsuartuq cali.

30Qacarcestem̄inun ulluvani maniliu, qanerrluutait ciuniurluki.

31Tua-i Atanrem qessakerrlainarngailakut,

32angniicet'lang'e'rmikut iluteqlerput tekilluku, takumcukciqaakut pektayiilnguq kenekni aturluku;

33tua-i pitsaqluni nangteqevkayuilamiki yuut.

34Atanrem nallunritaa yuucimteggun nangteqaqamta itercivigmi;

35Nallunrit'laraa wangkuta pikaput taicimanritaqata elliin cikiutekellni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

36Nalluvkenaku-llu piciunrilngurkun qanercetaarumaaqamta cuqcivigni.

37Yuk camek piurcisciigatuq Atanrem pivkanrilkani.

38Assilria assiilnguq-llu piurtelartuk alerquutii aturluku.

39Yuk qanemyuugayunaituq anucimirqecetaarumakuni assiilngillni pitekluku.

40Ayuqucirput yuvrirra'arluku uterrnaurtukut Atanermun.

41Umyuarput ikirrluku piicagnaurtukut Agayutmun.

42Assiilngillemteñi inglulilluta, aug̃'aritenritarpekut Ataneq.

43Naklekilaucin eq'uqertellerpenek caquluku malirqerarpekut, tuqurqelluta takumcukevkenata;

44amirlutun caquuten elpenek eq'errutevnek, piicautemta pellugciigalkiinek.

45Yugnun ciqiciviksagucetarpekut.

46“Tamarmeng inglukestemta caunrilkaitkut picingssautekluta;

47alingnarqelria, nanikuayaraq piunriumayaraq-llu wangkuta aturarput;

48iigemnek aluviigka qurrlurtuk kuigtun yuunka piunriumiita.

49“Aluviigka iigemnek qurrlurciquk taqsuunatek,

50Atanrem uyanglluni pakmaken tangerrnatkaanun;

51Umyuaqa uqamaituq tangerrluku qaillun arnat pimallrat nunamni.

52“Cacetaanrilnge'rma inglukestem̄a yaqulegtun pissularaatnga;

53unguvalua petmigmun igcetaatnga teggalqumek-llu patuluku;

54mer'em akuliini umyuartequa, tuquqatartua wii.

55“Petmiim-llu iluanek wiinga qayagauramken Ataneq.

56Niicesqumallemni elpet niitarpenga!

57Qayagaullemni canimnun tailuten qanrutarpenga, ‘alingenrilu!’

58“Tuaken anagcetarpenga unguvaarkaurtellua.

59Piciunrilnguq caliarat wangnun tanglaran Ataneq, cuqcimakuma ikayuqia wii.

60Nallunritaten eq'ukilriit wangnek, picirkiurait-llu assiitellriit nalluvkenaki.

61“Niitelaraten caunrilkuuraqatnga, nalluvkenaki-llu tamalkuita assiitellriit picirkiurait.

62Ernerpak qanqelaraatnga picirkiurluteng tuaten.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

63Unuakumek maktellermeggnek ayagluteng atakullranun picingssautek'laraatnga.

64“Elpet taúgaam Ataneq akilirciqaten caliarata ayuqiinek.

65Aniqlaagiki nanikuavkarluki!

66Ataneq elpet malirqeraluki piunrirki, qiliit aciatni catairulluki.”

Lamentations 4

Jerusalem-aaq Cirlakumallermi Kinguani

1Suulutaaq qevleriutuq ayuqucimitun ayuqenrirluni! Agayuvigpiim teggalqurri cekavcimaluteng tumyarani.

2Ayagyualriartaput angutet Zion-aami qununarqetayaaqut suulutaatun, taúgaam maa-i qikutun assigtatun pitarrluki pilarait.

3Keglunrunger'meng aamarcilartut piyagameggnek, taúgaam wiinga yuunka yaqulegtun ayuqut murilkevkenaki irniateng.

4Alungutait emuumalriit qilagaitnun neptelartut; meqsuum ugaani; mikelnguut-llu kaigalaryaaqut neqkameggnek, taúgaam cikirtaitelartut.

5Yuut neqkegtaarnek nerlallret paluagut tumyarani; anglillret-llu camek nuuqitevkenateng nerangnaq'lartut ciqitallernek.

6Anucimirqecetaarutiit wiinga yum'a arcaqanruan anucimirqecetaarutiini Sodom-aam, carrarmi piunriumallrem yuum unatain agtunrilengratni.

7Atanerruari caarrluitellruut menuillruluteng qanikcarmi, segganqeggluteng, pinirluteng, naulluutaunateng.

8Taúgaam maa-i tangllermegteggun puyuqnermi tungunrurtut, elitaqnaunateng taklaluteng tuqumaluteng tumyarani; amiit nepluteng enritnun kinengluteng ciilerrluteng muragtun.

9Anguyagkun tuqullret piluaqanruut piitnakun tuqullerni, taukut paluangameng neryuumiryaaqluteng naucetaarviit naugillritnek.

10Takumcutalriarung'e'rmeng arnat nakmiin irniameggnek kenirluteng nerlartut, anagucan nangteqnarqelria tut'elleq yumnun.

11Atanrem eq'uqertellni tamalkirrluku, kumarciuq kenermek Zion-aami ekuavkarluku nangqapiggluku.

12Nunam angayuqrin, nunam-llu yuin ukveqellrunritaat allat nunat anguyagtait iternayukluki Jerusalem-aamun.

13Taúgaam tuaten ellillruuq, prophet-aat agayulirtet-llu assiilngillrat pitekluku pinarqenrilnguut yuut tuquavkarluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Ciuliqagtait tarratut tumyaratgun cikmiumalriatun augmek uqlarluteng. Taumek yuut agturyuumiilkait aturaitgun.

15“Ayagci!” Yuut qayagpagaut. “Menuulriaruuci! Agturyaqunacia!” Tua-i calligtaartut atanruvignun ciuniurtaunateng.

16Atanrem elliin cekavcamiki catkenritai; caukumavkenateng agayulirteñ̄gunger'meng ciulirnerunge'rmeng-llu.

17Kiarcimayaaqukut ikayurtekamteñek elliinginaq; neryuniuryaaqluta ikayurkamteñek ikayuq'ngesciigalngurmek.

18Inglukestemta murilkeñ̄gatkut tumyaramteñi tarratesciigatukut; tuqullerkarput mallgiinararput pillerkarput tekican.

19Cukanruluteng qakurtarni qilagmek ellu'urvikluta malirqeraitkut ingrinun, yuilqumi tuaten nayurluta.

20Teguat unguvaluugutvut, angayuqaq Atanrem cucukellra, cacetuquteklerput akiurucesqelluta inglukestemteñek.

21Nunaniryugluci angnirci, Edom-aam Uz-am-llu yuini; Elpeci-llu nangteqlerkarci agiirtuq; elpeci-llu taangiqluci matarqeciquci.

22Zion-aam yui akiliumariut assiilngurmek atullratnek, Atanrem nunakenrilkemteñi uitavkarngairutaakut. Edom-aaq Atanrem anucimirqecetaarciqaaten, assiilnguten nallunrirtelluki.

Lamentations 5

Piicaun Takumcukesqelluni

1Umyuaqiki, Ataneq wangkutnun tut'ellret, tangrru kasnguyugcecimallerput.

2Akluput allanret piksagutait; tangnerranarqelriit enemteñi uitaluteng.

3Inglukestemta aataput tuqurqait, aanaput uilgaurtelluki.

4Meq mell'erput akililangarput, muragkaput-llu kipucaurrluki.

5Qimugtetun cakviurcet'laraitkut mernurtelluta, mernuinercirciiganata-llu.

6Unguvangnaqluta neqkangengnaqukut kaigaluta Egypt-aamek Assyria-mek-llu.

7Wangkuta ciuliaput assiilngillruut, tau͡gaam maa-i catairulluteng, wangkuta tau͡gken maa-i nangtequtekaput tamakut assiilnguut atulallrit.

8Pistepayugni cangallrunrilnguut ataniumaitkut, yugmek-llu aviucestekaunata ellaitnek.

9Tuqutarayulit tarratelartut tamaani nunami; taumek wangkuta nerangnaq'lalriakut unguvavut qevvluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Kaigem puqelvagcetaakut kiituani amirput kaminiam kelipissuutiitun uuqnarqetariuq.

11Nuliaput akusrarutekait Zion-aami, neviarcaraat-llu cali Judah-m nunaini.

12Ciuliqagteput qemitelarait agarrluki, angukaraat-llu qigcikumavkenateng.

13Ayagyuartaput qessangraata calivkarait itumcivkarluki mukaarkanek pistetun; tan'gaurluut cirliqluteng atmagturluteng muragnek.

14Angukaraat-llu aqumgananrirluteng nunarpiit iteryaraitni, ayagyuat-llu aturcetaarnanrirluteng.

15Angnirciigaliukut; yurarciigaliluta aluviliurluta tau͡gaam.

16Ucuryagutek'lalput nang'ut. Wangkuta assiilngiamta aarnarqellriamek ciunerkangqertukut.

17Umyuamteggun nangtequkut kiarcesciiganata aluvilium ugaani.

18Zion-aaq alianaqngan yuunani, ungungssiaraat tau͡gaam tarralluteng imenrini.

19Tau͡gaam elpet Ataneq angayuqruciquten akwarpak atanirturiarkauluten iquklitlerkamun.

20Ciin ak'anun nalluyagusngasikut, cakaarumamaluta-llu?

21Uterceskut ataam elpenun Ataneq! Ucurnarquciqellerput ataam piksagutelluku.

22Wall'u-qaa iquilngurmek cakaaqatararpekut? Caknerpak-qaa qenrucimaqatararpekut?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Ezekiel

Ezekiel 1

Ezekiel-aam Ciuqliq Nasvicimallra Agayutmek

(1.1—7.27)

Atanruvik Agayutem Aqumllera

1Allrakumi yuinaq qulnek cipluku (30) iralut cetamiitni, tallimanek ernengqerluku, wii, Ezekiel-aaq agayulirta, Buzi-m qetunraa, uitallruunga ilagarluki Jews-aat, nunameggnek ayagcecimallret, Kuigem Chebar-am caniani Babylonia-mi. Qilak ikirtuq, tangrruartua-llu Agayutmek.

2Iralum erenrin tallimiitni (tauna allrakut tallimakellruat Angayuqaq Jehoiachin-aaq nunaminek ayagcecimarraanranek.)

3Atanrem qanrutaa Ezekiel-aaq agayulirta, Buzi-m qetunraa, tuani Babylonia-mi Kuigem Chebar-am caniani, niitaqa Ataneq qanellrani wangnun, pinia-llu elpekluku.

4Ciugtua tangerrluku-llu ellarayak anuqa tailria negeqvamek. Kalluum kenra tanqigpallaraluni amirlurpall'e'rmek, qilak-llu avatii tanqigceñani. Kalluum tanqigpallarallran nalliini pitangqertuq camek tanqigcetellriamek punernertun ayuqluni.

5Ellarayiim-llu qukaani tangertua cetamanek unguvalriatun ayuqellrianek. Waten tangellrat ayuqluni: yugtun elucingqerrluteng,

6tau͡gaam tamarmeng cetamanek kegginarluteng, tamarmeng-llu cetamanek yaqurluteng.

7Irungqertut nakercetellrianek, it'gaita-llu aluit ayuqut kuluvayagaam it'gaatun; qevleqtaarluteng qevlercaumalriatun punernertun.

8Yaqumeng aciatgun yinrarnek unaterluteng. Taukut cetaman kegginait cetaman-llu yaqruit waten ayuqluteng:

9yaqruit agtuusngalluteng; pektaqameng tamarmeng ataucikun pektaqluteng temteng tuigcuunaki.

10Kegginait-llu ayuqluteng: tamarmeng ciuqamegteggun kegginarluteng yinrarmek, qamiqumeng-llu tallirpilirnerakun kegginarluteng yugtutulinrarmek, iqsulirnerteggun-llu kegginarluteng kuluviim angucalum kegginaanek, tunumegteggun-llu kegginarluteng yaqulegpinrarmek.

11Kegginait tuaten ayuqut. Yaqruit nengingaut qulaitgun, tamarmeng yaqurluteng malrugnek, allam yaquk agtuumalukek, malruk yaqugkenka temseng patumaluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Tamarmeng cetamatmun caumallerteng caumaluteng, tua-i quyurmeng piyullermeggnun ayagyugngaluteng, tuigtevkenateng.

13Qukaatni taukut unguvalriit ekualriatun kenurratun ayuqellriamek pitangqertuq, uitaksaunani kesianek angitaarturalriamek taukut unguvalriit akuliitgun. Keneq ek'ullalartuq kalluum kenrinek pircirluni.

14Taukut-llu unguvalriit cukaluteng utqetaarluteng kalluum kenerpallartellratun cukataluteng.

15Tangvainanemni taukut cetaman unguvalriit tangertua cetamanek akalrianek nunamun tut'ellrianek, tamarmeng unguvalriit caniitnun.

16Tamarmeng cetaman akalriit ayuqurluteng; tangellrat taqumallrat-llu waten ayuqut: teggalquqegtaartun qevlercetellriatun; tamarmeng cetaman akalriit ayuqurluteng, piliaqumaluteng akalriak malruulutek atateklutek canirusngalutek.

17Ayagaqameng ayalartut tuigcuunateng iliitnun cetaman caumallermeng tungiitnun.

18Taukut cetaman akalriat menglerluteng tegguterluteng-llu; menglait kassutmun iinek patumaluteng.

19Unguvalriit-llu ayagaqata, akalriat maligtelarait caniatgun; nunamek-llu qerratartaqata taukut-llu akalriat qerratartaqluteng.

20Taukut unguvalriit ayagalartut piyugtacimegcetun, akalriat maligtaquuralarait elucirtuumiiceteng taukut unguvalriit.

21Tua-i unguvalriit ayagaqata, taukut-llu akalriat ayalartut; nangertaqata nangertaqluteng; qerratartaqata nunamek akalriat maliggluki qerratartelartut; tua-i-wa unguvalriit anernerat uitiimi akalriani.

22Taukut-llu unguvalriit qamiqurrita qulait pitangqertut qilakutarngalngurmek piliaqumalriamek qitngirnarqelriamek cikunguamek.

23Taum-llu qilakutarngalnguum aciani nangengqaut yaquit nengingaluteng, ilameng tungiitnun; allagnek-llu yaqumeggnek temseng patumaluku.

24Tengellratni niitaqa yaqruita nepiit; nepengqertut imarpiim qairin ellerrartellratun, anguyagterugaat nepiicetun, Artuqailnguum Agayutem eriniitun. Mic'ameng yaquteng atrartait,

25tau͡gaam cali nepmek pitangqertuq quliitni qilakutarngalnguum uitalriim quliinek.

26Tamatum-llu qilakutarngalnguum quliini atanruviim aqumlleratun ayuqellriamek pitangqertuq, tangellra teggalquqegtaartun sapphire-aatun ayuqluni; aqumgalriartarluni-llu atanruviim aqumllerani tangellra yugtun ayuqluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Quliigni uategken tangertua qevlercelngalngurmek punernertun, tuar-tang kenrungalnguum caqumaluku, aciagni-llu uategken cali kenrungalngurtun ayuqluni tanqigceñani tamarmi avatiini.

28Tamalkuitnek qaralirluni ellallirqan agluryam qaraliqtukainek. Una qitngirnarqeqapiaralria tanqiuguq nasvagtii Atanrem uitacian.

Agayutem Qayagauraa Ezekiel-aaq Prophet-aarusqelluku

Man'a tangrramku putua nunamun. Tua-llu erinamek niitua.

Ezekiel 2

1Waten qanrutaanga, “Tuquarkaulriami yugmi, nangerten. Qanellguteksugamken.”

2Erinam qalarusnginanrani Agayutem anerneran tutaanga nangercellua-llu; niitaqa-llu qalarutellrania.

3Qanrutaanga-llu, “Tuquarkaulriami yugmi, ayagcetqataramken Israel-aam yuinun, atanruviatnun inglulitaaryulriit wangnun; maa-i cali inglulitaalartut, ciuliateng ayuqluki.

4Asvaitut takaqevkenii-llu, taumek ellaitnun ayagcetqataramken qanrutesqelluki Wii, Artuqailnguq Ataneq, qanerkamnek ellaitnun.

5Niicugning'e'rmeng wall'u niicugniyuumileng'e'rmeng (tua-i-wa inglulicukapigcameng) nallunriciiqaat prophet-aaq akunlemeggni uitallrucianek.

6“Tau͡gaam elpet, tuquarkaulriami yugmi, aliksaqunaki, qalarutengraatgen-llu qanellritnek alingyaqunak. Umyuarteqsaaqeciquten naunerrluut cukilanat-llu akuliitni uitayukluten, ilagallrat ayuqeciquq ciissirpagnun nunalguciutellriatun. Tuaten pingraan, qanellritnek alingyaqunak, wall'u tangcurlagallritnek caceskicaqunak, tua-i-wa inglulicukapigcameng.

7Qanrutkesqellemnek qanrutniaten niiciiqut wall'u niisngaitut. Neq'akekiu inglulicukapigtellriaruciat.

8“Tau͡gaam elpet, yugmi tuquarkaulriami, niicugniu elpenun qanerkaqa; inglulitaalriaruyaqunak taukucetun. Qanren aitaresgu nerluku-llu cikiuteka elpenun.”

9Tangertua unatmek yagingalriamek tungemnun kalikarmek imegyaramek tegumiarluni.

10Unatet ciuqamnun kalikaq sagtaat, maaten piaqa igangqellinilria manumikun tunumikun-llu, tuani igausngaluteng umyuiqnat, qivrum nepuatai, nangtequtet-llu.

Ezekiel 3

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Cali qanrutaanga, “Tuquarkaulriami yugmi, neriu una kalikaq; nutaan-llu ayagluten qalarucarturluki Israel-aam yui.”

2Tua-i qanqa aitartaqa, cikiraanga-llu kalikarmek imgumalriamek neresqelluku.

3Qanerluni, “Tuquarkaulriami yugmi, neriu una kalikaq cikiuteka elpenun; aqsaqun imirru taumek.” Wiinga-llu ner'aqa; nerellra saarralarninaqluni evegtaat neqkauciicetun.

4Agayun-llu qanertuq, “Tuquarkaulriami yugmi, ullagluki Israel-aam yui qanruski qanrutkesqellemnek.

5Ayagcetqatanritamken yugnun allayugmek wall'u caperrnarqellriamek qaneryaralegnun, Israel-aam tau͡gaam yuinun.

6Ayagceskumken angelrianun atanruvignun nallunarqellriamek qaneryaralegnun, taringesciigalkevnun ellaita niicugniyaraatgen.

7Tau͡gaam Israel-aam yuin tengrutekluten niicugningaitaatgen; wang'ung'e'rma-llu niicugniiyuumiilkiitnga; umyuarteng atuamegteggu ircaqumegteggun tuaten asvaunateng.

8Waniwa asvairuceciiqamken piqainaunrirtelluten-llu ellaicetun.

9Qiurtun pektayiirucetamken; diamond-aatun tegtariluten; aliksaqunaki, wall'u tangcurlagangraatgen caceskicaqunak, tua-i-wa inglulicukapigcata.”

10Cali waten Agayun qanertuq, “Tuquarkaulriami yugmi, tamalkuita elpenun qanerkanka ircaqurpenun qemageskiki, neq'akekiki-llu tamalkuita elpenun qanellrenka.

11Nutaan-llu ayakina nunameggnek ayaucimallernun, yugpenun, qanrulluki-llu wiinga, Artuqailngurmi Atanermi, qanruyutemnek ellaitnun, niillit wall'u niitenrillit.”

12Tua-llu Agayutem anerneran nalugaanga, niitua-llu tunumnek qastulriamek erinamek qanelriamek, “Nanraumali ucurnaa Atanrem qilagmi pakmani!”

13Niitanka yaqruit unguvalriit yaqiulriit ataucikun, akalriat-llu nepait, qastutaluteng nunam pektellratun.

14Atanrem-llu pinian tukniluni tutaanga, Anerneran-llu ayautellrania, umyuaqa assiituq qenerrlua tuaten;

15tekitanka-llu nunameggnek ayagcecimallret Tel Abib-ami, Kuigem Chebar-am canianelngurmi, tuani-llu uitalua ilagarluki ernerni malrunlegni, irr'ilua tangllemnek niitellemnek-llu.

Atanrem Ezekiel-aaq Cucukaa Murilkestenḡusqelluku

16Erenret-llu malrunlegen kinguatni, Atanrem qaneryaraa taiguq wangnun:

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17“Yugmi tuquarkaulriami, murilkestenngurtamken Israel-aam yuinun. Ellaitnun egmirtelarciqaten aarcirtuutet taitellrenka elpenun.

18Assiitellriamun yugmun qanquma, ‘Pinritevkenak tuquciquten,’ elpet-llu aarcirtunrilkuvgu umyualinqigcesqelluku unguvani anirturnaluku, tauna assiilngurtuumaluni tuquciquq; tua-i tuqullra tusngavkarciqaqa elpenun.

19Tau͡gken yuk assiitellria aarcirtuquvgu, umyualinqigtenrilkuni-llu assiilnguq atullerminek, wall'u assiitellrianek caliaminek, tuquciquq assiilngurtuumarmi; tau͡gaam elpenek anirtullruciquten.

20“Tau͡gken cali, yuk ellualria tuigeskan elluaruciminek, assiilnguq-llu aturluku, wiinga-llu paallautekaanek elliikuma ciuqerranun, ellii tauna tuquciquq; elpet-llu aarcirtullrunrilavni assiilnguminun tuquciquq, ellualriit-llu caliallri umyuaqngaitanka; tua-i tuqullra tusngavkarciqaqa elpenun.

21Tau͡gken ellualria aarcirtuquvgu assiilngiisqevkenaku, elliin-llu assiilnguq atunrilkaku, unguvaciquq, aarcirtuutni ciuniuramiu; elpet-llu tua-i cali elpenek anirtullruciquten.”

Ezekiel-aaq Qanerciigaciiquq

22Atanrem tuanlucian pinia elpegnarquq wangnun; qanrutaanga-llu, “Nangerrluten ayii kuignayugmun, tuani qalaruciiqamken.”

23Tua-i nangerrlua ayagtua kuignayugmun; tuani-llu tangrraqa ucurnaaAtanrem, tangellrucimtun Kuigem Chebar-am caniani. Iquunga palurma nunamun.

24Tau͡gaam Anerneq itertuq wangnun, nangerrlua-llu. Ataneqqanertuq wangnun, “Uterten kingunerpenun paluyulluten-llu enem iluanun.

25Tuquarkaulriami yugmi, qillerqumaciquten ilavkugnek, anesciiganak ilagarciiganaki yut'en;

26alunguten nalavkarciqaqa qalarcesciigaciiquten-llu aarcirturciiganaki ukut inglulicukapigtellriit yuut.

27Tau͡gaam qalarutenqigeskumken qalarcaurcetenqiggluten-llu, qanruciiqaten, Waten qanertuq Ataneq Agayun wii, Artuqailngurmi Atanermi, qanllemnek. ‘Waten qanertuq Ataneq Agayun’; niitarkaulria, niilli; niicuumiilnguq-llu, niitenrilli; tua-i-wa inglulicukapigcameng.”

Ezekiel 4

Ezekial-aam Piunguarluni Nasvagaa Jerusalem-aam Kassugusngallerkaa

1Agayun qanertuq, Tuquarkaulriami yugmi, aqvaten teggalquliamek ciuqerpenun-llu elliluku, qaingakun-llu cet'raluten nunarpaguamek pilinguarluten Jerusalem-aamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Tua-i-llu tarenraliluku nunarpiim kassugusngallra, ilutulrianek elliiluten, nunamek-llu qertuluni taqumalriamek, pelateka'arvignek, uqamailngurnek-llu muragpagnek casgut navgurcuutaitnek uivetmun.

3Cavigmek-llu manigyaarmek tegulluten elliluku qacarnertun ayuqluku akulevtegnun nunarpaguaq-llu. Elpet caumaluku nunarpaguaq. Anguyagtet kassugusngaat, elpet tua-i taunguluten kassugusngastii nunarpiim. Una nallunailkutauciquq Israel-aam yuinun.

4“Tua-llu inarten iqsulirneren atliqluku, elliciqaqa-llu Israel-aam yuin anucimirqecetaarutiit elpenun; tuaten inangqallerpet taktaciatun anucimirqecetaarutkaat elpet aturciqan.

5Ernernek yuinarnek akimiaq cetamanek qulnek cipluku (390) cuq'lirluten piamken, amllertaciluki allrakut ellaita anucimirqecetaarumallerkaat. Tuaten pitalriamek elpet aturciqan anucimirqecetaarutkaat Israel-aam yuin.

6Taukut-llu erenret iqukliskata cali aipiriluten inarciiquten, tallirpilirneren atliqluku, aturluku-llu Judah-m anucimirqecetaarutkaa. Ernerni yuinaagni malrugni tuaten inangqaarkauluten, erneq atauciq allrakutun ataucitun pitaarkauluni.

7“Tangvaggu avatairumallra Jerusalem-aam. Tengluun arulalluku nunarpiim tungiinun, qalarutniaran ciunerkaanek.

8Wii qillerqeciqamken mumigcesciigatevkarluten nunarpiim kassugusngallran taktaciatun.

9“Kitaki tegulluten mukaarkamek wheat-amek, barley-mek, papinek, lentil-aanek, millet-aamek, spelt-amek-llu, qantamun-llu ekluki avukulluki kelipaliluten. Inangqallerpet taktaciatun, ernerni yuinaat akimiaq cetamanek qulnek cipluku (390), tuaken nerlarciquten.

10Ernerpak neqkarpet uqamaltacia cuqcimaciquq pingayunlegnek ounces-aanek; ataucirqumek nerlarciquten ernerpak.

11Meq-llu merkan cuqcimaciquq malrugnek saskagnek, ernerpak ataucirqumek mel'arciquten.

12Tauna-llu ner'arkaugan yugnun tangvagtelluten, uuqaarluku murirluten kinreskainek yuut anaitnek.”

13Ataneq-llu qanertuq, “Mat'um nallunairaa Israel-aam yuin nerlallerkaat menuulrianek Alerquutem inerquusngakainek peksageskumteng nunakumanrilngurnun allanun.”

14Wiinga-llu qanertua, “Arenqiapaa, Ataneq Agayun! wiinga-tang menuurteksailngua wangnek; ayagyuarraanemnek una engelkarrluku nereksaitua camek ellminek tuqullermek, wall'u ungungssit allgullratnek, wall'u kemegmek assiitellriamek iqmiksaunii.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Tua-i Agayun qanertuq, “Kitaki-wa tua-i, kuluviit anaitnek murilarceciiqamken yuut anaitnek pivkenak, tamakut aturluki kelipalilarniartuten.”

16Cali-llu qanrutaanga, “Tuquarkaulriami yugmi, kelipautairucetqataranka Jerusalem-aam yui. Tuanelnguut yuut nanikuaciqut ciunerkairulluteng cuq'lirluteng nerlangkuneng mer'aqluteng-llu.

17Waten piciqanka nuuqit'ngevkarluki neqkaitnek mermek-llu, tangertaagutesqelluki-llu ciunerkaunaki, kemgiutesqelluki-llu anucimirqecetaarumallratni.”

Ezekiel 5

Ezekiel-aam Nuyani Kepliarai

1Ataneq-llu qanertuq, “Tuquarkaulriami yugmi, ipellriamek nuussirpagmek teguten; keligki-llu nuyaten ungaten-llu aturluku. Uqamaltassiarcuutegnek-llu piluten pingasuirrluki avegki nuyaten.

2Pingasuingit ekuaniaten nunarpiim qukaani, avatairumallra nunarpiim iqukliskan; pingasuingit-llu nuussirpagkun kepurluki tarrarrluten nunarpiim elatiini; pingasuingit-llu anuqmun tengtelluki, malirqeraciqanka nuussirpamnek tegumiarlua.

3Ilaitnek carrarnek teguciiquten, qillrulluki-llu ulikutarpet akuanun.

4Tuamta-llu cali taukut ilarraitnek teguciiquten, kenermun-llu eggluki, ekuavkarluki. Tuaken keneq ayuciquq tamiinun Israel-aam angayuqauvianun.”

5Artuqailnguq Ataneq qanertuq, “Tangrru Jerusalem-aaq; ellillruaqa atanruviit qukaatnun, nunat allat avatiini uitavkarluki.”

6Tau͡gaam Jerusalem-aaq inglulitellruuq alerquutemnun, nasvagluku assiitellriakun arcaqanrucini allani nunani, niicuillruluni nunani avatmini uitalriani. Jerusalem-aam ciuniuryuumiitellrui picirkiutenka alerquutenka-llu aturyuumiinaki.

7Taumek waten Ataneq Agayun qanertuq: Nunani allani avatevni uitalriani anagulluten uitauralriarunrilavet, picirkiutenka-llu piyuavikenrilavki aturpek'naki-llu, tau͡gken callerpegun maligtaquluki nunat avatevni uitalriit piciryarait.

8Taumek wii, Artuqailngurmi Atanermi, qanrutamci wii inglukesteksagutarpenga. Anucimirqecetaarciqamken-llu allanun atanruvignun tangvagtelluten.

9Tamalkuita-llu pellernarqelrialiaten pitekluki elpenun piciqua ciungani watqapik piksailkemnek, ayuqiinek-llu pinqiggngaunii pulenglluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Taumek ataita nerlarciqait qetunrateng akunlevceñi, qetunraita-llu nerlarciqait atateng. Anucimirqecetaarciqamken, anucimirqecetaarutma-llu unguvaluteng pellugtai cekavciiqanka natmun anuqem piciatun ayagallranun.

11“Taumek, unguvalua Agayutngucimtun, una qanelqaa ArtuqailnguumAtanrem agayuvika menuurcavgu uuminarqellriatgun akluvkun tamalkuitgun-llu pellernarqelrialiarpegun, wiinga iquciiqamken takumcuyugpek'nii.

12Yugpet pingasuingit tuquaciqut naulluutetgun palualuteng-llu nunarpiim iluani; pingasuingit nuussirpagkun iqucimaciqut elatiini nunarpiim; pingasuingit-llu cekavceciiqanka natmun piciatun anuqem ayagallranun, nuussirpak-llu caquanek amuluku maligciiqanka.

13“Tuaten ayuqluni eq'urtelqa ciumurciiquq nangviminun, qenertelqa-llu ellaitnun anciiqaqa wangnek cupuirlua; ellaita-llu nallunrirciqaat wiinga,Ataneq, qanellruciqa qungyaumallemni, qenertelqa ellaitnun tut'eskumku.

14Tamana ilaluku yuiruceciiqamken caunrilkumaciquten-llu allanek angayuqauvignek avatevni uitalrianek, cali kituraqamegteggen tangertevvet caunrilkelarciqaatgen negurluten-llu.

15“Caunrilkumaciquten, cangakuurutnguluten, aarcirtuutnguluten alingnarqelriaruluten-llu avaqlirpenun nunanun, anucimirqecetaaqumken qenerrlua angelriamek-llu eq'urrlua, assiitellriakun anucimirqecetaarluten, Wiinga, Ataneq, qanertua—

16pitegcautenka tuqunarqelriit elpenun ayagteskumki, pitegcautai piitnam, pitegcautai piunririlriim, ayagcetarkanka piunrirrnaluten, taiskuma piitnamek nangyuunaku elpenun, neqairucelluten-llu.

17Piitnaq ayagceciiqaqa ungungssit-llu yuilqurmiutaat, taukut teguiciqaiceci irniarpeceñek; cangerlak auk-llu elpeggun kiturciquk; nuussirpak-llu tuc'eciiqaqa elpenun. Wiinga, Ataneq qanertua.”

Ezekiel 6

Atanrem Atawakenritaa Agayutngualiyaraq

1Ataneq qanertuq wangnun:

2“Tuquarkaulriami yugmi, Israel-aam ingrii cauluki qanrutesqellemnek qanruski,

3waten qanrulluki: Elpeci, Israel-aam ingriini, niiciu Atanrem Agayutem qanellra! Waten qanertuq; AtaneqAgayun ingrinun qeminun-llu, ilutulrianun kuignayugnun-llu: Tangerrluku, wiinga, tungaunii wiinga, nuussirpagmek taiciiqua elpeceñun, Piunrirciqanka-llu agayutnguanun agayuyaraci.

4Ekuavici yuiruciiqut, aruviarnek-llu ekuavici navguumaciqut; tuqumalriit-llu temait egciiqanka agayutnguarpeci ciuqerritnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Ellilarciqanka-llu Israel-aam yuin tuqumalriit temait agayutnguarita ciuqerritnun; cekavciiqanka-llu enrit ekuavigpeci avataitnun.

6Nani tamiini uitavigpeceñi nunarpaci yuiruciiqut, agayularvici-llu piunriumaluteng, tuaten tua-i ekuavici yuiruciiqut piunriumaluteng, agayutnguaci navguumaluteng, aruviarnek ekuavici ilevcimaluteng, piliaqelalci perriumaluteng.

7Yuut tamiini tuqucimaciqut, unegtaulriit-llu nallunrirciqaat wiinga Atanruciqa.

8“Tau͡gaam ilait tuqurqilrianek anagceciiqanka cekavcimaciqut-llu allanun angayuqauvignun,

9tamaanciiqut nunameggnek ayagcecimaluteng. Tamaantellermeggni-llu neq'erciqaatnga nallunrirluku wangnun anucimirqecetaallrucirteng kasngunarivkarluki-llu, tua-i-wa ukverilnguut ircaqumegteggun unitellruatnga cucukevkenii wii agayutnguat tau͡gaam cucukellruitki. Assiilnguut-llu atullrita ellaitnek cumaciyaguceciiqai, pellernarqellriit-llu atulteng pitekluki.

10Nallunrirciqaat-llu wiingaAtanruciqa, ellmikun-llu qanellrunriluciqa qanllemni makut ellaitnun tuc'etarkauniluki.”

11Artuqailnguq Ataneq qanertuq, “Unaceci ulugciki! It'gaci tup'allaraciki! Qiaci angniinaci assiitellriit, pellernarqelriit Israel-aam yuin atullri pitekluki, tua-i tuquarkaungata anguyagkun, piitnakun, cangerlagkun-llu.

12Yaaqvanelnguq cangerlagkun tuquciqut; canimelnguq-llu nuussirpagkun tuquciquq; uitatqaumaluni-llu unguvalria piitnakun tuquciquq. Tuaten ayuqellriakun angelria qenertelqa pellugceciiqaqa.

13Nallunriciiqerci-llu wiiAtanruciqa, ilameng tuqumalriit temait sagingakata akunliitni agayutnguat, ekuaviit-llu avataitni, sagingaluteng tamarmeng qertulriit qemit qaingitni, tamarmeng ingrit kangritni, tamarmeng napat meculget aciatni, tamarmeng-llu cuyalilriit napat oak-at aciitni, nani tamiini elliivik'lallritni narnirqellrianek tamalkuitnun agayutnguameggnun.

14Aa-ang, unatenka yagciiqanka ellaitnun inglukluki, nunat-llu uitaviit tamalkuita yuiruceciiqanka uitaviksunairulluki, yuilqumek ayagluku Riblah tekilluku. Nutaan tuani yuut tamarmeng nallunriciiqaat wii Atanruciqa.”

Ezekiel 7

Israel-aam Iquklitlerkaa Canimelliuq

1Atanrem qanrutaanga,

2“Tuquarkaulriami yugmi, waten qanertuq AtaneqAgayun Israel-aam yuin nuniitnun: Iquklituq! Cetamanun nunam tamarmi kangirainun iquklitlerkaq tekituq!

© 2012, American Bible Society.

3“Israel-aam yuini, iquklitlerkam tekitaaci, eq'urtelqa petuiqataraqa elpeceñun, cuqtarkauluci-llu caliallerpeciuggun; anucimirqecetaarciqamci-llu tamalkuita pellernarqelrialialci pitekluki.

4Tangrrinarngaitamci, tuaten-llu takumcukngaunaci; taúgaam anucimirqecetaarciqamci pellernarqelriit caliaci pitekluki. Nutaan nallunriciiqerci wiinga Atanruciqa.”

5Waten qanertuq Ataneq Agayun: “Pillugnarqellriit kinguqliqu'urluteng tuciiqut elpeceñun.

6Iquklituq. Allamek pikartairutuq. Iquklitlerkaci tekituq.

7Assiitellriim tekitarkaqlerpeci waniwa tekitaaci, elpeci nunam yuini; pillerkaq tekituq, erneq canimelliuq, erenra aakulagnam, nunaniryugluni qayagayarauvkenani ingrit qaingitni.

8“Waniwa ak'anivkenaku kuvciqaqa eq'urtelqa elpeceñun, qenertelqa-llu aturciqaqa elpeceñun, cuqluci-llu caliarpeciuggun, anucimirqecetaarciqamci-llu tamalkuitnek pellernarqelrialiarpeceñek.

9Tangrrinarngaitamci-llu, tuaten-llu takumcukngaunaci; anucimirqecetaarciqamci umyualngunarqellriit piciryaraci pitekluki. Nutaan nallunriciiqerci wiiAtanruciqa, piunriritulua.”

10Erenra piunririlriim agiirtuq! Nangciyaraq anagutuq. Pivaksaraq ilaviirutuq.

11Nangciyaraq naugiuq assiilngurmek amllerivkarluku; kina iliit uitangaituq, wall'u nuuqitenritellrat, wall'u tukuutait; kitumek-llu ellmeggni pinrulriamek ilangqerrngaitut.

12Pillerkaq tekituq, erneq canimelliuq. Kipucaraq tuneniaryaraq-llu caungairuciiquq, tua-i-wa qenerta yugugarnun tamalkuitnun tusngiin.

13Tuneniartem tegunqiggngaitaa ca akluni tunellni unguvallermeggni. Tua-i-wa qenerta yugugarnun tamalkuitnun tusngiin; angicimangaituq-llu. Yuut assiitellriit anagciigatut.

14Cupu'uryaraq cupsaaqaat upluteng-llu; taúgaam anguyagyartulriartaituq, tua-i-wa qenertelqa yugugarnun tamalkuitnun tusngiin.

Assiilngillran Israel-aam Anucimirqecetaarutii

15Nunat tumyaraitni calluagut, naulluunaq piitnaq-llu enet iluatni uitauk; yuilqumi uitalria anguyagmi tuqutaat; nunarpagni-llu uitalria cangerliim piitnam-llu nerciqaak.

16Ilait anagluteng qimakuneng, ingrini uitaciqut, yaquliyagartun uitaviteng kuignayuut uniskaicetun unguvangnaqluteng, tamarmeng yuuniaraluteng assiilnguteng pitekluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Tamarmeng unatait cirlaurtut, ciisqurrit-llu pinianateng tuar mertun ayuqluteng.

18Missuullernek aciiqut, uulegciiqut-llu; kasnguyullrat tamarmeng kegginaita tangellratgun nallunaituq, qamiqurrita nuyait keligaumaciqut, tamarmeng-llu kiaresngiaciiqut.

19Qerrirliuteteng egtait tumyaranun, suulutaarutait-llu pellernarqellriatun ayuqut; qerrirliutiita suulutaarutiita-llu aviutesciigatait tuani erenrani Atanrem eq'uqertiin; umyuameng piyuutaitnek camirutkesciigatait wall'u aqsiluteng neresciiganateng akikluki. Suulutaam qerrirlim-llu ciuliqagtellruit assiilngurmun.

20Teggalquqegtaaraat kenuguteteng ucuryagutek'lallruit, tau͡gaam tamakut aturluki pellernarqellrianek agayutngualillruut canek-llu allanek pikameggnek uuminarqellrianek; taumek wiinga menuulriatun ayuqlirivkarciqaqa ellaitnun.

21“Allanernun nunat allat yuitnun teglegluku teguvkarciqaqa, nunam-llu yuinun assiitellrianun uayaaraqevkarluku; taukut-llu menuurciiqaat.

22Kegginaqa tuigciiqaqa taukut tungiitnek, qunukataqa Agayuvigpak menuurrniaraat; teglengalriit iterciqaat pellernariluku-llu,

23yuirucelluku. “Ca tamarmi ayuquciitnariuq nuna muirumauq tuqucilrianek nunarpiit-llu muirumaut nangcilrianek.

24Yurrluunqurrait atanruviit taivkarciqanka enait piksagutesqelluki; ucuryagutek'lallrat piniat arulairciiqaqa, agayularviit-llu pellernariciqait.

25Tememun umyuamun-llu tuknilria nangteqnaq tekiskan, yuarciqut uitanqegcitmek, tau͡gaam nani uitanqegcicetangqerrngaituq.

26Assiitellriit arenqialluguterpiit kinguqliqu'urluteng tuciiqut, qanemcit-llu niicuuminailngurnek taqsuunateng tekirqeciqut; prophet-aat aguaguciiqsaaqait qanrutkesqelluki tekitarkat tangellrit. Tau͡gaam prophet-aat camek elitnaurutkaiciiqut yugnun, ciulirneret-llu ayuqucirtuutekaunateng.

27Angayuqaq tuquilriatun ayuqeciquq, atanerruaq-llu ciunerkairuciiquq, yuut-llu uullegciiqut alingem ugaani. Ellaita piciryarait maliggluki wii piciqanka, cuqciiqanka-llu ellaita cuqciyaraicetun; ellaita-llu nallunriciiqaat wii Atanruciqa.”

Ezekiel 8

Ezekiel-aam Aipiriluni Agayutmek Tangrruallra

(8.1—10.22)

Agayutnguanun Caumalriit Jerusalem-aami

1Allrakut arvinelgatni, iralut arvinelgat tallimanek ernengqerluku, enemni aqumgaurainanemni, Judah-m ciulirneri aqumgaluteng ciuqamni, alqunaqAtanrem Agayutem pinia wangnun tut'ellruuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Ciugglua tangertua yugtun elucilegmek; qukaminek ayagluni acitmun temii ayuquq kenertun, qukaminek-llu qulmun ciqinqerluni punernertun qevlercaumalriatun ayuqluni.

3Yagtaa-llu unacetun elucilek, qecugmiglua-llu nuyamkun. Tua-llu wani tangrruami Agayutem anerneran nalugaanga akunliignun nunam qiliim-llu, ayaullua-llu Jerusalem-aamun. Agutaanga-llu iteryaraan ilulirneranun negeqliim ikirtuqaan Agayuvigpiim, tuani agayutnguaq uitauq Agayutem eq'ukekii.

4Tuani-llu tangrraqa qitngirnarqelria tanqik nasvagtii Agayutiin Israel-aam uitacian, tangllemtun ayuqluni Chebar-am Kuigan caniani uitallemni.

5Agayun-llu qanertuq wangnun, “Tuquarkaulriami yugmi, iigken nalugluk negeqvam tungiinun kiarten.” Tua-i iigka nalugagka negeqvam tungiinun, kiarrlua tangertua, neglirnerani ekuaviim ikirtuqaan, iteryaram caniani, agayutnguaq una Agayutem eq'ukekii.

6Agayun-llu qanertuq wangnun, “Tuquarkaulriami yugmi, tangrran-qaa ukut yuut caliarat? Tangerki angelriit pellernarqellriit Israel-aam yuin caliarit maani, ayagtellua yaaqsigiinartellua tanqilriamek uitavimnek. Taug͡aam cali makuni arcaqanrulrianek tangerciquten.”

7Ayautaanga-llu iteryaraanun carr'ilnguum elaqliim, apertuullua-llu ukinermek qacarnermi.

8Tua-llu qanrutaanga, “Tuquarkaulriami yugmi, elagaa qacarnerkun.” Elagamaa-llu qacarnerkun maaten piunga amigtangqellinilria.

9Qanrutaanga-llu, “Iterluten tangerrsarturki pellernarqellriit assiilnguut caliarit wani.”

10Iterlua kiartua; tamaani-llu tangrranka qacarnermi pilinguat ayuqeliluki ciissirpiit allat-llu menuulriit ungungssit, allat-llu cali Israel-aam yuin agayuvikekait.

11Yuinaat-llu pingayun qulnek cipluku (70) Israel-aami ciuliqagtet tuanlluteng, ilakluku Jaazaniah Shaphan-aam qetunraa. Tamarmeng tegumiarluteng aruviarcuutnek, aruvirluteng taukut aruviaraat.

12Agayutem aptaanga, “Tuquarkaulriami yugmi, tua-i-qaa tangrraten Israel-aam yuin ciuliqagtain aassaqluteng caliarit? Agayuaqluteng enem iluani agayutnguanek imalegmi. Waten qanerluteng, ‘Atanrem tangvanritaakut. Nuna man'a cakaallrua.’”

13Cali qanrutaanga, “Tangerciqaten nutaan makuni arcaqanrulrianek pivkarluki.”

14Tua-i ayautaanga neglirnermun Agayuvigpiim iteryaraanun maniillua-llu arnanek qialrianek qivruluteng agayutnguamek Tammuz-aamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Aptaanga, “Tuquarkaulriami yugmi, tua-i-qaa taukut tangrraten? Taukut cali arcaqanritnek tangerciquten.”

16Tuani cali iluqlianun carr'ilnguan Agayuvigpiim ayautaanga. Tuani-llu Agayuvigpagmun iteryaram caniani elaturram ekuaviim-llu akuliigni tangertua yuinaq tallimanek cipluku (25) angutnek Agayuvigpak tunulluku, calaraq cauluku, ciktaalrianek agayuluteng akertem̄un piqarralriamun.

17Atanrem qanrutaanga, “Tuquarkaulriami yugmi, tua-i-qaa tamakut tangrraten? Ukut Judah-m yuin makut pellernarqelriit atuqengateng tangelten camirutkenritait sagcillerteng-llu nangtequtekaitnek yuut nuna tamiin patuluku. Qang'a, ilalqerluki atuqengateng tailuteng maavet Agayuvigpagmun tamakut atularait qenertelqa pikanirtelluku. Atam tangerqerki, eqcilaqiitnga naug̃g'un tua-i arcaqanrulriatgun pingnaqluteng! Tangrriu, elliigaqluteng napam avayaanek qengameggnun.

18Tamarmeng naspetarkaugaat eq'urtellma tuknitacia. Pinriceñarngaitanka takumcukngaunaki-llu. Qayagpagaluteng qastutacirmegcetun piicagyaaqeciqut wangnun, wiinga taug̃aam niicugningaitanka.”

Ezekiel 9

Jerusalem-aaq Anucimirqecetaarumauq

1Niitaqa Agayun qayagpagluni qanellrani, “Taici caskulgirluci anucimirqecetaartekaini.”

2Egmian-llu angutet arvinlegen taigut neglirnermek iteryaramek Agayuvigpagmun tamarmeng caskukameggnek tegumiarluteng. Maligluteng angutmek 'lumarraqegtaarmek aturarluni, igarvigkaminek tugumiarluni. Taingameng tamarmeng nangertut punernerem ekuaviim canianun.

3Qitngirnarqelria-llu ucurnarqucia Agayutiita Israel-aam yuin mayurtuq taukunek unguvalrianek uitavikellerminek arulairluni-llu Agayuvigpagmun iteryaramun. Atanrem-llu qayagauraa imna 'lumarraqegtaarmek aturalek.

4Atanrem qanrutaa, “Jerusalem-aam iluani tarralluten qauraitgun nallunailkuciryarturki yuut avirakestait umyuarniurutekluki-llu umyualngunarqellriit assiilnguut aturyukait nunarpagmi.”

5Niitaqa-llu Agayutem qanrutellrani taukut angutet, “Maligciu nunarpagkun ayagallrani tuqurqiluci. Ilakuiluci piyaqunaci, takumcuyugyaqunaci-llu.

6Tamalkuita tuqurqekiciki ak'allaurtengraata, ayagyuat angutet arnat-llu, mikelnguut-llu aanatuumaita. Taug̃aam agturyaqunaciki imkut qauramegteggun nallunailkuciumallret. Ayagnirluci waken Agayuvigpamnek piniartuci.” Tua-i taukut tuqurqiut ciukluki taukut ciuliqagtet nangengqalriit Agayuvigpagmi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Agayutem qanrutai, “Caalluurciu Agayuvigpak tuqumalriit temaitnek imirluki Agayuvigpiim elaqlii. Caliarkiutsi caliaqiciu.” Tua-i taukut ayagluteng tuqurqiut nunarpagmi.

8Tuqurqiinanratni-llu wiinga kiima uitaunga, nunamun palurrlua qayagaurtua, “Ataneq Agayun, Jerusalem-aaq-qaa qenrutem ugaani Israel-aam yui un'gartellret tamalkuita tuquteqataraten?”

9Agayun kiuguq, “Arcaqanrulriaruut Judah-m, Israel-aam-llu yuin assiilnguut atullrit. Tuqurqilriaruut nunami tamalkuan Jerusalem-aami assiilnguq amllerivkarluku. Qanraqluteng wangnun nunaseng cakaallruniluku, wangnun-llu tangeqsaitniluteng.

10Wiinga takumcukngaitanka; ellaita ilameggnun pilallruciicetun, wiinga-llu tuaten piciqanka.”

11Tua-llu imum 'lumarraqegtaarmek aturalgem waten qanrucarturaaAtaneq, “Caliaqesqellren ak'a caliaqellruaqa.”

Ezekiel 10

Ucurnaan Agayutem Agayuvigpak Unitaa

1Kiartellemni-llu tangertua qilakutarngalngurmek quliitni cetaman unguvalriit quliitni-wa atanruvigtun aqumllertun ayuqellria sapphire-aaruluni teggalquqegtaaraunganani.

2Agayutem-llu qanrutaa angun 'lumarraqegtaarnek aturalek, “Akalriat akunliitgun piluten acianelnguut unguvalriit unateten imirluki kumalrianek kangiplugnek teguten. Tua-llu saggluki tamalkuan nunarpiim quliinun.” Wiinga-llu tangvagaqa Atanrem pisqellratun pillrani.

3Tauna itellrani unguvalriit nangerngallruut ungalalirnerani Agayuvigpiim, amirlum-llu imirluku iluqliat carr'ilnguq.

4Qitngirnarqelria-llu Atanrem ucurnarqucia mayurtuq taukunek unguvalrianek, arulairluni-llu Agayuvigpiim iteryaraanun. Amirlum-llu imiraa Agayuvigpak, elaqlia-llu tanqigpagluniAtanrem ucurnaanek.

5Taukut-llu unguvalriit yaqruita nepait niitnaqluni elaqlirmek carr'ilngurmek. Nepiitun Agayutem Artuqailnguum eriniitun ayuqluni.

6Imna-llu 'lumarraqegtaarmek aturalek Atanrem alerqullrani kenermek tegutesqelluku akalriat akuliitnek acianelnguut unguvalriit, tauna angun iterluni nangertellruuq taukut akalriat iliita canianun.

7Unguvalriit-llu iliit yaggluku unatni kenermun akunlemeggni uitalriamun, tegutuq kumalrianek kangiplugnek elliluki-llu unatainun taum 'lumarraqegtaarmek aturalgem. Taum-llu teguluki kumalriit kangipluut an'uq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Cali murilkanka taukut unguvalriit yinraungalngurnek unatengqellinilriit yaqumeng aciitgun.

9Cali-llu tangrranka cetamanek akalriartangqellinilria, tamarmeng ayuqluteng, caniitni taukut unguvalriit. Taukut-llu akalriat teggalquqegtaartun chrysolite-atun ciqinqerluteng.

10Tangellrat taukut akalriat ayuqu'rtut, akalriak malruulutek atateklutek canirusngalutek.

11Taukut unguvalriit ayagaqameng ataucikun ayagyullermeggnun ayalartut tuigtevkenateng.

12Taukut temait, tunuit, unatait, yaqruit, akalriat-llu patumaluteng iinek.

13Niitua-llu erinamek aterpagtelluki taukut akalriat waten, “Uivaalriit akalriat.”

14Tamarmeng unguvalriit cetamanek kegginarluteng. Ciuqliq kegginaq angucalum kuluviim kegginaqluku, aipaa-llu yinrauluni, pingayuak-llu yugtutulim kegginaqluku, cetamiit-llu yaqulegpiim kegginaqluku.

15Taukuuluteng unguvalriit tangellrenka Kuigem Chebar-am caniani. Unguvalriit qerratartaqata

16pektaqata-llu unguvalriit ayagaqata, taukut akalriat maligtelarait. Yaquteng-llu nenglluki tengqata'arqata, taukut cali akalriat maligtelarait.

17Unguvalriit arulairaqata akalriat-llu arulailartut; teng'aqata-llu, akalriat maligtaqluki, tua-i-wa unguvalriit ataniumiimegteggu akalriat caurallrat.

18Qitngirnarqellriim-llu Atanrem ucurnarqucian unitaa Agayuvigpiim iteryaraa nugtarrluni unguvalriit quliitnun.

19Tangvainanemni unguvalriit yaquteng nenglluki teng'ut qulmun nunamek, taukut-llu akalriat maliggluki. Agayuvigpagmun-llu iteryaramun calaralirnermi arulaiqerluteng, imna-llu qitngirnarqelria tanqik quliitni uitaurluni.

20Taukut unguvalriit elitaqanka, imkuuluteng tangellrenka aciani Agayutiin Israel-aam Kuigmi Chebar-ami.

21Tamarmeng cetamanek kegginangqertut, cetamanek-llu yaqurluteng, yinrarnek-llu unaterluteng yaqumeng aciitgun.

22Kegginait-llu ayuqluteng tangllemtun Kuigem Chebar-am caniani. Tamarmeng-llu ciutmun ayagaqluteng caqirteksaunateng.

Ezekiel 11

Jerusalem-aaq Akeqnerrlugcimauq

1Agayutem Anerneran naluglua ayautaanga calaralirnermun iteryaraanun Agayuvigpiim. Tuani caniani iteryaram tangertua angutnek yuinaq tallimanek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

cipluku (25), ilaluteng malrugnek ciuliqagtegnek, Jaazabiah-mek Azzur-aam qetunraanek, Pelatiah-mek-llu Benaiah-m qetunraanek.

2Agayutem qanrutaanga, “Tuquarkaulriami yugmi, ukuk angutek picirkiulartuk ayuqucirturiaqlutek-llu assinrilngurmek wani nunarpagmi.

3Qanlartuk, ‘Ataam enenek pililangniarartukut. Una nunarpak egalvagtun ayuquq, wangkuta-llu kemegtun ugkiusngalriatun ayuqluta, tau͡gaam egatem tungliliumalaraa keneq.’

4Taumek, tuquarkaulriami yugmi, pinarqutmek piki.”

5Atanrem Anerneran tutaanga, Atanrem-llu qanrutaanga mat'umek yuut qanrutesqelluki: “Israel-aam yuini, nallunritaqa camek qalarucirci, camek-llu picirkiurucirci.

6Tuqurqelci yuut amllerrata wani nunarpagmi amlleriameng tumyarat imangqertut tuqumalriit temaitnek.

7“Taumek, wii, Ataneq Agayun waten qanertua elpeceñun. Tua-i ilumun una nunarpak egalvauguq, tuqutellerpeci-llu temait kemguluteng! Qessange'rpeci anciiqamci Jerusalem-aamek!

8Nuussirpiit-qaa alikaci? Anguyaitnek taivkariciqua nuussirpalegnek anguyaasqelluci.

9Nunarpagmek waken anulluci tunciqamci ilakumanrilngurnun allanernun. Nunulillruamci tuqumek,

10nakmiin nunavceñi anguyagkun tuqucimaciquci. Nutaan yuut tamarmeng nallunriciiqaat wiinga Atanruciqa.

11Nunarpiim uum capkuciumangaitaaci egatem kemget imani capkuciumalauciatun. Anucimirqecetaarciqamci nani uitang'e'rpeci Israel-aam nuniini.

12Elpeci nallunrirciqerci wiinga Atanruciqa, cali nallunrirciqerci nunat allat alerquutait maligtellerpeceñi navgullruaci wiinga alerquutenka niisngavkenaki-llu wiinga picirkiutenka.”

13Qanrinanemni-llu Pelatiah tuquqertuq. Wiinga-llu ciklua nunamun qayagpaglua, “Qang'a, Ataneq Agayun! Tuqurqeqataraten-qaa nangluki unegtaulriit Israel-aam yui?”

Agayutem Akqutii Nunamek Ayagcecimallernun

14Atanrem qanrutaanga:

15“Tuquarkaulriami yugmi, yuut Jerusalem-aami uitalriit qalarutkaatgen nunalguteten-llu nunameggnek ayagcecimallret. Qanerluteng, ‘Nunameggnek ayaucimallret yaaqsissiyaagameng agayusciigatut Atanermun. Man'a nuna wangkutnun cikiutekellrua pikesqelluku.’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16“Taumek waten qanqina, ‘Waten Agayun Ataneq qanertuq: Ayagcetellrungramki allanun nunanun, cekavtelluki ayuqenrilngurnun nunanun, tamaani nunani uitallratni wiinga nayurciqanka.’

17“Taumek cali waten qanqina, ‘Waten Ataneq Agayun qanertuq: Ataam quyurciiqamci nunanek cekavcimallerpeceñek, Israel-aam-llu nunautii ataam elpeceñun piksagutelluku.’

18Tekiskuneng tamaavet nunamun ciqitniarait uuminarqellriit agayutnguat tamaanelnguut.

19Wiinga-llu ircaqruit nutaraurceciiqanka, umyuangevkarluki-llu cali nutaramek. Asvaunateng niicuipakallrat aug̃'arluku niisngalriarurceciiqanka.

20Nutaan alerquutenka atulangciqait picirkiutenka-llu niisngariluki. Wiinga-llu yuksagutarkauluki, ellaita-llu Agayuteksagullua.

21Taug̃aam imkut taqsugpek'nateng pellernarqellrianun agayutnguanun agayutulit anucimirqecetaararkauganka ellaita caliaratgun.” Ataneq Agayun waten qanertuq.

Agayutem Ucurnarqucian Jerusalem-aaq Unitaa

22Imkut unguvalriit tengaurata akalriat maligtait. Qitngirnarqelria-llu ucurnarqucia Israel-aam Agayutiin quliitni uitaurluni.

23Tauna-llu qitngirnarqellria nunamek ayiimi arulairluni ingrimun calaralirnermi uitalriamun.

24Tangrruamni-llu Anerneran Agayutem naluglua ut'rutaanga nunameggnek ayagcetanun Babylonia-mi. Tangrrualqa-llu catairulluni.

25Taukut-llu nunameggnek ayagcecimallret qanemcitanka makunekAtanrem nasvallrinek wangnun.

Ezekiel 12

Prophet-aam Qimagaullra

1Atanrem qanrutaanga waten,

2“Tuquarkaulriami yugmi, Ingluliculriit yuut akunliitni uitauten, iingqeng'e'rmeng tangerciigalnguut, ciutengqeng'e'rmeng-llu niitesciiganateng, arenqialameng inglulicukapiggluteng.

3“Kitaki, tuquarkaulriami yugmi, missuugmek upeskina qimagaulriim uptetukiinek, ayagluten-llu unugpailgan. Tamakunun yugnun tangertelluten ayagniartuten allamun nunamun. Aipaagni taukut taringyuartut inglulitaaryulriit.

© 2012, American Bible Society.

4Erenruluku upeskiu missuugen ayagcetaulriim pilauciatun, yugnun tangvagtelluten. Taum atakuani cali tangvagtelluten ayagcecimalriatun ayagniartuten.

5Tangvallratni enevet qacarnerakun ukiyulluten atmagkiuran tuaggun anetniaran.

6Nutaan-llu tangvagtelluten missuugen atmagluku, iigken paturraarlukek, natmun ayaucin tangerciigaliluku, tan'germun aneniartuten. Tamana tuaten pillren aarcirtuutnguuq Israel-aam yuinun.”

7Alerquumacimtun-llu tuaten pillruunga. Uptua missuugmek atmagarkamnek ayagcetaulriit pilauciicetun, atakuluni-llu tan'geraarallrani elagluku unatemkun ukiqaarluku enem qacarnera anua. Tangvagtellua-llu atmiurraarlua ayaglua.

8Unuaqunqigcan Atanrem qanrutaanga,

9“Tuquarkaulriami yugmi, tamakut Israel-aam yuin apqaungareskatgen qaillun picirpenek,

10qanruski camek wangnun Atanermun Agayutmun tamaaggun qalaruyuciat: Man'a qaneryaraq tusngauq atanerruamun Jerusalem-aam atanirturtiinun, yugnun-llu tamalkuitnun tuani uitalrianun.

11Qanruski tuaten pillruniluten nallunailkutauvkarluku ellaita qimagaullerkaatnun teguarurtellerkaatnun-llu.

12Atanerruam atanirturtiita atmagkiurani atmagluki unugmi qimagciquq qacarnerkun ellaita ukitellratgun. Iigni-llu caplukek patuciqak tangerciiganaku natmun ayaucini.

13Tau͡gaam wiinga kuvya nenglluku tuavet napceciiqaqa; ayaulluku-llu Babylonia-mun. Tauna-llu nunarpak tangerpailegmiu tuquciquq.

14Cekavceciiqanka-llu piciatun pistekellri atanirturillermini, ayuqucirtuastai, anguyagtai-llu, yuut-llu yuarciqait tuqutnaluki.

15“Cekavcimarikumteng-llu nunanun allanun nallunrirciqaat wiingaAtanruciqa.

16Amllenrilngurnun tau͡gaam pellugceciiqaqa unguvaluki anguyak, piitnaq, cangerliit-llu. Nunat tamakut yuita akunliitni uitallratni elpekesqelluki pellernarqellriit atulallrit nallunrirluku-llu wiingaAtanruciqa.”

Nallunailkutaa Uulegtellriim Prophet-aam

17Atanrem cali waten qanrutaanga,

18“Tuquarkaulriami yugmi, Qiivekina nerkuvet, uuleggluten-llu alingluten meq'uvet.

19Qanrutniaten atanruviim yui tamalkuita man'a qanruyutnguniluku Atanermek Agayutmek Jerusalem-aam yuinun unguvaluteng

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

nunameggni uitalrianun: Qiivluteng nerlarciqut, uuleggluteng-llu alingluteng mer'aqluteng. Nuniit-llu uayaumaciquq cairulluni, tua-i-wa tuani uitalriit alerquun atunrilatgu.

20Nunarpiit wanirpak yugyalriit piunriumaciqut, nuna-llu yuilqururrluni. Nutaan-llu nallunrirciqerci wiinga Atanruciqa."

21Atanrem waten qanrutaanga,

22"Tuquarkaulriami yugmi, ciin Israel-aam yuin una ayuqestassiigun qanrutkenqigtaalartatgu: 'Sass'at pellugturalartut, cali-llu cat-llu tuaten piciqningraiceteng piyuitelartat?'"

23Waten qanruski, Waten qanertuq Ataneq Agayun, ayuqestassiigun una taqevkarciqaqa Israel-aam yuin qanrutkenqigtenritniaraat. Waten tau͡gaam qanruski: Pillerkaq tekituq, cat-llu piciqniluki qanrutkelallrit piarkaurrluteng!

24"Israel-aam yui piciunrilngurnek tangrruanqiggngaitut, iqluurluteng-llu ciunerkamek qalartellrianek.

25Wiinga, Ataneq, qanrut'larciqanka, qanellrenka-llu piciurtelararkauluteng. Yaaqvaqaniumangairulluni-llu pillerkaat. Unguvainanerpeceñi, inglulitaaryugpakalriani, aarcirtuutekellrenka elpeceñun piciurceciiqanka. Waten qanertuq AtaneqAgayun."

26Cali Atanrem qanrutaanga,

27"Tuquarkaulriami yugmi, Israel-aam yui umyuartequt tangrrualten qalarutkelten-llu tekicugnaicukluki.

28Taumek waten qanruski, Waten qanertuq Ataneq Agayun: Qanrutkellrenka tamarmeng pinaciarngairutut, qanrutkellrenka tamarmeng piciurtarkaurtut. Wiinga Ataneq Agayun qanertua."

Ezekiel 13

Piciunrilnguut Angutet Prophet-aat Ciunerkaat Qanrutkumauq

1Waten qanertuq Ataneq Agayun,

2"Tuquarkaulriami yugmi, caunrilkuurki Israel-aam yuin prophet-aari ellaita umyuangutmeggnek qalartellriit. Qanrulluki-llu, niicugnilitgu-gguq Atanrem qaneryaraa."

3Waten qanertuq Ataneq Agayun: "Prophet-aat ukut usviilameng aarnarqellriamek ciunerkangqertut! Umyuangutmeggnek qalartelartut, tangrruaraqluteng-llu ellaita piyullermeggnek.

4Israel-aam yuini, prophet-aangqertuci catngunrilngurnek cangallruvkenateng kaviarni tarratellriani nunarpiit imenritni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Nayuryunritait nunarpiim qacarneri imumalriit, napartenqigcugpek'naki-llu qacarneret asvaicalriit anguyakata Atanremerenrani.

6Tangrrualartut piciunrilngurnek, iqluaqluteng-llu ciunerkamek qalartaqameng. Qanlaryaaqut wiinga ellmegteggun qalartelarnilua neryuniularyaaqluteng-llu wangnun qanllerteng piciurcetnayukluku, tau͡gken wiinga ayagcetellruvkenaki.

7Qanrut'laranka: Piciunrilngurnek tangrrualartuci, iqluurluci-llu ciunerkamek qalartelartuci. Qanlaryaaquci-llu wiinga qanllemnek qanlarniluci, amta-llu wiinga qaneqsaunii."

8Taumek waten qanertuq Ataneq Agayun, "Iqluurluci qalartelaavci, piciuksaunateng-llu tangrrualci, tamakut pitekluki wiinga ingluliramci.

9Anucimirqecetaararkaurtanka piciunrilngurnek tangrrualallret iqluurluteng-llu ciunerkamek qalartelallret. Ilalilarngaitaci yuunka quyurtaqata arenqiirturluteng; ateci-llu igausngangaunateng ilaulluki Israel-aam yuin atritnun. Nunavceñun uterrngaunaci. Nutaan nallunrirciqerci wiinga Atanruciqa Agayutngulua.

10"Tua-i-wa ukvercecatki yuunka iqluluki iqlutmurtelluki qanerluteng, 'Uitanqegciluta yuuciqukut,' uitanqegcinarqellriartailengraan. Yuunka qacarneliluteng teggalqunek nepyucirpek'naki, prophet-aat-llu taingameng tamana qacarneq qatellriamek mingugluku.

11Prophet-aat qanruski qacarnerat im'arkauniluku. Ellarvauceciiqaqa, kavciutelluku-llu, anuq'vautelluku-llu cali.

12Qacarneq-llu imkan yuut apciiqaiceci catngullrucianek qatellria mingullerci."

13Taumek Ataneq Agayun waten qanertuq, "Eq'uqerrlua anuq'vagceciiqaqa, ellarvagtelluku-llu, kavcirtelluku-llu qacarneq piunrirtelluku.

14Navgurciqaqa-llu qacarneq qatellriamek mingullerci tusnganri alairnatkaatnun. Qacarnerem imkuni tamarpeci tuquciiqaaci; elpeci-llu nallunrirciqerci wiinga Atanruciqa.

15"Qacarnerem imkut-llu qatellriamek mingugtellrin naspetarkaugaat eq'uqertellma tuknitacia. Nutaan-llu qanruciiqamci qacarneq catairutniluku imkut-llu qatellriamek mingugtellri,

16prophet-aat qanrutestellri Jerusalem-aam uitanqegciluki yuugarkauniluki uitanqegcinarqelriartailengraan." Waten qanertuq Ataneq Agayun.

Piciunrilnguut Arnat Prophet-aat Ciunerkaat Qanrutkumauq

17Ataneq qanertuq, "Kitaki elpet, tuquarkaulriami yugmi, tangerki arnat yugpet akunliitni qalarucilriit tekitarkanek. Qalaruski caliarat inglulirluku

18qanrulluki, Waten Ataneq Agayun qanertuq: "Elpeci arnani aarnarqelriamek ciunerkangqertuci! Mingqelartuci yuut iinrukaitnek talliranek, pelatuugnek-llu

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

yuut aturarkaitnek, yugnun tamakunun niisngarisqelluci. Piksugyaaqaat piniq unguvamek cikiqengyugngalria tuqumek-llu yuunka tamaaggun tegumiaqnaluki ellaita-llu aturnaluku pikameggnek tegutaarutekluku.

19Caunrilkelararpecia yum'a ciuqerratni unangengnaqluci mukaarkarrarmek kelipaquinermek-llu. Yuut pinarqutailnguut tuqutelaraci, tuqutnarqellriit tau͡gken unguvavkaraqluki. Tuaten iqluularaci yuunka, ellaita-llu ukveq'laraaci.”

20Taumek Ataneq Agayun waten qanertuq: Eq'ukanka iinrukiuraci tallirat. Aturluki tamakut yuum qaillun pimallerkaa nallunringnaq'laavciu. Tallirpeceñek tamakut qecugciqanka tamakutgun teguaqsagutelci teguaqenrirtelluki.

21Pelatuuci-llu cali qecugciqanka yuunka tamakutgun ukverrluki tegumiaqelci angilluki tuaten elpeceñun pimavkanqiggngaunaki. Nallunrirniarci wiinga Atanruciqa.

22“Iqluqullerpeciuggun tengruirucetelaraci ellualriit yuut, wiinga akngircuumiilkenganka. Assiitellriit-llu yuut umyualinqigcesciigatevkalaraci assiilngurmek atullratnek, ellmeggnek anirturyalriit tuqullerkameggnek.

23Tau͡gaam maa-i iqluurluci tangrrualalci piciunrilngurnek-llu ciunerkamek qanlallerci iquklituq. Aviuciiqanka yuunka elpeceñek. Nallunriisqelluku elpeceñun wiinga Atanruciqa.”

Ezekiel 14

Agayutem Agayutngualiyaraq Piyunailkaa

1Israel-aam yuin ilaita ciuliqagtet ullagaatnga nallunriryugluteng Atanrempisqutiinek.

2Atanrem qanrutaanga,

3“Tuquarkaulriami yugmi, ukut yuut cumigucilriaruut agayutnguanek assiilnguq-llu tamakutgun aturluku. Umyuartequt-qaa wangnun kiunayukluteng?

4“Taumek waten qanruski, Waten qanertuq Ataneq Agayun: Kina imna Israel-aam yuin iliit cumigucilria agayutnguanek assiilngiutekluki, tauna ullauskan prophet-aamun ellatessurvikluku, kiuciqaqa wiinga agayutnguarugain pikiuraatnek.

5Tamakut-wa agayutnguat alarcecatki Israel-aam yui avtelluki wangnek. Wiinga-llu umyuarteqsaaqngama kiutemkun ataam utercetnayukluki wangnun.

6“Taumek waten qanruski Israel-aam yui: Waten qanertuq Ataneq Agayun, umyualinqigci agayutnguanun caumallerpeceñek; caumanrirciki-llu pellernarqelrialiaci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7“Tua-i-wa Israel-aam yuini ilasi wall'u allanrulria nunavceñi avveskan wangnek agayutnguanun, tua-i-llu prophet-aamun ellatessuqan, wiingaAtaneq kiugarkaugaqa!

8Inglulirarkauluku-llu, cuqyutngurrluku-llu ilainun. Yumnun ilausngallranek aug̃'arciqaqa, tamarpeceñun nallunriisqelluku wiinga Atanruciqa.

9“Yuum-llu prophet-aaq iqluuqaku piciunrilngurmek kiuvkarluku, tuaten piciquq wiinga, Ataneq pivkaamni. Wiinga-llu aug̃'arciqaqa Israel-aam yuinek.

10Prophet-aaq ellatessurvikestii-llu ayuqellriamek anucimirqecetaarumaciquk.

11Waten piciqua Israel-aam yui avtesqevkenaki wangnek, caarrluurtesqevkenaki-llu assiilngillratgun. Wiinga yuk'arkaungamki, ellaita-llu wiinga Agayuteklua.” Waten qanertuq AtaneqAgayun.

Noah, Daniel-aaq, Job-aq-llu

12Atanrem-llu qanrutaanga,

13“Tuquarkaulriami yugmi, nuna assiilngiqan piciuvkenani-llu wangnun, yagglua piunrirciqanka neqkangutek'lallrit. Ayagceciciqua piitnamek tuqurqeciqanka-llu ayuqluki yuut ungungssiaraat-llu.

14Ukut-llu pingayun angutet, Noah, Daniel-aaq Job-aq-llu tuani yuullrung'e'rmeng elluaruciata anirturyarai kiingita ellaita nakmiin unguvait.” Qanertuq Ataneq Agayun.

15“Ungungssiarnek-llu ayagcecikuma yuut tuqurqestekaitnek, nunakun tamaaggun tarratellerkaq alingnarivkarluku,

16taukut angutet pingayun tuani uitang'e'rmeng, wiinga, Ataneq Agayun, unguvalua Agayutngucimtun, irniaqeng'e'rmegteki anirturciigacarait. Ellaita taug̃aam kiingita unguvateng anirturyugngayarait, nuna-llu tamana yuilqurrurrluni.

17“Wall'u anguyagmek taivkarikuma tamaavet nunamun; tuqurqevkarluki yuut ungungssiaraat-llu ayuqluki,

18taukut angutet pingayun tuani uitang'e'rmeng, wiinga Ataneq Agayun, unguvalua Agayutngucimtun, irniaqeng'e'rmegteki anirturciigacarait, ellaita taug̃aam unguvaseng.

19“Cangerlak-llu tut'eskumku tamatumun nunamun, eq'uqerrlua-llu tuqurqilua amllernek yugnek ungungssiarnek-llu,

20ukut-llu Noah, Daniel, Job-aq-llu tuani uitang'e'rmeng, wiinga, Ataneq Agayun, unguvalua Agayutngucimtun irniaqeng'e'rmegteki anirturciigacarait. Ellaita taug̃aam elluaruciata anirturyarait.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Waten qanertuq Ataneq Agayun: Jerusalem-aamun tuc'etarkauganka cetaman arcaqanrulriit anucimirqecetaarutkanka; anguyak, piitnaq, yuilqum ungungssii, cangerliit-llu, piunrirnaluki yuut ungungssiaraat-llu ayuqluki.

22Ilaita-llu tamakut pellukatki irniateng-llu anirturluki, murilkekici ullakaceci. Tangerrluku qaillun pitalriamek assiiluciat, nallunrirluci-llu anucimirqecetaarilqa Jerusalem-aamek ellmikuunrilucianek;

23cali-llu nallunrirluku ellmikun tamakunek pillrunriluciqa, waten qanertuq AtaneqAgayun.

Ezekiel 15

Ayuqestassiigutii Napayagaam

1Atanrem waten qanrutaanga.

2“Tuquarkaulriami yugmi, napayaaq cangallrua naparpagmi? Cakarnirta avayaa wine-arkanek atsanek naugitulim napayagaam pitassiaruskuni napainun naparrlainaat naumavikekiitni nunam?

3Aturluku-qaa camek taqucugngauten? Aturluku-qaa agarrviliyugngauten cat agarrvigkaanek?

4Kenermek tau͡gaam kumarcissuutekluku atuuyugngauq. Atunem iquuk ekuamakagnek qukaa-llu 'legumarikan, camek-qaa piliyugngayartuten aturluku?

5Kenrem pivailgani cakarniitellruami, nutaan ekuamariami elegglilunі cakarniirutevsiartuq.”

6Taumek waten Ataneq Agayun qanertuq, “Napayagaat avurluki napat akuliitnek murakelauciicetun, tuaten-llu wiinga Jerusalem-aam yui teguciqanka

7anucimirqecetaarluki-llu. Keneq atauciq pellullruyaaqaat, wani-wa tau͡gaam kenrem ekuaciqai. Anucimirqecetaaqumteng-llu nallunrirciqaat wiinga Atanruciqa.

8Piciunriluciat-llu pitekluku wiinga nuna yuiruceciiqaqa, waten qanertuq Ataneq Agayun.”

Ezekiel 16

Piciuvkenani Pillra Jerusalem-aam

1Waten cali Atanrem qanrutaanga.

2“Tuquarkaulriami yugmi, qanrusgu Jerusalem-aaq nallunrirtelluku uuminarqellrianek atulallrinek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Qanerluten-llu, waten qanertuq Ataneq Agayun Jerusalem-aamun: “Yuurtellruuten Canaan-aam nuniini, ataluten Amorite-amek, aanaluten-llu Hittite-amek.

4Yuurtellerpeni qallaciirumallrunrituten eruumallruvkenak-llu. Taryumek-llu qain mingullrunritaat 'lumarrarmun-llu imgucimallruvkenak.

5Takumcukestaitellruavet kenkestaunak-llu makunek pimallrunrituten, tau͡gaam egcimallruluten carr'ilqamun.

6“Wiinga-llu kitullemni tangrramken qiperrlullerpeni augpeni, wiinga tuqusqumanritellruamken.

7Wiinga-llu anglirivkallruamken naunratun nauluaqalriatun. Piniriavet-llu sugturiluten neviarcaraurrluten. Aamagken elucinglutek, nuyaten-llu nauluteng, tau͡gaam cali matangqaluten.

8“Uumikuani-llu kitunqigtellemni maaten tangrramken uingnarillinilriaten. Matangqiivet-llu paltuumnek ac'etamken akeqluten-llu wiinga kenkeciqniluten. Cali-llu akeqluten nuliqsaguciiqniluten, tuakenirnek-llu wiinga piksagulluten.” Waten qanertuq Ataneq Agayun.

9“Mermek-llu pilua auk erullruaqa qaivnek mingugluten-llu olive-aam uquanek.

10Aturirluten-llu tangnircaumalrianek aturanek, qeciignek-llu sap'akirluten, 'lumarraqegtaarmek-llu qamiqurrilicirluten, suukumek-llu paltuugluten.

11Tangnircautnek-llu at'elluten, talliranek uyamignek-llu.

12Cigvilirluten-llu aqlicirluten-llu, tangnirqellriamek-llu nasqerrucirluten.

13Kenugutkalirluten-llu suulutaanek qerrirlimek-llu, aturaqegciluten-llu tangnircaumalrianek 'lumarraqegtaarnek suukunek-llu. Ner'aqluten-llu kelipanek mukaaqegtaarmek piliaqumalrianek, evegtaat neqautiitnek, olive-aat-llu uquatnek. Kenegnarikacagarluten angayuqam-llu nuliqsagulluten.

14Kenegnaucin-llu niitnaurrluni angayuqauvigni tamalkuitni, tua-i-wa wiinga tuaten ayuqlirivkallruamken, qanertuq Ataneq Agayun.

15“Tau͡gaam kenegnaucirpenun alarcavet niitnaullerpenun-llu akusrarutekevkalanguten tekitellrianun tamalkuitnun.

16Aklukegtaarpet-llu ilait aturluki kenuggluki agayuyaraten, akissutun-llu piciatun angutnun akusrarutekevkarluten.

17Qerrirlit-llu suulutaat-llu cikiutekellrenka aturluki angutnek agayutnguanek pilillruuten akusrarutekevkarluten-llu tamakut aturluki.

18Cikiutekellrenka-llu aturat tangnircaumalriit ac'etaten agayutnguanun, elliitekluki-llu olive-aat uquit aruviarkat-llu tamakunun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Neqkat-llu cikiutekellrenka, assinkacagait mukaat, olive-aat uquat, evegtaat-llu neqait elliitekaten assikesqelluten agayutnguanun.” Waten qanertuq Ataneq Agayun.

20“Qetunrapuk-llu panipuk-llu elliitekaten tuqutarkauluki agayutnguanun. Akusrarutekevkallren-qaa carraukngavgu

21irnianka-llu tuqurqaten elliitekluki ekuavkarluki agayutnguanun?

22Uuminarqellriaruluten-llu akissuullerpeni qaillun yuurtellren umyuaqeqaqsaitan, matangqaluten, qiperrlullren-llu augpeni.”

Jerusalem-aam Akissullra

23Ataneq Agayun qanertuq, “Nakleng elpeci assiilnguut tamakut aturraarluki, cali

24pilillrulriaci tumyarat taqruitni agayuvigkarpeceñek agayutnguanun akissurvigkarpeceñek-llu.

25Kenegnallerpet alarcetaaten, akusrarutekevkarluten angutnun ullagtevnun tamalkuitnun, akissullren-llu ciumurusngiinarluku.

26Yaaqlirpenun-llu Egypt-aarmiunun aglumauralrianun akusrarutekevkalartuten elpenek ilalqerluten, eqcirlua wiinga.

27“Yaggvikluten anucimirqecetaararkaurtamken allurrluten-llu atawaqautmek elpenun cikiuteksaaqellemnek. Tunluten-llu Philistine-anun eq'ukestevnun kasngukestainun tun'ernarqellriim ayuqucirpet.

28“Camircesciigaliavet-llu Assyria-rmiunun cali akissuurtuten, cali taug̃ken taukut camirutkevkenaki.

29Tuamta-llu cali Babylon-iarmiuni, taukut kupcaarulriit, akissuryaaqellriaten, taukut-llu cali camirutkenritaten.”

30Waten qanertuq AtaneqAgayun. “Makunek piurallruuten takailngurtun akissutun.

31Tumyarani-llu tamalkuitni agayuvigkarpenek agayutnguanun, akissurvigkarpenek-llu piliaqluten. Taug̃aam elpet akingellerkan pitekluku akissunrituten.

32Akusrarutekevkalartuten allanernun uin kenkevkenaku.

33Akissut akilirtelluteng pilartut, taug̃aam elpet akusrarutekesteten tamalkuita cikiutnek cikirluki pilaraten, akilirluki aipaqaqluki.

34Allatun akissutun ayuqenrituten, kia-llu qessange'rpet akissurcetellruvkenak. Elpet akilircetevkenak ellait taug̃aam akililaraten, ilumun allatun akissutun ayuqenrilavet.

Agayutem Cuqyutii Jerusalem-aamun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

35“Taumek, Jerusalem-aaq, akissuuq! Niisgu Atanrem qanellra.

36WatenAtaneq Agayun qanertuq: matarrluten akissutun aglumakestevnun agayutnguarpenun-llu akusrarutekevkalaavet, tuqulluki-llu irniaten elliitekaqluki agayutnguanun,

37taumek wiinga quyurtarkaukenka akusrarutekestelten, kenkelten eq'ukelten-llu. Nutaan-llu avatevnun kassugulluten quyurqaarluki matarqeciqamken, taukunun matarpet tangertelluten.

38Pinarqellriarurceciiqamken akusrarutekevkallerpegun tuqurqillerpegun-llu, eq'urtellma-llu pitaciatun anucimirqecetaarciqamken tuquvkarluten.

39Ellaitnun tunciqamken, ellaita-llu navgurciqait akissurvikelten agayutnguanun-llu agayuvikelalten. Aturaten teggalquqegtaaraat-llu kenugutkelalten teguciqait matkacagarpet ellirtelluten.

40“Eguaquriciqut teggalqunek miluqustekarpenek, nuussirpamegteggun-llu uluarluten itumciiqaatgen.

41Eneten ekuavkarciqait arnarugarnun-llu tangvagtelluten anucimirqecetaarumallerpeni. Akissurciigalivkarciqamken cikirciigalivkarluki-llu akusrarutekilriit elpenek.

42Nutaan-llu wiinga eq'urtenrirciqua qungyanrirlua-llu. Uitanqegciciqua qenertenrirciqngama.

43Tua-i-wa nalluyagucavgu ayagyuallren, eqcirlua tau͡gaam makunek pillerpegun. Taumek wiinga tuc'etarkaukenka makut atulten elpenun. Ciin-llu pellernarqelriit atulten ilaluki akusrarutekevkarcit?” Waten qanertuqAtaneq Agayun.

Pania Aanamitun Ayuqellria

44Ataneq qanertuq, “Ayuqestassiigutmek qalartetulit uumek ayuqestassiigucirciqaatgen, ‘Panian aanani ayuqaa.’

45Elpet-wa ilumun aanavet panikekiiten. Caukellruvkenaku-llu uini irniani-llu. Alqaagpetun cali ayuqluten eq'ukilriignek uimegnek irniamegnek-llu. Elpet alqaagken-llu nunarpiik aanangqerravci Hittite-amek ataluci-llu Amorite-amek.

46“Alqaan-llu Samaria-ruluni nunarraat-llu avatiinelnguut, uitaluni neglirnerpeni; nayagaan-llu Sodom-aaruluni nunarraat-llu avatiinelnguut ungalalirnerpeni uitalria.

47Umyuan-qaa engelkaringallruuq maligtaqullerpeni ayuqeliluki pellernarqelriit caliakek? Qang'a, ak'anun pivkenak callerpegun tamalkuan arcaqanrurtellruuten elkegni.

48“Unguvalua Agayutngucimtun, Ataneq Agayun qanertuq, alqerpet Sodom-aam nunarraat-llu avatiinelnguut assiilnguq atulallren atullrunritaat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

49Elliin panini-llu umyugaat quyillruuq neqkaliameng uitanqegciluteng-llu uitiimeng, tau͡gaam aulukellruvkenaki arrsaulriit nuuqitellriit-llu.

50Qutegngaut niicugpek'nateng-llu, caliluteng uumikek'ngamnek, taumek nallunrilucirpecetun piunrillrukenka.

51“Samaria assiilngillerpet avgitnek assiilngirtallrunrituq. Elpet pellernarqellria atullren arcaqanrullruuq. Assiilnguum atullerpet alqaagken elpenun pitassiaruskunek assiilngiqsailngurtun ayuqevkaryarak.

52Kasngunarqellren aturarkaurtan. Assiilngilten arcaqanruameng alqaagpeni, canivni assiilngiqsailngurtun ayuqliriuk. Kavingluten kasngunarqucin aturru, alqaagken ellualriatun ayuqlirivkaragken.”

Sodom-aankuk Samaria-llu Ataam Naucimaciquk

53Sodom-aankuk Samaria-llu nunarraat-llu avaqlikek ataam tukuurceciiqanka. Elpet-llu cali, Jerusalem-aaq, tapqulluten tukuurceciiqamken.

54Elpenek kasngukciquten, kasngunarqellerpet-llu nasviciiqak alqaagken nakiciagnek.

55Ciungani ayuqucillermegtun ellirciquk, elpet-llu cali nunarraat-llu avatevni uitalriit ciungani ayuqucillerci ayuquciqsagulluku.

56Picingssautek'lallrunritan-qaa Sodom-aaq umyuan quyillrani

57assiilnguq-llu atullren nallunrirpailgatgu? Elpet maa-i elliitun ayuqliriuten picingssauteksagulluten Edom-aarmiut, Philistine-at, allat-llu eq'ukestevvet avatevni uitalriit.

58Elpet-llu nangtequtekarkaugaten assiitellriit tun'ernarqellriit atulalten. Ataneq waten qanertuq.

Akqun Piugarkaq Iquilngurmek

59Ataneq Agayun qanertuq, “Elpet caliallren cuqluku wiinga tuaten piarkaugamken, tuaten piciqnirraarluten nallungualaavki akqutkellren-llu aturpek'naku.

60Tau͡gaam wiinga elpenun akqutkelqa ayagyuallerpeni pinriceñarngaitaqa, akqut'liarkaulua-llu pillgutekluten akwarpak piugarkamek.

61Umyuaqeciqan ayuqucillren kasngukluku-llu alqaan nayagaan-llu ut'reskagnek. Panikellriatun elpenun ayuqevkarciqagka, akqutkellma elpenun man'a ilakenrilengraaku.

62Nutarciiqaqa akqutkelqa elpenun, nallunrirniaran wiinga Atanruciqa.

63Alarqaqlerpenek au͡g'ariciiqamken. Tau͡gaam elpet umyuaqluki kasnguyugluten qanerkaiciiquten.” Ataneq Agayun waten qanertuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Ezekiel 17

Ayuqestassiigun Yaqulegpagnek Napayaarmek-llu

1Atanrem qanrutaanga,

2“Tuquarkaulriami yugmi, Israel-aam yui ayuqestassiigutmek qanruski

3nallunritesqelluki camek wiinga, AtaneqAgayun, ellaitnun qanruciqa: Angtuarpagmek yaqulegpagtangqellruuq tangnirqellrianek melqurluni yaqurpiigni nengingalukek. Tengluni ayagtuq Lebanon-aam ingriinun asmulluni-llu napam cedar-aam kangranek,

4ayautaa tuneniartet nuniitnun elliluku-llu tuneniartet nunarpiitnun.

5Naugaaralriamek-llu tegulluni Israel-aam yuin nuniitnek nauceciiraa tauna nunamun naungignarqelriamun meriucuunani-llu.

6Tauna-llu naungami sugtuvkenani sagtuq napayagaurrluni wine-arkanek atsanek naugituliuluni. Avayai-llu qulmun nauluteng taum yaqulegpiim tungiinun, acilqungluni-llu aciqvanun. Napayaaq-llu patumaluni avayanek cuyanek-llu.

7“Tau͡gaam cali allamek yaqulegpagtangqertuq yaqurpaulriamek melqulilriamek-llu. Taum-llu napayagaam acilquni cuyani-llu ayagcetai taum yaqulegpiim tungiinun umyuarteqluni mermek cikirnayukluni amllenranek mer'an naucetaarviim nauvimi.

8Tau͡gaam tauna napayaaq ak'a nauceciirumallruuq naungignarqellriamun mel'ilriamun nunamun naugisqelluku cuyanek atsanek-llu wine-arkanek, nauluaqaasqelluku-llu.

9“Qanra waten, Waten qanertuq Ataneq Agayun: Napayaaq-qaa una nauluaqerluni nauciquq? Yaqulegpiim-qaa ciuqliim qecugngaitaa acilqurtuumaan atsat naugillri qecugtelluki avayai-llu ayemqelluki nalavkarluki? Pinialeng'e'rmi wall'u atanruvigpaunge'rmi qecugyugngaa.

10Ak'a nauceciirumariyaaquq. Tua-i-qaa nauciquq? Nalangaituq-qaa calaramek anuqenguskani? Tuani-llu-qaa naumavimini nalangaituq?”

Ayuqestassiigutem Nalqigutii

11Atanrem cali waten qanrutaanga,

12“Qanruski ukut inglulitaaryulriit, Makut-qaa ayuqucingumaaci? Waten qanruski, Babylonia-m angayuqra tailuni Jerusalem-aam angayuqra atanerruartuumaan ut'rutai Babylonia-mun.

13Taum-llu angayuqam ilainun akqut'lirraarluni ukvernarcarivkallrua akqut'liara navgarkaunritniluku. Yuut-llu piuranrit teguluki

14anguyagyailkutnguvkarluki akqut'liaranun-llu navegyailkutnguvkarluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Tau͡gaam Judah-m angayuqra inglulicami ayagceciuq Egypt-aamun horse-aanek, anguyagterugarnek-llu aqvatelluki. Tua-i-qaa piciurciiquq? Picurlautekngaitaa-qaa tuaten pillni? Akqut'liani-qaa navkuniu anucimirqecetaarumangaituq?”

16Ataneq qanertuq, “Unguvalua Agayutngucimtun tauna angayuqaq tuquciquq Babylonia-mi ukvernarcarirraarluni tuaten pinrilami, akqutkellni-llu cali aturpek'naku Babylonia-m angayuqranun, atanrurcetlerminun.

17Anguyagtain Egypt-aam angayuqran pinilriarung'e'rmeng ikayurciigaciiqaat anguyagmi, Babylonia-m anguyagtai nuna qerturiluku pilikata elagluteng-llu ilutulriamek avatairrluku nunarpak, yugnek amllernek tuqucinaluni.

18Elliin ukvernarcarillni akqut'liani-llu atunrilaki, taumek waniwa anagarkaunrirtuq.”

19“Taumek waten qanertuq Ataneq Agayun: Unguvalua agayutngucimtun, anucimirqecetaararkaugaqa akqutellni atunrilaku ukvernarcaritekellni atemkun aturciqniluku.

20Kuvyirluku cangtaqciqaqa, ayaulluku-llu Babylonia-mun tuani anucimirqecetaarciqaqa, piciuvkenani pian wangnun.

21Anguyagtai avurat tuquciqut anguyauskuneng, ilakuarit-llu cekavcimaciqut tamiinun anuqem ayagallrinun. Nutaan-llu nallunrirciqerci wiinga, Ataneq tuaten qanellruciqa.”

Neryuniurun Agayutem Akqutii

22Waten qanertuq Ataneq Agayun: “Wiinga tungaunii teguciqaqa sugtulriim napam cedar-aam kangra naugaarmek-llu au͡gauqaarlua; nauceciiciqaqa ingrim qertulriim kangranun,

23Israel-aam nuniini quyinkacagaatnun ingrit. Naugiciquq avayangluni naucetaarkangluni ucurnaqluni naparpaurciiquq. Yaqulget ayuqenrilnguut uitavikelarciqaat talisvikluku tuaten.

24Napat tamarmeng nunami nallunrirciqaat Atanruciqa. Naparpiit iquvkalaranka napayagaat-llu sugturivkaraqluki. Meculget napat nalavkalaranka, nalamalriit-llu napat mecungevkarluki. Wiinga Ataneq, qanertua. Qanelqa piciqnilua pinrilngaitaqa.”

Ezekiel 18

Atauciugurluteng Yuut Piarkait

1Atanrem qanrutenqigtaanga:

2“Cauga una ayuqestassiigun Israel-aam yuin qanrutkenqigtaaqiit? “Angayuqrita nerait quulqallri wine-arkat atsat, Tau͡gaam irniarit neqnialqitut quulerninarqellriamek.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Ataneq qanertuq, “Unguvalua Agayutngucimtun, ayuqestassiigun una qanrutkenqiggngaitarci Israel-aam yuini.

4Yuut tamarmeng unguvait wiinga pikanka, angayuqrita unguvait irniarita-llu. Yuk tau͡gaam assiilngiquni tuquarkaurciiquq.

5“Angun ellualriarukuni, alerquutnek-llu maligtaquilriaruluni iqluyuunani-llu,

6agayutnguaritnun-llu Israel-aam yuin agayuyuunani, nereksaunani-llu elliitekumalrianek agayutnguanun agayuyaraitni, allam-llu nulirranek iqlutmun unayaqliqsaunani, akusrarutekiksaunani-llu agelrumalriamek arnamek.

7Teglegikengyuunani-llu yugmek. Navrallrem-llu akilicisciigacailkutkellra egmianun tun'aqluku; kailrianek-llu nerevkariluni, aturarkailnguut tuaten aturkaitnek cikirluki.

8Akimek-llu navriskengyuunani navrautiin akingutkellerkaa umyuaqluku. Assiilngurmek atullerkani qessakluku, arenqiallugutellget-llu elluarrluki arenqigillerkaat caliaqaqluku.

9Tuaten ayuqellriim alerquutenka aturai, pisqutenka-llu mulngakluki aturluki. Ellualriaruuq, unguvaarkauluni-llu. Ataneq Agayun waten qanertuq.

10“Tauna-llu angun qetunrangqerquni tegliuryulriamek, tuquciyugluni-llu, aturyugluki-llu makut

11atami atuyuilkai. Ner'aqluni elliitekumallernek agayutnguanun agayuyaraitni, allat-llu nulirritnek unayaqliraqluni.

12Teglegiaqluki-llu arrsaulriit navralriit-llu akilicinricailkutait piksagutaqluki. Ayagaqluni-llu agayumanrilnguut qigcikekaitnun, agayuaqluni-llu agayutnguaritnun,

13akinek navriskengaqluni navrautait akingutkengnaqluki. Unguvaciquq-qaa? Qang'a, unguvangaituq. Makunek pellernarqellrianek atullruami tuquarkauguq. Tuqullra-llu elliinun tau͡gaam tusngaarkauluni.

14“Tau͡gken tauna cali qetunrangkuni, tangvagluku-llu atani tamakunek assiilngillrani, tau͡gken ellii tuaten pillratun pivkenani.

15Agayuksaunani-llu Israel-aat agayutnguaritnun, neryuunani-llu elliitekumallernek inerquusngalriani agayutnguanun agayuyaraitni, allat-llu nulirritnek unayaqiksaunani,

16wall'u nangciyuunani, tegliuyuunani-llu. Navralriit-llu akilicinricailkutait tun'aqluki. Kailriit-llu nerevkaraqluki atu'urkailnguut-llu aturkaitnek cikiraqluki.

17Assiilngurmek aturyuumiitaqluni, navriskengyuunani-llu navrautaita akingutkellerkaat umyuaqevkenaku. Alerquutenka atularai picirkiutenka-llu maligtaquluki. Atiin assiilngillran tuquvkarngaitaa, unguvaarkauguq tauna.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Atii tau͡gaam yugnek teglegissaagyullruuq tegliuryugluni-llu, assiitellrianek yugnun piyugluni. Taumek elliin assiilngillni pitekluku tuqullrulria.

19“Tau͡gaam elpet aptuten, ‘Ciin-mi qetunraan nangtequtekenritaki atami assiilngui?’ Tua-i-wa qetunraa elluarrluni piurallruan. Alerquutenka aturluki mulngakluki maligtaquurluki, taumek unguvaarkaulria.

20Assiilnguum tau͡gaam aturtii tuquarkauguq. Qetunraan nangtequtekarkaunritai atami assiilngui, atiin-llu cali qetunrami assiilngui nangtequtekngaunaki. Ellualria angun nunuliutengqerciquq assilrianek caliamikun, elluanrilnguum-llu nangtequtekarkauluki assiilnguut atullni.

21“Assiileng'e'rmi angun umyuarnayaguciluni assiilnginriquni, alerquutenka-llu atungluki, yuut-llu assikekaitnek elluakekaitnek-llu aturluni, tuqungaituq tau͡gaam unguvaarkaurciiquq.

22Assiilngui-llu tamarmeng au͡gaumaarkauluteng, unguvaarkaurrluni-llu piciulria atulangamiu.

23Ataneq Agayun qanertuq, Umyuartequci-qaa wangnun ilukegcitkelaryukluki tuqulriit assiilnguum aturtai? Tuaten piyuitua. Umyualinqigtesqumalaryaaqanka tau͡gaam unguvasqelluki.

24“Tau͡gken ellualria angun assilriamek calinrirluni assiitellriit yuut pellernarqellrianek atutukaitnek atungluni, tauna-qaa unguvaurciquq? Unguvangaituq! Ellualriit-llu caliaqelallri umyuaqumangaunateng. Piciunrilngurkun yuungami assiilngurmek-llu atullruami tuquciquq.

25“Elpet tau͡gken qanerluten, ‘Atanrem piciryaraa piciunrituq.’ Niicugnicia, Israel-aam yuini: Wiinga-qaa piciryaraqa piciunrituq? Elpeci-qaa tau͡gaam piciryaraci piciunritut?

26Ellualria assilriamek atunrirqami, assiilngurmek tau͡gaam atungluni, tauna tuquaqami assiilnguum atullran tuquvkalaraa.

27Assiitellria-llu angun assiilnginrirqami assilriamek calingluni ellminek anirtulartuq.

28Elpekaqamiu atullni assiilnginrirluni-llu tuqungairuciiquq, tau͡gaam unguvaarkaurrluni.

29Elpeci-llu, Israel-aam yuini qanlartuci, ‘Atanrem piciryarai elluanritut.’ Umyuartequci-qaa piciryaranka elluanricukluki? Elpeci-wa tau͡gaam piciryaraci elluanrilnguut.

30“Wani-wa, wiinga, Ataneq Agayun, qanrutamci Israel-aami yuini, wiinga atauciuqaqluci cuqtarkaugamci caliarpeciuggun. Umyualinqigci assiilnginrirluci, assiilngurpeceñun piunrircecaqunaci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Assiilngurmek atunrirluci, ircaquci umyuaci-llu nutarciki. Ciin elpeci Israel-aam yuini tuquyugceci?

32Wiinga tuqusqumanritamci, umyualinqigci unguvaniartuci.Ataneq Agayun qanertuq.”

Ezekiel 19

Angniitnam Yuarutii

1Atanrem mat'umek angniitnam yuarutiinek atuusqaanga angniiluteklukek malruk Israel-aam atanerruak:

2Aanan yugtutuliluaqaullruuq! Piyagiurluni-llu yugtutulit angucalut akuliitni alingnarqengraata.

3Anglicariuq piyagami iliitnek elitnaurluku-llu pissuryaramek; tauna-llu elituq yugnek nertuliurrluni.

4Atanruviit niiskengaqsagucamegteggu petmililuteng tuaggun pitaqaat. Negcigteggun-llu qamurluku ayaulluku Egypt-aamun.

5Aanii utaqalgiryaaquq cacirkairutnatkaminun. Piyagami-llu cali iliitnek piluni anglicaraa, tauna angliami cakneq alingnarqellriaruluni.

6Taqmigcami allat yugtutulit maligtaquluki ayagalartuq. Elicamiu-llu pissuryaraq yugnek nerlangluni.

7Anguyagcuutet asvairqumalriit navgularai nunat-llu uitaviksunairutaqluki. Tamatum-llu yui alingaqluteng cakneq uirraniaqan.

8Atanruviit quyurtut anguyagnaluku, yuut taiguraluteng tamiinek. Kuvyateng pissurcuuteteng cagtait negamegteggun-llu pitaqluku.

9Negcignek aturluteng casgumun ekaat Babylonia-m-llu angayuqranun ayautaat. Nayurcirluku-llu uitavkarluku, uirranillra niitnausciigalivkarluku Israel-aam ingriini.

10Aanan napayaartun wine-arkanek atsanek naugitulitun ayuqellruuq, nauceciirumalriatun kuiggaam caniani. Mermek nuuqitenrilami, napayaaq naugiuq cuyangluni atsangluni-llu.

11Avayangqertuq elngulrianek, nauluteng-llu septer-aarkarnirluteng. Napayaaq-llu nauguq sugturiluni amirlut tekicugngaluki; yuut-llu tamarmeng tangerrluku nauluaqertacia, cuyalirluni sugtuluni-llu.

12Tau͡gaam tauna napayaaq mulngakevkenani qecuumallruuq nunamun-llu egcimaluni. Calaramek-llu anuqem kinercetaa qakinrurtelluku; atsai-llu igqaqluteng. Avayai au͡g'arqumaluteng; qakinrurtut kenrem-llu ekualuku.

13Maa-i-llu nauceciinqigcimaluni yuilqumi, kinreskiini mertailngurmi nunami.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Acilqurrakun kenrem akuqeraa; ekualuki-llu avayai atsai-llu. Avayai elngurinqiggngaitut septer-aarkarniirulluteng. Una angniitem yuarutkaa; atunqigtaarturalaraat-llu.

Ezekiel 20

Atanrem Piyullra Yuum-llu Ingluliyutii

1Allrakut malrunelgatni, iralut tallimiit qulnek ernengqerluku nunamteñek ayagcecimarraanemteñek, Israel-aam yuin ciulirnerit taillruut ellatessurviknalua Atanrem pisqutiinek, aqumluteng-llu ciuqamnun.

2Atanrem qanrutaanga:

3“Tuquarkaulriami yugmi, Israel-aam yuin ciulirnerit waten qanruski, Waten qanertuq Ataneq Agayun: Tua-i-qaa taiguci apyuteksarturluku wiinga pisqutka? Unguvalua Agayutngucimtun elpeceñun camek aptessngaitua.

4“Tuquarkaulriami yugmi, cuqciiqaten-qaa? Kiiki kitaki cuqeski. Neqaarturiski pellernarqelrianek ciuliarita caliallritnek.

5Waten-llu qanrulluki, waten qanertuq Ataneq Agayun: Ernermi tuani Israel-aam yui cucukellemni, wiinga akqellruanka, nallunrirtellua-llu ellaitnun Egypt-aami qanrulluki: wiinga Atanruunga elpeci Agayutkarpecia.

6Tuani-llu ernermi akqellruanka anutarkauniluki Egypt-aamek ayaulluki-llu nunamun wiinga cucukekemnun ellaitnun pikesqelluku, nunamun tukuulriamun naungignarqellriamun, nunat assinqurraatnun.

7Qanrulluki-llu ciqitesqelluki pellernarqellriit agayutnguat kenkekait, menuurutkesqevkenaki-llu piciunrilnguut agayutait Egypt-aarmiut, wiinga Ataneq Agayutekngatnga.

8Taug̃aam inglulitellruut wangnun niicugpek'nateng-llu. Agayutnguateng pellernarqellriit Egypt-aarmiut-llu agayutait pegcugpek'naki. Wiinga-llu umyuarteqsaaqua Egypt-aamelnginanratni naspetevkarnaluku eq'uqertellma tuknitacia.

9Taug̃aam tuaten pillrunritua, atqa caunrilleksagutesqumanrilamku, taukut yuut uitaviita takuatni qanrutellruamki Israel-aam yui anutarkauniluki Egypt-aamek.

10“Wiinga-llu anutellruanka Egypt-aamek mer'ilngurmun nunamun.

11Alerquutemnek-llu cikirluki elitnaurluki-llu picirkiutemnek, yuum atuquniki unguvatkarkaungaki.

12Sabbath-aam-llu atullra nallunailkutaurtellruaqa akqut'liallemegnun umyuallguteklunuk, ellaitnun neq'akesqelluku wangnun Atanermun qigcignarivkalauciat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Tau͡gaam tamaani-llu yuilqumi mer'ilngurmi cali catkellrunritaatnga. Alerquutenka aturyugpek'naki pisqutenka-llu cakaarluki, yuum atuquniki unguvatkarkai. Sabbath-aaq menuurteqapigtellruat. Wiinga-llu umyuarteqsaaqua eq'uqertellma tuknitacia ellaitnun naspecetnaluku piunrirluki tamaani mer'ilngurmi nunami.

14Tau͡gaam tuaten pillrunritua, caunrilleksagutesqumanrilamku atqa atanruvignun tamaanelngurnun, tangvagtellemnun yuunka anutellemni Egypt-aamek.

15Taumek wiinga akqut'lillrulrianga tamaani mer'ilngurmi yuilqumi ayautarkaunrirluki nunamun cikiuteklemnun ellaitnun, nunamun tukuulriamun naungignarqellriamun, nunat assinkacagiit.

16Tuaten akqut'lillruunga alerquutenka cakaaratki, picirkiutenka aturyugpek'naki, Sabbath-aaq-llu menuurrluku, agayutnguanun agayullerkarteng arcaqakenruluku.

17“Tau͡gaam takumcuyagulluki tuqucuumiirutellruanka tamaani mer'ilngurmi yuilqumi.

18Tau͡gaam inerqullruanka ayagyuanertait: Niisnganriciki ciuliarpeci taqellrit alerquutet; piciryarait maligtaqunriciki, wall'u menuurcaqunaci agayutnguaritgun.

19Wiinga Ataneq Agayutkarpecia. Niisngaciki alerquutenka picirkiutenka-llu.

20Sabbath-aaq qigcignarqelriarurceskiciu nallunailkutauniartuq akqut'liallemteñun, neq'akevkalarniaraa-llu wiinga Ataneq elpeceñun Agayutkuciqa.

21“Tau͡gaam taukut-llu caukenritaatnga. Alerquutenka atunritait picirkiutenka-llu maligtaquvkenaki, unguvatkai yuum atuquniki. Sabbath-aaq menuurrluku. Wiinga-llu umyuarteqsaaqua eq'uqertellma tuknitacia ellaitnun naspetelluku tuquqnaluki tamaani mer'ilngurmi yuilqumi.

22Tau͡gaam tuaten pillrunritua, caunrilleksagutesqumanrilamku atqa atanruvignun tamaanelngurnun, tangvagtellemnun yuunka anutellemni Egypt-aamek.

23Taumek allamek akqut'lillrulrianga tamaani yuilqumi. Cekavcetarkaurrluki tamalkuan ellarpiim iluanun.

24Tuaten pillruunga alerquutenka atunrilatki, picirkiutenka-llu cakaarluki, Sabbath-aaq-llu menuurrluku, agayuaqluteng-llu agayutnguanun ciuliameng kevgiullritnun.

25“Wiinga-llu cikiranka alerquutnek assinrilngurnek picirkiutnek-llu unguvavkarisciigalngurnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Menuurtelluki-llu ellaitnek elliitaitgun, elliitekevkarluki tan'gaurluut yung'eqarraarutait. Tuaten pivkallruanka anucimirqecetaarluki nallunriisqelluki-llu wiinga Atanrucimnek.

27“Taumek, tuquarkaulriami yugmi, Israel-aam yui qanruski waten, Waten qanertuq Ataneq Agayun: Maaggun cali ciuliarpeci caunrilkellruatnga wangnun piciunritlermegteggun.

28Ayautellemni nunamun akqutkellemnun ellaitnun cikiutekciqniluku, tangrramegteki qertulriit qemit napat-llu cuyalilriit, elliivik'larait tamalkuita tuqutarkanek. Qenngevkaraqlua elliigaqameng ekuagiluteng, wine-amek-llu taitellermeggnek elliitekameggnek.

29Wiinga-llu aptanka: Caugat makut qertulriit ayagvik'lalci? Tuaken-llu ayagluteng tamakut aterpagtelangellruit ‘Qertulriit.’

30Taumek waten cali qanruski Israel-aam yui, Waten qanertuq Ataneq Agayun: Elpeci-qaa elpeceñek carrluurteqatartuci ciuliarpeci atulallrit aturluki agayuaqluci agayutnguanun?

31Maa-i cali mat'um nalliini elliilartuci elliitek'lallrita ayuqaitnek carrluurtaqluci tuaten elpeceñek elliitekluki irniaci ekuavkarluki agayutnguaqellritnun. Tau͡gken cali elpeci, Israel-aam yuini, taigaqluci apcarturluci pisqutka caucianek. Wiinga-llu Ataneq Agayun unguvalua Agayutngucimtun, elpeceñun camek apcessngailngua.

32Umyuarpeciuggun ak'a taqutellruuci allatun atanruvigtun ayuqsugluci, yugtun allani nunani uitalriatun agayutulitun napanun teggalqunun-llu. Tau͡gaam tuaten piarkaunrituci.

Agayun Anucimirqecetaarituuq Au͡g'aricituluni-llu

33“Wiinga Ataneq, unguvalua Agayutngucimtun, aarcirturamci qenercimallemni atanirturarkaugamci unatemkun pinilriakun, piniqa tamalkuan aturluku.

34Piniqa qenruciqa-llu elpeceñun tangerceciiqaqa quyureskumci ut'rulluci-llu tamaitnek nunanek cekavcimallerpeceñek

35ciuliqaggluci-llu nunamun mertailngurmun angayuqauvillgutkenrilnguut avatairumakiitnun, tuani-llu kegginavceñun pinarqelriarurciiqamci.

36Anucimirqecetaarluci-llu, ciuliaci anucimirqecetaallrucimtun nunami mer'ilngurmi Egypt-aam yaaqsinrilkiini. Waten qanertuq Ataneq Agayun.

37“Asvailngurkun ataniumaciqamci akqutka-llu aturtelluku.

38Akunlevceñek au͡g'arciqanka assiilngiryulriit ingluliculriit-llu. Nunanek uitallritnek anevkarciqanka, tau͡gaam utercessngaunaki Israel-aam nuniinun. Tamaaggun nallunrirniarci wiinga Atanruciqa.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39Ataneq Agayun qanertuq, “Kitaki, elpeci Israel-aam yuini, nutaan umyuarci aturciu! Kiiki agayutnguanun kevgiurci! Tau͡gaam aarcirturamci mat'um kinguani qaillun piviinaci niisngaarkaugarpecia, tanqilriim-llu at'ma qigcikenritellra taqluku agayutnguarpeceñun elliilallerpeciuggun.

40Tamaani nunami qigcignarqellriim ingrima qaingani Israel-aam ingriani qertulriami, tamarpeci Israel-aam yuini agayuciquci wangnun. Wiinga-llu ilukegcitekluci neryuniurciqua elliitnek assilrianek qigcignarqellrianek-llu taitarkarpeceñek.

41Ut'ruskumci nunanek cekavcimallerpeceñek, ilukegcitkeciqamci, ilukegcilaucimtun narellranek aruviat elliitevci. Tamarmeng-llu atanruviit nunam qaingani tangerciqaat wiinga tanqilriaruciqa.

42Elpeci-llu nallunrirarkaugarci Atanruciqaut'ruskumci Israel-aamun, ciuliarpeceñun akqutkellemnun cikiutekciqniluku.

43Nutaan-llu umyuaqeciqerci tamalkuita kasngunarqellriit calialci qaillun-llu menuurtellerci elpeceñek. Elpeceñek-llu cumacikciquci tamalkuita assiilnguut atulalci pitekluki.

44Takarnarquciqa piusqumaluku elpeci Israel-aam yuini, qaillukuaruskumci nallunrirciqerci wiinga Atanruciqa, anucimirqecetaayuunaci-llu assiilnguum atullerpeci pitatiinek.” Ataneqwaten qanertuq.

Keneq Ungalami

45Atanrem cali waten qanrutaanga,

46“Tuquarkaulriami yugmi, ungalam tungiinun caugi. Qalarten inglulirluku ungalaq, tekitarkaanek-llu qanrulluku napalilria nuna Negeb-aamelngurnun.

47Waten qanrusgu napalilria nuna Negeb-aamelnguq, Niiciu Atanrem qaneryaraa: Waten qanertuq AtaneqAgayun, kenermek kumarciqatartua napat-llu tamalkuita elpeni naumalriit meculget qakinret-llu ekuaciqai; kurpalria keneq nipcimangaituq. Sagtarkauluni-llu ungalamek negeqvamun, yugnun-llu tamalkuitnun matnera elpegnarqeciquq.

48Tangerciqaat wangnun, Ataneq, kumartellrucia kia-llu yuun niptesciiganaku.”

49Wiinga-llu qanertua, “Ataneq Agayun, tuaten pivkaryaqunii! Yuut tamarmeng ak'a qanemyuugangata nallunarqellriatgun qalarterrlainalarnilua.”

Ezekiel 21

Atanrem Nuussirpii

1Cali Ataneq qanertuq wangnun,

2“Tuquarkaulriami yugmi, pinarqellriaruniu Jerusalem-aaq yuut-llu agayularviit. Aarcirturluku-llu Israel-aam nunii

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3waten qanrulluku, waten qanertuq Ataneq: Inglukarpenga. Nuussirpaka amuluku tuqurqeciqamci assingraata assiilengraata-llu ayuqluki.

4Nuussirpaka aturluku inglulirarkauganka yuut tamalkuita ungalamek ayagluku negeqvaq tekilluku.

5Tamarmeng-llu nallunrirciqaat wiinga Ataneq nuussirpaka amullrucianek caquanek qemagtenqiggngaunaku.

6“Tuquarkaulriami yugmi, yuuniara ciunerkairutellriatun nanikualriatun-llu. Yuuniara angniinak tangvagtelluten yugnun.

7Qanruskatgen-llu, ‘Ciin yuuniarasit?’ Qanrutniaraten, ‘Niitarkanka-wa pitekluki waten pilrianga.’ Tekiskan ircaqruit alingmek imangeciqut, talliit-llu aqevlaluteng cacirkaunateng, uluryayuum tekiciiqai, ciisqurrit-llu piniaciiqut mertun ayuqluteng. Pillerkaq tekituq; ak'a maa-i tekisngauq.” Ataneq Agayun qanertuq.

8Atanrem qanrutaanga,

9“Tuquarkaulriami yugmi, qanruski yuut wiinga,Ataneq qanertua: “Nuussirpak, nuussirpak ipegcaumauq qevlercaumaluni-llu.

10Ipegcaumauq tuquciarkauluni, qevlercaumaluni tanqigpallaraarkauluni kalluum kenratun. Nunaniryulriartaiciiquq, yum'a-wa pamatekellrunrilatki tamalkuita aarcirtuutet anucimirqecetaarutet-llu.

11Nuussirpak qevlercaumauq, atullerkaanun upluku. Ipegcaumauq qevlercaumaluni-llu, tunumaarkauluni tuqutarayulim unatainun.

12Nangteqluten eriniagi, tuquarkaulriami yugmi; una nuussirpak taqumiin atuugarkauluni yumnun, Israel-aam-llu ciuliqagtainun. Tuqucimaarkaurcata ilakluki wiinga yuunka. Nanikualuten qat'gaten patguurki.

13Naspaaganka wiinga yuunka, umyualinqigcuumiilkata, makut tamarmeng ellaitnun tut'arkaugut.

14“Watua tekitarkamek qalaruski, tuquarkaulriami yugmi. Unateten qacguuruski, nuussirpak kapuqengniartuq pinqigtaarluni. Tuquciyugngaluni nuussirpauguq, nuussirpak alingnarqelria tuqurqituli.

15Alingluki unairesqelluki, iquasqelluki-llu iteryaraitni nunarpagnun. Nunarpak uitaviat alingcira'arqa nuussirpagmek tanqigpallaralriamek kalluum kenratun tuquciyukaarluni.

16Nuussirpaak, kilirturikina tuigtaarluten tallirpitmun iqsutmun-llu.

17Wiinga-llu unatenka kacguurusmiciqanka, qenertelqa-llu pellugciquq. Wiinga, Ataneq qanertua.”

Nuussirpii Babylonia-m Angayuqran

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Atanrem cali qanrutaanga;

19“Tuquarkaulriami yugmi, nallunailkucirikina tumyaragnek malrugnek Babylonia-m angayuqran tumkagkenek taikan nuussirpalgirluni. Tamarkenka tumyarak ayagnirtellukek nunamek ataucimek. Nallunailkutamek-llu naparciluten tumyarak avtellragnun.

20Aipaakun nallunairturluku tumyaraq Rabbah-mun Ammonite-at nunarpiitnun, aipaanun-llu cali nallunairturtelluku tumyaraq Judah-mun, asvairqumalriamun nunarpagmun Jerusalem-aamun.

21Babylonia-m angayuqra nangengqauq tumyarak kassuutellragni. Nallunriryugluku nau͡gg'un ayaucirkani, pitegcautni arulataiagayutnguani-llu ellatessurvikluki; yuvrirluku-llu tengua ekuagarkauluku elliitekumallrem.

22Nall'arcetaarillermini-llu pitegcautetgun tallirpilirnemikun tegua pitegcaun Jerusalem-aamek nallunailkuciumalria. Taum-llu qanrutpigainarluku ayagluku ikirtuqat navgurcuutekaitnek upcartuusqelluku, qayagpaasqelluku-llu anguyiim qayagaurutiinek, ellisqelluki ikirtuqat navgurcuutait muragpiit ikirtuqanun, nunamek qerturiluku pilisqelluki, ilutulriamek-llu elaasqelluki nunarpak avatairluku.

23Jerusalem-aam yuin man'a ukveqngaitaat akqut'lialteng umyuaqluki. Tau͡gaam mat'um tekitarkam qanrutkumallra piuq neq'angevkaasqelluki assiilngillrit, aarcirturluki-llu teguarurtellerkaatnek.

24Taumek wiingaAtaneq Agayun waten qanelrianga: Assiilnguci manimaut. Yuut tamarmeng pinarqelriarucirci nallunriraat. Ayuqucirpeciuggun nallunaitelartuq assiilngilriarucirci. Pinarqelriaruavci, inglukestevceñun tunciqamci.

25“Elpet assiilngiumalriami, elluanrilngurmi atanirturtiini Israel-aam, erenren, erenra nangneqlirmek anucimirqecetaarumallerkan agiirtuq.

26Wiinga, Ataneq Agayun qanertua. Qamiqurpet nemra nasqurruten-llu yuukek. Cat ayuqucimegcetun ayuqngairutut. Nalugciki arrsaulriit pinimun! Iivkarciki atanirturilriit au͡g'arluki!

27Imenrurrli, imenrurrli! Nunarpak imenrurtarkaurtaqa. Tau͡gaam tamana tuaten pingaituq cucukelqa tekipailgan anucimirqecetaaresqelluku nunarpak. Elliinun wiinga nunarpak tunciqaqa.

Nuussirpak Ammonite-at-llu

28“Tuquarkaulriami yugmi, qalarten tekitarkamek. Qanruski Ammonite-at Israel-aam caunrilkuurtai, wiinga, Ataneq Agayun qanllemnek. Waten qanrulluki, “Nuussirpak piunririarkaq upingariuq; qevlercaumariuq tuquciarkaurrluni, Qevlercaumauq tanqigpallaraarkaurrluni-llu kalluum kenratun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Tangrruaqelalci piciulriarunritut, iqluurluci-llu qalartelartuci tekitarkanek. Assiilavci umyuarrliqelriaruluci ernerkiurarci agiirtuq, nangneqlirmek anucimirqecetaarumallerkarci. Nuussirpak uyaqurpeceñun tut'arkaurtuq.

30"'Nuussirpak caquanun qungaciu! Cuqciiqamci piliaqumallerpeci nuniini, nunami yuurrvillerpeceñi.

31Qenertelqa kurpalriatun kenertun elpegnariluku elpeceñun tuc'eciiqaqa. Tunciqamci-llu nangcitulinun yugnun, piunririnermek elisngalrianun.

32Piunriumaciquci muriusngaluci kenermun. Nakmiin nunavceñi augci kuvumaciquq, kia-llu yuum umyuaqenqiggngaunaci. Wiinga, Ataneq tuaten qanertua.'"

Ezekiel 22

Jerusalem-aam Picurlautai

1Waten cali Atanrem qanrutaanga,

2"Tuquarkaulriami yugmi, upingariuten-qaa cuqtellerkaanun nunarpak tuqutarayulinek yul'ek? Kitaki taringevkarki pellernarqellriit caliallri.

3Waten qanqina, Waten qanertuqAtaneq Agayun: Tuqurqellruavki amlleret nakmiin yut'en, elpenek-llu menuurrluten agayutnguanun agayulallerpegun, pillerkan agiirtuq.

4Tuqurqillerpegun pinarqelriarurcavet, menuurrluten tuaten elpenek agayutngualiarpegun, pillerkiuran erneq tekitarkaulleq maa-i tekituq! Taumek wiinga caukenrirceskemken atanruvignun, nunanun-llu tamalkuitnun temciarautngurtelluten.

5Nunat canimelnguut yaaqsilriit-llu picingssautek'larciqaatgen assiilucin pitekluku.

6Tamarmeng Israel-aam atanirturtain cacetuqutekngamegteggu pinirteng tuqucilartut.

7Nunarpagni uitalriani angayuqaci takaqenritaci. Teglegilaraci allanret, aipainret-llu elliraat-llu piyunalitekluki elluarrluki piksaitaqluki.

8Qigcignarqellriit qigcikenritaci, Sabbath-aaq-llu atuyuunaku.

9Ilavci-llu yuullguteteng iqluurutekluki tuqucetengnaq'larait. Ilaci-llu ner'aqluteng agayutnguanun elliitekumallernek. Ilavci tuaten aglumallerteng aturluku assiilnguliuraqluteng.

10Ilaita-llu atameng nulirrit tutgaqluki, ilaita-llu tuaten arnat qessangraata akusrarutekaqluki agelrumangraata.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Ilaita tuaten akusrarutekluki nunalgutmeng nulirrit, ilaita-llu ukurrateng, ilaita-llu alqateng, atameng paniit.

12Ilaci tuaten akilirtelluteng yugnek tuquciaqluteng. Ilaci-llu navriskengaqameng ilangurtelluki pilarait akilirinatkaatnun, tukuurtaqluteng ilameggnek usviilqik'ngellermegteggun. Nalluyagutarpecia.” Ataneq Agayun qanertuq.

13“Tengluugemkun arulairceciiqanka tegliullerci tuqucillerci-llu.

14Taqkumci-qaa cali cacetunayukluci umyuartequci wall'u piningqerrnayukluci unaceci nalugyugngaluki? Wiinga, Ataneq, Agayun qanertua, qanelqa pinriceñayuitaqa.

15Cekavciiqamci atanruvignun nunanun-llu assiitellriit-llu caliaci arulairtelluki.

16Wiinga-llu atanruviit caunrilkeciqaatnga elpeciuggun, tau͡gaam elpeci nallunritarkaugarci wiingaAtanruciqa.”

Agayutem Kaminiarpak Menuircarissuutii

17Atanrem qanrutaanga,

18“Tuquarkaulriami yugmi, Israel-aam yui wangni cakarniirutut. Cakarniilngurtun ayuqliriut cavigtun, punerneruli, qerriryauli, caviuli, imarkauli, unegtaullertun qerrirliq avurrluirumarraartelluku kaminiarpagkun.

19Taumek waten qanertuq,Ataneq Agayun: Tamakucetun cakarniirucavci quyurciiqamci tamarpeci Jerusalem-aamun

20ekluci-llu kaminiarpagmun avurrluirissuutmun qerrirlimek, punernermek, cavigmek, imarkamek, qerriryagmek ek'ilauciicetun. Tuani eq'urtellma tuknitacian urugciqai, kenrem urugcecilauciatun cavigmek.

21Quyurciiqamci, tuani-llu eq'urtetacimtun kenermek kumarciciqua acivciuggun urugtelluci.

22Qerrirliq urugcimalauciatun kaminiarpagkun, tuaten-llu elpeci pimaarkauguci; nallunrirniarci eq'uqengqalua tuaten pillruciqa elpeceñun.”

Israel-aam Ciuliqagtain Assiilnguit

23Waten cali Atanrem qanrutaanga,

24“Tuquarkaulriami yugmi, Qanruski Israel-aam yui nuniit menuulriaruniluku, wangnun-llu anucimirqecetaararkauniluku qenerrlua.

25Ciuliqagtait yugtutulitun uirraniluteng pitameggnek allgurilriatun ayuqut. Tuquciaqluteng yugnek, tegulaulluteng tuaten akinek akitulrianek-llu qununarqellrianek. Tuqucillermegteggun tuaten arnat aipainrurcetaqluki.

26Agayulirten̄gunge'rmeng atunrirait alerquutenka qigcignarqelriit-llu qigcikenrirluki. Nallunairciiganaki cat qigcignarquciit cat-llu qigcignailuciit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Elitnaurinanrirluteng-llu nallunrirtelluki menuulriit menuilnguut-llu, Sabbath-aaq-llu catkenrirluku. Taumek Israel-aam yuin wiinga qigcikenriqiitnga.

27Atanerruarit keglunertun ayuqliriut pitameggnek allgurilriatun. Tuquciaqluteng tuaten tukuurtellerkarteng pitekluku.

28Prophet-aatrita-llu makut assiilngillrit iirumalarait yuum qacarnermek mingugilauciatun tangnerrlugnarqellra patuluku. Piciunrilngurnek tangrruaraqluteng, iqluquluteng-llu ciunerkamek qalartaqluteng. Qanraqluteng-llu camek Atanermun qanelqeñiluku, tau͡gken wiinga, Ataneq, ellaitnun camek qaneqsaunii.

29Nunam tamatum yuin ilateng teglegilarait, tegliuryugluteng tuaten; nangcilartut arrsaulrianek nuuqitellrianek-llu, allanret tuaten usviilqingnaqluki.

30Yuaryaaqua kitumek qacarnermek naparciarkamek, nangengqaarkamek qacarnerem imumallrani ingluliurulluku-llu nuna qenerrlua nuniit piunriqataqumku, tau͡gaam atauciungraan nalaqutenritua.

31Taumek wiinga qenrutarkaureskenka, kenertun-llu piunrirarkauluki caliarit pitekluki.” Ataneq Agayun waten qanertuq.

Ezekiel 23

Assiilngurtulriik Alqaqelriik

1Atanrem qanrutaanga,

2“Tuquarkaulriami yugmi, cat iliitni alqaqelriignek yugtangqellruuq.

3Egypt-aami ayagyuarlutek uitallermegni anguciullrulliniuk akissuurrlutek-llu.

4Ciuqlia atengqerrluni Oholah-mek(una Samaria-ruuq), nayagaa-llu aterluni Oholibah (una Jerusalem-aaruuq). Nuliqsagutellruagka tamarkenka, irniangluallu elkegnegun.

5Oholah nulirqengramni akissuugurallruuq, arenqianaki pissiyaagaqluki angutet kenkuurteñi Assyrian-aat,

6anguyagtet qesurlinek aturalget, yuut piuranrit, quyilriit-llu atanerruat, tamarmeng aglumanaqluteng ayagyuaruluteng, horse-aatgun ayagatulit.

7Akissurtuq tamakunek Asyrian-aam anguyagtain atanerruaritnek, anguciuryullran-llu menuurtelluku, agayulangluni-llu tamakut agayutaitnun.

8Egypt-aami akissuullni arulairutevkenaku ayuquciqa. Nasaurluullranek ayagluku angutet arnaq'laraat akissutun pitarrluku.

9Taumek wiinga tunellrukeka Assyrian-aanun arnaqestainun elliin aglumakek'ngainun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Taukut-llu matarqellruat cairulluku, irniari-llu tegurraarluki tuqutellruat nuussirpagkun. Arnat-llu tamiini qannguarutkelallruat qaillun ayuqellriakun tuqullra.

11“Kinguqlian Oholibah-m tangvallruyaaqaa alqani, tau͡gaam elliini arcaqanruluni akissuuyaraq atullrua.

12Elliin-llu cali aglumakellruluki Assyrian-aat yuut piuranrit, atanerruat-llu anguyagtet aturaqegcilriit, anguyagtet-llu horse-aatgun pitulit atanerruarit, taukut tamarmeng ayagyuarluteng kenegnarluteng.

13Tangvallemni-llu arenqianani inerciigatuq, alqermini cangallruvkenani.

14-15“Arcariinartuq-llu ayuqucimikun. Tangllermini-llu Babylonian-aat atanerruat tarenraitnek qacarnermi minguumaluteng kavickellriamek, naqugcimaluteng 'lumarrarmek, qamiqurrit-llu cali 'lumarrarmek nemerluteng umyuamikun ayarikai.

16Tangrrucimitun aglumai, ayagceciuq-llu kevgamek taukunun Babylonia-mi qaneryartulriamek.

17Babylonian-aat-llu ullagluku akusrarutekaat. Anagulluteng akusrarutekngatni menuurrluku-llu taqsuqararutai.

18Matarmi tangercet'lartuq yugnun akissuucini nallunriisqelluku, wiinga-llu cali taqsuqulluku alqaa pillrucimtun.

19Nutaan akissuullni cumigut'ngaa, nasaurluuluni Egypt-aami akissuullermini ayuqucini ayuquciqsagulluku.

20Aglumakluki angutet akusrarutekillermeggni camircesciigalnguut ungungssitun ciulvagtun nulirtetun nulirtellrata nalliini wall'u horse-aat angucaluacetun.“

21Oholibah, nasaurluuluten ayuqucillren Egypt-aami cali aturyugyaaqan, angutnun aamagken naanguaqevkarlukek, akusrarutekevkarluten tuaten.

Agayutem Cuqyutii Uyuraanun

22Taumek, Oholibah, Waten Ataneq Agayun qanertuq, “Taqsuqutaten angutet akusrarutekesteten, tau͡gaam wiinga ellaitnun qenruceciiqamken taivkarluki-llu avatairtelluten.

23Taivkarciqanka Babylonian-aat Chaldean-aat-llu, angutet-llu Pekod-amek Shoa-mek Koa-mek-llu, tamalkuita-llu Assyrian-aat. Quyurciiqanka-llu tamalkuita kenegnarqelriit yun'erraat yuut piuranrit, atanerruat, tamalkuita-llu pirpakumalriit atanerruat, quyilriit-llu horse-aatgun pitulriit atanerruarit.

24Taukut-llu curugciqaatgen neglirnermek, anguyagterugarnek maligluteng ayagassuutnek akalrialget, cali akalrialget aklumeng ayagatestait.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Akngircailkuterluteng capkutanek nacanek-llu, kassuguciiqaatgen-llu. Wiinga-llu ellaitnun tunciqamken, ellaita-llu cuqciiqaatgen alerquuteteng aturluki.

25Wiinga qenrucamken, ellaitnun caliaqevkarciqamken ellaita qenertellrat aturluku. Qengan ciutegken-llu kepciqait, irniaten-llu tuqulluki. Aa-ang, teguciqait qetunraten paniten-llu unguvaita-llu ekuaciqait.

26Aturaten allgurluki matarqeciqaatgen teggalquqegtaaraat-llu kenuguteten teguluki.

27Aglumanrirceciiqamken inerciigalliqenrirtelluten-llu atulallerpenek Egypt-aami uitarraanerpenek. Agayutnguanun caumanqiggngaituten Egypt-aaq-llu umyuaqenqiggngaunaku.”

28Waten Ataneq Agayun qanertuq, “Tunciqamken yugnun eq'ukekevnun taqsuquskengarpenun.

29Eq'ukngamegteggen-llu caliarpegun unakelalten tamalkuita teguciqait matarpet-llu unilluten, matangqaluten akissutun. Aglumayullerpet akissuullerpet-llu

30tuaten ayuqlirivkaraaten. Akissuullruavet atanruvigni menuulriarurrluten-llu agayutnguaritgun.

31Alqerpet ayuqucillrakun ayallruuten, taumek wiinga elliin saskallranek anucimirqecetaarutmek imalegmek cikirciqkemken mer'esqelluku.”

32Ataneq Agayun qanertuq, “Alqerpet saskaanek merciquten; ang'uq ilutuluni-llu. Yuut tamarmeng temciarautekciqaatgen caunrilkuurluten-llu; saskaq muirumauq.

33Taangiqciquten angniitnam-llu imirciqaaten, taum saskam alingmek piunrirnarqellriamek-llu imalgem, alqerpet Samaria-m saskaa.

34Mer'arkaugan nangluku, saskam-llu navenrinek aamagken kilirturciqagken. Wiinga, Ataneq Agayun qanertua.”

35Waniwa taumek Ataneq Agayun waten qanelria; “Nalluyagucavnga tunullua-llu, nangtequtekciqan aglumayullren akissuullren-llu piteklukek.”

Agayutem Cuqtak Tamarkenka Alqaqelriik

36Atanrem qanrutaanga, “Tuquarkaulriami yugmi, upingariuten-qaa cuqtellerkaagnek Oholah-nkuk Oholibah-llu? Kitak qanruskek pellernarqellrianek aturyullregkegnek.

37Akusrarutekevkallruuk tuqucilutek tuaten, akusrarutekilutek agayutnguanek tuqulluki tuaten elliitekluki tamakunun neqkesqelluki qetunraanka elkenka irnilkek. Elliitekaqluki ekuavkarluki qetunranka agayutnguamegnun.

38Tuaten-llu kiingan pivkenatek, tau͡gaam cali menuurtaak Agayuvigpaka Sabbath-aaq-llu aturpek'naku elkartelqa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39Tuani-llu ernermi tuqurqillermegni irniamegnek elliitekluki agayutnguamegnun itellruak Agayuvigpaka menulirluku!

40“Kiituani-llu kelgilanguk yaaqvarmiunek angutnek ayagceciaqlutek kelgilrianek, tamakut-llu kelelkek taigaqluteng. Taukuk-llu alqaqellriik kenugtelartuk ervuqerlutek kenugutnek-llu all'utek, iitek tuaten mingugluki.

41Aqumelartuk tangnirqelriignun aqumllerpiignun, estuulumek ciuqaqlilirlutek, qainganun assilrianek elliilutek, ilaluki aruviarnek olive-aat-llu uquatnek wiinga cikiuteklemnek.

42Camek nagutailnguut yuut eriniit niitnarquq, angutet kelgumallret mertailngurmek yuilqumek. Taukut-llu angutet arnat tallirirait tangnirqellrianek-llu qamiqurrit nasqerrucirluki.

43Umyuamkun-llu qanertua, arnaq akissurcetaak taqsuqellria akusrarutekevkallminek.

44Taukuk-llu akissuk Oholah-nkuk Oholibah-llu ullanqigtaaragket, arnak kasnguyullerkamegnek nallulriik.

45Ellualriit angutet pinarqelriaruniciqakek akusrarutekevkallragnegun tuqucillragnegun-llu. Tua-i-wa akusrarutekevkalallruagnek unatekek-llu augmek meciumalriatun ayuqngata.”

46Waten qanertuq Ataneq Agayun, “Taivkarici elkegnun yugugarnek alingnarqelrianek, alingcira'artekakegnek teglegistekakegnek-llu.

47Taukunun-llu yugugarnun teggalqunek miluquvkarlukek nuussirpalegnun-llu curugtellukek, tuquqluki irniakek, eniik-llu ekuavkarluki.

48Tuaten pilua iqukliceciiqaqa akusrarrluteng yuullrat nunami tamalkuan, aarcirtuutnguvkarluku arnanun akusrarutekevkanriisqelluki ayuqucillragcetun.

49Elpetek-llu kinguqliqelriigni, anguciurlutek yuullruavtek agayutnguanun-llu agayuaqlutek anucimirqecetaarciqamtek. Nallunrirniartek wiinga, Atanruciqa Agayutngulua.”

Ezekiel 24

Qalqii Egan

1Allrakut qulngunritariitni iralut qulngurutiitni, erenret nunamteñek ayagcecimarraanemteñek, Atanrem waten qanrutaanga,

2“Tuquarkaulriami yugmi, igausgu unuamek erenrem caucia, tua-i-wa man'a erneq Babylonia-rmiut angayuqrata Jerusalem-aamek anguyallran ayagnilleqngaku.

3Qanrutniaten ukut ingluliculriit yuut mat'umek ayuqestassiigutmek. Waten qanertuq Ataneq Agayun: “Egan maniciu kenermun mermek-llu imirluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Kemget assinkacagiitnek ugkirluku kemganek keggasgem irum-llu picalqurrulrianek pukugkanek ilaluki.

5Qusngit assinkacagiita kemganek aturluci, egan-llu aciakun murirluku. Meq qallangevkarluku; qallaulluki kemget enret-llu.”

6Waten qanertuq Ataneq Agayun: “Aarnarqellriamek ciunerkangqertut tuqutarayulit nunarpiit! Qalqiitun qallriumaksailngurtun egatetun ayuquq. Kemget egatem iluanek atauciugurluki anciki nangnatkaatnun.

7Tuqucilriartangqellruuq yugmek tuani nunarpagni, tau͡gaam auga kuvumavkenani nunamun urr'am patullerkaanun tangrruunrirluku; kuvumallruuq tau͡gaam alaicugngalriamun teggalqum qainganun.

8Wiinga eq'uqruteksugluku akinaurucimasqelluku-llu tuavet alailngurmun auk pivkallruaqa.”

9Taumek cali waten qanertuq Ataneq Agayun, “Tuqutarayulit nunarpiit aarnarqellriamek ciunerkangqertuq! Wiinga wangnek muragnek amllernek murirciqaqa.

10Murirraarluku kumarrluku qallauciki kemget uunqegcaartelluki meriutnatkaatnun, enret-llu ekuavkarluki!

11Nutaan-llu egan tauna punerneq elliluku imaunaku kangipluut kumalriit qaingatnun kenrurtelluku. Ataam uqlallra carriutniartuq qallriulluni-llu,

12mamtulria qallellra kenrem tamalkuan catairucetenrilengraaku.

13Jerusalem-aaq, elluanrilnguut caliarpet menuurtellruatgen. Carrillrungramken menuirutellrunrituten. Waniwa ataam carriumangairututen naspepailegpegu eq'uqertellma tuknitacia.

14Wiinga, Ataneq, tuaten qanertua; piciurciiquq, tuaten piarkaugua; pinriceñarngaitua; takumcuyugngaitua; umyualinqiggngaunii-llu. Wiinga anucimirqecetaarciqamken caliallerpet pitatiinek.” Waten qanertuq Ataneq Agayun.

Prophet-aam Nulirran Tuqullra

15Atanrem cali waten qanrutaanga,

16“Tuquarkaulriami yugmi, ataucirqumek kaugturluku ilukegcitek'ngan au͡g'aqatarqa elpenek. Tau͡gaam qiagarkaunrituten tuquillercetun, aluviigken-llu qurrlurcecaqunakek.

17Niicecaqunak qialuten. Nacaunak kamilarpet-llu piyuayaqunak tuquillercetun. Kegginan-llu patuvkenaku nerevkenak-llu tuquillret nertukaitnek.”

18Unuakumi yuut qalarutellruanka. Taum-llu atakuani aipaqa yuunrirluni. Ertenqigcan unuaquani wiinga pisqumacimtun pillruunga.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Yuut-llu aptaatnga, “Nalqigusngaitarpekut-qaa makut cauciitnek, ciin tuaten picirpenek?”

20Wiinga-llu qanrutanka, “Atanrem qanrutellruanga,

21elpeci, Israel-aam yuini, waten qanrutesqelluci: Ucuryagutek'lararci Agayuvigpiim pinia, tangvagyunqelararci-llu ullagyunqeggluku-llu, tau͡gaam Atanremmenuurcetqataraa. Ilakuralriani-llu ilaci ayagyuat unegtaullret Jerusalem-aamun anguyagkun tuqucimaarkauluteng.

22Elpeci-llu wangtun piciquci. Kegginaci patungaunaki, nerngaunaci-llu tuquillret nertukaitnek.

23Nacaunaci kamilarpeci-llu piarkaunrituci cali-llu tuquilriit atutukait aturngaunaku qiangaunaci-llu. Assiilngurpeci cirlaurcetarkaugaiceci, yuuniaratarkauluci-llu atunem.

24Wiinga-llu Ezekiel-aaq nallunailkutaurciiqua elpeceñun; wiinga atullrenka aturciqngavciki. Ataneq-llu qanerluni, tuaten pikuvci nallunrirciqniluku elpeceñun AtanruciniAgayutngucini-llu.”

25Ataneq qanertuq, “Tuquarkaulriami yugmi, teguiciqanka piniutekellratnek Agayuvigpagmek nunaniryuutekluku ucuryagutek'lallratnek, tangvagyunqekiitnek ullagyunqeggluku-llu. Cali-llu teguiciqanka qetunraitnek paniitnek-llu.

26Tuani ernermi man'a pikumku iliit qimagaulriit piunriumalriamek taiciquq makunek-llu qanrucarturluci.

27Cali tuani ernermi qanerciigaqaarluten qaneryugngariciquten, taukut-llu qanellgutkiciqaten. Mat'ukun nallunailkutauciquci yugnun, ellaita-llu nallunrirarkauluku wiinga Atanruciqa.”

Ezekiel 25

Qaneryaraq Ammon-aaq Piluku

1Atanrem qanrutaanga,

2“Tuquarkaulriami yugmi, akeqnerrlugesgu Ammon-aam nunii.

3Qanrusgu niicugnisqelluku wiinga Ataneq Agayun qanllemnek: Quyallruuten Agayuvigpaka menuurcimallrani, nuniit-llu Israel-aam yuin navguumallrani, tangllerpeni-llu Judah-m yui nunameggnek ayaucimallratni.

4Quyallruavet calaralirnermek nunamek mertailngurmek yugnun cirlakevkarciqamken. Nunavceñi uitavigkiurluteng tamakumiungurciiqut. Ner'aqluki atsat milget-llu elpeci pikaqsaaqelci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Nunarpak-llu Rabbah uitavigkaurceciiqaqa ungungssinun qulugnelegnun, Ammon-aam-llu nunii tamalkuan uitavigkaurtelluku qusnginun, nallunriisqelluku elpenun wiinga Atanruciqa.

6“Waten cali Ataneq Agayun qanertuq: Unateci kacguurucavciki qecgaurluci tuaten nunaniryugluci umyuarrliqulluku nuniit Israel-aam yuin,

7taumek tuaten piavci, allanun atanruvignun tunciqamci tegliuresqelluki elpeceñek uayarluci tuaten. Piunriqapigciiqngamci atanruviusciigaliciquci nakmiin-llu nunairulluci. Nutaan-llu nallunrirciqerci wiinga Atanruciqa.”

Qaneryaraq Inglulirluku Moab-aq

8Waten qanertuq Ataneq Agayun: “Moab-aq qanran waten, Judah-m yui allatun atanruvigtun ayuqut,

9nunarpiit Moab-am cayailkutai nunautiin engeliinelnguut anguyagceciiqanka, nunarpakegtaarait ukut tapqulluki: Beth-aq, Jeshimoth-aq, Baal Meon-aq, Kiriathaim-aaq-llu.

10Calaralirnermi-llu nunami mertailngurmi uitalrianun yugnun cirlakevkarciqaqa Moab-aq, Ammon-aamun tapqutelluku, Moab-aq atanruviungairutelluku.

11Anucimirqecetaarciqaqa Moab-aq, nallunriisqelluku ellaitnun wiingaAtanruciqa.”

Qaneryaraq Edom-aaq Piluku

12“Waten qanertuq Ataneq Agayun: Edom-aam yuin aaqevkenaku akinauratgu Judah, tuaten akinaullrata pinarqellriarurtaa Edom-aaq.

13Wani-wa qanertua anucimirqecetaararkauniluku Edom-aaq tuquqluki tamalkuita angutet ungungssiaraat-llu tamaani uitalriit. Yuiruceciiqaqa-llu, nunarpiinek Teman-aam ayagluku nunarpak Dedan-aam nunarpii tekilluku, yuut-llu anguyagkun tuqucimaciqluteng.

14Akinauruceciiqua yumnun Israel-aam yuinun, Edom-aam-llu naspececiiqaa eq'uqertellma tuknitacia. Akinaurillma-llu qaillun tuknitacia nallunrirciqaa, qanertuq AtaneqAgayun.”

Qaneryaraq Philistia Piluku

15Waten cali Ataneq Agayun qanertuq, “Philistine-at-llu cali aaqevkenaki akinauratki ak'anek ayagluteng inglukesteteng, eq'ukluki-llu piunrirluki.

16Taumek wiinga qanertua anguyagarkaukenka Philistine-at tuquqluki-llu nangluki. Piunrirluki tamalkuita unguvalriit Philistine-at nuniitni.

17Mulngakevkenaki akinaurluki anucimirqecetaarciqanka. Eq'urtelqa naspeciiqaat. Nutaan-llu nallunrirluku wiinga Atanruciqa.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Ezekiel 26

Qaneryaraq Tyre-aq Piluku

1Qula ataucimek cipnengqerluki iralut, iralum ciuqliatni erenrin, ayaucimarraanemteñek nunamteñek, Atanrem waten qanrutaanga:

2“Tuquarkaulriami yugmi, nunarpiim Tyre-am yui uumek ucuryagucirtut. Qayagpagaluteng, ‘Jerusalem-aaq navguumauq! Tun'ilallmikun akingengnaqesciigaliluni! Inglulirciigaliakut!’”

3Taumek Ataneq Agayun waten qanelria: “Tyre-aq, ingluksagutamken. Atanruvignun amllernun anguyagceciiqamken, taiciqut-llu imarpiim qairitun tagauskaitun.

4Navgurciqait qacarneri Tyre-am imerqelluki-llu qertulriit nayurviit. Nunii-llu keligciqaqa teggalqurrlainaq alairtelluku.

5Tyre-am nunallra qikertaurciiquq, kuvyastet-llu kuvyateng tuani kinercilarciqait. Wiinga, Ataneq, tuaten qanertua. Atanruviit-llu uayaararkaugaat,

6nunat-llu cali ceñamelnguut yuit tuqurqeciqait nuussirpagkun. Nutaan Tyre-am nallunrirciqaa wiinga, Atanruciqa.”

7Ataneq Agayun waten qanran, “Angayuqat piunrat, Nebuchadnezzar-aaq Babylonia-m angayuqra, taivkarciqaqa anguyaasqelluku Tyre-aq. Neglirnermek taiciquq anguyagterugarnek maligluni horse-aalegnek, akalrialegnek-llu ayagassuutelget.

8Nunani-llu imarpiim ceñiini nunalget tuqurqeciqai nuussirpagkun; elagciquq ilutulriamek avatairluten, nuna-llu qerturiluku pililuni, pengegnailngurmek-llu capkutanek qacarneliluni inglukluten.

9Nunarpagpeci qacarneri tugaurciqai muragpagmek caskirluteng, nayurvici-llu qertulriit imeqluki cavignek caskirluteng.

10Horse-aarin amlleqapigciiqngameng urr'am peksagtellrata patuciqaiceci, nepiita-llu horse-aalget, akalrialget-llu ekumassuutet, nunarpagmun piunrillermun itquni arulavkarciqait enevci qacarnerit.

11Horse-aami cetumqurritgun tumyaraten tamalkuita tutmarciqai, tuqurqeciqai yut'en nuussirpagkun. Cayunailnguut-llu naparyaten iqucimaciqut nunamun.

12Tukuuteci akluci-llu piksaguciiqait; imerqeciqai qacarneten enekegtaaraci; teggalqut, muriit, imerqumalriit-llu quyurrluki egciiqait imarpigmun.

13Arulairciiqanka aturcetaarit yuarutevceñek, lyre-at-llu aturcetaaci niitnaunqiggngaunateng.

14Qiururceciiqamken; neqsurtet kuvyameggnek kinerciriviksagulluku; ataam naucimangiggngaituten. Wiinga, AtaneqAgayun qanertua.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Ataneq Agayun waten qanerkangqertuq Tyre-amun: “Cirlakumallerpeni, yuut imarpiim ceñiini nunalget cakneq alingeciqut niilluki aarpagallrit tuqurqek'ngaita.

16Atanruviit-llu imarpiliutulinek yulget angayuqrit atanruvimeggnek aqumllernek atrarciqut. Ulikutateng aturateng-llu qaraliliumalriit yuuciqait nunamun-llu aqumeciqut uuleggluteng. Alingem-llu ugaani waten pimallerpenek qiivenrirciigatarkauluteng.

17Mat'umek-llu tungmagcissuutmek atuuciiqaiceci: “Nunarpak nanraumalleq piunrirtuq! Sun'arpai imarpigmek kagimaluteng. Nunarpiim uum yuin ataniumallruyaaqaat imarpik Imarpiim ceñiini nunalget alingciqu'urtelluki.

18Waniwa, nunarpak piunrirraanranek, Qikertat uulegtut, Yuit-llu ukverciigatut waten pitalriakun piunriumallranek.”

19Ataneq Agayun qanertuq: “Nunauyunairuceciiqamken, imumalriatun nunarpagtun yuilngurtun. Imarpiim-llu mer'anun naligtelluten.

20Ayagceciiqamken camavet tuqumalriit nuniitnun ilaliryarturtelluki ak'a yuullret. Camani uitavkarciqamken nangyuilnguut imenret nuniitnun, yuut tuqumalriit ilagarluki. Yuum uitavikenqiggngaitaaten unguvalriit-llu nuniitni uitanqiggngaunak.

21Alingnarqelriamun cuqyutngurceciiqamken piunqiggngairutelluten. Yuut yualarciqsaaqaatgen, tau͡gaam nalaqumanqiggngaituten.” Waten qanertuq Ataneq Agayun.

Ezekiel 27

Tyre-amun Tungmagcissuun Yuarun

1Atanrem Agayutem qanrutaanga,

2“Tuquarkaulriami yugmi, atuusgu Tyre-aq tungmagcissuutmek yuarutmek,

3nunarpak uitalria imarpiim ceñiini tuneniatuluni tamiini imarpiim ceñiini uitalrianun. Qanrusgu Atanremelliinun qanellrinek: “Tyre-aq, ucuryagutengqellruuten natlugnerunak tangssunarqellerpenek.

4Imarpigmek nunangqertuten. Piliaqestevvet sun'aqegtaarauluten taqellruatgen;

5Piliaqellruatgen-llu napanek fir-anek aturluteng Ingrimek Hermon-aamek Lebanon-aam-llu napainek cedar-aanek naparcirluten.

6Tegg'eranek-llu Bashan-aamek piluteng cavutekarpenek; Tutmayirluku-llu Cyprus-aam napainek tangnircarluku-llu tugkarnek.

7'Lumarraqegtaarmek tengalrarluten, Tangnircaumalriamek mingeqluku Egypt-aamek, Elitaqnaqluni yaaqvanek. Qilakutarluten assinqukacagaatnek 'lumarrat, qesurlimek Cyprus-aam qikertaanek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Cavesterluten Sidon-aarmiunek Arvad-aarmiunek-llu. Sun'aliurteten-llu elluatuuluteng calituliuluteng.

9Sun'am muraliurtai Elisngalriaruut angutet Byblos-aamek. Sun'aliurtait allat sun'at Kipussaatuluteng kipusvigpeni.

10“Anguyagterluten Persia-rmiunek, Lydia-rmiunek, Lybia-rmiunek-llu. Tememeng-llu qamiqumeng-llu akngircailkutait agartelarait anguyagtevvet uitaviatnun. Taukut-llu anguyagtet elpet ucurnarqutekluki.

11Arvad-aam anguyagtai qacarneten nayullruit, Gamad-armiunek-llu angutnek nayurviten yugluteng. Taukut-llu capkutateng agartelarait qacarnerpenun. Taukut angutet tangssunarivkallruatgen.

12“Spain-amun tuneniaraqavet tukuuterugarpenek akilircet'lartuten qerrirlimek, cavigmek, tin-amek-llu cavigmek, lead-amek-llu, imarkamek-llu.

13Tuneniaraqavet-llu Greece-amun, Tubal-aamun, Meshech-aamun-llu navrut'laraten tukuuteten yugnun pistekarpenun, canun-llu punernermek taqumalrianun.

14Beth Togarmah-rmiunun-llu tuniaqavet akilircetaqluten horse-aanek calissuutnek, anguyagcuutnek-llu, ciulvagnek-llu.

15Rhodes-armiut-llu cali tuneniarvik'laraten; imarpiim-llu ceñiini uitalriit kiputaqluteng akilirluteng tukgarnek napanek-llu ebony-nek.

16Syria-rmiut-llu cali kipurqaqluteng akluvnek akilirluteng teggalquqegtaarnek, qesuuranek 'lumarrarnek, tangnircautekanek yualukanek, 'lumarraqegtaarnek, coral-aanek kavirlinek-llu teggalqukegtaarnek.

17Judah-m-llu Israel-aam-llu yui kipussaagaqluteng akilirluteng mukaarkanek, evegtaat neqkautaitnek, olive-aat uquitnek, tepkegcilrianek-llu naunrarnek.

18-19Damascus-aarmiut-llu kiputaqameng akiliraqluten Helbon-aamek wine-anek, qusngit-llu melqurritnek Sahara-mek. Navruciaqluteng-llu akilirluteng cavignek taqumalrianek, tepkegcilrianek-llu naunrarnek.

20Dedan-aarmiut-llu horse-aat ulikutaitnek akilirluteng tuneniaraqluteng.

21Arabian-aat Kedar-aarmiut-llu atanerruarit kiputelartut akluvceñek akilirluteng qusngiyagarnek, qusnginek, qusngirngalngurnek-llu.

22Sheba-rmiut Raamah-rmiut-llu kiputelarait akluci akilirluteng teggalquqegtaarnek, suulutaanek, assipianek-llu tepkegcilrianek naunrarnek.

23Nunarpiit Haran-aaq, Canneh, Eden, Sheba-mi-llu kupcaat, nunarpiik-llu Assur-aaq Chilmad-aaq-llu tamarmeng kipussaagvik'laraatgen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Tun'ivikaqluten akitulrianek 'lumarrarnek, qesurlimek 'lumarrarmek, tangnircautekanek yualukanek, qaralililrianek natrem patukainek, ilavkugnek-llu taqenqegcaumalrianek.

25Tun'arkaten-llu ayagat'larait sun'arugarteggun ucinertulriatgun. “Elpet sun'atun ayuqellruuten imarpigmi Uciluten uqamailngurnek.

26Cavestevet imarpigmun ayautellratni. Calaramek anuqem akacagcetaaten imarpiim qukaani.

27Tukuuterugaten aklut, Sun'aliurteten tamarmeng, Sun'am tumartestai kupcaaten, Anguyagtet-llu tamarmeng sun'ami ekumalriit, Tamarmeng piunrirtut imarpigmi Sun'an akacallrani.

28Qayagpagallrit sun'aliurtet qecuqitellriit Niitnaqluni ceñamek.

29“Sun'at tamarmeng yuirutut, Tamarmeng sun'aliurtet taguraluteng nunamun.

30Qiatekaatgen caknerpak, Qamiquteng urr'amek kanevlerrluki akaguarluteng-llu qamllermi.

31Asmegtait nuyateng pitekluten Missuullernek-llu all'uteng. Qialuteng umyuamegteggun cakneq akngiringaluteng.

32Atuutaatgen tungmagcissuutmek yuarutmek: ‘Kina pitassiarucugngaciqa Tyre-amun, Tyre-amun nepairutellriamun imarpiim qukaani?

33Cauteten ayaucimaaqata imarpiim akianun, Nunat tamaani tamarmeng nuuqek'ngameggnek pikangelartut. Nunat-llu angayuqrit tukuurtaqluteng Amllellriatgun tukuutevkun akluvkun-llu.

34Tau͡gaam waniwa akacagtuten imarpigmi; Kill'uten imarpiim et'uqranun. Uciten calisteten-llu Tamarluteng ilalirluten imarpigmi.’

35“Imarpiim ceñiini uitalriit tatamut niilluku tuaten pillren. Nunat-llu angayuqrit cakneq alingut, alingellrat kegginaitgun nallunaunani.

36Catairututen, catairulluten akwarpak, ellarpiim kupcaari alingut, elpetun pinayukluteng.”

Ezekiel 28

Qaneryaraq Tyre-am Angayuqra Piluku

1Atanrem qanrutaanga.

2“Tuquarkaulriami yugmi, Tyre-am atanirturtii waten qanrusgu, Ataneq Agayun waten qanertuq: Ucuryaggluten qanravet agayutnguniluten, agayucetun-llu aqumganiluten atanruvigmi aqumllermi imarpiim qukaani. Tau͡gken elpet agayutnguvkenak, yuuluten tau͡gaam, agayucetun-llu umyuartutayuk'ngerpet,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3umyuarteqngavet-llu umyuartunruyukluten Daniel-aami; nallunarqengraata-llu
nallunriryugngaluki.

4Umyuartullren elluatuullren-llu aturlukek tukuurtellruuten, quyurcillruuten
suulutaamek qerrirlimek-llu akivigpenun.

5Akingengnaqutevgun-llu piluaqarallerpegun tukuuteten ulevkarluki,
tukuurcavet-llu umyuan quyigiluni ucuryagtengluten-llu.

6“Taumek waten qanertuq Ataneq Agayun: Umyuarteqngavet Agayucetun
umyuartutayukluten,

7Ullagceciiqamken takumcukevkenak curugtekarpenun. Piunrirciqait
qununarqellriit piksagutelten umyuartullren elluatuullren-llu aturluku.

8Tuquciiqaatgen mermi tungmagcimaarkaurtelluten.

9Agayutnguniluten-qaa cali qanerciquten tuqutestekarpet ullakatgen?
Yuunginaungavet agayutnguvkenak, tuaten ayuqeciquten tuqutestekarpet
tegukatgen.

10Allanret agayutailnguut tuquciiqaatgen qimugtetun pitarrluten.
Wiinga Ataneq Agayun waten qanertua.”

Piunrillra Tyre-am Angayuqran

11Cali waten Atanrem qanrutaanga.

12“Tuquarkaulriami yugmi, angniilutkiu aarnarqelria tekitarkaa Tyre-am
angayuqran, qanrulluku, Waten qanertuq Ataneq Agayun:
Canganarqutaicaramun cuqngullruyaaquten. Umyuartuqapiggluten
kenegnarluten-llu!

13Agayutem naucetaarviani Eden-aami uitaluten, aturaqluten
teggalquqegtaarnek ayuqenrilngurnek, makunek maa-i: ruby-nek, diamond-
aanek; topaz-aanek, beryl-aanek, carnelian-aanek, jasper-aanek, sapphire-aanek,
emerald-aanek, garnet-aanek-llu. Tangnircautengqerrluten suulutaanek.
Tamakut piliaqumallruluteng elpenun pikesqelluki tuani ernermi
piliaqumallerpeni.

14Nayurtekarpenek-llu pillruamken uluryanarqellriamek an'gilamek.
Uitavikellruan-llu tanqilria ingriqa piyuagaqluten teggalquqegtaaraat
akunliitgun.

15Piliaqumarraanerpenek ayagluni ayuqucin canganarqutaitellruuq
assiilngurmek atullren engelkarrluku.

16Yagarcepallagluten tuneniarluten kipulluten tuaten, qenngariavet
assiilngirtuten. Taumek wiinga ayagceskemken ingrimnek tanqilriamek,
elluanrilngurtun pitarrluten, nayurteklerpet-llu an'gilam ayagtelluten
teggalquqegtaaraat akuliitnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Kenegnallerpet umyuan quyigivkaraa, niitnaullerpet-llu usviilngurtun ayuqlirivkarluten. Tamana pitekluku nunamun egtellruamken aarcirtuutngusqelluku allanun angayuqanun.

18Assiilngurkun kipurqellerpet tun'illerpet-llu menuurcetaa agayularvici. Taumek wiinga nunarpak ekuavkallrukeka nangkacagarluku. Maa-i tangertevvet tangrraatgen qamlleruluten.

19Tamarmeng-llu yuut nallunritesteten irriut tangerrluku irranarqellriakun piunrillren, piunqiggngairulluten akwarpak.”

Qaneryaraq Sidon-aaq Inglulirluku

20Atanrem qanrutaanga,

21“Tuquarkaulriami yugmi, aniqlaagiu nunarpak Sidon-aaq.

22Tuanelnguut yuut qanruski, wiinga, Ataneq Agayun, ellait piluki qanllemnek: Sidon-aaq, wiinga inglukestekarpenga; yuut nanrarciqaatnga elpenun pilqa pitekluku. Nallunrirciqaat-llu wiingaAtanruciqa, tanqilriaruciqa nasvakumku anucimirqecetaallemkun elpeni uitalriit.

23Cangerliit tuc'eciiqanka elpenun tumyaraten-llu augmek qurrlurtelluki. Anguyiit kassuguciiqaatgen, yut'en-llu tuqurqelluki. Tuani-llu nallunrirciqan wiinga Atanruciqa.”

Israel-aaq Atawaqaumaciquq

24Ataneq qanertuq, “Israel-aam yuin avaqliit nakukestek'lallrit cukilanatun akngirnarqenqiggngaitut Israel-aam yuinun. Ellaita-llu nallunrirarkauluku wiinga Atanruciqa Agayutngulua.”

25Waten qanertuq Ataneq Agayun: “Israel-aam yui uterceskumki cekavcetlemnek atanruvignek, atanruviit tamakut nallunrirciqaat tanqilriaruciqa. Israel-aam-llu yui uitaarkauluteng nakmiin nunameggni, cikiuteklemni pistemnun Jacob-aamun.

26Camek alingniurpek'nateng uitaciqut tuani. Eneliciqut naucetaarvililuteng-llu. Avaqliit-llu tamalkuita nakukestellrit anucimirqecetaarciqanka, Israel-aam-llu yui uitayugcaliluteng tamaani uitaciqut. Ellaita-llu nallunrirciqaat wiinga, Atanruciqa, ellaita Agayutiit.”

Ezekiel 29

Qaneryaraq Inglulirluku Egypt-aaq

1Allrakut qulngurutiitni, iralut-llu qulngurutiit qula malrugnek cipluku ernengqerluku nunamteñek ayagcecimallerput, Atanrem waten qanrutaanga:

2“Tuquarkaulriami yugmi, aniqlaagiu Egypt-aam angayuqra. Qanrulluku-llu qaillun ellii, Egypt-aam-llu nunii tamalkuan, anucimirqecetaarumaarkaucianek;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3waten qanerluten, Waten qanertuqAtaneq Agayun: Elpet, ciissirpak kuigmi uitalria, inglukesteksagutarpenga. Elpet qanertuten Nile-aq pikniluku piliaqellruavgu.

4Mananek agluqugpeggun kapuqvikqataramken, kuigpet-llu neqai nepucelluki qeltevnun. Kuigmek Nile-amek nugciiqamken nepingavikesteten tapqulluki.

5Eggluten-llu neqet tapqulluki yuilqumun mertailngurmun. Temen nunamun tuciiquq tungmagcimangaunani-llu. Ungungssinun yaqulegnun-llu cikiutekamken neqkaqesqelluten.

6Nutaan-llu Egypt-aam yuin nallunrirciqaat wiinga Atanruciqa." Ataneq qanertuq, "Israel-aam cacetuqutekellruaci elpeci Egyptian-aani ikayuqnaluci, tau͡gaam cangallrunrituci camlailngurtun muragatun.

7Iggaggvikellratgen navegtuten, kapluki unritgun, qukairtelluki-llu.

8Taumek waten qanertuq Ataneq Agayun: Anguyagceciiqamken anguyagteñun nuussirpalegnun, tuqurqerkaugait-llu yut'en ungungssiuteten-llu.

9Egypt-aam-llu nunii yuirutarkauguq nunakarniirulluni-llu. Nutaan-llu nallunrirciqaat wiinga Atanruciqa. "Tua-i-wa elpet qanellruavet Nile-aq piliaqellruavgu pikniluku,

10Inglukarpenga, inglukaanga-llu Nile-am. Egypt-aaq tamalkuan yuiruceciiqaqa nunakarniirutelluku. Neglirnermi uitalriamek nunarpagmek Migdol-amek ayagluku nunarpagmun Aswan-aamun ungalalirnelngurmun, Ethiopia-m nuniin engelii tekilluku.

11Yuk tamaagguirngaituq, ungungssiq-llu tamaagguirngaunani, yuinaagni malrugni (40) allrakuni yungqerrngailan.

12Egypt-aaq arcaqerluku nunakarniillrurciiqaqa, nunakarniilngurni nunani allani arcaqanruluku. Allrakuni-llu yuinaagni malrugni (40) nunarpai Egypt-aam imumaciqut, imumaluteng arcaqanruluteng allani nunarpagni. Cekavciiqanka-llu Egyptian-aat atanruvignun, avverqevkarluki nunanun ayuqenrilngurnun."

13Waten qanertuq Ataneq Agayun, "Allrakut yuinaak malruk (40) kinguagni Egyptian-aat quyurciiqanka yugnek cekavcimavillritnek,

14uitavkarluki-llu Egypt-aam ungalalirnerani, nutem uitavillratni. Tuani angevkenateng cirlauluteng angayuqauviuciqut,

15cirlaunruluteng angayuqauvigni tamalkuitni, atanirturisciigatarkauluteng-llu allanek atanruvignek. Aciqsigiciqngamki allat angayuqauviit unakuularngaitait piyullerteng atuusqelluku pingraiceteng.

16Israel-aam yuin cacetuqutekenqiggngaunaki ikayuusqelluteng ellaitnun. Egypt-aam waten pimallran Israel-aamun neq'angevkarciqaa alangqallrucirteng ellait

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

cacetuquteklermegteki. Israel-aaq-llu nallunrirciquq wiinga, AtaneqAgayutnguciqa.”

Angayuqam Nebuchadnezzar-aam Cirlakciqaa Egypt-aaq

17Ayagcecimallerput nunamteñek allrakungellrani yuinaq malrunlegnek (27) cipluku, iralut ciuqliatni, taum-llu iralum erenrin ciuqliatni, Atanremqanrutaanga.

18“Tuquarkaulriami yugmi, Angayuqam Nebuchadnezzar-aam, Babylonia-m angayuqran, anguyagaa Tyre-aq. Uqamailngurnek anguyagteñi atmagcecateng qamiqurrit nangugguluteng nuyairutut tusait-llu nangugguluteng, tau͡gken tuaten ping'e'rmeng angayuqrata wall'u anguyagtain camek unangutkevkenaku Tyre-aq.

19Taumek waten qanertuq AtaneqAgayun: Egypt-aaq cikiutekaqa Angayuqamun Nebuchadnezzar-aamun. Uayarciqaa tukuutai-llu tamalkuita ayauciiqai anguyagteṁinun akiliutekluki.

20Egypt-aamek cikiraqa akiliutekluku kevgiullranun wangnun, tua-i-wa anguyagtai calistekellruamki. Wiinga, Ataneq Agayun qanertua.

21“Tamana tuaten pikan Israel-aam yui pinirivkarciqanka elpet-llu, Ezekiel-aaq, qalarceciiqamken tamalkuitnun niitelluten, nallunrirniaraat wiinga, Atanruciqa.”

Ezekiel 30

Atanrem Anucimirqecetaarciqaa Egypt-aaq

1Atanrem cali qanrutaanga:

2“Tuquarkaulriami yugmi, tekitarkamek qanra, qanerluten wii, Ataneq Agayun qanllemnek. Waten qayagpagaluten: “Erneq alingnarqellria agiirtuq!

3Erneq canimellirtuq, Atanrem piarkami pillerkaa, Erneq amirlilria arenqiallugun-llu atanruvignun.

4Anguyagciqut Egypt-aami nanikuanarqelria tull'uni Ethiopia-mun. Egypt-aami amlleret tuqurqumaciqut; Nuna uayaumaciquq imenrurciiquq-llu.

5“Anguyiim tuquciiqai anguyagtet Ethiopia-mek, Libya-mek, Lydia-mek, Arabia-mek, Kuba-mek-llu ililiutellret, wiinga-llu yuunka tapqulluteng tuqurqumaciqut.”

6Ataneq qanertuq, “Migdol-amek neglirnermi uitalriamek ayagluni Aswan-aaq ungalalirnermi tekilluku, Egypt-aam ililirtai anguyagmi tuqucimaciqut. Egypt-aam anguyagtai quyilriit umyuamegteggun piunriumaarkauluteng. Wiinga, Ataneq qanertua.

7Egypt-aam nunii arcaqerluni nunakarniilqurrauciquq ellarpagmi, nunarpai-llu tamarmeng imenrurteqapiggluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Egypt-aaq ekuavkaqumku ililirtellri-llu tuqurqumakata, tuani nallunrirciqaat wiinga, Atanruciqa.

9“Tauna erneq tekiskan Egypt-aaq-llu piunriumariluni, sun'atgun kevganek qaneryartulrianek ayagceciciqua camek nallunginanratni Ethiopia-m yui, alingciqut-llu cakneq. Tauna erneq agiirtuq!”

10Waten qanertuq Ataneq Agayun, “Angayuqaq Nebuchadnezzar-aaq, Babylonia-m angayuqra, aturluku uayarciqaqa tukuutainek Egypt-aaq.

11Anguyagteñi takumcuyuyuilnguut malikluki taiciquq, nunakarniirutarkaugaat-llu nuna. Anguyagciqaat Egypt-aaq nuussirpagteggun, nunami-llu tamaani tuqumalriit amllerarkaugut.

12Nile-aq kinerceciiqaqa tunluku-llu tamana nuna yugnun assiitellrianun. Allanret cakarniiruciqaat tamana nuna tamaani-llu uitalriit tamalkuita. Wiinga,Ataneq qanertua.”

13Waten qanertuq Ataneq Agayun, “Memphis-aami agayutnguat tamalkuita piunrirciqanka. Egypt-aaq atanirturtekairuciiquq, wiinga-llu yuut tamalkuita alingmek imirarkauganka.

14Egypt-aam ungalalirnera nunakarniiruceciiqaqa, nunarpak-llu Zoan-aaq neglirnermi ekuavkarluku. Nunarpak-llu Thebes-aaq anucimirqecetaarciqaqa.

15Eq'uqertelqa naspececiiqaqa nunarpagmun Pelusium-aamun, Egypt-aam anguyagtain uitaviat. Thebes-aam-llu tukuutai piunrirciqanka.

16Egypt-aaq ekuavkarciqaqa, Pelusium-aaq-llu angelriamek nangteqciquq. Thebes-aam qacarneri imerqumaciqut, nunarpak-llu ulniurciquq.

17Heliopolis-aam Bubastis-aam-llu ayagyualriakek tuquciqut anguyagkun, arnat-llu teguarurrluteng.

18Tahpanhes-aami tan'gericiquq Egypt-aam pinia navkumku, piniatnek-llu ucuryagutek'lallratnek allurrluki. Amirlum naligciqaa Egypt-aaq, tamarmeng-llu nunarpain yui teguarurrluteng.

19Waten ayuqelriakun Egypt-aaq anucimirqecetaaqumku nallunrirciqaat wiinga, Atanruciqa.”

Navgumallra Pinian Angayuqran Egypt-aam

20Ayagcecimallerput nunamteñek allrakungeqerluku qula ataucimek cipluku (11), iralut ciuqliat malrugnek ernengqerluku, Atanrem waten qanrutaanga.

21“Tuquarkaulriami yugmi, Egypt-aam angayuqran tallia ayemtaqa. Yuum-llu nemeqsaunaku kuuciqsaunaku-llu mamevkangnaqluku ataam pinirivkarluku nuussirpagmek tegumiaryugngarivkarluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Taumek waten qanertuq Ataneq Agayun: Inglukesteksagutaanga Egypt-aam angayuqran. Tallik tamarkenka ayemtarkaurtagka, assilria ak'a-llu ayemtelleq, nuussirpak igtelluku unatainek.

23Cekavciiqanka-llu Egyptian-aat ellarpagmun iluanun tamalkuan.

24Nutaan-llu Babylonia-m tallik pinirivkarciqagka nuussirpaka-llu elliiluku unatainun. Egypt-aam tau͡gaam tallik tamarkenka ayemciiqagka, yuuniaraluni tuquciquq inglukestem̄i takuatni.

25Egypt-aam angayuqra piniaruceciiqaqa, Babylonia-m-llu angayuqra pinirivkarluku. Nuussirpamnek cikiqumni, elliin-llu nalukaku tungiinun Egypt-aam, yuut tamarmeng nallunrirciqaat wiinga, Atanruciqa.

26Egyptian-aat cekavciiqanka ellarpiim iluanun tamalkuan. Ellait-llu nallunrirarkaugaat wiinga, Atanruciqa."

Ezekiel 31

Egypt-aaq Ayuqestassiigucimauq Napamun Cedar-aamun

1Ayagcecimallerput nunamteñek allrakungeqerluku qula ataucimek cipluku (11), iralut pingayuat ataucimek ernengqerluku, Atanrem waten qanrutaanga.

2Tuquarkaulriami yugmi, Egypt-aam angayuqra yui-llu tamalkuita waten qanruski: Anglilli elpeni pinirpaa! Camun atak ayuqestassiigutqerlaken?

3Ayuqekutnaamken Lebanon-aam naparpiinun cedar-aamun, Avayarluni tangnirqellrianek, talisvigkarnirluteng, Napa acetum ugaani kangran amirlut tekisngaluki.

4Mertarluni nunii naungigcautekaanek, Nunam-llu aciani kuigtarluni nerqestekaanek. Merqaqluku tamana napam naumavia Meq-llu ayagcetaqluku kuiggauluku napainun napalilriim nunam.

5Mermek nuuqitenrilami, Allani napani acetunruluni nauguq. Avayai mamtuluteng takluteng-llu.

6Tamarmeng ellam yaqulgi unglulilartut avayaini; Ungungssiaraat irniaqluteng talinrani; Atanruviit ellarpagmi mernuinerciraqluteng talinrani.

7Napa tauna tangssunarquq, Sugtuluni, avayarluni takellrianek. Acilqurrin et'ulriit kuiggaat tekisngaluki.

8Napat cedar-aat Agayutem naucetaarvianelnguut tauna pitatekevkenaku. Napa fir-aq taum napam avayaitun ayuqellrianek avayangeksaituq, Ayuqiinek-llu napamek avayangqelriartaituq. Tangnirqenrulriamek napataituq Agayutem naucetaarviani.

9Wiinga piliaqellruaqa tangssunariluku, avayarpauvkarluku-llu. Tamarmeng napat ayarikaat Eden-aami, Agayutem naucetaarviani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10“Egypt-aam Angayuqran, niicugniu wiinga Ataneq Agayun, qanelqa napa tauna piluku: Napa nauguq sugturiluni tua-i amirlut tekilluki, ucuryagtenguq-llu ellminek pivakluni.

11Taumek, wiinga, Ataneq Agayun, qessakekeka tauna napa allanermun-llu atanirturteṁun piksagutelluku. Taum-llu anucimirqecetaarciqaa assiitetacia pitaciluku.

12Takumcuyuyuilnguut allanret kepluku iquqaarluku uniciiqaat. Avayai navgurluteng igqaqciqut ingrinun kuignayugnun-llu tamaani nunami. Atanruviit-llu talinrani uitallret tamarmeng ayagciqut.

13Iqumallrani-llu tauna napa yaqulget misvik'larciqaat, ungungssiaraat-llu avayaini tarrataqluteng.

14Wak'nirnek-llu ayagluni napa mel'ilriami naungermi tuaten sugtutaluni naunqiggngaituq amirlut tekilluki. Tamarmeng tuquarkaurtut yugtun, ciunerkaqsagulluku tuqumalriit nuniitnun ayallerkarteng.”

15Waten qanertuq Ataneq Agayun: “Napa tauna tuqumalriit nuniitnun ayakan, nunam acianelngurnun mernun patuvkarciqaqa nallunailkutauvkarluku ellaitnun tuquilriatun qiatekucia. Kuiget carvanriuceciiqanka kuiggaat-llu qurrlunrirtelluki. Napa tauna tuquan, Lebanon-aam ingrii tan'gerivkarciqanka napai-llu napalilriim nunam tamalkuita nalavkarluki.

16Napa tauna ayagceskumni tuqumalriit nuniitnun, iqukuni nepiin arulavkarciqai atanruviit. Tamarmeng Eden-aam napai cucunarqellriit-llu mercimalriit Lebanon-aam napai ayallret camavet quyaciqut iqullranek.

17Ayagciqut malikluku tuqumalriit nuniitnun ilaliryarturluki ak'a iqullret. Talinrani-llu uitallret cekavciiqluteng atanruvignun.

18“Napa tauna Egypt-aam angayuqaqaa yugtuumarmi. Napat-llu Eden-aami tautun sugtutallrunritut tangssunarqellruvkenateng-llu. Tau͡gaam watua, Eden-aam napaitun, ayagciquq tuqumalriit nuniitnun ilaliryarturluki agayutailnguut anguyagkun-llu tuqutaullret.” Waten qanertuq AtaneqAgayun.

Ezekiel 32

Angayuqra Egypt-aam Ayuqestassiigucimauq Crocodile-amun

1Nunamteñek ayagcecimallerput allrakungeqerluku qula malrugnek cipluku (12), iralum qula malrugnek cipluku erenrin ciuqliatni Atanremqanrutaanga:

2“Tuquarkaulriami yugmi, ellmaaraunrilngurmek aarcirturru Egypt-aam angayuqra. Qanrulluku waten: Elpenek umyuartequtelartuten yugtutuliuluten atanruviit akuliitni, tau͡gaam crocodile-atun ayuqenruuten kuigkun ceqvallertarluni kuimalriatun. Meq currlingevkalaran it'garpenek menuurrluki-llu kuiget.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Waten qanertuq Ataneq Agayun: Yugugarnek ilalua kuvyirciqamken; ceñamun-
llu qamurluten taggluten.

4Nunamun egciiqamken, taivkarciqanka-llu tamalkuita ellam yaqulgi, ungungssii-
llu ellarpiim neryarturtelluten.

5Kemgen egqaqciqaqa ingrinun, temevnek-llu tuqumalriamek imirluki
kuignayuut.

6Nuna augpenun mecirceciiqaqa ingrit tapeqluki mer'et-llu carvanilriit
qurrlurtelluku-llu kuignun.

7Piunriqumken, qiliit patuciqanka, agyat-llu tan'geriluki; akerta-llu amirlunek
patuluku, iraluq-llu tanqigngaunani.

8Qilagmi tanqigcetellriit tamalkuita nipevkarciqanka, nuna-llu uitaviin
tan'gerivkarluku, waten qanertuq AtaneqAgayun.

9“Amlleret atanruviit uitacurlagceciiqanka piunrillren qalarutkekumku nunanun
niiteksailkevni.

10Amlleret atanruviit tatamutkeciqait pillrenka elpenun. Nuussirpaka
arulaskumku angayuqat uulegciiqut alingluteng. Iqullerpet nalliini, tamarmeng
uulegtarkaugut alingluteng ellait-llu tuqunayukluteng.”

11Atanrem Agayutem qanrutaa Egypt-aam angayuqra, “Babylonia-m angayuqran
nuussirpalgirluni ullagciqaaten.

12Anguyagteñun, takumcuyuyuilngurnek angayuqauvignek, nuussirpaitgun
tuqurqevkarciqanka tamalkuita yut'en. Tamarmeng yut'en cat-llu
ucuryagutek'lalten piunrirciqut.

13Kuluvauteten-llu tuqurqeciqanka meqsarturyaraitni. Yugtairuciiquq
kuluvagtairulluni-llu mer'et currlungevkartekaitnek.

14Nutaan mer'it currluiruceciiqanka ecuirulluki kuigit-llu quunengluteng.
Wiinga, Ataneq Agayun qanertua.

15Egypt-aaq nunakarniiruskumku cakarniirulluku piunrirtelluki-llu tuani
uitalriit, ellaita nallunrirarkaugaat wiinga Atanruciqa.

16Man'a ellmaaraunrilnguq aarcirtuun tungmagcissuutnguluni yuarutnguciquq.
Arnaita atanruviit atularciqaat tuquigaqameng pilaucimegcetun Egypt-aaq yui-
llu tamalkuita pitekluki. Wiinga Ataneq Agayun qanertua.”

Tuqumalriit Nuniit

17Qula malrugnek allrakungeqerluku nunamteñek ayagcecimallerput, erenret
akimiarurteqerluki iralumi ciuqlirmi, Ataneq qanertuq wangnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18“Tuquarkaulriami yugmi, tuquilriacetun angniilutkiki Egypt-aam yugugai tamalkuita. Ayagceski camavet ilakluki allat pinilriit atanruviit tuqumalriit nuniitnun.

19Waten qanruski: “Umyuartequci-qaa allani yugni tangssunarqenruyukluci? Elpeci ayagciquci camavet tuqumalriit nuniitnun taklayarturluci agayutailnguut akuliitni.

20“Egypt-aam yui ilauciiqut anguyagkun tuqucimalrianun. Nuussirpiim upingatai tuquqnaluki tamalkuita.

21Alingilkacagait, callullret-llu Egyptian-aat ililirluki ciuniurciqait Egyptian-aat tuqumalriit nuniitnun. Waten qayagpagtut: ‘Agayutailnguut tuqucimallret anguyagkun taillruut maavet, maa-i-llu maani taklaluteng!’

22“Assyria-llu tuanlluni, avaqlirluni anguyagtem̄i qunguitnek. Tamarmeng tuqucimallruut anguyagkun,

23qunguit-llu tuqumalriit nuniita ilutunrani uitaluteng. Tamarmeng anguyagtai tuqullruameng anguyagkun, qunguita-llu avatairumaluku tungmagcimavia. Tau͡gken unguvallermeggni alingnarliullruluteng nuniitni unguvalriit.

24“Elam-aaq tuantuq, anguyagtain qunguita avatairumaluku. Tamarmeng tuqullruluteng anguyagkun, tamarmeng-llu ayallruluteng nuugiumavkenateng, tuqumalriit nuniitnun. Unguvallermeggni ilateng alingevkalallruyaaqait, tau͡gaam watua taklaut tuqumaluteng kasngunarqellriaruluteng.

25Elam-aaq anguyagkun tuqucimallret ilalirluki taklauq, anguyagtain qunguit avatiini uitaluteng. Tamarmeng nuugiumavkenateng, tamarmeng anguyagkun tuqullruluteng. Unguvallermeggni alingnarqellruyaaqut, tau͡gaam maa-i taklaut tuqumaluteng kasngunaqluteng, ilaliulluteng tekitarkaatnun anguyagkun tuqullret.

26“Meshech-aankuk Tubal-aaq-llu tuantuk, anguyagtegkenka qunguit avategkeni uitaluteng. Tamarmeng nuugiumavkenateng, tamarmeng anguyagkun tuqullruluteng. Elkek-llu cali unguvallermegni yuullgutetek alingevkalallruyaaqakek.

27Tungmagcimallrunritut ak'a tamaani pinilriit anguyagtet tungmagcimalallracetun, ayallret anguyagcuuceteng malikluki tuqumalriit nuniitnun, nuussirpait qamiqurrata acianun ellimaluteng capurassuutait-llu temaita qaingitnun ellimaluteng. Tamakut-llu pinilriarullruameng alingnarqellruut yugnun unguvalrianun.

28“Tuaten ayuqluteng Egyptain-aat taklaciqut passimaluteng akuliitni nuugiumanrilnguut anguyagkun tuqucimallret.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29“Edom-aaq tuantuq angayuqaminek, atanirturteminek-llu ilaluni. Pinilriaruluteng anguyagtenngullruyaaqut, taugaam watua taklaut tuqumalriit nuniitni ilalirluki nuugiumanrilnguut tuqucimallret anguyagkun.

30“Neglirnerem-llu atanerruari tamarmeng tuanlluteng, Sihonian-aat-llu cali tuanlluteng. Pinimegteggun alingnarqellruut, taugaam watua ayagtut camavet kasngunarqellriaruluteng ilalirluki anguyagkun tuqutaullret, ellimaluteng-llu nuugiumavkenateng. Kasngunarqellratnun ilaliulluteng tuqumalriit nuniitnun ayallret.

31“Tangerrluku tamakut tuqucimalriit anguyagkun cacetuvkarciqaa Egypt-aam angayuqra anguyagtai-llu,” qanertuq Ataneq Agayun.

32“Egypt-aam angayuqranun alingcira'arcetellruanka unguvalriit, taugaam anguyagtetuumarmi tuqucimaarkauguq ellimaluni-llu nuugiumanrilnguut tamalkuita ilalirluki anguyagkun tuqullret.” Qanertuq Ataneq Agayun.

Ezekiel 33

Agayutem Ezekiel-aaq Nayurtengurtaa

1Atanrem qanrutaanga.

2“Tuquarkaulriami yugmi, waten yut'en qanruski: Anguyak nunamun taiskumku, nunam-llu taum yui cucukliquneng ilameggnek nayurtengusqelluku;

3anguyak-llu agiirtellria tangerquniu cupu'uryaraq cupciqaa elpengcarluki yuut.

4Tua-llu kia niiskuniu taugaam ilangcivkenaku, ingluita-llu tekiskuneng tauna tuqulluku, tauna ellminek tuqucetellriaruuq.

5Cupu'uryaraq niitellrua, pamatekevkenaku-llu; tuqullra elliinun tusngauq. Taugken aarcirtuun pamatekellrukuniu, elliin unguvani aviutellruyaraa.

6Taugken cali nayurtem anguyak tangerquniu agiirtellria cupu'uryaraq-llu cupevkenaku, tua-i yuut aarcirtuumavkenateng, anguyak-llu tekilluni yuut tuqulluki; taukut tuquciqut assiilngurtuumarmeng, taukut tuqullrat tusngavkarciqaqa taumun nayurtemun.

7“Tuquarkaulriami yugmi, waniwa nayurtengurtamken Israel-aam yuinun. Egmirtelararkaugaten ellaitnun aarcirtuutet elpenun taitellrenka.

8Qanquma assiilngiumalria tuquarkaurrniluku, elpet-llu cangalliurpek'nak aarcirturluku tauna qanrutenrilkuvgu umyualinqigtesqelluku, tauna assiilngurtuumarmi tuquciquq, tuqullra-llu elpenun tusngavkarciqaqa.

9Taugken cali assiilngiumalria aarcirtung'e'rpeni umyualinqigtenrilkuni assiilngiumainanermini tuquciquq, taugken elpet aarcirtullruavgu elpenek anirturtuten.”

Ataucitaarluteng Caliarkait

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Atanrem qanrutaanga, “Tuquarkaulriami yugmi, qanruski Israel-aam yui ellaita qanellratnek: ‘Assiilngumteñek alarqaqlemteñek-llu uqamailqitukut. Piniarusngiinarluta. Qaillun piluta wangkuta unguvaqatarceta?’

11Qanruski, wiinga, Ataneq Agayun, unguvalua Agayutngucimtun, ilukegciksaitua assiilngiumalria tuquaqan. Umyualinqiggluku tau͡gaam unguvasqumayaaqluku. Israel-aam yuini, assiilnginermek taqici. Ciin tuquyugceci?

12“Kitaki, elpet tuquarkaulriami yugmi, yut'en waten qanruski, Ellualria assiilngiqan elluarucian aviusngaitaa. Assiilngiumalria tau͡gaam umyualinqigeskuni anucimirqecetaarumangaituq, cali tau͡gken yuk ellualria assiilngilangekuni tuquarkaurciiquq.

13Ellualria-llu qanrutellrungramni unguvaarkauniluku, tau͡gaam umyuarteq'ngekan assilriit caliaqelallni amllerinilukі assiilngurmek-llu atungluni, wiinga umyuaqngaitanka assilriit caliaqelallri. Tuquciquq assiilngillni pitekluku.

14Cali-llu qanrutarkauyaaqaqa assiilngiumalria tuquarkauniluku, tau͡gaam assiilnginermek taqkan ellualrianek-llu assilrianek-llu calingluni,

15makunek, utercecikan navriskengllermini tegullerminek akiilnguirciigatnayukluku, wall'u uterceciluni teglellerminek, assiilnginrirluni maligtaquluki-llu alerquutet unguvanarqellriit, tuqungaituq unguvaarkauluni tau͡gaam.

16Assiilnguut iliit atullrin umyuaqumangaituq, unguvaarkaurciiquq piciulria assilria-llu atungaku.

17“Tau͡gken yut'en waten qanraqluteng, ‘Atanrem piciryaraa ellualriarunrituq.’ Qang'a, ellait tau͡gaam piciryaraat ellualriarunrituq.

18Ellualriim assilria caliani taqkuniu, assiilngurmek-llu atungluni, tuquciquq assiilngillni pitekluku.

19Tau͡gken cali assiitellria yuk assiilnginrirluni assilriamek calingekuni unguvaarkaurciiquq.

20Elpeci cali qanlartuci, ‘Ataneq piciulriamek piksaitelartuq.’ Israel-aam yuini, wiinga cuqciiqamci asiilnguum atullerpeci pitatiinek.”

Jerusalem-aam Cirlakumallra Qanrutkaat

21Nunamteñek ayagcecimallerput iralungqerluku qula malrugnek cipluku, tallimanek ernengqerluku iralut qulngurutiit, angun qimalleq Jerusalem-aamek tailuni qanrutaanga, “Nunarpak iquuq.”

22Akwauvauluku atakumi qimagaq taivailgan elpekumallruaqa Atanermun nayuuciqa. Unuaquani tauna angun tekitellrani, Atanrem ataam qaneryaurcetellruanga.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Yuut Assiilnguit

23Atanrem qanrutaanga.

24“Tuquarkaulriami yugmi, yuut uitalriit imumalriani nunarpaini Israel-aam nuniini qanlartut: ‘Abraham-aaq ataucirraullruuq, taug͡ken nuna piksagutellrua. Wangkuta amllertukut, taumek wani-wa nuna piksagutarput.’

25Taumek waten qanruski, waten qanertuq Ataneq Agayun: Nerlartuci kemegmek augtuumaan. Agayuaqluci-llu agayutnguanun. Tuquciaqluci-llu yuullgutevceñek. Caluci umyuarteqseci nuna piksukluku?

26Nuussirpaci cacetuqutek'laraci. Pellernarqelrianek calilartuci, tamarpeci-llu caarrluurtelaraci elaqlivci nulirrit; tua-llu-qaa tua-i nuna piksaguciu?

27“Waten qanruski, Waten qanertuq Ataneq Agayun: Unguvalriarulua Agayutngucimtun, ilumun yuut uitalriit imumalriani nunarpagni tuqucimaciqut nuussirpagkun, yuilqumi-llu uitalriit tunciqanka alingnarqellrianun ungungssinun tamakut-llu nerciqait. Cangerlagkun-llu tuquarkauluteng ingrini qerranquni-llu iirumalriit.

28Nuna cakarniiruciiqaqa uitaviksunairutelluku, piniq-llu ucuryagtelallrat iqukliciiquq. Ingrii-llu Israel-aam yuilqurrurciiqut kina imna tamaagguilarngaunani.

29Anucimirqecetaaqumteng yuut assiilngillrat pitekluku nuna-llu uitavigkarniirulluku, nallunrirciqaat wiinga Atanruciqa.”

Iqua Prophet-aam Qanrutkellran

30Ataneq qanertuq, “Tuquarkaulriami yugmi, yugpet qalarutkelaraatgen quyurtaqameng nunarpiim qacarneran caniani, enemeng-llu amiigitni. Waten qanlartut ilameggnun, ‘Ataki niicugniyartuqerlaut camek Atanremqanrucia.’

31Tua-i yum'a quyurrvik'laraatgen niitnaluku camek qanerkangqerrucin, taug͡ken qanrut'ngerpeteng tuaten pisqelluki niicuunateng. Qanqegtaaralartut kenkiluteng qerrlumegteggun, taug͡aam ellaita pikangutkateng ciumuutaat.

32Ellaitni atunguanek atulriami erinakegciluni wall'u aturcetaalriami cangallrunrituten. Niicugnilaryaaqaatgen qalartaqavet, taug͡aam qanellren atauciungraan atuyuunaku.

33Taug͡aam qanelten tamalkuita piciureskata, piciurtenrilngaitut-llu, nallunrirciqaat prophet-aamek ilangqellrucirteng.”

Ezekiel 34

Qusngiliurtai Israel-aam

1Atanrem qanrutaanga.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2“Tuquarkaulriami yugmi, aniqlaagiki qusngiliurtai Israel-aam. Qalarulluki wiinga Ataneq Agayun ellaitnun qanllemnek: Israel-aam qusngiliurtaini, nerqelalriani elpeceñek! Qusngiliurtem-qaa qusngit nerevkararkaunritai?

3Uqurilrianek nerlartuci, aklungqerraqluci-llu qusngit melqurritnek. Assinkacagaitnek-llu qusngit tuquciluci ner'aqluci; tau͡gken qusngit nerevkaqsaunaki.

4Pinialnguut aulukeksaitelaraci assirivkangnaqeksaunaki-llu naulluulriit canrirceteksaunaki, akngiringalriit-llu kilinrit nemyuunaki, avtellret ut'rucuunaki, yuayuunaki-llu tamallret. Mulngakevkenaki tau͡gaam aulukaqluki.

5Taumek qusngit qusngiliurtailameng cekavtelartut, yuilqum-llu ungungssiin tuqulluki nerlarait.

6Qusnginka cekavngallruut, ayagallruut qertulriatgun qemitgun ingritgun-llu. Qusnginka cekavvluteng nunamun tamiinun, kitumek yuartaunateng nalaqengnaqluki.

7“Taumek, elpeci qusngiliurteñi, niicugniciu qanellrani Ataneq:

8Unguvalua Ataneq Agayutngucimtun, niicugninarqerpecia. Qusnginka pitarkaurtellruut, yuilqum ungungssiin malirqaraluki tuqulluki nerlarait, qusngiliurtailata. Qusngiliurtem̄a yuaranritait ellmeggnek nereqngameng qusnginka nerqevkenaki;

9taumek, elpeci qusngiliurteñi, niiciu qanellraAtanrem.

10Wiinga Ataneq Agayun, inglukesteksagutarpecia. Qusngimnek allurciiqamci, qusngiliurten̄gungairutuci ellaitnun; mat'um kinguani elpeceñek kiivci aulukngaituci. Qusnginka teguciqanka elpeceñun nerevkanqiggngaitanka.

Assilria Qusngiliurta

11“Waten qanertuq Ataneq Agayun: Wiinga wangnek qusnginka yuarciqanka nataqnatkamnun.

12Qusngiliurtem yuaralauciatun katngautmi ilaitnek cekavtellernek, wiinga-llu tuaten qusnginka yuarciqanka; quyurciiqanka-llu ataucimun cekavcimallratnek tuani ernermi tan'gercetellriami amirluluni.

13Nunakenrilkaitnek anulluki ut'ruciiqanka, quyurrluki nakmiin nuniitnun. Ciuliqagciiqanka ingriinun kuiginun-llu Israel-aam, nerevkarluki-llu nunanirqellriani canlilriani marani.

14Nerevkarciqanka alingniurcetevkenaki ingrit nunapiitni, kuignayugni canlilriani-llu maraini Israel-aam nuniin.

15Wiinga-llu qusngiliurtekciqaatnga, mernuinercillerkaatnun-llu ayauciiqanka.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16“Wiinga-llu yuarciqanka tamallret ut'rulluki-llu avtellret, akngiringalriit-llu kilinrit nemerluki, canrirtelluki-llu naulluulriit; tau͡gaam uqurilriit tuquciiqanka, piciulria aturluku qusngiliurten̄guama.

17“Tua-llu elpeci katngamni, qanertuq Ataneq Agayun; yuvrirciqamci atauciuqaqluci avegluki-llu assilriit assiitellrianek, qusngit-llu avegluki qusngirngalngurnek.

18Ilavci elarak'larait assilriarungraata can'get; tutmautelaraci-llu nerenrilkeci! Mermek ecuilngurmek mel'artuci menrilkeci-llu akutelaraci marayingevkarluku!

19Qusngima-llu nerlarait can'get tutmautelci, mermek-llu marayaurtellerpeceñek mer'aqluteng.

20“Taumek Atanrem Agayutem waten qanrutai, Wiinga wangnek yuvrirciqamci pinilriani pinialngurni-llu qusngini.

21Pinialnguut cingqaquluki cirunermiaraluki-llu avcet'laraci katngagnek.

22Wiinga tau͡gaam anirturciqanka nangtaugarkaunrirtelluki. Yuvrirciqanka atauciuqaqluki qusnginka avvluki-llu assilriit assiilngurnek.

23Pistemtun-llu David-aatun ayuqellriamek atanerkiciiqanka qusngiliurtekesqelluku, elliin-llu aulukarkaugai.

24Wiinga Ataneq Agayutkeciqaatnga, atanirturtengqerciqut-llu pistemtun David-aatun ayuqellriamek. WiingaAtaneq qanertua.

25Akqut'liciqua pillgutekluki uitanqegciurararkaurtelluki. Ungungssit alingnarqellriit ayagceciiqanka nuniitnek, qusnginka alingniurpek'naki uitauraasqelluki yuilqumi qavaraqluteng-llu napat akuliitni.

26“Atawaqertelluki uitavkarciqanka qigcignarqellriami qemimni.Tamaantellratni atawaqerceciiqanka ellallircetaqluku nuuqaqatgu.

27Napat atsanek naugiciqut, naucetaarviit-llu neqkanek naugiluteng, yuut-llu tamarmeng uitaluteng elluiluteng nakmiin nunautmeggni. Navkumki yum'a kalivnerit teguarunrirtelluki-llu pistepayuurcetellritnun, nutaan ellaita nallunrirciqaat wiinga Atanruciqa.

28Agayutailnguut atanruviit uayanqiggngaitait, yuilqum-llu ungungssiin tuqulluki nerenqiggngaunaki. Elluiluteng uitaciqut, kia-llu alingcicessngaunaki.

29Naucetaarvigkiciiqanka naungignarqellrianek nuniit-llu kailriartangqerrngaunani. Atanruviit-llu allat picingssautekenqiggngaitait.

30Tamarmeng yuut nallunriciiqaat wangnun cayailkuciumaciat Israel-aam yui, cali-llu wangnun yuk'uciat, waten qanertuq Ataneq.

31“Elpeci qusngimni, katngagni nerevkalaqengamni, wiinga yuk'amci, elpeci-llu Agayutkarpecia,” qanertuq Ataneq Agayun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Ezekiel 35

Agayutem Anucimirqecetaarillra Edom-aamek

1Atanrem qanrutaanga,

2“Tuquarkaulriami yugmi, aniqlaagiu nunii Edom-aam,

3waten qanruski, Waten qanertuq Ataneq Agayun: “Edom-aam ingriini, inglukesteksagutarpecia! Unatenka yagciiqanka inglukluten, yuirulluten nunakarniiruceciiqamken.

4Nunarpaten imenrurceciiqanka Nunan-llu nunakarniirulluku; Nutaan nallunrirarkaugan wiinga Atanruciqa.

5“Israel-aaq arulaiyuunak ingluk'lallruan yui-llu tuqurqevkarluki picurlaumallrata nalliini, assiilnguit pitekluki nangnermek anucimirqecetaarumallrata nalliini.

6Taumek waniwa, wiinga unguvacimtun, qanertuq Ataneq Agayun, Agayutngucimtun, tuqu ciunerkaqan, anagciigatan-llu. Tuqucillerpeceñek yugmek pinarqellriaruuci tuquciyaram-llu maligciiqaaci.

7Edom-aam qemii nunakarniiruceciiqanka tuqutaqluku-llu kina imna tamaagguilria.

8Ingriten patuciqanka tuqumalriit temaitnek; qemiten-llu kuignayuten-llu patuciqait anguyagkun tuqullret temaita.

9Yung'enqigcessngaitamken akwarpak, nunarpagpeni-llu yugmek uitalriartangqenqiggngaunani. Nutaan-llu nallunrirciqan wiinga Atanruciqa.

10“Waten qanravet, ‘Ukuk malruk atanruviik Judah-nkuk, Israel-aaq-llu tegulukek piksaguciiqagka,’ amta-llu ellaita wiinga, Ataneq, Agayuteklua.

11Taumek waniwa, wiinga unguvalua Agayutngucimtun, akinaurciqaqa qenrucillren, ciknallren, eq'ukillren-llu yumnek.

12Nutaan nallunrirciqan, wiinga, Ataneq niitellrucin qanllerpeni ikiarluki ingrii Israel-aam qanerluten, ‘Yuirutut, wangkutnun cikiutekumaut pikesqelluki.’

13Niitellruanka aaqevkenaci ucuryaggluci qalartellerci wiinga inglulirlua.”

14Ataneq Agayun qanertuq, “Yuirucetqapigciiqamken tua-i ellarpiim yuin tamarmeng nunaniryuutekarkauluku piunrillren,

15nunaniryullrucirpetun Israel-aaq navguumallrani, wiinga nakmiin pika. Seir-am ingrii, aa-ang, Edom-aam nunii tamarmi, yuiruciiquq. Nutaan-llu yuut tamarmeng nallunrirciqaat wiinga Atanruciqa.”

Ezekiel 36

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Atanrem Atawaqautii Israel-aamun

1Ataneq qanertuq, “Tuquarkaulriami yugmi, qalaruski ingrii Israel-aam qanrulluki niicugnisqelluku qaneryaraq wiinga,

2Ataneq Agayun, ellaitnun qanerkaqa: Israel-aam inglukestai ucuryaggluteng waten qanrata, ‘Makut ak'allaurtellriit qemit wangkuta piksagutaput!’

3“Taumek qalaruski qanrulluki, Waten qanertuq Ataneq Agayun: Avaqliita atanruviit cirlakellratni uayarluki-llu Israel-aam ingrii, yuut picingssautek'lallruit qannguarutekluki tuaten Israel-aam yui.

4Niiciu, wiinga, Ataneq Agayun, qanelqa elpeceñun ingrinun, qeminun, kuignayugnun, nunallernun imenrurrluki unitellritnun, nunarpagnun yuirutlernun, pitarkatun ayuqlirilrianun avaqlirmeggnun, picingssautekumaluteng tuaten.

5“Wiinga-wa, Ataneq Agayun qanellrulrianga qungyalriatun eq'urtellma nalliini avaqliit atanruviit arcaqerluku piluki, arcaqerluku Edom-aaq. Angnirluteng caunrilkiluteng tuaten nunauteka tegullruat ellaita piksagutnaluku.

6“Taumek qalarusgu Israel-aam nunii; qanrulluki ingrit, qemit, kuiggaaraat, kuignayuut-llu wiinga Ataneq Agayun qanllemnek qungyalriatun qenerrlua, atanruviit cangayugcetaarillratnek ellaitnek kasnguyugtelluki-llu.

7Taumek waten qanertuq Ataneq Agayun: Akqiunga atanruviit avaqlici kiaresngiacetarkaurrluki.

8Israel-aam tau͡gaam ingriini napat ataam cuyangyaurciiqut atsanek-llu naugiluteng pikarpeceñek, yumni Israel-aami. Ak'anun pivkenaci kingunerpeceñun uterciiquci.

9Pillguciramci, wiinga taumek pinritevkenii nunasi ataam itumcimaarkaurceciiqaqa naucetaarkat-llu nauceciivkarluki.

10Yugyangevkarciqamci. Nunarpagni uitaciquci napartenqiggluki-llu tamalkuita imerqumallret.

11Yuut kuluviit-llu amlleriinarceciiqanka. Ciungani yugyanrurciiquci amllernek-llu irniangluci. Tuani-llu uitavkarluci ciungani uitalallrucirpecetun, mat'um-llu ciungani tukuunrurtelluci. Nutaan-llu nallunrirciqerci wiinga Atanruciqa.

12Elpeci, yumni Israel-aami, ut'ruciiqamci ataam uitasqelluci tamaani nunami. Nakmiin nunaksaguciiqerci, irniaci-llu paluvkanqiggngaitai.

13“Waten qanertuq Ataneq Agayun: Yuut qanlaryaaqut nuna man'a yugnek nerlarniluku, irniaritnek tuaten teguilarniluku.

14Tau͡gaam waken ayagluni nerlarngaituq yugnek, irniarpeceñek-llu teguilarngaunaci. Waten qanertuqAtaneq Agayun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Mat'um kinguani nuna niitenqiggngaituq atanruvignek picingssautekilrianek ellminek. Nunam yuut irniaritnek teguilarngaitai. Wiinga, Ataneq Agayun qanertua.”

Israel-aam Nutaraq Unguvii

16Atanrem qanrutaanga.

17“Tuquarkaulriami yugmi, Israel-aam yuin nakmiin nunameggni uitallermeggni menuurtellruat qaillun ayuqelriakun yuullermegteggun ayuqucimegteggun-llu. Wiinga-llu ayuqucimegteggun menuullrat ayuqekutaqa arnamun agelrumalriatun.

18Ellaitnun qenertellma tuknitacia naspecetellruaqa yugnek tuqurqilallrat tamaani nunami pitekluku, agayutnguat-llu pitekluki tamakutgun menuurtellruatgu nuna.

19Wiinga cuqcamki ayuquciatgun caliaritgun-llu cekavcetellruanka atanruvignun.

20Natmun-llu tamiin ayallermeggnun atqa tanqilria kasngunarivkalaraat, yuut waten qanrutkelaiceteng, ‘Ukut Atanremyuksaaqengraateng nunameggnek ayagcecimallruut.’

21Wiinga-llu atqa tanqilria peng'gartellriatun ayuqaqa ukut Israel-aam yuin kasngunarivkaatgu natmun tamiin ayallermeggnun.

22“Tua-llu, Israel-aam yui wiinga Ataneq Agayun ellaitnun qanrutkesqellemnek qanruski: Elpeci Israel-aam yuini pitekluci piarkaqa piqatanritaqa, taug͡aam wiinga tanqilria atqa pitekluku, elpeci caunrilleksagucetlerci nunani tamalkuitni ayagviklerpeceñi.

23Nasvakumku tanqigtacia at'ma atanruviit yuitnun, elpeci caunrilleksagucetlerci, nallunrirciqaat wiinga Atanruciqa. Wiinga, Ataneq Agayun qanertua. Elpeciuggun atanruvignun nallunrirceciiqaqa tanqilriaruciqa.

24Nunanek ayuqenrilngurnek ayagcecimavillerpeceñek ut'ruciiqamci nakmiin nunavceñun.

25Mermek ecuilngurmek ciqertarluci iqairuceciiqamci iqaurtellerpeceñek agayutnguarpeciuggun allatgun-llu menuurtellerpeceñek.

26Wiinga-llu ircaqumek, umyuamek-llu nutaramek cikirciqamci. Aug͡'arciqaqa asvailnguq teggalquq ircaqurci, cikirluci-llu niisngalriamek ircaqumek.

27Anerneqa elpeceñun elliciqaqa maligtelluki-llu alerquutenka aturtelluki-llu tamalkuita picirkiutenka elpeceñun cikiutellrenka.

28Nutaan-llu nunami uitaciquci cikiuteklemnun ciuliarpeceñun. Wiinga-llu yuk'eciqamci, elpeci-llu Agayutkeciqerpecia.

29Aviuciiqamci tamalkuitnek menuurtellerpeceñek. Picirkirciqaqa mukaarkaq amlleresqelluku, piitnaq elpeceñun atunqigcessngaunaku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Napat atsanek naugitulit amllernek naugiyaurceciiqanka, naucetaaci-llu cali nauluaqeryaurtelluki, piitnat pinqiggngaunateng kasngunariluci allanun atanruvignun neqkaiturallerpeciuggun.

31Umyuaqeciqerci assiilngurkun yuullerci assinrilngurnek-llu calilallerci, elpeceñek-llu tunriksaguciiquci assiilnguci pitekluki pellernarqelriit-llu calialci.

32Israel-aam yuini, tau͡gaam nallunrilkiciu elpeci pitekluci piarkama pingailuciat. Elpeceñun nallunriisqumaaqa caliarpeci kasngunarqucia. Wiinga Ataneq Agayun qanertua.”

33Ataneq Agayun qanertuq, “Assiilngurpeceñek carriuskumci, nunarpagpeceñi ataam uitayugngarivkarciqamci, napartenqigtelluki-llu imenret.

34Nuna-llu ciungani tamaaggun kitulriit tanglallracetun cakarniinaku tangerciqaat itumcimaluku nauceciirumaluku-llu

35Waten-llu qanerciqut, ‘Nuna man'a cakarniitelleq Eden-aam naucetaarviatun ayuqlirilliniuq. Nunarpiit-llu imerqumallret yuirutellret-llu tumarcimaluteng yungluteng tuaten.’

36Nutaan-llu atanruviit avatevceñi uitaqallret nallunrirciqaat wangnun, Ataneq, tumartellruciit imumalriit, cakarniitellrungraan-llu nuna naugivkarluku. Wiinga, Ataneq, akqillruunga waten man'a piciqniluku, wiinga-llu tuaten piciqaqa.”

37Waten cali qanertuq Ataneq Agayun: “Uumek cali Israel-aam yuinun kaigavikevkarciqua: yugyangevkaasqelluteng katngagtun amllertariluteng.

38Nunarpiit imumallret yugyangevkarciqanka, Jerusalem-aatun qusnginek amllernek ekuagarkanek katngautengqelallruciatun. Nutaan-llu nallunrirciqaat wiinga Atanruciqa.”

Ezekiel 37

Kuignayuk Imarluni Kinreskainek Enernek

1Atanrem pinia elpekumallruaqa anerneran ayautellrani ellilua-llu kuignayugmun enret patumakiitnun.

2Tamaaggun-llu kuignayugkun ayagatellrani tangrraqa enret tamaani amlleqapigtellinilriit kinerteqapiggluteng-llu.

3Waten qanrutaanga, “Tuquarkaulriami yugmi, makut-qaa enret ataam unguiryugngaut?” Tua-llu wiinga kiugaqa, “Ataneq Agayun, elpet-wa kiivet tauna nallunrilken!”

4Qanrutaanga, “Enret ukut qalaruski. Qanruski makut enret kinreskai niicugnisqelluku qaneryaraa Atanrem.

© 2012, American Bible Society.

5Atanrem Agayutem enret makut waten qanrutai: Anernirluci unguircetqataramci.

6Kemngevkarciqamci yualungevkarluci amimek-llu caquluci. Anernengevkarluci unguirceciiqamci. Nallunrirciqaci-llu wiinga Atanruciqa.”

7Qanrucimacimtun qaneryaramek caliunga. Qalarrnginanemni niitua kallagtellriamek, enret ellmeggnek usgulluteng.

8Tangvainanemni enret tamakut kemngut yualungluteng-llu, tuamta-llu amingluteng; tau͡gken anernerunateng.

9Agayutem qanrutaanga, “Tuquarkaulriami yugmi, qalarusgu anuqa. Qanrusgu anuqa Atanermun Agayutmun picirkirniluku taisqelluku naken tamiinek, anernermek imiisqelluki ukut tuqumalriit temet, unguirtelluki-llu.”

10Qanrucimacimtun tua-i qalarutanka. Taukut-llu temet anernerem imirai, unguirluteng-llu nangertut. Taukut-llu unguillret anguyagtekanertun amllertaut.

11Agayutem qanrutaanga, “Tuquarkaulriami yugmi, Israel-aam yui makutun enertun ayuqut. Ellmeggnek qanrutkut kinrumaniluteng, neryuniurutaunateng ciunerkaunateng-llu.

12Taumek qalaruski, qanrulluki, Waten qanertuq Ataneq Agayun: Yumni, qunguci ikirciiqanka, nangercelluci-llu qungurpeceñek; ut'ruciiqamci-llu kingunerpeceñun Israel-aam nuniinun.

13Yumni, nallunriciiqaci-llu wiinga, Atanruciqa ikireskumki qunguci, nangerrluci-llu qungurpeceñek.

14Anernemnek anernirluki unguirceciiqamci, nakmiin-llu nunavceñi uitavkarluki. Nallunrirciqaci-llu wiinga Atanruciqa. Tuaten piciqnilua akqillruunga, tuaten-llu piciqua. Wiinga Ataneq qanertua.”

Judah-m Israel-aam-llu Atauciurrlutek Angayuqauviurtellrak

15Atanrem cali qanrutaanga:

16“Tuquarkaulriami yugmi, muragamek teguqaarluten qainganun waten igaa, ‘Judah-m angayuqauvia.’ Allamek-llu cali muragamek teguqaarluten qainganun igarluten, ‘Israel-aam angayuqauvia.’

17Nutaan-llu usguarrlukek taukuk muriik tegumiaqlukek ataucitun ayuqevkarlukek.

18Yugpet apeskatgen, ‘Nasvitqatanritarpekut-qaa ca pitekluku tuaten pillerpenek,’

19qanrutniaten wiinga, Ataneq Agayun, muragak Israel-aamun ayuqestassiigutekluku pilqa teguluku usgutqata'arqa muragamun Judah-mun ayuqestassiigutlemnun. Malruk muragaq atauciurciiqagka tegumiaqluku-llu unatemni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20“Tegumiaqikek taukuk igarvillregken muragak yugnun-llu tangertellukek.

21Nutaan-llu qanrulluki, wangnun Ataneq Agayun quyurcetqatarniluki cekavcimallratnek allanun nunanun ut'rulluki-llu nakmiin nuniitnun.

22Quyurrluki atauciuluki atanruviurceciiqanka tuani nunami, Israel-aam-llu ingriini. Ataucim angayuqam ataniumaciqai, avgumanqiggngaunateng-llu malruuluteng atanruviuluteng wall'u malruuluteng angayuqauviuluteng.

23Menuurtenqiggngairuciiqut ellmeggnek agayutnguamegteggun wall'u pellernariluteng ellmeggnek assiilnguq aturluku. Wiinga anirturciqngamki kingupiarayullratnek assiilngiryullratnek-llu, menuirutarkauluki-llu; yuksaguciiqanka-llu ellaita-llu Agayutkeciqaatnga.

24Angayuqangqerciqut pistemtun David-aatun ayuqellriamek. Umyuallguteksagulluteng ataucimek atanirturtengqerciqut alerquutenka-llu niisngaarkauluki piciuluteng.

25Nunami-llu Jacob-aamun cikiuteklemni uitaarkauluteng, nunami ciuliameng uitavikellratni. Tuani-llu ellait, irniarit, kinguvrit-llu tamarmeng uitaarkauluteng akwarpak. David-aatun-llu pistemtun ayuqellriim ataniumaciqai akwarpak.

26Akqut'lillgutkeciqanka uitanqegciurluki uitasqelluki; akqun-llu tauna akwarpak piugarkauluni; atawaqerceciiqanka yugyangevkarluki-llu. Agayuvigpaka-llu akunliitnun elliciqaqa uitaarkauluni akwarpak.

27Uitallgucirciqanka; Agayutkeciqaatnga, ellait-llu wiinga yukluki.

28Agayuvigpaka akunliitni uitaarkaurceskumku akwarpak, atanruviit yuita nallunrirciqaat wangnun, Atanermun cucukellruciat Israel-aam yui nakmiin yuk'arkauluki.”

Ezekiel 38

Gog-aq Agayutem Caskukaa

1Atanrem qanrutaanga,

2“Tuquarkaulriami yugmi, aniqlaagiu Gog-aq, atanerruat ciuqliat atanruviigkeni Meshach-aankuk Tubal-aaq-llu, Magog-am nuniini. Aniqlaaluku

3qanrusgu wiinga, Ataneq Agayun, elliinun inglukesteksagutnilua.

4Tuigceciiqaqa, mananek kapuqvikluku agluqra, qamurluku-llu ayaulluku anguyagtetuumaan. Anguyagtai horse-aarit-llu aturiumalrianek ekumasterluteng, amlleqapigtut, tamarmeng anguyagtet tegumiangqertut capurautnek caskurluteng nuussirpagnek.

5Ilangqertuq anguyagteñek Persia-mek, Ethiopia-mek, Libya-mek-llu, tamarmeng capurauterluteng nacarluteng-llu akngircailkutnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tamarmeng anguyagyugngalriit nuniignek Gomer-aankuk, Beth Togarmah-q-llu neglirnermi uitalriik ilaliraak, allat-llu angutet allanek amllernek atanruvignek.

7Qanrusgu uptesqelluku tamalkuita-llu anguyagtai upingasqelluki atanirtuq'ngai.

8Allrakut amlleret kinguatgun alerqurciqaqa curuusqelluku nunamun yul'egmun utercecimallernek amllernek angayuqauvignek, anguyallerkameggnek-llu neryuniunrilngurnun. Anguyagciqai ingrii Israel-aam, ak'anun nunakarniicimallret yuicimaluteng-llu. Maa-i tau͡gaam yugluteng alingniurpek'nateng uitalrianek.

9Ellii anguyagcetuumarmi amlleret-llu angayuqauviit malii curugciqut ellam ellaqertellratun ayuqluteng, amirlutun-llu nuna patuluku.”

10Atanrem Agayutem Gog-aq waten qanrutaa: “Tauna pillerkaq tekiskan, umyuangcangciquten assiitellriamek picirkiungluten.

11Picirkangciquten-llu anguyagnaluku nuna akiurciigalnguq yugluni uitanqegciluteng uitalrianek alingniuqsaunateng nunarrateng cayailkuciumanrilengraata.

12Uayarciqaten tegliurluten-llu yugnek nunarpagni uitalrianek imumallerni. Nunanek allanek quyurcimallruut, maa-i-llu ungungssiutengluteng akluucingluteng-llu nunam qukaani uitaluteng.

13Sheba-rmiut Dedan-armiut-llu kupcaat-llu nunarrainek Spain-am apciiqaatgen, ‘Anguyagteten-qaa quyurtellruaten anguyagluten-llu uayaaqengnaluten? Piciqliartuten-qaa tegutnaluten qerrirlimek suulutaamek, ungungssiarnek, aklunek-llu, tamakut-llu uayaaqengat ayaulluki ayagnaluten?’”

14Taumek Atanrem Agayutem ayagcetellrukiinga qanrutesqelluku Gog-aq qanerkamnek elliinun waten: “Yuunka Israel-aam yui elluiluteng uitainanratni, ayagciquten

15tainaluten uitavigpenek yaaqvanek neglirnermek, maligluten cayunailngurnek anguyagterugarnek atanruviit amlleret yuitnek tamarmeng kuunini ekumaluteng.

16Curugciqaten-llu yuunka ellam ellarayiitun ayuqluten nunakun ayalriatun. Pillerkaq tekiskan ayagceciiqamken anguyagyarturtelluku nunaka kituuciqa nallunriisqelluku atanruvignun, cali-llu nasvagnaluku tanqilriaruciqa callemkun elpeci tumekluci.

17Elpenguuq qalarutkelqa ak'a tamaani, qanrutkellemni pistemkun, prophet-aarikun Israel-aam, ernerni agiirtellriani ernerni taivkariarkaunilua Israel-aam anguyagtekaanek.” Ataneq Agayun waten qanellruuq.

Agayutem Anucimirqecetaarutii Gog-amun

18Ataneq Agayun qanertuq, “Tuani ernermi Gog-am curukaku Israel-aaq, cakneq eq'uqertarkaugua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Eq'uqertellma nalliini qanellruunga tuani ernermi Israel-aam nunii cakneq pekterpagciqniluku.

20Tamarmeng neqet, yaqulget, tamarmeng-llu mikellriit angelriit-llu ungungssit, yuut-llu tamarmeng nunam qainganelnguut uulegtarkaugut alingluteng wangnek. Ingrit imciqut, ekviit-llu useqluteng, tamarmeng-llu qacarneret iqluteng.

21Gog-aq cakneq alingevkarciqaqa picurlagnarqelriit amlleret tut'elluki elliinun. Wiinga, Ataneq Agayun qanertua.

22Anucimirqecetaarciqaqa cangerlagteggun, tuquavkarluki-llu. Ellarvak kavtiit-llu, taperluteng kenermek quluuramek-llu kuvciqut elliinun anguyagtainun-llu amllernun-llu atanruviignun elliinun ililiutellrianun.

23Tuaten pillemkun atanruviit nasviciiqanka angelriarucimnek tanqilriarulua-llu. Ellaita-llu nallunrirciqaat wiinga Atanruciqa."

Ezekiel 39

Gog-am Cirlakumallra

1Ataneq Agayun qanertuq, "Tuquarkaulriami yugmi, Gog-aq aniqlaagiu, atanirturtegken ciuqliat angayuqauviigken Meshech-aankuk Tubal-aaq-llu, qanrulluku-llu wiinga elliinun inglukesteksagutnilua.

2Tumiinek caqirtelluku ciuliqagciiqaqa anulluku yaaqvanek negeqvamek tekitnatkaanun Israel-aam ingriinun.

3Tua-llu urluvra iqsulirnernek unatainek kalegciqaqa, pitegcautai-llu tallirpilirneranek.

4Gog-aq anguyagteñi-llu ilini-llu tuquciqut tamaani ingriini Israel-aam, temait-llu neqkautekevkarciqanka yaqulegnun, yuilqurmiutarnun-llu ungungssinun.

5Carr'ilngurmi tuquaciqut. Wiinga, Ataneq qanertua.

6Kenermek kumarciciqua Magog-ami ceñami-llu tamalkuan yuut elluiluteng uitaviitni, tamarmeng-llu nallunrirciqaat wiinga Atanruciqa.

7Tanqilria atqa nallunrirceciiqaqa Israel-aam yuinun, cali-llu atqa caunrilkumavkanqiggngaunaku. Nutaan atanruviit nallunrirciqaat wiinga,Ataneq tanqilriarulua Agayutkuciqa Israel-aamun."

8Ataneq Agayun qanertuq, "Erneq tauna qanrutkelqa pinritevkenani tekiciiquq.

9Yuut nunarpaini Israel-aam uitalriit anluteng avurciqait pegingalriit anguyagtet caskut muraknaluki. Kenermek kumartelarciqut murirluteng capurautnek, urluvernek, pitegcautnek, pananek, kaugtuutarnek-llu, murakelararkauluki-llu tamakut allrakuni malrunlegni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Muragkameggnek avuqiiyuiruciiqut yuilqumi wall'u napalilriami nunami napanek muraggnanrirluteng, tamakunek caskullernek muragkangqerrameng. Uayartekelteng uayarciqait.” Ataneq Agayun waten qanertuq.

Gog-am Tungmagcimallra

11“Tuani ernermi Gog-aq cikirciqaqa nunamek tungmaggvigkaanek Israel-aam nuniini, calaralirnerani Dead Sea-m aterpagingalriamek, Elraulriit Kuignayuat. Gog-aq tamarmeng-llu anguyagtai tungmagcimaciqut tuani, tauna-llu kuignayuk aterpagcimaciquq, ‘Kuignayuat Gog-am Anguyagtain.‘

12Israel-aam yuin tamakut tuqullret elauciiqait iraluk malruk aturlukek, nuna-llu ataam menuirutelluku.

13Tamarmeng yuut ikayuqluteng elauciiqait, taukut-llu assilriakun umyuaqumaciqut tuaten pillratnek tuani ernermi qakvautemni. Wiinga, Ataneq Agayun qanertua.

14Iralut-llu malrunelgen pellukata, cucuklirciqut angutnek ayagaarkanek tamaani nunami yuaresqelluki elaucimaksailngurnek tuqumalriit temaitnek tamakut-llu elautesqelluki, nuna tamana menuirutesqelluku.

15Tamaaggun ayagakuneng ernermek nalaqutaqameng nallunailkucilarciqait elauciarkanun elautesqelluki Kuignayuatnek Gog-am Anguyagtain aprumalriamun.

16(Nunarrartangqerciquq yaaqsigpek'nani anguyagteñun umyuaqutngulriamek.) Tuaten piluteng menuiruceciiqaat nuna.”

17Atanrem Agayutem qanrutaanga, “Tuquarkaulriami yugmi, qayagaurki yaqulget ungungssiaraat-llu tamalkuita naken tamiinek tailuki neryartuusqelluki tuqutarkat kemgitnek uptellemnek ellaitnun neresqelluki. Nerevkaritnguciquq angelriaruluni ingriini Israel-aam, tuani ner'arkauluteng kemegnek merluteng-llu augmek.

18Ner'arkaugait anguyagtet kemgit merluteng-llu augitnek nunam atanirturtain, tamakut tuqucimaarkaungata qusngirngalngurcetun wall'u qusngiyagartun wall'u qusngitun, wall'u uqurilriatun angucalutun kuluvagtun.

19Tuquskumki tamakut yuut elliitetun tuqutarkatun ungungssitun, yaqulget ungungssit-llu ner'arkaugait uquit caviirulluteng merluteng-llu augmek taangiqvimeggnun.

20Estuulumni nerciqut caviirulluteng horse-aanek, ekumastaitnek, anguyagteñek-llu cali. Wiinga, Ataneq Agayun qanertua.”

Israel-aam Ataam Piurtellra

21Ataneq qanertuq, “Atanruvignun tangerceciiqaqa ucurnarquciqa nasvilluki-llu qaillun piniqa aturluku piciurcet'lauciat wiinga pitalqellriit picirkangutenka.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Tuaken-llu ayagluteng Israel-aam yuin nallunrirciqaat wiinga Ataneq ellmeggnun Agayutkuciqa.

23Atanruviit nallunrirciqaat Israel-aam yuin nunameggnek ayagcecimallruciat assiilngillerteng wangnun pitekluku. Wiinga-wa tunutellrukenka inglukestaitnun cirlakevkarluki tuqurqevkarluki-llu anguyagkun.

24Cikillruanka pinarqutiitnek menuurtellrat assiilnguq-llu atullrat pitekluku, wiinga-llu tunutellruanka."

25Ataneq Agayun qanertuq, "Watua tau͡gaam naklekciqanka Jacob-aam kinguvri, Israel-aam yui, ataam-llu tukuurtelluki. Wiinga atqa caarrluurcessngaitaqa.

26Nunameggni ataam uitangkuneng alingniurpek'nateng, kitumek aniqlaastaunateng, kasngunarqucillerteng piciunrilucillerteng-llu wangnun nalluyaguciiqaat.

27Nasvitnaluki amlleret atanruviit wiinga tanqilriarucimnek, yuunka ut'ruciiqanka nunanek inglukestaita uitaviitnek.

28Nutaan-llu yum'a nallunrirciqaat wiinga, Ataneqellaita Agayutkucirteng. Man'a nallunritarkaugaat, tua-i-wa wiinga ayauceqaarluki teguaruvkarluki ataam quyurtelluki ut'rutellruamki nakmiin nuniitnun, atauciungraan pinritevkenaku.

29Anerneqa kuvciqaqa Israel-aam yuinun watqapik-llu tunutenqiggngaitanka. Waten qanertuq AtaneqAgayun."

Ezekiel 40

Agayuvigpiim piurtarkam tangrruarutii

(40.1—48.35)

Ezekiel-aaq Ayaucimauq Jerusalem-aamun

1Erenri allrakum qulngurteqerluki, taum-llu nalliini allrakut yuinaq tallimanek (25) cipluku amllertariluteng ayaucimarranemteñek nunamteñek, akimiarunritaraurrluteng-llu allrakut Jerusalem-aaq teguarurqaanranek. Tuani ernermi Atanermun nayuuciqa cakneq elpekumallruaqa.

2Tangrruartellua Agayutem ayautaanga Israel-aam nuniinun ellilua-llu qertuqapigtellriamun ingrimun. Ciuqamni-llu tangertua enenek tangellrat nunarpauciqnganani.

3Tuavet malkaniutaanga, tangertua-llu angutmek qitngirnaqluni punernertun. Cuqcissuutegnek tegumiarluni aipaa 'lumarrauluni aipaa-llu murauluni nangerngaluni ikirtuqam caniani.

4Taum angutem qanrutaanga, "Tuquarkaulriami yugmi, tangvakina, niicugninqegcaarluten-llu, murilkenqegcaarluki-llu nasvagarkanka elpenun, tua-i-wa una pitekluku taicimallruavet. Tangelten tamalkuita qanrutekniaten Israel-aam yuinun."

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Calaralirneq Ikirtuqaq

5Tauna tangelqa Agayuvigpaullruuq, qacarnertarluni elatii kassuggluku. Taum-llu angutem cuqcissuutni murak teguluku, it'ganernek qulnek taktalria, qacarneq cuqtaa. Tamana-llu qacarneq qulnek it'ganernek quyigtalliniluni, cali it'ganernek qulnek mamtutaluni.

6Tua-llu ayagtuq iteryaramun calaram tunglirneranelngurmun. Akerteggun mayurtuq, kangllicamiki-llu iteryaraq cuqtaa; it'ganernek qulnek mamtutaluni.

7Taum-llu yaatiini tarracarartarluni, taquuk nayurvignek enetarlutek pingayutaarlutek. Tamakut enet yaassiigenqeggameng it'ganernek qulnek cuqengqerturluteng qacarneri, enet-llu akulaita qacarnerit it'ganernek pingayunlegnek mamtutaluteng. Taukut-llu enet nayurviit cali yaatiit tarracarartarluni it'ganernek qulnek taktalriamek. Tamatum-llu tarracaram iqua iteryarartarluni caumaluku Agayuvigpak.

8-9Tauna-llu ena maaten cuqtaa akimiarunrita'arnek it'ganernek ilututaluni. Iteryaram taum ilakluku canimellrulriim Agayuvigpagmun, taum-llu iquan qacarneri cetamanek it'ganernek mamtutaluteng.

10(Taukut nayurviit enet tarracaram taqruani uitalriit angtatku'rtut, qacarneret-llu akulaitni mamtutatekluteng.)

11Tuamta-llu taum angutem cuqtaa tarracaraq tuani iteryarami. Tauna-llu tamarmi it'ganerluni yuinaq malrugnek cipluku, (22) taukuk-llu ikingqalriik iteryarak akuliik it'ganernek akimiaq ataucimek cipluku pitaluni.

12Taukut-llu nayurviit enet ciuqerrit pitangqe'rturluteng qertunrilngurnek qacarnernek yuinarnek cuqyaarnek qertutaluteng, tuaten-llu cali pitalriamek mamtutaluteng. (Taukut-llu enet ayuqluteng qulnek it'ganernek taktaut, iqtutaluteng-llu.)

13Tua-llu cali cuqtaa enem egkuanek ayagluku akiqlian enem egkuanun, tauna-llu pitaluni it'ganernek yuinaak malruk malrugnek cipluku (42)

14Ena iquqlikacaar anumaluni enem elaqlianun qilailngurmun. Tauna-llu ena cuqtellrani yuinaq akimiarunrita'armek cipluku (34) it'ganernek iqtutaaqluni.

15Iteryaram-llu taum taktacia tamarmi elalirnermek qacarnermek ayagluni akianun nangneqliim enem yaaqsinrulriamun qacarneranun yuinaat cetaman cetamanek cipluku (84) pitaluni.

16Egalertarluteng-llu tamakut tamarmeng enet elalirneret qacarnerit enet-llu cali akulaitni qacarnerni. Palm-anek napanguanek qaraliliumaluteng pekcaram tungiinelnguut qacarneret.

Enem Elaqlia Qilailnguq

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Taum angutem itrutaanga iteryaraakun carr'ilnguum. Tauna-llu enetarluni yuinaq qulnek cipluku (30) taqumaluteng elalirnermi qacarnermi, ciuqerrat carr'ilqauluni qalliliumalriamek teggalqunek,

18tamatum tutmaryaram avatairumaluku enem elaqlia. Tauna-llu elaqlia enem qilailnguq aciqsinruuq iluqlirmi enem elaqliani.

19Iteryarartarluni-llu quyinrulriamek iteryarauluni iluqlirmun enem elaqlianun. Taum-llu angutem cuqtellrani iteryarak akuliik yuinarnek malrunlegnek pingayunlegnek cipluku (168) pitaluni.

Neglirneq Iteryaraq

20Iteryarartarluni-llu neglirnermi tauna elaqlirmun enem elaqlianun anyarauluni. Taum angutem cuqtak, taktacia iqtutacia-llu.

21Tarracaram-llu avategkeni pingayun enet qacarnerita-llu cuqnerit ayuqluteng calaralirnermi iteryarami uitalriacetun. Iteryaraq tamarmi cuqerluni taktacia yuinarnek cetamanek cetamanek cipluku (84) it'ganernek, yuinaak-llu malruk malrugnek cipluku (42) it'ganernek iqtutaluni.

22Ena-llu itqerraaryaraq, egalri-llu, tangnircautai-llu ayuqluteng calaralirnerem iteryaram piicetun. Malrunlegnek akertarluni iteryaramun, itqerraaryaraq ena iquani uitaluni enem elaqlia caumaluku.

23Akiani-llu taum neglirnermi enem elaqliani iteryaram, allamek iteryarartarluni iluqlirmun enem elaqlianun calaralirnermi uitalriatun ayuqluni. Taum-llu angutem cuqtellrani taukuk iteryarak akuliik it'ganerluni yuinaat pingayunlegen pingayunlegnek cipluku (168).

Ungalalirneq Iteryaraq

24Tuamta-llu taum angutem ayautaanga ungalalirnermun, tuani-llu cali iteryarartarluni. Cuqtaallraani-llu iluani qacarneret itqerrayaraq-llu ena ilamegcetun ayuqluteng.

25Tuani-llu cali iteryarami enet cali egalerluteng ilamegcetun. Taktacia iteryaram it'ganerluni yuinaat cetaman cetamanek cipluku (42)

26Malrunlegnek-llu mayuryarartarluni tuavet, itqerraaryaraq-llu ena cali iquani uitaluni. Iluqliit qacarneret tarracaram avategkeni tangnircaumaluteng napanguanek.

27Tuani-llu cali iteryarartarluni iluqlirmun enem elaqlianun. Cuqtellrani-llu taum angutem tuavet iteryaram aipaanun it'ganerluni yuinarnek pingayunlegnek pingayunlegnek cipluku. (168)

Iluqliq Enem Elaqlia: Ungalalirneq Iteryaraq

28Taum angutem itrutaanga ungalalirnermi uitalriakun iteryarakun iluqlirmun enem elaqlianun. Cuqluku-llu iteryaraq, taum-llu angtatekluki elaqlirmi qacarnermi iteryarat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29-30Enet tuani nayurviit, ena-llu itqerraaryaraq, iluqliit-llu qacarnerin angtatekluki allat iteryarat piit. Enet-llu tuani iteryarami cali egalerluteng. Tauna-llu taktaluni yuinaak malruk cetamanek cipluku (84) it'ganernek, yuinaak-llu malruk cetamanek cipluku (42) iqtutaluni.

31Itqerraaryaram enem caumaluku alla enem elaqlia, palm-anek-llu napanguanek qaraliliumaluni tarracaram qacarnera. Akertarluni pingayunlegnek tuss'arartalegmek tauna iteryaraq.

Iluqliq Enem Elaqlia: Calaralirneq Iteryaraq

32Angutem taum itrutaanga calaralirnermun iteryarakun iluqlirmun enem elaqlianun. Cuqtellrani-llu iteryaraq ilamitun angtaluni.

33Nayurviit enet, itqerraaryaraq ena, iluqliit-llu qacarneri iteryarat allat piicetun angtaluteng. Kassutmun egalerluni itqerraaryarami-llu cali enemi. Tauna-llu taktaluni yuinaat cetaman, cetamanek cipluku (84) it'ganernek, yuinaak-llu malruk malrugnek cipluku (42) it'ganernek iqtutaluni.

34Itqerraaryaram enem caumaluku elaqliq enem elaqlia. Palm-anek napanguanek qaraliliumaluni tarracaram qacarnera. Akertarluni pingayunlegnek tuss'aralegmek tauna iteryaraq.

Iluqliq Enem Elaqlia: Neglirneq Iteryaraq

35Taum angutem ayautaanga neglirnermun iteryaramun. Maaten iteryaraq tauna cuqtaa ilamitun angtaluni.

36Ayuqluki-llu tamakut nayurvignek enetarluni, tangnircaumaluteng-llu iluqliit qacarneri, itqerraaryaramek enetarluni, kassutmun-llu egalerluni. Yuinarnek cetamanek cetamanek cipluku (84) it'ganernek taktaluni it'ganernek-llu yuinaak malruk malrugnek cipluku (42) it'ganernek iqtutaluni.

37Itqerraaryaram enem caumaluku elaqliq enem elaqlia. Napanguanek qaraliliumaluteng tarracaram qacarneri. Pingayunlegnek akertalegmek mayuryarartarluni tuavet iteryaramun.

Enet Neglirnerem Iteryaram Caniani

38Elaqlirmi enem elaqliani ilaartangqertuq ilausngalriamek iluqlirmun iteryaramun neglirnermi tauna-llu iteryarangqerrluni itqerraaryaramun enemun enem elaqlia caumaluku. Tauna-llu eruriviuluni ungungssinek tamalkuuciicetun ekuagarkanek.

39Tuani itqerraaryarami enemi cetamanek estuulurtarluni malrutaarluteng akiqliqluteng enem qacarnerani. Tamakut qaingitni tuqutelarait ungungssiit ekualuki elliitekat, ilait ekuamaarkauluki tamalkuuciicetun, ilait-llu assiilnguirutekluki, cali-llu ilait akiilnguirutekluki.

40Taum-llu enem cali elatii cetamanek estuulurtarluni, malrutaarluki ellimaluteng neglirnerem iteryaram avategkenun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

41Tapeqluteng pingayunelguluteng estuulut ungungssinek elliitekanek tuqucivigkat: cetaman enem iluani cetaman-llu enem elaqliani.

42Taukut-llu cetaman estuulut enem ilaarani uitalriit piliaqumaut teggalqumek pikiuramek. Yuinarnek (20) cetyaarnek quyigtaluteng qaingit-llu yuinaq qulnek cipluku (30) cetyaarnek atunem cuqengqerrami yaassiigenqeggluni. Caskut-llu tuqucissuutait ekuagarkanek ungungssiarnek taukut estuulut qaingitni uitauratuluteng.

43Taukut-llu estuulut qaingita avatait qurrluryailkuciumaluteng kassuggluki pingayunek cetyaarnek iqtutalrianek. Tamalkuita-llu kemget elliitekat ellilarait taukut estuulut qaingitnun.

44Tua-llu ayautaanga iluqlirmun enem elaqlianun. Malrugnek enetangqertuq ikirtuqalgegnek tuavet iluqlirmun enem elaqlianun, atauciq ungalatmun caumaluni iteryaram neglirnermi canianelnguq, aipaan-llu neglirneq caumaluku ungalalirnermi iteryaram canianelnguum.

45Taum angutem qanrutaanga tauna ena ungalatmun caumalria agayulirteñun enekniluku Agayuvigpagmi kevgiulrianun.

46Tauna-llu negetmun caumalria ekuavigmi kevgiutulinun enekniluku. Tamarmeng-llu agayulirtet Zadok-aam kinguveqluki, kiimeng Levi-am kinguvrinek Atanrem ciuqerranun piyugngalriaruluteng kevgiurnaluku.

Iluqliq Enem Elaqlia Agayuvigpak-llu

47Taum angutem iluqliq enem elaqlia cuqtaa, yassiigenqegtuq yuinarnek pingayunlegnek pingayunlegnek cipluku (168) it'ganernek cuqerluni. Agayuvigpak kanaknalirnermi uitaluni ciuqerra ekuavigtarluni.

48Ayautaanga Agayuvigpagmun iteryaramun. Cuqluku-llu iteryaraq: qulngunrita'arnek it'ganernek ilututaluni yuinaq-llu cetamanek cipluku (24) it'ganernek iqtutaluni, qacarnerluni-llu atunem avategmikun tallimanek it'ganernek mamtutalriignek.

49Akertarluni itqerraaryaramun enemun, tauna yuinak akimiarunrita'armek cipluku (34) it'ganernek iqtutaluni yuinarnek-llu (20) it'ganernek ilututaluni. Malrugnek naparyartarluni atunem iteryaram avategkeni.

Ezekiel 41

1Tua-llu taum angutem ayautaanga qukaqlirmun enemun tauna-llu ena qigcignarqellriaruluni. Tuavet-llu ayagyaraq maaten cuqtaa qulnek it'ganernek ilututaluni

2akimiaq pingayunek cipluku iqtutaluni qacarneq-llu atunem avategkeni pingayunlegnek it'ganernek mamtutalutek. Ena-llu cuqtellrani yuinarnek pingayunek pingayunlegnek cipluku (68) it'ganernek taktaluni yuinaq-llu akimiarunrita'armek cipluku (34) iqtutaluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

[3]Tua-llu iluqlikacaarmun enemun itertuq. Tuavet-llu ayagyaraq cuqtaa: tauna it'ganernek pingayunek et'utauq qulnek-llu it'ganernek iqtutaluni qacarnerek-llu atunem avategkeni qula malrugnek cipluku it'ganernek mamtutalutek.

[4]Ena-llu tauna cuqtellrani taketmun iqtutmun-llu pitatekluni cuqerluni yuinaq akimiarunrita'armek cipluku (34). Tauna-llu ena enem qukaqliim iluqliqluku. Taum qanrutaanga, “Una ena iluqliq Qigcignarqeqapiaralriaruuq.”

Enet Agayuvigpiim Qacarnerani Taqumalriit

[5]Taum angutem cuqtellrani Agayuvigpiim qacarneran iluqlia mamtutauq qulnek it'ganernek. Tamaani-llu qacarnermi enecuartarluni Agayuvigpiim avatii kassuggluku malrunlegnek it'ganernek iqtutalrianek.

[6]Taukut-llu enet pingayuluteng qulliqellriaruut yuinaq qulnek cipluku (30) enetangqerturluteng. Agayuvigpiim-llu elaqliq qacarnera taukut qulliqellriit enet uitaviat atlirmi mamkillruluni enet tamakut qacarnermi uitayunarqevkarluki ussukcaucimanrilengraata.

[7]Taumek Agayuvigpiim qacarneri elalirnermek tangellriani mamtutatekellriatun qulmun ayuqellria. Elalirnermi-llu Agayuvigpiim qacarnerani akertarluni iqtulriignek taukut enet elalirneratni aciqlirmek enemek mayuryaraurrluni qullirnun.

[8-11]Elalirneret qacarnerit tamakut enet pingayunlegnek it'ganernek mamtutaluteng; ataucimek amiigluteng enet Agayuvigpiim neglirnerani uitalriit, ataucimek-llu cali ungalalirnermi uitalriit. Tangllemni tuss'arartarluni pingayunlegnek it'ganernek iqtutalrianek avatii Agayuvigpiim; qulnek it'ganernek quyigtaluni nunamek, tamakut-llu enet agayuvigpiim qacarnerani uitalriit tusnganrita quyigtatekluku. Akuliigni-llu tamatum tuss'aram enet-llu agayulirtet atutukiita carr'ilngurmek pitarluni yuinaq qulmek cipluku (30) taktaluni avategkeni Agayuvigpiim.

Ena Kanaknalirnermi

[12]Tamatum carr'ilnguum amani iquani kanaknalirnerani Agayuvigpiim enetangqertuq yuinaat malrunelgen qulnek cipluku (150) it'ganernek taktalriamek yuinarnek-llu tallimanek akimiaq ataucimek cipluku (116) it'ganernek iqtutaluni. Qacarneri-llu qulngunrita'arnek it'ganernek mamtutaluteng kassutmun.

Agayuvigpiim Cuqneri

[13]Taum angutem cuqtaa Agayuvigpiim elalirnera, yuinarnek pingayunlegnek pingayunlegnek cipluku (168) it'ganernek taktaluni. Agayuvigpiim-llu tunuanek carr'ilnguq qerarluku enem iquanun kanaknalirnermi cali yuinarnek pingayunlegnek pingayunlegnek cipluku (168) it'ganernek pitaluni.

[14]Agayuvigpiim-llu cali ciuqerra akitmun carr'ilnguuk taquugkeni ilaklukek cali cuqii tuaten pitaluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Kanaknalirnermi-llu enem taktacia cuqtaa atunem avategkeni qilakutak tapeqlukek. Tauna cali yuinarnek pingayunlegnek pingayunlegnek cipluku (168) it'ganernek cuqerluni.

Qaillun Ayuqluku Agayuvigpiim Taqumacia

Agayuvigpagmun iteryaraq Qigcignarqelria Ena, Qigcignarqeqapiaralria-llu Ena

16muragmek iluqliliumauq natranek ayagluku egalret tekilluki. Taukut-llu egalret patungqerrsugngaluteng.

17Agayuvigpiim-llu iluan qacarneri qaraliliumaluteng tamarmeng

18palm-anek napanguanek cherub-aanek-llu. Kipullgutaagulluteng palm-at napanguat cherub-aat-llu ena kassuggluku. Tamakut-llu cherub-aat malrugnek kegginarluteng;

19yinrarmek kegginamek caumaluku palm-aq napanguaq, yugtutulinrarmek-llu cali napanguaq alla caumaluku akilirnermelnguq. Tuaten ayuqurluteng kassuggluku tamana qacarneq

20natermek ayagluteng ikirtuqat qulirnerit tekilluki.

21Taum-llu qigcignarqellriim enem ikirtuqaan avatek yaassiigenqegglutek.

Murak Ekuavik

Taum-llu qigcignarqeqapiaralriim Enem iteryaraan ciuqerrani pitarluni tuarpiaq

22murauluni ekuaviuqatalria. It'ganernek tallimanek qertutaluni cetamanek-llu it'ganernek iqtutaluni. Kangirain napartai, atlirnera, caniqerri-llu tamarmeng muragmek taqumaluteng. Taum angutem qanrutaanga, “Una waniwa estuuluq Atanrem ciuqerrani uitatuli.”

Ikirtuqat

23Ikirtuqartangqertuq iquani amiguyam Qigcignarqellriamun enemun iteryaramek, iquani-llu cali ikirtuqartarluni Qigcignarqeqapiaralriamun enemun.

24Malrutaarlutek-llu taukuk ikirtuqerlutek akiqliqellriignek qukamegnegun ikirtetulutek.

25Taum-llu Qigcignarqellriim ikirtuqak qaraliliumalutek palm-anek napanguanek cherub-aanek-llu qacarneran qaraliicetun ayuqluteng. Muragmek-llu patuliumaluni elalirnerakun ikirtuqaan itqerraaryaram enem.

26Qacarnerek-llu taum enem egalertarlutek, qacarneri-llu qaraliliumaluteng palm-anek napanguanek.

Ezekiel 42

Malruk Enek Canimelkiini Agayuvigpiim

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Tua-llu agutaanga iluqlirmun carr'ilqamun enet akunliitnelngurmun, agullua-llu enemun agayuvigpiim neglirnerani uitalriamun.

2Ena taktacingqertuq yuinaat pingayunelgen pingayunlegnek cipluku (168) it'ganernek, iqtutacia-llu yuinaat cetaman cetamanek cipluku (84) it'ganernek.

3Ataucim qacarnerem caumaluku yuinaq akimiarunrita'arnek (34) cipluku it'ganernek pitalria carr'ilqaq agayuvigpiim canianelnguq, akiani-llu iliit qacarneret caumaluku tumyaraa elaqliim carr'ilqam. Pingayuuluteng enet qulliqellriit. Uum qullia tunuqsinruluni aciqlirmini.

4Neglirnerani enem tumyarartangqertuq akimiaq ataucimek cipluku iqtutalriamek, yuinarnek-llu pingayunlegnek pingayunlek-wa (168) taktacia it'ganerluni, amiigluni taum tunglirnerakun.

5Iluqliit enet qullik'acagaani taum nerpiim, iqkillruluteng qukaqliim aciqliim-llu iluqliigkeni, kiaqsinruluteng uitiimeng.

6Piliaqumiimeng pingayuuluteng enet qulliqellriit, naparyaunateng allacetun enetun tuani carr'ilqami.

7-8Aciqlikacaarmi enemi elalirneq qacarneq enetaunani enem taktacian avga aturluku, it'ganret yuinaat cetaman cetamanek (84) cipluku; avga enetarluni. Qullik'acagaq tamarmi enem iluqliinek enetarluni.

9-10Aciatni makut enem iluqliin calaralirnerani enem iquan, carr'ilqam qacarneran ayagnillrani, amiigtangqertuq elaqlirmun carr'ilqamun. Ungalalirnerani Agayuvigpiim allamek enetangqertuq taum enem ayuqiinek yaaqsinrilkiini enem kanavalirnerani iquan Agayuvigpiim.

11Ciuqerratni enet tumyarartangqertuq neglirnermi uitalriim ayuqiinek. Angtaciatun angtaluni, amiigi-llu ayuqluki.

12Amiigtangqertuq aciatni enem iluqliin ungalalirnerani enem, calaralirnermi qacarneret ayagnillrata.

13Angutem-llu qanrutaanga. “Tamarmek ukuk enek tanqilriaruuk. Iluagni agayulirten͡gunret itellriit Atanrem uitauvianun nerlartut tanqilrianek elliitnek. Enem iluqlii tanqilriaruata, agayulirten͡gunret elliciqait tanqinqurrait elliitet tuavet: elliitet mukaarkanek ekuagarkat-llu elliitet assiilngurmun wall'u au͡g'aritnguluteng elliitet.

14Agayulirten͡gunret Agayuvigpagmi uitarraarluteng anyugaqameng elaqlirmun carr'ilqamun, makunun enem iluqliinun unitarkaugait tanqilriit aturat atulteng kevgiullermeggni Ataneq. Allanek aturanek at'arkaugut anvailegmeng yuut quyurrvik'lallratnun.”

Cuqyutai Agayuvigpiim

15Angutem-llu taqngami cuqtaarraarluku angtacia iluan Agayuvigpiim, anutaanga calaralirnerkun casgukun cuqtaarluku-llu elatii.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Cuqcissuun teguluku cuqtaa calaralirneq, yuinarnek arvinlegnek (840) it'ganengqertuq.

17-19Tuamta-llu cuqtaa negeqvalirneq, ungalalirneq, kanavalirneq-llu; tamarmeng qacarneri taktatekluteng, tiissitsaam avga yuinarnek qula malrugnek cipluku (840) it'ganernek,

20tuaten piami qacarnerem avaciumaluku carr'ilqaq, qacarneret tamarmeng taktaluteng tiissitsaam avga yuinarnek qula malrugnek cipluku (840) it'ganernek. Qacarnerem ilakusngavkarpek'naku tanqilria tanqilriarunrilngurmek.

Ezekiel 43

Ataneq Utertuq Agayuvigpagmun

1Kinguakun taitaanga iteryaramun, calaram tungiinun caumalriamun.

2Tangerrluku-llu ucurnaa Agayutiin Israel-aam taiguq calaramek; agiirtellran-llu nepii ayuquq imarpiim nepiitun; nuna-llu ciqinqertuq ucurnaanek.

3Tangrrualqa-llu ayuquq tangrruallemtun Agayun taillrani Jerusalem-aaq nunarpak piunrircarturluku, tangrruallemtun-llu Chebar-am Kuigani; palurtua-llu kegginamnun.

4Ucurnaa Atanrem itellrani agayuvigpagmun iteryaram calaramun caumalriim caniakun,

5Atanrem Anerneran naluglua taitaanga iluqlirmun carr'ilqamun; tangerrluku-llu ucurnaan Atanrem imiraa Agayuvigpak.

6Angun-llu nangerngallrani canimni, niitaqa Ataneq qanelria wangnun Agayuvigpagmek;

7Qanertuq-llu wangnun, “Tuquarkaulriami yugmi, una uitavikaa atanruvima aqumllerem it'gama-llu tusngavikaa, uitavigkaqa Israel-aam yuin akunliitni akwarpak. Israel-aam-llu yuin kasngunarinqiggngaitaat tanqilria atqa, ellaita, angayuqrita-llu, akissuullermegteggun, tuqumalriatgun-llu atanermeng temaitgun.

8Ellillermegteggun amiimeng tuc'arait canianun amiima tuc'araan, amiimeng-llu naparyait caniatnun amiima naparyain. Kasngunarillruat tanqilria atqa pellernarqelriamegteggun ellaita atullermegteggun, taumek ellait piunrillruanka umyuama qenertellrakun.

9Aug̃'arnarqait agayutnguateng tuqumalriit-llu angayuqameng temait yaaqsikemnun, wiinga-llu uitaciqua akunliitni akwarpak.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10“Elpet-llu, Tuquarkaulriami yugmi, Israel-aam yuinun qanrutkiu ayuqucia Agayuvigpiim tangellran qaillun ayuqucia qaillun-llu piliaqumallra, ellaita assiilnguteng kasnguyuutekniarait.

11Ellait-llu kasnguyukata tamalkuitnek caliallermeggnek, aperturru Agayuvigpiim piliaqumallran, qaillun ayuqellran, iteryarai anyarai-llu, tamalkuan-llu elucia; aperturluki-llu tamalkuitnun picirkiutai alerquutai-llu; igaulluku-llu takuatni, maliggnaurait aturluki-llu alerquutai picirkiutai-llu tamalkuita.

12Una picirkiutekaa Agayuvigpiim: tamarmi nuna avatiinelnguq ingrim kangrani tanqilriaruarkauguq. Tangerrluku, una picirkiutekaa Agayuvigpiim.”

Elliivik

13Ukut cuqkai elliiviim, cuqyutain agayuvigpiim cuqyutai aturluki. Uivetmun elliivik qurrluryarartangqerrarkauguq yuinarnek cetyaarnek et'utaluni yuinarnek-llu cetyaarnek iqtutaluni, ceñii elalirneq cetyaarnek qulnek qertutaluni.

14Aciqlikacagii elliiviim ingelqaan, tusnganrem kangranek, quyigtaarkauguq cetamanek it'ganernek. Tunglia-llu nanillruluni ceñiinek cetyaarnek yuinarnek uivetmun, it'ganernek-llu malrunlegnek quyigtaluni. Tunglia-llu cali ingelqaam nanillruluni ceñiinek cetyaarnek yuinarnek uivetmun.

15Elliiviim-llu ekuavia, cali quyigtaluni malrunlegnek it'ganernek, ekuavianek-llu napaluteng, cetaman-llu kangirat kangrani ayuquq cirunritun angucalum kuluviim.

16Elliiviim-llu ekuavia yaassiigenqellriamek pitangqerrarkauguq, yuinarnek it'ganernek taktaluteng atunem qacarneri.

17Ingelqaa-llu qukaqliq yaassiigenqeggarkauguq avatai tamarmeng yuinaq cetamanek it'ganernek taktaluteng, ceñii elalirnermi qulnek cetyaarnek quyigtaluni. (Qurrluryaraq cetyaarnek yuinarnek iqtutaluni.) Akri elliiviim calaratmun caumaarkaugut.

Atawaqaumallra Elliiviim

18Ataneq Agayun qanertuq wangnun, “Tuquarkaulriami yugmi, niicugniu qanelqa elpenun. Elliivik qaqiskan, atawaqercetarkaugan ekualuki elliitetgun qaingani, ceqvallertarluku-llu qainga augatnek ungungssit elliitekumalriit.

19Agayulirtet Levi-am ilakellriartainek, Zadok-am kinguvri, kiimeng uitavimnun taigarkaugut kevgiuryarturlua. Wiinga, Ataneq Agayun man'a pisqutkaqa. Cikirarkaugaten ayagyuamek angucalumek kuluvagmek elliitekaatnek ekualuku assiilnguut pitekluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Elpet-llu teguarkaugan augan ilii, minguulluku-llu cetamanun cirunrinun elliiviim, cetamanun-llu kangirainun ingelqaam, ceñiinun-llu; tuaten menuircarciqan elliivik atawaqertelluku-llu.

21Teguarkaugan-llu angucaluq kuluvak assiilnguum elliitii, ekualuku-llu apertuumalriami Agayuvigpiim elatiini.

22Erenrem-llu aipaani elliigarkauguten angucalumek qusngirngalngurmek natlugnerilngurmek assiilnguum elliitiinek; elliivik-llu menuircarluku auganek menuircaumallratun angucalumek kuluvagmek.

23Taqkuvgu-llu menuircallra, elliigarkauguten ayagyuamek angucalumek, ayagyuamek-llu qusngirngalngurmek, tamarmek natlugnerilnguugnek.

24Tun'arkaugaten-lluAtanermun, agayulirtet-llu kanveciqait taryumek elliitekluki-llu ekualukiAtanermun.

25Ernerni malrunlegni elliilararkauguten qusngirngalngurmek assiilnguum elliitiinek; angucalumek-llu kuluvagmek, qusngirngalngurmek-llu cali angucalumek. Tamarmeng natlugnerilnguugarkaugut.

26Ernerni malrunlegni agayulirtet atawaqaasqerkaugaat elliivik menuircarluku, upluku atullerkaanun.

27Qaqiskunegteki-llu makut erenret, ayagnirluteng erenret pingayunelgatni agayulirtet elliitekarkaugait elliivigkun ekualuki elliitet, uitanqegcitmun-llu elliitet; wiinga-llu ciuniurciqamci, qanertuq AtaneqAgayun.”

Ezekiel 44

Calaralirnerem Iteryaram Atullerkaa

1Tua-llu taum angutem ut'rutaanga Agayuvigpiim elaqlirmun iteryaraanun, calaraq caumakiinun; tauna iteryaraq palusngaluni.

2Qanrutaanga-llu, “Una iteryaraq patumaurciquq; ikircimaarkaunrituq, kina-llu iterngaituq aturluku; tua-i-wa Ataneq, Israel-aam Agayutii, tuaggun itellruan; taumek patumarrlainararkauguq.

3Kiimi taug͡aam atanerruaq ayagyugngauq tuavet neryartuquni kelipamek Atanrem ciuqerrani. Itrarkauguq elaturraakun iteryaram, tuaggun-llu an'arkauluni.”

Alerquutai Agayuvigpagmun Itlerkam

4Agutaanga-llu neglirnerkun iteryarakun Agayuvigpiim ciuqerranun; kiarcama-llu tangrraqa, Atanrem ucurnaan imiumakii Agayuvigpak; wiinga-llu palurtua kegginamnun.

5Ataneq-llu qanertuq wangnun, “Yugmi tuquarkaulriami, murilkenqegcaarki tamalkuita tangelten niitelten-llu. Qanrutqataramken alerquutainek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

picirkiutainek-llu Agayuvigpiim. Murilkenqegcaarki kinkut iteryugngaciit anyugngaciit-llu Agayuvigpagmek, kinkut-llu iteryugnganriluciit.

6“Qanrulluki-llu ingluciculriit Israel-aam yui, Waten qanertuq AtaneqAgayun: Israel-aam yuini, taqiciki tamalkuita pellernarqelrialillerci.

7Itercet'lalci ilakenrilkeci nuugiumanrilnguut ircaqumegteggun kememegteggun-llu Agayuvigpamnun, pellernariluku, elliigaqavci wangnun neqkamnek, uqumek augmek-llu. Navellruarci akqutka, pellernarqelrialillerpeceñun ilaulluku.

8Atanirtuqsaitaci-llu tanqilriit Agayuvigpamni piciryarat; taúg̃aam ilakumanrilngurnun ataniurcetaqluki.

9“Taumek qanertuq Ataneq Agayun: Kina allaneq, nuugiumanrilnguq ircaqumikun kememikun-llu, allanret-llu Israel-aam yui ilagarluki uitalriit, iterngaitut Agayuvigpamnun.”

Levite-at Umgucimaut Agayulirtenḡuyaramek

10Taúg̃aam Levite-at ayallret wangnek yaaqvanun, kevgiurluki agayutnguateng Israel-aaq wangnek avtellrani, anucimirqecetaarumaarkaugut.

11Kevgaqciqanka Agayuvigpamni, cumigulluki murilkelluki iteryarai Agayuvigpiim, kevgiurluteng-llu Agayuvigpagmi; tuqucilararkaugut ekuagarkanek elliitnek yuut-llu elliitaitnek, caliarkaugut-llu yuut murilkelluki, kevgiurluki-llu.

12Ciuliqagtelaitki yuut agayuaqata agayutnguanun tamaaggun-llu paallagcetaarurrluteng Israel-aam yuinun, taumek akqiunga ellait piluki, qanertuq Ataneq Agayun, anucimirqecetaarumaarkaugut.

13Ellait mallgusngaitut wangnun kevgiurnalua agayulirtetun, wall'u mallgusngaunateng canun wangnun tanqilrianun, wall'u iterngaunateng enemun Tanqinqukacaaralriamun. Man'a anucimirqecetaarutkaat pellernarqelriit calialteng pitekluki.

14Taúg̃aam elkarciiqanka Agayuvigpak murilkesqelluku, caliari tamalkuita caliaqluki cat-llu tamalkuita iluani caliarkat.

Agayulirtet

15“Taúg̃aam agayulirtet Levite-at yuinek, Zadok-aam kinguvri, murilkestellrit Agayuvima Israel-aam yui wangnek avtellratni, taigarkaugut wangnun kevgiuryarturlua; kevgiurarkaugaatnga-llu elliiviklua uqumek augmek-llu, qanertuq Ataneq Agayun;

16Kiimeng itrarkaugut Agayuvigpamnun, kevgiurluteng-llu elliivimni, ciuliqaggluki-llu Agayuvigpagmi agayulriit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Itqunegteki casgui iluqliim carr'ilqam, aturarturarkaugut 'lumarraqegtaarnek; qusngit melquitnek pilimalrianek aturanek aturngaitut, kevgiullermeggni casguini carr'ilqam iluqliim, Agayuvigpiim-llu iluani.

18'Lumarraqegtaarnek-llu qamiquteng nemrarkaugait, cali 'lumarraqegtaarnek qerrulligluteng; canek naqugtarkaunritut kiiryugnarqelrianek.

19Anvailegmeng-llu elaqlirmun carr'ilngurmun yuut uitaviatnun, yuugarkaugait aturateng atulteng kevgiullermeggni, elliluki-llu tanqilrianun enenun; allanek-llu aturanek at'arkaugut, tanqilria yugnun aturamegteggun agtuutnayukluku.

20“Qamiquteng asmeggngaitait meqluki, wall'u nuyateng taklirivkarluki; kiingan kepkanilararkaugait nuyateng.

21Agayulirta merngaituq wine-amek, itquni elaqlirmun carr'ilqamun.

22Kassuusngaituq aipainermek, wall'u avvusngalriamek, Israel-aam yuinek neviarca'rmek angutem agtuqsailkiinek, wall'u agayulirteñ̄gunrem aipainranek.

23“Alerquagarkaugait yuunka ayuqenriluciagnek tanqilriim tanqilriarunrilnguum-llu, qaillun-llu nallunritlerkaak menuulriim menuilnguum-llu.

24Umyuallgutkenrilngurnun cuqcisteñ̄guarkaugut, pitiit-llu cuqtarkaugaat alerquutenka maliggluki. Alerquutenka picirkiutenka-llu aturarkaugait tamalkuitni wii taqlemni kalukaryarani, Sabbath-aanka-llu qigcikarkaugait.

25“Ellmeggnek menuurrngaitut agturallermegteggun yuk tuqumalria; tau͡gaam angayuqaqekunegteggu qetunraqkunegteggu, wall'u angun anelgutkekunegteggu, wall'u arnaq anelgutkekunegteggu uingeksailnguq agturyugngaat.

26Menuurqaarluni ernerni malrunlegni uitaarkauguq, nutaan-llu menuirutarkauguq.

27Tuani-llu ernermi itlermini tanqilriamun, iluqlirmun carr'ilqamun, kevgiuryarturluni tanqilriami, elliigarkauguq assiilngurmun elliitminek, qanertuq Ataneq Agayun.

28“Paitarkangqerrngaitut-llu; wiinga paitarkaqaatnga ellaita: cikirarkaunritaten-llu canek piutekaitnek; wiinga piutekaqaatnga.

29Mukaarkat elliitet, assiilngurmun elliitet, akilitarkanun-llu elliitet agayulirtet neqkautekciqait, akurtulararkaugut-llu tamalkuitnek Israel-aami wangnun allakaumalrianek.

30Ciuqlikacagait-llu naunrat ayuqenrilnguut, tamalkuita-llu ayuqenrilnguut elliitellerpeceñek agayulirtet pik'lararkaugait; cali cikiutekarkaugaci agayulirteñun ciuqliit quyurtaat mukaarkat miilimaksailnguut, tua-i atawaqaun elpeci enevni uitaniartuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Agayulirtet nerngaitut piciatun, yaqulguli wall'u ungungssiuli, ellminek tuqullermek, wall'u allam ungungssim tuqutellranek.”

Ezekiel 45

Nunam Ilii Atanrem Pia

1Nuna avverqumakan pikestekainun, iliinek allakariarkauguci Atanermun, cikiutekluku tanqilriaruluku, yuinarnek qulnek mile-anek taktaarkauguq, pingayunlegnek-llu mile-anek iqtutaluni. Tamana nuna tamarmi tanqilriaruarkauguq.

2Uum iluani kangiritatekellriamek pitangqerrarkaugut Agayuvigpiim uitavigkaanek tiissitsaam avga yuinaat akimiaret yuinaagnek malrugnek qulmek cipluku (850) it'ganernek iqtutaluteng atunem qacarneri, uivetmun kassugusngalriamek carr'ilqamek yuinarnek cetamanek cetamanek cipluku (84) iqtutaluni.

3Mat'um avga, qulnek mile-anek taktalria, cetamanek mile-anek iqtutaluni, cuqcimaarkauguq, Agayuvigpak tuanciiquq, tamalkuitni tanqinrulria.

4Nuna tanqilriartaqerkaugaa; agayulirtet pikarkaugaat, kevgiulalriit Agayuvigpamni, Atanermun ullautelalrianun kevgiuryarturluku; enaita uitavigkaqaat ilii-llu nunam Agayuvigpiim uitavigkaqluku.

5Alla-llu avga allakaumaarkauguq Levite-anun nunautekesqelluku, calilalrianun Agayuvigpagmi. Tamaani nunacuartangqerciquq uitavigkaitnek.

6Caniani-llu tanqilriim, alla qulnek mile-anek taktalria, malrugnek-llu mile-agnek iqtutalria, allakaumaarkauguq, tamana Israel-aam yuin pikarkaugaat, Jerusalem-aam-llu nunarpiim uitavigkaqluku.

Nuna Atanerruam Pikaa

7Nuna-llu allakaumaarkauguq atanirturilriim pikaa. Keggaknelirneranek nunam tanqilriim cetran pitaarkauguq keggatmun Mediterranean-aaq Imarpik tekilluku; calaralirnermek-llu cetermek pitaarkauguq tekilluku calaralirnera nunam, tua-i taktacia pitatekluku taktaarkauguq taktaciatun nunam Israel-aam yuinun cikiutekumalriim.

8Man'a atanirturilriim nunautekarkaugaa Israel-aam nuniini, tua-i elliin yuut nangtenrirluki Israel-aam ilakellriarinun nuna pikevkararkauluku.

Atanerruam Picirkiutet Maligtarkai

9Ataneq qanertuq, “Assiilnguq ak'anun atullrurtarci, elpeci atanirturtaini Israel-aam. Mulngakenritleq nangciyaraq-llu taqiciu. Assilria aturluku elluaryaraq-llu. Watqapiar antenqigtarkaunritaci yuunka nuniitnek. Wiinga,Ataneq Agayun, mat'umek qanrutamci.

10“Yuut tamarmeng uspernek cuqyutnek-llu piciulrianek atulararkaugut:

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11“Ephah-aq kinertellriit cuqyutiit pitaarkauguq bath-atun mer'et cuqyutiitetun,
bath-aq pitaluni qulngurutiinek homer-aam, ephah-llu pitaluni qulngurutiinek
homer-aam; homer-aaq atutuarkauguq cimiqetaarpek'nani.

12Shekel-aaq nallengqerrarkauguq yuinarnek gerahs-aanek; talliman shekel-aat
tallimaugarkaugut shekel-aat, qulen-llu shekel-aat qulnguarkaugut shekel-aat.

13-15“Ukut aturluku elliilararkauguci: “Mukaarkaq: 1/60th-aaranek quyurcillerpet
Barley: 1/60th-aaranek quyurcillerpet Olive-aat uquat: 1/100th-aaranek
napautvet naugillratnek Qusngit: ataucimek yuinaat qulen ilangartaarluki
katngautaitnek ilakuralriit.

16“Nunam yuin tamarmeng ullautarkaugait makut elliitet Israel-aam
atanirturtiinun.

17Atanirturtem pikirarkaugai elliitekanek ekualuki tamalkuuciicetun
ungungssinek, elliitet mukaarkat, wine-at-llu elliitet tamalkuita Israel-aam yui
pikirluki Nutaram Iralum Nerevkaritiini, Sabbath-aani, allani-llu nerevkaritni.
Pikirarkaugai assiilnguum aug͡autekain elliitai, mukaarkat elliitet,
tamalkuuciicetun ekuagarkat elliitet, uitanqegcitmun-llu elliitet, Israel-aam yuin
assiilnguita aug͡autekait.”

Nerevkaritet

18Ataneq qanertuq, “Ciuqliim iralum ciuqlirmi erenrani elliigarkauguci
angucalumek kuluvagmek natlugnerutailngurmek menuircarluku-llu
Agayuvigpak.

19Agayulirta teguciiquq iliinek assiilnguum elliitiin auganek tuaken-llu
mingugluki amiigi Agayuvigpiim, cetaman kangirai ekuaviim, naparyai-llu
iteryaraani iluqliim carr'ilnguum.

20Malrunelgatni-llu erenrin iralum ataam tuatnaarkauguci pitsaqa'artevkenateng
wall'u murilkenritlermegteggun assiilnguum aturtai umyuaqluki. Waten
pillerpeciuggun Agayuvigpak menuitevkarciqaci.

21“Erenret-llu akimiarunritariitni ayagnirarkaugarci Passover-aam Nerevkaritii.
Ernerni malrunlegni tamarpeci ner'arkauguci quuleciriyarailngurnek kelipanek.

22Ciuqliatni nerevkaritem erenrin atanirturilria elliigarkauguq angucalumek
kuluvagmek elliitekluku assiilnguminun, ukut-llu yuut tamarmeng
assiilnguitnun.

23Taukuni malrunlegni erenrini nerevkaritem
elliilararkauguq Atanermunmalrunlegnek angucalunek kuluvagnek,
malrunlegnek-llu angucalunek qusnginek natlugnerilngurnek ekualuki-llu
tamalkuuciicetun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Atauciuqaqluteng angucalut kuluviit, angucalut-llu qusngit tapengqerrarkaugut cuqem avganek (1/2 bushel) mukaarkamek, pingayunek-llu quart-anek olive-aat uquatnek.

25“Uqisviit-llu Nerevkaritiitni, ayagnilalriamek akimiarutiitni malrunelgata iralut, atanirturilria elliigarkauguq tamalkuitni ernerni malrunlegni cakanirpek'naku assiilnguut aug̃autiita elliitiinek, cali cakanirpek'naku elliigarkauguq tamalkuucirmitun ekuagarkamek elliitmek, cakanirpek'naki-llu elliitnek mukaarkat olive-aam-llu uquanek.”

Ezekiel 46

Atanerruaq Caangssilallrat-llu

1“Ataneq Agayun qanertuq: Iluqliim iteryaraa carr'ilqam, calaratmun caumalria, palusngaarkauguq arvinlegni caliyarani ernerni; taug̃aam Sabbath-aami ikirtarkauguq, Nutaram-llu Iralum Nerevkaritiini.

2Atanirturilria itrarkauguq iteryaraakun ikirtuqam ellamek, nangengqaarkauluni-llu iteryaram naparyaan caniani agayulirtet ekuavkallratni elliitai, uitanqegcitmun-llu elliitai, agayuarkauguq-llu iteryaram tuss'araani. Taqkuni-llu anluni, iteryaraq taug̃aam palucimaarkaunrituq atakuvianun.

3Nunam yui ciktarkaugut piicagluteng-llu Atanermun, manuqlirmi iteryarami Sabbath-aat tamaitni, iralum-llu pitqerraallran nalliini.

4Sabbath-aami atanirturilria taitarkauguqAtanermun, tamalkuuluki ekualuki elliitekanek, arvinlegnek qusngiyagarnek, atauciq-wa angucaluq qusngirngalnguq, tamarmeng menuunateng.

5Atauciuqaqluki angucalut qusngirngalnguut taitelararkai ilangqerrarkauluteng elliitmek mukaarkamek puckam avganek, qusngiyagaat-llu atauciuqaqluki ilaluki taitarkauguq elliin piyullmitun. Tamalkuita-llu puckam avgi mukaarkat elliitet ilaluki taitarkauguq pingayunek quart-anek olive-aat uquitnek.

6Erenrani Nutaram Iralum Nerevkaritiini elliigarkauguq ayagyuamek kuluvagmek, arvinlegnek qusngiyagarnek, angucalumek-llu qusngirngalngurmek, tamarmeng menuilngurnek;

7Tamarmeng angucalut kuluviit, angucalut-llu qusngirngalnguut tapengqerrarkaugut elliitmek mukaarkamek puckam avganek amllertalriamek, tamarmeng-llu qusngiyagaat tapengqerrarkaugut elliin atanirturilriim piyullratun. Pingayun-llu quart-at olive-aat uquat elliitekumaarkauguq tapeqluku mukaarkamun puckam avgatun amllertalriamun.

8Atanirturilria itquni itrarkauguq elaturraakun iteryaram, an'arkauluni-llu itervillermikun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9“Nunam yui taikata Atanermun agayuyarturluteng apertuumalriami nerevkaritmi, kina itellria, negeqliim iteryaraakun, piicagyarturluni an'arkauguq ungalalirnerkun iteryarakun; kina-llu itellria ungalalirnerkun iteryarakun an'arkauguq negeqlirkun iteryarakun: kina anngaunani iteryarakun itervillermikun, tau͡gaam an'arkauguq ciunermikun.

10Yuut itqata, atanirturilriim maligtarkaugai; ankata-llu, an'arkauguq.

11“Nerevkaritni, apertuumalriani piyarani mukaarkaq elliin, ayagyuamek kuluvagmek tapirluku, puckam avgatun amllertaarkauguq, angucaluq-llu qusngiq tapirluku puckam avgatun amllertalriamek mukaarkamek, qusngiyagaat-llu tapirarkaugai piyunartacimitun. Pingayun quart-at olive-aat uquit elliitnguarkaugut tamalkuitnun puckam avginun mukaarkanun.

12“Atanirturilria elliikan umyuani aturluku ekuagarkanek, wall'u uitanqegcitem elliitiinek Atanermun, iteryaraq calaramun caumalria elliinun ikingqaarkauguq. Elliigarkauguq Sabbath-aami pilaucirmitun, anrraartelluku-llu iteryaraq palucimaarkauguq.”

Unuaquaqan Elliin

13“Atanirturilriim pikiumaarkaugai qusngiyagarmek ataucimek allrakungelriamek menuilngurmek elliitekamek Atanermun erenret tamalkuita; unuakut tamalkuita pikiumaarkaugai.

14Tapirluku-llu pikiumaarkaugai mukaarkamek elliitmek unuakut tamalkuita uspernek tallimanek, tapirluku ataucimek quart-amek olive-aat uquatnek mukaam urutekaanek. Picirkiutai uum elliitem Atanermun atuugarkaugut akwarpak.

15Tuaten tua-i qusngiyagaq, mukaarkaq, uquq-llu pikiutekumaarkauguk unuakut tamalkuita akwanun.”

Atanirturilria Nuna-llu

16Waten qanertuq Ataneq Agayun: “Atanirturilria cikiqengkan qetunrami iliitnun nunautmi iliinek, taum qetunraan pikarkaugaa ilakuralriarin nunautiita ilakluku.

17Tau͡gaam atanirturilria cikiqengkuni iliinek nunautmi pistem̄i iliitnun, pistem pikarkaugaa angicimallerkani allrakuq tekilluku; ataam-llu utertarkauguq atanirturilriamun; kiimeng qetunrain atameng nuna cikiutellra pikarkaugaat.

18Atanirturilriim tegungaitai yuut nunautait. Qetunrani cikirarkaugai paitarkaitnek elliin nakmiin nunautminek, tuaten cakviurcessngaitai yum'a iliit nunautiinek teguiluku.”

19Tua-llu taum angutem agutaanga iteryaraatnun enet negeqvamun caumalrianun caniani casgum ungalalirnerani iluqliim carr'ilqam. Makut enet tanqilriaruut agayulirtet pikluki. Nasviitaanga-llu allamek enemek kanavalirneratni tamakut enet

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20qanerluni-llu, “Wani agayulirtet kemget qallarvautelararkaugait assiilngurnun elliitet, wall'u akiliucet elliitet, uutelarvikarkauluku-llu mukaarkanek elliitnek. Waten piuq makut kencignarqellriit elliitet anutelararkauvkenaki elaqlirkun carr'ilqakun, pitsaqa'artevkenaki yuum agturyugngakainun ellminek akngirrluni.”

21Utertukuk-llu elaqlirmun carr'ilqamun kiturluki-llu cetaman kangirai.

22Cetamani kangiraini carr'ilqam tangertua allanek angenrilngurnek carr'ilqanek, yuinaat pingayun pingayunlegnek (68) it'ganernek taktaluteng, yuinaagnek-llu malrugnek pingayunlegnek cipluku (48) it'ganernek iqtutaluteng.

23Ukut carr'ilqat iluatni qertunrilngurmek qacarnertarluni teggalqumek, kenillernek-llu pitarluni qacarnerem mengliini.

24Tua-llu angutem qanrutaatnga, “Ukut kenirviugut wani agayuvigpagmi kevgat qallarvautelararkaugait yuut agayulriit elliitait.”

Ezekiel 47

1Tua-llu ut'rutaanga Agayuvigpiim amiiganun, tuani tangrraqa meq anelria amiigem acianek calaratmun Agayuvigpiim caumallran tungiinun. Qurrlurtuq acianek ungalalirneranek Agayuvigpiim iquan uitavian, ayagluni elliiviim ungalalirnerakun.

2Tua-llu anutaanga neglirnerkun iteryarakun, ayaullua-llu uivluku elatiinun elaqliim iteryaram, calaramun caumalriim; meq-llu qurrlurtuq ungalalirnerem tungiinek.

3Angun tauna piyuaguq calaratmun cuqcissuutmek tegumiarluni, cuqtaa-llu tiissitsaam avga yuinarnek pingayunek cipluku (560) yaaltanek, tamaaggun-llu ayaasqaanga merkun ivrarlua. Meq et'utaaluni cingillregka tekillukek.

4Cali cuqciuq tiissitsaamek (1,000) yaaltamek, meq tuani et'utauq ciisqugka tekillukek. Ataam cuqciuq tiissitsaamek (1,000) yaaltamek, meq-llu et'utaariluni qukaqa tekilluku.

5Ataam cuqciuq tiissitsaamek, (1,000) yaaltamek, tuani-llu meq et'ussiyaagan ivrarlua ayagciigani. Etuami qerayunaunani kuimarluni tau͡gaam qerarnaqluni.

6Angun-llu qanertuq wangnun, “Tuquarkaulriami yugmi, man'a murilkenqegcaararru.” Tua-llu ut'rutaanga kuigem ceñiinun,

7tuavet tekicamegnuk, tangertua kuigem tamarmek cenkegni amllernek napatangqellinilria.

8Qanertuq-llu wangnun, “Man'a meq qurrlurtuq calaram tungiinelngurmun nunamun, atrarluni-llu Jordan Valley-mun anluni-llu Dead Sea-mun. Itrami Dead Sea-mun, taum imarpiim mer'a taryuq cimiraa taryuilngurmek mermek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Natmun-llu kuiggaar carvanillrani ayuqenrilngurnek unguvalrianek neqnek-llu pitangqerciquq. Carvanilriim kuiggaaraam Dead Sea-m mer'a taryuiruciiqaa, natmun-llu carvanillerminun unguvamek tekiuciiquq.

10Carvainek Engedi-m Carvai Eneglaim-aam tekilluki imarpiim ceñiini kuvyastet uitalarciqut, tuani-llu kuvyateng civtularciqait kinercirluki. Amllernek ayuqenrilngurnek neqengqerciquq Dead Sea-q, Mediterranean Sea-am neqaitun amllertaluteng.

11Tau͡gaam meq marani nanvarraarni-llu imarpiim ceñiini uitalriit taryuirusngaitut. Tamaanciiqut taryumek pitangviusqelluki.

12Kuigem ceñegkeni ayuqenrilnguut napat nauciqut neqkautnguluteng. Cuyait nalangaitut, naunrait-llu nauginrirngaunateng. Nutaranek iraluni tamalkuitni naugilararkaugut, merr'iciimiimeng kuigmek carvanilriamek Agayuvigpagmek. Napat naunrait neqkauciqut, cuyait-llu atularciqut yugnun mamcissuutnguluteng.”

13Waten qanertuq, AtaneqAgayun, “Ukut nunam cuqkai, aturluki avgarkaugaci nuna qula malrugnek cipluku yuullgutkellriarin Israel-aam nunautekaitnek, Joseph-aam yuullgutkelriari malrugnek cuqcimalriignek pingqerrarkauluteng.

14Avgarkaugaci pitatekluki; akqillruunga cikiutekarkauluku atavceñun, man'a-llu nuna elpeci piksaguciiqaci paiciutekluku.

15“Una cuqnguarkauguq nunamun: Neglirnermi, Mediterranean-aam Imarpianek Hethlon-aam nunarpii tekilluku, Hamath Pass-amun, Zedad-aq tekilluku,

16Berothah, Sibraim (tauna uitauq engeliini Damascus-aam Hamath-aam-llu). Hazerhatticon-aaq tekilluku, tauna uitauq engeliini Hauran-aam.

17Tua-i cuqa ayagarkauguq Hazarenin-aam imarpianek, tauna uitauq neglirnermi engeliini Damascus-aam, Hamath-aam engelii uitaluni neglirnermi. Una negeqvalirneruarkauguq.

18“Calaram tungiini, cuqa ayagarkauguq Hazarenon-aamek Hauran-aankuk Damascus-aaq-llu akunliignegun; Jordan-aam mengliikun Gilead-aankuk Israel-aat-llu nuniita akunliignegun; calaramelngurmun imarpigmun Tamar-aq tekilluku. Una calaralirneruarkauguq.

19“Ungalalirnerem tungiini, ayagarkauguq Tamar-amek Kadesh Meribah-m mer'i tekilluki, tuaken-llu Kuiggaarinek Egypt-aam Mediterranean Sea-q tekilluku. Una ungalalirneruarkauguq.

20“Keggaknerem tungiini, Mediterranean Sea-q cuqnguarkauguq cingigmun akiani Hamath-aam iteryaraan. Una keggaknelirneruarkauguq.

21“Tuaten avgarkaugaci nuna Israel-aam yuullgutkelriarinun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Avenqegtarkaugaci elpeceñun nunauteksagulluku allanernun-llu nunavceñi uitalrianun irniangellernun nunavceñi. Elpeceñun ayuqerkaugut nutem yuurtellertun yuullgutkelriarin Israel-aam nuniitni; pillgutekluci cikiumaarkaugut nunautnek yuullgutkelriarin Israel-aam nuniitni.

23Allanret uitalriit naliitni yuullgutkelriit, tuani cikirarkaugaci nunautekaanek, qanertuq Ataneq Agayun."

Ezekiel 48

Nunam Avgumallra Yuullgutkelrianun

1Ayagnirluteng neglirnermek cuqmek, Mediterranean Sea-mek nunarpak Hethlon-aaq tekilluku, ayagluni Hamath Pass-amun, ayagluni-llu Nunarpagmun Enon-aamun, tekilluku Hazarenon-aaq tekilluku (tauna uitaluni neglirnerem cuqiini Damascus-aankuk Hamath-aaq akunliigni), ayagluni-llu calaram tungiinek keggaknermun, Dan-amun atauciq cuqcimalria.

2Caniani nunautiin Dan-am, calaralirnermek keggaknermun, Asher-aamun, atauciq cuqcimalria.

3Caniani nunautiin Asher-aam, calaralirnermek keggaknermun Naphtali-mun, atauciq cuqcimalria.

4Caniani nunautiin Naphtali-m, calaralirnermek keggaknermun Manasseh-mun, atauciq cuqcimalria.

5Caniani nunautiin Manasseh-m, calaralirnermek keggaknermun, Ephraim-aamun, atauciq cuqcimalria.

6Caniani nunautiin Ephraim-aam, calaralirnermek keggaknermun, Rueben-aamun, atauciq cuqcimalria.

7Caniani nunautiin Rueben-aam, calaralirnermek keggaknermun, Judah-mun, atauciq cuqcimalria.

8Caniani nunautiin Judah-m, calaralirnermek keggaknermun, atauciq cuqcimalria allakararkaugaci, mile-anek qulnek iqtutaluni negeqvamek calaramun, calaramek-llu keggaknermun yuullgutkelriit nunautaita taktaciatun taktalria, calaramek keggaknermun, Agayuvigpak uitaarkauluni qukaani.

9Cuqcimalria allakararkaci Atanermun taktaarkauguq mile-anek qulnek, pingayunlegnek-llu mile-anek iqtutaluni.

10Agayulirtet pikarkaugaat uum tanqilriim nunam ilii. Calaramek keggaknermun cuqcimalria pikaat taktaarkauguq qulnek mile-anek, negeqvamek-llu ungalamun, cetamanek mile-anek. Agayuvigpii Atanrem uitaarkauguq qukaani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Una pikarkaugaat atawaqercecimalriit agayulirtet, Zadok-am qetunrain, ellaita kevgiullruatnga, ellait avtellrunritut Israel-aam yui avtellratni, Levite-at pillruciatun.

12Ellaita pikarkaugaat urenkutmek allakaqaumalria tanqilriamek, canianlluni Levite-at nunautiin.

13Mengliini-llu agayulirtet nunautiita, Levite-at allakaumalriamek pingqerrarkaugut, ungalalirnerani agayulirtet nunautiita. Tauna-llu taktamiarkauguq mile-anek qulnek calaramek keggaknermun, mile-anek-llu cetamanek negeqvamek ungalamun.

14Tun'arkaunritaat wall'u navrutekluku ilii; allanun tun'arkaunritaat una pikegtakumalria cuqcimalria nuna, tua-i-wa tanqilriaruan Atanermun.

15Cipnera, mile-anek qulnek taktalria mile-agnek malrugnek iqtutaluni, nunarpiim aturarkaugaa camek picirkiutaunani, uitavikluku wall'u enelivikevkenaku. Qukaani nunarpak uitaarkauguq.

16Ukut-llu angtaciqerkaugai: malruk tiissitsaak tiissitsaam-llu avga yuinarnek cipluku (2,520) yaaltangqerciqut avatai tamarmeng.

17Avatiini-llu nunarpiim carr'ilqertangqerrarkauguq yuinarnek malrunlegnek akitmun.

18Nuna-llu atuumanrilnguq nunarpak piliaqumarraartelluku mengliinelnguq tanqilriim cuqcimalriim nunam pitaarkauguq mile-anek cetamanek malrugnek-llu mile-agnek calarami cetamanek-llu mile-anek malrugnek-llu mile-agnek keggaknermi. Naugillri-llu neqkaqerkaugait calistain nunarpiim.

19Calistain-llu nunarpiim, tamalkuitnek yuullgutkelriartainek Israel-aam, nauceciivikarkaugaat.

20Nuna-llu cuqcimalria allakararkaci pitaarkauguq qulnek mile-anek tamarmi menglii, ilakeciqaa-llu nunarpiim nunautiin.

21-22Calaramun keggaknermun-llu Agayuvigpiim uitavia, agayulirtet-llu nunautiit, Levite-at-llu nunautiit, nunarpak-llu, ilakuaq nuna angayuqam pikarkaugaa. Tekisngauq calaram cuqiinun keggaknermek-llu Mediterranean Sea-q tekilluku, angayuqam nunautii akunliigni uitaciquq Judah-nkuk Benjamin-aaq-llu nunautiignek.

23Ilaitnun-llu yuullgutkelriit: calaramek keggaknermun, Benjamin-aamun, atauciq cetrumalria.

24Caniani nunautiin Benjamin-aam, calaramek keggaknermun, Simeon-aamun, atauciq cuqcimalria.

25Caniani Simeon-aam nunautiin, calaramek keggaknermun, Issachar-amun, atauciq cuqcimalria.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Caniani Issachar-am nunautiin, calaramek keggaknermun, Zebulun-aamun, atauciq cuqcimalria.

27Caniani Zebulun-aam nunautiin, calaramek keggaknermun. Gad-amun, atauciq cuqcimalria.

28Caniani-llu Gad-am nunautiin ungalamun, ceteq ayagarkauguq Tamar-amek Kadesh-aam mer'i tekilluki, ayagluni-llu negeqvam keggaknerem-llu akuliignegun Egypt-aam cuqiikun Mediterranean Sea-q tekilluku.

29Una nuna avenqegtarkaugan Israel-aam yuullgutkelriarinun piksagucelluku, ukut-llu pikaqait cetrumalriit, qanertuq Ataneq Agayun.

Iteryarai Jerusalem-aam

30-34Qula malrugnek (12) iteryarrartangqerrarkauguq nunarpiinun Jerusalem-aam. Tamarmeng cetaman qacarneret pitaarkaugut tiissitsaat pingayuat avguluku yuinarmek cipluku (2,520) pingayunek iteryararluni, tamarmeng casgut aciumaluteng Israel-aat yuullgutkelriit atritnek. Iteryarai negeqvam tunglirneranelnguut aciumaut Reuben, Judah, Levi-amek-llu; calarami-llu qacarnermi, Joseph, Benjamin, Dan-amek-llu; ungalami-llu qacarnermi Simeon, Issachar, Zebulun-aamek-llu; keggaknermi-llu Gad-am, Asher, Naphtali-llu.

35Tamalkuitni cetamani qacarneret taktaarkaugut qulen tiissitsaat yuinarnek cetamanek cipluku (10,080) yagnernek. Wak'nirnek-llu ayagluni nunarpak atengqerrarkauguq, “Ataneq Wantuq.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Daniel

Daniel 1

Daniel-aam Ilain-llu Qanemcikumallrat

(1.1—6.28)

Ayagyuat Yun'erraat Nebuchadnezzar-aam Atanruviani

1Allrakut pingayuatni angayuqrullran Judah-m angayuqran Jehoiakim-aam, Nebuchadnezzar-aam Babylonia-m angayuqran, anguyagaa Jerusalem-aaq avatairluku-llu.

2Agayutem-llu teguaqevkaraa Jehoiakim-aaq Agayuvigpiim-llu aklukegtaarain ilait teguluki. Teguanek-llu ut'rulluni agayuvigpiitnun agayutmi Babylon-aami, tegutellni-llu agayuvigtaat qemaggluki qemaggviinun agayuvigpiim.

3Nebuchadnezzar-aam-llu Ashepanez-aaq, atanerruami ciuqliat, ellimerraa cucukisqelluku teguat Israelite-at ilaitnek, Israel-aam angayuqrin atanerruarin-llu kinguvritnek.

4Kenegnalrianek, umyuartuluteng, elluarrluteng elitnaurumaluteng, puqigluteng, temait natlugnerunateng, angayuqam eniini callerkameggnek elisngaluteng. Ashpenaz-aamun-llu elitnauresqelluki naaqiyaramek igaryaramek-llu Babylonian-aat qaneryaraitgun.

5Nebuchadnezzar-aam-llu alerquutai unuaquaqan nerevkalaasqelluki elliin nerlallerminek mercet'laasqelluki-llu wine-amek merkaminek. Allrakut pingayun kinguatni waten elitnaurumarraarluteng angayuqamun Nebuchadnezzar-aamun nasvaumaarkauluteng.

6Cucukumalriit-llu ilangqellruut Daniel-aamek, Hananiah-mek, Mishael-aamek, Azariah-mek-llu, tamarmeng Judah-m ilakelriartain ilakluki.

7Atanerruat-llu ciuqliata acinqigtai: Daniel-aaq Belteshazzar-aamek, Hananiah-llu Shadrach-amek, Mishael-aaq-llu Meshach-amek, Azariah-llu Abednego-mek.

8Daniel-aaq-llu picirkiurtuq menuliumayuumiinani angayuqam neqkautainek nerrlermikun mell'e'rmikun-llu wine-amek merkautiinek, tua-i Ashpenaz-aamun ikayuusquq.

9Agayutem-llu Ashpenaz-aamun takumcukevkaraa Daniel-aaq.

10Tau͡gaam Ashpenaz-aam, uluryayuami angayuqamek qanrutaa Daniel-aaq, “Angayuqam alerquutekellrui neqkaci merkaci-llu, ilavceñi ayagyuarullgutevceñi ayaniillrukuvci, tuquciiqellianga.”

11Tua-i Daniel-aam nayurta ullagaa Ashpenaz-aam elkartellra murilkesqelluki Daniel-aankut taukut-llu pingayun ilai.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Qanrulluku-llu, “Naspaaqerkut ernerni qulni nerevkaraqluta naucetaanek mermek-llu mercetaqluta.

13Taukut erenret kinguatni pitassiarutniarpekut ilamteñun angayuqam alerquutekellrinek nerlallernun, tuani ayuqucirput tangerrluku camek picirkirniarpekut.”

14Taum maligarulluni tuaten naspaasqelluki ernerni qulni.

15Erenret naangata, Daniel-aankut tangellrat assinrullruuq pininruluteng-llu taukuni angayuqam alerquutainek neqengqellerni.

16Tua-i tuakenirnek qaunqestiita nerevkalarai naucetaanek angayuqam alerquutekellrinek pivkarpek'naki.

17Agayutem taukut yun'erraat cetaman iganek elisnganermek puqigyaramek-llu cikirai. Tamatumun ilakluku Daniel-aaq cikiraa nalqigciyugngarivkarluku yuut nasvicimallritnek qavangunek-llu.

18Nebuchadnezzar-aam picirkiuraa aturluku pingayun allrakut naangata, Ashpenaz-aam tamalkuita yun'erraat ullautai elliinun.

19Angayuqam-llu tamalkuita qanellgutekluki, nataqutenrituq Daniel-aam, Hananiah-m, Mishael-aam, Azariah-m-llu ayuqaitnek. Tua-i ilaurtut angayuqam ataniurviani calisteñun.

20Angayuqam caungraan apyutii wall'u canek arenqiallugutnek paivcingraan, ukut cetaman nallunrillrulartut qulerqunek amllenrulriamek ciunerkarcurtet wall'u angalkut tamiini angayuqauvigmi nallunrilkengaitni.

21Daniel-aaq-llu angayuqam atanruviani uitallruuq Cyrus-aam, Persia-m angayuqran, cirlaknatkaanun Babylonia-q.

Daniel 2

Nebuchadnezzar-aam Qavangua

1Allrakum aipaani Nebuchadnezzar-aaq angayuqrullermini, qavangurtullruuq. Qavanguan umyuassuugarcetaa cakneq qavarciiganani-llu,

2tua-i taisqai ciunerkarcutulit, angalkut, umyuartulit-llu tailuki nalqigutesqelluni qavangullminek. Tamakut tailuteng nangercata-llu angayuqam ciuqerranun,

3qanrutai, “Umyuassuugartua qavangullemnek. Nallunriryugaqa camek kangingqerrucia.”

4Taukut-llu angayuqaq kiugaat Chaldean-aat qaneryaraicetun (Aramaic), “Unguvamakina angayuqaaq! Qanruskut qavangurpenek, nalqigutniamteggen.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Nebuchadnezzar-aam qanrutai, “Umyuangellruunga waten, qavanguqa elpeci qanrutkarkaugaci camek-llu kangingqerrucia nalqiggluku. Pisciigalkuvci, ipici qecugceciiqanka eneci-llu imenrurtelluki.

6Taug͡ken qanrucugngakuvcia qavangullemnek camek-llu kangingqerrucianek, nunulirciqamci cikiutnek angelriamek-llu takarnarqutmek pingevkarluci. Kitaki waniwa, qanrucia camek qavangurtullemnek camek-llu kangingqerrucianek.”

7Taukut pulenglluteng kiugut, “Elpet Takarnarqellriami, qanruskuvkut taug͡aam camek qavangurtullerpenek, nalqigucugngaciqamteggen.”

8Tuaten qanrata, angayuqaq kiucurlagluni piuq, “Nallunritaqa avalissaraucirci! Yaaqvaqaniringnaquci, nallunrilavciu umyuaqa wii taqellruaqa

9tamarpeci anucimirqecetaararkauluci ayuqluci qavangulqa qanrutkenrilkuvciu. Picirkiullruuci iqluurlua pinaluci tua-i-wa umyuarteqngavci umyuamnek cimirinayuklua. Qanrucia qavanguqlemnek, qanruskuvcia nallunriceciiqaqa elpeceñun cali nalqigcugngacia.”

10Taukut ayuqucirtuagistet kiugut, “Nunam-wa qaingani yuulriamek pitailnguq nallunricullerpenek nasvagiyugngalriamek. Kina imna angayuqaq, angayuqerpaungermi pinilriarpaungermi-llu waten ayuqellriamek ellimeqliqsaituq ciunerkarcutulinek, angalkunek, umyuartulrianek-llu.

11Man'a piyullren caperrnarqeqapiaraan kia pisciigataa agayutet taug͡aam piyugngayaaqeng'e'rmegteggu akunlemteñi uitanritut.”

12Tuaten qanrata, angayuqaq cakneq qenqertuq tuqutesqelluki-llu tamalkuita ayuqucirtuasteñi Babylon-aami uitalriit.

13Tua-i picirkaq taqaat tamalkuita tuqucetarkaurrluki, tapqulluki-llu Daniel-aaq ilai-llu.

Agayutem Nasvitaa Daniel-aaq Qavangum Taikaniutiinek

14Tua-i Daniel-aam Arioch-aq ullagaa angayuqam murilkestain atanrat, ellimerrumalria tuqucisqelluku angayuqam ayuqucirtuastainek. Qanellni murilkurluku,

15aptaa Arioch-aq ciin angayuqaq caperrnarqellriamek picirkiricianek. Arioch-am tua-i nalqigutaa Daniel-aaq tamatumek.

16Daniel-aam tua-i iterluni angayuqaq ilungluni kaigavikaa pillerkamek cikiisqelluni, qanrutnaluku qavangullran taikaniutiinek.

17Daniel-aam-llu eneminun utercami ilani qanemcitai Hananiah, Mishael-aaq, Azariah-llu.

18Qanrulluki-llu takumcucaraasqelluki qiliim Agayutiinun, kaigavikluku-llu nasvitesqelluteng mat'umek nallunarqellriamek, tuqucimayuumiinateng ayuqucirturtainun Babylonia-m ilaulluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Taum unukuani Daniel-aaq tangllermikun nasvicimallruuq nallunarqelriim tamatum caucianek, elliin-llu nanrarluku qiliim Agayutii:

20“Agayun umyuartuuq artuqaunani-llu! Nanrarciu akwarpak taqsuunaci.

21Pillerkat ataniumai ellam-llu cimilallra; angayuqat angayuqrurcetaqluki aug̃'araqluki-llu; elliinguuq cikiqenglalria umyuartunermek elisngamek-llu.

22Nallunrircetaqluki cat nallunarqengraata; nallunritai tan'gerem iirumakai, elliiwa tanqiim iluani uitiimi.

23Quyavikamken nanrarluten-llu, ciuliama Agayutiitni. Cikillraurpenga umyuartuyaramek pinimek-llu; piicalqa niitellruan nallunrirtelluku-llu qaillun qanllerkarput angayuqamun.”

Daniel-aam Angayuqaq Qanrutaa Qavanguanek Nalqiggluku-llu

24Daniel-aam-llu ullagaa Arioch-aq angayuqam alerqullra tuqurqisqelluku ayuqucirtuastem̄inek. Qanrutaa, “Tuqucaqunaki. Ayausnga taug̃aam angayuqamun, qanrutniarqa qavanguqellran caucianek.”

25Egmianun Arioch-am Daniel-aaq ullautaa Angayuqamun Nebuchadnezzar-aamun qanrulluku-llu, “Nalaqutua Jews-aat teguat iliitnek qanrucugngastevnek qavangurpet caucianek.”

26Angayuqam qanrutaa Daniel-aaq (Belteshazzar-aamek cali aterpagtelaqiit), “Qanrucugngaarpenga-qaa camek qavangurtullemnek camek-llu kangingqerrucia nalqiggluku?”

27Daniel-aam kiugaa, “Umyuartulirtaituq, angalkurtaituq, agyatgun-llu ciunerkarcutulirtaunani nallunairiyugngalriamek tamatumek.

28Taug̃aam Agayucetangqertuq qilagmi, nallunarqellrianek nallunairitulimek. Elliin nasvitaaten ukani tekitarkamek. Wani-wa qanrutqataramken qavanguqlerpenek, tangllerpenek qavallerpeni.

29“Qavainanerpeni qavangurtullruuten tekitarkamek; Agayutem-llu, nallunarqellrianek alairilriim, nasvitaaten tekitarkamek.

30Man'a-llu wangnun nallunarqellria nasvaumallruuq, allani umyuartunrunilua pivkenani, taug̃aam elpenun nallunriisqelluku caucia qavanguqlerpet taringesqelluki-llu umyuarpeni uitalriit.

31“Tangllerpeni tangellruuten yuguarpagmek nangengqalriamek ciuqerpeni, tanqigmek ciqinqerluni qitngirnaqluni, tangellra alingnaqluni.

32Suulutaaqegtaarmek qamiqurra piliaqumaluni; qat'gai tallik-llu qerrirliulutek; qukaa qugtuqak-llu punernerulutek,

33iruk-wa caviik, it'gain-wa avgit caviuluteng avgit taug̃ken qikuuluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

34Tangvainanerpeni, teggalqum yuum pivkanrilengraani iggvikaa tauna yuguarpak it'gai ciqumlluki.

35Egmianun-llu taukut cavik, qiku, punerneq, qerrirliq teggliq, suulutaaq-llu ciqumluteng urr'artun ayuqliriluteng kiagmi carangllluirivigmi. Anuqem-llu tenglluki carraungermi-llu un'gartevkenani. Teggalquq-llu tauna angliriuq ingriurrluni patuluku nuna tamalkuan.

36“Tuaten qavangun ayuquq. Wani-wa nalqiguteqataramken caucianek.

37Angayuqaaq, angayuqat piunqaatgen. Qiliim Agayutiin atanrurcetellruaten pinimek ucurnarqutmek-llu cikirluten.

38Angayuqaurtelluten nunami yugnun tamalkuitnun ataniumaluki-llu ungungssit yaqulget-llu. Elpenguuq taum yuguarpiim suulutaaq qamiqurra.

39Kinguvkun allamek atanruvigtangciquq, tau͡gaam pivtun angtangaunani, taum-llu cali kinguakun pingayu'rkaat angayuqauvik punerneq, taum ataniumaciqaa nuna tamalkuan.

40Cali-llu cetamakaatnek angayuqauvigtangciquq cavigtun pinirtalriamek, caviim cat tamalkuita navgulaqai. Caviim-llu canek tamalkuitnek navgurilauciatun, taum navgurciqai ciqumlluki ciuqliit angayuqauviit.

41Tangllerpeni-llu it'gai putukui-llu avgit qikuullruut avgit-llu caviuluteng. Tuaten ayuqut angayuqauvik tauna avgumaciqngan. Piningqerrarkauyaaquq cavigtun, cavik avukusngiin qikumun.

42Putukui-llu avgit caviulriit avgit-llu qikuuluteng waten ayuqut angayuqauviim taum avga pinilriaruciquq avga-llu pinialnguuluni.

43Tangllerpeni-llu cavik avungqellruuq qikumek. Waten ayuqluni, atanirturtaita taum avcimalriim angayuqauviim yut'eng quyurtengnaq'larciqsaaqait nulirtulallermegteggun wall'u uingelallermegteggun, tau͡gaam tuaten ping'e'rmeng piciurrngaunateng cavik qiku-llu avukutesciigaluciagtun.

44Tamakut-llu atanirturilriit nalliitni qiliim Agayutii angayuqauvigmek taquciiquq iquklisngailngurmek. Cirlakumangaituq, tau͡gaam tamaq'apiita piunrirarkauluki tamakut angayuqauviit, piugarkauluni akwarpak.

45Tangellruuten-llu teggalqumek yuum agtuqsailengraani iggvikellrani tauna yuguarpak piliaqumalria cavigmek, punernermek, qikumek, qerrirlimek, suulutaamek-llu. Agayutem artuqailnguum nallunrircetaaten kinguqvani tekitarkanek. Qavanguqellren-llu ayuquciq'apiaraatun elpenun qanrutkaqa, piciulriamek-llu nalqiggluku.”

Angayuqam Nunuliraa Daniel-aaq

46Angayuqaq Nebuchadnezzar-aaq ciktuq nunamun alerquiluni-llu elliisqelluki aruviarluki-llu Daniel-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

47Nebuchadnezzar-aaq qanertuq, “Agayuten angenruuq agayutni tamalkuitni, atanrulriit-llu ataneqluku, nasvagituluni-llu nallunarqelrianek. Wiinga nallunritaqa man'a nalqigcugngallerpegun nallunarqellria.”

48Daniel-aaq-llu quyilriamek caliarkitaa, amllernek-llu assiqapigtellrianek cikiutnek cikirluku, aulukilriarurtelluku-llu Babylon-aami tamalkuan, ciuqliurrluku-llu ayuqucirtuasteḿinun.

49Daniel-aam-llu piyullra aturluku angayuqam Shadrach-aq, Meshach-aq Abednego-llu aulukilriarurcetai caliarkaitnun nunaini Babylon-aam; Daniel-aaq tau͡gaam uitaurallruluni angayuqam atanruviani.

Daniel 3

Nebuchadnezzar-aaq Picirkiriuq Yuut Tamalkuita Agayusqelluki Suulutaamun Yuguamun

1Angayuqaq Nebuchadnezzar-aaq pilivkariuq yuguamek suulutaamek yuinaat cetaman qulnek cipluku (90) it'ganernek sugtutaluni, qulngunrita'arnek-llu it'ganernek iqtutaluni. Naparrluku-llu carr'ilngurmun Dura-mi Babylon-aam nuniini.

2Nebuchadnezzar-aam alerqurluki taisqai quyurtesqelluki tamalkuita atanerruani, nunat atanrit, ayuqucirturtet, akiliurtet, cuqcistet, kantalaristet, allat-llu ciuqliulriit naaqitqataamiu yuguaq piliaqevkallni.

3Taukut-llu tamarmeng quyurcimariata nangerngaluteng yuguam naaqicimaarkam ciuqerrani,

4qanerta qayagpagaluni qanertuq, “Elpeci yugni angayuqauvillgutkenrilngurni, nauvillgutkenrilngurni qaneryarallgutkenrilngurni-llu!

5Niiskuvci aturcetaalrianek ayuqenrilngurteggun aturcetaatgun cikluci agayuarkauguci yuguamun Angayuqam Nebuchadnezzar-aam napartellranun.

6Kina imna tuaten pinrilnguq egcimaarkauguq kaminiarpiim ekurpalriim iluanun.“

7Taukut-llu tuani quyungqalriit yuut aturcetaanek niicameng cikluteng agayuut tuavet yuguamun suulutaamun Nebuchadnezzar-aam napartellranun.

Daniel-aam Ilai Picetaarutait Narurciniluki

8Taum nalliini Babylonia-rmiut picetaarutait Jews-aat cumiggluteng.

9Waten-llu qanrulluku Nebuchadnezzar-aaq, “Unguvamasqumaamteggen!

10Nauwa angayuqaungavet picirkirillrulriaten aturcetaalrianek yuut niiskata cikluki agayusqelluki suulutaamun yuguamun,

11kina-llu imna tuaten pinrilkan kaminiarpagmun ekurpalriamun egcimaarkauniluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Jews-aartangqertuq elkartellerpenek qaunqestenḡurrluki Babylon-aam nuniini, Shadrach-amek, Meshach-amek, Abednego-mek-llu. Taukut picirkiuten atunritaat. Kevgiunritait agayuteten, ciktaaryuunateng-llu suulutaamun yuguamun napartellerpenun.”

13Tamana niicamiu Nebuchadnezzar-aam eq'uqerrluni cakneq taitesqelluki-llu taukut pingayun angucet.

14Apluki-llu, “Shadrach, Meshach, Abednego-llu, piciuguq-qaa kevgiurngailucirci agayutemnun ciktaarngaunaci-llu suulutaamun yuguamun napartellemnun?

15Assirciquq niiskuvci ayuqenrilngurnek aturcetaalrianek cikluci agayukuvci yuguamun piliaqevkallemnun; taug̃aam agayungailkuvci, egmianun egcimaarkauguci ekurpalriim kaminiarpiim iluanun. Umyuartequci-qaa agayucetangqerrsukluku aviutestekarpeceñek?”

16Shadrach-aq, Meshach-aq, Abednego-llu kiugut, “Wangkutnek anautengnaqngaitukut.

17Tuaten piarkaukan Agayutem wangkuta kevgiuqengamta aviucugngaakut ekurpalriamek kaminiarpagmek pinirpenek-llu aviuciiqaakut, Angayuqaaq.

18Taug̃aam tuaten pinrilengraan, nallunritesqamteggen wangkuta agayungaitukut agayutevnun, ciktaarvikngaunaku-llu suulutaaq yuguaq piliallren.”

Daniel-aam Ilai Tuquarkaurcetait

19Nutaan Nebuchadnezzar-aaq cakneq qenqe'rtuq, kegginaan-llu tangellra cimirluni tungiitnun Shadrach-am, Meshach-am, Abednego-m-llu. Pisteñi-llu alerqurluki ciungani kumalallran tuknitacia malrunlerqunek ilaluku kaminiarpak puqliisqelluku.

20Alerqurluki-llu anguyagtem̄i pininqurrait qillerqesqelluki taukut pingayun angutet kaminiarpagmun-llu ekurpalriamun egtesqelluki.

21Tua-i qillerqait aturartuumaita— 'lumarrarnek, qallirnek, nacanek-llu aturluteng, eggluki-llu kaminiarpagmun ekurpalriamun.

22Kaminiarpak-llu angayuqam alerquutenqegcallruaku cakneq uuqnariluku pisqelluku, kenrem tuqutai anguyagtet taukut pingayun Jews-aat kaminiarpagmun agutestait.

23Tua-i Shadrach, Meshach, Abednego-llu qillengqatuumarmeng igtut kaminiarpagmun ekurpalriamun.

24Alqunaq-llu Nebuchadnezzar-aaq nang'e'rtuq cakneq irr'iqapiggluni. Aptai-llu atanerruani, “Pingayunek-qaa angutnek qillerqerraarluki egcillrunritukut kaminiarpagmun kurpalriamun?” Kiugaat, “Aa-ang, tuaten pillruukut.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Elliin-llu aptai, “Ciin-mi tangercia cetamanek yugnek piyualrianek kenrem akuliini? Qillerqumavkenateng, nangteqngatevkenateng-llu, cetamiita-llu tangellra an'gilacetun ayuqluni.”

Angucet Pingayun Anevkarait Caliaritgun-llu Quyigikanirtelluki

26Nebuchadnezzar-aaq kaminiarpiim amiigan canianun piluni qayagpagtuq, “Shadrach! Meshach! Abednego! Pistaini Angtatailnguum Agayutem! Anici!” Taukut-llu egmianun anluteng.

27Tamarmeng-llu atanerruat, nunat angayuqrita, angayuqat tungliita, allat-llu angayuqam pistai quyurrluteng yuvrirait taukut pingayun angutet, taukut kenerkun qaillun pimavkenateng. Nuyait 'lekaumavkenateng, aturait-llu ayuqucimegcetun ayuqluteng, aruvagnimek-llu tepaunateng.

28Nebuchadnezzar-aaq qanertuq, “Nanraumali Agayutiit Shadrach-am, Meshach-am, Abednego-m-llu! An'gilani atrartelluku aviuskai ukut angutet kevgiurteñi cacetuqutekesteñi-llu. Unguvaseng-llu qevvluku niitevkenaku alerquuteka, agayuyuumiinateng allanun agayutnun ellaita taú͡gaam Agayutmeggnun.

29“Waniwa alerquigua kina imna atanruvigni, yugni ayuqenrilngurni, wall'u qaneryarallgutkenrilngurni qanelria qigcikevkenaku Agayutiit Shadrach-am, Meshach-am Abednego-m-llu, ipii qecuumaciqut, enii-llu imcimaarkauluni. Agayucetaituq waten ayuqellriakun aviuciyugngalriamek.”

30Taum-llu angayuqam caliaritgun quyigikanircetai Shadrach-aq, Meshach-aq, Abednego-llu Babylon-aami.

Daniel 4

Nebuchadnezzar-aam Aipiriluni Qavanguan

1Angayuqaq Nebuchadnezzar-aaq mat'umek qanermek ayagceciuq tamalkuitnun angayuqauvillgutkenrilnguut yuitnun, naumavillgutkenrilngurnun, qaneryarallgutkenrilngurnun-llu ellarpiim iluanelngurnun: “Uitanqegcin piuli elpeceñi!

2Niitesqumaanka elpeceñun irr'inarqellriit nallunailkutat-llu Quyinrulriim Agayutem wangnun manillri.

3“Ucurnarqellriaruut alangaanarqellriit Agayutem wangkutnun nasvallri! Angelriaruut irr'inarqelriit caliari! Angayuqauvia iquklisngaunani, atanirturilriaruarkaungami nangyuilngurmek.

4“Wiinga, Nebuchadnezzar-aaq, uitanqegcilua yuullruunga atanruvigmi enemni, caiturpek'nii.

5Taú͡gaam caqerlua qavangurturtua alingnarqellriamek, tangaalua-llu nanikuanarqelrianek qavamni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Taumek alerquutellrukenka umyuartulriit tamalkuita Babylon-aami taivkaasqelluki, nasvitesqellua qavanguma kangianek.

7Taingata angalkut, umyuartulriit, agyatgun-llu ciunerkarcutulit, qanrutanka qavangumnek, tau͡gaam ellaita nalqigtesciigataat.

8Tua-llu Daniel-aaq itertuq, (Belteshazzar-aamek cali at'lek agayutma atranek.) Anernerat tanqilriit agayutet elliini uitauq, tua-i qavanguqlemnek qanemcitaqa. Qanerlua:

9Belteshazzar-aaq, ciunerkarcutulit ciuqliatni, nallunritaqa tanqilriit agayutet anernerat elpeni uitacia, elpenun-llu taringyugngaciit tamalkuita nallunarqelriit. Uumek qavangurtullruunga. Qanrusnga camek kangingqerrucianek.

10“Qavamni tangellruunga angtuamek napamek nunam qukaani uitalriamek.

11Tangvainanemni angliriinartuq kituani qilak tekitaa ellarpiim-llu iluanelnguut yuut tamarmeng tangerrsugngariluku.

12Tangnirqellrianek cuyangqertuq, atsarugaat-llu nauvikumaluku ellarpiim yuin tamarmeng neqkanrita. Yuilqurmiutaat ungungssit talinra talisngavikaqluku, yaqulget-llu unglulilutenq avayaini, unguvalriit-llu ayuqenrilnguut ner'aqluteng tuaken.

13“Umyuaqnginanemni tauna tangelqa, tangertua an'gilamek atralriamek qilagmek, kellulluni cakneq.

14Qayagpagtuq qastuluni, ‘Napa kepiciu avayairluku-llu; cuyairluku sekavvluki-llu atsai. Ayagtelluki ungungssiaraat acianek yaqulget-llu avayainek.

15Acilqu͡rra tau͡gaam uitaskiciu qes'ucirluku cavigmek punernermek-llu. Uniskiciu tuavet yuilqumun canlegmun. “‘Yukutamun mecirtelluku, tamaani-llu uitavkarluku ilalirluki ungungssit naumalriit-llu.

16Allrakuni malrunlegni yuum umyugaanek umyuangqerrngaituq, ungungssim tau͡gaam umyugaanek.

17An'gilat murilkilriit picirkangutelqaat man'a. Kitaki yuut nani tamiini uitalriit nallunrirlitgu Angtatailnguum Agayutem piningqerrucia yuut angayuqauviitnun, kitumun-llu cucukellerminun tunyugngaluki, imkunun tuaten cakegtaunrilngurnun.’

18“Tuaten qavanguqa ayuquq,” qanertuq Angayuqaq Nebuchadnezzar-aaq. “Kitaki, Belteshazzar, qanrusnga kangianek. Ayuqucirtuastem̄a nalqigutesciigataatnga, tau͡gaam elpet piyugngaarpenga, anernerat tanqilriit agayutet elpeni uitiin.”

Daniel-aam Nalqigtaa Qavanguq

19Niicami mat'umek, Daniel-aaq Belteshazzar-aamek aterpagtelaqiit, tatamluni qanerkaunani uitaqallruuq. Nebuchadnezzar-aam-llu qanrutaa, “Belteshazzar-

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

aaq, qavangumun kangianun-llu tatamtevkanrilu.” Belteshazzar-aam kiugaa, “Qavanguq man'a nalqigutii-llu elpenun tusngasqumanricaaqaqa inglukestevnun tau͡gaam.

20Napa tangellren, sugtum ugaani qilak tekilluku, tamarmeng-llu ellarpiim yuin tangerrsugngaluku.

21Cuyarluni tangnirqellrianek, atsai-llu neqkaneqluki tamarmeng ellarpiim yuin. Ungungssit-llu aciani talisngaluteng, yaqulget-llu unglulilutenq avayaini.

22“Napa tauna elpenguuq, sugtuluni pinirluni-llu. Angliriavet-llu cakneq qilak pagna tekitan, pinin-llu saggluni tamiinun ellarpiim iluanun.

23Tangvainanerpeni an'gilaq atrallruuq qilagmek qanerluni-llu, ‘Napa kepluku piunrirciu, acilqu͡rra tau͡gaam uitaskiciu uitaviani. Qes'ucirluku-llu cavigmek punernermek-llu, tamaani-llu uitavkarluku yuilqumi canlegmi. Yukutamun mecirtelluku, tamaani-llu uitavkarluku ilagarluki ungungssit allrakuni malrunlegni.’

24“Waten-llu nalqigutii ayuqluni: Angtatailnguum Agayutem tut'arkaq elpenun nallunrircetaa.

25Yugnek ayagcecimaciquten ungungssit yuilqurmiutaat ilalirluki uitaciquten. Allrakuni malrunlegni nerlarciquten canegnek kuluvagtun, qavaraqluten ellami, yukutam-llu meciraqluten. Nutaan-llu nallunrirciqan Angtatailngurmun Agayutmun piurcet'lauciit angayuqauviit cikiuteksugngaluki-llu kitumun imumun piullerminun.

26Taum an'gilam uitatesqellrua napam acilqu͡rra nunami. Tauna kangingqertuq elpet ataam atanrurciiquten nallunaiquvgu Agayutmun ataniurumacianek ellarpak tamalkuan.

27Taumek wani-wa ayuqucirtuuteka maligesgu. Assiilnginermek taqi, piciulria aturru, takumcukaqluki-llu arrsaulriit. Tuaten pikuvet elluarrluten piurciquten.”

28Makut-llu tamarmeng piciurtellruut Angayuqamun Nebuchadnezzar-aamun.

29Iralut-llu qula malrugnek cipluku kinguakun, piyuallermini enemi qiliini Babylon-aami,

30qanertuq, “Tangerciu Babylon-aam angtacia! Piliaqellruaqa nunarpak atanruviknaluku tangrrutkesqelluku pinirtacimnun artuqailucimnun-llu, ucurnarqucimnun-llu.”

31Tau͡gaam qanerpailgan, qanelriartanguq qilagmek, “Angayuqaaq Nebuchadnezzar-aaq, niicugniu qanelqa! Angayuqauyarakun pinin watua tegumauq elpenek.

32Ayagcecimaciquten yugnek, ilalirarkaurrluki ungungssit yuilqurmiutaat, nerlararkauluten-llu canegnek kuluvagtun allrakuni malrunlegni. Nutaan

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

nallunrirciqan Angtatailngurmun Agayutmun piurtelauciit yuut angayuqauviit cikiuteksugngaluki-llu kitumun piullerminun.”

33Tamakut qanrutkellri piciurtut egmian. Nebuchadnezzar-aaq ayagcecimaluni yugnek ner'aqluni-llu canegnek kuluvagtun. Yukutam-llu meciraa, nuyai-llu nauluteng taktariluteng yaqulegpiim meterviim melqurritun, cetui-llu yaqulgem cetuitun taktariluteng.

Nebuchadnezzar-aam Nanraraa Agayun

34“Taukut allrakut malrunelgen pelluata”, qanertuq angayuqaq, “qilagmun ciugcama ellangellruunga. Nanraraqa-llu Angtatailnguq Agayun, takarnarqutmek ucurnamek-llu piluku unguvalria nangyuilngurmek. “Atanirturiciquq akwarpak, angayuqauvia-llu nangengaituq.

35Yuut nunamelnguut caunrilngurtun pitaluki tangvalarai; an'gilat qilagmi yuut-llu nunami piyugtacimitun aulukai. Kia piyullra inglulirciigataa cangakesciiganaki-llu caliari.

36“Ellangellemni tuani takarnarquciqa, ucurnarquciqa, angayuqauvika-llu ataam wangnun taicimallruut. Atanerruama-llu tamarmeng ciuniullruatnga, angayuqauyarakun-llu piniqa ataam wangnun taicimaluni takarnarqenrurrlua-llu ciunganimi.

37“Nutaan-llu waniwa, wii, Nebuchadnezzar, nanraraqa ucuqluku-llu Qiliim Angayuqra. Ca tamarmi pillra piciulriaruuq elluarluni-llu, pivakellriit-llu ellmikutuurcetaqluki.”

Daniel 5

Belshazzar-aam Nerevkarillra

1Caqerluni Angayuqaq Belshazzar-aaq kelgiuq tiissitsaanek takarnarqellrianek nerevkariluni-llu, mellgutekluteng-llu wine-amek.

2Merainanermeggni, Belshazzar-aaq alerquiguq taitesqelluki suulutaat qerrirlit-llu saskat qantat-llu atami Nebuchadnezzar-aam tegullri Jerusalem-aami Agayuvigpagmek. Belshazzar-aam tamakut aqvavkarai elliin, atanerruarin, nulirrin, allat-llu arnain aturluki mer'analuteng.

3Tamaa-llu suulutaat saskat qantat-llu taitait, tamarmeng-llu aturluki mer'aluteng

4nanrarluki tuaten agayutet suulutaamek, qerrirlimek, punernermek, cavigmek, muragmek, teggalqumek-llu piliaqumalriit.

5Alqunaq yuum unatai alairtut igarluteng-llu angayuqam eniin qacarneranun, kenurrat ciqinqallratnun. Belshazzar-aam-llu tangvagluki unatet igallratni.

6Alingalliimi qak'iqertuq ciisquk-llu qiivlutek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Qayagpagluni taivkaasqai angalkut agyatgun-llu ciunerkarcutulit. Taingata-llu qanrulluki, “Ilavci ukut igat naaqsugngakaki nalqigullua-llu cauciitnek aturiumaciquq qesurlimek uyamiliumaluni-llu suulutaamek takarnarqutmek, atanret-llu angayuqauvigmi pingasuiqerkauluku.”

8Angayuqam ayuqucirturtai taiyaaqut, tau͡gaam igat naaqesciigatait nalqigutesciiganaku-llu angayuqaq cauciitnek.

9Tua-i Angayuqaq Belshazzar-aaq uuqassugartuq, kegginaa-llu qakivsiarluni, tamakut-llu takarnarqellriari qaillun picirkaunateng.

10Nulirran angayuqam niilluki neplillratni angayuqaq ilai-llu nerviatnun iterluni qanrutai, “Unguvamakina angayuqaaq! Alingenrilu qak'iqrutkevkenaku-llu.

11Angucetangqertuq angayuqauvigpeni anerneratnek tanqilriit agayutet pingqellriamek Atavet angayuqaullran nalliini, una angun ayuqucingumalriarullruuq, umyuartuluni-llu agayutet umyuartuyaraacetun. Atavet-llu Nebuchadnezzar-aam, ciulirnerurtellrua angalkunun agyatgun-llu ciunerkarcutulinun.

12Yuut allat pisciigalkait piyugngallrui umyuartuluni-llu, qavangunek tuaten nallunarqellrianek nalqigciyugngaluni; aqvavkarru una Daniel-aaq, angayuqam Belteshazzar-aamek acillra, elliin qanruciiqaaten mat'um kangianek.”

Daniel-aam Nalqigtai Igat

13Daniel-aaq egmianun taitaat angayuqamun, angayuqaq-llu qanertuq elliinun, “Daniel-aaruuten-qaa, Jews-aat teguat iliit Judah-mek atama taitellra?

14Niitellruunga anerneratnek tanqilriit agayutet pingqerrniluten, elisnganiluten umyuartuluten-llu.

15Angalkut ciunerkarcutulit-llu taivkallruyaaqanka naaqesqelluku una igaq nalqigutesqellua-llu kangianek, tau͡gaam kangianek qanrutesciigataatnga.

16Niitellruamken nallunarqellrianek nallunairiyugnganiluten nalqigciyugnganiluten-llu cauciilngurnek. Naaqsugngakuvki ukut igat nalqigullua-llu kangiatnek, qesurlimek aturiumaciquten, takarnarqucilegmek-llu suulutaamek uyamilirluten, pingayuqciqaatgen-llu atanirturilriit angayuqauvimni.”

17Daniel-aam kiugaa, “Nunuliutekaten avaliqiki wall'u allamun cikiutekluki. Naaqiciiqamken iganek nalqigulluten-llu kangiatnek.

18“Angtatailnguum Agayutem angayuqaurcetellrua aatan Nebuchadnezzar-aaq angelriaruvkarluku ucurnarqellriaruvkarluku-llu.

19Angqapigcan-llu atanruvillgutkenrilnguut yuit, qaneryarallgutkenrilnguut-llu uulegtelallruut alikluku. Tuquciyugaqami tuqucilallruuq, unguvavkariyugaqami-llu unguvavkariaqluni. Piyukni-llu takaqelallrua, piyukni-llu cali caunrilkaqluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Tau͡gaam ellminek pivaksagucan, asvairucan-llu, nangcilangluni tuaten, au͡gaumallruuq atanruvianek aqumllermek ucurnarqucianek-llu allurcimaluni.

21Ayagcecimallruuq yugnek akuliitnek, umyuara-llu ungungssim umyugaatun ayuqliriluni. Yuilqurmiutaat ciulviit ilagarluki uitaluni, ner'aqluni canegnek kuluvagtun, qavaraqluni ellami, yukutam-llu temii meciraqluku. Cayaqlirluni nallunrillrua Angtatailngurmun Agayutmun piurtelauciit yuut angayuqauviit, cikiuteksugngaluki-llu kitumun imumun piyullerminun.

22“Elpet tau͡gken, qetunraani, elpenek pivakenriqsaituten, nallunrilngerpeki makut.

23Ayuqucirpegun ingluliran qiliim Atanra taitelluki-llu saskat qantat-llu Agayuvigpagmek tegullrit. Aturluki-llu elpet, takarnarqelriartaten, nuliaten, arnauteten-llu wine-amek mer'aluci, nanrarluki tuaten agayutet piliaqumalriit suulutaamek, qerrirlimek, punernermek, cavigmek, muragmek, teggalqumek-llu, agayutet tangerciigalnguut wall'u niitesciiganateng, camek-llu nalluluteng. Tau͡gken nanrarpek'naku Agayun pillerkiurumasten unguvallerkarpenek tuqullerkarpenek-llu callerpet-llu tamalkuan ataniumastii.

24Tamakut pitekluki Agayutem unatet alaircetai igartelluki-llu makunek.

25“Waniwa ukut igallri: ‘Naaqun, naaqun, uqamaltaciq, avgumalriit.‘

26Wani-wa-llu nalqigutii: naaqun, Agayutem naaqumai angayuqauvigpet ernertarkai iquklitelluku-llu;

27uqama, uqamaltassiarcuutegnegun uqamaltassiarumallerpeni uqgetsiyaagtuten;

28avgumallerkaq, angayuqauviin avverqumauq cikiutekumaluni-llu Medes-aanun Persian-aanun-llu.”

29Egmianun Belshazzar-aam alerqurai pisteñi Daniel-aaq ac'ecesqelluku qesurlimek aturamek, uyamilirluku-llu suulutaamek takarnarqutmek. Atanernun-llu pingasuiqsagutelluku angayuqauvigmi.

30Tuani-llu unukuan Babylonia-m angayuqra, Belshazzar-aaq, tuqucimallruuq;

31Darius-aam-llu Mede-armium, allrakui yuinaat pingayun malrugnek cipluku (62) amllertaluteng, atanruvik teguluku.

Daniel 6

Daniel-aaq Elanermi Yugtutulit Uitaviatni

1Darius-aaq umyuanguq cucuklirnaluni yuinarnek arvinlegnek (120) atanerruaruarkanek tamiini angayuqauvimini.

2Pingayunek-llu cali cucuklirluni taukunun ciuqliugarkanek, taukut pingayun Daniel-aaq ilakaat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Daniel-aaq-llu nallunaitelartuq ilamini atanerruani assinruluni cali yuk elluatuunruluni calinrulartuq tamakuni ilamini. Kiituani-llu angayuqam, caliari tangerrluki, atanirturilriarurcugaa angayuqauviminun tamalkuan.

4Tua-llu allat cucukumallret ciuliqagtet pitkarcurtut picetaarutnaluku Daniel-aaq caliarakun, tau͡gaam nalaqutesciigatut picetaarutkameggnek, Daniel-aaq caliamikun canganarqutailan.

5Waten qanruyutut, “Picetaarutkaanek Daniel-aam nalaqusngaicugnarqukut allakun, agayumaciakun tau͡gaam.”

6Taukut-llu ag'ut umyuallgutekluteng tangerrsarturluku angayuqaq qanrulluku-llu, “Angayuqaaq Darius, unguvamakina!

7Atanerruarpet tamarmeng umyuallgutekluteng picirkamek taqutesqaatgen, pinritevkenaku ciumurucimaarkamek. Picirkiuri erenret yuinaat qulmek cipluku (30) iluatni kina imna camek kaigaarkaunrirtelluku allanun agayutnun wall'u allamun yugmun elpenun tau͡gaam. Kina-llu imna allanun kaigalria, agayutnun wall'u yugnun, egcimaarkaurtelluku petmigmun yugtutulinek imalegmun.

8Kitaki, Elpet Takarnarqellriami, picirkiura uumek kalikarmun, atren-llu elliluku picirkiuraq cimiqetaarumangairulluku, Medes-aat Persian-aat-llu alerquutait aturluki cimiumasciigalnguut.”

9Tua-i Angayuqam Darius-aam kalikamun picirkiuramun at'ni igautaa.

10Daniel-aaq-llu nallunriami angayuqam at'ni kalikarmun igautellranek eneminun utertuq. Enii qullirmi egalertangqertuq ikingqaluteng Jerusalem-aam tungiinun. Tuani-llu egaleq ikingqalria cauluku, piciryaramitun ciisqumigtuq piicagluni-llu Agayutmun pingayurqunek ernerpak.

11Inglukestain tangrramegteggu Daniel-aaq piicallrani Agayutmun,

12tamarmeng malikluteng angayuqaq ullagaat picetaarutnaluku Daniel-aaq. Qanerluteng, “Angayuqaaq, picirkamek taqutellruuten aterpenek-llu takarnarqucilirluku ernerni yuinaq qulnek cipluku (30) kina imna kaigalria agayutet iliitnun wall'u yuut iliitnun, elpengunrilngurmun, egcimaarkauniluku petmigmun yugtutulinek imalegmun.” Kiuluni-llu angayuqrat qanertuq, “Ilumun tamana picirkiutnguqapiartuq, picirkiutiit Medes-aat Persian-aat-llu, cimiumaarkaunrilnguq.”

13Taukut-llu angayuqaq qanrutaat, “Imum Daniel-aam, Judah-mek teguarullret iliita, catkenritaaten, kalikaq-llu imna takarnillren catkevkenaku piicagturalartuq ernerpak pingayurqunek.”

14Angayuqam man'a niicamiu umyuamikun cakviurtuq, piyunartacimitun-llu qaillun piluni Daniel-aam anirtuumallerkaanek caliyaaquq unugvianun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Taukut-llu angutet angayuqaq ullanqiggluku qanrutaat, “Nallunrituten Medes-aat Persian-aat-llu alerquutait aturluki picirkiullrukuvet angayuqauluten, tamana cimirciigatuq.”

16Tua-i angayuqam alerquutaa Daniel-aaq teguluku egtesqelluku petmigmun yugtutulinek imalegmun. Qanrulluku-llu, “Daniel-aaq, Agayutvet, cakaniyuunak kevgiuqengarpet, anirtuqiliten.”

17Petmiim-llu painga teggalqumek patuat, angayuqam-llu takarnarqucirissuutminek atanerruami-llu cali piatnek teggalquq nepyuciraa, kia-llu Daniel-aaq anirturciiganaku.

18Angayuqaq-llu utercami eneminun nereksaunani; avayurrutnek-llu piyugpek'nani uitauq, unugpak-llu qavarciiganani.

19Erqaaraan angayuqaq nangerrluni cukangnaqluni petmigmun ayagtuq.

20Tekicamiu-llu Daniel-aam uitavia umyuassuugarluni qayagpagtuq, “Daniel-aaq, pistiini unguvalriim Agayutem! Agayutvet-qaa cakaniyuunak kevgiuqengarpet anirturyugngallruaten yugtutulinek?”

21Daniel-aam kiugaa, “Angayuqaulriami unguvamakina!

22Agayutem-wa an'gilani taivkarluku qanrit yugtutulit mamtellrukai taukunun akngircetevkenii. Tuaten pillruuq nallunrilamiu camek pinarqutailuciqa, camek-llu assiitellriamek piksailama tungevnun.”

23Angayuqam cakneq quyaluni alerquutaa Daniel-aaq petmigmek nugtesqelluku. Nugcamegteggu tangrraat akngiringavkenani, tua-i-wa cacetuqutekngamiu Agayun.

24Angayuqam-llu alerquutai imkut Daniel-aam picetaarutestai nuliartuumaita irniartuumaita-llu tailluki egtesqelluki petmigmun yugtutulinek imalegmun. Petmiim-llu terr'a tekipailgatgu yugtutulit qecengvik'larait keggmarluki enrit-llu ayemqelluki.

25Tua-i Angayuqaq Darius-aaq igartuq yugnun atanruvillgutkenrilngurnun, naumallgutkenrilngurnun, qaneryarallgutkenrilngurnun-llu nunami qaingani: “Uitanqegcin piureskili elpeceñi!

26Mat'umek picirkiramci ataniumakemni tamarpeci, uluryakiciu qigcikluku-llu Daniel-aam Agayutii. “Unguvaluni Agayutnguan, piugarkauluni-llu nangyuilngurmek. Angayuqauvia piunriumangaunani, atanrullra-llu piugarkauluni iquklicuunani.

27Anirturilartuq aviuciluni-llu, irr'inarqellrianek caliaqluni qilagmi nunami-llu, Anirtullrua Daniel-aaq tuqucetevkenaku yugtutulinun.”

28Daniel-aaq-llu elluarrluni piurallruuq atanrullrani Darius-aaq Cyrus-aaq-llu Persia-rmiu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Daniel 7

Daniel-aam Tangaallerminek Aperturillra

(7.1—12.13)

Daniel-aam Cetaman Ungungssit Tangellri

1Allrakumi ciuqlirmi Belshazzar-aaq angayuqaullrani Babylon-aami, qavangurtullruunga canek-llu tangaalua unugmi. Qavanguqa igautaqa, waniwa cauciit

2unugmi taumi tangellrenka: Anuqnek piciatun anuqlilrianek qailingevkarluku imarpik.

3Cetamanek-llu ayuqenrilngurnek ungungssirpagnek tangerrlua nugelrianek imarpigmek.

4Ciuqliat yugtutulitun ayuqluni yaqulegpinraagnek yaqurluni. Tangvainanemni-llu yaquk qecuumalutek. Ungungssiq-llu tauna nangercecimaluni nangertuq yugtun, yuum-llu umyugaanek cikiumaluni.

5Aipaa-llu ungungssim taqukatun ayuqluni nangengqaluni kingulirneregnegun ipiigmikun. Tauna-llu keggmiangqertuq pingayunek tulimanek, qanrucimaluni-llu waten, “Piyugtacirpetun kemegmek neri!”

6Tangvainanemni-llu cali alla ungungssiq alairluni. Tauna kuskarpagtun leopard-aatun ayuquq tau͡gaam tunumikun cetamanek yaqulgem yaquinek yaqurluni, cetamanek-llu qamiqurluni. Takarnarqucingqellriatun-llu tauna ayuqluni.

7Tangvainanemni cali cetamiit ungungssit alairtuq. Tauna piniqapigtuq, alingnaqluni cakneq; cavignek kegguterluni, keggmaq'ngaqluni ciqumlluki, ciqumqaarluki tutmautaqluki. Ciumini ungungssitun alaillertun ayuqenrituq; qulnek-llu cirunerluni.

8Taukut-llu cirunri irr'iknginanemni tangertua cirunecuayaarmek pugelriamek taukut cirunret akuliitgun. Pingayun-llu cirunret qecugtelluki enairluki. Tauna-llu ciruneq yinraagnek iiluni qanerluni-llu, qalarrluni-llu cakneq ucuryaggluni.

Tangertuq Akwarpak Unguvallermek

9Tangvainanemni-llu atanruviit aqumlleret nekaitnun ellimallruut. Tauna-llu imna akwarpak unguvalleq aqumluni taukut iliitnun. Tauna aturangqertuq qanikcartun qatertalriamek, nuyarluni-llu qusngim melquqegtaaraitun ayuqellrianek. Aqumllera-llu akalrialiumaluni, ekurpagluni.

10Keneq-llu tuaken carvanirluni anluni. Tiissitsaarugaat-wa yuut tuanlluteng kevgiuryuumaluku, naaquciilnguut-llu yuut ciuqerrani nangengqaluteng. Qanercetaarillerkaq ayagnian kalikat ikirtait.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Tangvainanemni taukut, niitela'arqa imna cirunecuayaaq cali ucuryaggluni qalartellria. Tangvainanemni-llu taukut ungungssit cetamiit tuqucimaluni, temii-llu kenermun egaat piunrirluku.

12Imkut-llu allat ungungssit piniatnek allurcimaluteng, taug͡aam cuq'lirluki qaillun pitalriamek unguvavkaumaarkauluteng.

13Tuani-llu unugmi tangaallemni tangertua yugtun ayuqellriamek. Amirlumek caqumaluni agiirtellriamek, taumun-llu akwarpak unguvalriamun ciunian ullautaat elliinun.

14Cikiumaluni-llu piyunarqucimek, takarnarqutmek, pinimek-llu, atanruvillgutkenrilngurnun, nauvillgutkenrilngurnun, qaneryarallgutkenrilngurnun-llu kevgiuresqelluku. Atanruarkauluni-llu akwarpak, angayuqauvia-llu iquklisngaunani.

Tangaallri Nalqigcimaut

15Tangaallma unugmi uitacurlagcetaanga, cakneq-llu umyuassuugartellua.

16Tuani-llu nangengqalriit iliit ullagluku aptaqa cauciitnek makut tangellma. Tua-i taum qanrutaanga nalqigullua tamakunek.

17Qanertuq, “Ukut cetaman ungungssit tangelten cetamaugut angayuqauviit naugarkat maani nunami.

18Taug͡aam Angtatailnguum Agayutem yui pinimek cikiumaciqut pikameggnek akwarpak tayima.”

19Tua-llu nallunrikaniryugluku piaqa ungungssit cetamiita caucia, ilamitun ayuqenrilnguq, uluryanaqluni cakneq, kegguterluni cavignek cetugluni-llu punernernek; keggutmikun cetumikun-llu ciqumciaqluni, ciamqaarluki tutmautaqluki it'gaminek.

20Cali-llu nallunriryuganka cauciit qulen cirunret qamiqurrani, tauna-llu alla ciruneq naulleq akuliitgun cirunret pingayun qecugtelluki iingqerrluni qanerluni-llu ucuryaggluni qalarrluni, alingnarqenruluni taukuni ilamini.

21Tangvainanemni-llu taum cirunrem anguyagai Agayutem yui cirlakluki-llu.

22Imna-llu unguvalria iquilngurmek taiguq, cuqcillermini-llu ingluarvikai Angtatailnguum Agayutem yui. Tua-i-wa Agayutem yuin pinimek akurtullerkaat tekican.

23Waten nalqigcilria qanertuq, “Tauna ungungssit cetamiit cetamakaqaat angayuqauviit nunami, angayuqauvigcetun-llu allatun ayuqngaunani. Nuna tamalkuan cirlakciqaa, ciqumtarkaugaa tutmaulluku-llu.

24Imkut-llu qulen cirunret, tuaken angayuqauvigmek qulnek angayuqertangciqliniuq, allamek-llu cali angayuqertangarkauluni taukut

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

kinguatgun; taukucetun ciuqlircetun ayuqenrilngurmek, piunririarkauluni-llu pingayunek angayuqanek.

25Tauna-llu qalarciiquq inglulirluku Angtatailnguq Agayun, nanglluki-llu Agayutem yui. Cimingnaqciqai-llu agayumalriit piciryarait alerquutait-llu, Agayutem-llu yui ataniumaarkauluki cetamiit avegluku allrakuni.

26Nutaan-llu pakmani qilagmi cuqcistet quyurqaarluteng tauna pinianek uayarciqaat piunriqapiggluku-llu.

27Piniit ucurnarquciit-llu tamarmeng nunami angayuqauviit tunumaciqut Angtatailnguum Agayutem yuinun. Piniq akurtullerteng pikciqaat nangyuilngurmek, nunami-llu atanirturilriit tamarmeng kevgiulriaruarkauluteng ellaitnun, niisngaarkauluki-llu.”

28Waten mat'um qanrutkumallra taktauq. Wiinga-llu alingem ugaani kegginaqa qakiluku, makut-llu yugmun qanrutkellruvkenaki.

Daniel 8

Daniel-aam Tangellra Angucalumek Qusngimek Qusngirngalngurmek-llu

1Allrakut pingayuatni Belshazzar-aam angayuqrullran, aipirilua cali tangaallruunga.

2Tangllemni maaten piunga casgulgem nunarpiim Susa-m iluani uitalua Elam-aam nuniini. Nangengqalua kuigem Ulai-am caniani,

3kuigem-llu caniani tangerrlua angucalumek qusngimek cirunerluni malrugnek takellriignek, cirunran aipaa takenruluni nutaraunruluni-llu aiparmini.

4Tangvallemni-llu tauna angucaluq qusngiq cirunermiaraluni kanaknetmun, negetmun, ungalatmun-llu. Inglukangesciiganani-llu, inglulirtuq'ngai-llu yuum anaucesciiganaki pinianek. Umyuani-llu aturluku piami ellminek pivaksagulluni.

5Umyuangcainanemni caucianek mat'um, angucaluq qusngirngalnguq taiguq pangalegluni kanaknalirnermek, cukam-llu ugaani ipiin nuna tutmarpek'naku. Nallunaiterpalriamek cirunerluni iigmi akuliignegun.

6Ullagaa tauna angucaluq qusngiq, tangelqa nangengqaluku kuigem ceñiini, curukarluku-llu pitacirmitun.

7Curukallrani tangvagaqa. Qenrucamiu-llu cakneq puukpagaa cirunrek-llu tamarkenka ayemllukek; angucalum-llu qusngim ingluliurciiganaku. Taum curukartiin nunamun iqulluku tutmautaa; kia-llu ikayurciiganaku.

8Angucaluq-llu qusngirngalnguq cayunairutuq ellminek pivakluni; taug͡aam cayunairutellran nalliini cirunra navgumallruuq. Uitavillrakun-llu nauluteng nallunaiterpalriit cetaman cirunret, caumallgutkevkenateng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Cirunret-llu iliitgun cirunecuayaaq nauluni, pinia-llu saggluni ungalatmun, calaratmun, Akqutem-llu Nunam tungiinun.

10Angliriluni piniriuq anguyagyugngariluki qiliim anguyagtai, agyat-llu; ilait-llu igcetai tutmaulluki-llu.

11Kiituani-llu pakemkumiungungraan Anguyagtet Atanratingluliraa, arulairtelluku-llu unuaquaqan ekuagiyaraat elliinun, Agayuvigpak-llu assiirulluku.

12Yuut tauna assiilngirviksagutaat elliitnek ekuagiyuirulluteng, agayumaciq-llu piciulria nunamun igcecimaluni. Tauna ciruneq callermikun tamalkuan nakilriarullruuq.

13Tua-llu niitua an'gilamek qanelriamek allamun, “Qaillun taktalriamek makut tangrrumallret piuqatartat? Qaillun-llu taktalriamek mat'um assiitellriim assiilngiryaram enairumaqatartau unuaquaqan ekuagilallrat? Qaillun-llu taktalriamek qilagmiut anguyagtait Agayuvigpak-llu tutmaucimaqatartat?”

14Niitaqa an'gilam aipaa kiullrani, “Ernerni-wa malruk tiissitsaak yuinarnek akimiarnek cipluku (2,300) man'a waten ayuqerkaulria, tamatum-llu nalliini unuakumi atakumi-llu ekuagiyaraq atularngaunaku. Nutaan taukut erenret kinguatgun Agayuvigpak ayuqucillermitun ayuqliriarkauluni.”

An'gilam Gabriel-aam Nalqigtaa Tangellra

15Wiinga-llu, Daniel, tangelqa taringengnaqnginanemni, alqunaq yugmek tangertua ciuqamni nangengqalriamek.

16Erinamek-llu qayagaulriamek niitua kuigem Ulai-am quliinek, “Gabriel-aaq, nalqigusgu una angun tangellranek taringevkarluku.”

17Gabriel-aaq tailuni nangertuq canimnun, alingama-llu cakneq nunamun palurtua. Qanrutaanga, “Tuquarkaulriami yugmi, taringekiu caucia mat'um. Man'a tangellren ellam iquklitlerkaanek pilriaruuq.”

18Qanrinanrani nunamun iquunga ellaka nalluyagulluku. Taug̃aam tegulua nangercetaanga,

19qanerluni, “Nasvagaqa camek iqungqellerkaa Agayutem eq'uqertii. Tangellren man'a iquklitlerkamek pilriaruuq.

20“Qusngim angucalua tangellren malrugnek cirunerluni, angayuqaqakek Media-m Persia-m-llu.

21Qusngirngalnguq-llu angucaluq Greece-am angayuqauvikaa; iigken-llu akuliigni cirunerpak tangellren angayuqrin ciuqliqaat.

22Imna-llu ciruneq navvleq, cetaman-llu naumavillrakun nauluteng, angayuqauviugut cetaman naugarkat tuaken atanruvigmek, taug̃aam ciuqlirtun pinirtangaunateng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23“Ukut angayuqauviit iquklitniaraquneng assiirulluteng-llu cakneq anucimirqecetaarnariluteng, atanertangciquq ciumualriamek nangcilriaruluni iqlungarluni-llu.

24Tauna piniriarkauguq elliin piniqenrilkem̄inek. Piunririlriaruarkauluni cakneq, callermikun tamalkuan piluaqeralriaruarkaungami. Piunririlriaruciquq yugnek pinilriarungraata Agayutem-llu yuk'engraaki.

25Iqlutun usvitulriaruami, piluaqeraciquq assiitellriatgun caliamikun. Ellminek pivakellriaruciquq piqatarraarpek'nani-llu yugnek amllernek piunririarkauluni. Kiituani-llu inglulirarkaugaa Angayuqat Angenrat, tau͡gaam piunriumaarkauguq yuum pilqenrilkiikun.

26Man'a tangellren unuakumi atakumi-llu ekuagiyaramek piciurciiquq. Tau͡gaam maa-i qanruteksaqunaku, piciurtellerkaa ukaqvaggun pingailan.”

27Wiinga-llu umyuiqellruunga naulluulua-llu ernerni qavcini. Tua-llu assiriama angayuqam caliaqesqellri wangnun caliaqanka, tau͡gaam tangelqa ayuquciitellruaqa taringesciiganaku-llu.

Daniel 9

Daniel-aam Piicautai Yun'i

1Darius-aaq Mede-aq, Xerxes-aam qetunraa, angayuqaullruuq angayuqauviani Babylonia-m.

2Angayuqrurtellran ciuqliatni allrakumi prophet-aat igaitnek yuvrillemni nallunrirtua Atanrem qanellranek prophet-aamun Jeremiah-mun, qanerluni, “Jerusalem-aaq imumaluni uitaciquq allrakuni yuinarni pingayuni qulmek cipluku (70).”

3Piicallruunga-llu cumigglua Atanermun Agayutmun, kaigavikluku, yaglua nereksaunii, missuullernek allua, qamllermi-llu aqumgalua.

4Piicallruunga AtanermunAgayutemnun apervikuatekluki-llu yum'a assiilnguit. Qanerlua, “Ataneq Agayun, elpet angtatituten, wangkuta-llu qigcikamteggen. Akqutkellren pinriceñarngaitan, kenkerrlainaraten-llu taqsuunaki kenkesteten alerquutvet-llu aturtait.

5“Wangkuta assiilngillruukut, assiitellria-llu atullruarput, piciunrilnguq aturluku inglulitaarluta tuaten, avvluta-llu alerquutevnek picirkiutevnek-llu.

6Niicuunaki-llu pisteten prophet-aat, qanresqellerpenek aterpegun qalarucilriit angayuqamteñun, atanirturtemteñun, ciuliamteñun, nunam-llu yuinun tamalkuitnun.

7Elpet, Ataneq piciulriarrlainarnek pilartuten, wangkuta tau͡gken kasngunarqutkamteñek piaqluta. Man'a-llu tamamta aturarput uitalriani Judah-

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

mi Jerusalem-aami-llu, tamarmeng-llu Israel-aam yuin cekavtellerpet nunanun canimelngurnun yaaqvanelngurnun-llu assiilngillrat elpenun pitekluku.

8Wangkuta angayuqaput, atanirturteput, ciuliaput-llu kasngunarqellriakun assiilngillruut elpenun, Ataneq.

9Elpet takumcutalriaruuten aug̃'ariciaqluten-llu, inglulitaallrungramteggen.

10Niisngallrunritamteggen, Ataneq Agayutvut, qanrut'ngerpekut qaillun yuullerkamteñek alerquutetgun cikiuteklerpegun wangkutnun pisteten prophet-aat tumekluki.

11Tamarmeng Israel-aam yuin atullrunritait alerquuteten iqlutmurrluteng-llu, qanrut'ngerpeteng niicugpek'nateng. Taumek aniqlaatet akeqnerrlugutet-llu igausngalriit alerquutaini Moses-aam Agayutem pistiin, tut'ellriit wangkutnun assiilngillerput elpenun pitekluku.

12Qanellrucirpetun pillruarpekut ciuliqagteput-llu. Jerusalem-aaq arcaqanrulriamek anucimirqecetaallruan, pinruluku allami nunarpagmi nunam qainganelngurni, yuk piurqaanranek nangteqnarqellriamun tuc'eciiqniluku, pinritevkenak-llu tua-i piarkaullren piciurtelluku.

13Tamarmeng-llu makut nangteqnarqelriit tut'ut wangkutnun igausngacirmegcetun Moses-aam alerquutaini, taug̃ken wangkuta cakaniryugpek'nata piicaksaunata-llu takumcukesqelluta AtanermunAgayutemteñun, umyualinqiggluta assiilngillemteñek, piciulriit-llu qanelten maligtaquluki.

14Elpet, Ataneq Agayutemta, anucimirqecetaarutkaq uptellren wangkutnun tuskan; tua-i-wa elluarrlainalriamek calilriaruavet, wangkuta-llu qalarut'ngerpekut niicunrilamta.

15“Ataneq Agayutemta, anutestellemta Egypt-aamek pinirpegun, pinin-llu wangkuta nalluyaguteksaitarput. Wangkuta assiilngillruukut alarqaqluta.

16Ciungani mat'um akiurut'lallruarpekut, taumek qenrutenriqiu Jerusalem-aaq. Elpet nunarpakngavgu, qemiqngavni qigcignarqelriaruuq.Tamarmeng avaqlimta nunat yuita caukenritaat Jerusalem-aaq yut'en-llu, tua-i-wa assiilngillerput ciuliamta-llu assiitellriamek calillrat pitekluku.

17Ataneq, ciuniurru piicauteka takumcuca'arlua piicalqa. Ataam nauskiu Agayuvigpiin, piunriumalleq; yuut tamarmeng nallunrirniaraat elpet Agayutngucin.

18Agayutmaa, niiskut tangerrluku-llu qaillun picurlaumatacirput nangteqtacia-llu nunarpiim aterpenek aciumalriim; piicanritukut elluarucirput pitekluku, taug̃aam piicagtukut elpenun takumcutalriaruavet.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Ataneq, niiskut. Ataneq, au͡g'ariskut. Ataneq niilluta ikayurkut! Atatakutevkenak, yuut tamarmeng nallunrirniaraat Agayutngucin. Una nunarpak yui-llu elpet pikaten."

Gabriel-aam Nalqigtaa Tekitarkaq Qanrutkumalleq

20Piicagturallruunga, apervikuatekluki assiilnguunka Israel-aam-llu yuin assiilnguit, takumcucarautekluku-llu Atanermun Agayutemnun ataam napartesqelluku tanqilria Agayuvigpak.

21Piicainanemni-llu Gabriel-aaq, tangelqa ciuqlirmek tangaallemni, tengaurluni atrartuq ullaglua atakuqlirmi elliiyaraata nalliini.

22Tekicamia qanrutaanga, "Daniel-aaq, ullagamken ikayurluten taringevkarnaluku tekitarkaq qanrutkumalleq.

23Piicakarraallerpeni Agayutmun, elliin kiullruaten. Elliin kenkaten, taumek tailrianga qanrucarturluten caucianek. Murilkelluten niicugnikina tangellren nalqigtellemni.

24"Agayutem cuq'lillrua nunarpagpeci qigcignarqellriim angicimallerkaa assiilngurmek yuinarnek yuinarnek yuinaat-wa cetaman qulmek cipluku (490) allrakunek. Assiilnguut au͡gaumaciqut elluarrluteng-llu cuqciyaraq atungarkauluku, tangellren piciurtesqelluku, Tanqilria-llu Agayuvigpak ataam naaqicimasqelluku.

25Nallunairturluku una taringekiu: Ayagneqluku alerquucimallra Jerusalem-aam ataam nautesqelluku, engelekluku-llu Agayutem cucukek'ngaan ciuliqagtem tekitellra allrakut yuinaak malruk qulngunrita'armek cipluku (49) pellugciqut. Jerusalem-aaq-llu ataam nauciquq tumyararluni asvairqumaluni-llu, piugarkauluni-llu allrakuni yuinaat yuinaat yuinaq-wa atauciq akimiarunrita'armek cipluku (434), tau͡gaam taukuni allrakuni arenqialliqutet amllerarkauluteng.

26Taukut allrakut kinguatgun tauna Agayutem cucukek'ngaa ciuliqagta tuqucimaarkauguq pinarqenrilnge'rmi. Pinilegpauluni atanirturilriim anguyagtain piunrirarkauluku nunarpak Agayuvigpak-llu. Iquklitlerkaq tekiciiquq ulerpagtun, anguyak tekiulluku piunrirnarqellria-llu Agayutem uptellra.

27Tauna-llu atanirturilria pillguciutarkauluni amllernun yugnun allrakuni malrunlegni, tau͡gaam taukut allrakut malrunelgen avkata elliiyaraq ekuagiluni arulairceciiqaa. Cakneq alingnarqellria irranarqellria-llu ellimaarkauluni Agayuvigpiim qertuqaanun tuani-llu uitaarkauluni tuavet ellistellran Agayutem upyutellrakun piunrirnatkaanun."

Daniel 10

Daniel-aam Tangellra Kuigem Tigris-aam Caniani

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Allrakut pingayuatni Cyrus-aam angayuqrullran Persia-mi, qaneryaraq nasvaumallruuq Daniel-aamun, Belteshazzar-aamek-llu aterpagtetukiitnun. Qaneryaraq-llu tamana piciunge'rmi taringellerkaa arturnaqluni. Nalqigcimallruluni-llu elliinun tangaallrakun.

2Taum nalliini, wiinga, Daniel-aaq atullruaqa tuquillret atutukiit nitilini pingayuni.

3Nereksaunii-llu neqnirqellrianek, kemegtuqsaunii, wine-amek-llu meqsaunii, nuyanka-llu kenugteksaunaki nitilit pingayun pellugnatkaatnun.

4Iralut ciuqliat ernengqerluku yuinarnek cetamanek cipluku nangengqallruunga ceñiini kuigpiim Tigris-aam.

5Ciugcama tangertua angutmek 'lumarraqegtaarmek aturarluni suulutaaqegtaarmek-llu naqugcimaluni.

6Temii ciqinqerluni teggalquqegtaartun. Kegginaa-llu kalluum kenerpallallran tanqiatun ayuqluni, iik-llu kenertun ekualriatun ayuqlutek. Iruk tallik-llu ayuqlutek qevlercaumalriatun punernertun, erinii-llu yugugaat nepiicetun ayuqluni.

7Wiinga kiima tangerrluku tauna. Angutet tau͡gken ilakellrenka camek tangerpek'nateng, camek-llu tangenrrilnge'rmeng alingalliimeng qimagluteng iirtut.

8Wiinga-llu kiimetqerlua, tangvallruaqa irr'inarqellria man'a. Unaqsertellruunga, kegginaqa-llu ayuqucimitun ayuqenrilan yuum elitaqsarpek'nii.

9Erinii niitellemni iqullruunga nunamun palurma caciqa nalluyagulluku.

10Unatet-llu tegulua maktaatnga ciisqumigtua acika ayaperluku; tau͡gaam cali qiivenriqsaunii.

11Tua-llu an'gilam qanrutaanga, “Daniel-aaq, Agayutem kenkaaten. Wiinga ayagcecimallruunga elpenun. Nangerrluten niicugninqegcarki elpenun qanrutkarkanka.” Qanrinanrani nangertua tau͡gaam cali qiivlua.

12Waten qanrutaanga, “Daniel-aaq, alingevkenak. Elpenek pivakenrirluten taringyuumingqerraallerpenek ayagluni piicallren niicimalartuq. Wiinga-llu wani-wa piicallren niilluku taigua.

13An'gilam, qaunqestiin Persia-m angayuqauvian, inglulillruanga ernerni yuinaq ataucimek cipluku (21). Tua-i-llu Michael-aam, an'gilat ciuqliita iliita, ullaglua ikayuryartullruanga, tua-i-wa kiima unegtaullruama Persia-mi.

14Ullagamken taringevkarnaluki yugpenun tut'arkat kinguqvani. Man'a tangrrarkan kinguqvaggun tekitarkanek pilriaruuq.”

15Makunek qanruqaartellua, acika tangvallruaqa, camek qanerkaunii.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Tua-i-llu an'gilam, yugtun ayuqluni, yaggluni unatminek qerrlugka agturak; wiinga-llu qanrutaqa nangengqalria ciuqamni, “Tangaallma mat'umek piniatevkaraanga qiivenrirciiganii-llu.

17Pistetun ayuqua atanemi ciuqerrani nangerngalriatun. Qaillun tua-i wani-wa elpenun qalarteqatarcia? Piniatua anerneqa-llu naninani.”

18Ataam yaggviklua tegunqigcanga pinirikanirtua.

19Qanrutaanga, “Agayutem kenkaaten, camek alingyaqunak camek-llu umyuassuugaryaqunak.” Tuaten qanrucanga pinirikanirtua, qanerlua-llu, “Assirikanircetarpenga, kitaki nutaan camek qanrucukuvnga qanruskia.”

20-21Taum qanrutaanga, “Nallunritan-qaa ca pitekluku taillruciqa elpenun? Taillruunga nallunrircetnaluki igausngalriit Piciunrem kalikaini. Wani-wa tau͡gaam uterteqatartua callugyarturluku Persia-m qaunqestii an'gilaq; callunriqumku Greece-am qaunqestii an'gilaq taigarkauluni. Allamek ikayurtekaitua Michael-aamek tau͡gaam, Israel-aam yuin an'gilaatnek.

Daniel 11

1Elliin caliarkaqaa ikayurarkaulua akiurullua-llu.

2Wani-wa-llu elpenun qanrutkarkaqa piciulriaruluni.”

Angayuqauvikek Egypt-aankuk Syria-llu

An'gilaq qanertuq, “Pingayun cali angayuqat Persia-mun angayuqauciqut, cetamangqerrarkauluteng-llu ellaitni tukuunrulriamek. Tukuutmikun pinirikuni inglulirarkaugaa Greece-am angayuqra.

3“Tua-i-llu angayuqertangciquq pinilriamek nunanek amllernek atanirturiarkamek umyuani aturluku.

4Tau͡gaam pininruqallran nalliini nunat ataniumak'ngai quyungqanrirciqut cetamainguluteng-llu avegluteng. Angayuqat kinguvanrilnguut elliinek atanirturiciqut eniini, tau͡gaam elliitun pinirtangaunateng.

5“Egypt-aarmiut angayuqrat pinilriaruciquq. Tau͡gaam anguyagtain atanrata iliit elliini piningqenruarkauguq nunat-llu atanirtuq'ngai amllenruarkauluteng.

6Allrakut qavcin kinguatni Egypt-aam angayuqra ililiuciiquq Syria-m angayuqranun paniminek-llu nulirturtelluku. Tau͡gaam ilikellrak ak'anun pingaunani, tauna-llu arnaq, uinga-llu, irniara-llu, pistai-llu tamarmeng tuqucimaarkauluteng.

7Kinguakun tamatum ak'anun pivkenani taum arnam tungayiin iliit angayuqrurciiquq. Anguyagluku-llu Syria-m angayuqra cirlakluku-llu.

8Egypt-aamun-llu ut'rulluki taukut agayutnguarit, suulutaat-llu qerrirlit elliitek'lallrit tamakunun. Allrakut-llu aturluki anguyaksaunani uitaqararkauluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Tamatum kinguakun Syria-m angayuqran anguyagciqaa Egypt-aaq tau͡gaam cirliqluni ataam utertarkauluni.

10“Syria-m angayuqran qetunrai upciiqut anguyagnaluteng quyurciluteng anguyagterugarnek. Taukut ayagciqut ulerpagtun ayalriatun ciuneqluku asvairqumalria inglukestem̄eng uitaviat.

11Egypt-aam-llu angayuqran qenqerrluni anguyagciqaa Syria-m angayuqra teguaqsagulluki-llu anguyagterugai.

12Egypt-aarmiut angayuqrata ucuryagutekciqaa cirlakillni tuqurqiluni anguyagterugarnek, tau͡gaam tuaten cirlakiurluni pingaunani.

13“Syria-m angayuqra uterrluni quyurciciquq anguyagterugarnek ciuqlirmi amllenrulrianek; allrakut-llu qavcin kinguatni ayagarkauluni anguyagyarturluni, anguyagterugarnek maligluni, anguyagcuuterugarnek-llu ang'aqluni.

14Tamatum-llu nalliini amlleret yuut ingluksaguciiqaat Egypt-aarmiut angayuqrat. Elpet-llu nunalgutvet ilait aaryuyuilnguut inglulitaarciqut man'a tangaallren nasvaumalria piciurcetengnaqluku, tau͡gaam cirlakumaarkauluteng.

15Nutaan-llu Syria-m angayuqran anguyagciqaa asvairqumalria nunarpak teguluku-llu. Egypt-aam-llu anguyagtai anguyanrirciqut, pininqengraiceteng piniaruciiqngameng.

16Syria-rmiut curullret ciuneteng umyugiurutkeciqait ingluliurtekaiciiqngameng. Akqutkumallermi-llu nunami uitaarkauluni ataniumaluku tamalkuan.

17“Tua-llu Syria-m angayuqra picirkiurciquq anguyagyugluni anguyagteñi tamalkuita aturluki. Piunringnaqkuniu inglukestem̄i angayuqauvia iliksugluku piciqaa paniminek-llu nulirtuusqelluku; tau͡gaam picirkiuraa piciurrngaituq.

18Tamatum kinguani nunat imarpiim ceñiinelnguut anguyagciqai amlleret-llu cirlakluki. Tau͡gaam yaaqvarmium anguyagtet atanrata cirlakluku ucuryagtesciigalivkarciqaa, ucuryagutellra elliinun utertelluku.

19Tauna angayuqaq uterciiquq kingunerminun asvairqumalrianun nunamini. Cirlakumallruami-llu niitnaunqiggngaunani.

20“Taum-llu angayuqam kinguakun allamek angayuqertangciquq, taum-llu atanerruani ayagcetarkauluku yuut nangcecarturluki akiliqurautetgun angayuqauvini tukuurcetnaluku. Tau͡gaam tauna angayuqaq ak'anun pivkenani tuqucimaarkauluni, anguyagkun wall'u yuut tangvallratni pivkenani.”

Assiitellria Angayuqra Syria-m

21An'gilam egmircillni ciumurulluku qanertuq, “Taum cimirkaa Syria-m angayuqerkaa assiitqapiararkauguq angayuqruyugnaicaaqeng'ermi-llu usvituyarrluni alapen'errluki angayuqrurtarkauluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Inglulirtai-llu tamarmeng, Agayutem-llu Agayulirteñ̄guneqengraani, piunriumaarkauluteng.

23Iliksuguarluki allat atanruviit ukvertelarciqai; piniriarkauluni-llu atanruvigmun yugkilngurmun atanirturteñ̄gunge'rmi.

24Tukurliq nuna piqatarraarpek'nani curugciqaa, canek-llu ciuliami piksailkaitnek pilararkauluni. Avgutarkauluki-llu malingasteñi tegukengaqellerminek anguyagaqami. Picirkiularciquq anguyagnaluni tau͡gaam amllermek pillerkangqerrngairuciiqluni.

25“Uluryayugpek'nani quyurciarkauguq amllernek anguyagteñek anguyagnaluku Egypt-aarmiut angayuqrat. Tau͡gaam ellii-llu upciiquq nutaan anguyagterugarnek akiurnaluni, tau͡gaam iqluurumaciqngami atanruvimi yuikun Egypt-aarmiut angayuqrat anagngaituq.

26Cacetuqutekluki ayuqucirtuastain picurlagavkarluku anguyagtai tuqurqeciqait nangluki.

27Taukuk-llu angayuqak aqumgaciquk ataucimi estuulumi nernalutek, tau͡gaam umyuarrliqucamek ellmegnun iqluuruciiquk. Piyullertek unakngaitaak, piyullragnek pillerkaa cali tekiteksailan.

28Tauna Syria-m atanra uterciiquq tukuuluni anguyagkun piksagutellerminek, umyuamikun-llu cumiggluni piunrirnaluku Agayutem yuin agayumaciat. Umyuani aturluku piciquq nutaan-llu kingunerminun uterrluni.

29“Pillerkiurumallermini cali anguyagciqaa Egypt-aaq tau͡gaam ciunganicetun pingaunani.

30Sun'at Rome-amek tekilluteng inglulirciqaat, tauna-llu alingluni pinriceñararkauluni. “Uterciiquq tauna eq'urrluni piunringnaqerkauluku-llu Agayutem yuin agayumaciat. Agayumacimek-llu tamaaken avtellret pisquciat maliggluki piarkauluni.

31Anguyagtain-llu ilaita menuurciiqaat Agayuvigpak, unuaquaqan-llu elliiyarat ekuagiluteng taqevkarluki elkarrluku-llu tuavet Uluryanarqellria Assiitqapigtellria.

32Angayuqam-llu taum iqluquluki yuksaguciiqai imkut agayumacimeggnek pegcillret, tau͡gaam Agayutem malingastai pektayiitarkaugut ingluliurutarkauluteng-llu.

33Yuut-llu ilait umyuartulriit ilateng ayuqucirturciqait. Tau͡gaam cali ak'anun pivkenateng tuqucimalarciqut anguyagkun, ilait-llu ekuamaluteng, ilait-llu uayaumaluteng itertauluteng tuaten.

34Tuqurqumallermeng nalliini Agayutem yui amllenrilngurkun ikayuumaciqut, amlleret-llu ilautelarciqut ellaitnun ellmeggnek tau͡gaam arcaqakellerteng pitekluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

35Ilait-llu tamakut umyuartulriit tuqucimaciqut, tau͡gaam tuaten pillratgun yuut menuircaumaarkauluteng iquklitlerkaq Agayutem pillerkiuraa tekilluku.

36“Angayuqra-llu tauna Syria-m umyugiulriaruciquq; ellminek-llu quyinrulriarurrluni agayutni tamalkuitni, alangaanarqellrianek-llu qalartarkauluni inglulirluku Artuqailnguq Agayun. Tuaten-llu piyugngaarkauluni Agayutmek anucimirqecetaarumallerkani engelkarrluku. Agayutem picirkiurani cakanirpek'naku tuaten piarkaungami.

37Taum-llu atanrem ciuliami agayutait cakngaunaki, agayun-llu arnat kenkek'ngaat; cakngailamiki agayutet tamalkuita ellminek angenrurrluni tamakuni piami.

38Qigcikarkauluku tau͡gaam agayun asvairqumalriit qaunqestiit. Elliivikciqaa-llu suulutaamek qerrirlimek-llu teggalquqegtaarnek-llu allanek-llu cikirarkauluku agayun ciuliami agayuvikeksailkiit.

39Teguvkanritengnaqkuniu asvairqumalria nunani yugnek ilalirluni piciquq agayutulinek tangnerranarqellriamun agayutmun. Atanruciminek ciuniurteñi takarnarqucirciqai, caliarkitaqluki quyilrianek nunakaitnek-llu nunuliraqluki.

40“Angayuqran Syria-m iquklitniarallra canimellikan, Egypt-aam angayuqran anguyagciqaa, Syria-m-llu angayuqran pinirtacini tamalkirrluku akiurarkauluku anguyagcuutmikun akalrialegteggun, kuunitgun, sun'arugarteggun-llu. Anguyagarkauluki nunat amlleret ulerpauskiitun ayuqlirivkarluki.

41Imna-llu Nuna Akqutkumalria cali anguyagarkauluku yugnek tiissitsaarugarnek tuqurqiluni. Tau͡gaam Edom-aaq, Moab-aq, Ammonite-at-llu nunautiita ilii anguyagngaunaki.

42Anguyakuniki-llu tamakut Egypt-aaq pinrilngaunaku.

43Ayautarkauluki-llu Egypt-aam tukuutai suulutaat qerrirlit-llu, allat-llu cali qununarqellriit; cali-llu cirlakarkaulukek Lybia-nkuk Sudan-aaq-llu.

44Tau͡gaam niiskuni qanemcinek calaramek negeqvamek-llu alingem tuciiqaa callugarkauluni-llu pitacimitun, tuqurqiluni amllernek yugnek.

45Pelatekarpani-llu naparrluki akuliignun imarpiim ingrim-llu Agayuvigpiim uitavian; tau͡gaam tuquarkauluni ikayurtekaunani.”

Daniel 12

Iquklitlerkam Nallii

1An'gilaq 'lumarraqegtaarmek aturalek qanertuq, “Taum nalliini an'gilaq Michael-aaq, yugpet qaunqestiit, alairciquq. Arenqiallugutet tut'elarciqut, arcaqanruluteng atanruviit piurteqarallratnek. Tauna pillerkaq tekiskan, tamarmeng atanruvigpet yuit atrit igausngalriit Agayutem kalikaini anirtuumaciqut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Amllellriit-llu tuqullret makciiqut, ilait unguvaarkauluteng nangyuilngurmek ilait-llu kasngunarqellriamun, nangyuilngurmek-llu caunrilkumallerkameggnun.

3Umyuartulriit-llu yuut tanqigciqut qilagtun. Yugnek-llu qalaruciluteng umyuarnayagucivkarillret tanqigarkauluteng agyatun nangyuilngurmek.”

4Cali qanrutaanga, “Kitaki, Daniel, kalikat paluski nepyucirluki-llu ellam iquklitlerkaan engeliinun. Tauna tekipailgan yuut caurailngarciqut taringengnaqluki tamakut tuaten piarkat.”

5Tua-llu tangertua malrugnek yuugnek nangengqalriignek, kuigem ceñegkeni akiqliqlutek.

6Aipaan aptaa an'gilaq kialirnermi nangengqalria 'lumarraqegtaarmek aturalek, “Qaku makut irr'inarqelriit iquklitqatartat?”

7Taum-llu 'lumarraqegtaarmek atulriim an'gilam unategni tamarkenka qulmun yagglukek cumiggluni akqiuq atrakun Iquilnguum Agayutem. Niitaqa waten qanertelluku, “Makut tamarmeng pillrurciiqut Agayutem yuin nangcimallrat iqukliskan.”

8Niicaaqaqa tamana qanellra tau͡gaam taringevkenaku. Taumek apeskeka, “Qaillun ayuqellriakun man'a iqukliciiqa?”

9Waten kiugaanga, “Watua ayagnariaten, Daniel-aaq, makut niitelten qemangqaarkaungata iquklitlerkaq engelkarrluku.

10Amlleret yuut menuircaumaciqut. Assiitellriit yuut taringesciiganateng assiilucirteng ciumuruciiqaat; umyuartulriit tau͡gaam taringarkaugut.

11“Unuaquaqan ekuagiluni elliiyaram arulaircecimarraanranek, Uluryanarqellriim-llu Irranarqelriim alairraanranek, erenret tiissitsaaq atauciq yuinaat-wa akimiarunrita'ar qulnek cipluku (1,290) pellugciqut.

12Atawaqertut yuut pektayiilnguut erenret tiissitsaaq atauciq yuinaat-wa akimiaq atauciq akimiarmek cipluku (1,335) pellugnatkaatnun.

13“Elpet-llu, Daniel-aaq, pektayiilkina iquklitlerkamun. Tua-i-llu tuquarkauguten, tau͡gaam maktarkauluten akurturnaluku akiliuten iquklitlerkam nalliini.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Hosea

Hosea 1

1Waniwa una qanerkiuraq Atanrem tunellra Hosea-mun Beeri-m qetunraanun, Uzziah-m, Jotham-aam, Ahaz-am, Hezekiah-m-llu angayuqaullrata nalliini Judah-mi, Jeroboam-aaq-llu Jehoash-aam qetunraa angayuqauluni Israel-aami.

Hosea-m Nulirra Irniari-llu

2Ataneq ciuqlirmek qanllermini Israel-aamun Hosea-kun, waten qanertuq Hosea-mun, “Ayagluten kassuucartua; nulian piciunrilnguuciquq, irniaten-llu elliitun ayuqeciqut. Tuacetun wiinga yum'a unitellruatnga piciunrirluteng-llu.”

3Tua-i Hosea kassuutuq arnamek Gomer-aamek at'legmek, Diblaim-aam panianek. Yuurtellran kinguani irniangeqarraarutiignek, qetunraagnek,

4Ataneq Hosea-mun qanertuq, “Acirru Jezreel-amek, ak'aningailan anucimirqecetaallerkaqa Israel-aam angayuqra ciuliaran Jehu-m tuqurqillra yugnek pitekluku Jezreel-ami. Taqevkaqataranka Jehu-m kinguvri angayuqaunermek.

5Taum-llu nalliini Jezreel-am Kuignayuani Israel-aam anguyagcuutai piunrirciqanka.”

6Gomer-aaq irninqigtuq — maa-i paningluni. Ataneq Hosea-mun qanertuq, “Acirru ‘Kenkumanrilnguq’, tua-i-wa Israel-aam yui kenkenrirciqngamki wall'u au͡g'arisngaunaki.

7Judah-m tau͡gaam yui kenkeciqanka. Wiinga,Ataneq Agayutiitni, anirturciqanka, tau͡gaam anguyagkun pingaitanka — nuussitgun, urluverteggun pitegcautetgun wall'u kuunitgun, kuunitgun-llu atulalriatgun.”

8Gomer-aam panini aamartenriamiu, cali qinganqigtuq allamek-llu qetunrangenqiggluni.

9Ataneq qanertuq Hosea-mun, “Acirru ‘Yuk'enritanka’, tua-i-wa Israel-aam yui yuk'enrilamki, wiinga-llu ellaita Agayutkevkenii.”

Israel-aaq Ayuqucillermitun Utercecimaqatartuq

10Israel-aam yui imarpiim qau͡gyaitun ayuqliriciqut, amllerem ugaani naaqumasciiganateng cuqcimasciiganateng-llu. Maa-i Agayun ellaitnun qanlartuq, “Yuk'enritamci,” tau͡gaam erneq agiirtuq qanllerkaa ellaitnun, “Elpeci irniaqaaci unguvalriim Agayutem!”

11Judah-m yui Israel-aam-llu yui ataam ilaksaguciiqut. Cucuklirciqut-llu ataucimek ciuliqagtekameggnek, ataam-llu amllericiqut tukuurrluteng-llu nunameggni; Aa-ang, erenra Jezreel-am angelriaruciquq!

Hosea 2

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Taumek Israel-aarullguceci aterpagciki, “Agayutem Yui,” cali-llu, “Kenkumalriit Atanermek.”

Piciunrilnguq Gomer-aaq Piciunrilnguq Israel-aaq

2Irniamaa, taqsuariulluku inerquagiciu aanasi— nulirqenringramku, wiinga-llu elliin uikenrirlua. Taqsuariulluku inerquagiciu taqesqelluku akusrarutekevkallra akissuullra-llu.

3Niitenrilkan, matarqeciqaqa yuurtellrani ayuqucillratun. Kinreskiitun-llu cam nausciigalkiitun nunatun ayuqlirivkarciqaqa, quligluni-llu tuquciquq.

4-5Takumcukngaitanka-llu irniari; kasngutailnguum akissum irniaqngaki. Ellii-wa ellminek waten qanellrulria, “Kenkuurtenka ullagciqanka — cikilaraatnga neqnek mermek-llu, qusngit-llu melquitnek pilimalriamek 'lumarrarmek cali allamek 'lumarrarmek, olive-aat-llu uquatnek wine-amek-llu.”

6Taumek wiinga casguliqata'arqa cukilanat napayagaitnek akuliitnun elliluku naucilua-llu qacarnermek capkucirluku.

7Kenkuurteñi malirqeraciqsaaqai tau͡gaam angungaitai. Yuarciqsaaqai tau͡gaam nalaqngaitai. Tua-llu qanerciquq, “Uterteqatartua ciuqlirmun uimnun— watuam assinqellrua tuani uitalqa.”

8Elliin arnam nalqiggngaitaa wang'ucia cikirtek'lallni mukaarkanek, wine-amek, olive-aat uquatnek, tamalkuitnek-llu qerrirlinek suulutaanek-llu atulallminek agayuaqami Baal-amun.

9Taumek quyurciyaram naucetaanek nalliini cikiutek'lallrenka ataam teguciqanka mukaarkat, wine-at-llu, teguluki-llu qusngit melqurritnek pilimalriit 'lumarraat allat-llu 'lumarrat cikiutek'lallrenka aturaqesqelluki.

10Aturairciqaqa kenkuurtain ciuqerratni, kia-llu atauciunger'mi anirturciigaciiqaa pinimnek.

11Angnirluni kalukaryarai tamalkuita taqevkarciqanka — allamiaqan iralut-llu tamaita nerevkariyarai, Sabbath-aami-llu atulallri — tamalkuita-llu agayuyarakun quyurcarai.

12Wine-arkanek atsanek naugitulit napat figs-aanek-llu cali naugitulit piunrirciqanka, qanrutkellri angutnun kenkuurteḿinun cikiutelqeñiluki akiliutekluki aipaqraarluni. Naucetaarvii wine-arkanek atsanek-llu yuilqutun ayuqlirivkarciqanka; yuilqurmiutaat ungungssiaraat piunrirciqait.

13Anucimirqecetaarciqaqa nalluyagucilallri wangnek pitekluku, elegciaqami aruviarnek Baal-amun kenugutnek-llu aqaarluni kenkuurteñi yuaralallrinek. Ataneq qanertuq.

Atanrem Kenkutii Yum'inun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Taumek ataam ayauteqata'rqa yuilqumun mertailngurmun, tuani kenegyagutenqigceciiqua qalarulluku kenekmek.

15Elliinun uterceciiqanka naucetaarvii wine-arkanek Picurliim-llu Kuignayua amiigurrluku neryuniurutmun. Maliguciiquq wangnun ayagyuallermini pillrucirmitun, Egypt-aamek taillermini.

16Uiminek-llu ataam tuqlulangenqigciiqaanga—Baal-aminek-llu tuqlunqiggngaitaanga.

17Wiinga watqapik Baal-am atra elliinun aterpagcetenqiggngaitaqa.

18Taum nalliini akqucillgutkeciqanka yuilqurmiutaat ungungssit yaqulget-llu, yuunka akngirtenritniarait. Aug̃'arciqanka-llu tamalkuita anguyagcuutet saskut nunamek, tamalkuita nuussirpiit urluvret-llu, yuunka-llu uitavkarciqanka nepaitmi pengegnailngurmi-llu.

19Israel-aaq, nuliqsaguciiqamken; Piciulua; allaliuqsaunii piciqua; Kenkuralarciqamken nakleku'urluten-llu piksagulluten-llu akwarpak pikarkauluten.

20Akqutkelqa aturluku piksaguciiqamken, elpet-llu nallunrirciqan Atanruciqa.

21-22Taum nalliini kiuciqanka piicautai yum'a Israel-aam. Ellalluk tuc'eciiqaqa nunamun, nuna-llu naugiciquq mukaarkanek wine-arkanek-llu olive-aanek-llu.

23Yuunka nunalgarceciiqanka tamaavet nunamun tukuurtelluki-llu. Kenekmek nasviciiqanka imkut aterpagcimallret “Kenkumanrilnguq,” imkut-llu aterpagcimallret “Yuk'enrilkenka” Qanerciqua, “Elpeci yuk'amci,” kiuciqut-llu, “Elpet Agayutkamteggen.”

Hosea 3

Hosea Allaliutuli-llu Arnaq

1Ataneq qanertuq wangnun, “Ataam ayagluten keneksarturru arnaq akusrarutekevkalria kenkuurtem̄inun. Kenekniaran wii kenkucimtun Israel-aam yui, caulangraata allanun agayutnun elliiyunqeggluteng-llu issuumayagarnek agayutnguanun.”

2Wiinga arnaq tauna kiputellruaqa akilirluku akimiarnek qerrirlinek akinek, malrunlegnek-llu cuqnek massaarkanek.

3Qanrutaqa elliinun ak'anun utaqaarkaunilua akissuuvkenaku akusrarutekevkaqsaunaku-llu; tamatum-llu waten pillran nalliini wiinga utaqaciqaqa.

4Waten ayuqluteng Israel-aam yui yuuciqut ak'anun angayuqaunateng ciuliqagtaunateng-llu, ekuagiyuunateng qigcignarqellrianek-llu ekuavignek piinateng, agayutnguarunateng wall'u tangrrutnek atutukaitnek ciunerkarcutulit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Tau͡gaam pillerkaq tekiciiquq Israel-aam yuin ataam caullerkaatAtanermun Agayutmeggnun kinguvranun-llu David-aam angayuqameng. Nutaan niisngaciqaat Ataneq akurturarkauluteng-llu assilrianek cikiutainek.

Hosea 4

Atanrem Tuaten Pilarnii Israel-aam Yui

1Ataneq Israel-aam yuinun tuaten pillruniluku qanerkangqertuq tamaani nunami uitalrianun. Niicugni, Israel-aaq, qanellrinek: “Piciunermek kenekmek-llu pitaituq maani nunami, yuut-llu nallunaiqsaitelaraatnga Agayutngulua.

2Akqillerteng atuyuunaku; iqluyugluteng, tuquciyugluteng, teglegyugluteng, akusrarutekiyugluteng tuaten. Narurcinek pingiinarluni, tuqurqiurluteng tuaten.

3Taumek nuna kinerciquq, cat-llu tamarmeng qaingani unguvalriit nalaciqut. Tamarmeng ungungssit yaqulget-llu, neqngung'e'rmeng-llu nalaciqut.”

Atanrem Tuaten Pillrunii Agayulirtet

4Ataneq qanertuq, “Yuut tuaten pillruniluki qaneryaqunaci nunurpek'naki-llu — elpeci agayulirteñi piluci qanemyuugartua.

5Unugmi erenrani-llu elluaturqevkenaci pilartuci, prophet-aat-llu cangallruvkenateng elpeceñi. Piunriqatarqa Israel-aaq, aanasi.

6Yuunka assiitellriamek ciunerkangqertut nallunaiqsaitelaamegteggu wang'uciqa. Elpeci agayulirteñi nallunairyuumiitelararci wang'uciqa ciuniullruvkenaki-llu elitnaurutenka, taumek wiinga qessakekemci ciuniurngaunaki-llu qetunrarpeci wangnun agayulirteñ̄gullrat.

7“Agayulirteñi amllerillerci maliggluku, assiilnguq atullerci tungemnun pingiinartuq, taumek takarnarquceci cimirciqaqa kasngunarqellriamek.

8Tukuurtuci assiilngillratgun yum'a, taumek cingumalaqeci kiiki assiilngirturalaasqelluki.

9Nangteqluci aturciqerci ayuqii yuut anucimirqecetaarutkaat! Anucimirqecetaarciqamci assiilnguq atullerci akilirtelluku.

10Nerciqsaaquci elliitnek pikiumacirpecetun, tau͡gaam camirrngaunaci. Agayuvikeciqaci irniangevkaritulit agayutet, tau͡gaam cali irniangengaituci, tua-i-wa tunutellruavcia maliggnaluki allat agayutet.”

Atanrem Piusqenritaa Agayutailnguut Agayulallrat

11Ataneq qanertuq, “Wine-am, tamarmek ak'allaam nutaram-llu, yuunka usviirucetai!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Kiituani-llu muraggarmun ellatessulangut! Muraggaam qanrut'larai canek nallunricukaitnek! Unitellruatnga. Arnatun akissuurtellriatun, cikiutekut ellmeggnek allanun agayutnun.

13Qigcikek'ngameggni ingrit kangritni elliilartut ekuagiluteng, qemit-llu qaingitni aruviararaqluteng aciatni sugtulriit, avayalilriit napat, napam talinra assirpakaan! “Taumek, panici akissuurtelalriit, ukurraci-llu akusrarutekevkaraqluteng.

14Tau͡gaam wiinga mat'umek anucimirqecetaarngaitanka, tua-i-wa elpeci-llu akusrarutekilaavci agayuvigpiim akissuinek, pillgutekluki-llu elliiluci agayutailnguut ekuagiyaraitnun. Waten umyuartulriim qanrutkuciatun, ‘Yuut usviilnguut navguumaciqut.’

15“Elpeci Israel-aam yuini piciunrilngerpeci wangnun, Judah-m yui pinarqutailkilit tamatumun. Agayuyaqunaci Gilgal-aami Bethaven-aami-llu, akqiksaunaci-llu tuani atrakun unguvalriim Atanrem.

16Yui Israel-aam tatervaugut ciulvagtun. Qaillun wii nerqeciqsia qusngiyagartun carr'ilqami?

17Israel-aam yui agayutnguat umyugiumait. Umyugait aturceciu.

18Wine-amek amllermek merraarluteng, angniutek'laraat akissuullerteng, kasngunarqellria aturyunruluku elluarucimi.

19Anuqem tengeskiitun ayaucimaciqut, kasnguyugciqut-llu ekuagilallermeggnek agayutailngurtun.

Hosea 5

1“Niicugniciu una, agayulirteñi! Murilkici, Israel-aam yuini! Niicugnici, angayuqam ilaini! Pitalqeggsaraq aturluku cuqciarkauyaaquci — taumek qanercetaarutem tuciiqekiici! Napcetaarurtuci Mizpah-mi, negatun civtumalriatun Ingrimi Tabor-aami,

2ilutulriatun petmigtun Nunarpiini Acacia-m, wiinga-llu anucimirqecetaarciqamci tamarpeci.

3Nallunritaqa qaillun Israel-aam ayuqellra — iirciigatuq wangnek. Piciullrunrituq, yui-llu agayukaunritut wangnun.”

Hosea-m Aarcirtuutekaa Agayutnguanun Agayuyaraq

4Assiilnguum yuut atullrata utercesciigalivkarai Agayutiitnun. Agayutngualiyaram tukniluni petuumai, nallunainritaat-llu Ataneq.

5Ucuryaggluteng yuullrata Israel-aam yuin ayuquciat nallunairaa. Assiilngumeggnun nagqaqluteng paallagalartut, Judah-m yuin maliggluki paallagtut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Qusngiuteteng kuluvauteteng-llu elliitek'larait ekualukiAtanermun, tau͡gaam ikayuutngunritut ellaitnun. Nalaqesciigataat ellii, tua-i-wa unitellruateng.

7Piciullrunritut Atanermun; irniarit elliin pikenritai. Taumek maa-i nunatuumarmeng ak'anivkenateng piunriumaciqut.

Anguyautellrak Judah-nkuk Israel-aaq-llu

8Cupiciki anguyiim cupu'uryarai Gibeah-mi! Elpengcarciki Ramah-rmiut! Anguyagcuutmek qayagpagaci Bethaven-aami! Anguyaucarturci, Benjamin-aam anguyagtaini!

9Anucimirqecetaarutem erenra agiirtuq, Israel-aaq-llu piunriumaciquq. Israel-aam yuini, ilumun man'a piciurciiquq!

10Ataneq qanertuq, “Qenertua Judah-m ciuliqagtain itliniatgu Israel-aaq teglegiluku-llu nunautiinek. Taumek kuvevikciqanka anucimirqecetaarutmek ulerpagtun pitalriamek.

11Israel-aaq cakviurtuq nangcimaluni; cagmariuq nunamek nakmiin piminek, tua-i-wa ciumuarluni ikayurcetaarami ikayuutekailngurnun.

12Taiciiqua piunriumallerkaanek Israel-aamun elluatuunrirtelluki-llu Judah-m yui.

13“Israel-aam qaillun pitalriamek naulluutacini tangrramiu Judah-m-llu tangrraki kilineni, nutaan Israel-aaq ayagtuq Assyria-mun ikayungcarnaluku angelria angayuqra, tau͡gaam assirivkarciigatai wall'u mamtesciigatai kilinrit.

14Curugciqanka Israel-aankuk Judah-m-llu yuk'ek yugtutulitun. Wangnek tungaunii allgurciqanka caunrirluki tua-i-llu unilluki. Qamurluki ayauskumki, kia anirturciigaciiqai.

15“Uniciiqanka yuunka nangteqelngungviatnun assiilngumeggnek wiinga-llu yuarlua taiviatnun. Nangteqlerteng niilluku yuaryuaraatnga.”

Hosea 6

Yuut Piciuvkenateng Umyualinqigtellrat

1Yuut qanertut, “Atanermun uterrnaurtukut! Akngirtellruakut, tau͡gaam pinritevkenani canrirceciiqaakut; kililllruakut, tau͡gaam-qaa nemerngaitai kilineput?

2Erenrek malruk wall'u pingayun aturluki assirivkarciqaakut, yuuciqukut-llu ciuqerrani.

3Nallunringnaqnaurput Ataneq. Ilumun taiciquq wangkutnun pinricuunani erneq pit'elauciatun, up'nerkami-llu pinricuunani ellalluk ellallilauciatun nunamun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Tau͡gaam Ataneq qanertuq, “Israel-aankuuk Judah-llu, qaillun atak wii piqerlamtek? Kenkutetek wangnun tamalartuq unuakum taituatun tamalallran cukataciatun; yukutatun ayuquq, tangrruunrilalriatun erneq qukarpailgan.

5Taumek ayagcetellrukenka prophet-aanka qanerkiurutka elpeceñun qanrutkesqelluku cuqcimallerkaq piunriumallerkaq-llu. Piyuuteka elpeceñek taringnarquq ayuquciitnaunani-llu:

6Caqtaanrilnguq kenkutsek piugaqa, ungungssit ekualuki elliiceci pivkenaki. Wiinga piyuutekenruaqa yumnun nallunricesqumalqa ekuagiluteng elliitaitni pinruluku.

7“Tau͡gaam itrucimegcetun Adam-aam nuniinun, navgaat ellait pillgutekluki akqut'lialqa.

8Gilead-aaq nunarpak muirumauq yugnek assiitqapiaralrianek tuqutarayulinek-llu.

9Agayulirtet ayuqut uayaariyulitun utaqalgilriatun yugmek curukararkameggnek. Tumyaraani tuaten tanqilriamun ayagviim Shechem-aamelnguum tuquciaqluteng. Pitsaqluteng-llu makut assiitellriit atularait.

10Israel-aami tangellruunga assiitqapiaralriamek: yuunka menuurtut ellmeggnek agayutnguanun agayulallermegteggun.

11“Elpeci-llu, Judah-m yuini, pillerkamek taqutellruunga anucimirqecetaarnaluci caliavceñek.

Hosea 7

1“Canrircecugaqamki yuunka Israel-aat tukuurcetenqiggluki-llu, kiingan tanglaraqa umyuarrliqellrat assiitellria-llu caliarat. Piciunrit'lartut ilameggnun; it'rarluteng enenun teglegaqluteng; uayaaraqluki yuut tumyarani.

2Umyugaitnun tut'eqayuunani wangnun umyuaqerkaucia man'a assiitellria; tau͡gaam assiilnguita kassugusngait, wiinga-llu nallunguarciiganaki.”

Aassaqluteng Assiitellriamek Picirkiullrat Angayuqam Eniini

3Ataneq qanertuq, “Yuut ukvertelaraat angayuqaq atanerruari-llu aassaqluteng assiitellriatgun picirkiuramegteggun.

4Tamarmeng alingnariut piciuvkenateng-llu. Eq'ukutiit ayuquq kangiplugtun kumauralriatun kaminiam kelipissuutiini, cayugaqsailkiitun kelipistem keliparkaq upingarinatkaanun.

5Ernermi taumi angayuqam nerevkaritiini angayuqaq atanerruari-llu taangiqevkarait usviirutelluki wine-amek.

6Aa-ang, ekuagut kelipissuutetun assiitellriamek picirkiullermegteggun. Unugpak eq'urtellrat kangiplugtun kumauralriatun ayuquq, ercan-llu ekuallagluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7“Qenertellermeng pitaciatun tuqurqellruit atanirturteteng. Tuqurqumallruut angayuqrit kinguqliqu'urluteng, tau͡gaam atauciunger'mi kina wangnun ikayungcarluni piicallrunrituq.”

Israel-aam Yui Atanruviit-llu

8Ataneq qanertuq, “Israel-aam yui kelipatun uuvlaagumalriatun ayuqut. Cacetuqutekiameng avaqlirmeggnek atanruvignek

9elpekevkenaku-llu cacetuqutekillermegteggun ilakumanrilngurnek pinimeggnek teguimacirteng. Ernerkait naaqucingqertut, tau͡gaam tamana nalluat.

10Ellmeggnek pivakellrata Israel-aam yuin assiiluciat nasvalaraa. Tuaten-llu tamakut ellmeggnun tutaangraata, wangnun uterteksaunateng, AtanermunAgayutmeggnun.

11Israel-aaq pillinqigtaalartuq usviilngurtun yaqulegtun; yuin ciumek Egypt-aaq ikayungcarvikaat, tua-i-llu caugarrluteng Assyria-mun!

12Tau͡gaam kuvyamek civciciqua naptelluki-llu yaqulegtun maagguirinanratni. Anucimirqecetaarciqanka assiilngurmek atullratnek.

13“Aarnarqellriamek ciunerkangqertut! Avtellruameng wangnek inglulilluteng-llu wangnun. Piunriumaciqut. Anirturyullruyaaqanka, tau͡gaam agayulallrat wangnun piciullrunrituq.

14Ilungluteng wangnun piicaksaitut, tau͡gaam palurquagaqluteng aaraluteng-llu agayumanrilnguut pilauciicetun. Piicagaqameng mukaarkamek wine-amek-llu piyugluteng ellmeggnek kilirturluteng pilartut agayutailngurcetun. Inglulitaalriaruvagtat!

15Wiinga-llu anglicallrungramteng pinirivkarluki-llu umyuarrliqutellruatnga.

16Ayassaagturluteng wangnek agayutmun piniilngurmun. Kemyuksunaitut urluvertun nalqialngurtun. Ciuliqagteteng qalartelaata ucuryaggluteng, nangteqnarqellriakun tuquciqut, Egypt-aarmiut-llu engelaraciqut.”

Hosea 8

Atanrem Aniqlaagaa Israel-aaq Agayutngualiulallranek

1Ataneq qanertuq, “Cupiciu elpengcarissuun! Inglut ellu'urtut nunamnun yaqulpagtun! Yum'a navellruat akqut'lilqa ellait ilakluki inglucilluteng-llu elitnaurutemnun.

2Tuqlulangerme'gteŋ̄ga Agayutmeggnek wangnun-llu yukniaqluteng nallunritnilua-llu,

3qessakellruat assilria. Man'a pitekluku ingluita malirqeraciqait.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4“Yuunka cucuklillruut angayuqanek, tau͡gaam ellaita umyuarteng aturluku pillruut. Ciuliqagtekanek ellimerrillruut, tau͡gaam wiinga apelcirraarpek'nii. Teguit qerrirliuteteng suulutaaruteteng-llu agayutngualiluteng-llu — ellaita ellmeggnek navguutekameggnun.

5Eq'ukaqa cakneq suulutaaq angucaluq kuluvaguaq agayuvikelallrat yuin nunarpiim Samaria-m. Qenrutanka cakneq. Qaku taqeqatartatgu agayutngualiullerteng?

6Israelite-am muraliurtem pilialqaa agayutnguaq, tauna watqapik agayutngunrituq! Suulutaaq kuluvaguaq agayuvikelallrat Samaria-mi kaugtuarluni ciqumcimaciquq!

7Anuqmek nauceciilriatun pikuneng, quyurciciqut ellarayagmek! Naucirivigmi mukaarkat taqmigtenrilkuneng keliparkaurcesciigatut. Tau͡gaam kelipaurcaaqengraata, allanret neryarait.

8Israel-aaq allatun atanruvigtun ayuqliriuq atuunrirluni-llu navgumalriatun egatetun.

9Tatervagtun yuilqurmiutartun ciulvagtun, Israel-aam yui umyuarteng aturluku yuugut. Assyria ullagluku ikayungcallruat allat-llu cali atanruviit akilirluki ililiisqut camun pivkaasqevkenateng.

10Tau͡gaam wiinga waniwa quyurrluki anucimirqecetaaqataranka. Ak'anivkenateng qiperrlugciqut aknirniurluteng atanerruarata Assyria-rmiut nangeskateng.

11“Amllerriinallrat maliggluku ekuaviit Israel-aam yuin piliari assiilnguirvigkat, amlleriinarciqut assiilngirvigkait.

12Igaucilartua naaquciilngurnek elitnaurutkaitnek yuut, tau͡gaam qessakait tangnerranaqniluki allayuuniluki-llu.

13Elliilartut ekuagarkanek wangnun nerluki-llu kemget ekuagat. Tau͡gaam Wiinga, Atanermi, ilukegcitkenritanka, waniwa-llu neq'e'rciqaqa assiilnguat anucimirqecetaarciqanka-llu tamana assiilnguat pitekluku; ataam uterceciiqanka Egypt-aamun!

14“Israel-aam yui pilillruut angayuqat enaitnek, tau͡gaam nalluyagutaat ellaita Piliaqestellerteng. Judah-m yui pilillruut asvairqumalrianek nunarpagnek. Tau͡gaam wiinga ayagceciciqua kenermek ekuaciqai-llu angayuqat enait nunarpait-llu.”

Hosea 9

Hosea-m Qanrutkaa Anucimirqecetaarutkaa Israel-aam

1Israel-aam yuini, taqnariaci nerevkariyararpeci atulallrat agayutailngurcetun. Agayutsi unitellruaci piciunrirluci elliinun. Nunami tamiin elpeceñek akissutun

© 2012, American Bible Society.

Baal-amun agayutnguamun tunellruuci kenekluki-llu mukaarkat elliinek elpeceñun akiliuteksukluki.

2Tau͡gaam ak'anivkenaci nuruciiquci mukaarkanek olive-aat-llu uquatnek, wine-artairutarkauluni-llu.

3Israel-aam yui uitaurngaitut Atanrem nunautiini, tau͡gaam Egypt-aamun utertarkauluteng menuulrianek-llu neqnek nerlangarkauluteng Assyria-mi.

4Tamakuni ilakumanrilngurni nunani aturciigaciiqaat wine-amek elliilallerkarteng Atanermun wall'u ullaucesciiganaki ekuagarkateng elliinun. Neqaita menulirciqai kinkut imkut nerelriit, neqtun nerlallricetun tungmagciyarani. Ellaita tau͡gaam kainrillerkaatnun atuugarkauluteng; ilii-llu elliitekumangaunani AtanremAgayuvigpiinun.

5Pillerkaq-llu tekiskan apertuumalrianun nerevkariyaranun takaqutnguluteng Atanermun, qaillun tuani piciqat?

6Picurlagnarqellriim tekiskateng yuut-llu cekavvluteng, Egypt-aarmiut quyurciiqait — quyurrluki tungmaggnaluki Memphis-aami! Tukuutait qerrirlit enaita-llu uitavillrit carangllluut nauciqait cukilanat-llu naugarkauluki.

7Anucimirqecetaarillerkaq tekituq, tuani yuut caliameng akiliutiinek akurturciqut. Tuaten pikan, Israel-aam nallunriciiqaa! Qanertuci, “Una prophet-aaq usviituq. Una angun anernerkun ciuliqagcimalria usviilnguuguq.” Elpeci yugni eq'ukqapiararavcia assiilngurci cakneq angelriaruan.

8Agayutem ayagcetellruyaaqaanga aarcirturyartuusqelluki yun'i Israel-aat. Tau͡gken natmun ayalqa tamalkuan, elpeci pitaqengnaquralararpecia yaqulegtun. Agayutem-llu Agayuvigpiin ilukengraaku yuut ingluk'laamegteki prophet-aat.

9Gibeah-mi uitallermeggni ayuqucillermegcetun, umyuarrliqeqapiartut caliameggni. Agayutem assiilnguit umyuaqluki anucimirqecetaarciqai tamana pitekluku.

Israel-aam Assiilngui Akiliutiit-llu

10Ataneq qanertuq, “Nalaqeqarraallemni Israel-aaq, qau͡gyarrlainarmi mertailngurmi yuilqumi wine-arkanek atsanek nalaqutellriatun ayuqellruuq. Tangerqerraallemni ciuliaci, figs-aanek nauqerraallernek tangellriatun ayuqellruut. Tau͡gaam Ingrimun Peor-amun tekicameng, Baal-amun agayulangellruut kiituani miryalngunarqellriatun ayuqliriut agayutnguatun kenkek'ngamegcetun.

11Israel-aam ucurnarqucia tengluni ayagciquq yaqulegtun, mikelngurnek-llu yuurtellriartairuciiquq ellaitnun, arnanek qingalriartaunani, mikelngurnek alairilriartaunani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Tau͡gaam anglicaringraata mikelngurnek, wiinga teguyaranka atauciungraan unguvavkarpek'naku. Cakaarluki ukut yuut uniskumki, cat assiitellriit ellaitnun turqaqciqut.”

13Ataneq, tangrranka irniarit pissuumavkarluki tuqucimaluki-llu.

14Qaillun pisqeqatarcia elpenun ukut yuut? Qingayuiruteski arnait! Aamarcesciigalivkarki irniarit!

Atanrem Cuqyutii Israel-aamun

15Ataneq qanertuq, “Tamarmi caruyallrat ayagnillruuq Gilgal-aami. Tuaken ayaglua eq'uyagutellruanka. Assiilngurmek-llu calillrat pitekluku, anevkarciqanka nunamnek. Kenkenqiggngairuciiqanka; tamarmeng ciuliqagtait inglucitellruut wangnun.

16Israel-aam yui ayuqut naucetaatun acilqurri kinerluki atsangesciigalngurtun. Irniangengaitut, irniangyaaqengrata-llu, wiinga tuquciiqanka mikelnguut kenkek'ngait.”

Prophet-aaq Qanertuq Israel-aamek

17Agayutem kevgiuqengama cakaarciqai yun'i, tua-i-wa niicunrilatni. Calligtellriarurciiqut atanruviit akulaitni.

Hosea 10

1Israel-aam yui napayaartun ayuqellruyaaqut wine-arkanek atsangtulitun amllernek naugilriatun. Tukuurtellerteng maliggluku, ekuavignek amlleriinarluki nauciut. Nunameng-llu naugingiinallra maliggluku, assiriinarluki tangnircarait qigcikeketeng napalriit teggalqut piicagvik'lalteng.

2Yuut ircaqumegteggun piciunrilnguut nangtequtekarkaurtait assiilnguteng. Agayutem imciiqai ekuavik'lallrit piunrirluki-llu qigcikek'ngait tegalqut napalriit.

3Ukut yuut qanerniarartut, “Angayuqritukut nunamiutarmek alikenrilamteggu Ataneq. Tau͡gaam-llu-wa angayuqangqengramta catnguyarta wangkutnun?”

4Qanlartut piugarkaunrilngurnek akqiaqluteng-llu piciunrilngurnek, atuungailngurnek-llu akqiaqluteng allanun nunanun. Elluaryaraq piciunrirtuq, nauluni tuqunarqellriatun naunerrlugtun itumcimalriami naucirivigmi.

5Samaria-m yui alingeciqut qialuteng-llu qunuluteng agayutnguameggnek suulutaamek kuluvaguamek angucalumek; Bethaven-aami. Ellait agayulirtet-llu taum agayutnguam kevgiurtain qiatekciqaat. Qialuteng neplirciqut agayutnguarteng uayaumakan ucurnarqutminek.

6Tauna agayutnguaq ayauciiqaat Assyria-mun cikiutekluku angelriamun angayuqamun. Israel-aam-llu yui kasnguyugcecimaciqut kiaresngiacecimaluteng-llu picirkiutmun maligaruyucirteng pitekluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Angayuqrat ayaucimaciquq, muriim ciquaratun mer'em qaingani.

8Qemit qaingitni agayularvii Aven-aam, yuin Israel-aam agayularviat agayutnguanun, piunriumaciquq. Cukilanat naunerrluut-llu nauciqut patuluki ekuavik'lallrit. Yuut qayagaurciqut ingrinun, “Iircikut!” qeminun-llu, “Patucikut!”

Atanrem Pinarqelriarunia Israel-aaq

9Ataneq qanertuq, “Israel-aam yui assiilnginriqsaitut wangnun Gibeah-mi assiilngirraanermeggnek. Taumek Gibeah-mi anguyiim anguciqkai.

10Curugciqanka ukut assiilngurtulriit yuut anucimirqecetaarluki-llu. Atanruviit quyurrluteng inglulirciqait, anucimirqecetaarumaciqut-llu assiilngurugait pitekluki.

11“Israel-aaq imumi ayuqellruyaaquq elicaumalriatun kuluvayagartun, upingaluni piugteqluni-llu carririllerkaminek mukaarkanek. Taug̃aam wiinga umyuangua atmagcuucirnaluku uyaquqegtaariikun uskurarluku-llu calirpagcuutmek. Judah-mun qamurcetellruaqa itumcissuun Israel-aam-llu qamurluku manigcissuun.

12Wii qanertua, ‘Itumcici nutaramek nunamek pikarpeceñek, naucirici elluarucimek, quyurciluci-llu atawaqautnek wangnun piciuluci piurallerpeci naugiarkainek. Wangnun caunariaci, elpeciAtanerpeceñun, wiinga-llu taiciqua kuvevikciqamci-llu atawaqautnek.‘

13Taug̃aam elpeci tuaten pivkenaci assiitellriamek nauceciillruuci quyurciluci-llu naugillrinek. Nerellruuci-llu iqluulallerpeci naugillrinek. “Cacetuqutekiavci akalrialegnun ayagassuutevceñun amllellratnun-llu anguyagtevci,

14anguyak tekiciiquq yugpenun, asvairqumalriit-llu capten piunriumaciqut. Tauna ayuqeciquq ernertun Angayuqam Shalman-aam piunririllratun nunarpiinek Betharbel-aam anguyallermini, aanait irniarit-llu passilluki tuqucimallracetun.

15Tuaten elpeci pimaciquci, Bethel-aam yuini, arcaqassiiyaalriamek assiilngurmek atullerci pitekluku. Anguyak ayagniuciatun, angayuqra Israel-aam tuquciquq.”

Hosea 11

Atanrem Kenkii Inglulitellrianun Yum'inun

1Ataneq qanertuq, “Israel-aaq mikelnguullrani, kenkellruaqa qayagaurluku-llu Egypt-aamek qetunraqellriatun.

2Taug̃aam kiiki wii qayagaurturangramni, uluryugturaraanga wii. Wii yuunka ekuagiut Baal-amun; elegciut aruviarmek agayutnguanun.

3Wiinga taug̃ken elitnaullruluku Israel-aaq piyuayaramek. Wiinga kevellruanka yuunka talligemnun, taug̃aam ellaita nallunaiqanritaat wangnun aulukucirteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Cayullruanka wangnun cayuumaklemkun kenkekun-llu. Wiinga kevegluki agtuumatellruanka ulluvamnun; Pusvikellruanka nereqluki-llu.

5“Utercuumiitut wangnun, taumek uterrnarqai Egypt-aamun, ataniurniarai Assyria-m.

6Anguyak señiciquq nunarpaitgun camun nagtevkenani ikirtuqait navgurluki. Piunrirciqai yuunka ellaita assiryuklerteng maliggluku pilaata.

7Ciumualartut avcugluteng wangnek. Qayagaciqut atmautaq ellmeggni uitalria pitekluku, tau͡ğaam kia au͡ğ'arngaitaa ellaitnek.

8“Qaillun wii pegciiqsiken, Israel-aaq? Qaillun wii cakevkenak uniciiqsia? Wiinga-qaa piunrirciiqamken elpet Admah pillrucimtun, wall'u caliaqeciqamken Zeboiim-aaq pillrucimtun? Ircaquma pivkarngaitaanga! Kenkutka elpenun tuknissiyaagtuq.

9Anucimirqecetaarngaitamken qenertellma nalliini; Wiinga Israel-aaq piunrinqiggngaitaqa. Wiinga Agayutnguama yuunginarauvkenii-llu. Wiinga, Tanqilriami, nayuramken. Wiinga taingaitua elpenun qenerrlua.

10“Yum'a maligciiqaatnga uirranikuma yugtutulim uirranilauciitun ingluni. Taiciqut cukangnaqluteng wangnun kanaknermek.

11Egypt-aamek taiciqut, yaqulegtun cukataluteng, Assyria-mek-llu, kanguruacuartun. Wiinga ataam ut'ruciiqanka enaitnun. Wiinga, Ataneq, qanertua.”

Israel-aankuk Judah-llu Pinarqelriarunimallrak

12Ataneq qanertuq, “Israel-aam yuin kassugutaatnga iqluqutetgun piciunrilngurteggun-llu, Judah-m-llu yui taqeksaunateng ingluliqu'rtut wangnun, piciulriamun tanqilriamun-llu Agayutmun.

Hosea 12

1Ca tamarmi Israel-aam yuin caliarat unuakumek ayagluteng unullranun atuunrituq navguutnguluni-llu. Piciunritleq calluayaraq-llu amllerriinarluni akuliitni. Akqutnek taqutelartut Assyria-rmiunun kiputellgutek'laraat-llu Egypt-aaq.”

2Ataneq picetaaruyutekangqertuq Judah-m yuinun; anucimirqecetaaqataraa-llu Israel-aaq yuin ayuquciat pitekluku. Akinaurciqai caliallrat pitekluku.

3Ciuliarata Jacob-aam callullrua malrini Esau aanamek eneliarani uitatuumarmek; Jacob-aam angliriami, callullrua Agayun —

4callullruuq an'gilamek cirlakluku-llu. Aluviliullruuq atawaqaasqesqelluni-llu. Bethel-aami-llu Agayutem ullallrua ciuliarput Jacob-aaq qanellgutekluku-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Una Atanrullruuq Agayun Artuqailnguq —Ataneq aterkun tuaggun ciktaarvikumalararkauguk.

6Taumek watua, Jacob-aam kinguvrini, ukveqiciu Agayutsi elliinun-llu uterrluci. Piciuluci pitalqeggluci-llu, utaqaluci-llu nerinisngialliqevkenaci Agayutevci calillerkaanek.

Ilatai Qanellrin Cuqyutmek

7Ataneq qanertuq, “Israel-aam yui iqlungartut Canaan-aarmiucetun; teglegiyunqelarait ellmeggnek kiputellriit uqamaltassiarcuutetgun piciunrilngurteggun.

8Qanlartut, ‘Wangkuta tukuurtukut, caucingluta amllernek. Kina-llu qanerciiganani piciunrilngurkun tukuurtellruniluta.‘

9Taug̃aam wii, Ataneq Agayutevceñi anucestellerci Egypt-aamek, ataam uitavkalangeciqamci pelatekani, kinreskiini pillrucirpecetun kinreskiini nunami pilallrucirpecetun.

10“Qalarutellruanka prophet-aat nasvilluki-llu amllernek, prophet-aatgun-llu yuunka aarcirtuutnek cikillruanka.

11Taug̃ken cali agayutnguat agayuvikelarait Gilead-aami, tamakut-llu agayuvikestait tuquciqut. Angucalunek tuqutarkanek elliilartut Gilgal-aami, taumek ekuaviit tamakut teggalqutun qalliqellriatun ayuqliriciqut catailngurni carr'ilqami.”

12Ciuliarput Jacob-aaq qimallruuq Mesopotamia-mun, tuani-llu, nuliangellerkani pitekluku, calicitellrua alla angun qaunqelluki-llu qusngii.

13Ataneq ayagcecillruuq prophet-aamek anautestekaatnek Israel-aam yui teguarullratnek Egypt-aami aulukesqelluki-llu.

14Israel-aam yuin Ataneqqatlilriatun pitaluku qenercetellruat; tuqutaunarqut picurlautait pitekluki. Atanrata anucimirqecetaarciqai kasngunarqellriamek ellminun pillrat pitekluku.

Hosea 13

Nangneq Cuqcimallrat Israel-aat

1Ciuqvani avani, Ephraim-aam ilakelriartai qanraqata, allat ilakellriari Israel-aam alingelartut; Ephraim-aaq qigcikngamegteggu. Taug̃aam yuut assiilngillruut agayulallermegteggun Baal-amun, man'a-llu pitekluku tuquarkaugut.

2Taug̃ken cali assiilnginriqsaunateng cavignek agayutngualillermegteggun agayularvigkameggnek — agayutnguanek qerrirlinek, qaillun ayuqucirkait taqumaluteng yuum umyuangutiikun, piliaqumaluteng-llu yuum unataikun. Tua-i-llu qanerluteng, “Elliivikiciki ekuagarkanek!” Qaillun piluni kia cingaryartaki tamakut agayutnguat — agayutnguat angucalutun kuluvagtun elucilget!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Taumek ukut yuut catairuciiqut unuakum taituatun, yukutartun catairutellriatun eruciatun. Carangllugtun cali tengeskiitun mukaarkanek carangllui riyaram natranek, puyirviim-llu cali aruviitun.

4Ataneq qanertuq, “Wiinga Atanruunga Agayutsi, anutestellerci Egypt-aamek. Allamek Agayutaituci wangnek taug̃aam. Wiinga kiima anirturtekarpecia.

5Wiinga aulukellruamci mertailngurmi kinreskiini, qaug̃yarrlainarmi nunami.

6Taug̃aam itlerpeceñi nunakegtaarmun, aqsinguci kainrirluci-llu, tua-i-llu umyuarci quyigiluni nalluyagullua-llu.

7Taumek wiinga curukarciqamci yugtutulitun. Kukupalegtun kuskarpagtun nayurciqamci tumkarpeceñi.

8Curukarciqamci taqukatun piyagaminek paqricilriatun, ullirciiqamci-llu. Yugtutulitun nerciqamci tuani, allgurciqamci-llu caunrirluci ungungssit yuilqurmiutaat pilauciicetun.

9“Wiinga piunrirciqamci, Israel-aam yuini! Kia tua-llu tuani ikayurciqaci?

10Apelcillruuci angayuqamek ciuliqagteñek-llu, taug̃aam qaillun taukut anirturciqatgu angayuqauvik?

11Qenertellma nalliini cikillruamci angayuqanek, eq'uqertellemni-llu tegullruanka.

12“Israel-aam assiilngua pinarqutii-llu igausngauq, igausngaviit-llu pengegnailngurmi qemangqaluteng.

13Israel-aaq cikiumayaaquq unguvallerkamek, taug̃aam usviicetacini aturluku ciuniunritaa — mikelngurtun yuurteqatalriatun, aanami eneliagkenek anyuumiilngurtun.

14Anirturngaitanka ukut yuut tuqumalriit nuniitnek, wall'u anirturngaunaki pinianek tuqum. Taiski naulluuteten, tuqu! Taisgu piunririyaran, tuqumalriit nunakestiita! Naklekenqiggngairutanka ukut yuut.

15Israel-aaq nauluaqangraan naunerrlugtun, Taivkariciqua calaramek puqlanilriamek anuqmek mertailngurmek kingunelegmek, kinerceciiqai ulevlait elakait-llu. Piunrirciqai tamalkuita piksunarqellriit.

16Anucimirqecetaarnarquq Samaria-q inglulitellra wangnun pitekluku. Yui tuquciqut anguyagmi; mikelnguyagaat piqertuarucimaciqut nunamun, qingalriit-llu arnat ullirqumaluteng.”

Hosea 14

Hosea-m Takumcucarautii Israel-aamun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Uterci Atanermun Agayutevceñun, Israel-aam yuini. Assiilngurpeci paallacalkarcetaaci paallagtelluci-llu.

2Uterci Atanermun, una-llu piicaun elliinun elliitngukili elpeceñek: “Aug̃'arki tamalkuita assiilnguput piicauteput-llu ciuniurluku, wangkuta-llu nanrarciqamteggen akqillrucimcetun.

3Assyria-m watqapik anirturngaitaakut, anguyagcuutet-llu kuunit cayairturciigataitkut. Qanenqiggngaitukut watqapik agayutnguamteñun Agayutekniluki. Ataneq, naklek'laraten yuut allamek cauvigkailnguut.”

Atanrem Akqaa Israel-aaq Nutaramek Unguvallerkaanek

4Ataneq qanertuq, “Wiinga ut'ruciiqanka yuunka wangnun. Kenkeciqanka ircaqumkun tamalkirrlua; qenngutenriranka.

5Ayuqeciqua Israel-aam yuinun ellallugtun kinertellriami nunami. Ikirrluteng naugiciqut naucetaaqegtaartun; pekngaunateng acilqungqerciqut napaitun Lebanon-aam.

6Nalavkenateng naugaariciqut, tangssunaqluteng-llu olive-aat napaicetun. Narnirqeciqut cedar-aatun napaitun Lebanon-aam.

7Ataam uitaciqut aulukutma aciani. Nauceciiciqut mukaarkanek naugiluteng-llu wine-arkat atsaita naucetaarviicetun. Niitnauciqut wine-aatun Lebanon-aam.

8Israel-aam yui agayutngualiunqiggngaituq; Piicautait kiuciqanka aulukluki-llu. Kevraartutun uqisvigkirciqanka; tamalkurmeng atawaqautaita wiinga kangilquqaatnga.”

Iquklitellra

9Kinkut imkut umyuartulriit taringlitki wani igausngalriit, ciuniuqilitki-llu ircaqumeggnun. Atanrem piciryarai piciugut, ellualriit-llu yuut maliggluki yuulartut, taug̃aam assiilngiumalriit paallacalkaraluteng paallalartut nallungualaamegteki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Joel

Joel 1

1Atanrem man'a qanelqaa Joel-aamun Pethuel-aam qetunraanun.

Yuut Qivrukait Naucetaat Piunriumallrat

2Murilkici, ak'alla'arni yugni; tamarpeci-llu Judah-melngurni, niicugnici. Waten-qaa ayuqellria piqaqsaituq nallevceñi wall'u ciuliarpeci nalliini?

3Irniarpeceñun qanrutkiciu; irniarpeci-llu irniameggnun qanrutkeciqaat, ellaita-llu kinguverkameggnun qanrutekniarait.

4Quyurmeng amlleqapigtellriit petgertayulit kinguqliqu'urluteng mit'ellruut naucetaanun; ciuqlirmeng ilakuarit, kinguqliita ner'aqluki.

5Tupagluci aluviliurci, taangaryulriani; qiaci, wine-amek mer'ayulriani; tua-i-wa wine-arkat atsat piunriumiita.

6Petgertayulirugaat anguyagaat nunavut; piniqapigtut amllessiyaagameng-llu naaqesciiganateng; keggutait ipegtaluteng yugtutulim keggutaitun.

7Piunrirait wine-arkat napayagait tamualuki-llu figs-aanek naugitulit napat. Qeltairluki napat avayait qat'riviatnun.

8Qiaci, yugni, nasaurlurtun qivrulriatun tuqulriamek angutmek uikaqsaaqellerminek.

9Mukaarkartaituq wine-amek-llu elliitekanek Agayuvigpagmun; agayulirtet-llu tuquillertun ayuqut elliitekailameng Atanermun.

10Naucetaarviit naulriartaitqapigtut; nuna tuquillertun angniituq mukaarkat piunriumiita wine-arkat-llu atsat kinerluteng, olive-aat-llu napait kinerluki nalaluteng.

11Angniici, nauceciiyurteñi; qiaci, wine-arkanek napanek aulukilriani, tua-i-wa mukaarkat, barley-t, allat-llu tamarmeng naucetaat piunriumiita.

12Nauviit wine-arkat figs-aat-llu napait nalaut; tamarmeng-llu napat atsangtulit nalaluteng kinerluki. Yuut-llu angnirciigaliluteng.

13Agayulirteñi, ekuavigmi-llu kevgiulriani, missuullernek all'uci qiaci! Agayuvigpagmun iterluci unugpak aluviliurci yuarnayulriatun! Tua-i-wa mukaarkartailan wine-arkartaunani-llu elliitekarpeceñek Agayutevceñun.

14Alerquigici yagyaraq atuusqelluku; quyurtesqelluki-llu! Quyurrluki ciuliqagtet tamalkuita-llu Judah-m yui Agayuvigpiinun Atanrem Agayutevci tuani-llu elliinun qayagaci!

15Atanrem ernerkiuraa canimelliuq, erneq tauna Artuqailnguum piunririllerkaa. Alingnarqellriaruqatartuq tauna erneq!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Casciiganata tangvagaput naucetaaput piunriumallratni. Angnirnarqellriartairutuq Agayuvigpii Agayutemta.

17Kinertellriim nunam naucetaarkat nalavkarai. Mukaarkanek qemagtarkartailan, qemagciviit camek imaunateng imlartut.

18Kuluviit neplirtut nangteqluteng kaigluteng neqkailameng marami; katngiit-llu qusngit nangteqmiluteng.

19Qayagauramken, Ataneq, marat napat-llu kinraki, tuarpiaq kenrem ekuallrukai.

20Ungungssiaraunge'rmeng-llu qayagauraatgen, tua-i-wa kuiggaaraat kinrata.

Joel 2

Petgertayulit Aarcirtuutngullrat AtanremErnerkiuraanun

1Cupu'uryaraq cupiciu; elpengcariluci Zion-aami, Agayutem kencignarqellriami penguani. Uuleggluci, Judah-m yuini! Atanrem ernerkiuraa tekitniarartuq.

2Erneq tauna tan'gerceciiquq, amirlirluni tan'gercetqapiggluni! Petgertayulirugaat agiirtut tan'gerem nalilauciatun ingrit. Tuaten ayuqellriartangqeqsaituq kinguakun-llu ayuqengengaunani.

3Kenertun nerait naunraat. Ciunrat Eden-aam naucetaarviatun ayuqsaaquq, kingunrat tau͡gken naumalriartailngurtun qau͡gyatun ayuqluni. Ca-llu tamakunek qimagciiganani.

4Tamakut kuunitun ayuqut; pangalegaqluteng anguyagcuutetun kuunitun.

5Qeckaraqameng ingrit kangritni, nepengqelartut akalrialegtun ekumassuutetun; neplirluteng-llu kinertellriatun canegtun ekuakaitun. Anguyagterugartun anguyakatalriatun caniqliqu'urluteng upingaluteng.

6Tekitniaraata yuut alingem tutai; kegginait qak'iqerrluteng.

7Anguyagtun curugtut; anguyagtetun-llu qacarnerteggun mayurluteng. Ciunerteng ciuneqluku ayagtu'rtut tamarmeng caqircuunateng tumemeggnek.

8Agtullagateksaunateng-llu. Quyurmeng inglumeng caskuita akuliitgun curulartut, cam-llu arulairtesciiganaki.

9Nunarpak curularaat; qacarnerikun mayulartut; enenun mayuraluteng teglengalriatun-llu egalerteggun itraqluteng.

10Ciutmurtellratni nuna arulauq qilak-llu uuleggluni. Akerta iraluq-llu tan'gerilutek, agyat-llu tanqiirulluteng.

11Atanrem erinii tukniluni anguyagteñi alerqurai. Tamakut anguyagtai niisngalriit elliinun amlleqapigtut pinilriaruluteng-llu. Atanrem ernerkiuraa ucurnarquq alingnarqelriaruluni-llu cakneq! Kina-kiq anagniarta?

Qayagaurun Umyualinqigtesqelluki

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Ataneq qanertuq, “Watua wani-wa, cumiggluci umyualinqigci uterrluci-llu wangnun aluviliurluci yagluci-llu nereksaunaci.

13Ircaqurpeciuggun umyuarniullerci alaiceciu angniitellerpeciuggun; aturarpeceñek allgurillerci catngunrilan.” Uterci Atanermun Agayutevceñun. Takumcutartuq naklegtarluni-llu; nerinisngialliqsuituq akqutkellni-llu pinriceñayuunaku; aug̃'aricillerkani upingarrlainalaraa anucimirqecetaarillerkami.

14Nallunarquq Ataneq Agayutsi umyualinqigciiqelliuq atawaqertelluci-llu naucetaaci amlleqapiggluki nauvkarluki. Nutaan elliitekangevkarluci elliinun mukaarkanek wine-amek-llu.

15Cupu'uryaraq cupiciu Ingrim Zion-aam qainganek; alerquiluci yagyaraq atuusqelluku quyurtesqelluki-llu!

16Quyurciki yuut; Yuut quyurrluki; upluki menuircarluteng agayullerkaatnun; ak'allaraat yuut tailluki; quyurrluki mikelnguut mikelnguyagaat-llu. Kassuutnerraraungraata-llu enaitnek taigarkaugut.

17Agayulirtet kevgiulriit Atanermun akuliigni ekuaviim Agayuvigpagmun-llu iteryaram, aluviliurluteng piicakilit waten: “Ataneq, yut'en takumcukiki. Allanun atanruvignun caunrilkevkaryaqunakut temciarautekluta-llu qanerluteng, ‘Nauwa Agayutsi?’”

Agayutem Nuna Ataam Naungigivkaraa

18Atanrem-llu umyuarniurutkaa nunautni; yun'i takumcukai.

19Atanrem-llu kiugai qanerluni, “Waniwa cikiqataramci mukaarkanek, wine-amek, olive-aat-llu uquatnek, elpeci-llu camirciiquci. Allat atanruviit caunrillekngairuciiqaiceci.

20Aug̃'arciqanka anguyagtet negeqvamek tekitellret, ilait ayagtelluki kinertellriamun nunamun. Ciuqliit ayagceciiqanka Dead Sea-mun imarpigmun, kinguqliit-llu imarpigmun Mediterranean-aamun. Temait tuqumalriit tep'ngeciqut. Piunrirciqanka elpeceñun pillrat pitekluki.

21“Naucetaarvigni, alingenrici, taug̃aam nunaniryugci angnirluci-llu tua-i-wa Atanrem caliari elpeceñun pitekluki.

22Ungungssiarni, alingenrici. Carr'ilqat cungagiut; napat atsameggnek atsangut, figs-aat-llu wine-arkat-llu atsat amlleqapiggluteng.

23“Angnirci, Zion-aam yuini, nunaniryugci umyuaqluki Atanrem caliallri elpeceñun. Cikillruaci pitalqellriamek ellalluanek uksuarem; ellarvagtelluku uksumi cali-llu up'nerkami ciungani pilauciatun.

24Mukaarkanek carangllluirivik imartuciquq mukaarkanek; Assigtat-llu mecuiriviit caniatni uryurciqut wine-amek olive-aat-llu uquatnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Cagmarilci ataam uterceciiqanka allrakuni petgertayulit naucetaaci nerellrit. Wanguuq ayagcecilleq taukunek anguyalrianek elpeceñun.

26Nutaan neqkalirciquci camirciiquci-llu. Nanrarciqerci-llu Ataneq Agayutsi, irr'inarqelriatgun aulukestessi. Wiinga yuunka caunrilkumanqiggngaitut.

27Israel-aam yuini, nallunrirciqerci wangnun nayuucirci wiinga-llu Ataneq Agayutnguciqa elpeceñun allamek-llu pitailucia. Wiinga yuunka caunrilkumanqiggngaitut."

Atanrem Ernerkiuraa

28"Kinguqvaarni anerneqa tuc'eciiqaqa yugnun tamalkuitnun: qetunraci panici-llu qalarutkeciqaat qaneryaraqa; ciulirneci-llu qavangurtularciqut, ayagyuarpeceñun-llu cat alaircimalarciqut.

29Taum nalliini Anerneqa tuc'eciiqaqa pistenḡungraata, arnaungraata angutngungraata-llu.

30"Aarcirtuutai erenrem taum alairceciiqanka qilagmi nunami-llu; yuut tuqurquciiqut, ekurpagalriit-wa cali, amirliraqluni-llu puyumek.

31Akerta tan'gericiquq, iraluq-llu kaviriluni augtun Atanrem irranarqelria alingnarqelria-llu ernerkiuraa tekipailgan.

32Tau͡ḡaam tamarmeng kaigalriit Atanermun ikayuusqelluteng anirtuumaciqut. Ataneq qanellruciatun, 'Ilait Jerusalem-aami anagciqut; cucukellrenka wii piunrirngaitut.'"

Joel 3

Agayutem Cuqciiqai Atanruviit

1Ataneq qanertuq, "Taukuni ernerni ataam tukuurceciiqagka Judah Jerusalem-aaq-llu.

2Quyurciiqanka atanruviit tamalkuita ayaulluki-llu Kuignayugmun Cuqciyaramun. Tuani cuqciiqanka yumnun caliaqellrit tamalkuita pitekluki. Cekavtevkallruit Israel-aam yui nunanun allanun, avegluku-llu Israel-aaq, nunauteka.

3Nall'arcetaariluteng nallunaillruat kitumun teguat pikarkauciitnek. Tun'illruut tan'gaurlurnek nasaurlurnek-llu pistekaurrluki akiliutekameggnek akissunun wine-anun-llu.

4"Qaillun pingnaqsecia, Tyre-aq, Sidon-aaq, tamarpet-llu Philistia? Camek-qaa pillemnek akinaungnaqerpecia? Tuaten pikuvci, cukamek akinaurciqamci!

5Tegullruaci qerrirlit akiutenka suulutaat-llu ayaulluki-llu akitulriit tukuutenka agayuvigpeceñun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Jerusalem-aam Judah-m-llu yui teguluki ayautellruaci nuniitnek yaaqvanun Greek-aanun-llu tunluki.

7Waniwa wiinga anuteqataranka kiputestekellritnek. Tuaten elpeci ellaitnun pillrucirpecetun wiinga-llu tuaten piciqamci.

8Qetunraci panici-llu tuneniaqevkarciqanka Judah-m yuinun; ellaita tuneniarait yaaqvanelngurnun Sabean-aanun. Wiinga, Ataneq waten qanertua.

9“Atanruviit waten qanruski: ‘Anguyallerkarpeceñun upci; anguyagteci qayagaurciki; quyurciki tamalkuita anguyagceci ayagluci-llu!

10Nunamek itumcissuutevceñek nuussirpalici naunrarnek-llu kepurissuutet uluaci kapuuciluki. Pinialeng'e'rmeng anguyalrianun ilautnarqai.

11Cukamek tailuci, avaqlimteñi atanruvigni, kuignayugmun quyurci.’” Ataneq, anguyagteten atrarteski curugyartuusqelluki ukut!

12“Atanruviit upnarqai tailuteng-llu Kuignayugmun Cuqciyaramun. Tuani wiinga, Ataneq, aqumeciqua cuqnaluki avaqliput atanruviit.

13Assiitqapigtellriaruut; kepurciki kepurilriatun mukaarkanek quyurciyaram nalliini; passilluki wine-arkat atsat passicimalauciicetun passicivigni imartulriani wine-aq uryurvianun.”

14Tiissitsaat amlleqapiaraat uitaut Kuignayuani Cuqciyaram. Tuani Atanrem ernerkiuraa ukaqvaggun tekiciiquq.

15Akerta iraluq-llu tan'geriuk, agyat-llu tanqiirulluteng.

Atanrem Atawaqerceciiqai Yun'i

16Ataneq neptulriamek eriniaguq Ingrimek Zion-aamek; erinii kallugtun taiguq Jerusalem-aamek; nuna qilak-llu qiivuk. Tau͡ğaam elliin yun'i camun pivkarngaitai.

17“Nutaan, Israel-aam yuini, nallunrirciqerci wiinga Atanruciqa Agayutsi. Wiinga uitavikaqa Zion-aaq, kencignarqellria qemiqa! Jerusalem-aaq kencignarqellriaruluni nunarpauciquq; allanret yuut cirlakenqiggngaitaat.

18Tamatum nalliini ingrit patumaciqut wine-arkanek naucetaarvignek, qemit-llu tamarmeng kuluvagtangqerciqut; Judah-rmiut-llu mermek enuqisngaunateng. Kuik qurrlurciquq Agayuvigpiinek Atanrem merqelluku Kuignayuk Acacia.

19“Egypt-aaq kinernerurciiquq, Edom-aaq-llu nunakarniirulluni, tua-i-wa anguyallruatgu Judah tuqurqelluki pinarqutailnguut yuut.

20-21Wii akinauruciiqanka tuqurqumallret; uitasngaitanka pinarqutelget. Tau͡ğaam Judah Jerusalem-aaq-llu yuirusngaituk akwarpak, wiinga-llu, Ataneq, uitaciqua Ingrimi Zion-aami.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Amos

Amos 1

1Makut qaneryaraqai Amos-aam, qusngiliurteŋ̄guluni nunarrarnek Tekoa-mek kingunerluni. Allrakuk malruk nunam pektellran ciungani, Uzziah angayuqrullrani Judah-mi Jeroboam-aaq-llu, Jehoash-aam qetunraa, angayuqruluni Israel-aami, Atanrem nasvitellrua Amos-aaq tamalkuitnek makunek Israel-aam ayuqucianek.

2Amos-aaq qanertuq, “Ataneq uirraniuq Ingrimek Zion-aamek; erinii kallilriatun tailuni Jerusalem-aamek. Naugitulit nunat kinrai, can'get-llu Ingrimi Carmel-aami nalaluteng.”

Agayutem Cuqyutii Israel-aam Avaqliinun

Syria

3Ataneq qanertuq, “Damascus-aam yui assiilnginqigtaallruut, man'a-llu pitekluku pinritevkenaki anucimirqecetaarciqanka. Aulukellruit Gilead-aam yui anagulluki mulngakevkenaki.

4Taumek kenermek igceciciqua Angayuqam Hazael-aam atanruvigmun piliallranun, ekuavkarciqanka-llu cayailkutai Angayuqam Benhadad-aam.

5Navgurciqanka ikirtuqai nunarpiim Damascus-aam, aug̃'arluki-llu uitalriit Aven-aam Kuignayuani, Betheden-aam-llu atanirturtii. Syria-m-llu yui ayaucimaciqut itertauluteng Kir-am nuniinun.”

Philistia

6Ataneq qanertuq, “Gaza-m yui assiilnginqigtaalartut, man'a-llu pitekluku pinritevkenaki anucimirqecetaarciqanka. Tua-i-wa ayautellruitki tamalkuita atanruviim yui Edom-aamun-llu tunluki.

7Taumek igceciciqua kenermek Gaza-m qacarnerinun ekuavkarluki-llu cayailkutai.

8Aug̃'arciqanka nunarpiim Ashdod-aam Ashkelon-aam-llu atanirturtai. Anucimirqecetaarciqaqa nunarpak Ekron-aaq, tamarmeng-llu Philistine-at un'gartellret tuquciqut.”

Tyre-aq

9Ataneq qanertuq, “Tyre-am yui assiilnginqigtaalartut, man'a-llu pitekluku pinritevkenaki anucimirqecetaarciqanka. Ayautellruit tamalkuita atanruviim yui nuniitnek ayagtelluki Edom-aamun, cakaarluku atunem akquyuteklerteng yugnikutarkauluteng.

10Taumek igceciciqua kenermek Tyre-am nunarpiin qacarnerinun cayailkutai-llu ekuavkarluki.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Edom-aaq

11Ataneq qanertuq, “Edom-aam yui assiilnginqigtaalartut, man'a-llu pitekluku pinritevkenaki anucimirqecetaarciqanka. Yuallruit tungelquteng, Israelite-at, takumcuksukellrunritait-llu. Qenertellrat engelaunani, qenertenriyuunateng-llu.

12Taumek igceciciqua kenermek nunarpagmun Teman-aamun ekuavkarluki-llu cayailkutai Bozrah-m.”

Ammon-aaq

13Ataneq qanertuq, “Ammon-aam yui assiilnginqigtaalartut, man'a pitekluku pinritevkenaki anucimirqecetaarciqanka. Anguyagaqameng nunauteteng ilangnaqluku arnat qingalriit aqsait ullirtelallruit Gilead-aami.

14Taumek igceciciqua kenermek nunarpiim Rabbah-m qacarnerinun cauyailkutai-llu ekuavkarluki. Tuani ernermi anguyakuneng qayagpagaciqut, anguyallrat-llu tukniciquq ellarayagtun tuknilriatun ayuqluni.

15Angayuqrat atanerruari-llu ayagcecimaciqut nunameggnek.”

Amos 2

Moab-aq

1Ataneq qanertuq, “Moab-am yui assiilnginqigtaalartut, man'a pitekluku pinritevkenaki anucimirqecetaarciqanka. Qigcikevkenaki angayuqran Edom-aam enri ekuavkallruit qamllerurrluki.

2Kenermek igceciciqua Moab-am nuniinun ekuavkarluki-llu cayailkutai Kerioth-aam. Moab-am yui tuquciqut niiskengaqluku anguyiim nepii, anguyagtet qayagpagalluteng cupu'uryarat-llu neplirluteng.

3Tuquciiqaqa atanirturtii Moab-am tamalkuita-llu ciuliqagtai nunam.”

Judah

4Ataneq qanertuq, “Judah-m yui assiilnginqigtaalartut, man'a pitekluku pinritevkenaki anucimirqecetaarciqanka. Caukenritait elitnaurutenka alerquutenka-llu aturpek'naki. Iqlutmurucimiimeng agayutnguatgun ciuliameng kevgiullritgun.

5Taumek kenermek igceciciqua Judah-mun ekuavkarluki-llu Jerusalem-aam cayailkutai.”

Agayutem Cuqyutii Israel-aamun

6Ataneq qanertuq, “Israel-aam yui assiilnginqigtaalartut, man'a-llu pitekluku pinritevkenaki anucimirqecetaarciqanka. Canganarqutailnguut yuut akilicisciigalnguut akiilngumeggnek tunlarait teguarurrluki, arrsaulriit akilirisciiganateng aluilitaungraagnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Tutmautaqluki pinialnguut casciigalnguut-llu, arrsaulriit-llu cingqaquaqluki tumemeggnek. Angun atani-llu akusrarutekilartuk ataucimek arnamek pisteḿek, menulirluku tanqilria atqa.

8Agayularvigni tamalkuitni yuut qavalartut curirluteng aturanek tegulallermeggnek arrsaulrianek akiilnguirciigacailkutkevkarluki. Agayuvigpiini-llu Agayutmeng mer'aqluteng wine-amek tegullermeggnek ellmeggnun akinek akiilngulegnek.

9"Tau͡gken cali, yumni, elpeci pitekluci piunrirteqapigtellruanka Ammorite-at sugtutalriit cedar-aatun napatun, pinirtaluteng-llu napatun oak-atun.

10Anutellruamci Egypt-aamek, ciuliqaggluci-llu yuilqukun allrakuni yuinaagni malrugni (40), cikirluci-llu Ammorite-at nuniitnek elpeceñun pikesqelluku.

11Cucukellruanka qetunrarpeci ilait prophet-aarusqelluki, ayagyuarpeci-llu ilait nazirite-ausqelluki. Man'a-qaa piciunrituq, Israel-aam yuini? Wiinga, Ataneq, qanertua.

12Elpeci tau͡gaam nazirite-at wine-amek mercet'laraci, prophet-aat-llu qanerkiurutemnek qanresqeksaunaki.

13Taumek watua passiciiqamci nunamun, yuuniaraciquci-llu ikamracuaraagtun akalrialegtun ucialriatun mukaarkanek.

14Uqilaliunge'rmeng anagngaitut; pinilriit-llu angutet piniaruciiqut, anguyagtet-llu unguvateng anirturciigaciiqait.

15Pitgaqustet cirlakumaciqut, uqilalit anagngaitut, angutet-llu kuunini ugingalriit anagngaunateng unguvarmeng.

16Tuani ernermi anguyagtet alingilqukacagaita caskuteng peggluki qimagciqut." Ataneq qanertut.

Amos 3

1Israel-aam yuini, niiciu una qaneryaraq Atanrem qanrutkellra elpeci piluci, tamaq'apiarpeci anutellmini Egypt-aamek.

2"Tamalkuitni nunam yugugaini elpeci kiivci nallunritellruamci; taumek tamalkuita assiilnguci pitekluki anucimirqecetaarciqkemci."

Prophet-aam Caliara

3Angutek-qaa malruk egilrallgutkeciquk, nani pairutlerkamegnek picirkiurraarpek'natek?

4Yugtutuli-qaa uirranilartuq napani pitarkaminek nalaqupailegmi? Yugtutulim-llu-qaa piyagaa uirranilartuq igteḿini camek pipailegmi?

5Yaqulek-qaa naptelartuq kapkaanamun neqcailengraan? Kapkaanaak-llu-qaa kegglartuk cam kegqercepailgatek?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Cupu'uryaraq-qaa qalriayugngauq nunarpagni yuut alingevkarpek'naki? Pillugnarqellria-qaa nunarpagnun tut'elartuq Atanrem pivkarpailgani?

7Ilumun Artuqailnguq Quyigtatailnguq Ataneq camek piyuituq piarkani nasvagpailegmiu pisteñinun, prophet-aanun.

8Yugtutuli uirranikan, kina alingenriciiqa? Ataneq Agayun qanqan, kia qanellra qanrutkenricartau?

Samaria-m Aarnarqellria Ciunerkaa

9Qanruciki uitalriit angayuqat enaitni Egypt-aami Ashdod-aami-llu: "Quyurci pengunun Samaria-m avatiinelngurnun tangerrluki-llu angelriit uitacurlagnarqellriit inerciigalliqellriit-llu caliarit."

10Ataneq qanertuq, "Ukut yuut eneteng imilarait tegullermeggnek picirkartuyartellermegteggun nangcillermegteggun-llu. Piciuluteng yuullerkarteng nalluat.

11Tua-i-llu inglukestiita nuniit kassuguciiqaa, cayailkutait-llu navgurluki, enait-llu uayarluki."

12Ataneq qanertuq, "Qusngiliurta nalaqut'lauciatun irugnek kiingan wall'u qusngim ciutiinek yugtutulim nerrellranek, tuaten-llu carraat uitaqerciqut Samaria-m yui, watua taklalriit aqumlleqegtarameggni.

13Niicugnirraarluci, aarcirturciki Jacob-aam kinguvri," qanertuq Artuqailnguq QuyigtatailnguqAtaneq.

14"Tuani ernermi anucimirqecetaaqumki Israel-aam yui assiilnguit pitekluki, Bethel-aami ekuaviit piunrirciqanka. Kangirait tamarmeng ekuaviit navgumaciqut nunamun igtaqluteng.

15Piunrirciqanka-llu uksumi enet atutukait kiagmi-llu cali enet atutukait. Enet tangnircaumalriit tugkarnek imciqut; tamarmeng enerpiit piunriumaciqut."

Amos 4

1Niicugniciu una, Samaria-m arnaini, uquringlalriani neqkegcaumalriatun Bashan-aam kuluvaitun, pinialngurnek aulukicurlagalriani, nanglluki arrsaulriit, uici-llu kiikirturaqluki taangarkarpeceñek taitesqelluci!

2Quyigtatailnguq Artuqailnguq Ataneq tanqilriaruciatun, akqillruuq, "Erenret tekiciqut ayaucimallerkarci negcigteggun qamurluci; tamarpeci ayuqeciquci neqtun manam cangtaatun.

3Qamurciqaiceci canimellratnun qacarnerem navenrin elatmun-llu eggluci."

Israel-aam Elitesciigatellra

4Artuqailnguq Ataneq qanertuq, "Israel-aam yuini, tanqilriamun ayagluci Bethel-aami assiilngiryarturci, uitasciigalkuvci! Gilgal-aamun ayagluci pitacirpecetun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

assiilnguq aturciu! Kiiki-llu taitaqluci ungungssinek elliitekanek unuakut tamalkuita, qulngurutevceñek-llu taitaqluci erenret pingayuurtaqata.

5Kiiki elliitekiciki kelipauteci quyassuutekluki Agayutmun, ucuryaggluci-llu elliilallerpeceñek pisqumallerci anaggluku! Tuaten elpeci piyunqelartuci, Israel-aam yuini.

6“Wanguuq piitnamek tuc'ecilleq tamalkuitnun nunarpagpeceñun, taug̃ken cali elpeci utertellruvkenaci wangnun.

7Ellallircetellrunritaqa naucetaaci ellallugmek nuuqitellratni. Ellallircetellruaqa nunarpagnun atauciinun, allanun pivkarpek'naku. Ellallirtuq ataucimun naucetaarvigmun, alla taug̃ken naucetaarvik kinerluku.

8Meqsuum ugaani pinialiluteng, qavcin nunarpiit yuit ayagyaaqut nunarpagmun mermek nalaqutnayukluteng, taug̃aam tuani cali mermek nuryugciut. Taug̃ken cali elpeci utertellruvkenaci wangnun.

9“Puqlerpalriamek anuqlircetellruaqa naucetaaci kinertelluki. Petgertayulit-llu nerait tamalkuita naucetaarvigpeceñi naumalriit, wine-arkanek-llu atsanek naucetaarvici, figs-aanek olive-aanek-llu naugitulit napat. Taug̃ken cali elpeci utertellrunrituci wangnun.

10“Cangerlagmek-llu elpeceñun ayagcecillruunga ayuqiinek Egypt-aamun pillma. Tuqutellruanka ayagyuaci anguyagkun ayaulluki-llu kuuniuceci. Narumavkallruamci tepsarqellriamek tuqumalriit tepiitnek uitavigpeceñi. Taug̃ken cali elpeci utertellrunrituci wangnun.

11“Ilaci-llu piunrillruanka piunrillrucimtun Sodom-aaq Gomorrah-llu. Ilaci-llu kingunrulriit muragtun ekualriatun ayuqellruut kenermek tegullracetun. Taug̃ken cali elpeci utertellrunrituci wangnun,” qanertuq Ataneq.

12“Taumek, Israel-aam yuini, anucimirqecetaaqataramci. Waten piqataama, upyuciu cuqyutkaqa elpeceñun.”

13Agayutem piliaqellrui ingrit anuqet-llu piurcetaqluki. Umyuani nallunrircet'laraa yugnun; erneq-llu unuurcetaqluku. Piyualartuq qertulriarikun nunam. Wani-wa atra: Ataneq Agayun Artuqailnguq!

Amos 5

Qayagaurun Umyualinqigtesqelluki

1Niicugnicia, Israel-aam yuini, mat'umek tungmagcissuutmek atullemni:

2Ciungani agtuumaksailnguq Israel-aaq iquuq, Nangertenqiggngaunani! Nunami taklauq cakaarumaluni, Kia-llu ikayurluku nangercetenritaa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Artuqailnguq Ataneq qanertuq Israel-aam yuinun, “Nunarpak Israel-aami ayagceciuq tiissitsaanek anguyagteñek, yuinaat-llu talliman tau͡gaam uterrluteng; alla nunarpak ayagceciuq yuinarnek tallimanek, qulen-llu tau͡gaam uterrluteng.”

4Ataneq qanertuq Israel-aam yuinun, “Taikici wangnun, unguvaniartuci.

5Beersheba-mun ayagyaqunaci agayunaluci. Yuaryaqunacia Bethel-aami Bethel-aaq caungailan. Gilgal-aamun ayagyaqunaci yui nunameggnek ancimaarkaungata.”

6Ullagciu Ataneq unguvaniartuci. Ullanrilkuvceñi, atrarciquq kenertun Israel-aam yuinun. Kenrem ekuaciqai Bethel-aam yui, kia-llu imum niptesciigatarkauluku.

7Aarnarqellriamek ciunerkangqertuci, elpeci elluam iqlutun aturtaini, teglegiaqluki-llu yuut piyunarquciitnek!

8Atanrem piliaqellrui agyat, Pleiades-aaq Orion-aaq-llu. Tan'geq tanqigivkalaraa erneq-llu unuurcetaqluku. Qayagaularai imarpiit mer'it nutaan-llu kuvluki nunamun. Atengqertuq Atanermek.

9Piunrircet'larai piningraata asvairqucetuumaita.

10Elpeci yugni eq'ukaci inglulirtai elluanricaram qanlalriit-llu piciurrlainalrianek apqaurvigni.

11Nangcilriaruuci arrsaulrianek teguigaqluki mukaarkautaitnek. Taumek uitangailnguci teggalquni enekegtaarni piliallerpeceñi, merngaunaci-llu wine-amek naucetaarvikegtaaraliallerpeceñek.

12Nallunritaqa arcaqalriaruciat assiilngurpeci cali-llu qavcirqunek inerciigalliqellrucirci. Nangtelaraci ellualriit angutet, assiilngurkun akilircetaqluci, arrsaulriit-llu elluarrluki cuqcimavkaqsaunaki cuqcivigni.

13Taumek nepaunani piunarquq assiitellriim nalliini!

14Piyuumiutekiciu elluam atullerkaa, assiilnguq pivkenaku, unguvaniartuci. Nutaan-llu Atanrem Agayutem Artuqailnguum nayurciqaaci, qanlallerpeciucetun elliinun nayurciqniluci.

15Assiitellria eq'ukluku, piciuyaraq kenekluku, pinritevkenaku-llu elluarrluni cuqciyaraq aturluku apqaurvigni. Aipaagni Atanrem takumcuksuarai uum atanruviim yui cali unguvalriit.

16Taumek Ataneq Artuqailnguq waten qanertuq, “Neplirciqut aluviliurluteng-llu nunarpiit tumyaraitni. Nauceciiyurten̄gungraata ellimerciqait qiatekesqelluki tuqullret, ilagarluki akilirtelluteng qiatekilriit.

17Qialriartangqerciqut tamarmeng wine-arkanek atsanek naucetaarviit. Makut tamarmeng tuaten piarkaugut ullagluci anucimirqecetaaryartuqataamci.” Ataneq qanertuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Assiqatanripaa-lli elpeceñun Atanrem ernerkaanek nerinitellriani! Camek assilriamek erenrem taum piciqaci? Tua-i-wa erneq tauna tan'gercetellriaruciqngan elpeceñun tanqigcetevkenani.

19Ayuqeciquq-llu angucetun qimalriatun yugtutulimek ungungssimek-llu pairkengluni! Wall'u angutetun eneminun utertellermini unatni enemi qacarneranun ayapellrani ciissirpiim kegkiitun!

20Atanrem erenra taiciiquq tan'germek tanqigmek pivkenani; alianarqelriaruciquq, tanqigcetellriartaunani.

21Ataneq qanertuq, “Wiinga eq'ukanka nerevkariyaraci; quyurtaaryaraci-llu nunanikevkenaki.

22Elliilang'e'rpeci-llu ekuagarkanek mukaarkanek-llu, ciuniurngaitanka; ciuniurngaunaki-llu ungungssiaraat uqingcarraarluki elliitek'lalci wangnun.

23Atunrirciki neptulriit yuarutet; aturcetaaci niicuumiitanka.

24Tau͡gaam, elluarrluni cuqciyaraq kuigtun qurrlurceciu, elluaryaraq-llu kuigtun kinyuilkiitun.

25“Israel-aam yuini, nauwa allrakuni yuinaagni malrugni (40) ciuliqagtellemni yuilqukun mertailngurkun kaigavikeksaitellrukemci elliivik'laasqellua ungungssinek tuqutarkanek elliitnek-llu.

26Tau͡gaam watua, agayulaavci agayutnguanun Sakkuth-aamun, ataneq agayutsi, Kaiwan-aamun-llu agyamun agayutevceñun, ang'aquagarkaurtaci tamakut agayutnguat

27ayauskumci teguarurtelluci nunamun Damascus-aam yaatiinelngurmun,” qanertuq Ataneq Artuqailnguq.

Amos 6

Israel-aam Piunriumallra

1Nakleng elpeci camek nuuqitevkenaci Zion-aami uitalriani Samaria-melngurni-llu camek alingniurpek'naci uitalriani—elpeci angelriaruluci ciuliqagtaini uum angelriim angayuqauvian Israel-aam, elpeci ikayungcarluteng yuut ullalaq'ngaitni!

2Ayagluci paqciu nunarpak Calneh. Cali-llu ayagci paqluku angelria nunarpii Hamath-aam atrarluci-llu Philistine-at nunarpiitnun Gath-amun. Ukut-qaa nunarpiit utumanrunritut angayuqauviagni Judah-m Israel-aam-llu? Nuniit-qaa angenruuq nunavceñi?

3Ciuniuryuumiitarci erenrem pilluggnarqellriim tekitellerkaa, elpeci tau͡gaam caliarpeciuggun tauna erneq canimellikanircet'lararci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Naklegnarqeciquci elpeci watua elluiluci taklalriani aqumlleqegtaarni, nerluci camirrluci qusngiyagarnek!

5Yuaruciyunqelartuci, David-aam pillratun, tua-i-llu aturcetaatgun aturluki.

6Qantatgun wine-amek mer'alartuci tepkegcaraqluci-llu tepkegcautet assinkacagaitnek, tau͡gken angniiluteksuunaku assiirutellra Israel-aam.

7Taumek elpeci ciumek teguarurciiqellriaci. Nerevkariyaraci anglaniyaraci-llu iqukliciiquq.

8Quyinrulria Ataneq Artuqailnguq aarcirturiuq waten: “Eq'ukaqa pivakellrat Israel-aam yuin; caukenritanka enekegtarait. Nunarpiit imartuuman tunciqaqa inglukestaitnun.”

9Qulnek angutnek uitalriartangqerquni enemi ataucimi, tuquciqut.

10Tuqumalriim-llu tungelqurran, tungmagcillrata caliaqestiin, temii anuciiqa tuaken enemek. Tungelqurran qayagaurciqaa kina imna enemi tuani cali uitalria, “Allamek-qaa aipangqertuten?” Taum yuum kiuciqaa, “Qang'a!” Tungelqurra-llu qanerluni, “Nepaunak! Mulngaksunarqaakut wangkuta qanrutkellerkaanek Atanrem atran.”

11Ataneq alerquikan, enet angelriit mikellriit-llu navguumaciqut ciqumcimaluteng.

12Kuunit-qaa pangalgalartut teggalqut qaingatgun? Kia-qaa imarpik naucetaarvigtun itumtelaraa kuluvagnek qimugcirluni? Elpeci tau͡gken elluarrluni cuqciyaraq tuqunarqellriarurtarci, piciuneq-llu piciunricaraurrluku.

13Elpeci ucuryagtelartuci tegullruniluku nunarraq Lodebar-aq.Qanraqluci ucuryaggluci, “Wangkuta pinilriaruamta Karnaim-aaq teguyugngaarput.”

14Ataneq Artuqailnguq tungaunani qanertuq, “Israel-aam yuini, ayagceciqatartua nunam allam anguyagtainek nunavci tegustekaatnek. Nangciiqaiceci-llu Hamath-aam Kuignayuanek neglirnermi ayagluteng Kuiggaq Arabah-q tekilluku ungalalirnermi.”

Amos 7

Tangrruaq Petgertayulinek

1Tangrruarcetellruanga Quyinrulriim Atanrem. Tuani tangrraqa ellii pilivkarluku petgertayulirugarnek, angayuqam avgutkain can'get kepumallrata kinguaraakun, allat-llu canyagaat naugarrluteng.

2Tangrruamni tangrranka petgertayulinun nerevkarluki cungagcetellriit naumalriit tamalkuita nunami, tua-i-llu wiinga qanertua, “QuyinrulriamiAtaneq, au͡g'ariski yut'en! Qaillun piluteng unguvaciqat? Mikvakaameng pinianateng-llu!”

3Ataneq umyualinqigtuq qanerluni-llu, “Tangellren tuaten pingairutuq.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Tangrruaq Kenermek

4Allami cali tangrruarcetaanga Quyinrulriim Atanrem. Tuani tangrraqa uptellrani anucimirqecetaaqatarluki yun'i kenerkun. Kenrem ekuagaa imarpikayak nunam acianelnguq, nuna-llu cali ekuangluku.

5Tua-llu qanertua, “Uitaqaa, Quyinrulria Ataneq! Qaillun unguvaciqat yut'en? Mikvakaameng pinianateng-llu!”

6Ataneq umyualinqigtenqiqtuq qanerluni-llu, “Una cali pingairutuq.”

Tangrruaq Nakercisuutmek Pelacinagmek

7Atanrem tangrruarcetenqigtaanga. Tuani tangrraqa nangengqavkarluku qacarnerem caniani, piliaqumallrem aturluni nakercissuutmek pelacinagmek, tegumiangqertuq-llu nakercissuutmek pelacinagmek.

8Aptaanga, “Amos-aaq, camek tangercit?” Kiugaqa, “Nakercissuutmek pelacinagmek.” Tua-llu qanertuq, “Aturaqa nasvagluku yum'a qacarnertun nakrialngurtun ayuquciat. Umyualinqigtenqiggngaitua anucimirqecetaaqatallemnek.

9Isaac-aam kinguvrin agayularviit piunriumaciqut. Tanqilriit-llu agayuuviit-llu Israel-aami imenrurciiqut. Angayuqam-llu Jeroboam-aam angayuqrullran kinguvallra arulairceciiqaqa.”

Amos-aankuk Amaziah-llu

10Amaziah-q, Bethel-aam agayulirtii, kalikarmek ayagceciuq Jeroboam-aamun Israel-aat angayuqratnun: “Amos-aam inglulilaraaten yuut akuliitni. Qalartellermikun nuna piunrirceciiqaa.

11Waten qanlartuq: ‘Jeroboam-aaq tuquciquq anguyagkun, Israel-aam-llu yui ayaucimaluteng nunameggnek teguarurrluteng.’”

12Amaziah-m qanrutaa Amos-aaq, “Prophet-aaq usuuq, tuaten pitanariaten! Uterrluten Judah-mun qaneryariuryartua. Akilirtelluten ellaitnun.

13Qaneryariunermek taqi wani Bethel-aami. Una angayuqam agayuvikaa, angayuqauviim yuin tamarmeng agayuvikluku.”

14Amos-aaq kiuguq, “Wiinga prophet-aarunritua akingellerkaqa pitekluku. Qusngiliurteñguunga, figs-aat-llu napaitnek aulukisteñgulua.

15Taûgaam Atanrem tegullruanga qusngiliurteñgullemnek alerqurlua-llu tailua qalarucartuusqelluki Israel-aam yui.

16Taumek niicugni Atanremqanellranek elpenun. Qanrutarpenga taqesqellua qaneryariunermek, qalarutesqevkenaki-llu inglulirluki Israel-aam yui.

17Taumek, Amaziah,Ataneq qanertuq elpenun, ‘Nulian nunarpagni akissuurciiquq, irniaten-llu anguyagkun tuquluteng. Nunauten avgumaciquq

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

allanun-llu cikiutekumaluni, elpet-llu tuquluten agayumanrilnguut nuniitni. Israel-aam-llu yui ilumun ayaucimaciqut nunameggnek teguarurrluteng.'"

Amos 8

Tangrruaq Issratmek Atsanek Imalegmek

1Allamek cali tangrruarcetaanga Quyinrulriim Atanrem. Tuani tangertua issratmek atsanek imalegmek.

2Ataneq aptuq, "Amos, camek tangercit?" Kiugaqa, "Issratmek atsanek imalegmek." Atanrem qanrutaanga, "Iqua tekitaat yum'a Israel-aam yuin. Umyuaqa ciminqiggngaitaqa anucimirqecetaallerkaatnek.

3Tuani ernermi yuarutet atuqait angayuqam eniini tuquillret nepeksaguciiqait. Tuqumalriit temait piciatun tamiini uitaciqut. Egqaqciqait nepailcaarluteng."

Israel-aam Piunrillerkaa

4Niicugniciu una, elpeci tutmaucilalriani nuuqitellrianek piunringnaqluki-llu nunam arrsaulriari.

5Waten qanrut'lartuci elpeceñek, "Nerinisngialliqutekaput tanqilriit erenret iquklitlerkaat mukaarkauteput tunenaluki. Qaku erneq uitayaraq iquklitqatarta, ataam cali tuneniaryalriakut? Nutaan cat akiit ilaluki tunlarniaput, uspernek piciunrilngurnek aturluta, usperissuuteput teglegissuutngurrluki kiputellrianun wangkutnek.

6Tun'ilarniartukut akiilngurnek mukaarkanek akiturrluki. Nalaquskumta-llu arrsaulriamek angutmek akiilnguirciigalngurmek, aluilitaungraagnek akilirisciiganani, kipuciiqerput pistekarkauluku."

7Ataneq Israel-aam Agayutii, ukvernarcariluni waten qanellruuq, "Wiinga nalluyagusngaitanka assiitellriit caliarit.

8Taumek-llu nuna pekciiquq, nunami yuut tamarmeng nanikuaciqut. Nuna tamarmi arulacimaciquq; mayuraqluni atraraqluni-llu Kuigtun Nile-atun.

9Ernermi tuani akerta tevirceciiqaqa erenrem qukallrani nuna-llu tan'gericiquq erenrani. Wiinga, Quyinrulria Ataneq qanertua.

10Anglaniyaraci tungmagciyaraurceciiqanka angnirnarqellriit yuaruteci angniilngurnun nepeksagutelluki. Nuyaci qiurceciiqanka missuullernek-llu aturtelluci, ayuqeciquci-llu angayuqaagtun kiingan irniamegnek tuquillertun. Tauna erneq angniitnaqciquq iquklilluni.

11"Pillerkaq agiirtuq ayagcecillerkaqa piitnamek nunamun. Yuut kaigciqut, tau͡gaam neqkamek pivkenateng. Kaigciqut meqsugluteng-llu niicuumirluteng Atanrem qaneryaraanek. Wiinga, Quyinrulria Ataneqqanertua.

© 2012, American Bible Society.

12Yuut ayagaciqut Dead Sea-mek Mediterranean-aamun uivluteng-llu negeqvamek calaramun. Tamiini yuaraciqsaaqut Atanrem qaneryaraanek, tau͡gaam nalaqusngaitut.

13Tuani ernermi angutet arnat-llu segganqeng'e'rmeng iqularciqut meqsuum ugaani.

14Ukvernarcarilalriit-llu agayutnguarikun Samaria-m, qanerluteng, ‘Dan-am agayutiikun’ wall'u ‘Beersheba-m agayutiikun’, taukut yuut iquciqut makngairulluteng.”

Amos 9

Atanrem Cuqyutai

1Tangrraqa Ataneq nangerngavkarluku ekuaviim caniani, waten-llu picirkiriluni, “Kaugturciki kangrit Agayuvigpiim naparyai tusnganri arulavkarluki. Userqelluki igqaqevkarciki yuut qamiqurritnun. Ilait yuut tuquciiqanka anguyagkun. Kina imna anagngaituq; atauciunge'rmi qimagngaituq.

2Elagluteng ayagyaaqengraata camavet tuqumalriit nuniitnun, teguciqanka. Qilagmun-llu mayuryaaqengraata, atrarciiqanka.

3Iiqata Ingrim Carmel-aam kangranun, yuarciqanka teguluki-llu. Iiqatnga imarpiim terr'anun, wiinga alerqurciqaqa imarpiim ciissirpiikeggesqelluki.

4Inglukestaita-llu ayauskatki teguarurrluki, alerquuciiqanka tuqutesqelluki. Cumigtua piunrirnaluki, ikayurngaunaki.”

5Quyinrulriim Atanrem Artuqailnguum nuna agturaa, nuna-llu pekluni; tamarmeng-llu tamaani uitalriit angniitarkaugut. Ellarpak tamarmi mayulartuq iggluni-llu kuigtun Nile-atun.

6Atanrem eneni piliaqellrua qilagni, nuna-llu qilakucirluku qilagmek. Imarpiit mer'et qayagaularai kuvluki-llu nunamun. Atengqertuq tauna Atanermek!

7Ataneq qanertuq, “Israel-aam yuini, umyuartequtanka yui Ethiopia-m umyuartequtelaucimtun elpeci. Philistine-at taitellruanka Crete-amek Syrian-aat-llu Kir-amek, elpeci taitellrucimtun Egypt-aamek.

8Wiinga, QuyinrulriaAtaneq, murilkaqa una assiilngurtulria angayuqauvik Israel-aaq, piunrirciqaqa-llu nunam qainganek. Tau͡gaam piunrirngaitanka tamalkuita Jacob-aam kinguvri.

9“Alerquiciqua arulalluki-llu Israel-aam yui mukaarkatun katagcissuutem iluanelngurtun. Arulaciiqanka atanruviit akuliitni cakarniilnguut au͡g'arluki.

10Assiilngiumalriit yum'a akunliitni anguyagkun tuqucimaciqut—tamarmeng waten qanlallret, ‘Agayutem camun pivkarngaitaakut.’”

Israel-aam Ataam Elluarillra

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Ataneq qanertuq, “Erneq tekiciquq David-aam angayuqauvianek ataam ayuqucillratun elkarcillerkaqa, mat'um nalliini enetun imllertun ayuqellriaruuq. Tumarciiqanka qacarneri ayuqucillracetun. Napartenqigciiqaqa ak'a imumi ayuqucillra ayuqliutelluku.

12Tua-i-llu Israel-aam yuin cirlakciqaat ilakuarulleq Edom-aam nunii atanruviit-llu ciungani pikellrenka,” qanertuq Ataneq, mat'um piciurcetestekaa.

13“Erenret tekiciqut,” qanertuq Ataneq, “mukaarkat naulallerkaat cukam ugaani quyurcilriit nuqlitelluki, wine-arkat-llu atsat naugaqluteng cukam ugaani wine-alistet nuqlitelluki. Ingrit kuterpagciqut neqnirqellriamek wine-amek, pengutgun-llu qurrlurluni.

14Ut'ruciiqanka yuunka nuniitnun. Napartenqigciiqait imumalriit nunarpiit uitavikluki-llu; nauceciilarciqut wine-arkanek atsanek wine-aitnek-llu mer'aqluku; nauceciilarciqut ner'aqluki-llu nauvkalteng.

15Yuunka elkarciiqanka nunamun cikiuteklemnun, tamaaken-llu ayaucimanqiggngaunateng.” Ataneq Agayutsi tuaten qanellruuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Obadiah

Obadiah 1

1Una tekitellerkiuraqaa Obadiah-m, qanelqelluku Atanrem Quyilriim Edom-aarmiut piluki.

Atanrem Anucimirqecetaarciqaa Edom-aaq

Ataneq ayagcecillruuq qaneryarturtekaminek atanruvignun, maa-i-llu niitellruukut qanellranek Atanrem: “Upci! Anguyagnaurput Edom-aaq!”

2Atanrem Edom-aaq qanrutaa, “Piniaruceciiqamken; yuut-llu tamarmeng caunrilkeciqaatgen.

3Elpenek pivakellerpet ukvertaaten. Nunarpak atanruviin asvailnguq piliaqumiimi teggalqurrlainarmek; enengqerrluten-llu pagaani quleqvani ingrini, taumek elpenek qanrut'lalriaten, ‘Kia-kiq maaken cayuglua atrarrniartanga?’

4Eneliyaaqsartuten yaqulegpiim ungluitun quyigtalriamek, quyigyaaqem ugaani agyat akuliitni uitanganani, wiinga tau͡gaam cayugluten atrarciiqamken.

5“Teglengalriit tegliuryarturaqameng unugmi tegutelartut piukmeggnek tau͡gaam. Yuut-llu quyurciaqameng wine-arkanek, atsanek carrarnek ilakuigurluteng pilartut. Tau͡gaam elpeci inglukestevci uayaaraiceci cairulluci.

6Esau-m kinguvrini, tukuuteci teglegait.

7Ilikelallerpeci iqluurluci ukvertaiceci; ayagtelluci nunavceñek. Yuut-llu uitanqegcillgutkelallerpeci maa-i cirlakellrurrluci. Yugnikestevci-llu nerellgutkelallerpeci kapkainiraiceci; waten qanrutkaqluci, ‘Nau-wa-mi imna usvituluteng pilallrat?’

8“Tuani ernermi anucimirqecetaaqumku Edom-aaq, piunrirciqanka usvitulriit angutait umyuartusciigalivkarluki-llu.

9Anguyagtai Teman-aam alingluteng nanikuaciqut, Edom-aami-llu anguyagtet tamarmeng tuqucimaluteng.

Ciin Edom-aam Anucimirqecetaarumacia

10Tegliullruavci anelgutevceñek, tuquciluci-llu kinguvrinek Jacob-aam, piunriumaciquci caunrilkumaluci-llu akwarpak.

11Taumi ernermi inglukesteci avitellruaci ikirtuqanek navguillratni. Assiilucirci cangallruvkenani taukuni allanerni ayaucillerni Jerusalem-aam tukuutainek ellmeggnun-llu avegluki.

12Ciriteknarqenricaaqaci anelguteci Judah-mi picurlaumallratni. Quyaluci-llu pinarqellrunricaaqaaci tuani navguumallratni. Temciksunaicaaqaci-llu nangteqellrata nalliini.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Iternarqellrunricaaqerci-llu yum'a nunarpiit ciriteknaluku nangteqellrat, tukuutait-llu tegunaluki tuani ernermi ellaitnun nangteqnarqellriami.

14Nangengqanarqellrunricaaqaaci tumyarat kassuutellratni qimangnaqellriit tegunaluki. Tunenarqellrunricaaqaci-llu inglukestevceñun nangteqellrata nalliini.”

Agayutem Cuqciiqai Atanruviit

15“Erneq canimelliuq wiinga Atanermi, cuqcillerkaqa atanruvignek tamalkuitnek. Edom-aaq, elpet pillrucirpetun, elpenun utercecimaciquq. Tuatnallren utertarkauluni elpenun.

16Wiinga yuunka mellruut cungarninaqellriamek anucimirqecetaarutmek kencignarqellriim qemima qaingani. Taúg͡aam avaqliput atanruviit merciqut cungarninarqenranek saskaan anucimirqecetaarutem; tamalkuan imaa merciqaat piunrirluteng-llu.”

Cirlakillra Israel-aam

17“Taúg͡aam Ingrimi Zion-aami uitalriit ilait anagciqut, tauna-llu kenciknarqelriaruarkauluni. Jacob-aam-llu yuin piksaguciiqaat nuna ellaitnun pikliusngalria.

18Jacob-aam Joseph-aam-llu yui kenertun ayuqeciqut; piunrirciqait Esau-m yui kenertun caarrlugnek ekualriatun. Esau-m kinguvra atauciunge'rmi uneggngaunani. Wiinga, Ataneq qanertua.

19“Yuut ungalalirneranek Judah-m Edom-aaq uitavikeciqaat; kanaknelirnermi-llu uitalriit Philistia teguciqaat. Israelite-am yuin piksaguciiqait Ephraim-aankuk Samaria-llu; Benjamin-aam yuin teguciqaat Gilead-aaq.

20Anguyagtet-llu nunameggnek ayagcecimallret uterrluteng cirlakciqaat Phoenicia, Zarapheth-aaq tekilluku neglirnermelnguq. Jerusalem-aamek nunameggnek ayagcecimallret Sardis-aamelnguut, teguciqait nunarraat Judah-m ungalalirnerani uitalriit.

21Cirlakitulit Jerusalem-aam anguyagtain anguyagciqaat Edom-aaq atanirturluku-llu. Ataneq-llu ellii Atanruciquq.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jonah

Jonah 1

Jonah-m Narurtaa Ataneq

1Erenret iliitni Atanrem qalarutaa Jonah qetunraa Amittai-am.

2Qanerluni, “Nunarpagmun Nineveh-mun ayii, tugerluku qalarrniartuten; tua-i-wa nallunrilamku arcaqerluteng yuin assiiluciat.”

3Taug͡aam Jonah nangerrluni ayagtuq Atanrem ciuqerranek qimagnaluni Tarshish-aamun. Atrarluni-llu Joppa-mun, tuani tangertuq sun'amek ayakatalriamek Tarshish-aamun. Ekniarutni-llu akilirluku ek'uq, maliggluki ayagnaluni ciuqerranekAtanrem Tarshish-aamun.

4Taug͡aam Atanrem anuqa cayukarcetaa imarpigmi, anuqerpak-llu anagucan aarnarqellruuq sun'aq navgurnayukluni.

5Sun'am-llu ayagatestai alingameng eriniagut ikayuusqelluteng, kaigavikluki ellaita agayuteteng. Tua-i aarnarqessiyaallra utumartengnaqluku, egqaqait ucii; mermun. Taug͡aam Jonah atrallruuq camavet sun'am iluanun inarrluni-llu, qavaryukapiggluni.

6Sun'am-llu alulartiin nalaqellinia tuani qanrulluku-llu, “Caluten qavarcit? Makluten agayuten qayagaurru ikayungcarvikluku. Takumcuksuaraakut piunrircetevkenata-llu.”

7Ellmeggnun-llu sun'am ayagatestai qanruyutut, “Kitaki nall'arcetaarinaurtukut, nallunrirniarput kitumun man'a aarnarqellria wangkutnun tut'evkaucianek.” Tua-i nall'arcetaarameng nall'arcetaarutiit Jonah-mun tut'uq.

8Taukut-llu qanrutaat, “Wani-wa qanruskut! Kina pitekluku man'a waten pia? Caluten maancit? Nani nunangqercit? Nani nunangqercit? Cat-llu yuut ilakatgen?”

9Jonah-m-llu kiugai, “Wiinga Hebrew-ruunga; qigcikilriaruungaAtanermek, qiliim Agayutiinek, piliaqestiignek imarpiim nunam-llu.”

10Cali-llu Jonah-m qanrulluki qimagniluni Atanermek. Taukut-llu sun'am ayagatestai alingqapigtut, qanerluteng-llu Jonah-mun, “Arcaqalriaruuq assiitellra tamatum tuatnallerpet!”

11Tua-i kayungellra arcariinaan sun'am ayagatestain aptaat, “Qaillun wani-wa piciqseta elpet, imarpik quunengesqelluku?”

12Jonah-m-llu qanrutai, “Tegulua imarpigmun egcia, egeskuvcia imarpik quunengciquq. Nallunritaqa wii piteklua cayukautaaci.”

13Taug͡aam pisqellratun pivkenaku tua-i sun'am ayagacestai tagengnaqsaaqut ceñamun, pinirtacirramegcetun cavluteng. Taug͡aam anuqa arcariinarluni, natetmurcesciiganateng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Taumek-llu qayagaut Atanermun, “Kaigavikamteggen Ataneq, anucimirqecetaaryaqunata piunrirtelluta uum angutem unguvii pitekluku! Elpet, Ataneq, man'a piyugtacirpetun caliaqan.“

15Tua-i Jonah teguat eggluku-llu imarpigmun, egmianun-llu anuqairrluni.

16Waten pillrani taukut sun'am ayagacestai alingameng cakneq Atanermekelliigut ekuagarkamek akeqluku-llu kevgiurciqniluku.

17Atanrem-llu pisquciatun neqerpiim Jonah igaa, tuanlluni-llu iluani neqem ernerni pingayuni unugni-llu pingayuni.

Jonah 2

Jonah-m Piicautii

1Tua-llu Jonah piicagtuq Atanermun Agayutminun neqem anrutaan iluanek, qanerluni:

2“Nanikuallemni Ataneq qayagaullruamken, elpet-llu niillua. Camaken tuqum iluanek qayagaullemni ikayungcarlua, niitellruarpenga.

3Tua-i-wa elpet egtellruarpenga et'ulriamun, camavet et'uqranun imarpiim, mer'em-llu avatairlua, qairpagpet-llu qaingiralua.

4Umyuartequa-llu ciuqerpenek ayagcecimayuklua ataam tangenqiggngaunaku tanqilria Agayuvigpiin.

5Mer'em qaingiraanga aneryaarciigatevkarlua; imarpiim patulua tamarmirrlua, imarpiim-llu irnerrluguari nemrulluteng qamiqumnun.

6Atrartua-llu ingrit camavet tusngallrata aciatnun, nunamun tuavet ikirtuqri kelucaumaarkanun akwarpak. Taug̃aam elpet, Ataneq Agayutmaa, tuaken et'uqapigtellriamek nugtarpenga unguvatuumarma.

7Ciunerkairutlemni-llu anerneriqatarlua, tuani, Ataneq piicagvikamken, elpet-llu tanqilriami Agayuvigpagpeni niillua.

8Imkut caunrilngurnun agayutnguanun agayulalriit cakaaraat elpenun piciuluteng caumallerkarteng.

9Taug̃aam wii nanrarciqamken; elliiciqua-llu elpenun ekuagarkamek akqutkellrenka-llu aturluki. Anirturiyaraq Atanrem pikaa!”

10Atanrem-llu pisqeñgani neqerpiim Jonah miryaraa ceñamun.

Jonah 3

Jonah-m Atanrem Pisqutii Niitaa

1Tua-llu ataam Ataneq qanenqigtuq Jonah-mun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Qanerluni, “Nineveh-mun, nunarpagmun ayii, qalarulluki-llu qaneryaramek wii pisqellemnek.“

3Tua-i Jonah-m niilluku Ataneq ayagtuq Nineveh-mun, tauna angengami nunarpak piyualuni iquanek amavet engeliinun ayagnaqluni ernerrluni pingayunek.

4Tua-i Jonah itrami nunarpagmun ernerpak tarriqaarluni qanertuq, “Erenret yuinaak malruk (40) kinguatni Nineveh piunriumaarkauguq!”

5Yuut-llu Nineveh-rmiut ukveqaat Agayutem qanrutkesqellra. Yuut-llu alerqurait nereksaunaki yagyaraq atuusqelluku, tamarmeng-llu yuut, piuranmeggnek ayagluteng pikegtaunrillmeggnun, missuullernek at'ut tuatnallermegteggun umyualinqigtellerteng maniluku.

6Tua-i-llu Nineveh-rmiut angayuqrata qaneryaraq niicamiu nangertuq atanruviim aqumlleranek, aturani-llu yuuluki missuullernek all'uni, qamllermun-llu aqumluni.

7Picirkiun-llu ayagcetaa Nineveh-rmiunun tamalkuitnun waten: “Una picirkiutnguuq angayuqamek tungliinek-llu: Kina ner'arkaunrituq camek; yuunge'rmi, ungungssiunge'rmi, katngaungermeng-llu camek nerenrilkilit merpek'nateng-llu.

8Yuut ungungssit-llu missuullernek askilit. Yuut tamarmeng ilungluteng kaigakilit Agayutmun, tamarmeng-llu tuigglit assiilnguullermeggnek peggluku-llu assiilnguq caliarteng.

9Tayima Agayutem picirkiurani cimirciqlia; tayima-llu eq'urtellra pellugciquq, wangkuta-llu piunrinriceñarluta!”

10Agayutem-llu tangrraa umyualinqigtellrat pegcillrat-llu assiilngurmek caliameggnek. Elliin-llu umyuani cimiraa picirkiullni-llu ellaitnun pinriceñarluku.

Jonah 4

Jonah-m Qenngellra Agayutem-llu Naklekutii

1Tau͡gaam Jonah-m umyugaa cakneq nall'artenrituq qenengluni-llu.

2Taumek piicagtuq Atanermun qanerluni, “Ataneq, qanellrunritua-qaa ayagpailegma kingunemnek waten piciqniluten? Taumek pinertutacimtun qimallrulrianga Tarshish-aamun! Nallunrilamku takumcutalriarucin, naklegtarluten-llu Agayutngucin, qenqerrngianak, kenkirrlainarluten-llu, pinriceñaraqluku-llu anucimirqecetaarillerkan.

3Taumek kitaki, Ataneqpiicagvikamken, unguvaka tegusqelluku, assinruciqngan unguvavkenii tuqukuma.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Tua-llu Atanrem kiugaa, “Tua-i-qaa pitengqerrluten pinarqelriamek qenertuten?”

5Jonah tua-i an'uq nunat calaralirneratnun aqumluni-llu. Tuani-llu uqisngavigkiurami talinranun taum aqumuq, utaqalgirluni qaillun nunarpak Nineveh pimallerkaanek.

6Ataneq-llu Agayun nauvkariuq naucetaarpagmek talisngavigkirluku Jonah, arenqialliqlerkaanek anirturluku. Tua-i Jonah quyauq cakneq taumek naulriamek.

7Tau͡ġaam unuaquani erqaarallrani, Agayutem pisquciatun, paralum naucetaarpak callugaa, tauna-llu nalaluni.

8Tua-i-llu akerta piqaartelluku, Agayutem anuqlircetaa calaralirnermek cakneq kiirpagmek, Jonah-llu akerviurluni ellani nalluqaqatarnganaku. Tua-i-llu umyuartequq tuquyugyaaqluni. Qanerluni, “Wiinga tuqukuma assinruyartuq unguvavkenii.”

9Tau͡ġaam Agayutem qanrutaa, “Ciin tua-i qenercit naucetaaq pitekluku?” Jonah-m-llu kiugaa, “Elluatun qenertua—qenngem-llu ugaani tuquyugtua!”

10Tua-llu Atanrem qanrutaa, “Una atam naumalria naullruuq unugpaagaq unuaquani-llu piunrirluni; elpet aulukellruvkenaku nauvkallruvkenaku-llu, amta-llu tua-i elpet taumek kusgurluten!

11Tua-llu-qaa qaillun pitalriamek taum amllenranek wiinga naklekciqsia Nineveh, nunarpakayak? Atam tiissitsaat yuinaat arvinelgen (120,000) cipingakiit camek pinarqenrilnguut mikelnguut, amllernek-llu ungungssirugarnek pitarluni!”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Micah

Micah 1

[1]Jotham-aankut, Ahaz, Hezekiah-llu atanrullratni Judah-mi, Atanremuumek qaneryaramek cikiraa Micah, nunarrarmek Moresheth-aamek kingunelek. Atanrem manillrui Micah-mun cat makut tamalkuita Samaria-q Jerusalem-aaq-llu pitekluku.

Samaria-m Jerusalem-aam-llu Ilutequtekumallrak

[2]Niiciu una, yugni tamarpeci; niicugnici, tamiini nunam qainganelngurni! Ataneq Agayun nallunairiciquq elpeceñek. Niicugnici, qalartuq qilagmelngurmek agayuvigpaminek.

[3]Ataneq taiguq tanqilriamek uitaviminek; Atrarluni piyuaciquq ingrit kangritgun.

[4]Ingrit-llu aciani urugciqut cuicekaarkatun kenermi uitalriatun; kuvciqut segnayugnun mertun qurrlulriatun qertulriamek.

[5]Tamarmi man'a piuq Jacob-aam assiilngillra pitekluku Israel-aam-llu yuin assiilngillrat pitekluku. Cauga assiilngua Jacob-aam? Samaria-runrituq-qaa? Cauga-llu assiilnguat Judah-m yuin? Jerusalem-aarunrituq-qaa?

[6]Samaria-q nunallrurceciiqaqa misturiluku yuilqumi, wine-arkat naumaviketukiitni; kuvciqanka-llu nunarpiim itumneri navguumalriit segnayugmun, camek-llu tungairulluki tusnganri.

[7]Tamarmeng agayutnguari ciamcimaciqut, tamarmeng cikiutngullret akissuinun agayuvigpiim piunrircimaciqut kenerkun, piliat-llu yuguat ciqitallrurciiqut cailkami. Samaria-m makut piksagutellrui irniangyugngallerkam piciryarainun, maa-i-llu inglukestain ayauciiqai nani tayima agayuvigpiim akissuinun pikisqelluki.

[8]Man'a pitekluku angniinii qivruciqua qialua-llu; piyuaciqua kamilarma aturaunii-llu. Maruaraciqua yuilqurmiutartun qemugteñgalngurtun jackal-aatun qialua-llu yaqulegtun ostrich-aatun.

[9]Samaria-m kilinri mamcimasciigatut; Judah-llu nangteqeqatarluni cangallrunrilngurmek, tuaten-llu Jerusalem-aam iteryarai tekitai navguilriim, yum'a uitaviat.

Jerusalem-aam Inglukestain Tekicartullrat

[10]Inglukesteput Gath-ami qanrucaqunaki cirlakumallemteñek; tangercecaqunak qialuten; Beth Leaphrah-melngurni urr'ami akaguarci.

[11]Ayagci, Shaphir-aam yuini, matarpeci kasnguyugluci-llu; Zaanan-aam yuini taiyaqunaci; Niiskuvciki Bethezel-aam yui qivruluteng qialriit, nallunriciiqaci tuani qimagvigkartaitellra.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Tua-i-wa Maroth-aam yui utaqalgiata nerinilluteng qaciglillerkameggnek, tua-i-wa assiitellria atrallruan Atanermek atrallruan casguanun Jerusalem-aam.

13Uskurirciki elussitat ayagassuutnun, Lachish-aam yuini; elpeci ayagneqellruaci assiilnguum Zion-aam panianun, tua-i-wa elpeceñi nalaqumallruata Israel-aam assiilngui.

14Taumek cikirarkaugaci tua-ingunrituurutnek cikiutnek Moreshethgath-aq; atanri Israel-aam ikayuumangaitut Achrib-aam nunarrautainek.

15Cali taiciiqua cirlakilriamek elpeceñun, Mareshah-m yuini; ucurnarqutii Israel-aam taigarkauguq Adullam-aamun.

16Elpeceñek patkallellriarurci nuyaci-llu kepluki, qialuci qivrukluku mikelnguut; elpeceñek patkallellriarurci yaqulpagtun, elpeceñek tegumaarkaungata irniaci nunamun allamun ayaucimaluteng.

Micah 2

Ciunerkaat Arrsaulrianek Nangcilalriit

1Angelriamek angniitnarqeciqvagta, unugmi qavarpek'nateng assiitellriamek picirkiulalrianun! Unuakuurtaqan, egmian pillerkangutmeggni, picirkiulteng assiitellria atularaat.

2Piksugiilartut allat naucetaarviitnek, teguigaqluki-llu; enenek piugaqameng, tegularait. Kia imum ilai aklui-llu caperqumavkenateng.

3Taumek Ataneq qanertuq, “Wiinga picirkiurtua taitnalua picurlagmek elpeceñun, qimagciigaciiqercii-llu. Arenqiallugutmun ellangarkauguci, tuani-llu ucuryaggluci piyuangaituci.

4Tauna erneq tekiskan, yuut qanemcilarciqut elpeceñek ayuqestassiigutekluci picurlagmun, mat'umek-llu nanikuanam yuarutiinek aturciqut elpeci qaillun pillrucirpeceñek: “Navguumaqapigtukut! Atanrem nunaput tegullrua Tunluku-llu teguaqestemteñun.”

5Tua-llu, nunam utercecimallerkaa tekiskan Atanrem yuinun, ilasi atauciunge'rmi pikangqerrngaituq.

6Yuut qalarut'laraatnga qanerluteng-llu, “Qalarutenrilkut. Tamalkuita tamakunek qalarutenrilkut. Agayutem kasnguyugtessngaitaakuk.

7Umyuartequten-qaa Israel-aam yui aniqlaamayukluki? Ataneq-qaa nerinisngialliquq? Ilumun-qaa tuaten ayuqellrianek piyugngauq? Ellii-qaa qalarcetunrituq unganaqluni elluam aturtainun?”

8Ataneq kiuguq, “Curukalaraci yuunka inglukelriacetun, aturaitnek teguilaraci ellmegteggun piuralriit, anguyallerkameggnek umyuarteqevkenateng kitu'urqaceci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Arnait yum'a antelaraci uitanqegcinarqellrianek enaitnek; irniarit-llu teguillruaci atawaqautekamnek akwarpak.

10Nangerrluci ayagci, una mernuinercirvigkarniirutuq. Assiilngurpeci nau͡gguirviilngurmek piunriumaarkaurcetellrua.

11“Kina imna yuk wavirtaaqan qalareskan piciunrilngurnek iqluurutnek-llu, qanerluni, ‘Qalaruciiqamci wine-amek tuknilriamek-llu taangamek,’ tauna tua-i nutaan ukunun yugnun qalarutestekarniryartuq!

12“Pinritevkenii tamarpeci quyurciiqamci, Jacob, quyurciiqanka Israel-aam yui unegtauqallret; nek'egciiqanka quyurrluki qusngitun uitavimeggni uitalriatun, katngagtun marami nervimeggni uitalriatun, yugugartun neplilriatun.”

13Agayutem ikiruciiqai tumkaatnek, ciuliqaggluki-llu nuniitnun ut'rulluki. Nunarpiim casguin ikirtuqaikun navguulluteng anciqut. Atanrata, Atanremtungaunani, anuciiqai ciuliqaggluki.

Micah 3

Micah-m Israel-aam Ciuliqagtai Cangakuurai

1Niicugnici, Israel-aam ciuliqagtaini! Elpeci-qaa nallunritnarqenritarci elluaruciq,

2tau͡gken eq'ukluku assilria assiitellria-llu kenekluku. Yuunka amiilaraci unguvatuumaita, enrit-llu kemgirluki.

3Nerlaraci yuunka. Amiilaraci, navgurluki enrit, ingqiluki-llu keni'irkiulriacetun.

4Pillerkaq agiirtuq qayagallerkarci Atanermun, elliin tau͡gaam kiungaitaaci. Niicugningaitai piicauceci, tua-i-wa assiitellriamek calillruavci.

5Prophet-aat iqluurait yuunka, taukut akqelarait uitanqegcitmek akilirceteng, tau͡gaam aniqlaagaqluki anguyagmek akilinrilnguut. Taukut prophet-aat piluki Ataneq qanertuq,

6“Prophet-aani, pillerkarci iquklitqatartuq; akerta teviqatartuq. Yuunka iqlutmurutellruarpeciki, tekitarkanek tangrruarngairutuci, ca-llu tekitarkaq qanrutkesciigaciiqaci.“

7Kinkut-llu tekitarkamek qanelriit kasnguyugcecimaciqut piciurtenritellrakun. Tamarmeng kasnguyugciqut tua-i-wa Agayutem kiunrilateng.

8Wiinga tau͡gaam, Atanrem imiraanga anerneminek piniminek-llu, cikirlua-llu nallunritlerkaanek elluarucim alingura'arpek'nii-llu qanrutlerkaatnek Israel-aam yuin cauciitnek assiilnguit.

9Niicugnicia, Israel-aam atanirturtaini, elpeci elluarucim eq'ukestaini assilria-llu assiitellriamek cimirluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Nautarci Agayutem nunarpii, Jerusalem-aaq, tusnganirluku yugnek tuqucillerkun elluanrilngurkun-llu.

11Nunarpiim ataniurtai ataniulartut aassaqluteng akilirtelluteng, agayulirteŋ̄gunret-llu qanrutkelaraat Alerquun akilirtelluteng-tau͡gken qanerluteng Atanermunnayurniluteng. Qanlartut, “Ca akngirnarqellria taingaituq wangkutnun.Atanrem nayuraakut.”

12Taumek tuaten ayuqellerpeci Zion-aaq itumcimavkarciqaa naucetaarvigkam itumcimalauciatun, Jerusalem-aaq navguumaluni qalliryagingaciquq, qemiq-llu Agayuvigpiim uitavia naparrlainaurciiquq.

Micah 4

Atanrem Ellarpagmi Atanirturillra Uitanqegcitmek

1Ernerni tekitarkani ingriq Agayuvigpiim nangerngavia tamalkuitni quyinqurrauciquq, qemit tamarmeng quliitni uitaluni. Amlleret atanruvillgutkenrilnguut carveciqut tuavet,

2yuit-llu qanerciqut “Qemimun mayulta Atanrem pianun, Israel-aat Agayutiita Agayuvigpiinun. Elliin elitnaurciqaakut pisqumallminek piyuaciqukut elliin cucukellrikun tumyaratgun. Tua-i-wa Atanrem elitnaurutai tailaata Jerusalem-aamek; elliin qalarut'larai yun'i Zion-aamek.”

3Atanruvillgutkenrilnguut qanemyuugautait elluarciiqai, pinilegpaulriit canimelnguut yaaqvanelnguut-llu. Nuussirpateng mulut'uugluki nunamun itumcissuutngurrluki taqciqait narulkauceteng-llu napanun tangnircarcuutngurrluki. Angayuqauviit watqapik anguyagyartunqiggngaitut, uptenqiggngaunateng anguyallerkameggnun.

4Yuut tamarmeng uitanqegciluteng uitaciqut nakmiin wine-anek naucetaarvimeggni atsangtulinek-llu napautmeng akuliitni, kia-llu alingevkarngaunaki. Atanrem Pinilegpaulriim man'a akqutkelqaa.

5Atanruvilget piicagvik'larait niisngaluki-llu ellaita nakmiin agayuceteng, tau͡gaam wangkuta piicagvikciqaput niisngaluku-llu Ataneq Agayutvut akwanun akwarpak-llu.

Israel Will Return from Exile

6“Pillerkaq agiirtuq,” qanertuq Ataneq, “quyurcillerkaqa atauciurrluki yuut anucimirqecetaallrenka, nangteqellret nunameggnek ayagcecimallermeggni.

7Piyuasciigatut kingunermeggnek-llu yaaqsigluteng, tau͡gaam nutaramek ayagniuciiqanka unegtauqallret, atanruvigpaurciiqut-llu. Wiinga-llu ataniurciqanka Mount Zion-aamek taumek ernermek ayagnirluki akwarpak.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Elpet-llu, Jerusalem-aaq, elpeni uitaluni Agayutem yun'i murilkekai, qusngiliurta murilkilauciatun nacessviminek, ataam ciuqliurciiquten angayuqauvigmi ciungani piklerpeni.

9Ciin qiasit qastuluten? Ciin nangteqsit arnatun nep'nguskiitun? Wall'u-qaa nunamiungulriamek atanrilavet tuaten piuten, ayuqucirturceten-llu tuqullruata?

10Qiperrlugluci yuuniaraci, elpeci Jerusalem yuini, arnatun irnilriatun, wanirpak unitarkaungerpeciu nunarpak uitaluci-llu manigcetellriami nunami. Babylon-aamun ayagarkauguci, tau͡gaam tuani Atanrem anirturciqaaci inglukestevceñek.

11Amlleret atanruvilget quyurtellruut curugnaluten. Ellait qanertut, “Jerusalem-aaq piunriumanarquq! Piunriumaluku tangerciqaput!“

12Tau͡gaam ukut atanruvillgutkenrilnguut nalluat Atanrem umyugaa. Taringenritaat quyurcimacirteng ataucimun anucimirqecetaarumallerkameggnun mukaarkam itrucimalauciatun aritarkatun.

13Ataneq qanertuq, “Jerusalem-aarmiuni, ayagluci anucimirqecetaarciki inglukesteci! Pinirivkarciqamci angucaluten kuluvagtun tegglinek cirunelegtun punernernek-llu cetumqulegtun. Ciamciiqaci amlleret atanruvilget, tukuucet-llu piksagutellret calluatekluki wangnun taiciiqaci, Atanranun ellarpiim.”

Micah 5

1Jerusalem-aarmiuni, quyurciki akiurucestekaci! Avatairaitkut! Israel-aat ciuliqagtiit curugaat!

Agayun Akqiuq Bethlehem-aamek Kingunelegmek Atanerruarkamek

2“Bethlehem Ephrathah, nunarraat Judah-melnguut mikelqukacagaita ilakaatgen, tau͡gaam elpenek taiciiqua atanerruarkaanek Israel-aam, ak'a yuullernek ciulialegmek.”

3Taumek Atanrem uniciiqai yun'i inglukestaitnun arnaq tauna irniarkaulleq qetunrangvianun. Nutaan Israelite-at nunameggnek ayagcecimallret nakmiin ilameggnun utercecimaciqut.

4Tekiskuni, yun'i ataniurciqai piningqerrluni Atanermek kingunelegmek takarnarqutengqerrluni-llu Atanrem Agayutem takarnarqutiinek. Elliin yui camek aarniurpek'nateng uitaciqut tua-i-wa yuut tamarmeng nunam qainganelnguut nallunairciqngatgu elliin angelriarucia.

5Ellii-llu taiciiquq uitanqegcitmek.

Aviucimaneq Anucimirqecetaarun-llu

Assyrian-aat itqatgu nunavut navguulluteng-llu pengegyailkutemteggun, wangkuta ayagceciiqaput pininqurrait ciuliqagtemta callugyartuusqelluki.

6Anguyagkun cirlakciqaat Assyria-q, Nimrod-am nunii, aviuciiqaitkut-llu Assyrian-aanek nunamteñun itqata.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Israel-aam yui unegtauqallret ayuqeciqut nutarcilriatun unuakum yukutaatun Atanrem taivkaqiitun amllernun atanruvignun, ellaliaralriatun nauguralrianun naucetaanun. Taukut Agayun cacetuqutekciqaat, yuut cacetuqutekevkenaki.

8Unegtaullret atanruvilegni ayuqeciqut yugtutulitun pissulriatun neqkaminek napalilriami wall'u marami: qusnginun ilautelartut, qecengvikaqluki, allgurluki caunrirrluki, tuani neryuniurucetaunani anirtuumallerkamek.

9Israel-aam cirlakciqai inglukesteñi piunrirrluki-llu tamalkuita.

10Ataneq qanertuq, “Taum nalliini luussitaci teguciqanka ayagassuuceci-llu navgurluki.

11Piunrirciqanka nunarpiit nunavceñi uitalriit imlluki-llu tamalkuita cayailkuceci.

12Piunrirciqanka angalkumirtaarutet atutukci ciunerkarcurtairulluci-llu.

13Agayutnguaci piunrirciqanka qigcikumalriit-llu tegalqut naparyat; piicagvikngairuciiqaci elpeceñek pilialci.

14Imciiqanka agayutnguarpeci Aserah-m ayuqai nunavceñi uitalriit piunrirrluki-llu nunarpaci.

15Angelriamek qenertellemni akinaurciqanka tamalkuita angayuqauvilget niisngastekenritellrenka.”

Micah 6

Atanrem Pinarqut'liara Israel-aamun

1Niicugniciu Atanrem pinarqut'liara Israel-aamun. Nangerrluten, Ataneq, qanrutkiu pinarqut'lian; qanellren niitesgu ingrinun qeminun-llu.

2Ingrini, nangyuilngurni nunam tusnganrini, niicugniciu Atanrem pinarqut'liara!Ataneq pinarqutmek pingqertuq yum'inun. Ellii paivciqatartuq Israel-aam piciliutiinek.

3Ataneq qanertuq, “Yumaa, qaill' pillrusia elpeceñun? Qaillun pilua elpeceñun caknernarqellriarullrusia?

4Egypt-aamek anutellruamci; pisteñguyaramek anutellruamci; ayagcetellruanka Moses-aaq, Aaron-aaq Miriam-aaq-llu ciuliqagtesqelluci.

5Yumaa, atam umyuaqeqe'rciu Moab-amAtanran Balak-aam picirkiuryaaqellra tungevceñun qaillun-llu Balaam-aam Beor-am qetunraan kiullrucia. Atam-llu umyuaqeqe'rciki cat pillret tumyarami Acacia-mi Gilgal-aamun. Umyuaqeqe'rciki makut nutaan tangerrniarci camek pillrucimnek anirturnaluci.”

Camek Atanrem Piyullra

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Camek taiciiqsia Atanermun, qiliim Agayutiinun, piicagviksartuqumku? Kuluvayagaat-qaa assinqukacagiitnek taiskilii ekuagarkamek elliitekluku elliinun?

7Ataneq-qaa ilukegciciquq taiskumni tiissitsaanek qusnginek wall'u nangyuilngurmek qurrlurturalriamek olive-aat uquatnek?

8Qang'a, Atanremqanrutellruakut ca assiucianek. Pisqutii wangkutnun uunguuq: elluaq atuusqelluku, kenka-llu tamiini manimarrlainaasqelluku, yuusqelluta-llu ellmikutuulriakun ilagausngallerkun Agayutemteñun.

9Umyuartunarquq qigcikellra Atanrem. Ellii qayagaurtuq nunarpagnun, “Niicugnici, quyurtelalriani nunarpagmi!

10Enait assiitellriit yuut tukuutnek pitangqertut unangkengallritnek piciunrilngurkun. Atulartut piciunrilngurnek cuqyutnek, wiinga eq'ukekemnek.

11Qaillun aug̃'aricarcia piciunrilngurnek uspernek uqamaltassiirutnek-llu atulalriit?

12Tukuulriartarpeci atularait arrsaulriit pikaniutekameggnun, tamarpeci-llu elpeci iqlungalriaruuci.

13Taumek ak'a ayagnillruaqa piunriumallerkarci assiilnguci pitekluki.

14Nerciquci, taug̃aam camirrngaituci tua-i cali kaigciquci. Canek ayauciiqsaaquci, taug̃aam qemagcisciigaciiquci qaku aturkarpeceñek; cat qemagtelci piunrirciqanka anguyagmi.

15Nauceciiciquci mukaarkanek, taug̃aam quyurrngaunaki naugillrit. Olive-aat passiluki uquirciqaci, taug̃aam aturngaunaku.

16Man'a waten piciquq tua-i-wa maligtellruavciki assiitellriit Atanrem Omri-m qetunraan-llu, Atanrem Ahab-am piciryarakek. Piciryarakek ciumuutellruaci, wiinga-llu piunrillerkarpeceñun tekiuciiqamci, yuut-llu tamarmeng uumikciqaiceci. Yuut tamiini uumikciqaiceci.”

Micah 7

Israel-aam Elluarucian Assiirutellra

1Neryuniurucetaituq! Yugtun kailriatun ayuqua nataqutenrilngurtun atsamek uitaqallermek napani grape-artaunateng-llu wine-arkanek naugitulit.

2Piciulriamek yugmek pitaituq nunam qaingani, kitumek Agayutmun piciulriartaituq. Yuut tamarmeng tuqucillerkameggnek utaqalgiartut. Yuut tamarmeng nakmiin yut'eng pitaqengnaqait.

3Tamarmeng elisngaqapiararaat assiilnguum atullerkaa. Atanerruat cuqcistet-llu aassaqluteng akiliisqelartut. Piuranrita yuut qanrut'larait camek piyullermeggnek, pillgutekluteng-llu assiitellrianek picirkiulartut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Assinqurraqengraiceteng piciunqurraqengraiceteng-llu cakarniitut canegglugcetun naumalriatun. Erneq tekituq Agayutem anucimirqecetaallerkai yuut, aarcirtuucillmitun murilkestait prophet-aat tumekluki. Wani-wa uum nalliini yuut uunguciitut.

5Ukveqsaqunaku elaqliin wall'u yugnikek'ngan cacetuquteksaqunaku. Camek qanellren murilkekiu uikeng'e'rpegu wall'u nulirqeng'e'rpegu.

6Makuni ernerni qetunraita atateng usviilngurtun pilarait, paniita-llu aanateng inglulilarait, ayagyuat-llu arnat kiutaarut'lartut cakimeggnek arnanek ingluluteng; nakmiin ilavceñek inglungqertuci.

7Tau͡gaam wiinga murilkeciqaqa Ataneq; utaqalgirciqua nalirugtevkeni Agayutmek, anirturtekamnek. Agayutma niiciiqaanga.

Ataneq Taituq Anirtuutmek

8Inglukesteput camek ucuryagutekaitut wangkuta pitekluta. Iqullruukut, tau͡gaam ataam nangerciiqukut. Wanirpak tan'germetukut, tau͡gaam Atanremtanqigmek cikirciqaakut.

9Assiilngillruukut Atanermun atalriamek, taumek carrarmi cakviungramta qenertellra aturnarqaput. Tau͡gaam iquani elliin anagyaaquciiqaakut kituggluki-llu assiitellriit wangkutnun tut'ellret. Anuciiqaakut tanqigmun; unguvainanemteñi tangerciqaput anirtuq'ngellra wangkutnek.

10Tua-llu inglukestemta tangerciqaat man'a kasnguyugcecimaciqut-llu, imkut caunrilkuurtellemta apluteng, “NauwaAtaneq Agayutsi?” Cirlakumallrat tangerciqerput, tutmaumakata marayatun tumyaranelngurtun.

11Jerusalem-aam yuini, napartenqigtellerkait nunarpiim qacarneri agiirtuq. Taum nalliini nunasi anglikanirciquq.

12Yuc'i-llu uterciiqut elpeceñun naken tamiinek, Assyria-mek calaramelngurmek, Egypt-aamek ungalamelngurmek, Kuigem Euphrates-aam nuniinek, yaaqvanelngurnek imarpignek yaaqvanelngurnek-llu ingrinek.

13Nuna tau͡gaam kinerciqaa tua-i-wa assiiluciat nunakestain pitekluki.

Atanrem Takumcukutii Israel-aamun

14Ciuliqagteñ̄gu yugpenun, Ataneq, yugnun taukunun elpet cucukellerpenun. Allakarmeng uitang'e'rmeng yuilqumi, avatiitni nuna naugingilriaruuq. Ayagteski nerniartut neqkaucilriarani Bashan-aam Gilead-aam-llu, ak'a ciuqvani pillrucimegcetun.

15Irr'inarqelriali wangkutnun, Ataneq, tamaani pillerpetun Egypt-aamek anutellerpenikut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Atanruvilget man'a tangerciqaat qaillun-llu pillerkaiciiqut pinilegpaunge'rmeng. Tengruirulluteng qanteng mamciiqait ciuceteng-llu patuluki.

17Snake-atun urr'ami aqsaqumegteggun ayagciqut; taiciqut pengegyailkutaliameggnek, uuleggluteng alingluteng-llu. AtanermunAgayutemteñun tuigciiqut alingluteng.

18Allamek agayucetaituq elpetun ayuqelriamek, Ataneq; yut'en unegtauqallret aug̃'aritellruaten assiilnguitnek. Qenertellren akwarpak piyituq, taug̃aam nunanik'laran taqsuilnguq kenekvet manimallra wangkutnun.

19Ataam takumcuyaguciiqavkut. Tutmauciiqaten assiilnguput ayagtelluki-llu imarpiim terr'anun!

20Maniciqan piciucin taqsuilnguq-llu kenka yugpenun, kinguvrinun Abraham-aam Jacob-aam-llu, akqellrucirpetun ciuliaput ak'a tamaani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Nahum

Nahum 1

1Una qanrutkesqumalriaruuq Nineveh piluku, qanrutkaa tekitarkamek nasvicimallra Nahum-aam Elkosh-aamek kingunelgem.

Atanrem Nineveh-mun Qenertellra

2Atanrem Agayutem uitaurausngaitai inglukilriit; ingluliurteñi anucimirqecetaalarai. Eq'uqertellmikun akinaularai.

3Ataneq eq'uqerrngiatuq, tau͡gaam pinilriaruuq pinarqutelget-llu anucimirqecetaanricuunaki. Nani Atanrem piyuallrani anuqerpiit naulartut; amirlut urraugut it'gain puyircetellri!

4Imarpik alerquraqani kinlaraa! Kuiget kinercet'larai. Naucetaarviit Bashan-aami kinertut, Ingriq Carmel-aaq tunguriluni, Lebanon-aam-llu naucetaari qakiluki.

5Ingrit uulegtelartut Atanrem ciuqerrani; pengut urugluteng ciunrani. Nuna arulalartuq Ataneq alairaqan; ellarpak yugtuumarmi uulegtelartuq.

6Qenreskan, kina unguvaciqa? Kina-kiq unguvaniarta alingnarqellriamek eq'uqreskan? Eq'uqertellni kuvlaraa kenertun; teggalqut ciqumelartut urraurrluteng ciunrani.

7Ataneq assirtuq; yun'i cayailkuciumalarai picurliim nalliini; ellminun caulriit auluk'larai.

8Ulerpagtun carvallalriatun inglukesteñi caunrirluki piunrilarai; inglulirteñi tuqullerkaatnun ayagcet'larai.

9Camek assiitellriamek pinaluten Atanermun picirkiurcit? Piunrirciqaaten. Kia pulenglluni inglukesciigataa.

10Ilarqusngalriatun cukilanatun kinertellriatun-llu canegtun taangaryulriani elpeci ekuamaciquci!

11Nineveh, elpenek yuk taillruuq picirkiuranek amllernek assiitellrianek qemangqaarluni Atanermun piarkaminek.

12Wani-wa una Atanrem qanellra yum'inun Israel-aanun: “Assyrian-aat pininge'rmeng amlleng'e'rmeng-llu piunriumaciqut catairulluteng. Wiinga yumni, nangteqevkallruamci, tau͡gaam tuaten pinqiggngaitua.

13Wani-wa taqevkaqataraqa Assyria-m pinimikun tegumiaqillra elpeceñek, navgurluki-llu kalivneret qillrutaci.”

14Waten Atanrem picirkiumai Assyrian-aat: “Kinguvengqerrngaitut at'meng kinguvautestekaitnek. Piunrirciqanka agayutnguat agayutaita agayuuviitni uitalriit. Qungurvigkiuranka Assyrian-aat, unguvakaunritut!”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Tangerrluku, qaneryartulria taiguq ingrit tevluki, qanerkarluni assilriamek! Qanrucarturaakut cirlakillermek! Judah-m yuini, nerevkariyaraci aturciki akqutkelci-llu Agayutmun piciurtelluki. Yuut assiitellriit anguyanqiggngaitaat nunasi. Tamarmeng pinrilqerrunateng piunriumallruut!

Nahum 2

Nineveh-m Igtellra

1Nineveh, anguyiit curugaatgen! Pinilria ciqumtestekan tekituq. Nunarpiim ingluliurutestekai upciki! Tumyaraq nayurcirluku! Upten anguyallerkarpenun!

2(Atanrem Israel-aam ucurnarqucia ataam piksagucetqataraa, ciungani ayuqucillratun inglukestain uayarpailgatgu.)

3Inglukestain anguyagtait tegumiartut kavirlinek capkutanek kavirlinek-llu aturarluteng. Curukatarluteng uptut! Ekumassuutait akalrialget kenerpallaraluteng! Kuuniit qecgaurluteng!

4Ekumassuutet akalrialget ayakpagaut nunat tumyaraitgun, utertaarluteng nunat akuliitgun. Tanqigpallaraut kenurqutatun wavirtaarluteng-llu kalluum kenratun.

5Anguyagtet atanerruarit taisqait; paallagyarpiaraluteng ciumurtut. Curulriit curugaat qacarnermun capkucirluku-llu ikirtuqat navgurcuutekaat.

6Ikirtuqat kuigem canianelnguut alqunaq iki'irtut; angayuqam eniini nanikuagut tamarmeng.

7Angayuqam nulirra teguaqaat; pistai nepuagut yaqulegtun kanguruacuartun qat'gateng-llu tengluarluki angniinateng.

8Mertun qurrlullalriatun capkuciumallni navgaqan, yuut anuraut Nineveh-mek! Qayagpagayaaqait, “Arulairci! Arulairci!”— tau͡gaam kina atauciunge'rmi utertenrituq.

9Tegularciki qerrirlit akit! Tegularciki suulutaat! Nunarpak muirumauq tukuutnek!

10Nineveh piunriumauq, yuirulluni, nunakarniinani! Ircaqruit alingem qamtai; ciisqu͡rrit uulegtut, piniarulluteng; kegginait qak'iqraluteng.

11Nau-wa-mi wani-wa imna nunarpak yugtutulit igtiicetun ayuqelleq, imna piyagaita yugtutulit nereqvik'lallrat, yugtutulim arnacaluni-llu uitavikelallrak, piyagakek-llu alingniuyuunateng uitavikelallrat?

12Yugtutulim tuquqaarluku pitani allgularaa neqkiurluki arnacaluni piyagani-llu; imirluku igteñi allguumalrianek kemegnek.

13“Wiinga inglukestekarpenga!” qanertuq Ataneq Artuqailnguq. “Ekumassuuteci akalrialget ekuavkarciqanka. Anguyagteten anguyagkun tuqurqumaciqut,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

tegulalten-llu yugnek allanek wiinga teguciqanka tamalkuita. Ayagcetarpet arenqiirturtet piyullrit niicimanqiggngaituq.”

Nahum 3

1Nau͡gguirviilngurmun picurlagmun tekituq iqlungalria tuqurqiyulria nunarpak, muirumaluni tukuutnek uayaararkanek!

2Kaaka! Piqrutam cingqulallran nepii, kallagtellriit akalriat, kuunit pangalgalriit, migpallarallrat-llu akalrialget ayagassuutet!

3Kuunirluteng anguyagtet curugtut, nuussirpait qevelpagaut, narulkautait qevliagut! Tuqumalriit temait qalliqluteng qertuluteng, temait tuqumalriit naaquciinateng— anguyagtet tamakunun tuqumalrianun paallacalkaraut!

4Nineveh akissuq anucimirqecetaarumauq. Ayarinaqluni tuqunarqelrianek tau͡gaam muirumaluni, atanruviit ungacarluki teguarurtelluki-llu ayaritauciicetun.

5Ataneq Artuqailnguq qanertuq, “Nineveh, anucimirqecetaarciqamken! Matarciiqamken cairluten atanruvignun-llu tangertelluten, kasngunarqucin tangerrniaraat.

6Caunrilngurtun wangni ayuqeciquten qain-llu patuciqaqa pellernarqellriamek. Yuut irr'iciqaatgen cakneq ayuqucirpenek assiilqilluteng.

7Tangertevvet tamarmeng ulurmiaciqaatgen. Qanerciqut, ‘Nineveh imenrurtuq! Kina takumcuyugta elliinek? Kia-llu-kiq qarucugyartau?’”

8Nineveh, utumanruuten-qaa Thebes-aami Egypt-aam atanruviani? Tauna-llu kuingqellruuq-llu cayailkutekluku qacarnertun—Nile-aq cayailkutkellrua.

9Ethiopia ataniumallrua Egypt-aaq-llu, pinirtacia engelaunani; Libya-llu ilikluku.

10Tau͡gken Thebes-aam yui ayaucimallruluteng teguaruluteng. Tamaitni-llu tumyarat kangiraitni irniarit kaugtuarluki tuqutelallruit. Ciuliqagtait-llu kalivnercirluki ayautellruit teguaqestaitnun-llu avveqluki tunturluki.

11Nineveh, elpet-llu taangiqellriatun ayuquciirciiquten! Elpet-llu inglukesteten qimangnaqciqaten.

12Tamarmeng asvairqumalriit cayailkuceci ayuqeciqut figs-aat napaicetun atsait qecugnarilriatun: arulaskuvciki napat, atsat igqaqciqut qanerpeceñun!

13Anguyagteci qaillun picirkaitut, nunasi-llu ingluliurutestekaunani inglukestevci ciuqerrani. Kenrem ikirtuqavci canirutait ekuaciqai.

14Mertarci avatairumallerkarci upyulluku, asvaiqcarluki-llu cayailkutaci! Tutmarluku qikuq teggalqulici, teggalqulissuutet-llu paivvluki!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Qaillukuaryaaqeng'e'rpeci, ekualuci tuqucimaciquci wall'u anguyagkun tuqucimaluci. Perriumaciquci naunrartun petgertayulit nerkaicetun. Elpeci petgertayulitun amllerillruuci!

16Kipusviliurteñek amllernek ilangellruuci amllenritnek agyat qilagmi! Taug̃aam tayima catairutut, petgertayulitun tengluteng ayalriatun.

17Atanerruaci ayuqut petgertayulirugartun nenglliraqan qacarnermi uitauralriatun. Tua-i-llu akertengan, tengluteng ayagluteng, kia-llu nalluluku natmun ayauciat!

18Assyria-m Angayuqrani, atanerruaten tuquut, takarnarqellriit-llu ciulirneten qavarluteng tupanqiggngaunateng! Yut'en cekavtut ingrinun, kitumek-llu pitaituq ut'rutestekaatnek kingunratnun.

19Akngirneten camek iinrukaitut, kilineten-llu qaillun mamtesciiganateng. Tamarmeng niitellriit piunrirniluten unateteng kacguurutait quyaluteng. Kina-qaa taqsuunak nangcillerpenek qimallruuq?

© 2012, American Bible Society.

Habakkuk

Habakkuk 1

1Una qaneryaraq Atanrem nasvalqaa prophet-aamun Habakkuk-aamun.

Habakkuk-aaq Qanemyuugartuq

2Ataneq, qaillun pitalriamek qayagauqatarcia ikayuusqellua niipailegpenga, anirturluta-llu nangteqnarqellriamek?

3Ciin waten picurlagalrianek tangvagcecia? Ciin-llu elpet ilangcivkenaki tangvagciki iqlumek calilriit? Piunririlriit picurlagalriit-llu akuliitnetua, callualuteng arivulluteng-llu tamiini.

4Alerquutet tukniarulluteng atuunrirluteng-llu, elluarrluni-llu cuqciyaraq atunrirluku. Assiitellriit yuut cirlaku'urluki ellualriit, taumek ellualria cuqyun iqlutun atuurtellria.

Atanrem Kiutii

5Tua-llu Atanrem qanrutai yun'i, “Murilkurciki atanruviit avatevceñi uitalriit, tangllerpeceñek alangaarciquci. Camek piqatartua niiskuvciu ukveqngailkevceñek.

6Babylonia-rmiut pinirivkaqataranka, imkut yuut alingnarqelriit, uitaurciiganateng-llu. Ayagtut ellarpak qerarluku cirlakiyarturluteng allanek nunanek.

7Uluryanarqellriaruut alingnaqluteng, pivakngameng-llu alerquutet cakaarluki umyuarteng aturluku pilartut.

8“Kuuniit uqilanruut kuskarpagni, alingnarqenruluteng-llu kailriani keglunerni. Anguyagtait kuunilget tailartut yaaqvanek nunanek; kuuniita nuna cetumqumegteggun ullerqelluku. Tailartut yaqulegpagtun ellu'urtellriatun pitarkateng curugluki.

9“Anguyagtait ciutmurrluteng mulngakevkenateng cirlakiluteng, agiirtaqata-llu yuut tamarmeng nanikuallagaaqluteng. Teguarit qau͡gyam kavyaitun amllertaut.

10Caukenritait atanret temciarautekaqluki-llu atanerruat quyinrit. Cayailkutet arulairtesciigatait nuna qerturiluku qacarneranun tumkiurluteng tegularait.

11Anuqetun tekitelartut ayagluteng-llu, tamakut yuut pinilriarucirteng agayutkaat.”

Habakkuk-aaq Qanemyuuganqigtuq Atanermun

12Ataneq, ayagniqarraallranek ayagluten Agayutnguuten. Agayutkamken, tanqilriaruuten iquklisngaunak-llu. Ataneq, Agayutmaa cayailkuciumasteṁaa-llu, elpet cucukellruaten Babylonia-rmiut pinirivkarluki-llu ellaitnun anucimirqecetaaresqelluta.

Yupik Bible
© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Qaillun-mi tua-i piluten ilangciksaiciki ukut alingnarqellriit assiitellriit yuut?
Elpet tanqilriaruluten assiilngurmek tangvayunaitaaten, tangerrsuumiitaqluten-
llu yugnek iqlutun pilrianek. Ciin-mi tua-i nepaunak uitasit tuqurqingraata
yugnek ellmeggni elluanrulrianek?

14Yuut elpet piliaqaten ayuqluki neqaitun imarpiim ciissirugartun-llu
ataniurtailngurtun.

15Babylon-aarmiut cangtaq'larait yuut iqsagluki, neqtun pitarrluki. Qamurluki
ayautelarait kuvyatgun qayagpagaluteng-llu angnirluteng quyaluteng
cangtameggnek!

16Taumek agayutkekait-llu kuvyateng aruviararaqluteng neqsurcuutmeggnun
kuvyameggnun, tua-i-wa kuvyatgun tukurliurcameng,
neqkegciqapiararaqluteng-llu.

17Tua-llu-qaa nuussirpateng atuqatarait akwarpak, nakleginateng
piunrirciurluteng atanruvignek?

Habakkuk 2

Atanrem Kiutii Habakkuk-aamun

1Nayurvimnun mayurlua utaqalgirciqua nallunriryuglua
camek Atanermunqanresqucirkamnek, camek-llu ellii kiutengqerrarkaucia
qanemyuugautemnun.

2Atanrem waten kiugaanga, “Nasvallrenka elpenun kalikarmun taringnariluki
igauski, naaqsunariluki cukamek.

3Igaulluku pikiu, piciurtellerkaa cali pinariksailan. Tau͡gaam pillerkaa cukamek
agiirtuq, nasvallrenka-llu elpenun piciurciiqut. Piciurtellerkaat
pinaciarngaciiqsaaquq, tau͡gaam elpet utaqaurniaran; pinritevkenani
piciurciiqngan, pinaciarumangaunani-llu.

4Waniwauguq una qanrutkumaarkaq: ‘Assiitellriit unguvangaitut, tau͡gaam
ellualriit unguvaarkaugut piciuluteng piameng Agayutmun.’”

Elluanrilnguut Aarnarqellria Ciunerkaat

5Tukuuciq ukvercilartuq. Tukuuyunqellriit ellmeggnek pivakelartut
ayagalkartuluteng-llu tuqucetun camircesciigat'lartut. Taumek cirlakilalriit
kinguqliqu'urluki atanruvignek pikameggnek.

6Cirlakumalriit yuut eqcetaarciqait cirlakesteteng caunrilkicirteng ellaitnek
nasvagluku. Waten qanerciqut, “Tegutelartuci pikenrilkevceñek, tau͡gaam
aarnarqellriamek ciunerkangqertuci! Qaillun pitalriamek tukuurteqatarceci
akilircetaqluci alingcira'arluki elpeceñun akiilngulget?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Tau͡gaam alapen'errluci, elpeci ilavceñek cirlakilallerni akiilngurturiciquci, aksang'erpeci-llu akiilngurpeci ilangutaitnek akilirilarciquci. Inglukestevci ullagluci uulegcet'larciqaiceci. Uayarciqaiceci!

8Elpeci uayaalallruaci yuit amlleret atanruviit, tau͡gaam maa-i tuqutellrunrilkevci uayarciqaiceci tua-i-wa tuqurqilallerci nangcilallerci-llu ellam yuinek nunarpainek-llu picirluteng.

9Ciunerkangqertuci assiitellriamek! Tukuurcetellruaci ilavci nanglluki yugnek tegulallerpeceñek, eneci-llu alingnarqellrianun pivkanritengnaqaqluki!

10Tau͡gaam elpet picirkiurarpet ilarraten kasngunarivkarai; piunririllerpegun amllernek atanruvignek elpenek tau͡gaam caunrillerkiurtuten.

11Enevet-llu qacarneri teggalqut qanagai-llu nallunairiut elpenek inglukluten.

12Ciunerkangqertuci assiitellriamek! Nunarpagmek ayagnirillruuci assiitellria aturluku tuqurqillerpiciuggun-llu naulluku!

13Atanruviit cirlakelten taqsuqcillruut ellmeggnek caliluteng caugarkaunrilngurnek, caliaqellrit-llu tamarmeng ekualuteng nangellruut. Atanrem Artuqailnguum tuaten pivkaraa.

14Tau͡gaam nuna muirumaciquq nallunrillranek Atanremucurnarqucianek imarpiit mermek imangqerruciatun.

15Ciunerkangqertuci assiitellriamek! Aaritlerpegun 'laqliten kasnguyugtesketen kiaresngiatevkarluki; ayaluavkaqten taangiqellriatun kasngunarqellrat tangvagnaluku.

16Elpet-llu tuaten kasngunarqellriim patuciqaaten takarnairulluten. Elpet-llu merciquten ayalualuten-llu. Atanremmerceciiqaaten tuaken saskamek anucimirqecetaarutkarpenek, takarnarqellren-llu cimirciquq kasngunarqellriarurrluten.

17Elpet kepullruaten napat nuniini Lebanon-aam; watua tau͡gaam elpet iqucimaciquten. Ungungssiarai tuqurqellrukten; tau͡gaam watua tamakut nanikuavkarciqaatgen. Man'a waten tuciiquq elpenun tuqurqillren pitekluku yugnek-llu mulngakinritellren nunam yuinek nunarpainek-llu.

18Agayutnguaq camun atuuga? Cauvkenani piliaqestiin unatmikun piliaqaa cavigmek, ayuqucirturilriaruluni iqluurutnek. Piliaqestii ukvequni taumun catkeciqau, tua-i-gguq agayun, tau͡gken camek qanerciiganani?

19Ciunerkangqertuci assiitellriamek! Qanlalriaten muragmun (piliamun), “Tupagluten!” wall'u teggalqumun qanerciigalngurmun, “Nangerten!” Agayutnguam-qaa camek nasvicugngaaten? Qalliliumayaaqsartuq qerrirlimek suulutaamek-llu, tau͡gken anernerunani watqapik.

20Ataneq Agayuvigpamini tanqilriami uitauq; nuna tamarmi nepailli ciuqerrani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Habakkuk 3

Habakkuk-aam Piicautii

1Una piicalqaa prophet-aam Habakkuk-aam:

2Ataneq niitellruanka calialten, irr'ikluki-llu. Kitak ataam maa-i nallemteñi tamakut angelriit ak'a caliaqelten caliaqiki. Takumcukuten aturru, qenerteng'e'rpet.

3Agayun tainqigteqatartuq Edom-aamek; tanqilria Agayun taiqatartuq qemiinek Paran-aam. Ucurnarqucian qiliit patumai, nuna-llu muirumaluni nanrautainek.

4Taiguq tanqigtaluni kalluum kenratun; unatai tanqigpallaraluteng, tuani elliin pinia iirumauq.

5Cangerlagnek ciunermikun ayagcecilartuq tuqu-llu alerquraqluku maligtesqelluni.

6Arulairaqan, nuna arulalartuq; atanruviit-llu tangrraqateng uulegtaqluteng. Ingrit akwarpak piulriit ciqumcimaut; qemit-llu piunriyuilnguut kill'uteng, qemit ak'a tamaani piyuavik'lallri.

7Cushan-aam yui tangrranka alingluteng Midian-aam-llu yui uuleggluteng.

8Ataneq, kuiget-qaa qenngevkallruatgen? Imarpiim-qaa eq'urtevkallruaten? Amirlutgun ayallruuten; ayagassuutekluku ellarayiim amirlua, yugpet cirlakillerkaatnek taitellerpeni.

9Urluvren uptan aturnaluku, pitgaqucukaarluki pitegcauteten. Kenerpallarallerpet-llu nuna qupuraa kuilirluku.

10Ingrit tangrramegteggen uulegtut; meq kuvluni qilagmek. Mer'et nunam acianelnguut ellerrartut, qairit-llu qerturiluteng.

11Kenerpallarallratni cukalriit pitegcauteten kapsuuten-llu qitngirnaqluni qevliallrani, akerta iraluq-llu arulaillruuk.

12Nuna piyualuten qerallruan qenerrluten; eq'urrluten-llu tutmaulluki atanruviit.

13Ayallruuten anirturyarturluki yut'en, anirturnaluku cucukellren ataneq. Iqutellruan assiitellriit yuut ciuliqagtiit maligtestai-llu piunrirteqapiggluki.

14Pitegcauteten kaputellruut ciuliqagtiitnun anguyagtain ellarayagtun taillrani cekavvnaluta, ciriteklirluni nallunarcarluteng nangcitulitun arrsaulrianek.

15Tutmautellruan imarpik kuunirpegun, merpai-llu qapuurrluteng.

16Niilluku man'a tamalkuan uulegtua; qerrlugka qiivlutek alingama. Temka unairtuq, paallagyarpiaralua-llu piyuallemni. Nepaunii utaqalgirciqua pillerkam tekitellerkaanek, Agayutem anucimirqecetaarillerkaanek anguyagluteng curukartemteñek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Figs-aat napait atsailengraata wine-arkanek-llu naugitulit atsangenrilengraata,
olive-aanek naucetaat naunrilengraata, naucetaarviit-llu mukaarkanek
naugivkenateng, qusngit tamarmeng tuquangraata kuluviit-llu uitaviit
imaunateng,

18wiinga cali angnirciqua nunaniryuglua-llu, tua-i-wa Ataneq Agayun
anirturtekngamku.

19Quyinrulriim Atanrem piniliumalaraanga. Tuc'uvkalaraanga tuntutun
aarnarqellriamun-llu pivkaqsaunii ingrini.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Zephaniah

Zephaniah 1

1Qaneryaraq una Atanrem cikiutekelqaa Zephaniah-mun Josiah Ammon-aam qetunraa atanrullrani Judah-mi. (Zephaniah kinguveqaa Angayuqam Hezekiah-m ukutgun: Amariah, Gadeliah, Cushi-llu.)

Erneq Atanrem Cuqcillerkaa

2Ataneq qanertuq, “Piunriqataranka cat tamalkuita nunam qainganelnguut,

3yuut tamalkuita, ungungssiaraat, yaqulget, neqet-llu. Piunrillerkaatnun tekiceciiqanka assiitellriit yuut. Piunrirciqanka yuut tamalkuita, atauciungraan uitatevkenaku. Wiinga, Ataneq, qanertua.

4“Anucimirqecetaarciqanka Jerusalem-aam yui tamalkuan-llu Judah. Piunrirciqaqa tamalkuan agayulallrat Baal-amun tuani, kia-llu umyuaqenqiggngaitai agayulirtet kevgiulallret elliinun.

5Piunrirciqaqa kina imna enem qainganun mayurluni agayulria akertem̄un, iralumun, agyanun-llu. Cali-llu piunrirciqanka agayutulit wangnun ukvernarcarilriit-llu piciuniluteng wangnun, tau͡gken cali ukvernarcariaqluteng Molech-aam agayutnguam atrakun.

6Piunrirciqanka kingupiallret maligtaqunrirlua-llu, taiyunrilnguut-llu wangnun wall'u kaigaviksuunii ciuliqagtesqelluteng.”

7Erneq canimellirtuq Atanrem cuqcillerkaa; taumek nepailkici ciuqerrani.Ataneq uptuq tunenaluki yun'i tuqutarkatun inglukestait-llu taisqelluki uayaryarturluku Judah.

8Ataneq qanertuq, “Tuani ernermi tuqurqillratni, anucimirqecetaarciqanka atanerruat, angayuqam-llu qetunrai, tamalkuita-llu atulalriit allat nunat piciryaraitnek.

9Anucimirqecetaarciqanka-llu tamalkuita agayumanrilnguut piciryarait aturluki agayulalriit, tegliuraqluteng-llu tuquciaqluteng-llu imirnaluku atanermeng enii tegleganek.”

10Qanertuq-llu Ataneq, “Tuani ernermi qialrianek niiciiquci Fish Gate-am tungiinek Jerusalem-aami. Qialuteng neplilrianek niiciiquci nunarpiim nutaraunran tungiinek kavcallagalrianek-llu qemit (qemini uitalriit) tungiitnek.

11Qiaci neplirluci niiskuvciu man'a, nunarpiim ilutunrani (ungalalirnerani) uitalriani, tua-i-wa kupcaat tamarmeng tuquciqngata!

12“Taum nalliini kenurrarlua yuarciqaqa Jerusalem-aaq. Anucimirqecetaarciqanka canganaicukellriit nalirrugutailnguut-llu, waten ellmeggnun qanlalriit, ‘Ataneq-wa assilriamek wall'u assiilngurmek pingailnguq.’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Tukuutaitnek uayarciqait enait-llu piunrirluki. Ellaita eneliameggni uitangaitut merngaunateng-llu wine-amek nauceciillermeggnek.”

14Angelria Atanrem ernerkiuraa canimelliuq, cukamek agiircami canimelliqapigtuq! Erneq tauna cungarninarqellriatun ayuqeciquq, imkuunge'rmeng alingilkacagaqengraiceteng anguyagtet qayagaurciqut nanikualuteng!

15Erneq tauna alingnarliuciquq, picurlagnarqellriaruluni nanikuanaqluni; erneqluku caunriumallerkam navgurimallerkam-llu, tan'gerceñani alianaqluni, tungurpak-llu amirlirluni,

16erneq imarluni anguyiim cupu'uryarainek anguyagteñek-llu qayagpagalrianek anguyagcuutmeggnek curullermeggni asvairqumalriit nunarpiit qertulriit-llu nayurviit.

17Ataneq-llu qanertuq, “Nanikuanarqellria tuc'eciiqaqa yugnun tarratelluki caavtaarluki cikmiumalriatun. Assiilngillruut wangnun, taumek waniwa augat kuvumaciquq mertun, temait-llu aruluteng nunam qaingani.”

18Tuani ernermi Atanrem eq'uqertellni nasvakaku, qerrirlit akiutaita suulutaat-llu anirturngaitait. Ellarpak tamalkurmi piunriumaciquq kenrakun eq'uqertellran. Alqunarmek unguvanrirceciiqai tamalkuita unguvalriit nunam qaingani.

Zephaniah 2

Umyualinqigtesqun

1Elpet kasnguilngurmi atanruvigmi, ellangcaa

2ayagcecimavailegpet caranglugtun anuqem tengeskiitun, uuqnarqellria eq'uqertii Atanremtupailgan elpenun, erneq ciullegluku Atanrem eq'uqertellerminek nasvagillerkaa.

3Ataneq cauciu, yugni nunam pivakenritellriarini, niisngastaini alerquutain. Piciulria aturciu, elpeceñek pivakenrirluci ciuqerrani Atanrem. Aipaagni anagciquten anucimirqecetaarutmek tuaniAtanrem eq'uqertellni nasvakaku.

Piunrillerkaat Atanruviit Israel-aam Avatiitni

4Gaza-mi yugmek unegtellriartangqerrngaituq. Ashkelon-aaq-llu yuiruciiqluni. Ashdod-aam-llu yui ancimaciqut erenrem avgani, Ekron-aam-llu cali yui ancimaciqut nunarpameggnek.

5Nakleng elpeci Philistine-ani, imarpiim caniani nunalegni. Atanrem pinarqelriaruniluci piaci. Piunrirciqaaci, atauciunger'mi-llu ilasi uitacimangaituq.

6Nunasi imarpiim ceñiini carr'ilqaurciiquq, tua-i tau͡gaam qusngiliurtet uqisngaviita qusngit-llu casguita uitalleqsagulluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Imarpiim ceñii piksaguciiqaat piunrirpek'nateng unegtellret Judah-m yuin. Tamana qusngiliurvikciqaat qavarvikaqluki-llu enet Ashkelon-aam enai. Atanrem Agayutiita nayurciqai tukuurtelluki-llu ataam.

8Ataneq Artuqailnguq qanertuq, “Niitellruanka yuk'ek Moab-ankuk Ammon-aaq-llu caunrilkuurillratni yumnek eqcirluki tuaten, ucuryaggluteng-llu nuniit teguciqniluku.

9Tau͡gaam wiinga unguvalua Atanrucimtun, Israel-aam Agayutii, ukvernarcariunga Moab-ankuk Ammon-aaq-llu piunriumaciquk Sodom-aatun Gomorrah-tun-llu. Nunakek teq'alleqsaguciiqaak taryum imumirpak-llu uitavigkarniiciiquk, naunerrluut-llu naulukek. Yum'a piunrinritellret uayarciqagket nunautiik-llu teguluku.”

10Tuaten Moab-am Ammon-aam-llu yuk'ek anucimirqecetaarumaciqut ellmeggnek pivakellrat pitekluku ucuryagtellrat-llu caunrilkuullrit-lluAtanrem Artuqailnguum yui pitekluku.

11Atanrem cakneq alingevkarciqai. Agayutnguat-llu nunami caunrirciqai, nutaan-llu atanruviit tamarmeng agayularciqut elliinun, tamarmeng nakmiin nunameggni.

12Cali-llu Atanrem yui Ethiopia-m tuqurqeciqai.

13Atanrem pinini aturluku Assyria piunrirciqaa. Nunarpak-llu Nineveh yuirulluku imenrurtelluku, kinertellriarurtelluku mer'unani.

14Katngat ayuqenrilnguut-llu ungungssiaraat qungelravikelarciqaat. Iggiayulit imenrini uitalarciqut egalerni qalriagaqluteng. Tulukaruut-llu qalrialarciqut ikirtuqat mayuryaraitni. Murakegtaar-llu cedar-aaq enenek au͡g'arqumaluni.

15Tuaten pimaciquq tauna nunarpak ucuryagutekilria elliin piniminek umyuarteqluni-llu camun pingaicukluni. Yui umyuartequt nunarpagteng ucurnarqenruyukluku allani ellarpagmi. Watqapik nunakarniiruciiquq, yuilqum ungungssiin igteksagulluku. Kitulriit-llu tamaaggun ulurmialarciqaat alikluku.

Zephaniah 3

Jerusalem-aam Assiilngillra Anirtuumallra-llu

1Nakleng Jerusalem-aaq, assiitqapigtellria, inglulitaaryulria-llu nunarpak nangcilria nakmiin yum'inek.

2Niisnganritaa Ataneq ciuniurpek'naki-llu alartellmi kitugutai. Ataneq-llu tusngavikeksaunaku ikayungcarvikeksaunaku-llu.

3Atanerruari yugtutulitun maruaralriatun ayuqut; cuqcistai kailriatun keglunertun ayuqluteng, ilakuiyuunateng unuakutarkameggnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Prophet-aari aglumatarluteng murilkevkenateng-llu; agayulirtaita-llu menuurtaqluki kencignarqelriit, alerquutai-llu Agayutem aturaqluki ellaita tau͡gaam piluaqautekameggnun.

5Tau͡gaam Ataneqnunarpagni cali uitauq; piciulria aturrlainalaraa piciunrilngurmek piyuunani. Unuaquaqan pinricuunani, eluaruciq atularaa yum'inun. Tau͡gken elluanrilnguut yuut tuani assiilnguq aturturalaraat kasnguyuyuunateng.

6Ataneq qanertuq, “Atanruviit yuirutellruanka; nunarpait piunrillruanka, nuniita-llu casgua kiarrvii-llu caunrirluki. Nunarpiit yuitut; tumyarait-llu yugtaunateng, atauciungraan yugtaunani.

7Umyuarteqellruyaaqua tuani nutaan yumnun takaryagutnayuklua ciuniurluki-llu alartaqata kitugutenka, nalluyagutenritnayukluku-llu elitnaurutkelqa ellaitnun. Tau͡gaam ak'anun pivkenateng ciungani ayuqucillermegcetun ayuqlirillruut.”

8Ataneq qanertuq, “Utaqaciu erneq pinarqelriarurcecillerkaqa atanruvignek. Pillerkiurtua quyurcetnaluki atanruviit angayuqauviit-llu elpekevkarnaluku ellaitnun qenertellma tuknitacia. Nuna tamarmi eq'uqertellma kenrakun piunriumaarkauguq.

9“Nutaan yinqigciiqanka atanruviit, kiima-llu piicagvik'larciqaatnga allanun agayutnun pivkenateng. Tamarmeng niisngaciqaatnga.

10Yaaqsingraan-llu Sudan-amek cekavtellriit yuunka taitelarciqut elliitnek wangnun.

11Taum nalliini elpeci, yumni, kasngukenrirciqerci inglulitaallerci wangnun. Wiinga au͡g'arciqanka ellmeggnek pivakellriit ucuryagtellriit-llu, elpeci-llu inglulitenqiggngaituci wangnun kencignarqellriami qemimni.

12Tuavet elliiciqua pivakenrilngurnek ellmikutuulrianek yugnek, tailararkanek wangnun ikayuusqelluteng.

13Israel-aam yuin unegtaulriit kina imna iqlutun pingaitaat, iqluularngaitut, ukvercilarngaunateng-llu. Tukuuciqut alingniurpek'nateng-llu, kitumek alikek'ngaunateng.”

Nunaniryugcuun Yuarun

14Aturci qayagpagaci-llu nunaniryugluci, Israel-aam yuini! Jerusalem-aaq, nunaniryua pitacirpetun!

15Atanrem arulairtellrua anucimirqecetaaruten; aug'allruluki-llu inglukesteten tamalkuita. Atanrem, Israel-aam Atanran, nayuraaten; camek alingyunairutaaten.

16Pillerkaq tekiciiquq waten qanllerkaat Jerusalem-aamun, “Alingenrilu, Zion-aam nunarpiini! Talligken pinialivkaryaqunakek!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Atanrem Agayutvet nayuraaten; pinian cirlakivkalaraaten. Atanrem ilukegcitkeciqaaten, kenekmikun-llu nutaramek unguvamek cikirciqaaten. Aturciquq-llu nunaniryuutekluten,

18nunaniryugluni nerevkariyaram nalliinicetun.” Ataneq qanertuq, “Aarnarqellria ciunerkarci aug̃'allruaqa kasngunarqellerci-llu cali aug̃'arluku.

19Pillerkaq agiirtuq! Anucimirqecetaarciqanka nangtesteci; anauciiqanka tamalkuita tussitellriit nunameggnek-llu ayagcecimallret ut'rulluki. Kasngunarqellrat cimirciqaqa takarnarqutmek, ellarpiim-llu tamarmi nanrarciqai.

20Pillerkaq agiirtuq! Ut'ruciiqanka cekavcimalriit yut'en; pivakumavkarciqamken nanrartelluten-llu ellarpagmiunun tukuurtelluten-llu ataam.” Ataneq qanertuq.

© 2012, American Bible Society.

Haggai

Haggai 1

Atanrem Alerquutii Agayuvigpak Napartesqelluku

1Allrakum aipaan nalliini Darius-aaq angayuqrullrani Persia-mi, erenret ciuqliatni arvinelgatni iralut, Ataneq qanertuq prophet-aakun Haggai-akun. Man'a-llu qanerkaa ciunerluni nunam atanranun Judah-mi, Zerubbabel-aamun qetunraanun Shealtiel-aam, agayulirteñgunermun-llu, Joshua-mun Jehozadak-aam qetunraanun.

2Artuqailnguq Ataneq qanertuq Haggai-amun, “Ukut yuut qanertut watua pillerkaunritniluku Agayuvigpiim ataam nautellerkaanun.”

3Atanrem-llu nutaan qanrutai yuut prophet-aakun Haggai-akun:

4“Wiinga yumaa, ciin elpeci uitaqatarceci taq'luaqaumalriani eneni Agayuvigpaka taug̃ken imumaluni?

5Tangerciigataci-qaa cat elpeceñun tut'ellriit?

6Nauceciillruuci amllernek mukaarkanek, taug̃ken quyurciaqluci ikgelngurnek. Neqkautengqerrsaaquci, taug̃aam aqsitkauvkenateng. Wine-amek merkangqertuci, taug̃aam camirrluci merkarpeceñek piinaci! Aklungqerrsaaqluci, taug̃aam urumatkesciiganaki. Calistet-llu akingesciiganateng yuutekameggnek.

7Tangerciigatarci-qaa ciin waten picianek?

8Watua ayagci qeminun, tuskanek aqvalluci, ataam nauciu Agayuvigpak; nutaan wiinga ilukegciniartua nanraumalua-llu nanraumanarqucimtun.

9“Neryuniularyaaquci amllernek quyurcinayukluci naugillerpeceñek, taug̃aam ikgetaqluteng. Quyurtelci-llu ut'rutlerpeceñi wii tengcetellruanka. Ca pitekluku tuaten pisia? Tua-i-wa Agayuvigpaka imumiin elpeci-wa tamarpeci yagarcetellriaci caliaqluki nakmiin eneci.

10Taumek ellalliqsailnguq cat-llu nausciiganateng.

11Kinernaq tuc'etaqa nunamun—qemiinun, naucetaarvignun mukaarkanek, wine-arkanek, olive-aat-llu nauciriviitnun— tua-i tamalkuitnun nunami nautulinun, cali-llu yugnun ungungssinun-llu, tamalkuitnun nauceciitukevceñun.”

Yuut Maligtaquat Atanrem Alerquutii

12Tua-llu Zerubbabel-aaq Joshua-llu tamarmeng-llu yuut utertellret teguarullermeggnek Babylonia-mi, pillruut Atanrem Agayutem qanrutellranek pisqelluki. Alingameng niitaat prophet-aaq Haggai-aq,Atanrem qanertii.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Tua-llu Haggai-am Atanrem qanellranek qanrutai yuut: “Wii nayurciqamci—
tauna wii akqutkaqa.”

14Atanrem-llu tengruvkarai yuut tamalkuita caliaqellerkaanek Agayuvigpak:
Zerubbabel-aaq, Judah-mi nunam atanra; Joshua-wa Agayulirteñguneq,
tamarmeng-llu yuut utertellret teguarullermeggnek. Ayagnirtut caliaqluku
Agayuvigpii AtanremArtuqailnguum, Agayutmeng,

15erenret yuinaq cetamanek ciptellratni, iralut arvinelgatni allrakum aipaani
Darius-aaq angayuqrullrani.

Haggai 2

Nutaram Agayuvigpiim Tangnirqetacia

1Ernermi yuinaq ataucimek (21) cipluku iralut malrunelgatni tuani
allrakumi, Ataneq qanenqigtuq prophet-aakun Haggai-akun.

2Elliin qanrutaa Haggai-aq qanresqelluku Zerubbabel-aamun, Judah-mi nunam
atanranun, Joshua-mun Agayulirteñguneq, yugnun-llu, waten qanresqelluku,

3“Kitumek-qaa akunlevceñi pitaituq cali umyuaqestiinek tangnirqetallranek
Agayuvigpiim? Qaillun watua tangellra elpeceñun ayuqa? Caunrilngurtun
ayuqsugnarquq.

4Taúgaam watua tengrunriqertenrilli kina ilasi. Caliarkaq caliaqiciu, tua-i wii
nayuamci.

5Egypt-aamek anllerpeceñi, akqellruamci nayurrlainarciqniluci. Cali watua wii
nayuramci, taumek alingenrici.

6“Ak'anun pivkenii arulaciiqaqa qilak ellarpak-llu, nuna imarpik-llu.

7Atanruviit-llu tamalkuita cirliqevkarciqanka, tukuutait-llu taicimaciqut maavet,
Agayuvigpak-llu imarturiciquq tukuutnek.

8Tamalkuan qerrirliutii suulutaarutii-llu ellarpiim wii pikaqa.

9Nutaraq Agayuvigpak tangnirqenruarkauguq ak'allarmi, tuani-llu cikirciqanka
yuunka nuuqitenritlerkaatnek uitanqegcillerkaatnek-llu.” Ataneq Artuqailnguq
waten qanertuq.

Haggai-am Prophet-aam Ullagai Agayulirteñgunret

10Yuinaq cetamanek ciptellratni (24) erenret qulngunritariitni iralut allrakum
aipaani Darius-aaq angayuqrullrani, Ataneq Artuqailnguq qanenqigtuq prophet-
aamun Haggai-amun.

11Qanertuq, “Apeski agayulirtet qaillun uum apyutem picirkaanek:

12Piinanermini-mi kina imna teguskuni iliinek qigcignarcaumalriim kemgem
elliitem ekuagarkam, ayaulluku-llu imgulluku ulikutami imenranun. Tua-i-llu

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

taum agtuuteskuniu ulikutani kelipamun, neqkamun keniumalriamun, wine-amun, olive-aam uquanun, wall'u ayuqenrilngurnun neqkanun, tuaten-qaa pillran kenciknarivkarciqai-llu tamakut neqkat?" Waten apcimallermeggni agayulirtet kiugut, "Qang'a."

13Tua-llu Haggai aptuq, "Piinanermini-mi kina imna menuureskuni tuqumalriamek agtullni pitekluku. Tua-i-llu agtuquniki iliit makut neqkat, tamakut-llu-qaa menuurciiqut?" Agayulirtet kiugut, "Aa-ang."

14Tua-llu Haggai-aq qanertuq, "Ataneq qanertuq tamana tuaten ayuqniluku yuinun uum atanruviim caliaritnun-llu tamalkuitnun; taumek elliitait tamarmeng ekuavigmun menuulriaruut."

Atanrem Akqutkaa Atawaqautni

15Ataneq qanertuq, "Tangerciigatarci-qaa qaillun pillrucirci? Agayuvigpak ataam naparpailegpeciu

16mukaarkanek aqvat'laryaaquci neryuniurluci cuqnernek yuinarnek unangnayukluci, tau͡gaam qulnek kiingan pitarluni. Wine-amek-llu aqvat'laryaaquci yuinaak malruk qulnek cipluku gallon-aanek unangnaluci puckamek, tau͡gken yuinarmek tau͡gaam unangluci.

17Anuqlircetellruaqa cakneq kiircetellriamek kavcirtelluku-llu assiirutesqelluki tamalkuita nauvkangnaqkengaci, tau͡gaam cali elpeci umyualinqigtenrituci.

18Unuamek erenret yuinaq cetamanek ciptuq iralut qulngunritariit Agayuvigpiim tusnganrin qaqicimallrat. Tangerqiciki cat piarkat wak'nirnek.

19Mukaarkat nangengraata, napat-llu wine-arkanek naugitulit, fig-at napait, atsat pomegranate-at, olive-aat-llu napait naugiksailengraata, tau͡gken waken ayaglua atawaqerceciiqamci."

Atanrem Akqutii Zerubbabel-aamun

20Ernermi tuani, iraluq yuinaq cetamanek cipluku ernengqerluku, Atanremaipiriluku Haggai-aq qanrutaa qanerkaanek

21Zerubbabel-aamun, nunam atanranun Judah-mi: "Arulatarkaurtaqa qilak nuna-llu

22piunrirluki-llu angayuqauviit piningqellrat iquklitelluku. Kitnguciiqanka akalrialget ekumastait-llu; kuunit tuquciqut, ekumavikestait-llu tuqurquciiqut.

23Ernermi tuani teguciqamken, Zerubbabel pistemni, elkarciiqamken-llu atanirturisqelluten atemkun. Elpet wii cucukellruamken." AtaneqArtuqailnguq qanertuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Zechariah

Zechariah 1

Atanrem Qayagaurai Yun'i Ellminun Utertesqelluki

1Iralut pingayunelgatni allrakum aipani Darius-aaq angayuqruluku Persia-mi, Atanrem uumek qanerkamek cikiraa prophet-aaq Zechariah, Berechiah-m qetunraa Iddo-m tutgarii, qanerluni,

2“Atanrem qenrutellrui cakneq ciuliaci.

3Tau͡gaam watua qanruski, ‘Uterci wangnun, wiinga-llu elpeceñun uterrniartua.

4Ciuliarpecetun ayuqenrici. Ak'a tamaani prophet-aatgun qanrucimallruyaaqut assiilnginermek taqesqelluki. Tau͡gaam niicunritaatnga.

5Tamakut-llu ciuliaci prophet-aat-llu maa-i unguvanrirluteng.

6Pistemkun prophet-aatgun ciuliaci alerquutnek cikillruanka aarcirtuutnek-llu, tau͡gaam tamakut catkellrunritait taumek ellaita pikiurarteng atullrukiit. Tua-i-llu umyualinqigtellruut nallunairluteng-llu qanerluteng, Wangnun AtanermiArtuqailngurmun, anucimirqecetaallrucirteng pinarquciat aturluku piarkaurtellemtun-llu.’”

Prophet-aam Tangrruallra Kuuninek

7Allrakum aipani Darius-aam atanrullran, qula ataucimek cipluku iraluq ernengqerluku yuinaq cetamanek (24) cipluku (Shebat-aam iralua), Atanremunugmi qanerkamnek cikiraanga.

8Tangertua yugmek ekumaluni kavirlimi kuunimi. Arulairluni-llu myrtle-aat napat akuliitnun kuignayugmi, kingunra cali allanek kuuninek pitarluni—kavirlimek, kukupalegmek, qatellriamek-llu.

9Wiinga-llu aptaqa, “Camek makut kuunit kangingqertat?” Kiugaanga, “Nasvagciqaqa elpenun camek kangingqeruciat.

10Atanremayagcetelqai nuna yuvriisqelluku.”

11Taukut-llu an'gilaq qanrutaat, “Ellarpagmun tamiinun ayagallruukut tangrrarput-llu ellarpak tamarmi casciiganani cirlakumaluni.”

12An'gilaq-llu qanertuq, “Artuqailnguq Ataneq, qenrucimakten-tang Jerusalem-aaq, Judah-m-llu nunarpai allrakuni yuinarni pingayuni qulnek cipluku (70). Qaillun cali pitalria pellugciqaa takumcuyagupailegpeki?”

13Atanrem-llu an'gilaq tauna qalarutesteka qaruyutnek kiugaa,

14an'gilam-llu qanrutaanga qalarutkesqelluki Atanrem Artuqailnguum qanellri: “Kenkaqa cakneq umyuarniurutekluku-llu Jerusalem-aaq, tanqilria nunarpaka,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15qenrutanka-llu cakneq atanruviit elluiluteng uitalriit. Yuunka qenrutengramki caksailnginanemni, tamakut atanruviit yum'a nangteqellrat arcarivkallruatgu.

16Taumek utertellruunga Jerusalem-aamun nasvagnaluku takumcuyugtaciqa nunarpagmek. Agyuvigpaka nutarcimaciquq, nunarpak-llu ataam naucimaciquq."

17An'gilam cali waten qanresqaanga: "Ataneq Artuqailnguq qanertuq nunarpani ataam tukuurciiqniluki ataam-llu Jerusalem-aaq ikayurciqniluku elliin-llu piksagulluku nunarpak."

Tangrrualleq Cirunernek

18Allamek cali tangrruallemni tangertua cetamanek cirunernek.

19Aptaqa tauna an'gilaq qalarutesteka, "Cirunret ukut camek kangingqertat?" Kiugaanga, "Ukut kangingqertut ellarpagmi pinilrianek cekavcestellritnek yuita Judah-m, Israel-aam, Jerusalem-aam-llu."

20Tua-llu Atanrem nasvitaanga cetamanek calisteñek mulut'uulegnek.

21Aptaqa, "Ukut camek caliyarturluteng taigat?" Kiugaanga, "Taigut alingniurcecarturluki cirlaksarturluki-llu atanruviit passitestellri Judah-m nuniin cekavvluki-llu yui."

Zechariah 2

Tangrrualleq Cuqcissuutmek

1Allami cali tangrruallemni tangertua angutmek cuqcissuutmek tegumiarluni.

2Aptaqa, "Natmun ayagcit?" Kiugaanga, "Cuqcarturluku Jerusalem-aam qaillun taktacia qaillun-llu iqtutacia."

3An'gilaq-llu imna qalarutestelqa tangrraqa ketvallrani, alla-llu an'gilaq taiguq pairrsaagluku.

4Ciuqliim aipani qanrutaa, "Aqvaqurluten qanrucarturru yun'erra'ar cuqcissuutmek tegumialria yuut amllepiarciqniluki ungungssit-llu amllepiarciqniluki Jerusalem-aami, angssiyaagciqngami-llu qacarnermek avaperutengqerciiganani.

5Ataneq akqillruuq ellii qacarneruciqniluni kenruluni avatairluku nunarpak camun pivkarngaunaku tuani-llu uitaciqniluni ucurnartuumarmi."

Nunameggnek Ayagcecimallret Qayagaurumaut Utertesqelluki

6-7Atanrem yun'i qanrutai, "Cekavtellruamci natmun tuavet tamiinun. Tau͡gaam waniwa, elpeci nunavceñek ayagcetaullerni, qimagci Babylonia-mek uterrluci-llu Jerusalem-aamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Kia imum yageskunici yagciiqaa wangni cani qununarqenrulria.” Taumek Atanrem Artuqailnguum ayagceskiinga uumek qanrucartuusqelluki atanruviit uayaarillret yum'inek:

9“Atanrem ellminek callugciqaaci, yuut-llu mat'um ciungani pisteklerpeci uayarciqaiceci.” Tamana piciureskan, yuut tamarmeng nallunrirciqaat AtanermunArtuqailngurmun ayagcetellruciqa.

10Ataneq qanertuq, “Nunaniryugluci aturpagci, Jerusalem-aam yuini! Ullagluci uitallguciryartuqataramci.”

11Taum nalliini amlleret atanruviit ullagciqaat Ataneq yukliuyulluteng-llu elliinun. Akunlevceñi uitaciquq, elpeci-llu nallunriciiqerci elliinun ayagcetellruciqa elpeceñun.

12Ataam cali Judah Atanrem umyuaminun iluqliuluku piksaguciiqaa qigcignarqellriami nunami, Jerusalem-aaq-llu nunarpak kenkenruciqaa allani.

13Nepaici, yugni tamarpeci, ciuqerraniAtanrem, tua-i-wa ellii taiqataan qigcignarqellriamek uitaviminek.

Zechariah 3

Prophet-aam Tangrruallra Agayulirtenḡunermek

1Allami cali tangrruallemni Atanrem nasvitaanga agayulirtenḡunermek Joshua-mek nangengqaluni ciuqerrani an'gilaan Atanrem. Caniani-wa Joshua-m Tuunrangayak nangerngalria picetaarucumaurluku.

2Atanreman'gilaan Tuunrangayak qanrutaa, “Atanrem pinarqelriarurrliten, Tuunrangayaak! Atanrem, Jerusalem-aam kenkestiin, pinarqelriarurrliten. Una angun ayuquq muragatun nucugaringallertun kenermek.”

3Joshua tuani nangengqauq, iqangtalrianek aturanek aturluni.

4An'gilam qilagmiut ciuqamini nangerngalriit qanrutai, “Iqangtalrianek aturanek una angun matarciu.” Joshua-llu qanrutaa, “Assiilnguten aug̃'allruanka nutaranek-llu aturarkarpenek cikirciqamken.”

5Taukut ciuqamini nangengqalriit alerqurai Joshua iqailngurmek nacaasqelluku iqailngurmek nacamek Joshua-m qamiqurra. Tuaten taukut piut, ac'etaat-llu nutaranek aturanek Atanrem an'gilaa tuani nangengqallrani.

6An'gilam Joshua qanrutaa,

7Atanrem Artuqailnguum qanellranek: “Niisngakuvki alerquutenka caliaqluki-llu caliarkiutellrenka elpenun, taqevkenak ataniumalarciqan Agayuvigpaka elaqlia-llu, piicagaqavet-llu niitaqluten, niitelaucimtun an'gilat uitallgucirlua uitalriit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Niicugni kitaki, Joshua, elpet Agayulirteŋ̄gunrulriami; niicugnici-llu, agayulirteŋ̄gunrulriallgutaini, elpeci nallunailkutaulriani assilriamun ciunerkarpeceñun: Nallunrirceciiqaqa pisteka, aterpagcimalria Avayaq!

9Joshua-m ciuqerranun elliigua ataucimek teggalqumek malrunlegnek manigcaumalriartalegmek qaimikun. Wiinga-llu igarciqua taum qainganun, ernermi-llu ataucimi nunam mat'um assiilngui aug̃'arluki.

10Erneq tauna tekiskan, tamarpeci kelgiciquci nunalgutevceñek, tailuki ilaliisqelluci uitanqegciluci uitallerpeceñi camek alingniurpek'naci, uitavici avatairumaluteng naucetaarvigpeceñek wine-arkanek figs-aat-llu napaitnek.”

Zechariah 4

Tangrrualleq Kenurrarvigmek

1An'gilam imum qalarutestek'lallma ullanqigtaanga tupagglua-llu qavalriamek pilriacetun.

2Aptaanga, “Camek tangercit?” Kiugaqa, “Kenurrarvigmek piliaqumaluni suulutaamek. Kangrani-wa qantaq uqumek imangqerrarkaq. Kenurrarvik-llu malrunlegnek kenurrartarluni, tamarmeng ataucitaarluteng kumarucirvigluteng malrunlegnek.

3Atunem-llu avategkeni taum kenurrarviim olive-aam napagkenek pitarluni.”

4An'gilaq tauna aptaqa, “Camek makut kangingqellriaruat?”

5“Waqaa nalluan?” taum aptaanga. Kiugaqa, “Aa-ang, wiinga-tang nallukeka.”

10bAn'gilam qanrutaanga, “Malrunelgen kenurrat malrunelguut iingiAtanrem, taukut tangvagyugngaluku ellarpak tamalkuan.”

11Wiinga aptaqa, “Kenurrarviim avategkeni olive-aam napak camek kangingqertak?

12Camek-llu kangingqertak olive-aam napaan avayak caniagni suulutaak cupluk maqcissuutek olive-aam uquanek?”

13Aptaanga, “Waqaa nalluan?” Kiugaqa, “Aa-ang, nalluaqa.”

14Tua-i qanertuq, “Ukuk malruk angutek Agayutem cucukelqak mingullrulukek-llu kevgiuresqelluni, Atanra ellarpiim tamarmi.”

Agayutem Akqutii Zerubbabel-aamun

6An'gilam qanrutaanga Zerubbabel-aaq uumek qanerkamek qanrutesqelluku Atanermek kingunelegmek: “Piluaqerciquten, anguyagcet piniatgun pivkenak wall'u elpet pinirpegun, tau̯gaam wiinga anernemkun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Pisciigalutekaten ingritun asvaitetangermeng ciunerpenek catairuciiqut. Agayuvigpak ataam nauciiqan, nangneq-llu teggalquq nunakaanun ellikuvgu, yuut qayagpagciqut, ‘Nutaan atam!’”

8Cali alla qanrutkarkaq taiguq wangnun Atanermek.

9Ellii qanertuq, “Zerubbabel-aam Agayuvigpiim tusnganri ellillrui, elliin qaqilluku caliaqeciqaa. Tuaten pikan, yum'a nallunriciiqaat wangnun ayagcetellrucin ellaitnun.

10aTau͡gaam qacuvallaumaut caliaqellra cukaipakaan. Tau͡gaam tangerciqaat Zerubbabel-aam taqeksaunani Agayuvigpak caliaqurallraku, ellait-llu quyaciqut.”

Zechariah 5

Tangrrualleq Tengaulriamek Kalikarmek Imegyaranek

1Ataam kiartua, tuani-llu tangertua kalikarmek imegyaramek ellakun tengaulriamek.

2An'gilam aptaanga camek-gguq tangercia. Kiugaqa, “Tangertua kalikarmek imegyaramek ellakun tengaulriamek; yuinaq qulmek cipluku (30) it'ganernek taktaluni akimiarnek-llu it'ganernek iqtutaluni.”

3Tua-llu qanrutaanga, “Qaingani igausngauq aniqlaan tut'arkaq tamiinun nunamun. Kalikarmi imegyarami una igausngauq teglengalriit tamalkuita nunamek au͡gaumaciqniluki; akmatii-llu qanerluni iqlulalriit ukvernarcarirraarluteng ayaucimaciqniluki.

4Ataneq Artuqailnguq qanertuq ayagceciiqniluku una aniqlaan, iterciqai-llu tamalkuita teglengalriit enait iqlulalriit-llu ukvernarcarillrung'e'rmeng enait. Enaitni-llu uitaciquq navgurluki-llu imenrurrluki muraungraata, teggalquungraata-llu.”

Tangrrualleq Arnamek Issratem Iluani

5An'gilaq-llu qalarutestekelqa alainqigtuq qanerluni-llu, “Atam man'a alla cali agiirtellria tangerqerru!”

6“Cauga?” wiinga aptaqa. Kiugaanga, “Issratnguuq, tangrrutnguluni assiilnguanun nunam tamarmi.”

7Tauna-llu issran patungqertuq imarkamek lead-amek piliaqumalriamek. Tangvainanemni, patua ikirtuq, maaten ikirtuq issratem iluani arnaq aqumgalria!

8An'gilaq qanertuq, “Una arnaq assiitellriim tangrrutkaa.” Cingrraarluku-llu issratem iluanun patuluku.

9Ciugcama tangertua arnagnek malrugnek tengaurlutek agiirtellriignek tungemnun yaqurlutek qucillgartun. Tauna issran teguluku tenglutek ayautaak.

10Aptaqa tauna an'gilaq, “Natmun ayautan'gu?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Kiugaanga, “Babylonia-mun, tuani agayuvigkaanek pilinaluteng. Agayuvik qaqiskan, issran tuavet elliciqaat ciktaarvik'laasqelluku.”

Zechariah 6

Tangrrualleq Cetamanek Akalrialegnek Ayagassuutnek

1Allamek tangrruartua. Tuani-llu tangerrlua cetamanek akalrialegnek ayagassuutnek agiirtellrianek akuliignegun punernerek ingrik.

2Ciuqliq akalrialek ayagassuun qimugterluni kavirlinek kuuninek, tunglia-llu tungulrianek,

3pingayuat-llu qatellrianek, cetamiit-llu kukupalegnek.

4Tua-llu an'gilaq aptaqa, “Camek ukut akalrialget ekumassuutet kangingqertat?”

5Kiugaanga, “Ukut cetamauluteng anuqnguut; nutaan wani-wa tainerrartut ciuqerranek nunam tamarmi Atanran.”

6Akalrialek ekumassuun tungulrianek kuuninek qimugtelek negetmun ayagciquq Babylonia-mun, qatellrianek-llu qimugtelek kanaknetmun, kukupalegnek-llu qimugtelek ayagciquq nunamun ungalami uitalriamun.

7Taukut kukupalget kuunit anllermeggni uitasciigatut kiiki ayagyugluteng yuvriryarturluku nuna. An'gilaq qanertuq, “Ayagluci yuvriryarturciu nuna!” Tua-i ayagtut.

8Tua-llu an'gilam taum qayagpagaanga, “Kuunit negetmun ayallret Babylonia-mun nepairaat Atanrem qenertellra.”

Alerquun Nasqerruciisqelluku Joshua

9Atanrem uumek qanrutkarkamek cikiraanga.

10Ellii qanertuq, “Nunameggnek ayagcecimallret Heldai-am, Tobiah-m, Jedaiah-m-llu cikiutekellrit teguluki egmianun ayii eniinun Josiah-m Zephaniah-m qetunraan. Tamarmeng utertellruut nunameggnek ayagcecimallermeggnek Babyonia-mun.

11Nasqerruciniartuten qerrirlimek akimek suulutaamek-llu taukut cikiutekellritnek, elliluku-llu qamiquanun Agayulirtenīgunrem, Joshua-m Jehozadak-am qetunraanun.

12Qanrulluku-llu AtaneqArtuqailnguq qanerniluku, ‘Angun Avayamek aterpagcimalria piluaqaraluni piciquq uitavimini, Atanrem-llu Agayuvigpii ataam nauciiqaa.

13Elliin piliaqeciqaa takaqumaarkauluni-llu angayuqam takaqumalauciatun, atanirturciqai-llu yun'i. Agayulirta-llu nangengqaciquq aqumlleran caniani, nepailngurkun umyuallguteklutek-llu caliciquk.’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Tauna-llu nasqerrunAtanrem Agayuvigpiini uitaciquq umyuaqutnguluni Heldai-amun, Tobijah-mun, Jediah-mun, Josiah-mun-llu.”

15Angutet yaaqvani nunalget tailuteng ikayuuciiqut nautenqigtellratniAtanrem Agayuvigpii. Nautenqigtellra-llu qaqiskan, nallunrirciqerciAtanermun Artuqailngurmun taivkallruciqa elpeceñun. Man'a tamarmi piciurciiquq qaqilluki niisngakuvciki Atanrem Agayutevci alerquutai.

Zechariah 7

Atanrem Elluakenritaa Piciuvkenani Yaalleq

1Darius-aam atanrullran cetamiitni allrakut qulngunritariit iralut cetamanek ernengqerluku (Kislev-aam Iralua) Atanrem qanerkamnek cikillruanga.

2Bethel-aam yuin ayagcetellruat Sharezer-aaq Regemmelech-aaq-llu ilakek ilakluki Agayuvigpiinun Atanrem Artuqailnguum piicagyarturtellukiAtanermun atawaqaasqesqelluteng

3aptesqelluki-llu agayulirtet prophet-aat-llu mat'umek: “Cali-qaa angniilutkurlaut piunriumallra Agayuvigpiim, yaagaqluta iralut tallimaurtaqata allrakut amlleret aturluki pillrucimcetun?”

4Una wani-wa qanerkaq Atanermek wangnun tailleq.

5Qanertuq, “Nunam yui qanruski agayulirtet-llu, yaagaqameng-gguq angniitaqameng-llu tallimiitni malrunelgatni-llu iralut ukuni yuinaat pingayun qulmek cipluki (70) allrakuni, wiinga umyuaqlua wall'u piksaitellruut.

6Ner'aqameng-llu-gguq merluteng-llu, ellaita tau͡gaam camirtellerkarteng pitekluku pilallruut.”

7Waten Ataneq qanellruuq ciuqliitgun prophet-aat Jerusalem-aaq camek nuuqitenritellran nalliini yugyagluni-llu yugugaat-llu nunarraqainarni nunarpiim avatiinelngurni uitallruvkenateng tau͡gaam cali ungalalirnermi nunami uitalriartarluni kanaknalirnermi-llu ingrit aciatni qemini.

Niicuicaraq, Nunaminek Ayagcecimallrem Pitii

8Atanrem Zechariah uumek qanerkamek cikillrua:

9“Ak'a tamaani yuut waten alerqullruanka, ‘Cuqciaqavci yugnek piciuluci pilaqici, takumcukulluci naklekulluci-llu atunem.

10Nangciksaunaci aipainernek, elli'irnek-llu, allanernek-llu nunavceñi uitalrianek, wall'u kitumek imumek nuuqitellriamek. Picirkiuqsaunaci-llu qaillun piluku akngirkengnaluci ilavceñek.’

11“Tau͡gaam yuunka maligtaqutevkenateng niicugniyuumiitellruut. Umyuateng umegluki

© 2012, American Bible Society.

12ircaquteng-llu teggalqutun tegtarivkarluki. Niicunrilata qalarutengramteng prophet-aatgun ak'a yuullerteggun, wiinga cakneq qenqertellruunga.

13Niicugnillrunrilata qanllemni kiullrunritanka piicallratni.

14Anuqerpagkun kagillruanka nunakumanrilngurni nunani uitasqelluki. Man'a nunakegtaar yuirutellruuq, atauciungraan uitavikestairulluni.”

Zechariah 8

Ataneq Akqiuq Ataam Nutarciiqniluku Jerusalem-aaq

1Atanrem Artuqailnguum Zechariah waten qanrutaa:

2“Ikayuryuumilaryaaqaqa Jerusalem-aaq angelriamek kenkilqa yuinek pitekluku, kenkillma ellaitnek qenngucetellrui inglukestai.

3Uterciiqua Jerusalem-aamun, qigcignarqellriamun nunarpamnun, tuani-llu uitalua. Yuut nallunrirciqaat piciuluni nunarpaullrakun, qemia-llu AtanremArtuqailnguum aterpagingaciquq qigcignarqellriamek qemimek.

4Ataam angukara'urluut arnassagaat-llu, ak'allaurtem ugaani ayaruarluteng tarratengelriit aqumgalangeciqut tumyarat taqruitni.

5Tumyarat-llu ataam tan'gaurlurnek nasaurlurnek-llu yugyangciqut aquilrianek.

6“Man'a caperrnarqelriarungaciiqsaaquq wanirpak unegtaulrianun atanruviim yuinun, taû̂gaam wangni caperrnarqenrituq.

7Anirturciqanka yuunka nunanek ayaucimavillritnek,

8ut'rulluki-llu calaramek kanaknagmek-llu Jerusalem-aami uitasqelluki. Wiinga-llu yuk'eciqanka, ellaita-llu Agayutkeciqaatnga, atanirturluki piciulriakun ellualriakun-llu.

9“Caceturici! Niicavci wani-wa prophet-aat qaneryaraqellrita ayuqaitnek Agayuvigpiim tusnganerkai ellimallratni ataam nauteqatallermeggni.

10Tamatum ciungani kina imna caliarkanek yugnek wall'u ungungssiarnek pisciigatellruuq akiliutekailata, cali tamarmeng kelqurluteng inglukestemeggnek. Atunem ingluksagucetellruanka yuut.

11Taû̂gaam maa-i unegtaulriit ciunganicetun ayuqutenritanka.

12Nauceciilarciqut camek alingevkenateng. Wine-arkat atsat napat epuit atsanglarciqut, nuna-llu naugilarciquq nauceciiganek, ellallillra-llu nurnarqevkenani. Makut atawaqautet tamalkuita cikiutekciqanka yumnun unegtaullernun.

13Judah-m Israel-aam-llu yuini! Avani pellullermi allanret aniqlaalallruit ilateng waten qanerluteng, ‘Picurlagatek'lallri-tuq Israel-aam Judah-m-llu yuin elpeceñun tull'it!’ Taû̂gaam anirturciqamci, tamakut allanret qanlangevkarluki,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

‘Atawaqautait atak Israel-aam Judah-m-llu yuin elpeceñun tull'it!’ Taumek ciunerkairucaqunaci alingeksaunaci-llu.”

14Ataneq Artuqailnguq qanertuq, “Ciuliarpeci qenqercetellratnga, picurlagnanek picirkiullruunga pinriceñallrunritanka-llu, tau͡gaam picirkiullrenka piciurrluki.

15Tau͡gaam maa-i picirkiurtua atawaqercetnaluki Jerusalem-aam Judah-m-llu yui. Taumek alingyaqunaci.

16Makut tau͡gaam maa-i pilararkaci: Piciulrianek tau͡gaam ilavceñun qanraqluci. Apqaurvigni-llu cuqciaqluci elluarrluci, uitanqegcillerkamun ayagniutnguarkaulrianek.

17Umyuarrliquciksaunaci ilavceñek. Piciunrilngurmek nallunairiksaunaci akqirraarluci piciulriamek tau͡gaam qanerciqniluci. Uumikaqa iqluquyaraq, elluanricaraq, calluayaraq-llu.”

18Atanrem Artuqailnguum una qanerkaq tunelqaa Zechariah-mun:

19“Yagyarat atulaqci cetamiitni, tallimiitni, malrunelgatni, qulngurutiitni-llu iralut nerevkariyaraurciiqut nunaniqluteng angnirnaqluteng-llu Judah-m yuinun. Taumek kenegyaguskiciu piciulria uitanqegcineq-llu.”

20Ataneq Artuqailnguq qanertuq, “Pillerkaq tekiciiquq yuut amllernek nunarpagnek taillerkaat Jerusalem-aamun.

21Nunamek tuaken pillret qanlarciqut nunamek allamek pillernun, ‘Wangkuta agayuqatartukutAtanermun Artuqailngurmun piicagluta-llu atawaqercetesqelluta. Maligcikut!’

22Amllellriit yuut pinilegpiit-llu atanruviit tailarciqut Jerusalem-aamun agayunaluteng Atanermun Artuqailngurmun piicagnaluteng-llu atawaqercecesqelluteng.

23Tamakuni ernerni qulen allanret ullalarciqaat atauciq Jews-aaq qanrulluku-llu, ‘Pillguciucugtukut tekitarkami pikarpenun, niitellruamta Agayutmun nayurniluci.’”

Zechariah 9

Cuqcimallrat Avaqliit Atanruviit

1Una Atanrem qanelqaa: Ellii picirkirillruuq anucimirqecetaarutmek Hadrach-aam nuniinun nunarpiinun-llu Damascus-aam. Israel-aam yui kiingita pivkenaki Syria-m-llu atanruvia nunarpak Atanrem pikaa.

2Hadrach-aam-llu caniqlia Hamath-aaq pikaa, nunarpiik-llu Tyre-ankuk Sidon-aaq-llu, calitulrianek yulgek.

3Tyre-aq pilillruuq cayailkutkaminek quyurtaangluni-llu qerrirlinek suulutaamek-llu amllerem ugaani paivngariluteng marayatun!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4TaU͡gaamAtanrem teguiciqaa piinek tamalkuitnek. Tukuutai egciiqai imarpigmun, nunarpak-llu nangluni ekuavkaumaciquq.

5Nunarpiim-llu Ashkelon-aam tangerrluku tuaten pimakan alingeciquq. Nunarpiim Gaza-m tangerciqaa nangteqerpagluni-llu angelriamek. Tuaten-llu cali Ekron-aaq piciquq, neryuniurutai-llu navguumaciqut. Gaza angayuqriuciiquq, Ashkelon-aaq-llu yuin uniciiqaat.

6Ashdod-aaq-llu ayuqenrilngurnek yung'eciquq. Ataneq qanertuq, “Philistine-at tamalkuita ellaitnek pivakenrirceciiqanka.

7Augtuumaita kemegnek nernanrirciqut, allanek-llu inerquusngalrianek. Tamalkuita unegtaulriit yum'a ilaksaguciqait Judah-m ilakellgutkelriaritun ayuqsagulluteng. Ekron-aam-llu cali yui, yum'a ilaksaguciiqait Jebusite-at tuaten pillruciicetun.

8Murilkeciqaqa nunauteka anguyagtet-llu tamaagguirceteksaunaki. Nangciyulrianun yuunka nangcetenqiggngaitanka. Tangellruamku qaillun pitalriamek yuunka nangteqtallruciat.”

Tekitarkami Atanruarkaq

9Caknerpak nunaniryugci Zion-aam yuini! Qayagpagaci nunaniryugluci, Jerusalem-aam yuini! Atam tangerqerciu, atanerkarpeci ullagaaci! Taiguq anagkengelriaruluni cirlakilriaruluni-llu, taU͡gaam ellmikutuuluni ekumaluni-llu ciulviim qaingani— ciulviim iniaran qaingani.

10Ataneq qanertuq, “AU͡g'arciqanka akalrialget ekumassuutet Israel-aamek kuunit-llu Jerusalem-aamek teguluki; urluvret anguyagaqameng atutukait navguumaciqut. Atanerci taquciiquq uitanqegcitmek atanruviigni; atanruciquq imarpigmek ayagluni allamun imarpigmun, kuigmek-llu Euphrates-aamek ayagluni nunam iquanun.”

Agayutem Yuin Utercecimallrat

11Ataneq qanertuq, “Akqutkelqa elpeceñun pitekluku takarnarquciumalria tuqutarkat elliitet augatgun, yut'en anirturciqanka— anirturluki mer'ilngurmek petmianek nunaminek ayagcecimayaram.

12Uterci, nunavceñek ayagcecimallerni maa-i neryuniurut'ngelriani; uterci nunavceñun camek alingniurnailngurmun. Watua-llu qanrutamci cimiriciqamci malrurqugnek amllenruluku atawaqautnek tapirluku tamalkuan nangteqlerci akilirluku.

13Judah urluvqelriatun aturciqaqa Israel-aaq-llu pitegcautetun. Zion-aam-llu angutai nuussirpagtun, anguyagcuutekluki Greece-am angutainun.”

14Ataneq alairciquq yum'i quliitgun; pitgaquciiqai pitegcautni kalluum kenratun. Artuqailnguum Atanrem cupu'uryaraq cupciqaa; ayagciquq ellarayagteggun ungalamek tailrianek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Atanrem Artuqailnguum yun'i camun pivkarngaitai, ellaita-llu piunrirciqait
inglukesteteng. Qayagpagaciqut taangiqellriatun augat-llu inglukestem̄i
maqevkarciqaa qurrlurciquq augatun ekualuku elliitem kuvumalriatun
qantamek ekuaviim qainganun.

16Tauna erneq tekiskan, Atanrem anirturciqai yun'i, qusngiliurtem katngautni
anirtulauciatun aarnarqellriamek. Tanqigmek akiqerciqut nuniini
teggalquqegtaaraitun nasqerrutem.

17Assiqatarpagta tangniqluni-llu nuna! Mukaarkai wine-ai-llu ayagyuat
piniritkeciqait.

Zechariah 10

Ataneq Akqiuq Aviucimallerkamek

1Piicagvikiciu Ataneq ellallugmek allrakum
up'nerkallrani. Atanruuqayagcecilalria amirlunek ellallugmek-llu, naucetaarviit
cungagivkarluki yugnun tamaitnun.

2Yuut ellatessurvik'larait agayutnguat ciunerkarcutulit-llu, tau͡gaam tamakut
kiutait iqluurutnguut piciuvkenateng-llu. Ilait nalqigcilartut qavangunek,
tau͡gaam iqlutmurutelaraaci; elpeceñun qaruyutait camun atuunritut. Taumek
yuut ayarraayalriit qusngitun. Arenqiallugtut ciuliqagtailameng.

3Ataneq qanertuq, “Qenrutanka allam nunam yui yumnek atanirturilriit,
anucimirqecetaaqataranka-llu. Judah-m yui wiinga pikanka,
Wiinga,Atanermi Artuqailngurmi aulukciqanka. Ellait pinilriaruluki
anguyagcuutnguluki kuuniqciqanka.

4Ellaitnek piurtelarciqut atanirturilriit, ciuliqagtet, atanirturcet-llu
atanirturtekait yum'a.

5Judah-m yui cirlakiciqut anguyagtetun tutmaucilriatun inglukestemeggnek
marayamun tumyaranelngurtun. Callugciqut tua-i-wa Atanrem nayuateng,
cirlakciqait-llu inglukesteteng kuunini ekumalriarungraata.

6“Pinirivkarciqanka Judah-m yui; Aviuciiqanka Israel-aam yui. Takumcukciqanka
tamalkuita-llu ut'ruciiqanka kingunritnun. Ayuqeciqut tuar wangnek
qessakesciurumaqaqsailnguut. Wiinga Atanruunga ellaita Agayutiit; piicautait
kiuciqanka.

7Israel-aam-llu yui pinirciqut anguyagtetun, angniriluteng kinkucetun wine-
amek mer'allertun. Kinguvrita umyuaqelarciqaat man'a cirlakillrat quyaluteng-
llu Atanrem caliallranek.

8“Qayagaurciqanka yuunka quyurrluki-llu. Anirturciqanka ciungani-llu
amlleqapiarallracetun pitarivkarluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Cekavcetellrungramki allani atanruvigni, yaaqsilriani uitang'e'rmeng umyuaqeciqaatnga. Irniartuumarmeng anagciqut uterrluteng-llu quyurmeng.

10Egypt-aamek Assyria-mek-llu ut'ruciiqanka kingunritnun elkarrluki-llu nakmiin nuniitni. Nunalgarciiqanka Gilead-aamun Lebanon-aamun-llu cali; nuna-llu tamarmi imangeciquq yugnek.

11Picurlagnarqellria atullratni imarpigkun ayalriatun, Wiinga Ataneq, kaugturciqanka qairet, Nile-am-llu et'ulriari kinerciqut. Ellminek pivakelria Assyria iivkaumaciquq, Pinilegpaulria-llu Egypt-aaq piniaruciiquq.

12Wiinga yuunka pinirivkarciqanka; agayularciqut wangnun niisngalua-llu wiinga." Ataneq qanertuq.

Zechariah 11

Nangcitulit Atanirturtet Iqullrat

1Lebanon-aaq, ikirtuqaten ikireski, kenrem ekuanaurai cedar-aat napaten!

2Qiaci neplirluci, qugniilngurni napani— cedar-aat iqullruut; napat tamakut ucurnarqellriit piunriumaut! Qiaci neplirluci, elnguni napaini Bashan-aam— naparugaat qerrelqutellriit kepumiita!

3Atanirturilriit nepliagut qialuteng; ucurnarquciat piunrirtuq! Niicugniciki yugtutulit uirranillrit; uitavigteng napat Jordan-aam ceñiini piunriumiin!

Malruk Qusngiliurtek

4Waten qanertuq Ataneq Agayutka, "Piunguarluten qusngiliurteñgunguara katngagnun tuqucimaqatalrianun.

5Pikestaita tuqutelarait anucimirqecetaarumayuunateng-llu. Kemgit tunrraarluki qanlartut, 'Nanraumali Ataneq! Wangkuta tukuurtukut!' Qusngiliurtekengraiceteng takumcukeksaitelarait."

(6Ataneq qanertuq, "Takumcuyunqiggngaitua kitumek yugmek nunam qaingani. Wiinga tungaunii elliciqanka yuut tamalkuita atanirturtaita piniatnun. Tamakut atanirturilriit nuna nunakarniiruciiqaat, aviusngaitaqa-llu tamakut piniatnek.")

7Kiputellriit tun'ilriit-llu qusnginek calisteksagutaatnga, qusngiliurteñgurtua-llu qusnginun tuqucimaqatalrianun. Malrugnek muragagnek tegutua: atauciq aciraqa "Naklekutmek", aipaa-llu "Umyuallguteknamek". Aulukanka-llu taukut katngat.

8Pingayun-llu allat qusngiliurtet, eq'ukestenka, taqsuqararulluki auġ'aranka iralum ataucim iluani.

9Katngat-llu qanrutanka, "Qusngiliurtekngairutarpecia. Tuquarkaulriit tuqukilit. Piunriumaarkat piunriumakilit. Unegtaulriit ellmeggnun piunriuciiqut."

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Muragaq acilqa Naklekutmek teguluku ayemtaqa, akqut'liallra Atanrem tamalkuitnun atanruvignun atuungairulluku.

11Tua-i akquyun atuungairulluni tuani ernermi. Kiputellriit tun'ilriit-llu qusnginek tangvagaatnga, nallunritaat-llu Ataneq qalarucianek tuaten pilqa tumekluku.

12Qanrutanka, “Piyukuvci, calilqa akilirciu. Tau͡gaam piyuumiilkuvci, uitaciki.” Tua-i akiliraatnga yuinaq qulnek cipluku (30) akinek qerrirlinek calilqa akilirluku.

13Atanrem qanrutaanga, “Agayuvigpiim akivianun elliki.” Tua-i yuinaq qulmek cipnelget akit qerrirlit teguanka, ellait umyuartequt akirugarnek tuaten amllertalrianek wii akingqerrsuklua, elliluki-llu Agayuvipiim akivianun.

14Muragam-llu aipaa ayemtaqa, at'lek Umyuallguteknamek, tua-i Judah-nkuk Israel-aaq-llu ataucimurngallrak ciamcimauq.

15Tua-llu Atanrem qanrutaanga, “Pinqiggluten qusngiliurten̄gunguara, tau͡gaam maa-i cautngunrilnguarluten.

16Qusngiliurtem̄un qaunqevkaranka katngautenka, tau͡gaam ikayuqsaitelarai qusngit tuqutaunayukluki aarnarqengraata; yuarayuunaki-llu tamalriit, canrircecuunaki-llu akngiringalriit, nerqessuunaki-llu natlugnerilnguut. Tau͡gken ellii uqurinkacagaita kemgitnek ner'aqluni cetumqurrit tuaten qecugturaqluki.

17Cautngukaunrilnguq tauna qusngiliurta aarnarqellriamek ciunerkangqertuq! Katngautni cakaaramiki. Anguyiim piunriqapigciiqaa. Tallia nalaciquq, tallirpilirneq-llu iinga cikmirluni.”

Zechariah 12

Tekitarkaq Aviucimallerkaa Jerusalem-aam

1Una qaneryaraqaa Israel-aaq piluku Atanrem, Atanrem sagcestellrata qiliit, piliaqestellran ellarpiim, yuk-llu unguvalriarurtelluku. Ellii qanertuq,

2“Jerusalem-aaq saskam imaatun wine-atun ayuqlirivkarciqaqa; atanruviit avaqlii merciqut ayalualuteng-llu taangiqellriatun. Jerusalem-aaq-llu avataiqatgu, Judah-m-llu nunarpai avatairumaciqut.

3Tau͡gaam tauna pillerkaq tekiskan, Jerusalem-aaq teggalqutun uqamailngurtun ayuqlirivkarciqaqa; kina imna angayuqauvik kevengnaqestii akngirciiquq. Tamarmeng nunam angayuqauvii iliksaguciiqut curugnaluku.

4Taum nalliini tamalkuita kuuniit alingmun tuc'eciiqanka ekumastait-llu usviirutelluki. Judah-m yui qaunqeciqanka, tau͡gaam cikmirceciiqanka inglukestaita kuuniit.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Tua-i Judah-m yui ellmeggnek qanruyuciiqut ‘Atanrem Agayutem Artuqailnguum pinirivkalarai yun'i Jerusalem-aami uitalriit.’

6“Taum nalliini Judah-m yui naparugarni kenertun ayuqeciqut wall'u mukaarkatun avurnarilriatun piunrirciqait tamalkuita avaqliteng atanruviit. Jerusalem-aam yui assirluteng uitaciqut nunarpagmi.

7“Wiinga, Ataneq, cirlakivkarciqanka Judah-m anguyagtai ciumek, takarnarqun tut'arkaq David-aam kinguvrinun Jerusalem-aam-llu yuinun pinrusqevkenaku Judah-m yuin pikaatni.

8Taum nalliini Atanrem camun pivkarngaitai Jerusalem-aami uitalriit, pinialkacagait-llu David-aatun pinirtariciqut. David-aam kinguvrin ciuliqagciiqait Atanrem an'gilaatun, Agayucetun.

9Taum nalliini piunrirciqanka tamalkuita atanruviit anguyangnaqestai Jerusalem-aam.

10“David-aam kinguvri allat-llu Jerusalem-aam yui imirciqanka anerneranek takumcukiyaram anerneranek-llu piicagyaram. Tangerciqaat nuussikun kapurluku tuqutellrat, angniilutekciqaat-llu angniilutkelauciatun mikelnguq kiimi irniarulria. Cakneq angniiciiqut, tuquilriatun qetunranguteqarraamegnek.

11Taum nalliini Jerusalem-aami angniitellrat angelriaruciquq angniilutkellracetun Hadad Rimmon-aaq Megiddo-m nuniini.

12-14Ilakuralriit allakarmeng qivruyaraq aturciqaat: ilakuralriit kinguvalriit David-aamek, Nathan-aamek, Levi-amek, Shimei-amek, allanek-llu ilakuralrianek. Ilakuralriit allakarmeng tamana aturciqaat, angutaita-llu ilakuralriit allakarmeng aturluku arnanek ilangqerpek'nateng.”

Zechariah 13

1Ataneq Artuqailnguq qanertuq, “Pillerkaq tauna tekiskan ulvelria ikirciiquq menuirutkaat David-aam kinguvrin Jerusalem-aam-llu yuin assiilnguitnek agayutnguanun-llu agayulallratnek.

2Taum nalliini agayutnguat atrit aug̃'arciqanka nunamek, kia-llu umyuaqenqiggngaunaki. Aug̃'arciqaqa kina imna prophet-aarunilria agayutnguanun-llu agayulallrat piiyuumiirutelluku.

3Iliit-llu ciumuaqan prophet-aaruyugluni, nakmiin atiin aaniin-llu qanruciiqaak tuqutnaqniluku, tua-i-wa qanran qanerniluniAtanrem qaneryaraanek, taug̃ken iqluurutnek qalarrluni. Prophet-aam caliaranek calikan, nakmiin atiin aaniin-llu kapluku tuquciiqaak.

4Pillerkaq tauna tekiskan, prophet-aam caliani tun'e'ryaguciiqaa wall'u prophet-arunguarluni wall'u prophet-aam maqarcetellriamek aturaanek asngaunani ukvertengnaqnaluki yuut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Tau͡gaam qanerciquq, ‘Wiinga prophet-aarunritua. Nauceciiyurten̄guunga, yuurqaanemnek nauceciiyurten̄guama.‘

6Tua-llu iliita apeskani, ‘Caugat tamakut kilinret qat'garpeni?’ kiuciquq, ‘Kilirtulqanka yugnikestem̄a eniini.’”

Alerquun Agayutem Qusngiliurtii Tuqutesqelluku

7Ataneq Artuqailnguq qanertuq, “Tupagluten, nuussirpaak, curukarru qusngiliurta calisteka! Tuqusgu, qusngit cekavvniartut. Curugciqanka yuunka

8nunami-llu tamiini yuut pingasuirtellrit malruin tuquciqut, pingasuirtellrit tau͡gken atauciq unguvaarkauluteng.

9Taukut-llu atauciq pingasuirnerat unguvalriit pitassiarciqanka menuircarluki qerrirlimek menuircarilauciicetun kenerkun. Pitassiarciqanka suulutaam pitassiarumalauciatun. Nutaan piicagciqut wangnun, wiinga-llu kiuciqanka. Qanruciiqanka wangnun yukniluki, ellait-llu nallunairciqut ellaita Agayuteknilua.”

Zechariah 14

Jerusalem-aaq Atanruviit-llu

1Atanrem aqumellerkaa qanercetaarvigmun mallgiuq. Tua-llu Jerusalem-aaq uayaumaciquq, tangvagciqaci-llu uayaaqengat averqumakata.

2Atanrematanruviit taiciiqai anguyaasqelluku Jerusalem-aaq. Nunarpak tegumaciquq, enet-llu uayarciqait, arnat-llu akusrarutekumaciqut. Avgit yuut nunameggnek ayaucimaciqut, tau͡gaam tuanelnguut ayaucimangaitut nunarpagmek.

3Nutaan-llu Atanrem callugyarturciqai tamakut atanruviit, tamatum ciungani pilallmitun.

4Taum nalliini nangengqaciquq Olive-aam Ingriani, Jerusalem-aam calaralirnerani. Olive-aam-llu Ingria qupciquq malruirrluni calaramek kanavamun kuignayugpiim caniani. Avga ingrim negetmun ayagluni, avga-llu ungalatmun.

5Qimagciquci tamaaggun ingrim malruirrluni avgutiignegun. Elpeci qimagciquci ciuliarpecetun nuna pektellrani Judah-m Atanran Uzziah-m nalliini. Tuani Ataneq Agayutka taiciquq, an'gilat tamalkuita malikluki.

6Taum-llu nalliini, nengletairuciiquq wall'u kanermek,

7cali-llu tan'gertairulluni. Erenrem tanqianek pitangqerrlainarciquq, unuungraan. Tau͡gaam tuaten ellillerkaa Atanrem kiimi nallunritaa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Tauna erneq tekiskan, meq'egtaar qurrlurciquq Jerusalem-aamek, avga qurrlurluni Dead Sea-mun, avga-llu Mediterranean-aamun. Qurrlurciquq allrakuq kassuggluku, ellalliqsaitellran nalliini ayuqluku ellallillran-llu nalliini.

9Ataneq-llu ataneqciqaa nunam tamarmi; yuut tamarmeng agayuvikelarciqaat Agayutnguluku nalluvkenaku-llu tuaggun atrakun.

10Nuna tamarmi, Geba-mek neglirnermi ayagluni Rimmon-aaq tekilluku ungalalirnermi, manigcimaciquq. Jerusalem-aaq quyigluni quliinciiquq avatmini nunami; nunarpak-llu angtaciquq Benjamin-aam Amiiganek ayagluni Kangiram Amiiganun tekilluni, tuavet ciungani amigtangqellermun, Hananel-aam-llu Qertulriaranek atanret wine-arkanek atsanek itumcissuutiit tekilluku.

11Yuut tuani uitaciqut camek alingniurpek'nateng, aarniurcecimanrirluteng pillugnarqelriamek.

12Atanrem-llu tuknilria cangerlak tuc'eciiqaa tamalkuitnun atanruvignun Jerusalem-aam anguyagtek'lallrinun. Kemgit aruciqut unguvangraata; iingit alungutait-llu aruciqut.

13Taum-llu nalliini Atanrem tuuskayagceciiqngateng alingevkarluki-llu yuk caniqliteng teguluki callugnayukluku.

14Judah-m angutai anguyagciqut teguvkanritengnaqluku Jerusalem-aaq. Atanruviit-llu tamalkuita uayarciqait tukuutaitnek, suulutaamek, qerrirlimek, aturanek-llu amlleriluki.

15Tuknilriim cangerliim tuciiqai kuunit, ciulviit, qulugnelget ungungssit, tuciiquq tamalkuitnun ungungssinun inglukestaita uitaviatni uitalrianun.

16Atanruviit-llu yuit anguyallermeggni Jerusalem-aaq tuqullrunrilnguut tuavet ayalarciqut allrakut tamalkuita agayuyarturluteng AtanermunArtuqailngurmun Uqisviit-llu Nerevkaritiit aturnaluku.

17Naliat imna atanruviit agayuyarturyuumiilkan Atanermun Artuqailngurmun, tua-i ellallirngairuciiquq nuniit.

18Egyptian-aat aturyuumiilkatgu Uqisviit Nerevkaritiit, cangerliim tuciiqai Atanrem tuc'etarkaan tamalkuitnun atanruvignun piliyaryuumiilngurnun.

19Man'a anucimirqecetaarutkaqaa Egypt-aam allat-llu tamalkurmeng atanruviit atunrilkatgu Uqisviit Nerevkaritiit.

20Taum nalliini kuunit-llu uskuraita kuluk'uunaqengraiceteng igangqelarciqut, “Qigcignarqelriaruuq Atanermun.” Egatet Agayuvigpagmi kencignarqetariciqut qantatun ekuaviim ciuqerrani uitalriatun.

21Tamarmeng egatet Jerusalem-aami tamiini-llu Judah-mi allakaumaciqut agayuaqameng tau͡gaam Atanermun Artuqailngurmun atulararkauluki. Yuut

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

elliilriit tuqutarkanek atularciqait kemgitnek keniraqameng. Tauna pillerkaq tekiskan, tunenialriartairuciiquq Agayuvigpiini Atanrem Artuqailnguum.

Yupik Bible
© 2012, American Bible Society.

Malachi

Malachi 1

1Waniwa una qaneryaraq Atanrem cikiutekellra Malachi-amun qanrutkesqelluku
Israel-aam yuinun.

Atanrem Kenkii Israel-aanun

2Ataneq qanertuq yum'inun, “Kesianek kenkerrlainaramci.” Tau͡gaam ellait
kiugut, “Qaillun nasvallrusiu wankutnun kenken?” Ataneq-llu kiuguq, “Esau-nkuk
Jacob-aaq-llu anelgutkellruuk, Jacob-aaq tau͡gaam kenkellruaqa kinguvri-llu,

3eq'ukellruaqa-llu Esau kinguvri-llu; nunakarniirutellruaqa qemililria nunautii
cakaarluku-llu yuilqurmiutarnun qimugteñun jackal-aat uitavikevkarluku.”

4Esau-m kinguvri Edomite-at, qanqata, “Nunarraput piunriumallruut, tau͡gaam
ataam nauciiqaput,” Ataneq kiuciquq, “Ataam-wa nauskilitki—cali wiinga
navgurciqanka. Yuut ap'larciqait ‘Assiilnguum nunii’ waten-llu
‘Angayuqauvik Atanrem qenruskii iquilngurmek.’”

5Israel-aam yuin man'a iimegteggun tangerciqaat, qanerciqut-llu,
“Ataneqartuqaituq, Israel-aam-llu nuniin elatekengraaku tuaten ayuquq!”

Atanrem Nunurai Agayulirtet

6Ataneq Artuqailnguq qanertuq agayulirteñun. “Qetunraulriim takaqelaraa atani,
pistem-llu takaqluku ataneni. Wiinga atakarpecia, ciin-mi tua-i takaqenricecia?
Ataneqerpecia, ciin-mi qigcikenricecia? Elpeci caunrilkarpecia, tau͡gken apluci,
‘Qaillun piluta caunrilkillruceta elpenek?‘

7Waten pillerpeciuggun—elliiluci cakarniilngurnek neqkanek ekuavimnun. Tua-
i-llu aptuci, ‘Qaillun piluta takaqiksaiceta elpenek?’ Qanrutnaamci—
caunrilkellerpeciuggun ekuavika.

8Taiciaqavci cikmiumalrianek wall'u naulluutelegnek wall'u tussitellrianek
ungungssiarnek ekuagarkanek, umyuartequci-qaa tuatnallerci canricukluku?
Tuaten atam ayuqellriamek ungungssiarmek cikiqerciu nunam atanra!
Ilukegcitekciqaci-qaa wall'u-qaa ikayungcallerci niilluku ikayurciqaaci?”

9Kitaki watua, elpeci agayulirteñi, kaigaqerci Agayutmun naklekluta pisqelluta.
Tuaten ayuqellrianek cikirluku pikuvci, elliin-qaa niiciiqaa kaigatsi?

10Ataneq Artuqailnguq qanertuq, “Ilavci-tuq tua-i Agayuuviim amiigi palulliki,
kenermek catngunrilngurmek kumarcisciigatevkarluci ekuavimni.
Ilukegcitkenritamci; ciuniurngaitanka elliitet taitelci wangnun.

11Akertem pit'ellranek yaavet tevillranun ellam yuin tamarmeng takaqaatnga.
Nani tamiini ekuagilartut tepkegcilrianek wangnun elliiluteng-llu
akurtuyunarqelrianek. Tua-i-wa atqa angtatailan atanruvigni tamaitni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Tau͡gaam elpeci atqa caarrluurtelararci qanraqavci wii ekuavika catngunritniluku qainganun-llu elliigaqavci neqkanek umyualngukekevceñek.

13Qanraqluci-llu, ‘Taqsuqutarput man'a wangkuta!’ ciukanirluci-llu ciuqamni. Wangnun-llu elliilartuci teglegamek ungungssiarmek wall'u tussitellriamek wall'u naulluutelegmek. Umyuartequci-qaa ciuniurinayuklua tuaten ayuqellriamek elliitevceñek?

14Aniqlaamali piciunrilnguq ekuagilria cakarniilngurmek ungungssiarmek wangnun, katngautmini assilriamek ungungssiarautengqeng'e'rmi akqutkellerminek cikiutekciqniluku wangnun! Tua-i wii angelriarulua atanruama, yuita-llu tamarmeng atanruvilget qigcikaatnga.”

Malachi 2

1Ataneq Artuqailnguq qanertuq agayulirteñun, “Alerquun una elpeceñun alerquutnguuq:

2Caliarpeciuggun atqa ucurnarivkarciu. Niicugniarkaunrilkuvciu qanelqa, aniqlaaciqamci. Atawaqauteci-llu aniqlaatngurciiqanka. Ilumun, ak'a aniqlaatngurtellruanka, tua-i-wa agayulirteñ͡guluci caliarci arcaqakenrilavciu.

3Anucimirqecetaarciqanka irniaci minguulluki-llu kegginaci anaitnun ungungssit ekuakengarpeci, ayagceciiqamci-llu ciuqamnek.

4Tuani nallunrirciqerci wangnun cikillrucirci mat'umek alerquutmek, tua-i-wa akqutka agayulirteñun, kinguvrinun Levi-am, piuguraasqelluku.

5“Akqutemni akqellruanka unguvamek uitanqegcillerkaatnek-llu, mat'umek-llu cikillruanka, ellaitnun takaqesqellua. Tamakuni-llu ernerni takaqellruatnga qigciklua-llu.

6Elitnaurilallruut piciulrianek, piciunrilngurnek pivkenateng. Yuullruut-llu maligtaqulluteng wangnun; ellait-llu kiimeng piciulria aturluku pivkenateng, tau͡gaam amlleret ikayullruit assiilngurmek calinrirtelluki.

7Agayulirtet caliarkaqaat elitnaurutkarkauluku yugnun piciulria nallunritlerkaa Agayutem. Yuut ellaitnun ullaulluteng elicungcarnarqaat pisqutka, tua-i-wa qanertekngakiAtanrem Artuqailnguum.

8“Tau͡gaam maa-i elpeci agayulirteñi avtuci piciulriamek tumyaramek. Elitnaurutevci amlleret alarcet'larait. Navgarci akqun pillgutekluci taqelqa.

9Taumek wiinga, caunrilkevkarciqamci Israel-aam yuinun tua-i-wa elpeci pisqutka atunrilavciu, elitnauraqavciki-llu yuunka, tamalkuita ayuqluki piksailavciki.”

Yuut Piciunritellrat Agayutmun

10Tamamta-qaa ataucimek atangqenritukut? Tamamta-llu-qaa ataucim Agayutem piliaqellrunritaakut? Ciin-mi tua-i ilamteñun akqutelput

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

atuqsaitelarceta, ciin-llu caunrilkeceta akqun ciuliaput pillgutekluki Agayutem taqellra?

11Judah-m yuin navellruat akqutseng Agayutmun taqulluteng-llu cakneq assiitellriamek Jerusalem-aami nunami-llu tamiini. Menuurtellruat Agayuvigpak Atanrem kenkekii. Angutet nulirtulartut arnanek agayutulinek agayutnun tangnerranarqellrianun.

12Kitaki Atanremau͡g'arliki yuut Israel-aami waten pilriit, watqapik-llu ilagaucetenqigtevkenaki elliilrianun Atanermun Artuqailngurmun maani nunarpamteñi.

13Wani-wa-llu cali alla pilallerci. Patulararci Atanrem ekuavia aluvivceñek, aluviliurluci neplirluci tua-i-wa ciuniurnanriaki elliitet taitelci elliinun.

14Aptuci ciin ciuniurinanriucianek tamakunek. Tuaten piuq nallunrilamiu atunrilavgu akqutkellren nuliarpenun kassuutellerpetegni ayagyuarlutek. Aipaq'ngerpegu, akquten elliinun navellruan, akqillrung'e'rpet ciuqerrani Agayutem piciuluten piciqniluten elliinun.

15Agayutem-qaa atauciurcetellrunritaatek kemegkun anernerkun-llu? Ca-mi pitekluku tuaten pillrua? Tua-i tuaten pillruuq irniangesqellutek piciuluteng Agayutem yugkainek. Taumek pinritevkenaku ilavci navenrilkiliu akqutkellni nuliaminun.

16Ataneq Agayutii Israel-aam qanertuq, “Avvucaraq uumikaqa. Eq'urtelartua ilasi akngirnarqellriamek piaqan nuliaminun. Pinritevkenak navegyaqunaku akqillren piciugarkauniluten nuliarpenun.”

Erneq Qanercetaarillerkaq Canimelliuq

17Taqsuqevkararci Ataneq qalartellerpeciuggun. Tau͡gken elpeci aptuci, “Qaillun piluta taqsuqevkarceta?” Waten qanllerpeciuggun, “AtaneqArtuqailnguq umyuartequq assiilnguum caliaqestai assiryukluki; tua-i-llu-wa elliin tamakut assikekai.” Wall'u aptellerpeciuggun, “Nauwa tauna Agayun ellualria?”

Malachi 3

1Ataneq Artuqailnguq kiuguq, “Qanertekaqa ayagceciiqaqa tumkaqa uptesqelluku. Nutaan-llu Ataneq yuaqengarci alqunaq taiciquq Agayuvigpaminun. Qanerta-llu tangerrsuumiq'ngarci taiciquq qanrutekluku-llu akqutka.”

2Kia-kiq cavkenani tauna erneq aturyugnganiartau ellii taikan? Kina-llu nangerngayugngaciqa ellii alaiqan? Tuani ernermi taikuni ayuqeciquq miilatun tuknilriatun, kenertun carririlriatun assircarilriatun cavigmek.

3Ellii taiciquq cuqciyarturluni assircarilriatun avurrluirilriatun-llu qerrirlimek cavigmek. Cavignek calistetun assircarilauciatun qerrirlimek cavigmek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

suulutaamek-llu, tuaten Atanrem qanertiin menuiruciiqai agayulirtet, taitarkaurtelluki Atanermun elliitnek akurtuyunarqellrianek.

4Nutaan elliitet Judah-m Jerusalem-aam-llu yuin taitellrit Atanermunilukegcinarqeciqut elliinun, ciungani pilallrucimegcetun.

5Ataneq Artuqailnguq qanertuq, “Alairciqua akunlevceñun cuqcinalua, nallunairiciqua egmian tamakut inglulirluki angalkumirtaatulit, akusrarutekitulit, piciunrilngurmek-llu nallunairilalriit, teglegiyulriit-llu calisteñeng akingutkaqsallritnek, arenqilitekluki-llu iqlutun pilartait aipainret elliraat allanret-llu, tamalkuita-llu tugerluki qigcikenritestenka.

Qulngurutet Elliitekumaarkat

6“Wiinga Atanruunga, cimiyuunii. Taumek elpeci, kinguvrini Jacob-aam, tamaqapigteksaituci.

7Elpeci, ciuliarpecicetun, avtellruuci alerquutemnek aturpek'naki-llu. Uterci wangnun, wiinga-llu uterrniartua elpeceñun. Tau͡gaam elpeci aptuci, ‘Qaillun-mi piluta uterciiqseta elpenun?’

8Wiinga aptamci, canrituq-qaa yuum teglegikuniu Agayun? Watqapik tuaten pingaituq, tau͡gken elpeci teglegiaqlua. Elpeci-llu qanertuci, ‘Qaillun teglegceta elpenek?’ Qulngurutevciuggun-wa elliitevciuggun-llu.

9Aniqlaamauci tamarpeci, tua-i-wa atanruviim yuin tamarmeng teglegiatnga.

10Qulngurutet ilakuivkenaki taiciki Agayuvigpagmun, neqkat nurnaitnaurtut enemni. Naspaacia pitassiarluku ikirusngailucirci qiliim egalrinek, kuvevikluci-llu uryulriamek atawaqautmek.

11Naucetaaci ciissiarnun piunrirtessngaitanka, wine-arkat-llu atsat naucetaaci nauluaqerciqut.

12Nutaan-llu atanruvilget tamarmeng yuita atawaqercecimalriaruniciqaiceci, tua-i-wa nunasi nunaksuuminarqelriaruciqngan.”

Agayutem Akqutii Naklekun

13Ataneq qanertuq, “Qalartellruuci assiitellrianek wiinga pilua. Tau͡gken apluci, ‘Camek qalartellruceta elpet piluten?’

14Elpeci waten qanellruuci, ‘Catngunrituq kevgiullra Agayutem. Cakanirciqseta qanellranek atuqumta wall'u wangkuta nasvakumteggu umyuarniullerput AtanermunArtuqailngurmun?

15Tangllemteñi, ucuryagtellriit tau͡gaam yuut angnilartut. Assiitellriit yuut tukuurteqainarpek'nateng, tau͡gaam naspaalaraat-llu Agayutem pektayiilucia assiilngurnek calillermegteggun, tau͡gken qimagaqluku picurlallmeng nunuliutii.’”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Tua-llu yuut Atanrem qigcikestai qanellgutkut, Ataneq-llu niicugniuq niillukullu qanellrat. Ciuqerrani, igaucimallruut kalikarnun qigcikestai takaqestaillu Atanrem.

17Ataneq-llu Artuqailnguq qanerluni, “Taukut wiinga yuk'eciqanka. Tuani ernermi piarkaqa pikumku, nakmiillaqsaguciiqanka. Naklekciqanka-llu angayuqaulriim naklekilauciatun irniaminek kevgiurtem̄inek.

18Ataam yum'a tangenqigciiqaat niisngalriit ellualriakun-llu yuulriit ayuqenritellrat assiilngurmek calilriatun, kevgiulriit-llu wangnun ayuqenritellrat kevgiunrilngurtun.”

Malachi 4

Ernerkiuraa Atanrem Agiirtuq

1Ataneq Artuqailnquq qanertuq, “Erneq tekiciiquq tamarmeng ucuryagtellriit assiitellriit-llu yuut ekuavkaumallerkaat canegtun. Ernermi tuani ekuamaciqut, natiit-llu uitaqerngaunani.

2Taug̃aam elpeceñun niisngastemnun, anirturillma pinia piciiquq akertetun elpeceñun tailluni-llu mamcimallerkamek akertem ciqinqallratun. Camek nagutaiciiquci angnirciquci-llu kuluvayagartun casguminek anevkaumalriatun.

3Ernermi tuani piarkaqa pikumku, cirlakciqaci yurrluut, ayuqeciqut-llu urr'artun tutmauskevcetun.

4“Neq'akiciki elitnaurutai pistem̄a Moses-aam, alerquutet picirkiutet-llu cikiutekellrenka elliinun Ingrimi Sinai-ami niisngasqelluki tamalkuitnun Israelaam yuinun.

5“Taug̃aam tekipailgan angelria alingnarqelria-llu erenra Atanrem, ayagceciiqaqa elpeceñun prophet-aaq Elijah.

6Elliin ciuliqagciiqai ataulriit irniarulriit-llu ataam atunem kenkuyutellerkaatnun; tuaten pinrilkan taiyartua piunrirluku-llu nunasi.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Yupik, Central Siberian - All Bible

Matthew

Matthew 1

Jesus Christ-am Ciuliari

1Wani-wa Jesus Christ-am, David-aam qetunraan, Abraham-aam-llu qetunraan
kalikartaa.

2Abraham-aaq qetunrangqellruuq Isaac-aamek; Isaac-llu qetunrangqellruuq
Jacob-aamek; Jacob-aaq-llu qetunrangqellruuq Judah-mek anelgutainek-llu;

3Judah-llu Tamar-amek nuliarluni qetunrangqellruuq Perez-amek, Zerah-mek-
llu; Perez-llu qetunrangqellruuq Hezron-aamek; Hezron-llu qetunrangqellruuq
Ram-amek;

4Ram-aq-llu qetunrangqellruuq Amminadab-aamek; Amminadab-aaq-llu
qetunrangqellruuq Nahshon-aamek; Nahshon-llu qetunrangqellruuq Salmon-
aamek;

5Salmon-llu Rahab-amek nuliarluni qetunrangqellruuq Boaz-amek; Boaz-llu
Ruth-amek nuliarluni qetunrangqellruuq Obed-aamek; Obed-llu
qetunrangqellruuq Jesse-mek;

6Jesse-llu qetunrangqellruuq David-aamek, Atanermek. David-llu nuliarluni
Uriah-m nuliallranek qetunrangqellruuq Solomon-aamek;

7Solomon-llu qetunrangqellruuq Rehoboam-aamek; Rehoboam-aaq-llu
qetunrangqellruuq Abijah-mek; Abijah-llu qetunrangqellruuq Asa-mek;

8Asa-llu qetunrangqellruuq Jehoshaphat-amek; Jehoshaphat-llu
qetunrangqellruuq Jehoram-aamek; Jehoram-aaq-llu qetunrangqellruuq Uzziah-
mek;

9Uzziah-llu qetunrangqellruuq Jotham-aamek; Jotham-aaq-llu qetunrangqellruuq
Ahaz-amek; Ahaz-llu qetunrangqellruuq Hezekiah-mek;

10Hezekiah-llu qetunrangqellruuq Manasseh-mek; Manasseh-llu
qetunrangqellruuq Amon-aamek; Amon-llu qetunrangqellruuq Josiah-mek;

11Josiah-llu qetunrangqellruuq Jechoiachin-aamek, anelgutainek-llu, tamatum
nalliini ayaucimallrata Babylon-aarmiut nuniitnun.

12Babylon-aarmiunun-llu ayaucimallrata kinguani Jehoiachin qetunrangqellruuq
Shealtiel-aamek; Shealtiel-llu qetunrangqellruuq Zerubbabel-aamek;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Zerubbabel-llu qetunrangqellruuq Abiud-amek; Abiud-aq-llu
qetunrangqellruuq Eliakim-aamek; Eliakim-llu qetunrangqellruuq Azor-amek;

14Azor-llu qetunrangqellruuq Zadok-aamek; Zadok-llu qetunrangqellruuq
Achim-amek; Achim-llu qetunrangqellruuq Eliud-aamek;

15Eliud-llu qetunrangqellruuq Eleazar-aamek; Eleazar-llu qetunrangqellruuq
Matthan-aamek; Matthan-llu qetunrangqellruuq Jacob-aamek;

16Jacob-aaq-llu qetunrangqellruuq Joseph-aamek, Mary-m uinganek. Tauna-llu
Mary qetunrangqellruuq Jesus-aamek, Christ-amek aprumalriamek.

17Tua-i waniwa Abraham-aamek ayagluteng David-aaq engelkarrluku,
kinguveqelriit akimiarunritaraugut; David-aam-llu kinguani, Babylon-aamun
ayaucimallerteng engelkarrluku kinguveqelriit akimiarunritaraugut; Babylon-
aamun-llu ayaucimallrata kinguani Christ-aq engelkarrluku kinguveqelriit cali
akimiarunritaraugut.

Jesus-aam Yuurtellra

18Jesus-aam Christ-am yuurtellra waten piuguq. Aanii, Mary, Joseph-aamun
anglleq, nuliqsagupailegmek qingartuq Anernermek Tanqilriamek.

19Uikautiin-llu Joseph-aam, ellualriaruami kiaresngiacetnavkenaku, yuut
aciatgun ellminek taq'icugyaaqaa.

20Man'a umyuaqnginanrani Atanrem an'gilaa qavangurtullrakun elliinun
tangercetuq qanrulluku, “Joseph-aaq, David-aam qetunraa, alingevkenak teguu
nulirkan Mary, wani-wa Anernermek Tanqilriamek qingartuq.

21Irniarkauguq-llu qetunrangluni, acirarkaugarci-llu Jesus-aamek, yun'i
anirturarkaungaki assiilnguitnek.“

22Man'a tuaten piuq piciurrluku Atanrem qaneryaraa prophet-aakun
qanrutkumalria waten:

23“Tangerrluku, neviarcar agtuumaksailnguq qingarciquq, irniciquq-llu
qetunrangluni, aterpagciiqaat-llu Immanuel-aamek,” (mumiggluku waten
ayuquq: “Agayutem nayuraakut.”)

24Tua-i Joseph-aaq tupiimi Atanrem an'gilaan pisquciatun piuq, nulirkautni
teguluku,

25tau͡gaam agturpek'naku irnivailgan; irnian-llu mikelnguq aciraat Jesus-aamek.

Matthew 2

Umyuartulriit Paqtellrat

1Jesus-aaq yuurcan Bethlehem-aami, Judea-mi, Herod-aaq atanrullrani,
tangerrluku yuut umyuartulriit Jerusalem-aamun tekitut Calaram tungiinek,
qanerluteng,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2“Nau-wa-mi tauna yuurrnerraq Jews-aat atanerkaat? Wani-wa agyaa tangrramteggu Calaram nuniini, taigukut ciktaarviknaluku.”

3Herod-aaq tau͡gaam mat'umek niicami nuniituq, Jerusalem-aarmiut-llu tamarmeng tuaten.

4Tua-i-llu agayulirten̄gunret igatulit-llu quyurcetai, apluki-llu nani Christ-am yuurtarkaucianek.

5Kiugaat, “Bethlehem-aami Judea-melngurmi, waten igausngiin prophet-aatgun:

6‘Elpet, Bethlehem-aaq, Judah-melngurmi, mikellrunrituten Judah-m nunaini, elpenek tekitarkaungan Angayuqaq yuunka Israel-aat atanirarkauluki.’”

7Tua-i Herod-aam taukut umyuartulriit kelegcetai aassaqluni apluki-llu ilungluni qangvaq agyam alairucianek.

8Bethlehem-aamun-llu ayagcetai qanerluni: “Ayagci mikelnguq tauna yuarluku cumiggluci, nataqekuvciu-llu qanruskicia, wiinga-llu tuaten ciktaarviksarturniarqa.”

9Tua-i-llu atanrem qanellra niicamegteggu ayagtut; ataam-llu agyaq Calarami alailleq ciungatgun pektuq, mikelnguum-llu uitallra tekilluku quliini arulairtuq.

10Agyaq tangrramegteggu, angniqapigtut cakneq.

11Enemun-llu itrameng tangrraat mikelnguq aanii-llu Mary; ciuqerranun-llu ciisqumiggluteng ciktaarvikaat, tukuutmeggnek-llu payugtaat, cikiutnek, wani-wa suulutaamek, aruvagkamek, tepkegcilriamek-llu uqumek.

12Qavangurtullratgun Agayutem inerquateng Herod-aamun utertesqevkenaki, nunameggnun utertut Jerusalem-aarmiut tumkevkenaki.

13Ayaumariata-llu, Atanrem an'gilaa Joseph-aamun tangercetuq qavangurtullrakun qanrulluku, “Makluten, qimausgu mikelnguq aanii-llu Egypt-aamun, tuanetniartuci elpengcallerkama engeliinun; wani-wa mikelnguq tauna Herod-aam yuaqataraa piunrirnaluku.”

14Tua-i unugmi makluni mikelnguyagaq aanii-llu ayautak Egypt-aamun.

15Tuani-llu uitaluteng Herod-aam tuqullran engeliinun, piciurrluku Agayutem qaneryaraa prophet-aakun waten: “Qetunraqa kelgaqa Egypt-aamek.”

Tan'gaurluut Mikelnguut Tuqurqumallrat

16Tau͡gaam Herod-aam, elpekngamiki imkut umyuartulriit elliinun cakaarilriit, eq'uqertuq cakneq, Bethlehem-aarmiunun-llu avataitnun-llu ayagceciuq tuquqluki tamalkuita mikelnguut tan'gaurluut malrugnek allrakungeksailnguut; wani-wa taukut umyuartulriit apqaunqegcaarallruamiki qangvaq yuurucianek.

17Tua-i Jeremiah-m prophet-aam qanellra cali piciurtuq man'a:

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18“Ramah-rmiut erinamek niitut qialriamek yuunialriamek, Rachel-aam yuuniarutekngaki irniani, qarucunaunani-llu piunriata.”

19Herod-aaq tuqumarian, Atanrem an'gilaa cali Joseph-aamun tangercetuq Egypt-aami qavangurtullrakun qanrulluku,

20“Makluten ayauskek mikelnguq aanii-llu Israel-aat nuniitnun, waniwa yuunrirtut mikelnguum tuqutengnaqestai.”

21Tupiimi-llu tuaten piuq, aanakelriik ayautak, Israel-aat-llu nuniitnun tekilluni.

22Taug̃aam niicami Herod-aam cimiucia qetunraanek Archelaus-aamek, Judea-mi atanrurtellriamek, alinguq tuavet ullautellerkamegnek, Agayutem-llu qanrutenqigcani qavanguakun, qimakanirtut Galilee-amun.

23Nunaliluteng-llu Nazareth-aarmiuni. Piciurrluku qaneryaraq: Ellii pitekluku qanrutkumalria prophet-aatgun. “Nazarene-armiumek” aprumaarkauniluku.

Matthew 3

John-aaq Angllurcecista

1Tamatum nalliini John-aaq Angllurcecista tekituq, Judea-m-llu yuilqurtaani qaneryariurluni, qanerluni,

2“Umyualinqigci, qiliim angayuqauvia ukaqsigian.”

3Wani-wa tauna qanrutkumauq Isaiah-kun prophet-aakun waten, “Yuilqumi qayagalriim erinii; Ataneq tumkaanek upyuciu, pekcararkai-llu elluaqcarciki nalqigcarluki.”

4John-aaq una aturangqertuq ungungssim qulugtellriim melqurrinek naqugutengqerrluni-llu amimek, ner'aqluni-llu petgertayulirpagnek, evegtaat-llu neqkautaitnek.

5Yugugaat-llu ullagaat, Jerusalem-aarmiut, Judea-m-llu tamarmi yuin, Jordan-aam-llu tamarmi yuin.

6Angllurcetevkartut-llu elliinun Jordan-aami assiilnguteng apervikuatekluki.

7Taug̃aam Pharisee-aat amllellriit Sadducee-aat-llu tangrramiki anglluryulriit qalarutai, “Elpeci ciissirpiit piyagaitni, kia apertuutaci Agayutem eq'ukutii qimaasqelluku?

8Taumek yuucirpeciuggun umyualinqigtellerci nasvagciu.

9Umyuarpeciuggun-llu qankunavkenaci: ‘Abraham-aam kinguveqaakut.’ Waniwa qanrutamci Agayun makunek teggalqunek kinguverkiuryugngauq Abraham-aamun.

10Cali-llu napat aciat ellivikumauq piqertuutarmek, napat atsangenrilnguut assilrianek, kepumaarkauluteng kenermun-llu muriulluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Wiinga merkun angllurcetamci umyualinqigtellerkarpeceñun, tau͡gaam cimirkaqa tauna tukninrulria wangni, aluilitagkenek tegumiallerkaqa tunriukutnarquq; elliin angllurceciiqaaci Anernerkun Tanqilriakun, kenerkun-llu.

12Aqlayutminek avalingqertuq, mukaarkat-llu kaimvviat imairciqaa, mukaarkat-llu quyurrluki qemaggviminun, tau͡gaam carangllugkuat ekuavkararkaugai kenermek nipsuilngurmek."

Jesus-aam Angllullra

13Taum nalliini Jesus-aaq Jordan-aamun tekituq Galilee-amek, John-aamun-llu angllurcesqumaluni.

14John-aam pisqumanricaaqaa qanrulluku, "Elpet tau͡gaam angllurcetnaqsaaqerpenga, amta-llu-qaa wangnun pisqumaluten?"

15Jesus-aam kiugaa, "Watua tuaten pivkarnga, tuaten pinaqngakuk elluam pisqutii aturluku." Tua-i tuaten pivkaraa.

16Anglluumariami-llu Jesus-aaq egmian tag'uq mermek; taguciatun-llu qilak ikirtuq, Agayutem-llu Anernera tangrraa atralria yaqulegtun, elliinun-llu mill'uni.

17Erinatanguq-llu qilagmek qanerluni, "Wani-wa una Qetunraqa kenkek'ngaqa, ilukegcitkaqa."

Matthew 4

Jesus-aam Naspaamallra

1Jesus-aaq tua-i Anernerem yuilqumun ayautaa, tuunrangayagmun naspaamasqelluku.

2Neraituq-llu ernerni yuinaagni malrugni unugtuumaita, nutaan-llu kaingluni.

3Picetaarilriim-llu ullagaa qanrulluku, "Agayutem Qetunraqkaten teggalqut ukut kelipaurteski."

4Tau͡gaam kiugaa, "Igausngauq, 'Keliparrlainaq yuum yuutekenritaa, tau͡gaam qaneryaraq tamalkuan Agayutem qanranek anlleq.'"

5Tua-i tuunrangayiim ayautaa nunarpagnun kenciknarqelrianun, agayuuviim-llu kangranun nangerngavkarluku.

6Qanrutaa-llu, "Agayutem Qetunraqkaten unavet igten; igausngiin: 'An'gilani ellimerciqai elpet pitekluten; taukut-llu tegumiaqeciqaatgen, it'gaten teggalqunun kalgucetevkenaki.'"

7Jesus-aam qanrutaa, "Igausngauq cali: 'Ataneq Agayuten naspaayunaitan.'"

8Cali tuunrangayiim ayautaa ingrirpiim qertuqapigtellriim kangranun, ellamiut-llu angayuqauviit tamalkuita kenegnartaciat elliinun tangercetai qanrulluku-llu,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9“Makut tamalkuita elpenun cikiutekciqanka ciisqumiggluten ciuqamnun ciktaarvikekuvnga.”

10Jesus-aam qanrutaa, “Aug̃'a tuunrangayaak, igausngiin, ‘Atanrem Agayutvet ciuqerrani ciktaararkauguten, kevgiurluku-llu tauna kiingan.’”

11Nutaan tuunrangayiim unitaa; tangerrluku-llu, an'gilat ullagluku kevgiuraat.

12Jesus-aaq-llu niicami John-aam itercimacianek, tuaken ayagtuq Galilee-amun.

13Nazareth-aarmiunek-llu upagtuq Capernaum-aamun, nanvarpiim ceñiinun, Zebulun-aam Naphtali-m-llu yaaqsinrilkiignun;

14Tua-i piciurtuq cali Isaiah-kun prophet-aakun qanrutkumalria waten:

15“Zebulun-aam nunii, Naphtali-m-llu nunii, nanvarpiim ceñiini, Jordan-aam-llu akilirnera, Agayumanrilnguut-llu nuniit, Galilee-am ilii,

16tan'germi uitalriit yuut tanqigpagmek tangertut, cali-llu tuqum talinrani uitalriit tanqiim erutai.”

Jesus-aam Caliaminek Ayagnillra

17Tamana engelekluku Jesus-aaq qaneryariungellruuq qanraqluni, “Umyualinqigci, Agayutem angayuqauvia ukaqsigian.”

18Nanvarpiim-llu ceñiini piyuallermini amaqliqelriik tangrrak, Simon-aaq, (Peter-aamek at'lek) anelgutii-llu Andrew, kuvyamek civcilriik nanvamun, neqsulriaruamek.

19Qanrutak-llu, “Maligtegnga, yugnek cangyaurceciiqamtek.”

20Kuvyasek-llu egmian unitaak maliggluku-llu.

21Tuaken-llu ayakaniami allagnek amaqliqelriignek tangertuq, James-aamek Zebedee-am qetunraanek, anelgutiinek-llu John-aamek; taukuk angyamtuk atasek ilakluku, kuvyamegnek-llu ilaarturilutek. Tua-i cali taisqak.

22Egmian-llu angyaq unitaak atasek-llu, maliggluku-llu.

23Jesus-aaq-llu Galilee-ami tamiini ullagtaarutuq, agayuuviitni qaneryariurluni, Angayuqauviim-llu qaneryarartaa qalarutekluku, anirturiluni-llu naulluulrianek apqucilegnek-llu yugnek.

24Elliin-llu caliara Syria-mi niitnauguq. Taumek elliinun ullautait naulluulriit, ayuqenrilngurnek apqucilget, akngialriit anernerrlulget-llu, qistetulit-llu, pektesciigalnguut-llu; elliin-llu anirturai.

25Yugugaat-llu maligtaat, Galilee-amek Decapolis-aamek-llu, Jerusalem-aarmiut-llu Judea-m-llu yuin, Jordan-aam-llu akianek.

Matthew 5

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Ingrimi Qalarucillra

1Yugugaat tangrramiki ingrimun mayurtuq, aqumngan-llu elitnaurain ullagaat.

2Elicungcarai-llu qanerluni:

Atawaqautet

3“Atawaqertut ellmeggnek picalqukenrilnguut, pikngamegteggu qiliim angayuqauvia.

4“Atawaqertut angniilnguut, qarutaarumaarkaungameng.

5“Atawaqertut ellmikutuulriit, piutengqerrarkaungameng nunami.

6“Atawaqertut kailriit meqsulriit-llu elluamek, camirtarkaungameng.

7“Atawaqertut takumcukitulit, takumcukumaarkaungameng.

8“Atawaqertut ircaqumegteggun menuilnguut, tangrrarkaungamegteggu Agayun.

9“Atawaqertut uitanqegcivkarilriit, Agayutem yuinek aprumaarkaungameng.

10“Atawaqertut nangcimalriit elluangnaqucirteng pitekluku, qiliim angayuqauvia pikngamegteggu.

11“Atawaqertuci qumlikekaceci nanglluci-llu assiitellrianek-llu ayuqenrilngurnek piciliraqluci wii piteklua.

12Nunaniryugci angnirpagluci-llu, akiliutekarci angengan qilagmi. Tuaten nangtellruitki ciuvceñi qaneryariulriit.

Nunamun Taryuuciat

13“Nunamun taryuuguci. Tau͡gaam taryuq taryurninairuskan, ca taryirciqau? Catngunriciiquq tau͡gaam egcimaciquq yugnun tutmartelluku.

Tanqiuciat

14“Elpeci tanqiuguci ellamun, ingrim qainganelnguut nunat iirumangaitut.

15Tuaten-llu kenurraq kumalria puckam acianun ellimangaituq, tau͡gaam kenurrarvigmun, nutaan tanqigiarkauluki enemelnguut tamalkuita.

16Tuaten tanqigci yugnun tamaitnun, tangerrnaurait caliaci assilriit, nanrarnauraat-llu Atasi qilagmelnguq.

Alerquutet Prophet-aat-llu Igait

17“Umyuarteqenrici tekicuklua caunrirnaluki alerquutet, prophet-aat-llu igait. Tekitenritua caunrircarturluki, tau͡gaam qaqicarturluki.

18Ilumun qanrutamci, alerquutet iliit carraungermi qaqimarivailgan, piunrirngaituq qiliim nunam-llu iquklitlerkaagnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Kina imna alerquutmek carraungraan narurcilria, ilaminek-llu iqlutmun eguaquriluni, Agayutem takuani catngunrituq. Tau͡gaam kia imum atuquniki ayuqucirtuutekluki-llu ang'arkauguq Agayutem angayuqauviani.

20Qanrutnaamci, Agayumacirci elluanrunrilkan igatulit Pharisee-aat-llu agayumaciatni, tua-i qiliim angayuqauvia iterngaitarci.

Qenqercaraq

21“Niitelararci ak'a tamaani inerquun: ‘Tuquciyaqunak, kina-llu imna tuqucilria, qanercetaarumaciquq.’

22Wiinga tau͡gaam qanrutamci, kina imna ilaminun paggluirucunrilnguq qanercetaarumaarkauguq; kina-llu ilaminek caunrilkilria angtuamek qanercetaarumaarkauguq; kina-llu imna ilaminek aniqlaayulria kenermun nipsuilngurmun piarkauguq.

23Agayutmun cikiqengqatallerpeni ekuagarkanek neq'ak'ngangqerquvet assiilngillerpenek ilavnun,

24cikiutekan tuavet ekuavigmun unilluku, ilan ullagluku kenegyaguqaarlutek, nutaan cikiutekan cikiuteksarturru.

25Inglun-llu kenegyagutengnaqiu qanercetaarvigmun ullautellerpetegni, cuqcistem̄un tunyuaraaten ingluvet, cuqcistem-llu tunluten anguyagtem̄un, taum-llu itercivigmun iterrluten.

26Ilumun qanrutamken, tuaken anngaituten anucimirqecetaarutvet akilitlerkaan engeliinun.

Aglumayaraq

27“Niitelararci ak'a tamaani inerquun: ‘Akusrarutekiyaqunak.’

28Wiinga tau͡gaam qanrutamci, kia imum umyuamikun arnamek aglumakikuni, ak'a akusrarutekumaria ircaqumikun.

29Iivet tallirpian picurlagceskaten, ikugluku egesgu, atawaunruciquten iingqeng'e'rpet inglupiamek tamalkirrluni temen nangteqnamun egcimanrilkuni.

30Unatvet-llu tallirpian picurlagceskatgen, kepiki eggluki-llu, atawaunruciquten inglupiamek unatengqeng'e'rpet, tamalkirrluni temen nangteqnamun egcimanrilkuni.

Avvucaraq

31“Cali igausngauq: ‘Angutem nuliani unicukuniu kalikamek avvucaramek cikiisqelluku.’

32Wiinga tau͡gaam qanertua: Kia imum nuliani avvuskuniu caruyallrunrilnguq akusrarutekevkaraa, kia-llu imum avvucimalria nuliqsaguskuniu cali akusrarutekaa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Ukvernarcariyaraq

33“Cali ciuqvani qanrutkumalleq niitarci man'a: ‘Iqluluci ukvernarcarviksaqunaciu Agayun, tau͡gaam Agayun qigcikluku ukvernarcarillren aturarkaugan.’

34Tau͡gaam qanrutamci, ukvernarcariyaqunaci watqapik, wall'u qilagmun, wani-wa Agayutem angayuqauvikngaku.

35Wall'u nunamun, wani-wa it'gain tusngavikngatgu, wall'u Jerusalem-aamun, wani-wa Atanerpiim nunakngaku.

36Tuaten-llu cali qamiquvgun ukvernarcarviksaqunaku, wani-wa elpenek nuyan atauciungraan qat'risciigatan tungurisciiganaku-llu.

37Tau͡gaam qanraqavci, ‘angllerci’ wall'u qangaallerci camek ilavkenaku, allamek qanquvci assiilnguuguq.

Akinauryaraq

38“Cali-llu niitelararci man'a: ‘Yuk iingirqengkan, iingircesqelluku, wall'u keggutairqengkan keggutairesqelluku.’

39Tau͡gaam qanrutamci, akinauryaqunaci, tau͡gaam yuum qacareskaten tallirpiakun ulluvavet, inglua cali manikiu.

40Cali-llu yuum piksugiikaten paltuugpenek qaillukuarteñun-llu ayaulluten, tua-i qallirraan-llu cali pikevkarru.

41Cali-llu yuum maliksukaten mile-aurtellranun, maligesgu malruurtellranun.

42Cikiisqellria-llu cikirru cikiisqutiinek, navraryulria-llu qunukutevkenaku.

Inglukestemteñek Kenkillerkarput

43“Cali niitelartuci mat'umek: ‘Ilan kenkarkaugan inglun-llu uumikluku.‘

44Tau͡gaam qanrutamci: Kenkiciki ingluci, piicauciki-llu tangerrnakesceci nangtesceci-llu.

45Atavci qilagmelnguum yuknauraaci. Wani-wa akerta picet'laraa assiilngurnun assilrianun-llu, cali-llu ellallircetaqluku ellualrianun elluanrilngurnun-llu.

46Wani-wa kenkesteci kiingan kenkekuvciki, camek akqutengqerceci? tuaten-llu-qaa piksaitut akiliqurautnek quyurcistet?

47Cali-llu ilaci nallaitgun elluarrluki qalaruskuvciki, assinruuci-qaa allani? Tuaten-llu-qaa piksaitut agayumanrilnguut?

48Taumek, kitaki elpeci, ellualriarungnaqici, Atavcetun qilagmelngurmi ellualriaruciatun.”

Matthew 6

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Kusgurtallerkaq

1“Mulngakici cikiqengllerkarpeceñek yuut takuatni tangvagterluci yugnek, tuaten
pikuvci akiliutengqerrngaituci Atamek qilagmelngurmek.

2Tau͡gaam cikiutnek cikiqengkuvet, cupu'uryaraq cupsaqunaku niitelluten,
malrugnek umyualget pilauciicetun, agayuvigni tumyarani-llu
nanraumanaluteng. Ilumun qanrutamci, watua ak'a akiliumaut.

3Tau͡gaam elpet cikiqengkuvet, iqsulirneq nalluli tallirpilirnerem caliaranek.

4Tuaten cikiuteten iirumanaurtut, tau͡gaam Atavet tangrrumanrilngurnek
nallunrilnguum akilirciqaaten.

Piicallerkaq

5“Piicakuvet-llu piicagyaqunak malrugnek umyualegcetun, taukut
nangengqayulartut agayuvigni, tumyarat-llu yugyallratni tangvaumanaluteng.
Ilumun, qanrutamci yugni ak'a watua akiliumaut.

6Tau͡gaam elpet piicakuvet enecuarpenun itra, amiigen-llu palucimarikuvgu
Aatan tangvaumanrilnguq piicagvikiu. Atavet-llu tangvaumanrilngurnek
tangvalriim akilirciqaaten.

7Cali-llu elpeci piicakuvci pulengtaaryaqunaci nallumalriacetun. Taukut
umyuartequt niitnayukluteng amllelrianek qanquneng.

8Taumek taukut ayuqenriciki, naspequtekenriciki, Atavci aturarkaci
nallunrit'laaki aperpailegpeciki.

9“Waten tau͡gaam piicakici: ‘Atavut qilagmetellria; atren kenciknarili;

10Angayuqauviin tekilli; pisqucin nunam qaingani piuli qilagmitun;

11neqkamteñek ernerpak cikirkut;

12assiilngumteñek-llu au͡g'ariskut, wangkutnun assiilngilriit
au͡g'aritelaucimcetun;

13picetaarutmun-llu pivkaqsaunata, tau͡gaam assiitellriamek aviuskut.
Angayuqauvik, Piniq-llu Ucurnarquciq-llu, elpet pikngavki, nangyuilngurmek.
Amen.’

14Wani-wa ilavci picurlautaitnek elpeceñun au͡g'arikuvci, Atavci-llu
qilagmelnguum au͡g'ariciiqaaci;

15tau͡gken ilavci picurlautaitnek elpeceñun au͡g'arinrilkuvci, tuaten-llu Atavci
au͡g'arisngaitaaci.

Yagyaraq

16“Yaakuvci-llu malrugnek umyualegcetun ayuqenrici; taukut nulgaingqalartut
yaallerteng nallunritesqelluku yugnun. Ilumun, qanrutamci, taukut ak'a
akiliumaut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Elpet tau͡gaam yaakuvet qamiqun tepkegcarru ermigluten-llu,

18yallren nallunricetevkenaku yugnun, tau͡gaam Atavnun tangrrumanrilngurmun. Atavet-llu iirumalrianek nallunrilnguum akilirciqaaten.

Tukuutet

19“Tukuutnek quyurcinrici nunam qaingani, parut qallrem-llu piunrirciqngatki, uayaaritulit-llu navguulluteng teglegciqngatki.

20Tau͡gaam elpeci qilagmi tukuutekangengnaqici, parut qallrem-llu piunrirngailkiitni, uayaaritulit-llu navguulluteng teglegngailkiitni.

21Tukuutsi tamaanelkan ircaqurci-llu tuanciiquq.

22“Iik-wa temem tanqiutekak. Takvikunek, yuk temii-llu elluarrlukek tanqigimaarkaugak.

23Tau͡gaam iigken takvialkagnek, temen-llu tan'germeciiquq; taumek cikmiquvet ayuqucin tan'germeciiquq!

24“Yuk malrugnun atanregnun pisten̄gungaituq; aipaa eq'ukciqaa aipaa-llu kenekluku; wall'u aipaa maligciiqaa, aipaa-llu cakaarluku. Elpeci Agayun tukuutet-llu kevgiurciigataci ataucikun.

25“Taumek qanrutamci, umyuarrlugcaryaqunaci yuullerkarpeceñek, nerrlerkarpeceñek, mell'erkarpeceñek-llu, qaivci-llu patullerkaanek. Unguvasi-qaa qununarqenrunrituq neqkani, temsi-llu-qaa qununarqenrunrituq aturarkani?

26Tangerciki yaqulget tengaulriit ellami, nauceciiyuitut quyurciiyuunateng-llu qemagciyuunateng-llu qemaggvignun, tau͡gaam Atavci qilagmelnguum nerevkalarai. Elpeci-qaa qununarqenrunrituci ellaitni?

27Kia-llu nalirpeci umyuarrlugcarauteklermikun yuucini usgutarciqau cuqnermek atauciungraan?

28Ciin-llu umyuarrlugcaralarceci aturarkarpeceñek? Ayuqestassiigutkiciki naunraat tangssunarqelriit yuilqumi, qaillun naulauciat, cumercuitut mingeqsuunateng-llu,

29tau͡gaam qanrutamci, Solomon-aaq ucurnarqutengqeng'e'rmi ayuqenritai tamakut.

30Taumek Agayutem aturangqercecaki tamakut naunraat ernerpak naulriit, unuaquan-llu kenermun muriutarkauluteng, nutaan-qaa nallunaunani aturangqercessngaitaaci elpeci ukverkilngurni?

31Taumek umyuarrlugcaryaqunaci, waten qanerluci: ‘Camek ner'arkauceta? wall'u Camek mer'arkauceta? camek-llu aturangqerciqseta?’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Agayumanrilnguut cumigutek'larait tamakut, tau͡gaam Atavci qilagmelnguum nallunritai tamakut aturarkaci tamalkuita.

33Tau͡gaam arcaqakiciu Agayutem angayuqauvia, ellualriari-llu, tua-i ilaciqaaci allanek tamalkuitnek.

34Taumek umyuarrlugcaranrici unuaqullerkaanek. Unuaqullerkaq allamek umyuaqerkangqerran. Erenrem-llu tamarmi arenqiallugutii ilaviitelartuq."

Matthew 7

Cuqcillerkaq Ilaminek

1"Cuqciyaqunaci ilavceñek, cuqcimanritnaurtuci.

2Maa-i cuqyutlerpeceñek cuqcimaciquci, usperilaucirpecetun-llu pimaciquci.

3Ciin-llu verun mikengraan tangvagciu ilavet iingani, tau͡gken veruten angelria iivni elpekevkenaku?

4Wall'u qaillun ilavnun qaneryugngasit: Veruten au͡g'arnaurqa iivnek Amta-llu verun angqapigtellria iivni uitaluni?

5Elpet malrugnek umyualegmi, ciumek verun angelria iivnek au͡g'arru, nutaan meciknaurtuten ilavet verutii iingani au͡g'allerkaanek.

6"Menuilnguq cikiutekenriciu qimugteñun, qunukeksi-llu egteksaunaku sitiinkaat ciuqerratnun, tua-i tutmarciqait, caugarrluci-llu akngiqluci.

Kaigallerkaq

7"Kaigaci, tua-i cikiumaciquci, yuarci, tua-i nataquciiquci, tukriarci, tua-i ikirucimaciquci.

8Wani-wa kina imna kaigalria cikiumalartuq, kina-llu imna yualria nataqut'lartuq, kina-llu imna tukrialria ikirusngaluni.

9Kia nalirpeci qetunrani kaigalria keliparyugluni cikirciqau teggalqumek?

10Tuaten-llu neqmek kaigakan cikirciqlia ciissirpagmek?

11Tua-i assiileng'e'rpeci nallunrituci cikiqengllerkarpeceñek assilrianek cikiutnek mikelngurpeceñun. Qaillun-kiq pitalriamek Atavci qilagmelnguum assilrianek cikirniartaki kaigavikesteñi!

12Qaillun tua-i pisqumakuvci yugnun, tuaten-llu yuut pilarciki. Waniwauguq alerquun prophet-aat-llu pisqutkaat.

Tumyarak Malruk

13"Amigkun nequkilngurkun itqici. Waniwa picurliim tungii amigtangqertuq nequtulriamek, tumyararluni-llu iqtulriamek, amlleret-llu tamana aturluku it'lartut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Tua-i unguvam iteryaraa caknaanarquq, tumyaraa-llu nequkilami nataqestai ikget'lartut.

Yuum Naugillerkaa

15“Mulngakici qaneryariurualrianek piciunrilngurnek. Taukut ullalaraiceci qusngit amiitnek aturarluteng, tau͡gaam ilumegteggun keglunruut alingnarliuluteng.

16Elpeci atsaitgun nallunriciiqaci. Cukilanat-qaa tegusvik'larait wine-anek, naunerrluut-llu-qaa tegusvik'larait atsanek?

17Tuaten-llu-wa napa assilria atsanglartuq assilrianek, tau͡gken napakegtaunrilnguq naugiarkauguq assiilngurnek.

18Napa assilria naugisciigatuq assiitellrianek; tuaten-llu napakegtaunrilnguq naugisciigatuq assilrianek.

19Tamarmeng napat naugiyunrilnguut assilrianek, iqucimaarkaugut, kenermun-llu egcimaluteng.

20Taumek atsaitgun nallunritarkaugaci.

21“Wangnun qanellrung'e'rmeng waten: ‘Ataneq, Ataneq’, tamarmirrluteng iterngaitut qiliim angayuqauvianun; tau͡gaam Atama qilagmelnguum pisqutiin aturtii itrarkauguq.

22Ernermi taumi amllelriit wangnun qanerciqut: ‘Ataneq, Ataneq, qaneryariunritukut-qaa aterpegun, cali-llu aterpegun anernerrluut anevkarluki, aterpegun-llu irr'inarqelrianek amllernek caliaqluta?’

23Tuani qanruciiqanka: ‘Nalqapigtamci, wangnek ayagci assiilngurnek calilriani.’

Tusnganrek Malruk

24“Kina imna qaneryaramnek niitellria aturluki-llu, ayuquq yugtun umyuartulriatun qiurem qaingani enelilriatun.

25Tua-i-llu ellarvanguq, ulesqiirluni-llu, kayungami-llu 'laavkaaq tauna callugyaaqaa, tau͡gaam imenrituq qiurmek tusnganengqerrami.

26Kina-llu qaneryaramnek makunek niitellria aturpek'naki-llu, ayuqarkauguq yugtun umyugailngurtun qiurmi enelilriatun.

27Ellarvangan-llu ulesqiirluni kayungluni-llu, 'laavkaaq tauna callugaa imlluku itumteqapiggluku-llu.”

28Qaneryarani ukut Jesus-aam taqngaki yugugaat irr'ikaat,

29nallunrilngurtun ayuqucirtuateng, igatulicetun pivkenani.

Matthew 8

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Mam'iyuilnguum Canrircecimallra

1Ingrimek-llu atraan yugugaat maligtaat.

2Tangerrluku-llu mamyuilngurmek apqucilek tekituq ciuqerranun-llu ciisqumiggluni qanertuq, “Ataneq, piyukuvet carriryugngaarpenga.”

3Jesus-aam-llu unatni yaggluki agturaa, qanerluni-llu, “Piyugtua, Carriuten.” Egmianun-llu apquciirutuq.

4Jesus-aam-llu qanrutaa, “Kitumun qaneryaqunak, tau͡gaam agayulirtem̄un tangercecartua, cikiun-llu Moses-aam alerquutekellra cikiutekiu tamakut nallunriutekaatnek.”

Anguyagtem Pistiin Canrircecimallra

5Jesus-aaq-llu Capernaum-aarmiunun tekican atanirturilriim ullagaa kaigavikluku,

6“Ataneq, wiinga pisteka nunamni taklartuq naulluuluni pekcesciigaliluni, nangteqeqapiggluni-llu.”

7Jesus-aam-llu qanrutaa: “Ullagciqaqa anirturyarturluku.”

8Anguyagtet atanirturtiita kiugaa, “Enemnun taikuvet tun'ernarqeciquten, tau͡gaam qanngerpet qaneryararpegun assiriciquq pisteka.

9Wani-wa wiinga pisten̄guyaaqua atanerni, anguyagtet tau͡gaam ataniumaluki, una ayaasqekumni ayagarkauguq, una-llu taisqekumni taigarkauguq, pisteka-llu qaillun pisqaqamku tuaten pilartuq.”

10Jesus-aam niicamiu man'a irr'iqapigtuq qanrulluki-llu malini; “Ilumun qanrutamci, waten pitalriamek ukvermek nataquteksaitua Israel-aani.

11Qanrutamci-llu, amlleret tekiciiqut Calaramek Kanavamek-llu aqumeciqut-llu qiliim angayuqauvianun. Abraham-aaq, Isaac, Jacob-aaq-llu ilakluki.

12Tau͡gaam angayuqauviim yui cingqaqumaarkaugut ancimaluteng tan'gercetqapigtellriamun. Tuani qiaciqut kavcagciarkauluteng-llu keggutmeggnek.”

13Jesus-aam-llu qanrutaa anguyagtet atanirturtiit, “Tua-i ayii, ukverpet pisquciatun tuaten pimauten.” Pistii-llu sass'ami taumi assiriuq.

Simon-aam Cakian Canrircecimallra

14Peter-aam-llu eniinun Jesus-aaq itrami, tuani Peter-aam cakia tangrraa naulluullinilria puqelvagluni.

15Unataikun-llu agtuani puqlairutuq. Tua-i-llu makcami Jesus-aaq neqkiurluku.

16Atakuan-llu, amllelriit anernerrlulget taitait. Elliin-llu qanllermikun anernerrluut anevkarai, naulluulriit-llu tamalkuita canrircetai.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Piciurrluku Isaiah-kun prophet-aakun qanrutkumalria: “Ellminek tegua pinialucirput, piksagulluki-llu naulluuteput.”

Elitnaurauyulriik Naspaamallrak

18Jesus-aam avatmini tangrramiki yugugaat, alerquriuq qeraucesqelluni nanvam akilirneranun.

19Tuani igatulim ullagaa, qanrulluku-llu, “Elitnauristaa, maligciiqamken ayallren tamalkuan.”

20Jesus-aam kiugaa, “Kaviaret igtengqertut, yaqulget-llu ellamelnguut unglungqertut, tau͡gaam Yuum Qetunraa enaituq inarrvigkaminek.”

21Allam-llu elitnauram qanrutaa, “Ayaggaarlii ataka tungmagcarturluku.”

22Tau͡gaam Jesus-aam qanrutaa, “Maligesnga; tuqumalriit ellmeggnek tungmageskilit.”

Anuqem Arulairtellra

23Tua-llu angyamun ekngan elitnaurain maligtaat.

24Tangerrluku-llu, alqunaq kayunguriuq nanvami. Qairpiit-llu tuaten angyaq ekurluku. Tau͡gaam ellii qavartuq.

25Elitnaurain-llu ullagaat, tupaggluku-llu qanrutaat, “Ataneq, anirturkut akacakatartukut!”

26Tau͡gaam elliin qanrutai, “Ciin nangyaryugceci elpeci ukverkilngurni?” Maklunillu anuqa meq-llu inerqurak; tamaa-llu quunenguq.

27Tau͡gaam taukut angutet irr'ikluku qanertut: “Qaillun una yuk ayuqa, anuqem mer'em-llu niisngaluku?”

Anernerrlulgek Canrircecimallrak

28Tua-i-llu akilirneranun tekican Gadarenes-aarmiunun, malruk anernerrlulgek pairtak, qungunek anlutek, alingnarqeqapigglutek, yuut-llu tamaaggun kituyunaunateng.

29Taukuk qayagpagtuk qanerlutek, “Caciqsit wangkugnun, Jesus-aaq Agayutem Qetunraa? Tekituten-qaa nangetnalunuk pinarivailgan?”

30Yaaqsinrilkiitni-llu sitiinkaat katngat uitaut nerelriit.

31Anernerrluut-llu kaigavikaat, “Aneskuvkut sitiinkaanun katnganun ayagceskikut.”

32Qanrutai-llu, “Tua-i ayagci.” Anngameng-llu sitiinkarugarnun katnganun itertut; tangerrluku-llu sitiinkaat tamarmeng picimegcetun aqvaqurluteng peñakun nanvamun igtut qecuqilluteng-llu mermi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Taukut-llu tarikestait qimagtut nunarpagnun, qanemcikluki-llu tamalkuita, taukuk-llu anernerrlulgek ayuquciagnek.

34Tamaa-llu nunarpiim yui tamarmeng an'ut pairrsaagluku Jesus-aaq. Tangrramegteggu-llu kaigavikaat nunameggnek ayaasqelluku.

Matthew 9

Pekcesciigalnguum Canrircecimallra

1Jesus-aaq-llu angyamun ek'uq, qerarluni-llu nunaminun tekilluni.

2Tangerrluku-llu angun nat'mikun nalamalria, taitaat elliinun inarrvigmi taklaluni. Jesus-aam-llu ukvertaciat tangrramiu nalamalria qanrutaa, “Qetunraaq, caceturi, assiilnguten aug̃aumaut.”

3Igatulit-llu ilaita qaneksuarautekaat ellmeggnun, “Una angun piciliutekiuq.”

4Taug̃aam Jesus-aam umyugait nallunrilamiki qanertuq, “Ciin umyuarteqseci assiilngurmek ircaqurpeciuggun?

5Naliak qacignarqenrua, qanerluni, ‘Assiilnguten aug̃aumaut,’ wall'u qanerluni, ‘Makten piyualuten-llu’?

6Taug̃aam nallunritesqelluci Yuum Qetunraa assiilngurnek aug̃'ariyunarqucianek nunam qaingani.” (Naulluulriamun qanertuq) “Makten, inarcessuuteten-llu teguluki enevnun ayii.”

7Tauna-llu maktuq ayagluni-llu eneminun.

8Taug̃aam yugugaat tangrramegteggu alingut, Agayun-llu nanraraat, pinimek tuaten pitalriamek cikiqengelria yugnun.

Matthew-m Kelgumallra

9Jesus-aaq-llu tamaaken ayiimi angun tangrraa Matthew-mek at'lek akiliquraucivigmi aqumgalria. Qanrutaa-llu, “Maligesnga.” Tauna-llu nangertuq maliggluku-llu.

10Enemi-llu aqumgallrani nerluni, amllelriit akiliqurautnek quyurcistet assiilngiumalriit-llu taigut ilalirluku elitnaurai-llu.

11Taug̃aam Pharisee-aat tamana tangrramegteggu qanrutait elitnaurai, “Ciin uum elitnauristevci akiliqurautnek quyurcistet assiilngiumalriit-llu nerellgutek'lartaki?”

12Jesus-aam man'a niicamiu qanrutai, “Canrilnguut yungcaristem̃ek pinarqenritut taug̃aam naulluulriit.

13Taug̃aam ayagci elitengnaqluku caucia mat'um: ‘Takumcukinermek piyugtua, cikiutnek ekuagarkanek piyugpek'nii.’ Tekitenrilama ellualriit umyualinqigcesqelluki taug̃aam assiilngilriit.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Yagyaramek

14John-aam elitnaurain ullagaat Jesus-aaq apluku-llu, “Ciin wangkuta Pharisee-aat-llu yaalarceta, elpet tau͡gken elitnauraten yaayuunateng?“

15Jesus-aam-llu qanrutai, “Kassuucaram-qaa yui angniitelartut nayurtekluku uikaun? Tau͡gaam erenret tekiciiqut uikautem ayaucimallerkaa ellaitnek; nutaan tuani yagciqut.

16Yuum 'liqneq nutaraq ilaarutkenrit'laraa ak'allarmun aturamun, 'liqnerem allgunqigtarkaungaku arcaqanruluku.

17Tuaten-llu wine-aq nutaraq imiutenrit'laraat caqunun ak'allarnun; caqun qagertarkaungaku, wine-aq-llu maqluni, caqun-llu caunrirluni. Tau͡gaam nutaraq wine-aq nutaramun caqumakuni tamarmek cangaituk.”

Atanirturilriim Panian Unguircecimallra

18Mat'umek qallasnginanrani tangerrluku atanirturilria tekituq. Jesus-aam-llu ciuqerranun ciisqumiggluni qanertuq, “Wiinga panika yuunrirtuq watua, tau͡gaam taikuvet unatevnek-llu pategvikekuvni unguirarkauguq.”

19Jesus-aam-llu nangerrluni maligtaa, elitnaurani ilakluki.

Augmek Apqucilgem Canrircecimallra

20Tangerrluku-llu arnaq tekituq augmek apqucilek allrakuni qula malrugnek cipluku. Taum ullagaa kingunrakun, agturluku-llu aturain akuatgun,

21qanellruami ellminek waten, “Aturai tau͡gaam agtuqumki assiriciqua.”

22Jesus-aam-llu kingyarluku tangvagaa qanrulluku-llu, “Paniik, caceturikina, ukverpet anirturaaten.” Arnaq-llu tauna sass'ami taumi assiriuq.

23Atanirturilriim-llu eniinun itrami, Jesus-aam tangrrai aturcetaartet yugugaat-llu neplialriit.

24Elliin-llu qanrutai, “Avici, nasaurluq una tuqunrituq tau͡gaam qavartuq.” Taukut-llu temcikaat.

25Tau͡gaam yugugaat avicimariatni itertuq unataikun-llu teguani nasaurluq tauna maktuq.

26Man'a-llu tuaten pillra qaneryaraurtuq tamiini nunami.

Cikmiumalriik Uicecimallrak

27Tuaken-llu ayiin cikmiumalriik malruk maligtaak, qayagalutek-llu, “Usuuq David-aam Qetunraan, takumcukikuk.”

28Enemun-llu itran ullagaak. Tua-llu Jesus-aam aptak, “Ukvertutek-qaa piyunarqucingqerrucimnek?” Taukuk-llu qanertuk, “Qanrucirpetun, Ataneq.”

29Tua-i-llu iikek agturai qanerluni: “Ukverpetek pisquciatun tuaten pimautek.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Taukuk-llu iikek uituk. Jesus-aam-llu tamaa inerqurak, “Qaneryaqunatek.”

31Tau͡gaam taukuk ayiimek qalarutkaak nunani tamaitni.

Qanyuilnguum Qaneryaurcecimallra

32Tangerrluku-llu yuk qanerciigalnguq elliinun ullautaat anernerrlugmek pilek.

33Anernerrluk-llu anevkaumarian, yuk tauna qaneryaurtuq; yugugaat-llu tuanelnguut irr'iqapigtut qanerluteng, “Waten pilriamek tangeqsaitukut Israel-aani.”

34Pharisee-aat tau͡gaam qanertut, “Anernerrluut anevkalarai anernerrluut atanratgun.”

35Jesus-aaq-llu ayalartuq nunarpagnun nunarrarnun-llu tamalkuitnun elicungcariluni-llu agayuuviitni angayuqauviim qaneryarartaa qanrutekluku. Yuut-llu anirtularai naulluutaitnek apquciitnek-llu tamalkuitnek.

36Tau͡gaam yugugaat tangrramiki takumcuyugtuq ellaitnek, ikayurnaqngata, sekavcimiita-llu qusngicetun aulukestailngurcetun.

37Tua-i elitnaurani qanrutai, “Quyurtarkat amllerrsaaqut, tau͡gaam quyurcilriit ikgetut.

38Taumek quyurciviim Atanra kaigavikiciu ayagcecisqelluku quyurciarkanek quyurcivigmun.”

Matthew 10

Qula Malrugnek Cipnelget Nakmikumallrat

1Elitnaurani-llu qula malrugnek cipnelget ellminun taisqai, piyunarqucirkilluki-llu anernerrlugnun anevkariyunariluki, yugnek-llu anirturiyunariluki naulluutaitnek apquciitnek-llu.

2Elitnaurat-llu qula malrugnek cipnelget atrit waten ayuqut: Ciuqliq Simon-aaq Peter-aamek atengqertuq, anelgutii-llu Andrew-ruuq; James-aaq-llu Zebedee-am qetunraa, anelgutii-llu John-aaq;

3Philip-aaq-llu, Bartholomew-llu, Thomas-aaq-llu, Matthew-llu tauna akiliqurautnek quyurcista, James-aaq-llu Alphaeus-aam qetunraa, Thaddaeus-aaq-llu,

4Simon-aaq-llu Canaanite-armiu, Judas Iscariot-aaq-llu imna tunestellra.

Elitnaurat Ayagcecimallrat

5Taukut qula malrugnek cipnelget Jesus-aam ayagcetai ellimerturluki-llu qanrutai, “Jews-aarunrilngurnun ayanrici, Samaria-rmiut-llu nunarpaitnun iterpek'naci.

6Tau͡gaam Israel-aam tamaumalriartainun ayakici.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Natmun-llu ayakuvci qaneryariurci qanerluci, ‘Qiliim angayuqauvia ukaqsigiuq!‘

8Naulluulriit anirturciki, tuqumalriit unguirciki mamyuilngulget carrirciki, anernerrluut-llu anevkarciki; akiinaki cikiumauci, akiinaki-llu cikiqengici.

9Ang'aqinrici suulutaamek, akikamek-llu, wall'u punernermek caqurrarpeciuggun,

10aklivilgirpek'naci-llu, wall'u malrugnek qallirraagnek, wall'u aluilitagnek malruinek, ayarugnek-llu; tua-i calilria nuuqitevkarnarqenrilan.

11Nunarpagnun-llu wall'u nunarrarnun itquvci tun'ernailngurnun pikici, tuani-llu uitaluci ayallerkarpeceñun.

12Enemun-llu itquvci tuanelnguut angniriciki;

13ena-llu tauna tun'ernailkan uitanqegcisqutmek pisqumaciqerci, taúg̃aam tunriukutnarqekan uitanqegcisqun utertarkauguq elpeceñun.

14Kia-llu imum ciuniunrilkaci niicugpek'nani-llu qaneryararpeceñek, tuaken ankuvci enemek wall'u nunanek, evcukiciu urr'aq it'garpeceñek.

15Ilumun, qanrutamci qanercetaarumallerkaat tekiskan imkut Sodom-aarmiut Gomorrah-rmiut-llu utumanruarkaugut taukuni nunani.

Inglukumallerkaat Qanrutkaa

16“Tangerrluku, ayagcetamci qusngitun keglunret akuliitnun, taumek usvitukici ciissirpagtun, alingnaunaci-llu yaqulegtun.

17Taúg̃aam mulngakici yugnun, taukut tunciqaiceci qaillukuarteñun, taukut-llu piqertuarciqaiceci agayuvimeggni;

18ullaucimaarkauguci-llu atanernun atanvagnun-llu wii piteklua, nallunairutkamnek taukunun Agayumanrilngurnun-llu.

19Taúg̃aam tunkaceci umyuarrlugcaryaqunaci qaillun qanllerkarpeceñek. Taúg̃aam sass'ami taumi cikiumaciquci qanllerkarpeceñek.

20Maa-i elpeceñek qallatenrilavci, taúg̃aam Atavci Anernera qallacan elpeceñi.

21Anelgutni-llu anelgutiin tuqutarkaurceciiqaa, aatiin-llu irniani, irniarita-llu angayuqateng tuqutarkaurceciiqait.

22Uumikumaarkauguci-llu tamaitnek wii atqa ayagneqluku. Taúg̃aam pektayiilnguq iquanun anirtuumaarkauguq.

23Taúg̃aam nangeskaceci taukuni nunani, allanun qimakici. Ilumun, qanrutamci Israel-aat nunarpait qaqisngaitaci Yuum Qetunraa tekipailgan.

24“Elitnauraq angenrunrituq elitnaurtem̄ini, tuaten-llu pista angenrunrituq atanermini.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Atawauyartuq elitnauraq elitnaurteḿitun pitakuni, pista-llu atanermitun. Enem yua Beelzebul-amek aterpageskatgu, taum yui arcaqanranek aterpagciiqait.

26Taumek alikenriciki patumalriartailan patuirumangailngurmek, iirumalriartailan-llu alailngailngurmek.

27Tan'germi qanelqa tanqigmi qanrutkiciu, ciutevceñun-llu agyumcilqa enem qainganek qayagatkiciu.

28Imkut-llu temnek tuqucilriit alikenriciki, tarnermek tuqucisciigalata. Imna tau͡gaam civuurakiciu tarnerem temem-llu piunriryugngastiik nangteqnami.

29Yaquliyagaak-qaa malruk tunumanrit'lartuk akicuarmun, aipaa-llu iggngaunani nunamun Atavci nalluani.

30Qamiquvceñi-llu nuyat naaqumaut.

31Taumek alingenrici, elpeci qununarqenruqapigtuci yaquliyagarni amllerni.

32Taumek kina imna apervikuatekesteka yuut ciuqerratni, tauna wii-llu apervikuatekciqaqa Atama qilagmelnguum ciuqerrani.

33Tau͡gaam kina imna mecirautekesteka yuut ciuqerratni, tauna wii-llu mecirautekciqaqa Atama qilagmelnguum ciuqerrani.

34“Umyuarteqenrici uitanqegcitmek taicuklua nunamun; uitanqegcitmek taitenritua tau͡gaam saskumek.

35Tekicama angun inglukevkarnaluku atiinun, pania-llu aaniinun, ukurrii-llu cakianun.

36Yuum-llu nakmiin enelgutni inglukestekciqai.

37Kina imna ataminek wall'u aanaminek kenkinrulria wangni, tunriukutnarquq wangnek; kina-llu imna qetunraminek wall'u paniminek kenkinrulria wangni, tunriukutnarquq wangnek.

38Kia-llu kelistani qunrilkuniu maligglua-llu tunriukutnarquq wangnek.

39Kia-llu imum unguvaminek nataquculriim tamarciqaa. Kia-llu unguvani tamaquniu wii piteklua nataqeciqaa.

Ciuniurtaita Atawaqercecimallerkaat

40“Kia imum elpeceñek ciuniurilriim ciuniuraanga, wangnek-llu ciuniurilriim ayagcesteka ciuniuraa.

41Kina-llu imna prophet-aamek ciuniurilria prophet-aarucia pitekluku prophet-aam nunuliutiinek pingciquq. Kina-llu imna ellualriamek yugmek ciuniurilria elluarucia pitekluku, ellualriim nunuliutiinek pingciquq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

42Kina-llu imna ukut mikellriit iliitnun cikiqengelria kumlamek saskam imaanek ukverumalriim atrakun, ilumun qanrutamci nunuliutminek tamaringaituq.”

Matthew 11

John-aam Angllurcecistem Kangiituutii Jesus-aamun

1Tamatum-llu kinguani alerquutni qaqimariamiki elitnauraminun qula malrugnek cipnelegnun, tuaken ayagtuq elitnauriluni qalaruciluni-llu nunani tamakuni.

2Tua-i-llu caqerluni John-aam itercivigmetlermini Christ-am caliari niicamiki elitnaurami ilait ayagcetai,

3qanerluteng-llu elliinun, “Taunguuten-qaa tekitarkaq, wall'u-qaa allamek neryuniurnarqukut?“

4Jesus-aam-llu kiugai, “Uterrluci nasvicarturciu John-aaq makunek niitellerpeceñek tangllerpeceñek-llu.

5Cikmiumalriit tangerrsaurtut, tussitellriit piyuayaurtut, mamyuilngulget-llu carriumaut, niicuilnguut-llu niicaurtut, tuqumalriit-llu unguirtut, takumcunarqelriit-llu qaneryaramek qanrucimaut.

6Atawaqertuq-llu kina imna cangakinrilnguq wangnek.”

7Ayiignek-llu Jesus-aam yugugaat qanrutai John-aaq pitekluku, “Camek tangerrnaluci yuilqumun ayallruceci? Naunrarmek-qaa anuqem arulaskiinek?

8Wall'u camek tangerrnaluci ayallruceci? Angutmek-qaa aturaqegcilriamek? Tangerrluku aturaqegcilriit atanret enaitni uitalartut.

9Wall'u-qaa camek tangerrnaluci ayallruceci? Prophet-aamek-qaa? Ilumun, qanrutamci prophet-aam piunranek.

10Waniwaungan pitekluku igausngalria waten: ‘Tangerrluku, pisteka ayagcetaqa ciunerpegun tumkan upcesqelluku ciuvni.’

11Ilumun, qanrutamci arnakun yuurtellriartangeksaituq John-aam angllurcecistem piunranek. Tuaten-llu-wa pingraan qiliim angayuqauvian yuin piunrillrat piunruuq elliini.

12John-aam-llu angllurcecistem kinguani man'a engelkarrluku qiliim angayuqauvia pingutengnaqsaaqaat, palartevkenateng-llu itengnaqsaaqaat.

13Nauwa tamarmeng prophet-aat alerquutet-llu nallunairiut John-aaq engelkarrluku.

14Tuaten-llu ciuniuryukuvciu taunguuq Elijah tekitarkaq.

15Ciutengqellria niilli.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16“Tau͡gaam camun ayuquciiqsia ukut yuut? Ayuqut mikelngurcetun
aqumgalriacetun tuneniarvigni, qayagaulriacetun ilameggnun
17qanerluteng: ‘Aturcetaarucaaqamci, tau͡gaam yuranrituci, nepliayaaqukut-llu
tau͡gaam iluteqenrituci.’
18Nauwa John-aaq tekitellruuq nerkegtayuunani mek'egtayuunani-llu,
qanrutkaat-llu tuunrangayagmek pingqerrniluku.
19Yuum-llu Qetunraa tekituq ner'aqluni mer'aqluni-llu, qanrutkaat-llu:
‘Tangerrluku, nernertulria meryunqeggluni-llu, yugnik'larai-llu akiliqurautnek
quyurcistet assiilngiumalriit-llu.’ Tau͡gaam elluaq nallunaitelartuq caliamikun.”

Nunarpiit Ilaita Nakleguurutait

20Tamatum kinguani nunat irr'inarqelrianek amllenrulrianek pivikellni nunurai,
umyualinqigtenrilata.
21“Nakleng, elpet Chorazin! Nakleng, elpet Bethsaida! Maa-i piliat angelriit elpeni
pimalriit Tyre-ami Sidon-ami-llu pimallrukata ak'a missuullernek atungluteng
qamllerni-llu aqumluteng umyualinqigcartut.
22Tau͡gaam qanrutamci, ernermi qanercetaarvigmi Tyre-armiut Sidon-armiut-llu
takumcukumanruarkaugut elpeceñi.
23Elpet-llu Capernaum, ellami angenruyukeng'e'rpet nangteqnamun
cingumaarkauguten. Maa-i caliat angelriit elpeni pimalriit Sodom-aami
pimallrukata erneq man'a engelkarrluku uitayartuq.
24Tau͡gaam qanrutamci, ernermi qanercetaarvigmi Sodom-aarmiut
takumcukumanruarkaugut elpeceñi.”
25Tuani-llu Jesus-aaq qanertuq, “Quyavikamken, Aata, qiliim nunam-llu Atanrani,
makunek iirucavki usvitulriit elisngalriit-llu, tau͡gaam mikelnguut
taringevkarluki.
26Tuaten pili, Aata, tuaten atawaungan elpeni.
27Cat tamarmeng Atamnek wangnun tunumaut. Kia-llu nallunritenritaa
Qetunraq, Aatam tau͡gaam. Tuaten-llu kia nallunritenritaa Aata, Qetunram
tau͡gaam, Qetunram-llu nasviskiin nallunriciiqaa.
28Ullagcia tamarpeci caknaalriani, artuqlitellriani-llu, mernuiruciiqamci.
29Atmautamnek askici, cuqeklua-llu ellmikutuungama, wangnek-llu
picalqukevkenii, tua-i tarnerpeci mernuinercirvigkaatnek nataquciiquci.
30Atmautaqa piyunaqngan, atmagkiuranka-llu uqiggenateng.”

Matthew 12

Sabbath-aami Mukaarkanek Qecuulluteng Nerellrat

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Tamatum nalliini sabbath-aaruluku, Jesus-aaq elitnaurani-llu mukaarkat akuliitgun pektut; kaingameng-llu elitnaurai mukaarkanek kangririluteng ner'ut.

2Tau͡gaam Pharisee-aat tamana tangrramegteggu qanrutaat, “Tangerrluku elitnauraten pisqutngunrilngurmek pilriit sabbath-aami.“

3Tau͡gaam elliin kiugai, “Naaqiksaituci-qaa David-aam picillranek kaillermini malini-llu?

4Nauwa Agayutem eniinun itellruuq nerluni-llu kelipanek tangrresqutnek, nerrlerkaat inerquusngangraan elliinun maliinun-llu, agayulirteñun tau͡gaam neresqutnguluteng.

5Cali-llu-qaa naaqiksaituci alerquutni agayulirtet agayuvigpagmi picillratnek, sabbath-aaq qigcikenrilngermegteggu picurlautailuciat.

6Taumek qanrutamci: Agayuuviim piunranek maa-i ilangqertuci.

7Tau͡gaam nallunrilkuvciu caucia mat'um: ‘Takumcukiyaraq cucukaqa, cikiutet ekuagarkat pivkenaki,’ tua-i pinarqenrilnguut cangakeksaicaraci.

8Wani-wa Yuum Qetunraa sabbath-aam Ataneqngaku.”

Nalamalrianek Unatelgem Canrircecimallra

9Tamaaken-llu ayiimi agayuuviatnun itertuq.

10Tangerrluku-llu tuani angucetangqertuq, unatai nalamaluteng. Aptaat-llu Jesus-aaq, “Pisqutnguuq-qaa sabbath-aami yungcariluni?” Waniwa picetaarutnaluku.

11Elliin-llu kiugai, “Nalirci qusngiutengqerquni ataucimek, tauna-llu igeskan elanermun sabbath-aami, teguluku-qaa nuggngaitaa?

12Atam, qaillun pitalriamek yuk qununarqenrua qusngimi? Taumek sabbath-aarungraan assilriamek caliyunarquq.”

13Tua-i-llu angun tauna qanrutaa, “Unateten yageski;” taum-llu yagtai; assiriqerrluteng-llu unatai inglumegcetun.

14Pharisee-aat anngameng qaillukuartut nau͡gg'un piunrirnaluku.

Isaiah-m Nallunaillra

15Tau͡gaam Jesus-aam elpekngamiki tuaken ayagtuq. Yugugaat-llu maligtaat. Elliin-llu yungcarai tamalkuita.

16Cakneq-llu inerqurai tuaten pillni qanrutkesqevkenaki.

17Tamana piciurrluku Isaiah-m prophet-aam qanellra:

18“Tangerrluku, pisteka cucukek'ngaqa. Elliin kenkek'ngama ilukegcivkaraanga. Wiinga-llu Anerneq tuc'eciiqaqa elliinun. Elliin-llu qaneryarallgutkenrilnguut cikirciqai cuqyutkaatnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Tauna qanaataarngaituq, qasqaarngaunani-llu, erinii-llu tumyarani niicimangaituq.

20Naunraq cuplulek qagerngalria ayemn̄gaitaa, kumarun-llu qamyartulria nipngaitaa, elluam cirlakillerkaan engeliinun;

21qaneryarallgutkenrilnguut-llu atra neryuniurvikciqaat.”

Anernerrlulgem Cikmiumalriim Qanyuunani-llu Canrircecimallra

22Tamatum nalliini ullautaat elliinun anernerrlulek, cikmiumalria qanyuunani-llu. Tauna anirturaa Jesus-aam qaneryaurtelluku, tangerrsaurtelluku-llu.

23Yuut-llu tamarmeng alangaartut qanerluteng; “Una-qaa David-aam kinguveqsaa-qaa?”

24Tau͡gaam Pharisee-aat niicamegteggu qanertut; “Uum allakun anernerrluut anevkaqsaicaaqai tau͡gaam tuunrangayagkun, anernerrluut atanratgun.”

25Tua-i-llu Jesus-aam umyugaat nallunrilamiu qanrutai, “Angayuqauvik piunrirciquq yui ellmeggnun inglukuskata. Tuaten-llu nunarpagmiut wall'u enelgutkelriit inglukuskuneng nangerngangaitut.

26Tuaten-llu tuunrangayak anevkarikuni tuunrangayagmek, ellminek inglukiuq. Qaillun waniwa angayuqauvingqerciqa?

27Tua-i-llu wiinga tuunrangayagkun anevkarikuma anernerrlugnek, nau͡gg'un elitnauraci anevkarilartat? Taumek wani-wa ellaita qanercetaararkaugaiceci.

28Tau͡gaam Agayutem Anernerakun anernerrluut anevkaqumki, Agayutem angayuqauvia tekisngauq elpeceñun.

29Qaillun-mi pinilriim enii yuum ityunarqau piutainek uayaariyarturluku? Qillerqaaquniu tau͡gaam yuk ciumek enii uayaayunarqeciqaa.

30Wangnun maligutenrilnguum inglukaanga, Cali-llu quyurcillgutkenrilkeka sekavcilriaruuq.

Anernerem Tanqilriim Piciliuteksunailucia

31“Taumek qanrutamci: Yuut au͡g'arisngaarkauyaaqut assiilnguitnek tamalkuitnek, qanerrluutaitnek tuaten. Tau͡gaam Anernerem piciliutekestii au͡g'aricimangaituq.

32Kia imum piciliutekekuniu Yuum Qetunraa au͡g'aricimaarkauguq. Tau͡gaam kia imum Anerneq Tanqilria piciliutekekuniu ellami mat'umi au͡g'aricimangaituq, ellam-llu aipaani pimangaunani.

33“Napa atsangqetuli assilriarukan atsai-llu assilriaruciqut, napa nallunaitelaami atsamikun.

34Elpeci ciissirpiit piyagaitni, qaillun-mi assiilnguuluci assilriamek qanerciqseci? Umyuam qanellra qanerkun anlartuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

35Yuk assilria umyuaminek qemangqaallerminek assilriamek qanlartuq. Tau͡gaam yuk assiilnguq umyuamini qemangqaallerminek assiilngurmek qanlartuq.

36Tau͡gaam qanrutamci: Yuut qanlallrit assiilngurmek, tamakut pitekluki qanercetaarumaarkaugut ernermi taumi qanercetaarvigmi.

37Qanllerpegun aipaagnek elluakumaarkauguten, wall'u pinarqumaarkauluten."

Nallunailkutamek Yuallrat

38Tamatum nalliini cali igatulit, Pharisee-aat-llu ilaita qanrutaat, "Ataneq, elpenek nallunailkutamek tangerrsugtukut."

39Tau͡gaam kiugai, "Assiilnguut akusrarutekilriit-llu nallunailkutamek yualartut, tau͡gaam nallunailkutamek pimangaitut, Jonah-m tau͡gaam prophet-aam pianek.

40Jonah-tun ernerni pingayuni unugni-llu pingayuni neqerpiim anrutaan iluantellertun, tuaten-llu Yuum Qetunraa ernerni pingayuni unugni-llu pingayuni nunam iluantarkauguq.

41Ninevah-rmiut-llu qanercetaarvigmi nangerciiqut ukut yuut ilakluki, assiilkelluki-llu. Nauwa taukut umyualinqigtellruut Jonah-m qanellra niicamegteggu. Wani-wa-llu Jonah-m piunranek ilangqertuci.

42Imna-llu atanelleq arnaq Ungalam tungiinek tekitelleq qanercetaarvigmi maktellgutkarkaugai ukut yuut assiilkelluki-llu. Nauwa tauna nunat yaaqsinratnek tekitellruuq Solomon-aam umyuartutacia niitnaluku. Wani-wa-llu Solomon-aam piunranek ilangqertuci.

43"Anerneq assiilnguq yugmek an'aqami calligtaalartuq mertailngurteggun uitavigkaminek yuarluni, tau͡gaam nataqutevkenani.

44Tua-i-llu qanertuq: 'Uitallemnun ataam uterrlii.' Tekicamiu-llu nataqaa yuitellinillra, carriumaluni, assircaumaluni-llu.

45Nutaan-llu allanek malrunlegnek anernerrlugnek aqvatuq ellmini arcaqanrulrianek; tamarmeng-llu iterluteng tuavet uitavikluku-llu. Yuum-llu taum ayuqucia kinguqliq arcaqanruciquq ciuqliani. Tuaten-llu ukut yuulgutkelriit assiilnguut ayuqeciqut."

Jesus-aam Aanii Anelgutai-llu

46Cali yugnek qalaruciinanrani, aanii anelgutai-llu nangengqaut yuut elatiitni qalarucugluku.

47Yuut-llu iliita qanrutaa, "Atam, aanan anelguteten-llu keggani nangengqaut qalarucugluten."

48Elliin tau͡gaam qanrutaa, "Kinkut aanaksia, kinkunek-llu anelgutengqercia?"

49Elitnaurani-llu nirluki qanertuq, "Wani-wa tang aanaka anelgutenka-llu!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

50Kina imna Atama qilagmelnguum pisqutiinek atulria, tauna anelgutkaqa, nayagaqluku-llu, aanakluku-llu.”

Matthew 13

Nauceciiyurta

1Ernermi taumi Jesus-aaq anngami enemek, nanvam ceñiinun aqumuq.

2Yugugaat-llu amllelriit quyurrvikngatni angyamun ekluni aqumuq. Yuut tau͡gaam nunami nangengqaut.

3Elliin-llu qalarutai amllelrianek ayuqestassiigutetgun qanerluni, “Tangerrluku nauceciiyurta nauceciiriyarturtuq.

4Nauceciirinanrani-llu ilait tut'ut tumyaramun, yaqulget-llu nerait nangluki.

5Ilait-llu teggalqulilriamun tut'ut, amllermek nunatailngurmun, naugarrluteng-llu mamtulriamek nunailameng,

6akerta-llu pic'an uugut, acilqurrilameng-llu nalaut.

7Ilait-llu cukilanat akuliitnun tut'ut, cukilanat-llu naungameng nauviirait.

8Ilait-llu nunamun assilriamun tut'ut naugiluteng-llu, ilait mukaarkangut yuinarnek tallimataarluteng, ilait-llu yuinarnek pingayutaarluteng, ilait-llu yuinarmek qulnek ciptaqluku.

9Ciutengqellria niilli.”

10Elitnaurain-llu ullagaat qanrulluku, “Ciin qalaruciki ayuqestassiigutetgun?”

11Kiuluki-llu qanrutai: “Elpeci cikiumauci cauciitnarqelriit taringyugngaluki, Agayutem angayuqauvian pii, tau͡gaam ellait cikiumanritut.

12Pingqellria cikiumaarkauguq amllelrianek pingqerresqelluku. Tau͡gaam piilnguq teguimaarkauguq piutainek tuaten.

13Taumek ayuqestassiigutetgun qalarut'laranka, iingqeng'e'rmeng tangenrrilata, ciutengqeng'e'rmeng-llu niitenrilata, taringevkenateng-llu.

14Ellaitni Isaiah-m qanellra piciurtuq man'a: ‘Niiterrlainang'e'rpeci ayuqucingengaituci, tangerrlainang'e'rpeci-llu taringengaituci.

15Yuut ukut ircaqruit elpegiutut, ciutait-llu umgumaut, iingit-llu takviatut, iimegteggun tangrrarkaunrirluteng, ciutmegteggun-llu niitnanrirluteng, umyuameggnek-llu ayuqucingnanrirluteng caungaunateng-llu wangnun anirtuusqelluteng.‘

16Tau͡gaam iici atawaqertut tangrrucameng, ciuteci-llu niicameng.

17Ilumun, qanrutamci, prophet-aat amllelriit ellualriit-llu tangerrsugyaaqait tangelci, tau͡gaam tangenrritait, niitelci-llu niicugyaaqait, tau͡gaam niitenritait.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Ayuqestassiigun man'a niiciu nauceciiyurteḿek.

19Yuk qaneryaramek niitaqami angayuqauviim pianek taringevkenaku-llu, assiilguum tekitaqamiu allurtelaraa ircaqruani nauceciimalriamek. Waniwauguq pekcaramun nauceciimalria.

20Waniwauguq-llu teggalqulilriamun nauceciimalria: Niitaqami qaneryaramek quyakluku ciuniularaa,

21tau͡gaam acilqurrilami elliineteksaituq ak'anun. Qaneryaraq pitekluku arenqiallugeskuni, wall'u nangcimakuni pinriqertelartuq.

22Cukilanat-llu akuliitnun nauceciumalria waniwauguq; qaneryaramek niitellria yuk; tau͡gaam ellam mat'um pii umyuarrlugcarautekngamiki, tukuucim-llu ukvercecani, qaneryaraq cikvagutelaraat, naugivkarpek'naku.

23Tau͡gaam nuna assilria naucetaarkam tusvikellra waniwauguq, qaneryaramek niitellria taringluku-llu. Taumek naugiuq naungiinalrianek, ilii yuinarnek tallimataarluni, ilii-llu yuinarnek pingayutaarluni, ilii-llu yuinarmek qulnek cipluku.”

Naunerrluut

24Allamek ayuqestassiigutmek cali qanrutai, “Qiliim angayuqauvia ayuquq yugtun assilrianek naucetaarkaanek nauceciilriatun naucetaarvimini.

25Tau͡gaam yuut qavallratni inglukestii tailliniuq assiitellrianek naunerrlugnek nauceciiyarturluni mukaarkat akuliitnun, ayagluni-llu.

26Tua-i naucetaat naungameng kangingluteng-llu, taukut-llu naunerrluut alairtut.

27Naucetaarviliurta tua-i pistain ullagaat apluku-llu, ‘Assilrianek-ggem nauceciillrungatuten, naken-mi naunerrlugtanga?’

28Elliin kiugai, ‘Inglukestem̄a ukut pillinii.’ Pistain cali aptaat, ‘Qecugyartuusqerpekut-qaa quyurrluki-llu?’

29Tau͡gaam qanrutai, ‘Qang'a, naunerrluut qecukuvciki mukaarkat tapqucuaraci.

30Ilakluteng naulit quyurcivik engelekluku. Tuani quyurciarkat qanruciiqanka: Naunerrluut ciumek quyurciki qillerrluki-llu ekuavkararkauluki, tau͡gaam mukaarkat quyurciki qemaggvimnun.’”

Mustard-aam Naucetaarkaa

31Cali allamek ayuqestassiigutmek qanrutai, “Qiliim angayuqauvia ayuquq mustard-aam naucetaarkaatun, tauna yuum ellikii naucetaarviminun.

32Naucetaarkat-llu tamakut mikellruyaaqut naucetaarkani tamalkuitni. Tau͡gaam naugaqameng anglartut, naunrat tamarmeng angenqelluki, napaurrluteng-llu. Avayait-llu tuaten yaqulget unglulivik'larait.”

Quulciiraq

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Allamek cali ayuqestassiigutmek qanrutai, “Qiliim angayuqauvia ayuquq quulciiratun. Tauna arnam tegukii mukaarrarmun-llu avulluku, kiituani tamalkuan ulevkaraa.”

34Makut tamalkuita Jesus-aam ayuqestassiigutetgun qalarutkai yugnun, ayuqestassiigutngunrilngurteggun-llu qalarutenritai.

35Piciurrluku prophet-aakun qanrutkumalria waten: “Qanemkun ayuqestassiiguciciqua nunam piurteqarraallranek, alairumaksailnguut nalqigtarkauganka.”

Naunerrluut Nalqigingatiit

36Tua-i Jesus-aam yugugaat unitai enemun-llu iterluni. Elitnaurain-llu ullagaat qanrulluku, “Ayuqucingevkarkut ayuqestassiigutevnek naucetaarviim naunerrluutainek.”

37Elliin-llu kiugai, “Assilrianek nauceciilria waniwauguq Yuum Qetunraa.

38Naucetaarvik ellarpagmun ayuqestassiigutkaqa, naucetaarkat-llu assilriit waniwaugut angayuqauviim yui, taû͡gaam naunerrluut waniwaugut piciunrilnguum yui.

39Imna-llu inglukestii, naunerrlugnek nauceciilria, wani-wa tuunrangayak. Quyurcivik-llu wani-wa ellam mat'um iquklitlerkaa, an'gilat-wa quyurciarkat.

40Nauwa naunerrluut quyurcimalalriit ekuavkaumaluteng-llu. Tuaten-llu ayuqeciquq ellam iquklitlerkaani.

41Yuum Qetunraan an'gilani ayagceciiqai angayuqauviminek quyurcesqelluki tamalkuita canganarqelriit assiilngurtulit-llu,

42eggluki-llu kenermun; tuani qiaciqut kavcagciaqluteng-llu keggutmeggnek.

43Nutaan-llu ellualriit tanqigciqut akertem tanqiatun, Atameng angayuqauviani.” Ciutengqellria niilli.

Tukuutem Ayuqucirtuutii, Uqumyagngalnguut-llu

44“Cali qiliim angayuqauvia ayuquq tukuutetun naucetaarvigmi iirumalriatun. Tauna yuum nataqngamiu patunqigtaa. Nunaniryugluni-llu ayagtuq pini tamalkuita tunyarturluki, kiputnaluku naucetaarvik tauna.

45“Cali, qiliim angayuqauvia ayuquq kupcaatun uqumyagnek akitulrianek yualriatun.

46Tua-i-llu akitulriamek nataqucami, tamalkuita pini tunai kipulluku-llu tauna.

Kuvyam Ayuqucirtuutii

47“Tuamta-llu cali, qiliim angayuqauvia kuvyatun ayuquq mermun civeskiicetun ayuqenrilngurnek cangelriatun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

48Cangliqngan-llu tagtaat, aqumluteng-llu assilriit avurait assigcirluki, assiilnguut-llu eggluki.

49Tuaten ayuqeciquq ellam mat'um iquklitlerkaani. An'gilat taiciqut assiitellriit allakaryarturluki tuaken assilriit akuliitnek,

50kenermun-llu eggluki. Tuani qiaciqut kavcagciaqluteng-llu keggutmeggnek."

51Jesus-aam aptai, "Makunek-qaa tamalkuitnek taringuci?" Kiugaat, "Aa-ang, Ataneq."

52Tua-i qanrutai: "Taumek kalikanek elisngalria kina imna qiliim angayuqauvianun ayuqucirtuumalria ayuquq enem aulukestiitun, qemagciviminek ancilriatun nutaranek nutaraunrilngurnek-llu."

53Ayuqestassiigutet-llu ukut Jesus-aam qaqicamiki tuaken ayagtuq.

Jesus-aam Caunrilkumallra Nazareth-aami

54Nunaminun-llu tekicami agayuuviatni elicungcarai. Niitestain-llu irr'ikaat qanerluteng, "Naken-mi una yuk elitmek mat'umek pinga? Pinimek-llu waten pitalriamek?

55Imuunrituq-qaa enelistem qetunraa? Aanii-llu-qaa Mary-mek aterpagcimanrituq? Anelgutai-llu, James-aaq, Joseph-aaq-llu, Simon-aaq-llu Judas-aaq-llu,

56nayagai-llu-qaa cali ilakenritaput? Naken-mi tua-i una makunek pinga?"

57Cangayutekaat-llu. Jesus-aam taú͡gaam qanrutai, "Prophet-aaq qigcignaqsaaquq, taú͡gaam nunamini ilamini-llu qigcignarqenrituq."

58Tuani-llu amllelrianek irr'inarqelrialinrituq ukvenriluciat pitekluku.

Matthew 14

John-aam Qamiqurriumallra

1Tamatum nalliini Herod-aam atanirturilriim niitaa Jesus-aam niitnaullra.

2Qanrutai-llu pisteñi, "Wani-wa John-aaq angllurcecista, maktelliniuq tuqumallerminek. Taumek caliat caperrnarqelriit nasvalartut elliikun."

3Nauwa Herod-aam tegullrua John-aaq, qillerrluku-llu iterrluku-llu itercivigmun, Herodias-aaq pitekluku kinguqlimi Philip-aam nuliallra.

4Qanrutellruani John-aam waten, "Nulirqellerkaa elpenun inerquusngauq."

5Tua-i-llu tuqucugyaaqeng'e'rmiu pinritaa, yuut alikluki, taukut prophet-aaruyukngatgu.

6Taú͡gaam Herod-aam yuurtellra nallaillrani, Herodias-aam pania yurartuq ciuqerratni ilukegcivkarluku Herod-aaq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Taumek akqaa ukvernarcariluni cikirarkauniluku piyugtaciatun camek apeskani.

8Tauna-llu aanami pisquciatun qanertuq, “John-aam angllurcecistem qamiqurranek, qantamun ellimaluku cikircia.”

9Tua-i ataneq tauna iluteqeqapigcaaquq, tau͡gaam akqellrucini pitekluku yuut-llu nerellgutni niitesteñi-llu pitekluki tuaten cikiisqaa.

10Ayagceciuq-llu qamiqurriisqelluku John-aaq itercivigmi.

11Taum-llu qamiqurra taitaat qantakun, tunluku-llu nasaurlurmun, elliin-llu ullautaa aanaminun.

12Elitnaurai-llu tekitut temii-llu ayaulluku tungmagtaat, ayagluteng-llu Jesus-aaq qanrucarturaat.

Tiissitsaat Talliman Nerevkaumallrat

13Jesus-aam-llu niicamiu tamana, tuaken angyakun ayagtuq yuilqumun, kiimecugluni. Tau͡gaam yuut niicamegteggu ciunrirturaat tamaaken nunameggnek nunakun ayagluteng.

14Jesus-aam-llu yuungami tangrrai yugugaat, takumcukai-llu, naulluulriartait-llu canrircetai.

15Atakuaraan-llu elitnaurain ullagaat qanerluteng, “Man'a yuilquuguq unukatarluni-llu. Kitaki ukut yugugaat ayagteski nunanun ellmeggnek neqkangengnaqlerkaatnun.“

16Tau͡gaam Jesus-aam qanrutai, “Ayanrilengraata elpeci cikirciki neqkaitnek.”

17Qanrutaat-llu, “Kelipangqertukut tallimanek kiingan, neqek-wa malruk.”

18Tua-i qanertuq, “Kitak wangnun taiciki.”

19Tua-i yugugaat alerqurai aqumesqelluki canlegnun. Kelipat-llu taukut talliman, neqek-llu taukuk teguluki ciugtuq qilagmun; quyatekraarluki-llu itumtai kelipat, elitnauraminun-llu tunluki. Elitnaurain-llu yugugarnun aruqutkait.

20Tamarmeng-llu ner'ut camirrluteng. Quyurtait-llu ilakuarit kalngat qula malrugnek cipluku imirluki.

21Taukut-llu nerellret angutet nallmegteggun tallimaugut tiissitsaat, ilakevkenaki arnat mikelnguut-llu.

Mer'em Qaingakun Piyuallra

22Jesus-aam-llu elitnaurani ellimerturai angyamun ekesqelluki ciumikun-llu ayaasqelluki akilirnermun, elliin yugugaat ayagcecugluki.

23Ayagcecimariamiki-llu yugugaat, ingrimun mayurtuq kiimenani piicagyarturluni; atakuan-llu tuani kiimetuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Angyaq-llu tauna nanvam qukaanun ellinrakun qailirtuq cakneq, anuqa pairrnaqngan.

25Unugmi pegg'aryarat cetamiitni Jesus-aam ullagai mer'em qaingakun piyualuni.

26Elitnaurain-llu tangrramegteggu mer'em qaingakun piyuallrani alingallagtut, qanerluteng-llu, “Alangruulliniuq!”

27Tau͡gaam Jesus-aam tamaa qalarutai, “Caceturici, wanguunga, alingenrici.”

28Peter-aam-llu kiugaa, “Ataneq, elpengukuvet elpenun taisqia mer'em qaingakun.”

29Elliin-llu qanrutaa, “Kitak taitai.” Peter-llu yuuguq angyamek, piyualuni-llu mer'em qaingakun ullagaa Jesus-aaq.

30Tau͡gaam elpekngamiu anuqlirtacia alingallagtuq. Kit'eqataami-llu qayagpagtuq, “Ataneq, anirturnga!”

31Tamaa-llu Jesus-aam tallini yagtaa tungiinun teguluku-llu qanerluni, “Elpet ukverkilngurmi, ciin nalirrugcit?”

32Angyamun-llu ekngagnek anuqairutuq.

33Angyamelnguut-llu ciktaarvikaat qanerluteng, “Ilumun Agayutem Qetunraqliniaten.”

Gennesaret-aami Canrircecillra

34Akianun-llu tekicameng Gennesaret-aarmiunun culurtut.

35Yuut-llu tamakut elitaqngamegteggu ayagceciut avatmeggnun naulluulriit taitesqelluki elliinun.

36Kaigavikaat-llu aturain akuat tau͡gaam agturyugluku. Agturtai-llu tamarmeng canrirtut.

Matthew 15

Menuurcecilriit

1Tamatum nalliini igatulit Pharisee-aat-llu ilait Jerusalem-aamek tekitut Jesus-aamun, apluku-llu,

2“Ciin elitnauraten niicunrit'lartat agayulirten̄gunret inerquutaitnek, unateteng erurpek'naki nerqata'arqameng?”

3Elliin tau͡gaam kiugai, “Ciin elpeci piciryararpeciuggun Agayutem alerquutai caunrilkelarceciki?

4Nauwa Agayun alerqurillruuq waten: ‘Aatan aanan-llu takaqikek, kia-llu angayuqaagni qanerrluuskunikek tuquarkauguq.’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Tau͡gaam elpeci piciryarangqertuci waten: ‘Yuum atani wall'u aanani qanruskuniu, pikaqsallren Agayutmun elliitekumauq;’

6takaqevkenakek-llu angayuqaagni. Tuaten elpeci Agayutem alerquutii caunrilkarci piciryarangutevciuggun.

7Elpeci malrugnek umyualegni! nall'arrluci qanrutkaaci Isaiah-m prophet-aam waten:

8‘Ukut yuut ullagaatnga qanmegteggun, takaqelaraatnga-llu qerrlumegteggun, tau͡gaam ircaqumegteggun yaaqsigaatnga.

9Tua-i elliinginaq wangnun agayulartut yuut piciryarait alerquutekluki.’”

10Yugugaat-llu taivkarraarluki qanrutai, “Niici taringluci-llu,

11yuum-wa igellni caarrluurutkeksaitelaraa, tau͡gaam qanmikun anelria caarrluurutkelaraa.”

12Elitnaurain-llu ulliimegteggu qanrutaat, “Nallunritaten-qaa Pharisee-aat cangayuuciat niicamegteggu qanellren?“

13Elliin kiugai, “Naucetaat tamalkuita Atama qilagmelnguum nauceciilqenrilkai qecuumaarkaugut acilqurtuumarmeng.

14Uitaciki cikmiumang'e'rmeng tass'uqilartut. Tuaten-llu cikmiumallgutkelriik tass'uquskunek tamarmek elanermun igtarkauguk.”

15Tau͡gaam Peter-aam kiugaa, “Nallunairru wangkutnun man'a cuqyun.”

16Elliin tau͡gaam kiugai, “Elpeci-llu cuna-wa taringeksailnguci.

17Nalluarci-qaa yuum igellra qamavet iluanun pilaucianek, anluni-llu nerkengat anyaraatgun.

18Tau͡gaam qanrakun anelriit qamaken ircaqruanek kingunilartut, tamakut-llu yuk caarrluurtelaraat.

19Waniwaugut-llu ircaqumek anyulalriit: Umyuarrluut, tuqucineq, akusrarutekineq, caruyaneq, tegleneq, piciliqengneq, qacungakineq-llu.

20Makut maa-i yuk caarrluurtelaraat; tau͡gaam yuum nerqata'arqami unatni eruqsaileng'e'rmiki tamana caarrluurutekngaitaa.”

Canaan-aarmiu Arnaq

21Tuaken ayiimi Jesus-aaq tekituq Tyre-armiut Sidon-armiut-llu yaaqsinrilkiitnun.

22Tangerrluku-llu arnaq Canaan-aarmiu tuaken nunanek tekituq, qayagpagaa-llu qanraqluni, “Takumcukia, David-aam Qetunraani, panika nangteqeqapigtuq anernerrlugmek.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Elliin tau͡gaam kiunritaa qaneryararraungraan. Taumek elitnaurain kaigavikaat qanerluteng, “Ayagtessgu, nepliupakaraakut.”

24Tua-i kiuluki qanertuq, “Qusngiinun Israel-aam tamaumalriartainun tau͡gaam ayagcecimaunga.”

25Tauna-llu tailuni ciuqerranun ciisqumigtuq qanerluni-llu, “Ataneq, ikayurnga.“

26Kiugaa-llu, “Atawaunrituq mikelnguut teguiluki neqiitnek eggluku-llu qimugteñun.”

27Qanrutaa-llu taum, “Ilumun-wa, tau͡gaam cali qimugtet estuulum acianek nerlartut yum'eng kaimellritnek.”

28Jesus-aam-llu kiugaa, “Arnaaq, ukveren cagniuq, taumek pisqumallren pimaarkauguq.” Tauna-llu sass'aq engelekluku pania assiriuq.

Yugugarnek Canrircecillra

29Tuaken-llu ayiimi Jesus-aaq ayagtuq Nanvarpiim Galilee-m ceñiikun, ingrimun-llu mayurluni aqumuq.

30Yugugaat-llu elliinun taigut ullauciluteng tussitellrianek, apqucilegnek, cikmiumalrianek, qanyuilngurnek-llu, allanek-llu ayuqenrilngurnek, ciuqerranun-llu elliit. Elliin-llu canrircetai.

31Taumek yuut irriut tangllermeggnek, qanyuilnguut qaneryaurrluteng, apqucilget canrircecimaluteng, tussitellriit-llu piyuangluteng, cikmiumalriit-llu tangerrsaurrluteng. Ucurnarivkaraat-llu Israel-aat Agayutiit.

Tiissitsaat Cetaman Nerevkaumallrat

32Jesus-aam-llu elitnaurani taisqelluki qanrutai, “Takumcukanka yugugaat wangnelata ernerni pingayuni, nereksaunateng-llu, kaigtelluki ayagcecuumiitanka, tumemeggni pinialiciqngata.”

33Elitnaurain-llu qanrutaat, “Naken-mi maani yuilqumi kelipangciqseta ukut yugugaat camirutkaatnek?”

34Jesus-aam-llu aptai, “Qavcinek elpeci kelipautengqerceci?” Kiugaat, “Malrunelguut, neqkuinraat-wa.”

35Tua-i yugugaat aqumesqai nunamun.

36Taukut-llu kelipat neqkuinraat-llu teguamiki quyatekai itumlluki-llu elitnauraminun tunluki. Taukut-llu yugugarnun aruqutkait.

37Tamarmeng-llu ner'ut camirrluteng-llu. Ilakuarit-llu itumcimalriit quyurtait kalngat malrunelgen imirluki.

38Taukut-llu nerellret angutet tiissitsaaruut cetaman, ilakevkenaki arnat mikelnguut-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39Yugugaat-llu utercetai, angyamun-llu ekluni ayagtuq nunamun Magadan-aarmiunun.

Matthew 16

Nallunailkutamek Qilagmiutarmek Yuallrat

1Tuani-llu Pharisee-aat Sadducee-aat-llu naspaayarturaat nasvitesqelluteng nallunailkutamek qilagmek.

2Elliin tau͡gaam kiugai waten, “Atakumi qilak kavircetaqan qanlartuci ella assirarkauniluku.

3Tau͡gaam unuakumi qilak kavircetaqan amirlutarluni-llu, qanlartuci ella assiirutarkauniluku. Elpeci malrugnek umyualegni, nallunritarci qiliim ayuqucia, tau͡gaam-qaa nalluarci cam mat'um nallunailkutii?

4Yuut assiilnguut akusrarutekilriit-llu yuaraut nallunailkutamek. Tau͡gaam nallunailkutamek pimangaitut, Jonah-m tau͡gaam prophet-aam pianek.” Tua-i-llu unilluki ayagtuq.

Pharisee-aat Quulciiraatnek

5Elitnaurain-llu nanvam akianun tekicameng elpekaat kelipalginrilucirteng.

6Jesus-aam-llu qanrutai, “Mulngakici quulciiriyaraatnek Pharisee-aat, Sadducee-aat-llu.”

7Ellait-llu ellmeggnek qaneksugutut, “Kelipalginrilucirput pia.”

8Jesus-aam-llu elpekngamiki qanrutai, “Elpeci ukverkilngurni, ciin qaneksuguceci kelipalginrilucirpeceñek?

9Cali-qaa taringeksaituci? neq'akevkenaki-llu kelipat talliman yugugaat tiissitsaat talliman camirutkellrit, kalngat-llu qavcin imirceciki ilakuaritnek?

10Aipaani-llu kelipat taukut malrunlegen yugugaat tiissitsaat cetaman camirutkellrit, qavcinek-llu kalngagnek imirillruceci?

11Qaillun piluci taringeksaiceci? Kelipat pitekluki qanrutenritamci, tau͡gaam mulngakesqelluci Pharisee-aat Sadducee-aat-llu quulciiriyaraatnek.”

12Nutaan taringartaat qanellra, kelipam quulciiriyaraanek qanenrilucia, tau͡gaam Pharisee-aat Sadducee-aat-llu piciryaraatnek mulngakesqucirteng.

Peter-aam Nalqigutii

13Tua-i-llu Caesarea-mun Philippi-m yaaqsinrilkiinun tekicameng, Jesus-aam aptai elitnaurani, “Wiinga Yuum Qetunraani yuut kituuniatnga?“

14Kiugaat-llu, “Ilait qanlartut John-aaruniluten Angllurcecista, ilaita-llu Elijah-uniaqluten, ilaita-llu Jeremiah-uniaqluten, wall'u prophet-aanun ilaksukluten.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Elliin tau͡gaam aptai, “Elpeci-mi cauyuksecia?”

16Peter-aam kiugaa, “Taunguuten Agayutem unguvalriim Qetunraa.”

17Jesus-aam-llu qanrutaa, “Atawauguten Simon Barjona. Wani-wa yuum elpengevkanritaaten mat'umek, tau͡gaam Atama qilagmelnguum.

18Cali qanrutnaamken: Elpet Peter-aaruuten (teggalqurruuten). Una-llu qiuq tusnganliuciiqaqa agayuvimnun. Tuqum-llu pinian pingusngaitaa.

19Qiliim-llu angayuqauvian kelucaanek avaqlilirciqamken, maani camek qillerqikuvet, pakmani-llu qilagmi qillerqumaciquq; camek-llu maani angicikuvet, pakmani-llu angicimaarkauguq.”

20Elitnaurani-llu inerqunqegcarai qanrutkesqevkenani Christ-aucirminek.

Tuqullerkani Qanrutkaa Jesus-aam

21Tuakenirnek Jesus-aam elitnaurani nallunrircetai Jerusalem-aamun ayagarkauciminek, tuani-llu ayuqenrilngurnek nangcimaarkauluni ciulirnernek agayulirten̄gunernek, igatulinek-llu, tuqucimaarkauniluni-llu; cali-llu unguirarkauluni erenret pingayuatni.

22Peter-aam tau͡gaam allakarluku inerquraa qanrulluku, “Watqapik, tuaten pikaunrituq, tuaten piarkaunrituten.”

23Elliin tau͡gaam cauluku Peter qanrutaa, “Kinguvaa, Tuunrangayaak, aviranarquten wangni, yugtun umyuangqerravet Agayutem umyugaa nalluan.”

24Elitnaurani-llu qanrutai Jesus-aam, “Kia imum kingunrirturyukunia ellminek arcaqakenrilli, kelistani-llu qugluku, tuani nutaan maligglia.

25Kia imum unguvani qunukekuniu tamarciqaa, kia-llu unguvani qunukenrilkuniu wii piteklua, nataqeciqaa.

26Wani-wa camek ilatengqerciqa yugmun, tamaaggun tamarluku ella tamalkuan piksaguskuniu yuucini-llu tamarluku? Wall'u camek cikiqengciqa unguvami navrutkaanek?

27Wani-wa Yuum Qetunraa tekiciiquq Atami ucurnarquciakun an'gilat ilakluki. Nutaan-llu yuut tamalkuita akilirciqai caliaritgun.

28Ilumun qanrutamci, ilait watua maani nangengqalriit tuqungaitut Yuum Qetunraa tangerpailegmegteggu angayuqauvimikun tekitellria.”

Matthew 17

Jesus-aam Allayuurtellra Ingrimi

1Erenret arvinelgen kinguatni Jesus-aam malikluki Peter anngaqelriik-llu James-aankuk John-aaq-llu, ingrimun qertulriamun mayuutai yuilngurmun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Tuani-llu tangellra allayuurtuq takuatni, keggina-llu qitngirnariluni akertetun, aturai-llu qat'riluteng tanqigpagtun.

3Tangerrluku-llu, Moses-aankuk Elijah-llu alairtuk ellaitnun, Jesus-aaq-llu qallatellgutekluku.

4Peter-aam-llu qanrutaa Jesus-aaq, “Ataneq, nunaniqvagta man'a. Pisqumakuvkut eneliciqua pingayunek, elpenun ataucimek, Moses-aamun-llu Elijah-mun-llu.”

5Qallasnginanrani-llu, amirlum tanqigcetellriim naligai, tangerrluku-llu erina ellaitnun niicetuq qanerluni, “Wani-wa una Qetunraqa, kenkek'ngaqa ilukegcitkaqa, niicugniciu.”

6Elitnaurain-llu tamana niicamegteggu nunamun palurtut, alingqapigcameng.

7Jesus-aam tau͡gaam ullagluki agturai, qanerluni-llu, “Makci, alingevkenaci-llu.”

8Ciugcameng-llu allamek tangenrritut Jesus-aamek tau͡gaam.

9Ingrimek-llu atraameng Jesus-aam inerqurai waten, “Kitumun qaneryaqunaci mat'umek tangllerpeceñek, Yuum Qetunraan tuqumek maktellerkaan engeliinun.”

10Aptaat-llu elitnaurain, “Ciin-mi igatulit qanlartat Elijah ciumek taigarkauniluku?”

11Jesus-aam-llu kiuluki qanrutai, “Elijah ilumun ciumek tekitarkaullruuq, cat-llu tamalkuita elluaqcararkauluki.

12Tau͡gaam qanrutamci Elijah tekitellruuq ak'a, tau͡gaam nalluat; picimegcetun-llu ayuqutaat. Tuaten-llu cali Yuum Qetunraa nangciiqaat.”

13Elitnaurain-llu taringaat qalarucia ellmeggnun John-aamek Angllurcecisteñek.

Anernerrlugmek Anevkarillra Tan'gaurlurmek

14Yugugarnun-llu tekicameng, angutem ullagaa ciuqerranun-llu ciisqumiggluni kaigavikaa,

15“Ataneq, qetunraqa takumcukiu, qistelaan nangteqeqapiggluni-llu. Iliini kenermun iqulartuq, iliini-llu mermun.

16Emucaaqaqa-llu elitnaurarpenun, tau͡gaam caperqaat.”

17Jesus-aam-llu qanrutai, “Ukuni ukverkilngurni, iqlutun-llu umyuarteq'lalriani, qaillun pitalriamek elpeceñeciiqsia ilalcirlua? Taiciu wangnun.”

18Jesus-aam-llu nunuraa anernerrluk. Tauna-llu anngan tan'gaurluq assiriuq, sass'aq tauna engelekluku.

19Kiimetellrani-llu elitnaurain ullagaat, apluku-llu, “Ciin wangkuta anevkarisciigaceta taumek?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Jesus-aam kiugai, “Ukvenrilucirci pitekluku. Ilumun, qanrutamci ukvengqerquvci mustard-aam naucetaarkaatun, ingrimun uumun qanquvci: ‘Waken nugtarten yaavet,’ tuaten piciquq, ca-llu capeqngaitarci.

21Taug̃aam makuciq anernerrluk allakun anevkarciigatuq piicagkun taug̃aam yagyarakun-llu.”

Tuqullerkani Qanrutkaa

22Galilee-amtellermeggni Jesus-aam qanrutai, “Yuum Qetunraa tunumaarkauguq yuut unataitnun,

23tuquciiqaat-llu; taug̃aam cali makciiquq erenret pingayuatni.” Ellait-llu angniirtut cakneq.

Akiliqurautnek Akilirillra

24Capernaum-aamun-llu tekicameng akiliqurautnek quyurcilriit ullagaat Peter, apluku-llu, “Elitnaurisceci-qaa cikiqenglartuq akiliqurautnek?“

25Kiugaa-llu, “Aa-ang,” enemun-llu iterluni. Taug̃aam qanerpailgan ciullegluku Jesus-aam aptaa, “Qaillun umyuarteqsit, Simon, nunam atanertai kinkunun akiliqurautnek cikircet'lartat, yum'eggnun-qaa wall'u allanernun?“

26Peter-aam kiugaa, “Allanernun.” Jesus-aaq qanertuq, “Tua-i yui akiitarkauyaaqelliniut.

27Taug̃aam, cangayunritlerkaatnun, nanvamun manaryartua, cangtaqeqerraallren-llu teguluku qanra yuvriqiu, akimek nataquciiquten. Tauna tailluku cikiutekiu, akiliqurautekniarpuk wangkuk.”

Matthew 18

Kina Angenrua Qiliim Angayuqauviani?

1Taum nalliini Jesus-aaq elitnaurain ullagaat apluku-llu, “Kina angenrua qiliim angayuqauviani?”

2Jesus-aam taug̃aam mikelnguq tagciraa qukaatnun-llu nangerrluku,

3qanerluni-llu. “Ilumun, qanrutamci, ayuqucilinqigtenrilkuvci, mikelngurtun-llu ayuqlirinrilkuvci, iterngaituci qiliim angayuqauvianun.

4Taumek kina imna ellminek picalqukenrilnguq uutun mikelngurtun, angenruarkauguq qiliim angayuqauviani.”

5“Kia-llu imum atemkun mikelngurmek ciuniurilriim, ciuniuraanga.

6Taug̃aam kia imum assiilngirteskuniu ukut mikelnguut ukveqestem̃a iliit, atawauyartuq tauna miilissuutem teggalquanek uyaqurrikun kiciquni, imarpiim-llu et'uqranun kit'elluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7“Nakleng nunamiut picetaarumalriit; picetaarutet taigarkauyaaqut, tau͡gaam nakleng yuk tauna picetaarutem taitestii.

8Taumek unatvet wall'u it'gavet picurlagceskaten, kepiu eggluku-llu, inglupiamek unatengqeng'e'rpet wall'u inglupiamek it'gangqeng'e'rpet atawaunruarkauguten unguvamun itquvet, temen tamalkuuluku egcetevkenaku kenermun nipsuilngurmun.

9Tuaten-llu iivet picurlagceskaten ikugluku egesgu, inglupiamek iingqeng'e'rpet atawaunruarkauguten unguvamun itquvet, iituumarpet malrugnek egcimanrilkuvet kenermun nipsuilngurmun.

10“Mulngakici, caunrilkenriciu makut mikelnguut iliit. Qanrutamci an'gilait qilagmi uitalartut Atama qilagmelnguum ciuqerrani.

Qusngiyagaq Tamaumalria

11“Yuum-llu Qetunraa tekituq anirturyarturluku tamaumalria.

12Qaillun umyuarteqseci? yuk qusngiutengqerquni yuinarnek tallimanek, atauciq-llu tamarluni, taukut-qaa yuinaat tallimaunritaraan unisngaitai, ingrini-llu tamalleq yuaryarturluku?

13Nalaqurainaquniu-llu, ilumun qanrutamci, quyatekciqaa angenrulriamek taukuni yuinarni tallimaunrita'arni tamallrunrilngurni.

14Tuaten-llu Atavci qilagmelnguum ukut mikelnguut iliit piunriisqumanritaa.

Assiilngirvikestemi͡ Qarutellerkaa

15“Cali-llu ilavet assiilngirvikekaten, ullagluku qanrucarturru picurlautiinek allamek ilaunatek, niiskuniten-llu unakeciqan.

16Tau͡gaam niitenrilkaten, unayaqlia ataucimek yugmek wall'u malrugnek maliklukek-llu. Tuaten qaneryaraq tamiin qalarutkumalleq niicetengqerrnaurtuq malrugnek wall'u pingayunek.

17Taukuk-llu niicunrilkakek, agayuvigmiunun qanrutkiu. Taukut-llu cali niicunrilkaki, agayumanrilngurtun ayuqutniaran, akiliqurautnek-llu quyurcilriatun.

18Ilumun qanrutamci, nunam qaingani camek qillerqikuvci, qilagmi-llu qillerqumaarkauguq. Cali-llu nunam qaingani angicikuvci qilagmi-llu angicimaarkauguq.

19Cali qanrutamci, yuuk ilagci nunam qaingani umyuallgutkekunek kaigallermegnek, tua-i tuaten Atama qilagmelnguum niiciiqak.

20Nani-llu malruk wall'u pingayun yuut atemkun quyureskata, tuani qukaatneciiqua.”

Pista Au͡g'ariciyunrilnguq

© 2012, American Bible Society.

21Tua-i-llu Peter-aam ullagluku Jesus-aaq aptaa, “Ataneq, ilama assiilngirvik'laqanga qavcirqunek aug̑'ariciiqsia? Malrunlerqunek-qaa?“

22Jesus-aam kiugaa, “Qanenritua elpenun malrunlerqunek, taug̑aam malrunelget amllerqunek aturluki aug̑'aritarkaugan.

23“Taumek qiliim angayuqauvia ayuquq atanertun pisteṁinek akilitevkarilriatun.

24Tua-i-llu ayagnian elliinun ullautaat akiilngulek akinek tiissitsaanek qulnek.

25Taug̑aam akikailan atanran ellimertuutaa tunesqelluku, nulirra-llu irniari-llu, pii-llu tamalkuita akiilnguirutkesqelluki.

26Pista tua-i tauna atanrem ciuqerranun palurrluni kaigavikaa: ‘Ataneq, takumcuklua uitasnga, akiilnguirvikciqamken tamalkuitnek.’

27Atanrem tua-i takumcukluku pegtaa aug̑'arilluku-llu akiilnguinek.

28Taug̑aam tauna pista anngami, tangrraa pisteṅgullgutmi iliit, ellminun akiilngulek akicuarnek yuinarnek tallimanek. Tuqluakun-llu tegua qanrulluku: ‘Akilisnga akiilngurpenek.’

29Pisteṅgullgutiin tua-i palurrluni kaigavikaa: ‘Takumcuklua uitasnga akiliciiqamken.’

30Taug̑aam ellii niicunrituq kelucaucivigmun-llu ayagcetaa akiilnguirutlerkaan engeliinun.

31Man'a tuaten pillra tangrramegteggu pisteṅgullgutain ilutequtekaat, atanerteng-llu ullagluku qanrucarturaat makunek tamalkuitnek.

32Atanran tua-i ellminun taisqaa tauna pista qanrulluku-llu: ‘Elpet assiitellria pista, aug̑'aritellruamken tamalkuitnek akiilngurpenek kaigavikngavnga.

33Pisteṅgullguten-llu-qaa takumcukarkaunritan, takumcukellrucimtun?’

34Atanra tua-i qenqerrluni, pista tauna nangcisteñun tunaa akiilnguirutlerkaan engeliinun.

35Tuaten cali piarkaugaaci Atama qilagmelnguum ircaqurpeciuggun aug̑'aricinrilkuvci ilavci picurlallritnek.”

Matthew 19

Yugugaat Maligutellrat

1Elitnaurinermek taqngami Jesus-aaq Galilee-amek ayagtuq, Judea-m-llu iliinun tekilluni Jordan-aam yaatiinelngurmun.

2Yugugaat-llu maligtaat, elliin-llu canrircetai.

Avvucaraq

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Cali-llu Pharisee-aat ullagaat, naspaaluku-llu aptaat, “Angutem-qaa nuliani piciatun pitengqerrluni avvutarkaugaa?”

4Kiuluki-llu qanrutai, “Naaqeksaitarci-qaa man'a, piurteqarraallragni piurtestiignek piliaqellruak angutnguluku arnauluku-llu.

5Waten-llu qanerluni: ‘Taumek angutem atani aanani-llu unitarkaugak nuliaminun-llu kassuulluni, taukuk-llu malruk kemegkun atauciurrlutek.’

6Taumek malruunrirtuk atauciurcamek. Wani-wa Agayutem kassuutellrek yuum avvusngaitak.”

7Taukut tau͡gaam kiugaat, “Ciin-mi Moses-aaq alerquiga, angutem nuliani avcukuniu kalikamek avvuyutkamek cikiisqelluku ayagtelluku-llu?”

8Jesus-aam kiugai, “Qanrucunailavci. Moses-aam tuaten pivkaraaci nuliaci avvutesqelluki. Tau͡gaam piqarraallrani tuaten piksaitut.

9Tau͡gaam wii qanrutamci, kia imum nuliani caruyallrunrilnguq avvuskuniu allamek-llu nulirturluni akusrarutekiuq. Tuaten-llu kia imum avvucimalria nuliqsaguskuniu akusrarutekiuq cali.”

10Elitnaurain kiugaat, “Nulirqelriik tuaten ayuqarkaukagnek atawaunrulliuq angun nulirtunrilkuni.”

11Elliin kiugai, “Yuum ilii tau͡gaam tuaten piyunarquq, tuaten pinimek cikiumakuni.

12Yuum-llu ilii yuurtelartuq nulirturciiganani, yuum-llu ilii pisciigatevkaumalartuq yugnek. Yuum-llu ilii ellminek pisciigatevkalartuq qiliim angayuqauvia pitekluku. Yuk tuaten piyunarqekan tuaten pili.”

Mikelnguut Taisqumallrat

13Tuani cali elliinun taiciut mikelngurnek unatainek pategvikesqelluki piicautesqelluki-llu. Tau͡gaam elitnaurain inerqurait.

14Jesus-aaq tau͡gaam qanertuq, “Mikelnguut wangnun taivkarciki pinriceteksaunaki-llu, waten ayuqelriit qiliim angayuqauvia pikngatgu.”

15Tuaten-llu unatminek pategvikraarluki tuaken ayagtuq.

Tukuulria Ayagyuaq

16Tangerrluku-llu yuum ullagaa apluku-llu, “Elitnauristaa, camek assilriamek caliciqsia, unguvamun nangyuilngurmun itrutkamnek?”

17Jesus-aam kiugaa, “Ciin assilriamek apcia? Allamek assilriartaituq, Agayun kiimi assilriaruuq. Tau͡gaam unguvamun iteryukuvet alerquutet aturki.”

18Tua-i tauna aptuq, “Alerquutet naliit?” Jesus-aam kiugaa, “Makut maa-i: Tuquciyaqunak, akusrarutekiyaqunak, teglegyaqunak, ilavnek piciliqengyaqunak.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Aatan aanan-llu takaqikek. Man'a-llu cali maa-i, Ilan kenkarkaugan elpetun pitarrluku.”

20Angun tua-i tauna qanertuq, “Tamakut tamalkuita niisngayaaqanka, camek cali piarkausia?”

21Jesus-aam kiugaa, “Ellualriaruyukuvet, piuteten tunyarturki, nuuqitellrianun-llu cikiutekluki, tuaten pikuvet piutengqerrarkauguten qilagmi. Tailuten-llu maligesnga.“

22Qaneryaraq man'a angutem taum niicamiu angniinani ayagtuq, ellii tukuuqapigcami.

23Jesus-aam tua-i elitnaurani qanrutai, “Ilumun, qanrutamci, qiliim angayuqauvianun itlerkaq caknaanarquq tukuulriani.

24Cali-llu qanrutamci, ungungssim qulugtellriim anllerkaa mingqutem iingakun qacignarqenruuq tukuulriim Agayutem angayuqauvianun itlerkaani.”

25Elitnaurain qaneryaraa man'a niicamegteggu irr'ikaat qanerluteng, “Kina-mi tua-i anirtuumaciqa?”

26Jesus-aam tau͡gaam tangvagai, qanrulluki-llu, “Yugni man'a caperrnaqsaaquq, tau͡gaam Agayutmi ca tamarmi caperrnaituq.“

27Peter-aam cauluku Jesus-aaq qanrutaa, “Wangkuta piput tamalkuita unitellruaput maliggluten-llu, camek tua-i pingciqseta?”

28Jesus-aam kiugai, “Ilumun, qanrutamci, ellam aipaani Yuum Qetunraa aqumekan ucurnarqucimi aqumllertaanun, elpeci-llu wangnun maligutellriani aqumeciquci angayuqauviim aqumllertainun qula malrugnek cipnelegnun, qanercetaararkauluki Israel-aam kinguvrin ayagnillrit, qula malrugnek cipnelget.

29Kina imna unicillrung'e'rmi eneminek wall'u anelgutminek wall'u nayagaminek, wall'u ataminek wall'u aanaminek, wall'u nuliaminek wall'u irniaminek, wall'u nunautminek wii atqa pitekluku, tauna piutengarkauguq amllenrurpalriamek, unguvamek-llu nangyuilngurmek pingarkauluni.

30Tau͡gaam amlleret ciuqliit kinguqliurtarkaugut, kinguqliit-llu ciuqliurtarkauluteng.”

Matthew 20

Naucetaarviim Calistai

1“Qiliim angayuqauvia ayuquq yugtun naucetaarvilegtun, unuayaarmi ayalriatun ellimeqliriyarturluni caliarkanek naucetaarviminun.

2Umyugait nall'arrluki akiliryugai ernerpak akimek ataucimek, ayagtelluki-llu naucetaarviminun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Sass'ami qulngunrita'armi cali ayiimi tangertuq allanek qacigtellrianek tuneniarvigmi.

4Qanrutai-llu: ‘Elpeci-llu ayagci naucetaarvimnun, akilirciqamci elaranailngurmek.’ Taukut-llu ayagtut.

5Cali-llu ayanqigtuq erenrem qukallrani, sass'at-llu pingayuatni cali. Tuaten cali piluni.

6Sass'at tallimiitni ayiimi cali allat tangrrai qaciggluteng nangengqalriit. Qanrutai-llu, ‘Ciin qaciggluci ernerpak maani nangengqaceci?’

7Kiugaat-llu, ‘Yuum-wa ellimeqsailakut.’ Tua-i qanrutai, ‘Elpeci-llu cali naucetaarvimnun caliyarturci, elaranailngurmek akingeciquci.’

8Atakuan-llu naucetaarviim yuan qanrutaa qaunqista, taivkaasqelluki calilriit, akiliisqelluki-llu. Kinguqliitnek-llu ayagluki akilirai ciuqliitnek-llu taqluki.

9Tua-i-llu tallimani sass'ami yagtellriit taingameng akimek ataucimek akingut.

10Tau͡gaam ciumek yagtellret taingameng umyuartequt akitunrunayukluteng, tau͡gaam cali tuaten akimek ataucimek akingluteng.

11Taumek atanerteng qaneksuarautekaat.

12Qanrutaat-llu, ‘Ukut kingumek yagtellret sass'ami ataucimi calillruut, tau͡gaam akiliraten pitatekluta wangkuta ernerpak cakviullerni kiirniurluta-llu.’

13Elliin tau͡gaam kiugaa iliit, ‘Usuuq, canganarqenricuksaaqua, umyuan nall'arrluku akimek ataucimek akiliryullrukemken.

14Akiuten teguluku ayii. Una kinguqliq akiliryugaqa elpetun pitarrluku.

15Elluanrituq-qaa umyuaqa aturluku piutenka aulukekumki? Wall'u-qaa assiuciqa ciknakan?’

16Tuaten kinguqliit ciuqliurtarkaugut, cali-llu ciuqliit kinguqliurtarkauluteng. Unayaqumalriit amllerrsaaqut, tau͡gaam cucukumalriit ikgetut.”

Tuqullerkani Qanrutkaa

17Jerusalem-aarmiut tungiitnun ayainanermeggni Jesus-aam elitnaurani allakarluki qanrutai,

18“Tangerrluku ayagtukut Jerusalem-aamun. Tuani-llu Yuum Qetunraa tunumaarkauguq agayulirteñ̄gunernun igatulinun-llu, tuqutesqumaarkaugaat-llu.

19Agayumanrilngurnun-llu tunciqaat piciliutekesqelluku ussukcaucesqelluku-llu kelistamun. Tau͡gaam makciiquq erenret pingayuatni.”

James-aam John-aam-llu Apelciutellrak

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Tuani-llu Zebedia-m qetunraagken aaniik elliinun taiguq, taukuk-llu qetunraagni ullaullukek, nunamun palurrluni kaigavikaa piyullminek niitesqelluni.

21Elliin-llu aptaa, “Camek tua-i pisqumasit?” Taum tua-i qanrutaa, “Angayuqauvigpeni ukuk qetunraagka canivnun aqumevkaasqumaagka, aipaa tallirpilirnerpeni, aipaa-llu iqsulirnerpeni.“

22Tau͡gaam Jesus-aam kiugai, “Apyuteklerci nalluarci. Mey'unarqutek-qaa saskam imaanek wii mer'arkamnek? Anglluutekamnek-llu-qaa anglluyunarqutek?” Kiugaak, “Aa-ang, piyunarqukuk.”

23Tua-i qanrutak, “Mer'arkamnek elpetek mer'arkauyaaqutek, anglluutekamnek-llu anglurarkauyaaqutek, tau͡gaam canimni aqumgallerkartek wii pisqutkaqenritaqa, tau͡gaam Atama pisqumallri tuaten piarkaugut.”

24Tua-i-llu elitnauraullgutkenka qulen mat'umek niicameng cangayuutekagket ukuk anngaqelriik.

25Tau͡gaam Jesus-aam ellminun pivkarluki qanrutai, “Agayumanrilnguut atanirtaita ataniumalarait atanruniteklutenq, ciulirnerita-llu mulngakenrit'larait.

26Elpeceñi tau͡gaam tuaten pikaunrituq. Tau͡gaam nalirci angenruyukuni pisten̄gukili ilamini.

27Cali-llu nalirci ciuqliuyulria kevgiurten̄gukili ilamini.

28Tuaten Yuum Qetunraatun, tekitenrilami kevgiuresqelluni tau͡gaam kevgiurarkauluni, unguvani-llu cikiutekarkauluku amllelriit akiliutekaatnek.”

Cikmiumalriik Tangerrsaurtellrak

29Ayallrani-llu Jericho-mek yugugaat maligtaat.

30Tangerrluku-llu cikmiumalriik, pekcarat caniatni aqumgalriik, niicamegnegu Jesus-aaq kituqatarniluku, qayagpagtuk, “Ataneq David-aam Qetunraa, takumcukikuk.”

31Yugugaat tua-i inerquryaaqagket nepliisqevkenakek. Tau͡gaam taukuk pikanirlutek qayagpagtuk, “Ataneq, David-aam Qetunraa! Takumcukikuk.”

32Jesus-aaq tua-i arulairtuq ellminun-llu taisqellukek, tua-i-llu aptak, “Qaillun pisqumacetek wangnun?”

33Qanrutaak, “Ataneq, iipuk uitesqelluki.”

34Tua-i takumcuklukek Jesus-aam iikek agturai. Tamaa-llu tangerrsaurtuk, Jesus-aamun-llu maligullutek.

Matthew 21

Jerusalem-aamun Itellra

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Jerusalem-aamun-llu mallgucameng, Bethphage tekilluku, Olive-aam ingriani,
tuaken Jesus-aam elitnauragni ayagcetak,

2qanrullukek, “Ayagtek nunanun ciunerpetegnelngurnun, tuani nataqeciqertek
ciulvak petuumalria nuraq-llu caniantellria, petuirlukek wangnun taiskitkek.

3Yuum-llu qaillun qanruskatek qanruskit'gu, ‘Atanrem aturyugak,’ tamaa tua-i
ayagceciiqak.“

4Man'a tuaten piuq piciurrluku prophet-aakun qanrutkumalria waten:

5“Zion-aam pania qanruciu, ‘Tangerrluku, Angayuqerpet ullakiiten
ellmikutuuluni, ciulviim qaingani aqumgaluni, ciulviim-llu nuraan qaingani.’”

6Elitnaurak-llu ayagtuk tuaten-llu pilutek Jesus-aam ellimertuuciatun.

7Ciulvak-llu taitaak nuraq-llu, aturamegnek-llu tunglilirluku, Jesus-aaq-llu
aqumevkarluku qainganun.

8Yugugaat-llu aturateng tumkaanun sagtait, ilait-llu napat avayaitnek
kepulluteng tamakut tumkaanun sagtait.

9Yugugaat-llu ciuliqagtellriit maligutellriit-llu qayagaut, “Hosanna David-aam
Qetunraa! Atawaqerli Atanrem atrakun tekitellria! Hosanna quyinrulriami!”

10Jerusalem-aamun-llu itran nunamelnguut tamarmeng pek'ngut, qanerluteng,
“Kina una?”

11Yugugaat-llu kiugait, “Prophet-aaruuq Jesus-aaq, Nazareth-aamek tekitelleq
Galilee-amelngurmek.”

Agayuvigmek Carririllra

12Jesus-aaq-llu Agayutem eniinun itertuq. Tuani-llu agayuvigmi tunenialriit
kipussaalriit-llu tamalkuita anevkarai, akinek-llu naverrnialriit estuuluit
kitngutai, yaqulegnek-llu tunenialriit aqumllerit tuaten cali.

13Qanrulluki, “Waten igausngauq: ‘Wiinga eneka aterpagcimaarkauguq
piicagvigkamek,’ tau͡gaam elpeci teglegviurtarci.”

14Cikmiumalriit-llu tussitellriit-llu agayuvigmi ullagaat. Elliin-llu canrircetai.

15Tau͡gaam agayulirten̄gunret igatulit-llu irr'inarqelrialiari tangrramegteki,
mikelnguut-llu agayuvigmi qayagalriit qanerluteng, “Hosanna, David-aam
Qetunraa!” tua-i cangayugtut.

16Qanrutaat-llu, “Niitaten-qaa ukut qanellrit?” Jesus-aam-llu kiugai, “Aa-ang,
naaqiksaituci-qaa waten: ‘Mikelnguut emuumalriit-llu qanritnek
nanrautekarpenek qaqiciuten.’”

17Tua-i-llu unitai; nunarpagnek-llu anluni Bethany-mun ayagtuq, tuani-llu
qavartarluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Atsailnguq Napa

18Unuaquan-llu unuakumi nunarpagnun uterrnginanermini kaigtuq.

19Napa-llu atsangqetuli tumyarat caniatni tangrramiu ullagaa, tau͡gaam camek nataqvikenritaa cuyainek kiingan. Qanrutaa-llu, “Man'a engelekluku atsangenqiggngaituten watqapik.” Egmianun-llu napa atsangqetuli nalauq.

20Elitnaurain-llu tamana tangrramegteggu irr'ikaat qanerluteng, “Qaillun piluni napa atsangqetuli alqunaq nalaa?”

21Jesus-aam-llu kiugai, “Ilumun, qanrutamci, ukvengqerquvci nalirrugtevkenaci-llu, taunarrlainaunrilnguq piarkaugarci, napa atsangqetuli waten ellirluku, cali-llu ingrimun uumun qanquvci, ‘Nugtarten imarpigmun-llu igten,’ tua-i tuaten piarkauguq.

22Camek-llu piicagkun kaigakuvci, ukvengqerquvci tua-i unakeciqerci.”

Piyunarqucianek Apcimallra

23Agayuvigpagmun-llu itran agayulirten̄gunret yuut-llu ciulirnerita ullagaat elitnauriinanrani apluku-llu, “Qaillun ayuqelriamek piyunarqucingqerrluten tuaten pilarcit? Kia-llu cikirtaten piyunarqucirkarpenek?”

24Jesus-aam kiugai, “Wiinga-llu apciiqamci ataucimek, mat'umek nalqiguskuvcia, wiinga-llu cali nalqiguciiqamci qaillun ayuqelriamek piyunarqucingqerrlua tuaten pilaucimnek.

25John-aam angllurceciyaraa naken piurtellrua, qilagmek-qaa wall'u yugnek?” Tua-i kiutaagutut qanerluteng, “Qilagmek pillrunikumteggu, tua-i qanruciiqaakut, ‘Ciin-mi waniwa ukveqenriceciu?’

26Tau͡gaam yugnek cali pillrunikumteggu yuut alingnarqeciqut, yuut tamarmeng John-aaq ilumun prophet-aaruyukngatgu.”

27Taumek Jesus-aaq kiugaat, “Nalluarput.” Tua-i qanrutai, “Taumek wiinga-llu nalqigusngaitamci qaillun ayuqelriamek piyunarqucingqerrlua tuaten pilaucimnek.”

Malruk Qetunraak Ellimerrumallrek

28“Qaillun umyuarteqseci? Yuk malrugnek qetunrangqellruuq, aipaa ullagaa qanrulluku-llu, ‘Qetunraaq, ernerpak naucetaarvigmi caliyartua.‘

29Taum-llu kiugaa, ‘Pingaitua,’ tau͡gaam kinguani umyuarnayaguciluni caliyarturtuq.

30Aipaa-llu ullagaa taucetun-llu qanrulluku. Taum-llu kiugaa, ‘Piqatartua,’ tau͡gaam ayagpek'nani.

31Kia naliagnek atami pisqutii aturtau?” Kiugaat-llu, “Ciuqliim-wa”. Jesus-aam-llu qanrutai, “Ilumun, qanrutamci, akiliqurautnek quyurcistet akusrarutekilriit-llu Agayutem angayuqauvianun ciullegluci iterciqut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Wani-wa John-aam ellualriakun ullagyaaqaaci, tau͡gken ukveqenritarci. Akiliqurautnek tau͡gaam quyurcistet akusrarutekilriit-llu ukveqaat. Tuaten-llu tangengerpeciki, cali kinguakun umyualinqigtenrituci ukvellerkarpeceñun."

Naucetaarviim Navriutekumallra

33Niiciu cali ayuqestassiigun alla, "Angun yuungnaqellriit angayuqrat wine-anek naucetaarvililllruuq, casgulirluku-llu, elagluni-llu mecuirvililllruuq, nayurvililuni-llu. Nauceciiyurteñun-llu navriutekaa, nunamun-llu allamun ayagluni.

34Tua-i-llu atsangyaraa tekican pisteñi ayagcetai nauceciiyurteñun, atsaita ilaitnek aqvatesqelluki.

35Tau͡gaam taukut nauceciiyurtet teguit pistai, iliit kaugturluku, iliit-llu tuqulluku, iliit-llu teggalqunek miluquluku.

36Cali pistet allat ciuqlirmi amllenrulriit ayagcetai, taukut-llu cali tuaten piit.

37Kinguatni tau͡gaam qetunrani ayagcetaa qanerluni, 'Qetunraqa takaqeciqaat.'

38Tau͡gaam taukut nauceciiyurtet tangrramegteggu qetunraa, qanruyutut, 'Wani-wa paitangqerrarkaq, kitaki tuqullaut, paitarkaa-llu piksagutniarput.'

39Tua-i-llu teguat cingqaquluku-llu naucetaarviim elatiinun anevkaraat tuqulluku-llu.

40Tua-llu-qaa naucetaarviim yua tekiskuni, qaillun piciqaki taukut nauceciiyurtet?"

41Kiugaat, "Assiitellriakun piunrirciqai taukut assiitellriit, naucetaarvini-llu nauceciiyurteñun allanun navriutekciqaa, atsainek pinariaqan taiciarkaulrianun."

42Jesus-aam qanrutai. "Naaqiksaituci-qaa qaneryaramek mat'umek: 'Teggalquq enelilriit cakaqenrilkiit, tauna kangiritkaurtuq enem tusnganranun. Atanermek tuaten pillruuq irr'inaqluni-llu iimteñun!'

43Taumek qanrutamci, Agayutem angayuqauvia elpeceñek tegumaarkauguq, yugnun-llu allanun cikiutekumaluni, atsainek naugilrianun.

44Kina-llu imna teggalqumun taumun paallakuni navgurciquq, tau͡gaam iggvikekani ciqumteqapigciiquq."

45Agayulirteñ̄gunret Pharisee-aat-llu ayuqestassiigutai niicamegteki, elpekaat qanrutkucirteng elliinun.

46Tua-i-llu teguyung'e'rmegteggu yugnek alingut, taukut prophet-aaruyukngatgu.

Matthew 22

Kassuucaram Nerevkaritii

1Jesus-aam ataam qallautai ayuqestassiigutnek qanerluni,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2“Qiliim angayuqauvia ayuquq yugtun angayuqertun qetunraminun kassuutarkamun nerevkaritekiulriatun.

3Pisteñi-llu ayagcetai kassuutarkagnun neryartuusqumalriit kelgesqelluki, tau͡gaam taiyunritut.

4Ataam pistet allat ayagcetai qanrulluki, ‘Neryartuusqumalriit qanruciki, Atam, nerevkaritekaqa taqumariaqa, kuluviinka ungungssiutenka-llu uqungcaumalriit tuqucimaut, cat-llu tamarmeng taqumariut; kassuutarkagnun neryarturci.’

5Tau͡gaam catkenritaat, iliita naucetaarvini ullagaa, iliit-llu kiputellerkaminun.

6Ilaita-llu pistai teguit, nangterraarluki-llu tuqutait.

7Tau͡gaam angayuqaq eq'uqertuq, anguyagterugani-llu ayagcetai tuqucillret taukut piunriisqelluki, nuniit-llu ekuavkarluku.

8Pisteñi tua-i qanrutai, ‘Kassuutarkagnun nerevkaritekiuraq taqumariyaaquq, tau͡gaam kelgumalriit tunriukutnarqut taumun.

9Taumek ayagci tumyarat quyurtellratnun, nataqelci-llu tamalkuita kassuutarkagnun neryartuusqiciki.’

10Tua-i pistet taukut tumyaranun ayagluteng nataqelteng tamalkuita quyurtait, assiitellriit assilriit-llu; kassuutarkak-llu nerevkariviak tamarmi neryartulrianek yung'uq.

11Tau͡gaam angayuqaq itrami neryartulriit tangerrsarturluki tuani yuk tangrraa aturamek kassuutessuutmek atunrilnguq.

12Qanrutaa-llu, ‘Usuuq, qaillun piluten maavet itercit aturamek kassuutessuutmek aturpek'nak?’ Tau͡gaam tauna nepaituq.

13Angayuqam tua-i pistet qanrutai, ‘Iruk tallik-llu qillerciki, elatmun-llu eggluku tan'gercetqapigtellriamun, tuani qiaciqut kavcagciaqluteng-llu keggutmeggnek.’

14Wani-wa kelgumalriit amllerrsaaqut, tau͡gaam cucukumalriit ikgenateng.”

Caesar-aamun Akiliqurautnek Cikiqengllerkaq

15Tua-i Pharisee-aat ayagtut qaillukuarluteng-llu qaillun piluteng qanellrakun napcetnaluku.

16Elitnaurameng-llu ilait Herod-aam yuinun ilakevkarluki ayagcetait elliinun, qanrutesqelluku waten, “Elitnauristaa, wangkuta nallunritarput piciucin, Agayutem-llu pisqutii ayuqucirtuutekluku piciuluten, niisngangnaqek'ngaunak-llu yugmek, yuum taungucia catkenrilavgu.

17Taumek waniwa qanruskut, qaillun umyuarteqsit, Caesar-aaq akiliqurautnek cikirluku, elluartuq-qaa wall'u elluanrituq?”

18Tau͡gaam Jesus-aam elpekngamiu assiilngurmek umyuangqerruciat qanrutai, “Ciin naspaacecia elpeci malrugnek umyualegni?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Nasvicia akiliqurautngutulimek.” Tua-i akicuar elliinun taitaat.

20Aptai-llu, “Kia una tarenraa, kia-llu atranek igangqerta?”

21Kiugaat, “Caesar-aam.” Tua-llu qanrutai, “Taumek wani-wa Caesar-aam pia Caesar-aamun tuniciu, Agayutem-llu pia Agayutmun tunluku.”

22Man'a niicamegteggu irr'ikaat, unilluku-llu ayagtut.

Makcaram Apyutii

23Ernermi taumi Sadducee-aat ilaita ullagaat, imkut maktellerkartailucianek qanlalriit, aptaat-llu,

24“Elitnauristaa, Moses-aam waten alerquraakut, angun tuqukan irniarunani-llu, tua-i kingunra kinguqlianun nuliqsagutesqelluku, amaqlini kinguverkiurluku.

25Wani-wa wangkutni uitallruut kinguqliqelriit malrunelgen. Ciuqliq nulirturtuq tuquluni-llu; irniarilami-llu nuliani kinguqliminun paitaqevkaraa.

26Taum-llu tunglian cali tuaten pia, pingayuagnek-llu cali; tamalkurmeng-llu cali tuaten.

27Kinguatgun-llu arnaq tauna tuqullruuq.

28Taumek wani-wa maktellerkaq tekiskan makeskuneng, kia taukut naliata nulirqeciqau? Wani-wa taukut tamarmeng nulirqellrukiit.”

29Taug̃aam Jesus-aam kiugai, “Alartuci, kalikat nalluavciki, Agayutem-llu pinia nalluluku.

30Wani-wa maktellerkami yuut nulirturngaitut uingengaunateng-llu, taug̃aam an'gilacetun qilagmelngurcetun ayuqeciqut.

31Taug̃aam maktellerkaq pitekluku, naaqeksaitarci-qaa Agayutem qaneryaraqellra elpeceñun waten:

32‘Abraham-aam Agayutkaanga, Isaac-aam-llu Agayutkaanga, Jacob-aam-llu Agayutkaanga?’ Wani-wa Agayun tuqumalriit Agayutkenritaat, taug̃aam unguvalriit Agayutkaat.”

33Yugugaat-llu man'a niicamegteggu irr'ikait ayuqucirtuutai.

Alerquutet Angenrat

34Taug̃aam Pharisee-aat niicamegteggu Sadducee-aat qaneryararkairuciat elliinun, quyurrvikaat.

35Iliita-llu, alerquutet elisngastiita, apyutkun naspaagaa,

36“Ayuqucirturtaa, naliat alerquutet angenrua?”

37Elliin-llu kiugaa, “Ataneq Agayuten kenkarkaugan ircaqurpegun tamalkirrluten, tarnerpegun-llu tamalkirrluten, umyuarpegun-llu tamalkirrluten.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

38Waniwauguq alerquun ciuqliq angenrulria.

39Aipangqertuq-llu pitatminek: Ilan kenkarkaugan elpetun pitarrluku.

40Alerquutek ukuk malruk atavikagket alerquutet tamarmeng, prophet-aat-llu igaita.”

David-aamun Qetunraqucian Apyutkumallra

41Quyungqallratni Pharisee-aat, Jesus-aam aptai mat'umek,

42“Qaillun umyuarteqseci Christ-aq pitekluku? Kia qetunraqau?” Kiugaat-llu, “David-aam qetunraqaa.”

43Tua-i qanrutai, “Ciin-mi David-aam anernerkun Atanerminek tuqlurtau qanerluni waten:

44‘Ataneq qanertuq Atanemnun, tallirpima tungiinun aqumi, inglukesteten it'gavnun tutmarivkallerkamnun?‘

45David-aam tua-i Atanerminek tuqluamiu, qaillun wani-wa qetunraqau?“

46Tamarmeng-llu kiusciigataat, caperrsugluteng-llu kinguakun aptenqigtellerkaanek.

Matthew 23

Igatulit Pharisee-aat-llu Nakleguurumallrat

1Tuani Jesus-aam qalarutai yugugaat elitnaurani-llu,

2qanerluni, “Igatulit Pharisee-aat-llu aqumgalartut Moses-aam aqumllerani.

3Taumek elpeceñun atuusqutait tamalkuita aturciki maligtaquluki-llu, tau͡gaam caliarit maligtaquksaunaki. Wani-wa ayuqucirturilaryaaqut, tau͡gken aturpek'naki.

4Atmagarkanek uqamailngurnek qugciigalngurnek qillerqilartut, yuut-llu tusaitnun elliluki, tau͡gaam tungaunateng unatmeggnek calligcunrit'larait.

5Tau͡gaam caliateng tamalkuita caliaqelarait yugnun tangrresqelluteng, nallunailkutateng elurtungnaq'larait, aturameng-llu cenliarutait angliriluki.

6Nerevkarivigni-llu kiaqliuyulartut, agayuvigni-llu aqumlleret kiaqliit aqumviksularait.

7Nayangarvikesqumalartut-llu tuneniarvigni, ‘Ayuqucirturteñek-llu’ tuqluusqumaluteng.

8Tau͡gaam elpeci ayuqucirturteñek tuqluusqessaqunaci, atauciq ayuqucirturtekngavciu, tamarpeci-llu amaqliqelriaruuci.

9Nunamiungulria-llu tuqluqsaunaku atavceñek, atauciq Atakngavciu qilagmelnguq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Atanernek-llu tuqluusqeksaunaci, atauciq Ataneqngavciu, wani-wa Christ-aq.

11Taug̃aam angnertarci pisteñg̃ukili elpeceñi.

12Kina ellminek ucuqellria caunrilkumaarkauguq, ellminek-llu caunrilkelria ucuqumaarkauluni.

13“Taug̃aam nakleng elpeci, igatulini Pharisee-aani-llu, malrugnek umyualegni! qiliim angayuqauvia kelucaavciu yugnun; wani-wa elpeci-llu itenrituci, iteryulriit-llu itercetenritaci.

14[Nakleng elpeci, igatulini Pharisee-aani-llu, malrugnek umyualegni! arnat aipainret enait uayaalaavciki piicaumanguaraqluci-llu, taumek angenranek picirkiumaarkauguci.]

15Nakleng elpeci, igatulini Pharisee-aani-llu, malrugnek umyualegni! nunakun merkun-llu ayalaavci yugmek ataucimek unangengnaqluci, ilaksagutaqavciu-llu nangcivigmun piarkaurtelararci malrurqugnek elpeceñi arcaqanrurrluku.

16“Nakleng elpeci, tass'uqisteñi cikmiumalriani, qanlaavci, ‘Agayuvik tumekluku ukvernarcarilria, tauna caunrituq, taug̃aam agayuuviim suulutaara tumekluku ukvernarcarilria, uniurcailkutkangqerrniluku.‘

17Elpeci usviitellriani cikmiumalriani-llu! Naliak angenrua, suulutaaq wall'u agayuvik suulutaam kenciknarivkartii?

18Tuamta-llu qanlartuci, ‘Elliivik tumekluku ukvernarcarilria, tauna caunrituq, taug̃aam qainganelnguq tumekluku cikiun ukvernarcarilria, pinarqutkangqerrniluku.’

19Elpeci cikmiumalriani! Naliak angenrua, cikiun wall'u elliivik cikiutem kenciknarivkartii?

20Taumek elliivik tumekluku ukvernarcarilriim, ukvernarcarvikaa tauna qainganelnguut-llu ilakluki.

21Agayuvik-llu tumekluku ukvernarcarilriim ukvernarcarvikaa tauna, yua-llu ilakluku,

22qilak-llu tumekluku ukvernarcarilriim, ukvernarcarvikaa Agayutem angayuqauvian aqumllertaa, qaingani-llu aqumgalria ilakluku.

23“Nakleng elpeci, igatulini Pharisee-aani-llu, malrugnek umyualegni! naunraat ayuqenrilnguut, mint, dill, cummin-llu qulngurutait elliitekautek'laavciki, alerquutet taug̃ken arcaqanrit cakaarluki, makut: elluaq takumcukiyaraq-llu, ukveq-llu. Makut maa-i arcaqerluki aturarkaugaci, aug̃kut-llu cakaarpek'naki.

24Elpeci tass'uqisteñi cikmiumalriani, ungilagliaraat nerilkautek'laavciki, taug̃ken ungungssiq qulugtellria ig'aqluku!

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25“Nakleng elpeci, igatulini Pharisee-aani-llu, malrugnek umyualegni! mer'utet
qantat-llu qaingitgun carrilaavciki, tau͡gaam ilumegteggun tegleganek
piksugiiyaramek-llu imalguut.

26Usuuq Pharisee-aaq cikmiumalriami! mer'un qantaq-llu iluagnegun
carrirraarkek elatmegnegun cali iqairutnaurtuk.

27“Nakleng elpeci, igatulini Pharisee-aani-llu, malrugnek umyualegni! qungut
urasqercimalriit ayuqngavciki; taukut qaimegteggun kenegnaruaryaaqut,
tau͡gaam ilumegteggun tuqumalriit enritnek, pellernarqelrianek-llu
ayuqenrilngurnek imalguut.

28Tuaten elpeci-llu qaivciuggun elluaruaryaaquci yuut takuatni, tau͡gaam
iluvciuggun piciunguamek arcaqanqumek-llu imalguuci.

29“Nakleng elpeci, igatulini Pharisee-aani-llu, malrugnek umyualegni! prophet-
aat qunguit piliaqelaavciki, ellualriit-llu neq'akutait kenegnarcarluki;

30qanerluci: ‘Ciuliaput yuullgutkellrukumteki prophet-aanek tuqucilriit
ilaliryanritaput.’

31Tuaten piluci elpeceñek nallunailartuci, prophet-aanek tuqucilrianun
irniaqucirpeceñek.

32Taumek, tua-i, ciuliarpeci assiiluciat aturciu.

33Elpeci ciissirpagni, elpeci ciissirpiit piyagaitni, qaillun piluci nangtaullerkarci
qimagciqseciu?

34“Taumek tamana pitekluku, elpeceñun ayagceciunga prophet-aanek angutnek-
llu elisngalrianek igatulinek-llu; taukut ilait tuquciiqaci, kelistanun-llu
ussukcaulluki, ilait-llu piqertuarciqaci agayuvigpeceñi, malirqaraluki-llu
nunanun allanun, qimangraata.

35Elpeceñun tut'esqelluku ellualriit augat nunamun kuvvleq tamalkuan, Abel-
aam ellualriim auganek ayagluni Zechariah-m-llu auga engelkarrluku Barachias-
aam qetunraan, imum tuqutellerpeci agayuuviim ekuaviim-llu akuliigni.

36Ilumun, qanrutamci, makut tamarmeng ilakellrianun ukunun tekiciiqut.

37“Jerusalem-aaq, Jerusalem-aaq, prophet-aanek tuqucilriami, teggalqunek-llu
miluquluki elpenun ayagcecimalriit! Wani-wa irniaten pulengtaq
quyurcularyaaqanka, tuacetun yaqulgutem piyagaminek evalauciatun yaqugmi
aciagnun, tau͡gaam elpeci piyunrituci!

38Atam, enesi elpeceñi unicimaarkauguq cairulluni.

39Waniwa qanrutamci: Mat'um kinguakun tangerrngaitarpecia, qanerpailegpeci
waten: ‘Atawaqerli Atanrem atrakun tekitellria.’”

Matthew 24

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Tekitenqigtellerkaan Nallunairutai Iquklitlerkam-llu

1Jesus-aaq-llu agayuvigmek anluni ayagtuq; elitnaurain-llu ullagaat agayuvigpiim 'laavkaaliarucianek nirtuulluku.

2Jesus-aam kiugai, “Tua-i-qaa tangrraci makut tamalkuita? Ilumun, qanrutamci, makut itumcimaarkaugut teggalqut qalliqenrirtelluki.”

3Olive-aam-llu ingriani aqumgallrani, elitnaurain ullagaat allamek nayurtaunaku, apluku-llu, “Qanruskut, qaku tamakut tuaten ellirarkaugat? Cali-llu ca nallunailkutnguarkauga tekitenqigtellerkarpenek, ellam-llu mat'um iquklitlerkaanek?”

4Jesus-aam-llu kiugai, “Tarikici, kitumun alarcetenritnaurtuci.

5Amllelriit tekitarkaungata atqa aturluku, qanerluteng: ‘Christ-augua,’ amllelrianek-llu alarceciarkauluteng.

6Anguyautellrianek-llu niiciiquci anguyaucukaaralrianek-llu, taú͡gaam alingallanrilkici, tua-i tamakut tamarmeng tuaten ellirarkaungata, taú͡gaam iquklitlerkaq cali tua-ingungaituq.

7Wani-wa nunam atauciim yui inglukuciiqut nunam allam yuinun, atanruvik-llu atanruvillgutminun. Piitnaq-llu tekiciiquq nunat ilaitnun, nunam-llu ilii pekterpagaluni.

8Tamakut tamalkuita nanikuanarqelriim ayakarraarutkai.

9“Tuani tunciqaiceci nangcivignun, tuquciiqaiceci-llu, nunat-llu tamarmeng yuita uumikciqaiceci atqa pitekluku.

10Amlleret-llu tuani ukverteng pegciiqaat, ilateng-llu tun'aqluki, atunem-llu uumikulluteng.

11Prophet-aat-llu piciunrilnguut amllelriit alairciqut amllelriit alarcetaarluki.

12Assiilnguq-llu tukniriciqngan amlleriluni, kenkucaraq yugugarni kumlangciquq.

13Taú͡gaam iquklitlerkamun pektayiilnguq anirtuumaciquq.

14Qaneryaraq-llu man'a assilria Angayuqauvigmek qalarutkumaarkauguq nunam qaingani tamiini, nunat tamarmeng yuita nallunriutekaatnek; tua-i-llu nutaan iquklitlerkaq tekiciiquq.

15“Taumek piunrirista uuminarqeqapigtellria, Daniel-aakun qanrutkumalria tangerquvciu enemi kenciknarqelriami nangengqaluni, (mat'umek naaqilria taringli)

16tua-i Judea-melnguut ingrinun qimakilit.

17Enem-llu qainganelnguq atrarluni tuavet itenrilkili camek aqvatnaluni eneminek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Naucetaarvigmi-llu uitalria utertenrilkili qaspeni aqvanaluku.

19Tau͡gaam nakleng qingalriit aamarcilriit-llu erenret taukut tekiskata!

20Piicagci qimallerkarci tuani uksumi wall'u Sabbath-aami pisqevkenaku.

21Ernerni taukuni angelrianek nanikuaciqngata, ellam piurteqarraallranek man'a engelkarrluku ayuqailngurmek, kinguakun-llu ayuqengengailngurmek.

22Erenret-llu taukut ikgelivkaumanrilkata yugmek atauciungraan anirtuumalriartaicartuq, tau͡gaam Agayutem yun'i pitekluki erenret taukut ikgelivkarciqai.

23Tuani-llu yuum qanruskaci waten: ‘Atam, Christ-aq maantuq,’ wall'u waten: ‘Atam tuantuq,’ tua-i ukveqenrilkiciu.

24Wani-wa Christ-aruat prophet-aaruat-llu alairciqut angelrianek-llu nallunailkuciluteng, irr'inarqelrialiluteng-llu, Agayutem yui tuaten alarcetaangnaqsaaqluki piyunarqekan.

25Tangerrluku, makunek ciunguluki qanrutamci.

26Taumek, waten qanruskaceci: ‘Atam, yuilqumtuq,’ tua-i ullanriciu; wall'u waten: ‘Atam, enem iluqliantuq,’ ukveqenriciu tua-i.

27Tuarpiaq kalluum kenra kenerpallartaqan Calaram tungiinek Kanavamun, tuaten-llu ayuqeciquq Yuum Qetunraan tekitellerkaa.

28Wani-wa mallulegmun, narusviit quyurtelartut.

29“Egmianun-llu erenret taukut nangteqnarqelriit kinguaraatgun akerta tan'gericiquq, iraluq-llu tanqigngaunani, agyat-llu qilagmek igciiqut, qiliim-llu pinii arulaciqut.

30Tua-i-llu nutaan Yuum Qetunraan nallunailkutaa alairarkauguq qilagmi; nunam-llu qaingani naumallgutkelriit tamarmeng nepliaciqut, tangerciqaat-llu Yuum Qetunraa qiliim amirluikun agiirrluni pinilriarpauluni ucurnarqelriarpauluni-llu.

31Tua-i-llu an'gilani ayagceciiqai qastuluteng aturcetaalriit cupu'uryaratgun, taukut quyurciiqait cucukellri anuqnek taukunek cetamanek, qiliim iquanek, iqua-llu tekilluku.

32“Napa atsangqetuli ayuqestassiigutmek elicungcarvikiciu; avayai uqungluteng cuyangaararqata, tua-i nallunritarci kiagem ukaqsigicia.

33Tuaten cali, elpeci tamakut tamalkuita tangerquvciki, tua-i nallunritarci Agayutem angayuqauvian ukaqsigicia, ua-i amiigem ciuqerrani.

34Ilumun, qanrutamci, ukut tungelquqelriit nangengaitut tamakut tamalkuita qaqimavkenaki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

35Qilak nuna-llu pellugciquk, tau͡gaam qaneryaranka pellugngaitut.

36“Tau͡gaam ernermek wall'u sass'amek taumek nallunrilngurtaituq, an'gilaunge'rmeng-llu qilagmelnguut nalluat, Qetunram-llu tuaten nallua, tau͡gaam Aatam kiimi nallunritaa.

37Tuarpiaq-llu Noah-m nalliinitun, tuaten cali ayuqeciquq Yuum Qetunraan tekitellerkaani.

38Wani-wa tamatum nalliinitun ulerpiim civuanitun, yuullret nerluteng merluteng-llu, kassuulluteng kassuuciluteng-llu, erneq tauna engelkarrluku Noah-m angyarpagmun ekellra,

39elpengumavkenateng-llu, ulerpiim tau͡gaam tekicateng tamalkuita-llu piunrirluki, tuaten-llu ayuqeciquq Yuum Qetunraan tekitellerkaani.

40Taum nalliini angutek malruk naucetaarvigmetellgutekciquk, aipaa tegumaarkauguq aipaa-llu unicimaarkauluni.

41Arnak malruk miilissuutmi miililllgutekciquk, aipaa tegumaarkauguq, aipaa-llu unicimaarkauluni.

42Taumek tarikici, nalluavciu erenret naliatni Atanerpeci tekitellerkaa.

43Tau͡gaam man'a nallunriciu, teglengalriim unugmi teglegyartullerkaa enem yuan nallunrilkuniu, pegg'aryartuq eneminek-llu ikircivkarpek'naku.

44Taumek elpeci-llu upingaci, Yuum Qetunraa tekitarkaungan sass'ami umyuaqenrilkevceñi.

45“Kituuga-mi tua-i tauna piciuluni ellatuluni-llu pista, atanran pisteṁinun qaunqesteṅ̄gurtellra, pikaitnek cikilaasqelluki nerrlerkaat pinariaqan?

46Atawauciquq pista tuaten pikuni atanemi tekiskani.

47Ilumun, qanrutamci, piminun tamalkuitnun qaunqesteṅ̄gurciiqaa.

48Tau͡gaam pista assiitellria ircaqumikun qanqan waten, ‘Ataneqa muluuq,’

49pisteṅ̄gullgutni-llu kaugtuangluki, nerluni-llu merluni-llu taangaryunqegglit ilakluki.

50Tua-i pistem taum atanra tekiciiquq ernermi taum umyuaqenrilkiini,

51anucimirqevkarciqaa-llu, malrugnek-llu umyualegnun ilakevkarluku, tuani qiaciqut kavcagciaqluteng-llu keggutmeggnek.”

Matthew 25

Neviarcat Qulen

1“Taum nalliini qiliim angayuqauvia ayuqeciquq neviarcatun qultun, kenurralgirluteng uikaun pairrsaagluku ayalriacetun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Talliman usvituut, talliman-llu usviinateng.

3Usviilnguut taukut kenurralgiryaaqluteng uqurkalginritut.

4Tau͡gaam usvitulriit kenurralgirtut uqurkalgirluteng-llu assigtamegteggun.

5Tau͡gaam uikaun muluan, tamarmeng kana'aryugtut qavarluteng-llu.

6Tau͡gaam unuum qukallrani qayagaut: ‘Tangerrluku, uikaun! Anluci pairrsaagciu.’

7Tua-i neviarcat taukut tamarmeng maktut kenurrateng-llu elluaqcarluki.

8Usviilnguut-llu qanertut usvitulrianun, ‘Uquutevceñek cikircikut, kenurraput nipqataata.’

9Tau͡gaam usvitulriit kiugait, ‘Wangkutnun elpeceñun-llu nuryuartut, kupcaanun kipucarturci pikarpeceñek.’

10Kipucartullratni-llu, uikaun tekituq, upingalriit-llu ilakluki itertut kassuucaramun; ikirtuqaq-llu patuluku.

11Kinguakun neviarcat imkut cali tekismiut, qanerluteng, ‘Ataneq, Ataneq, ikiruskut.’

12Tau͡gaam kiugai, ‘Ilumun, qanrutamci elitaqenritamci.’

13Taumek tupaumaci, nalluavciu erneq wall'u sass'aq tauna.

Ayuqeltassiigun Pingayunek Pisten̄ek

14“Taumek ayuquq cali yugtun nunamun allamun ayakatalriatun, taum pisteñi kelellrukai piutni-llu ellaitnun tunluki.

15Iliit cikiraa akinek tallimanek, iliit-llu malrugnek, iliit-llu ataucimek, kina imna piyugngataciatun. Tua-i-llu ayagluni.

16Tua-i akinek tallimanek pingellrem, taukut tamaa kipussaaguteksarturai, akinek-llu tallimanek ilangluki.

17Tuaten-llu cali malrugnek pingellrem, malrugnek allagnek ilangak.

18Tau͡gaam ataucimek pingellrem nuna elagyarturaa, atanemi akiutii iirluku.

19Kingurpiikun pistet taukut atanrat tekituq, naaqillgutekluki-llu avaliitnek.

20Tua-i taiguq akinek tallimanek pinglleq, akit-llu talliman allat tailluki qanertuq, ‘Ataneq, akinek tallimanek cikillruarpenga. Atam akinek tallimanek allanek ilanganka.’

21Atanran tua-i qanrutaa, ‘Nutaan piluaqertuten, assilria piciulria-llu pista, ikgelngurmun piciulriaten, amllelriamun qaunqesten̄gurciiqamken, atanerpet angnirvianun itra.’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Tua-i cali tauna akignek malrugnek pinglleq taiguq qanerluni-llu, ‘Ataneq, akignek malrugnek cikillruarpenga; atam akignek cali allagnek ilangagka.‘

23Atanran tua-i qanrutaa, ‘Nutaan piluaqertuten, assilria piciulria-llu pista, ikgelngurmun piciulriaten, amllelriamun qaunqesteñ̄gurciiqamken, atanerpet angnirvianun itra.’

24Tua-i cali akimek ataucimek pinglleq taiguq qanerluni, ‘Ataneq, nallunritamken ciumualriaruluten, keplialalriaten nauceciivikenrilkevni, quyurcilalriaten-llu sagcivikenrilkevni,

25civuuralua-llu, akiuten nunamun iiryartullruaqa, wani-wa, elpet pikan.’

26Tau͡gaam atanran kiugaa, ‘Elpet pista assiitellria qessanqerrulria-llu! Nallunrilkevnga keplialaucimnek nauceciivikenrilkemni, quyurcilaucimnek-llu sagcivikenrilkemni.

27Tua-i akiuteka tun'arkauyaaqan akiliurteñun, tekiskuma-llu teguyarqa akiliutmek ilamaluku.

28Taumek akimek teguiciu, qulnek-llu akiutellek taumek cikirluku.

29Wani-wa kina imna pingqellria pingqeqapigtesqelluku, tau͡gaam piilnguq teguimaarkauguq pianek tuaten.

30Pista-llu tauna catngunrilnguq cingqerciu elatmun tan'gercetqapigtellriamun, tuani qiaciqut kavcagciaqluteng-llu keggutmeggnek.’

Angayuqauvilget Qanercetaarumallerkaat

31“Yuum Qetunraa tekiskuni ucurnartuumarmi, an'gilat-llu ellualriit tamalkuita ilakluki, tua-i aqumgaciquq angayuqauvimi aqumllertaani ucurnarqelriami.

32Nunat-llu tamarmeng yuit ciuqerranun quyurciiqut, elliin-llu avciiqai qusngiliurtetun qusnginek qusngirngalngurnek-llu avcilriatun.

33Qusngit-llu tallirpimi tungiinun pivkarciqai, qusngirngalnguut-llu iqsumi tungiinun.

34Tua-i Atanrem tallirpian tungiinelnguut qanruciiqai, ‘Taici, Atama atawaqaasqellrini ukuut, angayuqauvik ellam piurteqarraallranek elpeceñun taqumalria piksaguciu.

35Wani-wa wiinga kaillruunga nerevkallruarpecia-llu; meqsullruunga mercetellruarpecia-llu;

36matangqallruunga aturarkitellruarpecia-llu; naulluullruunga paqtellruarpecia-llu; itercivigmetellruunga-llu ullallruarpecia-llu.’

37Tua-i ellualriit kiuciqut ‘Ataneq, qangvaq tangellruceta kaigtelluten nerevkarluten-llu, wall'u meqsugtelluten mercelluten-llu?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

38Qangvaq-llu tangellruceta allanrunerpeni ciuniurluten-llu, wall'u matangqanerpeni aturarkilluten-llu?

39Qangvaq tangellruceta naulluunerpeni itercivigmetnerpeni-llu ullagluten-llu?’

40Atanrem-llu kiuciqai, ‘Ilumun, qanrutamci, ukut ilama pikegtaunrillrit iliit qaillun pillrukuvciu, tuaten-llu wiinga pillruarpecia.’

41Tua-i-llu iqsumi tungiintellriit cali qanruciiqai, ‘Wangnek ayagci, aniqlaamalriani, keneq nangyuilngurmek ekualria tuunrangayagmun an'gilainun-llu taqumarilria ullagciu;

42wani-wa wiinga kaillruunga nerevkallrunritarpecia-llu; meqsullruunga merr'itellrunritarpecia-llu;

43allanrullruunga ciuniullrunritarpecia-llu; matangqallruunga aturarkitellrunritarpecia-llu; naulluullruunga itercivigmetellrulua-llu ullallrunritarpecia-llu.’

44Tua-i taukut kiuciqut, ‘Ataneq, qangvaq tangellruceta kaigtelluten wall'u meqsugtelluten wall'u allanrunerpeni wall'u matangqanerpeni, wall'u naulluunerpeni, wall'u itercivigmetnerpeni, kevgiuqsaunata-llu elpenun?‘

45Tua-i kiuciqai, ‘Ilumun, qanrutamci, ukut pikegtaunritellriit iliit qaillun pillrunrilkuvciu, tuaten-llu wiinga pillrunritarpecia.’

46Taukut-llu ayagciqut nangtaugarkauluteng nangyuilngurmek, tau͡gaam ellualriit unguvaarkauluteng nangyuilngurmek.”

Matthew 26

Jesus-aam Napcetengnaqellra

1Jesus-aam-llu qaneryarani makut tamalkuita iquklicamiki elitnaurani qanrutai,

2“Nallunrituci erenrek malruk kinguagni Paaskaam nallairarkaucianek, tua-i Yuum Qetunraa tunumaarkauguq kelistamun-llu ussukcaucimaarkauluni.”

3Tuani agayulirten̄gunret yuut-llu ciulirnerit quyurtut qaillukuarvigmun, Caiaphas-aam, agayulirten̄gunret iliita eniinun,

4qaillukuarluteng-llu alapen'errluku teguyugluku tuqucugluku-llu.

5Tau͡gaam qanertut, “Nerevkaritem nalliini pivkenaku, yuut pek'ngarcuartut.”

Bethany-mi Minguumallra

6Jesus-aaq Bethany-mi uitallrani Simon-aam mamyuilngulgem eniini,

7arnam ullagaa qikunguamek putiilekaangqerrluni tepkegcautmek imalegmek akitulriamek, tamatumek Jesus-aam qamiqurra kuvevikaa, nervigmi aqumgallrani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Tau͡gaam elitnaurain tamana tangrramegteggu cangayugtut, qanerluteng, “Ciin man'a tuaten caanguarutngua?

9Minguk man'a amllelrianun tunkuni cikiutekautnguyartuq arrsaulrianun.”

10Jesus-aam tamana niicamiu qanrutai, “Ciin una arnaq cangayugcetaarceciu? Caliara tungemnun assilriaruuq.

11Wani-wa arrsaulrianek nayurtengqerrlainartuci, tau͡gaam wii nayurtekerrlainarngaitarpecia.

12Minguk man'a qaimnun kuvaa tungmagcimallerkamnun uplua.

13Ilumun, qanrutamci, nani nunami tamiini man'a qaneryaraq assilria qallautekumakan, man'a-llu arnam pillra qanrutekciqaat ellii neq'akluku.”

14Tua-llu elitnaurain iliit, Judas-aaq Iscariot-aaq agayulirten̄gunernun ayagtuq,

15apluki-llu, “Camek cikirciqsecia tunkumku elpeceñun?” Taukut-llu usperluki akit, yuinaq qulnek cipluku tunait elliinun.

16Tamana engelekluku ingcurtuq tunllerkaanek.

Kituutem Nerellra

17Erenret quulciriyaarailngurnek kelipartularviit ciuqliatni elitnaurat Jesus-aaq ullagaat, qanerluteng, “Nani upciiqseta Paaskaarcuutekamek ner'arkarpenek?”

18Elliin-llu qanrutai, “Nunarpagni yuk tauna ullagciu qanrulluku-llu, Elitnauristem qanrutesqaaten waten: ‘Pillerkaqa tekituq, enevni Paaskaaryugtua elitnauranka ilakluki.’”

19Taukut-llu elitnaurat tuaten piut Jesus-aamun ellimertuucimegcetun, Paaskaarcuutekaq-llu upluku.

20Atakuan-llu, estuulumi nerellgutkai elitnaurani qula malrugnek cipluku.

21Nernginanermeggni-llu qanrutai, “Ilumun, qanrutamci, ilavci tunciqaanga.”

22Taukut-llu angniirtut, tungliqu'urluteng-llu aptaat, “Wiinga-qaa taunguunga, Ataneq?”

23Elliin-llu kiugai, “Qantamun akurtellgutma tunciqaanga.

24Yuum Qetunraan egilrani aturyaaqaa pitekluni igausngaciicetun, tau͡gaam nakleng yuk tauna Yuum Qetunraan tunestii! Yuk tauna atawauyartuq yuurtellrunrilkuni.”

25Tua-i Judas-aaq tunestii qanertuq, “Wiinga-qaa taunguunga?” Kiugaa-llu, “Aa-ang, qanrucirpetun.”

26Nerrlermeggni-llu Jesus-aam kelipaq tegua, quyatekraarluku-llu itumtaa, elitnauraminun-llu tunluku, qanerluni, “Tegulluku nerici, wani-wa temka.“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Cali-llu saskaq tegua quyaluni-llu taumek cikirai qanerluni, “Tamarpeci tuaken merci,

28wani-wa auka akquyutem nutaram auga, amlleret pitekluki kuvumalria assiilnguut aug̃autekaat.

29Taug̃aam qanrutamci, mat'um kinguani merngaitua maaken wine-am atsainek, erneq imna engelkarrluku nutarauluku meq'umku ilakluci Atama angayuqauviani.”

30Quyatmek-llu atuumariameng, an'ut Olive-aam ingrianun ayagluteng.

31Tuani Jesus-aam qanrutai, “Tamarpeci unuku cangayuutekciqerpecia igausngaciatun; ‘Qusngiliurta kaugturciqaqa, qusngit-llu katngat sekavciiqut.’

32Taug̃aam makcimarikuma, ciuvceñi ayagciqua Galilee-amun.”

33Taug̃aam Peter-aam qanrutaa, “Tamarmeng cangayungraata wiinga cangayugngaitua.”

34Jesus-aam kiugaa, “Ilumun, qanrutamken, unugmi mat'umi, yaqulek qalriavailgan, mecirautekciqerpenga pingayurqunek.”

35Peter-aam qanrutaa, “Tuqullgutkarkaungramken, mecirautekngaitamken.” Tuaten-llu cali tamarmeng qanertut.

Gethsemane-mi

36Tua-i taukut ilakluki Jesus-aaq tekituq Gethsemane-mek aterpagcimalriamun, qanrutai-llu elitnaurani, “Maavet aqumici yaavet piicagyartullemni.”

37Peter-llu Zebedee-am-llu qetunraak malikai, tua-i-llu angniirtuq nanikuaqapiggluni-llu.

38Qanrutai-llu, “Wiinga tarneqa angniitqapigtuq, tuqumun tuaten; maantaurci, pegg'allguteklua-llu.“

39Ayakanirluni-llu palurtuq, piicagluni-llu waten, “Atamaa, piyunarqekan, saskaq una wangnek aug̃'arru; taug̃aam, pisquciqa pivkenani, elpet pisqucin piuli.”

40Maaten elitnaurani ullagai qavallinilriit. Peter-llu qanrutaa, “Waqaa pegg'allgutkesciigatarpecia-qaa sass'ami ataucimi?

41Tupaumaci piicagluci-llu, naspaatem pinritnauraaci. Anerneq ilumun cumigcaaquq, taug̃aam kemek piniatuq.”

42Cali aipiriluni piicagyarturtuq qanerluni, “Atamaa, saskaq una aug̃'ayunailkan, taug̃aam mer'arkaukumku tua-i pisqucin piuli.”

43Ullanqigcamiki-llu tekitai qavarluteng, iingit uitesciiganateng.

44Tua-i unilluki cali, piicagyarturtuq pingayiriluni, qaneryarani qaneryaraqenqiggluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

45Elitnaurani-llu ullanqigcamiki qanrutai, “Cali-qaa qavartuci, mernuinercirluci-llu? Tangerrluku, Yuum Qetunraa tunqataraat assiilngiumalriit unataitnun.

46Makluci, ayagnaurtukut, tunestekaqa canimelliuq.”

Jesus-aam Tegumallra

47Tua-i tamaa cali qallasnginanrani, Judas-aaq, taukut qulen malrugnek cipnelget iliit, tekituq yugugaat ilakluki, nuussirpalget kaugtuutalget-llu, agayulirteñgunernek yuut-llu ciulirneritnek cingumalriit.

48Tunestekaan-llu nallunailkutamek ak'a cikillruamiki, qanertuq, “Melugararkaqa taunguciquq, tauna teguciu.”

49Tamaa-llu Jesus-aaq ullagaa qanerluni-llu, “Atawaqaa, Ayuqucirturtaa,” melugarluku-llu.

50Jesus-aam-llu qanrutaa, “Usuuq, caluten tekicit?” Tua-i taukut tailuteng yaggvikaat Jesus-aaq, teguluku-llu.

51Tangerrluku-llu, Jesus-aam nayurtain iliita yaggluni nuussirpani amua, agayulirteñgunrem-llu pistii yaggluku ciutairtaa.

52Jesus-aam-llu qanrutaa, “Saskun ataam qungasgu eniinun, waniwa saskunek tegutellriit tamarmeng saskukun piunrirciqngata.

53Umyuartequten-qaa Ataka kaigavikesciigacukluku, elliin-llu tamaa an'gilanek tuyurlua tiissitsaat qula malrugnek cipluki amllenrulrianek?

54Taúgaam qaillun waniwa piluteng kalikat piciurciiqat tuaten piarkauluni?”

55Tuani sass'ami Jesus-aam qanrutai yugugaat: “Uayaaritulitun-qaa pitarrlua taiguci, nuussirpalgirluci kaugtuutalgirluci-llu tegungnaqlua? Unuaquaqan agayuvigmi aqumgalua elicungcaringe'rma teguksaitarpecia.

56Taúgaam makut tamarmeng tuaten ellirtut, prophet-aat igallrit piciurtesqelluki.” Elitnaurain-llu tamarmeng unitaat, qimagluteng-llu.

Agayulirteñgunermun Qanercetaarumallra

57Tegustellrin-llu Jesus-aaq ayautaat Caiaphas-aamun agayulirteñgunermun; tuavet-llu quyurtellruut igatulit, ciulirneret-llu.

58Taúgaam Peter-aam yaaqvaarkun kingunrirturaa, agayulirteñgunrem-llu qaillukuarvian elaqlianun iterluni, aqumluni-llu anguyagtet nayurtet akuliitnun iqua atanqeñaluku.

59Tua-llu agayulirteñgunret qaillukuarteñgullgutkelriit-llu tamarmeng piciunrilngurnek nallunairutkarcurtut Jesus-aamun, tuqucetnaluku;

60taúgaam nataqutevkenateng, nallunairistet iqluulriit amlleret taingraata, cali nataqutenritut camek. Kinguatni nallunairistek iqluulriik taiguk,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

61qanerlutek-llu, “Angun una qanellruuq waten, ‘Una Agayutem enii piunriryugngaaqa, ernerni-llu pingayuni ataam naucugngaluku.’”

62Agayulirteñguneq tua-i nangertuq, Jesus-aaq-llu aptaa, “Kiutekaituten-qaa? caugat makut nallunairutet elpenun?”

63Tau͡gaam Jesus-aaq nepaituq. Agayulirteñgunrem cali aptaa, “Agayun unguvalria nallunairtekluku ukvernarcarisqamken qanrutesqellua taungucirpenek Christ-aq Agayutem Qetunraa.”

64Jesus-aam kiugaa, “Qanrucirpetun taunguunga; tau͡gaam qanrutamci, mat'um kinguani Yuum Qetunraa tangerciqerci Pinim tallirpian tungiini aqumgaluni, qiliim-llu amirluikun agiirrluni.”

65Tua-i agayulirteñgunrem aturani allgurai, qanerluni, “Agayutmek qacungakiuq, allamek-qaa nallunairistemek pinarqukut? Wani-wa qacungakicia niitarci tungaunaci.

66Qaillun umyuarteqseci?” Kiugaat, “Tuqutnarquq.”

67Qeciraat-llu kegginaakun, tengluarluku-llu, ilaita-llu qacartaat unatmeggnek,

68qanerluteng, “Wangkutnun ap'ringnaqi, Christ-aaq! kia qacartaten?”

Peter-aam Mecirautekaa

69Tuani Peter-aaq qakmani aqumgauq, 'laavkaam elaqliani; tuani-llu pistet arnat iliita ullagaa qanrulluku, “Elpet-llu cali ilakelliniatgen Jesus-aam taum Galilee-armium.”

70Tau͡gaam ellii meci'irtuq taukut tamarmeng takuatni, qanerluni waten, “Qanellren cauciitaqa.”

71Elaturramun-llu anngan, arnam allam tangrraa, qanrutekluku-llu tuanelngurnun, “Una angun cali Jesus-aam Nazareth-aarmium ilakellrua.”

72Tau͡gaam meciranqigtuq ukvernarcariluni, “Angun tauna nalluaqa.”

73Wanikuan cali tuani nangengqalriit ullagaat Peter qanrulluku-llu, “Ilumun taukut ilakliniatgen, qanllerpet nallunairaaten.”

74Tau͡gaam acivaqanirluni ukvernarcariluni-llu qanertuq, “Angun tauna nalluaqa.” Egmianun-llu yaqulek qalriaguq.

75Peter-aam-llu neq'eraa Jesus-aam qanellra, waten qanrutellruani, “Yaqulek qalriavailgan, mecirautekciqerpenga pingayurqunek.” Anluni-llu qiaqapigtuq.

Matthew 27

Pilate-aamun Qanercetaarumallra

1Ercan-llu, agayulirteñgunret yuut-llu ciulirnerit qaillukuartut Jesus-aaq pitekluku, tuqucugluku;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2qillerqaarluku ayautaat, Pilate-aamun-llu nunam atanranun tunluku.

3Tuqutesqucia-llu tunestiin Judas-aam tangrramiu umyuarnayaguciuq akit-llu taukut yuinaq qulnek cipnelget ut'rutai, agayulirteŋ̄gunernun ciulirnernun-llu,

4qanerluni: “Wiinga picurlagtua ellualriim auga tunngamku.” Tau͡gaam qanertut: “Catnguciqat wangkutnun? Elpet pikaten.“

5Akit tua-i taukut agayuvigpagmun egtai, ayagluni-llu ellminek qemituq.

6Tua-i agayulirteŋ̄gunret, akit taukut teguit, qanerluteng: “Ukut agayuvigpiim akiutainun ilaucunaitut, augem akikngaki.“

7Qaillukuarraarluteng-llu qikuliurtet nunautiitnek kipuyutkait allanret tungmagcivigkaatnek.

8Tamana pitekluku nuna tauna “Augtalegmek” aterpagtelaraat, cali watua maa-i.

9Tua-i piciurtuq Jeremiah-kun prophet-aakun qaneryaraqumalleq man'a: “Akit yuinaq qulnek cipluku teguit, akikiurumalriim akikai, akikiuratgu Israel-aam kinguvrin ilaita;

10qikuliurtet-llu nunautiitnun tunait, Atanermun alerquucimegcetun.”

11Jesus-aaq-llu nangengqauq nunam atanran ciuqerrani, taum-llu aptaa, “Taunguuten-qaa Jews-aat Angayuqrat?” Jesus-aam kiugaa, “Aa-ang, taunguunga.”

12Tau͡gaam agayulirteŋ̄gunret, yuut-llu ciulirnerit picetaarutengraatni kiunritqapigtuq.

13Pilate-aam-llu qanrutaa, “Niitenrituten-qaa ukut nallunairutaitnek ayuqenrilngurnek elpenun?“

14Elliin tau͡gaam kiunritaa carraungraan, nunam atanra irr'iqapigtelluku.

15Nunam atanra piciryaramitun Paaskaam nalliini itercimalriit iliitnek angicilartuq, yuut pisqumallratnek.

16Itengqalriartangqertuq-llu arcaqanqerrulriamek nallunailngurmek, Barabbas-aamek atengqerrluni.

17Tua-i yuut quyungqallratni, Pilate-aam aptai, “Naliagnek angicisqumacecia, Barabbas-aamek-qaa wall'u Jesus-aamek, Christ-amek aterpagcimalriamek?”

18Tua-i nallunrilamiki ciknakluku tunellrucianek.

19Aqumllermi qanercetaarvigmi aqumgallrani nulirran ullagcetaa qanrutesqelluku, “Angun tauna cayaqunaku, unuamek nangteqeqapigcama qavangurtullemkun tauna pitekluku.”

20Agayulirteŋ̄gunret tau͡gaam ciulirneret-llu yuut eguaqurait Barabbas-aaq kaigatkesqelluku, Jesus-aaq-llu tuqutesqelluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Tua-i nunam atanran ataam aptai, “Naliak ukuk angiciiqsia elpeceñun?” Kiugaat-llu, “Barabbas-aaq.”

22Pilate-aam tua-i qanrutai, “Qaillun-mi tua-i Jesus-aaq piciqsia Christ-amek aterpagcimalria?” Tamarmeng-llu kiugaat, “Ussukcausgu.”

23Elliin cali aptai, “Ciin-wa; camek assiilngirta?” Tau͡gaam qayagpagtut, “Ussukcausgu.”

24Pilate-aam tangrramiu cakanirngailucini, tau͡gaam-llu piyunairusngiinaata, tua-i mermek pivkarluni unatni erurai yuut takuatni, qanerluni, “Wiinga pinarqenrilnguugua uum ellualriim auganun; elpeci pikarci.”

25Tua-i yugugaat tamalkirrluteng kiugaat, “Auga wangkutnun tusngali irniamteñun-llu!”

26Taumek Barabbas-aaq angitaa ellaitnun, Jesus-aaq-llu piqertuarraartelluku, ellaitnun tunaa ussukcautesqelluku.

Piciliutekumallra Anguyagteñek

27Tua-i-llu nunam atanran anguyagtain Jesus-aaq teguat ayaulluku-llu nunam atanran 'laavkaaranun, anguyagteñgullguteteng-llu tamalkuita elliinun quyurtait.

28Matarqaarluku-llu, 'lumarrarmek kavirlimek acetaat.

29Cukilananek-llu piirriluteng nasqerrutekiuraat, qamiqurranun-llu elliluku, cuplulegmek-llu tegumiiraat unataikun tallirpilirnerikun, ciisqumiggluteng-llu ciuqerranun ciktaarviknguaraat piciliutekluku, qanerluteng, “Waqaa, Jews-aat Atanrat.”

30Qeciraat-llu, cuplulek-llu teguluku kaugturaat qamiqurrakun.

31Piciliutekumariamegteggu-llu kavirlimek matartaat aturainek-llu ac'elluku, ayautaat-llu ussukcautnaluku.

Ussukcaucimallra

32Anngameng-llu, yuk nall'artaat Cyrene-armiu Simon-aamek at'lek; tauna unayaqaat kelistaa quukataasqelluku.

33Ullakengarteng-llu tekicamegteggu Golgotha-mek aterpagcimalria, (yugcetun Ilquignertalek),

34tuani mercetaat quunarqelriamek cungarninarqelriamek avulegmek; uiggaarluku-llu meryunritaa.

35Ussukcaucimariamegteggu-llu aturai avenqegtait nall'arcetaarutekluki;

36aqumluteng-llu kellutekaat.

37Picetaaruyutii-llu igaq elliat qamiqurran quliinun waten: UNA JESUS-AARUUQ JEWS-AAT ATANRAT.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

38Tuani cali uayaaritulik malruk kelistaagnun ussukcautagket, aipaa tallirpilirneranun, aipaa-llu iqsulirneranun.

39Tamaaggun-llu kitulriit qacungakaat, ungaulugvikluku,

40qanerluteng, “Qumlinaqvaa agayuvigmek itumciyulriami, pilinqiggluten-llu ernerni pingayuni; elpenek anirtua! Agayutem Qetunraqkaten, kelistamek atraa.”

41Tuaten cali agayulirteŋ̄gunret piciliutekaat, igatulit ciulirneret-llu ilakluki, qanerluteng,

42“Allat anirtullruyaaqai, ellminek tau͡gaam anirturciiganani. Israel-aat ataneqkatni kelistamek atrarli, ukvervikniarput.

43Agayun cacetuqutekellrua, Agayutem anirturliu watua piyukuniu;” qanellruan waten, “Agayutem Qetunraqaanga.”

44Tuaten-llu cali taukuk uayaaritulik ussukcaucimallgutegken piciliutekaak.

45Erenrem-llu qukallranek ayagluni nuna tamarmi tan'geriuq, sass'at pingayuat tekilluku.

46Sass'at-llu pingayuatni Jesus-aaq qayagpagtuq waten, “Eli, Eli, lama sabachthani?” Tamana mumiggluku waten ayuquq, “Agayutmaa, Agayutmaa, ciin unicia?”

47Tuani-llu nangengqalriit ilaita niicamegteggu qanertut, “Atam, Elijah qayagaa.”

48Iliit-llu aqvaqurluni urungalngurmek aqvatuq, quunarqelriamek-llu mecirluku, cuplulegmun-llu kapulluku, tuaggun mercetaa.

49Ilait tau͡gaam qanertut, “Uitaqerci, Elijah-m anirturyarturciqlia, tangerrnaurput.”

50Jesus-aaq-llu qayagpaggaarluni anernerirtuq.

51Tangerrluku-llu, agayuvigpiim capkutaa qup'uq malruurrluni pikaken ayagluni kanavet. Nuna-llu pektuq, qiuret-llu qupurluteng,

52qungut-llu ikirtut, yuunrillret-llu ellualriit amlleret temait maktut.

53Qungunek-llu anluteng nunarpagnun kenciknarqelrianun itertut maktellran kinguani, amllelrianun-llu tangercetut.

54Anguyagtet-llu atanrata, ilain-llu Jesus-aam tarikestain, tangrramegteggu nuna pektellria, irr'inarqelriit-llu allat, tua-i alingeqapigtut qanerluteng, “Ilumun una yuk Agayutem Qetunraqlinia.“

55Arnat-llu tuani yaaqvani nangengqaut tangvagluku, Galilee-amek maligutellriit Jesus-aaq kevgiurluku.

56Taukut ilakait Mary Magdalene, Mary-llu, James-aam Joseph-aam-llu aaniik, Zebedee-am-llu cali qetunraagken aaniik.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Tungmagcimallra

57Atakuan-llu, angun tukuulria Arimathea-rmiu, Joseph-aamek at'lek taiguq, Jesus-aamun elitnauraulria.

58Taum ullagaa Pilate-aaq, Jesus-aam-llu temiinek kaigavikluku. Pilate-aam-llu tunesqaa elliinun.

59Joseph-aam-llu tauna tema tegua, 'lumarrarmun-llu qaterlimun imgulluku,

60qungurkiuraminun-llu nutaramun elliluku, qiurmi nayuumalriamun; painga-llu teggalqurpagmek akaggvikraarluku ayagtuq.

61Mary Magdalene, aipaa-llu cali Mary, tuantellruuk, qungum akiani aqumgalutek.

62Unuaquan-llu, upcaram tungliani agayulirtenḡunret Pharisee-aat-llu quyurrluteng Pilate-aaq ullagaat qanerluteng,

63“Ataneq, wangkuta neq'akarput iqlungalriim taum qanellra unguvallermini waten, ‘Erenret pingayuureskata makciqua.’

64Tamana pitekluku qunguq tarikescirru erenret pingayuata engeliinun, elitnaurain teglegyarturyuaraat, yugnun-llu qanerluteng ‘Maktelliniuq tuqumek.’ Tua-i-llu iqluurineq kinguqliq arcaqanruyuartuq ciuqlirmi.”

65Pilate-aaq qanertuq ellaitnun, “Elpeci tarikestekangqertuci, ayagci, piyunartacirpecetun-llu pengegnaircarciu.“

66Tua-i ayagtut qunguq-llu tarikesteñun tarikevkarluku, teggalquq-llu nepyucirluku.

Matthew 28

Maktellranek

1Sabbath-aaq pelluumarian, erqaarallrani, nitilim erenrin ciuqliatni, Mary Magdalene, aipaa-llu Mary tekituk qunguq tangerrnaluku.

2Tangerrluku-llu nuna pekterpagtuq, Atanrem an'gilaa atraan qilagmek, teggalqurpak-llu akaggluku, aqumvikluku-llu.

3Tangellra taum kalluum kenratun ayuquq, aturaa-llu qanikcartun qatertaluni.

4Tauna-llu alikluku tarikestet uulegtut, tuqumalriacetun-llu ellirluteng.

5An'gilam arnak taukuk qanrutak, “Alingevkenatek; nallunrilamku Jesus-aamek yuarucirtek, kelistamun ussukcausngallermek.

6Maantenrituq, maktellruuq qanrucimitun. Tailutek, tangerrsarturtegu Atanrem inangqallra.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Patagmek-llu ayagtek elitnaurai qanrucarturluki unguirniluku, tangerrluku-llu ciuvceñi Galilee-amun ayagtuq, tuani tangerciqerci. Nauwa qanrutellrukemci.”

8Taukuk-llu patagmek ayagtuk, alinglutek, tau͡gaam angniamek aqvaqurlutek elitnaurai qanrucarturakek.

9Tangerrluku-llu, Jesus-aam pairtak qanrullukek-llu, “Uitanqegcitek.” Elkenka-llu ullagluku ciktaarvikaak, it'gai agturluki.

10Tua-i Jesus-aam qanrutak, “Alingenritek, ilanka qanrucarturteki Galilee-amun ayaasqelluki, tuani-gguq tangerciqaatnga.”

11Ayiignek-llu tarikestet ilait nunarpagnun tekitut agayulirteñ͡gunernun-llu qanrutekluku ca tamalkuan ayuquciatun.

12Taukut-llu quyurtut ciulirneret ilakluki, qaillukuarraarluteng-llu anguyagtet akinek amllernek cikirait,

13qanerluteng, “Waten qanqici, ‘Elitnaurai unugmi tekitelliniut qavallemteñi teglegluku-llu.’

14Tua-i-llu nunam atanran tamana niiskaku ukverqeciqerput, elpeci-llu pengegnairluci.”

15Taukut-llu akit teguit, tuaten-llu piluteng ayuqucirtuumacimegcetun. Qanemcikellrat-llu tamana qanrutkumauq tamiini Jews-aani, maa-i-llu watua cali.

Elitnauraminun Alairumallra

16Elitnaurai qula ataucimek cipnelget Galilee-amun ayagtut, ingrimun Jesus-aam apertullranun.

17Tuani tangrramegteggu ciktaarvikaat; ilait tau͡gaam nalirrugtut cali.

18Jesus-aam tau͡gaam ullagai, qanrulluki, “Qilagmi nunam-llu qaingani piyunarquciq tamarmi wangnun cikiutekumauq.

19Taumek ayagci, nunat-llu tamarmeng yuit elitnauraurciki, angllurtelluki Aatam, Qetunram-llu, Anernerem-llu Tanqilriim atranun ilaulluki.

20Elicungcarluki elpeceñun pisqellrenka tamalkuita atuusqelluki; tangerrluku-llu, nayurrlainaramci, ellam iquklitlerkaan engeliinun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Mark

Mark 1

John-aaq Angllurcecista

1Wani-wa Qaneryaram Assilriim Jesus Christ-amek, Agayutem Qetunraanek ayakarraallra.

2Igausngaciatun prophet-aam Isaiah-m igaini: “Tangerrluku, kevgaqa ciunerpegun ayagcetaqa, elliin tumkan elluaqcararkaugaa.

3Yuilqumi qayagalriim erinii: Atanrem tumkaa elluaqcarciu pekcararkai-llu nalqigcarciki.”

4John-aaq yuilqumi angllurceciuq, qalarutekluku-llu anglluryaraq umyualinqigtesqun assiilnguut aug̃autekaat.

5Tamarmeng-llu Judea-rmiut, Jerusalem-aarmiut-llu ullagaat, elliinun-llu angllurcetevkarluteng Jordan-aam kuigani, assiilnguteng apervikuatekluki.

6John-aaq-llu aturangqertuq ungungssim qulugtellriim melqurrinek, naquguterluni-llu amimek qukamikun, ner'aqluni-llu petgertayulirpagnek paatakaamek-llu yuilqurmiutarmek.

7Qalaruciuq-llu, qanerluni, “Kingunemkun agiirtellriartangqertuq wangni pininrulriamek, taum aluilitagken cingikek pullua angitellerkaak wangnun tunriukutnarquq.

8Wiinga merkun angllurcet'laramci, taug̃aam elliin angllurceciiqaaci Anernerkun Tanqilriakun.”

Jesus-aam Angllullra

9Piinanermini tamatum nalliini, Jesus-aaq Nazareth-aamek Galilee-amelngurmek tekituq, John-aamun-llu angllurcetevkarluni Jordan-aami.

10Mermek-llu tagngami, egmian tangrrai qiliit ikingqaluteng Anerneq-llu yaqulegtun elliinun atralria.

11Erina-llu qilagmek piuq, “Elpet Qetunraqamken kenekluten, ilukegcitkamken-llu.”

Jesus-aam Naspaamallra

12Tamaa-llu Anernerem ayagcetaa yuilqumun.

13Ernerni-llu yuinaagni malrugni yuilqumtuq, tuunrangayagmek naspaamaluni, ilalirai-llu, ungungssit yuilqumi, an'gilat-llu ullagluku kevgiuraat.

Caliaminek Ayagnillra

14Tua-llu John-aam itercimallran kinguani, Jesus-aaq Galilee-amun tekituq, qaneryaraq-llu assilria qalarutkaa Agayutem angayuqauvianek,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15qanerluni, “Erenret pillerkiurat tekitut, Agayutem-llu angayuqauvia ukaqsigiuq; umyualinqigci, qaneryaraq-llu assilria ukveqiciu.”

Elitnaurat Cetaman Kelgumallrat

16Tua-i-llu Galilee-am nanvartaan ceñiikun pektellermini tangrrak Simon-aaq anelgutii-llu Andrew, kuvyamek civcilutek, neqsulriaruamek.

17Jesus-aam-llu qanrutak, “Maligtegnga, yugnek cangyaurceciiqamtek.”

18Egmian-llu kuvyatek unitakek maliggluku-llu.

19Tuaken-llu ayakaniami tangrrak James-aaq Zebedee-am qetunraa anelgutii-llu John-aaq, angyami kuvyamegnek ilaarturilriik.

20Egmian taisqak; taukuk-llu atasek Zebedee-a unitaak angyamun pistetuumaan, maliggluku-llu.

Anernerrlulgem Canrircecimallra

21Capernaum-aamun-llu tekitut; egmian-llu Sabbath-aami agayuvigmun itertuq, ayuqucirturiluni-llu.

22Ayuqucirtuutai-llu alangaarutkait, piyunarqucingqellriatun ayuqucirtuateng, kalikanek elisngalriatun pivkenani.

23Tuani-llu agayuuviatni yugtangqertuq anernermek carrluulriamek pilegmek, tauna qayagpagtuq,

24“Uitaskikut, camek pitkangqercit wangkutnun, Jesus-aaq Nazareth-aarmiu? Tekituten-qaa piunrirnaluta? Nallunritaqa kituucin, taunguuten Agayutem Ellualriara.“

25Taû̄gaam Jesus-aam inerquraa, qanerluni, “Qallatevkenak, uumek ani.“

26Tua-i anernerrluum angalataa uitavini, nepliqapiggluni-llu tuaken an'uq.

27Tamarmeng tua-i irr'iqapigtut, apqaurulluteng-llu ellmeggnun, qanerluteng, “Cauga man'a? Ayuqucirtuutnguuq-qaa nutaraq? Wani-wa pinimikun anernerrluut ellimertuateng, maligtaquat!”

28Tamaa-llu ayuqucia sagtuq Galilee-am avatiini.

Simon-aam Cakian Canrircecimallra

29Tua-i-llu agayuvigmek anngameng, Simon-aam Andrew-m-llu eniignun itertut, James-aaq John-aaq-llu ilaklukek.

30Taû̄gaam Simon-aam cakia inangqauq puqlaniryaramek naulluuluni. Tamaa-llu elliinun qanrutkaat.

31Tua-i ullagaa unataikun-llu teguluku makcani, puqlairutuq, kevgiurai-llu.

Amlleret Canrircecimallrat

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Atakuan-llu, akerta tevian; naulluulriit anernerrlulget-llu elliinun ullautait.

33Taukumiut-llu tamarmeng ikirtuqam elatiinun quyurtut.

34Naulluulriit-llu ayuqenrilngurnek apqucilget amlleret canrircetai, anernerrluut-llu qallatesqenritai, nallunrilatni.

Jesus-aam Piicagyartullra

35Unuaquan-llu, erpailgan maktuq anluni-llu yugtailngurmun ayagluni. Tuani piicagtuq.

36Simon-aam-llu nayurtain-llu maligtaat.

37Nataqngamegteggu-llu qanrutaat, “Tamarmeng yuaraatgen.”

38Qanrutai-llu, “Ayagnaurtukut allanun nunanun, cali tuani tuaten qalaruciarkaungama; tamana pitekluku tekitellruama.”

39Agayuuviitni qalaruciuq Galilee-ami tamiini, anernerrluut-llu anevkarluki.

Mamyuilngulgem Carriumallra

40Mamyuilngurmek pupikiin ullagluku kaigavikaa, ciuqerranun-llu ciisqumiggluni qanrutaa, “Piyukuvet carriyunarqerpenga.”

41Jesus-aam-llu takumcukaa, unatni-llu yaggluki agturaa qanrulluku-llu, “Piyugtua, carriuten.”

42Egmianun-llu tamaa apqucian unitaa, carriulluni-llu.

43Cakneq-llu inerquraa, tamaa-llu ayaasqelluku,

44qanrulluku-llu, “Mulngakekina carraungraan yugnun qaneryaqunak, taug̃aam agayulirteñun tangercecartua, carriucin-llu pitekluku Moses-aam alerquutekellra elliitekiu, asguranairutkan yugnun.”

45Taug̃aam tauna anngami qallateqapigtuq, tamana-llu tuaten pilleq elpekevkarluku, kinguani Jesus-aaq nunanun iterciigatevkarluku yuut takuatni, taug̃aam avatiini yugtailngurmi uitauq, tamiinek-llu ullagaat.

Mark 2

Pektesciigalnguum Canrircecimallra

1Erenret-llu qavcin kinguatni Capernaum-aamun itenqigcan niitaat enemelucia.

2Amllelriit-llu quyurtut ena piviirulluku, ikirtuqam elatiini tuaten piviinateng; qaneryaraq-llu taukunun qalarutkaa.

3Ilaita-llu ullagaat yugmek pektesciigalngurmek ullauciluteng; tauna cetamauluteng akigaraat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Tua-i-llu yugyagpakaan elliinun mallgutesciigalameng ena uitavia qilairaat; callarcamegteggu-llu inangqavik pektesciigalngurtuumaan aqevlertaat.

5Ukvertaciat-llu Jesus-aam tangrramiu, pektesciigalnguq qanrutaa, “Qetunraaq, assiilnguten aug̃aumaut.”

6Taug̃aam kalikanek elisngalriit ilait tuani aqumgalriit ircaqumegteggun umyuartequt,

7“Ciin una yuk waten qallata? Agayutmek qacungakiuq! Kina Agayutngunrilnguq assiilngurnek aug̃'ariyunarqa?”

8Jesus-aam-llu anernermikun tamaa elpekngamiki umyuamegteggun tuaten umyuartequciat, qanrutai, “Ciin ircaqurpeciuggun tuaten umyuarteqseci?

9Naliak qacignarqenrua, waten pektesciigalngurmun qanerluni, ‘Assiilnguten aug̃aumaut,’ wall'u waten qanerluni, ‘Makluten, inartessuuten teguu piyaluten-llu’?

10Taug̃aam nallunriisqelluku Yuum Qetunraan piningqerrucia nunam qaingani assiilngurnek aug̃'ariyugngacia,” (pektesciigalnguq cauluku pia),

11“Qanrutamken, makluten inartessuuten teguu, nunavnun-llu ayagluten.”

12Tua-i maktuq, tamaa-llu inartessuutni tegua anluni-llu tamarmeng takuatni. Tamarmeng-llu alangaarutkaat; Agayun-llu nanraraat qanerluteng, “Waten pilriamek tangeqsaitukut!”

Levi-am Kelgumallra

13Tua-i-llu ataam ayagtuq nanvarpiim mengliinun, tamarmeng-llu yugugaat ulliitni elicungcarai.

14Pektellermini-llu, tangrraa Levi Alphaeus-aam qetunraa, akiliqurautnek quyurcivigmi aqumgaluni, tauna qanrutaa; “Maligesnga.” Tua-i nangertuq maliggluku-llu.

15Wanikuani-llu, aqumluteng nerginanratni eniini, amlleret akiliqurautnek quyurcistet assiilngiumalriit-llu Jesus-aaq elitnaurai-llu aqumgallgutkait; amllerrluteng-llu maligcamegteggu.

16Kalikanek-llu elisngalriit Pharisee-aat-llu tangrramegteggu, akiliqurautnek quyurcistet assiilngiumalriit-llu nerellgutekluki, elitnaurainun qanertut, “Ciin akiliqurautnek quyurcistet assiilngiumalriit-llu nerellgutek'lartaki mellgutekluki-llu?”

17Jesus-aam-llu tamana niicamiu, qanrutai; “Canrilnguut yungcaristem̃ek pinarqenritut, taug̃aam naulluulriit. Ellualriit kelegyartunritanka, taug̃aam assiilngiumalriit.”

Yagyaraq

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18John-aam-llu Pharisee-aat-llu elitnaurait yaalaameng nerenritengnaqluteng, tekilluteng qanrutaat; “Ciin John-aam Pharisee-aat-llu elitnaurait yaalartat nerenritengnaqluteng, tau͡gaam elpet elitnauraten yagyugpek'nateng?”

19Jesus-aaq-llu ellaitnun qanertuq, “Uikautem-qaa ilai yaayunarqut uikaun ilakluku? Uikaun ilakluku yaayunaitut.

20Tau͡gaam erenret tekiciiqut, tua-i uikaun ellaitnek tegumaarkauguq; tuaten pikan yaagarkaugut.

21'Liqneq nutaraqapiar ilaarutkeksaitelaraat aturamun ak'allamun, ilaarutem nutaram ak'allaq allgunqigtarkaungaku, allganra arcaqanruvkarluku.

22Wine-aq-llu nutaraq caqunun ak'allarnun imiuteksaitaat, wine-am nutaram caqutet ullirtarkaungaki, wine-aq-llu caanguaruluni, caqutet-llu caunrirluteng; tau͡gaam wine-aq nutaraq caqunun nutaranun imiutnarquq.”

Agayunermi Mukaarkanek Qecuulluteng Nerellrat

23Caqerluni Sabbath-aami naucetaat mukaarkat tumekngaki, elitnaurai ayainanermeggni kangritnek qecuutut.

24Pharisee-aat elliinun qanertut: “Tangerrluku, ciin atam Sabbath-aami inerquutmek piat pisqutngunrilngurmek.”

25Elliin-llu qanrutai, “Naaqiksaituci-qaa David-aam pillranek arenqiallugcami kaigluni, ilai-llu?

26Qaillun Agayutem eniinun itellra Abiathar-aq agayulirteñ͡gunrullrani, kelipat-llu tangrresqutet nerluki, agayulirteñun tau͡gaam neresqumalriit, ilani-llu cikirluki?”

27Qanrutai-llu, “Sabbath-aaq piurcimauq yuk pitekluku, yuk piurcimanrituq Sabbath-aaq pitekluku

28Taumek Yuum Qetunraa Sabbath-aamun tuaten atanruuq.”

Mark 3

Nalamalrianek Unatellgem Canrircecimallra

1Cali-llu agayuvigmun itenqigtuq; yuk-llu tuantuq unatain ingluit nalamaluteng.

2Kellutekaat-llu Sabbath-aami yungcarinayukluku, waniwa picetaarutnaluku.

3Tua-i yugmun nalamalrianek unatelegmun qanertuq, “Nangerrluten taitai.”

4Qanrutai-llu, “Ca elluarta, Sabbath-aami assilriamek piluni, wall'u assiitellriamek piluni; unguvavkariluni wall'u tuquciluni?” Tau͡gaam nepaitut taukut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Cangayugtuq tua-i kiarcamiki ilutequtekluki-llu, ircaqurrit tegqapigcata, qanertuq-llu taumun yugmun, “Unateten yageski.” Taum-llu yagtai, unatai-llu elluariut.

6Pharisee-aat tua-i an'ut; tamaa-llu Herod-aam yui ilakluki qaillukuartut ellii pitekluku, qaillun piluteng tuqutengnaqnaluku.

Yugugaat Maligtaat

7Tau͡gaam Jesus-aaq elitnauraminek ilaluni nanvamun ayagtuq; yugugaat-llu maligtaat Galilee-amek Judea-mek-llu,

8Jerusalem-aamek-llu, Idumea-mek-llu, Jordan-aam-llu akilirneranek, cali-llu Tyre-am Sidon-aam-llu avatiigkeni nunalget yugugaat ullagaat, caliallri angelriit niicamegteki.

9Tua-i-llu elitnaurani qanrutai angyamek upingatesqelluni yuut pitekluki, qerrlerulluni piviirrnayukluni.

10Waniwa amllelriit yungcaaki, taumek nangtequtellget tamarmeng elliinun ullautengnaqluteng qerrlerutut agturnaluku.

11Anerneret-llu carrluulriit tangrraqamegteggu ciuqerranun palurtelartut neplirluteng-llu qanerluteng, “Taunguuten Agayutem Qetunraa.”

12Tau͡gaam elliin inerquqapigtai nallunairesqevkenani.

Qula Malrugnek Cipnelget Nakmikumallrat

13Tua-i ingrim qainganun mayurtuq, piyullni-llu ellminun taisqai, taukut-llu ullagaat.

14Tua-i-llu qulen malrugnek cipnelget cucukai ellmentesqelluki qalaruciyarturcetnaluki;

15piyunarqucingqerrarkauluteng-llu anernerrluut anevkayunarqerkauluki.

16Simon-aaq tauna aciraa Peter-aamek,

17James-aaq-llu Zebedee-am qetunraa, John-aaq-llu James-aam anelgutii, taukuk acirak Boanerges-aagnek, waten tamana ayuquq, kalluum yuugkenek;

18Andrew-llu Philip-aaq-llu, Bartholomew-llu, Matthew-llu, Thomas-aaq-llu, James-aaq-llu Alphaeus-aam qetunraa, Thaddaeus-aaq-llu, Simon-aaq-llu Canaanite-armiu,

19Judas Iscariot-aaq-llu, imna tunestellra. Enemun-llu iterluteng.

20Tua-i-llu ataam yuut quyurtut yugyagluteng, kelipamek tuaten neresciigacelluki.

21Ilain-llu niicamegteggu an'ut tegunaluku, yuut qanrata “Usviirutuq!”

Anernerem Tanqilriim Piciliuteksunailucia

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Kalikanek-llu elisngalriit Jerusalem-aamek atrallret qanertut, “Beelzebul-amek pingqertuq. Anernerrluut-llu anevkalarai anernerrluut atanratgun.“

23Tua-i taisqelluki ayuqestassiigutetgun qalarutai, “Qaillun piluni tuunrangayiim tuunrangayak anevkayunarqau?

24Angayuqauviim yui ilakutenriquneng piungaitut.

25Enelgutkelriit-llu ilakutenriquneng uitangaitut.

26Tuunrangayak-llu ellminek inglukekuni, ellminek-llu ilakenriquni, uitayunaiciiquq, tau͡gaam iquklilluni.

27Yuk pinilriim eniinun iterciigatuq piutainek uayaarinaluku, tau͡gaam pinilria tauna qillerqaaquniu, nutaan enii uayaryugngaciqaa.

28Ilumun, qanrutamci: Tamalkuita assiilnguitnek au͡g'arimaarkaugut yuut irniarit, qacungakillritnek tuaten tamalkuitnek,

29tau͡gaam Anernermek Tanqilriamek qacungakilria au͡g'arimangaitqapigtuq watqapik, tau͡gaam pinarquq assiilngurmek nangyuilngurmek;”

30qanellruata, “Caarrluulriamek anernelguuq.”

Jesus-aam Aanii Anelgutai-llu

31Tua-i anelgutai aanii-llu tekitut, nangengqaluteng-llu keggani, ullagtelluku-llu taisqaat.

32Yugugaat-llu aqumgaut kassugusngaluku, taukut-llu qanrutaat, “Atam aanavet anelgutvet-llu keggani yuaraatgen.”

33Kiugai-llu, “Kina aanaksia, kinkut-llu anelguteksia?”

34Avatmini-llu aqumgalriit kiarrluki qanertuq, “Tua-i wani-wa aanaka anelgutenka-llu.

35Wani-wa Agayutem pisqutiin aturtii, tua-inguuq anelgutka, nayagaqa-llu, aanaka-llu.”

Mark 4

Nauceciiyurta

1Cali-llu elicungcariuq nanvam ceñiini; yugugaat-llu quyurrvikngatni angyamun tuani nanvami uitalriamun ekluni aqumuq, yuut-llu tamarmeng nunametut nanvam ceñiini.

2Tua-i amllermek elicungcarai ayuqestassiigutetgun, elicungcarillermini-llu qanrutai,

3“Niicugnici! Atam nauceciiyurta nauceciiyarturtuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Nauceciirinanrani-llu, ilait pekcaramun tut'ut, yaqulget-llu neryarturait nangluki.

5Ilait-llu teggalqulilriamun amllermek nunatailngurmun tut'ut, naugarrluteng-llu, mamtulriamek nunailameng.

6Akerta-llu pic'an uugut, acilqurrilameng-llu nalaut.

7Ilait-llu cukilanat akuliitnun tut'ut, cukilanat-llu naungameng cikvagutait, taumek nauginritut.

8Ilait-llu nunamun assilriamun tut'ut naugiluteng-llu naungiinalrianek, angliriinalrianek-llu; ilait naugiut yuinarmek qulnek ciptaqluki, ilait-llu yuinarnek pingayutaarluteng, ilait-llu yuinarnek tallimataarluteng."

9Qanertuq-llu, "Ciutengqellria, niilli."

10Tua-i-llu kiimellian, nayurtain taukut qulen malrugnek cipnelget ilakluki ayuqestassiigutnek apqauraat.

11Qanrutai-llu, "Elpeci cikiumauci aassaqek'ngamek Agayutem angayuqauvian pianek, tau͡gaam makut ilakenrilkeput, tamaitnek ayuqestassiigutetgun pimalartut;

12tangvagluteng tangrrarkauyaaqngameng elitaqek'ngaunateng-llu, niilluteng-llu niitarkauyaaqngameng taringengaunateng-llu; taringekuneng umyualinqigcartut, assiilnguitnek-llu au͡g'arimaluteng."

13Qanrutai-llu, "Man'a-qaa ayuqestassiigun taringenritarci? Qaillun-mi piluci tamalkuita ayuqestassiigutet taringeciqseciki?

14Nauceciiyurta qaneryaramek nauceciiguq.

15Waniwaugut-llu pekcaramun tut'ellriit, qaneryaraq nani nauceciumalria, niitaqatgu tamaa tuunrangayiim qaneryaraq ircaqruitnun nauceciumalria au͡g'aryartularaa.

16Tuaten-llu cali ayuqut teggalqulilriamun nauceciumalriit, taukut qaneryaraq niitaqamegteggu angnirluteng tamaa piksagutelaraat;

17tau͡gaam ilumegteggun acilqurrilameng, ak'aniyuitut, kinguani-llu qaneryaraq pitekluku nangcilriartangqerraqan tuqucingnaqelriartangqerraqan-llu, egmian cangayulartut.

18Taukut-llu cukilanat akuliitnun nauceciumalriit waniwaugut qaneryaramek niitellriit,

19tau͡gaam ellam mat'um pii umyuarrlugcarautekngamegteki, tukuucim-llu iqluateng, allat-llu ayarinarqelriit itrata, qaneryaraq cikvagutelaraat, naugivkenateng-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Nunamun-llu assilriamun nauceciumalriit waniwaugut qaneryaramek niitellriit ciuniurluku-llu naugiluteng-llu, ilait yuinarnek qulnek ciptaqluki, ilait-llu yuinarnek pingayutaarluteng, ilait-llu yuinarnek tallimataarluteng."

Kenurraq

21Qanrutai-llu, "Kenurraq-qaa taitelaraat puckam acianun wall'u inglerem acianun ellinaluku? kenurrarvigmun pivkenaku?

22Waniwa iirumalriartaituq, alairumangailngurmek, aassaqek'ngamek-llu, nallunairumangailngurmek.

23Kina imna ciutengqellria, niilli."

24Qanrutai-llu, "Niitelci murilkiciki. Elpeci cuqyutevceñek cuqvikumaciquci ilakaniucimaarkauluci-llu.

25Wani-wa pingqellria cikiumaciquq, taú͡gaam piilnguq teguimaarkauguq pianek tuaten."

Naucetaarkam Naullra

26Tua-i-llu qanertuq, "Tuaten ayuquq Agayutem angayuqauvia, tuarpiaq yuum naucetaarkat nunamun egqaqaqaki,

27qavaraqluni-llu maktaqluni-llu unugmi ernermi-llu; tua-i-llu naucetaarkat nauqata'artut angliriinarluteng-llu, qaillun piciatnek nalluuq.

28Nuna ellminek naugilartuq, temait pirraarluki, kinguani kangrit, kinguani-llu mukaarkat kangrit iluitni taqmigtellret.

29Taú͡gaam naugillrit piurtaqata tamaa evegtarcuutelget ayagcet'larai quyurciyaraq tekican."

Mustard-aam Naucetaarkaa

30Tua-llu qanertuq, "Qaillun piluta Agayutem angayuqauvia ayuqestassiigutarkauceta? Wall'u qaillun ayuqelriamek ayuqestassiigutmek ayuqestassiigutarkauceta?

31Tuarpiaq mustard-aam naucetaarkaa, nunamun elliluku nauceciumaaqami, mikellruyaaquq naucetaarkani nunamelngurni tamalkuitni.

32Taú͡gken nauceciumaaqami angliriinalartuq, angenrurrluni-llu naucetaallgutmini tamalkuitni, avayangluni-llu angelrianek, yaqulget tuaten pagaanelnguut ungluliyugngaluteng talinrani."

33Ayuqestassiigutet-llu waten ayuqelriit amlleret aturluki qaneryaramek qalarutai, niicunarquciicetun.

34Ayuqestassiigutet-llu aturpek'naki qalarutenritai, taú͡gaam nallaitgun elitnauraminun ca tamalkuan taringnarilaraa.

Anuqem Arulairtellra

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

35Tua-llu ernermi taumi atakuani qanrutai, “Agaavet qeralta.”

36Yugugaat-llu unilluki angyakun ayautaat ayuquciatun; allat-llu angyat ilakluki.

37Tua-llu cayukartuq, angyaq-llu ekuraluku imangelirluku.

38Ellii-llu angyam kinguani qavartuq akitem qaingani. Tua-i tupagtaat qanrulluku-llu, “Ayuqucirturtaa, catkenritan-qaa akacakataucirput?”

39Tua-i maktuq anuqa-llu inerquraa, qanerluni-llu imarpigmun, “Nepaunak! Ellerrartenrilu!” Tua-i anuqairtuq, quuniqapiggluni-llu.

40Qanrutai-llu, “Ciin tuaten nangyaryugceci? ukvengeksaituci-qaa cali?”

41Alingeqapiggluteng-llu qanruyutut, “Kina una, anuqem mer'em-llu niisngaan'gu?”

Mark 5

Anernerrlulgem Canrircecimallra

1Tua-i nanvarpiim akilirneranun tekitut Gadarenes-aarmiut nuniitnun.

2Angyamek-llu yuungan, tamaa qungunek yuum nall'artaa carrluulriamek anernelgem,

3tauna qunguni uitavingqertuq, qillertellerkaa-llu caperqaat, kalivnerungraata-llu.

4Pulengtaq-llu qillertelangraatni kelucalegnek kalivnernek-llu, kalivneret kevkartelarai, kelucalget-llu navguraqluki, cirlakumasciiganani-llu.

5Kesianek ernermi unugmi-llu qungunet'lartuq ingrini-llu, neplirluni-llu teggalqunun ellminek kilirturaqluni.

6Jesus-aaq-llu yaaqvanek tangrramiu aqvaqurluni ullagaa, palurrluni-llu ciuqerranun,

7qastuluni-llu qayagpagtuq qanerluni, “Caciqekemken, elpet Jesus-aaq Agayutem Quyinrulriim Qetunraani? Ilunglua qanrutamken Agayutem takuani nangtesqevkenii.”

8Qanrucani waten, “Elpet, anerneq caarrluulria, uumek yugmek ani!”

9Aptaa-llu, “Qaillun atengqercit?” Kiugaa-llu, “Legion-aamek atengqertua, amllerramta.”

10Kaigavikeqapigtaa-llu, tamatum avatiinek ayagcecesqevkenateng.

11Tau͡gaam tuani ingrim qaingani sitiinkarugaat uitaut nerluteng.

12Tua-i taukut anernerrluut kaigavikaat qanerluteng, “Taukunun sitiinkaanun ayagceskut, taukunun iterniartukut.“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Jesus-aam-llu pisqai. Tua-i-llu anerneret caarrluulriit an'ut, sitiinkaanun-llu iterluteng, sitiinkarugaat-llu tiissitsaak malruk nuniigni, atrartut ekvigkun nanvarpagmun-llu qecuqilluteng.

14Sitiinkaat-llu tarikestait qimagtut, tamana-llu qanrutekluku nunarpagni avatiini-llu. Taukut-llu yuut tekitut tamana tuaten pilleq tangerrsarturluku.

15Jesus-aamun-llu tekicameng, anernerrlulgulleq tauna Legion-aamek pingqelleq, tangrraat aqumgaluni aturangqerrluni, ellangqerrluni-llu; tua-i alingut.

16Tamatumek-llu tangvallret qanemcitait taukut anernerrlulgullermek qaillun ellillrucianek, sitiinkaanek-llu.

17Tua-i taukut alerquagaat Jesus-aaq avatmeggnek ayaasqelluku.

18Angyamun-llu ekngan anernerrlulgullrem taum kaigavikaa nayurnaluku.

19Tau͡gaam elliin pisqenritaa, tau͡gaam waten qanrutaa, “Ayii enevnun ilavnun-llu, apervikualuki-llu qaillun amllertalriamek Atanermun pillrucirpenek takumcukucirpenek-llu.”

20Tua-i ayagtuq Decapolis-aamun qalarutekluku qaillun amllertalriamek Jesus-aamun pillrucini; tamarmeng-llu irr'ikaat.

Jairus-aam Pania Kaigaskiit

21Jesus-aaq-llu angyakun ataam akianun arvian, yugugaat elliinun quyurtut; elliiллu nanvarpiim ceñiintuq.

22Tuani-llu agayuuviim atanrin iliita Jairus-aamek atelgem ullagaa, tangrramiu-llu it'gain ciuqerratnun palurtuq,

23kaigavikqapiggluku-llu qanerluni, “Wiinga panika tuquqatartuq, unatevnek pategyarturru anirtuumanaurtuq, unguvaluni-llu.”

24Elliin-llu maligtaa, yugugaat-llu kingunrirturaat, qerrlerulluku.

Augmek Apqucilgem Canrircecimallra

25Arnaq-llu tuantuq allrakut qulen malrugnek cipluki aunralria,

26nangteqeqapiggluni-llu yungcaristetgun amllelriatgun, ikayuumang'e'rmi, pini-llu tamalkuita nangellruluki, elluarivkenani-llu tau͡gaam assiirusngiinarluni.

27Jesus-aamek niicami, yuut akuliitgun aturai agturyarturai tunuakun,

28Qanellruami waten, “Aturai tau͡gaam agtuqumki assiriciqua.”

29Aunrallra-llu egmian taq'uq; tememikun-llu elpekaa nangtequtellerminek assiricini.

30Jesus-aam-llu elpekaa piniq ellminek anucianek, yuut-llu akuliitni tunutmun cauluni qanertuq, “Kia aturanka agturtaki?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Elitnaurai-llu elliinun qanertut, “Elpet tangrraten yuut elpenun qerrlerucilriit, tau͡gken qanerluten, ‘Kia agturtanga?’”

32Tua-i kiartuq tuaten pilleq tangerrnaluku.

33Tau͡gaam tauna arnaq civuurauq uuleggluni-llu qaillun pillruciminek nallunrilami, ciuqerranun-llu palurcarturluni iqluvkenani-llu tamaitnek apervikuagaa.

34Elliin-llu qanrutaa, “Paniik, ukverpet anirturaaten, uitanqegciluten ayii, nangtequtellerpenek-llu canria.”

Jairus-aam Panian Unguircecimallra

35Cali qallasnginanrani, agayuuviim atanran enelgutain ilait tekitut qanerluteng, “Elpet paniin tuquuq, ciin Ayuqucirturta cali uamceciu?“

36Tau͡gaam Jesus-aam qanellrat niicamiu, agayuuviim atanra qanrutaa, “Civuuravkenak, ukvera tau͡gaam.”

37Allat-llu ellminun maligutesqenritai, tau͡gaam Peter, James-aaq-llu John-aaq-llu James-aam anelgutii.

38Agayuuviim-llu atanran eniinun tekicameng, neplilriit tangrrai, qialriit qalervalriit-llu.

39Tua-i itertuq qanrulluki-llu, “Ciin neplirceci qialuci-llu? Mikelnguq tuqunrituq, qavartuq tau͡gaam.”

40Taukut-llu engelarautekaat. Tau͡gaam tamalkuita anevkarraarluki, mikelnguum atii aanii-llu nayurteñi-llu ilakluki, itertuq mikelnguum uitallranun.

41Tua-i-llu mikelnguq tegua unataikun qanrulluku-llu, “Talitha cumi,” mumiggluku waten ayuquq: “Neviarcar, qanrutamken makten.”

42Neviarcar-llu egmian maktuq piyualuni-llu, qulen malrugnek cipluku allrakungami. Taukut-llu cakneq alangaaqapigtut.

43Elliin-llu cakneq inerqurai tamana kitumun apertuusqevkenaku, qanerluni-llu nerevkaasqelluku.

Mark 6

Nazareth-aami Elitnaurillra

1Tuaken-llu an'uq, nunaminun-llu tekilluni, elitnaurain-llu maligtaat.

2Sabbath-aaq-llu tekican agayuvigmi elicungcariuq. Amllelriit-llu niicamegteggu alangaartut qanerluteng, “Naken una angun mat'umek pia? Cauga-llu una elisnga elliinun cikiutekumalria? Caliat-llu caperrnarqelriit makut unataikun pimalriit?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Taungunrituq-qaa muraganek calituli, Mary-m qetunraa, James-aam, Joses-aam, Simon-aam-llu anelgutiit? nayagai-llu-qaa maani wangkutnetenritut?" Cangakaat-llu.

4Jesus-aam-llu qanrutai, "Prophet-aaq caunrilkumanrit'laryaaquq, tau͡gaam nunamini, tungelqumini, enemini-llu."

5Tuani-llu caperrnarqelrialisciigatuq, naulluulriit tau͡gaam ikgelnguut kiingita unatminek patgai yungcarluki.

6Ukvenriluciat-llu irr'ikaa. Nunat-llu ullagtaarai elicungcariluni.

Elitnaurat Ayagcecimallrat

7Taukut-llu qulen malrugnek cipnelget taisqai ayagcelluki-llu malruuqaqluki, piyunarqucilirluki-llu anernernun caarrluulrianun;

8inerqurai-llu pektellratni camek ang'aqesqevkenaki, ayarumek tau͡gaam, kelipalgirpek'naki-llu, taquarvilgirpek'naki-llu, akinek-llu naqugutmiutangqerpek'naki,

9tau͡gaam aluilicirarkauluteng, malrugnek-llu qalliliisqevkenaki.

10Qanrutai-llu; "Nani enemun itquvci, tuantaurqici tuaken ayallerkarpeci engeliinun.

11Nani-llu ciuniunrilkaceci, niicugpek'naci-llu, tua-i tuaken ankuvci, it'gaci evcukiciki taukunun nallunairutkamek."

12Tua-i taukut ayagtut qallalluteng-llu umyualinqigtesqelluki.

13Anernerrluut-llu amlleret anevkarait, naulluulriit-llu amlleret uqumek mingugait yungcarluki.

John-aam Angllurcecistem Tuqullra

14Tamana-llu angayuqam Herod-aam niicamiu, wani-wa atra niitnaungan, qanertuq, "John-aaq angllurcecista tuqumalrianek maktelliniuq, tamana-llu pitekluku makut caperrnarqelriit elliikun alairtut."

15Tau͡gaam ilait qanertut, "Elijah-ulliniuq", ilait-llu qanertut; "Prophet-aaruuq, prophet-aat iliicetun ayuquq."

16Tau͡gaam Herod-aam tamana niicamiu qanertuq, "John-aaq, qamiqurrilqa tuqumalrianek maktelliniuq."

17Tua-i Herod-aaq ayagcecillruami John-aaq tegusqelluku, kelucaucivigmun-llu itertelluku qillerqevkarluku-llu, kinguqlirmi Philip-aam nulirra Herodias-aaq nuliqsagutellni pitekluku.

18John-aam Herod-aaq qanrutellruani, "Elluanrituq kinguqlirpet nulirra nuliqsagulluku."

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Herodias-aam-llu paggluutekaa tuqucugluku-llu, tau͡gaam caperqaa.

20Wani-wa Herod-aam John-aaq civuurateknga ku, nalluvkenaku elluarluni kenciknaqluni-llu yuungan, qaunqelluku-llu. Niitaqamiu-llu amllernek aakulagtelartuq, amta-llu niicugaqluku.

21Caqerluni erneq piyunarqelria tekican, Herod-aaq yuurtellermi eruyutiini, nerevkariuq atanertaminun anguyagtet-llu atanritnun Galilee-ami-llu piuranrulrianun.

22Herodias-aam-llu pania itrami yurartuq; Herod-aaq nerellgutai-llu nunaniryutelluki, tua-i angayuqam neviarcar qanrutaa; “Piyukekevnek kaigavikia, cikirciqamken piyuutevnek.“

23Ukvernarcariluni-llu qanertuq elliinun, “Camek kaigavikekuvnga, cikirciqamken, angayuqauvima-llu avkengraaku.”

24Tauna-llu an'uq aanani apcarturluku, “Camek kaigaciqsia?” Kiugaa, “John-aam angllurcecistem qamiqurranek.”

25Tua-i egmian itqertuq angayuqamun-llu kaigaluni qanertuq, “Elpenun cikiisqua watua John-aam angllurcecistem qamiqurranek qantamun ellimaluku.”

26Tua-i angayuqaq iluteqeqapigtuq, tau͡gaam ukvernarcarillni pitekluku nerellgutni-llu pitekluki ellmikun kaigavkaryunritaa.

27Angayuqam tua-i tamaa anguyagta tarikestem̄i iliit ayagcetaa qamiqua aqvasqelluku. Taum-llu kelucaucivigmi qamiqurriraa,

28qamiqurra-llu taitaa qantamun ellimaluku, neviarcarmun-llu tunluku, neviarcaraam-llu aanaminun tunaa.

29Elitnaurain-llu niicamegteggu, temii teguyarturaat, qungumun-llu elliluku.

Apostle-aat Utertellrat

30Apostle-aat-llu Jesus-aamun quyurtut apervikualuku calillermeggnek ayuqucirtuuteklermeggnek-llu.

31Qanrutai-llu, “Elpeci allamun yugtailngurmun ayagci mernuinercirluci-llu ellma.” Tekitaalriit ayalriit-llu amlleqapigcata, nerkauvkenateng-llu.

32Tua-i angyakun allamun ayagtut yugtailngurmun.

33Yuut-llu tangrrait ayallratni, amllelriit-llu elitaqait. Nunanek-llu tamaitnek aqvaqurluteng tuavet quyurtut ciullegluki.

34Jesus-aaq-llu yuungami yugugaat-llu tangrramiki takumcukai, qusngicetun tarikestailngurcetun ayuqngata; amllelrianek-llu elicungcarai.

Tiissitsaat Talliman Nerevkaumallrat

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

35Atakuyartuan-llu elitnaurain ullagaat qanerluteng, “Man'a yuituq, unukatarluni-llu,

36elpenek ayagceski, nunanun mat'um avatiinelngurnun tuaken neqkameggnek kipucarturnaurtut.”

37Tau͡gaam kiugai, “Elpeci nerevkarciki.” Tua-i qanrutaat, “Akikuinraat-qaa yuinaat qulen aturluki kipucarturciqukut nerevkarluki-llu?”

38Qanrutai-llu, “Qavcinek elpeci kelipautengqerceci? tangerrsarturciki.” Nallunriamegteki qanertut, “Tallimaugut, neqek-wa malruk.”

39Tua-i ellimerturai tamalkuita quyurtaarluki aqumevkaasqelluki canegnun.

40Tua-i quyurmeng aqumut sanruaqluteng, ilait yuinaat tallimataarluteng, ilait-llu yuinak malruk qulnek ciptaqluteng.

41Kelipat-llu taukut talliman neqek-llu taukuk tegui, qilagmun-llu ciuggluni, atawaqaasqiluni, kelipat-llu itumlluki elitnauraminun tunai aruqutkesqelluki, neqek-llu taukuk malruk tamalkuitnun aruqutekluk.

42Tamarmeng-llu ner'ut camirrluteng.

43Kaimllerit-llu quyurtait kalngat qulen malrugnek cipluki imirluki ilakuaritnek.

44Taukut-llu kelipamek nerelriit angutet tiissitsaaruut talliman.

Mer'em Qaingakun Piyuallra

45Tua-i-llu tamaa elitnaurani patagcarai angyamun ekesqelluki, akianun ciumini ayaasqelluki Bethsaida-mun, yuut ellminek ayanercirluki.

46Ayagcecimariamiki-llu ingrim qainganun piicagyarturtuq.

47Atakuan-llu angyaq nanvam qukaanun ellirtuq, ellii-llu nunami kiimellirluni.

48Tangrrai-llu cirliqluteng cavelriit, anuqa paircamegteggu. Unugmi-llu tariksarat cetamiitni tekitai mer'em qaingakun piyualuni kituqatarluki-llu;

49Tau͡gaam tangrramegteggu mer'em qaingakun piyuallrani alangruuyukaat, neplirluteng-llu;

50Tamarmeng-llu tangrramegteggu tatamut. Tau͡gaam egmian qallautai qanerluni ellaitnun, “Caceturici, wanguunga, alingevkenaci.”

51Angyamun-llu ekvikngaki quunenguq. Tua-i irr'iqapigtut;

52wani-wa kelipat ayuqucingutkenrilamegteki, ircaquteng tegg'ivkaumiita.

Gennesaret-aami Canrircecillra

53Arviumariameng-llu nunamun Gennesaret-aamun tekitut culurrluteng-llu kicartut.

54Angyamek-llu yuungata tamaa yuut elitaqaat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

55Tarrilluku-llu avatseng tamalkuan, naulluulriit ullautait inangqavigtuumaita, nanlucia niitaqamegteggu.

56Natmun-llu nunanun tekitaqan, wall'u nunarpagmun, wall'u 'laavkaartalegnun itraqan, naulluulriit kipucartularvignun ellilarait, nanikuavikluku-llu aturain akuat ellmeggnek agturnaluku; tamarmeng-llu agturtai assiriut.

Mark 7

Menuurcecilriit

1Pharisee-aat kalikanek-llu elisngalriit ilaita, Jerusalem-aamek tekitellriit quyurrvikaat Jesus-aaq.

2Elitnaurain-llu ilait tangrrait nerelriit unateteng tuatesqinarluki, eruumavkenaki.

3Wani-wa Pharisee-aat Jews-aat-llu tamarmeng nereksaitelaameng unateteng tau͡gaam erunqegcaararraarluki, wani-wa ciulirneret picirkangutait ciumurutengnaqluki.

4Kipucartularvignek-llu tekitaqameng nereksaitelartut, erurraarluteng tau͡gaam, allat-llu piciryaranguteteng ciumurutarkauluki; mer'utet erurarkauluki egatet-llu qantat-llu qatellriit.

5Tua-i Pharisee-aat kalikanek-llu elisngalriit aptaat, “Ciin elitnauraten maligtaquteksaitelartat ciulirneret picirkangutaitnek?” tau͡gaam kelipamek ner'aqluteng unateteng eruumavkenaki?

6Qanrutai-llu, “Elluarrluni Isaiah-m tangrruarluci qanrutkaaci elpeci malrugnek umyualegni, igausngalriatun: ‘Ukut yuut takaqelaraatnga qerrlumegteggun, tau͡gaam ircaqruita yaaqsigaatnga.

7Elliinginaq-llu agayulartut wangnun, elitnaurutekluki yuut alerquutekellrit ayuqucirtuutekngamegteki.’

8Agayutem alerquutii cakaararci, yugnek-llu picirkangutet ciumurulluki.”

9Qanrutai-llu, “Elluatun Agayutem alerquutii atunrircetarci, picirkanguteci maligtaqunaluki.

10Moses-aaq qanellruan: ‘Aatan aanan-llu takaqikek,’ waten-llu: ‘Ataminun aanaminun-llu qanerrlulria tuquciquq.’

11Tau͡gaam elpeci qanlartuci: ‘Yuk ataminun wall'u aanaminun waten qanqan: Wangnek pikaqsallren Corban-auguq, tua-i wani-wa cikiutnguuq Agayutmun.’

12Tua-i kinguani atiinek wall'u aaniinek kusguagisqenritarci;

13Tuaten-llu Agayutem qaneryaraa calligtarci picirkangutevciuggun, piciryaranguteviuggun-llu. Waten-llu ayuqelriit amlleret piciryaraqaci.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Tua-i yugugaat ataam taisqai qanrulluki-llu, “Tamarpeci niicugnicia, taringengnaqluci-llu.

15Yuum avatiinelnguut qaillun ayuqeng'e'rmeng yuk caarrluurceteksaitaat elliinun itraqameng, tau͡gaam elliinek anelriit tua-inguut yugmek caarrluurcilriit.

16[Ciutengqellria niilli.”]

17Tua-i yuut unilluki enemun itran, elitnaurain apqauraat mat'umek ayuqestassiigutmek.

18Kiugai-llu, “Cuna-wa elpeci-llu ayuquciituci. Elpekenritaci-qaa avatiinek yugmun itellriit qaillun ayuqeng'e'rmeng elliinek caarrluurciyuiluciat?

19Ircaqruanun pivkenateng, aqsaqruanun pilaata, camaggun-llu an'aqluteng nerkengat tamarmeng carrirviatgun.”

20Qanerluni-llu, “Yugmek anelriit yuk caarrluurtelaraat.

21Kiaken yuut ircaqruitnek anlaata umyuarrluut, acunianeq, tegleneq, tuqucineq, akusrarutekineq,

22piksugiineq, piciryararrluut, iqluneq, kasngunarqelrialineq, nalluyurnaqneq, picalqukneq, umyugaitneq-llu.

23Makut assiilnguut tamarmeng kiaken anlartut, yuk-llu caarrluurtelaraat.”

24Tua-i nangerrluni tuaken ayagtuq Tyre Sidon-am-llu tungiignun. Enemun-llu itertuq yugnun nallusqumayaaqluni, tau͡gaam iirumasciigatuq.

Arnam Jews-aarunrilnguum Ukvertacia

25Tau͡gaam tamaa arnam niitaa, taum panigaraurlua anernermek carrluulriamek pilek; tauna tekituq palurrluni-llu it'gain ciuqerratnun.

26Tauna arnaq Greek-aaruuq, Phoenicia-mi Syria-m iliini yuurtelleq. Nanikuavikaa-llu anernerrluk paniminek anevkaasqelluku.

27Jesus-aam-llu qanrutaa, “Irniarulriit camirterraarlit, elluanrilan mikelnguut neqiitnek teguiluki qimugteñun-llu eggluki.”

28Tau͡gaam kiugaa, “Aa-ang Ataneq. Tau͡gaam qimugtet-llu stuulum aciani mikelnguut kaimlleritnek nerlartut.“

29Qanrutaa-llu, “Man'a qanellren pitekluku ayii; anernerrluk panigpenek anellruuq.”

30Eneminun-llu utercami, tekitaa mikelnguq inglerni inangqaluni, anernerrluk-llu anellrulliniluni.

Niicuilnguum Qanyuunani-llu Canrircecimallra

31Tyre-am avatiinek ataam ayiimi Sidon tumekluku tekituq Galilee-am nanvaanun Decapolis-aaq qukarturluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Tua-i niicuilnguq qaneneq-llu elluarrluku caperqekii elliinun ullautaat, nanikuavikluku-llu unatainek agtuusqelluku.

33Tua-i yugnek allakarluku, yuaragni ciutegkenun elliak, qecirluni-llu alungutii agturaa.

34Qilagmun-llu ciuggluni, aneryaarluni-llu qanrutaa, “Ephphatha,” tamana waten ayuquq, “Ikirtek.”

35Tua-i ciutek egmian ikirtuk, alungutii-llu qelutairluni, elluarrluni-llu qallatuq.

36Inerqurai-llu tamana kitumun qanrutkesqevkenaku, tau͡gaam inerquqapigtengraateng pikanirluku qanrutkaat.

37Tua-i alangaaqapigtut qanerluteng-llu, “Tamalkuita elluarrluki pii; niicuilnguut-llu niicaurcetai, qanyuilnguut-llu qaneryaurcetai.”

Mark 8

Tiissitsaat Cetaman Nerevkaumallrat

1Ernerni taukuni, yugugaat ataam quyurcata, neqkaunateng-llu, Jesus-aam elitnaurani taisqai qanrulluki-llu,

2“Ukut yugugaat takumcukanka, ernerni pingayuni wangnelata neqkaunateng-llu.

3Nerevkarpek'naki kingunratnun ayagteskumki, ayallermeggni pinialiciqut; ilait-llu yaaqvanek tekicata.“

4Elitnaurain-llu kiugaat, “Naken-mi yuk kelipangciqa ukut camirutkaatnek maani yuilqumi?”

5Aptai-llu, “Qavcinek kelipautengqerceci?” Kiugaat, “Malrunlegnek.”

6Tua-i yuut nunamun aqumesqai; taukut-llu kelipat malrunlegen teguluki quyaluni-llu itumtai, elitnauraminun-llu tunluki aruqutkesqelluki; taukut-llu yugnun aruqutkait.

7Qavcirrarnek-llu neqkuinrangqerrata, quyatekraarluki taukut-llu aruqutkait.

8Ner'ut-llu, camirrluteng, kaimllerit-llu ilakuarit quyurtait kalngat malrunlegen imirluki.

9Taukut-llu tiissitsaat cetaman engelkartait. Tua-i-llu ayagcetai.

10Tamaa-llu angyamun ek'uq elitnaurani ilakluki Dalmanutha-rmiut-llu avatiitnun ayagluni.

Pharisee-aat Quulciiraat

11Pharisee-aat-llu ullagaat apqaurluku-llu, nallunailkutmek qilagmek nasvitesqelluteng, naspaaluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Ellii-llu iluteqluni aneryaarluni, qanertuq, “Ciin ukut tungelquqelriit nallunailkutmek pingengnaqvakartat? Ilumun, qanrutamci, ukut tungelquqelriit nallunailkutmek cikiumangaitut.”

13Tua-i-llu unilluki, ataam angyamun ek'uq akianun-llu qerrarluni.

14Kelipalgirarkateng nalluyagutait, ataucimek tau͡gaam angyamelngurmek.

15Inerqurai-llu, “Tarikici, mulngakluci Pharisee-aat quulciiraatnek Herod-aam-llu quulciiraanek.”

16Tua-i ellait qanruyutut, “Wangkuta kelipautaitukut.”

17Jesus-aam-llu elpekngamiki qanrutai, “Ciin qanruyuceci kelipautailucirpeceñek? cali-qaa elpengeksaituci, ayuquciinaci-llu? Ircaqurci-qaa tegg'ivkararci?

18Iingqerrluci, tangenrrituci-qaa? ciutengqerrluci, niitenrituci-qaa? neq'akinrituci-llu-qaa?

19Imkut kelipat talliman itumcamki tiissitsaanun tallimanun, kaimllerit-llu quyurtellerpeceñi kalngat qavcin imirceciki?” Kiugaat “Qulen malrugnek cipluki.”

20“Imkut-llu malrunelgen itumcamki tiissitsaanun cetamanun, kaimllerit-llu quyurtellerpeceñi kalngat qavcin imirceciki?” Kiugaat-llu, “Malrunelgen.”

21Tua-i qanrutai, “Cali-qaa taringeksaituci?”

Cikmiumalriim Tangerrsaurtellra

22Bethsaida-mun tekitut. Cikmiumalria-llu elliinun ullautaat, kaigavikluku-llu agtuusqelluku.

23Tua-i cikmiumalria tauna tegua tass'uqluku, enet yaatiitnun ayautaa, iik-llu qecirak unatminek-llu pategluku aptaa, “Camek-qaa tangertuten?”

24Tua-i uilluni qanertuq, “Yuut tangrranka tuarpiaq napat pektellriit.”

25Tua-i-llu ataam iik unatminek patgak; tangellra-llu pektayiinani elluariuq, takvigiuq-llu.

26Tua-i eniinun utercetaa, qanerluni, “Nunanun iteryaqunak.”

Peter-aam Nalqigutii

27Tua-i Jesus-aaq ayagtuq elitnaurani ilakluki nunainun Caesarea Philippi-m. Ayainanermeggni-llu elitnaurani aptai qanerluni ellaitnun, “Yuut kituuniatnga?”

28Kiugaat-llu, “John-aaruniatgen Angllurcista, ilaita-llu Elijah-uniluten, ilaita-llu prophet-aanun ilakniluten.”

29Aptai-llu, “Tau͡gaam elpeci kituuyuksecia?” Tua-i Peter-aam kiugaa, “Elpet Christ-auguten.“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Inerqurai-llu kitumun qanrutkesqevkenani.

Jesus-aam Tuqullerkani Qanrutkaa

31Tua-i nalqigutai Yuum Qetunraa amllelriatgun nangteqerkaucianek, qessakumaarkaucianek-llu ciulirnernek agayulirten͡gunernek-llu, kalikanek-llu elisngalrianek, tuqucimaarkaucianek-llu, erenret-llu pingayureskata maktarkaucianek.

32Tamana-llu aassaqevkenaku qallautekaa. Peter-aam tua-i tegua inerqurluku-llu.

33Tau͡gaam kingyarluni elitnaurani tangrrai, Peter-llu inerquraa qanerluni, “Tunumnun kinguvaa, Satan-aaq! Agayutem pii pinrilavki, tau͡gaam yuut piit umyuaqngavki.”

34Tua-i yugugaat taisqai elitnaurani-llu, qanrutai-llu, “Wangnun maliguculria, ellminek arcaqakenrilli, kelistani-llu qugluku maligglia.

35Tua-i kia imum unguvani ellminek anirtuquniu, tamarciqaa, tau͡gaam wii piteklua qaneryaraq-llu assilria pitekluku unguvaminek tamarilriim, unguvani anirturciqaa.

36Wani-wa camun ikayuutnguciqa yugmun, nunam pii tamalkuita piksaguskuniki, unguvani-llu cagmarluku?

37Wall'u-qaa ca yuum tunciqau unguvami navrutkaanun?

38Wani-wa wangnek qaneryaramnek-llu talluryuutekilria ukuni akusrarutekilriani assiilngurtulriani-llu, tauna Yuum Qetunraan-llu cali talluryuutekciqaa, tekiskuni Atami ucurnarqucia aturluku an'gilat ellualriit ilakluki.”

Mark 9

Jesus-aam Allayuurtellra

1Qanrutai-llu, “Ilumun, qanrutamci: Ukut maanelnguut ilaita tuqu elpekngaitaat Agayutem angayuqauvianek tangerpailegmeng, pinilegpauluni tekitellriamek.”

2Erenret-llu arvinelgen pelluumariata Peter James-aaq John-aaq-llu Jesus-aam malikai, nallaitgun-llu mayuulluki ingrimun qertulriamun. Tangellra-llu allayuurtuq takuatni.

3Aturai-llu qitngirnarqelriarurtut, qatqapiggluteng, qatercaristet nunamiungulriit tuaten qatertarivkarciigalkiitnek.

4Tuani-llu Elijah ellaitnun tangercetuq Moses-aamek aipirluni, taukuk-llu Jesus-aaq qallatellgutkaak.

5Tua-i Peter Jesus-aamun qanertuq, “Ayuqucirturtaa, maancuuminaqvaa, pingayunek enelilta, elpenun, Moses-aamun Elijah-mun-llu.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Waniwa qanrucirkani nallua, alingqapigcameng.

7Amirluq-llu alairtuq naligluki-llu, erina-llu amirlumek niicetuq waten, “Wani-wa Qetunraqa kenkek'ngaqa, niisngaciu.”

8Alqunaq-llu, kiarcaaqut takuyartaarluteng, allamek tangerkengairutut, Jesus-aamek kiingan.

9Ingrimek-llu atraameng, inerqurai tangellrat kitumun qanrutkesqevkenaku, Yuum Qetunraa tuqumalrianek makpailgan.

10Tamana-llu qanellra ellmentaurcetaat, apqaurulluteng-llu mat'um tuqumalrianek maktellerkam caucianek.

11Tua-i aptaat, “Ciin kalikanek elisngalriit qanlartat Elijah ciumek tekitarkauniluku?”

12Qanrutai-llu, “Elijah ciumek tekitarkaullruuq tamalkuita-llu elluaqcararkauluki. Qaillun-llu igausngaa Yuum Qetunraa pitekluku nangteqeqapigtarkaulria caunrilkumaarkauluni-llu?

13Taug̃aam qanrutamci, Elijah ak'a tekitellruuq, piyullermeggnek-llu pillruat, igausngaciatun.”

Anernerrlugmek Anevkarillra Tan'gaurlurmek

14Elitnaurat-llu tekicamegteki, yugugaat tangrrait avatiitni, kalikanek-llu elisngalriit apqaulriit.

15Tamarmeng-llu yugugaat tangrramegteggu, alangaaqapigtut, aqvaqurluteng-llu ciuniuryarturluku.

16Tua-i aptai, “Camek apqaurceciki?”

17Tua-i-llu yuut iliita kiugaa, “Elitnauristaa, wiinga qetunraqa elpenun taicaaqaqa anernerrlulek qanerciiganani-llu.

18Taum-llu kaugaqamiu, callularaa, qistelluku kegglarciaqluni-llu keggutminek, cagniqerrluni tuaten, kemgiusngiinarluni-llu; elitnauraten-llu ellimerrsaaqanka anevkaasqelluku, taug̃aam caperqaat.”

19Tua-i kiugai, “Arenqiapaa tungelquqelriani ukvenrilngurni, qaillun pitalriamek elpeceñi uitaciqsia? qaillun pitalriamek ilalcirciqsia elpeceñun?”

20Tua-i elliinun ullautaat, anernerrluum-llu tangrramiu, egmian tan'gaurluq yagiravkaraa, nunamun-llu ayaluqertuq, akaguarluni-llu kapniurtequq.

21Atii tua-i aptaa, “Qangvarnek waten pilarta?” Kiugaa-llu, “Mikelnguullerminek.

22Pulengtaq-llu egtelaraa kenermun mermun-llu, tuqutengnaqluku; taug̃aam elpet piyunarqekuvet takumcukluta ikayurkut.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Jesus-aam-llu qanrutaa, “Ukveryugngakuvet! Cat tamarmeng piyugngaut ukvelriamun.”

24Tamaa-llu mikelnguum taum atii qayagpagtuq qanerluni, “Ukvertua Ataneq, ukverkiluciqa ikayurru!”

25Jesus-aam-llu yugugaat aqvaqurluteng quyurtellriit tangrramiki, anerneq caarrluulria nunuraa, qanrulluku, “Elpet qanerciigalngurmi niicuilngurmi-llu anerneq, ellimerturamken, uumek ani, kinguani-llu itenqigtevkenaku.”

26Tua-i neplirluni cakneq-llu yagiravkarraarluku, an'uq. Tua-i tan'gaurluq tuqumalriatun ellirtuq, amllelriit-llu qanertut, “Tuquuq!”

27Taug̃aam Jesus-aam unataikun tegua, makluku-llu;

28Enemun-llu itran, elitnaurain allamek ilaunateng aptaat, “Ca pitekluku wangkuta anevkarisciigaceta?”

29Qanrutai-llu, “Makucit catgun antesciigatqapigtut piicagkun taug̃aam.”

Tuqullerkani Qanrutkaa

30Tuaken-llu ayiimeng Galilee-a tumkaat; mat'umek-llu yuut elpengevkaryunritai.

31Elitnaurani-llu elicungcarai qanrulluki-llu, “Yuum Qetunraa yuut unataitnun tunumaarkauguq, taukut-llu tuquciiqaat; tuqucimakuni-llu, erenret pingayuatni makciiquq.”

32Taug̃aam man'a qaneryaraq taringenritaat, aptellerkaa-llu civuurakaat.

Qanemyuugautellrat Nalirteng Angenrucirkaanek

33Tua-i-llu Capernaum-aamun tekitut, enemetlermini-llu aptai, “Ca qanrutekseciu ayallerpeceñi?”

34Taug̃aam taukut nepaitut, ayallermeggni qanruyucameng nalirteng angenrucianek.

35Tua-i aqumuq, taukut-llu qulen malrugnek cipnelget taisqai qanrulluki-llu, “Ciuqliuyulriartangqerquni, tauna tamalkuitnek kinguqliugarkauguq, tamalkuitnun-llu pisten̄guarkauluni.”

36Mikelnguq-llu tegua, taukunun-llu akunleqliulluku, talliminek-llu amatairluku, qanrutai,

37“Waten ayuqelriit iliitnek ciuniurilriartangqerquni wii piteklua taum wiinga ciuniuraanga, wangnek-llu ciuniurilriim, wang'unrilnguq cali ayagtesteka ciuniuraa.”

John-aam Inerquumallra

38John-aaq qanertuq elliinun, “Elitnauristaa, yuk tangellruarput anernerrlugnek aterpegun anevkarilria; wangkuta-llu inerqurarput, maligtenrilakut.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39Tau͡gaam Jesus-aaq qanertuq, “Inerqunriciu, atemkun caperrnarqellrianek pilriartangqerrngailan kinguakun-llu wiinga qanerrluuteklua.

40Wani-wa inglukestekenrilkevvut ilakarput.

41Kia-llu mermek mer'utem imaanek merr'iskaci, Christ-amun ilakucirci pitekluku, ilumun qanrutamci, akiliumanrilngaituq.

Cangayuutet

42“Kina-llu imna picurlagcecikan ukut mikelnguut ukverumalriit iliitnek, atawaunruyartuq tauna miilissuutem teggarviinek uyaqurruikun agarrvikekuni eggluku-llu imarpigmun.

43Unatvet-llu picurlagceskatgen, kepiki, atawaunruciquq ilangaringaluten unguvanarqelriamun itquvet, inglugtun unaterluten, nangcivigmun kenermun nipsuilngurmun ayallerkami.

44[Tuani paraluit tuqungaitut, kenrat-llu nipngaunani.]

45Wall'u it'gavet picurlagceskatgen, kepiki, atawaunruciquq tussilluten unguvanarqelriamun itquvet, inglugtun it'garluten nangcivigmun egcimallerkami.

46[Tuani paraluit tuqungaitut, kenrat-llu nipngaunani.]

47Wall'u iivet picurlagceskaten, ikugluku egesgu, atawaunruciquq inglupiarluten Agayutem angayuqauvianun itquvet, inglugtun iiluten nangcivigmun egcimallerkami.

48[Tuani paraluit tuqungaitut, kenrat-llu nipngaunani.]

49Wani-wa tamarmeng kenermek taryiumaarkaugut.

50Taryu assirtuq, tau͡gaam taryu taryurninairuskan, camek kemnarcarciqseciu? Elpeceñi taryungqerci, uitanqegcillgutekluci-llu.”

Mark 10

Avvucaraq

1Tua-i-llu nangerrluni tuaken ayagtuq Judea-mun tekilluni Jordan-aam akianun. Yugugaat-llu quyurrluteng ulliitni, ataam elicungcarai pilaucimitun.

2Tua-i Pharisee-aat ullagaat apluku-llu naspaaluku, “Angutem-qaa nuliani avvutellerkaa elluartuq?”

3Kiugai-llu, “Moses-aam qaillun picirkillruaci?“

4Qanertut-llu, “Moses-aam angun pillerkillrua igaasqelluku avvuyutkamek, avvutesqelluku-llu.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Tau͡gaam Jesus-aam qanrutai, “Ircaquci teggngata man'a picirkiun elpeceñun igautaa.

6Tau͡gaam piurcimalriit piqarraallratnek, angun arnaq-llu piurcetak elliin.

7Tamana pitekluku angutem atani aanani-llu uniciiqak nuliani-llu atavikluku;

8Elkek-llu kemegkun atauciurciiquk; tuaten malruunrirlutek kemegkun atauciulutek.

9Taumek Agayutem kassuutellrek, yuum avvusngaitak.”

10Tua-i-llu enemi elitnaurain tamatumek aptenqigtaat.

11Qanrutai-llu, “Nuliaminek avvutellria allamek-llu nulirturluni, taumek akusrarutekiuq.

12Arnam-llu uini uniskuniu allamek-llu uingluni, tua-i akusrarutekevkartuq.”

Atawaqaasqillra Mikelngurnek

13Mikelnguut-llu elliinun ullautait agtuusqelluki. Elitnaurat-llu ullaucilriit inerqurait.

14Tau͡gaam Jesus-aam tangrramiki qingaryugtuq qanrulluki-llu, “Mikelnguut wangnun taivkarciki, pinriceteksaunaki-llu, waten ayuqelriit Agayutem angayuqauvia pikngatgu.

15Ilumun, qanrutamci, kia imum Agayutem angayuqauvia mikelngurcetun ciuniunrilkuniu itervikngaitaa.“

16Tegularai-llu atawaqaasqelluki, unatminek-llu pategluki.

Tukuulria Atanirturta Ayagyuaq

17Tumyaramun-llu anngan, yuum aqvaqurluni ullagaa ciuqerranun-llu ciisqumigtuq, apluku-llu, “Elitnauristaa assilria, qaillun pilua piksaguciiqsia unguva nangyuilnguq?”

18Jesus-aam-llu qanrutaa, “Ciin assilriamek tuqlurcia? allamek assilriartaituq, Agayun kiimi assilriaruuq.

19Inerquutet nallunritaten: Akusrarutekiyaqunak, Tuquciyaqunak, Teglegyaqunak, Piciliqengyaqunak, Uayaaringnaqsaqunak, Aatan aanan-llu takaqikek.“

20Qanrutaa-llu, “Elitnauristaa, tamakut tamalkuita maligtaqungnaqanka mikelnguullemnek.”

21Jesus-aam-llu tangvagaa, kenekluku-llu qanrutaa, “Atauciq piksaitan, ayagluten piten tamalkuita navrucarturki, kusgurnarqelrianun-llu cikiutekluki, tua-i qilagmi piutengqerciquten, tailuten-llu maligesnga.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Tau͡gaam man'a qanellra kanaviqrutkaa, ayagluni-llu iluteqluni, tukuuqapigcami.

23Jesus-aaq tua-i kingyarluni qanertuq elitnauraminun, “Atam Agayutem angayuqauvianun itlerkaq caknaanarqeqapigtuq tukuulriani!”

24Elitnaurain-llu alangaarutkait qaneryarai. Tau͡gaam Jesus-aaq ataam piuq qanerluni ellaitnun, “Irniamaa, atam tukuutmeggnek cacetuqutekilriit Agayutem angayuqauvianun itlerkaat caknaanarqeqapigtuq.

25Ungungssiq qulugtellria mingqutem iingakun itlerkaa qacignarqenruuq tukuulriim Agayutem angayuqauvianun itlerkaani.”

26Tua-i nutaan alangaaqapigtut qanrulluku-llu, “Kina-kiq tua-i anirtuumaniarta?”

27Jesus-aam tangvagluki qanrutai, “Yugni man'a caperrnaqsaaquq, tau͡gaam Agayutmi pivkenani, cat tamarmeng caperrnarqenrilata Agayutmi.”

28Tua-i Peter-aam pia, “Atam, wangkuta tamalkuita unilluki maligtamteggen.”

29Jesus-aaq qanertuq, “Ilumun, qanrutamci, kia yuum eneni wall'u anelgutni, wall'u aanani, wall'u atani, wall'u irniani, wall'u nunautni uniteng'e'rmiki wii piteklua, qaneryaraq-llu assilria pitekluku,

30yuinarnek tallimauqaqluki maani nunam qaingani pingciquq neqkaminek, anelgutkaminek, aanakaminek, irniarkaminek, nunautekaminek-llu, tau͡gaam nakukumaluni, cali-llu ellam aipaani unguva nangyuilnguq pikciqaa.

31Tau͡gaam amllelriit ciuqliulriit, kinguqliugarkaugut, kinguqliulriit-llu ciuqliugarkauluteng.”

Jesus-aam Tuqullerkani Qanrutkaa

32Ayagtut-llu Jerusalem-aamun mayurluteng, Jesus-aam-llu ciuliqagtai. Ellait-llu alangaartut, maligutellriit-llu civuurluteng. Tua-i ataam taukut qulen malrugnek cipnelget ellminun taisqai, qanrulluki-llu qaillun pimallerkaminek,

33“Atam, Jerusalem-aamun mayurtukut, tua-i Yuum Qetunraa tunumaarkauguq agayulirten̄gunernun kalikanek-llu elisngalrianun, taukut-llu tuqutnaqniciqaat, agayumanrilngurnun-llu tunciqaat.

34Piciliutekciqaat-llu, qeciraluku-llu, piqertuarluku-llu, tuqulluku-llu, erenret-llu pingayuatni makciiquq.”

James-aam John-aam-llu Apelciutellrak

35Tua-i James-aam John-aam-llu, Zebedee-am qetunraagken, ullagaak qanerlutek-llu elliinun, “Elitnauristaa, kaigatkamegnek elpenun niitesqumayaaqukuk.”

36Aptak-llu, “Qaillun pisqumacetek wangnun?“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

37Kiugaak, “Aqumgaarkaurceskuk, nalirpuk tallirpigpet tungiini, nalirpuk-llu iqsurpet tungiini, ucurnavni.”

38Tau͡gaam Jesus-aam qanrutak, “Kaigatsek nalluartek. Mer'utem-qaa imaa wiinga mer'arkaqa mey'unarqertek? anglluutemnek-llu-qaa anglluyunarqutek?”

39Qanrutaak-llu, “Piyunarqukuk.” Jesus-aam-llu qanrutak, “Mer'utem imaa wiinga mer'arkaqa mer'arkauyaaqertek, anglluutemnek-llu angllurciqutek.

40Tau͡gaam tallirpima iqsuma-llu tungiigni aqumgallerkaq wiinga pisqutkaqenritaqa, tau͡gaam tuaten pisqumalriit tuaten piciqut.”

41Ilaita qulen tamana niicamegteggu, James-aaq John-aaq-llu qingaryuutekagket.

42Jesus-aam-llu taisqai qanrulluki-llu, “Nallunrituci, agayumanrilngurni atanrulriit atanrussaalartut, angnertait-llu takaqesqumalartut.

43Tau͡gaam elpeci tuaten pikaunrituci; elpeceñi angelriarurculria kevgiurli;

44elpeceñi-llu ciuqliuyulria tamalkuitnun kevgiulriaruli.

45Wani-wa Yuum Qetunraa-llu tekitenrituq kevgiuresqelluni, tau͡gaam kevgiurarkauluni, unguvani-llu akikatun cikiutekarkauluku amllelriit utercecimatkaatnek.”

Bartimaeus-aam Tangerrsaurcecimallra

46Tua-i Jericho-mun tekitut. Jericho-mek-llu anllermini elitnaurani yugugaat-llu amlleret ilakluki, tuani cikmiumalria kaigalria pekcarami aqumgauq, wani-wa Bartimaeus-aaq Timaeus-aam qetunraa.

47Taum niicamiu Jesus-aarucia Nazareth-aarmiu, qayagauq qanerluni, “Jesus-aaq David-aam Qetunraa, takumcukia!”

48Amllelriit-llu inerquraat, nepliisqevkenaku; tau͡gaam tauna pikanirluni qayagauq, “David-aam Qetunraa, takumcukia!”

49Tua-i Jesus-aaq arulairtuq qanerluni-llu, “Taisqiciu.” Cikmiumalria-llu taisqaat qanrulluku-llu, “Caceturi, nangerrluten-llu, taisqaaten.”

50Ulikutani tua-i peggluku nangertuq Jesus-aamun-llu ullaulluni.

51Jesus-aam-llu pia qanrulluku, “Qaillun pisqessit wangnun?” Cikmiumalriim-llu kiugaa, “Ayuqucirturtaa, tangerrsaurcesqua.“

52Jesus-aam-llu qanrutaa, “Tua-i ayii, ukverpet anirturaaten.” Tamaa-llu tangerrsaurtuq, Jesus-aaq-llu maligtaa pekcarakun.

Mark 11

Jerusalem-aamun Itellra

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Jerusalem-aamun-llu mallgucameng, Bethphage-mun Bethany-mun-llu, Olive-aam ingrianun tekicameng, elitnaurami ilagket malruk ayagcetak,

2qanrullukek-llu, “Ayagtek nunanun ciunerpetegnelngurnun, tuavet-llu pikuvtek tamaa nataqciqertek ciulviim nuraa petumalria, yuum aqumvikeksailkii; petuirluku taiskit'gu.

3Waten-llu yuum apeskatek: ‘Ciin tuaten picetek?’ tua-i qanerciqutek: ‘Atanrem aturyugaa.’ Tua-i tamaa maavet taivkarciqaa.”

4Taukuk-llu ayagtuk, nuraq-llu nataqaak petuumaluni amiigem elatiini pekcaram avtellrani, petuirluku-llu.

5Tuanelnguut-llu ilaita qanrutagket, “Cacetek, nuraq petuirluku?”

6Qanrutakek-llu Jesus-aam qanruciatun. Tua-i ayagcetagket.

7Taukuk-llu nuraq Jesus-aamun ullautaak, aturamegnek-llu tunglilirluku, ellii-llu qainganun uggluni.

8Amllelriit-llu aturateng tumkaanun sagtait, ilaita-llu napat cuyaitnek kepulluteng tamakut sagtait.

9Ciuliqagtai-llu maligtestai-llu qayagaut qanerluteng, “Hosanna! Atawaqerli Atanrem atrakun tekitellria.

10Atawaqerli angayuqauvik tekitellria, atamta David-aam angayuqauvia! Hosanna Quyinermi!”

11Jesus-aaq tua-i Jerusalem-aamun tekituq, agayuvigmun-llu iterluni; Tamalkuita-llu tangrraarluki, atakuungan Bethany-mun an'uq, taukut qulen malrugnek cipnelget ilakluki.

Atsailnguq Napa

12Unuaquan-llu, Bethany-mek anngameng, kaigtuq.

13Napa-llu atsangqetuli yaaqvaggun tangrramiu cuyalek, ullagaa atsangqerrsukluku, tau͡gaam tekicamiu nataqutenrituq, cuyainek tau͡gaam, atsangllerkaa pinariksailan.

14Tua-i Jesus-aam pia, “Uum kinguani atsavnek nerelriartangqerrngaituq watqapik akwarpak tayima.” Elitnaurain-llu niitaat.

Agayuuviim Carriumallra

15Jerusalem-aamun tekicameng, Jesus-aaq agayuvigmun itertuq, agayuvigmi-llu kipussaalriit kiputellriit-llu antai, akinek-llu naverrnialriit stuuluit, yaqulegnek-llu tunenialriit aqumllerit ayaluqercetai;

16camek-llu tegumialriit agayuvigkun piyuasqenritai.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Elicungcariluni-llu, qanrutai, “Waten-qaa igausnganrituq, ‘Wiinga eneka tamarmeng yuita piicalarvigkaatnek aterpagcimaarkauguq?’ Tau͡gaam elpeci teglegviurtarci.“

18Agayulirten̄gunret kalikanek-llu elisngalriit tamana niicamegteggu tuquituryaaqaat; civuurateknganegteggu, ayuqucirtuutai yuut tamarmeng irr'ikngatki.

19Atakuan-llu Jesus-aaq elitnaurani-llu nunarpagnek an'ut.

Napam Nalavkaumallra

20Unuaquan-llu, napa atsangqetuli kituamegteggu tangrraat nalallinilria mimernartuumarmi.

21Peter-llu neqaami qanertuq, “Ayuqucirturtaa, tangerrluku! napa atsangqetuli elpet aniqlaallren nalallinilria.”

22Jesus-aam-llu kiugai, “Agayutmun ukvengqerci.

23Ilumun, qanrutamci, ingrimun uumun waten qanelriartangqerqan, ‘Qerratarten imarpigmun-llu igten;’ ircaqumikun nalirugtevkenani ukveqan mat'um qanruteklermi piciurtarkaucianek, tua-i tuaten piarkauguq qanruciatun.

24Tamana pitekluku qanrutamci, camek piicallerpeciuggun kaigakuvci pingarkaucirci ukvekiciu, tua-i piarkaugarci.

25Piicagluci-llu nangengqakuvci, kitumun pagglungqerquvci, pellugceciu, atavci cali qilagmelnguum pellugcetnaurai picurlalci.

26[Tau͡gaam au͡g'arinrilkuvci, Atavci-llu qilagmelnguum au͡g'arisngaitaaci.]”

Piyunarqucianek Apcimallra

27Tua-i ataam Jerusalem-aamun tekitut. Agayuvigmi-llu piyuallrani, agayulirten̄gunret kalikanek-llu elisngalriit ciulirneret-llu ullagaat,

28qanrulluku-llu, “Qaillun ayuqelriamek piyunarqucingqerrluten tuaten pilarcit? wall'u kia mat'umek piyunarqucingqerceskiiten waten pilarcit?“

29Jesus-aam qanrutai, “Wiinga-llu apciiqamci ataucimek, kiukuvcia, wii-llu qanruciiqamci qaillun ayuqelriamek piyunarqucingqerrlua waten pilaucimnek.

30John-aam angllurceciyaraa qilagmek-qaa wall'u yugnek piurtellruuq? Kiucia.”

31Tua-i qaillukuartut qanruyulluteng, “Qilagmek pillrunikumteggu, tua-i qanerciquq, ‘Ciin-mi ukveqenriceciu?’

32Tau͡gaam yugnek pillrunikumteggu, yuut alingnarqeciqut, tamarmeng John-aaq ilumun prophet-aaruyukngatgu.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Jesus-aaq-llu kiugaat, “Nalluarput.” Tua-i Jesus-aam qanrutai, “Taumek wiinga-llu qanrusngaitamci qaillun ayuqelriamek piyunarqucingqerrlua waten pilaucimnek.”

Mark 12

Naucetaarviim Navriutekumallra

1Ayuqestassiigutetgun qallautai, “Yuk wine-amek naucetaarvililluuq, casgulirluku-llu, mecuirvigkaq-llu elagluku nayurvililuni-llu; nauceciiyurteñun-llu navriutekaa, ayagluni-llu nunamun allamun.

2Pinarian-llu, pista ayagcetaa nauceciiyurteñun, wine-at atsaitnek aqvatesqelluku.

3Taukut-llu teguat piqertuarluku-llu, ayagcetaat-llu unangevkarpek'naku.

4Cali pista alla taukunun ayagcetaa, taum qamiqurra kiliraat, kasngunarqelriakun-llu piluku.

5Cali alla ayagcetaa; tauna tuqutaat. Allat-llu amlleret ayagcet'laryaaqai; taukut ilait piqertuarait, ilait-llu tuqulluki.

6Cali-llu ataucimek qetunrangqertuq, kenkekminek, kiituani tauna-llu taukunun ayagcetaa qanerluni: ‘Qetunraqa takaqeciqaat.‘

7Tau͡gaam taukut nauceciiyurtet qanruyutut, ‘Wani-wa paitangqerrarkaq, kitaki tuqullaut, tua-i paitarkaa piksagutniarput.’

8Tua-i teguat tuqulluku-llu, naucetaarviim-llu elatiinun eggluku.

9Tua-i naucetaarviim yua qaillun piciqa? Tekiciiquq nauceciiyurtet-llu taukut piunrirciqai, naucetaarvik-llu allanun tunluku.

10Makut-qaa igat naaqeksaitaci: ‘Teggalquq enelilriit qessakek'ngaat kangiram tusnganqerkaurtaa.

11Atanermek tuaten pillruuq, irr'inaqluni-llu iimteñun’?”

12Tegungnaqsaaqaat-llu, tau͡gaam yugugaat alikait, elpekngamegteggu mat'umek ayuqestassiigutmek qalarucia ellait piluteng; tua-i-llu unilluku ayagtut.

Caesar-aamun Akiliqurautnek Cikiqengllerkaq

13Tua-i elliinun ayagcetait Pharisee-aat ilait, Herod-aam-llu yuin ilait, qaneryaraakun napcetengnaqesqelluku.

14Taukut-llu tekicamegteggu qanrutaat, “Elitnauristaa, nallunritarput piciucin, catkiiyuunak-llu yugmek, yuum taungucia catkenrilavgu, tau͡gaam Agayutem tumyaraqesqellra piciuluten ayuqucirtuutekluku. Elluartuq-qaa Caesar-aaq akiliqurautnek cikirluku, wall'u elluanrituq?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Cikiqengciqukut-qaa wall'u cikiqengengaitukut?” Tau͡gaam malrugnek umyuangqerruciatnek nallunrilami, qanrutai, “Ciin naspaacecia? Akicuar wangnun taiciu, tangerrnaurqa.”

16Tua-i taitaat. Qanrutai-llu: “Kia una ayuqii, Kia-llu atranek igangqerta?” Kiugaat-llu, “Caesar-aam-wa”

17Tua-i Jesus-aam qanrutai, “Caesar-aam pia Caesar-aamun tuniciu, Agayutem-llu pia Agayutmun tunluku.” Tua-i irr'iqapigtut.

Makcaram Apyutii

18Tua-i Sadducee-aat ullagaat, maktellerkartailucianek qanlalriit, apqauraat-llu, qanerluteng,

19“Elitnauristaa, Moses-aam waten igarvikaakut, angutem anngaa tuqukan, nuliani-llu irniarunaku uniskaku, tua-i kinguqlian nuliqsagutarkauluku anelgutni kinguverkiurluku.

20Malrunlegnek kinguqliqelriartangqellruuq. Ciuqliat-llu nulirturtuq, tuquluni-llu kinguverkaunani.

21Aipaan-llu tegullrua, tuquluni-llu kinguverkaunani; pingayuat-llu cali tuaten piluni.

22Tuaten-llu taukut malrunelgen kinguvritut. Tamarmeng kinguatgun arnaq-llu tuqullruuq.

23Tua-i makeskuneng kia taukut naliata nulirqeciqau? Wani-wa taukut malrunelgen nulirqellrukiit.”

24Jesus-aam qanrutai, “Man'a-qaa pitekluku alartenrituci? Qaneryaraq nalluavciu Agayutem-llu pinia nalluluku?

25Wani-wa tuqumalrianek makeskuneng, kassuusngaitut kassuucingaunateng-llu, tau͡gaam an'gilacetun qilagmelngurcetun ayuqarkaugut.

26Tau͡gaam tuqumalriit maktarkaulriit piluki, naaqiksaituci-qaa Moses-aam igaini, napayaarmek ekualriamek, qanrutkellrini, qaillun Agayutem qanrutellruagu qanerluni: ‘Abraham-aam Agayutkaanga, Isaac-aam-llu Agayutkaanga, Jacob-aam-llu Agayutkaanga?’

27Agayun tuqumalriit Agayutkenritaat, tau͡gaam unguvalriit Agayutkaat. Elpeci alarteqapigtuci.”

Alerquutet Ciuqliat

28Kalikanek-llu elisngalriit iliita atunem apqauruyuciat niicamiu, nalluvkenaku-llu ellaitnek kiuluaqaricia, ullagaa apluku-llu, “Alerquutet tamarmeng naliat ciuqliuga?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Jesus-aam kiugaa, “Ciuqliat waniwauguq man'a: ‘Niicugni, Israel-aani, Ataneq Agayutvut, Ataneq atauciuguq;

30kenkarkaugan-llu Ataneq Agayuten ircaqurpegun tamalkirrluten, tarnerpegun-llu tamalkirrluten, umyuarpegun-llu tamalkirrluten, pinirtacirpegun-llu.’

31Aipaa-llu waniwauguq: ‘Ilan elpetun pitarrluku kenkarkaugan.’ Allamek alerquucetaituq makugni angenrulriamek.“

32Kalikanek-llu elisngalriim qanrutaa, “Elitnauristaa, ilumun elluarrluten qanertuten, Agayun atauciungan allamek-llu taungunrilngurmek Agayucetailan.

33Tauna-llu kenekluku ircaqumikun tamalkirrluni, usvingucimikun-llu tamalkirrluni, pinirtacimikun-llu tamalkirrluni, ilani-llu ellmitun kenekluku, tua-i wani-wa cikiutni ekuagarkani tuqutarkani-llu tamalkuitni angenrulria.”

34Jesus-aam-llu elpekngamiu ellalegtarmek kiucia, qanrutaa, “Elpet Agayutem angayuqauvia yaaqsinritan.” Tua-i taum kinguani aptellerkaanek yuut caperqaat.

David-aamun Qetunraqucian Apyutkumallra

35Jesus-aaq-llu agayuvigmi elitnauriami, qanertuq, “Qaillun kalikanek elisngalriit qanlartat Christ-aq David-aamun qetunraqniluku?

36David-aaq tungaunani, Anernerkun Tanqilriakun waten qanellruuq: ‘Ataneq Atanemnun qanertuq, Tallirpima tungiinun aqumi, ingluten it'gavet aciatnun ellinatkamnun.’

37Tuaten David-aam tungaunani Atanerminek tuqluamiu, qaillun wani-wa qetunraqau?” Yugugaat-llu niicuumikaat.

Igatulit Aarcirtuutekellrat

38Elicungcarillermini-llu qanertuq, “Mulngakici kalikanek elisngalrianun, taukut pekculartut akurtulrianek aturangqerrluteng, kipucartularvigni-llu nayangarvikesqumaluteng,

39agayuvigni-llu aqumlleret kiaqliit aqumviksularait, nerevkarimi-llu kiaqliuyugaqluteng.

40Arnat aipainret enaitnek uayaalarait, piicaumangualartut-llu; taukut anucimirqecetaarutmek angenrulriamek pimaarkaugut.”

Aipainrem Elliitii

41Jesus-aaq-llu akinek elliiviim akiani aqumgallruuq, yuut-llu tangvagluki elliilriit, amlleret-llu tukuulriit amllelrianek elliigut.

42Arnaq-llu aipaineq arrsaulria taiguq, taum qupcuayagaak malruk elliak, taukuk akicuar nalkaak.

43Tua-i elitnaurani taisqai qanrulluki-llu, “Ilumun, qanrutamci, Una arnaq aipaineq arrsaulria elliilriani tamalkuitni elliinruuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

44Taukut tamarmeng elliingata cipnermeng ilaitnek, tau͡gaam uum nurutellriaruluni pini tamalkuan elliitekaa, yuutekaqsaaqellni tamalkirrluku.”

Mark 13

Iquklitlerkam Nallunailkutai

1Agayuvigmek-llu anngan, elitnaurain iliita qanrutaa, “Elitnauristaa, tangerrluku teggalqut 'laavkaat-llu taq'luaqaumaciat!”

2Jesus-aam-llu qanrutaa, “Tua-i-qaa tangrraten makut 'laavkaat angelriit? Teggalqumek qalliqelriartangqerrngairuciiquq wani, itumcimaarkaunrilngurmek.”

3Olive-aam-llu ingriani aqumgallrani agayuuviim akiani, Peter-aam, James-aam, John-aam, Andrew-m-llu, allamek nayurtaunaku, aptaat,

4“Qanruskut, qaku makut tuaten ellirarkaugat? cali-llu ca nallunailkutnguarkauga makut tamarmeng piqataqata?”

5Jesus-aam-llu qanrutai, “Tarikici, kia imum alarcecuaraaci.

6Amllelriit tekitarkaungata atqa aturluku, qanerluteng, ‘Christ-augua!’ amllelrianek-llu alarceciarkaugut.

7Anguyautellrianek-llu niiskuvci, anguyautellrianek-llu qanelrianek, tua-i alingallanrilkici, tamakut tuaten ellirarkaungata, tau͡gaam iquklitlerkaq tua-ingunrituq.

8Wani-wa nunam ataucim yui inglukuciiqut nunam allam yuinun, angayuqauvik-llu angayuqauvillgutminun; nuna-llu pektelarciquq tamaitni. Kaigyaraq-llu tekitelarciquq. Tamakut nanikuanarqelriim ayakarraarutkai.

9“Tau͡gaam elpeci tarikici; qaillukuarvignun pivkararkaungaceci, agayuvigni-llu piqertuarumaarkauguci, atanerruat-llu angayuqat-llu ciuqerritni nangengqalarciquci wii piteklua, taukut nallunriutekaatnek,

10Qaneryaraq-llu assilria ciumek qalarutkumaarkauguq yugnun tamaitnun.

11Tua-i-llu ayaulluci tunkaceci, ciungakun umyuarrlugcaryaqunaci qaillun qallatarkaucirpeceñek; tau͡gaam taum nalliini qaillun cikiumakuvci tuaten qallaskici. Elpeci qallatellriarunrilavci, imna tau͡gaam Anerneq Tanqilria qallatellriaruan.

12Anelgutiin anelgutni tuquceciiqaa, irniani-llu atiin, angayuqateng-llu irniarita nakukeciqait tuqutesqelluki-llu.

13Tamarmeng-llu uumikciqaiceci atqa pitekluku; tau͡gaam iquklitlerkamun pektayiilnguq anirtuumaciquq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14“Tau͡gaam irranarqelria piunrirista enekaqenrilkem̄ini nangengqaluku
tangerquvciu, (mat'umek naaqilria taringli) tua-i Judea-melnguut ingrinun
qimaglit.

15Enem-llu qainganelnguq enemun atranrilkili, iterpek'nani-llu camek eneminek
aqvatnaluni,

16naucetaarvigmi-llu uitalria utertenrilkili aturassaagluni.

17Tau͡gaam nakleng qingalriit aamarcilriit-llu ernerni taukuni!

18Piicagci qimallerkarci uksumi pisqevkenaku.

19Taukuni ernerni nangteqelriartangqerrarkaungan Agayutem piurtellrin
piurcimaqerraallratnek man'a-llu tekilluku ayuqailngurmek, kinguakun-llu
ayuqengarkaunrilngurmek.

20Taukut-llu erenret Atanrem nanilivkanrilkaki yugmek atauciungraan
anirtuumalriartaicartuq; tau͡gaam cucukumalriit cucukellni pitekluki, taukut
erenret nanilivkarai.

21Tua-i-llu waten qanruskaceci, ‘Atam, Christ-aq maantuq!’ wall'u waten, ‘Atam
wantuq!’ tua-i ukveqenriciki.

22Wani-wa Christ-at piciunrilnguut prophet-aat-llu piciunrilnguut alairciqut,
nallunailkuciluteng-llu irr'inarqelrialiciqut, cucukumalriit-llu, piyunarqekan,
alarcetarkauluki.

23Tau͡gaam elpeci tarikici; wani-wa tamalkuitnek ciungakun qanrutellruamci.

24“Tau͡gaam ernerni taukuni, nangteqnarqelriim tamatum kinguani, akerta
tan'gericiquq, iraluq-llu tanqigngaunani,

25agyat-llu qilagmek igciiqut, qiliim-llu pinii arulaciqut.

26Tua-i-llu nutaan Yuum Qetunraa tangerciqaat amirlutgun agiirrluni
pinirtuumarmi ucurnartuumarmi-llu.

27Tua-i-llu an'gilani ayagceciiqai, cucukellni-llu quyurciiqai anuqnek taukunek
cetamanek, nunam iquanek qiliim-llu engelii tekilluku.

28“Napa atsangqetuli ayuqestassiigun elisvikiciu; avayai uqungluteng
cuyangaararqata, nallunrit'lararci kiagem ukaqsigicia.

29Tuaten-llu cali, elpeci tamakut tamarmeng piqatauciat tangerquvciu, tua-i
nallunritarkauguci elliin canimelliucianek, amigmun-llu mallgucianek.

30Ilumun, qanrutamci, ukut tungelquqelriit nangengaitut tamakut tamalkuita
qaqimavkenaki.

31Qilak nuna-llu nangciquk, tau͡gaam qaneryaranka nangengaitut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Tau͡gaam ernermek taumek wall'u sass'amek taumek nallunrilngurtaituq, an'gilat-llu qilagmelnguut nalluat, Qetunram-llu nallua; Aatam kiimi nallunritaa.

33“Elpeci tarikici, tupaumaluci-llu piicagci, nalluavciu qaku tuaten ellillerkaa.

34Tuarpiaq yuum nunamun allamun ayalriim, eneni unilluku, pisteñi-llu atanruvkarluki, yuk tamalkuan caliarkangqertelluku, amiigem-llu tarikestii ellimerturluku tupaumasqelluku.

35Taumek tupaumaci, enem atanran tekitellerkaa nalluavciu, atakumi, wall'u unuum qukallrani, wall'u yaqulgem qalriallrani, wall'u unuakumi.

36Alqunaq tekilluni qavarluci nataqsuaraaci.

37Elpeceñun-llu qanelqa tamalkuitnun qanrutkaqa: Tupaumaci.”

Mark 14

Jesus-aam Napcetengnaqellra

1Erenrek malruk kinguagni Paaskaaq nallairarkaurtellruuq quulciiriyarailngurmek kelipartularviat: Agayulirteñ̄gunret-llu kalikanek-llu elisngalriit qaillukuartut qaillun piluteng elillgakun, tegungnaqnaluku tuqulluku-llu.

2Tau͡gaam qanertut, “Agayunerpagmi pivkenaku, yuut pek'ngarcuartut.”

Jesus-aam Minguumallra Bethany-mi

3Bethany-metellrani-llu Simon-aam mamyuilngurmek agtuumallrem eniini, nervigmi aqumgallrani, arnam ullagaa putiilekaalgirluni mingugmek tepkegcilriamek, akitulriamek imalegmek, putiilekaaq-llu tauna navgaa qamiqurranun-llu kuvluku.

4Tau͡gaam tuanelnguut ilaita cangayutekaat qanerluteng, “Ciin minguk man'a caanguarutngua?

5Minguk man'a tunkuni akinun yuinarmun qulnek cipluku, cikiutekautnguyartuq kusgurnarqelrianun.” Qaneksugutekaat-llu.

6Tau͡gaam Jesus-aaq qanertuq, “Uitaciu; ciin cangayugcetaarceciu? Assilriamek pianga.

7Kusgurnarqelrianek ilangqerrlainartuci, piyugaqavci-llu, assilriamek piyunarqaci; tau͡gaam wii nayurtekerrlainarngaitarpecia.

8Pitacimitun piuq. Temka mingugluku tungmagcimallerkamnun.

9Ilumun, qanrutamci: Nani nunam qaingani man'a qaneryaraq assilria qalarutkumakan, man'a-llu arnam pillra qanrutekciqaat ellii neq'akluku.”

10Judas Iscariot-aaq-llu, taukut qulen malrugnek cipnelget iliit, agayulirteñ̄gunernun ayagtuq ellaitnun tunaluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Niicamegteggu-llu angnirtut, akqaat-llu akinek cikirarkauniluku. Tua-i-llu ingcurtuq nau͡gg'un tunllerkaanek ellaitnun.

Kituutem Nerellra

12Erenret-llu quulciiriyarailngurnek kelipartularviata ciuqliatni, qusngiyagaq Paaskaarcuutekaq tuqucimarian, elitnaurain aptaat, “Nani upcartuusqumasikut Paaskaami ner'arkarpenek?”

13Tua-i elitnaurami ilagket malruk, ayagcetak qanrullukek-llu, “Nunarpagnun ayagtek, tua-i angun nall'arciiqertek mertarcuutmek tegumialria, tauna maligeskit'gu,

14natmun-llu itqan, tuani enem atanra qanruskit'gu, ‘Elitnaurista qanertuq: Nani enevni, Paaskaarcuutmek nerciqsia elitnauranka ilakluki?’

15Tua-i nerpagmek qullirmelngurmek nasviciiqaatek aqumllertuumaluni upingalriamek, tuani taquskitek pikamteñek.”

16Elitnaurak-llu ayagtuk, nunarpagnun-llu tekicamek tuaten ayuqluku nataqaak qanruciatun, Paaskaarcuun-llu taqluku.

17Atakuan-llu tekituq taukut qulen malrugnek cipnelget ilakluki.

18Aqumgaluteng-llu nerngameng, Jesus-aaq qanertuq, “Ilumun, qanrutamci, ilavci nerellgutma tunciqaanga.”

19Tua-i angniirtut, tungliqu'urluteng-llu aptaat, “Wiinga-qaa taunguunga?”

20Qanrutai-llu, “Ukut qulen malrugnek cipnelget ilakaat, qantamun akurtellgutka taunguuq.

21Yuum Qetunraa yuuyaaquq ellminek igausngalriit piciurrluki, tau͡gaam nakleng yuk tauna Yuum Qetunraan tunestii! Tauna yuk atawauyallruuq yuurtellrunrilkuni.”

22Nerrlermeggni-llu Jesus-aam kelipaq tegua, atawaqaasqiluni-llu, itumtaa, taukunun-llu tunluku, qanerluni, “Tegulluci nerici, wani-wa temka.”

23Saskaq-llu tegua, quyarraarluni-llu taumek cikirai; tamarmeng-llu tuaken mertut.

24Qanrutai-llu, “Wani-wa auka akquyutem nutaram auga, amllelriit pitekluki kuvumalria.

25Ilumun, qanrutamci, mat'um kinguani merngaitua wine-am mecuanek imna erneq engelkarrluku nutaraulria mer'arkaukumku Agayutem angayuqauviani.”

26Yuarutmek-llu atuumariameng, an'ut Olive-aam ingrianun.

27Tua-i Jesus-aam qanrutai, “Tamarpeci qimagciquci, igausngiin: ‘Qusngiliurta kaugturciqaqa, qusngit-llu sekavciiqut.’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Tau͡gaam makcimarikuma, ciuvceñi Galilee-amun ayagciqua.”

29Tau͡gaam Peter-aam qanrutaa, “Tamarmeng qimangraata wiinga qimagngaitua.”

30Jesus-aam tua-i qanrutaa, “Ilumun, qanrutamken, ernerpak mat'umi unugmi, angucaluq yaqulek malrurqugnek qalriavailgan, mecirautekciqerpenga pingayurqunek.“

31Nutaan aguaggluni qanenqigtuq, “Tuqullgutkarkaungramken, mecirautekngaitamken.” Tuaten-llu cali tamarmeng qanertut.

Gethsemane-mi

32Tua-i Gethsemane-mek at'legmun tekitut, elitnaurani-llu qanrutai, “Wavet aqumici, piicallemni.”

33Peter-llu James-aaq-llu John-aaq-llu malikai. Tua-i-llu uivagciqapigtuq nanikuaqapiggluni-llu.

34Tua-i qanrutai, “Wii tarneqa angniitqapigtuq, tuqumun tuaten; maantaurci, pegg'arluci-llu.“

35Unitkanirluki-llu, nunamun palurtuq piicagluni-llu, tauna sass'aq ellminek pellugtesqelluku piyunarqekan.

36Qanerluni, “Aata, Atamaa, cat tamarmeng piyugngaut elpeni, una saskaq wangnek au͡g'arru; tau͡gaam wii pisquciqa pivkenani, elpet pisqucin piuli.”

37Ulliimiki tekitai qavarluteng; Peter-llu qanrutaa, “Simon, qavartuten-qaa? Pegg'arciigatuten-qaa sass'ami ataucimi?

38Tupaumaci piicagluci-llu, naspaatmun pinritnaurtuci, anerneq ilumun cumigcaaquq, tau͡gaam kemek piniatuq.”

39Cali ataam piicagyarturtuq, qaneryarani qaneryaraqenqiggluki.

40Utercami-llu ataam tekitai qavarluteng, (iingit uqamaunateng,) nalluluku-llu qaillun elliinun kiucirkarteng.

41Pingayiriluni-llu tekitai, qanrulluki-llu, “Qavartu'rtuci-qaa, mernuinercirluci-llu? Tua-i pinariuq. Atam Yuum Qetunraa assiilngiumalriit unataitnun tunqataraat.

42Makluci, ayiilta, tangerrluku, ukaqsigtuq tunestekaqa.”

Jesus-aam Tegumallra

43Qallasnginanrani-llu, Judas-aaq tekituq, taukut qulen malrugnek cipnelget iliit, yugugaat malikluki nuussirpalget kaugtuutalget-llu, ayagcecimalriit agayulirten̄gunernek, kalikanek-llu elisngalrianek, ciulirnernek-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

44Tua-i tunestekaan nallunailkutarkitellruamiki, qanertuq, “Melugararkaqa taunguciquq, tauna tegukiciu, ayaulluku-llu murilkelluku.“

45Tekicami-llu egmianun ullagaa, tuqlurluku, “Ayuqucirturtaa!” Melugarluku-llu.

46Taukut-llu yaggvikluku teguat.

47Tau͡gaam tuani nangengqalriit iliita nuussirpani amua, agayulirten̄gunrem-llu pistii piqerturaa ciutairrluku.

48Jesus-aam-llu pii, “Taiguci-qaa tuarpiaq tuqutarayulimun nuussirpalgirluci kaugtuutalgirluci-llu tegungnaqlua?

49Ernerni tamalkuitni nayularyaaqamci agayuvigpagmi elicungcarilua, tegungnaqeksaitarpecia. Tau͡gaam kalikat piciurtarkaugut.”

50Tua-i tamarmeng ilain unitaat, qimagluteng-llu.

51Yun'erraq-llu tuantuq elliinun maligutleq, 'lumarrarmek ulikutalek aturailami; tauna teguat.

52Tau͡gaam taum ulikutani peggluku qimagtuq matarmi.

Agayulirten̄gunermun Qanercetaarumallra

53Jesus-aaq-llu agayulirten̄gunermun ayautaat; Tuavet-llu quyurtut agayulirten̄gunret tamarmeng, ciulirneret-llu, kalikanek-llu elisngalriit.

54Peter-aam-llu yaaqvaariluku maligtaa, agayulirten̄gunrem-llu 'laavkaaran elaqlianun piluni, tuavet aqumluni pistet akuliitnun matneqluni kenermun.

55Agayulirten̄gunret-llu qaillukuarten̄gullgutkelriit-llu tamarmeng nallunairutkarcurtut Jesus-aamun tuqucetnaluku, tau͡gaam nataqutenritut.

56Amllelriit picetaarucaaqaat iqluluteng, tau͡gaam picetaarutait ayuqenritut.

57Ilait-llu nangertut picetaarutekluku iqluluteng, qanerluteng,

58“Niitellruarput waten qanertelluku, ‘Una agayuvik unatetgun piliaqumalria piunrirciqaqa, erenret-llu pingayuatni alla nauciiqaqa, unatetgun piliaqumanrilnguq.’”

59Cali tua-i picetaarutait ayuqenritut.

60Agayulirten̄guneq tua-i nangertuq qukaatnun-llu piluni, Jesus-aaq aptaa, “Kiukaituten-qaa watqapik? Camek ukut piniatgen?”

61Tau͡gaam nepaituq camek-llu kiuvkenani. Tua-i agayulirten̄gunrem aptenqigtaa, “Elpet-qaa taunguuten Christ-aq, Nanraumalriim Qetunraa?”

62Jesus-aaq-llu qanertuq, “Taunguunga. Tangrrarkaugarci-llu Yuum Qetunraa Pinim tallirpian tungiini aqumgaluni, qiliim-llu amirluikun agiirrluni.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

63Tua-i agayulirteŋ̄gunrem aturani allgurai qanerluni, “Cali-qaa nallunairisteḿek allamek pinarqukut?

64Niitarci Agayutmek qacungakicia. Qaillun umyuarteqseci?” Tamarmeng-llu tuqutnaqniat.

65Tua-i ilaita qeciraat, keggina-llu patuluku, tenglugaat-llu qanrulluku-llu, “Ap'ringnaqi!” tarikestet-llu qacarqauraat.

Peter-aamun Mecirautekumallra

66Peter-llu qakmantelluku enem elaqliani agayulirteŋ̄gunrem pistain arnat iliit taiguq,

67Peter-llu matneqellrani tangrramiu tangvagaa qanerluni-llu, “Elpet-llu Jesus-aam taum Nazareth-aarmium ilakaaten.”

68Taug̃aam meci'irtuq, qanerluni, “Nalluaqa qanellren taringenritaqa-llu.” Tua-i-llu elaturramun anluni, yaqulget-llu angucalurtaat qalriaguq.

69Pistem-llu arnam tangenqigcamiu tuani, nangengqalriit qanrutai, “Una taukut ilakaat.“

70Taug̃aam ataam meci'irtuq. Atatakuan-llu tuani nangengqalriit Peter cali qanrutaat, “Ilumun taukut ilakaatgen, Galilee-armiunguavet.”

71Taug̃aam ellii acivaqanirtuq ukvernarcariluni-llu, “Yuk tauna qanruteklertek nalluaqa.”

72Yaqulget-llu angucalurtaat aipiriluni qalriaguq. Nutaan Peter-aam imna qaneryaraq neq'eraa, Jesus-aam qanellra, “Yaqulget angucalurtaat malrurqugnek qalriavailgan, mecirautekciqerpenga pingayurqunek.” Neq'alliimiu-llu qiaguq.

Mark 15

Pilate-aamun Qanercetaarumallra

1Unuaquan-llu tamaa agayulirteŋ̄gunret qaillukuartut ciulirneret kalikanek-llu elisngalriit ilakluki, qaillukuartet-llu tamalkuita, Jesus-aaq-llu qillerqaat, ayaulluku-llu Pilate-aamun tunluku.

2Pilate-aam-llu aptaa, “Elpet-qaa taunguuten Jews-aat Angayuqrat?” Kiugaa-llu, “Qanrucirpetun taunguunga.”

3Agayulirteŋ̄gunret-llu picetaarutaat amllernek.

4Pilate-aam tua-i aptenqigtaa, “Kiukaituten-qaa watqapik? Atam amllernek picetaaruskiitgen.”

5Taug̃aam Jesus-aam kiunriraa Pilate-aaq irr'ivkarluku.

6Tua-i Paaskaami itengqalriit iliit yuut piyullrat itengqanrircet'laraa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Itengqalriartangqertuq-llu Barabbas-aamek at'legmek, tauna itengqauq picirkiutmek inglukilriit ilakluki, tuqucillruluteng-llu inglulitellermegteggun.

8Yugugaat-llu mayurtut kaigavikluku-llu tuaten pisqelluku ellmeggnun pilauciatun.

9Pilate-aam tua-i kiugai, “Jews-aat-qaa Angayuqrat pegtesqumaarci?”

10Wani-wa nallunrilami agayulirteñgunret ciknakluku tuavet tunellrucianek.

11Taug̃aam agayulirteñgunret yuut cumigcetaarait Barabbas-aaq taug̃aam aguagutkesqelluku.

12Pilate-aam-llu ataam qanrutai, “Qaillun-mi waniwa wangnun pisqececiu una Jews-aat Angayuqratnek aterpagtellerci?”

13Tua-i ataam qayagaut, “Kelistamun ussukcausgu.“

14Pilate-aam tua-i qanrutai, “Ciin, camek assiilngurmek taquta?” Taug̃aam arcarikanirluteng qayagaut, “Kelistamun ussukcausgu!”

15Tua-i Pilate-aam, yuut umyugaat narurcuumiilamiu, Barabbas-aaq itengqanrircetaa, Jesus-aaq-llu piqertuarcecimariamiu kelistamun ussukcautarkaurcetaa.

Piciliutekumallra Anguyagteñek

16Anguyagtet-llu qamavet ayautaat 'laavkaam iluqlianun, tua-i wani-wa nunam atanran 'laavkaaranun, anguyagteñgullguteteng-llu tamalkuita taisqait.

17Qesurlimek-llu ulikutamek acetaat, nasqerrutekamek-llu cukilananek piirriluteng, nasqerruciraat taumek,

18Nayangarvik'laraat-llu qanerluteng, “Atawaqaa, Jews-aat Angayuqrat!”

19Cuplulegmek-llu qamiquakun kaugturaat, qecirluku-llu, ciisqumiggluteng-llu palurtut ciuqerranun.

20Piciliutekumariamegteggu-llu, qesurlimek ulikutairaat, aturainek-llu nakmiillainek at'elluku, anevkaraat-llu kelistamun ussukcaucarturnaluku.

21Tamaaggun-llu pektuq Simon Cyrene-armiu, nunautminek tailuni Alexander-aam, Rufus-aam-llu atiik, tauna unayaqaat kelistaa quukataasqelluku.

22Tekiutaat-llu ciunermeggnun Golgotha-mun, tamana mumiggluku waten ayuquq, “Ilquignertalek.”

23Wine-amek-llu cungarninarqelriamek avulegmek mercetengnaqaat, taug̃aam menritaa.

Ussukcaucimallra

24Kelistamun-llu ussukcautaat, aturai-llu ellmeggnun avenqegtait, nall'arcetaarutekluki-llu, kia imum naliata pikarkauluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Sass'aq-llu qulngunrita'arnun ellirluku, kelistamun ussukcautaat.

26Quliini-llu igausngauq picetaaruyutii waten: “JEWS-AAT ATANRAT.”

27Elliinun ilakevkarlukek tuqutarayulik malruk kelistamun ussukcautagket, aipaa tallirpilirneranun aipaa-llu iqsulirneranun.

28[Tua-i piciurtut kalikat waten qaneryaralget: “Ilausngallruuq picurlalrianun.”]

29Tamaaggun-llu kitulriit qacungakaat, ungaulugvikluku-llu, qanerluteng, “Qumlinaqvaa! agayuvigmek itumciyulriami naucugluku-llu ernerni pingayuni,

30elpenek anirtua, kelistamek-llu atrarluten!”

31Tuaten-llu cali agayulirten̄gunret qallatellgutekluteng piciliutekaat kalikanek elisngalriit ilakluki qanerluteng, “Allat anirtullruyaaqai, ellminek anirturciigatuq.

32Una Christ-aq, Israel-aanun Atanrulria, watua kelistamek atrarli, tangerrniarput ukverniartukut-llu.” Ussukcausngallgutegken-llu aripacitekaak.

33Erenrem-llu qukallrani, nuna tamarmi tan'geriuq sass'at pingayuat tekilluku.

34Sass'at-llu pingayuatnun ellinrani Jesus-aaq qastuluni qayagpagtuq qanerluni, “Eloi, Eloi, lama sabachthani?” tamana mumiggluku waten ayuquq, “Agayutmaa, Agayutmaa, ciin unicia?”

35tuani-llu nangengqalriit ilaita niicamegteggu qanertut, “Atam, Elijah qayagaa.“

36Iliita-llu aqvaqurluni urungalnguq quunarqelriamek meciraa, cuplurpalegmun-llu kapulluku mercetaa, qanerluni, “Utaqaqerci! tangerrnaurput Elijah-m atraucarturyuaraa.”

37Jesus-aaq-llu qastuluni qayagpagtuq, anernerirluni-llu.

38Agayuuviim-llu capii allegtuq, pikaken ayagluni kanavet.

39Anguyagtet-llu atanrata tuani ciuqerrani nangengqalriim, tangrramiu anerneriucia, qanertuq, “Ilumun una angun Agayutem Qetunraqlinia!”

40Arnat-llu tuantut yaaqvanek tangvalriit; taukut ilakait Mary Magdalene, Mary-llu James-aam mikellrulriim Joses-aam-llu aaniik, Salome-llu.

41Taukut maligtellrukiit Galilee-amtellrani, kevgiurluku-llu; arnat-llu allat amlleret Jerusalem-aamun mayullgutai tuantut.

Tungmagcimallra

42Atakuan-llu, erneq tauna Upcaraungan, wani-wa Sabbath-aam ciungani,

43Joseph-aaq Arimathea-rmiu tekituq, qaillukuartet iliit takarnarqelria; elliin-llu cali Agayutem angayuqauvia utaqakii; tua-i kalivyugpek'nani Pilate-aamun itertuq, Jesus-aam-llu temiinek kaigavikluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

44Pilate-aam irr'ikaa tuqumaricia, anguyagtet-llu atanrat taisqaa apluku-llu ak'a tuqullrucianek.

45Tua-i anguyagtet atanrat apterraarluku tuqumaricianek, Joseph-aamun temii tunaa.

46'Lumarrarmek-llu kiputuq, atrarrluku-llu, 'lumarrarmun-llu imgulluku, qungumun ellia qiurmun nayuumalriamun, teggalquq-llu akaggluku qungum painganun.

47Mary Magdalene-am, Mary-m-llu Joses-aam aaniin tangvagaak ellimacian nunii.

Mark 16

Jesus-aam Maktellra

1Sabbath-aaq-llu pelluumarian, Mary Magdalene, Mary-llu James-aam aanii, Salome-llu, tepkegcilriamek kiputut, mingugyarturnaluku.

2Qungumun-llu tekitut nitilim erenrin ciuqliatni unuayaarmi, akerta pic'an.

3Qanruyutut-llu, “Kia teggalqumek qungum painganelngurmek akaguciiqakut?”

4Ciugcameng-llu, tangrraat akagcimaluni, wani-wa angqapigtellria.

5Qungumun-llu itrameng, yun'erraq tangrraat tallirpian tungiini aqumgaluni, akurtulriamek qatellriamek aturalek. Tatamqapigtut-llu.

6Qanrutai-llu, “tatamevkenaci; Jesus-aaq Nazareth-aarmiu kelistamun ussukcausngalleq yuararci; Maktellruuq, maantenrituq. Wani-wa enellran ellimallra.

7Taug̃aam ayagluci qaneryarturci elitnaurainun, Peter-aamun-llu, ciuvceñi-gguq Galilee-amun ayagtuq; tuani tangerciqerci elpeceñun qanellruciatun.”

8Tua-i an'ut qimagluteng qungumek, uuleggluteng alangaarluteng-llu; kitumun-llu qaillun qanenritut, alingameng.

9Jesus-aaq-llu makcami nitilim erenrin ciuqliatni unuayaarmi, alaiqerraartuq Mary Magdalene-amun, elliinek anevkallrukai anernerrluut malrunlegen.

10Taum qanruteksarturaa ilakellrinun, angniilata qialuteng-llu.

11Taukut-llu niicamegteggu unguvacia, elliinun-llu tangrruucia, ukvenritaat.

12Tamatum-llu kinguani ilagket malruk nunarrarmun egilraullragni, alairvikak allamek ayuqucingqerrluni.

13Taukuk-llu ilamegnun qanruteksarturaak, taug̃aam taukut-llu ukveqenritagket.

14Kinguakun taukut qulen ataucimek cipnelget alairvikai nervigmi aqumgallratni, cakneq-llu qalarutai ukvenriluciat ircaqruita-llu tegguciat pitekluku, ukveqenrilatki taukut ellminek tangellret makyucimi kinguani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Qanrutai-llu, “Ayagci nunanun tamaitnun, qaneryaraq-llu assilria qalarutkiciu piurcimalrianun tamalkuitnun.

16Ukverluni-llu anglluumalria anirtuumaarkauguq, tau͡gaam ukvenrilnguq pinarqelriarunimaarkauguq.

17Makut-llu nallunailkutet maligciiqait ukvelriit; Wiinga atemkun anernerrluut anevkarciqait, alungutetgun nutaratgun qallaciiqut;

18ciissirpiit teguciqait, tuqunarqelriamek-llu meq'uneng catekngaitaat; naulluulriit-llu unatmeggnek pategciqait, taukut-llu assiriciqut.”

19Tua-i-llu Ataneq Jesus-aaq, ellaitnun qallacimariami, qilagmun mayuucimauq, aqumluni-llu Agayutem tallirpian tungiinun.

20Taukut-llu ayagtut tamiinun qallataqluteng; Atanrem-llu calillgutkai, qaneryaraq-llu pektayiircetaa nallunailkutetgun. Amen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Luke

Luke 1

Theophilus-aamun Igautii

1Amlleret yuut wangkutni pillernek igallrung'e'rmeng,

2wangkutnun tunumallruciicetun, iimegteggun tangvallruameng qalarutkellruamegteggu-llu;

3wani-wa atawaunayukngamku, yuvrinqegcaarraarluki ciuqliatnek ayagluki tungliquciicetun igaqataramken Theophilus-aaq qigcikekmaa,

4elicungcaumallerpet piciuciatnek nallunritesqelluten.

John-aam Angllurcecilriim Yuurtellerkaan Akqutii

5Herod-aaq atanrullrani, agayulircetangqellruuq Zacharias-aamek, Abijah-m kinguvranek, nuliangqerrluni Aaron-aam kinguvranek, Elizabeth-aamek.

6Tamarmek-llu Agayutem takuani piciulutek, Atanrem alerquutai picirkiutai-llu maligtaqurrlainarluki.

7Taû̂gaam Irniarunatek, Elizabeth-aaq qingayuilan, maa-i-llu ayagyuanrirlutek.

8Taum nalliini agayulirtem caliaranek pillrani Agayutem takuani pillerkiurami,

9agayulirtet pilauciicetun, Atanrem agayuuvianun itertuq agayuvigmi atutukiitnek aruviryarturluni.

10Yugugaat-llu elaqliantut piicagluteng aruviryartullrani.

11Tuani-llu Atanrem an'gilaa alairtuq elliinun aruvirviim tallirpilirnerani nangengqaluni.

12Zacharias-aam-llu tangrramiu tatamuq, alingluni-llu.

13Taû̂gaam an'gilam qanrutaa, “Zacharias, alingevkenak, nulian Elizabeth qetunrangciquq pikarpenek, acirarkaugan-llu John-aamek.

14Angnirciquten-llu nunaniryugluten, amlleret-llu quyaciqut yuureskan.

15Atanrem takuani angciquq, wine-amek taangamek-llu merngaituq, Anernermek Tanqilriamek imiumaciquq yuurtellerminek ayagluni.

16Israel-aam-llu yui amlleret Atanermun Agayutiitnun tuigciiqai.

17Takuani-llu yuuciquq yuucingqerrluni piningqerrluni-llu Elijah-tun, ataita umyugait tuiggluki irniaritnun cumigtellerkaatnun, niicunrilnguut ellualrianun umyuallgutekliulluki, upciiqai-llu yuut, Ataneq upyulluku.“

18Zacharias-aam-llu an'gilaq qanrutaa, “Qaillun man'a nallunriciiqsia? Tang wiinga angukara'urluurtellrianga, nulirqa-llu ayagyuanrirluni.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19An'gilam-llu kiugaa, “Gabriel-aaruunga, Agayutem takuani nangengqalartua; wani-wa ayagcecimaunga qanrutesqelluten, tailluten-llu angniutekarpenek.

20Tangerrluku-llu, elpet qanernanrirciquten qallatesciiganak-llu mat'um piciurtellerkaan engeliinun, tua-i ukveqenrilavki qanellrenka piciurtellerkalget.”

21Yuut-llu Zacharias-aaq utaqaat, paqnayugluteng iluqlirmi muluan.

22Anngami-llu, qalarutesciigatai, ellaita-llu elpekaat camek tangellrucia tuani iluqlirmi, elliin-llu elucirararai qallatesciiganani-llu.

23Caliani-llu pillerkiurani pelluata, eneminun ayagtuq.

24Makut erenret kinguatni nulirra Elizabeth qingartuq, iraluni-llu tallimani tangrruuksaunani, qanerluni,

25“Waten Atanrem ikayuraanga kiaresngialutek'lalqa pellugtelluku.”

Mary-mun Nallunairumallra An'gilakun

26Iralut-llu arvinelgatni an'gilaq Gabriel-aaq Agayutem ayagcetaa Galilee-am nunain iliitnun Nazareth-aamun,

27tuavet neviarcarmun Joseph-aam nulirkautiinun. Joseph-aaq-llu David-aam kinguveqaa. Neviarcar-llu atengqertuq, Mary.

28An'gilam ullagaa qanrulluku-llu, “Waqaa, nakmikumalriami, Atanrem nayuraaten, arnani atawakumaciquten!“

29Mat'umek niicami angelriamek tatamuq, umyuangcarluni-llu umyuaqutmi caucianek.

30An'gilam-llu qanrutaa, “Alingevkenak, Mary, Agayutem nakmikaaten.

31Tangerrluku-llu, qingarciquten qetunrangluten-llu; acirarkaugan-llu Jesus-aamek.

32Aterpauciquq, Quyinrulriim-llu Qetunraanek atengqerciquq, Atanrem-llu Agayutem cikirciqaa David-aam, ciuliaran angayuqauvianek.

33Atanruarkauguq-llu Jacob-aam kinguvrini akwarpak tayima, angayuqauvia-llu iquklisngaunani.”

34Mary-m-llu an'gilaq kiugaa, “Qaillun-mi tuaten piciqsia wii uingunii?”

35An'gilam kiugaa, “Anernerem Tanqilriim tusvikciqaaten, Quyinrulriim-llu pinian naligciqaaten, taumek-llu elpeni piurtarkaq tauna Tanqilria atengqerrarkauguq Agayutem Qetunraanek.

36Tangerrluku-llu, tungelqun Elizabeth ayagyuanring'e'rmi qingartuq qetunrarkamek, maa-i-llu iraluin arvinlekaat, atengqellrung'e'rmi qingayuilngurmek.

37Wani-wa Agayutmi ca caperrnarqenrituq.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

38Mary-llu kiuguq, “Qanrucirpetun Atanrem pisqutii wangni piuli.” An'gilam-llu unitaa.

Mary-m Nunatellra Elizabeth-aamun

39Taum-llu nalliini Mary tuaken ayagtuq ingrinun, Judah-m nunain iliitnun.

40Zacharias-aam-llu eniinun itertuq Elizabeth-aaq-llu aryuqutmek piluku.

41Tua-i-llu Elizabeth Mary-m aryuqutiinek niicami, qingaa pekcillagtuq iluani, Anernerem-llu Tanqilriim imiraa.

42Angnirluni-llu qastuluni qanertuq, “Atawaunruuten arnani, atawaunruluni-llu qingan engeliavni.

43Qaillun piama Atanema aaniin ullagtanga?

44Tangerrluku, aryuqutevnek niiyucimtun qingaqa pekcillagtuq engeliamni angnirluni.

45Atawauguten-llu ukvelriami, tua-i Atanrem qanellri piciurtarkaungata.“

46Mary-llu qanertuq, “Tarnema Ataneq nanraraa,

47anerneqa-llu angnirtuq Agayutmun Anirturtemnun,

48Pisteṁi-llu cakegtaunrilucia catkenrilaku. Tangerrluku-llu, wak'nirnek kinguvalriit atawauniciqaatnga,

49Pinilriim angelriamek pillruanga, atra-llu Tanqiuguq.

50Naklekilaucia takaqesteṁini kinguvalriit kinguvritnun tusngaciquq.

51Tallimikun pinimek nasvallruuq, ircaqumegteggun pivakellriit sekavtellrui.

52Atanrulriit-llu atanruviillrui, cakegtaunrilnguut-llu nalugluki.

53Kailriit-llu camircetai, tukuulriit-llu ayagcetai unangevkarpek'naki.

54Israel-aaq pisteñi kusguallrua, tua-i takumcukutni umyuaqluku.

55Abraham-aamun kinguvrinun-llu akwarpak tayima ciuliamteñun qanellruciatun.”

56Mary-m-llu iraluni pingayuni nayuraa, nutaan-llu nunaminun uterrluni.

John-aam Angllurcecistem Yuurtellra

57Elizabeth pinariani irniuq qetunrangluni.

58Nunaqliin tungelqurrin-llu Atanrem takumcukutii angelria elliinun niicamegteggu angnillgutkaat.

59Tua-i-llu erenret pingayunelgurcata mikelnguq nuugiqatallratni, tuani aciqataryaaqaat atiin atranek, Zacharias-aamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

60Tua-i-llu aanii qanertuq, “Tuaten pinrilli, tau͡gaam atengqerciquq John-aamek.”

61Qanrutaat-llu, “Tungelqurpenek atengqelriartaituq waten.”

62Atii-llu elucirarat camek atengqerresqumacianek.

63Tua-i-llu igarkamek pisqelluni, igartuq waten, “John-aamek atengqertuq.” Tamarmeng-llu irriut.

64Egmianun-llu qaneryaurtuq, alungutii uqiggenani qallalluni, Agayun-llu nanrarluku.

65Tamakut-llu nunalgutkelriit qigcigyunga'artut, man'a-llu sekavtuq Judea-mi ingrini nunalegni tamaitni.

66Tamatumek-llu niitellriit umyuangcautekaat, qanraqluteng: “Mikelnguq una cauqatarta?” Tua-i Atanrem ikayuumaa.

67Atii-llu Zacharias Anernerem Tanqilriim imiumiini, qalaruciuq waten,

68“Atawauguq Ataneq, Israel-aat Agayutiit, tua-i yun'i umyuaqngamiki, anirtuutekaatnek-llu pillruamiki.

69Anirturistekamteñek-llu taivkarillruuq pisteñi David-aam kinguvranek.

70Prophet-aatgun ellualriatgun ak'allarteggun qanrutkellrucimitun,

71anirtuumasqelluta inglukestemteñek uumikestemta-llu unataitnek.

72Qaqilluku takumcukun ciuliamteñun akqutkumalria, akqutni-llu tanqilria umyuaqluku,

73Abraham-aamun ciuliamteñun ukvernarcallni;

74tua-i anirturyugluta inglukestemta unataitnek, nutaan wangkuta camek civuuravkenata, kevgiurarkaurrluku,

75tanqigmi elluami-llu unguvallemteñi, elliin ciuqerrani.

76Wani-wa elpet, mikelnguuq Quyinrulriim prophet-aaranek aprumaciquten, tua-i Atanrem ciungakun pekciiquten tumyararkai upluki.

77Yui-llu anirtuutekaatnek elpengcarluki assiilnguillratgun.

78Tua-i Agayutem naklegtalriim takumcukutiikun, tanqigmek pakmaken eruskakut,

79tanqiginaluki imkut tan'germi tuqum-llu talinrani uitalriit, tass'uqnaluta-llu nepaitem tumyaraakun.”

80Mikelnguq-llu tauna angliuq, yuucimikun piningqerrluni, yuilqumlluni-llu erneq imna engelkarrluku Israel-aanun elpekevkallni.

Luke 2

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jesus-aam Yuurtellra

1Tamatum nalliini pillruuq Caesar-aam Augustus-aam picirkiullrukai tamiini
nunalget naaqumasqelluki.

2Man'a naaqumallrat ciuqliq pillruuq Cyrenius-aaq atanrullrani Syria-mi.

3Tamarmeng-llu naaqevkaryarturtut, kina imna tuani ciuliamikun nunangqellria.

4Tua-i Joseph-aaq-llu mayurtuq Galilee-amek nunaminek Nazareth-aamek,
Judea-mun David-aam nunallranun Bethlehem-aamek at'legmun,

5naaqutngunaluni, Mary-llu nulirkautni, malikluku. Tauna-llu qingarluni.

6Tua-i-llu tuantellermegni, irnillerkaa pinariuq.

7Wani-wa irniqarraartuq qetunrangluni, imgulluku-llu essaumalriamun
'lumarrarmun, ungungssit-llu nerviatnun elliluku, allanivigmi enailamek.

8Tamatum-llu avatiini qusngiliurtet uitaut maramelluteng, pegg'arluteng
katngauteteng tarikluki unugmi.

9Tua-i-llu Atanrem an'gilaan tekitai, Atanrem-llu ucurnarqucian tanqigtai, ellait-
llu alingallagtut.

10An'gilam-llu qanrutai, “Alingevkenaci, atam, angnirnarqelriamek
niicetqataramci angniqapigutekarpeceñek, yuut tamarmeng pikaatnek.

11Elpeceñun David-aam nunallrani ernerpak Anirturilria yuurcan, tauna Christ-
auguq Ataneq.

12Man'a-llu nallunailkutkarkaugarci: Mikelnguq nataqeciqerci 'lumarrarmun
essaumalriamun imgusngaluni ungungssit-llu nerviatnun ellimaluni.“

13Alqunaq-llu an'gilaq tauna ilanguq qilagmiurugarnek; taukut Agayun nanraraat
qanerluteng,

14“Ucurnarili Agayun quyinermi uitalria, nunam-llu qaingani
uitanqegcicetangqerrli yug'ni nakmikek'ngaini!”

15Taukut-llu an'gilat qilagmun ayiita, qusngiliurtet qanruyutut, “Ataki
Bethlehem-aamun ayiilta, tamana Atanrem wangkutnun nallunrircetellra
paqluku.”

16Tua-i patagmek ayagtut, tamalkuita-llu nataqait, Mary, Joseph-aaq-llu,
mikelnguyagaq-llu ungungssit nerviatni ellimaluni.

17Tangrramegteggu-llu ellmeggnun qanrutkumalleq tauna mikelnguq pitekluku,
qanrutkaat.

18Niitellriit-llu tamarmeng qusngiliurtet qanellrat irr'ikaat.

19Tau͡gaam Mary-m tamakut qaneryarat tamalkuita qemagtai, umyuaqurluki-llu
ircaqumikun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Taukut-llu qusngiliurtet utertut, Agayun ucuqluku nanrarluku-llu, niitelteng tangelteng-llu tamalkuita pitekluki, qanrucimacimegcetun.

Nasvaumallra Agayuvigpagmi

21Erenret-llu pingayunelgurcata nuugirnarian aciraat Jesus-aamek, an'gilam acillruciatun aaniinun qingaurpailgan.

22Menuircaryaram erenri nang'ata Moses-aam picirkiutai maliggluki, Jerusalem-aamun taitaat Atanermun tunenaluku.

23Atanrem alerquutaini igaumaciicetun: “Mikelnguut tamalkuita tan'gaurluut aanameggnek anqerraalriit Atanermun qigcikumaarkaugut,”

24elliiteknaluku Atanrem alerquutaini pisqumalria aturluku, “wani-wa kanguruarngalnguugnek malrugnek.”

25Jerusalem-aami angucetangqellruuq, Simeon-aamek, tauna ellualriaruluni qigcigyulriaruluni-llu; Israel-aat-llu qaruyutkaat utaqaa, Anernerem-llu Tanqilriim tusvikumaa.

26Anernerem-llu elpengevkallrua Atanrem Christ-aara tangerpailegmiu tuquarkaunrilucianek.

27Ellii-llu Anernerem pisquciatun agayuvigpagmun itertuq; taukuk-llu angayuqaagken mikelnguq taican'gu piciryaraicetun pinaluku,

28tuani taum tegua Agayun-llu nanrarluku qanertuq,

29“Nutaan Ataneq, pisten ayagceskiu uitanqegcimaluku, qanrucirpetun.

30Tua-i iigma anirturiten tangellruak,

31uptellren yuut tamarmeng takuatni.

32Wani-wa Jews-aarunrilnguut tanqiutekaat, yugpet-llu Israel-aat nanrautekaat.“

33Atiin aaniin-llu, ellii pitekluku qanrutkumalriit irr'ikakek.

34Simeon-aam-llu atawaqaasqak, aanii-llu Mary qanrulluku, “Tangerrluku, una mikelnguq ellimauq Israel-aat amlleret paallautekaatnek, amlleret-llu cali makyutkaatnek, qanemyuugautekciqaat-llu nallunailkutauluku.

35Ilumun-llu panam tarnen kapciqaa, amlleret ircaqruita umyugait nallunairluki.”

36Tuantuq-llu prophet-aaq arnaq, Anna, Phanuel-aam pania, Aser-aam kinguvra. Tauna arnaurtuq, neviarcaullermi kinguani uingqellruuq allrakuni malrunlegni,

37aipainruluni-llu allrakuni yuinarni cetamani cetamanek cali cipluki. Taum agayuvik uniteksaitelaraa, piicagqami-llu nereksaunani kaigluni unugni ernerni-llu pinaurtuq.

38Nall'arrluki taiguq, Agayun-llu quyavikluku, Jerusalem-aam-llu anirtuutekaanek utaqalgilriit elliinek qalarutai.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39Tua-i-llu Atanrem picirkiutai atuumariamegneki Galilee-amun nunameggnun Nazareth-aamun utertut.

40Mikelnguq-llu angliuq, piniriluni-llu, usvituriluni-llu, Agayutem-llu naklekutiin nayuraa.

Jesus-aam Tan'gaurluum Maligutqarraallra Jerusalem-aamun

41Angayuqaak-llu Jerusalem-aamun allrakuaqan ayalartuk Agayunerpaliyarlutek.

42Ellii-llu qulen malrugnek cipluku allrakungan, malikluku ayagtuk Jerusalem-aamun, Agayunerpaliyalriit pilauciicetun.

43Agayunerpak-llu pelluumarian, utercagnek-llu, Jesus-aaq tan'gaurluq unegtuq Jerusalem-aamun, tau͡gaam angayuqaagken nalluluku.

44Tua-i yuut akunliitnecukluku tungelqumegni ilamegni-llu yuaryaaqaak ernerpak,

45nataqenrilamegnegu Jerusalem-aamun utertuk yuarluku.

46Tua-i-llu erenret pingayun kinguatni nataqaak agayuvigpagmi, elisngalriit akuliitni aqumgaluni taukut niicugluki, aptaqluki-llu apyutnek.

47Tamarmeng-llu niitestain irr'ikaat umyuartucianek kiulallrinek-llu.

48Tangrramegnegu irriuk; aaniin-llu qanrutaa, “Qetunraaq, ciin waten pisikuk? Tangerrluku, atavet wiinga-llu yuaramegten peng'garrluten.”

49Elliin-llu qanrutak, “Ciin yuarcetegnga? nalluutek-qaa Atama eniini uitaarkaucimnek?”

50Ellmegnun-llu qanellra ayuqucingenritaak.

51Tua-i maligglukek Nazareth-aamun atrartuq, niisngalukek maligtaqulukek-llu. Aaniin tau͡gaam makut qanellri ircaquminun qemagtai.

52Jesus-aaq-llu elisngiinartuq, angliriinarluni-llu, Agayutem yuut-llu nakmikngiinarluku.

Luke 3

John-aam Angllurcecistem Caliara

1Allrakut akimiaratni Tiberius-aam Caesar-aam atanvaullrani, Pontius-aaq Pilate-aaq atanruluni Judea-mi, Herod-aaq-llu atanerruaruluni Galilee-ami, anelgutii-llu Philip-aaq atanerruaruluni Abilene-ami, Annas-aaq Caiaphas-aaq-llu agayulirten̄gunrullragni.

2Tuani Agayutem qaneryaraan John-aaq Zacharias-aam qetunraa tekitaa yuilqumtellrani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Jordan-aam-llu avatiinun tekituq qalarutekluku-llu anglluryaraq umyualinqigtesqun assiilnguut au͡gautekaat.

4Igaumaciatun Isaiah-m igaini, “Yuilqumi qayagalriim erinii, ‘Atanrem tumkaa elluaqcarciu pekcararkai-llu nalqigcarciki.

5Ilutulriit imiumaciqut, ingrit qemit-llu tamarmeng elavcimaciqut, nalqialnguut-llu nalqigcimaciqut, manialnguut-llu manigcimaluteng.

6Yuut-llu tamarmeng Agayutem anirturitii tangerciqaat.’”

7Yugugaat-llu ellminun anglluryartulriit qanrutai, “Elpeci ciissirpiit piyagaitni! Kia elpengcartaci avitesqelluku eq'uqertii tekitarkaq?

8Taumek naugiluci yuucirpeciuggun umyualinqigtellerci nasvagciu, qankunavkenaci-llu umyuarpeciuggun, ‘Abraham-aaq ciuliaqaput’. Wani-wa qanrutamci Agayun makunek teggalqunek kinguverkiuryugngauq Abraham-aamun.

9Maa-i-llu napat aciit piqertuutarmek ellivikumaut. Taumek napa atsangyunrilnguq assilrianek, kepumaarkauguq kenermun-llu muriulluku.“

10Yugugaat-llu aptaat, “Wangkuta-mi qaillun piciqseta?”

11Kiugai-llu, “Malrugnek paltuungqellriim, piilnguq avguskiliu, neqkautellek-llu tuaten pili.”

12Akiliqurautnek-llu quyurcistet anglluryarturtut, apluku-llu, “Elitnauristaa, qaillun-mi wangkuta piciqseta?”

13Qanrutai-llu, “Akiliquraun picirkiumalria cipnissuaranriqiciu.”

14Anguyagtet-llu aptaat, “Tua-i-llu wangkuta, qaillun piciqseta?” Kiugai-llu, “Uayanrilkiciu yuk picilirpek'naku-llu, akiliutevceñek-llu elaraksaunaci.”

15Yuut-llu utaqalgilriatun ayuqngata, John-aaq-llu paqnakngatgu Christ-auyukluku, taungunricukluku-llu,

16John-aam tamalkuita qanrutai, “Wiinga-wa merkun angllurcet'laramci, tau͡gaam wangni angenrulria agiirtuq, taum aluilitagken cingigkenek angicillerkaqa ancurtukaqa; taum angllurceciiqaaci Anernerkun Tanqilriakun, kenerkun-llu.

17Aklayuutmek carririssuutmek tegumiangqertuq, mukaarkat caranglluirviat aklatarkauluku carrirluku, nutaan-llu mukaarkat qemaggviminun qemaggluki, caranglugkuat-llu ekuavkarluki nipsuilngurmek.”

18Qarutaarutnek ayuqenrilngurnek qarutaarai, qaneryaraqegtaarnek-llu yuut qalarulluki.

19Tau͡gaam Herod-aaq atanerruaq, cangakellruani anelgutmi nulirra Herodias-aaq pitekluku, cali-llu Herod-aam elluanrilnguut pillri tamalkuita pitekluki,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20tamakunun tamalkuitnun tapeqluku John-aaq itercetaa.

Jesus-aam Angllullra

21Tua-i-llu yuut tamarmeng anglluumariata, Jesus-aaq-llu anglluumarian piicallrani, qilak ikirtuq,

22Anerneq-llu Tanqilria atrartuq elliinun temlegtun, yaqulegtun. Erinatanguq-llu qilagmek qanerluni, “Qetunraqamken kenekluten, ilukegcitkamken.”

Jesus-aam Ciuliari

23Jesus-aaq-llu ayagnillruuq elicungcariluni allrakungqerluni tayima yuinaq qulmek cipluku, yuut paqnayuuciicetun Joseph-aamek atangqerrluni, tauna-llu atangqerrluni Heli-amek,

24tauna-llu Matthat-amek, tauna-llu Levi-amek, tauna-llu Melchi-amek, tauna-llu Janna-mek, tauna-llu Joseph-aamek,

25tauna-llu Mattathias-aamek, tauna-llu Amos-aamek, tauna-llu Nahum-aamek, tauna-llu Esli-mek, tauna-llu Nagge-amek,

26tauna-llu Maath-amek, tauna-llu Mattathias-aamek, tauna-llu Semein-aamek, tauna-llu Joseph-aamek, tauna-llu Joda-mek,

27tauna-llu Joanan-amek, tauna-llu Rhesa-mek, tauna-llu Zerubbabel-aamek, tauna-llu Shealtiel-aamek, tauna-llu Neri-mek,

28tauna-llu Melchi-amek, tauna-llu Addi-mek, tauna-llu Cosam-aamek, tauna-llu Elmodam-amek, tauna-llu Er-amek,

29tauna-llu Jose-mek, tauna-llu Eliezer-aamek, tauna-llu Jorim-aamek, tauna-llu Matthat-amek, tauna-llu Levi-amek,

30tauna-llu Simeon-aamek, tauna-llu Judah-mek, tauna-llu Joseph-aamek, tauna-llu Jonan-aamek, tauna-llu Eliakim-aamek,

31tauna-llu Melea-mek, tauna-llu Menan-aamek, tauna-llu Mattatha-mek, tauna-llu Nathan-aamek, tauna-llu David-aamek,

32tauna-llu Jesse-mek, tauna-llu Obed-aamek, tauna-llu Boaz-amek, tauna-llu Salmon-aamek, tauna-llu Naasson-aamek,

33tauna-llu Aminadab-amek, tauna-llu Aram-amek, tauna-llu Esrom-aamek, tauna-llu Phares-aamek, tauna-llu Juda-mek,

34tauna-llu Jacob-aamek, tauna-llu Isaac-aamek, tauna-llu Abraham-aamek, tauna-llu Thara-mek, tauna-llu Nachor-amek,

35tauna-llu Saruch-aamek, tauna-llu Ragau-amek, tauna-llu Phalec-aamek, tauna-llu Heber-aamek, tauna-llu Sala-mek,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

36tauna-llu Cainan-aamek, tauna-llu Arphaxad-aamek, tauna-llu Shem-amek, tauna-llu Noah-mek, tauna-llu Lamech-aamek,

37tauna-llu Mathusela-mek, tauna-llu Enoch-aamek, tauna-llu Jared-aamek, tauna-llu Mahalaleel-aamek, tauna-llu Cainan-aamek,

38tauna-llu Enos-aamek, tauna-llu Seth-amek, tauna-llu Adam-aamek, tauna-llu atangqellruuq Agayutmek.

Luke 4

Jesus-aam Naspaamallra

1Jesus-aaq-llu, muirumiimi Anernermek Tanqilriamek, Jordan-aamek utertuq, Anernerem-llu yuilqumun ayagcetaa.

2Ernerni-llu yuinaagni malrugni tuunrangayagmun naspaamaluni. Nereksaunani-llu taukuni ernerni, naamariata-llu kaigem tutaa.

3Tuunrangayiim-llu qanrutaa, “Agayutem Qetunraqkaten una teggalquq kelipaurtessgu.”

4Jesus-aam-llu kiugaa, “Igausngauq, ‘Keliparrlainaq yuum yuutekenritaa, tau͡gaam Agayutem qaneryaraa tamalkuan.’”

5Tua-i-llu tuunrangayiim ingrimun mayuutaa, egmianun-llu nunam qainganelngurnek angayuqauvignek nasvitaa,

6qanrutaa-llu, “Elpenun tunciqaqa piyunarquciq tamalkuan kenegnartuumaan, wangnun kitumun-llu tunyukumki cikiutekarkauganka.

7Ciktaarvikekuvnga, tamalkuan pikciqan.”

8Jesus-aam kiugaa, “Igausngauq; ‘Ataneq Agayuten tau͡gaam ciktaarvikarkaugan kevgiurluku-llu kiingan.’”

9Jerusalem-aamun-llu ayautaa, agayuvigpiim-llu kangranun nangengqavkarluku, qanrulluku-llu, “Agayutem Qetunraqkaten, unavet elpenek igten,

10igausngiin; ‘An'gilani ellimerciqai pitekluten, murilkevkarluten,

11tegumiaqciqaatgen, it'gaten teggalqunun kalgucetevkenaki.’”

12Jesus-aam kiugaa, “Qanrumauq: ‘Ataneq Agayuten naspaayunaitan.’”

13Tuunrangayiim naspaatet qaqicamiki unisnguaqeraa.

Nazareth-aami Caunrilkumallra

14Jesus-aaq-llu Anernermek pinirivkaumaluni Galilee-amun utertuq, niitnauluni-llu tamiini nunani.

15Elitnaurilallruuq-llu elitnaurviitni, tamaitnek-llu nanraumaluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Nazareth-aamun-llu angliviminun tekituq, pilaucimitun-llu, Sabbath-aami agayuvigmun itellruuq, nangerrluni-llu naaqinaluni.

17Isaiah-m kalikai elliinun tunait; elliin-llu nengtaa kalikaq imegyaraq, nataqluku naaqerkani, waten igausngaluni:

18“Atanrem Anerneran tusvikaanga, tua-i qalaruciarkaurcetellruanga assilriamek naklegnarqelrianun; Teguanun-llu angicimallerkaatnek; cikmiumalrianun-llu tangerrsaurcecimallerkaatnek; nangcimalrianun-llu nangcimanrillerkaatnek.

19Wani-wa qanrutkisqellua Atanrem naklekician tus'ucianek.”

20Kalikaq-llu imegyaraq imgaa, kevgiurteṁun-llu tunluku, aqumluni-llu. Tua-i-llu agayuvigmelnguut tamarmeng tangvagaat uluqsaunaku.

21Nutaan-llu qanrutai, “Man'a qaneryaraq niitellerci maa-i piciurtuq.”

22Tamarmeng-llu atawakaat, qaneryaraqegtaarai-llu irr'ikluki, qanraqluteng-llu, “Joseph-aam-qaa una qetunraqsaa-qaa?”

23Elliin-llu qanrutai, “Qanruciiqliarpecia qaneryarauciatun, ‘Yungcaristaa, elpenek anirtua,’ niitellemteñek-llu pillerpenek Capernaum-aami, maani-llu tuaten nunavni pikina.“

24Qanerluni-llu cali, “Ilumun, qanrutamci, prophet-aaq ciuniurumaksaitelartuq nakmiin nunamini.

25Wani-wa piciulriamek qanrutamci, nauwa Elijah-m nalliini aipainret amllellruut Israel-aami, qilak umgumallruuq ellallirciiganani allrakuni pingayuni iraluni-llu arvinlegni, kiituani kaigyaraq tut'ellruuq.

26Tuaten-llu Israel-aani aipainret amllellrungraata, tamakut iliitnun Elijah ayagcecimallrunrituq, taug̃aam nunamun allamelngurmun, Zarephath-aamun, Sidon-am nunain iliitnun, tuavet arnamun aipainermun.

27Cali-llu Elisha-m nalliini mamyuilngurmek apqucilget amllellruyaaqut Israel-aani, taug̃aam atauciungraan canrircecimallrunritut, imna taug̃aam Naaman, Syrian-aarmiu.“

28Agayuvigmelnguut-llu mat'umek niicameng eq'uqertut.

29Nangerrluteng-llu anutaat, ayaulluku-llu nunam taum qertulriim iquanun, peñakun tuaggun igcetnaluku ciukian.

30Taug̃aam ellii akuliitgun egmian ayagtuq.

Anernerrlugmek Anevkarillra

31Tua-i-llu Capernaum-aamun, Galilee-am nunain iliitnun, tekituq. Elicungcarai-llu Sabbath-aami.

32Elicungcautai-llu irr'ikait, qaneryarai tukniata.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Tuani-llu agayuvigmi yugtangqellruuq anernerrlulegmek. Tauna qayagpagtuq cakneq,

34“Aa-wa! caciqsikut Jesus-aaq Nazareth-aarmiu? Tekituten-qaa piunrirnaluta? Nallunritaqa taungucin Agayutem Tanqilriartaa.”

35Jesus-aam-llu inerquraa waten, “Nepaunak, uumek ani!” Anernerrluum-llu egterraarluku akunliitnun, an'uq aknirtevkenaku-llu.

36Tamarmeng-llu irriut qanruyulluteng-llu, “Cauga man'a qaneryaraq? Tua-i tuknilriakun piningqerrluni anernerrluut ellimerturaqateng anenaurtut.“

37Elliin-llu tuaten picia niitnauguq tamiini tamatum avatiini.

Simon-aam Cakian Canrircecimallra

38Ellii-llu agayuvigmek nangerrluni an'uq, Simon-aam-llu eniinun iterluni. Simon-aam cakia naulluuguq puqervagyaramek. Kaigavikaat-llu pitekluku tauna.

39Elliin-llu malkaniraa apquciq-llu tamana inerqurluku; apqucim-llu unitaa, egmian-llu makluni kevgiurai.

Amlleret Canrircecimallrat

40Akerta teviinanrani apqucilegnek ayuqenrilngurnek ilangqellriit taukut elliinun ullautait. Elliin-llu tamalkuita unatminek pategvikai canrirtelluki-llu.

41Anernerrluut-llu amllernek an'ut, qayagpagaqluteng-llu waten. “Elpet Agayutem Qetunraqaaten!” Inerqurluki-llu qallatesqenritai, Christ-aucini nallunritliniatgu.

42Ercan-llu an'uq yuilqumun-llu ayagluni; tua-i-llu yugugaat yuaraat, ullaglukullu unayaqaat unitesqumavkenateng.

43Taug̃aam elliin qanrutai, “Agayutem angayuqauvian qaneryaraqegtaarai nunanun allanun cali qalarutkarkauganka, man'a pitekluku ayagcecimiima.”

44Galilee-am-llu agayuuviini qalaruciuq.

Luke 5

Cangliqellrat

1Tua-i-llu cat iliitni nanvam Gennesaret-am ceñiini nangerngallrani yugugaat quyurrvikngatni cumigtem pitaciatun, Agayutem qaneryaraa niitnaluku.

2Ellii angyagnek tangertuq nanvam ceñiini, taug̃aam neqsurtet yuumaluteng kuvyateng eruryarturluki.

3Ellii-llu tamakuk aipaagnun ek'uq, wani-wa Simon-aam pianun, taumun-llu ketvaqaniisqaa. Aqumluni-llu yugugaat elicungcarai tuaken angyamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Qallatellerminek taqngami, Simon-aaq qanrutaa, “Et'ulriamun ayagluten kuvyan civesgu.”

5Simon-aam-llu kiugaa, “Ataneq, unugpak errvianun cakviullruyaaqukut catevkenata-llu! Tau͡gaam pisqen̄gavnga civciiqua.”

6Tuaten-llu piameng, cangliqut neq'rugarnek, kuvyait-llu allgurluteng.

7Tua-i-llu ilateng angyam aipaani uitalriit nulurarait ikayuusqelluteng. Taukut-llu taigut; angyak-llu muiragket kic'ukaarlutek-llu.

8Tua-i-llu Simon-aam Peter-aam man'a tangrramiu, Jesus-aam ciuqerranun ciisqumigtuq qanerluni, “Unisnga, tua-i assiilngurtuama, Ataneqa;”

9Tua-i irriami, ilani-llu neq'liqucimeggnek tuani.

10James-aaq John-aaq-llu Zebedee-am qetunrak, Simon-aam angyamtellgutek, cali tuaten piuk. Jesus-aam-llu Simon-aaq qanrutaa, “Alingevkenak, wak'nirnek yugnek cangciquten.”

11Tagngameng-llu, angyateng unitait maliggluku-llu.

Mamyuilngurmek Canrircecillra

12Tuamta-llu nunat iliitni uitallrani, yuum ullagaa mamyuilngurmek apqucilgem. Jesus-aaq-llu tangrramiu ciuqerranun put'uq, kaigavikluku-llu qanerluni, “Ataneq, piyukuvet, carriyunarqerpenga.”

13Unatni-llu yagtai, agturluku-llu qanertuq, “Piyugtua, carriuten.” Egmianun-llu apquciirutuq tamatumek

14Inerquraa-llu, “Kitumun qaneryaqunak, tau͡gaam ayii agayulirtem̄un-llu nasvagyarturluten, carriucin-llu pitekluku Moses-aam alerquutekellra ellikiu, tamakut nallunriutekaatnek.”

15Tau͡gaam ilangcivkenaku niitnaullra sekavvngiinartuq, yugugaat-llu quyurrvikaat niitnaluteng anirtuusqumaluteng-llu apqucimeggnek.

16Tau͡gaam ellii yuilqumun ayagtuq piicagyarturluni.

Pekcesciigalngurmek Canrircecillra

17Tuamta-llu tamatum nalliini, ernermi elicungcariuq Pharisee-aat-llu Kalikanek-llu elisngalriit tuantut, taillruluteng Galilee-am nunatainek Judea-m-llu nunatainek Jerusalem-aamek-llu, anirturiyunarivkaraa-llu Atanrem pinian.

18Tangerrluku-llu angutet pekcesciigalnguq akigarluku ullautaat. Itervigkaiturtut-llu ellinaluku ciuqerranun.

19Itlerkangenrilameng-llu yugyagpakaan enem qainganun mayurtut, enem-llu qiliin ilii callarqaarluku aqevlertaat, inangqavigtuumaan Jesus-aam ciuqerranun.

20Ukvertaciat-llu tangrramiu qanertuq taumun yugmun, “Assiilnguirumauten.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Igatulit Pharisee-aat-llu ayagnerkarcurtut qanerluteng, “Kina una piciliutekiluni qallata? Kina Agayutngunrilnguq assiilnguiriyugngaa?”

22Tau͡gaam Jesus-aaq elpengami ayagnerkarcuuciatnek kiugai, “Ciin umyuangcarceci ayagnerkarpeceñek?

23Ukuk naliak qacignarqenrua, qallatellerkaq, ‘Assiilnguirumauten,’ wall'u waten qanerluni, ‘Nangerrluten piyuagi?‘

24Tau͡gaam nallunricesqelluci Yuum Qetunraan nunam qaingani assiilngurmek au͡g'ariyunarqucianek,” nutaan pekcesciigalnguq pia, “Qanrutamken, nangerrluten, inarcessuuten teguluku enevnun ayii.“

25Egmianun-llu nangertuq takuatni, inarcessuutni-llu teguluku eneminun ayagtuq, Agayun tuaten nanrarluku.

26Tamarmeng-llu irr'iqapigtut, Agayun-llu nanraraat alingniurluteng-llu qanraqluteng, “Ernerpak wangkuta tangnerranarqelriamek tangellruukut!”

Levi-am Kelgumallra

27Tamatum kinguani, ayagtuq, akiliqurautnek-llu quyurcista Levi-amek at'lek tangrraa akiliqu'urvigmi aqumgaluni, qanrutaa-llu, “Maligesnga.“

28Taum-llu cat tamalkuita pegtai, nangerrluni-llu maligtaa.

29Tauna-llu Levi enemini nerevkariuq angelriamek, yugyagluteng-llu akiliqurautnek quyurcisteñek allanek-llu, nerellgutekluki.

30Tua-i-llu Pharisee-aat igartaita-llu elitnaurai qanemyuugautekait qanerluteng, “Ciin akiliqurautnek quyurcistet assiilngiumalriit-llu nerellgutek'larciki, mellgutekluki-llu?“

31Jesus-aam kiugai, “Caciilnguut yungcaristem̄ek pinarqenritut, apqucilget tau͡gaam.

32Tainritua ellualrianun tau͡gaam assiilngilrianun umyualinqigcesqelluki.”

Yagyaraq

33Tua-i-llu qanrutaat, “John-aam elitnaurai yaalartut kaigcirluteng, piicagaqluteng-llu, tuaten-llu cali Pharisee-aat elitnaurait pilarmiut, tau͡gken elpet piten nerlartut merluteng-llu.”

34Jesus-aam-llu qanrutai, “Uikautem-qaa uitallgutai yagceciiqaci uikaun ellaitnelluku?

35Tau͡gaam cam iliiniku uikaun ellaitnek tegumakan tuani yagciqut.”

36Cuqyutmek cali qanrutai, “Yuk-wa ilaariksaitelartuq nutaramek ak'allarmun, nutaraq caunrirciqngaku, ak'allaam-llu nutaraq ayuqevkenaku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

37Tuaten-llu yuum wine-aq nutaraq imiuteksaitelaraa caqunun ak'allarnun, caqut qagerciiqngaki, wine-aq-llu maqluni, caqut-llu caunrirluteng.

38Tau͡gaam wine-aq nutaraq caqunun nutaranun imiutnarquq.

39Yuk-llu wine-amek ak'allarmek merraarluni, nutaraq cucukngaitaa. Qanerciquq-llu, ‘Ak'allaq assinruuq.’”

Luke 6

Mukaarkanek Qecuutellrat Agayunermi

1Cat iliitni Sabbath-aami, mukaarkat tumkai, elitnaurai-llu kangritnek qecuulluteng uluggaarluki ner'ut.

2Tau͡gaam Pharisee-aat ilait qanertut, “Ciin tuaten piceci pisqutngunrilngurmek Sabbath-aami?”

3Jesus-aam-llu kiugai, “Naaqiksaituci-qaa David-aam picillranek, kaillermini, ilani-llu,

4qaillun Agayutem eniinun itellra, kelipanek-llu tangrresqutnek tegulluni nerellra, ilani-llu cikirluki; waniwa cailkanun neresqumanrilnguut, agayulirteñun tau͡gaam?”

5Cali qanrutai, “Yuum Qetunraa agayunermun tuaten atanruuq.”

Nalamalrianek Unatellgem Canrircecimallra

6Tuamta-llu Sabbath-aami cali, agayuvigmun itellruuq elicungcariluni-llu. Yuk-llu tuantuq tallirpilirneret unatai nalamaluteng.

7Igatulit Pharisee-aat-llu kellutekaat Sabbath-aami canrircecinayukluku, waniwa ayagnerkarcuameng.

8Tau͡gaam elliin umyugait nalluvkenaki, unatelek nalamalrianek qanrutaa, “Tailuten nangerten wavet.” Tauna-llu nangertuq tailuni-llu.

9Nutaan Jesus-aam qanrutai, “Apetnaamci, naliak elluanrua Sabbath-aami atawamek piluni, wall'u atawaunrilngurmek, unguvavkariluni wall'u tuquvkariluni?”

10Kassutmun kiarqaarluki imna qanrutaa, “Unateten yageski.” Tuaten-llu piuq. Unatai-llu canrirtut.

11Tau͡gaam ellait eq'uqertut, qaillukuartut-llu qaillun pillerkameggnek Jesus-aamun.

12Tamatum-llu nalliini ingrimun ayagtuq piicagyarturluni, unugpak-llu taqeksaunani piicagtuq Agayutmun.

Qula Malrugnek Cipnelget Nakmikumallrat

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Ercan-llu, elitnaurani taisqai, taukunek-llu nakmikiuq qula malrugnek cipluku, taukut-llu acirai apostle-aanek.

14Wani-wa Simon, Peter-aamek aciraa, Andrew-llu anelgutii, James-aaq-llu, John-aaq-llu, Philip-aaq-llu, Bartholomew-llu,

15Matthew-llu, Thomas-aaq-llu, James-aaq-llu Alphaeus-aam qetunraa, Simon-aaq-llu cumignerulria,

16Judas-aaq-llu James-aam qetunraa, Judas-aaq-llu Iscariot-aaq, tunestekaa.

Marami Qalarucillra

17Malikluki-llu atrartuq manilriamun. Elitnaurarugaat-llu yugugaat-llu, Judea-mek tamiinek, Jerusalem-aamek-llu, imarpiim ceñiinek-llu Tyre-amek Sidon-amek-llu,

18tailriit niicugluku, anirtuusqumalriit-llu apqucimeggnek. Anernerrlulget-llu anernerrluirumallruut.

19Yugugaat-llu agturyuumiryaaqaat, pinia elpegnaqngan, anirturai-llu tamalkuita.

20Tua-i-llu elitnaurani tangerrluki qanrutai, “Atawaqertuci elpeci naklegnarqelriani, Agayutem angayuqauvia pikngavciu.

21Atawaqertuci elpeci kailriani watua maa-i, camirciiqngavci. Atawaqertuci elpeci iluteqcaralriani watua maa-i, nunaniryugciqngavci.

22“Atawaqertuci yuut uumikekaceci, nallunguarluci-llu, qumlikluci-llu; picilirluci-llu Yuum Qetunraa pitekluku.

23Tuani angniqici, qecgaurluci-llu angnim ugaani, akiliutsi angengan qilagmi, tuaten-llu ciuliarita prophet-aat pillruitki.

24“Taug̃aam nakleng elpeci tukuulriani! akiliumariavci ak'a.

25Nakleng elpeci kainrilngurni watua maa-i, kaigciqngavci; Nakleng elpeci angnirrlainalriani watua maa-i, qiaciqngavci neplialuci-llu.

26“Nakleng elpeci, yuut tamarmeng assikekaceci, tua-i tuaten cali ciuliarita prophet-aat piciunrilnguut pillruit.

27“Taug̃aam niicugnistem̄aa qanrutamci: Kenkiciki inglukesteci, atawakiciki uumikesteci.

28Atawaqaasqiciki aniqlaasteci, piicauciki qumlikesteci.

29Yuum qacareskaten ulluvavgun, inglua-llu manikiu; yuum-llu qasperen tegukaku, paltuugen cali qunuksaqunaku.

30Elpenun-llu cikiisqellria cikirru. Pivnek-llu tegutelleq tungcariyaqunaku.

31Qaillun-llu pisqumaaqavci yugnun, tuaten-llu pilarmikiciki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32“Kenkesceci kenkekuvciki nallaitgun, nau͡gg'un ilukegcinarqeciqseci? Tua-i
assiilngilriarung'e'rmeng kenkesteteng kenkelaamegteki.

33Pinqegciucesceci nallaitgun pinqegciutelaquvciki nau͡gg'un
ilukegcinarqeciqseci? Tua-i assiilngilriarung'e'rmeng tuaten pilartut.

34Navriskengkuvci-llu cimirarkanek, nau͡gg'un ilukegcinarqeciqseci? tua-i
assiilngilriarung'e'rmeng navriskenglaameng ilameggnun cimirarkaitnek.

35Tau͡gaam inglukesteci kenkiciki, elluarrluki-llu piluki, navriskenglarnaurtuci-llu
cimirarkaunrilengraata, tuaten akiliutengqerciquci qetunraugarkauluci
Quyinrulriamun, tua-i ellii naklegtaungami quyatuilngurnun qunuyulrianun-llu.

36Takumcutarci, Atavci Takumcukilauciatun.

37“Cuqciyaqunaci, ilavceñek, cuqcimanritnaurtuci; picirkiriyaqunaci,
picirkiumanritnaurtuci; au͡g'aricici au͡g'aricimanaurtuci.

38Cikiqengici, cikiumanaurtuci, muirtepialriamek angalalluni,
negtaarumalriamek, uryulriamek-llu kenirpeceñun. Cuqyutevciuggun
cuqcimaarkauguci.”

39Cuqyutmek-llu qalarutai, “Cikmiumalriim-qaa cikmiumallgutni pekyuciiqaa?
Tamarmek-qaa iggngaituk ilutulriamun?

40Elitnauraq angenrunrituq elitnauristem̄ini, tau͡gaam kina imna eliskuniki
elitnauristem̄itun ayuqarkauguq.

41Ciin-llu verun mikengraan tangvagciu ilavet iingani, tau͡gken veruten angelria
iigpeni elpekumavkenaku?

42Wall'u qaillun qaneryugngasit ilavnun: Veruten au͡g'arnaurqa iivnek, amta-llu
elpet veruten elpekumavkenaku? Usuuq malrugnek umyualegmi, ciumek
'veruten anterraarru iivnek, nutaan mecingqerrluten ilavet verutii iinganek
anetnauran.

43“Tua-i napa assilria atsangengaituq assiilngurnek, tuaten-llu napa assiitellria
atsangengaunani assilrianek,

44napat tamalkurmeng nallunaitelaameng atsamegteggun. Tua-i atsat fig-at
iqvaumaksaitut naunerrlugnek, wine-at-llu atsat iqvaumaksaunateng
cukilananek.

45Yuk assilria ircaqumini elluamek qemangqaallerminek nasvagilartuq, tau͡gaam
elluanrilnguq ircaqumini elluanrilngurnek qemangqaallerminek nasvagilartuq.
Tua-i-wa ircaqum qemangqaiciatun qanraqami qanlartuq.

46“Ciin-llu tuqluraralarcecia, ‘Ataneq, Ataneq,’ amta-llu pisqutenka
aturyugpek'naki?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

47Kina imna wangnun tailria, qaneryaramnek-llu niitellria aturluki-llu, taum ayuqucia qanruteknaurqa.

48Tauna enelilriatun ayuquq, tua-i elagtuq aciqvanun, inguqiriluni-llu qiurmun; tua-i-llu ulngan carvanrem ciuneqaa 'laavkaaq tauna, tau͡gaam angalacesciigataa, tua-i elluarrluni taqumiimi.

49Tua-i-llu niitellria tau͡gaam aturyugpek'naki, tauna enelilriatun inguqiciriyunrilngurtun ayuquq. Carvanrem-llu ciuneqngaku, ussutaa egmianun, piunriqapiggluku-llu."

Luke 7

Anguyagtem Pistiin Canrircecimallra

1Tua-i-llu qaneryararkani qaqicamiki yuut niitelluki, Capernaum-aamun itertuq.

2Anguyagtet-llu atanerruarita iliita pistii kenkek'ngaa naulluuqapigtuq au͡gtarnaqluni.

3Taum-llu Jesus-aaq niicamiu, Jews-aat ciulirnerit ayagcetai unayaqesqelluku tailuku pisteñi anirtuusqelluku.

4Taukut-llu Jesus-aamun tekicameng unayaqeqapigtaat, qanerluteng, "Tauna elpet ikayuayunarqan,

5kenekngakut wangkuta Jews-aarulriani, ellminek-llu agayuvilillruakut."

6Jesus-aam-llu maligtai; tua-i-llu enemun tekitniararluku, atanerruam yugnikekni ayagcetai qanrucesqelluku, "Ataneq, uamcuumiitamken, tunriukucama taillerkarpenek enemnun,

7wangnek-llu ullanritamken ancurtuama. Tau͡gaam qanllerpegun pisteka canrircecugngaan.

8Wiinga-llu pisteñ̄guunga atanerni, anguyagtet ataniumaluki; una ayaasqekumni ayagarkauguq, una-llu taisqekumni taigarkauluni, pisteka-llu qaillun pisqekumni tuaten piciquq."

9Jesus-aam-llu makut niicamiki irr'ikaa, malini-llu cauluki qanrutai, "Waten pitalriamek ukvermek nataquteksaitua, Israel-aani tuaten."

10Ayagcecimallret-llu taukut enemun utercameng tangrraat pista assirillinilria.

Aipainrem Qetunraanek Makcecillra

11Tamatum-llu kinguaraani nunamun Nain-amek at'legmun ayallruuq, elitnaurain-llu yugugaat-llu maligtaat.

12Tua-i-llu nunam amiiganun tekitniararluteng, tangerrluku tuqumalria akigarluku anuskiit, wani-wa arnam kiingan yua, aipainruluni-llu tauna; yugugaat-llu maliggluku tuaken nunanek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Atanrem-llu tangrramiu takumcukaa, qanrulluku-llu, “Qiavkenak.”

14Elliin-llu ullagai akigautiit-llu agturaa, akigartai-llu arulairtut. Elliin-llu qanrutaa, “Yun'erraaq, qanrutamken makten.“

15Tuqulleq-llu maktuq qallalluni-llu. Aaniinun-llu tunaa.

16Tamarmeng-llu irrayugtut, Agayun-llu nanraraat qanerluteng: “Prophet-aapiaq wangkutni alairtuq! Agayutem-llu yun'i paqtai.”

17Tamana-llu picia niitaat Judea-mi tamiini avatiini-llu tamiini.

John-aam Angllurcecistem Kangiituutii Jesus-aamun

18John-aaq-llu elitnaurain makunek qanrutaat.

19John-aam-llu elitnauragni ellminun taisqak ayagtellukek-llu Atanermun, aptesqelluku “Taungucianek tekitarkaq,” wall'u-qaa “Allamek yualta?”

20Yuuk-llu taukuk tekicamegnegu qanertuk, “John-aam-wa Angllurcecistem taivkaraakuk elpenun, aptesqelluten ‘Taungucirpenek tekitarkaq,’ wall'u-qaa ‘Allamek yualta?’”

21Tuani-llu nalliigni amlleret canrircetai naulluulriit apqucilget-llu, anernerrlulget-llu, cikmiumalriit-llu amlleret tangerrsaurcetai.

22Kiugak-llu, “Kitaki John-aaq qanrucarturtegu tangllerpetegnek niitellerpetegnek-llu. Tang, cikmiumalriit tangerrsaurtut, tussitellriit-llu tussitenrirluteng, mamyuilngulget-llu carriumaut, niicuilnguut-llu niicaurtut, tuqumalriit-llu unguirluteng, naklegnarqelriit-llu qarutaarumaut qaneryaraqegtaarmek.

23Atawauguq-llu kina imna wangni cangayuutailnguq.”

24John-aam-llu nallunairturistek ayiignek, yugugaat qanrutai John-aaq pitekluku, “Camek tangerrnayukluci yuilqumun ayallruceci, naunrarmek-qaa anuqem arulaskiinek?

25Taug͡aam camek tangerrnaluci ayallruceci? yugmek-qaa aturaqegcilriamek? Tangerciki tamakut aturaqegcilriit cayuuminrilnguut-llu atanret enaitni uitalartut.

26Camek-mi tangerrnaluci ayallruceci? Prophet-aamek-qaa? Ilumun, qanrutamci, prophet-aam piunranek.

27Taunguuq pitekluku igausngalleq waten: ‘Tangerrluku nallunairturisteka ciunerpegun ayagcetaqa, tumkan upcesqelluku ciuvni.‘

28Qanrutamci, arnatgun yuurtellerni John-aami angenrulriartaituq. Taug͡aam kina imna Agayutem angayuqauviani mik'ngermi elliini angenruuq.”

29Yuut-llu tamarmeng akiliqurautnek-llu quyurcistet niicameng Agayun ellualriaruniat, John-aam angllurceciyaraakun anglluumiimeng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Tau͡gaam Pharisee-aat, kalikanek-llu elisngalriit Agayutem picirkiutii cakaaraat elliikun anglluryullrunrilameng.

31Ataneq-llu qanertuq. “Catun makut yuulgutkelriit ayuqekuciiqsia, catun-llu ayuqniciqsia?

32Imkucetun mikelngurcetun tuniarvigmi aqumgalriatun ayuqut. Tamakut atunem qanpagatelartut waten: ‘Aturcetaarutengramceci yuranrituci, qalervallrungramta qianrituci.’

33Tua-i John-aaq tekitellruuq kelipamek nereksaunani, wine-amek-llu meqsaunani, tau͡gken qanlartuci ‘Anernerrlungqerrniluku.’

34Yuum-llu Qetunraa tekituq ner'aqluni mer'aqluni-llu, elpeci-llu qanlartuci, ‘Tangerrluku, neryunqeggli taangaryunqeggluni-llu, akiliqurautnek quyurcistet assiilngurtulriit-llu yugnikestiit!’

35Tau͡gaam umyuartuneq umyuartulriatgun nallunaitelartuq.”

Jesus-aam Minguumallra Simon-aam Eniini

36Pharisee-aat-llu iliita neryartuusqaa ellmini. Ellii-llu Pharisee-aam eniinun itertuq nerellguciulluni-llu.

37Tangerrluku-llu taumi nunami, arnartanqellruuq assiilngurtulriamek, tauna Pharisee-aam eniini nerucianek niicami tepkegcautmek ullautuq,

38it'gain-llu caniatni teruani nangengqaluni qiaguq, it'gai-llu mecungtai aluviminek, nuyaminek-llu perrirluki, melugarluki-llu it'gai, tepkegcautmek-llu mingugluki.

39Tua-i-llu Pharisee-aam, kelegtiin man'a tangrramiu umyugaa qannguq, “Una yuk prophet-aarukuni arnam uum agturastem̄i kituucia assiilngurtucia-llu elpeksaraa.”

40Jesus-aam kiugaa waten, “Simon, camek qanrucugyaaqamken.” Tauna kiuguq, “Elitnauristaa, kitaki qanra.“

41“Yugtangqellruuq akinek navrarcecilriamek. Tauna navrarcecillruuq yuugnun malrugnun. Aipaa akiilngungluni yuinarnek qulnek yuinarmek cipluki, aipaa-llu yuinaagnek malrugnek qulnek ciplukek.

42Tua-i-llu cimiritkailagnek, tamarkenka akiilnguirucetak. Tua-llu naliagnek taukuk tauna kenkenruciqau?”

43Simon kiuguq, “Taum-wa akiilngulinrulriim pinruciqlikii.” Qanrutaa-llu, “Cuqteluaqeran.”

44Arnaq tuiggvikluku, Simon qanrutaa, “Murilkan-qaa una arnaq? enevnun it'nge'rma it'gama eruutekaatnek cikinritarpenga, tau͡gaam uum it'ganka mecungtai aluviminek, nuyaminek-llu perrirluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

45Elpet meluganritarpenga, tau͡gaam uum itraanemnek it'ganka melugarai.

46Qamiquqa-llu elpet mingullrunritan, tau͡gaam uum it'ganka mingullrui tepkegcautmek.

47Taumek qanrutamken, assiilngui amlleng'e'rmeng au͡gaumaut kenkitacimitun. Kenkimyalria ayuqiinek assiilnguirumamyalartuq."

48Qanrutaa-llu, "Assiilnguirumauten."

49Nerellgutain-llu umyugait paqnayungartut, "Kina una, assiilnguiriluni tuaten?"

50Arnaq-llu qanrutaa, "Ukverpet anirturaaten, ayii tuaten uitanqegcimelkina."

Luke 8

Anirtullrin Arnat Kevgiuraat

1Tamatum kinguaraani nunarpiit nunarraat-llu ullagtaarai, qaneryariurluni Agayutem qaneryaraqegtaaraanek, malingqerrluni-llu imkunek qula malrugnek cipnelegnek,

2cali-llu arnanek anirtuumallernek anernerrluitnek, apquciitnek-llu, Wani-wa Mary at'lek Magdalene, elliinek anernerrluut malrunelgen anellrulriit.

3Joanna-llu, Chuza-m, Herod-aam pistiin, nulirra, Susanna-llu, allat-llu cali amlleret; tamakut aulukaat pimeggnek.

Nauceciiyurta

4Tua-i-llu yugugaat quyurrvikngatni nunanek-llu tamaitnek tekiqluteng elliinun, cuqyutkun qalaruciuq waten,

5"Nauceciiyurta nauceciiriyarturtuq, nauceciirillrani-llu ilait pekcaramun tut'ut, tutmaumaluteng-llu, yaqulget-llu nerait.

6Allat teggalqunun tut'ut, naugarqaarluteng-llu nalaut mecuilameng.

7Allat-llu naunerrluut akuliitnun tut'ut, naunerrluut-llu naullgutekngamegteki nauviirait.

8Allat-llu nunamun assilriamun tut'ut, naungameng mukaarkangut, atauciq yuinarnek tallimanek." Makunek qanrumariami qayagauq, "Ciutengqellria, niilli."

9Elitnaurain-llu aptaat cuqyutem mat'um caucianek.

10Qanertuq-llu, "Elpeci cikiumauci cauciitnarqelrianek Agayutem angayuqauvian piinek, allat tau͡gken cuqyutkun pimaut tua-i tangvang'e'rmeng tangerrngailameng, niitelange'rmeng-llu taringengailameng.

11Wani-wa cuqyutem kangia: Naucetaarkaq Agayutem qaneryaraqaa.

12Pekcaramelnguut niitellriaruut, tuunrangayiim-llu ullagluki teguilarai qaneryaramek ircaqruitnek, ukvernayukluki anirtuumallerkaatnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Teggalqumelnguut maa-inguut, niitaqameng qaneryaraq angniutek'laraat, acilqurrilameng-llu carrarmi ukvelartut, naspaamaaqameng-llu kingupialartut.

14Naunerrlugnun-llu tut'ellriit maa-inguut niitellriit, tua-i-llu yuunginanermeggni unguvam nunamiutaam, arenqiallugutain, tukuutain-llu, ayarinarqelriarin-llu nauviirait atsangluaqerciigatevkarluki.

15Nunakegtaarmun-llu tut'ellriit waniwaugut imkut ircaqumegteggun piciulriit, elluatuuluteng-llu, qaneryaraq niitaqamegteggu piksuumilaraat, atsangqerrlainarluteng-llu egmianun.

Kenurraq

16“Yuk-llu kenurraraqami camun palurusngaitaa, ingleret-llu aciatnun ellingaunaku; tau͡gaam kenurrarvigmun elliciqaa itellrianun tanqia tangrresqelluku.

17Iirumalriartailan alailngailngurmek, aassaqek'ngartailan-llu taringumaarkaunrilngurmek, alailngailngurmek-llu.

18Taumek niitellerci murilkiciu, piutellek cikiumaarkauguq, piilnguq-llu teguimaarkauguq piksukellrinek tuaten.”

Jesus-aam Aanii Anelgutai-llu

19Tua-i-llu aanii anelgutai-llu elliinun tekitut, tau͡gaam ullagciigataat yugyiin.

20Tua-i-llu qanrutaat, “Atam aanan anelguteten-llu kegga'antut yuarluten.”

21Tau͡gaam kiugai, “Agayutem qaneryaraanek niitellriit atulriit-llu, maa-i aananka, anelgutenka-llu.”

Anuqem Arulairtellra

22Tua-i-llu caqerluni erenret iliitni angyamun ek'uq ellii elitnaurani-llu, qanrutai-llu, “Agaavet qeralta nanvam akianun,” Ayagluteng-llu.

23Tau͡gaam tengalrainanermeggni ellii qavartuq. Tua-i-llu cayukartuq tuani nanvami, ekurluki-llu mer'em, uivagnaqluni-llu.

24Ullagluku-llu tupagtaat, qanerluteng, “Ataneq, Ataneq, akacakatartukut!” Tupiimi-llu anuqa qairet-llu inerqurai, arulairtut-llu, quunengluni-llu.

25Qanrutai-llu, “Nau-wa ukverci?” Alingluteng irriut qanruyulluteng waten, “Kina una, anuqem mer'em-llu niisngaan'gu inerquatek?”

Anernerrlulgem Canrircecimallra

26Tua-i-llu Gadarenes-aarmiut nuniitnun tekituq, Galilee-am akianun.

27Nunamun-llu tagngan yuum tuaken nunanek anvikaa. Tauna anernerrlungqertuq ak'anek aturaunani enemeteksaunani-llu tau͡gaam qunguni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Jesus-aaq-llu tangrramiu qayagpagtuq, ciuqerranun-llu palurrluni qastuluni qanertuq, “Cakciqsia elpet Jesus-aaq, Agayutem Quyinrulriim Qetunraani? kaigavikamken nangcesqevkenii.”

29Tua-i anernerrluk anesqellruani tuaken yugmek. Pulengtaq anernerrluum tekitelaraa, auluk'laryaaqaat-llu qilleqluku-llu kalivnernek; tamakut-llu kevkaqluki anernerrluum yuilqumun ayautelaraa.

30Jesus-aam-llu aptaa, “Kituusit?” Qanertuq-llu, “Legion-aaq,” tua-i anernerrluut amlleret itervikliniatgu.

31Kaigavikaat-llu ayagcesqevkenateng petmigmun.

32Tua-i-llu sitiinkaarugaat katngat tuani ingrimi uitaut nerluteng. Kaigavikaat-llu taukunun iteryugluteng. Pisqai-llu.

33Anernerrluut-llu tuaken yugmek anngameng sitiinkaanun itertut, taukut-llu katngat peñakun atraqertut nanvamun, qecuqilluteng-llu.

34Tua-i-llu sitiinkaat tarikestait tuaten pillrat tangrramegteggu, qimagtut, nunani-llu avatiitni-llu tamana qanrutkaat.

35Tua-i-llu yuut tuaken tekitut tamana tuaten pilleq tangerrsarturluku. Jesus-aamun-llu tekicameng yuut tauna anernerrlungqelleq tangrraat Jesus-aam ciuqerrani aqumgaluni, ellangqerrluni aturangqerrluni-llu; ellait-llu irrayugtut.

36Tangvagtellrin-llu qanemcitait qaillun anernerrlungqelleq canrillrucianek.

37Gadarenes-aarmiut-llu tamarmeng kaigavikaat avatmeggnek ayaasqelluku civuurangameng. Ellii-llu angyamun ekluni utertuq.

38Tau͡gaam taum anernerrlungqellrem maligcugyaaqaa, tau͡gaam elliin pisqenritaa qanerluni,

39“Uterten nunavnun, apervikualuki-llu qaillun pitalriamek Agayutmun pillrucirpenek.” Tua-i-llu ayagluni, nunarpagmi tuani tamiini qalarutkaa qaillun pitalriamek Jesus-aamun pillrucini.

40Jesus-aaq-llu utercan, yugugaat ciuniuraat nerinikngamegteggu.

Jairus-aam Pania Kaigaskiit

41Tangerrluku-llu yuk ullautuq Jairus-aamek at'lek, agayuvigmi atanrulria. Jesus-aam-llu ciuqerranun palurtuq, unayaqaa-llu eneminun taisqelluku,

42kiingan panini qulen malrugnek cipluku allrakungelria naulluungan au͡gtarnaqluni. Tau͡gaam ayallrani, yugugaat qerrlerutaat.

Augmek Apqucilgem Canrircecimallra

43Arnaq-llu qulen malrugnek cipluki allrakuni aunralria, [yungcaristeñun-llu pini tamalkuita nangellruluki,] assirisciiganani-llu,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

44kingunrakun taiguq aturaan-llu akuakun agturaa; egmianun-llu aunrallra taq'uq.

45Jesus-aaq-llu qanertuq, “Kia agturtanga?” Tamarmeng meciriita, Peter ilani-llu qanertut, “Tang, yugugaat quugaruskiitgen, qerrlerulluten-llu.”

46Tau͡gaam Jesus-aaq qanertuq, “Iliita agturaanga, elpekngamku pinim anucia wangnek.”

47Tua-i-llu arnam nallunrilucini elpekngamiu ullautuq uuleggluni, ciuqerranun-llu palurrluni yuut tamalkuita niitelluki ca pitekluku agtullruciminek, egmianun-llu anirtuumaciminek qanrutaa.

48Qanrutaa-llu, “Paniik, ukverpet anirturaaten, ayii uitanqegcimaluten.”

Jairus-aam Panian Makcecimallra

49Cali qallasnginanrani, agayuuviim atanran yuin iliit tekituq qanerluni, “Paniin tuquuq, uamtenrilgu Elitnaurista.”

50Jesus-aam niicamiu kiugaa, “Civuuravkenak, ukvera tau͡gaam, assiriciquq.”

51Tua-i-llu enemun tekicami, yuut itresqenritai Peter tau͡gaam John-aaq-llu, James-aaq-llu nasaurluum-llu angayuqak.

52Tamarmeng-llu qiagut neplirluteng pitekluku; tau͡gaam qanertuq, “Qianrici, tuqunrilan, tau͡gaam qavartuq.”

53Engelarautekaat-llu usviilkelluku, nallunrilamegteggu tuqucia.

54Tau͡gaam elliin unataikun teguluku, aterpaggluku qanrutaa, “Nasaurluuq, makten.”

55Ataam-llu anernenguq, nangerrluni-llu egmianun. Elliin-llu ellimertuutaa nerevkaasqelluku.

56Angayuqaak-llu alangaartuk; tau͡gaam elliin inerqurai kitumun qanrutkesqevkenaku tuaten pillni.

Luke 9

Elitnaurat Ayagcetellrat

1Imkut-llu qulen malrugnek cipnelget quyurcetai, pinimek-llu cikirai piyunarqucirluki-llu anernerrlugnun apqucinun-llu.

2Ayaasqai-llu qaneryariurtelluki Agayutem angayuqauvianek apqucilget-llu anirtulaasqelluki.

3Qanrutai-llu, “Camek ang'aqiksaunaci ayaruungraan, wall'u caqurraungraan, wall'u taquamek, wall'u akimek, paltuuci-llu aipirpek'naki.

4Nani enemun itquvci, tuantaurqici ayallerkarpeceñun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Nani-llu ciuniunrilkaceci, tuaken ayakuvci it'gaci evcukiciki taukunun nallunairutkamek.”

6Ellait-llu ayagtut nunat tumekluki, qaneryaraq qalarutekluku anirturiluteng-llu tamiini.

Herod-aam Paqnayullra

7Herod-aaq-llu makunek pillrinek niicami paqnayugtuq, tua-i ilait qanlaata John-aaq tuqumalrianek maktellruniluku,

8allat tau͡gaam Elijah alaillruniluku, allat cali prophet-aat ciuqvallaat iliit maktellruniluku.

9Tua-i-llu Herod-aaq qanertuq, “John-aaq qamiqurrillruaqa, tau͡gaam kina una waten niitnaulria?” Tangerrsugyaaqaa-llu.

Tiissitsaat Talliman Nerevkaumallrat

10Apostle-aat utercameng caliameggnek apervikuagaat. Tua-i-llu allakarmeng ayagtut, elliin malikluki, nunamun Bethsaida-mun.

11Yugugaat-llu tamana elpekngamegteggu maligtaat. Elliin-llu ciuniurai qalarulluki Agayutem angayuqauvianek, apqucilget-llu canrircetai.

12Erneq-llu iquklitqataan imkut, qulen malrugnek cipnelget taigut qanrulluku-llu, “Yugugaat ayagceski nunanun nunarrarnun-llu, qavartallerkaatnun neqkangllerkaatnun-llu, yuilqumlamta.”

13Tau͡gaam qanrutai, “Elpeci nerevkarciki.” Qanertut-llu, “Kelipautengqertukut tallimanek tau͡gaam, neqek-wa malruk; kipucartuqumta tau͡gaam neqkangyallilriit tamarmeng makut,” tua-i amllertiimeng tiissitsaat talliman angutet.

14Elitnaurani-llu qanrutai, “Aqumevkarciki allakaqtaarluki yuinak malruk qulnek ciptaqluki.“

15Tuaten-llu piut, aqumevkarluki tamalkuita.

16Elliin-llu kelipat tamakut talliman neqek-llu malruk tegui, qulmun-llu ciuggluni atawaqaasqai, itumlluki-llu. Elitnauraminun-llu tunai yugugarnun aruqutkesqelluki.

17Ner'ut-llu camirrluteng tamarmeng, ilakuarit-llu quyurtait kalngat qulen malrugnek cipluki imirluki.

Peter-aam Apertuutii

18Tua-i-llu piicagyartullermini allakarmi elitnaurani ilakluki aptai, “Qaillun yuut kilgaat qanlartat caucimnek?”

19Kiugaat, “Angllurcecisten̄guniatgen John-aaq, ilaita tau͡gaam Elijah-uniatgen, allat-llu prophet-aat ciuqvallaat iliit maketnilaraat.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Qanrutai-llu, “Tau͡gaam elpeci cauyuksecia?” Peter-aam kiugaa, “Taunguuten Agayutem Christ-aa.“

21Tau͡gaam inerqurai kitumun qanrutkesqevkenaku man'a.

Tuqullerkani Qanrutkaa

22Qanerluni-llu, “Yuum Qetunraa nangteqciquq, qessakumaarkauguq-llu ciulirnerni agayulirten̄gunerni-llu, igatulini-llu, tuqucimaarkauniluni-llu, erenret-llu pingayuatni makcecimaarkauluni.”

23Tamalkuita-llu qanrutai, “Kia imum maligcukunia, ellminek arcaqakenrilli kelistani-llu qugluku maligglua-llu.

24Kia imum unguvani qunukekuniu tamarciqaa, tau͡gaam wii piteklua unguvaminek pegcilriim piksagutarkaugaa.

25Wani-wa yuum nuna tamalkuan piksaguteng'e'rmiu tarneni tau͡gaam tamarluku, tua-llu tamakut cakciqaki?

26Tua-i wangnek qaneryaramnek-llu talluryuutekilria, tauna Yuum Qetunraan cali talluryuutekciqaa tekiskuni ucurnartuumarmi Atami-llu ucurnarquciakun, an'gilat-llu tanqilriit ucurnarquciatgun.

27Waniwa piciulriamek qanrutqataramci, maani nangengqalriit ilait tuqu elpekngaitaat Agayutem angayuqauvia tangerpailegmegteggu.”

Jesus-aam Allayuurtellra

28Erenret pingayunelgen pellugngatqerluki makut qallatellmi kinguatgun, Peter John-aaq-llu James-aaq-llu malikluki mayurtuq ingrimun piicagyarturluni.

29Piicainanrani-llu, kegginaa allayuurtuq, aturai-llu qat'riqapiggluteng qitngirnaqluteng.

30Tangerrluku-llu, yuuk malruk qallatellgutkaak, Moses-aam Elijah-m-llu.

31Taukuk alairtuk ucurnartuumarmek qallallutek-llu elliin tuqumek aturarkaucianek ukaqvaggun, Jerusalem-aami.

32Peter ilagni-llu qavaryukapigtut, tau͡gaam seggaumangnaqngameng ucurnarqucia tangrraat, cali-llu taukuk nangengqallgutek.

33Ayakatainanragni, Peter-aam Jesus-aaq qanrutaa, Ataneq, “maancuuminaqvaa, pingayunek enelilta, elpenun Moses-aamun-llu Elijah-mun-llu;” waniwa qanrucini nallua.

34Makunek qallasnginanrani, amirlutanguq naligluki, tuaten-llu piameng alingut.

35Tuaken-llu amirlumek erinamek niitut, waten qanerluni, “Wani-wa Qetunraqa, Nakmik'ngaqa, ellii niisngaciu.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

36Erinamek niicimariameng, Jesus-aaq tangrraat kiimenaku. Tamatum-llu nalliini qanrutkenritaat kitumun tangllerteng.

Anernerrlugmek Anevkarillra Tan'gaurlurmek

37Tua-i-llu unuaquan, ingrimek atraumariata, yugugaat pairrsaagaat.

38Tangerrluku-llu, yugugaat iliit qayagauq: “Ataneq, kaigavikamken, qetunraqa paqesgu, kiingan yukngamku.

39Tangerrluku-llu, anernerrluum kaugaqani, alqunaq qanpagalartuq, cagniqercet'laraa-llu kapniurteqevkarluku-llu, qiurqelaraa-llu uitacugpek'naku-llu.

40Elitnauraten-llu kaigaviksaaqanka anevkaasqelluku, tau͡gaam caperqaat.“

41Jesus-aaq-llu kiuguq, “Arenqiapaa ukuni ukverkilngurni kinguveqellriani, iqlutmuryulriani-llu, qaillun pitalriamek elpenciiqsia ilalcirlua? Qetunraan taisgu.”

42Taisnginanratni-llu, anernerrluum ayaluqercetaa cagniavkarluku-llu. Tau͡gaam Jesus-aam anernerrluk inerquraa, tan'gaurluq-llu tauna anirturluku, atiinun-llu tunluku.

Tuqullerkani Qanrutkaa

43Tamarmeng-llu irriut Agayutem ucurnarqucianek. Irriinanratni pillrinek tamalkuitnek, elliin elitnaurani qanrutai,

44“Makut qaneryaranka keviuciki ciutevceñun, Yuum Qetunraan tunumaarkaucianek yuut unataitnun.“

45Tau͡gaam taukut camek qanruciitaat ipesngiimegteggu taringellerkaa, civuuraluteng-llu aptellerkaanek.

Qanemyuugautellrat Kina Angenrucirkaanek

46Tua-i-llu ayuqenriqertut apyutaagulluteng-llu ellmeggnun, nalirteng ciuqliullerkaanek.

47Jesus-aam-llu umyugait elpekngamiki, mikelngurmek tegutuq caniminun-llu aqumlluku,

48qanrulluki-llu, “Kia imum una mikelnguq ciuniuquniu wii atemkun wiinga ciuniuraanga, wangnek-llu ciuniurilriim ayagcesteka-llu ciuniuraa. Ilasi ellmikutuunrulria tauna ciuqliuguq.”

John-aaq Jesus-aam Inerquraa

49Tua-i-llu John-aaq qanertuq, “Ataneq, tangertukut anernerrlugnek anevkarilriamek aterpegun, wangkuta-llu inerqurarput ilakenrilamteggu.“

50Tau͡gaam Jesus-aam qanrutaa, “Inerquqaunrituq, tua-i elpeceñek inglukinrilnguq ikayurtekarci.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Samaria-mi Ciuniurumanritellra

51Tua-i mayuucimallerkani canimellian, Jerusalem-aamun ayallerkaminek taqngairutuq, ciumikun-llu elpengcarilrianek ayagceciuq.

52Taukut-llu ayagtut Samaria-rmiut-llu nuniita iliitnun iterluteng, ellii upyutnaluku.

53Tamakumiut-llu ciuniunritaat, Jerusalem-aamun ayiin.

54Elitnauragken-llu James-aam John-aam-llu man'a taringamegnegu, qanertuk, “Ataneq, kenermek-qaa pakmaken igcisqumaarpekuk ukut piunrirtelluki?“

55Tau͡gaam elliin tuiggviklukek inerqurak, [qanerluni-llu, “Qaillun ayuqelriamek anerniumacirpeceñek nalluuci.

56Wani-wa Yuum Qetunraa tekitenrilan piunririyarturluni yuut yuuciatnek, tau͡gaam anirturyarturluki.”] Allanun-llu nunanun ayagtut.

Elitnaurauyulriik Naspaamallrak

57Ayainanratni-llu, yuum qanrutaa, “Maligtaqunaamken ayallren tamalkuan.”

58Jesus-aam-llu qanrutaa, “Kaviaret igtengqelartut, yaqulget-llu unglungqelartut, tau͡gaam Yuum Qetunraan qamiquni nekaitaa.”

59Alla elliin cali qanrutaa, “Maligesnga.” Tau͡gaam qanertuq, “Ataneq, ciumek atamnek tungmagciyarturraarcessnga.”

60Tau͡gaam qanrutaa, “Tuqumalriit ilameggnek tungmagcikilit, elpet tau͡gaam, ayakina qaneryariurluten Agayutem angayuqauvianek.”

61Allam cali qanrusmia; “Maligciiqamken Ataneq, tau͡gaam tua-ingunrituurcetraarnga ilamnek.”

62Tau͡gaam Jesus-aam qanrutaa: “Yuk nunamek itumcissuutem epuanek tegumiarluni kingyalria Agayutem angayuqauvianun atuunrituq.”

Luke 10

Ayagcecillra Elitnauraminek Yuinaat Pingayun Qulnek Cipluki

1Makut kinguatni Atanrem cali allat yuinaat pingayun qulnek cipluki nakmikai, ayagtelluki-llu malruuqaqluki nunanun nunarrarnun-llu tekitellerkaminun.

2Qanrutai-llu, “Quyurtarkat amllerrsaaqut, tau͡gaam quyurcilriit ikgetut. Taumek quyurciviim Atanra kaigavikiciu ayagcecisqelluku quyurciarkanek quyurcivianun.

3Tua-i ayagci, tangerrluku ayagcetamci qusngitun keglunret akuliitnun.

4Akivilgirpek'naci, kalngalgirpek'naci, sap'akilgirpek'naci-llu, paircesteci-llu uamutkeksaunaki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Natmun-llu enemun itquvci, qanrraaqici, ‘Ena man'a uitanqegcingli!‘

6Uitanqegcisqellerci-llu ciuniurtengqerqan, tuanciiquq, tau͡gaam ciuniurtailkan elpeceñun uterciiquq.

7Tuani-llu uitaurqici, nerluci merluci-llu taiyuciicetun. Tua-i calilria akingyunarquq. Itertaarpek'naci-llu.

8Natmun-llu nunamun tekiskuvci ciuniuqaceci taiyuciicetun nerkici.

9Apqucilget-llu tuanelnguut anirturciki qanrulluki-llu: ‘Agayutem angayuqauvian malkaniraaci.’

10Natmun-llu nunanun tekiskuvci ciuniunrilkaceci, tumyaranun anluci qanqici:

11Tangerrluku nunavci urraa evcugarput ayuqucirci nasvagluku. Tau͡gaam man'a nallunriciu, Agayutem angayuqauvian canimelliucia.

12Qanrutamci: Ernermi taumi Sodom-aarmiut piluaqanruciqut tamakumiuni.”

13“Nakleng elpet, Chorazin! nakleng elpet, Bethsaida! wani-wa caliat elpetegni caliaqumalriit Tyre-armiuni Sidon-ami-llu pimallrukuneng taukumiut umyuarnayagucillruyartut ak'a, missuullernek all'uteng qamllirluteng-llu.

14Tau͡gaam qanercetaarun atuyunarqenruciquq Tyre-armiunun Sidon-armiunun-llu elpeceñi.

15Elpet-llu, Capernaum, naluumaciquten-qaa qilagmun? atam iivkaumaarkauguten camavet.

16Kia imum niiskaci taum niitaanga, kia-llu imum arrsakekunici arrsakaanga cali, kia-llu imum arrsakekunia ayagcesteka-llu arrsakaa.”

17Imkut-llu yuinaat pingayun qulnek cipluki utertut angnirluteng, qanerluteng-llu, “Ataneq, anernerrluut tuaten niisngaitkut aterpegun!“

18Elliin-llu qanrutai, “Wiinga tuunrangayak tangellruaqa qilagmek iggluni kalluum kenratun.

19Tangerrluku, piyunarqucingqercetamci ciissirpiit puukatulit-llu tutmaasqelluki, inglukilriim-llu piniinun tamalkuitnun, cam-llu qaillun aknirrngaitaaci watqapik.

20Ilangcivkenaku angniutekenriciu anernerrluut niitengraiceci, tau͡gaam angniutekiciu aterpeci igausngacia pakmani.”

21Tuani-llu Anernerkun Tanqilriakun angnirtuq qanerluni, “Quyavikamken, Aata, qiliim nunam-llu Atanra, makunek iirucavki usvitulriit nallunrilnguut-llu, tau͡gaam mikelnguut taringevkarluki. Tuaten, pili Aata, tuaten atawaungan elpeni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Cat tamalkuita wangnun tunumaut Atamnek, Kia-llu imum Qetunram kituucia nallua, Aatam tau͡gaam; cali-llu Aatam kitucia nalluat Qetunram nallunrircetellrin-llu tau͡gaam nallunritaat.”

23Tua-i-llu elitnaurat tuiggvikluki qanrutai nallaitgun, “Atawaqertut iit tangllerpeceñek tangelriit!

24Tua-i qanrutamci, prophet-aat amlleret angayuqat-llu tanglallerpeceñek tangerrsuumiryaaqellruut tangerpek'naki-llu, niitelallerpeceñek-llu niicugyaaqellruut, niitevkenaki-llu.”

Samaria-rmiu Takumcutalria

25Tangerrluku-llu, alerquutet elisngastaita iliit naspaaluku qanertuq, “Elitnauristaa, cakun piksaguciiqsia unguva nangyuilnguq?”

26Tua-i qanrutaa, “Qaillun igausngaa alerquutni? Qaillun naaqilarcit?”

27Taum-llu kiugaa, “Ataneq elpet Agayuten kenkarkaugan ircaqurpegun tamalkirrluten, tarnerpegun-llu tamalkirrluten, pinirtacirpegun-llu, umyuarpegun-llu tamalkirrluten, ilan-llu elpetun pitarrluku.”

28Elliin-llu kiugaa, “Elluarrluten kiuguten, tuaten pii, tua-i unguvaciquten.”

29Tau͡gaam qanerniarutkarcurluni, Jesus-aamun qanertuq, “Kinkusmi ilaksia?”

30Jesus-aam-llu kiugaa, “Yuk Jerusalem-aamek Jericho-mun atrallruuq. Tua-i-llu tuqutarayulit alqunaq piat, callugluku uayaaraat pivialuurrluku-llu unitaat.

31Tua-llu piqerluni agayulirtem atralriim tamaaggun tangerrsaaqeng'e'rmiu neguqanirluku kituraa.

32Tuaten-llu agayuviliurtet iliita tekicaaqaa, tangrramiu neguqanirluku kituraa.

33Tau͡gaam Samaria-rmiut iliita, pektellermini tekitaa, tangrramiu takumcukaa.

34Ullagluku-llu ekii pategcirai uqumek, wine-amek-llu kuvevikluki, ungungssiminun-llu uggluku allanivigmun ayautaa, aulukluku-llu.

35Unuaquan-llu ayakataami akicuaraagnek anciuq allaniviliurtem̄un tunlukek qanrulluku-llu, ‘Aulukiu, ciplukek atuquvet akilirciqamken ut'reskuma.’

36Tua-llu ukut pingayun naliat, taum tuqutarayulit nangtellrata ilakau?”

37Tua-i-llu kiugaa, “Takumcukesteñi-wa.” Jesus-aam-llu qanrutaa, “Ayagluten, tuaten-llu pimikina.”

Jesus-aam Alqaqelriignun Nunatellra

38Tua-i-llu pekngnanermeggni nunarrarmun tekitut. Tuani-llu arnam Martha-mek atelgem eneminun ciuniuraa.

39Ellii-llu alqangqertuq Mary-mek at'legmek. Tauna Jesus-aam ciuqerrani aqumgaluni niicugniluni qanellrinek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

40Tau͡gaam Martha yagarcetuq neqliullermini, tailuni-llu elliinun qanertuq,
“Ataneq, Elpeni-qaa canrituq alqama ikayunrilngermia neqliullemni? Qanrusgu
ikayuusqellua.”

41Tau͡gaam Atanrem kiugaa, “Martha, Martha, piyuumilartuten arenqianak
tamanek.

42Wani-wa atauciq tau͡gaam cataicunailnguq, tua-i Mary-m tamana assilria
cucukaa, tegumangaituq-llu elliinek.”

Luke 11

Piicagyaram Ayuqucirtuutii

1Tua-i-llu cat iliitni piicallerminek taqngan, elitnaurain iliita qanrutaa: “Ataneq,
piicagyaramek elicungcarkut, John-aam elitnauraminek elicungcarillruciatun.”

2Tua-i qanrutai: Piicakuvci waten qanqici: “Atavut, qilagmetellria, atren
kenciknarili, angayuqauviin tekilli, pisqucin nunam qaingani piuli qilagmitun,

3neqkamteñek unuaquaqan cikirkut,

4assiilngumteñek-llu au͡g'ariskut, wangkuta-llu wangkutnun assiilngilriit
au͡g'aritelaucimcetun, picetaarutmun-llu pivkaqsaunata assiilngurmek-llu
aviuskut.”

5Qanrutai-llu, “Ilasi yugnikek'ngangqerquni, unuum-llu qukallrani ullagluku
qanruskuniu, ‘Yugnikekmaa, kelipanek pingayunek cimirarkamnek pinga,

6tua-i yugnikekemnek allanicanga allanitkaunii-llu elliinun.‘

7Qamaken-llu kiuciqlia waten, ‘Qessaniurcetenrilnga, ak'a amik kelucaumauq,
irniama-llu qavallguciatnga, makcesciigatua cikirnaluten.‘

8Qanrutamci, makcunrilnger'mi yugnikucia pitekluku, tau͡gaam taqsuariucia
pitekluku makciiquq, cikirluku-llu piyugtaciatun.

9Tuaten cali qanrutamci, Kaigaci, tua-i cikiumaciquci, yuarci, nataqutnaurtuci,
tukriaqici, tua-i ikirucimaciquci.

10Wani-wa kina imna kaigalria cikiumalartuq, kina-llu imna yualria
nataqut'lartuq, kina-llu tukrialria ikirusngaluni.

11Nalirpeci ataulriim qetunrani keliparyukan, teggalqumek cikirciqau, wall'u
neqyukan, ciissirpagmek cikirluku?

12Wall'u peksuryukan, puukatulimek ciissimek cikirciqlia?

13Atam, elpeci elluatuunrilngerpeci, irniaci assilrianek cikiryuumilaraci, qaillun-
mi amllenrulriamek atavci qilagmelnguum cikirciqaki kaigavikesteñi
Anernermek Tanqilriamek.”

Anernerrluut Atanratgun Anevkarinillrat

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Anernerrluk-llu qanyuilnguq anevkaraa, anernerrluk-llu anumarian, qanyuilnguq qallacaurtuq; yugugaat-llu irriut.

15Tau͡gaam ilait qanertut: “Anernerrluut atanratgun anernerrluut anevkalarai.”

16Allat cali, naspaagaat nallunailkutmek qilagmek tangerrsugluteng.

17Umyugait nallunrilamiki, qanrutai, “Angayuqauviim yui ellmeggnun inglukuskuneng angayuqauvik piunrirarkauguq, enelgutkelriit-llu inglukuskuneng uitangaitut.

18Tua-i-llu tuunrangayak ellminek inglukekuni, qaillun-mi angayuqauvingqerciqa? Tua-i qanravci anernerrluut atanratgun anernerrlugnek anevkarinilua.

19Tua-i-llu wiinga anernerrluut atanratgun anernerrlugnek anevkarikuma, nau͡gg'un qetunrarpeci anevkalartatki? Taumek ellait cuqcistekciqaci.

20Tau͡gaam wiinga Agayutem piniakun anernerrlugnek anevkarikuma, Agayutem angayuqauvian malkaniumaaci.

21Tau͡gaam yuum pinilriim caskungqerrluni eneni tarikekuniu aklui uitaarkaugut cavkenateng;

22cali tau͡gken elliini pininrulria tekiskan cirlakluku-llu, saskuinek teguiciqaa cacetuqutekellrinek akluinek-llu uayarluku.

23Kina imna ilikenrilkeka, taum inglukaanga, kina-llu imna quyurcillgutkenrilkeka sekavcilartuq.

24“Anerneq caarrluulria yugmek an'aqami, kinernerkun ayalartuq uitanqegcillerkarcurluni, nataqutenrilami-llu qanerciquq, ‘Uterrlii enemnun anllemnun.’

25Tekiskuniu-llu tangerciqaa elluarluni carrinqeggluni.

26Nutaan ayagciquq ilakarcurluni anernerrlugnek malrunlegnek ellmini arcaqanrulrianek, iterluteng-llu uitavikluku. Tua-i-llu taum yuum ayuqucia kinguqliq arcaqanruarkauguq ciuqlirmi.”

Qaneryaram Aturtain Atawaqallerkaat

27Makunek-llu qallasnginanrani, yugugaat iliit arnaq qayagpagtuq qanrulluku, “Atawauvaa tauna elpenek qingalleq, elpenek-llu aamarcilleq!“

28Tua-i-llu qanertuq, “Atam waten tau͡gaam, Atawaugut imkut Agayutem qaneryaraanek niitellriit aturluki-llu!”

Jonah-m Nallunailkutkellra

29Yugugaat quyurrvikngatni qalarutai, “Ukut yuullgutkelriit caarrlugmi yuullgutkut. Nallunailkutamek yuartut, tau͡gaam nallunailkutamek pimangaitut, Jonah-m prophet-aam pianek tau͡gaam.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Jonah nallunailkutaullertun Nineveh-rmiunun, tuaten-llu Yuum Qetunraa nallunailkutaugarkauguq ukunun yuullgutkelrianun.

31Sheba-m atanran arnam ukut yuullgutkelriit qanercetaarvigmi nangengqallgutekciqai assiilkelluki-llu, tua-i ellii nunam iquanek taillruami Solomon-aam umyuartutacia niitnaluku, tangerrluku-llu Solomon-aam angenra maantuq.

32Nineveh-rmiut-llu ukut yuullgutkelriit qanercetaarvigmi nangengqallgutekciqait assiilkelluki-llu, tua-i umyuarnayagucillruameng Jonah-m qalarucateng, tangerrluku-llu Jonah-m angenra maantuq.

Kenurraq

33“Yuum-wa kenurraq kumareskuniu enem atlianun ellingaitaa, wall'u yaassiigem acianun, taúg̃aam kenurrarvigmun elliciqaa itellrianun tanqia tangrresqelluku.

34Iin temvet kenurraqaa, takvikuni iin temen-llu tanqigmeciiquq, taúg̃aam takvialkuni temen-llu tan'germeciiquq.

35Taumek tanqik elpenelnguq murilkiu tan'geruyuartuq.

36Taumek temen tamalkuan tanqigimakuni tan'gertaunani-llu ilii, tua-i tamarmi tanqigmeciiquq imutun kenurratun tanqigceñani kumalriatun tanqigingaluten.”

Pharisee-aanek Yitaarillra Alerquutnek-llu Elisngastaitnek

37Qallasnginanrani, Pharisee-aam neryartuusqaa; elliin-llu maligtaa aqumluni-llu stulumi.

38Erurraanrilucia Pharisee-aam elpekngamiu alangaartuq.

39Atanrem-llu qanrutaa, “Elpeci Pharisee-aani saskat qantat-llu elatait nallaitgun erularaci, taúg̃aam elpeci umyuarpeciuggun tegleganeq caarrliqutmek-llu imalguuci.

40Elpeci usviilngurni! elatiin-qaa piurcestiin ilua cali piurtellrunritaa?

41Taúg̃aam ilua carrirraarciu, nutaan, cat tamarmeng carriumaciqut elpeceñun.”

42“Taúg̃aam nakleng elpeci Pharisee-aani! naucetaat qulngurutiit elliitekautek'laavciu, piciuneq-llu Agayutmek-llu kenkiyaraq tuacesqinarluku. Tamana aturarkauyaaqerci, ukut-llu tuacesqinarpek'naki.

43Nakleng elpeceñi Pharisee-aani! agayuvigmi aqumlleret kiaqliit aqumviksulaavciki, tuneniarvigni-llu pivakesqumalaavci.

44Nakleng elpeci! qungutun alaitenrilngurtun ayuqngavci, tamakut yuut tutmalarait nalluluki.”

45Alerquutnek elisngalriit iliita kiugaa, “Elitnauristaa, makunek qallalluten wangkuta-llu cali assiilkem̄iarpekut.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

46Qanertuq-llu: “Nakleng elpeci-llu! yuut qugcet'laavciki quukatayunailngurnek, elpeci tau͡gken unatevceñek yaggviksugpek'naki.

47Nakleng elpeci! prophet-aat qunguit piliaqelaavciki ciuliarpeci tuqutellrit.

48Tamaaggun nallunailartuci ciuliarpeci caliarit canrilkelluki, tua-i ellaita tuqutellruitki, elpeci-llu qunguit piliaqluki.

49Taumek Agayutem Umyuartutacia waten piuq: ‘Ellaitnun prophet-aanek apostle-aanek-llu ayagcecicqua, tua-i-llu tamakut ilait inglukluki tuquciiqait.’

50Tua-i prophet-aat tamarmeng augat, nunam piurtellran kinguakun kuvumalria ukunun yuullgutkelrianun tut'esqelluku.

51Wani-wa Abel-aam auga ayagniutekluku Zacharias-aam auga engelkarrluku, tauna piunrilleq ekuaviim agayuuviim-llu akunliigni. Ilumun, qanrutamci, ukunun yuullgutkelrianun tamana tusngaarkauguq.

52Nakleng elpeci alerquutnek elisngalriani! ayuqucingnam kelucaa iiravciu. Elpeci itenrituci, iteryuumilriit-llu itercetenritaci.”

53Tuaken-llu anngan, igatulit Pharisee-aat-llu apqauraat ilungluteng tamanek, qanercetaangnaqluku,

54kellutqapiggluku qancurlallerkaanek.

Luke 12

Pharisee-aat Quulciiraat

1Tua-i-llu Yugugaat amlleret quyurtengata ilateng tuaten tutmarluki, elitnaurani ciumek qanrutai, “Mulngakici Pharisee-aat quulciiraatnek, wani-wa malrugnek umyuangqerruciatnek.

2Wani-wa patumalriartaituq patuirumangailngurmek, iirumalriartaunani-llu elpekumangailngurmek.

3Taumek tan'germi qanllerci tanqigmi niicimaarkauguq, agyumcilci-llu enecuarmi, enet qaingatni qayagaurutnguciqut.

Alikesqutii

4“Qanrutamci-llu, yugnikekmaa, yuum temiinek tuqucilria alikenriciu, allamek pinqiggviilan.

5Tau͡gaam apertuutnaamci alikarkarpeceñek, Alikiciu, tauna tuqucirraarluni egciyugngalria kenermun nipsuilngurmun. Ataam qanrutamci, alikiciu tamana!

6Yaquliyagaat-qaa talliman tunumaksaitelartut akicuaraagnun? Atauciunger'mi-llu nalluyagucimangaituq Agayutmi.

7Tuaten-llu, qamiquvceñi nuyat naaqumaut. Alingenrici, qununarqenruqapigtuci yaquliyagarugarni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Christ-am Mecirautekenritlerkaa

8“Qanrutamci-llu, kina imna wangnek qanrutkilria yuut ciuqerratni, tauna Yuum
Qetunraan cali qanrutekciqaa Agayutem an'gilain ciuqerratni.

9Tau͡gaam aassaqutekesteka yuut ciuqerratni tauna cali aassaqutekumaarkauguq
Agayutem an'gilain ciuqerratni.

10Kia-llu imum Yuum Qetunraa piciliutekekuniu, tauna au͡g'aricimaarkauyaaquq,
tau͡gaam Anernerem Tanqilriim piciliutekestii au͡g'aricimangaituq.

11Tua-i-llu ayauskaceci qaillukuarvignun, atanrulriit piuranrit-llu ciuqerratnun,
umyuarrlugcaryaqunaci qaillun kiugarkaucirpeceñek, wall'u
qallatarkaucirpeceñek.

12Tua-i tuani Anernerem Tanqilriim ayuqucirturciqngaci
qaneryararkarpeceñek.”

Ciknakutenritlerkaq

13Yugugaat-llu iliita qanrutaa, “Elitnauristaa, amaqliqa qanrusgu paitarkanek
avgucesqellua.”

14Tau͡gaam qanrutaa, “Usuuq, kia picirkirtanga cuqcisteñ̄gusqellua wall'u
avgisteñ̄gusqellua elpeceñi?”

15Qanrutai-llu, “Murilkici, ciknayaramek, tua-i yuum akluni amllengraata
unguvatekngailaki.”

Tukuucimikun Umyugailkartellria

16Cuqyutmek-llu qalarutai, “Tukuulriim naucetaarvia naugillruuq amllernek.

17Ellminek-llu qaillukuartuq qanerluni: Qaillun piciqsia, naucetaanka
qemaggviilata?

18Qanerluni-llu, ‘Waten pikili. Qemaggviinka itumlluki angenritnek pililii. Nutaan
qemaggvingqerciqua mukaarkamnun aklumnun-llu.

19Nutaan tarnemnun qanerciqua, Tarnemaa, aklungqerrarkauguten ak'anun,
cakviurpek'nak nerlaqina mer'aqluten-llu, angnirrlainarluten-llu.’

20Tau͡gaam Agayutem qanrutaa, ‘Usviilnguuq! mat'umi unugmi anernerpenek
teguimaarkauguten, aninqelten-llu kia pikciqaki?’

21Waten ayuqelartuq tukuutminek aninqilria, Agayutmi tau͡gken caunani.”

Agayutem Aulukutii

22Elitnauraminun-llu qanertuq, “Umyuarrlugcaryaqunaci, yuullerkarpeceñek,
nerrlerkarpeceñek, qaivceñun-llu aturarkarpeceñek.

23Tua-i unguva qununarqenruuq neqkani, tema-llu aturarkani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Atam, tulukaruut umyuaqiciki, nauceciiyuitut, quyurciiyuunateng-llu, qemaggviinateng elliviinateng-llu, tau͡gaam Agayutem nerevkalarai. Tualli-wa elpeci qununarqenrulriaci yaqulegni!

25Kia nalirpeci umyuarrlugcarallermikun angtacini usguciqau?

26Tua-i-llu arcaqanrilnguut caperqekuvciki, ciin umyuarrlugcarpakalarceci allanek?

27Umyuaqiciki naunraat tangerrsunarqelriit, qaillun naulauciat cakviuyuunateng, tupiyuunateng-llu, tau͡gaam qanrutamci, Solomon-aam ucurnarqucirtuumarmi ayuqenritai tamakut.

28Tua-i-llu Agayutem naunrat marametellriit, ernerpak naulriit, unuaquan-llu muriusngaarkauluteng, aturangqercecamiki, nutaan nallunaunani aturangqerceciiqaaci elpeci ukverkilngurni!

29Cumigutkenriciu-llu nerrlerkarci mell'erkarci-llu, umyuarrlugcarpek'naci-llu.

30Tamakut ukvenrilnguut cumrutek'larait, tau͡gaam atavci nallunrit'larai tamakut aturarkaci.

31Tau͡gaam, cumiguciu elliin angayuqauvia, tamakunek-llu piilngaituci.

32Alingenrici, quyungqakuinralriani, Atavci cikiryuumiraaci angayuqauviminek.

33Tuniciki caci tamalkuita, cikiutekluki, akiviutangqerrnaurtuci ak'allaurcuilngurnek, tukuutekamek-llu qilagmelngurmek nangyuilngurmek, teglengalriim tekicunailkiini parum-llu piunrirngailkiini.

34Tukuuceci nanelkan, ircaqurci-llu tuanciiquq.

Pistenḡulriim Murilkesqumacia

35“Naquggluci upingaci, kenurraci-llu kumavkarluki.

36Elpeci ayuqnaurtuci angucetun atanermeggnek kassuucaram nerevkaritiinek uterteqatalriamek utaqalgilriatun, tua-i tekilluni tukriaqan egmian ikirucuumaluku.

37Atawaqertut taukut pistet Atanrem tekiskateng murilkelriit; ilumun, qanrutamci, ellminek naquggluni nerevkarciqai tungaunani neqliurluki.

38Pegg'aryaram aipaani, wall'u pingayuatni tuaten tekiskaki, atawaqertut taukut!

39Tau͡gaam man'a nallunriciu, teglengalriim sass'ami taumi teglegyartullerkaa, enem yuan nallunrilkuniu murilkessartuq eneminek ikircivkarpek'naku.

40Elpeci-llu upingaci, Yuum Qetunraa tekitarkaungan sass'ami umyuaqenrilkevceñi.”

41Peter-llu qanertuq, “Ataneq, wangkutnun-qaa tau͡gaam cuqyun man'a qanrutkan, wall'u tamalkuitnun?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

42Ataneq-llu qanertuq, “Kina-mi tauna piciuluni ellatuluni-llu pisteñgua, atanrem pistem̄inun qaunqesteñgurtarkaa, pikaitnek cikilararkauluki nerrlerkaat pinariaqan?

43Atawaqertuq pista tauna tuaten pikuni atanemi tekiskani.

44Ilumun, qanrutamci, piminun tamalkuitnun qaunqesteñgurciiqaa.

45Tau͡gaam pista tauna umyuamikun qanqan, ataneqa muluuq, pisteñgullgutni-llu kaugtuangluki, ner'aqluni, mer'aqluni, taangiqluni-llu.

46Tua-i pistem taum atanra tekiciiquq ernermi umyuaqenrilkiini sass'ami-llu taum nallukiini. Piqerturciqaa-llu, piciunrilngurnun-llu ilakevkarluku.

47Pista-llu tauna atanermi pisqutii nallunrilngermiu, upcimavkenani pisqutii-llu aturpek'naku, piqertuarumaarkauguq cakneq.

48Tau͡gaam nalluyurcilria, pinarqelrianek atunge'rmi, cakneq piqertuarumangaituq. Amllermek cikiumalria, pisqumanruarkauguq, cali-llu aulukinruvkaumalleq pisqumanruarkauluni.

Yuut Inglukutellerkaat

49“Tekitua keneq nunamun tuc'etnaluku, qaillun-llu piciqsia ak'a kumangumarikan?

50Angllurvigkangqertua angllurarkaulua. Uivagcilaryaaqua qaqitellerkaanek.

51Umyuartequci-qaa nepaitmek tekiucuklua nunamun? Qang'a, tuaten pinritua, tau͡gaam inglukucaramek.

52Wak'nirnek enemelnguut tallimaukuneng, pingayun malruk inglukciqagket, malruk-llu taukunun ingluliullutek.

53Ayuqenriqerciiqut-llu inglukulluteng, atiin qetunrani qetunraan-llu aatani, aaniin-llu panini panian-llu aanani, cakian-llu ukurrani ukurriin-llu cakini.”

Tekitarkam Taringenritellra

54Yugugaat-llu qanrusmii, “Kanaknerem tungii amirlutangaqan, tangrrucirpeciuggun qanlartuci, ‘Ellallungqatarniluku.’ Tuaten-llu pilartuq.

55Ungalamek-llu anuqlirqan qanlartuci, ‘Kiircetqapigciiqniluku.’ Tuaten-llu pilartuq.

56Elpeci malrugnek umyualegni! nunam qiliim-llu ayuqucia nallunritarci, tau͡gaam qaillun piluci kangingenriceciu mat'um nallii?

57Ciin-llu elpeceñek cuqteksaiceciu elluaq piarkarci?

58Tua-i inglun kenegyagutengnaqiu cuqcistem̄un ullautellerpetegni, cuqcistem̄un tunyuaraaten, cuqcistem-llu anguyagtem̄un, anguyagtem-llu itercivigmun itertelluten.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

59Qanrutamken, tuaken anngaituten anucimirqecetaarutem akilitlerkaan engeliinun.”

Luke 13

Umyualinqigcunrilnguut Tamallerkaat

1Tua-i-llu tuanelnguut ilaita qanrutaat imkunek Galilee-armiunek, qaillun Pilate-aam augitnek auvuillrucia elliitaita ekuagarkaatnun.

2Elliin kiugai, “Umyuartequci-qaa tamakut Galilee-armiut assiilngilriarunruyukluki ilameggni tamaitni, tuaten nangcimiita?

3Qanrutamci, tuaten pinritut; cali-llu elpeci umyuarnayagucinrilkuvci tuacetun cali piunrirciquci.

4Wall'u umyuartequci-qaa imkut akimiar pingayunek cipluku Siloam-ami enem kangran ayaluqerrvikellri, picurlaumanruyukluki Jerusalem-aarmiuni tamaitni?

5Qanrutamci, tuaten pinritut; elpeci-llu umyuarnayagucinrilkuvci tuacetun piunrirciquci.”

Napam Atsangyunrilnguum Ayuqestassiigutii

6Cuqyutmek-llu mat'umek qalaruciuq, “Yuk naucetaarvimini napangqellruuq atsangqetulimek; ullagaa-llu atsainek pinaluni, tau͡gaam nataqutenrituq.

7Tua-i-llu napaliurta qanrutaa, ‘Tang, allrakuni pingayuni tailaryaaqua atsanek tegutnalua uumek napamek, unangeksaunii-llu. Kitaki kepluku iqusgu, piviilqutauvkarpek'naku.’

8Taum-llu kiugaa, ‘Uitasgu, cali maa-irpak, nunii itumciiqaqa naungigcarluku-llu.

9Nutaan naugikan allamiku uitaniartuq, tau͡gaam pinrilkan kepluku iqutniaran.’”

Qulugtellriim Canrircecimallra Agayunermi

10Elicungcarillruuq-llu Sabbath-aami agayuuviit iliitni.

11Tuantuq-llu arnaq anernerrlulek unaqserrnarqelriamek allrakuni akimiaq pingayunek cipluki, apungumarrlainarluni maktesciigatqapiggluni.

12Jesus-aam-llu tangrramiu, taisqaa qanrulluku-llu, “Arnaaq, angicimauten apqucirpenek.“

13Unatminek-llu patgani egmian nengtuq. Agayun-llu nanrarluku.

14Agayuuviim-llu atanra, cangayugtuq Jesus-aaq anirturian sabbath-aami, yugugaat-llu qanrutai, “Nauwa ernerni arvinlegni yuut caliarkaugut. Tuani tau͡gaam tailuci canrircecimaluci, sabbath-aami pivkenaci.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Tau͡gaam Atanrem kiugai, “Elpeci malrugnek umyualegni! Tamarpeci kuluvangqellriani wall'u ciulvagmek, petuirraarluku-qaa meqsarturceteksaitelararci Sabbath-aami?

16Una-qaa tau͡gken arnaq Abraham-aam kinguvrin iliit, tuunrangayiim qillerqumakii makuni allrakuni akimiaq pingayunek cipluki, angicunaituq-qaa qillerqumallerminek Sabbath-aarungraan?”

17Waten qanrami inglukesteñi kiaresngiacetai, yugugaat tau͡gken tamarmeng quyaut pillrinek tamalkuitnek atawauqapigtellrianek.

Mustard-aam Naucetaarkaa

18Tau͡gaam qanertuq, “Catun Agayutem angayuqauvia ayuqciqa? Camun-llu ayuqestassiiguciiqsia?

19Imutun mustard-aam naucetaarkaatun ayuquq yuum naucetaarviminun nauceciiriskiitun, nauguq-llu napaurrluni, yaqulget-llu ellamelnguut unglurviksaurrluku.”

Quulciiraq

20Qanenqigtuq-llu, “Camun Agayutem angayuqauvia ayuqestassiiguciiqsia?

21Ayuquq quulciiratun, arnam tegukiitun mukaarrarmun avulluku, kiituani tamalkuan ulevkaraa.”

Amigkun Nequkilngurkun Itlerkaq

22Tua-i-llu nunarpiit nunarraat-llu tumekluki elicungcariluni-llu, pektuq, Jerusalem-aam tungiinun.

23Yuum-llu aptaa, “Ataneq, anirtuumaarkat-qaa ikgetut?” Qanrutai-llu,

24“Amigkun nequkilngurkun itengnaqkici, tua-i qanrutamci, amlleret itengnaqsaaqeciqut, tau͡gaam pisciigaciiqut.

25Wani-wa enem yua makluni amik kelucaqaku, elpeci-llu elatiinlluci tukriarluci-llu qanerluci, ‘Ataneq, ikiruskut;’ kiuciqaaci, ‘Nalluamci naken kingunengqerruciitamci.’

26Kiuyaaqeciquci-llu, ‘Nerlallruukut mer'aqluta-llu ilakluten, elpet-llu elicungcariluten nunamteñi.’

27Tau͡gaam kiuciqaaci, ‘Naken kingunengqerruciitamci, wangnek ayagci, elpeci assiilngurnek calilriani!’

28Tuani qiaciquci keggutevceñek-llu kavcagciluci, Abraham-aaq, Isaac-llu, Jacob-aaq-llu tangerquvciki Agayutem angayuqauviani, elpeci tau͡gken tuaken cingqaqumaluci.

29Yuut-llu tekiciiqut calaramek kanavamek-llu, negeqvamek ungalamek-llu, stuulumi-llu aqumeciqut Agayutem angayuqauviani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Tangerrluku-llu, ilait kinguqliit ciuqliurtarkaugut, ciuqliit-llu ilait kinguqliurrluteng.”

Herod-aam Picirkiumayaaqellra Jesus-aamun

31Sass'am-llu taum nalliini Pharisee-aat ilaita ullagaat, qanrulluku, “Maaken anluten ayii, tang Herod-aam tuqucugaaten.”

32Qanrutai-llu, “Kitaki kaviaq tauna qanruciu waten, ‘Tangerrluku, unuamek unuaqu-llu anevkariunga anernerrlugnek canrirceciaqlua-llu, erenret taug̃aam pingayuatni qaqiciciqua.

33Ilangcivkenaku ciunemkun gilerciiqua unuamek unuaqu-llu, yaaliaku-llu cali, tua-i prophet-aaq Jerusalem-aunrilngurmi piunrirngailan.’

Jerusalem-aaq Qiatekaa

34“Nakleng Jerusalem-aaq, prophet-aanek tuqurqilriami, teggalqunek-llu miluquluki elpenun ayagcecimalriit! pulengtaq wani-wa irniaten quyurcularyaaqanka tuacetun yaqulgem piyagaminek quyurcilauciatun yaqugmi aciagnun, taug̃aam elpeci piyunrituci.

35Atam, enesi pegcimaarkauguq elpeceñun cairulluni. Qanrutamci-llu: Maa-i tangerrngaitarpecia waten qanllerkarpeci engeliinun: ‘Atawaqerli Atanrem atrakun tekitellria!’”

Luke 14

Agayunermi Canrircecillra

1Cat iliitni sabbath-aami Pharisee-aat iliita atanrulriim eniinun itellrani neryarturluni, tarikaat.

2Tangerrluku-llu, tuantuq yuk puvmek naulluutelek.

3Jesus-aam-llu alerquutet elisngastait, Pharisee-aat-llu aptai, “Atam, sabbath-aami-qaa yungcariyunaituq?”

4Taug̃aam taukut kiuyunritaat. Tua-i teguluku canrircetaa ayagtelluku-llu.

5Taukut-llu qanrutai, “Ilavci-qaa, ciulvani wall'u kuluvani elakamun igeskan, egmian nugcarturngaitaa agayunrungraan?”

6Kiutekaitut cali mat'umun.

Ellmeggnek Pivakellriit

7Tua-i-llu neryartuusqumalriit elpekngamiki kiaqsissaalriit, cuqyutmek qalarutai,

8“Kassuucaram nerevkaritiinun neryartuusqumakuvet, kiaqsissaagpek'nak aqumekina, tua-i elpeni takarnanrulria kelgumayuartuq,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9kelegtevvet-llu ullagluten piyuaraaten, ‘Avisgu una,’ tua-i elpet kiaresngianak uaqlirnun nugtarciiquten.

10Taû͡gaam neryartuusqumakuvet, uaqlirnun aqumekina, kelegtevvet-llu ullagluten qanrucuaraaten, ‘Yugnikekmaa, kiavarluten,’ nutaan nerellgutevni pikegtakumaciquten.

11Tua-i kina imna ellminek pivakellria caunrilkumaarkauguq, nutem-llu ellmikutuulria pivakumaarkauluni.”

12Kelegteñi-llu qanrutaa, “Nerevkarikuvet apiatami wall'u atakumi, yugnikekten wall'u ilaten, wall'u tungelquten, wall'u nunalguteten tukuulriit, nallaitgun kelenrilngerpeki, tua-i ellaita cali kelegyuaraatgen akinaurluten.

13Taû͡gaam elpet nerevkarikuvet, caitulriit, mangamculriit, tussitellriit, cikmiumalriit-llu kelegki.

14Nutaan atawaqercecimaciquten, tua-i taukut akinaurngailatgen. Elpet-llu nunuliumaciquten ellualriit makyutiitni.”

Nerevkarin Angelria

15Tamana nerellgutain iliita niicamiu qanrutaa, “Atawaqertuq kina imna ner'arkaq Agayutem angayuqauviani!”

16Taû͡gaam qanrutaa, “Yuk angelriamek nerevkarillruuq, amllernek-llu kelgiluni.

17Tua-i-llu pinarian pisteñi ayagcetai neryartuusqumalriit qanrucesqelluki, ‘Taici, cat tamarmeng upingariata.’

18Taû͡gaam tamarmeng ayuqluteng avalissa'artut. Ciuqliim qanrutaa, ‘Naucetaarvigmek kipucama, tangerrsartuqatarqa, kaigavikamken, qanerniaruskia.’

19Allam-llu qanrutaa, ‘Kuluviit akiqliqarkat tallimainguluki kipucamki, naspaaqataranka, kitaki, qanerniaruskia.’

20Allam-llu qanrutaa, ‘Nulirtuama, taisciigatua.’

21Pista-llu tekituq makunek apervikualuku ataneni. Tua-i-llu enem atanra cangayuami pisteñi qanrutai, ‘Patagmek ayagci tumyaranun pekcaranun-llu, taivkarluki caitulriit, mangamcuulriit-llu, cikmiumalriit-llu tussitellriit-llu.’

22Pista-llu qanertuq, ‘Pisqucin pimauq, taû͡gaam cali pivingqertuq.’

23Tua-i-llu atanrem pista qanrutaa, ‘Ayii pekcaranun yaaqvalircaranun, kilganun-llu, yuut eguaqurluki, eneka yugyaasqumiimku.’

24Tua-i qanrutamci, kelgumalriit imkut nerevkariteka uigngaitaat.”

Jesus-aamun Maliguculriim Nagutailucirkaa

25Yugugaat yugyakapiggluteng maligtaat, elliin-llu tuiggvikluki qanrutai,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26“Yuum ullakunia tau͡gaam atani, aanani-llu nuliani-llu irniani-llu anelgutni-llu arcaqakekuniki, unguvani-llu cali tuaten, tauna wiinga elitnauraqngaitaqa.

27Kia-llu kelistani qugluku maligtenrilkunia, elitnauraqngaitaqa.

28Tua-i ilasi, eneliyukuni qertulriamek, ciumek-qaa akingqerrarkaucia cuqteksaitelaraa, akikairutnayukluni taqvailgan?

29Tua-i inguqirirraarluni, tau͡gaam taqesciiganaku, tangvagtain temciarautekciqaat,

30qanraqluteng: ‘Una yuk eneliyaaquq, tau͡gaam taqesciigataa.‘

31Angayuqaq-llu anguyagterluni tiissitsaanek qulnek, ayakuni angayuqaullgutni anguyautnaluku, tau͡gken tauna anguyagterluni tiissitsaanek yuinarnek, qaillukuarngaituq-qaa cirliqenritlerkaminek?

32Caperqekuniu-llu, mallgupailgan ullagceciiqaa kaigavikluku nepaitellerkaminek.

33Taumek, kia imum nalirpeci pini tamalkuita pegcuumiilkaki elitnauraqesciigataqa.

Taryum Ayuqestassiigutkellra

34“Taryuq assirtuq, tau͡gaam taryurninairuskan, naken taryurninariciqa?

35Atuqaunrituq nunamun-llu nauturnircautnguvkenani, ciqicimaarkauguq tau͡gaam. Kina imna niitetuli, niilli!”

Luke 15

Qusngiq Tamaumalria

1Akiliqurautnek quyurcistet assiilngiumalriit-llu tamarmeng quyurrvikaat niitnaluku

2Tua-i-llu Pharisee-aat igatulit-llu qanemyuugautekaat, qanerluteng, “Uum assiilngiumalriit ciuniurai nerellgutekluki-llu.“

3Cuqyutmek-llu mat'umek qalarutai,

4“Ilasi-qaa, qusngingqerquni yuinarnek tallimanek, atauciq-llu tamarikuniu, taukut-qaa yuinaat tallimaunritaraan unisngaitai tamaavet yuilqumun, tamalleq-llu yuarluku nataqvianun?

5Nataqekuniu-llu angnirluni qugciqaa.

6Eneminun-llu tekiskuni, yugnikekni nunalgutni-llu kelegciqai qanrulluki, ‘Angnillgucircia, qusngiqa tamalleq nataqngamku.’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Qanrutamci, tuacetun cali assiilngiumalria umyualinqigtellria atauciungraan qilagmi angniutngunruarkauguq ellualriani yuinarni tallimaunrita'arni umyualinqigutekailngurni.

Aki Tamaumalria

8“Wall'u arnam, qulnek akiutengqellriim, iliit tamaquniu, kenurqutarluni eneni kaginqegcaarngaitaa-qaa cumiggluni yuarluku nataqvianun?

9nataqekuniu-llu yugnikekni nunalgutni-llu kelegciqai qanrulluki, ‘Angnillgucircia, tamaraqa nataqngamku.’

10Atam, tuacetun-llu, assiilngiumalria umyualinqigtellria atauciunger'mi angniutnguarkauguq Agayutem an'gilaini.”

Qetunraq Tamaumalria

11Qanertuq-llu, “Yuk malrugnek qetunrangqellruuq.

12Kinguqliim atani qanrutaa, ‘Aataa, pivnek paitarkamnek cikirnga.’ Tua-i pini elkegnun avgai.

13Erenret-llu amllenrilnguut kinguatgun, qetunraan kinguqliim pini tamalkuita quyurtai, nunamun-llu yaaqvanelngurmun ayagluni, tuani-llu pini caanguaqai akusrarrluni yuuluni.

14Tamalkuita-llu pini nangengaki, piitnaq nunami taumi tut'uq; ellii-llu kaingluni.

15Tua-i nunam taum yuin iliitnun ayagluni ilaliutuq ellminek, taum-llu nunautminun ayagcetaa sitiinkaat aulukesqelluki.

16Camiryuumiryaaquq-llu caqukuallernek sitiinkaat neqkaitnek, kia-llu camek cikinritaa.

17Tau͡gaam ellminek ellangengami, qanertuq: ‘Atam, atama pisterugai neqkalirtut nuryugcivkenateng, tau͡gken wiinga maani paluqatarlua!

18Nangerrlua atamnun ayaglii, qanrutniarqa-llu, “Aata, wiinga assiilngirtua qilagmun atalriamek elpenun-llu.

19Qetunrarpenek tuqluqaunrirtua, pistevet iliicetun ayuqevkarnga.”’

20Tua-i nangerrluni atani ullagaa. Tau͡gaam cali yaaqvaarnelluku aatiin tangrraa, takumcuyugluni-llu aqvaqurluni-llu pairrsaagluku, uyaqurrikun akuqeraa melugarluku-llu.

21Qetunraan-llu qanrutaa, ‘Aata, wiinga assiilngirtua qilagmun atalriamek elpenun-llu, qetunrarpenek tuqluqaunrirtua.’

22Tau͡gaam aatiin pisteñi qanrutai, ‘Aceciu aturamek assilriamek, kulucirluku-llu, aluilicirluku-llu;

23nuraq-llu uqungcaumalria tailluku tuquciu, nerluta angnirnaurtukut;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24wani-wa qetunraqa tuquyaaqelleq, maa-i unguiran, tamaryaaqelleq-llu, maa-i nataqumaluni.’ Nunaniryunga'artut-llu.

25“Tau͡gaam qetunraa amaqliq nunautmi uitallruuq, uterrluni enemun tekiteqatarluni, niituq aturcetaalrianek agnguarluteng-llu.

26Tua-i pistet iliit taisqaa apluku-llu ca pitekluku tuaten piciatnek.

27Taum-llu kiugaa, ‘Kinguqliin tekican aatavet nuraq uqungcaumalria tuqucetaa, cavkenaku ataam yuksagucamiu.’

28Tua-i tauna qenqertuq iteryugpek'nani-llu. Taumek atiin anvikaa qarulluku-llu itresqelluku.

29Tau͡gaam aatani kiugaa, ‘Tangerrluku, allrakuni amllerni kevgiuramken alerquuteten-llu uniurteksaunaki, tau͡gaam qusngimek angucalumek cali cikiqsaitarpenga yugnikekenka ilakluki nunaniryuutekamteñek.

30Tau͡gaam una qetunraan tekican, elpet piten akissunun caanguaqellruluki, tua-i nuraq uqungcaumalria tuqucesqan ellii pitekluku!’

31Elliin-llu qanrutaa, ‘Qetunramaa, elpet nayurrlainararpenga, wiinga-llu pinka tamalkuita pikaten.

32Tau͡gaam nunaniryuutekluku angniutnarquq, wani-wa una kinguqliin tuqullruyaaqluni, ataam unguiran, tamallruyaaqluni-llu ataam nataqngan.’”

Luke 16

Tukuulriim Pistiin Aulukillra

1Elitnaurani-llu qanrutai: “Yugtangqellruuq tukuulriamek, pistengqerrluni aulukilriamek; tauna elliinun picetaarutaat akluinek cagmariniluku.

2Tua-i-llu taisqaa qanrulluku, ‘Qaillun waniwa niitelarciken? caliaqelten tamalkuita kalikamun ellikiki, aulukiyunairucavet.’

3Aulukilria umyuamikun qallatuq, ‘Qaillun piciqsia? atanema caliarkairucetqataraanga. Nunamek itumcisciigatua, cikircetaallerkaqa-llu kasngukaqa.

4Atam waten pikilii, au͡gaumarikuma aulukiyaramek yuut ciuniurniaraatnga.’

5Tua-i, atanermini akiilngulget taisqai tungliqu'urluki, ciuqliq-llu qanrutaa, ‘Qaillun akiilngungqercit atanemni?’

6Qanertuq-llu, ‘Uqunek caqutnek yuinarnek tallimanek.’ Qanrutaa-llu, ‘Aqumluten egmian-llu igaqina, yuinaak malruk qulmek ciplukek.’

7Alla cali qanrutaa, ‘Tua-i-llu elpet qaillun akiilngungqercit’? Qanertuq-llu, ‘Mukaarkanek missuugnek yuinarnek tallimanek.’ Qanrutaa, ‘Kalikan teguluku igaqina, yuinaat cetaman.‘

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Atanran-llu aulukilria piciunrilnguq tauna nanraraa usvituluni pillruan. Tua-i ukvenrilnguut yuullgutmeggni usvitunrulartut tanqiim yuini.

9Qanrutamci-llu, tukuutet naspaatngulange'rmeng piciunrilngurnun, aturciki tamaaggun yugnikutekangluci, tua-i tukuutet nangkata ellaita ciuniurniaraiceci enenun nang'arkaunrilngurnun.

10“Carrarmi piciulria amllermi-llu piciulartuq, carrarmi-llu piciunrilnguq amllermi-llu piciungaituq.

11Taumek tukuutni elluatuunrilngurni piciuksailkuvci, kia aulukivkarciqaci tukuutnek elluatuulrianek.

12Piciuksailkuvci-llu allatarni, kia nakmiillarkarpeceñek cikirciqaci?

13Pista malrugnun atanegnun pisteñgungaituq, aipaa eq'ukciqaa aipaa-llu kenekluku; wall'u aipaa maligciiqaa aipaa-llu cakaarluku. Elpeci Agayun tukuutet-llu kevgiurciigataci ataucikun.”

14Pharisee-aat akiyunqeggameng, makunek niicameng temciarautekaat.

15Elliin-llu qanrutai, “Elpeci-wa yuut takuatni elluarualartuci, tau͡gaam Agayutem umyuarci nallunritaa, tua-i yugni pivakumalria Agayutmi cumacikumauq.

16Alerquutet prophet-aat-llu John-aaq engelkarrluku piugut, tamana-llu engelekluku Agayutem angayuqauvian qaneryaraqegtaarai qalarutkumaut, yuut-llu tamarmeng itengnaqut.

17Tua-i qilak nuna-llu pelluyunarqenruuk, alerquutet ilakuinraatni.

18Kia imum nuliani avvuskuniu allamek-llu nulirturluni akusrarutekiuq, kina-llu imna avvusngalriamek nulirtuquni akusrarutekiuq.

Tukuulria Lazarus-aaq-llu

19“Yugtangqellruuq-llu tukuulriamek; tauna aturangqellruuq qesurlimek 'lumarraqegtaarmek erenret-llu tamaitni nunaniryugglainarluni yuuluni.

20Arrsaulriartangqellruuq-llu Lazarus-aamek at'legmek; tauna amiigan ciuqerrani inangqallruuq nangtequtengqerrluni-llu qaimikun callarqumaluni.

21Kaimlleret-llu tukuulriim stuuluanek igtellriit camiruteksuumilaryaaqai, cali-llu qimugtet ullalaraat callallri pairaqluki.

22Tua-i-llu cat iliitni arrsaulria tauna tuquuq; an'gilat-llu tekiulluku Abraham-aam ciuqerranun. Tukuulria-llu cali tuqumiuq tungmagcimaluni-llu.

23Kenerpagmi ciugcami nangteqlermini tangrraa Abraham-aaq yaaqvanun, Lazarus-aaq-wa ciuqerrani.

24Tua-i-llu qayagpagtuq qanerluni, ‘Aata Abraham-aaq, takumcukia, Lazarus-aaq-llu ayagcessgu, tek'mi nuuga mermun akurrluku alungutka kumlirnauraa, mat'umi ekualriami nangteqvakaama.’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Abraham-aam kiugaa, ‘Neq'angi qetunraaq, elpet assilriarrlainarnek pillruuten unguvallerpeni, Lazarus-aaq tau͡gken assiitellriamek pingqellruluni, tau͡gaam watua ellii qarucimauq, elpet-llu nangteqluten.

26Tuamta-llu cali, qupnertangqertuq iqtulriamek wangkuta elpeci-llu akunlemteñi, maaken elpenun ayagyulriit pisciiganateng, wall'u ikaken wangkutnun qerarciiganateng’.

27Qanertuq-llu, ‘Taumek kaigavikamken, aata, ayagtesqelluku atama eniinun;

28angutnek tallimanek anelgutengqerrama, aarcirturnaurai, nangteqviggmun mat'umun taiyuartut.’

29Tau͡gaam Abraham-aaq qanertuq, ‘Moses-aamek prophet-aanek-llu pingqertut, taukut niillitki.’

30Tua-i qanertuq, ‘Qang'a, aata Abraham-aaq, tau͡gaam tuqumalriit iliita ullakateng umyualinqigcartut.’

31Tau͡gaam elliin qanrutaa, ‘Moses-aaq prophet-aat-llu niitarkaunrilkunegteki, tuqumalriit iliit maktengraan niisngaitaat.’”

Luke 17

Picetaarilriim Aarcirtuutii

1Elitnaurani-llu qanrutai, “Picetaarutet taigarkauyaaqut, tau͡gaam nakleng yuk tauna picetaarutem tekiucestii!

2Atawauyartuq tauna miilissuutem teggalqurranek uyaqurrikun kicirluku imarpigmun-llu kit'elluku, makut piniatellriit picurlagcetevkenaki.

Atunem Au͡g'aritaagutlerkaq

3“Murilkici, anelguten assiilngiqan, inerqurru, umyuarnayagucikan-llu au͡g'arisgu.

4Ernerpak-llu assiilngirvikekaten malrunlerqunek, tuaten-llu cali tamakut amllertatekluki qanlaqan umyuarnayaguciniluni, au͡g'aritarkaugan.”

5Apostle-aat-llu Atanermun qanertut, “Ukverput pikanirru!”

6Ataneq-llu qanertuq, “Ukvengqerquvci mustard-aam naucetaarkaatun, napamun uumun qanquvci, ‘Naumallerpenek au͡g'arluten imarpigmun-llu nugtarten,’ niicaraaci.

Pistem Caliarkaa

7“Ilasi-llu pistengqerquni nunamek itumcilriamek, wall'u qusngit tarikluki, tuaken-llu nunamek uterrluni, qanrusngaitaa, ‘Kitaki tailuten neryartua.‘

8Waten tau͡gaam piciqaa, ‘Neqliurnga, naquggluten-llu aulukniarpenga, camircimarikuma-llu nutaan elpet nerniartuten merluten-llu.’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Pista-qaa tauna quyavikciqaa pisqutminek pian?

10Tuaten elpeci cali pisqumacirpeceñek qaqimarikuvci qanrarkauguci, ‘Pisteñ̄guyaaqukut cumigtevkenata pisqumallemteñek tau͡gaam calillruamta.’”

Qulen Agtuumalriit Canrircecimallrat

11Jerusalem-aamun-llu ayallermeggni Samaria Galilee-a-llu tumkagket.

12Nunanun-llu itran, angutet qulen mamyuilngurmek apqucilget nall'artaat, yaaqsigluteng-llu arulairtut.

13Qayagpagtut-llu, “Jesus-aaq, Ataneq, takumcukikut.”

14Tangrramiki-llu qanrutai, “Agayulirteñun tangercecarturci.” Ayainanermeggni-llu carriutut.

15Ataucim-llu, carriucini elpekngamiu, utertuq, Agayun-llu nanrarluku qastuluni.

16Ciuqerranun-llu palurtuq quyavikluku-llu. Tauna Samaritan-aaruuq.

17Jesus-aaq tua-i qanertuq, “Qulngullruut-ggem carriutellriit, nau-wa-mi taukut qulngunritaraan?

18Allamek-qaa Agayun nanrarluku utertellriartaituq, uumek tau͡gaam allanermek?”

19Qanrutaa-llu, “Makluten ayii, ukverpet anirturaaten.”

Angayuqauviim Tekitellerkaa

20Pharisee-aat-llu apcatni Agayutem angayuqauvian qaku tekitarkaucianek, kiugai, “Agayutem angayuqauvia tangrruuluni tekisngaituq,

21qanerngaunateng-llu waten, ‘Tang, wantuq! wall'u Tuantuq!’ tua-i ak'a maa-i akunlevceñi uitauq.”

22Elitnaurani-llu qanrutai, “Cam iliiniku Yuum Qetunraan erenrin iliitnek tangerrsuumiryaaqeciquci, tau͡gaam tangerrngaituci.

23Qanruciiqaiceci-llu, ‘Tang, tuantuq! wall'u wantuq!’ tua-i ayanrici, maligtevkenaki-llu.

24Tuarpiaq kalluum kenra kenerpalla'artaqami qiliim iliini, tanqigcet'lartuq cali qiliim iquanun. Tuacetun Yuum Qetunraa ernermini ayuqarkauguq.

25Tau͡gaam ciungakun nangteqeqapigtarkauguq, qessakumaarkauluni-llu ukuni yuullgutkelriani.

26Noah-m-llu nalliin picillratun, tuaten cali ayuqarkauguq Yuum Qetunraan erenrani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Tamakut ner'ut, merluteng-llu, nulirturluteng-llu uingluteng-llu, erneq tauna engelkarrluku Noah-m angyarpagmun ekellra, ulerpak-llu tekilluni tamakut tamalkuita perrirai.

28Lot-aam-llu cali nalliinicetun. Tamakut ner'ut, merluteng-llu, kipussaagluteng kipulluteng-llu, nauceciiriluteng-llu.

29Tau͡gaam ernermi taumi Lot-aaq Sodom-aamek anellrani keneq quluuraq-llu ekualria igtuk qilagmek tamalkuita-llu piunrirluki.

30Tuacetun cali ayuqarkauguq Yuum Qetunraan alaillerkaani.

31Taumi ernermi, enem qainganelnguq aklui-llu enemelluteng, atranrilkili ayautnaluki, naucetaarvigmi-llu uitalria utertenrilkili watqapik.

32Lot-aam nulirra umyuaqiciu.

33Kia-llu imum unguvaminek nataquculriim tamarciqaa, tau͡gaam unguvaminek tamarilriim piksaguciiqaa.

34Qanrutamci, tuani unugmi yuuk malruk inartellgutekciquk, aipaa tegumaarkauguq aipaa-llu unicimaarkauluni.

35Arnak malruk miilissuutmi miililllgutekciquk, aipaa tegumaarkauguq aipaa-llu unicimaarkauluni.

36[Angutek malruk naucetaarvigmetellgutekciquk; aipaa tegumaarkauguq aipaa-llu unicimaarkauluni.”]

37Tua-i-llu qanrutaat, “Nani, Ataneq?” Qanrutai-llu, “Mallulegmun, narusviit quyurtelartut.”

Luke 18

Taqsuarillra Aipainrem

1Cuqyutmek-llu qalaruciuq, qanrulluki piicagglainaasqelluki qacuiqsaunaki.

2Qanertuq, “Nunani apqauristetangqellruuq Agayun qigcikevkenaku yuk-llu catkevkenaku.

3Tuani-llu aipainertangqellruuq, taum-llu ullanqigtaalaraa qanrulluku, ‘Inglukestem̄a akinaurutkaanek pikia.‘

4Pamanricaaquq ciuqlirmi, tau͡gaam atatakuani qanertuq ellminun, ‘Agayun qigcikenrilengramku yuk-llu catkenrilengramku,

5tau͡gaam uum aipainrem uamterrlainaanga niiciiqaqa taqsuqciqngama tairrlainallranek.’”

6Ataneq-llu qanertuq, “Apqauristem elluatuunrilnguum qanellra niiciu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Tua-llu-qaa Agayutem nakmikek'ngani niiciiqenritai-qaa, kaigauralriit unugtuumaan? inglukestait akinaurluki pinaciarngat'lang'e'rmi?

8Qanrutamci, patagmek inglukestaitnun akinauruciiqai. Ilangcivkenaku, Yuum-qaa Qetunraa tekiskuni, ukvermek nunam qaingani nataquciiquq?”

Piicagyartulriik Agayuvigpagmun

9Imkunun-llu ellmeggnek elluaryukelrianun allanek-llu caunrilkilrianun cuqyutmek qallatuq.

10“Yuuk malruk agayuvigpagmun itertuk piicagyarturlutek, aipaa Pharisee-aaruluni aipaa-llu akiliqurautnek quyurcistet ilakaat.

11Pharisee-aaq-llu nangertuq ellminek piicagluni waten, ‘Agayun, quyavikamken yugtun allatun ayuqenrilama, uayaaritulitun, elluatuunrilngurcetun, akusrarutekilriacetun, wall'u uutun akiliqurautnek quyurcistetun.

12Agayunrek akuliigni malrurqugnek yaalartua nereksaunii, unangelallma-llu tamarmeng qulngurutiit elliitek'larqa.’

13Tau͡gaam akiliqurautnek quyurcista, yaaqvaariluku nangengqauq ciugcugpek'nani-llu tuaten, tau͡gaam qat'gani unatminek pategluki qanertuq, ‘Agayun, takumcukia assiilngurtuama!’

14Qanrutamci, una yuk eneminun utertuq niicimanruluni taumi aiparmini. Ilumun qanrutamci, ellminek pivakelria caunrilkumaarkauguq, tau͡gaam nutem ellmikutuulria pivakumaarkauluni.”

Mikelngurnek Atawaqaasqillra

15Mikelnguut-llu elliinun ullautait agtuusqelluki, tau͡gaam elitnaurat elpekngamegteki inerqurait.

16Tau͡gaam Jesus-aam ellminun taisqai qanerluni, “Mikelnguut wangnun taivkarciki, pinriceteksaunaki-llu, waten ayuqelriit Agayutem angayuqauvia pikngatgu.

17Ilumun, qanrutamci, kia imum Agayutem angayuqauvia mikelngurcetun ellirluni ciuniunrilkuniu itervikngaitaa.”

Tukuulria Atanirturta Ayagyuaq

18Atanret-llu iliita aptaa, “Elitnauristaa Assilria, qaillun pilua piksaguciiqsia unguva nangyuilnguq?”

19Jesus-aam-llu qanrutaa, “Ciin assilriamek tuqlurcia, allamek assilriartaituq, Agayun kiimi assilriaruuq.

20Inerquutet nallunritaten makut: Akusrarutekiyaqunak, Tuquciyaqunak, Teglegyaqunak, Piciliqengyaqunak, Aatan aanan-llu takaqikek.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Tua-i-llu qanertuq, “Tamakut tamalkuita maligtaqungnaqanka mikelnguullemnek.“

22Jesus-aam niicamiu qanrutaa, “Atauciq piksaitan. Piten tamalkuita navrucarturki kusgurnarqelrianun-llu cikiutekluki, tua-i qilagmi piutengqerciquten, nutaan-llu tailuten maligglua.”

23Mat'umek-llu niicami angniitqapigtuq, tua-i tukuuqapigcami.

24Jesus-aam-llu tangviimiu qanertuq, “Atam, Agayutem angayuqauvianun itlerkaq caknaanarqeqapigtuq tukuulriani!

25Tua-i ungungssim qulugtellriim mingqutem iingakun itlerkaa qacignarqenruuq tukuulriim Agayutem angayuqauvianun itlerkaani.“

26Mat'umek-llu niitellriit qanertut, “Kina-mi tua-i anirtuumaciqa?”

27Tua-i-llu qanertuq, “Yugni caperrnarqelriit Agayutmi caperrnaitut.”

28Peter-aam-llu qanrutaa, “Tangerrluku, wangkuta ilaput unilluki maligtamteggen.“

29Qanrutai-llu, “Ilumun, qanrutamci: Kia imum eneni wall'u nuliani, wall'u anelgutni, wall'u angayuqaagni, wall'u irniani uniteng'e'rmiki, Agayutem angayuqauvia pitekluku,

30maani nunam qaingani unangarkauguq tamakuni amllenrulrianek, cali-llu nunakamteñi unguvamek nangyuilngurmek.”

Tuqullerkani Qanrutkaa

31Taukut-llu qulen malrugnek cipnelget ellminun taisqai, qanrulluki-llu, “Atam, Jerusalem-aamun mayuqatartukut, tua-i tamalkuita qaqicimaarkaugut prophet-aatgun Yuum Qetunraa pitekluku, igausngalriit.

32Tua-i agayumanrilngurnun tunumaarkaungan, piciliutekumaarkauluni-llu caunrilkumaarkauluni-llu qeciramaarkauluni-llu.

33Piqertuarciqaat-llu, tuqulluku-llu, erenret-llu pingayuatni makciiquq.”

34Ellait-llu tamakut iliitnek watqapik taringenritut, qaneryarat-llu makut iirumaut ellaitnek, qanrutkumalriit ayuquciinaki.

Cikmiumalriim Anirtuumallra

35Jericho-mun-llu tekitniararluku, cikmiumalria pekcarami aqumgauq cikircetaarluni.

36Taum yugugaat kitulriit niicamiki, apciuq caucianek.

37Tua-i qanrutaat, Jesus-aaq Nazareth-aarmiu maaggun kituqatarniluku.

38Tua-i-llu qayagpagtuq, “Jesus-aaq, David-aam Qetunraa, takumcukia!“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39Ciuliqagtellriit-llu inerquraat nepliisqevkenaku, tau͡gaam tauna pikanirluni qayagpagtuq, “David-aam Qetunraa, takumcukia!”

40Tua-i-llu Jesus-aaq arulairtuq, ellminun-llu taicesqelluku, ullaucan-llu aptaa,

41“Qaillun pisqessit wangnun?” Kiugaa, “Ataneq, tangerrsaurcesqua.“

42Jesus-aam-llu qanrutaa, “Tangerrsaurten, ukverpet anirturaaten.“

43Egmian-llu tangerrsaurtuq, maliggluku-llu Agayun nanrarluku. Yuut-llu tamarmeng tamana tangrramegteggu, Agayun nanraraat.

Luke 19

Zacchaeus

1Jericho-llu tumkaa kiturluku.

2Tangerrluku-llu tuantuq yuk Zacchaeus-aamek at'lek, akiliqurautnek quyurcistet ciuqliat, tukuuluni-llu.

3Jesus-aaq-llu tangerrsugaa, taungucianek paqnayuami, tau͡gaam tangerciigataa yugyiin, ellii-llu sugkilami.

4Tua-i-llu aqvaqurluni ciunranun napamun mayurtuq tangerrnaluku, tamaaggun kituqataan.

5Jesus-aaq-llu tuavet tekicami, ciugtuq qanrulluku-llu, “Zacchaeus, patagmek atraqina, tua-i mat'umi ernermi enevni uitaarkaungama.”

6Patagmek-llu atrartuq, quyaluni-llu ciuniuraa.

7Ellaita-llu tamana tangrramegteggu qaneksuartut qanerluteng, “Wani-wa yugmun assiilngurtulimun ciunirtuq.”

8Zacchaeus-llu nangerrluni qanertuq Atanermun, “Atam, Ataneq, pima avgat kusgurnarqelrianun cikiutekciqanka, kitumek-llu teglellrukuma uterceciiqaqa amllertatekliulluku cetamarqunek.”

9Jesus-aam-llu qanrutaa, “Mat'umi ernermi anirtuun enemun uumun tekisngauq, tua-i Abraham-aam cali qetunraqngaku.

10Yuum Qetunraa tekican tamaumalriit yuaryarturluki anirturyarturluki-llu.”

Akit Qulen Paiciutekumallrat

11Makunek niicata, cuqyutmek cali qalarutai, Jerusalem-aaq yaaqsinriamegteggu, umyuarteqngata-llu Agayutem angayuqauvia tamaa alairnayukluku.

12Taumek qanertuq, “Atanerruat iliit nunamun yaaqvanelngurmun ayagtuq atanruvigmek pingnaluni, utertarkauluni-llu.

13Pisteḿi ilait qulen taisqai, ayuqluki-llu qulnek akinek cikirai qanrulluki, ‘Ukutgun navruciniartuci tekitnatkamnun.’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Tau͡gaam nunalgutain uumikaat kingunrirturcetaat-llu elpengcarilrianek qanerluteng; ‘Uumek yugmek atanengqerrsuumiitukut.’

15Utercami-llu, atanruvigmek unangellruluni, pistet tamakut akinek cikillni taisqai, navrucillratgun ilangutaitnek niitnaluni.

16Ciuqliq ciuqerranun taiguq, qanerluni, ‘Ataneq, akiuten qulnek allanek ilanguq.’

17Qanrutaa-llu, ‘Nutaan pista assilria, ikgelngurnun piciullruavet, nunanun qulainun atanrukina.’

18Aipaa-llu taiguq qanerluni, ‘Ataneq, akiuten tallimanek allanek ilanguq.’

19Tauna-llu qanrutaa, ‘Nunanun tallimainun atanrukina.’

20Alla cali taiguq qanerluni, ‘Ataneq, wani-wa akiuten, perriutamun imgutellruaqa,

21alikngamken, tua-i takarnaqngavet, tegutelaavet ellilqenrilkevnek, keplialaavet-llu nauceciilqenrilkevnek.’

22Qanrutaa-llu, ‘Qanllerpegun cuqteqataramken, elpet pistem̄i assiitellriami! Tua-i nallunrituten takarnarqucimnek, tegutelaucimnek-llu ellilqenrilkemnek, naucirivikenrilkemnek-llu keplialaucimnek.

23Ciin akiuteka akiliurteñun tunenriciu, tekiskuma-llu teguyarqa ilangutetuumaan?’

24Tuani-llu nangengqalriit qanrutai, ‘Akimek teguiciu, qulnek-llu akiutellegmun tunluku.’

25Ellait-llu qanertut, ‘Ataneq, ak'a akinek qulnek pingqertuq.

26Qanrutamci, pingqellria cikiumaarkauguq cali, tau͡gaam cailnguq, teguimaarkauguq pianek tuaten.

27Tau͡gaam imkut inglukestenka, wangnek atanengqerrsuumiilnguut taiciki, takumni-llu tuquciki.’”

Jerusalem-aamun Itellra

28Waten qallaterraarluni, ciuliqagtai Jerusalem-aam tungiinun.

29Jerusalem-aamun-llu mallgucameng Bethphage tekilluku Olive-aam ingriani, tuaken elitnaurak ayagcetak,

30qanrullukek, “Ayagtek nunanun ciunerpetegnelngurnun; itlerpetegni-llu nuraq petuumalria nataqeciqertek, yuum aqumvikeksailkii, petuirluku taiskit'gu.

31Yuum-llu apeskatek, ‘Ciin petuircet'gu?’ waten kiuciqutek, ‘Atanrem aturyugaa.’”

32Taukuk-llu ayagcecimalriik tuaten ayuqluku nataqaak elliin ellmegnun apertuuciatun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Nuraq-llu petuirinanran'gu, pikestain qanrutagket, “Ciin nuraq petuircet'gu?”

34Kiuguk-llu, “Atanrem aturyugaa.”

35Jesus-aamun-llu tekiutaak, aturamegnek-llu tunglilirluku Jesus-aaq qainganun aqumevkaraak.

36Ayallrani-llu, aturateng tumkaanun sagtait.

37Mallgucan-llu Olive-aam ingrian atraryaraan nalliini, elitnaurarugaat nunaniryugluteng qastuluteng Agayun nanraraat, caliari caperrnarqelriit tangelteng pitekluki,

38qanerluteng, “Atawaqerli Angayuqaq Atanrem atrakun tekitellria! Uitanqegcin qilagmi, ucurnarqun-llu quyinermi!”

39Pharisee-aat-llu ilaita yugugarni ilausngalriit qanrutaat, “Elitnauristaa, elitnauraten inerqurki.“

40Elliin kiugai, “Qanrutamci, ukut nepailkata, teggalqut nepliryartut.”

41Nunarpak-llu mallgiamiu, tangrraarluku qiatekaa,

42qanerluni, “Elpet-llu-am watua maa-i nallunritellrukuvgu, uitanqegcitkaq! tau͡gaam wani-wa iigpenek iirumauq.

43Tua-i erenret elpenun tekiciiqngata, tuani inglukestevvet casgu qerturiciqaat kassugulluten atunem-llu avatairluten,

44nunamun-llu cingqaquluten, elpet irniaten-llu elpenelnguut, teggalquten-llu qalliqenrirarkauluki, tua-i paqcimacin nalluavgu.”

45Agayuvigpagmun-llu itertuq, tunenialriit-llu tuaken anevkarluki.

46Qanrulluki-llu, “Waten igausngauq: ‘Eneka piicagviugarkauguq,’ tau͡gaam elpeci teglegviurtarci.”

47Unuaquaqan-llu Agayuvigpagmi elicungcarillruuq. Tau͡gaam agayulirten̄gunret igatulit-llu yuut-llu piuranrita tuquituraat.

48Tau͡gaam nataqutenritut qaillun pillerkameggnek, yuut-llu tamarmeng niicuumilaatgu ungavikluku-llu.

Luke 20

Apcimallra Piyunarqucianek

1Erenret-llu iliitni, agayuvigpagmi qaneryaraqegtaarmek elicungcarillrani, agayulirten̄gunret igatulit-llu yuut-llu ciulirnerita ullagaat,

2apluku-llu, “Qanruskut qaillun ayuqelriamek piyunarqucingqerrluten waten pilarcit, kia-llu piyunarqucingqerceskiiten waten pilarcit?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Jesus-aam kiugai, “Wiinga-llu apciiqamci ataucimek, kiucia.

4John-aam angllurceciyaraa naken piurtellrua, qilagmek-qaa wall'u yugnek?”

5Tua-i qaillukuartut qanruyulluteng, “Qilagmek pillrunikumteggu, tua-i qanerciquq, ciin-mi ukveqenriceciu?

6Taúg̃aam yugnek pillrunikumteggu, yuut tamarmeng teggalqunek miluquciqaitkut, tamarmeng John-aaq ilumun prophet-aaruyukngatgu.”

7Kiugaat-llu, “Naken piciitarput.”

8Jesus-aam-llu qanrutai, “Wiinga-llu qanrusngaitamci qaillun ayuqelriamek piyunarqucingqerrlua waten pilaucimnek.”

Naucetaarvik Navraqestai-llu

9Yuut-llu cuqyutmek mat'umek qalarutai, “Yuk naucetaarvililllruuq nauceciiyurteñun-llu navriutekluku, ellii-llu nunamun allamun ayagluni tuani uitamanaluni.

10Tua-i-llu atsangyaraan nalliini, ayagceciuq pisteḿek nauceciiyurteñun, wine-at atsaita ilaitnek cikiisqelluku; taúg̃aam nauceciiyurtet piqertuaraat camek-llu unangevkarpek'naku.

11Cali pista alla ayagcetaa, tauna-llu piqertuaraat kasngunarqelriamek-llu piluku, unangevkarpek'naku.

12Pingayuat-llu cali ayagcetaa, tauna-llu kilirturaat cingqaqulukuu-llu anevkaraat.

13Tua-i-llu naucetaarviim yua qanertuq, ‘Qaillun piciqsia? Qetunraqa kenkek'ngaqa ayagceciiqaqa, tauna takaqciqliat.’

14Taúg̃aam nauceciiyurtet tangrramegteggu qaillukuartut, qanruyulluteng, ‘Wani-wa paitangqerrarkaq, kitaki tuqullaut, paitarkaa-llu wangkuta pikniarput.’

15Naucetaarvigmek-llu cingqaquat tuqulluku-llu. Tua-i-llu naucetaarviim yuan qaillun piciqaki taukut?

16Tekiciiquq nauceciiyurtet-llu taukut piunrirciqai, naucetaarvik-llu allanun tunluku.” Man'a niicamegteggu qanertut, “Agayutem pivkanrilliki tuaten!”

17Taúg̃aam elliin tangvagluki qanrutai, “Cauga-mi imna igaumalria waten, ‘Teggalquq enelilriit qessakellrat kangiritkaurtellruuq?’

18Kina imna teggalqumun taumun ayaluqertellria navgurciquq, taúg̃aam iggvikekni ciqumteqapigciiqaa, urr'atun-llu skavvluku.”

Caesar-aamun Akiliqurautnek Cikiqengllerkaq

19Sass'am-llu taum nalliini, igatulit agayulirteñg̃unret-llu elpengameng cuqyutkun mat'ukun elliinun qanrutkucirteng, tegungnaqsaaqaat, taúg̃aam yuut alikait.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Kellutekaat-llu, ayagcelluki-llu kelguurtekat, taukut elluaruangnaqluteng qanellrikun napcetengnaqesqelluku, nutaan-llu nunam atanran pinianun piyunarqucianun-llu tunenaluku.

21Tamakut-llu aptaat, “Elitnauristaa, wangkuta nallunritarput elluarrluten qallatelaucin elicungcarilaucin-llu, yuum-llu taungucianek catkinrilucin, tau͡gaam ilumuuluten Agayutem tumyaraqesqellra apertularan.

22Caesar-aaq-qaa akiliqurautnek cikirluku elluartuq? wall'u-qaa elluanrituq wangkutni?“

23Tau͡gaam Jesus-aam usvitungnaquciat elpekngamiu, qanrutai,

24“Akimek akiliqurautngutulimek nasvicia, Kia una ayuqau, kia-llu igautellri ukut?” Kiugaat, “Caesar-aam-wa.”

25Nutaan qanrutai, “Caesar-aam pia Caesar-aamun tunlarciu, Agayutem-llu pia Agayutmun tunluku.”

26Tua-i qanellrakun yuut takuatni napcesciigataat, kiutiinek-llu irriameng nepaitut.

Maktellerkartailucianek Apcimallra

27Tua-i-llu Sadducee-aat, imkut maktellerkartailucianek qanlalriit ullagaat,

28apluku-llu, “Elitnauristaa, Moses-aam picirkiraakut waten; angutem anngaa tuqukan nuliani-llu irniarunaku uniskaku, tua-i kinguqlian tauna kingunra teguarkauluku anelgutni kinguverkiurnaluku.

29Cat iliitni malrunlegnek amaqliqelriartangqellruuq; ciuqliat nulirturtuq, tuquluni-llu kinguverkaunani.

30Tunglian-llu tuaten pia.

31Pingayuata-llu tegua, tuaten-llu taukut malrunlegen piut, kinguverkaunateng ayuqluteng tuqullruut.

32Kinguatgun-llu arnaq cali tuqullruuq.

33Tua-i-llu makcarami, kia taukut naliata nulirqeciqau? wani-wa taukut malrunelgen nulirqellrukiit tamarmeng.”

34Jesus-aam qanrutai, “Nunam mat'um yui kassuutelartut, kassuuciaqluteng-llu,

35tau͡gaam imkut nunakamun taumun piyunarqelriit tuqumek-llu maktarkaulriit kassuusngaitut, kassuucingaunateng-llu.

36Tuqunqiggngaitut, an'gilacetun ayuqciqut, Agayutem-llu irniaqai makcaram irniaqngaki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

37Tua-i tuqumalriit maktarkauciat Moses-aam qanrutkellrua tuani culu'ugtarmek napayaarmek, qanrutkaa Ataneq waten qanerluni: ‘Abraham-aam Agayutii, Isaac-aam-llu Agayutii, Jacob-aam-llu Agayutii.’

38Wani-wa tuqumalriit Agayutkenritaat, tau͡gaam unguvalriit Agayutkaat, tamarmeng elliinun unguviita.”

39Tua-i-llu igatulit ilait qanertut, “Elitnauristaa, nutaan qanluaqertuten.”

40Aptenqigtellerkaanek-llu caperrsaguciut.

David-aam Qetunraanek Apcimallra

41Elliin-llu qanrutai, “Qaillun yuut qanlartat Christ-aq David-aamun qetunraqniluku?

42Tua-i David-aaq tungaunani qanran kalikani piicautellegni: ‘Ataneq Atanemnun qanertuq: Tallirpima tungiinun aqumi,

43inglukesteten it'gavnun tutmararkaurcetlerkamnun.’

44Wani-wa David-aam Atanerminek tuqluraa; qaillun-mi qetunraqau?”

45Yuut-llu tamalkuita niitelluki elitnaurani qanrutai,

46“Mulngakici igatulinek, tamakut tarriculartut akurtulrianek aturangqerrluteng, tuneniarvigni-llu nayangarvikesqumalartut, agayuvigni-llu aqumlleret kiaqliit aqumviksularait, nerevkarimi-llu kiaqliuyugaqluteng.

47Tau͡gken arnat aipainret enaitnek uayaariaqluteng, piicaumanguaraqluteng-llu. Taukut anucimirqecetaarutmek angenrulriamek pimaarkaugut.”

Luke 21

Aipainrem Elliitii

1Kiartellermini-llu tukuulriit murilkai amllermek elliiluteng tuavet elliivignun.

2Arnaq-llu aipaineq arrsaulria tangrraa akicuaraagnek tuavet elliiluni.

3Qanertuq-llu, “Ilumun, qanrutamci una arnaq aipaineq arrsaulria elliilriani tamalkuitni elliinruuq.

4Taukut tamarmeng cipnermeng ilaitnek elliingata cikiutnun, tau͡gaam uum nurutellriaruluni yuutekaqsallni tamalkuan elliitekaa.”

Iquklitlerkam Nallunailkutai

5Ilaita-llu agayuvigpak qanruteknqatgu, taqenqegcaumacianek, teggalqunek-llu tangnirqelrianek, elliitekumalrianek-llu tangnircautnek, qanertuq,

6“Tua-i tamakut tangvak'ngaci, erenret tekiciiqut, teggalqunek qalliqelriartairuciiquq, itumcimangailngurnek egcimaluteng-llu.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Tua-i-llu aptaat, “Elitnauristaa, qaku tamakut tuaten piarkaugat? cali-llu ca nallunailkutnguarkauga tuaten piqataqata?”

8Qanertuq-llu, “Murilkici kitumun alarcecimanritnaurtuci, amllellriit tekitarkaungata atqa aturluku, qanerluteng, ‘Wiinga Christ-augua!’ cali-llu ‘Pillerkaq ukaqsigiuq!’ Maligtenrilkiciki taukut.

9Niiskuvci-llu anguyautellrianek ayuqenriqertellrianek-llu, alingallanrilkici, tamakut ciumek tuaten piarkaungata, taug͡aam iquklitlerkaq egmian pingaituq.”

10Qanrutai cali, “Nunam ataucim yui inglukiciqut nunam allam yuinun, atanruvik-llu atanruvillgutminun.

11Nuna-llu cakneq pektelarciquq, nunat-llu ilaitnun piitnaq, cangerlagpiit-llu tekiciiqut. Qilagmek-llu irranarqelriarpiit nallunailkutet-llu piarkaugut.

12Tamakut tamalkuita ciungatgun teguciqaiceci ilalkelluci-llu, tunluci-llu qaillukuarvignun, itercivignun-llu, tua-i atanernun atanerruanun-llu ullauciiqaiceci atqa ayagneqluku.

13Tuani nallunairiniartuci.

14Taumek nallunrilkiciu ciungakun, umyuarrlugcarauteksunailucia kiullerkarpeci.

15Wiinga cikirciqngamci qanrarkarpeceñek, elisngamek-llu nakukestevci tamarmeng asgurakesciigalkiitnek narurcesciigalkiitnek-llu.

16Elpeci-llu angayuqavci anelgutevci-llu, tungelqurpeci-llu, yugnikekevci-llu tuaten tunciqaiceci; ilaci-llu tuquciiqait.

17Uumikumaarkauguci-llu yugnek tamaitnek atqa pitekluku.

18Taug͡aam nuyavci iliit atauciunger'mi cagmarngaituq.

19Asvailucirpeciuggun tarneci pikumaarkaugaci.

20“Taug͡aam Jerusalem-aaq tangerquvciu inglukesterugaat kassugusngaluku, tua-i nallunritarkaugarci piunrillerkaan ukaqsigicia.

21Tuani Judea-melnguut ingrinun qimakilit, Jerusalem-aamelnguut-llu ankilit, avatiitnelnguut-llu itenrilkilit.

22Waniwaungata erenret akinaurviit, igausngalriit tamarmeng piciurtellerkaat.

23Nakleng qingalriit aamarcilriit-llu ernerni taukuni! nanikuanarqelriartangqerciqngan angelriamek nunam qaingani, yugnun-llu ukunun eq'ukun piciqngan.

24Nuussirpagkun picurlaumaarkaugut, ayaucimaarkauluteng-llu qaneryarallgutkenrilngurnun, Jerusalem-aaq-llu Jews-aarunrilnguut tutmararkaugaat, Jews-aarunrilnguut ernerkaita qaqitellerkaata engeliinun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25“Nallunailkutangqerciquq-llu akertem̄i iralumi-llu agyani-llu. Nunam-llu
qainganelnguut nanikuaciqut uivagcirluteng-llu imarpik qairet-llu
ellerrarterpakata.

26Yuut tuqucuarciqut alingem ugaani nunam-llu qainganun tekitarkat aaqluki,
tua-i qiliim pinii arulaarkaungata.

27Nutaan-llu Yuum Qetunraa tangerciqaat amirlukun agiirrluni piningqerrluni
ucurnarquterluni-llu.

28Tau͡gaam tamakut ayagniqata, ciugci, tua-i anirtullerkarci ukaqsigian.”

29Cuqyutmek-llu qanrutai, “Tangerciu napa atsangqetuli, napat-llu tamalkuita,

30cuyangaararqata tua-i tanglararci elpeceñek-llu nalluvkenaku kiagem
ukaqsigicia.

31Tuaten cali, elpeci tamakut tamarmeng ayagniuciat tangerquvciu, tua-i
nallunrilkici Agayutem angayuqauvian ukaqsigicianek.

32Ilumun, qanrutamci, ukut yuullgutkelriit nangengaitut tamakut tamalkuita
qaqimavkenaki.

33Qilak nuna-llu pellugciquk, tau͡gaam qaneryaranka pellugngaitut.

34“Tau͡gaam elpeceñek murilkici, ircaquci piviirucecuaraci neryunqeggnermek
taangaryugmek-llu, unguvam-llu mat'um piinek umyuarrlugcaranermek, taum
erenrem tekiararucuaraaci negatun.

35Waten tekitarkaungan tamalkuitnun nunam qainganelngurnun.

36Taumek kesianek tarikici, piicagglainarluci-llu, tamakut tamalkuita piarkat
avicunaqnauraci, Yuum-llu Qetunraan ciuqerranun nangengqayunaqnaurtuci.”

37Unuaquaqan-llu agayuvigpagmi elicungcarilallruuq, atakuaqan-llu anlallruuq
Olive-aam ingrianun.

38Yuut-llu tamarmeng unuayaarmi agayuvigpagmun ullalaraat niitnaluku.

Luke 22

Jesus-aam Napcetengnaqellra

1Quulciiriyarailngurnek kelipartularvik Paaskaamek aterpagcimalria ukaqsigiuq.

2Agayulirten̄gunret igatulit-llu ayagnerkarcurtut tuqutnaluku, yugnek tau͡gaam
alingut.

3Tua-i tuunrangayiim itraa Judas-aaq Iscariot-aaq, taukut qulen malrugnek
cipnelget iliit.

4Ellii-llu ayagtuq agayulirten̄gunernun, atanerruanun-llu qaillukuallgutekluki
qaillun piluku ellaitnun tunllerkaanek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Taukut quyaut, akinek-llu cikiryugaat.

6Ellii-llu angertuq, ingcuumaluni-llu ellaitnun tunenaluku yuilngaulluku.

Kituutem Atullra

7Quulciiriyarailngurnek kelipartularvik, qusngiyagarmek tuquciyaraq tekituq.

8John-aaq Peter-llu ayagcetak qanrullukek, “Ayaglutek Paaskaarcuutekarput upcarturtegu, ner'arkarput.”

9Qanrutaak-llu, “Nani-mi uptesqessikuk?”

10Qanrutak-llu, “Atam, nunarpagmun itquvtek tuani angutem mertalriim, mertarcuutmek quukatalriim nall'arciiqaatek, tauna maligeskit'gu enemun itervianun.

11Enem-llu atanra qanruskit'gu, ‘Elitnauristem qanrutesqaaten, “Nanta allanivik, Paaskaarcuutmek nervigkaqa elitnauranka ilakluki?”’

12Tua-i nerpagmek qullirmek upingalriamek nasviciiqaatek, tuani Paaskaarcuutmek upeskitek.“

13Ayagtuk-llu, tuaten-llu ayuqluku nataqaak qanruciatun ellmegnun, Paaskaarcuutmek-llu uplutek.

14Pinarian-llu, aqumuq apostle-aat ilakluki.

15Qanrutai-llu, “Nerinitqapigtua Paaskaarcuutmek mat'umek nerellguteknaluci nangteqvailegma.

16Qanrutamci, nerenqiggngaitaqa, piciurrnatkaani Agayutem angayuqauviani.”

17Saskaq-llu tegua, quyaluni-llu qanertuq, “Teguciu, imaa-llu elpeceñun aruqutekluku.

18Tua-i qanrutamci, wak'nirnek wine-am mecuanek merngaitua, Agayutem angayuqauvian tekitnatkaanun.“

19Kelipaq-llu tegua, quyatmek-llu qanrraarluni itumtaa ellaitnun-llu tunluku, qanerluni, “Wani-wa temka [elpeci pitekluci cikiutekumalria, waten pilaqici umyuaqlua.”

20Tuaten-llu atakutaumariameng saskaq pia, qanerluni, “Una saskaq akquyutnguuq nutaraq aumkun, tamana kuvumauq elpeci pitekluci.]

21Taû͡gaam tangerrluku tunestekama unatai stuulumi canimni.

22Yuum Qetunraan egilrani aturyaaqaa picirkiumacimitun, taû͡gaam nakleng tauna tunestii!”

23Aptaarut'ngartut-llu nalirteng tuaten piarkaucianek.

Naliit Qiliim Angayuqauviani Angenruarkauciat

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Umyuallgutkenrirtut-llu ellmeggnun, nalimeng angenrullerkaanek.

25Qanrutai-llu, “Qaneryarallgutkenrilnguut angayuqrit atanrussaalartut, atanirturtait-llu naklegtalrianek aterpagcimangualartut.

26Tau͡gaam elpeci tuaten pikaunrituci, Ciuqlirci kinguqlirtun ayuqli, atanrulria-llu kevgiulriatun ayuqli.

27Naliak angenrua, nervigmi aqumgalria, wall'u kevgiulria? Taungunrituq-qaa nervigmi aqumgalria? Tau͡gaam wiinga elpeceñi kevgiulriatun ayuqua.

28Elpeci nayurrlainallruarpecia naspaamallemni.

29Angayuqauvik-llu elpeceñun pikaqevkarciqaqa, Atama wangnun pikaqevkallruciatun,

30nervimni neresqelluci mer'esqelluci-llu angayuqauvimni, aqumgaluci-llu angayuqauviim aqumllertaani, Israel-aam kinguvrin ayagnillrit qula malrugnek cipluki qanercetaarluki.”

Peter-aam Aarcirtuumallra

31“Simon, Simon, tangerrluku, Tuunrangayiim piyugyaaqaaten, kanevvnaluten mukaarkatun,

32tau͡gaam piicautamken ukveren nangesqevkenaku; qaku-llu caukuvet ilaten pinirikiki.”

33Kiugaa-llu, “Ataneq, Upingaunga maliggnaluten itercivigmun, tuqumun-llu.”

34Tua-i qanertuq, “Peter, qanrutamken, yaqulek ernerpak qalriangaituq, mecirautekvailegpenga pingayurqunek nallunilua.”

35Qanrutai-llu, “Ayagcetaqamci akiviinaci akliviinaci-llu, sap'akiinaci-llu, camek-qaa nurutelartuci?” Kiugaat, “Qang'a.”

36Tua-i qanertuq ellaitnun, “Tau͡gaam watua, akiviutangqellriim ang'aqliu, aklivingqellria-llu tuaten pili, tau͡gaam piilnguum qallini kipussaagutekliu nuussirpagniarutekluku.

37Qanrutamci, igausngalriit wangnek piciurtarkaugut; igausngiin, ‘Picurlalrianun ilausngauq.’ Wii piteklua igausngalriit piciurtellerkangqerrata.”

38Qanertut-llu, “Ataneq, tang wani-wa nuussirpiik malruk.” Kiugai-llu, “Pitalqegtuk.”

Gethsemane-mi

39Tua-i-llu an'uq piciryaramitun Olive-aam Ingrianun ayagluni, elitnaurat-llu maligtaat.

40Tuavet-llu tekicami qanrutai, “Piicagci, naspaatmun pinritnaurtuci.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

41Unitkanirai-llu angqitem tut'ellratun yaaqsigtalriamun, ciisqumiggluni-llu piicagtuq,

42qanerluni, “Aata, piyunarqekan, saskaq una wangnek aug̃'arru, taug̃aam wii piyulqa pivkenani, elpet pisqucin taug̃aam piuli.”

43An'gilam-llu qilagmek tekitaa piniriluku-llu.

44Cakneqapigcami-llu pikanirluni piicagtuq, kiiryullri-llu kuterpagtun augtun igqaqut nunamun.

45Piicallerminek-llu nangercami, elitnaurani tekitai qavarluteng, angniilameng.

46Qanrulluki-llu, “Ciin qavarceci? Makluci piicagci naspaatmun pinritnaurtuci.”

Jesus-aam Tegumallra

47Qallasnginanrani-llu, tangerrluku yugugaat taigut; Judas-aaq-llu qulen malrugnek cipnelget iliit, ciunratgun tailuni. Jesus-aaq-llu ullagaa melugarnaluku.

48Jesus-aam-llu aptaa, “Judas-aaq, Yuum-qaa Qetunraa tunengnaqan melugakun?”

49Nayurtain piqatallrat tangrramegteggu qanrutaat, “Ataneq, saskulluaqerciiqukut-qaa?”

50Iliita-llu agayulirteñgunrem pistii piqerturaa tallirpilirnerakun ciutairrluku.

51Taug̃aam Jesus-aaq qanertuq, “Waten pitaci,” ciutii-llu agturluku canrircetaa.

52Jesus-aam-llu agayulirteñgunret agayuvigpiim-llu atanri ciulirneret-llu tegustekani aptai, “An'uci-qaa tuarpiaq tuqutarayulimun nuussirpalgirluci kaugtuutalgirluci-llu tegunalua?

53Elpeceñetlemni tuani agayuvigpagmi, yaggvikenritarpecia, taug̃aam waniwauguq elpeci pillerkarci, tan'gerem-llu pinian pillerkaa.”

Peter-aam Mecirautekillra

54Teguat-llu ayaulluku-llu agayulirteñgunrem eniinun. Taug̃aam Peter-aam yaaqvaariluku maligtaa.

55Keneq-llu kumartellruamegteggu qukaqliani, aqumngata-llu Peter akuliitnun aqumuq.

56Pistet-llu iliita arnam, kenrem ciqinqallrani tangrramiu, meciknaurluku qanertuq “Una-llu ilakaa.“

57Taug̃aam meci'irtuq qanerluni, “Arnaaq, nalluaqa tauna.”

58Atatakuan-llu allam tangrraa qanerluni-llu, “Elpet-llu ilakmilliniatgen.” Taug̃aam Peter qanertuq, “Usuuq, ilakenritaatnga.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

59Sass'am ataucim kinguukngalkiini alla aguaggluni qanertuq, “Ilumun una ilakaa Galilee-armiunguan.”

60Tau͡gaam Peter qanertuq, “Usuuq, qanellren taunguciitaqa.” Tamaa-llu qallasnginanrani yaqulek qalriaguq.

61Ataneq-llu kingyartuq Peter-llu tangvagluku. Peter-aam nutaan Atanrem qanellra neq'eraa, qanellruan, “Ernerpak yaqulek qalriavailgan, mecirautekciqerpenga pingayurqunek.“

62An'uq-llu qiaqapiggluni.

Jesus-aam Piciliutekumallra

63Jesus-aaq-llu tegustain temciarautekaat kaugturluku-llu.

64Iik-llu caplukek aptaat: “Ap'ringnaqi! Kia kaugturtaten?”

65Allanek-llu amllernek piciliutekaat, ik'ikluku-llu.

Qaillukuartet Ciuqerratni

66Unuaquan-llu eruciatun, yuut ciulirnerit agayulirten̄gunret-llu igatulit-llu qaillukuarvimeggnun ayautaat qanerluteng,

67“Christ-aukuvet, qanruskut.” Tau͡gaam qanrutai, “Qanruskumci, ukverngaitarpecia,

68apeskumci-llu, kiungaitarpecia.

69Tau͡gaam mat'um kinguani Yuum Qetunraa aqumgaciquq Agayutem pinian tallirpiani.”

70Tua-i tamarmeng qanertut, “Taunguuten-qaa Agayutem Qetunraa?” Qanrutai-llu, “Qanrucirpecetun ilumun taunguunga.“

71Taukut-llu qanertut, “Allamek-qaa nallunairutmek pinarqukut? Tungaunaku niicamteggu qanranek.”

Luke 23

Pilate-aam Ciuqerrani

1Tamarmeng-llu nangertut Pilate-aamun-llu ayaulluku.

2Ellaita-llu picetaarutaat qanerluteng, “Una yuk elpekarput angayuqauvimta yui iqlutmurulluki, Caesar-aamun-llu akiliqurautnek elliillerkaq inerquulluku, qanerluni-llu cali Christ-auniluni angayuqruluni.”

3Pilate-aam-llu aptaa, “Elpet-qaa taunguuten Jews-aat Angayuqrat?” Kiugaa-llu, “Apyucirpetun taunguunga.”

4Pilate-aam-llu agayulirten̄gunret yugugaat-llu qanrutai, “Wiinga picurlagmek nataqvikenritaqa una yuk.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Tau͡gaam ellait aguagtut qanerluteng, “Yuut pek'ngarcetai, elicungcariami Judea-mi tamiini, Galilee-amek ayagnirluni maavet-llu tuaten.”

Herod-aam Ciuqerrani

6Pilate-aam-llu man'a niicamiu, apyutkaa Galilee-armiungucianek.

7Tua-i-llu Herod-aam atanirtuq'ngainun ilakucia niicamiu, Herod-aamun ayaucetaa, tuani Jerusalem-aametlinian.

8Tua-i-llu Herod-aam Jesus-aaq tangrramiu, quyaqapigtuq, qangvarpak tangerrsullruamiu, elliinek niitellruami, neryuniurluni-llu irr'inarqelrialiarinek tangerrnayukluni.

9Tamanek-llu apqauraa, tau͡gaam elliin cakuinraungraan kiunritaa.

10Agayulirteñ̄gunret-llu yuut-llu atanrit tuanlluteng, picetaarutqapigtaat.

11Herod-aam anguyagteñi-llu caunrilkaat temciarautekluku-llu, aturaqegtaarmek-llu at'elluku, Pilate-aamun ut'rucetaa.

12Ernermi taumi Pilate-aaq Herod-aaq-llu yugniksagutuk, civuani atunem nakukutellruamek.

Pilate-aamun Ut'rutaat

13Pilate-aam-llu agayulirteñ̄gunret yuut-llu atanrit quyurcetai,

14qanrulluki-llu, “Yuk una wangnun taitarci yuut iqlutmurcetniluki, tangerrluku-llu, wiinga takurpeceñi apqauryaaqaqa, tau͡gken picetaarutlerpeceñek nataqvikenritaqa.

15Herod-aam-llu cali tuaten, waniwa ut'rucetellrukii wangkutnun, Tangerrluku, camek tuqucesqutkamek pillrunrituq.

16Taumek anucimirqecetaarraarluku pegciiqaqa.“

17[Ataucimek pegciarkaullruami agayunerpiita nalliini.]

18Tau͡gaam tamarmeng ataucikun qayagpagtut, “Una au͡g'arru, Barabbas-aaq-llu wangkutnun pegesgu.”

19Tauna itengqauq ilautellruami picirkiutnek inglukilrianun, tuqucilriaruami-llu.

20Pilate-aam-llu qalarutenqigtai, Jesus-aaq pegcugyaaqngamiu.

21Tau͡gaam ellait qayagpagtut, “Ussukcausgu!“

22Pilate-aam pingayiriluni qanrutai, “Ciin-wa, ca assiilnguq aturtau? Wiinga tuqucesqutkamek nataqvikenritaqa, taumek piqertuarcetraarluku pegciiqaqa.”

Ussukcausngallra

23Tau͡gaam aguagteqapigtut, qayagaluteng ussukcaucesqelluku. Ellaita-llu aguagutlerteng unakaat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Pilate-aaq-llu alerquriuq pisqumallrat pisqelluku.

25Barabbas-aaq-llu itengqanrircetaa, imna picirkiutnek inglukilria, tuqucilleq-llu kaigatkellrat, tau͡gaam Jesus-aaq tunaa piyugtaciicetun pisqelluku.

26Ayausnginanratni-llu, Simon-aaq Cyrene-armiu, nunarpiim avatiinek tailria, teguat; kelistaq-llu elliinun qugcetaat, Jesus-aam kingunrakun maligucesqelluku.

27Yugugaat-llu maligtaat, arnarugaat-llu; taukut nepliutekaat qiatekluku-llu.

28Tau͡gaam Jesus-aam tuiggvikluki qanrutai, “Jerusalem panii ukuut, qiavkenaci wii piteklua, tau͡gaam elpeci pitekluci irniaci-llu pitekluki qiaci.

29Tangerrluku, erenret tekiciiqngata, tuani qanerciqut, ‘Atawaqertut irniyuilnguut qingayuilnguut-llu, aamarciyuilnguut-llu!’

30Tuani ingrinun qanerciqut, ‘Iggvikicikut’, qeminun-llu, ‘Patucikut’.

31Napa unguvalria waten piatgu, qaillun-mi tayima qakimalria pimaarkauga?”

32Allak-llu malruk picurlallrek, cali ayautagket elliinun ilautellukek tuqucimaarkak.

33Ullallerteng tekicamegteggu, Golgotha-mek aterpagcimalria, yugcetun-llu wani-wa “Ilquignertalek,” tuani kelistamun ussukcautaat, picurlallrek-llu ilaklukek, aipaa tallirpilirneranun, aipaa-llu iqsulirneranun.

34Jesus-aaq-llu qanertuq, “Aata, au͡g'ariski, caliarteng nalluatgu.” Aturai-llu avenqegtait ellmeggnun, nall'arcetaarutekluki-llu.

35Yuut-llu nangengqaut tangvagluteng; atanret-llu temciarautekaat qanerluteng, “Allat anirtulallrui, ellminek anirturli, Christ-aukuni, Agayutem Nakmikek'ngaa.”

36Anguyagtet-llu temciarautekaat, ullagluku-llu quunarqelriamek cikingnaqaat,

37qanerluteng, “Jews-aat Angayuqaqkatgen, elpenek anirtua!”

38Quliikun-llu igartangqertuq waten: “UNA JEWS-AAT ANGAYUQAQAAT” [igausngaluteng Greek-aat, Latin-aat-llu Hebrews-aat-llu qaneryaraitgun.]

39Picurlallrek-llu taukuk ussukcaucimalriik aipaan temciarautekaa, qanerluni, “Christ-auyaaquten-qaa? Elpenek wangkuk-llu anirturkuk!“

40Tau͡gaam aipaan inerquraa, qanerluni, “Elpet-qaa Agayun tuaten alikenritan, ayuqiinek picirkiumaluten?

41Wangkuk-llu nall'arrluku aturarpuk, pillmegnuk nalliinek pimiimegnuk, tau͡gaam una camek pillrunrituq.”

42Qanertuq cali, “Jesus-aaq, angayuqauvigpenun tekiskuvet umyuaqkia.”

43Qanrutaa-llu, “Ilumun, qanrutamken, unuamek Paradise-amtellgutekciqerpenga.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

44Maa-i-llu erneq qukartuq, nuna-llu tan'geriuq sass'at pingayuat engelkarrluku.

45Akerta-llu tanqiarulluni, agayuvigpiim-llu capii allegtuq qukamikun.

46Tua-i-llu Jesus-aaq qayagpagluni, qanertuq, “Aata, anerneqa unatevnun tun'aqa!” Waten-llu qanrraarluni, anernerirtuq.

47Anguyagtet-llu atanrata man'a pilleq tangrramiu, Agayun nanraraa, qanerluni, “Ilumun una yuk ellualriarullrulliniuq!”

48Yugugaat-llu tangvagnaluteng tuavet quyungqalriit, tamakut tuaten pillret tangrramegteki, qat'gateng patguurluki utertut kingunermeggnun.

49Yugnikekai-llu tamarmeng, arnat-llu Galilee-amek malikellri yaaqvani nangengqaut tamakut-llu tangerrluki.

Tungmagcimallra

50Tangerrluku-llu yuk Joseph-aamek at'lek, Arimathea-mek, Jews-aat nunarpiita iliitnek kingunirluni, qaillukuartet iliit, yuk assilria elluatuuluni-llu,

51ellii maligarutellrunrilnguq qaillukuarutiitnun atullratnun-llu, Agayutem-llu angayuqauvianek utaqalgirluni;

52taum Pilate-aaq ullagaa Jesus-aam temiinek kaigavikluku.

53Atrartaa-llu 'lumarrarmun-llu imgulluku qungumun elliluku, qiurmi nayuumalriamun ellivikumaksailngurmun.

54Maa-i-llu erneq Upiqayarauluni, Sabbath-aaq-llu ayagniqatarluni.

55Arnat-llu Galilee-amek maliin maligtaat, qunguq-llu tangerrluku, qaillun-llu temiin ellicia.

56Kingunermeggnun-llu utertut aruyailkutnek mingugmek-llu tepkegcilriamek upcinaluteng. Ernermi-llu Sabbath-aami uitaut alerquutet maliggluki.

Luke 24

Maktellra

1Nitilim erenrin ciuqliatni, erqaarallrani, qungumun tekitut tepkegcilriit upingalteng tekiulluki.

2Teggalquq-llu tangrraat qungumek akagcimaluni.

3Itrameng-llu Atanrem Jesus-aam temii nataqenritaat.

4Tua-i-llu taumek alangaarinanratni, tangerrluku, angutek malruk qitngirnarqelrianek aturalgek nangengqauk caniatni.

5Tatamngata-llu nunamun-llu puc'ata taukuk qanrutakek, “Ciin unguvalria yuarceciu tuqumalriit nuniitni?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Maantenrituq, maktellruuq. Neq'akiciu qaillun elpeceñun qanellra cali Galilee-
ametnermini,

7qanerluni, ‘Yuum Qetunraa assiilngiumalriit unataitnun tunumaarkauguq
ussukcaucimaarkauluni-llu, erenret-llu pingayuatni maktarkauluni.’”

8Tua-i qaneryarat neq'akait.

9Qunguq-llu unilluku elitnaurat qulen ataucimek cipnelget allat-llu
qanrucarturait.

10Elitnauranun-llu qaneryartulriit waniwaugut Mary Magdalene Joanna-llu,
Mary-llu James-aam aanii, allanek cali ilangqerrluteng.

11Qanellrit-llu qanengssaguaruyukait ukveqevkenaki-llu.

12Peter taug̃aam nangertuq, qungumun-llu aqvaqurluni, pull'uni uyangtaa,
tangerrluki-llu 'lumarrat allakaumaluteng, eneminun-llu utertuq, pillrit tamakut
alangaarutekluki.

Emmaus-amun Ayalriik

13Tangerrluku-llu ernermi taumi ilagket Emmaus-amun ayagtuk, tamana mile-
anek malrunlegnek yaaqsigtauq Jerusalem-aamek.

14Qalarutkakek-llu tamakut pillret tamalkuita.

15Qalarusnginanragni apqaurullutek-llu, Jesus-aaq mallgutuq, ilaulluni-llu
maligtak.

16Taug̃aam iikek tangerciigatevkaumauk elitaqesciigatevkarluku.

17Qanrutak-llu, “Camek qaneryarangqerpakarcetek piyuallerpetegni?”
Arulairtuk-llu angniinatek.

18Aipaan-llu Cleopas-aamek atelgem kiugaa, “Elpet-qaa kiivet, Jerusalem-aami
allanrulriani makuni ernerni, tuani pillrit nalluaten?”

19Aptak-llu, “Canek?” Qanrutaak-llu, “Jesus-aaq Nazareth-aarmiu pitekluku pillrit,
tauna prophet-aaruluni caliamikun, qaneryaramikun-llu pinilriaruluni, Agayutem
yuut-llu takuatni.

20Qaillun-llu agayulirteñgunret atanirturtemta-llu tunellrukiit, tuqucesqumaluku,
kelistamun-llu ussukcautelluku.

21Taug̃aam wangkuta neryuniullruyaaqukut taunguyukluku Israel-aat
anirturtekaat. Wani-wa-llu ernerpak erenret pingayuurtut tamakut kinguatni.

22Tuamta-llu cali, arnartamta ilaita alangaarcetaitkut unuayaarmi qungumun
ayallruluteng,

23temii-llu nataqevkenaku, tailuteng-llu qanertut an'gilagnek tangerrniluteng,
unguvacianek qanelriignek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Ilamta-llu ilaita qunguq paqtaat, tangerrluku-llu arnat qanellruciicetun. Ellii tau͡gaam tangenrritaat.“

25Tua-i qanertuq elkegnun, “Ukugni ayuquciilnguugni, ukverciiganatek-llu prophet-aat qanellritnek!

26Christ-aq-qaa picirkiumallrunrituq nangteqlermikun ucurnarillerkaminun tekitarkauluni?”

27Moses-aam-llu prophet-aat-llu kalikait ayagniutekluki, ellii pitekluni igausngalriit tamalkuita elkegnun taikanirai.

28Ciunerteng-llu nuna mallgiamegteggu kituryuguartuq.

29Taukuk cumigglutek unayaqaak qanerlutek, “Nayurkuk, unukataan erenrirluni-llu,” tua-i-llu itertuq uitallguteknalukek.

30Nervigmi-llu aqumgallgutekngamikek, kelipaq tegua atawaqaasqelluku-llu, itumterraarluku-llu elkegnun tunaa.

31Nutaan iikek uitut, elitaqluku-llu; catairrluni-llu.

32Qanruyutuk-llu, “Anirtima ircaqupuk nutngarpakartuk piyuallemegni qallaucakuk, qaneryarat-llu wangkugnun taikanillrani.”

33Sass'ami-llu taumi nangertuk, Jerusalem-aamun-llu utertuk, taukut-llu qulen ataucimek cipnelget ilait-llu quyungqaluki tekitakek.

34Taukut-llu qanertut, “Ataneq ilumun maktellruuq, Simon-aamun-llu tangercetuq!”

35Elkek-llu qanemciuk piyuallermeggni pillermeggnek, qaillun-llu elitaqucimegnek kelipamek itumcillrani.

Elitnauraminun Alaillra

36Tuaten-llu qallasnginanragni, Jesus-aaq tungaunani tangercetuq akunliitni nangengqaluni, qanrulluki-llu, “Uitanqegcici.”

37Tau͡gaam ellait alangaartut alingeqapiggluteng, alangrumek tangerrsukluteng.

38Qanrutai-llu, “Ciin tatamececi, umyuarpeciuggun-llu nalirruggluci?

39Tangerciki unatenka it'ganka-llu. Wanguunga tungaunii, cavcia yuvrirlua-llu, alangru kemengqenrilan enrunani-llu wangtun.”

40Waten-llu qanrraarluni unatni it'gani-llu ellaitnun nasvagai.

41Cali nalirrugpakaata angnim ugaani, paqnayugluteng-llu, qanrutai, “Neqkautengqertuci-qaa maani?”

42Neqmek-llu keniumalriamek cikiraat.

43Elliin-llu neraa takuatni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

44Qanrutai-llu, “Nauwa, elpeceñetlemni qanrut'lallruamci, Moses-aam alerquutaini prophet-aat-llu igaitni piicautelegni-llu, wii piteklua igausngalriit piciurtarkauniluki.”

45Nutaan taringellerkaitnun qaneryarat ellaitnun taikanirai.

46Qanrutai-llu, “Waten igausngauq, Christ-aq nangteqerkauguq, erenret-llu pingayuatni maktarkauluni.

47Elliin-llu atrakun umyualinqigcaraq assiilnguiryaraq-llu qalarutkumaarkauguq yugni tamaitni, Jerusalem-aamek ayagnirluni.

48Elpeci-llu makunek nallunrilnguuguci.

49Tangerrluku-llu, wiinga Atama akqutkellra elpeceñun ayagceciiqaqa; taug͡aam elpeci nunarpagni uitaurqici pinimek quyinermek pingllerkarpeci engeliinun.”

Pakmavircecimallra

50Ayautai-llu Bethany-mun, unatni-llu yaggluki atawaqaasqai.

51Atawaqaasqeŋ̄ginanermini-llu avtai qilatmurucimaluni.

52Ellaita-llu ciktaarvikaat, Jerusalem-aamun-llu utertut angniqapiggluteng.

53Agayuvigpagmeterrlainartut-llu Agayun nanrarluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

John

John 1

Jesus-aam Qaneryaraucia

1Nutem etellrani Qaneryaraq uitallruuq, Qaneryaraq-llu Agayutmi uitallruuq, Qaneryaraq-llu Agayutnguluni.

2Tamana ciumek Agayutmi uitallruuq.

3Elliikun piurcimalria tamalkuan piurtellruuq; elliingunrilngurkun-llu ca man'a piurtellrunrituq.

4Unguva elliinetellruuq, unguva-llu tamana tanqiuluni yug'ni.

5Tanqik tanqiulartuq tan'germi, tan'gerem-llu cirlakenritaa.

John-aam Angllurcecilriim Nallunaillra

6Tua-i-llu yuk tekitellruuq, Agayutmek ayagcecimaluni, atengqerrluni John-aamek.

7Tauna tekituq nallunairiyarturluni, tua-i Tanqik nallunairyarturluku, tamalkuita-llu elliikun ukvengesqelluki.

8Ellii-llu taunguvkenani tauna Tanqipiaq, tau͡gaam tekilluni Tanqigmek nallunairiyarturluni.

9Tuani imna Tanqipiaq, tua-i yuum tamarmi tanqiutii, nunamun tut'eqatarluni.

10Nunametellruyaaquq, nuna-llu elliikun piurtellruluni, tau͡gaam nunam elitaqenritaa.

11Nakmiin ilaminun tekicaaquq, tau͡gaam nakmiin yuin ciuniunritaat.

12Tau͡gaam ciuniurteñi, piyunarivkarai Agayutmun yuksagutesqelluki; tua-i imkut at'minun ukvelriit.

13Wani-wa imkut augkun, wall'u kemgem pisquciatun, wall'u yuum piyullrakun yuurtellrunrilnguut, Agayutem pisquciatun tau͡gaam.

14Qaneryaraq-llu kemgurtellruuq nayullruluta-llu, naklegtaqapiggluni piciuqapiggluni-llu; wangkuta-llu ucurnarqucia tangrrarput, wani-wa Aatam kiingan Qetunraan ucurnarqucia.

15John-aam-llu nallunairutkaa qayagpagluni, “Tua-i wani-wa imna qanrutkelqa, qanerlua, Kingunemkun taigarkaq ciuliqagteñguuq wangni, tua-i ciuqliqngamku.”

16Qaqimallranek naklekuterrlainarmek unangelartukut.

17Tua-i alerquutet Moses-aakun cikiutekumaut, tau͡gaam naklekun piciuneq-llu Jesus-aakun Christ-akun piuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Yuum-wa Agayun tangeqsaitaa watqapik, kiingan Qetunraan, Ataminun manuqliutellriim nallunairaa.

19Maa-i-llu, John-aam nallunaillra, imumi Jerusalem-aamek Jews-aat agayulirteñek Levi-anek-llu elliinun ayagcecillratni aptesqelluku, “Kituusit?“

20Tua-i-llu aperturtuq iqluvkenani-llu aperturluni: “Christ-aunritua.”

21Tua-i-llu aptaat, “Causit-mi? Elijah-uguten-qaa?” Qanertuq-llu, “Taungunritua.” “Prophet-aaruuten-qaa imna tauna?” Kiuguq-llu, “Qang'a.”

22Tua-i-llu qanrutaat, “Kituusit-mi? Imkut ayagtesteput kiunaluki. Qaillun qaneryarangqercit elpenek?”

23Ellii qanertuq, “Wiinga qayagalriamun erinaugua, yuilqumi qayagaluni: ‘Atanrem tumyararkaa manigcarciu,’” prophet-aam Isaiah-m qalaruciatun.

24Wani-wa ellait ayagcecimallruluteng Pharisee-aanek.

25Tua-i-llu aptaat, “Ciin-mi angllurcecilarcit Christ-aunrilkuvet, Elijah-uvkenak-llu, prophet-aaruvkenak-llu imna tauna?”

26John-aam kiugai, “Wiinga-wa angllurcecilartua merkun, tau͡gaam cimirkaqa, nallungerpeceñi, akunlevceñi nangengqauq,

27taum aluilitagken cingigkenek angicillerkaqa ancurtukaqa.“

28Makut piut John-aam angllurcecillran nalliini Jordan-aam akiani.

29Unuaquan Jesus-aaq tangrraa tungminun tailria, qanerluni-llu, “Tangerrluku, Agayutem Qusngiyagaa, uum nunamiut assiilnguit au͡g'ararkaugai!

30Wani-wa imna qanrutkelqa qanerlua, ‘Kingunemkun yuk taigarkauguq ciuliqagteñ̄guluni wangni, tua-i ciuqliqngamku.‘

31Wang'ung'e'rma nallullruyaaqaqa, tau͡gaam Israel-aani alaitesqelluku, tamana pitekluku tekitellruunga merkun angllurcecilua.”

32John-aaq-llu nallunairiuq qanerluni, “Wiinga tangellruaqa Anerneq yaqulegtun qilagmek atrarluni, elliinelluni-llu.

33Wang'ung'e'rma nallullruyaaqaqa, tau͡gaam ayagtesteñ̄a angllurcisqellua merkun, pianga, ‘Kitumun Anerneq atrarluni tangerquvgu misvikluku-llu, tua-i taunguuq angllurcisteñ̄guluni Anernerkun Tanqilriakun.’

34Tua-i tangellruunga nallunairilua-llu, una Agayutmun Qetunraqniluku.”

Elitnauraurteqarraallrek

35Unuaquan cali John-aaq elitnauragminek ilaluni nangengqauq.

36Jesus-aaq-llu tamaani tarritellrani tangvagaa, qanerluni-llu, “Tangerrluku, Agayutem Qusngiyagaa!”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

37Elitnaurak-llu taukuk qanellra niitaak, Jesus-aaq-llu maliggluku.

38Jesus-aam-llu kingyarluni tangrrak, maligutellriik, aptak-llu, “Camek yuarcetek?” Tua-i-llu kiugaak, “Rabbai; (maa-i mumigcimaluni, Ayuqucirturtaa) nani uitalarcit?”

39Qanrutak-llu, “Tailutek tangerrnaurtutek.” Tua-i maligtaak, uitavia-llu tangerrluku; taumi ernermi nayuraak. Maa-i man'a piuq sass'aq cetamanek kaullrani.

40Taukuk aipaak John-aamek niitellriik maligutellriik-llu Andrew-ruuq, Simon-aam Peter-aam amaqlia.

41Taum ciumek kinguqlini Simon nall'artaa, qanrulluku, “Wangkuk imna Messiah, Maa-i mumigcimaluni Christ-aq nataqerpuk.”

42Elliin-llu Jesus-aamun ullautaa. Jesus-aam tangvagaa, qanerluni-llu, “Elpet Simon-aaruuten Jona-m qetunraa. Elpet atengqerrarkauguten Cephas-aamek, Mumigcimallrakun Peter-aamek.”

Philip-aam Nathaneal-aam-llu Kelgumallrak

43Unuaquan Jesus-aaq umyuarteq'nguq Galilee-amun ayagnaluni. Tua-i-llu Philip-aaq nall'artaa. Jesus-aam-llu qanrutaa, “Maligesnga.”

44Wani-wa Philip-aaq Bethsaida-rmiunguuq, Andrew Peter-llu nunalguteklukek.

45Philip-aam-llu Nathaneal nall'artaa qanrulluku-llu, “Wangkuta imna Moses-aam picirkiutaini, prophet-aat-llu igaitni qanrutkumalria nataqerput, Jesus-aaq Joseph-aam qetunraa, Nazareth-aarmiunguluni.”

46Tua-i-llu Nathaneal-aam qanrutaa, “Ellualria-qaa Nazareth-aamek kingunengqerrsugngauq?” Philip-aam kiugaa, “Tailuten paqesgu.”

47Jesus-aam tangrraa Nathaneal ellminun ullautellrani, qanrutekluku-llu qanerluni, “Tangerrluku, Israel-aapiaq, yuk piciulria!”

48Nathaneal-aam qanrutaa, “Qaillun nallunricia?” Jesus-aam kiugaa, “Philip-aam kelegpailgaten tangrramken napam atsangqetulim aciani uitallerpeni.”

49Tua-i-llu Nathaneal-aam kiugaa, “Rabbi, Elpet Agayutem Qetunraqliniaten! Angayuqauluten-llu Israel-aani!”

50Jesus-aam kiugaa, “Qanrucamken tuani napam atsangqetulim aciani uitallerpeni tangellruniluten, ukvertuten-qaa? Atam, irr'inarqenrulrianek tangerciquten.”

51Qanrutaa-llu: “Ilumun, Ilumun, qanrutamken, qiliit ikingqaumaluki tangerciqaci, Agayutem-llu an'gilai mayurluteng atrarluteng-llu Yuum Qetunraanun.”

John 2

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Wine-aurcecillra

1Erenrek pellugtellukek kassuutellriartangqellruuq Cana-mi, Galilee-am iliini. Jesus-aam-llu aanii tuantellruuq.

2Jesus-aaq-llu kassuucaramun kelgumallruuq, elitnaurani-llu.

3Wine-amek-llu nuuriata, Jesus-aaq aaniin qanrutaa, “Wine-amek nuuriut.”

4Jesus-aam-llu kiugaa, “Arnaaq, casqessia watua? Pillerkaqa tekiteksaituq.”

5Tua-i aaniin pistet qanrutai, “Camek uum ellimeqaci, tuaten pikici.”

6Tuantellruut-llu mer'utet qikut arvinelgen, menuircautnguluteng Jews-aat piciryaraacetun.

7Jesus-aam-llu qanrutai: “Mer'utet mermek imirciki.” Imirait-llu essmiartelluki.

8Nutaan qanrutai, “Qalucici tuaken, nerevkaritem-llu aulukestiinun ayaulluku;” Ayautaat-llu.

9Tua-i-llu nerevkaritem aulukestiin meq tauna wine-aurtelleq uigamiu, naken-llu piciilamiu, (pistet taug̃aam qalucillret nallunritaat) nerevkaritem aulukestiin uikaun taisqaa,

10qanrulluku-llu, “Yuut tamarmeng wine-aq assilria ciumek aruqutek'laraat, nutaan-llu camirrluteng mer'umariata, pikegtaunrillra aruqutek'laraat. Taug̃ken elpet wine-aq assilria kingumek pillinian.”

11Wani-wa Jesus-aam nallunailkuciqerraalqaa, Cana-mi Galilee-am iliini, ucurnarqucini nasvagluku. Elitnaurain-llu ukvekaat.

12Taum kinguani ellii, aanani anelgutni elitnaurani-llu Capernaum-aamun atrartut tuanlluteng-llu ernerni amllenrilngurni.

Agayuvigpagmek Carririllra

13Tua-i-llu Jews-aat Paaskaarat ukaqsigian, Jesus-aaq Jerusalem-aamun mayurtuq.

14Agayuvigpagmi-llu kuluvagnek qusnginek yaquliyagarnek-llu tun'ilriit, akinek-llu naverqucilriit nall'artai.

15Piqertuarutkamek-llu piirriuq, tamalkuita-llu agayuvigpagmek anevkarai qusngit kuluviit-llu tuaten, naverqucilriit-llu akiutaitnek kuvii, stuuluit-llu ayaluqevkarluki.

16Imkunun-llu yaquliyagarnek tun'ilrianun qanertuq, “Makut anuciki. Atama enii kipusviurtenriciu.”

17Elitnaurain neq'eraat waten igausngalria, “Ilungem enen pitekluku, nangtaanga.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Jews-aat-llu qanrutaat, “Camek nallunailkutkarpenek nasviciiqsikut tuaten piavet?”

19Jesus-aam kiugai, “Una Agayutem enii piunrirluku, ernerni-llu pingayuni piurtenqigtarkaugaqa.”

20Tua-i-llu Jews-aat qanertut, “Una Agayutem enii caliaqumallruuq allrakuni yuinaagni malrugni arvinlegnek ciplukek, elpet-qaa tau͡gken ernerni pingayuni piurtenqigciiqan?”

21Tau͡gaam elliin temni Agayutem enii qanrutkaa.

22Tua-i-llu maktellran kinguani elitnaurain makut qanellri neq'erait, kalikat-llu ukveqait, Jesus-aam-llu cali qanellri.

23Jerusalem-aametellrani Paaskaam nalliini, agayullratni amllelriit atranun ukveryaaqut, tangelteng irr'inarqelrialiari pitekluki.

24Tau͡gaam Jesus-aam catkenritai, tua-i yuut tamalkuita nallunrilamiki,

25ayuqucirtuumanrilnger'mi-llu yuum ayuqucianek, elliin yuum ayuqucia nallunrilamiu.

John 3

Nicodemus

1Angucetangqellruuq Pharisee-aat iliitnek, Nicodemus-aamek at'legmek, Jews-aani atanrulriamek.

2Taum unugmi Jesus-aaq ullagaa qanrulluku, “Ayuqucirturtaa, nallunritukut elitnauristen̄gucirpenek Agayutmek kingunengqerrluten, elpetun nallunailkuciyugngalriartailan Agayutem nayunrilkani.”

3Jesus-aam kiugaa, “Ilumun, ilumun, qanrutamken, yuk nutaramek yuurtenrilkuni, Agayutem angayuqauvia tangerrngaitaa.“

4Nicodemus-aam qanrutaa, “Qaillun-mi yuk yuurtenqigciiqa ak'allaurrluni? Aipiriluni-qaa aanami eneliagkenun piyunarquq yuurrluni-llu?”

5Jesus-aam kiugaa, “Ilumun, ilumun, qanrutamken, yuk merkun Anernerkun-llu yuurtenrilkuni, Agayutem angayuqauvianun iterngaituq.

6Kemegkun yuurtellria kemguuq, Anernerkun-llu yuurtellria anerneruuq.

7Irr'ivkenak qanrucamken yuurtenqigtarkauniluci.

8Anuqa piyuucimitun taivkaralartuq, culu'ugtellra-llu niitelaryaaqan, tau͡gken naken kingunengqerrucia natmun-llu ayalaucia nalluan. Waten ayuqut tamarmeng Anernerkun yuurtellriit.“

9Nicodemus-aam kiugaa, “Qaillun piluteng tamakut piciqat?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Jesus-aam kiugaa, “Israel-aani-qaa elitnauristen͡guyaaquten, tamakut tau͡gken nalluluki?

11Ilumun, ilumun, qanrutamken, elisngakemteñek qallatukut, tangllemteñek-llu nallunairiukut, tau͡gaam nallunairutvut ciuniunritarci.

12Nunamiutarnek qanrutellrukumci, ukverpek'naci-llu, qaillun-mi ukverciqseci qilagmiutarnek qanruskumci?

13Alla qilagmun mayuqsaituq, qilagmek tekitelleq kiimi, wani-wa Yuum Qetunraa qilagmetleq.

14Tuarpiaq Moses-aam yuilqumi ciissirpaguaq agartellrukii, tuaten-llu Yuum Qetunraa agarcimaarkauguq;

15kina imna elliinun ukvelria nangyuilngurmek unguvangqerresqelluku.”

16Tuaten Agayutem ellamiut kenkeqapigcamiki kiingan Qetunrani cikiutekaa, kina imna elliinun ukvelria tamaasqevkenaku tau͡gaam nangyuilngurmek unguvangqerresqelluku.

17Tua-i Agayutem Qetunraq qanercetaariyarturcetenritaa ellamiunek, tau͡gaam anirtuumasqelluki elliikun.

18Kina imna elliinun ukvequni qanercetaarumangaituq, kina-llu elliinun ukvenrilkuni qanercetaarumauq ak'a, tua-i Agayutem kiingan Qetunraanun ukvenrilan.

19Wani-wa-llu una qanercetaarun, tua-i tanqik nunamun tut'ellruuq, tau͡gaam yuut tan'geq kenkenruat tanqigmi, caliateng assiilata.

20Tua-i assiilnguliulriim tamarmi tanqik uumik'laraa, ullagyugpek'naku-llu, caliani nasvagnayukluki.

21Tau͡gaam piciulriamek atulriim tanqik ullalaraa, caliani nasvagnaluki, tua-i Agayutem pisqutii atuamegteggu.

John-aam Angllurcecistem Nallunaillra

22Makut-llu kinguatgun Jesus-aaq elitnaurani-llu Judea-mun tekitut, tuani-llu ilakluki uitaurallruuq angllurceciluni-llu.

23John-aaq-llu angllurcecimiuq Aenon-aami, Salim yaaqsinrilkiini, mer'et amllerrata tuani; yuut-llu ullautut angllurcetevkarluteng.

24Wani-wa John-aaq itercimaksaituq cali.

25Tua-i-llu John-aam elitnaurai Jews-aat-llu ilait qanngartut menuircaryaraq pitekluku.

26John-aamun-llu ullaulluteng qanertut, “Ayuqucirturtaa, tangerrluku tauna Jordan-aam akiani ilakellren nallunairutkellren-llu angllurceciuq, yuut-llu tamarmeng ellii ullagaat.“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27John-aam kiugai, “Qilagmek cikiumanrilkuni yuk camek unangeksaitelartuq.

28Elpeci-llu nallunairutkarci una qanelqa, Christ-aunritnilua, tau͡gaam ciungakun ayagcetaunilua.

29Nulirkautmek tegumialria uikautnguuq, tau͡gaam uikautem yugnikekii caniani nangengqalria niitelartuq uikautem eriniinek niicamiu-llu angnirtuq. Tamaa-i wii angniuteka qaqicimauq.

30Ellii ul'arkauguq, wii tau͡gken entarkaulua.”

31Pakmaken kingunelek quyinruuq; nunamek kingunelek nunamiunguuq, nunamiutarnek-llu qallatelartuq; qilagmek-llu kingunelek quyinruluni.

32Tangllerminek niitellerminek-llu nallunairilartuq, nallunairillra-llu yuut ciuniuryunritaat.

33Nallunairillranek-llu ciuniurilria nallunairilartuq Agayutem piciucianek.

34Tua-i Agayutem ayagcetellra Agayutem qaneryaraanek qallatelartuq, Agayutem-llu cikilaraa Anernermek Tanqilriamek qunukutevkenaku.

35Aatam Qetunraq kenkaa, canek-llu tamalkuitnek unatainun elliillruluni.

36Kina imna Qetunramun ukvequni unguvamek nangyuilngurmek pinguq, Qetunram-llu niisnganritestii unguvamek tangerrngaituq, tau͡gaam Agayutem eq'uqertii elliini uitaarkauguq.

John 4

Jesus-aam Qalarucillra Arnamek Samaria-rmiumek

1Tua-i-llu Atanrem nallunrilami Pharisee-aat niiyuciatnek ellminun anglluuciat ilauyuciat-llu John-aami amllenruluteng,

2(tua-i-wa Jesus-aaq ellii tungaunani angllurcecinricaaquq, elitnaurai tau͡gaam),

3elliin Judea unitaa Galilee-amun ataam ayagluni.

4Maa-i Samaria-rkuirarkauluni.

5Tua-i-llu Samaria-m nunain iliitnun tekituq Sychar-aamek at'legmun, taum nunarraq yaaqsinritaa Jacob-aam Joseph-aamun cikiutekellra.

6Jacob-aam-llu 'laakiara tuantuq. Tua-i Jesus-aaq, mernuami pektellerminek 'laakam canianun aqumuq. Maa-i erenrem qukallran nalliini.

7Tua-i-llu arnaq Samaria-rmiu mertalria tekituq. Jesus-aam qanrutaa: “Merr'isnga.”

8Tuani elitnaurai cataitut, nunanun tuavet kipussaagata neqkameggnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Tua-i-llu arnam Samaria-rmium qanrutaa, “Qaill' pisit, Jews-aarung'e'rpet ciin merr'itesqessit wangnun, wii arnaulua, Samaria-rmiungulua-llu?” (tua-i Jews-aat Samaria-rmiut-llu ilakutenrilata)

10Jesus-aam kiugaa, “Elpet-wa Agayutem cikiutii nallunrilkuvgu, tauna-llu elpenun qanlleq waten, ‘Merr'isnga,’ tua-i elpet piicagviksaran, elliin-llu mer'mek unguvanarqelriamek cikiryaraaten.”

11Arnam qanrutaa, “Usuuq, qaluuritaituten, 'laakaq-llu et'uluni, naken-mi tauna meq unguvanarqelria piciqsiu?

12Elpet-qaa piunruuten ciuliamteñi Jacob-aami, taum 'laakamek uumek paicitellruakut, ellii-llu qetunrai-llu ungungssii-llu waken mel'allruluteng?”

13Jesus-aam kiugaa, “Kina imna mer'mek uumek meq'uni meqsunqigciiquq.

14Tau͡gaam kina imna mermek cikiutekamnek meq'uni meqsunqiggngaituq, meq-llu wiinga cikiutekaqa elliini ulevlaugarkauguq uryurluni unguvamun nangyuilngurmun.”

15Arnam qanrutaa, “Kitaki mermek tamatumek merr'isnga, meqsunqiggviirlua, mertanqiggviirlua-llu wavet.”

16Jesus-aam cali qanrutaa, “Kitaki uin kel'ggu, tailutek-llu.“

17Arnam kiugaa, “Uingitua.” Jesus-aam qanrutaa, “Qanluaqertuten uingitniluten,

18uingqellruyaaquten tallimanek, tauna-llu watua elpenelnguq uikenritan, mat'umek qanluaqertuten.”

19Arnam qanrutaa, “Ataneq, elpekamken prophet-aarucirpenek.

20Ciuliaput ingrimi mat'umi agayulallruut, ilaten tau͡gken qanlartut Jerusalem-aami tau͡gaam yuut agayuarkauniluki.”

21Jesus-aam qanrutaa, “Arnaaq, ukveqia, waten ellirciquq maaniunrilengraan ingrimi mat'umi, Jerusalem-aunrilengraan-llu Aata piicagvikciqaat.

22Elpeci nallukevceñun piicalartuci, wangkuta-llu nallunrilkemteñun piicalartukut, tua-i anirtuun Jews-aanek kingunengqerrami.

23Tau͡gaam pillerkaq agiirtuq, maa-i-llu ayagnirluni, piicalriit piciulriit Aata piicagvikciqaat Anernerkun Piciulriakun-llu. Tamakut Aatam pisqumakai ellminun piicalaasqelluki.

24Agayun Anerneruuq, Elliinun-llu piicalriit Anernerkun piciulriakun-llu piicagarkaugut.”

25Arnam qanrutaa, “Christ-am tekitarkaucianek niitelartua, tekiskuni-llu elliin canek tamaitnek nalqiguciiqaakut.”

26Jesus-aam qanrutaa, “Tua-i qalarutesten taunguuq.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Maa-i-llu elitnaurai tekitut, alangaarutkaat-llu arnamun qallacan. Tau͡gaam iliit atauciunger'mi qanenrituq, “Camek pisit?” wall'u “Ciin qalaruciu?”

28Tua-i-llu arnaq, mertarcuutni unilluku nunanun ayagtuq yuut-llu qanrulluki,

29“Kitaki tailuci, yuk tangerrsarturciu, taum atullrenka tamalkuita qanrutkai wangnun, Christ-aulliuq?”

30Taukut nunanek an'ut ullaulluteng-llu.

31Tuani elitnaurain qaruquryaaqaat waten, “Ayuqucirturtaa, neri.“

32Tau͡gaam elliin qanrutai, “Neqkangqertua nallukevceñek.”

33Tua-i-llu elitnaurai qanruyutaagutut, “Yuum-qaa neqkainek payugtellrua?”

34Jesus-aam kiugai, “Ayagcestem̄a pisqutai aturluki, caliari-llu qaqilluki, maa-i tuarpiaq wangni neqkautngulartuq.

35Qanenrituci-qaa, ‘Iralut cetaman kinguatni quyurciyarauciquq?’ Tangerrluku, qanrutamci: Iici nalugciki, naucetaarvigpiit kiarciki tangerrluki kangrit qat'rilliniut quyurrnariluteng-llu.

36Quyurcilalria akiliutengqelartuq, unakelarai-llu unguvam nangyuilnguum atsai. Tua-i nauceciilria quyurcilria-llu nunaniryullguteknaurtuk.

37Maa-i imna niitelallerput piciurtuq, ‘Yuum ilii nauceciilartuq, alla-llu quyurciluni.’

38Ayagcetamci caliaqenrilkevceñek quyurcisqelluci, allat calillruut, elpeci-llu caliaritnun ekluci.”

39Amlleret Samaria-rmiut taukuni nunani elliinun ukvertut arnam qanellra ayagneqluku, qanellruan, “Atullrenka tamalkuita elliin qanrutkellrui.“

40Tua-i-llu Samaria-rmiut tekicamegteggu, unayaqaat ilaksugluku; ellii-llu tuani malrugnek erniluni.

41Nutaan-llu amlleriluteng qaneryaraa pitekluku ukvekaat.

42Arnamun-llu qanertut, “Maa-i ukvertukut qanellren kiingan pitkevkenaku, tungaunata niicamteggu, nalluvkenaku-llu ilumun ellamiunek Anirturilriarucia.”

Galilee-amun Ayagtuq

43Erenrek kinguagni tuaken Galilee-amun ayagtuq.

44Tua-i Jesus-aaq nallunairiuq prophet-aaq qigcikumaksaitniluku nakmiin nunamini.

45Tua-i-llu Galilee-amun tekican, Galilee-armiut ciuniuraat tangellruamegteki pillri tamalkuita Jerusalem-aami agayunerpallratni atullri, ellait-llu agayunerpaliyallruameng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Atanrulriim Qetunraanek Canrircecillra

46Cana-mun Galilee-am iliinun tekitenqigtuq, mer'mek wine-aurcecillerminun. Yugtangqellruuq-llu anguyagteñek atanirturilriit iliitnek, qetunraa-llu naulluuluni Capernaum-aami.

47Tauna Jesus-aam tekiyucianek Judea-mek Galilee-amun, niicami ullagaa, unayaqeqapiggluku-llu atraasqelluku qetunrani anirturyartuusqelluku, tua-i tauna tuquqataan.

48Jesus-aam taumek qanrutaa, “Naucaqutnek irr'inarqelrianek-llu tangrraarpek'naci ukveqsaitelartuci.”

49Atanirturilriim qanrutaa, “Usuuq, atraa irniaqa tuquvailgan.”

50Jesus-aam qanrutaa, “Uterten, qetunraan unguvauq.” Angutem taum Jesus-aam qanellra ellminun ukvekaa uterrluni-llu.

51Atrainanrani-llu, pistain pairrsaagaat qanerluteng, “Qetunraan unguvauq.”

52Tua-i-llu apqaurai cam nalliini assiriqarraarucianek; ellaita-llu qanrutaat, “Akwauvaq-wa erenrem qukallran kinguariini puqlairutuq.“

53Tua-i atiin nallunritaa taum nalliini Jesus-aam waten qanrucia, “Qetunraan unguvauq.” Ellii-llu ukvertuq, yui-llu tamalkurmeng.

54Wani-wa irr'inarqelrialillerminek aipiriuq Jesus-aaq Judea-mek Galilee-amun tairraanerminek.

John 5

Agayunermi Canrircecillra

1Mat'um kinguani agayunerpaullruuq Jews-aani, Jesus-aaq-llu Jerusalem-aamun mayurtuq.

2Jerusalem-aami-llu nanvarra'artangqellruuq qusngit meqsarturviatnek. Tamana Jews-aat aterpagtelaraat Bethesda. Taum-llu avatii qilakutartangqellruuq tallimanek.

3Makuni-llu apqucilget ayuqenrilngurnek amllellriit uitallruut cikmiumalriit, tussitellriit, pektesciigalnguut-llu, mer'em eleryirtellra utaqaluku.

4Tua-i an'gilaq caaqami atralallruuq nanvarra'armun meq-llu pekcelluku. Mer'em-llu pektellran kinguakun tuavet ekqerraalria apquciirut'lallruuq, apqucini qaillun ayuqengraan.

5Yugtangqellruuq-llu tuani, apqucilriamek allrakuni yuinaq akimiarmek cipluku pingayun-wa.

6Jesus-aam tangrramiu nalluvkenaku-llu ak'a ayagnillrucia, qanrutaa, “Canriryugtuten-qaa?“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Apqucilgem kiugaa, “Usuuq, meq pektaqan nanvarra'armun ellistaitelartua, atrarqama-llu allam ciullelaraanga.”

8Jesus-aam qanrutaa, “Nangerten, inartessuuteten-llu teguluki, piyuagi.”

9Egmianun-llu canrirtuq angun tauna, inartessuutni-llu teguluki piyualuni-llu. Mat'um-llu Sabbath-aaq nall'aringaa.

10Tua-i-llu Jews-aat canrilleq qanrutaat, “Maa-i Sabbath-aaruuq, inartessuutevnek ang'aquagiyunaituten.”

11Tau͡gaam elliin kiugai, “Canrircestem̄a qanrutellruanga, ‘Inartessuuteten teguluki piyuagi.’”

12Aptaat-llu, “Kia qanrutaten, inartessuuteten tegusqelluki piyuasqelluten-llu?”

13Canrirtesteñi taunguciitaa, Jesus-aaq tuanteqanrilan yugyiin-llu tamana.

14Taum kinguani, Jesus-aam agayuvigpagmi nall'artaa, qanrulluku-llu, “Tangerrluku, canrircecimauten! Assiilnginqigcaqunak, arcaqanran tucuaraaten.”

15Angun ayagtuq Jews-aat qanrucarturluki waten, “Canrircesteka Jesus-aarulliniuq.”

16Man'a pitekluku Jews-aat Jesus-aaq nangtaat, tuquiturluku-llu, sabbath-aami makunek calian.

17Tau͡gaam Jesus-aam kiugai, “Man'a engelkarrluku Aata cali caliuq, wiinga-llu caliunga.“

18Nutaan man'a pitekluku Jews-aat pikanirluteng tuquituraat sabbath-aaq catkenrilaku, Agayun-llu atakniaku, Agayucetun pitarrluni.

19Tua-i-llu Jesus-aam kiugai, “Ilumun, ilumun, qanrutamci, Qetunraq ellminek camek pisciigatuq, Atani tau͡gaam naspequtekluku pilartuq, tua-i canek ellii pikan, tuaten-llu Qetunraq piciquq.

20Tua-i Aatam Qetunraq kenekngamiu, nasvitaa tamaitnek atullerminek, makuni-llu angenrulrianek calianek nasviciiqaa irr'ivkarluci.

21Tua-i Aatam tuqumalrianek makcecillratun, unguvamek-llu cikiqengellratun, tuaten cali Qetunram piyukni unguvamek cikirciqaa.

22Tua-i Aatam yuk qanercetaarngaitaa, qanercetaarun tamalkuan Qetunramun tunellruamiu,

23tamiini yugnun Qetunraq ucuqesqelluku, Aatamek ucuqilauciicetun. Qetunramek ucuqinrilnguq, Aatamek cali ayagcestiinek ucuqinrituq.

24Ilumun, ilumun, qanrutamci: Qaneryaramnek niitellria ayagcestemnun-llu ukvelria, unguvamek nangyuilngurmek pinguq, qanercetaarun negurluku, tuqukun-llu unguvamun iterluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Ilumun, ilumun, qanrutamci; Pillerkaq tekiciiquq, maa-i-llu ayagnirluni, tuqullret Agayutem Qetunraan erinii niiciiqaat, niitellriit-llu unguvaciqut.

26Aata ellminek unguvamek avalingqerrami, tuaten-llu Qetunraq piyunarivkaraa elliinek unguvamek avalingqerresqelluku.

27Piyunarivkaraa-llu qanercetaarinermek, tua-i Yuum Qetunraqngaku.

28Irr'ivkenaci mat'umek, tua-i waten ellirciqngan qungunetellriit erinii niiciiqaat,

29anluteng-llu; imkut elluarrluteng pillret, makciiqut unguvamun, tau͡gken imkut elluarrluteng pillrunrilnguut, makciiqut qanercetaarutmun.

30“Wangnek camek pisciigatua, niitelqa aturluku qanercetaarilartua, qanercetaarilqa-llu elluartuq, tua-i piciliaqa atunrilamku, tau͡gaam ayagcestem̄a pisqutii atuamku.

31Wangnek nallunairikuma, nallunairilqa asguranaqsartuq.

32Tau͡gaam wani-wa allam nallunairutkaanga, nallunritaqa-llu nallunairutkestem̄a nallunairutiin piciucia.

33Nauwa elpeci John-aaq paqcetellruarci, ellii-llu nallunairillruuq picimek.

34Nallunairutkumalqa yugnek pinrituq, tau͡gaam makunek qallatua anirtuumasqelluci.

35Ellii kumaluni tanqigluni kenurraullruuq, elpeci-llu quyateksuumiryaaqluku kumaqallrani.

36Tau͡gaam nallunairutkumaciqa John-aam piani tukninruuq. Atama caliaqesqellri wangnun qaqicesqelluki, tamakut calianka wangnek nallunairilartut, Aatamek-llu ayagcecimallrucimnek.

37Aata-llu ayagcesteka wangnek nallunairillruuq. Imumirpak eriniinek niiteksaituci, wall'u tungaunaku tangeqsaunaku.

38Qaneryaraa-llu elpeceñi uitanrituq, tua-i ayagcecilria ukveqenrilavciu.

39Qaneryarat yuvrilaraci, umyuarteqngavci nangyuilngurmek unguvakauteksukluki. Tamakut-llu ilumun wangnek nallunairilartut.

40Wiinga tau͡gken ullagyunrit'lararpecia unguvakangengnaqluci.

41Yugmek ucurnarqutmek ciuniurinritua.

42Tau͡gaam nallunritamci, Agayutem kenkutii elpeceñetenrituq.

43Atama atrakun tekiteng'e'rma, ciuniunritarpecia, tau͡gken alla umyuani aturluku tekiskan nutaan ciuniurciqaci.

44Qaillun-mi ukverciqseci, atunem ucuqutaagulluci, Agayutem kiimi ucurnarkiutii cucukevkenaku?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

45Umyuarteqenrici wangnun picetaarutnayukluci Atamun, picetaarutkangqertuci, tua-i Moses-aamek cacetuqutek'ngarpeceñek.

46Moses-aaq ukvellrukuvciu, ukverviksararpecia, tua-i wiinga igautekellruanga.

47Tau͡gken igai ukvenrilkuvciki qaillun-mi qaneryaranka ukverciqseciki?”

John 6

Tiissitsaanek Tallimanek Nerevkarillra

1Makut kinguatgun Jesus-aaq Galilee-am imarpian akilirneranun qerallruuq. Tiberias-aam imarpianun.

2Yugugaat-llu maligtaat, irr'inarqelrialiari tangrramegteki apqucilegni caliaqellri.

3Jesus-aaq-llu elitnauraminek ilaluni ingrimun mayurtuq, aqumluni-llu tuavet.

4Jews-aat-llu Agayunerpiit, Paaskaaq, mallgiuq.

5Jesus-aaq-llu ciugcami, yugugaat tangrrai ellminun ullautellriit. Philip-aamun-llu qanertuq, “Naken-mi kelipautengciqseta, makunun nerevkautekamteñek?”

6Makunek qanertuq naspaanaluku, tua-i elliin cacirkaucini nallunricaaqaa.

7Philip-aam kiugaa, “Akit yuinaq akimiarmek cipluku kelipanun tunnge'rmeng nuruciiqut ellma iqemkang'e'rmeng.”

8Tua-i-llu elitnaurain iliit Andrew, Simon-aam Peter-aam amaqlia, elliinun qanertuq,

9“Tan'gaurlurtangqerrsaaquq maani kelipautellegmek tallimanek neqek-wa malruk, tau͡gaam cauciqat taukut makuni yugugarni?”

10Tua-i-llu Jesus-aam qanrutai, “Yuut aqumevkarciki.” Yuut-llu aqumut, tamana canlian, amllertaluteng-llu tiissitsaat talliman engelkarrluki.

11Tua-i-llu Jesus-aam kelipat neqek-llu tegui, quyatmek-llu piicaumariami, aqumgalrianun aruqutkai piyugtaciicetun.

12Kainriata-llu, elitnaurani qanrutai, “Kaimllerit quyurciki, carraungraan cagmanritnaurtuq.”

13Tamakut-llu quyurtait, kalngat-llu qulen malrugnek cipluku imirluki, tuaken kelipanek tallimanek nerellret ilakuaritnek.

14Yuut-llu irr'inarqelrialiara tangrramegteggu, qanertut, “Wani-wa ilumun prophet-aarulliniuq imna nunamun tekitarkaq!”

15Jesus-aaq-llu elpengami ataneqsuuciminek, unitai ingrimun kiimi ayagluni.

Nanvami Piyuallra

16Atakuan-llu, elitnaurai nanvamun atrartut,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17angyamun-llu ekluteng, Galilee-am nanvaakun qerartut Capernaum-aamun. Kiituani-llu tan'geriuq, Jesus-aaq tekipailgan ellaitnun.

18Waniwa-llu qailingluni anuqengan.

19Cavluteng ayangnaqlermeggni mile-at pingayun cipluki yaaqsigtariqerluteng, Jesus-aaq tangrraat mer'em qaingakun piyuallrani, angyaq-llu mallgiluku. Tua-i taukut alingut.

20Tau͡gaam elliin qanrutai, “Wanguunga, alingenrici.”

21Nutaan-llu angyamun ekesqumaat; ak'anurrlitevkenateng-llu nunamun ciunermeggnun tekilluteng.

Unguvatalek Kelipaq

22Unuaquani-llu yugugaat Galilee-am nanvaan akiani ceñavartut, nalluvkenateng angyam atauciullrucianek, Jesus-aaq-llu elitnauraminun ilaliulluni angyamun ekellrunrilucianek.

23Tau͡gaam, angyat Tiberias-aamek, Atanrem quyatmek piicaggaarluni yugnek kelipanek nerevkarillran yaaqsinrilkiinek, tuavet tekitut.

24Yugugaat-llu Jesus-aam elitnaurain-llu tuantenriluciat elpekngamegteggu, angyamun ekluteng Capernaum-aamun ayagtut, Jesus-aaq yuarluku.

25Nataqngamegteggu-llu nanvam akilirnerani qanrutaat, “Ayuqucirturtaa, qangvaq tekicit maavet?”

26Jesus-aam kiugai, “Ilumun, ilumun, qanrutamci: Elpeci-wa yuararpecia, irr'inarqelriit tangelci pitkevkenaki, tau͡gaam kelipanek nerrlerci pitekluku kainrillerci-llu.

27Taumek neqkamun piunrirarkamun cumigtenrici, tau͡gaam cumiguciu neqkaq unguvamun nangyuilngurmun aturarkaulria, tamatumek Yuum Qetunraan cikirciqaaci; tua-i ellii Aatam, wani-wa Agayutem nallunailkucillrua.”

28Tua-i-llu qanrutaat, “Qaillun-mi piluta Agayutem caliarinek caliciqseta?”

29Jesus-aam kiugai, “Waniwauguq Agayutem caliara, ayagcetellranun ukvequvci.“

30Taukut-llu cali qanrutaat, “Qaillun ayuqelriamek nallunailkutmek piciqsit tangrrarkamteñek, ukveqnaamteggen? Camek taqutelarcit?

31Ciuliaput kelipayagarnek yuilqumi nerlallruut igausngaciicetun: ‘Elliin kelipamek neqkaatnek qilagmek cikillrui.’”

32Taumek Jesus-aam pii, “Ilumun, ilumun, qanrutamci: Moses-aarunrituq kelipamek qilagmiutarmek cikirturilria, tau͡gaam wii Atama kelipapiamek qilagmiutarmek cikilaraaci.

33Tua-i kelipaq Agayutem pia qilagmek pilartuq, nunamiut unguvakiutiit.“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

34Nutaan piat, “Ataneq, kelipamek mat'umek cikiumarrlainaqikut.”

35Jesus-aam qanrutai, “Wiinga wani-wa unguvatalek kelipaq. Wangnun tailria kaigngaituq, cali-llu wangnun ukvelria meqsugngaunani watqapik.

36Tau͡gaam elpeceñun qanellrucimtun, tangerrsaaqeng'erpecia ukveqsaituci.

37Tamarmeng Atama wangnun cikiutekellrin ullagciqaatnga; wangnun-llu ullautellria ayaksugngaitaqa watqapik.

38Tua-i wiinga qilagmek tekitua, pisqutka aturarkauvkenaku, tau͡gaam ayagcestem̄a pisqutii aturarkauluku.

39Wani-wa-llu ayagcestem̄a pisqutii, wangnun tunellrin iliitnek atauciungraan tamarisqevkenii, tau͡gaam ernermi nangneqlirmi tamakunek makcisqaanga.

40Wani-wa-llu Atama pisqutii, Qetunramek tangvagluteng ukvelriit unguvamek nangyuilngurmek pingesqelluki, wiinga-llu maktarkauluki ernermi nangneqlirmi.”

41Tua-i-llu Jews-aat qanemyuugautekaat qanellra, qanellruan waten, “Wiinga kelipaugua qilagmek tekillua.”

42Qanertut-llu, “Una-qaa Jesus-aarunrituq, Joseph-aam qetunraa? Angayuqaak-llu nallunritagput? Ciin-mi maa-i qanerta qilagmek tekitniluni?”

43Jesus-aam kiugai, “Qanemyuugautenrici.

44Aatam ayagcestem̄a tau͡gaam unayaqek'ngaan ullagarkaugaanga, wiinga-llu maktarkauluku ernermi nangneqlirmi.

45Prophet-aat igaitni igausngauq waten, ‘Ellait-llu tamarmeng Agayutmek ayuqucirtuumaarkaugut.’ Taumek yuk tamarmi Atamek niitellria, elitellria-llu wangnun tailartuq.

46Yuum-wa Aata tangeqsaitaa, taum tau͡gaam Agayutmek kingunelgem Aata tangellrua.

47Ilumun, ilumun, qanrutamci, kina imna ukvelria unguvamek nangyuilngurmek pinguq.

48Wiinga wani-wa unguvatalek kelipaq.

49Ciuliaci kelipayagarnek yuilqumi nerellrung'e'rmeng, tuqullruut.

50Wani-wa kelipaq qilagmek tekitellria, yuk tuaken neresqelluku tuqusqevkenaku-llu.

51Wiinga wani-wa kelipaq unguvalria qilagmek tekitelleq, kina imna kelipamek uumek nerkuni, unguvaarkauguq nangyuilngurmek, tua-i wani-wa kelipaq cikiutekaqa, kemkaqa ellamiut unguvakiutekaat.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

52Tua-i-llu Jews-aat ayuqenriqertut qanerluteng, “Qaillun-mi uum yuum kemni neqkiutekciqau wangkutnun?”

53Jesus-aam pii, “Ilumun, ilumun, qanrutamci, Yuum Qetunraan kemganek nerenrilkuvci, auganek-llu menrilkuvci, unguvaituci elpeci.

54Kememnek nerelria, aumnek-llu melria, unguvamek nangyuilngurmek pinguq, wiinga-llu maktarkaugaqa ernermi nangneqlirmi.

55Wani-wa kemka neqkaupiartuq, auka-llu merkaupiarluni.

56Kememnek nerelria aumnek-llu melria wangnetaurciquq, wiinga-llu elliinetaurlua.

57Aatam unguvalriim wangnek ayagcecillruciatun, wiinga-llu unguvalua Aata pitekluku, tuaten cali wangnek nerelria unguvaciquq wii piteklua.

58Maa-i kelipaq qilagmek tekitelleq: ciuliacetun pinrituq, taukut nerellruyaaqut tau͡gken tuquluteng; mat'umek kelipamek nerelria unguvaarkauguq nangyuilngurmek.”

59Makunek agayuvigmi qanellruuq Capernaum-aami ayuqucirturillermini.

60Taumek elitnaurain amlleret, makunek niicameng qanertut, “Caperrnaqvaa-lli makuni qanellrini; kia-kiq niicugniniartaki?”

61Tau͡gaam Jesus-aam, elitnaurani taringamiki qanemyuugauciatnek makunek, qanrutai; “Makut-qaa cangyugcetaiceci?

62Qaillun-mi piyarceci Yuum Qetunraa tangerquvciu mayurtelluku uitallranun?

63Anerneruuq unguvamek cikiqengelria, kemek catnguksaituq. Elpeceñun qanrutkellrenka anerneruut unguvauluteng-llu.

64Ilavci tau͡gaam ilait ukvenritut.” Tua-i Jesus-aam piqarraallerminek imkut ukvenrilnguut nallunritai, imna-llu tunestekani.

65Qanertuq-llu, “Man'a pitekluku qanrutellruamci yugmun ullagciigatnilua, Aatam tau͡gaam ullaucunarivkaqani wangnun.”

66Taum kinguani, elitnaurai amlleret utertut, maligtenrirluku-llu.

Peter-aam Nallunairillra

67Taumek Jesus-aam imkut qulen malrugnek cipnelget qanrutai, “Elpeci-llu-qaa ayagciquci?”

68Simon-aam Peter-aam kiugaa, “Ataneq, kitumun ayagciqseta? Elpet tau͡gaam qaneryarangqertuten unguvamek nangyuilngurmek iqulegnek.

69Wangkuta-llu ukvellruukut, nallunritamteggen-llu taungucirpenek Agayutem Ellualriara.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

70Jesus-aam kiugai, “Cucukellrunritamci-qaa qulnguluci malrugnek cipluci, ilasi tau͡gaam tuunrangayauluni?”

71Maa-i elliin qanrutkaa Simon-aam Iscariot-aarmium qetunraa Judas-aaq, tua-i tauna qulen malrugnek cipnelget iliit tunestekani.

John 7

Agayunerpaliyallrat Jerusalem-aamun

1Tamakut kinguatni Jesus-aaq Galilee-ami pektellruuq, Judea-mi pektenrirluni, tua-i Jews-aat tuquituatni

2Wani-wa-llu Jews-aat agayunerpiit talicirvik mallgiuq.

3Taumek anelgutain qanrutaat, “Kitaki Judea-mun ayii, elitnaurarpet caliaten tangerrnaurait,

4yuk-wa aassaqluni calingaituq yugnun nallunritesqumalria. Makunek pilaquvet nunamiunun elpenek nasvii.”

5Tua-i nakmiin ilain-llu ukveqenrilatgu.

6Taumek Jesus-aam qanrutai, “Pillerkaqa pinariksaituq, tau͡gaam elpeci pillerkarci upingarrlainartuq.

7Ellamiut uumikngaitaiceci, wii tau͡gaam uumikaatnga, tua-i nalqigcilaama caliarita assiiluciatnek.

8Agayunerpaliyarci, wii agayunerpaliyarngaitua watua, pillerkaqa tekiteksailan.”

9Makunek qanrraarluni, Galilee-ami cali uitauq.

10Tau͡gaam ilani agayunerpaliyaata, nutaan ellii-llu mayullruuq nalluvkarluni.

11Taumek Jews-aat agayunerpagmi yuaraat, qanerluteng, “Nanta?”

12Yugugaat-llu qanemyuugautekaat cakneq; ilait qanraqluteng “Assilriaruuq,” allat tau͡gken qanerluteng “Qang'a, yugnek iqlutmuruciuq.”

13Tau͡gken yuut takuatni qanrutkenritaat, Jews-aat alikngamegteki.

Agayuvigpagmi Elitnaurillra

14Agayunerpiim-llu qukallrani Jesus-aaq agayuvigpagmun itellruuq, elicungcariluni-llu.

15Tua-i-llu Jews-aat alangaarutkaat qanerluteng, “Qaillun uum igat nallunrirtaki, elitnaullruvkenani?”

16Jesus-aam kiugai, “Elitnaurutka wii pikenritaqa, ayagcestem̄a pikaa.

17Kia imum pisqutiinek aturyulriim elitnaurutka taringciqaa, wall'u Agayutmek kingunengqerrucia, wall'u wangnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Kina imna ellminek qalartellria nanrautekaminek yualartuq, tau͡gken ayagcestem̄i nanrautekaanek yualria, tauna piciuguq, elliini-llu elluanrilngurtaituq.

19Moses-aam-qaa alerquutnek cikinritaaci? Ilavci-llu aturciiganaki. Ciin tuquiturcecia?”

20Yugugaat kiugaat, “Anernerrlungqertuten! Kia tuquiturtaten?”

21Jesus-aam kiugai, “Ataucimek calillruunga, tamarpeci-llu alangaarutkarci tauna.

22Moses-aam nuugiryaramek cikillruaci, (tua-i Moses-aamek pinricaaquq, ciuliavceñek tau͡gaam), sabbath-aami-llu yuk nuugilararci,

23Yuk sabbath-aami nuugiumakan, Moses-aam picirkiutii uniurtenritengnaqluku, ciin cangaksecia yuum qainga tamalkuan canrircetellrukumku sabbath-aami?

24Tangellrakun cuqcinrici, elluallrakun tau͡gaam cuqcikici.”

25Jerusalem-aarmiut ilait qanertut, “Waniwaunrituq-qaa tuquitullrat?

26Tangerrluku, yuut takuatni qallatellria, inerqunritaat-llu! Atanrulriit-qaa Christ-aucia nallunricaaqaat?

27Wangkuta-wa uum kingunra nallunritarput. Tau͡gaam Christ-aq tekiskan kingunranek nallunrilngurtaiciiquq.”

28Jesus-aaq-llu qastuluni elicungcariuq qanerluni, “Nallunricaaqerpecia, kinguneqa-llu nalluvkenaku. Tau͡gaam wangnek tekitenritua, ayagcesteka-llu piciuguq; tauna nalluarci.

29Wiinga nallunritaqa, elliinek kingunengqerrama, ayagcetellrulua-llu elliin.”

30Nutaan tegungnaqsaaqaat, tau͡gaam atauciunger'mi yuum yaggvikenritaa, pillerkaa tekiteksailan.

31Tau͡gaam yugugaat amlleret ukvervikaat, qanerluteng, “Christ-aq-qaa tekiskuni irr'inarqelrianek uum calillrin amllenritnek piciquq?”

32Pharisee-aat-llu yugugaat qanemyuugautiitnek niitut, agayulirteñ̄gunret-llu Pharisee-aat-llu atanerruarit ayagcetait tegusqelluku.

33Taumek Jesus-aam qanrutai, “Ellma cali nayurciqamci, ayagciqua-llu ayagcestemnun.

34Yuarciqerpecia nataqevkenii-llu, ayagvigkamnun-llu tekisngaunaci.“

35Taumek Jews-aat qanruyutut, “Natmun una ayagciqa nataqngailkemteñun? Wall'u-qaa ayagciqliuq skavingalrianun Greek-aat nuniitni, Greek-aat-llu elicungcarluki.

36Cauga man'a qanellra qanerluni, ‘Yuarciqerpecia nataqevkenii-llu’ ‘Ayagvigkamnun-llu pisciiganaci’?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

37Ernermi nangneqlirmi agayunerpallratni, ernermi taumi angenrulriami, Jesus-aaq nangertuq, qastuluni-llu qanertuq, “Kina imna meqsukuni, wangnun tailuni merli.

38Wangnun ukvelria, qaneryaraqegtaaraam qanruciatun, ‘Iluminek mermek unguvatalegmek uryurciquq.’”

39Tau͡gaam mat'umek qanertuq Anerneq Tanqilria umyuaqluku, tamatumek elliinun ukvelriit unangarkaungata. Wani-wa Anerneq Tanqilria tut'eksaunani, tua-i Jesus-aaq ucurnariksailan.

Yuut Ayuqenrillrat

40Taumek yugugaat ilaita mat'umek qanellranek niicameng, qanertut, “Ilumun una prophet-aarulliniuq.”

41Allat qanertut, “Una Christ-auguq.” Tau͡gaam ilait qanertut, “Christ-aq-qaa Galilee-amek kingunengqerciquq?

42Qaneryarat-llu-qaa aperturinritut Christ-aq David-aam kinguvrinek kingunengqerrarkauniluku, Bethlehem-aamek-llu David-aam nunallranek?“

43Tua-i-llu yugugaat ayuqenriqertut ellii pitekluku.

44Ilaita-llu teguyugyaaqaat, tau͡gaam yuum yaggvikenritaa.

45Atanerruarit taumek utertut agayulirten̄gunernun, Pharisee-aanun-llu; taukut-llu aptait, “Ciin taitenriceciu?”

46Atanerruarit kiugut, “Arenqiatuq, yugmek uutun qallatellriartangeksaituq!”

47Taumek Pharisee-aat kiugait, “Elpeci-llu-qaa iqlutmurcimauci?

48Atam, atanret-qaa wall'u Pharisee-aat ukvervikaat?

49Tau͡gaam yugugaat cailkaat, alerquutet nalluamegteki aniqlaamaut.”

50Nicodemus-aam, elliinun ciuqvaarni ullautellrem wani-wa-llu ilakngatni, qanrutai,

51“Picirkiutemta-qaa, yuk tungaunaku niiterraarpek'naku caliari-llu taringevkenaki, cuqtarkaugaa?”

52Kiugaat, “Elpet-llu-qaa Galilee-armiunguuten? Yuvria, taringeciquten Galilee-amek prophet-aam taigarkaunrilucianek.”

53Tamarmeng-llu nakmiin enemeggnun utertut.

John 8

Akusrarutekevkallrem Ullaucimallra

1Tau͡gaam Jesus-aaq Olive-aam ingrianun mayurtuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Unuayaarmi-llu agayuvigpagmun itenqigtuq, yuut-llu tamarmeng ullagaat, Elliin-llu aqumluni elicungcarai.

3Tua-i-llu igatulit Pharisee-aat-llu arnaq akusrarutekevkalleq itrutaat akunlemeggnun-llu nangerrluku,

4qanertut elliinun, “Elitnauristaa, Una arnaq anguarput akusrarutekevkartelluku.

5Moses-aam picirkillruakut waten pilriit teggalqutgun tuqucesqelluki; tua-llu elpeni qaillun ayuqa?”

6Waten qanertut naspaaluku picetaarutkameggnek nataqutengnaqluteng. Tau͡gaam Jesus-aaq pull'uni tekermikun nunamun igartuq.

7Tua-i-llu aptenqigtaaratni nangertuq qanrulluki-llu, “Ilavci assiilngiqsailnguum ciumek teggalqumek milqerliu.“

8Ataam-llu pull'uni tekermikun nunamun igartuq.

9Ellaita-llu niicamegteggu, anuraut atauciuqaqluteng, ciulirnermeggnek ayagnirluteng nangluteng. Kiituani Jesus-aaq imna-llu arnaq tuani nangengqalria kiimek ellirtuk.

10Jesus-aaq-llu nangertuq qanrulluku, “Arnaaq, nauwa imkut? Iliita-qaa picirkinritaaten?”

11Kiugaa, “Kia pinritaanga, Ataneq.” Nutaan Jesus-aam qanrutaa, “Wiinga-llu picirkirngaitamken, tua-i ayii, wak'nirnek assiilnginqigcaqunak.”

Jesus-aam Tanqiucia Nunamiunun

12Tuamta-llu Jesus-aam qalarutai waten, “Wiinga nunamun tanqiugua, maligcesteka-llu tan'germi piyuangaituq, tau͡gaam unguvam tanqianek pingciquq.”

13Taumek Pharisee-aat qanrutaat, “Elpenek nallunailartuten, nallunairiteten piciuksaitut.”

14Jesus-aam kiugai, “Wangnek nallunainge'rma nallunairitka piciuguq, tua-i kingunengqerruciqa nallunrilamku, natmun-llu ayallerkaqa, tau͡gaam elpeci kingunengqerruciqa nalluarci, natmun-llu ayallerkaqa nalluluku.

15Elpeci yugtun cuqcilartuci, wiinga yuk cuqteksaitaqa.

16Cuqcikuma cuqcicirkaqa piciuciquq kiimetenrilama, tau͡gaam wii Aata-llu, tauna ayagcesteka.

17Tuamta-llu qaneryararpeceñi igausngauq nallunairistek malruukagnek, qanellrak piciuniluku.

18Wani-wa wiinga wangnek nallunairilartua, Aatam-llu ayagcestem̄a nallunairaanga.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Taumek qanrutaat, “Nau-wa Aatan?” Jesus-aam kiugai, “Elpeci wii Ataka-llu
nalluarpecikuk; nallunrilkuvcia Ataka-llu nallunricararci.”

20Makunek qallatellruuq akivigmi, elicungcarillermini agayuvigpagmi, kia-llu
imum yaggvikenritaa pillerkaa tekiteksailan.

21Elliin-llu qalarutenqigtai, “Ayagciqua, yuarciqerpecia-llu, elpeci-llu
assiilngurpeciuggun tuquciquci. Ayallemnun tekisngaituci.”

22Jews-aat taumek qanertut, “Ellminek-qaa tuquciiquq, qanran ayallemnun
tekisngaituci?”

23Qanrutai-llu, “Elpeci camaken piuci, wiinga pakmaken piunga, maaken elpeci
piuci, wiinga maaken pinritua.

24Taumek qanrutellruamci assiilngurpeciuggun tuquarkauniluci; waniwa
ukveqenrilkuvcia taungucimnek assiilngurpeciuggun tuquciquci.”

25Taumek aptaat, “Causit?” Jesus-aam qanrutai, “Tua-i allaunritua taug͡aam
apertullrucimtun piqarraallemnek.

26Wiinga-wa amllermek qaneryararkangqertua cuqcitkangqerrlua-llu elpeci
pitekluci, ilangcivkenaci, ayagcesteka piciuguq, elliinek-llu niitellrenka
nunamiunun qanrutkanka.“

27Ellait taringenritut Aatamek qalarucianek.

28Jesus-aam-llu qanrutai, “Yuum Qetunraa naluumarikuvciu, tuani taringeciquci
taungucimnek, cali-llu wangnek caliksailucimnek, taug͡aam Aatam
elitnauruciatun qalarucimnek.

29Ayagcesteka-llu wangnetuq, kiimeceteksaitaanga, tua-i ilukegcitkaanek
calilaama.”

30Makunek qallacan amlleret ukvervikaat.

31Taumek Jesus-aam imkut Jews-aat ukveqesteñi qanrutai, “Qaneryaramni
uitaurquvci, ilumun elitnauraqciqamci.

32Piciuneq-llu nallunriciiqerci, piciunrem-llu angiciiqaaci.”

Abraham-aam Kinguvri

33Tua-i-llu kiugaat, “Abraham-aam kinguveqaakut, teguaruksaunata-llu, qaillun
qanercit, ‘Angicimaciquci?’”

34Jesus-aam kiugai, “Ilumun, ilumun, qanrutamci, kina imna assiilngiquni
assiilnguum teguaqaa.

35Teguaq-llu enemeterrlainarngaunani, Qetunraq taug͡aam uitarrlainarciquq.

36Taumek Qetunram angiskaci, ilumun teguarunrirciquci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

37Nallunricaaqamci Abraham-aamun kinguvrucirpeceñek, tau͡gken cali tuquiturarpecia, tua-i qaneryaraqa elpeceñek ciuniurtailan.

38Atamni tangllemnek qanlartua, elpeci-llu atavceñi niitelallerpeceñek pilartuci.”

39Kiugaat, “Abraham-aaq atakarput.” Tua-i-llu Jesus-aam qanrutai: “Abraham-aam irniaqekaci, Abraham-aatun pilaryartuci.

40Tau͡gaam maa-i tuquiturarpecia, wani-wa yuulriami elpeceñun piciulriamek qanllermi, niitellrucimtun Agayutmek. Tuaten Abraham-aaq pillrunrituq.

41Elpeci atavcetun pilartuci.” Nutaan kiugaat, “Wangkuta ataunata yuurtellrunritukut, ataucimek atangqertukut Agayutmek.”

42Tua-i-llu Jesus-aam qanrutai, “Agayutmek Atangqerquvci, keneksararpecia, Agayutmek kingunirlua tekicama, wangnek tekitenritua, elliin tau͡gaam ayagcetaanga.

43Ciin taringesciigaceciu qanelqa? tua-i qaneryaraqa ciuniurciigalavciu.

44Elpeci kingunengqertuci atavceñek tuunrangayagmek, atavci-llu caarrluutainek aturyulartuci. Ellii-wa nutem tuqucilriaruuq, piciunermi-llu uitavkenani, tua-i piciuneq ilakenrilamiu. Iqluaqami elliin piminek qanlartuq, iqlungalriaruami iqluyaram-llu atakluku.

45Wii tau͡gken, piciulriamek qanrama, ukveqenritarpecia.

46Nalirci assiilngillemnek aperturiyugngaa? Piciulriamek qallaskuma, ciin ukveqenricecia?

47Agayutmek kingunelgem qaneryarai niisngalarai. Taumek elpeci niisnganrit'lartuci Agayutmek kingunrilavci.”

48Jews-aat kiugaat, “Qanluaqanritukut-qaa Samaria-rtauniluten, anernerrlungqerrniluten-llu?”

49Jesus-aaq kiuguq, “Anernerrlungqenritua, tau͡gaam Ataka qigcikaqa, elpeci tau͡gken qigcikenritarpecia.

50Nanrautekarcunritua, tau͡gaam ataucimek nanrautekamek yualriartangqertuq, cuqcisten̄guluni-llu.

51Ilumun, ilumun, qanrutamci, yuum qaneryaranka atuquniki, tuqu tangerrngaitqapigtaa.”

52Tua-i-llu Jews-aat qanrutaat, “Nutaan anernerrlungqerrucin elpekarput. Abraham-aaq tuqullruuq, prophet-aat-llu, elpet tau͡gaam qanertuten, ‘Yuum qaneryaranka atuquniki, tuqu uigngaitqapigtaa.’

53Elpet-qaa piunruuten Abraham-aami, tuqullermi? Prophet-aani-llu tuqullerni! Elpet cauyuksit?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

54Jesus-aaq kiuguq, “Wangnek nanraquma, nanrauteka caunrituq, tau͡gaam wani-wa Atama nanraraanga, qanruteklerpeci Agayutekniluku.

55Amta-llu nalluluku. Tau͡gaam wii nallunritaqa, qanquma-llu nalluniluku, elpecicetun iqlungalriaruyartua, tau͡gaam wii nallunritaqa, qaneryarai-llu aturluki.

56Atavci Abraham-aam erneqa quyatekellrua, tangrramiu-llu quyallruuq.“

57Tua-i-llu Jews-aat piat, “Elpet allrakungeksaituten yuinak malruk qulnek ciplukek, tau͡gken-qaa Abraham-aaq tangellruan?”

58Jesus-aam qanrutai, “Ilumun, ilumun, qanrutamken, Abraham-aaq yuurpailgan, piullruunga.“

59Nutaan teggalqunek tegutut milqernaluku, tau͡gaam Jesus-aaq tangvagcetevkenani agayuvigpagmek an'uq.

John 9

Nutem Cikmiumalriim Tangerrsaurcecimallra

1Pektellermini, tangertuq nutem cikmiumalriamek.

2Tua-i-llu elitnaurain aptaat, “Ataneq, naliak assiilngirta, una, wall'u-qaa angayuqak, waten cikmiumarmi yuurcan?”

3Jesus-aaq kiuguq, “Uum assiilngui pitkevkenaki, angayuqaagken-llu assiilngukek, tau͡gaam Agayutem caliari alaitesqelluki elliikun.

4Ayagcestem̄a caliari caliaqarkaugaput erenrullrani, unukan yuk calingailan.

5Nunametlemni tanqiulartua nunamiunun.”

6Tuaten-llu qanrami nunamun qecirtuq, qecillni-llu nunamun uruutekluku, tuaken-llu iik minguglukek,

7qanrulluku-llu, “Ayagluten nanvamun Siloam-amek at'legmun eruryarturkek.” Tua-i ayagtuq, erurlukek-llu, uterrluni-llu tangerrsaurrluni.

8Tua-i-llu nunalgutain cikircetaatulleq tauna tangrramegteggu qanertut, “Una-qaa imuunrituq aqumgaluni cikircetaatuli?”

9Ilait qanertut, “Wani-wa-wa,” allat tau͡gken, “Qang'a, tau͡gaam ayuqaa.” Ellii qanertuq “Taunguunga.”

10Taumek aptaat, “Qaillun-mi tangerrsaurcit?”

11Kiugai, “Taum yuum Jesus-aamek atelgem nuna urrluku mingullruak iigka, qanrullua-llu, Siloam-amun ayagluten eruryartua, ayaglua-llu erurlukek, tangerrsaurrlua-llu.”

12Tua-i-llu aptaat, “Nanta?” Kiugai, “Nalluaqa.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Nutaan Pharisee-aanun cikmiumalleq ullautaat.

14Taum nalliini erneq sabbath-aarullruuq, Jesus-aam nunamek urciluni iigkenek uicecillra.

15Taumek pulenglluku Pharisee-aat aptaat qaillun tangerrsaurucianek. Elliin-llu qanrutai, “Taum nunamek urciluni iigka mingullruak, wiinga-llu erurlukek, tangerrsaurrlua-llu.”

16Taumek Pharisee-aat ilait qanertut, “Tauna yuk Agayutmek kingunengqenrituq, erneq sabbath-aaq qigcikenrilaku.” Allat-llu qanertut, “Assiilngurtuliukuni qaillun nallunailkutnek makunek piarta?” Ayuqenriqertut-llu.

17Taumek aptenqigtaat cikmiumalleq, “Tua-llu elpet qaillun umyuangqercit taumek tangerrsaurcetevnek?” Ellii qanertuq, “Prophet-aaruuq.”

18Tau͡gaam Jews-aat cikmiumallrucianek tangerrsaurtellrucianek-llu ukveryunritut, tau͡gaam cikmiumallrem angayuqak kel'ggaarlukek

19aptagket: “Wani-wa-qaa imna qetunrartek cikmiumaniluku qanrutek'lallertek, qaillun-mi wani-wa tangerrsaurta?”

20Kiuguk, “Nallunritapuk una qetunraqerpuk, nutem-llu cikmiumarmi yuurtellrucia,

21tau͡gaam qaillun tangerrsaurucia nalluarput, kitumun-llu tangerrsaurcecucianek nallulunuk; wani-wa usvituriuq ellminek qallalli.“

22Waten angayuqak qallatuk, Jews-aat alikngamegneki, tua-i Jews-aat ak'a picirkillruata kina imna qanqan Christ-auniluku, agayuvigmek au͡gaumaarkauniluku.

23Taumek angayuqaak qanertuk, “Usvituriuq, apciu.”

24Taumek cikmiumalleq kelenqigtaat qanrulluku-llu, “Agayun tau͡gaam nanrarru. Tauna yuk nallunritarput assiilngilriaruuq.”

25Tua-i-llu kiuguq, “Assiilnguucia nalluaqa, mat'umek tau͡gaam nallunritqapigtua, cikmiumallruyaaqua, waniwa-llu tangerrsaurtua.”

26Nutaan aptaat, “Qaillun-mi pillruaten? Qaillun iigken uicetakek?”

27Kiugai, “Watua-ggem qanrutellruamci niitevkenaci-llu. Ciin pulenglluku niicugceciu? Elpeci-llu-qaa elitnauraurcugtuci?”

28Nutaan qumlikaat qanerluteng, “Elpet tau͡gaam elitnauraqaaten, wangkuta tau͡gken Moses-aamun elitnauraugukut.

29Agayutem Moses-aamun qalarucia nallunritarput, tau͡gken uum naken picia nalluarput.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Taum kiugai, “Man'a irr'inarquq! Naken picianek nalluavci, amta-llu tangerrsaurcetevkarlua.

31Assiilngilriit Agayutmun niisngailuciat nallunritarput, tau͡gaam yuum Agayun qigcikekuniu, pisqutii-llu aturluku, tauna niiciiqaa.

32Nunam piurteqarraallranek yuk niicimaksaituq yugmun tangerrsaurcetellruniluku.

33Una yuk Agayutmek pinrilkuni camek piyunaicartuq.”

34Kiugaat, “Elpeni-lli yuurtellrullinivaa assiilngurtuumarpet, amta-llu ayuqucirturyugluta.” Nutaan-llu anevkaraat.

35Jesus-aaq anevkaumacianek niicami, nall'arcamiu-llu qanertuq, “Agayutem-qaa Qetunraanun ukvertuten?”

36Kiuguq, “Kina tauna, Ataneq, ukvervikniarqa?”

37Jesus-aam kiugaa, “Tangrrumarian ak'a, waniwa-llu elliin qalarutaaten.”

38Qanertuq-llu, “Ataneq, ukvertua,” ciktaarvikaa-llu.

39Jesus-aaq-llu qanertuq, “Tua-i qanercetaarun pitekluku tekitua nunamun, cikmiumalriit tangerrsaurcetnaluki, uisngayukellriit-llu cikmircetnaluki.“

40Pharisee-aat ilaita elliin nayurtain mat'umek niicameng aptaat, “Wangkuta-llu-qaa cikmiumaukut?”

41Jesus-aam qanrutai, “Cikmiumakuvci assiilnguicartuci, tau͡gaam maa-i qanravci, ‘Uisngaukut’ taumek assiilnguci cali uitauq.

John 10

Christ-am Amiigucia, Qusngiliurtenḡucia-llu

1“Ilumun, ilumun, qanrutamci, qusngit eniita amiigakun itenrilnguq tau͡gaam casgukun mayurluni, teglengalriaruuq uayaariyuliuluni-llu.

2Tau͡gken amiigakun itellria qusngiliurtenḡuuq.

3Tauna tarikestem ikiruciiqaa, qusngit-llu erinii niiciiqaat, pini-llu qayagaularai atritgun anulluki-llu.

4Pini-llu tamalkuita anucimariamiki, ciuliqagtelarai, qusngiin-llu maligtaat, erinii nallunrilamegteggu.

5Tangnerraqseng maliggngaitaat, tau͡gaam qimagciqaat, tangnerraqmeng erinait nalluamegteki.”

6Mat'umek ayuqestassiigutmek Jesus-aam qalarutai. Tau͡gaam ellaita ellmeggnun qanellri cauciitait.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Taumek Jesus-aam qalarutenqigtai, qanrulluki, “Ilumun, ilumun, qanrutamci, wiinga amiiguunga qusnginun.

8Ciumkun tekitellriit teglegyulriarullruut uayaariyuliuluteng-llu, taug͡aam qusngit niitenritait.

9Wiinga amiiguunga, wangkun itellria, anirtuumaarkauguq, itrarkauluni an'arkauluni-llu neqkarluni-llu.

10Teglegyulria tekitelartuq teglegnaluni, tuqucinaluni, piunririnaluni-llu. Wiinga tekitellruunga unguvangqerresqelluki qaqimalriamek.

11Qusngiliurtenn̄guunga assirlua; qusngiliurtem assilriim unguvani pegtelaraa qusngit pitekluki.

12Ellimertuumalria qusngiliurtenn̄gunrilnguq, pikevkenaki-llu qusngit, keglunermek agiirtellriamek tangerquni qusngit uniciiqai qimagluni-llu, keglunrem-llu keggmarciqai sekavvluki-llu.

13Tauna qimagtuq ellimertuumalriaruami qusngit-llu arcaqakenrilamiki.

14Wiinga qusngiliurtenn̄guunga assirlua, pinka nallunritanka, pima-llu nallunritaatnga,

15Atama wangnek nallunriluciatun, wiinga-llu Atamnek nallunrilucimtun, unguvaka-llu pegtaqa qusngit pitekluki.

16Qusngingqertua-llu cali allanek, tamakut-llu taitarkauganka, erinaka-llu niitarkaugaat, ataucimun-llu quyurtarkauluteng, qusngiliurta atauciuluni.

17Taumek Atama kenkaanga, unguvaka pegcamku, tegunqigtarkauluku ataam.

18Kia imum wangnek tegungaitaa, taug͡aam umyuaqa aturluku pegtarkaugaqa. Wani-wa wangnek pegcugngiimku, wangnek-llu cali tegunqigcugngaluku. Piyunarqutkamnek Atamnek piunga.”

19Makut qanellri pitekluki Jews-aat ataam ayuqenriqertut.

20Amlleret qanertut, “Anernerrlulguuq, usviirutuq, ciin niicugniceciu?”

21Allat qanertut, “Makut qanellri anernerrlulgem pikenritai. Anernerrluum-qaa cikmiumalriit uiceciiqai?”

Jews-aat Ukverciigatellrat Jesus-aamun Caliari Nallunaingraata

22Tua-i taum nalliini agayunerpaullruuq Jerusalem-aami, uksumi.

23Jesus-aaq-llu agayuvigpiim iluani tarritellruuq Solomon-aam elaturraani.

24Tuani Jews-aat quyurrvikaat apluku-llu, “Qaillun pitalriamek paqnayugcetqatarcikut? Jesus-aarukuvet, elluarrluta nalqiguskut.”

25Jesus-aam kiugai, “Qanrutellruyaaqamci, ukvenrituci-llu. Caliama Atama atrakun atullma, nallunaircet'laraatnga.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Tau͡gaam ukvenrituci, qusngiqenrilamci, qanellrucimtun.

27Qusngima erinaka niitelaraat, wiinga-llu nallunritanka, maligtelaraatnga-llu.

28Wiinga-llu unguvamek nangyuilngurmek cikiranka, piunrirngaitut-llu, unatemnek-llu kia imum tegungaitai.

29Aataka, wangnun taicestiit, angenruuq tamalkuitni; kia-llu imum tegusciigatai Aatam unatainek.

30Aata wii-llu atauciugukuk."

31Nutaan Jews-aat cali teggalqunek tegutut milqernaluku.

32Jesus-aam qanrutai: "Calianek assilrianek amllernek Aatam piinek nasvitellruamci, tamakut naliit pitekluki miluquyugcecia?"

33Jews-aat kiugaat, "Caliaq assilria pitekluku miluquyunritamteggen tau͡gaam piciliutekiavet, waniwa yuunge'rpet, Agayutngurcavet."

34Jesus-aam kiugai, "Igausnganrituq-qaa kalikarpeceñi waten, 'Wiinga qanertua agayutnguuci.'

35Tua-i-llu elliin Agayutem qaneryarain tekisvikellri agayutnek tuqluquniki, (qaneryaraq cakaarumangaituq-llu)

36qaillun elpeci qanerciqseci Aatam tanqigivkallranek, nunamun-llu ayagcetellranek, piciliutekiniluku, waniwa qanellruama Agayutmun Qetunraqnilua?

37Atama caliari caliaqenrilkumki ukveqenricia.

38Tau͡gaam caliaqekumki, wangnek ukvenrilngerpeci, caliat tau͡gaam ukveqiciki, nallunrirnaurtuci Aatam wangnelucia, wiinga-llu elliinluciqa."

39Tua-i-llu tegungnaqenqigcaaqaat, tau͡gaam akuliitgun an'uq.

40Ayanqiggluni-llu Jordan-aam yaatiinun, John-aam angllurcetqerraallranun, tuantaurluni-llu.

41Amlleret-llu ullagaat, qanerluteng, "John-aaq nallunailkuciqsaitellruuq, tau͡gaam qanellri una pitekluku piciulliniut."

42Amlleret-llu tuani ukvervikaat.

John 11

Lazarus-aam Makcecimallra

1Tua-i-llu yuk naulluullruuq atengqerrluni Lazarus-aamek, Bethany-rmiu, Mary-m, anelgutiin-llu Martha-m nuniigni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Wani-wa tauna Mary Atanrem it'gainek mingugmek akitulriamek mingugilleq nuyaminek-llu perrirluki, taum angutngunra Lazarus-aaq naulluuguq.

3Taumek taukuk alqaqelriik elliinun ayagceciuk qanrucesqelluku, “Ataneq, tangerrluku kenkek'ngan naulluuguq.”

4Tau͡gaam Jesus-aaq niicami qanertuq, “Naulluun una tuquunrituq, tau͡gaam Agayun ucurnarisqelluku, Agayutem-llu Qetunraa mat'ukun ucurnarisqelluku.”

5Jesus-aam-llu Martha, anelgutii-llu, Lazarus-aaq-llu kenkai.

6Tua-i-llu naulluucianek niiteng'e'rmi uitallermini uitauq cali erenregni malrugni.

7Kinguani-llu qanertuq elitnauraminun, “Cali Judea-mun ataam ayiilta.“

8Elitnaurain qanrutaat, “Ayuqucirturtaa, watua-ggem Jews-aat miluqungnaqsaaqaatgen, tuavet-qaa ayanqigteqatartuten?”

9Jesus-aam kiugai, “Erneq-qaa sass'angqenrituq qula malrugnek cipluki? yuk erenrani piyuakuni paallagngaituq, tua-i nunam mat'um tanqia tangviimiu.

10Tau͡gaam yuk unugmi piyuakuni paallagciquq, elliini tanqigtailan.“

11Makunek qanrraarluni, qanrutai, “Yugnikekvut Lazarus-aaq qavartuq, wiinga-llu tupagcarturciqaqa.”

12Taumek elitnaurain qanrutaat, “Ataneq, qavaquni assiriciquq.”

13Tua-i Jesus-aaq tuqullranek qaneryaaquq, ellait tau͡gaam umyuartequt qavarluku qanruteksukluku.

14Nutaan Jesus-aam elluarrluki nalqigutai, “Lazarus-aaq tuquuq.

15Elpeci-llu pitekluci quyaunga tuantellrunrilama, ukvengesqelluci; tua-i ilangcivkenaku ullaglaut.”

16Tua-i-llu Thomas-aaq, malrimek at'lek, elitnauraullgutminun qanertuq, “Maliggnaurput, tuqullgutekniarput.”

17Tua-i-llu Jesus-aaq tekicami, niituq ak'a ernerni cetamani qungumelucianek.

18Bethany-m-llu Jerusalem-aaq yaaqsinritaa, tayima mile-ak malruk.

19Jews-aat-llu amlleret Martha, Mary-llu ullallruagket qarutaarnalukek angutngunrak pitekluku.

20Martha-llu Jesus-aam agiirucianek niiyucimitun pairrsaagaa, Mary tau͡gken enemi uitaluni.

21Tua-i-llu Martha-m Jesus-aaq qanrutaa, “Ataneq, maantellrukuvet, angutngunqa tuquyanrituq.

22Waten-llu pingraan nallunritua Agayutmun camek piicakuvet niiciiqaaten.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Jesus-aam qanrutaa, “Angutngunren makciiquq ataam.”

24Martha-m kiugaa, “Maktellerkaa ataam nallunritaqa makcarami ernermi nangneqlirmi.”

25Jesus-aam qanrutaa, “Wiinga makyutnguunga unguvaulua-llu, wangnun ukvelria, tuqunge'rmi, unguvaciquq.

26Unguvalria-llu wangnun ukverluni tuqungaitqapigtuq. Ukveqan-qaa man'a?”

27Kiugaa, “Aa-ang, Ataneq, ukvertua Christ-aucirpenek tauna Agayutem Qetunraa, nunamun tekitarkaulleq.”

28Mat'umek qanrumariami, ayagtuq Mary kelegluku yuut nalluyurcivkarluki, qanrulluku-llu, “Ayuqucirturta maantuq, tangerrsugaaten-llu.”

29Tauna-llu mat'umek niicami egmian nangertuq ullagluku-llu.

30Wani-wa Jesus-aaq nunanun tekiteksaitellruuq, tau͡gaam cali tuanlluni Martha-m pairtellrani.

31Jews-aat-llu tuani enemetellriit qarutaartain Mary, tangrramegteggu patagmek nangerrluni anelria, maligtaat, qungumun ayagluku qianayukluku tuani.

32Tua-i-llu Mary, Jesus-aamun tekicami tangrramiu-llu, ciuqerranun ciisqumigtuq qanrulluku, “Ataneq, maantellrukuvet, angutngunqa tuquyanrituq.”

33Jesus-aam-llu qiallrani tangrramiu, Jews-aat-llu maligcestai qialuteng, umyuamikun uqamaituq, arenqianani-llu,

34qanerluni-llu, “Natmun elliceciu?” Qanrutaat “Ataneq, tailuten tangerrnauran.”

35Jesus-aaq-llu aluviliurtuq.

36Taumek Jews-aat qanertut: “Tangerrluku kenkillrutacia taumun.”

37Ilait qanertut, “Uum-qaa tangerrsaurcecillrem una-llu canrircesciigatellrua tuquvailgan?”

38Jesus-aaq, ataam umyuamikun uqamaunani, qungumun tekituq. Qunguq tauna qerranquuguq, teggalqumek-llu patumaluni.

39Jesus-aaq qanertuq, “Teggalquq au͡g'arciu.” Martha-m, pillrem nayagiin qanrutaa, “Ataneq, maa-i mat'umi temii tep'nguq erenret cetamaurcata.”

40Jesus-aam qanrutaa, “Qanrutellrunritamken-qaa ukvequvet Agayutem ucurnarqucianek tangrrarkauniluten?”

41Tua-i-llu teggalquq au͡g'araat. Jesus-aaq-llu ciuggluni qanertuq, “Aata, quyavikamken niicavnga.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

42Wiinga-wa niiterrlainaucirpenek nallunritamken, tau͡gaam ukut yugugaat maantellriit pitekluki qanertua tuaten, mat'ukun ukvengesqelluki ayagcecillrucirpenek wangnek.”

43Waten qanrumariami, qayagpagtuq, “Lazarus-aaq, ani.“

44Tuqulleq-llu an'uq, imgutartuumarmi, kegginaa patutuumarmi. Jesus-aam qanrutai, “Angiciu, ayagtelluku-llu.”

45Taumek amlleret Jews-aat Mary-m ullagtain, pillranek tangvalriit ukvervikaat.

46Tau͡gaam ilait Pharisee-aanun ayagtut Jesus-aam pillrinek qanrucarturluki.

Napcecingnaqellrat Jesus-aamek

47Taumek agayulirten̄gunret Pharisee-aat-llu qaillukuartet quyurtait, qanerluteng, “Qaillun piciqseta? Tua-i tangerrluku una yuk irr'inarqelrialilalria amllernek.

48Uitaskumteñi, yuut tamarmeng ukvervikciqaat, Roman-aat-llu taiciqut nunavut wangkuta-llu yuullgutkelriani piunrirluta.”

49Tau͡gaam iliita, Caiaphas-aam, tuani allrakumi agayulirten̄gunrem, qanrutai, “Nallumavagceci;

50atawaunrituq-qaa yuk atauciq tuquskan yuut pitekluki, wangkuta-llu yuullgutkelriani piunrirpek'nata?”

51Tuaten ellminek qanenrituq, tau͡gaam agayulirten̄gunruami taum nalliini, Jesus-aam tuqullerkaa, tamakut yuullgutkelriit pitekluki, qanrutkaa;

52wani-wa tamakut-llu yuullgutkelriit kiingita pitkevkenaki, tau͡gaam Agayutem yui tamiini sekavcimalriit quyurtarkaungaki.

53Tuaken ayagluteng qaillukuartut tuquiturluku.

54Taumek Jesus-aaq tangercetenrirtuq Jews-aanun, nunarpagnek-llu ayagluni yuilqumun nunarrarmun Ephraim-aamek at'legmun, tuantaurluni-llu elitnaurani ilakluki.

55Jews-aat-llu Paaskaarat ukaqsigian, Jews-aat amlleret nunanek tamanek Jerusalem-aamun mayurtut, Paaskaam ciungani caarrluirnaluteng.

56Tua-i-llu Jesus-aaq yuaraat, agayuvigpagmi nangengqaluteng qanruyutut, “Qaillun umyuarteqseci, agayunerpaliyarngaituq-qaa?”

57Tau͡gaam agayulirten̄gunret Pharisee-aat-llu alerquillruut nanlucianek nallunrilngurtangqerqan, qanrutkesqelluku, teguyugluku.

John 12

Bethany-mi Minguumallra

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Tua-i-llu erenret arvinelgen Paaskaam civuani, Jesus-aaq Bethany-mun tekituq,
wani-wa Lazarus-aam imum, Jesus-aam tuqumalrianek makcetellran, nuniinun.

2Tua-i tuani atakutarkiuraat, Martha-llu neqkiurluni, tuani-llu Lazarus-aaq
nerellgutkaat.

3Tuani Mary tegutuq usperem nalliinek mingugmek tepkegcautmek
akitulriamek, Jesus-aam-llu it'gai mingugluki, nuyaminek-llu perrirluki, ena-llu
tepengluni tepkegcautem tepiinek.

4Taug̃aam Judas-aaq Iscariot-aaq, elitnaurain iliit tunestekaa, qanertuq,

5“Ciin minguk man'a tunumanrita akinun yuinarnun cetamanun, kusgurnarqelriit
cikiutekaitnun?”

6Waten qanertuq, kusgurnarqelriit umyuaqevkenaki, taug̃aam teglegyulriaruami,
akiviutameggnek-llu avalingqerrami teguqaqulaamiu tuavet ekumalria.

7Taumek Jesus-aaq qanertuq, “Uitaciu, aturnauraa tungmagcimallerkamnun.

8Tua-i kusgurnarqelrianek ilangqerrlainartuci, taug̃aam wii
ilakerrlainarngaitarpecia.”

9Tua-i-llu yuut amlleret Jews-aat tuanlucia niicamegteggu, tekitut, Jesus-aaq
kiingan pitkevkenaku, Lazarus-aaq-llu tuaten, tuqumalrianek makcetellra,
tangerrnaluku.

10Taug̃aam agayulirteñgunret qaillukuartut Lazarus-aaq-llu tuqucugluku,

11tua-i tauna pitekluku Jews-aat amlleret ayiita, Jesus-aaq-llu ukvervikluku.

Jerusalem-aamun Itellra

12Unuaquan-llu yugugaat agayunerpaliyalriit Jerusalem-aamun, Jesus-aam
tekitarkaucia niicamegteggu,

13napat palm-at avayaitnek tegulluteng pairrsaagaat, qayagaluteng-llu,
“Hosanna! Atawaqerli Atanrem atrakun tekitellria, wani-wa Israel-aat
Angayuqrat.”

14Jesus-aam-llu ciulviim piyagaa unakngamiu aqumvikaa, igausngaciatun waten:

15“Zion-aam pania, alingevkenak, tangerrluku, angayuqan taiguq ciulviim
piyagaani aqumgaluni!”

16Tamatum nalliini elitnaurain tamana taringellrunritaat, taug̃aam Jesus-aaq
ucurnarian neq'angut, tuaten igausngiin pitekluku, tuaten-llu piatgu.

17Tua-i yugugaat elliini uitallret Lazarus-aaq qunguanek qayagaullrani,
tuqumalrianek-llu maktellrani, nallunairutkaat.

18Tamana pitekluku cali yugugaat pairrsaagaat niicamegteggu tamatumek
irr'inarqelrialillra.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Taumek Pharisee-aat qanruyutut, “Qaill' pisciigatuci, tangerrluku, tamarmeng yuut maligeskiit.”

Greek-aat Jesus-aamek Yuallrat

20Taukut-llu agayunerpagmi piicagyartulriit Greek-aanek ilangqertut.

21Tamakut Philip-aaq ullagaat, tauna Bethsaida-mi Galilee-amelngurmi nunalek, kaigavikluku-llu waten, “Usuuq, Jesus-aaq tangerrsugyaaqerput.“

22Tua-i Philip-aam Andrew qanrucarturaa, Andrew-m-llu Philip-aaq malikluku Jesus-aaq qanrucarturaak.

23Jesus-aam kiugak, “Yuum Qetunraan ucurnarillerkaa tekituq.

24Ilumun, ilumun, qanrutamci, naucetaarkaq mukaarkaq nunam iluanun tull'uni nalanrilkuni atauciurrlainarciquq, tau͡gaam nalakuni ur'arkaurciiquq.

25Unguvaminek arcaqakilriim tamarciqaa, tau͡gaam maani nunam qaingani unguvaminek arcaqakinrilnguum piksaguciiqaa unguva nangyuilnguq.

26Yuk wangnun pisteñ̄gukuni, maligglia, pisteka-llu nayuqemneciiquq. Yuk wangnun pisteñ̄gukan, Aatam qigcignarivkarciqaa.

27“Watua tarneqa civuurauq, qaillun-llu waniwa qanerciqsia; ‘Aata, anirturnga sass'amek mat'umek.’ Tau͡gaam tamana pitekluku sass'aq man'a tekitaqa.

28Aata, atren ucurnarivkarru.” Tua-i erina qilagmek niicetuq qanerluni, “Ucurnarivkaumariaqa, ucurnarivkanqigtarkauluku-llu.”

29Tua-i yuut tuani nangengqalriit mat'umek niitellriit qanertut kallirniluku, allat-llu qanertut, “An'gilam qalarutaa.”

30Jesus-aam kiugai, “Man'a erina wii piteklua pinrituq, tau͡gaam elpeci pitekluci piuq.

31Watua nunamiut qanercetaarumaqatartut, mat'um-llu nunam atanra ancimaarkauguq.

32Wiinga-llu, nunamek agarcimarikuma, yuut tamalkuita cayugciqanka.“

33Waten qanertuq nallunairnaluku qaillun ayuqelriakun tuquarkaucini.

34Tua-i yugugaat kiugaat, “Alerquutni igausngalria niitellruarput Christ-am nangyuilngurmek piurrlainararkaucia, qaillun-mi qanercit Yuum Qetunraa agarcimaarkauniluku? Kituuga-mi tauna Yuum Qetunraa?”

35Jesus-aam kiugai, “Tanqiim cali ellma nayurciqaaci. Piyuaci tanqigmetlerpeceñi, tan'geritenritnauraaci, wani-wa tan'germi piyualriim ullagarkani nallua.

36Tanqik elpeceñetellrani, tanqik ukvervikiciu, tanqiim irniaqnauraaci.”

Jews-aat Ukverciigatellrat

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Makunek Jesus-aaq qallacimariami, ayagtuq iirluki taukut.

37Tau͡gaam takuatni tuaten amllertalrianek nallunailkucingraan, ukveqenritaat,

38piciurrluku Prophet-aam Isaiah-m qaneryaraa, “Ataneq, kia ukveqau qalarutkellerput? Kitumun-llu Atanrem tallia alairumaa?”

39Man'a pitekluku ukverciigatut. Isaiah cali qanellruan:

40“Iingit takvialivkarai ircaqruit-llu asvaitevkarai, iimegteggun tangrresqevkenaki, ircaqumegteggun-llu elpengesqevkenaki, causqevkenaki-llu wangnun anirtullerkameggnun.“

41Makunek Isaiah qanertuq ucurnarqucia tangrramiu qanrutekngamiu-llu ellii.

42Amta-llu atanret amlleret ukverviksaaqaat, tau͡gaam Pharisee-aat pitekluki apertunritaat, agayuvigmek au͡g'arnayukluteng.

43Tua-i yugnun nanrallerkarteng cucukenruamegteggu Agayutmun nanrallerkameggni.

44Jesus-aaq qastuluni qanertuq, “Wangnun ukvelria, wangnun pivkenani tau͡gaam ayagcestemnun ukvertuq.

45Wangnek-llu tangellriim ayagcesteka tangrraa.

46Tanqiulua nunamun tekitua, wangnun ukvelria tan'germetesqevkenaku.

47Qaneryaramnek-llu niitellria ukveqevkenaki-llu, tauna wiinga qanercetaarngaitaqa, tekitenrilama nunamiut qanercetaararkauluki, tau͡gaam anirturarkauluki.

48Wangnek caunrilkilria, qaneryaranka-llu ciuniuryugpek'naki, tauna qanercetaarcetengqertuq, qaneryaram qaneryaraqellma qanercetaarciqaa ernermi nangneqlirmi.

49Wani-wa wangnek qallatenrilama, tau͡gaam Aatam ayagcestem̄a alerquraanga qaillun qanrarkaucimnek, qaillun-llu qallatarkaucimnek.

50Alerquutain-llu unguvamek nangyuilngurmek iqungqerruciat nallunritaqa, taumek qallataqama, tuaten qallatelartua Aatam qanresquciatun.”

John 13

Elitnaurami It'gaitnek Erurillra

1Wani-wa Paaskaam nerevkaritiin ciungakun, nunamek maaken ayallerkami pinaricia Jesus-aam nallunrilamiu, ilani-llu nunamelnguut kenkellruamiki kenkai iquklitlerkaminun.

2Atakutainanratni-llu, tuunrangayiim Judas-aaq Simon-aam qetunraa Iscariot-aaq umyugiumariaku, tunesqelluku,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Jesus-aaq-llu nallunrilami Aatam cat tamalkuita unatminun tunellruciatnek,
Agayutmun-llu ayagarkauciminek,

4tua-i nangertuq nerrlerminek; aturani-llu yuungamiu, perriutamek
manuilicirtuq.

5Ermigcuun-llu mer'mek imiraa, elitnaurami-llu it'gait erurluki, manuilitaminek-
llu perrirluki.

6Kiituani Simon Peter tekitaa. Tua-i-llu taum qanrutaa, “Ataneq, wii-llu-qaa
it'ganka eruqataraten?”

7Jesus-aam kiugaa, “Caliaqa man'a cauciitan watua, tau͡gaam mat'um kinguani
taringeciqan.”

8Peter-aam kiugaa, “It'ganka erurngaitqapigtaten.” Jesus-aam kiugaa,
“Erunrilkumken, pillgutekngaitarpenga.”

9Nutaan Peter-aam pia, “Ataneq, it'ganka kiingita pivkenaki, unatenka qamiquqa-
llu piarkaugaten!“

10Jesus-aam qanrutaa, “Erunerralria, it'gamikun tau͡gaam eruumakuni tamarmi
iqaiciiquq; elpeci-llu iqaituci, tau͡gaam tamalkirtevkenaci.”

11Wani-wa tunestekani nallunrilamiu, tamana pitekluku qanertuq,
“Tamalkirtevkenaci iqaituci.”

12It'gait-llu eruumariamiki, aturani-llu all'uku, aqumenqiggluni-llu qanrutai,
“Nallunritarci-qaa ca elpeceñun calilqa?

13Elitnauristevceñek Atanerpeceñek-llu tuqlulararpecia, tuaten-llu elluarrluci
pilartuci, taunguama.

14Tua-i wiinga, Atanerci Elitnauristeci-llu, it'gaci erullruamki, tuaten-llu elpeci
erurtaagutnarquci it'garpeceñek.

15Cuq'liramci, tuaten pisqelluci pillrucimtun elpeceñun.

16Ilumun, ilumun, qanrutamci, pista angenrunrituq atanermini, wall'u
ayagcecimalria angenrunrituq ayagcestem̄ini.

17Tamana nallunrilkuvciu, atawauciquci tuaten pikuvci.

18Tamarpeci umyuaqenritamci, nakmikellrenka nallunrilamki; tau͡gaam
igausngalria piciurtarkauguq, wani-wa una, ‘Nerellgutma kitngigaanga.‘

19Watua qanrutamci pivailgan, tuaten pikan ukvekesqellua taungucimnek.

20Ilumun, ilumun, qanrutamci, ayagcetlemnek ciuniurilriim ciuniuraanga, wiinga-
llu ciuniurtem̄a ayagtesteka ciuniuraa.”

Tunestekani Qanrutkaa

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Waten-llu qanrumariami, Jesus-aaq anernemikun angniirteqapigtuq, nallunairluni-llu qanertuq, “Ilumun, ilumun, qanrutamci, ilavci tunciqaanga.”

22Tua-i elitnaurat tangertaagutut, paqnakluku-llu nalirteng qanrutkucianek.

23Nervigmetuq Jesus-aamun iggangqaluni elitnaurain iliit kenkekii.

24Simon-aam Peter-aam tauna iigmiuraa, apcesqelluku nalirteng picianek.

25Tua-i tauna Jesus-aamun iggangqalria, qanertuq elliinun, “Ataneq, kina pisiu?”

26Jesus-aaq kiuguq, “Kelipamek akurtellemnek cikirarkaqa taunguuq.” Tua-i kelipaq akurtellni Judas-aamun Simon-aam qetunraanun Iscariot-aamun, tunaa.

27Tauna-llu akurtellranek ingnan, tuunrangayiim itraa. Jesus-aam tua-i qanrutaa, “Piqatallren patagmek piyarturru.”

28Tua-i tuani nerellgutaini nallunrilngurtaituq ca pitekluku elliinun tuaten qanrucianek.

29Judas-aaq akiviutangqerran ilait umyuarteqsaaqut, Jesus-aamun qanrucukluku. Paaskaami aturarkameggnek kipucesqelluku, wall'u arrsaulriit camek cikiisqelluki.

30Tua-i, taum kelipaq igumariamiu, egmian an'uq, maa-i unuuluni.

Nutaraq Alerquun

31Anumarian-llu Jesus-aaq qanertuq, “Watua Yuum Qetunraa ucurnarimauq, Agayun-llu ucurnarimaluni elliikun.

32Agayun ucurnarimakuni elliikun, Agayutem-llu ucurnarivkarciqaa ellmini, tamaa-llu ucurnarivkarciqaa.

33Irniamaa, nayuqacuaqerciqamci, Yuarciqerpecia; qanellrucimtun-llu Jews-aanun, watua elpeceñun qanertua, ‘Ayagvigkamnun taisciigatuci.’

34Alerquutmek nutaramek cikiramci, kenkucesqelluci elpeceñun, elpeceñek kenkillrucimtun, tuaten elpeci-llu kenkucesqelluci.

35Tamaaggun tamarmeng nallunriciiqaiceci, wangnun elitnauraqucirci, kenkuskuvci atunem.”

Peter-aam Aarcirtuumallra

36Simon-aam Peter-aam qanrutaa, “Ataneq, natmun piciqsit?” Jesus-aaq kiuguq, “Ayagvigkamnun watua maligcunaitarpenga, tau͡gaam kinguqvaarni maligciiqerpenga.”

37Peter-aam qanrutaa, “Ataneq, ciin maa-i watua maligcunaiciken? Wiinga-wa unguvaka pegtarkaugaqa elpet pitekluten.“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

38Jesus-aaq piuq, “Elpet-qaa unguvan pegciiqan wii piteklua? Ilumun, ilumun, qanrutamken, yaqulek angucalurtaq qalriangaituq, mecirautekvailegpenga pingayurqunek.

John 14

Caceturqaurutai Elitnauraminun

1“Ircaqruallayuilkici, Agayutmun ukvertuci wangnun-llu ukverci.

2Atama eniin ilua uitavigkalirtuq. Tuaten ayuqenrilkan, qanrutellruyaramci. Uitallerkiuryartuqataramci.

3Uitallerkiuryartuumarikumci-llu, ataam tekiciiqua tegunaluci uitallemnetesqelluci.

4Ayagvigkamnun-llu tumyaraq nallunritarci.”

5Tua-i-llu Thomas-aam pia, “Ataneq, ayagvigkan nalluarput, qaillun wani-wa tumyaraq nallunriciiqseta?”

6Jesus-aam qanrutaa, “Wiinga tumyaraugua, piciulua, unguvaulua-llu; allakun Atamun tekitellriartangqerrsunaituq, wangkun tau͡gaam.

7Nallunrilkuvcia, Ataka-llu nallunricararci; Wak'nirnek-llu nallunritarci tangellruluku-llu.”

8Philip-aam qanrutaa, “Ataneq, nasviskut Atamek, tua-i asguraknngaitarput.”

9Jesus-aam kiugaa, “Akaarnun nayullrungramci, nallunriqsaitarpenga-qaa, Philip? Wangnek tangellriim Aata tangrraa. Qaillun tua-i qanercit, ‘Nasviskut Atamek?’

10Ukveqenritan-qaa Atameluciqa, Aatam-llu wangnelucia? Qaneryarat elpeceñun qaneryaraqellrenka wangnek qaneryaraqenritanka, tau͡gaam Aatam wangnelnguum caliani caliaqai.

11Ukveqicia Atameluciqa Aatam-llu wangnelucia, wall'u caliat tamakut pitekluki ukveqicia.

12Ilumun, ilumun, qanrutamci, caliat caliaqellrenka ukvekestem̃a-llu caliaqeciqai, tamakut-llu angenritnek caliciquq, Aatamun ayagarkaungama.

13Camek atemkun kaigakuvci, tuaten piciqua, Aata ucurnarisqelluku Qetunraakun.

14Atemkun ca kaigatkekuvciu, wii piciurceciiqaqa.

Anernerem Tanqilriim Akqutkumallra

15“Kenkekuvcia, alerquutenka aturarkaugaci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Wiinga-llu Aata kaigavikciqaqa, elliin-llu cikirciqaaci Ililirturteḿek allamek, elpeceñeterrlainararkamek akwarpak tayima.

17Tua-i wani-wa Anernermek piciunrem pianek, ukvenrilnguut piksagutesciigalkiitnek, taukut tangenrrilatgu nalluluku-llu. Elpeci nallunritarci, elpeceñetauraan, ircaqurpeceñetaurluni-llu.

18“Elliraurtessngaitamci, ullagciqamci.

19Atataarqu, ukvenrilnguut tangenrrirciqaatnga, tau͡gaam elpeci tanglarciqerpecia, wani-wa wiinga unguviima, elpeci-llu unguvaarkauguci.

20Ernermi taumi nallunrirarkaugarci Atameluciqa, elpeci-llu wangnelucirci, wiinga-llu elpeceñi.

21Alerquutemnek pikilria aturluki-llu, waniwauguq wangnek kenkilria; wiinga-llu kenkesteka Atama kenekciqaa, wiinga-llu kenekciqaqa nallunairvikluku-llu.”

22Judas-aam, Iscariot-aunrilnguum qanrutaa, “Ataneq, qaillun nallunairvikciqsikut ukvenrilnguut pivkenaki?”

23Jesus-aam kiugaa, “Yuum kenkekunia, qaneryaranka aturciqai, Atama-llu kenekciqaa, ullagciqerpuk-llu uitallgutekluku-llu.

24Wiinga kenkenricesteḿa qaneryaranka atunrit'larai. Qaneryaraq-llu niitellerci wiinga pikenritaqa, tau͡gaam Aatam ayagcesteḿa pikaa.

25“Makunek qanrutellruamci, elpeceñek nayullemni.

26Tau͡gaam Ililirturtem, wani-wa Anernerem Tanqilriim, Aatam wii piteklua ayagcetarkaan, elliin tamaitnek elicungcarciqaaci, neq'angevkarluci-llu tamalkuitnek elpeceñun qaneryaraqellemnek.

27Uitanqegcitmek unisvikamci, uitanqegcitmek cikiramci, ukvenrilnguut piciryaraacetun cikinritamci. Ircaqruallayuilkici, alingyugpek'naci-llu.

28Niitellruuci elpeceñun qanllemnek waten: ‘Ayagciqua, cali-llu ullagciqamci.’ Kenkekuvcia, angniryartuci, Aatamun ayagarkaungama, Aata wangni angenruan.

29Maa-i-llu qanrutellruamci pivailgan, pikan, ukveresqelluci.

30Mat'um kinguani amllernek qanrusngaitamci, ukvenrilucim atanra agiircan, caunani-llu wangni.

31Tau͡gaam ukvenrilnguut nallunricesqelluki, Aatamek kenkicimnek, Aatam alerquuciatun pilartua. Nangerrluci ayiilta.

John 15

Wine-am Napaa Piciulria

1“Wii wani-wa napaugua piciulua, Ataka-llu napaliurteṅ̄guuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Avayanka-llu nauginrilnguut, tamalkuita aug̃'alarai, avayat-llu tamalkuita naugitulit carrilarai, amllernek naugisqelluki.

3Elpeci watua carr'ituci qaneryaraq elpeceñun qaneryaraqelqa pitekluku.

4Wangnetaurci, wiinga-llu elpeceñetaurlua. Tuarpiaq avayaq naugisciigaluciatun ellminek, napametenrilkuni, tuaten-llu cali elpeci pisciigatuci, wangnetauranrilkuvci.

5Wiinga napaugua, elpeci-llu avayauguci. Wangnetauralria, wiinga-llu elliinellua, amllernek naugiciquq. Wani-wa wii ilakevkenii caperrsukapigtuci.

6Wangnetauranrilnguq, avayatun egcimaarkauguq nalaluni-llu, tuaten-llu ayuqelriit quyurtelarait, kenermun-llu muriulluki ekualuki-llu.

7Wangnetaurquvci, qaneryaranka-llu umyuarpeceñetaurqata, tua-i camek kaigakuvci, tuaten pimaarkauguci.

8Amllermek naugikuvci Ataka ucurnariciquq, wiinga-llu elitnauraqciqamci.

9Aatam wangnek kenkillruciatun, tuaten kenkellruamci; kenkemnetaurci.

10Alerquutenka atuquvciki, kenkemnetaurciquci, tuacetun wiinga Atama alerquutai atullrucimtun kenkiinetaurlua-llu.

11Makunek qallautamci, angniqa elpeceñi uitasqelluku, angnirci-llu qaqimarisqelluku.

12“Maa-i-llu alerquuteka, kenkucesqelluci elpeceñek kenkillrucimtun.

13Wani-wa kenka tamiini angenrulria, yuum unguvani pegeskaku yugnikekni pitekluku.

14Alerquutenka atuquvciki yugnikciqamci.

15Wak'nirnek pisteñek tuqlunriramci, atanermi caliari pistem nalluaki, taug̃aam yugnikekemnek tuqluramci, Atamnek tamalkuan niitellemnek nallunrircecamci.

16Elpeci nakmikellrunritarpecia, taug̃aam wiinga nakmikellruamci ellimerluci-llu naugitullerkarpeceñek atsanek, atsaci-llu uitarrlainaasqelluki, Aatam cikirarkaungaci camek atemkun kaigavikekuvceñi.

17Makunek alerquramci, atunem kenkucesqelluci.

Elitnaurain Nangcimallerkaat

18“Ukvenrilnguut uumikekaceci, tua-i nallunrituci ciuvceñi wangnek uumikiqerraariciatnek.

19Ukvenrilnguut ilakekunegceci, keneksaraiceci pimegcetun, taug̃aam ilakenritaiceci, wiinga taug̃aam cucukellruamci, taumek ukvenrilnguut uumikekaiceci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Elpeceñun qanelqa neq'akiciu, ‘Pista angenrunrituq atanermini.’ Inglulirtuamegteñ̄ga, elpeci-llu inglulirturciqaiceci. Qanellrenka atuqunegteki, qanelci-llu aturyarait.

21Taug̃aam makunek tamalkuitnek piciqaiceci atqa pitekluku, ayagcesteka nalluamegteggu.

22Qanrucarturluki tekitellrunrilkuma, assiilnguicartut, taug̃aam watua assiilngumeggnun qanerniarutkaitut.

23Uumikestem̄a Ataka-llu uumikaa.

24Calillrunrilkuma ellaitni calianek allam pillrunrilkainek, assiilnguicartut, taug̃aam maa-i tangellruat, uumiklunuk-llu wangkuk, Ataka wiinga-llu.

25Waten taug̃aam piuq, qaneryaraq alerquutaitni igausngalria piciurcesqelluku, ‘Ayagnerkaunateng uumikaatnga.’

26Taug̃aam Ililirturta tekiskuni, Aatamek elpeceñun ayagcetarkaqa, Anerneq imna piciulria, Aatamek kingunelek, elliin nallunairciqaanga.

27Cali-llu elpeci nallunairiciquci, ayagmek ilakellruamci.

John 16

Elitnaurain Nangcimallerkaat Qanrutkaa

1“Makunek qanrutamci cangayuusqevkenaci.

2Agayuvignek aug̃'arciqaiceci, tua-i waniwa tuaten ellirciquq elpeceñek tuqucilriit umyuarteqciqut Agayun kevgiuryukluku.

3Tuaten-llu piciqaiceci nalluamegtekuk Ataka-llu.

4Taug̃aam makunek qanrutellruamci, tuaten elliqan, neq'angesqelluci tuaten qanellruciqa elpeceñun. Ayagmek-llu mat'umek qanrutellrunritamci, nayullruamci.

5Taug̃aam watua ayakatartua ayagcestemnun, ilavci-llu aptenritaanga, ‘Natmun ayakatarcit?’

6Taug̃aam makunek qanrucamci, ilutequci.

Ililirturtem Akqutkumallra

7“Wani-wa piciulriamek qanrutamci, elpeceñun atawauciqngan ayakuma, ayanrilkuma, Ililirturtem ullagngaitaaci, taug̃aam ayakuma, elpeceñun ayagceciiqaqa.

8Tekiskuni-llu, elliin ukvenrilnguut elpengevkarciqai assiilngurmek, elluamek-llu qanercetaarinermek-llu;

9assiilngurmek, wani-wa ukvervikenrilatnga;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10elluamek, wani-wa Aatamun ayagarkaungama, tangenrrirarkaungavcia-llu;

11qanercetaarinermek, wani-wa ellam mat'um atanra qanercetaarumiin.

12“Amllernek cali qaneryararkangqerrsaaqua elpeceñun, tau͡gaam elpeci watua arturaci.

13Tau͡gken imna Anerneq piciulria tekiskuni, elliin pekyuciiqaaci piciunermun tamiinun, ellminek qallasngailami, tau͡gaam niitellerminek qallaciiquq, piarkat-llu qanrutekciqai.

14Elliin ucurnarivkarciqaanga, wangnek piarkaungamiki elpeceñun qanrutkarkani.

15Aatama pii tamalkuita pikanka, taumek qanertua pimnek piarkauniluku elpeceñun qanrutkarkani.

16“Atataarqu, tangenrrirarkaugarpecia, atataarqu-llu, tangenqigciiqerpecia, Aatamun ayagarkaungama.”

17Tua-i elitnaurain ilait qanruyutut, “Cauga man'a wangkutnun qanellra, Atataarqu, tangenrrirarkaugarpecia, atataarqu-llu, tangenqigciiqerpecia, Aatamun ayagarkaungama?”

18Taumek qanertut, “Cauga man'a qanellra, ‘Atataarqu?’ Cauciitarput qanellra.”

19Jesus-aam elpekngamiki kangiituuciat qanllerminek, qanrutai, “Kangiituutekarci-qaa qanelqa waten, ‘Atataarqu, tangenrrirarkaugarpecia, atataarqu-llu, tangenqigciiqerpecia?’

20Ilumun, ilumun, qanrutamci; Elpeci qiaciquci yuuniarluci-llu, tau͡gaam ukvenrilnguut angnirciqut; elpeci angniiciiquci, tau͡gaam angniilucirci cimirarkauguq angnimek.

21Arnaq teggiurciaqami angniitelartuq, irnillerkani tekican, tau͡gaam irnimariaqami, nangteqnarqelria neq'akenrilaraa, angnilaami yugtangucianek.

22Elpeci-llu watua angniicaaquci, tau͡gaam tangenqigciiqamci, ircaquci-llu angnirciqut, angniucirci-llu au͡gaumangaituq elpeceñek.

23Taumi ernermi camek apqaurngaitarpecia. Ilumun, ilumun, qanrutamci: Camek Aata atemkun kaigavikekuvceñi, cikirciqaaci.

24Man'a engelkarrluku atemkun kaigaksaituci; Kaigaci, tua-i pingciquci, angnirci qaqicesqelluku.

25“Makunek qallautamci ayuqestassiigutetgun; tau͡gaam erenret tekiciiqut, tuani qallauciiqamci ayuqestassiigutngunrilngurteggun ayuqucingnaqlua qallautarkaungamci Aatamek.

26Taum nalliini atemkun kaigaciquci, wiinga-llu qanrutenritamci, kaigaciiqniluci;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27tua-i Aatam tungaunani kenekngaci, kenekngavcia ukveqluku-llu Aatamek kingunengqerruciqa.

28Aatamek kingunirlua tekitellruunga nunamun, ataam, nuna unilluku Aatamun ayagciqua.”

29Elitnaurain-llu qanrutaat, “Wani-wa nutaan ayuqucingnaqluten qallatuten ayuqestassiigutngunrilngurteggun.

30Watua nallunritukut canek tamalkuitnek nallunrilucirpenek apesviinak-llu kitumi imumi, taumek ukveqerput Agayutmek kingunengqerrucin.”

31Jesus-aam pii, “Nutaan-qaa ukvertuci?

32Atam erenret tekiciiqut, maa-i-llu tekisngaluteng, tua-i sekavciiquci kina imna nakmiin piminun, wiinga-llu kiimellirlua, tau͡gaam kiimetenritua, Aatam nayuanga.

33Makunek qanrutamci, wangkun uitanqegcingesqelluci. Ellarpagmi nangteq'lartuci, tau͡gaam caceturici, ellarpak cirlakngamku.”

John 17

Jesus-aam Piicaucillra

1Makunek qanrumariami Jesus-aaq, ciugtuq qanerluni, “Aata, watua pinariuq, Qetunraan ucurnarivkarru, Qetunram-llu ucurnarivkarnauraaten.

2Piyunarqutmek cikillruavgu yugnun tamaitnun, tuaten-llu elliin unguvamek nangyuilngurmek cikirnaurai ellminun cikiutekelten.

3Waniwauguq-llu unguva nangyuilnguq, elpet nallunrirluten kiivet ilumun Agayutngucirpenek, ayagcetellren-llu Jesus-aaq Christ-aq nallunrirluku.

4Nunami ucurnarivkallruamken, wangnun caliaqesqellren qaqicamku.

5Watua-llu, Aata, ucurnarivkarnga elpeni ucurnarqucimnek ellarpagtangvailgan elpeni piklemnek.

6“Aterpenek nallunrircetellruanka yuut wangnun cikiutekelten ellamiunek. Elpet pikellruyaaqaten wangnun-llu cikiutekluki. Ellaita-llu qaneryaran ciumuutaat.

7Watua nallunriraat ca tamalkuan wangnun cikiuteklerpet elpenek kingunengqerrucia,

8wani-wa qaneryarat wangnun cikiutekelten ellaitnun cikiutekanka, ellaita-llu piksagutait, ilumun-llu nalluvkenaku elpenek kingunengqerruciqa elpenun-llu ayagcessuciqa.

9Ellait piicautanka, ellamiut piicautenritanka, tau͡gaam taukut wangnun cikiutekelten piicautanka elpet pikngavki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Pinka tamalkuita pikaten, piten-llu wiinga pikanka, taukuni-llu ucurnariunga.

11Wiinga-llu nunam qaingantenrirtua, ukut nunam qaingantut cali. Wiinga-llu ullagamken. Aata Tanqilria, aterpegun pektayiirceski, wangnun cikiutekelten wangkugcetun atauciunaurtut.

12Ellaitni uitallemni, aterpegun pektayiircetanka, wangnun cikiutekelten, tarikanka-llu, tamalriarunateng-llu, tauna tamanermek apqucilek kiimi tamartuq, kalikat piciurrluki.

13Tau͡gaam watua ullagamken, tuaten-llu qallatua cali nunam qainganllua, angniuteka ellaitni piciurtesqelluku.

14Qaneryararpenek cikillruanka; ellarpiim-llu yuin uumikait, ellarpiim yuinek pinrilata, wiinga tuaten ellarpiim yuinek pinrilucimtun.

15Piicautenritanka nunam qainganek au͡gaasqelluki, tau͡gaam assiilngurmun pisqevkenaki,

16ellarpiim yuinek pinrilata, wiinga tuaten ellarpiim yuinek pinrilucimtun.

17Piciulriakun kenciknarivkarki; Elpet qaneryaran piciulriaruuq.

18Wangnek ayagcecillrucirpetun nunam qainganelngurnun, tuaten cali ukut nunam qainganelngurnun ayagcetanka.

19Ellait-llu pitekluki kenciknarivkartua, ellait-llu cali kenciknarisqelluki piciulriakun.

20“Ukut-llu kiingita piicautenritanka, tau͡gaam qaneryaraitgun wangnun ukverarkat tapeqluki piicautanka.

21Tamalkuita atauciusqelluki, elpet Aata, wangnelucirpetun, wiinga-llu elpenlucimtun, ellait cali atauciusqelluki wangkugni, nunam qainganelngurnun ukveqesqelluku elpenun ayagtessuciqa.

22Ucurnarqun-llu wangnun taitellren ellaitnun cikiutekellruaqa, atauciusqelluki wangkugcetun atauciucimegtun.

23Wiinga ellaitnellua elpet-llu wangnelluten, ellait-llu ataucimun taqmigtesqelluki, nunam qainganelnguut nallunricesqelluki elpenun ayagtessucimnek, ellaitnek-llu kenkicirpenek wangnek kenkillrucirpetun.

24Aata, wangnun cikiutekelten, wangnetesqanka uitallemni, ucurnarqun wangnun taitellren ellaitnun tangrresqelluku, kenkellruavnga ellarpak tusnganengvailgan.

25Aataa Ellualria, ellam yuin nallullruatgen, tau͡gaam wiinga nallunritellruamken, ukut-llu elpenun ayagtessuciqa nallunritellruat.

26Aterpenek nallunrircetanka, nallunrircetenqigtarkauluku-llu, wangnek kenkicin ellaitnetesqelluku, wiinga-llu ellaitnellua.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

John 18

Jesus-aam Tegumallra

1Makunek Jesus-aaq qallacimariami, elitnaurani-llu ayagtut kuicuar Kidron
qerarluku, tuani naucetaarvigtangqertuq, tuavet-llu itertut.

2Judas-aam-llu tunestekaan, tauna nallunritaa, Jesus-aaq elitnaurani-llu
pulengtaq tuavet ayalaata.

3Judas-aaq, agayulirten̄gunernek Pharisee-aanek-llu unangami, anguyagteñek
atanerruanek-llu, ilakluki tuavet tekituq, ellassuutnek kenurqutanek-llu
kenurralgirluteng saskulgirluteng-llu.

4Tau͡gaam Jesus-aam, ellminun tut'arkat tamalkuita nallunrilamiki, ullakanirai
apluki-llu, “Kina yuarceciu?”

5Kiugaat, “Jesus-aaq Nazareth-aarmiu.” Jesus-aam kiugai, “Taunguunga.” Judas-
aaq-llu, tunestii nangengqauq ellaitni.

6Tua-i qanrucateng, “Taunguunga,” kingupiarallagtut nunamun-llu
qetkallagluteng.

7Tua-i aptenqigtai, “Kina yuarceciu?” Kiugaat, “Jesus-aaq Nazareth-aarmiu.”

8Jesus-aam kiugai, “Qanrutellruamci taungunilua; tua-i wiinga yuaquvcia, ukut
ayagteskiciki.”

9Wani-wa qanrucillra piciurtarkaungan waten, “Wangnun cikiuteklerpet iliitnek
tamarinritua.”

10Tua-i-llu Simon Peter-aam, nuussirpangqerrami, amuluku agayulirten̄gunrem
pistii tallirpilirnerakun ciutairtaa. Pista tauna Malchus-aamek atengqertuq.

11Jesus-aam-llu Peter qanrutaa, “Nuussirpiin caquanun qungasgu. Saskam, Atama
wangnun cikiutiin imaa merngaitaqa-qaa?”

Agayulirten̄gunermun Qanercetaarumallra

12Tua-i-llu anguyagtet atanrita Jews-aat-llu atanrita Jesus-aaq teguluku
qillerqaat.

13Ciumek Annas-aamun ayautaat, wani-wa Caiaphas-aam taumi allrakumi
agayulirten̄gunrulriim cakianun.

14Caiaphas-aaq taunguuq Jews-aanek ayuqucirturilleq atawauniluku yuk atauciq
tuqukuni yuut pitekluki.

15Simon-aam-llu Peter-aam Jesus-aaq maligtaa, allam-llu elitnauram. Elitnauraq-
llu tauna agayulirten̄gunrem nallunrilani, itertuq Jesus-aaq maliggluku
agayulirten̄gunrem 'laavkaaran elaqlianun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Tau͡gaam Peter ikirtuqam elatiini nangengqauq. Tua-i elitnauraq tauna, agayulirten̄gunrem nallunrilkii, an'uq, arnaq-llu ikirtuqam tarikestii apelcirluku, Peter itercetaa.

17Tua-i-llu arnam ikirtuqam tarikestiin Peter aptaa, “Elpet-llu-qaa uum elitnaurain ilakaatgen?” Kiuguq, “Qang'a.”

18Pistet-llu atanerruarit-llu nangengqaut tuani keneq kumarrluku matneqluteng-llu, nengllian, Peter-llu ilakluku.

19Agayulirten̄gunrem-llu Jesus-aaq apqauraa elitnaurainek ayuqucirtuutainek-llu.

20Jesus-aam kiugaa, “Yuut takuatni qallatelallruunga, agayuvigni-llu, agayuvigpagmi-llu Jews-aat tamarmeng quyurtaarviatni elicungcarilallruunga, nalluatni-llu camek qallatellrunritua.

21Ciin wiinga apqaurcecia? apqaurki taukut niitellret, camek ellaitnun qallatellemnek. Atam taukut nallunritait qanellrenka.”

22Waten-llu qanran atanerruat iliita tuani nangengqalriim Jesus-aaq qacartaa, qanerluni, “Waten-qaa agayulirten̄guneq kiugan?”

23Jesus-aam kiugaa, “Qancurlallrukuma, picurlaucia nallunairru; tau͡gaam piciulriamek qanellrukuma, ciin qacarcia?“

24Tua-i Annas-aam qillerqumatuumaan ayaucetaa Caiaphas-aamun agayulirten̄gunermun.

25Simon Peter-llu nangengqauq matneqluni. Tuani-llu aptaat, “Elpet-llu-qaa elitnaurain ilakaatgen?” Meci'irtuq qanerluni, “Qang'a.“

26Agayulirten̄gunrem-llu pistain iliita, Peter-aam ciutairtellran tungelqurran aptaa, “Tangellrunritamken-qaa naucetaarvigmi tauna ilakluku?”

27Tua-i Peter meciranqigtuq, egmianun-llu yaqulgem angucalurtaa qalriaguq.

Pilate-aamun Qanercetaarumallra

28Tuaken-llu Caiaphas-aamek Jesus-aaq ayautaat nunam atanran eniinun, wani-wa unuayaarmi. Ellait-llu tungaunateng nunam atanran 'laavkaaranun itenritut, menulirnavkenateng, tau͡gaam Paaskaarcuutekaq nernaluku.

29Tua-i Pilate-aam anvikai qanrulluki-llu, “Camek picetaaruceciu una yuk?“

30Kiugaat, “Picurlanrilkan, elpenun tunenricararput.”

31Pilate-aam tua-i kiugai, “Kitaki teguciu qanercetaarluku-llu alerquuteci maliggluki.” Jews-aat kiugaat, “Yugmek tuqucisqenritaitkut.”

32Wani-wa Jesus-aam qanrucillra piciurtarkaungan nallunairluni qanellruami qaillun ayuqelriakun tuquarkauciminek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Tua-i Pilate-aaq nunam atanran 'laavkaaranun itenqigtuq, Jesus-aaq-llu taisqaa apluku-llu, “Taunguuten-qaa Jews-aat Angayuqrat?”

34Jesus-aam kiugaa, “Elpenek-qaa waten qanertuten, wall'u allat tuaten qanrutkaatnga elpenun?”

35Pilate-aam kiugaa, “Jews-aaruunga-qaa? elpet yuullgutvet agayulirteñgunret-llu wangnun tunaatgen. Qaillun pillrusit?”

36Jesus-aaq kiuguq, “Wiinga angayuqauvika maaken nunamek pinrituq, nunamek maaken pillrukan pistenka akiuryartut tunevkarpek'nii Jews-aanun, taug̃aam maa-i angayuqauvika maaken pinrituq.”

37Taumek Pilate-aam qanrutaa, “Tua-i-qaa angayuqruuten?” Jesus-aam kiugaa, “Qanrucirpetun angayuqruunga. Tamana-llu pitekluku yuurtellruunga, tamana-llu pitekluku nunamun tekitellruunga piciuneq nallunairutkarkauluku. Piciunermek nauvingqellriim erinaka niitelaraa.“

38Pilate-aam qanrutaa, “Ca una piciuneq?” Waten-llu qanrraarluni, Jews-aanun anenqigtuq, qanrulluki-llu, “Wiinga picurlagmek nataqvikenritaqa.

39Taug̃aam piciryarangqertuci Paaskaami atauciq itengqalria wiinga elpeceñun pegtarkauluku. Jews-aat-qaa Angayuqrat pegtesqumaarci?“

40Ellait-llu qayaganqigtut, “Una pivkenaku, Barabbas-aaq taug̃aam!” Taug̃ken tauna Barabbas-aaq tuqutarayuliullruuq.

John 19

Jesus-aam Piciliutekumallra

1Tua-i-llu Pilate-aam Jesus-aaq tegua piqertuartelluku-llu.

2Anguyagtet-llu cukilananek piirriluteng nasqerrutekiuraat, at'elluku-llu, qesurlimek-llu ulikutamek acetaat.

3Ciuqerranun-llu piaqluteng qanerluteng, “Atawaqaa, Jews-aat Angayuqrat!” qacartaat-llu unatmeggnek.

4Pilate-aaq-llu anenqigtuq qanrulluki, “Tangerrluku, elpeceñun anutaqa nallunricesqelluci nataqutenrilucimnek picurlautiinek.”

5Taumek Jesus-aaq an'uq cukilananek nasqerrutengqerrluni qesurlimek-llu aturangqerrluni; Pilate-aam-llu qanrutai, “Tangerciu yuk!”

6Agayulirteñgunret atanret-llu tangrramegteggu qayagpagtut, “Ussukcausgu, kelistamun ussukcausgu!” Pilate-aam qanrutai, “Kitaki elpeceñek kelistamun ussukcauciu, wiinga picurlautiinek nataqvikenrilamku.”

7Jews-aat kiugaat, “Alerquutengqertukut, tamakut maliggluki tuquarkauguq, wani-wa ellminek Agayutmun Qetunraqevkaan.“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Tua-i-llu Pilate-aaq mat'umek niicami, civuurakanirtuq.

9Ataam-llu nunam atanran 'laavkaaranun itertuq, Jesus-aamun-llu qanerluni, “Naken kingunengqercit?” Tau͡gaam Jesus-aam kiunritaa.

10Pilate-aam tua-i pia, “Kiunritarpenga-qaa? Nalluan-qaa elpenek pegciyunarquciqa, kelistamun-llu ussukcauciyunarquciqa?”

11Jesus-aam kiugaa, “Qaillun piyunarqenricararpenga piyunarqucimek cikiumanrilkuvet pakmaken; taumek wangnek elpenun tun'illeq angenrulriamek assiilngirtuq.”

12Tamana engelekluku Pilate-aam pegtengnaqsaaqaa, tau͡gaam Jews-aat qayagaut, “Una pegeskuvgu, Caesar-aam atawakngaitaaten, tua-i kina imna ellminek atanruvkalria Caesar-aamun inglukian.”

13Tua-i-llu Pilate-aam man'a niicamiu, Jesus-aaq anutaa qanercetaarviim aqumllertaanun aqumluni teggalqunek tuss'aralegmun.

14Wani-wa erneq Paaskaamun upcaraq erenrem qukallrani. Jews-aanun qanertuq, “Tangerciu Angayuqerci!“

15Tau͡gaam qayagpagtut, “Au͡g'arli, au͡g'arli, tauna, kelistamun ussukcausgu!” Pilate-aam qanrutai, “Angayuqerci-qaa kelistamun ussukcaullaku?” Agayulirteñgunret kiugaat, “Allamek angayuqritukut Caesar-aamek tau͡gaam.”

16Tua-i ellaitnun tunaa kelistamun ussukcaucesqelluku.

Ussukcaucimallra

17Tua-i-llu Jesus-aaq teguat. Ellii-llu an'uq, kelistani quukatarluku, tuavet ilquignertalegmun, Jews-aat tamana Golgotha-mek aterpagtelaraat.

18Tuani-llu ussukcautaat, allak-llu malruk avategkenun, Jesus-aaq-llu qukaqliliulluku.

19Pilate-aaq-llu igartuq picetaaruyutiin caucianek kelistamun-llu elliluku. Waten-llu igausngauq, JESUS-AAQ NAZARETH-AARMIU, JEWS-AAT ANGAYUQRAT.

20Tauna-llu igaq Jews-aat amlleret naaqaat, Jesus-aam ussukcausngavia nunarpagnek canimelan, igaumiimi-llu Jews-aat, Roman-aat-llu, Greek-aat-llu qaneryaraitgun.

21Tua-i Jews-aat agayulirteñgunret Pilate-aamun qanertut, “Iganrilu, Jews-aat Angayuqratnek, tau͡gaam qanellruniluku ‘Jews-aat Angayuqaqaatnga.’”

22Pilate-aam kiugai, “Ca igalqa igaumariaqa.”

23Tua-i-llu anguyagtet ussukcaucimariamegteggu aturai teguit cetamaurrluki-llu, anguyagteñun atauciq yirluku. Qallia-llu teguat; tau͡gken tauna mingqumanrituq, tamarmi keluituq pugyaraminek kanavet.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Tua-i qanruyutut, “Man'a allgurpek'naku nall'arcetaaruteknaurput, nalimta pikniaraa.” Wani-wa qaneryarat piciurrluki, “Aturanka avenqegtait, qalliqa-llu nall'arcetaarutkaat.”

25Tuaten anguyagtet pillruut. Jesus-aam-llu kelistaan caniani nangengqaut aanii, aaniin-llu anelgutii Mary Clopas-aam nulirra, Mary Magdalene-aq-llu.

26Jesus-aam tua-i aanani tangrramiu, elitnauraq-llu tauna kenkekni caniani nangengqaluni, aanaminun qanertuq, “Arnaaq, tangerrluku qetunraan!”

27Elitnauramun-llu qanertuq, “Tangerrluku, aanan!” Tuakenirnek elitnauram taum nunaminun ayautaa.

28Tamatum kinguani Jesus-aaq tamarmeng qaqiyuciatnek nallunrilami, qaneryarat-llu piciurtarkaungata qanertuq, “Meqsugtua.”

29Puckaq-llu tuantuq quunarqelriamek imalek. Tua-i-llu urungalnguq teguat quunarqelriamek-llu mecirluku qanranun elliat.

30Jesus-aam-llu quunarqelria uigamiu qanertuq, “Qaqimariuq.” Qamiquni-llu putegtaa anernerirluni-llu.

31Erneq tauna Upcaraungan, agayunerpagmun, Jews-aat Pilate-aaq kaigavikaat taukut iruit ayemcesqelluki atrarcesqelluki-llu, temait sabbath-aami kelistami uitasqevkenaki.

32Tua-i anguyagtet taillruut ciuqliim-llu iruk ayemllukek, aipaan-llu ussukcausngallgutiin.

33Tau͡gaam Jesus-aaq tekicamegteggu, tuqumaricia-llu tangrramegteggu iruk ayemtenritagket,

34Tau͡gaam anguyagtet iliita caniqerrakun panamek kapaa, egmianun-llu tuaken auk meq-llu qurrlurtuq.

35Tamatumek-llu tangellrulriim tamana nallunairutkaa, nallunairutii-llu piciuguq, elliin-llu nallunritaa piciulriamek qanrucini, elpeci ukveresqelluci.

36Makut waten piut qaneryarat piciurcesqelluki: “Elliin enra ayemn̄gaitaat.”

37Cali-llu qaneryaraq alla waten ayuquq: “Kaplerteng tangerciqaat.”

Tungmagcimallra

38Tamatum-llu kinguani Jesus-aam elitnaurain iliita, tau͡gaam elitnauraucini aassaqluku, Jews-aat alikngamiki, wani-wa Joseph-aam Arimathea-rmium, Pilate-aaq kaigavikaa Jesus-aam temii au͡g'arnaluku; Pilate-aam-llu pisqaa. Elliin-llu au͡g'araa temii.

39Cali-llu Nicodemus-aaq ilautuq, imna ciuqvani Jesus-aamun unugmi tekitelleq, tekiulluni-llu tungmagcissuutnek aruyailkutnek, usperet yuinaat talliman engelkarrluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

40Tua-i Jesus-aam temii teguak 'lumarrarmun-llu imgutaak aruyailkutet naunrat taukut ilakluki, Jews-aat piciryaraacetun tungmagciaqameng.

41Ussukcausngavian yaaqsinrilkiini naucetaarvigtangqertuq, tauna-llu qungurtarluni nutaramek ellivikumaksailngurmek.

42Qunguq tauna canimelan tuavet Jesus-aaq elliak, erneq tauna Jews-aani Upcaraungan, agayunerpagmun.

John 20

Maktellra

1Tua-i-llu nitilim erenrin ciuqliatni Mary Magdalene-aq unuayaarmi erqaarallrani qungumun tekituq, tangerrluku-llu teggalquq au͡gaumaluni qungumek.

2Tua-i-llu aqvaqurluni, Simon Peter elitnauraq-llu imna Jesus-aam kenkekii ullagartak, qanrullukek, “Ataneq qungumek ayautelliniat, natmun-llu elliciat nalluarput.”

3Tua-i Peter elitnauraq-llu tauna aipaa ayagtuk qungumun.

4Tamarmek-llu aqvaqurlutek; elitnauraq-llu tauna Peter-aami uqilanruami ciumek qungumun tekituq.

5Pull'uni uyangcami 'lumarrat tuanelnguut tangrrai, tau͡gken iterpek'nani.

6Kinguakun Simon Peter tekicami, qungumun itertuq, 'lumarrat-llu tuanelnguut tangrrai ellimalriit,

7'lumarraq-llu Jesus-aam qamiqurran patullra allakaumaluni imgumauq.

8Tua-i-llu elitnauraq tauna aipaa ciumek qungumun tekitelleq itermiuq, tamakut-llu tangrramiki ukvertuq.

9Wani-wa tuqumalrianek makyucirkaanek igaumacia nalluat.

10Tua-i-llu elitnaurak taukuk kingunermegnun ayagtuk.

Alaiqerraallra Magdalene-amun

11Tau͡gaam Mary qungum elatiini nangengqauq qialuni, tuaten-llu put'uq uyanglluni qungumun.

12Tangerrlukek-llu an'gilak malruk qatellrianek aturalgek, Jesus-aam temiin enellrani aqumgalutek, aipaa qamiqurran enellrani, aipaa-llu it'gain enellratni.

13Taukuk qanertuk elliinun, “Arnaaq, ciin qiasit?” Kiugak, “Ataneqa ayautelliniatgu natmun-llu ellicia nalluamku.“

14Waten-llu qanrraarluni tuigtuq, Jesus-aaq-llu tangerrluku, tau͡gaam elitaqevkenaku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Jesus-aam-llu qanrutaa, “Arnaaq, ciin qiasit, kina yuarciu?” Naucetaarviliurtenguyukluku kiugaa, “Usuuq, elpet ayautellrukuvgu apertuusnga natmun ellicirpenek, tua-i teguyarturnaurqa.“

16Jesus-aaq-llu qanertuq elliinun, “Mary.” Kingyarluku taum pia Hebrews-aacetun, “Rabboni!” wani-wa waten ayuquq, “Ayuqucirturtaa.”

17Jesus-aam qanrutaa, “Agturyaqunii, Atamnun cali mayuqsailama; tau͡gaam ilanka qanrucarturki, mayuqatartua-gguq Atamnun, Atavceñun-llu, Agayutemnun Agayutevceñun-llu.”

18Mary Magdalene-aq-llu tekituq elitnauranun qanrulluki-llu, “Ataneq tangrraqa,” cali-llu tuaten ellminun qallatniluku.

Elitnauraminun Alaillra

19Tua-i-llu erenrem taum atakuani, nitilim erenrin ciuqliatni, elitnaurat quyungqavikellrata amiigit kelucaumaluki, Jews-aanek alingluteng, Jesus-aam tekitai, qukaatni-llu nangengqaluni qanrutai, “Uitanqegcici.”

20Waten qanrraarluni, unatminek caniqaminek-llu nasvitai. Elitnaurat-llu angnirtut Ataneq tangrramegteggu.

21Tua-i Jesus-aam qanrutenqigtai, “Uitanqegcici, Atamnun ayagtessucimtun, tuaten ayagcetamci.”

22Waten-llu qanrraarluni, cupai, qanrulluki-llu, “Anerneq Tanqilria piksaguciu.

23Kinkut imkut assiilnguitnek au͡g'ariskuvceteng, au͡g'arisngaciqut, kinkut-llu imkut assiilnguitnek au͡g'aritenrilkuvceteng, au͡g'arisngangaitut.”

24Tau͡gaam Thomas-aaq, taukut qulen malrugnek cipnelget iliit, malrimek aterpagcimalria, ilakellrunritaat Jesus-aaq tekitellrani.

25Tua-i elitnauraullgutain qanrutaat, “Ataneq tangellruarput.” Tau͡gaam elliin kiugai, “Tau͡gaam unataini ussukcat enellrit tangenrilkumki, tekqa-llu ellinrilkumku ussukcat enellritnun, unatenka-llu ellinrilkumki caniqerranun ukverngaitua.”

26Erenret-llu pingayunelgurcata, ataam enemetut, Thomas-aaq-llu ilakluku. Jesus-aam tua-i tekitai amiiget kelucaumaluki, qukaatni-llu nangengqaluni qanrutai, “Uitanqegcici.”

27Nutaan-llu Thomas-aaq qanrutaa, “Elpet tekren maavet yagesgu, unatenka-llu tangerrluki, unateten-llu yageski caniqamnun-llu elliluki, ukvenricaqunak-llu, tau͡gaam ukvera.”

28Thomas-aam kiugaa, “Atanemaa Agayutmaa.”

29Jesus-aam qanrutaa, “Tangrravnga ukvertuten, atawaqertut tangeqsaileng'e'rmeng ukvelriit.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Allat-llu cali nallunailkutat Jesus-aam elitnaurami takuatni pilallri amllertut, tau͡gaam kalikani makuni igausnganritut.

31Tau͡gaam makut igausngaut ukveresqelluci Jesus-aaq Christ-aucianek, Agayutmun-llu Qetunraqucianek, elpeci-llu ukvelriani atrakun unguvangqerresqelluci.

John 21

Galilee-ami Neqsullratni Alairvikai

1Tamatum kinguani Jesus-aaq elitnauraminun ataam tangercetuq Tiberias-aam nanvaan ceñiini, waten piluni.

2Tuani ataucimtellruut Simon Peter, Thomas-aaq malrimek aterpagcimalria, Nathaneal-aaq-llu Cana-rmiu Galilee-amelngurmek kingunelek, Zebedee-am-llu qetunraak, allak-llu elitnaurain ilagket.

3Simon-aam Peter-aam tua-i qanrutai, “Wiinga neqsuryartuqatartua.” Taukut piat, “Wangkuta-llu maligciiqamteggen.” Tua-i angyakun ayagtut, tau͡gaam tuani unugmi cangenritut.

4Tua-i-llu erqaaraan, Jesus-aaq nangengqauq nanvam ceñiini, tau͡gaam elitnaurat elitaqenritaat.

5Jesus-aam tua-i qanrutai, “Irniamaa, neqkautengqertuci-qaa?” Kiugaat, “Qang'a, piitukut.”

6Nutaan qanrutai, “Angyam tallirpilirneranun civci, cangciquci tua-i.” Civcameng-llu cayugciigatait neqet amllerrata.

7Tua-i-llu elitnauraq tauna Jesus-aam kenkekii qanertuq Peter-aamun, “Atanrulliniuq!” Simon-aam Peter-aam niicamiu atanrucia, qallini ataa naquggluni-llu, (matangqallruami,) mermun-llu yuugartuq.

8Tau͡gaam elitnauraullgutai angyakun tag'ut (nuna yaaqsinrilamegteggu, tayima yaaltat yuinaat talliman), kuvyaq neqnek imalek nangcarluku.

9Yuungameng-llu, qetget ekualriit tangrrait, neqa-llu qaingatnun ellimalria, kelipaq-llu.

10Jesus-aam qanrutai, “Watua cangtallerpeceñek taici.”

11Tua-i-llu Simon-aam Peter-aam kuvyaq ullagluku nunamun cayugaa, neqnek angelrianek imalek, yuinarnek malrunlegnek qulnek pingayunek-llu cipluteng. (153); tuaten-llu amelqapigtengraata kuvyaq allgunrituq.

12Jesus-aam qanrutai, “Tailuci makyutarci.” Elitnaurat-llu iliita atauciunge'rmi caperqaa aptellerkaa waten, “Kituusit? Ataneq;” taunguluku nallunrilamegteggu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Tua-i Jesus-aam ullaulluni kelipaq tegua, ellaitnun-llu tunluku, neqnek-llu tuaten pii.

14Wani-wa pingayiriuq Jesus-aaq elitnauraminun tangercelluni tuqumalrianek maktellermi kinguani.

Peter-aamun Ellimertuutii

15Tua-i-llu nerumariameng Jesus-aam Simon Peter aptaa, “Simon Jonas-aam qetunraa, ukut-qaa anaggluki kenkarpenga?” Kiugaa, “Aa-ang, Ataneq, nallunritarpenga kenkamken.” Qanrutaa, “Qusngiyagaanka nerevkarki.“

16Aipiriluni aptaa, “Simon Jonas-aam qetunraa, kenkarpenga-qaa?” Kiugaa, “Aa-ang, Ataneq, nallunritarpenga kenkamken.” Qanrutaa, “Qusnginka qaunqiki.”

17Pingayiriluni aptaa, “Simon Jonas-aam qetunraa, kenkarpenga-qaa?” Peter tua-i ilutequq pingayiriluni apcani, “kenkarpenga-qaa?” Kiugaa-llu, “Ataneq, ca tamalkuan nallunritan, nallunritarpenga kenkamken.” Jesus-aam qanrutaa, “Qusnginka nerevkarki.

18Ilumun, ilumun, qanrutamken: yun'erraunerpeni elpenek naqugtelallruuten, ayagyullerpenun-llu ayagaqluten, tau͡gaam angukara'urluureskuvet unateten yagciiqaten allam-llu naqugciiqaaten, ullagyunrilkevnun-llu ayauciiqaaten.”

19Tuaten qanertuq apertuulluku qaillun ayuqelriakun tuqullerkaakun Agayun ucurnarivkararkaucianek; mat'umek-llu qanrami pia, “Maligesnga.”

20Peter-aam kingyaami elitnauraq tauna Jesus-aam kenkekii, tangrraa maligutellria, imna unugmi imumi nerrlermeggni qat'gainun iggangqalleq, waten-llu qanlleq, “Ataneq kia tunciqaten?”

21Tauna Peter-aam tangrramiu, qanertuq Jesus-aamun, “Ataneq, una-mi qaillun piciqa?”

22Jesus-aam kiugaa, “Uitauraasqekumku tekitellerkamnun caciqsiu? elpet tau͡gaam maligesnga!”

23Tua-i qaneryaraq una taukunun ilakelrianun sekavtuq qanraqluteng: elitnauraq una tuqungaituq-gguq. Tau͡gken Jesus-aam qanrutenritaa tuqungaitniluku, tau͡gaam waten, “Uitauraasqekumku tekitellerkamnun caciqsiu?”

247Wani-wa-llu tauna elitnauraq makunek nallunairilriaruuq, igarluni-llu; nallunairutiin-llu piciucianek nallunritukut.

25Makuunrilngurnek-llu amllernek cali Jesus-aaq pillruuq. Tamakut qaqirmirrluteng igaumakata, piviicaryugnarquq nunam qainga tamakunek igaumalrianek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Acts

Acts 1

Anernerem Tanqilriim Akqutkumallra

1Ciuqliit kalikautekellrenka elpenun Theophilus-aaq, qaneryarangqertut Jesus-
aam calillranek, ayuqucirtuutekellranek-llu ayagniqarraallranek,

2qilagmun mayullra engelkarrluku, Anernerkun Tanqilriakun alerquumariamiki
elitnaurani cucukellni.

3Nangteqellmi-llu kinguani tangercet'lartuq ellaitnun yuucimitun,
nallunaitqapiggluni; yuinaagnek-llu malrugnek ernengqerluni qavcirqunek
alairvik'larai, Agayutem-llu Angayuqauvia qalarutekluku.

4Quyungqallratni-llu inerqurai Jerusalem-aamek ayaasqevkenaki, tau͡gaam
utaqasqelluku Aatam akqutii, tauna-gguq “Niitellerci wangnek.

5Wani-wa John-aaq ilumun angllurcecilartuq merkun. Tau͡gaam elpeci
ak'anivkenaci anglluumaciquci Anernerkun Tanqilriakun.”

6Quyurrvikellratni aptaat qanerluteng, “Ataneq, uum-qaa nalliini Israel-aam
angayuqauvia ataam piurteqataran?”

7Kiugai-llu, “Elpeci nallunrilkaunritarci picirkaq ciunerkaq-llu, Aatam kiimi
pisqutkarkaungaku.

8Tau͡gaam elpeci Anernermek Tanqilriamek pingumarikuvci pinimek
cikiumaciquci; nallunairistekciqamci-llu Jerusalem-aami, Judea-mi-llu, Samaria-
mi-llu, nunani-llu tamaitni.”

Jesus-aam Mayullra

9Makunek-llu qanrucimariamiki tangvainanratni pakmavircecimauq, amirlum-llu
naligaa tangrrunrirtelluku.

10Ayallrani-llu qilatmun ciugngaurtut, tangerrluku-llu, angutek malruk caniatni
nangengqalriik, qatellrianek aturlutek.

11Taukuk qanertuk ellaitnun: “Galilee-armiuni, ciin nangengqaceci qilagmun
ciugngaluci? Una Jesus-aaq, elpeceñek pakmavircecimalria, tuaten ayuqluni cali
tekitarkauguq tangrrucirpecetun ayallrani qilagmun.”

Matthias-aamek Cucukillrat, Judas-aam Cimirkaanek

12Tuaken Olive-aam ingrianek aterpagcimalriamek utertut Jerusalem-aarmiunun,
tamana sabbath-aam pekcaraatun yaaqsigtauq.

13Nunarpagnun-llu tekicameng, enem qullianun mayurtut
quyurrvik'lallermeggnun. Taukut atrit waniwaugut, Peter, John-aaq-llu, James-
aaq, Andrew-llu, Philip-aaq, Thomas-aaq-llu, Bartholomew, Matthew-llu, James-

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

aaq-llu Alphaeus-aam qetunraa, Simon-aaq-llu Zealot-aaq, Judas-aaq-llu James-aam anelgutii.

14Ukut tamarmeng cumiggluteng piicagtu'rtut umyuallgutekluteng, ilaluteng-llu arnanek, Mary-mek-llu Jesus-aam aaniinek, anelgutainek-llu cali.

15Erenret taukut iliitni Peter nangertuq taukut ukverumalriit akunliitnun, (tuani quyungqalriit yuinaat arvinelgen engelkartait), qanrutai-llu,

16“Ilamaa, igat piciurtarkaullruut, Anernerem Tanqilriim qanellri, David-aakun, Judas-aaq pitekluku, tauna Jesus-aam tegustain apertuutestiit.

17Wani-wa ilakellruyaaqerput, caliamteñek-llu avgucimallruluni.”

18Tauna assiilngillmi akiliutiinek nunautmek kiputellruuq, kanaqerluni-llu ullirtuq, qilui-llu tamarmeng anluteng.

19Tamana-llu nallunriraat Jerusalem-aarmiut tamarmeng. Taumek qaneryaramegteggun waten aterpagtaat: Akeldama, mumiggluku kangingqerrluni waten: “Nuna Augtalek.”

20“Wani-wa kalikani Psalm-ani igausngauq ‘Nunii yuilqerrurrli, yuum-llu nunakenrilliu, qaunqesteñgucia-llu allam caliaqsaguskiliu.’

21Taumek angutmek cucukiarkaugukut, imumirpak ilakellemta iliitnek, Atanrem Jesus-aam akunlemteñetellrani.

22Anglluuciminek John-aamun ayagnirluni, qilagmun-llu maaken wangkutnek ayaucini engelkarrluku; tamakut iliit nallunairisteñgurrluku Jesus-aam unguirucianun.”

23Malruk-llu umyuaqagket, Joseph-aaq-wa Barsabbas-aaq, aterluni-llu Justus-aamek, aipaa-llu Matthias-aamek atengqertuq.

24Waten-llu piicagtut, “Ataneq, elpet nallunritaten yuut tamarmeng ircaquit; nasviskut ukuk naliagnek cucukucirpenek

25tegusqelluku Judas-aam caliara, apostle-aarucia-llu, pegcaku taum, nunakani ullagnaluku.”

26Nall'arcetaarutkagket-llu; nall'arcetaarutiit-llu Matthias-aamun piuq; apostle-aat-llu taukut qulen ataucimek cipnelget ilaksagutaat.

Acts 2

Anernerem Tanqilriim Tut'ellra Elitnauranun

1Pentecost-am erenra tekican, tamarmeng quyungqallruut ataucimi.

2Alqunaq-llu culugiuq, tuarpiaq anuqerpiim culugia, ena-llu uitavikellrat imirluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Tangertut-llu alungutngalngurnek kenernek, avvluteng ellaitnun-llu tull'uteng.

4Tamarmeng-llu Anernermek Tanqilriamek imangut, qaneryarallgutkenrilnguut-llu qanlauciicetun qalarrluteng, cikiumatacimegcetun Anernerkun.

5Jerusalem-aami-llu Jews-aat ellualriit uitaut, nunanek qaneryarallgutkenrilngurnek tamaitnek tekitellriit.

6Tamana-llu nepii niicamegteggu yugugaat quyurtut, ayuquciitaat-llu; tamalkurmeng ellaita qanlaucimegcetun qalarcata.

7Tamalkurmeng-llu alangaartut irr'iluteng, qanruyulluteng-llu, “Tangerrluku, ukut-qaa qalartellriit Galilee-armiunguyaaqut?

8Qaillun wani-wa niiceta nakmiin qaneryaramteggun qalartellriit?

9wangkuta Parthian-aarmiuni, Medes-aarmiuni, Elamites-aarmiuni-llu, ilaput-llu Mesopotamia-rmiunguut, Judea-rmiut-wa. Cappadocia-rmiut, Pontus-aarmiut-llu, taukut Asia-melnguut.

10Phrygia-rmiut-wa Pamphylia-melnguut-llu; Egypt-aarmiut, Libya-rmiut-llu, Cyrene-am yaaqsinrilkai. Ilait-llu Rome-amek kingunengqertut, Jews-aaruluteng ilait, ilait-llu caullruluteng agayumanrilngurnek.

11Ilaput-llu Cretan-aarmiunguut, Arabia-rmiut-llu; tau͡gaam niitaput qaneryaramteggun qalartellriit Agayutem irr'inarqelrialiarinek.”

12Tamalkurmeng-llu irriut, nalirruggluteng apqaurulluteng-llu, “Camek man'a kangingqerta?”

13Ilaita tau͡gaam piciliutekluki qanertut, “Ukut taangiqelriaruut!”

Peter-aam Qalarucillra

14Tau͡gaam Peter, nangerrluni ilakluki qula ataucimek cipnelget, yuut qalarutai qastuluni, “Judea-melngurni, Jerusalem-aamelngurni-llu, nalirrugtevkenaci mat'umek, tau͡gaam murilkiciki qaneryaranka.

15Ukut umyuarteqlerpecetun, taangiqelriarunritut, sass'aq pingayunun tau͡gaam tekican.

16Tau͡gaam man'a waniwauguq qanrutkumalria, Prophet-aakun Joel-aakun,

17‘Agayun waten qanertuq, Nangneqlirni ernerni, Anerneqa tuc'eciiqaqa yugnun tamalkuitnun. Qetunraci panici-llu nallunairiarkaugut, ayagyualriit-llu tangrruarciqut. Angukarnat-llu qavangurturciqut.

18Pisteñun-llu tamaitnun angutnun arnanun-llu Anerneqa tucetarkaugaqa taum nalliini, taukut-llu nallunairiciqut.

19Irr'inarqelrianek-llu qilagmi tangerceciiqamci, nunam-llu qaingani nallunailkutanek, wani-wa augmek kenermek-llu arugpalriamek-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Akerta tan'geriarkauguq, iraluq-llu augurrluni, imna Atanrem erenra irranarqelria pivailgan,

21Tua-i-llu, kina-llu imna Agayutem atranun qayagaulria anirtuumaarkauguq.'

22"Israel-aarmiuni, qaneryaranka niiciki: Jesus-aaq Nazareth-aarmiu, Agayutem nallunaiqii irr'inarqelrialiarikun iillanarqelriatgun-llu nallunailkutetgun-llu, Agayutem akunlevceñi piliarikun elliikun. Elpeci tua-i nallunrilkici.

23Tauna Agayutem picirkiuciatun pisquciatun-llu teguarci, assiilngiumalriit-llu unataitgun ussukcautarci tuqulluku-llu.

24Agayutem tau͡gaam unguircetaa, tuqum pinia cirlakluku, tuqumi uitangailan.

25Wani-wa David-aam qanrutkaa waten, 'Agayun caumarrlainalaraqa, tallirpima tunglirneranelan pektayiitesqellua.

26Taumek ircaquqa angnirtuq, alungutka-llu quyaluni; cali-llu kemka neryuniurutmi uitaciquq;

27yuuciqa anerneret ayagviatni uitavkarngailavgu, tunngailavgu-llu Qetunraan ellualria arullerkaanun.

28Unguvam ayuqucia aperturan wangnun; quyavkarciqerpenga ilakuyucimegnegun.'

29"Ilamaa, qanrutqataramci nallunrilkevceñek, David-aam ciuliamta tuqullranek tungmagcimallranek-llu; qungua-llu tauna nallunritarput man'a engelkarrluku.

30Tau͡gaam prophet-aaruami, nallunrilamiu-llu Agayutem akqutii, angayuqauvimi aqumllertaani aqumarkaq, kinguvemi iliit.

31Tuaten nallunairiluni qanrutkaa Christ-am unguillerkaa, anerneret uitaviatni uitaarkaunritniluku, temii-llu arumaarkaunritniluku.

32Una Jesus-aaq Agayutem unguircetaa, tamamta-llu nallunairistekaakut.

33Taumek Agayutem tallirpianun qulmurcimariami; Aatam-llu akqutiinek, Anernermek Tanqilriamek pingumariami, tauna tucetaa wani-wa tangrrucimcetun niiyucimcetun-llu.

34David qilagmun mayullrunrituq, tau͡gaam qanertuq waten, 'Ataneq qanertuq Atanemnun, tallirpima tungiinun aqumi,

35inglukesteten it'gavnun tutmarviurrnatkamnun.'

36Taumek Israel-aam yuin tamarmeng ilumun nallunrillitgu, Agayutem Atanrurcetaa Christ-aurtelluku-llu una Jesus-aaq ussukcautellerci."

37Man'a niicamegteggu ircaqruatnun agtuutuq, qanerluteng-llu Peter-aamun ilainun-llu apostle-aanun, "Ilamtaa ukuut, qaillun piciqseta?"

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

38Peter-aam qanrutai, “Umyualinqigci, angllurluci-llu tamalkurpeci Jesus Christ-
am atranun, assiilnguirumallerkarpeceñun. Anernermek-llu Tanqilriamek
cikiumaciquci.

39Wani-wa elpeceñun akqutnguuq irniarpeceñun-llu, tamalkuitnun-llu
yaaqsingraata, kinkunun imkunun Atanemta Agayutem kelgarkainun.”

40Allanek-llu qaneryaranek amllernek nallunairiuq, eguaqurluki-llu qanerluni,
“Elpeceñek anirturci ukunek yugyallgutkelrianek piciunrilngurnek.”

Agayuuviim Yuin Ilakuyuciat

41Qanellranek-llu ciuniurilriit angllurtut; tuani-llu ernermi yuut ilautellriit
tiissitsaaruut pingayun.

42Taqeksaunateng-llu apostle-aanun elitnaurcet'lartut, ilakuyucameng-llu
nerellgutek'lartut piicallgutekluteng-llu.

43Tamarmeng-llu yuut civuurangut, iillanarqelriit-llu irr'inarqelriit-llu amlleret
apostle-aatgun alairtut.

44Tamarmeng-llu ukverumalriit ataucimtelartut, aklullgutekluteng-llu.

45Cali-llu nunauteteng tunait piuteteng-llu, akinguteteng-llu aruqutekluki
tamalkuitnun piilutaciicetun.

46Unuaquaqan-llu, Agayuvigmun quyurterrlainalartut, ataucimek umyuarluteng,
enemeggni-llu ilakuyun atularaat. Kelipaq itumlluku neqkarteng tuaten
quyatekerrlainarluku, umyugaat-llu segganqeggluni.

47Nanrarluku-llu Agayun, yugni tamaitni canganaunateng. Anirtuumalrianek-llu
Agayutem unuaquaqan ilangevkalarai.

Acts 3

Peter-aam Piyuayuilnguq Canrircetaa

1Caqerlutek Peter-aankuk John-aaq-llu Agayuvigpagmun mayurtuk
piicagyarturlutek piyaramegni, sass'ami qulngunrita'armi.

2Yugmek-llu ullauciut yuurqaanerminek piyuayuilngurmek. Tauna unuaquaqan
ellilaraat Agayuuviim amiigan canianun, Kenciknarqelriamek aprumalriamun,
elliinek kaigasqelluku yugnek agayuyalrianek.

3Taum tangrramikek Peter-aankuk John-aaq-llu itqatalriik Agayuvigmun,
carrarmek cikiisquq.

4Peter-aam John-aam-llu tangvakaraak qanrulluku-llu, “Tangvagkuk.”

5Elliin-llu kell'arutak camek cikirnayukluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tau͡gaam Peter qanertuq, “Akimek suulutaamek-llu piitua, tau͡gaam pingqerrutacimtun cikiqataramken, Jesus-aam Christ-am, Nazareth-aarmium atrakun piyuagi.”

7Tallirpilirnerakun-llu teguluku nangertaa; egmian-llu it'gai cingillri-llu sagtut.

8Nangerquangami nangerngaqertuq piyualuni-llu: ilaklukek-llu itertuq Agayuvigmun, piyualuni qecgaurluni tuaten, Agayun-llu nanrarluku.

9Tamarmeng-llu yuut tangrraat piyuallrani Agayun-llu nanrallrani.

10Elitaqaat-llu taungucia Agayuuviim amiigani kenciknarqelriami aqumgaluni kaigalalleq; irr'ikaat-llu alangaarutekluku-llu tuaten elliucia.

11Tua-i-llu Peter-aankuk John-aaq-llu tegguteknga kek, yuut quyurrvikagket Solomon-aam Elaturraanek aprumalriami, irr'iqapiggluteng.

12Peter-aam-llu tangrramiki qalarutai, “Israel-aarmiuni ukuni, Ciin irr'ikseciu una? Ciin-llu tangvagcecikuk, piyuangevkalliamegnegu pinimegnegun wangkuk, elluarucimegnegun-llu?

13Agayutiita Abraham-aam, Isaac-aam-llu Jacob-aam-llu, ciuliamta Agayutiita, ucurnarivkallrukii yun'i Jesus-aaq, tauna tunllerci pikenrillerci-llu Pilate-aam takuani, angicungraaku taum.

14Elpeci tau͡gaam pikenrillruarci tauna Kenciknarqelria, Ellualria-llu, tuqucituli tau͡gaam angitesqumaluku.

15Tuqutarci-llu unguvam Atanra; tauna Agayutem tuqumalrianek makcetaa; wangkuta-llu nallunairistenn̄guukut taumun.

16Atra taum ukvervikluku tuaggun atrakun una yuk pinirimauq, tangvak'ngarci nallunrilkessi-llu; cikiutiin-llu ukverem una canrircetaa piniriluku-llu tangrrucirpecetun tamarpeci.”

17“Ilamaa, nallunritamci nallumatacirpecetun tuaten pillruuci ciulirneci-llu.

18Tau͡gaam tuaten piciurtuq Agayutem picirkiullra prophet-aatgun qanrutkumalria, Christ-aq nangteqarkauniluku.

19Taumek umyualinqigci, cauluci-llu, assiilnguci au͡gaumanaurtut, pinirimanaurtuci-llu Agayutmek;

20Ayagcetnauraa-llu Christ-aq elpeceñun apertuumalria tauna Jesus-aaq.

21Tauna qiliim ciuniurarkaugaa, erneq imna engelkarrluku cam tamalkurmi elluarillerkaa, Agayutem qanrutkellra ellualriatgun prophet-aatgun ak'a imumi.

22Moses-aaq qanellruuq, ‘Ataneq Agayun prophet-aamek kelgiarkauguq ilavci iliitnek, wiinga kelellrucimitun, tauna niisngaarkaugarci canek tamalkuitnek elpeceñun qanllerkainek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Niicunrilnguut-llu prophet-aamek taumek, tamarmeng, yuut akunliitnek piunrirarkaugut pinrilngurmek ilaunateng.’

24Cali-llu prophet-aat tamarmeng, Samuel-aamek ayagluteng qaneryarameggni man'a qanrutkaat.

25Elpeci kinguveqaiceci prophet-aat; akqutiin-llu Agayutem, ciuliavceñun Abraham-aamun qanellrani waten, ‘Kinguverpegun nunam yui tamarmeng atawakumaarkaugut.’

26Agayutem, unguircecamiu Yun'i, elpeceñun ciumek ayagcetaa, atawaqercetnaluci cauvkarnaluci tamarpeci assiilngiumallerpeceñek.”

Acts 4

Peter-aam John-aam-llu Itengqallrak Qanercetaarumallrak-llu

1Tua-i-llu yuut qalarutellragni, Agayulirtet Agayuuviim-llu atanran Sadducee-aat-llu ullagagket,

2cangaklukek yugnek qalaruciagnek tuqumalriit maktellerkaatnek Jesus-aakun.

3Teguagket-llu kelucaullukek-llu unuaqullerkaanun, unukataan.

4Tau͡gaam amlleret qaneryaramek niitellriit ukvertut; taukut-llu angutait nallmegteggun tallimaurtut tiissitsaat.

5Unuaquan-llu Atanirturilriit ciulirneret-llu igatulit-llu Jerusalem-aami quyurtut.

6Annas-aaq tuantuq agayulirteñ͡guneq, Caiaphas-aaq-llu, John-aaq-llu Alexander-llu, allat-llu cali agayulirteñ͡gunrem tungelqurri.

7Qukaqmiumariamegtekek-llu aptagket; “Camek piunarqucingqerrlutek, cam-llu atrakun mat'umek picetek?”

8Peter-aam-llu, Anernermek Tanqilriamek muirumiimi, qalarutai, “Elpeci, Yuut atanirturtaitni ciulirneritni-llu.

9Ernerpak qanercetaarumakumegnuk, yuum piyuayuilnguum piyuangucia pitekluku, nau͡gg'un-llu assiricianek taum,

10tamarpeci man'a nallunrilkiciu, Israel-aam-llu yuin tamarmeng nallunrillitgu, Jesus-aam Christ-am Nazareth-aarmium atrakun ussukcautellerpeci, Agayutem-llu tuqumalrianek maktellran, tua-i elliikun una yuk cavkenani takuvceñi nangerngauq.

11Wani-wa tauna teggalquq elpeceñi enelilriani caunrilkellerci, kangiritkaurrluni teggalquuguq.

12Allakun-llu anirtuutaitukut, wani-wa-llu qiliim aciani yugni kina at'ngeksailami Anirturilriamek.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Tangrramegtekek-llu Peter John-aaq-llu alingenriluciagnek, nalluvkenaku-llu elisnganriluciak elitnaullrunriluciak-llu, irr'ikagket; elitaqagket-llu Jesus-aamun ilakellruciagnek.

14Caniagni-llu anirtullrak tauna nangengqalria tangrramegteggu, qanerviitut.

15Taumek qaillukuarvigmek anevkarraarlukek, ellmeggnek qaillukuartut,

16qanerluteng, “Qaillun ukuk piarkauceta? wani-wa angelriamek irr'inarqelrialiullrak nallunaituq Jerusalem-aarmiuni tamaitni; asgurakviitarput-llu.

17Tau͡gaam mat'um ayunritlerkaakun yugnun, inerqurnaurput mat'um kinguani yugnun qanenqigtesqevkenakek atermek taumek.”

18Tua-i taisqeŋ̄gamegtekek inerquragket qalartesqevkenakek watqapik elitnaurilaasqevkenakek-llu Jesus-aam atrakun.

19Tau͡gaam Peter-aankuk John-aam-llu kiugakek, “Agayutem takuani niisngaarkauyaaqellikemceci Agayutmi niisnganruluci.

20Tau͡gaam wani-wa wangkuk aassaqesciigatapuk tangelpuk niitelpuk-llu.”

21Taukut-llu alingcirturraarlukek cali, anevkaragket. Anucimirqecetaaryung'e'rmegtekek, yugnek alingut, tamarmeng yuut nanraumariatgu Agayun tamatumek pillragnek.

22Tauna-llu yuk yuinaak malruk cipingalutek allrakungqerran irr'inarqelriakun anirtullrak.

Ukverumalriit Piicautagket

23Anngamek-llu ilamegnun ullautuk qanemcilluki-llu agayulirteŋ̄gunret ciulirneret-llu qanellratnek ellmegnun.

24Taukut-llu niicamegteggu qanemcillrak, erinaseng antaat ataucikun Agayutmun, qanerluteng, “Ataneq, qiliim piliaqestiini, nunam-llu, imarpiim-llu tamaanelnguut-llu tamalkuita.

25Anernerpegun Tanqilriakun, qanellruuten, David-aam ciuliamta qanrakun waten, ‘Ciin Agayumanrilnguut kitngiartat qiivluteng-llu. Ciin-llu yuut umyuangcartat atuugarkaunrilngurnek?

26Nunam angayuqai taigut, atanirturilriit-llu quyurrvikaat inglukluku Ataneq Agayun Christ-aq-llu.‘

27Tua-i ilumun ukuni nunani Jesus-aaq inglukluku, yuun Kenciknarqelria minguumalriartan, quyurtellruut Herod-aaq Pontius-aaq-llu Pilate-aaq, ilakluki agayumanrilnguut Israel-aam-llu yui;

28tuaten pinaluku pinirpet pisquciatun picirkiucirpetun-llu ciunguluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Watua-llu tangerki, ilungluteng alingcirtuutait; pisteten-llu cikirki alingitmek, qaneryaran qalaruteknauraat taqaunateng.

30Unateten yaggluki anirturilaqina yugnek, nallunailkutat irr'inarqelriit-llu pivkarluki yugpet Kenciknarqelriim atrakun, Jesus-aam."

31Piicaumariata-llu, ena quyurrvikellrat tauna arulacimauq, tamarmeng-llu Anernermek Tanqilriamek imangut, qalarutkaat-llu Agayutem qaneryaraa, alingunateng.

Tamaitgun Pillgutkellrat

32Taukut-llu ukverumalriit yugugaat ataucimek umyuangut ilakuyulluteng-llu. Tuaten-llu kina imna qaneqsaituq piutni kiimi piksugluki, tau͡gaam tamarmeng aklullgutkut ataucimi.

33Angelriamek pinimek nallunairiut apostle-aat Atanrem Jesus-aam unguillranek; atawaqaasqun-llu ellaitnun tut'uq.

34Nurutellriartaituq-llu, wani-wa tamarmeng nunautellget enengutellget-llu tamakut tunait, akinguteteng-llu taitait,

35apostle-aanun tunluki; taukut-llu cikiutekait yugnun, piilutaciat tangerrluku.

36Tuaten-llu Joseph-aaq, apostle-aat acillrat Barnabas-aamek, wani-wa kangia; (Qaruyutem Yua,) Levite-at iliit. Cyprus-aarmiunguluni,

37tauna nunautminek tuniuq, akia-llu tailluku, tunaa apostle-aanun.

Acts 5

Ananias-aaq Sapphira-llu

1Yugtangqellruuq Ananias-aamek at'legmek, nuliani-llu Sapphira-llu tun'illrek nunautmegnek.

2Nuliani-llu umyuallguteklutek akit ilait qemagtakek, ilait tau͡gaam apostle-aanun tunluki (tamalkirrnguarluki).

3Peter-aam qanrutaa, "Ananias-aaq, ciin Satan-aam itertau ircaqun, iqlusqelluku Anerneq Tanqilria nunam-llu akiin ilait qemagtesqelluki?

4Tunvailgan, tamalkuan piksaaqan, tunngerpegu-llu umyuan aturarkauyaaqan. Ciin tau͡gaam, ircaqurpegun mat'umek taqucit? Yugnun iqlunrituten tau͡gaam Agayutmun."

5Tamatumek niicami Ananias-aaq narullgutuq; tuquluni-llu, tamarmeng-llu mat'umek niitellriit civuuraut.

6Yun'errat-llu tuanelnguut nangertut temii-llu imgulluku, ayautaat, tungmaggluku-llu.

7Sass'at pingayun kinguatni, nulirra itertuq, nalluluku tuaten picia.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Peter-aam qanrutaa, “Nalqigusnga, waten-qaa amllertalriamun tun'artek nunautsek?” Kiugaa-llu taum, “Aa-ang, tuaten akitutauq.”

9Tau͡gaam Peter-aam qanrutaa, “Ciin-mi umyuallguteklutek picirkiurcetek naspaanaluku Atanrem Anernera? Tangerrluku, uivet tungmagcetellri uka-i itqatartut, taukut-llu anuciiqaatgen.”

10Tauna-llu egmian narullgutuq tuquluni-llu it'gain ciuqerratnun, yun'errat-llu itrameng tangrraat tuqumaluni, anulluku-llu tungmagtaat uingan canianun.

11Tamarmeng-llu agayuuviim yui, yuut-llu makunek niitellriit civuuraut.

Apostle-aat Nallunailkucillrat Irr'inarqellriatgun

12Nallunailkutat irr'inarqellriit-llu amllelriit caliaqumalartut yugni apostle-aatgun. Taukut-llu quyurtelartut Solomon-aam Elaturraani.

13Cailkaat-llu ellaitnun ilagautesciiganateng, tau͡gaam yugni qigcikumaluteng.

14Ilangaqluteng-llu Atanrem ukveqestainek angutnek arnanek-llu amelqapiggluteng.

15Naulluulriit tuaten anutelarait tumyaranun, elliluki-llu inarrvignun wall'u curunun, Peter-aam talinranek, kitu'urqan talitesqelluki.

16Jerusalem-aam-llu avatiinelnguut nunat yuit yugugauluteng ullautelartut, naulluulriit tuaten anernerrlulget-llu ullaulluki; taukut-llu tamarmeng anirtuumaut.

Apostle-aak Itengqarraarlutek Ancimallrak An'gilakun

17Tau͡gaam agayulirtenn̄guneq ilai-llu tamarmeng Sadducee-aat nangertut ciknayugluteng.

18Apostle-aat teguit itercivigmun-llu kelucaulluki.

19Tau͡gaam Atanrem an'gilaan unugmi angpagtai (ikirtai) iterciviim ikirtuqai, taukut-llu anutai qanrulluki-llu.

20“Agayuvigpagmun ayagci, tuani-llu nangerrluci qalarutkiciu yugnun tamalkuitnun man'a qalarutekluku Unguvam qaneryarartaa.”

21Tuaten-llu ellimertuateng, erteqanrakun agayuvigmun itertut, elitnauriluteng-llu. Agayulirtenn̄guneq tau͡gaam qaillukuarvigmun agngami, taisqai tamalkuita qaillukualriit Israel-aat-llu ciulirnertait. Itercivigmun-llu ayagceciuq taukut aqvasqelluki.

22Ullagtaita tau͡gaam anguyagtet nataqenritait itercivigmi; utercameng-llu nalqigtut,

23qanraqluteng, “Maaten tekitarput itercivik kelucaumayaaqellinilria pengegnaunani, tarikestet-llu amiigmi nangengqaluteng; tau͡gaam ikircamteggu yugmek tangenrritukut iluani.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Tua-i-llu agayuvigpiim atanran agayulirteŋ̄gunret-llu man'a niicamegteggu, umyugaitut qaillun tamatum iqungqerrucirkaanek.

25Tuani yuk tekituq qanrulluki, “Tangerrluku angutet imkut kelucaucivigmun pilci agayuvigpagmi nangengqaut yugnek elicungcariluteng.”

26Tua-i angayuqaq anguyagteñi-llu ayagtut tailluki-llu, tau͡gaam nangtenrilkurrluki, yuut alikngamegteki, teggalqunek miluqunayukluteng.

27Taicamegteki-llu qaillukuartet ciuqerratnun pivkarait; agayulirteŋ̄gunrem-llu aptai

28qanerluni, “Waqaa, inerqunqegcaarallruamceci-ggem elicungcarisqevkenaci uum atrakun, tangerrluku-llu Jerusalem-aaq muirarci elitnaurutevceñek, angutem-llu taum auga wangkutnun tuc'etengnaqerci.”

29Tau͡gaam Peter allat-llu elitnaurat kiugut, qanerluteng, “Agayun niisnganruarkaugarput yugni.

30Ciuliamta Agayutiita Jesus-aaq makcetaa, elpeci tuqutellerci muragmun agarrluku.

31Tauna Agayutem ucurnarivkaraa tallirpiminun Atanerkautngusqelluku, Anirturisteŋ̄gusqelluku-llu, Israel-aat cikiisqelluki umyualinqigteṁek au͡g'aritmek-llu.

32Wangkuta-llu nallunritesteŋ̄guukut makunun, tuaten-llu cali Anerneq Tanqilria, Agayutem cikiutekellra niisngasteṁinun.”

33Man'a niicamegteggu qenngut, qaillukuarluteng-llu tuqutnaluki apostle-aat.

Gamaliel-aam Ellalirai

34Tau͡gaam qaillukuartet iliit Pharisee-aaq nangertuq, Gamaliel-aamek at'lek, alerquutet elisngastiit, tamarmeng-llu takaqekiit; Taum alerqurai elitnaurat anuteqaasqelluki.

35Qanrutai-llu ilani, “Elpeci angutni, Jerusalem-aarmiuni, mulngakici qaillun picirkarpeceñek angutnun ukunun.

36Mat'um ciungani Theudas-aaq alairtuq, takarnarqengnaqluni, amllelriit-llu angutet, yuinaat yuinaq, elliinun ilautut. Tau͡gaam tauna tuqucimauq maligcestai-llu tamarmeng sekavcimaut, cauvkenateng-llu.

37Angutem taum kinguakun Judas-aaq Galilee-armiu alairtuq naaqumallrata nalliini amllelriit-llu yuut unayaqluki. Tauna cali piunriumauq, tamarmeng-llu maligcestai sekavvluteng.

38Taumek qanrutamci, angutet ukut uitaciki, ilangcivkenaki-llu. Maa-i picirkiullrat calillrat-llu yugnek pillrukuni, caunrirciquq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39Taû̂gaam Agayutmek pillrukan, pingutesciigatarci, wall'u Agayutmun anguyautellriacetun ayuqeciquci!”

40Taumun-llu maligutut, elitnaurat-llu itercetraarluki, nangtait, inerqurait-llu Jesus-aam atrakun qallatesqevkenaki, angitait-llu.

41Tua-i ayagtut qaillukualriit takuatnek, nunaniryugluteng tun'e'rnailameng caunrilkumaluteng Jesus-aam atra pitekluku.

42Unuaquaqan-llu agayuvigpagmi, 'laavkaani-llu tamaitni, arulairpek'nateng elicungcariluteng Jesus Christ-aq qalarutkaat.

Acts 6

Ikayurtenek Malrunlegnek Cucuklillrat

1Ernerni taukuni ukvelriit amlleriata, Jews-aat Greek-aarmiut cangayugtut Hebrews-aanun, aipainertateng pitekluki, elluarrluteng aulukumanrilata.

2Tua-i-llu taukut qulen malrugnek cipnelget yugugaat ellmeggnun taisqait, qanerluteng-llu, “Atawaunrituq wangkuta Agayutem qaneryaraa urenkenrilkumteggu, stuuluni kevgarturluta.

3Taumek, ilamtaa, akunlevceñek yuaqici angutnek malrunlegnek nallunailngurnek, Anernermek Tanqilriamek pilegnek, elisngalrianek-llu. Taukut wangkuta cingumanauput caliamun mat'umun.

4Taû̂gaam wangkuta tengrunaurtukut kesianek piicagglainarluta, qaneryaraq-llu qalarutekluku.”

5Tamana-llu qanellrat yuut tamarmeng atawakaat, Stephen-aaq-llu cucukaat, angun ukvertulria Anernermek-llu Tanqilriamek muirumalria; Philip-aaq-llu Prochorus-aaq-llu, Nicanor-aq-llu, Timon-aaq-llu, Parmenas-aaq-llu, Nicolaus-aaq-llu, qaneryaramun caulleq Antioch-armiu.

6Elitnaurat-llu ciuqerratnun taitait, taukut-llu piicauqaarluki unatmeggnek patgait.

7Qaneryaraq-llu pikanirtuq, ukvelriit-llu amlleriqapigtut Jerusalem-aami. Agayulirtet-llu amllelriit qaneryaraq niisngakiit.

Stephen-aaq

8Stephen-aaq-llu, naklekutmek pinimek-llu muirumaluni, angelrianek nallunailkutanek irr'inarqelrianek-llu piuq yuut akuliitni.

9Tua-i ilait nangertut elitnaurvigmi, Libertines-aat, Cyrenians-aarmiunek ilaluteng Alexandrians-aat-llu, Cilicia-rmiut, Asia-rmiut-llu, qanellrakun Steven cirlakualuku.

10Taû̂gaam elisngacia puqigluni-llu qalarucia caperqaat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Tua-i-llu angutnek iqluarkanek yuartut, taukut qanertut, “Niitellruarput qacungakitnek qalartelluku Moses-aamun Agayutmun-llu.”

12Yuut-llu aakulagcetait, ciulirneret igatulit-llu, ullagaat teguluku-llu, qaillukuarteñun-llu ayautaat.

13Nallunairisteñek-llu iqluulrianek nangerciut, taukut qanertut, “Angun una arulaiqsaunani qallatuq qacungakitnek agayuvigmun uumun ucurnarqelriamun, alerquutnun-llu.

14Wani-wa niitellruarput qanertelluku waten, Imum-gguq Jesus-aam Nazareth-aarmium agayuvik man'a piunrirciqaa, cimirluki-llu piciryarat Moses-aam pisqellri wangkutnun.“

15Tuani-llu tamarmeng qaillukualriit tangvauraraat, kegginaa-llu tangrraat, tuarpiaq an'gilam kegginaatun ayuqluni.

Acts 7

Stephen-aam Nallunairillra

1Tua-i agayulirteñ̄gunrem aptaa, “Piciuguq-qaa man'a qanellrat?”

2Elliin-llu kiugai, “Ilamaa, atamaa-llu, niicugnicia; Ucurnarqelria Agayun alairtuq Abraham-aamun Mesopotamia-metellrani Haran-aamun tekipailgan.

3Qanrulluku-llu, ‘Nunan yut'en-llu uniski upagluten-llu nunamun wii aperturarkamnun.’

4Tua-i an'uq Chaldean-aarmiut nuniitnek, Haran-aami-llu uitaluni. Tuaken, atii tuquan, Agayutem nugtarcetaa nunamun uumun elpeci nunaksaguskengarpeceñun.

5Nakmiin-llu nunautekaanek cikinritaa cakuinraungraan, wall'u it'gain tusvigkaqengraatgu, tau͡gaam akqaa cikirarkauniluku mat'umek, kinguvrinun-llu, elliin kinguakun akwarpak pikaatnek; tau͡gken Abraham-aaq irniangeksaunani.

6Agayun-llu qanellruuq, Abraham-aam kinguvri ayagarkauniluki nunakenrilkemeggnun, allrakuni-llu yuinaq yuinarni, teguaruluteng nangcimaarkauniluki.

7Nunalgutkelriit-llu taukut pisteñ̄guvikellrit qanercetaarciqanka, qanertuq Agayun, kinguakun-llu taiciqut kevgiurlua-llu mat'um nuniini.

8“Akquyutmek-llu cikiraa nuugiryaramek. Abraham-aaq-llu qetunranguq Isaac-aamek, nuugirluku-llu erenret pingayunelgatni. Isaac-llu qetunranguq Jacob-aamek, Jacob-aaq-llu ciuliamteñek qetunrangqellruuq, taukunek qula malrugnek cipnelegnek.

9Taukut-llu ciuliamta, ilaseng ciknakluku Joseph-aaq, tunellruat Egypt-aarmiunun; tau͡gaam Agayutem nayuraa;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10aug͡'aritelaraa-llu nanikuallrinek, cikirluku-llu unganaqmek umyuartumek-llu Pharaoh-m ciuqerranun taingan, Egypt-aarmiut atanerpiita. Taum-llu atanrurcetaa ellminun tungliuvkarluku Egypt-aarmiuni yum'ini-llu.

11Piitnaq-llu tut'uq Egypt-aarmiunun Canaan-aarmiunun-llu, nangteqluteng cakneq. Ciuliaput-llu taukut neqkamek unangesciigatut.

12Taug͡aam Jacob-aaq niicami tun'arkanek mukaarkanek Egypt-aami, tuavet ayagcetai ciuliaput ciuqlirmek.

13Aipiriata-llu Joseph-aaq nallunrircetuq ellaitnun. Pharaoh-llu taringuq Joseph-aam kingunengqerrucianek.

14Joseph-aam-llu ullagcetaa atani Jacob-aaq, taisqelluku, ilai-llu yuinaat pingayun, akimiarmek cipluki.

15Tuaten Jacob-aaq upagtuq Egypt-aamun. Tuani-llu yuunrirtuq, ciuliaput-llu cali tuaten.

16Tungmagcartularait-llu Shechem-aamun, qungurvigmun-llu elliluki Abraham-aam kipukengaanun Hamor-am qetunrainek Shechem-aarmiunek akinek akilirluku.

17“Taug͡aam Agayutem akqutii Abraham-aamun piciurtarkaurcan, yuut taukut amlleriut patagmek Egypt-aami.

18Atanengluteng-llu Egypt-aarmiut, Joseph-aam nallustiinek.

19Taum-llu iqlukun umyuartequtai yup'ut nanglluki-llu ciuliaput, irniarit egtelaasqelluki unguvavkaqsaunaki.

20Taum nalliini Moses-aaq-llu yuurtellruuq, mikelnguqegtaarauluni, iraluni-llu pingayuni atami eniini aulukumallruuq.

21Kiituani egcaaqaat, taug͡aam Pharaoh-m panian nataqngamiu tegua anglicarluku-llu qetunraqnaluku.

22Moses-aaq-llu elitnaullruuq Egypt-aarmiut elisngait qaqilluki, malignga yunaqluni-llu qanellmikun caliamikun-llu.

23“Yuinaagnek-llu malrugnek allrakungami, umyugaan tekitai ilani Israel-aam kinguvri, paqcugluki-llu.

24Iliit-llu tangrramiu nangcimalria camek pitkaunani, ilinakaa yuurulluku-llu; nangetruyistii-llu tauna Egypt-aarmiu kaugturaa tuqulluku.

25Umyuarteqluni anirturtekaucini taringumayukluku ilaminun taukunun, Agayutmek cingumaluni, taug͡aam taringenritaat.

26Unuaquan-llu ilagketnek callulriignek tekicami kenegyagutevkangnaqsaaqak qanerluni, ‘Ukuuk, ciin ilakullutek callugcetek?’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Tau͡gaam ciumuanran cingqeraa, qanrulluku, ‘Kia atanrurtaten cuqcisten̄gusqelluten-llu wangkugni;

28Tuquteqatararpenga-qaa tuqucillrucirpetun Egypt-aarmiumek akwauvaq?’

29Mat'umek qanran, Moses-aaq alingluni qimagtuq Midian-aarmiut nuniitnun. Tuani-llu uitallermini qetunranguq malrugnek.

30“Allrakut-llu yuinak malruk pelluata, tuani ingrim Sinai-am yuilqurtaani, an'gilam alairvikaa, kenerkun napayaarmi ekualriakun.

31Tauna Moses-aam irr'ikngamiu malkaniraa, Agayutem-llu eriniinek niituq qanelriamek waten:

32‘Ciuliarpet Agayutkaatnga, Abraham-aam-llu Agayutkaanga, Isaac-aam-llu Jacob-aam-llu’. Moses-aaq-llu uulegtuq alingami tangvagciiganaku-llu.

33Agayutem-llu qanrutaa, ‘Sap'akigken yuukek, wani-wa nangengqaviin tauna kenciknarqelriaruuq.

34Ilumun tangrraqa nangtequciat yum'a Egypt-aami uitalriit, neplillrat-llu niitaqa, waniwa-llu atrartua anirturnaluki. Tua-i kitaki, Egypt-aamun ayagcetnaamken.’

35Wani-wa Moses-aaq imna, yuin ciuniunritellrat qanerluteng, ‘Kia atanrurtaten cuqcisten̄gusqelluten-llu?’ Tauna Moses-aaq Agayutem ayagcetlinia atanrusqelluku anirturisten̄gusqelluku-llu, ikayuqluku tauna an'gilaq tangellra napayaarmi.

36Tua-i elliin anutellrui, nallunailkutnek irr'inarqelrianek-llu pirraarluni Egypt-aami, imarpigmi-llu Kavirlimek at'legmi, yuilqumi-llu allrakurrluni yuinaagnek malrugnek.

37Waniwauguq tauna Moses-aaq Israel-aam yuinun qanlleq waten, ‘Agayun prophet-aamek elpeceñun kelgiciquq ilavci iliitnek, kelgumallrucimtun wiinga’.

38Wani-wa-llu cali taunguuq agayumalriani uitalleq yuilqumi, an'gilami-llu qalarucetlermini Sinai-am ingriani, ciuliamteñi-llu; nang'arkaunrilngurnek-llu qaneryaranek unangellruuq wangkutnun cikiutekaminek.

39“Ciuliamta tau͡gaam niisnganritaat, peggluku-llu ellmeggnek. Umyuamegteggun tau͡gaam uterrluteng Egypt-aamun.

40Aaron-aamun qanerluteng, ‘Agayutnguanek pilikut ciuliurtekamteñek. Wani-wa una Moses-aaq Egypt-aamek ayaucetlerput qaillun picia nalluarput.‘

41Kuluvaguamek-llu pililrruut ernerni taukuni. Cikiutnek-llu ekuagiut agayutnguamun taumun, nunaniryuutekluku-llu unatmeng caliaqellrat.

42Tau͡gaam Agayutem ulurai peggluki-llu kevgiuresqelluki qiliim aklurugainun igausngaciicetun prophet-aat kalikaitni, ‘Israel-aam yuini ukuut, ungungssinek-

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

qaa tuqucimalrianek ekuagarkanek-llu yuilqumi cikiqengellruuci wangnun allrakuni yuinaagni malrugni?

43Moloch-aam-llu pelatekaa napartarci, agayutnguam-llu Rephan-aam agyartaa nalugluku, taukut piliaqelci ciktaarviknaluki. Wiinga-llu ayauciiqamci Babylon-aam yaatiinun.’

44“Ciuliaput pingqellruut Pelatekamek Atanrem Uitavianek yuilqumi. Tauna piliaqumallruuq Agayutem alerqullruciatun Moses-aaq pilisqelluku maliggluku tangellra ayuqucirkaan.

45Kinguqliita-llu ciuliamta tauna tekiutaat Joshua-mek ciuliqagterluteng, nunaksagucartullermeggni agayumanrilnguut, Agayutem anevkallrin, nuniit. Tuaten-llu atulartuq David engelkarrluku.

46David-llu, Agayutem nunanikngani, eneliyugyaaquq Agayutem uitavigkaanek, Jacob-aam Agayutiin.

47Solomon-aam tau͡gaam enelillrua.

48Tau͡gaam Quyinrulria uitanrituq unatetgun pilimalriani. Tuaten prophet-aam qanellratun.

49‘Qilak atanruvikaqa, nuna-llu it'gama tusngavikaat; qaillun ayuqelriamek eneliciqsia, qaillun-llu ayuqelriamek mernuinercirvingqerciqsia? Ataneq qanertuq.

50Unatma-qaa piliaqenritait tamalkuita makut?’

51Elpeci piyunailngurni, ircaqurpeciuggun-llu ciutevciuggun-llu anglluumanrilngurni. Anerneq Tanqilria qessakelararci, ciuliarpecetun, tuaten-llu elpeci pilartuci.

52Naliit prophet-aat nangtellrunritatki ciuliarpeci? tuqutelarait-llu Ellualriim tekitarkam qanrutkestai, elpeci-llu tauna tunellruarci tuqulluku-llu.

53Alerquutet ciuniullruyaaqaci an'gilatgun taicimalriit, tau͡gaam atunritaci.”

Tuqutaullra

54Tamana niicamegteggu qenngut, agluquteng-llu keggluki eq'uqercameng tungiinun.

55Tau͡gaam Stephen, Anernermek Tanqilriamek imiumimi, qilagmun ciungqauq. Agayutem-llu ucurnarqucia tangrraa, Jesus-aaq-llu Agayutem tallirpiani nangengqalria.

56Qanertuq-llu, “Tangerrluku, qilak tangrraqa ikingqaluni, Yuum-llu Qetunraa Agayutem tallirpiani nangengqaluni.”

57Taukut tau͡gaam qayagpagtut, ciuteteng-llu umkarluki ataucikun curukaraat Stephen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

58Anqerrutaat-llu nunat elatiitnun teggalqunek-llu miluqluku. Nallunairinguallret-llu aturateng yuugait yun'erra'armun-llu qaunqevkarluki Saul-aamek at'legmun.

59Tuani-llu miluqullratni Stephen-aaq, piicagtuq qanerluni, “Ataneq Jesus-aaq, anerneqa ciuniurru.”

60Ciisqumiggluni-llu qayagpagtuq, “Ataneq, assiilngillrat man'a ellaitnun tuc'ecaqunaku.” Mat'umek-llu qanrraarluni anernerirtuq.

Acts 8

Paul-aam Nangcillra Agayuvigmek

1Saul-aam-llu canrilkellrua Stephen-aam tuqucimallra. Tamatum-llu nalliini ukverumalriit Jerusalem-aami nangcimaut, sekavvluteng-llu piciatun Judea-mun, Samaria-mun-llu, apostle-aat kiimeng pivkenateng.

2Angutet-llu ellualriit tungmagtaat Stephen-aaq, qiatekluku-llu cakneq.

3Saul-aam tau͡gaam nangtai agayumalriit, enaitnun-llu iterluni anutelarai nangcivigmun-llu ayaulluki.

4Tau͡gaam sekavcimalriit tamakut ullautelartut nunanun, Agayutem qaneryaraa qalarutekluku.

Philip-aam Qaneryariullra Samaria-mi

5Philip-aam-llu ullagai Samaria-rmiut Christ-amek-llu qalarulluki.

6Yugugaat-llu tamarmirrluteng niicugniat qalartellrani Philip-aaq, niicamegteggu tangrramegteki-llu irr'inarqelrialiari.

7Wani-wa anernerrluut amllelriit antai yuitnek, qayagpagtelluki, amlleret-llu pektesciigalnguut tussitellriit-llu anirtuumaut.

8Angniqapigtut-llu nunat taukut.

9Tau͡gaam yugtangqellruuq tuani Simon-aamek at'legmek, tauna ak'a ciungani tuunrituliuguq taukuni nunani, irr'ivkarluki-llu Samaria-rmiut, qanraqluni piningqenruniluni ilamini.

10Tamarmeng-llu ciumurutaat, mik'ngermeng angeng'e'rmeng-llu, qanerluteng, “Wani-wa una angun piningqertuq Agayutem pianek ‘Pinirpagmek’ aterpagcimalriamek.”

11Tua-i ciumurutaat ak'anek irr'ivkalaateng tuunriyaramikun.

12Tau͡gaam Philip-aam qaneryaraq assilria qalarutekngaku Agayutem angayuqauvianek, Jesus-aam-llu Christ-am atranek; ukvengameng-llu angllurcetevkartut ayuqluteng angutet arnat-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Tua-i Simon-aaq-llu ukveryaaquq, angllurcetevkarraarluni-llu, Philip-aaq nayularaa, nallunailkutanek-llu tangrrami caperrnarqelrialiaranek-llu irr'ilartuq.

14Apostle-aat Jerusalem-aamelnguut niicameng Samaria-rmiut ukvengniluki Agayutem qaneryaraanek, ayagcetagket Peter-aankuk, John-aaq-llu paqtesqelluki.

15Taukuk-llu tekicamek piicautakek, Anernermek Tanqilriamek pingesqelluki,

16tut'eksailaki cali, tau͡gaam angllullruluteng, Atanrem Jesus-aam atranun.

17Taumek unatmeggnek pategvik'larakek, taukut-llu Anernermek Tanqilriamek pinglartut.

18Tau͡gaam Simon-aaq tangrrami apostle-aat pategviksaraatgun Anernerem Tanqilriim cikiutngucianek, akinek cikiryugyaaqai.

19Qanerluni, “Wiinga-llu cikirtegnga piyunarqucimek mat'umek, kina imna unatemnek pategvikekumku, Anernermek Tanqilriamek pingesqelluku.”

20Peter-aam kiugaa, “Akiuteten tapeqluki piunrirciquten, umyuarteqngavet Agayutem cikiutii akiliryarauyukluku!

21Elpet qanyunaituten, pingqerrsunaituten-llu mat'umek, ircaqun piciunrilan Agayutem takuani.

22Taumek umyualinqigten mat'umek assiilngillerpenek, piicagaqluten-llu Agayutmun. Au͡g'aricuaraaten ircaqurpegun umyuarrlullerpenek.

23Waniwa taringamken yuucirpet cungarninarqellranun tekituten assiilngurmun-llu qillerqumallerpenun.“

24Simon-aam kiugak, “Piicautegnga Agayutmun, tamakut qanrutkeltek wangnun tut'esqevkenaki.”

25Apostle-aak-llu nallunairimariamek Atanrem-llu qaneryaraa qalarutkumariamegnegu, Jerusalem-aamun utertuk Samaria-rmiut-llu nunait amlleret tumekluki Qaneryaraqegtaar qalarutekluku.

Ethiopia-rmium Angllullra

26Atanrem-llu an'gilaan qanrutaa Philip-aaq, “Nangerrluten Ungalam tungiinun ayii, tumyarat aturluki Jerusalem-aamek ayaumalriit Gaza-mun.” Tamana yuilqurruuq.

27Ellii-llu nangerrluni ayagtuq. Tangerrluku-llu, Ethiopian-aarmiu angun Ethiopian-aarmiut atanrata arnam Candace-aam pistii, piyunarqucirpauluni qaunqesten̄guami tukuutaini. Tauna Jerusalem-aamun tekitellruuq agayuyarturluni.

28Uterrnginanermini-llu pektessuutmini aqumgaluni, naaqiuq Prophet-aam Isaiah-m igainek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29Anernerem-llu qanrutaa Philip-aaq, “Ullagluku ekvikiu.”

30Philip-aam-llu aqvaqurluni ullagaa, niilluku-llu naaqillrani Isaiah-m Prophet-aam igainek. Aptaa-llu, “Naaqelten-qaa makut taringaten?”

31Tauna kiuguq, “Qaillun-mi taringeciqsia ayuqucirturtaunii?” Ilungluni-llu Philip-aaq unayaqaa caniminun aqumesqelluku.

32Cuqyun-llu qaneryaranek naaqellra waten ayuquq, “Ayaucimauq qusngitun tuqucimallerkaminun, tuarpiaq-llu qusngiyagaq qanyuilnguq asmegtestekami ciuqerrani tua-i qanerciiganani.

33Qumlikumallermini-llu qanercetaarumallerkaa elliinek au͡gaumauq, kiami-llu tua-i ayuqucingevkarciqaki kinguvri, tua-i unguvii nunamek au͡gaumauq.“

34Pistem-llu kiugaa Philip-aaq qanerluni, “Qanrusnga, kitumek una prophet-aaq qalarutkia, ellminek-qaa wall'u allamek yugmek?”

35Tua-i Philip-aam taikaniritaa, qaneryaraq naaqellra ayagneqluku elliinun qalarutkaa Jesus-aaq.

36Ayallermegni-llu tumemegni mermun tekituk, pista-llu qanertuq, “Tangerrluku, meq wani-wa, tua-i-qaa wani-wa anglluyunaitua?”

37Tua-i Philip-aaq qanertuq, “Ukvequvet ircaqurpegun tamalkirrluten, tua-i pikina.” Pistem-llu kiugaa qanerluni, “Ukvertua Jesus-aaq Christ-aq Agayutmun Qetunraqucianek.”

38Elliin pektessuutni arulaircetai. Tamarmek-llu mermun tuavet atrartuk, Philip-aaq tauna-llu pista, tuani-llu angllurcetaa.

39Mermek-llu tuaken tagngagnek, Agayutem Anerneran Philip-aaq ayautaa, pistem-llu tangerqengaqenriraa, ayagtuq-llu tumemikun nunaniryugluni.

40Philip-aaq-llu ellanguq Azotus-aami uitaluni; tumkellni-llu nunat tamalkuita qalarutai Qaneryaraqegtaarmek, kiituani tekituq Caesarea-mun.

Acts 9

Saul-aam Umyualinqigtellra

1Tua-i Saul-aaq qalarqu'rtuq nangetnaluki tuqutnaluki-llu inglukluki ukut Atanrem elitnaurai agayulirten̄gunernun-llu ayagluni.

2Kalikanek-llu cikiisquq piyunarqucimek, nasvagarkaminek agayuvignun Damascus-aami, tua-i pairkengani ukvelriit tumemini, angutngungraata wall'u arnaungraata, elliin qilleqluki Jerusalem-aamun ayautnaluki.

3Tua-i ayallermini Damascus-aarmiut malleggluki, alqunaq tanqik tanqigpallartuq avatiinun, kingunerluni qilagmek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Ellii-llu iquuq nunamun, ellminun-llu qanelriamek niituq, “Saul, Saul, ciin nangpakarcia wii.”

5Tua-i-llu aptaa, “Kituusit, Ataneq?” Kiugaa-llu, “Jesus-aaruunga, nangeskengan, cingilegmun tukayunaituten.”

6Ellii-llu uuleggluni alangaarami qanertuq, “Ataneq qaillun pisqumasia?” Atanrem qanrutaa, “Nangerten, nunanun-llu itra, tuani qanrucimaciquten qaillun pillerkarpenek.”

7Angutet-llu taukut pektellgutai nangengqaut qanerviinateng, erinamek niicaaqngameng taug̃ken camek tangerpek'nateng.

8Saul-aaq-llu maktuq nunamek; tua-i iigni uicaaqak taug̃aam tangrrutesciiganatek, unataikun-llu tass'uqluku tekiutaat Damascus-aamun.

9Pingayunek-llu ernirluni camek tangeqsaituq, tuaten-llu nereksaunani meqsaunani-llu.

Ananias-aamun Angllullra

10Tua-i tuani elitnaurartangqertuq Damascus-aami, at'legmek Ananias-aamek, Atanrem-llu qavanguakun qanrutaa, “Ananias-aaq.” Elliin-llu kiugaa, “Wantua Ataneq.”

11Atanrem qanrutaa, “Makluten ayii pekcaramun, Nalqilriamek aterpagcimalriamun, Judas-aam-llu eniini apqauqina yugmek Saul-aamek at'legmek, Tarsus-aarmiumek; tangerrluku, ellii tauna piicagtuq.

12Qavangumikun-llu tangellruuq yugmek itlermek atengqerrluni Ananias-aamek, taum-llu unatminek pategvikaa cikmiumallranek tangerrsaurcelluku.”

13Tua-i Ananias-aam kiugaa, “Ataneq, tauna yuk niitela'arqa amllerqunek, qaillun amllertalriamek assiilngurmek taqucianek yugpenun Jerusalem-aami.

14Wani-wa-llu ellii piyunarqucimek pillruuq agayulirteñgunernek qilleqnaluki tamalkuita elpet aterpet apaastai.“

15Taug̃aam Atanrem qanrutaa, “Ayii, tua-i ellii wani-wa cingilguarkaq cucukumalria wangnun, atqa qalarutkesqelluku Agayumanrilngurnun, atanernun-llu Israel-aam-llu kinguvrinun.

16Tua-i wiinga nasviciiqngamku qaillun amllertalriamek nangteqerkaucianek atqa wii pitekluku.”

17Tua-i Ananias-aaq ayagtuq, itrami-llu enemun unatminek pategvikaa qanerluni-llu, “Anelgutmaa usuuq Saul-aaq, Atanrem Jesus-aam, elpet taillerpeni alairvikestevvet tumevni, ayagcetaanga, tua-i wani-wa tangerrsaurcesqumaluten, Anernermek-llu Tanqilriamek pingesqelluten.“

18Tamaa-llu iigkenek igqaqut qelteñgalnguut tangerrsaurtuq-llu tamaa, nangercami-llu angllurcetevkartuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Nerngami-llu pinirivkaumauq. Ernerni-llu qavcini, elitnaurat ilakluki Damascus-aami uitauq.

20Tamaa-llu elitnaurvigni (Agayuvigni) qalarutkaa Jesus-aaq, Agayutmun Qetunraqniluku.

21Niitestain-llu tamarmeng irr'ikaat qanerluteng, “Imuunrituq-qaa Jerusalem-aami piunriringnaqsaaqelleq Jesus-aam atran apaastainek? Tamana-llu pitekluku maavet tekitellruyaaqluni qilleqluki ayautnaluki agayulirten̄gunernun.”

22Saul-aaq-llu tukniriinartuq, Jews-aat-llu qanerviirai nalqigulluki Christ-auniluku tauna.

23Erenret-llu amlleret pelluata, Jews-aat qaillukuartut tuqutnaluku.

24Tau͡gaam man'a picirkiuraat nallunriraa Saul-aam. Amiiget-llu kellucaaqait ernerni unugmi-llu, tua-i tuqutnaluku.

25Elitnaurain tau͡gaam teguat, unugmi assigtamun ekluku qacarnerkun aqevlerrluku atrartaat.

Jerusalem-aami Nallunairillra

26Jerusalem-aamun-llu tekicami, elitnauranun ilaliutengnaqsaaquq. Tau͡gaam taukut tamarmeng alikaat ukveqevkenaku-llu elitnauraucia.

27Barnabas-aam tau͡gaam ikayuraa, apostle-aanun-llu ullaulluku, nalqigulluki-llu qaillun Atanermek tangellrucianek tumyarami, qalarucillranek-llu elliinun, qaillun-llu qaneryariullrucia Damascus-aami alingunani Jesus-aam atrakun.

28Tua-i tamana engelekluku ilaksagutaat, tekitaqluni ayagaqluni-llu Jerusalem-aami.

29Qalaruciaqluni alingunani Atanrem atrakun, qalartelartuq-llu inglukluki Greek-aat Jews-aat-llu; tau͡gaam ellaita tuqutengnaqsaaqaat.

30Tau͡gaam ilain niicamegteggu Caesarea-mun atrautaat tuaken-llu Tarsus-aamun ayagtelluku.

31Agayuuviit tau͡gaam Judea-mi tamiini, Galilee-ami-llu Samaria-mi-llu uitanqegcingut pinirimaluteng-llu Anernerkun, yuuluteng-llu Ataneq qigcikluku, qarucimaluteng-llu Anernerkun Tanqilriakun amlleriinartut.

Peter-aam Anirturillra Aeneas-aamek

32Piuq-llu, Peter nunat ullagtaallermini, agayumalriit Lydda-mi uitalriit tekitai.

33Yugmek-llu tuani tangertuq atengqerrluni Aeneas-aamek, tauna inarrvigminek makteksaitellruuq pingayunlegnek uksurluni tua-i pektesciigalami.

34Peter-aam tua-i qanrutaa, “Aeneas-aaq, Jesus-aam Christ-am canrircetaaten, makluten inartessuuteten kitugeski.” Tamaa-llu maktuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

35Tamarmeng-llu Lydda-rmiut Sharon-aarmiut-llu tangrraat, ellait-llu Agayutmun caugut.

Peter-aam Unguircecillra Dorcas-aamek

36Ukverumalriartangqertuq-llu Joppa-mi arnamek Tabitha-mek at'legmek, mumigcimallrakun-llu piaqluku Dorcas-aamek, (wall'u tuntuyagamek) tauna assilrianek caliangqelartuq naklekiluni kusgurtarluni-llu.

37Tua-i-llu tamatum nalliini naulluullruuq tuquluni-llu. Temii-llu erurraarluku qullirmun elliat.

38Tamana-llu Lydda, Joppa-mek canimelan elitnaurat niicamegteggu Peter-aam tuanlucia, angutek malruk ayagcetagket kaigavikesqelluku waten, “Uitavkenak ullagkut.”

39Peter-aam-llu nangerrluni maligtak. Tekican-llu qullirmun mayuutaat, arnat-llu aipainret canianun quyurtut qialuteng nasvilluku-llu ilupernek qaspernek-llu aturanek-llu ayuqenrilngurnek, Dorcas-aam piliaqellrinek unguvallermini.

40Peter-aam tau͡gaam anevkarai tamalkuita, ciisqumiggluni-llu piicagtuq. Temii-llu cauluku qanertuq, “Tabitha makten.” Elliin tua-i iigni uitak. Peter-llu tangrramiu maktuq.

41Peter-aam-llu unatminek teguluku nangertaa, nutaan-llu imkut agayumalriit aipainret-llu taisqelluki ellaitnun tunaa unguvaluku.

42Joppa-melnguut-llu tamarmeng man'a nallunriraat, amlleret-llu Atanermun ukvertut.

43Peter-llu akaarnun tuantuq Joppa-mi, Simon-aam qatviistem eniini uitaluni.

Acts 10

Peter-aankuk Cornelius-aaq-llu

1Caesarea-mi-llu yugtangqellruuq Cornelius-aamek at'legmek, atanirturilriaruluni anguyagteñi Italian-aarmiut anguyagtaitni.

2Yuk ellualria, Agayun-llu qigcikluku yuulria enelgutetuumarmi, kusgurtarluni yugnek, Agayutmun-llu piicagglainarluni.

3Ellii erenrani tangrruartuq, sass'aq pingayunun tekilluku. Agayutem an'gilaanek itellriamek ellminun qanerluni, “Cornelius-aaq.”

4Elliin-llu tangvagaa, alingluni-llu qanrutaa, “Camek pisit, Ataneq?” Kiugaa-llu, “Piicauteten caliaten-llu assilriit mayurtut Agayutmun nallunaunateng.

5Taumek ayagcecikina Joppa-mun, aqvavkarluku, Simon, tauna Peter-aamek at'lek.

6Ellii tauna allanruuq Simon-aami qatviistem̄i imarpiim ceñiini enelegmi.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Qalarutestellran-llu an'gilam unicani, Cornelius-aam pistegni taisqak anguyagta-
llu ellualria nayurteḿi iliit.

8Makunek-llu tamalkuitnek univkautai ayagcelluki-llu Joppa-mun.

9Unuaquan-llu, ukut ayallratni nunat ciuneteng yaaqsinrirluki, erenrem qukaani,
Peter-aaq mayullruuq enem qainganun piicagyarturluni.

10Kaigami-llu neryuumirtuq. Keniutellratni-llu nalluyaakuq.

11Tangrruartuq-llu qilak ikircimaluku, assigtaq-llu 'lumarraq pakmaken atrartuq
cetamanek kangiramikun uskurarluni.

12Tauna imangqertuq ungungssinek ayuqenrilngurnek cetamanek ipilegnek,
ciissinek-llu, yaqulegnek-llu.

13Erinam-llu qanrutaa, “Peter, makluten, nalaciluten neri.“

14Tau͡gaam Peter-aaq qanertuq, “Qang'a, Ataneq, wani-wa qigcikumanrilngurmek
nerqaqsaitua menuulriamek-llu.”

15Erinam-llu cali qanrutenqigtaa, “Agayutem menuirutellra,
elluanrilleksaqunaku.“

16Pingayurqunek tua-i waten piuq. Ataam-llu assigtaq tauna pakmavet mayurtuq
tangrruunrirluni.

17Peter paqnayullrani tangrruallmi caucianek, tangerrluku angutet Cornelius-
aam ayagcetellri, apyutekngamegteggu Simon-aam enii, amiigmun tekitut.

18Qayagaluteng-llu apyutkaat Simon Peter-aamek at'lek tuanlucianek.

19Tangrruallni cali umyuaqnginanrani, Peter-aaq Anernerem qanrutaa,
“Tangerrluku, angutet pingayun yuaraatgen.

20Taumek nangerrluten atraa, maliggluki-llu nalirrugtevkenak, wani-wa wii
ayagcecamki.”

21Peter-llu atrartuq angutnun taukunun, qanrulluki-llu, “Tangerrluku, wiinga
wani-wa yuallerci, cassurluci tekiceci?”

22Kiugaat, “Cornelius-aam, anguyagteñi atanrulriim, angutem ellualriim,
Agayutem-llu qigcikestiin, Jews-aat-llu tamarmeng elluakek'ngaata, an'gilam
ellualriim ellimertuani ullaasqaaten eneminun-llu taisqelluten qaneryaramek
elpenek niitnaluni.”

23Tua-i itresqai allaneqluki-llu. Unuaquan-llu makcami maliggluki ayagtuq. Ilait-
llu ukverumalriit tuaken Joppa-mek maligutut.

24Unuaquan-llu Caesarea-mun tekitut, Cornelius-aam-llu utaqaluki uitauq
tungayani-llu quyurtellruluki yugnikekni-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Itran-llu Peter, Cornelius-aam pairrsaagaa palurrluni-llu ciuqerranun ciktaarvikluku.

26Peter-aam taug̃aam nangertaa qanrulluku, “Nangerten, allaunritua taug̃aam yuugua.”

27Qalaruyucamek-llu itertuk, quyungqalriit-llu yugugaat tangrrai.

28Tua-i qalarutai, “Nallunrilucirpecetun Jews-aarulriim ilaliqaunricaaqai Jews-aarunrilnguut, allanruqauvkenani-llu ellaitnun. Taug̃aam Agayutem ayuqucingevkaraanga yuk kituungraan elluanrilkesqevkenaku menuukesqevkenaku-llu.

29Taumek nalirrugtevkenii ullagamci, pisqumiivcia, casqellua tua-i taisqececia?”

30Cornelius-aam kiugaa, “Erenret maa-i cetamaurtut, watuatun-llu sass'aq ellinrakun, sass'at pingayuat piicagyaraqa tuani atuamku enemni, alqunaq angun qitngirnarqelrianek aturalek ciuqamni nangengqauq,

31qanerluni, ‘Cornelius-aaq piicallren niicimauq cikiuteten-llu nallunairumaut Agayutem ciuqerrani.

32Taumek ayagcecikina Joppa-mun, taisqelluku Simon tauna Peter-aamek at'lek. Ellii allanruuq Simon-aami qatviistem̄i, imarpiim ceñiini enelegmi.’

33Tamaa-llu ullagcetamken, tua-i quyanarquten tekicavet. Tamana pitekluku waten amllertaluta quyungqaukut. Agayutem takuani niitnaluki Atanrem qanresqellri elpenun.”

34Peter-aam-llu qalarutai, “Agayutem ilumun yuum taungucia catkeksaitaa,

35taug̃aam qaneryarallgutkenrilengraata, qigcikesteñi, elluamek-llu calilriit, ciuniularai.

36Qaneryaraqegtaar taivkallra Israel-aam kinguvrinun, uitanqegcitkaq qanrutekluku, Jesus-aakun Christ-akun, cam tamarmi atanrakun.

37Qaneryaraqegtaar tauna nallunrilkessi, Judea-mi tamiini, qaneryaraurtelleq Galilee-ami ayagnirluni John-aam angllurcecisqutii engelekluku.

38Jesus-aaq-wa Nazareth-aarmiu tauna qanrutkumalria Agayutem mingullra Anernermek Tanqilriamek pinimek-llu. Taumek ullagtaarut'lartuq takumcukiluni anirturiaqluni-llu tuunrangayiim nangeskainek, wani-wa Agayutem nayuani.

39Wangkuta-llu nallunairisten̄guukut calillrinek tamalkuitnek Jews-aat nuniitni Jerusalem-aami-llu. Taug̃aam ellaita tuqutellruat napamun agarrluku.

40Tauna Agayutem unguircetaa erenret pingayuatni alairtelluku-llu nallunaitqapiggluni,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

41tamalkuitnun pivkenaku tau͡gaam nallunairtekainun Agayutem pisqumakainun wani-wa wangkutnun, nerellgutkellrinun mellgutkellrinun-llu unguillran kinguani.

42Elliin alerquraakut yugnun qaneryariuresqelluta apertunqegcaasqelluku-llu tauna Agayutmun cingumaniluku, qanercetaaristen̄gusqelluku unguvalrianun tuqumalrianun-llu.

43Tauna-llu prophet-aat tamarmeng nallunairutkellruat, elliin atrakun ukvelria au͡g'aricimaarkauniluku."

44Peter makunek qalarrnginanrani, Anerneq Tanqilria tut'uq niitestainun tamalkuitnun.

45Peter-aam-llu malii, Jews-aat ukverumalriit alangaartut Anernerem Tanqilriim tus'ucianek Jews-aarunrilengraata.

46Niicamegteki-llu qaneryaralinqiggluteng qalartellratni, Agayun nanrarluku.

47Peter-aam-llu qanrutai, "Kia-qaa yuum mer'mek qunukuciiqakut angllurtessuutekaatnek ukut Anernermek Tanqilriamek pingellret wangkucicetun?"

48Tua-i anglluusqai Jesus-aam Christ-am atrakun. Ellaita-llu unayaqaat uitasqelluku ernerni qavcini.

Acts 11

1Judea-mi uitalriit apostle-aat ukverumalriit-llu niitut Jews-aarunrilnguut ciuniuriciatnek Agayutem qaneryaraanek.

2Peter-llu Jerusalem-aamun tekican nuugiryaram piciryaraqestain qanemyuugautaat,

3qanerluteng, "Nuugiumanrilnguut ilalilaraten nerellgutekluki-llu."

4Peter-aam tau͡gaam nalqigutai ca tamalkuan qanrutekluku ayagniqarraallranek, qanerluni,

5"Joppa-mi uitalua piicallemni nalluyaakellruunga, tangrruarlua-llu assigtamek atralriamek 'lumarrarmek kangiramikun cetamanek uskurarluni, ciuqamnun-llu tull'uni.

6Maaten meciknaurluki tangrranka ungungssit cetamanek ipilget, qunguturat yuilqurmiutaat-llu ciissit-llu.

7Erinamek-llu niillua wangnun qanelriamek, 'Peter, makten, nalaciluten-llu neri.'

8Tau͡gaam kiullruaqa, 'Qang'a, Ataneq, wani-wa elluanrilngurmek nerqaqsaitua menuulriamek-llu.'

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Tau͡gaam erinam qanrutenqigtaanga pakmaken qilagmek, ‘Agayutem menuirutellra elluanrilleksaqunaku.‘

10Pingayurqunek tua-i waten piuq, ataam-llu taukut tegumaut pakmavet.

11Tuani-llu angutet pingayun enemun uitavimnun tekitut Caesarea-mek ayagcecimalriit ullaglua.

12Anernerem-llu qanrutaanga maligcesqelluki nalirrugtevkenii. Ukut-llu angutet arvinelgen wanelnguut ilakellruanka, angutem-llu taum eniinun tekitukut.

13Elliin-llu qanrutaakut an'gilamek tangellruniluni enemini nangengqalriamek, taum-llu qanrutaa, ‘Joppa-mun-gguq ayagcecikina aqvavkarluku Simon-aaq tauna Peter-aamek at'lek.

14Elliin qaneryaramek qanruciiqaaci anirtuutekarpenek, enelgutvet-llu tamarmeng pikaatnek.’

15Qalarucamki-llu Anernerem Tanqilriim tutai, imutun wangkutnun tut'eqarraallruciatun.

16Atanrem-llu qaneryaraa neq'akaqa qanrutkelallra man'a, ‘John-aaq angllurcecilartuq mer'mek, tau͡gaam elpeci anglluumaarkauguci Anernerkun Tanqilriakun.’

17Taumek Agayutem cikiaki wangkucicetun pitarrluki ukveqarraanemteñi Atanermun Jesus Christ-amun, calua wii Agayun asgurakciqsia?”

18Makut Peter-aam qanellri niicamegteki qanerviitut, Agayun-llu nanraraat qanerluteng, “Tua-i Jews-aarunrilnguut-llu Agayutem cikillinii umyualinqigtem̄ek unguvallerkaatnun.”

Gospel-aam Qalarutkumallra Cyprus-aami Antioch-ami-llu

19Imkut tau͡gaam Stephen-aam tuqutellra engelekluku nangcimalriit yaaqvanun sekavtut Phoenicia-mun tekilluteng Cyprus-aamun-llu Antioch-amun-llu, qaneryaraq qalarutekluku Jews-aanun tau͡gaam.

20Tau͡gken ilait Cyprus-aarmiut Cyrene-armiut-llu Antioch-amun tekicameng, Greek-aat-llu qaneryaraqegtaarmek qalarutait, Atanermek Jesus-aamek.

21Atanrem-llu pinian ikayuumakai, yugugaat-llu ukvelriit, Atanermun caugut.

22Tuaten piciat qaneryarauluni Jerusalem-aarmiut ukverumalriit ciutaitnun tekituq, taukut-llu Barnabas ayagcetaat, Antioch-armiunun.

23Tekicamiki Agayutem-llu naklekicia tangrramiu quyatekai qarutaarai-llu tamalkuita Ataneq kevgiuresqelluku pektayiinaki.

24Wani-wa ellualriaruami, Anernermek-llu Tanqilriamek pingqerrluni ukvermek-llu. Atanermun-llu ukvelriit amlleriut patagmek.

25Tarsus-aamun-llu ayagtuq Saul-aaq yuarluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Nataqngamiu-llu Antioch-amun ut'rutaa, allrakumi-llu ataucimi agayuuviit ilalilarakek yuut-llu amllelriit elicungcalarakek. Tuani-llu Antioch-ami ukvelriit Christian-aanek aterpagteqarraallruit.

27Taum nalliini prophet-aat tekitut Jerusalem-aamek Antioch-amun.

28Iliit-llu Agabus, Anernermun pisqumacimitun nangertuq, qanrutekluku piitnaq tekitarkaq nunanun. Tamana-llu piciurtuq Claudias-aaq atanrullrani.

29Taumek elitnaurat umyuallgutekluteng, picirkiullruut pingqerrutacimegcetun tuyuryugluki ilateng Judea-melnguut ikayuutekaitnek.

30Tuaten-llu piluteng, ciulirneritnun ciunicetait Barnabas-aakun Saul-aakun-llu tuyuqluki.

Acts 12

James-aam Tuqucimallra Herod-aakun

1Taum nalliini agayuuviim yui ilait teguvkarai Herod-aam atanrem, nangcetnaluki.

2James-aaq-llu John-aam anelgutii qamiqurrircetaa nuussirpagkun.

An'gilam Peter Itengqallranek Anutaa

3Tua-i-llu Jews-aat umyugaat nall'arcamiu umyuartequq Peter-aaq-llu unaksugluku; wani-wa tamatum nalliini quulciiriyarailngurnek kelipartularviatni.

4Tua-i teguvkaraa, itercivigmun-llu pivkarluku, tarikevkarluku-llu anguyagteñun akimiarmun ataucimek cipluku, cetamauqaqluteng pitaarluteng tarikestekainun; Paaskaaq pellukan tunenaluku yugnun.

5Peter tua-i itengqauq. Tau͡gaam agayuuviim yuin piicautaat Agayutmun ilungluteng.

6Unugmi-llu tuani Herod-aamun anuteqatautiitni itercivigmek, Peter qavartuq anguyagtek akunliigni, malruinek-llu kalivneregnek qillerqumaluni, amiigem-llu elatiini tarikestek cali uitalutek.

7Alqunaq-llu, Atanrem an'gilaa nangengqauq caniani, tanqiim-llu tanqigiluku uitavia. Taum enuuleraa Peter caniqerrakun, tupaggluku, qanrulluku-llu, “Patagmek makten.” Kalivneret-llu tayarnerinek igtut.

8An'gilam-llu qanrutaa, “Naqugten, aluilitagken-llu cingirkek.” Ellii tua-i tuaten piuq. Qanrutenqigtaa-llu, “Ulikutan all'uku maligesnga.”

9Tua-i Peter an'uq maliggluku. Tau͡gaam an'gilamun picini ayuqucingeksaitaa, tau͡gaam qavangurturyukluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Iluqliit tungliit-llu tarikestet kituamegneki, ikirtuqanun cavignun tekituq
nunarpagnun anyaraulrianun. Taukut-llu ellmeggnek ikirtut. Anngamek-llu
pekcaraq atauciq kiturluku an'gilam unitaa.

11Peter-llu ellangarcami qanertuq, “Ilumun, nallunaunani Agayutem an'gilani
taivkallrullinia aviucarturlua Herod-aam unatainek, Jews-aat-llu tamarmeng
picirkaqsaaqellratnek.”

12Neq'angcaami-llu Mary-m eniinun ullautuq, John-aam, Mark-amek atelgem
aaniinun, tuani amlleret quyungqaut piicagluteng.

13Elaqlirmun-llu tukriaran arnaq pista Rhoda-mek at'lek an'uq paqluku.

14Elitaqngamiu Peter-aam erinii, quyaqerluni ikirutevkenaku itertuq
qaneryartuqerluni, “Peter-gguq ikirtuqat elatiitni nangengqauq.”

15Ellaita tau͡gaam piat, “Usviipagcit.” Tau͡gaam ellii taqsuarirtuq piciuniluku. Tua-
i qanertut, “An'gilaqellinia!”

16Tau͡gaam Peter tukriartu'rtuq. Cayaqlirluku ikirucamegteggu tangrramegteggu-
llu alangaartut.

17Tau͡gaam elliin 'luucirararai nepaitesqelluki. Qanemcitai-llu qaillun Atanermun
anuyuciminek itercivigmek, qanrutai-llu, “Mat'umek qaneryarturci James-aamun
ukvelrianun-llu.” Tua-i-llu unitai allamun-llu ayagluni.

18Ercan-llu anguyagtet pek'ngut mianikevkenateng Peter-aam catairucianek.

19Herod-aam-llu yuarcecamiu nataqevkenaku-llu, tarikestet taukut qanercetaarai
alerquulluki-llu ayaulluki tuqutesqelluki. Ellii-llu Herod-aaq Judea-mek atrartuq
Caesarea-mun, tuani-llu uitamaluni.

Herod-aam Tuqullra

20Tyre-armiut Sidon-armiut-llu ilukegcitkenritai. Taumek yugugauluteng ullagaat
Blastus-aamek atanrem taum igartiinek ililirluteng kaigavikaat
kenegyagutesqelluteng, wani-wa nuniinek neqkanglaameng.

21Erneq-llu pillerkiurani tekican, Herod-aam aturani ucurnarqessuutni all'uki,
qanercetaarvigmun aqumluni, qalarucimai.

22Yuut-llu qayagaut, “Agayutem erinaklinia, yuum erinakenritaa!”

23Egmianun-llu Atanrem (Agayutem) an'gilaan agturaa, Agayun
ucurnarivkanrilaku; paralut-llu nerngatni yuunrirtuq.

24Tau͡gaam Agayutem qaneryaraa pikanirtuq amlleriinarluni-llu.

25Ukuk-llu Barnabas-aaq Saul-aaq-llu Jerusalem-aamek utertuk caliartek
qaqicamegnegu. John-aaq-llu Mark-amek at'lek malikaak.

Acts 13

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Saul-aankuk Barnabas-aaq-llu Ayagcecimallrak Jews-aarunrilngurnun

1Antioch-ami agayuuviim yui ilangqertut prophet-aanek elitnaurilrianek-llu ukunek: Barnabas, Simeon-llu tungulriamek aprumalria, Lucius-llu Cyrene-armiu, Manaen-llu Herod-aam atanirturilriim anglicaraullgutii, Saul-aaq-llu.

2Agayullratni yagluteng-llu nerrlermeggnek, Anernerem Tanqilriim qanrutai, “Allakarcikek Barnabas, Saul-aaq-llu caliarkamun pisqellemnun.“

3Taukut-llu yagluteng piicagluteng unatmeggnek-llu pategvikraarlukek, ayagcetagket.

Cyprus-aamun Ayagtuk

4Elkek tua-i Anernerkun Tanqilriakun ayagcecimiimek, Seleucia-mun atrartuk. Tuaken-llu angyamun eklutek Cyprus-aamun ayagtuk.

5Salamis-aarmiunun tekicamek, Agayutem qaneryaraa qalarutkaak Jews-aat agayuuviatni, John-aaq-llu ikayurtekluku.

6Qikertaq tamana tamalkuan iquklilluku pektaat, Paphos-aarmiut engelkarrluki. Tuani naspertuyulimek nall'arkengut prophet-aaruamek piciunrilngurmek, Jews-aaruluni, aprumaluni Bar-Jesus;

7nunalgutekluku atanerruaq Sergius Paulus. Taum atanerruam umyuartuami, Barnabas-aankuk Saul-aaq-llu taisqak ellminun, Agayutem qaneryaraa niicugluku.

8Tau͡gaam naspertuyulim Elymas-aam, (wani-wa atqekii cali) narurtak, atanerruaq inerqurluku ukveresqevkenaku.

9Tau͡gaam Saul-aam, aprumalriim Paul-aamek, Anernermek Tanqilriamek imiumiimi tangvagaa,

10qanrulluku-llu, “Elpet piciunrilngurmi, piyunailngurmi-llu, tuunrangayiim yuani, elluam-llu inglukestiini, taqeqatanrituten-qaa Agayutem tumyaraqesqellra piciulria allaurtengnaqlerpenek?

11Tangerrluku-llu, Agayutem unatain agturaatgen, cikmirciquten-llu akerta tangerrngaunaku akaarnun.” Egmianun-llu iik taitungyarturtuk tangellra-llu tan'geriluni; tarritaqami-llu tass'uqestekaminek unayaqlilartuq.

12Atanerruam tua-i tangrramiu waten picia, ukvertuq, irr'iluni Atanrem ayuqucirtuutainek.

Antioch-amun Pisidia-melngurmun Ayagtuk

13Tuaken Paphos-aarmiunek Paul-aaq ilani-llu tengalrarluteng ayagtut Perga-rmiunun Pamphylia-melngurmun, John-aam tau͡gaam unitak uterrluni-llu Jerusalem-aamun.

14Elkek tau͡gaam tuaken Perga-mek ayiimek, Antioch-amun tekituk Pisidian-aamelngurmun. Tuani, Sabbath-aaruan, agayuvigmun itertuk aqumlutek-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Agayuvkaristiit naaqirraarluteng Alerquutnek, Prophet-aat-llu igaitnek, ullagcetait qanrulluki, “Ilamtaa ukuut, qaneryararkangqerquvci yuut ayuqucirtuutekaatnek, tua-i qanqici.”

16Paul-aaq-llu nangercami unatmikun elucirarai nepaitesqelluki, qanerluni-llu, “Israel-aarmiut ukuut, tamarpeci-llu Agayutem takaqestaini niicugnicia.

17Ukut Israel-aat Agayutiita ciuliaput nakmikellrui, Egypt-aami-llu uitallratni piunrurcetellrui ilaitni, tallimikun-llu pinilriakun tuaken nunamek anutai.

18Allrakuni-llu yuinaagni malrugni kusguagai yuilqumi.

19Canaan-aami-llu yuut malrunelgen atanellgutkenrilnguut piunriamiki, nunat cikiutekai ellaitnun (Israel-aarmiunun) paitaqesqelluku, allrakuni yuinaat yuinaagni yuinagnek malrugnek cipluku qula-wa.

20Kinguatgun-llu ciuliqagteñek atanerkitai Samuel-aaq engelkarrluku prophet-aaq.

21Tamatum kinguani atanvagnek kaigallruut. Agayutem-llu atanerkitai Saul-aamek Kish-am qetunraanek, Benjamin-aam kinguvranek, atanruluni allrakuni yuinaagni malrugni.

22Aug̃aamiu-llu David-aamek cimiraa atanrusqelluku. Tauna-llu nallunairutkaa qanerluni, ‘Nallunriraqa David-aaq Jesse-m qetunraa, yuk umyuama nall'aringastii, taum pisqutenka aturarkaugai.’

23Taum kinguvrin iliitnek Agayutem Israel-aat anirturtekaatnek Jesus-aamek cikillrui akqucini aturluku:

24Civuaraani John-aaq qaneryariullruuq, anglluryaramek umyualinqigtellerkaatnek Israel-aam yuin tamarmeng.

25John-aam-llu caliani qaqicamiu yuut aptai, ‘Kituuyuksecia waniwa? Taungunritua tekitarkaq, Taug̃aam kingumkun agiirtellriartangqertuq, taum aluilitagken cingigkenek angicillerkamnek tunriukutua.’

26“Ilamaa ukuut, Abraham-aam kinguvrini, tamarpeci-llu Agayutem takaqestaini, man'a qaneryaraq anirtuun wangkutnun taicimauq.

27Jerusalem-aarmiut atanirturtaita-llu nalluamegteggu Prophet-aat-llu igait nalluluki, naaqelangermegteki Sabbath-aani tamalkuitni, taukut piciurtait Jesus-aaq tuqucatgu.

28Tuqutesqutkamek-llu nataqvikenrilngermegteggu Pilate-aaq kaigavikaat tuqutesqelluku.

29Piciurcimariamegteki-llu tamalkuita, pitekluku igausngalriit, napalriamek atrartaat, qungumun-llu elliluku.

30Taug̃aam Agayutem unguircetaa tuqumalrianek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Erenret-llu qavcin kinguatni tangercetuq yugnun malillminun Galilee-amek mayullermeggni Jerusalem-aamun. Taukut-llu maa-i nallunairutkaat yugugarnun.

32Qaneryaraqegtaarmek-llu taitamceci, Agayutem ciuliamteñun akqutkellrinek,

33maa-i piciurcata irniaritnun wangkutnun, Jesus-aaq unguirtelluku, igausngaciatun Psalm-at yuarutet iliitni waten, ‘Qetunraqamken, ernermi mat'umi Ataksagutarpenga.’

34Unguinqigucianek tuqunqigtarkaunrilucianek-llu qanellruuq waten, ‘Cikirciqamken David-aam akqutainek ellualrianek piciulrianek-llu.’

35Allami cali yuarutmi qanellruuq, ‘Tunngaitan Ellualriartan arullerkaanun.’

36David-aaq tauna egilrallni qaqicamiu tuqullruuq tungmagcimaluni-llu ciuliami nuniitnun, temii-llu aruluni.

37Tau͡gaam tauna Agayutem unguircetellra arullrunrituq.

38Taumek ilamaa, nallunriciu man'a: Elliikun tau͡gaam au͡g'aritmek cikiumauci.

39Elliikun-llu ukvelriit tamarmeng ellualriarurtut. Tau͡gaam Moses-aam alerquutaikun ellualriarurtesciiganateng.

40“Taumek murilkici, prophet-aatgun qanrutkumalriim nall'arcuaraaci;

41‘Atam, ukuut! Piunrilkilriani, irr'ici, piunrirluci-llu, wani-wa nallevceñi caliamek caliqatartua ukveqngailkevceñek nalqigusngang'e'rpeci.’”

42Jews-aat agayuvigmek anngata, Jews-aarunrilnguut kaigaut makunek qaneryaranek cali qalarutesqelluteng Sabbath-aanqigeskan.

43Agayuuviim-llu yui skavcata, amlleret Jews-aat, caullret-llu maligtagket Paul-aaq Barnabas-aaq-llu, taukuk-llu qalarutakek Agayutem naklekutiinetesqelluki.

44Sabbath-aanqigcan-llu nunat tamarmirrluteng quyurtut Agayutem qaneryaraanek niicugluteng.

45Tau͡gaam Jews-aat ukut yugugaat tangrramegteki, ciknangut, qanngarrluteng-llu naigtaarluku Paul-aaq, qanellri narurtaarluki qanerrlugluteng tuaten.

46Nutaan Paul-aaq, Barnabas-aaq-llu alingevkenatek qanertuk, “Agayutem qaneryaraa elpeceñun ciumek qalarutkumaarkaullruyaaquq; tau͡gaam akurtunrilavciu, unguvallerkarci-llu nangyuilnguq qessakngavciu, wani-wa Jews-aarunrilngurnun tuigteqatartukut.

47Tuaten Atanrem ellimertuakut qanerluni; ‘Elliamken Jews-aarunrilngurnun tanqiusqelluten, anirtuutekesqelluten-llu nunat iquitnun.’”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

48Jews-aarunrilnguut-llu mat'umek niicameng, angnirtut Agayutem-llu qaneryaraa ucurnarivkarluku; tamarmeng-llu unguvamun nangyuilngurmun pisqumalriit ukvertut.

49Atanrem-llu qaneryaraa qanrutkumauq tamiinun taumi nunami.

50Tau͡gaam Jews-aat kikiarait arnat piuranrit, nunat-llu ciulirnerit angutet, nangtesqellukek Paul-aaq Barnabas-aaq-llu anqerrullukek-llu tuaken nunameggnek.

51Elkek tau͡gaam urr'aq it'gamegnek evcugaak taukunun, ayaglutek-llu Iconium-aamun tekituk.

52Ukvengelriit-llu elitnaurat angnimek imangut, Anernermek-llu Tanqilriamek.

Acts 14

Iconium-aami Calirraarlutek Qimagtuk Lystra-mun

1Iconium-aami apostle-aak ilaklutek Jews-aat agayuuviatnun itertuk, qalarucilutek-llu. Yugugaat-llu ukvengluteng, Jews-aat Greek-aat-llu.

2Tau͡gaam ukvenrilnguut Jews-aat agayumanrilnguut eguaqurait uumikesqellukek apostle-aak.

3Tau͡gaam akaarnun tuantuk, cumigglutek qalaruciaqlutek Atanerkun. Elliin-llu qalarutkellrak naklekutni nallunaircetaa nallunailkutanek irr'inarqelrianek-llu unatekegnegun.

4Tau͡gaam nunarpiit yuit avegtut, ingluit Jews-aanun ilaulluteng, ingluit-llu apostle-aagnun.

5Agayumanrilnguut Jews-aat-llu curukaryaaqagket atanermeng pisquciicetun, nangetnalukek teggalqunek-llu miluqunalukek.

6Elkek tau͡gaam taringarcamek qimagtuk Lycaonian-aam nunatainun Lystra-mun Derbe-mun-llu, avaqliitnun-llu,

7tamakuni-llu qaneryaraqegtaar qalarutkaak.

Paul-aam Canrircecillra Tussitellriamek

8Tuani-llu Lystra-mi angun aqumgalartuq pekcuilnguq, yuurqaanerminek tussitellriaruluni, piyuaksaunani.

9Taum Paul-aaq niicugnia. Elliin-llu Paul-aam tangvagaa elpekluku-llu ukvengucia anirturyuucia-llu,

10qanrutaa-llu qayagpagluku, “Nangerten.” Tauna-llu nangertuq piyualuni-llu.

11Yuut-llu Paul-aam calillranek tangrrameng, eriniagut qanerluteng, “Agayutet atralliniut wangkutnun yugtun ayuqluteng!”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Barnabas-aaq aterpagtaat Jupiter-aamek, Paul-aaq-llu, Mercurius-aamek, qalartestenguan.

13Jupiter-aam-llu agayulirtii, nunat elatiitni uitalria, kuluvagnek tangnircarluki taiciuq nunat iteryaraatnun, yuut ilakluki taukugnun agayunaluteng.

14Apostle-aak-llu Barnabas Paul-aaq-llu elpengamek, aturatek ullirqakek pulaarlutek-llu yugnun qanpaglutek.

15“Ukuut, ciin waten piceci? Wangkuk yuugukuk elpecicetun ayuqlunuk, taugaam qaneryaramek taitamegceci makunek caunrilngurnek causqelluci unguvapialriamun Agayutmun, qiliim nunam-llu imarpiim-llu, imartuumarmi piliaqestiinun.

16Imumirpak nunam yui uitacaaqai umyuangutaciicetun pisqelluki.

17Taugken nallunaicaaquq aulukicia, ellallircet'laaku pakmaken, cat nauvkarluki neqkarpeceñek ilukegcivkarluci.”

18Makunek qanerlutek cayaqlirluki taqevkarakek agayuyulriit ellmegnun.

Paul-aam Miluqumallra Teggalqunek

19Taugaam Jews-aat tekitut Antioch-amek Iconium-aamek-llu, yugugaat-llu unakngamegteki, Paul-aaq teggalqunek miluquat nunat-llu elatiitnun qamurluku tuqumayukluku.

20Taugaam ukverumalriit uivarucatni maktuq, nunanun-llu iterluni. Unuaquan-llu Barnabas-aaq-llu Derbe-mun ayagtuk.

Antioch-amun Utertuk

21Tuani-llu qaneryaraqegtaar qalarutkumariamegnegu, amlleret-llu ukvengata, utertuk Lystra-mun Iconium-aamun-llu Antioch-amun-llu,

22ukverumalriit-llu asvaircarakek, eguaqurluki-llu ukverat pegtesqevkenaku, nalqigulluki-llu caknernarqelriakun Agayutem Angayuqauvianun itrarkauniluta.

23Agayuvigni-llu tamaitni aperturilartuk ciuliqagtekaitnek; yagluteng-llu piicaulluki, Atanermun ukvekek'ngaatnun nayumiqasqelluki.

24Pisidia-llu tumekluku Pamphylia-mun tekituk.

25Perga-mi-llu qaneryariurraarlutek, atrartuk Attalia-mun.

26Tuaken-llu tengalrakun Antioch-amun ayagtuk, tuavet kingunermegnun, man'a caliartek yaguteqatallragni piicautellruicetek Agayutem naklekutiinun pekyutesqellukek.

27Tekicamek-llu agayuuviim yui quyurcetakek, qanemcilluki-llu cat tamalkuitnek Agayutem caliaranek ellmegnegun, agayumanrilnguut-llu ukverem amiiganek ikirutniluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Tuantuk-llu akaarnun ukverumalriani.

Acts 15

Arenqiirtullrat Jerusalem-aami

1Judea-mek-llu angutet tekitut, ukverumalriit ayuqucirturluki waten, “Nuugiryaramek pinrilkuvci Moses-aam picirkiutiinek, anirtuumasciigatuci.“

2Tamana pitekluku ayuqenriqertut Paul-aaq Barnabas-aaq-llu naigtaarlukek kiutaagulluteng. Taumek picirkirtut, Paul-aankuk Barnabas-aaq-llu allanek ilalukek Jerusalem-aamun ayaasqelluki Apostle-aanun ciulirnernun-llu, qaillukuarutkesqelluku man'a.

3Kilgaat-llu agayumalriit qaniiceteng, Phoenicia tumkaat Samaria-llu, agayumanrilnguut caullruciitnek qalarutaqluki; tuaten quyavkarluki agayumalriit.

4Jerusalem-aamun-llu tekicata, agayumalriit apostle-aat-llu ciulirnerita-llu ciuniurait, elkek-llu apervikuaguk Agayutem caliaranek ellmegnegun.

5Taug̃aam Pharisee-aat ilait ukvengelriit nangertut qanerluteng, “Nuugiumanricunaitut Moses-aam-llu picirkiutii atuusqelluku qanrucunarqut.”

6Tuani apostle-aat ciulirneret-llu quyungqaut man'a qaillukuarluku.

7Qanrumariata-llu ayuqenrilngurnek, Peter nangertuq qanerluni, “Ilamaa, nallunrituci Agayutem pisquciatun, Jews-aarunrilnguut qanemnek ciumek niitellruut Qaneryaraqegtaarmek ukvengluteng-llu.

8Agayutem-llu ircaqum nallunritestiin, nallunaircetai Anernermek Tanqilriamek cikirluki, wangkucicetun.

9Wangkucicetun-llu ayuqluki ircaqruit carrirai ukveratgun.

10Caluku-llu Agayun naspaaceciu ukvengelriit atmingnaqluki uqamailngurnek ciuliamta wangkuta-llu aturciigalkemteñek?

11Taug̃aam ukvertukut Jesus-aam naklekutiikun kiingan anirtuumacimteñek, ellait-llu.”

12Tamarmeng-llu yugugaat qanerviitut, taug̃aam niicugnilukek Barnabas-aaq Paul-aaq-llu apervikuallragni Jews-aarunrilngurni Agayutem nallunailkuciarinek irr'inarqelrialiarinek-llu, ellmegnegun.

13Taqngagnek-llu James-aaq qanertuq, “Ilamaa, niicugniqercia:

14Simon-aam qanemcitellruaci, Jews-aarunrilnguut Agayutmun paqcetqarraallratnek, yugkaminek cucukiarkauluni, at'mikun aprumaarkanek.

15Man'a-llu qanrutkumauq prophet-aat igaitni waten,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16‘Ukaniku-llu uterciiqua, David-aam-llu pelatekaa agayuvik maktenqigciiqaqa imumalria, imnera-llu makluku naparrluku-llu,

17allat-llu yuut yuarniaraat Ataneq Agayun, cali-llu tamarmeng Jews-aarunrilnguut atemkun aprumalriit.

18Tuaten qanertuq Ataneq Agayun, makut nallunairtiit ciuqvanek.’

19Taumek umyuartequa uitacurlagcecunaicukluki Jews-aarunrilnguut Agayutmun cautellriit.

20Tau͡gaam igarnarqai agayutnguanun minguumalriit atulaasqevkenaki, akusrarutekisqevkenaki-llu avatellernek-llu nerlaasqevkenaki, augmek-llu.

21Wani-wa Moses-aam igainek naaqilartut qaneryariulriit elitnaurvigni Sabbath-aat tamaitni.”

22Tua-i-llu man'a atawakngamegteggu apostle-aat, ciulirneret-llu agayuuviim-llu yuin tamarmeng, ilameggnek cucuklirtut maligutarkagnek Paul-aamun Barnabas-aamun-llu Antioch-amun, wani-wa ukugnek Judas Barsabbas Silas-aaq-llu ciulirneret ilagketnek.

23Elkegnegun-llu igaq ayagcetaat waten ayuqelria, “Wangkuta apostle-aani ciulirneritni-llu, ilakelriani ilamteñun Jews-aarunrilngurnun Antioch-ami Syria-mi-llu Cilicia-mi-llu, umyuaqutmek tuyuramceci:

24Niicamta maaken ayallernun umyuarci pekcetniluku, nalirrungevkarluci-llu, qanerluteng nuugiumanricunaitniluci, alerquutet-llu atuusqelluki: wangkutnek tau͡gken cingumavkenateng.

25Taumek umyuallgutekluta umyuangellruukut cucuklirluta yuugnek, elpeceñun ayagceciyugluta maligutesqelluki Barnabas-aamun Paul-aamun-llu,

26taukuk unguvallerkartek arcaqakevkenaku Atanrem Jesus-aam atra pitekluku.

27Wani-wa-llu ayagcetagput Judas-aaq Silas-aaq-llu, makunek tungaunaci qanrutesqelluci.

28Atawak'ngarput man'a Anernerem-llu Tanqilriim atawakngaku, uqamailngurnek atmiryuumiitamceci makut arcaqalriit avatiitni;

29Agayutnguanun minguumalriit atulaasqevkenaki, augmek-llu neresqevkenaci avatellernek-llu, akusrarutekisqevkenaci-llu: tamakut atunrilkuvciki atawauciquci. Tua-ingunrituq.”

30Tua-i taukut ayagcecimalriit Antioch-amun tekitut, yugugaat-llu quyurcecamegteki, igaq tunaat.

31Taukut-llu naaqngamegteggu, caceturucirteng quyatekaat.

32Ukuk-llu Judas-aankuk Silas-aaq-llu, qaneryariulriaruamek ukverumalriit qarutaarakek, ukverat-llu pinircarluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

33Akaarnun-llu tuani uitalutek, ciunekenka-llu ayagcetagket uitanqegcisqellukek ayagcecestekegnun.

34Tau͡gaam Silas-aaq uitayulliniuq.

35Tau͡gken Paul-aaq Barnabas-aaq-llu Antioch-ami uitauk elicungcarilutek qalarucilutek-llu, Atanrem qaneryaraanek, allanek-llu amllernek ilalutek.

Paul-aankuk Barnabas-aaq-llu Avtuk

36Tua-i-llu caqerluni Paul-aaq qanertuq Barnabas-aamun, “Ayanqiggnaurtukuk ukverumalriit paqluki nunani tamaitni qaneryariurvillmegni, qaillun ayuquciat tangerrniaput.”

37Barnabas-aam-llu John-aaq maliksugluku, tauna Mark-amek at'lek.

38Tau͡gaam Paul-aam elluakenritaa malikellerkaa, Pamphylia-mi unitellruatek taum; caliani ciumurutenrilaku.

39Taumek tamana pitekluku ayuqenriqertuk, avvlutek-llu. Barnabas-aaq-llu Mark-amek maligluni ayagtuq tengalrakun Cyprus-aamun.

Paul-aam Nakmikillra Silas-aamek

40Paul-aam tau͡gaam Silas-aaq cucukaa, ayaglutek-llu, ukverumalriit Agayutem naklekutiikun pisqumiicetek.

41Ayagtuk-llu Syria tumekluku Cilicia-llu, asvairluki agayuuviit.

Acts 16

Timothy-m Angllullra

1Tekituq-llu Derbe-mun Lystra-mun-llu, tuani elitnaurartangqertuq, atengqerrluni Timothy. Taum aanii Jews-aat ilakaat ukverumaluni, tau͡gaam aatii Greek-aaruuq.

2Tauna apenqegcimaluni ilamini Lystra-rmiuni Iconium-aarmiuni-llu.

3Paul-aam maliksugaa, nuugirtelluku-llu Jews-aat tuanelnguut pitekluki, tamarmeng nallunrilatgu aatii Greek-aaruan.

4Nunarpiit tumekluki ayallermegni, alerquutet taukunun nallunrircetait Jerusalem-aami apostle-aat ciulirneret-llu picirkiutekellrit.

5Tuaten agayuuviit ukverkun pinirimaut, ilangaqluteng-llu unuaquaqan.

Paul-aam Unayaqumallra Macedonia-mun

6Pelluumariatgu Galatia Phrygia-llu, Anernerem Tanqilriim inerqurai qalarutkesqevkenaku qaneryaraq Asia-mi.

7Mysia-mun-llu tekicameng Bithynia-mun ayakataryaaqut, tau͡gaam Anernerem pivkanritai.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Mysia-llu kiturluku Troas-aamun atrartut.

9Alairvikaa-llu Paul-aaq unugmi nangengqaluni, angutem Macedonia-rmium kaigavikluku qanerluni, “Tailuten Macedonia-mun ikayuryarturkut.”

10Tangrrumariaku-llu alailleq egmianun pillerkaiturtukut ayallerkamteñun Macedonia-mun, Atanermun elpengcaucirput ukveqluku qaneryaraq qalarutkesqelluku ellaitnun.

11Tuaken Troas-aamek angyakun ayagtukut nalletmun Samothrace-aamun, unuaquan-llu Neapolis-aamun.

12Tuaken-llu Philippi-mun, nunarpaunrulriamun Macedonia-mi, Roman-aat-llu quyurngaviatnun; tuantellruukut-llu akaarnun.

13Tua-i-llu Sabbath-aami nunarpagnek an'ukut kuigem ceñiinun piicagyarturvik'lallratnun, aqumluta-llu, arnat-llu tuavet ullautellriit qalarulluki.

Lydia-m Ukvelriarurtellra

14Arnat-llu iliit Lydia-mek atengqellria, 'lumarraqegtaarnek qesurlinek tunenialria, Thyatira-rmiu Agayutem qigcikestii, taum niicugniakut. Agayutem-llu ircaqruakun elpengevkaraa murilkevkarluki Paul-aam qanellri.

15Anglluumariami ilani-llu, kaigavikaakut qanerluni, “Elpeceñi nangrunailkuma piciukuma-llu Atanermun, enemnun tailuci tuanetniartuci.” Qacucesqumanrilan-llu niitarput.

Paul-aam Silas-aam-llu Itengqallrak Philippia-mi

16Cat iliitni piicagyartullemteñi, nall'arkengukut neviarcarmek caarrluum itrumavikekiinek ciunerkarcutulimek. Tauna atanrin tukuurutek'laraat ciunerkarculallrakun.

17Taum Paul-aaq kingunrakun maligtaa wangkuta-llu, qayagaluni, “Ukut angutet Agayutem Quyinrulriim kevgaqai, apertuutaitkut-llu anirtuumallerkamteñek.”

18Tuaten pilartuq ernerni amllerni. Tau͡gaam Paul-aam niitellnguyagucamiu, tuiggvikluku anernerrluk qanrutaa, “Ellimerturamken atrakun Jesus-aam Christ-am, taumek ani.” Egmianun-llu an'uq.

19Atanrin-llu elpekngamegteggu akingutkelallerteng tayimngurtellinian, Paul-aaq Silas-aaq-llu teguagket tuneniarvigmun-llu qamurlukek atanernun.

20Cuqcisteñun-llu ullaullukek qanerluteng, “Ukuk angutek Jews-aak pillugqeqapigtait nunaput.

21Elitnaurilutek piciryaranek wangkutni inerquusngalrianek atuqauvkenateng-llu wangkutni Roman-aarmiuni.”

22Yugugaat-llu quyurrvikagket, cuqcistet-llu aturakek allgurait matarrlukek, piqertuaresqellukek-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Amllernek-llu qiurqumariamegtekek, itercivigmun itertagket, qaunqista-llu ellimerturluku pengegnairlukek pisqellukek.

24Taum-llu ellimertuumacimitun, itertak iluqlirmun cingillekegnegun kalivnercirlukek.

25Unuum-llu qukallrani Paul-aaq Silas-aaq-llu piicagtuk yuarutnek-llu aturlutek Agayun nanrarluku. Itercimallgutkenka-llu niitagket.

26Alqunaq-llu nuna pekterpagtuq, iterciviim tusnganri tuaten arulalluki; egmian-llu ikirtuqat angpartut ellmeggnek, itengqalriit-llu kalivnerit aug̃'artut.

27Iterciviim-llu tarikestii tupakarluni tangrramiki ikirtuqat angparingaluki, nuussirpani amua ellminek tuqutnaluni, itengqalriit qimagyukluki.

28Taug̃aam Paul-aam qayagpagaa, qanerluni, “Agu, aknircaqunak elpenek, wani-wa wangkuta tamamta maantukut.”

29Tua-i-llu kenurramek pisqelluni itertuq iluqlirmun, Paul-aam Silas-aam-llu ciuqerragnun palurrluni uuleggluni-llu.

30Itercivigmek-llu anevkarraarlukek aptak, “Ukuuk, qaillun pilua anirtuumaciqsia?”

31Tua-i qanrutaak, “Atanermun Jesus Christ-amun ukvera, tuaten anirtuumaarkauguten, ilaten-llu.”

32Tua-i Agayutem qaneryaraa elliinun qalarutkaak enelgutainun-llu.

33Unugmi-llu tuani piqertuarumalkek erurai, nutaan-llu angllurcetevkarluni, ilani-llu.

34Eneminun-llu taillukek, nerevkarak, angnirluni-llu Agayutmun ukvengameng ilani-llu.

35Ercan-llu, Atanret ayagcetaat tegusta, alerqurluku, “Angutek taukuk ayagcecikek.”

36Qaunqistem-llu Paul-aaq mat'umek qanrutaa, “Atanret antesqaicetek, taumek ayagtek umyuarniurpek'natek.”

37Taug̃aam Paul-aam kiugaa, “Piqertuallruitkuk camek pitaunanuk, Roman-aarungramegnuk, itertellrulunuk-llu, waniwa-qaa taug̃ken anteqatarlunuk iirturluteng; Qang'a! ellmeggnek tailuteng ancarturlitkuk.”

38Tegustet-llu qanrutkaat man'a Atanernun. Taukut-llu umyuarniullagtut niicameng Roman-aaruciagnek.

39Tungaunateng-llu anesqessarturagket, anullukek-llu, kaigaviklukek tuaken nunanek ayaasqellukek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

40Itercivigmek-llu anngamek, Lydia-m eniinun itertuk; tangrramegneki-llu ilatek caceturqaurakek ayaglutek-llu.

Acts 17

Thessalonica-mi Pek'ngarcillrat Paul-aankuk Ingluklukek

1Tua-i-llu pelluumariamegteggu Amphipolis Apollonia-llu, Thessalonica-mun tekitut, Jews-aartarmek agayuvigtalegmun.

2Paul-aam-llu piciryaraminek itervikai, Sabbath-aani-llu pingayuni qallatellgutkaqluki Qaneryaranelngurnek,

3qanrulluki taringnaqluni aassaqutevkenaki-llu, Christ-aq tuqucimallruniluku ataam-llu unguillruniluku, qanerluni-llu, “Tauna Jesus-aaq, wii qalarutkelqa Christ-auguq.”

4Ilait-llu ukvertut ilaulluteng-llu Paul-aankugnun Silas-aaq-llu; Greek-aat-llu Agayutmek qigcigyulriit arnat-llu piuranrita ilait.

5Tau͡gaam Jews-aat ciknaluteng, tegutut yuk'egtaunrilngurnek yuunginat ilaitnek, quyurciluteng-llu yugugarnek nep'ngarceciut tuani nunani. Jason-aam-llu enii curukaraat tegungnaqluki-llu eniinelnguut yugnun anutnaluki.

6Unakesciigalamegteki-llu Jason-aaq, anelgutain-llu ilait teguluki, ullautait nunat atanrata ciuqerranun, qanerluteng, “Ukut angutet ellamek tamalkuan nep'ngevkarilriit taigut watua maavet,

7Jason-aam-llu eneminun ciuniullrui, Caesar-aam-llu picirkiutainun ingluliutut, qanerluteng allamek atanertangqerrniluku, Jesus-aamek.”

8Makut-llu niicamegteki yuut, nunam-llu atanrin, umyugait pek'ngartut.

9Jason-aaq ilai-llu akqivkaumariamegteki nepaitesqelluki, ayagcetait.

Berea-rmiut Qaneryaraq Yuvriraat

10Agayumalriit-llu egmian Paul-aankuk Silas-aaq-llu ayagcetagket Berea-rmiunun unugmi. Tekicamek-llu tuavet Jews-aat agayuuviatnun itertuk.

11Taukut umyuangqenruut Thessalonica-mi uitalriani, tua-i Qaneryaraq akurtuamegteggu umyuamegteggun upingaluteng, yuvriraqluki-llu Qaneryarat unuaquaqan ilumun piciuciatnek.

12Taumek amlleret ukvertut, Greek-aat-llu arnat ilait takarnarqelriit angutet-llu ilait.

13Tau͡gaam Jews-aat Thessalonica-mi uitalriit taringameng Paul-aaq qalarucianek Qaneryaramek Berea-mi, tuavet tekitut aakulaggluki pek'ngartelluki-llu yuut.

14Taumek anelgutkelriit egmian Paul-aaq ayagcetaat imarpiim engeliinun, tau͡gaam Silas-aankuk Timothy-llu tuanllutek cali.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Tau͡gaam Paul-aaq maligtestain ayautaat Athens engelkarrluku ayagluteng-llu, alerquumaluteng elliinek Silas-aankugnun Timothy-llu ullaasqelluni patagmek.

Athen-aarmiut Paul-aam Qalarutai

16Tua-i-llu Paul-aaq utaqalgillermini Athen-aami, umyugaa pektuq tangrramiu agayutnguanun caumaciat.

17Taumek qallatellgutkellrui agayuvigmi Jews-aat allat-llu Agayutem qigcikestai; tuniarvigmelnguut-llu qallatellgutkaqluki erenret tamaita.

18Tua-i-llu picirkangtulit Epicurean-aat Stoic-aat-llu quyurrvikaat ilait qanerluteng, “Canek una caunrilngurnek qallata?” Ilait-llu qanerluteng, “Qanerkangqerrsugnarquq allayugnek agayutnek;” tua-i qalaruteknga ku Jesus-aaq unguillrucia-llu.

19Tua-i-llu ayautaat quyurrvigmun Areopagus, qanerluteng, “Ayuqucingevkarkut mat'um ayuqucirtuutvet nutaram caucianek.

20Tua-i niicecavkut tangnerranarqelrianek, taumek taringyugyaaqaput makut cauciit.”

21Tua-i tamarmeng Athen-aarmiut allanret-llu tuanelnguut calinrilameng allamek tau͡gaam qallacugluteng niicugluteng-llu allayugnek.

22Paul-aaq-llu nangerrluni qertulriamun Mars Hill-amek, qanertuq, “Elpeci Athen-aarmiuni, taringua tamaitnun ukvertaucirpeceñek.

23Tua-i kitullemni tangertua ciktaarvigmek igartangqerrluni waten ‘Nallunriumanrilngurmun Agayutmun.’ Taumek tauna nallutmun ciktaarvik'lallerci, ellii qanrutkeqatarqa elpeceñun.

24Agayun ellarpagmek piurcilleq tuanelngurnek-llu tamalkuitnek, ellii Atanruluni qilagmun nunamun-llu, agayuvigni uitanrituq unatetgun piliani.

25Aulukumangaituq-llu yuut unataitgun, camek nuuqitellriatun, tua-i Ellii cikirturilriaruami unguvamek tamalkuitnun anernermek-llu, canek-llu tamaitnek.

26Yuut-llu tamalkuita ataucimek aulirai nunam qaingani tamiini, uitasqelluki picirkirluki nunakirluki-llu.

27Tua-i ellaitnun yuaresqelluku Agayun, piyunarqekan nallunriisqelluku nataqesqelluku-llu ellii, tua-i-wa yaaqsinricaaqngakut tamamta.

28Elliini-wa unguvaukut pekluta-llu elliikun-llu piurtellruluta, igartevci iliita qanellruciatun, ‘Elliin-wa kinguveqaakut.’

29Tua-i-llu Agayutem kinguveqkakut, umyuarteqsunaitukut Agayun akitun suulutaatun, teggalqutun-llu, ayuqsukluku yugkun taqumaluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Tamakut-llu yuum nallumini pillri Agayutem imumirpak nallungualarai, tau͡gaam watua yuut tamalkuita tamiini umyualinqigtesqai:

31Tua-i-wa elliin elkartellruamiu erneq ellarpiim qanercetaarumallerkaa elluakun, tuaggun elliin picirkiullermikun yugkun, tauna elliin nallunrircetellrua yugnun tamalkuitnun unguircetlermikun tuqumek.”

32Niicameng-llu tuqumalriim maktellerkaanek, ilaita temciarautekaat, allat-llu qanerluteng, “Niicugninqigciiqamteggen man'a pitekluku.”

33Paul-aam-llu unitai.

34Tau͡gaam yuut ilaita maligtaat, ukverameng. Taukut ilakaat Dionysius qaillukuartet iliit arnaq-llu Damaris-aamek aterluni allat-llu cali.

Acts 18

Paul-aam Corinthia-rmiuni Caliara

1Makut-llu kinguatni Paul-aaq Athen-aamek ayagtuq Corinthia-mun-llu tekilluni.

2Nall'arkengluni-llu Jews-aamek atengqerrluni Aquila, Pontus-aami yuurtellruluni, tekitnerra'arluni Italy-mek, nuliani-llu Priscilla; Claudius-aam picirkilliniateng Jews-aat tamalkuita Rome-amek ayaasqelluki; elkegnun-llu ullautuq.

3Caliatek ayuqngata uitallgutkaak calillguteklukek-llu, pelatekisten̄guamek.

4Sabbath-aat-llu tamaita qallataqluni agayuvigmi Jews-aat Greek-aat-llu ukvengevkarluki.

5Silas-aankuk-llu Timothy-llu tekicagnek Macedonia-mek, Paul-aam qaneryaraq tamalkirrluku qalarutkaa Jews-aanun Jesus-aaq Christ-auniluku.

6Inglulicata-llu caarrlugnek-llu qallalluteng, aturani evcugluki qanertuq ellaitnun, “Elpeci augci qamiqurpeceñun pikili wangnun tusnganrituq! Wak'nirnek Jews-aarunrilngurnun ayagciqua.”

7Tuaken-llu ayiimi taukumiut iliita eniinun itertuq, atengqellriim Titius-Justus-aamek, Agayutem qigcikestiin, ilani-llu tamarmeng agayuvigmun ilausngaluteng.

8Crispus-aaq-llu, agayuvigmun atanrulria, ukvertuq Atanermun, ilai-llu tamarmeng, Corinthia-naat-llu amlleret niicameng ukvertut angllurcetevkarluteng-llu.

9Atanrem-llu Paul-aaq qavangurtullrakun qanrutaa, “Alingevkenak, tau͡gaam egmian qallaskina nepaicaqunak-llu;

10tua-i nayuamken wii, yuum-llu aknirrngaitaaten, tua-i amllernek yungqerrama wani nunarpagni.“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Tuani-llu uitaluni allrakumi ataucimi iraluni-llu arvinlegni, elitnaurutekluku
Agayutem qaneryaraa taukumiunun.

12Gallio-llu atanrullrani Achaia-mi, Jews-aat inglulitut Paul-aamun,
qanercetaarviim-llu aqumllertaanun ullaulluku,

13qanerluteng; “Uum angutem ayuqucirturai yuut Agayun ciktaarvikesqelluku
alerquutet aturpek'naki.”

14Paul-aaq-llu qanerciqiaqanrakun, Gallio qanertuq Jews-aanun, “Man'a
assiilnguukan picurlagpautngukan-llu, niicugningnaqsaramci.

15Tau͡gaam apyutngukata wall'u atrukata wall'u elpeci inerquutekekuvciki,
elpeceñek aulukiciu, qanercetaarutngungaitua waten ayuqelriamun.“

16Qanercetaarviim-llu aqumllertaanek ayagcetai.

17Tamarmeng-llu Greek-aat Sosthenes, agayuuviim atanra teguat, piqertuarluku-
llu qanercetaarviim aqumllertaan ciuqerrani, tau͡gaam Gallio-m catkenritai
makut.

Antioch-amun Ataam Ayagtuq

18Mat'um-llu kinguani Paul-aaq uitauq cali akaarnun, nutaan-llu ilani unilluki
ayagtuq Syria-mun, Priscilla Aquila-llu maliklukek, asmeggluki-llu nuyani
Cenchrea-mi akqillruami.

19Tekilluni-llu Ephesus-aamun, unillukek-llu tuavet, tau͡gaam ellii agayuvigmun
itertuq qallatellgutekluki-llu Jews-aat.

20Tuanteqaasqessaaqengraatni-llu, piyunrituq.

21Tau͡gaam tua-ingunrituurai, qanerluni, “Agayunerpaliyanricunaitua Jerusalem-
aamun, tau͡gaam tekitenqigciiqua elpeceñun Agayutem pisqumakanga;” ayaglunl-
llu tuaken Ephesus-aamek angyakun.

22Tekicami-llu Caesarea-mun, agayuuviim yui tangerrsarturai, nutaan-llu
atrarluni Antioch-amun.

Galatia-mun, Phrygia-mun-llu

23Tuantaraqerraarluni-llu ayagtuq, Galatia-m nunii tamalkuan tumekluku
Phrygia-llu tungliquciicetun, pinirivkarluki elitnaurat tamalkuita.

Apollos-aamek

24Jews-aat-llu iliit Apollos, Alexandria-mi yuurtelleq, puqilria, qaneryaranek-llu
elisngaluni, tekituq Ephesus-aamun.

25Una angun ayuqucirtuumallruuq Atanrem qaneryaraakun; ellii ilungluni
anernerkun qallatelartuq, elitnauriluni-llu cumiggluni Atanrem piinek, John-aam
angllurceciyaraa nalliikun nallunrilngermiu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Civuuravkenani-llu qallatuq agayuvigmi: Tau͡gaam Priscilla-m Aquila-m-llu qanellri niilluki, ellmegnun taivkarluku elitnauvsiaraak Agayutem piinek.

27Ayagyuan-llu Achaia-mun, ilateng igarait elitnaurat, ciuniuresqelluku: Ellii-llu tekicami, ikayuaqapigtai naklekutekun ukvelriit.

28Tua-i elliin ukvengevkaamiki Jews-aat quyurrluki, qallatellermikun qaneryaratgun nasvagluku Jesus-aaq Christ-aucianek.

Acts 19

Ephesus-aamun Paul-aaq Tekituq

1Tua-i-llu Apollos Corinthia-melnginanrani, Paul-aaq nunakun keluqvaarkun ayagluni Ephesus-aamun tekituq, elitnaurartangqellriamun,

2apluki-llu; “Ukvengllerpeceñi-qaa Anernermek Tanqilriamek pingellruuci?” Qanertut-llu elliinun, “Qang'a, Anernermek Tanqilriamek niiteksaitukut.“

3Qanertuq-llu ellaitnun, “Camun-mi angllullruceci?” Qanertut-llu, “John-aam angllurceciyaraanun.”

4Paul-aaq-llu qanertuq, “John-aaq angllurcecilartuq umyualinqigtesqutem angllurceciyaraanun, qanerluni yugnun ukvervikesqelluku kingunemikun tekitarkaq, Jesus Christ-aq.“

5Makunek-llu niicameng, angllurcetevkartut atranun Atanrem Jesus-aam.

6Paul-aam-llu unatminek pategvikngaki, Anernerem Tanqilriim tusvikai; qallalluteng-llu alungutetgun, qaneryariurluteng-llu.

7Taukut-llu angutet amllertaut qula malrugnek cipluku.

8Agayuvigmun-llu iterluni, qallatuq ancurturpek'nani iraluni pingayuni, ciumuarulluki taringevkangnaqluki Agayutem angayuqauvia pitekluku.

9Tau͡gaam ilait asvailameng, ukveryugpek'nateng-llu, ukverumalriit inglukait iqluurutekluki yugugaat ciuqerratni, taumek elliin avtai, elitnaurat-llu malikluki qaneryariurluni Tyrannus-aam elitnaurviani erenret tamaitni.

10Tuaten caliurtut allrakugni malrugni, Asia-melnguut-llu tamarmeng Jews-aat Greek-aat-llu Atanrem Jesus-aam qaneryaraa niitaat.

11Agayutem-llu caliari irr'inarqelriit Paul-aakun nasvaumalartut.

12Ilait-llu Paul-aam atullrinek perriutainek wall'u manuilitanek, ayaulluteng ilateng naulluulriit tamakunek agturtelluki assirivkalarait apquciitnek, anernerrluut-llu anevkalarait.

13Tua-i-llu Jews-aat ilait, tuunritulit, cali Atanrem Jesus-aam atrakun anernerrlugnek anevkaringnaqsaaqut naaqilluki waten: “Jesus-aakun, Paul-aam qanrutkellrakun ellimerturamci anesqelluci.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Jews-aat agayulirten̄gunrata Sceva-m qetunrai malrunelgen tuatnallruut.

15Tau͡gaam anernerrluum kiugai, “Jesus-aaq nallunritaqa, Paul-aaq-llu nallunritaqa; tau͡gaam elpeci cauceci?”

16Anernerrlulgem-llu curukarai callugluki cirlakualuki-llu; taumek enemek tuaken anqertut matarmeng aknirqumaluteng-llu.

17Tamana niitaat Ephesus-aarmiut tamarmeng Jews-aat Greek-aat-llu. Taumek civuurangut, Atanrem-llu Jesus-aam atra takarnariuq.

18Amlleret-llu ukvengelriit ullautut apervikualuteng caliateng-llu maniluki.

19Amlleret-llu tuunritulit kalikateng quyurtait, ekualuki-llu yuut takuatni, akillrit-llu quyuita naaqngamegteki, akit tiissitsaat yuinaak malruk qulnek cipluki (50,000) amllertaut.

20Tuaten Agayutem qaneryaraa amlleriqapigtuq saggluni-llu tamiinun.

21Makut kinguatni, Paul-aaq Anernerkun nasvicimiimi, pillerkiurtuq Macedonia Achaia-llu tumkerraarlukek Jerusalem-aamun ayagyugluni, qanerluni, “Tangrrumarikumki, Rome-amun cali ayagarkaugua.”

22Taumek ilagni ikayurtegni Timothy Erastus-aaq-llu, Macedonia-mun ayagcetak, ellii tau͡gaam uitaluni Asia-mi.

Demetrius-aam Pek'ngarcecillra Ephesus-aami

23Tamatum nalliini ukverumalriit nepliutengait.

24Yuut iliit Demetrius, suuluciiyurta, caliaminek qivruyugluni piuq; yuguanek agayutnguanek calilaami, agayutseng Diana ayuqeliluku; tuniaqelarai-llu, calillgutminek-llu ilaluni tamakut unangutkelarait tukuurutekluki.

25Tua-i quyurcetai calillgutni, qanrulluki, “Ukuut, nallunritarci caliamteggun tukuurucirput.

26Maa-i tau͡gaam tangrrarci niitaqluku-llu Paul-aam caliara, wani Ephesus-aami kiimi pivkenani, tau͡gaam Asia-mi tamiini, yuut caucaki ukverrluki agayutngunritniluki unatetgun piliaqumalriit.

27Taumek caliarput man'a kiingan aaqenritarput caunrirnayukluku, tau͡gaam Diana-m-llu agayuuvia cali qigcikenrirnayukluku, ucurnarqucia-llu piunrirnayukluku agayutemta arnam, Asia-rmiut nunam-llu tamarmi caumaviata.”

28Makunek niicameng eq'uqertut, qayagpagluteng-llu, “Ucurnarquq Diana Ephesian-aat agayutiit!”

29Tamarmirrluteng-llu tamakumiut nep'ngartut ayuquciinateng. Paul-aam-llu ilak pektellgutek, Gaius Aristarchus-llu teguagket Macedonia-rmiuk, quyurrvigmun-llu itrullukek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

30Paul-aaq-llu itqataryaaquq. Tau͡gaam ilain elitnaurat pivkanritaat.

31Ilaita-llu Asia-rmiut ciulirnerita yugnikestain, qanrucetaat itresqevkenaku quyurrvigmun.

32Yuut-llu ayuqenrilngurnek qayagpagtut ayuquciinateng, nallulutenq-llu ca pitekluku quyurucimeggnek.

33Tuani Alexander-aaq qamurluku yuut akuliitnek antaat, ilain Jews-aat cingluku. Ellii-llu Alexander elucira'artuq qanerniarutnaluki yuut.

34Tau͡gaam elpekngatgu Jews-aarucianek, ataucikun yugugaat qayagpagtut sass'agni malrugni taqesciiganateng waten, “Ucurnarquq Diana Ephesian-aat agayutiit!”

35Nunarpiit-llu igartiita cayaqlirluki nepairamiki, qanertuq, “Ukuut Ephesian-aani! Kia nallunritenritau Ephesian-aat ciktaarvikekiit Diana, agayutiit ucurnarqelria, ayuqeliumallra-llu yuguaq pakmaken qilagmek igtelleq?

36Taumek makut asgurakviilata, qiperrlukaunricaaquci umyuarci-llu piciatun maligartevkenaku.

37Wani-wa ukut angutet quyurutaci, camek agayuvignek tegleksailengraata, agayutevceñek-llu caunrilkiksaunateng.

38Taumek Demetrius calillgutai-llu yugmun camek pitengqerquneng, alerquucetangqertuq, cuqcistetarluni-llu, picetaaruskilitki ellmeggnek.

39Tau͡gaam camek allamek apyutkangqerquneng, tamakut qaillukuarvigmi picirkiumaarkaugut.

40Man'a alingurnarquq unuamek atullerput, quyurarucimteñek neplillemteñek-llu apqaurumakumta kiucirkaiciiqngamta.”

41Tuaten qanrraarluni, yuut quyungqallratnek ayagcetai.

Acts 20

Paul-aaq Jerusalem-aamun Ayakatalria

1Nepairata-llu, Paul-aam elitnaurani taivkarai qaruqaarluki-llu unitai, ayaglunillu Macedonia-mun.

2Tamakumiut qaqicamiki qarucimariamiki-llu tekituq Greek-aanun,

3uitaluni-llu iraluni pingayuni. Angyakun-llu Syria-mun ayakataullruan Jews-aat ingcuraat. Taumek ellii Macedonia-kun pitngu'rtuq.

4Ukut-llu pillguciraat Asia-mun, Sopater Berea-rmiu, Thessalonica-rmiuk-llu Aristarchus, Secundus-aaq-llu, Derbe-rmiu-llu Gaius, Timothy-llu, cali-llu Asia-rmiuk Tychicus Trophimus-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Taukut ciumteñi ayagluteng utaqaitkut Troas-aami.

6Ayagtukut-llu angyakun Philippi-mek, quulciiriyarailngurnek kelipartularviata kinguani; erenret-llu tallimiitni Troas-aamun tekilluta, tuani-llu uitaluta malrunlegni ernerni.

7Nitilim-llu erenrin ciuqliatni, elitnaurai quyungqallratni nerellgutekluteng, Paul-aam qalarutai, unuaqu ayakataami, qalarcimaluni-llu unuum qukallranun.

8Kenurralirtuq tamana qulliq quyungqaviat.

9Yun'errartangqertuq-llu Eutychus-aamek aterluni, egalermi aqumgaluni qavangelliniuq. Paul-aaq-llu qallasngiinaan tauna acivarluni qavanguq, enet-llu qulmun pingayuatnek igtuq. Maaten piat tuqumaluni.

10Paul-aam-llu atraami akuqeraa, qanerluni, “Tavenrici, unguvii elliincan.”

11Ataam-llu mayuami kelipamek-llu nerngami, akaarnun cali qallatuq errvianun, nutaan-llu ayagluni.

12Yun'erraq-llu tauna unguvaan ayautaat, quyaqapiggluteng.

13Ciungakun-llu ayagtukut angyakun Assos-aamun, tuani Paul-aaq eknaluku, picirkillratun; ellii nunakun nangrrarmi piyugluni.

14Assos-aami-llu tekicakut ek'arput Mitylene-amun-llu tekilluta.

15Tuaken-llu tengalraamta unuaquan tekitukut Chios-aamun; unuaquan-llu Samos-aamun tekilluta, uitaqerluta-llu Trogyllium-aami, unuaquan-llu Miletus-aamun.

16Ellii Paul-aaq umyuangami Ephesus-aami egmian kiturarkauluni, Asia-mun tagkuni uamñayukluni, patagtungami piyunarqekuni Jerusalem-aamun tekingnaqnaluni, Pentecost-am erenrani.

Ephesus-aarmiut Ciulirnerita Ullagaat

17Miletus-aami-llu ayagceciuq Ephesus-aamun, Agayuuviim ciuliqagtai taisqelluki.

18Ulliitni-llu qanrutai, “Nallunritarpecia Asia-mun tekiqaanemnek qaillun ayuquciqa kesianek.

19Kevgiurluku Ataneq, umyuamkun pivakevkenii, iluteqaqlua naspaamaaqlua-llu, Jews-aat ingcullratni.

20Camek-llu iirutellrunritamci atawakarkarpeceñek, tau͡gaam nasvitellruluci ayuqucirturluci-llu quyurrvigni eneni-llu.

21Umyualinqigcaraq nallunairutekluku Jews-aanun Greek-aanun-llu Agayutem tungiinun, ukveq-llu Atanemteñun Jesus-aamun Christ-amun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Tangerrluku-llu, wani-wa Jerusalem-aamun ayakatartua, qillerqumapigainarlua Anernerkun, nalluluki tut'arkat wangnun.

23Tau͡gaam nunani tumeklemni Anerneq Tanqilria nallunairistek'larqa qillerqumallerkamnek nangteqlerkamnek-llu.

24Tau͡gaam tamakut pekcetenritaatnga unguvaka-llu qunukenritaqa, caliaqa qaqiskumku angnirciqngama, akurtulqa-llu caliaqesqutii Atanrem Jesus-aam Agayutem naklekutii nallunairesqelluku.

25Tangerrluku-llu, watua, nallunritamci qalaruskengamni qiliim angayuqauvianek, wak'nirnek kegginaqa tangenqiggngaitarci.

26Taumek mat'umi ernermi nalqigglua qanrutamci, yuum auga wangnun tusngangaituq.

27Cakaaritenrilamci Agayutem pisqutiinek.

28Taumek murilkici elpeceñek, quyungqalrianun-llu, Anernerem Tanqilriim qaunqestenguruciatun, nerevkararkauluku Agayutem Agayuuvia, aumikun kiputellra.

29Wani-wa nallunaituq uniskumci keglunret alingnarqelriit piciqngaceci, uitasngaunaci katngarrani.

30Tuaten-llu ilavceñek yuut alairarkaugut qannguarluteng, elitnauraungraata ellmeggnun cauvkarluki.

31Taumek murilkici, neq'akluku allrakuni pingayuni aarcirtuutekelqa tamaitnun, erenrani unugtuumaan-llu aluvilluaqlua.

32Wani-wa-llu anelgutmaa, Agayutmun pisqamci qaneryarartaanun-llu kenkiin. Elliin naucugngiici, paitarkitarkauluci-llu ilakluki carriumalriit.

33Yuum akiutiinek wall'u suulutaamek akluanek-llu ayarillrunritua.

34Nallunrilkevcia ukut unatma tau͡gaam aulukellruatnga piilutemnek, calillgutenka-llu.

35Picirkiramci tamalkuitni caliurluci cailnguut aulukesqelluki, umyuaqiciu-llu qaneryaraa Atanerpeci Jesus-aam waten, ‘Atawaunruuq cikiqenglleq akurtunermi.’”

36Tuaten-llu qanrumariami ciisqumigtuq piicallgutekluki-llu taukut.

37Tamarmeng-llu iluteqeqapiggluteng akuqaquat uyaqurruikun melugarluku-llu.

38Angniilutkenruat-llu tamalkuitni qanellrini, qanran tangenqiggngaitniluku kegginani, ellaita-llu angyamun maligtaat.

Acts 21

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jerusalem-aamun Paul-aaq Ayagtuq

1Piuq-llu unicamteki angyakun-llu ayiimta nalletmun Cos ullagluku, unuaquan-llu cali Rhodes-aamun tekilluta, tuaken-llu Patara-mun.

2Angyamek-llu nall'arkengamta, Phoenicia-mun ayakatalriamek, ek'ukut ayagluta-llu.

3Cyprus-aaq igvaamteggu iqsulirneqluku kiturarput Syria-mun, Tyre-amun-llu arulairluta, tuani uciirarkaullruan angyarput.

4Ukverumalrianek nataqucamta, tuani uitaukut ernerni malrunlegni; taukut Anernerkun Paul-aaq inerquraat Jerusalem-aamun ayaasqevkenaku.

5Pinarian-llu ayagtukut. Ellaita-llu arnartuumarmeng mikelngurtuumarmeng-llu, maligtaitkut nunat elatiitnun; ceñami-llu ciisqumiggluta piicagtukut.

6Tua-ingunrituurraarluki angyamun ek'ukut, ellait-llu kingunermeggnun uterrluteng.

7Iquklican-llu tumvut Tyre-amek, tekitukut Ptolemais-aamun, angniutaput-llu anelgutput ernermi ataucimi uitaluta.

8Unuaquan-llu wangkuta Paul-aam ilaini ayagtukut, tekilluta-llu Caesarea-mun. Philip-aam-llu qaneryariurtem eniinun itertukut, wani-wa imkut malrunelgen iliit; uitaluta-llu elliini.

9Tauna yuk paningqertuq cetamanek neviarcarnek, aipangeksailngurnek, tamarmeng qaneryariutululuteng.

10Akaarnun-llu tuantellemteñi, tekitellriartangqellruuq Judea-mek prophet-aaruluni atengqerrluni Agabus.

11Tekicamikut-llu Paul-aam naqugutii tegua, ellminek-llu unatni it'gani-llu qillerrluki qanertuq, “Waten qanertuq Anerneq Tanqilria, ‘Tuaten Jerusalem-aami Jews-aat qillerqeciqaat yuk uum naqugutkestii, tunciqaat-llu agayumanrilnguut unataitnun.’”

12Makunek niicamta, tamamta wangkuta tamakumiut-llu inerqurarput ayaasqevkenaku Jerusalem-aamun.

13Paul-aam kiugaakut, “Caluci qiaceci iluteqevkarlua? Upingariama qillerqumaqainararkauvkenii, tau͡gaam tuquarkaulua-llu Jerusalem-aami Atanrem Jesus-aam atra pitekluku.”

14Taqngailan-llu uitatarput, qanerluta, “Atanrem pisqutii piuli.”

15Erenret tamakut pelluata uptukut Jerusalem-aamun-llu mayurluta.

16Caesarea-mek-llu elitnaurat ilaita maligtaitkut, ilakluku Mnason Cyprus-aarmiu ciuqvanek elitnauraq, ciunirvigkarput.

17Jerusalem-aamun-llu tekicamta, ilamta ciuniuraitkut quyaluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Unuaquan-llu Paul-aaq malikluku James ullagarput, ciulirneret-llu nanelnguunateng tuantut.

19Angniucamiki-llu nalqigutenqegcarai Agayutem caliaranek elliin kevgiullermikun Agayumanrilngurni.

20Taukut niicamegteggu Agayun ucuqaat, qanrulluku, “Anelgutemtaa, usuuq, tangrraten tiissitsaarugaat Jews-aat ukverumalriit, tamarmeng-llu Alerquutet ciumuruskait.

21Niitelaraatgen-llu ayuqucirturilarniluten Jews-aanek Agayumanrilnguut nuniitni cakaarluku Moses-aaq, qanraqluten irniarit nuugirisqevkenaki piciryarait-llu maligtaqusqevkenaki.

22Taumek qaillun piciqseta? Ullautenrilngailata yugugaat maanlucin niiskunegteggu.

23Waten tau͡gaam pikina. Ilangqertukut angutnek cetamanek Agayutmun akqimalrianek.

24Taukunun ilaulluten menuircallgutkiki, akiliulluki-llu asmeggnaurait qamiquteng. Tuaggun yuut nallunritnauraat niitellermeng piciunriluciat, tau͡gaam-llu elluarrluten egilrucin, alerquutet-llu maligtaquluki.

25Tau͡gaam Jews-aarunrilnguut ukvelriarurtellriit pitekluki, ak'a igallruaput picirkirluki agayutnguanun tunumalrianek nerlaasqevkenaki, augmek-llu, kemegnek-llu augiumanrilngurnek, akusrarutekilaasqevkenaki-llu.”

26Unuaquan taukut ilakluki, menuircallruami agayuvigmun itertuq yuut nallunritesqelluki menuircallmi qaqiyucianek, tuanlluni-llu cikiutait ekuamarillerkaata engeliinun.

Agayuvigpagmi Jews-aat Curukaraat

27Erenret-llu malrunelgen pellugniaraata, Jews-aat Asia-mek kingunelget, Agayuvigmi tangrramegteggu yugugaat ayuqenriqercetait taukut tungiitnun, teguvkarluku-llu.

28Qayagaut-llu, “Israel-aani ukuut, ikayurcikut! wani-wa imna nunanun tamaitnun ullautelalleq, ayuqucirturiaqluni Jews-aat inglukluki, Alerquutait-llu, agayuvigput-llu una, Greek-aanek-llu itrutuq agayuvigmun menulirluku.”

29(Tangellruamegteggu tamatum ciungani aipaqevkarluku Trophimus, Ephesus-aarmiu, agayuvigmun-llu itrutellruyukluku.)

30Nunat-llu pek'ngut, yuut-llu quyurcameng, Paul-aaq teguat qamurluku-llu anqerrutaat; amiiget-llu palulluki.

Anguyagtet Atanrata Tegua

31Tuqutessaallratni-llu anguyagtet atanrata niitai nunat nep'ngellratni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Patagmek-llu anguyagteñek piluni atanerruaritnek-llu, atrarvikai, taukut-llu tangrramegteki anguyagtet atanrat-llu, Paul-aaq kaugtuanriraat.

33Anguyagtet-llu atanrata tekicamiu tegua ellimertuulluku-llu qillertesqelluku kalivnernek malruinek; apyutkaa-llu kituucianek picurlautiinek-llu.

34Ellaita-llu yugugaat qanrutkaat ayuqevkenateng, neplillratni-llu taringesciigalamiu ellimertuutaa anguyagtet eniitnun ayautesqelluku.

35Mayuryarat-llu tekicamegteki, anguyagtet Paul-aaq nalugluku mayuutaat, yuut mulngakevkenaku piatgu.

36Yugugaat-llu maligutut, qayagaluteng, “Ayauciu!”

37Itrutqatallratni, Paul-aam aptaa anguyagtet atanrat, “Qanrucugyaaqamken.” Elliin-llu kiugaa, “Waqaa, Greek-aacetun-qaa qantuuten?

38Taungunrituten-qaa Egypt-aarmiu, imumi inglulitelleq, tuqucitulit quyurrluki tiissitsaat cetaman yuilqumun-llu ciuliqaggluki?“

39Paul-aam kiugaa, “Wii Jews-aat ilakaatnga, Tarsus-aarmiungulua. Cilicia-melngurmi, nunat assilriit nunakanka. Qalartessnga yugnun.”

40Pisqeñgani-llu Paul-aaq nangertuq mayuryarat qaingatnun yuut elucira'arluki. Nepairata-llu qalarutai Hebrews-aat qanlauciicetun.

Acts 22

Paul-aam Qanerniallra Yuut Ciuqerratni, Itercecimallra-llu

1“Ilamaa, atamaa-llu, ukuut, niicugnicia qanerniallemni.”

2(Hebrews-aat qaneryaraatgun qalarucateng murilkekanirtut,) qanrutai-llu,

3“Wii Jews-aat ilakaatnga; Tarsus-aarmiuni yuurtellrulua, Cilicia-melngurmi, maani tau͡gaam anglillruunga, Gamaliel-aam-llu ciuqerrani elitnaullruunga ciuliamta piciryarait maligtaqluluki, ilunglua-llu Agayutem tungiinun, elpecicetun watua.

4Man'a-llu ukverumaciq nutaraq nangtellruaqa tuqumun, ayuqmun angutet arnat-llu qilleqluki itercivignun tun'aqluki.

5Nallunritaanga Agayulirteñgunrem ukut-llu Qaillukuartet, ellaita kalikanek piyunarqucinek cikillruatnga ilamteñun Damascus-aami, tamaavet qimallret qillerrluki ut'rutnaluki maavet Jerusalem-aamun anucimirqecetaarumallerkaatnun.

6Tua-i-llu ayallemni Damascus-aarmiut mallgiluki, erenrem qukaqngalkiini alqunaq pakmaken tanqigpalla'artuq avatemnun.

7Iqullruunga-llu nunamun, erinamek-llu niillua wangnun qanelriamek, ‘Saul, Saul, ciin nangpakarcia?’

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Tua-i-llu aptaqa, ‘Kituusit, Ataneq?’ Kiugaanga-llu, ‘Jesus-aaruunga Nazareth-aarmiu elpet nangtellren.‘

9Malima-llu tanqik tangerrsaaqaat, alingluteng-llu, taug͡aam qanrutestem̄a erinii niitenritaat.

10Aptaqa-llu, ‘Ataneq, qaillun pisqumasia?’ Atanrem-llu kiugaanga, ‘Nangerrluten, Damascus-aamun itra, tuani qanrucimaciquten qaillun pillerkarpenek.’

11Tanqigpiim-llu cikmircecanga, malima tass'uqlua Damascus-aamun tekiutaatnga.

12“Angucetangqertuq tuani Ananias-aamek atengqerrluni, Alerquutet qigcikestiitnek, Jews-aat-llu tamakumiut elluakekiitnek.

13Elliin ullagaanga, canimni-llu nangerrluni qanrutaanga, ‘Ilamaa, Saul-aaq, tangerrsaurten!’ Egmian-llu uicama tangvagaqa.

14Qanertuq-llu, ‘Ciuliamta Agayutiita nakmikaaten pisqutni nallunritesqelluku, tangrresqelluku-llu Ellualria tauna, erinii-llu niitesqelluku tungaunaku.

15Yugnun nallunairisten̄guciquten elliinek tangllerpenek, niitellerpenek-llu.

16Camek tua-llu atanqaarcit? nangerrluten angllurcetevkaa, assiilnguten-llu erurtelluki, Atanrem atra kaigavikluku.’

17“Tua-i-llu Jerusalem-aamun utercama Agayuvigpagmi piicainanemni nalluyaakua;

18tangrramni qanrutaanga, ‘Jerusalem-aarmiut patagmek uniski; wangnek nallunairillren ciuniurngailatgu.’

19Qanellruunga-llu, ‘Ataneq, nallunritaatnga elitnaurvigni ukveqesteten itercet'lauciitnek piqertuarluki-llu.

20Stephen-aaq-llu tuqutaullrani auga kuvellratni, wii-llu ilautellruunga tuaten pisqumaluku, tuqutestain-llu aturait qaunqelluki.‘

21Qanrutaanga-llu, ‘Ayii, yaaqvanun ayagcetqataramken Jews-aarunrilngurnun.’”

22Una engelkarrluku niicugniiyaaqaat, taug͡aam tuaten qanran qayagpagtut, “Ayagceciu nunamek aug͡'arluku! Unguvakaunrituq.“

23Qayagpiita-llu aturateng-llu yuugarrluki, nunamek-llu miluquluteng,

24anguyagtet Atanrata ellimertuutaa itrutesqelluku anguyagtet eniitnun, yuvriisqelluku-llu piqertuarluku, nallunrirnaluku ciin yugnun tuaten qayagpagayuciatnek.

25Tapengyagnek qillercatni Paul-aam aptaa atanerruaq nayurteñi, “Alerquumauci-qaa yuk Roman-aartaungraan piqertualaasqelluku qanercetaarumavailgan?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Man'a niicamiu atanerruam, anguyagtet atanrat qanrucarturaa, “Mulngaki camek pillerkarpenek, yuk tauna Roman-aartaungan.”

27Taingami anguyagtet atanrata aptaa, “Nalqigusnga, elpet-qaa Roman-aaruuten?” Kiugaa, “Aa-ang!”

28Anguyagtet atanrat qanertuq, “Wiinga akilirpaglua tamakuurtellruunga.” Paul-aaq kiuguq, “Tau͡gaam wii tamatuulua yuurtellruunga.”

29Tua-i piqertuartekaqsaaqellrin pegtaat, ellii-llu anguyagtet atanrat alinguq nallunriamiu Roman-aarucia, elliin-wa qillercetellruamiu.

30Unuaquan, picetaaryuucia Jews-aanun nallunricuamiu, angitaa qillercimallranek, agayulirteñgunret-llu Qaillukuartet-llu quyurtesqai. Paul-aaq-llu atraulluku ciuqerratnun.

Acts 23

Qaillukuarvigmi Qanercetaarumallra

1Paul-aam tangvaurluki Qaillukuartet qanrutai, “Ilamaa, Agayutem tungiinun umyuarniurutaitua erneq man'a engelkarrluku.“

2Agayulirteñgunrem-llu Ananias-aam ellimertuutaa caniqliinun qanrakun patpaasqelluku.

3Paul-aam-llu qanrutaa, “Elpet qacarnermi urasqercimalriami, Agayutem piqerturciqaaten! Qanercetaaqataryaaqerpenga Alerquutet aturluki, amta-llu patpaasqellua inerquutmek?”

4Caniqliin qanrutaat, “Qacungakan-qaa Agayutem agayulirteñgunra?”

5Paul-aaq kiuguq agayulirteñgunrucia nalluaqa igausngiin, “Yuut atanirturtiit assiilngurkun qanruteksunaitan.”

6Elpekngamiki Paul-aam avgit Pharisee-aaruciat avgit-llu Sadducee-aaruluteng, qayagpagai qaillukuartet, “Ilamaa, wii Pharisee-aat ilakaatnga, Pharisee-aam-llu yuklua, unguillerkamnek neryuniurutka pitekluku qanercetaarumaunga.”

7Tuaten qanran, Pharisee-aat Sadducee-aat-llu ayuqenriqertut, avegluteng-llu qaillukuartet.

8Sadducee-aat qanlaameng maktellerkartaitniluku an'gilartaitniluku-llu, Pharisee-aat tau͡gaam tamakut ukveqait.

9Nep'ngartut-llu. Igatulit-llu Pharisee-aat ilait nangerrluteng inglulitut, qanerluteng, “Wangkutni una yuk canganarqutaituq; tau͡gaam-llu Anernerem wall'u an'gilam qanrutellrukaku Agayun inglukenrillaut.“

10Ayuqenririinaata, anguyagtet atanrata Paul-aaq qecugnayukluku ellimertuutaa allurtesqelluki, itrutesqelluku-llu anguyagtet eniitnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Unuquan-llu Ataneq nangengqauq caniani, qanrulluku-llu, “Caceturi, Paul-aaq Jerusalem-aami wangnek nallunairillrucirpetun, tuaten cali Rome-ami nallunairutekciqerpenga.”

Jews-aat Ingcurtut Tuqucugluku

12Unuaquan, Jews-aat ilait picirkiurtut ellmeggnek aniqlaaluteng, qanerluteng, Paul-aaq tuqupailegmegteggu camek nerngaitniluteng, merngaunateng-llu.

13Tuaten picirkiulriit amllertaut yuinaak malruk cipingalutek.

14Ullagait-llu agayulirteñgunret ciulirneret-llu, qanerluteng, “Picirkiurtukut wangkutnek aniqlaaluta camek nerngaitniluta tuqupailemteggu Paul-aaq.

15Taumek elpeci Qaillukuarteñi, ilakluki qanruskiciu anguyagtet Atanrat, unuaqu cali atrautesqelluku elpeceñun apqauvsiarcetnaluku, wangkuta-llu alapen'errluku atrausnginanratni tuquciiqerput.”

16Paul-aam-llu usruan niicamiu tuaten piqatauciat, anguyagtet eniitnun itertuq Paul-aaq qanrucarturluku.

17Paul-aam-llu atanerruat iliit taisqaa qanrulluku, “Una yun'erraq anguyagtet atanratnun ullausgu qanerkangqerran elliinun.”

18Taum-llu ayautaa anguyagtet atanratnun qanrulluku, “Itengqalriim Paul-aam ellminun taisqellruanga una yun'erraq elpenun ullautesqelluku, qanerkangqerran-gguq elpenun.”

19Tua-i-llu anguyagtet atanrata tass'uqluku allakaqautaa, kiimenaku apqaurluku, “Camek qanerkangqercit wangnun?”

20Qanertuq-llu, “Jews-aat picirkillruut apcugluten Paul-aaq unuaqu atrautesqumaluku qaillukuarteñun apqauvsiarcetnaluku.

21Taúgaam niicaqunaki, elavluteng kellucata angutet yuinaak malruk cipingalutek picirkiullermegteggun, ellmeggnek aniqlaaluteng nerngaitniluteng merngaunateng-llu tuqupailegmegteggu, wani-wa upingaut utaqalgirluteng elpenun akeqnayukluteng.”

22Tua-i anguyagtet atanrata yun'erraq ayagcetaa qanrulluku, “Yugmun qaneryaqunak, makunek nasvallerpenek wangnun.”

23Atanerruagnek-llu malrugnek pisqiuq qanrullukek, “Uptek anguyagteñek yuinarnek qulnek (200) ayagarkanek Caesarea-mun horse-aalegnek-llu yuinarnek qulnek, (200) unuku sass'at pingayuatni ayagarkauluteng.

24Paul-aam-llu ugingavigkai horse-aat upluki, cavkenaku Felix-aamun, nunam Atanranun atrautesqelluku.”

25Kalikamek-llu igartuq waten qanerluni,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26“Wii Claudius Lysias umyuaqutmek tuyuramken elpet Felix, nunam Atanrani
Takarnarqelriami.

27Yuk una Jews-aat tegullruat tuquteqataryaaqluku-llu, tau͡gaam anguyagteñek
maliglua anirturaqa, elpekngamku Roman-aarucianek.

28Picetaaruciatnek kangiiyuama, atrautellruaqa qaillukuarviatnun.

29Tua-i elpekanka ellaita alerquutmegteggun picetaaruciatnek, camek
picurlagmek tuqutnarqutailengraan itengqanarqutaunani-llu.

30Niicamku-llu Jews-aanun tuqucugniluku, elpenun egmian ayagcetaqa,
picetaarutestai-llu alerqurluki elpet ciuqerpeni picetaarutesqelluku. Tua-
ingunrituq.”

31Tua-i anguyagtet alerquumacimegcetun, unugmi Paul-aaq ayautaat Antipatris
engelkarrluku.

32Unuaquan-llu anguyagtet nangrrarmialriit utertut nunameggnun horse-aalget
avvluki engelliutestekai.

33Taukut Caesarea-mun tekicameng kalikaq tunaat nunam atanranun, Paul-aaq-
llu tunluku.

34Nunam-llu atanran kalikaq naaqumariamiu, aptaa camiungucianek. Cilicia-
rmiungucia-llu nallunriamiu,

35qanrutaa, “Picetaarutesteten tekiskata qanercetaarciqamken.” Ellimertuutaa-
llu, Herod-aam qanercetaarviani uitavkaasqelluku, qaunqescirluku.

Acts 24

Paul-aam Qanercetaarumallra Felix-aam Ciuqerrani

1Erenret talliman kinguatni agayulirteñ͡guneq Ananias-aaq atrartuq ciulirneret
malikluki puqilriamek qanerterluteng Tertullus-aamek, taum Paul-aaq qanrutkaa
nunam atanranun.

2Paul-aaq taivkaatgu Tertullus-aam picetaarutaa, qanerluni, “Atanemteñi
Takarnarqelriami Felix! Elpenek uitanqegcit'ngamta, elluarrluki-llu ukut yuut
ataniumiivki,

3aulukuteten tamiini, erenret-llu tamaitni ciuniularaput quyatekerrlainarluki.

4Tau͡gaam Ilangcivkenaku, taqsuqciryuumiinak carrarmek qanerciqua elpenun,
tua-i naklegtaucirpetun niiskut.

5Wangkutni una arenqianarquq, Jews-aat-llu ayuqenriqrutkaat nunani tamaitni,
ukut-llu Nazarene-anek aprumalriit ciuliqagtekaat.

6Agayuvigput-llu menulingnaqsaaqaa, tau͡gaam tegullruarput qanercetaarnaluku
alerquuteput aturluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Tau͡gaam anguyagtet atanrata Lysias-aam curukaraakut, allurrluta-llu,

8alerqurluki picetaarucestai elpenun ullaucesqelluki. Taumek elpenek yuvriqiu, nallunrirluki makut tamalkuita picetaaruyuteput.”

9Jews-aat-llu umyuallguciulluteng piciuniat tamana.

10Tua-i-llu Paul-aaq, nunam atanran pisqen̄gani kiuguq, “Nallunrilamken allrakuni amllerni atanrucirpenek ukuni yugni, qanerniallerkaqa ciuqerpeni tengrukaqa.

11Nallunritarpenga, Jerusalem-aamun agayuyarturlua mayurraanemnek erenret qulen malrugnek tau͡gaam ciptengut.

12Kia-llu nall'arteksaitaanga Agayuvigmi yugmek qanekluaraucivkarlua, yugnek-llu ayuqenriqercecivkarlua elitnaurvigni wall'u nunarpagni:

13Nallunairisciigatut-llu makunek picetaaruteklermeggnek.

14Tua-i man'a piciuyaaquq qanellrat maligtaqutenritnilua, tau͡gaam ciuliama Agayutiit piicagvik'laraqa ukveqluki-llu tamalkuita alerquutni igausngalriit prophet-aani-llu.

15Neryuniurvikaqa-llu Agayun ellaita ukvengqerruciicetun, tuqumalriit maktarkauciatnek ellualriit elluanrilnguut-llu.

16Taumek-llu Agayutem tungiinun yugnun-llu cangalutkamnek umyuarniurutaitengnaq'lartua.

17Maa-i-llu allrakut ikgetenrilnguut kinguatni taillruunga, ilanka piilutaitnek payuggluki elliitnek.

18Tuantellemni Jews-aat ilait Asia-mek taillret nall'artaatnga Agayuvigpagmi menuircaumalua, yugnek maliinii neplircecivkenii-llu.

19Taukut tau͡gaam maanelkuneng picurlautemnek nallunrilkengangqerquneng ciuqerpeni qaneryartut;

20wall'u ukuunge'rmeng nallunrilkengangqerquneng qancurlallemnek qaillukuartet ciuqerratni, watua qanqilit,

21tau͡gaam atauciq qanelqa waten, ‘Tuqumalriit maktarkauciat pitekluku qanercetaarumaunga unuamek?’”

22Felix-aam-llu makut niicamiki, nallunrilamiu-llu ukveruciat, atatakutai qanerluni, “Anguyagtet atanrat Lysias tekiskan man'a pillerci nallunairuciiquq.”

23Atanerruaq-llu ellimerturaa Paul-aaq qaunqesqelluku kelucautevkenaku, ilainun-llu ullagyukatgu kevgiuryukatgu-llu inerquutesqevkenaku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Erenret amllenrilnguut kinguatni Felix ataam taiguq nuliani Drusilla malikluku, tauna Jews-aaruluni. Paul-aaq taivkaraa niilluku-llu qalartellrani Christ-amun ukverem ayuqucianek.

25Taug̃aam qalarucani elluaryaramek, pitalqeñermek-llu qanercetaallerkamek-llu, Felix uulegtuq qanerluni, “Watua ayii, waten pitalua, urenkessaguskuma cali kelegciqamken.“

26Neryuniuryaaquq-llu Paul-aamun angitesqumakan akinek cikirnayukluni, taumek akulkunaku taivkalaraa qallatellgutekluku.

27Taug̃aam allrakuk malruk kinguagni, Porcius Festus-aam Felix-aaq cimiraa. Felix-aam-llu Jews-aat umyugaat narurcuumiinaku, Paul-aaq itengqavkaraa.

Acts 25

Caesarea-mun Qaillukuaresquq

1Atanruviminun elkarcami erenret pingayuatni, Festus-aaq Caesarea-mek mayurtuq Jerusalem-aamun.

2Tuani agayulirtenḡunret Jews-aat-llu ciulirnerita Paul-aaq elliinun picetaarutaat, kaigavikaat-llu

3taitesqelluku Jerusalem-aamun, ellaita tumyarani nayurluteng alapen'errluku tuqutnaluku.

4Festus taug̃aam kiuguq Caesarea-mi itengqaarkauniluku, ellii-llu ak'anuivkenani tamaavet ayakatarniluni.

5“Taumek nallunritestaini maligeskicia picetaarutniarci picurlautiinek.”

6Tua-i-llu erenret qulen pelluumariqerluki, Caesarea-mun atrartuq. Unuaquan-llu qanercetaarviim aqumllertaani aqumluni, Paul-aaq ellimertuutaa taitesqelluku.

7Taingan-llu, Jews-aat Jerusalem-aamek atrallret kassugulluku nangengqaut amllernek-llu picetaarutaat pinarqelrianek, taug̃aam nallunairisciiganateng picetaaruteklermeggnek.

8Paul-aaq ellminek anagyaaqluni qanertuq, “Picurlaksaitua Jews-aat alerquutaita tungiitnun, agayuvigmun-llu, Caesar-aamun-llu watqapik.“

9Taug̃aam Festus-aam, Jews-aat umyugaat narurcuumiinaku, Paul-aaq aptaa, “Jerusalem-aamun-qaa ayagyugtuten, qanercetaarumaluten-llu makunek ciuqamni?”

10Paul-aam kiugaa, “Caesar-aam qanercetaarvian aqumllertaan ciuqerrani nangengqaunga, wani qanercetaarumaarkaungama; Jews-aat tungiitnun camek picurlautaitua, nallunritarpenga.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Picurlallrukuma, camek-llu tuqutnarqutkamnek atullrukuma tuqutaullerkamnek, qessangaitua; tau͡gaam picetaarutait piciunrilkata, yuum tunngaitaanga ellaitnun, Caesar-aamun qaillukuaresqumaunga.”

12Festus-aaq-llu, qaillukuartet qallatellgutkerraarluki qanertuq, “Caesar-aamun qaillukuaresqellriaten, Caesar-aamun-llu ayagciquten.”

Agrippa-m Apqauraa

13Taum kinguani, ataneq Agrippa nuliani-llu Bernice Caesarea-mun tekituk Festus-aamun nunallutek.

14Akaarnun-llu tamaancamek, Festus-aam atanermun Paul-aaq qanrutkaa, qanerluni, “Angucetangqertuq Felix-aam itengqavkaqiinek

15Jerusalem-aamun tekitellemni, tauna agayulirteñ͡gunret Jews-aat-llu ciulirnerita kaigatkaat, picirkiisqelluku.

16Tau͡gaam kiullruanka Roman-aani alerquumanritukut yuk picetaarumalria picirkiisqelluku qanercetaarraarpek'naku picetaarutestain ciuqerratni, elliinek-llu qanerniarraarcetevkenaku picetaarutkellratnek.

17Taumek tekicata, pinaciarpek'nii unuaquan tamaa qanercetaarviim aqumllertaanun aqumlua una taitevkallruaqa.

18Ciuqerrani picetaartai nangercameng, umyuaqenrilkemnek picetaarutaat;

19ukverumacimegteggun ayuqenritlerteng pitekluku, Jesus-aaq-llu pitekluku yuunrilleq, Paul-aam tau͡gaam qanrutkaqluku unguvaniluku.

20Ayuqucingenrilamku man'a pillrat aptellruaqa Jerusalem-aamun ayagyugngacianek tuani qanercetaarumaarkauluni.

21Tau͡gaam Caesar-aamun qanercetaaresqeñ͡gan, itengqavkaraqa ayaucetlerkamnun Caesar-aamun.”

22Agrippa-llu qanertuq Festus-aamun, “Angun tauna tungaunii niicugyaaqaqa.” Kiugaa-llu, “Unuaqu niiciiqan.”

23Unuaquan Agrippa nuliani-llu Bernice tangllermegnegun ucurnaqlutek qanercetaarvigmun itertuk, ilakluki anguyagtet atanrit nunarpiit-llu ciulirnerit. Festus-aam-llu ellimerrucaku Paul-aaq itrutaat.

24Festus-llu qanertuq, “Angayuqamteñi Agrippa, tamarpeci-llu quyungqallgutemteñi, yuk una tangrrarci Jews-aat tamarmeng picetaarutellrat Jerusalem-aami maani-llu, qayagpagaluteng unguvavkayunaitniluku.

25Tau͡gaam tuqutesqutkaanek nataqutenrilama, ellii-llu Atanvagmun qanercetaaresqeñ͡gan ayagcetarkaurtaqa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Tau͡gaam qaillun igaucirkaitua atanemnun una pitekluku, taumek ciuqerpeceñun taivkaraqa urenkutmek elpenun, Angayuqamteñi Agrippa, apqaurumarikuvgu igautekangnayuklua.

27Itengqalria ayagcecunailan picetaarutai nallunairraarpek'naki.”

Acts 26

Paul-aam Apervikuallra Agrippa-m Ciuqerrani

1Tua-i-llu Agrippa Paul-aamun qanertuq, “Elpenek qallacugngauten.” Paul-aaq-llu yaggluni ellminek anagyaaqutuq,

2“Quyaunga Ataneq Agrippa, wangnek nallunairisqen̄gavnga mat'umi ernermi ciuqerpeni, Jews-aat picetaarutellratnek;

3elpet elisngiivki piciryarait qanemyuugautekellrit-llu Jews-aat, taumek kaigavikamken niicugninga patagatevkenii.

4Yuulqa ayagyuallemnek ayaglua, nakmiin ilamni Jerusalem-aami nallunritaat Jews-aat tamarmeng.

5Nallunairiyukuneng, ellaita nallunritaatnga ciuqvaarnek ayagluteng, Pharisee-aanun elluangnaqelrianun ilakellruciqa.

6Watua-llu nangengqaunga qanercetaarumalua-llu neryuniurun pitekluku, Agayutem akqutkellra ciuliamteñun.

7Tauna akqutii ilamta ilakelriit qula malrugnek cipluku neryuniurutkaat, cumiggluteng kevgiurluku Agayun erenret tamalkuitni unugtuumaita-llu, neryuniurutem tekitellerkaanek. Tua-i tamana neryuniurun pitekluku, ataneq Agrippa, picetaarucimaunga Jews-aani.

8Ciin elpeni asguranarqa, Agayutem unguircecillerkaa tuqumalrianek?

9Ilumun-llu wiinga umyuarteqellruyaaqua Jesus-aam Nazareth-aarmium atra ingluksunaqsukluku.

10Tuaten-llu pillruunga Jerusalem-aami, ukvelriit-llu amlleret itercetellruanka, piyunarqucimek pivkarlua agayulirtet atanratnek. Tuqucimallratni-llu, wii-llu pisqumallruanka tuaten.

11Pulengtaq-llu anucimirqecetaalaranka agayuvigni, caunrilkivkaraqluki Jesus-aam atranek, qenrutem-llu pitaciatun malirqalaranka nunanun yaaqsingraata.

12“Tuaten pilua ayallemni Damascus-aamun piyunarqucingqerrlua ellimerrumalua-llu agayulirtet atanritnek.

13Erenrem qukaani, Ataneq, tumemni tangertua pakmaken tanqigmek akertem tanqinranek, avateka ciqinqerluku egilrallgutenka-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Nunamun-llu iqumallemteñi, erinamek niitua qanerluni wangnun Hebrews-aatun waten, ‘Saul, Saul! ciin nangpakarcia? Elpenek nangtuten kitngiallerpegun cingilget.’

15Qanertua-llu, ‘Kituusit, Ataneq?’ Qanertuq-llu, ‘Jesus-aaruunga nangeskengan.

16Tau͡gaam makluten nangerten, man'a pitekluku alairvikamken kevgaurrnaluten nallunairisten̄gurrluten-llu makunun wangnek tangllerpenun, tamakunun-llu nallunairarkamnun.

17Yugnek aviutarkauluten Jews-aarunrilngurnek-llu. Tamakunun watua ayagcetamken.

18Iingit uitesqelluki, tan'germek-llu tuigtesqelluki tanqigmun, tuunrangayiim-llu pinianek Agayutmun, assiilnguitnek-llu au͡g'aritesqelluki, pikangqellgutkesqelluki ellualriarurtellriit, wangnun ukvellratgun.’

19“Taumek, Ataneq Agrippa, narurcillrunritua qilagmek tangllemnun.

20Tau͡gaam nasvilluki Damascus-aarmiut ciumek, Jerusalem-aami, Judea-m-llu ceñiini, Jews-aarunrilnguut-llu umyualinqigtellerkaatnek, tuigtesqelluki-llu Agayutmun, umyualinqigcaram-llu caliaranek calisqelluki.

21Tamana pitekluku Jews-aat agayuvigmi teguatnga tuqutnalua.

22Tau͡gaam Agayutmek ikayuumiima man'a tekitaqa, nallunairilua-llu yugnun mikengraata angengraata-llu, allamek qaneqsaunii, prophet-aat Moses-aam-llu qanrutkellratnek tekitarkanek tau͡gaam.

23Christ-aq nangteqerkaullruniluku, maktarkauluni-llu tuqumalrianek ciuqliugarkauluni, tanqigmek apertuucesqelluki yuut Jews-aarunrilengraata-llu.”

24Makunek-llu ellminek qanran, Festus qanertuq qastuluni, “Paul, ellangqenrituten, elisngarillerpet usviirucetaaten.”

25Tau͡gaam ellii qanertuq, “Usviirutenritua, Festus, tau͡gaam piciulriamek qanertua umyugaitevkenii.

26Ataneq nallunritaten makut. Taumek wii ancurturpek'nii qanrutamken, nallunrilamku makut iirumanriluciat elpeni, aassaqutekumanrilan man'a.

27Ataneq Agrippa, Prophet-aat-qaa ukveqaten? Nallunritamken ukveqaten.”

28Nutaan Agrippa qanertuq Paul-aamun, “Christian-aarurcecarpiararpenga.”

29Paul-aaq-llu qanertuq, “Piiyuumiuteka wani-wa Agayutmun, kiivet pivkenak tau͡gaam niicetenka-llu tamalkuita mat'umi ernermi wangtun ayuqlirisqumayaaqluki, kalivnertanka tau͡gaam pivkenaki.”

30Qanrumarian-llu Ataneq nangertuq, atanerruaq-llu Bernice-aq-llu aqumgallgutai-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Ayaumariata-llu, qallatellgutkut qanerluteng, “Una angun tuqutesqutkamek pillrunrituq wall'u itengqatkamek.”

32Tua-i-llu Agrippa qanertuq Festus-aamun, “Una yuk angicimayartuq, elpekevkallrunrilkuni Caesar-aamun.”

Acts 27

Rome-amun Paul-aaq Ayautaat

1Tua-i-llu Italy-mun ayagarkaurcamta angyakun, Paul-aaq allat-llu itengqalriit tunait anguyagtet atanratnun Julius-aamun, Augustus-aam kevgaanun.

2Adramyttium-aarmiutarmun-llu angyamun ekluta ayagtukut Asia-m mengliikun pinaluta, ilangqerrluta Aristarchus-aamek Macedonian-aarmiumek, tauna Thessalonica-mek taillruluni.

3Unuaquan-llu Sidon-amun arulairtukut, Julius-aam-llu Paul-aaq kusgukluku, angitaa ilainun ukvellgutainun ullautesqelluku, ellaitnun aulukesqelluku.

4Tuaken-llu ayiimta Cyprus-aam uqrakun tengalrartukut, anuqa pairrnaqngan.

5Cilicia Pamphylia-llu kituumariamtekek, Myra-mun tekitukut Lycia-m iliinun.

6Tuani anguyagtet atanrata angyaq Alexandria-mek kingunelek tangrramiu Italy-mun ayalria, tuavet ekevkaraakut.

7Ayiimta-llu cukavkenata ernerni amllerni, cayaqlirluta Cnidus tekitarput, anuqa-llu piyunailan Crete-am uqrakun piukut,

8cingik-llu Salmone mallegluku kiturarput; kangiqutaq-llu assilria tekilluku, nunat yaaqsinrilkiitni Lasea-rmiut.

9Cukailameng, tengalrallerkaq-llu alingnariluni, anuqeturian, Paul-aam aarcirturai,

10qanerluni, “Ukuut, taringevkaumaunga, ciumuaqumta nangtequaciqukut cakneq, tamarnayukluki uciput, angyarput-llu, unguvavut-llu.”

11Taû̂gaam anguyagtet atanrata angyam kap'itainaa, pikestii-llu ingluarvikaak, Paul-aam qanellri catkevkenaki.

12Taû̂gaam uqisvik tauna pivigkilan, angyam-llu uksuucetlerkaa tuani tengrukenrilatgu, amlleret ayagyugtut Phoenix-aamun tekingnaqsugluteng uksinaluteng tuani; tamana qikertami Crete-ami uitauq kanavalirnerani.

13Ungalamek-llu anuqliarallrani, pinarqucukluteng kicairluteng tengalrartut Crete-aq mallegluku.

14Taû̂gaam akanuivkenaki cayukautai alingnarqelriamek.

15Anuqem-llu unakngaku angyaq, asgurciiganani-llu, tengcetarput.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Qikertam-llu Cauda-m uqrani pillemteñi, angyacuar tagurassuun pegnem unakarput;

17mayurqaarluku angyamun ilakluku nuqyucirarput ilavkugnek, qau͡gyamun-llu tagautnayukluteng ilangarciut caniqiluteng-llu atercetut.

18Qailiussiyaagamta-llu, unuaquan angyaq uciiqaniraat.

19Erenret-llu pingayuatni angyam aklui egqaqaput.

20Ernerni amllerni akerciqsaitellrani, agyat-llu alaiteksaunateng anuqlissiyaagluni-llu, ciunerkairutukut.

21Nereksaicimiimeng ak'anun, Paul-aaq nangertuq qukaatnun qanerluni, “Ukuut, maligartellrukuvcia, Crete-amek-llu ayanrilkuvci picurlagyanritukut cagmarivkenata-llu.

22Tau͡gaam eguaquramci caceturici; ilamta unguvii cagmarngaituq, angyaq tau͡gaam.

23Unuk Agayutem an'gilaa canimni nangerngallruan, kevgiuqengama pikestem̄a-llu,

24qanerluni, ‘Alingevkenak, Paul, Caesar-aam ciuqerranun nangerciiquten. Tangerrluku-llu Agayutem maliten tamalkuita elpenun tunumai unguvaluki.’

25Taumek caceturici, Agayun ukveqngamku qanrucimacimtun, tuaten piciqngan.

26Tau͡gaam qikertamun tagauciiqaakut.”

27Erenret akimiarunritaraatni unuan, picimcetun atertaakut Adria-mi. Unuum qukaqngalkiini angyiurtet paqnayugtut nunamun mallgucukluteng;

28Et'utassiallratni-llu yuinarnek yagnengqertuq, yaaqvaqaniameng-llu et'utassianqigtellratni akimiarnek yagnengqerrluni.

29Tua-i-llu teggalqitnayukluteng, cetamanek kicartut kingukun, errnercirluteng-llu.

30Angyiurtet anagturnaluteng angyacuar atrarcaaqellratni, ciunganek kicaq ayaucuguarluku,

31Paul-aam anguyagtet atanrat ilai-llu qanrutai, “Ukut angyami ekumauranrilkata anirtuumangaituci.”

32Taumek anguyagtet angyacuaraam ilavkui kepluki igcetaat.

Imarpigmi Cakviullrat Tagaucimallrat-llu

33Errnginanrani-llu Paul-aam tamalkuita qarutaarai neresqelluki qanerluni, “Wani-wa ernerni akimiarunrita'arni uitalriaci nerqegtaqsaunaci,

34taumek eguaquramci neresqelluci, temevci piniutekaqngaku, cagmalriartangqerrngailan-llu qamiquvci nuyaqengraatki.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

35Tuaten qanrraarluni, kelipamek tegutuq, Agayutmun-llu quyatekluku tamarmeng takuatni itumcimariamiu, ner'uq.

36Tamarmeng-llu caceturiut nerluteng-llu ellait.

37Angyamelngurni amllertaukut (276.)

38Camirrluteng-llu nerumariameng, angyaq uciiqaniraat mukaarkat egqaqluki imarpigmun.

39Mecignarian-llu, nuna elitaqenritaat, tau͡gaam kuigmek tangertut ceñaqeggluni; umyuartequt-llu tuavet itengnaqnaluteng.

40Taumek kicat uskurait kepait cakaarluki, angilluki-llu alulam qillerqutai, cayugiluteng-llu tengalrartut ceñam tungiinun.

41Carvanrek quyurtellragnun tekiararulluteng, ugirtuq angyam ciunga pektesciiganani, kingua tau͡gaam qairet navguraat.

42Tua-i-llu anguyagtet qaneryaaqut itertat tuqutesqelluki, iliit kuimarluku qimagnayukluku.

43Tau͡gaam atanrata Paul-aaq qunukluku tuaten pivkanritai; ellimerturluki-llu kuimaryugngalriit ciumek mermun qeckarluki tagesqelluki nunamun.

44Ilait-llu tuskatgun angyam-llu navenrikun pingnaqesqelluki. Tuaten piluteng tamarmeng cavkenateng nunamun tekitut.

Acts 28

Qikertami Malta-mi Anirtuumallrat

1Tagumariamta-llu, nallunrirarput qikertaq Malta-ullinilria.

2Tamakumiut-llu nutem elluarrluta ciuniuraitkut tamamta, keneq-llu kumarrluku matneqesqelluta ellallian nengllirluni-llu.

3Paul-aaq-llu muragnek quyurciluni kenermun elliillrani ciissirpak puqlam anevkaani unataikun keggaa.

4Tamakumiut-llu tangrramegteggu ciissiq, Paul-aam unataini agalria, ellmeggnun qanruyutut, “Una yuk tuqutarayuliulliniuq, cavkenani tagengraan akinaurutem unguvavkanrilkii.”

5Tau͡gaam elliin, ciissiq evcuutaa kenermun, natlugtevkenani-llu.

6Taukut-llu murilkaat, puvqerrnayukluku wall'u alqunaq tuqunayukluku, tau͡gaam tangvauraqeryaaqvimeggnek caarkaunriqercan umyuarteng cimiraat qanerluteng-llu, agayutnguniluku.

7Tamatum nuniini qikertam atanra Publius, nunautengqertuq. Taum ciuniuraakut aulukluta ernerni pingayuni elluarrluta-llu ilaliurluta.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Taum-llu nalliini Publius-aam aatii naulluuguq puqlaniryaramek, augmek tuaten anaraluni. Tuavet Paul-aaq itertuq piicaulluku, unatminek-llu pategvikluku canrircetaa.

9Tuatnallran-llu kinguani allat apqucilget iluvartut canrircecimaluteng-llu.

10Tamakut yuut cikirturaitkut amllernek. Ayakataamta-llu nuuqairulluta taquitaitkut.

Rome-amun Tekitut

11Iralut-llu pingayun kinguatni ayagtukut angyakun Alexandria-rmiutarkun tauna uksurcetellruluni qikertami tuani, atengqerrluni-llu “Malrignek”, Castor-aankugnek Pollux-aaq-llu.

12Syracuse-ami-llu erniukut ernerni pingayuni.

13Tuaken-llu qiptaarluta Rhegium-aamun tekitukut, ungalamek anuqlian ernerpak Puteoli-mun engellilluta.

14Tuani ukvellgutemta unayaqaitkut agayunerrluta uitasqelluta. Tua-i-llu Rome-armiut tungiitnun ayagtukut.

15Tuaken ukvellgutemta niicamegtekut, pairrsaagaitkut tuniarviim nuniini Appius-aami, allanivigtalegmi pingayunek. Paul-aam tangrramiki, Agayun quyavikaa caceturiluni-llu.

16Rome-amun-llu tekicamta, anguyagtet atanrata itertat tunai tarikestet atanratnun, Paul-aaq tau͡gaam allakaan uitavkaraat anguyagtem̄ek tarikescirluku.

17Erenret-llu pingayun kinguatni Paul-aam Jews-aat ciulirnerit quyurcetai; quyumariata-llu qanrutai, “Ilamaa, yuut tungiitnun ciuliamta-llu piciryaraatnun narurrnamek pillrunrilnge'rma itertaulua taicimaunga Jerusalem-aamek Rome-amun.

18Taukut qanercetaarraarlua, angiteqataryaaqaatnga camek tuqutesqutkamnek nataqvikenrilamegten̄ga.

19Tau͡gaam Jews-aat inglulicata, qaillun-llu piviilama Caesar-aamun qanercetaaresqellruunga; pinarqelriamek qanerkaicaaqua ilamnun.

20Taumek man'a pitekluku kelegcetamci tangerrnaluci qallatellguteknaluci-llu; Tua-i Israel-aam neryuniurutii pitekluku kalivnerciumiima.”

21Ellaita-llu qanrutaat, “Kalikam Judea-mek tekiteksaitaakut iqukluten, tekitelange'rmeng-llu cangalngurmek qanrutkeksaitaatgen.

22Tau͡gaam niicugamteggen ukverucirpenek. Niitelaryaaqaput makucit tamiini cangakumallrat.”

Rome-ami Qalarucilallra

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Tua-i-llu pillerkiurarteng erneq tekican, yugyagluteng ullagaat; elliin-llu qalarutai nallunairiluni Agayutem Angayuqauvianek ukvercetengnaqluki Jesus-aamun igausngaciatun Moses-aam prophet-aat-llu igaitni, unuakumek ayagluni unugvianun.

24Ilaita qanrutkumalriit ukveqait, ilaita-llu ukveqevkenaki.

25Umyuallgutkenrilameng-llu ayagtut, Paul-aaq qanrumarian waten, “Elluatun Anernerem Tanqilriim qanrutkaaci Isaiah-kun prophet-aakun ciuliamteñun qanerluni

26‘Ullagluki ukut yuut, qanruski. Niiquryaaqeciquci, ayuqucingengaituci, tangerrlainang'e'rpeci-llu, taringengaituci.

27Yuut ukut ircaqruit elpegiutut, ciutait-llu umgumaut, iingit-llu cikmirluteng, iimegteggun tangrrarkaunrirluteng, ciutmegteggun-llu niitarkaunrirluteng, umyuamegteggun-llu ayuqucingenrirluteng, umyualinqiggluteng wangnun caunayukluteng, canrirtelluteng-llu.‘

28Taúg͡aam man'a nallunrilkiciu, Agayutem anirtuutii ayagcecimacia Jews-aarunrilngurnun, ellaita-llu ciuniurciqaat.”

29Makunek qanrumarian Jews-aat ayagtut qanemyuugaqapiggluteng.

30Paul-aaq-llu allrakugni malrugni navramini enemi uitauq, ciuniuraqluki-llu tamalkuita ullagteñi,

31Qalarutekluku-llu Agayutem Angayuqauvia, elicungcautekluku-llu Ataneq Jesus Christ-aq, alingevkenani, yuum-llu inerquqsaunaku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Romans

Romans 1

Aryuqutet

1Wii Paul-aaq, Jesus Christ-am kevgaani, kelgumalua apostle-aarusqellua, allakaumalua Agayutem Gospel-aaranun,

2ciunguluku akqutkellra Prophet-aamikun, Tanqilriani igani,

3Gospel-aami Qetunrani pitekluku, David-aam kinguvra kemegkun,

4elkarcimaluni Agayutmun Qetunrauluni, Anernerkun-llu Tanqilriakun piningqerrluni unguillermikun tuqumalrianek, tauna Jesus Christ-aq Atanerput;

5elliikun naklekutmek akurtullruukut apostle-aaruyaramek-llu ukverucimun caucesqelluki Jews-aarunrilnguut tamalkuita, elliin atra pitekluku.

6Elpeci-llu kelgumalriani tapeqluci Jesus Christ-amun pikesqelluci.

7Tamalkuitnun Agayutem kenkek'ngainun Rome-ami, kelgumalrianun ellualriarusqelluki; Naklekun piuli uitanqegcin-llu Agayutmek Atamteñek, Atanermek-llu Jesus Christ-amek.

8Ciumek, quyavikaqa Agayun Jesus Christ-akun elpeci pitekluci, ukverci niitnaungan ellami tamiini.

9Agayun tangvagtekngamku, anernemkun kevgiuqengama Qetunraan Gospel-aaranek, qacuiqsaunii aperluci kaigalartua piicautemkun,

10Agayutem pisqutkekaku ullaucunarivkaasqellua elpeceñun.

11Tangerrsukapigcamci, cikirnaluci cikiutmek anernellarmek piniutekarpeceñek,

12tuaten atunem qarutaarutnaluta ukvemteggun, elpeci wiinga-llu.

13Nallunritesqumaamci, ilamni, pulengtaq ullaucuumilallemnek elpeceñun, (tau͡gaam man'a engelkarrluku pivkaumaksaitua), akunlevceñek atsanek unangyuumiryaaqlua tuaten allanek Jews-aarunrilngurnek unangellrucimtun.

14Wiinga caliaqnarqanka Greek-aat nallumalriit-llu, elisngalriit elisnganrilnguut-llu;

15taumek elpeci-llu Rome-armiuni qalarucuumiramci Gospel-aamek.

16Kasngukenritaqa Christ-am Gospel-aara, Agayutem piniutekngaku anirtuumallerkaatnun tamarmeng ukvelriit, Jews-aanun ciumek Greek-aanun-llu.

17Maaggun Agayutem elluarucia nasvaumauq ukverkun ukvermun: igausngaciatun, “Kina imna ukverkun ellualriarukuni unguvaciquq.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Agayutem eq'ukutii nasvaumauq qilagmek elluanrilngurnun qaqiciilrianun-llu, piciulriim umgusngastainun assiilucimegteggun.

19Agayutmek nalluarkaunricaaqut, elliin nasvicateng.

20Ellam piurteqarraallranek, elliin ayuqucia tangrrumanrilnguq, pinia-llu nangyuilnguq, Agayutngucia-llu, ukuk nallunairumauk piliarikun. Taumek qanerniarutkaitut.

Yuum Assiilngurtucia

21Nallunrilngermegteggu Agayun qigcikenrilatgu, quyavikevkenaku-llu, tau͡gaam piciuvkenateng umyuigamegteggun, umyugaat-llu usviilnguq tan'gerimaluni.

22Usvingqerrsuk'nger'meng, usviirutut,

23Agayutem-llu tuquyuilnguum ucurnarqucia cimillruat yuguanek, yuk tuquarkaulria ayuqeliluku, yaqulget-llu ungungssit-llu, ciissit-llu.

24Taumek Agayutem pegtai ircaqruita aglumakillratgun caarrlugmun, temteng qigcikevkenaki,

25cimiatgu piciulria Agayutem ayuqucia iqluurutmek, ciktaarvikluki kevgiurluki-llu piurcimalriit, Piurtestiit pivkenaku, nanraumaarkaq akwanun! Amen.

26Man'a pitekluku Agayutem tuatequagai aglumakillratnun ikiulrianun. Arnaita tuaten kemegteng tunluku atuqaunrilngurmun.

27Tuaten-llu angutait, arnanek atunrirluteng ilameggnun aglumataarulluteng angutngullgutmeggnek akusrarutekiaqluteng, anucimirqecetaarun-llu ellaitnun tull'uni assiilngurmek atullrat pitekluku.

28Agayun-llu umyuamegteggun caukenrilatgu, elliin pegtai umyugaat assiitellria atuusqelluku, caliaqesqelluki ayuquciukaunrilnguut.

29Imiumaluteng elluanricaramek, assiilngurmek-llu, piksugiiyaramek-llu, umyuarrliquciyaramek-llu; muirumaluteng-llu ciknayaramek, tuquciyaramek-llu, inglukucaramek, iqluuryaramek, piciliriyaramek-llu; uputaariyugluteng;

30inglulitulit, ellmeggnek pivakluteng, ucuryaggluteng, assiilngurnek ayagnerciaqluteng, niisngavkenaki-llu angayuqateng,

31umyugaunateng, piciuvkenateng-llu, takumcutaunateng, aaryuyuunateng-llu.

32Nallunricaaqekiit Agayutem picirkiutii, tamakunek atulriit tuqumek iqungqerrarkauciat, tau͡gaam aturyugait nallmegteggun-llu pivkenaki, ilateng-llu canrilkelarait atungraitki.

Romans 2

Yuum Cuqcimallerkaa

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Taumek kituunge'rpet, camek avalitkaituten, yugmek cuqcikuvet pinarqelriaruuten, yugmek cuqcikuvet elpenek-llu cuqciciquten, tua-i elpet cuqcestiini caliarpegun cangallrunrilavet.

2Nallunritarput Agayutem qanercetaarutii tut'elaucia tamakut aturtaitnun.

3Usuuq, tamakut aturtait cuqeskuvki, amta-llu elpet aturaqluki, umyuartequten-qaa avitnayukluku Agayutem anucimirqecetaarutii?

4Wall'u-qaa cakaaran Agayutem takumcukutii angelria qenqerrngialucia nerinisngialliqenrilucia-llu? Nalluuten-qaa Agayutem assiucimikun, elpet umyualinqigtesqumacirpenek?

5Tau͡gaam asvailucirpegun umyuarniunritlerpegun-llu nangyutkarpenek quyurciuten Ernermi Agayutem eq'uqertiin alaillerkaani, ellualriim qanercetaarutiini.

6Tua-i Elliin nunulirciqngaku yuk tamalkuan caliarakun.

7Tamakut caliamegteggun ellualriatgun asvailnguut, ucurnamek neryuniulriit qigcignamek-llu, piunriyuilngurnek-llu, Elliin cikirciqai unguvamek nangyuilngurmek;

8tau͡gaam navguiyulriit piciulriim-llu niisnganritestain, elluanrilnguum niisngastain eq'ukun nanikuanaq-llu aturciqaat.

9Tamarmeng assiilngurnek calilriit, nangteqnamek nanikuamek-llu ciunerkangqertut, Jews-aat ciumek Jews-aarunrilnguut-llu.

10Tau͡gaam assilrianek calilriit ucurnamek qigcignamek-llu ciunerkangqertut, Jews-aat ciumek Jews-aarunrilnguut-llu.

11Agayun yuum taungucianek catkiyuilami.

12Tamarmeng alerquutaunateng assiilngilriit alerquutaunateng piunrirarkaugut, tamarmeng-llu assiilngilriit alerquutem qulliliumakai qanercetaarumaarkaugut alerquutetgun.

13Wani-wa alerquutet niitellratgun kina ellualriarunrilan Agayutem ciuqerrani, tau͡gaam alerquutem aturtai ellualriarurciiqut.

14Tuaten Jews-aarunrilnguut alerquutailnguut nutem, alerquutek'laamegteki, ellmeggnek alerquuteteng atularait, alerquutet igausngalriit nallungermegteki,

15nasvagluki ircaqumeggni igausngalriit alerquutet, umyuaqegtaaraata-llu nallunailarai, umyugaita-llu ayuqenrilnguut aipaagni pinaqniciqait wall'u pinarqenritniciqait,

16ernermi taumi, Gospel-aam qanellratun, Agayutem cuqcillerkaani Christ Jesus-aakun, yuut aassaqek'ngaitnek.

Jews-aat Pinarquciat

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Tau͡gaam Jews-aarunikuvet alerquutet-llu cacetuqutekluki, pivakluku-llu Agayutmun caumacin,

18pisqutii-llu nalluvkenaku, assilria-llu pisqutekluku ayuqucirtuumiivet alerquutetgun,

19nalirrukevkenaku-llu ciuliqagten̄gucin cikmiumalrianun, tanqiuluten-llu tan'germi uitalrianun,

20ayuqucirturyugngaluki usviilnguut, mikelngurnun-llu elitnauristen̄guluten, alerquutet imaqngatkek elisnganeq piciuneq-llu,

21Taumek elpet allat ayuqucirtuquvki, elpenek-qaa ayuqucirturngaituten? Teglegyaraq inerquutekekuvgu, teglelartuten-qaa?

22Qanlalriami akusrarutekiyunaitniluku, akusrarutekilartuten-qaa? Agayutnguat pelleq'laryaaqaten, tau͡gaam-qaa agayuvignek teglelartuten?

23Pivakilriami alerquutnek, qigcikenritan-qaa Agayun alerquutain narurtellratgun?

24Igausngaciatun, “Jews-aarunrilnguut Agayutem atra caunrilkelaraat elpeciuggun.”

25Nuugiryaraq atuuyaaquq Alerquutet atuquvki, tau͡gaam Alerquutet narureskuvki nuugiumacirci atuunrirciquq.

26Taumek nuugiumanrilnguum Alerquutet elluarrluki atuquniki, nuugiumanritellra-qaa nuugiumalriatun pitangaituq?

27Taumek tamakut kemegkun nuugiumanrilnguut Alerquutet tau͡gken aturluki, cuqciiqaiceci igausngalriit Alerquutet avaliqestaitni nuugiumaluci-llu, narureskuvciki alerquutet.

28Jews-aarupianrituq kemegkun pilria, nuugiryarapiuvkenani-llu qaikun kemegkun-llu pilria.

29Tau͡gaam ilumikun pilria Jews-aaruuq, nuugiumapiarluni-llu ircaqumikun Anernellarkun, alailngurkun pivkenani. Yugnek nanraumanrituq tau͡gaam Agayutmek.

Romans 3

1Cakun tua-llu Jews-aat elluinruat? nuugiryaraq-llu catngua?

2Tua-i amllelriamek tamaitgun. Ciuqliuluku, Agayutem Jews-aat nasvitai nallunarqelrianek.

3Qaillun-mi ilait ukvenrilkuneng, ukvenriluciata-qaa Agayutem piciucia asguranariciqaa?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Watqapik! Agayun piciuli yuut tamarmeng piciunrilengraata; igausngaciatun, “Qanllerpegun ellualriarusqelluten, cirlakisqelluten-llu cuqcimallerpegun.”

5Taug̃aam elluanrilucimta nasvakaku elluarucia Agayutem, qaillun qanerciqseta? Elluanrillekluku-qaa Agayun eq'ukutmek taicillranek wangkutnun? (yuut qanlauciicetun qanertua).

6Watqapik! Qaillun-mi Agayutem nunam yui cuqcugngaciqaki?

7Taug̃aam piciunritlemkun Agayutem piciucia pikaniqan, ciin cali cuqcimasia assiilngurtulriatun?

8Ciin-llu assiilnguq atunriceta assilriamek iqungqerrnayukluku, ilaita yuut piciliruallauciicetun qanerniluta? Elluatun qanercetaarumaarkaugut.

Tamarmeng Yuut Pinarquciat

9Tua-llu-qaa, Jews-aarulriani-qaa elluanruukut? Qang'a, watqapik; ak'a qanellruunga yuut tamalkuita, Jews-aarungraata Jews-aarunrilengraata-llu, assiilnguum teguaqai;

10igausngaciatun: “Ellualriartaituq, atauciungraan,

11taringumalriartaituq, yualriartaunani-llu Agayutmek.

12Tamarmeng avtut, tamarmirrluteng-llu iqlutmurtut; assilriamek atulriartaituq, ataucirraunge'rmi.

13Igyarait ikingqaut qungutun, alunguteteng iqluyaramun atularait, qerrluit imangqertut ciissirpiit tuqunaitnek,

14qanrit imangqertut aniqlaatnek pagglungqerrsaramek-llu.

15It'gait cukalartut tuqucinaluteng,

16picurlak nangteqsaraq-llu tumyaraatnetuq,

17uitanqegcitem-llu tumyaraa nalluat.

18Qigciksunritaat Agayun iimeng ciuqerratni.”

19Watua nallunrirarput alerquutem qanellra qulliliumakainun pimacia, tamalkuita yuut nepairesqelluki, nuna-llu tamalkuan Agayutem ciuqerrani pinarqelriarusqelluku.

20Taumek yuk ellualriarurrngaituq elliin ciuqerrani alerquutet atullratgun, tua-i assiilnguq alerquutet nallunairatgu.

Elluaryaraq Ukverkun

21Taug̃aam maa-i Agayutem elluarucia nallunairumauq alerquutetgun pivkenani, nallunairutkengraatgu alerquutet prophet-aat-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Tua-i Agayutem elluarucia, ukveqellrakun Jesus Christ-am, ukverumalriani tamalkuitni, cangallrulriartailan;

23tua-i tamarmeng assiilngillruata, Agayutmi-llu ucurnarillerkarteng nuryagulluku.

24Ellait elluarimaut naklekutiikun cikiutekun, Jesus Christ-am akiliutellrakun.

25Tauna Agayutem tunaa ukveqellrakun auga cimiutekesqelluku. Maaggun Agayutem elluarucia nasvaumauq, takumcutaucimitun assiilnguut ak'allaat pellugcecamiki.

26Nallunairluku elluarucini mat'um nalliini, cali-llu Jesus-aam ukveqellrakun yuum ellualriarurucia.

27Nau-wa-tuall' yugngalucirput? Pikaunrituq. Ca pitekluku? Caliat-qaa pitekluki? Qang'a, ukveq pitekluku.

28Taumek elkartarput yuum ellualriarurucia ukverkun, alerquutet atullratgun pivkenani.

29Wall'u-qaa Jews-aat kiimeng Agayun Agayutkaat? Jews-aarunrilnguut-llu-qaa Agayutkaat? Aa-ang, Jews-aarunrilnguut-llu Agayutkaat.

30Agayun atauciungan; elliin-llu ellualriarurciiqai nuugiumalriit ukveratgun, nuugiumanrilnguut-llu tuaten ukverat pitekluku.

31Taumek-qaa alerquutet piunrircetaput maaggun ukverkun? Qang'a! tau͡gaam, elkartaput alerquutet.

Romans 4

Abraham-aam Elluarucia

1Qaillun tuall' qanerciqseta Abraham-aamek ciuliamteñek kemegtaq aturluku?

2Tua-i Abraham-aaq caliamikun ellualriarurtellrukuni, nanrararkangqerrsartuq, tau͡gaam Agayutem ciuqerrani pivkenani.

3Qaillun-mi qaneryaraq qanerta? “Abraham-aam ukveqaa Agayun, tamana-llu pitekluku elliinun ellualriaruuq.”

4Wani-wa calilria akingelartuq, cikiutekevkenaki, tau͡gaam nunuliutekluki.

5Tau͡gaam kina caliarilnge'rmi, ukveqkuniu-llu agayutailnguut ellualriarurtestiit, ukvemikun ellualriarurtuq.

6Tuaten-llu David-aam atawaqernia yuk, Agayutem ellualriarurcetellra, caliarikun pivkenaku:

7“Atawaqertut picurlautmeggnek au͡g'aricimalriit, assiilnguit-llu patumaluteng;

8atawaqertuq yuk, assiilngua Atanrem elliinun tucetenrilkii.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Nuugiumalriit-qaa nallaitgun mat'um atawaqaasqutem tusvikai, wall'u nuugiumanrilnguut-llu? Ellualriarunilararput Abraham-aaq ukvera pitekluku.

10Qaillun-mi ellualriarurcimaa? Nuugiumavailegmi-qaa wall'u nuugiumariluni? Nuugiumarillermini pivkenani, tau͡gaam nuugiumavailegmi.

11Nuugiumayaraq akurturaa elluarucimi nallunailkutii takarnarqutekluku-llu ukvemikun pikellni nuugiumavailegmi. Ellii ciuliarusqelluku tamalkuitnun ukvelrianun nuugiumanrilnge'rmeng ellualriarurtellrianun,

12Cali-llu nuugiumalrianun tuaten ciuliarurrluni, nuugiumallrat nalliikun pitkevkenaku, tau͡gaam cali maliggluku cikiutii ukverem ciuliamta Abraham-aam pikellra nuugiumavailegmi.

13Akqun Abraham-aamun kinguvrinun-llu akqumalria, nuna tamalkuan kinguvanertaqesqelluku, alerquutetgun taillrunrituq tau͡gaam ukverem elluaruciakun.

14Tua-i alerquutet ciumurutestait paitangqerrarkaukata, ukveq caunrituq, akqun-llu catnguvkenani.

15Wani-wa alerquutet iqungqertut eq'ukutmek, tau͡gaam alerquucetailngurmi assiilngurtaituq.

16Taumek ukvermun tusngauq, akqutii naklekutekun piusqelluku kinguvrinun-llu tamalkuitnun nallunaitesqelluku, Alerquutet ciumurucestait nallaitgun pivkenaki, tau͡gaam imkut-llu Abraham-aatun ukvelriit, tamamta ciuliaqngamteggu,

17igausngaciatun. “Atanruvillgutkelrianun amllernun ciuliarurcetamken,” ciuqerrani Agayutem ukvekek'ngaan, tuqumalriit maktestiita piurcimanrilnguut-llu piurtestiita.

18Ukvemikun neryuniurtuq neryuniurnailengraan, atanruvillgutkelrianun amllernun ciuliarurtarkauciminek qanrucimallrucimitun; “Tuaten piugarkaugut kinguveten.”

19Ukvemikun piniarutenrituq temni umyuaqeng'e'rmiu, unguvallerkailnguq yuinarnek tallimanek allrakungami, Sarah-llu qingayuilnguq umyuaqeng'e'rmiu.

20Ukvenrilucim nalirrugcetenritaa Agayutem akqutiinek, tau͡gaam ukvemikun asvairiuq Agayun ucurnarivkarluku,

21nalirrukevkenaku Agayutem piyugngacia akqutminek.

22Tamana pitekluku “elluarucia elliinun elkarcimauq ukverakun.“

23Tau͡gaam man'a qaneryaraq, “Elliinun elkarcimauq,” ellii kiingan pitkevkenaku igausngauq, tau͡gaam wangkuta-llu pitekluta.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Wangkutnun-llu elkarcimaciquq ukvekekumteggu Atanrem Jesus-aam unguirtestii tuqumek,

25tauna tuqucimalria assiilnguput pitekluki, makcecimaluni-llu elluarillerkarput pitekluku.

Romans 5

Elluaryaram Iqua

1Taumek, ukverkun ellualriarurcamta, uitanqegcitengqertukut Agayutmi Atanemteggun Jesus Christ-akun.

2Elliikun unakarput ukvemteggun takumcukutii atuqengarput, angniutekluku-llu neryuniurutvut Agayutem ucurnarqucia.

3Cali-llu, nangtequteput quyatekaput, nalluvkenaku ilalciullemteggun asvairillerkarput,

4asvailuciq-llu naugilartuq ayuquciqegtaarmek, ayuquciqegtaar-llu neryuniurutmek.

5Neryuniurutem-llu qacuvallagtessngaitaakut Agayutem kenkii kuvumiin ircaqumteñun Anernerkun Tanqilriakun cikiutiikun wangkutnun.

6Cirlaullemta nalliini, Christ-am tuqutekellrui assiilngiumalriit.

7Nauwa yuk tuqungaituq ellualria pitekluku, assilria yuk tuqutekaqsarngataa.

8Taug̃aam Agayutem kenkutni wangkutnun nasvagaa assiilngiumallemteñi tuqutekevkarluta Christ-amun.

9Taumek, augakun ellualriarurcamta, nutaan anirtuumaciqukut elliikun Agayutem eq'uqertiinek.

10Wani-wa inglukestek'ngermikut, Qetunrami tuqullrakun kenegyagucakut, nutaan kenegyagucecimariluta unguviikun anirtuumaarkaugukut.

11Kiingan pivkenaku, taug̃aam nunaniryugtukut Agayutmi, Atanemteggun Jesus Christ-akun, elliikun kenegyagutmek akurtullruamta.

Adam-aakun Assiilnguum Piurucia, Elluaryaram-llu Piurucia Jesus-aakun

12Wani-wa yugkun ataucikun assiilnguq tekitellruciatun nunamun, tuqu-llu assiilngurkun, tuaten-llu tuqu sagcimauq yugnun tamaitnun, tamarmeng assiilngillruata.

13Assiilnguq nunami uitallruuq alerquutet taicimavailgata, taug̃aam alerquucetailngurmi assiilnguq pimanrituq.

14Ilangcivkenaku tuqu yugnun atanrullruuq Adam-aamek ayagluni Moses-aaq engelkarrluku, Adam-aam assiilnguanek atunrilengraata, ayuqngaku tekitarkam.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Tau͡gaam cikiun akiilnguq assiilnguum piatun ayuqenrituq, wani-wa yuum ataucim narurcillrakun amlleret tuqullrukata, amllenruuq Agayutem takumcukutii, cikiutii-llu naklekutekun, yugkun ataucikun Jesus Christ-kun pinruluni amllernun atuuguq.

16Cikiun-llu akiilnguq ayuqenrituq yuum taum ataucim assiilnguan iquatun. Assiilnguq atauciq cuqcimallermikun pinarqutengqertuq, tau͡gaam assiilnguut amlleng'e'rmeng cikiutekun akiilngurkun elluarucimek iqungqertut.

17Wani-wa, yuum ataucim assiilngillrakun tuqu elliinun atanrukan, pinruluteng naklekutmek angelriamek, elluarucim-llu cikiutiinek akiilngurmek akurturilriit, unguvami atanruciqut yugkun ataucikun Jesus Christ-akun.

18Taumek ataucim yuum assiilnguan yuut tamalkuita pinarqelriarurcetellruciatun, tuaten-llu yuum ataucim elluarucian yuut tamalkuita pinarqenrilnguuvkarai unguvaarkaurtelluki-llu.

19Wani-wa yuum ataucim niisnganritellrakun amlleret assiilngilriarurcata, tuaten-llu cali yuum ataucim niisngallrakun amlleret ellualriarurciiqut.

20Alerquutet taillruut, assiilnguq misturisqelluku; tau͡gaam nani assiilnguq misturingraan, naklekun sagtuq pinruluni mistunruluni-llu.

21Tuaten assiilnguq atanrullruciatun tuqukun, tuaten-llu naklekun atanrusqelluku elluarucikun unguvamun nangyuilngurmun, Jesus Christ-akun Atanemteggun.

Romans 6

Assiilnguum Tungiinun Tuqullerkaq

1Qaillun tuall' qanerciqseta? Assiilngurkun-qaa ciumurciiqukut naklekun piusqelluku?

2Watqapik! Qaillun-mi wangkuta assiilngurmun tuqullrulriani, assiilnguq cali uitavikciqseta?

3Nalluuci-qaa tamamta Christ-amun Jesus-aamun ilausngaluta anglluumalriani, elliin tuqullranun ilausngaluta angllullrucimteñek?

4Tua-i anglluryarakun tungmagcimaukut ilakluku tuqullranun, wani-wa Christ-atun tuqumalrianek maktaullertun, Aatam ucurnarquciakun, tuaten wangkuta-llu piyuanaurtukut nutaramek yuucingqerrluta.

5Wani-wa elliinun ilausngakumta tuqullrakun ayuqluku, tua-i tuaten-llu cali ilausngaciqukut makyuciakun ayuqluku.

6Nallunrilamteggu yuucirput ak'allaq ilakluku kelistamun ussukcausngallruuq, tema assiilnguum pia piunriisqelluku, assiilngurmun pisteñgunriisqelluta.

7Wani-wa tuqumalria assiilnguum cakenriraa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Taúgaam Christ-aq tuqullgutkekumteggu tuaten-llu unguvallgutkarkauluku ukvertukut.

9Nallunritukut Christ-aq tuqumalrianek maktaulleq tuqunqiggngailucia; tuqu elliinun atanrunrirtuq.

10Wani-wa tuqullermikun assiilngurmun tuqullruuq, ataucirqumek, taúgaam unguviimi Agayutmun unguvauq.

11Tuaten-llu elpeci, umyuarteqkici assiilnguum tungiinun tuqumaluci, taúgaam Agayutmun unguvaluci Christ Jesus-aami Atanemteñi.

Assiilnguum Ataneqenrillerkaa

12Taumek assiilnguq atanruvkanriciu temevceñi tuquarkaulriami, aglumacit niisngaksaunaki.

13Cali avateci assiilngurmun pivkanriciki, elluanrilngurnun saskukevkarluki, taúgaam Agayutmun tunluci tuqumalrianek unguilriacetun, avateci-llu Agayutmun tuniciki ellualriamun saskukevkarluki.

14Wani-wa assiilnguq elpeceñun atanruarkaunrituq; alerquutet qulliliumanrilaci, taúgaam naklekutem qulliliumiici.

15Tua-llu-qaa, assiilngirciqukut-qaa alerquutet qulliliumanrilatkut taúgaam naklekutem? Watqapik!

16Nalluarci-qaa kitumun tunkuvci elpeceñek teguarurucirci niisngallerpeciuggun, aipaagnun assiilngurmun tuqumek iqulegmun, wall'u niisngallerpeciuggun elluarucimek iqulegmun?

17Taúgaam quyanarquq Agayun, elpeci assiilngurmun teguarullrulriani maa-i niisngalriarurcavci ircaqurpeciuggun elitnaurutmun elpeceñun taicimalriamun.

18Assiilngurmek-llu angicimaluci, elluariyaramun pisteñgurcavci.

19Yuum piciryaraatun qalartua, tua-i pinialuciatun kemegpeci. Ciungani avateci tunellrucirpecetun menuurrnarqelriamun assiirusngiinarluci, tuaten maa-i avateci tunkiciki elluaryaramun kencignarillerkarpeceñun

20Assiilngurmun teguarullerpeceñi, elluaryaram ataniumanritaaci.

21Tua-i-llu tamakut, maa-i kasnguksaguskengaci imumi ayuquciqellerpeceñi camek unangvikellruceciki? Tuqumek taúgaam iqungqertut.

22Taúgaam maa-i assiilnguum teguaqenriaci Agayutmun-llu pisteñgurcavci, elluaryaramek unanguci, iqungqerrarkauluni unguvamek nangyuilngurmek.

23Wani-wa assiilnguq akiliutengqertuq tuqumek, Agayutem taúgaam cikiutii wangkutnun unguvauguq nangyuilnguq Jesus Christ-akun Atanemteggun.

Romans 7

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Alerquutet Caliarat

1Nalluarci-qaa anelgutmaa, (alerquutet elisngastait qalarutanka,) qaillun alerquutem ataniumacia yuk unguvallran taktaciatun?

2Nauwa arnaq uingqellria uiminun qillengqauq alerquutetgun unguvallran taktaciatun; taug̃aam uinga yuunriqan, alerquutem pegtaa uinga pitekluku.

3Taumek, uinga unguvaluku, allamek kassuuskan, aterpagciiqaat akusrarutekevkarteñek. Taug̃aam uinga yuunriqan, angicimauq tuaken alerquutmek, allamek-llu kassuuteng'e'rmi akusrarutekevkanrituq.

4Tuaten-llu, anelgutmaa, alerquutet tungiitnun tuqullruuci Christ-am temiikun, allamun kassuutesqelluci, taumun tuqumek makcecimallermun, atsanek naugisqelluta Agayutem pikainek.

5Kemegmi uitallemteñi, assiilnguum aglumayullra, picirkiutni aturluku, caliangqellruut tememteñi naugisqelluta atsanek tuqumun.

6Taug̃aam maa-i alerquutnek angicimaukut, tuquluta teguaqestemteñun, kevgiuresqelluta nutaramek yuucingqerrluta, ak'allat igat aturluki pivkenata.

7Camek tua-llu qanerciqseta? Alerquutet-qaa assiilnguugut? Agayutem pivkanrilliu. Watqapik! Taug̃aam, alerquucetailkan cam assiilnguucia nalluyarqa. Ayariyaraq nalluyarqa qanrutenrilkatnga alerquutet, “Ayariyaqunak.”

8Taug̃aam assiilnguq, alerquutetgun pillerkangqerrluni, ayarivkaraanga ayuqenrilngurnek. Alerquutaunani assiilnguq tuqumauq.

9Ciungani alerquutaunii unguvallruunga, taug̃aam alerquutet piurcata, assiilnguq unguirtuq, wiinga-llu tuqullruunga;

10Alerquun-llu elkarcimalleq unguvamun, wangni tuqumek iqungqertuq.

11Tua-i assiilnguq, pillerkangqerrluni alerquutekun, iqluanga, tamaaggun-llu tuqullua.

12Taumek alerquutet tanqilriaruut, picirkiutet-llu tanqilriaruluteng, elluarluteng assirluteng-llu.

13Taumek-qaa assilria, taitellruuq tuqumek wangnun? Watqapik! Taug̃aam assiilnguq, tuqumek caliuq wangnun assilriakun alerquutekun, assiilnguum assiilnguucia alaitesqelluku, alerquutekun-llu arcarisqelluku.

14Nallunritarput Alerquutet anernellauciat, wiinga taug̃aam kemegtaugua, assiilngurmun tunumalua.

15Taringumanritanka calianka, piyullrenka caliaqenrilamki, taug̃ken uumiklemnek, caliyuglua.

16Wani-wa calikuma cucukenrilkemnek, nallunritaqa Alerquutet assiuciat.

17Taumek wangnek atunritanka, taug̃aam assiilnguum wangnelnguum caliaqai.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Tuaten nallunritaqa wangni (kememni) assilriartailucia, Assilria cucuksaaqaqa, tau͡gaam aturciigataqa.

19Atunrilamku assilria piyulqa, tau͡gken assiitellria cucukenrilkeka aturluku.

20Wani-wa cucukenrilkeka atuqumku, wangnek pinritaqa, tau͡gaam assiilnguum wangnelnguum caliaqaa.

21Tua-i naspecimariaqa man'a, elluaq atungnaqaqamku, assiilnguum nayularaanga.

22Wani-wa qamaggun ircaqumkun Agayutem alerquutii angniutekaqa,

23tau͡gaam tangertua tememni allamek, alerquutmek inglukilrianek, umyuama alerquutainun, teguarurrlua-llu assiilnguum alerquutainun tememni uitalrianun.

24Nakleng wiinga! kia aviuciiqanga waken tuqum temiinek?

25Quyavikaqa Agayun Jesus Christ Atanemteggun. Taumek wii wangnek kevgiurqa Agayutem alerquutii umyuamkun, tau͡gaam kememkun kevgiurluku assiilnguum alerquutii.

Romans 8

Anernerkun Yuullerkaq

1Taumek watua pinarqelriartaituq kinkunun imkunun Jesus Christ-amelngurnun (kemgem piyullrakun pektenrilngurnun, tau͡gaam Anernerkun).

2Wani-wa alerquutiin Anernerem, unguvam pian angitellruanga alerquutainek assiilnguum tuqum-llu.

3Alerquutet pisciigalkiit, kemegkun pinialiami, Agayutem nakmiin Qetunrani taivkaraa assiilngiumalriacetun, assiilnguq pitekluku, pinarqevkarluku-llu assiilnguq kemegmi.

4Alerquutem assilriim pisqumallra wangkutni qaqitesqelluku, kemgem piyullrakun pektenrilngurni, tau͡gaam Anernerem piyullrakun.

5Wani-wa kemegkun yuulriit kemegtaat umyuaqelarait, tau͡gaam Anernerkun yuulriit Anernellaat umyuaqelarait.

6Kemegtaam-wa cumigutellra tuquuguq, tau͡gaam Anernellaam cumigutellra uitanqegcitnguuq unguvauluni-llu.

7Tuaten kemegtaam cumigutellra inglukutnguuq Agayutmun; Agayutem pisqutiinun maligtaqutenrituq, tua-i pingailami.

8Kemegkun-llu yuulriit ilukegcivkarciigataat Agayun.

9Tau͡gaam Agayutem Anernera ilumuuluni elpeceñelkan kemegtaunrituci, Anernellauguci. Yuk Christ-am Anerneranek piilkan, elliin yuk'enritaa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Tau͡gaam Christ-aq elpeceñelkan, temsi tuqumangraan assiilnguq pitekluku, anernerci unguvauq elluaryaraq pitekluku.

11Jesus-aam unguirtestiin Agayutem Anernera elpeceñelkan, unguirtestiin-llu temsi tuquarkaq cali unguvavkarciqaa Anernemikun elpeceñelngurkun.

12Taumek anelgutmaa, pinarqutengqertukut, kemegmun pivkenata, kemgem piyullrakun piarkauvkenata.

13Tua-i kemgem piyullrakun yuukuvci, tuquciquci, tau͡gaam Anernerkun kemegtaam caliari tuquskuvciki unguvaciquci.

14Wani-wa tamarmeng Agayutem Anernerakun ciuliqagcimalriit Agayutem yukai.

15Tua-i ciuniullrunrituci teguaruyaram yuucianek civuuranqigtellerkarpeceñun, tau͡gaam irniarurcaram yuucianek ciuniullruuci kaigalaucimcetun, “Abba! Aata!”

16Anerneq ellminek nallunairiuq anernemteñun irniarucimteñek Agayutmun.

17Irniarukumta-llu, paitarkalguukut, Agayutmek paitarkarluta Christ-aq ilakluku, nangteqellgutkekumteggu tuaten ilakluku cali ucurnarivkaumaarkauluta.

18Umyuartequa mat'um nunam nangteqnai pitassiarucunaitut ucurnaanun Agayutem, alairarkamun wangkutnun.

19Piurcimalria tamarmi utaqalgirtuq nerinikqapiggluku Agayutem irniarin alaillerkaat.

20Piurcimalria tuquarkauluni elkarcimauq, ellmi piyullermikun pivkenani tau͡gaam elkartestiin pisquciatun neryuniurutengqertelluku;

21tua-i piurcimalria tuaten angiciiquq tuqum qillerqumallranek Agayutem-llu irniarin angicimallratnun ucurnarqelriamun ilaulluteng.

22Nallunritarput tamarmi piurcimalriim yuuniallra teggiurcilriatun man'a engelkarrluku.

23Piurcimalria-llu kiimi pivkenani, tau͡gaam wangkuta-llu, avalingqellriani naugiqarraallrinek Anernerem, yuuniarmiukut utaqallemteñi irniarurtellerkamteñek, tememta-wa ut'rucimallerkaatnek.

24Mat'umi neryuniurutmi anirtuumaukut. Wani-wa alailnguum neryuniurutkellra neryuniurutngunrituq. Kia neryuniurutekciqau tangellni?

25Tau͡gaam neryuniurutkekumteggu tangenrilkevvut, utaqaurciqerput qacuiqsaunata.

26Tuaten-llu Anernerem piniatellemteñek ikayuumaakut, elluarrluku piicallerkarput nalluamteggu, tau͡gaam Anernerem tungaunani kaigataakut umyuamikun uqamaunani qanrutkesciigalngurmek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Elliin-llu yuvriumastiita yuut ircaqruita, nallunritaa Anernerem umyugaa, tua-i Anernerem kaigacaki ellualriit Agayutem pisquciatun.

28Nallunritarput tamaitni Agayutem calilaucia assilrianek kenkestem̄inun, kelgumalrianun pillerkiullermitun.

29Ciunguluku nallunrilkeñi, ciunguluku-llu elkartai Qetunramitun ayuqucingqerresqelluki amaqliusqelluku-llu tauna anelgutkerugalriani.

30Ciunguluku-llu elkartellni kelgai; kelellni-llu elluarivkarai; elluarivkallni-llu ucurnarivkarai.

31Qaillun tua-llu qanerciqseta mat'umun? Agayun ilikestekekumteggu, kia inglukciqakut?

32Elliin nakmiin Qetunrani qunukevkenaku cikiutekngaku wangkuta tamamta pitekluta, elliikun-qaa cali canek tamaitnek cikirngaitaakut?

33Kina picetaaruciyunarqa Agayutem cucukek'ngainek? Agayun kiimi ellualriarurcilria.

34Kina pinarqelrianun picirkiristen̄gua? Christ-aunrituq-qaa tuqulleq, wani-wa imna unguilleq, maa-i-llu Agayutem tallirpiani uitalria kaigalluta.

35Kia avvuciiqakut Christ-am kenkiinek? Arenqiallugutem-qaa, wall'u nanikuayaram, wall'u nangtaunam, wall'u piitnam, wall'u nuuqitem, wall'u aarnarqelriim, wall'u saskulluarqucaram?

36Igausngaciatun “Elpet pitekluten erenrem taktaciatun tuqucimaukut, ayuqukut qusngitun tuqucimaarkatun.”

37Qang'a, tamakut-wa pingusngaitaitkut, kenkestemta ikayuuciatun.

38Wani-wa wii nalirrukenritaqa, tuqumun wall'u unguvamun mat'umun, wall'u an'gilanun, wall'u atanrulrianun, wall'u pinirpaulrianun, wall'u canun maanelngurnun, wall'u canun piarkanun,

39wall'u canun quyilrianun, wall'u canun aciqvanelngurnun, wall'u canun allanun piurcimalrianun, avvutarkaunrilucirput Agayutem kenkiinek Christ-ami Jesus-aami Atanemteñi uitalriamek.

Romans 9

Israel-aat Niisnganriluciat

1Piciulriamek qanertua Christ-akun, iqluvkenii; umyuaqegtaarama nallunairaanga Anernerkun Tanqilriakun,

2angtuamek angniilucimnek cakviurrlainaucimnek-llu ircaqumkun,

3anelgutenka pitekluki, nakmiin ilanka Jews-aarullgutenka, aniqlaamallrat Christ-amek-llu ayakumallrat, wangnun tut'esqumayaaqluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Israel-aaruata, ellaita-llu pikngatgu irniarurcaraq, ucurnarquciq, akquyutet-llu, Alerquutet, agayuyaraq, akqutet-llu;

5ellaita-llu ilakait ciuliat, Christ-aq-llu kemegkun yuullgutkelriit ilakluku. Agayun cam tamarmi Atanra nanraumali akwarpak. Amen.

6Tau͡gaam umyuarteqenritelta Agayutem qaneryaraa tukniacukluku. Wani-wa Israel-aamek kinguvang'e'rmeng tamarmirrluteng Israel-aunritut.

7Kinguveqengraateng-llu Abraham-aam tamarmirrluki irniaqenritai; tau͡gaam “Isaac tumekluku kinguverkaten elkarcimaarkaugut.”

8Wani-wa kemegkun yuurtellriit Agayutem irniaqenritai, tau͡gaam akqutkun yuurtellriit elkarcimaut kinguverkauluteng.

9Waniwaungan akqutem qanellra, “Allamiku mat'um nalliini tainqigciiqua, Sarah-llu qetunrangciquq.”

10Una kiimi pivkenani, tau͡gaam Rebecca-llu qingallermini (malrignek) angutekun ataucikun Isaac-aakun.

11(Anvailgagnek, camek-llu assilriamek wall'u assiilngurmek aturpailgagnek, Agayutem picirkiutii cucukiciakun ciumuutesqelluku, caliat pitkevkenaki, tau͡gaam elliin kelgicia pitekluku.)

12Aanii qanrucimauq, “Amaqliim kevgiurciqaa kinguqlini.“

13Igausngaciatun, “Jacob-aaq kenkaqa, tau͡gaam Esau eq'ukaqa.”

14Camek tua-llu qanerciqseta? Agayun-qaa elluanrilngurmek piuq? Watqapik! Agayutem tuaten pivkanrilliu!

15Nauwa Moses-aamun qanellruuq, “Takumcukeka takumcukciqaqa, naklekeka-llu naklekciqaqa.“

16Taumek yuum piyullranun wall'u pingnaqellranun atanrituq, tau͡gaam Agayutem takumcukutiinun.

17Tua-i qaneryaram qanrucaku Pharaoh, “Nangercimauten man'a pitekluku piniqa nasvaumasqelluku elpegun, atqa nunam qaingani tamiini qanrutkumaarkauluku.”

18Taumek piyugaqami yuk takumcuk'laraa, piyugaqami-llu yuum ircaqrua tegg'ivkalaraa.

19Qanerciqsaaquten wangnun, “Ciin pinarqutkamek cali nataqut'larta? Kia-llu narurciiqau pisqutii?”

20Usuuq yuunge'rpet cauyuksit? Agayun-qaa kiumrayugngaan? Piliaqumalria-qaa piliaqestem̄inun qanerciquq waten, “Ciin tuaten ayuqlua taqsia?”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Qikuliurtem-qaa umyugiutesciigataa qiku, ilii caliaqellerkaanek caqumun tangnirqellriamun, ilii-llu caarrliviuluku?

22Tau͡gaam Agayutem, eq'uqerteñi nasvagyugngang'e'rmiu, nallunrircecugngang'e'rmiu-llu piyunarqucini, ilalcilriatun nerinisngialliqutekenritai eq'uqertem caqumakai piunrirarkamun taqumalriit.

23Nallunaitesqelluku assiucini angtatailnguq, takumcukutem caquini imiusngalriit, ciunguluku uptellni ucurnarillerkaatnun.

24Wangkuungramta-llu, kelellrini, Jews-aarrlainaat pivkenaki, Jews-aarunrilnguut-llu cali.

25Qanellruciatun Hosea-m kalikaini, “Yuk'enritellrenka ‘Yumnek’ tuqlurciqanka, kenkenritelqa-llu tuqlurciqaqa kenkek'ngamnek.

26Nani-llu qanrutkumallrung'e'rmeng, ‘Yuk'enritamci,’ tuani Agayutem unguvalriim yuinek aprumaarkaugut.”

27Isaiah-m-llu qayagatkai Israel-aarmiut; “Israel-aam yui imarpiim qau͡gyaitun amllertang'e'rmeng, aminakuarraat nallmegteggun anirtuumaciqut;

28wani-wa Atanrem anucimirqecetaarun nunamun tuc'eciiqngaku, mulngakevkenani patagmek.”

29Isaiah-m-llu qanrutkellruciatun ciunguluku, “Quyungqarugalriit Atanrata kinguverkamteñek pillrunrilkakut, Sodom-aatun ayuqsartukut, Gomorrha-tun-llu piunriumaluta.”

30Qaillun tua-llu qanerciqseta? Jews-aarunrilnguut-qaa, elluaryaraq pingnaqenrilngermegteggu, unakaat, wani-wa elluaryaraq ukverkun;

31tau͡gken Israel-aat, alerquutetgun elluaryaraq pingnaq'ngermegteggu, alerquutetgun unakesciigataat.

32Ciin? Tua-i ukverkun pingnaqenrilamegteggu, caliaratgun tau͡gaam alerquutet. Teggalquq paallautngutuli paallagviknganegteggu,

33igausngaciatun, “Tangerrluku, Zion-aami teggalqumek elkarciunga yuut paallautekaatnek, qiurmek-llu iqutekaatnek; elliinun-llu ukvelria kiaresngiatellerkaminun tekiusngaituq.”

Romans 10

Jews-aat Jews-aarunrilnguut-llu Pitatekuciat

1Anelgutmaa, ircaquma piiyuumiutii kaigatka-llu Agayutmun, Israel-aanun piuq, anirtuumasqelluki.

2Nallunritaqa piiyuumiutengqerruciat Agayutmun, tau͡gaam taringevkaumanritut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Nalluamegteggu elluaruciq Agayutem cikiutii, ellmeggnek-llu elluarillerkarteng pingnaqngamegteggu, Agayutem elluarucianun tunenritut ellmeggnek.

4Tua-i Christ-aq Alerquutet iqukaat, tamarmeng ukvengqellriit ellualriarurtesqelluki.

5Moses-aaq igallruuq, kina Alerquutet atullratgun elluangnaqellria yuuciqniluku tamakutgun.

6Taug̃aam elluaryaraq ukverem pia qanertuq, “Qaneryaqunak ircaqurpegun, ‘Kina-kiq qilagmun mayurniarta?’ (wani-wa Christ-aq atrautnaluku.)

7Wall'u ‘Kina-kiq-llu camavet atrarniarta?’” (wani-wa Christ-aq nuggnaluku tuqumek.)

8Taug̃aam qaillun qanerta? “Qaneryaram nayuraaten, qerrlugpeni, ircaqurpeni-llu” wani-wa ukverem qaneryarartaa qalaruteklerput.

9Qerrlugpegun Jesus-aaq qanrutkekuvgu Atanruniluku, ircaqurpegun-llu ukvekekuvgu Agayutmun unguircetellrucia tuqumek, anirtuumaciquten.

10Tua-i yuk ircaqumikun ukvelaami ellualriarurrluni, qerrlugmikun-llu nallunairilartuq anirtuumaluni-llu.

11Qaneryaraq qanertuq, “Elliinun ukvelria kasnguyugngaituq.”

12Tua-i ayuqngameng Jews-aarung'e'rmeng Greek-aarung'e'rmeng-llu; atauciq Ataneq tamarmeng ataneqaat, cikiutek'larai-llu tukuutni tamalkuitnun kaigavikestem̄inun.

13Tua-i, “Kina imna kaigalria Atanrem atranun anirtuumaciquq.”

14Qaillun-mi yuut kaigavikciqatgu ukvervikenrilkesseng? Qaillun-mi-llu ukvervikciqatgu niiteksailkesseng? Qaillun-llu niiciiqat qaneryariurtaunateng?

15Qaillun-llu yuut qaneryariurciqat ayagcecimavkenateng? Igausngaciatun, “Quyanaqvagtat it'gait qaneryariulriit qaneryaraqegtaarmek!”

16Taug̃aam tamarmeng Gospel-aaq niisngaksaitaat; Isaiah-m qanellruciatun, “Ataneq, kina ukverta niitellerminek wangkutnek?”

17Tuaten yuk ukvenglartuq niitellerminek, niitelartuq-llu Christ-am qaneryaraan qalarutkumallrakun.

18Taug̃aam apnaamci, niiteksaitut-qaa? Aa-ang, niitellruut, wani-wa “Eriniit sagtuq nunam qaingani tamiini, qaneryarait-llu ellam iquanun.”

19Cali apnaamci, Israel-aat-qaa taringellrunritut? Ciumek Moses-aaq qanellruuq, “Caunrilkengarpeciuggun yugteggun ciknavkarciqamci, atanruvilegteggun-llu usviilngurteggun qenqerceciiqamci.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Kinguakun-llu Isaiah kalivyugpek'nani qanertuq, “Yuartekenrilkem̄a nataqaatnga, nasvaglua-llu wangnek apyutestekenrilkemnun.”

21Tau͡gaam Israel-aat qanrutkai waten, “Erenrem taktaciatun talligka yagingaagka niicunrilngurnun inglulitellrianun-llu.”

Romans 11

Israel-aam Aminakuinri

1Apnaamci: Agayutem-qaa yun'i pegtai? Qang'a! wiinga-llu Israel-aaruunga, Abraham-aam kinguveqlua, Benjamin-aam-llu yuin ilaklua.

2Agayutem pegtenritai yun'i ciunguluku cucukellni. Nalluarci-qaa qaneryaram qanrutkellra Elijah, qaillun kaigallra Agayutmun Israel-aat inglukluki?

3“Ataneq, prophet-aat kevgaten tuqutait, navgurluki-llu ekuaviten, wii kiima ellirtua, tuqutengnaqaatnga-llu.”

4Tau͡gaam cauga Agayutem kiutii elliinun? “Yungqertua malrunlegnek tiissitsaanek Baal-amun ciktaaqsailngurnek.”

5Tuaten-llu maa-i aminakuartangqertuq naklekutekun cucukumalrianek.

6Tau͡gaam naklekutekun pimakuni, caliatgun pimanrituq; caliakun pimakan, naklekun naklekutngunrirciquq.

7Qaillun tuall'? Israel-aat yuallerteng unakellrunritaat, cucukumalriit unakaat, tau͡gaam ilait elpegiutut.

8Igaumaciatun, “Agayutem murilkenritmek cikillrui, iingit tangrrutesciiganateng, ciutait-llu niitesciiganateng erneq man'a engelkarrluku.”

9David-aaq-llu qanellruuq, “Nerevkariciat umyugaunateng negatun ayuqlirili, kapkainartun-llu, petmigtun-llu, akinaurutngurrluni-llu ellaitnun!

10Iingit takvialivkaumalit tangrrutesciigaliluteng, tunuit-llu qulugngarrlainarluteng.”

11Taumek apnaamci, paallallruut-qaa iquluteng-llu? Qang'a! tau͡gaam inerciigaluciatgun anirtuun tekitellruuq Jews-aarunrilngurnun, ciknavkarluki Israel-aat.

12Wani-wa inerciigaluciat tukuutngukan ellamiunun, pisciigaluciat-llu tukuutngukan Jews-aarunrilngurnun, qaillun-mi amllenrulriamek ilakliiyuciat pitaniarta?

13Waniwa qanertua elpeceñun Jews-aarunrilngurnun. Agayumanrilngurnun ayagcetaungama, caliaqa misturivkaraqa.

14Jews-aarullgutenka ayuqniarcetnaluki, ilait anirturnayukluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Wani-wa ayakumallrat kenegyagutngukan ellamiunun, cauciqa ciuniurumallrat? Unguirutnguciquq tau͡gaam tuqumek.

Olive-aam Napaa Ayuqestassiigutkaa

16Urtaq ciuqliq kencignarqelriarukan, tuaten-llu tamalkurmi urtaq piciquq, acilquq-llu kencignarqelriarukan, avayat-llu tuaten piciqut.

17Tau͡gaam olive-aam avayain ilait au͡gaumakata, elpet-llu, olive-aam yuilqurmiutaam avayangaara, usgucimakuvet enaitnun mecuanek-llu pillgucirluki,

18pivaksaqunak avayanun. Pivakekuvet, neq'akiu acilqumek aulukinrilucin, tau͡gaam elpet aulukumacin acilqumek.

19Qanerciqliuten, “Avayat ilait au͡g'allruut usguliutesqellua wiinga.”

20Tamana piciuguq. Au͡gaumallruut ukvenrilucirteng pitekluku, tau͡gaam elpet asvaituten ukverkun kiingan. Taumek pivaksaqunak, tau͡gaam qigcigyugluten.

21Wani-wa Agayutem takumcukenriluciatun avayat nutemllaat, tuaten-llu elpet takumcukngaitaaten.

22Tangerrluku Agayutem naklegtaucia, alingnarqucia-llu; avtellrianun alingnaqluni, tau͡gaam elpet tungevnun naklegtarluni, naklekutiini Agayutem uitaurquvet; pinrilkuvet elpet-llu au͡gaumanayukluten.

23Tuaten-llu ellait ukvenrilucirmeggnek ut'reskuneng usguliucimaciqut, tua-i Agayutem usgutenqigtellerkaat caperqenrilaku.

24Wani-wa au͡gaumallrukuvet olive-aam napaanek yuilqurmiutarmek, usgucimaluten-llu, nutem ilakenrilkevnun nauceciimalriamun napamun olive-aamun, qaillun pitalriamek nutem avayallri ataam usgucimaarkaugat nakmiin tememeggnun napamun?

Israel-aam Anirtuumallerkaa

25Umyuarpeciuggun pivaknayukluci, ilamaa, mat'umek nallunrircetqataramci nallunriumanrilngurmek. Israel-aat ilait taringesciigatevkaumaut, Jews-aarunrilnguut naamarillerkaat engelkarrluku.

26Tuani Israel-aat tamarmeng anirtuumaciqut; igausngaciatun, “Anirturilria tekiciiquq Zion-aamek, elliin au͡g'arciqaa agayutaitnaq Jacob-aam yuinek.

27Man'a-llu akquyutekciqaqa ellaitni, assiilnguitnek au͡g'ariskumki.”

28Gospel-aakun Agayutem taukut inglukestekai, elpeci atawakarpeceñek; tau͡gaam cucukumallratgun kenkai ciuliarit pitekluki.

29Tua-i Agayutem cikiqengellni kelgillni-llu pinriceñarngailaku.

30Niisnganrilngerpeci Agayutem elpeceñek takumcukiciatun, ellait niisnganriluciat pitekluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Tuaten-llu ellait maa-i niisngaksaitut, takumcukumallerpeciuggun, ellait-llu takumcukumasqelluki.

32Wani-wa Agayutem ayuqluki ilakliiyutai niisnganrilngurtun, tamalkuita takumcuknaluki.

33Atam et'uqapigtacia Agayutem elisngacian nallunrilucian-llu! Qanercetaaryarai yuarciiganateng, tumyarai-llu ayuqucingesciiganateng!

34“Kia Atanrem umyugaa nallunritellruagu? Wall'u kina ayuqucirturtekellruagu?

35Kia-llu ciumek cikirtau, akiliumaarkauluni?“

36Wani-wa elliinek, elliikun-llu, elliinun-llu cat tamarmeng piugut. Ellii nanraumali akwarpak! Amen.

Romans 12

Agayumalriim Ayuqucirkaa Caliarkai-llu

1Taumek, qarutaaramci anelgutkelriani, Agayutem takumcutaucia pitekluku. Temci tunesqelluki agayussuutekluki, unguvaluki, menuunaki, Agayutmun-llu akurtuyunaqluki; waten ayuqelriamek agayuyaramek pinarquci.

2Mat'umun-llu nunamun eluciliumavkenaci, tau͡gaam allaurrluci umyualinqigtellerpeciuggun, nasvagnaluku Agayutem pisqutii assilria, akurtuyunarqelria-llu, tamalkuulria-llu.

3Tua-i qanertua, naklekutekun wangnun tunumalriakun, tamarpeceñun, kina imna umyuarteqesqevkenaku ellminek quyinrurrluni. Tau͡gaam umyuarteqesqelluku ayuqucini murilkelluku; tuaten Agayutem cikiumataciatun ukvermek yuut pitarrluki.

4Wani-wa amllernek avatengqertukut ataucimi tememi, tamalkurmeng-llu avatet ayuqenrilngurnek piyarangqerrluteng.

5Tuaten-llu wangkuta, amllengramta, ataucimek temengqertukut Christ-ami, allakaqtaarluta-llu avatellgutkukut.

6Cikiutengqertukut-llu ayuqenrilngurnek, naklekutem wangkutnun tunumalriim pisquciatun; ilait qallacaramek, kitaki qallatnaurtukut ukvertacimcetun.

7Wall'u kevgiurturyaramek, kitaki kevgiurarput urenkellaut; wall'u elitnauristekaulria, elitnaurillni urenkekiliu;

8wall'u qarutaaristekaulria, qarutaallni urenkekiliu; cikirturilria, cikirturili qunuvkenani; atanirturilriim, atanirtullni aulukekiliu elluarrluku; takumcutalria, takumcutarli tengruluni.

9Kenka piuli malrugnek umyuangqerpek'nani. Assiilnguq pelleryagulluku; assilria paukluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Elluarrluci kenkulluci atunem anelgutkelriatun, nanramun alla cingluku;

11caliami qacuiqsaunani; anernermikun tengruluni; Ataneq kevgiurluku.

12Neryuniurutmi angniqili; arenqiallugtem̄i cangayunrilli; piicalaqili qacuiqsaunani.

13Agayumalriit ikayuqiliki piilutaitnek, allaniuryunqeggluni-llu.

14Nangtesteten atawaqaasqiki; atawayulaqina, aniqlaayuunak-llu.

15Angnilriit angnillgutekluki; qialriit qiallgutekluki.

16Umyuallgutekluci atunem; ucurnarqelriit cucukevkenaki, tau͡gaam niugteng niukekait ilagarluki. Elpeceñek picalqukevkenaci.

17Yuk akinauryaqunaku assiilngurmek assiilnguullgutiinek. Umyuarteq'laqici yugni tamaitni atawakekaitnek.

18Piyunarqekan, piyunarqetacirpeciuggun yugnun tamaitnun paggluunaci.

19Kenkumalriani, elpeceñek akinauryaqunaci, tau͡gaam Agayutem eq'uqertiinun tunluku, igaumiin, “Akinauryaraq wii pikaqa; wiinga akinaurciqua,” qanertuq Ataneq.

20Tau͡gaam inglun kaikan, nerevkarru; meqsukan, merr'isgu; tuaten piluten qamiqurranun kenernek ellilariciquten.

21Assiilngurmun cirlakevkarpek'naci, tau͡gaam assiilnguq cirliqevkarluku, assilriakun.

Romans 13

Agayumalriim Atu'urkaa

1Yuk tamarmi niisngakili atanrulrianun; Wani-wa atanrulriartailan Agayutem pisqumanrilkiinek. Maa-i-llu ataneput piyunarqucimek cikiumaut Agayutmek.

2Taumek atanernek inglukilria inglukiuq Agayutem elkartellrinek, inglukilriit-llu qanercetaarumaarkaugut.

3Wani-wa atanrulriit alingnarqenritut ellualrianun, tau͡gaam elluanrilngurnun. Aliksuumiicaaqan-qaa atanrulria? Kitaki elluarrlainarnek calikina, nutaan elluaknauraaten,

4wani-wa Agayutem pistekaa elpet pitekluten atawaullerkarpenun. Tau͡gaam assiilngurmek calikuvet, alingi, wani-wa ellii elliinginaq saskungqenrilan; Agayutem pistekngani, anucimirqecetaalarai elluanrilngurnek calilriit.

5Taumek niisnganarquci anucimirqecetaarun alingnarqelria kiingan pitkevkenaku, tau͡gaam cali civuurataitellerkarci pitekluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tamana-llu pitekluku akiliqurautnek cikiqenglartuci, Agayutem pistekngateng, caliarteng man'a cumigut'laraat.

7Yugnun tamalkuitnun piarkaci tuniciki, akiliqurautet yugkaitnun, akiliutet yugkaitnun, takaqun takarnarqelrianun, qigcikun-llu qigcignarqelrianun.

8Akiilngungqerrsaqunaci yugni, tau͡gaam kenkutarkauluci atunem. Wani-wa ilaminek kenkilriim Alerquun maligtaqua.

9Inerquutet-llu makut, “Akusrarutekiyaqunak, Tuquciyaqunak, Teglegyaqunak, Ilavnek piciliqengyaqunak, Ciknayaqunak,” allat-llu alerquutet tamalkuita, tapqusngai mat'um, “Ilan kenkarkaugan elpetun pitarrluku.”

10Kenka caliyuituq assiitellrianek ilaminun; taumek kenka Alerquutnek muircilriaruuq.

11Tuaten-llu, nalluvkenaku sass'aq pillerkaq, uitnariaci qavallerpeceñek. Tua-i anirtuumallerkarput ukaqsigiinaan ukverraanemteñek.

12Unuk pellukatartuq, erteqatarluni-llu. Taumek tan'gerem caliari yuunauput, all'uku-llu aknircailkun tanqiim pia.

13Nangrunaunata piyualta ernermi pilalriacetun, neryunqegglit taangaryunqegglit-llu piciryarallgutkevkenaki, asriuyugpek'nata, kasngunarqelrialiurpek'nata-llu, arivatevkenata, ciknayugpek'nata-llu.

14Tau͡gaam all'uku Ataneq Jesus Christ-aq, kemegtaq-llu pivigkirpek'naku, aglumayullra niisngallrakun.

Romans 14

Ukvemegteggun Asvaitenrilnguut

1Yuk ukverkilnguq ciuniurciu, tau͡gaam nalirrugnengqerrucianek cuqnavkenaku.

2Yuum ilii ukvertuq piciatun neryugngallerminek, alla-llu, ukverkilnguq, naunrarrlainarnek nerlartuq.

3Nerlalriim cangakenrilliu nerenrilnguq, tuaten-llu nerenrilnguum cangakenrilliu nerelria, Agayutem ciuniuraku.

4Cauyukluten allam pistiinek cuqciyunarqessit? Nakmiin Atanermi ciuqerrani nangerngaciquq wall'u iquciquq. Nayumiqamaciquq-llu, tua-i Atanrem tegumiaqsugngiiku.

5Yuum iliin erneq atauciq qigcikenrularaa ernerni allani pinruluku, allam tau͡gaam tamalkuita erenret ayuqluki pilarai. Yuk tamarmi nalirrugneriuskili umyuamikun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Erenrem qigcikestiin, qigcikaa Atanermun. Nerelria-llu cali nerlartuq, Ataneq qigcikluku, quyavikngamiu Agayun; tuaten-llu nerenrilnguq, nerenrit'lartuq Ataneq qigcikluku, Agayun-llu quyavikluku.

7Wangkutnek yuulriartailan ellminek, wangkutnek-llu tuqulriartailan-llu ellminek.

8Tau͡gaam yuullemteñi, Atanermun yuugukut, tuqukumta-llu, Atanermun tuquciqukut; taumek, unguvangramta wall'u tuqungramta, Atanrem pikaakut.

9Tamana pitekluku Christ-aq tuqullruuq unguirluni-llu ataam, tuqumalrianun unguvalrianun-llu Atanruarkaungami.

10Ciin-mi cuqciu ilan? Wall'u, ciin caunrilkessiu ilan? Wani-wa tamamta Agayutem aqumlleran ciuqerrani qanercetaarvigmi nangerngaarkaungamta.

11Igausngiin, “Unguvacimtun, qanertuq Ataneq, ciisqut tamarmeng wangnun cikciiqut, tamarmeng-llu alungutet nanrarciqaat Agayun.“

12Taumek tamamta, qanercetaarumaciqukut Agayutmun.

13Taumek cuqyutaagutenritnaurtukut atunem, tau͡gaam umyuarput elkarrluku, ilamta paallautekaanek pinavkenata, pisciigalutekaanek-llu.

14Nallunritua nalirrugtevkenii-llu Atanermi Jesus-aami menuulriartailucianek; tau͡gaam menuukestemeggni cat menuulartut.

15Nerrlerpegun ilavet umyugaa navkan, kenkinrirtuten. Nerrlerpegun piunrircetenrilgu ilavet ukvera, Christ-am tuqutekngaku.

16Taumek atawakeksi qanrutkevkaryaqunaciu assiilnguuluku.

17Wani-wa qiliim Angayuqauvia neryaramun meryaramun-llu pimanrituq, tau͡gaam elluaryaramun, uitanqegcitmun-llu angnimun-llu, Anernerkun Tanqilriakun.

18Tuaten Christ-amun kevgiulria Agayutmun akurtuyunarqeciquq yugni-llu elluakumaluni.

19Taumek ciumuutnaurput nepaitnarqelria, atunem-llu asvairtaarutlerkaq.

20Neqkaq pitekluku, Agayutem caliara piunriryaqunaciu. Tamarmeng neqkat menuicaaqut, tau͡gaam nerrlermikun yuum ilani cangayugcetarkaukuniu, assiilnguuguq.

21Atawauciquq kemegtunrilngerpet, wine-amek-llu menrilngerpet, camek-llu atunrilkuvet ilavet paallautekaanek, wall'u cangayuutekaanek, wall'u pinialutkaanek.

22Ukvengqertuten-qaa? Kitak, elpenek pikurarru Agayutem ciuqerrani; atawaqertuq yuk ellminek cangayutekailnguq atulallerminek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Tau͡gaam nalirrugnengqellria nerkuni, tauna pinarqelriaruuq, ukveq atunrilamiu, wani-wa ukvermek kingunrilnguq assiilnguuguq.

Romans 15

Ukvelriim Ellminek Arcaqakenritlerkaa

1Wangkuta asvailngurni ukvemteggun ikayurnarqaput asvaitenrilnguut alarculallritnek, wangkutnek arcaqakevkenata.

2Tamamta ilaput ilukegcivkarnauput pinirillerkaatnun.

3Christ-aq-llu ellminek arcaqakellrunrituq; tau͡gaam, igausngaciatun: “Picilirtevvet piciliutait wangnun tut'ut.”

4Wani-wa imumirpak igausngalriit igausngaut ayuqucirtuutekauluteng wangkutnun, pektayiitellemteggun qarucimallemteggun-llu qaneryaratgun neryuniurutengqerresqelluta.

5Agayutiin pektayiitnam qaruyutem-llu umyuallgutekliullici atunem, cuqyutekluku Christ Jesus-aaq,

6ataucimek umyuangqerrluci nanrarnaurarci Agayun Atanemta Jesus Christ-am Aatii.

7Taumek, ciuniurtaaguskici atunem, Christ-aq ciuniurillruciatun wangkutnek, ucurnarillerkaanun Agayutem.

Ayuqluteng Jews-aat Jews-aarunrilnguut-llu Christ-aq Pikaat

8Qanrutamci Christ-aq pisten̄gurtellruuq nuugiumalrianun Agayutem piciucia nasvagnaluku, piciurtesqelluki akqutai ciuliaritnun tunumalriit,

9Jews-aarunrilngurnun-llu Agayun ucurnarivkaasqelluku takumcukutiinek. Igausngaciatun, “Taumek nanrarciqamken Jews-aarunrilnguut akuliitni, atren-llu atuutekluku.”

10Cali-llu igausngauq, “Nunaniryugci, Jews-aarunrilngurni, yui ilakluki.”

11Waten cali, “Ataneq nanrarciu, tamarpeci Jews-aarunrilngurni, yuut-llu tamarmeng nanrarlitgu!”

12cali-llu Isaiah qanertuq, “Jesse-m acilqu͡rra tekiciiquq, ellii-llu nangerciiquq Jews-aarunrilnguut atanirturarkauluki; ellii-llu Jews-aarunrilnguut neryuniurvikciqaat.”

13Agayutiin neryuniurutem imirlici angnimek uitanqegcitmek-llu ukvellerpeciuggun, pikanirniartuci neryuniurutevciuggun, Anernerem Tanqilriim piniakun.

14Wiinga-llu peng'gartenritamci ilamaa, elpeci assilriamek muirumiivci, elitmek-llu imiumaluci, atunem-llu ayuqucirtuucugngaluci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Tau͡gaam aaqevkenaci makut ilaitnek igaramci neq'angevkarluci, takumcukun aturluku Agayutmek taicimalria wangnun,

16Christ Jesus-aamun kevgausqellua Jews-aarunrilngurnun, caliaqesqelluku Agayutem Gospel-aara, cikiutngullrat Jews-aarunrilnguut akurtuyunarisqelluku Anernerkun Tanqilriakun kenciknarivkaumaluteng.

17Taumek Christ Jesus-aami ukverailutengqertua caliamnek Agayutmun.

18Alairingnaqngaitua camek Christ-am wangkun caliallran avatiini, niisngalriarurrluki Jews-aarunrilnguut, qanllemkun caliamkun-llu,

19nallunailkutetgun caperrnarqellriatgun, irr'inarqellriatgun-llu Anernerem-llu Tanqilriim piniakun, Jerusalem-aaq ayagneqluku Illyricum-llu engelkarrluku qalarutkumariaqa Christ-am Gospel-aara.

20Qalaruteksuumiamku Gospel-aaq, Christ-am qalarutkumarillrani pivkenii allam inguqiriliarani enelinavkenii,

21tau͡gaam igausngaciatun, “Elliinek qanrucimaksailnguut tangerciqaat, niiteksailnguut-llu taringeciqut.”

22Maa-inguuq pulengtaq taisciigalutek'lalqa elpeceñun.

23Tau͡gaam maa-i ukuni nunani calivigkairucama, ullagyuumillruamci-llu,

24neryuniurtua tangerrnayukluci Spain-amun ayakuma tumekluci, ilagarraarluci-llu, tamaavet ayakuma elpeceñun ikayurnayuklua.

25Watua tau͡gaam, Jerusalem-aamun ayakatartua agayumalriit kusguatekaitnek ang'aqlua.

26Macedonia-rmiut Achaia-rmiut-llu tengruluteng elliillruameng, nuuqitellrianun agayumalrianun Jerusalem-aami.

27Quyaluteng tuaten piut, tua-i tuaten pinaqngamegteki, wani-wa atawaqautnek anernellarnek avgucaceteng, ellaita-llu Jews-aarunrilnguut ikayuayunarqait nunamiutarteggun.

28Taumek man'a caliaqa taqumarikumku, elliitet-llu tunumarikumki, Spain-amun ayagciqua tumekluci.

29Nallunritua-llu tekiskuma elpeceñun, tekitarkaucimnek Christ-am atawaqaasqutiikun qaqimalriakun.

30Qarutaaramci ilamaa, Atanemteggun Jesus Christ-akun Anernerem-llu kenkiikun piicaucesqellua Agayutmun.

31Ukverumanrilngurnun Judea-mi pivkaasqevkenii, kevgartulqa-llu Jerusalem-aamun akurtuyunarisqelluku agayumalrianun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Agayutem pisquciakun ullautnalua elpeceñun, angnirlua pinirimalua-llu ilakuyucirpeceñek.

33Uitanqegcitem Agayutiin, nayurlici tamarpeci. Amen.

Romans 16

Umyuaqutmek Tuyurai

1Elpeceñun Phoebe anelgutvut tun'aqa, ilavut arnaq agayuviliurteñ̄gulria Cenchrea-mi.

2Ciuniuresqelluku Atanerkun, ukverumalriit ciuniurilauciicetun ilameggnek, ikayurluku-llu canek nuuqek'ngainek elpeceñek, tua-i ellii-llu kusgukenglallruami amllernek wiinga-llu ilaklua.

3Aryuqutemnek qanruskek Priscilla Aquila-llu calillgutegka Christ Jesus-aami,

4unguvasek qevvlukek unguvaka pitekluku, wii kiima elkegnun quyanritua, tau͡gaam cali tamarmeng Jews-aarunrilnguut agayuuviita quyavikagket.

5Eniigni-llu agayuvik aryuqutmek pikiciu. Kenkek'ngaqa Epaenetus aryuqutmek pikiciu, Asia-mi cauqarraalleq Christ-amun.

6Mary aryuqutmek pikiciu akunlevceñi calilleq taqaunani.

7Andronicus Junias-aaq-llu aryuqutmek picikek tungayiigka itengqallgutegka-llu; apostle-aani nallunailnguuguk, ciumni-llu Christ-amun caullrulutek.

8Aryuqutmek piciu Ampliatus kenkek'ngaqa Atanermi.

9Urbanus-aaq-llu, calillgutvut Christ-ami, kenkek'ngaqa-llu Stachys.

10Aryuqutmek piciu Apelles, Atawakumalria Christ-ami. Aristobulus-aam-llu ilai-llu aryuqutmek piciki.

11Tungelquqa-llu Herodion aryuqutmek piluku, Atanermelnguut-llu Narcissus-aam ilai.

12Atanrem calistek Tryphaena Tryphosa-llu aryuqutmek picikek, Persis-llu taqaunani calillra Atanermi.

13Aryuqutmek piciu Rufus, Atanermi cucukumalria, aanii-llu wangnun aanaulria.

14Aryuqutmek piciki Asyncritus, Phlegon, Hermes, Patrobas, Hermas, allat-llu pillgutait.

15Tuaten-llu Philologus, Julia, Nereus nayagaa-llu, Olympas-aaq-llu, agayumalriit-llu tamalkuita ellaitni uitalriit.

16Atunem elpeceñek aryuqutmek pikici melugaryarakun tanqilriakun. Christ-am agayuuviin tamarmeng aryuqutmek tuyuraiceci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Unayaqamci, ilamaa, murilkesqelluki navguriyulriit ilameggnek, cangayugcetaarilriit-llu narurcillermegteggun elitnaurutnek ayuqucirtuuteklerpeceñek; taukut ilaganriciki.

18Tuaten ayuqelriit Ataneq Christ-aq kevgiunrilatgu, tau͡gaam aglumayullerteng kiingan, ungacarillermegteggun nanramciluki iqlularait caceskilnguut.

19Wani-wa Gospel-aamun maligaurautellerci niitnauyaaquq tamaitnun yugnun, wii-llu quyakluci; assilriakun tau͡gaam cali usvitusqumayaaqamci assiilngurkun-llu canganaunaci.

20Tuaten uitanqegcitem Agayutiin, Satan-aaq ciamñauraa it'garpeci aciatni. Atanrem Jesus Christ-am naklekician nayurlici.

21Timothy-m, calillgutma, aryuqutmek tuyuraaci, ukut-llu Lucius, Jason, Sosipater-aam-llu tungelquma.

22Wii Tertius, kalikam mat'um igautestiini, aryuqutmek tuyuramci Atanerkun.

23Gaius-aam, allaneqestem̄a agayuuviim-llu tamarmi allaneqestiin, aryuqutmek piaci, Erastus-aam-llu, nunat akiliurtiita, anelgutemta-llu Quartus, aryuqutmek piaci.

24Atanrem Jesus Christ-am naklekutiin nayurlici tamarpeci. Amen.

25Watua pinirivkaryugngastevceñun, Gospel-aamkun Jesus Christ-am-llu qalarutkellrakun, nallunairumallrakun ukanirpak iirumalriim.

26Maa-i tau͡gaam nasvaumaluni, maa-i-llu prophet-aat igaitgun nallunairumaluni tamaitnun atanruvingqellrianun, Agayutem pisquciatun iquklicuilnguum, ukverem niisngallerkaanun.

27Elliinun kiimi nallutailngurmun Agayutmun, ucurnarqun piuli Jesus Christ-akun! Amen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1 Corinthians

1 Corinthians 1

Aryuqutet

1Wii Paul-aaq, Agayutem pisquciatun kelgumalriami Christ Jesus-aamun apostle-aaruarkaulua, ilavut-llu Sosthenes.

2Agayutem agayuuvianun Corinthia-melngurmun, Christ Jesus-aakun kenciknarivkaumalrianun, kelgumalrianun ellualrianun, ilakluki tamalkuita Atanrem Jesus Christ-am atran apaastai, Atanrata, wangkuta-llu Atanemta,

3Agayutem Atamta Atanrem-llu Jesus Christ-am naklekutiin uitanqegcitiin-llu nayurlici.

Quyatekuciat

4Agayutmun quyarrlainalartua elpeceñek, naklekutii pitekluku cikiutekumalria elpeceñun Christ Jesus-aakun.

5Tamaitgun cikiumiivci qanermek elisngamek-llu.

6Christ-amek nallunairillrucimcetun akunlevceñi.

7Taumek cikiutet tamalkuita anernellaat avaliqaci utaqalgillerpeceñi Atanrem Jesus Christ-am alaillerkaanek.

8Elliin nayumiqaciqaaci iquklitlerkamun, Jesus Christ-am Atanemta ernerkaani pinarqutaunaci.

9Piciuguq Agayun, elliikun kelgumauci ilakuyutiinun Qetunraan, Jesus Christ-am Atanemta.

Naigtaarucullratnek

10Qarutaaramci, anelgutmaa, Atanrem Jesus Christ-am atrakun, umyuallgutkesqelluci ayuqenricaraq-llu piusqevkenaku akunlevceñi, tau͡gaam umyuarpeciuggun atauciurrluci umyuangcallgutekluci-llu.

11Niicecatnga Chloe-am yuin elpeceñek qanemyuugautelarniluci, ilamaa.

12Wani-wa qanlaavci pitaarluci, “Paul-aam pikaanga,” wall'u, “Apollos-aam pikaanga,” wall'u, “Cephas-aam pikaanga,” wall'u, “Christ-am pikaanga.“

13Christ-aq-qaa avgumauq? Paul-aaq-qaa ussukcausngallruuq elpeci pitekluci? Wall'u-qaa Paul-aam atrakun anglluumallruuci?

14Quyaunga angllurcecinrilama ilavceñek, tau͡gaam Crispus Gaius-aaq-llu.

15Qanernayukluku ilasi atemkun anglluumaniluni.

16Stephen-aam-llu ilai angllurcetellruanka. Taukut avatiitni neq'ak'ngaitua angllurcecillrucimnek allamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Christ-am ayagcetellrunrilanga angllurcecisqellua tau͡gaam qalarutkesqelluku Gospel-aaq, puqillemkun umyuartullemkun-llu pivkenii, Christ-am kelistaa tuknialinayukluku.

Agayutem Artuqailucia, Umyuartucia-llu Christ-akun

18Wani-wa kelistam qalarutkellra tamaumalrianun ellmikuuguq. Wangkutnun tau͡gaam anirtuumalrianun Agayutem piniutekaa.

19Igausngiin, “Piunrirciqaqa umyuartuciat umyuartulriit, puqiuciat-llu puqilriit piciurcessngaitaqa.”

20Nanta umyuartulria? Nanta igatuli? Nantat-llu naigtaarilriit mat'um nalliini? Agayutem-qaa caunrilkenritaa mat'um nunam umyuartunra?

21Nunam yuin umyuartullermegteggun, Agayun nalluatgu, elliin Agayutem umyuartulriim anirturyugai ukvelriit qalaruteklemteggun nunami caunrilkumalriakun.

22Wani-wa Jews-aat nallunailkutanek tangerrsulartut, Greek-aat-llu umyuartuyaraq arcaqakluku.

23Wangkuta tau͡gaam qalarutkarput Christ-aq ussukcausngalleq, Jews-aanun paallautekaulria Jews-aarunrilngurnun-llu caunrilnguq,

24tau͡gaam kelgumalrianun, Jews-aanun Greek-aanun-llu, qalarutkarput Christ-aq, elliikun-llu Agayutem piniutii umyuartucia-llu.

25Tua-i Agayutem pia, yugni caunrilkumalria umyuartunruuq yugni, Agayutem-llu pinialucia, pininruuq yugni.

26Neq'akici elpeceñek, ilamaa, kelgumalriani, amllerni umyuartullrunrituci nunamiutarteggun, amllerni-llu piningqellrunrituci, amllerni-llu picalqukumallrunrituci.

27Tau͡gaam Agayutem cucukellrui nunam caunrilkengai, kiaresngialirluki umyuartuyukellriit, Agayutem-llu cucukellrui nunam piniallri, kiaresngialirluki piniryukellriit.

28Agayutem-llu cucukellrui pivakenrilnguut caunrilkumalriit-llu nunami, caunrilengraata-llu cat piulriit, piunrirnaluki.

29Yuk pivakesqevkenaku Agayutem ciuqerrani.

30Ellii unguvakiutestekarci Christ Jesus-aakun, elliikun Agayutem umyuartumek cikiraakut, elluarucimek-llu, qigcignaritmek-llu, aviutmek-llu.

31Taumek, igausngaciatun; “Kina imna nanralria, nanraqili Atanermek.”

1 Corinthians 2

Agayutem Umyuartucia

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Tekitellemni elpeceñun, anelgutmaa, tekitellrunritua puqingnaqlua, elisngayuklua-llu qalaruteknaluki Agayutem nallunarqelriartai.

2Tua-i umyuarteqngama camek nallunrilkengangqerrsukevkenii akunlevceñi, Jesus Christ-aq taú͡gaam, ussukcausngallra-llu.

3Ullaumallruamci-llu caceskunii, qigcigyuglua-llu, nalluyurniurlua-llu amllermi;

4qanelqa qaneryaraqellrenka-llu yuum elisngallrakun piyugteqnaqluteng pinritut, taú͡gaam Anernerem caliarakun piniakun-llu.

5Ukverci, yuum elisngallrakun piusqevkenaku taú͡gaam Agayutem piniakun.

6Tua-i taqmigingalriani cikiqenglaryaaqukut elisngamek, taú͡gaam nunamiutarmek pinritamceci atanirturilriit-llu piunrirarkaulriit piatnek.

7Taú͡gaam cikiqenglartukut iirumallermek elisngamek Agayutem pianek, elliin ellarpagtangvailgan picirkiutellranek wangkuta ucurnarillerkamteñun.

8Tamana nallullruat, mat'um nalliini atanrulriit; nallunrilkunegteggu ussukcaucanritaat ucurnam Atanra.

9Taú͡gaam, igausngaciatun, “Iim tangeqsailkii, ciutem-llu niiteksailkii, yuum-llu ircaqruanun iteqsailnguq, tamakut Agayutem kenkestem̄inun uptellrui.”

10Tamakut Agayutem nasvallrui wangkutnun Anernerkun. Tua-i Anernerem yualarai cat tamalkuita, Agayutem-llu pii, nallunarqellriit tuaten.

11Kia yuum umyugaa nallunritau? Kiimi elliin anerneran elliinelnguum. Tuaten-llu Agayutem umyugaa kia taringesciigataa Anerneran taú͡gaam Agayutem.

12Maa-i ciuniullruarput anerneq nunamiutaunrilnguq, taú͡gaam Anerneq Agayutem pia, Agayutem cikiutai wangkutnun taringesqelluki.

13Makunek ayuqucirturiukut yuum elisngakenrilkiikun, taú͡gaam Anernerkun elicungcaumaluta, Anernellaat-llu taringevkarluki Anernerem avaliqestainun.

14Anernellaunrilnguq yuk ciuniurisciigatuq Anerneran Agayutem cikiutainek, caunrilata elliini, taringesciigatai-llu, anernerkun taú͡gaam nallunailata.

15Anernellaq yuk, canek tamaitnek cuqtaarilartuq, ellii taú͡gaam kia cuqcesciigataa.

16“Kia Atanrem umyugaa nallunritau, ayuqucirturarkauluku?” Taú͡gaam wangkuta Christ-am umyugaanek avalingqertukut.

1 Corinthians 3

Christ-am Kiimi Tusnganrucia

1Taú͡gaam ilamaa, wii tuqlurciigatamci Anernellaulriatun, taú͡gaam kemegtauluci, mikelngurcetun Christ-ami.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Milegmek tau͡gaam nerevkaramci, neqpianek pivkenaci; maa-i-llu cali pinariksaituci,

3tua-i kemegtaungavci cali. Wani-wa ciknataagucavci qanaataagulluci-llu, kemegtaunrituci-qaa, nutemllaq-llu yuum ayuqucia aturluku?

4Ilasi qanqan “Paul-aam pikaanga,” alla-llu, “Apollos-aam pikaanga,” tuatnallerpeciuggun-qaa nutemllaunrituci?

5Kituuga Apollos? Paul-aaq-llu kituuga? Kevgauguk Atanrem apertuuciatun, elkegnegun ukvengesqelluci.

6Wiinga nauceciillruunga, Apollos-llu miirilartuq, Agayutem tau͡gaam naugivkalarai.

7Taumek nauceciirilria catngunrituq, merqilria-llu, tau͡gaam Agayun kiimi, nauvkartiit.

8Nauceciirilria merqilria-llu pitatekuk, tamarmek-llu ayuqlutek akiliutengqerciquk caliamegnegun.

9Calillgutkelriaruamta Agayutmun; Agayutem naucetaarvikaaci, eneliaqaaci-llu.

10Naklekutekun cikiumatacimtun Agayutmek, munalriatun enelistetun, elkarciunga inguqamek, allam-llu enelivikaa, yuk tamarmi murilkelli qaillun ayuqelriamek enelivikellerkaanek.

11Wani-wa allamek yuk inguqirisciigatuq inguqerriumarilriim avatiini, Jesus Christ-am.

12Wani-wa kina inguqiumalriamun enelikan suulutaamek, wall'u akimek, wall'u teggalquqegtaarmek, wall'u muragmek, wall'u canegnek, wall'u acikuanek.

13Tamarmi yuum caliara manimaciquq; Erenrem taum nallunairciqngaku, kenerkun alairumaarkaungan, kenrem-llu yuvrirciqaa yuum tamarmi caliara.

14Inguqiumalriamun yuum eneliara piunrinrilkan, ellii nunuliumaarkauguq.

15Kia-llu caliara kenrem ekuakaku, cagmariciquq, ellii tau͡gaam anirtuumaarkauguq, tuarpiaq kenerkun.

16Nalluarci-qaa Agayutmun agayuvikucirci, Agayutem-llu Anernera elpeceñi uitacia?

17Agayutem agayuuvianek menuurcilria, Agayutem piunrirciqaa. Agayutem agayuuvia kencignaqngan, elpeci-llu taunguuci agayuuvii.

18Yuk iqlunrilli ellminek. Ilasi umyuartuyukekuni mat'umi ellami, ellminek usviilkessaguskili, umyuarturinaurtuq.

19Wani-wa nunam mat'um umyuartuyaraa Agayutmi caunrituq. Igausngiin, “Usvituyukellriit napcet'larai.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Tuamta-llu, “Agayutem nallunritai usvitulriit umyugait, piciunriluciat.”

21Taumek kina yugnek ucuqinrilli. Cat tamalkuita pikngavciki,

22Paul-aarungraan, wall'u Apollos, wall'u Cephas, wall'u nuna, wall'u unguva, wall'u tuqu, wall'u maanelnguut, wall'u tekitarkat, tamalkuita pikaci;

23Christ-am-llu pikaaci, Agayutem-llu pikaa Christ-aq.

1 Corinthians 4

Apostle-aam Caliaranek

1Waten yuum umyuartequskilikut, Christ-am kevgaitun tarikestiitun-llu Agayutem iirumalriartainek.

2Wani-wa tarikesta piciuluni piarkauguq.

3Taug̃aam, elpeceñun cuqcimallerkaqa qaillukuarteñun-llu, wangni caunrituq. Wangnek tuaten cuqtesciigatua.

4Tua-i pinarqutka nalluamku, nallungramku taug̃aam pinarqutaitenricaaqua. Ataneq cuqcistekaqa.

5Taumek picirkiriyaqunaci pinarivailgan, Ataneq tekipailgan, elliin tan'germi iirumalriit tanqigciiqai; yuut-llu ircaqruita umyuangutait maniciqai. Tuani nutaan yuk tamarmi Agayutmek elluakumaarkauguq.

6Makut maa-i, anelgutmaa, wangnun ellianka Apollos-aamun-llu, elpeci pitekluci, wangkugnegun nallunriisqelluci yuullerkarpeceñek qaneryaraq aturluku, nalirci ellminek pivakesqevkenaku ilami tungiitnun.

7Tua-i kia allaurcetaten ilavnek? Camek avalingqercit ciuniunrilkevnek? Ciuniullrukuvgu, ciin ucuryaguteksiu cikiutngunrilngurtun?

8Maa-i-llu miurumauci! maa-i tukuurtuci, ilakevkenata atanrurtuci, Ilumun atanrusqumayaaqamci, ilakluta atanruyalriakut.

9Wii umyuarteqlemni Agayutem kingumek elkartaakut apostle-aarulriani tangrrutngusqelluta tuqutarkatun; tua-i piciliutngurcamta nunamun, an'gilanun yugnun-llu.

10Wangkuta usviilnguugukut Christ-aq pitekluku, taug̃aam elpeci Christ-ami umyuartuuci. Wangkuta piniatukut, elpeci taug̃aam pinirluci. Elpeci takarnarquci, wangkuta taug̃aam takarnaunata.

11Man'a engelkarrluku kailartukut meqsugluta-llu, aturarrliqukut, calluumaluta, nakmiin-llu enaunata,

12cakviulartukut, unatemteggun caliurluta. Caunrilkumaaqamta, atawaqaasqilartukut, nangcimaaqamta, ilalcilartukut;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13iqluurutkumaaqamta, kenegyagucingnaq'lartukut; ellam caarrluatun maa-i ayuqliriukut, keligautallertun-llu iqalriatun.

14Iganritamci makunek kasnguyuusqelluci, tau͡gaam ayuqucirtuanaluci irniamtun kenkumalriacetun.

15Wani-wa amlleqapigtengraata ayuqucirturceci Christ-akun, amllernek atangqenrituci. Ataksagucavcia Christ-ami Jesus-aami gospel-aakun.

16Taumek eguaquramci, maligeskicia.

17Taumek Timothy elpeceñun ayagcetaqa, irniaqa kenkek'ngaqa, piciulria-llu Atanermi, neq'angevkaasqelluci ayuqucirtuutemnek Christ-akun elitnaullrucimtun, tamiini agayuvigni tamaitni.

18Ilaita qacungakaatnga, tekisngaicuklua elpeceñun.

19Tau͡gaam ullagciqamci tamaa, Atanrem pisqumakanga, nutaan nallunrirciqanka qacungayulriit, qanellritgun pivkenaki, tau͡gaam caliaratgun.

20Tua-i Agayutem Angayuqauvia qanllerkun pinrilan, tau͡gaam pinikun.

21Qaillun pisqumaceci? ullaglamci-qaa kaugtuutalgirlua, wall'u kenkakun pillaganrilngurkun?

1 Corinthians 5

Akusrarutekillra Yuum Pitekluku

1Niitelartua akunlevceñi akusrarutekilriartangqerrniluku, agayumanrilnguungermeng atuyuilkiitnek tuaten, yuk tauna atami nulirranek nuliangqerrniluku.

2Elpeci-llu pivakelartuci, angniilutkevkenaku-llu, kina tauna tuaten pilria ancimanayukluku akunlevceñek.

3Tememkun cataileng'e'rma anernemkun nayuramci. Nayuucallrucimtun, tauna tuaten pilria ak'a picirkiraqa

4Atanrem Jesus-aam atrakun. Quyureskuvci, anerneqa-llu ilakluku, Atanrem Jesus-aam piniakun,

5tauna Satan-aamun tuniciu kemgem piunrillerkaanun, anernera anirtuumaniartuq, Ernerkaani Atanrem Jesus-aam.

6Ucuryagutsi atawaunrituq. Nalluarci-qaa quulciiraquinraam ulevkalucia urtaq tamalkuan?

7Taumek anciu ak'allaq quulciiraq, nutaraurrnaurtuci urtaq, quulengeksaicaaqngavci. Wani-wa Christ-aq Kituutvut Qusngiyagaq tuqucimarian wangkutnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Taumek, aturlaut tamana nerevkarin Agayunerpak, ak'allaq quulciiraq aturpek'naku, umyuarrluk assiilnguq-llu, tau͡gaam quulciiriyarailnguq kelipaq aturluku, menuilnguq piciulria-llu.

9Kalikamni igallruamci akusrarutekilriit ilagaasqevkenaki.

10Tua-i alerqunritamci tunutqapigtesqelluki nunam akusrarutekilriartai, aglumayulriit, teglegyulriit, agayutngualilriit-llu, maantesciigaciiqngavci nunami.

11Tau͡gaam igallruamci agayumallguceci akusrarutekikan wall'u aglumayukan, wall'u agayutnguanun caumakan, caunrilkilaqan, taangiq'laqan, teglelaqan-llu pillguciisqevkenaku tauna, nerellgutkesqevkenaku-llu.

12Calua ilakumanrilnguut picirkirciqsia? Taukuunritut-qaa agayuvigmiut picirkirarkaci?

13Ilakumanrilnguut Agayutem picirkirciqai. Anciu tauna assiitellria yuk akunlevceñek.

1 Corinthians 6

Tuntaagutellrat Pitekluku

1Ilasi pitengqerquni ilaminun, ullautekarkaugaa-qaa cuqcisteñun agayumanrilngurnun, agayumalrianun pivkenaku?

2Nalluarci-qaa nunam cuqcimallerkaa ukverumalrianun? Nuna cuqcimaarkaukan elpeciuggun, caussiyaanrilngurnek-qaa cuqcisciigatuci?

3Nalluarci-qaa an'gilanek cuqciarkaucirput? Taumek arcaqerluki, unguvam mat'um pii piyugngaaput.

4Tua-i-llu qanercetaarutkangqerquvet unguvam mat'um piinek, ciin ullautelarceciki agayuuviim pikegtaunrillrinun?

5Qanrutkaqa man'a kiaresngiatelluci. Yugtaituq-qaa akunlevceñi umyuartulriamek cuqciyugngalriamek ilakuyutellriani?

6Tau͡gaam yuk anelgutminek picetaarucilartuq, ukverumanrilngurnun.

7Apqaurvigmi picetaarucilallerci ilavceñek cirliqutekarci. Ilalcirluci ciin pinriceci? Teguivkarluci-llu?

8Elpeci tau͡gaam ilalkilartuci, teguiyugluci-llu ilavceñek.

9Nalluarci-qaa elluanrilnguum paitarkangqenrilucia Agayutem Angayuqauvianek? Alarcaqunaci; akusrartellriit, agayutngualilriit-llu, acuniatulit-llu, angutngullgutmeggnek-llu akusrarutekilriit,

10teglengalriit-llu, aglumayulriit-llu, taangiqtulit-llu, caunrilkilriit-llu, uayaariyulriit-llu, Agayutem Angayuqauvia piksagusngaitaat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Ilaci-llu tuaten ayuqellruut. Taug̃aam eruumauci kenciknarivkaumauci, Atanrem Jesus Christ-am atrakun ellualriarurtuci, Agayutemta-llu Anernerakun.

12“Cat tamarmeng inerquutngunritut wangni,” taug̃aam tamarmirrluteng atawaunritut. “Cat tamarmeng inerquutngunritut wangni,” taug̃aam tamakut ataniumangaitaatnga.

13“Neqkaq piuguq aqsaqumun, aqsaquq-llu neqkamun atuuluni,” taug̃aam Agayutem piunrirciqak atunem. Temvut atuusqumanrituq akusrarutmun, taug̃aam Agayutmun, Agayun-llu tememteñun.

14Agayutem-llu makcetellrua Ataneq, wangkuta-llu makceciiqaakut pinimikun.

15Nalluarci-qaa temsi ilakucianek Christ-amun? Taumek-qaa Christ-am ilii teguciqaqa akissunun-llu ilaulluku? Watqapik!

16Nalluarci-qaa kina imna akissumun ellminek ilautellria kemellguteksaguyucia? Igausngaciatun, “Taukuk atauciurtarkauguk kemegkun.”

17Taug̃aam Atanermun ilausngakuni Anernerkun atauciurtuk.

18Ulurciu acunianeq. Cat allat assiilngiryarat yuum atullri temem elatiintut; taug̃aam acuniatuli nakmiin tememinun assiilngirtuq.

19Nalluarci-qaa temsi Anernermun Tanqilriamun, Agayutem cikiutiinun, enekucia? Elpeceñek pikenrituci.

20Kipucimauci akituluci. Taumek temevciuggun ucurnarivkarciu Agayun, anernerpeciuggun-llu, Agayutem pikngaki.

1 Corinthians 7

Aipaqucaraq Avvucaraq-llu

1Apyuteklerci piluku igakun. Atawauyartuq angutem arnaq agtuqsailkuniu.

2Taug̃aam, negurallerkaa akusrarutekiyaram pitekluku, angun tamarmi nakmiin nuliangqerrsunarquq, arnaq-llu nakmiin uingqerrluni.

3Angun nuliaminun maligtaqutnarquq, arnaq-llu uiminun.

4Tua-i nulirrulriim ataniumanrilaku nakmiin temni, uingan taug̃aam; tuaten-llu uingan nakmiin temni ataniumanritaa, nulirran taug̃aam.

5Asmuurutevkenatek atunem, taug̃aam umyuallguteklutek uitakitek, piicallerkarpetek cumigutlerkaakun; kinguani ataam quyurtarkaulutek, tuunrangayagmun naspaanayuklutek kemgem piyullrakun.

6Alerquutmek pinritamci, taug̃aam pisqumayaaqluci qanrutamci.

7Yuut tamalkuita wangtun ayuqesqumayaaqanka. Taug̃aam yuk tamarmi allakarmi cikiutengqertuq Agayutmek, una uumek, ingna-llu allamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Aipangeksailngurnun, aipainernun-llu qanertua, atawauyartuq ellaitnun kiimeta'arqata wangtun.

9Tau͡gaam kemegkun uitangnaqesciigalkuneng, kassuullit. Atawaunruciqngan kassuuskuni umyuam aglumallrakun nangteqevkenani.

10Kassuusngalriit-llu alerquranka, wangnek pivkenii, Agayutem tau͡gaam, nuliarulriim uini avvutenrilliu.

11Avvuteng'e'rmi-llu, allamek uingenrilli, wall'u ataam kenegyagulliu uini; angutem-llu tuaten nuliani avvutenrilliu.

12Tau͡gaam allat qanrutanka, Atanrem qanelqenrilengraaku, anelgutvut nuliangqerqan ukverumanrilngurmek, tauna-llu uitayukan, avtesqevkenaku.

13Arnaq-llu uingqerquni ukverumanrilngurmek, tauna-llu nayuucukan, avtesqevkenaku.

14Wani-wa ukverumanrilnguq uingulria nuliamikun kencignarivkaumauq, ukverumanrilnguq-llu nulirrulria uimikun kencignarivkaumaluni. Tuaten pinrilkan, irniaci menuuyartut, tau͡gaam maa-i menuitut.

15Tau͡gaam, ukverumanrilnguq aipaq avcukan, tuaten pili; watnacilriani ilavut angun wall'u arnaq petuumanrituq. Tua-i Agayutem kelgakut nepaitnamun.

16Nulirrulriami, qaillun nallunriciu anirtullerkaa uivet? Uingulriami, qaillun nallunriciu anirtullerkaa nulirpet?

17Tau͡gaam tamarmi yuk yuukili Atanrem elkaruciatun, Agayutem-llu kelellruciatun. Maa-i picirkiuteka tamalkuitni agayuvigni.

18Kelgumallermini nuugiumallrukuni, nuugiumallni ciminrilliu. Kelgumallermini-llu nuugiumallrunrilkuni, nuugircetenrilli.

19Wani-wa nuugiryaraq nuugiumanricaraq-llu catngunrituq, tau͡gaam Agayutem alerquutain atullrat.

20Yuk tamarmi uitanarquq kelgumacirmitun kelgumallermini.

21Teguarullruuten-qaa kelgumallerpeni? Ilangcinrilgu. Tau͡gaam angicimallerkan unaksugngakuvgu, ciuniurru.

22Wani-wa teguarung'e'rmi Atanermek kelgumalria, Atanermi teguarunrirtuq. Tuaten-llu teguarunrilnguq kelgumakuni, Christ-amun pisten̄gurtuq.

23Kipucimauci akituluci, yugnun pisten̄gurcaqunaci.

24Taumek ilamaa, yuk tamarmi kelgumallermini, uitakili Agayutmi.

25Tua-llu aipangeksailnguut pitekluki, alerquutaitua Agayutmek, tau͡gaam umyuaqa anteqatarqa, tua-i Atanrem takumcukutiikun qanelqa ukvernaqngan.

26Nanikuallerkaq ukna pitekluku, atawauciquq yuk kiimetaurquni ayuqucimitun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

27Nulirtuumakuvet, kitak avtengnaqsaqunaku. Nulirtuumanrilkuvet, kitak yuanrilu nulirkarpenek.

28Tau͡gaam kassuuskuvet, assiilngirngaituten, neviarcar-llu kassuuteng'e'rmi assiilngirngaituq. Tau͡gaam aipaqutellriit arenqaillugutengqerciqut kemegkun, tamatumek aviucuumiryaaqamci.

29Tau͡gaam mat'umek qanertua, ilamaa, pillerkaq ikgelian; wak'nirnek, nulirtuumalriit nulirrilngurcetun ayuqlit,

30umyuiqellriit-llu, umyuiqenrilngurcetun ayuqluteng, nunaniryulriit-llu, nunaniryunrilngurcetun ayuqluteng, kiputellriit-llu, piilngurcetun ayuqluteng,

31nunam-llu mat'um piin aturtaita, arcaqakenrillitki. Tua-i nunam ayuqucia pellugciqngan.

32Umyuarrlugcaraasqumanritamci. Nulirrilnguum piiyuumilarai Atanrem caliari, qaillun Atanrem ilukegcivkallerkaa.

33Tau͡gaam nulirtuumalriim piiyuumiutek'larai nunam pii, qaillun nuliami ilukegcivkallerkaanek,

34Ayuqenrituk-llu uilek arnaq wall'u neviarcar, neviarcaraam aipangeksailnguum arcaqakelaraa Agayutem caliara tememikun anernermikun-llu elluallerkaminek; tau͡gaam uilgem arcaqakelarai nunamiutaat, qaillun uimi ilukegcivkallerkaanek.

35Makunek qalartua elpeci pitekluci. Pisciigalutekarpeceñek pivkenii, tau͡gaam Ataneq elpeceñun cumigutesqelluku malrupegtevkenaci.

36Yuk umyuarteqkuni elluarrluni pinricukluni nulirkautmi tungiinun, aglumallra tuknikan, qaillun-llu piviilkuni, umyuani aturliu, assiilngirngaituq, kassuuskilik.

37Tau͡gaam umyuamikun asvailkuni qaillun piviitenrilkuni, tau͡gaam kemgem piyullra negtaaryugngaluku, umyuamikun-llu elkareskuniu nulirkautekqainarluku, atawauciquq.

38Taumek nulirkautminek nulirtulria elluarrluni piuq; nulirtunrilkuni-llu assinruciquq.

39Arnaq petuumauq uiminun unguvaan taktaciatun. Uini tuqukan, umyuani aturluku uingarkauguq piyullminek, Atanerkun tau͡gaam.

40Tau͡gaam wii umyuarteqlemni atawaunruciquq uingenrilkuni. Umyuartequa Agayutem Anernerakun tuaten qallacuklua.

1 Corinthians 8

Neqkat Agayutnguanun Tunumalriit Neryunarquciatnek

1Agayutnguanun elliilallrat neqkanek pitekluku nallunritukut “elisngamek tamamta avalingqertukut.” “Elisnga” pivakelartuq, tau͡gaam kenka asvairilartuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Kina nallunricukluni umyuarteqkuni, nallunriqsaitai nallunrirarkani.

3Taug̃ken yuum kenkekuniu Agayun, elliin nallunritaa.

4Taumek, agayutnguanun ellimalriit nerrlerkaat pitekluku, nallunritukut agayutnguam piunrilucianek, agayucetailucianek-llu Agayutem ataucim avatiini.

5Taumek niitelaryaaqukut “agayutnek” aprumalrianek qilagmi wall'u nunami, amllerrsaaqngata “agayutet” “atanrulriit-llu,”

6taug̃aam wangkutni Agayun atauciuguq, Aata, cat tamarmeng kingunrat, elliinun-llu yuugukut; Ataneq-llu atauciq, Jesus Christ-aq, elliikun cat tamarmeng piulriit, wangkuta-llu elliikun yuugukut.

7Taug̃aam, ilaita tamana nalluat. Taug̃ken, ukanirpak agayutnguat piukngamegteki, nerlarait tamakut neqkat ilumun agayutnguanun cikiuteksukluki, umyuaqegtaaraat-llu asvaitenrilami, menuurtuq.

8Neqkam pikanirngaitaakut Agayutmun. Picurlautekngaitarput nerenrilkumta, pikaniutekngaunaku-llu nerengramta.

9Taug̃aam mulngakici umyugiullerpeciuggun ukverkilnguut qaillun paallagcetnayukluki.

10Yuum tangerquniten “nallunritellriami,” elpet nervigmi agayutnguam eniini, umyuaqegtaarii pinialkan, unayaqellriatun maligtaqutevkarciqlian, agayutnguamun cikiutngulria nerkuvgu.

11Tuaten “elisngavkun” tauna ukvemikun asvaitenrilnguq navguumauq, ilasi Christ-am tuqutekellra.

12Tuaten ilavceñun assiilngirluci, umyuaqegtaarait-llu piniatellriit kilirluki, Christ-amun assiilngirtuci.

13Taumek, nerrlemkun paallagcetarkaukumku ilaka, kemegmek nerngaitua, anelgutka paallagcetnayukluku.

1 Corinthians 9

Apostle-aam Pinarqutai

1Umyugiurciigatua-qaa? Apostle-aarunritua-qaa? Tangeqsaitaqa-qaa Jesus Atanerput? Caliaqellrunritamci-qaa Atanermi?

2Allanun apostle-aarunrilnger'ma, elpeceñun taug̃aam piugua; tua-i elpeci nallunairutekngaci apostle-aarucima Atanerkun.

3Maa-inguuq kiuteka yuvrirtemnun.

4Umyugiurciigatukut-qaa neqkamteñek merkamteñek-llu?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Umyugiurciigatukut-qaa nuliamteñek, wall'u nayagamteñek malingqellerkarput, allacetun-llu apostle-aacetun, Atanrem-llu kinguqliitun, Cephas-aatun-llu?

6Wall'u-qaa kiimegnuk Barnabas-aaq-llu calinricunaitukuk yuungnaqutekamegnek?

7Kina anguyagta ellminek akiliuciiqa? Kina naucetaarvililria nerngaita atsainek? Kina-llu katngagnek aulukilria tamaaken milegmek aturngaita?

8Yuum-qaa waten qanlauciatun qanertua? Wall'u-qaa alerquutni-llu tuaten qanrumauq?

9Igausngiin Moses-aam Alerquutaini: “Sugg'iliciryaqunaku kuluvak mukaarkanek qeltairilria tutmarluki.” Kuluviit-qaa tau͡gaam Agayutem umyuaqai?

10Wangkuta-qaa pitekluta tuaten qanenrituq? Wangkuta pitekluta tuaten igausngauq, nunamek itumcilria, mukaarkanek-llu qeltairilria neryuniurnarquq atu'urkameggnek tamaaken naullernek.

11Anernellarnek nauceciillrukumta akunlevceñi, neryuniurngaitukut-qaa nunamiutarnek atu'urkamteñek elpeceñek?

12Allat tuaten elpeceñi pivkalaata, wangkuta-qaa nutaan tuaten pinarqaakut? Ilangcivkenaku, man'a piyunarqutvut atuqsaitarput. Tau͡gaam nangtequangramta Christ-am Gospel-aara piviirngaitarput.

13Nalluarci-qaa agayuvigmi kevgiulriit neqkanglauciat agayuvigmek, ekuavigmi-llu kevgiulriit neqkanglauciat Agayutmun cikiutekumalrianek?

14Tuaten-llu, Atanrem alerquucillratun gospel-aam qalarutkestai gospel-aakun cali yuutekangarkauniluki.

15Wii tau͡gaam tamakut piarkaqsallrenka atuqsaitanka, maa-i-llu iganritamci tuaten unangyuumirlua. Ucuryagutemnek teguimaarkaukuma, wii tuqullerkaqa cucuksarqa.

16Tua-i gospel-aaq qalarutkengramku, tamana ucuryagutekenritaqa, caliarkaqngamku, Aa-ang, nakleng wiinga, qalarutkenrilkumku gospel-aaq!

17Wani-wa wangnek umyuaqa aturluku calikuma, nunuliutekangqertua; tau͡gaam umyuaqa aturpek'naku tuaten pikuma, ellimerrumaciqa aturaqa.

18Cauga tuall' nunuliuteka? Uunguuq: Gospel-aaq qalarutkekumku, akiinaku qalaruteklaku, atucurlanritlerkaakun piyugngalqa gospel-aakun.

19Yugni tamaitni teguarunrilnge'rma, wangnek pisciutua tamalkuitnun, amllernek unangyuumirlua.

20Jews-aanun Jews-aatun ayuqliriunga, tamaaggun unaknaluki; Alerquutem qulliliumakainun, wiinga-llu tuaten Alerquutem qulliliumakiitun ayuqliriunga, tamakut unaknaluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

21Alerquutailngurnun, wiinga-llu Alerquutailngurtun ayuqliriunga, Agayutem tungiinun alerquutaitevkenii, Christ-am Alerquutain qulliliumalua, unaknaluki Alerquutailnguut.

22Ukverkilngurnun, wii-llu ukverkilngurtun ayuqliriunga, tamakut unaknaluki. Yugnun tamaitnun wii-llu ellaicetun ayuqliriunga, ellait unaksuumiryaaqluki.

23Gospel-aaq pitekluku tuaten pilartua, atawaqautainun pillguciutnalua.

Uniskengelriim Nunuliutii

24Nalluarci-qaa aqvautellriani tamarmirrluteng pilrautelauciat, ataucim-llu tau͡gaam kiimi akurtulaucia akiliutmek? Tuaten aqvauci, unaknaurarci.

25Tamarmeng pinirtaalriit tamaitgun pitalqeggluteng yuulartut. Unangllerkarteng nasqerrutmek piunerkilengraan tuaten pilartut, wangkuta tau͡gken piunriyuilngurmek.

26Aqvautenritua picimtun, callu'ugqama-llu tengluunka cailkamun tut'eksaitut.

27Tau͡gaam temka pinircala'arqa ataniumaluku-llu, allat ayuqucirturraarluki wangnek katagnayuklua.

1 Corinthians 10

Aarcirtuutet Agayutngualilrianun

1Nallusqumanritamci, ilamaa, ciuliamteñek, amirlumun qulliliumallruciatnek Imarpigkun-llu qerallruciatnek.

2Moses-aamun-llu anglluuciatnek, amirlukun imarpigkun-llu.

3Pakemkumiutarmek-llu nerlauciatnek,

4pakemkumiutarmek-llu melauciatnek. Melaameng pakemkumiutarmek teggalqumek nayurteñeggnek, wani-wa Christ-amek.

5Amlleret tau͡gaam Agayutem ilukegcitkenritai, iqulluki yuilqumi.

6Makut wani-wa wangkutnun cuqyutnguut, aglumasqevkenata assiilngurnek ellaicetun.

7Agayutngualiksaunaci ellaicetun, igausngaciatun, “Tuani yuut aqumut nerluteng merluteng-llu, nangerrluteng-llu akusrarrluteng.”

8Akusrarutekinritnaurtukut ellaicetun, ernermi-llu ataucimi piunrirluteng tiissitsaat yuinaq pingayunek cipluki.

9Ilaita pilauciicetun naspaanritnaurput Ataneq, ciissirpagtun-llu piunriumaluteng.

10Qanemyuugaqsaunata-llu ellaicetun, piunriumaluteng-llu Piunriristekun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Makut maa-i ellaitnun tut'ellruut tangrrutngusqelluki, tau͡gaam igaucimaut wangkutnun ayuqucirtuutekesqelluki, pillerkami nangneqlirmi yuulriani.

12Taumek kina imna umyuarteqkuni nangerngayukluni, murilkelli iquyuartuq.

13Naspaatem tekiteksaitaaci yuum atuqsailkiin. Agayun piciuguq, elliin naspaavkarngaitaaci arturarkarpeceñek, tau͡gaam naspaamallerpeceñi qimagvigkirciqaaci, piniliumaluci.

14Taumek kenkekmaa, agayutnguat caumanriciki.

15Qalarutamci umyualegcetun, cuqciki qanellrenka.

16Kenciknarqelria saskam imaa atawaqaasqellerput, mer'aqamteggu Christ-am-qaa augan ilakenritaa? Kelipaq-llu-qaa itumtellerput Christ-am temiin ilakenritaa?

17Kelipaq atauciungan, wangkuta amllengramta atauciq temkarput, tamamta kelipaq atauciq nerlaamteggu.

18Umyuaqiciki Israel-aat piciryarait, Agayutmun cikiutekumalrianek nerlalriit, ekuavigkun-qaa ilakuyutenritut?

19Camek tuall' qanercia? Neqkat-qaa agayutnguanun cikiutekumalriit cauyukluki, agayutnguat-llu cauyukluki?

20Qang'a! tau͡gaam agayumanrilnguut cikiuteteng Agayutmun pivkenaki tuunrangayagnun tau͡gaam cikiutek'larait. Ilagautesqumanritamci tuunrangayagnun.

21Atunem merciigatuci Atanrem saskaanek tuunrangayiit-llu saskaatnek, atunem-llu neresciigatuci Atanrem stuuluanek, tuunrangayiit-llu stuuluatnek.

22Cangayugcetaarciqerput-qaa Ataneq ciknallerkaanun? Pininruukut-qaa elliini?

Agayutem Ucurnarivkallerkaa Tamaitgun

23Cat tamarmeng inerquutngunricaaqut wangnun, tau͡gaam tamarmirrluteng atawaunritut. Cat tamarmeng inerquutngunricaaqut, tau͡gaam tamarmirrluteng asvairitngunritut.

24Yuk ellminek arcaqakenrilli, tau͡gaam allat arcaqakliki.

25Tuneniarvigni kemget tuniaqumalriit nerlarciki, apqaurutkevkenaki umyuaqegtaar pitekluku.

26Tua-i “nuna Atanrem pikngaku, tamatumelnguut-llu tamalkuita.”

27Ukverumanrilnguum kelkaten neryartuusqelluten, maligeskuvgu-llu, taiyuciicetun nerkina, apqaurutkevkenaki umyuaqegtaar pitekluku.

28Tau͡gaam yuum qanruskaten, “Man'a cikiutekumallruuq agayutnguanun,” neryaqunaku, nalqigutesten pitekluku, umyuaqegtaar-llu pitekluku,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

29elpenek pivkenak, tau͡gaam elliin umyuaqegtaarii pitekluku. Wiinga-qaa atu'urkaqa yuum allam umyuaqegtaariikun cuqingaciquq?

30Quyatekraarluku nerkuma, ciin cangakumasia quyatekelqa Agayutmun pitekluku?

31Taumek, nerrlerpeciuggun, mell'erpeciuggun-llu, callerpeciuggun-llu, tamaitgun Agayun ucurnarivkarciu.

32Canganarqutaunaci pici Jews-aani, Jews-aarunrilngurni-llu, Agayutem-llu agayuuviani.

33Wiinga-llu callemkun tamaitgun ilukegcivkangnaqngamki tamalkuita, wangnek arcaqakevkenii, tau͡gaam amlleret pitekluki, anirtuumasqelluki.

1 Corinthians 11

1Maligtaquci wangnun, maligtaquyucimtun Christ-amun.

2Nanraramci umyuaqelaavcia tamaitgun, atulaavciki-llu piciryarat atulaasqucimtun.

Arnat Qamiquteng Patuunaki Agayusqumanritut

3Tau͡gaam nallunrilkiciu man'a, Christ-am ciuqliucia yugnun tamaitnun, angutem-llu ciuqliucia nuliaminun, Agayutem-llu ciuqliucia Christ-amun.

4Angutem nacartuumaluni piicakuni, qaneryariurluni-llu qamiquni qigcikenritaa.

5Tau͡gaam arnam qamiquni patumavkenaku piicakuni qaneryariurluni-llu, qamiquni qigcikenritaa, ayuqngan qamiquni asmegcimalriatun.

6Tua-i arnam qamiquni capsunrilkuniu asmegeskili; tau͡gaam arnamun kasngunarqekan asmegingallerkani, pelatuugtuumakili.

7Angutem qamiquni patumanarqenritaa, ellii Agayutem tarenraqngaku ucurnarqutekluku-llu; tau͡gaam arnaq angutem ucurnarqutkaa.

8Tua-i arnamek tegumaluni angun pilimallrunrituq, arnaq tau͡gaam angutmek tegumallruuq.

9Tuaten-llu-wa angun pilimanrituq arnaq pitekluku, arnaq tau͡gaam pilimaluni angun pitekluku.

10Taumek arnam qamiquni patumanarqaa an'gilat pitekluki.

11Ilangcivkenaku, Atanermi arnaq angutmek aipaicunaituq angun-llu arnamek.

12Arnam pilimallruciatun angutmek, tuaten angun maa-i yuurtelartuq arnamek. Tamarmeng-llu Agayutmek kingunirtut.

13Cuqci elpeceñek, elluartuq-qaa arnaq Agayutmun piicakuni qamiquni patuunaku?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Agayutem-qaa taqellrin ayuqucirtunritaiceci angun nuyarpaukuni kasngukarkauciitnek,

15tau͡gaam arnaq nuyarpaukuni ucurnarqutkarkauciitnek? Nuyangqerrami qamiqumi patutekaanek.

16Au͡gkut yuum qanemyuugautekekaki, wangkuta allakun picirkaitukut, Agayutem-llu tuaten agayuuviini.

Atanrem Nerevkaritiinek

17Ukutgun tau͡gaam qanrutkellerkamkun nanranritamci, quyurtaqavci atawakarpeceñek piksailavci tau͡gaam atawaunrilngurmek.

18Wani-wa, ciuqliuluku qanruteksugaqa niitelqa, agayuvigmun quyurtaqavci allakaukut'larniluci ilaci-llu; tua-i piciuyugnarquq tamana.

19Ilumun inglulitellriartangqerrngalan, elluarrluteng pilriit akunlevceñi nallunaitesqelluki.

20Quyurtaqavci, Atanrem nerevkaritiinek nereksaituci.

21Nauwa ner'aqavci, tamarpeci atanqutevkenaci nerlaavci, ilait kaigluteng, ilait-llu taangiqluteng.

22Qaillun! enaituci-qaa nervigkarpeceñek merluci-llu? Wall'u-qaa Agayutem agayuuvia caunrilkarci kiaresngiatelluki-llu piilnguut? Qaillun qanerciqsia elpeceñun? Nanrarciqamci-qaa mat'umek? Nanrarciigatamci!

23Wani-wa Atanermek akurtulqa elpeceñun-llu alerquutekellruaqa. Atanrem Jesus-aam unugmi taumi tunumatkamini kelipaq tegua.

24Quyatekraarluku-llu, itumtaa, qanerluni-llu, “Wani-wa temka, elpeci pitekluci asmumalria, tegulluci nerici, tuaten pilaqici umyuaqlua.”

25Tuaten cali, saskaq tegua atakutaumariameng, qanerluni, “Una saskam imaa nutarauguq, akquyun aumkun piciurngalria. Waten pilaqici, mer'aqavci umyuaqlua.”

26Tua-i kelipaq tamana ner'aqavciu, saskamek-llu tamaaken mer'aqavci, Atanrem tuqullra qanrutkelararci tekitenqigtellerkaanun.

27Taumek kina imna umyugailkarrluni kelipaq tamana nerkuniu, saskamek-llu tamaaken meq'uni, pinarqeciquq caunrilkillermikun Atanrem temiinek auganek-llu.

28Yuk ellminek yuvrirraarli, nutaan nerkili kelipamek merluni-llu saskamek.

29Wani-wa yuk nerkuni meq'uni-llu temii umyuaqevkenaku, ellminek qanercetaarutkaminek nerciquq merluni-llu.

30Tamana pitekluku ilaci amlleret piniatut, apquciarluteng-llu, amlleret-llu elpegiulluteng tuqumalriatun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

31Tau͡gaam piciuluta wangkutnek cuqingakumta cuqcimangaitukut.

32Tau͡gaam Atanrem cuqtaqakut, ellangcaumalartukut picirkiumasqevkenata nuna ilakluku.

33Taumek, ilamaa, neryarturaqavci, atanqut'larci atunem.

34Ilasi kaikuni enemini nererraarli, picurlallerkarpeceñun quyurtenritnaurtuci. Cat allat kitugciiqanka tekiskumci.

1 Corinthians 12

Cikiutet Anernellaat

1Tua-llu Anernellaat cikiutet pitekluki, anelgutmaa, nallumasqumanritamci.

2Nauwa agayumanritlerpeceñi, umyuarci pingaqan ullagyularaci agayutnguat qanyuilnguut.

3Taumek nallunriciu man'a, Agayutem Anernerakun yuk qanerngailucia “Jesus-aaq aniqlaasqelluku,” tuaten-llu yuk qanerciigatuq “Jesus-aaq Atanruniluku,” Anernerkun tau͡gaam Tanqilriakun.

4Tua-i cikiucetangqertuq ayuqenrilngurnek, tau͡gaam Anerneq atauciuguq.

5Kevgiuryarat-llu ayuqenritut, tau͡gaam kevgiuqengaat Ataneq atauciuguq.

6Caliat-llu ayuqenritut, tau͡gaam calivkartiit tamamteñi Agayun atauciuguq.

7Yuk tamarmi Anernerkun tanqigimalartuq tamarmeng atawautekaatnek.

8Yuum ilii umyuartumek qallacugngalartuq Anernerkun, ilii-llu elisngamek Anernerkun.

9Ilii-llu ukvermek cikiumalartuq Anernerkun, ilii-llu canrirceciyaramek Anernerkun ataucikun.

10Ilii-llu caliyaranek irr'inarqelrianek, ilii-llu nallunairiyaramek, ilii-llu elitaqiuryaramek anernernek assilrianek assiilngurnek-llu, ilii-llu alungutnek ayuqenrilngurnek, ilii-llu mumigciyaramek alungutnek.

11Ukut tamalkuita ataucim Anernerem cikiutekai, cikirtemta allakaqtaarluta piyugtacimitun.

12Temvut atauciunger'mi amllernek avatengqerruciatun, temem-llu avatai amlleng'e'rmeng atauciuciicetun, tuaten-llu Christ-ami ayuquq.

13Anernerkun ataucikun, anglluumiimta tememun ataucimun, Jews-aarungramta, Jews-aarunrilengramta-llu, teguarungramta, teguarunrilengramta-llu, tamamta-llu mellruukut Anernermek ataucimek.

14Tema-wa ataucimek avatengqenrituq, tau͡gaam amllernek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15It'gaq qanqan, “Unatngunrilama, temem pikenritaanga,” taumek-qaa temem ilakenritaa?

16Ciun-llu qanqan “Iingunrilama, temem pikenritaanga,” taumek-qaa temem ilakenritaa?

17Tema tamarmi iirrlainaukuni, nau͡gg'un niiciiqa? Tema tamarmi ciuterrlainaukuni, nau͡gg'un narlaryarta?

18Tau͡gaam maa-i, Agayutem elkartai temem aklui tamalkuita piyugtacimitun.

19Avaterrlainaukuni, nau͡gg'un temengqerrsarta?

20Tau͡gaam, maa-i aklui amllertut, tema tau͡gaam atauciuluni.

21Ii qanerngaituq unatnun, “Aturyunritamci,” wall'u qamiquq it'ganun qanerngaituq, “Aturyunritamci.”

22Tau͡gken, temem aklui piniallrungalnguut kenluuq aturyunrulartut,

23kencignarqenrilnguut temem avatai qigcikenrularaput, tangrrukaunrilnguut-llu avateput patunqegcalaraput,

24tangrruulriit patuilengraata. Tau͡gaam Agayutem temvut elkartellrua ellmikuunra qigcikenruvkarluku.

25Allakaukusngaunateng tememi, tau͡gaam atunem ikayuulluteng avatet.

26Ilaseng nangteqkan, tamarmeng nangteqellgutekciqaat; tuaten-llu ilaseng, qigcikumakan tamarmeng angnillgutekciqaat.

27Elpeci Christ-am temkaaci, allakaqtaarluci-llu avatekaaci.

28Agayun-llu elkarcillruuq agayuvigmi ciuqliuluki apostle-aat, tungliatni-llu qaneryariurtet, pingayuatni-llu elitnauristet, irr'inarqelrialisteñek-llu, yungcaristeñek-llu, ikayurteñek, atanirturteñek, qalartetulinek-llu qaneryarallgutkenrilngurnek.

29Tamarmeng-qaa apostle-aaruut? Tamarmeng-qaa qaneryariurteñ͡guut? Tamarmeng-qaa elitnauristeñ͡guut? Tamarmeng-qaa irr'inarqelrialisteñ͡guut?

30Tamarmeng-qaa yungcariyugngaut? Tamarmeng-qaa qaneryarallgutkenrilngurteggun qalartelartut? Tamarmeng-qaa taikaniriyugngaut?

31Tau͡gaam tengruluci cucukiciki assinrulriit cikiutet. Cali tau͡gaam nasvitnaamci cucunarqenratnek.

1 Corinthians 13

Kenkamek

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Qalarucinge'rma yuum wall'u an'gilam alungutiikun, tau͡gken kenkinrilkuma, catun kallagtellriatun ayuqciqua wall'u qasiarcetaatun.

2Cali-llu qalaruciyugngang'e'rma, nallunarqelrianek-llu taringumange'rma nallutaileng'e'rma-llu, ukvertung'e'rma-llu ingrim nugtartellerkaa caperqevkenaku, tau͡gken kenkinrilkuma, caunritua.

3Piutenka-llu tamalkuita tunengramki arrsaulriit neqkaitnun, temka-llu ekuavkangramku tuqutaulua, tau͡gken kenkinrilkuma catekngaitanka tamakut.

4Kenka ilalciuguq naklegtarluni-llu. Kenka ciknayuituq ellminek-llu nanrarpek'nani;

5ellminek pivakngaituq mulngaitevkenani-llu. Kenka ciumuanrituq; qenqercuituq umyuarrliquciiyuunani-llu;

6assiilnguq nunanikenritaa, tau͡gken piciulria nunanikaa.

7Kenka tamaitni ilalciuguq, ukveqai tamalkuita, neryuniurutkai tamalkuita, pektayiinani tamalkuitni.

8Kenka nangengaituq. Tau͡gken qalarucineq, nangciquq alungutetgun qallacaraq, arulairciquq, elisnganeq-llu, pellugciquq.

9Elisngacirput tamalkuunrilami, qaneryariullerput-llu tamalkuuvkenani;

10tau͡gaam qaqimalria tekiskan, qaqimanrilnguq pellugciquq.

11Mikelnguullemni, mikelngurtun qallatelallruunga, mikelngurtun-llu umyuangqerrlua, mikelngurtun-llu umyugiuraqlua; tau͡gaam taqmigcama, pegtanka mikelngiteqsarat.

12Maa-i tanglartukut tuarpiaq tarenriurutkun mecikutesciiganata, tuani tau͡gken tungaunata tangvauciiqukut. Maa-i carrarmek nallunrirtua, tuani tau͡gken tamalkuan taringeciqaqa Agayutem nallunriluciatun wiinga.

13Ukut pingayun wani-wa, ukveq, neryuniurun, kenka-llu, piugarkaugut, kenka tau͡gaam angenquqaat.

1 Corinthians 14

Alungutetgun Qallacaraq

1Kenka arcaqakiciu, anernellaat-llu cikiutet cumigulluki, arcaqerluku qalarucillerkarci.

2Alungutetgun qalartellria Agayutmun qallateng'e'rmi, yugnun qallatenrituq yuum taringenrilaku, Anernellarnek nallunarqelrianek qallacan.

3Tau͡gaam qalarucilria yugnun qallatelartuq naucimallerkaatnun, eguaqullerkaatnun-llu qarutaarumallerkaatnun-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Alungutkun qalartellria ellminek asvaiqcalartuq, tau͡gken qalarucilriim Agayuvik asvaiqcalaraa.

5Tamarpeci alungutetgun qalartesqumangramci, tau͡gaam arcaqerluci qalarucisqumayaaqamci. Qalarucilria piunruuq qallatellriami alungutkun, egmircisten̄gukuni tau͡gaam tuaten agayuvik asvaiqcaumayartuq.

6Tua-i-llu ilamaa, wiinga ullakumci alungutetgun qallallua, qaillun ikayuutnguciqsia elpeceñun, camek pinrilkumci nallunairutmek, wall'u elisngamek, wall'u qalaruciyaramek, wall'u elitnaurutmek?

7Tuaten-llu aturcetaat unguvangqenrilnge'rmeng cuplucuaraat wall'u qelutellget erinait taringnailkata, qaillun yuum nallunriciiqau camek atuuciat?

8Cupu'uryaram-llu erinii taringnailkan, kina upciiqa anguyautellerkamun?

9Tuaten-llu elpeceñi, alungutkun qallaskuvci taringnailngurmek, qaillun yuum nallunriciiqau qanrutkumalria? Cailkamun qanerciqngavci.

10Qaneryarallgutkenrilnguut amllerrsaaqut nunami, iliit-llu taringnaitevkenani.

11Tau͡gaam qalartellrat cauciilkumku, tangnerranarqeciqua qalartellriamun, elliillu wangnun (ilakumanrilngurtun atunem ayuquciiqukuk)

12Tuaten elpeceñi, Anernellaat cikiutet aturyuumiavciki, agayuuviim nautengnaqellrakun anagkengnaqici.

13Taumek, alungutkun qalartellria kaigakili egmirciyunarillerkaminek.

14Wani-wa alungutkun piicakuma, anerneqa piicagtuq, tau͡gken umyuaqa ikayuutnguvkenani.

15Qaillun tua-llu piciqsia? Piicagciqua Anernerkun umyuamkun-llu; aturciqua-llu anernerkun umyuamkun-llu.

16Agayun nanraquvgu Anernerkun, qaillun yuum nallumalriim quyallren iqulirciqau Amen-aarluni, qanellren ayuquciilkuniu?

17Tua-i quyayaaqeciquten, tau͡gken ellii tauna ikayuumanrituq.

18Quyavikaqa Agayun alungutkun qalartelaucimnek elpeceñi pinrulua.

19Tau͡gaam, agayuvigmi qaneryaranek tallimarraungraata taringnaqlua qallaskuma yuut ayuqucirtullerkaatnek assinruciquq, tiissitsaanek qulnek qalartellerkami alungutkun.

20Ilamaa, mikelnguunrici umyuarteqlerpeciuggun, assiilngurmi mikelngurtun pikici, tau͡gaam umyuarteqlerpeceñi taqmigingalriatun.

21Alerquutni igausngauq; “Allanret alungutaitgun, ilakumanrilnguut-llu qerrluitgun ukut yuut qalaruciiqanka, tuaten-llu pingramteng niisngaitaatnga, qanertuq Ataneq.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Taumek, alungutetgun qallacaraq nallunailkutnguuq ukverumanrilngurnun, ukvelrianun pivkenani, tau͡gaam qaneryariuryaraq ukvelriit pikaat ukverumanrilnguut pivkenateng.

23Taumek, wani-wa, agayuvigmiut tamarmeng quyureskata tamarmeng-llu alungutetgun qallalluteng, allanret wall'u ukverumanrilnguut itquneng, qanerngaitut-qaa usvilluggniluci?

24Tau͡gaam tamarmeng qaneryariuqata, ukverumanrilnguq-llu wall'u allaneq itquni, ellii umyuarniurciquq cuqcimaluni-llu tamakutgun,

25tuaten ircaqruan iirumallri manimaciqut; tuaten-llu cikluni Agayun piicagvikciqaa nallunairluku-llu Agayutem ilumun akunlevceñi uitacia.

26Qaillun tua-llu piciqseci ilamaa? Quyureskuvci tamarpeci, pingqerrutacirpecetun pikici yuarutmek, wall'u ayuqestassiigutmek wall'u nallunairutmek, wall'u alungutmek, wall'u egmirciyaramek, cat tamarmeng pimalit asvairitkarpeceñun.

27Alungutkun qalarculriartangqerqan malrugnek, wall'u pingayunek ciptevkenaki tau͡gaam, pitaarluteng pilit atauciq-llu egmircivkarluku.

28Tau͡gaam egmirciyugngalriartailkan, nepailkilit agayuvigmi, ellmeggnek tau͡gaam qalarrlit Agayutmun.

29Malruk wall'u pingayun qaneryariurtet qalarceskiciki, qanellrit-llu umyuangcautekevkarluki niicugnistaitnun.

30Aqumgalriit iliit Anernerkun nasvicimakan qanerkaanek, ciuqlia nepaiqili.

31Tua-i tamarpeci ataucitaarluci qaneryariuryugngauci, tamarmeng elitniartut, tamarmeng-llu caceturiniartut.

32Qaneryariurtet-llu anernerit tusngaut qaneryariurteñun.

33Tua-i Agayun aakulagtellriit Agayutkenrilatgu, tau͡gaam nepaitnam, tamalkuitni agayuuviitni agayumalriit.

Arnat Qallatesqumanriluciat Agayuvigmi

34Arnat nepailkilit agayuvigni. Qalartesqumanrilameng, niisngaarkauluteng tau͡gaam, alerquutem qanruciatun.

35Camek nallunricukuneng, uimeggnun apyutkekilitki enemeggni. Tun'ernaqngan arnam qalartellerkaa agayuvigmi.

36Qaillun? Agayutem-qaa qaneryaraa elpeceñek ayagniumauq, wall'u-qaa nallevciuggun agtuumaaci?

37Yuk umyuarteqkuni qaneryariurteñ̄guyukluni, wall'u anernerkun-llu cikiumayukluni, ilumuuknarqaa igautekelqa Agayutmek alerquutngucia.

38Yuum taringenrilkuniu man'a, ellii taringumanrituq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

39Taumek, ilamaa, qaneryariuneq piiyuumiutekekiciu, alungutkun-llu qalarcaraq inerquutekevkenaku.

40Taúgaam cat tamalkuita pitalqeggluki aturciki elucqeggluki-llu.

1 Corinthians 15

Tuqumalriit Maktellerkaat

1Neq'angevkaramci ilamaa, qaillun ayuqellriakun Gospel-aaq qalarutkellrucimnek elpeceñun, ciuniullerci, maktateklerci.

2Anirtuuteklerci-llu, teggutekekuvciu, elliinginaq ukverpek'naci.

3Tua-i akurtullrucimtun arcaqerluku, elpeceñun-llu tun'aqa man'a, Christ-aq tuqullruniluku assiilnguput pitekluki igausngaciatun,

4tungmagcimallruniluku, erenret-llu pingayuatni makcecimallruniluku igautekumaciatun,

5Cephas-aamun-llu alaillruniluku, elitnauraullgutainun-llu.

6Kinguakun cali amllernun alaillruuq tiissitsaam avga cipluku, tamakut amlleret maa-i cali unguvaut, taúgaam ilait qavartut.

7Kinguakun cali, alaillruuq James-aamun, kinguakun-llu tamalkuitnun apostle-aanun.

8Kinguatgun-llu, alairvikellruanga kinguqvaggun yuurtellriatun.

9Wii wani-wa apostle-aat cakegtaunrillrat, tuaten aprumayunaicaaqngama apostle-aamek, Agayutem agayuuvia caunrilkellruamku.

10Taúgaam Agayutem naklekutiikun waten ellirtua, takumcukutii-llu wangnun elliinginaq piunrituq. Taúgken, taukut tamalkuita calillemkun anagtanka, wangnek-llu pivkenii, taúgaam Agayutem takumcukutiin wangnelnguum caliaqaa.

11Ilangcivkenaku, wang'ung'e'rma ellaitngung'e'rmeng-llu, maa-inguuq qalarutkellerput ukveklerci-llu.

12Wani-wa Christ-aq qanrutkumiin tuqumalrianek maktellruniluku, qaillun ilaci qanlartat maktellerkartaitniluku?

13Taúgaam maktellerkartailkan, Christ-aq-llu maktellrunricartuq;

14Christ-aq-llu makcecimallrunrilkan, qalarutkellerput-llu piciunricartuq ukverci-llu ellmikuuluni.

15Tuaten-llu Agayun iqluuruteksalliarput, qalaruteknqamteggu Christ-aq Agayutmun maktellruniluku, maktestekenrilkii piciunrilkan tuqumalriit maktellerkaat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Wani-wa tuqumalriit makcecimaarkaunrilkata, Christ-aq-llu makcecimanrituq.

17Christ-aq-llu makcecimanrilkan, ukverci atuuyanrituq, assiilngurmi-llu cali uitayartuci.

18Christ-ami-llu tuqullret piunriumayartut.

19Mat'umi tau͡gaam unguvamteñi neryuniurvikekumteggu Christ-aq takumcunarqenruyartukut yugni tamaitni.

20Tau͡gaam piciulriamek Christ-aq tuqumek makcecimallruuq, unguiqarraalria qavalriani.

21Wani-wa yugkun tuqu piuruciatun, tuaten-llu yugkun cali tuqumalriit maktellerkaat piurtellruuq.

22Tua-i Adam-aakun tamarmeng tuquarkauruciicetun, tuaten-llu Christ-akun tamarmeng unguircecimaarkaurtut.

23Tau͡gaam tamarmi piyaramini, Christ-aq unguiqarraallruluni, kinguani-llu tekitellerkaani Christ-am yui.

24Kinguani-llu iquklitlerkaq tekiciiquq, tuani Angayuqauvik tunciqaa Agayutmun Ataminun piunriumarikuniki atanrulriit, atanruviit-llu piniq-llu.

25Tua-i Atanruarkaungami tutmararkaurtellerkaatnun inglukestem̃i.

26Nangneq inglukista piunriumaarkaq waniwauguq tuqu.

27“Tua-i Agayutem cat tamalkuita elliin tutmallerkaanun elkarcaki.” Waten qanrumiin, “Cat tamarmeng elliinun ataniumaarkauluki elkarcimaut,” nallunaituq elkartestiit pimanrilucia.

28Cat tamarmeng elliinun elkarcimarikuneng ataniumasqelluki, ellii-llu Qetunraq, elkarcimaarkauguq cat tamarmeng elkartestiitnun, Agayun tamalkuitnun atanrusqelluku.

29Wall'u qaillun piciqat tuqumalriit pitekluki anglluumalriit, tuqumalriit maktenrilkata? ciin-mi angllurcecimaat taukut tuqumalriit pitekluki?

30Ciin-llu wangkuta aarnarqelria atularceta sass'at tamaitni?

31Piciulriamek qanertua, erenret tamaitni tuqullerkaqa pairtelaraqa, ucuryaguteklemkun elpeci pitekluci, Christ Jesus-aami Atanemteñi.

32Yuut piciryaraicetun Ephesus-aami, yugtutulinek callullrung'e'rma, cateksia tamana? Tuqumalriit maktarkaunrilkata, “Nerkilta, merluta-llu, unuaqu tuquniartukut.“

33Alarcecimayaqunaci, “Assiilnguut ilat ayuquciqegtaar navgularaat.”

34Uici elluamun, assiilnginrirluci-llu. Tua-i ilavci Agayun nalluatgu. Qanrutkaqa man'a kiaresngiatesqelluci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

35Tua-i-llu ilasi qanerciqngatuq waten “Qaillun tuqumalriit makcimaciqat? Qaillun-llu ayuqelriamek temengqerrluteng tekiciiqat?”

36Elpet umyugailngurmi! Nauceciillren tuqurraarpek'nani unguirngaituq.

37Nauceciillren-llu taungunrituq tema piugarkaq, tau͡gaam naucetaarkaqainaq mukaarkaq, wall'u allaungraan-llu naucetaarkaq.

38Tau͡gaam Agayutem temngevkarai piyugtacimitun naucetaarkat; allakaqtaarluki ayuqenrilngurnek temkaitnek.

39Kemek-llu atauciunrituq, yuk allakarmi kemengqertuq, ungungssit-llu allakarmeng, yaqulget-llu, neqet-llu.

40Tuamta-llu qilagtarnek temtangqertuq nunamiutarnek-llu; tau͡gaam qilagtaq allakarmi ucurnarqucingqertuq, nunamiutaq-llu allakarmi ucurnarqucingqerrluni.

41Akerta allakarmi ucurnarqucingqertuq, iraluq-llu allakarmi, agyat-llu allakarmeng, agyat-llu ucurnarqutkun pitatekenritut.

42Tuaten-llu tuqumalriit maktellerkaat ayuquq; nauceciumauq tuquarkauluni, makcecimauq tuquarkauvkenani.

43Nauceciumauq takarnaunani, makcecimauq ucurnaqluni. Nauceciumauq pinianani, makcecimauq piningqerrluni.

44Nauceciumauq kemegtauluni tema, makcecimauq anernellauluni tema. Kemegtarmek temtangqerruciatun, tuaten-llu anernellarmek temtangqertuq.

45Taumek igausngauq, “Ciuqliq Adam-aaq yuucimek anerniumallruuq,” kinguqliq-llu Adam-aaq Anernerkun unguvalirturten̄gurtuq.

46Tau͡gaam Anernellaq ciumek pillrunrituq, tau͡gaam kemegtaq, anernellaq-llu kingumek.

47Ciuqliq yuk nunamiutauguq, nunamek pilimaluni; kinguqliq-llu yuk qilagmek piuq.

48Nunamek pilimalriatun, kemegtaat yuut ayuqut, qilagmek-llu kingunelegtun cali, qilagmek yuurtellriit ayuqut.

49Nutemllaam yuum ayuqucianek atullrucimcetun, tuaten-llu cali qiliim ayuqucianek aturciqukut.

50Mat'umek qanrutamci, ilamaa, kemgem augem-llu qiliim Angayuqauvia piksagusngaitaak, tuaten-llu piunrirarkam piksagusngaitaa piunriyuilnguq.

51Tangerrluku! Qanrutnaamci iirumalriamek. Tamarmirrluta qavarngaitukut, tau͡gaam tamamta cimiumaciqukut,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

52alqunaq, iim qelemyaqallrani, nangneqlirmi cupu'uryarami. Qasiarciiqngan cupu'uryaraq, tuqumalriit-llu makcecimaciqut tuquarkaunrirluteng, allaurciiqukut-llu.

53Tua-i man'a tema aruyulria at'arkauguq aruyuilngurmek, man'a-llu tuquyulria tuquyuilngurmek at'arkauluni.

54Aruyulria aruyuilngurmek askuni, tuquyulria-llu tuquyuilngurmek askuni, qanrumalria man'a piciurciiquq igausngaciatun, “Tuqu cirlakumauq.”

55“Tuqu, cirlakicin nanta? Tuqu, cukin nanta?”

56Tuqum cukia assiilnguuguq, assiilnguum-llu piniutii alerquutnguuq.

57Taug̃aam Agayun quyanarquq cirlakivkarluta Atanemteggun Jesus Christ-akun!

58Taumek, ilamaa kenkekmaa, asvailkici, pektayiinaci-llu, Agayutem caliara ciumuruterrlainarluku, nallunrilavciu elliinginaq calinrilucirci Atanermi.

1 Corinthians 16

Agayumalrianun Elliitet

1Tua-llu agayumalriit kusgurnarqelriit elliiviklerkaat pitekluku, agayuuviit Galatia-melnguut ayuqucirtullrucimtun, tuaten-llu elpeci pimikici.

2Nitilit erenret ciuqliatni, tamarpeci allakarilarci, kina imna pingqerrutacimitun, tekiskuma elliicetaarnavkenaci.

3Tekiskuma-llu, ilaci pisqumakci Jerusalem-aamun ayagceciiqanka, tamakut cikiuteci ayaulluki kalikautemnek taperluki.

4Tuaten-llu wii tungaunii ayayunarqellikuma, malikciqanka.

Tangerrsarturyuumiryaaquciat

5Macedonia pelluumarikumku, nunasvikciqamci tumkarkaungamku Macedonia.

6Aipaagni-llu elpeceñi uitamaciqua, wall'u uksurpak-llu; nutaan qaniniarpecia tumemni natmun ayallemnun.

7Wani-wa tangerrsuamci tumkeqainarpek'naci; akaarnun nayuryuumiryaaqamci Atanrem pisqumakanga.

8Taug̃aam Pentecost-aq engelkarrluku Ephesus-aami uitaciqua.

9Amigpak nequtulria ikingqiin calivigkamnun unangnarqelriamun, inglukilriit taug̃aam amllertut.

10Timothy tekiskan, tusnganqaarcetenriciu akunlevceñi, Atanrem caliara cumigucaku wangtun.

11Yuum caunrilkenrilliu, taug̃aam uitanqegcivkarluku ayagcetniarci, wangnun cali uterrniartuq; tua-i neryuniuruteknqamku allat-llu ilai.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Apollos-aaq-llu, elpeceñun cakneq nunatesqumallruyaaqaqa allanek ilaluku, tau͡gaam Agayutem watua pisqumanritlinia. Pivingqerquni ullagciqaaci.

Qarutaarutet

13Murilkici, ukverpeciuggun pektayiinaci, cacetuluci, asvaunaci-llu.

14Caliaqellerci tamalkuan kenkakun pikiciu.

15Ilamaa, (nallunritaci Achaia-melngurni Stephanas enelgutai-llu, ciumek caullruciat, ellmeggnek-llu tunluteng Agayumalriit kevgiullerkaatnun.)

16Ellimerturamci, taukunun maligtaqutesqelluci tamalkuitnun-llu calillgutaitnun.

17Quyakanka tekitellriit Stephanas, Fortunatus, Achaicus-llu, cataitellerpeceñi cimiusngiita.

18Anerneqa nutarcatgu elpeci-llu. Waten ayuqelriit quyakarkaugaci.

Aryuqutet

19Asia-melnguut agayuuviit aryuqutmek tuyuraiceci. Aquila Priscilla-llu, enemeggni-llu quyurtelalrianek agayumalrianek ilalutek, tuknilriamek aryuqutmek tuyuraiceci Atanerkun.

20Tamarmeng ilamta tuyuraiceci aryuqutmek. Atunem aryuquci tanqilriakun melugaryarakun.

21Wii Paul-aaq, man'a aryuquteka nakmiin unatemkun igautaqa.

22Atanermun kenkutailkuni yuk aniqlaamakili! Atanerput tekilli!

23Atanrem Jesus-aam naklekician nayurlici.

24Kenkutka elpeceñetaurli Christ-akun Jesus-aakun. Amen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2 Corinthians

2 Corinthians 1

Aryuqutet

1Wii Paul-aaq, Christ Jesus-aam apostle-aarani Agayutem pisqumallrakun,
Timothy-mek ilalua ilamteñek, Agayutem agayuuvianun Corinthia-melngurmun,
tamalkuitnun-llu agayumalrianun Achaia-melngurnun:

2Naklekun piuli elpeceñi uitanqegcin-llu Agayutmek Atamteñek, Atanermek-llu
Jesus Christ-amek.

Quyatai

3Nanraumali Agayun Atanrem Jesus Christ-am Atii, takumcutalria Aata, Agayun-
llu caceturcilria!

4Elliin caceturtaakut arenqiallugutemteñi tamalkuitni, tuaten wangkuta-llu
caceturciyugngasqelluta arenqiallugingalrianek, qaruyun aturluku Agayutmek
qaruyutkellerput.

5Amllermek nangteqellgutekngamteggu Christ-aq, tuaten-llu Christ-akun
angelria qaruyun aturarput.

6Arenqiallugingakumta, qarutaagutkauguq elpeceñun anirtuutekauluni-llu;
tuaten-llu qarucimakumta elpeci qarutaagutkarci, aturarkarci ilalcirluci
nangteqellgutkekuvcikut.

7Neryuniurutvut elpeceñun pektaanrituq; nallunritaqa nangteqellgutkekuvcikut
qarucimallgutkarkauciput.

8Nalluyurcisqumanritamci, anelgutemni, nangtequteklemteñek Asia-mi;
anagulluta tememteggun navgumallruamta atuyunailngurmek, unguvallerkarput
tuaten caperqellruyaaqluku.

9Umyuarteqsaaqellruukut tuqullerkarput tekicukluku. Tamaaggun
nasvicimaukut wangkutnek cacetuqutekesqevkenata, Agayun tau͡gaam
tuqumalriit makcestiit.

10Elliin aviutaakut tuquyallemteñek, elliin-llu aviuciiqaakut, cacetuqutekarput-llu
mat'um kinguani cali aviucimallerkamteñek.

11Ikayuqicikut piicallerpeciuggun, amlleret quyateknauraat ikayuumacirput,
piicalriit amlleret kiumallratgun.

Ullautarkauyaaquciminek Piciuluni

12Quyatekaqa man'a, umyuaqegtaaramta nallunairutii canganarqutaunata
piciuluta-llu egilrucimteñek nunamiut akuliitni, elpeci-llu tungevceñun
arcaqerluta, nunam umyuartunrakun pivkenata tau͡gaam Agayutem
naklekutiikun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Wani-wa naaqsunailngurnek taringesciigalkevceñek-llu iganritamci; taringeluaqaasqumayaaqngamci,

14elliikun taringumayaaqngavci, quyatekesqelluta wangkuta-llu quyatekciqngamceci, Atanrem Jesus-aam Ernerkaani.

15Tamana nallunrilamku, ullagyullruyaaqamci ciumek, angenranek angniutengqerresqelluci.

16Macedonia-mun ayakuma nunasviksullruyaaqamci, Macedonia-mek-llu ut'reskuma cali tumeksugluci, elpeceñun qaniisqellua Judea-mun ayakuma.

17Nalirrugglua-qaa tuaten pinguallruunga? Nunamiungulriatun-qaa picirkirilartua, piarkauniaqlua, pingaitniaqlua-llu tuaten?

18Agayutem piciutaciatun, qanellrenka elpeceñun nalirrugutngunritut, angraqlua, qangaaraqlua tuaten.

19Wani-wa Agayutem Qetunraa, Jesus Christ-aq, akunlevceñi qalaruteklerput, Sylvanus, Timothy, wiinga-llu, nalirrugutngunrituq, wall'u “Aa-ang,” wall'u “Qang'a;” taug̃aam elliin qanellra “Angeryararrlainauguq.”

20Elliini Agayutem akqutai tamarmeng “Angrumaut.” Taumek-llu elliikun Amen-aalartukut Agayutem ucurnarillerkaanun.

21Wani-wa elkarcesteput elpeci-llu Christ-akun Agayutnguuq, caliarkitaakut-llu;

22takarnarqutminek-llu nallunailkuciraakut piklakuarutmek, Anerneminek-llu ircaqurput ellivikluku nallunairistekesqelluku.

23Taug̃aam Agayun niitestekluku qanrutamci, takumcukngamci nunuryuumiinaci ullaksaitamci Corinth-amun.

24Ukverpeceñun atanrussaagngailamta, calillgutekngamceci-llu angniutekarpeceñek, ukverpeciuggun pektayiilavci.

2 Corinthians 2

1Umyuamkun taqutua umyuarci uqamaicetenqiggnavkenaku nunasngallemkun.

2Umyuarci uqamaicetellrukumku, kituuga-mi tauna wii ilukegcivkarteka, taunguuq umyuama uqamaitevkallra?

3Maa-i qanrutkelqa igamni, tekiskumci umyuaqa uqamaicetnayukluku ilukegcivkartekamnun, nalluvkenaku tamarpeceñi angniuteka angniutekarkaucia elpeceñun tamarpeceñun.

4Igallemni nangtequtekellruamci cakviurutekluci-llu aluviliurlua-llu, umyuarci uqamaicetnavkenaku, taug̃aam nallunriisqelluci angelriamek kenkicimnek elpeceñek.

Ancimalria Aug̃'aritesqelluku

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Kina umyuanek navguillrukuni, wangnun pissiyaanrituq, tau͡gaam elpeceñun wall'u ilavceñun, tamalkurpeceñun tucetnavkenaku.

6Taum tuatnallrem yugteggun amllerteggun qalaruyucini anucimirqutek'laraa.

7Taumek, elpeci tuiggviknarqerci au͡g'arilluku, caceturqaurluku-llu, umyuarniullermikun anagulluni cirlakumayuartuq.

8Taumek eguaquramci ataam kenegyagutesqelluku.

9Tamana pitekluku igallruamci, naspaanaluci niisngatacirkarpeceñek tamaitni.

10Kina au͡g'ariskuvciu, wii-llu au͡g'aritaqa. Camek au͡g'aricikuma elpeci pitekluci, tuatnaunga Christ-am ciuqerrani,

11Satan-aaq pivingqercetevkenaku wangkutnun; nallunrilamteggu pingnaqellra.

12Troas-aamun tekitellemni qalaruteksarturluku Christ-am Gospel-aara, Atanrem amiigmek ikirutaanga.

13Tau͡gaam umyuaqa arulainrituq, nalaqenrilamku ilaka Titus. Taumek unilluki Macedonia-mun ayallruunga.

14Tau͡gaam Agayun quyanarquq, cirlakivkalaakut Christ-akun, nallunrillran-llu narnia wangkutgun sekavvluku tamiini.

15Wangkuta narnirqutnguamta Christ-amek Agayutmun, anirtuumalriani, anirtuumanrilngurni-llu.

16Aipaanun tuqumek imarluni aruvak, tuqumun, aipaanun-llu unguvamek imarluni, unguvamun. Kina makunek caliangqerrsugngaa?

17Wangkuta-wa, picimcetun Agayutem qaneryaraa qalarutkenritarput ellaicetun, tau͡gaam piciuluta Agayutmek ayagcecimaluta, qalartelartukut Agayutem takuani Christ-akun.

2 Corinthians 3

Akqutem Nutaram Kevgai

1Tua-llu nanrangqatartukut-qaa ataam? wall'u-qaa ilaicetun apenqegcitnek kalikanek pinarqukut elpeceñun, elpeceñek-llu allanun?

2Elpeci tungaunaci igaqamceci ircaqumteñi igausngaluci, yugnun tamalkuitnun nallunriumaluci naaqumaluci-llu.

3Nasvagarci-llu Christ-amun igaqucirci caliaqumaluci wangkutgun, ingegkun pivkenaci, tau͡gaam unguvalriim Agayutem Anernerakun, teggalqunun-llu igausngavkenaci, tau͡gaam yuut ircaqruitnun.

4Tuaten pitalriamek Christ-amun nalirrugneriucamta Agayutem tungiinun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Wangkutnek piyugngayukevkenata, cat-llu wangkutnek pimayukevkenaki; piyugngacirput Agayutmek pian,

6elliin kevgiuyunarivkaakut akqutmun nutaramun, igakun pivkenata, taúg̃aam Anernerkun; tua-i igaumalria tuqucilaan, taúg̃aam Anerneq unguvamek cikiqenglartuq.

7Wani-wa Alerquun taicimalria tuqumek iqulek, teggalqumun igausngalria, taillrukan ucurnarqellriakun, Israel-aat-llu tangvagciiganaku Moses-aam kegginaa, qitngirnarqellra pitekluku, pellugarkaungraan,

8Anernerem-qaa taicimallra nutaan angenrulriamek ucurnarqutengqerrngaituq?

9Ucurnarqekan aniqlaatem taicimallra, ucurnarqenruciquq ellualriarurcaram taicimallra.

10Ilumun, ciuqliq ucurnarqelria maa-i ucurnarqenran tanqialivkaraa, ucurnarqutmikun.

11Pellulria ucurnarqellrukan, piugarkaq ucurnarqenruciquq.

12Mat'umek neryuniurutengqerramta, qalartellerkamteñek kalivyunritukut.

13Moses-aatun pivkenata, kegginani capellrukii Israel-aanun tangrresqevkenaku ucurnarqucini nangelria.

14Taúg̃aam, umyugait elpegiutut; erneq man'a engelkarrluku Old Testament-aami naaqiaqameng capkutaqelallrat aúg̃aumanrituq. Christ-akun taúg̃aam aúg̃aumiin.

15Aa-ang, man'a engelkarrluku Moses-aam igainek naaqiaqameng umyugait capkutam capumalarai.

16Taúg̃aam yuk Atanermun tuigtaqan capkutaa aúg̃aumalartuq.

17Wani-wa Ataneq Anerneruuq. Nani-llu Atanrem Anerneran uitavikellrani, yuk angicimauq.

18Tamamta-llu, kegginaput capaunaki, Atanrem ucurnarqucia akiqerluku ayuqucilinqigcimaukut elliin ayuqucianun, ucurnaanek pingiinarluta; man'a kingunengqertuq Atanermek Anernerulriamek.

2 Corinthians 4

1Taumek, Agayutem naklekutiikun mat'umek caliarkicimiimta, qacuinritukut.

2Pegtellruamteki kiaresngiatnarqellriit, iiqumtugyarat-llu; aturciigataput usvituyarcaraq, Agayutem-llu qaneryaraa allaurrluku qalarutkesciigataput, taúg̃aam piciulriim nasvallrakun asguranairyugtukut yuum tamarmi umyuaqegtaariinun Agayutem takuani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Tau͡gaam gospel-aaq qalarutkellerput capumakan, tuquarkaulrianun tau͡gaam capumauq.

4Ellaitni nunam mat'um agayutiin, umyugait agayumanrilnguut cikmirtai tangerciigalivkarluki Christ-am ucurnaan gospel-aaran Tanqianek, Agayutem ayuqucianek ayuqucingqellriim.

5Tua-i wangkutnek qalarutkenritukut, tau͡gaam Jesus Christ-aq atanruniluku, wangkuta-llu elpeceñun kevgaucirput Jesus-aaq pitekluku.

6Tua-i Agayun waten qanlleq: “Tanqik tanqigili tan'germek,” elliin cali ircaqumteggun tanqigtaakut, nallunritesqelluku Agayutem ucurnarqucia Christ-am kegginaakun.

Ukverem Naspaamallra Nanikuatetgun

7Tua-i man'a piksuuminarqelria avaliqerput assigtatgun nunamiutarteggun, nasvagluku pinirpak Agayutmun pikucia, wangkutnek pivkenaku.

8Nanikualartukut tamalkuitni, tau͡gaam cirlakumaksaunata; uuqassugalartukut, tau͡gaam qevcimaksaunata;

9nangcimalartukut, tau͡gaam cakaarumaksaunata kaugtualaraitkut-llu uyunglluta, tau͡gaam piunriumaksaitukut.

10Jesus-aam tuqullra ang'aquralararput tememteggun, tua-i unguvii-llu Jesus-aam alaitesqelluku tememteñi.

11Unguvallemteñi-llu tunumarrlainartukut tuqullerkamteñun Jesus-aaq pitekluku, Jesus-aam unguvii alaitesqelluku kememteñi tuquarkaulriami.

12Taumek tuqu calilartuq wangkutni, tau͡gken unguva elpeceñi caliluni.

13Ukvellgutkarput-llu qanlleq waten, “Ukvellruunga, taumek qalartellrianga.” Taumek wangkuta-llu ukvellrucimcetun, qalartukut.

14Nalluvkenaku Atanrem Jesus-aam makcecestii, wangkuta-llu makceciiqaakut Jesus-aaq ilakluku, ciuqaminun-llu ullaulluta elpeci malikluci.

15Tua-i elpeci pitekluci makut tuaten piut, naklekutem amllerriinallra yugnun quyatngusqelluku Agayutem ucurnarillerkaanun.

16Taumek qac'uqertenritukut, qaimteggun cirlaurtengramta ircaqurput nutarcimalartuq erenret tamaita.

17Tua-i mat'um carrarmi nangtequcimta upyutaakut iquklicuilngurmek angniqapigutekamteñek ayuqailngurmek.

18Tangvanrilamteki tangrruulriit, tau͡gaam tangrruunrilnguut; tangrruulriit nang'arkaungata, tau͡gken tangrruunrilnguut nangengaunateng.

2 Corinthians 5

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Wani-wa nallunritukut una nunamiutaq uqisvigput piunriumakan, enekangqertukut Agayutmek, unatetgun piliaqumanrilngurmek, nangyuilngurmek qilagmi.

2Maani kanevvlugtelaryaaqukut, acuumiryaaqluku uitavigkarput qilagmiutaq,

3aturiumakumta, matamta nataqumanritniartukut.

4Maanelnginanemteñi uqisvimteñi, kanevvlugtelartukut nerinilluta; matangqallerkamteñek pivkenata, tau͡gaam qallircimallerkamteñek, man'a tuquyulria unguvamun cirlakumasqelluku.

5Mat'umek upyutestevvut Agayutnguuq, Anerneminek-llu cikiraakut nallunairistekesqelluku.

6Taumek cacetulartukut; nalluvkenaku man'a, temvut uitavikellemteñi, Ataneq nayunritarput.

7(Tua-i ukverkun egilercamta, tangllerkun pivkenata.)

8Cacetuukut, qanertua, tememteñek avvluta Atanermi uitallerkarput cucukenruarput.

9Taumek tememteñi uitangramta wall'u catailengramta, ellii ilukegcivkaryuumiraput.

10Wani-wa tamamta ullauciiqngamta ciuqerranun Atanrem qanercetaarvianun, nunuliumaarkauluta assilriamek, wall'u assiilngurmek, kina imna caliaqellermikun tememini.

Kenegyagucesqutem Caliaqellra

11Taumek, nalluvkenaku alingnarqucia Atanrem, yuut aarcirturaput: tau͡gaam ayuqucirput manimauq Agayutmun, elpeci-llu umyuaqegtaarpeciuggun nallunricaaqerci.

12Wangkutnek nanranritukut elpeceñun, tau͡gaam elpeceñun ilukegcitkesqelluta, kiuyunarisqelluki ellmeggnek nanraryulriit yuum tangellrakun, ircaqumegteggun pivkenateng.

13Usviirutellrukumta qanruciicetun, Agayun pitekluku tuaten piukut; ellangqerqumta-llu elpeci pitekluci tuaten piukut.

14Wani-wa Christ-am kenkiin arulataakut, nalirrugneriucecimiimta atauciq tuqullrucianek tamalkuitnun; taumek tamamta tuqumaukut.

15Tuqullruuq-llu tamalkuitnun, unguvalriit ellaitnek yuusqevkenaki, elliinun tau͡gaam tuqutekestiitnun, makcecimaluni-llu.

16Wak'nirnek, yuk cuqtenritarput tangellrakun, mat'um ciungani Christ-aq cuqtellrungramteggu tangellrakun, tuaten pinanrirarput.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Taumek, yuk Christ-amelkuni, nutaraurtuq, ak'allaat pellugtut, tangerrluku, cat tamarmeng nutaraurtut.

18Man'a tamarmi Agayutmek piuq, Christ-akun kenegyagutestemteñek ellminun, elliin-llu caliarkitaakut kenegyagucaramek.

19Wani-wa, Agayutem Christ-akun nunamiut kenegyagucamiki ellminun, picurlallrit ellaitnun ellivkenaki, wangkuta-llu avaqlilirluta kenegyagucaram qaneryarartaanek.

20Taumek cingilguukut Christ-amun, Agayutem quurituastekluta. Christ-am pisqutii aturluku unayaqamci, kenegyaguci Agayutmun.

21Assiilnguum nallustii, wangkuta pitekluta assiilnguurcetaa, elliikun cali wangkuta ellualriarurtesqelluta Agayutmun.

2 Corinthians 6

Assiilngiryulriit Ilagaasqevkenaki

1Taumek ellii calillgutekluku, unayaqamceci, Agayutem takumcukutii elliinginaq ciuniuresqevkenaku.

2Waten qanellruciatun, “Ciuniuyunarqellerpeceñi niitellruamci, ernermi-llu anirtuyunarqellerpeceñi ikayullruamci.” Tangerrluku, watua ciuniurillerkauguq; tangerrluku, watua erneq anirtuumallerkauguq.

3Elliiksaitukut paallautekamek yuum tungiinun, caliarput canganarqutaitesqelluku.

4Taug̃aam Agayutmun kevgaucirput nallunriisqumaaqa tamaitgun; nangtequallemteggun, nanikuallemteggun, makugtellemteggun, arenqiallugtellemteggun.

5Kaugtuarumallemteggun, itengqalallemteggun, nepliutekumallemteggun, caliuralallemteggun, pegg'alallemteggun, kailallemteggun.

6Elluarucikun, nallunrilucikun, ilalciunerkun, naklekillemteggun Anernerkun Tanqilriakun, kenkakun piciulriakun,

7piciulriamek qanllerkun, Agayutem-llu piniakun. Elluaryaram saskuikun inglugtun tegumiamteggun.

8Qigcikumallemteñi caunrilkumallemteñi-llu, apnerrlugingallemteñi apenqegcitkumallemteñi-llu. Iqluyulriamek aprumalaryaaqukut, amta-llu piciugaqluta;

9nallunairumanrilngurtun pitarrluta, amta-llu nallunriumaluta; tuqulriatun pitarrluta, amta-llu unguvaluta; anucimirqecetaarumaluta, amta-llu tuqucimaksaunata;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10angniilngurtun pitarrluta, amta-llu nunaniryugaqluta; arrsaulriatun pitarrluta, amta-llu amlleret tukuurcetaqluki; piilngurtun pitarrluta, amta-llu ca tamalkuan pikluku.

11Aassaqutenritamceci camek, Corinthia-rmiuni; ircaquput-llu ikingqauq tungevceñun.

12Umgusnganritamceci, taug̃aam aglumallerpeciuggun umgusngauci elpeceñek.

13Qanrutnaamci irniaqelriatun, akinaurluta ircaqurpeceñek ikirucikut.

14Ukverumanrilngurnek aipangyaqunaci. Qaillun-mi elluaryaraq assiilnguq-llu aipaquciiqak? Wall'u naug̃g'un tanqik ilakuyutengqerciqa tan'germek?

15Christ-aq-llu-qaa Belial-aaq-llu qaillun umyuallgutekciqak? Wall'u naug̃g'un ukverumalriim pillgucirciqau ukverumanrilnguq?

16Agayutem enii agayutnguat-llu camek atunem umyuallgutengqertat? Wani-wa wangkuta Agayutem unguvalriim agayuvikaakut; qanellruciatun Agayutem: “Uitavikciqanka peklua-llu akuliitni, ellaita-llu Agayutekciqaatnga, wii-llu yukciqanka.

17Taumek ankici akunliitnek, allakarluci-llu ellaitnek, qanertuq Agayun, menuulria-llu agturavkenaku; wiinga-llu ciuniurciqamci.

18Atakciqerpecia-llu, wii-llu qetunraqciqamci panikluci-llu, qanertuq Ataneq Caprilnguq.”

2 Corinthians 7

Menuitesqun

1Taumek makunek akqumiimta, kenkumalriani, menuircalta wangkutnek tamaitnek tememta menuurrnarqutainek anernemta-llu, qigcignarillerkarput-llu tamalkuurrluku qigcikellrakun Agayutem.

2Ciuniurcikut ircaqurpeciuggun, yuk umyugaan navguutekaanek piksaitarput, aknirutekaanek-llu piksaitarput, uayaqsaunaku-llu canek.

Umyuarnayagucillratnek Quyaluni

3Makunek qanenritua piunrilkuurluci, ciunguluku qanrutellruamci ircaqumteñi uitaniluci, tuqullgutkarkauluci, unguvallgutkarkauluci-llu.

4Nalirrukenritamci; ucuryagutekamci; qarutaarutmek imiumaunga. Nanikuallrungramta maa-i angnirpagtukut.

5Macedonia-mun-llu tekitellemteñi, temput uitanqegcinritut, taug̃aam callemteñi tamaitni nangtequallruukut, qaimteggun callualuta, ilumteggun-llu alingniurluta.

6Taug̃aam Agayutem, kananglugtellrianek qarucilriim, qarutellruakut Titus-aam tekitellrakun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Tekitellermikun-llu kiimi pivkenani, tau͡gaam cali qaruyutkellermikun elpeceñi, qanrucanga nerinikucimnek, peng'garucimnek-llu, ilikucimnek-llu elpeceñun, tamatum angnircetaanga cali.

8Umyuarniurcetengramci-llu kalikautemkun, umyuarniurutkenritaqa umyuarniurutkellruyaaqengramku, taringamci iluteqevkaucirci kalikamun taumun carrarmi, ak'anun pivkenaci.

9Tau͡gaam maa-i quyaunga, iluteqlerci pitkevkenaku, tau͡gaam umyuarniurcecamci umyualinqigtellerkarpeceñun; umyuarniurcecimiivci Agayutkun, taumek camek cagmarivkanritamci.

10Pakemkumiutaam iluteqnam umyualinqigcet'laraa yuk anirtuumallerkaanun, umyuarniurucetaunani-llu, tau͡gaam nunamiutaq iluteqnaq tuqumek iqungqertuq.

11Tangerrluku tengruvkaucirci iluteqlerpeciuggun pakemkumiutarkun, qanerniaryuumiitellerci-llu, qenqertellerci-llu, aaryutellerci-llu, piiyuumiitellerci-llu, tengrullerci-llu, akinauriyullerci-llu! Tamaitgun pinarqutailucirci nasvagarci.

12Taumek igallrungramci, tauna pistii pitkevkenaku, pik'ngaa-llu pitkevkenaku, tau͡gaam wangnek ilungucirci elpeceñun manimasqelluku Agayutem ciuqerrani.

13Taumek qarucimaukut. Qarucimallemta-llu avatiini, angenranek quyatengqertukut Titus-aam angniutiinek, umyugaa caceturian elpeciuggun.

14Nanrallrukumci elliinun, kiaresngialutkamnek pinritua; tau͡gaam elpeceñun qanellrenka tamalkuita piciuruciicetun, tuaten-llu Titus-aamun nanrallerci piciurtuq.

15Elliin-llu ilukegcitkaaci ciuniuravceñi, niisngayugluci, qigcikluku tavuteklukullu.

16Angnirtua, nalirrukenrilamci tamaitgun!

2 Corinthians 8

Elliitet Agayumalrianun Nuuqitellrianun

1Nallunritesqumaamceci, anelgutemteñi, Agayutem naklekutiinek Macedonia-m agayuuviini nasvaumalriamek.

2Angelriamek nanikualuteng naspaamallermegteggun, angniqapiguciat nuryugcillrat-llu egmirtuq qunuitellratnun angelriamun.

3Nallunritanka pingqerrutacirmegcetun elliillruata, anaggluku-llu piyugngacirteng, umyuarteng anlluku,

4qarutaaratkut ilagaucugluteng elliilrianun agayumalriit ikayuutekaatnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

5Tuaten pillruut neryukenrilkemteggun, ellmeggnek ciumek Agayutmun tunellruut, wangkutnun-llu Agayutem pisquciatun.

6Taumek Titus-aaq eguaquraqa, ayagniumariciatun man'a assilria caliaq cali elpeceñi qaqitesqelluku.

7Wani-wa anagkenglaucirpecetun, ukverkun, qanerkun, elisngakun, tengrullerkun, kenkutevciuggun-llu wangkutnun, tuaten-llu anagkengengnaqkici mat'umi caliaqegtaarmi.

8Qanrutkenritaqa man'a ellimerrutnguluku, tau͡gaam nallunairluku cumigtellratgun allat, elpeci-llu kenkicirci piciucianek.

9Nallunritarci Atanemta Jesus Christ-am naklegtaucia, tukuunge'rmi, elpeci pitekluci arrsaurtellruuq, arrsaurtellrakun tukuurtesqelluci.

10Mat'ukun-llu ayuqucirturnaamci: Atawauciquq elpeceñi watua qaqiskuvciu allragni ayagnillerci, piiyuumiuteklerci-llu.

11Tuaten piiyuumillerci angelria maa-i pitatiinek qaqitengnaqesqelluku, avalingqerrutacirpecetun.

12Wani-wa yuk cikiqengyuumiquni akurtuyunarqeciquq, avalii cuqluki, avaliqenrilkai pivkenaki.

13Qanenritua allat qacigcesqelluki, elpeci-llu caknerumasqelluci

14tau͡gaam ayuqliutesqelluci ellait-llu, maa-i cipnerpeceñek avgutesqelluki piilutaitnek, tuaten-llu ellaita cipnengqerquneng avgutnauraiceci piilutevceñek, ayuqliutesqelluci.

15Igausngaciatun “Amllernek quyurcilria ilakuiksaitelartuq, ellmaarmek-llu quyurcilria nuruteksaitelartuq.”

16Tau͡gaam quyanarquq Agayun umyugiumariaku Titus wangtun cumigutevkarluci.

17Maligtaqucan unayaquteka kiingan pitkevkenaku, tau͡gaam ellii cumigcami umyuani anlluku ullagaaci.

18Ilavut malikevkarluku ayagcetaqa agayuvigni tamaitni niitnaulalria qalartellermikun Gospel-aamek.

19Kiingan-llu tamana pivkenaku, tau͡gaam agayuvignek cucukumallruuq, malikesqelluku wangnun maaggun caliarkiutemteggun assilriakun, Agayutem ucurnarillerkaanun, nasvagluku-llu kusgurtaucirput.

20Tua-i yugnun qaneksuarautekesqumanritaqa aulukillerput makunek elliiterugarnek.

21Tua-i piciungnaqngamta Agayutem tangerqiini kiingan pivkenaku, tau͡gaam yuut-llu tangerqiitni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Allamek cali ilamteñek maliliranka; pulengtaq nallunailallerput cumigtelallra-
llu amllerteggun, maa-i-llu ciunganim cumigteneqluku nalirrugnerilami elpeceñi.

23Titus-aaq-llu, aipaqaqa calillgutekluku-llu elpeceñun kevgiullemni; ukut
tau͡gaam ilaput agayuvignek ayagcetaugut Christ-am ucurnarqutekluki.

24Taumek agayuvigni kenkillerci nanrautekucirci-llu wangnun, nasvagciu
ukunun yugnun.

2 Corinthians 9

Elliitet Agayumalrianun Nuuqitellrianun

1Igarnarqenricaaqamci elliiteci agayumalrianun pitekluki.

2Upingallerci nallunrilamku, tamatumek nanrautek'laamci Macedonia-rmiunun,
qanraqlua Achaia upinganiluku allragnirnek; tengrullerpeci-llu cucuyagtai
tamaklaita.

3Tau͡gaam ilanka ayagcetanka, nanrauteklerput elpeceñek
piciunritesqumavkenaku, upinganiartuci qanellrucimtun.

4Macedonia-rmiunek malilirlua tekiskumci upingavkenaci, kiaresngiaciiqngama,
nalirrukenrilucirpeceñek; elpeci-llu tayima qaillun piyarceci?

5Taumek ukut ilaput cing'anka ciumkun ayaasqelluki elpeceñun, elliitet
akqutkelci uptesqelluki ciunguluku, upingasqelluki qunuyulriatun pivkenaci
tau͡gaam tengrulriatun.

6Wani-wa; ikgelngurnek nauceciilria ikgelngurnek quyurciciquq, amllernek-llu
nauceciilria amllernek quyurciciquq.

7Yuk tamarmi, cikiqengkili piiyuumiutni aturluku, qunuyugpek'nani
picetaarpek'nani-llu, Agayutem kenekngaku tengruluni cikiqengelria.

8Agayutem-llu auluksugngaaci atawaqautnek nuryunrilngurteggun, cat
tamaitgun nuuqicugcetevkenaci elliitekangqerrluci-llu nurnailngurnek
tamalkuitnun caliaqegtaarnun.

9Igausngaciatun. “Cikiutni aruqutkellrui tamiinun, cikillrui kusgurnarqellriit,
naklekilaucia nangengaituq.”

10Naucetaarkanek cikirturilria nauceciiyurteñun, kelipamek-llu neqkaanek,
elpeci-llu naucetaarkarpeceñek cikirciqaaci naugivkarluci, elluarucirpeci-llu atsai
ulevkarluki.

11Tamaitgun tukuurciiquci kusgurtallerkarpeceñun, wangkutgun Agayun
quyavikarkaurrluku.

12Wani-wa makut elliitet cikiutekellrat agayumalriit piilutaitnun kiingan
atuunrituq, tau͡gaam cali egmirluni amllelriatgun Agayutem nanrautekaanun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Mat'um caliarpeci nasvagaa ayuqucirci, yuut-llu nanrarciqaat Agayun niisngallerpeciuggun, piksagulluku Christ-am gospel-aara, cikiutevciuggun-llu 'lingranarqellriatgun ellaitnun allanun-llu.

14Nerinikaiceci-llu piicautaqluci-llu, angelria Agayutem takumcukutii pitekluku elpeceñi.

15Quyanarquq Agayutem cikiutii apaamasciigalnguq!

2 Corinthians 10

Paul-aam Caliani Qanerniarutkaa

1Wii Paul-aami, wangnek qarutaaramci, ellmikutuullrakun pillaganritellrakun-llu Christ-am, wii ellmikutuulalriami ciuqerpeceñi, tau͡gaam uluryara'aqsaunii elpeceñun, nayunritaqamci.

2Qanrutamci nayullemni uluryara'aqsaitelqa aturyuumiinaku elpeceñun; aturarkauyaaqaqa ilaitnun umyuartequtestemnun nunamiutarkun pekcuklua.

3Nunamelengramta nunamiutarkun anguyanritukut.

4Tua-i saskuput anguyautessuuteput nunamiutaunritut, tau͡gaam piniutengqertut pakemkumiutarmek, navguriyugngaluteng asvailkutanek.

5Piunrilaraput ingluliurutet tamaita-llu nagirautet Agayutem elisngiinun, umyuat-llu tamalkuita cirlakumaanka Christ-amun niisngavkarluki.

6Niisnganritneq tamalkuan anucimirqecetaaryukaarluku, elpeci niisngallerci tamalkuureskan.

7Tangvalararci yuk tangellrakun, ukvengqerquni yuk ellminek Christ-amun yuksukluni, neq'akqerliu man'a, Christ-amun ellii pikuciatun, tuaten-llu wangkuta pikucimteñek.

8Anaguqu'urlua ucuryagutekengramku piyunarqucirput, Atanrem taitellra naullerkarpeceñun piunrillerkarpeceñun pivkenani, kiaresngialutekngaitaqa.

9Alingcetaarnganaci pinritua kalikakun.

10Qanrata, “Paul-aam-gguq igautai tusnganqaanarqut tukniluteng-llu, tau͡gaam temii tangllermikun pinianani, qalartellra-llu kemyunaunani.“

11Taringlitgu man'a, cataunii kalikakun qanllemtun tuaten cali piciqua ciuqerpeceñi.

12Ilautengnaqenritua ellaitnun ellmeggnek pivakelrianun, wall'u pitassiarutevkenii wangnek ellaicetun. Tau͡gaam cuqtaarutaqameng pitassiarutaqameng-llu ellmeggnek atunem taringumanritut, cacirteng nalluatgu.

13Tau͡gaam wangkuta, anagarulluta nanrarngaitukut, tau͡gaam engeliumacimcetun Agayutmek elpeci ngelekluci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Tua-i kiturarusnganritukut wangkutnek, nurtellriatun pivkenaci; ciumek wangkuta tekiutellruamceci Christ-am Gospel-aaranek.

15Engelput kiturluku ucuryagcinritua allat caliaratgun; taug̃aam neryuniurtua ukvengiinallerci maliggluku calivigput-llu akunlevceñi iqturisqumaluku.

16Avatevceñi cali Gospel-aaq qalaruteknaluku ucuryagutekevkenaku, allat nunaitni caliaqumarilleq.

17“Ucuryagutekilriim, ucuryagutekliu Ataneq.”

18Wani-wa yuk ellminek nanralria ciuniurumangaituq, Atanrem taug̃aam nanraqii.

2 Corinthians 11

1Cangaksaqunacia umyugaiteqange'rma. Ilumun pillguciqaqercia.

2Pakemkumiutarmek ciknakutamci, tua-i pikautekliucamci Christ-amun tunenaluci nulirkautetun menuilngurtun kiingan uikautiinun.

3Taug̃aam aaqamci ciissirpiim iqlullruciatun Eva usvituyartellermikun, elpeci-llu umyuarci avvnayukluku piciulriamek menuilngurmek-llu, Christ-am kenkellranek.

4Tua-i yuum tekiskaci allamek anirturteñek qalarulluci qalarutekeksailkemnek, anernermek-llu allamek akurtuquvci akurtuqsailkevceñek, allamek-llu gospel-aamek ciuniuquvci ciuniuqsailkevceñek, quyateksukaaralararci.

5Umyuartequa mikellrunricuklua ukuni apostle-aani ellmeggnek angkellriani.

6Qalartellemkun puqinrilnge'rma, elisngaka nuringanrituq, cat tamaitgun taringnaqlua, akunlevceñi maniitellruamci mat'umek.

7Picurlagtua-qaa wangnek caunrilkellemkun, elpeci naluumasqelluci; Agayutem gospel-aara qalaruteknganmku akiinaku elpeceñun?

8Allat agayuuviit uayaapigainalaranka, ciuniurillemkun aulukutaitnek kevgiullerkarci pitekluku.

9Elpeceñetlemni-llu nuqlit'nge'rma yuk nenguluugtenritaqa, ilama Macedonia-mek tekitellriit piilutemnek aulukngatnga. Taumek nenguluugtenritamci imumi, maa-i-llu pingaunaci.

10Christ piciutaciatun wangni, ucuryaguteka man'a nepairumangaituq Achaia-m nunaini.

11Ca pitekluku? Kenkenrilamci-qaa? Agayutem nallunritaanga, kenkamci.

12Ayuqucilqa cakanirpek'naku piurciqua, piunrilli'irnaluku qanlallrat imkut ellmeggnek ucuryaggluteng caliamegteggun wiinga pitateknilua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Taukut apostle-aaruaruut piciuvkenateng, iqlungalriit calistet; Christ-amun apostle-aarunguarluteng.

14Alangaanarqenritut-llu, tuaten tuunrangayak-llu an'gilaunguarcecillruan tanqilriarunguarluni.

15Taumek tangnerranarqenrituq pistai-llu ellmeggnek kamanaircaqata elluamun kevgaunguarluteng. Ciunerkangqertut caliameng ayuqiitnek.

Ucuryagucillra

16Pulengllua qanertua, yuk umyuarteqenrilli usviicuklua; taug̃aam usviilkengerpecia, ciuniurcia usviilngurtun, tuaten wiinga-llu ucuryagukarangqerrniartua ellaicetun.

17(Qanrutkelqa man'a qanrutkenritaqa Atanerkun, taug̃aam usviilngurtun nalirrugnerunii ucuryagucimkun.

18Amllelriit nunamiutaat ucuryagutekngatki, wiinga-llu tuaten piciqua).

19Usviilnguut tuatequalaraci, usvingqelliniavci elpeci.

20Tua-i cangalliuqsailavci yuum teguarurcetaqaci, negiraqaci, teguigaqaci, wall'u ellminek pivakekuni, wall'u kegginarpeciuggun qacareskaci.

21Wii usviilngurtun qanqatartua, ca yuum ucuryagutekellra, wii-llu ucuryaguteksugngaaqa tamana.

22Hebrews-aaruut-qaa? Wiinga-llu-wa. Israel-aaruut-qaa? Wiinga-llu-wa? Abraham-aam-qaa kinguveqai? Wiinga-llu-wa.

23Christ-am-qaa kevgaqai? Wiinga pinruunga, usviirutellriatun qanertua, angenrulriamek caliarlua, amllenrulriamek-llu itengqaaqlua, kaugtuarumaaqlua naaquciilngurnek, pulengtaq-llu tuqu mallegtaqluku.

24Tallimarqunek piqertularaatnga Jews-aat, qiuqnernek yuinaam aipaa naatenritqerluku.

25Pingayurqunek-llu kaugtualaraatnga kaugtuutarteggun: ataucirqumek-llu teggalqutgun miluqullruatnga. Pingayurqunek sun'akun qalugyallruunga; unugpak ernerpak-llu imarpigmi mermetellruunga.

26Pulengtaq tarrirtaqlua, merkun aarnarqelria aturaqluku, tuqutarayulitgun aarnarqelria aturluku, alingniurlua-llu nakmiin yumnek, Agayumanrilngurnek-llu alingniuraqlua, nunarpagni aarnarqelria aturaqluku, yuilqumi-llu aarnarqelria aturaqluku, imarpigmi-llu, ukverumangualriani-llu aarnarqelria atularqa.

27Makugtelartua nangtequagaqlua-llu, unuut amlleret aturluki qavaqsaunii, kaigaqlua meqsuglua-llu, pulengtaq neqkaitaqlua, nenglliuraqlua, aturaituraqlua-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

28Tamakut-llu avatiitni, erenret tamaitni umyuamnun ek'lartuq agayuuviit peng'gartellrat.

29Kina cirlaukan, wiinga-llu-qaa pinialngaitua? Kina-llu picurlagcecimakan, wiinga-llu-qaa yurnayugngaitua?

30Ucuryaguciarkaukuma, pinialutenka ucuryagutekciqanka.

31Agayutem Atanrem Jesus-aam Atiin, akwarpak nanraumalriim nallunritaanga iqlunrilucimnek.

32Damascus-aami, Atanerruam Aretas, atanrullermini murilkaa nunarpak Damascus, tegunalua.

33Taúg̃aam egalerkun nunat qacarneratgun atrartaatnga kalngagmun eklua, tuaten qimagcetaatnga unatainek.

2 Corinthians 12

Tangrruallerminek

1Ucuryaguciqatartua, catnguarkaunrilengraan, egmiuciiqaqa nasvicimalqa, nallunairutai-llu Atanrem.

2Nallunrilkengangqertua yugmek Christ-amelngurmek, maa-i allrakut akimiarunritaraurtellriit, ayaucimallermek qiliit pingayuatnun, (aipaagni temtuumarmi wall'u temni unilluku, nalluaqa; Agayutem kiimi nallunritaa.)

3Nallunritaqa-llu Paradise-amun mayuucimacia, (aipaagni temtuumarmi wall'u temni unilluku, nalluaqa, Agayutem kiimi nallunritaa,)

4Qaillun-llu mayuucimallra Paradise-amun, niitelluki-llu qanrutkumayuilnguut, yuum qanrutkesciigatai.

5Tauna yuk ucuryagutekciqaqa, taúg̃aam wangnek ucuryagutenritua, pinialutemnek taúg̃aam.

6Ucuryaguciiyuuming'e'rma, usviilngaitua, piciulriamek qanerciqngama. Taúg̃aam tuaten pingaitua, yuk umyuarteqnayukluku quyinrurrlua ayuquciqa anaggluku, tangelqa niitelqa-llu pitekluku.

7Quyinrurtellerkaqa-llu pitekluku nasvicimallemkun amllernek, temka cukilanamek elliivikumallruuq, Satan-aamek taicimaluni, aviraniurtellua, anagullua ucuryagutesqevkenii.

8Ataneq kaigavikellruaqa pingayurqunek mat'umek, antevkaasqelluku wangnek.

9Taúg̃aam kiugaanga, “Naklekuteka elpenun pitalqegtuq, tua-i artuqailuciqa qaqisngiin yuum cirlaullrakun.” Taumek pikanirlua nanrautekciqanka pinialutenka, Christ-am pinianun naliumasqellua.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Taumek Christ-aq pitekluku, cangayunritua pinialutemnek, cangacarcetemnek, nangtequatemnek, nangcimallemnek, pinerrlugutemnek-llu. Wangnek cirlaugaqama, pinirimalaama.

11Usviilngurtun qalartelliniunga, tua-i elpeci pisqucirpecetun. Anagyaaqutkumanaqsaaqua elpeceñi. Caunrilnge'rma cangallrunritua apostle-aarpeceñi quyinrulriani.

12Apostle-aam piciulriim nallunailkutai caliaqumallruut akunlevceñetlemni qemitaakevkenaci, nallunailkutatgun iillanarqelriatgun-llu, caliatgun-llu angelriatgun.

13Allani agayuvigni nau͡gg'un nurenruluci caliaqumallruceci? tau͡gaam-qaa nenguluugutngunritlemkun elpeceñun? Au͡g'aricia mat'umek alarutemnek.

Ullanqigcuumillratnek Pingayiriluni

14Waniwa pingayirilua nunasvikqataramci, nenguluugutngungaitua-llu, tua-i akluci pingnaqenrilamki, elpeci tau͡gaam; tua-i mikelnguut auluknarqenritait angayuqateng, angayuqaita tau͡gaam irniateng.

15Elpeci tarneci pitekluki tengrulua pinka tamalkirrluki tunciqanka wangnek-llu tunlua. Allani kenkenrukumci ikgellranek-qaa kenkumaarkaugua?

16Tau͡gaam nenguluugtenrilengramci qanerciqliuci usvitunilua, unakniluci-llu usvituyartellemkun.

17Wall'u-qaa teguillrulliamci ayagcetellma iliitgun elpeceñun.

18Ellimertullruaqa Titus ullaasqelluci, anelgutiinek malilirluku. Titus-aam-qaa teguillruaci? Anernerkun-qaa ataucikun pektenritukut, tuma-llu atauciq aturluku?

19Umyuartequralartuci-qaa wangkutnek anagyaaqut'laryukluta ciuqerpeceñi? Tau͡gaam Agayutem takuani qalartelartukut Christ-akun, ilamaa, nauluaqautekarrlainarpeceñek.

20Civuuriima ullakumci umyuaqa nall'artevkenaku tekitnayukluci, umyuarci-llu nall'artenritnayukluku wangnun; uluryakaqa qanemyuugautellriartangqerrnayukluku ciknakutellrianek-llu, qenqerrutnek-llu, kiimurrsugyaramek, piciliutmek-llu, uputaariyaramek, pivaksaramek, aakulagcaramek-llu.

21Civuuratkaqa ataam ullakumci Agayutmun kiaresngiacetnayuklua ciuqerpeceñi, amlleret-llu ilutequteknayukluki ciuqvaarni assiilngiumallret, maa-i-llu cali umyualinqigteksaunateng menuullermeggnek, akusrarutekillermeggnek, inerciigatlermeggnek-llu atulallermeggnek.

2 Corinthians 13

Umyualinqigcunrilnguut Akeqnerrlugtellrat

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Pingayirilua ullakataramci. Kituggnarqellria asguranairtengqerrarkauguq malrugnek wall'u pingayunek.

2Aarcirtullruanka ciungani assiilngillret allat-llu, maa-i-llu nayunritlemni aarcirturanka kinguqlirmi nunatellemni pillrucimtun, ataam tekiskuma takumcukngaitniluki.

3Tangerrsuavciu Christ-am qalarucia wangkun. Elpeci tungevceñun piniatenrituq, tau͡gaam artuqaituq elpeceñi.

4Ellii cirlauluni ussukcausngallruuq, tau͡gaam Agayutem piniakun unguvauq. Wangkuta-llu elliikun cirlaugukut, tau͡gaam Agayutem piniakun unguvaciqukut tungevceñun.

5Yuvriqici elpeceñek, ukvengqerrutacirpeceñek. Naspaaci elpeceñek. Taringeksaitarci-qaa Jesus Christ-am elpeceñelucia? tua-i naspaamallerkarpeceñi cirlakumanrilkuvci.

6Tau͡gaam-tuq nallunrirciu assiilngurmun cirlakenrilucirput.

7Tau͡gaam kaigavikaqa Agayun alartesqumavkenaci, wangkuta cirliqenrilucirput nasvagnavkenaku, tau͡gaam elpeci elluarrluci pisqelluci, cirlakumangatelangramta.

8Wani-wa piciuneq inglukesciigalamteggu, tau͡gaam ciumurulluku piciulria.

9Piniatellemteñi cangalliunritukut elpeci asvailkuvci. Elluarillerkarci kiingan piicautekarput.

10Makunek igaramci nayuutenritlemni, ullakumci pillaganavkenaci piyunarqucimkun Atanrem taillrakun naucillerkaqa pitekluku navguillerkaqa pitkevkenaku.

11Tua-ingunrituq ilamaa, elluarrluci pici, ayuqucirtuuteka ciuniurciu, umyuallgutkici atunem, nepaitengnaqkici, nayurnauraaci kenkiyaram Agayutiin, uitanqegcitem-llu.

12Aryuquci atunem melugaryarakun kenciknarqelriakun.

13Tamarmeng agayumalriit aryuqutmek tuyuraiceci.

Atawaqaasqun

14Atanrem Jesus Christ-am naklekician, Agayutem-llu kenkician, Anernerem-llu Tanqilriim ilakician nayurlici tamarpeci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Galatians

Galatians 1

Aryuqutet

1Wii Paul-aaq, apostle-aarulua, yugnek pivkenii cingumavkenii-llu, taug̃aam Jesus Christ-akun, Agayutkun-llu Aatakun, maktestiikun tuqumek.

2Anelgutemnek ilalua, agayuvignun Galatia-melngurnun.

3Agayutem Atamta Atanemta-llu Jesus Christ-am nakleklici uitanqegcivkarluci-llu.

4Ellminek cikiutekellrem assiilnguput pitekluki anirturnaluta nunamek mat'umek caarrluulriamek, Agayutem Atamta pisqutii aturluku.

5Ellii ucurnarivkaumali akwarpak akwanun! Amen.

Tuigteqanqegguciatnek

6Alangaartua elpeceñek tuigteqanqeggucirpeceñek, unakestellerpeceñek naklekutiinun Christ-am, allamun qaneryaramun;

7Tua-i allaunricaaquq, taug̃aam aakulagtestengqertuci Christ-am qaneryarain iqlutun qanrutkestainek.

8Taug̃aam wangkuungramta wall'u an'gilaunger'mi pakmaken kingunelguluni qallaskan allamek qaneryaramek, qanrutkellemta elpeceñun avatiini, tauna aniqlaamakili.

9Qanellrucimtun ciungani pulengllua qanertua: Kina yuk qallaskan qaneryaramek elpeceñun, alerqullerpeci avatiini, tauna aniqlaamakili.

10Ilukegcitkevkangnaqua-qaa yugnun wall'u Agayutmun? Yuut ilukegcivkangnaqkumki Christ-amun kevgaungaitua.

11Qanrutenqegcaramci ilamaa, qaneryaraq qanrutkelqa yugnek kingunengqenrituq.

12Yugnek akurtullrunritaqa, yugnek-llu ayuqucirtuumallruvkenii, taug̃aam Jesus Christ-am nasvallrakun.

13Tua-i niitellruarci Jews-aat ukveruciatni ayuqucilqa, anagullua inglukilqa Agayutem agayuuvianek, navgualuku-llu.

14Jews-aat-llu ukveruciatgun anagtellruanka pitatemni nunalgutemni, cumigutenrullrat, ciuliamta picirkangutaita, pitekluku.

15Taug̃aam Agayutem allakartellma yuurqaanemnek kelegtem̄a-llu naklekutmikun,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16nallunairesqelluku Qetunrani wangnun agayumanrilngurnun-llu qalarutkesqeñgaku, kina yuk ellangcarvikenritaqa,

17mayullruvkenii-llu Jerusalem-aamun apostle-aanun ciuqlimnun, taúgaam ayallruunga Arabia-mun, ataam-llu uterrlua Damascus-aamun.

18Allrakut-llu pingayun kinguatni Jerusalem-aamun mayullruunga Peter-aaq tangerrsarturluku, uitavikluku-llu ernerni akimiarni.

19Taúgaam allat apostle-aat tangellrunritanka, James-aaq taúgaam Atanrem anelgutii.

20Makunek igaramci piciulrianek, Agayutem nallunritaanga, iqlunritua.

21Tamatum kinguani taillruunga Syria-mun Cilicia-mun-llu.

22Judea-mi-llu agayuuviit Christian-aat nallullruatnga.

23Taúgaam niitellruluteng waten, “Nangtestellemta mat'um ciungani maa-i qalarutkaa ukverumaciq inglukellni.”

24Ucurnarivkaraat-llu Agayun wii piteklua.

Galatians 2

Ellualriarurucirput Ukverkun, Caliamteggun Pivkenata

1Tua-i-llu allrakut akimiarunritaraan kinguatni Jerusalem-aamun mayunqigtua, Barnabas-aaq-llu, Titus-aaq-llu cali malikluku.

2Nasvicimalqa aturluku mayullruunga, qanemcikluku-llu qaneryaraq qalarutkelqa Jews-aarunrilngurnun, ciulirneret nallaitgun qanemcilluki, pitsaqevkenaku calilqa quyakenritnayukluku.

3Tuaten-llu malika Titus Greek-aarungraan nuugircetaallrunritaat.

4Taúgaam ilausngualriit, umyuallguciutenrilnger'meng aassaqluteng iluvallruut yuvrirnaluku angicimallerput Christ Jesus-aakun, teguarurrnaluta ataam.

5Taúgaam maligtaqunritaput sass'aq atauciungraan, qaneryaraqegtaaraam piciucia elpeceñi uitasqelluku.

6Ciulirneritnek-llu camek unangellrunritua, ciulirneruyaaqellilriit, caunge'rmeng wangni ayuquq; Agayutem yuum taungucia cateksuitaa.

7Taúgaam taum avatiini, elpekellruat qaneryaraqegtaar Jews-aarunrilngurnun wangnun tunumacia, tuaten Jews-aat qaneryaraqegtaaraat Peter-aamun tunumaciatun.

8(Uptestellran Peter-aam Jews-aanun, wiinga-llu uptellruanga Jews-aarunrilngurnun,)

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Agayuuviim teggutain, James, Cephas, John-aam-llu elpekngamegteggu naklekun wangnun tunumalria, unacitaitkuk Barnabas-aaq-llu, ayaasqellunuk Agayumanrilngurnun, ellait-llu Jews-aanun ayagyugluteng.

10Tau͡gaam piitkuk arrsaulriit neq'akumasqelluki, wiinga-llu tuaten piarkaulua umyuangqertua.

11Tau͡gaam Peter-aaq Antioch-amun tekican, takuanun yit'allruaqa, tua-i pinaqngan.

12James-aam kevgai tekipailgata Jews-aarunrilnguut nerellgutkellrui, tau͡gaam tekicata ilalinrirai alikluki nuugiryaram ciumurutestai.

13Allat-llu Jews-aat elliitun avtellruut; tuaten-llu Barnabas tapqucaaqluku malrugnek umyuangqellermeggnun.

14Tau͡gaam elpekngamki qaneryaraqegtaaraam maligtaqunrilucia Peter-aaq qanrutaqa taukut ciuqerratni, “Elpet, Jews-aaruluten, Jews-aarunrilnguut piciryaraatnek atuquvet Jews-aacetun pivkenak, ciin Jews-aarunrilnguut Jews-aacetun ayuqesqumasiki?”

15Wangkuta Jews-aaruyaaqukut nauvimteggun, Jews-aarunrilnguut assiilngilriartaqevkenata.

16Nalluvkenaku-llu yuk Alerquutet maligtaqungnaqellratgun ellualriarurtenrilucia, tau͡gaam Jesus Christ-aq ukvekellrakun, wangkuungramta-llu ukvekarput Jesus Christ-aq, ellualriarurrnaluta ukveqellrakun Christ-aq, Alerquutet atullratgun pivkenata; tua-i Alerquutet atullratgun yuk ellualriarurrngailan.

17Tau͡gaam, ellualriarurtengnaqlemteñi Christ-akun, wangkuta-llu assiilngurtucirput nallunriumakuni, taumek-qaa Christ-aq assiilnguum kevgaqaa? Watqapik!

18Tua-i piunrillemnek ataam piurcikuma, wangnek assiilngilriaruciqua.

19Tua-i Alerquutetgun, Alerquutet tungiitnun tuqullruunga, Agayutmun unguvanalua.

20Christ-aq ussukcausngallgutkaqa, ilangcivkenaku unguvaunga; wii pivkenii, Christ-aq tau͡gaam unguvauq wangni, watua-llu kemegtuumallemni, unguvaka unguvakaqa ukverlua Agayutem Qetunraanun, kenkestemnun, ellminek-llu cikiutekluni wii piteklua.

21Caunrilkenritaqa Agayutem naklekutii: Elluariyaraq Alerquutetgun pikan, Christ-aq elliinginaq tuqullruyartuq.

Galatians 3

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Galatian-aani umyugailngurni! Kia alarcetaci, Jesus Christ-aq ussukcausngalleq manimallrungraan ciuqerpeceñi?

2Mat'umek apetnaamci: Akurtullruarci-qaa Anerneq Alerquutet caliaqellratgun, wall'u ukverem qallautekumallrakun?

3Umyugaituci-qaa? Anernerkun ayagnillruyaaquci, maa-i-qaa tau͡gken natlugneriucimaluci kemegkun?

4Elliinginaq-qaa nangcimallruuci, ellmikuullinikan?

5Taumek ellii cikirtellerci Anernermek, irr'inarqelrialilleq-llu elpeceñi, tuatnallruuq-qaa Alerquutet caliaqesqellratgun, wall'u qaneryaraqegtaaraam ukvekellrakun?

Abraham-aam Akqumallra

6Tuaten Abraham-aatun, “elluarucingevkaumalriatun, Agayun ukveqngamiu.”

7Taumek nallunriciu ukverucingqellriit Abraham-aamun irniaquciat.

8Qaneryaram-llu, tangrruarluku Jews-aarunrilnguut Agayutmun ellualriarurcetarkauciat, ciunguluku qaneryaraqegtaar qalarutkellrua Abraham-aamun qanerluni, “Elpegun tamarmeng nunat yuit atawaqercecimaarkaugut.”

9Taumek, ukverumalriit atawaqercecimaut Abraham-aaq ukvertulria ilakluku.

10Wani-wa Alerquutet caliaqesqellratnek pingqengnaqellriit tamalkuita aniqlaatem qullilirai, igausngiin, “Aniqlaamauq kina imna kalikani Alerquutellegni tamalkuan igausngalriamek ciumurucinrilnguq, aturpek'nakullu.”

11Waniwa nallunaituq, Alerquutetgun Agayutmi ellualriarurtellriartailucia, wani-wa, “Ukverkun ellualria unguvaciquq.”

12Tau͡gaam Alerquutet ukveq pinritaat, “Tau͡gaam yuum atuquniki, yuutekciqai.”

13Christ-am akiliutellruakut, Alerquutet aniqlaatiitnek au͡g'arluta, wangkuta pitekluta aniqlaagaullruami, igausngiin, “Aniqlaamauq kina imna napalriami agalria,”

14Abraham-aam atawaqaasqumallra Jews-aarunrilngurnun tut'esqelluku Jesus Christ-akun, wangkutnun akurtuusqelluku akqutngulleq Anerneq ukverkun.

15Ilamaa, yuut pilauciicetun picirkiun sign-aumarikuni yuum qigcikenrilngaitaa ilangaunaku-llu.

16Makut akqutet Abraham-aamun kinguvranun-llu taqumaut. Agayun qanellrunrituq “kinguverpenun amllerrluki,” tau͡gaam atauciuluku “kinguverpenun wani-wa Christ-amun.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Tua-i qanertua, akquyun, Agayutem Christ-akun akqutkellra Alerquutet qigcignairutesciigataat, akqutii-llu piunrirciiganaku, allrakut 430 kinguatni, atuunrirciiganaku-llu.

18Tua-i kinguvanertarkaq Alerquutetgun pimakuni akqutngunrirtuq. Taug̃aam Agayutem cikiutekellrua Abraham-aamun akqutkun.

Alerquutet Camun Atuuciat

19Ciin tuall' Alerquutet piugat? Tua-i ellimaut assiilnguut pitekluki, alairarkaq tekitnatkaanun akqumalriamun, taicimaluni-llu akunleqliulriakun an'gilanek ikayungqerrluni.

20Akunleqliulria ataucimun akunleqliunrituq, taug̃aam Agayun atauciuguq.

21Tua-llu-qaa Alerquutet Agayutem akqutai inglukait? Qang'a! Alerquucetangqerqan unguvamek cikiqengiyugngalriamek, ilumun elluaryaraq Alerquutetgun piyallruuq.

22Taug̃aam qaneryaram yuut assiilngilriarunii tamalkuita; ukveqellran Jesus Christ-am akqutii cikiutngusqelluku ukvelrianun.

23Taug̃aam ukveq pivailgan, Alerquutet tegumiaqaitkut, caqumaluta ukverem alairnatkaanun.

24Taumek Alerquutet ayuqucirturtekellruaput Christ-amun ullaulluta, ukvemteggun ellualriarurtesqelluta.

25Taug̃aam ukvengumariluta ayuqucirturtem̄ek pinarqenriraakut.

26Wani-wa Agayutem irniaqaaci tamarpeci ukveqellrakun Christ Jesus-aam.

27Tua-i tamarpeci Christ-amun anglluumalriani at'ellruarci Christ-aq.

28Naliit piunrunritut Jews-aat Greek-aat-llu, teguarung'e'rmeng teguarunrilnge'rmeng, angutngung'e'rmeng arnaunger'meng-llu; tua-i tamarpeci atauciungavci Christ Jesus-aami.

29Christ-am-llu pikekaci Abraham-aam kinguveqaaci, kinguvanertarkangqerrluci-llu akqun aturluku.

Galatians 4

Jews-aat Ukvenrilnguut Teguaruciat

1Mat'umek qanrutamci kinguvanerkalek, mikelnguullermini pistem̄i cangallrunrituq, tamalkuita pik'ngermiki.

2Taug̃aam aulukestengqerrluni ataniumasterluni-llu atami pillerkiuraa engelkarrluku.

3Tuaten-llu-wa wangkuta, mikelnguullemteñi, teguarullruukut nunam mat'um piinun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Tau͡gaam pillerkaq tekican, Agayutem Qetunrani atrarcetaa, arnakun yuurrluni, Alerquutem aciakun,

5ataam tegunaluki Alerquutem qulliliumakai, akurtuusqelluku irniarurcaraq.

6Irniaruavci-llu, Agayutem ayagcetellrua Qetunrami Anernera ircaqurpeceñun, kaigaluni: “Abba, Aata.“

7Taumek irniarurtuten, pisteñ͡gunrirluten. Irniarurcavet-llu kinguvanertarkanguten Agayutmek Christ-akun.

8Tau͡gaam, Agayun nallullerpeceñi, agayutngunrilnguut kevgiullruaci.

9Tau͡gaam maa-i Agayun nallunriumariavciu, wall'u Agayutem nallunriumariaci, ciin ataam tuigceci nutemllarnun, pinialngurnun, caunrilngurnun-llu? Ciin teguarunqigcuumirceci?

10Murilkelaraci erenret, iralut-llu, agayunerpiit-llu, allrakut-llu.

11Aaqamci elliinginaq caliaqellruyukluci.

12Ilamaa, qarutaaramci, wangtun ayuqesqelluci, wiinga-llu elpecicetun ayuqngama, iqlutun ayuquteksaitarpecia.

13Nallunritarci apquciqa pitekluku qallateqarraalqa qaneryaraqegtaarmek elpeceñun.

14Arenqialliquteka-llu kememkun caunrilkutkenritarci qessakutkevkenaku-llu, tau͡gaam ciuniurlua Agayutem an'gilaatun pitarrlua, wall'u Christ Jesus-aatun.

15Nauwa tayima angniuteklerci? Nallunritamci piyunarqekan iici ikugluki wangnun cikiuteksallruaci.

16Tua-i-llu-qaa inglukesteksagutarpecia piciulriamek qanelqa pitekluku.

17Pinqegciutelaraiceci piciunrilngurnek umyuangqerrluteng, avcecugaiceci maligtaqusqelluteng.

18Atawauyartuq cumiguskaceci piciulriakun, nayurrlainanrilengramci.

19Irniamaa, teggiurcilriatun cakviurutkenqigtamci, Christ piurrnatkaanun elpeceñi.

20Ilagaryuumiryaaqamci watua erininqigutnaluci, tua-i ayuquciilamci.

21Qanrucia, Alerquutet ciumurucugtaitni: Alerquutet-qaa niiteksaitaci?

22Igausngiin Abraham-aaq malrugnek qetunrangqellruuq, aipaa teguakun, aipaa-llu teguarunrilngurkun.

23Tauna teguam yua kemgem pisquciatun yuurtellruuq, tau͡gaam teguarunrilngurkun yuurtelleq akqun aturluku pillruuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Tamana ayuqestassiigutnguuq: Wani-wa akquyutek malruk. Aipaa Sinai-amek kingunengqertuq, Hagar-atun teguanek kinguverkiurarkauluni.

25Tua-i tauna ingriq Sinai-aq, Hagar-aaruuq Arabia-mi uitiimi, ayuqluku Jerusalem-aaq, nunamiutaq yugtuumarmi-llu teguaruluni.

26Tau͡gaam Jerusalem-aaq pakemkumiutaq teguarunrituq, tamamta-llu aanakarput.

27Tua-i igausngiin, “Nunaniryua, qingayuilngurmi! irniyuilngurmi-llu! qayagpii teggiurciyuilngurmi. Tua-i uilgaq yul'inruan uilegmi.”

28Tua-i-llu wangkuta Isaac-aatun akqutem yukaakut.

29Tau͡gaam kemgem piyullrakun yuurtellrem nangtellruciatun Anernerem pisquciatun yuurtelleq, tuacetun cali watua ayuquq.

30Tau͡gaam qaneryaraq qaillun qanerta? “Teguaq qetunraa-llu ayagceskek, tua-i teguam yuan paitangqellgutekngailaku teguarunrilnguum yua.”

31Taumek, ilamaa, teguam yuk'enritaakut tau͡gaam teguarunrilnguum.

Galatians 5

Pektayiitesqun Angicimacikun

1Taumek asvailkici angicimallemteggun Christ-akun, petugcetevkenaci ataam teguaruyaramun.

2Tangerrluku wii, Paul-aami, qanrutamci nuugiumakuvci, Christ-aq cakngaitarci.

3Tua-i qanenqigtua tamalkuitnun nuugiumalrianun Alerquutet uniurcunailuciitnek.

4Christ-aq-llu catngunrirtuq elpeceñun, kinkuni imkuni Alerquutet atullratgun ellualriarurtellriani, naklekutmek avvluci.

5Wangkuta Anernerkun neryuniuruteknqamteggu elluarillerkaq ukverkun.

6Tua-i Jesus Christ-ami nuugiryaraq cautngunrituq, nuugiumanrilnge'rmi-llu; tau͡gaam ukveq kenkakun calilria.

7Elluarrluci pillruyaaquci; kia maligtaqucetenritaci piciuyaramun?

8Man'a eguaquumallerci kelegtevceñek pinrituq.

9Quulciiraquinraam urtaq tamalkuan ulevkalaraa.

10Peng'gartenritamci Atanerkun iqlutmurrnayukluci. Tau͡gaam tauna iqlutmurucingnaqellria elpeceñek kituunge'rmi qanercetaarumaciquq.

11Tau͡gaam wiinga, anelgutmaa, nuugiryaraq ciumuruskumku, ciin cali nangcimasia? Kelistam-qaa canganarqutii tuknialiuq?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Avtesqumayaaqanka uitacurlagcetaarceci.

13Tua-i ilamaa, angicimaarkauluci kelgumauci; tau͡gaam angicimacirci umyugiurutkenriciu kemgem aglumatainun, tau͡gaam kenkakun atunem kevgiurulluci.

14Tua-i Alerquutet tamarmeng ataucimurcimaut qaneryarakun ataucikun mat'ukun, “Ilan kenkarkaugan elpetun pitarrluku.“

15Tau͡gaam atunem kelluyuskuvci caunrilkulluci-llu mulngakici piunriucuartuci.

Kemgem Caliari

16Taumek qanrutamci, Anernerkun 'gilerci, kemgem aglumallra atunritnaurarci.

17Tua-i kemgem Anerneq inglukaa, Anernerem-llu kemek inglukluku; atunem ukuk inglukutuk, taumek umyuarci aturciigatarci.

18Tau͡gaam Anerneq maligtaqukuvciu Alerquutet ataniumangaitaiceci.

19Wani-wa kemgem caliari nallunaitut, makut: akusrarutekiyaraq, acunianeq, caarrliqsaraq, aglumakiyaraq,

20agayutngualiyaraq, tuunriyaraq, uumikiyaraq, ayuqenricaraq, ellminek pivaksaraq, qenercaraq, callugyaraq, caunrilkiyaraq atanernek, maligtaqutenricaraq.

21Ciknayaraq, tuquciyaraq, taangiqsaraq, akusrarcaraq, allat-llu tuaten ayuqelriit. Taumek ciunguluku aarcirturamci, qanrutellrucimtun mat'um ciungani, makunek atulriit Agayutem Angayuqauvia piksagusngaitaat.

Anernerem Naugillri

22Tau͡gaam Anernerem naugillri waniwaugut: Kenka, angniq, uitanqegcineq, ilalciuneq, pinqegcineq, assineq, ukveq,

23ellmikutuuneq, pitalqeneq; makut tungiitnun inerquucetaituq.

24Christ-amun-llu ilautellriit kemegteng ussukcautellruat, piyullra, aglumayullra-llu tapeqlukek.

25Anernerkun unguvakumta, Anernerkun-llu 'gilerrnarqaakut.

26Ucurnangnaqenritelta, cangayugcetaarutevkenata, ciknataagutevkenata-llu.

Galatians 6

Kelistam Nalliikun Ucuryaguteklerkaa

1Ilamaa, ilasi picurlakan, elpeci Anernerkun yuulriani, tauna kitugciu ellmikutuuluci; elpeceñek murilkelluci, picetaarutmun piminayukluten.

2Atunem ikayurtaagulluci, Christ-am alerquutii aturluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Tua-i yuk caunrilnguq, ellminek cauyukekuni, alarciiquq.

4Tau͡gaam yuum tamarmi caliani yuvrirliu, tuaten ellminek ucuqnaurtuq allaliurpek'nani.

5Yuum-wa tamarmi atmagarkani qugciqngaku.

6Qaneryaramek elitnaurumalriim, elitnaurteñi cikilarliu assilrianek atu'urkainek.

7Alarcaqunaci, Agayun iqluurumangaituq, camek yuk nauceciikuni, ayuqiinek quyurciciquq.

8Wani-wa kememinun nauceciilria kememinek quyurciciquq piunrirarkanek; tau͡gaam Anernermun nauceciilria Anernermek unangeciquq unguvamek nangyuilngurmek.

9Mernuutenrillaut-llu elluarrluta pillerput; tua-i piinanemteñi quyurciciqngamta, taqsuqenrilkumta.

10Taumek, pivingqerrutacimcetun, assilrianek pilta yugnun tamalkuitnun, arcaqerluki ukvellgutemteñun.

11Tangerrluku amllernek igaramci unatemkun.

12Nuugiryaramun eguaqurtevci yuum kemga ucuquteksugaat, nangtaunritengnaqluteng Christ-am kelistaa pitekluku.

13Tua-i ellaitngung'e'rmeng nuugiumalriit Alerquutet atuqsaitelarait. Tau͡gaam nuugiisqumaiceci ucuqumanaluteng elpeceñi.

14Tau͡gaam wiinga camek ucuqingaitua Atanemta tau͡gaam Jesus Christ-am kelistaanek. Tuaggun ellarpak ussukcausngauq wangnun, wiinga-llu ellarpagmun.

15Tua-i Christ Jesus-aami nuugiumayaraq nuugiumanricaraq-llu cautngunrituq, tau͡gaam ayuqucilinqigcaraq.

16Kinkut-llu imkut yuulriit ayuqucirtuun man'a aturluku, uitanqegcitem naklekutem-llu tusvikliki, Agayutem-llu yui Israel-aat piciulriit.

17Taumek mat'um kinguani, yuum cangayugcetaanrillia, qelengllangqerrama qaimkun ataneqa Jesus-aaq pitekluku.

18Ilamaa, Atanrem Jesus Christ-am naklekutiin nayurlici. Amen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Ephesians

Ephesians 1

Yuuluaqaasqutet

1Wii Paul-aaq, Jesus Christ-am apostle-aara, Agayutem cucukek'ngaa, agayumalrianun Ephesus-aamelngurnun pektayiilngurnun Jesus Christ-ami.

2Agayutem Atamta, Atanemta-llu Jesus Christ-am nakleklici uitanqegcivkarluci-llu.

Agayutem Picirkiutii Yum'inun

3Nanraumali Agayun, Atii Atanemta Jesus Christ-am, cikiakut atawaqautnek anernellarnek pakemkumiutarnek Christ-akun.

4Elliikun-llu cucukellruakut ellarpak tusnganengvailgan, ellualriarusqelluta canganarqutaunata-llu ciuqerrani kenkakun;

5nakmikumaurallruluta, Jesus Christ-akun yukliucugluta piyullni aturluku.

6Nanrautekaanek naklekutmi ucurnarqucian, tuaggun akurtuyunarivkaraakut Kenkek'ngamikun.

7Elliin augakun akiliucimaukut, assiilnguut au͡gautekaatnek, naklekutii angqapigtellria aturluku.

8Tuaggun umyuartucimikun amllermek cikiakut,

9nallunrirtelluta pisqutminek nallukemteñek, piyullni picirkiullni aturluku.

10Pillerkiuramini Christ-akun ataucimun quyurrnaluki cat tamalkuita pakmanelnguut nunam-llu qainganelnguut; elliikun-wa tua-i.

11Kinguvanertarkangellruluta cali elliikun, nakmikumaurallruluta pisquciatun cam tamarmi arulatestiin.

12Wangkuta Christ-amek cacetuqutekiqerraallerni, elkarcimaukut cucukumaluta-llu yuucimteggun nanrarnaluku ucurnarqucia.

13Elliikun-llu, Qaneryaraq piciulria niitellruarci, anirtuumacirpeci Gospel-aara; elliikun-llu cali ukvengumariluci, Anernermek Tanqilriamek akqutmek nallunailkuciumauci.

14Tauna kinguvanertarkamteñun akqutnguuq piksagutarkamta akilicimallranun, ucurnarqucian nanrautekaanun.

Paul-aam Quyatii Piicautii-llu Ellaitnun

15Taumek, Atanermun Jesus-aamun ukverucirci agayumalrianek-llu kenkillerci niicamku,

16quyatekerrlainaramci, piicalallemkun-llu kaigataqluci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Atanrem Jesus Christ-am Agayutiinun Aatamun ucurnarqelriamun, cikiisqelluci elisngamek, taringevkaasqelluci-llu elliinek.

18Ircaqurci-llu tanqigisqelluku nallunritesqelluku neryuniurutii kelgumacimta, ucurnarqeqapiguciat-llu paiciutain agayumalriatgun,

19artuqailuciatun-llu pinian tungemteñun ukvelrianun, tauna pinia caliarikun nallunaituq,

20Christ-amek makcecillermikun tuqumek, aqumevkarluku-llu pakmani tallirpilirnemi tungiinun.

21Quyinrurterpagluku atanrulrianun tamalkuitnun, pinilegnun-llu, angayuqauvingqellrianun-llu, atanernek-llu aterpagcimalrianun, ellarpagmi maani kiimi pivkenani, tau͡gaam tekitarkanun-llu.

22Cat-llu tamalkuita it'gain aciatnun elkartellruluki, tamaitgun-llu Atanrurtelluku agayuvigmun.

23Temekngaku muirumaluni, cat tamarmeng imiumastiitnek.

Ephesians 2

Christ-akun Atauciucirput

1Elpeci-llu unguircetellruaci, tuqumallrulriani picurlallerpeciuggun assiilngillerpeciuggun-llu.

2Mat'um ciungani atullerpeciuggun nunam mat'um piciryaraitun, ellam pinian atanran pisquciatun, anernerrluum watua calilriim inerciigalngurni.

3Wangkuta-llu imumi tuaten yuullruukut kemgem aglumataikun, kemgem umyuam-llu piyullri aturluki, ilamcetun-llu nutem Agayutem eq'uqertiinek ciunerkarluta.

4Tau͡gaam Agayutem, takumcutalriim, wangkutnek kenkillni pitekluku assiilngurmi-llu tuqumallemteñi,

5unguircetellruakut Christ-aq pillgutekluku, (naklekutekun anirtuumauci).

6Ilakluku-llu makcetaakut, ilakluku-llu aqumevkarluta pakmani Christ-ami Jesus-aami.

7Ukani ciunerkamteñi nasvagnaluku naklekutni angqapigtellria, nakleknganikut Jesus Christ-akun.

8Tua-i naklekutekun anirtuumauci ukverpeciuggun; elpeceñek pinrituci, Agayutem cikiutekaa.

9Caliarpeciuggun-llu pivkenaci, yuk ellminek pivaknayukluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Wani-wa elliin piliaqngamikut Christ Jesus-aakun piurrluta, calianun assilrianun picirkillruciatun ciunguluku wangkutnun atuusqelluki.

11Taumek neq'akiciu, mat'um ciungani Jews-aarunrilngurni, nuugiumanrilngurnek aprumallerci nuugiumalrianek kemegkun unatetgun taqumaluteng.

12Tamatum nalliini Christ-amek piitellrucirci, Israel-aat-llu ilakevkenaki, akqutai-llu Agayutem pikellruvkenaki, neryuniurutaunaci, Agayutaunaci-llu ellam iluani.

13Taug̃aam watua elpeci yaaqsillrulriani mallgucimauci Christ-am augakun.

14Tua-i Ellii uitanqegcitkarput, elliin atauciurcamikut elpeci-llu, akunlemta capkutaa piunrillruluku.

15Kemgurtellermikun inglukutekelput aug̃aamiki inerquutet Alerquutet-llu picirkiutiit, yuucik malruk elliin atauciurrnalukek, nutarrluku yuuciq uitanqegcivkarluta.

16Tamarkenka kenegyagucetnalukek Agayutmun temkun ataucikun kelistami, tuaggun inglukun piunrirluku.

17Tekilluni-llu uitanqegcitmek qalarutaaci yaaqsillerni, canimetellriit-llu.

18Taumek elliikun tamalkumta Anernerkun ataucikun mallgutlerkangqertukut Aatamun.

19Taumek watua elpeci allanrunrirtuci allatauvkenaci-llu, taug̃aam ukvelriit ilaksagulluki, Agayutem-llu yui.

20Naparcimaluci-llu apostle-aat prophet-aat-llu tusngaviatnun; Jesus Christ-aq ellii kangiritnguluni.

21Elliikun tamarmi eneliaq taqenqegcaumaluni, tanqilriaruluni agayuuviurtarkauluni Atanermi:

22Elliikun elpeci-llu atauciurrluci agayuuviurtuci Anernerkun.

Ephesians 3

Paul-aam Caliara Jews-aarunrilngurnun

1Taumek wii Paul-aaq, Christ Jesus-aam kelucaucimalriartaqaanga elpeci pitekluci Jews-aarunrilngurni.

2Niitellruarci Agayutem naklekutiin aulukicia, wangnun tunumalria elpeci pitekluci.

3Nasvallermikun wangnun nallunrirtelluku taringesciigalkevvut. Man'a ak'a igautekellruyaaqaqa,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4tuaggun naaqikuvci taringesqelluku nallunriluciqa taringumanritellranek Christ-am.

5Tamana mat'um ciungani yugnun nallunrircecimanrilnguq, watua nasvaumacirmitun apostle-aaminun ellualrianun prophet-aanun-llu Anernerkun.

6Jews-aarunrilnguut pikangqellgutkarkauluki temengqellgutekluki-llu. Akqutai-llu Christ-akun pikarkauluki qaneryarakun Gospel-aakun.

7Tamatumek caliarkicimaunga, naklekutiinek Agayutem cikiumatacimtun, elliin piniakun artuqailngurkun.

8Wangnun, agayumalriit cakegtaunrillratnun, naklekun man'a cikiutekumauq Jews-aarunrilngurnun qalarutkesqelluki Christ-am tukuutai naaquciilnguut.

9Yuut-llu taringevkaasqelluki taringesciigalkiitnek iirumalriamek, ellam piurteqarraallranek ayagluni Agayutmi piurcillermi canek tamalkuitnek Jesus Christ-akun;

10Agayutem nallunrilucia amlleqapigtellria agayuvigkun nallunritesqelluku atanrulrianun pinilegnun-llu qilagmi;

11akwanek picirkillermikun Christ Jesus-aami Atanemteñi.

12Elliikun civuuravkenata ullaucunarqukut ancurturpek'nata elliin ukveqellrakun.

13Taumek piicagtua, elpeci pitekluci nangtequtenka taqsuqutekesqevkenaki, ucurnarqutkarkaungavciki.

14Tamana pitekluku ciisqumigtua Aatiinun, Atanemta Jesus Christ-am,

15qilagmi nunami-llu ilakellriit atengqerrutiita, ciuqerrani.

16Pinimek cikiisqelluci ucurnarqeqapiguciatun, Anernerkun pinirisqelluci yuucirpeciuggun ilumuulriakun,

17Christ-aq ukverkun ircaqurpeceñi nengqerresqelluku, elpeci-llu acilqurluci inguqangqerrluci-llu kenekmek,

18ellualriit tamalkuita ilakluki, elpeci ayuqucingyunaqnaurtuci elurtutacianek taktacianek-llu, et'utacianek quyigtacianek-llu.

19Christ-am-llu kenkii nallunritesqelluku, elitmek cikiqengelria; imangqeqapigtesqelluci Agayutem tamalkuucianek.

20Imna-llu piicauteput umyuaput-llu tamalkuita anagvagluki amllenrulriamek piyunarqelria, pinini wangkutni cakaniutngulria cuqluku,

21tauna ucurnarili ilakelriani, Christ Jesus-aametellriani watua maa-i, akwarpak akwanun! Amen.

Ephesians 4

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Anernerkun Atauciucirput

1Taumek wiinga, Ataneq pitekluku kelucaucimalriami qanrutenqegcaramci elluarrluci piyuasqelluci kelgumacirpecetun.

2Tamaitgun mikellruyugluci, ellmikutuuluci-llu, ilalciuluci-llu ilaliurulluci kenkutellriacetun.

3Anernerkun-llu atauciucirci ciumuutengnaqenqegcarciu uitanqegcitkun ataucimun picirkiumalriacetun.

4Temtangqertuq ataucimek, Anerneq-llu atauciq, kelgumacirpeciuggun ataucimek neryuniurutengqerrluci.

5Ataneq atauciq, ukveq atauciq, anglluryaraq atauciq,

6Agayun atauciq tamarmeng Atiit, quyinrulriaruluni tamiini, tamiinlluni, tamarpeceñi-llu uitaluni.

7Tau͡gaam naklekun tamalkuitnun cikiutekumauq cikiumatacimcetun Christ-amek.

8Taumek qanertuq, “Mayuami teguaruyaraq cirlakluku ciuliqagtai, cikiqenglunillu cikiutnek yugnun.”

9Caluni mayullrua? Tua-i ciumek atrallruami camavet nunam aciqsinranun.

10Atralleq taunguuq mayulleq cali qiliit quyinratnun, cat tamalkuita qaqitnaluki.

11Elliin-llu nakmikai, ilait apostle-aarusqelluki, ilait-llu prophet-aarusqelluki, ilait-llu qaneryariurteñgusqelluki, ilait-llu qaunqesteñgusqelluki, elitnauristeñgusqelluki-llu.

12Ukvelriit elluarillerkaatnun, kevgiuryaram-llu caliaqellerkaanun, Christ-am-llu temii naulluku.

13Ukvemteggun atauciurcesqelluta, Agayutem-llu Qetunraa nallunriisqelluku, taqmigingallerkamteñun, Christ-am-llu yugtutacia pitateksagutellerkaanun.

14Mikelngurtun ayuqenriisqelluta, caqtaarpek'nata ukvemteggun-llu pillinqigtaarpek'nata, alarcetaangnaqengraitkut, usvituluteng-llu iqlutmurutengnaqengraitkut iqlumun unakengnaqluta.

15Tau͡gaam, piciulriamek kenkakun qanraqluta, cat tamaitgun taqmiggngiinarluta elliinun qamiqurrulriamun.

16Elliikun tema tamarmi elluarrluni taqumauq, ilakliiyusngaluteng-llu temem aklui, tamarmeng aklui elluarrluteng calikuneng calillratgun pingiinartuq kenkakun-llu ellminek naulluni.

Piyuallerkaq Tanqiim Yuitun

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Taumek watua mat'umek qanertua, nalqigcilua-llu Atanerkun, pektenriisqelluci agayumanrilngurcetun, pektelalriacetun umyuamegteggun piunrilngurnek pingnaqelriacetun.

18Taukut usvimegteggun tan'gercetut, avvluteng-llu yuucimek Agayutem pianek, ilumegteggun nalluameng, ircaqumegteggun-llu teggngameng.

19Taukut elpekek'ngairulluteng ellmeggnek tunellruut kasngunarqelriamun, tamanek menuurrnarqelrialiurnaluteng ayaritaucimegcetun.

20Taug̃aam elpeci tuaten Christ-amek elitnauqsaituci.

21Wani-wa ellii niitellrukuvciu elliinelluci-llu ayuqucirtuumallrukuvci, piciuyaraq Christ-amelnguq cuqluku.

22Yuk ak'allaq imumi yuuciqlerci pegciu tauna ellminek piunrirarkaq aglumayarakun iqluurutngulriakun.

23Taug̃aam nutaraurrluci anernerpeciuggun umyuartequtevciuggun-llu,

24all'uku-llu nutaraq, Agayun ayuqelciluku piurcimalria elluarrluku kenciknariluku-llu piciulriakun.

25Taumek, iqlunrirluci, tamarpeci piciulriamek qallaci yuulgutevceñun, ilakellgutekngamta.

26Qenerteng'e'rpeci assiilnginrici, akerta tevircetenriciu qenerrnginanerpeceñi.

27Tuunrangayak-llu pingnaqlerkangqercetenriciu.

28Teglengalria teglenrirli, taug̃aam calili unatmikun assilriamek piluni, piilngurnun ikayuatekangqerrnaurtuq tuaten.

29Qanerrluutnek qanerpeciuggun anciksaunaci, taug̃aam assilrianek ikayuutnguarkanek, niitestaita atawaqautekniarait.

30Iluteqevkanriciu-llu Agayutem Anernera Tanqilria, elliikun nallunailkuciumiivci anirtuumallerkarpeceñun.

31Pegciki pagglungqerrsaraq, caaqercaraq, qenercaraq, qatpagayaraq, umyuarrliquciyaraq-llu.

32Taug̃aam elluarrluci ilaliurulluci naklegtarluci, atunem-llu aug̃'aritaagulluci, tuaten Agayutem, Christ-aq pitekluku, aug̃'aricillruciatun elpeceñek.

Ephesians 5

Atunem Maligtaquurautellerkaq

1Taumek Agayun maligtaquciu irniacetun keneknarqelriacetun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Piyuaci kenkiluci, nauwa cali Christ-am kenkellrukiikut ellminek-llu cikiutekluni wangkuta pitekluta, cikiutetun tuqutarkatun tunluni Agayutmun naryuuminarqelriatun.

3Tau͡gaam acunianeq, caarrlirnarqelriit, ciknayaraq-llu aprumaarkaunritut elpeceñi, kenciknarqelriit tuaten piciryararkangqerrata.

4Kasngunarqelriit-llu, picimitun-llu qallacaraq, aripagtaangssagyaraq-llu, tamakut aturarkaunrilnguut, tau͡gaam quyaluci pici.

5Wani-wa man'a nallunritarci, kina imna acuniatuli, wall'u yurrluulria, wall'u ciknatuli, tua-i wani-wa agayutngualilria, paitarkailan Christ-am Agayutem-llu Angayuqauviani.

6Qaneryaranek piunrilngurnek kitumun iqluurcetenrici, waniwa tuaten ayuqelriit pitekluki Agayutem eq'uqertii tut'elartuq niisnganrilngurnun.

7Tamana pitekluku taukunun ilautenrici.

8Wani-wa elpeci imumi tan'germiungullruyaaquci, tau͡gaam watua tanqigmiunguuci Atanerkun. Tanqiim irniaritun piyuaci.

9(Tua-i Tanqiim naugillri uitiita assilriani tamaitni ellualriani-llu piciulriani-llu).

10Agayutmun akurtuyunarqelria elitengnaqiciu.

11Ilagauteksaunaci tan'gerem caliarinun, inerquulluki tau͡gaam.

12Tua-i yuut nalluatni aturyulallrat kasngunaqngan qanruteklerkaat-llu.

13Tau͡gaam cat tamarmeng inerquusngalriit tanqigimaaqameng nallunailartut, tanqik nallunairilriaruami.

14Taumek ellii qanertuq, “Tupii, qavalriami, makluten-llu tuqumalrianek, Christ-am-llu tanqigmek cikirciqaaten.”

15Taumek ellakluci piyuaci, usviilngurtun pivkenaci usvitulriatun tau͡gaam.

16Caurailngarpek'naci makuni ernerni, assiilnguq paivngiin.

17Taumek usviitevkenaci, Agayutem pisqutii tau͡gaam taringumaluku.

18Wine-amek-llu taangiqeksaunaci, akusrarcaraungan, tau͡gaam Anernermek imiumaluci.

19Atunem qalaruqurarqluci qaneryaratgun, yuarutetgun-llu aturaqluci, ircaqurpeciuggun-llu quyaluci Atanermun.

20Cat tamalkuita quyatekerrlainarluki Agayutmun Aatamun, atrakun Atanemta Jesus Christ-am.

21Maligtaquuraulluci atunem Agayun qigcikluku.

22Nulirrulriani, uivceñun maligtaquurauci Atanermun pilaucimcetun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

23Tua-i uingulria nuliaminun ciuqliungan, tuaten Christ-aq Agayuvigmun ciuqliuciatun. Ellii-llu tememun anirturteŋ̄guluni.

24Taumek agayuvik Christ-amun maligtaqutelauciatun, tuaten-llu nulirrit pikilit uimeggnun tamaitgun.

25Uingulriani, nuliaci kenkiciki tuaten Christ-am agayuvigmek kenkiciatun, pitekluku-llu ellminek cikiutekluni.

26Kenciknarivkarnaluku, caarrluirnaluku-llu mermek anglluumaciatun qaneryaraq pitekluku,

27ucurnarqelriamek agayuvigmek akurturnaluni iqailngurmek imegglugnerrluunani canganarqutaunani-llu, tau͡gaam tanqiusqelluku apquciinaku-llu.

28Tuaten angutet nuliateng keneknarqait tememegcetun pitarrluki. Nuliaminek kenkilria ellminek kenkuq.

29Tua-i yuum kemni uumikeksailaku, tau͡gaam nerevkaraqluku qaunqelluku-llu, Atanrem agayuvigmek pilauciatun;

30tua-i temiin ilakngakut, kemgan enrin-llu.

31Man'a pitekluku angutem atani aanani-llu unitarkaugak, nuliani-llu atavikluku, elkek-llu kemegkun ataucimurciiquk.

32Man'a ayuqestassiigutnguuq nallunarqelriamun Christ-amek agayuvigmek-llu.

33Tua-i tamarpeci nuliaci kenkiciki elpecicetun pitarrluki, nulirrulriani-llu uiteng takaqekilitki.

Ephesians 6

1Mikelngurni, angayuqaci niisngaciki, tuaten pinaqngaci.

2“Aatan Aanan-llu takaqikek,” alerquun man'a akqutmek iqungqertuq;

3“Atawauciqngan elpeni, unguvamanaurtuten-llu nunami.”

4Elpeci-llu, ataulriani, irniaci qinucetaaqsaunaki qenngellerkaatnun, tau͡gaam anglicarluki ayuqucirturluki-llu Atanrem pisquciatun.

5Pisteŋ̄gulriani, niisngaciki ataneci nunamiungulriit, qigcikluki alinguryuarluci, malrupegtevkenaci, Christ-amun kevgiulaucirpecetun.

6Tangvallratni kiimi pivkenaci, yugnun nanrarcetaalriacetun, tau͡gaam Christ-am kevgaicetun, Agayutem pisqutainek atulriacetun ircaqurpeciuggun tamalkirrluci.

7Tengruluci kevgiurluci Atanermun pilriacetun, yugnun pivkenaci.

8Nalluvkenaku man'a, yuk assilriamek calikan ayuqiinek Atanermek akurturarkaucianek teguarung'e'rmi teguarunrilnge'rmi-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Elpeci-llu atanrulriani, tuaten pimikici ellaitnun, nununrilkurrluki-llu; atauciq qilagmelnguq Ataneqngavciu, ellii-llu yuum taungucianek catkiyuunani.

Agayutem Aknircailkutiin Atullerkaa

10Nutaan-llu, anelgutmaa, asvaici Atanerkun elliin-llu caprilnguum piniakun.

11Askiciu Agayutem aknircailkutii tamalkuan, pektayiinaci nangernganaurtuci tuunrangayiim 'lillgiangraaci.

12Wani-wa kemlegmun aulegmun-llu callunritukut, taug̃aam pinilegpaulrianun, atanruvilegnun-llu, tan'gerem-llu atanrinun, tangrrumanrilngurnun-llu, pagaani ellami assiilnguum nautestainun ingluirtukut.

13Taumek Agayutem aknircailkutii tamalkuan askiciu, cirlakevkanritnaurtuci ernermi callullratni, calluumariluki-llu iqumanritnaurtuci.

14Taumek nangerngaci, naqugguluci piciunermek qukarpeciuggun, elluaq-llu qat'gailitaqluku;

15sap'akirluci-llu qaneryaramek uitanqegcitem pianek.

16Tamakut-llu arcaqanrat, ukveq tegumiaqiciu capkutaqluku, tuaggun nipnauraci tuunrangayiim pitegcautai kenret.

17Qamiqurruiryailkun-llu askiciu anirtuutngulria, tegumiaqluku-llu saskukarci Anernerem kapsuutii, wani-wa Agayutem qaneryaraa.

18Piicagglainarluci, kaigaciluci-llu Anernerkun, tamana pitekluku tarikici taqsuarirluci piicaulluki-llu tamalkuita ukvelriit.

19Wiinga-llu qanerkamnek cikiumasqellua, uluryara'arpek'nii nallunrirtesqelluki qaneryaram nallunarqelriari.

20Tamana pitekluku cingilgulua kalivnerciumaunga; Piicauskicia uluryara'arpek'nii qanrucirkanka qanrutkesqelluki.

21Taug̃aam nallunriisqelluci ayuqucimnek caliamnek-llu, kenkumalriim ilamta piciulriim Tychicus-aam, Agayutem pistiin, nallunrirceciiqaaci tamalkuitnek.

22Tamana-llu pitekluku ayagcetaqa elpeceñun nallunriisqelluci ayuqucimnek caceturqauresqelluci-llu.

23Uitanqegcitmek kenekmek-llu ukvertulriamek tuyuramci anelgutemtaa, Agayutmek Atamteñek kingunelegmek Atanemteñek-llu Jesus Christ-amek.

24Naklekutem nayurliki tamalkuita piciuluteng kenkestai Atanemta Jesus Christ-am. Amen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Philippians

Philippians 1

Yuuluaqaasqutet

1Wangkuk Paul-aaq Timotheus-llu, Jesus Christ-am pistegkeni tamalkuitnun
agayumalrianun Christ-ami Jesus-aami Philippi-melngurnun, ilakluki allgiliyat
ikayurtet-llu.

2Agayutem Atamta Atanrem-llu Jesus Christ-am nakleklici uitanqegcivkarluci-llu.

Paul-aam Quyatii Ellaitnun

3Agayun quyavikerrlainaraqa umyuaqaqamci;

4piicautaqamci-llu kaigat'laramci quyalua,

5gospel-aakun ilakuyucirput umyuaqluku ayagniqarraallerpeceñek ayagluci
man'a engelkarrluku.

6Aug̃taqevkenaku ayagnirilleq caliamek assilriamek elpeceñi qaqiciarkaucianek
Jesus Christ-am tekitnatkaanun.

7Tuaten umyuartequtnarqamci, umyuamni uitiivci naklekutekun tamarpeci
pillgutekngamci, qillerqumallemkun qaneryaram anagyaaqutellrakun,
qanrutkellrakun-llu.

8Agayutem nallunritaanga, qaillun pitalriamek aryuqucirci tamarpeci Jesus
Christ-am kenkiikun.

9Taumek kaigatamci kenkillerci pingiinaasqelluku elisngiinaasqelluci
taringengiinarluci-llu,

10assilriit cucukesqelluki, piciusqelluci canganarqutaunaci-llu Christ-am
ernerkaanun.

11Elluam naugillrinek imiumasqelluci Jesus Christ-akun, Agayutem
ucuqellerkaanun nanrautekaanun-llu.

Christ-akun Yuullerkaq

12Taug̃aam anelgutemni taringesqumayaaqamci, wangnun tut'ellriit, kenlutmun
gospel-aamun pikaniutnguciatnek.

13Tamarmeng-llu Atanrem eniinelnguut allamelnguut-llu Christ-aq pitekluku
qillerqumaciqa nallunriraat.

14Amlleret-llu anelgutput Atanerkun qillerqumallemkun caceturikanirtut,
uluryairutkanirtut-llu alingevkenateng qalaruteklerkaanek qaneryaram.

15Ilaita Christ-aq qalarutek'laraat ciknayugluteng inglukiyugluteng-llu, ilaita-llu
umyuaqegciluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Ilaita taukut Christ-aq qalarutek'laraat inglukiluteng, piciuvkenateng nangtequciqa qillerqumallemkun ilalqernaluku.

17Allat taug̃aam keneklua pilartut nallunrilamegteñga gospel-aamek ciumurucicimnek.

18Tua-llu? Ilangcivkenaki, piciunrilnge'rmeng wall'u piciunge'rmeng, ayuqluteng Christ-aq qalarutkelaraat: tamatumek quyaunga quyanrirngaunii-llu.

19Tua-i nallunrilamku tamana anirtuutekarkaugaqa piicallerpeciuggun, Anerneran-llu Jesus Christ-am ililirturiciakun.

20Ilunglua-llu piiyuumiuteka neryuniurutka-llu aturluku, callemnek kiaruciitnavkenii uluryara'aqsaitelaucimtun tuaten cali watua Christ-aq ucurnarivkararkauluku tememkun yuunge'rma, tuqunge'rma-llu.

21Wani-wa yuullemni Christ-aq yuuciqaqa, tuqukaqa-llu atawautekaqaqa.

22Tua-i kemegkun yuukuma, caliamkun cali unangyugngaunga, taumek naliak cucuklerkaa nalluaqa.

23Tua-i qacigtenrilama, akuliigni ayagyugyaaqaqlua Christ-am nuniinun, assinruciqngan.

24Taug̃aam elpeci pitekluci, tememni uitakuma atawaunruciquq.

25Nalirrugtevkenii nallunritaqa, elpeceñi uitaarkauciqa, elluariinallerkarci pitekluku angnillerkarci-llu ukverkun.

26Tekiskumci angenranek quyasqelluci Jesus Christ-akun wii piteklua.

27Tuaten yuuci Christ-am gospel-aara qigcikluku: aipaagni tekillua tangengramci, wall'u cataileng'e'rma, ayuqucirci niiskumku, nallunritniarqa pektayiinaci nangerngacirci Anernermi ataucimi, umyuallgutekluci-llu ciumurulluku gospel-aam ukveqellra.

28Alikeksaunaki-llu inglukesteci, tuaggun alingellerpeciuggun cirlakucirteng elpekciqaat, taug̃aam elpeci nallunailkutaqciqerci anirtuumacirpeceñun Agayutmek.

29Tua-i elpeceñun tunumiin Christ-aq pitekluku, ukvekqainarpek'naku taug̃aam-llu nangtequtekarkauluku.

30Tangellrucirpecetun wangnek cakviullemnek watua-llu niiyucirpecetun.

Philippians 2

Christ-atun Umyuangqerresqun

1Taumek Christ-ami qaruyutkangqerquvci, wall'u kenkakun ilaliurutkangqerquvci, ilakuyutetangqerqan, Anernerkun ilukegcinarqekuvci takumcutarluci-llu,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2angniuteka qaqiciu, umyuallgutekluci atunem kenkulluci piiyuumillgutekluci-llu ataucimek umyuangqerrluci.

3Canek taquteksaunaci nakukucarakun ellminek-llu pivaksarakun; tau͡gaam ellmikutuuluci ilaci pinrukluki.

4Yuum nakmiillani nallaitgun murilkenrilliki, tau͡gaam ilami-llu piit tuaten pikiliki.

5Tuaten umyuangqerqici Jesus Christ-atun:

6Ellii Agayutem ayuqucianek ayuqucingqertuq, tau͡gaam Agayutmun pitatekucini arcaqakenritaa.

7Tau͡gaam ellminek caunrilleksagulluni pistetun ayuqlirillruuq, wangkucicetun-llu yuurrluni.

8Yuullermini-llu ellminek cakaarluni, tuqullerkani tuaten avitenritaa, kelistami kasngunarqelriamek tuquluni.

9Tamana pitekluku Agayutem ucurnarivkallrua angtuamek, acirluku-llu atret tamarmeng angenratnek.

10Jesus-aam atranun yuut tamalkuita ciktesqelluki qilagmelnguut nunamelnguut-llu, cali-llu nunam acianelnguut.

11Tamarmeng-llu alungutellget qanrutkarkaugaat Jesus Christ-aq Atanrucianek, tuaten Aata Agayun ucurnarisqelluku.

12Taumek, kenkekmaa, maligtaqutelaucirpecetun, ilaklerpeceñi watua-llu ilakenrilngerpecia, anirtuumallerkarci caliaqiciu, qigcigyugluci, alinguryugluci-llu.

13Tua-i Agayutnguan elpeceñi calilria, piiyuumircetaqluci aturcetaqluki elliin pisqutni.

14Caliluci tamalkuitnek qanemyuugaqsaunaci, qanekluarpek'naci-llu:

15qanernarqutaunaci paqnanarqevkenaci-llu, Agayutem yuknauraaci apquciinaci piciunrilnguut assiilnguut-llu akuliitni; akuliitni-llu agyatun tanqignaurtuci ellam iluani.

16Unguvam qaneryarartaa maniluku; Christ-am tekitellerkaani angniutekarkaungamci, elliinginaq yuullrunrilucimnek calillrunrilucimnek.

17Tuaten-llu cikiutekumaarkaunge'rma ukverci pitekluku, quyaciqua nunaniryullgutekluci-llu tamarpeci.

18Tua-i elpeci-llu quyaci nunaniryullguteklua-llu.

Timothy-mek Epaphroditus-aamek-llu

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Tau͡gaam Atanrem Jesus Christ-am pisqumakaku, Timothy tamaa ayagcecugyaaqaqa elpeceñun, quyaciqngama ayuqucirci niiskumku.

20Tua-i allamek ayuqiinek yugmek pikailama ayuqucirpeci umyuarniurutkestekaanek.

21Tamarmeng ellmeggnek arcaqakelaata, Jesus Christ-am pii pivkenaki.

22Tua-i nallunritarci piciucia, elliin gospel-aakun calillgutekngangа qetunrartun ataminek ikayuq'ngelriatun.

23Ellii tamaa ayagceciiqaqa ayuqucirkaqa nallunriqumku.

24Tua-i Atanrem pisqumakanga tungaunii-llu wii tekiciiqua ukaqvaggun.

25Tau͡gaam Epaphroditus, anelgutka, calillgutka-llu anguyagten̄gullgutka-llu, elpeci ayagcetlerci piilutemnek aulukesqellua, egmian uterceciiqaqa.

26Tangerrsuumiaci, umyuarci-llu paqnakluku peng'garcukluni naulluullmi niitellra pitekluku.

27Tua-i ilumun naulluullruuq, tuquyarpiarluni; tau͡gaam Agayutem takumcukaa, kiingan pivkenaku wii-llu, angniilutka ilasqevkenaku.

28Taumek ayagcecukapigtaqa elpeceñun, tangerquvciu angniisqelluci wii-llu, angniilutka utumanruciqngan.

29Taumek ciuniuqiciu Atanerkun, quyaluci; elliitun-llu ayuqelriit qigcikluki.

30Tua-i ellii tuquyarpiaran Christ-am caliara pitekluku, unguvani cakaarluku, wangnun kevgiuryallerci atuaku.

Philippians 3

Akiliutem Engeliin Tekitengnaqlerkaa

1Ilamaa, angnirci Atanermi, man'a elpeceñun igautekenqigtellra wangni taqsuqutnarqenrituq, elpeceñun-llu aarnarqevkenani.

2Tau͡gaam mulngakici qimugteñun, assiilngurmek calilrianun, nuugiryaram-llu ciumurutestainun.

3Tua-i wangkuta nuugiumiimta piciulriamek, Agayutmun piicalalriani Anernerkun, ucuqluku-llu Christ Jesus-aaq, kemegtaq-llu cacetuqutekevkenaku.

4Tua-i kemegtaq cacetuquteksunarqekan, wii cacetuqutekiyaryaaqua; yuk alla umyuarteqkan kemegtaq cacetuquteknaluku, wiinga pinruyartua.

5Nuugillruatnga erenret pingayunelgatni, Israel-aat ilaklua, Benjamin-aam kinguveqlua, Hebrew-rupiarlua. Alerquutet ciumurutellratgun Pharisee-aarulua,

6ilungem ugaani Agayuvik nangtellruaqa; alerquutet-llu elluakekiitgun qanernaunii.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Tau͡gaam unakek'nganka pegtanka, Christ-aq pitekluku.

8Ilumun cat tamalkuita pegcuumiranka Christ Jesus-aam Atanema nallunriluaqallerkaa pitekluku; ellii-llu pitekluku cat tamalkuita pegtanka cakaarluki, Christ-aq piksagutnaluku,

9elliinecuglua-llu wangnek elluarucingqerpek'nii alerquutet piatnek, tau͡gaam Christ-am ukveqellrakun pimalriamek elluariyaramek ukverkun, Agayutmek kingunelegmek.

10Ellii nallunritnaluku, makyucian-llu pinia, nangteqellguteknaluku-llu, tuqullrakun-llu ayuqsagulluku.

11Tuqumek maktellguteksuumiryaaqluku.

12Umyuarteqevkenii unakumariyukluku, (elluarillerkaqa-llu pimariyukluku) tau͡gaam pingnatugtua tegunaluku, tuaten tegumallrucimtun Christ Jesus-aamek.

13Ilamaa, umyuarteqenritua tegumariyukluku, tau͡gaam man'a atu'urqa, kinguneqa nalluyagulluku ciunemnelnguut-llu pingnatugluki.

14Akiliutem engelii tekitengnaqaqa Agayutmek kelgumaciqa qilatmun Christ Jesus-aakun.

15Taumek taqmigingalriani, tuaten umyuangqekilta, tuaten-llu umyuangqeksailkuvci Agayutem nasviciiqaaci.

16Tau͡gaam natmun ellingramta, atauciq cuqyuteklaut atauciq-llu umyuaqluku.

17Maligtaqullgutkicia, ilamaa, murilkiciki-llu piyualriit elpeceñun cuqyutngucirput cuqekluku.

18Wani-wa amllelriit piyuangata Christ-am kelistaa inglukluku, taukut pulengtaq elpeceñun qanrutkelaranka, watua-llu qialua qanrutkanka.

19Taukut picurlagmek iquklitlerkangqertut, aqsaqumeggnek agayutengqertut, kasngukarkarteng-llu ucuryagutekaat, nunam pii umyuaqngamegteki.

20Wangkuta tau͡gaam nunakangqertukut qilagmi, qilagmek-llu atrararkaq Anirturilria Ataneq Jesus Christ-aq utaqaarput, nerinikqapiggluku-llu tekitellerkaa.

21Elliin nutaraurcetarkaugaa man'a temvut kasngunarqelria, tememitun-llu ucurnarqelriatun ayuqliriluku, piningqerrami, cat-llu tamalkuita atanirturyunaqngamiki.

Philippians 4

Atanerkun Angnillerkaq

1Taumek ilamaa, kenkekmaa, aryuqekmaa, nasqerrutmaa-llu, asvaunaci nangerngaci Atanermi.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Qarutaaragka Euodia Syntyche-llu umyuallgutkesqellukek Atanerkun.

3Qarutaaramken-llu elpet calillgutemni, arnat gospel-aakun calillgutek'lallrenka ikayurki Clement-aaq-llu, allat-llu calillgutek'lallrenka, taukut atrit igausngalriit unguvam kalikaini.

4Angnirrlainaqici Atanermi, qanenqigtua-llu, Angnirci.

5Cangayuyuilucirci nallunrirtelluku yugnun tamalkuitnun. Ataneq ukaqsigtuq.

6Umyuarrlugcaranrici, taug̃aam cat tamaitni piicagluci kaigaluci, quyatmek-llu tapirluki kaigaceci Agayutmun nallunrirceciki.

7Agayutem-llu uitanqegcitiin, angtatailnguum ircaqurci umyuarci-llu tegumiaqeciqak Jesus Christ-ami.

8Nutaan-llu, ilamaa, cat tamat piciulriit, cat tamat takarnarqutngulriit, cat tamat ellualriit, cat tamat menuilutngulriit, cat tamat kenegnarqelriit, cat tamat niitekegcinarqelriit, camek-llu piciryaraqegtaartangqerqan, cali-llu nanrarnarqutngulriartangqerqan, tamakut umyuaqiciki.

9Wangnek elitelci ciuniulci aturciki niiyucirpecetun qanlallemnek tangrrucirpecetun-llu atulallemnek; Agayutem-llu uitanqegcivkarilriim nayurciqaaci.

Cikiutminek Quyaluni

10Taug̃aam angnirpagtua Atanermi, wangnek kusguryuavci ataam, tua-i qac'uqrutkenricaaqerci taug̃aam pillerkangqerciiganaci.

11Qallatenritua caiturlua; tua-i elitellruamku, qaillun ayuqeng'e'rma elarakauvkenii.

12Tamarkenka nallunritagka caunrilkumayaraq, tukuuyaraq-llu, tamiini tamalkuitnun-llu ayuqucirtuumaunga ciriyaramek kaigyaramek-llu, tukuuyaramek arrsauyaramek-llu.

13Cat tamalkuita piyugngaanka Christ-akun pinirivkartemkun.

14Taug̃aam elluarrluci pillruarpecia nanikuallemni ikayurlua kepqutemnek.

15Tua-i elpeci Philippians-aani nallunritarci cali gospel-aam ayagniqarraallrani, Macedonia-mek ayallemni allat agayuvilget ikayuqsaitellruatnga akitgun, elpeci taug̃aam.

16Thessalonica-mun ayanger'ma tuyulaavcia ataucirquunrilngurmek nuuqekemnek.

17Tua-i camek akurtullerkaqa arcaqakenricaaqaqa, taug̃aam naugillerkaqa elpeciuggun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Tau͡gaam aturkangqertua cipluteng-llu, nuuqairutua tuyuuteci Epaphroditus-aam taitellri ciuniuramki aruviartun narnirqelriatun, cikiutet akurtuyunarqelriit Agayutmun-llu ilukegcinaqluteng.

19Agayutma-llu nuuqekevceñek cikirciqaaci tukuutminek pakemkumiutarnek ucurnarqucimi piinek Christ Jesus-aakun.

20Ucurnarili Agayun Atavut akwarpak akwanun: Amen.

21Ukverumalriit Christ Jesus-aami tamalkuita umyuaqutmek wangnek pikiciki, ilama-llu nayurtem̄a umyuaqutmek tuyuraiceci.

22Tamarmeng ukverumalriit umyuaqutmek tuyuraiceci, arcaqerluteng Caesar-aam enelgutain.

23Atanemta Jesus Christ-am naklekician nayurlici tamarpeci. Amen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Colossae-t

Colossae-t 1

Yuuluaqaasqutet

1Wii Paul-aaq, Jesus Christ-am apostle-aara, Agayutem cucukek'ngaa, anelgutvut-
llu Timotheus-aaq.

2Ukvelrianun Christ-ami-llu ilamteñun pektayiilngurnun Colossae-melngurnun:
Agayutem Atamta Atanemta-llu Jesus Christ-am nakleklici uitanqegcivkarluci-llu.

Quyatii Ellaitnun

3Quyavik'lararput Agayun Atanemta Jesus Christ-am Atii kaigaterrlainarluci,

4niiqaanemteñek ukverpeceñek Christ Jesus-aamun, ukvelrianek-llu
kenkillerpeceñek.

5Neryuniurutsi qilagmelnguq pitekluku. Tamana niitellerci gospel-aam
Qaneryaraani piciulriami;

6elpeceñun tekitellra, nunanun tamaitnun tekitellrucimitun; naugiluni-llu
elpeceñi pillrucirmitun, niiterraanerpeceñek nallunrirluku Agayutem naklekutii
piciulriakun.

7Niitellrucirpecetun Epaphras-aamek calillgutemteñek Christ-am kevgaanek
piciulriamek elpeceñun.

8Elliin-llu qanrutellruakuk, kenkutevceñek Anernerkun.

9Man'a pitekluku, wangkuta-llu niiterraanemteñek, piicauterrlainaramci
nallunriluaqaasqumaluci pisqutiinek, umyuartuluci taringumaluci-llu.

10Tuaten Atanermi tun'ernarqevkenaci yuusqelluci, ilukegcinaqluci
tamalkuitnun, naugiluci caliaqegtaarpeciuggun, nallunririnarluku-llu Agayun.

11Pinirimaluci pinimek, pinian ucurnarqelriim pitaciatun, ilalcirluci
pillagavkenaci, angnirluci-llu;

12quyavikluku Aata, piyunarivkartevvut pikangqellgutkesqelluki ellualriit
tanqigmi.

13Elliin aviutaakut tan'gerem pinianek, nugtartellruluta-llu kenkek'ngami
Qetunrami angayuqauvianun.

14Elliin augakun akiliucimaukut, assiilngumteñek aug'aricimaluta.

Christ-aq Agayutem Tangrrumanrilnguum Tarenraqaa

15Ellii Agayutem tangrrumanrilnguum ayuqekaa piurcimalriit tamarmeng
ciuqliat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Tua-i elliikun cat tamarmeng piurtellruata, qilagmelnguut nunamelnguut-llu, alailnguut tangrrumanrilnguut-llu, atanret aqumlleqengraitki, atanruviit-llu atanruvilget-llu, pinilegpaulriit-llu: cat tamarmeng elliikun elliinun-llu piurcimaut.

17Tua-i ellii cat tamarmeng ciungatni piuguq, cat-llu tamarmeng elliikun piuluteng.

18Ellii temem qamiquqaa, wani-wa agayuuviim, ciuqliungami, ciumek-llu tuqumalrianek maktellruluni; taumek cat tamaitni piunruuq.

19Aatam pisquciatun Agayutnguciq tamalkuan elliinetesqelluku.

20Uitanqegcin-llu piurtellruamiu aunrallrakun kelistam qaingani, elliikun cat tamalkuita kenegyagucetarkauluki ellminun, nunamiutaungraata qilagmiutaungraata-llu.

21Elpeci-llu, Elliinek avtellerni inglukluku-llu caliarpeciuggun assiilngurteggun, maa-i kenegyagucetaaci.

22Tememikun tuqullermikun, tunenaluci ellualriaruluci canganarqutaunaci qanernaunaci-llu ciuqerrani.

23Ukverkun pektayiilkuvci inguqiumaluci elkarcimaluci-llu, gospel-aam neryuniurutii unitenrilkuvciu niitellerci, piurcimalrianun-llu tamalkuitnun qalarutkumalria qiliim acianelngurnun, tamatum kevgiullerkaanun wii Paul-aaq nakmikumaunga.

Paul-aam Kevgaucia Jews-aarunrilngurnun

24Nangtequa elpeci pitekluci; tau͡gaam quyaunga, wiinga tememkun qaqivsiaresqelluku Christ-am nangteqellra, agayuvik temni pitekluku.

25Tamatum agayuuviim kevgiullerkaanun wii nakmikumaunga, Agayutem picirkiumaciatun alerqurlua elpeci pitekluci, Agayutem qaneryaraa tamalkuan qalarutkesqelluku;

26ukanirpak yuut taringesciigalkiit, maa-i tau͡gaam ukveqestainun taringnariluni.

27Agayutem-llu nallunrircetai Jews-aarunrilnguut nallukiitnek, elliin tukuutainek ucurnarqelrianek ucurnam-llu neryuniurutiinek Christ-amek elpeceñi uitalriamek.

28Tauna qalarutkarput, yuk-llu tamalkuan qarutaarluku ayuqucirturluku-llu elisngamek tamiinek; yuut tamalkuita Christ Jesus-aami taqmigingaluki Agayutmun tunenaluki.

29Tamana caliaqengnaqaqa pinimek cikiumatacimtun elliinek.

Colossae-t 2

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Tua-i elpeci pitekluci cakviuqapiguciqa nallunriciu, Laodicea-melnguut-llu
pitekluki, tamalkuita-llu kegginamnek tangeqsailnguut.

2Ircaqruit angnimek pingesqelluki kenkakun atunem ilakliulluteng,
nallunritesqelluki taringeluaqaumaluki-llu Agayutem nallunarqelriari, Christ-
am-llu.

3Elliini elisngacim nallunrilucim-llu tukuutai iirumaut.

4Mat'umek qanrutamci yugmun iqlutmurutnayukluci puqigluni qanellrakun.

5Tuaten-llu kememkun nayunrilengramci, anernerkun nayuramci, angniutekluci
ayuqucirci tangerrluku asvailucirci-llu ukverpeciuggun Christ-ami.

6Taumek ciuniullrucirpecetun Christ Jesus-aaq Ataneq, tuaten-llu elliini yuuci.

7Ellii acingqerrvikluku, inguqangqerrvikluku-llu, ukverkun-llu asvairumaluci
ayuqucirtuumallrucirpecetun, 'lingrayugglainarluci.

Unguvam Qaqicimacia Christ-akun

8Mulngakici yuum iqlutmurucuaraaci piciliamikun alarrnarqelriakun, yuut
piciryarangutaitgun, nunamiut piciryarait aturluki Christ-am pia pivkenaku.

9Tua-i elliini Agayutem ayuqucia tamarmi uitiin.

10Elpeci-llu qaqirmiringauci Elliini atanrulriami atanruvilegnun, pinilegnun-llu.

11Elliikun-llu cali elpeci nuugiumauci nuugiryarakun unatetgun piyarailngurkun,
kemgem assiilnguin pegtellratgun, Christ-am nuugiryaraakun:

12Ellii-llu ilakluku tungmagcimaluci anglluryarakun, tuaggun-llu cali
maktellgutkellruarci Agayutem ukveqellrakun makcecillranek tuqumek.

13Elpeci-llu, assiilngurpeceñi tuqumalriani kemegkun-llu nuugiumanrilngurni,
unguircetellruaci ellii ilakluku, assiilngurpeceñek tamalkuitnek aug̃'arilluci;

14picurlauteput igausngalriit perrirluki aug̃'allrui, kelistamun-llu ussukcaulluki.

15Piunrirai-llu atanruvilget pinilegpaulriit-llu caunriluciat maniluku ellamiunun,
elliin cirlakngamiki.

16Taumek nerlallerpeciuggun mel'allerpeciuggun-llu qanernarqevkenaci, wall'u
ernerteggun, wall'u iralum pit'elallrakun, wall'u sabbath-aatgun.

17Tamakut tekitarkanun tarenraugut, taug̃aam tema Christ-am pikaa.

18Yugnun teguivkaryaqunaci akiliutevceñek, elpeceñek ilalkesqengraiceci
an'gilat-llu ciktaarvikesqelluki, unayaquurluci-llu nallukmeggnun, ellmeggnek
pivakluteng umyuamegteggun kemegtarkun,

19atavkenateng qamiquulriamun, temem nerqestiinun ilakliiyutestiinun-llu
atunem usgunrikun yualuikun-llu piniriinarluni, Agayutem pingiinartelluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Taumek Christ-aq tuqullgutkellrukuvciu, nunam piciryarainek ciin nunamiungulriatun cali inerquutaat qulliliumaiceci, makut:

21“Agturyaqunaku,” “Uigyaqunaku,” “Tegularyaqunaku,”

22tamakut tamarmeng piunrirarkat atullermegteggun, yuut alerquutait elitnaurutait-llu maliggluki?

23Makut ilumun atawaungat'laryaaqut agayumacimun ellmikutuucimun-llu temem-llu cakaallranun; taug̃aam camun atuunritut kemgem-llu cayullra taqevkarciiganaku.

Colossae-t 3

Nutarcimallerkaq

1Tua-i-llu elpeci Christ-aq unguillgutkellrukuvciu, yuarciki pakemkumiutaat, tuani-llu Christ-aq, Agayutem tallirpilirnerani aqumgalria.

2Kitaki cucukiciki pakemkumiutaat, nunamiutaat cucukevkenaki.

3Tua-i tuqullruavci, Christ-aq-llu unguvavci iirumallgutekngaku Agayutmi.

4Christ-aq unguvavut alaiqan, elpeci-llu alaillgutekciqerci ucurnami.

5Taumek kemgem aturyullri tuquciki, makut: Acunianeq, caarrliqsarat, kemgem cayullra assiilngurkun, aglumayaraq, ayariyaraq-llu, wani-wa agayutngualiyaraungan.

6Tua-i makut pitekluki Agayutem eq'uqertii tuciiqngan inerciigalngurnun yugnun.

7Elpeci-llu piyuavikellruaci mat'um ciungani ayuquciqellerpeceñi.

8Taug̃aam watua cali makut pegciki: Qenqercaraq, caaqercaraq, iqlutun umyugiuciyaraq, qacungakiyaraq, qanerrlugyaraq-llu.

9Atunem iqluquteksaunaci, yuuciq ak'allaq pegtellruavciu caliartuumaan,

10yuuciq-llu nutaraq at'ellruluku, nutaraurcimalria nallunrilucikun ayuqelciluku piurtestellra.

11Greek-aarung'e'rmeng wall'u Jews-aarung'e'rmeng, nuugiumang'e'rmeng wall'u nuugiumanrilnge'rmeng, agayumanrilnger'meng nallumang'er'meng-llu, teguarung'e'rmeng teguarunrilnge'rmeng-llu, Christ-aq tamarmeng pikaat, kiimi-llu piuluni ellaitni.

12Taumek Agayutem cucukek'ngaini, ellualriani, kenkumalriani, askiciki takumcukiyaraq, pinqegciyaraq, ellmikutuuyaraq, pillaganritnaq, ilalciuneq-llu.

13Atunem akiurtaagutevkenaci, atunem-llu aug̃'aritaagulluci, yuk ilaminun pitengqerquni; tuaten Christ-am aug̃'aritellruciatun elpeci, tuaten-llu pinarquci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Makuni-llu arcaqanruluku, kenka atuqiciu ilakliiyutekngamteggu qaqimalriamek.

15Christ-am uitanqegcitii ircaqurpeceñi atanruvkarluku, tamatumun kelgumiivci ataucimi tememi. Quyaluci-llu pici.

16Christ-am Qaneryaraa tukuutetun pitarrluku uitavkarciu ircaqurpeceñi elisngakun; elitnaurulluci atunem; qarutaarulluci-llu Psalm-atgun, yuarutetgun-llu agayussuutetgun; ircaqurpeciuggun 'lingrayugluci Agayutmun.

17Callerpeceñi-llu tamiin, caliaci qanelci-llu, tamalkuita Atanrem Jesus-aam atrakun atuqiciki, quyavikluku-llu Agayun Aata elliikun.

Nutarcimalriim Caliarkaa

18Nulirrulriani, uivceñun maligtaquurauci, Atanrem pisquciatun.

19Uingulriani, nuliaci kenkiciki, pileryagavkenaki-llu.

20Irniarulriani, angayuqaci niisngaciki tamaitgun; tua-i man'a Atanermun ilukegcinaqngan.

21Ataulriani, irniaci qinucetaaqsaunaki, asmumaqerrnayukluki.

22Pisteñgulriani, ataneci nunamiungulriit niisngaciki tamaitgun, tangvallratni kiingan pivkenaci, yugnun nanrarcetaalriacetun; taúgaam malrupegtevkenaci, Agayun qigcikluku.

23Callerpeceñi tamiin, tengruluci calikici Atanermun kevgiulriatun, yugnun pivkenaci.

24Nalluvkenaku man'a, Atanermek akurturarkaucirci paiciutmek, akingutekluku; tua-i Ataneq Christ-aq kevgiuravciu.

25Taúgaam iqlutuuyulria iqlutun yuullmi akiliutiinek pingarkauguq; Agayun-llu yuum taungucianek catkingaituq.

Colossae-t 4

1Atanrulriani, pisteci engelqerritnek cikilarciki naklekluki, nallunrilavciu Atanengqerrucirci qilagmi.

2Piicagglainarluci, tarikluci-llu piicagkun quyarrlainarluci.

3Wangkuta-llu piicauskicikut Agayutmun ikirutesqelluta qallatellerkamteñek qalarutkevkarluku Christ-am taringumanritellra, tamana itengqatma iqua,

4pisqumatacimtun nallunairesqelluku.

5Ilakumanrilnguut takuatni umyugaitevkenaci yuuci, caurailngarpek'naci.

6Qallatellerci taryiumarrlainartelluku naklekutmek, nallunritnaurarci qaillun kiullerkarci yugnun tamalkuitnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Calillgutain Paul-aam Nalqigutiit

7Tychicus-aam ayuqucimnek tamalkuan nalqiguciiqaaci, ilamta kenkek'ngamta, piciuluni kevgaulriim, calisteñgullgutemta-llu Atanermi.

8Man'a pitekluku ayagcetellruaqa elpeceñun, ayuqucirput elpeceñun niitesqelluku qarutesqelluci-llu.

9Malingqercetaqa-llu Onesimus-aamek, ilamteñek piciulriamek kenkumalriamek, nunalgutevceñek. Elkenka nalqiguciiqaiceci tamalkuitnek maani atullemteñek.

10Aristarchus-aam, iterngallgutma aryuqutmek tuyuraaci, Mark-am-llu Barnabas-aam usruan; ellii pitekluku igallrukemci. Taumek tekiskan ciuniuqiciu.

11Jesus-aam-llu Justus-aamek aprumalriim. Ukut kiingita nuugiumalriit calillgutkanka Agayutem Angayuqauvianun uitayugcalitekellrenka.

12Epaphras-aam ilavci, Christ-am kevgaan aryuqutmek tuyuraaci, piicagkun cakviurutkerrlainarluci asvaunaci nangerngasqelluci taqmigingaluci-llu tamalkuitni Agayutem pisqumallrini.

13Tua-i nallunrilamku ilungucianek elpeci pitekluci Laodicea-melnguut-llu Hierapolis-aamelnguut-llu.

14Luke-am, yungcaristem kenkumalriim, aryuqutmek tuyuraaci Demas-aam-llu.

15Laodicea-melnguut aryuqutmek piciki, Nymphas-aaq-llu, agayumalriit-llu eniinelnguut.

16Man'a kalikaq elpeceñi naaqumarikan, naaqevkaqiciu cali Laodicea-rmiut agayuuviatni; tuaten-llu naaqekiciu Laodicea-rmiunun igauteka.

17Qanruciu Archippus, caliarkiutii Atanermek cumigucesqelluku, pisqutii aturluku.

18Wii Paul-aami, unatemkun umyuaqutmek igaramci; itengqallemni umyuaqelaqicia. Naklekutem nayurlici. Amen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1 Thessalonica-t

1 Thessalonica-t 1

Yuuluaqaasqutet

1Paul-aaq, Silas-aaq-llu, Timotheus-aaq-llu, Thessalonian-aat agayuuviatnun, Agayutem Aatam pianun, Atanrem-llu Jesus Christ-am: naklekun uitanqegcin-llu elpeceñun pili.

Paul-aam Quyatii Ellaitnun

2Quyatekerrlainaramceci tamarpeci Agayutmun, piicallemteggun iqukaqluci.

3Neq'akerrlainarluku ukverpeci caliara, kenkem-llu caliara, nerinisngialliqutekevkenaku neryuniurutkellra Atanrem Jesus Christ-am, Agayutem Atamta-llu ciuqerrani.

4Cucukumacirci Agayutmek nalluvkenaku.

5Nauwa Qaneryaraqegtaaramta qanerrlainarkun tekitellrunrilkiici, taú͡gaam pinikun Anernerkun-llu Tanqilriakun, nalirrugnaitqapiarluni-llu. Tua-i nallunritarci qaillun ayuqellrucirput akunlevceñi elpeci pitekluci.

6Elpeci-llu maligtaquarpecikut, Ataneq-llu, qaneryaraq ciuniurluku, nangtequtek'ngerpeciu Anernerkun Tanqilriakun angnirluci.

7Tuaten-llu cuqyutngurtuci ukvelrianun tamalkuitnun Macedonia-mi Achaia-mi-llu.

8Elpeceñek-llu Atanrem qaneryaraa niitnauguq, Macedonia-mi Achaia-mi-llu kiingan pivkenani, taú͡gaam tamalkuitnun Agayutmun ukverci sagtuq, wangkuta-llu qanruteknarqevkenaku.

9Ellaita ellmeggnek nasviitgu elpeceñun tekitellrucirput, qaillun-llu agayutnguanek tuigtellrucirci Agayutmun, kevgiurnaluku unguvalria piciulria-llu Agayun;

10utaqanaluku-llu Qetunraa qilagmek tekitarkaq unguircetellra tuqumek, Jesus-aaq-wa aviutestevvut Agayutem eq'uqertiinek tekitarkamek.

1 Thessalonica-t 2

Thessalonica-mi Paul-aam Caliarin Ilukegcinarqellrat

1Tua-i nallunritarci ilamaa, elliinginaq elpeceñun tekitellrunrilucirput.

2Taú͡gaam Philippi-mi nangcimallrungramta, kasngunarqellriamek-llu pimaluta nallunrilucirpecetun, Agayutkun uluryaunata Agayutem Gospel-aara qalarutkellruarput, inglukumangramta

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Eguaquutvut iqluurutngunrituq caarrliqutnguvkenani-llu, usvituyarutnguvkenani-llu.

4Taug̃aam Agayutmek caliarkicimacimcetun Gospel-aamek, tuaten qallatelartukut, yuut ilukegcivkallerkaat umyuaqevkenaku, taug̃aam Agayun, ircaqumteñek yuvririlalria.

5Nanramciluci-llu piksaitamci nallunrilucirpecetun, camek-llu unangellerkaqa umyuaqevkenaku, Agayutem nallunritaanga:

6Yugnek nanrautekangengnaqellrunritukut, wall'u elpeceñek, allanek-llu, takarnassaagararkauyaaqengramta Christ-amun apostle-aarucirput aturluku.

7Taug̃aam mulngakluci pillruamci mikelngurmek aulukilriatun.

8Taumek, kenekngamceci Agayutem Gospel-aara nalliikun tunyuuminritarput elpeceñun, taug̃aam yuucirput-llu cali, ilukegciteknngamceci.

9Nallunritarci ilamaa, caliallerput cakviullerput-llu, nenguluugutnguyuumiilamta elpeceñun caliuralallruukut erenrani unuungraan-llu, Agayutem Gospel-aara elpeceñun qalaruteklemteñi.

10Nallunritarpecikut-llu Agayutem-llu nalluvkenata, canganarqutaunata elluarrluta-llu qanernarqevkenata-llu ayuqucillerput akunlevceñi ukvelriani.

11Tua-i nallunrilavciu, ataulriim yum'inek pilauciatun, qarutaarillerput elpeceñek, caceturqaurluci-llu ayuqucirturluci-llu.

12Agayutmun akurtuyunaqluci yuusqelluci, kelegtevceñun Angayuqauviminun ucurnarquciminun-llu.

13Man'a pitekluku Agayun quyavikerrlainararput, tua-i-wa Agayutem qaneryaraa wangkutnek niitellerci akurtunerpeceñi ciuniullruarci yugtauvkenaku, taug̃aam piciulriamek Agayutmun qaneryaraquciatun elpeceñi calillra ukverumalriani.

14Tua-i elpeci anelgutemteñi, ayuqsagucavciki agayuuviit Judea-mi, Christ Jesus-aamelnguut; tua-i elpeci-llu nunalgutevceñek nangcimiivci ellait nangcimallruciicetun Jews-aanek.

15Taukut Ataneq Jesus-aaq tuqutellruat prophet-aat-llu, antellruluta-llu; ilukegcivkanritaat-llu Agayun, inglukluki-llu yuut tamalkuita.

16Inerqularaitkut-llu Jews-aarunrilnguut qalarutesqevkenaki anirtuumallerkaatnun, assiilnguteng qaqitnaluki. Wani-wa Agayutem eq'uqertiin tusvikarkaurtai akwarpak.

17Taug̃aam ilamaa, avvingatqacuaqangramta tememteggun, ircaqumteggun pivkenata, tangerrsukapigtamceci tungaunaci.

18Taumek ataucirquunrilngurmek ullangnaq'laryaaqamceci wii-wa Paul-aaq; taug̃aam Satan-aam pivkaqsaitaakut.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Camek neryuniurutengqerceta? camek-llu angniutekangqerceta? camek-llu
ucurnarqutengqerceta? elpeciingunrituci-qaa ciuqerranetarkani Atanemta Jesus
Christ-am, tekiskan?

20Tua-i elpeci ucurnarqutekngamceci angniutekluci-llu!

1 Thessalonica-t 3

Timothy-m nunatellerminek qanemcia

1Taumek nuryagucamceci, Athens-aamun wangkuta unegtengramta,

2ilavut Timotheus Agayutem pistii, Christ-am Gospel-aarani calillgutvut,
ayagcetarput pinirivkaasqelluci qarutaaresqelluci-llu ukverci pitekluku.

3Yugmun cirlakutekesqevkenaki makut cakviurutet; nallunrilucirpecetun
atu'urkaqngamteki.

4Tua-i ilumun nayullemteñi qanrutellruamceci ciunguluku
nangteqarkaucimteñek, maa-i-llu piciurrluni, elpeci-llu nalluvkenaku.

5Man'a pitekluku, nuryagucamceci ayagcecillruunga, ukverpeci ayuqucia
nallunrirnaluku, naspaatmun naspaallrunayukluci caliarput-llu elliinginaq
piullrunayukluku.

6Tua-i maa-i Timotheus elpeceñek utercan, niitekegcivkarluta-llu ukverpeceñek
kenkevceñek-llu, elpeceñun-llu umyuaqerrlainaucimteñek
tangerrsugyaaqucimteñek-llu, wangkuta-llu cali tangerrsugyaaqucimcetun
elpeceñek.

7Taumek ilamaa, nangteqlemteñek cakviullemteñek-llu caceturiqertukut
ukverpeciuggun.

8Nutaan unguvaukut, pektayiinaci Atanermi nangerngiivci.

9Qaillun elluarrluta quyatekciqseta elpeci Agayutmun, angniriavcikut Agayutem
ciuqerrani.

10Piicagaqluta erenret tamaitni unugtuumaita-llu tangerrsugluci, qaqitnaluku
ukverpeci nuringatii.

11Agayutem Atamta Atanemta-llu Jesus Christ-am, ellminek ciuliqagglikut
elpeceñun.

12Elpeci-llu Atanrem pikanirlici kenkillerpeciuggun, elluarrluci kenkutevkarluci
yugnun-llu tamalkuitnun, wangkuta pilaucimcetun elpeceñun.

13Ircaquci pektayiirutesqelluki canganarqutaunaki menuicarakun Agayutem
Atamta ciuqerrani, Atanemta Jesus Christ-am tekitellerkaanun ellualriit ilakluki.

1 Thessalonica-t 4

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Agayutem Ilukegcillerkaakun Yuullerkaq

1Cali-llu qarutaaramceci anelgutkelriani, eguaqurluci-llu Atanerkun Jesus-aakun ayuqucirtuumacirpecetun wangkutnek yuullerkarpeceñek ilukegcinaqluci Agayutmun, tua-i tuaten pingiinaasqelluci.

2Tua-i nallunrilavciki elpeceñun alerquuteput Atanerkun Jesus-aakun.

3Tua-i Agayutem pisqutekngaku, kenciknarivkallerkarci, akusrarutekisqevkenaci.

4Tamarpeci nallunritesqelluci qaillun nulirtuumallerkarpeceñek menuunaci qigcikulluci-llu,

5aglumakiksaunaci arniqsarakun, agayumanrilnguut pilauciicetun Agayutmek nallulriit.

6Picurlanritnaurtuq yuk, ilani-llu piirassaagpek'naku mat'ukun, tua-i-wa Atanrem akinaurciqngaki tuaten pilriit, mat'umek elpegcilillrukemceci ciunguluku nallunaillruluku-llu.

7Agayutem tungcirtullrunritaakut caarrlugkun yuusqelluta, tau͡gaam menuilngurkun.

8Taumek kina caunrilkilria, yugmek caunrilkinrituq tau͡gaam Agayutmek cikiqengllermek wangkutnun Anernermek Tanqilriamek.

9Tau͡gaam anelgutminek kenkinek pitekluku igarnarqenricaaqamci, tua-i Agayutmek ayuqucirtuumiivci kenkutesqelluci atunem.

10Ilumun-llu tuaten pilaryaaqaci ilaci Macedonia-mi. Tau͡gaam ilamteñi qarutaaramceci tuaten pikanirrlainaasqelluci.

11Nepailngurkun yuungnaqkici murilkelluki yuungnaqutekaci, unatevciuggun-llu caliluci alerqullrucimcetun.

12Ilakumanrilnguut elluaknauraiceci, nuuqaitnaurtuci-llu.

Atanrem Tekitellerkaa

13Ukvellgutmaa, nalluyurcisqumanricaaqamci, imkut yuunrillret pitekluki, iluteqenritnaurtuci imkucetun neryuniurutailngurcetun.

14Wani-wa ukvekekumteggu Jesus-aam tuqullrucia, unguillrucia-llu, tuacetun cali Agayutem imkut Jesus-aami qavalriit malikeciqai.

15Tua-i qanrutamceci Atanrem qanellratun wangkuta unguvakumta uitaluta-llu Atanrem tekitellerkaanun, ciullegngaitqapigtaput qavalriit.

16Tua-i Ataneq tungaunani atrarciqngan qilagmek qayagpagluni, an'gilat piunrata eriniinek, Agayutem-llu cupu'uryaraanek; Christ-ami-llu tuqumalriit makciiqut ciumek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Nutaan-llu wangkuta anerteqellriani, uitalriani-llu cayuumaciqukut qulmun pillgutekluki-llu amirluni, Ataneq ullagluku pagaani ellami; tua-i nayurarkaurciiqerput Ataneq akwanun.

18Taumek atunem caceturqauruci makutgun qaneryaratgun.

1 Thessalonica-t 5

1Taug̃aam qaku, qaillun-llu ellillerkaanek igarvikekaunrituci ilamaa.

2Nutem elluarrluci nallunrilavciu, Atanrem Ernerkaa tekitarkauluni teglegyulriatun unugmi pilriatun.

3Wani-wa qanqata, “Uitanqegcinarquq civuuranarqelriartaituq,” tua-i picurliim alqunaq tekiciiqai tuarpiaq nepliryaraat irniyulria tekitelaqiit, qimagngaitut-llu.

4Taug̃aam elpeci ilamteñi ukuut, tan'germetenrilavci Ernerkam taum teglelriatun tekiarciiqenritaaci.

5Tamarpeci tanqiim irniaqaaci erenrem-llu irniaqaaci; unuum wall'u tan'gerem pikenritaakut.

6Taumek qavanritelta, imkucetun allacetun pivkenata, taug̃aam tupaumalta taangiqeksaunata-llu.

7Wani-wa qavalriit unugmi qavalartut, taangiq'lalriit-llu unugmi taangiq'lartut.

8Taug̃aam wangkuta erenrem pikngakut, taangiqenritelta, qat'gailitaq aturluku ukverem kenkem-llu pia, qamiqurriryailkun-llu anirtullerkamek neryuniurutngulria.

9Wani-wa Agayutem qenrutarkauvkanritaakut taug̃aam anirturarkaurcetaakut Atanemteggun Jesus Christ-akun.

10Tauna tuqullruuq pitekluta, tupaumallemteñi wall'u qavallemteñi unguvallgutkarkaungamteggu.

11Taumek atunem qanenqegcaarauskici qaruyulluci-llu pilaucirpecetun.

Paul-aam Qaruyutai

12Qarutaaramceci-llu ilamteñi, akunlevceñi calilriit qigcikesqelluki, ataniumasceci Atanerkun elucilirturceci-llu.

13Pivakluki-llu kenekluki caliarat pitekluku. Uitanqegcillgutkici-llu.

14Ellimerturamceci ilamteñi, aarcirturciki qanrucunailnguut, qarutaarciki caceskilnguut, teggucirciki pinialnguut, yuut-llu tamalkuita pillagavkenaki.

15Assiilnguq akinauryaqunaciu assiilnguullgutiinek; assilria atungnaqerrlainarluku ilavceñun yugnun-llu tamalkuitnun.

16Angnirrlainaqici.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Piicagglainaqici.

18Cani tamaitni quyarrlainaqici; tua-i man'a Agayutem pisqutekngaku Christ Jesus-aakun elpeci pitekluci.

19Anerneq Tanqilria nipcaqunaku.

20Caunrilleksaqunaku qaneryaraq ciunerkamek apertuilria.

21Atu'urkaci nallunairraalarciki; assilria-llu tegumiaqluku.

22Assiilnguut tamalkuita negurluki.

23Uitanqegcitem-llu Agayutiin ellminek menuirutqapiarlici tamalkirrluci; Agayun-llu kaigavikaqa anerneci tamalkuita, tarneci-llu, temci-llu canganarqutaitesqelluki, Atanemta Jesus Christ-am tekitellerkaanun.

24Piciuguq kelegceci, elliin-llu tamakut piciurceciiqai.

25Ilamtaa, piicautelaqicikut.

26Ilakumalriit umyuaqutemteñek pikiciki tanqilriakun melugaryarakun.

27Ellimerramci Atanerkun igaun man'a naaqesqelluku ilakumalrianun tamalkuitnun.

28Atanemta Jesus Christ-am naklekician, nayurlici. Amen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2 Thessalonica-t

2 Thessalonica-t 1

Yuuluaqaasqutet

1Paul, Silas, Timothy-llu Thessalonian-aat agayuuviatnun Agayutkun Atamteggun, Atanerkun-llu Jesus Christ-akun;

2Agayutem Atamta, Atanrem-llu Jesus Christ-am nakleklici uitanqegcivkarluci-llu.

Agayutem Qanercetaariyaraa Ellualria

3Quyavikerrlainarnarqerput Agayun elpeci pitekluci ilamteñi, atawaungan tuaten, ukverturiqapigcavci, atunem-llu kenkutlerci pikanirpagluni.

4Taumek ucuryagutekamceci Agayutem agayuuviini asvailucirci ukverci-llu pitekluku, nangcimallerpeceñi nanikuallerpeceñi-llu.

5Taug̃aam Agayutem cuqyutii ellualria nallunaituq, qiliim Angayuqauvia elpeceñun pisqelluku nangtequteklerci.

6Nalluvkenaku uitacurlagcetaartevci akinaullerkaat Agayutmun ellualriamun.

7Elpeci-llu uitacurlallgutemteñi akinaurutlerkarci uitanqegcitmek Ataneq Jesus-aaq qilagmek alaiqan, ilakluki an'gilani pinilriit,

8kenerkun akinaurarkauluki Agayutmek nallulriit, Atanemta-llu Jesus Christ-am Gospel-aaran niisnganritestai,

9tamakut anucimirqecetaarumaarkaugut nangyuilngurmek piunriumaluteng tangerqiinek Atanrem, pinian-llu ucurnarqutiinek.

10Tuani Ernermi tekiskuni ucurnariyarturluni yum'ini, irr'ikevkarluni-llu ukveqestem̃ini; tua-i-wa nallunairillerput elpeceñi ukvequmiin.

11Taumek-llu cali piicauterrlainaramceci Agayutemteñun piyunarivkaasqelluci kelgillranun, pinimikun-llu assilriamek aturyullerci piciurtesqelluku, ukverpeci-llu caliara qaqitesqelluku.

12Atanemta Jesus Christ-am atra ucurnarisqelluku elpeceñi, elpeci-llu elliini, Agayutemta Atanrem-llu Jesus Christ-am naklekutii aturluku.

2 Thessalonica-t 2

Christ-am Tekitellerkaa

1Qarutaaramceci ilamteñi, Atanrem Jesus Christ-am tekitellerkaa pitekluku, elliinun-llu quyurtellerkarput pitekluku.

2Aakulagcetevkenaci umyuarpeciuggun, uitacurlagcetevkenaci-llu, nallunairingualrianun qanngualrianun-llu, kalikanun-llu wangnek kingunengqercecimangualrianun, Atanrem pillerkaa maa-i pimariniluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3Yugmun iqluurcecaaqevkenaci, Erneq tauna tekisngailan yuut kingupiaravailgata, Assiilnguum-llu yua alairumavailgan.

4Tauna ingluliutarkaq ellminek-llu quyinrurrluni Agayutmi ciktaarvikumaarkami-llu, tua-i ellii Agayutem aqumgalauciatun agayuvigmi nasvagluni ellminek, Agayutnguniluni.

5Neq'akenritarci-qaa nayullemni, makunek qalartellruciqa elpeceñun?

6Maa-i-llu nallunritarci camun uitavkaucia, nasvaumanaluni pillerkamini.

7Tua-i inerciigalliqsaraq ak'a calingan yuut nalluatni, tau͡gaam nuqtestiin pivkarngaitaa au͡gaumallerkaan engeliinun.

8Nutaan-llu inerciigalnguq alairarkauguq; tauna Atanrem Jesus-aam piunrirarkaugaa qanmi anernerakun cirlakarkauluku-llu tekitellermikun ucurnarqelriakun.

9Tauna Satan-aam caliarakun tekitarkaq, piniqapiggluni irr'inarqelrialiluni iillanarqelriatgun-llu alarcetaariluni,

10assiilngurkun alarcetaarluki piunrirarkat; tua-i piciunrem kenkii akurtunrilatgu anirtuumallerkarteng.

11Man'a-llu pitekluku Agayutem iqlutmurrnarqellrianek piciqai, iqluurutet ukveqesqelluki,

12tamalkuita pinarqelriaruniarkauluki piciunrem ukveqenritestai elluanricaram-llu anglanakestai.

Ataneq Piciuguq

13Tau͡gaam ilamteñi, kenkek'ngaini Atanrem, quyateksuumirrlainaramceci Agayutmun, tua-i elliin ayagmek nakmikellruaci anirtuusqelluci Anernerem kenciknarivkallrakun, piciunrem-llu ukveqellrakun.

14Man'a pitekluku kelellruaci Gospel-aamteggun piksagutesqelluku Atanemta Jesus Christ-am ucurnarqucia.

15Taumek ilamteñi, pektayiinaci nangerngaci tegumiaqluki-llu ayuqucirtuuceci wangkutnek, qanllerkun wall'u igautetgun.

16Atanemta Jesus Christ-am ellminek, Agayutem-llu Atamta kenkestemta, iquklicuilngurmek-llu qarutestemta, assilriamek-llu neryuniurutkicestemta naklekutekun,

17caceturiliki ircaquci asvairivkarluci-llu assilriakun qanllerkun caliakun-llu.

2 Thessalonica-t 3

Yuk Tamarmi Calinarquq

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Nutaan-llu ilamaa, piicautelaqicikut, Atanrem qaneryaraa patagmek sagtesqelluku ucurnarivkaumasqelluku-llu elpeceñi pillruciatun.

2Iqlutun umyualegnek yurrluulrianek-llu anirtuusqelluta, yuut-wa tamarmeng ukvengqenrilata.

3Tau͡gaam Ataneq piciuguq elliin asvairiciqaaci assiilngurmun-llu pivkarngaunaci.

4Atanerkun nalirrukenritamceci alerquucimcetun picirci piarkaucirci-llu.

5Atanrem ircaquci apertuuskiliki Agayutem kenkiinun Christ-am-llu asvailucianun.

6Ilamtaa, watua ellimerturamceci Atanemta Jesus Christ-am atrakun, iqlutun yuulriit ilagaasqevkenaki alerquutemta-llu atunritestai.

7Tua-i elpeceñek nallunrilavciu ayuqucillerput atu'urkarci; tua-i iqlutun ayuqucingqellrunrilamta akunlevceñi.

8Yuum-llu neqiinek akiinaku nereksaitellruukut; tau͡gaam caliurluta cakviurluta-llu erenret tamalkuitni unugtuumaita, nenguluugutnguyuumiilamta elpeceñun.

9Yugnun kusguanarqenrilucirput pitkevkenaku, tau͡gaam cuq'lirnaluci, kingunerput atuusqelluku.

10Tua-i nunavceñi-llu uitallemteñi mat'umek picirkillruamceci, yuk caliyuilkuni nerngaitniluku.

11Tua-i niicamta akunlevceñi iqlutun yuulrianek, caliksaitqapiggluteng, tau͡gaam agalkarrluteng.

12Tuaten ayuqelriit Atanerkun Jesus Christ-akun picirkiraput eguaqurluki-llu nepailngurkun calisqelluki, nakmiin-llu neqkaitnek neresqelluki.

13Tau͡gaam elpeci ilamteñi, assilrianek calillerci taqsuqucaqunaciu.

14Yuum-llu niisnganrilkaki makut igautemta alerquutai, tauna yuk nallunairtuqiciu, ilagarpek'naku-llu, kasnguyugtelluku.

15Tau͡gken inglukelriacetun ayuqutevkenaku, tau͡gaam ilakelriatun qarulluku.

16Uitanqegcitem-llu Atanran ellminek uitanqegcitmek cikiumarrlainarlici tamaitgun. Atanrem nayurlici tamarpeci.

17Wii Paul-aami, unatemkun umyuaqutmek igaramci nallunailkutaulriamek igautemni tamalkuitni, tuaten watua igartua.

18Atanemta Jesus Christ-am naklekician nayurlici tamarpeci. Amen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1 Timothy

1 Timothy 1

Yuuluaqaasqun

1Wii Paul-aaq, Jesus Christ-am apostle-aarani Anirturtemta Agayutem pisquciatun, Atanrem-llu Jesus Christ-am neryuniurutemta.

2Timothy-mun, nakmiin qetunrangutemnun ukverkun; naklekutmek takumcukutmek-llu uitanqegcitmek-llu pingesqumaamken Agayutmek Atamteñek kingunelegmek, Atanemteñek-llu Jesus Christ-amek.

Ayuqucirtuutet Piciunrilnguut Aarcirtuutiit

3Pisqellrucimtun Macedonia-mun ayakatallemni, Ephesus-aami uitaurqina, inerquaniaten-llu ilait iqlutun elicungcariyulriit.

4Cumigutevkenaki ciuliatgun kinguvallret qanengssiit nalirrugnarqelriit piniriinautnguvkenateng-llu ukvermun.

5Tua-i alerquutem iqua kenekngnuq ircaqukun menuilngurkun, umyuarniurutaunani-llu piciulriakun-llu ukverkun.

6Tamana ilaita uniurrluku avtut qanngnuallermeggnun.

7Elicungcarilriaruyugyaaqluteng alerquutnek, amta-llu taringeksaunaku qanllerteng, wall'u piciusqumallerteng.

8Taúg̃aam alerquutet atawaugut yuum elluarrluki atuquniki.

9Nalluvkenaku man'a, alerquutet taqumanritut ellualrianun yugnun. Taúg̃aam qanrucunailngurnun, niicunrilngurnun-llu elluanrilngurnun, agayutailngurnun-llu, angayuqameggnek tuqucilrianun, ilameggnek-llu tuqucilrianun.

10Arnanek angutngullgutmeggnek-llu akusrarutekilrianun, yugnek-llu ayakauciyulrianun, iqlungalrianun-llu, iqlutun-llu ukvernarcarilrianun, allanun-llu qaneryaram piciulriim narurcestainun.

11Cuqyutekluku Agayutem ucurnarqelriim Gospel-aara, wangnun taicimalria aulukesqelluku.

Paul-aam Caliara

12Quyavikaqa Christ Jesus-aaq Atanerput, piyunarivkaanga mat'umek-llu caliarkillua, piciukngamia.

13Mat'um ciungani caunrilkelallrungramni, nangcilallrung'e'rma-llu, inglulicetaariaqlua-llu. Taúg̃aam takumcuklua aúg̃'aritaanga, nallumalua ukvenrilucimtun tuaten pillruama.

14Atanemta-llu naklekutii tungemnun angtataitqapigtuq, pingevkarlua ukvermek kenekmek-llu Christ Jesus-aamelngurmek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Piciuguq man'a, tamalkuitnun-llu ciuniuyunaqluni; Christ Jesus-aaq nunamun tekitellruniluku assiilngiumalriit anirturyarturluki; tamakut-llu arcaqanqaatnga.

16Taug̃aam man'a pitekluku cikiumallruunga takumcukutmek, wangkun ciumek takumcutaucini nasvagnaluku Jesus Christ-am, cuqyutngusqelluku ukveqestekainun unguvamun nangyuilngurmun.

17Atanermun nangyuilngurmun, tuquyuilngurmun, tangrrumayuilngurmun, Agayutmun kiimi, nallutailngurmun, pikevkararkaugut takarnarqun ucurnarqun-llu akwarpak akwanun! Amen.

18Makunek ellimerturamken qetunramaa Timothy, qaneryarat elpenek apertuutestem̃a pisquciicetun, tamakutgun pektayiitniartuten anguyautellriatun.

19Tegumiaqluku ukveq umyuaqegtaar-llu, tua-i ilaita umyuaqegtaaraam cakaallrakun ukverteng cagmalaraat.

20Hymenaeus-aatun Alexander-llu; Satan-aamun tunellregemtun qacungakinanriisqellukek.

1 Timothy 2

Piicalararkauciatnek

1Ciukluku eguaquramci, yuut tamalkuita piicautelaasqelluki, kaigat'laasqelluki-llu, quyaterrlainarluki,

2angayuqat atanrulriit-llu tamalkuita; nepaunata uitanqegciluta-llu yuullerkarput pitekluku, piciuluta-llu.

3Man'a atawaungan, Agayutmi-llu Anirturtemteñi akurtuyunaqluni.

4Elliin yuut tamalkuita anirtuusqumai piciuneq-llu nallunritesqelluku.

5Agayun atauciungan, atauciuluni-llu akunleqlirput Agayutem yuum-llu akunliigni, wani-wa tauna yuurtelleq Christ Jesus-aaq.

6Ellminek cikiutekleq akiliutnguluni tamalkuitnun, pinarikan nallunairumaarkaullruami.

7Tamana pitekluku nakmikumaunga qaneryariurteñg̃ulua apostle-aarulua-llu, (iqlunritua, piciulriamek qanertua), Jews-aarunrilnguut ayuqucirturarkauluki ukverkun piciulriakun-llu.

8Taumek yuut piicagglainaasqanka tamiini, qulmun-llu yagtellriit ellualriarukilit eq'errutaunateng nalirrugutaunateng-llu.

9Tuaten-llu arnat kenugtelaasqelluki aturamegteggun anagutevkenaki, talluitevkenaki-llu, ellmikutuarauluki-llu, nuyateng-llu anagulluki tangnircarpek'naki, cucukesqevkenaki-llu tangnircautet suulutaat, uqumyagngalnguut, akitulriit-llu aturat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Tau͡gaam caliatgun assilriatgun aturaqegcisqelluki.

11Arnaq nepaunani niicugniarkauguq niisngaluni-llu.

12Tau͡gaam arnaq ayuqucirturten̄gusqumanritaqa cali-llu ciullguuraluku atanrungnaqesqevkenaku angutmun, tau͡gaam nepaunani.

13Adam-aaq ciumek piurcimallruan, Eve-aq-llu kingumek.

14Adam-aaq-llu ciumek alartellrunrituq, tau͡gaam arnii alarcecimallruami assiilngirtuq.

15Ilangcivkenaki arnat anirtuumaarkaugut irnilallermegteggun, ciumureskuneng ukverkun, kenkakun, elluakun ellmikutuaraullermegteggun-llu.

1 Timothy 3

Allgiliyam Ayuqucirkaa

1Piciuguq man'a qanrutkumalria, “Yuk allgiliyauyukuni assilriamek caliangqerrsulartuq.”

2Allgiliyaq canganarqutaitarkauguq, ataucimek tau͡gaam nuliangqerrluni, pitacqeggluni tamalkuitni, umyuartuluni-llu, murilketarluni, kusgurtarluni, elicungcariyunqeggluni-llu,

3taangaryunqegpek'nani, callugyunqegpek'nani-llu, ilalciugarkauluni-llu, arivacunqegpek'nani-llu, tukuuyunqegpek'nani-llu.

4Tau͡gaam atanruarkauluni enemini, irniani-llu maligtaqutelluki nepailngurkun.

5Wani-wa yuk atanrusciigalkuni enemini, qaillun-mi atanruciqa agayuvigmi?

6Agayuvigmun ilautenrraq piyunaituq, ellminek pivaknayukluni, tuunrangayiim-llu picetaarutainun picurlagnayukluni.

7Cali-llu ukvenrilngurni tuaten qanrutkumaarkauguq elluatuuniluku, tua-i canganarqekuni tuunrangayiim negaanun napetnayukluni.

Ikayurtem Ayuqucirkaa

8Ikayurtet-llu ellatuarkaugut, malrupegtevkenateng, taangaryunqegpek'nateng-llu, tukuuyunqegpek'nateng-llu.

9Ukverem-llu piciulriarutai tangrrumaksailnguut tariknaurait allamek umyugaunateng.

10Tamakut piarkat naspaarraaqiciki, nutaan-llu qaillun ayuqenrilkuneng ikayurten̄gureskilit.

11Nulirrit-llu ayuqmun ellatuarkaugut, piciliqengtuliuvkenateng, pitacqeggluteng, piciuluteng-llu tamalkuitni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Ikayurtet ataucimek tau͡gaam nuliangqerrlit; irniateng eneseng-llu elluarrluki
aulukekilitki.

13Elluarrluteng ikayurteñ͡gulriit qanrutkumalartut assilriamek, ukvermek-llu,
Christ-amun Jesus-aamun atalriamek.

14Ukaqvaggun ullagnayukengramken makunek igaramken.

15Pinaciangekuma nallunritesqelluten qaillun elluarrluten ayuqucirkarpenek
Agayutem eniini, wani-wa Agayutem unguvalriim agayuuviani; piciunrem
ayagtekngaku tusnganeqluku-llu.

16Iillanarqut ilumun, ukverumacimta nallunarqelriari taringumaksailnguut:
Agayun kemegkun alaillruuq, Anernerkun piciurcimaluni, an'gilat-llu
tangellruluku, Jews-aarunrilngurnun-llu qalarutkumallruluni, ukveqellruluku-llu
nunamiut, pakmavircecimaluni-llu ucurnamun.

1 Timothy 4

Yuut Ukveriutellerkaat

1Tau͡gaam Anerneq taringnaqluni qanertuq kinguqvaarni ilait ukvermek
tuigciiqniluki, maligtaquluki-llu iqlutmurucilriit anerneret, elitnaurutait-llu
anernerrluut.

2Taukut iqlulartut piciunguarluteng, umyuaqegtaarait 'legcimiita tuarpiaq
cavigkun uuqnarqellriakun.

3Kassuucaraq inerquulluku, neqkat-llu ilait Agayutem piurtellri, quyatekluki
ciuniurarkat ukvelrianun piciulriim-llu nallunritestainun.

4Agayutem piurtellri tamarmeng assiata qessaksunaunateng-llu, quyatekluki
ciuniuqumteki.

5Kenciknarivkaumiita Agayutem qaneryaraakun piicagkun-llu.

Jesus-aam Kevgaan Assilriim Ayuqucirkaa

6Ilavnun nasvakuvki makut, elluarrluten Jesus Christ-amun kevgauciquten,
anglicaumaluten ukverem qaneryarartaikun elitnaurutkegtaarteggun-llu
maligtaqungnaqlerpegun.

7Ilangcinrilki qanengssiit piciunrilnguut arnat-llu qannguarutait; tau͡gaam
pinircarluten elluaryaramun.

8Temem pinircallra atuuyaaquq ellma, tau͡gaam elluaryaraq atuunruuq canun
tamalkuitnun akqutengqerrami unguvamteñi, maa-i unguvakamteñi-llu
tekitarkami.

9Piciuguq man'a tamalkuitnun-llu ciuniuyunaqluni.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Tamana pitekluku cakviulartukut piciliumaaqluta-llu Agayun unguvalria cacetuqutekngamteggu tamarmeng yuut anirturtiit, arcaqerluni ukvelriani.

11Makut alerquutekniaten elitnaurutekluki-llu.

12Yugnun caunrilkevkaryaqunaku ayagyuarucin, tau͡gaam cuqyutnguluten ukvelrianun qanllerpegun caurallerpegun, kenkillerpegun, ayuqucirpegun, ukverpegun, menuitellerpegun-llu.

13Tekitnatkamnun urenkelluten qaneryaramek naaqilaqina qaneryariuraqluten-llu, elitnauriaqluten-llu.

14Agayutem cikiutii elpenelnguq prophet-aatgun taicimalria ciulirneret unatmeggnek pategvikellratgun, atunricaqunaku.

15Makut atuqiki cumigulluki-llu, elluariinallren alaitnaurtuq tamalkuitnun.

16Murilkelluten elpenek elitnaurillren-llu; ciumurutniaran; tuaten pikuvet, elpenek anirturciquten niitesteten-llu.

1 Timothy 5

Qaneryariurtem Caliarkaa

1Ciulirnerulria nunuryaqunaku, tau͡gaam atakellriatun pillagavkenaku, ayagyuanrit-llu anelgutkellriatun pitarrluki;

2arnaurtellriit aanakelriacetun, ayagyuanrit-llu nayagaqelriacetun, umyuan menuunaku.

3Aipainret aipainrupialriit takaqiki.

4Tau͡gaam aipaineq irniangqerqan wall'u tutgarangqerqan, taukut agayumacirteng aturluku angayuqateng aulukekilitki akinaurluki, tamana atawaungan Agayutmi-llu akurtuyunaqluni.

5Aipainrupialriim aulukestekailnguum cacetuqutek'laraa Agayun, kesianek-llu kaigarrlainarluni piicagaqluni-llu ernerni unugtuumaita.

6Tau͡gaam akusrarrluni yuulria tuqumauq unguvang'e'rmi.

7Makunek qalarut'larki qanernarqutaitnaurtut.

8Tau͡gaam yuum ilani nakmiin-llu yun'i aulukenrilkaki, ukverucia piciunrituq, arcaqanqaa-llu ukvenrilnguum.

9Aipaineq yuinarnek pingayunek allrakungeksailnguq ilaucecaqunaciu, tuaten-llu ataucirquunrilngurmek uingqelleq.

10Tau͡gaam niitekegcinarqelria caliamikun assilriatgun; mikelngurnek anglicarillrukuni, allaniulallrukuni, ukverumalriit-llu it'gaitnek erurilallrukuni,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

kusgualallrukuniki arenqiallugtellriit, cumigtellrukuni-llu caliani assilriani tamaitni.

11Tau͡gaam aipainret ayagyuanrit ciuniurpek'naki, Christ-amek avvnayukluki uingyunga'arrnayukluki-llu.

12Qanercetaarutmek-llu pingluteng, tua-i-wa akquteklerteng ciuqliq pegcamegteggu.

13Qessamun-llu elitnaurluteng, elalirtaarluteng, qessanqerruqainarpek'nateng-llu uputaariyugluteng, agalkarrluteng-llu qanrucirkaunrilngurnek qanraqluteng.

14Taumek ayagyuanrit arnat uingesqumayaaqanka irniangelaasqelluki, enemelnguut aulukesqelluki, inglukilriit-llu piciliqengyulriit pillerkangqercetevkenaki.

15Tua-i ilait ak'a avcata Satan-aaq maliggluku.

16Kina ukverumalria angun wall'u arnaq aipainernek ilangqerquni, elliin aulukekiliki, agayuvigmun aulukevkarpek'naki, tau͡gaam agayuuviim auluknaurai aipainret aulukestailnguut.

17Ciulirneret elluarrluteng atanrulriit, apenqegcinaqnaurtut takaqumanaurtut-llu, arcaqerluteng qaneryariulriit elitnaurilriit-llu.

18Qaneryarami qanrutkumiin: “Sugg'eliciryaqunaku kuluvak mukaarkanek tutmarluki qeltairilria.” Waten-llu: “Calista ciuniuyunarquq akiliutminek.“

19Ciulirnerulriim picetaaruyutii ilangciyaqunaku, tau͡gaam nallunairistekangqerquvet malrugnek wall'u pingayunek.

20Picurlautellget inerqurki yuut takuatni, allat civuurasqelluki.

21Alerquramken Agayutem ciuqerrani, Atanrem-llu Jesus Christ-am, cucukumalriit-llu an'gilat, makut alerquutenka ciumurutesqelluki, yuut pitatekluki pisqelluki, ingluarvikek'ngaunak.

22Yuk alqunarmek unatevnek pategviksaqunaku, yuut-llu assiilnguitgun pillguciryaqunaki, tau͡gaam menuunak.

23Merrlainarmek menrirluten, tau͡gaam wine-amek ellma mer'aqluten ilun pitekluku apquciqelallren-llu pitekluku.

24Ilaita yuut assiilnguit ayagmek alaitelartut, cuqtaayunaqluteng, ilaita-llu assiilnguit kinguqvaggun alailartut.

25Tuaten-llu ilaita caliarit assilriit ayagmek alailartut, tuaten-llu ayagmek pinrilnge'rmeng iirumangaitut.

1 Timothy 6

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Pistet teguarulriit ataneteng takaqlitki, Agayutem atra ayuqucirtuutai-llu
caunrilkumanritnaurtut.

2Ukverumalrianek-llu atanelget tamakut caunrilkenrillitki, tua-i anelguteknguata,
tau͡gaam kevgiurlitki tua-i ukvelriaruata kenkumaluteng-llu kevgiuqengait.
Makunek ayuqucirturki eguaqurluki-llu.

Piciunrilnguut Elitnaurutet

3Makuunrilngurnek-llu yuk elitnaurikuni, maligarutenrilkuni-llu
qaneryaraqegtaarmun, Atanemta Jesus Christ-am qaneryarainun,
ayuqucirtuutmun-llu elluaryaram pisqellrakun,

4tauna ellminek pivakuq, nallumiimi canek, tau͡gaam usviitetacimitun
nalirrugnarqellriit aperyarat-llu naigtaarutek'larai.

5Tuaten piluteng ciknayaramun inglukutmun-llu tekiuqurainalartut,
qacungakiyaramun-llu kamakiyaramun-llu, piciunrilngurnek qanekluaraulluteng
umyuarrliqngameng, piirucameng-llu piciunermek, umyuarteqengluteng
tukuuyaraq elluaryarauyukluku; tuatnalrianun ilagautenrilu.

6Tau͡gaam elluaneq, nunamiutarnek piiyuumirpek'nani, unangeluaqautngulartuq.

7Camek nunamun mat'umun tekiutellrunrilamta, camek-llu ayausngaunata.

8Neqkangqerramta atu'urkarluta-llu, wangkuta elaranritelta.

9Tau͡gaam tukuuyulriit naspaatem negaanun naptelartut amllernun-llu
usviilkarcaranun, aglumayaranun-llu picurlagnarqelrianun; tamakut
qecuqiutek'larai yuum tuquarkauluni piunqigtarkaunrirluni-llu.

10Kenkellra akim acilquqaa tamarmi assiilnguum: Ilaita ayarikluku ukvermek
avvuyutek'laraat, kap'lartut-llu ellmeggnek, amllernek umyuarniullerkameggnek.

Ukverem Callugyaraa

11Elpet Agayutem yuani, qimagki tamakut, maliggluki-llu makut: elluaryaraq,
Agayutem qigcikellra, ukveq, kenka, ilalciuneq, ellmikutuuneq-llu.

12Callua assilriakun callugyaraakun ukverem; unguva nangyuilnguq tegumiaqiu
kelgumacirpetun, nallunairillrucirpetun-llu assilriamek, yuut amlleret niitelluki.

13Alerquramken tangerqiini Agayutem cam tamarmi unguvakitestiin, ciuqerrani-
llu Christ Jesus-aam, Pontius Pilate-aam ciuqerrani assilriamek nallunairillrem;

14alerquun man'a atuqiu menuunak, qanernarqutaunak alaillerkaanun Atanemta
Jesus Christ-am.

15Man'a nasvaumaciquq pillerkaa tekiskan, kenciknarqelriakun kiimi-llu
Pinilegpaulriakun, angayuqat Angayuqaunrat, atanrulriit-llu Atanrunrat;

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16kiimi tuquyuilnguuluni, uitaluni tanqigmi yuum mallegciigalkiini; yuum tangeqsailkii tangerciigalkii-llu. Elliin piklikek takarnarquciq pinirpak-llu akwanun. Amen.

17Alerqurki tukuulriit maani nunami ellaitnek quyiisqevkenaki umyugaitgun, cacetuqutekesqevkenaki-llu tukuutet nalirrugnarqellriit; tau͡gaam unguvalria Agayun cacetuqutekesqelluku, elliin cikiakut canek tamalkuitnek amlleriluki angniutekamteñek.

18Assilriamek pinaurtut, tukuunaurtut assilriatgun caliamegteggun, cikiqengyuumirrlainarluteng qunuyugpek'nateng-llu.

19Quyurciluteng assilriamek tusnganerkamek tuani tekitarkami, tegunauraat unguva nangyuilnguq.

20Elpet Timothy, murilkiu tamana elpenun tunumalria. Negurluki elluanrilnguut piciunrilnguut-llu qannguat, ingluliurutait-llu “Elisngangualriit,”

21tamakunek nalqigcillermegteggun ilait alartelartut ukveq pitekluku. Naklekutem nayurliten.

© 2012, American Bible Society.

2 Timothy

2 Timothy 1

Atawaqaasqun

1Wii Paul-aaq, Jesus Christ-am apostle-aara Agayutem pisquciatun, unguvam akqutii aturluku Jesus Christ-amelnguut.

2Timothy-mun qetunramnun, kenkek'ngamnun: Agayutem Atamta Atanemta-llu Jesus Christ-am naklekliten, takumcukluten, uitanqegcivkarluten-llu.

Atanrem Apervikuatekellra

3Quyavikaqa Agayun kevgiuqek'ngaqa, ciuliamtun menuilngurkun umyuakun, umyuaqerrlainalaamken piicallemkun unugmi erenrani-llu.

4Aluviliullren-llu neq'erqamku tangerrsuumiqapigtelaramken, angniriciqngama.

5Umyuaqertaqamku-llu ukverucin piciulria uitaqarraalleq maurlurpeni Lois, aanavni-llu Eunice, nalirrukenritaqa-llu elpeni uitacia.

6Taumek umyuaqesqaqa Agayutem cikiutii elpenelnguq unatemkun pategvikraanemnek, ayuqesqelluku.

7Agayutem cikillrunrilakut Anernermek alingyugarkamek, tau͡gaam pinilriamek kenkilriamek-llu asvailngurmek-llu umyuamek.

8Taumek kasnguksaqunaku qanruteklerkaa Atanemta, wall'u wii kelucaucimalriartaani, tau͡gaam pillgucirnga nangteqnaikun Gospel-aam, pisquciakun pinian Agayutem.

9Elliin anirtullruakut kelegluta-llu tanqilriakun kelgutkun, caliamteggun pivkenani tau͡gaam piyullmikun, naklekutekun-llu cikiutngullerkun wangkutnun Christ Jesus-aakun ellarpagtangvailgan.

10Tau͡gaam maa-i nallunairumauq alaillrakun Anirturtemta Jesus Christ-am, elliin au͡g'allrukii tuqu, unguva piunriyuitnaq-llu nallunairluku Gospel-aakun.

11Tamatum caliaqellerkaanun elkarcimaunga qaneryariurten̄gusqellua apostle-aarusqellua-llu elicungcarten̄gusqellua-llu Jews-aarunrilngurnun.

12Tamana pitekluku nangtequa, ilangcivkenaku kasngukenritaqa nallunrilamku ukvervik'ngaqa nalirrukevkenaku-llu tunellma elliinun tegumiaqiyugngacianek Erneq tauna engelkarrluku.

13Piciulriit qanruyutet tegumiaqiki, tamakut wangnek niitelten ukverkun kenkekun-llu Christ Jesus-aamelngurkun.

14Tamana elpenun tunumalria piciulria pegcaqunaku ikayuumaciakun Anernerem Tanqilriim wangkutni uitalriim.

Yupik Bible
© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Man'a nallunritan, Asia-melnguut tamarmeng tunutellruatnga ilaklukek Phygelus Hermogenes-llu.

16Atanrem naklekliki Onesiphorus enelgutai-llu, elliin pulengtaq pinirivkalaanga, kalivnerenka-llu kasngukeksaunaki.

17Tau͡gaam Rome-amun tekicami yuallruanga cumiggluni nataqlua-llu.

18Atanrem ernermi tuani naklekliu; wangnun-llu kevgiulaucia amllerteggun Ephesus-aami nallunritan.

2 Timothy 2

Anguyagtetun Christ-amun Kevgiulriatun

1Taumek elpet qetunramaa, asvailkina naklekutmi Christ Jesus-aamelngurmi.

2Elpenun-llu ayuqucirtuutek'lallrenka yuut amlleret ciuqerratni, yugnun ellualrianun cikiutekniaten elitnauruteksunaknaurait ilameggnun.

3Taumek pektayiilkina, assilriatun anguyagtiitun Jesus Christ-am.

4Yuk anguyautellria unguvam mat'um caliarinun ilarqusngaituq, umyuaqegcivkarnaluki cucukesteñi anguyagteñ̄guyaramun.

5Yuk-llu pitassiarautellria uniskengellrung'e'rmi nasqerruciumangaituq picirkiutait tau͡gaam atuquniki.

6Naucetaarviliurta calilria ciumek teguteqarraalartuq tamaaken naunranek.

7Umyuangcautekiu qanelqa; Atanrem-llu cikirnauraaten taringnarqucimek cani tamalkuitni.

8Neq'akumau Jesus Christ-aq, David-aam kinguvra maktelleq tuqumalrianek qanellratun Gospel-aama.

9Tamaaggun nangteqngama assiilngurmek atulriacetun qillerqumalua-llu: tau͡gaam Agayutem Qaneryaraa qillerqumanrituq.

10Taumek pektayiitua cani tamalkuitni cucukumalriit pitekluki, ellaitnun cali unakesqumaluku anirtuun Christ Jesus-aamelnguq, ucurnaq-llu nangyuilnguq.

11Ukvernarquq man'a: Tuqullgutkellrukumteggu, cali unguvallgutekciqerput.

12Pektayiilkumta, atanruviani pillgucirciqerput; aassaqutekekumteñi, elliin-llu aassaqutekciqaakut.

13Piciunrilengramta, cakaniyuituq elliin piciucia, ellminek aassaqutekesciigalami.

Elluatuungnaqesqutet

14Makut neq'akevkarrlainaqiki, alerqualuki Atanrem ciuqerrani qanaataagutenritnaurtut qannguanek, ikayuutnguarkaunrilngurnek, niitestaitnun piunriuteknayukluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Elluatuungnaqluten Agayutem tangerqiini, calilriatun caliani kasngukenrilkiitun, qaneryaraq piciulria uniurteksaunaku.

16Tau͡gaam neguraluki elluanrilnguut piciunrilnguut-llu qannguat, iqlutmurutekngiinarciqngatki yuut.

17Elitnaurutiit-llu mamyuilngurtun ayungiinalartuq. Tuaten ayuquq Hymenaeus Philetus-llu;

18taukuk piciulriamek avtellruuk alarrlutek, qanramek makcaraq ak'a pellullruniluku, yuut-llu ilaita ukverat piunrirluku.

19Ilangcivkenaku Agayutem tusnganliara pektaituq nallunailkutarluni waten, “Atanrem pini nallunritai; kia-llu imum Christ-am atran apaastiin assiilnguq peggliu.“

20Tau͡gken nerpagmi assigtat kavirlit suulutaat-llu kiimeng piunritut, tau͡gaam cali murauluteng qikuuluteng-llu; ilait kencignaqluteng, ilait-llu kencignaunateng.

21Taumek yuk au͡gkunek menuircaquni assigtaugarkauguq kencignarqelriamun kenciknarivkaumaluni, atuugarkauluni-llu Atanermun, upingarrlainarluni-llu assilrianun calianun tamalkuitnun.

22Cali qimagki ayagyuat aglumaciit; tau͡gaam atungnaqluki elluaryaraq, ukveq, kenka, uitanqegcineq-llu, ilakluki tamakut Atanermun kaigalriit, ircaqumegteggun menuilnguut.

23Tau͡gaam umyugailkarcaraq, taringnarqenrilnguut-llu nalirrugnarqellriit neguraluki, ayuqenriqrutkelaamegteki.

24Atanrem-llu pistii qanaataarngaituq; tau͡gaam pillagavkenani tamalkuitni elicungcariyunqeggluni, qemitaagutevkenaki.

25Ellmikutuarauluni ayuqucirturnaurai inglulitellriit; pitsaqevkenaki Agayutmun umyuarnayagucivkaqaki piciulria nallunritesqelluku.

26Ellangekuneng ellmeggnek anirturnaurtut tuunrangayiim negaanek teguarullermeggnek, Agayutem pisqutii aturluku.

2 Timothy 3

Ernerni Nangneqlirni Yuut Mayiteqlerkaat

1Man'a-llu nallunrilgu, ernerni nangneqlirni cakviurnarqelriit tekiciiqut.

2Tua-i yuut ellmeggnek arcaqakeciqngata, akiyunqeggluteng, nanrarluteng, pivakluteng, caunrilkilriaruluteng, angayuqameggnek narurtaariyugluteng, 'lingrataunateng, elluarpek'nateng,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3takumcutaunateng, akqelteng aturyugpek'naki, piciunrilngurnek piciliqengyugluteng, yurrluuluteng, alingnaqluteng, caunrilkiluteng assilrianek,

4piciunguaryulriit, ciumuaryugluteng, umyuamegteggun quyilriit, kenkilriit anglanarqelrianek Agayutmi kenkenruluki,

5(Agayumacingqerrsaaqluteng amta-llu cakaniutekevkenaku) tuatnayulriit ulurki.

6Tuaten ayuqelriit iirluteng enenun iteryulartut teguarurrluki-llu arnat umyugailnguut assiilnguum cirlakekai maligtaqutellriit aglumayullermegteggun,

7kesianek eliquranger'meng, piciulria taringesciiganaku.

8Tuaten Jannes Jambres-llu Moses-aamun inglulitellruciagtun, tuaten ukut cali inglukaat piciulria, angutet ikiulrianek umyualget, assiitqapiggluteng ukverciiganateng.

9Tau͡gaam ciumurtenrirarkaugut; tua-i umyugailkartellrat nasvaumaciqngan yugnun elkegcetun nasvaumallruciagtun.

10Waniwa nallunriraten elitnaurutenka, ayuquciqa, cangnaquteka, ukveqa, ilalciuciqa, kenkilqa, pektayiiluciqa,

11nangyutenka, nangtequtenka-llu wangnun tut'ellriit Antioch-ami, Iconium-llu, Lystra-mi-llu; qaillun pitalriamek nangcimaciqa: Tau͡gaam Atanrem tamakunek tamalkuitnek aviutellruanga.

12Ilumun, tamarmeng Christ Jesus-aami elluarrluteng yuuyulriit tuaten cali nangtauciqut.

13Tau͡gaam assiilnguut yuut iqlutmurucilriit-llu arcariinarciqut, iqluk'ngaqluteng iqluurumaluteng-llu.

14Elpet tau͡gaam, ciumuruskiki elitelten akqumalten-llu, nalluvkenaki kitumek elitellruciitnek.

15Mikelnguullerpenek-llu ayagluten tanqilriit igat nallunritaten, taukut-llu apertuutaatgen anirtuumallerkarpenek ukveqellrakun Christ Jesus-aaq.

16Qaneryaraqegtaaraat tamarmeng Agayutmek cikiutekumaut Anernerkun, elitnaurutnguarkauluteng, inerquutnguarkauluteng, kitugutnguarkauluteng, ayuqucirtuutnguarkauluteng-llu elluamun;

17yuk Agayutem yua taqmiggngiinaasqelluku, saskukiumaluni calianun assilrianun tamalkuitnun.

2 Timothy 4

Qaneryaram Qalarutkesqumallra

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Taumek alerquagamken ciuqerrani Agayutem Atanrem-llu Jesus Christ-am, unguvalriit tuqumalriit-llu cuqcistekaata, alaillerkaani Angayuqauviani-llu.

2Qaneryaraq qalarutkiu; cumiguskiu piyarami piyaraunrilengraan-llu; inerqurilaqina, kitugciaqluten-llu eguaqurillerpeni nerinisngialliqeksaunak, elicungcarillerpeni-llu.

3Pillerkaq tekiciiqngan taringesciigatlerkaat piciulrianek elitnaurutnek; tau͡gaam aglumacirmegteggun quyurciciqut elitnauristekameggnek, umyuameng nall'artestekainek.

4Piciulria-llu ulurciqaat qannguanun-llu tuiggluteng.

5Elpet tau͡gaam, pektayiilkina tamaitni, nangtequtevni pektaunak, qaneryariurtem caliara caliaqiu, Agayutmun-llu kevgiullren qaqimavkaqiu.

6Waniwa cikiutekumallerkaqa upingariuq, ayallerkaqa-llu canimelliuq.

7Anguyaucarami elluarrlua callullruunga, aqvautelqa qaqitaqa, ukveqa tegumiaqaqa.

8Wak'nirnek elluam nasqerrutetaanek pikiumaunga, Atanrem Cuqcistem ellualriim cikiutekarkaanek wangnun tuani Ernermi, wii-llu kiima pivkenii tau͡gaam tamalkuitnun tekitellerkaan nerinikestainun.

Paul-aam Cakviurutai

9Piyunartacirpetun ullakia tamaa.

10Demas-aam unicanga, nunam mat'um pii kenekngamiki, Thessalonica-mun-llu ayagluni; Crescens-llu Galatia-mun, Titus-aaq-llu Dalmatia-mun.

11Kiimi Luke-am nayuraanga, Mark-aq malikluku taikina; ikayuryugngiinga caliamni.

12Tychicus-llu ayagcetaqa Ephesus-aamun.

13Ulikutaqa Troas-aamun unitelqa Carpus-aam eniini, taikuvet ang'aqkiu, kalikat-llu, arcaqerluki igarviinka.

14Alexander-aam punerneliurtem cakneq inglukellruanga; Atanrem akinaurliu caliarinek.

15Tauna kellusgu, qanelput cakneq inglukellruaki.

16Qanerniaqerraallemni ilikestaitua, tau͡gaam tamarmeng yuut cakaaraatnga. Piicagvikaqa Agayun tamana picetaaruyutiit ellaitnun tut'esqevkenaku.

17Ilangcivkenaku Atanrem ililirturaanga pinirivkarlua-llu qalarucillemkun, Gospel-aaq nallunriluaqaasqelluku Jews-aarunrilnguut-llu tamalkuita niitesqumaluki; aviucimallruunga-llu yugtutulim qanranek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Atanrem-llu aviuciiqaanga tamalkuitnek assiilngurnek, cavkarpek'nii-llu tekiuciiqaanga Angayuqauviminun qilagmun. Ellii ucurnarili akwarpak akwanun! Amen.

Aryuqutet

19Umyuaqutmek tuyuranka Prisca Aquila-llu, cali-llu Onesiphorus, ilai-llu.

20Erastus Corinth-ami uitauq, tau͡gaam Trophimus Miletus-aamun unitellruaqa naulluungan.

21Uksurpailgan taingnaqkina. Elpet-llu umyuaqutmek tuyuraatgen Eubulus, Pudens, Linus Claudia-llu, tamarmeng-llu ilakutellriit.

22Atanrem Jesus Christ-am nayurliu anerneren. Naklekutem nayurlici. Amen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Titus

Titus 1

Yuuluaqaasqutet

1Wii Paul-aaq, Agayutem pistiini Jesus-aam-llu Christ-am apostle-aarani, Agayutem cucukek'ngain ukverat pitekluku piciunrem-llu nallunriluaqallra, Agayutem qigcikellrakun;

2unguva nangyuilnguq neryuniurutekluku Agayutem iqluyuilnguum akqutkellra ellarpak ayagnengvailgan;

3tau͡gaam pillerkaq pinarian qaneryarani nasvagaa qalarutkellrakun, wangnun tunumalriakun Agayutem Anirturtemta ellimerruciatun.

4Titus-aamun nakmiin qetunrangutemnun ukverkun; naklekun, takumcukun-llu, uitanqegcin-llu Agayutmek Atamteñek Atanemteñek-llu Jesus Christ-amek Anirturtemteñek.

Allgiliyat, Ikayurtet-llu Ayuqucirkaat

5Man'a pitekluku Crete-amun unitellruamken, cat caliaput elpenun qaqivsiaresqelluki, kenciknarqevkarisqelluten-llu nunani tamaitni ciulirnerkaitnek elkartellrucimtun.

6Qanernailkan yuk, ataucimek nuliarluni, irniari-llu ukverumakata, aprumavkenateng-llu akusrartellrianek inerciigalngurnek-llu.

7Tua-i allgiliyaq qanernarqutaitarkauguq, Agayutem kevgaatun, ciumuarpek'nani, qenqerrngianani, taangaryunqegpek'nani, callugyunqegpek'nani, tukuuyunqegpek'nani-llu.

8Tau͡gaam allaniuryunqeggluni, assilria kenekluku, ellatuluni, elluarluni, menuunani, pitalqeggluni-llu.

9Qaneryaraq piciulria tegumiaqluku elitnaurutkumallruciatun, piyunarinaurtuq elitnaurutkun piciulriakun, qarutellerkaatnek ukverrluki-llu kiucirtuaralriit.

Iqlutun Ayuqucirturilriit

10Amllerata inerciigalnguut, picimegcetun qallatellriit alarcetaarilriit-llu, arcaqerluteng nuugiumalriit.

11Taukut qanrit umegnarqut, picurlagcet'laitki yuungnaqellriit tamarmirrluki, elicungcariaqluteng pisqutngunrilngurnek, aki pitekluku.

12Ilakeng'e'rmiki ellaita prophet-aarit iliita qanrutkellrui, “Crete-armiut-gguq iqluuryukapigtut, ungungssitun alingnaqluteng, qessanqerruluteng neryunqeggluteng-llu.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Tamana qanlleq piciuguq. Taumek inerqurki mulngakevkenaki, ukverkun piciunaurtut;

14Jews-aat qanengssait niicugnisqevkenaki, yuut-llu piciunermek avtellriit alerquutait.

15Menuilngurmun cat tamarmeng menuitut; tau͡gaam tamakunun carrluurcimalrianun ukvenrilngurnun-llu menuilngurtaituq. Tau͡gaam umyugaat umyuaqegtaariit-llu tuaten caarrluurtuq.

16Nallunairilaryaaqut Agayun nallunritniluku, tau͡gaam caliamegteggun mecirautekaat, qavilinaqluteng, niisngayugpek'nateng-llu, tamalkuitnun-llu calianun assilrianun atuunritqapiggluteng.

Titus 2

Elitnaurutet Piciulriit

1Tau͡gaam elpet, elitnaurilaqina elitnaurutnek piciulrianek.

2Qanrut'larki angutet temyigilriit umyuangqellerkaatnek, ellatuluteng, pitalqeggluteng, ukverkun piciuluteng, kenkakun pektayiitnakun-llu.

3Arnaurtellriit-llu ayuqmun yuucirramegteggun murilketaqilit qigcigyugluteng piciliqengtuliuvkenateng, taangaryunqegpek'nateng elitnauristen̄guluteng-llu assilrianek.

4Ayuqucirturnaurait ayagyuat arnat umyuangqerresqelluki, uingit kenkesqelluki, irniarit-llu kenkesqelluki,

5umyuartusqelluki menuunaki, enaitni aulukisten̄guluki, assirluki, nakmiin-llu uingitnun maligtaquurautesqelluki, Agayutem qaneryaraa caunrilkumanritnaurtuq.

6Ayagyuat-llu angutet eguaqurki umyuangqerresqelluki.

7Elpet-llu cat tamaitni cuqyutngukina caliarpegun assilriatgun; elitnaurutevgun qaneryaraq allaurtevkenaku ellatuluten, piciuluten,

8qanraqluten-llu piciulrianek, qanernarqenrilngurnek, ingluten-llu kiaruciitnaurtut canganarqutevnek qanerkailkuneng.

9Eguaqurki pisten̄gulriit, atanrit niisngasqelluki, ilukegcivkaasqelluki, kiumrasqevkenaki,

10tegleksaunateng-llu, tau͡gaam tamalkuitgun piciuluteng, tamaitgun-llu tangenqegcinarqevkarnauraat Agayutem Anirturtemta elitnaurutii.

11Tua-i Agayutem naklekutii alairtuq anirtuutnguluni yugnun tamalkuitnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Ayuqucirturluta Agayutmun niisnganrilnguunriisqelluta, nunamiutaat-llu ayarinarqelriit atunriisqelluki, ellami mat'umi yuuyunarqaakut umyuangqerrluta, elluarrluta-llu, Agayun-llu qigcikluku.

13Neryuniurun-llu atawauqapigtellria, Agayutem caprilnguum, Anirturtemta-llu Jesus Christ-am ucurnarqucian alaillerkaa neryuniurutekluku.

14Ellii ellminek cikiutekleq, pitekluta wangkuta anirturnaluta elluanrilngurnek tamaitnek, yugnek maaken pikaminek caarrluirinaluni assilriim atullerkaanun cumigtarkanek.

15Makunek qallaten, eguaquriluten-llu inerquriluten-llu piyunarqetacirpetun. Caunrilkevkaryaqunak yugnun.

Titus 3

Calianun Assilrianun Upingasqutet

1Neq'angevkarki yuut ataneqesqelluki atanruvilget pinilget-llu, niisngasqelluki-llu atanrulriit, upingaluteng calianun assilrianun,

2yuk iqlutun qanrutkesqevkenaku, qanaataaresqevkenaki, taug̃aam pillagavkenateng, yuut tamaita qigcikluki.

3Wangkuta-llu tuaten ayuqucingqellruyaaqngamta mat'um ciungani, usviinata, niicugpek'nata, alangqaluta, aglumacinun anglanarqelrianun-llu kevgauluta, umyuarrliquciyarakun ciknayarakun-llu yuuluta, uumikumaluta uumikucugluta-llu atunem.

4Taug̃aam tamatum kinguakun Agayutem Anirturtemta naklekutii kenkii-llu alairan yugnun,

5anirturaakut, elluangnaqucim caliarikun atullemteggun pivkenani, taug̃aam takumcukutmikun eruryarakun ayuqucilinqiggnarqelriakun, Anernerem-llu nutaraurciyaraakun.

6Tauna wangkutnun kuvellrukii amlleriluku Jesus-aakun Christ-akun Anirturtemteggun;

7Tuaten ellualriarurcimaluta naklekutiikun neryuniurutkucimcetun unguva nangyuilnguq paitarkaqsagulluku.

8Man'a qanlleq piciuguq. Makut tamalkuita eguaquutekesqumaanka, qacuirutevkenaki. Agayutmun-llu ukvelriit eguaquranka assilriit caliat ciumurutesqelluki. Makut atawaugut pikaniutnguarkauluteng-llu yugnun.

9Taug̃aam neguraluki nalirrugnarqellriit apyutngulallret, ciuliat-llu kinguvallrit, naigtaarucaraq-llu, qanemyuugaucaraq-llu alerquutet pitekluki, ikayuutngungailata tamakut, catnguvkenateng-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Yuk maligarutenrilnguq ciuqlirmi, aipaani-llu ayuqucirtuutminek ciuniunrilkan, tauna pegesgu.

11Nalluvkenaku tuaten ayuqelria iqlutmurculria assiilngiryulria-llu ellminek pinarqelriarurtelartuq.

12Ayagteskumku elpenun Artemus wall'u Tychicus, ullangnaqia Nicopolis-aamun, tuani uksurpak uitaqataama.

13Zenas-aaq alerquutnek elisngalria, Apollos-aaq-llu ayakagnek ikayurkek cumiggluten, canek nuuqairullukek.

14Ilaput-llu eliteski caliarkaitnek assilrianek atu'urkanek; tuaten atsaitenritnaurtut.

15Nayurteṁa tamarmeng umyuaqutmek tuyuraatgen, ukverkun-llu kenkesteput umyuaqutmek tuyuranka. Naklekutem nayurlici tamarpeci.

© 2012, American Bible Society.

Philemon

Philemon 1

Onesimus Kaigatkaa

1Wii Paul-aami, Christ Jesus-aaq pitekluku itertaulriami, Timothy-mek ilalua
anelgutemteñek, Philemon-aamun kenkek'ngamteñun calillgutemteñun,

2Apphia-mun-llu nayagamteñun, Archippus-aamun-llu
anguyagteñ̄gullgutemteñun, agayumalrianun-llu nunavni.

3Naklekun piuli elpeceñun uitanqegcin-llu Agayutmek Atamteñek Atanermek-llu
Jesus Christ-amek.

4Quyavikerrlainaraqa Agayun umyuaqaqamken piicallemkun.

5Niitnaungan kenkicin ukverucin-llu Atanrem Jesus-aam tungiinun ellualriit-llu
tungiitnun.

6Piicagtua-llu ukverpet pillgucillrakun nallunaitesqelluki cat assilriit piarkaput
Christ-ami.

7Kenkicirpegun angnircetarpenga angtuamek qarullua-llu, anelgutmaa,
ukverumalriit ircaqruit piniriavki.

8Taumek man'a pitekluku, uluryara'arpek'nii Christ-akun anelgutekngamken,
alerquryugngaamken caliaqesqelluku pinarqelria.

9Tuaten pivkenii, kenka pitekluku qarulluten piqataramken, wii-wa Paul-aami
angutngurrlua, maa-i-llu itertaulua Christ Jesus-aaq pitekluku.

10Kaigavikamken una qetunraqsaguskeka Onesimus pitekluku, itengqallemni
wangnun yuurtellria.

11Mat'um ciungani elpeni catngunricaaquq, maa-i tau͡gaam catngurrluni elpeni
wangni-llu.

12Waniwa utercetaqa elpenun ircaqumnek malilirluku.

13Avaliqsugyaaqengramku elpenek cingumalriatun itengqallemni Gospel-aaq
pitekluku kevgiuresqellua.

14Nalluvni tuaten pisciigatua umyuan nall'artenritnayukluku, tau͡gaam elpenun
assilriakun umyugiurutkesqelluku.

15Tayima man'a pitekluku avvingaqallrungatuq elpenek, ataam
yuksagutarkaungavgu avtenqigtarkauvkenaku.

16Pistetun teguatun pivkenaku tau͡gaam pistem piunratun, anelgutetun
kenkumalriatun, ilukegcinaqluni wangni, elpeni-llu nutaan pinruluni ilakelriatun
kemegkun Agayutkun-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Taumek wiinga yugnikekuvnga, una ciuniurru wangtun pitarrluku.

18Umyuan navgullrukaku wall'u camek teguillrukaten, wangnun elliarkaugan.

19Cimirciqaqa wiinga, iqlunritua, unatemkun nakmiin igautaqa man'a, akiilngungqenritliavet-llu wangni, unguvan tamalkuan.

20Ilumun-llu anelgutmaa, ikayungcartua elpenun Atanerkun, ircaquqa pinirivkaasqelluku Christ-akun.

21Makunek igaramken niiciiqngavnga; nallunritamken pisqumalqa anaggluku piarkaucirpenek.

22Upyusnga-llu wiinga ciuniumavigkamnek, neryuniurama piicautellerpegun cali elpenun tunumanayuklua.

23Epaphras-aam, itengqallgutma Christ Jesus-aakun, aryuqutmek tuyuraaten.

24Ukut-llu calillgutma: Mark-am, Aristarchus-aam, Demas-aam, Luke-am-llu.

25Atanrem Jesus Christ-am naklekician nayurliu anerneren. Amen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Hebrews

Hebrews 1

Agayutem Qalarucillra Qetunramikun

1Ayuqenrilngurteggun imumirpak ciuliaput Agayutem qalarutellrui prophet-
aatgun,

2tau͡gaam maa-i kinguqvani qalarutaakut Qetunramikun. Ellii elkarcetellruamiu
ca tamalkuan paitaqesqelluku, nunarpak-llu piurcetellruaku Elliikun.

3Elliin ciqinqeraa Agayutem ucurnarqucia, ayuquciq'apiaraa-llu aturaa, ellarpak-
llu nayumiqaluku qanellmi piniakun. Assiilnguut eruutekaatnek qaqicimariami
ucurnarqutem tallirpianun aqumuq quyinermi.

4An'gilani piunrurrluni atrita-llu piunratnek at'ngami.

Qetunraam Angenrucia An'gilani

5An'gilat naliatnun Agayun qanellrua, “Qetunraqamken, ernerpak
yuurcetamken?” Wall'u cali “Atakciqaanga, wii-llu Qetunraqciqaqa?”

6Cali-llu yuurteqarraalleq tauna nunamun tekiucamiu, qanrutkaa; “Agayutem
an'gilain tamarmeng ciktaarviklitgu.”

7An'gilat tau͡gaam qanrutkai waten, “An'gilani elkartai anuqetun anerneruluki,
kevgani-llu elkartai kenruluki.“

8Qetunrani tau͡gaam qanrutkaa waten, “Atanruviin, Agayutmaa, piugarkauguq
akwarpak akwanun angayuqauvigpet scepter-aara ellualriaruuq.

9Elluaryaraq kenkellruan assiilnguq-llu uumikluku; tamana pitekluku Agayutem,
Agayutvet mingullruaten angniutem minguanek ilaten anagvagluki.”

10Waten-llu, “Ataneq elpet, nuna piurcetan ayagnillrani, qiliit-llu unatvet
piliaqait.

11Taukut piunrirciqut, elpet tau͡gaam piugarkauguten; ak'allaurciiqut aturatun.

12Ulikutatun imegciqaten, cimiumaarkaugut-llu. Tau͡gaam elpet cimiyuituten,
allrakuten-llu nangengaitut.”

13Tua-i-llu an'gilat naliitnun qanellrua waten, “Tallirpima tungiinun aqumi
inglukestevvet it'gavnun tutmaumavkallerkamnun.“

14Kevgiulriarunritut-qaa anernerit ayagcecimaluteng caliaqesqelluki
anirtuumaarkat?

Hebrews 2

Angelria Anirtuumallerkaq

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Taumek arcaqanranek murilkeñarqaput niitelput tamarnavkenaki.

2Wani-wa an'gilat qanellrit piciukata, assiilnguut-llu, niisnganricaraq-llu akinaurumallrukan,

3qaillun wangkuta qimagvingqerciqseta anirtuumallerkaq tuaten angtalria cakaaqumteggu? Ciumek Atanerkun qanrutkumallruuq, nallunairumallruuq-llu wangkutnun niitestem̄ikun.

4Agayutem-llu tuaten nallunaillrua nallunailkutetgun, iillanarqelriatgun-llu ayuqenrilngurteggun irr'inarqelrialillermikun, Anernerem-llu Tanqilriim cikiutaikun aruqutekluki piyugtacimitun.

Anirtuutem Atanra

5Nunakaq qanrutkellerput an'gilanun Agayutem ataniumavkanritaa.

6Qanrutkumallruuq nani waten, “Yuk cauga elpet murilkngavgu, yuum-llu qetunraa, aulukngavgu?

7Carrarmi aciqsinruvkallruan an'gilani, tau͡gaam nasqerrucillruan ucurnamek takarnarqutmek-llu; unatvet-llu piliari elliinun aulukevkaraten;

8cat-llu tamalkuita it'gain tusngallratnun elkarrluki.” Tua-i-llu cat tamalkuita yugmun elkartellruaki, ca man'a ataniumanrilkiini uitanrituq. Maa-i tangeqsaitaput cat tamalkuita yugmun ataniumavkarluki.

9Tau͡gaam Jesus-aaq tangrrarput, carrarmi an'gilanun aciqsinruvkaumalleq, maa-i nasqerruciumaluni ucurnarqutmek takarnarqutmek-llu, tuqum nangtequtekellra pitekluku, Agayutem takumcukutiikun uignaluku tuqu, yuut tamalkuita pitekluki.

10Tua-i pinaqngani, cat tamarmeng aturtiita piurtestiita-llu, amllernek Agayutem yuinek ullaucillermikun ucurnarqellriamun anirtuutmun, maryartestiit piyunailutairaa nangteqellrakun.

11Waniwa kencignarivkarillra, kencignarivkaumalriit-llu tamarmeng ataucimek ayagnillengqertut. Taumek tunrikenritaa tuqlullerkaat anelgutminek.

12Qanerluni, “Atren qanrutekciqaqa anelgutemnun, quyungqalriani, agayuvigmi nanrarciqamken.”

13Waten cali, “Cacetuqutekciqaqa.” Waten-llu, “Wani-wa wiinga, irnianka-llu Agayutem cikiutai wangnun.”

14Taumek mikelnguut kemengqerrata aungqerrluteng-llu ellii-llu tuaten ayuqucingqellruuq, tuqullermikun piunrirnaluku tuqum atanra, tua-i Tuunrangayak,

15angitnaluki-llu unguvameng taktaciatun tuqum alikellrakun teguarulriit.

16Nallunaunani an'gilanek kusguryunrituq, tau͡gaam Abraham-aam kinguvrinek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Taumek anelgutni ayuqnarqai tamaitgun, takumcutarluni, piciuluni-llu agayulirten̄gunrurrluni kevgiullermini Agayutmun, yuut assiilnguita aviutellerkaatnun.

18Ellii tungaunani naspaamallermikun nangteqellruami ikayuryugngai naspaamalriit.

Hebrews 3

Christ-am Piunrucia Moses-aami

1Taumek ilamaa, ellualriani kelgumacikun pakemkumiutarkun pillgutkelriani, umyuaqiciu Jesus-aaq ukverumacimta Apostle-aara, Agayulirten̄gunra-llu.

2Elkartesteḿinun maligtaqutellruuq, Moses-aam maligtaqullruciatun Agayutem eniini.

Ukverumalriim Mernuinercillerkaa

3Tau͡gaam Jesus-aaq Moses-aam ucurnarqutiin angenranek pimallruuq, tuaten enelista takarnarqenruciatun eneliamini.

4Tua-i tamarmeng enet nautestengqelartut yugnek, tau͡gaam canek tamalkuitnek naucilria Agayutnguuq.

5Wani-wa Moses-aaq Agayutem eniini tamiini maligtaqutellruuq pistetun, nallunairluki cat kinguqvani qanrutkumaarkat.

6Tau͡gaam Christ-aq maligtaqutellruuq Agayutem eniini Qetunratun. Wangkuta-llu enekaakut tegumiaqekumteggu ukverput cacetuqutvut, ucuryaguteklerput-llu neryuniurutvut.

7Taumek, Anernerem Tanqilriim qanellruciatun, “Ernerpak erinii niiskuvciu,

8tegg'ivkanriciki ircaquci inglulitaalriacetun naspaamallermeggni yuilqumi.

9Ciuliarpeci picetaalaraatnga calianka-llu tanglarait allrakuni yuinaagni malrugni.

10Taumek ilutequtekellruanka taukut kinguveqellriit, qanerlua-llu, ‘Ircaqumegteggun avterrlainartut; tumyararkiutenka nalluit.’

11Taumek qenqertellemni asguranaillrucimtun, ‘Iterngaitut mernuinerciutemnun.’”

12Murilkici ilamaa, ilavci ircaqrua assiicuartuq ukverunani-llu, avvucuaraaci-llu Agayutmek unguvalriamek.

13Tau͡gaam eguaquuci atunem erenret tamaitni “Ernermek” aprumalriim taktaciatun, ilasi ircaqumikun tegg'ivkaumanritnaurtuq iqluyullrakun assiilnguum.

Jesus-aam Agayulirten̄gunrucia

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Christ-aq pillgutkarput ukveqarraallerput, ciumuruskumteggu iquklitlerkamun pektayiinata.

15Maa-i qanrutkumallrani, “Ernerpak, erinii niiskuvciu tegg'ivkanriciki ircaquci inglulitaallricetun.”

16Kinkut taukut niitellriit amta-llu narurciluteng? Taukuunritut-qaa Egypt-aamek anelriit Moses-aamek ciuliqagterluteng?

17Kinkut-llu ilutequtekaki allrakuni yuinaagni malrugni? Taukuunritut-qaa assiilngilriit, temait-llu yuilqumi katagluteng?

18Kinkunun-llu asguranaillrua mernuinerciutminun iterngaitniluki, imkunun tau͡gaam niicunrilngurnun?

19Taumek taringarput iterciigaluciat ukvenrilucirteng pitekluku.

Hebrews 4

Jesus-aam Agayulirtenḡunrucia

1Taumek, mernuinerciutiin akqutii uitallrani, uivagciuteklaut ilavceñun tekitenritnayukluku.

2Tua-i wangkuta-llu Qaneryaraqegtaaraam tekitellruakut ellaicetun; tau͡gaam qaneryaraq niitellerteng cakaniutekenritaat, tua-i ukvengqenrilameng niitestai.

3Wangkuta ukverumalriani mernuinerciutmun itertukut, qanellruciatun, “Taumek qenqertellemni asguranaillrucimtun, ‘Iterngaitut mernuinerciutemnun.’” Tau͡gaam elliin caliani taqellrua ellarpak piurcimariamiu.

4Tua-i nani qanrutkellrua erenret malrunelgat waten, “Erenret-llu malrunelgatni Agayun mernuinercillruuq caliaminek tamalkuitnek.”

5Amta-llu wani qanerluni, “Mernuinerciutemnun iterngaitut.”

6Taumek itellriartangqerrarkaungan, taukut-llu ciuqvaarni Qaneryaraqegtaarmek niitellriit itenrilata ukvenrilucirmegcetun.

7Ataam ernermek nutaramek elkarciuq, “Ernerpak-gguq”, kingurpiikun qanerluni David-aakun qaneryaratgun niitellemteggun “Ernerpak erinii niiskuvciu tegg'ivkanriciki ircaquci.”

8Wani-wa Joshua-m mernuinercircetellrukaki, Agayun allamek ernerkamek qaneryanrituq.

9Taumek Agayutem yui neryuniurutengqertut cali Sabbath-aamek mernuinercirvigkamek.

10Tua-i kina Agayutem mernuinerciutiinun itellria arulairmiciquq caliaminek Agayutem tuaten pillruciatun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Taumek itengnaqlaut tauna mernuinerciun, ilavut-llu katanrilli niisnganritlermikun imkucetun.

12Tua-i Agayutem qaneryaraa unguviin. Piqunqeggluni-llu ipenruluni-llu nuussirpagmi atunem kegginalegmi, tarneq anerneq-llu avtellerkaagnun kapsugngalukek, usgunret-llu patret-llu, taringluku-llu ircaqum umyugaa, picirkiuraa-llu.

13Ciuqerrani-llu iirumalriartaituq piurcimalriamek, tau͡gaam cat tamarmeng ikirngaut manimaluteng-llu tangerqiini kevgiuqengamta.

14Taumek, Agayulirteñ̄gunermek quyinrulriamek pingqerramta qiliit pellugluki mayullermek, Jesus-aamek Agayutem Qetunraanek, ukverput tegumiaqlaut.

15Wani-wa Agayulirteñ̄gunengqenritukut pinialutemta taringesciigatestiitnek, Ellii tamaitgun wangkucicetun naspaamallruan, tau͡gken assiilngirpek'nani.

16Taumek kalivyugpek'nata ullautnaurtukut takumcukutem atanruvianun, takumcukumallerkamteñun, akurtullerkamteñun-llu naklekutiinek ikayurnarqellemteñi.

Hebrews 5

Jesus-aam Agayulirteñ̄gunrucia

1Wani-wa tamarmi agayulirteñ̄guneq yugnek cucukumalria elkarcimauq yuullgutni ullautekarkauluki Agayutmun cikiqengluni cikiutnek, ekuagarkanek-llu assiilnguut pitekluki.

2Naklekluki nallumalriit pellaamalriit-llu caliaqsugngai, ellii-llu pinialutengqerrami.

3Tamana pitekluku, ekuaginarquq yuut assiilnguit kiingita pitkevkenaki tau͡gaam assiilnguni-llu.

4Yuk-llu ellminek tamatuurcuituq, tau͡gaam Agayutmek kelgumalartuq Aaron-aatun.

5Tuaten-llu Christ-aq ellminek agayulirteñ̄gunrurtenrituq, tau͡gaam elkartellrua qanrutestiin waten, “Qetunraqamken, ernerpak yuurcetamken.“

6Qanellrucimitun cali allami, “Agayulirteñ̄guuten nangyuilngurmek, Melchizedek-aatun.”

7Kemegkun yuullermini Jesus-aaq qastuluni qiagaqluni, aluviliurluni-llu piicalartuq kaigaciluni-llu anirturyugngasteḿinun tuqumek, niicimallruuq-llu elluarucini pitekluku.

8Qetunraunge'rmi, niisngallerkaminek elitellruuq nangtequteklermikun.

9Qaqicimallermikun-llu, nangyuilngurmek anirturilriarurtuq niisngasteḿinun,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Agayutmek apertuumaluni agayulirten̄gunruarkauluni Melchizedek-aatun.

11Man'a pitekluku qanerkalirtua, tau͡gaam taringevkarciigatamci elluarrluci niitesciigaliavci.

12Akaurcan, mat'um nalliini elitnauristen̄gunaqsaaquci, tau͡gaam maa-i elitnaurcecunarquci pulenglluci Agayutem qaneryaraan arcaqalriarinek. Teggelriamek neqkamek nernariksaituci, milegmek tau͡gaam.

13Milegglainarmek atulria elisnganrituq qaneryaram elitnaurutainek, mikelnguungami cali.

14Tau͡gaam teggelria taqmigingalrianun neqkauguq, elicungcaumalrianun naspaallermegteggun elitaqsugngaluku assilria assiilnguq-llu.

Hebrews 6

Ukverkun Pektayiitesqun

1Taumek, ciuqliit arcaqalriit Christ-am elitnaurutai uitalluki ciumuruskilaut taqmigiinallerkarput ukvemta tusnganra. Pulenglluku elkarrnavkenaku ayuqucilinqigcaraq tuqum caliarinek, ukveq-llu Agayutem tungiinun,

2anglluryaram-llu ayuqucirtuutii, unatnek-llu pategviksaraq, tuqumalriit-llu maktellerkaat, qanercetaarumallerkaq-llu nangyuilnguq.

3Agayutem pisqumakakut tuaten piciqukut.

4Wani-wa yuut taringumarillrulriit uigumariluku-llu Agayutem cikiutii, Anerneq-llu Tanqilria piksagucimariluku,

5uigumariluku-llu Agayutem qaneryaraan assiucia, tekitarkam-llu nunakam piniucia.

6Tamakut avvluteng kingupiarqata, ataam umyualinqigtellerkaatnun ullautesciigatut, ellmeggnek Agayutem Qetunraa ussukcautenqigcamegteggu, caunrilken̄gamegteggu-llu.

7Nuna ellallugmek mel'alria naugikuni naucetaanek caliaqestain atu'urkaitnek, Agayutmek atawaqercecimauq.

8Tau͡gaam cukilananek naunerrlugnek-llu naugikuni, catngunrituq aniqlaamaarkauluni; iquani-llu ekuamaciquq.

9Tuaten qanengramta, elpeci piluci umyuartequtamci atawaunrulriamek, anirtuutmek iqulegmek.

10Agayun elluanritenrilami nallunguanritaa caliarci kenkillerci-llu nasvallerci ellii pitekluku, Agayumalriit kevgiuravciki man'a engelkarrluku.

11Tua-i piiyuumiutamci ayuqluci piiyuumillerci nasvaasqelluku neryuniurutem taringeluaqallrakun iquklitlerkamun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Qaategtesqumavkenaci-llu, taug̃aam maligtaquluki, ukverkun utaqalgiutekun-llu akqutmek pingqerrarkat.

13Agayutem akeqngamiu Abraham-aaq, angneminek asguranairtekailami ellminek asguranaillruuq.

14Qanerluni, “Piciulriamek atawaqerceciiqamken ulevkarluten-llu.”

15Tuaten Abraham-aaq utaqalgiarallermikun akqutmek pinguq.

16Yuut angnemegteggun ukvernarcarilaryaaqut, qalliussaagutaitni-llu cat ukvernarcautekun asguranairut'lartut.

17Taumek Agayutem nalirrugnailngurmek nasvicuaki akqutem paitaqestekai picirkiurami cimiyuilucianek, ukvernarcautmek tapiraa.

18Wangkuta anagturvikestaini tengruluta neryuniurun ciuneqekvut akurturnaurput cimiyuilnguq, malruk tumeklukek, (akqun ukvernarcarin-llu) taukugnegun Agayun iqlusciigalan.

19Man'a neryuniurun tarnemta kicaqaa asvailnguuluni, pektayiinani-llu neryuniurun atalria iluqlianun kenciknarqelriim, capkutam ilulirneranun.

20Jesus-aam maryartestemta itervikellranun wangkuta pitekluta agayulirten̄gunrurrluni nangyuilngurmek Melchizedek-aatun.

Hebrews 7

Melchizedek-aam Agayulirten̄gunrucia

1Uum-wa Melchizedek, Salem-aam atanran, Quyinrulriim Agayutem agayulirtiin Abraham-aaq pairtellrua utertellrani callulrianek atanernek, atawaqertelluku-llu.

2Abraham-aaq-llu elliinun cikiqengellruuq avalimi qulngurutaitnek. Ellii ciumek at'mi kangiakun aterpagingallruuq “Elluaryaram Atanranek,” tuamta-llu cali Salem-aam atanranek, wani-wa “Uitanqegcitem Atanranek.”

3Ataitellruuq aanaunani-llu kinguvrunani-llu, yuurtellra tuqullra-llu nallunarluni, taug̃aam Agayutem Qetunraa ayuqluku agayulirten̄guuq nangyuilnguuluni.

4Tangerrluku angtacia. Abraham-aam ciuliamta avgutellrua uayaaqengami qulngurutaitnek.

5Imkut-llu Levi-am kinguvri agayulirten̄guyaramek cikiumalriit alerquumaut Alerquutni yuut qulngurutaitnek tegutesqelluki Abraham-aam kinguveqengraaki.

6Taug̃aam uum angutem ellaicetun ciuliangqenrilnguq qulngurutnek akurtullruuq Abraham-aamek, atawaqaasqellrua-llu akqutengqellra.

7Nalirrugnarqevkenani pikegtaunritellria piunran atawaqaasqelaraa.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Maa-i yuut tuquarkaulriit ciuniurilartut qulngurutnek; tuani tau͡gaam yuk tuatnallruuq qanrutkumalria unguvarrlainarniluku.

9Elliingungraan Levi qulngurutnek ciuniurarkaq qanruteksunarqerput qulngurutnek cikiqengenguartelluku Abraham-aakun.

10Yuurteksaitellruan ciuliaminek Melchizedek-aam pairtellrani.

11Qaqimayaraq piurcugngallrukan Levi-artarkun agayulirteñguyarakun, (taum nalliini yuut alerquutnek cikiumallruata), ciin allamek agayulirteñek pinarqellruat Melchizedek-aartarmek Aaron-aartaunrilngurmek?

12Wani-wa agayulirteñguciq cimiumakan alerquutet-llu tuaten cimiumanarqut.

13Wani-wa tauna qanrutkumalria tamatuugarkaq allanek naumallgutkelrianek kingunengqertuq, taukut ekuavigmi kevgiuqsailnguut.

14Nallunailan Atanemta kingunengqerrucia Judah-mek; taukut Judah-m kinguvri Moses-aam qanrutkellrunritai agayulirteñguarkauniluki.

15Tamana nallunaiqanirtuq alla agayulirta piurtellrani Melchizedek-aatun ayuqluni,

16agayulirteñgurtellria, alerquutet aturpek'naki, kemegkun kinguvengqerruciq pitekluku, tau͡gaam unguvam nangyuilnguum piyunarquciakun.

17Qanrutkumiin “Agayulirteñguuten nangyuilngurmek, Melchizedek-aatun.”

18Aipaani ciuqliq alerquun cakaarumauq pinialucia pitekluku atuunrilucia-llu,

19Alerquutetgun ca man'a qaqimanrilan; aipaani-llu assinrulria neryuniurun taicimauq, tamaaggun Agayutmun ullaucunarivkarluta.

20Ukvernarcaritmek-llu tapengqellruuq. Imkut imumi agayulirteñgurtaqameng caliarteng tegulallruat ukvernarcautaunateng,

21una tau͡gaam qanrutkellrua asguranairluku waten, “Ataneq ukvernarcariluni qanellruuq, umyuani-llu cimirngaunaku, ‘Elpet agayulirteñguuten nangyuilngurmek.’”

22Tamaaggun Jesus-aaq nallunairutngurtuq assinrulriamun akquyutmun.

23Imumi agayulirtet amllellruut, tuqukun-llu arulaircecimalaameng caliarteng ciumurucesciigataat.

24Elliin tau͡gaam agayulirteñgucini tegumiaqaa nangyuilngurmek, piurrlainaami akwanun.

25Taumek elliin kesianek anirturyugngai Agayutmun ullautellriit ellmikun, tua-i Ellii unguvarrlainaami, kaigaterrlainarluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

26Tuaten pinarqellruuq agayulirteŋ̄gunermek pingqerresqelluta waten ayuqelriamek, tanqilriamek, canganarqutailngurmek, menuilngurmek, assiilngiumalrianek allakaumalriamek naluumalriamek qiliit quliitnun.

27Imkucetun agayulircetun pinarqenritaa, erenret tamaitni ekuagilalriacetun, ciumek assiilnguteng pitekraarluki kingumek-llu yuut assiilnguit pitekluki. Tuaten ellii pillruuq ataucirqumek pinqiggviinani, ellminek cikiuteklermini.

28Yuut apqucingqengraata alerquutem agayulirteŋ̄gurcet'laryaaqai, taug̃aam qaneryaram ukvernarcautem, alerquutet kinguatgun tekilluni, Qetunraq elkarcetaa natlugneriucimalria akwanun.

Hebrews 8

Agayulirteŋ̄gunerput Qilagmelnguq

1Qalarutkellerput waniwauguq: tamakucimek Agayulirteŋ̄gunermek pingqertukut Angayuqauviim Aqumllertaan tallirpilirnerani aqumgalriamek qiliim ucurnarquciani.

2Kevgiullruuq agayulirteŋ̄gunruluni Tanqinqukacaarmi, pelatekami Atanrem piliallrani, yuum unatiikun pilimanrilngurkun.

3Tua-i agayulirteŋ̄gunret tamarmeng elkarcimaut tuniarkauluteng cikiutnek ekuagarkanek-llu; taumek una-llu Agayulirtevvut camek tun'arkangqerrsunaqmiuq.

4Waniwa maanelkuni nunami, agayulirteŋ̄guyanrituq watqapik, agayulircetangqerran alerquutet aturluki cikiutnek tun'ilalrianek.

5Tamakut agayuviim qilagmiutaam ayuqestassiigutkai tarenraqluki-llu. Moses-aam naparteqatanrani Pelatekaq Atanrem Uitavia, Agayutem ayuqucirtullrua qanerluni, “Atam waniwa ca tamalkuan caliaqenqegcaqiu nasvicimallrucirpetun ingrimi.”

6Taug̃aam maa-i Christ-aq caliarkicimauq ak'allaam assinerpiinek, tuaten akquyun, akunlairtullermikun caliaqellni, assinruciatun, assinrulriami tusngallengqerrami akqutmi.

7Wani-wa ciuqliq akquyun canganarqutailkan, allamek pinarqenricartuq.

8Tua-i cangakngamiki qanellruuq: “Erenret tekiciiqut, qanertuq Ataneq, nutaramek akqutmek elkarcillerkaqa Israel-aam yuini, Judah-m-llu yuini.

9Ciuliarita akqutkellrata ayuqenrilkiinek, ernermi tuani unataitgun tass'uqluki Egypt-aamek anutellemni; ciumurtenrilata akqutemni, taumek ilangcinritanka, qanertuq Ataneq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Maa-inguuq akquyun piarkaqa Israel-aam yuini taukut erenret kinguatni, qanertuq Ataneq: Umyugaitnun alerquutenka elliciqanka, igaulluki-llu ircaqruitnun, Agayutekciqaatnga-llu, wiinga-llu yukciqanka.

11Ilateng-llu anelguteteng-llu ayuqucirturngaitait waten qanerluteng, ‘Nallunriciu Ataneq,’ waniwa tamarmirrluteng nallunriciiqaatnga mik'ngermeng angeng'e'rmeng-llu.

12Takumcukciqngamki picurlautait, assiilnguit-llu umyuaqenrirluki.”

13Nutaraq akqun qanrutekngamiu, ciuqliq qanrutkaa atuunrirniluku. Atuunrilria-llu ak'allaurtellria piunrirarkaurtuq.

Hebrews 9

Akquyutem Nutaram Kenegyagutestii

1Taungung'e'rmi ciuqliq akquyun, ayuqucirtuutengqellruuq agayuyaramek agayuvigmek-llu nunamiutarmek.

2Tua-i Pelatekaq Atanrem Uitavia taqellruat; elaqliq imangqellruuq kenurrarvigmek stuulumek-llu, kelipanek-llu tangrresqutnek; tauna aterpagingauq Tanqilriamek Enemek.

3Capkutam tunglian tunuani enetangqertuq aterpagingaluni Tanqilriit Tanqinratnek,

4imangqerrluni aruviarvigmek suulutaamek, Akqutem-llu Yaassiiganek, avatmikun suulutaamek qallircimaluni. Ilua cali egacetangqertuq suulutaamek, manna-mek imarluni, Aaron-aam-llu ayaruanek naugaarillermek, akquyutem-llu alerquutainek.

5Qaingagni-llu cherubim-aagnek ucurnarqelriignek pitarluni naliumaluku takumcukutem aqumllertaa. Tamakut watua qanrutkesciigataput ayuquciqapiicetun.

6Makut taqumariata, agayulirtet kesianek it'lartut elaqlianun Pelatekam Atanrem Uitavian caliateng agayuyarat aturluki.

7Iluqlianun tau͡gaam agayulirteñguneq it'lartuq allrakumi ataucirqumek, augmek-llu tegumiaritevkenani, tamana cikiutekluku ellminek pitekluni yuut-llu picurlautait pitekluki.

8Mat'ukun Anernerem Tanqilriim nallunairaa iluqlirmun Agayuvigmun ikirucimaksaitellerput elaqlian napallran taktaciatun.

9Mat'um nalliini atuqengamteñun tangrrutnguluni. Tamana aturluku cikiutet ekuagarkat-llu tunumalriit natlugneriucesciigataat umyuaqegtaarii cikiutekestiita.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Makunek tau͡gaam caliangqertut, neqkanek, mermek-llu, ayuqenrilngurnek-llu eruryaranek, temem picirkiutai, nutaram atullerkaan engeliinun.

11Tau͡gaam Christ alairami atu'urkanun assilrianun Agayulirteŋ̄gunruarkauluni, angenrulriakun qaqimalriakun Pelatekakun Atanrem Uitaviakun, unatetgun taqumanrilngurkun.

12Tanqilriamun enemun itellruuq ataucirqumek pinqiggviinani, qusngit augitgun kuluvayagaat-llu augitgun pivkenani, elliin tau͡gaam nakmiin aumikun, nangyuilngurmek anirtuumallerkarput unakluku.

13Wani-wa yuut menuurcimalriit qusngit kuluviit-llu augitgun kuluvayagaat-llu araitgun ciqertautem assiilnguiruskaki kemgem menuirutlerkaanun.

14Qaillun pitalriamek augan Christ-am, ellminek Agayutmun tunellrem Anernerkun nangyuilngurkun pinerrlugutaunani, menuirciqau umyuaqegtaarci assiilngurnek caliarpeceñek Agayutem unguvalriim kevgiullerkaanun?

15Taumek Ellii akunlairturteŋ̄guuq nutaramun akquyutmun, kelgumalriit pingesqelluki akqumalriamek paitarkameggnek nangyuilngurmek, tuqulriartangqerran aviucugngaluki assiilnguitnek akquyutem ciuqliim qulliliumakai.

16Paitarkam kalikartaa piciurtarkaukan paitarkiutestiin tuqumarillra nallunairumanarquq.

17Wani-wa paitarkam kalikartaa tuqulriartangqerqan tau͡gaam aturarkaurtelartuq, paitarkiutestiin unguvallrani aturciiganani.

18Taumek-llu ciuqliq akqun augunrilngurkun piciurcimanrituq.

19Nauwa Moses-aam Alerquutet tamalkuita qanrutkumariamiki yugnun, kuluvayagaat qusngit-llu augatnek tegutellruuq mermek avuluku, qusngim melqurranek aturluni urungalngurmek-llu kalikat ciqertarai yuut-llu.

20Qanerluni, “Maa-inguuq akqutem auga Agayutem alerquutekellra elpeceñun.”

21Tuaten-llu cali ciqertalaraa Pelatekaq Atanrem Uitavia assigtat-llu tamaita agayuvigmi atulallrit.

22Ilumun, Alerquutet aciatni cat tamaklagmeng augkun menuirucimaut, aunraucetaunaku-llu au͡g'aricetaituq assiilngurmek.

23Tuaten tamakut pakemkumiutaat tarenraqengraitki menuircimanarqellruut makutgun piciryaratgun, tau͡gaam pakemkumiutaat, makut assinritnek cikiutnek pinarqut.

24Wani-wa Christ-aq itellruan, unatetgun piliaqumalriamun agayuvigmun pivkenani, pipiulriim tarenraanun, tau͡gaam qilagmun engellilluni, maa-i Agayutem ciuqerrani uitaluni kaigalluta.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Tuaten-llu pulenglluni ellminek cikiuteknavkenani agayulirteñgunertun allrakuaqan it'lalriatun kenciknarqelriamun aukenrilkemīnek tegumiarluni.

26Tuatnaarkaukuni pulengtaq nangteqellruyartuq nunam piurteqarraallranek. Taug̃aam maa-i alairumallruuq ataucirqumek taqluni ernerkiurumalriit nangellratni, assiilnguq aug̃'arnaluku ellminek cikiuteklermikun.

27Elkaringaciatun-llu yugnun tuquarkauluteng ataucirqumek, kinguani-llu qanercetaarumaarkauluteng.

28Tuaten-llu Christ-aq, ataucirqumek cikiutekumaluni, amlleret assiilnguit ayaulluki, tekitenqigciiquq-llu, assiilnguq caliaqenqiggnavkenaku, taug̃aam anirturarkauluki nerinikesteñi.

Hebrews 10

Ekuagarkat Ungungssit-llu Augat Anirtuutngunriluciat

1Wani-wa Alerquun, tekitarkat assilriit tarenraatnek taug̃aam imangqerrami, piciulriamek pipiulriamek pivkenani, ullautellriit natlugneriucesciigatai allamiaqan cikiutngulallerteggun.

2Tuaten-qaa pinrilkan ekuaginermek taqsanritut? Agayulriit natlugneriucimarillrukata, assiilngurmek nalluyartut kinguani.

3Taug̃aam ekuagiaqameng neq'angevkaumalartut assiilngurnek allamiaqan.

4Wani-wa kuluviit qusngit-llu augata assiilnguut aug̃'arngailatki.

5Taumek, Christ-aq nunamun tekicami qanellruuq, “Cikiutet ekuagarkat-llu piiyuumiutekenritaten, taug̃aam upyutellruarpenga tememek cikiutekarkamnek;

6cikiutet ekuagarkat assiilnguum-llu cimiutai nunanikenritaten.

7Taumek qanertua, ‘Tangerrluku, tekitua pisquten aturnaluku Agayun’, igautekumacimtun kalikani.”

8Ava-i qanrami “Piyunritaten nunanikevkenaki-llu cikiutet, elliitet-llu, cikiutet-llu ekuagarkat, assiilnguum-llu cimiutai” (makut tunumalalriit alerquutet aturluki).

9Kingunerrluku-llu, “Tangerrluku, tekitua pisquten aturnaluku.” Ciuqlia piunriraa elkarrnaluku kinguqlia.

10Tamaaggun akquyutekun kenciknarivkaumaukut Jesus Christ-am temiin tunumallrakun ataucirqumek taqluni.

11Tamarmeng agayulirtet unuaquaqan pulengtaarluteng kevgiulartut tun'iluteng cikiutnek assiilnguirisciigalngurnek.

12Taug̃aam Christ-aq ataucirqumek cikiutekumariami assiilnguut cimiutekaatnun, Agayutem tallirpianun aqumuq.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Utaqalgirluni inglukestem̄i it'gaminun tusngavikellerkaata engeliinun.

14Ataucirqumek cikiuteklermikun kenciknarivkaumalriit natlugneriutai nangyuilngurmek.

15Anernerem-llu Tanqilriim nallunairvikaakut, qanrraarluni:

16“Maa-inguuq akquyun ellaitnun piarkaqa, erenret taukut kinguatni, qanertuq Ataneq: alerquutemnek ircaqruit ellivikciqanka igaulluki-llu umyugaitnun.“

17Kingunerrluku-llu, “Assiilnguit alarutait-llu umyuaqenrirciqanka.“

18Makut aug̃'aricimakata, assiilnguum cimiutekaanek pinarqenrirtut.

Kencignarqelriamun Ityunarillerput

19Taumek ilamaa, nalirrugtevkenata itrarkaurcamta Kencignarqelriamun Jesus-aam augakun,

20nutarakun tumyarakun unguvalriakun ikiruyuteklermikun wangkutnun capkutaq kemni tumekluku.

21Piunrulriamek-llu agayulirtengqerramta Agayutem eniini.

22Ataki ullautelta ircaqumteggun ciqertaumaluta carriulluta assiilngurnek umyuanek, temput-llu eruumaluki merkun menuilngurkun.

23Neryuniurutemta nallunairutii pegtenrillaut nalirrugutevkenaku, akqestevvut piciungan.

24Umyuaqnaurput-llu atunem tengruliutellerkarput, atunem kenkiyaramun caliaqegtaarnun-llu.

25Quyurtellerkarput qaategutevkenaku, ilait pilauciicetun, taug̃aam eguaquulluta atunem, Erenrem tekitarkam ukaqsigiinallra cuqluku.

26Wani-wa piciulria taringumariluku, pitsaqutmek assiilngiqumta assiilnguput cimiutekairuciiqut.

27Taug̃aam ciunerkarluta irranarqelriamek qanercetaarutmek, kenermek-llu alingnarqelriamek, narurcilriit piunrirtekaatnek.

28Yuk Moses-aam Inerquutainek atulria tuqutelaraat, malruk wall'u pingayun yuut nallunairutaitgun.

29Qaillun-mi pitalriamek arcaqanranek anucimirqecetaarutmek pinarqeciqa yuk Agayutem Qetunraan caunrilkestii, qigcikenricestii-llu akqutem augan menuirutestekellmi, Anernerem-llu takumcutalriim cangacagcestii?

30Nallunritarput qanlleq waten, “Akinauryaraq wii pikaqa, wiinga akinaurciqua.” Waten-llu “Atanrem qanercetaarciqai yun'i.”

31Civuuranarquq iqullerkaq Agayutem unguvalriim unatainun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

32Tau͡gaam neq'erciu ayuqucillerci ciuqvani taringumarillerpeci kinguakun, cakviullerci nangteqluci.

33Cat ilaitni yuut ciuqerratni caunrilkumalallerci nanikuavkaumalallerci-llu, cat-llu ilaitni aipaugaqluci tuaten nangcimalrianun.

34Takumcuk'lallruaci itengqalriit, teguimaaqavci-llu piutevceñek cangalliuqsaitellruuci nallunrilavciu piutengqerrucirci assinranek nang'arkaunrilngurmek-llu.

35Taumek pegcaqunaciu cacetuquteklerci, tamana nunuliutmek angelriamek iqungqellria.

36Taumek pektayiilkici, Agayutem pisqutii aturniarci, piksagutniarci-llu akqutkumalria waten,

37“Ak'anuivkenani tekitarkaq tekiciiquq mulungaituq-llu:

38yuk-llu ellualria ukvemikun unguvaciquq, tau͡gaam kingupiaqan tarnema nunanikngaitaa.”

39Wangkuta tau͡gaam ilakenritaitkut kingupialriit piunriumaarkat-llu, tau͡gaam ukverumalriit tarnemegteggun-llu anirtuumalriit.

Hebrews 11

Ukverem Caliara

1Wani-wa ukveq neryuniuqengamta nalirrugneriutekaa tangrrumanrilnguut-llu nallunairutkaat.

2Tamaaggun ciuliaput imumi Agayutmek atawakumallruut.

3Ukvemteggun taringarput nunam piurucia Agayutem qanellrakun, tangrrumalriit-llu piliaqumaut tangrrumanrilngurnek.

4Ukvemikun Abel Agayutmun ekuagillruuq cikiutmek akurtuyunarqenranek Cain-am piani, tamaaggun-llu elluakumaluni. Agayutem-llu nallunairvikaa ciuniurillermikun cikiutainek; tuqullruyaaquq tau͡gaam ukvellermikun qalarutaakut cali maa-i.

5Ukvemikun Enoch pakmavircecimallruuq tuqumek-llu nalluluni; kia-llu nalaqenritaa, Agayutem teguaku. Tegumavailegmi-llu qanrutkumauq Agayutmun ilukegcitekniluku.

6Tau͡gaam ukverunani yuum ilukegcivkarciigataa. Agayutmun ullauculria ukveqnarqaa Agayutngucia nunuliqenglaucia-llu yuarteṁinek.

7Noah-llu aarcirtuumallermini tut'arkat pitekluki alairpailgata, ukvemikun niitellruuq, nauciluni angyarpagmek enelgutmi anirtuutekaatnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Tuatnallermikun pinarqelriarurtai nunam yui, paitaqsagulluku-llu elluaryaraq ukverkun unakumaarkaq.

8Abraham-aaq-llu ukvemikun niisngallruuq kelgumallermini nunamun paitarkaminun ayaasqumaluni; ayallruuq-llu, natmun ayaucirkani nallungermiu.

9Ukvemikun-llu pektaullruuq nunami akqutmini nunakumanrilngurtun pelatekaumaaqluteng, Isaac-llu Jacob-aaq-llu paitarkangqellguteklukek akqutminek.

10Neryuniurutekngamiu nunakaq asvailngurmun tusnganliumalria, Agayutem nautellra piliara-llu.

11Ukvemikun-llu Sarah piyunarqucingellruuq qingallerkaminek, arnassagaurteng'e'rmi, piciukngamiu akqesteñi.

12Taumek yugmek ataucimek tuquniaralriamek, kinguveqellriit yuurtut qiliim agyaitun amllertaluteng qaug͡yatun-llu imarpiim ceñiinelngurtun.

13Tamarmeng ukut ukverluteng tuqullruut, akquyutseng akurturpailemegteggu. Taug͡aam envanek tangrruallruat quyakluku-llu, nalluvkenaku allanrucirteng pektaucirteng-llu nunam qaingani.

14Tua-i waten qalartellriit yuut nallunailaraat nunakangengnaqucirteng.

15Nunallerteng unitellerteng umyuaqekunegteggu uterrviksaraat.

16Taug͡ken maa-i, nunamek assinranek piyugtut wani-wa pakemkumiutarmek. Taumek Agayutem kasngukenritaa Agayutiitnek aprumallerkani, tua-i nunakaatnek upyutellruamiki.

17Ukverkun-llu Abraham, yuvriumallermini, Isaac tunyaaqaa, elliin-llu akqutmek akurtullrem kiingan qetunrani tunyuumaa,

18qanrutkumalria waten, “Isaac tumekluku kinguverkaten aterpagcimaciqut.“

19Umyuarteqngami Agayun makceciyugngacianek yugnek tuqumallrungraata; tuaten-llu ilumun tuqumayaaqellranek uterrnguarcetaa.

20Ukvemikun-llu Isaac-aam qetunraagni Jacob Esau-llu ciunguluku pingevkarak atawaqaasqutnek, atata atu'urkakegnek.

21Ukvemikun Jacob-aaq, tuquqataami Joseph-aam qetunrak atawaqaasqak ayarumi kangranun puteggluni piicagluni.

22Ukvemikun Joseph-aaq, cali tuquvailegmi Israel-aat angicimallerkaat qanrutkellrua, alerquagiluni-llu tememi tungmagtellerkaanek.

23Ukverkun Moses-aaq yuurcan, angayuqaagken iirumallruak iraluni pingayuni elkegni kenegnaqngan; nunam-llu atanran alerquutii catkevkenaku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Ukverkun Moses-aaq, taqmigcami Pharaoh-m panian qetunraanek aprumallerkani qessayagutaa.

25Agayutem yuin nangcimallguteklerkaat cucukenruluku anglaniyarani assiilngurni pellugarkani.

26Nunuliumallerkani taringamiu Christ-aq pitekluku, piciliutekumallerkaq tukuutetun pitartaa cucunarqenruluku Egypt-aam tukuutaini.

27Ukverkun Egypt-aamek ayagtuq, atanrem eq'errutii alikevkenaku, pektayiilami tangrrumanrilngurmek Atanerminek tangvalriatun.

28Ukverkun Kituun (Paaskaaq) aturaa auk-llu ciqrutekluku agtuusqumavkenaki yung'eqarraarutaita piunrirtiitnun.

29Ukverkun yuut qerallruut imarpigkun Red Sea aprumalriakun tutmallerteng kinrumaluku; tau͡gaam Egypt-aam yui tuaten pingnaqsaaqellratni mer'em naligai piunrirluki.

30Ukverkun Jericho-m casgui teggalqut iqucimaut uivaarumariatki ernerni malrunlegni.

31Ukverkun Rahab akissuq, piunriumallrunrituq niicunrilnguut ilakluki, tua-i elluarrlukek ciuniuramikek nunamek paqtellriik.

32Camek cali qanerciqsia? piviiruciiqngama qanrutkenritanka Gideon, Barak, Samson, Jephthah, David-wa, Samuel-aaq-llu prophet-aat-llu.

33Taukut ukvemegteggun atanruviirillrulriit, elluarivkarilriit, akqutnek ciuniurilriit, yugtutulit qanritnek umgilriit;

34kenermek nipcilriit, nuussirpagnek qimalriit, cirlaucirmeggnek pinirimalriit, anguyaucarami artuqairutellriit, nunalgutkumanrilnguut-llu anguyagtait qimagtelluki.

35Arnat yut'eng yuunriumarilriit ataam ciuniularait unguircecimaluki. Ilait nangcimallruut angicimallerkarteng arcaqakevkenaku, unguinqiggnaluteng unguvamun assinrulriamun.

36Allat-llu piciliutekumallruut, piqertuarumaluteng-llu, kalivniumaluteng, itengqaaqluteng-llu.

37Teggalqunek miluquumaaqluteng, kegglarluki-llu kepumaaqluteng, nuussirpagkun-llu tuqucimaluteng. Tarritelallruut aturangqerrluteng qusngit amiitnek qusngirngalnguut-llu, caunateng, nanikualuteng, nangcimaluteng,

38tamakut nuna man'a tunriukuteknarqaat, qimagauluteng nunami naugiyuilngurmi ingrini-llu, petmigni-llu nunam-llu qerranqurruini.

39Ukut-llu tamarmeng nallunairumange'rmeng ukvemegteggun akqutkumalleq pikliutellrunritaat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

40Assinranek Agayutem upyutellruakut wangkuta ciunguluki, ilakevkenata qaqimarisqevkenaki.

Hebrews 12

Ukvemta Ayagniutestii Qaqitestii-llu

1Taumek nallunairterugarnek kassugusngiimta, ataki wangkuta piyunailutet tamalkuita pegglaput, assiilnguq-llu atuqeryulallerput, qacuiqsaunata-llu tumkarput aturlaut aqvautellriatun.

2Tangvaurluku Jesus-aaq ukvemta ayagniutestii qaqitestii-llu. Elliin angniq atu'urkani pitekluku kelistaq atullrua kasngunarqelria catkevkenaku, aqumluni-llu Agayutem aqumlleran tallirpilirneranun.

3Umyuaqekiciu ellii assiilngiumalrianun ilalkumallra uumikutekun waten pitalriakun, mernungenritnaurtuci alingyugpek'naci-llu.

4Assiilnguq ingluklerpeciuggun aunrallerkarci tekilluku inglukiksaituci.

5Nalluyagutarci-qaa eguaquun qetunraulriacetun aterpaggluci waten? “Qetunramaa, Atanrem ellangcautii ellmikuukevkenaku, ilaciqertevkenak-llu anucimirqecetaarumakuvet elliikun:

6wani-wa Atanrem ellangcalaraa kenkekni, anucimirqecetaalaraa-llu ciuniullni.”

7Ellangcallerkarci pitekluku ilalkumalartuci. Agayutem qetunramitun pitarrluci piaci; kina qetunraulria atiin ellangcaqsaitau?

8Ellangcaumanrilkuvci, tamarmeng atuqiitnek, mikelnguuciquci atailnguuluci, irniaruvkenaci-llu.

9Cali-llu, atangqellruukut ellangcartekamteñek, takaqellruaput-llu. Taumek-qaa niisnganrungaitukut anernemta atiitnun, unguvaluta-llu?

10Tua-i ellaita ellangcallruitkut carrarmi piyugtacimegcetun, elliin tau͡gaam ellangcalaraakut elluarrluta pillerkamteñek, ellmitun elluarisqelluta.

11Pitmini ellangcaumalleq tamarmi aknirnarquq angnirnarqevkenani; kinguakun tau͡gaam naugilartuq elluaryaram atsainek uitanqegcinarqelrianek, tuaten pimalriit atu'urkaitnek.

12Taumek unateci aqevlalriit nalugciki, ciisquci-llu pinialnguut pinircarluki.

13Manigcarciki-llu tumyarat it'garpeceñun, tussitellria aviqitenritnaurtuq, tau͡gaam canrircecimaluni.

14Yugni tamaitni nepaitellra yuaqiciu, kenciknarillerkarci-llu; tuaten pinrilnguut Ataneq tangerrngailatgu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Murilkici ilavci Agayutem takumcukutii cakaanritnauraa; eq'ukutem-llu acilqu͡rra naunritnaurtuq uitacurlagceciluni-llu, amlleret-llu tamaaggun menuurtenritnaurtut.

16Ilasi-llu akusrarutekilriarunritnaurtuq, Agayutmek-llu qigcikinrilnguuluni Esau-tun, amaqliulriim atu'urkaanek paitarkaminek navrucilriatun neqkarrarmun.

17Nallunritarci kinguakun, atawaqaasqutkaminek piyuumillermini niicimanritellruuq, umyualinqigtesciigalami, pingnaq'ngermiu aluviliuraqluni.

18Ullautenrilavci ingrimun agtuumaarkamun, ekualriamun-llu, tan'germun-llu, angniitnarqelriamun-llu, anuqerpagmun-llu,

19cupu'uryaram-llu nepiinun, erinamun-llu; erinam tamatum niicugnisteñi kaigavkarai qanrutenqigtesqevkenateng.

20Artuamegteggu inerquutekellra waten, “Ungungssiunge'rmi ingrim agturtii teggalqunek miluquumaarkauguq.”

21Tangvallra alingnaqngan Moses qanellruuq, “Uulegtua alingama.”

22Tau͡gaam elpeci Zion-aam ingrianun ullautuci Agayutem unguvalriim eniinun, Jerusalem-aamun pakemkumiutarmun, an'gilarugarnun-llu nunaniryugluteng quyungqalrianun.

23Agayutmun-llu yuurtellriit qilagmi igausngalriit quyurrviatnun, cuqcistem̄un-llu tamarmeng Agayutiitnun, ellualriit-llu natlugneriucimalriit anerneritnun,

24Jesus-aamun-llu, akquyutem nutaram akunlairtiinun, augmun-llu ciqrusngalriamun qalartellriamun Abel-aam pian tukninranek.

25Murilkici qalarutesceci qacutenritnaurarci. Wani-wa taukut qimagciigalkatgu niitenritlerteng aarcirturtesseng nunami, qaillun-mi wangkuta qimagniarceta caunrilkekumteggu aarcirturilria pakmaken.

26Tuani nuna pekcetellrua eriniin: Tau͡gaam maa-i akqillruuq, “Ataucirqumek cali angalaciiqaqa, nuna kiingan pivkenaku tau͡gaam qilak-llu.”

27Qanrami “Ataucirqumek” nallunairaa angalacimallrem au͡g'allerkaa piliaqumallertun, angalacimasciigalnguq piusqelluku.

28Taumek quyakilta angayuqauvigmek ciuniullemteñek pekcecimasciigalngurmek, taumek-llu Agayutmun tunelta agayuyaramek ciuniuyunarqelriamek, qigcigyugluta civuuraluta-llu.

29Wani-wa Agayutvut kenertun piunririlriatun ayuqngan.

Hebrews 13

Agayutmun Ilukegcinarqellriit Cikiutet

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Kenka ilakuyun piuli.

2Allanernek-llu ilaliuqengllerkaq cakaarpek'naku, tuaten piluteng ilait an'gilanek ilaliuqengellruut nallutmun.

3Umyuaqiciki itengqalriit itengqallgutkelriatun; nangcimalriit-llu, ellaicetun temengqerravci.

4Kassuusngayaraq tamaitni kencignaqli. Aipaqucaram inarrvia menuilli; Agayutem qanercetaarciqngaki acuniatulit akusrarutekilriit-llu.

5Arcaqakinrici akinek, elaraksaunaci-llu pivceñek; qanellruan, “Qacungayagutessngaitamci cakaarpek'naci-llu.”

6Taumek nalirrugtevkenata qanyunarqaakut, “Ataneq ikayurtekaqa, alingengaitua; yuum qaillun pingraanga.”

7Neq'akiciki maryartesceci Agayutem qaneryaraanek qalarutesceci; umyuaqiciu qaillun yuunriuciat, ukveruciat-llu ayuqeliluku.

8Jesus Christ-am ayuqucini ayuquciqaa unuamek, akwauvaq, akwanun-llu.

9Iqlutmurucetevkenaci ayuqenrilngurnek tangnerranarqelrianek-llu elitnaurutnek; atawauciquq ircaquq pinirimakuni naklekutekun, neqkatgun pivkenani, tamakut ciumurutestaita cakaniutekenrilatki.

10Elliivingqertukut Pelatekam Atanrem Uitaviani kevgiulriit nerviksunailkiitnek.

11Aunrarcecimalriit ungungssit temait nunat elatiitni ekuamalartut augat agayulirteñ̄gunrem itrutarkaungraaku Agayuvigmun cikiutekluku assiilnguut pitekluki.

12Tuaten-llu Jesus-aaq nunat elatiitni nangteqellruuq kenciknarivkarnaluki yuut nakmiin aumikun.

13Taumek anviknaurput nunat elatiitni, ellii pitekluku caunrilkumacirput aturluku.

14Wani-wa maani nangyuilngurmek nunaitukut, tau͡gaam nunakaq pingnaqerput tekitarkaq.

15Taumek elliikun cikiutmek tun'illerkarput egmian ciumurutnaurput, nanramek Agayutmun, wani-wa atran apervikuatekestain qerrluita naugillratnek.

16Kusguagillerkarci qaategutenriciu pivceñek-llu avguciaqluci, tuaten ayuqelriit cikiutet Agayutmun ilukegcinarqut.

17Niisngaciki ciuliqagceci ataneqluki-llu; wani-wa tarneci qaunqeñ̄gatki ellmeggnun tusngalriatun. Mat'ukun tengruvkarciki umyugaat uqamaicetevkenaku, tua-i tamana elpeceñun ikayuutngungailan.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Kaigat'laqicikut, waniwa umyuarniurutailama, cat tamaitni elluarrlua piiyuumiama.

19Arcaqerluci mat'umek eguaquramci akanuivkenii ullaucuumiryaaqngama elpeceñun.

20Nutaan Agayutem, imum uitanqegcivkarilriim, Atanemta, Jesus Christ-am tuqumalrianek maktestiin, qusngit-llu tarikestepiarata caliyunarivkarnauraaci elluarrlainalrianek akquyutem cimirarkaunrilnguum augakun.

21Ellii elpeceñi caliluni elluakekminek, Jesus Christ-akun, ucurnarivkaumali ellii akwarpak tayima! Amen.

22Qarutaaramci ilamaa, ciuniurciu ayuqucirtuuteka, amllenrilngurnek igarvikellruamci.

23Nallunrilkiciu anelgutmaa Timothy-m angicimacia, ukaqvaggun tekiskan aipaqluku tangerciqamci.

24Ciuliqagteci agayumalriit-llu tamalkuita aryuqutemnek pikiciki. Italy-mek tekitellriit aryuqutmek tuyuraiceci.

25Naklekutem nayurlici tamarpeci. Amen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

James

James 1

1Wii James-aaq, Agayutem kevgaani Atanrem-llu Jesus Christ-am, angnimek tuyuramci Israel-aam kinguvrini qula malrugnek cipnelegni nunani skavngalriani.

Naspaamallerkaatnek, Piicagkun-llu Unangellerkaatnek

2Ilamaa, nunaniryukici ayuqenrilngurnek naspaamakuvci,

3nalluvkenaku man'a, ukverpeci naspaamallrakun asvairillerkarci.

4Taug̃aam asvailucirci nuringanrilli, elpeci-llu qaqimalriaruniartuci tamalkiringaluci naug̃g'un-llu nuringavkenaci.

5Ilasi umyugailkuni, Agayutmun kaigakili, qunuyuilngurmun avalissarayuilngurmun, cikiumaciquq-llu.

6Taug̃aam kaigakili ukverluni, nalirrugtevkenani. Tua-i nalirrugtellria imarpiim qairitun ayuqngan anuqem ayagaskiitun egqaqluku-llu.

7Tauna yuk umyuarteqenrilli camek unangnayukluni Atanermek.

8Yuk malrugnek umyualek caqassuraraugug ayuqucimikun.

9Ukvelriim ellmikutuuluni mayuqaniumallni angniutekekiliu.

10Taug̃aam tukuulriim aciqvaqaniumallni quyakekiliu, tua-i can'gem kangratun piunrirciqngan.

11Akerta piskuni puqlanirluni cakneq nal'aqerciiqaa canek, kangra-llu iggluni, tangenqegcinarqelria-llu piunrirluni. Tuaten-llu cali tukuulria piunrirciquq.

12Atawaqertuq yuk naspaamallermini pektayiilkuni, naspaatni pellukuniu akurturciqngami unguvam nasqerrutiinek Atanrem akqutkellranek kenkestem̃inun.

13Yuk naspaamakuni qanenrilkili, “Agayutem naspaagaanga.” Wani-wa Agayun assiilngurmek naspaamasciigalan yuk-llu naspaangaunaku

14Taug̃aam yuk naspaamalartuq aglumallermikun iqlutmurucimaaqami.

15Aglumaciq-llu ayagnengumariaqami assiilngurmek taqutelartuq, assiilnguq-llu pimariaqami tuqumek taqutelartuq.

16Alarcaqunaci anelgutemni keneknarqelriani.

17Cikiun tamarmi assilria natlugnerilnguq-llu cikiun pakmaken kingunengqetuuq, atraraqluni-llu tanqilriit Atiitnek, caqtaayuilngurmek pillinqigcuunani-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Elliin piyullermikun yuksagutaakut, piciunrem qaneryarartaakun piurtellerminun ciuqliusqelluta.

Qaneryaram Niitellra Atullra-llu

19Taumek anelgutemni, keneknarqelriani! Yuk tamarmi maligaurauskili, qanqataitevkenani, qenqerrngianani-llu.

20Tua-i yuum qenqertii Agayutem elluarucianek calingailan.

21Taumek caarrliqsarat tamalkuita pegciki, anagulluni-llu inerciigacaraq, akurturluku-llu ellmikutuuyarakun qaneryaraq, qanrutkumalria tarnerpeceñek anirturiyugngalria.

22Qaneryaramek atulriarukici, niiteqainalriaruvkenaci-llu, alarrnavkenaci.

23Tua-i kina niiteqainalriarukuni qaneryaramek aturpek'naku-llu, ayuquq yugtun kegginaminek tangvalriatun tarenriurutkun.

24Tua-i ellminek tangrraarluni ayagtuq, egmianun-llu ayuqucillni nalluyagulluku.

25Tau͡gaam kia imum naklekiyaram picirkiutii tangvakuniu, uluqsaunaku-llu, tuaten niiteqainarpek'nani tau͡gaam calilriaruluni, taum caliara atawaqercecimaarkauguq.

26Ilasi agayumayukekuni, alungutni tau͡gken nuqingavkenaku, alarciiquq agayumacia-llu ellmikuuguq.

27Menuilnguq agayumaciq, Agayutem-llu Atamta ciuqerrani caarrluilnguq waniwauguq, kusgualuki elliraat aipainret-llu nangteqellratni, nunamiutarnun-llu caarrluurcetevkenani.

James 2

Yuum Taungucianek Catkinrilucia

1Ilamaa, Atanermun Jesus Christ-amun ukverumacirci caqtaanrilli yuum taungucia pitekluku.

2Quyungqavigpeceñun itellriartangqerqan suulutaamek kulutmek aturluni aturaqegtaarnek-llu, tuamta-llu cali itellriartangqerqan arrsaulriamek aturarrliqluni,

3elpeci pikegtakenrukuvciu aturaqegcilria qanrulluku-llu, “Aqumi wavet assilriamun,” arrsaulria tau͡gaam qanrulluku, “Nangernga tuani,” wall'u “Natermun aqumi ketemnun,”

4tuaten-qaa piluci iqlutun umyuangqenrituci tangerrnakillerpeciuggun?

5Niicugnici, anelgutemni keneknarqelriani, Agayutem-qaa nakmikeksaitai nunam arrsaulriartai ukverkun tukuusqelluki, angayuqauvik-llu pikesqelluku akqutkellni kenkestem̄inun?

© 2012, American Bible Society.

6Tau͡gaam elpeci caunrilkaci arrsaulriit. Caknaavkaqsaitaiceci-qaa tukuulriit, qaillukuarteñun-llu tun'aqluci.

7Qacungakeksaitaat-qaa kenciknarqelria ateq aprutsi?

8Alerquun angtuamek aprumalria atuquvciu una, “Ilan kenkarkaugan elpetun pitarrluku.” Tua-i elluarrluci piciquci.

9Tau͡gaam yuut ayuqevkenaki pikuvciki, assiilngirtuci alerquun-llu atunritarci.

10Tua-i kia imum alerquutet atunge'rmiki, carrarkun tau͡gaam uniureskuniki narurciiqai tamalkuita.

11Tua-i qanlleq, “Akusrarutekiyaqunak,” qanellruuq cali, “Tuquciyaqunak.” Tua-i-llu akusrarutekinrilngerpet tuqucikuvet, alerquutet narurtaten.

12Taumek tuaten qallaskici yuuluci-llu naklekiyaram picirkiutiikun qanercetaarumaarkauluci.

13Takumcutailnguq takumcukumavkenani qanercetaarumaarkauguq. Naklekiyaraq pininruuq qanercetaarutmi.

Yuum Ukveran Nallunailucia Caliarikun

14Ilamaa, camek iqukegcia yuk ukverniluni qanngermi, caliarunani tau͡gken, ukveran-qaa anirturciqaa?

15Anelgutsi angun wall'u arnaq matangqakan kainiqluni-llu,

16ilavci-llu qanruskaki, uitanqegciluci ayagci maqarqici ner'aqluci-llu, amta-llu cikirpek'naki piilutaitnek, cakaniutnguciqa tamana?

17Tuaten-llu ukveq caliarilkuni tuqumauq kiimenani.

18Tau͡gaam, yuk qanerciquq, ukvengqertuten wii-llu caliarlua; nasvisnga ukverpenek caliarunak, wii-llu nasviciiqamken ukvemnek caliamkun.

19Ukvertuten Agayucetangqerrucianek ataucimek, elluarrluten piuten. Anernerrluut-llu ukvermiut uuleggluteng-llu.

20Umyugailnguuq taringenritan-qaa ukveq caliarunaku tuqumacianek?

21Ciuliarput-qaa Abraham-aaq elluakumallrunrituq caliamikun, Isaac-aamek tun'illermini ekuavigmi.

22Tangrran-qaa qaillun ukverem piurtelaucia caliamikun, caliakun-llu ukveq pitalqeggilaucianek.

23Qaneryaraq-llu piciurtuq qanelria, “Abraham-aam Agayun ukveqaa, ellualriamek-llu aprumatekluku,” aterpagingallruuq-llu Agayutem yugnikekiinek.

24Tua-i-llu tangrrarci qaillun caliakun yuk elluakumalaucia, ukverkun kiingan pivkenani.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

25Tuaten-llu akissuq Rahab, caliamikun elluakumallruuq ciuniurillermikun kevgagnek, qimagtellukek-llu tumyarakun allakun.

26Tua-i tema anernerunani catngunriluciatun, tuaten-llu ukveq caliarunani catngunrituq.

James 3

Alungutem Caliara

1Ilamaa, amllerni ayuqucirturten͡gukaunrituci; nallunrituci ayuqucirturilria tukninranek qanercetaarumaciqngan.

2Amllellriatgun picurlagalaamta. Tau͡gaam yuk qanllermikun picurlaksailkuni, tauna ellualriaruuq, temni-llu tamalkuan tegumiaqsugngaluku.

3Tangerrluku horse-aat sugg'elicilaraput maligtaqusqelluta, tuaten-llu temtuumaita caqiatelaraput.

4Tangerrluku-llu angyarpiit angqapigtengraata, anuqerpiim-llu ayautelangraateng caqiacimalartut alulacuayaarkun alulartem piyullratun.

5Tuaten-llu tememta ilakuinrii alungun mikqapigcaaquq, tau͡gaam qanllermikun tukniuq. Tangerrluku kenquinraam ekevkarilaucia.

6Alungun-llu kenruuq picurlautnguqapiggluni. Tuaten alungutem tememta iliin caarrluurtelaraa temvut tamalkuan ekuavkarluku-llu yuucim 'gilertellra, nangciviim kenranek.

7Yuilqum ungungssii yaqulget-llu, ciissit-llu imarpigmiutaat-llu, elitnaurluteng yuk niisngalaraat.

8Alungun tau͡gaam yuum ataniumasciigataa, inerciigalnguungan tuqunarqelriamek-llu muirumaluni.

9Tuaggun Agayun Atavut atawaqercet'lararput, tuaggun-llu cali aniqlaalaraput yuut Agayun ayuqluku piurcimalriit.

10Qanermek ataucimek atawaqaasqun anlartuq aniqlaan-llu. Ilamaa, tuaten piyunaitelaryaaqukut.

11Ulevlaq-qaa ancilartuq atunem assilriamek mermek cungarninarqelriamek-llu?

12Ilamaa, figs-aanek-qaa naugituli naugiciquq olive-aanek, wine-aq-llu figs-aanek? Tuaten-llu-wa taryuq meq'egtaarmek taqutesciigatuq.

Umyuartuneq Pakemkumiutaq

13Yuk umyuartukuni, elisngaluni-llu, ayuqucini nasvagliu qanlallermikun assilriakun, ellmikutuuluni.

14Tau͡gaam ircaqurpegun ciknayaramek inglukutmek-llu qemangqaangqerquvet, ucuryaguteksaqunaku piciunrilan tamana.

© 2012, American Bible Society.

15Waten ayuqelria usvi pakmaken kingunengqenrilan, tau͡gaam nunamiutauguq, kemegtauluni-llu, anernerrlugtauluni-llu.

16Tua-i nani ciknayarartangqerqan inglukucetarluni-llu, aakulagnarquq nepaitnarqevkenani-llu.

17Tau͡gaam elisnga pakemkumiutaq caarrluituq uitanqegcinaqluni, pillagavkenani, maligauraulluni, takumcutarluni, assilrialiluni, caqtaarpek'nani, malrugnek-llu umyuangqerpek'nani.

18Uitanqegcivkarilriim nauceciillra, uitanqegcitmek naugiciquq elluamek.

James 4

Nunamiutaat Ayarinarqenriluciat

1Cam calluavkalartaci, inglukulluci-llu? Aglumacit-qaa pivkaqsaitaiceci avatevciuggun?

2Aglumalartuci piinaci-llu. Ayarilartuci pingqerrsugyaaqluci-llu, tau͡gken pingesciiganaci, inglukutelartuci tau͡gken unangeksaituci, kaigaksailavci.

3Kaigalaryaaquci unangeksaunaci-llu, iqlutun kaigalaavci aglumacirpeciuggun anglaniteknaluki.

4Elpeci akusrarutekilriani! akusrarutekevkalriani-llu, nalluarci-qaa ellarpiim kenkellra inglukiyaraucianek Agayutmun? Taumek kina imna ellarpagmek kenkilria Agayutem inglukestekaa.

5Umyuartequci-qaa qaneryaraq piciunrilngurmek qaneryukluku, “Anernerem wangkutni uitalriim yurnakaakut?”

6Tau͡gaam Agayutem naklekicia angenruuq. Taumek qanertuq, “Agayutem caukenritai ellmeggnek pivakellriit, tau͡gaam naklekai ellmikutuulriit.”

7Taumek elpeceñek Agayutmun tunici; tuunrangayak inglukluku, elliin-llu qimagciqaaci.

8Malkanirru Agayun, elliin-llu malkanirciqaaten; carrirciki unateci assiilngurtulriani; caarrluirluki-llu ircaquci elpeci malrugnek umyualegni.

9Iluteqici angnirpek'naci-llu, qialuci-llu engelallerci mumiggli angniitmun, angnillerci-llu kiaresngiatmun.

10Elpeceñek caunrilleksagulluci Atanrem tangerqiini, elliin-llu nalugciqaaci.

11Ilamaa, iqlutun uputaaruteksaunaci pici. Kina imna iqlutun upucilria anelgutminek, cuqluku-llu, alerquutet-llu upuciiqai cuqluki-llu. Alerquutet-llu cuqeskuvki maligtaqunrirciqaten cangakngavki.

12Ataucimek alerquucilriartangqertuq anirturiyugngalriamek piunririyugngalriamek-llu; cauyuksit ilavnek cuqcilriami?

© 2012, American Bible Society.

13Atam ukuut, piciqliaralriani qanerluci unuamek wall'u unuaqu ayagciqukut nunarpagnun tuanlluta-llu allrakumi ataucimi, kipulluta tuniarluta unangluta-llu.

14Unuaqullerkaa tau͡gaam nalluarci. Cauga unguvasi, taitugtun ayuquq carrarmi alaiqacuaqalriatun, tayimngurrluni-llu.

15Waten tau͡gaam qanernaqsaaquci, “Atanrem pisqumakakut yuuciqukut, caliluta-llu.”

16Tau͡gaam watua angnirtuci yugngatlerpeciuggun. Tuaten angniryaraq atawaunrituq.

17Taumek assilriamek atullerkaminek nallunrilngermiu, atunritestiinun assiilnguuguq.

James 5

Tukuulriit Aarnarquciat

1Atam ukuut, tukuulriani, qiaci qalervagluci-llu nangteqlerkarci pitekluku.

2Tukuuteci aruarkaugut aturaci-llu parut nerluki.

3Suulutaaruceci kavirliq-llu manialiut, qallellrat-llu elpeceñun nallunairutnguciquq, kemegci-llu kenercetun nangciiqaa. Quyurcillruuci tukuutnek makuni ernerni nangneqlirni atu'urkarpeceñek.

4Tangerrluku, calistevci akinguteksallrit teglegaqelci qayagaut, quyurcillret-llu erinait Agayutem, quyungqarugalriit Atanrata, ciutegkenun tekitut.

5Nunami angnirluci akusrarrluci-llu yuullruuci, tuqurqiyaramcetun nerervagluci.

6Assiilkellruarci ellualria tuqulluku-llu; elliin-llu inglukenritaaci.

Nerinisngialliqenritlerkaq

7Taumek ilamaa, nerinisngialliqsaqunaci, Atanrem tekitellerkaanun. Tangerrluku, nauceciiyurta-llu nerinit'laryaaquq nauceciillmi naugillerkaatnek, tau͡gaam atanqalgilartuq ellalliutellerkaatnek.

8Tuaten elpeci-llu nerinisngialliqsaqunaci. Caceturici Atanrem tekitellerkaa mallgian.

9Atunem qanemyuugaucaqunaci ilamaa, qanercetaarumayuartuci; tangerrluku, qanercetaarta amiigem ciuqerrani nangengqauq.

10Anelgutmaa, cuqyutkiciki Prophet-aat, nangcimallrat ilalcillrat-llu, (Atanrem atrakun qallatelallrat)

11Tangerrluku, pektayiilnguq atawak'lararput. Niitelartuci-llu Job-am ilalciucia Atanermun-llu tuaten pivkaucia. Ataneq kusgurtalriaruuq takumcutarluni-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Arcaqerluku murilkarkarci anelgutmaa: Ukvernarcariyaqunaci qilagmun, wall'u nunamun wall'u allanun. Tau͡gaam angllerci qangaallerci-llu canek ilayaqunaciu, qanercetaarumayuartuci.

Kaigacillerkaq

13Ilasi-qaa arenqiallugtuq? Piicakili, angniquni-llu nanrautnek atuqili.

14Ilasi-qaa naulluuguq? Agayuviliurteñek pitekliqili, piicautelluni-llu mingugtelluni-llu uqumek Atanrem atrakun.

15Ukverem-llu piicautiin anirturciqaa naulluulria, Atanrem-llu canrirceciiqaa; assiilngillrukuni-llu au͡g'aricimaciquq.

16Assiilnguci atunem apervikuatekiciki, atunem-llu piicaulluci, canrircecimanaurtuci. Ellualriim ilungluni piicallra amllernek unangelartuq.

17Elijah wangkucicetun yuucingqerrsaaquq. Piicallrani ellalliisqevkenaku ellalliqsaitellruuq allrakuni pingayuni iraluni-llu arvinlegni.

18Piicanqigcan-llu ellallunguq nuna-llu naugiluni naunranek.

19Ilamaa, ilasi picurlakan yuum-llu umyualinqigceskaku,

20nallunriciu umyualinqigcecestii picurlallranek anirturiarkaucianek tarnermek tuquyallranek, assiilnguut-llu amlleret patuluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1 Peter

1 Peter 1

Yuuluaqaasqun

1Wii Peter-aaq, Jesus Christ-am apostle-aara skavtanun tamiini nunalegnun,
Pontus-aami, Galatia-mi, Cappadocia-mi, Asia-mi Bithynia-mi-llu,

2cucukumalrianun Agayutem Aatam picirkillruciatun ciunguluku, Anernerem
kenciknarivkallruciatun niisngasqelluku Jesus Christ-aq, auganek
minguumaarkauluteng. Naklekun uitanqegcin-llu elpeceñun amlleriinarli.

Unguvam Neryuniurutii

3Quyanarquq Aata Atanemta Jesus Christ-am Agayutii, taum naklekutni
nang'arkaunrilnguq aturluku, Jesus Christ-am unguiruciakun
neryuniurutkitaakut

4paitarkamteñek arumaarkaunrilngurmek, menuitellriamek,
perrirarkaunrilngurmek-llu, qilagmi uitalriamek pikarpeceñek elpeci.

5Agayutem pinian tegumiaqek'ngaini, anirtuutem ukveqellrakun upingalluku
alairumaarkaq ernermi nangneqlirmi.

6Taumek angnirpagci, carrarmi cakviurarkaungerpeci ayuqenrilngurteggun
naspaamaluci.

7Ukverci naspaamasqelluku, suulutaami piunrirarkami piksuuminarqenrulria,
kenerkun naspaamang'e'rmi nallunairumanaurtuq nanraumallerkarci
qigcignarillerkarci-llu, ucurnarillerkarci-llu Jesus Christ-am alaillerkaani.

8Ellii tangrrumanrilengraan kenkarci, Ellii-llu maa-i tangeqsailengerpeciu
ukveqluku angnirtuci angnirkun angqapigtellriakun, ucurnamek muirumaluni.

9Ukverpeci iqua ciuniurluku tarnerpeci anirtuumallerkaa.

10Tamana anirtuun prophet-aat kangingnaurutkellruat yuarluku-llu
cumiggluteng, nallunairillruluteng naklekutmek elpeceñun tut'arkamek.

11Christ-am Anerneran ellaitnelnguum nasvicateng ciunguluku
nangteqlerkaanek ucurnarillerkaanek-llu, taringyugyaaqaat cam nalliini wall'u
qaillun tuaten pillerkaa.

12Ellaitnun nallunairumallruuq, ellmeggnun pivkenaku wangkutnun taúg͡aam
qalarutkellerteng Gospel-aaq tut'arkaucianek, elpeceñun qalarutkumalria
Anernerkun Tanqilriakun pakmaken qilagmek atrarcecimalriakun; Tamakut
an'gilat tangerrsuumiryaaqait.

Kencignarqesqutet

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Taumek, umyuarpeciuggun naqugglucі upingaci, umyuangqerqici, neryuniurutkurluku naklekun atu'urkarci, elpeceñun taicimaarkaq Jesus Christ-am alaillerkaani.

14Niisngalriatun mikelngurcetun pikici, aglumacit eluciqevkenaki atulalci nallumallerpeceñi.

15Tau͡gaam kelegtessi ellualriaruciatun elpeci-llu ellualriarukici ayuqucirpeciuggun tamalkuan.

16Tua-i-wa igausngiin, “Menuilkici, wii menuilama.”

17Kaigavikekuvciu Aata yuum taungucianek catkiyuilnguq, tau͡gaam caliarakun yuk tamalkuan cuqeskii, maanteqacuaqallerpeceñi qigcigyugluci yuuci.

18Nallunrilucirpecetun akiliucimanrituci piunrirarkatgun, akikun wall'u suulutaakun, ayuqucillerpeceñek piciunrilngurnek ciuliarpeci piciryaraitgun,

19tau͡gaam assiqapigtellriakun Christ-am augakun, qusngiyagaam apquciilnguum piatun.

20Ellii ilumun elkarcimallruuq ellarpak tusnganengvailgan, tau͡gaam makuni ernerni kinguqvani elpeceñun alaillruuq.

21Elliikun Agayutmun ukvertuci maktestiinun tuqumalrianek ucurnarivkarluku-llu, Agayun ukvervikesqelluku neryuniurvikluku.

22Tua-i-llu Anernerkun yuucirci carrillruavciu piciulriim niisngallrakun ilakutellriit keneklerkaatnun piciulriamek; taumek kenkuci atunem menuilngurkun ircaqukun tengruluci

23yuurtenqigtellruavci naucetaarkatun aruarkaulriakun pivkenaci, tau͡gaam aruarkaunrilngurkun, Agayutem qaneryaraakun unguvalriakun akwanun piugarkaulriakun.

24“Tua-i tamarmi kemlek canegtun ayuquq yuum-llu tamarmi ucurnarqucia can'gem kangratun ayuquq. Canek nalalartuq, kangra-llu iggluni.

25Tau͡gaam Atanrem qaneryaraa akwanun piuguq.” Qaneryaraq-llu waniwauguq Gospel-aaq elpeceñun qalarutkumalria.

1 Peter 2

Teggalquq Unguvalria

1Taumek, pegciu tamalkuan umyuarrliquciyaraq, tamalkuan-llu usvituyarcaraq malrugnek-llu umyugiuciyaraq, ciknayaraq-llu, tamalkuita-llu qanerrlugyarat.

2Mikelnguyagartun milegmek piyulriatun, tuaten elpeci meqsulriatun qaneryaraq pikiciu, tamaaggun angliniartuci anirtuumallerkarpeceñun.

3Uillrukuvciu Atanrem naklekicia.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Elliinun ullaulluci, tuarpiaq teggalqumun unguvalriamun, yugni cakaarumalriamun, tau͡gaam Agayutem nakmikellranun assiqapigtellriamun.

5Ellii tusnganeqluku, elpeci cali teggalqutun unguvalriatun enelimauci anernellarmek, agayulirteñ̄gusqelluci ellualriaruluci, ekuagisqelluci cikiutnek anernellarnek Agayutmun akurtuyunarqelrianek Jesus Christ-akun.

6Tuaten igausngiin qaneryarani, “Tangerrluku, Zion-aami elkarciunga kangiritkamek teggalqumek, cucunarqelriamek, assiqapigtellriamek. Elliinun-llu ukvelria qacuvallagngaituq.”

7Taumek elpeceñun, ukvelriani, piksuuminarquq, tau͡gaam niisnganrilngurnun teggalquq tauna enelilriit qessakekiit, watua kangiritkaurtuq enem tusnganrani,

8paallautnguarkauluni teggalquq, qiuq-llu cangalutnguluni qaneryarami cangayutekestainun niisnganritlermegteggun tuaten picirkiumacimegcetun.

Agayutem Nakmikek'ngai

9Tau͡gaam elpeci cucukumauci yuullgutkelriani, agayulirteñ̄guluci, qigcignaqluci, angayuqauvillgutkelriani ellualriani, yugni nakmikek'ngaini, nasvaasqelluku ucurnarqucia kelegtellerpeci tan'germek tanqigmun irr'inarqelriamun.

10Mat'um ciungani yuunricaaquci, tau͡gaam maa-i Agayutem yukaaci, takumcukumallrunricaaquci, tau͡gaam maa-i takumcukumaluci.

Agayutem Kevgain Calillerkaat

11Yugnikekmaa, eguaquramci allanrulriani pektaulriani-llu, neguraluku kemgem aglumayullra inglukilria tarnerpeceñek.

12Qanlallerci piciuvkarluku agayumanrilngurni, qanerrluutekengraiceci tangerrnauraat caliaqegtaarci, nanrarnauraat-llu Agayun Ernermi elpengcaumallermeggni.

13Niisngaciu tamiin picirkiun Ataneq pitekluku, atanvagnun,

14wall'u atanerruanun atanviim cingillrinun, qanrucunailnguut anucimirqecetaarutkaatnun assilriit-llu nanrallerkaatnun.

15Waten ayuquq pisqutii Agayutem, tuaten elluarrluci pikuvci nepairiciquci qanerrluutaitnek usviilnguut.

16Umyugiulriatun piluci, assiilngurmun-llu umyugiurpek'naci, tau͡gaam Agayutem kevgaicetun.

17Takaqluki tamalkuita yuut. Kenekluki ilakutellriit. Qigcikluku Agayun. Takaqluku angayuqaq.

18Pisteñ̄gulriani, niisngaciki ataneci, assilriit naklegtalriit kiingita pivkenaki, tau͡gaam naklegtanrilengraata-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

19Tua-i man'a quyateknarquq yuk umyuaqegtaarani Agayutem tungiinun
pitekluku ilalciquni, pinarqenrilnge'rmi nangcimaluni.

20Picurlauteci pitekluki nangtaukuvci ilalciuluci, camek
ucurnarqutengqerciqseci? Tau͡gken elluarrluci pillerci pitekluku nangtaukuvci
ilalciuluci, tamana Agayutmi akurtuyunarquq.

21Tamana-llu pitekluku kelgumauci; tua-i-wa Christ-am nangtequtekellruakut
maryarrluta; taumek ellii tumaikun maligciu.

22Ellii assiilngillrunrituq, taumek piciunrilnguq qanrantellrunrituq:

23Caunrilkumange'rmi akinrituq, nangcimanger'mi akinaunrituq, tau͡gaam
ellminek tun'uq cuqcisteṁun ellualriamun.

24Elliin tungaunani assiilnguput quukatallrui tememikun kelistam qaingani,
wangkuta assiilngurmun tuqullrulriani elluamun yuusqelluta; qiuqnerikun
canrircecimauci.

25Tua-i elpeci qusngitun avtellruuci, tau͡gaam watua utertuci tarnerpeci
qusngiliurtiinun, qaunqestiinun-llu.

1 Peter 3

Aipaqutellriit Ayuqucirkaat

1Tuaten-llu elpeci nulirrulriani, uivceñun maligtaquurauci, ellaita qaneryaraq
ukveqenrilngermegteggu; qaneryaraunrilengraan nuliameng ayuquciatgun
unakumanaurtut,

2tangerqunegteggu menuunaci qigcigyugluci-llu ayuqucirci.

3Qaivciuggun kenegnarcarpek'naci, nuyaci tangnircartelluki, suulutaamek-llu
aturluci, aturaqegtaarnek-llu.

4Tau͡gaam iluvciuggun tangvaumanrilngurkun ircaqurpeciuggun
piunrirarkaunrilngurmek kenegnarcarluci, ellmikutuuluci qinuunaci-llu
anernerpeciuggun. Tamana Agayutem tangerqiini assiqapigtuq.

5Watnallruut imumi arnat ellualriit Agayutmek cacetuqutekilriit
kenegnarcarluteng uimeggnun maligtaquuraulluteng,

6niisngallruciatun Sarah Abraham-aamek, atanermek tuqlurluku. Elliin panikaaci
elluarrluci pikuvci civuuranrilkuvci-llu.

7Tuaten-llu uingulriani, nuliaci aipaqkiciki umyualegtun nuliaminek
takaqilriatun, mulnganarquciat umyuaqluku, tuarpiaq-llu
paitarkangqellgutekluki unguvamek Agayutem cikiutiinek naklekutekun,
piicauteci tumairamanritnaurtut.

Civuuratairutlerkaat

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Nutaan-llu, tamarpeci, umyuallgutkici takumcukulluci atunem, anelgutkelriatun kenkulluci, takumcutarluci ellmikutuuluci-llu.

9Assiitellria-llu akinauqsaunaku assiitellgutiinek wall'u qanerrluk qanerrluullgutiinek, tau͡gaam atawaqaasqiaqluci pici; kelgumiivci atawaqaasqun paitaqerkauluku.

10“Wani-wa yuk elluiluni nunaniryugluni-llu yuuyukuni alungutni assiilngircetenrilliu, qerrluugni-llu qanerrlugmek qallaceteksaunakek,

11Assiilnguq tunulluku assilriamek calikili, uitanqegcillerkaq-llu yuarluku maliggluku-llu.

12Wani-wa Agayutem tangvalarai angniutekluki ellualriit, ciutek-llu ikirngauk kaigataitnun, tau͡gaam assiilnguliulriit Atanrem ulularai.”

13Kia-mi aknirciiqaci cumiggluci assilriamek calikuvci?

14Tuaten-llu nangcimayaaqeng'e'rpeci elluangnaquciq pitekluku atawaqertuci, alikenriciki-llu alingnarliulriit, umyuarrlugcarpek'naci-llu.

15Tau͡gaam ircaqurpeciuggun Ataneq Agayun kenciknarivkarciu, yuum-llu apeskaci neryuniurutevceñek, kiucirkaitevkenaci kiularciki qigcigyugluci-llu.

16Tau͡gaam umyuarniurutaunaci, assiilngurnek calilriacetun picilingraiceci, kiaruciitnaurtut iqluurutkesteci, elluarrluci pillerci Christ-ami pitekluku.

17Tua-i Agayutem pisquciatun elluangnaqucirci pitekluku nangcimallerci assinruuq, nangcimallerkami elluanrilucirci pitekluku.

18Tua-i Christ-aq cali assiilnguut pitekluki nangteqellruami ataucirqumek taqluni, ellualria elluanrilngurnun, Agayutmun ullautnaluta, kemegkun tuqucimaluni, tau͡gaam Anernerkun unguircecimaluni,

19tamaaggun cali anernernun ayallernun itengqalrianun ayallruuq qalarucarturluki.

20Taukut niicunritellret, Agayutem takumcukutii utaqalgillrani Noah-m nalliini, angyillran taktaciatun, merkun-llu piunrirluteng, pingayunelgen tau͡gaam yuut anirtuumaluteng mermek.

21Tuaten-llu maa-i anglluryarakun anirtuumauci, qaivci iqaitellerkaa umyuaqevkenaku, tau͡gaam umyuarniurutaitellerkarci Agayutmun pitekluku, Jesus Christ-am unguillrakun,

22qilagmun ayallrem, Agayutem-llu tallirpiani uitaluni, an'gilat atanrulriit-llu pinilget-llu ataniumaluki.

1 Peter 4

Christ-am Umyuallguteklerkaa

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Taumek Christ-aq kemegkun nangteqellruan, elpeci-llu tuaten umyuangqerqici;
tua-i kina imna kememikun nangteqkuni assiilnginermek taq'uq.

2Yuk unguvami taktaciatun yuut aglumallritgun yuugarkauvkenani, taug̃aam
Agayutem pisqumallrakun.

3Imumi atulalci taqnariaci agayumanrilnguut aturyukait, acunianeq,
aglumakiyaraq, taangiqsaraq, akusrarcaraq, nerervagyaraq, agayutngualiyaraq-
llu.

4Alangaarutkaiceci ilalinrilavciki akusrartellratni; cangaksugaiceci-llu.

5Taug̃aam unguvalriit tuqumalriit-llu cuqcistekaata ciuqerrani
qanercetaarumaarkaugut.

6Tamana pitekluku Gospel-aaq qalarutkumauq tuqumalrianun, yugtun
kemegkun cuqcimange'rmeng Anernerkun unguvasqelluki Agayucetun.

7Cat tamarmeng iquklitlerkaat canimellirtuq, taumek umyuangqerqici
pegg'arluci-llu piicallerkarpeceñun.

8Arcaqerluci kenkuskici, kenkakun assiilngurugaat patumaarkaungata.

9Allaneryunqeggluci pikici qunuyuunaci.

10Ciuniullrucirpecetun Agayutem cikiutiinek, tuaten-llu cikiqengici ilavceñun,
Agayutem naklekutain ayuqenrilnguut qaunqestiicetun.

11Qalarucilria Agayutem nasvallrinek qalarrli, kevgiulria Agayutmek
cikiumatacimitun pinimek kevgiuqili; cat tamaitgun Agayun ucurnarisqelluku
Jesus Christ-akun; tauna-llu nanraumakili atanrukili-llu akwarpak akwanun.
Amen.

Naspaamallerkaat Angelria

12Kenkumalriani, cangayunrici nangteqnarqelriim kenertun tekiararuskaci,
naspaamaluci, allayugmek pimayukluci.

13Taug̃aam Christ-aq nangteqellgutkekuvciu quyakici; tuaten-llu
ucurnarillerkaani ilakluku angnirpagniartuci.

14Christ-am atra pitekluku nangcimakuvci atawaqerciquci, tua-i Agayutem
Anerneran tusngavikngaci, ucurnarqucian-llu.

15Taug̃aam ilasi niicimanrilli nangcimaniluku tuqucillni pitekluku, wall'u
teglellni, wall'u assiilngillni, wall'u neplircecillni.

16Taug̃aam ilasi nangcimakuni Christ-am atra pitekluku, tamana
kasngunarqenrituq, taug̃aam ucurnarivkarciqaa Agayun, tuaggun atrakun.

17Wani-wa qanercetaarun tut'eqatartuq Agayutem yuinun ciumek. Tua-i-llu
wangkuta ciumek qanercetaarumakumta, qaillun-mi imkut qaneryaram
narurtestai picirkiumaciqat?

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18Cali-llu “Ellualriit pegnem anirtuumaarkaukuneng, qaillun-mi Agayutailnguut assiilnguut-llu pimaciqat?”

19Taumek Agayutem pisquciatun nangtaulriit elluaq atungnaqerkaugaat, unguvaseng-llu tegumiaqevkararkaugaat piurcetmeggnun piciulriamun.

1 Peter 5

Agayutem Katngautai

1Taumek ilaci ciulirnerulriani, wii ciulirnellgutevceñi, Christ-am-llu nangteqellran nallunairistiini, ucurnarqucian-llu pillgucirtekaani qarutaaramci,

2Agayutem qusngiyagai qaunqesqelluki, elpeceñun tusngiita; qessamek-llu pivkenaci taug̃aam tengrutekluki, akinguteklerkaat umyuaqevkenaku taug̃aam piiyuumiutekluki.

3Atanrussaalriatun-llu pivkenaci, taug̃aam ciuliqagtellriatun katngat akuliitni.

4Qusngiliurteñg̃uneq-llu tekiskan nasqerrutmek ucurnarqelriamek pingciquci nalayuilngurmek.

5Elpeci-llu ayagyuanerni niisngaciki ciulirneci. Tuaten-llu tamarpeci elpeceñek pivakevkenaci ilavci tungiitnun, “Agayutem inglukngaku ellminek pivakelria, ellmikutuulria-llu naklekluku.”

6Taumek ellmikutuukici Agayutem unatain pinilriit aciatni, elliin piinanerpeceñi nalugnauraaci.

7Umyuarrlugcarnarqellriit elliinun ullauciki, aulukngaci elliin.

8Ellangqerrluci pikici, pegg'arluci-llu; wani-wa inglukesteci tuunrangayak tarriterrlainaan, yugtutulitun marualriatun, pitarkaminek yuarluni.

9Tamana inglukiciu, ukverpeciuggun asvaunaci, nallunrilavciki ukvellguceci nunami tamiini ayuqiinek cakviuruciatnek.

10Tua-i-llu nangtequmarikuvci, Agayutem takumcutaqapigtellriim, ucurnarquciminun Christ-akun kelegtevci nutaraurciiqaaci, elkarrluci-llu piniriluci-llu.

11Ellii ucurnarili Atanrukili-llu akwanek akwanun, Amen.

12Silvanus-aaq, piciulria anelgutka igartekluku igaramci amllenrilngurnek makunek eguaqurnaluci nallunairnaluku Agayutem naklekutii piciulria asvailucirci.

13Babylon-aamelnguut cucukumallgutevci umyuaqutmek tuyuraiceci, qetunrama-llu Mark-am.

14Melugauci atunem kenkem piakun, uitanqegcitem nayurlici, Christ Jesus-aamelngurni. Amen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2 Peter

2 Peter 1

Yuuluaqaasqutet

1Wii Simon Peter, Jesus Christ-am pistiini, apostle-aarani-llu, ukvellgutemteñun
pitatekluta, Agayutem elluaruciakun, Anirturtemta-llu Jesus Christ-am.

2Naklekun uitanqegcin-llu amllerili elpeceñun nallunrillrakun Agayutem, Jesus-
aam-llu Atanemta.

Kelgumacimta Cucukumacimta-llu Nallunairisqutii

3Agayutem pinian cikiakut unguvam atu'urkainek elluarucimek-llu,
nallunrillrakun kelegtemta ucurnarquciminun assiuciminun-llu.

4Tamaaggun akqellruakut piksuuminarqellrianek, angqapigtellrianek,
qimagyunarivkarluku piunrillerkaq aglumacikun, Christ-atun-llu
ayuqlirisqelluta.

5Tamana pitekluku pingnaqkici ukverci ilaluku assinermek, assineq-llu
elisngamek,

6elisngacirci-llu pitalqenermek, pitalqeneq-llu pektayiitnermek, pektayiitnaq-llu
elluarucimek,

7elluaruciq-llu ilakuyutmek, ilakuyun-llu kenekmek.

8Tamakut elpeceñelkata tukniluteng-llu, piniatessngaitaiceci atsaitessngaunaci-
llu nallunrillrakun Atanemta Jesus Christ-am.

9Tamakunek piilnguq cikmiumauq, yaaqvaq tangerciiganaku assiilnguminek-llu
au͡g'aricimallni nalluyagulluku.

10Taumek nallunaingnaqiciu kelgumacirci cucukumacirci-llu; tuaten pikuvci
paallagngaituci.

11Itervigkangqerrniartuci Atanemta Anirturtemta-llu Jesus Christ-am
angayuqauvianun nangyuilngurmun.

12Taumek egmian neq'angevkararkaugamken makunek, nallunricaaqeng'e'rpeki
asvairumaluten-llu ukverkun.

13Temtuumallemni tuaten qarutnarqamken neq'akumallerkarpenek.

14Temka man'a unitarkaungamku akanuivkenii Atanemta Jesus Christ-am
nasvitellruciatun.

15Taumek piyunartacimtun, neq'akumavkaryuganka makut, ayaumaringe'rma
neq'akumallerkaitnun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Christ-am Ucurnarqucian Tangvagtellrini

16Umyuigamteñek quliranek pillrunritamci qanruteklemteñi Atanrem Jesus Christ-am pinia tekiyucia-llu, tau͡gaam iimteggun tangvallemteñek Atanvaucianek.

17Takarnamek ucurnamek-llu Agayutmek Aatamek pingumarillrani erinatangellruuq ucurnam pianek, “Wani-wa una Qetunraqa kenkek'ngaqa, ilukegcitkaqa.”

18Tamana erina qilagmek pilria niitarput ilakellemteñi ingrimi

19Tuani prophet-aat qanlallrat piciurtevsiartuq. Taumek murilkekiciu qanellrat kenurratun tan'germi tanqilriatun errnatkaanun, unuakum agyii alairnatkaani ircaqurpeceñi.

20Nallunrilkiciu man'a ciumek, prophet-aat qanellrit yugmun elliin pinimikun taikaniumangailuciat.

21Wani-wa prophet-aat qanellrit yuum umyuigaqenritai, ellualriit yuut Agayutem piinek qanlartut Anernerkun Tanqilriakun.

2 Peter 2

Piciunrilnguut Prophet-aat Elitnauristet-llu

1Tau͡gaam piciunrilngurnek-llu prophet-aartangqellruuq. Tuaten-llu akunlevceñi piciunrilngurnek ayuqucirtuilriartangqerciquq qaneryaram narurtaartainek, akiliucestesseng Ataneq piunrilkelluku, tuaten picurlagmun tekiutarkauluteng.

2Amlleret-llu maligtaquciqait akusrarutekillratgun; tamakut pitekluki piciulria piciliutekumaciquq.

3Ayarillermegteggun teguiciqaiceci iqluurluci. Taukut qanercetaallerkaat piunrillerkaat-llu ak'a ciuqvanek taqumauq.

4Agayutem takumcukillrunriluciatun assiilngillernek an'gilanek, tau͡gaam eggluki nangteqnarqellriamun petmigmun tan'gercetellriamun qanercetaarumallerkaata engeliinun;

5nunam-llu yui ciuqliit uitatellrunriluciatun, ulerpagmun piunrirtelluki assiilnguut, Noah tau͡gaam elluam ayuqucirtuutekestii uitalluku, ilai-llu malrunelgen.

6Ekuallruciatun nunarpiit Sodom-aarmiut Gomorrah-rmiut-llu piunrirtelluki cuqyutngusqelluki-llu assiilngiumaarkanun.

7Anirtullruciatun-llu Lot-aaq ellualria, tamakut acuniatulit arenqialliqutekngaki,

8(tua-i ellualriaruami tamakut niiskengani tangvak'ngani-llu assiilnguut erenret tamaitni arenqialliqutek'laryaaqngaki.)

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Tuaten Agayutem ellualriit anirturyugngai naspaamallratnek, elluanrilnguut-llu anucimirqecetaaryugngaluki qanercetaarumallerkaata engeliinun,

10arcaqerluki kemgem aglumataikun caarrluulriit qanrucunailnguut-llu. Uluryata'aqsaitut ciumuarluteng-llu, caperqevkenaku-llu kenciknarqellriit aripaciteklerkaat.

11Tau͡gken an'gilat, piunrung'e'rmeng pinikun piunarqucikun-llu caunrilkeksaitelarait Atanrem ciuqerrani.

12Ukut tau͡gaam, yuut ungungssitun umyugailngurtun, tegumaarkatun nalacimaarkatun, ayuqut caunrilkilaameng canek taringumanrilkemeggnek, taumek ellaicetun-llu piunrirciqut,

13nangcimaluteng assiilnguteng pitekluki. Kemgem aglumatai atungnaq'larait erenrungraan; apquciulriatun ayuqut kilinrulriatun-llu akusrarcaraq apquciqngamegteggu qaqiciluteng akunlevceñi.

14Iingita aglumakiyaraq kiingan tangerqengaqaat, taqesciiganaku-llu assiilnguq. Iqlutmun-llu unayaq'larait asvaitenrilnguut; ayarinermek elitnaurumaut ircaqumegteggun, aniqlaatem yukngateng.

15Elluam tumyaraa unilluku pellaangameng; Balaam-aatun ayuqut Beor-am qetunraatun, aki pitekluku assiilngilriatun,

16kinguani tau͡gaam anucimiqluni assiilngillerminek, ugingavian ciulviim qanyuilnguum, yuum eriniikun inerqullinia tauna, usviicaaqellranek ellangartelluku.

17Elakatun-llu cali ayuqut imailngurtun, taitugtun-llu anuqem ayagceskiitun. Taukut nunakangqertut camani aciqvani tan'germi.

18Ucuryaggluteng kemgem aglumataikun unayaq'larait iqlumek anirtuumanrralriit.

19Akqait teguarunrillerkaatnek, amta-llu ellait teguaruluteng assiilngurmun; nauwa yuk cirlakestem̄inun teguarurtelartuq.

20Wani-wa nunam caarrluurutai qimallrungraitki nallunrillrakun Atanrem Anirturtemta Jesus Christ-am, tamakunun ilarqutenqigtaqameng cirliqluteng-llu, kinguqliq piciat ciuqlirmi arcaqanrurtelartuq.

21Tua-i atawauyartuq ellaitnun nallunrircecimanrilkuni elluam tumyaraa, nallunriumayaaqerraarluki-llu tunutenrilkatki alerquutet ellmeggnun tunumalriit.

22Nall'arrluku qanruyun: Qimugtem miryani nerenqigtelaraa, sitiinkaaq-llu erungermi marayami akagualartuq.

2 Peter 3

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Tekitellerkaan Akqutii

1Wani-wa una igautma aipiritii elpeceñun kenkekmaa, tamarkegni-llu segg'angcangnaqellruamci.

2Umyuaqesqelluki prophet-aat ellualriit qanrutkellrit tekitarkat, Atanrem-llu Anirturilriim alerquutii apostle-aatgun.

3Ciumek nallunrilkiciu man'a, caunrilkilriit tekitarkaungameng ernerni nangneqlirni caunrilkillermegteggun, maliggluku aglumakiyararteng,

4qanerluteng-llu, “Nau-wa-mi akqutngulria tekitenqigtellerkaa? Ciuliaput tuqurraanratnek cat tamarmeng elucimegcetun ayuqut ellam piurteqarraallranek ayagluteng.”

5Man'a pitsaqutmek nallunguaramegteggu Agayutem qanellrakun qiliit piuruciat ak'a tamaani, nuna-llu quyurcimallruuq merkun mermenani,

6tamana-llu nuna ataam mer'em naligluku qainganelnguut piunrillrui.

7Taúgaam qiliit nuna-llu ekuamaarkat watua qanellrakun uitacimaut erneq engelkarrluku qanercetaarumallerkaat, qanrucunailnguut-llu piunrillerkaat.

8Taúgaam kenkumalriani, nallunriciu man'a Atanemteñi erneq atauciq allrakucetun tiissitsaatun pitauq, allrakut-llu tiissitsaat ernertun ataucitun ayuqluteng.

9Atanrem akqutni pinriceñarngaitaa, yuut ilaita pinriceñarnayuk'langraatgu, taúgaam elpeci pitekluci pataganrituq, yuk picurlaasqumanrilamiu, taúgaam tamalkuita umyualinqigtesqelluki.

10Taúgaam Atanrem Erenra tekiciiquq teglessaalriatun, qiliit-llu tem'irrluteng piunrirciqut, qiliim-llu aklui kenrem urugciiqai, nuna-llu qainganelnguut-llu ekuamaciqut.

11Tua-i-llu makut tamarmeng urugcimaarkaukata, qaillun ayuqelriamek agayumaciqseci ellualriarungnaqluci,

12utaqaluku nerinikluku-llu Agayutem Erenran tekitellerkaa, qiliit ekuallerkaat qamlluki, qiliim-llu akluin kenerkun urugtellerkaat.

13Taúgaam akqillruciatun nutaranek neryuniurciqukut qilagnek nunamek-llu ellualriit uitavigkaatnek.

14Taumek, kenkekmaa, tamakut neryuniurutekngavciki elliinetengnaqkici, menuunaci canganarqutaunaci, uitanqegciluci-llu.

15Atanrem nerinisngialliqenrilucia anirtuutekarci; ilamta kenkek'ngamta Paul-aam elpeceñun igallruciatun cikiumacimitun elisngamek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

16Ciungani-llu igalaucirmitun. Tamakut igat ilait taringellerkaat qacignarqenrituq, yuut-llu nallumalriit caqtaaryulriit-llu iqlutun taringyularait picurlallerkameggnun, pilaucirmegcetun allaungraata qaneryarat.

17Taumek elpeci, kenkumalriani, man'a ciunguluku nallunrilavciu, murilkici alarcetenritnauraiceci assiitellriit yuut, pektayiitnaurtuci-llu.

18Tau͡gaam pikanirci naklekutiikun nallunrillrakun-llu Atanemta Anirturtemta-llu Jesus Christ-am. Ellii ucurnarili watua maa-i akwanun-llu, Amen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1 John

1 John 1

Unguvam Qaneryarartaa

1Piqarraamek uitallrulria wangkuta niitellerput, iimteñek tangllerput, tangvallerput, unatemteñek-llu cavtellerput, qaneryaram unguvalgem pia.

2Wani-wa unguva alaillruuq, wangkuta-llu tangerrluku, nallunairutekluku-llu elpeceñun qallautekarput, unguva nangyuilnguq Aatami uitallrulria wangkutnun-llu alaillrulria.

3Tangllerput niitellerput-llu, tamana elpeceñun qallautekarput, elpeceñun-llu ilakellgutkesqelluta: wangkuta-llu ilakellgutekciqerput Aata, Qetunraa-llu Jesus Christ-aq.

4Mat'umek-llu igartukut elpeceñun angniucirput qaqitesqelluku.

Agayutem Tanqiucia

5Tua-i wani-wa qanruyun elliinek niitellerput elpeceñun qallautekarput Agayun Tanqiuluni, Elliini-llu tan'gertaunani watqapik.

6Qanqumta ilakellgutekniluku, amta-llu tan'germi piyualuta, tua-i iqluciqukut, piciulria-llu aturngaitarput.

7Tau͡gaam tanqigmi piyuakumta, elliitun tanqigmelngurtun, tua-i atunem ilakellgutekciqukut, Qetunraan-llu Jesus-aam Christ-am augan tamalkuitnek assiilnguirciqaakut

8Qanqumta assiilnguitniluta, tua-i wangkutnek picilirciqukut, piciulria-llu ilumteñelngaituq.

9Assiilnguput apervikuatekekumteki, tua-i ilumuuguq elluarluni-llu, Assiilngumteñek au͡g'aritarkauluta.

10Qanqumta assiilngillrunritniluta, tua-i iqlulriaruvkarciqerput, qaneryaraa-llu ilumteñelngaituq.

1 John 2

Christ-aq Ililirturtevvut

1Irniayaamaa, makunek elpeceñun igartua assiilngiisqevkenaci, assiilngilriartangqerqan tua-i ililirturtevvut Atametuq, wani-wa Jesus Christ-aq Ellualria tauna.

2Ellii-llu assiilngumta patumatkaat, tau͡gaam wangkuta kiimta pivkenata, ellarpagmiut tamalkurmeng cali assiilnguita.

3Alerquutai-llu atuqumteki tuaggun nallunrirciqukut elliinek nallunrilucimteñek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Nallunritniluku qanelria alerquutai-llu aturpek'naki pilria, tauna iqlungalriaruuq, piciulria-llu ilumikenritaa taum.

5Tau͡gaam kina imna qaneryaraan aturtii, taumi Agayutem kenkii ilumun qaqicimauq; tuaggun nallunritukut elliinelucimteñek.

6Elliinetaurniluni qanelria tuaten piyuagarkauguq ellii piyuallruciatun.

Alerquun Nutaraq

7Kenkumalriani, alerquutmek nutaramek igarvikenritamci, tau͡gaam alerquutmek ak'allarmek piqarraamek piklerpeceñek igarvikamci. Alerquun ak'allaq waniwauguq qaneryaraq piqarraamek niitellerci.

8Tuamta-llu alerquutmek nutaramek igarvikamci, elliini elpeceñi-llu piciulriamek, tan'geq nangengiinaan, tanqik-llu piciulria pisngaluni.

9Tanqigmetniluni qanelria, ilani-llu uumikluku, tauna cali tan'germetuq.

10Ilaminek kenkilria tanqigmetaurtuq, cangayuutmek-llu elliinetellriartaituq.

11Tau͡gaam ilaminek uumikilria, tan'germetuq, tan'germi-llu piyuaguq natetmurucirkani-llu nalluluku, tua-i tan'gerem cikmircecani.

12Irniayaamaa, igarvikamci assiilngurpeceñek au͡g'aricimiivci Elliin atra pitekluku.

13Ataulriani igarvikamci, piqarraamek uitalria nallunrilavciu; ayagyualriani igarvikamci, assiitellria cirlakngavciu, mikelnguulriani igarvikamci, Aata nallunrilavciu.

14Ataulriani, igarvikellruamci, piqarraamek uitalria nallunrilavciu, ayagyualriani, igarvikellruamci piniavci, Agayutem-llu qaneryaraa elpeceñetauraan, assilria-llu cirlakngavciu.

15Ellarpak ellarpiim-llu pii kenkenriciki. Ellarpiim kenkestii Aatam kenkiinek piituq ircaqumini.

16Wani-wa ellarpagmelnguut tamarmeng kemegmun aglumanarqelriit, iignun-llu aglumanarqelriit, pirpaksarat-llu unguvam mat'um pii, Aatamek pinritut, tau͡gaam ellarpagmek.

17Ellarpak-llu nangciquq, aglumanartuumarmi, tau͡gaam Agayutem pisqutiin aturtii nangyuilngurmek uitaarkauguq.

Christ-aruat

18Irniamaa, pillerkaq nangenruuq; niitelaucirpecetun Antichrist-aq tekitarkaucianek, maa-i Antichrist-at tekicimariut amllerluteng; tamaaggun nallunritarput pillerkam nangenrucianek.

19Wangkutnek avtellruut, ilakenrilamceteng; ilakellrukumceteng avcanritut; tau͡gaam avtut, wangkutnun ilakenrilucirteng nasvagluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20Tau͡gaam elpeci Tanqilriakun minguumalriaruuci, nallumavkenaci-llu.

21Igarvikamci, piciunrem nallullra pitkevkenaku, tau͡gaam nallunrilavciu, nalluvkenaku-llu iqluyaraq piciunermek pinrilucia.

22Kina tauna iqlungalriarua Jesus Christ-am mecirautekestii? Taunguuq Antichrist-aq, Aatam mecirautekestii Qetunram-llu.

23Qetunram mecirautekestiin Aata-llu pikenritaa. Tau͡gaam Qetunram ukveqestiin Aata-llu pikaa.

24Piqarraamek niitellerci elpeceñetaurli. Piqarraamek-llu niitellerci elpeceñetaurqan, elpeci-llu Qetunramtaurciquci Aatamtaurluci-llu.

25Maa-inguuq-llu akqutkellra wangkutnun, unguva nangyuilnguq.

26Makunek igaramci iqlutmurutengnaqesteci pitekluku.

27Tau͡gaam Elliinek minguumallerci elpeceñetaurtuq, yugmek-llu ayuqucirturnarqevkenaci; minguumatiikun ayuqucirtuumiivci canek tamaitnek, piciungami-llu Iqluurutnguvkenani-llu; ayuqucirtuuciatun-llu, Elliinetaurci.

28Irniayaamaa, Elliinetaurci, civuuranritnaurtukut alaiqan, ciuqerrani-llu kiaresngiatenritnaurtukut tekitellerkaani.

29Nallunrilkuvciu elluarucia, tuaten-llu ellualria yuk nallunriciiqerci elliikun yuurucia.

1 John 3

Agayutmun Yuurtellriit

1Tangerrluku Aatam kenkeqapigucia wangkutnek, Agayutem irniarinek aprumaarkauluta, taunguamta. Taumek ukvenrilnguut nalluitkut, Ellii nalluamegteggu.

2Kenkumalriani, watua Agayutem irniaqaakut, cali-llu alaiqsaituq qaillun ellillerkarput, tau͡gaam nallunritarput man'a: alaiqan ayuqarkauluku, ayuquciakun tangvagarkaungamteggu.

3Kina imna tamatumek neryuniulria caarrluirciquq Elliitun caarrluilngurtun.

4Kina imna assiilngilria alerquutnek narurcilriaruuq, assiilnguq narurciyaraungan.

5Nallunritarci Ellii tekitellruuq assiilngurnek au͡g'ariyarturluni Elliini-llu assiilngurtaunani.

6Elliinetauralria assiilngirngaituq; assiilngurtulim-llu tangeqsaitaa Agayun nallunriqsaunaku-llu.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Irniayaamaa, alarcecaqunaci yugmun. Elluam aturtii ellualriaruuq, Ellii elluaruciatun.

8Assiilnguum aturtii tuunrangayiim yukaa. Tua-i tuunrangayak nutem assiilngilriaruan. Tamana pitekluku Agayutem Qetunraa tekitellruuq tuunrangayiim caliari piunrirnaluki.

9Agayutmek yuurtellria assiilngirngaituq, Agayutem ayuqucianek ayuqucingqerrami, assiilngirciiganani-llu Agayutmek yuurcami.

10Maaggun Agayutem irniari elitaqsunarqut, tuunrangayiim-llu irniari elluam atunritestii ilaminek-llu kenkinrilnguq, Agayutmek pinrituq.

11Maa-i man'a piqarraamek niitellerci qanruyun kenkutesqelluta,

12Cain-atun-llu ayuqesqevkenata elluanrilngurtun anelgutminek-llu tuqucilriatun. Ciin-llu tuqutellruagu? Tua-i-wa caliani assiilata, anelgutiin-llu caliari elluarluteng.

13Alangaanrici, ilamaa, uumikekaceci nunamiut.

14Nallunritukut wangkuta pelluumaricimteñek tuqumek unguvamun, ilaput kenekngamteki. Kenkinrilnguq tuqumetaurtuq cali.

15Ilaminek uumikilria tuqucilriaruuq; nallunrituci-llu tuqucilria unguvamek nangyuilngurmek piituq.

16Maaggun kenkii taringumaarput unguvaminek pegcillrakun wangkuta pitekluta; taumek wangkuta-llu unguvamteñek pegciyunarqukut ilaput pitekluku.

17Tau͡gaam yuk nunamiutarnek nuryugcinrilkuni ilani-llu piilnguq tangeng'e'rmiu, kusguanrilkuniu qaillun-mi Agayutem kenkii elliineciiqa?

18Irniayaamaa, kenkinritelta qanerkun alungutkun-llu, tau͡gaam caliamteggun piciulriakun-llu.

19Maaggun nallunrirciqukut piciunermi uitacimteñek, caceturqaurumaluta-llu Elliin ciuqerrani,

20ircaqumteggun-llu picetaarumakumta, Agayun piunruuq ircaqumteñi, ca-llu tamalkuan nallunritaa.

21Kenkumalriani, ircaqumteggun picetaarumanrilkumta, civuurataiciiqukut Agayutem ciuqerrani.

22Kaigatemteñek-llu Elliinek akurtulartukut, alerquutai atuamteki pisqumataikun-llu ilukegcivkaamteggu.

23Maa-inguuq-llu alerquutii, ukveresqelluta Elliin Qetunrami Jesus Christ-am atranun, atunem-llu kenkutesqelluta tuaten alerqullruciatun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

24Alerquutain aturtait Elliinetaurtut, Ellii-llu ellaitnelluni. Maaggun-llu nallunritukut wangkutni uitacianek Anernerkun elliin cikiutekellrakun.

1 John 4

Anerneret Yuvriisqai

1Kenkumalriani, tamalkuita anerneret ukveqenriciki, tau͡gaam yuvrirciki anerneret Agayutmek kingunengqerruciat, amllerrata prophet-aat piciunrilnguut ellarpagmun ayalriit.

2Maaggun nallunritarci Anernera Agayutem: tamarmeng anerneret Jesus Christ-am nallunairtai, kemegkun tekitellrucianek, Agayutmek kingunengqertut.

3Tamarmeng-llu anerneret Jesus-aam mecirautekestai, Agayutmek pinritut. Maa-i man'a Antichrist-am anernera niitellerci tekitarkauniluku, maa-i-llu ak'a nunami tekisngauq.

4Irniayaamaa, Agayutem pikaaci cirlakngavciki tamakut; elpeceñelnguq pininruuq taumi nunamelngurmi.

5Ellait nunamiutaugut, nunamiutarnek-llu qanlartut, nunamiut-llu niisngalarait.

6Wangkuta Agayutem pikaakut. Agayutem nallunritestiin niisngalaraakut. Maaggun nallunritarput piciulria Anerneq, piciunrilnguq-llu.

Agayun Kenekngguuq

7Kenkumalriani, kenkutelta, kenka Agayutmek pian; kina imna kenkilria Agayutkun yuurtuq, Agayun-llu nalluvkenaku.

8Kenkinrilnguum Agayun nallua, Agayun kenekngguan.

9Mat'ukun Agayutem kenkii wangkutni alairtuq, Qetunrani Agayutem ellarpagmun ayagcetellruaku, elliikun yuusqelluta.

10Waniwauguq kenkiyaram ayuqucia; wangkuta Agayun kenkellrunricaaqerput, tau͡gaam elliin kenekngamikut Qetunrani-llu tekitelluku assiilngumta patumatkaat.

11Kenkumalriani, Agayutem tuaten kenekngakut, wangkuta-llu cali kenkutarkaugukut.

12Agayun yuum tangeqsaitaa. Kenkuskumta, Agayun wangkutnetaurciquq, kenkii-llu wangkutni qaqicimauq.

13Maaggun nallunrirciqukut elliinetauraucimteñek, ellii-llu wangkutnetauraucianek, Anerneminek cikiakut.

14Wangkuta-llu tangellruaput nallunairiluta-llu, Aatam ayagcetellranek Qetunraminek ellamiut Anirturtekaatnek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Kia imum Jesus-aaq apertuakuniu Agayutmun Qetunraqucia, elliini Agayun uitaurtuq, ellii-llu Agayutmetaurluni.

16Wangkuta-llu nallunritarput ukveqluku-llu Agayutem kenkii wangkutnun. Agayun kenkutnguuq, kina-llu imna kenekmetauralria Agayutmetaurtuq, Agayun-llu elliinetaurluni.

17Maaggun kenka wangkutni qaqicimauq, civuurasqevkenata Ernermi qanercetaarvigmi, elliitun uitiimta ellami mat'umi.

18Kenka alingmek piituq, tau͡gaam kenkem qaqimalriim alinga anevkalaraa, alinga nangtaumek ilangqerran; alingelria kenekmikun qaqicimanrituq.

19Wangkuta kenkarput, elliin ciumek kenekngakut.

20Kina imna qanquni, “Agayun kenkaqa,” tau͡gken anelgutni uumikluku, iqlungalriaruuq; wani-wa anelgutni kenkenrilkuniu tangellni, qaillun piluni Agayun kenekciqau tangenrilkeñi?

21Mat'umek-llu alerquumaukut elliinek: Agayutmek kenkilriim anelgutni-llu kenkarkaugaa.

1 John 5

Anernerem Nallunairutii

1Kia imum ukvekekuniu Jesus-aaq Christ-aucia Agayutkun yuurtuq, kia-llu imum Aataulria kenkekuniu, Qetunraa-llu kenekciqaa.

2Mat'ukun nallunritukut Agayutem irniarinek kenkicimteñek, kenkekumteggu Agayun niisngaluki-llu alerquutai.

3Maa-inguuq kenkellra Agayutem, alerquutai aturluki. Caperrnarqenritut-llu alerquutai.

4Taumek Agayutkun yuurtellriim nuna cirlakaa, waniwauguq-llu nunam cirlakestii, ukverput.

5Kituuga tauna nunam cirlakestii? Taunguuq Jesus-aam ukveqestii, Agayutmun Qetunraqucianek.

6Wani-wa tauna merkun augkun-llu tekitelleq, Jesus Christ-aq, merkun kiingan pivkenani, tau͡gaam merkun augkun-llu.

7Anerneq-llu nallunairilriaruuq, tua-i Anerneq piciungami.

8Pingayuugut nallunairilriit: Anerneq, meq, auk-llu, ukut-llu pingayun pillgutkut.

9Ciuniuqumteggu yuut nallunairutiit, Agayutem nallunairutii angenruuq, maa-i man'a Agayutem nallunairutii, Qetunrani nallunairutkellruaku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

10Kina imna ukvequni Agayutem Qetunraanun nallunairutengqertuq ellmini. Kia-
llu Agayun ukveqenrilkuniu iqlungalriarurtaa, ukveqenrilamiu Agayutem
nallunairutii Qetunraa pitekluku.

11Maa-i-llu Agayutem nallunairutii, unguvamek nangyuilngurmek
cikiumacimteñek, tamana unguva Qetunraantuq.

12Qetunram pikestii unguvamek pingqertuq, pikenricestii-llu unguvamek piituq.

13Makunek igarvikamci Agayutem Qetunraan atranun ukvelriani,
nallunritesqelluci unguvangqerrucirpeceñek nangyuilngurmek.

14Elliini civuuratailamta canek kaigakumta elliin pisqutkekiinek,
niicimallerkarput nalirrukenritarput.

15Tua-i-llu nallunrilkumteggu niicimalaucirput kaigatemteñek, tuaten-llu
nallunritarput kaigatvut elliinek ak'a unakumaricianek.

16Yuum ilani tangvakuniu assiilngirtelluku tuquarkautngunrilngurmek,
kaigaciiqaa, Agayutem-llu unguvamek cikirciqaa tuquarkautngunrilngurmek
assiilngilleq. Assiilngurtangqertuq tuquarkautngulriamek; qanenritua tuatnalria
piicautelaasqelluku.

17Tamarmeng elluanrilnguut assiilnguugut, tau͡gaam assiilngurtangqertuq
tuquarkautngunrilngurmek.

18Nallunritukut kina imna Agayutkun yuurtellria assiilngirturngaituq, tau͡gaam
Agayutem Qetunraan tegumiaqaa, assiilngurmun agturcetevkenaku.

19Nallunritukut Agayutmun yuk'ucimteñek, ellarpak-llu tamarmi assiilnguum
piniantuq.

20Nallunritukut Agayutem Qetunraan tekitellrucianek, elliin-llu
ayuqucingevkaraakut nallunrirtelluku piciulria; wangkuta-llu elliinetukut
piciulriami Qetunraani Jesus Christ-ami. Ellii piciulriaruuq Agayun, unguvauluni-
llu nangyuilnguq.

21Irniayaamaa, negurciki agayutnguat.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2 John

2 John 1

Kenkakun Piyuallerkaq

1Wii ciulirnerulriami, arnamun cucukumalriamun irniarinun-llu kenkekemnun piciulriakun, kiima-llu pivkenii tau͡gaam tamarmeng piciunrem nallunritestai,

2piciuneq pitekluku wangkutnelnguq wangkutnetarkauluni-llu akwarpak.

3Naklekun, takumcukun-llu, uitanqegcin-llu wangkutnetaurlit, kingunengqerrluteng Agayutmek Atamteñek Jesus-aamek-llu Christ-amek Aatam Qetunraanek, piciunerkun kenkakun-llu.

4Quyaunga cakneq irniarpeci ilait nallunriamki maligtaquyuciitnek piciunermun, tuaten Aatam alerquuciatun.

5Watua qarutaaramken, arnaaq, nutaramek alerquutmek igarviknavkenak, tau͡gaam nutem piklemteñek, kenkutesqelluta atunem.

6Maa-inguuq-llu kenka, alerquutai maligtaqukumteki; maa-i man'a alerquun piqarraamek niitellerci kenka maligtaqusqelluku.

7Alarcetaarilriit amlleret ellarpagmun skavingaut, asgurakestai Jesus Christ-am kemegkun tekitellrucianek; tuatnalria alarcetaarilriaruuq Antichrist-auluni-llu.

8Murilkici elpeceñek, unakengnaqlerci tamanritnaurarci, tau͡gaam akurturluku akiliun qaqimalria.

9Kina imna ciumualria Christ-am-llu elitnaurutai aturpek'naki, Agayutmek piituq; kina-llu imna Christ-am elitnaurutain aturtiit tamarkenka pikak Aata Qetunraa-llu.

10Kina imna elpeceñun ullautellria tailluni-llu matuunrilngurmek elitnaurutmek, ciuniuryaqunaciu atawaqaasqevkenaku-llu.

11Kia imum atawaqaasqestiin pillgucirciqngaku caliarakun assiitellriakun.

12Qanerkaliryaaqeng'e'rma elpeceñun, watua kalikakun ingegkun-llu pinrilengramci, neryuniurtua ullagnayukluci qallatellguteknayukluci-llu tungaunaci, tuani angniutvut qaqitesqelluku.

13Ilavet, arnaunerpet cucukumalriim irniarin aryuqutmek tuyuraiceci.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

3 John

3 John 1

Piciulriakun Piyuallerkaq

1Wii ciulirnerulriami, Gaius-aamun kenkek'ngamnun piciunermi kenkekemnun.

2Kenkumalriami, piicautamken elluarrluten pisqelluten callerpeni tamaitni, canritesqumaluten-llu tarnerpet canriluciatun.

3Quyallruunga cakneq ukvellgutemta tekilluteng apervikuatekngatgen piciunermi yuucirpenek; ilumun-llu maligtan piciuneq.

4Angniutma angenrat waniwauguq, niicamki irnianka piciuneq maliggniluku.

5Kenkumalriami, piciulria aturan, ukvellgutput elluarrluki piavki, arcaqerluki allanret.

6Tamakut apervikuatekngatgen agayuvigmi kenkicirpenek. Taumek ciunratgun ayagceski Agayutem kevgaitun pitarrluki.

7Tua-i elliin kenkii pitekluku ayallruameng, agayumanrilngurnek-llu camek akurtuqsaunateng.

8Taumek wangkuta ikayurnarqaput calillguteknaluki piciunerkun.

9Igallruyaaqua agayuuviim yuinun. Tau͡gaam Diotrephes-aam atanrungnaqellriim narurtelaraanga.

10Taumek tekiskuma, caliara nasvagciqaqa, qalarqurluni inglukngangа, tamatum-llu arcaqanranek ukvellgutput tekitengraata ciuniuryunrit'larai, ciuniurtekaqsallrit-llu pivkaqsaunaki, agayuvigmek-llu antaqluki.

11Kenkumalriami, assiitellria maligtaquyaqunaku, tau͡gaam assilria. Assilriim aturtii Agayutem yukaa; kia-llu assiilnguum aturtiin Agayun tangeqsaitaa.

12Demetrius-aaq yugnek tamaitnek nallunairumauq, piciunermek-llu tuaten; wii-llu nallunairaqa, nallunritarpecia-llu piciulriamek nallunairicimnek.

13Qanerkaliryaaqua elpenun, tau͡gaam watua kalikakun ingegkun-llu iganritamken,

14ukaqvaggun tangerrnayukluten, tungaunak-llu qallatellguteknayukluten.

15Uitanqegcisqumaamken. Ilama aryuqutmek tuyuraatgen, wii-llu ilaten aryuqutmek pianka tamalkuita.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Jude

Jude 1

Ukverumacim Ciumurutellerkaanek, Cuqcillerkamek-llu

1Wii Jude, Jesus Christ-am kevgaani, James-aam-llu anelgutiini, kelgumalrianun
Agayutmi Atamteñi kenkumalrianun qaunqumalrianun-llu Jesus Christ-akun;

2Takumcukun, uitanqegcin, kenka-llu elpeceñun pingiinarlit.

3Kenkumalriani, igarviksuumingramci anirtuumacimteñek, igaqataramci
eguaqurluci arcaqanrulria pitekluku ukveq, ciumurucesqelluku
cikiutekumaciatun ellualrianun.

4Ukverumangualriit-llu agayuvigmun ilautengata, ak'a ciuqvani picirkiumalriit
qanercetaarumaarkat, elluanrilnguut, Agayutem naklekutii iqlutun ciuniuqiit
aglumakillermegteggun, ciuniurpek'naku-llu kiingan Atanerput Jesus Christ-aq.

5Taumek watua neq'angevkaramci, ak'a nallunrillrungerpeciu man'a, Atanrem
anirturraarluki yuut Egypt-aamek, kinguakun ukvenrilnguut piunrillrukai.

6An'gilat-llu, ciuqliit elucirteng uniskiit, iivkaumalriit elliin qillerqumakai
kalivnernek piunriyuilngurnek petmigmi tan'gercetellriami erneq angelria
engelkarrluku qanercetaarumallerkaq;

7Sodom-aarmiucetun Gomorrah-rmiucetun-llu avaqliicetun-llu, taukut
akusrarutekiyulriit, yuum-llu atuyuilkiinek aglumakiyulriit kenerkun
nipsuilngurkun anucimirqecetaarumallrat cuqyutkesqelluku.

8Taukucetun cali ukut qailluitulriit kemegteng caarrluurtelaraat, atanrulriit
cakaarluki, qigcignarqelriit-llu piciliutekluki.

9Tau͡gaam an'gilat piunrata Michael-aam, tuunrangayagmek inglulirluni
kiutaarutlermegni Moses-aam temii pitekluku, piciliutekluku inerquasciigataa;
waten tau͡gaam qanerluni, “Atanrem inerqurliten.”

10Ukut tau͡gaam yuut piciliutekiut taringumanrilkemeggnek; camek-llu nutem
taringumange'rmeng ungungssitun cacirkailngurcetun, tamakutgun assiirutut.

11Nakleng taukut! Cain-aq kingunrirtuatgu, iqluurluteng-llu Balaam-aatun
iqluqataryaaqellertun akingellerkani pitekluku, piunrirarkaugut-llu, Korah-m
atanranek narurcilriim, maligcestain piunrillruciicetun.

12Nerevkariaqavci kenkuyutmek, taukut arenqianarqelartut, talluunateng
nerervagaluteng, ellmeggnek-llu arcaqakluteng; amirlutun yukutailngurtun
ayuqut anuqem ayagaskiitun; napatun-llu uksuarmi atsailngurtun nalamalriatun,
qecuumalriatun mimernaminek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

13Imarpiim-llu qairitun, qapugmek egqaqilriacetun kasngunarqelrialillermeggnek, agyacetun-llu picimegcetun ayagalriacetun. Taukut nunakangqertut petmigmi tan'gercetellriami akwanun.

14Enoch-aam-llu, Adam-aam kinguvrin malrunlegurutiita, qanrutkellrui ukut yuut, qanerluni, “Tangerrluku, Ataneq tekituq tiissitsaarugarnek ellualrianek maligluni,

15qanercetaaryarturluki tamalkuita, picirkirluki-llu arcaqanqerrulriit elluanrilngurmek atullrat pitekluku, anagutellrat-llu, assiilngiumalriit-llu, Agayutem qigcikenricestain qancurlallrat ellii tungiinun, pitekluku.”

16Makut qanemyuugartut, elaraluteng-llu, aglumayullerteng maliggluku, qanpagalluteng-llu ucuryaggluteng, ilateng-llu nanramciluki unangellerkarteng umyuaqluku.

17Tau͡gaam kenkumalriani, neq'akiciki nallunairutait apostle-aarin Atanemta Jesus Christ-am.

18Ellaita qanrutaiceci, “Nangneqlirmi piciliutekilriartangqerciquq, aglumayullerteng arcaqanqerrullerteng-llu maliggluku.”

19Maa-inguut avtelalriit ilameggnek, nunamiutaam cumigucestai, Anerneq-llu avaliqevkenaku.

20Tau͡gaam elpeci, kenkumalriani, nauci elpeceñek ukverpeciuggun tanqilriakun pinrulriakun; piicalaqici-llu Anernerkun Tanqilriakun.

21Agayutem kenkiini uitaurqici; neryuniurutkiciu takumcukutii Atanemta, Jesus Christ-am, unguvamun nangyuilngurmun.

22Ukvertelluki-llu nalirrugtellriit;

23allat-llu anirturciki, kenermek nuggluki, allat-llu takumcukiciki qigcigyugluci, pelleqluki aturat kemgem iqaurtellri.

24Wani-wa elliinun nayumiqayugngastevceñun, carr'unaci-llu tunyugngaluci ucurnarqucian ciuqerranun angnirpagluci.

25Elliinun kiimi Agayutngulriamun, Anirturtemteñun, Atanemteggun Jesus Christ-akun, pikevkararkaugut ucurnarqun, takarnarqun, angayuqauvik, piyunarquciq-llu akwanek, watua-llu maa-i, akwanun-llu. Amen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Revelation

Revelation 1

Christ-am tuyurtequatai agayuvignun malrunlegnun

1Jesus Christ-am nallunaillra, Agayutmek cikiumallermek, pistainun nasvaasqelluki tekitarkat an'gilamikun ullagtelluku pisteñi John-aaq,

2taum nallunairaa Agayutem qaneryaraa Jesus Christ-am-llu nallunairutii, tangellni-llu tamalkuan.

3Atawaqertuq naaqilria yuut ciuqerratni tekitarkam qaneryarartainek, atawaqertut-llu niitellriit aturluki-llu igausngalriit tuani: pillerkaq canimellian.

4John-aam igautii agayuvignun Asia-melngurnun malrunlegnun: Naklekutmek uitanqegcitmek-llu pisqumaaci elliin piulriim, pillrem-llu, piugarkam-llu malrunlegen-llu Anerneret aqumllertaan ciuqerranelnguut,

5Jesus Christ-am-llu piciulriim nallunairturilriim, tuqumalriit-llu yuurteqarraartiita, atanirturtiita-llu nunam atanrin. Taumun kenkestemteñun assiilngumteñek-llu angicestemteñun aumikun,

6atanrurrluta, agayulirtenḡurrluta-llu Agayutmun Ataminun; Elliinun piuli ucurnaq piyunarquciq-llu akwarpak akwanun. Amen.

7Tangerrluku, tekiciiquq amirlutgun, tamarmeng-llu iingita tangerciqaat, tamarmeng kapestellrin, nunam-llu naumallgutkelriartai tamarmeng neplirciqut ellii pitekluku. Tuaten pili, Amen.

8“Wiinga Ayagneqarraarutnguunga Nangnerulua-llu,” qanertuq Ataneq Agayun, piulria, pilleq-llu, piugarkaq-llu, Caprilnguq.

9Wii John-aaq, anelgutsi, Jesus-aakun pillgutsi nanikuallemteggun, Angayuqauvingqellemteggun ilalciucimteggun-llu, qikertami uitallruunga Patmos-aamek aterpagcimalriami, Agayutem qaneryaraa pitekluku Jesus-aam-llu nallunairutii pitekluku.

10Anernermetellruunga Atanrem Erenrani, tunumnek-llu niitua erinamek qastuluni cupu'uryaratun.

11Qanerluni, “Tangelten kalikamun igauskiki, ayagtelluki-llu agayuvignun malrunlegnun, Ephesus-aamun, Smyrna-mun, Pergamum-aamun, Thyatira-mun, Sardis-aamun, Philadelphia-mun Laodicea-mun-llu.”

12Tua-i-llu kingyartua tangerrnaluku erina qalarutesteka, kingyaama-llu tangertua kenurrarvignek malrunlegnek suulutaanek;

13kenurrarviit-llu qukaatni tangertua Yuum Qetunraatun ayuqelriamek, aturiumaluni akurtulriamek naqugngaluni-llu suulutaamek qukamikun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Qamiqurra nuyai-llu qatertaluteng qusngim melqurratun, qanikcartun-llu; iik-
llu ciqinqaumalutek kenertun.

15It'gai-llu punernertun qevlercaumalriatun, kenerkun urugcimallertun, erinii-llu
ayuqluni meruugaat nepaicetun.

16Tallirpilirnemini tegumiangqertuq agyanek malrunlegnek, qanminek-llu anciuq
nuussirpagmek atunem kegginalegmek, kegginaa-llu ayuqluni akertetun
akervalriatun.

17Tangrramku, it'gain ciuqerratnun palurtua tuqumalriatun. Taug̃aam
tallirpilirneminek pategvikaanga qanerluni, “Alingevkenak, wii Ayagneruunga
Iquulua-llu.

18Unguvalriarulua-llu; tuqullruunga, tangerrluku-llu unguvaunga
nangyuilngurmun, avaliqanka-llu tuqum kelucairissuutai, Anerneret-llu uitaviata.

19Igauski tangelten, maa-i etellriit cali-llu piugarkat mat'um kinguani.

20Ukut nallunarqellriit malrunelgen agyat unatemni tallirpilirnemni tangelten,
malrunelgen-llu kenurrarviit suulutaat piluki, ukut malrunelgen agyat an'gilaqait
malrunelgen agayuuviit, taukut-llu malrunelgen kenurrarviit taukuugut
agayuuviit malrunelgen.”

Revelation 2

Christ-am Tuyurtequtai Agayuvignun Malrunlegnun

1“Agayuuviim an'gilaanun Ephesus-aami igaa, ‘Wani-wa tallirpilirnemni agyanek
malrunlegnek tegumialgem qaneryarai, kenurrarviit-llu suulutaat akuliitni
pektellriim.

2“‘Nallunritanka caliaten, cakviullren-llu, ilalciullren-llu, avirakilaucin-llu
assiilngurnek yugnek, yuvrillruavki-llu apostle-aanek ellmeggnek
aterpagcimalriit taug̃aam piciuvkenateng, iqlungauciat-llu elpekumaluku.

3Ilalciucirci nallunritaqa, cakviurucirci-llu atqa pitekluku taqsuquavkenaci-llu.

4Mat'umek taug̃aam pitengqertua elpeceñun, kenkillerci ciuqliq pegcavciu.

5Taumek neq'akiciu ayuqucillerci avtellerci, umyualinqiggluci piqarraami calialci
caliaqluki. Pinrilkuvci, ullagciqamci kenurrarvigci-llu aug̃'arciqaqa eniinek,
umyualinqigtenrilkuvci.

6Taug̃aam, Nicolaitans-aam ayuqucirtuutainek uumikillerpeciuggun elluarrluci
piuci, wii-llu uumikngamki.

7Ciutengqellriim niilliki, Anernerem qanellri agayuvignun. Cirlakilria
nerevkarciqaqa, unguvam napaanek Agayutem Paradise-aanelngurmek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8“Agayuuviim-llu an'gilaanun Smyrna-mi igaa: ‘Wani-wa Ciuqliulriim
Nangneqliulriim-llu, qaneryarai, tuqullrem unguillrem-llu.

9“‘Nallunritaqa nanikuallerci arrsaucirci-llu (amta-llu tukuuluci) piciliutekillrat-
llu Jews-aarunilriit Jews-aarunrilnger'meng, taug̃aam Satan-aamun
elitnaurviuluteng.

10Alikenriciu nangcimallerkarci. Tangerrluku, ilaci tuunrangayiim itercetqatarai,
naspaamasqelluci, ernerni-llu qulni nanikuavkaumaciquci. Tuqullerkamun
pektayiilkici, unguvam-llu nasqerrutiinek cikirciqamci.

11Ciutengqellriim, niilliki Anernerem qanellri agayuvignun. Cirlakilria
agtuumangaituq tuqum aipaakun.

12“Agayuuviim-llu an'gilaanun Pergamos-aami igaa: ‘Wani-wa atunem
kegginalegmek nuussirpangqellriim qaneryarai.

13“‘Uitavigci nallunritaqa, Satan-aam atanruviani. Atqa tegumiaqan ukveqelqa-llu
mecirautekenritan, tuaten-llu Antipas-aam nallunairtem̃a nalliini,
maligtaqustem̃a akunlevceñi tuqutaullrulriim, Satan-aam uitaviani.

14Taug̃aam carrarmek pitengqertua elpeceñun; ilangqerravci Balaam-aam
ayuqucirtuutainun maligtaquilrianek, taum ayuqucirtullrukii Balak Israel-aam
yuin paallautekaatnek, agayutnguanun tunumalrianek neresqelluki
akusrarutekevkarluki-llu.

15Tuaten elpeci-llu Nicolaitans-aam ayuqucirtuutain ciumurutestainek
ilangqertuci:

16Taumek umyualinqigci, pinrilkuvci, tamaa ullagciqamci callugyarturluki qanma
nuussiakun.

17Ciutengqellriim, niilliki Anernerem qanellri agayuvignun. Cirlakilria cikirciqaqa
kelipayagarnek iirumalrianek manna-mek, teggalqumek-llu qatellriamek,
igarcirluku atermek nutaramek, yuum nallukiinek, ciuniurtiin kiimi.

18“Agayuuviim-llu an'gilaanun Thyatira-mi igaa, ‘Wani-wa Agayutem Qetunraan
qaneryarai, kenrem ciqinqallratun iingqellriim, it'garluni-llu punernertun
qevlercaumalriatun.

19“‘Nallunritanka caliaten, kenkicin-llu, ukveren-llu, kevgiullren-llu, ilalciucin-llu,
kinguqliit-llu caliaten ciuqlirni amllenruata.

20Taug̃aam mat'umek pitengqertua elpenun, avirakenrilavciu tauna arnaq
Jezebel prophet-aarungualria, amta-llu pistenka ayuqucirturluki iqluurluki
akusrarutekevkarluki, agayutnguanun-llu tunumalrianek nerevkarluki.

21Umyualinqigtellerkiurumayaaqaqa, taug̃aam umyualinqiggngaitelliniuq
caruyallerminek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

22Tangerrluku, apqucilirciqaqa, akusrarutekestai-llu nanikuavkarciqanka umyualinqigtenrilkata assiilngirvikellranek.

23Irniari-llu tuquvkarciqanka. Tamarmeng-llu agayuuviit nallunrirciqaat yuvrirteñguciqa umyuanek ircaqunek-llu, cikirciqamci-llu kina imna caliara cuqluku.

24Taug̃aam Thyatira-mi ilavceñun, tamatum ayuqucirtuutem ciumurucestekenrilkainun, yuut ilait apqiitnek tuunrangayiim nallunarqelriartainek ayuqucingeksailngurnun, elpeceñun qanertua allamek atminritamci.

25Taug̃aam pik'ngarci tegumiaqekiciu, tekitellerkama engeliinun.

26Cirlakilria caliama-llu ciumurucestii iquklitlerkamun, cikirciqaqa piyunarqucimek atanruvilegnun

27atanirarkaugai-llu ayarukun cavigkun, tuarpiaq egatet qikut kaugtuarluki ciqumtelarait, tuaten wangtun piyunarqucimek akurtullrucimtun Atamnek.

28Cikirciqaqa-llu unuakum agyartaanek.

29Ciutengqellriim, niilliki Anernerem qanellri agayuvignun.

Revelation 3

Christ-am Tuyurtequatai Agayuvignun Malrunlegnun

1“Agayuuviim-llu an'gilaanun Sardis-aami igaa, ‘Wani-wa qaneryarai tegumiangqellriim Agayutem Anernerinek malrunlegnek, agyanek-llu malrunlegnek. “‘Nallunritanka caliaten; unguvalriamek aprumauten, amta-llu tuqumaluten.

2Tupii, piniriluki-llu uitauralriit tuquniaralriit, cuqtaallemni caliaten elluanrilata Agayutma takuani.

3Taumek neq'akiu akurtullren niitellren-llu: tamana atuqiu umyualinqiggluten-llu. Tupanrilkuvet, teglengalriatun tekiciiqua, nalluciqan-llu sass'aq tekitellerkaqa elpenun.

4Taug̃aam cali ilangqerrsaaquci amllenrilngurnek Sardis-aami, aturameggnek menuurciksailngurnek; taukut qatellrianek aturluteng pektellgutekciqaatnga, ellualriaruameng.

5Cirlakilria tuaten aturiumaarkauguq qatellrianek, perrirngaitaqa-llu atra unguvam kalikartaanek; apervikuatekciqaqa-llu atra Atama ciuqerrani an'gilain-llu ciuqerratni.

6Ciutengqellriim, niilliki Anernerem qanellri agayuvignun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7“Agayuuviim-llu an'gilaanun Philadelphia-mi igaa: ‘Wani-wa Ellualriim
qaneryarai, piciulriim, David-aam kelucairissuutiinek avalingqellriim, ikircilriami
yuum patungailkiinek, patuilriami-llu yuum ikirrngailkiinek.

8“‘Nallunritanka caliaten. Tangerrluku, elkarciunga ciuqerpeni amigmek
ikingqalriamek, yuum palutesciigalkiinek; nallunritamken amllermek
piningqenrilucin, tau͡gaam qanelqa aturan, atqa-llu mecirautekevkenaku.

9Tangerrluku-llu, Satan-aamun quyurciviurciiqanka, taukut Jews-
aarunrilnger'meng Jews-aarunilriit iqluluteng, tangerrluku, taivkarciqanka,
ciktaartelluki-llu ciuqerpeceñun, nallunrirtelluki-llu elpeceñek kenkicimnek.

10Ilalciusqutka atuavciu, wii-llu qimausngaciqamci sass'amek nanikuallerkamek
nunam qainganelngurnun tut'arkamek, naspaanaluki nunam qainganelnguut.

11Tekitellerkaqa ukaqsigiuq; taumek ukverci tegumiaqiciu, teguimanritnaurtuci
nasqerrutevceñek.

12Cirlakilria, naparyiuciiqaqa Agayutma agayuuvianun; tuaken-llu anngaituq,
igauciiqaqa-llu elliinun Agayutem atra, Agayutem-llu nuniin atra, Jerusalem-aaq
nutaraq, Agayutmek atrararkaq qilagmek, wii-llu atqa nutaraq.

13Ciutengqellriim, niilliki Anernerem qanellri agayuvignun.

14“Agayuuviim-llu an'gilaanun Laodicea-mi igaa: ‘Wani-wa Amen-aam
qaneryarai, nallunairilriim piciulriim, Agayutem-llu piurtellrin ayagnerata.

15“‘Nallunritanka caliaten; kumlatenrilavci uuqnarqevkenaci-llu. Assinruyartuq
aipaagnek kumlaskuvci wall'u uuqnaqluci.

16Taumek, patessngiivci, kumlatevkenaci uuqnarqevkenaci-llu, qeciuciiqamci.

17Qanravet, (waten) tukuugua, nuuqitenritua, camek-llu piiyuumirpek'nii:
takumcunarqucirci nalluluku, naklegnarqucirci-llu, arrsaucirci, cikmiumacirci,
matangqacirci-llu.

18Taumek alerqurnaamken suulutaamek kiputesqelluten wangnek kenerkun
menuircaumalriamek, tukuunaurtuten, qatellrianek-llu aturanek at'arkarpenek
matangqallren kasngunarqelria alaitesqevkenaku, mingugmek-llu iigpet
minguutekaagnek, tangerrnaurtuten-llu.

19Kenkekenka, inerqularanka anucimirqecetaarluki-llu, taumek tengrukina
umyualinqiggluten-llu.

20Tangerrluku, amigmi nangengqaunga tukriarlua-llu; yuum erinaka niiskuniu
ikirullua-llu, itervikciqaqa nerellgutekluku-llu, elliin-llu wiinga.

21Cirlakilria, aqumevkarciqaqa canimni angayuqauvima aqumllertaani,
cirlakillrucimtun aqumlua-llu Atama caniani, angayuqauvian aqumllertaani.

22Ciutengqellriim, niilliki Anernerem qanellri agayuvignun.’”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Revelation 4

Agayutem Piurcistem Ciktaarviklerkaa

1Tamatum kinguani, ciugtua, tangerrluku-llu amik ikingqalria! Niiteqarraalqa-llu erina, cupu'uryaratun ayuqluni, qanrutestelqa qanertuq, “Mayurluten, nasviciiqamken mat'um kinguani tut'arkanek.”

2Egmian-llu Anernermetua, tangerrluku-llu, atanruviim aqumllertaa qilagmi, aqumgalriartarluni qainga!

3Tuani-llu aqumgalria ayuquq teggalqutun akitulriatun jasper-aatun aqumllertaan-llu avatiini agluryartarluni ayuqluni teggalqutun emerald-aatun.

4Angayuqauviim aqumllertaan avatiini aqumllertangqertuq cali yuinaq cetamanek cipluku, taukuni aqumgaut ciulirneret yuinaq cetamanek cipluku, qatellrianek aturluteng, nasqerruterluteng-llu suulutaanek.

5Angayuqauviim aqumllertaanek tanqigpalla'artelartuq, erinatangaqluni kalliraqluni-llu, aqumllertaan-llu ciuqerrani kenurrat kumaut malrunelgen, wani-wa Agayutem Anerneri malrunelgen.

6Aqumllertaan-llu ciuqerrani tuarpiaq mer'ucetangqertuq ecuitqapigtellriatun, cikunguatun. Aqumllertaan-llu avatiini, kassutmun cetaman unguvalriit, iingqerrluteng atunem manumegteggun tunumegteggun-llu:

7ciuqliat lion-aatun ayuqluni, tunglia-llu kuluvagtun, pingayuat-llu kegginarluni yinrarmek, cetamiit-llu yaqulegpagtun ayuqluni.

8Tamarmeng-llu taukut cetaman unguvalriit, arvinlegnek yaqurluteng, iingqertut atunem elatmun ilutmun-llu, nanrarturallrat-llu taqsuunani ernerni unugni-llu, “Tanqilria, Tanqilria, Tanqilria Ataneq Agayun Caprilnguq, nutem etellria, maa-i-llu piuluni, eterrlainararkauluni-llu!”

9Unguvalriit-llu taukut nanrarqata, qigcikluku quyavikluku-llu aqumllermi aqumgalria, akwarpak piulria,

10ukut-llu ciulirneret yuinaq cetamanek cipluku palurtelartut aqumllermi aqumgalriim ciuqerranun, ciktaarvikluku-llu akwarpak piulria; nasqerruteteng-llu eggluki aqumllerem ciuqerranun, aturluteng-llu;

11“Elpet Atanerput Agayutvut, akurtuyunarquten ucurnamek, qigcikutmek, pinirpagmek-llu, piliaqngavki cat tamalkuita, pisqutevgun-llu piugut piliaqumaluteng-llu.”

Revelation 5

Kalikaq Imegyaraq Qusngiyagaq-llu

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Aqumllermi-llu aqumgalriim tallirpilirnerani unatain tangertua kalikanek imegyaranek igaumaluteng ilulirnemegteggun tunumegteggun-llu, takarnarqutnek nepesvikumaluteng malrunlegnek.

2Tangertua-llu an'gilamek pinilriamek qastuluni qanerluni, “Kina callarciyunarqeciqa kalikanek imegyaranek, takarnarqutait-llu navgurluki?”

3Yugtangenrituq qilagmi nunami-llu, nunam-llu aciani kalikanek imegyaranek callarciyugngalriamek yuvrirluki-llu,

4taumek qiallruunga cakneq, yugtangenrilan kalikanek imegyaranek callarciyugngalriamek yuvrirluki-llu.

5Ciulirneret-llu iliita qanrutaanga; “Qiavkenak; tangerrluku, Judah-m kinguvrin yugtutuliat, David-aam kinguvra, cirlakillruuq, taumek callarcugngai kalikat imegyarat takarnarqutait-llu malrunelgen.”

6Qukaatni-llu aqumllerem unguvalriit-llu cetaman ciulirneret-llu akuliitni, tangertua Qusngiyagarmek nangerngalriamek, tuarpiaq tuqucimallruluni, cirunerluni malrunlegnek, iingqerrluni-llu malrunlegnek, wani-wa taukut Agayutem Anerneri malrunelgen nunamun tamiinun ayagcecimalriit.

7Ullagaa-llu aqumllermi aqumgalria tallirpilirnernek-llu unatainek kalikaat imegyarat tegui.

8Kalikat-llu teguaki, taukut cetaman unguvalriit taukut-llu ciulirneret yuinaq cetamanek cipingalriit Qusngiyagaam ciuqerranun palurtut, tamarmeng aturcetaanek tegumiarluteng, aruvagvignek-llu suulutaanek aruvagkanek imarluteng, wani-wa ellualriit piicautaitnek.

9Nutaramek-llu yuarutmek aturtut, qanerluteng, “Elpet teguyunarqan kalikaq imegyaraq takarnarqutai-llu callarrluki, tuqucimallruavet, augpegun-llu yuut akiliucavki Agayutmun naumallgutkelrianek tamaitnek qaneryarallgutkenrilngurnek atanruvingqellgutkenrilngurnek-llu.

10Atanruviurtaten-llu Agayutmun agayulirteñgurrluki-llu, atanruciqut-llu nunam qaingani.”

11Tua-i-llu kiartua, aqumllerem-llu avatiini unguvalriit ciulirneret-llu avatiitni, niitua an'gilarugaat nepiitnek naaquciilnguut tiissitsaarugaat,

12qastuluteng qanerluteng, “Qusngiyagaq tuqucimalleq cikiumayunarquq pinimek, tukuutnek, umyuartumek, artuqaitmek, takarnarqutmek, ucurnarqutmek-llu, atawaqaasqutmek-llu!”

13Niitanka-llu tamalkuita unguvangqellriit qilagmi, nunam-llu qaingani, nunam-llu aciani, imarpigmi-llu, tamatumelnguut-llu tamalkuita, qanertelluki. “Aqumllermi aqumgalriamun Qusngiyagarmun-llu pikevkararkaugut atawaqaasqun, takarnarqun-llu, ucurnarqun-llu, pinirpak-llu, akwarpak akwanun!“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Taukut-llu cetaman unguvalriit qanertut, “Amen!” Ciulirneret-llu taukut palurtut ciuqerranun agayuluteng-llu.

Revelation 6

Takarnarqutet Malrunelgen, Horse-aat-llu Cetaman

1Qusngiyagaq tangellruaqa takarnarqutet malrunelgen iliitnek callarcillrani, taukut-llu unguvalriit cetaman iliit niitellruaqa qastuluni qanellrani, kallilriatun, “Tailuten!”

2Tangerrluku-llu, tangertua, horse-aamek qatellriamek, ugingavikestii-llu urluvengqertuq; nasqerrutmek-llu cikiumauq, ayiimi-llu cirlakiuq cirliqerkauvkenani.

3Takarnarqutem-llu aipaa callarcaku, unguvalriim aipaa niitellruaqa qanerluni “Tailuten!”

4Horse-aaq-llu alla an'uq, kavirceñani; ugingavikestii-llu cikiumauq piyunarqucimek nepaitnaq aú͡gaasgelluku nunam qainganek, yuut ellaitnek tuqurqutarkaurtelluki, nuussirpagmek-llu cikiumauq.

5Pingayuak-llu takarnarqun callarcaku, pingayuak cali unguvalria niitellruaqa qanerluni, “Tailuten tangerrsarturru!” Tangrraqa-llu, tangerrluku-llu horse-aaq tungulria, ugingavikestii-llu uspernek tegumiangqertuq.

6Erinaungalngurmek-llu niitua taukut unguvalriit cetaman akuliitnek qanelriamek, “Mukaarkat uspeq atauciq tamalkutun, suuparkat-llu usperet pingayun tamalkutun; tau͡gaam agturyaqunaku uquq wine-aq-llu.”

7Cetamiit-llu takarnarqun callarcaku, taukut unguvalriit cetamiit niitaqa qanertelluku, “Tailuten!”

8Tangerrluku-llu, tangellruaqa horse-aaq qakilria, ugingavikestii-llu Tuqumek atengqertuq, maligluni-llu Tuqumalriit Utaqalgirviatnek; piyunarqucimek-llu cikiumauq nunam avgan avganun, tuqurqisqellukek nuussirpagkun, kaigyarakun, cangerlagkun, nunam-llu ungungssiikun.

9Tallimiit-llu takarnarqun callarcaku, ekuaviim aciani tangertua Agayutem qaneryaraa pitekluku tuqutaullret tarneritnek nallunairillrat-llu pitekluku.

10Qayagpagtut-llu qastuluteng qanerluteng, “Quyinrulriami Ataneq, Tanqilria piciulria-llu, qaku-mi akinauruciiqsiu augput nunam yuinun?“

11Qatellrianek-llu aturanek cikiumaut mernuinerciqaasqelluki-llu, pisten̄gullgutaita anelgutaita-llu naamarillerkaatnun, tuqutaugarkat ellait tuqutaullruciicetun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

12Arvinelgat-llu takarnarqun callarcaku, tangerrluku, tangrraqa nuna pekterpagluni; akerta-llu tunguriuq missuullertun tungulriatun, iraluq-llu kaviriluni augcetun.

13Qiliim-llu agyai igtut nunamun, tuarpiaq atsangqetulim napam atsaminek igcilauciatun, anuqem arulataqani uksumi.

14Qilak-llu cataitruq tuarpiaq imegluni kalikatun imegyaratun, ingrit-llu tamarmeng qikertaat-llu enemeggnek nugtarcimaluteng.

15Nunam-llu atanri quyilriit-llu yuut anguyagtet-llu atanrit tukuulriit-llu pinilriit-llu, tamarmirrluteng teguat teguarunrilnguut-llu, qerranqunun iirtut teggalqut ingrit-llu akuliitni.

16Ingrinun teggalqunun-llu qanerluteng, “Iggvikicikut capluta-llu aqumllermi aqumgalriim kegginaanek Qusngiyagaam-llu eq'uqertiinek!

17Eq'uqertiik angelria tekican, kina-llu nangerngayunarqeciqa ciuqerrani?”

Revelation 7

Agayutem Pistain Takarnarquciumallrat

1Tamatum kinguani tangertua an'gilanek cetamanek nangengqalrianek nunam kangiraini cetamani, taukut tegumiaqait nunam anuqai cetaman, anuqlircetevkenaki, nunamun imarpigmun-llu wall'u napanun.

2Kinguani cali allamek an'gilamek tangertua Calaram tungiinek mayulriamek, Agayutem unguvalriim takarnarqutiinek avalingqerrluni, qastuluni-llu qayagaurai taukut cetaman an'gilat piyunarqucimek cikiumalriit nunamun imarpigmun-llu piunriryugngalukek.

3Qanerluni, “Agturyaqunaki nuna, imarpik-llu, napat-llu, Agayutem kevgainek takarnarqucirillerkamta engeliinun qauraitgun.”

4-8Takarnarquciumalriit-llu amllertaciat niitaqa 144,000. Israel-aam qetunrain kinguvrin tamaitnek ilangartaarumaluki, Judah-m kinguvri tiissitsaat qulen malrugnek cipluku 12,000, Reuben-aam-llu kinguvri tuaten, Gad-am-llu, Asher-aam-llu, Naphtali-m-llu Manasseh-m-llu, Simeon-aam-llu, Levi-am-llu, Issachar-am-llu, Zabulun-aam-llu, Joseph-aam-llu, Benjamin-aam-llu.

9Tamatum-llu kinguani kiartua, tangerrluku-llu, yugugaat yuum naaqesciigalkai nunanek tamaitnek nauvillgutkelrianek-llu tamaitnek, yugnek-llu ilakellrianek tamaitnek, qaneryarallgutkenrilngurnek-llu, aqumllerem ciuqerrani, Qusngiyagaam-llu ciuqerrani nangengqaluteng, qatellrianek aturluteng palm-at avayaitnek tegumiarluteng.

10Qastuluteng-llu qayagaluteng, “Anirtuun pikak Agayutemta aqumllermi aqumgalriim, Qusngiyagaam-llu!”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

11Tamarmeng-llu an'gilat nangengqaut aqumllerem avatiini ciulirneret-llu taukut-llu unguvalriit cetaman elatiitni, palurrluteng-llu aqumllerem ciuqerrani Agayun ciktaarvikaat,

12qanerluteng: “Amen! Agayutemta pikliki, atawaqaasqun, ucurnarqun, umyuartuciq-llu, quyan-llu takarnarqun-llu, piyunarquciq-llu, piniq-llu, akwarpak akwanun! Amen.”

13Ciulirneret-llu iliita qanrutaanga qanerluni: “Kinkut ukut, qatellrianek aturiumalriit, naken-llu tekitat?”

14Kiugaqa-llu, “Usuuq, elpet nallunritaten.” Tua-llu qanrutaanga, “Ukut imkuugut nanikuanarqellriarpagmek angtuamek anellret, erurluki-llu aturateng qat'rilukiллu Qusngiyagaam augakun.

15Taumek Agayutem aqumlleran ciuqerrani uitaut, kevgiuraat-llu ernerni unugni-llu agayuuviani; Elliin-llu aqumllermi aqumgalriim murilkeciqai nayuucimikun.

16Kainqiggngaitut, meqsunqiggngaunateng-llu; akertem puqliin tayasngaitai, cam-llu puqlam agturngaunaki.

17Qaunqestekciqngatgu Qusngiyagaq aqumllermi uitalria, elliin-llu ciuliqagciiqai mernun unguvamek ulvelrianun; Agayutem-llu aluviit tamalkuita perrirciqai iingitnek.”

Revelation 8

Malrunelgen Cupu'uryarat

1Malrunelgat-llu takarnarqun callarcaku Qusngiyagaam, qilagmi nepaiteqertuq sass'am avekngalkiini.

2Tuani tangrranka an'gilat malrunelgen Agayutem ciuqerrani nangengqalriit, cupu'uryaranek-llu malrunlegnek cikiumaluteng.

3Alla-llu cali an'gilaq taiguq ekuaviim-llu caniani nangerrluni aruviarcuutmek tegumiarluni suulutaamek; cikiumauq-llu aruvagkamek amllermek ellualriit piicautait aruviisqelluki ekuavigmi suulutaami, aqumllerem ciuqerrani.

4Aruvagkam-llu aruvii ellualriit piicautait tapeqluki an'gilam tegumiaranek mayurtuq Agayutmun.

5Teguluku-llu aruviarcuun an'gilam imiraa kenermek tuaken ekuavigmek nunamun-llu eggluku; kalluk-llu tem'irtuq qastuluni, kenerpallaraaqluni, nuna-llu pekluni.

6An'gilat-llu taukut malrunelgen cupu'uryaranek malrunlegnek tegumialriit uptut cupsuumaluki.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Ciuqliim an'gilam cupngaku, maliggluku kavcirtuq cikunek kenermek-llu, augmek avulutek, nunamun-llu egcimauk; nunam-llu ilii qupain pingayuat ekuamauq, napat-llu tuanelnguut ekuamaut, can'get-llu cungagpiit ekuamaut.

8An'gilam-llu tunglia cupngan. Ingrirpagngalnguq-llu ekualuni imarpigmun egcimauq: imarpiim-llu ilii qupain pingayuak augurtuq;

9imarpiim-llu ungungssii tamaanelnguut tuquut, angyat-llu tamaanelnguut piunriumaut.

10Pingayuat-llu an'gilaq cupngan. Agyarpak ekualria qilagmek igtuq, nunam qupiin pingayuatnun kuignun, ulvelrianun-llu mer'mek.

11Tauna agyaq atengqertuq, “Wormwood.” Tamatum-llu mer'a cungarninariuq, yuut-llu amlleret tamaaken melriit tuquut cungarninarian.

12An'gilat-llu cetamiit cupngan, akertem pingasuirtellrin iliit agtuumauq, iralum-llu pingasuirtellrin iliit, agyat-llu pingasuirtellrata ilait, tanqiata-llu pingasuirtellrin iliit tan'gerimauq; erenrem-llu pingasuirtellrin iliit tanqigisciigatevkaumauq, unuum-llu pingasuirtellrin iliit tuaten.

Pingayun Nakleguurutet

13Tua-llu kiartua, niillua-llu yaqulegpiim qalriallranek qastuluni pagaani qilagmi tengaullrani, qanerluni, “Nakleng, nakleng, nakleng nunam qaingani uitalriani, allat an'gilat pingayun cupu'uryarat cupkatki!”

Revelation 9

An'gilat Tallimiita Cup'illra

1Tallimiit-llu an'gilaq cupngan, tangertua agyamek qilagmek igtellriamek nunamun, ellii-llu cikiumauq petmiim qutailnguum kelucairissuutiinek.

2Ikircaku-llu petmik qutailnguq, aruvagmek anllugtuq tuarpiaq kaminiarpiim aruvii, ella akerta-llu tan'geriuk petmiim aruvianek.

3Tua-llu tuaken aruvagmek petgertayulirpiit an'ut nunamun-llu tull'uteng, taukut-llu piyunarqucimek cikiumaut nunam ciissiatun puukatulitun.

4Qanrucimaut-llu agtuusqevkenaki nunam can'gi, cat-llu naulriit, napat-llu, tau͡gaam tamakut yuut Agayutem takarnarqutiinek piilnguut qauramegteggun.

5Taukut nangtarkauluki iraluni tallimani, tuqutevkenaki tau͡gaam; nangyutiit-llu puukatulim nangyucillratun ayuquq, yuk puukarqaku.

6Ernerni-llu taukuni yuut tuqu yuarciqaat nataqevkenaku-llu; tuquyuumiryaaqeciqut, tuqum-llu qimagciqai.

7Tangllermegteggun petgertayulit taukut horse-aatun ayuqut anguyaucaramun upingalriatun; qamiqurritni-llu tuarpiaq nasqerrutet suulutaat; kegginait-llu yuut kegginaicetun ayuqluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

8Arnartarnek-llu nuyarluteng, keggutait-llu lion-aat keggutaicetun ayuqluteng.

9Qeltengqertut-llu tuarpiaq cavigpiit qat'gailitat, yaqruita-llu culu'ugtellrat tuarpiaq ekumassuuterugaat akalrialget horse-aatgun anguyaucartulriit.

10Taukut-llu pamyungqertut puukatulitun, cukiterluteng, pamyumegteggun-llu piyunarqucingqertut yuut nangtesqelluki tallimani iraluni.

11Ataniumastengqertut-llu petmiim qutailnguum an'gilaanek; tauna Hebrews-aacetun atengqertuq Abaddon, Greek-aacetun-llu aprumaluni Apollyon, “Piunrirista.”

12Wani-wa nanikuanaq ciuqliq pellugtuq, tangerrluku, malruk allak cali tut'arkauguk.

13Arvinelgat-llu an'gilaq cupngan, erinamek niitua ekuaviim tegumiaqessuutainek cetamanek, Agayutem ciuqerranelngurnek.

14Qanrulluku an'gilaq arvinelgat cupu'uryaramek tegumialria, “Angiski cetaman an'gilat qillerqumalriit kuigpagmi Euphrates-aami.”

15Taukut-llu an'gilat cetaman upingalriit angicimaut, upingaluteng sass'amun, ernermun-llu, iralumun-llu, allrakumun-llu, tuqutarkauluki yuut, nunam qupiin pingayuata yui.

16Taukut horse-aatgun anguyagtet amllertaut yuinaq tiissitsaat naaqutkenqiggluki qula tiissitsaarqunek: niitellruaqa amllertaciat 200,000,000.

17Nasvicimallemni horse-aat tangellrenka waten ayuqut: Ugingavikestait qat'gailitangqertut kavirceñateng kenertun, qesurceñateng-llu, yellow-aaruluteng-llu quluuratun, horse-aat-llu lion-aartarngalngurnek qamiqurluteng, qanmeggnek-llu kenermek, aruvagmek-llu, quluurmek-llu anllugtut.

18Makutgun nangteqnarqelriatgun pingayutgun nunam qupain pingayuata yui tuqucimaut kenerkun, aruvagkun-llu, quluurakun-llu taukut qanritnek anelriatgun.

19Wani-wa taukut horse-aat piningqerrameng qanmegteggun pamyumegteggun-llu; pamyuit ayuqut ciissirpagtun, qamiqurluteng, tamakutgun-llu kilirturilartut.

20Ilait-llu yuut, tuqucimanritellriit tamakutgun, nangteqnarqelriatgun umyuarnayagucinritut caliameggnek atullermeggnek, pegcivkenateng-llu agayuyarameggnek anernerrlugnun, agayutnguanun-llu suulutaanun, akingalngurnun, punernernun, teggalqunun, muragnun-llu, wani-wa tangerciigalngurnun, niitesciigalngurnun pektesciigalngurnun-llu.

21Umyuarnayagucivkenateng-llu tuqucillermeggnek, tuunrilallermeggnek, akusrarutekillermeggnek, teglellermeggnek-llu.

Revelation 10

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

An'gilaq Kalikacuaraat-llu Imegyarat

1Allamek cali artuqailngurmek an'gilamek tangertua qilagmek atrarluni,
amirlumek caqumaluni, qamiqurran-llu quliini agluryartangqertuq, kegginaa-llu
akercetun tanqigtauq, iruk-llu tuarpiaq napalriik kenrek.

2Kalikacuarnek-llu imegyaranek tegumiangqertuq ikingqaluteng.
Tallirpilirnemikun-llu it'gamikun imarpik tull'uku, iqsulirnemikun-llu nuna
tull'uku,

3qastuluni-llu qayagpagtuq, lion-aatun uirrelriatun; qayagpiin-llu, malrunelgen
kalluut qasiartut.

4Qasiarcata-llu malrunelgen kalluut, igaqataryaaqua, tau͡gaam pakmaken
erinamek niitua qanerluni, “Qemageski malrunelgen kalluut qanellrit,
igautevkenaki-llu.”

5An'gilam-llu tangellma imarpik nuna-llu tusngaviklukek nangengqalriim
tallirpilirneni tallini qulmun yagtaa.

6Ukvernarcarvikaa-llu akwanun piulria, qiliim nunam-llu imarpiim-llu piurcestiit
tamakunelnguut-llu, qanerluni, “Ak'anurrlingairutuq!”

7Tau͡gaam taukuni ernerni malrunelgat an'gilaq cupkan, Agayutem
nallunarqelriartaa piciurciiqniluku nallunaillruciatun pisteminun prophet-
aanun-llu.

8Qilagmek niitellma erinam pulengllua qanrutaanga, qanerluni, “Ayagluten,
teguyarturki kalikaq imegyaraq ikingqalria an'gilam unatainek, imarpigmi
nunami-llu nangengqalriim.”

9Tua-i-llu ullagaqa an'gilaq qanrulluku taitesqelluku kalikacuaraat imegyarat;
qanrutaanga-llu, “Teguluki neriki, aqsaqurpeni cungarninarqeciquq, qanerpeni
tau͡gaam neqnirqeciquq paatakaatun.”

10Tua-i-llu tegullruanka kalikacuar imegyaraq taukut an'gilam unatainek nerluki-
llu; qanemni-llu neqnirquq paatakaatun, nerumariamki-llu aqsaqumni
aviranarquq.

11Qanrutaanga cali, “Pulenglluten nallunairikina yugnek ayuqenrilngurnek
nunanek-llu amllernek, qaneryarallgutkenrilngurnek-llu, atanernek-llu
amllernek.”

Revelation 11

Malruk Nallunairistek

1Tua-i-llu cikiraatnga cuqyutmek ayarutun ayuqluni, qanrutaatnga-llu,
“Nangerrluten Agayutem agayuuvia cuqesgu, ekuavik-llu, tuani-llu agayulriit.

© 2012, American Bible Society.

2Agayuuviim tau͡gaam elaqlia cuqtevkenaku; tamana ilakevkenaku, Jews-aarunrilngurnun tunumiin, nunarpak-llu kenciknarqelria tutmarciqaat iraluni yuinaagni malrugni malrugnek cipluku. (42)

3Malruk-llu nallunairturistekak piyunarqucilirciqagka nallunairivkarlukek missuullernek aturiumalukek ernerni 1,260.”

4Waniwauguk malruk napak olive-aanek naugitulik kenurrarviulutek-llu malruk, nunam ataniumastiin ciuqerrani napalriik.

5Kia-llu picurlakatek, qanmegnegun kenermek anllugciiquk piunrirluki inglukestetek; picurlagtiik-llu tuquarkauguq.

6Piyunarqucingqertuk qilak umgarkauluku, ellallirtessngaunaku ernerni nallunairillermegni, mer'et-llu augurtellerkaatnun piyunarqucingqertuk, nuna-llu agturyugngaluku nanikuatnek, piyugaqamek.

7Nallunairumarikagnek-llu, ungungssim camaken petmigmek qutailngurmek mayulriim anguyauciiqak, cirlaklukek tuqullukek-llu.

8Temkek-llu nunarpiit tumyaraitni uitaciquk aciruarumalriani Sodom-aamek, Egypt-aamek-llu, Atanrem ussukcausngallran nuniini.

9Erenret-llu cetamiit avgurtellranun, yuut amlleret nauvillgutkelriit qaneryarallgutkenrilnguut-llu, angayuqauvillgutkenrilnguut-llu tangvagciqagket tungmagcecugpek'nakek-llu.

10Nunamiungulriit-llu quyatekciqagket nunaniryugluteng cikirtaagulluteng-llu atunem, nangcillruagnek nunam yuinek.

11Tau͡gaam erenret cetamiit avgurteqerluku, unguvam Anerneran Agayutmek itervikak, nangerrlutek-llu, tangertekek-llu alingem tutai.

12Erinamek-llu qilagmek niitut qastuluni elkegnun qanelriamek; “Mayurtek maavet!” Inglukestemegnun-llu tangvagtellutek qilagmun mayurtuk amirlukun.

13Taumi-llu sass'ami nuna pekterpagtuq, nunarpiit-llu qulngurutiit itumuq; yuut-llu tiissitsaat malrunelgen tuqucimaut tuani nunam pektellrani, ilait-llu alingallagtut, ucurnarivkaraat-llu Agayun qilagmelnguq.

14Nanikuatem aipaa pellugtuq; tangerrluku-llu, pingayuak nanikuatekaq canimellirtuq.

Nangneqliim Cup'illra

15Malrunelgat-llu an'gilaq cupngan, qilagmek erinatanguq qastuluteng, qanerluteng; “Ellarpiim angayuqauvia Atanemta angayuqauviksagutaa, Christ-aaran-llu, Ellii-llu atanruciquq akwarpak akwanun.”

16Taukut-llu ciulirneret yuinaq cetamanek cipingalriit aqumllermeggni aqumgalriit Agayutem ciuqerranun palurtut Agayun ciktaarvikluku.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

17Qanerluteng-llu, “Quyavikamteggen, Ataneq Agayun Caprilnguq, piulriami nutem-llu piullermi! piunarqucin angelria teguavgu atanirturiluten-llu!

18Angayuqauvillgutkenrilnguut-llu neplirtut, tau͡gaam eq'uqerten tekituq, tuqumalriit-llu qanercetaarumallerkaat, pistevvet-llu nunuliumallerkaat, prophet-aat ellualriit-llu, aterpet-llu qigcikestain angenge'rmeng mik'ngermeng, piunrillerkaat-llu nunam piunriristain.”

19Tua-i-llu Agayutem enii qilagmi ikircan, Akquyutiin Assigtaa Ark tangrruuguq agayuuviim iluani; kenerpalla'artuq-llu, tem'irterpagluni-llu, kalluk-llu qasiarrluni, nuna-llu pekluni, kavcirluni-llu cikunek.

Revelation 12

Arnaq Ciissirpak-llu

1Tua-llu nallunailkutarpak alairtuq qilagmi, arnauluni aturiumaluni akerteme̱k, iraluq-llu tusngavikluku, nasqerruciumaluni-llu agyalegmek qula malrugnek cipluku.

2Ellii-llu qingangqertuq, teggiurciami-llu nepliaguq nangtequtni pellugyuumirluku.

3Tuamta-llu alla nallunailkutarpak cali alairtuq qilagmi; tangerrluku, ciissirpak kavirliq, malrunlegnek qamiqurluni, cirunerluni-llu qulnek nasqerruterluni-llu malrunlegnek qamiqumini.

4Agyat-llu pingasuirrluteng avgumallrat pingayuat pamyuminek sagulluki nunamun igcetai. Ciissirpak-llu arnam irniqatalriim ciuqerrani nangengqauq, aneskaku irniara nernaluku.

5Irniuq-llu angutmek, nunat tamarmeng atanerkaatnek ayarukun cavigkun; tau͡gaam mikelnguq tauna tegumallruuq pakmavet Agayutmun aqumllertaanun-llu.

6Arnaq-llu qimagtuq yuilqumun, nunakaminun Agayutem uptellranun, aulukumallerkaminun ernerni tiissitsaaq yuinarmek qulnek pingayunek cipluki (1,260).

7Tua-i-llu anguyautellriartanguq qilagmi, Michael-aaq an'gilani-llu anguyautut ciissirpagmun; ciissirpak-llu an'gilani-llu ingluliurait.

8Tau͡gaam cirlakumaut nunakairulluteng-llu qilagmi.

9Ciissirpak-llu iivkaumauq, tauna akwanek piulria ciissirpak, Tuunrangayagmek aprumalria Satan-aamek-llu, ellarpiim iqlungalriartaanek, tauna nunamun igcecimauq, an'gilai-llu tapeqluki.

10Erinamek-llu niitua qilagmek qastuluni, qanelriamek, “Nutaan Agayutem anirtuutii, pinia-llu, angayuqauvia-llu tekitut Christ-aaran-llu piunarqucia, wani-

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

wa anelgutemta picetaartiit iivkaumauq, picetaarutestek'lallrat Agayutem ciuqerrani erenret tamaitni unugtuumaita-llu.

11Ellaita-llu cirlakaat Qusngiyagaam augakun nallunairillermegteggun-llu, unguvaseng arcaqakenrilamegteggu tuqutaunge'rmeng-llu.

12Taumek nunaniryua, qilaak, qilagmelngurni-llu! Tau͡gaam nakleng nuna imarpik-llu, tuunrangayiim atrarvikngatek eq'uqerterpagluni, pillerkami canimelliucia nallunrilamiu!”

13Iivkaumacini-llu nunamun ciissirpiim elpekngamiu, arnaq pitaqengnaqaa mikelnguum angutem antestii.

14Tau͡gaam tauna arnaq yaqulegpiim yaqugkenek cikiumauq ciissirpagmek qimaasqelluku yuilqumun, aulukumallerkaanun allrakuni cetamiit avegluku.

15Tua-i-llu ciissirpak qanmikun mer'mek kuigtun anciuq arnam kingunrakun, merkun sagutnaluku.

16Tau͡gaam nunam ikayuraa arnaq, qaneni ikirrluku igluku-llu kuik ciissirpiim qanmikun antellra.

17Tua-i-llu ciissirpiim arnaq qenqerrutaa, ayagluni-llu anguyaucarturluki irniari, Agayutem alerquutain aturtait Jesus-aam-llu nallunairtai.

18Ellii-llu imarpiim qau͡gyain qaingani nangengqauq.

Revelation 13

Ungungssilkuuk Malruk

1Tua-i-llu cali tangertua ungungssilkugmek imarpigmek nugelriamek, qulnek cirunerluni malrunlegnek-llu qamiqurluni, cirunemikun-llu qulnek nasqerruterluni, qamiquini-llu igartarluni aternek piciliutnek.

2Tangelqa-llu ungungssilkuk kuskarngatellruuq, taqukinrarnek it'garluni, qanra-llu lion-aam qanratun ayuqluni. Tauna ciissirpiim piniminek cikiraa atanruviminek-llu piunarqucimek-llu angelriamek.

3Qamiqurrin iliit kilirpaumallrunganani, tau͡gaam mamumaluni, nunam-llu ungungssilkuk maligtaa irr'ikluku.

4Yuut-llu ciissirpak ciktaarvikaat, tua-i piunarquciminek cikillruaku ungungssilkuk. Ungungssilkuk-llu ciktaarvikaat, qanerluteng, “Kina ungungssilkutun pitaa, kia-llu ingluliryugngaagu?”

5Ungungssilkuk-llu qanermek cikiumauq ellminek ucuryagutekluni piciliutekiluni-llu, piunarquciliumallruuq-llu iraluni yuinaak malruk, malrugnek ciplukek (42).

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Qaneni-llu aitartaa qalarrluni piciliutnek Agayutmun, atra-llu piciliutekluku enii-llu, qilagmelnguut-llu.

7Tuaten-llu piyunarivkaumauq ellualrianun anguyagarkauluni cirlakarkauluki-llu. Piyunarivkaumauq-llu nauvillgutkelrianun tamaitnun yuullgutkelrianun-llu qaneryarallgutkenrilngurnun-llu angayuqauvignun-llu.

8Ciktaarvikciqaat-llu nunam yuin tamarmeng, taukut atrit igausngallrunrilnguut piqarraami Qusngiyagaam tuqutaullrem kalikaini unguvatalegni.

9“Kina imna ciutengqellria niilli!

10Yuk teguaruarkaukuni, teguaruciquq; nuussirpagkun tuqucilria, tuqucimaarkauguq nuussirpagkun, maa-inguuq ellualriit asvailuciat, ukverata-llu naspaamallerkaat.”

11Tua-llu allamek cali ungungssilkugmek tangertua nunam akuliinek nugelriamek; malrugnek cirunengqerrluni qusngiyagartun, ciissirpagtun-llu qalarrluni.

12Ciuqliim-llu ungungssilkuum piunarqucia aturluku tamalkuan ciuqerrani, nuna nunam-llu yui ciktaarcetai ciuqliim ungungssilkuum ciuqerrani, qelengllagpalgem qamiqumikun.

13Irr'inarqelrialiuq, kenermek-llu tuaten igceciaqluni qilagmek nunamun yuut takuatni.

14Ungungssilkuum-llu ciuqerrani piunarquciliutmikun caliamikun nallunailkutetgun, nunam qainganelnguut iqluurai, qanrulluki yugualisqelluki ungungssilkumun kiliumallermun nuussirpagkun, tau͡gken unguvaluni.

15Ungungssilkuum-llu ayuqii yuguaq anerneliryugngaluku, qallacaurcugngaluku tuaten, tuqucugngaluki-llu ungungssilkuum ayuqiin ciktaarvikenritestai.

16Nallunailkucirluki-llu, unataitgun tallirpilirneritgun wall'u qauraitgun, tamalkuita ayuqmun mikellriit angelriit-llu, tukuulriit arrsaulriit-llu, teguarunrilnguut teguat-llu.

17Tua-i kina imna ungungssilkuum atranek, wall'u number-aaranek nallunailkuciumanrilnguq kiputarkauvkenani tuniararkauvkenani-llu.

18Man'a taringnauyunarquq, taringumalriim elitaqengnaqliu ungungssilkuum number-aara, yuum number-aaqngaku, waten ayuqluni 666.

Revelation 14

Qusngiyagaq Aviucimalriartani-llu

1Kiarcama-llu, tangerrluku, Zion-aam ingriani Qusngiyagaq nangerngalria, ilaluni yugnek amllertaluteng 144,000 qauramegteggun igaumaluteng elliin atranek Atiin-llu atranek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

2Erinamek-llu niitua qilagmek tuarpiaq mer'ugaat nepiit kallirpalriatun-llu: erina-llu niitelqa ayuquq aturcetaat qelutelget nepaicetun.

3Taukut-llu nutaramek yuarutmek aturtut aqumllerem ciuqerrani, imkut-llu cetaman unguvalriit ciuqerratni, ciulirneret-llu ciuqerratni. Yuarun tamana allam elitesciigataa imkut tau͡gaam 144,000 nunamek anirtuumalriit.

4Taukut arnatgun menuurceteksailnguugut, arnamun agtuuteksailameng; ellaita-llu Qusngiyagaq maligterrlainaraat ayallra tamalkuan. Ukut yugnek anirtuumaut atsangqerraarutnguluteng Agayutmeggnun Qusngiyagarmun-llu.

5Qanritni-llu iqluyarartaituq, tua-i menuilameng.

6Allamek cali an'gilamek tangertua pagaani tengaulriamek, Gospel-aamek nangyuilngurmek qanerkarluni nunamiunun, angayuqauvillgutkenrilngurnun, yugnun-llu tamalkuitnun.

7Qastuluni-llu qanrutai, “Agayun qigcikiciu ucurnarivkarluku-llu! Cuqcillerkaa tekican. Ciktaarvikiciu-llu qiliim nunam-llu piliaqestii imarpiim-llu, mer'et-llu!”

Babylon-aam Piunriumallerkaa

8Alla cali, an'gilam tunglia, alaillruuq qanerluni, “Iqucimauq, iqucimauq nunarpak Babylon! Piunriumauq nunat tamarmeng merqestiit wine-amek assiilngurkun eguaqurillermikun!”

9Alla cali an'gilaq, pingayuak, kinguagnegun alairtuq qastuluni qanerluni, “Kina imna ungungssilkugmun ciktaaquni tarenraanun-llu ayuqiinun, nallunailkutaanek-llu pingkuni qauramikun wall'u unatmikun,

10tauna cali mer'arkauguq wine-amek Agayutem eq'uqertiinek, avumanrilngurmek kuvumalriamek eq'uqertiin saskaanun. Cali-llu nangcimaarkauguq kenerkun quluurakun-llu, ciuqerratni tanqilriit an'gilat, Qusngiyagaam-llu ciuqerrani.

11Nangcimaviata-llu aruvii qulmurciiquq nangyuunani. Mernuinerciutaiciiqut-llu, erenret tamaitni unugtuumaita, taukut ungungssilkuum ciktaarvikestai tarenraan-llu ayuqiin, atranek-llu nallunailkuciumalriit!”

12Tamaaggun ellualriit asvailuciat nasvaumaarkauguq, Agayutem alerquutain aturtait Jesus-aam-llu ukveqestai.

13Erinamek-llu niitua qilagmek qanerluni, “Makut igauski: Atawaqertut Atanermi tuqulriit wak'nirnek,” “Aa-ang!” qanertuq Anerneq, “caliameggnek mernuinercirniartut, caliarita maligcatki!”

14Kiarcama-llu, tangerrluku, amirluq qatellria, qaingani-llu aqumgalria ayuquq Yuum Qetunraatun, suulutaamek nasqerruterluni qamiqumikun, evegtarcuutmek-llu ipegcetellriamek tegumiarluni.

An'gilam Quyurcillra

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Alla cali an'gilaq agayuvigmek anluni, qastuluni qayagauraa amirlumi aqumgalria, “Evegtarcuuten teguluku, kepliarikina, quyurcillerkaq tekican, nunam naucetaari naumariata.”

16Tua-i-llu amirlumi aqumgalriim evegtarcuutni kalguurutaa nunamun, nunam-llu naucetaari kepurai quyurrluki-llu.

17Cali alla an'gilaq agayuvigmek qilagmelngurmek an'uq, tauna cali evegtarcuutmek ipegcetellriamek tegumiarluni.

18Alla cali an'gilaq ekuavigmek anluni, piyunarqucingqerrluni kenermun, qastuluni-llu qayagauraa evegtarcuutmek ipegcetellriamek tegumialria, “Evegtarcuuten teguluku, kepurki nunam atsai, wine-at atsait piqainaurcata.”

19Taum-llu an'gilam evegtarcuutni kalguurutaa nunamun, nunam-llu atsai wine-at quyurrluki, mecuirvigpagmun-llu eggluki Agayutem eq'uqertiin pianun.

20Atsat-llu wine-at tutmarcetait nunat elatiitni, mecuat-llu auguluni tamaaken mecuirvigmek an'uq, horse-aat sugg'elitait engelkarrluki et'utariluni, avatmun-llu saggluni yuinaat qulen mile-at engelkarrluki.

Revelation 15

Nanikuatet Nangneqliit Malrunelgen

1Allamek cali nallunailkutmek qilagmi tangertua, angelriamek iillanarqelriamek; an'gilat malrunelgen nangtequtnek, malrunlegnek tegumiarluteng nangneqliulrianek, wani-wa tamakutgun Agayutem eq'uqertii iquklican.

2Tangertua-llu imarpigngalngurmek cikunguarunganani kenermek avuluni, qaingani-llu nangengqaut, ungungssilkuum tarenraan-llu, atran-llu nallunailkutaan cirlakestai. Agayutem aturcetaarinek tegumiarluteng.

3Moses-aam-llu, Agayutem kevgaan, yuarucetaanek aturtut Qusngiyagaam-llu yuarucetaanek, qanerluteng, “Ataneq Agayun Caprilnguq! caliaten mistuut irr'inaqluteng-llu! Picirkiuteten ellualriaruut piciuluteng-llu, nunam yuin Atanratni!

4Kia atren qigcikenriciiqau ucurnarivkarluku-llu, Ataneq? Elpet kiivet ellualriaruavet. Nunam yui ullauciiqut ciktaarvikluten-llu, qanercetaaruteten nallunairumiita.”

5Makut-llu kinguatgun kiarcama, tangerrluku-llu, Agayuuviim Iluqlia qilagmi ikingqaluni.

6Tuaken-llu iluqlirmek taukut an'gilat malrunelgen, nangtequtnek malrunlegnek tegumiangqellriit an'ut, aturiumaluteng qatellrianek. Qat'gait-llu naqugngaluteng suulutaanek.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Taukut-llu unguvalriit cetaman iliita an'gilat malrunelgen cikirai qantanek malrunlegnek suulutaanek Agayutem akwarpak unguvalriim eq'uqertiinek imalegnek.

8Agayuvik-llu aruvagmek muirtuq Agayutem ucurnarqutiinek, pinianek-llu, yuum-llu iterciigataa Agayuvik an'gilat malrunelgen nanikuatait malrunlegen pellugnatkaatnun.

Revelation 16

Malrunelgen Qantat Eq'uqertenēk Imalget

1Tua-i-llu erinamek qastulriamek niitua agayuvigmek kingunirluni taukut an'gilat malrunelgen qanrulluki, “Ayagluci nunamun kuvyarturciki qantat malrunelgen Agayutem eq'uqertiinek imalget!”

2Tuaten-llu ciuqliim an'gilam qantani kuvyarturaa nunamun, yuut-llu ungungssilkuum atranek nallunailkuciumalriit tarenraan-llu ciktaarvikestai qaimegteggun callarqengut nangteqnarqelrianek tepsarqellrianek.

3An'gilam-llu aipaan qantani imarpigmun kuvaa, augurrluku-llu tuqumalriim augatun ayuqliriluku, imarpigmelnguut-llu tamarmeng unguvalriit nalaut.

4An'gilat-llu pingayuata qantani kuvaa kuignun mer'em-llu ulvelriartainun, taukut-llu augurtut.

5Mer'em-llu qaunqestii an'gilaq niitaqa qanerluni: “Ataneq Tanqilria piulriami nutem-llu piullruluten, picirkiuteten ellualriaruut.

6Ellualriit prophet-aat-llu augatnek kuv'illruata, wani-wa augmek mercetaten. Tua-i tuaten pinarqai!”

7Ekuavigmek-llu qayagalriartanguq. “Ilumun, Ataneq Agayun Caprilnguq, qanercetaaruteten piciugut elluarluteng-llu!”

8An'gilat-llu cetamiita qantani kuvaa akertemun, yuut-llu elegcelluki kenerkun.

9Yuut-llu puqlam angelriim elegcetai, taukut-llu Agayutem atra qanerrluutekaat nangtequatet ataniumastiit, umyualinqigtenritut-llu ucurnarivkarpek'naku-llu.

10An'gilat-llu tallimiita qantani kuvaa ungungssilkuum aqumllertaanun, atanruvia-llu tan'germetuq, yuut-llu alunguteteng keggmarait nangteqem ugaani.

11Qiliim-llu Agayutii qanerrluutekaat nangtequteteng callarqumalteng-llu pitekluki, umyualinqigtevkenateng-llu caliameggnek.

12An'gilat-llu arvinelgata qantani kuvaa kuigpagmun Euphrates, mer'a-llu kinerluku, atanret Calaramek taigarkat tumkaatnek upyulluki.

13Tangertua-llu, ciissirpiim ungungssilkuum-llu, prophet-aaruam-llu qanritnek anelriit pingayun anernerrluut, peleqpel'e'rtun ayuqluteng.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

14Wani-wa taukut anernerrluugut tuunrangayiim pikai, nallunailkuciaqluteng, nunam-llu tamarmi atanrinun ullaulluteng, quyurciiqait anguyaucarturtelluki Agayutem Caprilnguum ernerkaani angelriami.

15“Tangerrluku, tekiciiqua teglegyulriatun! Atawaqertuq tupaumalria, aturiumaluni matangqanritnaurtuq, nasvaumanritnaurtuq-llu kiaresngiatellerkaminek!“

16Quyurtait-llu nunamun Hebrews-aacetun aterpagcimalriamun Armageddon.

17An'gilat malrunelgata qantani kuvaa ellamun, angayuqauviim-llu aqumllertaanek agayuuviim iluanek, erinatanguq qastuluni qanerluni, “Taqumariuq!”

18Tua-i-llu kenerpalla'artuq, tem'irrluni, kalliraqluni-llu, nuna-llu pekterpagluni, nuna yugtangrraanranek tuaten pitaksailngurmek, nunam pektellra anagucan.

19Nunarpak-llu avgumauq pingasuirrluni, angayuqauvillgutkenrilnguut-llu nunarpait navgumaut. Agayutem-llu neq'eraa nunarpak Babylon, mercetnaluku eq'uqrutmi saskaanek nangluku.

20Qikertaat-llu tamarmeng qimagtut, ingrit-llu tamarluteng.

21Kavtagpiit-llu, 100 pound uqamaltalriit, qilagmek igtut yugnun tutmarluteng. Yuut-llu piciliutekaat Agayun nanikuatet pitekluki kavtagpiit, nanikuallerteng anagucan.

Revelation 17

Babylon-aam Picirkiumallra

1Tua-i-llu taukut an'gilat qantanek tegumialget malrunelgen iliita ullaglua qanrutaanga, “Tailuten, nasvitnaamken mistulriamek akusrarutekevkalriim qanercetaarutiinek imarpigni amllerni aqumgalriim,

2nunam atanrin akusrarutek'lallrat, akusrarutekevkallran-llu wine-aa nunam yuin taangiqutek'lallrat.”

3Anernemkun-llu ayautaanga yuilqumun. Arnamek-llu tangertua ungungssim kavircetellriim qaingani ugingalriamek, igaumalriim atranek qacungakutnek, qamiqungqerrluni-llu malrunlegnek cirunerluni-llu qulnek.

4Arnaq tauna aturiumauq qesurlimek kavircetellriamek-llu, tangnircaumaluni-llu suulutaamek qevlercetellrianek-llu, uqumyagngalngurnek-llu. Tegumiarluni-llu saskamek suulutaamek, akusrarutekevkallermi pellernarqutainek menuulriarutainek-llu imalegmek,

5qauraani-llu igartangqertuq atermek ciungani nallunairumanrilngurmek: “Mistulria, Babylon, akusrarutekevkalriit nunam-llu pellernarqutain aaniit.“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Tangrraqa-llu arnaq, taangiqluni ellualriit augatnek, Jesus-aaq-llu pitekluku tuqutaullret augatnek. Tangrramku-llu alangaaqapigtua.

7Tau͡gaam an'gilam qanrutaanga: “Ciin alangaarcit? Arnam nallunarqelriaranek qanrutnaamken, ungungssilkuum-llu malrunlegnek qamiqulgem, qulnek-llu cirunelgem ugingavikestiin, arnam nallunarqelriaranek.

8Ungungssilkuk tangellren piulleq, tau͡gaam catairulluni, petmigmek-llu qutailngurmek mayurtarkaq piunrillerkaminun-llu ayagluni. Nunam-llu yui unguvam kalikartaini igausnganrilnguut ellam piurteqarraallranek, alangaarciqut tangerqunegteggu ungungssilkuk, piullruan catairulluni-llu piunqigtarkauluni-llu.

9Umyualgem man'a taringarkaqaa. Taukut malrunelgen qamiqut malrunelguut ingrit arnam aqumgavikekai;

10atanruluteng-llu tuatiirtut taukut malrunelgen. Talliman cirlakumallruut, atauciq cali piuguq, atauciq-llu piurteksaunani, piureskuni-llu ak'anun piungaituq.

11Imna-llu ungungssilkuk piulleq tau͡gaam catairulluni, pingayunlekaat. Taukut-llu malrunelgen ilakaat, piunrillerkaminun-llu ayagciquq.

12Taukut-llu cirunret qulen tangelten atanruut piyunarqucimek pingeksailnguut, tau͡gaam piyunarqucimek pingciqut atanruluteng sass'ami ataucimi, ungungssilkuk ilakluku.

13Taukut umyuallgutkut, pinirteng piyunarqucirteng-llu ungungssilkugmun tunciqaat;

14Qusngiyagarmun-llu anguyauciiqut, Qusngiyagaam-llu cirlakciqai, ellii atanviit atanret-llu Ataneqngatni, ilangqerrluni-llu kelgumalrianek cucukumalrianek piciulrianek-llu.”

15Qanrutaanga-llu, “Mer'et tangelten, akusrarutekevkalriim aqumgaviani, yuguut, yugugauluteng-llu, atanruvillgutkenrilnguut, qaneryarallgutkenrilnguut-llu.

16Taukut-llu cirunret qulen tangllerpet, ellaita ungungssilkuum-llu uumikciqaat akusrarutekevkalria. Uayarciqaat matarrluku-llu, kemga-llu nerciqaat ekualuku-llu kenerkun.

17Agayutem umyuangevkaaki picirkiutni atuusqelluku, umyuallgutekluteng pinirteng ungungssilkugmun tunluku, Agayutem qaneryarain piciurtellerkaata engeliinun.

18Arnaq-llu tangellren nunarpauguq nunam atanrin atanirturtiit.”

Revelation 18

Babylon-aam Piunriumallra

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

1Mat'um-llu kinguani allamek an'gilamek tangertua qilagmek atrarluni. Piyunarqucirpauluni, nuna-llu tanqigtaa ucurnaminek.

2Qastuluni-llu qayagauq: “Piunriumauq, piunriumauq mistulria Babylon! Anernerrluut nunaksagutaat, anerneret-llu carrluulriit uitavikaat, yaqulget-llu pellernarqellriit uuminarqeqapigtellriit-llu uitavikluku.

3Wani-wa tamarmeng atanruvingqellriit mer'umariata aglumallran menuulriim wine-aanek. Nunam-llu atanrin akusrarutekumariatgu, nunam-llu kupcaari tukuurtellruut caanguarutaikun.”

4Allamek cali erinamek pakmaken niitua qanerluni: “Yumaa, anici tuaken, assiilnguinun ilautnayukluci, nanikuatainun pillguciutnayukluci;

5wani-wa assiilngui qalliryagucimiita qilak tekisngaluku, Agayutem-llu neq'akumai assiilngui.

6Cikirciu cikiqengellruciatun; caliari-llu akinaurluki amllertataitnek ilaluki. Saskaan imaanek avulallran tukninranek merkaanek auvuiciu.

7Ellminek ucurnarivkallruciatun caanguarluni-llu yuullruciatun, tuaten pitataitnek cikirciu nangtequtnek iluteqnamek-llu. Ircaqumikun qanellruan, ‘Atanrem aqumllertaani aqumgaunga, aipainrunritua, iluteqnamek-llu tangerrngaitua.’

8Taumek nangtequtekai ernermi ataucimi tuciiqut, cangerlak, iluteqnaq, kaigyaraq-llu, ellii-llu ekuamaarkauguq kenerkun; artuqailan Ataneq Agayun picirkirtii.”

9Nunam-llu atanrin, akusrarutekestain caanguarvikestain-llu, qiaciqaat qalervautekluku-llu tangerqunegteggu ekuallran aruvii,

10nangerngaciqut yaaqvaariluku, nangtequtii alikluku, qanerluteng: “Nakleng! nakleng! nunarpagmi mistulriami, nunarpagmi ucurnarqelriami Babylon! Sass'ami ataucimi picirkiumallren elpenun tut'uq.”

11Nunam-llu kupcaarin qiatekaat ilutequtekluku-llu, akluteng kiputestekairucata:

12makut maa-i suulutaat, akit, tangnircautet, uqumyagngalnguut, 'lumarraqegtaaraat, qesurlit, silget, kavirlit-llu, muriit-llu tepkegcilriit, tulut-llu calinguat, murakegtaaraat-llu calinguat, punerneret-llu caviit, teggalquqegtaaraat-llu,

13neqnircautet, piilitsaat-llu, tepkegcautet, aruviarkat-llu, wine-at, uqut-llu, mukaat mukaarkat-llu, kuluviit qusngit-llu, horse-aat ikamrat-llu akalrialget, teguat-llu, wani-wa yuut.

14“Atsat piyuumiklerpet unitaatgen, aturyuumik'lalten, ucurnarqucin-llu tamartut, nataqumaarkaunrirluteng!”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

15Makut tuniaqestek'lallrit, tukuurrvikestekellri, nangerngaciqut yaaqvaariluku, nangtequtii alikluku, qialuteng qalervagluteng-llu:

16“Nakleng, nakleng, nunarpagmi aturiumallermi, 'lumarraqegtaarnek, qesurlinek kavircetellrianek-llu, tangnircaumallermi-llu suulutaamek, kenugutnek-llu, uqumyagngalngurnek-llu!

17Sass'ami ataucimi tukuuteten cagmartut.” Tamarmeng-llu sun'at atanirturtait imarpiliurtet-llu, naparciurtet-llu tamarmeng-llu sun'atgun akluliulriit, nangerngaut yaaqvaariluku,

18neplirluteng tangrramegteggu ekuallran aruvii, qanerluteng, “Nunarpak una pitataitellruyugnarquq.“

19Qamiquteng-llu urr'amek nevirait, qialuteng iluteqngameng, qanerluteng-llu: “Nakleng, nakleng, uumi nunarpagmi tukuutaikun tamarmeng imarpiliurcuutnek angyangqellriit tukuurrvikellrat! Sass'ami ataucimi piunriumauq.

20Nunaniryuutekiciu, qilagmi, ellualriani-llu apostle-aani, prophet-aani-llu, wani-wa Agayutem akinaurucaci elliinun!”

21Tua-i-llu pinilria an'gilaq teggalqumek tegutuq miilissuutem teggalquatun angtalriamek, imarpigmun-llu eggluku, qanerluni: “Tuaten nunarpak Babylon egcimaciquq palartevkenani tangrrumanqiggngaunani-llu.

22Ayuqenrilngurteggun-llu aturcetaalriit nepait, niicimanqiggngaitut elpeni; calitulit-llu elpeni nataqumanqiggngaitut, miilissuutem-llu nepii niicimanqiggngaituq,

23kenurram-llu tanqia elpeni tanqigngairutuq; uikautem nulirkautem-llu eriniik niicimanqiggngaituk elpeni; nunam mistunri angutet payugcestek'laavki, tamarmeng-llu atanruvilget tuunriyararpegun iqluurumiita.

24Elliini-llu prophet-aat ellualriit-llu augat nataqumauq, tamarmeng-llu nunami tuqutaullret augat.”

Revelation 19

Qilagmelnguut Quyatiit

1Makut kinguatni yugugaat erinakngalkiitnek mistulriamek niitua qilagmek, qanerluteng: “Hallelujah! Anirtuun ucurnarquciq-llu piniq-llu Agayutemta pikai,

2tua-i qanercetaarutai piciungata elluarluteng-llu. Elliin-llu picirkiraa mistulriamek akusrarutekevkalria nunam menuurtestii akusrarutmikun, pistem̄i-llu aunrallrit akinaurutai elliinun.”

3Pulenglluteng-llu qayagpagtut: “Hallelujah! Aruvii qulmurtuq akwarpak akwanun.“

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

4Taukut-llu yuinaq cetamanek cipingalriit ciulirneret, taukut-llu cetaman unguvalriit ciktut piicagvikluku-llu Agayun angayuqauviim aqumllertaani aqumgalria, qanerluteng: “Amen. Hallelujah!”

5Aqumllermek-llu erinatanguq qayagaluni: “Nanrarciu Agayutvut, kevgaini tamarpeci, atunem mikellriani angelriani-llu qigcikestaini.”

6Tua-i-llu niitua yugugaat erinakngalkiitnek, merpiit ellerrartellriaricetun ayuqluni kallirpalriim-llu qasiartellritun ayuqluni, qayagaluni: “Hallelujah! Ataneq Agayutvut Caprilnguq atanrurcan.

7Ataki quyalta angnirpagluta-llu ucurnarivkarluku-llu, Qusngiyagaam kassuutellerkaa tekican, Nulirkautii-llu upingarian,

8cikiumallruuq-llu aturiumasqelluku 'lumarraqegtaarmek, qitngirnarqelriamek menuilngurmek-llu.” (Wani-wa 'lumarraqegtaar elluaruan agayumalriit caliarat.)

9An'gilam-llu qanrutaanga, “Igauski makut: Atawaqertut Qusngiyagaam kassuutellran nerevkaritiinun kelgumalriit.” Qanrutaanga-llu, “Makut piciugut qanellri Agayutem.”

10Ciuqerranun-llu ciktua piicagviknaluku, tau͡gaam qanrutaanga, “Tuaten pinarqenrituten! kevgaullgutkarpenga anelgutvet-llu, Jesus-aam nallunairutainek calilriit. Agayun tau͡gaam piicagvikiu.” Wani-wa Jesus-aam nallunairutkellra prophet-aat anernerkun caliaqngatgu.

Qusngiyagaam Cirlakillra

11Tua-i-llu qilak tangrraqa ikingqaluni, tangerrluku-llu, tuani horse-aaq qatellria; ugingavikestii-llu aterpagingauq Ellualriamek Piciulriamek-llu. Ellualriakun-llu cuqciuq anguyagluni-llu.

12Iik-llu ayuquk kenertun, qamiqurrani-llu nasqerrutet amllerrluteng. Atermek-llu igarvikumaluni yuum nallukiinek, elliin tau͡gaam.

13Aturiumaluni-llu augmun akurcimalriamek, ateq-llu aterpagingatii waniwauguq: Agayutem Qaneryaraa.

14Qiliim-llu anguyagtai, aturiumaluteng 'lumarraqegtaarnek, qatellrianek menuilngurnek, maligtaat qatellrianek horse-aarluteng.

15Qanranek anumauq nuussirpak ipegcetellria tamatukun atanruvilget piunrirnaluki. Ataniumaciqai-llu cavigmek kaugtuutarluni; tutmarciqaa-llu wine-anek mecuirvik, Agayutem eq'uqertiin pia Caprilnguum.

16Ulikutamini qugtuqamini-llu atermek igarvikumauq waten: Angayuqat Angayuqaunrat, Atanret-llu Atanrunrat.

17Tua-i-llu an'gilamek tangertua akertem̄i nangengqaluni, qastuluni-llu qayagaurai yaqulget tamalkuita pagaani tengaulriit, “Tailuci, quyurci Agayutem nerevkaritiinun angelriamun,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

18nerluki angayuqrulriit kemgit, anguyagtet-llu ciuliqagtaita kemgit, yuut-llu artuqailnguut kemgit, horse-aat-llu kemgit, ugingavikestaita-llu, yuut-llu tamarmeng kemgit, ayuqluki teguarunrilnguut teguat-llu, mikengraata angengraata-llu.“

19Ungungssilkuk-llu tangrraqa nunam-llu atanri anguyagcetuumarmeng quyurrluteng anguyagnaluku horse-aami ugingalria anguyagtai-llu.

20Ungungssilkuk-llu tegumauq, prophet-aara-llu piciunrilnguq, ilakluku takuani nallunailkucirilleq. Tamaaggun iqluurluki ukverrluki ungungssilkuum nallunailkutiinek akurtullret, tarenraanun-llu ciktaalallret. Ukuk malruk egcimauk unguvarmek nanvamun quluurmek ekualriamun.

21Ilait-llu tuqucimaut horse-aam qaingani ugingalriim nuussirpiikun, qanranek anumalriakun; yaqulget-llu tamarmeng aqsiut kemgitnek.

Revelation 20

Allrakuni Tiissitsaani Satan-aam Qillengqallerkaa

1Tua-i-llu an'gilamek tangertua qilagmek atralriamek, tegumiarluni petmiim qutailnguum kelucairissuutiinek kalivnerpagnek-llu.

2Ciissirpak-llu tegua, imna avaken piulria, Tuunrangayak Satan-aaq, qilleqluku-llu allrakuni tiissitsaani qillengqaarkauluku.

3Eggluku-llu petmigmun, patuluku-llu nepyucirluku-llu kingunra, iqluurcetenqigtarkaunrirluki atanruvilget qillerqumallran taktaciatun. Tamatum kinguani cali angicimackarciquq.

4Aqumllernek-llu angayuqauvigtarnek tangertua, taukuni-llu aqumgalriit taukuugut qanercetaaryaramek cikiumalriit. Imkut-llu cali tangrranka Jesus-aamek nallunairillerteng pitekluku qamiqurriumallrulriit tarnait, Agayutem-llu qaneryaraa pitekluku. Ungungssilkugmun-llu tarenraanun-llu ciktaallrunrilnguut, nallunailkutaanek-llu pingellrunrilnguut qauramegteggun unatmegteggun-llu. Taukut unguirtut, Christ-aq-llu atanruvianun pillgucirluku allrakuni tiissitsaani.

5Tau͡gaam ilait tuqumalriit unguinritut, allrakut tiissitsaaq engelkarrluku. Maa-i ciuqliq makyun.

6Atawaqertuq tanqiuluni-llu makyutmun ciuqlirmun pillguciutellria! Tamakunun tuqum aipaa piningqenrilan, tau͡gaam taukut Agayutem agayulirtekciqai Christ-am-llu, atanruviani-llu pillgucirciqaat allrakuni tiissitsaani.

7Allrakut-llu tiissitsaat iqukliskata, Satan-aaq iterngallerminek angicimaciquq,

8anciquq-llu iqluuryarturluki atanruvilget nunam kangiraini cetamani uitalriit, wani-wa, taukut neglirnermiut, Gog Magog-llu, quyurrluki anguyallerkamun. Taukut amllertaut imarpiim qau͡gyaitun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

9Curugluteng-llu nunam qaingani iqtulriami, kassugulluku-llu agayumalriit nuniit kenkumalria nunarpak. Tau͡gaam keneq igtuq qilagmek piunrirluki-llu.

10Iqluurtiit-llu tuunrangayak, egcimauq nanvamun quluurmek ekualriamun, ungungssilkuum prophet-aaruam-llu nuniignun. Nangcimaarkaugut-llu erenret tamaita unugtuumaita-llu iquklicuilngurmek.

Angayuqauviim Aqumllertaa Qatellria

11Tua-i-llu tangertua angelriamek angayuqauviim aqumllertaanek qatellriamek aqumgalriamek-llu qaingani. Ciuqerranek nuna qilak-llu qimagtuk, nunakaunatek-llu.

12Tuqullret-llu tangrranka, angelriit mikellriit-llu, angayuqauviim aqumllertaan ciuqerrani nangerngaluteng, kalikat-llu ikirtait. Alla cali kalikaq ikirtaat, wani-wa unguvam kalikaa. Tuqumalriit-llu qanercetaarumaut igausngalriatgun kalikani, caliallermegteggun.

13Imarpigkun-llu picurlallret taicimaut, Tuqum-llu Hades-aam-llu tuqumalriartakek taicimaut, tamarmeng-llu qanercetaarumaut caliallermegteggun.

14Tuqu-llu Hades-llu egcimauk nanvamun ekualriamun. Wani-wa tuqum aipaa, nanvaq ekualria,

15kia-llu imum atra unguvam kalikaini igausnganrilnguq, ellii egcimauq nanvamun ekualriamun.

Revelation 21

Nutaraq Qilak Nuna-llu

1Qilak nutaraq, nuna-llu nutaraq tangrragka; qilak ciuqliq nuna-llu ciuqliq pelluagnek, imarpik-llu piunrirluni.

2Nunarpak-llu Kenciknarqelria, Jerusalem-aaq nutaraq, tangrraqa qilagmek atrarluni Agayutmek, taqumarilria nuliarkatun uikautminun aturaqegcilriatun.

3Erina-llu niitaqa qastuluni qanerluni, “Tangerciu, Agayutem uitavia yugnelnguq, uitavikciqai-llu ellait, yukluki-llu, ellaita-llu Agayun tungaunateng ilakciqaat Agayutekluku-llu.

4Elliin-llu aluviit tamalkuita perrirciqai iingitnek. Tuqumek-llu pitangqenrirciquq, iluteqelriartangqenrirluni-llu, neplilriartangqenrirluni-llu, nangteqelriartangqenrirciquq, ciuqliit pelluata.“

5Angayuqauviim-llu aqumllertaani aqumgalria qanertuq, “Tangerrluku, cat tamalkuita nutaraurcetanka.” Wangnun-llu qanertuq, “Igaa, qaneryarat makut ukvernaqngata piciuluteng-llu.”

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

6Qanrutaanga-llu: “Taq'uq! Wiinga-wa Ayakarraarutnguunga Iquulua-llu. Meqsulria mer'em unguvalgem ulevlallranek cikirciqaqa akiinaku.

7Cirlakilriim tamakut piksaguciiqai, Agayutekciqaanga-llu wiinga-llu qetunraqciqaqa.

8Tau͡gaam alingelriit, ukvenrilnguut-llu, pellernarqelriit-llu, tuqucilriit-llu, acuniatulit-llu, angalkuut-llu, agayutngualilriit-llu, iqlungalriit-llu tamarmeng, taukut pikaqaat nanvami kenermek quluurmek-llu ekualriami uitaciqut. Tua-i wani-wa tuqum aipaa.”

9Tua-i-llu malrunelgen an'gilat iliit, imkut malrunlegnek qantanek tegumialriit nangtequtnek imalegnek, taiguq wangnun qanerluni, “Tailuten, nasvitnaamken nulirkautmek, Qusngiyagaam nulirranek.”

10Anernerkun-llu ayautaanga ingrimun qertulriamun, nasvillua-llu nunarpagmek kenciknarqelriamek Jerusalem-aamek qilagmek atrarluni Agayutmek,

11Agayutem ucurnaanek pingqerrluni, tanqia-llu nurnarqelriatun akitulriatun uqumyagtun ayuqluni, qevlercetellriatun-llu teggalqutun ayuqluni, ecuitqapigtellriatun-llu cikunguatun.

12Qertulriamek-llu qacarnengqertuq, amiigluni-llu qula malrugnek cipluku, an'gilartarluteng-llu tamarmeng amiiget, amiigni-llu igausngaut Israel-aam kinguvrin atrit, qula malrugnek cipluku.

13Calaram tungiini amiiget pingayun, negeqvam-llu tungiini amiiget pingayun, ungalam-llu tungiini amiiget pingayun, kanavam-llu tungiini amiiget pingayun.

14Nunarpiim-llu qacarnera tusnganengqertuq qula malrugnek cipluku, taukuni-llu igausngaut Qusngiyagaam apostle-aarin atrit qula malrugnek cipluku.

15Qalarutesteka-llu cuqcissuutengqertuq suulutaamek nunarpiim angtacia cuqnaluku, amiiget-llu qacarnera-llu.

16Nunarpak kangirangqertuq, atunem pitatekluni taketmun iqtutmun-llu. Cuqcissuutmikun-llu cuqtaa nunarpak, mile-angqerrluni tiissitsaam aipaa avguluni, taktacia, iqtutacia, quyigtacia-llu pitatekluteng.

17Qacarnera-llu cali cuqtaa yaaltangqerrluni yuinaat pingayun qula malrugnek cipluki, yuum cuqciyarakun, an'gilam cuqyutiikun.

18Qacarnera pilimauq teggalquqegtaarnek, nunarpak tau͡gaam suulutaarrlainauluni ecuunani, cikunguatun.

19Nunarpiim-llu qacarneran tusnganri tangnircaumaut teggalquqegtaarnek ayuqenrilngurnek. Ciuqliat atengqertuq jasper, tunglia-llu sapphire, pingayuak-llu agate, cetamiit emerald,

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

20tallimiit onyx, arvinelgat carnelian, malrunelgat chrysolyte, pingayunelgat beryl, qulngunritariit topaz, qulngurutiit chrysoprase, qula ataucimek cipnera jacinth, qula malrugnek cipnera amethyst.

21Taukut-llu amiiget qula malrugnek cipnelget uqumyagngalnguugut, tamarmeng-llu amiigit uqumyagngalngurkun atauciurneruluteng. Nunarpiim-llu tumyarai suulutaarrlainaugut cikunguatun ecuunateng.

22Agayuvigmek-llu tangenrritua nunarpiim iluani, Ataneq Agayun Caprilnguq agayuvikngatgu Qusngiyagaq-llu.

23Nunarpak-llu akertem̃ek iralumek-llu tanqiutengqeñarqenrituq, Agayutem ucurnarqucia tanqiutekngaku, Qusngiyagaq-llu kenurraqngaku.

24Tanqiakun atanruvilget pekciiqut; nunam-llu atanrin ucurnarqucirteng ullauciiqaat tuavet.

25Ikirtuqai-llu patumangaitut ernerpak, unugtangqerrngaituq-llu.

26Atanruvilget-llu ucurnarquciat takarnarquciat-llu tuavet itruciiqaat.

27Tau͡gaam menuulriim itervikngaitaa, wall'u pellernarqelrialilriim wall'u iqluyulriim, imkut tau͡gaam nallmegteggun igausngalriit unguvam kalikaini Qusngiyagaam piini.

Revelation 22

Unguvam Mer'a Napaa-llu

1Cali nasvitaanga kuigmek unguvam mer'anek, ecuitqapigtellriamek cikunguatun, kingunengqerrluni Agayutem angayuqauvian aqumllertaanek Qusngiyagaam-llu

2nunarpiim tumyaraan qukaakun carvanirluni; kuigem-llu avategkeni atunem napatangqertuq unguvam pianek, atsangqerrluni ayuqenrilngurnek qula malrugnek cipluku. Iralut tamaitni atsanek naugiaqluni; napam-llu cuyai anirtuutekait angayuqauvilget.

3Cali canek aniqlaamalriartairuciiquq, tau͡gaam Agayutem aqumllertaa Qusngiyagaam-llu tuanciiquk, pistain-llu ciktaarvikciqaat.

4Kegginaa tangerciqaat, atra-llu nallunailkutaqciqaat qauramegteggun.

5Unugtairuciquq-llu, kenurram akertem-llu tanqianek aturnarqenrirciqut. Tua-i Ataneq Agayun tanqiutekciqngamegteggu, atanruciqut-llu iquklicuilngurmek.

Pillerkam Ukaqsigicia

6Qanrutaanga-llu, “Ukut qaneryarat ukvernarqut piciuluteng-llu. Atanrem-llu prophet-aat anernerit Agayutiita, an'gilani taivkaraa, pisteñi nasvitesqelluki tut'arkanek ukaqvaggun.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

7Tangerrluku-llu, ukaqvaggun tekiciiqua.” Atawaqertuq kina imna ukut kalikat nallunairutaitnek qaneryaranek atulria.

8Wiinga John-aaq makunek tungaunii niitellruunga tangellrulua-llu, niicamki-llu tangerrluki-llu tauna nasvitesteka ciktaarvikqataryaaqaqa.

9Tau͡gaam qanrutaanga, “Tuaten pinarqenrituten! kevgaullgutkarpenga anelgutvet-llu prophet-aat, ukut-llu kalikat qaneryarartaita aturtait ilakluki. Agayun tau͡gaam ciktaarvikiu.”

10Qanrutaanga-llu, “Ukut kalikaat nallunairutait qaneryarat patucaqunaki, pillerkaq ukaqsigian.

11Assiilngurmek calilria assiilngurkun piurli, menuulria-llu menuuli, ellualria-llu ellualriamek calili, kencignarqelria-llu kencignaqli.”

12“Tangerrluku, ukaqvaggun tekiciiqua, nunuliutekaqa ang'aqluku, yuk tamalkuan akinaurutkaanek caliallrakun.

13Wii wani-wa Alpha Omega-llu, Ciuqliulua Nangenrulua-llu, Ayakarraarutngulua, Iquulua-llu.”

14Atawaqertut aturameggnek iqairilriit, unguvam napaanek atuyunarqarkaungameng, nunarpak-llu ityunarqarkaungamegteggu amigteggun.

15Elatiini menuulriit uitaut angalkut-llu, akusrarutekilriit-llu, tuqutarayulit-llu, agayutngualilriit-llu, tamarmeng-llu iqluyulriit.

16“Wii Jesus-aaq an'gilamkun ayagcetaqa elpeceñun agayuuviit nallunairutkaat. Wiinga David-aam Acilquqaanga Kinguveqlua-llu, tanqilria Unuakum Agyartaa.”

17Anerneq Nulirkaun-llu qanertuk, “Taici!” Niitellria-llu qanqili, “Taici!” Meqsulria-llu taili, piyuumilria-llu unguvam mer'anek merli akiinaku.

18Aarcirturanka ukut kalikat nallunairutaitnek niitellriit: yuum ilakaki, Agayutem-llu ilaciqaa imkunek nangtequatnek ukuni kalikani qanrutkumalrianek.

19Yuum-llu ukut kalikat nallunaillrit ilangareskaki, Agayutem-llu teguiciqaa atu'urkaqsallranek unguvam napaani kenciknarqelriami-llu nunarpagmi, kalikani ukuni qanrutkumalriani.

20Makunek nallunairilria qanertuq, “Piciulriamek ukaqvaggun tekiciiqua.” Amen. Taikina, Ataneq Jesus-aaq!

21Atanrem Jesus-aam naklekutiin nayurliki tamalkuita agayumalriit. Amen.

© 2012, American Bible Society.
AMERICAN BIBLE SOCIETY

Esclarecimento

Trata-se de iniciativa particular, com os seguintes objetivos: (i) colaborar para divulgação dos diversos textos bíblicos disponíveis, e, (ii) facilitar o acesso a esses textos, inclusive por meio de download.

Todo esforço em tornar a Palavra de Deus acessível a todos, em quaisquer localidades e falantes das mais diversas línguas, precisa ser um objetivo de todos os que são guiados pelo Espírito Santo. Ele inspirou o profeta Jeremias a dizer "não ensinará jamais cada um ao seu próximo, nem cada um ao seu irmão, dizendo: Conhece ao SENHOR, porque todos me conhecerão, desde o menor até ao maior deles, diz o SENHOR" (Jer. 31:34).

Jesus, também, falou assim: "e será pregado este evangelho do reino por todo o mundo, para testemunho a todas as nações" (Mat. 24:14).

Muitas organizações foram constituídas com o propósito de fazer a Bíblia disponível nas diversas línguas. Não é uma tarefa simples. Anos de trabalho, dedicação e entrega são necessários para esta tão extraordinária missão.

O texto deste trabalho está disponível na internet, em páginas eletrônicas de organizações que produzem ou divulgam bíblias, sem acréscimos de notas ou comentários. Assim, reconhecendo e respeitando os direitos que possuem sobre seus trabalhos, incumbe a todos os que amam a Palavra de Deus, o esforço em contribuir para amplificar sua divulgação.

Se possível, faça download do texto, para que sejamos, também, guardiões da Bíblia, e, com isso, preservando-a para as futuras gerações.

Divulga a Palavra de Deus, ela mostra o Caminho e permite a todos, que se conheça Sua vontade, em todos os lugares e épocas.

Marcel da Glória Pereira

2021, Vitória/ES - Brasil

Capa: Floresta em Região Temperada. Trata-se de imagem disponibilizada na internet, dentre as que não informam haver restrição ao uso.